

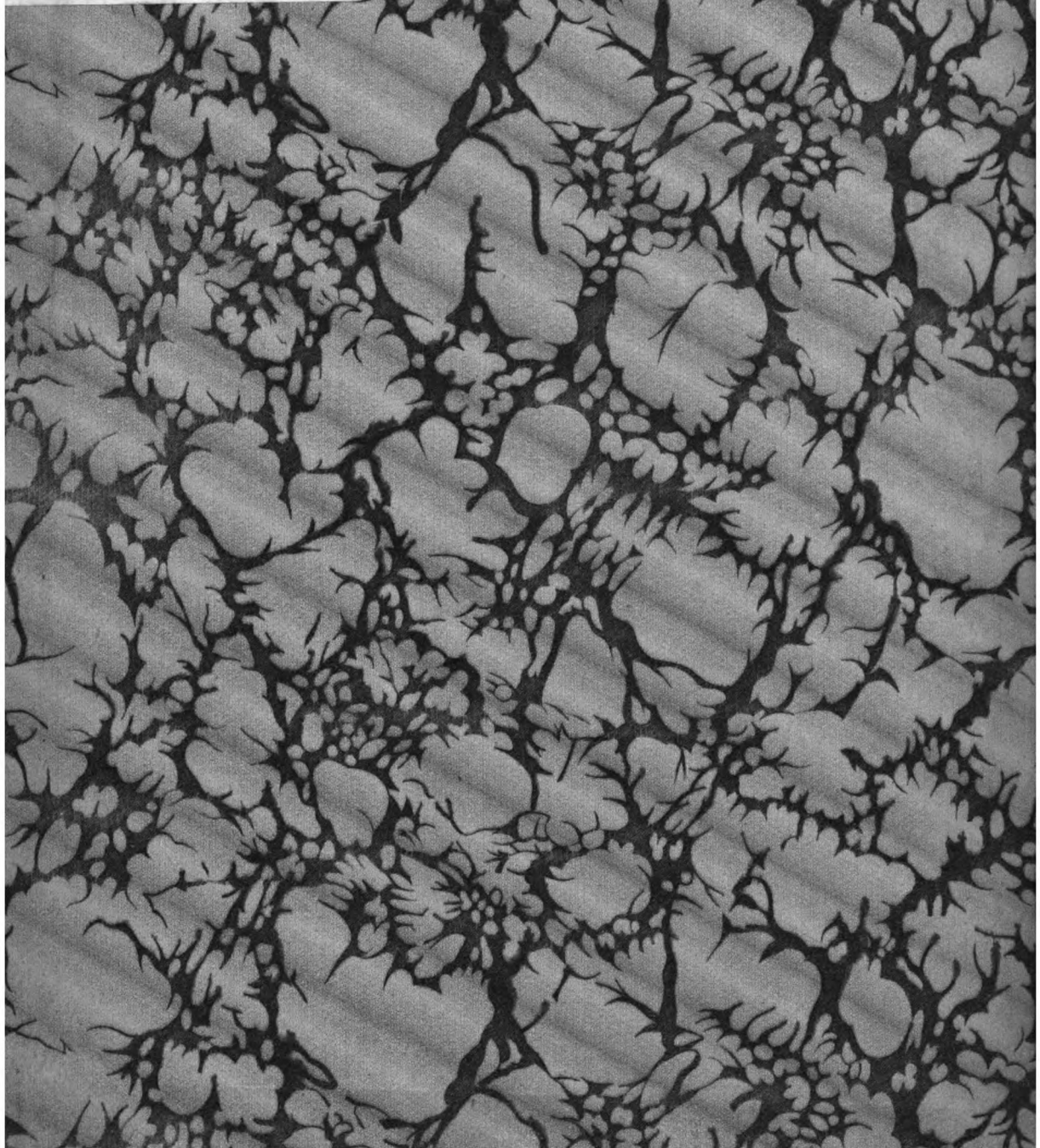

Class. **BR 60**.....

Book. **M5**.....

v. 110

Acc.....

UNIVERSITY OF IOWA
3 1858 027 008 162

PATROLOGIÆ CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, ~~COMMUNIS~~, ÆCONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER
CASTIGATA ; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA ; OMNIBUS OPERIBUS
POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA ; INDICI-
BUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS,
DONATA ; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM
MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA ;
OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM
ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA ;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS,
SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONI-
CUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE ; SED PRÆSERTIM DUOBUS INDICIBUS
IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE
PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT,
UNO INTUITU CONSPICIATUR ; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT
OBIIVM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM
SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR : CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETHI EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES
ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
AB ÆVO PHOTIANO USQUE AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA :

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ cleri universæ,

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM
PENITUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, MOXVE POST PERACTOS
INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST.
PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLECTITUR, ET AD NOVEM ET CENTUM VOLUMINA
PERVENIT, SED SINE INDICIBUS ; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUIN-
QUAGINTA VOLUMINA RETINETUR ; UTRAQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE
VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR : UTROBIQUE
VERO, UT PRETHI HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLU-
MINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT, SECUS
ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETHIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT
INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EAMDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN
PRO NOVEM VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CX.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO HAMARTOLUS

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIINA.

1863

1863

वृत्तवर्णमिति
आदि
व्याख्यान

SÆCULUM X. ANNUS 911.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ

ΕΤΑΔΕΥΣΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΒΕΒΗ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΟΥ ΕΠΙΚΛΗΝ

ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD EX VARIIS CHRONOGRAPHIS ET EXPOSITORIBUS DECERPSIT CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMINE

HAMARTOLUS.

PRIMUS AD FIDEM CODICIS MOSQUENSIS, ADJECTA PASSIM VARIETATE RELIQUORUM CODICUM, NEC NON LEONIS GRAMMATICI ET CEDRENI, ET ANNOTATIS LOCIS S. SCRIPTURÆ, PATRUM ECCLESIASTICORUM ET CÆTERORUM SCRIPTORUM LAUDATIS, ANNISQUE ANTE ET POST CHRISTUM NATUM IN MARGINE ADSCRIPTIS, GRÆCE EDIDIT

EDUARDUS DE MURALTO.

EDITIO PARISIENSIS JUXTA EDITIONEM PRINCIPEM, ADJECTA LATINA INTERPRETATIONE, TYPIS REPETITA

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSE,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNICUS.

VENIT 10 FRANCIS GALLICIS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1863

189953

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CX CONTINENTUR.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO *HAMARTOLUS*.

Prolegomena. 1° De Georgio monacho et de continuatoribus ejus et exscriptoribus; 2° de codicibus. col. 9

Chronicum breve, ab orbe condito ad annum post Christum natum. 840 et a diversis scriptoribus ad annum usque 1143 continuatum. Ex editione Petropolitana principe quam anno 1859 procuravit vir doctus Eduardus de Muralto, qui, pro sua humanitate, nobis ut in Patrologia nostra locum obtineret potestatem fecit. 41

PROLEGOMENA.

CAPUT PRIMUM.

De Georgio monacho dicto Hamartolo et de continuatoribus ejusdem et exscriptoribus.

[I-V] § 1. Constantinus jam Porphyrogennetus hanc Georgii monachi Chronographiam *excerpsit* in codice Vaticano N. 1418, p. 175; cujus verba de Chosroe p. 565 editionis nostræ inveniuntur conferenda cum illis quæ p. XXIII (col. 26) illo e codice exscriptimus. Alterum fragmentum a Porphyrogenneto e Vita Leonis Isauri in codice Vaticano 1246 f. 40 laudatum vide p. 629 editionis hujus in qua solum adjectivum Ἀρραμυτινῶν desideratur.

Georgii loci a Glyca laudati in nostro libro primo et in secundo c. 14 diserte leguntur; non vero Georgii Syncelli sunt, qui Kaini uxorem p. 14 *Assuam* vocat, non *Azuram* ut Glycas Georgium secutus p. 221; idem p. 223 dicit: Ὁ δὲ Γεώργιος οὐκ ἐπὶ θανάτῳ τελευτήσας τὸν Κάιν φησὶν, Syncellus vero 19: Κάιν ἀπέθανεν ἐμπροσθέντος ἐπ' αὐτὸν οὐκ οὐ ' sed Georgius noster p. 5 et hanc et deteriorem mortem refert, scilicet ab ipso filio Kaini illatam. Glycas p. 294 jejunium e Georgio memorat Moysis octoginta dierum continuorum, quod chronographus monasticus primus calculaverat p. 85, cum Syncellus p. 25 duas tantum quadragesimas, sed inter se distinctas habeat.

[VI] § 2. Scriptor ipse se *monachum* pluries significat (cc. CXVIII, CXIX, CLXXV, CLXXX, 3, CXCI, 3, 10, CXCIV, 3, CXCIV, 5, CXCVIII, 7, 9, 10, CC, 3, 4, 19, CCV, 9-12, CCVIII, 4-7, CCXXV, 6, CCXXVI, nota, CCXXXII, 9, CCXXXIII, 2, CGLI-CCLIII, 52, CCLIV, 1, CCLVI, 1, CCLIX, 14, CCLXVIII, 3, et quidem *deserti Nitritici* (CXCIV, 3).

§ 3. *Alexandrinus* fuit Georgius monachus aut Alexandrinum scriptorem ante omnes consuluit, si mentionem hujus urbis et Ægypti sæpius cæteris omnibus factam consideras (ex. gr. cc. C, CLXXV, CLXXXIII, CXCVIII, CC, CCV, 12, CCXXIII, 11, CCXXV, CCXXVI, 5, CCXXX). Certe Constantinopolitanus non fuit, cum contra Constantinopolitanorum Cæsareo-papismum et iconoclasiam consensum orbis Christiani in testimonium afferat c. CCLXII, 26, quavis urbem regiam ad idolorum et monachorum cultum reversam c. CCLXIII, 5 Theupolin nominet.

§ 4. In *Præfatione*, cujus formula introductoria, Οἱ ἔξω καὶ. pp. 76, 546 et 469, de scriptoribus sæcularibus a chronographo Christiano repetitur, monachus noster vel, ut ipse e more inter viros ecclesiasticos usitato se nuncupat (4, 8), ὁ Ἀμαρτωλῶδες, promittit se opus suum quatuor libris absoluturum, quorum ultimus imperatores Christianos exhibeat inde a primo Constantino usque ad ultimum (τελευταίου, cf. p. 223), quem scriptor noverat Michaelē III, vel potius usque ad *restitutum monachorum ordinem* (p. 2), et *imaginum cultum* a concilio anni 842 iterum *stabilitum*.

Hic orthodoxiæ restauratæ annus terminus non solum, sed etiam finis conscribendæ historiæ Georgio monacho fuit, sicut apparet e capitulis CCXLII, 13, CCXLVIII, 10-13, CCLXII, 18.

§ 5. Ipse vero *haud diu post hæc tempora scripsit*, quod colligere licet 1° ex eo quod scriptor Græcus *Romanam Ecclesiam* præ Orientali ab Iconoclastis corruptam *extulit*, et quidem talem in modum qui tempore Photiano (inde ab a. 854) vel, Ecclesia Orientali cum Romana dimicante, cogitari amplius nequit. Confer etiam p. 276 traditiones Romanas a Græcis diversas, sed ideo minime [VII] improprietatas; 2° quod p. 634 *litterarum studium sub Michaelē et Theodora renovatum* esse dicitur, quæ tam jam Michaeli inde ab a. 856 sine matre regnanti amplius non conveniebat. 3° Vindobonensis tantum præfatio, a manu recenti restaurata, cum versionibus Slavonicis τελευτήσαντος pro τελευταίου habet; unde Hodiū (in præfatione ad Malelam p. LXXV ed. Bonnensis) aliique conjecerunt, opus quod in a. 842 desierit, non esse ejusdem scriptoris qui usque ad Michaelis mortem, scilicet usque ad a. 868 progredi voluisset. Quæ conjectura cum nullo alio quam lectionis Vindobonensis et Slavonicæ fundamento nitatur contra optimorum codicum lectionem, 4° etiam *clausulæ antiquissimæ Coislinianæ* (134), Palatinæ et Mosquensi repugnat, quæ post relatam synodum anni 842 adnotat: Ἐως ἔδε τοῦ Γεωργίου, ἀπὸ τοῦδε τοῦ Λογοθέτου (p. 721). Quod si vero in fine libri quinti (p. 851) legitur, Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου, inde sequitur hunc solum librum, non vero IV priores Logothetæ esse, cujus relatio eodem

* Paginæ editionis Petropolitane hic numeris Romanis inclusis, at in textu Græco Arabicis grandioribus representantur. Sciat autem Lector, lineas non ab initio columnæ nostræ, sed inde a cifra grandiori computandas esse.

** Verba viri docti et de nobis bene meriti non mutamus, sed nostræ non facimus. Edit. Paris.

modo finem habere dicitur, quo Georgii finis indicatur. 5° *Antiquissimus omnium codicum*, Coislinianus 310, sæculi x, sicut et Parisienses 1705 et 1706, præter quatuor libros in a. 842 desidentes nihil omnino habent, atque solus qui usque Michaelis III ad mortem produci dicitur Oxoniensis, continuatorem cum cæteris codicibus exhibet. — 6° Notandum est in enarrandis rebus a Leone Armeno (813-820), Michaelis II (820-829) et Theophilo (829-842) gestis scriptorem maxime diffusum esse; in Vitis imperatorum præcedentium, quorum æqualis non fuit, multo breviorum. Cui quidem longam de originibus monasticis digressionem (p. 243, 268), tempore Iconomachorum et quidem post Constantinum Copronymum scriptam, qui monachos utpote imaginum acerrimos defensores haud minus impugnasse dicitur quam ipsas imagines; ejus vero ultimos in annos (763-775) plura cadunt quorum traditionem paternam potius quam sui ipsius testimonium scriptor affert (c. CCXLIII, 34-40). 7° Theophili autem æqualem fuisse colligi poterit e c. CCXXIV, 16. — 8° Idolorum gentilium cultum, quem hellenismum vocat, cum sæpius refutasset Georgius (cc. IV-VIII, CXCI, CC, CCXXVII, 18, CCXXXV, 13, 14, CCXLVIII, 10), eo acrius [VIII] imaginum Christianarum cultum defendit (c. CXV, CXCI, CCXXVI, CCXLVIII, CCLIII, CCLXII). Unde efficitur eum hæc scripsisse qui *vis triumphantis imagines viderit earumque alteram eversionem omnibus modis prohibendam sibi proposuerit.*

§ 6. Ipse se tractatum de Paulicianis scripsisse profitetur (c. CCXXXVIII, 14, 48), e quo relationem iisdem de sectariis Vitæ Pogonati inseruit. Hæc autem et quæ de Manete retulit Georgius C. CLXII, Petrus Siculus, qui de Paulicianis circa a. 870 scripsit, repetiisse videtur pp. 36-66, 16-18 et 30 editionis Raderianæ Ingolstadii 1604.

§ 7. Præter libros a Georgio excerptos, editos et ineditos, quos auctorum tabula recensebit, sed quorum nullus Nicephorum († 829) excedit, chronographus noster usus esse videtur scriptis ab ipso disertè non laudatis, ex. gr. c. XCIV, 3, ubi testis oculatus anni 370 loquitur, c. CXXVIII ubi quingentos tantum annos inde ad Adriano imperatore elapsos enumerat alius scriptor.

§ 8. Quod vero scriptoris indolem attinet, in illis, quæ quinto libro et sequentibus leguntur 1° nulla loca biblicorum, Patrum ecclesiasticorum aliorumque usque ad Nicephorum († 829) scriptorum laudata inveniuntur quæ ubique IV primis in libris obvia sunt, sicut jam auctorum index ostendit; neque post a. 843 inveniuntur *paræneses* illæ dogmaticæ, polemicæ et morales, quas ipse Georgius nominat digressiones (p. 51, 131, 150, 206, 253, 285, 327, 329, 332, 336, 357, 362, 369, 415, 420, 430, 436, 482, 485, 541, 548, 572, 581, 594, 597, 598, 604, 640, 643, 677, 686, 689, 692, 694, 708, 710). Deest inde a quinto libro illa *enumerandi methodus* in argumentando a Georgio sæpius adhibita (p. 6, 82, 124, 137, 232, 304, 362, 527, 607). Sunt alia plura quæ scriptorem omnium quatuor priorum librorum eundem esse evincant; v. c. eadem de barbarorum virtutibus et moribus referuntur (p. 26 et 264); *reges Christiani cum Judaicis* vel eorum inimicis [IX] ex. gr. Senacherimo sæpius conferuntur (p. 689, 684, 695); eadem *Scripturæ sacræ loca* laudantur (p. 538, 375, 589, 698, 720, 352, 680, 695, 709); idem denique *mos per jurgia vel lusus verborum argumentandi* (p. 2, 300, 593, 611, 644, 649, 654, 662, 683, 685, 686, 689, 599, 762, 707, 708). — 2° Altera ex parte *notæ chronologicæ Symeonis* (747, 761, 788, etc.) et *etymologicæ* quatuor primis in libris prorsus desiderantur. Omnia quæ Georgii vocari possint chronologica, sunt ea quæ pp. 279, 310, 611, 637, 638, 639, 661, 671, 674, 680, 701 inveniuntur; quia imo res ab ipso relatæ sæpius *contra omnem temporum ordinem dispositæ* sunt (p. 612, 674, 678). Quæ vero in ed. Parisiensi inde ab a. 813 leguntur notæ chronologicæ, cum nec in Coislinianis codicibus nec in Mosquensibus inveniuntur, e codice Regio recentiore adjunctæ, Georgio non sunt attribuendæ. Præterea *totus æromensis tenor* inde a quinto libro alius est, scilicet magis barbarizans et latinizans, quod glossarium in fine adjunctum luculenter ostendit. Sunt et in rebus *discrimina*, ex. gr. Logotheta p. 724 Michaelis II nominat Rangaben, non Curopalaten, ut fecerat Georgius; ad a. 813 Symeon facit *Crummam* in Bulgariam revertentem, non vero tentoria sua ante urbem figentem, ut Georgius de Crumo refert; Logotheta captivos Macedones trans Danubium, et non Danubii in ripis, collocat sicut Hamartolus: de Cordule multa attingit ille quæ narrasse perhibet in Vita Theophili, de quibus in Georgio æque ac in Symeone edito (breviario ejus quod ipse Logotheta scripserat chronici) altum est silentium; sed inveniuntur hæc in Continuatore (c. 5-9), qui eodem e Symeone sua videtur hausisse. Similiter de Baldimere, patre Symeonis Bulgari et cæteris, quæ monachi non intererant, sed ejus qui dynastiæ Macedonicæ æqualis fuit et muneribus functus, ut Logotheta, apud illum nulla est mentio. Denique inde a quinto libro, sicut e farragine variarum lectionum patebit, *discrimen codicum longe majus est* quam in primis [X] quatuor libris qui ejusdem sunt scriptoris, sequentes vero variæ Logothetæ epitomæ.

§ 9. Codicum XXV, qui hucusque innotuerant hujus chronographi, *variæ lectiones* nec plures nec graviores sunt nec inter sese magis discrepant quam cæteris in scriptoribus sæpius descriptis evenire solet, vel *librarium incuria* vel *corundem augendi et emendandi studio*, qui nunc lineas integras ex homototeleuto omittunt (quod et in typographiis quotidie accidere solet), nunc glossas marginales in textum recipiunt. Hoc vero et in Leone Grammatico et Cedreno, Georgii descriptoribus vel epitomatibus et Coisl. 305 factum sæpius inveniemus, collatis ex. gr. pp. 461, 598, 499 editionis nostræ.

Codicum autem Coislinianorum 310 et 305 lectiones variæ ad annos 813-842 notatæ, illorum qui Los

codices descripserunt *exornandi studium*, non vero alium chronographum quam qui cæteris in codicibus invenitur, arguant.

Quod si in *vitis istius primorum imperatorum Christianorum* enarrandis majorem in modum quam in cæteris discrepant inter se codices Mosquensis, Vindobonenses duo, Monacensis uterque et Venetianus, neque id alium scriptorem fuisse demonstrat, sed potius *eundem* hæc, quæ ei maximi momenti erant, Christianæ politiz initia (2,25) *sæpius retractasse*.

Venetianus denique totam primi et secundi libri materiam paginis sex *coarctavit*.

Cæterorum quotquot loca exscripta habere potuimus codicum lectio cum Mosquensi adeo consentit, ut quamvis diversis ascribantur auctoribus, *ejusdem* tamen *Georgii fuisse* colligendum sit. Quod *ex ipsa lectionis varietate* apparebit, scilicet 1° antiquissimi codicis Coisluniani 310 in *Vitis Copronymi* et sequentium imperatorum usque ad initia Michaelis III; 2° Coisluniani 305 in *Vitis Tiberii, Caligulæ, Neronis et Constantini Magni* atque in locis ex omnibus quatuor libris a Montfauconio laudatis, nec non pp. 427-432; 3° Coisluniani 134 et editionis a Combesio Parisiensibus e codicibus [XI] paratæ in Leone III et seqq. ad quam Hasius lectiones hujus codicis Coisluniani usque ad p. 720 editionis nostræ excurrentis adnotavit; 4° Ambrosiani p. 1-4; 375, 399; 476-496. 5° Vaticani 154 p. 4, 19-27, 6; 6° Vat. 153 a. 842-948; 7° et 8° Parisiensium 1705 et 1706; 9° et 10° Barocciani utriusque; 11° Oxoniensis p. 7, 6-65, 2; 12° et 13° Monacensis utriusque, et 14° et 15° Vindobonensis utriusque in *Vitis Constantini M., Constantis, Juliani, in Heraclio et Heracliona, Stauracio et Michaeli III. Præterea præfationem Vaticanam et Coislunianam 305 cum Ambrosiana, Monacensi, Augustana, Vindobonensi utraque et Lipsiensi, quæ eam truncam eodem ex exemplari repetierunt, nec non cum Lipsiensi paginas 564-587 conferre potuimus. Denique ea quæ Glycas e Georgio et quæ versiones Slavonicæ variis in locis laudatæ afferunt, et hæc in Mosquensi codice fere omnia reperiuntur.*

§ 10. Quod si *rubricæ* in codice Mosquensi haud omnes inveniuntur quæ in tabula codici Monacensi secundo præmissa habentur, hoc e defectu neutiquam colligi potest scriptorem alium ab hoc codice et alium ab illo representari; sed hoc tantummodo inde sequi videtur, rubricas has quæ *diversæ* etiam Parisiensibus in codicibus et in Vindobonensibus nec non in Vaticanis reperiuntur, non ab ipso scriptore, verum a descriptoribus vel librariis (ut Mediceo et Mosquensi) in margine ascriptas et recentioribus in codicibus tabulæ in formam conscriptas esse.

§ 11. *Quintus* vero liber, qui ab anno 842 ad a. 945 extenditur, sed ab auctore scriptus qui Romano I (917-945) coætaneus fuit (cf. p. 857 et 847, ὡς οὐ νῦν σοφολ), et certe a. 959 adhuc vivebat, cum Porphyrogeneti annos enumeret, scilicet a Symeone Logotheta inde ab anno 904 noto (p. 785); et *sextus* qui continuationem ulteriorem ad a. 1071 ejusdem Logothetæ operi adjunctam exhibet, magna varietate in diversis quos habemus codicibus, inter se discrepant; videntur igitur *varias illius chronographi epitomæ* a pluribus factæ *diversis Georgii codicibus adjunctæ* esse; nam nonnulli ex his cum libro qui nunc Symeonis Logothetæ sub nomine fertur, et qui ipse tantummodo epitomen hujus scriptoris [XII] præbet, sæpius concordant quam alii Georgii codices. Ex. gr. Vaticanus 133 cum versionibus Slavonicis contra reliquos codices Græcos consentit. Confer varias lectiones in capite primo *Vitis Michaelis III* et p. 849, ubi ipse scriptor ampliora promittit, quæ in solo Continuatore c. 4 *Vitis Constantini Porphyrogeneti* reperiuntur. Interdum vero continuator Georgii editus, qui et in codice Mosquensi invenitur, cum Symeone contra Vaticanum consentit. Cf. in *Vita Basilii* c. 2; in Leone ejus filio c. 35 τοῦτο codicis Mosquensis p. 788 a Symeone edito explicatur τὴν τετραγαμίαν, a codice Vaticano τὴν ἰερωσύνην. Sed ubique *idem rerum ordo* observatur, eadem series chronologica, cum *amplitude* tantum excerpta inter se differant, et Symeon editus plerumque brevior sit verbis, sed notis chronologicis instructior. Symeon editus in Constantino P. c. 8 matrem ejus Zoen memorat ab Alexandro e palatio ejectam, qua de re in *Vita Alexandri* edita nihil legitur. Similiter Symeon editus Romani I in *Vita* c. 50 de mense aliquo loquitur tanquam jam nominato; sed c. 49 de Decembre sermo fuerat, non de Augusto, qui apud cæteros scriptores h. l. invenitur; unde sequitur in Symeone edito plurà ommissa esse. In c. 58 *epitomator Symeonis* (non vero continuator ejusdem inde ab a. 945 vel 940) ostendit se *multo recentiore* rebus a. 944 narratis (ὡς οὐ νῦν σοφολ), sed historiam suam sicut Leo Grammaticus qui a. 1013 scripsit, haud amplius quam usque ad *dynastiam Porphyrogeneti* post Lacapeni ejusque filiorum decessum (948) denuo firmiter stabilitam perducere voluerat, cum continuator Theophanis usque ad a. 963 et Symeon continuatus usque ad a. 963 excurrant. Symeonis ætas jam inde colligitur quod p. 747 et 750 ad annos 866 et 867 plures viri a filiis eorum, tempore scriptoris (c. a. 900) notis designantur, et quod p. 755 Theophylactus Abastactus tanquam pater Romani imperatoris (inde ab a. 920) memoratur. Cf. 765 cum 770 de Constantino et Zoe simul regnantibus (913-920).

§ 12. *Sextus* liber inde a p. 858 continuationem exhibet, quæ in codicibus Parisiensi 1708 et Marciano 608 legitur; in hoc [XIII] quidem ab a. 945 ad a. 1078 tantum et quidem inde ab a. 963 brevissimam. *Vitas patriarcharum* potius describentem quam imperatorum. Quam ob rem eam, quamvis antiquior sit, ampliori continuationi codicis Parisiensis, tum e Zonara putatæ, tum recentiori idiomate scriptæ subjiciendam esse duximus.

§ 13. *Septimus* liber de creatione e Symeone et *octavus* liber ad annum 1143 continuatus in nostro

codice inveniuntur solo; sed interpret Slavonicus partem octavi libri nostri, quæ ad a. 842 extenditur, eodem modo operi suo tanquam appendicem adjuunxit.

§ 14. Cedrenus, qui usque ad a. 1057 scripsit, et Leo Grammaticus, qui a. 1013 chronographiam suam absolvit usque ad a. 948 perductam, plerumque epitomen tantum Georgii et continuatorum ejus exhibent. Quod vero de Leone dictum est, idem et de Julio Polydeuce et Theodosio Melitino valet. Ex gr. fabula de vulnerato et musca, quam Georgius CXIV, 2, enarrat, ab his scriptoribus non nisi paucis verbis tangitur. Similiter iidem totum tractatum de rebus post mortem eventuris vitæ Constantini, Heraclii filii, a nostro c. CCXXXII insertum omittunt, nec non quod ille de clade ejusdem Constantii refert CCXXXIII, 4, et plura de Palæstina CCXXXVI, 6, 9. Sed alibi Cedrenus amplior est quam Georgius, ex gr. c. CXV, 2, in epistola Christi ad Abgarum, CLXXVII et CLXXIX in Actis S. Silvestri, CCXXXIV, 6-10 in morte Constantis s. Heraclii, CCXXXV in vita Mohammedis, ubi tamen § 12 duas integras lineas Cedrenus ex homoioteleuto omisisse deprehenditur; propria eidem sunt præterea quæ ad CCXXXVII, 3, de fratribus Pogonati apposimus; CCXXXIX, 1, de imaginum cultu; 2, de oppugnatione CP.; 3, de Bulgarorum incursione; CCXL de Mardaitis, CCXLII de Justiniani II reditu usque ad Artemium. Inde a Michaelis Inimium variat Cedrenus a Georgio quam ut cum eo amplius conferri possit; quare varietati illius sub textu adnotandæ exinde locus non erat, ubi alios scriptores præter Georgium nostrum secutus esse videtur. Leo Grammaticus vero, ejusdemque farinae scriptores Byzantini hujus ætatis referti sunt, emendandis, scilicet participio relativo in absolutum mutando (ut p. 8, 23, 45, 117, 118, 120, 151, 154, 448, 478, 489, 502, 507, 518, 541, 551, 556, 562, 571, 589, nota, 590, 500, 613, 635, 638, 645, 697, 719, apparet) supersedimus; nam ætatis jam sunt vitia et scriptoris, non descriptoris aut codicis, ut et formæ θυγατέραν, Δταν, etc., in scriptoribus quoque ecclesiasticis obvix. Confer etiam πλὴν adverbialiter usurpatum p. 109 et 118, appositionem alio casu positam 474, 622, 653, anacolutha 676, 688.

§ 15. Itacismi errores in codice nostro obvios tacite emendavimus, et quæ sensum turbabant, v. c. p. 142, 151, 160, conjecturis in textum receptis pro viribus sanare studuimus, codicis tamen lectione in margine inferiore annotata; cætera iis qui aliorum codicum ope frui poterunt, emendanda reliquimus. Alias conjecturas quæ ad sensum eliciendum minus necessariae videbantur, in farraginem lectionum relegavimus; similiterque solœclismis, quibus scriptores Byzantini hujus ætatis referti sunt, emendandis, scilicet participio relativo in absolutum mutando (ut p. 8, 23, 45, 117, 118, 120, 151, 154, 448, 478, 489, 502, 507, 518, 541, 551, 556, 562, 571, 589, nota, 590, 500, 613, 635, 638, 645, 697, 719, apparet) supersedimus; nam ætatis jam sunt vitia et scriptoris, non descriptoris aut codicis, ut et formæ θυγατέραν, Δταν, etc., in scriptoribus quoque ecclesiasticis obvix. Confer etiam πλὴν adverbialiter usurpatum p. 109 et 118, appositionem alio casu positam 474, 622, 653, anacolutha 676, 688.

§ 16. Quæ uncis [] inclusa sunt, in codice nostro, excidisse videntur librarii incuria, atque e Cedreno, Leone vel aliis e codicibus Georgii suppleta sunt, quotquot nobis præsto erant.

Quæ signis parenthesisum () continentur, a Cedreno omissa sunt.

A. = codex Ambrosianus.

[XV] Ath. = Athanasius.

B. = Basilii Magni.

Bar. 1, 2 = codices Barocciani

C. = Coislinianus codex 134.

Ced. = Cedrenus.

Chr. = Chrysostomus.

Coisl. 310 et 305 = Coisliniani codices 310 et 305.

Cod. = codex Mosquensis.

Const. Constitutiones apostolorum.

Cont. = Continuator Theobani.

Cyr. = Cyrillus.

D. = Dionysius Areopagita.

Ep. = Epiphanius.

Gr. = Gregorius.

Hom. = Homiliæ Pseudo-Clementis Romani.

Jos. = Josephus Flavius.

Is. = Isidorus.

L. = Leo Grammaticus.

Lps. = codex Lipsiensis.

M. = Maximus Confessor.

M. 1, 2 vel Mon. 1, 2. = codices Monacenses 1 et 2.

O = codex Oxoniensis.

P. = editio Parisiensis, invito, ut Hasius testatur, codice Par. 1705.

Pal. = codex Palatinus.

Par. = codices Parisienses 1704 — 1708, præcipue Regius 1705.

P. et Pol. = Polydeuces, edd. Bianconi et Hardius.

R. = Regum libri.

Th. = Theodosius Melitinus, cujus lectiones variantes exscripsit doctissimus vir G. L. Fr. Tafel.

V. = 1, 2 codices Vindobonenses 1 et 2.

Vat. = codices Vaticanæ 154 et 155, præcipue prior.

Ven. = codex Venetus.

[XVI] CAPUT II.

De codicibus.

SÆCULI X.

1. *Coisl.* 310. « Coislinianus 310, olim 302, membranaceus, X S., foliorum 259, quorum sex [septem, secundum E. Millerum] prima et quatuor ultima bombycina ex libro quodam Officii [ecclesiastici, Miller] excerpta sunt. Fuit olim laura S. Athanasii in monte Atho, [f. 8°, ubi manu recentiore scribitur Ἰστορία Γεωργίου μοναχοῦ, sed nomen ejus prima manu exaratum non reperitur; at sive erasum sive nunquam positum fuerit, hoc *chronicon idem ipsum est quod habetur codice 305*. Sed in hoc ms. [initio scilicet deficiente] Prologus — non habetur, in quo dicitur Georgius scripsisse Chronicon suum tempore Michaelis — qui imperare cœpit a. 842. Et sane Chronicon *ad usque inchoatum Michaelis et Theodoræ imperium continuatur*. Omisso itaque prologo titulus sic se habet f. 8°: Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τῆς γενέσεως. Αὐτῆ ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρᾳ ἔπλασαν, κτλ. [p. 4, 12]. In principio historiarum statim de regnis Assyriorum, Persarum, Ægyptiorum et Græcorum agit, ubi multa de Alexandro Magno fabulis plena [liber primus]. Postea vero resumit a rebus Hebræorum usque ad Christum [liber secundus]. Demum sequitur Augustorum [liber tertius], imperatorumque [Christianorum, liber quartus] historia usque ad Michaelē Theophili filium. Illic scriptor excurret sepe multaque admiscet ad rem non pertinentia de astrologia, de magia, de deorum origine et nominibus [scilicet ut discrimen inter idololatriam et imaginum cultum Christianum demonstraret]. Non pauca loca offert ex Josepho et Chrysostomo et aliis. » — Sic Montfaucon in *Bibliotheca Coisliniana*, p. 425. Doctissimus vir Em. Miller, qui varias lectiones a textu Bonnensi (p. 763 — 814) 4, nostrum in usum amicissime notavit, hanc post verbum ἀλάτορος (p. 720, 17) clausulam invenit: Τέλος ἐνταῦθα τοῦ χρονικοῦ βιβλίου. Lectiones illæ sub textu codicis Mosquensis a nobis excerptæ satis superque cuique eas conferenti ostendent *textum* Coislinianum pluribus in locis jam esse emendatum et quidem ab illo, qui codicem hunc descripsit; nam melior hæc lectio in deteriorē vulgatam mutata esse non potest, si ab antiquo in Georgio aderat, nec sola cura librorum lectio vulgata explicari potest c. CCXII, 19—24, ubi argutiæ sermonis et lusus vocabulorum secundam demonstrant redactionem vel potius locorum quorundam variationem exornandi gratiæ susceptam.

SÆCULI XI.

2 *Coisl.* 305. Codex Coislinianus « 305, olim 66, membranaceus, X vel XI S., foliorum 340, initio [scilicet duobus primis foliis secundum Millerum] et aliis locis recentiore manu restauratus. » 1^b Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονιγράφων τε καὶ ἐξηγητῶν, συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμυρτωλοῦ μοναχοῦ. Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας. Πᾶσι μὲν τῶν ἐξω φιλολόγων καὶ χρονιγράφοι ἱστορικοὶ τε καὶ ποιητὰι καὶ χρονιγράφοι τὰς — εὐθύς τε Κωνσταντίνων τὸν, a secunda manu; 3^a: εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθ' ἑξῆς [XVII] ζωῶν τοῦ τελευταίου Μιχαήλ, κ. τ. λ. a prima manu, sicut nostrum in usum annotavit Emmanuel Millerus, vel secundum Montfauconium in descriptione *Bibliotheca Coisliniana*: « Tres priores prologi paginae altera longaque recentiore manu scriptæ sunt. » — « Initium chronici f. 3 [b] sic se habet: Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρᾳ ἔπλασαν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς γ' καὶ θυγατέρας β', τὸν Καὶν, καὶ τὸν Ἀβελ, καὶ τὸν Σηθ, καὶ τὴν Ἀζούραν, καὶ τὴν Ἀσοῦμ. Sic persæpe nugatur [p. 4, 22 etc.] Deorum originem novas coinvenit [p. 7, 5]: longas Patrum lacrimas Basilii [9 locos], Chrysostomi [26 locos] et aliorum interserit; » — « f. 4^b, ubi de Caini poena agitur, locus Basilii describitur unius atque dimidiæ paginae [9, 4-27]; 16^b locus Cæsarii fratris S. Gregorii Nazianzeni de variarum gentium legibus, unius paginae [26, 28]; f. 21 ex Chrysostomo paginae duæ de Noe et diluvio [35]; f. 24^b ex Athanasio *Contra gentes* paginae octo, imo plures [41, 42]. Postea agitur de origine deque variis anguriorum et omnium nominibus [42, 53, non ex Athanasio, sed e Theodoro p. 52, nam signa (α) locorum laudatorum præter S. Scripturæ antea in codice Mosquensi non sunt]; f. 39^a ex Cyrillo *Contra Julianum* paginae quinque [63, 31?]; nam signa (α) in textu Mosquensi h. l. desunt; f. 43^b ex Clemente Romano quædam [66]; f. 44 ex Josepho quædam [66, 25 sine signis]; f. 47 ex Cyrillo circa Melchisedecum [74, 11? sine signis]; f. 47^b ex Marco divino viro et Chrysostomi discipulo circa Melchisedecum [72]; f. 59 ex Eusebio ἐν τοῖς χρονικοῖς καθόλου. Locus sic incipit: Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ ἔτους νεομηνίαν τοῦ πρῶτου αὐτοῦ λεγομένου Νισάν. Unius paginae locus [91], f. 64^b ex S. Basilio Magno pagina cum dimidia [99, 100]; f. 66 ex Chrysostomo circa Josue paginae duæ [101, 102]; f. 75 ex Chrysostomo multa circa Heli sacerdotem [113, 115]; f. 79 ex Theodoro quædam circa Davidem [127, sine signis]; f. 92^b ex Josepho quædam de Salomone et de regina Saba [133, 141, 142]; f. 94 ait Salomonem mortuum esse quo tempore Homerus et Hesiodus florebant [117 Nota, scholion edicis Mosquensis a Cedreno et Coisliniano 305 huc translatum]; ex Theodoro quædam de Roboamo [145]; f. 95 ex Basilio ad monachum lapsam paginae tres [147, 148, et sine signis 149]; f. 100 ex apostolicis Constitutionibus pagina una [155, 156]; f. 102^b ex Chrysostomo multa de angelis et archangelis [160, 8, sine signis]; f. 112^b ex Gregorio Magno (i. e., ut puto, Nazianzeno) de captivitate Babylonica duæ paginae [177, 179]; f. 115 ex

Theodoreto paginæ duæ [185, 186]; f. 117 ex Anastasio Antiocheno [186, 187]; f. 127 ex Basilio Magno non pauca [203, vel potius 201]; f. 134 Chrysostomus in Daniele, ex quo afferuntur aliquot paginæ [218]; f. 142^b ex Chrysostomo de resurrectione et de die Dominica tres quatuorve paginæ [250, sine signis]; f. 147^b Josephi testimonia de Jo. B. et de Christo [240]; f. 148 ex Chrysostomo quedam [240, 241]; f. 149 locus Eusebii Pamphili de Therapeutis septem octove paginarum [242, 248, sine signis]; f. 153^b Dionysius Areopagita de monachis [250, 251, sine signis]; f. 154^b Basilius Cæsar. de monachis, longissimus locus [252, 253, sine signis]; f. 168^b V. ex Clemente Romano de Simone mago multa [270, 274]; f. 173^b Visio Jacobi fratris Domini [279, 19?]; f. 182 ex Chrysostomo paginæ fere duæ [299, 300]; f. 184^b ex Chrysostomo paginæ aliquot ex Commentario, ut videtur, in Daniele [305, 304]; f. 200 ex Patricio episcopo Προύσης (sic) responsio ad Judicem [329, 333, sine signis]; f. 204 quedam ex Origene in *Matthæum* [ὄτων δὲ καὶ ὁ πολυμαθὴς Ὅριγένης ἐν τῇ κατὰ Ματθαίον ἐρμηνείᾳ διαβεβαιούται ὡς ὅτι μεμαρτύρηκεν [XVIII] Ἰωάννης ἐκ τῶν διαδόχων — (Παπίας?) ἐν τῷ β' λόγῳ τῶν Κυριακῶν λογίων φάσκει ὅτι ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνηρέθη, πληρώσα; δηλαδὴ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν τοῦ Χριστοῦ περὶ αὐτῶν πρὶ ῥήσιν καὶ τὴν αὐτῶν ὁμολογίαν περὶ τοῦτου καὶ συγκατάθεσιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς· « Δύνασθε πιστεῖν, » κ. τ. λ. — et ex Eusebii *Historia ecclesiastica* [336]; f. 204^b ex Cæsario fratre Gregorii Nazianzeni multa [336, 337]; f. 205^b Μάτην — νοοῦντες [338]; f. 207 ex Epipliano de Origene una et dimidia pagina [348, 351, sine signis]; f. 211^b Theodori Raithu de Mane sive Manichæo locus insignis; item de reliquis sequentium temporum hæreticis [363, 368, sine signis]; f. 217^b Eusebii narratio de Maximino [377]; f. 220 Eusebii locus prolixus de Constantino [387, 388, sine signis]; f. 224 Dialogus quidam μυθικός Sylvestri Papæ [391, 398]; f. 226^b ex Theodoro historia Nicænæ synodi [104 sine signis], et postea multa de Athanasio [412, 2, 425]; f. 23^b ex Albanasio de vita Antonii [426, 436, sine signis]; f. 235^b ex Philone Judæo quædam [430, 432, ubi Mosquensis hiat]; f. 240^b ex Theodoreto circa Julianum [444, sine signis: Ἰμεῖς δὲ ὁ ἐκ π. φησι, Θεοδόρητον αὐθὶς δ. Ἐν Ἀ. μὲν; ἄρ καὶ Γ., κ. τ. λ.]; f. 244 ex Basilio multa [455, sine signis: Ἐν ἐπιστολῇ περὶ αὐτοῦ φάσκει. Ἐγὼ πολλὸν χρόνον προαναλώσας τῇ ματαιότητι πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἡμετέραν νεότητα;]; f. 251 ex *vita Gregorii Nazianzeni* [475, 6? Ἐφ' οὗ καὶ Γρ. ὁ θ. τῇ παραινέσει τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τὸ Βυζαντιὸν ἐλθῶν?]; f. 254 ex Isidoro, ut pu'o, Pelusiota [483, 484]; f. 255 ex Chrysostomo in statuas [479, 480, Περὶ ὧν φη. καὶ ὁ ἱερὸς Χρ. καταπατήσαντες καθέλιον]; f. 256 ex *Theodoro multa* [481, sine signis: Ἀλλὰ τοῦτον ὁ μισόκαλος δαίμων φονήσας, ὡς φησι Θεοδόρητος]; f. 260 ex Socrate [489, sine signis: K. II. ὡς φησι Σωκράτης· Συνέδη]; f. 261^b ex Chrysostomo [491, 492]; f. 265 ex Isidoro Pelusiota [492, 493: Ὑπεραυμάξεν ἐπὶ καὶ πᾶσιν ἀνεκέρητεν ἐτι νέφ τυγχάνοντι καὶ μανθάνοντι (493, 26). Πάλιν δὲ προφάσει τοῦ ἀμπελῶνος τῆς χήρας; ἐπικαυῆναι συνέδη τὴν Εὐδοξίαν? f. 266 Innocentii Papæ Romæ epistola ad Arcadium. Iulium: Φωνὴ αἱματός τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου. Ejus pauca afferuntur [495 sine signis: 19, a Coisl. omissa]; f. 267 ex *Palladio de vita Chrysostomi* [Καὶ γοῦν ὁ θεῖος Παλλάδιος; τὰ περὶ αὐτοῦ διεξίειν οὕτω φησίν· Οἱ οὖν μετάρχοντες αὐτὸν στρατιώται ἐπὶ τοσοῦτον κατέπειγον διὰ τῆς ἔδου λέγοντες ἔχριν τοιαύτην παραγγέλλαν]; f. 271 ex *Gregorio Nazianzeno de patre suo* [Καθ' ἃ δὴ καὶ ὁ μέγας ὑπεμφαίνων Γρηγόριος; ἔφη περὶ τοῦ οἰκεῖου πατρὸς οὕτως· « Οὐ γὰρ ἦν αὐτὸν εὐχῆς ἢ κατάρως προϊσθαι βῆμα, etc., cum pluribus antecedentibus et consequentibus 500]; f. 281 *Dogmata Manichæorum* [529]; f. 305 ex S. Maximo ad Joannem Cubicularium [583, 584] — Hæc præcipue adnotanda sunt; nec dubio quin alia Patrum scriptorumque ecclesiasticorum loca hinc inde interserantur, quæ scriptor hic usurpat, non allato auctorum nomine. Cæterum codex est in fine mutilus desinitive in Constantini Copronymi imperium. » (Montfaucon, *Bibl. Coisl.*, p. 419-421).

In loco intricatissimo vitæ Constantini, in qua omnes fere codices miro modo variant, hæc sunt, in quibus Coislinianus, ut E. Miller nobis retulit, a Mosquensi differt: p. 427, 2, ὁ γέρων ἐν κολλῇ ἀθυμικῆ λέγει, 4 παράκλησιν αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων· ὁ δὲ φησιν· Ἐὰν μὲν ἀπέλθῃ, 5 καὶ ὁ γέρων εἶπε· Οὐκοῦν ἐπὶν διὰ τῆς δόξης ταύτης οὐκέτι λέγομαι. 8 τοῦ γέροντος adjunctum. 9 Ἐφη· Διάφημος οὖν γενόμενος Ἀντώνιος διὰ τὰς θείας αὐτοῦ καὶ διαφόρους ἀρετὰς ἐφθασε. 10 Βασιλεῖον ἢ φήμη αὐτοῦ· Καὶ γὰρ μακρόντες. 11 Κώνστας, οἱ Καίσαρες καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἔγραφον. 12 ἀντίγραφα. 13 δεχόμενος περὶ πολλοῦ [XIX] τινος ἐποιεῖτο. 14 ὡς οἱ πολλοὶ om. 15 ὅτε γοῦν. 18 λελάκην ἡμῖν. Βουλόμενος οὖν μὴ παραδέχεσθαι, εἶτα παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν πάντων λεγόντων ὅτι. 20 καὶ ἵνα μὴ ὡς ἀπορηθέντες; (ut V¹). 21 οὖν om. 24 ἀεὶ μᾶλλον τὸν θάνατον καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν — μόνον τὸν Θεὸν ἃ βασιλεία καὶ αἰώνιον.

428. 1 Τῷ Θεῷ om. 2 παραινέσει τοῦ Θεοφύρου. 4 κ' καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος; ἐπὶν ξ', οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν Ῥω. αἰῶν ut V¹, omissis reliquis verbis § 3 cum iis quæ sub textu posuimus. Sequitur in Coisliniano p. 429, l. 11, etc. 5 Κωνσταντινίου ut V¹. 4 ἔτη ις' ut V¹. 6 φάσκοντες; αὐτὸν ἐν τῇ τελευτῇ βεβαπτεῖσθαι καὶ μέχρι τότε τὸ βάπτισμα ὑπεριθέμενον. 8 τὴν εἰ; Χριστὸν πιστεῖν. 10 γε — ἀγίοις οἱ συν in συνδιατώμενος om. 11 καὶ νοουσίας om. ἀσπασίως; τε καὶ — 13 βαπτίσματος. Καὶ ὑπερ ἄλλοις κατεπήγει δέχεσθαι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν τῶν ἀμαρτημάτων ὁσέως καρποῦσθαι διὰ τὸ ἀδύλον τοῦ θανάτου καὶ αἰφνιδίου, αὐτὸς ἀμέτοχός; τε καὶ ἀμύητος διακατέρει; μὴ γέναιτο! Γέλως γὰρ τοῦτο καὶ λῆρος καὶ τῆς Ἀρειανικῆς μανίας; τὸ κακούργημα.

430. 1 ὑπαπιστήν αὐτὸν ἀποφῆναι δέφθεν καὶ ὑπὸ Ἀρειανῶν βαπτισθῆναι. Τολγαρτοι. 6 τοῦ δουστρεβοῦ;

οιμ. 6 τοῦ δυσσεβοῦς; οἰμ. 9 ἐγκατέπαρται μυστικῶς ἡ διδασκαλία. 10 Καί-τοιγε Ἰουδαίου ὄντα καί ζηλωτήν. 11 ἀπολλοίπε ut Is. ἀπομάχεσθαι φαίνεται. 14 καὶ τὸν Θεὸν λόγον. 17 ὅς κς 20 ἀγία; οἰμ.

431. 1 τοῦ ὄντος. 2 φησί. 6 αὐτός οἰμ. 8 εἶτα ὁρᾷ μετ' ἄλλοις. 9 ἀμφοτέρῃ; οὐδέν. 16 τῇ 181; θρησκεία. 18 καὶ κακόσχολοι adjunctum. 20 εἰς ταύτην.

432. 2 Ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός. 4 Σαβαώθ οἰμ. 5 πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. 6 τὴν ἀγίαν ἀνεκτίρυς μυστικῶν Τριάδων. 15 σαφῶς γάρ.

SÆCULI XII.

: 3. *Mediceus* e XI membranaceus, optimus, chronicum compendiosum e diversis chronographis et historicis collectum concinnatumque a *Georgio monacho* ab orbe condito usque ad obitum Romani imperatoris Constantinopolitani (Montfaucon, *Bibl. bibl.* 1. 577) e *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ*. — Continet hic præstantissimus *Ἀμαρτωλοῦ* codex *Georgii monachi et archimandritæ (?) cognomento, quod ipse sibi ex modestia sumpsit, Peccatoris*, circa a. Chr. DCCCXI. Il clari, quem cum Syncello multi perperam confundunt, *Chronicum ab O. C. usque ad Michaelen Theophili imperatoris filium*. — Incipit his verbis: Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Desinit autem in Romano imperatore Constantinopolitano. Ultima verba sunt: Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ α' νηστεῶν τελευτᾷ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπειθή μνη. Hujus historici nulla in libros divisio sit, sed capita tantum rerum sive summaria apponuntur in margine ab eadem manu. Codex Græcus membranaceus ms. in-4° majori, sæc. XI. Constat foliis scriptis 270. (Bandini, cat. codd. Gr. bibl. Laurentianæ, Florentiæ 1768 f° 11, 671.)

4. *Scorialensis* φ. 1. 4, et 1 θ. 4. VI, γ. 2. 176 in fol. e en parchemin de 176 feuillets écrits sur 2 colonnes et du 11e siècle. Chronique de George Hamartolos (Miller, catalogue des mss. grecs de la bibliothèque de l'Escurial. Paris 1848 4°, p. 140 cf. Cave 585). Supersunt fragmenta e collicibus integris extracta qualia Cramerus edidit, integer vero codex Scorialensis incendio a. 1671 consumptus est, cum cl. Miller catalogum anteriorem denu ediderit, non vero ipsum codicem viderit.

[XX] 5. C. Codex *Coislinianus* e 134, olim 301, sæculi circiter XII, membranaceus, a minus perito librario descriptus, constat foliis 311. *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Γεωργίου μοναχοῦ*. Init. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Hujus chronici extrema tantum pars edita est — inter scriptores post Theophanem — in ms. autem nostro sic sine anni nota f. 300 *Μετὰ δὲ Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένης καὶ παραδέτης ὕστερον*. In sequentibus item plurima magnaue discrimina reperiuntur. In codice, qui integer est et omnibus suis partibus absolutus, sic historia desinit f. 311 — *μήτε μὴν τῇ πολῇ καὶ κακοδείξαι τοῦ φθνακος καὶ ἀλάστορος* [p. 720, 17 editionis nostræ]. Postea sequitur anacephalæosis chronici sic: *Γίνονται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ κατακλισμοῦ ἐτη βσμβ', etc.* (Montfaucon p. 205, 206). « Nec prologus in eo invenitur nec capitum index. » (E. Miller.) « Codex quem contulit Basius ad ed. Parisiensem » (Im. Bekkeri præfatio p. VII). Undolscius alteri Georgio ascribendum duxit hujus codicis textum, quamvis in ipso termino desinat quem scriptor prologi sibi constituerat. Tischendorfius (in *Anecdosis*, Lipsiæ 1855, p. 95-103) capita CXIV 4, CXV 4, CXIII 4 hoc e codice edidit cum Par. 1706 collata.

6. *Synodalis Mosquensis* n. 252 (non 251 ut Matthæi habet) vel 264, foliorum membranaceorum in-4° 209, linearum 57 usque ad annum 6626 = 1118, sed adjuncta notitia XXV annorum Jo. Comneni. igitur usque ad a. 1143 continuatus, et quidem ab eadem manu, unde ipse codex haud multo recentior esse videtur. Inscriptio cum præfatione et initio usque ad p. 44, l. 24 veteris editionis nostræ peritit atque cæteris e codicibus hæc suppleta sunt, scilicet præfatio e Vaticano 155, initium e Monacensibus, clarissimi Tafelii cura descriptis, foliorum vero primum quaternionis 12, Slavonice inscripti 61, in vita Constantini omissum e Monacensibus et Vindobonensibus quorum lectiones doctissimus præfectus bibliothecæ Vindobonensis Miclosich humanissime nobis transmisit. Aliud folium (quaternionis K = IH) quod in vita Justiniani desideratur, ope codicis Coisliniani 305 ab amicissimo Emanuele Millero nostrum in usum descripti, restauratum est.

Quaterniones exstant Slavici litteris A — KZ signati XXII, quorum ultimus tribus tantum foliis constat, cæteri octonis, Græci autem fuerant duo plures ab initio; nam p. 88^b legitur II', Slavice AI, 96^b IΔ = BI, 104^b IE = ΓI, 127^b IH = ΔI, 159^b KB = K, 174^b KA = KB.

Primus et secundus quaternio, cum XXXII paginas continuissent, quarum singulæ sui et dimidiæ fere editionis nostræ respondent, sequitur iisdem in XVI foliis deperditis XLIV primas paginas nostras, et quidem prologo non excepto, revera fuisse. Ultima folia 205 209 cum misce atrita sint, videtur codicem sine compage diu jaceisse ac eo modo initio suo destitutum esse. In folio chartaceo quod compactor Rossicus in fine alligavit, legitur, Rossico sermone, e in hoc codice 209 sunt folia. Notavit et numeravit Petrus Alexandrov. N. 252, alius annalista; » et verso: τῶν ἐν εὐτυχίᾳ πέντε; ἀθροῦσθε φῶσι, τὸν δὲ διαστυχούσθα οὐδ' αὐτὸς ὁ γεννήτωρ φῶσι, in membrana, vero 3^a Rossico idioma « e bibliothecæ Synodali et subscriptum jussu sanctissimæ synodi; » 1^a legitur eadem numerus antiquus 15' (XVI) 209^a 1775. Maio mense.

Multa in hunc codicem e margine irrepsisse videntur quæ 1° *ex alio libro* (ἔξ ἄλλου βιβλίου) annotata erant, cf. p. 68, 3; 81, 6; 180, 1; 544, 8 et 551 sub textu, quæ Eusebii non sunt, sed Eusebii 548, 10.

et exegetæ Alexandrini 569, 19; cf. 531 de [XXI] Justino II, cæteris in eodd. desiderantur; 3° e *Logotheta*, τοῦ Λογοθέτου p. 80, 18 (14^a), 721, 4, (182^a) et 851, 21 (205^a). Quæ ultima cum sint Georgio recentiora, a continuatore ejusdem qui Logothetam excepsit, adjuncta sunt, ex. gr. in Vita Theophili § 19-29 quæ Coislinianis in codicibus desunt, sed aliis in codicibus ampliora inveniuntur quam in breviario Symeonis edito. Post notas marginales in textum insertas, Georgii ipsius textus resumitur formula Γεωργίου, ut 14^a, adjecta. Quare notæ illæ aliis e libris quibus scriptor usus est, codicis in margini ascriptæ nequiquam argumento inservire possunt ipsum textum Georgii non esse, sicut Undolæcius voluit p. 10 et 33 dissertationis suæ de Hamartolo scriptæ, sed potius probant Georgii verba ab iis diserte distingui quæ aliis e fontibus huic codici a librario inserta sunt. Simili modo codici inserta esse videntur et reliqua, quæ *Mosquensis solus* habet, ex. gr. c. CXI, 20-22, de quatuor Herodis filiis, ubi Cedrenus et interpret Slavonicus § 21 tantum noverunt; CXXV, 3, et CXXVII, 1, de Vespasiano, cum Cedrenus secundum locum, non vero utrumque referat, Slavonicus primum; c. CXXXVI, 5, mentio Cerdonis in Adriani Vita facta apud eosdem deest, et ab ipso Georgio in Vita Antonini CXXXVI, 6, reperitur, ubi (§ 4 et 5) Bardesanes bis memoratur, Cedreno et Leone cum § 5 consuetibus. Idem Irenæus occisos cum Georgio (CXL, 8) Commodio, non Marco attribuant, ut CXXXVIII, 6 legitur; c. CXLVII, 1^a nominatur Maximus, qui (§ 3) cum Cedreno et Leone vocatur Maximinus; CL Balbinus junior cum Cedreno post Pupinum memoratur, sed CLI, 2, post Gordianum; Leo hunc imperatorem penitus omisit; CLIV, 1, 2, Valerianus bis nominatur; Cedrenus secundum tantum locum repetiit; CLXXXVI, 2 et 5, Diocletiani Maximianique finis bis, a Cedreno secundum § 2 memoratur. Cf. CLXXVII, 7, 12, CLXXXI, 7 et CLXXXII, CLXXXI, 1-8 et CLXXXIII, 7, CLXXXVII et CLXXXVIII, 1, CLXXX, 3 et CLXXXIII, 2, CLXXXIII, 6 et CLXXXVI, 7, CC, 1, 3, CCXVII, 3 et CCXXIX, 8, CCXXIII, 1 et CCXXXVII, 1, præcipue vero CLXXXVII, 3, quæ sub textu edita sunt, quia nullo alio in codice inveniuntur, CCLIII, 7 Anastasii patriarchæ verba et sortem, quæ 27 de Constantino repetuntur, 33 et 40 expeditionem in Bulgaros eisdem verbis relatam, CCXXVI, 6, in fine visionem monasticam, CCXXVI, 6, 7, 22, CCLVIII, 2, 3, 4, CCLXII, 1, 2, 6 et alia plus minus apocrypha, ex. gr. c. CCLXIII, 10, 11, quæ in § 3 ejusdem capituli et CCLXIV, 3, repetuntur.

In *marginibus* vero codicis vel laterali, vel superiori, vel inferiori *inveniuntur* a prima manu ascripta quæ *Cedreni et Leonis in textum transierunt*. Prima ejusmodi nota legitur f. 2^b προσκυνοῦμεν καὶ κηρύττομεν τοῦτον μόνον εἶναι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως (editionis nostræ p. 49), secunda : 4° a1 p. 53; Ἐνεοσκοπιῶν λέγεται ἐξευρηκέναι Τίλεγόναι, tertia ad 53 : Ποσειδῶνος σύγγραμμα, quarta a1 53 : Τοῦτο συνέγραψε Σεινοκράτης, quinta ad 53 . Τοῦτο συνέγραψε Πάλλας; 8^b Καὶ Ἡφαίστος παρ' Αἰγυπτίους ἰδουάστειν. = Ced. 33, 12; 47^b ὁ στίχος τὸ τέταρτον τῆς οὐγγίας (unciar). Confer editionis nostræ p. 83 cum Leonis et Glycæ locis ibidem laudatis, p. 117 cum Cedreno; nota p. 129 in neutro invenitur; notæ marginales p. 158. 446, 528^a a Cedreno receptæ sunt, 698^a et 699^a, c. CCLXII, 7, 9 a Par. 1705; f. 98^b in margine legitur notitia de pulvere aureo Aureliani tempore de caelo delapsa (p. 361^a), quam ipse scriptor p. 369 se ejus imperatoris in vita retulisse affirmat; similiter p. 371 et 372 iidem martyres in margine enumerantur qui p. 372 in textu sunt; sed p. 390 nota marginalis Vindohonensis a Mosquensi in textum recepta est, cf. notas pp. 279, 392, 399, 401, 402, 409, 413, 414, 415, 426 (cum textu 437), 428, 561, 671. Plures notæ marginales erasæ esse videntur, ex. gr. [XXII] de Origene 94^b, 99^b, 109^a; aliæ cum margine perierunt (96, 104, 107, 108, 110, 123 — 125, 131, 132, 138, 174, 180, 182. Cum notis ibidem deletæ sunt etiam *rubricæ*, quæ tum minores, tum plures sunt numero quam in codd. Paris. 1706 et Monacensi. Scriptus est hic codex 1° atramento flavescente, quod sæpius evanuit, præcipue in notis marginalibus et in litteris initialibus quæ in marginem internam inter duas lineas stylo exaratas positum productæ sunt; illa marginalia vero inter secundam et tertiam vel extremam sunt notata, interdum vero vel intra lineam superiorem transversalem vel supra duas lineas inferiores sunt exarata. Nigriore atramento et a secunda manu, multum recentiore, scriptæ sunt emendationes nonnullæ vel annotationes, suis locis a nobis relatæ ex. c. ἦν ante ἡμέραν p. 279; 2° litteris minusculis; 3° spiritibus rotundis, apostropheis signis nullis; 4° nec subscripto nec ascripto; 5° punctis et virgulis distinctis, sed 6° nullis interrogationis signis; loci aliorum scriptorum in margine hoc signo > indicantur; 7° puncta super ε et υ rara ex. gr. ἐκλίπαρων p. 282; 8° compendia plurima, in una pagina 208^a fere L, nec sine periculo erroris resolventa; 9° v ephelcysticon ante consonas quoque ponitur. 10° Itacismi errores frequentissimi ex. gr. p. 278, 7 ἀντιγράφου, οὐάλις, sicut et 11° alia sphalmata; cf. p. 277, 2, ἐτελεῖται προσευχῶν, 5 ἐκτενῆς, 14 τοῖς — Ναυατινοῦς, 286, 11 καταπατοῦντας a prima manu correctum, superscripto e, 304, 14 ὁ θεὸς δέξα δέξη, 305, 15 εἶναι — μεταβολῆν 12° Multa in margine inveniuntur a prima manu notata, ex. gr. Σῆ = Σημείωσαι ad p. 277, 24 et 277, 2, et sæpissime ὄρα 281, 1, sic: ὄρα τὴν ἐκτενῆσιν τὸ μέγα τοῦτο 288, 6, ὄρα καὶ φυλάττου ἀπὸ τῶν τοιούτων 331, 25, ὄρα φοβερόν 528, 16, ὁμήρῳ προφήτῳ in textu laudatorum 293, ex σοῦ pro ἐξ οὗ 301, 26.

SÆCULI XIII.

7. Cod. *Ratisiensis* 1701 e membranaceus, quo continetur *Georgii monachi* chronicon ab orbe condito ad tempora usque Maximiani Imperatoris. Ad calcem occurrit Nicephori philosophi caput, ubi de filiis Dei, de gigantibus; ἀπὸ ἀληθινῶν τῶν ἐοδῶν XIII 5° exaratus videtur. (Catalogus cod. ms. bibl. Reg. II. Paris.

1740 p. 390) Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφ. χρ. τε καὶ — ὑπὸ Γεωργίου ἀμ. μοναχοῦ, sine capitum indice; utimum caput niancum rubricam habet: Ἀρχὴ τῆς βίβλ. Διοκλήτ. καὶ Μαξίν. (E. Miller in epistola nobis directa). In præfatione legitur: Ἔως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ (E. Miller). 157^b ἀνοῦς μετῆλθε ὡς εἴρηται. (Hase). Cf. p. 381 cum lectionibus col. Ambrosiani in appendice notatis.

8. « *Vaticanus* 154, membranaceus, f. parvo, pp. 215, S. XIII, a Julio Cæsare usque ad Carum, p. 138 Theophanis annales a Diocletiano ad Michaelē, f. 77^a linea a fine quarta. Cf. Georgii Syncelli ed. Paris. 1652, 303^a l. 27 (Recensio codd. mss. Lipsiæ 1803 p. 50). » *Codices Vaticanos* CLIII et CLIV e quibus versionem paravit suam Allatius) — *deprehendi* — a *chronicis* supra memoratis (*Coisl.* et *Scorial.*) nihil aut *valde parum differre idemque omnino esse ac Coislinianum*. Nam præter *prologum* Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογων — *codices* Vaticani eundem etiam præferunt *titulum* idemque de duabus filiabus Adami commentum his verbis Χρ. σ. ἐκ δ. γ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. μ. Βίβλος γεν. [p. 4] — (« *Foggini, Appendix corporis historiae Byz. Romæ 1777* f. XXXII.) cf. Allatium *De Georgiis* p. 328 et *catalogum Vaticanorum* ms. » N. 154,1 — 77 usque ad Cæsarem. »

9. *Vat.* = *Vaticanus* 153, XIII vel XIV S. (secundum notitiam Roma Petropolin transmissam, sæculi XI; in ch. bonub., 4^a, 221 ff., 2 coll.).

[XXIII] 1^ο Γεωργίου μοναχοῦ ἀμαρτωλοῦ χρονική ιστορία ·
 Πίναξ ἀκριβῆς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου
 Πράξεις παριστῶν καὶ χρόνους στασηφόρων,
 Πράξεις παλαιάς, ἔργα καὶ καταστάσεις
 Συμβάντα καὶ πραχθέντα · πᾶς μαθεῖν θέλων
 Ταύτην βίβλον διέλθε, τοῖς γεγραμμένοις
 Τὸν νοῦν ἐπιστῶν πᾶσι, μήτε που λάθοι,
 Ὃς ἂν παριστῶν ταῦτα τοῖς οὐκ εἰδῶσι
 Ἔχειν νομίξῃ πραγμάτων ἐμπειρίαν.

A' Περὶ Ἀδάμ τοῦ πρωτοπλάστου, ὃς χαίρει Θεοῦ πλασθεὶς ἐζήσῃ ἐτη ἑννακῆσιν τριάκοντα καὶ ἀπεθάνῃ. Περὶ τοῦ Ἀβελ καὶ τοῦ Κάιν; sequuntur capita XXVIII.

1^ο B' Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ βιβλίου Γεωργίου μοναχοῦ. Ἐπανάληψις τῆς ἀρχαιολογίας; sequuntur capita CX.

3^ο Γ' Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. Τούλιος Καῖσαρ πρῶτος καὶ μόνος.

4^ο Δ' Χρονικὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας.

10^ο Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας Γεωργίου μοναχοῦ. Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι, κ. τ. λ.

11^ο Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, κ. τ. λ. 120,12 οὗτος pro οὗτω — 14 ἔπει προ ἔπει — περιόντα δεδοίκασι — 17 εἶδεν αὐτὸν καὶ ὁ Σ. — 18 καὶ οἱ — ἀπετέθη μονῆ. Descriptus est inde a f. 180 usque ad finem 221^a ubi verba extrema ἐν τῇ Πρώτῃ — μονῆ ab altera posteriorique manu sunt exarata.

f. 204^b et 205^a *excerpitur Genesis* 116,16 — 126, 2; 208^a *Continuator Theophanis* (Leonis c. 10). 209^b *Etymologia nominum propriorum* media in relatione de excidio Thessalonicensi fastidiose relatæ, non quidem omnes illæ, quas Symeon editus c. 13 cum Russorum prima mentione exhibet, verum ejusdem generis insulsi, quæ græculum ferreæ ætatis arguunt; sed in *codice Vaticano itinerario* classis adversus Saracenos missæ *inserviunt explicando* quæ apud Symeonem editum c. 13 mentioni urbis Tripolitane minus commode adjunctæ sunt civitatum notitiæ. *Inde a Constantino Porphyrogenneto* *Vaticanus cum continuatore Georgii* edito magis quam cum Symeone concordat, *locos vero plures et continuatore Theophanis* decerpit, cum quo et sapius in locutionibus consensit. *Versions Slavicae* videntur e *codice hujus familiae* factæ esse. Cf. lectiones variantes in Michaelē III, 1, 7, et de expeditionibus Russorum annorum 864 et 941. *Catalogus bibliothecæ Vat. ms.* hæc habet: « N. 153 p. 1 et 1533 p. 10 usque ad *Alexium Comnenum* » [sed] ultra a. 948 non extenditur]. N. 153.

SÆCULI XIV.

10. Par. vel P. *Codex Parisiensis* « 1705, cod. bombycinus, olim Colbertinus, quo continetur *Georgii monachi* *chronicon*, ab orbe condito *ad Michaelis imp. et Theodoræ* ejus matris tempora perductum. Præmittitur *index* locupletissimus, e quo constat capita postrema quatuor desiderari. Is *codex* sæculo XIV exaratus videtur. » (Cat. p. 390) *Χρονογρ. Γεωργ. μον. σὺν χῶ τῷ*. — in præfatione ζωσ τοῦ τελευταίου Μιχαήλ. Deficit in Leone Armeno [p. 686,7 καὶ πρῶτον μὲν κατὰ τῶν ἱερῶς, sic Miller]. Titulus ut in Reglo; *index* initio mutilus capitum 268, sed diversus ab indice colicis 1706 (E. Miller).

[XXIV] SÆCULI XV.

11. *Cod. Paris* « 1706, codex chartaceus, olim Favrianus, quo continetur 1^ο *Georgii Hamartoli* *chronicon*. Præfixus *index* capitum, cujus sunt VII partes. Prima capita quædam generalia comprehendit [liber I], secunda ab Adamo ad Samuelem pertingit, tertia a Saule ad Antiochum Eupatorem [liber II], quarta a Jul. Cæsare ad Vespasianum, quinta a Tito ad Constantinum M. [liber III], sexta a Constantino

M. ad Michaelē, Theophili filium [liber IV], septima a Michaelē ad Romanum I [liber V]. Ea pars desideratur. — 2° Joannis monachi Sinaitæ historia SS. Barlaami et Josaphati. Is codex S^o XV exaratus videtur, idque satis eleganter neque unius librarii manu. Præfatio fragmentaria (E. Miller). 1°, 14°, 28° Synello ascribitur hoc chronicon initio; Συγκέλλου χρηματιστατος ἐπὶ τῶν χρόνων Ταρσίου τοῦ ἀγιοτάτου πατριάρχου Κ. Π. Νίας Ῥώμης, sed cf. 369^a ἔως ὧδε τὰ χ. Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ λογοθέτου sci. 842, et capitularium usque ad mortem Romani (Hase), quod cum capitulario Monacensi collatum nostra in tabula invenies. « Ex eodem a Dion. Petavio in Appendice ad Nicephori C. P. Breviarium evulgatur Græce longiusculum fragmentum de imperio Heraclii sub falso nomine Georgii Syncelli » (Hodius, de Malela p. LXXIV) et Tischendorfius edidit varias lectiones a nobis ad pp. 263 — 281 in Appendice notatas. Cf. etiam quas Uadolscius e collatione Hasiana edidit.

12. Barroccianus 30. f. 67 ex — Γεωργίου περὶ βασιλέων χρόνων καὶ ἄλλα τινὰ ἀρχή· ὅτι Ἄδμ γ υιοῦς ἐγ. (4,20).

f. 69 πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ἀδύνατον χωρῆσαι τὴν κιθῶν τσοαῦτα ζῶα ἐν τσοαῦταις πῆχσι, φησὶν ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ Μωσῆος, ὅτι — ἔχει (34,22). Εἶτα τοῦ κακοῦ προβαίνοντος ἀνωτέρω καὶ ἤλιον, καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄστρα, καὶ αἰθέρα, καὶ ἄερα, καὶ τὰ στοιχεῖα ὡς θεοῦ ἀνύμνησαν (42,26 — 43,4 ; 6 — 44,22 ; 45,22 — 46,24.)

Ἵτι οὐ Ῥ. ἐκ τούτων μ. καὶ τοὺς 54,29 — 55,5, συνέταξαν. f. 73 Ἵτι Εὐπόλεμος.

f. 73 Ἵτι Εὐπόλεμος φησὶ τὸν Μωσῆα πρῶτον σοφὸν γενέσθαι καὶ γρ. παραδοῦναι Ἰουδαίους πρῶτον, π. δὲ Ἰουδαίων Φοίνικας παραλαβεῖν, Ἑλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων (29,1 — 8). Νόμος δὲ πρῶτος γράψας Μωσῆς τοῖς Ἰουδαίοις· καταλιπὼν δὲ Μωσῆς τὰς κατ' Αἴγυπτον διατριβὰς κατὰ τὴν Ἐρημον ἐπιλοσόφει, διδασκόμενος παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὰ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ πρῶτου ἀνθρώπου, καὶ τῶν μετ' ἐκείνου, καὶ τοῦ κατακλισμοῦ, καὶ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν, καὶ περὶ τῶν πρῶτων ἀνθρώπων καὶ μέχρις αὐτοῦ χρόνων, καὶ περὶ τῆς νομοθεσίας τῆς μελλούσης κατ' αὐτοῦ διδασθαι τῷ Ἰουδαίῳ εἶναι· καὶ τὰς τῶν ἀστέρων θέσεις, καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ ἀριθμητικὴν, καὶ γεωμετρικὴν, καὶ πλοσιν σοφίαν, ὡς ἐν τῇ λεπτῇ γενέσει κεῖται (?)

f. 74. Τὸ δὲ μάνα ὁ Φίλων ἐρμηνεύων ἔφη τοιαύτην αὐτοῦ εἶναι τὴν πίστην, ὥστε κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐσθλοντος μετακινῆσθαι, καὶ εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸν οἰοῦναι κέγγρον ἐψημένον ἐν μέλιτι· παρήξει δὲ [XXV] νῦν μὲν ἄρτον, νῦν δὲ κρέω;· καὶ κρέω τοιοῦδε· ἢ πετεινοῦ ἢ χειρσαίου· νῦν δὲ λαχάνου, τοῦ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστου, καὶ ἰχθύος, ὡς· τὸ ἰδίωμα τῆς καθ' ἑκάστον γένος πίστεως, ἀκριβῶς δὲ καὶ τῇ γεύσει τοῦ ἐσθλοντος διασώζεσθαι.

Hic codex a Francisco Barozio Venetiano nominatus nunc in bibliotheca Bodliciana Oxoniensi asservatur.

13. Ambrosianus N°. 184, f^o. chartaceus, 1^a Χρ. σ. ἐκ δ. χρ. καὶ 1ξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. καὶ συγκέλου. Προόμιον. Πολλοὶ τῶν, κτλ. 2^a inde a verbis τὴν ὑπόθεσιν usque ad γῶσαι eadem lacuna invenitur præfationis, quæ jam in codice eo fuerat, e quo Monacensis quoque et Augustanus descripti sunt; sed etiam in sequentibus plura non leguntur, quæ codex Mosquensis cum cæteris antiquioribus exhibet. De quibus vide Appendicem ad pp. 375,12—390,12; 398, 19—401, 11; 475,20—479,5 et 717,11—721,4 ἔως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ λογοθέτου. In his verbis desinit codex cujus lectiones nos primi notavimus.

14. Ven. Venetianus S. Marci n°. 608, chartaceus, 4°, s. XV. Chronicon usque ad Romanum Diogenem (i. e. usque ad initium regni Michaelis Parapinacæ successoris ipsius a. 1071; cf. Montfauconii *Diarium* p. 438, de mss. Giustiniani, Didaci Hurtado et ecclesiæ SS. Jo. et Pauli) — sub hoc titulo: Συμῶν μαγιστροῦ καὶ λογοθέτου χρονικὸν ἐφεξῆς συλλεγὲν ἐκ διαφόρων χρονικῶν καὶ ἱστορικῶν.

Βίος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἄδμ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἄδμ γενόμενος εἰ γενῆ τῆ· Σηθ, κτλ. (p. 31,20). Σηθ δὲ γεν. (29), etc., usque ad Julium Cæsarem nomina et anni tantum regnorum.

Principes sequentes aliquanto amplius tractantur, sicut e lectionibus variantibus in vita Constantini M. (ff. 29^b—33^a) et Leonis Philosophi (ff. 210^a—223^b) notatis videre licet.

Inde ab a. 813 codex cum Georgio sæpius quam cum Symeone edito concordat; plerumque brevior est utroque, præcipue in vita Romani I, in qua omittit § 19 τὸ ἄγιον — ἀντλυτρον, § 26,28 δ' ἐκ — 36 προαστεῖα, 38—41, 44—46, 48—56, 58,59; interdum vero etiam amplior.

Folia 273—284 ineditas continent vitas XIII imperatorum a Jo. Zimisco usque ad Michaelē, filium Constantini Ducæ, a doctissimo Joanne Veludo, vicebibliothecario Marciano, nostrum in usum diligentissime transcriptas. Cf. ex. gr. 210^a—211^a notam ad p. 771 adjungendam: Καυλάς δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἐμελλε μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ καὶ τῆς λειτουργίας ἀπέρξασθαι, ἐκ δαιμονικῆς συνειργίας ἴστικεν καὶ παρευθὺ ἐξέδουε τὰ ἀλλακτὰ αὐτοῦ· καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἔλεγον ὡς αἰρετικὸν αὐτὸν εἶναι. Μετὰ πολλοῦ (sic) δὲ καιροῦ ἀγανακτήσαντος τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῆς τοιαύτης δαιμονιακῆς ἐπηρείας — ἐν μιᾷ σὺν ἡμέρῃ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, παρευθὺ ἀπῆλθεν αὐτῷ ἡ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπήρειά· καὶ ὑποστρέψας, εἰσελθὼν ἐν τῷ ἁμῶν καὶ ἄρας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ ἀνωθεν ἐνώπιον πάντων, εἰδειξεν τὴν αἰσχύνην αὐτοῦ εἰπὼν· « Ἄδελφοὶ καὶ Πατέρες, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τσοσούτους καιροῦς οὐκ ἐμυσταγώγουν τὴν θείαν λειτουργίαν. » Καὶ αἰσχυνθεὶς ὁ μισόκαλος ἐξῆλθεν

ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. Ὁ δ' αὐτὸς πατριάρχης ἐποίησε μοναστήριον πλησίον τοῦ ἁγίου Μωκίμου ἐπιθεῖν καὶ ἐκάλασεν αὐτὸ τοῦ Καυλῶς ἦτο: Καύλαιος, διαταξάμενος; κάκειος ταφῆναι.

[XXVI] SÆCULI XVI.

15. *Cod. Parisiensis* 1707 « Codex chartaceus Fonteblandensis, quo continentur: 1° Georgii Hamartoli monachi chronicon auctum et interpolatum. Ibi pars tantum prima exhibetur, a mundo nempe condito ad principatum usque I Cæsaris. Caputum summa CCXCIII, unde deducenda sunt capita XXVIII Symeonis Sethi, a c. nempe XXI ad c. XLIX, item capita XXXIX a c. CCLIV ad c. CCXCIII, quæ non sunt Georgii, sed auctoris incerti; neque ultima sex ad institutum pertinent. Initio occurrit index capitum non primæ solum, sed et secundæ partis. Indicem sequitur brevis epilogus e præfatione Theophanis, qui chronographiam suam inde orsus est ubi desit Syncellus. Ad calcem vero accesserunt excerpta tria; primum de Cæsaris nomine, secundum de Ptolemæi Philadelphii quæstione ad S. Scripturam pertinente, tertium de equo Cæsaris dictatoris ossam ungulam habente. 2° Nicephori Choniatae annales, manu diversa caque minus elegante. Is codex S° XVI exaratus videtur. » Titulus idem qui in n° 1704, capitum index diversus a N° 1705 et 1706 et Mon.

16. *Cod. Parisiensis* 1708 « codex chartaceus, Fonteblandensis — secunda pars a I Cæsare ad Alexium usque Comnenum. » — Ultimum caput βασιλ. τοῦ Κομνην. Ἀλεξίου.

17. M. 2. *codex Monacensis* secundus N° 159, Boicus vel Bavaricus « usque ad Basilium [Michaeleni] imperatorem Hamartolum præfert, postea Logothetam » (Raderus) « usque ad Romanum I (Hardt, *Beiträge* 1807, VI, 293) » usque ad imperium Constantini, Leonis filii « (Bandini, cat. mss.) » eadem quæ Augustanus manu, charta firma et lævigata, titulis et initialibus minio distinctis, litteris minutis et cum correctionibus marginalibus, in f°, foliorum 442, scriptus Epidauri a Nicolao Choniata [f. 356^b: Τετραμήτωται ἦν ὁρᾶς. φλα, δέλτος ἐν τῇ δυστυχεῖ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου, πόνω δὲ Νικολάου τε τοῦ Χωνιάτου]; lacunis mutilus, S. XVI, optime conservatus (Hardt) et inscriptus Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ ἀπὸ κτίσεως, α [—μοναχοῦ] καὶ συγγέλλου χρηματισθέντος ἐπὶ Ταρασίου, μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἀθωντος f. 1° Γεωργίου συγγέλλου Ταρασίου τοῦ ἀγνωστάτου πατριάρχου χρ. συντ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἐξ. συλλ. καὶ συντ. ὑπὸ Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ. Πίναξ. ἀρχή, etc., tabula quam cura doctissimi Tafelii nostrum in usum descriptam ad calcem hujus præfationis exhibemus. Hoc e codice 1607 Augustæ in 8° ediderat M. Raderus Syntagma de statu morientium [pp. 578-587] ex mss, codd. Maximiliani et August. deperditum, » postea 1614 Monachii 8° repetiit, necnon quod legitur in Annotationibus ad *Viridarium* SS. e Menæis Græcorum fragmentum Latinum de miraculo facto in urbe Carthagine sub imperio Heraclii [575-578]. Lectiones variantes vitarum Constantini M., Constantii et Juliani (p. 389, 4-451, 16) a doctissimo Miklositchio ad textum Vindobonensem excerptas humanitati ejusdem viri debemus. Nos vero prologum contulimus et prima textus vocabula usque ad 5,25 et finem 815,19 ἀπετέθη μονῆ. De quibus Appendicem consule variantes exhibentem ejusdem operis, non vero diversarum chronographiarum lectiones. Cf. etiam 514, 18 ἐφ' ᾧ, 20 εἶρηκε, 21 ἐβρύκ. Raderus quidem (ad Nicetæ Vitam Ignatii, Ingolstadii 1614 editam) perhibet Hamartolum diversum esse a Georgio Syncello (codicum Palatinæ Boiorum et Augustanæ bibliothecæ); sed falso hi codices eum Syncellum nominant, cum hunc solum noverint chronographum. Præterea jure adnotat Allatius, « Discrimen tamen inter eos nullum adducit. »

18. *Cod. Baroccianus* N° 194, chartaceus, foliorum 53 (?), absque ullo vel nomine auctoris vel operis titulo sic incipit: Πολλοὶ τῶν ἔξω φιλόσοφοι καὶ φιλόλογοι, κ. τ. λ. [XXVII] Excerpta continet e Ge. Hamartoli chronico, edita in Cramerii t. IV Anecdotorum. Oxoniæ, p. 218-246, scil. a libri primi capite II p. 7, l. 24, usque ad libri secundi caput VIII, p. 59, l. 25. Lectiones optiunæ notæ ab iis quas e Mon. et Mosq. codd. edidimus, discrepantes vide in appendice ad p. 8,2—8,14,30—30,14; 44,24-45,1; 52,23-59, 24.

15, 1. Πάλας καὶ καθεξῆ; μέχρι τῶν κτισάντων τὴν Ῥώμην καὶ βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ ἦσαν δὲ οὗτοι ἐν τοῖς χρόνοις Ἀχὰς τοῦ βουδέως Ἰουδαίων. Οὕτως καὶ οἱ Ἀσσύριοι βασιλεῖς.

11, 9? Ἀρχὴ τῶν Φαραωνίων βασιλείων. — 30, 15; 44, 24.

19. *Oxonienis* I (F. 6, 26), Humphredo Hodio in prolegomenis ad Malelam (ed. Bonn. LXXIII) usque ad mortem Michaelis III extendi dicitur, sed cf. Fabricium (VI, 134, 353): « Idem est horum (Excerptorum) initium cum initio chronographiæ Georgii Hamartoli quod e codice ms. a L. Allatio in Diatriba *De Georgiis* exhibetur: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονιγράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρας ἐπλάσεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς γ'. Neque solum ex initio apparet, verum etiam e Præfatione, initio in codice ms. [non vero Barocciano N° 194, chartaceo, f. νγ' πολλοὶ τῶν ἔξω φιλοσόφων — τὰ πάντα ἔθρησε] unde sua Chilmeadus descripsit, præmissa, quæ eadem est omnino, quam ibidem ponit Allatius ex Georgio Hamartolo. — Ex eodem etiam Excerpta dederunt Leo Allatius in libro de Ecclesiarum consensione [e codd. Vat.], Jo. Meursius in glossario Græco-barbaro et Dufresnius in glossario mediæ et infimæ Græcitatibus, et, nisi, me fallit memoria, in Notis ad *Annales* Jo. Zonaræ. De eo, qui plura vult, adeat — Diatribam nostram de scriptoribus Græcis variis, ubi — castigantur Allatiana. De illo hic loci hoc solum subjungam, vixisse eum eodem cum Malela sæculo, i. e.

Christi incarnati nono, et Chronicon suum perduxisse non modo ad initium Michaelis Theophili filii, quod decernunt doctorum nonnulli, sed usque ad ejus mortem, hoc est, usque ad 866, imo usque ad mortem Romani I, quæ vero jam non Georgii sunt sed Logothetæ; 4, 20 post αὐτοῦ ἀδελφῶν οὕτω μὲν οὖν ὁ πρῶτος ἐγένετο ἄνθρωπος· παρὰ Θεοῦ ᾧ ὄνομα Ἄδᾶμ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὐα. Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. Et, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ post ἐγέννησεν. 7, 11 Μετὰ τοῦτον οἱ αὐτοῦ ἀπόγονοι καὶ ὁ Σηθ προμνησθέντες ἄν, ἔγραψον τὰ μέλλοντα περὶ τοῦ κατακλισμοῦ ἐν λιθίνοις; καὶ ὀστρακίνοις; πλαστῖ, σημαίνοντες; ὅτι ἀναλωθῆναι καὶ φθαρῆναι μέλλει τὸ πᾶν, ἢ ὑπὸ πυρὸς ἢ ὑπὸ ὕδατος. Καὶ εἰ μὲν ὑπὸ πυρὸς, σωθήσονται τὰ γράμματα ἐν ὀστρακίνοις πλαστῖ, εἰ δὲ ὑπὸ ὕδατος, ἐν λιθίνοις. Ἐλθόντος δὲ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ ἅπαντα ἀπολέσαντος, μόνο; ἐσώθη Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες πρὸς δευτέρου ἀνακαίνισιν κόσμου. Μετὰ δὲ τὴν κατακλισμὸν Κατάν, ὁ υἱὸς Ἀοραξίδ, συνεγράψατο τὴν ἀστρονομίαν εὐρηκῶς τὴν τοῦ Σηθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομαστῶν ὡς ἔφηται τῶν ἀστέρων ἐν πλαστῖ λιθίνῃ γεγραμμένην. ἤτις l. 20 — Ἰώσηπος; 7, 22.

31, 10 Ἀδὰμ τὸν οὖν — 33, 28 ἔτη θ'. 35, 24 Ἐπειδὴ — 41, 11 τλ'; 64, 23 — 65, 2, 7, 24 — 10, 2. « Atque hucusque habes, lector, excerptorum chronologicorum auctorem anonymum; paginam sequentem ex chronico Alexandrino descripsimus » (Hodius).

20. V. *Vindobonensis* N° 40, olim 39, f°, ejus præfationem et capita CXXVIII-CXCI (p. 389 451, 15) humanissime, quanquam ipse editionem Georgii [XVIII] præparavisset, nobiscum communicavit vir doctissimus Miklositch, bibliothecæ I. R. præfectus. In eadem collatione notatæ sunt etiam variæ lectiones codicum Monacensium (N° 1, 404, Augustani et 2, 159, 259). *Prima pars codicis Vind. 40 usque ad f. 49 sicut et finis f. 315-326 in charta Turcica manu recenti scripta est, cætera pars membranacea, antiqua optimique commatis; olim ab Aug. Bushekio comparatus Constantinopoli (Nessel); usque ad Alexium Comnenum, 1081 (Gretser. De cruce ?). 1^a Chronikὸν σύντομον ἐκ διαφόρων λογογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὸν καὶ συνεστὸν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Ταύτης δὲ τῆς βίβλου, quod a substantivo Πρόλογος pendere videtur. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ = p. 28, 6, 7 nostræ editionis e codd. Mon. h. l. paratæ. Capita CCXXVI, 4—CCXXVIII ex eodem codice edita vide in libro cui titulus est: « Theophanis chronographia. » Probe einer neuen — Ausgabe von G. L. F. Tafel. p. 26-34.*

21. V. 2. *Cod. Vindobonensis* 2. Inde ab 38^b. Ἀρχὴ τῆς Χριστιανῶν βασιλείας, κ. τ. λ. collatum a viro cl. Miklositch usque ad finem imperii Juliani, « chartaceus, antiquus et bonæ notæ, in 4°, sed inutilis, aqua marina hinc inde misere sædatus, constatque nunc foliis 83, olimque ad Jo. Sambucum pertinuit, quo continentur Georgii Hamartoli fragmenta historica » (Nessel, p. 142.). Vide lectiones variantes ad p. 389, 1-451, 16 notatas, quas cl. Miklositschio debemus.

22. M. 1 *Codex Monacensis* 1, N° 414, *Augustanus*, chartaceus signatus p. 68 N° 37 (81), in assero corio fusco tectus, zere munitus et clausus, in f°, titulum hunc præfert: Γεωργίου καὶ λογοθέτου. Γεωργίου μοναχοῦ καὶ λογοθέτου ἱστορικ[ὸν?] συγκέλλου. Πίναξ. Περὶ τῶν πρωτοπλάστων Ἀδὰμ καὶ Εὐας. — Περὶ Εὐαστίου τοῦ Παμφίλου ὡς ἐν συνέψει—τῶν αὐτῶν (= c. XXVII, 29, 15). Περὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ καταγομένων (= II, 1 p. 31, 19) — περὶ τῶν κακομημένων (= c. CCXXXII, p. 578, 8). Textus extenditur p. 276^b usque ad finem capituli p. 587, 32 ὅταν ὄψεσθε οὐδὲν; scriptus est titulus et Initialibus rubricatis, litteris minutis et nitidis cum scholiis in textu (ex. gr. p. 29, 15 σχολίων τῶν ἀγίων Πατέρων quod in Parisiensi 1705 deest, e margine irrepsisse videtur), sæculi XVI (vide cod. M^o), optime conservatus et post indicem inscriptus: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων [χρ.] καὶ ἐξηγητῶν συλ. καὶ συντ. ὑπὸ Γεωργίου ἀχ. καὶ συγκέλλου (χρηματίσαντος ἐπὶ Τραπεζίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ. Π. νέας Ῥώμης Προσίμιον α' (ἀρχῆ). Hoc e codice clarissimus Tafel nobis initium in codice Mosquensi deficiens (p. 4, 17-44, 24) benigne transmisit; præterea lectiones variantes Vitarum Constantini M., Constantini et Juliani (p. 389, 1-451, 16) doctissimo et humanissimo viro Miklositch debemus; Gretserus vero libro II *De cruce* excerpserat jam p. 410, 7-412, 3, Petavius in appendice ad breviarium Nicephori (Par. 1616 p. 339-407) Vitam Heraclii; syntagma de statu morientium (p. 572-587) Latine factum notisque illustratum Matthæus Raderus Augustæ 1607 in 8° ex hoc codice « qui ultra Constantinum Heraclii filium non progreditur. » Cf. præterea lectiones codicis Lipsiensis ex Augustano descripti ad pp. 561-587. *Prologum nos ipsi cum textu M^o contulimus* quorum varias lectiones cum Ambrosianis et Vindobonensibus plerumque consentientes in Appendice invenies.

SÆCULI XVII.

23. L. Lipsiensis 852 (Rep. I, 4, 49); cf. Naumanni catalogum bibl. Senatus, Grimmæ 1838, p. 215) « Georgii monachi et Syncelli C. P. chronicon usque ad Constantiam Heraclii filium descriptum e ms. codice bibliothecæ Augustanæ cum emendationibus J. H. Busii ex bibl. C. Sagittarii, post J. A. Schmidii et P. Lyseri junioris. »

[XXIX] 3^a Γεωργίου καὶ λογοθέτου, Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὸν καὶ συνεστὸν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγκέλλου. Προσίμιον. Πολλοὶ τῶν, κ. τ. λ. Lectiones p. 1, 1-6, 1 et 571, 21-587, 32 qui est codicis finis. « nobis primum exscriptas vide in Appendice. Cf. Reiskium (*De cæremoniis aulae Byz.* præf. Lipsiæ 1754 f°).

SÆCULI INCERTI.

24. *Palatinus*, Vaticanus? Χρ. σ. ἐκ δὲ χρ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. παρὰ Ἰωάννου τοῦ Σικελιώτου τοῦ καὶ

χρηματίσαντος ὑστερον πατριάρχου Κ. Π. νέας Ῥώμης (qui et Syncellus et Morocardianianus vocatus, annis 837-842 patriarcha fuit C. P. ?)

Πολλοὶ τῶν ἐξω χρονογράφοι καὶ φιλόλογοι κ. τ. λ.

[A'] Βίβλος γενέσεως, ἢ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός, κ. τ. λ.

[B'] Τοῦ αὐτοῦ Ἰω. τοῦ Σικελιώτου περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ Ἐβας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καταγομένων. Ἀδὰμ τοίνυν κατὰ τὸν σοφώτατον (31.20). Desinit in Michaelē filio Theophili. Ἔω; ὧδε τὰ Χρονικὰ Γεωργίου καὶ ἀπὸ τῶν ὧδε μόνου τοῦ λογοθέτου (Fabricius, *Bibl. gr.* XII, 27).

25. *Citicensis* e *Georgii monachi Chronicon a Julio Cesare ad Diocletianum* (Fabricius *Bibl. Gr.* XII, 24).

26. *Schleusingensis* (Ludovicus, notitia bibliothecæ Schleusingensis) qui codex jam Schleusingensi in bibliotheca desideratur, quemadmodum præfectus ejusdem Hartungius V Augusti 1858 nobis respondit. Quo abierit notum non est, forsitan Lipsiam.

26. *Radulphi cardinalis*, in regia Parisiensi N° 37 e *Georgii monachi historia ex multis collecta ab Adamo usque ad Constantinum, Severum, Maximinum et Maxentium* (ut Par. 1704 in catalogo a 1740 edito). Pergebat ultra, sed reliqua desunt (Montfaucon *bibl. Par.* 1739, 11, 772.)

Hæc igitur videtur codicum genealogia esse :

I. *Usque ad annum 842 solius Georgii monachi; sine prologo* : 1 Coislilianus 310, X. S. rhetorice exornatus, cæterum cum Coisl. 305 consentiens præter quod hic usque ad a. 311 tantum extenditur; *cum prologo* : 5 Coisl. 154, 301, XII S., 10 Ambrosianus XV S. Georgii hamartoli et *syncelli*.

II. *Continuatus a Symeone Logitheta usque ad 948; sine prologo* ? 3 Medicus XI; *cum prologo* : 11 Parisiensis 1706, XV; 8 Vaticanus 153 XIII vel XIV S. diversus; 6 *Mosquensis* XII; 19 *Oxonienſis*; 24 *Palatinus*.

Usque ad 1071 : 14 *Venetianus*, XV S.

Usque ad 1081 : 20 et 21 *Vindobonensis* 1 et 2, XV S.; cum *Ambrosiano* consentientes usque ad 842; 22 *Monacensis* 1, XVI. *Syncelli* e *Zonara* a recentiore *Græco* suppletus; 16 *Parisiensis* 1708, XVI S.

Usque ad 1143 : 6 *Mosquensis* XII S.

III. *Codices manci, ad Casarem* : 9 Vaticanus 155? XIII S. et 15 Paris. 1707 XV S. et 25 *Citicensis*; e *Cesare ad Diocletianum* : 8 Vaticanus 155 et 25 *Citicensis*; *ad a. 511* : 2 Coisl. 305 XI, et 7 Paris. 1704 XIII S.; *ad a. 641* : *Ge. Syncelli cum Ambrosiano consentientes* : 17 Mon. 2, XVI, et 25 Lips. XVII S.; *ad a. 814* : 10 Paris. 1705, XIV S. *Fragmentarii* : *Barocriani* 50, XIV et 194 XV S.

Nondum collati : 3 *Medicus* XI S.; 4 *Scoracensis* XII S.; 24 *Palatinus* Jo. Sicelionæ, patriarchæ; 25 *Citicensis*; 26 *Schleusingensis*; 27 *Radulphi*.

ΠΙΝΑΞ.

Numeri paginas representant editionis Petropolitane quarum seriem typis grandioribus in textu expressimus.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

A'.

1. Ἀρχὴ Γενεαλογίᾳ τοῦ Ἀδάμ, p. 4.
2. Περὶ Νεβρόνδ βασιλέως, p. 7.
3. Περὶ Νίνου βασιλέως, p. 9.
4. Περὶ Θουρά βασιλέως, p. 9.
5. Περὶ Λαμῆ βασιλέως, p. 9.
6. Περὶ Σαρδαναπάλεως βασιλέως, p. 9.
7. Περὶ Περσέως βασιλέως, p. 10.
8. Περὶ Σώστρου βασιλέως, p. 11.
9. Περὶ Φαραῶ βασιλέως, p. 11.
10. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρήσεως, p. 12.
11. Περὶ τοῦ Πέλοπος, p. 12.
12. Περὶ Κύρου, p. 13.
13. Περὶ Καμβύσου, p. 14.
14. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου, p. 15.
15. Περὶ τῶν Βρομυαίων, p. 16.
16. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου, p. 17.
17. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου, p. 18.
18. Περὶ τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, p. 18.
19. Περὶ τῆς βασιλείας Κανδάκης, p. 23.
20. Περὶ τῶν Βραχμάνων, p. 24.
21. Περὶ Σήρων, p. 26.

22. Περὶ Βάκτρων, p. 27.
23. Περὶ Χαλδαίων, p. 27.
24. Περὶ Βρετάννων, p. 27.
25. Περὶ Ἀμαζόνων, p. 28.
26. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῆς, p. 28.
27. Περὶ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, p. 29.
28. Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, p. 30.

B'.

Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ καὶ Συγκέλλου.

1. Περὶ γενεαλογίας Ἀδάμ καὶ τῶν οὐτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν καθ' ἐξῆς καταγομένων, p. 31
2. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου, p. 36.
3. Ὅτι ὅποια ἦν ἡ α' γλώσσα, p. 38.
4. Περὶ τοῦ τῆς γῆς διαμερισμοῦ, p. 39.
5. Περὶ τῶν δ' στοιχείων, p. 47.
6. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας, p. 50.
7. Περὶ Ῥωμαίων θεοποιησάντων, p. 54.
8. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, p. 57.
9. Περὶ γενέσεως Ἀδραάμ, p. 64
10. Περὶ τοῦ Μελχισεδεκ, p. 69.
11. Περὶ τῆς κλισεως (κλήσεως) τοῦ Μελχισεδεκ, p. 71.
12. Περὶ τοῦ Σαλήμ, p. 71.
13. Περὶ τῆς κλισεως (κλίσεως) Ἱερουσαλήμ, p. 72.

14. Περὶ τοῦ Ἰσαάκ, p. 74.
 15. Περὶ τοῦ Ἡσαΐ καὶ Ἰακώβ, p. 75.
 16. Περὶ τοῦ Ἰακώβ, p. 78.
 17. Περὶ θανάτου Ἡσαΐ, p. 79.
 18. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως, p. 80.
 19. Ὅτι υἱὸς Ἰσραὴλ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, p. 81.
 20. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωϋσῆ, p. 89.
 21. Περὶ τῆς τελευτῆς Μωϋσέως, p. 92.
 22. Ἔτι περὶ Μωϋσέως, p. 92.
 23. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, p. 101.
 24. Ἀρχὴ τῶν Κριτῶν, p. 103.
 25. Περὶ Ἰούδα, p. 103.
 26. Περὶ Γοθονιήλ, p. 105.
 27. Περὶ Ἀῶδ, p. 105.
 28. Περὶ Σαμεγάρ, p. 104.
 29. Περὶ Βαράκ, p. 104.
 30. Περὶ Γεδών, p. 104.
 31. Περὶ Ἀβιμέλεχ, p. 105.
 32. Περὶ Θολᾶ, 107.
 33. Περὶ Ἰαθρ, p. 107.
 34. Περὶ Ἰεφθάς, 107.
 35. Περὶ Σαμψών, 107.
 36. Περὶ τοῦ Ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, p. 113.
 37. Περὶ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἱερέως, p. 117.
 38. Περὶ τῆς βασιλείας Σαουλ, p. 117.
 39. Περὶ τῆς βασιλείας Δαυὶδ, p. 121.
 40. Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος, p. 133.
 41. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος, p. 139.
 42. Περὶ τῆς βασιλείας (Σολομῶντος), p. 140.
 43. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰθιόπων Σιδύλλης, p. 141.
 44. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥοβοᾶμ, υἱοῦ Σολομῶντος, p. 150.
 45. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσιφ τοῦ ἐν ποβαλιγί πεισόντος, p. 151.
 46. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσάφ, p. 151.
 47. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσαφάτ, p. 151.
 48. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 152.
 49. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 153.
 50. Περὶ τῆς βασιλείας Γοβοάφ, p. 153.
 51. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωᾶ, p. 153.
 52. Περὶ ἐλεημοσύνης, p. 154.
 53. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμεισίου, p. 155.
 54. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀζίου, p. 156.
 55. Περὶ Ὀζίου λέπρας, p. 157.
 56. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάθαμ, p. 158.
 57. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχά, p. 157.
 58. Περὶ τῆς βασιλείας Ἐζεκίου, p. 157.
 59. Περὶ τοῦ Ἰωβίτ, p. 159.
 60. Περὶ τῆς βασιλείας Μανασσῆ, p. 167.
 61. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμμώ, p. 170.
 62. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσίου, p. 172.
 63. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχ-ζ, 174.
 64. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, p. 174.
 65. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰεχονίου, p. 175.
 66. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 176.
 67. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἰερουσαλήμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἧ ἔστι β' τῆς παροικίας Αἰγύπτου, p. 177.
 68. Περὶ ἀριθμοῦ ἐτῶν τῶν ἐν Ἰερουσαλήμ βασιλευσάντων, p. 179.
 69. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰερβοᾶμ καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐσχηπτῶν καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν Σαμαρείᾳ, p. 181.
 70. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβᾶτ, p. 181.
 71. Περὶ τῆς βασιλείας Βαζαῆ, p. 181.
 72. Περὶ τῆς βασιλείας Ἠλά, p. 182.
 73. Περὶ τῆς βασιλείας Ζαμβρῆ, p. 182.
 74. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχάβ, p. 182.
 75. Περὶ τῆς Ἰεζαβὴλ καὶ περὶ τοῦ Ἠλίου προφήτου, p. 182.
 76. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 185.
 77. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 185.
 78. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡού, p. 187.
 79. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάχαζ, p. 188.
 80. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωᾶ, p. 188.
 81. Βασιλεία Ἰερβοᾶμ, p. 189.
 82. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀζαρῶ, p. 189.
 83. Περὶ τῆς βασιλείας Σιλούμ, p. 189.
 84. Περὶ τῆς βασιλείας Μαναίμ, p. 189.
 85. Περὶ τῆς βασιλείας Φακισίου, p. 189.
 86. Περὶ τῆς βασιλείας Φακί, p. 189.
 87. Περὶ τῆς βασιλείας Ὡσαί, p. 190.
 88. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, p. 191.
 89. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλεμαροδάχ, p. 194.
 90. Περὶ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ, p. 195.
 91. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Μήδου, p. 196.
 92. Περὶ τῆς βασιλείας Κύρου τοῦ Πέρσου, p. 197.
 93. Περὶ τῆς βασιλείας Καμβύσου υἱοῦ Κύρου, p. 198.
 94. Περὶ τῆς βασιλείας Πέρσου, p. 200.
 95. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου Ἰστάσου, p. 200.
 96. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρταξέξου, p. 205.
 97. Περὶ τῆς βασιλείας ἐτέρου Ἀρταξέρξου, p. 205.
 98. Περὶ βασιλείας τοῦ Ἀντιόχου, p. 207.
 99. Περὶ τῆς β' ἀλώσεως τῆς Ἰερουσαλήμ, p. 208.
 100. Περὶ Ἐλαζάρ καὶ τῶν ζ' παίδων τῶν Μακκαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς, p. 208.
 101. Περὶ τοῦ Ματθίου ἱερέως, p. 210.
 102. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος, p. 211.
 103. Περὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου, p. 212.
 104. Περὶ Ῥωμαίων, p. 212.
- Γ.
105. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰουλίου Καίσαρος πρώτου βασιλέως Ῥωμαίων, p. 213.
 106. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐγούστου Καίσαρος τοῦ Ὀκταβίου, p. 214.
 107. Περὶ τῆς δ' βασιλείας ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθεάσατο, p. 215.
 108. Περὶ τῆς ἐν σαρκὶ οἰκονομίας Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, p. 217.
 109. Ἔτι περὶ τῆς Χριστοῦ γενέσεως, p. 217.
 110. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνθέσμως ἱερατευσάντων ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ἀρχιερίων, p. 219.
 111. Ὅταν ὁ Αὐγούστος ἀπέβη εἰς Αἴγυπτον, p. 220.
 112. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου, p. 229.
 113. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις οὐδόθῃ ἀνόμασταί, p. 230.
 114. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, p. 234.
 115. Περὶ Αὐγάρου τοῦ βασιλέως, p. 236.
 116. Περὶ τῆς βασιλείας Γαίου καὶ περὶ τῆς ἀναίρεσεως Τιβερίου, ὅς ἀνηρέθη ὑπὲρ Γαίου. Νοσήσαντι γὰρ ἱμάτια πολλὰ ἐπιθεῖς ἀπέκνιξε, p. 238.
 117. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 241.
 118. Περὶ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, p. 242.
 119. Περὶ μοναδικῆς πολιτείας, p. 243.
 120. Περὶ τῆς βασιλείας Νέρωνος, p. 268.
 121. Περὶ Σίμωνος τοῦ μάγου, p. 268.
 122. Περὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, p. 278.
 123. Περὶ Ἰακώβου ἀδελφοῦ, p. 279.
 124. Περὶ τῆς βασιλείας Γαλβᾶ, p. 284.
 125. Περὶ τῆς βασιλείας Λουκίου, (sic) p. 284.
 126. Περὶ τῆς βασιλείας Βιτελλίου, p. 284.
 127. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐεσπασιανοῦ, p. 285.
 128. Περὶ αἰχμαλωσίας Ἰερουσαλήμ, p. 285.
 129. Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν καθέξης βασιλευσάντων, p. 325.
 130. Περὶ τῶν αὐτοφῶν θερμῶν ὑδάτων, οὐρανίων καὶ πυρῶν, καὶ ἀόσμου Ταρτάρου, p. 327.
 131. Περὶ τῆς βασιλείας Δομετιανοῦ, p. 353.
 132. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως καὶ τῶν αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων, p. 355.
 133. Περὶ τοῦ Μανιθέως μάγου καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων, p. 334.
 134. Περὶ τῆς βασιλείας Νερβᾶ, p. 335.
 135. Περὶ τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ, p. 338.
 136. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ, p. 339.
 137. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίου, p. 341.

138. Περὶ τῆς βασιλείας Μίρκου Αὐριλλίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, p. 342.
139. Περὶ τῆς βασιλείας Βήρου, p. 343.
140. Περὶ τῆς βασιλείας Κωμώθου, p. 343.
141. Περὶ τῆς βασιλείας Περτινάκω, p. 344.
142. Περὶ τῆς βασιλείας Δαδίου, p. 334.
143. Περὶ τῆς βασιλείας Σεύθρου, p. 345.
Περὶ τῆς βιώσεως καὶ ἀνατροφῆς Ὀριγένους τοῦ καὶ Ἀδαμαντίνου, p. 345.
144. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίου καὶ Γέτα, p. 351.
145. Περὶ τῆς βασιλείας Μακρίνου, p. 352.
146. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀθήτου, p. 353.
147. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαζα, p. 353.
148. Περὶ τῆς βασιλείας Μαξίμου, p. 354.
149. Περὶ τῆς βασιλείας Πουπίνου, p. 351.
150. Βασιλεία Βαλθίνου, p. 355.
151. Περὶ τῆς βασιλείας Γορδιανῶ, p. 355.
Περὶ τῆς βασιλείας Ἰούνορος, p. 355.
152. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστελλιανῶ, p. 357.
153. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, p. 353.
154. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου καὶ Οὐαλεριανῶ, p. 358.
155. Περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου, p. 358.
156. Περὶ τῆς βασιλείας Γάλλου, p. 359.
157. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 359.
158. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰμιλιανῶ, p. 360.
159. Βασιλεία Οὐαλεριανῶ καὶ Γαλλίνου, p. 360.
160. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 361.
161. Περὶ τῆς βασιλείας Κυντιλιανῶ, p. 361.
162. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐρηλιανῶ, p. 361.
Περὶ τοῦ Μανέντος, p. 362.
Περὶ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατίως, p. 364.
163. Περὶ τοῦ Ἀπολλιναρίου, p. 364.
164. Περὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας. Περὶ Νεστορίου, p. 365.
165. Περὶ τοῦ Εὐτυχοῦς. Περὶ Σεουήρου, p. 366.
166. Περὶ τῆς βασιλείας Ταχίτου, p. 369.
167. Περὶ τῆς βασιλείας Φλωριανῶ, p. 369.
168. Περὶ τῆς βασιλείας Πρῶδου, p. 369.
169. Περὶ τῆς βασιλείας Κάρου, p. 370.
170. Περὶ τῆς βασιλείας Καρίνου, p. 371.
171. Περὶ τῆς βασιλείας Νουμριανῶ, p. 371.
172. Περὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανῶ καὶ Μαξιμιανῶ, p. 371.
173. Περὶ τῆς παρθένου καὶ μάρτυρος, p. 373.
174. Περὶ ἑτέρας παρθένου, p. 374.
175. Περὶ τοῦ μονάζοντος, p. 373.
176. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου, πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, p. 376.
177. Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, υἱοῦ Κωνσταντίου, p. 387.
- Δ'.
178. Περὶ τῆς βασιλείας Χριστιανῶν, περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου βασιλέως, p. 389.
179. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιδδέστρου, p. 390.
180. Περὶ Κ. Π., p. 398.
181. Περὶ τῆς α' συνόδου. Περὶ τῆς αἵρέσεως Ἀρείου, p. 404.
182. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερέα, p. 408.
183. Περὶ τῆς εὐρήσεως τοῦ σταυροῦ, p. 409.
184. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν, p. 415.
185. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει εἶναι τὸν κριτὴν, p. 416.
186. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, p. 420.
187. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, p. 426.
188. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, p. 436.
189. Περὶ τῆς Ἀμασσηλιανῶν αἵρέσεως, p. 439.
190. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανῶ τοῦ παραβάτου, p. 443.
191. Περὶ τῆς αἰμορροούσης, p. 444.
192. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανῶ, p. 451.
193. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανῶ, p. 453.
194. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, p. 455.
195. Περὶ τῆς Μιαυῆς (ἐξομολογίας γ) p. 457.
196. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Γρηγορίου καὶ Οὐαλεντινιανῶ τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου Οὐαλεντινιανῶ, περὶ τῶν σεισμῶν, p. 461.
197. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, p. 463.
198. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου καὶ μοναχοῦ, p. 467.
199. Περὶ τῆς β' συνόδου, p. 474.
200. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστραφέντων ἐν Ἀντιοχείᾳ, p. 479.
201. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου υἱοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, p. 489.
202. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωαν. τοῦ Χρυσοστόμου, p. 489.
203. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάππα Ῥώμης πρὸς τὸν Ἀρκαδίον τὸν βασιλέα, 495.
204. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, p. 498.
205. Περὶ τῆς γ' συνόδου, p. 499.
206. Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ Χρυσοστόμου, p. 502.
207. Περὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανῶ, p. 504.
208. Περὶ τῆς δ' συνόδου, p. 506.
209. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μεγάλου καὶ Μακρί, p. 510.
210. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μικροῦ, p. 513.
211. Περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος τοῦ Ἰσαύρου, p. 513.
212. Περὶ Πέτρου τοῦ Κνυφῆως, p. 514.
213. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀναστασίου τοῦ δικόρου, p. 516.
214. Περὶ τῆς Κιῶδου βασιλείας Περσῶν, p. 520.
215. Περὶ τοῦ Εὐφημίου τοῦ πρῶτου, p. 521.
216. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ Θρακῆς, p. 524.
217. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανῶ τοῦ Μεγάλου, p. 526.
218. Περὶ τῆς ε' συνόδου, p. 528.
219. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φωνῶν, p. 538.
220. Περὶ κυνός, p. 540.
221. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανῶ τοῦ Νέου, p. 550.
222. Περὶ τινος Ἰουδαίου παιδός, p. 550.
223. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου τοῦ Θρακῆς, p. 551.
224. Περὶ τῆς βασιλείας Μαυρικίου τοῦ Ἀρμενίου, p. 554.
225. Περὶ τοῦ κροκοδύλου, p. 555.
226. Περὶ τῆς βασιλείας Φωκά τοῦ τυράννου, p. 560.
227. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, p. 564.
228. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου, p. 571.
229. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ ὀδονταῆς τὴν ἐλεημοσύνην, p. 572.
230. Περὶ Εὐαγρίου τοῦ φιλοσόφου, p. 573.
231. Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπειρότερος εἰς γαργολὴν γυναῖκα, p. 575.
232. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἁγίων, p. 578.
233. Βασιλεία Ἡρακλιανῶ, p. 588.
234. Περὶ τῆς βασιλείας Κώνστα, p. 588.
235. Περὶ τοῦ Μουαμῆθ, τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγῶ καὶ ψευδοπροφήτου, p. 591.
236. Περὶ τῆς Ἀραβιτικῆς, p. 598.
237. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πογωνάτου, p. 604.
238. Περὶ Παυλικιανῶν, p. 605.
239. Π. τῆς ζ' συνόδου, p. 611.
240. Π. τῆς βασιλείας Ἰουστινιανῶ ἐσχάτου τοῦ Ῥινομητοῦ, p. 615.
241. Περὶ τῆς βασιλείας Λεοντίου, p. 619.
242. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀψιμάρου τοῦ Τιβερίου, p. 620.
243. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανῶ πάλιν τοῦ Ῥινομητοῦ, p. 622.
244. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Βάρδα, p. 624.

245. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου, p. 626.
 246. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, p. 628.
 247. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ, p. 628.
 248. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ Κόνωνος, p. 629.
 249. Περὶ τοῦ Μασάλμα, p. 637.
 250. Περὶ τῆς νόσου Ἰαρινῆς, p. 637.
 251. Περὶ τοῦ Φιλαντέλου Ὀλύμπου τοῦ πορνοῦντος καὶ ποιούντος ἐλεημοσύνην, p. 640.
 252. Περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ παππᾶ, p. 641.
 253. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλίνου καὶ Κοπρωνύμου, p. 653.
 254. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς Χαζάρας, p. 658.
 255. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, p. 660.
 256. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, p. 661.
 257. Περὶ αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου, p. 666.
 258. Περὶ τῆς βασιλείας Εἰρήνης μητρὸς Κωνσταντίνου, p. 670.
 259. Περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου, p. 672.
 260. Περὶ τῆς βασιλείας Σταυρακίου, p. 677.
 261. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ, p. 678.
 262. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, p. 679.
 263. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Ἀμορβίου, p. 694.
 264. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου, p. 699.
 265. Περὶ τοῦ Ἰππου τοῦ βασιλέως, p. 711.
 266. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 712.
 267. Περὶ Θεοφάνους καὶ Θεοδώρου τῶν ἀγαδελφῶν, p. 714.
 268. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, p. 717.
 Ἔως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ Λογοθέτου p. 721.

Ε.

1. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, p. 721.
2. Περὶ τῆς Μακεδόνας Βασιλείου ἀνατροφῆς, p. 724.
3. Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἀμέρ, p. 728.
4. Περὶ τοῦ πτωχομαγίστρου, p. 734.
5. Περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνας, p. 752.
6. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 766.
7. Περὶ Μαρκοῦ μοναχοῦ, p. 781.
8. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ Βασιλείου, p. 795.
9. Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος, p. 799.
10. Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος, p. 816.
11. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ, p. 816.
12. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 848.

- Ἔως ὧδε τὸ πέρασ τῶν χρονικῶν συναγμάτων, p. 851.
13. Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 852.
 14. Βασιλεία Ῥωμανοῦ, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 854.

Γ.

1. Βασιλεία Θεοφανῶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 859.
2. Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ, p. 860.
3. Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ, p. 864.
4. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Βουλγοροκτόνου, p. 866.
5. Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου, p. 872.
6. Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου, p. 873.
7. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παφλαγόνος, p. 874.
8. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου, p. 876.
9. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, p. 878.
10. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου, p. 880.
11. Βασιλεία Μιχαήλ, p. 880.
12. Βασιλεία Ἰσακίου Κομνηνοῦ, p. 882.
13. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, p. 884.
14. Βασιλεία Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 885.
15. Βασιλεία Ῥωμανοῦ Διογένους, p. 887.
16. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παραπιακῆ, p. 891.
17. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου, p. 893.

Ζ.

Εἰς τὴν κοσμοποιᾶν Συμῶν Λογοθέτου ἐκ διαφόρων χριστικῶν καὶ ἱστοριῶν.

1. Περὶ τοῦ φωτός, p. 902.
2. Περὶ τοῦ στερεώματος, p. 903.
3. Περὶ τῆς θαλάσσης, p. 903.
4. Περὶ τῶν φωστῆρων, p. 903.
5. Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν, p. 904.
6. Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων, p. 905.
7. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, p. 905.
8. Εἰς τὸ κατ' εἰκόνα, p. 906.
9. Περὶ τοῦ Σαββάτου, p. 906.
10. Περὶ τοῦ παραδείσου, p. 907.
11. Περὶ τῆς τῶν ζῶων ὀνομασίας, p. 907.
12. Περὶ τῆς ποιήσεως τῆς γυναικὸς, p. 908.
13. Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, p. 909.
14. Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ὄψεως, p. 910.
15. Εἰς τὸ Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, p. 911.
16. Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, p. 911.
17. Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοκλάστου καὶ τοῦ ὄψεως, p. 912.
18. Εἰς τὸ Ἰδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς Ἰς ἐξ ἡμῶν, p. 913.
19. Περὶ τῶν Χερουθιμ καὶ τῆς βομφαίας, p. 914.

Η.

Ἐρμηνεῖα ἐν συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ τῶν καιροῦ, p. 914.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΣΗΓΗΤΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

ππο

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD

EX DIVERSIS ANNALIUM SCRIPTORIBUS ET EXPOSITORIBUS DECERPSIT
CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMENTO *HAMARTOLUS*.

PROÆMIUM.

¶ Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι, Ἀ ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι ἃ τὰς τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ δυναστῶν ἂ καὶ τὰς τῶν ἀνάκαθεν ἂ φιλοσόφων καὶ ῥητόρων τε καὶ τῶν ἐπ' εὐ- γλωττία καὶ δεινότητι ἂ λόγων καὶ στομυλίᾳ διαθρυλουμένων, πράξεις ἂ καὶ ῥήσεις καὶ μὲν τοὶ καὶ τὸν τρόπον ἐνίοτε τῆς τούτων ἀποδιώσεως; ἂ δι' ὑψηγορίας καὶ ἐπιτάσεως λόγων συγγεγραφότες, οὐκ εὐ- λήπτου; ἂ καὶ εὐκαταλήπτου τε καὶ εὐκρινεῖς τοῖς πολλοῖς τὰς πραγματείας ἂ, ἂτε δι' ἐπιδειξιν καὶ κρότον ἔσθ' ὅτε ἂ καὶ ἀνάρρησιν τοῦτο δεδράκασιν ἂ, ἂ ἥκιστα πεφροντικότες τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἀνθρώποις ὠφελίμων ἂ. ἂ ἡμεῖς δὲ πᾶμπαν οἱ τῶν ἔνθεν ἀνάξιοι, δοῦλοι τῶν δούλων ἂ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀμέτοχοι τῆς ἂ τῶν ἔξω φυσιολογίας καὶ τεχνολογίας ἐξ ἐπιμέτρου πεί-

Externi, nec sane pauci philologi atque orato- res, historici etiam et poetæ, annaliumque scripto- res, cum priscorum regum ac principum, vete- rumque philosophorum, et eorum quibus ornata verborum structura, vis et acumen sententiarum, gloriam haud incelebrem peperit, res gestas, et sæpe diversa excessuum genera sublimi stylo, atque uberi, et in primis copiosa dicendi forma memo- rassent, obscura illi quidem monumenta posteris, adeoque perplexa reliquere, ut agnosci plane non possint. Nam qui ad ostentationem plausumque alienas laudes attigerant, ad inconcussam rerum veritatem, et eorum quæ hominibus usui essent, narrationem pertingere non potuerunt. Nos autem Christi Domini nostri servi, et quidem indigni, B nulla exterarum scientiarum artiumque ope adjuti,

Varie lectiones et notæ.

ἂ Πολλοὶ τῶν Α, L, M¹ — Πολλὰ τῶν V¹. ἔξω φ. καὶ χρονογρ. Α. (L M¹)? ἂ καὶ συλλογογράφοι V¹ — καὶ δυναστῶν καὶ κρατίστων V¹. ἂ τὰς ἀνάκαθεν L, M¹², V¹ — φιλοσοφίας Α — τε καὶ om. Α, V¹ M¹? ἂ εὐ- γλωττία καὶ δεινότητα — στομυλίων V¹. ἂ καὶ πράξεις M² a secunda manu. ἂ ἀποδόσεως V¹ — δι' ὑψη- γορίας Α, L, M¹² — τε καὶ ἐπιτάσεως L, M¹², V¹ — (λογ. M²) λόγῳ L, M¹. ἂ εὐληπτα Α, εὐληπτά τε L, M¹², εὐλογά τε V¹, καὶ εὐκατάληπτά τε καὶ εὐκρινῆ Α, M¹² V¹, καὶ συγκατάληπτα καὶ εὐκρινῆ L. ἂ ἀπέ- λιπον? ἂ ἔσθ' ὅτε M¹. ἂ τοῦτο δεδράκασιν L, V¹ — τῶν om. Α, L, M¹ — τὰ τῆς ἀλ. δόγματ: αὶ διηγη- ματα V¹. ἂ ὠφέλιμα Α, L, M¹, V¹ — ἂ τῶν δούλων om. V¹ — ἂ τῆ: om. L, M¹.

non ex Græcis, veteribusque solum historiis, sed ex recentiorum, nec minoris æstimandorum, plancque cordatorum auctorum commentariis, annalibus, historiis, doctrinisque animo proficuis accuato ei pro virum studiosiorumque nostrorum modulo iuxta Dei timore, annaliumque fidem, hunc qualemcunq̃, exiguum sane et contemptibilem libellum excerpimus. Itaque paucis ex multis, quæ utilia esse possunt, selectis et laboriose dispositis, nudam apertamque veritatem, arte nullafucratam, necessaria et utilia tantum continentem summationem, ut arbitror, et quanta fieri perspicuitate potest, afferimus. Siquidem præstat vera vel habutitendo dicere, quam Platonein referendo insignitor mentiri. Neque fluentem lateque vagantem orationem admiramur, sed quæ multa brevi verborum ambitu complectitur, contractaque necessaria, utiliaque ubertim suppeditando, ab invidia et omni offensa apud posteros libera, multo alacrior est et vividior. Præterea qui tanquam periti admodum, optimique spiritalia juxta spiritum interpretantur, examinant, atque explorant, sermones de divinis rebus non requirunt ab illustri, sinuata, turbinataque dictione, artificiosa compositione, elegantique verborum leucocinio, quibus vehementi dicendi vi, callidi isti, facundiaque præstantes, ut scripta incaute oscitanturque percurrentes fallant, ad mendacium occultandum sæpenumero abutuntur: sed ab ea cujus est conspicua veritas, (tametsi barbarie ac solecismis plena sit. Habes itaque quisquis hæc concisa minime curiosus, et ab omni fraude ac fallacia alienus, fideliter, prudenterque et incorrupte perlegis, idolorum inventiones, somentaque eorum callide excogitata, gentilium philosophorum deliramenta, fabellas, cæremonasque, discordes insuper, ac portentosas opiniones, diversarum gentium instituta, decorum multipliciter, vel ut verius dicam, impietatem, sententiasque perversas. Habes, ut a lege solitaria vitæ cæperit institutio; quæ deinde ex Christi vita omnium optima ac doctrina emittitur, illustrior, ampliorque multo effecta est. His plura nec unius generis annexa, quæ cordatorum virorum, recteque sentientium

λοντες, οὐ μόνοι Ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστοριῶν¹⁰, ἀλλὰ καὶ νέων καὶ πολὺ μεταγενεστέρων, καὶ σεμνοπρεπῶν ἀνδρῶν¹¹ καὶ¹² ἰλλογίμων ἐξηγήσεις καὶ χρονολογίας, ἱστορίας τε καὶ διδασκαλίας ψυχωφελῆς ἐντετυχηότες, ἀκριβῶς, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν καὶ περισσευμένον¹³, ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει χρονικῇ, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν καὶ πανευταλὲς βιβλιόδετον ἐξεθέμεθα, τὰ πρὸς θεοῖν ἐκ¹⁴ πολλῶν ὀλίγα συντείνοντα ποσῶ; μετὰ πόνου συλλέξαντες; καὶ συνθέντες, τότε πᾶσαν¹⁵ μὲν ἀλήθειαν ἀκομφον, καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον δραματούργειαν, ἀναγκαῖα¹⁶ δὲ πᾶν καὶ χρῆσιμα λίαν οἶμαι¹⁷ εἰς ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑψηλοῦμενων δεῖ μάλιστα. Κρείσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας¹⁸ φελλίζειν ἢ μετὰ ψεύδους¹⁹ πλατωνίζειν. Οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος βεῖ καὶ ἐξω τῶν ὄρων φέρεται, θαυμαστός ἐστιν, ἀλλ' ὅταν βραχὺς μὴ ἦ τῶ²⁰ μήκει, πολλὸς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ ἀπαράλειπτον καὶ ἀτρεκέ; ἔχων τῶν²¹ ἀναγκαίων καὶ θεοσιφῶρων, ὑπὸ τοῦ καιροῦ μάλιστα καὶ τῶν βρασκάνια; καὶ πάσης ἐθελοκακίας ἀπηλλαγμένων ψυχωφελὲς ζητικώτερος²² ἀναδειχθῆσεται. Οἱ γὰρ τοὶ πνευματικῶς²³ τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες καὶ ἀνακρίνοντες καὶ μεταλλεῦοντες, ὡς ἐπιστήμονες; καὶ δόκιμοι²⁴, τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπράς καὶ γριφώδεις καὶ τετορνευμένας λέξεις καὶ συντάξεις ἐντέχνιοι; καὶ καλλιπεῖα, ἐν ἧ τὸ ψεῦδος κολλᾶται δεῖ τῆς θεοσιφῆς μεθόδου καὶ κατασκευῆς ἐπικρύπτουσιν οἱ θεοῖν²⁵, τοὺς ἀπερισκόπως καὶ ἀδυσανίστως ἀναγινώσκοντας²⁶ ἐκλανθάνοντας, ἐπιζητοῦσιν, ἀλλὰ τὰς ἀληθείας²⁷ λαμπρυνόμενας ῥήσεις, εἰ καὶ διὰ βραβαρικοῦσης καὶ σολοικίζουσης²⁸ ἐκφωνοῦνται γλώσσης. Εὐροὶ τοῖνον, ὄγε πιστῶς, νουνεχῶς²⁹ τε καὶ ἀφθόνως; ἀμα καὶ ἀπεριέργως καὶ πάσης διπλόης καὶ ραδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα, δεῖ ὀλίγων³⁰ τὰς τῶν εἰδῶλων ἐρρήσεις καὶ ἀνατροπὰς ἐντέχνως καὶ ἐπιτεταγμένως; τὰς τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων ἐρεσχειας καὶ μυθοπλασίας καὶ θρησκείας³¹ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθείας καὶ κενουσίας, πῶς τε³² ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξαστο διαγωγή καὶ πόδες ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ³³ παναρίστον πολιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλοτέρα καὶ φαιδροτέρα καὶ πλατυτέρα μάλα³⁴ εἰκότως ἀναπέφηνε, καὶ

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ ἱστορικῶν A, L, M¹. — ¹¹ ἀνδρῶν ἰον. V¹. — ¹² καὶ ἰον. I, M¹ — ἐξηγήσεις; A, V¹, M¹ — ἐξηγήσεις L, M¹ — καὶ χρονολογίας A, L, M¹, V¹. ἱστορίας; τε καὶ διδασκαλίας L, M¹, V¹ — ψυχωφελῆς; A, I, M¹, V¹. — ¹³ περισσευμένον; A, L, M¹, V¹ — Θεοῦ, ἐπίστα χρονικόν A — χρονικὸν δὴ τοῦτο μικρὸν A, M¹, V¹ — χ. δὴ τ. τὸ μ. L M¹. — ¹⁴ ἐκ θεοῖν καὶ ἐκ A, L, M¹, V¹ — π. ὁ. τ. σ. καὶ π. L, M¹, V¹ — π. ὁ. σ. καὶ π. A. — ¹⁵ πᾶσαν A. ὄγε πᾶσαν I. M¹, V¹ — π. ἀλ. μὲν V¹. — ¹⁶ δραματούργειαν (lege δραματούργειαν) ἀναγκάσω V¹ — πᾶν ἰον. A, L, M¹, V¹. — ¹⁷ χρῆσιμα λόγων οἶμαι A, L, M¹ — χ. λόγια ο. M¹ — ἐναργεστάτης V¹ — ἐναργεστάτης A, L, M¹ — ὑψηλοῦμαι A, M¹, V¹ — ὑψηλ. L, ὑψηλοῦμαι M¹. — ¹⁸ ἐν ἀληθείᾳ V¹. — ¹⁹ ψεύδους — I. ὁ λόγος βεῖ V¹. — ²⁰ μὴ ἦσι εἰη τῶ A — μὴ ἦσι τῶ L, M¹, V¹. μὴ εἴη τῶ V¹. — ²¹ καὶ ἀληθῆ; ἔχων τῶν A, L, M¹, V¹ — ἀνακρίνοντων V¹ — ἀνησφορῶν ἔστι τοῦ L, M¹, V¹. ἀναγκαίων θεοσιφῶρα ἔστι τοῦ A. — ²² ζητικώτερος A, L, M¹, V¹. — ²³ πνευματικοὶ τὰ M¹, V¹ — συγκρ. καὶ μετ. A. συγκρίνοντες καὶ ἀν. καὶ μετ. L, M¹ — ὡς ἐπιστήμονες καὶ δόκιμοι A, L, M¹, V¹. — ²⁴ λαμπράς καὶ τετορνευμένας λέξεις καὶ συντάξεις ἐντέχνως καὶ καλλιπεῖας ἐν A, L, M¹, V¹. — ²⁵ οἱ θεοῖν ἐπικρύπτονται καὶ τοῦς A, L, M¹ — ἐπικρύπτονται οἱ δεῖ. καὶ τοῦς M¹, V¹. — ²⁶ ἀναγινώσκοντας A — ἐκλανθάνοντας V¹ M¹. — ²⁷ ἀληθείας A, L, M¹, V¹ pro i subscr. — ²⁸ σολοικίζουσης A — Εὐρεῖς V¹. — ²⁹ π. καὶ ν. A, L, M¹ — τε ἰον. V¹. — ³⁰ διὸ λέγων A, M¹ — τὰς I. τὰς — εὐρέσεις A, L, M¹ — καὶ ἀνατροπὰς; A, M¹, V¹ — ἐπιτετυγμένως A, L, M¹ — μυθοπλασίας A, I, M¹, θυμοπλασίας V¹. — ³¹ θρησκείας, ἐτε καὶ ἀσυμφώνους τερατολογίας τὰς [ιδίαι, ἰον. V¹] διαφόρων ἰδίων πόδες καὶ πολυθείας ἢ A, L, M¹, V¹. — ³² τε ἰον. M¹. — ³³ καὶ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ A, M¹, καὶ τῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ L, M¹ — παν. προνοίας καὶ A, παναρίστον πολιτ. καὶ L, M¹. ὑψ. παιδ. A. — ὑψ. καὶ σφοδρότερα, M¹ V¹ — ὑψηλοτέρα καὶ σφοδροτέρα L, M¹. — καὶ πλατυτέρα L. — ³⁴ ἐναπέφηνε μάλα πλ. L, M¹.

ἄλλα πλείστα καὶ διάφορα σωτηρίαν ²⁶ ψυχῶν εὐ-
γνωμόνων καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα ²⁶, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
καὶ τὴν ἔκφυλον καὶ θεοσυγῆ τε καὶ παμβέδηλον
τῶν ²⁷ Μανιχαίων λύσαν, ἀφ' ἧς ὡσπερ ἐκ τινος
λυσοῦντος κυνὸς τὴν ἀσχηστὴν τε καὶ κακίστην με-
τελιτρυφία νόσον ²⁸ ἀνεφύη ἢ τῶν ἀλιτηρίων καὶ κα-
κοσχάων εἰκονομάχων ἐμβρόντητος αἵρεσις, καὶ
ὄθεν ²⁹ ἀπήρξατο καὶ τοῦ κατέλξεν, ἥτις γε τοὺς
προστάτας αὐτῆς καὶ συνίστορας ἀλλοτρίους ἐκ
περυσίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα σὺν
τοῖς ὁμόροισιν ³⁰ αὐτῶν, ἐκδήλωσεν ³¹ ἅμα καὶ τὰ
τούτων ληρήματα καὶ βληχρήματα τῆς ἀδικαστοῦ
βίης; ὑπευθύνους καὶ ἐκβέτους ἀπέδειξεν ³¹. Ὁ τῆς
ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφηνκισμίων καὶ
ματαιοφρόνων, εἰ ἐνδίκως μάλιστα τῷ αἰωνίῳ πυρὶ
παριπέμφθησαν, τὴν τε τῶν ἀτασθάλων καὶ κακο-
φρόνων Σαρακηνῶν καταγλαστον ὄξαν καὶ τὴν
κτηνήθην ³² ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοπλάνου
ψευδοπροφήτου αὐτῶν ³³ καὶ ὄθεν κικῶς ἀναδέδεικται,
καὶ πρὸς τοῦτοις καὶ τὴν τοῦ γέροντος ³⁴ Θωμαῶ
παράνοισιν καὶ τὴν ἀργαλίαν ³⁵ καταστροφῆν τοῦ

Τῆς ἐξ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ³⁷ ὡ;
ἐν τῷ τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημό-
νυτον πεποιθήμεν. (Α') Ἀπὸ ³⁸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδάμ
ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευταίας ³⁹
ἐλθόντες ἐν συντόμῳ, πάλιν (Β') ἀνάκαλιν ἀπὸ τοῦ
Ἀδάμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν ⁴⁰ καὶ ἐννοιοῦν δι'
ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς ⁴¹ τῶν ἐφεξῆς
καὶ τὰς πράξεις ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων ⁴² ἀπεμνη-
μονεύσαμεν ἕως Τησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἶτα πάλιν διὰ
συντομίας ⁴³ τοὺς κριτάς; μέχρι τοῦ προφήτου Σα-
μουὴλ καὶ εἰθ' οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν ⁴⁴
Ἰουδαίων ἀπὸ Σαοὺλ ἕως Σεδεκίου καὶ τῆς ἀλώσεως
Ἰερουσαλήμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου
διὰ βραχυλογίας. (Γ') Ἐπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων
ἡγεμόνας ⁴⁵ ὡσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαι Περσῶν καὶ
Μακεδόνων, Σελεύων τε καὶ Ἀντιόχων ⁴⁶ καὶ Πτο-
λεμαίων ἐν παρεκτάσει διεξήλομεν ἄρχας; ⁴⁷ καὶ
δυναστείας, οὕτω δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλή-
νων ⁴⁸ καταγομένους καθολικούς βασιλεῖς, ἅμα καὶ
τὰς ἐργασίας; καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλοῦ Καίσα-

A animis salutaria sicut. Habes præterea, ut immanis,
impia, detestabilis, fallaxque Manichæorum rabies
exorta, ut ex ea, tanquam ex rabida cane scelestis-
simorum, otioque turpissima abulentium Iconoma-
chorum hæresis stupida illa quidem, morborumque
omnium perniciosissima eruperit, et qualenus
grassata: ut ipsius auctores, necnon paria sen-
tientes, defensoresque ab orthodoxa fide penitus
avulsos una cum eorum scriptis et concionibus
divina justitia quæsitissimis subiecit poenis. O
fraudem, imposturam, ac recurdiam! pro qua
æternis ignibus merito traditi sunt. Irridendam
insuper stultam ac scelerosam Saracenorum, per-
suasionem, belluinumque vivendi modum, et ut
eorum falsus propheta, gentiumque seductor do-
ctrinam perperam collegerit. Ad hæc Thomæ senis
puerilem stultitiam, atque amentiam, ipsiusque
omnium infelicissimi tristem, miserumque interi-
tum. Hucusque satis

νεοτερισθεῖσαν παιδοπρεπῆ ματαιοφροσύνην τε καὶ
παναθλίον καὶ ταλαιπώρον. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοις ⁴⁹.

Temporum vero tractatus per sectiones divisi-
mus: ita enim promptiora omnia, et memorisæ
expeditiora erunt. Exorsi ab Adamo ad Alexandriæ
Magni interitum res summam complexi sumus.
Iterum ab Adamo eadem ratione incipientes, eorum
qui post Adamum vixerunt, res gestas, atque ætates
majori, qua potuimus veritate usque ad Jesum
Nave perstrinximus. Sic etiam deinceps per Judices
ad Samuelem prophetam usque decurrimus. Inde
Judæorum reges a Saule ad Sedeciam recense-
tes, Hierosolymitanum excidium, ac quæ Judæi
pertulere, quasi alii agentes compendio sumus
prosecuti. Denique Romanorum principum, necnon
veterum Persarum, Macedonumque, Seleucorum,
Antiochorum ac Ptolemæorum regna obiter tangi-
mus. Eadem ratione Romanorum qui a Græciis
oriuntur, imperatorum res gestas, atque obitus a
Julio Cesare ad Diocletianum et Maximianum im-
pios Christi hostes deducimus. Veri subinde stylum
ad piissimum ac primæm Christianorum impera-

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ δι' αφ. εις σωτ. V'. ²⁷ ὠδ. καὶ διδάσκοντα καὶ φωτίζοντα, οὐ A, L, M ὠδ. καὶ φ. καὶ δ. οὐ
V' — ὠδ. καὶ διδάσκαι χα. καὶ φωτ. M², om. prima manus — δὲ om. M¹², V' — ἀλλὰ καὶ
τὴν ἐκφ. om. A, L, M¹² — ἀ. καὶ τὴν ἔκφυτον V'. ²⁸ τῶν καὶ L, M¹ — τε om. A — κακίστ.
M², κακίστην supra εἰς M¹ — μετελιτρυφίαν M², V', om. A. ²⁹ νόσου M¹ — ἢ om. A, L, M¹², V' — τῶν
τῶν M¹ — ἐμβρόντητος A, L, M¹² V'. ³⁰ ὄθεν καὶ A. ³¹ καὶ δὴλω; M¹ — βληχ. καὶ ληρ. V' — τοῦ
ἀδικαστοῦ L, M¹. ³² ἀπέδειξεν omittunt, sed post ματαιοφρόνων inserunt ex transpositione lineæ ἀπέ-
φηνε κοιμῆ καὶ τῷ αἰωνίῳ π. παρέπεμψε, τὴν τε A, L, M¹ V', l. παρέπεμψε κοιμῆ, x. τ. λ. M². ³³
κτηνήθην l. κτηνῶδη A, L, M¹, V' — ζωὴν καὶ μέντοι καὶ δ. A, L, M¹²? — ζ. καὶ μ. καὶ τὴν δ. V' — τοῦ
λ. καὶ ψ. M². ³⁴ αὐτῶν om. A — τοῦτοις τὴν A, L, M¹, V'. ³⁵ γέροντος om. A — γε om. M¹² — γε
πρεπῆ A, L, M¹², V'. ³⁶ ἀργαλίαν A, ἀργαλίον V'. ³⁷ μὲν ἄλλοις. Τοῖς δὲ V'. ³⁸ τὴν ἐκθεσιν L, M¹²
V', om. A usque ad γνῶσει sub fin. proœmii. — ὡ; εὐσύνοπτον L, M¹, om. mediis vocabulis e fine linearum
in codice ex quo hæc antigrapha descripta sunt, delete. ³⁹ Ἀπὸ L, M¹. ⁴⁰ Ἀλεξάνδρου βασιλείας L, M¹².
⁴¹ ἀνάκαλιν καὶ ταύτην τὴν ἐπιχ. V, ἄν. καὶ τὴν ἐγγήρησιν L L, ἐγγ. καὶ ἐνν. δι' ἐπ'. x. τ. λ. in M² a
manu recenti suppleta sunt — αὐτὴν τὴν ἐγγ. καὶ i. δ. ἐπ. om. M¹ — καὶ ἐνν. δι' ἐπ' om. L, M¹. ⁴² τοὺς
x. τῆ; ζ. om. L, M¹ — τῶν ἐρ. καὶ τὰς πρ. ὡς om. M² ⁴³ δ. διὰ βρ. om. L, M¹² — τοῦ Ναυῆ om.
L, M¹². ⁴⁴ Σκοτομίας ed. Allatii apud Fabricium X 644, εἶτα π. διὰ συν. om. M² — τοῦ; om. l., M¹ —
τοῦ πρ. Σ. εἰ om. L, M¹². ⁴⁵ βασι. τῶν Ἰ. — παρόδου om. M², τῶν Ἰ. — παρόδου om. L, M¹, ἀπὸ
Σαοὺλ — Ἰουδαίων om. M¹. ⁴⁶ βραχυλογία; — ἡγεμόνας; om. M², ἔπειτα — ἡγεμόνας; om. L, M¹. ⁴⁷ τοὺς
— Ἀντι om. M², πάλαι — Ἀντι om. L, M¹, πάλαι om. ⁴⁸ Πτολεμαίων — ἀρχάς; om. L, M¹², sed
διεξεληθέντες omissio δὲ V'. ⁴⁹ δυναστείας — Ἑλλήνων om. L, M¹².

torem Constantinum, eosque qui mox subsecuti sunt. Tandem in Michaelē Theophili filio, qui rerum puer adhuc potitus orthodoxam fidem in sacra olim synodo promulgatam restituit, consistimus. Verum, ut a Sapienter sapienter prolatum, « Omnia audire finis orationis est; » qui lectionibus libentissime dant operam, ne ad commentariorum ornatum respiciant, sed ad sermonis scopum ac finem cordis oculos dirigant. Varia enim orationis structura, quippe quæ ad ostentationem ac strepitum comparata, quodam modo immutatur, propositam deturpat materiam, sensum illico rapit, ingeniique aciem, ne argumentum percipiat, retundit. Quisquis autem Dei ac litterarum amicus hæc lecturus erit, eum ego exoratum velim, ut pro me homunculo, peccatis obnoxio ac rationis experte, Deo preces alleget. Si quid vero utilitatis atque operæ pretii hos exiguos nostros habere viderit conatus, id totum eidem bonorum omnium auctori Deo imputet. Sin, ut ab inscientia nostra expectari par est, inconcinni ac fœde exuberantes illi fuerint, per veram illam atque ineffabilem sapientiam, quæ suos alumnos non minus divina doctrina, quam eloquio instruit, nobis, ut imperitis omnino, et non eloquentia solum, sed ingenio destitutis venia detur. Jam vero Deo ipso auspice pro viribus inde exordiar.

ὡς ἰδιώτῃ ⁹⁰ πάντων τῶ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. Ἦδη δὲ λοιπὸν ⁹¹ σὺν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν ⁹².

A ρο; μέχρι Διοκλήτιανου καὶ Μαξιμιανου τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων· (Δ') εὐθύς τε Κωνσταντῖνον τὴν εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθιετῆς ἕως τελευταίου Μιχαήλ υἱοῦ Θεοφίλου ⁹⁰, ὅστι; μαιράκιον βασιλεύσας τὴν ὀρθόδοξον αὐτὸν πάλιν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε καὶ κατώρθωσε πίστιν. « Τέλος δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν ⁹⁰, σαφῶς ⁹¹ ἡμῖν ὁ Σοφὸς ἐγκυλεύεται, ὡς μὴ κάλλισι συνταγμάτων προστεθῆναι ⁹² τὴν ἀναγνώσει χαίροντα καὶ θαυμάζοντα, Ἐ ἀλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προσεπιτίθειν ⁹² τὸ τῆς καρδίας ἔμμη. Ἦ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖς φιλοκρίτοις καὶ φιλοκόμοις καλλιεπιταῖς οἰονεὶ μεταμορφουμένη λυμαινεται που τὴν προκειμένην θεωρίαν, κλέπτουσα λεληθῶτως τὴν αἰσθησιν καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντα;· Ἐκλιπαρῶ δὲ γε ⁹⁰ τοὺς ἐνταυξομένους φιλοθέους καὶ φιλολόγους ὑπερευχεσθαί μου διὰ τὸν Κύριον, τοῦ ταπεινοῦ καὶ ὑπερλίαν ἀμαρτωλοῦ τε καὶ ἀλόγου ⁹⁰. Καὶ εἰ μὲν χρησίμων καὶ ἀποδοχῆς ἀξίον ὀφείη τὸ πανευτελὲς τουτὶ δραματούργημα, τῷ ⁹⁰ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετόν. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸ ⁹⁰ προσήκον ἀσυνάρτητόν τε καὶ περιττόν, ὡς εἰκόσ, διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὐρεθείη, συγγνωσθεῖη μὲν πρὸς τῆς ὄντος καὶ ἀβρόχτου σοφίας ⁹⁰· ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσῶφον καὶ ⁹⁰ θεηγόρων τε καὶ φερρεσβίων, Ἦδη δὲ λοιπὸν ⁹¹ σὺν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως

BIBAOΣ A'.

LIBER PRIMUS.

I. Genealogia Adam.

Liber generationis hominum in die qua plasavit Deus Adam ad suam imaginem et similitudinem. Adam genuit tres filios, Cain, Abel et Seth; et duas filias, Adsouran et Asonam. Juxta Dei præceptum, liberis suis, omnibus quadrupedibus, volucribus, amphibis, reptilibus et piscibus nomina imposuit. Nomen autem suum ac nomen uxoris ab angelo Domini recepit. Cain sororem suam natu majorem, Adsouran, uxorem duxit,

C A'. Γενεαλογία τοῦ Ἀδάμ.

⁹⁰ Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ἥ ἡμέρα ⁹⁰ ἐπλασεν ⁹⁰ ὁ Θεὸς ἐ τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ἑμοίωσιν αὐτοῦ. « (2) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς ⁹⁰, τὸν Κάιν ⁹¹, τὸν Ἀβελ καὶ τὸν Σῆθ, καὶ θυγατέρας τὴν Ἀζουράν καὶ τὴν Ἀσουάμ. (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀδὰμ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ ἐπέθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς; καὶ ἀμφίβοις; καὶ ἔρπετοῖς; καὶ ἰχθύσι; καὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις; τὸ δὲ ὄνομα ⁹⁰ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναίκος; αὐτοῦ ἄγγελος Κυ-

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ ἕως τῆς τελευταίας Θεοφίλου V' ⁹⁰ Eccl. xii, 13. ⁹¹ ἀκουε σαφῶς, scilicet ἐγκυλεύεται σαφῶς ὡς V' ⁹⁰ προστεθῆναι V'. ⁹² προσερ. A — λ, πῶς τῇ προκειμένη θεωρίᾳ κλ. λεληθῶτος A. ⁹⁰ γε om. A. ⁹⁰ μου τοῦ τ. διὰ τὸν Κύριον τοῦ ὑπ. ἀμ. καὶ ἀλ. A. ⁹⁰ Παν. τ. πόνημα τῷ Α'. ⁹¹ εἰ δὲ καὶ περιετόν Α'. ⁹⁰ εὐλογίαν ὡν εὐρ. συγνωσθεῖημεν π. τῆν ὀ. ἀ. σοφίας Α'. ⁹⁰ θεοσοφῶν καὶ om. L, M'. ⁹⁰ ἰδιώται ed. A', α'. Clycas 221, G-233, 17 e Georgiu. ⁹¹ Ὡ δὲ λοιπὸν M', Ἦδη λ. A, om — δύναμιν I, M'. ⁹⁰ δύναμιν ὅπως δὴλα τὰ κατ' ἐμὴν γενήσονται Α'. ⁹² Anno M. 5871. ⁹⁰ πρώτως Par. ⁹⁰ ἐπλασεν P' (1705) Val', ἐποίησεν O. ⁹⁰ καὶ θυγατέρας β' Par. ⁹⁰ καὶ Par. ⁹⁰ καὶ θυγατέρας β' C', L, M' P', Val' καὶ C', P', καὶ θ. β' τὴν O — Σῆθ' κατ' τὴν Ἀζ. καὶ τὴν Ἀσ. C', L, M', I'. Val' Σῆθ καὶ τὴν Ἀζ. Par. ⁹⁰ τὸ εἰ ε. ὄν. L, M, O, P', Val'.

ρίου εἶπεν αὐτοῖς. (4) Καὶ ὁ μὲν Κάϊν ἔλαβε γυναῖκα ἅ
τὴν πρώτην ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἀδουρῶν, Σὴθ δὲ τὴν
δευτέραν Ἀσουάμ. (5) Καὶ ὁ μὲν Ἄβελ²⁰ πρῶτος
τε καὶ δίκαιος ὕπηρχε καὶ²¹ ποιμὴν προβάτων, ἐξ
ῶν θυσιάς προσενεγκῶν²² τῷ Θεῷ καὶ δεχθεὶς ἀναι-
ρίζεται, φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ²³ Κάϊν.
Ὁ δὲ Κάϊν γεωργὸς τυγχάνων, καὶ μετὰ²⁴ τὴν κα-
ταδίκην χειρὸν βεβύσας, πρῶτος μέτρα καὶ στάθ-
μια²⁵ καὶ γῆς ὄρους ἐπενόησεν. [Ἔϊτα κτίσας ἐν
γῆ Ναῖθ²⁶ πόλιν, κατέναντι Ἐδέμ, ἐπωνόμασεν αὐ-
τὴν²⁷ εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώχ²⁸,] καὶ εἰς ἐν
συνελθεῖν τοὺς οἰκέλους αὐτοῦ ἀναγκάσας²⁹, εἰς πο-
λέμους ἐαυτὸν ἀπησχόλει³⁰.] Μετὰ³¹ δὲ ταῦτα, τῆς
οἰκίας ἐπ' αὐτὸν πεσοῦσης, ἀπέθανεν³², ὡς ἔνοι-
φασιν, ἕτεροι δὲ, ὅτι Λαμὲχ αὐτὸν ἀπέκτεινε. (6)
Ἄλλ' ὁ μὲν Κάϊν ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ, ὁ δὲ Ἐνώχ τὸν
Γαδῶδ, ὁ δὲ Γαδῶδ τὸν Μιλελεῖλ, ὁ δὲ Μαλελεῖλ
τὸν Μαθουάλα, ὁ δὲ Μαθουάλα τὸν Λαμὲχ, ὃς καὶ
δύο γυναῖκας ἀγόμενος, Ἐλδὴν³³ καὶ Σελὴν, ἐγέν-
νησε τὸν Ἰοθὴλ καὶ τὸν Ἰουθάλ καὶ τὸν Θεοῖλ. (7)
Ὁ δὲ μὲν Ἰοθὴλ κατέδειξε κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ Ἰου-
θάλ κατέδειξε ψαλτήριον καὶ κιθάραν, ὁ δὲ Θεοῖλ
σφυροκοπίαν χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Καὶ ὁ μὲν ἐν σκη-
ναῖς κατοικεῖν³⁴ τε καὶ γεωργεῖν ἠρετίσματο, ὁ δὲ
κιθαρωδίας καὶ τραγωδίας τοῖς δαιμονικοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι προσεπενόησεν, ὁ δὲ ξίφη τε καὶ ὄπλα χορηγεῖν
εἰς πολέμους ἐμπεχρήσατο. Τὸ οὖν γένος Κάϊν μέχρι
τοῦτου ἀξιώθην μνήμης, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πατέρων
ἀποκρίνεται³⁵, ἵνα μήτε τοῖς πρώτοις ἢ συναττό-
μενος, μήτε τῶν ἐξῆς ἀφηγούμενος. (8) Τὸ τοίνυν
Πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν ἐπὶ τὰ ἐκδικούμενα παραλύ-
σει³⁶, τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν· ἕκαστος μὲν τῷ
ἐκτουτοῦ ἀμαρτήματι ἀποθάνεται, οὐ δὲ ὁ τοῦ φόνου
κατάρξας· καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφηγητῆς τοῦ ἀμαρτήμα-
τος γανόμενος· ἐπὶ τὰ ἐκδικούμενα παραλύσεις, τοῦτέ-
στιν ἐπταπλασίως τιμωρηθῆσθαι καὶ πάλπολλα. [Σύν-
ηθες γὰρ τῇ Γραφῇ³⁷ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ πολ-
λαπλασίονα κεχρησθαι· καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους
σημαντικόν, ὡς³⁸ τὸ ἐ Ἀπόδο· τοῖς γείτοσιν ἡμῶν
ἐπταπλασίονα³⁹,] καὶ τὸ ἐ Ἡ στείρα ἔτεκεν ἐπτά·
καὶ ἐ Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἐβδομηκον-
τάκις ἐπτά·] Τὸ μὲν⁴⁰ γὰρ τελευτῆσαι τῶν ἐν τῷ
βίῳ πονηρῶν ἐπάγει τὴν καταπάσιν· τὸ δὲ ζῆν ἐν
φθῶ καὶ ἄλυπη μωρίας ἐπάγει τοὺς ἐν συναίσθη-
σι θανάτους. Τρέμων οὖν καὶ στένων ὁ Κάϊν, ὡς περ
δαίμονι κάτοχος, ἐν ἐπιληψίᾳ πάντα τὸν ἐξῆς διή-
γε⁴¹ χρίνον, τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τι-
νος· ἐκ Θεοῦ λαβὼν τὸ σημεῖον. (9) Περὶ οὗ μέντοι καὶ
ὁ μέγας Βασιλεὺς φησι· ἐκδικούμενα δ', εἴτε

Seth vero Asouam, natu minorem. Abel autem
moribus integer atque justus fuit pastor ovium :
ex quibus cum Deo victimas obtulisset, sicque ei
placuisset, invidiam fratris sui Cain in se concitavit,
et ab eo interfectus est. Cain, qui erat agricola,
quique post condemnationem pejor evaserat,
mensuras et pondera, atque terræ limites primus
excogitavit. Deinde civitatem, quam nomine filii sui,
Henoeh vocavit, in terra Naid, contra Edem,
exstravit : omnibusque suis familiaribus ut ibi sim-
ul congregarentur, coactis, in præliis ipse versaba-
tur. Posthæc ruina domus suæ oppressum vitam
finivisse tradunt ; vel, ut alii ferunt, a Lamech oc-
cisisus est. Cain genuit Henoeh, Henoeh autem genuit
Iråd, Iråd genuit Maviael, Maviael genuit
Mathusacl, Mathusacl autem genuit Lamech, qui
duas duxit uxores, Adam et Scellam, et genuit Ja-
bel, Jubal et Tubalcain. Jabel artis pastoralis
præcepta tradidit : Jubal psalterium et citharam
invenit ; Tubalcain vero æs et ferum domandi
artem reperit. Alius in tentoriis habitare ac terram
subigere præadamavit ; alius præter magicas artes,
cithararum ludos et tragœdias excogitavit ; alius
denique enses et clypeos ad bella peragenda pro-
cudit. Progenies itaque Cain non alias ob res me-
moriam digna, de numero patrum detrahitur, ita ut
nec prioribus jungatur nec posterioribus præsit.
Hæc porro verba, « Quicumque occiderit Cain se-
ptuplum punietur, » hanc habent significationem :
Unusquisque quidem in propriæ culpæ punitionem
morietur ; tu autem, o Cain, qui primum scelus pa-
travisti, aliisque sceleris exemplum præbisti,
septuplum punieris, id est, septuplam, quinimo
multo majorem, pœnam lues. Solet enim Scriptura
hunc numerum pro majori usurpare ; et magnus
numerus indeterminatus ita indicatur ; ut, « Vicinis
nostris tribue septuplum, » et « Sterilis septem
filios pariet, » insuper : « Non dico tibi usque septies,
sed usque ad septuagesies. » Mors quidem his qui
male vixerunt, quietem quamdam tribuit ; vita
autem in tremore ac mœstitia tractata mille mortes
in conscientia generat. Cain igitur tremens ac
gemens, quasi a dæmone obsessus, totam vitam
reliquam, comitali morbo correptus, signumque hoc
a Deo datum ne interficeretur præferens, traduxit.
De eo tamen magnus Basilius etiam dixit : « Sive
peccata, quæ Cain commisit et ob quæ pœnas
solvit, sive supplicia a justo Judice ei imposita con-
sideres, septem numero esse invenies, sicque sen-

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ ὁ δὲ Σὴθ τὴν δ. Ἄβελ? L. M, P², Vat¹. ²¹ καὶ om. L, M¹ — προσαγαγὼν I, M¹, O, P². ²² ὧν καὶ
Θυσίαν τῷ προσαγαγὼν Par. ²³ αὐτοῦ om. L, M¹? ²⁴ Ἔϊτα κτ. ἐν τῇ Ναῖθ om.
L, M¹, sed seqq. πόλιν καν. post I. 23 σημαντικόν leguntur — Nota N² P². ²⁵ αὐτὴν Ἐνώχ εἰς P²
Bulg. αὐτὴν om. L, M¹. ²⁶ Ἐνώχ. Gen. iv, 16, 17. ²⁷ τοῦς δ. ἄ. ἀν. om. L, M¹, αὐτοῦ om. P². ²⁸ ἀπο-
σολοισθαι Leo. ἀπίδαε Par. — Κατὰ Mon. Aug.? ²⁹ Μετὰ — ἀφηγούμενος, om. Bulg. — ἐπτα-
σιον. I, M¹ — Κατὰ δὲ O. ³⁰ ἐτελευτήσας Leo. ³¹ Ἄδάμ Leo, Ἄδά Gen. iv. 19. Σελλάν Leo, Σελλά Gen.
³² κατοικεῖν κτηνοφορεῖν τε O. ³³ τῶν πρώτων ἀποκεκρήκται Leo, μηδέ his Leo. ³⁴ Gen. iv, 15. ³⁵ τῆς
γραφῆς I, M¹ — ἐπὶ om. O. ³⁶ ὡς σημαντικόν L, M¹. ³⁷ ἐπταπλάσια Ps. lxxviii, 12 ; I Reg. ii, 5, 28 ;
Mat. xviii, 22. ³⁸ Τὸ μὲν — ἐνοίας om. O. ³⁹ ἐν om. Leo. ⁴⁰ ἐξῆς αὐτοῦ δ. L, M¹ τὸν ἐξ αὐτοῦ
δ. βίον τοῦτο μή Leo. ⁴¹ Ep. 260 III, 397 A.

tentiam ad effectum adductam habebis. Peccatorum enim, quæ commisit Cain, primum est quod fratri suo Abel, qui in magna laude erat, invidit; secundum, quod cum fratre dolose egerit, dicendo: « Egrediamur in agrum; » tertium, quod homicidium, summum malum, patraverit; quartum, quod fratrem occiderit; quintum, quod omnium primus homicidium commiserit; sextum, quod parentibus magno dolori fuerit; septimum denique quod Domino mentitus fuerit; interrogatus enim « ubinam esset Abel frater, » respondit: « Nescio. » Hæc itaque sunt septem Cain peccata. Ultiones autem quas in criminum expiationem divina justitia ab eo expellivit, septem etiam numero sunt et his verbis exprimentur: prima, « Maledicta tibi terra erit; » secunda, « Operaberis eam; » tertia, « Non dabit tibi fructus suos; » quarta et quinta conjunctim, « Gemens et tremens eris super terram; » sexta, quam his verbis, « Ecce, nunc me a te ejicis, et a facio tua abscondar, » ipse indicavit, maxima est omnium pœna his qui sui sunt compotes, scilicet separatio a Deo: septima pœna fuit, quod divina in eum ultio minime abscondita fuerit, sed omnibus signo manifesto, id est, gemitu et tremore, manifestata. Quicunque igitur, inquit, te occidere non dubitabit, a vita simul et ultione te liberabit. Ideo, inquit, « posuit Dominus Deus Cain signum, ut non occideret eum omnis qui invenisset eum. »

Adam, cum esset ducentorum et triginta annorum, genuit Seth. Seth ipse Hebraicas litteras et scientiam excogitavit, signa coeli, annuas commutationes, menses et hebdomadas primus agnovit; sideribus atque quinque planetis nomina dedit ut ab hominibus agnoscerentur. Primum planetam vocavit Saturnum; secundum, Jovem; tertium, Martem; quartum, Venerem; quintum denique, Mercurium. Duobus autem luminaribus, Soli et Lunæ, Deus nomina dedit. Seth, cum esset ducentorum et quinque annorum, genuit Enos, qui « effecit ut nomen Domini invocaretur. » Post diluvium Cainan filius Arphaxad de geometria, siderum nomenclatura, quam Seth ejusque filii in tabella lapidea conscripserant, reperia, librum scripsit. Nepotes enim Seth moniti a Domino fuerant hominum punitiorem imminere: duas igitur columnas, unam

A τὴ παρὰ τοῦ Κάιν ἡμαρτημένα λίγαις ὁ, εὐρήσῃσι ἐπὶ τὴ, εἴτε παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἐπ' αὐτῶ ὀρθήντα ὁ, οὕτως οὐκ ἀποτεύξη τῆς ἄνομιαι. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Κάιν τετολημμένοις πρώτον ἀμαρτημα φθόνος ἐπὶ τῇ προτιμήσει ὁ Ἄβελ· δεύτερον δόλος, μεθ' οὗ δ' ἐλίχθη τῷ ἀδελφῷ, εἰπὼν· « Διέλωμεν εἰς τὸ πεδίον ὁ· » τρίτον φόνος, ἢ προσθήκη τοῦ κακοῦ ὁ· τέταρτον, ὅτι ἀδελφοῦ φόνος ὁ· πέμπτον, ἔτι ὁ πρώτος φόνος; ὁ· ὅτι γονεῦσι πένθος ἐποίησεν, τοῦτο τὸ ἔκτον ὁ· ἕβδομον, ὅτι θεῷ ἐψεύσατο. Ἐρωτηθεὶς γὰρ « Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; » εἶπεν « Οὐκ οἶδα ὁ. » Καὶ ὁ ταῦτα μὲν τοῦ Κάιν ὁ τὰ ἐπὶ ἀμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δίκης; ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσιν αὐταί. Πρώτη· B Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ ὁ. Δευτέρα· Ἐργᾶ τὴν γῆν. ὁ Τρίτη· Ὁ οὐ προσθήσει δοῦναί σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. ὁ Τετάρτη μετὰ τῆς ε' συνεζευγμένη ὁ· Ἐστένων καὶ τρέμων ἔση ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ Ἐκτῆ. ἦν αὐτῷ; ἀπεκάλυψεν ὁ Κάιν εἰπὼν· « Εἰ ἐκδόλλαις με νῦν ὁ ἀπὸ σοῦ καὶ πρωτόπου σου ὁ κρυβίσομαι, » ἢ βαρυτάτη ὁ κόλασις, ἦτοι ὁ ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸς τοῖς σωφρονούσιν. — Ἐβδόμη τὸ « μαρτὴ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημεῖον προθήκη πασιν προκεκηρύχθαι ὁ· διὰ τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ τρόμου. (10) Πᾶς οὖν, φησὶν, ὁ τὸν κατὰ σοῦ φόνον ἀποτολήσας κακώσει; ὁ τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπαλλάξας, τὴν κατὰ σοῦ παραλούσει τιμωρίαν. Διὸ, φησὶν, εἴθετο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάιν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν ὁ. »

C 7 ὁ (11) Ὁ δὲ ὁ Ἄδμ σὺ ἑτῶν ὧν ὁ, ἐγέννησε τὸν Σῆθ. Οὗτος ὁ Σῆθ ὁ πρώτος ἐξεύρα γράμματα Ἑβραϊκὰ καὶ σοφίαν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἰνικυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἀστροῖς ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὁπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον ὁ· καὶ τὸν μὲν πρώτον πλανήτην ὁ ἀστέρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ β' Αἴαν ὁ, τὸν δὲ τρίτον Ἄρα, τὸν δὲ δ' Ἀφροδίτην, τὸν δὲ ε' Ἐρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωστῆρας, ἥλιον καὶ σελήνην ἐκάλεσαν ὁ Θεός; ὁ. (12) ὁ Σῆθ δὲ ὧν ἑτῶν ε' ἐγέννησε τὸν Ἐνώς, ὁ· ἢ ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου ὁ. » (13) Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμόν Καϊνὰν ὁ υἱὸς Ἀρφαξᾶδ συνέγραψε ὁ τὴν ἀστρονομίαν, εὐρηκῶς τὴν ὁ τοῦ Σῆθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων D τὴν ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων, ἐν πλακὶ λιθίνῃ γεγραμμένην ὁ. Ἦσαν γὰρ τοῦ Σῆθ ἔγγονοι ὁ προ-

Variæ lectiones et notæ.

ὁ λέγοις εἴτε τὰ πρ. Bas. ὁ καὶ Bas. ὁ τοῦ Bas. ἐπὶ τῇ πρ. Ἄ. οἱ μεθ' — πεδίον om. O. ὁ Gen. iv, 8. ὁ ἢ πρ. τοῦ κ. et φόνος; om. O. ὁ ὅτι καὶ ἀδ. φ. μείζω ἢ ἐπίτασις Bas. ὁ πέμπτον κακὸν ὅτι L, M'. ὁ ὅτι καὶ καὶ πρ. φονεύς; ὁ K. πονηρὸν ὑπ' ὀνειδίμα τῷ βίῳ καταλιπὼν ὁ ἀδίκημα ἔτι γ. π. ἐπ. Bas. ὁ τοῦτο τὸ ἔκτον om. O. — Ἐρωτηθεὶς. ὁ οὐ γινώσκω Gen. iv, 9. ὁ οὖν τὰ ἐκδο κούμενα παραλύετο ἐν τῷ ἀναιρεθῆναι τὸν K. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὁ Κάιν ὅτι ἐπικατάρατος ἡ γῆ, ἢ ἔλανε διέχεσθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ στένων Bas. ὁ Καὶ om. O. ὁ Τὰ τοῦ K. O. ὁ Gen. iv, 10, 11. γῆς ὁ K. φησὶν. et Bas. ὁ μετὰ τῆς ε' σ. om. O. ὁ νῦν om. L, M' — καὶ ἀπὸ πρ. σου L, M'. ὁ με σήμερον ἀπὸ πρ. τῆς γῆς, Gen. iv, 14 με σημ. ἀπὸ πρ. τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ πρ. σου κρ. — προκ. Bas. ὁ ἢ βαρ. — σωφρονούσιν om. O. ὁ πᾶσι δηλοποιεῖσθαι. ἔθετο γὰρ φησὶν Κύριος O. ὁ κακώσει Mon. Aug. ὁ Gen. iv, 15. ὁ 5641 (230). ὁ Ὁ δὲ γε P'. ὁ γενόμενος ἑτῶν σὺ Leo. ὁ Ὁ δὲ γε Σῆθ Par. τὰ Ἐ. γ. ἐξευρών συνεγράψατο Leo cf. Glycam 228, 8 — 20 cum 243. ὁ ἴσ φησι Γεώργιος ὁ μόνων? ὁ πλάνητα P'. — 7 Ἀφροδίτην I. Ἀφροδίτην. ὁ Δία Leo Par. ὁ ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν. Σῆθ O. ὁ Ἐνώς ἔνερον ὁς O. — ἐπ. τὸν Κύριον O. Κύριον om. Par. ὁ 5436 (435). ὁ Gen. iv, 26. ὁ συνεγράψατο Par. ὁ τὴν om. P'. ὁ γεγλυμμένην Par. ὁ Οἱ γὰρ τοῦ Σῆθ ἔγγονοι P'.

μυθάντες ἕνωσαι τὴν μέλλουσαν ἕσθαι φορὴν Ἀ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην [ἰνεκδοκίαν αὐ] ταῖς τὰ ἐκ τοῦ κάπτου αὐτῶν Σῆθ ἐκτεθέντα οὐράνια πάντα ταῦτα, λογισάμενοι, ὅτι, εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κόσμος κατεφάρη, ἢ λιθίνη στήλη μενεῖ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· εἰ δὲ διὰ πυρός, ἢ πλινθίνη σωθήσεται πυρομένη κλειον, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ἥτις στήλη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίριδος ἕρος ἔμεινε, καὶ ἔστιν ἰως ἄρτι, ὡς φησὶν Γίσιπος²⁹.

B. Περὶ τοῦ Νεβρώδ.

²⁹ Μετὰ δὲ ταῦτα γέγονε³⁰ τις γίγας, τοῦνομα Νεβρώδ, υἱὸς Κούς τοῦ Αἰθίοπος, ἐκ φυλῆς Χάμ· δ; κτίσας τὴν Βαβυλῶνα πόλιν καὶ πρῶτος καταείξας κυνηγίαν καὶ μαγείαν, Περσῶν ἐπρωτεύσει, δ. δάξας αὐτοὺς ἀστρονομίαν καὶ ἀστερολογίαν, τῇ οὐρανίῳ κινήσει τὰ περὶ τοὺς τιχοτόμους· πάντα δὴθεν σημαίνοντα. § (2) Ἀφ' ὧν Ἕλληνες τὴν γενεθλιαλογίαν μαθόντες ἤρξαντο τοὺς γενομένους ὑπὲρ τὴν τῶν ἀστρων κίνησιν ἀναφέρειν³¹. (3) Οὐκοῦν ἀστρονομία καὶ ἀστερολογία τε καὶ μαγεία³² ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξατο. Οἱ γὰρ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγγυρῶν προσαγορεύονται, οἱ γὰρ τὴν Νεβρώδ λέγουσιν ἀποθεωθέντα καὶ γενόμενον ἐν ταῖς ἀστροῖς τοῦ οὐρανοῦ, ὃν καλοῦσιν Ὀρίωνα· (4) περὶ οὗ φησὶ Μωυσῆς, ὅτι· γέγονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ³³ Χαλάν³⁴ ἐν γῆ Σενάαρ, ἢ ἐθεν ἐξῆλθον Φιλισταῖμ· ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Σῆμ, τοῦ ἐ Ἀσοῦρ³⁵, ἀφ' οὗ Ἀσσυριοί· (5) Καὶ κρατήσας τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, ἀνεφάνη καὶ ἄλλοι υἱοί, τινος, Ὀύρανοῦ λεγομένου, καὶ Ἀφροδίτης γυναῖκος αὐτοῦ, γιγανταῖοι³⁶, ὁνόματι Κρόνος, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος³⁷. Γενόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάντων, καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων³⁸, ὃς καὶ βασιλεύσας πρῶτος Συρίας ἔτη νσ', ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Περσίδα, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. ἔχων³⁹ δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν⁴⁰ Πίσαν καλουμένην παρὰ Ἀσσυριοῖς, ἔσχεν υἱοὺς⁴¹ δύο καὶ θυγατέραν μίαν καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσεν Δίαν καὶ Ζεῦ⁴² εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος· τὸν δὲ ἐπωνόμασεν Νίνον, καὶ τὴν θυγατέρα⁴³ Ἦραν, ἣν καὶ ἔλαθεν εἰς γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν. (6) Μετὰ δὲ Κρόνον ἐθασίλευσε Νίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νθ', ὃς καὶ τὴν⁴⁴ ἰδίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς πατρῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς, διὰ τὸ καὶ⁴⁵ τὴν ἰδίαν λαβεῖν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἦραν [ἣν καὶ ἔλαθε γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ἦραν.]

A ex lapide, alteram ex lateribus factam, creverant, et in eis omnia sidera ab avo suo Seth explanata exsculperant; hac ratione, ut, orbe diluvio percussante, columna lapidea cum omnibus in ea descriptis servaretur; aut. terra igne vastata, columna ex lateribus facta, utpote flammæ patientior, intacta permaneret. Hæc reipsa post diluvium in monte Siride inventa est, et usque ad præsens tempus, ut ait Josephus, servatur.

II. De Nemrod.

Post hæc gigas quidam, nomine Nembrod, filius Chus, ex genere Cain, natus est. Civitatem Babylonem condidit, venationem magicamque artem instituit. Persas docuit astronomiam et astrologiam, quæ ex motibus cœlestibus omnia quæ pueros spectant, certe indicat, et in hoc Persis prævixit. Ab his horoscopiam scientiam accipientes, Græci pueros suos ad astrorum commutationes referre cœperunt. Astronomia igitur, astrologia et magia a Magusæis, id est, a Persis originem ducunt. Persæ supra omnes suos Magog extollunt, qui et cum diis adjunctum fabulantur et inter astra sub Orionis nomine relatum. De eo Moyses dicit: « Fuit autem principium regni ejus Babylon, et Chalan, in terra Sennaar. » De terra illa egressus est Assur ex familia Sem. Ex Assur originem ducunt Assyrii. Philisthim de terra illa etiam egressi sunt. Cum Syria, Perside aliisque Asiæ Minoris partibus potitus esset, apparuit et alius gigas, filius cujusdam Urani et Veneris conjugis ejus, qui nomine planetæ, Saturnus vocatus est. Factus et ipse potentissimus, multisque victis ac superatis, regnum et dominationem in alios homines primus instituit; regnavit primus in Syriam quinquaginta sex annis, et totam Persidem sibi subiecit. Ex uxore S' miramide, quam Assyrii Rheam vocant, duos filios habuit et unam filiam: unum quidem vocavit Jovem ex nomine planetæ, alium vero Ninum appellavit: filia vero Junonis nomen dedit. Picus, qui et Jupiter, propriam sororem in uxorem duxit. Post Saturnum regnavit Ninus filius ejus quinquaginta duobus annis, qui propriam matrem Semiramidem matrimonio sibi junxit, sororemque propriam sibi copulavit. Inde orta est apud Persas consuetudo matrimonium cum matre et sorore ineundi. (Junonem enim, suam sororem in uxorem etiam duxit Picus, id est, Jupiter.)

Varie lectiones et notæ.

²⁹ Μένει δὲ ἔχει· τοῦ δεῦρο κατὰ γῆν τὴν Σίριδα Jos. A. J. II. 3. ³⁰ Gen. x, 8. ³¹ Ἐν δὲ ταῖς προσηγεμένους χρόνοις γει. Ο. ³² κίνησιν διαφέρειν Β'. Ο. ³³ ἀστρονομία τε καὶ ἀστερολογία καὶ μ. ἀπὸ Μίχου σάλων ἦτοι Π. ἤρξαν το Β'. ³⁴ Ὀρέη καὶ Ἀργάδ καὶ Gen. x, 10, 14. ³⁵ Χαλάνη ἐξῆλθεν Β' χαλάνη — ἐξῆλθον Ο. ³⁶ γιγανταῖοι Β' ἀνοῖς γιγαντογενῆς, ὀνομασθεῖς ὑπὸ τοῦ πρὸς Κρ. εἰς ἀπωσυλίαν τοῦ Λεο. ³⁷ τοῦ πλανήτου ἀστρον Β'. ³⁸ κατ. ἀρχεῖν καὶ β. Ἀσσυρίων Λεο. ³⁹ ἔσχε Λεο. ⁴⁰ Σεμίραμιν τὴν καὶ Β'. Ο. ⁴¹ ἐξ ἧς ἐ. υἱὸν δ; ἐπεκλήθη Ζεὺς ὁ καὶ Π. γῆμας τὴν ἐ. ἀ. Ἦ. Λεο ἔσχε· Β'. ἔσχε καὶ Ο. ⁴² Δία εἰς, Β'. Ο. ⁴³ θυγατέρα Β'. ⁴⁴ ἐξ γει τὴν Β'. Ο. ⁴⁵ διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λ. τὴν ἰ. ἀ. ἀδ. ὁ καὶ Ἦ. ἰ. ἀ. γένος Β', ἰ. — λεγ. ὁ δὲ Νίνος· Ο. καὶ διὰ λ. τὴν ἐ. ἀ. Ἦ. Par. omniis seqq. e glossomate illatio

III. *De rege Nino.*

Ninus rex factus Syriæ, urbem condidit maximam, circuitus trium dierum, quam ex nomine suo Ninivem vocavit, primusque in ea regnavit. Ex ejus familia ortus est Zoroaster ille famosus Persarum astronomus, qui morti proximus, optavit ut ab igne cælesti percuteretur, Persis dicens: « Si me ignis interemerit, sumite ex ossibus meis combustis servateque: regnum enim e regione vestra non exibat, quandiu ossa mea servaveritis. » Ab Orione exauditus, fulgure percussus est. Persæ autem ex ossibus ejus in pulverem redactis sumpserunt, eaque servant usque ad præsens tempus.

IV. *De rege Thura.*

Post Ninum in Assyriis regnavit triginta annis quidam nomine Thuras, quem ex nomine planetæ Martem vocaverunt. Marti primam statuam erexerunt Assyrii, eumque ut deum usque adhuc colunt, sub nomine Persico Baal: Baal deus est Mars bellicosus, cujus meminit Daniel, quemque honoratum et adoratum fuisse tradit.

V. *De rege Lamé.*

Post Martem regnavit Lames annis viginti.

VI. *De rege Sardanapala.*

Post Lamem regnavit Sardanapalus magnus triginta quinque annis, et a Perseo interfectus est. Sardanapali adulatores, ejusque voluptatum, gulæ et ebrietatis socii in ipsius tumultu hæc, quasi ab eo videlicet dictata, inscripserunt: « Nihil habeo moriens præter stupræ, comessiones et potationes. Inter amores et delicias regnavi. Nunc ego, quibus semper fruitus sum, delicias omnes relinquo.

Etenim quamvis magnæ Ninivis rex fuerim, nunc nihil sum nisi cinis. »

At vero falsa inscripserunt scribæ; nihil enim defuncto superest de comessionibus et potationibus; sed hæc omnia in putridam corruptionem soluta sunt: nihilque habet nisi fœtidum vitæ perversæ odorem, qui animam inquietam miseramque semper cruciat, prave dissoluteque factorum conscientiam.

VII. *De rege Perseo.*

Post Sardanapalum autem regnavit Perseus, Pici, id est Jovis filius. Perseus Lycaoniam armis superavit: quo loco sibimet ipsi statuam crexit, urbemque condidit, quam ex sua effigie Iconium nominavit. Aliis regionibus subactis,

A § I. *Peri Nirou βασιλέως.*

Ἔστω δὲ Νίνος ἐπικρατῆς γενόμενος τῆς Συρίας καὶ κτίσας πόλιν μεγίστην σφόδρα, πορείας ἡμερῶν γ', ἣν καὶ ἐκάλεσεν εἰς ὄνομα αὐτοῦ Νινευθῆ, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει. (2) Ἐξ οὗ γένους ἐγένετο καὶ ὁ Ζωροάστρης, ὁ περιδότης καὶ Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς μέλλων τελευτῆν ἠύχετο ὑπὸ οὐρανοῦ πυρὸς ἀναφθῆναι, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις: « Ἐάν κτίσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὀστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἔγω; οὐ φουλάττεται τὰ ὀστά μου. » Καὶ εὐχάμενος τῷ Ὀρίωνι ὑπὸ πυρὸς ἀνηλώθη. Καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῶν τεφρωθέντων ὀστέων αὐτοῦ ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι.

Δ'. *Peri Thouræ βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Νίνον ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Θούρα; τις τοῦνομα, ἔτη λ', ὃν καὶ μετωνόμασαν Ἄρα εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος, ᾧ τινι Ἄρει πρῶτον στήλην ἀναστήσαντες Ἀσσύριοι καὶ ὡς θεὸν μέχρι τοῦ νῦν προσκυνούντες καλοῦσι Περσιστὶ Βάαλ θεὸν, τουτέστι Ἄρης πολεμικὸς, οὗ καὶ Δανιὴλ μὲμνηται, ὡς προσκυνουμένου καὶ λατρευομένου.

Ε'. *Peri Lamou βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Ἄρα ἐβασίλευσεν Λάμης, ἔτη κ'

Ζ'. *Peri Sardanapalou βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Λάμην ἐβασίλευσεν Σαρδανάπαλος ὁ μέγας, ἔτη λα' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ Περσέως. (2) Οἱ δὲ γε κόλακες καὶ μιμηταὶ τῆς ἐκείνου φιλοσαρκίας καὶ γαστριμαργίας καὶ οἰστηλασίας ἐπέγραψαν, ὡς ἔξ αὐτοῦ ὤθηεν, τῷ τάφῳ αὐτοῦ τοιαῦτα: « Τὸς ἔγω, δὲ ἐφύθρισα καὶ ἐπαγόν τε καὶ ἔπιον... καὶ μετ' ἔρωτος τερπνοῦ ἐπολιτευσάμην. Παθόντα καὶ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λείλειπτα. »

Καὶ γὰρ νῦν σποδὸς εἰμι, Νίνου μεγάλτης [βασιλεύσας.]

Ἄλλ' οὖν γε ψευδῶς οἱ γεγραφότες ἐπέγραψαν. Οὐ γὰρ ἔχει ὁ τελευτήσας, ὅπερ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἀλλ' εἰς τὴν δυώδην (δυωῶδη) φθορὰν ἐκαὶ τὰ πάντα κεκύρηκεν· ἔχει δὲ τοῦ παρανόμου βίου τὴν δυσωδίαν, ἥτις διηνεκῶς τὴν ἐμπαθίαν καὶ ἀθλίαν ψυχὴν ἀλγύνει καὶ ἀνιά, ξυνειδίταν ταυτῇ τὰ χείριστα καὶ μεμνημένη, ὣν παρανόμως καὶ ἀκολάστως εἰργάσατο.

Ζ. *Peri tou Perséως βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Σαρδανάπαλον ἐβασίλευσε Περσεὺς ὁ υἱὸς Πίκου, τοῦ καὶ Διός· ὃς γε πολεμήσας καὶ νικήσας τοὺς Λυκάονας καὶ πόλιν κτίσας ἐκαὶ τὴν ἐαυτοῦ στήλην στήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἰκονίαν· ἔκ. τοῦ ἰδίου ἀπαικονίσματος· ὑποτάξας καὶ τὰς

Variæ lectiones et notæ.

2116. τῆς Ἀσσυρίας P¹. ἐν αὐτῇ Par. πορ. ὁδοῦ ἡμ. γ' ἐκάλεσεν αὐτὴν B¹, O. καὶ καλέσας εἰς — N. pr. Par. Νινευθῆ B¹ — ἐξ οὗ ἐγ. καὶ Z, B¹, O — καὶ om. O. καὶ Z. Π. Par. ἀνακλωθῆναι B¹ O. οὐ om. Par. φουλάττεται B¹ O. ἀρείου B¹, O. Π. ἐκ τῶν Par. αὐτοῦ om. Par. Θούρας Leo Θούρος Ced. Ἄ. ὡς πολεμικώτατον καὶ γενναῖον ὄντα, ὃν οἱ A· B. ὃν μετωνόμασαν Leo. πρῶτον B¹. pr. παρὰ Περσῶν καὶ λατρευομένου B¹. Ζάμης Ced. Παθόντα δὲ πολλὰ B¹, O. λείποντα: Ath. VIII, 14. Καὶ γὰρ ἐγὼ Ath. ἔμπαθίαν Aug. Mon. 7 816 (3854) Eis. Chr. II, 119. Ἰκόνιον Par. οἰκείου Par.

ἄλλας⁸¹ χώρας καὶ πρὸς τὴν Ἰσαυρίαν καὶ Κιλικίαν ἔλθων καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταλθὼν καὶ πῆξας τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς ἐν τῇ γῆ, ⁸² ἣ καὶ πόλιν κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ταρσὸν ἐκ τοῦ ἰδίου ποδός. (2) Καὶ ὀρμήσας κατ' Ἀσσυρίων καὶ Σαρδανάπαλον φονεύσας ὑπέταξε καὶ ἐβασίλευσεν ⁸³ ἔτη γγ', ὃς καὶ ⁸⁴ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέρσας ἐκάλεσεν αὐτοὺς, ἀφελόμενος ἀπὸ Ἀσσυρίων τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν προσηγορίαν. (3) Ἐδίβαξε δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν μουσαρὰν τελετὴν καὶ μαγείαν, τὴν λεγομένην Μηδοῦσαν ⁸⁵, ἐξ ἧς καὶ τὴν χώραν αὐτὴν ἐπωνόμασεν Μηδείαν, ἀπὸ τοῦ μισροῦ μαθήματος. Ἐφ' οὗ καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήλθεν ἐν Περσίδι, καὶ θαυμάσας, ἐξ οὗ καὶ ἀνάψας καὶ κτίσας ἱερὸν ⁸⁶ ἐθῆκεν αὐτὸ ἐν αὐτῇ. Καταστήσας δὲ ἄνδρας εὐλαβεῖς διακονεῖν αὐτὸ καὶ φυλάττειν ἄσθεστον, ἐκάλεσε ⁸⁷ τοὺς μάγους ὀπερῆως ἄρτι ἐν πολλῇ τιμῇ ἔχοντες οἱ Πέρσαι πυρσολατροῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Περσεύς.

(4) Οὐκοῦν πρώτη μὲν ἔστιν ἡ βασιλεία ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἦτοι Βαβυλωνίων· δευτέρα δὲ καὶ τῶν Περσῶν, ὁμωνύμως Βαβυλώνιοι καὶ Ἀσσύριοι οὗτοι κληθέντες ⁸⁸.

II Η'. Περὶ Σώστρου.

⁸⁹ Μετὰ δὲ Περσία καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ⁹⁰ χρόνους καὶ βασιλεῖς ἐβασίλευσεν Αἰγυπτίων Σώστρης· ἐκ ⁹¹ φυλῆς Χάμ, ἀνθρωπὸς τις πανοῦργος, ὀνόματι Σέσωστρις, ἔτη κ' (2) καὶ πολεμήσας ⁹² Ἀσσυρίους ὑπέταξεν αὐτοὺς καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλῶνος· ὠσαύτως καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην καὶ τὴν Σκυθίαν ἐκπολεμήσας ὑπέταξεν. (3) Ἐφ' οὗ ⁹³ ἦν Ἐρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ⁹⁴ θαυμαστὸς παρ' Ἑλλήσιν ἐν σοφίᾳ.

Θ'. Περὶ τοῦ Φαραῶ.

⁹⁵ Μετὰ δὲ Σώστρην ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Φαραῶ ⁹⁶ ὁ καὶ Ναραῶν ⁹⁷ καλούμενος, ἔτη ν', ἀφ' οὗ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι βασιλεῖς Φαραωνῆται ⁹⁸ προσηγορεύθησαν. (2) Ἐν δὲ ⁹⁹ τοῖς προεξηρημένοις τοῦ Πίκου Διὸς χρόνοις ἀναφαίνεται τις ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, ἐκ φυλῆς Ἰάφεθ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων, τὸ ὄνομα ¹⁰⁰ Ἰναχος, ὃς ἦν πρῶτος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἐβασίλευσεν· ἐν ἧ' ¹⁰¹ πόλιν εἰς ὄνομα τῆς Σελήνης κτίσας ἐκάλεσεν Ἡλιούπολιν ¹⁰². (3) Λιδύη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πίκου Διὸς συναφθεῖσα τινὲ ὀνόματι Σιδόνι ἔτεκε τὸν Βῆλ καὶ τὸν Ἀγήνωρᾶ. Καὶ ὁ μὲν Βῆλ ἀπελθὼν εἰς Αἰγυπτὸν, καὶ λαβὼν τὴν γυναῖκα, ὀνόματι Σίδαν, καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκάλεσεν αὐτὸν Αἰγυπτὸν, ἐξ οὗ καὶ ἡ Αἰγυπτὸς τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσεν. Ὁ δὲ Ἀγήνωρ ἐπὶ Φοινίκην ἔλθων καὶ γυναῖκα λαβὼν, τοῦνομα Τύρον ¹⁰³, καὶ κτίσας πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς, εἰς ἣν καὶ ἐβασίλευσεν, ἐγέννησε δὲ υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγα-

venit in Isauriam et Ciliciam : cum ex equo in hac regione cecidisset, pedisque figuram in humo impressisset, urbem condidit, cui nomen Tarsum propterea dedit. Subactis Assyriis, Sardanapaloque interfecto, summum imperium apprehendit ac quinquaginta tribus annis regnavit. Assyrios nomine suo Persas appellavit : sicque ab eis regnum et nomen abstulit. Ritus obscenos, artemque magicam, quæ Medica dicitur, eos docuit : quorum regionem ob hanc turpem scientiam Meliam nominavit. Cum ignis e cœlo in eum in Perside descendisset, veneratus est ; et flammam ex eo accensam in templo propterea exstructo collocavit. Viros autem religiosos, nomine Magos, instituit, qui illum ignem colerent, inexistuntumque servarent. Quem ad hoc tempus magna veneratione habent Persæ, sicque, juxta doctrinam Persei regis, ignem adorant.

Primum igitur regnum fuit Assyriorum seu Babyloniorum ; secundum vero Persarum. Babylonii et Assyrii eodem nomine vocati sunt.

VIII. De rege Sostro.

Post Perseum, et post tempora et reges qui eum subsecuti sunt, super Ægyptios viginti annis regnavit Soster ex semine Cham, vir astutus, cognomine Sesostris : qui bello Assyrios, Chaldaeos ac Persas usque ad Babylonem sibi subiecit ; Asiam, Europam et Scythiam armis item superavit. Sub eo erat Hermes Trismegistus, vir Ægyptius, sapientia apud Græcos celebris.

IX. De rege Pharaone.

Post Sostrum in Ægypto quinquaginta annis regnavit Pharaos, qui et Naraon dicitur, a quo omnes Ægypti reges Pharaones cognominati sunt. In temporibus autem Jovis Pici prædictis, apparuit circa occidentales plagas, in Græcorum finibus, vir quidam ex familia Japhet, nomine Inachus, qui primus in hac regione regnavit : urbem ibidem condidit, quam, ex solis nomine, Heliopolim vocavit. Libya Pici Jovis filia cuidam nomine Sidoni nupta, genuit Bel et Agenor. Bel quidem, cum in Ægyptum venisset, et uxorem nomine Sidam duxisset, filium habuit, quem Ægyptum nominavit : inde illa regio Ægyptus vocata est. In Ægypto regnavit Bel. Agenor vero cum in Phœniciam venisset, et uxorem nomine Tyram duxisset, urbem condidit, quam ex nomine conjugis Tyrum vocavit, in eaque etiam regnavit. Tres filios, Phœnicem, Syrum et Cilicem, unam-

Variæ lectiones et notæ.

⁸¹ ὅπ. δὲ καὶ ἄλλας B². ⁸² ἐν B². ⁸³ ἐδ. αὐτῶν, P² — ἔτη λγ' B². ⁸⁴ ὡς καὶ. ⁸⁵ Μηδοῦσης B² ⁸⁶ κτίσας καὶ ἱερὸν B². ⁸⁷ ἐκάλεσε. ⁸⁸ Βαβ. βασιλεία, δ. δὲ ἡ τῶν Π. οἱ καὶ ὄμ. B. καὶ Ἀσσύριοι καὶ B². ⁸⁹ 2584 Eus. Chr. I, 211. ⁹⁰ Μετὰ τοῦτον B² αὐτοῦ Mon. θ' Eus. Chr. II, 77, 111. ⁹¹ Αἰγ. πρῶτον ἐκ B². ⁹² ὃς καὶ πολ. B². ⁹³ Ἰφ' οὗ B². ⁹⁴ 2185 (3343). ⁹⁵ Μετὰ δὲ Σέσωστρον ἐδ. τῆς Ἀ. Ναραχῶ B². ⁹⁶ Ναραχῶ — Αἰγυπτίων Par. ⁹⁷ Φαραῶ Par. ⁹⁸ γοι (τοῖ?) Par. ⁹⁹ τὸ ὄνομα B². ¹⁰⁰ καὶ Par. bis. ¹⁰¹ τοῦ Ἡλίου B². ¹⁰² ἐκ αὐτῆν Ἰσπολιν Par. κτίζει π. Ἰῶ καὶ Ἰώπολιν. ἐκ ταύτην Cod. ¹⁰³ Ἰλιούπολις B². ¹⁰⁴ Τηρών B².

que filiam, Europam habuit. Eodem temporibus, Taurus, rex Cretensis, Europam, quae virgo erat et pulchra facie, in bello captam, captivam in Scythiam, propriam regionem, duxit, ac ejus nomine has regiones Europam nominavit. Agenor autem, morti proximus, totam terram quam subegerat, tribus filiis suis dividendam statuit. Phoenix quidem sibi sumpsit Tyrum, ejusque filios, quos Phoeniciam vocavit. Syrus vero regionem, quam sorte accepit, Syriam appellavit; unde Syri dicti sunt, qui prius Judaei et Palaestini dicebantur: et Judaea Syria dicta est: Cilix autem portionem sibi concessam Ciliciam nominavit; sicque unusquisque eorum proprium nomen suae regioni indidit.

X. De conchylii inventione.

Sub temporibus regis Phoenicis fuit Hercules Tyrius, philosophus et conchylii inventor. Cum in ora maritima Tyri ascendisset, vidit canem pastorium conchylium, de quo loquimur, devorantem. Quem ovium custos, ut conchylium evomeret, compressit. Hercules sumptum vellus ex ovibus, ea, quae e canis stomacho exierat, materia intinxit; sicque non sanguinem, sed coloris causam esse reperit. Quod admiratus, velut magnum munus regi Phoenici obtulit. Phoenix magis adhuc mirans, jussit lanam in conchylio tingi et sibi ex ea vestimentum effici. Pallium igitur ex purpura confectum, omnibus hunc rarissimum habitum mirantibus, primus induit; prohibuitque ne quis subditus indui praesumeret veste purpurea, quam sibi et subsequenter Phoeniciae regibus vindicavit, ut sic rex ab exercitu et ab omni plebe discerneretur. Antea enim noti non erant vestimentorum colores. Unde a subditis rex difficile discernebatur. γὰρ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι ἡ χροίη ἱματίων· ὅθεν οὐδὲ ἐγνώριζετο.

XI. De Pelope.

Post haec tempora et regna, in Graecia regnavit Pelops Lydius, qui urbem condidit, eamque ex Pelope et insula Peloponnesum vocari jussit. Unde Graeci vocati sunt Peloponnesii.

XII. De Cyro.

Regnaverunt itaque in Assyria Saturnus, Sardanapalus et alii usque ad Ulemarodach: deinde imperium obtinuit Nabuchodonosor; post quem Balthasar et Darius, ejus filius. In Persia regnavit Cyrus Persa triginta duobus annis, et in Perside occisus est. Tempore Cyri regis, Cræsus, rex

A τέρη μίαν, τὴν Φοινίκα, τὴν Σύρον καὶ τὸν Κίλιχα καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ταῦρος, ὁ Κρήτης βασιλεὺς, δορυλάτων εὐληφῶς καὶ πρὸς τὴν Θράκην, τὴν ἰδίαν χώραν, ἀπαγαγὼν τὴν Εὐρώπην παρθενεύουσαν καὶ εὐπρεπῆ, προσηγόρευσε ἐκείνη τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπην. Μάλλιον δὲ τελευταῖον Ἀγχιῶρα διατάξατο πῖσαν, ἣν ὕπιταξε, ἡ γῆν μερίζασθαι τοῖς τρεῖς υἱοῦς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν Φοινίξ λαβὼν τὴν Τύρον καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν, ἐκάλεσεν αὐτὴν Φοινίκα· ὁ δὲ Σύρος τὴν ἐπιλαχοῦσαν αὐτῶν χώραν ἐκάλεσεν Συρίαν· ἀφ' οὗ Σύροι μετωνομάσθησαν, οἱ πρῶτον Ἰουδαῖοι καὶ Παλαιστῖνοι καλούμενοι· καὶ Συρία ἡ Ἰουδαία κέκληται. Ὁ δὲ Κίλιξ τὸ ἐπιπλὸν αὐτῶν κτῆμα ἐκάλεσεν Κιλικίαν, εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα ἕκαστος τῆς χώρας αὐτῶν προσηγόρευσάντας.

I. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρέσεως.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Φοινίχου ἦν Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος, ὁ καὶ τῆς κογχύλης εὑρεστής. Μετεωρισμένος γὰρ ἐπὶ τὸ παράλιον μίρος τῆς Τύρου, εἶδε ποιμαντὴν κύναν ἐσθίοντα τὴν λιγομένην κογχύλην. Καὶ τοῦ ποιμαντοῦ νομιζόντος ἐκμάστιν ἢ τὴν κύναν, λαβὼν πόκον ἐρίου ἀπὸ τῶν προδάτων καὶ ἐκμάστις ἢ τὸ καταφερρόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός, καὶ ἢ βοφέντος ἢ τοῦ πόκου, προσέτεχεν ὁ Ἡρακλῆς, μὴ εἶναι αὐτὸ αἶμα, ἀλλὰ βοφῆς πρόξενον. (2) Ὁ καὶ θαυμάσας, ὡς μέγα δῶρον προσέτεχε τοῦτο τῷ βασιλεῖ Φοινίκα, ὃς καὶ μάλλον ἐπιλαγὴς ἐκείνου ἀπὸ κογχύλης ἔριον βαρῆσαι καὶ γενέσθαι αὐτῶ περιδολαίον. (3) Καὶ οὕτως ἢ πρῶτος φορέσας ἐκ πορφύρας ἱμάτιον, πάντας ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθῆτα, ἣν καὶ ἐθέσπισεν ὁ Φοινίξ μηδένα τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τολμᾶν φορεῖν ἢ, εἰ μὴ αὐτὸν ἢ καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντας; τῆς Φοινίχου, πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι τὸν βασιλέα τῶ στρατῶ καὶ παντὶ τῶ πλήθει ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσθῆτος. Πρῶτον ὅθεν οὐδὲ ῥαδίως ἢ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων

IA. Περὶ τοῦ Πέλοπος.

ἢ Μετὰ δὲ τοῖς χρόνοις ἐκείνους καὶ βασιλείας ἐδοκίμεισε τῆς Ἑλλάδος Πέλοψ ὁ Λυδός, ὃς κτίσας πόλιν ἐκείνην προσηγόρευσε ἢ αὐτὴν Πέλοπόννησον, ἐκ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς νήσου, ἀφ' ἧς καὶ Πέλοποννήσιοι κέκληνται οἱ Ἕλληστικοί.

IB. Περὶ Κύρου.

ἢ Ἐδοκίμεισε τοίνυν Ἀσσυρίων Κρόσος καὶ Νίνο; καὶ Σαρδηνάπυλο; καὶ καθιξῆς Ἰω; Οὐλεμαροδῆ; ἢ εἶτα Ναβουχοδονόσωρ; μετὰ δὲ τούτους καὶ Βαλκίσαρ καὶ Δαρείος, υἱὸς αὐτοῦ (2). Ἐδοκίμεισε Περσῶν Κύρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ', καὶ ἐσφάγη ἐν Περσίδι. (3) Ἐφ' οὗ καὶ Κροστῆ; ὁ Λυδῶν ἢ βασι-

Variae lectiones et notae.

* Φοινίχην B'. † οἱ πρ. οἱ Γ. B'. ‡ καὶ φιλόσοφος καὶ Μετεωρισμένος Par. § ἐκμάστι B' — νομιζόντος αἶμασι τὸν κ. θεδάρθαι, λαβὼν Par. ¶ ἐκμάστινος Mon. Aug. ? ** καὶ οἱ. B'. p'. †† βάμματος Par. ††† προσήνεγκετῶ Par. et Ced. †††† οὕτως Par. ††††† αὐτοῦ φορεῖν Par. †††††† εἰ μήτε αὐτὸν Πρῶτον p'. ††††††† βάρην B'. †††††††† ἔθεν ῥαδίως Par. ††††††††† 370 — Eus. Chr. II. 115. †††††††††† Λυδῶν B' ut infra. ††††††††††† 512? (1684) — Eus. Chr. II, 199. †††††††††††† ἔως; ὃς Μαροδᾶχ B'. ††††††††††††† δὲ τούτου B. καὶ Δαριῶν B'. †††††††††††††† Λυδῶν Mon. Aug. ?

λαὺς ἐπαρθεὶς διὰ τὸ ὑποτάξει τὰς πλησίον αὐτοῦ A
 χώρας καὶ τὰς πύρρωθεν ἐπαρχίας, δηλοῖ Κύρω, ἢ
 παραχωρῆσαι αὐτῷ τὴν βιβαλίαν Περσῶν ἢ δε-
 ξασθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. (4) Ὁ δὲ
 Κύρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πάνυ φοβηθεὶς καὶ τοὺς
 ἀπεσταλμένους ἀποπεμφάμενος ἠθουλήθη φυγεῖν
 ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Ὅπερ μαθοῦσα ἡ γυνὴ, 28
 αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτόν· « Τί οὕτως ἀθυμεῖς καὶ
 ἀτρεχεῖς καὶ ἀβουλήτως τοῦτο πράξει βούλει; » ὁ δὲ
 φησι· « Καὶ τίς μοι ὁ εἰς τοῦτο βουλευσάμενος
 ὠφέλησει ἑταῖρος; » ἢ δὲ λέγει αὐτῷ· « Ἐπὶ Δα-
 ρίου, τοῦ πρώτου μου ἀνδρός, ἦν τις Ἑβραῖος
 προφήτης, ὀνόματι Δανιήλ, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
 τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅν
 καὶ ἐν πολλῇ τιμῇ Δαρίας ἔχων καὶ βουλευτήν,
 μεγάλῳς ἠδοκίμει, ὅστις γεγηρηκώς ἄρτι εἰς τὴν B
 Ἰνδικὴν ἰδιάζει χώραν, οὗ καὶ αὐτὸς ὑπακούσας
 τῆς βουλῆς καλῶς ποιήσεις. » Τοῦτο Κύρος ἀκούσας
 εὐθύς ἐπεμψε τοὺς μεγιστάνους 29 αὐτοῦ πρὸς αὐτόν,
 ἵνα μετὰ τιμῆς αὐτὸν ἀγάγωσι. Φίλοι γὰρ ἐν ἀνάγκαις
 πολλάκις τὰ γύναια σπουδαιότερον κεχρησῆσαι
 τῶν ἀνδρῶν τοῖς μηχανήμασι, καὶ ταῖς πρὸς
 Θεὸν καταφυγαῖς σπουδαιότερον ἀποθέσθαι καὶ 30
 θερμότερον.

(5) Ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ὑπ'
 αὐτοῦ πρὸς Κύρον ἀποσταλέντων ἐπεμψεν εἰς τὸ
 μαντεῖον ἄνδρα πιστὸν 31, ἐρωτῆσαι διὰ τοῦ Ἰσ-
 ραῖως 32 τὴν Πυθίαν, εἰ ἐξελθὼν κατὰ Κύρω νική-
 σει 33 τοῦτον· καὶ εἰσελθὼν ὁ ἱερεὺς 34 καὶ εὐξάμε-
 νος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίαις· « Κροῖσος; C
 Ἄλυν ποταμὸν διαθὰς μεγάλην ἔργῃν καταλύσει· »
 14 ἔπειτα καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δίδωκε τοῖς ἀποστα-
 λαῖσι πρὸς Κροῖσου 35. (6) Τοῦ δὲ θεοῦ Δανιήλ
 ἐλθόντος πρὸς Κύρον, εἶπεν αὐτῷ Κύρος· « Λέγε
 μοι, σοφώτατε, εἰ νικήσω 36 Κροῖσον τὸν ἄρπαγα
 καὶ ὑπερήφανον; » Καὶ φησὶν ὁ Δανιήλ 37· « Θάρ-
 σε, ὅτι νικήσεις τὸν Κροῖσον καὶ λαμβάνεις αὐτόν
 αἰχμαλώτων. Περὶ αὐτοῦ γὰρ εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφή-
 τής· « Οὕτως λέγει Κύριος τῷ χριστῷ 38 Κύρω, οὗ
 ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακούσας ἐμπροσθεν αὐτοῦ
 ἔθνη· καὶ ἰσχύον βασιλεύον διαβρήξω. » — « Αὐτὸς 39
 οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν
 τοῦ λαοῦ σου ἐπιστρέψει, εἶπε Κύριος Σαβαώθ. »
 Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας ταῦτα ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας
 Δανιήλ, φάσκων· « Ζῆ Κύριος ὁ Θεός σου· ἐγὼ D
 ἀπολύσω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς μου, ἵνα λατρεύ-
 σωσι τῷ Θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ 40. » (7) Καὶ
 ὀπισθόμενος παρετάξατο Κροῖσω. Ὁ οὖν Κροῖσος
 ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τὴν ἀπόκρισιν, ὤρμησε κατὰ
 Κύρου μετὰ πολλῆς δυνάμεως· καὶ διαθὰς τὸν
 Ἄλυν ποταμὸν καὶ συμβαλὼν τῷ Κύρῳ, χειμῶνος
 ὄντος μεγάλου, ἠττήθη. ἠθουλήθη οὖν φυγεῖν μετὰ
 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος,

Lydorum, regiones Persili proximas ac multas
 provincias armis obtinuerat, hisque victoriis
 elatus Cyro declaravit vel cum sibi Persarum re-
 gum cessurum, vel se ipsum illud bello captu-
 rum. Quibus auditis, perterritus Cyrus, fugam
 ad Indicas gentes, remissis militibus, medita-
 batur. Quod cum audisset ejus uxor, dicit ei :
 Quare, fracto demissoque animo, Inconside-
 rate sic agere velis? Qui respondit : Quis enim
 amicus, omnia perpeti paratus, auxilio, in hac
 re, mihi succurret? at illa : Regnante, inquit,
 Dario, priori marito meo, propheta quidam erat
 Hebraeus, nomine Daniel, de captivitate filiorum
 Israel, fortis in opere et in verbo. Quem cum
 magnopere coleret, consiliariumque haberet Darius,
 maximam adipisciebatur gloriam. Hebraeus autem
 ille in ea ipsa regione Iudica solitariam, jam
 senex, vitam ducit. Cujus si consilia audieris,
 bene facies. Quibus auditis, Cyrus principes suos,
 qui eum cum honore adducerent, statim misit.
 Solent enim persae mulieres in extremis ma-
 jorem quam homines astutiam in excogitandis
 stratagematibus exhibere, et majori cum studio
 et fervore ad Deum recursus habere

Cræsus autem, cum ii quos ad Cyrum mis-
 rat, rediissent, ad oraculum virum fide di-
 gnum misit, qui Pythiam sacerdotem rogaret,
 utrum Cyrum aggressus, esset victor evasurus. Sa-
 cerdos cum venisset, atque preces effudisset, hoc a
 Pythia oraculum accepit : « Cræsus flumen Haly
 transgressus, magnum imperium evertet. » Quod
 in charta scriptum legis Cræsi dedit. Di-
 vus igitur Daniel cum ad Cyrum venisset, rex
 ei dixit : « Putasne, vir sapientissime, Cræsum
 latronem arrogantem a me victum iri? » Respon-
 dit Daniel : « Macte animo; vinces enim, et cap-
 tivum duces Cræsum. De te enim dixit Isaias
 propheta : « Sic locutus est Dominus Cyro necto,
 ejus dextram prehendi, ut coram ipso sisterem
 gentes et vires regum frangerem. » — « Ipse ci-
 vilitatem meam ædificabit et captivitate.n populi
 mei convertet, dicit Dominus Sabaoth. » Hæc ubi
 Cyrus audivisset, ad pedes Daniel cecidit, dicens :
 Vivit Dominus Deus tuus; ego Israel e terra
 mea educam, ut Deo suo Hierosolymæ sacra
 faciant. Et sumptis armis, ad Cræsum aggre-
 diendum sese præparavit. Cræsus, postquam oraculi
 responsum accepisset, cum magno exercitu contra
 Cyrum profectus, trajecto Haly flumine, ma-
 gna tempestate orta, prælio commisso v'ctus est. Vu-
 luit igitur cum suis aufugere, sed propter exun-
 dantem fluvium trajicere non potuit. Hac ex causa
 captus est ipse, et quadraginta millia suorum

Variæ lectiones et notæ.

28 μ. ἡ. γ. B². 29 μεγιστάνων B². 30 σπ. ἀπεισθαι καὶ B². 31 εἰς μ. ἄνδρας πιστοῦς; Par. 32 Μισ-
 ραῖως B². 33 νικήσῃ B². — νικήσει αὐτόν καὶ ἐδόθη χρησμὸς. Κροῖσος Par. 34 Μισραῖος B². 35 Κροῖσον B².
 36 νικῶ Par. 37 φ. Δ. — νικά; Par. 38 μου Isa. xlv, 1. 39 αὐτός; Isa. xlv, 13. 40 Ἰσραὴλ Mon. Aug. ? e
 compendio Ἰλημ male lecto.

perierunt; reliquos Cyrus in captivitate redegit: A οὐκ ἔδουθη, παράται. Τούτου ἕνεκα ἐλήθη Cræsum vinculis ligatum exercitui suo in spectaculum dedit, et inde in Persidem abductum interfecit: qui scilicet alienas regiones subigere cupiens, regnum proprium ob pravam cupiditatem amisit. Postea cunctos filios Israel cum Zorobabel Hierosolymam Cyrus remisit. Hoc modo regnum Lydorum a Cyro est deletum post annos 252.

διὰ πολλὴν ἀπληστίαν. (8) Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰσραὴλ πάντας ἐλευθερώσας μετὰ Ζοροβάβελ ἀπέλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ. (9) Καὶ οὕτως τῷ Λυδῶν καταλύθη ἡ βασιλεία ἀπὸ Κύρου⁸⁰, διαρκίσασα ἔτη 252⁸¹.

XIII. De Cambyse.

Post Cyrum regnavit filius ejus Cambyses per 30 annos. Post hunc pluresque alios Artaxerxes Mnemon annos 30 regno præfuit. Eodem tempore Palas quidam in Italia regnans domum eximie magnitudinis a se ædificatam Palatium nominavit; hinc regia domus palatium appellatur.

XIV. De Romo et Remo.

Post hæc regnavit Romus, conditor Romæ, et Remus frater ejus, qui renovarunt et amplificarunt palatium dictum (scilicet regiam palatii domum), et templo maximo Jovi extracto, appellarunt illud Capitolium Romæ, quod Romana lingua caput urbis significat. Inter regnandum vero orta dissensione, Romus Remum interfecit, ac solus imperium tenuit. Deinde urbe mœnibus munita ornataque Marti templum ædificavit, quod Marti consecratum, Martio quoque mensi nomen dedit, qui antea Primus vocabatur, id est Ares; quod festum Romani celebrantes diem comitorum Martium in Campo appellant.

Ordinem dein equestrem instituit, ut multitudinem, qui ob fratrem ab ipso necatum agitabatur, disseminaret. Idem etiam ludos circenses Romæ soli et quatuor elementis, terræ, aeri, igni et aquæ consecravit, primum viridem, secundum album, tertium russeum, quartum cæruleum nuncupando, regum Persarum exemplum secutus, qui quatuor illa elementa per emblemata honorantes semper secundo Marte adversus hostes dimicant. Quo factum est ut urbis cives singulis istis coloribus adiecti elementum aliquod tesseræ instar sequerentur. Tales videlicet curas et æmulationes exercens dissensionibus finem imponere satagebat. Sed urbs nihilominus discordiæ semina propagavit, ex quo princeps ipse fratricidii reus factus est. In hoc rerum discrimine oraculum adiit, qua de causa discor-

αυχμάλωτος, καὶ ἀπόλωντο⁸⁰ τὰ πλῆθη αὐτοῦ. χιλιάδες ὤ. Τοὺς δὲ περιλειφθέντας ἐξ αὐτῶν ἔλαβεν αὐχμάλωτους ὁ Κύρος· τὸν δὲ Κροίσον ἀναρτήσας ἐπὶ ξύλου δεδεμένον καὶ θριαμβεύσας αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καταγαγὼν, καὶ ἀπαγαγὼν ἐν Περσίδι θανάτῳ παράδωκε, τὸν τὰ ἀλλότρια καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἐφιέμενον, καὶ αὐτὸν τὰ ἴδια⁸⁰ προσαπολέσαντα

II'. Περὶ Καμβύσου.

Μετὰ δὲ Κύρον ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης, ἔτη κ'. (2) Μετὰ δὲ Καμβύσῃ καὶ ἑτέρου; ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης⁸¹, ὁ Μνήμων λεγόμενος, ἔτη κ'. (3) Ἐφ' οὗ ἦν τις⁸² ἐν Ἰταλίᾳ ἰθὺς ἐπαρχίαν, 15 ὀνόματι Πάλας, ὃς κτίσας οἶκον⁸³ μέγαν πάνυ, οἶον οὐκ εἶχεν ἢ περικύρωτος ἐκείνη, ἐκάλισεν αὐτὸν Παλάτιον· ἐξ οὗ τὸ βασιλικὸν κατοικητήριον Παλάτιον προσαγορεύεται.

ΙΔ'. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥήμου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσεν Ῥώμος, ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην, καὶ Ῥήμος⁸⁴, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, οἵτινες ἀνεώσαν καὶ προσωκοδόμησαν τὸ λεγόμενον Παλάτιον [ἦτοι τὸν βασιλικὸν τοῦ Παλατίου οἶκον]⁸⁵· καὶ ναὸν μέγιστον τῷ Διὶ ἀνεγείραντες⁸⁶, ἐπωνόμασαν⁸⁷ αὐτὸ Καπετώλιον Ῥώμης, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖσι, κεφαλὴ τῆς πόλεως. (2) Ἐν δὲ τῷ βασιλεύειν εἰς ἔχθραν ἐλθόντες, καὶ φονεύσας Ῥώμος τὸν Ῥήμον⁸⁸ ἐβασίλευσε μόνος. (3) Εἶτα πληρώσας τὰ τεῖχη καὶ κοσμήσας τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀρ-Ι ναὸν κτίσας, καὶ ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνὶ τοῦτον ἐγκαινίσας, ἐκάλισεν καὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, τὸν πρώτον λεγόμενον⁸⁹ Πρίμον⁹⁰, ὃ ἐστὶν Ἄρεως, ἡνπερ Ῥωμαῖοι ἑορτὴν⁹¹ κατ' ἔτος ἐπιτελοῦντες ὀνομάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύριως Μάρτιον⁹² ἐν Κάμπῳ.

(4) Ἐκτίσας δὲ καὶ ἵππικὸν, θέλων διασκεδᾶσαι τὸ πλῆθος τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων⁹³, ὅτι στασιάζοντες ἐπήρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐπέτελεσε πρώτος ἵπποδρομίαν ἐν Ῥώμῃ εἰς ἑορτὴν (φησί) τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς, ἀέρος, πυρός τε καὶ ὕδατος· καὶ προσηγύρευσε, τὸ μὲν πράξινον, τὸ δὲ λευκὸν, [τὸ δὲ] βρούσιον, τὸ δὲ βένετον, ὑποθέμενος αὐτοῖς, ὡς εὐτυχῶς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς φέροντες⁹⁴ πρὸς τοὺς πολέμους τιμῶντες τὰ τέσσαρα ταῦτα στοιχεῖα. Καὶ λοιπὸν οἱ⁹⁵ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες, εἰς τὰ μέρη ταῦτα διαμερισθέντες καὶ ἀντιποιούμενοι⁹⁶ ἐκάστου στοιχείου. Καὶ ἐν τοῦτοις ἀσχολούμενος καὶ ἀμιλλώμενος ἰδοὺ τὸν στασιασμὸν παῦσαι. Ἄλλ' ὁ μὲν⁹⁷, εἰ καὶ ταῦτα Ῥώμος ἐπενόησεν, ἀλλ' οὐκ ἐπαύσατο πᾶσα ἢ πόλις Ῥω-

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ οὗ ἕνεκα εἰλ. ἀ. καὶ ἀπόλωντο B¹. ⁸¹ καὶ ἀ. καὶ τὰ ἰ. B¹. ⁸² ὑπὸ K. B¹ — ἔτη η' B² ⁸³ 327 (4671). ⁸⁴ 404 (4706). ⁸⁵ Ἐφ' ὧν χρόνων ἦν τις B². ⁸⁶ Π. κτίσας οἶκον Π, καὶ ὁ μὲν Γεωργίος οὕτως Glyc. 266, 5. ⁸⁷ 753 (4448) — Eus. II. 175. ⁸⁸ Ῥώμολος Mon. Aug. ⁸⁹ ἦτοι — οἶκον οπι. Par. ⁹⁰ Διὶ κτίσαντες Par. ⁹¹ ἀνόμασαν P¹ — Καπ. τῆς Ῥ. ἦτοι τῆς π. B¹. ⁹² Ῥώμολος Mon. Aug. ⁹³ τὸν πρῶτον γ. γ. P² ἐκ. τὸν μ. τὸν πρῶτον Par. ⁹⁴ Πρίμον Mon. Aug. ⁹⁵ Μάρτιος Par. ⁹⁶ ὧν Ῥ. τοῦ δ. B¹ ⁹⁷ φέροντες? ⁹⁸ Καὶ λ. οὐκ οἱ B². ⁹⁹ ἀναποιούμενοι B². ¹⁰⁰ ἀλλ' ὁμοῦ B².

μαίων σιομένη και οί δήμοι αὐτῶν ²² καθ' ἑαυτοὺς **A** δια nullus finis esset sciscitaturus; Pythia hæc ce
στασιάζειν, ἐξ οὗ **16** τε τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀνεί-
λεν ²³. Ὅθεν ἀπορήσας και εἰς τὸ μαντεῖον ἀπελ-
θὼν και ἐπερωτήσας, δι' ἣν αἰτίαν διηνεκῆς γίνεται
σεισμὸς, ἐβρέθη αὐτῷ παρὰ τῆς Πυθίας ²⁴ οὕτως·
« Εἰ μὴ συγκαθῆσαι σοι ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ βασι-
λικῷ θρόνῳ, οὐ μὴ παύσῃ τοῦ σεισθαι ἡ πόλις ἐν
ταῖς ἡμέραις σου, οὐδὲ δήμος ²⁵ ἡσυχάζει τοῦ
στασιάζειν. » Καὶ ποιήσας χρυσοῦν στηθάριον ἐκτύπωμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ και θεῖς ὑπὸ τὸν θρόνον,
ἐνθα ἐκάθητο πλησίον ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, ἐπκυσεν ὁ σεισμὸς αὐτίκα, και ἡσυχασεν ἡ δημοτικὴ παραχῆ.
Και οὕτως ἐβασίλευσε, συγκαθημένου αὐτῷ τοῦ χρυσοῦ ἐκτυπώματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥωμύλου ²⁶. Καὶ
εἰ τι ἀν ἐκέλευσε, θεσπίζων ἔλεγεν ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ· « Ἐκελεύσαμεν, ἐθεσπίσαμεν. »

16. *Περὶ τῶν Βρουμαλίων.*

XV. — *De Brumalibus.*

Ὁ αὐτὸς ²⁷ Ῥώμος και τὰ λεγόμενα Βρουμάλια
ἐπενόησε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν και **B**
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διδύμους ἐκ πορνείας τεχθῆναι
και βίβῃναι ἐν ἀλώδεσι τόπῳ, και ὑπὸ τινος ἀγροί-
κικῆς γυναικὸς πρόβατα νεμούσης εὐρεθέντας ²⁸
ἀνατραφῆναι. Ὄνειδος δὲ ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοι;
τὸ ἐξ ἀλλοτρίων ἐκτρέφασθαι τινα· διὸ και ἐν τοῖς
συμποσίαις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρώμα και πόμα κομί-
ζων και εἰς τὸ κοινὸν τὰ πάντα παρατιθέμενοι
ἦσθιοι, τὸ δνειδος ἐκφεύγοντες, μὴ ἀκούειν ἄλλο-
τριόφαγοι, οὗ δὲ ²⁹ χάριν ἐπενόησε Ῥώμος τὰ
Βρουμάλια, εἰρηκῶς, ἀναγκαῖον εἶναι τρέφειν τὸν
βασίλεια τὴν ἐκτοῦ σύγκλητον ὡς ἐν ³⁰ τῷ χειμῶνι,
ὅταν ἡρεμοῦσιν ἐκ τοῦ πολέμου· και ἤρξατο καλεῖν
τοὺς ἀπὸ ἄλλα ἔχοντας ὄνομα, και ἀκολούθως ἕως
τοῦ ω· κηλεύσας και τὴν σύγκλητον καλεῖν τῷ **C**
αὐτῷ σχήματι, και ἐκτρέφειν τὸν ³¹ στρατὸν ἅπαντα.
Ὅθεν οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους ἀπίοντες τῶν
καλεσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἀρίστῳ, ἀφ' ἐσπείρας ἡύλου
και ἔχθρευσον πρὸς τὸ γινῶναι πάντας, ὅτι παρ' αὐτῷ
αὔριον τραφήσονται. Τοῦτο οὖν πεποίηκε Ῥώμος,
ὡς εἰρηται, πρὸς τὸ ἀκαλλαγῆναι τῆς ὕδρευς αὐ-
τοῦ, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ ἀρίστου Βρωμαλιούμ.
ὅ ἐστι Ῥωμαῖσι ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τραφῆναι.
17 τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεισιν μετῆλθε. Καὶ αὐτὸς ἀναίρειται μεληδὲν κατατμηθεὶς ἐν τῷ τῆς Ῥώμης
βουλευτηρίῳ, βασιλεύσας ἐτι λζ'.

(3) Μετὰ δὲ Ῥώμον συνέθε τὴν Ῥώμην ὑπὸ
ὑπάτων διοικεῖσθαι και στρατηγῶν ἕτη υἱς· ἐξ ὧν
γέγονε τις στρατηγός, ὀνόματι Μάλιος· και φθονη-
θεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ὑπὸ τινος συγκλητικῷ,
ὀνόματι Φεβρουαρίου, παρεσκεύασε τοὺς συγκλητι-
κοὺς ἐκδιῶξαι ἐκ τῆς πόλεως τὸν Μάλιον. Εἶτα **D**
ἀπελθόντες ³² οἱ Γάλλοι παρέλαβον νυκτὸς τὴν Ῥώ-
μην, και πολλοὺς κατέσφαξαν τῆ εἰκάδι τοῦ λεγομέ-
νου Σεξτιλίου μηνός. Οἱ δὲ συγκλητικοὶ γόντες τὴν
πράληψιν τῆς πόλεως και φυγόντες προσκαλοῦσι
πάλιν μετὰ παρακλήσεως τὸν στρατηγὸν Μάλιον εἰς
ἐπικουρίαν· και συναγαγόντων ³³ πλῆθος στρατοῦ, και
παραλαβόντες τοὺς ἄλλους ³⁴ ἀνέλε πάντας. Καὶ κρα-
τῆσας αὐθις τὴν Ῥώμην Μόλιος και λυπηθεὶς διὰ
τὴν παράληψιν αὐτῆς ἐν τῷ Σεξτιλίῳ μηνί, ἐκολό-

Idem Romus Brumalia, ut vocant, excogitavit ob
hanc causam. Ipse et frater ejus, uti inter omnes
constat, a muliere lupa partu uno editi et loco quo-
dam paludoso expositi, a femina rustica, ovium
custode, inventi ac nutriti sunt. Sed cum apud
Romanos pro infami haberetur quicumque ab ali-
enis nutriebatur, unusquisque escam potumque ad
convivia apportans cœnæ communione parasiti no-
tam evitabat. Hujus igitur rei gratia Romus regis esse
dixit senatores suos nutrire, præsertim hiemis tem-
poris, quo arma silerent, ideoque omnes ad carnem
invitavit ab illo eujus nomen ab A ad illum cujus
nomen ab Ω incipiebat, jussitque senatoribus ut
vicissim eodem modo omnem exercitum invitarent.
Unde milites ad domos eorum a quibus fuerant in-
vitati, venientes, tibiis saltationibusque vespere
ludebant, quo omnes scirent se apud hunc aut
illum postero die cœnatuuros. Id igitur, ut dixi-
mus, fecit Romus ut opprobrium istud averteret,
Brumalium vocando quod apud Romanos alimen-
tum ex aliis sumptum indicat. Sed tandem vindicta
divina fratricidam attigit; siquidem in medio se-
natus trucidatus post 37 annorum regnum interiit.
(2) Ἡ δὲ θεῖα δίκη τοῦτον μετὰ ταῦτα διὰ τὴν

Post Romum consules ac duces per 466 annos
Urbi præfuerunt. Ex his fuit Manlius; cui senator,
Februarius nomine, ob virtutem bellicam invidens,
senatusconsulto Urbe eum expulit. Interjecto deinde
tempore Galli Urbe per noctem capta magnam homi-
nium cladem, vicesima mensis Sextilis die, edi-
derunt. Quo cognito, senatores fugientes, Manlium in
auxilium revocarunt; qui, exercitu coacto, hostes
omnes interemit. Sic Roma recuperata, mensem
Sextilem quo illa fœde capta olim fuerat, mutavit,
nefastum Urbi nomen ipsum declarando. Postquam
deinde inimicum Februarium cepisset, bonis om-
nibus ac vestimentis ipsis exutum, querna storea
circumdatum a lictoribus cædi jussit, « Apage sis,
Februari, » clamantibus. Sic Urbe cum ignominia

Variae lectiones et notæ,

²² δ. αὐτοὶ — ἐξ ὅτε τὸν B². ²³ ἀδελφὸν ἀνεῖχε B². ²⁴ τὴν Πυθίαν B². ²⁵ οὕτως ὁ δῆμος B². ²⁶ ἀδελ-
φοῦ Ῥήμου B². ²⁷ Ὁ αὐτὸς οὖν B². ²⁸ εὐρεθέντος B². ²⁹ οὗ δῆ B². ³⁰ ὡς ἐντίμους ἐν B². ³¹ τὸν οὐκ.
B². ³² ἐπελθόντες B². ³³ δ; και; συναγαγόντων B². ³⁴ τοὺς Γάλλους B².

περικεκαλλωπισμένην ^α. **19** Περὶ δὲ τὰ κράσπεδα **A** ῥύσους εἶχεν ἐβραμμένους, καὶ ἀναματαξὺ αὐτῶν χρυσοῦς κώλωνας ἐκ χρυσοῦ, καὶ ^β καθαροῦ· ἐπέθηκεν αὐτοῦς ἀναμείον τῶν ῥοσκῶν ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδούτου ^γ κύκλῳ. Ἐπενδύετο ^δ δὲ καὶ ἄλλον χιτῶνα, ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας· καὶ κικίνου καὶ χρυσοῦ καὶ παντοίων χρωμάτων περιωρατισμένον καὶ καθυρατισμένον, μέχρι τῶν μετῶν ^ε κατερχόμενον καὶ ζώνην ὁμοίαν τῇ πρώτῃ καταστρυγόμενον, ἥπερ ^ς ἱσωμαίς καὶ ἐφοῦδ προσαγορεύεται. Αἰθὴ καὶ Ἀκύλας ἐπέδουμα αὐτὸ κάκηναν, ἐν ᾧ καὶ ἐπεπόρπου ^ζ σαρδόνυχες καθ' ἑκατέρων τῶν ὤμων, χρυσῶν δοκίμῳ περιεχόμενοι καὶ ἄλλοι ἰβ' λίθοι, μέγθει καὶ κάλλει διαφέροντες καὶ ἀνθρώποις δυσπίριστοι, οἵτινες ἐπὶ στήθων ^η δ' ἑκατέρωθεν προσκείμενοι καὶ ὠσχύτως χρυσῶν διακρατούμενοι, καὶ τριάδα **B** λίθων τοὺς στήθους ἔχοντας, θαυμασίῳ τι χρῆμα ^θ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξεφαίνοντο. Ὁ μὲν γὰρ πρῶτος στήθος εἶχε σάρδειον, τοπάζιον ^ι καὶ σμαράγδον· ὁ δὲ β' ἀνθρακᾶ, ἰασπιν, σάππειρον· ὁ δὲ γ' λίγυρον, ἀμίδουστον, ἀχάτην ^κ· ὁ δὲ δ' χρυσόλιθον, ὀνύχιον καὶ βηρύλλιον· καὶ ἐν πᾶσι τούτοις τῶν πατριαρχῶν ἐπεκόλαπτο τὰ ὀνόματα, ἐκάστου τοῦ λίθου ἴδιον ἔχοντος ὄνομα φυλάρχου. Συνὴν δὲ τὸ ^λ ἐφοῦδ περιτήμημα, σπιθαμῆς μὲν τὸ μήκος καὶ τέσσαρ τὸ εὖρος, τετράγωνον περὶ τὸ στήθος, τοῖς αὐτοῖς δὲ κάλλεσι διηθισμένον, ὡςπερ δὴ καὶ αὐτὸ Ἑβραϊστὶ μὲν ἐφοῦδ ὠνομάζετο, Ἑλληνιστὶ δὲ λόγιον· καὶ δὴλωσις προσηγορεύετο, δι' οὗ ὁ θεὸς μέλλουσι πολεμεῖν νίκην **C** πρόδηλον προέλεγε. Τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων ἀπέστειλεν αὐγῆ, ὡς, εἴποτε τῆς στρατιᾶς κικινημένης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀδαμαντίνου λίθου σημασίαν ποιοῦντος, τῷ πλήθει τῷ λαοῦ τυγχάνειν γνώριμον, τὸ παρῆναι τὸν θεὸν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Ἐν μέσῳ γὰρ εἶχεν ὡςπερ ἀστὴρ ἀλόχρυσον, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ σμαράγδους ἔχοντας ἀνά ἐξ γεγραμμένας τὰς ἰβ' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῶν ἰβ' σμαράγδων λίθον ἀδαμαντίνον ^μ. Ἦνίκα οὖν ἐμελλεν ὁ ἱερεὺς ἐκπερωτῆσαι τὸν θεόν, **20** εἰδέσθαι αὐτὸν ἐν τῇ ἐπιμαίδι κατὰ μέσον τῶν **D** στέρνων καὶ ὑποσιθῶν τὰς χεῖρας ὑποκάτωθεν εὐρίσκετο ἐξηλωμένον ταῖς παλάμαις αὐτοῦ, καθάπερ πυξίον. Ὅθεν φησὶν ὁ Σαουλ πρὸς τὸν ἱερέα, βουλόμενος θάπτον εἰς τὸν πύλεμον παρατάξασθαι· ὁ συνάγαγε τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄρον τὸν ἐφοῦδ ^ν. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἀφορῶν εἰς τὸ ἐφοῦδ ἠρώτα τὸν θεόν, τὸ ἐρώτημα προσέχων ἀκριβῶς τε καὶ μᾶλλον τὸν ἀδάμαντα λίθον, ὡς ἐναλλάττων τὴν χροίαν ἐκ θείας μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως ἐδήλου προφανῶς τὰ τῷ λαῷ ἐσόμενα. Μέλας μὲν γὰρ γενόμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγᾶς, λευκὸς δὲ διαλλαγὴν τῷ θεῷ προσήμεινε. Καὶ ^ξ πρὸς τοῦτους ἦσαν καὶ γράμματα ἐκ χαλκοῦ καθαρωτάτου πεποιημένα καὶ ἐκτετυπωμένα ἐκάστου στοιχείου τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἐλαφθῆτου, ἅπερ δὴ προσάγει ὁ ἱερεὺς τῷ Κυρῶ

Variae lectiones et notæ.

^α καὶ ὑακίνθου καὶ χρυσοῦ πεποιημένη καὶ περικεκαλλωπισμένη Παρ. ^β καὶ οὐκ. Β'. ^γ ὀφθαλμοῖς Mon. Aug. 1. sed. cf. Ex. xxviii, 30. ^δ ἐπέδουτο Β'. ^ε μετῶν Β'. ^ς ἡνπερ Β'. ^ζ ἐπεπόρπου Β'. ^η στοιχῶν Β'. ^θ στήμα? ^ι πάζιον Β'. ^κ ἰασπιν καὶ σάππρ; ὁ δὲ γ' λίγυρον, ἀμίδουστον καὶ ἀχ. ^λ τῷ? ^μ ἀδάμαντα Β'. ^ν θείον, ἐδράγμα Β'. ^ξ 1 Sam. xiv, 18, 19. ^ς καὶ οὐκ. Παρ. ^ζ ἐκτετυπωμένα Β'.

betur. Scribitur autem per quatuor litteras, unde etiam τετράγραμμον, a Samaritanis quidem IABE, a Judæis autem AEIA nuncupatur. Igitur vestis pontificalis quadricolor symbolum est quatuor elementorum, e quibus omnia consistunt; quia pontifex mystice et symbolice indutus in Sancta sanctorum universi conditorem et Dominum expiandi gratia introit. Byssus enim pro terra; hyacinthus pro aere; purpura pro aqua, et coccum pro igne erat, iis quæ videbantur intelligibilia significantibus. Tabernaculum fœderis intus et extra auro lectum erat, cujus laquear e multicoloribus, purpureis, roseis, coccineis, hyacinthinis constabat texturis; byssus albi coloris erat. Quæ omnia quatuor elementorum emblemata referebant, ut supra diximus. Et quidem hyacinthus aeri similis est; color roseus aut coccineus igni comparandus; caruleus mare refert, quod cochleam gignit bombyciam; et byssus terram, a qua originem ducit. Superimpositæ sunt pelles e pilis factæ ad arcendum pluviam et æstum. Sic Deus ipsos sacerdotes ornatos esse voluit, ut multitudini verecundiam injiceret, illos autem admoneret, quantopere animam virtutibus exornare deberent.

δὲ διὰ τῶν τεσσάρων **21** στοιχείων, ὅθεν καὶ τετράγραμμον αὐτὸ λέγουσιν. Καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαμαριταῖται μὲν IABE, Ἰουδαῖοι δὲ AEIA. Τῆς οὖν ἱεραικῆς ἐσθῆτος ἡ τετράριθμος χροιά σύμβολον τῶν τεσσάρων ¹⁵ ἐτύγγανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς τε καὶ συμβολικῶς περιβαλλόμενος, καὶ εἰς τὰ ἅγια εἰσερχόμενος δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τῶν τοῦ παντός δημιουργόν τε καὶ Κύριον ἐξίλεοτο. Ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὑάκινθος ἀντὶ τοῦ αἵρος. Ἡ δὲ πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ φαινόμενα, ἄλλα δὲ τὰ νοούμενα. Καὶ μέντοι ἡ ¹⁶ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν χρυσεῖα περιεκαλυμμένη ὑπῆρχε, τὸν ¹⁷ ὄροφον ἔχουσα ἐξ ὑψισμάτων ποικίλων καὶ διαφορῶν χρωμάτων κατεσκευασμένη. Τὸ μὲν γὰρ ἦν ἀλουργόν, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφές, τὸ δὲ ὑάκινθινον προσοικίδς, ἢ τε βύσσος τὴν λευκὴν εἶχε ¹⁸ χροιάν· ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. Ὁ μὲν γὰρ ὑάκινθος τῷ αἵρι προσοικίε, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφές τῷ πυρὶ, τὸ δὲ ἀλουργόν ἐδήλου τὴν θάλασσαν — ἐκείνη γὰρ τρίφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα — ἡ δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φύσθαι λέγουσι. Καὶ δέρβρεις δὲ εἶχε τριχίνας ἐπικειμένους καὶ διφθέρας ποικίλας, ὥστε καὶ τὸν ὑστὸν ἀπειργεῖν καὶ τὸν ¹⁹ φλογμόν. Ὁ μέντοι Θεὸς καὶ τοῖς ἱεραῖσι παντοδαπὸν περιέθηκε κόσμον, τὸν μὲν λαὸν καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱερέας διδάσκοντα, ὅπως· χρητὴν ψυχὴν ὠραλίζειν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῆς κόσμον περιτιθέιναι.

Sic ornatus, et inter cæteros sacerdotes ac multitudinem honore et gloriæ resplendescens, summus pontifex Alexandro obviam sit et in loco edito, undo templi majestas maxime tangeret oculos constitit. Alexander multitudinem e longinquo vestibus albis indutam, sacerdotes bysso tectos cum decore astantes, pontificem ipsum auro fulgentem et cydarin in capite cum lamina, cui Dei nomen inscriptum erat, gestantem conspicatus, miraculo attonitus e curru in terram desiliit, et sponte nomen divinum, ipsumque pontificem exosculatus est; hujus exemplum Judæi omnes et pontifex ipse imitati sunt.

Variae lectiones et notæ.

¹⁵ ἐπιτιθὼν B¹, καὶ ἐπιτιθεῖς Par. ¹⁶ ἀνωρθ. θεῖα κινήσει τὰ B². ¹⁷ ναί, εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτὰ ἐτύγγανεν, ἀνωρθοῦντο μόνα τὰ Par. ex homoioteleuto ommissa—Ω. δὲ καὶ ἐπὶ Par.—τοῦ θῦ Par. γε καὶ ἐπὶ τῶν α. ἀπ. τοῦ κῦ αὐτῶν τῶν δ. B³. ¹⁸ γεν. πρ. καὶ δ. εἰ δὲ ὄργισμός ἦν Par. ¹⁹ οὐδὲ ἄ. Par. ²⁰ προφητῶν Par. I Sam. xlviii, 15. ²¹ παρεκθ. B². ²² ὁ om. B³. ²³ Ex. iii, 14. ²⁴ ἀπειργεῖται B¹. ²⁵ τῶν τε τεσσ. B². ²⁶ Καὶ μ. καὶ ἡ B³. ²⁷ ὑπῆρχε ἢ καὶ τὸν B². ²⁸ δέρβρεις γε εἶχε B². ²⁹ ἀπῆργεῖν τὴν B¹. ³⁰ καὶ B³. ³¹ καὶ Par. ³² τῷ Ἀλεξάνδρῳ B³ Ἀλ. om. Par.—τοῦ λαοῦ Mon. Aug. ³³ τοῦ; ἐὰν l. Par ³⁴ εὐδοξία; P¹. ³⁵ κόσμῳ om. B¹.

ἂ ἐπιτιθεῖ ¹ ἐν τῷ Ἐφοῦδ, καὶ οὕτω διερωτῶν, εὐθὺς ἀνωρθοῦντο τὰ ² στοιχεία δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐπινευσιν τοῦ Θεοῦ ἢ τὴν ἀνάευσιν. Ὅσον, εἰ μὲν ἦν τὸ ἐρώτημα καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ γνώμην Θεοῦ, ἀνωρθοῦντο μόνα τὰ σημαίνοντα τὸ ὄβ. Ὡσαύτως γε ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ Κυρίου τῶν δι' αὐτῶν δῆλων γινομένων, προδήλως καὶ διαφόρως συνέβαιεν, εἰ γε πάντως εὐδόκιμοι αὐτῷ ὑπῆρχον ³· εἰ δὲ ὠργισμένοι ἦν αὐτοῖς, οὐδὲν αὐτοῖς ⁴ διὰ τῶν δῆλων τούτων ἀπεκρίντο, οὕτε μὴν διὰ θεῶν ἀποκαλύψεων ἢ προφητειῶν ⁵. Ὅθεν φησὶ· εἶδε Σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν ⁶ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοδῆθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐπερώτησεν διὰ Κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ⁷· ὁ ⁸ Κύριος καὶ τότε εἶπε Σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἔγγαστριμύθιον. ⁹ (4) Ἐπὶ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐφόρει τελαμῶνα χρυσοῦννον ὁ ἀρχιερεὺς ἦτοι μίτραν καὶ κίδαριν λεγομένην, ἐν ἣ πέταλον χρυσοῦν ἐπέκειτο πρὸς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, ἐν ᾧ γράμμασιν ἱεροῖς τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα ἐντετύπωτο, Μωϋσέα λέγων· Ἐγώ εἰμι ὁ ὢν ¹⁰. ¹¹ (5) Τοῦτο δὲ καθὼς αὐτὸς ἐδήλου τὴν ὀνομασίαν ταύτην, πρὸς παρ' Ἑβραίοις ἄφραστον ὀνομάζεται· ἀπειρητον ¹² γὰρ αὐτοῖς· τοῦτο διὰ γλώττης προσφέρειν. Γράφεται

(6) Οὕτω τοίνυν ¹³ μετὰ τῆς τοιαύτης στολῆς τε καὶ δόξης μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ ¹⁴ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἔθων ποιησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ὑπάντησιν Ἀλεξάνδρου ¹⁵, εἰς τόπον ἐπίσημον ἔστη, ἐνθα μάλιστα ἡ περικαλλῆς τοῦ ναοῦ πρόσοφις ἐξεφαίνετο. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος πόρρωθεν ἰδὼν ὁ Ἀλεξάνδρος ἐν λευκαῖς στολαῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς ¹⁶ πρεσβύτας ἐν βυσσίναι· μετὰ πολλῆς εὐταξίας ¹⁷ καὶ σεμνότητος, τὸν δὲ ἀρχιερεῖα ἐν ὑάκινθῳ καὶ διαχρύσῳ κόσμῳ ¹⁸ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν **22** ἔχοντα καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπετέγρα-

πτό, καθὼς ²⁶ εἶρηται καὶ ἐπὶ τῇ ξένη θέα καταπλαγεῖς ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ ²⁷ τοῦ ἄρματος εὐθὺς καταπηδήσας ²⁸ καὶ προσελθὼν μόνος προσεκύνησε ²⁹ τὸ θεῖον Ἴνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο, ὃν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι μιᾶ φωνῇ σὺν τῷ ἀρχιερεὶ γνησίως ἠσπάζοντο ³⁰.

Τῶν δὲ γε τῆς Συρίας βασιλέων καὶ τῶν λοιπῶν **A** Interca Syriæ reges et multi alii Alexandrum καταπλαγέντων καὶ διεφθάρθαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου ὑπεληφόντων καὶ Παρμενίωνος τοῦ στρατηγοῦ μᾶλλον θυμιάσαντος καὶ ἀγανακτῆσαντος, διότι καθάπερ εἰς τῶν ὑπηρετικῶν προσεκύνησεν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· « Οὐ τὸν ἀρχιερέα προσεκύνησα, ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον θεὸν κάμολ τὴν βοήθειαν κατὰ τῶν ὑπεναντιῶν ὑποσχόμενον. Ἦνίκα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν διενουούμην στρατείαν, καὶ οὐκ ἐτόλμων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας αὐτῶν, ὠφθῆ μοι κατ' ὕψος κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς, καὶ θαρρῆν μοι παρεκλεύσατο καὶ τῆς προθυμίας σπουδαίως ἔχουσαι λέγων ³¹· « Εἰς σὲ καταλήξω τὴν Περσῶν βασιλείαν ³². » Διὸ, τοῦτον θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ καὶ τῆς κατὰ ³³ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεως, εἰκότως προσεκύνησα. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν οἰκειακὸν Παρμενίωνα καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξάμενος ³⁴, τῶν ἱερῶν παρεπομένων, εἰς τὴν πόλιν Ἰερουσαλὴμ παρεγένετο, μετὰ πολλῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δεχθεὶς εὐφροσύνης. (7) Οἱ δὲ γραμματεῖς βιβλίον τοῦ Δαυιδὸς προσηκούσαντες, τὴν προφητείαν αὐτοῦ ³⁵ διερμήνευσαν, ἣν ὁ προφήτης περὶ αὐτοῦ προηγόρευσεν, ὡς δεῖν τινα τῶν Μακεδόνων τὴν Περσῶν χειρώσασθαι βασιλείαν. Ὅς ἐπὶ τοῦτο μᾶλλον ἠσθεὶς καὶ περιχαρῆς γενόμενος, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν θύειν μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀφήγησιν ἐκέλευσεν, αὐτὸν δὲ ³⁶ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς τιμήσας, καὶ λαμπροῖς καὶ μαγίστοις ἀναθήμασι τὸν ναὸν διακοσμήσας κατὰ Περσῶν ἐκίνησεν. (8) Ἰουδαίους δὲ τινας πρὸς συμμαχίαν ἔλαθεν, ἐν οἷς ὑπερέχων ἦν τις ὀνόματι Μοσόμαχος, ἀριστος κατὰ ψυχὴν καὶ **B** τοξότης εὐστοχώτατος, ὃς βαδίζόντων αὐτῶν κατὰ τὴν Βαβυλῶνα ὄδον, καὶ μάντιώς τινος ὀρνιθεομένου καὶ πάντας ἐπέχοντος, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀκριβεῖς ὁ μάντις δεικνύων τὸ ὄρνεον λέγων· Ἐάν μὲν ἀσάλευτος μένη, προσμένειν συμφέρον ³⁷ πᾶσιν· ἐάν δὲ ἀναστᾶς εἰς τὰ ἔμπροσθεν πέτηται, προσάγει· εἰ δὲ ἴσθισεν, ἀναχωρεῖν αὐθις. Ταῦτα Μοσόμαχος ³⁸ ἀκούσας; παρὰ τοῦ μάντιος καὶ λάθρα τὸ τόξον ἐκύσας βάλλει τὴν ὄρνιν, ἐφ' οἷς ὁ μάντις χαλεπήνας καὶ οἱ τῇ κλάνῃ ταύτῃ δεδουλευμένοι, λαθὼν εἰς χεῖρας τὴν ὄρνιν. Μοσόμαχος τοιαύτη εἶπε· « Τί μοι μέμπεσθε, καθοδαίμονες; πῶς γὰρ οὕτως μὴ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προκινώσκων, τὸ ὑμέτερον συμφέρον προσηγγείων; εἰ γὰρ ἰδύνατο προσιδέσθαι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἦλθε, φοβούμενος, μὴ τοξύσας αὐτὸν ἀποκτείνει Μοσόμαχος. » Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατηγορήθησαν σφόδρα. (9) Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀντιπαταξάμενος Δαρσίην ἐν Ἰσσοῦ τῇ πόλει Κιλικίας ³⁹, καὶ τοῦτον χειρώσάμενος καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατασφάξας ⁴⁰ παρέλαβε πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ⁴¹ ὄχινα τῆς

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ τὸ τοῦ Θεοῦ ὁ. ἔγγεγ. ὦ; Par. ²⁷ ἐκπλ. ὁ Ἄλ. καὶ ἀπὸ Par. ²⁸ καταποδήσας B². ²⁹ ἠκούσατο Par. ³⁰ ἀντη. ἀντο Par. (ἀντιόσαντο?) ³¹ ἔχουσαι λέγων σπουδαίως; B². ³² τὴν Π. δυναστείαν B². ³³ τῆς κατὰ οπι. B². ³⁴ δεξιωσάμενος; B². — τῶν πρεσβευτῶν B². ³⁵ προφητείαν αὐτῷ B². ³⁶ αὐτὸν τς B². ³⁷ συμφέρειν B². ³⁸ Μοσόμαχος; B². ³⁹ πόλει τῆς Κ. B². ⁴⁰ σφάξας; Par. ⁴¹ καὶ πᾶσαν τῶν Περσῶν καὶ Μήδων καὶ Πάρθων καὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν καὶ μέγιστοι καὶ τὰ Ἰνδικὰ πάντα μέρη καὶ τὰ βασιλείαι αὐτῆς Par.

βασίλειας Κανδάκης τῆς χήρας, βασιλευούσης τῶν Ἰνδοτέρων ὡς Ἰνδῶν, ἦτις καὶ συνέλαβεν αὐτὸν οὕτως.

XIX. *De regina Candace.*

Consueverat Alexander iis quos ad reges adversarios delegabat, esse sub militis specie immiscere, ut singulos illos oculis metiretur. Quo cognito, Candace inquisivit quæ illius esset forma aut signum peculiare; et ubi audivisset eum exiguæ staturæ esse, et dentibus grandibus ac proeminentibus, item oculorum habere unum cæruleum, alterum nigrum, ipsa sibi notavit. Igitur cum Alexander cum delegatis suis intraret, regina quæ eum ex signis noscibat, comprehenso manibus ei dixit: « Alexander rex, tu orbem terrarum cepisti, nunc a muliere captus. » Ad quæ Alexander: « Propter malitiam et astutiam tuam te filiosque incolumes cum regno servabo; imo te ipsam in matrimonium ducam. » Post nuptias igitur una cum ea in Ægyptum profectus, Alexandriam ibi conditam ex se nominavit. Rursus Babylonem reversus, ibi defunctus est, ætatis anno 52, regni 12.

κτίσας θνομα, πάλιν ὑπέστρεψεν ἑὶς Βαβυλῶνα ὡς ἐπὶ β'.

Alexander innumera fidemque superantia tropæa sibi exorix. Quare propheta pardali eum comparat alata, quippe qui universam terram victor summo cum ardore porcurrens, improvisis hostes armis aggreditur. Idem philosopho aliquo dicente, innumeros esse mundos, gemebundus: « Et quorum ego ne unum quidem subegi, » dixit. Adeo porro magnanimus ac generosus erat ut ubique propter prudentiam et ingenii acumen sapientiamque in omnium ore atque admiratione versaretur. Aristotele magistro usus, logicæ arti cum summo studio operam dabat. Idem bellum gerendi artis peritissimus cum adolescentem qui idem quod ipse, nomen gerebat, minus fortiter pugnantem vidisset: « Heus, inquit, aut mores aut nomen muta. » Animi generositatem ut alibi ita maxime ubi victor e pugna excesserat, manifestare solebat. Nam postquam Darii filias forma insignes cepisset, ne videre quidem eas voluit; turpe esse dicens a feminis subigi eum qui de viris iisque fortibus triumpharit.

μαστον, οὐδὲ προσιδεῖν ἤξιωσεν, αἰσχρὸν καὶ λίαν... ἀποφίνας, τὸν ἀνδρα ὡς ἀνδρείως χαιρεσάμενον ὑπὸ γυναικῶν ἀλλίως ἤτηθησαν.

XX. *De Brachmanibus.*

Alexander, qui non solum ad Indos remotissimos, sed etiam ad Oceanum qui totam terram ambit, et insulam Brachmanum processerat ut hominum mores et verum falsumve cultum quo Deum omnipotentem prosequerentur, perdisceret,

A

18'. *Περὶ τῆς βασιλείουσης Κανδάκης.*

Ἔθος εἶχεν Ἀλέξανδρος ὡς μετὰ τῶν πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς βασιλεῖς πρὸς τοὺς ἐναντίους βασιλεῖς συνεισέρχεται ὡς σχήματι στρατιώτου καὶ ὄρν, ὁποῖός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ἐκαίνας. Ἡ οὖν Κανδάκη τοῦτο μαθοῦσα περιειργάσατο, ὅπως ἐστὶ θέας, καὶ εἰ ἔχει σύστημον. Καὶ μαθοῦσα ὡς, ὅτι χθαμαλὴς ἐστίν, ὀδόντας ἔχων μεγάλους καὶ φαινομένους καὶ τὸν ἕνα μὲν ὀφθαλμὸν γλαυκὸν, τὸν δὲ ἕτερον μέλανα, παρεσημειώσατο καθ' ἑαυτὴν ταῦτα. Καὶ δὴ ὡς εἰσελθόντος ὡς πρὸς αὐτὴν ἔμα τὸς πεμφθεῖσι παρ' αὐτοῦ ὡς πρεσβευταῖς, καὶ γνωρίσασα αὐτὸν ἐκ τῶν συστήμων, συνέσχεν αὐτὸν ὡς, λέγουσα· « Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνὴ σε παραλαβέν. »

24. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· « Διὰ τὸ πανούργον καὶ περιεργὸν τῆς φύσεώς σου ὡς ἀλλοθῆ σε καὶ τοὺς υἱούς σου καὶ τὴν βασιλείαν σου διαφυλάξω, καὶ λήφομαι σε καὶ γυναῖκα. » Ἦν καὶ λαβὼν καὶ εἰς Ἀγυπτὸν ἰθὺς καὶ τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς τὸ ἴδιον ἐν ἧ καὶ τελευτῆ, ὑπάρχων ἐτῶν 52, βασιλεύσας

(2) Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια δυσέηγητα καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. Καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν κάρδαλιν ὁ προφήτης ὡς αὐτὸν προβάλλει, τὸ ταχὺ καὶ σφοδρὸν καὶ τὸ πυρῶδες ὡς καὶ τὸ ἄφρον διακτῆναι τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων καὶ νίκης προὐκέρηεν. (3) Λέγεται δὲ, ὅτι [φιλοσόφου τινὸς εἰρηκτός; ἤκουσεν, ὅτι] κόσμοι ἀπειροὶ εἰσι. [Ὅς καὶ ἀκούσας] καὶ μέγα στενάξας εἶπεν· « Καὶ ἀπειρῶν ὡς ὄντων, μηδενὸς ἐγὼ κεράρηκα. » Ὅπως ἦν μεγαλόφρων, μεγαλόψυχος καὶ γενναῖος (ὅθεν καὶ πανταχοῦ ἤθετο καὶ ἰθαυμάζετο μάλιστα διὰ σωφροσύνην αὐτοῦ καὶ σύνεσιν καὶ πᾶσιν ἀγγιζομέναν τε καὶ σοφίαν). Ἀριστοτέλει γὰρ μαθητευθεὶς πᾶσαν λογικὴν ἐπιστήμην εἰς ἄκρον ἐξεπαίδευσθη ὡς. (4) Πολεμικώτατος δὲ καὶ τολμηρότατος ὑπάρχων, ἰδὼν ὁμῶνυμον αὐτῶν νεανίσκων τινὰ δειλῶς μαχόμενον εἶπε πρὸς αὐτόν· « Νεανίσκει, ἢ τὸν τρόπον ἐλάξον ἢ τὸ θνομα. » (5) Ἐπεὶ οὖν καὶ σωφροσύνη πᾶσιν ἐκδόσηται, ἐκδηλοτέρην ταύτην ἐποίησε μετὰ τὴν νίκην. Καὶ γὰρ αἰχμαλώτους λαβὼν τὰς θυγατέρας Δαρείου μαρτυρουμένας ἔχειν κάλλος ἀξιοθαύμαστον, τὸν ἀνδρα ὡς ἀνδρείως χαιρεσάμενον ὑπὸ

D

K'. *Περὶ τῶν Βραχμάνων.*

Ὅς γε καὶ μέχρι τῶν ἰνδοτάτων Ἰνδῶν καὶ τοῦ ὡς κυκλοῦντος πᾶσαν τὴν γῆν Ὀκεανοῦ, μεγάλου κοταμοῦ, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων φθάσας καὶ ὑπὲρ ὡς ἀνθρωπίνου βίου καὶ τὴν εἰς τὸν πάντων Θεὸν εὐσεβείαν τε καὶ λατρίαν μεμαθηκώς

Variae lectiones et notæ.

ὡς ἰνδοτέρα Β'. ὡς Ἐ. γὰρ ἐ. ὁ Ἄλ. Παρ. ὡς συνείργεσθα: Ρ'. ὡς Καὶ ἀκούσασα Παρ. ὡς Καὶ δὲ Β'. ὡς εἰσελθόντα Παρ. ὡς στρατιώτας. ὡς αὐτόν om. Ρ'. ὡς πανούργον τῆς φρονήσεώς σου Β'. ὡς ὑπέστρεψεν Β'. ὡς 321 (4976). Pan. vii, 6. (3) Ced. 272, 9-15. ὡς ταχὺ δηλονότι καὶ σφοδρῶ καὶ πυρῶδες Β'. ὡς εἰ ἀπειρῶν Β'. ὡς εἰς βίος ἐπ. Πολεμικώτερος Β' ἐπ. Mon. Aug. ? ὡς λίαν ἀπ' ἀνδρας Β'. ὡς καὶ τὴν Β'. ὡς φθάσας ἐν καὶ τὸν θαυμάσιον καὶ ὑπὲρ Β'.

ἐξελίγη πάνυ **25** καὶ ἠγάσθη ⁶⁰ τῆς τῶν ἀνδρῶν A
ἐκείνων ἀκρατοῦς φιλοσοφίας. (2) Ἐν ᾧ καὶ τίτῳ ⁶¹
καὶ στήλην ἔστησεν, ἐπιγράφας· « Ἐγὼ μέγας
Ἀλέξανδρος βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου. » (3) Ἐν
ἐκείνῃ γὰρ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ ⁶² Μακρόβιοι.
Ζῶσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ρν' ἔτη διὰ τὴν
πολλὴν αὐτῶν καθαρότητα καὶ ἐγκράτειαν καὶ εὐ-
κρασίαν ἀέρος — ἀνεξερευνήτων τοῦ Θεοῦ κρῖμα ⁶³.
— ἐν ᾗ πάλιν οὐδέποτε ὀπώρα ⁶⁴ λαίπει τὸν δῖον χρό-
νον· ἐπειδὴ γὰρ ἐν ταυτῇ ἢ μὲν ἀνθεῖ, ἢ δὲ ὀμφακί-
ζει, ἢ δὲ τρυγᾶται· καὶ γε τὰ ⁶⁵ μέγιστα Ἰνδικὰ
κάρυα γίνονται, καὶ τὰ δυσπρόσιτα ⁶⁶ ἡμῖν καὶ παν-
επίκρατα ἀρώματα, καὶ ὁ μαγνήτης λίθος (4).

Οἱ τοίνυν Βραχμῆνες ἔθνος ἐστὶν εὐσεδέστατον
καὶ βίον ἀκτιμόνα σφόδρα κεκτημένον καὶ τὸν κλη-
ρον τοῦτον ἐκ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων χρησάμενον ⁶⁷, B
καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ παροικίαν ἐν γυμνότητι φυσικῇ
διαζῶσιν ⁶⁸, ἀπὸ τῶν Θεῶν δοξάζουσι. Παρ' οἷς οὐδέ
τετραπόδον ἐστὶν, οὐ γεωργία, οὐ σίδηρος, οὐκ οἰκο-
δομῆ, οὐ πύργος ⁶⁹, οὐ χρυσοῦς, οὐκ ἀργυροῦ, οὐκ
ἄρτος, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐργασίαν τελούτων ἢ
πρὸς ἀπόλαυσιν συντείνοντων ⁷⁰· ἀλλὰ τὸν ὕψην
καὶ γλυκὺν καὶ εὐκρατον ἄγαν καὶ κάλλιστον ἀέρα
καὶ πάσης ἀβρώστιας τε καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον·
μικρὰς τε ὀπώρας καὶ διεϊδέστατα ὕδατα ἀπολαύου-
ντες ⁷¹ σέθενται γνησίως τὸν Θεὸν καὶ ἀδελαιπτῶς
προσεύχονται. (5) Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ μέρη τοῦ
ὠκεανοῦ ποταμοῦ παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν
ἐνθεν εἰς τὸ ποταμοῦ Γάγγου ⁷², τοῦ παραβέλον-
τος εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας. Οἱ C
οὖν ἄνδρες περὶ τὰς γυναῖκας Ἰούλιον καὶ
Αὔγουστον μῆνας, παρ' αἷς ὑπάρχουσι ψυχρότερα ⁷³,
τοῦ ἡλίου πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς βορρᾶν ὑψωθέντος,
οἱ γε καὶ εὐκρατώτεροι γενόμενοι πρὸς εἰστρον αὐ-
τοῦ· κινεῖν λίγουσι. Ὅπερ δὲ καὶ τὸν Νεῖλον ⁷⁴ φα-
σιν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς πολλοῖς κλημμυρεῖν και-
ρῶν, ἀλλὰ μεσούντος τοῦ θέρους ἐπικλύσειν τὴν Αἴ-
γυπτον, ὡς τοῦ γε παντὸς ἡλίου τὴν βορραιοτέρην
διαθέοντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν παρενοχλοῦν-
τος ποταμοῖς καὶ σμικρύνοντος, τούτου δὲ πλείστον
ἀπύχοντος. Ποιοῦντες μετὰ τῶν γυναικῶν ⁷⁵ ἡμέρας
μ' πλὴν ἀντιπερῶσι. Τῆς δὲ γυναίκας δύο παῖδας ⁷⁶
τεκούσης **26** οὐκ εἶσι ὁ ἀνὴρ ἀντιπερᾶ πρὸς αὐτήν,
οὔτε μὴν ἐκείνη πλησιάζει πρὸς ἕτερον ἄνδρα παν-
τελῶς διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. Εἰ δὲ συμπῆ στείραν ἐν αὐταῖς· εὐρεθῆναι μέχρι πενταστίας, διαπερᾶ ἢ ἀνὴρ
αὐτῆς· καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν μὴ τίτη, οὐκέτι προσεγγίζει αὐτῇ. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπος
ἐστὶν ἡ χώρα, διὰ γε ⁷⁷ τὴν ἀλιγοδείαν καὶ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν. Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν Βραχμῶνων
πολιτεία (6).

Τὸν δὲ ποταμὸν φασὶν δυσπεραδίτατον εἶναι, καὶ
διὰ τὸν λεγόμενον ὄδοντοσύρανιον. Ζῶν γὰρ ἐστὶ
τοῦτο ἀμφίβιον μέγιστον ⁷⁸, ἐν τῷ ποταμῷ διατώμε-

A profundam Brachmanum philosophiam in admira-
tione habuit. Has porro regiones quod inviserit,
columna ibi posita amovit ita inscripta : « Ego rex
Alexander huc usque processi. » Illa in insula Ma-
crobii habitant, quorum plerique circiter annos 150
vivunt propter magnam qua utuntur temperantiam,
morum integritatem, nec minus propter natu-
ram aeris, mirabile numinis divini donum; neque
enim ullo tempore ullus ibi fructus deest, sed alio
florente alius jam maturescit, alius decerpitur.
Nulla regio nuces gignit Indicis magnitudine pa-
res; ibi aromata quæ ad nos difficulter perveniunt
ac maximo habentur in pretio, et magues in lapis.

Brachmanum gens religiosissima paupertatem ut
Dei donum colit. Vitam prope fluvium lætam
nudis corporibus degunt, numen hymnis indesti-
nenter celebrantes. Apud eos nec quadrupes, nec
agricultura, nec ferrum; non ædificium, non tur-
ris, non aurum, non argentum, non panis, nec
quidquam eorum quæ ad victum et cultum perti-
nent; aere autem felicissime temperatio gaudet,
et qui corpori ac animo æque favet. Fructus sim-
pliciter edentes et aquam limpidam bibentes, Deum
omni tempore honorant. Et viri quidem Oceani
ripas inhabitant; mulieres eis Gangem qui In-
diam permeans in Oceanum exit, vivere consuevit.
Viri ad uxores Julio et Augusto mensibus acce-
dunt, ibique donec sol occidentem et septentrionem
transcenderit, rei familiari studentes remanent.
Quidem quoque Nilum non eodem quo cæteri fluvii
tempore exundare, sed media æstate Ægyptum
irrigare asserunt cum sol zonam borealem secat,
alioquin quidem fluminum aquas immittens,
hujus autem augens. Post quadraginta dies uxori-
bus datos revertuntur. Uxor ubi duos in lucem
elidit filios, maritus ab ea se abstinet; nec ipsa
mulier cum alio viro vivit propter nimiam reli-
gionem ac verecundiam. Ubi femina sterilitatis qui-
quennialis rea est, maritus nihilominus cum ea per
tempus vivit. Quod si non concipit, nulla deinceps
inter eos communio intercedit. Hanc ob rem ista
regio hominum frequentia non gaudet. Pauca namque
sobrii istis hominibus sufficiunt. Hæc igitur est
vita apud Brachmanos institutum.

Fluvium trajectu difficillimum dicunt ob odonto-
tyrannum, amphibium prægrande quod ibi degit et
elephantum ægylutire potest integrum. Hoc animal,

Varie lectiones et notæ.

⁶⁰ ἠγάσθη Cod. 267.15. ⁶¹ Ἐν ᾧ τίτῳ B' ἐν ᾧ τ. καὶ στ. στήσας ἐπέγραψεν Par. ⁶² λεγόμενοι B'.
⁶³ εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος — καὶ ἀν. τοῦ Θεοῦ. ⁶⁴ παντοῖα Par. ⁶⁵ καὶ γε καὶ τὰ B'. ⁶⁶ γ. κ. ἴαρ. παν-
πόριστα Mon. Aug. ⁶⁷ κληρωσάμενοι B'. ⁶⁸ φυσικῶς διαζῶν, ἕλ. τὸν Θεὸν δοξάζει. Ἐν vel Παρ' οἷς H'.
⁶⁹ οὐ πύργος — ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐκ ἰμάτιον, οὐ κραιωργία οὐκ ἄλλο B'. Bulg. ? ⁷⁰ συντελ. B'. ⁷¹ μι-
κρὰς ἔπ. καὶ διηδ. ὁ ἀπολαυόμενοντες; B'. ⁷² Γάλλου H'. ⁷³ ψυχρότεροι D? om. Bulgarus. ⁷⁴ ὄπερ ἐῖ
καὶ τὸν Νεῖλον H'. ⁷⁵ ἐπιγ. II. οὖν μ. τῶν γ. αὐτῶν H' Bulg. ⁷⁶ παῖδα G'. ⁷⁷ εἰδ' τε B'. ⁷⁸ ἐστὶν ὁ
μ. λίαν Par.

Deo ita volente, per Quadragesimale tempus quod isti conuubii ergo transigunt, non apparet. Dracones item in illis desertis naximi, septuaginta ulnas longi et maxime reformidandi occurrunt, Creatoris sapientiam et gloriam miram in modum annuntiantes. Scorpii deinde unius ulnæ, et formicæ unius palini ibidem vivunt. Hinc deserta illa loca ob animalia venenata inculta jacent. Elephanti in istis regionibus plurimi gregatim pascunt. Profecto etiam Cæsaribus, Gregorii magni Theologi frater, ubi de gentibus, moribus, legibus mentionem facit, hocce dicit: « In qualibet regione, apud universos populos lex scripta aut consuetudo viget. Ex legibus enim consuetudo pro lege est. »

ται. (8) Ἀλλοί γε τοὶ καὶ ὁ μέγας Καισάρεις, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, διαφόρων ἰθῶν καὶ ἡθῶν καὶ τρόπων καὶ νόμων ἐξήγησιν ποιούμενος σύντομον, τοιάδε φησὶν· Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρῃ καὶ ἔθνεσιν, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος [νόμος] ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ ἢ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνόμοις [τὰ] πάτρια δοκεῖ. »

XXI. De Sribus.

« Seres, orbem extremum habitantes, consuetudines patrias pro legibus habent; istæ enim adulterium, fornicationem, furtum, caluniam, homicidium et omne maleficii genus interdicit. »

XXII. De Bactrianis.

« Bactrianis vel Brachmanibus (et insularibus) lex a majoribus tradita non permittit carne vesci, vinum bibere, fornicari, injurias inferre. Magnopere cultum Deum venerantur et colunt, et abhorrent a moribus sicariorum et omni genere maledicorum. Ast in interioribus partibus se invicem, canum instar, devorandi consuetudine laborant. »

XXIII. De Chaldæis.

« Lex est Chaldæis ac Babylonis matrem in matrimonio habere, prolem fraternam occidere et omne scelus abominabile in virtutis loco ponere, idque domi forisque. Apud Gelæos usu receptum est ut femine architecturam atque agriculturam exercent, id est faciant quæ alibi a viris fiunt. Sed pari ratione etiam corpora prostituunt, maritis nequamquam prohibentibus. Bellicosissimæ item sunt, et feras strenue venantur; quin in ipsarum maritos dominantur. »

Α νον καὶ δυνάμενον ἰλέφαντα καταπιεῖν ὀλόκληρον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους. Ὅστις ἐν ταῖς μ' ἡμέραις ¹⁰ τῆς περαιοῦσας τῶν ἀνδρῶν ἐκαίνων ἀφανῆ; γίνεται κατὰ θεῖαν πρόσταξιν. (7) Οὐ μὲν ¹¹ ἀλλὰ καὶ δράκοντες εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημοτέροις ¹² τόποις ἐκαίνους μέγιστοι σφόδρα, ὡς πηχῶν ο' τὸ μήκος ¹³, τὸ πᾶχος πολὺ τε καὶ φρικωδέστατον· καὶ τὴν σφίαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινομένην ¹⁴ προφανῶς ἐκδηγοῦνται. Καὶ ¹⁵ σκορπίοι ¹⁶ εὐρίσκονται πηχῆσιν, καὶ μύρμηκας ¹⁷ παλαιστιαῖοι. Διὰ καὶ δυσδιόδευτοί εἰσιν οἱ ἐρημικοὶ ¹⁸ τόποι ἐκαίνου καὶ δοίκεται διὰ τὰ φοβερώτατα ¹⁹ θηρία καὶ ἰσθία. Ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκαίνα; κλισίαι, ὡς καὶ ἀγαλῆδον παρακορευόμενοι βόσκον.

πλίσται, ὡς καὶ ἀγαλῆδον παρακορευόμενοι βόσκον.

B

ΚΑ. Περὶ Σηρῶν.

« Ὀνπερ πρώτοι ¹ Σῆρες, οἱ, τὸ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες, νόμον ἔχουσι τὸ πατρῶον ἔθος, μὴ πορευεῖν καὶ μοιχεύειν, ἢ κλέπτειν, ἢ λοιδορεῖν, ἢ φονεῦειν καὶ κακούργεῖν ² τὸ σύνολον. »

ΚΒ. Περὶ Βάκτρων.

27 « Νόμος δὲ παρὰ Βακτριανούς ἦτοε Βραχμάναις ¹ [καὶ νησιώταις] ἢ ἐκ προγόνων ² παιδεία [τε καὶ εὐσείβεια], μὴ κραιφαγεῖν καὶ οἰνοποτεῖν ³, ἢ λαγεύειν, ἢ παντοίαν κακίαν διαπράττεσθαι, διὰ πολλὴν φόβον Θεοῦ καὶ πίστιν, καὶ τοὶ γε τῶν παρκατεμένων αὐτοῖς ⁴ μαιφονούντων καὶ αἰσχροπραγούντων ⁵ ἔμμανῶς τε καὶ ὑπερφυῶς. (2) Ἐν δὲ τοῖς ἑσπετέροις ⁶ μέρεσι τούτων ἀνθρωποδοροῦντες ⁷ μάλιστα καὶ κατεσθίνοντες ἀλλήλους ὡς οἱ κύνας. »

C

ΚΓ. Περὶ Χαλδαίων.

« Ἐτερος νόμος Χαλδαίους ¹ τε καὶ Βαβυλωνίους, μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοτεκνοφορεῖν καὶ μαιφνεῖν ² καὶ πᾶσαν θεομιστὴν πρᾶξιν ὡς ἀρετὴν ἀποτελεῖν, κἄν πόρρω ³ τῆς χώρας αὐτῶν γίνωνται. (2) Ἄλλος ⁴ παρὰ Γηλαίους ⁵ νόμος, γυναῖκα οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν καὶ τὰ ἀνδρῶν ἔργα πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορευεῖν, ὡς ἂν βούλωνται, μὴ κωλυόμενα παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἢ ζηλούμεναι, αἰ ⁶ ὑπάρχουσαι ⁷ πολεμικώταται καὶ θηρώσαι τὰ μὴ λίαν ἰσχυρότερα ⁸ τῶν θηρίων. Ἄρχουσι δὲ καὶ τῶν ἰδίων ⁹ ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν. »

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ ταῖς μὲν ἡμ. Par. ἐκαίνο ἀφανῆ Mon. Aug. ¹¹ δὲ Par. καὶ B. ¹² ἐρημοί Par. ¹³ μήκος καὶ το B. ¹⁴ φαινόμενοι Par. ¹⁵ οἱ μὲν Par. ¹⁶ πάλιν Par. ¹⁷ πηχ. οἱ δὲ μ. Par. ¹⁸ δυσδιόδευτοι — ἔρημοι Par. ¹⁹ φοβερά Par. ²⁰ βόσκεισθαι Par. ²¹ ὁ καὶ ὁμαίων Γρ. τοῦ μεγίστου καὶ θ. B. ²² τρ. τε ἐξηγουμένως ἐν ἐπιτομῇ, τοιάδε Par. Cæsarius c. 27. ²³ φάτκει — ἔθνη (p. 194) B. ²⁴ ἐν τοῖς δὲ εἰ Νόμος om. B. p. 194. ²⁵ Ὀν πρ. Par. Cæs — τῆς χέρσου Cæs. Cætera ejusdem a Georgio abbreviata. ²⁶ πορευεῖν ἢ κακούργεῖν B. ²⁷ N. δὲ καὶ B. ἦτοι Br. l'arg. — ἢ νησ. Par. om. Cæs. βραχμάνες καὶ γνησιώτες B. ²⁸ ἢ τῶν πρ. Par. — τε καὶ ε. om. Cæs. ²⁹ παιδεία τε καὶ εὐσείβεια μὴ κρ. ἢ δ. B. ³⁰ Ἰνδῶν Cæs. ³¹ μ. οἰνοφλογούντων δ. Par. — μ. καὶ δ. δ. Cæs. — ἐμφανῶς Par. ³² ἐνδ. Par. ἑσπετέριος Cæs. — ἀνδ. καὶ τοὺς ἐπιξενούμενους ἀναιροῦντες μάλιστα κατεσθίνουσιν ὡσπερ κ. Par. ³³ Ἄλλος δὲ ν. οὗτος X. B. ³⁴ μ. δδ. Par. ἀδελφοφορεῖν καὶ μαιφθορεῖν Cæs. — θεοστῆγῃ Par. ³⁵ καὶ πόρρω B. ³⁶ δὲ Par. Cæs. — Γηλαίος Cæs. Γαλιλαίος Mon. Aug. ? γυναῖκας γ. καὶ δ. Par. ³⁷ Ἐτερος δ' αὐ Περσγαλαίος B. ³⁸ κωλυ. ὑπὸ τῶν ἀ. αὐτῶν π. ἢ ζημιούμεναι, ἐν αἰς ὑπ. Par. ³⁹ καὶ Par. ⁴⁰ ἰσχυρότατα Par. ⁴¹ τῶν οἰκείων δ. Par.

ΚΔ'. Περὶ Βρετανῶν.

« Ἐν δὲ ¹² Βρετανίᾳ πλείστοι ἄνδρες μὲν συγ-
καθεύδουσι γυναικί ¹³, καὶ πολλὰ γυναικί ¹⁴ ἑταιρί-
ζονται ἀνδρὶ » καὶ τὸ παράνομον ὡς νόμον καλῶν
καὶ πατρῶον πράττουσι, ἀζήωτον καὶ ἀκόλυτον ¹⁵.

ΚΕ'. Περὶ Ἀμαζόνων.

28 Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ
ἔλογα ζῶα ἅπασι τοῦ ἐνιαυτοῦ ¹⁶ περὶ τὴν ἐαρινὴν
ἰσημερινὰν ὑπερῶριοι ¹⁷ γίνονται, καὶ μινύμεναι ¹⁸
τοῖς γε:νιῶσιν ἀνδράσιν ὡς πανήγυριν τινα καὶ
[μεγάλην] ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκείνον ἡγούνται ¹⁹,
ἐξ ὧν [καὶ] κατὰ γαστρός συλλαβοῦσαι πάλιν δρο-
μοῦσιν οὐκ ἔστι ²⁰ πᾶσαι ²¹. Τῷ δὲ κριτῷ τῆς ἀποκυψίσεως τὸ μὲν ἄρβρον φονεύουσι ²², τὸ δὲ θῆλυ ζωογο-
νοῦσι καὶ ²³ ἐπιμελῶς ἐκτρέφουσι ²⁴.

ΚΖ'. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῶν.

(1) Ματὰ δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτῆν ²⁵ εἰς πολλὰς
ἀρχὰς ἢ βασιλεία αὐτοῦ διηρέθη. Καὶ Ἀριδαῖος ²⁶
μὲν ὁ ἀδελφός, ὁ καὶ Φίλιππος, Μακεδονίας ἀφ-
ηγεῖτο. Ἀντίπατρος δὲ Εὐρώπης ἐβασίλευσεν, Αἴ-
γυπτου δὲ Πτολεμαῖος ὁ Ἀγύου, Φοινίκης δὲ καὶ
Κοιλοσυρίας ²⁷ Σέλευκος, Κιλικίας δὲ Φιλώτας,
Ἀσίας δὲ Ἀντίγονος, Καρίας δὲ Κίσαβδος, Ἑλλησ-
πόντου δὲ Λεωνᾶς, Παφλαγονίας δὲ Εὐμένης, Θράκης
δὲ Αὐσίμαχος. Καὶ [οὗτοι μὲν] οὐ διέλιπον αἰεὶ κατ'
ἀλλήλων ἐπαν:στάμενοι, ἕως ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς
τοπαρχίας πάσας κατέλυσεν. (2) Τούτων δὲ ²⁸ οὕτως
καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρημένων, δεῖν ψήφημεν ἐπανά-
ληψιν ποιήσασθαι · καὶ ἀπὸ Ἀδάμ πάλιν ἀρξάμενοι,
καὶ ἐκάστου τῶν ἐπιστήμων ²⁹ καὶ ἀναγκαίων ἀν-
δρῶν ³⁰ τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους διὰ βραχείων ἐπιση-
μνήμενοι, καὶ μέντοι καὶ τοὺς καθεξῆς ἀρχοντάς
τε καὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐπιτομῇ ἀπομνημο-
νεύσαντες, οὕτως αὖθις τὴν ἀκολουθίαν τῆς χρονικῆς
πραγματείας ἐπισυνάψαι. (3) Τὴν δὲ γε ἀπαριθμη-
σιν τῶν χρόνων κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ποιησόμεθα,
τὸν καὶ προγενέστερον ³¹ καὶ ἀληθέστερον
καὶ σοφώτερον παρ' ³² Ἑλλήσιν ἀρχαίων πάντων
σοφῶν τε καὶ συγγραφέων εἰκότως ἀναφανέντα.

29 (4) Πρῶτος γὰρ σοφὸς Μωϋσῆς ἀναδέδεικται,
ὡς ἱστορεῖ Εὐπλόμοσ, καὶ πρῶτος γράμματα ³³
Ἑβραίοις παρέδωκεν, ἅπερ ὁ θεὸς Ἀβραάμ ἀπὸ
τῶν Χαλδαίων ἐκόμισε. Λέγει γὰρ Ἰώσηπος ³⁴, ὅτι
πρῶτος Ἀβραάμ δημιουργὸν τὸν θεὸν ³⁵ ἀνεκέρυξε,
καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ
ἀστρονομίαν Αἴγυπτίους ³⁶ ἐδίδαξε. Πρῶτοι γὰρ εὐ-
ρεταὶ τούτων οἱ Χαλδαῖοι γεγέννηται. (5) Παρὰ δὲ
τῶν Ἑβραίων ἔλαβον Φοινίκης, ἀπ' ὧν ὁ μὲν Κάδ-
μος ταῦτα μετήγαγεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ
Ἡσιόδος μάλα συντάξας εὐφυῶς Ἑλλήσιν. (6) Ὁ
δὲ Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ μείνας τυφλώτων,

A

XXIV. De Britannis.

« In Britannia plures viri cum una femina coeunt,
et plures feminae cum uno eodemque viro rem ha-
bent. Sic pro lege laudanda ac patria habentes
quod facere nequaquam decet, ingenio ingenue
indulgent.

XXV. De Amazonibus.

Amazones viris quidem non nubunt, sed anima-
lium ritu semel per annum, verno tempore, sinibus
egrediantur, cum viris finitimis coituras. Festivum
id tempus inter gaudia peragitur. Gravidæ dein
factæ domum omnes revertuntur. Mares quos pa-
riunt, occidunt, femellas cum summa cura educant.

B

XXVI. De initio regnorum.

Post Alexandri mortem regnum ejus in plures
principatus divisum est. Aridaeus frater, alio nomine
Philippus, Macedoniam gubernabat; Antipater
Europam regebat; Ægyptum Ptolemaeus Lagi.
Phœnicen ac Cœle-Syriam Seleucus. Ciliciam sub
potestate tenebat Philotas, Asiam Antigonus, Car-
iam Casander, Leonas Hellespontum, Paphlagon-
iam Eumenes, Thraciam Lysimachus. Qui omnes
perpetuis se bellis persequabantur, donec arma
Romanorum cunctis istis dominationibus finem
imposuerint. Sed hoc loco opportunum erit res
memorabiles altius repetere et inde ab Adamo sin-
gulos viros qui ætati suæ profuerunt eamve deco-
rarunt, breviter memoriæ tradere. Simul vero Is-
raelitarum judices at reges in medium producemus,
sicut rerum gestarum ordo ac ratio postulabunt.
In computo temporum Moysen sequemur, qui ut
omnibus Græcorum iisque probatissimis scriptori-
bus longe anteponatur vere dignus est.

C

Moyses primus sapientia innotuit, et Eupolemo
teste primus litteras Hebræis tradidit ab Abrahamo
a Chaldæis introductas. Josephus quidem dicit
Abrahamum primum Dei muniti creatoris cultum
professum Ægyptios arithmeticam et astronomiam
edocuisse, a Chaldæis inventas. Litterarum forma:
ab Hebræis ad Phœnices transiere, unde Cadmus
eas Græcis tradidit, ubi Hesiodus easdem reformavit.
Josephus qui fidei Judaicæ nunquam renuntia-
vit, Clemens, Africanus, Tatianus, una cum Justo
Moysen divinum Inachi temporibus floruisse asser-
runt, ex antiqua historia sua quilibet argumenta

D

Variæ lectiones et notæ.

¹² τῆ Par. ¹³ ὡσαύτως Cæs. ¹⁴ ἐνί B², ο.π. καὶ π. γ. ¹⁵ ἐκ. καὶ ἀζ. Par. ¹⁶ τοῦ ἔτους Par. Cæs. ¹⁷ ὑπερῶριοι B². ¹⁸ γίνεται μεγ. Cæs. ¹⁹ κ. τῆς ἑταιρίας ἡγούμεναι Cæs. — φέρουσαι Cæs. ²⁰ ἅμα Cæs. ²¹ πάσας B². ²² τὴν μὲν ἄρβρον φονεύουσι Par. Cæs. ²³ τιθηνούσι Par. Cæs. ²⁴ ἐπ. καὶ ἐκτ. Par. ἐπ. Cæs. ²⁵ M. δὲ τὴν Ἀλ. τ. — ἐπὶ γὰρ ἰσ' βασιλεύσας — εἰς B². ²⁶ Ἀριδ. Mon. Aug. ? ²⁷ Κιλικίας Συρίας B². ²⁸ δὲ καὶ Par. ²⁹ ἐπιστήμων ἀναγκαίων B². ³⁰ ἐπ. ἀν. Mon. Aug. ? — ἀνδρῶν τῶν τε κ. ἀρχόντων τε καὶ βασιλείων Par. ³¹ τὸν πρ. Par. ³² σοφ. τῶν παρ' Par. ³³ τοῖς B². ³⁴ Ἰ. γὰρ φησὶν B². ³⁵ Ἀ. τὸν δ. θεὸν Par. ³⁶ ἀστρ. ἢ ἀρ. ἰδ. τοῦς Ἀ Par. cf. Jos. A. J. VII, 15 : Ἠρ. οὖν τολμᾶ θεὸν ἀποφθῆσθαι δ. τῶν ὄντων ἐνα · IX, 5δ. Τήντε ἀρ. αὐτοὺς χαρίζεται καὶ τὰ π. ἀστρονομίας αὐτοῦς ἰδ.

promentes; e quibus Clemens Stremateus, Origenista, non Judæus, rem uti alicui Patrum revelata fuerat, narrat.

Ἐκαστοῦ ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας παρασχόν τὴν ἀπίδειξιν, Κλήμης δὲ ὁ Στρωματεύς, Ὀριγενιαστῆς ὢν, ὡς τινι τῶν Πατέρων ἀπεκαλύφθη, μὴ ἐν κοιλίαις Ἰουδαίου ὢν.

XXVII. Scholion sanctorum Patrum.

Nihil mirum Eusebium Pamphili in plurimis a se scriptis Arianismum professum esse, et ab alijs ecclesiasticis auctoribus in admiratione ut doctissimum et polyhistorum habitum fuisse, ut et Origenes et alii plures qui extra Ecclesiam degabant. Illic ipse autem Eusebius qui opus chronologicum cum summa cura composuit, divum quidem Jacobum Inacho, Moysen autem Cecropi coætaneum fecit. In canone enim, quem condidit, historico quarumque ætatum reges e regione apposuit, ut Chaldæorum, Lacædæmoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum (olim Citiensium), Latinorum, qui a Latino rege eorum oriundi postea Romanorum nomine a Romo et Remo appellati sunt. Horum igitur omnium tempora ordinavit regum semper ratione habita, singulos reges cum Assyriorum regibus, Semiramide, denique Abrahamo conglutinavit. Semiramidis enim temporibus Abraham innotuit, Inachi Jacob, Moyses Cecropis, quem Græci primum Atticæ regem fuisse scribunt. Hinc patet Moysen floruisse ante Græcorum antiquissimos sapientes, Homerum dico et Hesiodum; ante bellum Trojanum, Herculeum et Musæum, Linum, Orpheum, Dioscuros; ante Asclepium, Bacchum ac Mercurium, Apollinem; ante mysteria Græcorum, imo Jovis ipsius existentiam. Hinc quoque conjicere licet, plurimos eorum quos memoravimus ex Moysis scriptis sua mutuatos esse. Hi omnes quidem post Cecropem venere, Homero certe et Hesiodo longe ætate inferiores.

Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ Διὸς πρᾶξιων ὄθεν καὶ τινες τῶν παρὰ τῶν προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι. Πάντες μὲν οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγονῶσιν, ὧν πολὺ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑποθεθήκασι.

• XXVIII. Sancti Basilii.

Moyses itaque, ut vidimus, omnium eruditorum præceptor mysteria revelavit, veritatem detexit. Ægyptiorum enim sapientia contempta, rerum universum exploravit, et facile persuadebis tibi eum divino Spiritu Dei et omnium rerum Conditoris afflatum veritatem perspexisse. Dicit enim: « In principio creavit Deus cælum et terram. » Multi certe gentiles qui his contraria asserere ausi sunt in profundum dementiae et impietatis barathrum inciderunt, ut æquum est. Quæ e mente humana profecta sunt dogmata, confusa et inconcinna sunt et minime stabilia, siquidem doctrinae doctrina succedebat, ita ut nos ne refellendi quidem eas necessi-

Κλήμης δὲ καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰωσήφος καὶ Ἰούδα; κατὰ Ἰναχὸν ἀκρίβειαι τὸν θεοπίσιον Μωϋσῆν ἱστορήσαν, ἰδίῳ;

KZ. Scholion τῶν ἀγίων Πατέρων.

Περὶ τοῦ Παμφίλου Εὐσεβίου, ὅτι ἐν πολλοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι δέκνεται Ἀρειανὸς γνήσιος · εἰ δὲ καὶ παραινέται παρὰ τινῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὡς πολυμαθῆς καὶ πολυίστωρ, καθάπερ καὶ Ὀριγένης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας ὄντων, [οὐδὲν θαυμαστόν]. (2) Ὁ δὲ πολυμαθῆς καὶ πολυίστωρ Εὐσεβίος, ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχοῦ ἱερὸν Ἰακωβὸν εὗρε συνακμάσαντα, Μωϋσέα δὲ Κέκροπος. (3) Χρονικοῦ γὰρ κανόνο; σύνταξιν ἐπινοήσας, ἐκ παραλλήλου ἀντιπαρήθηκε τὸν παρ' ἐκάστου ἔτεος δυναστεύοντα. (4) Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Αἰαλαίμωνιων, Κορινθίων, Θατταλῶν, Μακεδόνων (τῶν πάλαι Κετιῶν λεγομένων), Λατίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλείας αὐτῶν καὶ Ἰταλῶν ἐκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσαγορευθέντων καὶ ὑστερον ἐκικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου · καὶ τούτων τοὺς χρόνους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας, ἐκάστου ἔθνους τῶν βασιλείων συνέκρινε τοὺς χρόνους, ἀντιπαράθεῖς τὰ ἔτη τῆς βασιλείας τῇ Ἀσσυρίων βασιλείᾳ, τοῦτ' ἔστι τῆς Σεμιράμειος τοῖ; Ἀβραὰμ ἔτεσι. (4) Κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβος κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν δευρῆ, ὃν πρῶτον βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς Ἑλληνεῖς ἱστορήσαν ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσίοδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλέους τε καὶ Μουσαίου, Αἴνου τε καὶ Ὀρφέος καὶ Διοσκώρων, Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν πρᾶξιων ὄθεν καὶ τινες τῶν παρὰ τῶν προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι. Πάντες μὲν οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγονῶσιν, ὧν πολὺ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑποθεθήκασι.

KH. Τοῦ ἀγίου Βασιλείου.

Οὗτός γέ τοι Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος εἶπνε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητῆς γενόμενος, καὶ τῆς ἀληθείας ὑψηλῆς θεϊότητας. Τὴν γὰρ σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων διαπύσας ἀριστα, περὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου ἐξῆλθε συντάξεως, ὑπ' αὐτοῦ δῆλον εἶπε ἐπὶ πάντων Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. (2) Λέγει γάρ · « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » Καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἑλλήσιν τάναντία τούτων ἐλημέσαντες διεξιέναι εἰς βυθὸν ἀγνωσίας καὶ ἀσθείας κατηνέχθησαν · καὶ εἰκότως. Τὰ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προσφερόμενα δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνάμυστα· διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἴστηκε λόγος

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Κλ. τ. B. ²⁸ ἐπαίναται B. ²⁹ πολυίστωρ ὡς Ἄρ. B. ³⁰ Εὐσεβίος οὗτος ἀπρ. B. ³¹ Ἰναχὸν τὸν Ἰακωβὸν B. ³² δυναστεύων B. ³³ χρόνοις Mon. Aug. ³⁴ βασιλείας τῶν Χαλδαίων B. ³⁵ συναρτήσας B. ³⁶ τὰ ἔθνη B. ³⁷ ἦ? ³⁸ τὸν δευρῆ om. B. ³⁹ τὸν τοῦ Δ. Mon. Gen. 1, 1. ⁴⁰ Πάντες γὰρ οὗτοι B.

ἀκίνητος, ἀεὶ τοῦ δευτέρου τοῦ πρὸ αὐτοῦ καταδόλ- **A** ταtem aubeamus. « Ipsi enim seipso refellunt. Qui-
 λαντος, ὥστε μηδὲν ἡμῖν ἔργον εἶναι τὰ ἐκείνων **Q**-
 ἐλέγχειν. (4) « Ἀρκούσι ⁵¹ γὰρ ἀλλήλοις πρὸς τὴν **cun**
 οικεῖαν ἀνατροπὴν. Οἱ γὰρ θεὸν ἀγνοήσαντες αἰτίαν **que**
 ἐμφρονα προστάναι τῆς γενέσεως τῶν ὄλων οὐ συν- **causam**
 εχώρησαν, ἀλλ' οικεῖα ⁵² τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀγνοία τὰ **intelligentem**
 ἐφεξῆς συνεπέραναι. Διὰ τοῦτο **31** οἱ μὲν αἰς τὰς ⁵³ **præfuisse**
 ὕλικας ὑποθέσεις κατέφυγον τοῖς τοῦ κόσμου στοι- **negant,**
 χεῖοις τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀναθέντες· οἱ δὲ ἄτομα **illumque**
 καὶ ἀμερῆ σώματα καὶ ὄγκους καὶ πόρους συνέχειν **mundi**
 τῆν φύσιν τῶν ὁρατῶν ἐφαντάσθησαν. Νῦν μὲν γὰρ **creationi**
 καὶ συνιδόντων ⁵⁴ ἀλλήλοισ τῶν ἀμερῶν σωμάτων, **causam**
 νῦν δὲ μετασυγκρινομένων, τὰς γενέσεις καὶ τὰς **attribuunt;**
 φθορὰς ἐπιγιγνέσθαι, καὶ (ἐπὶ) τῶν ⁵⁵ διαρκεστέρων σωμάτων τὴν ἰσχυροτέραν τῶν ἀτόμων ἀνταμφοκί- **dicere**
 τῆς διαμονῆς τὴν αἰτίαν πρὸς τὴν. Ἄλλ' ὅπως ⁵⁶ ἰστὸν ἀρχῆς ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα γράφοντες, οἱ **recusantes:**
 οὕτω λεπτὰς καὶ ἀνυποστάτους ἀρχὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἀνοήτως ὑποτιθέμενοι. Οὐ **« In principio**
 γὰρ ἤθεσαν εἰπεῖν· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » **Deus creavit**
cælum et terram.»

B'.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

INITIUM CHRONICI GEORGII MONACHI.

I. ⁵⁶ Περὶ γενεαλογίας Ἀδάμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. B

⁵⁶ Ἀδὰμ τοῖνον, κατὰ τὸν ⁵⁷ σοφώτατον καὶ θεῖον **Adam, secundum**
 ὑποφήτην Μωϋσῆν, γενόμενος ἐτῶν εἴς ἑξήνησας ⁵⁸ **Moysen,**
 τὸν Σῆθ, καὶ μετὰ ⁵⁹ τοῦτο ἔζησεν ⁶⁰ ἑτη 31 καὶ **interpretem,**
 ἀπέθανεν. Ὅς καὶ λέγεται ⁶¹ πρῶτος εἰς τὴν γῆν **divinorum**
 ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι· καὶ μνημα αὐτῷ κατὰ τὴν **Interpretem,**
 τῶν ⁶² Ἱεροσολύμων γεγονέναι· γῆν, Ἑβραϊκῆ τις **Interpretem,**
 ἱστορεῖ παράδοσις, ὡς φησι Ἰωσηφός ⁶³. Ὀνήσκει ⁶⁴ **Interpretem,**
 δὲ κατὰ τὴν παραδόσεως ἡμέραν χιλιονταετίας τῆς **Interpretem,**
 τοῦ Θεοῦ ἡμέρας ἐχούσης τὸ διάστημα, 31 ἑτη μόνον **Interpretem,**
 ζήσας τελευταῖα. Τοῦτον λέγεται πρῶτον εἰς τὴν γῆν, **Interpretem,**
 ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι. Ἀφανὲς γὰρ φασὶ τὸ τοῦ **Interpretem,**
 Ἀβελ σώμα γενέσθαι, τοῖς μετέπειτα δικαίοις ἀγα- **Interpretem,**
 θοῖς ἀποβαίνων ἐλπίδας. ⁶⁵ (3) Σῆθ δὲ γενόμενος ἐτῶν **Interpretem,**
 31 ἐγέννησε Ἐνώε ⁶⁶, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἑτη **Interpretem,**
 31 καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἑτη 31 Περὶ οὗ **Interpretem,**
 εἰρηται ⁶⁷· « Εἰσηλθόν οἱ υἱοὶ τοῦ 32 Θεοῦ πρὸς τὰς **Interpretem,**
 θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, » ἦτοι τὰς ἀπὸ τοῦ Καὶν ⁶⁸. **Interpretem,**
 Θεὸν γὰρ αὐτὸν οἱ τότε ⁶⁹ ἄνθρωποι προσηγόρευον **Interpretem,**
 διὰ τὸ ἐξευρεῖν ⁷⁰ τὰ Ἰουδαϊκὰ γράμματα καὶ τὰς **Interpretem,**
 τῶν ⁷¹ ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τοῦτοις καὶ **Interpretem,**
 τῆν ⁷² πολλὴν αὐτοῦ εὐσεβείαν ⁷³ θαυμάσαντες· ὅς γε **Interpretem,**

I. *Adami et ejus filiorum genealogia.*

Adam, secundum Moysen, sapientissimum oracu-
lorum divinorum interpretem, natus ducentos tri-
ginta annos genuit Seth et deinde vixit nongentos
triginta annos et mortuus est. Is primus quoque in
terra, unde formatus erat, depositus est, eique He-
braica traditio, teste Josepho, monumentum prope
Jerusalem positum esse dicit. Defunctus est autem
die prævaricationis paulo minus mille annos natus,
scilicet nongentos triginta quos in terra degerat, ac
primus inhumatus in terra e qua formatus erat.
Abelis autem corpus evanuisse tradunt, justis sic
bonas spes relinquendo. Seth annos natus centum
quinque genuit Enos, et postquam octogentos se-
ptem annos vixerat, mortuus est annos natus non-
gentos duodecim. De eodicitur: « Introierunt filii Dei
ad filias hominum, » id est Caini. Deum enim qui
tum vivebant, eum appellare consueverant quod
litteras Judaicas invenisset, astra denominasset et
insigni pietate excelluisset. Idem quoque primus
speravit deus appellari, sicut Moysi dixit Dominus:
« Deum te dedi Pharaoni. » De generosis autem, spi-

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁶ Hexaemeron I, 5 B. ⁵⁷ οὐκίως Bas. ⁵⁸ ἐπὶ τὰς Bas. ⁵⁹ γὰρ συν Bas. ⁶⁰ καὶ τῶν Bas. ⁶¹ παρ.
 ὅπως Bas. ⁶² τοῦ Par. ⁶³ καὶ συγχέλλου Mon. Aug. ? ⁶⁴ Βίος τοῦ πρὸς ἡμῶν A. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
 Sym. ms. Ven. 608. ⁶⁵ 5641 (230). ⁶⁶ τὸν om. P². ⁶⁷ γεννῆ. ⁶⁸ Καὶ μετὰ — Ἰωσηφός 25 om. sed
 27 λέγεται ταφῆναι κατὰ τὴν Ἱεροσολύμων γῆν, ὡς φησι Ἰωσηφός O. ⁶⁹ καὶ ἐξ. ὁ αὐτὸς A. ἔ. ψ. Σῆθ δὲ
 λ. Sym. ⁷⁰ ψ καὶ ἀπ. ζήσας τὰ πάντα ἐ. 31 ὅς λ. Par. — ψ καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἀ. ἔ. ἐξῆσεν
 ἑτη Gen. v, 4, 5. ⁷¹ τὴν Ἱερ. Par. ⁷² 4941 (335). ⁷³ Ὀνήσκει — ἐλπίδας om. Par. ⁷⁴ 5436 (535).
⁷⁵ ἐγέννησε τὸν Ἐνώε O, P¹. ⁷⁶ καὶ Par. Gen IV, 26. ⁷⁷ τὰς ἀπὸ K. Par. ⁷⁸ οἱ Mon. Aug. ? ⁷⁹ ἐξου-
 ριχεῖναι P². ⁸⁰ γρ. τὰς τε τῶν Par. ⁸¹ τοῦτοις τὴν Par. ⁸² εὐσεβείαν αὐτοῦ P².

ritualibus ac iudicibus dixit: « Deos non calumniaberis, et contra populi tui gubernatores non male dices. » Convenienter itaque Seth et Enos et Enoch filii Dei ac deorum nati secundum Symmachum habebuntur, qui malis cupiditatibus pellecti ad filias Cain introierunt, atque incestuose gigantes procreaverunt, ob Seth quidem justum fortes et magni, propter injustum autem Cain pravi et perversi. Enos natus centum et nonaginta annos genuit Cainan, post cujus ortum vixit septingentis quindecim annis et mortuus est annos natus noncentos quinque. Maleleel annos natus centum sexaginta quinq̄ue genuit Jared, et vixit postea septingentis triginta annos, et mortuus est annos natus octingentos nonaginta quinque. Jared annos natus centum sexaginta duos genuit Enoch, et postea octingentis annis vixit, ut moriens noncentos sexaginta duos annos haberet. Enoch centum sexaginta quinque annorum genuit Mathusalam; postea vixit annos ducentos et abiit ad trecentimum sexagesimum quintum annum. Mathusala autem annorum centum sexaginta quinque genuit Lamech, et vixit adhuc octingentos et duos annos, et facti sunt omnes dies Mathusale noncenti sexaginta novem, et mortuus est. Lamech centum octoginta octo annos natus genuit Noe, et post annos quingentos sexaginta quinque mortuus est ætatis anno septingentesimo quinquagesimo tertio. Duo Scriptura sacra Noe memorat, unum a Cain, alterum a Noe oriundum. Noe enim a Lamech oritur, non a Cain fraticida, sed a posteriori et qui idem cum Seth nomen habebat. Ille enim est qui dicit: « Virum occidi mihi in vulnus, et juvenem mihi in ulcerationem. » His itaque duobus occisis eorum uxores ducit, Eldan et Seldan, seipsam autem reprobam et qui septuagies septies puniatur dignum iudicat, quod de Cain, ut dicit, septies, de Lamech autem septuagies vindicatur. Qua de causa autem gravius castigatur? Quia prioris peccatoris exemplo non emendatus est. Viden' ut peccatum anterius punitionem nostram auget? Videlicet iis qui non corriguntur vindicta durior redditur, qualem Lamech quoque expertus est. Justi namque Enoch fratres interfecerat; qui ipse deprecatus ne pari morte interiret, exaudivit est et fataliter mortuus. Enoch autem a justo Seth originem ducenda, a quo Christus secundum Lucam deducebatur ex Adam usque ad Seth: « Qui Adam, qui Dei, » partim secundum carnem, partim secundum spiritum. Deus enim spiritus. Impiorum enim semen

Α και πρώτος; ἵ ἐλπίσαν ἐπικαλεῖσθαι θεῶς και ἰνομάζειν, καθὰ δὴ και τῷ Μωϋσῆ λέγει Κύριος: « Θεὸν δέδωκά σε τῷ Φαραὼ ». Καὶ περὶ τῶν ἐναρτέων και πνευματικῶν και τῶν κριτῶν ἔφη: « Θεοῦ; οὐ κακολογήσεις; και ἀρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐραῖς κακῶς ». Εἰκότως οἱ τοῦ Σῆθ και τοῦ Ἐνῶς και Ἐνῶχ παῖδες υἱοὶ Θεοῦ και υἱοὶ τῶν θεῶν κατὰ τὸν Σύμμαχον νοεῖσθωσαν, οἱ τινες ἀλόγους ἀκολασίᾳ πρὸς τὰς θυγατέρας Καὶν εἰσῆλθον, ἐξ ὧν οἱ τῆς ἴον κατ' ἀλλήλου μαιγαμίας γίνονται γίγαντες. διὰ μὲν τὸν δίκαιον Σῆθ ἰσχυροὶ και μέγιστοι, διὰ δὲ τὸν ἀδικον και βέβηλον Καὶν πονηροὶ και κάκιστοι. (3) Ἐνῶς δὲ γενόμενος ἐτῶν ρη' ἐγέννησε τὸν Καὶνδν, και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψι' και ἀπέθανε ἴον, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θι'. (4) Μαλελεήλ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξ' ἐγέννησε τὸν Ἰάραδ, και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψλ', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ωις'. (5) Ἰάραδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξβ' ἐγέννησε τὸν Ἐνῶχ, και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ω'. και ἀπέθανε ἴον, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θξβ'. (6) Ἐνῶχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξγ' ἐγέννησε τὸν Μαθουσαλά, και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σ', και μετετέθη ζήσας τὰ πάντα ἔτη τξγ'. (7) Μαθουσαλά δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξδ' ἐγέννησε τὸν Λαμὲχ και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ωβ', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θξδ'. (8) Λαμὲχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρρη' ἐγέννησε τὸν Νῶε, και μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φξ', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη φγγ'. Δύο τοίνυν Λαμὲχ ἡ Γραφή μνημονεύει, ἕνα μὲν τὸν ἀπὸ Καὶν, ἕκ δὲ τοῦ πατρὸς Νῶε. Γενένηται γὰρ Νῶε διὰ Λαμὲχ, οὐκ ἔκ τοῦ ἀπὸ Καὶν και πεφρονευκότος ἀνδρα και νεανίσκου, ἀλλ' ἔκ μεταγενεστέρου και ἐξ ὁμωνύμου τοῦ ἀπὸ Σῆθ. Ἐκεῖνος γὰρ λέγει: « Ἄνδρα ββ ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἔμοι και νεανίσκου εἰς μῶλωπα ἔμοι ». Καὶ ὡς δύο φόνους πεποιηκῶς και τῶν δύο τὰς γυναῖκας εἰληφεν, Ἐλδάν και Σελδάν, ἑαυτὸν καταμύμφεται ἐβδομηκοντάκις ἐπτά ἀξιον εἶναι κολάσεως, ἔστι ἕκ Καὶν μὲν, φησιν, ἐκδικεῖται ἐπτάκις, ἕκ δὲ Λαμὲχ ἐβδομηκοντάκις ἐπτά. Καὶ διὰ τί μειζόνως κολάζεται; Διότι τῆ πτώσει τοῦ προσημαρηκότος οὐκ ἐσωφρονίσθη. Ὁρᾷ; πῶς τὸ πρὸ ἡμῶν ἀμαρτάνειν αὖξει και τὴν κόλασιν ἡμῖν; Τοῖς οὐδ' οὕτως σωφρονιζομένους και ἀσύγνωστον ποιεῖ τὴν τιμωρίαν, ὡσπερ οὖν και ὁ Λαμὲχ οὕτω πέπονθεν. Τοῦ δικαίου γὰρ Ἐνῶχ ἀδελφός ἀνέλε, τοῦ κίστει διὰ τοῦτο προσευξαμένου, μὴ ἰδεῖν τοιοῦτον θάνατον, ἀκουσθεῖς μετετέθη. Ἦν δὲ Ἐνῶχ ἕκ τοῦ δικαίου Σῆθ, ἐξ οὗ Χριστὸς καταγάγεται γενεαλογούμενος ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὑπὸ τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

ἴον ὡστε και πρώτον ἐπ. Θεὸν και ὀνομάζεσθαι καθὰ δὴ και Ο, δὴ om. P². πρ. Par. οὗτος ἡ. ἐπ. τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ Gen. iv. 26. ἴον Ex. vii. 4. ἴον Ex. xxi. 28. ἴον οἱ ἐκ τῆς Ο. ἴον 5246 (625). ἴον ἐτῶν ρμ' Ο. ἴον ψμ' και ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ και ἀπ. Ο. ἴον ἔτη θι' Ο. ἴον Καὶνδν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρη' ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ και μετὰ τοῦτον ἔζησεν ἔτη ψμ' και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θι' Eus. Chr. I. 122. ἴον 5911 (960). ἴον 4749 (1122). ἴον ἀπέθανε, περὶ οὗ εἰρηται ἡ μεταθεσις, ζήσας Ο. ἴον 4584 (1287). ἴον 4255? (1454). ἴον ἔτη om. Ο ex homoioteleuto. ἴον 4047 (1612). ἴον ἐτῶν om. Ο. ἴον ἐνδὸς μὲν τοῦ ἀπὸ Κ. ἐνδὸς δὲ τοῦ π. Ἐνῶχ. P² — ἕνα μὲν τὸν ἀπὸ τοῦ Κ. ἕτερον δὲ τὸν πατέρα Νῶε Ο. ἴον ἀπὸ om. Ο. ἴον τε Par. ἴον ἐξ om. Par. ἴον τρ. και Par. ἴον Gen. ix. 25. ἴον εἰληφώς Ο. ἴον ἔστι — ἐπτά 5 om. P². ἴον Gen. iv. 24. ἴον ἐπτά. Διὰ τοῦτο μειζόνως κ. ὡσπερ και ὁ Λαμὲχ. Ὁρᾷς — διὰ τούτων Ο. ἴον γεν. κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ και εὐσεβοῦς Λ. ἀπόδοσιν ἕως.

Λουκά εως τοῦ Σηθ, καὶ ε τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Θεοῦ*, » τὸ μὲν* κατὰ σάρκα ἐξ αὐτῶν, τὸ δὲ κατὰ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός. Ἐσπούδαζε γὰρ τῶν ἀσεβῶν σπέρμα τῶν δικαίων ἐξῆραι τὸ γένος, ἐπειδὴ γὰρ βδελύγμα ἀμαρτωλῶ θεοσεβεία· καὶ γὰρ τὸ γένος καὶ σπέρμα τοῦ Καὶν κατηράθη, τοῦ δὲ Σηθ εὐλογήθη· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ Θεός ἐπιμειξίαν γενέσθαι τῶν δικαίων τὸ γένος πρὸς τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐξαλειφθῆναι. Ἐπεὶ οὖν ἐφθόνεον καὶ ἐλάμβανον τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἐξαισία τέρατα ἐτίκτοντο οἱ γίγαντες, δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμός ἐλθὼν πάντας ἄρδην ἀπόλεσεν. Καὶ μόνος εὐρίσκεται ὁ Νῶε δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· διη καὶ ἐφυλάχθη. ἦ (9) Νῶε δὲ γενόμενος ἐτῶν φ' ἐγέννησεν υἱούς γ', τὸν Σημ, τὸν Κάμ, τὸν Ἰάφεθ. ἦ Μετὰ δὲ ἔτη ρ' τοῦ τεχθῆναι τοὺς υἱούς αὐτοῦ εἰσῆλθε τὴν ἠ' κιβωτὸν, ὑπάρχων ἐτῶν χ' καὶ γίνεται ἠ' ὁ κατακλυσμός. Καὶ ἐν τῷ ἐνὶ καὶ χ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. Καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν ἐξῆσεν ἔτη εν' ἠ', καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη θν'. Τοῦ δὲ ἠ' κατακλυσμοῦ γενομένου ἐπὶ ἡμέρας μ', πᾶσα μὲν ἡ γῆ ἐκαλύφθη ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. Παντὸς δὲ βροῦς ὑψηλοτάτου τὸ ὕδωρ ὑπὲρ ἄνω γέγονε πῆχυν ιε'. Τῆς δὲ κιβωτοῦ τὰ λείψανα ἕως ἄρτι πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγεννημένων δεῖκνυται ἐν τῷ βρει Ἀραράτ ἀναμέσον τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Παρθικῆς ἠ' χώρας καὶ 34 τῆς τῶν Διαβητῶν χώρας ἠ'. Ἐκ γὰρ ξύλων ἀσῆπτων ἢ κεδρίνων ἠ' ἐστὶ κατασκευασμένη. Φησὶ γάρ· « Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ καταμείνη τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. Ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν ρκ' ἔτη. » Καὶ ἐπάγει ἡ Γραφή λέγουσα· « Καὶ εἶπεν ὁ Θεός πρὸς Νῶε· Καίρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἦκει ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν ἠ'. » Πλὴν οὐ ἠ' εἶναι τὴν ζωὴν αὐτῶν περιώρισεν ρκ' ἔτη, ἀλλὰ πλημμυρούσαν τὴν ἀμαρτίαν ἰδὼν καὶ ἀψόχουσαν οὐκ ἀνέμενε τὴν κυρίαν, ἀλλὰ τὴν προσημασίαν συντεμῶν τῶν ρ' ἐτῶν, πλῆσιν ἐπήγαγε τὸν κατακλυσμόν. τετραγῶνων ἀσῆπτων ἠ'· νοσιᾶς ποιήσεις ἠ' καὶ ποιήσεις αὐτὴν τ' πῆχυν τὸ μῆκος καὶ / τὸ πλάτος συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. Τὴν δὲ θύραν ἐκπλαγίου (10) Ἀλλ' οὖν γέ τινες τῶν Ἑλλήνων ἐπιλαμθανόμενοι τὸ βῆτην ἐφρασαν, ὡς ἀδύνατον ἦν χωρῆσαι τοσαῦτα πολυειδῆ καὶ ἀπειρα γένη τῶν ζῶων πῆχεις τριακοσίας καὶ μόνον. Καὶ οὐκ ἴσασιν οἱ δῆθεν σοφοὶ καὶ ἀπερισκέπτως; ἠ' καὶ ἀμαθῶς τὰ θεῖα λόγια πολυπραγμονοῦντες, ὅτι περὶ ὁ ευγγραφεὺς, γεωμέτρης ὑπάρχων Αἰγύπτου — ἐπαιδεύθη γὰρ, φησὶ, Μωυσῆς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων — ὅτι γεωμετρικὴν πῆχυν ἐφη, ἥτις ὀργυρὴν μεγίστην ἔχει. Τὴν γὰρ τοῖ γεωμετρίας Αἰγύπτιοι, φασὶν, ἐφεῦρον, ἐκ τοῦ ἀπλήτου τῆς γῆς τὴν διαίρεσιν διδαχθέν-

Variæ lectiones et notæ.

* Luc. III, 28, om. καὶ. ἠ' τὸ μὲν — ἐφυλάχθη 22 om. O. ἠ' 3447 (2142). ἠ' 3447 (2242). ἠ' ρ' τοῦ; ? ἐξουτοῦ τεχθῆναι ὁ. ἠ' εἰς τὴν O. ἠ' καὶ οὕτω γίνεται O. ἠ' τ' Mon. ἠ' τοῦ δὲ — δέξει 55, 25 om. O. ἠ' Παρθενικῆς Mon. ἠ' Gen. VI, 3. ἠ' ἀσῆπτων ἦτοι κεδρίνων I^o. ἠ' Gen. VI, 13. ἠ' διὰ τοῦτο? ἠ' Gen. VI, 14, ἀσῆπτων ἢ κεδρίνων in scholio. ἠ' τὴν κιβωτὸν Gen. ἠ' καὶ ἐξωθεν Gen. ἠ' Ἐπισυναγίων Gen. VI, 16. ἠ' καὶ εἰς πῆχυν Gen. ἠ' θ. τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων κατάγαια Gen. ἠ' αὐτῇ Aug. ἠ' ἀπερισπέπτως; I. ἀπερισκέπτως.

A justorum genus delere studebat; quia pictas peccatori abominatio. Caini enim semen ac genus maledictum, et Sethi benedictum promiscuo haberi noluit Deus, imo illud delendum censuit. Postquam deinde occisorum uxores duxissent, gigantes portentosi procreati sunt, propter quos diluvium omnia perdidit. Noe solus in ista generatione justus reperiebatur, ob idque servatus est. Noe annos natus quingentos genuit tres filios, Sem, Cham et Japhet. Post centum deinceps annos, sexcentos natus annos, in arcam ingressus est tempore diluvii et egressus est post annum unum. Vixit autem post diluvium trecentos quinquaginta annos et mortuus est nongentos quinquaginta annos natus. Erat autem diluvium quadraginta dierum super terram quæ tota per centum viginti dies operata erat. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes altissimos. Arcæ rudera in facie documentum in monte Ararat Armeniæ et Parthiæ et Diabenes regionis ad hunc usque diem ostenduntur; cedri enim ligno imputrescibili confecta erant. « Et Dominus, inquit, Deus dixit: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est; et eruntque dies illius centum et viginti annorum. » Ad quod addit Scriptura: « Finis universæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. » Et quamvis ad centum viginti vindictam prolongasset, iniquitatem videns in diem augeri, rescissis centum annis, diluvium super terram misit. Dicit enim Noemo: « Fac tibi arcam, ex lignis quadrangularibus incorruptis; mansiculas facies, et bitumine linies intrinsecus. Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo, quinquaginta cubitorum latitudo, et triginta cubitorum altitudo arcæ. Fenestram in arca facies, et in cubito consummabis summitatem ejus. Ostium autem arcæ pones in latere, deorsum, coenacula, et tristega facies in ea. » Ὅθεν φησὶ· « Ποίησον σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν ἠ' τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτω καὶ λ' τὸ ὕψος. Ἐπισυναγίων ἠ' ποιήσεις αὐτὴν ἠ', διώροφα, καὶ τριώροφα ποιήσεις; ἠ' αὐτὴν ἠ'. »

Hunc textum Græcorum quidam cribrantes fieri posse negarunt ut in trecentorum cubitorum spatio tot genera animalium contineantur. Sed hi scioli qui Deo creatori præcepta dare præsumunt nesciunt scriptorem nostrum geometram esse (eruditus enim est Moyses in omni sapientia Ægyptiorum) et cubitum geometricum indicare amplissimum. Geometriam etenim Ægyptii invenisse dicuntur eaque usi ad agrimensuram; cæteras deinde gentes mutuam accepisse. Ob hanc igitur scientiam egregiam eos laude cumulavit. Sed aliud quoque diluvii, si Jose-

plu credimus, irrefragabile testimonium habemus. In altissimis siquidem montibus et locis inaccessis terræ non minus quam maris cochlearum et concharum reliquæ reperiuntur, tremendum illud et universale testantes diluuium quod sub Noe justo evenit et quod tantæ miseræ et ærumnarum causa fuit. Audi quæ divus Chrysostomus dicit: In universali hominum perversitate, ille solus quæ Deo placebant, licet plurima mala expertus, fecit. Per totum enim annum carceri insueti, terribili inhæsit, eademque vitæ conditione usus quæ est ad metalla damnatorum. Ut enim de bestiis omnimodis taceam, quas per id tempus socias habebat angustissimo in loco vivens, quis a pluvialis ac tempestatibus eum male habitum fuisse negaverit? Aquæ enim cælestes cum terrestribus mixtæ dum omnia perdituræ videbantur, ipse cum illis intus se tenuit, metu mortis oppressus ob rerum discrimen ac periculum, quamvis postremo incolumis evaserit. Nos ipsi qui domos commodas et urbes incolimus, si, imbre insolito obstrepente, trepidamus ac solliciti sumus, quo magis ille qui, grassante tempestate, animalium omnis generis perniciem ob oculos habebat? Et revera quidem, si una domus, urbs una undis obruta animos tenet anxius, quo magis universa terra aquis undiquaque irruentibus! γὰρ ἡμεῖς, οἰκίας ⁵⁰ ἔχοντες ἡδρασμένας ἐπὶ τῆς ενεχθέντα σφοδρότερον ὀλίγον τοῦ συνήθους ὑετὸν ἐκείνος, ἔνδον ὦν ⁵¹ καὶ τὴν φρικτωδέστατην ἐκείνην ἄπορα γίνῃ; Ἰκάνον μὲν οὖν ⁵² καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ⁵³ ἐπικλυθείσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπλήξαι τὴν ψυχὴν. Τὸ ⁵⁴ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς ⁵⁵ διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ. »

Hoc igitur timore per annum angebatur; ubi C autem aquæ recesserant, animus eum reliquerat, illud expertus quod Amos propheta dixit: « Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus, et ingredietur domum, et innitatur manu sua super parietem, et mordet eum coluber. » Ubi enim, relicto fœtido angustoque carcere, et arca egressus esset, animus non minus affligebatur locorum solitudine, cum mortem violentam, et cadavera hominum, asinorum et viliorum animalium una in luto contabescentia in uno quasi sepulcro conglobata et conjecta videret. Plurimum quidem illi percaverant; sed et Noe, quamvis justus in commercio cum hominibus perversis et postea aquis diluuii, ac solitudine, quam expertus erat, inaxime premebatur. Nec mirum; maximus enim erat deperditorum numerus, tristis finis, et terra perquam

σοφούς ἄγαν καὶ φρονίμους αὐτοὺς ἀπεκάλεισε διὰ τὴν θαυμαστὴν ἐπιστήμην ταύτην καὶ σοφίαν. Καὶ πρὸς τοῦτοις ἔτι καὶ ἄλλη μαρτυρία εὐαπόδεκτος περὶ τοῦ κατακλισμοῦ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος ⁵⁶. » Ἔσω γὰρ ἐφ' ὕψηλοτάτοις ὄρεσι καὶ δυσβάτοις γῆς καὶ θαλάσσης λεῖψανα εὐρίσκειται κοχλίας καὶ ὀστρεῶν καλύφαι ⁵⁷ καὶ τὰ **35** τούτοις ὁμοία, κηρύττοντα τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ παγκόσμιον ναυάγιον ἐπὶ τοῦ δικαίου τούτου γινόμενον, καὶ πολλῆς ἀθυμίας καὶ λύπης κόπου τε ⁵⁸ περιστάσεως αἰτίον τοῦτο πεφηνύτα. Περὶ οὗ ⁵⁹ καὶ θεῖος Χρυσόστομος φησὶ: « Πάντων διεφθαρμένων μόνος εὐηρέτησε τῷ Θεῷ, τῶν ἄλλων πάντων προσκεκρουκότων. Καὶ ἄλλας μυρίας θλίψεις ⁶⁰ ὑπέμενε πολλάς καὶ κακὰς. » — « Ἐνιαυτὸν γὰρ δλον δεσμοτήριον ξένον καὶ φοβερὸν ἔκρησεν ⁶¹ [οὐδὲν ἀμεινον τῶν ἐν μετάλλοις πιεζομένων διακείμενος]. Ἴνα γὰρ τὸ πλῆθος ἐάσω τῶν ⁶² θηρίων καὶ τῶν ἔρπετων, οἷς τοσοῦτον ἐζήσε ⁶³ χρόνον, εἰς τοιαύτην ἀπελημμένον στενοχωρίαν· τί οὐκ εἰπάσκειν αὐτὸν ὑπὸ ⁶⁴ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν ὑετῶν; Ἄβυσσος γὰρ ⁶⁵ ἢ μὲν κάτωθεν ἀνεβρόγγυτο, ἢ δὲ ἄνωθεν κατεφέρετο. ⁶⁶ ἔνδον ἐκέθητο ⁶⁷ μετὰ τῶν υἰῶν αὐτοῦ. Εἰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τοῦ τέλους εἶχε θαρβείν, ἀλλὰ τῆ τῶν γινόμενων ⁶⁸ σφοδρότητι προαποτεθνήκει τῷ βίῳ. Ὅπου γῆς, καὶ πόλεις οἰκοῦντες, ὁμοῦ, δταν ἴδωμεν κατακαίπτομεν καὶ συστελλόμεθα· τί οὐκ ἂν ⁶⁹ ἔπαθεν ἄβυσσον ἔννοων καὶ τῶν ἀποπνιγομένων ⁷⁰ τὰ διάφορα γίνῃ; Ἰκάνον μὲν οὖν ⁷¹ καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ⁷² ἐπικλυθείσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπλήξαι τὴν ψυχὴν. Τὸ ⁷³ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς ⁷⁴ διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ. »

(11) Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τοσοῦτον συνέχετο δέει. Ἐπειδὴ δὲ ποτε ὁ κατακλισμὸς ἐπαύσατο, ὁ μὲν φόβος ἐνεδίδου λοιπὸν, ἐπετεινάτο δὲ τὰ τῆς ἀθυμίας αὐτῷ σφόδρα ⁷⁵. Καὶ τὸ προφητικὸν ἔπασχεν, ὃ περὶ τῆς ἡμέρας Κυρίου φησὶν Ἄμωσ: « Ὅν τρόπον ἔαν ἐκφυγῇ ἄνθρωπος ἀπὸ προσώπου λέοντος; καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἄρκτος; ⁷⁶ καὶ **36** εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερείσῃ ⁷⁷ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὴν τοίχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφεις. »] Καὶ ⁷⁸ γὰρ ⁷⁹ τῆς κλιωτοῦ προκύψαντα [καὶ ⁸⁰ τῆς δυσώδους καὶ ἐστενοχωρημένης εἰρκτῆς ἀπαλλαγέντα ⁸¹] χειμῶν ἕτερος; διεδέχετο τοῦ πρυτέρου οὐχ ἤτων ⁸² ὄρωντα τὴν πολλὴν ἄρημίαν ⁸³, τὸν βίαιον θάνατον ἐκείνον καὶ τῶν ἀναιρεθέντων τὰ σώματα τῇ λυτῇ πεφυρμένα καὶ τῷ πληθὶ καὶ πάντες ὁμοῦ ἀνθρώπους τε καὶ θνους καὶ τὰ τούτων ἀτιμότερα γένη μίᾳ τῇ ἐλεεινοτάτῃ ταφῇ κατασχέντας, μᾶλλον δὲ

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁰ Εὐσέβιος? Chr. I 129, 30. ⁵¹ κάλυφα Mon. Aug.? ⁵² καί. ⁵³ Π. οὖν Mon. Aug.? ⁵⁴ π. τῶν δ. πρ. αὐτῶ, μ. οὖν θ. Chr. I, 186. A. ⁵⁵ ἐν. δ. οὗτος δ. φ. ξ. καὶ φ. Chr. ⁵⁶ πλ. ἀφῶ τῶν Chr. ⁵⁷ συνέζησεν Chr. Ἐζῆ Par. ⁵⁸ τὸν ὑπὸ P³ ⁵⁹ γὰρ om. Chr. ⁶⁰ δὲ Chr. Par. ⁶¹ μόνος Chr. Par. ⁶² αὐτοῦ om. Chr. — θαρβῶν Par. ⁶³ γεν. Par. — προαποτηθνήκει Chr. προαποτεθνήκει Mon. Aug.? ⁶⁴ οἰκείας Mon. Aug.? ⁶⁵ τί οὖν ἂν Mon. Aug.? ⁶⁶ ἐκ. ἐπ. μόνος ἔνδον ὦν Chr. ⁶⁷ ἀποπνιγέντων Chr. ⁶⁸ ἐκπλήξαι ψυχὴν Chr. ⁶⁹ ἢ καὶ οἰκίαν μόνην Chr. ⁷⁰ Καὶ τὸ Chr. ⁷¹ ἂν Chr. ⁷² σφ. — ὄφεις om. Chr. ⁷³ ἐκ πρ. τοῦ λ. — δ. ἢ ἄρκτος καὶ εἰσπηδῆσεν εἰς τὸν οἶκον — ἀπερείσεται — ἐπὶ Ἄμωσ. v, 19. ⁷⁴ καὶ ἀπερείσοι τὰς ὀ. ⁷⁵ ὄφεις· οὕτω συνέβαινε τότε καὶ ὀ. ⁷⁶ γὰρ om. Chr. ⁷⁷ καὶ — ἀπ. om. Chr. ⁷⁸ εἰρκτῆς ἐκείνης ἀπαλλαγέντα ὀ. ⁷⁹ ἤτων τὴν ἀπορίαν καὶ ἀπόλιαν ἔννοησας τοῦ γένους, omisissis scilicet usque ad 25 ῥῆ? ἔτων? ⁸⁰ καὶ Chr.

εἶπειν καταχωσθέντας ⁵¹. Εἰ γὰρ ⁵² καὶ σφόδρα Α ὑπῆρχον ἀμαρτωλοὶ οἱ ταῦτα πεπονθότες, ἀλλ' ὄμως ἄθροπος ὁ Νῶε καὶ ἔπασχέ τι πρὸς τὸ ἐμόφυλον ἢ ἐπὶ μὲν τοῦ κατακλισμοῦ τῷ πλήθει τῶν ⁵³ ὑδάτων συνεχόμενος τῇ μονώσει καὶ τῇ πρὸς τὸ ἐμόφυλον συμπαθείᾳ, τὸ ἀπειρον τῶν ἀπολωλότων, τῷ τρώπῃ τῆς τελευτῆς, τῇ τῆς γῆς ἐρημίᾳ. — Εἰς τὸ δὲ τούτων ⁵⁴ κακίας ἀθύσσω πάντοθεν συνείχεται, καὶ τῶν κυμάτων αὐτῶ σφοδρότερον ⁵⁵ αἱ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλαὶ προεβήγγυντο. Μόνος γὰρ εἰς

deserta. Antehac cum hominibus perversis vixerat; et ab his insidias magis quam dira inundatio formidandas passus erat. Solus enim in facinorosorum societate positus vir justus irrisus, pro tumidibrio habitus, in virtute perseveravit, praesertim ubi circa arcam et de imminente calamitate eos monebat. Sic per centum annos, intra quos arca conficiebatur, in vanum, ac nemine credente, sermones serere non destitit.

τοσοῦτον πλῆθος ἀπολειφθεὶς ⁵⁶ μοχθηρῶν ἀνθρώπων καὶ μιαιῶν, ⁵⁷ πολὺν τὴν γέλωτα, πολλὰ σκώμματα [καὶ τὰς χλευασίας] ἔφερον ὁ δίκαιος, μάλιστα δὲ περὶ τῆς κίβωτου καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῖς διελέγεται συμφορᾶς ⁵⁸ ἢ καὶ πανωλεθρίας, ἐν ἑταίρῳ τῆς κίβωτου τεκταινομένης καὶ αὐτοῦ διαβήρηθην καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν βωῶντος, οὐδεὶς ἐπίστευεν.

B. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Πύργου.

⁵⁹ Σὴμ δὲ μετὰ δύο ἔτη τοῦ κατακλισμοῦ γενομένου ἐτῶν ρβ' ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξᾶδ ⁶⁰ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη χβ' ⁶¹. (2) Ἀρφαξᾶδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρβ' ⁶² ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη υ', καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη φβ' ⁶³. (3) Καϊ·ὸν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε ⁶⁴ τὸν Σαλᾶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη τλ' ⁶⁵, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη υζ'. Τὸν δὲ Σαλᾶ ὁ πατὴρ αὐξήθεντα γράμματα ⁶⁶ ἐξεπαίδευσεν. Καὶ δῆποτε ὁ Σαλᾶ ⁶⁷ πορευθεὶς ἀποικίαν κατασκεύασθαι, ἐλθὼν κατὰ τὴν ⁶⁸ γῆν Χαλδαίων, ⁶⁹ γράμματα ἐπὶ τῶν ⁷⁰ διακεχαραγμένα πετρῶν, τὰ δὴ ἦν ⁷¹ ἄρα τῶν Ἑγγηγῶρων παράδοσις ταῦτα δὲ ⁷² ἐγγραφάμενος ὁ Σαλᾶ, αὐτὸς τε ⁷³ ἐν αὐτοῖς ἐξημέρτανε, καὶ τοῖς ἄλλοις ⁷⁴ τὴν αὐτὴν ἀτοκίαν ⁷⁵ ἐξεπαίδευσεν ⁷⁶. (4) Σαλᾶ δὲ ⁷⁷ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ἔβερ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη υλ' ⁷⁸, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη φζ' ⁷⁹. (5) Ἔβερ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρδ' ἐγέννησε τὸν Ἰσταν καὶ τὸν Θαλέκ. Ἐπὶ τοῦ ⁸⁰ Ἔβερ πάλιν οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀπειρον πληθυνθέντες ⁸¹ καὶ εἰς ἄκρον πονηρίας ἐλάσαντες πύργον ⁸² ἔκτισαν κατακλισμοῦ ⁸³, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐπιβουλεύοντος αὐτοῖς. Ἦσαν δὲ πάντες μία φωνή. Νεβρώδ γὰρ ὁ γίγας, Κουσεὶ ⁸⁴ τοῦ Αἰθίοπος υἱός, προσέειπε, καὶ εἰς βρωσὶν ἀγρευῶν ἐχορήγηε ζῶα. Ὁ δὲ Ἔβερ, ὁ τοῦ Σαλᾶ υἱός, ἐπέγειν ἐνεχεχερίστο ⁸⁵ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς Βαβυλώνος, ὅ ἵσται σύγχυσις ⁸⁶ τῶν ⁸⁷ τῶν ἔργων ⁸⁸ κατέβηκε, ματαίαν τὴν ἀνάδοσιν ⁸⁹ ἐπιχειρησάντων. Οἴγαι καὶ τὴν ⁹⁰ κατασκευὴν

B II. De constructione turris.

Sembiennio post diluivium, centum duos annos natus genuit Arphaxad, et postea quingentis vixit annis, et mortuus est duos et sexcentos annos natus. Arphaxad natus centum triginta duos annos genuit Cainan et vixit postea quadringentos annos, et mortuus est aetate quingentorum triginta duorum annorum. Cainan annos natus centum triginta genuit Sale, et vixit trecentos triginta, et mortuus est quadringentos sexaginta annos. Eum pater adultum litteras edocendum curavit. Profectus Sale, ut terras externas viseret, in Chaldaeam venit ibique litterarum formas rupibus insculptas, Egegorum traditionem, reperit. Quas dum Sale scribendo imitaretur, et ipse in errorem incidit et alios in eundem induxit. Sale annos natus centum triginta genuit Heber, et postea vixit quadringentis triginta annis, et mortuus est annorum quingentorum sexaginta. Heber annum agens centesimum tricesimum quartum genuit Jectan et Phalcc. Quo tempore Heber vixit, homines supra modum aucti, extremum perversitatis fastigium attigerunt. Inde turrim cuius culmen ad caelum pertingeret aedificare praesumunt, ut diluvio sese eriperent, quasi Deus ipsos infestaret. Erant autem omnes unius linguae. Nemrod enim, gigas, Chouse Aethiopsis filius, regnabat et animalia venando capta epulis destinabat. Heber, Sale filius, turris constructionem Babylonicam curabat; sed, ut confusio adimpleretur, aedificio labante in vanum ascendere conabantur. Clarum est ens qui arcam affabre confecerant, prius navigia construxisse et navigasse in summo mari. Cum autem omnes ad

Variae lectiones et notae.

⁵⁷ καταχωσθέντα τ. Chr. ⁵⁸ Οἱ γὰρ Mon. ? ⁵⁹ Ἐπὶ δὲ τοῦ Νῶε—τοσοῦτοις συνεχομένοις κακοῖς, τῇ μ. τῇ π. τλδ. σ. τῷ πλήθει τῶν Chr. ⁶⁰ νοῦτου Chr. ⁶¹ αὐτῶν σφοδρότερον Chr. ⁶² ἀποληφθείς Mon. Aug. ?—ἀνθρώπων παρανόμων Chr. ⁶³ εἰ καὶ μηδὲν ἔπασχεν δεινόν, ἀλλ' ὄμως; Chr.— 18. ἐφ' εἰ καὶ μὴ πρότερον ἀλλ' ὅτε Chr. ⁶⁴ τῶν μελλουσῶν δ. δ. συμφορῶν Chr. ⁶⁵ 3444 (3244). ⁶⁶ Ἐν δὲ τῷ β' ἔτε: μ.—τὸν κ. Σὴμ γ. ρ' ε. ἔγ. τὴν Καϊνᾶν Leo. ⁶⁷ 3509 (2379). ⁶⁸ ἐτῶν om. O. ⁶⁹ ρλ' Gen. xi, 12. ⁷⁰ φλκ' Mon. Aug. ? ⁷¹ 3179 (2509). ⁷² ρβ' ἐγέννησε O. ⁷³ ἔτη τζ' O. ⁷⁴ γράμμασι Leo. ⁷⁵ ἐν τῷ Leo. ⁷⁶ τὴν om. O. ⁷⁷ εὐρίσκει: Leo. ⁷⁸ διακεχαραγμένων π. ἐντυχῶν, τὰ δ' ἦν O. ⁷⁹ αἱ παραδόσεις τὰ δὲ Leo. — ἔγγρ. Mon. Aug. ? ⁸⁰ αὐτῆς δὲ Mon. ⁸¹ τοῖς ἄλλοις O. ⁸² ἀτ. om. Mon. ⁸³ 5049 (2509). ⁸⁴ Ὁ δὲ Σαλᾶ γενόμενος O. ⁸⁵ υ' τρῖζ — φγ O. φλγ' Chelmealii conjectura. ⁸⁶ 2915 (2645). ⁸⁷ ἐτῶν om. O. ⁸⁸ Ἐπὶ δὲ τοῦ ἔκτισαν οἱ ἀν. πύργον κατ. O. ⁸⁹ πληθύνονται ἀριθμὸν Leo. ⁹⁰ αὐξήθέντες π. Leo. ⁹¹ ἀπ. τῶν ἐπιμηθρίων ὑδάτων Leo. ⁹² φ. δὲ αὐτοῖς πᾶσιν ἐνυπηγάχε Ν. δὲ αὐτοῖς ὁ γ. Κουσεὶ Leo, Ἰγουσε Mon. Κουε Aug. μὴ φωνῆ. Ν. δὲ ὁ γ. Κουσεὶ O. Κουε Ch. ⁹³ ἐγχεχερίστο O. ἐγχεχερίστο Leo. Εἴτα π. ἕως τοῦ ὄνους οἰκοδομαίν ἕσσ. νόσιν καὶ περὶ αὐτὸν πόλιν τὴν Βαβυλώνα, ὅ Παρ. ⁹⁴ ὦν—ἐπενοήσατο 23 om. O. ⁹⁵ ἀτελές Παρ. ⁹⁶ μ-ἀν. Παρ. ⁹⁷ κατὰ τὴν Mon. Aug. ?

turris et urbis ædificationem animum attenderent duces septuaginta duo habebant. Heber solus stolidi illorum conatus particeps non erat. Sic igitur omnium linguæ confusæ atque in septuaginta duo idiomata secundum ducum numerum abierunt. Hinc factum est ut, dum cæteri post linguarum confusionem in punishmentem disseminarentur, huic uni Deus linguam peculiarem non eripuerit. Qui igitur primariam linguam conservabant ab Heber eam Hebræam nominaverunt, Hebræi et ipsi a generis auctore appellati.

ναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν ὡς κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν, Ἑβρ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Quænam prima lingua fuerit.

Adami posteros lingua Hebraica æque ac cœvæi Abrahami ac Noemi usos fuisse jam patet. Sed secundum quoque Adam, i. e. Christum, Hebraice locutum esse, ex : Ephphata, Talitha cumi, et, Lama sabachthani, etc., clare patet. Huc firmum etiam argumentum accedunt antiquorum nomina qui linguam qua ante confusionem utebantur Hebræam fuisse attestantur. Sæpe enim solius Hebræicæ ope solutio aut interpretatio attingi potest. Sic Adam et alia multa nomina in Hebraico eoque solo idiomate positum est nomen. Quod si aliqui per ignorantiam prætenderint quod non Hebraica, sed Syriaca prima in hominum ore fuerit, Origenis eruditissimi et sapientissimi sententiam perpendant ita in librum Job commentantis : « qui, dicit, sic e libro Syriaco elucidatur. » Syriacam porro Hebraicam dialectum nuncupat quod veteres quoque Syriam Judæam et Syros Palæstinos appellabant. Quadraginta annos in turri exstruenda insumpserunt, quæ tamen imperfecta post dispersionem mansit. Deus enim, vento violento misso, humi dejecit, ejusque vestigia inter Assur et Babylonem hodie videmus. Thaleg deinde annos natus centum et viginti genuit Ragou, vixitque amplius ducentos ac novem annos et mortuus est annos natus trecentos viginti novem. Impleti sunt inde ab Adamo usque ad diluvium 2242 anni, a diluvio autem usque ad constructionem turris et ad mortem Phalec, i. e. *divisio*, 868; quam secuta est *divisio*, imo dispersio filiorum Noe et inde progeni-

Α τῆς κειρωτοῦ σαφῶς εἰδότες, πρῶτοι ἡ γὰρ, ἡ οὐκ ἐν τοῖς ὕδασι καὶ πλείον ἐπενοήσαντο ὡς. Τῶν δὲ πάντων ἐπὶ τὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς πόλεως ἐρημῶντων οἰκοδομήν, ἀρχηγούς εἶχον οὗ. Μόνος δὲ ὁ Ἑβρ οὐ συνέθετο τῇ τούτων ἀλογίστῃ ἐργασίᾳ, διὰ καὶ πάντων αἱ γλώσσαι συνεχυθῆσαν, τῶν συνεθεμιμένων εἰς οὗ γλώσσας διακριθέντων κατὰ τὴν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Καὶ εἰς ἀλληλογλωσσίαν 38 ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς δικαίας ἰσχυρῆς ἐλαυνομένων καὶ διασπασθέντων, τοῦτο μόνῃ Θεῷ οὐκ ἐστῆρησε τὴν ἀρχαίαν φωνήν. Ὅθεν οἱ ἀπομειναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν ὡς κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν, Ἑβρ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Ὅτι ὁποία ἦν ἡ ἀ γλώσσα.

B Ὅτι τῇ ὡς τῶν Ἑβραίων γλώσσῃ ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, δῆλον μὲν, καὶ ἀπὸ τούτου ὡς καὶ τοὺς ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Νόε καταγομένους καὶ χρωμένους ὡς δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ὡς, τὸν δευτέρου Ἀδάμ τὸν Χριστὸν τῇ τῶν Ἑβραίων φωνῇ κατὰ τὸν πρῶτον πάντως ὡς Ἀδάμ χρωμένον, ὡς τὸ ἐφφραθὶ, καὶ ἐταλιθὶ κοῦμι, καὶ ἐλαμά σαβαχθανὶ, καὶ τὰ ὅμοια. Καὶ μέντοι πρὸς ὡς τούτοις καὶ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἐναργῆς τεκμήριον ὡς τοῦ ταύτην εἶναι φωνῆν τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως. Ἐφ ὡς γὰρ κατ' οὐδεμίαν ἐστὶ γλώσσαν τὸ σημαίνον ἐπιλύσασθαι, καὶ ταύτη τὸ ζητούμενον ἐρμηνεύεται. Οἶον τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν λοιπῶν αἱ προσηγορίαι, δι' ἐτέρας οὐδεμιᾶς ἐρμηνεύεται ἢ εἰ μὴ διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ μόνης. Εἰ δὲ τινες ἀμαθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐ τὴν Ἑβραϊκὴν, ἀλλὰ τὴν Συριακὴν πρῶτην εἶναι γλώσσαν, ἀκουέτωσαν τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφωτάτου καὶ πολυμαθοῦς Ὀριγένους εἰς τὴν ἰστορίαν τοῦ Ἰωβ ἢ φησὶν, οὕτως ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου, καὶ ἐξ ἑ. Συριακὴν εἶπεν τὴν Ἑβραϊκὴν διὰ λεκτον, ἐπειδὴ γὰρ Συρίαν τὴν Πουδαίαν καὶ Σύρον; οἱ παλαιοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὠνόμαζον. (2) Ὁ μὲν οὖν πύργος ὠκοδομήθη ἐν ἔτεσι τεσσαράκοντα ὡς, ἐμεινεν ἡμιτελής μετὰ τὴν σύγχυσιν. Ὁ δὲ γε Θεὸς ἀνέμῳ βίαιῳ τούτου ἀνατρέπει ὡς, καὶ ἐστὶν ὡς ἀναμέσον Ἀσοῦρ καὶ Βαβυλῶνος εἰσέτι 39 φυλασσόμενα τὰ ἔτη αὐτοῦ. ὡς (3) Φαλέκ δὲ γενόμενος ἐπὶ τῶν ῥλ' ἐγέννησε τὸν Ραγαῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσεν ἔτη οὗ καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλθ'. ὡς (4) Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλισμοῦ ἔτη βσμθ' ὡς, καὶ ἀπὸ τοῦ

Varia lectiones et notæ.

ὡς πρῶτα Par. ὡς γὰρ; Mon. Aug. ὡς ἐπενοήσαν Par. ὡς et δ om. O — ἐχόντων οὗ, μ. E. Par. φασι δὲ μόνον τὸν Ἑ. διατετηρημένα τὴν. ἀ. φ. Leo. ὡς Ἑβραῖδα δὲ τὴν φωνὴν ἐκάλεσαν Leo, Ἑβραῖς Ἑβραίων Mon. et Aug. ὡς διὰ καὶ τῆς O. ὡς δῆλον μὲν καὶ ἀπὸ τούτου om. O. ὡς χρωμένους — τοῦ om. O. ὡς τοῦ Aug. Mon. ὡς Χριστὸν λέγω τῇ τῶν Ἑβρ. δῆλον κατὰ τὸν πρ. πάντων O. (πάντως B). ὡς Καὶ μέντοι καὶ πρὸς O. ὡς τεκμήριον Mon. Quod ostendit ipsa Scriptura Job dicens : Hoc interpretatus est ex Syrorum libro (Anonymus H. 851). ὡς Ἐφ — ἐπελύσασθαι 15 om. O. ὡς ἐρμηνεύεται — μόνης. Ταύτην γὰρ τὴν γλώσσαν καὶ Σ. λέγουσι ὡς ὁ πολυμαθὴς οὕτω μαρτυρεῖ Ὀριγένους ἐρμηνεύον ἐκ O. ὡς εἰπὼν τὴν Ἑβραίων O — 26 ἀνατρέπει om. O. ὡς Ἐφ ὡς ὅλα μγ' οἰκοδομηθεῖς ἔτη ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν σύγχυσιν διαφωνίας ἐ. ἢ. Leo. ὡς Ὑστέρωθι δὲ ὁ Θεὸς ἀ. τὸν πύργον ὅλον ἀν. Leo 25. ὡς καὶ ἐστὶ κεγαλακμένος ἔτη (κεγαλακμένος τὰ B?) αὐτοῦ φυλ. μόνον ἀν. A. καὶ B. ἢ ὡς? O — Nota Ἑβραῖς, Ἑβραίων. ὡς 2785 (2778). ὡς 2904 (2903). ὡς βξβ' Mon. Aug.?

κατακλυσμοῦ ἕως τῆς συγχύσεως τῆς πυργωτοῦ; Α καὶ τῆς τελευταῖας Φαλκ, ὅ ἐστι μερισμὸς, ἔτη φῆτ', ¹⁶ καὶ γίνεται διαμερισμὸς ἦτοι διασπρὰ τῶν υἱῶν Νῶε καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γεννηθέντων. Διὸ καὶ ¹⁶ μέροπος ἐκλήθησαν ἀπὸ τε τῆς μεμερισμένης φωνῆς, ἀπὸ τε τοῦ μερισμοῦ τῆς γῆς. (3) Ὁ μὲν τοι Σῆμ ἐγέννησε τὸν Ἑλάμ καὶ τὸν Ἀσοῦρ καὶ τὸν Ἀ φσῶδ καὶ τὸν Λουδί ¹⁷· ὁ δὲ Χάμ τὸν Κοῦ; καὶ τὸν Μεσρέμ καὶ τὸν Χαναάν ¹⁸· ὁ δὲ Ἰάφεθ τὸν Χάμερ ¹⁹, τὸν Μαγῶγ καὶ τὸν Θῆραν καὶ τὸν Ἰουβίαν ²⁰ καὶ τὸν Ἐλισσάν ²¹ καὶ τὸν Θόβελ καὶ τὸν Μεσδχ καὶ τὸν Μαδαι, ἀφ' οὗ ²² Μῆδοι γενόμενοι καὶ τῶν Βαβυλωνίων κρατήσαντες, ἡ χώρα (6) Μετὰ γοῦν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν τοῦ πύργου διάλυσιν μεταστέλλονται οἱ γ' υἱοὶ τοῦ Νῶε πάντα τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, καὶ διδοῦσιν αὐτοῖς ἐγγραφον τῶν τόπων τὴν κατανέμησιν, ὅπερ ²³ ἐκ τοῦ πατρὸς Νῶε παρελήφασιν, καὶ ληγάνουσιν ἐκάστῳ καὶ ταῖς ἐκάστου φυλαῖς καὶ πατριαῖς τῶν ²⁴ καὶ κλίματα καὶ χώρας καὶ νήσους καὶ ποταμοὺς ²⁵ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ἐχθεσιν.

Δ'. Περὶ τοῦ τῆς γῆς διαμερισμοῦ.

Καὶ κατακληροῦται ²⁶ τῶ μὲν πρωτοτόκῳ υἱῷ ²⁶ Νῶε Σῆμ ἀπὸ Περσίδος καὶ Βάκτρων ἕως Ἰνδικῆς καὶ Ῥινοκουρούρων τὰ πρὸς ἀνατολήν· τῶ δὲ Χάμ ἀπὸ Ῥινοκουρούρων ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς νότον· τῶ δὲ Ἰάφεθ ἀπὸ Μηδίας ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς βορρᾶν. (2) Αἱ δὲ λαχοῦσαι χώραι τῶ μὲν Σῆμ εἰσὶν αὗται· Περσίς, Βακτριανή, Ὑγκρανία, Βαβυλωνία, Κόρδυνα ²⁷, Ἀσσυρία, Μεσοποταμία, Ἀραβία ἡ ἀρχαία, **40** Ἐλυμαῖς, Ἰνδική, Ἀραβία ἡ Εὐδαίμων, Κοιλησυρία, Κομμαγήνη καὶ Φοινίκη πᾶσα καὶ ποταμὸς Εὐφράτης.

(3) Τῶ δὲ Χάμ Αἴγυπτος, Αἰθιοπία ἡ βλεπούσα κατ' Ἰνδούς, ἑτέρα Αἰθιοπία ²⁸, ὅθεν ἐκπορεύεται ὁ ποταμὸς τῶν Αἰθίοπων, Ἐρυθρὰ ²⁹ βλεπούσα κατὰ ^C ἀνατολὰς, Θηβαῖς, Λιβύη ἡ παρεκτείνουσα μέχρι Κυρήνης, Μαρμαρῖς, Σύρτις, Λιβύη ³⁰ ἄλλη, Νουμῖδια, Μασσυρῖς, Μαυριτανία ἡ κατέναντι Γαδείρων. Ἐν δὲ τοῖς ³¹ κατὰ βορρᾶν τὰ παραθαλάσσια ³² ἔχει, Κιλικίαν, Παμφυλίαν, Πισοιδίαν, Μυσίαν, Λυκαονίαν, Φρυγίαν ³³, Καβαλίαν, Λυκίαν, Καρίαν, Λυδίαν ³⁴, Βιθυνίαν, τὴν ἀρχαίαν Φρυγίαν· καὶ νήσους ³⁵ πάλιν ἔχει, Σαρδινίαν, Κρήτην, Κύπρον καὶ ποταμὸν ³⁶ τὸν καὶ Νεῖλον καλούμενον.

(4) Τῶ δὲ Ἰάφεθ Μηδία, Ἀλβανία ³⁷, Ἀρμενία μικρὰ ³⁸ καὶ μεγάλη, Καππαδοκία, Παφλαγονία,

torum. Igitur μέροπος a voce articulata et a terræ divisione appellabantur. Sem porro genuit Elam et Assur, et Arphaxad et Ludi; Cham genuit Chus et Mesrem et Chauaan; Japhet genuit Chamer, Magog et Theran et Junian et Elissan, et Thobel et Mosoch, et Madai, unde Medi Babyloniorum domini; Media vero regio ipsa proprie appellata est. Post confusione et turris dejectionem tres Noe filii posteris omnibus convocatis descriptionem topicam quam a patre nacti erant, tradiderunt, et unicuique secundum tribum et patriam regiones, insulas et flumina, ex sortilegii canone, cesserunt.

Μηδία προσηγορεύθη κυρίως καὶ φερωνυμῶς. Μετὰ γοῦν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν τοῦ πύργου διάλυσιν μεταστέλλονται οἱ γ' υἱοὶ τοῦ Νῶε πάντα τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, καὶ διδοῦσιν αὐτοῖς ἐγγραφον τῶν τόπων τὴν κατανέμησιν, ὅπερ ²³ ἐκ τοῦ πατρὸς Νῶε παρελήφασιν, καὶ ληγάνουσιν ἐκάστῳ καὶ ταῖς ἐκάστου φυλαῖς καὶ πατριαῖς τῶν ²⁴ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ἐχθεσιν.

B

IV. De distributione orbis terræ.

Ultigerunt Sem, primogenito filio Noe, quæ sunt contra orientem regiones, a Persia et Bactris usque ad Indiam et Rhinocoruram; Cham autem a Rhinocorura usque ad Gades regiones quæ sunt meridiem versus. Japhet vero a Media usque ad Gades quæ Boream spectant. Porro istæ sunt regiones quas Sem sortitus est: Persia, Bactriana, Hyrcania, Babylonia, Cordyna, Assyria, Mesopotamia, Arabia antiqua, Elimais, India, Arabia Felix, Coelestria, Cominagena et Phœnice tota, fluviusque Euphrates.

Cham autem Ægyptus, Æthiopia prospiciens contra Indos, altera Æthiopia, unde egreditur flumen Æthiopum, Erythra; prospiciens versus Orientem, Thebais, Libya, pertinens usque Cyrenen, Marixaris, Syrtis, Libya altera, Numidia, Massyris, Mauritania quæ prospicit Gades. Contra vero septentrionem littora maris habet, Ciliciam, Pamphyliam, Pisidiam, Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cabaliam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Bithyniam, antiquam Phrygiam; insuper insulas, Sardiniam, Cretam, Cyprum, et flumen qui vocatur Nilus.

Japhet autem Media, Aonia, Armenia minor et Armenia major, Cappadocia, Paphlagonia, Galatia,

Varie lectiones et notæ.

¹⁶ καὶ οὕτω γ. Ο. — ψμ' Ens. φλσ' Mon. Aug.; ἀπὸ Ἀ. ἐπὶ τὴν τοῦ φ. τελευτην ἔτη γ. Leo. ¹⁶ διόπερ καὶ Μεσρέμ Ο. ¹⁷ Δὸδ Aug. om. Par. ¹⁸ καὶ τὸν Φουδ καὶ τὸν Χανάν. Ὁ δὲ Ἰάφεθ τὸν Γάμερ καὶ τὸν Μ. ¹⁹ Γάμερ καὶ Par. ²⁰ Ἰωίαν Par. ²¹ καὶ τὸν Ἑλ. om. Ο. ²² ὤνπερ Par. — Καὶ συγγ. Par. ²³ ἦνπερ Ο, ὅπως Ρ'. ²⁴ τόποι. ²⁵ χώραι καὶ νῆσοι καὶ ποταμοὶ Leo. et Par. ²⁶ κατακληροῦνται. ²⁷ υἱῶν Par. et Ima subscr. ²⁸ Κορδύνα Ο, Κορδυαία Chilmead. — Κ. δύνη Leo. ²⁹ Ἀ. ἔτ. Par. ³⁰ ἡ Leo et Par. θάλασσα? ³¹ ἡ Par., Α. ἡ ἀπὸ ποταμῶς παρεκτείνουσα μέχρις ἀκρας Σύρτιος; Νουμ. Μ. Μ. ἡ παρεκτείνουσα μέχρις Ἑρακλειωτικῶν στηλῶν κ. Γ'. Ἐχει δὲ ἐν τοῖς κατέναντι β. Leo. ³² ταῖς Mon. Aug. ³³ κατὰ θάλασσαν Ο—κατὰ θάλασσαν Leo, Par. ³⁴ Φ. καὶ Μαλίαν Aug. Mon.? —Φρυγίαν καὶ Μαλίαν Ο. Φ. Καμαλίαν Chilmead. ³⁵ Μυσίαν ἄλλην, Τρωάδα, Αἰωλίδα Leo, Par. ³⁶ καὶ ν. ὁμοίως Σαρδινίαν Ο. ³⁷ ποταμὸν Γεϊῶν τὸν Ο—π. Γηῶν τὸν κ. Ν. Leo, Par. ³⁸ Ἀμαζονίς Leo. ³⁹ ἡ μ. Par. τε Leo.

Colchis, Bosphorus, Meotis, Derbis, Sarmatia, A Galatia, Κολχίς, Βόσπορος, Μαυώτις, Δερβίς, Ταυριανίς, Μολοσσίς, Θεσσαλία, Λοκρίς, Βοιωτία, Αιτωλία, Ἀττική, Ἀχαΐα, Πελοπόννησος, Arcadia, Epirus, Illyria, Lychuitis, Adriaca, ex qua Adriaticum mare. Habet quoque insulas Britanniam, Siciliam, Sabaam, Rhodem, Chium, Lesbum, Cythera, Zacynthum, Cephaloniam, Ithacam, Coreyram, et partem Asie quamdam, dictam Ioniam, et flumen Tigrim, quod dividit Mediam a Babylonia. His ergo regionibus sorte divisus, videns Chanaan, filius Cham, regionem juxta Libanum, quod esset bona et fertilis et valde alia ac sui ipsius terra, vi occupavit eam et haeredes Sem ejecit ex illa, sicque universa terra nomine Chanaan appellata est, sed tandem postea justus Judex illis Sem illam tradidit per Jesum filium Nave, sicut praenuntiaverat Abraham : justus enim Dominus, et justitias dilexit.

ταῦτα τοῖς ἐκ τοῦ Σὴμ υἱοῖς ἀπέδωκεν αὐτὴν διὰ ἐπιγγεῖλατο. Δίκαιος γὰρ ὁ Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν.

Σαρματίας, Ταυριανίς, Μολοσσίς, Θεσσαλία, Λοκρίς, Βοιωτία, Αιτωλία, Ἀττική, Ἀχαΐα, Πελοπόννησος, ἡ καλουμένη Πελοπόννησος, Ἀρκαδία, Ἠπειρώτις, Ἰλλυρίς, Λυχνίτις, Ἀδριακὴ, ἐξ ἧς τὸ Ἀδριακὸν πελάγος. Ἔχει καὶ νήσους, Βρετανίαν, Σικελίαν, Εὐβοίαν, Ρόδον, Χίον, Λέσβον, Κυθῆρον, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Κόρυραν καὶ μέρος τι τῆς Ἀσίας, τὴν καλουμένην Ἰωνίαν, καὶ ποταμὸν Τίγριν, τὸν διορίζοντα μεταξὺ Μεδίας καὶ Βαβυλωνίας. (5) Τούτων οὖν κληροδοτηθέντων, ὁ τοῦ Χάμ υἱὸς Χαναάν ἰδὼν τὴν κρῆς τῷ Λιβάνῳ γῆν, ὅτι ἀγαθὴ τε καὶ εὐφορὸς καὶ κατὰ πλὴν τῆς ἐκείνου διαλλάττουσα γῆς, τυρηνικῶς καθήρπασεν αὐτὴν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Σὴμ κληρονόμους· ἐξήλασεν, καὶ οὕτως πᾶσα ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Χαναάν προσαγορεύεται. Κάνεσθῆεν τῶν οὖν ὁ δίκαιος κρείττης μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καθὼς καὶ τῷ Ἀβραάμ προ-

Rem autem centum triginta duo annos aetate genuit Sarug, et postea vixit annos ducentos et septem, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta novem anni. Sarug autem cum vixisset annos centum et triginta, genuit Nabor, et postea vixit annos ducentos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta anni. Idem primus paganorum ritibus originem dedit propter veteres bellatores et duces et quicumque aliquid virtute praeclarum et memoria dignum fecerant, quos statuis et columnis decoraverunt, utpote qui egregium aliquid fecerant. Sed posterii, majorum mentem ignorant, qui illos ut progenitores et bonarum rerum inventores coluerant, memoriae solius gratia, tanquam deos honoraverunt, et sacrificaverunt illis, non vero pro hominibus mortalibus habuerunt, quorum impietatem Salomon infamat dicens : « Qui paulo ante tanquam homo honoratus fuerat, nunc Deum aestimaverunt. » Clarus autem et fensus istorum amentiam et impietatem arguens magnus Athanasius sic loquitur : « Marcida igitur tali illorum cogitatione visa, necesse fuit veritatem splendescere ecclesiasticae cognitionis. Non enim malam a Deo,

Ἐργαῦ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλβ' ἐγέννησεν τὸν Σερούχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη εζ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ελδ'. (7) Σερούχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ', ἐγέννησεν τὸν Ναχώρ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ε', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ελ', ὅς πρῶτος ἤρξατο τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος : ἐκ τούτων κἀλαὶ γενόμενός τε παλαιὸς καὶ ἡγεμόνας καὶ πρᾶξιαντάς τε ἀνδρείων, ἀρετῆς καὶ μνήμης· ἔξισον, οὐδ' ἀνδρείας στηλῶν ἐτίμησαν, ὡς ἀγαθὸν τι πεπραχότα. Οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνώμην, ὅτι ὡς προκάτορας καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἐπισητάς ἐτίμησαν μνήμης μόνον χάριν, οὕτως ὡς θεοὺς ἐτίμησαν, καὶ ἔθουσαν αὐτοῖς, καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπους θνητοῦ γενόμενους. Ὡς τὴν ἀσέβειαν Σολομῶν στηλιτεύει, φάσκων : « Τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον οὖν εἰς εὐθεσμία ἐλογίζαντο. » (8) Σαφέστερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον τὴν κεράνοιαν τούτων καὶ ἀθεῖαν ἐλέγγων ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιαύτη φησὶ : « Σαθρὰς τῶν οὖν τῆς τοιαύτης αὐτῶν δουρίας φαινομένης, ἀνάγκη τὴν ἀλήθειαν διαλέμπτειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαγωγῆς. Οὕτως γὰρ τὸ κακὸν παρὰ Θεοῦ, οὕτως ἐν τῷ Θεῷ οὐτε μὴ οὐσία τε; ἔστιν, ἀλλ' ἄνθρωποι κατὰ στέρησιν τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας »

Variae lectiones et notae.

Ῥοσπὸρη Leo, Par. Ἀίρβη O. Βασταρτίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία Leo, Par. — Βασταρτίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία, Δαλματία O. Μολοσσοί Par. Μολοσσίς Leo. Πιλληνίς δὲ καὶ Π. Par. καὶ Par. δὲ Leo, Par. Κόρυραν H. ἡ καλουμένη Ἰωνία Leo, τῆς καλουμένης Ἰωνίας; Aug. Mon. ? Βαβυλώνος Leo, Par. T. οὖν τῶν (οὕτω) κλ. O, P. — T. οὕτω κληροδοθέντων Par. ὡς ἀγαθὴ O. τί ἐστὶ Par. Leo. διαλλάττουσας Mon. Aug. ? κλήρου; O. πᾶσα γῆ Par. προσηγορεύεται O. — προσηγορεύθη Leo, προσηγόρευτο. K. τ. ὁ δ. κρ. μ. τ. τοῖς; P. — υἱὸς Γῆλ ἀπ. O. — Καντ. ὁ δ. κρ. τοῖς; P. r. Ἐβραῖμ Par. — Ἐβραῖμ P., Ἰσραὴλ P. 2635 (2905). 2525 (3255). E. γ. Par. Leo. — τ. ἡ ἡγ. ἡ π. Par. ἡ π. ἡ ἡγ. καὶ τι κρ. Cod. 81, 15 — τι ἀγαθὸν καὶ μν. Par. ἐτίμησεν Par. πρόπατρας Mon. Aug. ? γεγενομένους, γεγενημένους. οὖν. s. Sap. xiv, 20. Oratio e. gentes l. A. ὅ ζει τὲ x. οὐ π. Θεοῦ οὐδὲ ἐν Θεῷ οὐτε ἐξ ἀρχῆς γέγονεν. ὁ. ὁ. τ. εἰς. αὐτοῦ Ath. τὴν Mon. Aug. ? — στ. τοῦ x. Mon. Aug. ταυτοῖς Ath.

ἐπινοεῖν ἤρξαντο, καὶ ἅμα πραττεῖν ⁶⁷ τὰ οὐκ ὄντα **A** nec in Deo, neque essentia quædam est, sed homines, boni notione privati, comminisci cœperunt et facere simul quæ non sunt et quæcunque volebant. Veluti enim si quis, sole lucente, nictans, caliginem inquirat, et cæterum, in tenebris errans et obambulans, offendit, sæpe paulatim progreditur, putans non esse tenebras sed lucem, ita quoque hominum anima oculum intelligentiæ claudens, per quem Deum cernere potest, mala sibi inquisivit. — « Facta est enim ad videndum Deum et ut illuminator ab ipso; ipsa autem pro immortalis Deo mortalia opera tenebrarum exquisivit, sicut scriptum est: « Deus fecit hominem rectum, ipse autem exquisivit quæstiones multas. »

(9) Ἐπεὶ οὖν ὡς περ μανέντες οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἐπενόησαν, οὕτω καὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἑαυτοῖς ἀνεπέλασαντο. Ὡς γὰρ πάλιν εἴ τις εἰς βυθὸν καταδύς μηκέτι μὲν βλέπει τὸ φῶς μήτε τὰ ἐν τῷ φωτὶ φαινόμενα, διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάτω νεῦμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπίχυσιν, μόνα δὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ αἰσθόμενα, νομίζει μηδὲν εἶναι πλεονέκτων· οὕτω δὲ καὶ οἱ πάλαι τῶν ἀνθρώπων καταδύντες εἰς τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας καὶ φαντασίας, κἀντεῦθεν ἐπιλαθόμενοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνοίας τε καὶ δόξης, τὰ φαινόμενα θεοῦς ἀνετυπώσαντο, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα. Καὶ ὡς περ, κατὰ τὸ λεχθὲν παράδειγμα, οἱ εἰς βυθὸν καταδύμενοι, ὅσον ἐπικαταβαίνουσι, τοσοῦτ' ἄλλοι τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτατα βλέπουσιν, οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων κέκουθε γένο·. Οὐ γὰρ ἀπλήν ἔσχε ⁷⁰ τὴν πλάνην καὶ τὴν εἰδωλολατρίαν, οὐδὲ ἀφ' ὧν ἤρξαντο, ἐν τούτοις διέμειναν· ἀλλ' ὅσον τοῖς προτέροις ἐνεχειρίζον, τοσοῦτον ἑαυτοῖς καινοτέροις ἐφεύρισκον τὰς δεισιδαιμονίας, μηδὲν ἄκορον τῶν πρώτων κακῶν λαμβάνοντες. (10) Ἐπικαταβαίνοντες γὰρ λοιπὸν ταῖς ἐνοίαις καὶ τοῖς λογισμοῖς οἱ ἄνθρωποι, ὡρανῶ καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τε καὶ δόξαν ἀνέθησαν. Εἶτα πάλιν τοῖς σκοτεινοῖς λογισμοῖς ἐπικαταβαίνοντες, αἰθέρα καὶ αἴρα καὶ τὰ ἐν τῷ αἴρι θεοῦ προσηγόρευσαν. Προβαίνοντες δὲ τοῖς κακοῖς, ἤδη καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ εἰς ἀρχὰς τοῦ σώματος ἡμῶν συστάστω, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν οὐσίαν, θεοῦ ἀνύμνησαν. (11) Οἱ δὲ γε τελευταῖοι ⁷¹ τὴν ἀσίθειαν καὶ ἀνθρώπου τοῦς μὲν ἐτι **43** ζῶντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ θάνατον θεοῦ ἐκάλεσαν. (12) Καὶ οὐ μόνον εἰς ἀνθρώπου καὶ κτήνη καὶ ἔρπετά, χερσαῖά τε καὶ ἐνυδρά, τὴν τοῦ Θεοῦ προσηγορίαν μετήγαγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μηδ' ὄλω; ὄντα ἢ φαι-

B Quoniam ergo, quasi amentes, homines malitiam, quæ non est, excogitaverunt, ita et deos qui non sunt sibi inveniunt; sicut enim etiam aliquis in profundum demersus, amplius non jam lumen videt, neque ea quæ in lumine apparent, propter nutum oculorum suorum ad ima et in aqua immersionem, sola autem quæ in gurgite sunt sentiens, reputat nihil esse præter ea; sic olim homines demersi in carnis concupiscentias et species, et ideo cogitatione et opinione de Deo ex illorum mente sublata, visiblem deos imaginati sunt creaturam adorantes loco Creatoris. Et quemadmodum, juxta citatum exemplum, qui in gurgitem demersi sunt, quo magis descendunt, eo magis tenebrosiora et profundiora vident, sic etiam hominum genus expertum est non enim simplicem errorem habuerunt et idololatriam, neque a quibus inceperant in his perseveraverunt, sed quo peiores fiebant prioribus, eo magis novas inveniebant substitutiones, ex primis malis nihil integrum sumentes. Descendentes enim postea cogitationibus et quæstionibus, cælo, soli, lunæ et astris Dei honorem et gloriam homines tribuerunt. Deinde rursus tenebrosas rationationibus descendentes æthera et æra et quæ in aere sunt deos appellaverunt. Procedentes autem in malis, jam elementa et principia constitutionis corporis nostri, calorem et humorem et siccitatem deos celebraverunt. Quorum vero major impletas, homines quoque, vel vivos adhuc, vel post mortem deos vocaverunt. Et non solum ad homines et jumenta et reptilia, terrestriæque et aquaticæ, Dei appellationem transtulerunt, sed etiam ad ea quæ non erant nec videbantur ipsam impietatem averteutes visi sunt; rationalia enim irrationabilibus permiscentes et natura dissimilia connectentes deos opinati sunt. Tales sunt apud Ægyptios cynocephali

C profundiora vident, sic etiam hominum genus expertum est non enim simplicem errorem habuerunt et idololatriam, neque a quibus inceperant in his perseveraverunt, sed quo peiores fiebant prioribus, eo magis novas inveniebant substitutiones, ex primis malis nihil integrum sumentes. Descendentes enim postea cogitationibus et quæstionibus, cælo, soli, lunæ et astris Dei honorem et gloriam homines tribuerunt. Deinde rursus tenebrosas rationationibus descendentes æthera et æra et quæ in aere sunt deos appellaverunt. Procedentes autem in malis, jam elementa et principia constitutionis corporis nostri, calorem et humorem et siccitatem deos celebraverunt. Quorum vero major impletas, homines quoque, vel vivos adhuc, vel post mortem deos vocaverunt. Et non solum ad homines et jumenta et reptilia, terrestriæque et aquaticæ, Dei appellationem transtulerunt, sed etiam ad ea quæ non erant nec videbantur ipsam impietatem averteutes visi sunt; rationalia enim irrationabilibus permiscentes et natura dissimilia connectentes deos opinati sunt. Tales sunt apud Ægyptios cynocephali

Varie lectiones et notæ.

⁶⁶ καὶ ἀναπλάστειν. ⁶⁷ βούλων·αι. ⁶⁸ Ὡς γὰρ Ath. ⁶⁹ ἢ τοῦ Mon. Aug. ? τοῦ ἡ? ⁷⁰ καὶ πάλιν· τῆς γῆς τῷ φωτὶ τούτου καταλαμπόμενῃ; Ath. ⁷¹ ἐαυτῷ Ath. — ἐπινοῆ Ath. ⁷² ὡς Ath. ⁷³ περιπατῆ πίπτων καὶ κατὰ κρημνῶν ὑπάγων ν. οὐκ ἔ. φῶς ἄ. σκ. δοκῶν γὰρ βλέπειν, οὐδ' ὄλω; ὄρα, οὕτω Ath. ⁷⁴ καμύουσα τὸν δ. Ath. ⁷⁵ φθ. καὶ τὸ σκότος εἰς. Ath. ⁷⁶ ὡς που τὸ πνεῦμα ἐγγράφως φησὶν Ath. Eccl. vii, 29. ⁷⁷ ἔσχον? ⁷⁸ τελευταῖοι Aug. Mon. ?

et ophiocephali et gnocephali, et apud Libes, Acriocephalus, et dicta in fabulis figmenta, Scylla et Charybdis et hippocentaurus et hirco cervus; longius provehentes impietatem, voluptatem quoque et cupidinem pro Deo coluerunt, et Veneris nomine adoraverunt.

πλάσματα, ἢ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις καὶ ἰπποκένταυρος⁷⁹, καὶ τραγέλαφος, ἐπιτείνοντες⁸⁰ τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὴν ἠθροῦν τε καὶ ἐπιθυμίαν⁸¹ θεοποιήσαντες, ἣν δὲ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες⁸² προσεκύνησαν.

Præterea reges suos vel ad honorem antecedentium regum, vel ob imperii ipsorum formidinem tanquam deos honoraverunt, ut in Creta Jupiter cultus est, et in Arcadia Mercurius, et in India Bacchus, et in Egypto Isis et Osiris, et nunc Adriani, Romanorum imperatoris, puer Antinous. Cum enim Adrianus in Ægypto versaretur et defunctum vidisset, libidinis ministrum, Antinoum, jussit ut istum venerarentur, velut scilicet etiam post mortem amore captus pueri, præ nimia impietate et furore. Etiam qui apud Græcos celebrati sunt dii, Jupiterque et Neptunus et Apollo et Vulcanus et Mercurius, et inter feminas Juno et Ceres et Minerva et Diana per decreta divinis affecti sunt honoribus. Ideo istas superstitiones et inventa convincit Scriptura sacra dicens: « Initium perversitatis exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. At vanitas hominum intravit in mundum; et ideo brevis illorum finis est factus, acerbum enim luctu dolens pater, sibi erepti filii fecit imaginein, et illum, qui mortuus fuerat, tanquam viventem coluit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia, deinde tempore convalescens iniqua consuetudo tanquam lex custodita est, et tyrannorum imperiis colebantur sculptilia. » — « Et hoc fuit vitæ tanquam insidiæ, quoniam aut calamitati aut regibus deservientes homines, singulare nomen lapidibus et liguis imposuerunt. »

Deinde istorum falsorum deorum præcones et vates, poetæque et historici non simpliciter esse deos solummodo scripserunt, sed etiam factorum ad argumentum impietatis et obscenæ agendi rationis prodiderunt. Enimvero impudicos amores et voluptates Jovis et puerorum stuprationes et aliorum invidiam circa feminas et timores et

A νόμους τὴν αὐτὴν δυσσεβεῖαν ἐξωκεῖλαντες ἐπιτείνοντες⁸⁰ λογικὰ γὰρ ἀλόγοις ἐπιμίξαντες καὶ ἀνόμοια τῇ φύσει ἐνειράντες ὡς θεοὺς ἐδόξασαν. Οἱ οὖν εἰσὶν οἱ παρ' Αἰγυπτίους κυνοκέφαλοι καὶ οφιοκέφαλοι [καὶ ονοκέφαλοι, καὶ ὁ παρὰ Λίβους κριοκέφαλος], καὶ παρὰ τοῖς μυθίοις⁷⁹ τὰ λεγόμενα

(13) Καὶ μάντιοι καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας διὰ τιμὴν τῶν ἀρχάντων ἢ διὰ φόβον τῆς αὐτῶν τυραννίδος ὡς θεοὺς ἐτίμησαν· ὡσπερ ὁ ἐν Κρήτῃ Ζεὺς τετίμηται, καὶ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ Ἑρμῆς, καὶ ὁ ἐν Ἰνδίᾳ Διόνυσος, καὶ ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσις καὶ Ὀσίρις, καὶ ὁ νῦν Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παῖς Ἀντίνος. Ἐπιδημήσας γὰρ [Ἀδριανὸς] ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τελευτήσαντα ἰδὼν τὸν τῆς ἡδονῆς ὑπέρτερον Ἀντίνου, ἐκέλευσε θρησκείεσθαι τοῦτον, ἅτε δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἱρῶν τοῦ παιδός, δι' ὑπερβολοῦσαν ἀσέβειάν τε καὶ οἰστηρλασίαν. Καὶ γὰρ οἱ παρ' Ἑλλήσι διασθεθορήμενοι θεοὶ, Ζεὺς τε καὶ Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἥφαιστος καὶ Ἑρμῆς, καὶ ἐν θηλείαις Ἥρα καὶ Δῆμητρα καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρτεμις⁸⁰ διαταγαῖς ἐκρίθησαν θεοποιεῖσθαι. (14) Διὸ δὴ ταύτας καὶ εἰδωλομανίας καὶ ἀφειρέσεις ἢ θεῖα Γραφή θριαμβεύουσα οὕτω φάσκει· « Ἀρχὴ πονηρίας⁸¹ ἐπίνοια εἰδῶλων· εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. Οὐτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὐτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. Κενοδοξία⁸² δὲ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ⁸³ τοῦτο καὶ σύντομον αὐτῶν ἐπεισῆθη τὸ τέλος. Ἄωρον γὰρ πένθει τραχόμενος πατήρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τὸν ποτε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς ζῶντα ἐτίμησε καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. Εἶτα κρόνον κρατηθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη καὶ τῶν τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκείετο τὰ γλυπτὰ. » — « Καὶ τοῦτο γέγονε⁸⁴ ὡς βίβλῳ ὡς ἐνεδρον, ὅτι ἡ συμφορὰ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθησαν. »

(15) Εἶτα τοίνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθειῶν κήρυκες καὶ μάντιες ποιηταὶ τε καὶ συγγραφεῖς οὐχ ἀπλῶς εἶναι θεοὺς μόνον ἔγραψαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς ἐλεγχόν τε ἀσέβειας καὶ αἰσχροποιοῦ πολιτείας ἀνέγραψαν. Καὶ γὰρ τοὺς ἀκολάστους ἔρωτας καὶ ἀσελείας τοῦ Διὸς καὶ παιδοφθορίας καὶ τῶν ἄλλων ζηλοτυπίας πρὸς ἡδο-

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁷ οἷον Παρ. — οὐκ. καὶ ὁ. καὶ ὁ π. Α. κρ. Παρ. — Οἱ εἰσὶ παρ' Αἰγυπτίων κ. καὶ ὄνοκ. καὶ ὁ π. Ἰβου κρ. Β'. ⁷⁸ μυθοί; Παρ. — καὶ τὰ λ. πλ. π. τ. μυθοί; Β'. ⁷⁹ οἱ ἰπποκένταυροι. Ἐκ. Παρ. — ἰππ. ὑποτείνοντες Β'. ⁸⁰ δὲ Παρ. ⁸¹ θ. ἡδὴ καὶ Παρ. ⁸² καλοῦντες Β'. ⁸³ Αἰγ. ἰαρός Ἰσοῦρης καὶ ὁ νῦν Ἀδριανὸς βασιλεὺς Ῥ. π. Ἀ. Ἐκ. γὰρ Ἀδ. Β'. — e Justino M. Ap. l. 29. ⁸⁴ ἡδονῆς αὐτοῦ ὑπέρτερον Β'. ⁸⁵ δι' ὑπ. ἀσεβειάν τε καὶ ο. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ Β'. ⁸⁶ Ἄρτεμις, ὅτι καὶ τὰς αἰσχρὰς πράξεις τῶν αὐτῶν θεῶν καὶ ἄκοντες πρὸς ἐλεγχόν αὐτῶν ἀνεγράφοντο (Epitome 20 lineatum usque ad 44, 11 ἀνθρώπων) Β'. ⁸⁷ πορευτά; Σαρ. xiv, 12. ⁸⁸ Κ. γὰρ Σαρ. 14. ⁸⁹ Καὶ δὲ τ. τέλος; ἐκ. Σαρ. ⁹⁰ ἐγένετο τῷ βίβλῳ εἰς ἐν. Σαρ. xiv, 21.

νῆν ἰῶν θηλειῶν, καὶ φόβου καὶ δειλίας καὶ τὰς ἄλλας κακίας οὐδέτερον, καὶ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ὡς οὐ μόνον περὶ θεῶν διηγούνται, ἀλλ' οὐδὲ περὶ σιμωνῶν ἀνθρώπων. Ἐκ μὲν γὰρ Διὸς ἡ τὴν παιδοφθορίαν καὶ τὴν μοιχείαν, ἐκ δὲ Ἀφροδίτης τὴν πορνείαν ἡ καὶ ἡ ἐκ μὲν Ῥέας τὴν ἀσέλγειαν· ἐκ ἡ δὲ Ἄρεως τοὺς φόνους, ἐκ ἡ Διονύσου τὴν οἰνοφυγίαν καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα ἡ τοιαῦτά φασιν τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι. Ἄλλ' οὐκ ἀδελφον ἡ τοῖς νοῦν ἔχουσιν, ὅτι παρὰ γνώμην εἰρήκασιν τὰ τούτων πάθη καὶ τὰς ἀσχετίαι· πράξεις ἡ. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἀκοιωνήτητον προσηγορίαν καὶ τιμὴν τοῖς οὐκ οὖσιν θεοῖς, ἀλλ' ἀνθρώποις θνητοῖς ἐσπούδαζον ἀναθεῖναι, τούτου χάριν καὶ ἀκοντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἠναγκάσθησαν τὰ τούτων παθήματα παρὸς ἑλεγχον τοῦ μὴ θεοῦς αὐτοὺς εἶναι, ἀλλ' ἐμπαθεῖς ἀνθρώπων. Ἀλλὰ φασὶν οἱ τῆς πλάνης δεδουλωμένοι· εἰδὶα τούτου θεοῦς αὐτοὺς ἠγούμεθα, ὅτι τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι γέγονασιν. Ζεὺς μὲν γὰρ λέγεται πλαστικὴν τέχνην ἔξευρξάναι, Ποσειδῶν δὲ κυβερνητικὴν ἡ, Ἥφαιστος ἡ μὲν τὴν χαλκευτικὴν, Ἀσκληπιὸς δὲ τὴν ἰατρικὴν, καὶ Ἀπόλλων ἡ τὴν μουσικὴν, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν τὴν ὑφαντικὴν, Ἄρτεμις δὲ τὴν κυνηγητικὴν, καὶ Ἥρα μὲν στολισμὸν ἡ, Δημήτηρ δὲ γεωργίαν καὶ ἄλλοι ἄλλας. (15) Οὐκοῦν εἰ διὰ τὰς τῶν τεχνῶν εὐρέσεις θεοὺς αὐτοὺς ἔξιον ἀναγορεύεσθαι, δεόν καὶ τοὺς ἄλλων τεχνῶν εὐρέτας οὕτως ὀνομάζεσθαι; Γράμματα μὲν γὰρ Φοῖνικες εὗρον, ποίησιν δὲ ἱρωικὴν Ὀμηρος, καὶ ἐπαινετικὴν μὲν Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ἡ, ῥητορικὴν δὲ Κόραξ ὁ Συρακούσιος, καὶ μελισσοῦν μὲν καρπὸν ὁ Ἀριστοτέλης ἡ, σίτου δὲ σπόρον καὶ κριθῆς Τριπτόλεμος· καὶ νόμους μὲν Λυκούργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σύνταξιν καὶ ἀριθμὸν ἡ καὶ μέτρα καὶ σταθμῖα Παλαμήδης ἐφεῦρε, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῶν βίω τῶν ἀνθρώπων ἐπηγγείλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ἱστορησάντων μαρτυρίαν.

(16) Ἄλλ' εὐθελος ἡ τούτων παράνοια, ὅτι περὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις φθαρτοῖς προσήψαν τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετραπόδοις, καὶ ἔρπετοις, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν παθῶν αὐτῶν καὶ μανιώδη λύσσα. (17) Περὶ ὧν φησὶν ὁ Ἀπόστολος· Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράθησαν, καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου ἐν ὁμοιώματι εἰκόνας φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετῶν· διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ

ignaviam et cætera malitiæ genera narrando seipso tantum arguunt, quod non solum de diis ista narran., sed ne quidem de viris gravibus. A Jove enim puerorum stuprationes et adulterium, a Venere scortationem, a Rheâ lasciviam, a Martie homicidia, a Baccho vinolentiam, et ab aliis alia similia originem cepisse dicunt. Sed haud prudentibus clarum est invitos illos istorum narrasse cupiditates et turpia facta. Quam enim incommunicabile Dei nomen et honorem divinum non vero quidem diis, sed hominibus mortalibus satagerent imponere, ideo et inviti a veritate coacti sunt istorum libidines exponere ad demonstrandum ipsos non esse deos, sed homines affectibus deditos. Sed dicunt qui errori addicti sunt : « Idcirco illos deos putamus, quia hominibus utiles fuerunt. Jupiter enim artem plasticam, Neptunus gubernandi, Vulcanus artem ærariam, Asclepius medicinam, Apollo musicen, Minerva artem textoriam, Diana venatoriam, Juno ornamentariam, Ceres agriculturam, alii alias invenisse traduntur. » Igitur si ob artium inventiones deos ipsos decet vocari, oportetne etiam aliarum artium inventores ita nominari? Litteras enim Phœnices invenerunt, poesim heroicam Homerus, dialecticen Zeno Eleates, rhetoricen Corax Syracusanus, apium fructuum Aristoteles, Triptolemus frumenti sationem et hordei, leges Lycurgus Spartanus et Solou Atheniensis; litterarum autem ordinationem et numerum, mensurasque et stateras Palamedes invenit, et alii alia vitæ hominum varie utilia indicaverunt, juxta historicorum testimonium.

Sed evidens illorum amentia, quia non solum mortalibus hominibus Dei nomen et gloriam attribuerunt, sed etiam volueribus, quadrupedibus reptilibusque, et varios effectus suos et insanum furrorem. De quibus Apostolus ait : « Evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum : dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propterea tradidit illos Deus in passionem ignominiz. » Uno

Variæ lectiones et notæ.

ἡ γὰρ τοῦ Δ. Β'. ἡ πορνείαν, ἐκ Π. δὲ τὴν ἀσ. καὶ ἐκ τοῦ Ἀ. τ. φ. καὶ ἐκ Β'. ἡ καὶ μὲν Π' καὶ ἐξ Ἀ. ἡ καὶ ἐκ Δ. Παρ. ἡ ἄλλα πρὸς ἑλεγχον Β'. ἡ ἀδελφον Παρ. ἡ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσεβείας· καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νεῖλου ἐσέθοντο ὡς τὴν χώραν αὐτῶν ἀρδεῦον, τὸν δὲ βοῦν ἐβειποιούντο ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελούντα καὶ τὴν τροφήν πορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρήσιν, κ. τ. λ. Παρ. ἡ κυβερν. Hucusque e codd. Mon. et Aug. cum Παρ. 1705 col. lat. Quæ sequuntur sunt e codice Mosquensi, qui incipit νετικῆς Ἠφ., κ. τ. λ. cf. Glycam 244, 22-245, 21. ἡ Ἥφαιστος; δὲ τὴν γ. Ἀσκληπιὸς τὴν Β'. ἡ καὶ Ἀπόλλων Ι. καὶ ὁ Ἀπόλλων cod. ut Β'. ἡ μὲν τὸν στολισμὸν Β'. ἡ Ζ. ὁ Ἐλεάτων cod. — Ἐλεάτης Β'. ἡ ὁ Ἀρισταί; Β', sed p. 194 ὁ Ἀριστοτέλης — ἀριθμοῦς Β' — ἀριθμ. cod. — ἔτι παρ' ἄλλοις Β'—ἄλλων θεῶν γενομένων γίνονται Β'. ἡ τράγον, καὶ τούτους ἄλλοι Β'

verbo, omnium qui in idola insanierunt discrepans est opinio et cultus, nec eadem apud ipsos inveniuntur. Et jure quidem; illud enim non parvum argumentum est impietatis eorum. Cum enim varii et multi sint in quacumque regione dii, altero alterius deum tollente, tolluntur omnes. Etenim qui apud alios dii coluntur, ils qui apud alios dicuntur dii immolantur et sacrificantur. Ægyptii Apim vitulum venerantur et Mendesium hircum, quos quidem alii Jovi immolant; Libyi oves adorant, et ab aliis oves ad victimam jugulantur. Indi Bacchum colunt symbolice ipsum vinum appellantes, et alii istud libant; alii vero flumina et fontes, et præcipue Ægyptii aquam pluris fecerunt et deum declaraverunt. Apud eosdem tantum super omnes gentes superabundavit insanus idolorum cultus, ut non solum boves et hircos, canes et simias adorarent, sed et alia et cepas et multa vilia olera deos vocarent et adorarent præ nimia impietate. Et aquam quidem Nili venerabantur, utpote quæ regionem ipsorum irrigabat; bovem autem divinis affliciebant honoribus; ut agriculturam exsequenter et alimentam parantem; hircum vero et oves ob earum utilitatem; cæteras abominationes, canesque et simias, et marinas bestias et alia absurda animalia et olera colebant, eo quod salutem præbebant tempore exitii Pharaonis. Quando enim iste Israellem persequens submersus est, unusquisque illud propter quod impeditus fuerat ne Pharaonem sequeretur, et cujus occasione salvus evaserat, illud, inquam, divino affectu honore, dicens: « Deus meus factus es hodie præsertim, per quem salvus non perii cum Pharaone, impeditus ista providentia. » τίσθη, ἕκαστος περὶ τὴν ἀπησχολίσθη, μὴ ἐξακολούθησας τῷ Φαραῶν καὶ περισωθεὶς, τοῦτο θεοποιήσας λέγων· « θεός μου γέγονας σήμερον μάλιστα, δι' οὗ καὶ σωθεὶς οὐ συναπόλωμην τῷ Φαραῶν, κωλυθεὶς διὰ τῆς τούτου προνοίας. »

Post tempus igitur, et juxta justam periodum, Ægyptiis nascebatur bos, habens signa quædam super lingua et in cauda, quibus dignoscebatur Apis sive deus esse; unde festum celebrabant, quasi deus inter eos mansurus advenisset, et bovi lautum in præsepi apponebant convivium, ita deum suum epulis celebrantes. Similiter et hircum venerabantur, quem Mendem vocabant, et juxta linguam suam tanquam consecratum aiebant genitrali virtuti, cujus hirci templum exstibat, in quo statua erat hircinis cruribus, erecta verenda habens.

θεός εἰς πάθος ἀτιμίας. (18) Καὶ ὅμως τῶν ἐν εἰδωλοῖς μανέντων πάντων διάφορός ἐστιν ἡ δόξα καὶ ἡ θρησκεία, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτοῖς εὐρίσκεται. Καὶ εἰκότως· τοῦτο γὰρ οὐ μικρὸς ἑλεγχός ἐστι τῆς αὐτῶν ἀθεότητος· διαφόρων γὰρ ὄντων καὶ πολλῶν κατὰ χώραν θεῶν, τοῦ ἑτέρου τὸν τοῦ ἑτέρου θεοῦ ἀναιροῦντος, οἱ πάντες ἀναιροῦνται· καὶ γὰρ οἱ παρ' ἄλλοις νομιζόμενοι θεοὶ τῶν παρ' ἄλλων λεγομένων θεῶν γίνονται σπονδαὶ καὶ θυσίαι. Αἰγύπτιοι μὲν τὸν Ἄπιον βοῦν μόσχον ὄντα σέβουσι καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, τοὺτους δὲ ἄλλοι τῷ Διὶ θύουσιν. Αἰθίορες δὲ πρόβατοθεοποιεῦντες, καὶ τοῦτο παρ' ἑτέρων εἰς θυσίαν σφάττεται⁹. Ἰνδοὶ δὲ τὸν Διόνυσον θρησκείουσι, συμβολικῶς αὐτὸν οἶνον¹⁰ ὀνομάζοντες. Καὶ ἄλλοι τοῦτον σπίνδουσι, ἕτεροι δὲ ποταμούς καὶ πηγὰς¹¹· καὶ πάντων μᾶλλον Αἰγύπτιοι τὸ ὕδωρ προτετιμῆκασιν καὶ θεὸν ἀνηγόρευσαν. (19) Ἐν οἷς καὶ τοσοῦτον ὑπερεκλιόνασεν ἡ εἰδωλομανία¹² παρὰ τὰ ἔθνη πάντα, ὡς οὐ μόνον βόας τε καὶ τράγους καὶ κύνες καὶ πιθήκους θεραπεύσαι, ἀλλὰ¹³ καὶ σκόροβα καὶ κρόμυα καὶ πολλὰ τῶν ἐπιτελιῶν¹⁴ λαχάνων θεοὺς ὀνομάσαι¹⁵ καὶ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσιδείας. Καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νεῖλου εἰσέθοντο ὡς τὴν χώραν (1⁶) αὐτῶν ἀρδεῦον¹⁶· τὸν δὲ βοῦν θεοποιοῦν¹⁷ ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντα καὶ τὴν τροφήν κορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρῆσιν· τὰ δὲ λοιπὰ βδελύγματα, κύνες τε καὶ πιθήκους καὶ κνώδαλα καὶ τὴν λοιπὴν ἀπρέπειαν τῶν ζώων τε καὶ λαχάνων θεραπεύον¹⁸, καθότι πρόφασιν αὐτοῖς αἱ περὶ ταῦτα χρεῖται γεγόνασι, δῆθεν αἴτια¹⁹ σωτηρίας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Φαραῶν πανολεθρίας²⁰. Ἦντο γὰρ ἐκεῖνος τὸν Ἰσραὴλ διώκων κατεπον-
C
D

(20) Ὑπὲρ χρόνον δὲ τοίνυν καὶ κατὰ περιόδον τινα τοῖς Αἰγυπτίοις ἐγεννᾶτο βοὺς ἔχων σημεῖα τινα περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν κέρκον, ἐξ ὧν ἐγνωρίζετο, ὅτι Ἄπις ἐστίν²¹, ἤγουν θεός, ὃθεν καὶ εὐορτήν ἐποιοῦν, ὡς θεοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος, καὶ παρατιθέασιν τῷ βόλ πανδαίσαν²² ἐν τῇ φάτῃ πολλήν, ὡς ἂν εἰ εὐωχοῦντες τὸν θεὸν αὐτῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τράγον σεβόμενοι²³ Μένδην λεγόμενον καὶ²⁴ κατὰ τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν ὡς ἀνακείμενον ἐρασκον τῇ γονίμῳ δυνάμει, οὕτινος τράγος καὶ ἱερὸν ὑπῆρχεν ἐν ᾧ ἦν τραγοσκελὴς²⁵ ὄρθριον τὸ

Variæ lectiones et notæ.

⁷ Αἰθίορες δὲ πρόβατον θεοποιεῖσιν ὡς Θεὸν Β'. ⁸ ἑτέροις Β'. ⁹ σφάττεται Β'. ¹⁰ οἶνον ἄ. ὄν. Β'. ¹¹ π. καὶ πηγὰς Β'. ¹² εἰδωλομανία Β'. ¹³ ἐπιτελιῶν ο.μ. Β'. ¹⁴ ὀνομάζουσιν Β'. ¹⁵ ἀρδεύων Β' et cod. ¹⁶ εὐορτήν εἰς ο.μ. τὴν Β' — βδελλ. ¹⁷ ἰσθράπουν ο.μ. Β'. ¹⁸ αἴτιον. ¹⁹ πανολεθρίας διὰ τὸ ἐνασχολεῖσθαι εἰς αὐτὰ ὅτι κ. π. τ. τοῦ χρόνου ἐγεννᾶτο τ. Ἄ. βοὺς Β'. ²⁰ ἐστίν ο.μ. Β'. ²¹ πανδαίσαν codex. ²² δεό. ε. ο. μ. λέγουσιν κ. τὴν ε. διάλεκτον ὡσανεὶ κ. μ. Β'. ²³ καὶ ἴσθρι in codice deficiens. — πανδαίσαν Β', ὡς ἂν εἰ ο.μ. Β'. ²⁴ τραγοσκελὴς codex, sed cf. Herodotum II, 46 — τραγοσκελὴς, sed ἔχων cod.

αἰδῶλον ἔχων. Ἐτι μὴν καὶ τοὺς κροκοδείλους, καὶ τοὺς ἔρπεις, καὶ τοὺς αἰλοῦρους, καὶ τοὺς ἰχθύας τιμῶνται, ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἀτιμίαν ἑαυτοῖς περιποιῶνται. ²¹ Ἡδὴ δὲ τινες εἰς τοσαύτην ἀσθένειαν καὶ παραφροσύνην ἐξήχθησαν, ὡς καὶ ἀνθρώπους τοῖς παρ' αὐτῶν ψευδοθεοῖς κατασφάττειν καὶ εἰς θυσίαν προσάγειν. ²² Ὅθεν προσσφαλιζόμενος ἄνωθεν ὁ θεὸς λόγος τὸν ἐκ τοιαύτης ^{23, 24} πλάνης ἀπαλλαγέντα λαὸν ἔφασκεν· «Ὁδὸ ποιήσης σεαυτῷ εἰδώλων οὐδὲ πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐ προσκυνήσης αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς.» Ὡς οὖν διαφορὰς οὐσης μεταξὺ εἰδώλου καὶ ὁμοιώματος, εἰκότως ²⁷ εἶπεν· «Ὁδὸ ποιήσης· σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ ὁμοίωμα· τὸ μὲν γὰρ εἶδῶλον οὐδεμίαν ὁπότεασιν ἔχει, τὸ δὲ ὁμοίωμά τινός· ἔστιν ἰσθαλίαν καὶ ἀπεικασμα. ^B Ἐπειδὴ τοίνυν Ἕλληνες ἀνακλάττουσι τὰς οὐχ ὑφειστώσας μορφάς, Ἐπίγγας, καὶ Τρίτωνας, καὶ Κενταύρους, καὶ Αἰγύπτιοι ²⁸ Κυνοπρόσωπον καὶ Βουκίφαλον, εἰδῶλα καλεῖ τὰ τῶν οὐχ ὑφειστώτων μμήματα, ὁμοιώματα δὲ τὰ τῶν ὑφειστώτων εἰκίσματα, οἷον ἥλιου, σελήνης, ἀστρων, ἀνθρώπων, θηρίων, ἑρπετῶν καὶ τῶν τοιούτοις παραπλησίων· τοῦτοις δὲ καλεῶν μὴ προσκυνεῖν μηδὲ ²⁹ λατρεύειν, οὐχ ἀπλῶς ἀπαγορεύει (2) ἀμφότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ σημαίνει τινὰς προσκυνήσας μὲν ἀμφότερα διὰ φόβον ἀνθρώπινον, οὐ μὴν δὲ λατρεύσαι στυγὰ· καὶ λαὸν ἀπέβλητον.

A Crocodillos quoque et serpentes, et feles, et pisces colentes ex irrationabili honore dedecus sibi comparant. Jamque quidam ad tantam infirmitatem et amentiam] adducti sunt ut homines quoque falsis suis numinibus Jugulatos sacrificarent. Idcirco præmuniens olim divinus sermo populum a tali errore liberatum, dicebat: «Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec adoraveris ea, neque colueris ea.» Cum porro sit discrimen inter idolum et similitudinem, jure dixit: «Non facies tibi idolum, neque similitudinem;» idolum enim nullam personam habet, similitudo autem cujusdam est species et imago. Cum ergo Græci colligant formas quæ in natura non sunt, Sphinges et Tritones et Centauros, et Ægyptii canina facie deum, et Bucephalum, idola vocat fictarum rerum imitamenta, similitudines autem imagines rerum vere existentium, ut solis, lunæ, stellarum, hominum, ferarum, serpentium et his similibus. Hujusmodi prohibens ne adorarent aut colerent, non simpliciter utrumque prohibet; sed prævidens quosdam utraque adoraturos esse propter metum hominum, nec tamen intra cor esse culturos, docuit utrumque esse impium, et Deo odiosum, et omnino abominandum.

κατὰ ψυχὴν, ἰδίδαξεν ὡς ἐκότερον ἀσθεῖς καὶ θεο-

E. *Περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων.*

C

V. *De quatuor principiis.*

Διὰ δὴ τοῦτο κάλει, ἵνα μὴ τινες ὡς οὗτοι, τῷ κάλλει τῶν κτισμάτων ἀποβλέψαντες, οὐχ ὡς ἔργον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεοὺς τιμῆσωσιν, εἰσάγει ³¹ προσφῶρος ἡ Γραφή λέγουσα· «³² Καὶ μὴ ἀναβλέψης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ^{33, 34} καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, (καὶ) κλαυθελὶς προσκυνήσης αὐτοῖς ^{35, 36}, ἃ ἀπέπειμα Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,» ἀπέπειμα δὲ οὐχ εἰς τὸ εἶναι θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τῇ τούτων ἐνεργείᾳ ³⁷ γινώσκωσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνῶν τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ Κύριον· ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλοῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται, καὶ ἐτὰ ἄρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ³⁸ ποιήματι νοούμενα καθορθαῖται ³⁹, καὶ οἱ οὐρανοὶ διηγούνται ἔργον Θεοῦ, ποιῆσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ τὸ στερέωμα ⁴⁰, » καθὰ γέγραπται. (2) Ὁ μὲν οὖν κτίστης Θεὸς τελειὸς ἔστι καὶ προτελειος, ἀνεκδοξὸς κατὰ πάντα τρόπον· τὰ δὲ κτίσματα λαβίων τις, οἷον ἥλιον κατ' αὐτὸν μόνον καὶ σελήνην, γῆν τε αὐτὴν καὶ ἀστρα ⁴¹ καὶ τὴν θερμὴν καὶ

Idcirco rursus, ne quidam, ut illi, ad pulchritudinem creaturarum oculos convertentes, non ut Dei opus, sed tanquam deos venerarentur, convenienter addit Scriptura dicens: «Et ne elevas oculos ut videas solem et lunam et omnia astra cæli, et errore deceptus adores ea quæ tribuit Dominus Deus tuus cunctis gentibus;» tribuit autem non ut essent eis dii, sed ut istorum virtute cognoscant gentes universi Creatorem et Dominum, etenim ex magnitudine et pulchritudine creaturarum apte Creator dignoscitur, et «invisibilia ipsius a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur,» et «cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum,» ut scriptum est. Creator ergo Deus perfectus est et æternus, nullius prorsus rei indigens; creaturas autem si quis sumat, ut solem in se solum, et lunam, terramque et stellas, et calorem et frigus, et siccitatem et humorem, separans a connexione quarum habent ad invicem, et unamquamque harum re-

Varie lectiones et notæ.

²¹ περιποιῶντο B¹. ^{22, 23} ἐκ τῆς τοιαύτης cod. ²⁴ Αἰγύπτιοι I. Αἰγύπτιοι cod. ²⁵ μηδὲ I. μήτε cod. ²⁶ εἰσάγει I. ἐπάγει cod. ²⁷ D¹ vii. iv. 19. Καὶ μὴ ἀ. ²⁸ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδῶν. ^{29, 30} καὶ τοὺς ἀστέρας D¹ vii. — καὶ λατρεύσῃ; αὐτοῖς; D¹ vii. ³¹ αὐτὰ D¹ vii. ³² ἐνεργεία καὶ θεωρία γινώσκουσιν cod. ³³ Rom. i, 20. ³⁴ Ps. xix, 4. ³⁵ ἀστρα I. ὄρα cod.

rum assumat in seipsa et singulatim spectet, prorsus videbit nihil sibi sufficere, sed cuncta aliis invicem indigere, et mutuis auxiliis subsistere. Sol enim toti caelo circumvertitur et continetur in eo, et sine illius circuitu tenebrae nunquam essent; luna autem et stellae testantur splendorem quem a sole accipiunt; terra vero sine pluviis fructus non edit, et pluviae, nisi sint nubes, non descendunt super terram; nihil absque aere gignitur, sed aer non per seipsum, sed per aethera inflammatur, et per solem illustratus clarus efficitur. Fontes item et flumina non absque terra subsistent unquam, terra autem, non super seipsam firmata, sed super aquarum substantiam constabilita est; continetur et ipsa in medio orbis universi et una vincitur; mare, et qui extrinsecus universam terram circumfluit magnus oceanus, ventis agitur et fertur, quomodoque ipsum vis ventorum alliserit, venti autem non in seipsis, sed, juxta illos qui de talibus scripserunt, ex odore et colore quibus per aethera accenditur aer, in ipso aere formantur, et per ipsum spirant ubivis terrarum.

καὶ φέρεται ὅπου δ' ἂν αὐτὸν ἡ τῶν ἀνέμων προσρήξη κατὰ τοὺς περὶ τούτων εἰπόντας⁴⁹, ἐκ τῆς· πρὸς τὴν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακαύσω; καὶ] θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίστανται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν.

De quatuor elementis, quibus consistit corporum natura, calorem dico et frigus et siccitatem et humorem, quis nesciat simul conjuncta ista consistere, divisa autem et in se resoluta se invicem abolere? Calor enim frigore tollitur, et frigus calore aboletur, et humor siccitate durescit. Quomodo igitur dii essent ista, quibus aliorum auxilio opus est, et qui sibi invicem bellum inferunt, et quomodo deos vocare par sit? Quomodo etiam qui creaturam divino donant numine non vident, dum sol sub terra versatur, lumen ejus, ab ipso concessum, non lucere mortalibus, lunamque per diem solis lumine et splendore abscondi; terrae fructus grandine saepe laedi, et ignem inundante aqua exstingui? Si dii essent, oportebat ipsa non alia ab aliis superari et abscondi, sed semper concordia esse et communes simul operationes exsequi. Ideo nec sol, neque luna, neque alia quaedam pars creationis, multoque minus lapidea vel aurea vel

ex aliis materiis simulacra, neque apud poetas fabulose narrati Jupiter et Apollo et caeteri vere dii esse possunt, ut traditum est, sed ex iis quaedam sunt pars creationis, alia anima carent, alia vero solummodo homines mortales fuerunt vel sunt.

ἀληθῶς θεοί, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ψυχα τυγχάνει, τὰ δὲ μόνον ἄνθρωποι θνητὰ γεγονάσιν ἢ ὑπάρχουσιν.

τὴν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, διαειρῶν ἀπὸ τῆς πρὸς 48 ἀλλήλας συναφείας, καὶ ἕκαστον ἐκλάθει καθ' ἑαυτὴν καὶ ἰδίᾳ θεωρήσειαν, εὐρήσει⁴⁹ πάντως μηδὲν ἱκανούμενον ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῆς ἀλλήλων χρείας ἐπιθεόμενα καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουραῖς συνιστάμενα· ἥλιο; μὲν γὰρ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ περιστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος; ἀνευ τῆς ἐκείνου κυκλοφορίας⁵⁰ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο· σελήνη δὲ καὶ ἄστρα μαρτυροῦσι τὴν παρὰ ἡλίου γενομένην αὐτοῖς φωταυγίαν· γῆ δὲ πάλιν οὐκ ἂνευ ὑετῶν τοὺς καρποὺς ἀποδιδούσα φαίνεται· οἱ δὲ ὑετοὶ χωρὶς τῆς τῶν νεφελῶν⁵¹ χρείας οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς γῆς καταβαίνουσιν⁵²· ἀλλ' οὐδὲν ἔφυ⁵³ χωρὶς τοῦ ἀέρος, καὶ ὁ ἀήρ οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ αἰθέρος διακαίεται, ὑπὸ δὲ ἡλίου καταλαμπόμενος λαμπρύνεται. Καὶ πηγαὶ μὲν καὶ ποταμοὶ οὐκ ἂνευ τῆς γῆς συστήσονται ποτε· γῆ δὲ οὐχ ὑφ' ἑαυτῆς ἐρήρυσται⁵⁴· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς τῶν ὕδατων οὐσίας συνέστηκεν, ἐμπεριέχεται δὲ καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντός συνδεθεῖσα, ἥ τε θάλασσα καὶ ὁ ἐξωθεν περιβρέτων σύμπασαν τὴν γῆν μέγας Ὀκεανὸς ὑπὸ ἀνέμων κινεῖται

βία. Καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀνεμοὶ οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ

(3) Περὶ γὰρ τῶν ὀστοιχείων, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκεν ἡ τῶν σωματῶν φύσις, τὴν θερμὴν λέγω καὶ τὴν ψυχρὰν, ξηρὰν τε καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, τίς ἂν⁵⁵ (2) οὐκ οἶδεν, ὡς ὁμοῦ μὲν συνημμένα ταῦτα συνίστανται, διαειρούμενα δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα λοιπὸν καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναιρετικά; Τὸ γὰρ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀναιρεῖται, καὶ τ' ἄν ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀφανίζεται, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ξηραίνεται· Πῶς οὖν ταῦτ' ἂν εἰεν θεοί, θεόμενα τῆς παρ' ἐτέρων ἐπικουρίας καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν ἀξιοί; Πῶς δὲ πάλιν οἱ τὴν κτίσιν θεοποι οὖντες; οὐχ ὀρώσιν ἥλιον μὲν ὑπὸ τὴν γῆν γινόμενον, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ μὴ ὀρᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ⁵⁶ συγχωροῦμενον; σελήνην δὲ ἥλιος κρύπτει μεθ' ἡμέραν τῆ τοῦ φωτὸς λαμπρότητι· καὶ γῆς μὲν τοὺς 49 καρποὺς χάλασα πολλάκις βλάπτει, τὸ δὲ πῦρ, πλημμυροῦντος ὕδατος, σβέννυται; εἰπερ ἦσαν θεοί, ἔδει τοῦτον μὴδ' ὑπ' ἀλλήλων ἠτᾶσθαι καὶ ἐπικρύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε ἀλλήλοις συνεῖναι καὶ κοινὰ, ἕνα τῆς ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. Ὅθεν εἰκότως οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε μὴν ἄλλο τι μέρος τῆς κτίσεως, πολλῶν δὲ πλέον οὔτε τὰ ἐν λίθοις; καὶ χρυσῷ καὶ ταῖς ἄλλαις ὕλαις ἀγάλματα, οὐδ' οἱ παρὰ ποιηταῖς μυθολογούμενοι Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων, καὶ οἱ λοιποὶ εἰεν

ἀληθῶς θεοί, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ψυχα τυγχάνει, τὰ δὲ μόνον ἄνθρωποι θνητὰ γεγονάσιν ἢ ὑπάρχουσιν.

Variarum lectiones et notae.

⁴⁹ καθ' ἑαυτὴν καὶ καθ' ἑαυτὴν cod. ⁵⁰ εὐρήσει cod. lex. ⁵¹ κυκλοφορίας, διαμενούσης vel διασωζομένης; ⁵² νεφελῶν l. νεφῶν cod. ⁵³ καταβαίνουσιν; ⁵⁴ ἔφη cod. lex. ⁵⁵ ἐρήρυσται cod. lex. ⁵⁶ ἀλλ' — ἀλλ'. ⁵⁷ εὐπνοῦ cod. lex. ⁵⁸ ἄν om. cod. ⁵⁹ ὑπ' αὐτοῦ l. ὑπ' αὐτῆς (αὐτ. cod.)

(4) Εἰ τοίνυν τοὺς παρὰ ποιηταῖς λεγομένους ἄθεοὺς οὐκ εἶναι θεοὺς ἀποδίδεικται, ἀνάγκη πᾶσα, τούτων ἀναιρουμένων, παρ' ἡμῖν εἶναι λοιπὸν τὴν θεοπέθειαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν [προσκυνοῦμενον⁸⁸ καὶ κηρυττόμενον, τοῦτον μόνον εἶναι θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως⁸⁹] δημιουργόν, τὸν ἐν Τριάδι προσκυνοῦμενόν τε καὶ λατρευόμενον, ὃς καὶ καθόλου τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς περὶ τὰ εἰδωλα πλάνης; καὶ ἀλόγου φαντασίας ἀπάγων, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεῖαν γνώσιν ἐπανάγων⁹⁰. Αὐθις φησι⁹¹: « Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροὶ πλὴν ἐμοῦ, » καὶ, « Ἄκουε, Ἰσραὴλ · Κύριος ὁ θεός σου, Κύριως εἰς ἔσθιν⁹² » καὶ, «⁹³ Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις⁹⁴. » (5) Οὕτως οὖν τῆ αὐτοῦ σοφίᾳ καὶ δυνάμει πάντα συνέχων καὶ τὰς ἀρχὰς διαφυλάττων πάσης αἰσθητῆς οὐσίας, ἀπερ^B εἶαι θερμὰ καὶ ψυχρὰ, καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ, εἰς ἐν συγκεραννύων σύμφωνα, ἀποτελοῦσιν ἁρμονίαν· καὶ οὕτε τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ μάχεται, οὕτε τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ ἀντιτάσσεται, ἀλλ' ὡς φίλα καὶ ἀδελφὰ καθ' αὐτὰ ὄντα, τὰ ἐναντία συνελθόντα τε καὶ φαινόμενα ζωογονοῦσι καὶ τοῦ⁹⁵ εἶναι τοῖς σώμασιν ἀρχαὶ γίνονται, καὶ οὕτως αὐτῷ πάντα πειθόμενα, τὰ μὲν ἐπὶ γῆς ζωογονεῖται, τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς συνίσταται. Καὶ ἡ μὲν θάλασσα πᾶσα καὶ ὁ μέγας ὠκεανὸς ἑροῖς ἰδίοις ἔχουσι τὴν αὐτῶν κίνησιν· ἡ δὲ ξηρὰ πᾶσα χλοηφορεῖ καὶ κομᾷ παντοίοις καὶ διαφόροις φυτοῖς, ὑπέκουσα⁹⁶ τῷ θεῷ προστάγματι. (6) Τὴν δὲ γεθιμουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πᾶσαν κτίσιν πολλοὶ διαφόρως ἐξειλήφασι, καὶ **50** ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἠθέλησεν, οὕτω καὶ ὤριστο. Οἱ μὲν γὰρ αὐτομάτως καὶ ὡς ἔτυχε τὰ πάντα γεγενῆσθαι λέγουσιν, ἐξ ὧν εἰσιν οἱ Ἐπικούρειοι καὶ τὴν τῶν ὄλων πρόνοιαν τριτοῦ⁹⁷ αὐτῶν οὐκ εἶναι μυθολογοῦσιν· οἱ δὲ, ἐν οἷς ἔστι καὶ ὁ περιβόητος οὗτος Πλάτων, ἐκ προῦποκειμένης καὶ ἀγενήτου ὕλης κεποιηκέναι τὸν θεὸν τὰ πάντα διηγοῦνται.

Γ'. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας.

Θύ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ἀδικίαν ἐκτρέπέντες καὶ παρανομίαν πᾶσαν ὑπερβάντες, ἀκόρεστοι περὶ τὸ ἁμαρτάνειν γέγονασιν. Πόλεις γὰρ κατὰ πόλειον ἐπολέμουν, ἔθνη κατὰ ἔθνων ἠγείροντο, καὶ διήρητο πᾶσα ἡ οἰκουμένη εἰς μάχην, ἕκαστος φιλονεικοῦντες ἐν τῷ παρανομεῖν καὶ πράττειν ἄθεσμα πρὸς λύπην θεοῦ καὶ θεραπείαν τοῦ διαβόλου. Τοσοῦτον γὰρ ἠσέβουν, ὅτι καὶ δαίμονας ἰθρήκευον καὶ **D** θεοὺς αὐτοὺς ἀνηγόρευον καὶ θυσίας αὐτοῖς διὰ ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων σφαγῆς προσέγαγον, ὡς εἴρηται. (2) Διδὸ καὶ μαγεῖται παρ' αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο⁹⁸, καὶ μαντεῖαι καὶ φαρμακείαι, καὶ μέντοι καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ τὴν αἰτίαν πάσης πολιτείας τε καὶ συμβάσεως τύχῃ καὶ ἀστροῖς ἀνε-

Si ergo illos qui apud poetas dii dicuntur, deos non esse demonstratum est, omnino necessarium, his sublatis, apud nos jam esse verum Dei cultum, et eum qui a nobis adoratur et prædicatur, solum esse Deum verum et universæ creationis auctorem, quem in Trinitate adoramus et colimus; qui etiam prorsus homines ab errore circa idola et ab irrationali superstitione revocavit et ad divinam sui ipsius cognitionem adduxit. Dicit iterum: «Non erunt tibi dii alii præter me;» et: «Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est;» et: «Dominum Deum tuum adorabis, et ei soli servies.» Ita igitur sua ipsius sapientia et virtute cuncta continens, et principia conservans omnis sensibilis substantiæ, quæ sunt caldum et frigidum, siccum et humidum, in unum concordia contemperat, ita ut harmoniam præferant; nec ignis frigidus adversatur principio, neque humidum sicco resistit; sed quasi fraterna juncta concordia, contraria convenientisque et apparentia vivificant et existendi corporibus principia sunt, sicque cunctis ipsi obedientibus, quæ sunt super terram vivificantur, et quæ in cælis constabiliuntur. Mare autem totum et vastus oceanus in suis ipsorum moventur limitibus, et arida tota virescit, variisque et omnimodis plantis luxuriat, divino obediens præcepto. Conditionem mundi et universam creationem multi varie interpretati sunt, et ut unusquisque voluit, sic definiunt. Quidam enim casu et temere cuncta facta esse dicunt, inter quos Epicurei, neque ullam circa res universas esse providentiam fabulantur; alii vero, inter quos celeberrimus Plato, ex præexistente et æterna materia Deum cuncta fecisse affirmant.

VI. De magia et præstigiis.

Interea ad injustitiam deflexi, et omni impietate contaminati, insatiabiles ad peccandum facti sunt. Urbes enim adversus urbes præliabantur, gentes adversus gentes excitabantur, et ruebatur in bella universa terra, dum in facienda injustitia et iniquitate, ad affligendum Deum et serviendum diabolo, cuncti æmularentur. Adeo enim impii erant, ut etiam dæmones adorarent, et deos ipsos declararent, et sacrificia eis offerrent, bruta animalia et homines mactando, ut dictum est. Ideo magiam edocebantur et divinationes et veneficia; quin imo et nativitatem et causam omnis actionis et transactionis fortunæ et astris attribuebant, nihil nisi visibilia considerantes. Uno verbe,

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ προσκ. ⁸⁹ κτίσεως. ⁹⁰ ἐπανάγων. Αὐθις l. πᾶσαν ἀνάγων αὐθις. ⁹¹ Ex. xx, 5-18. Deut. vi. 4. ⁹² Matth. iv, 10. ⁹³ προσκυνήσεις, λατρεύσεις l. προσκυνήσης, λατρεύσης cod. ⁹⁴ τό cod. ⁹⁵ ὕπηκ. cod. ὕπηκούσα? — ὑπακούουσα l. ὑπήκοος. ⁹⁶ ἐδιδάσκοντο l. ἐδιδάσκοντο.

plena erant injusitia et impietate universa, et fraudes vatum ubique vigeabant. Erant enim oracula Delphis, Dodona, in Boeotia, in Lycia, in Lybia, in Aegypto et Calauria celebrata; Pythiamque mirabantur vana superstitione seducti homines. Nunc vero ex quo Christus, Dei Verbum, Dei sapientia et virtus praedicatur, cessaverunt ista, et haec daemoniaca quiescit insania, nec jam est in medio ipsorum qui vaticinetur. Et olim quidem homines vanis percellerantur ludibris daemonum, fontes, fumenta, ligna, lapides occupantium, sicque praestigis male sanos terrentium; nunc vero, Dei manifestato Verbo, ablata est horum superstitio.

ἔλλα ἢ λίθους, καὶ οὕτω ταῖς μαγείαις ἐπληττον τοὺς ἀφρονες· ἢ πῦθια θεοῦ λόγου γενομένης, ἢ φάνηται τοῦτων ἢ φαντασία.

Et olim quidem dictos apud poetas deos Jovem et Saturnum et Apollinam et herosas, cum vero deos esse opinarentur colerentque homines, errabant vehementer. Imo quosdam ex illis allegorice interpretantes adorabant. Sic Neptunum aquam, Vulcanum ignem, Junonem aerem, Cererem terram et fructus, Jovem pluviam credebant: pro quo ipsi homines mortales agniti sunt. Solus Christus inter homines cognitus est Deus verus, veri Dei divinum Verbum. Poetae quidem dixerunt Jovem esse imbrem; sed eadem illum adulterum, puerorum corruptorem, parricidam, et omnino scelestum dixerunt: at ne imber quidem est; si enim hoc erodideris, et illa concedere necesse est; si vero illud negaveris, hoc quoque tibi negandum erit. Si vero, omissis poetis, utpote mendacibus, ad allegorias confugeris, hoc te interrogabo, quid tandem sit Jupiter, fervens, inquam, substantia, et imber super aerem, dictus aether eo quod fervet et urat. Ergo non est rationalis et discretiva essentia, sed irrationalis; naturam enim aeris esse irrationalem prorsus evidens est. Si enim aer sit Jupiter, irrationalia est et insensibilis, et tunc fabula nullius momenti erit. Non enim aer pater fuit alicujus, nec ullam peperit substantiam qualem fingunt mythologi et fabularum fictores, qui solem, quem etiam Apollinem vocant, filium ejus esse dicunt. Sol enim nec rationem, nec iudicium, nec mentem habet, sed ipse est naturale opus, motum et circumlatum ea lege, quam ab initio et Deus praescrispsit. Itaque nec pluendi quidem causa est aether, sed nubes recipientes aquam ex mari, sive desuper fluentia, sive aquae quae sunt super caelum, ut ipsa Veritas dixit per Prophetas.

ἢ ἀνωθεν φερομένων τῶν νεμάτων, ἢ τῶν ὑπὲρ τὸν προφητῶν ἔφη.

τίθουν, μὴδὲν τῶν φαινόμενων κλέον λογιζόμενοι. Καὶ ὅλω; ἦν πάντα παρανομίας καὶ ἀσεθείας ἐμπλεξ, καὶ πανταχοῦ τῆς ἀπάτης τῶν μάντεων ἐπεπλήρωτο. (2) Καὶ γὰρ τὰ ἐν Δελφοῖς καὶ τὰ ἐν Δοδώνῃ, καὶ τὰ ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Λυκίᾳ, καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ καὶ Καλαυρίαις μαντεύμασιν· ἢ Πύθια ἰθαυμάζοντο μὲν τότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῇ φαντασίᾳ, Νῦν δὲ, ἀφ' οὗ Χριστοῦ, ὁ θεὸς λόγος, ἡ τοῦ θεοῦ σοφία καὶ δύναμις καταγγέλλεται, κίπνεται ταῦτα καὶ ἡ τοῦτων δαιμονιώδης μανία, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι λοιπὸν ἐν αὐτοῖς ὁ μαντεύμενος. Καὶ πάλαι μὲν θραντασιοσκόπουν δαίμονες τοὺς ἀνθρώπους, προκαταλαμβάνοντες πηγὰς, ἢ ποταμούς, ἢ

(3) Καὶ πάλαι μὲν τοὺς Ἐἰ παρὰ ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς Δία, καὶ Κρόνον, καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἥρωας, νομίζοντας οἱ ἄνθρωποι θεοὺς ὑπέρχεν, ἐκλωνόντο σέθεντες· καὶ μέντοι καὶ ἀλληγορικῶς τινὰς αὐτῶν ἐκλαμβάνοντες προσεκύουν, ὅσον τὸν Ποσειδῶνα ὕδωρ, καὶ τὸν Ἡραίστω πῦρ, καὶ τὴν Ἥραν ἄερα, καὶ τὴν Δήμητραν γῆν καὶ καρπούς, καὶ Δία ὀρέον. Ἀντὶ μὲν ἐκείνους ἠγνώσθησαν ἄνθρωποι θνητοί· μένος δὲ Χριστοῦ ἐν ἀνθρώποις ἐπαγνώσθη θεὸς ἀληθινός, ἀληθινὸς θεοῦ θεός, λόγος. (4) Οἱ τοίνυν ποιηταὶ εἰρήκασιν, ὅτι Ζεὺς ἔστιν ὁ ὕων· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ πάλιν εἰπον, ὅτι μοιχός ἐστι, καὶ παιδοφθόρος, καὶ πατρικῆς καὶ ἑτεροῦ τούτων οὐκ ἔλαττον ἐγκλήματα· ἀλλ' οὐκ ἔστι, φημί, ἀληθῶς, οὐκοῦν οὐδέ τὸ ἔστιν. Εἰ γὰρ ταῦτα δέχη, κάκεινά σε ἀνάγκη δεξασθαι· εἰ δὲ ἐκεῖνα ἐκβάλλεις, καὶ ταῦτα μετ' ἐκείνων. (5) Εἰ δὲ ἀφελί; τοὺς ποιητὰς ὡς πλαστολόγους, καὶ ἐπὶ τὰς ἀλληγορίας δράμοις, ἐκεῖνό σε ἐρήσομαι, τί ποτὲ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἡ ζέουσα, φημί, οὐσία καὶ τὸ ὑπὲρ τὸν ἄερα ἄμβρος, ὃ αἰθὴρ λέγεται παρὰ τὸ ζέον καὶ καλόν. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι λογικὴ τις καὶ διακριτικὴ, ἀλλὰ ἄλογος· ὅτι γὰρ ἡ τοῦ ἄερος φύσις ἄλογός ἐστι παντὶ που δῆλον. Εἰ γὰρ ἄη ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἄλογός ἐστι καὶ ἀναισθητός· κέντεῦθεν ὁ μῦθος οἰχῆσται· ὁ γὰρ ἄη οὐτε πατήρ ἐγένετό τις, οὐτε τινὰ ἔτεκεν οὐσίαν οἷαν ἀναπλάττουσιν οἱ μυθολόγοι καὶ μυθοκλάσται τὸν Ἥλιον, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλοῦσιν, ἰδὲν αὐτοῦ λέγουσιν εἶναι· οὐτε γὰρ ὁ ἥλιος λογισμὸν ἔχει, οὐτε δεικνύει ἢ νοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ φυσικόν ἐστι τὸ ἔργον, ἀγόμενον καὶ περιφερόμενον τῷ νόμῳ, ᾧ πάλαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἔταξεν ὁ θεός· ἀλλὰ ὥστε οὐδέ τὸ ἔστιν τοῦ αἰθέρος ἔστιν, ἀλλὰ τῶν νεφελῶν δεχομένων τὸ ὕδωρ ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, οὐρανῶν ὁδῶτων, ὡς ἡ ὕψως Ἀλήθεια δεῖ τῶν θείων

Variae lectiones et notae.

⁶⁶⁻⁶⁸ Καλαυρίαι μαντεύματα ἢ τε? ⁶⁹ ἐκεῖνων? ⁷⁰ φη, codex. ⁷¹ ἐκεῖνα l. κάκεινα cod. ⁷² Ζεὺς, ἄλογος l. Ζεὺς (ἦ) ἀλόγος. ⁷³ καλοῦντες? ⁷⁴ λέγοντες? ⁷⁵ ὕδωρ l. ὕδωρ.

(6) Καὶ ὡς περ οὖν ἡλίου φαίνοντο; ἀπελαύνεται ἅ
 σκότος, οὕτως τῆς θείας ἐπιφανείας γενομένης,
 ἀπελήλατο τῆς εἰδωλομανίας τὸ σκότος, καὶ πᾶσα ἡ
 τῶν φιλοσόφων πιθανολογία μωρία καὶ φλυαρία
 φανερώς ἀπεδείχθη, καθὼς γέγραπται. Περὶ μὲν
 γὰρ τῆς τῶν εἰδώλων ἀρῆν καταλύσεως, ε⁷⁰ Καὶ
 ἔσται, φησὶν, ἐν 52 ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος
 Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ
 τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν ἐτι μνελα. » Περὶ δὲ
 τῆς τῶν φιλοσόφων ματαιολογίας, « Ὁ δρασασόμενος
 τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν⁷¹, » καὶ, « Κύριος
 γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ
 μάταιοι. » (7) Καὶ πάσαι μὲν εἰδωλοατρούνητες
 Ἕλληνες καὶ βάρβαροι κατ' ἀλλήλων ἐπολέμουν,
 ὡς εἴρηται, καὶ ὡμοὶ καὶ ἀπηνεῖς πρὸς τοὺς συγ-
 γενεῖς ἐτύγγανον· οὐκ ἦν γὰρ τινα τὸ σύνολον
 οὔτε τὴν γῆν οὔτε τὴν θάλασσαν ἀοπλον διαβῆναι
 διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀκατάλλακτον μάχην· καὶ
 ἀπλῶς πᾶσα ἡ τοῦτων ζωὴ καὶ διαγωγὴ δι' ὄπλων
 ἐγένετο, καὶ ξίφος ἦν αὐτοῖς διὰ βακτηρίας καὶ
 παντὸς βοηθήματος ἔρσιμα. Νῦν δὲ, ὅτε εἰς τὴν
 τοῦ εἰρηνοποιῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν καταβιβάσθη, καὶ
 τότε δὴ παραβόλους τῶν ὄντι κατὰ διάνοιαν κατανα-
 γέντες τὴν ὠμότητα τῶν φόνων ἀπέθεντο, καὶ οὐκέτι
 πολέμια φρονοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ δαιμόνων τὸν πόλεμον
 διὰ τῶν ἀρίστων τρόπων καὶ τῶν κατ' ἀρετὴν
 πράξεων ἐτρέψαντο καὶ προδήλως ἀντιπαρετάξεντο.
 Περὶ ὧν καὶ γέγραπται, ὅτι⁷² « Συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιθῶνας αὐτῶν
 εἰς ὄρετρα, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχισραν, » καὶ τὰ ἐξῆς.

Sicut igitur sole lucente fugantur tenebrae, sic
 divina manifestatione facta, dissipatae sunt idolo-
 latriæ tenebrae, et omnis philosophorum sapientia
 insanitæ et garrulitatis convincitur, ut scriptum est.
 Et enim de idolis penitus destruendis : « Et erit in
 die illa, dicit Dominus Sabaoth, disperdam nomina
 idolorum de terra, et non memorabuntur ultra. »
 De philosophorum autem vaniloquentia : « Qui ap-
 prehendit sapientes in astutia eorum, » et : « Dominus
 scit cogitationes sapientium, quoniam vanæ sunt. »
 Et olim quidem idolis servientes Græci ac Barbari
 inter se bellabant, ut dictum est, et crudeles sævi-
 que erga consanguineos erant; nec quisquam
 prorsus terram aut mare inermis trajicere poterat,
 propter bella quæ sine spe reconciliationis inter
 se agitabant; uno verbo, tota illorum vita et con-
 versatio in armis consumebatur, gladius illis erat
 pro baculo et in omni contentione auxilium. Nunc
 vero, pacifici Christi doctrinam amplexi, mirum in
 modum mente compuncti, crudelitate in sanguine
 fundendo deposita, hostilia non meditantur, sed
 adversus dæmones bellum converterunt per artes
 optimas et virtutis opera, et perspicue dimicav-
 erunt. De quibus etiam scriptum est : « Confrabunt
 gladios suos in vomeres, et lanceas suas in
 falces, et non sumet gens contra gentem gla-
 dium, » etc.

B

(8) Περὶ τούτων μὲν τοὶ καὶ Θεοδώρητος τάδε C
 φησὶν·⁷³ « Εἰ τοῖσιν Ἕλλησι ἀνέγνωσαν ἀκριδῶς
 τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας, ἔγνωσαν⁷⁴ ἤδηκουθεν ὡς
 καὶ τὰς περιφανεῖς ἐπιστήμας καὶ τῶν τεχνῶν τὰς
 κλειστάς παρ' Ἑβραίοις⁷⁵ ἐπαίδευσθησαν Ἕλληνες·
 γεωμετρίαν⁷⁶ γὰρ⁷⁷ Αἰγυπτίους εὐρηκέναι φασὶν,
 ἀστρολογία δὲ καὶ γενεθλιαλογία Καλδαίων εὐρημα
 λέγεται, Ἀραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπίαν⁷⁸
 ἐπενόησαν εἶναι· καὶ πρῶτοι οὖν εἰν θεοί, Καλ-
 δαῖοι δὲ ἐξεῦρον ἦτοι Κύπριοι⁷⁹, διαφοροῦνται γὰρ
 ἔθνος Περσικὸν ὑπάρχοντες (8^a)· τὴν δὲ ἀστρονομίαν
 ἐφευρηκέναι πρῶτοι⁸⁰ Βαβυλώνιοι διὰ Ὀρωάστρου,
 ἐξ ὧν δεῦτεροι παρελήφασιν Αἰγύπτιοι, τὴν γεωμε-
 τρίαν ἐκ τοῦ ἀπλήτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαμετρήσεως τῶν
 χωρῶν προβιβάχθέντες· καὶ εἰθ⁸¹ οὕτω γράψαντες, D
 ἕτεροι μετέλαβον. (9) Τὴν δὲ 53 μαγίαν καὶ γοη-
 τίαν καὶ φαρμακείαν Μήθοι μὲν ἐφεύρον καὶ Πέρσαι,
 διαφέρουσι δὲ πρὸς ἀλλήλους· ἡ μὲν γὰρ μαγία
 ἐπίκλησίς ἐστι δαιμόνων, ἀγαθοποιῶν δὲ ἦθεν πρὸς
 ἀγαθοῦστας εἶναι; ὥσπερ⁸² τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου

De his Theodoretus quoque hæc dicit : « Si Græci
 Græcas historias studiose legissent, novissent sane
 et scientias et plerasque artes liberales ab Hebræis
 Græcos didicisse; geometriam enim ab Ægyptiis in-
 ventam esse dicunt; astrologia et ars horoscopica
 Chaldæorum inventam dicitur; Arabes et Phryges
 auguria excogitarunt; primi diis sacrificaverunt
 Chaldæi sive Cyprii, qui quidem ex Persia originem
 ducunt; astronomiam invenisse primi dicuntur
 Babylonii per Zoroastrem, ex quibus postea exce-
 perunt Ægyptii. Nam geometriam ob immensam
 terram in partes dividendam prius elocti, in
 scriptis suis posteris tradiderunt. Magiam et incan-
 tationem et veneficium Medi et Persæ, vario ta-
 men modo invenerunt. Magia est dæmonum invocatio
 beneficorum ad bonum, aliquod efficiendum : sic
 Apollonis Tyabensis oracula ad bonum effectum
 data sunt. Incantatio invocatio est dæmonum male-
 ficorum circum sepulcra ad malum, aliquod
 efficiendum; unde γοητεία nominatur ob gemitus

Varia lectiones et notæ.

⁷⁰ Zach. xiii, 2. ⁷¹ 1 Cor. ix, ex Job. v, 13, et Ps. xciv, 11. ⁷² Isa ii, 4. ⁷³ ad Galatas 1592 f. 6, 45 ἀνεγνώσασιν τὰς. ⁷⁴ ἄν Th. 22, 6. τὰς δὲ π. col. ⁷⁵ παρὰ βαρβάρων Th. ⁷⁶ μὲν Th. ⁷⁷ καὶ ἀστρο-
 νομίαν Th. ⁷⁸ οἰωνοσκοπήκην ἐκ. πρῶτοι Th. ⁷⁹ X. δὲ ἦτοι Κύπριοι ἐξ. τὸ μαγεύειν B². ⁸⁰ πρῶτοι
 λέγονται B. διὰ Ζωροάστρου ἐξ ὧν δεῦτεροι παραλήφθη B². ⁸¹ ὡς περ — ὕσταςιν G om. B² homoiote-
 kuto.

et lamentationes quæ circa sepulcra sunt; veneficium autem est quando ad amoris illecebram datur alicui lethale poculum. Similiter auguralis scientia complectitur avium inspectionem, alia divinationem ex iis quæ domi, quæ in via, quæ in manibus observantur; augurium quod ducitur ex palpitatione. Fit augurium per avium inspectionem, quando hac vel illa avi volante et vergente coram vel retro, dextra vel læva, dicunt: « Hoc vel illud contingit. » Fit augurium ex palpitatione, quando indicium ex palpitatione ducitur, verbi gratia, quando palpitavit dexter aut sinister oculus, vel humerus, vel femur, vel crus, vel quando pruritus in pede sentitur, aut aures tinniant, et dicunt: « Hoc vel illud accidit aut accidet. » Divinatio ex iis quæ domi spectantur locum habet, quando quæ domi contingunt indicans aliquis dicit: « Hoc accidit; » verbi gratia, in tecto apparet mustela aut serpens aut mus, vel exhaustum est oleum, aut mel, aut vinum, aut cinis, vel stridor fit ligni, vel quidpiam aliud, et additur: « Hoc significat. » Divinatio ex iis quæ in via spectantur fit, quando quæ in via occurrunt aliquis enarrat dicens: « Si tibi obviam occurrat is homo, aut id portans, hoc tibi accidet. » Per inspectionem manuum divinationis fit, quando per extensionem manuum affirmantes dicunt: « Hoc illi fiet. »

Litteras porro a Phœnicibus inventas Græci dicunt, et a Cadmo in Græciam allatas; medicinam autem exercere Ægyptium Apim incepisse et Asclepium hanc auxisse artem: quibus tamen omnibus Hebræi antiquiores sunt. Similiter alii aliter de dogmatibus disseruerunt. Enim vero alii visibilia creata, alii non creata, sed fortuita dixerunt esse; alii mundum universum animam vivificari, alii mente carere. Anaxagoras enim et Protagoras cum in Ægyptum venissent, et cum sapientibus Ægyptiis et Hebræis ibidem conversati essent, de iis quæ sunt cognitionem nacti sunt, et postea ipse Plato rite initiatus est, ut in suis Paralleliis dixit Plutarchus. Ægyptii ante alios soli et lunæ indiderunt nomina, solem Osirim vocantes, lunam Isim; quæ astra quod currentia viderent, deos a voce θείων (quod est currere) appellaverunt, et iis sacrificaverunt. Ignem quoque Vulcanum, terram Cererem, humidam substantiam Oceanum, cupidinem Venerem et Amorem, iram Martem, ebrietatem

Α τοῦ Τυανῶντος θεσπίσματα δι' ἀγαθῶν γεγονῶσιν ἢ δὲ γοητεία ἐπικλήσεις ἐστὶ δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους τελομένη ἐπὶ κακοῦ τινος οὐστάσιν ὄδην καὶ γοητεία κέλκται ἀπὸ τῶν γοῶν καὶ τῶν θρηῶν τῶν περὶ τοὺς τάφους γινομένων· φαρμακεία δὲ ἐταν διὰ τινος σκευασίας θανατοφόρου πρὸς φίλτρον δοθῆναι τινα διὰ στόματος⁹¹. (10) Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνικῆς τὸ μὲν ἐστὶ ὄρνεοσκοπικὸν, τὸ δὲ οἰκοσκοπικὸν, τὸ δὲ ἐνόδιον, τὸ δὲ χειροσκοπικὸν, τὸ δὲ παλματαῖον⁹². Καὶ ὄρνεοσκοπικὸν μὲν ἐστὶ, ὅταν, πετομένου⁹³ τοῦδε ἢ τοῦδε ὄρνιθος ἔμπροσθεν ἢ ὀπισθεν, ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ νεύοντος, εἰπωσι· « Τόδε⁹⁴ ἢ τόδε συμβαίνει. » περὶ δὲ ἀλματικῶν⁹⁵ τὸ διὰ τῆς πάλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον, οἷον ἐπάλλθῃ ὁ δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς, ἢ ὁ ὤμος, ἢ μηρὸς, ἢ κνημὶς, ἢ κνισμὸς ἐν τῷ ποδὶ⁹⁶ γέγονεν, ἢ πρὸς τὸ οὖς ἤχος ἐγένετο, « Τόδε, φησὶ⁹⁷, συμβαίνει ἢ συμβήσεται. » οἰκοσκοπικὸν δὲ, ὅταν τὰ ἐν τῷ οἴκῳ συμβαίνοντα εἴπῃ⁹⁸ τις· « Τόδε συμβαίνει. » οἷον ἐν τῇ στέγῃ φανεῖ γαλῆ⁹⁹, ἢ ὄφις, ἢ μῦς, ἢ ἐκκενωθῆ ἔλαιον, ἢ μέλι, ἢ οἶνος, ἢ τέφρα, ἢ τρισμαῖ;¹⁰⁰ γένηται ξύλου ἢ ἄλλο τι· « Τόδε προμηνύει. » ἐνόδιον δὲ, ὅταν ἐξηγήσεται τις τὰ ἐν τῇ ὁδῷ ὑπαντῶντα λέγων· « Ἐάν σοι ὑπαντήσῃ τοιοῦτος ἄνθρωπος¹⁰¹ ἢ τόδε βαστάζων, τόδε σοι συμβήσεται. » χειροσκοπικὸν δὲ, ὅταν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν διατεινόμενοι¹⁰² εἴπωσι· « Τόδε αὐτῷ γενήσεται. »

(11) Καὶ τὰ μὲν γράμματα Φοίνικας εὐρηκέναι φασὶν Ἕλληνας, καὶ τὸν¹⁰³ Κάδμον ταῦτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα κομισαί, λατρικῆς δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἄπιν Ἐλεξαν ἀρξαι καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν¹⁰⁴ αὐξῆσαι τὴν τέχνην, ὡν πάντων Ἑβραῖαι προγενέστεροι. (12) Οὕτω καὶ περὶ τῶν δογματῶν διαφερόμενοι¹⁰⁵ διαφόρως ἰδογμάτισαν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ ὀρώμενα γενητὰ, οἱ δὲ ἀγένητα καὶ ἐκ ταυτομάτων γενέσθαι· καὶ οἱ μὲν ἐμφυχον εἶναι τὰ πᾶν, οἱ δὲ ἀψυχον ἔφασαν. Ἀναξαγόρας γὰρ καὶ Πυθαγόρας, εἰς Αἰγύπτου ἀφικόμενοι καὶ τοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων¹⁰⁶ αὐτόθι σοφοῖς προσομιλήσαντες, τὴν περὶ τῶν ὄντων γνώσιν ἠκουτίσθησαν, ὡς περὶ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ Πλάτων ἐμυθήθη μάλλον, καθὼς ἐν τοῖς Παραλλήλοις ἐφη Πλούταρχος. (12) Οὐ μὴν δὲ¹⁰⁷ ἀλλὰ καὶ θεοῦ Αἰγύπτιοι πρῶτοι τῶν ἄλλων τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὠνόμασαν, καλέσαντες τὸν μὲν ἥλιον Ὀσιριν, τὴν δὲ σελήνην Ἴσιν· ἅτε οὖν ὄρωντες αὐτοὺς ἰόντας ὁρόμῳ καὶ θέοντας, θεοὺς αὐτοὺς ἐκ τοῦ θείων ἀνηγόρευσάν τε καὶ ἔθυσαν. Καὶ τὸ μὲν

Variorum lectiones et notæ.

⁹¹ στόματος. Ὁρνεοσκοπικὸν δὲ λέγεται ἐξευρηκέναι τοῦτο πρῶτος Τηλέγονος (quod codex in margine habet). Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνικῆς B⁹¹. ⁹² τὸ δὲ παλματικόν B⁹². ⁹³ πετομένου ὄρνιθος B⁹³. ⁹⁴ τόδε συμβαίνει ἢ τόδε B⁹⁴. ⁹⁵ τὸ δὲ παλματικόν? — ἀλματικὸν δὲ τό B⁹⁵. ⁹⁶ ἐν τῷ ποδὶ κνησμὸς B⁹⁶. ⁹⁷ φησὶ, συμβήσεται, B⁹⁷. ⁹⁸ εἴπῃ l. εἴποι B⁹⁸, εἴπει cod. ⁹⁹ φανῆ γαλῆ B⁹⁹. ¹⁰⁰ τρισμαῖς ξύλων (ξύλ. cod.) ὀπαντήσῃ B¹⁰⁰. ¹⁰¹ βαστάζων ἢ τόδε συμβήσεται σοι τόδε B¹⁰¹. ¹⁰² διατεινόμενοι B¹⁰². ¹⁰³ καὶ τὸν οἰμ. B¹⁰³. ¹⁰⁴ προδιαφερόμενοι B¹⁰⁴. ¹⁰⁵ Οὐ μὴν δὲ l. Οὐ μὴν (δβ) δέ.

πῦρ Ἥφαιστον, Δήμητραν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὴν Ἀ
 ὕβραν οὐσίαν Ὀκεανὸν ἐπέθεσαν· καὶ τὴν μὲν
 ἐπιθυμίαν Ἀφροδίτην καὶ Ἔρωτα κεκλήκασιν.
 Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν μέθην Διόνυσον, τὴν
 δὲ κλοπὴν Ἑρμῆν, καὶ τὴν φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ
 πάλιν Ἥφαιστον τὰς τέχνας, ὡς πυρὶ συνεργὸν ⁸⁵
 κεχρημένον· τοσοῦτον γὰρ ταῖς αἰσχροῖς ἰδουλώ-
 θησαν ἡδοναῖς, ὡς καὶ τὸν τράγον διὰ τὴν εἰς τὰς
 μίξεις μανίαν θεὸν ὁμολογῆσαι καὶ θῦσαι. Μενόδησοι
 δὲ τοῦτον διαφερόντως ἐτίμησαν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις
 ζωοῖς αἱ ἄλλαι πόλεις θεολογίας τινὲς ἀνέφερον.
 Ἐπειδὴ δὲ καὶ Μεμφίται τὸν ταῦρον, καὶ Λυκοπο-
 λῖται τὸν λύκον, καὶ Κυνοπολῖται τὸν κύνα, καὶ
 ἄλλοι τὸν αἰλουρον, καὶ ἕτεροι τὸν κροκόδειλον.
 (13) Οὐκοῦν πρῶτοι θεοὺς ὠνόμασαν ⁸⁶ οἱ Αἰγύπτιοι
 καὶ Φοίνικες, ὑφ' ὧν Ἕλληνες παρελήφασιν ἥλιον ^B
 καὶ σελήνην, ἀστέρας τε καὶ οὐρανὸν, καὶ γῆν, καὶ τὰ
 ἄλλα στοιχεῖα προσκυνήσαντες, ὡς θεοὺς ἐλάτρευ-
 σάν. Χρόνῳ δὲ ὑστερον καὶ τοὺς εὐ τι δεδρακότας
 ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθήσαντας ὡς τὸν Ἡρακλῆα
 γενναῖον καὶ ἀνδρείον ἰθεοποίησαν Ἕλληνες, καὶ
 τὸν Ἀσκληπιὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεὸν
 ἐλευτήσαντα ⁸⁷ προσηγόρευσαν· καὶ οὐ μόνον τοὺς
 μυσαραῖς πράξεις ἀλόντας· ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας

Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minere-
 vam et rursus Vulcanum artes nominaverunt,
 quippe qui igne uteretur. Adeo enim turpibus
 servierunt voluptatibus, ut hircum, ob effrenam
 voluptatem, deum profiterentur, eique sacrifi-
 carent. Hunc autem Mendesii præcipue coluerunt;
 nam aliæ urbes aliis animantibus cultum divinum
 exhibebant. Memphitæ quidem taurum, Lycopoliti
 lupum, Cynopolitani canem, alii selem, alii
 crocodilum venerabantur. Priores igitur deos
 nominaverunt Ægyptii et Phœnices, ex quibus
 Græci acceperunt solem, lunam, stellas, cœlum,
 terram cæteraque principia adorantes, et tanquæm
 diis cultum iis exhibentes. Postea vero Græci et
 illos qui se beneficos, aut in præliis strenuos
 præbuerant, verbi gratia, validum et strenuum
 Herculem, divinis decoraverunt honoribus, et As-
 clepium, ob artis medicæ scientiam, post mortem
 deificaverunt. Et non solum illos qui aliquid boni
 egerant, sed etiam impudicitæ et scelerum convictos
 viros et feminas venerati sunt et divino cultu pro-
 secuti.
 ἀγαθὸν τι δράσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσελγείας καὶ
 ἐσεδάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν.

Z. Περὶ τῶν θεοποιησάντων Ῥωμαίων.

VII. De apotheosi apud Romanos.

Ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι μεμαθηκότις τοὺς ἰδίου βασι-
 λαῖ; μετὰ θάνατον ἰθεοποίησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς
 ἐννόμως βεβασίλευκούς; ⁸⁸ καὶ 55 τοῦ δικαίου ^C
 πεφροντικούς; ⁸⁹, ἀλλὰ καὶ τοὺς τυραννικῶς καὶ
 ἀδίκως ⁹⁰ τε καὶ παρανόμως τὴν ἀρχὴν ἰθύναντας.
 Καὶ γὰρ Νέρωνα ⁹¹ πᾶσαν ἰδίαν ἀκολασίας καὶ πα-
 ρανομίας κατὰ κόρον μετεηλυθότα, καὶ Δομιτιανόν,
 καὶ Κόμοδον καὶ γε ἄλλους μαιφόνους καὶ λαγνι-
 στάτους· ἀνδρας τῷ τῶν σφετέρων θεῶν καταλόγῳ
 συνέταξαν. (2) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς παμπο-
 νήρους δαίμονας ἰθεοποίησαν, παρ' ὧν καὶ τὰς
 γοητείας καὶ μαγανείας μεμαθηκότις, πονηραῖς
 κακαστεχνίαις, θυσίαις καὶ τελεταῖς αὐτοὺς ἐτίμησαν,
 οὐδ' ἡμεῖς ἐκ διαμέτρου βδελυττόμεθα δικαίως·
 ἔγαν ὡς θεομισαῖς; καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως προξέ-
 νους.

Romani, a Græcis edocti, imperatores suos post
 mortem inter deos retulerunt, et non eos tantum-
 modo qui legitime imperaverant et iustitiam co-
 luerant, sed illos quoque qui tyrannice et injuste
 impieque imperio præfuerant. Neronem enim, qui
 omnem incontinentiæ et impietatis modum inso-
 lenter excesserat, Domitianum, Commodum, et
 alios homicidas et libidinosissimos homines deorum
 suorum catalogo ascripserunt. Quin imo et sce-
 lestissimos dæmones pro diis habuerunt, a quibus
 incantationes et veneficia edocti, pessimis male-
 ficiis, sacrificiis et mysteriis ipsos coluerunt, quos
 nos e contra tanquam Deo invisos et æternis
 suppliciiis deputatos abominamur

Ἐπειδὴ δὲ καὶ δαιμόνων ἐμνήσθη, προὔργου ^D
 εἶμαι καὶ περὶ τούτου, ἄγε δὴ δοξαζομένων παρὰ
 τῶν ἰλλεινῶν καὶ τοῦ ἀσθέστου πυρὸς ἀξίων διασα-
 φῆσαι. Τὸν γὰρ τούτων ἀρχοντα Στανᾶν τὰ θεῖα
 προσαγορεύουσι λόγια, δηλοῖ δὲ τοῦνομα τὸν ἀποστά-
 την κατὰ τὴν φωνὴν τῶν Ἑβραίων. ὀνομάζει δὲ
 αὐτὸν Διάβολον ὡς τὸν θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους
 συκοφαντοῦντα καὶ αὐτοῖς δὲ (5⁹) τοῖς ἀνθρώποις

Quoniam dæmonum mentionem feci, non alienum
 puto de illis disserere, qui a miseris et æterno
 igne dignis glorificati sunt. Horum principem Sa-
 tanam divina nominant oracula, cuius nomen
 apostata Hebraice interpretatur; diabolus etiam di-
 citur utpote qui Deum apud homines calumniatur,
 et inter homines ipsos lites et contentiones seminat.
 Hos non malos ab initio a Deo universorum creatos

Varis lectiones et notæ.

⁸⁵ συνεργῶ? ⁸⁶ ὠνόμασαν οἱ Ἀ. I. ὠνόμασαν Αἰγύπτιοι cod. ⁸⁷ τελευτήσαντα I. τελευτήσαντα.
⁸⁸ βεβασίλευκός; B¹. ⁸⁹ φρονήσαντας; B¹. ⁹⁰ καὶ ἀδ. τε καὶ π. om. B¹. ⁹¹ Νέρωνα καὶ Δομι-
 τιανόν?

esse dicimus, nec talem sortitos esse statum, sed depravatione mentis a melioribus ad peiora cecidisse sponte et libere; et his non contenti bonis quæ a Creatore acceperant, imo maiora appetentes, superbia intumuisse, et ab antiquitus data gloria decidisse: deinde adversus homines, ad imaginem Dei creatos, rabie actos esse, et contra eos bellum suscepisse. Porro Creator, ex una parte, bonorum angelorum custodia servavit humanum genus, ne vi et tyrannica potestate usus et impune invadens, quos præ invidia oderat, temere diabolus perderet; ex altera parte, certaminis discrimen non impedivit, ut optimos lucta ostenderet, et fortitudinis exemplaria fierent. Quæ de causa violentum illius impetum tanquam exitialem per angelorum custodiam compescuit, cogitationum autem est assensus certamini, ut strenuos dignos coronis ostenderet, neque ipse istum ad æmuli conditionem sorte delegit, sed ad opus suum istius malitia usus est, quemadmodum medici vipæris ad morbos pellendos.

ἀποκληρώσας, ἀλλ' ὅς ἐστιν τῆς ἐκείνου πονηρίας ἀπαλλαγὴν νοσημάτων.

Porro quoniam Græci apostolicis et nos barbara lingua loqui aiunt, sciant nobismetipsis Græcos omnes Seythas videri: hoc enim Paulus demonstravit dicens: « Si ergo nesciero virtutem vocis, erò ei qui loquitur barbarus. » Revera quemadmodum Græcis Illyrii et Pæones et cæteri barbarice loqui videntur, sic his et similibus quicumque Græcorum artificiosam disputationem et garrulitatem percipere nequeunt, ipsi barbari videntur esse. Eundem sensum omnis lingua habet; eadem enim omnium hominum natura, et experientia magistra. Enimvero invenire est etiam apud Barbaros artes et scientias et in bellis virtutem, et inter ipsos quidam acutiorum Græcorum disciplinam ac loquacitatem sermonis brevitate superant. Quod testificantur Persæ et veteres historici, et si quis nunc legatus, aut dux, aut mercaturam exercens cum eis conversaretur, peritiam eorum et malignitatem utique experiretur. Dicunt enim eos acute percipere sermonum versutias et dolos, et paucis verbis subigere eos qui ante disseruerunt. Magnam etiam ratiocinandi vim habere dicuntur et idonci esse ad facile solvendum ab aliis pœna, et proverbis uti et ænigmatibus disertissimis; non enim philosophicis et rhetoricis imbuti sermonibus, naturam solam habebant magistram.

αἰνίγμασιν· οὐ γὰρ δὴπου φιλοσοφικοῖς ἢ ρητορικοῖς διδάσκαλον.

ἔξιν πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχην ἐμβάλλοντα. Τοὺτους ἡμεῖς οὐ πονηροῦ; ἐξ ἀρχῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ἔλων δημιουργηθῆναι φαιμέν, οὐδὲ τοιάνδε ἔξιν λαχεῖν, ἀλλὰ τῇ παρατροπῇ τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἀμεινόνων εἰς τὰ χεῖρονα πασεῖν ἀδαιρέτως καὶ αὐτεξουσίως, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ πεπονηκέτος παρασχεθεῖσι οὐκ ἀρκεσθέντες, ἀλλὰ μαιζίνως ὀρεχθέντες, εἰσδέξασθαι μὲν τοῦ τύπου τὸ πάθος, ἐκπαιεῖν δὲ τῆς ἀρχῆθεν δοθείσης τιμῆς· εἶτα κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς εἰδόνι θεῖα τετιμημένων λυτῆσαι καὶ τὴν κατ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι πλεμον· τὴν δὲ ποιητὴν τῇ μὲν τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπιστάσι φρουρησάτω τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅπως μὴ βίη καὶ τυραννίδα χρώμενος ἀοράτως ἐπιών, οὐδὲ διὰ φθόνον ἐμίσησεν, ἀδελῶς διαφθίρη· τὴν δὲ ἀγωνιστικὴν οὐκ ἐκώλυε μάχην, ἵνα δείξῃ τοὺς ἀρίστους ἢ πᾶλη καὶ γένωνται ἀνδραγαθῶν ἀρχέτυπα· οὐ δὲ εἴνεκεν τῆν βίαιαν ἐκείνου προσβολῆν ὡς ὀλέθριον διακωλύσας τῇ τῶν ἀγγέλων φρουρῇ, τῇ τῶν λογισμῶν συνεχώρησεν ἀγωνίᾳ, ὅπως τοὺς ἀδελφικοῦ ἀποφῆν ἄξιους τῶν στεφάνων, οὐκ αὐτὸς ἐκείνον εἰς ἀντικαλῶν τάξιν ἐπέθετο, ὡς ἰατροὶ καὶ; ἐχίδνας εἰς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων.

(3) Ἐπεὶ οὖν βαρβαροφώνους Ἕλληνας τοὺς ἀποστόλους καὶ ἡμεῖς ἀποκαλοῦσιν, ἴστωσαν ὡς καὶ ἡμῖν πάντες Ἕλληνας ἐκυθίζουσιν· τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐδήλωσε φέσκων· « Ἐάν μὴ γινῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἴστωμαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος· » τῷ ὄντι γὰρ ὡς περ τοῖς Ἕλλησιν Ἰλλύριοι, καὶ Παῖονες, καὶ ἄλλοι βαρβαρίζουσιν ὁμοῦσιν, οὕτως ἐκείνοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις ὄσοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τεχνολογίας καὶ στωμυλίας ἐπατεῖν οὐ δύνανται, βάρβαροι ὁμοῦσιν εἶναι. Ὅτι δὲ τὴν ἀρετὴν ἔχει πᾶσα γλῶσσα δίδουσι, μία γὰρ ἡ πάντων ἀνθρώπων φύσις, καὶ ἡ πᾶσα διδασκαλία. Ἔστι γὰρ εὐρεῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις τέχνας καὶ ἐπιστήμας; καὶ τὰς ἐν πόλεμοι; ἀνδραγαθίας ἐκ περιουσίας, ἔνιοι δὲ τοῦτων καὶ σοφώτερον τὴν Ἑλλήνων παιδείαν καὶ πολυλογίαν βραχυλογίᾳ νικῶντες. (4) Τοῦτο γὰρ δὴ καὶ Ἰβέρσοι μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, καὶ εἰ τις νῦν προσθευτῶν ἢ στρατηγῶν ἢ ἐμπορίαν τινὰ μετιῶν συντίεντο, καὶ πεπειρατο καλῶς τῆς ἐκείνων ἀγχινοίας καὶ πανουργίας. Θεοὶ γὰρ αὐτοὺς ὀξέως νοεῖν τὰς τῶν λόγων κλοπὰς; τε καὶ κλοπὰς καὶ ἐπιχειρήσεις, καὶ ὀλίγα φθεγγομένους νικῆν τοὺς προβαλετομένους; καὶ γε ξυλλογιστικοῦ; ἄγαν εἶναι διαδαθαιούντες, καὶ διαλέειν ἱκανοῦς τὰ παρ' ἐτίρων κλεπόμενα βιβλίως, καὶ παροικίαι; κερῆσθαι σοφωτάτας καὶ ἐντρούφουσαν λόγους, ἀλλὰ τὴν φύσιν μόνην εἶχον.

Variæ lectiones et notæ.

ἰ ἀρκεσθέντες — ὀρεχθέντες? ἰ διαφθίρη εἰ δείξει cod. ἰ τῆν. ἰ πονηρίαν com. z. i. subscr. ἰ 1 Cor. xiv. 11. ἰ σοφώτεροι? ἰ περὶ Ἰβέρσων vel. Ἰβέρσας;

(5) Τοὺς δὲ Γίνδεις καὶ τοῦτων πολλῶ σοφωτέρους ἂ λέγουσιν εἶναι καὶ ἐντραχεσιτέρους. (6) Καὶ (5^b) οἱ παρ' ἡμῖν δὲ νομάδες καὶ πρόχωροι, τοὺς Ἰσμαηλίτας φησὶ, τοὺς ἐν ταῖς ἐρήμοις βιοτεύοντας καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐπισταμένους, ἀγγιολογία πολλῇ, συνέσει τε καὶ πολυπειρίᾳ νοσημῶνται, καὶ διάνοιαν ἔχουσι καὶ πανουργίαν ὀξυτάτην, οἷοι μάλιστα ξυνοθεῖν τάληθές δυνάμενοι ¹⁰ καὶ διελίξαι τὸ ψεῦδος καὶ διακρίναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. (7) Περὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων περιττὸν οἶμαι λέγειν· καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πρῶτοι κρεῖτους εἶναι τοὺτους ἔρασαν 57 τῶν ὀνομαστοτάτων γεγενημένων παρ' Ἑλλήσιν. (8) Ῥωμαῖοι δὲ καὶ ποιητὰς ἔαχον καὶ συγγραφίαις καὶ ῥήτορας, ὡς φησὶν οἱ ταῦτην κάκεινην ἠσκημένοι τὴν γλῶτταν· καὶ πικνότερα καὶ δεινότερα τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι τὰ τοῦτων ἐπιθυμήματα καὶ συντομωτέρας ἅμα καὶ βαθυτέρας τὰς γνώμας. (9) Ταῦτα λέγων ¹¹, οὐ τὴν Ἑλλάδα σμικρῶν φωνῆν, οὐδὲ ἐναντία γε αὐτῇ ¹² παραδείγματα παρέχων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ μεγαλαυχούτων συστέλλων τὴν γνώθον ¹³ καὶ τὴν ὀφρῶν κατασπῶν, καὶ διδάσκων μὴ κομψοθεῖν γλώσσαν ἀληθείᾳ ¹⁴ λαμπρομένην, μηδὲ βρονθῆσθαι ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ γαγυμασμένους.

II. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου.

Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ μὲν ἀτομά τε καὶ ἀμερῇ σώματα προσήγορευσαν διὰ τὸ ἀπαθές ἢ σμικρὸν ἔσθαι, ἅτε μὴ νῦν ¹⁵ τομὴν καὶ διαίρεσιν δέξασθαι μὴ δυνάμενον. Οὕτω γὰρ καλοῦσιν ἐκείνοι τὰ λεπτότατα καὶ σμικρότατα σώματα, ἃ διὰ τῶν φωταγωγῶν εἰσβάλλων ὁ ἥλιος, δεικνυσθὶν ἑαυτὸν ἄνω καὶ κάτω παλλόμενον.

Οἱ δὲ τύχην καὶ εἰμαρμένην ἐδόξασαν· καὶ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναγκαστικὴν δύναμιν εἶπον εἶναι καὶ τῆς ἕλης κινητικὴν, τὴν δὲ τύχην ὁ Πλάτων αἰτίαν ἔφη κατὰ συμβεβηκὸς γινομένην ἢ ἐξ ἄμπτωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. (2) Καὶ γοῦν Δημόκριτος περὶ τούτου οὕτως εἶπεν· ¹⁶ « Καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐκ θεοῦ πάντες ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς εἰμαρμένης καὶ τύχης καὶ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων σωμάτων, καὶ προδήλως φερομένων, ἄνω καὶ κάτω παλλομένων καὶ περιπελοκόμενων τε καὶ δισταμένων καὶ περιφερομένων ἐξ ἀνάγκης, » ἀφ' ὧν οὐ μόνον πλοῦτον καὶ πένειαν, καὶ ὑγίειαν, καὶ νόσον, καὶ δουλείαν, [καὶ] εὐθυερσίαν, καὶ πόλεμον, καὶ εἰρήνην διανέμειν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀποκληροῦν ἔφη. (3) Καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄλλας δοξάζονται ἀντιπαρτάξαντες ¹⁷ διὰ τὸ ἀσύμφωνον καὶ ἀκατάλληλον 58 τῶν τρηκαῦτα δογμάτων καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων

Gindes multo etiam sapientiores et solertiores illis esse dicuntur. Et apud nos nomades et rustici populi, Ismaelitas dico, qui in desertis vitam agitant, nihilque ex Græcorum scriptis legerunt, solertia magna et intelligentia et multa ornantur experientia, iudicium tamen habent et calliditatem acutissimam, quippe qui maxime verum percipere et discernere mendacium, et bonum a malo iudicare possunt. De Ægyptiis loqui superfluum duco; etenim præcipui inter philosophos dixerunt illos celebratissimos Græcorum antecire. Romani quoque poetas habuerunt et historicos et rhetores, ut dicunt ii qui in ipsorum exercitati sunt lingua. Plura et graviora esse horum argumenta quam Græcorum, et breviores magisque recoulitas habere sententias asserunt. Hæc dico non Græcam inveniens linguam, nec opposita ei documenta tradens, sed ut eorum qui de illa se jactant, buccas et supercilium contraham, alios spiritus reprimam, docendo non deridendam esse linguam veritati inservientem, neque ornatis et variis sermonibus, sed veritati consentaneis gloriæ suæ consulentem. μὲν ἐπὶ λόγους κομψοτικῆ τέχνη πακοικιλμένους,

VIII. — De Platone philosopho.

Ideo quidam atomos et individua corpora cognominaverunt, quia minuta nimis sensibus non subjacent, utpote quæ sectionem et divisionem subire nequeunt. Sic enim vocant hi subtilissima et minutissima corpuscula quæ per fenestras sol immittit, sursum et deorsum agitata.

Alii vero fortunæ et fato confisi sunt: fatum quidem necessitatis vim esse, materiam movendi facultate præditam dicentes, Plato autem fortunam causam fortuitam naturæ aut voluntatis dixit. Et vero Democritus de hoc sic loquitur: « Etenim quedam ex Deo omnes habemus, quedam vero ex fato et fortuna, et minutissimis illis corpusculis, perspicue, sursum et deorsum vibratis, circumplexisque et distinctis, et ex necessitate circumlatis, » quæ non solum divitiis et paupertatem, sanitatem et morbum, servitutem et libertatem, bellum et pacem distribuere, sed etiam virtutem aut malitiam unicuique largiri distit. Et quia alii adversus alios opiniones opposuerunt, et quasi instructa acie dimicaverunt, propter absouantiam et diversitatem doctrinarum, quæ tunc erat, glorificantur; jure vero alii aliorum falsas diremorunt

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ δυναμένοις cod. ¹¹ λέγω? ¹² αὐτῇ cod. ¹³ γράθον cod. ¹⁴ ἀληθ. cod. ¹⁵ νῦν om. cod. ¹⁶ Diog. L. ix, 49. ¹⁷ ἀντιπαρτάξαι. cod.

sententias. Falsum enim non veritatis solius inimicum est, sed etiam sui ipsius ex natura sua; veritas autem sibi ipsi consona est, falsumque solum habet oppositum. Unde alii quidem mentem sui juris esse dixerunt, omninoque posse ex arbitrio malis sanare affectus; alii vero illam necessitati et fato servire declaraverunt, et ex cœli circumdante gravitate et astrorum conjunctione pendere.

Plato contra oppositam illi de anima docuit sententiam; dixit enim liberam illam esse et affectuum dominam, sicut ostendit in *Legibus*: « Vincere seipsum, omnium victoriarum præcipua est et optima; vinci autem a seipso, turpissimum est et pessimum. » — « Novimus enim affectiones illas, tanquam nervos aut funiculos in nobis insitos, nos trahere, obnixasque nos invicem retrahere ad contrarias oppositasque actiones: ubi invicem diversæ distractæque virtus et vitiositas jacent. Sic enim ratio edicit, unam tractionum illarum semper esse sequendam, neque illam relinquendam unquam, sed hac omnibus nervis obtinendum esse: hunc enim esse illius rationis ductum. » Demonstratum est igitur voluntati animæ boni et mali divisionem a Creatore assignatam esse, et uno verbo rerum illarum quæ invicem pugnant. Hæc quidem ille. Hi vero qui illa in honore habuerant oppositam parturierunt sententiam; non enim veritatem discere cupiebant, sed vanæ gloriæ et æmulationi æservientes, novarum opinionum inventores dici gestiebant, ideoque magnum substituerunt errorem, dum recentiores antiquorum doctrinam, omni pudore abjecto, pervertunt. Enimvero miser ille Aristoteles vivo adhuc Platoni propalam et impudenter obstitit, et contra Academiam bellum suscepit, neque doctrinam habuit in pretio, qua ambitiose fructum ceperat, neque celebratissimi viri gloriam veneratus est, nec robor in dicendo sumit, sed superbe et impudenter vesanus hic adversus illum stetit, non meliorem sed multo pejorem doctrinam proferens. Ille enim animam dixerat in tres partes divisam et immortalem formaque Deum referentem, hic autem mortalem dixit et temporaneam: ille Deum dixerat cuncta prospicere, hic terram, si traditioni fides, Dei cura privavit. Dixit enim quæ usque ad lunam sunt a Deo dirigi, cætera autem

Ἀ μαχεσάμενοι δόξας, εἰκότως καταλεύκασιν ὡς ψευδεπιπλάστους· ἐπειδὴ τὸ μὲν ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πάλαιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ αὐτοῦ πέφυκεν, ἢ δὲ ἀλήθεια ζύμφωνον ἑαυτῇ, καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος ἀντικείμενον. Ὅθεν οἱ μὲν αὐτοκράτορες τὸν νοῦν εἶπον εἶναι καὶ ἄγαν δύνασθαι ¹⁰ (β^a) κατ' ἐξουσίαν τὰ πάθη θεραπεύειν, οἱ δὲ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ εἰμαρμένης ἀπέφευγον δουλον· καὶ [ἐκ] ¹¹ τῆς τοῦ οὐρανοῦ περιδινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀστρῶν συνόδου τὰ; τούτου πράξεις καὶ ἐνεργεῖα; ἡρτησθαι.

¹⁰ (4) Ὁ δὲ γε Πλάτων τὴν ἐναντίαν τούτου ¹¹ περιψυχῆς ἐξεπαίδευσεν δόξαν, ἐλευθέραν αὐτῆν καὶ δέσποιναν τῶν παθῶν εἶναι φήσας ¹², ὡς περ δηλῶν ἐν τοῖς Νόμοις ἐφη· Ἐ τὸ μὲν νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ αἰσχιστόν τε καὶ κακίστον. ¹³ Ἔ τισιν γὰρ ¹⁴, οἱ τὰ πάθη ταῦτα ¹⁵ ἐν ἡμῖν, οἷον νεῦρα ἢ μήρινοι ¹⁶ τινες ἐνοῦσαι ¹⁷ σπῶσι τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν, ἐναντῖαι γε οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὐ δὲ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μὴ γὰρ φησὶν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἐλξεων ἐπομένων ¹⁸ δεῖν καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ¹⁹ ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν. ²⁰ Ἀποδείκνυται οὖν ὡς τῇ βουλῇ τῆς ψυχῆς ἀπένειμεν ὁ ποιητὴς τὴν τῶν κρείττωνων καὶ χειρόνων διαίρεσιν καὶ ἀπλῶς ἔριν καὶ μάχην ἔχοντες ²¹. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ²².

(5) Οἱ δὲ ἐκείνα πρεσβεύοντες ἐναντίαν δόξαν ²³ ὤδινον· οὐ γὰρ τάληθες μαθεῖν ἐπεθύμησαν, ἀλλὰ κενοδοξία καὶ φιλοτιμία δουλεύσαντες καινῶν εἰρεται κληθῆναι δογμάτων ἐπεπόθησαν, ὅθεν καὶ τῆς πολλῆν ὑπέστησαν πλάνην, τῶν ἕστερον ἐπιγενομένων ἀνατρεπόντων ἀναιδῶς ²⁴ τῶν πρεσβυτέρων τὰς δόξας. Καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τέλας ἐτι ζῶντι Πλάτωνι προφανῶς τε καὶ ἀναισχύντως ἀντιπαρετάξατο καὶ τὸν τῆς Ἀκαδημίας ἀνεδέξατο πόλεμον· καὶ οὕτε τὴν διδασκαλίαν ἐτίμησεν, ἥς φιλοτιμῶς ἀπέλαυσεν, οὕτε τοῦ καλυθρυλλήτου ἀνδρὸς ἠδέσθη τὸ κλέος, οὕτε ²⁵ τὸ ἐν λόγοις εἶδισε ²⁶ κράτος, ἀλλὰ ὑπερηφάνως καὶ ἀπρηθρισμένως ²⁷ ὁ ἐμβρόντιστος πρὸς αὐτὸν ἀντίστη, οὐκ ἀμεινοσιν ἐκεῖνον, ἀλλὰ πολλῶν ²⁸ χείροσι χρησάμενος δόγμασιν. Καὶ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν ἐκείνου εἰπόντος τριμερῆ καὶ ἀθάνατόν τε καὶ ²⁹ θεοειδῆ, αὐτὸς θνητὴν ἐφη καὶ ἐπίκαιρον· καὶ τὸν θεὸν εἰρηκότος ³⁰ ἐκείνου προμηθεῖσθαι τῶν πάντων, οὕτως τὴν γῆν, ὅσον ἤκεν εἰς λόγους, τῆς θείας κριτικῆς.

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ δύνασαι καὶ κατ' B¹. ¹¹ ἐκ om. B¹. ¹² ἡρτησθαι cod. — ἡρτῆσθαι B¹. ¹³ τούτοις B¹, τούτων cod. ¹⁴ φήσας. ¹⁵ τότε δὲ l. i. 644 E ¹⁶ τ. τὰ π. Pl. ¹⁷ σμίρυνθοι cod. ¹⁸ ἐνοῦσαι cod. ¹⁹ ἐπομένην cod. συνεπομένην Pl. ²⁰ ἀπολειπόμενην ἐκείνοις — μέτροις cod. ²¹ ἰχόντων? ²² Καὶ ὁ μὲν οὕτως Ὅ δὲ οὕτως πρεσβεύων? B¹. ²³ κενοδοξίαν καὶ φιλοτιμίαν cod. ²⁴ ἀναιδῶν cod. e compendio ἀναιδῶν — ἀναιδῶν B¹, ἀναίδειν cod. — ζῶν καὶ πλ. B¹. ²⁵ εἶδισε cod. ²⁶ ἀπρηθρισμένως ὁ ἐμβρόντιστος πρὸς οὐρανόν B¹. ²⁷ πολλῶν μᾶλλον χειρόνων δόγμασιν ὡς ἀπεφάνθη. Καὶ B¹. ²⁸ τε καὶ φωτειδῆ καὶ θεοειδῆ αὐτὸς θν. B¹. ²⁹ ε ρη ὅτι: μὲν ἐκ. B¹.

νίας ἐστέρησε ⁵⁸· τὰ γὰρ δὴ μέγρι· σελήνη; ἰουλιανῶν A
 ἔφη τὸν Θεὸν, τὰ δὲ γε ἄλλα ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην
 τετάχθαι καὶ τύχην καὶ κατὰ τὴν βίαιαν ἀνάγκην
 ἐπίσθησιν ἐκάστω. Καὶ ταύτη παραγωγὴ ⁵⁹ ποιῶν
 τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ πόρνους ⁶⁰, τὰ
 τῆς παρανομίας εἶδη, καὶ ἄλλα δὲ πᾶμπολλα πρὸς
 ἀνατροπὴν ⁶¹ ὁ δειλαιὸς τοῦ διδασκάλου δυσσεδῶ; τε καὶ
 τολμηρῶς ἐτρατολόγησεν.

(6) Ὁ τοίνυν σοφώτατος Πλάτων θεολογῶν ἔφη·
 « Τί τὸ ὄν (μὲν) ⁶² αἰεὶ γένεσιν ἐκ οὐκ ἔχον, καὶ ⁶³
 τὸ γιγνόμενον μὲν αἰεὶ, ὄν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοή-
 σει ⁶⁴ μετὰ λόγου περιληπτὸν αἰεὶ, κατὰ τὸ αὐτὸ ὄν, τὸ
 δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ ⁶⁵ δοξαστὸν ⁶⁶, (6b) γιγνόμενον ⁶⁷ μὲν
 καὶ ἀπογιγνόμενον, ὄντως ⁶⁸ δὲ οὐδέποτε ὄν. » Ταῦτα
 δὲ πάντα μέρος χρόνου, τὸ ἦν καὶ ἔσται· ἃ δὴ φέ-
 ροντες λαμβάνομεν ἐπὶ τὴν αἰδιον οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς·
 λέγομεν γὰρ δὴ· ὃ ἦν, ἔστι ⁶⁹ τε καὶ ἔσται, τί δὲ τὸ
 ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ
 ἦν καὶ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέ-
 πει ⁷⁰ λέγεσθαι, τὸ δὲ αἰεὶ καὶ καθ' αὐτὸν ὄν ἀνακι-
 νήτως ⁷¹, οὐτε νεώτερον οὐτε πρεσβύτερον προσ-
 ἤκει λέγεσθαι· καὶ γὰρ τὸ αἰεὶ ὄν καὶ προὐν γενέ-
 σεώς ἔστιν ἀπάσης ὑπέρτερον, τὸ δὲ γενόμενον ⁷²
 καὶ ἀλλοιώσεις πολλὰς δεχόμενον, εἰκότως ἔφησεν
 οὐδέποτε εἶναι ⁷³. Καὶ πάλιν ὁ Πλάτων φησὶν ⁷⁴·
 « Ἄγαθός μὲν ὁ Θεὸς τῷ ὄντι γε καὶ λεκτέον, αἴτιος
 τῶν ἀγαθῶν, τῶν δὲ κακῶν ἀπάντων ἀναίτιος. »
 Ταῦτα οὖν περὶ ⁷⁵ τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ καὶ περὶ
 τῆς ἡμῶν αὐτεξουσιότητος ἐδίδαξε καλῶς ὁ Πλάτων
 φρονεῖν καὶ δοξάζειν· καὶ τοὺς κακῶν αἴτιον τὸν
 Θεὸν λέγοντας ἐξελαύνειν ἐκέλευσε, καὶ ἀνόσιον
 εἶναι τόνδε τὸν λόγον φησὶ καὶ ἀξύμφορον ἡμῖν καὶ
 ἀσύμφωνον ἑαυτῷ. Οὐκοῦν εἰ ἀγαθὸς ὁ Θεός, ὥσπερ
 60 δὴ καὶ ἀγαθός, οὐκ ἂν ἄρα κακῶν αἴτιος γένοιτ'
 ἂν. Εἰ δὲ ἀναίτιος τῶν γενομένων κακῶν, κακὰ δὲ
 κυρίως ὀνομαζόμενα οὐ τὰ παρὰ πολλῶν ὀνομάζειν
 φίλον τισὶν, ἀλλὰ κακίαν, ἀκολασίαν καὶ τὰς ἄλλας
 παρανομίας τὰς ὑφ' ἡμῶν αὐτεξουσιῶς τολμημέ-
 νας· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἄρα αἴτιοι, καὶ οὐχ ὁ τάναν-
 τία νομοθετήσας Θεός· ὅπερ δηλοῖ αὖθις ὁ Πλάτων
 ἐν ταῖς *Νόμοις*, καὶ δεικνύς ἡμῖν τὸν τῶν ὄλων πρῶ-
 ταν, τῶν τοῦ παντὸς οὐράκιον ἐπειλημμένον, φησὶν·
 « Ὁ μὲν δὴ Θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν
 καὶ τελευτὴν καὶ μεσότητά ⁷⁶ τῶν ἀπάντων ἔχων,
 εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ
 δὲ αἰεὶ ζυνέπεται δίκη τῶν ἀπολείπομένων τοῦ ὀρθοῦ
 νόμου ⁷⁷ τιμωρός· ἥ; ὁ μὲν εὐδαιμονήσῃν μέλλων
 ἔχόμενος ⁷⁸ ζυνέπεται ταπεινῶ; ⁷⁹ κεκοσμημένος· ὁ

fato et sorte regi, et ex cogente necessitate acci-
 dere cuncta unicuique; istoque errore generans
 homicidas, effractores, scortatores, ad subver-
 tendum magistrum, impietatis species et alia per-
 multa monstra improbus hic impie et audacter
 effutiit.

Porro sapientissimus Plato, de Deo disserens,
 dicit : « Quid est id quod semper est, ortum autem
 non habet, et quid est id quod semper renascitur,
 nunquam vero existit? Unum, quod semper idem
 est, cogitatione comprehenditur rationabiliter,
 alterum quod, nunquam revera existens, nascitur-
 que et moritur, irrationali sensu percipitur merani-
 que opinionem gignit. » Hæc autem omnia, quod
 B erat et quod futurum est, pars temporis; erramus
 autem nec bene dicimus cum hæc ad perpetuam
 existentiam transferimus; dicimus enim, quod
 erat et est et in futurum erit, sed si vera dicere ve-
 linus dicere convenit : Erat et futurum est, de ea
 re quæ in tempore ortum habet dici convenit : quod
 autem semper et immutabiliter in se est, neque
 recentius neque antiquius dici decet. Quod enim
 semper est et ante est, ultra omnem ortum est ;
 quod autem factum est, et immutationes multas
 recipit, jure dixit nunquam esse. Rursus dicit
 Plato : « Bonus quidem Deus revera est dicendus
 causa bonorum, nullius autem mali auctor. » Hæc
 porro de Deo creatore et de nostro libero arbitrio
 docuit Plato sentienda et laudanda, et eos qui dicunt
 C Deum mali auctorem expelli jubet, idque verbum
 impium esse declarat et nobis noxium et sibi ipsi
 contradictorium. Igitur si bonus Deus est (ut revera
 bonus est), non mali causa esse potest; si vero
 non auctor est malorum quæ accidunt, non mala
 proprie dicenda sunt quæ accidunt vulgoque mala
 dicuntur, sed malitia, incontinentia et alia peccata
 quæ libere audemus committere; nos enim horum
 profecto causa sumus, non autem qui contraria
 præscripsit Deus. Quod demonstrat iterum Plato
 in *Legibus*, ubi ostendens omnium rerum rectorem,
 universitatisque tenentem gubernacula, dicit :
 « Deus quidem, quemadmodum et antiquus sermo
 testatur, omnium rerum et principium et medium
 D et finem in se habens, recta via procedit. Hunc
 semper sequitur justitia, eorum qui a divina lege
 deficiunt ultrix atque vindex : cui quidem justitiæ

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁸ ὑστέρησε B¹. ⁵⁹ παρὰ γνῶμην ποιεῖν B¹ — παραγωγῆ. ποι. cod. ⁶⁰ πόρνους καὶ σακ τὰ τῆς
 ἡδονῆς καὶ π. ἑ. B¹. ⁶¹ ἀν. τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἑτερ. B¹. ⁶² μὲν om. Tim. 27 D. ⁶³ τί Pl. ⁶⁴ νοήσει
 καὶ τὸν τῷδε αἰσθήσει ἀλόγῳ δόξα τὸ γιγ. B¹. ⁶⁵ τὸ δ' αὐ δόξη μετ' αἰσθήσεως; ἀλόγου Pl. ⁶⁶ δόξα τὸν
 cod. ⁶⁷ γ. καὶ ἀπολλυόμενον, ὄντως Pl. ⁶⁸ ὄντως B¹. ⁶⁹ ἔτι l. ἔστι cod. ⁷⁰ πρέπει; οὖσαν l. τὸ δὲ αἰεὶ
 κατ' B¹. ⁷¹ ἀνακινήτως l. ἀκινήτως; B¹ ut cod. ⁷² γενόμενον l. γινόμενον B¹, cod. ⁷³ εἶναι, καὶ ταῦτα
 μὲν ὁ Πλ. B¹. ⁷⁴ Resp. II. 580 B, C, Tim. 42 E? ⁷⁵ οὖν περὶ l. οὖν καὶ περὶ cod. ⁷⁶ μέσα τῶν ὄντων
 ἀπ. Pl. IV. 716. A. περιραίνει cod. ⁷⁷ τοῦ θεοῦ λόγου Pl. ⁷⁸ ἐχομένη cod. ⁷⁹ καὶ Pl. 13. χρημά-
 τ. γ. cod.

is molesto et composito animo adhæret qui felix est futurus. Qui autem superbia elatus est, qui pecuniarum bonorumve confidentia tumet, vel corporis forma una cum juventute et demencia irascitur animo ad petulantiam, quasi nec magistro, nec duce indigeat, sed aliorum dux ipse idoneus esse possit : ille profecto a Deo deseritur ejus vi et efficacia orbatus. Derelictus autem et hujusmodi alios duces nactus, exultat, et omnia simul perturbat atque permiscet : vulgo tamen aliquis esse videtur, at post tempus divinæ illi justitiæ non culpabiles dat pœnas, et seipsum et familiam et civitatem denique ipsam extremo involvit exitio. » Sic philosophus et Deum ostendit universis rebus consulentem, et ejus longanimitatem erga quosdam, et quod hinc insensatis supervenit detrimentum, et tandem extremam, quam ipsis parat ruinam. In *Gorgia* pœnarum causas ostendit his verbis : « Convenit autem cuilibet qui supplicio addictus est, et recte ab alio punitur, vel ut melior evadat, et cæteris hominibus sit exemplo : ut alii supplicium ejus videntes, formidino caruendum pœnarum meliores fiant. Hi videlicet qui ex illis supplicii utilitatem capiunt, et Deo et hominibus dant pœnas, hi sunt qui leviora peccata commiserant : ipsis autem, e doloribus et cruciatibus tum hic tum apud inferos utilitas existit : fieri enim non potest aliter ut a noxa liberentur. Ex illis autem qui gravissimis sceleribus contaminati fuerint, illisque adeo injustus facinoribus insanabiles extiterint, exempla proponuntur : ipsi vero nullum inde capiunt adjumentum, quippe qui insanabiles sint ; alii vero utilitatem percipiunt, hosce propter sua peccata et maximas et horrendissimas et infinito dolore cumulatæ, easque sempiternas pœnas pati videntes. » Hæc videtur sapientissimus Plato ex divinis hausisse Scripturis ; profecto enim audivit quæ per Moysen a Deo ad Pharaonem dicta sunt : « Ad hoc excitavi te, ut ostendam in te fortitudinem meam, et ut annuntietur nomen meum in omni terra. » Cum enim omnino improbus ille factus esset, omnis generis pœnas induxit super eum Dominus, non ut meliorem se exhiberet ille (noverat enim istius mentem contumacem et insanabilem malitiam), sed ut ea quæ de ipso circumferebantur omnibus utilia exempla fierent. Quemadmodum enim civitates carnifices alunt ad puniendos homicidas, effractores, et cæteros legum transgres-

Α δὲ τις ἐξερθεῖς, ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρημασιν ἐπι-
 ρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματι· εὐμορφίᾳ δὲ· α
 νεότητι καὶ ἄνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὑβρείως,
 ὡς δὴ οὗτ' ἄρχοντας οὗτ' αὐτὸν ἡγεμόνος, ἄδόμενος,
 ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι ἄδ, καταλείπι-
 ται ἔρημος Θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους
 τοιούτους προσλαβὼν ἄσκιον ταραττων πάνθ'
 ἅμα· καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τι, μετὰ δὲ χρό-
 νον ἄδ ὑποσχῶν τιμωρίαν οὐ μιμητὴν τῆ δίκῃ, ἑαυ-
 τὸν τε [καὶ] οἶκον καὶ πόλιν ἔρδην ἀνάστειτον ἐποίη-
 σεν. » Διὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν τοῦ παντός
 εἰδείξει κηθεμόνα καὶ τὴν ἐπὶ τινῶν ἐκπέπει μακρο-
 θυμίαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνοήτοις προστιγομέ-
 νην λύσθην καὶ τὴν ἐσῦστερον αὐτοῖς ἐπιπερομένην
 πανολεθρίαν. Ἐν δὲ τῷ *Γοργίᾳ* καὶ τῆς τιμωρίας
 Β δηλοῦ τὰς αἰτίας λέγων ὡδὶ· « Προσῆκει δὲ παντὶ
 τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὅπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρου-
 μένῳ ἢ βέλτιον ἢ γίνεσθαι καὶ ὠνήσασθαι ἄδ ἢ
 παράδειγμα ἄδ ἄλλοις γίνεσθαι, ἢ ἐκείνοι ἄδ ἔρῶν-
 τας πάσχοντα ἢ πάσχει ἄδ, φοβοῦμένοι (7ᾰ) βελτίους
 γίνωνται. Εἰσι δὲ οἱ ὠφελοῦμενοι μὲν ἄδ καὶ δίκην
 διδόντες ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἄδ ἀνθρώπων οὗτοι· οἱ ἄν
 ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνωσι ἄδ, ὅμως δὲ δι'
 ἀλγηθῶνων καὶ ὀδυῶν γίνεται αὐτοῖς ἢ ἄδ ὠφελ-
 εῖα, κἀνθάδε καὶ ἐν Ἄδου· οὐ γὰρ οἶδοντε ἄλλως ἄδ
 ἀκαλλάττεσθαι· οἱ δὲ, ἰάν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ
 διὰ τὰ ἄδ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίστασι ἄδ κάμπαν γέ-
 νωνται, ἰναῦθα τὰ παραδείγματα γίνονται ἄδ, καὶ
 οὗτοι ἄδ μὲν οὐκέτι ὀνίναται ἄδ, ἄτε ἀνίστασι ὄντες ἄδ·
 Γ ἄλλοι δὲ ὀνίναται οἱ τοῦτους ὀρῶντες διὰ τὰς ἄδ
 μέγιστας ἁμαρτίας καὶ ὀδυηρότερα καὶ φοβερώτερα
 πάθη πάσχοντας ἄδ· τὸν δὲ χρόνον ἀτεχνῶς ἄδ πα-
 ραδείγματα ἄδ. » (7) Ταῦτα δὲ εἰκὴν ὁ σοφώτατος
 Πλάτων ἐκ τῶν θεῶν σεσυληκίνας λόγων· ἤκουσε
 γὰρ πάντως τὰ διὰ Μωυσεως ἐπὶ Θεοῦ πρὸς τὸν
 Φαραὼ λεχθέντα· τό· « Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξῆγειρά σε.
 ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως
 διαγγελῆ τὸ δνομά μου ἐν πάτῃ τῆ γῆ ἄδ. » Παμ-
 πολήρω γὰρ τοι γεγεννημένῳ ἐκαίνῳ παντοδαπὰς καὶ
 κολάσεις ἐπέγαγεν αὐτῷ ὁ Θεός, οὐχ ὥστε ἀποφῆναι
 βελτίονα — ἤδεις γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν ἀντίτυπον
 καὶ τὸ πάθος ἀνήκιστον — ἀλλ' ὅπως τὰ περὶ ἐκαί-
 νου διηγήματα πᾶσιν ὠφελείας γένωνται παραδεί-
 γματα. Καθάπερ γὰρ αἱ πόλεις τρίφουσι τοὺς δη-
 μίους, ὥστε τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ
 τοὺς ἄλλως παρανομούντας κολάζειν, οὐκ ἐπαινοῦσαι
 μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν μισοῦσαι τὴν τοῦ βίου
 προαίρεσιν, ἀνεχόμεναι δὲ τῆς τούτων ὑπηρεσίας
 διὰ τὴν χρειαίαν, οὕτως ὁ τοῦ κόσμου πρῶτατος, εἴα

Variae lectiones et notæ.

ἄδ ἄγνοια μὲν cod. gloss. ἄδ ὡς οὗτ' Pl. ἄδ ὁ· τινὸς ἡγ. Pl. ἄδ δ. ηγ. cod. ἄδ λαλῶν σκ. cod.
 ἄδ οὐ πολὺν Pl. ἄδ τιμωροῦμένου cod. ἄδ βελτίονι. ἄδ ὀνίναται Pl. 525B. ἄδ τοῖς Pl. ἄδ ἴνα ἄλλοι
 Pl. ἄδ ἄδ. πάσχει Pl. ἄδ μὲν ὡ· τε Pl. ἄδ θεῶν τε καὶ Pl. ἄδ ἁμαρτάνουσι cod. ἁμαρτῶσι Pl.
 ἄδ ἀδικίας Pl. ἄδ οἰά τ. Pl. ἄδ ἄν. γένωνται, ἐκ τούτων. ἄδ γίνονται Pl. ἄδ αὐτοῖς III. ἄδ ὠδέν Pl.
 ἄδ ἀνίστασι ὄντες cod. ἄδ διὰ τὰς ἄ· τὰ μέγιστα καὶ ὀδυηρότατα καὶ φοβερώτατα Pl. ἄδ· ἄδ πάσχοντες
 καὶ τὸν cod. ἄδ παροθίνονται cod. ἄδ ἀνηρημένους Pl. ἄδ Ex. iv, 16.

δημίου; τινὰς γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους; Ἄσσοι, non probantes, sed contra summo odio prosequentes carnificinam, illorum tamen adhibentes ministerium ob necessitatem, ita mundi Rector, carnificum loco, sinit esse tyrannos, ut per ipsos poenam prævaricatores et impii persolvant; et postea tradentur ipsi quoque supplicis, quoniam non quasi Deo ministrantes, sed suæ ipsorum servientes malitiæ, ea scelera perpetrarunt. Sic cum peccasset Israel, ipsum crudelibus Assyriis tradidit, et cum hanc non agnovissent mentem, everso ipsorum regno, aliis servire coegit, ut aperte prophetæ docent; a quibus Plato opportune dicit eos qui insanabiles sunt ad utilitatem cæterorum castigari. Præterea de animarum sorte post mortem, sapientissimus ille vir in *Phadone* rursus dicit: Imperfectus et impurus cum ad inferos venerit, in cæno jacebit; perfectus autem et purificatus cum eodem migraverit, cum Deo habitabit. Is enim qui juste et sancto vitam exegit, post interitum ad Fortunatorum insulas transmittitur, ubi malorum immunitas omninoque beatus commoratur; ille autem qui injusto et impie vixit, in judicij et justitiæ carcerem vadit, quem Tartarum vocant, ubi omni re nudatus, de omnibus operibus suis judicatur; oportet enim judicari mortuos omnes, ut justum judicis judicium fiat. Sic Plato omnino credidit esse in inferis tribunalia. Cum enim cum Hebræis in *Ægypto* conversaretur, prophetica oracula libenter audivit, et igneum fluvium esse didicit, quem magnus spectavit Daniel, et sapientissimi Isaïæ initiatus est sermonibus, in quibus dicit de peccatoribus: Vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguetur; et: Quis renuntiabit vobis sempiternum locum? Plato igitur, Græcorum sapientissimus præstantissimusque et fama percelebris, in *Ægyptum* venit ad prudentes et sapientes inter *Ægyptios*, ut quam eruditissimus fieret, et perfectissimam de natura rerum scientiam acquireret, ut Græci narrant. Didicit autem ab Hebræis et theologiam, non certissimam sane et puram; suscepit enim eam, grassante adhuc fortiter atheismo, vigenteque in ipso pernicioso errore, male simulato. Cum enim sacra Moysis oracula sibi permulta ascivisset et interpretatus esset, his furtim usus ænigmaticam tentat narrationem; unde ad quemdam, illud sane insinuans, scite dixit: Loquendum est tibi per ænigmata, ut si pugillares aliquid sive maris sive terræ in flexibus patiantur, qui legerit non intelligat. Ita enim res se habet. Circa universi regem sunt ergo omnia, et illud omnium honorum causa, secundum autem circa secunda, et tertium circa

δημίου; τινὰς γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους; Ἄσσοι, non probantes, sed contra summo odio prosequentes carnificinam, illorum tamen adhibentes ministerium ob necessitatem, ita mundi Rector, carnificum loco, sinit esse tyrannos, ut per ipsos poenam prævaricatores et impii persolvant; et postea tradentur ipsi quoque supplicis, quoniam non quasi Deo ministrantes, sed suæ ipsorum servientes malitiæ, ea scelera perpetrarunt. Sic cum peccasset Israel, ipsum crudelibus Assyriis tradidit, et cum hanc non agnovissent mentem, everso ipsorum regno, aliis servire coegit, ut aperte prophetæ docent; a quibus Plato opportune dicit eos qui insanabiles sunt ad utilitatem cæterorum castigari. Præterea de animarum sorte post mortem, sapientissimus ille vir in *Phadone* rursus dicit: Imperfectus et impurus cum ad inferos venerit, in cæno jacebit; perfectus autem et purificatus cum eodem migraverit, cum Deo habitabit. Is enim qui juste et sancto vitam exegit, post interitum ad Fortunatorum insulas transmittitur, ubi malorum immunitas omninoque beatus commoratur; ille autem qui injusto et impie vixit, in judicij et justitiæ carcerem vadit, quem Tartarum vocant, ubi omni re nudatus, de omnibus operibus suis judicatur; oportet enim judicari mortuos omnes, ut justum judicis judicium fiat. Sic Plato omnino credidit esse in inferis tribunalia. Cum enim cum Hebræis in *Ægypto* conversaretur, prophetica oracula libenter audivit, et igneum fluvium esse didicit, quem magnus spectavit Daniel, et sapientissimi Isaïæ initiatus est sermonibus, in quibus dicit de peccatoribus: Vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguetur; et: Quis renuntiabit vobis sempiternum locum? Plato igitur, Græcorum sapientissimus præstantissimusque et fama percelebris, in *Ægyptum* venit ad prudentes et sapientes inter *Ægyptios*, ut quam eruditissimus fieret, et perfectissimam de natura rerum scientiam acquireret, ut Græci narrant. Didicit autem ab Hebræis et theologiam, non certissimam sane et puram; suscepit enim eam, grassante adhuc fortiter atheismo, vigenteque in ipso pernicioso errore, male simulato. Cum enim sacra Moysis oracula sibi permulta ascivisset et interpretatus esset, his furtim usus ænigmaticam tentat narrationem; unde ad quemdam, illud sane insinuans, scite dixit: Loquendum est tibi per ænigmata, ut si pugillares aliquid sive maris sive terræ in flexibus patiantur, qui legerit non intelligat. Ita enim res se habet. Circa universi regem sunt ergo omnia, et illud omnium honorum causa, secundum autem circa secunda, et tertium circa

Variae lectiones et notæ.

¹⁴ 108 A. — 144 C, contracta. ¹⁵ LXVI, 24. ¹⁶ XXXIII, 14. ¹⁷ αἰνιγμῶν Ep. II, 312 D. ¹⁸ : δ()-του cod. ¹⁹ μάθη — π. τοῦ π. βασιλείως ἐτι cod. ²⁰ ἐκ δὲ σοί cod.

tertia. Ut autem summam et breviter de ipsis rursus dicam, multæ et omnimodæ fuerunt electorum impiorum turbæ, diversaque tela blasphemix; multiformeque et vario mendacio voluptati fabularum permixto, miscellaneaue tanquam potione condita, polytheismi errore homines quasi ebrii facti sunt. Sophistæ autem trita et alba veste, barba proluxa et coma capitis philosophiam deflantes, poetarum theologiæ ridiculum videntes, alias excogitaverunt semitas erroris quæ ad ipsum deducebant poetarum barathrum. Illi quidem sermonis elegantia et vi sententiarum poetica sæda facinora deorum et turpiloquium absconderunt; illi autem perversis affectibus divinam imposuerunt appellationem, atque voluptatem, ut dixi, Venerem, iram Martem, ebrietatem Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minervam appellaverunt, taliaque monstra superbo cum supercilio et Attica loquacitate fingentes, plerosque homines in aliam erroris formam adduxerunt; et qui se philosophos dicitabant, et propter habitum ab omnibus honorem carpebant, et a se affectus vinci jactabant, imprudenter suaserunt hominibus ut affectus prava adorarent, et animum, qui affectus libera potestate dominari et tanquam auriga regere debet, immolarent concupiscentiæ, iræ, furto, ebrietati et cæteris pravæ cupiditatibus. Alii quoque nihil præter visibilia cogitare valentes, sed intra sensibilia intelligentiam coercentes, quæ oculis videnda subjacent, deos declaraverunt, et venerabile nomen, sanctum audientibus incutiens horrorem, hi quidem elementis, alii vero horum partibus imposuerunt. Alii casu mundum factum esse dixerunt; fuerunt qui plures deos unius loco imaginarentur. Alii Deum prorsus negaverunt; alii Deum confessi sunt, sed nequaquam universo consulentem; alii Deum mundum quidem curare dixerunt, sed leviter hoc facere, et luna definire providentiam, cæterasque mundi partes temere ferri, fati necessitati haud libere servientes. His et similibus aperte agnovimus illos, non solum invicem, sed eisdem de iisdem rebus contrario scripsisse, maximamque discordiam, dum gloriæ studio et malitia se invicem premunt, effecisse, terram conturbavisse, et cum semetipsis perdidisse multos.

Tantus igitur error olim mundum occupavit, quem omnino dissipavit et expulit palam a nobis adoratus Dominus. Et verbum testantur opera, terraque et mare priori ignorantia et impietate liberata, sublato

A περί τὰ τρίτα. (10) Καὶ ἀπλῶς, 88, ἵνα συλλήθετε, περί τῶν αὐτῶν αὐτίς κεφαλαιωδῶς εἶπω καὶ περιληπτικῶς, πολλὰ μὲν οὖν καὶ παντοδαπὰ 63 τῶν δυσσεβῶν αἰρουμένων τὰ στίφη 89 καὶ διαφορὰ τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυσχιδῆ; δὲ καὶ ποικίλον τὸ ψεῦδος; 90 τῷ τερπνῷ τοῦ μυθώδους κεράσσασα καὶ οἶον κυκεῶνα κατασκευάσσασα, τῆς πολυθέου πλάνης τὴν μέθην τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκεν. ἡ δὲ σοφιστικὴ ἐν τρίβωνι λευκῷ καὶ πύγωνι μακρῷ καὶ κόμῃ κεφαλῆς τὴν φιλοσοφίαν ὀριζομένη, τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον ὄρωσα, ἑτέρας πλάνης ἐνενόησεν ἀτραπούς, εἰς αὐτὸ τὸ ποιητικὸν ἐκείνο βάραθρον ἀπαγούσας. Οἱ μὲν γὰρ τῆ 97 κομῆλα τοῦ λόγου καὶ τῆ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι τῆ ποιητικῆ τὴν περί τῶν θεῶν αἰσχροουργίαν καὶ αἰσχρολογίαν 98 ἐκάλυψαν. οἱ δὲ τοῖς πάθεσι τὴν θείαν προσηγορίαν ἔθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν, ὡς ἔφη, Ἀφροδίτην ὠνόμασαν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον, Ἑρμῆν δὲ τὴν κλοπὴν, τὴν δὲ φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ τοιαῦτά τινα μετὰ ἀλαζονικῆς ὀφροῦς καὶ τῆς Ἀττικῆς στωμυλίας; τερατευόμενοι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέρων εἰδούς ἀπάτην μετήγαγον. καὶ οἱ φιλοσοφεῖν ὑπισχνούμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος τιμὴν παρὰ πάντων δρεπόμενοι (89) καὶ τῶν πειθῶν κρατεῖν ἐπαγγελλόμενοι προσκυνεῖν τὰ πάθη τοῖς ἀθρώποις ἀνέπεισαν, καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν καὶ ἡνίοχον θεῖον ἐπιθυμίᾳ, καὶ θυμῷ, καὶ κλοπῇ, καὶ μέθῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν, ἀνοήτως πεπείκασιν. (11) Ἄλλοι δὲ πάλιν οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὀρώμενα νοῆσαι θνητοῖντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθεῖρξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θέαν προκειμένα, θεοὺς προσηγόρευσαν, καὶ τὸ σεπτὸν ὄνομα καὶ φρικτὴν ἐμποιοῦν τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ τοῖς μέρεσι τούτων ἐπέθηκαν. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ταυτομάτου γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, οἱ δὲ πολλοὺς θεοὺς ἀνθ' ἐνός ἐφαντάσθησαν. καὶ οἱ μὲν μὴ εἶναι παντελῶς τὸ θεῖον, οἱ δὲ εἶναι μὲν, οὐδενός δὲ τῶν ὄντων ἐπιμελεῖσθαι. οἱ δὲ ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρῷ λόγῳ δὲ τοῦτο ποιεῖν καὶ τῆ σελήνῃ περιόριζεν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος, ὡς ἔτυχε, φέρεσθαι τῆ τῆς Εἰμαρμένης ἀνάγκῃ δουλεύειν βεβιασμένον. (12) Διὲ δὴ τούτων καὶ τῶν τοιοῦτων σαφῶς ἔγνωμεν, ὡς οὐ μόνον ἀλλήλους, D ἀλλὰ 64 γε καὶ σφίσι αὐτοῖς περί τῶν αὐτῶν ἐναντε καὶ κακουργίᾳ πιεζόμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰργάσαντο καὶ τὴν οἰκουμένην ἐτάραξαν καὶ σὺν ἑαυτοῖς πολλοὺς ἀπώλεσαν.

(13) Τοσαύτη γοῦν 99 πάλαι πλάνη κατεῖχε τὸν κόσμον. ἀλλὰ ταύτην ἔρῃην ἠφάνισε καὶ πάμπαν ἐξήλασε προδήλως ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος Κύριος. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, γῆ τε

Variæ lectiones et notæ.

88 ἄ. ἀπ. τῶν κ. Pl. 89 στήφη σου. 90 ἡ φιλοσοφία? 97 τῆ. 98 αἰσχροουργία καὶ αἰσχρολογίᾳ σου. 99 μεγίστην? 100 Τοιαύτη οὖν Par. 2.

καὶ θάλασσα, τῆς προτέρας ἀγνοίας καὶ δυσσεβείας ἁ
ἀπηλλαγμένοι, πεπαισμένοι ἰ τῶν εἰδώλων τῆς πλά-
νης, τῆς ἀγνοίας ὁ ζῆφος ἐληλαμένος, τοῦ φωτός
τῆς γνώσεως αἱ ἀκτίνες τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασαι,
Ἑλληνας τε καὶ Ῥωμαίους καὶ Βάρβαρους τὸν ἑσταυ-
ρωμένον θεολογοῦντες καὶ ἀντὶ τῶν πολλῶν καὶ
ψευδωνύμων θεῶν τῇ Τριάδι μόνῃ λατρεύοντες,
τὰ δὲ τῶν διαιμόνων τεμένη ἀρδῆν ἀπολλύοντες, ἰ
οὐ βωμοὶ τῶν εἰδώλων ἐκ βάθρων ἀνεσπασμένοι,
ἐκκλησίαι περιφανεῖς πανταχοῦ δεδομημένοι, ἐν
πόλεσιν, ἐν κόμμασι, ἐν ἑσχατιαῖς μαρτύρων καὶ
δοσίων σηκοὶ ἐξειργασμένοι, ἀσκητῶν καταγωγὰ
εἰς τῶν ὄρων κορυφὰς ἀγιάζουσιν. Ταῦτα καὶ τὰ
τούτοις ὁμοία τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ
θεοπρεπὲς ἐπιδεικνύει κατόρθωμα, κενὴν ἄπασαν
τῶν φιλοσόφων ἐρεσχέλιαν ἰ καταλείπόντων τοῖς
'14) Διέμεινε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδώλων πλάνη ἀπὸ

idolorum errore; ignorantie discussa caligo, luminis
sapientie radii terram universam implentes; Græ-
ci, Romani et Barbari crucifixum Deum profitentes,
loco multorum et falsorum deorum Trinitatem solam
adorantes, dæmonum templa funditus evertentes, ido-
lorum altaria funditus eversa; ecclesie publice ubi-
que ædificata; in urbibus, in vicis, in remotissimis
locis, martyrum et sanctorum templa extructa;
ascetarum diversoria cacumina montium sanctifi-
cant. Hæc et similia Salvatoris nostri incarnationis
divinus demonstrant successus; nam omnes philoso-
phorum inanes discussiones iis relinquimus, qui
ambubajarum studiis occupantur. Perduravit igitur
antiquus idolorum error a Sarug usque ad tempora
Thare patris Abraham.
τῶν ἀλείων καὶ ἰδωτῶν ἐντρυφῶσι μαθήμασι.
Σερούχ ἕως τῶν χρόνων θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ.

ἰ Ναχώρ ἰ δὲ γενόμενος ἐτῶν οθ' ἰ, ἐγέννησε τὸν Β
θάρρα (καὶ μετὰ τοῦτο ἐζήσεν (8b) ἑτη ρκβ' ἰ καὶ
ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἑτη οβ' ἰ).

Nachor autem septuaginta novem annos natus,
genuit Thare, et postea vixit centum et viginti duo
annos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies
ejus ducentorum duorum annorum.

Θ'. Περὶ τῆς γεννήσεως Ἀβραάμ.

IX. De nativitate Abraham.

ἰ θάρρα δὲ γενόμενος ἐτῶν ο' ἐγέννησε τὸν Ἀβραμ
καὶ τὸν Ναχώρ καὶ τὸν Ἄραν ἰ, τὸν πατέρα τοῦ
Ἄωτ, ὅς καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάρρα,
καὶ μετὰ τοῦτο ἐζήσεν ὁ θάρρα ἰ ἑτη ρλε' καὶ 65
ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἑτη σε ἰ. ἦν δὲ οὗτος
ἀγαματοποιὸς ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων θεοῦς πλα-
στούργων καὶ πικράσκων. ἰ Περιεστῆ μέντοι ὁ αἰὼν
εἰς εἰκοστὴν γενεάν ἕως τούτου ἐτῶν γτκζ' ἰ, καὶ
οὐδεὶς πώποτε τῶν προγενεστέρων ἀνθρώπων φαί-
νεται υἱὸς πρὸ πατρὸς τελευτήσας, ἀλλὰ πατέρες
πρὸ παίδων, τοὺς υἱοὺς διαδόχους τῶν πραγμάτων
αὐτῶν καταλιμπάνοντες. Καὶ μὴ τις λεγέτω περὶ
τοῦ Ἀβελ ἰ οὐ γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τέθηκεν, ἀλλὰ
βιαίῳ ἰ ἐξ ὅτε γὰρ θάρρα ἀντίζηλον τῷ θεῷ παρε-
στήσατο διὰ τῆς οικείας πλαστοουργίας τεχνασάμενος;
εἰδῶλε, τὰ ὁμοία οἷς ἑπραξεν ἐκ τῆς δίκης ἀπειλη-
φεν καὶ αὐτὸς παραζηλωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου.
Ἀπέθανε γὰρ ὁ Ἄραν ἐν τῷ ἐμπουρισμῷ, ἦ ἐνεπύ-
ρησεν Ἀβραμ καύσας τὰ εἰδῶλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰ
ἐν γὰρ τῷ εἰσελθεῖν Ἀραν ἐξελεῖσθαι αὐτὰ, συν-
επλήχθη καὶ ἀπέθανεν ἰ διὸ καὶ θαυμάσασα ἡ θεία
Γραφή ἐπεσημήνατο λέγουσα ἰ Καὶ ἀπέθανεν Ἀραν
ἐνὶ πῦρι θάρρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰ. ἰ (4) ἰ Ὁ γὰρ
Ἀβραμ, ὑπάρχων ἐτῶν ἰδ' ἰ καὶ ἰ ἰ θεογονίας ἀξίω-
D

Thare cum septuaginta annos natus esset, ge-
nuit Abraham et Nachor, et Aran, patrem Lot, qui
mortuus est ante Thare patrem suum, et postea vixit
Thare centum triginti quinque annos, et mortuus
est, cum facti essent omnes dies ejus ducentorum
quinque annorum. Erat autem iste statuarius, ex
lapidibus et lignis deos fingens et venditans. Mundi
ætas usque ad vigesimam generationem et ad dies
ejus fuit circiter trium millium trecentorum viginti
duorum annorum, nec ullus unquam hominum
ortu præcedentiam videtur filius ante patrem mor-
tuus esse, sed patres ante filios, quos hæredes re-
rum suarum relinquebant. Neque de Abel aliquis
loquatur; non enim naturali morte defunctus est,
sed violenta nece. Ex quo enim Thare æmulum se
Deo constituit sua ipsius arte effingens idola, similia
his quæ fecerat jure reportavit, ad æmulationem
ipsa quoque provocatus a suo ipsius filio. Inter-
iit enim Aran in igne quem incendit Abram ut
combureret idola patris sui. Cum enim ingressus
esset Aran ad auferendum ea, combustus cum iis in-
terfiit; ideoque mirans divina Scriptura indicavit
dicens: ἰ Et mortuus est Aran coram Thare patre
suo. ἰ Abram enim, cum quatuordecim esset an-

Varie lectiones et notæ.

ἰ πεπαισμένοι τ. ἰ. ὁ πλάνος; Par. 2. ἰ ἀπώλοντες; cod. ἰ μετατολογίαν secunda manu. ἰ 2444
(3114). ἰ Ὁ δὲ γε Ν. ὁ υἱὸς Σερούχ (quod indicium est excerptorum O. ἰ οθ' l. ροθ' LXX. ἰ ρκβ'
(1) ut Chr. pasch. et Gen. xi, 25 Hebræus et Græcus, ρκγ' ἰ ὁβ' l. τκα' LXX, σα' cod. σε' O. ἰ 2575
(3184). — Ced. 47, 11. ἐκ γυναικὸς Ἐδνας θυγατρὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ I. eo, Ced.
ἰ Ἀφραν καὶ τὸν Ν. Leo, Ἀράμ καὶ τὸν Ν. Ced. ἰ ἑτη ρλε' ὁ θάρρα O. ἰ 2238. ἰ 3319. ἰ γτκζ'
Georg. continuatus, γτκθ' Eus. Chr. l. 137. ἰ Gen. xi, 28. ἰ κδ' Ced. 48, 4, sed Glyc. 246, 12 e Geor-
gιο ἰδ'. ἰ τότε Par.

norum, et in sacra initiatus esset, increpat patrem suum dicens: « Cur homines errare facis ob lucrum noxium? Non alius est Deus nisi qui in cælis est, qui universum mundum creavit, » et sic dicitur Dei cognitione dignus esse habitus. Videns enim cunctos homines creatoris servientes, et visibilia sub variis deorum cognominibus adorantes, circumibat quotidie afflictus et Drum verum exquirens sincera mente. Et sic aspiciens cælum modo splendendum, modo tenebrosam, apud se dicebat: « Non est hoc Deus »; similiter et solem et lunam, unum quidem absconditum et obscuratum sæpe, alteram deficientem et evanescentem, dicebat: « Nec ista quidem dii sunt »; imo stellarum cursum et motum curiose perscrutans (erat enim astronomiam a patre edoctus), nec in illis nec in aliis visibilibus inveniens horum auctorem, gravabatur vane et despondebat animum. Cujus desiderium et votum videns qui finxit corda nostra et intelligit in omnibus operibus suis, apparuit ei, et invitavit ut in terram promissionis iret, dicens: « Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi. » Confestim idola sua partim frangit, partim incendi seceditque cum patre suo de terra Chaldæorum, et cum venisset in Charan, mortuus est pater ejus. Et egressus illinc iterum, juxta verbum Domini, venit cum uxore sua Sara et Lot filio fratris sui et universa ipsorum substantia in terram Chanaan sibi debitam, quam Chanaanæi tyrannice tenebant ut terram hostilem. De quo Clemens Romanus, philosophus et magni Petri vere discipulus, ita loquitur: « Cum famæ facta esset, relicta terra Chanaan, Abram abiit in Ægyptum. Cum autem uxorem ejus Sara rex Abimelech rapuisset, statim hunc Deus examinavit et terrore percussit; simul et membrorum languorem induxit, dixitque ei: « Redde mulierem viro, quia propheta est, et orabit pro te, et vives: si vero non reddideris, scito quod morieris tu et quæcumque tibi sunt. » Et ita impollutam Sara recepit Abram, et precatus est, et sanatus est Abimelech a languore, et omnes domestici ejus a plaga quam Deus immiserat. Ideo postea tanquam justum et Dei servum coluit eum rex, et animum advertit iis quæ ab illo dicebantur, et magister pietatis et doctrinæ factus est (Abram) Ægyptiis. » Primus enim, ut ait Josephus, Abram creatorem Deum prædicavit, et primus cum in Ægyptum descendisset, arithmeticam et astronomiam docuit, amabilisque ita et honoratus factus est, et dignatus est rex ab illo discere astrologiam et magiam, utpote viro eruditissimo et Chaldæo; astrologia enim et magia a Magusæis

θεῖς, ἐνουθεῖται τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγων· « Τί πλὴν ἄλλος θεός ἐστιν ἢ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ καὶ πάντα τὸν κόσμον ποίησας· » οὕτως ¹⁰ λέγεται τῆς θεογνωσίας ἀξιώσθηναι ¹¹. ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους πάντας κτισματοποιεῦντας καὶ διαφορούς ¹² θεῶν, τὰ φαινόμενα προσαγορεύοντας καὶ προσκυνοῦντας ¹³, περιήρχετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν διασκοπούμενος καὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθεοῦ καρδίας· καὶ οὕτω βλέπων ὁρανοὺς ποτὲ μὲν λαμπροὺς, ποτὲ δὲ σκοτεινοὺς, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· « Οὐκ ἔστιν οὗτος θεός· » ὁμοίως δὲ καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον ἢ ἀμαυρούμενον πολλάκις, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἔρασκεν· « Οὐδ' οὐτοί εἰσι θεοί· » καὶ μέντοι τὴν τῶν ἀστέρων φορὰν τε καὶ κίνησιν πολυπραγμονῶν — ἦν γὰρ ἀστρονόμος ἀπρὸς ἐκ τοῦ πατρὸς πεπαιδευμένος — καὶ μήτε διὰ τοῦτου μήτε μὴν δι' ἄλλων τινῶν ὀρωμένων ἐβρίσκων τὸν τούτων δημιουργὸν, ἐδυσχέρησε σφόδρα καὶ ἠθύμει, οὗ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἰδὼν ὁ πλάσας καταμύνας ¹⁴ τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ συναιεῖς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὤφθη αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας πορείαν παρεκελεύσατο λέγων ¹⁵· « Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ θεῦρε εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δεῖξω. » (5) Καὶ ἤ παραχρῆμα λαβὼν τὰ εἰδωλὰ καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρήσας ἀνεχώρει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκ τῆς Χαλδαίας, καὶ (9^ο) ἐλθὼν εἰς Χαρρὰν ἐταξέυτησεν ὁ πατήρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν πάλιν ἐν λόγῳ Κυρίου ἦλθε σὺν τῇ γυναίκῃ αὐτοῦ Σάρρᾳ καὶ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Ἀὼτ μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀποσκευῆς εἰς τὴν ὀφειλομένην γῆν Χαναάν, ἣν οἱ Χαναανοὶ τυραννικῶς ἔκρησαν, πολεμικῇ χρησάμενοι βίβ. (6) Περὶ οὗ μέντοι καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος καὶ σοφώτατος καὶ μαθητὴς Πέτρου τοῦ μεγάλου γνήσιος οὕτως ἔφη ¹⁶· « Διμοῦ δὲ γενομένου καταλιπὼν Ἀβρὰμ τὴν Χανααναίαν γῆν, εἰς Αἴγυπτον ἀπήει, οὗ τὴν γυναῖκα Σάρραν Ἀβιμέλεχ ἀρπάσας ὁ βασιλεὺς, αὐτίκα τοῦτον ὁ θεός, ἐτάσας· καὶ λίαν ἐπεβηματώσας, ἄμα καὶ πάρεσιν τῶν μελῶν ἐπέβασ· » « Ἀπόδος ¹⁷, ἔφη, τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ καὶ ζήσεις· » εἰ δὲ μὴ ἀποδῆς, γνώθι ὅτι ἀποθανῆ σὺ καὶ τὰ σὰ πάντα. » Καὶ οὕτως ἀπολαθὼν ὁ Ἀβραμ τὴν Σάρραν ἀμίαντον καὶ προσευξάμενός, ἰάθη τῆς παραίσως ὃ τε Ἀβιμέλεχ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς θελήτου πληγῆς. » (7) Ὅθεν ἡ λοιπὴν ὡς δίκαιον ἔκτοτε καὶ τοῦ θεοῦ δοῦλον τιμῶν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ προσέειπεν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις, διδάσκαλος εὐσεβείας καὶ πολυπειρίας Αἰγυπτίοις ἐγένετο. » Πρῶτος γὰρ, ὡς φησι Ἰωσήφ

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ἢ Par. 2. ¹¹ π. τ. ἢ Par. 2. ¹² διαφορῶς κτίσματα λαμπροῦντας καὶ διαφόδον θ. Par. 2. ¹³ πρ. καὶ λατρεύοντας Par. ¹⁴ Gen. xii, 1. ¹⁵ Clemens, recog. l. 33, 34 de his nihil habet nec alibi ubi de Abrahamo agitur. ¹⁶ Gen. xii, 10; xx, 2, Gen. 32, 11, 53, 19-56, 8, Glyc. 248, 19-23 e Josepho.

τος ²⁵, Ἄβραμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἀνεκήρυξεν, καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν αὐτοῦς ἐδίδαξε, κἀντεῦθεν ἐπέραιστος καὶ παγγέρατος γενόμενος, ἤξιωσεν ὁ βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γυμνασθῆναι τὰ περὶ ἀστρολογία καὶ μαγείας ἅτε πολυταίρω καὶ Χαλδαίω τυγχάνοντι ἀστρολογία γὰρ καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγούσαιων ἦτοι Περσῶν ἤρξεται· οἱ γὰρ τοὶ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγγυωρίων ὠνομάζοντο. **67** Καὶ δὴ τῶν ἀστρολόγων καὶ μάγων συναθροισθέντων, ὁ βασιλεὺς ἄμα τῷ Ἄβραμ καὶ τοῖς συνήθεσι ἐκαθέσθη. Καὶ ἡσυχίας γενομένης, ὁ Ἄβραμ ἔφη· «Μαθεῖν βούλομαι παρ' ὑμῶν τῶν σοφῶν, εἰ δύναται γένεσις καὶ μαγεία βλάψαι τινὰ ἢ ὠφελῆσαι κατὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν·» ἀπ' ὧν ἀποκριθεὶς Αἰγύπτιος ἀστρολόγος καὶ μάγος εἶπεν· «Μεγάλων ἡμῖν καὶ ἀναγκαίων ζήτημάτων ἀγαθὴ πρόφασις, ὧ διδάσκαλε, γίνῃ· καὶ δεξιὸν ἐστὶ μηδὲν ἀπακρύφασθαι σε τῶν παρ' ἡμῖν ἀπορρήτων, πάντας ὁλομν ἀθρώπους γενέσει καὶ εἰμυρμένη δουλεύειν· ἀδύνατον γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπων φονευθῆναι ἢ τελευτῆσαι παρὰ γένεσιν.» Ὁ δὲ Ἄβραμ ἔφη· «Ἐπατήθης ὄντως εἶπεν τοῦτο, μὴ εἰδῶς ὅτι ἐπὶ κριτοῦ βασιλέως ἔφη, ὃς ἀνθρώπων τὴν ἐξουσίαν ἔχει.» Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγανακτήσας ἔφη πρὸς τὸν ἀστρολόγον· Νῦν οὖν, ἐὰν μεταπέμφωμεν τῶν ὑπηκόων ἀνθρώπων ἓνα, καὶ σκεψάμενος ἐφ' ἡμῶν εἴπῃς, ζωῆς αὐτὸν χρόνον ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν, ἐγὼ τούναντιον πρὸς τοῦτον ποιήσω γενέσθαι, οὐ σαφῶς ἐλήλεγξαι ψεύστης ὑπάρχειν; Καὶ γὰρ ἐὰν εἴπῃς αὐτὸν εἶναι χρόνον ἔχειν ζωῆς, εὐθὺς κελεύσω αὐτὸν ἀναιρεθῆναι· εἰ δὲ μὴ, ἔχειν αὐτὸν χρόνους λειπομένους (9⁹) λέξῃς πλὴν τὴν συναστῶσαν ὥραν, αὐτὸν μὲν τῆς καταδίκης ἀπολύσω, σὲ δὲ παρεῦθ' ὡς ψευδολόγον τοῦ ζῆν προεκκόψω, ἵνα λοιπὸν ὁ θάνατός σου παῖσι πάντας αὐτίκα μηδεμίαν ἀληθείας ἔμφασιν ἔχειν τὰ περὶ τῆς ἀστρολογίας σου μυθολογούμενα.» Ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως εἰπόντος, ὁ Αἰγύπιος ἐντρομος γενόμενος ἔπεισε πρηνῆς, δειόμενος ἰλέους τυχεῖν, αὐτὸς τε καὶ οἱ ὀμύφρονες αὐτοῦ. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἄβραμ χαρίζομενος ὡς διδασκάλῳ καὶ τὴν πλάνην ἐναργῶς φανερώσαντι δι' ἐπινοίας καὶ ὑπὲρ τῶν ματαιολόγων συνεκαύσαντι συνεχώρησεν αὐτοῦς ²⁶, ἐπὶ πλείον κωμωδήσας τὴν ἀλογον αὐτῶν δόξαν ὡς ἀνίσχυρον καὶ λαοπλάνον. Καὶ δὴ κελεύσας ὡς ἐξ ὑποβολῆς Ἄβραμ ἀχθῆναι τινα προκαταδικασθέντα κυρίως αὐστὸν γενέσθαι, προζέταξεν ἐπὶ πίνων εὐρεθῆναι τὴν γέννησιν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον, καὶ διασκεψάμενος ²⁷ εἶπεν τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Τῶν δὲ λουνηῶς ἐπὶ πολὺ διασκεψάμενων καὶ εἰπόντων, ὅτι **68** πυρποληθεὶς ἀποθνήσκειται, τῆς γενέσεως ἐπαγούσης καὶ διαγορευούσης τοῦτο σαφῶς, ἀλλὰ νῦν εἶναι χρόνον ἔχειν ζωῆς, καὶ οὐκ ἔληλυθεν ὁ χρό-

si've Persis incepit. Persæ Magos ab indigenis nominabantur. Tum astrologis et magis congregatis, rex cum Abram et familiaribus sedit, et, facto silentio, dixit Abram: «A vobis sapientibus discere cupio an natiuitas et magia nocere vel prodesse possint alicui juxta vestram opinionem.» Respondens Ægyptius, astrologus et magus, dixit: «Magnum nobis et necessariorum quæstionum bonæ his occasio, o magister, et justum est nos nihil te celare ex arcanis nostris: putamus homines omnes natiuitati et fato servire; impossibile est enim hominem occidi vel mori præter natiuitatem.» Abram dixit: «Errasti vere dicens hoc, nesciens quod coram rege iudice locutus es, vitæ hominum domino. Rex indignatus dixit astrologo: «Nunc vero si accersiverim unum ex subditis, et tu deliberans dixeris illum vitæ tempus habere vel non habere, per me vero illi contrarium euenit, nonne evidenter impostor inuenieris? Etenim si dixeris illum adhuc tempus vitæ habere, statim iubebo ipsum occidi; si vero ipsum jam non habere reliqua tempora dixeris præter præsentem horam, ipsum quidem pœna liberatam dimittam, te vero confestim ut mendacem morte multabo ut deinceps mors tua omnibus persuadeat artutum nullam fidem dare iis quæ de astrologia nugaris.» Quæ cum rex dixisset, tremens Ægyptius pronus cecidit, misericordiam rogans, ipse et socii ejus. Rex gratus esse cupiens Abram ut magistro, et quia errorem aperte demonstraverat prudentia, et pro vaniloquis simul rogaverat, condonavit illis vehementer reprehendens insanam eorum opinionem tanquam vanam et populo infestam. Porro jussit, tanquam Abram instigante adduci quemdam ad ignem damnatum, et præcepit ut in natiuitatem ejus et interitum inquireretur, et postquam deliberaverunt, ut dicerent genus mortis. Cum vero isti cordate deliberavissent, et dixissent illum igne periturum esse, natiuitate id aperte inducente et jubente, sed adhuc vivendi tempus habere, neque jam tempus mortis advenisse, dicit rex: «Ego hodie istum liberabo a crematione, jubens aqua ipsam occidē, ut vobis facto manifeste demonstrarem aliquid præter horos copum fieri posse»; et ita confutavit optime vaticinium. Ipsorum de vitæ tempore et genere mortis. Cum omnes conticissent, Abram dicere incepit: «Rex maxime et veritatis summopere amans, quoniam te video propositæ quæstioni valde studentem, quod verius est ego tibi præbebo compendiose, in omnibus vera loquens; sum enim veritatis vere servus.» Cumque rex dixisset, «Valde mihi gratus eris,» sic locutus est Abram: «Non soli homines sed etiam animalia ratione carentia natiuitati subjacent;

Varie lectiones et notæ.

²⁵ A. 1. VII. 1 VIII. 2. ²⁶ αὐτοῖς cod. ²⁷ διασκεψόμενοι cod.

attamen homines aliquid in seipsis habent liberam nativitati non subjacens eo quod nativitate istud antiquius sit; et illud est in hominibus libera potestas, quæ a Deo nobis data est, quia brutis præstantiores ipsa interficiendi natura licentiam habemus. Nobis qui nostri juris sumus tu præstantior es, qui in nos licentiam habes. Quomodum igitur nos brutis, cum meliores simus, imperamus, ita nobis, tu rex, cum præstantior sis, juxta imperii rationem licentiam habes, non quasi te præstantior sit homo, sed Deus invisibilis omnium factor et Dominus a quo quid expediat petere convenit. » Cum multa similia dixisset Abram spectantia astrologiam, rege approbante, multos ex Ægyptiis atraxit ad religionem et falsam eorum scientiam de astrologia et magia emendavit dicens: « Magnum discrimen est, o viri, inter veritatem et consuetudinem; veritas enim, cum sincere queritur, omnino invenitur; consuetudo vero sive secundum veritatem, sive secundum falsitatem, citra judicium per seipsam confirmatur, et qui illam suscepit ne veritate quidem gaudet, nec falso indignatur; non enim iudicio, sed anticipata opinione, is assensus est sententiæ eorum qui ante se fuerunt, incertæ fortunæ sua ipsius spe commissa. Neque jam facile patrium deponere vestimentum, licet prorsus ei monstretur stultitiam hoc esse risu dignam. Equidem sine mora hanc paganorum disciplinam et nugacitatem mali demonis perniciosissimam suggestionem esse dico; quidam enim ex illis multos deos introduxerunt et hos viles et omnibus cupiditatibus deditos, ut volens aliquis similia agere non erubescat, quod hominis proprium est exemplar habens pessimam et inhonestam vitam falsorum illorum deorum, sublatoque pudore ne pœnitentiæ quidem spem illo omnino præbet. Alii vero fati ficto errore, aliud nativitatis nomine sine qua nihil pati aut facere aliquis possit absurde effingunt et hoc ipso errore et impietate offendunt; si putaverit enim aliquis præter nativitatem, sive fatum, nihil hominem pati aut facere posse, facile pecudibus similis ad peccata deflectet. Et post peccata non illum pœnitet impietatis, excusationem absurdam habentem, nativitate se ad ista faciendâ coactum. Cæterum qui nativitatem corrigere nequit, hunc non pudet peccasse. Alii vero inconsultum impulsu inducunt, dicentes omnia temere consistere et ferri nullo juvante domino et rectore. Idcirco haud facile, ne dicam nunquam, qui talia sentiunt emendantur et ad sapientiam reducuntur. » Rex magnopere laudavit eum, ab omnibus siquidem in admiratione haberi videns, et maximis

Ανος τοῦ θανάτου, φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Ἐγὼ σήμερον τοῦτον ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, κελεύσας ὑδαὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ἵνα ὑμῶν ἔργῳ παραστήσω προδῆλωσ, ὅτι δύναται τι παρὰ γένεσιν γενέσθαι· » καὶ οὕτως ἠλεγξεν αὐτῶν εὖ μάλᾳ τὴν περὶ τῶν χρόνων περὶ τῆς ζωῆς πρόβησιν καὶ τῆς τελευτῆς ἀπόφασιν. Ἦσυχασάντων οὖν πάντων, ὁ Ἄβραμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· « Μίξιστε καὶ φιλαληθείσατε βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὁρῶ σε φροντίζοντα σφέδρα τῆς προκειμένης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγὼ σοὶ παρέξω δι' ἐπιτομῆς, ἀληθεύων ἐν πάσιν, ὡς τῆς ἀληθείας ὄντως δοῦλος. » Τοῦ δὲ βασιλέως· εἰπόντος· « Μεγάλῃ μοι ταύτην ποιήσεις χάριν, » φησὶν ὁ Ἄβραμ· « Οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα γενέσει· ὑπόκεινται· οἱ μόντοι ἄνθρωποι ἔχουσι ἢ ἐν αὐτοῖς ἐλεύθερον, γενέσει μὴ ὑποκείμενον, καθότι τῆς γενέσεως· ἐκείνο πρᾶσύτερον, ὅπερ ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις αὐτεξουσίτης, ἥτις ἐκ θεοῦ δοθεῖσα ἡμῖν, ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες καὶ κατ' ἐξουσίαν ἀναιρεῖν μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφύκαμεν· ἡμῶν δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχόντων, σὺ πάλιν κρείττων ἢ ὑπάρχεις, ἡμῶν ἔχων τὴν ἐξουσίαν. Ὡς οὖν ἡμεῖς καταλογικώτερον τῶν ἀλόγων ζώων, ἀμεινον ὄντες, ἀρχομεν, οὕτως ἡμῶν σὺ, βασιλεῦ, κρείττων ἢ ὑπάρχων, κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, ὥσπερ δὴ καὶ σὺ κρείττων ἢ οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ποιητῆς πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αἰτεῖσθαι προτῆκε. » Πολλὰ δὲ γε τοιαῦτα λέξας ὁ Ἄβραμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος, πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπισπάσατο εἰς θεοσέβειαν, καὶ τὴν ἐσφαλμένην (10^α) αὐτῶν γνῶσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγίας διωρθώσατο φάσκων· « Πολλή τις, ὦ ἄνδρες, ἡ διαφορά ἐστὶν ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως ζητούμενη πάντως εὐρίσκειται, τὸ δὲ ἔθος ὅποιον ἀν παραληφθῆ εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ψευδῶς, ἀκρίτως ὑφ' αὐτοῦ κρατύνεται, καὶ οὔτε ἀληθεῖ αὐτῷ ἢ ἡδεταὶ ὁ παραλαβὼν, 69 οὔτε ὡς ψευδῆς ἄχθετα· οὐ γὰρ κρίσει, ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος πεπίστευκε γνώμη τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπ' ἀθήλῳ τύχῃ τὴν ἴδιαν ἐπιδεδωκώς· ἐλπῖδα. Καὶ οὐκ εἶ βρῶδως ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολὴν, πᾶν πᾶν αὐτῷ δεικνυταὶ μωρία καὶ καταγέλαστος οὔσα. Αὐτίκα οὖν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φληναφίαν κακοῦ δαιμονος χαλεπῶς ἀτὴν ὑπόθεσιν εἶναι λέγω· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ τούτους φαύλους καὶ παντοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὅμοια πράττειν ἐθέλων μὴδὲ αἰδέηται, 70 ὅπερ ἴδιον ἀνθρώπου, παράδειγμα τῶν μυθολογουμένων θεῶν ἔχων τοῦς κακίστους καὶ ἀσέβητους βίους, τῷ 71 δὲ μὴ αἰδεῖσθαι οὐδὲ μετανοεῖν· ἐλπῖδα πάντως ὁ τοιοῦτος;

Variae lectiones et notæ.

70 κρείττον cod. 71 κρείττον cod. 72 κρείττον cod. 73 ἀληθ. αὐτόν cod. 74 ψευδῆ cod. 75 αἰδέηται cod. 76 τὸ cod.

ἐμφαίνει· οἱ δὲ, Εἰμαρμένης πλάσαντες ³⁵ πλάνην, ἅτερον τὴν λεγομένην γένεσιν, ἥς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαι τινα τερατολογούσιν· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβεῖς περιπίπτουσι· νομίσας γάρ τις, ὅτι παρὰ γένεσιν ἦγουν ³⁶ Εἰμαρμένην οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν ἰξουσίαν ἔχει, βράδιως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἀμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἀμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέθησεν, ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω; κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ νόητον φορὰν εἰσηγούνται καὶ αὐτάματον τὸ πᾶν κυρίου καὶ δεσπότου. Διὸ δὴ τοῖων ἀδὲ βράδιως ἢ βαλτιούνται καὶ σωφρονίζονται. » Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἔγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδῶν θαυμάσθηντα πολλοῖς ὄρωσι καὶ μεγάλοις αὐτὸν τιμήσας ὁμολογήσας, μετὰ παιδῶν καὶ παιδισκῶν ἐπανελθεῖν τὴν ἀκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβίαν εἰς πάγια τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

I. Peri Sidou kai Melchisedek.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἕως οὗ ἦλθεν Ἄβραμ ἐκ Μεσοποταμίας, ἐκ πόλεως Χαράν καὶ τοῦ **70** οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν ἢ ἐπὶ Παλαιστίνην, ἔτη αἰς' ³⁷· ὁπῆρχε δὲ (10^b) ἐτῶν ος'. Διατρίψας ³⁸ δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κέ', ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησιν ἔτη ος' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρος'. ³⁹ (2) Ὁς καὶ τῆς εὐλογίας· τοῦ θεσπεσίου Μελχισεδέκ βασιλέως Σαλήμ ἡξιώθη μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολαγομῶρ καὶ λυτρωσάμενος τὴν ἀδελφιδοῦν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. » ⁴⁰ Καὶ Μελχισεδέκ, φησὶν, βασιλεὺς Σαλήμ, ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραάμ, καὶ εἶπεν· ⁴¹ Εὐλογημένος Ἄβραάμ τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ, ὃς ἐκτίσσε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχείριους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἄβραάμ ἀπὸ πάντων. » (3) Περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔφη· ⁴² Οὗτος γάρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὕψιστου, ὁ συναντήσας Ἄβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλόγησας αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἄβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης. ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὁ ἔστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφομοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἄβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινῶν, ὁ πατριάρχης. Καὶ οἱ μὲν τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τούτέστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὄψυος Ἄβραάμ. Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε-

donis ipsum decoravit, cumque disciplinae utilitatem professus esset, cum pueris et puellis redire domum festinantem deduxit honoris causa, admodum stupefactus ob summam intelligentiam ejus et sapientiam, et pietatem in omnibus quæ interpretatus fuerat.

B

X. De Sido et Melchisedech.

Sunt igitur a dispersione gentium, usque ad tempus quo venit Abram ex Mesopotomia, ex urbe Charan et de domo patris sui, juxta Dei jussionem, in terram Chanaan, sive Palaestinam, anni mille et septemdecim; quintum autem et septuagesimum annum agebat. Et postquam commoratus esset in Chanaan annos quinque et viginti, genuit Isaac, et postea vixit septuaginta sex annos, et mortuus est, cum facti essent omnes anniejus centum et septuaginta sex. Hic etiam benedictione magni Melchisedech, regis Salem, dignus est habitus postquam redisset a caede Chodolagomor (Chodorloamor) et liberasset filium fratris sui a captivitate. » Et Melchisedech, inquit, rex Salem, protulit panes et vinum; erat autem sacerdos Dei altissimi, et benedixit Abraham, et ait: Benedictus Abraham Deo altissimo, qui creavit caelum et terram, et benedictus Deus altissimus qui dedit hostes tuos in manibus tuis. Et dedit ei Abraham decimas ex omnibus. » De quo Apostolus dixit: « Hic enim Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi, qui obviavit Abraham regresso a caede regum, et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit Abraham: primum quidem vocatur rex justitiæ: deinde rex Salem, quod est, rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitæ finem habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in æternum. Intuemini, quæso, quantus sit hic, cui et decimas dedit de præcipuis patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem, id est, a fratribus suis; quamquam et ipsi exierint de lumbis Abraham. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, et hunc, qui habebat repromissiones benedixit.

Variæ lectiones et notæ.

³⁵ ἐπλ. cod. ἐκπλ. ? ³⁶ ἔχουν cod. ³⁷ χί' cod. secunda manu, priori ἐρσα, ας' L. v. ³⁸ 2273 (3284). ³⁹ G1yc. 255, 1 258, 6. ⁴⁰ Gen. xiv, 18 20; Hebr. vii. 1-7.

Sine ulla autem contradictione, quod minus est, **A** κίτωκε τὸν Ἀβραὰμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγαλίαις ἠλόγησεν. Χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. » (4) Ἄνθρωπος γὰρ ἦν δικαίος· καὶ θεοσεβής, ἰθνηκῶς καταγόμενος· ἀπ’ οὗου γὰρ λέγεται, φυλῆς ἑτέρας μετέστηκεν, ἐκ τοῦ γένους Σίδου, υἱοῦ ⁴¹ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἰγύπτιος ὠνόμασται, ὡς καὶ πρόθεν εἴρηται, ὅστις Σίδος ἐξελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τῶν **71** Χαναναίων ⁴² παραλαβὼν, τὴν νῦν Παλαιστίνην καλομένην, εἰς ἦν εἰκήσας καὶ πόλιν κτίσας, ἐκάλεσεν αὐτὴν Σιδόνα εἰς τὸ ἰσθμὸν εὐνομα, καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατήλθεν Μαχλὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σεδὲκ. ὅστις, Σεδὲκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς, ἐπεκλήθη Μαχισεδὲκ πατρωνυμικῶς.

XI. De urbe aedificata a Melchisedech.

Hic cum esset sacerdos Dei et rex Chananæorum, et aedificasset urbem in monte dicto Sion, vocavit eam Salem, quod est, *civitas pacis*, in qua cum regnasset annos centum tredecim, mortuus est justus et virgo, ut ait Josephus, cui consonant Joannes et Cyrillus. Sine genealogia autem dicitur est Melchisedech, eo quod prorsus non sit ex semine Abrahamæ, et a Moyse minime annumeretur in prosapia aliqua, sit vero genere Chananæus et execrabili ex semine oriundus: ideo ne genealogia quidem dignum habuerunt, non enim decebat eum qui summæ justitiæ inventus erat, summæ injustitiæ generi una permiscere; ideoque sine matre et sine patre dixit, non dignos judicans progenitores virtutis justi hu- **C** jusce viri et sapientis; hunc autem genere Chananæum fuisse, patet et quia tenebat et regebat regiones Chananæorum, et quia cum pessimis Sodomitis conversatus est.

XII. De Salem.

Præterea Salem cuius rex erat, multum celebrata Jerusalem, ex additamento post Salem syllabam ἱερὸῦ percepit, et per conjunctionem, nomine congruo, nominata est Jerusalem: hanc autem accessionem syllabarum serius accepit, sive ob sacrilegium (ἱερουργία) Melchisedech, sive ob sacri templi (ἱερὸν) destructionem.

De quo postea divus ipse Marcus, Chrysostomi discipulus: « Quoniam enim, ait, in genealogia non exhibetur quisnam fuerit pater aut quænam mater ejus, aut quomodo mortuus sit, idcirco nec initium dierum nec vitæ finem habere dicitur est; non enim poterat in quadam prosapia annumerari, cum ex prætermissis gentilibus oriundus esset, sicut per

B **1A' Περὶ τῆς κτίσεως τοῦ ⁴³ Μαχισαδὲκ.**

Οὗτος ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χανααναίων καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ θρει τῇ λεγομένῃ Σιών, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὃ ἔστι πόλις εἰρήνης, ἐν ᾗ καὶ βασιλεύσας ἐτη ριγ' ἑταλεύτησε δικαίως καὶ παρθένος, ὡς φησὶν Ἰωσ. π. σ. ᾗ καὶ συμφέουσι Ἰωάννης καὶ Κύριλλος. (5) Ἀνεκαλόγητος δὲ εἴρηται Μαχισαδὲκ, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ δίκως, μηδὲ ὑπὸ Μωυσείως γενεαλογεῖσθαι τοπαρέπαν, εἶναι δὲ Χαναναίων τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐπ. (11) ἀρετοῦ σκορδὸς ὀρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἤξιωτο· οὐδὲ γὰρ κρετωδέστερον ἦν, τὴν τῆς ἀκρας δικαιοσύνης ἐπιλημμένον συμπλέκειν τῇ τῆς ἀκρας ἀδικίας γενεῇ. (3) δὶδὲ καὶ ἀμήτορα καὶ ἀπάτορα τυγχάνειν, οὐκ ἄξιους ἡγουμένους τοῦ προγόνου τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνδρός καὶ σὺμφρονος: (4) ὅτι γὰρ Χαναανίος ἦν τὸ γένος, εὐδηλὸν καὶ ἀπ' ὧν ἐκράται καὶ ἐθαύρασε λιμάτων τῶν Χανααναίων καλοῖς ἐπλησίαζε πονηροτάτοις Σοδόμοις:»

1B' Περὶ τῆς ⁴⁴ Σαλήμ.

Καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ ἡς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρόλλητος Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τῆν τοῦ ἱερὸῦ μετὰ τῆς ⁴⁵ Σαλήμ συλλαμβάνουσα συλλαβὴν καὶ κατὰ συνέφαιαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμω; Ἱερουσαλήμ, πῆ μὲν διὰ τὴν ἱερουργίαν τοῦ Μαχισαδὲκ, πῆ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἱερὸῦ ναοῦ κατασκευὴν, εἰληφεν τὴν προσθήκην **72** τῶν συλλαβῶν ὑστερον. (2)

Περὶ τοῦ μέντοι καὶ Μάρκος ὁ θαῖος ὑστερον, ὁ καὶ τοῦ Χρυσόστομου φοιτητής, ἔφη. « Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐκφέρεται τίνος πατρὸς ἢ πόλις μητρός· ἔστιν ἢ ποτε ἀπέθανε, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν εἴρηται· οὐ γὰρ ἠδύνατο γενεαλογηθῆναι ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἐθνῶν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτὴν ἡ Γραφή παραδέηλωσε,

Variae lectiones et notæ.

⁴¹ υἱὸς Σ. β. υἱοῦ Λεο. ⁴² Καλλδαίων cod. ⁴³ ΚΑΙΣΕΩΣ Mon. Aug. ? ⁴⁴ ΤΟΥ Mon. Aug. ? ⁴⁵ μετὰ τὴν εὐκ.

π. ρ. οὐ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν · Ὁὗτος γὰρ Μελ-
 χι εἰδὲν πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιο-
 σύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς
 εἰρήνης· »

II° Περὶ τῆς κλήσεως ⁶⁶ Ἱερουσαλήμ.

Ἦ μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλήμ Ἰεσοῦς ἐκαλεῖτο
 πρῶτον, ἔθεν μανθάνομεν, ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων
 ἐπέτι ἐθνῶν ὁ Μελχισεδὲκ Ἰεβουσαίος πρῶτον ἐτύγ-
 χανεν· (2) ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἐθνῶν
 καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ, ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ Θεὸς
 τοῖς Ἰεραῦσι τοῦ ἐκεῖ ἀναφέρεισθαι τὰς θυσίας ἐκ
 παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων. (3) Διδὸν καὶ μετὰ τὸ
 καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων, μετωνόμασε τὴν
 πόλιν Σαλήμ, ὃ ἐστὶν εἰρήνη· Ἱερουσαλήμ γὰρ ἐρμη-
 νεύεται, ὅρος εἰρήνης, οὐδὲ χάριν ὁ Μελχισεδὲκ βασι-
 λεὺς εἰρήνης· ἐρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρῶ-
 τερων.

(4) Τὸ δὲ βασιλεὺς δικαιοσύνης· ἄλλιν τοῦ ἰδίου
 ἐστὶ νόμισμα ἐρμηνεύει, τοῦ ἐστὶ Μελχισεδὲκ γλῶσ-
 σῃ τῇ Χανατιδί. (5) Ὅταν ᾄδῃ ἀναγιγνώσκῃ· Ἐὐ-
 τοῦ, καὶ εὐφρῆς τι περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ γεγραμμένον
 ὅπερ ἀνθρώπων, ἀνεμνήσθητι παρ' αὐτίκα τοῦ Ἀπο-
 στόλου φάσκοντος ⁶⁷· « Ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα, φυλῆς
 ἐτίρας μετεσχέειν », καὶ οὐδέποτε πλανηθήσῃ.
 (6) Ἐματιώθησαν τοῖνον ἐκ διαμέτρου οἱ ἀπόπλη-
 κτοι καὶ δυσώδεις Μελχισεδεκιανοὶ, θεὸν φύσει τοῦ-
 τον πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἀνθρώπων· ἔθεν
 δικαίως καταδικασθήσονται παρὰ τῆς ἀδικίας τοῦ
 δίκης ὡ· ἀνθρωπαλάτρου· τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτί-
 σαντα λατρεύσαντες· ⁶⁸ ὁ δὲ πολλὴν καὶ ἐσχάτην
 ἄνοιαν, μᾶλλον δὲ τάλιθότι· προεἰπεῖν, διὰ κτηνωδίας
 τε καὶ δυσσέβειας. (11) (7) Εἰκότως ⁷³ οὖν περὶ
 τῶν τοιοῦτων ὁ μὲν Ἀπόστολος· Ἐλεγεν ⁶⁹· « Ἐμα-
 ταμύθησαν ἐν ταῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν· καὶ ἐσκο-
 τίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι
 σοφοὶ ἐμωράθησαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ
 ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοῦματι [εἰκότως] φθαρτοῦ ἀν-
 θρώπου. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς
 ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον ⁷⁰ νοῦν
 — καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας, οἵτινες μετέλλαξαν τὴν
 ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν
 καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα,
 ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. »

(8) Ὁ δὲ Σολομῶν ὡσαύτως εἶπεν· « Μάταιοι μὲν
 γὰρ πάντες ἀνθρώποι φύσει, οἷς πάρεστιν ἀγνωσία
 τοῦ Θεοῦ ⁷¹, » καὶ, « Σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν ⁷² καὶ
 γῆς εὐτελεστέρη ἢ ἐλπίς αὐτῶν », « ἐπεὶ ἠγνόησαν

A habitationem ejus Scriptura indicavit, de quo
 Apostolus dixit : « Illic enim Melchisedech primum
 quidem ex interpretatione dicitur rex justitiæ,
 deinde rex Salem, quod est, rex pacis. »

XIII. De nomine Jerusalem.

Quæ nunc Jerusalem, olim Jebus vocabatur ;
 unde discimus quod ex septem populis qui de-
 structi sunt Melchisedech Jebusæus primus erat.
 Deinceps postquam ejectæ sunt gentes et selem
 fixit populus, attribuit illam Deus sacerdotibus
 quo offerrentur etiam victimæ ex omni loco Ju-
 dæorum. Ideirco postquam bella composita essent
 vocavit urbem, mutato nomine, Salem, quod est,
 pax : Jerusalem enim interpretatur mons pacis ;
 qua de causa Melchisedech, qui in ipsa primum
 regnavit, interpretatur « rex pacis. »

« Rex justitiæ » rursus est ejusdem nominis in-
 terpretatio, id est, Melchisedech, in lingua Chana-
 nezorum. Quando igitur legeris, quisquis es, et
 inveneris aliquid circa Melchisedech super homi-
 nem scriptum, memineris subito Apostoli dicentis :
 « in quo hæc dicuntur, de alia tribu fuisse, » et
 nunquam falleris. Erraverunt igitur plane stolidi
 et impuri Melchisedeciani qui illum Deum esse
 natura crediderunt, non vero mortalem hominem ;
 ideo jure condemnabantur a suprema justitia ut
 anthropolatæ, « creature potius quam Creatori ser-
 vientes, » præ magna et ultima amentia, ant
 ptiua, ut verius loquar, præ stupiditate et impietate.
 Jure ergo de talibus Apostolus dicebat : « Eva-
 nuerunt in cogitationibus suis, et obacuratum est
 insipiens cor eorum. Dicentes esse sapientes, stulti
 facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
 Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis.
 Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis
 eorum, in reprobum sensum et in passionem ignomi-
 niæ ; qui commutaverunt veritatem Dei in men-
 dacium, et coluerunt, et servierunt creature potius
 quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Salomon similiter ait : « Vanus sunt omnes homi-
 nes natura, in quibus non est scientia Dei » et
 « Cinis eni ipsorum et terra villior spes illorum, »
 « quoniam ignoraverunt suum Creatorem, et qui

Varie lectiones et notæ.

⁶⁶ ΚΑΙΣ. Mon. Aug. ? ⁶⁷ ἴφ δν Heb. vii, 15. ⁶⁸ Rom. i, 25. ⁶⁹ Rom. i, 21-26. ⁷⁰ ἄ. εἰς ἀκαθαρ-
 σίαν 21 — εἰς π. ἀτ. 26. ⁷¹ παρῆν Θεοῦ ἀγ. Sap. xiii, 1. ⁷² αὐτοῦ bis. XV, 10. — ἠγνόησε τὸν κτίσαντα
 αὐτὸν καὶ τὸν ἔ. αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργούσαν καὶ ἐμψύσσαντα π. ζ. 11.

insufflavit eis spiritum vitalem. » His temporibus pluit Dominus ignem super Pentapolis urbes, Sodomam et Gomorrhā, et consumit omne genus hominum, præter Lot filium fratris Abrahæ et duas filias ejus; subvertitque omnem substantiam terræ, et adjacentis maris aquas mortificat. Lot genuit filios duo ex duabus filiabus suis, Moab et Ammon, ex quibus Moabitæ et Ammonitæ. Abram autem genuit Ismaelem de Ægyptia ancilla Agar, et Isaac de Sara, ex quibus Ismaelitæ et Israelitæ. Porro cum Agar ex Abram concepisset et vexata a Sara, fugisset, et invenit, inquit, eam angelus Domini in solitudine, et dixit ad illam: Unde venis, et quo vadis? Et dixit: A facie dominæ meæ Saræ ego fugio; et dicit angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius, et multiplicans multiplicabo semen tuum, et non numerabitur præ multitudine. Ecce enim concepisti, et paries filium, vocabisque nomen ejus Ismael, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Hic erit serus homo; manus ejus contra omnes, et manus omnium contra eum, et contra faciem fratrum omnium habitabit. Et vocavit Agar nomen Domini qui loquebatur cum ea: Tu Deus qui vidisti me. » Cum natus esset Ismael, dixit Abram ad Deum: » Ismael iste vivat coram te. « Et ait Deus ad Abram: Imo, ecce Sara, uxor tua, pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac, et constituam pactum meum illi in fœdus sempiternum et semini ejus post eum. Super Ismael quoque ecce exaudivi te, et benedixi ei, et multiplicabo eum valde, et duodecim gentes generabit, et dabo eum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam cum Isaac, quem pariet tibi Sara. » Tum rursus Scriptura de iis qui ab Ismaele geniti sunt: » Primogenitus Ismaelis Nabeoth, et Cedar, et Nabeel et Masisan et Masma et Massa et Chodad et Thema, et Jethur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Ismaelis, principes duodecim juxta gentem suam. » » Habitavit autem Ismael ab Helvila usque Sur, quæ respicit Ægyptum introcuntibus Assyrios: contra faciem fratrum suorum omnium habitavit. »

Χοζάδ καὶ Θεμάν καὶ Ἰερούρ⁸⁸ καὶ Ναφά; καὶ Κεδμά. αὐτῶν. — «⁸⁹ Κατόκησε δὲ Ἰσμαήλ ἀπὸ Εἰλάτ ἕως Σούρ. ἢ ἴσσι· κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς τοῦς Ἀσσυρίους. Κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων κατοικήσεν. »

XIV. Initium Abrahæ. De Isaac.

Abraham autem cum septuaginta quinque annos haberet, genuit de Sara Isaac. Paulo post relinquit Abraham quercum Mambre et ad puteum juramenti habitat, sibi ipsi privatim et domesticis secundum

Α τὸν ποιήσαντα αὐτοῦς καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῦς πνεῦμα ζωτικόν. » (9) Ἐφ' ὧν χρόνων πῦρ κατὰ τῆς Πενταπόλεως Σοδόμων καὶ Γομόρρων ὁ Θεὸς ἐπέβη καὶ ἀνατίθει μὲν ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρεκτός Ἰὼτ ἀνεψίου Ἀβραμ καὶ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, διαφθείρει δὲ καὶ ἅπαν⁸⁸ τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, καὶ τῆς παρακειμένης⁸⁹ θαλάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. Ὁ μὲν οὖν Ἰὼτ ἐγέννησεν υἱόν· δύο ἐκ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, τὴν Μωὰδ καὶ τὴν Ἀρμανὴν, ἐξ ὧν Μωαβίται καὶ Ἀρμανίται. (10) Ὁ δὲ Ἀβραμ ἔτεκε τὸν Ἰσμαήλ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας αὐτοῦ παιδίσκης· Ἄγαρ, καὶ τὸν Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Σάρρας, ἀφ' ὧν Ἰσμαηλίται καὶ Ἰσραηλίται. Τῆς τοίνυν Ἄγαρ ἐκ τοῦ Ἀβραμ συλλαβούσης· καὶ κακουμένης ὑπὸ τῆς Σάρρας καὶ ἀποδρασάσης, «⁹⁰ Εὗρε, φησὶν⁹¹ αὐτὴν ἄγγελος Κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πόθεν ἐρχῆ καὶ πῶς περιεῖς; » καὶ εἶπεν· «⁹² Ἀπὸ προσώπου τῆς κυρίας μου Σάρρας ἀποδιδράσκω· » καὶ φησὶν ὁ ἄγγελος Κυρίου· «⁹³ Ἀποστράφηθε πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ πληθυνῶν κληθυσὼ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους· ἰδοὺ γὰρ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ **74** ὄνομα αὐτοῦ Ἰσμαήλ, ὅτι ἐπήκουσε Κύριος τῆ ταπεινώσεως σου. Οὗτος· ἴσται ἀγροίκος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντα, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν, καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν πάντων κατοικήσει. » Καὶ ἐκάλεσεν Ἄγαρ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ λαλοῦντος αὐτῇ⁹⁴· «⁹⁵ Σὺ ὁ Θεὸς ἐπιδών με. » Τεχθέντος τοῦ Ἰσμαήλ, φησὶν Ἀβραμ πρὸς τὸν Θεόν· «⁹⁶ Ἰσμαήλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου⁹⁷. » Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραμ· «⁹⁸ Ναί, ἰδοὺ Σάρρα, ἡ γυνὴ σου, τέξεται σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαὰκ· καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτόν εἰς διαθήκην αἰώνιον καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. Περὶ δὲ Ἰσμαήλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ πληθυνῶ αὐτόν σφόδρα, καὶ εἶ ἔθνη γενήσεται, καὶ δώσω αὐτόν εἰς ἔθνος· μέγα. Τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαὰκ, ὃν τέξεται σοι Σάρρα. » Εἶτα πάλιν ἡ (12^a) Γραφή περὶ τῶν ἐξ Ἰσμαήλ τεχθέντων· «⁹⁹ Πρωτότοκος υἱὸς Ἰσμαήλ Ναβεὼθ καὶ Κεδάρ καὶ Ναβεήλ καὶ Μασαῖν καὶ Μασμά καὶ¹⁰⁰ Μασή καὶ Οὐτοὶ εἰσιν υἱοὶ Ἰσμαήλ, ἀρχοντας εἶς κατὰ ἔθνος· αὐτοῦ πάντων κατοικήσεν. »

D 12^a Ἀρχὴ Ἀβραάμ. Περὶ τοῦ Ἰσαὰκ.

Ἀβραάμ δὲ ὢν ἑξήκων ἔτος ἐγέννησεν ἐκ τῆς Σάρρας τὸν Ἰσαὰκ. Ὀλίγωρον δὲ ὕστερον ἀπὸ τῆς κατὰ Μαρμὲθ δροῦς μεταναστὰς ὁ Ἀβραάμ, ἐπὶ τὸ φοβερόν καταστραφῆς τοῦ ἔθνους, ἐστραπύ τε ἰδίᾳ καὶ τοῖς οἰκέ-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ καὶ ἀπὸ τῆς Leo. ⁸⁹ πρὸς Leo cf. Cod. 21.524? ⁹⁰ Gen. xvi, 7 15. ⁹¹ πρὸς αὐτὴν Gen xvi, 13. ⁹² Gen. xvii 18 21. ⁹³ Δουμά καὶ Gen. xvii, 14. ⁹⁴ Ἰερούρ. cod. ⁹⁵ Gen. xvii, 18.

ταις κατὰ συγγένειαν πηξάμενος σκηνήν. Τότε ἄβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ζ' ἡμέρας ἐπιτελεῖ τὴν ἐορτήν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰσραὴλ ἐορτάζει σκηνοπηγῶν. (2) Κε' δὲ, φασίν, ἐτῶν ἦν ὁ Ἰσαὰκ, ὅτε πρὸς θυσίαν ἀνήχθη· εἰς ἑκαίον δὲ τὸν τόπον τὸ θυσιαστήριον 75 φκοδόμησεν Ἄβραάμ· ἐνθα ὑστερον Δαυὶδ τὸ ἱερὸν ἰδρύσατο.

IE. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ.

61 Ὁ δὲ Ἰσαὰκ, γεννήσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ ἐκ τῆς Ῥεβέκκας, τὸν μὲν Ἰακώβ εὐλόγησεν κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, λέγων 62 « Δώσει σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς θρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πύκτου· τῆς γῆς καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου, καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες· καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσι σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Ὁ καταρρωμένός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλογημένος. » (2) Πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησὶν 63 « Ἴδοὺ ἀπὸ τῆς πύκτου τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ ἀπὸ τῆς θρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν· ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις· ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλης ἐλκύσαι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, » πλημμυλήσας πλημμύλιαν θανάτου. (3) Ἄλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐβρόθήσαν, ἐφ' ἑτέρουσ δὲ ἐκεκλήρωτον, καθάπερ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευὶ παρὰ τοῦ Ἰακώβ εἰρημίνον ἔστιν ἰδεῖν· 64 « Διαμεριῶ γάρ, φησὶν, αὐτοὺς ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ, » καίτοι γε οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων. Καὶ μάλιστα οὐκ ἐπὶ τοῦ Χαναάν τὰ ὑπὸ τοῦ Νῶε λεχθέντα εἰς τοὺς ἐγγόνους ἐξέθῃ Ἰαβανίτας. Οὕτω δὲ κἀνταῦθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ τέλος ἔσχεν— πῶς γάρ τοῦ δεδοικότες καὶ τρέμοντες· καὶ μυριάκις τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσκυνούντος· — ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνεφύθησαν οἱ Ἰσραηλίται, οἱ νῦν Ἀγαρηνοὶ τε καὶ Σαρακηνοὶ λεγόμενοι, διὰ μὲν τῆς Αἰγυπτίας Ἄγαρ, ὡς εἴρηται, Ἀγαρηνοὶ, διὰ δὲ τῆς Σάββα· Σαρακηνοί. Ἐκ δὲ Ἰσαὰκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδώμ καὶ Ἰακώβ ἀνεβλάστησαν διὰ τῆς Ῥεβέκκας· (2b) καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἡσαῦ Ἐδώμ ἐτέχθη υἱὸς ὀμῶνυμος τῷ πατρὶ καὶ Ἀμζλήκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμαληκίται· ἐκ δὲ τοῦ Ἰακώβ τοῦ 76 καὶ Ἰσραὴλ Ἰουδαί, ἀφ' οὗ Ἰουδαῖοι πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι προσηγορεύθησαν· καὶ Ἰσραηλίται μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπισημοτέρου υἱῶν ἀδελφοῦ Ἰουδα φερωνύμως κέκληνται. 64 (4) Ὁ δὲ γε θεὸς Ἄβραάμ ἐγέννησε πάλιν υἱοὺς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναικὸς Χεττούρας ε', ἀφ' ὧν ἔστι Μαδιάμ, ἐξ οὗ Μαδιανίται, καὶ Ἄφαρ,

A cognationem ligens tabernacula. Tunc primum Abraham tabernaculorum per septem dies peragit festivitatem, quam etiam nunc Israel celebrat ligens tentoria. Vicesimum quintum, ut tradunt, annum agebat Isaac cum ad sacrificium ductus est : in isto vero loco altare extruxit Abraham, ubi postea David templum construxit.

XV. De Esau et Jacob.

Isaac autem cum genuisset Esau et Jacob ex Rebecca, Jacob qui benedictionem fratris subripuerat, benedixit dicens : « Dabit tibi Deus de rore cœli et de pinguedine terræ, et abundantiam frumenti et vini, ut serviant tibi populi, et adorent te principes, et esto dominus fratris tui, et incurvabuntur ante te filii patristui. Qui maledixerit tibi, maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictus. » Ad Esau vero dixit : « Ecce de pinguedine terræ erit habitatio tua, et de rore cœli desuper. In gladio tuo vives, et fratri tuo servies : tempusque veniet, cum excutias jugum ejus de cervicibus tuis, » cum peccaveris peccatum mortis. Benedictiones autem dictæ sunt ad Jacob aliis vero attributæ sunt, ut videre est etiam in iis quæ ad Simeon et Levi a Jacob dicta sunt : « Dividam enim, inquit, eos in Jacob, et dispergam eos in Israel : » attamen non in ipso hoc factum est, sed in nepotibus. Similiter non Chanaan evenerunt quæ a Noe dicta sunt in nepotibus illius Gabaonitis ; hic quoque pariter non in Jacob adimpleta sunt — quomodo enim, quoniam ipse timuit et pavit et toties ante fratrem suum incurvatus est ? — sed in nepotibus ejus. Ex Israel igitur nati sunt Ismaelitæ, qui nunc Agareni et Saraceni dicuntur, ex Ægyptia Agar, ut dictum est, Agareni, ex Sara, Sarraceni. Ex Isaac, Esau, qui et Edom dicitur, et Jacob nati sunt de Rebecca ; ex Esau natus est Edom Item ac pater nomen habens, et Amalec, ex quibus Idumæi et Amaleciti. Ex Jacob, qui et Israel, natus est Judas, a quo Judæi omnes, etiam qui de cæteris nati sunt, nuncupati sunt, et Israelitæ quidem a patre Jacob sive Israel, Judæi autem a clarissimo fratre suo Juda, nomine congruo sunt vocati. Porro divus Abraham rursus genuit filios quinque ex ultima uxore sua Cethura, de quibus Madian, a quo Madianite, et Afar, a quo Africa, in qua habitavit, et regio cognominata est tanquam paterno nomine, sicut et Ausitis locus Esau, in quo natus est beatus et patiens et celeberrimus Job, quem laudans divus Chrysostomus, sic loquitur : « Vir quidam erat in regione Ausitide : celebrem, inquit, eum ob naturam tum ob regionem, ut cum audieris hominem esse

Variæ lectiones et notæ.

61 Gen. 27, 33. 62 Gen. 27, 38. 63 Gen. 27, 39. 64 Gen. 27, 40. 65 Gen. 27, 41. 66 Gen. 27, 42. 67 Gen. 27, 43. 68 Gen. 27, 44. 69 Gen. 27, 45. 70 Gen. 27, 46. 71 Gen. 27, 47. 72 Gen. 27, 48. 73 Gen. 27, 49. 74 Gen. 27, 50. 75 Gen. 27, 51. 76 Gen. 27, 52.

hunc, mireris quia supra hominem secessit, et cum A
 noveris regionem in qua fructus hic tantus floruit,
 vere obstupescas videns qualis rosa in medio spinarum
 nata sit. Erat enim de regione Ausitide, de
 regione Esau, a quo Ausitis nuncupata est, a scortatore
 scilicet et profano, ut mireris ex qua patria
 et radice mala natus sit fructus speciosissimus.
 Neponem est famosi illius, et Scriptura quitatum
 cum ab Abraham nominat : « Abraham, inquit,
 genuit Isaac, Isaac Esau, Esau Ragucl et Zara,
 Zara Job. Habens igitur successionem ab Abraham
 ad illum per Esau discurrentem, ostendit radicem,
 ut fructum admireris; nam hic quidem scortator
 et profanus, ille vero sapiens et venerabilis,
 qui sic loquitur : « Si secutus est oculus meus mulierem
 alienam, » et : « Fœdus pepigi cum oculis meis. »
 Quin imo victimas pro suis filiis quotidie adducebat
 dicens : « Ne forte mala cogitaverint filii mei
 contra Deum. » Jure ergo dixit : « Et erat vir ille
 colens Deum et inculpabilis, » et sequentia.
 Externi philosophi definitionem hominis ostendentes,
 dicunt : Homo est animal rationale morti sub-
 jacens; divina autem Scriptura non sic, sed : Homo
 est « inculpatus, justus, colens Deum, abstinens ab
 omni pravo opere; » is enim de quo hæc non affir-
 mantur jumentum est, nedum homo. Si enim natu-
 ræ typum habens contumelia afficiat eum ob
 malitiam voluntatis, audiat Prophetam : « Homo
 cum in honore esset, non intellexit, comparatus
 est juvenis insipientibus, et similis factus est
 illis. » Quemadmodum igitur, ex communi consue-
 tudine si quis mittat filium suum aut servum ad
 aliquod negotium, adhortatur dicens : « Ut vir,
 age quod agis, » et commune nomen proprium sit,
 ita quamvis omnes homines dicantur homines,
 solus vere is est homo qui imaginem servat, et
 primitivum pulchritudinis exemplum non aufert.
 Dixit igitur ipsum hominem, ut ob naturam pro-
 positum laudes; deinde quoque ab Ausitide regione
 dixit, ut ob regionem impietate famosam, fructum
 celebres, quem auctor malorum videns et invidia
 motus, petit a Deo ut tentetur justus, ut tu fidu-
 ciam sumas et discas dæmonem non habere pote-
 statem adversus Christianum qui vere Deum colit
 et timet, nisi procuratio desursum veniat, sive
 propter castigationem, sive propter indulgentiam.
 Quando enim inducit Deus correctionem, aut pœnas
 postulat peccatorum, aut virtutem exercet ad divinos
 progressus, tunc tradit eum malo; non enim potuit
 bellare donec licentia data est, et ne mireris; non

ἐξ οὗ Ἀφρικῆ, ἐν ἣ παρῳχτες, καὶ ἡ χιώρα προσω-
 νομάσθη πατριωνύμως, ὡσπερ⁶⁶ καὶ Αὐσίτις; ὁ τό-
 πο;⁶⁷ τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ᾧ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάριος καὶ
 πολύτλας καὶ διαβόητος Ἰωβ, ὃν ἐγκωμιάζων ὁ θεός;
 Χρυσόστομος λέγει⁶⁸ · « Ἀνθρώπος τις ἦν ἐν τῇ
 χιώρα τῇ Αὐσίτιδι · κηρύττει, φησὶν, αὐτὸν καὶ ἀπὸ⁶⁹
 τῆς φύσεως; καὶ ἀπὸ τῆς χιώρας, ἵνα ὡσπερ ἀκούσα;
 αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζῃς⁷⁰, ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπον
 ἐπολιτεύσατο, οὕτω μαθῶν⁷¹ καὶ τὴν χιώραν, ἐξ ἧ;
 ὁ τοσούτος καρπὸς ἠνθῆσεν, ἐκπλαγῆς ἀληθῶς ἕκτον
 ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκυνθῶν ἐβλάστησεν · ὃ ἦν γὰρ
 τῆς Αὐσίτιδος χιώρας τοῦ Ἡσαῦ, ἐξ οὗπερ Αὐσίτις
 ὠνόμασται, ἐκ τοῦ πόρου καὶ βεβήλου, ὅπως θαυ-
 μάζῃς ἐκ ποίας πατρίδος καὶ βίβης κακῆς ἐβλάστη;
 καρπὸς ὠραιότατος. Ἀπόγονος γὰρ ἐστὶ τοῦ δια-
 βολομένου, καθὼς ἡ Γραφή κέμπτον ἀπὸ τοῦ
 Ἄβραάμ · ὃ Ἄβραάμ γὰρ, φησὶν, ἐγέννησε τὸν
 Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἡσαῦ, Ἡσαῦ τὸν Ραγουήλ⁷²
 καὶ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰωβ. Ἐχων⁷³ οὖν τὴν δια-
 δοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἄβραάμ εἰς αὐτὸν καταρχομένην διὰ
 τοῦ Ἡσαῦ, δεικνύσι⁷⁴ τὴν βίβαν, ἵνα τὸν καρπὸν
 θαυμάσῃς · ὅτι ὁ μὲν πύρνος ἦν⁷⁵ καὶ βίβηλος, ὁ δὲ
 σῶφρων καὶ σεμνός, λέγων οὕτως⁷⁶ · « Εἰ δὲ ἐπη-
 κολούθησεν ὁ ὀφθαλμὸς μου γυναικὶ ἄλλοτριᾷ · --
 καὶ⁷⁷ · « Διαθήκην διεθήμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. »
 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θυσιὰς ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων
 προσήγαγε καθ' ἡμέραν φάσκων · « Μήποτε κακὴ
 ἐνεκίνησαν οἱ υἱοὶ μου πρὸς τὸν Θεόν. » Εἰκότως οὖν
 ἐφη⁷⁸ · « Καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖνος θεοσεβῆς. Ἄμμε-
 πτος, » καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ μὲν γὰρ ἐξω⁷⁹ φιλόσοφοι τὸν
 ὄρον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντες 77 φασιν · Ἀνθρώπος
 ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν · ἡ δὲ θεία Γραφή οὐχ οὕ-
 τως, ἀλλ' · Ἀνθρώπος ἐστὶν · ὃ ἄμμεπτος, δικαίος,
 θεοσεβῆς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγμα-
 τος · — ὡς ὁ γε τούτοις⁸¹ μὴ μεμαρτυρημένους
 οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κτήνος. Ἐάν γὰρ ἐχη τὸν χα-
 ρακτῆρα τῆς φύσεως, ὑβρίζη δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆς
 προαιρέσεως, ἀκούσατε⁸⁰ παρὰ τοῦ προφήτου⁸² ·
 « Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὦν οὐ συνῆκε, παρασυνοδῆθη
 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοκώθη αὐτοῖς. —
 Ὡσπερ τοῖνον ἐπὶ τῆς κοινῆς συνηθείας ἐπειδὴν τις
 τὸν ἑαυτοῦ υἶδν ἢ οἰκίτην ἀποστῆλῃ ἐπὶ τινα πρῶ-
 ξιν, παρακελεύεται λέγων · « ὡς ἄνθρωπος πρῶξαι
 τὰ τῆς πράξεως, » καὶ τὸ κενὸν ὄνομα ἰδιοποιεῖται
 οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μόνος ἀλ-
 θῆς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρω-
 τότυπον (13^ο) κάλλος μὴ ἀφανίζων. Ἔλεγον οὖν αὐτὸν
 ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν πρόθεσιν ἐπι-
 νέσῃ;· εἶτα δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς Αὐσίτιδος χιώρας·
 ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς τῇ ἀσθεῖᾳ τὸν καρπὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ ὦ. Ἄ. Par. 2. ⁶⁷ ἐκ Par. 2. ⁶⁸ Χρ. ἐφη Par. 2. ⁶⁹ κ. ἀ. Chr. VI. 585 A. ⁷⁰ θαυ-
 μάζῃς Chr. ⁷¹ ἐκν μάθης Chr. ⁷² Ρ. τὸν Ζ. Chr. ⁷³ ἔλεγον I. ἔλεγον col. ⁷⁴ οὖν Chr.
⁷⁵ τίς δὲ ἦν Ἡ. π καὶ β. ὁ δὲ σεμνός καὶ θαυμάσιος Chr. ⁷⁶ Job xxix, 7. Εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ
 ἐπ. ἡ καρδία μου ⁷⁷ κχι, I. ⁷⁸ I. 52^ο. I. 4. ⁷⁹ οἱ ἐξωθεν ὁ. ἔλεγον ἀ. Chr. ⁸⁰ εἰκ. ἀληθινός, ἀκ. Chr.
⁸¹ τοῖ τοῖούτοις Chr. ⁸² ὁκλάει Chr. ⁸³ Ps. xlix, 12.

ἀνομνήσης, ὃν ὁ ἀρχίακος ὄρων καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου περασμὸν, ἵνα σὺ θάρσος λάθῃς καὶ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβοῦς ὕψους Χριστιανοῦ καὶ φοβούμενου τὴν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπὴ γένηται ἀνωθεν ἢ διὰ παιδείαν, ἢ διὰ συγχώρησιν. Ὅταν γὰρ ἐπάγει ὁ Θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀπειτεῖ τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θείων κατορθωμάτων, τότε παραδίδοι αὐτὸν τῷ πονηρῷ· οὐ γὰρ ἡδυνήθη πολεμησαί· ἔως ἐπετρέπη· καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἤκουσας. Οἱ μὲν οὖν θεῖοι ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· « Πάντες γὰρ, φησί, λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ⁸⁵, » οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες εἰς τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τιμωρίας· « Ἐξαπέστειλας γὰρ, φησὶν, εἰς αὐτοὺς θυμὸν καὶ ὄργην καὶ θλίψιν ἀποστολῆ δι' ἄγγέλων πονηρῶν ⁸⁶. » Οἱ τοίνυν δαίμονες, ἢ καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν κείνται τῆς δουλείας ⁷⁸ καὶ κελεύονται πράξαι ὡς οἱ δῆμιοι τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τινῶν λέγων ⁸⁷· « Ὁς καὶ παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημῆσαι· » ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα κατ' αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται ἀκοντες ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. Καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ Θεὸς διακόνους ἄγγελους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ ὅτε κατὰ τοῦ Ἀχαάβ ὁ Θεὸς ἀπεφώνησε λέγων ⁸⁷· « Τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσεται τὸν Ἀχαάβ, καὶ πεσέται; » ἀπεκριθὴ πνεῦμα πονηρὸν· « Ἴδοὺ ἐγὼ, » πάντως ἐνώσωσιν, ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται. Καὶ ἀποστέλλονται μὲν ἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρῆσωνται, ἀλλ' ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἁγίος· ὑποουργῆσαι τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται· — οὐδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς πρᾶγμα ἄγγελοι θεῖοι — διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν. Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται· « Ἀνήχηθι, » γὰρ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν ἔρημον πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου ⁸⁸. » Εἰ τοίνυν τὴν τοῦ παντὸς Κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασε, τί θαυμάζεις· εἰ καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; Ἀποστέλλεται δὲ, οὐ Θεοῦ κελεύοντος· αὐτὸν, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὴν λόγον ἢ Γραφὴ ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ἔταν λέγει, « Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός ⁸⁹. »

IQ'. Περὶ τοῦ Ἰακώβ.

Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἑτῶν ξ' ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε (13^b) ρκ' ἔτη, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ρκ' ἔτη. (3) Ἰακώβ δὲ, γενόμενος ἑτῶν πε', ἐγέννησε τὸν Δαυὶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ξθ', καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον, ποιήσας ἔκαθ' ἔτη

D

XVI. De Jacob.

Isaac, cum sexaginta annos natus esset, genuit Jacob, et postea vixit centum et viginti annos, et mortuus est, cum facti essent anni ejus centum octoginta. Jacob autem octoginta quinque annos natus, genuit Levi, et postea vixit annos sexaginta

Variae lectiones et notæ.

⁸⁵ Heb. i, 11. ⁸⁶ Ps. LXXVIII, 49. ⁸⁷ I. Tim. i, 20. ⁸⁸ III Reg. XXI, 20, ⁸⁹ Matth. ix. 1. ⁹⁰ Ps. L, 16.

novem, et mortuus est in Ægypto, cum annos septendecim ibi commoratus esset, et facti essent omnes anni ejus centum quadraginta septem. Qui cum septuagesimum quintum annum ageret, et fugeret ab Esau fratre suo, pervenit Charan Mesopotamiæ ad Laban fratrem matris suæ Rebecæ, cujus ovium cum custos factus esset annis viginti, et duas filias ejus Lian et Rachel uxores duxisset, habuit filios duodecim et filiam unam, sive de liberis, sive de ancillis Bala et Zelpha. Ex Lia enim, uxore sua, genuit Ruben, Simeon, Levi, Judam, Issachar, Zabulon et Dinam; ex Rachel, Joseph, posteaque Benjamin, post reditum; ex Bala, Dan et Nephthali; ex Zelpha, Gad et Aser. Post vero viginti annos, tempus fugæ et servitutis, et post regressum a Mesopotamia in terram Chanaan et luctam cum Deo, in qua visione Israel nominatus est, visionem novam vidit Bethel, et cum decimas dedisset omnium rerum quas possidebat, ultimos subjicit filios, et incipiens a Benjamin, ordineque præpostero ad Levi veniens, decimum huic inventum Deo offert; sicque omnia sua et filios quoque decimavit, sicut ante fugiens Deo promiserat dicens: «Cunctorum quæ dederis mihi, decimas offeram tibi ea.» Confestim cum induisset Levi stola sacerdotali, per ipsum victimas obtulit Deo Bethel, et exinde qui legali sacrificio et ministerio incumbunt, Levitæ vocati sunt, et ii qui divinæ gratiæ incumbunt sacrificio, clerici nominantur, eo quod scriptum sit: «Non jacet Levitis possessio in filiis Israel, Dominus enim pars eorum et possessio.»

XVII. De morte Esau.

Isaac et Rebecca, post reditum Jacob, advocatos Jacob et Esau hortati sunt et jurejurando obstrinxerunt ut pacem inter se haberent, et fraternæ amicitiae amplexarentur affectum; quo facto, defuncti sunt, prior quidem Rebecca, non multo vero post ipso Isaac, relictis Jacob primogenituræ præmiis. Post hæc instigatus est Esau ab Amalec, filio suo quem ex pellice habuerat, et collectis gentibus irruiat adversus Jacob, ut dicit Josephus. Hic vero, occultis portis urbis in quam confugerat, de muro Esau hortabatur ut parentum præcepta recordaretur. Cum iste vero non assentiretur, imo magis insoleresceret et conviciaretur, et mortem illi minaretur, Jacob, intenso arcu, dejecit Esau sub mammilla dextera vulneratum et percussum occidit.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ τῆς παλαίστρας cod. ¹¹ ἀρξέμενου cod. ¹² Gen. xxviii, 22. ¹³ οἱ μὲν? ¹⁴ Deut. x, 9. ¹⁵ Jos. A. 2. l. 2. de his nihil habet

ΑΨ. ζήσας τὰ πάντα ἐτη ριζ. (3) Ὁς, ἰπάρχων ἐτῶν οε', καὶ φυγῶν Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κατήνησεν εἰς 79 Χαρρῶν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβδον, τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ρεβέκκας, οὗ καὶ τῶν προβάτων νομῆς γινόμενος ἐτη κ', καὶ τὰς β' θυγατέρας αὐτοῦ Λέαν καὶ Ραχὴλ εἰς γυναῖκας λαβὼν, ἔσχεν υἱοὺς ιβ' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπὸ τε τῶν θεραπευνιδῶν Βάλλας καὶ Ζελφᾶς· ἐκ μὲν γὰρ Λέας, τῆς γυναῖκός αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Ρουβὴν καὶ Συμεῶνα καὶ τὸν Λευὶ καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἰσάχαρ καὶ τὸν Ζαβουλὸν καὶ τὴν Δαῖνα, ἐκ δὲ Ραχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὴν μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐκ Βάλλας τὸν Δᾶν καὶ τὸν Νεφθαλίμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ. (4) Μετὰ δὲ τὸν κ' χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τε καὶ δουλείας, [καὶ μετὰ] τὴν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς γῆν Χαναὰν ὑποστρόφην καὶ τὴν παλαίστραν ¹⁰ μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς καὶ Ἰσραὴλ ὠνομάσθη δι' ὀπτασίας, εἶδε πάλιν δράμα ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας ἅπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοὺς παῖδας, καὶ ἀριθμῆσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὴν ἀρξάμενος ¹¹, ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευὶ ἐλθὼν, ὃν δέκατον εὐρώων, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν, ἀποδεκατώσας καὶ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καθὼς καὶ προὑποσχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν, ὅτι «Πάντων, ὅσα ἔν μοι ὄψ, δεκάτην ἀποδεκατῶ σοι αὐτά ¹².» Καὶ εὐθὺς ἐνδύσας τὸν Λευὶ στολὴν ἱερατικὴν, δι' αὐτοῦ θυσίας προσήνεγκε τῷ Θεῷ ἐν Βεθὴλ, κἀντιῦθεν οἱ μὴ ¹³ τῇ κατανόμῃ θυσίας τε καὶ λειτουργίῃ προσεδρεύοντες Λευῖται κέκληνται, οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θείας χάριτος ἱεουργίαν κληρικοὶ προσαγορεύονται, διὰ τὸ γεγράφθαι· «Οὐ κείται τοῖς Λευῖταις κληρὸς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κληρὸς ¹⁴.»

IZ. Περὶ θανάτου Ἡσαῦ.

Ὁ δὲ γε Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ρεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰακώβ ἐπάνοδον, προσκαλεσάμενοι τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ, καὶ παρακαλέσαντες ¹⁵ αὐτοὺς ἅμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην ἔγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ἀδελφικῆς οικειότητος ἀσπάσασθαι τὴν διάθεσιν, τελευταῖοι, προτέρᾳ μὲν ἡ Ρεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακώβ τῆς πρωτοτοκουίας καταλιπόντες τὰ γέρα. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα παρωξύνθη Ἡσαῦ ὑπὸ Ἀμαλήκ, τοῦ ἐκ παλλακίδος υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν ἔθνη ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἰακώβ, ὡς φησὶν Ἰωσήπος ¹⁶· ὁ δὲ, τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πλεως εἰς ἣν κατέφυγε, ἐκ τοῦ τείχους παρεκάλει τὸν Ἡσαῦ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. Τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ἀλλὰ μᾶλλον ὑβρίζοντος καὶ δνειδίζοντος (14) καὶ ὀλοθρεύσειν αὐτὸν ἀπειλοῦν-

τοσ, ἐντείναι· ὁ Ἰακώβ τὸ τόσον, κατέβαλεν Ἡσαῦ Ἀ
κατὰ τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ, καὶ πλήξας ἀνείλεν. Οἱ δὲ
υἱοὶ Ἰακώβ, αὐτίκα ὑπέξελοθόντες, σχεδὸν πάντας ἀνεί-
λον. Καὶ τότε ἐπληρώθη τοῦ Ἰσαὰκ ἡ πρόβησις· ἡ
λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· « Ἐὰν καθέλιθαι τὸν ζυγὸν
σεὶ πλημμύλαιαν θανάτου ».

III. *Peri tēs γεννήσεως Μωυσέως.*

Ἔτι δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἴ-
γύπτῳ παρικίας ἱερογραμματεῖα δευδὸν προειπείν⁸⁸,
ὅτι τὸ τιχτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς
Ἑβραίοις τὴν Αἴγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ
διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεύειν τὰ τιχτόμενα
ἄρρενα τῶν Ἑβραίων παιδιά.

Ἔτι δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἴ-
γύπτῳ παρικίας ἱερογραμματεῖα δευδὸν προειπείν⁸⁸,
ὅτι τὸ τιχτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς
Ἑβραίοις τὴν Αἴγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ
διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεύειν τὰ τιχτόμενα
ἄρρενα τῶν Ἑβραίων παιδιά.

⁸⁹ (2) Αὐτὸ δὲ, γενόμενος ἐτῶν με', ἐγέννησε τὸν Β
Καθθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζήσεν ἐτη 4', καὶ ἀπέθανε,
ζήσας τὰ πάντα ἐτη 91'. Καθθ δὲ, γενόμενος ἐτῶν
57', γεννᾷ τὸν Ἀμραμ. ¹ (3) Ἀμραμ δὲ, γενόμενος
ἐτῶν 8', γεννᾷ τὸν Μωυσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. ² (4)
Τὸν δὲ Ἀμραμ φασὶ τὸν πατέρα Μωυσέως εἰσαχθῆναι
τῷ Θεῷ μὴ περιδεῖν ἀπολλύμενον τὸ γένος τῶν
Ἑβραίων· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ἄναρ περὶ τῆς
γεννήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ **ΣΙ** παιδίου Μωυσέως,
οὗ τεχνόμενος καὶ ἐκδέχεται γενομένου, Θερμοῦθις, ἡ
τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ, ἀνέλατο· τοσοῦτον δὲ ἦν
ἀστέιον τὸ παιδίον Μωυσέως, ὡς τοὺς ὀρῶντας αὐτὸ
ἀμταστρεπτεὶ θαυμάζοντας ἐνορᾶν· ὁ καὶ ἐγενήθη
εἰς υἱὸν τῆ θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ.

(5) Λίγεται ³ δὲ ἔτι νήπιον ὄντα εἰσαχθῆναι πρὸς
Φαραὼ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀστέιον ὄντα τῆ ὄψει καὶ
χαριέστατον, λαβείσθαι τῆς γενειάδος αὐτοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο προστάξαντος ἀναιρεθῆναι αὐτὸ, προνοία δὲ
Θεοῦ ἐπισχεθῆναι τὸν Φαραὼ τοῦ μὴ ἀναλεῖν αὐτὸν
τῷ ῥόκῳ τοῦδε· Ἀνθρακας ἀναφθίντας ἐν τῇ γῆ κατατε-
θῆναι καὶ χρυσοῦ ⁴ σωρὸν ὑποθήκη τινῶν τῶν ὑπ' αὐ-
τῶν σοφῶν· καὶ εἰ μὲν ἄφαιτο ὁ παῖς, φησὶ, τοῦ χρυσοῦ
καὶ τοῦτου λάθοι, κακοθήσας ἐδράξαστο τῆς γενειάδος αὐ-
τοῦ, εἰ δὲ θίξοι τῶν καιρομένων ἀνθρώπων, ἀπανούργως
καὶ ὡς ἀφελὲς παιδίον τοῦτο εἰργάσατο, καὶ οὐ χρὴ μά-
την ἀναιρεθῆναι· ὁ καὶ γενόμενος, ἔστησε τὴν ἀπόφα-
σιν· ἀφόμενος γὰρ τοῦ χρυσοῦ, προσέδραμε τοῖς ἀν-
θραξι, καὶ τούτων ἕνα λαβὼν, κατὰ τὸ ἠθισμένον ὡς
τὰ πολλὰ τοῖς παισὶ, τῷ στόματι προσήνεγκε, καὶ ψαύ-
σαντος αὐτοῦ τῆ γλώσσης, βραδύγλωσσοσ γέγονε καὶ
δύσσηχοσ τοῦ λαλεῖν.

189. Ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου.

⁸ Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τοῦ Μωυσέως· ἐξῆλ-

Filii autem Jacob confestim manibus consectis p̄eno
junnes interfecerunt. Tunc impleta est prophetia
Isaac, qua dixerat ad Esau : « Si excutis jugum fratris
tui de cervice tua, peccabis peccatum mortis »

XVIII. *De nativitate Moysis.*

Secundo anno cum esset Israel in Ægypto, vates
socer prælixit natum hoc tempore parvulum ex He-
bræis Ægyptiorum eversurum esse imperium, ideo-
que Pharaos mandavit ut occiderentur recens nati par-
vuli Hebræorum masculini sexus.

Levi autem, cum annum quadragesimum quin-
tum ageret, genuit Caath, et postea vixit annos
nonaginta, et mortuus est, cum facti essent omnes
anni ejus centum et triginta. Caath autem sexa-
ginta tres annos natus, genuit Amram. Amram
autem, septuaginta natus annos, genuit Moysen
et Aaron. Dicitur Amram, pater Moysis, Domi-
num orasse ne perire pateretur genus Hebræo-
rum. Divinitus autem in somnio admonitus est
de nativitate et potestate parvuli Moysis, quem
post nativitatem expositum, Thermutis, Pharaonis
filia, sustulit. Porro a deo venustus erat puer Moyses,
ut videntes eum cum admiratione contemplerentur
: qui factus est tanquam filius filie Pharaonis.

Cum infans adhuc esset, decorus visu et elegan-
tissimus, adductus est, ut ferunt, ad Pharaonem,
patrem Thermutis. Cum vero barbam illius arri-
puisset, jussit rex illum occidi; sed divina pro-
videntia Pharaonem cohibuit ne infantem isto modo
occideret. Suaserunt ei sapientes quidam ex
subditis ut carbonem accensi et auri acervus simul
deponerentur humi, si puer, inquit, aurum tetigerit
et sumpserit, tunc maligne barbam vellit, si vero
tetigerit accensos carbones, absque malitia et ut
simplex puerulus, hoc fecit, nec decet occidi
sine causa; quod cum accidisset, argumento fuit.
Neglecto enim auro, accurrit puer ad prunas,
carbonemque sumptum, ut solent parvuli, oti ad-
movit, tactaque lingua, tardiloquus factus est et
horrissona voce.

XIX. *Filii Israel egrediuntur ex Ægypto.*

Octogesimo anno Moysis, egressi sunt filii Israel

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ 2082 (3474). ⁸⁹ τοῦ λογοθέτου. Nota codicis marginalis. ⁹⁰ φησὶν Leo; Glyc. 278,8-280,15 e Jo-
sepho; Cod. 75,19. ⁹¹ 2082 (3474). ⁹² 2020 (3857). ⁹³ 1930 (5607). ⁹⁴ ἐξ ἄλλου βιβλίου cod. ⁹⁵ χρυσοῦ
cod.

ex Ægypto, in qua commorati sunt ducentis et quindecim annis. Quare igitur dixit Deus ad Abraham : « Peregrinum erit semen tuum annis quadringentis » ? At evidens est, ab ascensu Abraham in Chanaan incolatum populi æstimandum esse ; non enim in Ægypto solummodo incolæ fuerunt, sed etiam in terra Chanaan, ut testatur Moyses dicens : « Habitatio autem filiorum Israel in terra Chanaan et in Ægypto quadringentorum triginta annorum. » Sunt porro Abraham ab ascensu in Charran usque ad nativitatem Isaac anni viginti quinque, ab Isaac ad Jacob anni sexaginta, a Jacob usque ad Levi anni octoginta septem, a Levi usque ad Caath anni quadraginta quinque, a Caath ad Amram anni sexaginta tres, ab Amram ad Moysen anni septuaginta, a Moyse usque ad exitum anni octoginta. Itaque, cum exisset Israel, ossa Joseph asportans, versatus est in deserto quadraginta annis ; dicit enim : « Quinta generatione ascenderunt filii Israel de Ægypto, et sumpsit Moyses ossa Joseph secum ; conjuravit enim Joseph filios Israel dicens : Visitatione visitabit vos Deus, et una asportabit ossa mea hinc vobiscum. » Qui septemdecim annos natus ob invidiam a fratribus venundatus est, et triginta annorum factus, princeps universæ Ægypti constituitur, in qua cum duos genuisset filios, Ephraim et Manassem, mortuus est, centum et decem annos natus.

Quoniam igitur octogesimum annum agebat Moyses cum adstitit coram Pharaone, mansitque præterea quadraginta annis in deserto, prorsus evidens est, per quadraginta dies integros accidisse plagas contra Ægyptum, quos dies numeramus post annos quadraginta commorationis in deserto ; legentes enim cum diligentia notavimus quadraginta dies fieri ita : primo die collocutus est Moyses cum Pharaone ; secundo, postridie discucurrit populus ad paleas colligendas et flagellati sunt scribæ eorum eo quod non fecissent (Israelitæ) diei opus ; tertio, die sequenti, vociferati sunt filii Israel eo quod denegaretur palea, et ingressus est ad Pharaonem ; quarto, precatus in verbo Domini dixit ad Israel : « Educet vos ex Ægypto Deus, » et non acquieverunt propter nullam negligentiam. Quinto, ingressus est ad Pharaonem, et virgam in draconem convertit ; sexto, aquam vertit in sanguinem, deinde collegerunt usque ad tertium decimum diem, et ascendit rana. Quarto decimo, mortuæ sunt ranæ ; quinto decimo, facti sunt scinipthes ; sexto decimo, collocutus est Pharaoni, quia postero die debet fieri cynomyia ; septimo decimo,

θρον υιοι 'Ισραήλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ἧ παρώκησεν ἐτη σι'. Πῶς οὖν φησιν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, « Ὅτι πόροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐτη υ' ; » Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως Ἀβραάμ ἐκ Χαρβάν διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παροικίαν ἀριθμεῖν· οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον γέγονεν ἡ παροικία, ἀλλὰ καὶ ἐν γῆ Χαναάν, καθὼς μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων· (14) « Ἡ δὲ παροικησις τῶν υἱῶν 'Ισραήλ ἐν γῆ Χαναάν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἐτη υλ'. » Καὶ ἐστὶ τοῦ μὲν Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς ἐν 'Χαρβάν ἀναβάσεως ; μέχρι τοῦ 'Ισακ γεννησῆτος 22 ἐτη κ', τοῦ δὲ 'Ισακ μέχρι 'Ιακώβ 5' ἐτη, τοῦ δὲ 'Ιακώβ μέχρι Λευὶ 17, τοῦ δὲ Λευὶ μέχρι Καθ 17, τοῦ δὲ Καθ μέχρι Ἀμραμ 17, τοῦ δὲ Ἀμραμ μέχρι Μωϋσῆτος 17, τοῦ δὲ Μωϋσῆτος μέχρι τῆς ἐξόδου 17. (2) Καὶ οὕτως ἐξεληθὼν 'Ισραήλ, ἐπιπερόμενος τὰ ὅσα 'Ἰωσήφ, ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτη μ'· φησὶ γάρ· « Πέμπτη γενεὴ ἀνέβησαν υἱοὶ 'Ισραήλ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλαθε Μωϋσῆς τὰ ὅσα 'Ἰωσήφ μετ' αὐτοῦ· ὄρκωσας γὰρ ὤρκισεν ὁ 'Ἰωσήφ τοὺς υἱοὺς 'Ισραήλ λέγων· « Ἐπισκοπῆ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ Θεός, καὶ συνανοήσεται τὰ ὅσα μου ἐνεύθεν μεθ' ὑμῶν· » ὅς ὑπάρχοντι τῶν ἐξ' ἐθνηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπρόθη, καὶ γενόμενος ἐτῶν λ', ἔρχων πάσης Αἰγύπτου καθίσταται, ἐν ἧ γεννήσας υἱοὺς β', τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆ, ἀπέθανεν ἐτῶν ρ'.

(3) Ἐπει οὖν, ὅτε παρίστη Μωϋσῆς τῷ Φαραῶ, ἦν ἐτῶν κ', ἔμεινε δὲ ἄλλα μ' ἐτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, δῆλον οὖν ἔστιν, ὅτι ἐν ὁλαῖς μ' ἡμέραις γεγονάσιν αὐ κατ' Αἰγύπτου πληγαί, ἃς ἡμέρας ἀριθμοῦμεν μετὰ τῶν μ' ἐτῶν τῆς ἐρήμου· ἀναγούς γὰρ μετὰ ἀκριβείας ἰσημεσιώδην τὰς μ' ἡμέρας γενέσθαι οὕτως· α', ἀφ' ἧς ἡμέρας συνέτυχεν τῷ Φαραῶ· δευτέρᾳ δὲ, τῇ ἐπιούσῃ ἐδυσπάρη ὁ λαὸς ἄχυρα συλλέξαι¹², καὶ ἔμαστιγώθησαν¹³ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, μὴ ποιησάντων¹⁴ τὸ τῆς ἡμέρας ἔργον· τρίτῃ γὰρ, τῇ ἐξῆς καταβῶντες υἱοὶ 'Ισραήλ διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι ἄχυρον, εἰσηλθε πρὸς Φαραῶ. Τετάρτῃ δὲ εὐξάμενος ἐν λόγῳ Κυρίου εἶπε τῷ 'Ισραήλ, ὅτι· « Ἐξῆξίς ὑμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ὁ Θεός, » καὶ οὐ προσέσχον ἐκ πολλῆς ὀλιγωρίας¹⁵. Πέμπτῃ δὲ, εἰσηλθε πρὸς Φαραῶ καὶ τὴν βάρβδον ὅφιν ἐποίησεν· ἕκτη δὲ τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα μετέβαλεν. Ἐπτα ἀνελάθοντο μέχρι τῆς γ', καὶ ἡμέρας, καὶ ἀνέβη ὁ βῆτραχος· ἑσπεραςκαὶδεκάτη ἀπέθανον οἱ βῆτραχοι· ἰσ' σκνίπες γαγόνασι· ἰς' συνέτυχεν τῷ Φαραῶ, ὅτι αὐρίον μέλλει γίνεσθαι κυνόμυια, ἰς' ἤλθεν ἡ κυνόμυια· ιη' ἀπέστη ἡ κυνόμυια, ἐν ἧ καὶ ἠπειλήθη τῶν κτηνῶν ὁ θάνατος· 23 ιθ' ἀπέθανον τὰ κτήνη· κ' δὲ ἐφλυπτιδίας ἀναζέουσαι¹⁶, γεγονά-

Variæ lectiones et notæ.

¹ 1867 (3680) — Γεώργιος cod. ² Ex. xii, 40. ³ ἐκ X Leo; τῆς 'I. Leo. ⁴ Ὅρκω γὰρ ὦ. τοῦ, Ex. x ii, 18, 19; Gen. L, 25. ⁵ ἡμᾶς cod. ὁμᾶς κύριος Ex. ὁ Θεός; ὁ. Gen. ⁶ Cod. 65, 6? ⁷ Ex. v, 12, 14. ⁸ ἔμαστιγώθησαν cod. ⁹ ποιήσαντες cod. ¹⁰ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας; Ελ. vi, 9. ¹¹ ix, 9.

οιν· κα' δὲ ἀπειλή τῆς ἐσομένης τῆ ἐπαύριον χαλάτης A
ἐξηγήθη· καθ' ἧλθεν ἡ χάλας· κα' δὲ ἡ ἀκρις ἐπῆλ-
θε, ἐν ἣ καὶ διὰ προσευχῆς ἤρθη· καθ' δὲ μέχρι κα' τὸ
τρίτημερον ἐγένετο σκότος¹⁷· καὶ μετὰ τὰς γ' ἡμέρας
διελύθη. Ἐἴτα μεθ' ἡμέρας θ' εἶπε Κύριος· πρὸς Μωσῆν
καὶ Ἀαρὼν διατάξαι· περὶ τοῦ Πάσχα· «Οὗτός ἐστιν
ὁ πρῶτος· μὴν¹⁸, ὁ παρ' Ἑβραίοις μὲν Νισάν λεγόμε-
νος, παρ' ἡμῖν δὲ Μάρτιος, ὡς φησὶν ὁ Κύριος· «Ὁ μὴν
οὗτος ἀρχὴ μηνῶν ὑμῖν ἐστὶ πρῶτος· λάλησον τοῖς
υἱοῖς· Ἰσραὴλ λέγων· «Τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου
λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον, ἧτις ἐστὶ λ' ἡμέρα.
Ἐἴτα μετὰ δ' ἡμέρας ἐσφαγή τὰ πρόβατα, καὶ πα-
σχάσαντες ἐξῆλθον, ὡς εἶναι τὴν (15^α) μ' ἡμέραν,
καθ' ἣν ἐθανατώθησαν τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου περὶ
τὸ μεσονύκτιον, ὥστε καὶ τὰ ἄζυμα βαστάσαντες
ἐξῆλθον διὰ τῆς μεσιτείας καὶ ὁδηγίας τοῦ ἀοιδίμου B

καὶ τερατοῦργου Μωϋσείως.
dies est. Deinde post quatuor dies, occisi sunt
quadragesima dies, qua mortua sunt primogenita
sustinuissent, egressi sunt per mediationem et
guida feci.

K'. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωϋσεῖ.

Οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ μέγας θεοφάντωρ καὶ θεο-
φιλέστατος σημαντήρ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός· «Ἰδοὺ
δέδωκά σε θεὸν Φαραῶν, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου
ἔσται προφήτης· σὺ δὲ λάλησον πάντα ὅσα ἐνεέλ-
λομαι σοί¹⁹. Οὗτος, πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς
δεκαπληγίας καὶ διὰ τῆς θαλάσσης ὀλοθρύσας, ἐξή-
γαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς σιδηρᾶς καμίνου ἐν ση-
μείοις καὶ τέρασι μέγαλοις, ἐν χειρὶ κραταίῃ καὶ ἐν
βραχίονι ὀψηλῷ, καθὼς· φησὶ καὶ **Δαυὶδ**. «Τῷ κα-
ταδιελόντι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις²⁰·
καὶ τὰ λοιπὰ.²¹ (2) Οὐ γὰρ μία γέγονεν ἑδὶς, καθὼς·
ὁ Χρυσόστομος ὁ θεόσοφος λέγει, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην
φυλὴν τὸ ὕδωρ ἐσχίζετο, ὡς πολλὰς γενέσθαι τὰς
διαβάσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φύσεως ἔργον τοῦτο νο-
μισθῆ, ἀλλὰ Θεοῦ τοῦ πᾶσαν φύσιν δημιουργήσαντος
καὶ κυριεύοντος. Ὅθεν ἐν βραχεῖα κειροῦ βροπῆ τάναν-
τια εἰργάζετο· καὶ οὐ καθ' ἓν ἐτέμενο μέρος τὸ
ἕδωρ, κορυφουμένων τῶν ὀδάτων, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν
τῶν φυλῶν ἀπάντων· καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν σημείων
τοῦτο μάλιστα ἦν περισπούδαστον τῷ Θεῷ, ἵνα διὰ
τῶν στοιχείων τὰ θαύματα ἐγένετο, ὅπως μὴ φυσικῆς
τινος ἀκολουθίας ἢ συντυχίας εἶναι τὰ γινόμενα νο-
μισθῆ, ἀλλὰ τῆς ἐνωθεν βροπῆς τὰ συμβαίνοντα πα-
ραδοξοποιήσης διὰ Μωϋσεὺς εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ.

venit cynomyia; octavo decimo, recessit cynomyia,
eodem die, minatus est Moyses mortem jumentu-
rum; nono decimo, mortua sunt jumenta. Vicesimo,
«postulæ ebullientes» factæ sunt; vicesimo primo,
minatus est Moyses grandinem in crastinum diem;
vicesimo secundo venit grando; vicesimo tertio,
supervenit locusta, et eodem die, post precatio-
nem, ablata est; vicesimo quarto, usque ad vice-
simum quintum, (tribus diebus «factæ sunt tenebræ»),
et post tres dies dissipatæ sunt. Deinde post dies
novem, dixit Dominus ad Moysen et Aaron, præ-
cipiens circa Pascham: «Illic est primus mensis.»
apud Hebræos dictus Nisan, apud nos autem
Martius, sicut dicit Dominus: «Mensis iste prin-
cipium mensium, vobis est primus: loquere ad
filios Israel, dicens: Decima die mensis hujus
tollat unusquisque agnum,» quæ tricesima sexta
dies est. Deinde post quatuor dies, occisi sunt
Ægypti circa mediam noctem, sicque cum azyrna
ductu venerandi Moysis qui tot et tanta prodigi-

XX. De tabula Moysi data.

Hic est magnus Dei sacerdos et rector Deo caris-
simus, ad quem dixit Deus: «Ecce dedi te deum
Pharaonis; et Aaron frater tuus erit propheta: tu
vero loquere omnia quæ mando tibi.» Hic cum
percussisset Ægyptios decem plagis, et in mare
submersisset, eduxit filios Israel de camino ferreo
in signis et prodigiis magnis, in manu forti et in
brachio excelso, sicut dicit David, «qui divisit mare
Rubrum in portiones» et reliqua. Non enim unica
facta est via, sicut dicit doctus in divinis Chryso-
stomus, sed uniuersis tribui aqua scindebatur, ita
ut plures fierent transitus populi, ut non naturæ
opus hoc existimaretur, sed Dei qui naturam uni-
versam condidit et regit. Itaque brevi temporis
momento hostes periere, neque in unam partem
aqua secabatur, undis erigentibus se, sed secundum
numerum tribuum universarum. Etenim in uno-
quoque signo, hoc præsertim erat studiose appeti-
tum a Deo, ne, cum per elementa prodigia fierent,
naturali quadam causa aut casu facta crederentur,
sed cuncta quæ evenerant filiis Israel incredibilia,
vi divina per Moysen facta judicaretur. Quos cum
duxisset in deserto per columnam ignis et colum-

Variorum lectiones et notæ.

¹⁷ x. 22. ¹⁸ xii. 25. Τὸν Νεσίον φασι μὴ ἀναλθεῖν ἐν ὄλοις· ἔστι τοῦ λιμοῦ τῶν Αἰγυπτίων
(cod. in m. et Lev 25, 2). Ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις διέπρεπον ἐν Αἰγύπτῳ πάντων ἐν σοφίᾳ Ἰαννῆ· καὶ οἱ
Ἰαμβρῆς οἱ ἐπαυδοὶ (cod. in m. C. 293, 5). [Κατὰ] τούτου· τοὺς χρόνους Ἰναχὸς πρῶτος· Ἀργούς
ἐβασίλευσεν· ἐπὶ τούτου ὁ λαὸς διέτριβεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἑτη μ'. Ἐἴτα Φορωνεὺ· Ἀργείων ἐβασίλευσε, καθ'
ὃν χρόνον ὁ ἐπὶ Γύγου κατακλυσθὲς ὑπὸ Ἑλλήνων ἱσθόρηται καὶ Ἀττυρίων μετὰ Πίκον τὸν πρῶτον βασι-
λεῦσα, ὃς ἐν Κρήτῃ ἀπέθανεν, ὃς καὶ τῆς τότε καιροῦ Ζεὺς μετωνομασθεὶς· Σαμίραμις δὲ Νίνου ἐβασί-
λευσε (cod. in m. Lev 26, 10-16). ¹⁹ Ἐξ. vii. 1. ²⁰ Ps. cxxvii. 13. ²¹ In un:co, qui de hoc miraculo
Chrysostomi editus est loco (III, 459 B) nihil est hujus generis.

nam nubis, et pane caelesti emittisset, hostes eorum Amalecitas extensis manibus in fugam convertit. Hic audivit Dominum dicentem : « Ecce ego venio ad te in columna ignis et nubis, ut audiat in populus loquentem ad te, et credant tibi in aeternum. » Et « tertia die, inquit, voces et fulgura et nubes caliginosa super montem Sinai apparuerunt, clangorque buccinae sonabat fortiter et obstupefactus est populus. » — « Totus autem mons fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascendit vapor quasi fumus fornacis, et omnis populus turbatus est vehementer, et sonitus buccinae prolixius tendebatur. » — « Et omnis populus stabat procul, audiens voces, et montem totum fumantem videntes, nec accelerare audentes, sed iussi ut adorarent procul : « Et si fera, inquit, tetigerit, lapidibus opprimetur, » et terribile erat quod videbatur. Territus autem universus populus dixit Moysi : « Loquere nobis tu, et non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. » — « Et vocavit Dominus Moyses in verticem montis, » — « cumque ascendisset operuit nubes montem, et descendit gloria Domini super montem, et operuit illum nubes diebus sex. Species autem gloriae Domini quasi ignis ardens super vertice montis, in conspectu filiorum Israel. Ingressusque Moyses medium nebulae super montem, erat ibi diebus quadraginta, » stans in conspectu Dei, « panem non comedit, aquam non bibit. » Et alias rursus : « Ascendit Moyses et Aaron et seniores septuaginta, et viderunt locum ubi stabat Deus et quae erant sub pedibus eius, quasi opus lapidis sapphirini, et quasi species firmamenti caeli puritate. » Et rursus dicit : « Et locutus est Dominus ad Moysen facie ad faciem quasi si quis loquatur ad amicum suum, et dimittebatur ad castra. Et dixit Moyses ad Dominum : « Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende te mihi ut te agnoscere possim, ut videam te, ut inveniam gratiam in conspectu tuo, et glorificemur ego et populus tuus. » Et dixit Dominus ad Moysen : « Et verbum istud, quod locutus es, faciam : invenisti enim coram me gratiam, et novi te supra omnes, et gratiam habes apud me, sed non poteris videre faciem meam : non enim videbit homo faciem meam et vivet, et ecce locus apud me, et stabis supra petram, et protegam te dextera mea, et tunc videbis posteriora mea ; facies autem mea non videbitur tibi. » Deinceps cum deberet deuteronomium suscipere, rursus ait : « Et ascendit Moyses in montem Sinai, sicut praeceperat ei Dominus, Et descendit Dominus in nube. » — « Et adstitit ei ibi quadraginta dies et quadraginta noctes;

A (3) Οὐς περ καὶ ὀδηγήσα; ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν στήλῃ πυρός καὶ νεφέλης, καὶ ἄρτων διαθρέψας οὐρανίῳ, τοῦ; ἐχθροῦς αὐτῶν Ἀμαληκίτας χειρῶν ἐκτάσει κατετροπώσατο. Οὗτος ἤκουσε παρὰ Κυρίου λίγυτος· « Ἴδοὺ ἐγὼ παρ' αἰγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στήλῃ πυρός καὶ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαός; λαλοῦντός μου πρὸς σὲ, καὶ πιστεῦσαι σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα ²⁵. (4) Καὶ ἐτῆ τρῖτη ἡμέρῃ, φησὶν, ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γυροφώδης ἐπὶ ὄρους Σινά, καὶ φωνὴ σάλπιγγος ἤχει μέγα. Καὶ ἐκτόθη ὁ λαός; ²⁶. — Τὸ δὲ ὄρος; ὄλον ἱκαπνίζετο διὰ τὸ καταθεθεῖναι τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινε ἡ ἀτμίς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου, καὶ πᾶς ὁ λαός; ἐξέστη σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρῶς; σφόδρα ²⁷. » « Καὶ πᾶς ὁ λαός; εἰστίκει B μακρόθεν, ἀκούων τὰς φωνάς, καὶ τὸ ὄρος ὄλον καπνίζόμενον ὀρώντες ²⁸, καὶ πλησιάζουσαι μὴ τολμῶντες, ἀλλὰ προσκυνήσουσι πόρρωθεν καλεουσθέντες;· « Κἂν θηρίον, φησὶ, θίγῃ, λιθοβοληθήσεται, ²⁹ καὶ φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον. Φυθθηεὶς δὲ πᾶς ὁ λαός; εἶπε πρὸς Μωσῆν ³⁰. « Ἀάλησον ἐμὴν σὺ, καὶ μὴ λαλεῖτω πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός, μήποτε ἀποθάνωμεν. » — ³¹ Καὶ ἐκάλεσε Κύριος (15) τὸν Μωσῆν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους· » — ³² « Καὶ **35** ἀναθὰς ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος, καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸν ἡ νεφέλη ἡμέρας 5'· τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· εἰσελθὼν δὲ Μωσῆς; εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης ἐπὶ τοῦ ὄρους; ἦν ἐκεῖ ἡμέρας 4' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστῆκώς· « ἄρτον οὐκ ἔφαγεν, ὕδωρ οὐκ ἔπιεν ³³. » Καὶ ἄλλοτε πάλιν· « Ἀνέβη Μωσῆς; καὶ Ἀαρὼν καὶ πρεσβύτεροι ο', καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἰστέκει ὁ Θεός; καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔργον λίθου σαπφείρου καὶ ὡς εἶδος σπειρώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαρότητι. » (5) Καὶ αὐθὶς; φησὶν ³⁴. « Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωσῆν ἐνώπιον ἐνωπίῳ ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς ἐπιτοῦ φίλον, καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ εἶπε Μωσῆς; πρὸς Κύριον· « Εἰ εὐρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι στυτὸν γνωστὸς, ὡς ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὐρηκῶς χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐνδοξισθησώμεθα ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός; σου. » Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· « Καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον, ὃν εὐρηκας, ποιήσω· εὐρηκας γὰρ ἐνώπιόν μου χάριν· καὶ οἶδ᾽ σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί, ἀλλ' οὐ δυνήσεται ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος; τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται· καὶ ἴδού; τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας; καὶ σκεπάσω σε τῇ χειρὶ μου, καὶ τότε βέβη τὰ ὀπίσω μου· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοί. » ³⁵ (6) Εἶτα μέλλων τὸ δευτερονόμιον δέχασθαι,

Variae lectiones et notae.

²⁵ Ex. xiv. 9. ²⁶ xix, 16. ²⁷ xix, 18, 19. ²⁸ xx, 18, 21. ²⁹ xix, 12, 13. ³⁰ xi, 19. ³¹ xi, 20. ³² xxiv, 15 18. ³³ Deut. xix, 9; ³⁴ xxxiii, 11-25. ³⁵ Col. 89, 20-21, 14.

πάλιν φησίν ²⁹. « Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος; Ἄρον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ βήματα τῆς διαθήκης, τοὺς ἑπτὰ λόγους. Καὶ λαβὼν τὰς κλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους, δεξοξασμένος, εἶδεν Ἄρων καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως; καὶ ἦν δεξοξασμένος, καὶ ἐφοβήθησαν αὐτῷ προσεγγίσει. » Καὶ εἰκότως ἡσιώσας γὰρ ἡμέρας π̄ Κυρίῳ παρεστηκῶς; καὶ τὰς θεογράφους; πλάκας δεξιόμενος καὶ τὸ θεόδοτον δευτερονόμιον εἰληφῶς, τοσοῦτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον **86** ἐκ τῆς θεοσκίας ἐδοξίσθη, ὥστε μὴ δύνασθαι τὸν λαὸν ἀτενίσαι πρὸς; τὴν ἐκείθεν φερομένην θείαν αὐγὴν ³¹ τε καὶ ὄξεν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐ κάλυμμα ἐπέτεθη ἡνίκα πρὸς αὐτοὺς ὠμίλει ³². » ἀκτίνας γὰρ ἐκπέμπων σελαφόρους καὶ ἀαστράπτων σφόδρα, τὰς ὄψεις ἐπέστρεψε τῶν ὄρωντων, ὡσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. (7) Μετὰ γὰρ ἡμέρας μ' καταλθὼν καὶ διὰ τὴν μοσχοποιαν θυμωθεὶς εὐθέως τὰς πλάκας συντριψάς, εἰς τὸ ὄρος; πάλιν ἀνέβραμε, τοσαύτα; ἀλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει ἡμέρας; προσφιλοσοφῶν τῷ Θεῷ, πάσης (16^α) ἀνθρωπίνης τροφῆς ὡς καὶ ἐν ταῖς προτέραις ἡμέραις γενόμενος; ἀγευστος. Οὕτως τὰς δευτέρας πλάκας λαβὼν. πρὸς τὸν λαὸν κατήλθε. (8) Ποῖος οὖν λογισμὸς ἀνθρώπινος τὸ ὑπέροχον τοῦδε τοῦ θαύματος παραστήσει; δύνησεται, πῶς ἡ βρώδης τοῦ σώματος φύσις; τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν, οὐδενὸς ἀνεκκληροῦντος; τὸ καθ' ἡμέραν διαπνέον καὶ ἐξωθούμενον τῆς; δυνάμεως; ; Ἄλλο δὲ τὸ ἄπορον τοῦτο πρᾶγμα καὶ θαυμάσιον ὁ θεὸς λόγος, ὡς; δὲαν λέγει. « Οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνον ζήσεται ἄνθρωπος; ἀλλ' ἐπὶ παντὶ βήματι ἐκπορευομένων ἐκ στόματος Θεοῦ. » Οὐκοῦν εὐδὴ ὄν πᾶσιν ἐντεῦθεν, ὡς; μηδὲν τὸν ἀγγελὸν τοῦτον βιβρωσκέναι παντελῶς ἐν ἧ καὶ κατήλθεν ἡμέρᾳ, σπεύδων ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ τῆ ἐπαύριον ἐν τῷ ὄρει ἀνῆλθεν, ὥστε δικαίως τῷ δικαίῳ θυμῷ χρησόμενος, τὰς ἐν λίθῳ σαμφείρω δακτύλοις Θεοῦ γραφείσας; θείας; ῥήσεις, μὴ φέρων τὴν ἐπάρατον ἐργασίαν; τε καὶ θεοσυγῆ πρᾶξι; τῶν ἀνοσιῶν ἐκείνων καὶ βεβήλων, συνέτριψεν, τοῦτο μὲν ἀνέξιον; πᾶμπαν; εὐ μάλα κρίνας; τοιαύτης; θεουργίας; καὶ εὐεργεσίας; ἀπολαῦσαι τοὺς; θεομισεῖς; καὶ ἐμβροντήτους, τοῦτο δὲ μάλλον; εἰδῶς; τὴν; κατ' αἰτῶν; ἐνδοκον; τοῦ Θεοῦ; ἀγανάκτησιν, καὶ διὰ τοῦτο; παντὶ; πευ; δῆλον; κελεύσας, εἰ; καὶ; μὴ; πάντας, ἀλλὰ; τοὺς; παρτυγχάνοντας; ἀναιρεθῆναι. Πῶς; οὖν; ὁ; τοιαύτης; καὶ; τοσαύτης; ἐγκρατείας; καὶ; νηστείας; ἐργάτης; καὶ; χάριτος; θείας; ἐμπλεος; ἐκ; διαμέτρου; καὶ; θεῖῳ; ζήλῳ; πυρπολούμενος; ἅμα; καὶ; ἰλιγγίῳν

panem non comedit, et aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba fœderis, decem mandata. Et cum sumpsisset tabulas, et descendisset de monte glorificatus, vidit Aaron et omnes filii Israel faciem Moysis, et erat glorificata, et timuerunt ad eum accedere. » Et merito : cum enim jejunasset dies octoginta stans cum Domino, et tabulas a Deo scriptas accepisset, et deuteronomium a Deo datum sumpsisset, adeo ex divino afflatu facies ejus glorificata est, ut non posset populus prospicere divinum ad splendorem et gloriam quæ illinc egrediebantur. Quamobrem « velamen sibi imponebat dum ad eos colloqueretur; » radios enim micantes emittens et fulgurans vehementer, oculos torqueba intuentium, quasi solis splendor in oculos incidens. Post quadraginta autem dies, cum descendisset, et ob vitulum conflatum indignatus esset, subito tabulas contrivit et ad montem rursus occurrit, in quo totidem alios dies commoratus est, philosophans apud Deum, et abstinens se, sicut diebus præcedentibus, ab omni humano cibo. Novis dein sumptis tabulis, descendit ad populum. Quanam ratione magnificum hoc miraculum repræsentare homo aliquis possit? Quomodo eximia corporis natura tantum agitata perduravit, cum nihil suppleret quiddam virium quotidie per transpirationem expellebatur? At solvit difficile illud et admirandum divina Scriptura dicens : « Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. » Hinc igitur omnibus evidens est nihil prorsus angelum istum manducasse ipsa quoque die qua descendit obediens mandato Domini et postridie in montem rediit, utpote qui juste et ob justam iram egisset; nam contrivit verba divina Dei digitis inscripta in lapide sapphirino, non erens execrabilem et Deo invisam impiorum istorum et profanorum actionem; existimavit enim prorsus indignum esse impios et amentes istos tanto Dei beneficio ac auxilio frui, persuasum habens justam esse contra hos Dei iram, jussit, non omnes quidem, sed obvios quosque occidi. Quomodo igitur eximius temperantiæ et jejunii operator, et gratia Dei plenus, et divino zelo accensus, simulque anxius, fractusque animo, et extra modum afflictus, ob horrendum illud peccatum ingratorum et naturalis amoris expertium, infidurumque cibum aut potum attingere sustinisset die una, amaritudine et ira plenus, angustiatius, inter populum improbum, pessimum, scelestissimum, prius quam pro ipso exorasset per præscriptum jejunium et compunctionem, quo nihil Deo gratius esse optime sane noverat! Enimvero una interfuit

Variae lectiones et notæ.

²⁹ Ex. xxxiv, 4-26, 28-30. Glyc. 294, 14 'Ο δὲ Γεώργιος λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς π. ἡμέρας νῆστις ἦν. ³¹ αἰγὴν κυλ. ³² Ex. xxxiv, 33-16; Dent. viii, 3.

dies inter descensum ejus de monte et ascensum, qua die tabulas confregit et vitulum destravit tria- que milia turpissimorum et pessimorum hominum perdidit, volens, ut existimant, placare paululum iram Dei et scerbum furorem, qua vix elapsa die postridiæ cito ascendit in montem ad Dominum exuraturus pro eis. Audi Scripturam expressis verbis dicentem : « Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum : Peccastis peccatum maximum, et nunc studebo Deum placare de peccato vestro. » Deinde statim addidit : « Reversusque est Moyses ad Dominum, et dixit : « Obscero, peccavit populus iste vehementer, feceruntque sibi deos, et nunc si quidem dimittis eorum peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti. » Et dixit Dominus ad Moysen : « Si quis peccaverit in conspectu meo, delebo eum de libro meo : nunc autem va te, et duc populum istum in locum quem dixi tibi. Et ecce angelus meus præcedet ante faciem meam ; qua autem die visitabo, adducam super eos peccatum eorum. » Et percussit Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. Vide benignitatem et severitatem Dei juxta Christophorum, et nosce perspicue horrendum vere esse incidere in manus Dei viventis, nec omnino posse qui lapsi sunt. Egere vindictam divinam, cujus omnino justum et integrum Deum nunquam pœnitet, quamvis non subito hanc iram Deus adduxit, ut evidentissime et brevissime ostensum est. Citra igitur controversiam est admirabilem virum illum octoginta dies continuos jejunum perseverasse, divino actum Spiritu ; corroboratus est enim splendida illa Dei præsentia. Apud quem tandiu commoratus est, deus et Dei sacerdos jam factus, patientium et firmitatis, humanam excedentia naturam ostendit, « sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit, » qui hunc ita ostentavit et eximie glorificavit. Deinde rursus dicit : « Cum ingrederetur Moyses ad tabernaculum, descendebat columna nubis et Deus, super tabernaculum. Populus autem videbat columnam nubis, et adorabant unusquisque de tabernaculo suo ; et ita locutus est Dominus cum Moysæ : « in conspectu populi. Multifariam operam dando ut populum ab ira Dei liberare, adeo pro eis doluit, propriæ ipsius salutis oblitus, ut dictus sit a David stetit in confractione curam Dei : « Si dimittis eis peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti ; » dixit enim, inquit, se disperurum eos : si non Moyses electus ejus, stetit in confractione in conspectu ejus, ne disperderet eos. Quicumque autem insurrexerunt in eum, alii quidem absorpti sunt ab inferno viventes, alii divini ignis facti sunt hæredes.

καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ φοβερῇ τῶν ἀχαριστῶν ἀμαρτίᾳ, τῶν ἀστέρων, καὶ §7 ἀσπόνδων, ἠνέσχετο βρώσειος ἢ πόσειος μετασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, πικρῆς καὶ θυμοῦ πεπληρωμένος, καὶ στενοχωρίας ἐν λαῷ κακούργῳ καὶ πονηροτάτῳ καὶ μυστροτάτῳ, μὴ πρότερον ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξιλιωσάμενος δι' ἐπιτεταγμένης ἰστί νηστείας καὶ κατανύξεως. ἤ; οὐδὲν φίλον ⁹⁹ Θεῷ πέφυκεν, εὐ εἰδώς εἰ καὶ τις ἄλλος ; (9) Ὅτι γὰρ μία γέγονεν ἡμέρα μεταξὺ τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρου καταβάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναβάσεως, ἐν ἣ τὰς τε πλάκας συντρίψας καὶ τὸν μόσχον ἐξαφανίσας καὶ τοὺς τρισχίλους αἰσχίτους καὶ κακίστους ἀνδρας ὀλοθρεύσας, βουλόμενος, ὡς εἶπονται, καταπαῦσαι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ μικρὸν καὶ τὸν ἀκρατὸν θυμὸν, αὐτίκα τῇ ἐπιούσῃ θίπτον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς Κύριον, δυσωπήσων ὑπὲρ αὐτῶν, ἀκουσον τί φησὶν ἡ Γραφή διαβρήδην ¹⁰⁰. « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὐριαν καὶ εἶπε Μωσῆς πρὸς τὸν λαόν· « Ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἀμαρτίαν μεγάλην, καὶ νῦν ἀναμνήσονται πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ἐξιλιωσώμαι περὶ τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν. » Εἶτα ἐπήγαγεν εὐθείως· « Ἐπίστρεψε δὲ Μωσῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἶπε· « Δέομαι, ἡμαρτήκων ἑλὰς οὗτος ἀμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν (16b) ἑαυτοῖς θεοὺς, καὶ νῦν, εἰ μὴ ἀφῆς αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν, ἀφας, εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψα ; » καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· « Εἰ τις ἡμαρτεῖν ἐνώπιόν μου, ἐξάλειψω αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου· νῦν δὲ βιάζε καὶ ἐθήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ἐν εἰρηκᾶ σοι. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀγγελὸς μου προπορεύεται πρὸ προσώπου μου, ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκιάσωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν. » Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου οὐ ἐποίησεν Ἄαρων. » (10) Ἴδε τοίνυν χρηστότητος καὶ ἀποτομίας Θεοῦ κατὰ τὸν χριστοφόρον· καὶ γινῶθι σαφῶς, ὅτι φοβερὸν ὄντως τὸ ἐμπέσειν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος καὶ ἀμήχανον ἐκφυγεῖν τοὺς ἐπταικότας ἀμετανόητα δηπουθῶν τὴν ἐνδοικὸν καὶ ἀλέκαστον θείαν δίκην, εἰ καὶ παραχρῆμα ταύτην οὐκ ἐπήγαγε, καθὼς ἐναργεστάτως διὰ βραχυλογίας ἀποδείδειται. (11) Ὅστε λοιπὸν ἀναμφήριστόν ἐστιν, ὡς π' ἡμέρας ἐφεξῆς ἀπόστως ἔμεινε θεοφορούμενος ὁ θεοσέσιος οὗτος ἀνήρ καὶ ἐνισχυόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ πολλῇ προεδρίᾳ §8 καὶ παραστάσει Θεοῦ, Θεὸς καὶ θεοφάντωρ ἤδη γενόμενος καὶ ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπίνην καρτερίαν καὶ αὐτονίαν ἐπίδειξάμενος, « εἶτε ἐν σώματι πέλων, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὁ Θεὸς ἰδὲν ¹⁰¹ » ὁ τοῦτον οὕτως ἀποφῆνας καὶ ὑπερφυῶς δοξάσας. (12) Εἶτα πάλιν φησὶν ¹⁰²· « Ἦνίκα δ' ἂν ἱσπορεύετο Μωσῆς εἰς τὴν σκηνὴν, κατέβαιναν ὁ στύλος τῆς νεφέλης καὶ ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν σκηνήν. Ὁ δὲ λαὸς ἑώρα τὸν στύλον τῆς νεφέλης,

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ φίλιον? ¹⁰⁰ Ἐκ. πxxii, 30-16, 31-35. ¹⁰¹ II Cor. xii, 9. ¹⁰² Ἐκ. xixiii, 9.

καὶ προσκύνουν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· καὶ Α οὕτως ἐλάλι· Κύριος μετὰ Μωϋσέως· ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. (13) Καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὀργῆς Κυρίου διαφόρως ἐπαγωνιζόμενος· ἐξέλειθεαι, τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῶν ἤγησε τῆ· οικίας σωτηρίας⁴⁰, ὡς καὶ ἐν τῇ θραύσει τοῦ Θεοῦ κατὰ⁴¹ τὸν Δαυὶδ στήναι φάναι·· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἐγράψας·· εἶπε γάρ, φησί, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, εἰ μὴ Μωϋσῆς, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, ἔστη ἐν τῇ θραύσει· ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσθαι αὐτούς. Ὅσοι δὲ κατεξανέστησαν αὐτῷ, οἱ μὲν κατεπόθησαν εἰς ἕδου ζῶντας, οἱ δὲ θεοῦ πυρὸς γεγόνασι παρανάλωμα· φησὶ γάρ⁴²·· Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότις ἐν τῇ θραύσει· χιλιᾶδες ἰδ' χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἔνεκε Κορέ. (14) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Μαρία ἡ προφήτις καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ, λαλήσασα κατ' αὐτοῦ, δίκην εἶδωκε.⁴³·· Καὶ ἐλάλησαν, φησὶν, Μαρία καὶ Ἄαρὼν κατὰ Μωϋσέως ἔνεκεν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Αἰθιοπίσσης, ὅτι γυναῖκα Αἰθιοπίσσαν ἔλαβεν· καὶ εἶπαν·· Μὴ Μωϋσαὶ μόνῳ λελάληκεν ὁ Θεός;·· Καὶ ἤκουσε Κύριος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πρὸς σφόδρα παρὰ πάντα· ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ κατέβη Κύριος· ἐν στύλῳ νεφέλης ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἶπε πρὸς Ἄαρὼν καὶ Μαρίαν.·· Ἐάν γίνηται προφήτης ὑμῶν Κύριε, ἐν ὄραματι αὐτῷ γνωσθήσομαι καὶ ἐν ὑπῳ λαλήσω αὐτῷ· οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς, ἐν ὄρα μὲν ὑψὺ μου (17) πιστός ἐστιν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἶδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν μου εἶδε· καὶ διὰ τί οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλήσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωϋσέως;·· καὶ ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου⁴⁴, καὶ ἀπήλθεν. Καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπτῶσα αὐτὴν ὡσεὶ χιών.·· — Ἄλλ' οὖν γε⁴⁵ δυσωπήσα· Μωϋσῆς δι' αὐτὴν⁴⁶, καὶ ἀφορισθεῖσα ἐκ τοῦ λαοῦ ἡμέρας ζ', ἰάθη κατὰ τὸν λόγον Κυρίου. Καὶ μετὰ ταῦτα Μαρία ἐτελεύτησε.⁴⁷ (15) Καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἰλοιδόρει ὁ λαὸς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἄαρὼν.⁴⁸·· Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν·· Λάβε τὴν βάρβον ταύτην, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἄαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε⁴⁹ πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ ὁώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς.·· Καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν ἀπέναντι Κυρίου βάρβον, καὶ ἐκκλησίασε Μωϋσῆς καὶ Ἄαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας· καὶ εἶπον⁵⁰ πρὸς αὐτούς·· Ἀκούσατε ἡμῶν, οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξέλθῃ ὕμιν ὕδωρ;·· Καὶ ἐπάρα· Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὴν πέτραν ἐπὶ βάρβῳ, εὐθὺς ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ὁ λαὸς τῆς συναγωγῆς καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἄαρὼν⁵¹·· Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἀγιάσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὕμειν τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς.·· Διδ' ἐ προστεθήτω Ἄαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ (καὶ ἀποθανέτω), ὅτι οὐ μὴ εἰσάθητε εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, διότι παρωξύνάτε με ἐπὶ τοῦ ὕδα-

Dicit enim : « Et fuerunt qui perierunt in confu- catione quatuordecim millia, absque iis qui perierunt propter Core. » Præterea Maria prophetissa et soror ejus, cum adversus eum locuta esset, pœnam dedit. « Et locuti sunt; inquit, Maria et Aaron contra Moysen, propter uxorem ejus Æthiopiissam, eo quod uxorem Æthiopiissam sumpsisset, et dixerunt: « Num cum solo Moyses locutus est Dominus? « Et sudivit Dominus. Et erat vir Moyses mitis valde super omnes homines in terra. Et descendit Dominus in columna nubis ad tabernaculum fœderis, et dixit ad Aaron et Mariam : Si fuerit inter vos propheta Domino in visione ei apparebo et in somno loquar ad illum; non ita servus meus Moyses, in tota domo mea fidelis est. Ore adloquar ei in facie, et non per ænigmata, et gloriam meam vidit; et quare non timuistis loqui contra servum meum Moysen? Et ira indignationis Domini, et abiit. Et ecce Maria leprosa facta quasi nix. » Sed cum exorasset Moyses propter illam, et separata fuisset a populo diebus septem, sanata est juxta verbum Domini. Et postea Maria mortua est. Et non erat aqua in multitudine, et maledicebat populus Moysi et Aaron. « Et dixit Dominus ad Moysen : Tolle virgam istam, et congrega multitudinem, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad Petram coram eis, et dabit aquas suas. » Et tulit Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, et congregavit Moyses et Aaron multitudinem ante petram, et dixerunt eis : Audite nos, increduli : num de petra hac ejectionem vobis aquam? Cumque elevasset Moyses manum suam et percussisset petram virga, statim prodiit aqua multa, et bibit populus et jumenta ipsorum. Et dixit Dominus ad Moysen et Aaron : « Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis vos multitudinem hanc in terram, quam dedi i. s. » Quapropter « apponatur Aaron ad populum suam et moriatur, quia non intrabit in terram istam, eo quod exacerbavistis me apud aquas contradictionis et convitii populi. « Et ascendere fecit Moyses Aaron in montem, ut præceperat Dominus, coram omni multitudine. Et exiit eum sacerdotibus vestibus, et induit eis Eleazarum, filium ejus, et mortuus est Aaron in vertice montis, » anno quadragesimo exitus filiorum Israel, postquam vixisset annorum centum et viginti tres. « Et vidit omnis populus quia occubuit Aaron, et ferverunt eum diebus triginta. »

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁰ ἀμαλήσα;? ⁴¹ τοῦ λαοῦ? ⁴² Num. xvi, 49. ⁴³ xii, 1-3, 5-16. ⁴⁴ ἐπ' αὐτοὺς LXX. ⁴⁵ αὐτῆς cod. Num. xx, 1, 2. ⁴⁶ Cod. 91, 18-25, 6. ⁴⁷ Num. xx, 7. ⁴⁸ λαλήσαντες cod. ⁴⁹ εἶπε LXX. — Ἄκ. ἡμῶν cod. ἂ. μου l. XX. ⁵⁰ Num. xx, 12-16, 24-29, 27-29.

ρος τῆς ἀντιλογίας καὶ λοιδορίας τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀνεβίβασε Μωϋσῆς τὴν Ἄραβιν εἰς τὸ ὄρος, καὶ συντάξαε Κύριος, ἰναντίον πάσης συναγωγῆς καὶ ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικὰ ἱμάτια, καὶ ἐνέδωκε αὐτῷ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν Ἄραβιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους· ὃ ἐν τῷ μ' εἶπε τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ζήσας εἴη, ρχγ'. Ἐκεῖ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὅτι ἀπελεύθη Ἄραβιν, καὶ ἐκλαυσαν αὐτὸν ἡμέρας λ'.

XXI. — *De morte Moysis.*

A

ΚΑ'. *Περὶ τῆς τελευταίας Μωϋσέως.*

Et post hæc locutus est Dominus ad Moysen : « Ascendo in montem Nebo, et vide terram quam do filiis Israel, et morere illic, sicuti mortuus est Aaron frater tuus in monte, quia non parvistis verbo meo ad aquam contradictionis Cades, et non sanctificastis me in populo; quia oculis videbis terram illam, sed non ingredieris. » Cumque Moyses exoraret Deum de hac re et diceret : « Transmisso igitur, Domine, Jordane, videbo bonam terram hanc et sanctum montem et Antilibanum. » Et dixit Dominus ad illum : « Sufficiat tibi : vide ne iterum loquaris de hac re; sed ascende in cacumen montis, et vide ad mare, et aquilonem, et africanum, et Orientem bonam terram hanc et sanctum montem, quia oculis tuis videbis eam, et illic non transibis. » Cumque scripsisset, jussus a Deo, carmen egregium et testamentum, et imposuisset manus suas super Jesum filium Nave, ascendit in montem Abarim, qui est Nebo, et ostendit ei Dominus omnem terram promissionis dixitque ad eum : « Hæc est terra pro qua juravi Abraham et Isaac dicens : Semini tuo dabo eam; ostendi oculis tuis, illic autem non ingredieris. » Et mortuus est Moyses ibi, juxta verbum Domini, postquam vixisset centum viginti annos. Et cum sepelivisset eum populus, et Ævissset diebus quadraginta, nemo vidit sepulcrum ejus. — « Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, qui nosset eum facie ad faciem in omnibus signis atque portentis. » Post hunc nemo ultra centum et viginti annos vixit.

Quadagesimo deinceps anno exitus filiorum Israel, neomenia, inquit Josephus, primi mensis Nisan, defuncta est Maria, et sepulta in monte Hor; et neomenia quinti mensis Ab ejusdem anni, defunctus est Aaron, et sepultus ipse quoque in eodem monte Hor. Neomeniaque duodecimi mensis Adar ejusdem anni, defunctus est Moyses in monte Abarim, in quo sepultus est, et referunt quamdam deinceps lucidam nubem factam esse in loco isto

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ὅτι Ἄνεβηθι εἰς τὸ ὄρος — τὸ Ναβαὺ, καὶ ἴδε τὴν γῆν — ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ τελευτᾶ — ἐκεῖ — ὅν τρόπον ἀπέθανεν Ἄραβιν ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ ὄρει — διότι ἠπειθήσατε τῷ βήματι μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος (τῆς) ἀντιλογίας Κάδης, καὶ οὐκ ἠγιάσατέ με ἐν τῷ λαῷ· ὅτι ἀπέθανεν ἕβει τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. (2) Τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλάκις δεηθέντος τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου καὶ λέγοντος· Ἐλεάζαρ· ὅν ὠδέποτε, Κύριε, τὸν Ἰορδάνην, ἔβημαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος καὶ τὸν Ἀντιλίβανον. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἰκανούσθω σοι· ὄρα μὴ προσέβῃ μοι εἰς λαλήσει περὶ τούτου, ἀλλ' ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἴδε κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβαν καὶ ἀνατολὰς τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἕβει αὐτὴν (17^b), καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσει. (3) Καὶ γράψας ἐκ προστάγματος Κυρίου τὴν ψῆφον τὴν μεγάλην καὶ διαθήκην, καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ ἀνεβῆ εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἀβαρίμ, ὃ ἐστὶ Ναβαὺ, καὶ εἶδειξεν αὐτῷ Κύριος πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐβῆθι ἡ γῆ ἣν ὠμοσα πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ λέγων· Τῷ σπέρματι σου δώσω αὐτήν· εἶδεξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ἐκεῖ δὲ οὐκ εἰσελεύσῃ. Καὶ ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐκεῖ, διὰ βήματος, Κυρίου, ζήσας εἴη ρχγ'. Καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ κλαύσας ἡμέρας μ', οὐδεὶς εἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ. (4) Καὶ οὐκ ἀνέστη εἰς προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃς ἔγνω αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐν πᾶσι τέρασιν καὶ σημεῖοις. Μετ' ὅν οὐδεὶς ὑπὲρ τὰ ρχγ' εἴη ἐξήσεν.

(5) Καὶ τῷ μὲν μ' εἶπε τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῆ νομηνίᾳ, φησὶν Ἰωσήπος, τοῦ πρώτου μηνὸς Νισάν, ἐτελεύτησε Μαρία, καὶ ἐτάφη ἐν ὄρει τῷ ὄρει· καὶ τῆ νομηνίᾳ τοῦ ε' μηνὸς Ἀβ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησεν Ἄραβιν, καὶ ἐτάφη καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ τῷ ὄρει ὄρει. Καὶ τῆ νομηνίᾳ τοῦ ιβ' μηνὸς Ἀδαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐν ὄρει τῷ Ἀβαρίμ, ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη, καὶ τινὰ λοιπὴν φωτεινὴν νεφέλην γεγεννησθαι κατὰ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ Num. xxvii, 12; Deut. xxxii, 48-52. ¹⁸ ὄρει Deut. ¹⁹ Δ. ὅν ἕβ. τὴν γῆν ἀγ. ταύτην, τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ δ. τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸν Ἄ. Deut. iii, 35. ²⁰ I. σοι, μὴ προσέβῃς εἰς λ. τὸν λόγον τούτου, ἀν. ih. 26. ²¹ κορ. τοῦ λαλαξουμένου καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κ. θ. ih. 27. ²² ἐπὶ Νιὸ cod. — Βαρζίμ cod. ²³ γῆν Γαλαὰδ ἕως Δάν Deut. xxxii, 4. ²⁴ Deut. xxxiv, 4 6. ²⁵ 1827 (3729)— 10, 11. ²⁶ ὑπὲρ τινος ὄρους; ὃ καλοῦσι Σίν Α. 4. IV. θ. ²⁷ Ἀβαρίμ J. s. Α. 4. iiii. 48. ²⁸ φασὶν ἕβει αὐτὸν αὐτὸν στάντος ἀφανίζεται κατὰ τινος φάργγου; J. s.

τὸν τόπον ἐκείνον ἀμαυροῦσαν καὶ ἀποτειχιζούσαν τὰς θφεις τῶν ὀρώντων, ἵνα μὴ γινώσκουσιν αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς τὸν αἰῶνα. (6) Προσεκτέον οὖν ὅπως τὸν Νισάν πρῶτον μῆνα λέγει, ὅπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Μάρτιον καὶ οὐχὶ Ἀπρίλιον, ὡς τινὲς ὀνομαζοῦν, ὅτι μὲν πρῶτος μῆν ἐστὶ παρ' Ἑβραίοις ὁ Νισάν, ὡς καὶ αὐτὴ θελοῖ τοῦ ὀνόματος ἢ προσηγορία καὶ ἢ ἔρμηνεία, Ἑβραϊστὶ λεγόμενη Νισάν, ὅς ἐστι πρῶτος μῆν ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος Μάρτιος. Καὶ μάρτυς μὲν οὗτος ὁ σφώτατος καὶ νομοδιδάσκαλος Ἰώσηπος, τὸν Νισάν πρῶτον εἰπὼν μῆνα καὶ τὸν Ἀβὶ πέμπτον καὶ τὸν Ἀδὰρ δωδέκατον· μάρτυς δὲ μᾶλλον θεὸς καὶ ἀξιόχρους ὁ προφήτης Ζαχαρίας περὶ τοῦ θ' καὶ ι' μηνὸς λέγων· « Τῆ δ' καὶ ι' τοῦ θ' ὁ μῆνός, ὅς ἐστι Σαβὰτ. » Καὶ γὰρ αὐτός καὶ παρ' ἡμῖν, εἰ πρῶτος ὁ Μάρτιος ἀριθμηθῆ ⁶⁴, ὅθεν ὁ Ὀκτώδριος εὐρίσκειται, καὶ δέκατος ὁ Δεκέμβριος. Καὶ μέντοι τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκτιστοῦ μηνὸς ἀρχεται Μαρτίου καὶ ἡ γῆ βλαστάνει, κατὰ τὴν θέλειν πρίστασιν, βοτάνην χόρτον· καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ καιροὶ τέσσαρες, ἀνά τρεῖς ⁶⁵ μῆνας ἔχοντες ἀριθμοῦνται. Καὶ λέγεται ὁ ψῆφος αὐτῶν· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶν.

(7) Οὗ μῆν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πολυμαθῆς καὶ πολυίστωρ Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι φησὶ ⁶⁶· « Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ ἔτους νεομηνίαν ⁶⁷ τοῦ παρ' αὐτοῖς λεγομένου Νισάν, ἣτοι τῆ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔχουσι πάντοτε, ἥτις ἐστὶ πρωτόκτιστος ἡμέρα, ἐν ἣ τὸδε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι ^C ἐκδηλωθῆναι ὁ Θεός. Κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς καὶ συναρχίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοικήσας· ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ, τῷ αὐτῷ ἔτι· ἐνηνθρώπησε· (18^α) καὶ κατ' αὐτὴν ἐκ τάφου ἀνέστη καὶ γέγονε τὸ λεγόμενον κύριον Πάσχα. » Αὕτη τοίνυν ἡμῖν κατὰ τὴν θέλειν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀρχὴ ἔτους ἐστὶ πάντοτε καθὼ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα εὐρίσκοντες εἰς Κυριακὴν ἐμπίπτου μετὰ τὴν ιδ' τῆς σελήνης τοῦδε τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ καὶ Νισάν προταγορευομένου, οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς· ἐκτελοῦμεν κατὰ φυσικὴν θεοπαράδοτον μέθοδον.

92 KB. Ἔτι περὶ τοῦ Μωϋσέως.

⁶⁸ Οὕτως οὖν ὁ θαυμασιος οὗτος Μωϋσῆς διαπρέψα· καὶ τερατουργῆς ἀναδειχθεὶς τούναντίον πάλιν μετὰ πολλῆς ὀδύνης καὶ θλίψεως διεπέραν ⁶⁹ τὸν βίον. Καὶ γὰρ ἀποδουρόμενος τὴν στήρην τῆς ἐπηγεγμένης ἀγίας γῆς ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· « Κύριος ὁ Θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑπ' ὑμῶν, καὶ ὤμοσεν, ἵνα μὴ διαβῶ τὴν Ἰορδάνην ⁷⁰, καὶ εἰσελθῶ εἰς τὴν γῆν ἣν Κύριος ὁ Θεός διδωσιν ⁷¹ ὑμῖν ἐν κλήρῳ. Ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.

obscurantem oculis intuentium, ut ignorarent sepulcrum ejus in æternum. Observandum porro est illum Nisan primum mensem dicere, quem nos nominamus Martium, non vero Aprilém, ut quidam opinantur, quia primus mensis est apud Hebræos Nisan, sicut ipsa declarat nominis appellatio et interpretatio, Hebraicè dictus Nisan qui est primus apud nos dictus Martius. Testis quidem est hic sapiens et legis doctor Josephus, qui dicit Nisan primum mensem, Abi quintum et Adar duodecimum; testisque magis divus propheta Zacharias, omni fide dignus, de nono et decimo mense dicens: « Quarta decima die noni mensis qui est Sabbath. » Etenim hic mensis etiam apud nos, si primus Martius recenseatur, octavus, October invenitur, et decimus December. Ver enim ab illo primum condito, mense Martio incipit, et terra germinat, juxta Dei mandatum, herbam graminis, quatuorque anni tempora enumerantur, quorum unumquodque tribus constat mensibus, et hæc sunt nomina eorum, ver, æstas, autumnus, hiems.

Præterea summe eruditus Eusebius in chronicis regulis dicit: « Porro Judæi anni neomeniam mensis apud eos dicti Nisan, sive vicesima quinta die mensis Martii, semper habent, qua die mundam hunc universum e nihilo ad esse Deus produxit. Eodem anni tempore Patre sic volente, cooperante Spiritu sancto, in sancto Virginis utero Verbum naturam humanam assumpsit; eademque voluntate e sepulcro surrexit, et dominicæ Paschalis nomen fecit. » Hoc igitur nobis, secundum sanctam Dei Ecclesiam, anni initium semper est, et cum reperiuntur nobis sit sanctum Pascha incidere in Dominicam post quartam decimam diem lune hujusce mensis Martii, dicti quoque Nisan, non judaicè, sed apostolicè hanc diem consecramus, juxta naturalem rationem nobis a Deo traditam.

XXII. — De Moysæ iterum.

Sic igitur admirabilis et egregius Moyses, qui tot miracula perpetravit, nihilominus non sine multo dolore et tribulatione vitam absolvit. Etenim graviter lamentans apud Israelitas quod promissa sancta terra excluderetur, dicebat eis: « Dominus Deus iratus est mihi propter scrimones vestros, et juravit ut non transirem Jordanem, nec ingrederer terram quam Dominus Deus dat vobis in sortem. Ego enim morior in terra hac, et non transeo Jor-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁴ τῆ δ' καὶ ι' τοῦ ια' Zach. 1, 7. ⁶⁵ ἀριθμηθ. cod. ⁶⁶ τριῶν cod. ⁶⁷ Locus ineditus. ⁶⁸ τῆ α' ? ⁶⁹ Hoc capit in margine codicis non indicatum. — διαπεράνας cod. ⁷⁰ Deut. iv, 21. ⁷¹ ἴ. τούτων κα: ἵνα μὴ ἴ. Deut. ⁷² ὁ. σοι ἐν Deut.

danem; vos vero transibitis et possid-bitis terram illam. Quodnam porro cor saxum non contrivit iusti ista tribulatio? Quamnam duram et insensibilem animam non placarunt et ad commiserationem non adduxerunt illa verba dicta cum lacrymis? Quem non fregerunt, quem non terruerunt, non ad lacrymas et ad solatii expertia lamenta moverunt? Vere quidem multæ sunt tribulationes iustorum: ecce enim hic vir ab infantia urbanus et Dei gratia pleuus, celebrer idem et excellentissimus iustitia, cum a prima ætate affligi et cruciari et gravissime angi cœpisset, omni spe amissa vitam absolvit. Ut enim præterramus tribulationes ejus multas et graves in Ægypto, quas in deserto passus est attente consideremus, ubi ægre ferens perfratiam, audaciam et crudelitatem populi qui sæpe illum contumelia affecerat, ducis dignitatem averatus est, omnibus rebus desperatis mortem cœmagitavit. Audi et nosce ex paucis verbis quantum turbata et quam vehementer agitata fuerit anima ejus; dicit enim: « Eger animi Moyses dixit ad Dominum: Cur affixisti ita servum tuum, et quare non inventi gratiam coram te, et cur imponisti mihi onus grave populi hujus? Parum absit quia lapident me. Numquid ego utero concepi populum hunc? num genui eos, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portat nutrix lactantem, in terram quam cum juramento promisisti patribus eorum? Unde mihi carnes ut dem universo populo huic, qui cum metu me persequitur dicens: Da nobis carnes ut manducemus: non possum ego sustinere solus populum hunc, quia molestum mihi est verbum istud. Si ita tu facis, interficias me, si inventi gratiam in oculis tuis, ut non videam ignominiam meam. » Quid tandem his verbis fuerit acerbius; quid hac conditione acerbius?

Et ipse quidem benefaciens illis perseverabat, et periclitans pro eis. Postquam enim sæpius dixisset Deus ad eum se illos perditurum esse, dicens: « Dimitte me, et iratus consumam eos semel, et faciam te super gentem magnam. » Ad omnem legatione fungens: « Si dimittis, inquit, peccatum eorum, dimitte; alia autem, dele me quomo de libro cœnem scripsisti. » Illi vero incontinenter ac temere insurgunt in eum, donec ad ultimum adducant periculum et promissione privatum vellent. Hoc etiam ostendens illi iterum, et sinistris verbis infortunium suum exponens, dixit: « Dominus mihi iratus

Α και ου διαβαλω τον Ισραηλιν¹⁰. Ομαεις δε ο.α.β.ι. νατε και κληρονομησετε¹¹ την αγαθην γην ταυτην. Ποιαν τοιουν δρα λιθινην καρδιαν οδ συντριψαν η του δικαλου θλιψις τότε; Ποιαν φυχην αμειλικτον και δυσπαράκλητον ου καταμάλαξεν και εις ολιγον ηγαγεν ταυτα μετα θαυρων φθειγγόμενα; Τίνα ούκ επληξε και εφόθησε, και προς λάκρμα και θρήνον ακατάσχετον ουκ εκίνησεν; (2) "Ουτως αληθώς, πολλοι αι θλιψεις των δικαλων. Ιδου γάρ ο εκ βρέφους άστειο; όρώμενος; και θεία; χάριτος εμπλεκος, ούτος ο δουλιμος και εσοχώτατος δικαιος από της πρώτης ηλικίας άρτάμενος θλίβεσθαι και οδυνησθαι και άδημονειν, μετά της αότης άθυμίας τον βίον κατάλυσε. "Ινα γάρ τας εν Αιγύπτω θλιψεις αυτού πολλάς και κακάς παρώμεν, και τας εν ερήμω διασποκήσωμεν, ενθα μηκέτι φέρων του πολλάκις λιθοβολήσαντος λαου την άγνομοσύνην και θρασύτητα τε και άγριότητα και παραιτούμενος την πρόστασιν εκ πολλής άθυμίας και θάνατον αιτούμενος. "Ακουσον και γυώθι τον πολύν θόρυβον και φεβερν Ολιγγα της ψυχής αυτού δι' άλλων ρημάτων, ψησι γάρ¹². « Εβαρδυμήσεν Μωυσης σφόδρα και ειπε προς Κυριον. "Ινα τί εκάκωσας τον θεράποντά σου, και δια τί ουκ εβρηκα χάριν εναντιον σου, εκθεϊναι μοι την όρμην του λαου τούτου; μικρην λιθοβολήσουσι με. Μη εγω εν γαστρι; Ελαθεν¹³ τον λαον τούτου; η εγω εκικον αυτούς; οτι λέγεις μοι. Άρον¹⁴ α αυτούς εις τον κολπον σου, ώσει¹⁵ δρασι τιθηνός τον θηλάζοντα εις την γην ην ώμοσας πας πατέρας αυτών; Πόθεν μοι κρέα εύναι παντι τω λαω τούτω, οτι κλειουσιν εν¹⁶ εμοι¹⁷ λέγοντες. Αδ; ήμιν κρέα ινα φάγωμεν. ου δυνασομαι εγω μόνος φέρειν (18^b) τον λαον τούτον, οτι βαρύτερόν μοι εστι τδ ρήμα τούτο. Ει δε ούτω σύ ποιεις¹⁸, απόκτεινόν με άναίρεσαι, ει εβρηκα χάριν εν οφθαλμοίς σου¹⁹, ινα μη ιδω την κάκωσίν μου. » — Τι ούν λοιπόν των ρημάτων τούτων γένηται οδυνηρότερον, και τί της ζωής ταύτης ευσαχρότερον;

(5) Καί αυτος μιν εβρηγατών αυτούς διετίλει και προκινδυνεύων αυτών. "Επι γάρ διαφόρω; ειπιν ο θεός προς αυτον εξολοθρευσαι τούτους. λέγων²⁰. « Εξόν με, και θυμωθει; εξαναλώσω αυτούς ει; άπαξ, και ποιήσω σε εις Ιθνο; μέγας. » Καί τούτω προσθευόμενος ελεγεν²¹. « ΕΙ μιν άρει; την άμαρτιαν αυτών, άρις. » ει δε μη, εξάλειψον κίμα εκ της βίβλου της έγγραφας. » Εκεί νοι δε συνεχώς και επανίσταντο κατ' αυτου μέχρι; αν και εις εσατον αυτών κίνδυνον ηγαγον. και της επαγγελίας άπιστέρησαν. Καί τούτο δι- λών προς αυτούς πάλιν και τραγωδικότερον τι;

Variae lectiones et notae.

¹⁰ τούτου Domi. ¹¹ κληρονομησετε Deut. — γην την αγ. Dei t. ¹² εναντι Μωυση ην κωνερόν Num. 11, 10, 11 sine μ. λ. με. ¹³ πάντα ib. 12. ¹⁴ λάβε αυτών, ibid. 12. ¹⁵ ώ; ητις δρα cod. — Nota ώς ητις; δρα τιθηνός cod. ¹⁶ Nota εν¹⁷ εμοι cod. ¹⁸ ποι Num. 15. ¹⁹ παρά σο; Num. ²⁰ Deut. si t. ελας; IX, 11; Rom. 11, 21, 25. ²¹ Ex. xxxii, 32.

ἐκ τούτου συμφορὰν διηγοῦμαι ἐφη⁵⁵. « Καὶ ἐμοὶ ὁ Κύριος ἰδοῦσά με ἐκείνη ἡμέρα, καὶ ὑπερεῖδέ με ἐνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσέ μου τῆς δεήσεως, λέγων· Ὁὐδὲ σὺ οὐ μὴ εἰσελήθης ἐκεῖ. » Διό φησιν ὁ Δαυὶδ⁵⁶. « Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐφ' ὑδάτος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακίσθη Μωϋσῆς δι' αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν⁵⁷, καὶ διεστείλεν ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ· ὁ ἄθυμούντι γὰρ διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτὴν, ἐπέκειντο δίφει πιεζόμενοι. (4) Ἀνοσχεραίνων τοίνυν τὴν πολλὴν ἀκρασίαν τε καὶ ἀυθάδειαν, ἀνθρώπων τινος πέπονθε, καὶ ὠσπερ διὰ θεῖον ζῆλον ἐπὶ τῆς μοσχοποιίας αὐτῶν ἐξ ὑπερβολῆς ἀθυμίας ὁ πρῶτατος πέπονθε, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιλογίας, ὃ δὴ καὶ ὁ πρὸς Δαυὶδ πάσχων ἔλεγε⁵⁸. « Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἀμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου, » καὶ, « Εἶδον ἀσυετούοντας καὶ ἐξετηκόμενους, ὅτι τὸν νόμον σου⁵⁹ οὐκ ἐφυλάξαντο. » Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ ὁ σφόδρα αὐτὸν ἐσκόπευσαν⁶⁰ ἐκ βέβρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἔστρεψεν ὁ τῆς ἀθυμίας ἐκείνης τάραχος, τὰς θεογράφους κλάκας ἔρριπεν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν, ἐν αἷς ὑπῆρχε γεγραμμένα ταῦτα· α⁶¹. « Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ θεός σου, ὃς ἐξῆγαγόν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, οἴκου δουλείας· οὐκ ἔσται⁶² σοι θεὸς ἕτερος πλην ἐμοῦ. » β⁶³. « Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδώλον παντὸς ὁμοιώματος⁶⁴, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς⁶⁵ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὑδατιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτάς. » γ⁶⁶. « Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίᾳ. » δ⁶⁷. « Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σθεθῶν ἀγαθῶν αὐτῆν. » ε⁶⁸. « Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἡν⁶⁹ εὖ σοι γίνηται, καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. » ς⁷⁰. « Οὐ μοιχεύσεις⁷¹. » ζ⁷². « Οὐ κλέψεις. » η⁷³. « Οὐ φονεύσεις. » θ⁷⁴. « Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ. » ι⁷⁵. « Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ (19^h), οὐδὲ τὴν παιδικίαν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν βεθὺν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν ὑποζύγιον αὐτοῦ, οὐδὲ ὅσα ἐστὶν πλησίον σου εἶναι⁷⁶. »

est propter vos, et aspernatus est me propter vos, nec exaudivit orationem meam, dicens : Non intrabis tu illuc. » Propterea dicit David : « Et irritaverunt eum ad aquam contradictionis, et male tractatus est Moyses propter eos, quia acerbaverunt, et distinxit in labiis suis ; » cum enim animum despiceret propter sororis interitum, urgebant siti laborantes. Indigne ferens igitur ipsorum intentionem perantiam et pertinaciam, humani aliquid passus est ; præ divino enim zelo mitissimus hic homo despondit animum, propter vitulum ab illis conflatum, sicut etiam propter contradictionem : quod idem passus mitis ipse David, dicebat : « Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam, » et « Vidi prævaricantes et tabescebam, quia legem tuam non custodierunt. » Utique enim, nisi vehementer obsecrati ejus deserisset turbata anima, nec projecisset et contrivisset tabulas a Deo scriptas, in quibus hæc scripta erant : 1. « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Ægypto, de domo servitutis, non habebis deos alienos coram me. » 2. « Non facies tibi sculptilæ, neque omnem similitudinem quæ est in caelo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra : non adorabis ea. » 3. « Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. » 4. « Memento ut diem sabbati sanctifices. » 5. « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut bene tibi fiat, et sis longævus super terram. » 6. « Non moechaberis. » 7. « Non furtum facies. » 8. « Non occides. » 9. « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. » 10. « Non concupisces uxorem proximi tui, neque domum ejus, neque agrum ejus, neque servum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque jumentum ejus, neque omnia quæ proximo tuo sunt. »

(5) Ἐνώρισεν δὲ γε πρὸς τοῦτοις εἶν πῦρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀνῆψεν καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἤγειρεν καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτὴ, ὅσον καυστήρα διηνεκῆ τε καὶ ἀθεράπευτον ὁ ταύτης ἐνέθηκε τρόπος, ὅσον γὰρ εἰκὸς πύσχειν ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰς τὸ δροσ αὐτῶν ἀγαγῶν, διὰ θείας ὀργῆς τελευτήσασαι· δεύτερον δὲ, ἥνικα τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν ἀμφιάζων καὶ βλέπων αὐτὸν κτώδυνον σφόδρα καὶ συγκεχυμένον καὶ παρεμμένον δάκρυσι τε καὶ συνεχόμενον καὶ ἀγωνιῶντα· τρίτον δὲ, τὸν ἀπ' ἀλλήλων αἰφνίδιον χωρισμὸν καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀδελφικῆς γλυκυτάτης ὁμιλίας

Cognita autem quo igno anima ejus accensa sit, qua inextinguibili flamma cruciata per mortem fratris sui ; quod vulnus contiumum et insanabile hujus mortis genus inllexerit huic homini generis humani amanti. Primo quidem cum in montem duxit illum, ut per iram divinam moreretur ; secundo cum summi sacerdotis stolam induit, et vidi eum afflictum valde et confusum, languidum lacrymisque suffocatum et agonizantem ; tertio reputa subitam separationem, ac solitudinem carentis dulcissima sororis conversatione et consuetudine. Et enim si populus iuxta cum diebus triginta, quanto

Variæ lectiones et notæ

⁵⁵ D. ut. iii, 26. ⁵⁶ εἰσῆκουσέ μου D. ut. sine reliquiis. ⁵⁷ Ps. cxi, 32 ⁵⁸ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ Ps. ⁵⁹ Ps. cxxvii, 55. ⁶⁰ ὅτι τὰ λόγια σου. ih. 158. ⁶¹ ἐσκόπεο. cod. ⁶² Ex. xv, 2. ⁶³ οὐκ ἔσται σοι θεὸς ἕτερος ih. 3. ⁶⁴ ὁ οὐδὲ ὁμοίωμα ih. 4. ⁶⁵ ἐν τῇ γῇ ih. ⁶⁶ καὶ ὅσα μ. ἐν ih 12. ⁶⁷ μοιχεύσεις. κ. γ. cod. ⁶⁸ ibid. 17. ⁶⁹ ἐστὶ ibid.

magis Moyses non cessavit a lamentatione super populum usque ad vitæ suæ finem, natura ipsa ad gemitum et desiderium provocante. Terram autem dulcem, pro qua tot et tantos labores exantlaverat, vidisse tantum procul, et non obtinuisse quod appetebat, egregio huic et præstantissimo pastori, propter populi inobedientiam et duritiam, et ingenii asperitatem, res sane durissima fuit. Ubi sunt igitur boni pastores? Illi forsitan qui populum pascentes incredulum, duræ cervicis, intractabilem et contradictionis amantem, nihil ex istorum improbitate se esse passuros præ caritate existimant. Si enim in mente semper haberent magnum hunc virum, et justum Heliam summum sacerdotem, et cogitarent unumquemque eorum, quamvis sancte viventem et gubernantem, malitia tamen illorum quorum curam susceperat, esse mortificatum, gemere et tremere merito non cessarent, atque aliorum curam vel deprecarentur, vel cum multo timore suscipientes, assidue lugerent et cogitarent de ratione reddenda super illis, juxta Apostolicam exhortationem, utrosque spectantem et dicentem: « Obedite præpositis vestris, et subjacete eis; ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. »

ἡγουμένοι; ὁμῶν καὶ ὑπέχετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν

Atqui si tales et tanti populorum rectores ob malitiam subditorum, ut dictum est, periclitati sunt, quis magnis et vanis sermonibus jactitabit se extra periculum alios regere, oblitus multos, dum ultra vires suas, multos inferiores et contumaces salvare tentarent, seipsum esse perditos, — hei mihi misero! — aliquando etiam turpissime et pessime viventes? Vir enim sanctus aliquis dixit: « Non ab omnibus nobis expeditur ut salvemus alios, sed ab omnibus ut nosmetipsos; unde discipulo suo Christophorus tam gravi opere et sermone præcipiens consolabundus dicebat: « Ne communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi, » quia pro temetipso rationem Deo reddes. Optimo jure hæc locutus est et convenienter. Sciebat enim Scripturam illud ante testatam esse apertissime, dicentem: « Quantum potes, salva animam tuam, » unusquisque scilicet, nec aliter est. Vere igitur justum est nos valde mirari aut potius tremere, quod propheta et legislator, et Dei familiaris et cælestibus mysteriis initiatus, et multis divinis charismatibus dignus habitus, et in diversis prodigiis Dei minister factus, electus præterea, ut dictum est, ad compatiendum populo Dei tot annos peccatorum fructus decerpisset; deinde post multas ærumnas, labores, molestias, certamina, sudores, tentationes, tribulationes, cum leviter errasset,

Α τε καὶ συνουσία; ἱρημίαν καὶ μόνωσιν. Εἰ γὰρ ὁ λαὸς ἐπένησεν αὐτὸν ἡμέρας λ', πόσῳ μᾶλλον οὕτως οὐ διέλιπε θρηνῶν αὐτὸν ἀκατασχέτως μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, φλεγόμενος πᾶν καὶ σφαδάζων ἐπὶ τῆς φυσικῆς τυραννίδος (Θ)! Καὶ τὸ δὴ πάντων θαυμαστότερον, ὅτι καὶ τὴν περιπόθητον γῆν, ὑπὲρ ἧς τε πολλοὺς; καὶ φουερούς ἀνέτηλ πόνοους, ἰδὼν μακρόθεν καὶ μειζρόνας τρωθείς, ἀπῆλθε μὴ τυχεῖν. ὁ θαυμαστός 95 καὶ πανάρετος ποιμὴν, τοῦ σπουδαζομένου διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ σκληροκαρδίαν καὶ δυστροπίαν τῶν σπουδαζομένων. Ποῦ οὖν εἰσιν οἱ ἀνάρετοι ποιμένες; Ἰσως καὶ λαβὴν ἀπειθῆ καὶ σκληροτρόφῃλον καὶ δυσάγωγον ἄμα καὶ ἀντίλογον ποιμαίνοντες καὶ μηδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων φαυλότητος οἰόμενοι κινδυνῶδες πάσχειν ἐκ παγκράτου λήθης. Εἰ γὰρ εἰς ἔθνοιαν εἶχον αἱ τὸν εὐδοκίμον ἄνδρα τοῦτον καὶ τὸν δίκαιο; ἀρχιερέα Ἰηλ, καὶ ὅπως ἐκάτερος αὐτῶν ὁσίως καὶ ἀμέμπτως βιοῦντες καὶ προστατεύοντες ἐκ τῆς τῶν προστατευομένων ἐκινδύνευσαν κακίας, οὐκ ἂν ἐπαύσαντο θρηγυνοῦντας καὶ φρίττοντες εἰκότως καὶ τὴν ἐτέρων προστασίαν ἢ παρατιμῶμενοι, ἢ μετὰ κοίλου φόβου καὶ τρόμου καθηγεῖσθαι, καὶ διηνεκῶς πενθεῖν καὶ φροντίζειν περὶ τῆς ἐκείνων ἀπολογίας κατὰ τὴν περὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀποσταλικῆν παραίνεσιν τὴν λέγουσαν⁹⁷. « Πείθεσθε τοῖς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὁμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες. »

(7) Εἰ τοίνυν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλικούτοι καθηγηταὶ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων ὑποχειρίων ἐκινδύνευσαν, ὡς προείρηται, μοχθηρίαν, τίς ὑπὲρ τοῦτου καυχῆσθαι φαίνεται; ἢ ἀλαζονεύομενος καὶ ἀκινδύνως τὴν ἡγεμονίαν μεγαλαυχῶν καὶ ματαίολογῆσαι φανερώς, ἀμνημονήσας, ὅτι πολλοὶ πολλοὺς ἀφελεστόρους καὶ δυσπειθεῖς διασῶσαι πειραθέντες ὑπὲρ τὴν ἰσχύιν αὐτῶν, καὶ αὐτοὺς προσαπέωλεσαν — οἱμοὶ τῷ ἔλαειν! — ἔσθ' ὅτε καὶ ἀσχεστον καὶ κάκιστον βίον βιοῦντες; Ἄλλος μὲν γὰρ εἶπε τῶν ὁσίων ἀνδρῶν· « οὐ πάντες ἀπαιτούμεθα σώσαι ἐτέρους, αὐτοὺς δὲ πάντας, » ὅθεν οὖν λοιπὸν καὶ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ ὁ Χριστοφόρος τῷ (19^b) τοιοῦτον δυνατῶ ἔργον καὶ λόγον παραγγέλλων καὶ ἀσφαλιζόμενος ἔφασκε⁹⁸. « Μὴ κοινῶναι ἀμαρτίας; ἀλλοτριίας· σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει, » διότι ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον δώσεις τῷ Θεῷ. Καὶ μάλα γε εἰκότως εἶπε τοῦτο καὶ λίαν προσφόρων· ἦδει γὰρ, ὅτι ἡ Γραφή τουτὶ προμειμαρτύρηκε σαφέστατα λέγουσα⁹⁹. « Σῶζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, » ἕκαστος δὴπουθεν· καὶ ἄλλοίως οὐκ ἔστιν. (8) Ἄξιον τοίνυν ἀληθῶς, σφόδρα θαυμάσαι καὶ μᾶλλον φρίξαι, ὅτι καὶ προφήτης καὶ νομοθέτης καὶ θεόπτης 96 καὶ κύρανομύστης καὶ πολλῶν θεῶν χειρῶν ἀξιώθεις καὶ διαφόρων τεραστίων ὑπερίτης γενόμενος καὶ μέντοι καὶ τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ εἰρημένον ἐλόμενος συγκακουμεῖσθαι τοσαῦτα εἶη ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόδραυσιν, εἶτα μετὰ

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁷ Hebr. xiii, 17. ⁹⁸ 1 Tim. v, 22; cf. Heb. xiii, 17. ⁹⁹ Gen. xix, 17.

τοὺς πολλοὺς ἐκείνους διαύλους, καὶ πόνοιο, καὶ κόπους, καὶ ἀγῶνας, καὶ ἰδρώτας, καὶ πειρασμοὺς καὶ θλίψεις, διὰ μικρὰν πλημμελειαν διήμαρτε, ὁ πάσης ἀρετῆς ἐνθέου κεκοσμημένος· καὶ λελαμπρυσμένος καὶ ἐργῶ καὶ λόγῳ, τῆς ἐπηγγελμένης ἐλπίδος, καὶ τῆς διὰ τῶν τοσοῦτων χρόνων ἀποκαταδοκωμένης καὶ βλεπομένης ἐπίσεως καθέστησε ξένος. Βαβαὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τὰ περὶ τῆς τῶν ἁγίων πράξεις καὶ ῥήσεις ἀκριβολογίας καὶ ἐξετάσεως· ἀληθὲς γὰρ, ὅτι· Ὁλίγοι οἱ σωζόμενοι· καὶ « Βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ Βιασταὶ ἀρπάξουσιν αὐτήν » — ἐπεὶ περ οὐδὲ ὄφελον ἢ τῆς προειργασμένης δικαιοσύνης καὶ τῆς προλαβούσης· πρὸς Θεὸν οἰκειώσας· τοῦ δικαίου παρρησίας, εἰ μὴ σύμφωνον τῆς ἀρετῆς καὶ κατάλληλον ἀπαντήσῃ ἐν τέλει· ὡς ὁ μέγας οὗτος· καὶ ἀξιάγατος· θεράπων καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων δίκαιος ἐναργῶς ἀπέδειξεν. Κάνταυθεν, ὡς ἔοικεν, ὁ δίκαιος κριτῆς εἰκότως ἔφη διὰ τοῦ προφήτου· « Ἐν τῷ ἀποστρέψαι ἢ δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιήσει ἀδικίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, ἃ· ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται· » καὶ « δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελίκεται αὐτὸν ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ. » Ὅρα γὰρ ὅπως οὕτε τὰ ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι τοῦ Μωϋσέως πλείστα καὶ διάφορα καὶ ὑπὲρ λόγον ἀριστεύματα καὶ αἱ συνεχεῖς μετὰ ταῦτα δεήσεις· καὶ ἱκετηρῆαι τὸν Θεὸν ἰδυσώπησαν· οὕτε μὴν ἡ προλαβούσα τηλικαύτη καὶ τοσαύτη δόξα τε καὶ οἰκειώτις καὶ προσεδρία εἰς οἶκτον καὶ συγγνώμην τοῦ σφάλματος ἐπισπάσασθαι τὸν Θεὸν τηλικαῦτα δεδύνηται διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἁξιώματος. Ἐβδηλον ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶνα « κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται· » καὶ « τοῖς κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐπίσταται ἔριυνα. » (9) Διδάσκει δέ γε διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὡς τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους τὴν ἀκριβείαν ἀπαιτεῖ, 97 καὶ τοὺς ἄλλοις ἀνθρώποις· μεγάλη παρανομοῦσι μακροθυμῶν, τοῖς ἁγίοις· (20^α) ταῦτης οὐ μεταδίδωσι τῆς συγγνώμης· Ὅθεν ὁ μὲν Σολομῶν αὐθις φησιν· « Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατώως ἔτασθήσονται· ὁ δὲ Κύριος· » « Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγον ἐδόθη, φησὶν, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ· ὧ δὲ πολὺ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. » — Οὐκοῦν εὐκαιρον εἰπεῖν· « Ὁ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ἔδοι αὐτοῦ! » Καὶ ¹⁰, « Φοβερὸν τὸ ἐμπιστεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος. » Καὶ « Φοβερὸν τῇ ¹¹, πρόσωπον Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. » Διότι ¹² « Κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἐλεγχος αὐτοῦ. » ¹³ « Ἐλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ ¹⁴, » καὶ « Ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. » Καὶ διὰ τοῦτο πάντως, « Οὐδὲ ἀγγέλων ἁμαρτησάντων ἐρείσατο, » καθὼς γέγραπται ¹⁵.

Variæ lectiones et notæ.

διὰ τῆς τῶν cod. ¹ Matth. xx, 16. Ὁ. οἱ ἐκλεκτοί, xi, 12. ² ὄφελον cod. ³ ἀποστρέψαι δ. ἀπὸ τῶν δικαιοσύνην x. π. παράπτωμα Ez. iii, 20. ⁴ ταῖς ἁμαρτίαις Ez. xxxiii, 12. ⁵ Sap. vi, 6-9. ⁶ Vi, 6 — συγγνώμης ἢ. καὶ ἔ cod. ⁷ Luc. xii, 48. ⁸ Rom. xi, 53. ⁹ Hebr. x, 31. ¹⁰ I Pet. iii, 12. ¹¹ Sir. xvi, 12, 11. ¹² Sir v, 6, 7. ¹³ Nota, sic Siraides, αὐτῷ cod. ¹⁴ II Petri ii, 4.

Quid igitur nos jam dicemus qui innumeris va- A
 lentos malla, illi postponendi, quantum terra a celo
 distat, Deumque quotidie, singulisque diei horis,
 ad iracundiam provocamus? Nullus ergo virtuti-
 bus praeditus, vel praeditum se putans, gloriatur aut
 securus maneat, quasi jam virtutibus labores et
 mercedem in manibus habeat, aut absque ulla prorsus
 contradictione coronas sit recepturus; imo
 semper vigilet et stet humilis usque ad mortem, et
 seipsum reputet tanquam qui nullum Dei praec-
 eptum servaverit, etiamsi omnes virtutes possideat,
 et ad ipsam ascenderit apicem honorum. Nam si Dei
 amicus ille, qui universum mundum meritis aequa-
 bat, imo superabat, quo « non est dignus mundus, »
 ut dictum est, quocum Deus facie ad faciem con-
 versatus est, sicut solet amicus ad amicum loqui,
 cui dixit: « Novi te supra omnes » quorum facie
 ad faciem locutus est, non vero per obscura, aut
 somnia, aut aenigmata, post tot praeclarorum mo-
 lem facinororum, post tantam sapientiam et sobrie-
 tatem quod paululum dormitasset, non est assecutus
 veniam; quomodo nos tandem, qui ne vestigium
 quidem et speciem tantae virtutis possidemus, non
 continenter vigilaremus, lugeremus, lacrymaremur,
 nosque etiam servos inutilis aestimaremus? Idcirco
 praenuntiens nos Dominus dixit: « Cum
 omnia quae praecpta sunt vobis feceritis, tunc
 dicite, quia inutilis servi sumus: quod debebamus
 facere, fecimus. » Hoc sciens divus Isaias dicit:
 « Universa justitia nostra quasi paucus menstruae
 coram te, Domine. » Similiter et sacer psalter
 David, virtute excellentissimus: « Dixi Domino:
 Dominus meus es tu, quoniam honorum meorum
 non eges. » Idcirco hortatur dicens: « Servite
 Domino in timore, et exultate ei in tremore,
 apprehendite disciplinam, ne quando irascatur
 Dominus, » et reliqua psalmi.

Talia igitur praecipiens Paulus theologus dicit:
 « Cum metu et tremore vestram salutem opera-
 mini, » et « qui se existimat stare, videat ne
 cadat. » Illud igitur unusquisque eorum verbis suis
 significavit, neminem scilicet suae ipsius sancti-
 tati confidere debere, etiamsi inter laudatissimos
 numeretur, neque unquam cessandum a vigilando
 et humiliando se et timendo nimis usque ad silen-
 tium ultimum, quia de levissimo quoque verbo et de
 cogitatione « ratio a nobis exigitur, » et « ex
 verbis nostris justificamur et condemnamur, »
 sicut aperte demonstrat quoque parabola Phari-
 saei et Publicani, utrumque intra seipsum et in
 corde loquentem, et alterum quidem condemna-

(10) Τι οὖν ἀν ἁλιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς, εἰ μυρῖαν
 γέμοντες κακῶν, καὶ τοσοῦτον ἀποδέοντες τῆς ἐπι-
 νοῦ ἀρετῆς ἔσονται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν Θεὸν κατ'
 ἐκτίστην ἡμέραν καὶ ὥραν δι' ἔργων καὶ λόγων παρ-
 οργίζοντες; Μηδεὶς τοίνυν ἀρετὰς· τινὰς ἔχων ἢ
 δοκῶν ἔχειν, καυχέσθω ἢ ἀμεριμῶ· διακείσθω, ὡς
 ἦδη τοὺς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πόνους· καὶ τὰς ἐπιχει-
 ρίας ἐν χερσὶν ἔχων ἢ πάντως ἀναντιβόητος τοῦ
 στεφάνου ἀποληφόμενος ¹⁰· ἀλλὰ μᾶλλον ἀεὶ νη-
 φέτω καὶ ταπεινούσθω μέχρι θανάτου, καὶ ἐκτὸν
 ὡς μηδεμίαν ἐντολὴν Θεοῦ φυλάξαντα λογιζέσθω, κἂν
 πάσας τὰς ἀρετὰς· συλλήθδην κέκτηται, κἂν εἰς αὐτὴν
 ἀναδίδῃκα τῆν τῶν ἀγαθῶν κορωνίδα. Εἰ γὰρ ὁ Θεοφί-
 λης καὶ ἱεροφάντης ἐκείνος καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντίβ-
 οβος, μᾶλλον δὲ καὶ μεζῶν, οὗ ¹¹ οὐκ ἔστιν ἄξιος ὁ
 κόσμος, » κατὰ τὸ εἰρημένον, ᾧ ὁ Θεὸς ἐνώπιος, ἐν-
 ὡπιῶ ὠμίλει, ὡς εἰ τις λαλήσει ¹² πρὸς τὸν ἑαυτοῦ
 φίλον· ᾧ εἶπεν ¹³· Οἰδᾷ σε παρὰ πάντας, » ᾧ κατὰ
 πρόσωπον ὠμίλει, καὶ οὐ δι' ἀδελφῶν ἢ ἐκτυπνίων ἢ
 αἰνυμάτων, μετὰ τοσοῦτων κατορθωμάτων ἔγκον
 καὶ τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ νήψεως; ¹⁴ **¶** Μικρὸν
 ἀπουστάξας οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, πῶς ἡμεῖς, εἰ
 μὴ δὲ ¹⁵ ἴγνος τοιαύτης ἀρετῆς ἔμφασιν κερκτημένοι,
 μὴ διηνεκῶς γρηγορήσωμεν καὶ πενθήσωμεν καὶ
 κλαύσωμεν ἑαυτούς διαπαντός καὶ δούλους ἀχρεῖους
 εἶναι ἀναλογισώμεθα; (11) Διὰ δὲ τοῦτο προασφρ-
 λίζόμενος ἡμεῖς ὁ Κύριος; ἔλεγεν ¹⁶· « Ὅταν πάντες
 τὰ διαταγμένα ὑμῖν πράξητε, τότε λέγετε, οἱ
 Ἀχρεῖοι δούλοι ἐσμὲν, ὃ ὀφειλομέν ποιῆσαι, πεποι-
 κάμεν. » Καὶ τοῦτο εἰδῶς ὁ Θεός; Ἡσαίας φησὶν ¹⁷·
 « Ἰδὲ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς βένθος ἀποκαθημένης
 ἐνώπιον σου, Κύριε » ὡσαύτως καὶ ὁ ἱεροφάντης
 καὶ πανάρετος Δαυὶδ ¹⁸· « Εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριε,
 μου εἰ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις, »
 ὅθεν καὶ παραινεὶ λέγων ¹⁹· « Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ
 ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τρέμμῳ· δράξασθε
 παιδείαν, μήποτε ἔργισθῇ Κύριος, » καὶ τὰ λοιπὰ
 τοῦ ψαλμοῦ.

Τοιαῦτα (20b) γοῦν καὶ ὁ θεηγόρος Παῦλος παρα-
 γέλλων φησὶ ²⁰⁻²¹· « Μετὰ φόβου καὶ τρέμους τῆν ἑαυ-
 τῶν σωτηρίαν καταργάζεσθε » καὶ ²² « εἰ δοκῶν ἐστί-
 ναι, βλέπετω μὴ ἐσθῆ. » (12) Τοῦτο οὖν ἕκαστος
 ἠνέξατο δι' ὧν εἰρηκεν, ὡς μὴ πεποιδῆναι τῇ οἰκίῃ
 ἐσότητι, κἂν πᾶν τῶν εὐδοκίμων ἐπάρχη, μὴτε
 μὴν καθυφῆναι πᾶσαν τοῦ ²³ νήφειν καὶ ταπει-
 νούσθαι καὶ δεδοικέναι λίαν ἀκρι σιωπῆς ὑστάτης;
 διότι καὶ μέχρι φιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος; ²⁴
 « ἔλεγον εἰσπραττόμεθα » καὶ « ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν
 δικαιούμεθα τε καὶ κατακρινόμεθα, » καθὼ καὶ ἡ
 κατὰ τὸν Φαρισαίου καὶ Τελῶνην παραβολὴ σαφῶς
 διαδεικνυσιν, ἐκάτερον καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐν καρδίῃ
 ἐθελγόμενον καὶ τὸν μὲν καταδικασμένον ἀποφεί-

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἀπολύψ. cod. ex istavismo. ¹¹ Heb. xi, 58. ¹² καλῆσαι cod. ¹³ Ec. xxxvii, 12. ¹⁴ νήφειν; emd
¹⁵ κατ' ? ¹⁶ Luc. xvii, 10 ¹⁷ Is. lxxv. ¹⁸ Ps. xvi, 2. ¹⁹ Ps. ii, 11, 12. ²⁰⁻²¹ Ph. ii, 12. ²² I Cor. x, 12.
²³ I. τῷ ? ²⁴ Matth. xii, 56, 57.

νοῦσα, τὸν δὲ μᾶλλον δεδικαιωμένον. Ὅτι γὰρ τοὺς Α
 λογισμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις κρινεὶ Κύ-
 ριος, ἀκούε τί φησιν ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαίου ¹⁹. «Κἀγὼ
 τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἔρχομαι συνα-
 γαγεῖν.» Καὶ δὲ καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγεν ²⁰. «Ἐνεκεν
 τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν; εἶπε γὰρ ἐν
 καρδίᾳ αὐτοῦ· Ὅχι ἐκζητήσῃ, δῆπουθεν τὰ πλημ-
 μελήματά μου· ὥστε πάντως ἔρει πρὸς αὐτὸν εἰκό-
 τως ²¹. «ἐλέγξω **99** σε καὶ παραστήσω κατὰ πρό-
 σῶπόν σου τὰς ἀμαρτίας σου.» (13) Καὶ γοῦν πρὸς
 τοῦτόν ²² φησιν ἡ Γραφή· «Ἰδὼν Κύριος ὁ Θεός,
 ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς
 γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπι-
 μελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἶπεν·
 Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώ-
 που τῆς γῆς, ὅτι ἐνεθυμήθην ποιήσας αὐτόν.» **B** Ἔπει-
 μετὰ τὸν κατακλυσμὸν σπλαγχνισθεὶς ²³ ὁ φιλόαν-
 θρωπος Θεός, ἐπήγαγεν ἡ Γραφή λέγουσα ²⁴. «Καὶ
 εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Διανοηθεὶς ἔτι οὐ μὴ προσθήσω
 τοῦ καταρῆσθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων,
 ὅτι ἔρχεται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ
 τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ.» (14) Ὅσπερ οὖν αἱ
 γυναῖκες ἀπὸ συνουσίας τίκτουσιν, καὶ μὲν ὀγιγνά
 τὰ σώματα· τσαῦτα καὶ τὰ εἰκόμμενα· εἰ δὲ διεφθα-
 ρμένα, μιμοῦνται τὴν τῶν γονέων φύσιν, οὕτω δὲ καὶ
 ἐπὶ τῶν λογισμῶν· ἂν μὲν ἀγαθοὶ συγγίνοι, τοσαῦτα
 ἔσται καὶ τὰ ἔγγονα, ἂν δὲ πονηροί, πολλὴν ἐκεί-
 θεν λήψῃ τὴν λοιμὴν, ὡς οὗτος. Καὶ ἀκούσον τί φησιν
 ὁ προφήτης περὶ τῶν κατὰ διαλογιζομένων ²⁵. «Διὰ
 τὴν φρόν σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδι-
 νήσαμεν καὶ ἐτίκομεν πνεῦμα σωτηρίας.» **C** Περὶ δὲ
 τῶν φαύλων ²⁶. «Ὅτ᾽ ἀσπίδων ἐβλήσαν, καὶ ἰσθὸν
 ἀράχνης ὀφείνουσιν.» Ταῦτ' οὖν ἐνοοῦντες, ἀγαπη-
 τοί, γνωσιμαχῆσωμεν καὶ περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν
 φροντισώμεν ὅτι μάλιστα, καὶ μὴ παυώμεθα τὰ
 περὶ τοῦ αἰδέιμου ἐκείνου καὶ θεοσκεπτοῦ ἀνδρὸς νου-
 εχῶ· ὑπομνημονεύοντες (15) Καὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας
 Βασιλεὺς τοῦτον μᾶλλον ὑπερεκπληττόμενος οὕτω
 φάσκει. «Ὅταν ἴδω Μωϋσέα, τὸν ²⁷ τοῦ Θεοῦ θερά-
 ποντα τὴν μέγαν ἐκείνου, ἐν τῷ τοσαύτης μὲν καὶ
 τληκαύτη; ἀξιοθέτα παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῆς, οὕτω
 δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθέντα ὡς ἀκούσαι ²⁸
 «Ἐγὼν σε παρὰ πάντας;» καὶ, «Εὐρηκας χάριν
 ἐνώπιόν μου;» τοῦτον ἴδων ἐπὶ τοῦ ὕδατος (21)
 τῆς ἀντιλογίας οὐδενὸς ἔνεκεν ²⁹ ἄλλου ἢνα μόνον
 εἴπῃ τῷ λαῷ γογγύζοντι δι' ἀπορίαν ὕδατος· «μὴ
 ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξω ³⁰ ὄμην ὕδωρ;» τοῦτου
 μόνου ἔνεκεν εὐθύς ἀπέλιψεν δεχόμενον, εἰς τὴν
100 γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὴ ³¹ εἰσαλεῦσασθαι, ἥτις
 ἦν τότε τῶν πρὸς Ἰουδαίους ³² ἐπαγγελιῶν τὸ κεφάλαιον· ὅταν ἴδω τοῦτον παρακαλοῦντα καὶ μὴ συν-

tuum, alterum vero magis justificatum ostendens.
 Perversas enim cogitationes a Deo judicari te-
 statur Isaias, dicens : « Ego autem opera et cogi-
 tationes eorum venio examinaturus. » David quo-
 que dicebat : « Propter quid irritavit impius Deum ?
 Dixit enim in corde suo : « Non requiret, » scilicet
 peccata mea. Unde jure merito ad eum dicit :
 « Arguam te, et statuam contra faciem tuam
 peccata tua. Ideo ad hunc Scriptura dicit : « Vi-
 dens Dominus Deus quod multiplicata est malitia
 hominum super terram, et unusquisque in corde
 suo sollicitè mala cunctis diebus meditatur, et
 dixit : Delebo hominem, quem feci, a facie terra,
 quia me pernitet eum fecisse. » Quum vero post
 diluvium misericordia motus esset benignus Deus,
 hæc addit Scriptura : « Et dixit Dominus Deus :
 Nequaquam ultra maledicam terræ propter opera
 hominum, quia cogitatio hominis in malum prona
 est ab adolescentia sua. » Quemadmodum igitur
 mulieres ex concubitu pariunt, et si sana sint cor-
 pora, talis est et proles; si vero morbida, naturam
 parentum proles imitatur; ita etiam sit de cogita-
 tionibus; si bonis quidem adhæreas, tales erunt
 quoque liberi, si vero malis, magnam hinc sumes
 perniciem. Audi quid dicat propheta de his qui
 bona cogitant. « Per timorem tuum, Domine, con-
 cepimus, et parturivimus, et peperimus spirituum
 salutis. » De vitulis autem : « Ova aspidum ru-
 perunt, et telam aranæ texunt. » Id igitur imedi-
 tantes, o amici, mutata sententia nostrarum virium
 fragilitatem agnoscamus, et finem nostrum ob
 oculos habentes quam maxime, semper celebrem
 illum et divinum virum in memoriam revocemus.
 Etenim magnus quoque Basilus, ejus admirator,
 sic loquitur : « Cum video Moysen, magnum Dei
 servum, qui tanto honore a Deo dignus ha-
 bitus est, qui sæpe de illo loquens dicebat : « Non
 te supra omnes, » et, « Invenisti gratiam coram
 me; » huic quum video apud aquas contradictionis,
 nulla alia commissa culpa, nisi quod dixerit po-
 pulo murmuranti propter inopiam aquarum. « Num
 de petra hæc ejectionis vobis aquam? » Hujusce
 solius rei causa Deus minatus est in terram pro-
 missionis eum non ingressurum, quæ tunc erat
 inter promissiones factas Judæis præcipua; cum
 hunc video rogantem nec accipientem veniam;
 cum video nulla dignam veniam judicatum esse
 post tot egregia factiora, ob illud breve verbum,
 agnosco « Dei severitatem » de qua Apostolus;
 omnino vero illud verum esse persuasum habeo :
 « Si justus vix salvatur, impius et peccator ubi

Varie lectiones et notæ.

¹⁹ Is. LXVI, 18. ²⁰ Ps. I, 13. παρώργισεν — ζητήσῃ. ²¹ Ps. I, 20. ²² τοῦτον, Moysen. c. l. lin. 21. Gen. VI, 5, 7. ²³ σπλαγχνισθέντα τὸν φιλόανθρωπον Θεόν? ²⁴ Gen. VIII, 24, 22. ²⁵ Is. XLVI, 18. ²⁶ Is. LII, 5. ²⁷ τὸν προφήτην Θεοῦ ἀπὸ judicio Dei. I. 263 D. ²⁸ ἀκ. οἶσα Bas. ²⁹ ἐν ἐτέρῳ ἢ Bas. ³⁰ c. l. c. ἐξάξωμεν Bas. ³¹ οὐκ Bas. ³² Ἰουδαίων cod.

apparebunt? De quo etiam divus Isidorus ad aliquem dicit: « Dic Judæo qui adversus te disputavit, nihilque validum nec juvenile quidem, locutus est, sed ventosa vomuit mendacia, contuditque de filio Nave dictum esse istud: « Prophetam vobis suscitabit Deus de fratribus vestris sicut me, » se in multis errare minus recte intelligentem quæ dicta sunt, neque id quod additur: « Ipsum audietis circa omnia quæ præceperit vobis. Et omnis anima quæ non audierit prophetam illum, funditus perdetur de populo suo. » Primum enim post electionem illius, hæc Moyses numine afflatus vaticinatus est; secundo quia, si filius Nave præstiterit Moysei, probabile quidem quod dictum est, non verum autem; si vero multo Moysei inferior fuerit, vana ipsa cogitatio videtur; tertio nihil legi addidit, sed e ejus oraculis ipse se gessit; quarto oportebat, si de ipso sermo, dicere non: « suscitabit, » sed « suscitavit; » quinto oportuit dici: « Erit autem omnis anima quæ non audierit prophetam hunc; » « dicendo vero: « illum, » hunc summovit; sexto, cur ad Joannem post multas generationes missi sunt qui interrogarent an esset ipse propheta? Quibus dixit: « Non sum ego, » unus enim ex prophetis erat, vero propheta qui venturus erat; septimo, quoniam postquam advenit Christus, miracula videntes dicebant: « Ille est vere propheta. Eorum igitur quæ ipsum fastidiunt perspiciat et futuri præscium regem et creatorem adoret. « Οὐκ εἰμι ἐγὼ »· προφήτης³³ γάρ ἦν, ὁ προφήτης δὲ³⁴, ὁ μέλλων ἔρχεσθαι³⁵. « ζ' δὲ, πῶς τοῦ Χριστοῦ παραγενομένου³⁶, οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι ἔλεγον³⁷· οὐδὲ ἐστὶν ἀληθῶς 101 ὁ προφήτης; » Συνοράτω οὖν πῶσα αὐτῷ ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προφῆτην τε καὶ βασιλέα (καὶ δημιουργὸν) προσκυνεῖτω³⁸.

XIII. De Josue filio Nave.

Post Moysen suscepit imperium Josue filius Nave, qui cum transisset Jordanem degissetque annos triginta duos in terra promissionis, ejus incolæ debellans ipsamque sorte dividens filiis Israel, mortuus est anno vitæ suæ centesimo decimo. Et ipse Moyses cum percussisset Schon regem Amorrhæorum et Og regem Basan, qui solus relictus erat de stirpe gigantum habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cujusque lectus ferreus superest novem cubitos habens longitudinis et quatuor latitudinis, cepit totam terram eorum. Josue vero cum subjecisset Chananæos,

χωρούμενον· ὅταν ἴδω μηδεμίαν συγγνώμην; διὰ ταυτοῦτα κατορθώματα ἐπὶ τῷ βραχεῖ ἐκείνῳ ῥήματι καταξιούμενον³⁹, ὅρῳ « Θεοῦ ἀποτομίαν⁴⁰ » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ὅπως δὲ ἐκεῖνο ἀληθὲς εἶναι πισθῆναι, τὸ, « εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανείται; » (16) Περὶ οὗ μένει καὶ ὁ θεὸς Ἰσίδωρος· πρὸς τινά φησι⁴¹· « Εἰπέ τῷ πρὸς σε διανεχθέντι Ἰουδαίῳ καὶ μηδὲν μὲν γενναίον μηδὲ νεανικὸν φράσαντι, ἀγυρτικὰς δὲ λογοποιίας⁴² ἐμίσαντι καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυῆ εἰρησθαι τὸ, « Προφῆτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐγώ, » ὅτι κατὰ πολλὰ πλημμελεῖς⁴³, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα καλῶς, μήτε μὴ τὸ ἐπαγόμενον, « Αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντέλλεται ὑμῖν· ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς; » Πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου, ταῦτα Μωϋσῆς ἐνθους γενόμενος· ἐθέσπισεν, β' δὲ, ὅτι⁴⁴ εἰ μὴ ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς; ὑπέρεβη τὸν Μωϋσέα, πιθανὸν μὲν⁴⁵ λεγόμενον, οὐκ ἀληθὲς δέ· εἰ δὲ πολὺ αὐτοῦ καταδέεστερος ἦν, ἀδρανῆς αὐτῆ ἡ ἔννοια φαίνεται· γ' δὲ οὐδὲ⁴⁶ προσέθηκέ τι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἱπολιτεύσατο⁴⁷ θεομαρτυρῶν δ' δὲ, ἐχρῆν, εἶπε περὶ αὐτοῦ⁴⁸ ὁ λόγος, εἰπεῖν οὐκ « Ἀναστήσει, » ἀλλ' ἐάνστησει· ε' δὲ, ἔδει⁴⁹ φράσαι· « Ἐσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου, τῷ⁵⁰ δὲ εἰπεῖν ἐκείνου, » τοῦτον παρεγράψατο· ζ' δὲ, πῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ γενεὰς πολλὰς τεχθέντα ἀπέστειλαν πεισόμενοι⁵¹, εἰ αὐτὸς εἶη ὁ προφήτης; πρὸς οὗς ἔφη⁵²· « οὗτός ἐστιν ἀληθῶς 101 ὁ προφήτης; » Συνοράτω οὖν πῶσα αὐτῷ ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προφῆτην τε καὶ βασιλέα (καὶ δημιουργὸν) προσκυνεῖτω⁵³.

KΓ'. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Μετὰ δὲ Μωϋσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ παράσας τὸν Ἰορδάνην καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἔτη λβ', πολέμων καὶ κατακληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀπέθανε ζήσας ἔτη ρι'. (7) Καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς, πατάξας τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων καὶ τὸν Ὠγ⁵⁴ βασιλέα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, κατοικῶν ἐν τῇ Ῥαφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ, ὅνα τοῦ Ῥαφαῖν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρὰ ὑπῆρχε, πῶ μήκος ἔχουσα πῆχεις ὅ', τὸ πλάτος δ', ἀφείλατο πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν⁵⁵. (5) Ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμενος τοὺς Χαναανίους, καὶ Φερεζαίους, καὶ Γεργι-

Variæ lectiones et notæ.

³³ ὅπως μὲν Ἰβας. ³⁴ Rom xi, 22. ³⁵ I Petr. iv, 18. ³⁶ iii, 94. ³⁷ ἔργον. cod. ³⁸ Deut. xvii, 15, 19, 19. ³⁹ πλ. καὶ v. οὐχ ὑγιῶς καὶ φεύγων τὸ μαθεῖν καὶ κρύπτων τὰ μείζονα ἢ κατὰ Μωϋσέα εἴρηται γὰρ αὐτοῦ Ἰσ. ⁴⁰ δεύτερον ὅτι Ἰσ. δεύτερον ὅτι Ἰσ. ⁴¹ ἦν Ἰσ. ⁴² γ', ὅτι οὐδὲ Ἰσ. ⁴³ ἱπολιτεύσατο Ἰσ. ⁴⁴ ἦν Ἰσ. ⁴⁵ ε' ὅτι ἔδει Ἰσ. ⁴⁶ τὸ cod. ⁴⁷ Jo. i, 21. ⁴⁸ κάκεινος ἔφη· οὐκ ἔ. Ἰσ. ⁴⁹ μὲν Ἰσ. ⁵⁰ ὁ πρ. δὲ οὐκ ἦν Ἰσ. ⁵¹ τοῦ Σωτήρος δευροφωτήσαντος Ἰσ. ⁵² Jo. vi, 14. ⁵³ β' πρ. Ἰσ. ⁵⁴ Cod. 95, 7. ⁵⁵ Περὶ Ὠγ. Cod. 95, 9-15. ⁵⁶ Cod. 95; 15 95, 11.

σαίους, καὶ Ἰεθουσαίου, καὶ Ἀμορραίου (21 b), A καὶ Εὐαίους, καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς, ἦντας ἐν ἀριθμῷ λβ', πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκεν, ὡς εἴρηται, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. « Ἐν γὰρ ὁ τῷ φεύγειν αὐτοὺς, φησὶν, ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ Κύριος ἐπέβριψεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθανόντες διὰ τοὺς λίθους χαλάζης ὅτι οὐδὲν ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ (ἐν πολέμῳ) ». (4) Στρατηγούντος οὖν Ἰησοῦ, ὃς γε μέγας, καὶ τερατουργῆς, καὶ Θεοφιλῆς πάνυ καὶ οὗτος ἀναδειχθεὶς, οὐκ ἀμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο, περὶ οὗ καὶ ὁ Θεοβόημων Χρυσόστομος ἔφη· « Ἐνώησον ὅσον ἐστὶ δίκαιος ἄνθρωπος· » εἶπεν Ἰησοῦς (τοῦ Ναυῆ)· « Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλιώμ »· καὶ ἐγένετο· φησὶ γὰρ· «· « Ἐστὴ ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας μίας, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακούσαι Θεὸν ἄνθρωπου, ὅτι συνεπολέμει τῷ Ἰσραὴλ ». Τοῦτο τοῦ Μωϋσέως μείζον. (Τί δήποτε; οὐ γὰρ ἐστὶν 102 ἴσον θαλάττῃ ἐπιτάξαι καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν· μέγα μὲν οὖν κἀκείνο καὶ σφόδρα μέγιστον, πλὴν ἀλλ' οὐδὲν ἴσον.) Εἰ τοίνυν ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται οἱ ἄγιοι, τί ἄρα ἔχει; πόσῃν ἔχουσι μετ' ἀλλήλων λαμπρότητα καὶ παρρησίαν 101 (5) « Ἀλλὰ γε καὶ οὗτος δὴ ὁ θαυμαστὸς καὶ τερατουργῆς διαδεξάμενος τὸν Μωϋσῆν, συναπέλευσεν αὐτῷ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν ἀντιρῶν (εἰ δὲ τι διὰ τὸ νέον τῆς ηλικίας ἐξέφυγε, το. το μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτην ἐξεπλήρωσεν 11· οὐτε γὰρ μόνον, ὅτε ἔζη Μωϋσῆς, τὰ ἱμάτια διέζῳξε καὶ σποδὸν καταπάσατο, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος (πάλιν) 12 εἰς (τὴν αὐτὴν πάλιν 13, μᾶλλον δὲ καὶ) χεῖρονα κατέστη ταύτης ἀνάγκη, δ' ὅλης ἡμέρας κρηγῆς κείμενος ἐπὶ τῆς γῆς » διὰ τὴν ἀμαρτίαν Ἀχαρ καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἤτταν (μετὰ τὸ στίσαι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὸν λαὸν διαβιβάσαι, καὶ τὴν πόλιν Ἰεριχώ καταστρέφαι. « Καὶ ἀκουσον αὐτοῦ καὶ τῶν 14 ῥημάτων καὶ τῶν ὀδύρων ») φησὶ γὰρ 15· « Καὶ διέβριξεν ὁ Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον Κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρῶτοι οἱ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέβαλον χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· « Δέομαι, Κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμορραίῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; Καὶ τί ἔρω, ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ ἀγένη ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ 16 αὐτοῦ; Καὶ ἀκούσας ὁ Χαναταῖος; καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, περικυκλώσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκτριψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. » Ὅρθῳ ὅπως καὶ οὗτος οὐκ ἤττον Μωσέως ἀδημονεῖ καὶ θορυβεῖται δεδοικῶς τὴν τοῦ λαοῦ πανολεθρίαν;

Phereseros, Gergeseros, Jebusæros, Amorrhæros, Heværos et omnes eorum reges numero triginta duos, omnem eorum terram dedit, ut dicitur, filiis Israel. « Cum enim fugerent a facie filiorum Israel, Dominus misit super eos lapides grandinis de cælo, et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserant filii israel. Cum exercitui prævesset Josue, vir quidem prodigiorum, sane magnus et Deo amicus, statim post electionem suam afflictiones variasque tentationes expertus est. De quo divino sermone Chrysostomus ait : « Cogita quantus sit vir justus ; » dixit Josue filius Nave : « Sol contra Gabaon ne movearis et luna contra vallem Ajalon ; » et factum est ita ; dicit enim Scriptura : « Stetit itaque sol in medio, cæli nec festinavit occumbere spatio unius diei. Nec fuit antea nec postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis et pugnante pro Israel. » Quod factum ex operibus Moysis maximum est. Quomodo ergo? Non videlicet idem est mari imperare ac cæli astris. Grande quidem et grande nimis quod fecit Moyses, sed non æquale est. Quod si tauta hic sancti operantur, quid ergo illic? Quantam habent nunc inter se claritatem et ad Deum confidentiam! Cum ergo successisset Moysi vir ille miraculorum et prodigiorum, particeps fuit (ut dici solet) omnium ejus dolorum; quos si incunte sua ætate declinavit, mortuo Moysæ, sustinuit. Non modo enim, vivente Moysæ, vestimenta sua dilaceravit et sese pulvere conspersit, sed illo vita functo, in priorem et in majorem etiam necessitatem devenit. Namque tota die humi prostratus jacuit ob peccatum Achar et cladem populi, postquam stare fecisset Jordanem et populum Israel traduxisset, et urbem Jericho evertisset. Ejus audi verba et gemitus; dicit enim : « Josue scidit vestimenta sua et pronus cecidit in terram coram Domino usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel; sparsere utque pulverem super capita sua, et dixit Josue : « Quæso, Domine Deus, cur traduxit puer tuus populum Israel per Jordanem ut traderes eum Amorrhæo, et perderes nos? Et quid dicam videns Israelæm hostibus suis terga vertentem? Audient Chanaanæi et omnes habitatores terræ, et in unum coacti circumdabunt nos et e terra expellent. » Videsne quomodo non minus Moysæ anxietur, conturbeturque timens ne totus populus disparet? Et libenter vitam quoque ipse, ingravescente necessitate et adveniente periculo, dedisset. Varia bella, pugnas et ærumnas silentio præteribo et dolium

Varie lectiones et notæ.

⁹ Jos. x, 11. ¹⁰ ἐκ τοῦς λῃ. τῆς γ. cod. ¹¹ Hic locus nullibi in opp. cod. invenitur. ¹² Jos. x, 12. ¹³ Jos. x, 13, 14. ¹⁴ 1210 E-211 A. ¹⁵ ἀνεπλ. Chr. — οὐ γὰρ ὅτι ἔζη μ. M. Chr. ¹⁶ τ. μᾶλλον cod. ¹⁷ εἰ; τὴν ἄ. π. cod. τ. εἰς Cnv. δὲ εἰς; μείζονα. Chr. ¹⁸ Ἄκ. ὅη καὶ τῶν β. ἄ. Chr. 211 A. ¹⁹ Jos. vii, 6, 9. ²⁰ ἀγ. ἄ. ἀπ. τοῦ ἔ. Chr.

Gabaonitarum. Ipsa sortium distributio multam laborem, magnas anxietates, gravesque difficultates ei attulit. Et hoc norunt quicumque fratres et huiusmodi aliquam substantiam distribuere debuerunt, quam difficilis, quam ardua res sit ex omni parte. Sic utique quicumque Deo placere magnopere studuerunt, per tribulationes et tentationes probati, dilectionem et fiduciam apud Deum inveniunt. Uno verbo, qui omnia pensaret, multa esse tentationum lucra intelligeret. Et nullus est apud Deum auctoritate potens qui fuerit tribulationum expertus, etsi hoc non agnoscaimus, et divina de his iudicia nos lateant.

πολλὰ ἂν εὖροι τὰ κέρη τῶν πειρασμῶν. Καὶ οὐκ ἔστιν εὐδαίμων, ὃ πολλὰ παρὰ Θεοῦ λόγῳ, θλίψεως ἐκείνης, πλὴν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίματα.

XXIV. *De Iudicibus.*

Post Josue salvavit Deus per Iudices populum a relicis Philistinum oppressam.

XXV. *De Iuda.*

Inter eos omnium primus fuit Judas, et iudicavit populum annis septem et sibi subiecit Adonibesech, regem Philistinorum. Cui cum amputasset manuum et pedum summitates, dixit ei Adonibesech: « Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias; sicut feci, ita reddidit mihi Deus. »

XXVI. *De Gothoniel.*

Post Judam iudex factus est Gothoniel annis quinquaginta, percussitque Chusan Rasathaim regem Syriæ qui oppresserat populum octo annis.

XXVII. *De Aod.*

Post Gothoniel iudex factus est Aod utraque manu habilis, annis quinquaginta, percussitque in gladio ancipiti unius palmæ manus latitudinem habenti, Eglon regem Moab, cui Israel servierat decem et octo annis. Vocatus est autem Ἀμφοτεροδέξις; quia sinistra manu in omni re utebatur sicut dextra.

XXVIII. *De Samegar.*

Post Aod iudex fuit Samegar annis septem,

καὶ ποὺ τάχα καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὴν ζωὴν (22^ο) εἰς ἀπορίας ἀπαιλέτο καὶ περιστάσεως. Ἐὼ δὲ λέγειν τοὺς διαφόρους πόλεμους καὶ μάχας καὶ φροντίδας καὶ τῶν Γαβωνιτῶν τὴν ἀπάτην. « Καὶ »¹⁷ μέντοι καὶ ἡ τῶν κληρῶν διανομή, πολὺν μὲν τὸν κόπον, πολλὰ δὲ παρεῖχεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. (Καὶ τοῦτο ἴσασιν, ὅσοι¹⁸ καὶ τὴν τυχεύουσαν διανοίαν προσετάχθησαν οὐσίαν ἀδελφοί τε καὶ κληρονόμοι, **103** καὶ τὸ δυσπειθὲς ἐκατέρων καὶ δυσάραστον.) Οὕτω τοίνυν ἅπαντες, ὅσοι τῷ Θεῷ εὐηρέστησαν μεγάλως, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες, τῆς πρὸς Θεοῦ ἀγάπης καὶ καρρήσιας ἐπέτυχον (καὶ ὅπως, εἰ βούλοισθε τις ἐξαριθμῆσαι ἅπαντα, οὕτως ἀνταπίθετέ μοι ὁ Θεός.)

B

ΚΔ'. *Περὶ τῶν Κριτῶν.*

¹⁸ Μετὰ Ἰησοῦν διὰ τῶν Κριτῶν Ἰσραὴλ ἐκ Θεοῦ τὸν λαὸν θλιβόμενον ὑπὸ τῶν καταλειφθέντων ἄλλοφύλων.

ΚΕ'. *Περὶ Ἰούδα¹⁹.*

Ἐν οἷς ὑπῆρχε πρότερος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαὸν ἐτη ζ', χειρωσάμενος· καὶ τὸν Ἀδωνιβεζέκ βασιλεῖα τῶν ἄλλοφύλων, καὶ ἀκρωτηριασῶς αὐτοῦ χειρᾶς καὶ πόδας, εἶπεν Ἀδωνιβεζέκ²⁰: « Ἐβδόμηκοντα βασιλεῖς ἦσαν, τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν²¹ καὶ τῶν ποδῶν ἀποκακομημένα συλλέγοντες: τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου· καθὼς ὤν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπίθετέ μοι ὁ Θεός. »

ΚΖ'. *Περὶ Γοθονιήλ²².*

²² Μετὰ δὲ Ἰούδαν γέγονε κριτῆς Γοθονιήλ (ἐτη ν', κατὰξας καὶ τὸν Χουσαρὰθιμ²³ βασιλεῖα Συρίας, θλίψαντα τὸν λαὸν ἐτη ιγ'.

ΚΗ'. *Περὶ Ἀώδ²⁴.*

Μετὰ δὲ Γοθονιήλ γέγονε κριτῆς Ἀώδ ὁ ἀμφοτεροδέξις; ἐτη ν'²⁵, κατὰξας²⁶ καὶ τὸν Ἑγλώμ βασιλεῖα Μωάβ ἐν μαχαίρᾳ **104** διστόμῳ, δρανὸς ἐχούσῃ τὸ πλάτος²⁷, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἐτη ιη'· ἀμφοτεροδέξις; δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ὁμοίως ἐν παντὶ πράγματι καὶ τῇ εὐωνύμῳ χρῆσθαι χειρὶ ὡς περ καὶ τῇ δεξιᾷ.

ΚΘ'. *Περὶ Σαμεγάρ²⁸.*

²⁸ Μετὰ δὲ Ἀώδ γέγονε κριτῆς Σαμεγάρ ἐτη

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ Chr. i, 211, C. ¹⁸ οἱ cod. ¹⁹ 1802 (3756) Cod. 95, 11. ²⁰ π. Γ. a secunda manu. ²¹ Jud. i, 7. ²² χειρῶν καὶ l. γ. αὐτῶν καὶ cod. ²³ π. Γ. a sec. m. ²⁴ 1671 (3757) Cod. 95, 19. ²⁵ Χουσαρὰθιμ Jud. iii, 8, 11. ²⁶ π. Ἀώδ a sec. m. ²⁷ 1613 (3797) Cod. 95, 11. ²⁸ π. Jud. iii, 30. ²⁹ σπιθαμῆς τὸ μί. κ. Jud. iii, 16. ³⁰ π. Σ. a sec. m. ³¹ 1352 (3876) Cod. 95, 20.

ζ' 20. κατάξα; ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἐν Ἀ
τῷ ἀροτρόποι. 21 τῶν βοῶν, ἀνδρας χ'.

KΓ'. *Peri Barac*: 20.

20 Μετὰ δὲ Σαμεγάρ γέγονε κριτής Βαράκ. μεθ'
εὗ καὶ Δεδώρα ἡ προφήτις (καὶ γυνὴ Λαφιδώθ 20
Ἔτη μ', πολεμήσας τὸν Ἰαβεὶμ καὶ τὸν Σισάρα, θλί-
ψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη κ', ὅτε καὶ τὸν Σισάρα ἡ Ἰαὴλ
ἀπέκτεινε πασσάλῳ, γυνὴ Χαβέρ τοῦ Κινέου· διψή-
σαντος γάρ τοῦ Σισάρα καὶ προσελθόντος τῇ Ἰαὴλ,
πρόδατα νεμούση, γάλα αὐτῷ ἐπιδοῦσα, καὶ εἰ;
κόρον πῶν καὶ εἰς ὑπὸν τραπέζης, πασσάλου 21 τῆς
σπητῆς λαβομένη καὶ τοὺς ὤσιν αὐτοῦ ἀνδρείως ἐμ-
πήξασα, τῷ θανάτῳ παρέπεμψε, καὶ σωτηρίαν τοῦ
λαοῦ τῶν Ἰουδαίων εἰργάσατο). Ἐν ταύταις δὲ ταῖς
ἡμέραις καὶ Προμηθεὺς, καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θραξ, οἱ Β
σοφώτατοι παρ' Ἕλλησιν, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἱατρὸς,
καὶ Λυκούργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν
Ἑλλήνων, ἐγνωρίζοντο.

Λ'. *Peri Gedeon*: 20.

20 Μετὰ δὲ Βαράκ γέγονε κριτής Γεδεών, ὁ καὶ
Ἰεροβοάμ 20, ἔτη μ', κατάξας (22b) καὶ τὴν Μαδιὰμ
μετὰ τ' τῶν λαφάντων 21 (τῇ γλώττῃ ἐν τῷ πίνειν,
καὶ τὸν Ὀρέθ, καὶ Ζήθ, καὶ Ζεβεὶ, τοὺς ἀρχοντας
αὐτῶν, τὸν δὲ πύργον Φανουὴλ κατέστρεψε), καὶ
τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν ἠλόησεν ἐν ταῖς ἀκάνθαις,
θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ζ'.

105 ΛΑ'. *Peri Abimelech*.

20 Μετὰ δὲ Γεδεών γέγονε κριτής Ἀβιμέλεχ, υἱὸς
αὐτοῦ, ἔτη γ', κατάξας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐκ τῶν C
ἐλευθέρων, ἀνδρας σ' ἐπὶ λίθον ἕνα, ἐξ ὧν οὐ κατε-
λείψθη πλὴν Ἰωάθαμ τοῦ νεωτέρου διαδρόντος, ὃς
καὶ (παραπορευομένου τοῦ Ἀβιμέλεχ μετὰ τοῦ λαοῦ)
ἀνῆλθε Ἰωάθαμ ἐπὶ (τὴν κορυφὴν) τοῦ βρους (καὶ
ἐπέρας τὴν φωνὴν αὐτοῦ) φησὶ (πρὸς αὐτὸν) παρα-
βολὴν τοιαύτην· « Ἀκούσατέ μου, ἄνδρες Σικίμων,
καὶ ἀκούσει ὁμῶν ὁ θεός· πορευόμενα ἐπορεύθη ἐξ
ξύλα τοῦ χρίσται βασιλεία ἐφ' ἑαυτῶν 22· καὶ εἶπον
τῇ ἐλαίᾳ· Βασιλευσὶ ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ
ἐλαία· Μὴ καταλείψασα τὴν πίστητά μου, ἦν ἐδοξασέ
με ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορεύσομαι ἀρχεῖν ξύ-
λων 23; Καὶ εἶπον τῇ συκῇ 22· Βασιλευσον ἐφ'
ἡμῶν 23. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκὴ· Μὴ παραδάσασα
τὴν γλυκύτητά μου, πορεύσομαι ἀρχεῖν τῶν ξύλων;
Καὶ εἶπον τῇ ἀμπέλω· Βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν 24. Καὶ D
εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἀμπέλω· Μὴ καταλείψασα 24 τὸν οἶ-
νόν μου τὸν εὐφραίνοντα τοὺς ἀνθρώπους, πορεύσο-
μαι ἀρχεῖν ξύλων; Καὶ εἶπον ἐξ ἡμῶν τῇ ῥάμνῳ·
Δεῦρο σύ, βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν. Καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος·
Εἰ ἐν ἀληθείᾳ χριστέ με ὁμῶν βασιλεία ἐφ' ὁμᾶς,

XXIX. *De Barac*.

Post Samegar judex factus est Barac et cum eo
Debbora prophetissa et uxor Lapidoth annis qua-
draginta; et devicit Jabim et Sisaram, qui oppres-
serat Israel annis viginti. Occisus est autem Sisara
clavo infixo a Jabel uxore Haber Cinei. Sicut enim
Sisaræ venientique ad Jabel pecora pascen-
tem, ipsa lac dedit; qui cum ad saturitatem bi-
bisset, somno oppressus est. Tunc Jabel clavum e
tabernaculo sumptum vi in tempora ejus infixit,
mortique eum tradens salutem populi Israel ope-
rata est. In illis autem temporibus Prometheus et
Orpheus Thrac Græcorum sapientissimi, Asclepias
medicus, et Lycurgus Spartiatis Græcorumque lo-
gislator, innotescebant.

XXX. *De Gedeone*.

Post Barac judex fuit Gedeon, qui et vocatus
est Jeroboam annis quadraginta, percussitque
Madian cum trecentis viris, qui lingua sua
aquas lambuerunt, et Oreb et Zeb et Zebei duces
eorum, destruxitque turrim Phanuel, et spinis dil-
aceravit principes eorum qui Israel annis septem
oppresserant.

XXXI. *De Abimelech*.

Post Gedconem judex fuit Abimelech filius ejus
annis tribus. Occidit super lapidem unum fratres
suos liberos septuaginta viros, ex quibus nullus
relictus est, præter Joatham juniorem qui aufugit
in montis cacumen, et sequente populo
Abimelech, elevata voce ad populum Joatham dixit
parabolam hanc : « Audite me, viri Sichem : ita
audiat vos Deus. Ierunt ligna ut ungerent super se
regem, dixeruntque oliuæ : Impera nobis. » Quæ
respondit : « Numquid possum deserere pinguedi-
nem meam, ex qua mihi gloria est apud Deum et
homines, et venire ut inter ligna promovear ? »
Dixeruntque ligna ad ficum : « Impera nobis. »
Quæ respondit eis : « Numquid possum deserere
dulcedinem meam et ire ut inter cætera ligna pro-
movear ? » Et dixerunt ligna viti : « Impera nobis. »
Quæ respondit eis : « Numquid possum deserere vi-
num meum quod lætificat homines et venire ut inter
ligna promovear ? » Dixeruntque ligna ad rhamnum :
« Veni, impera nobis, » et respondit rhamnus : « Si
vero me regem constituistis, venite, et sub umbra
mea requiescite, si autem non vultis, egredietur ignis

Varie lectiones et notæ.

20 ζ' l. η' cod. a secunda manu. 20 Nota τῷ ἀροτρώ ποδὶ cod. — τῷ τοῦ ἀροτρώ ποδὶ. 20 π. P. a sec. m. 20 1466 (3877) Cod. 95, 22-26 2. 20 Nota Ἀφριδώθ cod. et Ἰακαίμ cod. 21 πασσάλῳ cod. 22 π. Γ. a sec. m. 22 1419 (3917) Cod. 96, 2-5. 22 Ἰεροβοάμ Jul. vi, 32. Cod. 23 τοὺς λαυφάν-
τας cod. 23 1378 (3956) Cod. 96, 5-12. Jud. ix, 5-24, 52-57. 24 ἐαυτὰ Jud. ix, 2. 24 ἐν ἧ ῥαμάσσει
τὸν θεὸν ἀνδρες π. κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ξ. 9 ut v. 11. 24 ἡμῶν l. ἡμῶν cod. 24 ἡμῶν cod. 24 ἀπο-
λείψασα ἐγὼ 11.

de rhmano et devoret cedros Libani. » Nunc igitur, si recte constitulistis super vos regem Abimelech filium concubinae patris mei, egrediatur ignis de Abimelech et devoret viros Sichem, et egrediatur ignis de viris Sichem et devoret Abimelech. » Quae cum dixisset Joatham, fugit. Misitque Deus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem, et cœperunt viri Sichem rejicientes Abimelech conferre injustitiam et sanguinem septuaginta filiorum Gedeonis in caput Abimelech. Profecto enim Abimelech a debellandam urbem et jam appropinquante ad portam turris ut eam incenderet, « ecce una mulier fragmen molæ desuper jaciens super caput ejus, confregit cerebrum ejus. » Qui vocat cito armigerum suum, et ait ad eum : « Evagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Et percussit eum armiger et interfecit. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta filiis patris sui, fratribus suis; Sichimitis quoque, malum quod operati erant retribuit Deus, » et venit super caput eorum secundum verbum et parabolam Joatham filii Jerobaal.

κιμήτων ἐπέτρψεν ὁ Θεός ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ῥοδάλλ⁵⁵).

« Sciendum nunc, ait divus Chrysostomus, quam multiplici sensu polleat hæc vox parabola. Est enim parabola sermo, exemplum et exprobratio, sicut cum dicit David : « Posuisti nos in parabola in gentibus, commotionem capitis in populis. » Est quoque parabola ænigmaticus sermo, quod multi quæstionem vocant. Apparet quidem aliquid, non autem est sermo apertus ex omni parte in verbis, sed intus aliquid habet absconditum, sicut quando dixit Samson : « De ore forti egressa est ulcedo, » et Salomon dixit : « Tuæ animadvertis parabolam et obscurum sermonem. » Dicitur etiam parabola similitudo : « Et aliam parabolam proposuit eis dicens : Simile factum est regnum cœlorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. » Dicitur quoque parabola figurata oratio, sicut ibi : « Fili hominis, dic eis parabolam hanc : Aquila grandis magnarum alarum. » Parabola dicitur etiam typus et imago, ut quando Paulus ait : « Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones, unde eum et in parabolam accepit, » id est in typo et imagine. Parabola est sermo comparans sensibilibus intellectualia et monstrans ex inferioribus et visibilibus rebus præsentibus superiora et invisibilia. Problema est sermo obscurus et ænigmaticus, sicut dictum est : « Inclinao in parabolam aurem meam; aperiam in psalterio problema meum. »

θευτε, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ σκιᾷ μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλιθον πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ ἐβασίλευσατε τὸν Ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς παλλακῆς⁵⁴ τοῦ πατρὸς μου, ἐξέλιθον πῦρ ἀπὸ Ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἀνδρας Σιχιμίων, καὶ ἐξέλιθον πῦρ ἀπὸ ἀνδρῶν Σιχιμίων καὶ καταφάγοι τὸν Ἀβιμέλεχ. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἰωθάμ, εὐθύς ἀπέδρα. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεός πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον Ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον ἀνδρῶν Σιχιμίων, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἀνδρες Σιχιμίων ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀκρίαν καὶ τὸ αἷμα τῶν ὁ υἱῶν Γεδεὼν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀβιμέλεχ. Καὶ γὰρ ἀπέλιθον πολεμήσαι πόλιν⁵⁵ καὶ προσεγγίσας τῆ θύρᾳ τοῦ πύργου ἐμπροσθῆσαι αὐτῆν, ἔβριψεν γυνὴ κέσμα 106 μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ, καὶ ἐπιβοήσας ταχὺ εἶπε πρὸς τὸν αἵφροντα τῆ σκευῆ αὐτοῦ· « Σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου⁵⁶ καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσι· Γυνὴ αὐτὸν ἀπέκτεινε. » Καὶ ἐκέντησαν αὐτὸν τὸ παιδᾶριον αὐτοῦ καὶ ἀνέλε· καὶ ἐπέτρψεν⁵⁷ ὁ Θεός τὴν πονηρίαν Ἀβιμέλεχ, ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτείνας τοὺς ὁ υἱοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀδελφοὺς δὲ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν τῶν ἀνδρῶν Σιχιμίων κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωθάμ υἱοῦ Ἰε-

⁵² (2) « Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀείδιμος Χρυσόστομος, ὡς πολυσήμαντόν ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς· (23^a) Ἔστι γὰρ παραβολὴ λάλημα, καὶ ὑπόκειμα, καὶ ὀνειδισμὸς, ὡς ὅταν λέγῃ Δαυὶδ· « Ἔθου⁵⁴ ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησεν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς; » Ἔτι⁵⁵ γὰρ παραβολὴ αἰνιγματώδης λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα, ἐμφαίνον τι⁵⁶, οὐκ αὐτόθεν δὲ δῆλον πάντως ἀπὸ τῶν βρῆμάτων, ἀλλ' ἔχον⁵⁷ ἐντὸς ἔγκεκρυμμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμψὼν ἔλεγεν⁵⁸ « Ἐξῆλθε ἀπὸ στόματος ἰσχυροῦ γλυκὺ, » καὶ ὁ Σολομὼν ἔφη· « Τότε νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον⁵⁹. » Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ὁμοίωσις· « Καὶ ἄλλην γὰρ παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπειρόντι καλὸν σπέρρον⁶⁰. » Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ἡ τροπολογία, οἷον ἐστὶ τό· « Γιὰ ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁ ἀέρος ὁ μεγαλοπτερυγός⁶¹. » Παραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν ὡς ὁ Παῦλος ἔφη⁶². « Πήσται προσενήνοχεν Ἀβραάμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν τὰς⁶³ ἐπαγγελίας ἀποδεξάμενος, ὅθεν καὶ ἐν παραβολῇ αὐτὸν ἐκρίνατε, » τοῦτέστιν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι. — Παραβολὴ ἐστὶ λόγος παραβάλλων τὰ νοητὰ πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἐγχοσμίτων καὶ ὁρατῶν τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀόρατα. —⁶⁴ « Πρόβλημα δὲ ἐστὶ λόγος συνεκχιασμένος 107 καὶ αἰνιγματώδης, κατὰ τὸ εἰρημένον, « Κλιεῦ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου,

Variae lectiones et notæ.

⁵⁴ οἶον παιδίσκης 18. ⁵⁵ πόλιν cod. ⁵⁶ σπάσον τὴν ρ. μου 51. ⁵⁷ ἐπετρ. l. ἐπεστρ. cod. ⁵⁸ Ἰεροβόαλ l. Ἰεροβοάμ cod. ⁵⁹ Ced. 96, 13-97, 17. Chrys. v, 206 D. ⁶⁰ λ. ἔθου Chr. Ps. xiv, 14. ⁶¹ ἐστὶ π. Chr. ⁶² ἐμφαίνοντα Cod. ἐμφαίνον μὲν τ: Chr. πάντα Ced. ⁶³ ὅν Chr. ἔχων cod. ⁶⁴ οἷα τὰ τοῦ Σ. ἔλ. Chr. Jud. xiv, 14. ⁶⁵ Prov. i, 6. ⁶⁶ Matth. xiii, 24. ⁶⁷ Ελ. xvii, 2, 5. ⁶⁸ Hebr. xi, 17, 19. ⁶⁹ προσέφερεν τὰς l. προσέφερεν ὁ τὰς cod. ⁷⁰ Chr. 207 C.

ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου⁶⁶. » Πρόβλημα ἄ εστι θεώρημα συντείνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν. Παράδειγμα δὲ ἐστὶ λόγος ἀπὸ τοῦ καὶ ἕκαστα ἄγων ἐπὶ τὸ καθόλου, ἢ δεῖξις πιστουμένη τὸ μερικὸν διὰ μερικῶ καὶ ὁμοίου. Παροιμία δὲ ἐστὶ λόγος ἀπόκρυφος δι' ἑτέρου προδήλου σημαίνόμενος.

ΑΒ. Θωλᾶς.

⁶⁶ Μετὰ δὲ Ἀβιμελεχ γέγονε κριτῆς Θωλᾶ ἔτη κγ'.

ΑΓ. Περὶ Ἰαήρ⁶⁷.

⁶⁷ Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἰαήρ ἔτη κβ'.

ΑΔ. Περὶ Ἰεφθάς⁶⁸.

⁶⁸ Μετὰ Ἰαήρ γέγονε κριτῆς Ἰεφθάς ὁ Γαλααδίτης ἔτη ζ', πατάξας τοὺς Ἀμμωνίτας καὶ τοὺς Φιλιστειῖν, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη'.

⁶⁹ (2) Μετὰ δὲ Ἰεφθάς γέγονε κριτῆς Σεβῶν ὁ Βηθλεεμίτης ἔτη κ'.

⁷⁰ (3) Μετὰ δὲ Σεβῶν γέγονε κριτῆς Ἐγλῶν Ζαροῦ ἔτη ιβ'.

⁷¹ (4) Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἀβδῶν Φαραθωνίτης ἔτη η'.

ΑΕ. Περὶ Σαμφῶνος.

⁷² Μετὰ δὲ Ἀβδῶν γέγονε κριτῆς Σαμφῶν ἔτη κ', πατάξας καὶ τοὺς Φιλιστειῖν ἐν σιαγόνι βουο, καὶ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἐν ἀλώπηξι, καὶ **108** ἐν συμπύματι οἴκου, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη μ', οὐ τὴν ἰσχίον καὶ ἀνδρείαν δεικνύουσι μὲν καὶ ταῦτα, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ διάφορα ἰσχυρώτατα δεσμὰ διαλυόμενα βραδύως ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πύλαι πόλεως ἀνασπώνται· φησὶ γάρ⁷³· « Εἰσήλαθε Σαμφῶν εἰς Γάζαν τὴν πόλιν πρὸς τινὰ πόρνην, καὶ γνόντες οἱ Γαζαῖοι ἐνήθρευσαν ἀφ' ἐσπείρας κλείσαντες τὴν πόλιν, βουλόμενοι αὐτὸν ἀνελεῖν τῇ ἐπαύριον. Ὁ δὲ μεσοῦση· τῆς νυκτὸς ἀναστὰς καὶ ἐπιλαθόμενος τὰς πύλας τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυοῖν σταθμοῖς, καὶ ἀνασπάσας αὐτὴν σὺν τοῖς μοχλοῖς, καὶ ἐπιθεὶς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐξῆλθε, ἔβηκε δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κατὰ προσώπου⁷⁴ ἔβουο (23^b) τῆς πόλεως⁷⁵. » Ἐφ' οὗ καὶ Ἡρακλῆς ὁ παρ' Ἑλλήσι διαδόχτος ἐγνωρίζετο ὁ τοῦ ιβ' ἄθλου ἀνύσας. Οὗτος ἐστὶ καὶ ὁ τῆς κογχύλης εὐρέτης, καὶ οἷκ ἄλλος. (3) Περὶ δὲ Σαμφῶν καλῶς παραινεῖ ὁ προφήτης λέγων⁷⁶· « Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις— καὶ ἀπὸ τῆς συγχόλου σου φύλαξαι τοῦ ἀναδέσθαι αὐτῇ. » Παρενοχλήθη γάρ ὁ δίκαιος οὗτος ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ ἀναγγεῖλιας αὐτῇ τὸ πρόβλημα, γέγονε αὐτῷ λύπης μαγίστης ὑπόθεσις· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα Δαλιλᾶς ἔργοις ἀπατηλοῖς δελεάσασα τὸν δαίον, ἐπιχαρμον τοῦτον ἐποίησε τὰς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐξ

Problema sit theorema quando ad visionem et cognitionem perducit. Paradigma est argumentum de eo quod cuique parti competit ad id quod toti. Demonstratio probat partem per partem et ejus simile. Proverbium est sermo obscurus per alium clarum significatus.

XXXII. De Thola.

Post Abimelech judex fuit Tholas annis viginti tribus.

XXXIII. De Jair.

Post Tholam judicavit Israel Jair annis viginti duobus.

XXXIV. De Jephthe.

Post Jair judex factus est Jephthe Galaadites annis septem, percussitque Ammonitas et Philistæos qui oppræsserant Israel annis decem et octo.

Post Jephthe judex fuit Sebon Bethlehemites annis viginti.

Huic successit Eglon Zari et judicavit annis duodecim.

Quo mortuo, judex fuit Abdon Pharathonites annis octo.

XXXV. De Samson.

Abdoni successit Samson, judicavitque populum annis viginti, percussitque in asini maxilla, in virga, in vulpibus, in eversione domus, Philistæos qui Israel annis quadraginta oppræsserant. Per hæc mira ejus vis et fortitudo innotescit; sed quanta fuerit ostendunt præcipue ista validissima vincula quæ facile a manibus suis disrupti, et ablati postes urbis; dicit enim Scriptura: « Ingressus est Samson Gazam ad quamdam mulierem meretricem. Quod cum audissent Gazæ habitatores, ei insidiati sunt et sub vespera clauserunt urbem, volentes eum, mane factio, occidere. Samson vero media nocte surgens apprehendit portæ fores cum duobus postibus et seris, impositasque humeris suis reposuit in vertice montis, qui respicit urbem. » In his temporibus innotescebat celebris apud Græcos Hercules, qui duodecim labores suos perfecit. Hic est qui purpuram invenit, et non alius. Optime ad Samson refertur quod dicit propheta: « Nolite credere amicis, et ab ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. » Cum eximius justus iste a priore muliere vexatus, ei denuntiasset ænigma, facta est ei causa maximæ ærummæ. Posterior quoque Dalila cum seduxisset justum illum, tradidit eum opprobrium inimicis suis, et qui ex promissione conceptus fuerat et annis viginti judex Israel fuerat et, solis manibus ore leo-

Variorum lectiones et notæ.

⁶⁶ Ps. xliiv, 4. ⁶⁷ 1375 (3960) Ced. 105,8 Jud. x, 2. ⁶⁸ π. 'I. a sec. m. ⁶⁹ 1362 (3952) Ced. 105,9 Jud. x, 3,4. ⁷⁰ KTA. Mon. Aug. ? ⁷¹ 1315 (4004) Ced. 105,10-19. Jud. xii, 7. ἔτη ζ'. ⁷² 1307 (4010) Ced. 105,20, ἔτη ζ' ut Leo et Jud. xii, 9. Εὐσεβῶν Leo, Ἀδαιτσάν LXX. ⁷³ 1300 (414) Ced. 115,20 et Leo ἔτη ι' ut Jud. xii, 11. Αἰγλῶν ὁ Ζαβουλωνίτης Leo, Ἐγλῶν ὁ Ζαβ. Ced. Αἰλῶν ὁ Ζαβ. LXX. Nota Λαδῶν Μαραθωνίτης. cod. ⁷⁴ 1290 (4017) Ced. 105,21. Λαδῶν Μαραθ. Ced. Λαδῶν ὁ Μαραθ. Leo. ⁷⁵ 1242 (4025) Ced. 106,1-107,9 ? ⁷⁶ Jud. xvi, 1-3. ⁷⁷ προσώπου ἢ πρόσωπον cod. ⁷⁸ τοῦ δ. τοῦ ἐπὶ πρ. τοῦ Χεδρών 3. ⁷⁹ Mich. vii, 5; καταπιστεύεσθε cod.

nis discisso, maxilla asini mille Philistarum trucidatis, aqua ex hac maxilla hausta prodigioso robore portas urbis abstulerat, qui, sicut dictum est, a ventre matris suae sanctificatus fuerat, a villi muliere seductus, non modo hanc gratiam divinam tantamque vim perdidit, sed et oculis offossis factus est ludibrium pueris Philistaeorum et cum ipsis ignobilissimo fato periiit, sese tradens hostibus quidem causam gaudii, amicis vero tristitiae et luctus.

Mortuo Samson, viguit anarchia annis quadraginta, et quisque quidquid volebat, id agebat. Unde Scriptura causam iniquitatis declarans ait: « In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod ipsi rectum videbatur, hoc faciebat. » Tanti fuit origo mali anarchia, ut contra invicem insurgentes sese invicem trucidarent, praesertim cum violata uxore viatoris a viris de tribu Benjamin et nefandissimo facinore interempta, decem aliae tribus unam tribum Benjamin aggressae sunt. At quando ipsae decem tribus cum idolis fornicatae fuerunt, victae sunt ab una decem tribus semel et iterum. Deinde et ipsi Benjaminitae destructi sunt, secundum quod dicitur: « Perdidiisti omnes qui fornicantur abs te. » Justo enim furore incensum adversus viros Gabaa filiae violatores, quadringenta millia hominum contra eos armaverunt. Deus igitur castigaturus eos quod dum similia domi patrarent, alios idem facientes reprehendebant saepius, in hostium manus dedit et multis milibus eorum necem paravit. Cum autem vidit eos, disciplina suscepta, in justo furore permanere nullasque profundere lacrymas, cooperatus est sibi quem intendebant, perdiditque totam invidiam tribum, exceptis paucis, duce Phinees Eleazaris filio. Dicit enim Scriptura: « Et interrogaverunt filii Israel Dominum. Eo tempore ibi erat arca foederis Dei, et stans ante arcam Phinees filius Eleazaris, filii Aaron dixit: Praestabo exire ultra ad pugnam contra filios Benjamin fratris nostri, an quiescere? Et dixit Dominus: Ascende, cras enim tradam eos in manus tuas. » Quod ita factum est. Pugnantes enim contra filios Benjamin interfecerunt ex eis viginti quinque millia et omnem urbem eorum everterunt ferro et igne, stantibus in prima acie praecipuus facinoris auctoribus. Petentibus contribulibus sibi tradi sceleris auctores, non solum non obedivere Benjaminitis, sed fortiter resistere, quamobrem communem necem obiere. Vocante divinae justitiae tempore meritas poenas dederunt, sicut dicit Deus: « Cum tempus nactus ero, recte facta iudicabo. » Tempus dicit ex pec-

Α επαγγελίας συλληφθεὶς καὶ τὸν Ἰσραὴλ κρίνας ἐτη κ' καὶ ταῖς παλάμαις ἀνασχίσας τὸ στόμα τοῦ λέοντος, καὶ ἐν σιαγῶνι δνοῦ χιλιούς ἀποκτείνων; ἄνδρας, καὶ ὕδωρ ἐκ σιαγῶνος πῶν, καὶ δι' ὑπερβολῆς ἰσχύος τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀνασπῶσας, ὡς εἰρηγται, καὶ ἀπλῶ; ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἁγιασθεὶς, ὑπὸ γυναικὸς, οἶμοι, δειλασθεὶς οὐ μόνον τὴν ποσειπτην θείαν χάριν καὶ τηλικαύτην ἰσχὺν ἀπώλεσε, ἀλλὰ γε καὶ τὰ ὄμματα ἐξορυχθεὶς, καίγνιον τοῖς παιδαριόις τῶν ἀλλοφύλων γέγονεν καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν βίον αἰσχίστω μέρει κατέστρεψε, ἑαυτὸν ἀποφήνας τοῖς ἐχθροῖς κωμῶδιον, τοῖς δὲ φίλοις θρηνηδιον.

(4) Μετὰ δὲ Σαμφῶν ἐγένετο ἀναρχία ἐτη μ', καὶ ἕκαστος ἐκρατεῖεν ὅπερ ἠθεύλετο, ὅθεν ἡ Γραφή τὴν αἰτίαν ἐμφαίνειτο **100** τῆς παρανομίας λέγει: « Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἔποιε: » — τοσαύτης προξένος βλάβος ἡ ἀναρχία — καὶ κατ' ἄλλῶν συνανιστάμενοι συνυλοθερούσαστε, μάλιστα δὲ ὅπου ἐπὶ τὴν καλλιχιδα τοῦ ὀδοποροῦ οἱ τῆς φυλῆς Βενιαμιν ἐκορνεύσαντες καὶ ταύτην ἐξ ὑπερβολῆς ἀκολασίας ἀνελόντες; αἱ δέκα φυλαὶ τὴν μίαν φυλὴν ἐπολέμησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι εἰς τὰ εἰδωλα ἐξεπόμευσαν, ὑπὸ τῆς μίαις φυλῆς αἱ ἐνέτεκα ἐνικῆθησαν φυλαὶ καὶ ἅπαξ καὶ δις· ἔπειτα κακίνοι ἐξολοθρεύθησαν, κατὰ τὸ εἰρημένον: « Ἐξολοθρεύσας πάντα τὸν κορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. » Δικαίῳ γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαδαῖ παρανομηκότων εἰς τὴν κόρην θυμῷ, τετρακοσίας χιλιάδας ἐξέπλησαν. Παιδεύσαι δὲ ὁ θεὸς αὐτοῦ; βουλήθεις ὡς τὰ ὄμοια δρώντας καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας, καὶ ἅπαξ καὶ δις ἠτηθηναὶ συναχώρησε, καὶ πολλὰ αὐτῶν χιλιάδας ἀναιρεθῆναι. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἐπιμένοντα; ὀλοφυρομένους τε καὶ πολλὰ προχόνοντας δάκρυα, συνέργησε τῷ σκοπῷ αὐτῶν, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσεν πλὴν ὀλίγων ἐυαριθμητῶν, στρατηγούντος Φινεὶς υἱοῦ Ἐλεάζαρ· φησὶ γάρ: « Καὶ ἐπερώτησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Κυρίῳ· καὶ ἐκαὶ ἡ κίβωτος τῆς διαθήκης ἐν ταῖς ἡμέραις Κυρίου, καὶ Φινεὶς (24), υἱὸς Ἐλεάζαρ, υἱοῦ Ἀαρῶν, παρεστηκὼς ἐνώπιον τῆς κίβωτου λέγει· Εἰ προσθῶ ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον υἱὸν Βενιαμιν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἢ κοπάσω; Καὶ εἶπεν Κύριος· Ἀνάθεθι, ὅτι αὐριον ἀποδώσω αὐτοῖς ἐν τῇ χειρὶ σου· ὁ δὲ περὶ δὴ καὶ γέγονεν. Πολέμησαντες γὰρ αὐτοῖς, ἀνείλον ἐξ αὐτῶν χιλιάδας κ' καὶ πῶσαν τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσφαξαν ἐν στόματι μαχαίρας· καὶ γὰρ τῶν ἀκολάστον χείρους οἱ ἐκίμων προκινδυνεύοντες· ἔξαιτούντες γὰρ τῶν ὀμοφύλων τοῦ; τὴν παρανομίαν τετολημχότας, οὐ μόνον [εἰκ] ἐξέδωκαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως ὑπερήσπισαν, οὐ δὲ χάριν κοινὴν ὑπέσθησαν ἑλθρον· καὶ διὰ προφάτως,

Variae lectiones et notae.

¹⁰ ἀποκτείνωντα. ¹¹ ἠθεύλετο ὅθεν l. ἠθ. φαῦλον ὅθεν cod. ¹² Jud. κx, 25. ¹³ καὶ κατ' l. καὶ γὰρ κατ' cod. ¹⁴ αἱ δέκα? ¹⁵ Ps. lxxiii, 25. ¹⁶ Νῦν Γαδαῖ εἰ θυμοῦ cod. ¹⁷ Jud. κx, 26-28. ¹⁸ κίβωτος; τῆς κιαθ. l. κιβ. 2:20. cod. ¹⁹ προσθῶμεν Jud. ²⁰ ἀποδ. l. πρῶτ. cod. ²¹ δὴ?

καιρου καλουτος, **110** ὑπὸ τῆς θείας δίκης ἐνδίκως ἐπαιδεύθησαν, ἢ φησιν ⁹¹. « Ὅταν λάβω καιρὸν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. » Καιρὸν δὲ λέγει τὸν ἐκ τοῦ πληθους τῶν ἁμαρτημάτων συναγόμενόν τε καὶ συναριθμούμενον παρὰ Θεοῦ, καὶ προσκαλούμενον τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, καθὼς γέγραπται ἐν ψῆψι Μωυσέως ⁹². (3) « Οὐκ ἔβου ταῦτα συνῆκται παρ' ἐμοὶ καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου, ἐν ἡμέρῃ ἐκδικήσεως καὶ ἀνταποδώσεως ἐν ⁹³ καιρῷ ὅταν σφάλη ὁ ποὺς αὐτῶν, » καὶ τὰ ἐξῆς. Οὕτως γὰρ μὴ καὶ ὅτε ἐστὶ ἐν τῇ θραύσει αὐτοῦ κρεταυόμενος τοῦ ἐξολοθρευσαί ⁹⁴ τὸν ἀγνώμονα λαὸν καὶ φιλαμαρτήμονα, παρακληθεὶς τῶς, ἔφη πρὸς αὐτόν ⁹⁵. « Νῦν βιάσθε πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν παράκλησίν σου, καὶ ἐδήγησον τὸν λαόν· ἢ δ' ἀν' ἡμέρῃ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. » Καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή ⁹⁶. « Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μέσσου· ὥστε οὐκ ἀμήχανον ὄντως καὶ ἀνέφικτον διαβρῆναι τὴν θεήλατον δίκην, εἰ καὶ παρὰ πῶδας οὐκ ἀγασθῆς, καὶ φιλόνηθρος, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπεχόμενος, ἢ τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρας πρόσδασίν τε καὶ δυστροκίαν, ὡς διὰ βραχέων σαφῶς ἀποδείχεται. (5) Καὶ γοῦν ὁ μέγας ἔφη Κύριλλος· ⁹⁷ « Μετροῦνται δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ καιροὺς πλημμελήματα, ἃ καὶ μέχρι ποσότητός τινος ἐκδήλου τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν οὐκ οὐσὺς· ἐπάγει δὲ τὴν καὶ τὰς δίκας λελυμένων ὁ νομοθέτης Κύριος· διακαρτερεῖ δὲ ἐξ ἐμψύτου φιλανθρωπία·, ἔσθ' ὅτε καὶ πλημμελοῦντων ἀνέχεται, οὐκ εἰς ἅπαν ἀγανακτῶν· καὶ γὰρ ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ ⁹⁸. « Οὐπω ἐναπλήρουνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. Πρὸς δὲ γὰρ τοὺς Φαρισαίους· ἀκαθάρτως λελυπηκότας φησὶν ⁹⁹. « Ὑμεῖς ἀναπληρῶσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. » Οὐκοῦν εἰ βούλοιστο τίς διαβῶναι πρὸς ὀρθῶς, εὐθουλεστάτας δὲ καὶ ἐπισκευάστας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι τὰς διατριβὰς, ὀρθοποδοῖτε καὶ ἐπινοεῖσθε τὰ θεῖα, γνώμης ἐχόμενος ὀρθῆς καὶ ἀδιστάστου, τὸ μὴ ἐναλῶναι μὲν κακοῦ; Ἀτρεκῆς ὁ λόγος· ἐρ' ἡμῖν **111** γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπ' ἀμφω βλέπειν, πρὸς τε τὰγαθὰ, φημι, καὶ τοῦναντίον. (24) Καὶ οἱ μὲν ἐν λόγῳ πεποιημένοι τὸ θαυμάζεσθαι ποφυκῶς, ἐν καλῷ γενήσονται τῆς ἀρετῆς, οἱ δ' ἀποκλίναντες εἰς τοῦναντίον καὶ τῶν ἀμεινόντων προθέντες ¹⁰⁰ τὸ ἀδικοῦν, τὴν οἰκείαν καταφθειραντες ζωὴν, ἄλλοιεν ἀν' αὐθένται, καὶ ὠλετήρε; δεῖνοι κατὰ τῆς σφῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξελεγεγμένοι. » (6) Ταύτη τοίνυν φησὶ καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσαΐωρος· « Ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἐπίσσις ἀναγκάζει, ὡσπερ τὴν θείαν καὶ ἄδλον φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος· εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργὴν· ὅθεν καὶ Ἰουδαίοις ἔφη Χριστός ¹⁰¹. « Πολλὰκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν

A calorum plenitudine inductum, apud Deum determinatum et vocatum vindictam et retributionem, sicut in cantico Moysis scriptum est : « Nonne hæc condita sunt apud me et signata in thesauris meis, in die justitiæ et retributionis, in tempore, quando habitabit pes eorum » ? et reliqua. Pariter quando Moyses in contritione sua stetit deprecans Dominum, ne perderet populum peccatorem et scelestum, oratione devictus dixit Deus : « Tu autem vado quo locutus sum tibi secundum deprecationem tuam, et duc populum. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. » Pergitque Scriptura dicens : « Percussit ergo Dominus populum pro reatu vitæi quem fecerat Abram. » Impossibile est, et vere supra vires cujusque positum divinam vindictam effugere, etsi Deus eam post peccatorum gressus statim non immittat, quia longanimitis, bonus et hominum omicus, potius conversionem in melius, quam in pejus et deterius corruptionem, accipit, quod paucis verbis clare ostendi potest. Dicit enim magnus Cyrillus : « Mensuram habent iniquitates omnium hominum qui in terra degunt : quanta vero et quæ sit peccati plenitudo, non est nobis notum. Prævaricatori punas statim decernit legum conditor Dominus, differt vero eas ex innata erga homines misericordia, et aliquando iniquos sustinet absque ulla omnino indignatione; dixit enim ipse ad Abraham : — Non dum completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. — Et ad Pharisæos ultra modum mala operantes ait : « Vos quidem adimplestis mensuram patrum vestrorum. — Qui recte vivere vellet et semper in hac vita quidquid optimum et perfectissimum est agere, et merito recta firmiter statueret non declinare ad malum, possetne justo ambulare et fugere mala? Equidem posset : pones nos est enim ad utrumlibet oculos conjicere, aut ad bona scilicet, aut ad mala. Et qui rectæ rationi obsequentes digna laude opera egerunt, virtutis præmiis fruuntur; qui vero in contrariam partem declinantes iniquitati justitiam postposuerunt, ipsi sibi necem inferunt, semetipsorum homicidæ erunt, propriumque caput dira manu decident. » Unde et sacer Isidorus ait : « Ipsa peccatorum magnitudo divinam spiritalinque naturam a bonitate quæ ei competit, in iram quæ est contra naturam prorumpere cogit; unde et Judæis dixit Christus : « Quoties volui congregare vos; et nolulistis; ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. » Quoniam, inquit, misericordiam respicistis, vindictæ potestatem expetistis. Videns Deus hominem in summum malum prorum pensem, aufert ab eo gratiam suam, qua destitutus

Varia lectiones et notæ.

⁹¹ Ps. lxxv, 2. ⁹² Deut. xxxii, 34, 35. ⁹³ ἐκδ. ἀνταπόδωσω, ἐν 35. ⁹⁴ ἐξολ. l. τοῦ μὴ ἐξολ. cod. ⁹⁵ Exod. xxxii, 34. ⁹⁶ Ἐκ. xxiii, 35. ⁹⁷ Cod. 80, 7 81, 18, 20 ἀτε? ⁹⁸ Gen. xv, 16. ⁹⁹ Matth. xxiii, 32. ἡμῶν cod. ¹⁰⁰ ὀρθοποδοῖσαι δὲ καὶ? διανήχεται cod. ¹⁰¹ προσθ. cod. ¹⁰² ἄλλοι ἐνάν cod. ¹⁰³ ἐξεληλεγμ. cod. ¹⁰⁴ Matth. xxiii, 37-38.

homo, ad peiora proruit, a diabolo semper incitante, non a Deo suadente ut a malo recedat, adjutus, iram Dei incurrit. Sic elucet judicium æquæ inviolabilisque justitiæ Dei paucis verbis expressum : « Videbunt recti, et lætabuntur et omnis iniquitas oppilabit os suum. » Et jure merito : « Dominus enim perversos in perversas vias inducet, » et : « Non frustra enim jacitur rete ante volucres. » — « Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. » Quapropter dicit Apostolus : « Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? secundum autem duritiam tuam et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei. — « Universa enim, inquit, cum justitia operatus est Dominus, impium autem custodit ad diem malum. » Cum prævaricantibus et Deum irritantibus peccatis suis omnia sæpe prospere eveniant ex Dei longanimitate, cum nihil damni patiantur, sed fortuna favente et rebus feliciter succedentibus, longa beataque vita fruuntur impii, dicunt insipientes : « Sic Deus dominatur et gaudet. » Quamobrem « Faciamus mala ut eveniant bona; » — « quorum damnatio justa est. » De quibus et David ait : « In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia in finem, operi sunt iniquitate et impietate sua; » et, « Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam; iniquitatem contra cælum locuti sunt. Posuerunt in cælum os suum, et lingua eorum transivit in terra, et dixerunt : Quomodo scit Deus; et : Est scientia in Excelsis? » — « Verumtamen propter eorum dolos posuit eis Deus mala, dejecit eos dum elevarentur, et facti sunt in desolationem, subito defecerunt; perierunt propter iniquitatem suam. » Unde : « Dixi iniquis : Nolite inique agere, et delinquentibus : Nolite exaltare cornu, et nolite loqui adversus Deum iniquitatem, quoniam Deus judex est; » et : « Noli zelulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente injusta. Quoniam tanquam fenem velociter arescent, et quemadmodum herbarum olera cito decident. Justus enim Dominus et justitias dilexit. » Oportet nunc, si omnino servi sapientes et non hypocritæ sumus, virtutem prosequi, non ex regni cœlestis aut aliorum bonorum expectatione, sed propter universorum Dominum omnia facere. Multi tamen lapsi sunt, multi torpent, quia post mercedem virtutis non anhelant. Deus regnum promittit et non auditur; gehennam diabolus pollicetur et diligitur. Quid ista insania turpius, quid irrationabilius? Et quid dico gehennam? ante gehennam superaddit dolorem, opprobrium, irrisionem, sexcentasque pœnas multasque mortes iis qui ipsi crediderunt et obsecuti sunt.

ὁμάς, καὶ οὐκ ἠεὐλήγατα· ἰδοὺ ἀφίστα· ὁ οἶκος ἡμῶν ἔρημος. Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, οὐ δέχεσθε τὴν φιλανθρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας. Ὅταν γὰρ ἴθῃ ὁ Θεὸς εἰς ἄκρον κακίας ἐκκλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἀπαίρει τὴν αὐτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ, ἥς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος, ἐπὶ πλεον τραχύνεται, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐρεθιζόμενος, καὶ μὴ ἔχων τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ συμβούλευτον ἀποσχέσθαι ἀπὸ κακοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ὀργή. (7) Οὕτως τοίνυν προφανῶς ἠψήφος τῆς ἀδεκάστου καὶ θείας κρείσεως, διαδειχθεῖσα ἐν ἐπιτόμῳ· Ὁφθόνται εὐθεῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφυρᾶται στόμα αὐτῆς. Καὶ μάλᾳ εἰκότως· Ἐπεὶ γὰρ τοὺς σκολιούς, σκολιάς ὁδοὺς ἀποστελεῖ Κύριος, καὶ οὐκ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα πτερωτοῖς. — Οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν καὶ ταχύνει εἰς τοῦ ἐκχέειν αἷμα. Διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος· Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἀγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας Θεοῦ. — Καὶ γὰρ πάντα, φησὶ, τὰ ἔργα Κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσειται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακῆν. (8) Οἱ τοίνυν παρανομῶντες καὶ παραπικραίνοντες, εὐωδοῦμαι πολλὰκις τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ μηδὲν πάσχοντες, δεῖνδον, ἀλλ' εὐθηνούντες καὶ πάσης εὐπραγίας καὶ εὐμερίας καὶ εὐβρωσίας καὶ πολυζωίας ἀπολαύοντες, 112 Οὕτως, φασὶν αἱ ἀγνώμονες, εὐαριστεῖται ὁ Θεὸς καὶ χαίρει. Καὶ, διὰ τοῦτο Ἡ ποιῆσωμεν τὰ κακὰ ἵνα κλείον ἴθῃ τὰ ἀγαθὰ, — ὧν τὸ κρίμα ἐνδοκίον ἐστὶ. Περὶ ὧν καὶ Δαυὶδ ἔλεγε· Ἐν κόποι; ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγώθησονται· διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερφανία εἰς τέλος, καὶ περιβάλλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσεβείαν· καὶ ἐδαινοθήσαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίᾳ εἰς τὸ ὄψος ἐλάλησαν· ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διεῖλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἶπαν· Πῶς ἔγνω ὁ Θεός; καὶ· Εἰ ἐστὶ γνώσις ἐν τῷ ἴψιστῳ; — Οἱς διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔθετο αὐτοῖς κακὰ, κατέβαλεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἔπαρθῆναι, καὶ ἐγένοντο εἰς ἐρημίωσιν, ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν· ἔθεν 16· Ἐἶπα τοῖς παρανομοῦσι· Μὴ παρανομεῖτε· καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσιν (25)· Μὴ ὑψοῦτε κέρασ· καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν, ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστὶ· καὶ 16· Μὴ παραστῆλου ἐν τῷ κατευοδοῦμαι· ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπων ποιοῦντι παρανομίαν· — Ὅτι, ὡσεὶ χόρτος, ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης, ταχὺ ἀποπνεύονται· δίκαιο; γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνης ἠγάπησεν 16. (9) Δεῖ τοίνυν, εἰ πάντως θούλει εὐγνώμονας τυγχάνομεν καὶ ἀνυπόκριτοι, μὴ βασιλεία

Variae lectiones et notæ.

⁶ ἐπαίρει cod. ⁷ ἐν ἐπιτόμῳ cod. — Ps. cxxv, 42. ⁸ Prov. i, 17. ⁹ Rom. ii, 4, et cod. ¹⁰ Prov. xvi, 4. ¹¹ φη. cod. ¹² Rom. iii, 8. ¹³ Ps. lxxiii, 5, 6, 8, 9, 11, 19. ¹⁴ Ps. lxxv, 4 7. ¹⁵ Ps. xxxvii, 7, 2. ¹⁶ Σιράχ· Ἐἴ μοι εἶπη· Τίς μου εὐνοεῖται; κατὰ τὰ ἔργα μου; ὁ γὰρ Κύριος ἐδικαίων ἐκδικᾶσαι σου τὴν ὕβριν· μηδὲ εἶπη· Ἡμάρτηκα, καὶ τί μοι ἐγένετο; ὁ γὰρ Κύριος ἐστὶ μακρόθυμος (καὶ οὐ μὴ εἰ ἴνοι). v, 53, με δ. ὁ γὰρ Κύριος ἐ. ἐ. σε. μὴ ἐ. μακρ. ceteris omissis.

προδοκία μὴ ἄλλη τι μὲν μαλλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι τὴν ἀρετὴν πράττειν, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τῶν ἀπίπτων Δεσπότην Θεὸν πάντα ὑπομένειν. Ἄλλ' εἰσεὶ ἀναπεπτωκότας πολλοὶ καὶ νοῦθοι, ὅτι οὐδὲ μετὰ μισθοῦ τῆς ἀρετῆς ἐφιένται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἀκούεται, ὁ δὲ διάβολος γένναν προξενῶν, φιλεῖται· καὶ εἰ τῆς μανίας ταύτης χαλεπώτερον καὶ λυσσαδέστερον; καὶ τί λέγω γένναν, καὶ πρὸ τῆς γέννησης, δόσυνν ἐνταῦθα, καὶ αἰσχύνην, καὶ γέλωτα προσεπανάγων, καὶ μυρίας κολάσεις, καὶ θανάτους; πολλοὺς ἔχειν τοὺς πειθόμενους καὶ προστρέχοντας αὐτῷ.

ΛΓ'. Περὶ Ἡλίου τοῦ ἀρχιερέως.

A

XXXVI. De Heli summo pontifice.

113 ¹⁷ Μετὰ δὲ τοὺς κριτάς ἔκρινε τὸν λαὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλὶ ἐτὴ κ'. Καὶ τῇ παροιμίᾳ τε καὶ ἀταξίᾳ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς ἐπὶ τῶν θυσιαῶν, ἑκατέρους μετῆλθε πάλιν ἡ θεία δίκη· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ θειῶς ἀνῆρέθησαν· ὁ δὲ τῆς θαλάσσης ἀκούσας φωνῆς τῆς λεγούσης ¹⁸· « Εἶπα· Ὁ οἰκός σου διαλεύσεται ἐνώπιόν μου ἕως τοῦ αἰῶνος ¹⁹· καὶ νῦν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἡ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενούντές με ἀτιμασθήσονται, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐδὲ σπέρμα σου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου μου· » καὶ πάλιν ²⁰· « Ἰδοὺ ἐγὼ, φησὶν, ἐκδικῶ τὸν οἶκον Ἡλίου ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ· » μεθ' ὧν καὶ τὴν παράληψιν τῆς κιδωτοῦ διαγνοὺς μετὰ ταῦτα, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ εἴφρου ὀπίσθιος, καὶ συντριβεὶς ὁ νῶτος αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐτῶν κ'. (2) Περὶ ὧν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· « Ἱερεὺς τις ἦν παρὰ ²¹ Ἰουδαίους, μέτριος ἀνθρωπος καὶ ἐπεικὴς, Ἡλὶ τοῦνομα, ὃς γενόμενος δύο παῖδων πατήρ, καὶ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπὶ κακίαν ²² βαδίζοντας, οὐ κατεῖχε οὐδὲ διεκώλυε μετὰ σπουδῆς καὶ σφοδρότητος ²³· τὰ δὲ τῶν παῖδων ἐγκλήματα, πορνεία τε ἦν καὶ γαστριμαργία· « Ἐκοιμῶντο γὰρ, φησὶ ²⁴, μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκότων παρὰ τὴν οὐρανὸν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, » καὶ ἤσθιον πρὸ τοῦ ἡγιασθῆναι τὰ κρέα καὶ τὴν θυσίαν ἐνεχθῆναι· ἅπαν ἀκούων ²⁵ ὁ πατήρ, τιμωρίαν μὲν οὐκ ἐπέθηκεν, λόγοις δὲ καὶ παραινέσειν ²⁶ ἐπειράτο τῆς πονηρίας ταύτης αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν ²⁷, λέγων· « Μὴ, τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὕτως, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἣν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν τοῦ [τον] μὴ ²⁸ λατρεύειν τῷ Κυρίῳ· Ἐάν γὰρ ἀμαρτῶν ἀνθρωπος· ἀμάρτη, προσεύξεται περὶ αὐτοῦ πρὸς Κύριον· ἂν δὲ τῷ Κυρίῳ ἀμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; » Ἐπεὶ οὖν μὴ πᾶν ²⁹, ὅσον ἐχρῆν, ἐπεδείξατο ³⁰, καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνων ἀπώλετο· καὶ γὰρ ἀπειλὰς ἔδει προσθεῖναι· ³¹ καὶ **114** μάλιστα ἐπιθεῖναι ³² καὶ τῆς ὀφείας αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ παντελῶς φείσασθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ φεισόμενος αὐτοῦ τῶν παῖδων ἀκαίρως, μετὰ τῶν παῖδων καὶ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἀπώλεσε ³³. Ἀκούσον γὰρ τί φησὶν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, μᾶλλον δὲ **D**

Post judices populum rexit summus sacerdos Heli annos viginti. Cujus filii Ophni et Phineas a divina vindicta ambo e vita sublati sunt, ob ebrietatem et nequitiam circa sacrificia. Uterque enim in bello misere occubuit. Sic aut aures patris vox Dei locuta erat : « Loquens locutus sum, ut domus tua ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, absit hoc a me : sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles, et rejiciam semen tuum ut non ministret mihi. » Et rursus : « Ecce ego in domum Heli usque in sempiternum vindico iniquitates filiorum ejus. » Præterea audito quod capta esset arca, cecidit de sella retrorsum et fractis cervicibus mortuus est, anno vite sue nonagesimo De quibus Chrysostomus ait : « Erat apud Judæos sacerdos quidam, vir rectus et benignus, cujus nomen Heli, qui pater factus duorum puerorum, vidensque eos in viis malis ambulantes, non contemnit, nec cum diligentia et severitate corripuit. Crimina autem adolescentium erant fornicatio et ebrietas. « Dormiebant enim, ait Scriptura, cum mulieribus quæ observabant ad ostium tabernaculi, » comedebantque carnes antequam sanctificarentur, et victimas priusquam offerrentur Domino. Quibus auditis, pater eos non castigavit, sed verbis et hortationibus enixus est eos ab illa nequitia retrahere, dixitque eis : « Nolite, filii mei, sic agere; non enim est bona fama quam ego audio, quod populum a Dei cultu amoveatis. Si peccaverit vir in virum, orabunt pro eo Dominum; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? » Quia vero non satis firmiter omnia eis exprobravit, cum ipsis periit. Minas enim addere debebat et ininis verbera, et eos a conspectu suo expellere et non sic omnino parcere; sed quia pepercit, et filios suos et scipsum perdidit. Audi quid dixerit Deus ad Heli, aut potius non ad Heli; non enim eum dignum habuit cui responderet, ad iram enim

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ 1132 (4045). Cod. 107, 12-108, 3. ¹⁸ I Sam. II, 30, 31. ¹⁹ ἕως τοῦ αἰῶνος; I. ἕως αἰῶνος cod. et LXX. ²⁰ I Sam. III, 13. ²¹ τοῖς Chr. I, 79. ²² κακία codex. ²³ διεκ. οὐ μ. σπ. cod. ἔκ. οὐ μ. πάσης δὲ τοῦτο ἐπολεῖ σπ. Chr. ²⁴ I Sam. II, 22. ²⁵ λόγῳ ἐκ καὶ παραινέσει Chr. ²⁶ ἀπάγει αὐτοὺς Chr. — λέγειν codex I Sam. II, 2, 4, 25, καὶ ταῦτα συνελθὼς πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε ῥήματα. Chr. ²⁷ λαὸν μὴ Chr. ²⁸ πᾶν cod. ²⁹ τὴν ἀπειλήν cod. ³⁰ πρ. ἐχρῆν Chr. ³¹ ἐκ. καὶ βαρύτερον πολλῶν γενέσθαι καὶ χαλεπώτερον· ἐπειδὴ οὖν τούτων οὐδὲν ἐποίησε, κ. τ. λ., καὶ φείσ. Chr. ³² προσάπλωσε σ. Ἀκ. γούν Chr.

provocabat Dominum; per aliam ei nuntiat quæ cum apprehendent mala. Ideo per servum suum Samuel dicit: « Novit indigne agere filios suos, et non corripuit eos. » Corripuit quidem, sed ista correctio ei ad bonum non imputatur, caruit enim vehementia et minis. Dicto ergo criminis inducit pœnam Deus, valde iratus dicens: « Idcirco juravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus ejus victimis et muneribus, usque in æternum. » Hic sane apparet ira vehemens pœnaque irremissibilis et absque venia in totum genus et universam domum Heli, pro cujus vita tamen nihil unquam exprobravit Deus, nec usquam conquestus est seni huic. Sed quod mirandus fuerit in cæteris et valde sapiens, tum ex aliis, tum etiam ex ipsis calamitatibus quas pertulit perspicuum est. Cognito enim infelix pater Deum ad extremas iræ et vindictæ metas devenisse, non rebellavit, nec indignatus est adversus Dominum, nec dixit sicut plurimi dicere solent: Numquid aliorum facta mihi imputari possunt? numquid istorum luere me peccata oportet? Ætatem habent, eos solos pœnas dare æquum est. Nihil simile nec dixit, nec cogitavit quidem, sed velut servus sapiens respondit dicens: « Dominus quod bonum est in oculis suis faciat. » Quod si summam sacerdotem, senem gloriosum Heli, qui viginti annos populo præferat servieratque absque crimine Deo, nihil ab ira vindictæque divina potuit eripere, sed propter aliorum peccata periit vir ille, qui per tot annos tot bona fecerat opera, quæ Deum iratum strictere non potuerunt, quomodo nos obtinebimus veniam ab eius virtute tantum remoti, qui peccatores non redarguentes, eis ignoscimus, et cum valeamus eos coercere et a malo revocare, contra, eis cooperamur omnia omni objurgatione omnique punitione neglecta? — « Nec quis dicat: Multi magis quam Heli filios suos neglexerunt, et tamen nihil huic simile passi sunt. Passi sunt, et sæpe istis duriora, etsi non animadvertemus nos, quos sæpe nostra nostrorumque infortunia et calamitates non tangunt. Unde enim mortis improvisæ? unde morbi difficiles et diurni nobis et ipsis pueris? Unde ista damna, res adversæ, calamitates? Unde ista sexcenta et multiplicia mala? Noane, quia negliguntur pueri et sine disciplina relinquuntur? Cujus veritatis testis est et senex ille, testis est et sapiens qui dicit: « Ne jucunderis in filiis impiis; et, si non est timor Dei in illis, non credas vitæ illorum; » et: « Acerbo luctu dolebis; cito cognosces quia exinde evenient. » Multi ergo, ut dixi, talia passi sunt; quod si quidam effugerunt, non semper effu-

A (23^b) οὐ πρὸς αὐτόν· οὐδὲ γὰρ ἀποκρίσεις αὐτὸν ἔξιν· ἔκρινεν εἶναι λοιπὸν ὧ· προσκαυχούμετα· ἀλλὰ δι' ἑτέρου ποιῆ μαθεῖν τὰ καταληψόμενα αὐτὸν κακὰ. — Διὸ φησιν διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαμουὴλ³⁰· « Ἔγνω, ὅτι κακολογούνται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς. » — Καὶ μὴ ἐνουθέτησε, ἀλλ' οὐδὲν νοθεύσει ἐκείνη λελογίσται, μὴ ἔχουσα τὴ σφοδρὴν καὶ ἐπιτεταμένον. — Εἰπὸν δὴ τὸ ἐγκλημα ἐπάγει καὶ τὴν κλάσιν μετὰ πολλῆς τῆς ὀργῆς φάσκων³¹. « Ὁμοσα τῷ οἴκῳ Ἥλει, εἰ ἐξηλασθήσεται³² ἁμαρτιῶν οἴκου αὐτοῦ ἢ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσιῇ ζωῶν τοῦ αἵματος. » Εἶδες ἀγανάκτησιν ἐπιτεταμένην καὶ ἀσύγγνωστον κλάσιν καὶ ἀσυγχώρητον εἰς ὄλον³³ αὐτοῦ τὸ γένος καὶ τὸν οἶκον, καίτοι τοῦ μὲν ἰδίου βίου ἕνεκα οὐδὲν ἠτιάθη ποτὲ, οὐδὲ καταγκαλεῖν εἶχεν ὁ Θεὸς ἑτέρον τι τῷ πρεσβύτῃ, ἀλλ' ἦν τᾶλλα πάντα θαυμαστὸς καὶ τὴν φιλοσοφίαν, οὐκ ἐκ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν παρὰ τὴν συμφωνίαν³⁴ συμβάντων ἴστιν ἰδεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα πάντα ἤκουσα καὶ πρὸς ἔσχατον τιμωρίας· εἶδεν αὐτὸν ἐλθόντα, οὐκ ἀπίθυσπέτησε, οὐκ ἔδυσχεράναεν, οὐκ εἶπέ τι σφον εἰκὸς τοὺς πολλοὺς λέγειν· Μὴ γὰρ ἐγὼ τῆς ἑτέρων γνώμης κύριός εἰμι; καὶ· Τῶν ἐκείνων ἁμαρτημάτων ὀφλήσω δίκας; αὐτοὶ ἠλικίαν ἔχουσι, καὶ αὐτοὶ δίκαιόν³⁵ ἔστι κολάζεσθαι μένον³⁶· ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν οὐδὲ ἐνόησεν, ἀλλ' ὥσπερ οἰκίτης εὐγνώμων ἀπεκρίθη λέγων³⁷· « Κύριος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιᾷτω. » Εἰ τοίνυν τὸν ἀρχιερεῖα τὴν πρεσβύτην, τὸν ἑνδοξον, τὸν ἔτη κ' προστάτην καὶ ἀμέμπτων τῷ Θεῷ δουλεύσαντα, οὐδὲν ἔσχυσεν τοῦτον ἐξελίξθαι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπειλῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ· ἑτέρων ἁμαρτίας **115** ἀπόλωτο, καὶ³⁸ τὸν ἐν τοιοῦτοις ἔτεσι τσαυτὰ καταορθωκότα, ἃ τὸν Θεὸν οὐκ ἔδυσώπησαν, ποίαν ἡμεῖς ἔξομεν συγγνώμην, οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκείνου τοσοῦτον ἀποδόοντες, καὶ ἑτέροις ἁμαρτάνουσιν ἐφυσυγάζοντες, καὶ παραχωροῦντες, καὶ προδυνάμενοι³⁹ κωλύειν αὐτούς καὶ ἀναπέλλειν, τοῦναντίον μᾶλλον μεταρχόμεθα ἀνεγκλήτους αὐτούς ἔωντες καὶ ἀτιμωρίτους; « Καὶ μηδεὶς λιγέτω⁴⁰, ὅτι πολλοὶ μετίζωνος τοῦ Ἥλει τῶν ἰδίων⁴¹ ἀμελήσαντες παίδων, οὐδὲν ἔπαθον οἷον ἐκείνος. » Ἐπαθον οὖν πολλοὶ⁴² κολάκις καὶ χαλεπότερα τούτων⁴³, κἀν ἡμεῖς ἀγνωῶμεν, ἐκ πολλῆς ἀναισθησίας τῶν τε ἡμετέρων συμφωνῶν καὶ συμβάσεων, καὶ τὰς τῶν πλάς. Πόθεν γὰρ θεωροὶ θάνατοι; Πόθεν αἱ χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς νόσοι καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῖς; Πόθεν ζημίαι, καὶ περιστάσεις, καὶ ἐπήρειαι; Πόθεν τὰ μυρία κακὰ καὶ ποικίλα⁴⁴; Οὐκ ἐκ τοῦ μογηροῦς ὄντος τοῦ παιδὸς περιορῶν; Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθὲς ἔστιν⁴⁵, μάρτυς μὲν καὶ ὁ πρεσβύτης εὐτός, μάρτυς δὲ καὶ

Variae lectiones et notæ.

²⁹ μ. δὲ π. ἀ. οὐκ ἔτι Chr. ³⁰ I Sam. iii, 13. ³¹ I Sam. iii, 14. ³² ἐξηλασται cod. Chr. ³³ εἰ ὄλον cod. ³⁴ συμφ. ταύτην ἐπισ. Chr. ³⁵ ἂν εἶεν δίκαιοι Chr. ³⁶ μόνον l. μόνοι cod. ³⁷ I Sam. iii, 18. ³⁸ ἀπ. καὶ τῆς ὀλιγωρίας ταύτης ἢ ἁμαρτία, καθάπερ κύμα ἄγριον καὶ μέγα, πάντα ὑπερέσχειν ἐκείνα καὶ τὰ κατορθώματα ἔκρουσεν ἅπαντα, τίς ἡμᾶς ἠψήσεται δίκην Chr. ³⁹ καὶ προδ. l. καίπερ δ. cod. ⁴⁰ Καὶ μὴ μοι λ. τίς δὲ. ⁴¹ οἰκείων Chr. ⁴² ὁ Ἥλει· Ἐ. μὴν γὰρ καὶ π. Chr. ⁴³ τούτων καὶ διὰ ταύτην τῆν ἁμαρτίαν· πόθεν Chr. ⁴⁴ καὶ π. om. Chr. ⁴⁵ Καὶ ὅτι οὐ στοχασμὸς τ. ἰ. Chr.

ὁ σοφὸς λέγων ¹⁰. « Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέ- A
 σιν, » καί · « Εἰ μὴ ἴσται μετ' αὐτῶν φόβος Θεοῦ,
 μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν, » καί ¹¹. « Στενά-
 ξεις πένθει ἄωρον · καὶ ἐξίπκινα τὴν ἐξ αὐτῶν συν-
 τέλειαν γνώσῃ. » Πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς Ἰφθὴν ¹², πολλὰ
 τοιαῦτα πεπόνθασιν · εἰ δὲ τινες καὶ διέφυγον, ἀλλ'
 οὐκ (26^a) εἰς τέλος ἐκφεύζονται, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ τῆς
 ταυτῶν κεφαλῆς · ἀπαλθόντες· δὲ ἐκαὶ πικροτέραν
 τίσουσι δίκην. » Ὅτι οὐκ εἰδῶς ὁ Ἀπόστολος παραι-
 νεῖ φάσκων ¹³. « Οἱ πατέρες, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν
 παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. » Καὶ μὴν ἐπισφαλῆς
 καὶ λίαν ἐπικίνδυνον ἐφησυχάζειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν,
 καθὼς αἱ Γραφαὶ διαγορεύουσιν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν
 Ἄχαρ ἦν ἵκα τὴν χρυσὴν γλῶτταν ἐκλεψε καὶ τὴν
 ψιλὴν ἐσθῆτα, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν γέγονεν ἡ ὀργὴ
 τοῦ Κυρίου ¹⁴, καίτοιγε μὴ εἰδὸτα τὸν ἁμαρτηκότα B
 καὶ τὸ ἁμάρτημα μέχρις οὗ ἐφανερῶθη ἡ κλέπτου
 καὶ τὴν φοβερὴν ἐκαίνον ἅμα πᾶσι τοῖς **116** ἰδίους
 ὀφείτοι διεθρον. Ὁ δὲ Ἥλις, καίπερ οὐκ ἐφησυχάζ-
 σασ τῆς ταυτῶν υἱοῖς καὶ ἰσχυροῖς, ὡς εἰρη-
 ται ¹⁵, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πλείονα ¹⁶ κατασκευάσας, τῆς
 τε ἁμαρτίας τὸ ἄσπον καὶ τῆς κρίσεως τὸ ἀφυκτον,
 ὅτι μὴ ὄλω· ἐμθροθέστερον ἐξεδίκησε, τοσοῦτον
 παρώξυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸν λαὸν σὺν
 τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μαχαίρα πασιῖν καὶ τὴν κισσῶν
 ἐκαίνην τὴν φοβερὴν καὶ ὀλίγοις ληπτῆν, ὑπὸ χει-
 ρῶν ἀλλοφύλων ἀγεσθαι, ὅπου ἂν βούλοιντο · καὶ
 αὐτὸν ἐκαίνον, τὸν μέγαν ἱερεῖα λέγω, οἰκτρῶ τέλει
 τὸν βίον καταστρέψαι. Εἰ δὲ τοι κατὰ τοῦ μὴ ἁμαρ-
 τήσαντος καὶ κωλύσαντος ¹⁷ καὶ διαμαρτυρομένου
 τοῖς ἁμαρτήσασιν τοιαύτη ὀργὴ ἐξεκαύθη, τί ἂν τις
 εἴποι περὶ τῶν γινωσκόντων καὶ ἐφησυχάζόντων;
 οἵτινες ἂν μὴ διξῶνται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰρη-
 μένον ¹⁸. « Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα
 ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὁμῶν ὁ τὰ ἔργον τοῦτο πράξας;
 ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς ἐκαίνοὺς ἀπόλλυσθαι · ὥστε κιν-
 θυνεύουσι πάντως καὶ σὺν ὁμοῦ πάντες, τὸν αὐτὸν
 διεθρον ὑποστῆναι ἢ χειρόνα ¹⁹. » Ἐπτάκις μὲν
 γὰρ ἐκδικεῖται ἐκ Κάλιν, ἐκ δὲ Λάμαχ (τὰ ὅμοια ὁ
 ἁμαρτῶν) ἐξδομηκοντάκις ἐπτά. » Διὰ τί δὲ κάλιν
 οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτάνοντες κολάζονται, οἱ
 δὲ οὐ κολάζονται; Πῶς γὰρ τῶν Ἰουδαίων μοσχο-
 ποιησάντων ἀπάντων, οἱ μὲν ἐκολάζοντο, αἱ δὲ οὐκ
 ἐκολάζοντο; Ἡ πάντως οἱ μὲν, εὐθελον, ὅτι μετανόη-
 σαν καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἠγνόησαν διὰ τὴν εὐλό-
 θεϊαν, οἱ δὲ τῇ κακίᾳ ἐνέμειναν, ὡς τὸ μὲν ἁμάρ-
 τημα ἴσον ἦν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἴσα; Τίνος δὲ
 ἐνεκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας οὐχὶ αὐτῇ
 τιμωρία, εἰ καὶ αὐτῇ ἡ ἁμαρτία; Ὅτι οὐκ ἦν ἴσον
 τὸ ὑπὸ γυναικὸς ἀπατηθῆναι καὶ ὑπὸ ὄφρατος · διὸ
 οὐδὲ ἀπάτην ἐκαίνο Παῦλος ἐκάλει, οὕτω λέγων ·

Ὁ μὲν Ἀδάμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατη-
 θεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. » Τίνος δὲ ἐνεκεν ὁ τὰ
 ζῦλα συλλέξας οὐκ ἔτυχε φιλανθρωπίας ²⁰; Ὅτι

gent, sed gravius super capnt eorum graviora re-
 vertentur. Postquam enim a vita migraverint,
 duriores poenas dabunt. » Quod cognoscens Aposto-
 lus hortatur dicens : « Et vos, patres, educate
 filios in disciplina et correptione Domini. » Fallax
 enim et periculosum est valde, peccatores non re-
 darguere, sicut in Scriptura narratur. Ecce enim
 statim et Achar regulam auream coccineumque pal-
 lium abstulit, exarsit ira Domini super universum pe-
 pulum, nescientem tamen pravaricatore, et ipsam
 pravaricationem, usque dum fur cognosceret, et
 auferretur pestis illa cum omnibus contribulibus
 suis. Heli vero etsi non acquirerit filiis suis (pesti-
 bus dixorim), sed ostenderit eis quam turpe pec-
 catum et quam ineluctabile iudicium, quia tamen
 eos non vehementius corripuit, in tantum iram
 Dei incendit, ut populus cum ejus filiis occuberit
 gladio, et arcam metuendam paucisve tractabilem
 manus Philistæorum lucentes quo vellet, et
 ipse (summum pontificem dico) miserabili fato
 perierit. Quod si adversus non peccantem, imo
 impudentem et improbantem, sic ira cœlestis
 secensa est, quomodo ergo adversus eos qui pec-
 cata cognoscentes, peccatores silentio approbant?
 Qui nisi fecerint quod ab Apostolo dictum est :
 « Cur non magis luctum habuistis ut tollatur de
 medio vestrum qui hoc opus fecit? » necesse est ut
 et ipsi pereant. Mortem subire eis omnino timendum
 est, aut aliquid pejus. « Septuplum enim ultio dabitur
 de Cain, de Lamech vero qui islem peccavit septemages
 septies. » Cur vero de hominibus qui peccaverunt
 alii puniantur, alii autem non? Omnes utique Judæi
 peccaverunt in vitulo aureo: cur igitur alii perierunt,
 alii vero non? An quia alii poenitentia moti peccatum
 pietate diluerunt, alii autem in iniquitate perman-
 serunt? Atiamen peccatum idem erat, exitus non
 idem. Quare non eadem poena Adami et Evæ,
 siquidem eadem erat culpa? Quia non idem est
 seduci a muliere, et decipi a serpente. Unde Paulus
 hoc Adæ peccatum, seductionem non vocat; dicit
 enim: « Adam non est seductus, mulier autem se-
 ducta in pravaricatione fuit. » Quare qui collegit
 ligna nullam invenit misericordiam? Quia nullæ
 noquitie erat factum istud, ab initio mandatum
 Dei transgredi, et utilis erat talis poena ut esset aliis
 in exemplum ne praveria Dei violarent. Hoc etiam
 evenit in Anania et Saphira Nos autem quando
 peccavimus, videamus an misericordie digni si-
 mus, an aliquid unde Deus nostri miseretur fece-
 rimus, an veram egerimus poenitentiam, an melle-
 res effecti fuerimus, an ab operibus nostris malis
 nos averterimus: « Diverte cuius a malo, ait Psal-
 mista, et fac bonum. »

πλήρης παρανομίας ἦν τὸ γινόμενον ἀνάμεστον · ἐκ
 Variæ lectione et notæ.

¹⁰ Eccl. xvi, 1, 2. ¹¹ Sap. xiv, 15. ἢ γὰρ π.
 Στ. γὰρ Chr. ¹² ὅπερ Ἰφθὴν Chr. ¹³ Eph. vi, 4.
 eod. ¹⁴ I Sam. ii, 12. ¹⁵ πλείονα I. πλείον eod.
¹⁶ I Cor. v, 2. ¹⁷ Gen. iv, 21-26. I Tim. ii, 11.

τροχόμενος πατήρ τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου —
¹⁸ Jos. vii, 21 — ὀργὴ τοῦ Κυρίου I. ὀργὴ Κυρίου
¹⁹ δὲ τὸν τῷ ἁμαρτήσασιν καὶ κατὰ τοῦ κωλ. eod.
²⁰ Num. xv, 32, 36.

προοιμίω αὐτῶν παραβῆναι πρόσταγμα Θεοῦ, καὶ ὅπως τοῖς ἄλλοις γένηται παίδευμα μὴ καταφρονεῖν Θεοῦ ἐντολῆς. Τοῦτο καὶ ἐπὶ Σαμψάρας καὶ Ἀνανία γέγονεν. Καὶ ἡμεῖς **117** οὖν ὅταν ἀμαρτήσωμεν, σκοπήσωμεν, εἰ ἄξιοι ἐλέους ἔσμεν καὶ εἰ ἐποιήσαμεν τι ὥστε ἐλεηθῆναι, εἰ μετενοήσαμεν (**28^b**) γνησίως, εἰ βελτίους ἔγενόμεθα, εἰ ἀπίστημεν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν ἔργων· « Ἐκκλινον γάρ, φησὶν⁶⁰, ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν. »

XXXVII. De Samuele.

Post Heli judicavit populum Samuel sacerdos et propheta, annis triginta. Cujus cum filii Joel et Abia non ambularent juxta vias et virtutem patris sui, sed judicium perverterent, congregatus est populus in Ramatha petens regem secundum consuetudinem gentium. De quo valde contristatus est Samuel. Ait autem ei Deus: « Audi vocem populi; non enim te abjecerunt, sed me, ne regnarem super eos. »

XXXVIII. Initium regni Saul.

Et dedit illis Saul filium Cis e tribu Benjamin, quem unxerat regem, virum justum proceraque statura altiore universo populo ab humero et sursum. Ab eo inceperunt reges esse in Israel.

Post Samuel regnavit Saul annis quadraginta; qui cum ausus esset ante adventum prophetæ Deo offerre sacrificium, et postea transgressus esset mandatum Dei non interficiendo Amalecitas et regem eorum Agag, hæc audivit a propheta: « Stulte egisti nec custodisti mandata quæ præcepit tibi Dominus, qui præparavit tibi regnum tuum super Israel in sempiternum; sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsitivit Dominus sibi virum secundum cor suum, ut esset dux super populum suum. »

Postea Samuel unxit David regem juxta verbum Domini; Saul vero senescens et ad finem vitæ deveniens magis addidit ad iram Dominum provocare; ideo reliquit eam spiritus Domini, et apprehendit eum spiritus malus. Ad eum tunc David adducitur leniendi doloris ejus causa. « Igitur, ait Scriptura, quandoquæque spiritus malus arripiebat Saul, David citharam manu pulsabat, et recedebat ab illo spiritus malus. » Percussit David Goliath Philistæum virum, « cujus altitudo sex cubitorum et palmi, et cassis ærea super caput ejus, et lorica squamata induebatur, porro pondus lorice ejus quinque millia siclorum æris erat et ferri; ocreas æreas habebat in pedibus; hastile autem haste ejus erat quasi liciatorium textentium; ipsum autem ferrum haste ejus sexcentos siclos habebat ferri; clypeus aureus tegebat humeros ejus. » Quamobrem foedere conjunctus David cum Saul factus est ei in insidiam eo quod saltantes

A

AZ'. Περὶ Σαμουήλ.

« Μετὰ δὲ ἦλθε ἐκρίνε τὸν λαὸν Σαμουήλ ὁ ἱερεὺς καὶ προφήτης ἔτη λ' ⁶⁰. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰωήλ καὶ Ἀβιά, μὴ κορευόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἀπεμπολοῦντες, συναθροίζεται πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς εἰς Ἀρμαθίμ αἰτούμενοι βασιλεῖα κατὰ τὴν συνθήκην τῶν ἔθνων. Ὁ δὲ σφόδρα λυπηθείς, εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν ⁶¹: « Ἄκουσον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενώκασι, ἀλλ' ἐμὲ, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτούς. »

ΑΗ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Σαουλ.

« Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸν Σαουλ υἱὸν Κι; ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλεία, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ εὐμεγέθη ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὀφθαλτέρον ὑπὲρ τὴν γῆν πάσαν. Καὶ γέγονε λοιπὸν ἐξ ἐκείνου ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀρχὴ βασιλείων. (2) Μετὰ δὲ Σαμουήλ ἐβασίλευσε Σαουλ ἔτη μ', δ; τολμήσας πρῶτον μὲν θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἔπειτα δὲ παραβῶς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἀμαληκίτας, ζωογονήσας Ἀγάγ τὸν βασιλεῖα αὐτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου ⁶²: « Μεματαιώταί σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι Κύριος; καὶ ἤτολμασε τὴν βασιλείαν σου ἐως αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ νῦν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου· ἀλλ' ἐζήτησε Κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἔρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. »

« (3) Μετὰ δὲ ταῦτα χρίσας τὸν Δαυὶδ ὁ Σαμουήλ ἐν λόγῳ Κυρίου, **118** εἶτα γηράσας; καὶ τελευτήσας, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαουλ παροργίζεῖν τὸν Κύριον, ὅθεν καὶ πνεῦμα Κυρίου ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπνεγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν, οὗ δὴ ἐνεκα Δαυὶδ ἄγεται πρὸς αὐτὸν εἰς παρηγορίαν τοῦ πάθους. « Καὶ ἐγένετο, φησὶν ⁶³, ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαουλ, καὶ λαμβάνων Δαυὶδ τὴν κενύραν, ἔψαλλεν, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πονηρὸν πνεῦμα. » (4) Ἄλλ' οὖν γε πατάξας τὸν ἀλλόφυλον Ἐλίουθ, δς ἦν τῆ ἡλικίᾳ πηχέων τὸ ὕψος ὅ καὶ σπιθαμῆς ⁶⁴, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀλυσσιωτῶν θώρακα περιδέδληται χιλιάδας ἔχοντα ε' σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, κνημίδας χαλκαῖ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινότων· καὶ ἔπ' αὐτῷ λόγχη, ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου, καὶ ἄσπλις χαλκῆ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ· » καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαουλ ὁ Δαυὶδ, ἐφρονήθη

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ P'al. xxiv, 14. ⁶¹ 1090 (4085). Ced. 108.5. ⁶² ἴε ἔτη, cf. 110,8-20? 149, 67-1. ⁶³ Sam. viii, 7. ⁶⁴ 1070 (4085). Ced. 110-20-114, 14, 149, 16-150,5 Τῷ ἴ ἔτσι Σαουλ ἡ κάθοδος Ἡρακλειδῶν γέγονε, καὶ ἡ τῶν Μυκηνηῶν κατελύθη βασιλεία π' ἔτσι τῆς Ἰλίου ἀλώσεως; ἐφ' οὗ ἦν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος οἱ σοφοὶ παρ' Ἑλλήσι, καὶ Μένανδρος, καὶ Θουκυδίδης· σκόλιον 27; Ced. 170,21 sub Salomone. ⁶⁵ I Sam. xiii, 13, 14. ⁶⁶ Ced. 113,18-114,7-150,5-151,14. Glyc. 327,3-328,8. ⁶⁷ I Sam. xvi, 23. ⁶⁸ I Sam. xviii, 4-7 ὁ αὐτοῦ δ. π. καὶ σπ. καὶ π. ἐπὶ τῆς x. δ.

προράσει τῶν χορευτῶν ἕνεκεν τῆς εὐφροσύνης ἧς ἂν
 ἐπῆδον ⁶⁹ αὐτῶ λέγουσαι ⁷⁰ · « Ἐνίκησε Σαοὺλ ἐν
 χιλιάσι, καὶ Δαυὶδ ἐν μυριάσιν. » (5) Καὶ ἀποδι-
 δράσκει Δαυὶδ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι καὶ τοὺς ἄρτους
 ἔφαγε τῆς προθέσεως ἐκ χειρὸς Ἀβιμέλεχ τοῦ
 ἀρχιερέως, περὶ οὗ Σαοὺλ θυμωθεὶς καὶ ἀγανακτή-
 σας ἀνέλαε τὸν Ἀβιμέλεχ, διὰ χειρὸς Δοῆκ τοῦ
 Σύρου, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου
 ἄνδρες ὑν' ⁷¹, οὐ μὴν δὲ ⁷² « καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν
 τῶν ἱερέων Νομβάν ἐπάταξεν ἐν στόματι βομφαίας
 ἀπὸ ἀνδρῶς ἕως γυναικῶς, καὶ νηπίου θηλάζοντος,
 καὶ μόσχου, καὶ βουοῦ, καὶ προβάτων · » οὐ κατ-
 ελέφθη αὐτῶν οὐδὲ εἰς ⁷³, πλὴν Ἀδιάθαρ υἱὸς Ἀβι-
 μέλεχ φυγῶν πρὸς τὸν Δαυὶδ. (6) Αὕτη οὖν Σαοὺλ
 ἢ μαιφονία πάντων τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων
 δυσσεβεστέρα · τοῦ μὲν γὰρ Θεοῦ προσεταχότος ^B
 (27) ἄρῃν ἐξολοθρεῦσαι τὸν Ἀμαλῆκ, οὐ μόνον
 τὸν Ἄγαγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτοῦ ἀξιο-
 κητα τοῦ δὲ θυμοῦ κεινηχότος, οὐ μόνον τοὺς
 ἱερεῖς κατέκτεινε, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
 διέφθειρεν αὐτανόρον ⁷⁴. (7) Καταδιώκων δὲ τὸν
 Δαυὶδ, καὶ ἅπαξ καὶ δις, ἐμπιστῶν εἰς χεῖρας τοῦ
 μακαρίου, καὶ μηδὲν ἀποδοῦς αὐτῶ κακὸν ἀνεῖ
 κακοῦ, ἔφη Δαυὶδ **119** ὁ πράτατος · πρὸς Σαοὺλ
 τὸν ἀπανθρωπότατον ⁷⁵ · « Ἴνα τί καταδιώκεις, ὦ
 βασιλεῦ, λαβεῖν τὴν ψυχὴν μου; Δικάσαι Κύριος
 ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσει με ἐκ χειρὸς
 σου · ἢ δὲ χεῖρ μου οὐκ ἔστιν ἐπὶ σέ, καθὼς λέγεται
 ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραβολῇ, ὅτι ἐξ ἀνύμων ἐξελεύσεται
 πλημμύλια ⁷⁶. » — « Καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ ἐπορεύετο
 καὶ ἐκραταιοῦτο, ὁ δὲ οἶκος Σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ
 ἠσθένηε ⁷⁷. » (8) Εἶτα τῶν ἀλλοφύλων πρὸς Σαοὺλ
 ἐστρατοπέδευκόντων, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστριμύθον
 ἀπελθόντος καὶ τὴν ἀπόφασιν δεξαμένου, προθύμως
 εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τοξευθεὶς εἰς τὰ
 ὑποχόνδρια, εἶπε πρὸς τὸν αἰφροντα αὐτοῦ τὰ
 σκευῆ ⁷⁸ · « Σπάσαι τὴν βομφαίαν σου καὶ ἀπο-
 κέντησόν με, μήποτε παίζουσιν εἰς ἐμὲ οἱ ἀπερί-
 τμητοι οὗτοι. » Τοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ μὴ ὑπακού-
 σαντος, ἔλαβε Σαοὺλ τὴν βομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἐπισεν
 ἐπ' αὐτήν, ἐφ' ἣν καὶ ὁ σκευοφόρος ἐπιπεσὼν ἀναι-
 ρεῖται καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς βομφαίας. Καὶ
 οὕτως ἀπέθανε Σαοὺλ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ
 (αἷς ἠνέμησε τῷ Θεῷ, δίδει οὐκ ἐφύλαξε τὸν λόγον
 Κυρίου · καὶ ὅτι ἐπεζήτησε τῇ ἐγγαστριμύθῳ, καὶ
 ἀπεκρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ οὐκ ἐζή-
 τησε Κύριον · καὶ ἀπέκτεινε αὐτὸν, καὶ ἀφαιρεθεῖσα
 ἡ βασιλεία ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, μετηνέχθη εἰς
 Δαυὶδ καὶ τὸ γένος αὐτοῦ). (9) Τί τοίνυν τὸν Σαοὺλ
 ἔνησε τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος τοῦ σώματος;
 ἢ τί τὸν Δαυὶδ ἔβλαψε τὸ σμικρὸν καὶ εὐταλὲς τῆς
 ἡλικίας; Ὁ μὲν γὰρ ὡσπερ τις δρυς ὑψηλόκομος
 καρπὸν κακίας ἔφερε καὶ τροφήν χοίρων · ὁ δὲ,

mulieres hoc carmen ad Davidis laudem cecinere
 dicentes : « Percussit Saul mille, et David decem
 millia. » Aufugit itaque David a facie Saul et eo
 tempore comedit panes propositionis acceptos de
 manu Abimelech summi sacerdotis. Quod ægre
 ferens Saul, iratus occidit Abimelech per manus
 Doeg Syri cum omnibus sacerdotibus Domini,
 viris quingentis et quinquaginta; præterea « omnem
 Nobæ civitatem sacerdotum percussit in ore gladii,
 viros et mulieres, et parvulos et lactentes, bovem-
 que et asinum et ovem in ore gladii; » nemoque
 ex eis relictus est, præter Abiathar filium Abime-
 lech qui ad David aufugit. — Hæc cædes impiissi-
 mum fuit Saulis peccatum. Etsi enim Deus vehem-
 enter mandasset Amaloc interfici, non modo Agag
 illæsum custodivit, sed universa ejus pretiosa ser-
 vavit, incitante vero ira, non modo sacerdotes gla-
 dio interfecit, sed urbem eorum disperdidit cum
 ejus incolis. Cum persequeretur Davidem, Saul
 semel et iterum fataliter incidit in manus David,
 qui nedum malum pro malo redderet, cum proximi-
 mus esset factus inhumanissimo Sauli, ait : « Cur
 insidiaris animæ meæ ut auferas eam? Judicet Do-
 minus inter me et te, et ulciscatur me Dominus ex
 te; manus autem mea non sit in te, sicut et in
 proverbio antiquo dicitur : Ab impiis egredietur
 impietas. » — « Domus autem David
 proficiens (erat) et semper seipsa robustior,
 domus autem Saul decrescens quotidie. » Post-
 ea congregatis Philistæis contra Sautem, pro-
 fectus est ipse ad pythouissam interrogandam,
 et responso accepto, forti animo prælium inivit, sed
 telo in hypochondriis recepto, dixit ad armigerum
 suum : « Evagina gladium tuum et percute me, ne
 forte illudant mihi incircumcisi isti. » Renuente
 armigero perterrito, arripuit Saul gladium et irruit
 super eum; ipse quoque armiger irruens super gla-
 dium suum, mortuus est. Sic mortuus est Saul in
 peccatis suis (quibus offendit Deum), quia non cu-
 stodivit verbum Domini, et quia consuluit pytho-
 nissam, et accepit responsum a Samuele pro-
 pheta, et non quæsit Dominum, et seipsum
 occidit; ablatumque est regnum de domo Saul
 et in domum David translatum. Ad quid pro-
 fuit Sauli et magnitudo ejus et corporis proceri-
 tas, et quomodo obsuit Davidi corporis exigui-
 tas et humilitas? Ille velut quercus alta frondo-
 saque fructus malos, porcorum alimenta protulit,
 hic vero velut luxurians vitis et fecunda, suis va-
 riis virtutibus dedit vinum quod lætificat cor homi-
 nis. « Deficiente enim virtute, ait magnus Isidorus,
 ad nihil utilis est constitutio corporis. » Unde ad
 Samuelem ait Deus : « Ne respicias vultum primi

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁹ ἐπέδον cod. ⁷⁰ I Sam. xviii, 7-6. Glyc. 329,4-4, ⁷¹ I Sam. xii, 18 πρ'. ⁷² I Sam. xii, 19
⁷³ I Sam. xii, 20. ⁷⁴ Glyc. 329,5-9. ⁷⁵ I Sam. xxiv, 12-14. ⁷⁶ II Sam. iii, 1. ⁷⁷ Glyc. 329,10 11.
⁷⁸ I Sam. xxxi, 4, 5.

Alti Jesse, neque altitudinem staturæ ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis judicat Deus; homo enim videt ea quæ apparent, Dominus autem intuetur corpus. » Non igitur gloriandum et superbiendum in corporis altitudine, sed in solis Dei mandatis : dum et Nemrod qui multos superabat, dum gigantibus Astaroth (et Og regi Basan qui solus remanserat de stirpe gigantum, habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cujusque lectus ferreus novem cubitos habebat longitudinis et quatuor latitudinis), dum Goliath Philistæo, et Sauli, qui universum Israel ab humero et sursum superabat, nihil profuit corporis magnitudo multaque fortitudo, deficiente virtute, et majora cogitante et parato Dei justitia. Quod non vere suscitaverit Samuelem pythonissa, ut aliqui existimant ex eo quod sacra historia verbum *excitans* simpliciter usurpet, inde primo perspicuum sit, quod daemon congressionem sancti minime sustinere valeat; quos enim adhuc in carne viventes pertimuit, quomodo posset eorum carne liberatorum aspectum sustinere? Secundo, non suscitavit prophetam ipsum, sed solum ejus umbram : persona enim Simuelis constat ex ejus corpore et anima, sicut et viventem vidit Saul. Tertio, falsa est prædictio dicens : « Cras tu et filii tui moriemini. » Post quatuor enim dies mortuus est Saul, redeunte Davide ex bello cum Amalecitis; dicit enim Scriptura : « Surrexit itaque de nocte David ipse et viri ejus ut proficerentur mane et custodirent terram Philistii, Philistii autem asconderunt in Jesrael. » Ingresso ergo Davide in terram haec tertia die, et profugatis Amalecitis redeunte porta victoria quarta die, addit Scriptura sacra dicens : « Philistii pugnant adversus Israel, et fugerunt viri Israel ante faciem Philistii, et ceciderunt interfecti in monte Gelboe, totumque pondus prælii versum est in Saul, et vulneratus est in hypochondriis. » Quod si verum dixit pythonissa, ut aliqui putant, non mirum est; Deus enim et ipsum verum in visibili forma apparentem coegit ut verum diceret, sicut etiam Balaam renuentem impulit ad benedicendum Israel; dicit enim Scriptura : « Quandoquidem ad pseudopphetam abieris, ego respondebo tibi. » Defuncto Saule, David relicto Anchus rege Philistii venit in Judæam ad contribules suos et regnavit secundum Dei beneplacitum. At quomodo, ait magnus Basilus, in inscriptione psalmi trigesimi tertii nominatur Abimelech? Dicit enim Scriptura : « Davidi, cum immutavit vultum suum coram Abimelech et dimisit eum et abiit. » Historia

Α οἷάπερ ἀμπελος εὐλαηματοῦσα καὶ καρποφοροῦσα ταῖς παντοδαπαῖς ἀραιαῖς, οἶνον εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπων ἐδίδασκεν. ε Ἀρετῆς γὰρ, φησὶν ὁ μέγας Ἰσίδωρος⁹⁹, ἀπούσης, οὐδὲν ὄφελος τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς· ὁ δὲν φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Σαμουὴλ¹⁰⁰· « Μὴ βλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ α' υἱοῦ Ἰεσσαί, μηδὲ τὴν ἔξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καταπλαγῆς, οἷόντι ἐξουδένωκα αὐτόν· διότι οὐχ ὡς βλέψῃ ἀνθρώπου, ἔσται Θεός· ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώπος ἔσται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. » Οὐδὲ τοίνυν οὐδὲ ἐν¹⁰¹· « τῷ τοῦ σώματος ἔφει φαντάζεσθαι¹⁰² καὶ μεγαλοπρονεῖν, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ σεμνύνεσθαι· » ἐπεὶ καὶ « Ναθρῶδ ὁ γίγας πολλοὺς ὑπερίπτατο¹⁰³, καὶ οἱ Ἀσταρῶθ γίγαντες (καὶ ὁ Ἦγ βασιλεὺς τῆς Βατάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Παφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ¹⁰⁴, ὧν τι τῶν¹⁰⁵ Παφαῖν ἀπόγονος, οὗ καὶ ἡ κλίνη εἰσηρᾷ, τὸ μήκος ἔχουσα πῆχων θ', καὶ τὸ πλάτος θ'), καὶ Γωλιᾶθ ὁ ἀλλόφυλος· ὁμοίως¹⁰⁶ Σαοὺλ, ὁ παντὸς¹⁰⁷ Ἰσραὴλ ὑπερώμιος· ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν¹⁰⁸ ὤνησε τὸ μέγεθος¹⁰⁹ (τοῦ σώματος μετὰ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἰσχύος, ἀρετῆς ἐρήμου¹¹⁰ ὑπάρχοντος καὶ) τῆς θείας ἐπιεικείας φρονήσαντος ὑψηλότερα¹¹¹. » (10) Ὅτι δὲ οὐκ ἀνήγαγεν ἀληθῶς τὸν Σαμουὴλ ἡ ἐγγαστήριμος, ὡς οἰοῦνται τινες, διὰ τὸ τὴν ἱστορίαν ἐν τούτῳ φάναι, (27^b) οὕτως¹¹² ἀδιαφόρως ἀναγαγεῖν ἐνομάσει· πρῶτον μὲν δῆλον, τὸ μὴ φέρειν δαίμονα προσβολῆν ἀγίου· εἰ γὰρ εἶ ἐν σαρκὶ περιόντι δέδωκε¹¹³, πῶς ἀσωμάτους ἰδεῖν κατεργάσειεν; β' δὲ οἱ οὐκ αὐτὸν ἀνήγαγεν, ἀλλὰ φάσματος ἰδέαν· ὁ γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἡρμοσμένος, οὗτό; ἐστὶ Σαμουὴλ, ὡς καὶ ἰσοτόματον εἶδεν αὐτόν¹¹⁴ καὶ ὁ Σαοὺλ· γ' δὲ ἡ¹¹⁵ ἀπόρρησις ψευδῆς ἐπὶν ἡ λέγουσα¹¹⁶, ὅτι¹¹⁷ « Ἀβριον σὺ καὶ υἱοὶ σου πασοῦνται· » μετὰ γὰρ ἡμέρας θ' ἀπέθανε Σαοὺλ, ὑποστρέψαντος τοῦ Δαυὶδ ἐκ [τοῦ μετὰ]¹¹⁸ τῶν Ἀμαληκίτων πολέμου· φησὶ γὰρ¹¹⁹· « Καὶ ὤρθησε Δαυὶδ τοῦ ἀπλθεῖν πρῶτ¹²⁰ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ Ἰσραὴλ. » Καὶ ἐλόθοντο τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ καταδύξαντος τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ μετὰ νίκης ὑποστρέψαντος τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἐπάγει λέγουσα ἡ θεῖα Γραφή¹²¹· « Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐφυγον ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτουσι τρυματῆται ἐν τῷ ὄρει Γελβοῦς. » — ² « Καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαοὺλ καὶ τοξεύεται εἰς τὰ ὑποχόνδρια. » Εἰ δὲ καὶ ἠλθθυσαν ἡ ἐγγαστήριμος, ὡς τινες νομίζουσιν, οὐ μέγα τοῦτο· ὁ γὰρ Θεὸς καὶ τὸν δαίμονα ἐν σχήματι φανέντα εἰπεῖν ἄκοντα τὴν ἀλήθειαν κατηνάγκασεν, **121** ὡςπερ καὶ τὸν Βαλαάμ εὐλόγησαι τὸν Ἰσραὴλ

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ Locus nondum editus? ¹⁰⁰ I Sam. xvi. 7. ¹⁰¹ Isidorus 1, 265. ¹⁰² κολλῶ σε ὑπ. Is. ¹⁰³ Ἀσταρῶθ I. Ἀσταρῶθιοι cod. ¹⁰⁴ ἐν τῇ τοῦ codex cf. Deut. iii, 1-11. ¹⁰⁵ ἀλλ' καὶ Σ. Is. ¹⁰⁶ τοῦ Is. ¹⁰⁷ αὐτοῦ Is. ¹⁰⁸ ἐν μήκῳ τῆς Is. ¹⁰⁹ ἐρήμου codex. ¹¹⁰ Glyc. 322, 18-330-14. ¹¹¹ ἴσ. τὸ φανὲν οὕτω — ἐκ τοῦ μὴ φέρειν Val? (Alfatius. Critici SS. Angl. VIII. p. 554, Lugd. 1660. ¹¹² δέδοικαι. δεδοίκασι Bulg. — πῶς ἀν. ἁ. ἱ. κατεργάσειεν Bulg. ¹¹³ αὐτόν εἰς Bulg. ¹¹⁴ δὲ καὶ ἡ Bulg. ¹¹⁵ ἡ λ. om. Bulg. ¹¹⁶ I Sam. xlviii, 19. ¹¹⁷ τοῦ κατὰ Bulg. ¹¹⁸ I Sam. xxix, 11. ¹¹⁹ πρῶτ¹²⁰ τὸ πρῶτ¹²¹ cod. ¹²⁰ I Sam. xxix, 1. ¹²¹ I Sam. xxxi, 3.

ἔκοντα πεποίηκεν· ἔφη γὰρ ὁ Κῆν ἀπὸ τῆς ἑξῆς· ἡ αὐτὴν ἐπισημαίνουσα τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ἀποκριθῆσομαι σοι. Ὁ τοῦ δὲ γε Σαούλ ἀναιρεθέντος, καταλιπὼν Δαυὶδ Ἀγγούς τὸν βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἄλλων εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸν ἀμφύβουλον Ἰσραὴλ, βασιλεύει κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν. Ἐπὶ οὖν, φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἐν μὲν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λγ' ψαλμοῦ Ἀβιμέλεχ ὀνομάζεται ὁ; ὁ (φησὶ γὰρ ὁ ἑξῆς· Ἐπισημαίνουσα τὸν Δαυὶδ, ὅπως ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέβυσεν αὐτόν.) Ἡ δὲ ἱστορία Ἀγγούς αὐτὸν προσηγόρευσε. Καὶ φησὶν, ὡς τινὰ τοιοῦτον λόγον ἠφάσαντα εἰς ἡμᾶς· ἐκ παραδόσεως ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀλλοφύλων κοινὰ μὲν εἶχον ὀνόματα, τὸ Ἀβιμέλεχ, ἴδιον δὲ ἕκαστος ὁ προσηγορεύετο, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἔστιν ἰδεῖν βασιλείας, Καίσαρας μὲν λεγόμενοι κοινῶς καὶ Ἀυγούστους, ἄλλα δὲ τὰ κύρια αὐτῶν ὀνόματα ὡς, ὡς περ καὶ παρ' Αἰγυπτίους τὸ Φαραώ ἔστιν. Φαίνεται γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὁ ἐπὶ Μωϋσῆος Φαραώ μετὰ τὸ γενεᾶς ὁ ἑγερθεὶς βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ ἐπὶ Σολομῶντος Φαραώ. Ἐλαβε γὰρ, φησὶν ὁ ἑξῆς, τὴν θυγατέρα Φαραώ. Καὶ ὁ ἐπὶ Ἰερემίου πάλιν βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραώ προσηγορεύετο. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Ἀβιμέλεχ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Ἀβραάμ, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰσαάκ καὶ ὁ νῦν λεγόμενος ἐπὶ τῶν χρόνων Δαυὶδ. ὁ Ἀβιμέλεχ εἴρηται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, τὸ κοινὸν μὲν τῆς ἱστορίας· λέλεκται, ὅπερ ἰδίως ἦν αὐτῷ ἐκ γενετῆς ἐπισημαίνον.

ΛΘ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Δαυὶδ.

Μετὰ δὲ Σαούλ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐκ φυλῆς Κεβουλά ἐτη μ', ὅς ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ Κυρίου πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον. 122 Ἐὕρον Δαυὶδ, τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὅς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. — Ἐὕρον Δαυὶδ τὸν δοῦλον μου, ἐν ἐλαίῳ ἀγίῳ μου (28) ἔχρισά αὐτόν· ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντιλήφεται αὐτόν, καὶ ὁ βραχίον μου κατισχύσει αὐτόν· οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν· καὶ συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ καὶ τοὺς μισούντας αὐτόν τροπήσομαι· καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ ὁ φόβός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι μου ὠφελήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. Διὸ δὲ τὸ θεῖον περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ φησὶν ὁ ἑξῆς· Ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέλαθεν αὐτόν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων, — ποιμαίνειν Ἰακώβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὅς καὶ μετ' ἐπιστήμης θείας καὶ εὐσεβείας ἠτοίμασεν αὐτούς, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς. Ὅθεν ἐπιγγαγεν ἡ Γραφὴ

XXXIX. Initium regni David.

Post Saul regnavit David de tribu Juda annis quadraginta, fecitque in omnibus voluntatem Domini secundum quod dictum est: « Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnem voluntatem meam. » — Inveni David servum meum, oleo sancto unxi eum; manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei, et concidam a facie ipsius inimicos ejus, et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso, et in nomine meo exaltabitur cornu ejus. — Quamobrem de eo et per eum dicit Spiritus sanctus: « Elegit David servum suum, et constituit eum de gregibus ovium, pascere Jacob servum suum, et Israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia sua, et in intellectu manuum suarum deduxit eos. » Unde addit Scriptura dicens: « Et regnavit David super omnem Israel, et faciebat usque iudicium et justitiam omni populo suo. » — Qui cum dimicasset Moichom regem Syro-

Variae lectiones et notæ.

Ἡ Κῆν ἀπ. π. τ. Κυριεὺς οὐδὲ ἐκεῖ ἔσται ἀνάπαυσις σοι Isa. xliii, 12? ὁ I. 212 D. ἡ μὲν ἐπ. — ὀνόμα ζει. ὁ Ps. κxviii. ὁ ἀπέβυσεν I. ἀπέβυσεν cod. ὁ Ἀγ. παραδίδοσι τὸν βασιλέα τῶν Γεθθαίων, τοιοῦτον ἄ. τ. Bas. ὁ ἔχομεν Bas. ὁ κοινὸν — ὄνομα Bas. ὁ ἑαυτῶν κακῆτῆς ὁ Bas. ὁ τῷ Cael. — τοιοῦτος γὰρ π. Ἀ. ἔ. τὸ φ. Bas. ὁ Φαραώ λεγόμενος Bas. ὁ ὁ Bas. ὁ M. μετὰ Bas. ὁ φ. καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Σ. Bas. ὁ I Reg. iii, 1. ὁ Καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰερემίου φ. Bas. ὁ O. ὁ καὶ Bas. ὁ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰσ. Bas. ὁ καιρῶν Bas. B, sed C. χρόν. ὁ μὲν τῆς ἱστορίας I. μὲν τῆς βασιλείας ὄνομα, Ἀγγούς δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας cod. (ex homoioteleuto linea a typothetis omissa) Ἀ. ὁ παραδίδοτας ὑπὸ τῆς I. Bas. ὁ 1030 (4125) Cael. 151, 15-18. ὁ Κυρίου I. Θεοῦ cod. ὁ Act. xiii, 22, ex I Sam. xiii, 14, 11, 35. ὁ Ps. lxxxi, 20-21. ὁ καὶ ὁ I. καὶ τὸ cod. ὁ Ps. lxxviii, 70, 72. ὁ ἠτοίμασεν I. ἐποίησεν cod. et Ps. (ἀκακία Νουῖα καὶ ἐποίησεν α. ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ συνέσει τ. χ. ἄ. ὦ. ἄ. Ps.

rum), tulissetque de capite regis eorum coronam auream magnam ornatam gemmis pretiosissimis, imposuit capiti suo, eratque ornatus pulcherrimus. Ad quod alludens David dixit: « Domine, in virtute tua letabitur rex; et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis ejus tribuisti ei, et voluntate laborum ejus non fraudasti eum. Quoniam praevenisti eum in benedictionibus dulcedinis; posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Vitam petiit a te, et tribuisti ei. Magna est gloria ejus in salutari tuo; gloriam et magnum decorem impones super eum. »

κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου· ζωὴν ἤτησάτ' σε, καὶ ἔδωκας αὐτῷ· μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου· δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπέθηκες ἐπ' αὐτόν. »

Sic confortatus David factusque feliciter potens B auxilio Omnipotentis, adimplevit prophetiam Isaac et datam Jacob benedictionem, sicut notat Theodoretus: « Esto dominus fratris tui, » Esau. Percussa Idumæa factisque omnibus Idumæis posteris Esau servus a David, effectum sortita est prædictio Davidis canentis: « In Idumæam extendam calcaneum meum; mihi alienigenæ amici facti sunt. » Idumæi habent enim patrem Esau, ex quo et nomen acceperunt; nam Edom cognominatus est, quia primogenita pro lentibus concessit. Ab eo non solum nomen, sed et malitiam hæreditarunt; et sicut Esau tanto incensus est odio adversus Jacob, ut diceret: « Venient dies luctus patris mei, et occidam Jacob fratrem meum, » sic ei ipsi Esau posteri filios Jacob indefesso persequentes odio sexcentis machinationibus eis insidiabantur. Et quando ab Ægyptiaca liberati servitute in terram promissionis venire voluerunt, ducente et præeunte Moysæ, non modo non receperunt eos ut amicos, sed ne siverunt quidem eos propriam regionem transire, etsi divus Moyses eos deprecatus esset per legatos, promississetque filios Israel nec ad dexteram nec ad sinistram declinatos, sed via regia incessuros aquamque suam pecunia esse empturos. Hanc præterea domesticam inimicitiam continuo demonstravere, et quando soli adversus Israel decertabant, et quando eorum hostibus consociabantur. Assyriis et Babylonis adversus filios Israel præliantibus, populo Dei multiplices plagas Idumæi imposuerunt, non modo cum ejus hostibus pugnando, sed insidias collocando, fugam tentantes retinendo eosque hostibus tradendo. Quod ipse sacer David futura prævidens prænuntiavit. Loquens enim in Spiritu prophetico de captivitate, personamque populi assumens: « Super flumina Babylonis, inquit, illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion. » Dicit etiam de adversitate quæ obruet impugnantes Israel: « Memor esto, Domine, filiorum Edom in die Jerusalem; qui dicunt: Exina-

λέγουσα²⁰. « Καὶ ἰδασθεῖσθε Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ποιῶν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην. » — (2) ²⁰ « Οὗτος τοίνυν πατάξῃ; Μολγὼμ βασιλεὺς τῶν Σύριων καὶ λαθῶν ἀπὸ²¹ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν μέγαν ἔχοντα λίθους τιμίους· καὶ φορέσας αὐτόν ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κόσμος εὐπρεπής. » ὅπερ δηλοῦν πάλιν ἔφη²². « Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ τοῦ ἀγαλλιασθήσεται σφόδρα· τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας²³ αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν, ὅτι προέφθασας αὐτόν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκες ἐπὶ τὴν

(3) Καὶ οὕτως ἐνισχύσας ὁ μακάριος καὶ κραταίωθεις τῆς συμμάχιας τοῦ κρείττονος πεπλήρωκε καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὴν προσηγορίαν καὶ τὴν πρὸς Ἰακώβ δοθείσαν εὐλογίαν²⁴, ὡς φησὶν Θεοδώρητος²⁵, ὅτι « Γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἡσαῦ, καὶ πατάξῃς **123** τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ γενόμενοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ Ἡσαῦ Ἰδουμαῖοι δουλοὶ τῷ Δαυὶδ, ἐπέθηκε τῇ προρόβῃσι²⁶ τὸ τέλος ψάλλων²⁷. » Ἐπὶ Ἰδουμαίαν ἐπιβαλὼν ὑπέδημά²⁸ μου· ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν· οἱ γὰρ τοὶ Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὴν Ἡσαῦ ἐξ οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχίκασι (Ἐδὼμ γὰρ ὠνομάσθη, ὅτι τῶν πρωτοτοκίων τὸν φακὸν προτιμήσας), οὐ τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνησικακίας τοῦ προπάτορος· ἐγένοντο κληρονόμοι· καὶ ὡσπερ ἐκεῖνος ἐπιμονὸν ἔγχε κατά τοῦ Ἰακώβ τὴν ὀργὴν ἐπὶ πλείστον, ὡς καὶ διαβρήθην εἰπεῖν²⁹. « Ἠγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρὸς μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου, » οὕτω καὶ οὗτοι τοὺς ἐξ Ἰακώβ διηνεκῶς φθονοῦντες ἐπιβουλαίς κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο μυριάς, καὶ ἦνίκα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγέντες δουλείας καὶ ἔλθειν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἱδουλήθησαν γῆν, τοῦ Μωϋσέως ἠγομένου καὶ προστατούτου; οὐ μόνον οὐχ ὑπέδξαντο φιλοφρόνως, ἀλλ' οὐδὲ διελθεῖν τὴν ἰδίαν συνεχώρησαν χώραν. Καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ Μωϋσέως διὰ (28b) πρεσβευτῶν παρακαλοῦντος καὶ ὑποσχεμένου, ὡς οὐκ ἐκκλίνοσι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἀλλ' ὀψὲ βασιλικῇ βαδιοῦνται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρεῖαν ὠνούμενοι. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ συνεχῶς τὴν οἰκίαν δυσμένειαν ἐπέδεικνυντο, ποτὲ μὲν μόνοι κατ' αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ τοῖς πολεμοῦσιν αὐτοὺς ἐπαμύνοντες προθύμως. Καὶ μέντοι καὶ ἦνίκα πάλιν Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι ταῖς κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο προσβολαῖς, μυρία ἔβρασαν εἰς αὐτοὺς δεινὰ, οὐ συμπαρατάτοντες μόνον τοὺς πολεμοῦσας, ἀλλὰ καὶ λόγους καθίζοντες, καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρυσόντες, τοὺς δὲ τοῖς ἐχθροῖς παραδιδόντες, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ προθεσρῶν ἐναργῶς ὑπέφηεν· εἰπὼν γὰρ προφητικῶς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐν

Variae lectiones et notæ.

²⁰ II Sam. viii, 15. ²¹ II Sam. xii, 50. ²² λαθῶν ἀπὸ I. λαθῶν τὴν ἀπὸ cod. ²³ Ps. xxi, 1-4. ²⁴ ψυχῆς 2 — δέησιν Ps. ²⁵ ἁθ. εὐλ I. εὐλ. δαθ. cod. ²⁶ Quaestiones in Gen. 81; commentarius vero in Ps. de hac origine nihil habet Gen. xxvii, 29. ²⁷ τῇ προρόβῃσι: Nota τὴν προρόβῃσιν cod. ²⁸ Ps. viiii, 9. ²⁹ ἐπὶ Ἰδ. ἐπιβλήω ὑπέδημα · I. ἐπὶ τὴν Ἰδ. ἐπιβλήω τὸ ὑπέδημά cod. ³⁰ Gen. xxvii, 41.

προσώπου τοῦ λαοῦ ⁴⁰. « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυ-
λωνος ἐκεῖ ἐκαθίσαιμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνη-
σθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών » φάσκει καὶ περὶ τῆς κα-
ταληφόμενης τοῦς πολεμήσαντας τὸν λαὸν συμφο-
ρᾶς · « Μνήσθητι, Κύριε, τῶν υἱῶν Ἐδῶμ τὴν
ἡμέραν Ἱερουσαλήμ τῶν λεγόντων · Ἐκκενοῦτε, ἐκ-
κενοῦτε ἕως τῶν θεμελιῶν αὐτῆς · » περὶ ὧν καὶ
Ἡσαίας εἰπὼν · « Ὅρασι; ἦν εἶδεν Ἡσαίας, υἱὸς
Ἀμώς, κατὰ Βαβυλῶνος ἐπάγει τὰ ἐλαεινὰ πάθη **124**
τῶν ἐξανδραποδιζομένων ⁴¹. « Καὶ οἵτινες συνημέ-
μιον εἰσὶ, μαχαίρα πεσοῦνται, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
βράξουσιν ⁴² ἐνώπιον αὐτῶν. » Τίνας μετὰ ταῦτα ⁴³
δράσουσι, πάλιν λέγει ⁴⁴. « Ἰδοὺ ἐγερῶ ὑμῖν τοὺς
Μηθούς, — καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν,
οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν, καὶ ἔσται Βαβυλὼν ἢ καλεῖται ἔνδοξο; ⁴⁵
ἀπὸ βασιλέως Χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψε
Κύριος; ⁴⁶ Σόδομα καὶ Γόμορρα, λέγει Κύριος. »
Ἐπισημαίνεται δὲ καὶ περὶ τῆς ἐρημώσεως Βαβυλῶνος
ἐφ' ἑσπεριτικῶς; « Πῶ; συνεκλάσθη, καὶ πῶ; συν-
ετρίβη (Βαβυλὼν) ἡ σφύρα ⁴⁷ πάσης τῆς γῆς; » Ἡ
μὲν οὖν προφητεία αὕτη οὐ πρὸ πολλῶν γενεῶν ἔσ-
τη; τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας; πάλιν δὲ μετὰ πολ-
λοῖς ὕστερον ἔτεσιν, φαίνονται οἱ Μηθοὶ ἐπιστρα-
τεύοντες; τοῖς Ἀσσυριοῖς; παραμυθία οὖν τῶν αἰχ-
μαλωτιζομένων ἢ προσδοκία τῆς ἐκδικήσεως τῆς μετὰ
καὶ καταληφόμενης τὸν λαὸν τὸν κακώσαντα τὸν
Ἰσραὴλ. Ταύτην γὰρ τοὶ προβλέπων τὴν ἡμέραν
τῆς ἀναποδόσεως ὁ Δαυὶδ, καθ' ἣν οἱ ἀπὸ τοῦ
Μαδθὴ Μηθοὶ κρατήσαντες τῶν Βαβυλωνίων καὶ
μηδὲ τοῖς νηκίοις αὐτῶν φείσονται ⁴⁸, εἰκότως ἐφαλ-
λε ⁴⁹. « Μακάριος ὃς κρατήσῃ καὶ ἰδαφίει τὰ νηκία
σου πρὸς τὴν πέτραν ⁵⁰. » ⁵¹ (4) Εἶτα πάλιν φησὶ ·
« Καὶ ἐπορεύθη ὁ Δαυὶδ ⁵² πορευόμενος καὶ μεγαλυ-
νόμητος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, εἶχε
δὲ καὶ δυνατοὺς ἄνδρας ἕξ τοιούτους ὥστε τὸν μικρὸν
αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ρ', τὸν δὲ μέγαν πρὸς α, ἐξ ὧν
αὐτῶν τὰ ὄνόματα ταῦτα ⁵³. Σαδοχὰ · οὗτος ἐπά-
ταξε τὸν Σαφ, τὸν τοῦ Παρὰ ἀπόγονον τῶν γιγάν-
των. ⁵⁴ — Ἐλεανᾶν · οὗτος (29^a) ἀνάβλεπεν ἄνδρα
δυνατὸν παμμεγέθη, οὗ ἦν τὸ ξύλον τοῦ ὄρατος ὡς
ἀντίον ὑφαίνοντο;. — Ἰωάθαμ ⁵⁵ · οὗτος ἀπέκτεινεν
ἄνδρα δυνατὸν Κετταῖον, ἔχοντα ἐν ταῖς χερσὶ καὶ
τοῖς ποσὶ δακτύλους ἀνά ἕξ, τοὺς πάντας κθ'. —
Ἀδινῶν · οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ
ψ' στρατιώτας ⁵⁶ εἰς μίαν παρεμβολήν. — Ἰσπεδα-
εῖ ⁵⁷ · οὗτος ἐσπάσατο **125** τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν
κίρῳ ἐν ἐπὶ στρατιώτας ε'. — Μαρά ⁵⁸ · οὗτος
τῶν ἀλλοφύλων ἐλθόντων καὶ βουλομένων ἀρπάσαι
τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, κλίρη εὔσαν φακοῦ ⁵⁹, καὶ

A nite, exinanito usque ad fundamentum in ea. »
De quibus Isaias dicens : « Visio quam vidit Isaias,
filius Amos contra Babylonem, » de miseria afflictionibusque captivorum ait : « Omnis qui inventus fuerit,
occidetur gladio; infantes eorum allidentur in oculis eorum. » Quinam hæc facere debeant ad-
dit : « Ecce ego suscitabo super eos Medos, et lactantibus non miserebuntur, et super filios non parceat oculus eorum; et erit Babylon illa glorio-
sa in regibus, inclyta superbia Chaldæorum, sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrhæam, dicit Dominus. » Pariter de vastatione Babylonis quasi dolens dicit : « Quomodo contractus est et contritus malleus universæ terræ, Babylon? » Non nullæ ergo generationes a facta prophetia usque ad
B captivitatem et a captivitate incepta pauci anni effluxerunt donec apparerent Medi qui debellaturi erant Assyrios et cum ipsis Medis, solamen captivorum et exspectatio vindictæ quæ apprehensura erat eos qui mala populo Israel fecerant. Quam prævidens retributionis diem, David, in qua Medi, victis Babylonis, eorum filii non parcent, bene cecinit : « Beatus qui primas tenebit et allidet parvulos tuos ad petram. » Procedendo crevit David et magnificatus est, et Deus erat cum eo habuitque secum viros potentes triginta septem a quibus minimus centum milites sua fortitudine æquabat, maximus vero mille. Hæc sunt eorum nomina : « Sobochai, qui percussit Saph de stirpe Arapha, de genere gigantum; Eelana, qui occidit virum potentem insolitæque magnitudinis, cujus hastilis lignum erat quasi licitatorium texentium. Joatham qui occidit virum potentem Cetæum, qui senos in manibus pedibusque digitos habebat, id est viginti quatuor. Adina qui lancea sua septingentos milites occidit uno ictu. Ispebada qui trecentos milites uno momento gladio suo interemit. Mara qui venientibus Philistæis tentantibusque partem agri occupare, quæ lentibus conserta erat, solus restitit, fugiente populo, persecutusque est Philistæos et agri partem custodivit. Eleazar qui invadentibus Philistæis partem agri hordeo consitam, fugienteque populo, solus remansit haud secus ac columna, Philistæos fugavit et hordecum servavit, tantamque cædem inter Philistinum fecit ut defessa manus ejus agglutinetur gladio, et post eum reversus est populus ad diripiendum. Bauanias qui multa fecit prodigia; percussit enim filios Ariel de Moab, et cum descendisset in foveam quadam die in hieme, occidit leonem. Interfecit quoque virum Ægyptium cujus

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁰ Ps. cxxxvii, 1, 7. τὸν ποταμὸν cod. ⁴¹ Isa. xiii, 15, 16. ⁴² Nota ἔξουσιν cod. ⁴³ μὲν ταῦτα?
⁴⁴ Isa. xiii, 17-19 ἐπιγέγραφοι. ⁴⁵ καλὴ τε καὶ ἐνδ. cod. ⁴⁶ ὁ Θεὸς Isa. ⁴⁷ Jer. I, 23 ἐκλ. καὶ συν. ἢ σφ.
⁴⁸ ἀνφείσονται l. φείσονται (φείσουσιν. cod.) — μακάριος ὃς κρατήσῃ l. μακάριος ὃς ἀναποδώσει σοι τὸ ἀπὸδομά σου, ὃ ἀναπέδωκας ἡμῖν, μακάριος; ὃς κρατήσῃ cod. ⁴⁹ Ps. cxxxvii, 9. ⁵⁰ τὴν πέτραν Nota ἐπὶ πέτρα cod. ⁵¹ Περὶ τῶν δυνατῶν ἀνδρῶν ὧν εἶχε Δαυὶδ l Chr. xi, 10-17? Glyc. 536, 10-20. Ged. 115, 41-116, 4; 151, 18-153, 9. ⁵² ἐπορεύθη ὁ Δ. l. ἐπορεύετο Δ. cod. ⁵³ II Sam. xxi, 18. ⁵⁴ II Sam. xxi, 10, 20. ⁵⁵ Ἰωνάθαν II Sam. xxi, 20 22. ⁵⁶ ε' στρ. εἰσαπαξ. II Sam. xxi, 8. ⁵⁷ Ἰσπεδαδ l. Ἰσπεδαδ cod. ⁵⁸ Σμαθα II, 12. ⁵⁹ Nota πλήρης οὖσης φακῆ; cod.

celstudo corporis septem cubitorum erat, descen- ditque ad eum cum virga pro lancea, arrepta autem hasta adversarii sui interfecit eum hasta propria. Absena frater Joab percussit viros sexcen- tos et Zeshi volentem Davidi mortem inferre. Erat autem Zeshi nepos Arapha qui habebat hastam yonderis trecentorum siclorum. Quando curre- bat Absena (Azael) erat quasi damula in montibus. Tres in cæteris potentes, circumstantibus Philistæis Bethleem, desideranteque David bibere de cisterna Bethleem profecti sunt, aciemque Philistæorum pertrumpentes, aquam hauerunt de cisterna tulerunt- que David, qui libavit eam Domino dicens : « Propi- tias sit mihi Dominus, num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam ? » Omnes pariter cæteri milites erant viri robustissimi et invicti, adversariis valde terribi- les, ingentes clypeos portantes, longasque hastas, leves tamen cursu velut damulæ in montibus. Terribilis armatura eorum et facies eorum quasi facies leo- num. Alii bellatores quos habuit David erant nu- mero duodecies centum millia, secundum numerum inventum a Joab duce militiæ; dicit enim Scri- ptura : « Et addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicens : Vade, an- nuna Israel et Judam. Dixitque rex ad Joab principem exercitus sui : Perlustra omnes tribus Israel, et numera populum ut sciam numerum ejus. Dixit- que Joab : Adaugeat Dominus Deus tuus ad popu- lum tuum, sed quid sibi dominus meus rex vult in re hujuscemodi? Prævaluit autem sermo regis verbis Joab et principum exercitus, egrossusque est Joab ut numeraret populum Israel. » Dedit ergo Joab nu- merum descriptionis populi regi. « Et inventus est omnis numerus Israel, mille millia et centum millia virorum evaginantium gladium. Nam Levi et Benjamin non numeravit eo quod Joab intitus exsequeretur regis imperium. Displicuit autem hoc coram Deo. » — « Percussit autem cor Davidum postquam numeratus est populus. « Misitque Do- minus Gad prophetam ad David et dixit : « Hæc dicit Dominus : Elige quod volueris ut faciam tibi; aut tribus annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Dixit autem David ad Gad : Tria hæc mihi dura nimis, sed melius est ut incidam in manus Domini, multa enim miseri- cordiæ ejus sunt, quam in manus hominum. » — « Et elegit David pestilentiam, et facti sunt dies mes- sis frumenti, immisitque Dominus pestem in Israel de mane usque ad tempus constitutum, et mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum. Exten-

A του λαοῦ φυγόντος, μόνος Ἰσθὴ καὶ τοὺς μὲν ἄλλο- φύλους ἐδίωξε, τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. — Ἐλεάζαρ⁶⁶ (οὗτος μερίδας οὐσης κριθῆς, τῶν ἀλλοφύλων ἐπιθόντων καὶ τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος Ἰσθὴλώθη καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἐτριψε, τὴν δὲ κριθὴν διέσωσεν· τοσοῦτον γὰρ ἐπάταξε τοὺς ἄλλοφύλους, ἕως ἢ χεῖρ αὐτοῦ κοπιήσασα, προσεκαλ- λήθη τῇ μαχαίρᾳ καὶ ὁ λαὸς ἐπέτριψεν ὅσιον αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν⁶⁷. — Βαναιὰς· οὗτος παλλὰ μὲν ἐποίησεν ἔργα, ἐπάταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀρηλ τοῦ Μωάβ, καὶ καταβὰς ἐν ἡμέρᾳ χειμῶνος⁶⁸ εἰς λίκκον, ἀπέκτεινε λέοντα· ἀνέλε δὲ καὶ ἄνδρα Αἰγύπτιον, ἐκτὰ πύλαι· ἔχοντα εἶθρου ὡς εὖλον διαβάθρας· ἀρκάσας γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ δόρυ, ἐν οὗτῳ ἀπέκτεινεν αὐτόν. — Ἀβασσά, ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ, ἐπάταξεν ἄνδρας χ⁶⁹ — καὶ τὸν Ἰεσθὶ θέλον- τα φονεῦσαι τὸν Δαυὶδ· ἦν δὲ Ἰεσθὶ⁷⁰ ἑγγονος τοῦ Ἰαφῶ δόρυ ἔχοντος σταθμῶν σίκλων ε'. Ἦνικα δὲ ἐτριψεν ὁ Ἀβασσά, ἦν ὡς θορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν. Τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν θυνατοὶ, περικυκλωσάντων ποτὴ τῶν ἄλλοφύλων τὴν Βηθλεὲμ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐπιθυμήσαντος πιεῖν ἐκ τοῦ φρέατος τῆς Βηθλεὲμ, εἶδθησαν οἱ γ' καὶ διαβρόχθησαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἄλλοφύλων, ὄβριεύσαντο ἐκ τοῦ φρέατος καὶ ἤνεγκαν ὕδωρ τῷ Δαυὶδ· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ἔλαβε τὸ ὕδωρ καὶ ἐπισε- σεν αὐτὸ τῷ Κυρίῳ λέγων· « Ἰλωὶς μοι, Κύριε, εἰ αἷμα ἀνθρώπων⁷¹ τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι. » Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ἐπήρχον ἄνδρες θυνατώτατοι, καὶ ἀκαταγώνιστοι, καὶ πρὸς τοὺς ἑναντίους φοβερώτατοι, θυρωροὺς ἀφροντες καὶ ὀρθρα μέγιστα, καὶ κούφοι τοῖς ποσὶ ὡς θορκὰδες ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχοντες, καὶ ἡ κατα- σκευὴ αὐτῶν πάνυ ἐκπληκτος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα λέοντων. 126⁶⁶ (5) Τοῦ· εἰ γε πολεμιστὰς, οὐδ' εἴχε πάλιν ὁ Δαυὶδ, ἦν ὁ ἀριθμὸς μυριάδες ελδ', καθὼς ἠριθμήθησαν παρὰ Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατήγου· φησὶ γὰρ⁷²· « Καὶ προσέθετο ὀργῇ Κύριος ἐκκαῆσαι ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπίσειε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων· Πορευθήτω καὶ ἀριθμήσουσιν ἐν Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἰουδα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ τὸν ἄρχοντα τῆς ἰσχύος· τῆς μετ' αὐτοῦ· Διέλθε τὰς φυλὰς πάσας Ἰσραὴλ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπισκέψαι ἐν λαῶν, καὶ γνῶσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπεν Ἰωάβ· Προσθήτω Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν λαόν σου. Καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; Καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπῆλθε Ἰωάβ ἐπισκέψασθαι τὸν λαόν. Καὶ ἐπὶ ἐπι- σκεψάμενος εἰδὼς (29^b) τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέ- ψειως τοῦ λαοῦ τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ἦν πᾶς Ἰσραὴλ χίλιαι⁷³ καὶ ρ' χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσκαμμένων βου-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ Ἐλεάνν 9, 10. ⁶⁷ καὶ ὁ λ. ἐκάθησε ὁ δ. πλὴν ἐκδιόσκων 10. — B. ἀνὴρ αὐτὸς πολλοσὺς ἔργων 20, 21. ⁶⁸ ἢ. τοῦ χιόνος 20. ⁶⁹ αὐτὸς ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τ' τραυματίας 18. ⁷⁰ ἢ. δ. ἦν ἐν τοῖς ἐκτόνοις τοῦ Ἰ. καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ ε'. σ. xxi, 46. — H Sam. xxi, 15-17. ⁷¹ τῶν ἀνδρῶν 17. ⁷² Ced. 1: 5, 9-154 14. ⁷³ H Sam. xxiv, 1-6. ⁷⁴ χιλιάδες I Par. xxi, 5, χιλιάδες ρ' καὶ κβ' I Leo, ω' χιλιάδες II Sam xxiv, 9.

φαίνων· καὶ Ἰούδας χιλιάδας ὑπ' ἄνδρῶν ἐσπα-
 σμένων μάχαιραν· τὸν δὲ Λεὺλ καὶ τὸν Βενιαμὴν οὐκ
 ἔβροθυσεν, ὅτι προσώχθησεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως·
 τῷ Ἰωάβ. Καὶ κνηθὸν ἐξάνη ἐναντίου τοῦ Θεοῦ
 τοῦτο. ¹¹— Καὶ ἐπάταξε καρδίᾳ Δαυὶδ αὐτὸν ἐν τῷ
 ἄριθμῆσαι τὸν λαόν. — ¹² (ii) Καὶ ἀπέστειλε Κύριος
 Γαδ τὸν προφήτην πρὸς Δαυὶδ καὶ εἶπε ¹³· Τάδε
 λέγει Κύριος· Ἐκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι σοι, ἢ τρία
 ἔτη λιμῶν ἐν τῇ γῆ σου, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἐκ
 προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, ἢ γ' ἡμέρας θάνατον ἐν
 τῇ γῆ σου. — Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Ἰαβ· Στενά μοι
 πάντοθεν ἐστὶ καὶ τὰ τρία, κίλιν ἐμπροσώμαί
 δή εἰς χεῖρας Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτερισμοὶ αὐτοῦ·
 εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐμπέσω. Καὶ ἐξελέξατο
 Δαυὶδ τὸν θάνατον· καὶ ἡμέραι θέρους ¹⁴ πυρῶν, καὶ
 ἔδωκε Κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρῶτον
 ἔως ¹⁵ ἄριστου· καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λαοῦ χιλιάδες
 ἕ. Καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ ἄγγελος
 Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι ἐν αὐτῇ.
 Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν
 τὸν ἀγγελοῦν τῶν οὐρανῶν· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἡμάρτηκα,
 καὶ **127** ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κακοποιήσας· καὶ οὗτοι
 τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χεῖρ σου ἐν
 ἐμοί, Κύριε, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς μου. Ὁ
 Κεῖνος πρὸς τὸν ἀγγελοῦν ¹⁶· Ἐνεκεν τὴν χεῖρά σου.
 — Ἐκαὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ
 θυσιαστήριον Δαυὶδ καὶ ἀνήνεγκαν εὐθύς
 ὀλοκαυτώσεις· καὶ ἐπέκρουσεν αὐτοῦ ὁ Κύριος
 καὶ συνεσχέθη ἐπάνω Ἰσραὴλ ἡ θραύσις. ¹⁷

A ditque manum suam angelus Domini super Jeru-
 salem ut disperderet eam. « Tunc videns David
 angelum cadentem viros in populo, dixit ad Deum:
 « Ego sum qui peccavi, ego pastor inique gessi.
 Isti qui oves sunt quid fecerunt? vertitur, obsecro,
 manus tua contra me et contra domum patris
 mei. Et exoratus Dominus, dixit ad angelum: Co-
 hibe manum tuam. « Et ædificavit ibi David altare Do-
 mino et obtulit holocausta et pacifica, et propitiatus
 est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israel. »

¹⁷ (7) Ταῦτα δὲ φησι πάλιν Θεοδώρητος οὐκ ἀπεικῶ· Β
 συμβαδὴκῆναι, ἀλλ' οἰκεία· παρανομία; ἔτισε δίκας
 ὁ λαὸς ἐπὶ προφάσει· καταλιπὼν γὰρ τὸν εὐσεβῆ καὶ
 θεῖον βασιλεία, τυράννῳ καὶ πατραλῶν ¹⁸ παιδὶ συν-
 εστράτευσεν. Οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ Σαουλ εἰς
 τὴν Γαβαωνίτας ἀναλρεῖσιν ἐπαιδεύθη διὰ λιμοῦ μετὰ
 τὴν ἐκείνου τελευτήν· ὁ μὲν γὰρ λαὸς ἅπας καὶ
 Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, πεποίηκε τὰς πρὸς ἐκείνους
 συνθήκας τοὺς Γαβαωνίτας· ἐκοινώνησε δὲ τῶν ὄρ-
 κων καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἀρχιερεὺς· Ἔδει τοίνυν τοὺς
 ἀπογόνους τῶν ὀμωμοκότων μὴ παραδῆναι τὸν ὄρκον
 καὶ τὰς σπονδὰς, ἀλλὰ πείσαι μᾶλλον τὸν παρανο-
 μούντα βασιλεῖα τὰς πρὸς αὐτοὺς φυλάξαι συνθήκας·
 κληροῦνται δὲ εἰς αὐτοὺς τὸ παρὰ τοῦ Νῶε πρὸς τὸν
 προπάτορα αὐτῶν Χαναάν εἰρημίνον· ¹⁹ Ἐπικατά-
 ρατος Χαναάν παῖς, οἰκέτης ἐστὶ τοῖς ἀδελφοῖς
 αὐτοῦ. ²⁰ Διὸ φησι πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τὴν
 φανεύσασιν τῆς πανουργίας αὐτῶν ²¹· Ἐκαὶ νῦν
 ἐπικατάρσασθε ἐστέ· οὐ μὴ ἐκλείπη ἐξ ὁμῶν δούλος
 οὐδὲ φυλοκόπος· καὶ ὕδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ Θεῷ
 μου, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 ἐκείνῃ φυλοκόπους· καὶ ὕδροφόρους πάση τῇ συναγωγῇ
 καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. — ²² Διὰ τοῦτο ἐγένοντο
 οἱ κατοικοῦντες Γαβαὼν φυλοκόποι καὶ ὕδροφόροι τῷ
 θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν τῇ συναγωγῇ ἕως
 τῆς ἡμέρας· ταύτης καὶ εἰς (30^α) τὸν τόπον οὗ ἂν
 ἐκλείψεται· ²³ Κύριος. ²⁴ Ἐπεὶ οὖν ταῦτα παρελο-
 γίσαντο, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν ὀπίστησαν
 τὴν διὰ τοῦ λιμοῦ παιδείαν, διδάσκει οὖν ἡμᾶς ὁ
 λόγος μὴ παραβαίνειν τὰς ἐπιθεῖν Θεοῦ γενομένας μεθ'
 ὄρκων συνθήκας, κἂν εἰς ἄλλων ὀφθαλμῶν ἢ παρὰ-
 δόσις γίνηται ²⁵. Ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτίαν **128** τῆς

Ure mala non incongrue acciderunt, ait Theo-
 doretus: proprie infidelitatis pœnas sœue luit popu-
 lus: dereliquerat enim regem pium et a Deo da-
 tum ad præliandum cum tyranno et parricida. Pa-
 riter ob cædem quam fecit Saul in Gabaonitis pu-
 nitus est populus dira fame, vita sancto Saule.
 Omnis etenim populus, et ipse Josue filius Nave,
 fœdera cum ipsis pepigerant. Et ipse Eleazar sum-
 mus sacerdos sese illis juramentis consociatus
 fuerat. Oportebat itaque posteros non trans-
 gredi jusjurandum et promissiones, sed potius
 suadere regem prævaricatorem ut servaret pacta.
 Adimpletum est in eis quod dicitur a Nœe ad proto-
 parentem eorum Chanaan: « Maledictus Chanaan;
 servus servorum erit fratribus suis. » Unde ad eos,
 cognito eorum scelere, dixit Josue: « Itaque sub
 maledictione eritis, et non deficiet de stirpe vestra
 ligna cædens, aquasque comportans mihi et Do-
 mino. » — « Decrevitque Josue in illo die eos esse in
 ministerio cuncti populi, et altaris Domini. » —
 « Ideo facti sunt habitantes Gabaon ligna cadentes
 et aquas comportantes in ministerio cuncti populi
 et altaris Domini usque in præsens tempus in loco
 quem Dominus elegerat. » Si ergo qui sic eos de-
 ceperunt fame puniti sunt post Saulis finem, disco-
 mus inde non transgredi pacta cum juramento fœ-
 dera cum Deo, etsi hæc violatio professe videatur
 aliis. Nesciens David causam iræ cœlestis et miseri-
 riæ famis interrogavit Dominum, auditoque quod
 injustæ cædis Gabaonitarum pœnas darent, inique
 D iuzos testes vocavit dicens: « Quid faciam vobis,
 et quod erit vestrum piaculum? » Dixeruntque ei Ga-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ τετρακόσια ἑδδομήκοντα I Par. γ' χ. II Sam. ¹⁹ I Par. xxi, 6 κατίσχυσε. ²⁰ II Sam. xxiv, 40.
²¹ Gen. 160, 6-19. ²² II Sam. xxiv, 42-47. ²³ Θερισμοῦ 15. ²⁴ ὥρας. ²⁵ II Sam. xxiv, 25. ²⁶ Gen.
 150, 19-156, 3. ²⁷ πατραλῶν codex. ²⁸ Theodorici Quæst. in Gen. lxxvi ἢ δὲ τοῦ Χαναάν δουλεία
 ἐν τοῖς Γαβαωνίταις τὸ τέλος ἰδέσθαι, in Jos. 12. Gen. ix, 25. ²⁹ Jos. ix, 25. ³⁰ οὐ ἂν ἐξέλ. cod.
³¹ Gen. 334, 11-335, 1. ³² Notæ γίνονται cod.

baonitæ : « Non est nobis super argento et auro questio cum Saule et domo ejus, neque volumus ut interficiatur homo de Israel, sed virum qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in cunctis finibus Israel. Dentur nobis septem viri de filiis ejus ut crucifigamus eos Domino in monte Saul. » In ipso loco crucifixerunt traditos sibi viros, in quo injustam patraverat internecionem. Erant autem duo filii illegitimi Saul et quinque ex ejus cæteris filiis. Inflicta porro pœna, Dominus propitius factus est, et, ut solebat, terra fructum suum dedit. Nos inde discimus Deum nullum inter genera interponere discrimen, sed omnibus injuriam patientibus, etsi alienigenæ sint, reddere justitiam, quamvis non statim post peccatum. Sic sane cum annos quadraginta pœnam patienter distulisset, tempore Davidis illam inflixit. Gravior sit eorum culpa ex hoc quod Saul relictum destitutumque gratia divina non deseruerunt, antequam moreretur, virum autem qui eis tam multa variaque bona attulerat, qui Philistæorum audaciam dissolverat, et Amalec internecioni tradiderat, qui Idumæos et Moabitas et Ammonitas et Assyrios sibi subdiderat, in servitum redegerat, coegeratque tributa solvere, qui gratia Dei fruebatur, non modo dereliquerunt, sed repulerunt, impugnaverunt et filium prævaricatorem et homicidam secuti sunt. Unde juste castigavit eos justus judex sufficiens Sauli Davidem. In ipsum Dominum peccaverunt Israelitæ ut indicat historia dicens : « Et addidit furor Domini irasci contra Israel. » Ipse præterea David graves dedit pœnas occisionis et adulterii per rebellionem filii sui, secundum prophetiam hanc : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, » et reliqua. Quantum prosint tribulatio, adversitas et sollicitudo ex hac historia novimus. Fugiens enim a facie Saulis et Absalom filii sui, divus ille vir, David, inquam, omnem virtutem exhibuit, mentemque ejus rebus bellicis plena, secundum sacras leges decertabat, sed bello paululum quiescente in crimen lapsus est.

τοῦ φόνου⁸⁸ καὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὴν θείαν πρόβησιν· φησὶ γάρ⁸⁹· « Τὰδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐγερῶ κατὰ ἐπὶ σὲ ἐκ τοῦ οἴκου σου, » καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅσον τοίνυν δύνησι· θλίψις καὶ συμφορὰ καὶ μέγιστα, ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας μαθαίνομεν. Διωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαουλ καὶ Ἀβισσαλώμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁ θεῖος αὗτος ἀνὴρ (30^b) — τὸν Δαυὶδ λέγω — πᾶσαν κατώρθω φιλοσοφίαν· καὶ ταῖς φροντίσι τῶν πολεμίων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν, κατὰ τοὺς ἱεροῦς ἐπολιτεῦστο νόμους· ἀνακωχῆ; δὲ τυχῶν ὀλίγη, τὸν ἐλιεθον ἐκείνον ὑπέμεινεν.

« Accidit ut surgeret David de strato suo post D meridiem et drambulet in solarium domus regie, viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum; erat autem mulier pulchra valde. »

Α θεηλάτου ὀργῆς ὁ Δαυὶδ καὶ τῆς πληγῆς τοῦ ἀποῦ τὸν θεὸν ἠρώτησε, καὶ μαθὼν ὡς ἐνεκεν τῆς τῶν Γαβαωνιτῶν ἀδικου ἀναίρεσεως εὐθύνας ἐπράττετο, καὶ τοῖς ἐκείνοις ἐχρήσατο κριταῖς τοῖς ἡδικοημένοις λέγων⁸¹⁻⁸²· « Τί ποιήσω ὑμῖν; καὶ ἐν τίνι ἐξηλάσωμαι; » Καὶ φασιν⁸³· « Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ Σαουλ καὶ τοῦ⁸⁴ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας ἡμᾶς; καὶ συντελέσας, καὶ ὡς παρελογίσαστο⁸⁵⁻⁸⁶ ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανίσαι· ἀφανίσωμεν αὐτὸν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὄρφι Ἰσραὴλ, καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἄνδρες; » ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξηλασόμεθα ἐν αὐτοῖς Κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Σαουλ⁸⁷. — Ἐν ἐκείνῳ οὖν τῷ χωρίῳ τοὺς ἐκδοθέντας αὐτοῖς ἀνεσκόλοπισαν ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανομίας ἐκείνας ἐτόλμησε μαιφονίας. Οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαουλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱῶν αὐτοῦ ὑστέροι. Τῆς οὖν τιμωρίας γεγενημένης. Πᾶσις ὁ Δεσπότης ἐγένετο, καὶ ἡ γῆ τὸν ἐξ ἔθους καρπὸν ἔδωκεν. (8) Ἠμεῖς δὲ μαθαίνομεν διὰ τούτων, ὡς γένους ὁ θεὸς οὐκ οἶδε διαφορὰν, ἀλλὰ τοῖς ἡδικοημένοις, κἂν ἀλλογενεῖς ᾖσιν, ἐπαμύνει δικαίως, εἰ καὶ παρὰ πῶδας οὐκ ἀπαιτεῖ δίκην. Ἀμίλει γὰρ καὶ τότε μακροθυμήσας ἔτη μ', οὕτω τὰς εὐθύνας εἰσπράττεται νῦν ἐπὶ τοῦ Δαυὶδ· αὖξαι⁸⁸ δὲ αὐτῶν τὴν κατηγορίαν τὸ τὸν μὲν Σαουλ καταψηφισθέντα καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθέντα μὴ καταλιπεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ· τὸν δὲ μυρίων αὐτοῖς ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον καὶ τὸ τῶν ἀλλοφύλων καταλύσαντα θράσος καὶ τὸν Ἀμαλήκ πανολεθρίῳ μὲν παραδύσαντα· Ἰδομαίους δὲ, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμωνίτας, καὶ Ἀσσυρίους ἐκατέρους χειρωσάμενον, καὶ δουλωσάμενον, καὶ φόρους ἀναγκάσαντα φέρειν, καὶ προφητικῆς χάριτος ἀπολαύσαντα, οὐ μόνον καταλιπεῖν⁸⁹, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρατάξασθαι καὶ δρᾶσαι τὰ πολεμίων καὶ συμπράξει μαιφῶν καὶ παρανόμων τέκνων⁹⁰. Ὅθεν ὁ δίκαιος κριτῆς αὐτοῦς δικαῖς εἰσπράξατο διὰ τῆς ὑποθέσεως Δαυὶδ. Καὶ γὰρ αὐτὸν ἡδίκησαν, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ ἱστορία λέγουσα⁹¹· « Καὶ προσέθετο ὀργῇ Κύριος ἐκκαῆσαι⁹² τὸν Ἰσραὴλ. »⁹³ (9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δικαῖς ἐναργεῖς ἔτισε⁹⁴ τὸν Ἰσραὴλ. »⁹⁵ (10) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δικαῖς ἐναργεῖς ἔτισε⁹⁶ τὸν Ἰσραὴλ. »⁹⁷ (10) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δικαῖς ἐναργεῖς ἔτισε⁹⁸ τὸν Ἰσραὴλ. »⁹⁹ (10) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δικαῖς ἐναργεῖς ἔτισε¹⁰⁰ τὸν Ἰσραὴλ. »

Variæ lectiones et notæ.

⁸¹⁻⁸² II Sam. xxi, 3-6. ⁸³ Nota φη' cod. ⁸⁴ καὶ τοῦ I. καὶ μετὰ τοῦ cod. et LXX. ⁸⁵⁻⁸⁶ ὡς περ ἐλ. cod. 2. περὶ LXX. ⁸⁷ ἐξηλάσωμεν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ Γαβαὼν Σαουλ LXX. II Sam. xxi, 9. ⁸⁸ αὖξαι cod. ⁸⁹ κατέλειπον cod. ⁹⁰ Nota τέκνων ἐτόλμησαν? ⁹¹ II Sam. xxi, 1 ὀργῆν ἐν Ἰσρ. ⁹² Glyc. 332,9-33,13. 335,2-7. ⁹³ τοῦ φόνου I. τοῦ τς φόνου cod. ⁹⁴ II Sam. xii, 11. ⁹⁵ II Sam. xi, 2. ⁹⁶ Cod. 156,4-7.

καλή τῆ ὄψει σφόδρα. » (Πολὺς δὲ πόλεμος καὶ σφοδρὸς, ἀνεσις, καὶ τρυφή, καὶ βασιλείας ἐξουσία, καὶ σώματος ὠρα ¹, καὶ μετὰ κέρου τρυφῆς ἡ προσβολή, ὅτε καὶ τοὺς μὴ βουλομένους ὁ σπινθὴρ ὑποτίφεται, ὅσον εἰς συμμαχίαν καὶ ἀνδρείαν τὴν τρυφὴν δεχόμενος. Ἀήλος δὲ ἐστίν, ὅτι σφοδρότερον κατὰ φύσιν εἶχε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος· οὐ γὰρ ἂν πλείοσιν ἐχρήσατο γυναιξίν, εἰ μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δοῦσαι βιασαμένης, ὅθεν φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοουπόλειος ². « Ἰστέον, ὅτι πολλὰ καὶ διάφορά εἰσι παρὰ τῷ δικαιοκρίτῃ Θεῷ τὰ κρίματα καὶ αἱ ἀναποδίσσεις, ἃς μέλλει ποιεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτανόντων » καὶ ἀκρατῶς τε καὶ ἀφειδῶς ἐξοιστρωμένων καὶ λαγνευόντων· εἰσὶ γὰρ καὶ χῶραι θερμαίνες, αἷς πεφύκασιν ἐκ θερμότητος· ἄβρων, ἢ καὶ ὑδάτων καὶ τροφῶν, τὰ σώματα διεγείρειν πρὸς ἀκρατεῖς μίξεις, καθάπερ Αἴγυπτος, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰερικῶ, Γομορρίτης ἐνορία, καὶ ἡ Περσικὴ χώρα. Εἰσὶ δὲ πάλιν καὶ γένη πρὸς ἀσιλγίαν καὶ ἀκολασίαν εὐρίπιστα μᾶλλον, ἢ καὶ ἐκ συνουσίας ἢ καὶ ἐξ ἐτέρας αἰτίας· βυκαρώτερα καὶ ἀκολαστότερα ὑπάρχουσιν, ὡς τὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. **130** Ἀλλ' εἰ καὶ οὗτος ³ ὁ κατὰ Θεὸν ζῶν ἄνθρωπος ἐφέλικται καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δὲ τὴν φύσιν ἐκδιέζεσθαι κατὰ πάντα τρόπον· Βιαστὴ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ⁴, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν, » καὶ ⁵ χρῆ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνίζεσθαι· « Οὐδεὶς γὰρ, φησὶ ⁶, στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθήσῃ » ⁷. (11) Διακύψας τοίνυν ἀπλοκῶς, οὐ περιέργως) καὶ ἰδὼν τὸ γύναιον λουόμενον, οὐκ ἔφυγε τὴν θέαν ὡς ἄλιθρον, ἀλλὰ καθελθεὶς τῷ τῆς ὥρας· δειλάτι, τῷ τῆς ἁμαρτίας περιέπεσαν ἀγκιστρῶ. Ὅμως οὐκ ἐκ πονηρᾶς γνώμης τε καὶ συνουσίας, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως καὶ συναρπαγῆς τὴν ἄγρην τε καὶ πληγὴν ἰδέξτεο. Καὶ ἐτέρου πάθους χεῖρονος ἱαμα τάχα γέγονεν, ἐπάρσιως, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὑπεμαίνοιον ἔλεγεν ⁸. « Ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθη καὶ ἐξεπορήθη ». » Καὶ ⁹, « Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου· Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα· — ἀπιστορῆψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθη τεταρχυμένος· — « ἄλλ' ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματα ¹⁰. » (12) Τὰ γὰρ τοὶ σφάλματα καὶ ἐλαττώματα τῶν εὐλαθῶν γίνονται· πολλὰκις κατ' οἰκονομίαν πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος ἐνίοτε ὀλισθησὶ εἰς θεραπείαν ἐπάρσιως προλαβούσης· ὅλον ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου εἰρημένον καὶ ἐπ' αὐτοῦ γεγεννημένον, καὶ ἀπλῆς ¹¹ (31) ῥαθυμία· ἦν, οὐ κακοηθείας ἢ ἁμαρτία, ἥτις αὐτὸν συγγνώμης μετασχεῖν παρεσκεύασεν. Οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀνθρώπων ἀπὸ κακιστῆς ἔξω· καὶ συνουσίας ἁμαρτάνουσιν· οἱ δὲ κατὰ συναρπαγὴν καὶ παρὰ προαίρεσιν, ὡς φησὶν ὁ Σοφός ¹². « Ἐστὶν ὀλισθαίνων, καὶ

Magnum vehemensque bellum, abundantia deliciaeque regni, potestas, corporis pulchritudo, voluptatis incitatio ex qua incenditur etiam nolentibus flamma, in unum coadunabantur ad eum validius in scelus inclinandum. Patet autem vehementiorem ex parte naturæ cupidinem agitasse virum hunc; non enim multis usus esset mulieribus, nisi natura ad illud impulisset. Unde magnus ait Anastasius Diospollites: Scendum quod multa et varia sint iusti iudicis Dei iudicia et retributiones circa eos qui in corpus suum peccaverant, quique immoderate, laxatis omnibus frenis, pudicitiam corruperunt. Sunt enim quædam regiones calidæ, quæ profecto ob aeris, aquæ, aut cibi dulcedinem solent corpora ad commercia inbonesta provocare; sic Ægyptus, Æthiopia, Jericho, Gomorrhæ et Persis. Sunt etiam genera ad libidinem voluptatemque magis prona, quæ ob consuetudinem aut aliam causam sordidiora atque lasciviora sunt, ut Persæ et Assyrii. Quod si ergo vir ille secundum Deum vivens, tali vocante causa, ad peccatum allicitur, oportebat eum omnimodo naturæ suæ oblectari nec huic cedere; Regnum enim cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Usque ad sanguinem peccato resistendum est. « Nemo, enim, ait Apostolus, coronatur, nisi legitime certaverit. » Cum igitur spectasset fortuito et non ex industria, vidissetque mulierem se lavantem, non effugit spectaculum quasi lethiferum, sed illectus formæ venustate in peccatum lapsus est. Equidem non ex mala mente aut ex consuetudine, sed ex occasione et ex quodam cordis rapiti vulnus mortemque accepit. Illud autem peccatum peioris vitii curatio fuit, superbix scilicet, quod ipse significans dicebat: « Exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus sum. » Et: « Ego autem dixi in abundantia mea: non movebor in æternum; avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus; » sed « bonum est mihi quia humiliasti me ut discam justificationes tuas. » Peccata sapientium et emixæ vertunt sæpius secundum Dei providentiam in ipsorum utilitatem, Deo volente, nonnunquam eos delinquere ad remedium superbix. Sic a magno Petro dictum est et in eo eventum; ejus enim peccatum negligentix, non vero malæ consuetudinis fuit, eique veniæ obtinendæ occasionem præbuit. Inter homines, alii e pessima licentia et consuetudine peccant, alii vero ex sapiente et præoccupante rationem cupidine; sicut dixit Sapiens: « Est delinquens non ex animo, et qui non peccat? » Itaque graves minatur pœnas unquam medicus easque immittit, quæ splen-

Variæ lectiones et notæ.

¹ ὅρα cod. ² Χρῆ γινώσκων ὅτι δύο εἰσὶν Ἀναστάσιοι συγγραμματοποιήσαντες, ὁ τε Συναγῆς καὶ ὁ νυνὶ μνημονευόμενος Θεοουπόλειος· ἦτοι Ἀντιοχεύας. Quæstio VIII. Maxima Bibliotheca IX, 968. B. ³ οὐτως? ⁴ Matth. xi, 12. ⁵ Hoh. xii, 4. ⁶ II Tim. ii, 5. ⁷ Gen. 156, 7-159, 21. ⁸ Ps. lxxxviii, 15. ⁹ ἐξεπορ. I. ἐξηπορ. cod. et LXX. ¹⁰ Ps. xxx, 6. ¹¹ Ps. cxviii, 71. ¹² σοφ. Ps. ¹³ ἀπλῶς; ἀπλ. cod. ¹⁴ Eccl. xi, 16.

diliiorem ostendunt mirabilis Regis gentiam ; A cœlestes enim plagæ morbum propulsant, primamque reddunt sanitatem. Omni namque modo ut sapiens medicus castigans leniter edocet, post peccati confessionem. Cum enim dixisset propheta : « Non morieris » addidit : « Provocans provocasti in inimicis Dominum. » Et primum ex adultera muliere filium percussit Deus ; deinde contra Davidem filii Absalom rebellionem significans dixit : « Et nunc non recedet gladius de domo tua. » Merito igitur dicebat : « Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. »

οὐκ ἐξεργήσεται βρομὰ ἐκ τοῦ σπῆνος σου. » Εἰκότως οὖν ἔλεγε ¹⁰. « Παίδειον ἐπαίθεισε με ὁ Κύριος καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκε με. »

Cum igitur videris peccantem qui divitiis, felicitate, valetudine florens, nullam patitur adversitatem, d'ole cum lacrymis et luge eum quod hæc omnia et graviora adhuc ei in poenam incumbant. Quemadmodum enim qui multa peccantes, nullam agunt penitentiam « thesaurizant sibi iram thesaurum, » sic qui omnis ærummæ expertes secunda fruuntur fortuna, graviori damuabuntur supplicio. Et hoc patet ex exemplis non modo a futura vita, sed et a presentis sumptis. David enim post illud peccatum graviter reprehensus est eo quod tanta prosperitate frœens sic peccasset. Dicit namque Scriptura : Opprobrium ei inferens Deus per Nathan prophetam sic ait : « Ego erui te de manu Saul et dedi tibi domum domini tui et domum Israel et Juda, et si parva sunt ista, adjiciam tibi omnia hæc. Et cur non custodiasti mandatum meum ? » Audient igitur olim qui felicitate nunc florentes, mandata Domini non custodiant : « Amen, dico vobis : Non novi vos. Discedite in ignem æternum qui præparatus est diabolo et angelis ejus. » Sed hæc satis digressionis causa dicta sunt.

Beatus David cum ante mortem suam vocavisset filium suum Salomonem, dixit ei : « Salomon, filii mei, voluntatis mee fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei nostri, sed factus est sermo Domini ad me dicens : « Multam sanguinem effudisti et plurima bella bellasti, et non poteris ædificare domum nomini meo. Ecce filius nascitur tibi et faciam eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum : et ob hanc causam Pacificus vocabitur. Ipse ædificabit domum nomini meo. Nunc ergo, fili mi, confortare et viriliter age. Et ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum, aes et ferrum cujus

οὐκ ἀπὸ φυγῆς, καὶ τίς οὐχ ἤμαρτεν ; » (13) Διὸ τὰς χαλεπὰς ἀπειλεῖ τιμωρίας ὁ τῶν ψυχῶν ἱατρός καὶ ἐπάγει αὐτάς, αἵτινες λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυμαστοῦ Βασιλέως τὸ κλέος· αἱ γὰρ θεήλατοι κληγαὶ τὴν νόσον ἐκείνην ἐξήλασαν καὶ τὴν κρείττερον ὑγίαιαν ἀπέδωκαν. Καὶ γὰρ παντοδαπαί; αὐτῶν, οἷα δὴ πάνσοφοι ἱατροί, παιδείαι; ἀπέδωκαν μετὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἁμαρτίας· εἰρηκαί; γὰρ ὁ προφήτης ¹⁰. « Οὐ μὴ ἀποθάνῃς, ἐπιγγαγε· Ἐπὶ τὴν παρεργίζων παρεργισίας [13] ἐν τοῖς ὑπαναντιοῖς τὸν Κύριον. » Καὶ πρῶτον μέντοι τὸ μακχαλίδος παιδίον ἐπάταξεν ὁ Θεός, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ Ἀδρααζώμ κατ' αὐτοῦ ἐπανίστασιν παρεργῶν φησι ¹⁰. « Καὶ νῦν

(14) Ὅταν τοῖσιν Ἰσραὴλ ἁμαρτωλῶν τινα πλουτοῦντα καὶ εὐημεροῦντα, ὑγιαίνοντα καὶ μηδὲν κενὸν κἀσχοντα, στίναξον, δάκρυσον, κένθησον αὐτὸν, ὡς προσθήκη ¹⁰ εἰς κλίμας ταῦτα αὐτῷ συμβαίνοντα. Ὅσπερ γὰρ εἰ πολλὰ ἁμαρτάνοντες καὶ μὴ μετανοοῦντες ¹⁰ ἐθησαυρίζουσιν ἐν τοῖς ἔσθης· ἐθησαυρῶν, οὕτως εἰ μετὰ τὸ μηδὲν κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποστήσονται. Καὶ εἶλον, οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου τὸ ὑπόδειγμα. Ὁ γὰρ τοῦ Δαυὶδ οὗτος; μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην ἐνεκαλάσθη σφοδρότερον ὡς πολλῆς ἀπολαύσεως ἔδειξας καὶ τοσοῦτος γενόμενος· φησι γάρ, ¹⁰ Ὁνειδίζων αὐτὸν ὁ Θεός διὰ Νάθαν τοῦ προφήτου λέγει ¹⁰ οὕτως· « Ἐγὼ ἔχρισά σε βασιλεῖα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐβρυσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαουλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, — καὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, καὶ εἰ μικρὸν ἐστὶ, προσθήσω σοι καὶ πάντα ταῦτα. Καὶ τί ἐστὶ οὐκ ἐθύλαξας τὴν ἐντολήν μου ; » Τότε γοῦν ἀκούσονται καὶ οἱ εὐημεροῦντες· νῦν καὶ τὰς ἐντολάς Κυρίου μὴ φυλάττοντες ¹⁰. « Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. » (Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παραθετικῶς εἰρηται.)

(15) Ὁ δὲ μακάριος Δαυὶδ πρὸ τῆς τελευταίας αὐτοῦ καλέσεως τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα, εἶπεν αὐτῷ ¹⁰. « Σολομῶν, τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχὴν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐπ' ἐμὲ λέγων· « Αἶμα εἰς κλίμας ἐξέχεας καὶ κολέμου; ἐποίησας μεγάλους καὶ οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματι μου. Ἰδοὺ, υἱὸς τίττεται σοι, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν ἐντῶν [13] κυκλῶν, ὅτι Σολομῶν ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματι μου. » -- ¹⁰ « Καὶ νῦν ἀνδρείου καὶ ἰσχυε. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ πτωχείαν ¹⁰ μου ἡτοίμασα εἰς οἶκον Κυρίου (δὲ) χρυσοῦ τάλαντα ¹⁰ χιλιάδας β', καὶ ἀργυροῦ τάλαντα χιλιάδας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, οὐ οὐκ

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ II Sam. xii, 14 πλὴν ὅτι π. π. τοὺς ἐχθροὺς Κυρίου. ¹¹ II Sam. xii, 10. ¹² Ps. cxviii, 18. ¹³ προσθήκη vel προσθήκη? ¹⁴ Rom. ii, 5. ¹⁵ II Sam. xii, 7. ¹⁶ λέγων codex. ¹⁷ Math. xiv, 12 I Par. xvii, 7-10. ¹⁸ I Par. xvii, 15.

ἔστιν ἀριθμὸς. Καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθετος εἰς οἰκοδομήν ναοῦ Κυρίου. » — ²⁷ « Καὶ ὁ Δαυὶδ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. Καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα » πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ²⁸ · « Ἔδοξα ἡτοίμασα εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ χρυσίον ²⁹, ἀργυρον, χαλκὸν, σίδηρον, λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθων τίμιον, καὶ πρὸς τοῦτοις ἔδωκα ἐκτός ὧν ἡτοίμασα ³⁰ εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον τέλεινα τρισχίλια τοῦ ἔκ Σουφῆρ ³¹ καὶ ἑπτάνικ· χίλια τέλεινα ἀργύρου δοκίμου ἐξαλειφῆναι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱεροῦ. » Οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ χρυσοῦ τέλεινα ἑπτάνικ χίλια, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τίμιους, καὶ χαλκὸν ἀπειρον. ³² Καὶ εὐλόγησας τὸν λαὸν ὁ Δαυὶδ καὶ ἀποστασίας, αὖθις τὸν υἱὸν αὐτοῦ προσκαλεσάμενος λέγει ³³ · « Καὶ νῦν, τέκνον Σολομῶν, γινώθι τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ψυχῇ ζήσει, ὅτι καρδίας πάσας ἐπέχει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκεις· καὶ ἐὰν ζητήσης αὐτὸν, εὐρεθήσεται σοι, καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτὸν, εἰς τέλος καταλείψεται σε. » — « Καὶ ἔδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, παράδειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν Χερουβιμ τῶν διαπετασμένων ταῖς πτέρυξιν ³⁴ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου, πάντα ἐν γραφῇ ³⁵ Κυρίου ἔδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέγων ³⁶ « Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου, ὅτι Κύριος ὁ Θεός μου μετὰ σοῦ. » — ³⁷ « Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαυὶδ ἐν γῆραι καλῶ καὶ πλήρῃ ἡμερῶν, πλούτου, καὶ δόξης, καὶ εὐσεβείᾳ, ἐτῶν σ'· φησὶ γὰρ ³⁸ · « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαουλ, καὶ ἔρχονται ἄνδρες τῆς Ἰουδαίας ἐν Χεθρών, καὶ χρίουσιν αὐτὸν εἰς βασιλείαν ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ, ὁ δὲ ἦν ἐτῶν λ' ³⁹ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν **ἸϚϛ** ἔτη μ'. Ἀλλὰ τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἤξιώθη· τὰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀναγόμενοις, καθὼς ἡ ἱστορία χρίσεως διαφόρους ὄνόμασι ⁴⁰. (17) Τελευτήσας τοίνυν ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ μέγιστον μνήμα, ὃ κατασκεύασεν ὁ σοφώτατος αὐτοῦ υἱὸς Σολομῶν ⁴¹ ἀντρώπους ἔχον τὸ σχῆμα διὰ βάθους ⁴² μηχανηνημένον πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι, τὴν Σ.λομῶντιον θελοῦν σοφίαν καὶ πολυτέλειαν, ἐν ᾧ δὴ καὶ συγκατέωρυξε τῷ πατρὶ πολλὰς μυριάδας τετάρτων χρυσοῦ, καθὼς φησὶ Ἰώσηπος, ὃ καὶ ὄφλον ἐκ τῶν εἰς ὕστερον γενομένων. Ὁ γὰρ τοι ἀρχιερεὺς Ἰρκανὸς, πολιορκουμένης ⁴³ τῆς πόλεως ὑπ' Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου παιδὸς, ἀνοίξας τὸ μνήμα τέλεινα τρισχίλια ἐκείθεν ἐξεφόρησεν· μεθ' ὧν Ἡρώδης, γυνὸς ὡς Ἰρκανὸς τοῦτο πεποιήμεν, ἤνοιξε καὶ αὐτὸς τὸν τάφον καὶ χρήματα μὲν οὐκ εὗρεν, κόσμον δὲ χρύ-

non est numerus. Et super hæc addas ad ædificationem templi Domini. » David autem senex erat et plenus dierum. Cum constituisset regem filium suum Salomonem dixit iterum ei in conspectu populi : « Ecce præparavi impensas domus Dei, aurum, argentum, æs, ferrum, lapides pretiosos et varios, omnem lapidem pretiosum, et super hæc dodi in templum Domini mei, exceptis his quæ præparavi in ædem sanctam, tria millia talenta auri, de auro Ophir et septem millia talentorum argenti probatissimi, ad exornandos parietes templi. » Principes autem filiorum Israel dederunt in opera domus Dei auri talenta septem millia, et argentum et lapides pretiosos et æs immensam. Et cum benedixisset populo David et dimisisset eum ; iterum filium suum hortatur, dicens ad eum : « Et nunc, fili mi, Salomon, nosce Deum patrum tuorum et servito ei in toto corde et anima ferventi ; omnia enim corda scrutatur Dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, invenies ; si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. » — « Et dedit David Salomoni filio suo exemplar omnis templi, et Cherubim extendentium alas et velantum arcam fœderis Domini. Omnia scripta manu Domini dedit David Salomoni filio suo dicens : « Comfortare et viriliter ago ; Dominus enim Deus meus tecum erit. » — « Post hæc autem, mortuus est David in senectute bonus et plenus dierum, divitiis et gloria ; et pietate, annos septuaginta natus. Dicit enim : « Et factum est post mortem Saul, venerunt viri Juda in Hebron et unguunt eum in regem super omnem Israel. » Qui annis erat triginta natus cum coepisset regnare, et regnavit annos quadraginta. Regia unctione dignum esse eum æstivavit Samuel ; populus autem eum acclamavit unctioni prophetæ assensum præbens. Mortuus igitur sepultus est in urbe Jerusalem in maximo monumento quod præparavit ei filius ejus sapientissimus Salomon, in altitudine terræ excavatum et lateret. Quod quidem ostentat Salomonis sapientiam et magnificentiam, in eodem monumento cum patre condidit plurima millia talentorum auri, sicut liquet ex his quæ postea evenerunt, ut ait Josephus. Princeps enim sacerdotum Hyrcanus, obsidente urbem Antiocho Demetrii filio, cum aperuisset monumentum ex eo tria millia talenta abripuit. Post hunc autem cum Herodes novisset ab Hyrcano factum, aperuit et ipse tumulum, et divitias non invenit quidem, sed suppellectilem auream et vasa multa pretiosa eri-

Varia lectiones et notæ.

²⁸ τέλεινα τὸν ἐστὶ λίτραι ρκα', Glossa marg. ²⁷ I Par. xxiv, 1. ²⁹ I Par. xxx, 2-4. ³¹ I Par. xxx, 7. ³² I Par. xxix, 9. ³³ I Par. xxviii, 1-20. ³⁴ ταῖς cod. ³⁵ χειροῖς I Par. ³⁶ I Par. xvix, 20. ³⁷ I Par. xxix, 28. Ceil. 158, 22-159, 7. ³⁸ II Sam. ii, 4. ³⁹ Cod. 116, 6. ⁴⁰ χρίσεως διαφόρους ὄνομα co. 1. ⁴¹ Σολομῶν I. Σολομῶν παρὰ τῷ Σιλῶνα cod. ⁴² ἀ. διὰ β. π. τὸ ὄρασθαι μ. Ued. 175, 3-12 8. Jos. A. 7, XV, 3 πλοῦτον πολὺν καὶ ἀφθονον. ⁴³ πολιορκουμένης ὑπ' Jos. 61. μετὰ δὲ τούτων ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων πάλιν Ἡ. ὁ βασιλεὺς ἕτερον ἀνοίξα· οἶκον ἀνεῖλε γ. πολλὰ. Ταῖς μὲντοι γε θήκαις τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχε· ἦσαν γὰρ ὑπὲρ τὴν γῆν μηχανικῶς κηδευμένα· πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι εἶναι Jos.

puit. Cum ipse tentasset interiora penetrare et Davidis Salomonisque corpora attigisset, ignis exiens duos ejus armigeros combussit.

XL. *De regno Salomonis.*

Post Davidem regnavit Salomo filius ejus annos quadraginta, vir ille admirandus qui a Deo stupendam et supra vires humani ingenii sapientiam acceperat. Et in quadringentesimo quadragesimo anno exitus filiorum Israel, in anno quarto regni sui, in primo mense Nisan, anno vitæ suæ tricesimo tertio, congregavit operariorum octoginta millia, et septuaginta millia qui cæderent lapides, quadraginta millia in monte Libani, præpositosque eorum tria millia sexcentos: quo facto, cœpit Salomon ædificare in monte, qui demonstratus fuerat David patri ejus in area Ornan Jebusæi in qua primo Abraham aram ædificaverat. Lapidés acutos rudesque durissimos et molis ingentis habentes decem cubitos crassitudinis, in fundamenta injecit et omnium totius templi murorum ædificationem incepit, ædificavitque urbem et templum Domini per annos septem. Ejus longitudo sexaginta cubitorum erat, latitudo viginti et altitudo centum viginti. Et erat domus duorum tabulatorum, ut ait Josephus, et notum est ex libro Paralipomenon. Nemo autem censeat discordare librum Regum cum libro Paralipomenon eo quod hic longitudo dicatur sexaginta cubitorum, illic vero quadraginta; his enim cubitis addendi sunt viginti cubiti loci dicit Dabir, id est Sancti sanctorum. Illic pariter altitudo dicitur viginti, et quinque cubitorum, hic autem centum viginti quod explicatur per Davidem sacram exemplar templi traientem filio suo, et dicentem: « Et tabulata sursum facies. » Docet enim nos Regum historia, non modo due esse sursum tabulata sed tria; nam dicit Scriptura: « Per cochleam ascendebant in medium tabernaculum, et a medio in tertium. » Latissimus quippe murus habebat cochleam per quam ascenderent. Et deauravit omne tabulatum, et laquearia omnia. Fecit in muris laminas quinque cubitorum et affixit singulas clavis aureis et Cherubim per totum murum iusculpsit. Cum ergo domum ornasset lapidibus pretiosis, et auro de Ophir eam deaurasset, ut dicitur, et muros et tegumenta et postes et ostia, operuit eam laminis æreis deauratis. « Oraculum autem in medio domus in interiore parte fecerat ut poneret ibi arcam fœderis Domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti

σιον⁶⁶ και κειμήλια πάμπoλλα ἀνείλατο. Πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδότερον χωρεῖν, οὐ τὰ σώματα Δαυὶδ και Σολομῶνος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξεληθὲν, δύο τῶν δορυφόρων αὐτοῦ διεφθείρειν.

Μ'. *Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος.*

⁶⁶ Μετὰ γοῦν Δαυὶδ ἐβασίλευσε Σολομῶν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μ', ⁶⁷ ὁ δὲ τὴν πανθαύμαστον (52^ο) και θεόδοτον σοφίαν τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων ὁ θαυμάσιος οὗτος δεξάμενος. ⁶⁸ (2) Καὶ ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ και μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ α' μηνὶ Νισάν, ὑπάρχων ἐτῶν λγ' συνήγαγεν ⁶⁹ ἐργάτας, χιλιάδας π', και λατόμους, χιλιάδας υ' ἐν τῷ Διεθάνω θρεῖ, και ἐπιστάτας ςχ⁷⁰, προστησάμενος, ἀπήρξατο τῆς οἰκοδομῆς ⁷¹ ἐν θρεῖ οὐ ἄνωθι Κυρίου Δαυὶδ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐν δ' αὐτῷ ⁷² Ὁρνά τοῦ Ἰεθουσαίου, ἐν ᾧ και πρότερον Ἀδραάμ θυσιαστήριον ὤκοδόμησεν. **136** Καὶ δὴ λίθους ἀκροτόμους και ἀπαλεκῆτους ἤτοι ἀδαμαντίους και παμμεγέθεις λίαν εἰς τὰ θεμέλια θέμενος, ἔχοντας πῆχεις ἰ' ἐν πᾶχος, και πάσης ὁμοῦ τῆς δομησεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ ⁷³, ὤκοδόμησε τὴν πύλιν και τὸν ναὸν Κυρίου ἐν ἔτεσιν ζ', μήκος πῆχεων ξ', εὖρος πῆχεων κ', και ὕψος πῆχεων ρκ' ὁ δὲ ὀρόρον ⁷⁴ γὰρ ἦν, ὡς φησὶν Ἰωσηπος, ὅπερ οὖν και ἡ τῶν Παραλειπομένων βίβλος δεδήλωκεν. (3) Μῆδεῖς δὲ νομιζέτω τήνδε τὴν βίβλον πρὸς τὰς Βασιλείας διαφωρεῖ, ⁷⁵ ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μήκος ἐνταῦθα μὲν εὐρίσκομεν πῆχεων ξ', ἐκεῖ δὲ μ' εὐρήσεις δὲ πρὸς τοῖς μ', ἀλλὰ κ' τοῦ καλουμένου Δαθὶρ, τούτεστι τοῦ Ἀγίου τῶν ἁγίων ὅπου πάλιν ἐκεῖ μὲν τὸ ὕψος πῆχεων κ', ἐνταῦθα δὲ ρκ', ἀμέλει γε και ἐν τῷ παραδείγματι προὑπέφηθεν ὁ θεός; Δαυὶδ πρὸς τὸν υἱὸν λέγων· « Καὶ τὰ ὑπερῶα ποιήσεις. » Καὶ γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει τῶν Βασιλείων, ὅτι οὐ μόνον διόροφα, ἀλλὰ και τριόροφα εἶχεν ὁ οἶκος ὑπερῶα· Ἐικηκτὴ γὰρ, φησὶν ⁷⁶, ἡ ἀνάβασις ⁷⁷ ἦν εἰς τὴν μέσην και ἐπὶ τῆς μέσης εἰς τὰ τριόροφα. Εὐρύτατος γὰρ ὑπάρχων ὁ τοίχος, κοχλιοειδῆ τὴν ἀνάβασιν εἶχεν. (4) ⁷⁸ « Καὶ κατεχρῦσσε τὸ ὑπερῶον ὄλον και πᾶν τὸ ἰδαφος, και ⁷⁹ τοῖς τοίχοις ποιήσας πλίνθους χρυσοῦ; πενταπῆχεις, ἐφ' ἐκάστης πλίνθου καθήλωσε τέσσαρας ⁸⁰, και Χερουθὶμ ἐπὶ τὸν τοίχον ὄλον ἐγλυψεν. (5) Κατακοσμήσας οὖν λίθοις τιμίοις και χρυσῷ τῷ ἐκ Σουφὴρ καταχρυσώσας τὸν οἶκον, ὡς εἰρηται, και τοὺς τοίχους, και τὰ ὀροφώματα, και τοὺς πυλώνας, και τὰ θυρώματα, καραμίαι χαλκαῖς κεχρυσωμέναις τοῦτον ἐσκέπασε. (6) ⁸¹ « Καὶ διαχωρίσας ἐνδοθεν τοῦ ναοῦ μέσσην τοποθεθῆναι τὴν κιβωτὸν ἐκεῖ διαθήκης Κυρίου, πῆχεων κ' τὸ μήκος, και τὸ πλάτος πῆχεων κ', και τὸ ὕψος αὐτοῦ πῆχεων κ', περιέσχεν αὐτὸν και τὴν θύραν αὐτοῦ χρυσοῦ συγκεκλεισμένω, δ και Ἀγια ἁγίων και Δαθὶρ ἐκαλείτο. (7) ⁸² « Καὶ

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ χρῦσιον l. χρῦσσον cod. ⁶⁷ 990 (4165) Glyc. 559, 1-340, 19. ⁶⁸ ὁ δὲ cod. ⁶⁹ 987 (4168). ⁷⁰ Il Par. II, 2. ⁷¹ γχ? w Par. ⁷² Il Par. III, 4-40. ⁷³ Nota ἐν ἄλτωνι cod. ⁷⁴ ἀρξάμενος cf. Il Par. III, 2. Καὶ ταῦτα ἤρξατο Σ. τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ⁷⁵ ὄρορον cod. ⁷⁶ Il Reg. VI, 2. — δὲ ἔ' Varr. — τὸ ὀ. π. λ'. τὸ ἐξ ἀπλοῦν. ⁷⁷ Il Reg. VI, 8. ⁷⁸ ἡ ἀνάβασις cod. ⁷⁹ Il Reg. VI, 21 31; Il Par. III, 9. ⁸⁰ ἐν? πλῆγ cod. bis. ⁸¹ φοίνικας Il Reg. VI, 29. ⁸² Il Reg. VI, 19, 20. ⁸³ Il Reg. VI, 25-28.

δύο Χερουβιμ κατασκευάσας ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ἄνα πῆχεων ἑ' τὸ μέγεθος καὶ ἄνα πῆχεων ε' τὰ περὶ γὰρ ἔχοντας, πτέρυγος πτέρυξ ἦπτετο· καὶ **135** ἄμφοτέρων αἱ λοιπαὶ δύο πτέρυγες, τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν διαπατασμέναι πῆχεων ⁶² κ', ἃ καὶ περιχρυσώσας ἔστησεν ἐκατέρωθεν, μέσον δὲ τοῦ ἐσωτάτου οἴκου πρὸς τὸ τὴν κεισῶν συγκαλύπτειν, οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον ἐποίησε θυσιαστήριον χρυσοῦν ἐξωτέρων τοῦ καταπέτασματος, ἐν ᾧ τῆς προθέσεως ἄρτοι ἔκειντο· τὸ δὲ καταπέτασμα ποιήσας ἐξ ὑακίνθου, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, ἐξέφανε αὐτὸ χερουβιμ. (8) ⁶³ Τῷ δὲ ναῷ συνωκοδόμησε πλευρὰς ⁶⁴ κυκλόθεν ἔξω ἀπὸ ⁶⁵ πῆχεων, ἃς καὶ μέλαθρα κέκληκεν, ὥστε τὴν οἰκοδομίαν συνέχειν, καὶ μηδένα τῶν Λευιτῶν (32^b) προσφάσειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις· Ὅτι διάστημα, φησὶν, δέδωκα τῷ οἴκῳ, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου· ἄλλοι γὰρ ἐπερῶσιν εἰσιτὸς ἦν ὁ πρῶτος· ναὸς δὲ καλούμενος Ἄγια· εἰς δὲ τὰ Ἄγια τῶν ἁγίων οὐδὲ τοῦτοῦ ἐμπροβαίνειν ἐξῆν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἀπαξ τοῦ ἑνιαυτοῦ. (9) Πάντα μὲν χρυσοῦς συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερουβιμ ⁶⁶ καὶ τοὺς τοίχους καὶ θύρας, ὥστε μηδεμίαν σχεδὸν ἑτέραν ὕλην εἰσοδοῦν ὁρᾶσθαι· οὗτοι δὲ καὶ μαρμάρους καλλίστους ὁ ναὸς ἐπαποικίλειτο, ἠλοὶ παλιν ἡ ἱστορία λέγουσα ⁶⁷· Ὅνυχος καὶ λίθου πληρώσας πολυτελοῦς, λίθους ποικίλους καὶ πάντα λίθον τίμιον εἰς πλήθος. (10) ⁶⁸ Δύο δὲ στύλους ⁶⁹ ποιήσας χαλκοῦς ἄνα πῆχεων λε' τὸ ὕψος καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχοντας ἄνα πῆχεων ε' καὶ σπαρτίον δεκάπηχον περικυκλῶν, ἐκάστην στύλῳ τὸ πάχος, καὶ χρυσοπετάλην, ἐκ δακτύλων ⁷⁰ τὸ πάχος, περικαλύψας, ἔστησεν ⁷¹ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἐωνύμων, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ μὲν Κατόρθωσις, τοῦ δὲ Ἰσχὺς. Ἐπὶ δὲ τῶν κεφαλῶν ἐποίησεν ⁷² ἔργον κρεμαστὸν διδουκτωμένον· ἐκ χρυσοῦ καὶ κώδωνας χρυσοῦς ἕως εἰς τὰ β' δίκτυα καὶ δύο γένη βοίσκων ⁷³ ἐν τοῖς δικτύοις, ἃ ἔστιν ἐπάνω τοῦ στύλου. Καὶ ποιήσας χαλκοῦν δίκτυον ἐκ δακτυλίων, καὶ κώδωνας ὡς χαλκοῦς ταλαντιαλοῦς ἐπ' αὐτοῦ ἐξαρτήσας, ἐπέθηκεν αὐτῷ ἐπὶ μηχανημάτων ὑψηλῶν, ἐξεχόντων τοῦ ναοῦ πῆχεις κ', ὅπως ἐπισκιάζοι **136** τὸ ἔργον καὶ ἀποσοβοῖ τὰ θρῆνα ἐπιζάροντα καὶ ἐκκρίνοντα, μολύνειν μέλλοντα, τῷ κτύπῳ τῶν κωδῶνων καὶ κινουμένων καὶ ἀναριπιζομένων ⁷⁴. (11) ⁷⁵ Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν, πῆχεων κ' τὸ μήκος, καὶ πῆχεων κ' τὸ πλάτος, καὶ πῆχεων ἑ' τὸ ὕψος ⁷⁶, ὡσαύτως καὶ θάλασσαν ποιήσας χαλκῆν ⁷⁷ χυτὴν στρογγύλην, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ἔχου-

cubitos altitudinis, et operuit illud cum ejus porta auro obriso, et vocatum est Sanctum sanctorum et Dabir. Et fecit duos Cherubim de lignis imputrescibilibus decem cubitorum altitudinis, habebantque alas quinque cubitorum latitudinis et alae duae se invicem contingebant et utriusque alae parietem tangebant. Extensarum alarum longitudo erat viginti cubitorum. Duos Cherubim auro operuit posuitque in utraque oraculi parte in medio domus interioris ad legendam arcam. Ante eam et intra velum fecit altare aureum, in quo panes propositionis ponebantur; velum autem fecit ex hyacintho, cocco et bysso et purpura, et eo Cherubim obduxit. Cum templo aedificavit quoque latera in gyrum extrinsecus, quae vocata sunt cubicula; quo factum est ut utrumque aedificium fuerit contingens, nullusque Levitarum tetigerit ipsos parietes templi. Dicitur enim: « Intervallum dedi domui, ut muros templi nemo tangeret. Solis sacerdotibus pervium erat primum templum vocatum Sanctum. Nefas autem erat eosdem intrare in Sanctum sanctorum, quod soli licebat summo pontifici, et semel tantum in anno. Omnia auro tegebantur, et Cherubim, et muri, et altaris, ita ut nulla fere alia materia interius videretur. Distinctum erat templum variis pulcherrimisque marmoribus quod ex historia patet dicente: « Onyx et lapides pretiosi multi erant; varios lapides et omnia marmora magni pretii innumera disposuit. » Finxit et duas columnas aereas triginta quinque cubitorum altitudinis et capitella quinque cubitorum altitudinis, Linea decem cubitorum ambiebat columnam utramque. Circa columnas ex aere solidas circumduxit laminam auream digiti unius crassitudinis, posuitque eas in vestibulo templi, unam a dextris, et unam a sinistris, vocavitque unam Rectitudinem (Jachin), alteram vero Fortitudinem (Booz). In capitellis fecit rete appensum ex auro, malogranata quoque quadringenta pro duobus retiaculis, et binos ordines malogranatorum in retiaculis quae sunt super columnas. Fecit porro rete aureum ex niaculis, suspenditque in eo malogranata octingenta appendentia singula talentum unum, extenditque illud super machinis excelsis e templo prominentibus cubitis viginti, ut a solis ardore opus inferius protegeretur, et sonitu campanularum semper agitatae et motarum fugarentur aves ne supercelerent, sedarentque sordibus. Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitu-

Variæ lectiones et notæ.

⁶² πηχ. cod.; sed mox habet πηχῶν totis litteris. ⁶³ I Reg. vi, 5, 6. ⁶⁴ Πλευρὰ — ἃ cod. ⁶⁵ ε', ζ', ζ'? ⁶⁶ συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερ. i. συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ χερ. cod. ⁶⁷ II Par. iii, 6? ⁶⁸ I Reg. vii, 15. ⁶⁹ δύο δίκτυα I Reg. vii, 17. ⁷⁰ δακτύλων i. δακτύλου? (δακτύλ. cod. cf. infra δακτύλων. ⁷¹ ἔστ. τοὺς στύλους τοῦ αἰλῶν τοῦ ναοῦ 21. ⁷² II Par. iii, 17; I Reg. vii, 18. ⁷³ II Par. iv, 13. β. ἐν τῷ δικτύῳ τῷ ἐνὶ — τοῦ συγκαλύψαι τὰς δύο γωνίας τῶν χωδαρῶν (στρεπτὰ κεφαλίδων), ἃ. ⁷⁴ κινούμενα καὶ ἀναριπιζόμενα cod. ⁷⁵ II Par. iv, 16. ⁷⁶ εὔρος i. ⁷⁷ θ. γ. ε' πῆχεων τὴν διαμέτρῳσιν, στρ. κυκλόθεν καὶ ε' π. τὸ ὕ. καὶ τὸ κ. λ' π.

dinis, et decem cubitorum altitudinis. Præterea fecit mare æneum rotundum per circuitum, pariter et bases ejus. Ejus autem altitudo quinque cubitorum erat, circuitus triginta trium cubitorum, crassitudo unius palmæ manus, et capiebat tria millia metretas. Posuitque subter illud vitulos duodecim fusiles magnos; porro sacerdotes lavabantur in ea. Fecit basin æneam, et posuit eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, et quinque cubitos latitudinis, et tres cubitos altitudinis. Fecit et mensas æneas decem, conchas decem, et candelabra aurea magna decem, et posuit ea in templo, quinque a dextris et quinque a sinistris. Fecit phialas aureas centum, thuribula, thymiasteria et vasa in ingenti multitudine, nec defecit copia auri. Cum ergo completum esset omne opus, intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in Sancta sanctorum subter alas Cherubim, et incipientibus sacerdotibus confiteri Domino in tubis, cymbalis et organis, nebula impleta est domus Domini et gloria magna, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Rex vero Salomon cum ascendisset super basim æneam, Deumque adorasset, palmis ad cælum extentis, ait: « Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo et in terra; » et reliqua orationis verba. « Cumque desilisset Salomon fundere preces, ignis descendit de cælo et devoravit holocausta et victimas, et majestas Domini implevit domum. Et omnes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super domum, et corruentes proni in terram super pavementum stratum lapide, adoraverunt et laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Et tunc Salomon dedicavit templum et mactavit boum viginti duo millia, et arietum centum, viginti millia, fecitque festivitatem magnam. Et omnis Israel cum eo erat in templo manducans et bibens coram Domino diebus septem, et in die octava benedicens Deum dimisit populum. » Postquam oravisset pro templo et pro populo, visus est ei Dominus dicens: « Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam; sanctificavi domum hanc quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis et in æquitate, et feceris omnia quæ præcepi tibi, et legitima et judicia mea servaveris, ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo dicens: « Non au-

σαν ἡ τὸ μὲν ὕψος πήχεων ε', τὸ δὲ κύκλωμα πήχεων λγ', τὸ πάχος καλαιστῆς ἑ, χωροῦσαν ἑ τρισχιλίους μετρητάς, ἵστησεν ὑποκάτω αὐτῆς ἑ μόσχους β' χυτοῦς μεγάλους; πρὸς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ ἑ. (12) ἑ Ποιήσας βάσιν χαλκῆν πήχεων ἑ ε' τὸ μήκος, καὶ ε' τὸ πλάτος, καὶ γ' πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ. (13) ἑ Καὶ ἐποίησε τραπέζας χαλκᾶς ε', καὶ λουτήρας ε', καὶ λυχνίας χρυσοῦς ε' μεγάλας, καὶ ἔθηκεν ἀνὰ ε' ἐκ δεξιῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ ε' ἐξ ἀριστερῶν. (14) ἑ Ἐποίησε δὲ φιάλας χρυσοῦς ρ', καὶ θυψικας, καὶ πυρεῖα, καὶ σκαῦτή εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ ἐξέλειπεν ἡ ἄλκη τοῦ χρυσοῦ ἑ. » (15) ἑ Ἐπεὶ οὖν συνετελέσθη πᾶν ἔργον, εἰσῆγαγον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὴν τῆς διαθήκης Κυρίου εἰς — τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ὑποκάτω τῶν περὺργων τῶν χειρῶν, καὶ ἀρξαμένων ἐξομολογήσασιν τῷ Κυρίῳ ἑ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν ὀργάνοις, ἐπλήσθη νεφέλης ὁ οἶκος Κυρίου καὶ δόξης πολλῆς. Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στήναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης ἑ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομῶν, ἀναβάς ἐπὶ τὴν χαλκῆν βάσιν καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, διεπέτασε τὰς χεῖρας εἰς τὴν οὐρανὸν λέγων· « Κύρια, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι Θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » καὶ τὰ ἐξῆς τῆς εὐχῆς ἑ. « Καὶ ὡς συνετέλεσεν εὐχόμενος, κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε (33) τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ ὄξια Κυρίου ἐπλήρωσε τὸν οἶκον. » ἑ Καὶ πάντες υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐθεώρουν τὸ πῦρ· καὶ ἡ ὄξια Κυρίου ἐπὶ 137 τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον προσκυνούντες καὶ αἰνοῦντες Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ Θεὸς αὐτοῦ ἑ. (16) Καὶ τότε Σολομῶν ἐνεκαίνισε τὸν ναὸν, θύσας μόσχων χιλιάδας κβ' καὶ προβάτων χιλιάδας ρκ', ποιήσας ἑορτὴν μεγάλην. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἑσθίων καὶ πίνων καὶ εὐφραίνόμενος ἐνώπιον Κυρίου ἡμέρας ζ', τῆ δὲ ἡ' ἡμέρα, εὐλογῆσας τὸν λαὸν ἀπέστειλε. » (17) ἑ Καὶ μετὰ τὸ προσεῦξασθαι αὐτὸν ὕπὲρ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ὤφθη αὐτῷ ὁ Κύριος· λέγων· « ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου καὶ ἤγισα τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ὑποδόμησας τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ σὺ, ἐὰν πορευθῆς ἐνώπιόν μου, καθὼς ἐπορεύθη Δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν συνείδητι καρδίας αὐτοῦ καὶ εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα, ἃ ἐνετείλαμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃ; ἑ, ἀναστήσῃ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρὶ σου λέγων· « Οὐκ ἐξαρθήσεται

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ ἔχουσα cod. ¹⁸ καὶ τὸ π. αὐτῆς π. 5 χωροῦσαν cod. μ. γ' 5. ¹⁹ Nota χωροῦ cod. ²⁰ καὶ ὁμοίωμα μόσχων ὑπ. ἀ. 3,4. ²¹ καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸν τ. l. ἐν. ἀ. 6. ²² II Par. vi, 13 ²³ καὶ πτχ. cod. ²⁴ II Par. iv, 8. ²⁵ II Par. iv, 8, 21, 18. ²⁶ χαλκοῦ 18. ²⁷ I Reg. viii, 6. ²⁸ I Reg. viii, 10; II Par. v, 12-14. ²⁹ II Par. vi, 12-14. ³⁰ III Par. vii, 1. ³¹ II Par. vii, 3-10. ³² Cod. 165, 15-164, 14; I Reg. vii, 65, 66. ³³ II Par. viii, 12; I Reg. ix, 3-9; Glyc. 338, 17-19. ³⁴ φυλάξῃ; l. φυλάξῃ LXX (φυλάξει; cod.)

ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν Ἰσραὴλ. ὁ Ἐάν δὲ ἀποστρα- φέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ πορευθῆτε, καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἐτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, ἐξαρῶ τὴν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἤγισα ἐν ὄνομάτι μου, ἀπορρίψω ἀπὸ προσώπου μου. Καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λάλημα εἰς τὰ ἔθνη πάντα· καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας, ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, ἐκστήσεται καὶ συριεῖ, καὶ ἔρουσιν· ἢ Ἄνθ' ὧν ἐγκατέλιπον Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἀνετίλδοντο θεῶν ἀλλοτρίων, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε Κύριος τὴν κακίαν ταύτην. »

(18) Τὸν μέντοι ναὸν ὁ Σολομὼν μέσον τῆς πόλεως δειμάμενος⁸⁸ κατὰ νότον τετραμμένον καὶ τὰ θμισθὴν πρὸς βορρᾶν ἔχοντα, λιθίνῳ περιβάλλῳ τοῦτον συνέκλεισε⁸⁹. (19) Τὴν δὲ πόλιν μεγίστην καὶ περικαλλῆ καταρτίσας ἐκ λίθων λευκῶν καὶ ἄλην καταστρώσας· 138 καὶ τὸ περίμετρον αὐτῆς ποιήσας ἀπὸ τείχους εἰς τείχος, μεταξύ τὸ διάστημα ἔχουσαν στάδια μ', μίλια ἕξ ἡμισυ, δυσάλωτον ταύτην πάντοθεν κατασκευάσας. Περιτείχισας γὰρ αὐτὴν τρισὶ τείχεσι καὶ φάραγξιν ἀπέρρογυλαις⁹⁰ κατὰ ῥυθὸν ὕδασιν ἄλην ἐποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς ἀπορροίας τοῦς κήπους αὐτῶν καταρτίζεσθαι· (ἔκειτο γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ μετώρῳ καὶ τραχέως τόπου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πηγὴ τις πολύρροτος ἀεινήσως ἐπιρρέουσα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὕδατα ἔβρυν ἐν αὐτῇ πόσιμα [καὶ] ἀδιέλπειτα). (20) Ὁ δὲ γε λαμ- πρὸς καὶ περιώνυμος ναὸς ἐκεῖνος, ἀξίωματος ὧν⁹¹ ἀληθῶς καὶ περιδοξὸς πάνυ καὶ τῆς Σολομῶντος σοφίας ἐνάρετος κήρυξ, μᾶλλον δὲ τοῦ προσεταχότος γενεσιουργοῦ πάντων Θεοῦ καὶ συνεργήσαντος. Οὐ γὰρ γέγονε τοιοῦτος ναὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῇ μεγαλοουργίᾳ τούτου καὶ πολυολβίᾳ σεμνυόμενοι ἔλεγον· ἢ Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου. ἢ Καὶ γὰρ ὁ διαταξάμενος ἐκίλευσεν αὐτὸν μετὰ φιλαυτίας γενέσθαι πολλῆς, ἐπειδὴ ἀκαίριος τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφαικοντο καὶ ἐφέποντο. Καὶ οὐκ ἐν τούτοις μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἶναι καὶ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ· οἱ γὰρ (23^b) ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γῆς ἐκείας ἤρχοντο καὶ μέγιστα μετὰ τοῦς μετέπειτα χρόνους· καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Δουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔλεγε⁹². ἢ Ἦσαν ἐκεῖ Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. ἢ Οἱ οὖν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖ συνήγοντο, καὶ πολυθρόνητον ἄγαν καὶ διαδόχον ἐτύγχανε τοῦ ναοῦ τὸ ὄνομα. Κἂν διαφόρως καταλύθη, καὶ πάλιν

A feretur vir de genere tuo de solio Israel. Si autem obstinate aversi fueritis vobis et filii vestri, non custodientes, mandata mea, sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam Israel de superficie terræ quam dedi eis, et templum quod sanctificavi nomini meo, projiciam a conspectu meo eritque Israel in pro- verbum et in fabulam cunctis populis. Et domus hæc erit in exemplum; omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet: « Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, et secuti sunt deos alienos, idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc. »

Edificatum est templum in medio urbis; dor- sum et posteriora ejus versus Aquilonem erant, cinxitque illud Salomon muro lapideo. Urbem maximam et pulcherrimam construxit lapidibus albis, totamque planam effecit. Perimetrum fecit a muro ad murum, spatiumque erat quadraginta stadiorum, et ex omni parte difficilis expugnata omnino erat civitas. Triplici enim muro circum- cinxit eam, profundisque foveis excavatis perviam aquis totam reddidit, ita ut et ipsi horti aquis fluentibus irrigarentur. Sedebat civitas in loco excelso adituque difficili, in quo erat fons abundans semper fluens. Multi alii fontes quorum aquæ potabiles et indeficientes erant, in urbe scatebant. Templum vero hoc clarum famosumque, mirabile et sane inelytum sapientiæ Salomonis eximius erat præco, præsertim vero sapientiæ illius, qui prior illud ordinaverat, universorum scilicet Crea- toris qui ædificantes adjuverat. Non enim simile fuit templum super terram, unde Judæi de ejus magnificentia et majestate gloriantes dicebant: « Templum Domini, templum Domini, templum Domini! » Jusserat Dominus templum hoc fieri cum magnificentis, quia Judæi plus æquo rebus temporalibus adhærebant. Non autem in ista sola magnificentia sita erat ejus gloria, sed inde pro- veniebat quod solum esset in mundo universo; ad illud enim veniebant Judæi a finibus terræ, et præsertim in temporibus novissimis; quod indicat Lucas in Actibus apostolorum dicens: « Erant ibi Parthi et Medi et Elanitæ, et qui habitant Me- sopotamiam, Judæam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Phrygiam et Pamphyliam, Ægyptum et partes Libyæ quæ est circa Cyrenem. » Viri igitur ex omni terra huc confluxebant, unde cele- bre multum et famosum factum est nomen tem- pli, etsi destructum fuerit reædificatum, usque ad extremam ejus ruinam. Omnia quæ collegit sapientia Salomonis visa sunt sacro Eszechiel post

Variorum lectiones et notæ.

⁸⁸ δημ. col. ⁸⁹ Cod. 161, 15-20. ⁹⁰ ἀπερογγύος cod. ⁹² Act. II, 9, 10.

eversum civitatis et templi et post abductionem populi captivi in Babylonem.

τῷ θεσπετίῳ Τεζεκίηλ ὤπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ ἀχμαλώσαν.

Fecit sibi Salomon thronum quoque eburneum ex magnis elephantorum dentibus. Sex erant gradus, et a tergo erant capita leonum hinc et inde et duo leones stabant juxta brachiola; alli duodecim leones stabant super sex gradus ex utraque parte. Quod solium vestivit ex omni parte auro purissimo, nec solium fuit tale in universis regis, super quod sedens vestitus veste splendida et pretiosa vir ille mirabilis et sapientissimus Spiritus Dei dona canebat. Inde dicit Dominus: « Nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis, indicans eum quasi maximum et clarissimum regem in divitiis et gloria. « Præterea fecit clypeos ductiles aureos octingentos, lanceas quadringentas, aliaque arma aurea multa. Et omnia vasa domus ejus et piscina erant ex auro; non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis ibat in Tharsis semel per tres annos, deferens inde aurum et argentum et dentes elephantorum et simias. Fecitque Salomon ut tanta esset abundantia argenti in Jerusalem quanta et lapidum et cedrorum collegit multitudinem quasi sycamoros. » (Cedros illas imputrescibiles esse dicit Theodoretus et sicut cypressos et abietes difficile corrumpi, et omnino albas esse, nec nostris similis.)

κίβρους ἐκείνας ἀσηπτικούς ἐφη Θεοδώρητος εἶναι, δυσφθάρτους, καὶ λευκοτάτας, καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν ἀνομοίας ὑπαρχούσας.)

XLl. De cibis Salomonis.

« Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similitæ et sexaginta cori farinæ; decem boves pingues et viginti oves pascuales et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum et avium altitium. » Corus autem æquabat triginta modios; omnes vero cori bis mille septingentosque modios æquabant. Qui autem, ea omnia ex Ægypto unoquoque mense debebant duodecim erant duces.

XLll. De regno Salomonis.

De multa scientia ac sapientia, quam dedit ei Dominus, audi iterum quid dicat Deus ad eum: « Ecce dedi tibi cor sapiens et intelligens instantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te futurus sit; sed et divitias et gloriam tibi dabo, ut nemo fuerit tui similis in regibus cunctis in retro diebus. » Quod significans ait Scriptura: « Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis et latitudinem cordis, quasi arenam quæ est in litore maris, et præcedebat sapientia Sa-

Α φιλοδομήθη μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ καταπτώσεως.

Καὶ ἀπλῶς ἔσα ἡ Σολομώντος κατεσκευάσασε σοφία, τῷ θεσπετίῳ Τεζεκίηλ ὤπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ ἀχμαλώσαν.

(21) ¹⁰ Ὁ τοῖνον Σολομῶν ποιήσας ἐλεφάντινον θρόνον ἐκ μεγάλων ὀδόντων, ἔχοντα σταθμούς ς' καὶ προτομάς μόσχων ἐκ τῶν 139 ὀπίσω αὐτοῦ ἐνθεν καὶ ἐνθεν καὶ λέοντας ἰβ' παρὰ τὰς χεῖρας ἐστηκότας, καὶ ἄλλους ἰβ' λέοντας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν ἕξ ἀναβαθμῶν (ἐκατέρωθεν περιεχρῶσασεν αὐτοὺς χρυσῶν δοκίμων, ὅπερ ἔ οὐ γέγονεν οὕτω πάση βασιλείᾳ ἡ πόσις, ἐφ' ᾗ καθιζόμενος μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυταλοῦς ἐσθῆτος ἡ θαυμάσιος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ ἐκείνος, τὰς τοῦ θεοῦ Πνεύματος χάριτας διεγόρευεν. Διέφησιν ὁ Κύριος ἡ Οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων, ἡ ὑπερφάνων ὡς ὑπέρτερος ἦν καὶ περιφανέστερος βασιλέων πάντων ἐν τῇ πλοῦτῃ καὶ δόξῃ). (22) ¹¹ Καὶ σὺν τούτοις ἐποίησε θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοῦς ὡ' μεγάλους ², καὶ δόρατα τ', καὶ ἑτέρα ὄπλα χρυσοῦ κελύστα. Καὶ μέντοι καὶ τὰ σκευῆ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ οἱ λουτήρες χρυσοῦ πάντα ὑπῆρχον. Καὶ ὅτε ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ⁴, ὅτε ναῦς αὐτοῦ ἐπορεύετο εἰς Θαρσίς καὶ διὰ χρόνων γ' ἤρχeto φέρουσα χρυσοῖον πολλὸν, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τερνευτοῦς, καὶ ὀδόντας ἐλεφάντινων, καὶ πιθήκους. Καὶ ἔδωκε Σολομῶν ² τὸ χρυσοῖον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθον, καὶ τὰς κίβρους ὡς συκαμίνους εἰς πλῆθος. (Τὰς γὰρ τοὶ καθάπερ θῆ καὶ τὰ; κυπαρίσσους τὰς ⁶ πεύκας ἀνομοίας ὑπαρχούσας.)

C

MA'. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος.

« Τὸ δὲ γε ἀρίστον αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόροι σιμιδάλεως λ', καὶ κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου ς', καὶ μόσχοι ἐκλεκτοὶ ε', καὶ πρόβατα ρ' ἐκτὸς ἐλάφων καὶ βορκαίων, ὀρνίθων ἐκλεκτῶν καὶ στευτῶν ². » (Καὶ ὁ μὲν κόρος ἰσότης ³ μοδίου λ', ὁμοῦ γενόμενα μοδίου ρψ'. Οἱ δὲ χορηγοῦντες αὐτὰ ἐξ Αἰγύπτου καθ' ἕκαστον μῆνα ἔρχοντες ἦσαν ἰβ'.)

MB'. Περὶ τῆς βασιλείας ¹⁰.

140 ¹¹ Περὶ δὲ τῆς πολλῆς φρονήσεως αὐτοῦ καὶ σοφίας ἡ; Ἐλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀκουσὸν πάλιν εἰφησιν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν ἡ Ἰδοῦ, δέδωκά σοι καρδίας φρόνιμον καὶ σοφίαν ἡ ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἐμπροσθεν ¹², καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὁμοίος σοι ἡ καὶ πλοῦτον, καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι ἡ ὡς σὺ οὐκ ἐγενήθη ὁμοίος σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσιν, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται. ἡ Τοῦτο δηλοῦσα ἡ Γραφή ἐπάγει λέγουσα ¹³ ἡ Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Σολομῶντι φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα σο-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Περὶ τοῦ θρόνου Σολομῶντος. Ced. 116, 11-16; I Reg. x, 18-20. ¹ Matth. vi, 29. ² I Reg. x, 16, 17 τ' τριακῶσια Ced. 164, 20-165, 4. ³ Reg. x, 21, 22. ⁴ ἀργόν cod. e glossemate. ⁵ ὁ βασιλεὺς I Reg. x, 27. ⁶ κυπαρίσσους τὰς I. κνπ. καὶ τὰς cod. ⁷ I Reg. iv, 22-25; Ced. 165, 4 8. ⁸ δ. ἐκλ. στευτὰ 25. ⁹ Σολομῶντος; Hæc rubrica tota in codice evanuit, forsitan π. τῆς σοφίας. ¹⁰ Ced. 145, 8 166, 7. 165, 4 8-5. I Reg. iii, 12-15. ¹¹ ἔμπροσθεν I. ἔμπροσθέν σου cod. ¹² I Reg. iv, 29, 30.

φίη· ὡσεὶ ἄμμος· ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπλη-
 θύνηθ' (34) ἢ φρόνησις αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων φρόνησιν
 πάντων ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύ-
 πτου. » (2) Δεῖξαι γοῦν βουλόμενος τὴν σοφίαν αὐτοῦ
 εἰκότως ἐκ τῶν παραλλήλων, καὶ τῶν παλαι γεγενη-
 μένων ἀρίστων σοφῶν ἐμνήσθη· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους
 προσέθηκεν ὡς δοκοῦντας παρὰ πάντας εἶναι σοφω-
 τέρους καὶ φρονιμωτέρους. Καὶ γὰρ, ὡς Ἑλληνας
 ἱστοροῦσι, καὶ Φερακῆς· ὁ Σύριος, καὶ Πυθαγόρας
 ὁ Σάμιος, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Πλά-
 των ὁ Ἀθηναῖος πρὸς τοὺτους ἐξέδημησαν, θεολο-
 γίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσασθαι
 παρ' αὐτῶν ἐλπίζαντες. Καὶ ἐπὶ καὶ περὶ τοῦ Μωϋ-
 σίως διειξὼν ὁ θεὸς λόγος εἶρη, ὅτι· Ἐπαιδεύθη ἐν
 πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. » (3) Τοῦτους, φησὶν, ἔπαν-
 τα· ὁ Σολομὼν ἀπέκρυψεν, ἅτε θεόθεν τῆς σοφίας τὰ
 δῶρα δεξάμενος, ὅθεν ἐπήγαγεν· « Καὶ ἐσοφίσθη ¹⁵
 ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἐλάλησε τρισχιλίας πα-
 ραβολὰς, καὶ ἦσαν αἱ ψῆλαι αὐτοῦ ε' ¹⁶, καὶ ἐλάλησε
 περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ
 καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ
 τολχοῦ. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ
 τῶν ἔρπειτῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν
 ἰχθύων ¹⁷. »

(4) (Τὴν δὲ τούτων ἀπίστασιν ¹⁷ ὁ πολυώτερος
 Εὐσέβιος οὕτως ἔφη· « Τὰς γὰρ τοὶ βίβλους τοῦ
 Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν Παραβολῶν [14] καὶ
 Ἠθῶν, ἐν αἷς περὶ τῶν φυτῶν καὶ παντοίων ζῶων
 φυσιολογήσας, χειρῶν, πετεινῶν, καὶ πνικτῶν ¹⁸
 καὶ ἰαμάτων πάθους παντὸς γραφεύσας αὐτῶ) ἀφ'
 ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων ¹⁹ ἱερασοφισταὶ σφετερισάμε-
 νοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες ²⁰ [τὰς οἰκίας
 συνεστήσαντο τέχναις· ταύτας], ἀφανεῖς ἐποίησαν
 Ἐξεκίας ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν
 νοσημάτων ἐνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς, περιώρα τὰς
 λάσεις αὐτῶν ²¹ παρὰ τοῦ Θεοῦ. » (Καὶ μέντοι καὶ
 Ἰώσηπος τούτων πολλῶν μέμνηται πονημάτων ἐγ-
 γράφως πεποιημένων, ὡς· ὅτι καὶ ἐπαθῆς κατὰ δαι-
 μόνων καὶ ἐξορκισμοὺς ἐπινόησεν, αἷς φησὶν δια-
 χρώμενος Ἐλεάζαρον τὸν Ἰουδαῖον ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ
 καὶ Τίτου δακτύλιον τιθεὶς ²² ἐν τῇ ρινὶ τοῦ πάσχον-
 τος ἐν σφραγιδι βίβαν ἔχοντα, ἐξ ὧν Σολομῶν ὑπέ-
 δεξε· καὶ ²³ ὀσφραϊνόμενος τὸ δαιμόνιον εὐθύς ἐξέλασθαι, σημεῖον ὅπερ τοῦ Ἐλεάζαρου τιθεμένου ποτηρίου
 μεστοῦ ὕδατος ἢ ποδονιπτήρος, ὃ καὶ συνέτριβε τὸ δαιμόνιον φεῦγον.)

²⁴ (5) Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς
 βασιλεῖς τῆς γῆς κλοῦτῳ καὶ φρονήσει. Καὶ πάντες
 οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐ-
 τοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ παρεγένοντο
 φέροντες ἐκάστους ²⁵ κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν,
 σκεύη χρυσοῦ, καὶ ἱματισμοὺς, καὶ ἡδύσματα καὶ ἱπ-
 πους, καὶ ἡμιόνους· καὶ ἦσαν αὐτῶ εἴς ἄρματα καὶ
 ἱπποὺς α, τοκάδες δὲ χιλιάδες μ', καὶ ἱπποὶ εἰς ἄρ-
 ματα χιλιάδες ἴβ'. Καὶ ἦν ἡγούμενος τῶν βασι-
 λῶν πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως
 γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως τῶν ὀρίων Αἰγύπτου.

Variae lectiones et notæ.

¹⁵ ἐσοφίσθη I Reg. iv, 31. ¹⁶ ε' I. ε. cod. ¹⁷ περ. καὶ π. τῶν δ. 35. ¹⁸ ἀπωλ. cod. sed. cf. 141, 10.
¹⁹ πνικτῶν I. νηκτῶν cod. ²⁰ Cod. 166, 8-12. ²¹ εἰληφότ. ἀφ. cod. linea tota omis. s. ²² αὐτῶν I. αἰτεῖν
 cod. ²³ τιθῶν cod. τιθέντα? ²⁴ καὶ om. Leo Nota Σημεῖον cod. ²⁵ Cod. 167, 12-21. ²⁶ ἐκάστους I.
 ἐκαστος cod.

A Iomonis sapientiam omnium mortalium et Ægy-
 ptiorum. » Cum igitur voluisset ostendere sapien-
 tiam suam et allis comparari, jure merito omnium
 antiquorum sapientum primus habitus est, supe-
 ravitque Ægyptios qui apud omnes sapientissimi
 et prudentissimi habebantur. Pherecydes enim
 Syrius, ut Græci memorant, Pythagoras Samius,
 Anaxagoras Clazomenius, Platoque Atheniensis ad
 Ægyptios venerunt, theologiam cognitionemque
 naturæ ex illis melius se comperturos æstimantes.
 Et de Moyse ait divinus sermo : « Eruditus est
 Moyses omni sapientia Ægyptiorum. » Hos om-
 nes, ait Scriptura, Salomon superavit, cum a Deo
 sapientiæ dona accepisset; unde etiam dixit :
 « Et erat Salomon sapientior cunctis hominibus.
 B et vulgavit tria millia parabolas, et fuerunt carmina
 ejus quinque milla. Et disputavit super lignis a
 cedro quæ est in Libano usque ad hyssopum quæ
 egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis et
 reptilibus et volucris et piscibus. »

et vulgavit tria millia parabolas, et fuerunt carmina
 ejus quinque milla. Et disputavit super lignis a
 cedro quæ est in Libano usque ad hyssopum quæ
 egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis et
 reptilibus et volucris et piscibus. »

Hanc multiplicem rerum cognitionem memorans
 Eusebius ait : « Libros Salomonis de Parabolis et Car-
 minibus, in quibus de arbustorum omniumque ani-
 malium terrestrium ac volantium ac natantium dis-
 seruerat natura, omnique dolori medicamina assigna-
 verat, quæ accipientes Græci medici sua esse dixerunt,
 delevit Ezechias rex, cum ex his libris morborum cura-
 tione excepta, sanitatem a Deo concessam con-
 temneret populus. » Attamen Josephus hæc multa
 poemata scripta memorat tanquam incantationes
 exorcismosque factos a Salomone contra dæmones,
 quibus usum esse aiunt Eleazarum Judæum qui
 Vespasiano et Tito imperatoribus posuit in naso
 ægrotantis annulum, cujus umbilico inerat radix
 ex iis quas docuit Salomon. Cujus odorem cum
 hausisset, aufugit dæmon. Eleazaro jubente ut bi-
 beret vas aqua plenum aut pelluvium, quod dæmo-
 nem fugere coegit.

Et magnificatus est Salomon super omnes reges
 terræ divitiis et sapientia. Et omnes reges terræ
 quærebant videre faciem ejus, et audire vocem
 ejus, et veniebant quotannis undequaque affe-
 rentes ei dona, vasa aurea, vestes, aromata, equos,
 mulos; et erant ei mille et trecenti currus et equi
 mille, equarum quadraginta millia, et equorum ad
 currus duodecim millia. Et erat princeps omnium
 regum terræ a flumine Euphrate usque ad fines
 Ægypti.

XI.III. De regina Æthiopum Sibylla.

Regina Saba, quæ dicebatur apud Græcos Sibylla, cum audisset nomen Salomonis, venit Jerusalem ut tentaret eum in ænigmate. Et cameli ejus apportabant aromata multa et eximia, et aurum, pretiosaque lapides ingenti pondere. Et cum ingressa ad eum dixisset quidquid in suo corde latebat, cumque rex ipse ei omnia exponisset in sermone et lingua suavissima, cœpit eum per hoc tentare: Eximios liberos tam mares quam femellas eadem veste et coma ornatos obtulit ei quærens ab eo ut cujus essent generis judicaret. Erat autem illa Sibylla, ob mentis acumen, sapientiam experientiamque et ipsa late celebrata. Rex vero eum eos jussisset suum lavare vultum, eorum naturam novit, pueris acriter et viriliter suum detergentibus vultum, puellis contra sequitur et languile, ita ut regina obstupesceret. Cum autem novisset omnem ejus sapientiam, domumque quam ædificaverat et solium et vestes ejus, necnon ministrorum ejus, tunc mirata exclamavit: « Verus est sermo quem audiveram in regione mea de omnibus istis, et non credebam. Ecce non est invidia pars eorum quæ mihi fuerunt nuntiata, namque plura vidi quam audivi. Beatæ mulieres, beati pueri tui qui adsunt coram te, quique audiunt sermones sapientiæ tuæ. » Cumque ei dedisset centum et viginti talenta auri et multa aromata, lapides pretiosos, et opobalsami radicem (ex hoc tempore Palæstina hanc fert plantam Josepho teste), reversa est in regionem suam maxime attonita. De qua dixit Dominus: « Regina Austri venit e finibus terræ audire sapientiam Salomonis. » Ad quem Sirach sermone graviore ait: « Salomon, eruditus es in juventute tua, et impletus es quasi flumen sapientia, et terram replexisti spiritus tuus et replexisti parabolis ænigmata. Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua per quam requiescere undique Deus; de canilensis et proverbii et parabolis te admirantur. Et collegisti quasi anrichalcum aurum, et ut plumbum complexisti argentum; sed subjecisti femora tua mulieribus, et potestatem habuisti in corpore tuo, et dedisti maculam gloriæ tuæ, et profanasti semen tuum inclucens iracundiam in liberos tuos. » Sed ipse optime de sua sapientia atque suis divitiis prædicat: « Dei mihi Dominus ex sententia dicere et digna dictis sentire; quoniam ipse sapientiæ dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri; ipse enim dedit

A ΜΓ. Περὶ τῆς βασιλίσσης Αἰθίοπων Σιβύλλης.

« Καὶ βασίλισσα Σαβὰ », ἥτις ἐλέγετο Σιβύλλα παρ' Ἑλλήνων, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, κειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγματι ²⁰. Καὶ κάμηλοι ἀφρῶσαι ἡδύσματα πολλὰ τε καὶ ἐξαιρετά, (34b) καὶ χρυσόν, καὶ ²¹ λίθους τιμίους, καὶ ἐν δυνάμει βαρεῖα **142** σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασα πρὸς τοῦτον πάντα ²² ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διαλύσας αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ ἐρμηνείᾳ γλυκυτάτῃ, προσέθετο αὐτὸν κειράσαι καὶ ἐν τοῦτοις. Εἶδόντες γὰρ παῖδας ἄρβρνας τε καὶ θηλείας ὁμοτρόφῳ στολῇ καὶ κοῦ; ᾗ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασα ²³ παρέστρεψεν αὐτῶν, ζητοῦσα ἑκατέρω γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιήσεσθαι. **B** Ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ Σιβύλλα πάνυ ἐπ' ἀγγινοῖα τε καὶ σοφία καὶ πολυπειρία διαβόητος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νήψασθαι τοῦτους προστάξας τὸ πρόσωπον, τὴν φύσιν ἑκατέρων διεγνώκεν, τῶν μὲν γὰρ ἀρβρῶν εὐτόνως καὶ ἀνδρικῶς τὰς ὕψεις καταψυχόντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς καὶ ἀπειρημένως, ὡς τὴν βασίλισσαν καταπλαγεῖσαν ²⁴ πάνυ ²⁵; καὶ μέντοι καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν τε φρόνησιν καὶ τὸν οἶκον, ὃν ὠκοδόμησεν ἰδοῦσα, καὶ τὴν καθέδραν, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑποργῶν αὐτοῦ ²⁶, καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενόμενη εἶπεν: « Ἀληθινὸς ὁ λόγος, ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῆ μου περὶ τούτων πάντων, καὶ οὐκ ἐπίστευον. Ἴδοὺ οὐκ ἔστι τὸ ἡμῖς καθὼς ἀπηγγέλη μοι, ὅτι κείσιν ἐώρακα ὧν ἤκουσα. Μακάριαι γοῦν ²⁷ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες σου οἱ παρασηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς φρονήσεώς σου. » Καὶ δοῦσα ²⁸ αὐτῷ τάλαντα χρυσοῦ ρα', καὶ ἡδύσματα πολλὰ σφόδρα, καὶ λίθους τιμίους, καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλάμου ρίζαν (ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τοῦτο γινώργιον ἔχει, ὡς φησὶν Ἰώσηπος;) ²⁹, ὁπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερακλιητομένη λίαν. Περὶ τῆς καὶ ὁ Κύριος ἔφη ³⁰: « Βασίλισσα Νότου ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἵνα ἴδῃ τὴν σοφίαν Σολομῶντος. » ³¹ (2) Πρὸς δὲ μέντοι γε καὶ Σιράχ τραγικώτερον εἶπε: « Σολομῶν, ἐσοφίσθης ἐν νεότητι σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνείσεως: γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνεπλήσας ἐν παραβολῇ αἰνίγματα: αἱ **143** νήσοις πόρρω (καὶ μακρὰς χώρας) ἀφίκετό σου τὸ μνημόσυνον ³², καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου, ἢ κατέκλυσεν ὁ Θεὸς κυκλόθεν ἐν ὄψεσι, καὶ παρομίαις καὶ παραβολαῖς ἐθαυμαστῶθης ³³, καὶ συνέγαγες ὡς κασίτηρον τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλιθον ἐπέλεθυνας ἔργυρον ³⁴. Ἀλλὰ παρέκλινας τὰς λαγόνas σου γυναίξ, καὶ ἐξουσιάσθης ³⁵ ἐν τῷ σώματι σου: καὶ ἰδῶκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐδεθήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὄργην ἐπὶ τὰ τέκνα

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Cod. 106, 92-267, 95. ²¹ Σαβὰ l. Σαβὰ cod. ²² αἰνίγματι l. αἰνίγματα LXX — αἰνίγμα cod. ²³ χρυσόν καὶ l. χρυσόν πολλόν καὶ cod. ²⁴ πρὸς ταῦτα πάντα cod. ²⁵ Νοῖα περικαλλωπίσας cod. ²⁶ καταπλαγεῖσαι? ²⁷ πάνυ ἐκ τε τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενόμενον εἶπεν Cod. ²⁸ καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰ βρώματα καὶ πᾶσαν τὴν κατάστασιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ a secunda manu. ²⁹ Ius. A. 6 εἰκοσι τ. γ. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ λίθων πολυτάλη: λέγουσι δὲ ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλάμου ρίζαν, ἣν ἔτι: καὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναίκεος ἔχομεν — εἰς τὴν οἰκίαν ὕψ. ³⁰ Matth. xii, 42. ³¹ Cod. 167 25 88, 11. ³² Ixeli. xi, vii, 14-20. ³³ τὸ ὄνομα σου Sir. om. ἢ — κυκλόθεν ἀπεθαύμασάν σε χώροι Sir. ³⁴ ἔργυρον Sir. ³⁵ ἐνεξ. Sir.

σου. » ⁴⁰ (5) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ A
σαφέστατα περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλοῦτου
σαφηνίζει ⁴¹. « Ἐμοὶ δὲ ὁ Θεὸς κατὰ γνώμην εἰ-
παὶν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων ⁴², ὅτι
αὐτὸς (ὁ Κύριος) ⁴³ καὶ τῆς σοφίας ὁδηγὸς ἐστὶ καὶ
τῶν σοφῶν διορθωτὴς· ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς
καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν· αὐτὸς γάρ μοι δίδωκε τῶν
ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψιυδῆ, εἰδῆναι σύστασιν κόσμου
καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ με-
σότητα χρόνων (τροπῶν ἀλλαγῆς καὶ μεταβολῆς
χρόνων), ἐνιαυτῶν κύκλους ⁴⁴, ἀστέρων θέσεις, φύ-
σεις ζώων καὶ θυμῶν θηρίων, πνευμάτων βίαις, καὶ
διαλογισμοῦς ἀνθρώπων, καὶ (35^a) διαφορὰς φυτῶν,
δυνάμεις ⁴⁵ ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστὶ κρυπτὰ ἐμφανῆ,
ἔργων. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτης ⁴⁶ ἐδίδαξέ με ⁴⁷,
ἐκζητήσασαι καὶ τοῦ κατασκεύασθαι ⁴⁸ ἐν τῇ σοφίᾳ
περὶ τῶν γενομένων πάντων ὑπὸ τῶν οὐρανῶν ⁴⁹. »
(4) Καὶ εἰδοῦ ἐγὼ ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα σο-
φίαν ἐπὶ πᾶσιν, οἱ ἐγένοντο ἐμπροσθέν μου ἐν Ἱερου-
σαλήμ· — « καὶ ἡ καρδία μου εἶδε πολλὴν σοφίαν
καὶ γνῶσιν ⁵⁰ (καὶ ἔργων) παραβολῆς καὶ ἐπιστή-
μης· » καὶ « Ἐμεγάλυνα τὰ ποιήματά μου ⁵¹,
ψυχόδομησά μοι οἴκους, ἐφεύτευσά μοι ἀμπελώνας·
καὶ ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους· ἐν
αὐτοῖς ἐφύτευσά ξύλον πάγκαρπον ⁵², ἐποίησά μοι
κολυμβήθρας ὕδατων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν δρυ-
μὸν πλαστῶντα ⁵³ ξύλα. Ἐκτρέψαμι δούλους καὶ
παιδίδιας, καὶ οἰκογενεῖς· ⁵⁴ ἐγένοντό μοι·
καί γε κτήσις ⁵⁵ βουκαλίου καὶ ποιμανίου ἐγένετό μοι
πολλή ⁵⁶ ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἐμπροσθέν
μου ἐν Ἱερουσαλήμ. » Καὶ ἐσυνήγαγον ⁵⁷ καὶ γε
ἀργύριον καὶ γε χρυσίον καί γε περιουσιασμοὺς
βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. Ἐποίησά μοι φθοντας καὶ
ἀδοῦσας καὶ ἐνερυφήματα υἰῶν (τῶν) ⁵⁸ ἀνθρώπων,
οἰνοχόους ⁵⁹ καὶ οἰνοχῆας. Καὶ ἐμεγαλύνθην καὶ
προσέθηκα ὑπὲρ ⁶⁰ πάντας τοὺς γενομένους ⁶¹ ἐμ-
προσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ, καί γε σοφία μου ἐστάθη
μοι. Καὶ πᾶν δ (3^v) ⁶² ἤτησεν οἱ ὀφθαλμοὶ μου,
οὐκ ἀφελὸν ἀπ' αὐτῶν· » καὶ « Οὐκ ἐκάλυσα τὴν
καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης· » καὶ γὰρ
πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυλοθίας ἀπῆλαυσεν ⁶³, ἀδείας
τε καὶ ἐρυφῆς. ⁶⁴ (5) Ἄλλ' ὕστερον εἰς πικρίαν ἢ
σπατάλη καὶ ἡ ἡβονὴ γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκολασίας
ὑπόθεσις, ὅθεν φησὶν ⁶⁵. « Ἐμίσησα σύμπασαν τὴν
ζωὴν καὶ πάντα τὸν μόχθον, ὅτι πάντα ματαιότης. » D
(Ἐξ ἧς προφάσεως καὶ περὶ τῆς ὁ γεννητοῦ ⁶⁶
οἶμοι πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐξώκαλεν, ὅπως καὶ αὐτὸς
δηλῶν αὐθις διὰ τοῦ πρὸς γυναῖκας ὀλίθου, ἐπήγαγε
φάσκων·) Ἐῤοον ⁶⁷ πικρότερον ὑπὲρ τὸν θάνατον ⁶⁸

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁰ Cod. 168, 11-21. ⁴¹ σαφῆ cod. — Sap. vii, 15-22. ⁴² λεγ. A. cæteri δὲ δ. ⁴³ ὁ Κύριος om. Sap. vii, 3. ⁴⁴ ἀνῶν διαφ. φ. καὶ δ. Sap. ⁴⁵ ὄ — τεχνίτης codex. Cod. Eccl. i, 13. ⁴⁶ σοφίαν καὶ ἐκκλησιαστικῆς Cod. ⁴⁷ τὴν σοφίαν καὶ cod. — Eccl. i, 16, 17; ii, 4-10, 17, 18. — Cod. 169, 2-15
⁴⁸ Nota τῶν οὐνῶν cod. βούλων πρὸ οὐρανῶν. ⁴⁹ πολλὰ σ. καὶ γ. Eccl. om. καὶ ἔργων. ⁵⁰ ἐμ. ποιημὰ μου Eccl. ⁵¹ καὶ ἐφ. ἐν ἀ. ξ. πᾶν καρποῦ Eccl. ⁵² πλαστ. i, 3λαστ. Nota δρυμῶν cod. ⁵³ κτίσις cod. — ἰγάνοντο cod. ⁵⁴ πολλὰ ἐγ. μοι Eccl. ⁵⁵ μοι Eccl. καὶ π. Eccl. ⁵⁶ τῶν om. Eccl. ⁵⁷ οἰνοχόων Eccl. ⁵⁸ παρὰ Eccl. ⁵⁹ ἀπὸ Eccl. ⁶⁰ ἀν om. Eccl. — ἀπασ. Eccl. ἱπασ. Cod. ⁶¹ ἀπῆλαυσεν i. ἀπῆλαυσα cod. — Nota εὐφ. — Eccl. σαγίνη καρδ. cod. ⁶² Cod. 169, 15-170, 22. ⁶³ Eccl. ii, 17, 18. ⁶⁴ γεννάδα; cod. ⁶⁵ Καὶ εὐρισκῶ ἐγὼ αὐτὴν καὶ ἐρῶ Eccl. vii, 26. ⁶⁶ σύν Eccl.

idolo Moab et Astartæ abominationi Sidoniorum A et in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis quæ adolebant thus et immolabant diis suis. » Et fecit Salomon malum in conspectu Domini, et non secutus est Dominum ut David pater ejus. « Et iratus est Dominus Salomoni quod aver-tisset mentem suam a Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secundo et præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos. Dixit itaque Dominus Salomoni : « Quia non custodisti pactum meum et præcepta mea quæ mandavi tibi, dirumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David servum meum et patrem tuum, et propter Jerusalem quam elegi. » Susclevit autem Dominus adversarium Salomoni Ader Idumæum et Adrazar regem Soba. Et erant B Israel adversarii cunctis diebus Salomonis. Mortuusque est Salomon cum vixisset septuaginta et tres annos, et sepultus est cum patre suo. Unde Theolo-retus dicit : Didicimus quanti valeat avorum pietas, patitur enim malos amator hominum Deus, haud imitator virtutis eorum qui fuerunt et partim impietatis fructus collegit apud Dei Justitiam. » Dum cælesti frueretur sapientia Salomon, in pace et tranquillitate dies agebat omnes habens subjectos potissimumque tributum afferentes. Postquam vero ea fuisse spoliatum prudentia, ab hostibus percussus est ; adeo verum est : « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » Quemadmodum enim misericordia ejus ineffabilis, sic correptio intolerabilis est. Quia autem idolis inservit, relicto, qui verus est, Deo patris ejus David, ideo punitus est, quod patet ex his quæ Achias prophetans dixit ad Jeroboam : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego eripiam regnum de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus ; porro duas tribus dabo ei propter David servum meum et Jerusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel ; eo quod dereliquerit me et adoraverit Astartem deam Sidoniorum et Chamos deum Moab, et Moloch deum filiorum Ammon. » Illa autem Astarte est eadem ac Aphrodite apud Græcos. (Ex astro hoc cognomen deæ huic impositum est, ejus enim filium Luciferam esse tradunt.) Chamos autem deus erat D Tyriorum. Moloch « scandalum » idolum erat, et sic scandala, abominationes idola vocare solet Scriptura. Quod verbum significat sacrilegium et nefas. Jure quis miretur quod ut de divino Moyse, sic de sapientissimo Salomone evenerit, quomodo uterque primum tanta divina gloria pru-

την γυναίκα, ἤτις ἐστὶ θῆρυσμα, καὶ σαγῆναι καρ-
 ζία⁷². » Ταύτη⁷³ τοὶ φησὶν⁷⁴. « Καὶ ὁ βασιλεὺς
 ἦν⁷⁵ φιλογύναιος· καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀρχουσαὶ ψ' καὶ
 παλλακαὶ τ', καὶ ἔλαβε γυναίκας Μωαβίτιδας⁷⁷ καὶ
 Ἀμμωνίτιδας, Σύρας, Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ
 Ἀμορραίας ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπέπειε Κύριος τοὺς
 υἱοὺς Ἰσραὴλ. » — « Καὶ ἐγένετο⁷⁸ ἐν καιρῷ γῆριος
 αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ⁷⁹ μετὰ Κυρίου
 τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καθὼς ἡ καρδία Δαυὶδ τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ. Καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἀλλότριαι⁸⁰ γυναῖκες τὴν
 καρδίαν αὐτοῦ ὅπισω θεῶν αὐτῶν. Καὶ τότε ἐπο-
 δύμησε Σολομῶν⁸¹ τῷ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωῶθ — καὶ
 τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ οὕτως ἐποίησε
 ταῖς ἀλλοτρίαις γυναῖξιν αὐτοῦ πάσαις⁸², αἶ (τινεσ;)
 ἐθυμίων καὶ ἔθυσον τοὺς εἰδώλους αὐτῶν. Καὶ ἐποίησε
 B Σολομῶν τὸ πονηρὸν 145 ἐνώπιον Κυρίου (καὶ) οὐκ
 ἐπορεύθη ὅπισω Κυρίου (καθὼς) Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐ-
 τοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομῶν, ὅτι ἐξέκλινε
 καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέν-
 τος αὐτῷ δις καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ — μὴ πορεύε-
 σθαι⁸³ ὅπισω θεῶν ἑτέρων· παράπαν. Καὶ εἶπε
 Κύριος πρὸς αὐτόν· « Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας⁸⁴
 τὰς ἐντολάς⁸⁵ καὶ τὰ προστάγματα, ἃ ἐντειλάμην
 σοι, διαρρήσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ τῶν
 χειρῶν σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δοῦλῳ σου. Πλὴν
 (35^b) ἐν ταῖς ἡμέραις σου τοῦτο οὐ ποιῆσω⁸⁶ διὰ
 Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ πατέρα σου⁸⁷, καὶ διὰ Ἱε-
 ρουσαλὴμ τὴν πόλιν (μου)⁸⁸ ἣν ἐξελεξάμην. » Καὶ
 ἤγειρε Κύριος τῷ Σολομῶντι σατάν Ἄδερ τὸν⁸⁹
 C Ἰδουμαίον, καὶ τὸν Ἀδραζάρ βασιλεῖα Σοβᾶ, —
 « καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ σατάν⁹⁰ πάσαις τὰς ἡμέρας
 Σολομῶντος. » Καὶ ἀπέθανε Σολομῶν ἐτῶν ογ', καὶ
 ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. (6) Ἐντεῦθεν τοίνυν
 καὶ Θεοδώρητός φησιν⁹¹· « Ἐδιδάχθημεν ὅσον ὀνη-
 ρῶν ἡ τῶν προγόνων εὐσέβεια· ἀνέχεται γὰρ πονη-
 ρῶν ὁ φιλόανθρωπος Κύριος τῆς τῶν κατοικοπέτρων
 ἀρετῆς μεμνημένος, πλὴν ὅν ἐδρέψατο μερικῶς καὶ
 τοὺς τῆς ἀσεβείας καρποὺς ἐνδίκως παρὰ τῆς θείας
 δικῆς. »⁹² (7) Ἔως μὲν τῆς ἀνωθεν ἀπῆλκυε προ-
 μθησίας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ διήγχε, πάντας ἔχων
 ὑποκειμένους καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάστιγα.
 Ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη, τοὺς δυσμενεῖσιν ἐπι-
 χεῖρητος⁹³ γέγονε· ἀληθῶς ὄντως⁹⁴ « φοβερὸν τὸ
 ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. » Ὡσπερ γὰρ
 D ἑλεος αὐτοῦ ἀρῆρητος, οὕτω καὶ ἡ κολασὶς ἀνυπόστα-
 τος. Ὅτι ἐκ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε καταλείψας τὸν
 ὄντως ὄντα Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ, [ἰδὲθλον]
 ἐξ ὧν καὶ Ἀχίας ὁ προφήτης φησὶ⁹⁵ πρὸς τὸν Ἱε-
 ροβοᾶμ (οὕτως)· Ἐγὼ λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ
 ῥήσω τὴν βασιλείαν⁹⁶ Σολομῶντος, καὶ δώσω σοι

Variæ lectiones et notæ.

⁷² αὐτῆς Eccl. ⁷³ Ταῦτα Ced. ⁷⁴ I Reg. xi, 1-14. ⁷⁵ βασιλ. ἦν. βασιλ. Σολομῶν ἦν cod. et LXX. ⁷⁶ Μωαβίτιδας καὶ Ἀμμων. I. M. Ἀμμων· cod. et LXX. ⁷⁷ ἐγενήθη I Reg. ⁷⁸ ταλεῖα I Reg. ⁷⁹ γ. αἱ ἄλλ. I Reg. ⁸⁰ ὀνηρῶν I Reg. ναὸν Ced. ⁸¹ πάσαις τοῖς γ. ἃ. ταῖς ἄλ. I Reg. ⁸² πορευθῆναι. I Reg. ⁸³ ἐφύλαξας I. ἐφύλαξας μου cod. ⁸⁴ ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου I Reg. ⁸⁵ οὐ π. αὐτὰ I Reg. ⁸⁶ τὸν π. σου. ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου λήψομαι αὐτὴν κλὴν δλην τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάβω. σκηπτρον ἐν δώσω τῷ υἱῷ σου διὰ Δαυὶδ τὸν δ. μου καὶ διὰ I Reg. ⁸⁷ μου οἰν. I Reg. ⁸⁸ σ. τῷ Σολομῶν τὸν I Reg. — Ἐσώσω υἱὸν Ἐλιαδὲ τὸν ἐν Πασαμᾶ Ἀδαδίζερ I Reg. ⁸⁹ σ. τῷ Ἱ. I Reg. ⁹⁰ Nec in q. 40 in Ex. nec 37 in Reg. hæc sententia invenitur. ⁹¹ Ced. 171, 18-172, 10. ⁹² εὐεπιγ. Ced. ⁹³ Heb. x. 31. ⁹⁴ γὰρ ὁ ἐ. ἀρ. Ced. ⁹⁵ ἐφῆ Ce I. ⁹⁶ ἐκ χειρὸς I Reg. xi, 31 33 Ced.

τὰ ἑκλήπτρα· καὶ δὲ οὐκ ἐκλήπτρα δῶσω αὐτῷ διὰ Δαυὶδ τὸν δούλον μου καὶ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν μου, ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πατρῶν ἡ φυλῶν Ἰσραὴλ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ Ἀστάρτῃ, βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς, εἰδώλῳ Μωάβ, καὶ τῷ Μελχὼμ, προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμὼν. »
 (7) Ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ' Ἑλλήσιν Ἀφροδίτη λεγομένη (ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκόσιν)· αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν Ἐωσφόρον μυθολογοῦσιν). Ὁ δὲ Χαμῶς θεὸς ἦν Τυρίων. (Ἡ τῷ δὲ Μελχὼμ προσοχθίσματι ἢ εἰδῶλον ἦν καὶ τοῦτο· προσοχθίσματα γὰρ καὶ βδελύγματα τὰ εἰδῶλα προσοχοῦσιν εἰσθῆι ἢ Ἡ Γραφή, ὅπερ δηλοῖ τὸ μῦθος καὶ τὸ ἀπόδλητον.) (8) Θαυμάσει μὲν τις ἢ μάλα εἰκότως, ὡς περ ἐπὶ τοῦ θειοτάτου Μωυσέως, οὕτω καὶ ἐπὶ [τοῦδε] τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος, πῶς ἐκάτερος αὐτῶν τοσαύτης πάλαι θείας δόξης; καὶ προμηθείας; ἀξιώθεις, ὑστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ λύπην τὸν Θεὸν κινήσας, τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπεσον, ὁ δὲ εἰς ὄργην καὶ θυμὸν αὐτὸν διεγείρας ἢ, τοὺς τε προεργασμένους ἀρίστους πόνους ἄρδην ἐζημίωτο καὶ τὴν ψυχὴν προσαπώλεσεν. Πού γὰρ ἡ τοιαύτη πρὸς Θεὸν οικειώσις; καὶ παρρησία, [καὶ] οἱ τοσοῦτοι; καὶ τῆλικοῦτοι πόνου, καὶ κόποι, καὶ ἀγῶνες τοῦ θεοσεβοῦ Μωυσέως; οἵτινες [διὰ] τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς ἀνευλογίας ἁμαρτίαν παροραθέντες ἢ, τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσοδὸν ἀθρόως ὁ δίκαιος καὶ ἀσυγχωρητῶς ἀπεστέρητο, καθὼς καὶ πρόσθεν ἢ εἴρηται. Πού δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σολομῶντα θεία φιλοστοργία καὶ ἡ τοσαύτη χάρις τε καὶ σοφία; καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς πολλῆς ἐκείνης φρονήσεως καὶ συνέσεως, καὶ ἡ προλαβοῦσα τοιαύτη νηφαλεωπάτη ἔννοια καὶ (σοφία), θεολογία (τε) καὶ φυσιολογία, ἔσχατον ἐκ γυναικομανίας εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπωκότος, ὡς σαφῶς δεδηλωται; Τῷ οὖν γὰρ οὐδὲν ἕρπελος ἢ ἐναρξάμενον ἢ πνεύματι, καὶ σαρκὶ ἐπιτελεσάτω. » (9) Διὸ καὶ προσοφαλιζόμενος Ἰωάννης φησὶ ἢ. (36.) « Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολείπητε ἢ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. » οὐ γὰρ ὁ καλῶς ἀρχόμενος καὶ κακῶς μετερχόμενος, οὗτος τέλειος, ἀλλ' ὁ καλῶς ἀποθέμενος καὶ θεαρέστως διαπεράνας, ἐπίπερ ἢ. Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. » Κάντεῦθεν, ὡς εἰκεν, 147 εἰκότως διδασκόμεθα μὴ μακαρίζειν ἄνθρωπον κυρίως πρὸς τελευτῆς αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀδελφὸν τῆς ἐκβάσεως καὶ συμπληρώσεως; τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίαις ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· πολλοὶ γὰρ εὐδρομοῦντες ἐνάρετοι καὶ ἐπὶ μεγίστοις κατορθώμασι θαυμαζόμενοι, προσκόψαντες ἐξάπινα πεπτῶκασιν πτώμα δεινὸν καὶ ἐξάσιον. (10) Οἶος ἦν καὶ ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ὁ μέγας Βασίλειος ἰεραφε λέγων ἢ. Οἶμοι τί γράψω; ἢ τί λογισμοὶ ἐν τριόδῳ ἀπυλλημένοι; ἐάν γὰρ ἢ ἔλθω εἰς μνήμην τῆς προτέρας

dentiaque dignus caelesti aestimatus, postea ille cum in indignationem et iracundiam movisset, Dei promissionem non, sit consecutus; hic vero cum in iram furoremque excitasset eum, non obstantibus quos primo sustinuerat magnis laboribus, damnatus fuerit suamque animam perdidit! Ubi enim est apud Deum illa familiaritas et libertas, uli illi labores, sollicitudines et praelia divini Moysis? Propter peccatum quod apud aquas peccaverat ne in terram promissionis intraret prohibitus est, statim post peccatum aeva Dei vindicta. Ubi Dei in Salomonem amor, istaque gratia et sapientia? Quid prodest illa plurima sapientia, scientia, et acutissima cogitatio, theologia, physiologia, cum postremo per muliebrem cupidinem in idololatram incidit, sicut clare monstratum est? Verum enimvero nulla utilitas « si spiritu coeperitis, ut carne consummemini. » Itaque sese communiens Joannes dicit: « Respiciite vosmetipsos ne relinquatis quae operati estis, sed mercedem plenam recipiatis. » Nam non ille qui bene coeperit et male consummaverit perfectus est, sed qui bene incipiens, secundum legem Dei consummaverit. « Nam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. » Unde, ut par est, edocemur ne beatum dicamus hominem tenere ante mortem ejus, eo quod exitus ejus et consummatio ejus ignota sunt. Qui enim ad viam iniquitatis prona sunt, avertet eus Dominus cum operantibus iniquitatem. Multi sunt qui cum primo ambulaverunt in virtutis via, maximisque virtutibus enituerunt, prima subito offensione cadunt ruina terribili lethalique. Talis erat monachus ille ad quem magnus Basilus haec scribebat: « Eheu quid scribam, aut quid cogitabo in trivio receptus? Nam si in mentem venit meam tua prima vana conversio, cum tibi affluerent divitiarum vanaque gloria, exhorreo, cum te fovrent multitudo assentantium voluptas, felicitasque periculosa; cum exereris, ad mutationem sancti status respiciens, tuam abundantiam, recusansque familiaritatem parentumque familiaritatem, alienus et vagabundus videbaris; quippe qui agris patriarum commutatis, recesseris Jerusalem ubi te fecerem existimabas, in athletarum laboribus tempus terens, tunc cum hebdomaticis circulis jejunium perficeres, Deo vacares, hominum colloquia effugeres, pacem et solitudinem tibi parares; cumque civiles tumultus aufugeres et sacco rudi corpus tuum affligeres, cingulo duro ventrem cingeres, viriliterque attereres ossa tua, latera jejuniis excavares, usque ad humidas partes tumefaciens, atque tibi sermonis mollis omnem usum denegares. Interioris corporis partem quae inter costas est et latera, et melonis instar crescit, abstraxisti, totamque carnis

Variarum lectiones et notae.

ἢ τῶν Ced. ἢ Ced. 70,6,7. ἢ πεποιηκότος. ἢ εἰσθῆι. ἢ εἰσθῆν cod. ἢ Θαυμάσει δ' ἢ ἄν τις Ced. 171, 118. ἢ ἐγ. ἢ Ced. ἢ ὧν — παροραθέντων? οἵτινες — παρωραθέντων Ced. ἢ ἐμπρ. Ced. ἢ ἐναρξάμενοι cod. cf. Gal. 11, 3. ἢ II Joan. viii. ἢ Matth. x, 22. ἢ Τῷ ἁγίῳ Βασίλειῳ ed. 1618 II 747 B-749 A. ἢ γὰρ om. B.

abundantiam exhausisti, ventremque ipsum inedia consumpsisti, lateribus sicut domus eminentiis umbilici paries adumbrasti et totum corpus tuum oppressisti. Dum totas noctes colloqueris Deo, lacrymarumque fluminibus humidam irrigares barbam. Sed ad quid omnia dicere? Recordare quot ora sanctorum osculo osculatus es; quot sacra corpora amplexus es, quot tuas manus velut intactas foverunt. Quot servi Dei ad tua genua prociderunt. Sed quo omnia illa evanescere? Adulteræ vitæ fama calumniæ telo velocior prætervolans aures nostras et cor nostrum vulnerat. Ubi mihi narrationes tuorum laborum? Cessarunt. Fœdisti castitatis honorem; confudisti sapientiæ professionem; facti sumus hostibus ludibrium et amicis nostris luctus. Scidisti monachorum animos; diligentioribus timorem et metum incussisti, mirantibus iterum dæmonis potentiam; indifferentiam in licentiæ amorem vertisti, denegasti quidquid in te inerat honoris Christi dicentis: « Confidite, ego vici mundum, » et hujus principem; calicem blasphemix patriæ miscuisti, et opere verum comprobasti proverbium: « Sicut cervus vulneratus usque ad cor. » Unde nos hortatur alibi dicens: « Oportet nos multas et varias et cœlestes divitias congerere nisi velimus erubescere in ratione reddenda operum nostrorum, et sicut ille qui talentum accepit audire: « Serve male et piger. » Depositis ergo omnibus alienis, hanc vitam intrare secure tentemus. Multi enim cum multa in juventute coegissent, mediamque attingissent vitam, reluctantem eis tentatione et fante iniquitatis vento, vim tempestatis non sustinuerunt eo quod ad gubernandum impares essent, unde « alii circa fidem naufragaverunt; » itaque omnium harum rerum damna passi sunt; alii autem sapientiam quam a juventute adepti erant, sicut tempestate instante cupidine amiserunt. Eheu miserandum spectaculum! Post jejunium, post vitæ rationem difficilem naturæ, post multas lacrymas, post annorum viginti aut triginta temperantiam, per negligentiam, molliem incuriamve animæ nudum fieri omnibus, et iis similis qui ad mandata sequenda se præparant, huicve mercatori diviti, qui cum mercium multitudine copiosa profectus, pericula maris evasit, sed prope portum ipsum, discissa nave, omnibus nudatus relinquitur! Quod si enim omnia quæ mille laboribus, multo sudore adeptus eras, uno discrimine, et parva dæmonium tentatione perdidideris, sane ejus qui totam circa virtutem naufragavit hæc

Α σου ματαίας ἀναστροφῆς, ὅτε ¹² περιβῆσαι ὁ πλου-
της καὶ τὸ χαμερπὲς; δοξάριον, φριττω, ἤνικα ἤπει-
τό¹³ σοι κολάκων πῆθος ¹⁴ καὶ τρυφή καὶ ἀπόδουσι;
πρόσκαιρος. — Ἦνικα ἐγυμνάζου πρὸς μεταβολὴν ¹⁵
στυμοῦ τρόπου, σκυβαλλίζων μὲν σου τὴν ¹⁶ περιου-
σίαν, οἴκου τε θεραπείαν καὶ συνοίκου ὁμιλίαν ἀπαρ-
νοῦμενος, ὄλις δὲ μετάρσιος, ὡσπερ ξένο; καὶ
ἀλήτης, ἀγροῦς καὶ τόπους ἀμείβων, κατίδραμες
ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔνθα σοι καὶ αὐτὸς συνδιατρί-
βων ἐμακάριζον τῶν ἀθλητικῶν πόνων, ὅτε ἐβδομα-
δικοὶ κύκλοις νῆστις διατελών, θεῶ προσεφιλοσό-
φεις, ὁμοῦ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀποφεύγων συν-
τυχίας ¹⁷, ἤσυχίαν δὲ καὶ μονοτροπίαν ἐφαρμοσας
σαυτῷ ¹⁸, τοὺς πολιτικούς θορύβους ἐξέκλινας ¹⁹,
σάκκου τε τρυχέι ²⁰ τὸ σῶμά σου διανύττων καὶ ζῶν
σκληρῶ τὴν ὁσφὺν περισφιγγων, καρτερικῶς δὲ ὅσα
σου διέθλιβες, λαγόνας τε ταῖς ἐνδείαις κοιλιῶν
μέχρι τῶν νοτιῶν μερῶν ²¹ ὑπεχαύνωσας; καὶ φα-
σκίας μὲν ἀπαλῆς τὴν χρῆσιν ἀπηρνήσαι. Ἐνδοθεν δὲ
τὰς λαπάρας σικίου ²² δίκην ὑφελκύσας, τοῖς νεφρι-
τικοῖς χωροῖς ἐβιάζου προσκολλᾶσθαι ²³. ὄλγν δὲ τὴν
τῆς σαρκὸς πιμαλὴν ²⁴ ἐκκαίνωσας, τοὺς τῶν ὑπο-
γαστρίων ὄχετοὺς γενναίως ἐξήρανας, γαστέρα τε
αὐτὴν ταῖς ἀσιτίαις τήξας, τὰ πλευριτικὰ μέρη
ὡσπερ τινὰ στέγης ἐξοχῆν ²⁵ τοῖς τοῦ ὀμφαλοῦ μέ-
ρεσιν ἐπεσκίασας καὶ συνεσταλμένην ὄλγν τῷ σῶ-
ματι, τὰς ²⁶ νεκτερινὰς ὥρας ἀνθομολογοῦμενος τῷ
θεῷ, τοῖς τῶν δακρῶν ὄχετοῖς ἐμδρυχον τὴν **148**
γενεῖάδα ²⁷ καθωμάλιζες. Καὶ τί δεῖ ²⁸ καταλέγειν
ἐκαστα; Μνήσθητι ὅσα ἀγίων στόματα φιλήματι
κατησπάσω. ὅσα ἱερὰ σώματα περιεπτύξω. ὅσοι
σου ²⁹ τὰς χεῖρας ὡς ἀχράντους ³⁰ περιέβαλλον;
ὅσοι δούλοι τοῦ ³¹ Θεοῦ τοῖς γόνασί σου περιεπέ-
κοντο. Καὶ τί τούτων τὸ τέλος ³²; Μοιχικῆς φήμης
διαβολῆ ³³ βέλους ὀξύτερον διειπταμένη τιτρώσκει
ἡμῶν τὰς ἀκοῆς καὶ τὴν καρδίαν ³⁴. — Ποῦ μοι τὰ
διηγῆματα τῶν σῶν πόνων; Οἴχεται. Κατήσυνας τὸ
τῆς ἀγνείας καύχημα (36^b) ἐμωμῆσω τῆς σωφρο-
σύνης τὸ ἐπάγγελμα. ἐγενόμεθα ἐχθρῶν μὲν τρα-
γωδία, φίλων δὲ θρηνηδία. — δειτέμε; ³⁵ φρόνημα
μοναχῶν, τοὺς ἀκριβεστέρους εἰς φόβον καὶ δειλίαν
ἐνέβαλες ³⁶, θαυμάζοντας ἔτι ³⁷ τοῦ διαβόλου τὴν
δύναμιν. τοὺς ἀδιαφόρους εἰς ἀκολασίας ζῆλον μετέ-
θηκας. ἠθέτησας ὅσον ³⁸ ἐπὶ σοὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ
καύχημα, ἢ θαρσαίτε, λέγοντες ³⁹, ἐγὼ νενίκηκα τὸν
κόσμον. καὶ τὸν τούτου ἄρχοντα ⁴⁰. ἐπέρασας τῆ
πατρίδι κρατῆρα δυσφημίας ⁴¹. ὅπως εἰς ἔργον ἤγα-
γες τὴν παροιμίαν ⁴² ἢ ὡς ἔλαφος τοξοθυεῖ εἰς τὸ
ἦπαρ ⁴³. (41) Ὅθεν ἄλλαχού κοινῶς παραινέει λέγων.
ἢ Δεῖ ὄν ἡμᾶς πᾶν καὶ ποικίλον τὸν οὐράνιον

Variae lectiones et notæ.

¹² σε B. om δ. ¹³ εἰπετό B. ¹⁴ πλήθος B. — τρυφῆς ἀπ. B. ¹⁵ μεταβολὴν I. μεταβολά; cod. ¹⁶ πολυκί-
δωνον B. ¹⁷ σ. λόγω τροπῆς ὑποφ. B. ¹⁸ ταυτῷ ἐφ. B. ¹⁹ ἐξέκλινας cod. I. ἐξέκλινας. ²⁰ ταχύ cod.
²¹ νοτιῶν ὄλιων cod. ²² σικίας cod. ²³ πρ. ἐβ. B. ²⁴ πλημμυλὴν cod. ²⁵ στέγην εἰς ἐξ. cod. ²⁶ τῷ
ὄργανῳ κατὰ τὰς B. ²⁷ τὴν γ. ἔ. B. ²⁸ δὴ cod. με δεῖ B. ²⁹ ἐπὶ σοῦ cod. ³⁰ ἀχράντους cod. ³¹ τοῦ
οἴκ. B. ³² Θεοῦ ὡσπερ λάτρεις ὑπέδραμον τοῖς γ. σου περιπελεκόμενοι καὶ τ. τὸ τ. τί B. ³³ φήμη διαβολῆς
cod. ³⁴ ἀπρὰ; ἀκμαιότερῳ τῷ κέντρῳ τὰ σπλάγχνα ἡμῶν διανύττουσα κ. τ. λ. B. ³⁵ ἐγ. αἰχμαλώτων τρ.
Ἰουδαίος καὶ Ἐλλαῖς δραματοῦργεῖται τὰ ἡμέτερα διετ. B. ³⁶ ἤγαγες B. ³⁷ ἐπὶ cod. ? ³⁸ ἔλυσε δσον
I. ³⁹ Joan. xvi, 33. — Nota λέγων cod, ⁴⁰ τοῦ κόσμου τούτου ἀ. II. ⁴¹ δυσθυμίας cod. ⁴² τὰς παροι-
μίας B. ⁴³ I 473 C — 474 B.

πλοῦτον συναγαγεῖν⁴⁴, εἰ μὴ μέλλομεν κατασχόμε-
 σθαι ἐν τῇ ἐπιθείξει τῶν ἔργων⁴⁵ [ὡς] οἱ λαβόντες·
 τὸ τάλαντον⁴⁶, μηδὲ ἀκούειν⁴⁷. Ἐδοῦλε πονηρὰ καὶ
 ἀνηρητὴ, ἔνθεμίνους δὲ τὰ ἀγώνισμα, ἀσφαλῶς πει-
 ρᾶσθαι τὴν ζωὴν ταύτην διαπερθεῖν. Πολλοὶ γάρ
 πολλὰ συναθροισάντες ἐκ νεότητος καὶ⁴⁸ περὶ τὰ
 μέσα⁴⁹ τοῦ βίου γενόμενοι, ἐπαναστάντες αὐτοῖς
 πειρασμοῦ⁵⁰ ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, οὐκ
 ἤνεγκαν τοῦ χαιμῶνος τὸ βάρος, διὰ τὸ τὴν⁵¹ κυβέρ-
 νησιν αὐτοῖς· μὴ παραίνα· διὸ καὶ πάντων⁵² ἐκεί-
 νων ζημίαν⁵³ ὀπήνεγκαν⁵⁴, ὅθεν⁵⁵ οἱ μὲν⁵⁶ ἐπερὶ
 τὴν πίστιν ἐναυάγησαν, ἔλλοιο δὲ σωφροσύνην, ἣν
 συνήγαγον ἐκ νεότητος, ὡσπερ καταγίδο· **149**
 τινὸς τῆς πονηρίας ἡδονῆς ἐπιδραμούσης, ἀπέλεσαν.
 Ἐλαϊνότατον θέαμα! μετὰ νηστείαν, μετὰ σκληραγω-
 γίαν, μετὰ δάκρυον θαψιλῆς, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν κ'
 που ἢ λ', διὰ ἀπροσεξίαν ψυχῆς καὶ χαύνωσιν⁵⁷ καὶ
 ἀμείλιαν, γυμνὸν ἀπάντων ἀποδειγθῆναι καὶ παρα-
 πλῆσιον γενέσθαι τῶν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν εὐ-
 θηνομένων, ἐμπόρῳ τιμὴ μεγαλοπλοῦτος, ὅς τῷ
 πλῆθει τῶν ἀγαγίμων ἐπαγαλλόμενος, ἐξουρίας
 αὐτῷ τῆς νηδὸς φερομένης, τὰ φοβερὰ πελάγη δια-
 δραμίων, πρὸς τοῖς λιμέσιν αὐτοῖς⁵⁸ διαβραγένας
 τοῦ πλοῦτου, πάντων ἀθρόως ἐρημος ἀπεδείχθη⁵⁹· ἐάν
 γάρ⁶⁰ καὶ οὗτος τὰ μυρία· πόνοις καὶ ἰδρώσει κτι-
 σθέντα⁶¹ μὴ βροπῇ καὶ μικρῇ⁶² προσβολῇ δαιμόνων
 ἀπολέσθ⁶³, καθάπερ⁶⁴ τιμὴ ἀγρίᾳ λαλαπει τῇ ἀμαρ-
 τία βυθισθεὶς, πρέπουσα φωνὴ τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν
 ἀρετὴν ναυαγήσαντι⁶⁵. Ἐἴθλον εἰς τὰ βάθη τῆς
 θαλάσσης, καὶ καταγίς κατεπόντισέ με. **(12)**
 Ὁσαύτως καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομὸς φησὶ· Καὶ
 γὰρ ὅταν ὁ διάβολος ἴδῃ πολλὰ συναγροχότας⁶⁶, νη-
 σταίαν, εὐχὰς⁶⁷, ἐλεημοσύνην⁶⁸, παρθενίαν, τὴν
 ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν, ὅταν ἴδῃ γέμον τὸ πλοῦτον
 ἡμῶν τῶν πολυτελῶν⁶⁹ τῆς εὐσεβείας⁷⁰ ἀριστευ-
 μάτων, τότε προσβάλλει, πάντοθεν διορύττων καὶ
 ἐπιβουλεύων⁷¹ τὸν θησαυρὸν, ὥστε παρ' αὐτὸ τοῦ
 λιμένου τὸ στόμα⁷² καταδύσαι τὸ σκάφος, καὶ γυ-
 μνοῦς⁷³ καὶ ἐρήμους ἀποφῆναι μηδὲ βρῆδις· ἀνα-
 στήναι θυμαμένους. Καὶ γὰρ, μετὰ⁷⁴ τοιαύτην πτώ-
 σιν, δυσανάκλητος⁷⁵ ἢ ἀνάστασις⁷⁶ γίνεται· κατα-
 φρονεῖ⁷⁷ λοιπὸν ὡς εἰς κακῶν ἔλθων βάθος. Καὶ τῷ
 μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινώσκομεν ἔπαντες διὰ
 τὴν ἀπειρίαν, τὸν δὲ μετὰ πολλοὺς διαύλους⁷⁸
 γνώμης, ὡς ἐξ ἀμελείας τε καὶ βραθυμίας καταβλήθέντα⁷⁹. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ⁸⁰ (37·) τὸ λεινὸν
 ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ βραθυμωτέρων πολλάκις γινομένων, αὐτὸς ὑπεύθυνος
150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ' ὅν εἰδότες⁸¹ εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν (ὡς παραγ-
 γέλλει Δαυὶδ φάσκων⁸²· εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης). ⁸³ Ἐν τῷ ἀποστρέψαι, φησὶ, δίκαιον

vox est : « Veni in altitudinem maris, et tempestas
 demersit me. » Haud aliter divus ait Chrysostomus :
 Cum diabolus videt eos qui multa adepti
 sunt, jejunia tolerarunt, preces, eleemosynas fece-
 runt, virginitatem et omnes alias virtutes exhibue-
 runt; cum videt oneratam navis nostram omni-
 bus pretiosis pietatis divitiis, tunc nihil antiquius
 ei est quam ut undique circa thesaurum quærens
 et ei lussillans apud portus limen navem demergat,
 et nos nudos derelictosque efficiat et ad opes recu-
 perandas impares. Post autem hunc casum difficil-
 lima est resurrectio; qui enim devenit in mali
 profundum, omnia contemnit. Si quis initio suæ
 conversationis labitur, facile ignoscimus propter in-
 experientiam; sed qui post multas experientias cadit,
 haud facile a nobis venia dignus judicatur eo quod
 ex negligentia aut ex pigritia deliquerit. Hoc pecca-
 tum non modo videtur grave, sed multis qui post-
 quam scandalizati fuerunt pejores sunt, inexcusa-
 bile et irremissibile videtur. Nos igitur qui hæc
 movimus, usque in finem ne corrumpamur; sicut
 dicit David : « In finem ne corrumpas. » — « Et
 si conversus justus ab justitia sua fuerit; non
 erunt in memoria ejus bona opera quæ fecit, in
 peccato suo morietur et justitia justus non libera-
 bit eum in quacunque die peccaverit. » Quod
 cognoscens Apostolus dixit : « Nam et qui certat
 in agone non coronabitur, nisi legitime certaverit. »
 Oportet igitur nos primum studium atque ardorem
 usque ad mortem in fide Dei et patientia ostendere,
 ne omne bonum in fine amittamus. Nemo virtute
 præditus dormitet, eo quod non noverit commuta-
 tionem. Quis Salomone beator? at tamen in senec-
 tute et in fine cum cecidisset perditus est. Quis
 Juda gloriosior? sed proditor laqueo sese suspen-
 dit. Quis Petro ardentior? sed subito casu cecidit
 exilius. Quot commutationes licet spectare aut
 quæ olim acciderunt vel nunc quaque die acci-
 dunt! Itaque divina Scriptura per cælum et infer-
 num obtestatur, cohortatur atque excitat ad sobrie-
 tatem dicens : « Qui se existimat stare, videat
 ne cadat. » Hæc satis digressionis causa dicta
 sint.

ὁποσκέλισθεντα, οὐκ ἂν⁸⁴ βρῆδιως ἀξιῶσαι· ἐν συγ-
 γράμῳ τοῦ ἐπιφάνους· καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ⁸⁵ (37·) τὸ λεινὸν
 ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ βραθυμωτέρων πολλάκις γινομένων, αὐτὸς ὑπεύθυνος
150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ' ὅν εἰδότες⁸⁶ εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν (ὡς παραγ-
 γέλλει Δαυὶδ φάσκων⁸⁷· εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης). ⁸⁸ Ἐν τῷ ἀποστρέψαι, φησὶ, δίκαιον

Variae lectiones et notæ.

⁴⁴ συναγεῖν cod. ? · ⁴⁵ τὰ τάλαντα B. ⁴⁶ Math. xv, 26. ⁴⁷ καὶ om. B. ⁴⁸ μετὰ cod. ? ⁴⁹ ἐπα-
 ναστάντων ἢ πειρασμῶν B. ⁵⁰ πανουργίαν καὶ cod. ⁵¹ παρ. ἀλλὰ πάντων B. ⁵² ἐκείνων τὴν ζ.
 cod. ⁵³ ὑπέμειναν B. ⁵⁴ καὶ B. ⁵⁵ I Tim. i, 19. ⁵⁶ μετὰ προσευχὴν ἐκτενή B. ⁵⁷ καὶ χ. om. B.
⁵⁸ ἢ. τοῖς λ. B. ⁵⁹ ἀνεξ. cod. ⁶⁰ γὰρ om. B. ⁶¹ κτηθ. B. ⁶² β. καὶ μ. om. B. ⁶³ ἀπολείπει
 cod. ? ⁶⁴ ὡσπερ B. ⁶⁵ Ps. LXXI, 2. ⁶⁶ VI, 115 C. ⁶⁷ συνειλιγοτ. κατορθώματα οἶον cod. συνηγει-
 οχόνας Savil. ⁶⁸ εὐχὴν cod. ⁶⁹ ἢ. σωφροσύνην Chr. ⁷⁰ ἢ τὸ π. Chr. ⁷¹ εὐσ. λίθων Chr. ⁷² καὶ ἐπ.
 om. Chr. ⁷³ αὐτὰ — τὰ στόματα Chr. ⁷⁴ γ. παραλέμφαι πρὸς ἐκείνον τὸν λιμένα λοιπὸν Chr. ⁷⁵ τὴν
 Chr. ⁷⁶ δυσανάκλητος cod. ⁷⁷ πάλιν ἢ ἄν. Chr. ⁷⁸ Ὁ γὰρ εἰ. εἰς β. κ. κατ. Chr. — καταφρονῶν cod.
⁷⁹ τοῖς ἐρόμοις Chr. ⁸⁰ τις Chr. ⁸¹ σ. β. γὰρ τότε τὸ πτώμα εἶναι δοκῆι. ⁸² τ. μὲν εἰ. cod. ⁸³ πολλοὶ
 οὐ σκανδαλιζόμενοι τοῖς τῶν τοιοῦτων πτώμασιν εἶπιν ὥστε καὶ ταύτη πάλιν ἀσύγγνωστον τὸ ἀμάρτημα γίνε-
 ται Chr. ⁸⁴ ἀκούωμεν τοῦ προφήτου καὶ Chr. ⁸⁵ Ps. LXXI, 1 ὡς — διαφ. om. Chr. ⁸⁶ Διὰ γὰρ τοῦτο
 καὶ ὁ ἱερεὶς ἐβόα λέγων (Ezech. III, 20) om. seq. Chr.

ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἃς ὡς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσι· ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται· ὡς αἰ· ὡς δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελίσσεται αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ πλάνηθῃ. » (12) Ὅπερ οὖν εἰδὼς ὁ Ἀπόστολος, ἔλεγεν ὡς· Ἐάν ἀθλή τις, οὐ στεφανούεται, ἐάν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. » Διὰ τὴν ἀρχομένην σπουδὴν τε καὶ προθυμίαν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει μέχρι θανάτου διὰ καθάκτιρ τὴν ὑπομένην ἐπιδεικνυσθαι, ἵνα μὴ τὸ πᾶν εἰς τὸ τέλος ἀπολίσωμεν. Μηδεὶς οὖν ἐνάρετος, νυσταζέτω διὰ τὸ ἀδύλον τῆς μεταβολῆς. Τίς γὰρ τοῦ Δαυὶδ ὑψηλότερος; ἀλλὰ μικρὸν ἀπονουστάξας, ἔπισσε. Τίς δὲ τοῦ Σολομώντος μακαριώτερος; ἀλλ' ἐν τῷ γῆρει καὶ τῷ τέλει πεισῶν, ἀπώλετο. Τίς τοῦ Ἰούδα περιφανέστερο; ἀλλὰ προδότης γενόμενος ἀπήγγεστο. Τίς τοῦ Πέτρου ζηλωτότερος; ἀλλ' ἐξάκινα πέπτωκε πτώμα ἐξαισίων. Πόσας τοιαύτας μεταβολὰς ἔστιν ἰδεῖν πάσαις γεγενημένας; καὶ νῦν γινομένης καθ' ἐκάστην ἡμέραν; Καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ἄνω καὶ κάτω προδιαμαρτύρεται καὶ προαυγαλίζεται καὶ διεγείρει πρὸς νῆψιν ἢ θεία Γραφή λέγουσα ὡς· Ὁ δοκῶν ἐστάναι, [βλεπέτω] μὴ πέσῃ. » Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἴρηται.

XLIV. Regnum Roboam.

Post Salomonem regnavit Roboam ex multis multarum ejus uxorum filiis, annos septemdecim. Quo regnante in duas partes divisum est regnum. Cum enim recusasset consilium seniorum, et juxta sententiam juniorum qui cum eo nutriti fuerant et prope cum stabant, dura populo locutus esset, recessit Israel ab eo et abiit. Duæ autem tribus Juda et Benjamin manserunt cum eo in Jerusalem, decem vero aliæ abierunt in Samariam, et sibi constituerunt regem Jeroboam, servum Salomonis. Inde duæ tribus appellatæ sunt Juda propter magnam regionem tribum Judæ, decem vero aliæ Israel et Ephraim eo quod plures essent et Jeroboam esset de tribu Ephraim filii Joseph.

Et fecit Roboam filius Salomonis malum in conspectu Domini sicut pater suus, et mortuus est in peccatis suis. Eodem tempore cum cepisset Sussachim Ægypti rex Jerusalem, abstulit nitivitas quæ in templo et aula regia reconditæ erant, pariter et aureas lanceas, auræque sentia, quorum loco facta sunt ærea.

XLV. Regnum Abia.

Post Roboam regnavit Abia, filius ejus, et fecit malum coram Domino, et mortuus est postquam regnavisset annos sex. Ipse cum bellavisset adversus Jeroboam et decem tribus Israel, occidit ex his quingenta millia virorum fortium una die propter iracundiam Dei.

XLVI. Regnum Asaph.

Mortuo Abia regnavit Asaph, filius ejus, et initio fecit bonum in conspectu Domini. Deinde cum a bono paululum recessisset, pedum morbo afflictus medicisque usus nec Deo optemperans sic mortuus est post regnum annorum septemdecim.

XLVII. Regnum Josaphat.

Post Asaph regnavit Josaphat, filius ejus, fecitque bonum coram Domino, et mortuus est cum regnas-

A

ΜΔ'. Βασιλεία Ροβοάμ.

Μετὰ δὲ Σολομῶντα ἐβασίλευσε Ῥοβοάμ ἐκ τοσοῦτων γυναικῶν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ διεγρέθη ἡ βασιλεία εἰς δύο. Καταλίψας γὰρ τὴν βουλήν τῶν πρεσβυτέρων καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν συνεκτραφέντων καὶ παρεστηκότων αὐτῷ λαλήσας τῷ λαῷ ἐκλήρᾳ, ἀπέστη ὁ Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθε. Καὶ αἱ μὲν β' φυλαὶ, Ἰούδα; καὶ Βενιαμίν, ἔμειναν μετ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, αἱ δὲ 151 λοιπαὶ δέκα ἀπῆλθον ἐν Σαμαρίᾳ καὶ ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἱεροβοάμ, τὸν δούλον Σολομῶντος. Κάντευθεν αἱ δύο φυλαὶ προσσηγορεύθησαν Ἰούδας διὰ τὴν μεγάλην βασιλικὴν φυλὴν Ἰούδα, αἱ δὲ λοιπαὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραΐμ, διὰ τε τὸ πλῆθος; καὶ διὰ τὸν Ἱεροβοάμ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ τυγχάνειν, υἱοῦ Ἰωσήφ.

B

(2) Καὶ ἐποίησε Ῥοβοάμ, υἱὸς Σολομῶντος, τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. (3) Ἐφ' οὗ Σουσακιμ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐλὼν, ἀρπάξατο τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις χρήματα, καὶ χρυσὰ ὡς ὄβρατα, καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς, ἀνθ' ὧν ἐγένοντο χαλκοί.

ΜΕ'. Βασιλεία Ἀβιά.

Μετὰ Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀβιά, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντι Κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ς' ὡς. Ὁς ὡς πολεμήσας Ἱεροβοάμ [καὶ] τὰς ε' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀντίλεν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ θείαν ὄργην χιλιάδας φ'.

C

ΜΓ'. Βασιλεία Ἀσάφ.

Μετὰ Ἀβιά ἐβασίλευσεν Ἀσάφ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὲς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον, εἶτα μικρὸν ἀπὸ τῆς εὐθείας βεβρωμήσας, ἠβρώστησε τοὺς πόδας· καὶ τοῖς ἱατροῖς χρησάμενος, τῷ Θεῷ μὴ προσέχων, οὕτως ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιζ' ὡς.

ΜΖ'. Βασιλεία Ἰωσαφάτ.

Μετὰ Ἀσάφ ἐβασίλευσεν Ἰωσαφάτ, υἱὸς αὐτοῦ, (57^b) καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὲς; ἐνώπιον Κυρίου καὶ

Variorum lectiones et notæ.

ὡς Nota ἀφανίσαι docet in glossa ad ἐξολοθρεῦσαι. ὡς Ezech. xxiii, 42. ὡς II Tim. ii, 5. ὡς I Cor. x, 12. ὡς 951 (4205). Cod. 173, 13-174, 46? ὡς καὶ τὰ χρυσὰ νομ. ὡς 934-932 (4220-4222)? ὡς γ' Len I Reg. xv, 2; II Par. xvi, 2-18. ὡς ὡς cod. ὡς 931-929 (4224-4226). ὡς ιζ' cod. (μ' LXX) — μ' I Reg. xv, 10; μ' II Par. xvi, 13. ὡς 889 288 (4265-4266) I Reg. xvii, 42; II Par. xvii, 51.

ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη κβ'. (2) Ὅ; διὰ τὴν πρὸς Ἀ
τὸν Ἀχαῖδ φιλοστοργίαν τε καὶ ἀγχισταίαν, ἔφη
152 πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανή *
« Βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἀμαρτωλῶ σὺ εἰ βοηθός,
εἰ μισσομένην ὑπὸ Κυρίου σὺ φιλιάζεις, διὰ τοῦτο
ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ Κυρίου, εἰ μὴ λόγοι ἀγαθοὶ
τῷρίθησαν ἐν σοὶ καὶ ὅτι ἐξήρασ τὰ ἄλση ἀπὸ γῆς
Ἰούδα καὶ κατεύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι
τὸν Κύριον, » καὶ εὐρέθη ἡ καρδία σου τελεία πρὸς
Κύριον. Διὰ τοῦτο ἐπέσειτό σου Κύριος, κλήν ὅτι *
« δικαιοσύνη τὰ ἔργα σου, καὶ συνετριβήσαν τὰ πλοῖά
σου. » (3) Κάντεῦθεν διδασκόμεθα, ὡς ἱλαττοὶ τὰς
ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν ἐκαίνοις ἀντιμετρῶν, οὕτως
ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Προσέκει τοίνυν ταῦτα μεμα-
θηκότας; * φύγειν τῶν θεοστογῶν καὶ τὴν φιλίαν
καὶ τὴν συγγένειαν · οὐδὲ γὰρ μία κοινωνία φωτὶ
πρὸς σκότος, οὔτε μὴν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ, καὶ οὔτε
κλίπτῃ δαί συμμετέχειν οὔτε μετὰ μοιχῶν τὴν με-
ρίδα τιθέναι · διὸ φησι * · « Οὐχί τοὺς μισοῦντάς σε,
Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκό-
μην; Τέλειον μίσος ἐμίσησιν αὐτούς · εἰς ἐχθροῦς
ἐγένοντό μοι. » — * « καὶ παρανομίαν ἐμίσησα, καὶ
οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμνῆ. » Καὶ μέντοι γε
καὶ ὅτι πταίνοντες ὡς ἄνθρωποι οἱ τοῦ Θεοῦ δούλοι,
φιλανθρωπίας ἀξιοῦνται πολλάκις, διὰ τὰς προσι-
γασμένης ἀρετὰς, εἰς δὲ τὰ ἁτήματα καὶ τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῖς ἡ θεία δικὴ ἀνταποδίδωσιν ὑπὲρ τῶν
πταισμάτων αὐτῶν λεληθότως · οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
ἐτέρων ἀμαρτωλῶν συνόντων δικαίους, τοῦτο διὰ τὴν
τοῦ δικαιίου δικαιοσύνην ὁ φιλάνθρωπος Κύριος;
ποιεῖν εἰσθεῖς, ὅπερ ἔδη καὶ ἐπὶ Ἰωσαφάτ καὶ
Παύλου σαφῶς ἐδήλωσε καὶ τῆς * τοῦ πλοίου συν-
τριβῆς τε καὶ ἀπωλείας · ὅθεν οὖν πρὸς τοὺς ἐν τῷ
πλοίῳ χειμαζομένους μετ' αὐτοῦ Παῦλός φησι * ·
« Ἐδει μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, παιθαρχήσαντάς μοι μὴ
ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, καρθῆσαι τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. Καὶ τὰ νῦν παραίνῳ ὑμᾶς
εὐθυμεῖν · ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμιᾶς ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. »

MH'. Βασιλεία Ἰωραμ.

¹⁰ Μετὰ Ἰωσαφάτ ἐβασίλευσε Ἰωραμ, υἱὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου · πρὸς δὲ
καὶ τοὺς ἕξ ἀδελφοὺς **153** αὐτοῦ ἀποκτείνας ἀπέ-
θανε δυσεντερικὸς, βασιλεύσας ἔτη η'.

MΘ'. Βασιλεία Ὀχοζίου.

¹¹ Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας, υἱὸς αὐτοῦ, **D**
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀπέθανεν αὐτὸν Ἰηοῦ, βασιλεύσαντα ἔτος α'.

N'. Βασιλεία Γοθολίας.

¹² Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Γοθολία, ἡ μήτηρ
αὐτοῦ, καὶ ἀποκτείνασα πάντας τοὺς υἱοὺς Ὀχοζίου
παρεκτὸς νηπίου ἐνὸς διασωθέντος παραδόξως ὅπῃ
τῆς γυναικὸς Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως · αἰφνίδιον τὸ
ἀποκτεπυμένον παιδίον Ἰωὰς ἀναγορεύεται βασι-

set annos quinque et viginti. Propter ejus amici-
tiam et foedus cum Achab, ait ad eum propheta
Jehu filius Hanani : « Rex Josaphat, si huic quem
odit Dominus amicitia jungeris, idcirco veniet
super te ira Domini; nisi bona opera inventa
sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra Juda,
et praepraveris cor tuum ut requireres Dómi-
num, et inventum est cor tuum perfectum apud
Dominum. Itaque pepercit tibi Dominus etsi « per-
cussit opera tua et contrivit naves tuas. » Exinde
discimus Deum cum justitia poenas committi pec-
catis et aequam ferre sententiam. Quae cum noveri-
mus, nos igitur decet fugere impiorum amici-
tiam ac familiaritatem, nullum enim commercium
lucis cum tenebris, neque virtutem cum nequitia,
cum latrone, cum adultero virom justum partem
babere oportet. Unde ait Scriptura : « Nonne qui
oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos
tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos et
inimici facti sunt mihi. Facientes praevaricationes
odivi, non adhæsit mihi cor pravum. » Quia servi Dei
peccantes, quae est hominis natura, venia digni
aestimantur propter virtutes quas primo coluerunt;
in divitiis autem bonisque terrenis a divina justitia
puniuntur ob peccata sua, sed poena non tam mani-
festa est. Maxime autem cum alii peccatores justis
cohabitant, propter justitiam misericors Do-
minus non facere solet quod in Josaphat et Paulo
fecit per contritionem et amissionem navis. Unde
ad eos qui cum ipso tempestate in mari perturba-
bantur, Paulus ait : « Oportebat quidem, o viri,
audito me; non tollere a Creta, lucrique facere
injuriam hanc et jacturam. Et nunc suadeo vobis
bono animo esse; amissio enim nullius animæ erit
ex vobis praequam navis. »

XLVIII. Regnum Joram.

Post Josaphat regnavit Joram filius ejus, fecitque
malum in conspectu Domini; occidit autem fratres
suos sex et mortuus est dysentericus cum regnas-
set annos octo.

XLIX. Regnum Ochosisæ.

Post hunc regnavit Ochosisæ filius ejus et fecit
malum in conspectu Domini, et occisus est a Jehu
cum regnavisset annum unum.

L. Regnum Gotholiæ.

Post Ochosiam regnavit Gotholias, mater ejus, oc-
ciditque omnes filios Ochosiæ præter unum natu mi-
nimum qui contra spem salvatus est ab uxore Joiadæ
magni pontificis. Qui puer Joas nomine diu abscon-
ditus rex acclamatus est a sacerdote Joiada omni-

Variæ lectiones et notæ.

* II Par. xix, 2, 3. * II Par. ix, 37. * μεμαθηκότας? * Ps. cxxiv, 21, 22. * Ps. ci, 3, 4. * εὐώ-
θει? * ἰδ. διὰ τῆς ced. * Act. xxvii, 21 - 22. * 863 (4291) II Reg. viii, 17; II Par. xvi, 5. G.
* 856-855 (4299-4300) Ced. 179, 13. Reg. viii, 26; II Par. xxii, 2. * Ced. 186, 17-20? Glyc. 337,
18-358. 4; II Reg. xi, 3; II Par. xxii, 12.

que populo, annos natus septem. Omnisque populus gavisus est et urbs requievit. Occiderunt autem Gothuliam in domo regis cum regnasset annos sex.

Ll. Regnum Joas.

Post Gothuliam regnavit Joas Ochosiaz filius annos septem natus et initio fecit bonum in conspectu Domini; postea vero conversus ad malum, occisus est in domo sua cum regnasset annos quadraginta. Quamdiu enim edocebatur a Joiada sacerdote qui propter multam pietatem suam annos vixit centum triginta complevit, bene et recte regnabat. Post autem obitum divini sacerdotis, cum ad impietatem declinasset, occidit Zachariam prophetam et filium magistri sui. Ait enim Scriptura: « Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Joiadae sacerdotis et stetit in conspectu populi et dixit eis: Hæc dicit Dominus: Quare transgredimini præceptam Domini, quod vobis non proderit et dereliquistis Dominum ut dereliquerit vos? Qui congregati adversus eum miserunt lapides juxta regis imperium in atrio domus Domini. Et non est recordatus Joas rex misericordie quam fecerat Joiada pater illius secum, sed interfecit filium ejus. Qui cum moreretur ait: « Videat Dominus et requirat. » Et post hæc surrexerunt contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii Joiadae sacerdotis et occiderunt eum in lectulo suo. Quo tempore Silylla illa Cumana celebrabatur et Lycurgus leges Lacedæmonibus dabat, Iphitasque Olympicos constituebat ludos.

LII. De Eleemosyna.

Vir erat in Israel dives et misericors qui, cum adisset quemdam e magistris et aperisset Sapien- tiam Salomonis, subito invenit: « Feneratur Domino qui miseretur pauperis. » Itaque in se descen- dens et compunctus animo abiit et vendidit omnibus suis divitum pretium pauperibus, præter duos nummos. Cum ergo facius esset omnino pauper nullusque ejus mi ereretur, Deo eum tentare cogitante, tandem in se dicit humiliatus: Ibo Jerusalem et causam meam agam coram Domino eo quod deluserit me, disper- dens bona mea. Cum igitur iter faceret, vidit duos viros inter se certantes de possessione inventi lapidis pretiosi. Ad quos ait: Quare certatis, fratres? Date mihi lapidem hunc et duos nummos accipite. Illi autem libentissime lapidem concesserunt; quanti enim valeret lapis ignorabant. venit igitur Jerusalem lapidem secum gestans, cumque eum ostendisset aurifici, vix viso lapide aurifex surrexit et adoravit. Attonitus, ubi divinum et sanctum lapidem tanti pretii reperisset, interrogabat. Ecce

λαὸς ὑπὸ Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ παντός, ὑπάρχον ἐτῶν ζ'. Καὶ ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἠεὶ ἠρέσθη καὶ ἡ πόλις ἠσύχασεν· τὴν δὲ Γοθουλίαν ἀπέκτειναν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, βασιλεύσασαν ἔτη ζ'.

NA'. Βασιλεία Ἰωᾶ.

« Μετὰ δὲ Γοθουλίαν ἐβασίλευσεν Ἰωᾶς Ὀχοζίου ἐκπατῆς καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον· εἶτα παρατραπίε, ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη μ'. » (2) Ἔως μὲν γὰρ ἦν ζωοζίζομενος· ὑπὸ Ἰωδαὶ, τοῦ ἱερέως τοῦ καὶ ζωο- σταντος διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ (38*) εὐσείθειαν ἔτη ρλ', καλῶς ἐπολιτεύετο. (3) Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ θεοῦ ἱερέως πρὸς ἀσείθειαν ἀποκλίνας, ἀπέκτεινε Ζαχαρίαν, τὴν προφήτην καὶ υἱὸν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, φησὶ γάρ· « Καὶ πνεῦμα ἰσχυρὸν Κυρίου ἐπέθεσε Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνέστη κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ εἶπε· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἴνα τί παρατραπίεσθε τῆς ἐντολῆς Κυρίου καὶ οὐκ εὐσεβεῖσθε; 154 Ὅτι ἐγκαταλείπετε ἰσχυρὸν τὸν Κύριον, καὶ ἐγκαταλείψετε ὄμματα· καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντο- λῆς· Ἰωᾶς τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῇ οἴκῳ Κυρίου. Καὶ οὐκ ἐμνήσθη Ἰωᾶς τοῦ ἱερέως· οὐ ἐποίησεν Ἰωδαὶ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθανάτωσα τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἀπίθνησκον, εἶπεν· « Ἰδοὺ Κύριος· καὶ κρινάτω. » Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέθεντο οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵματι Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. »

« (4) Ἐφ' οὗ καὶ Σίβυλλα ἡ Κυμαία ἠγνωρίζετο, καὶ Λυκούργος Λακεδαιμονίων ἰσομοίεται, καὶ Ἰφι- τος τὰς Ὀλυμπιάδας συνέστησεν. »

NB. Περὶ ἐλεημοσύνης.

« Καὶ ἀνθρωπὸς τις ἦν ἐν τῷ Ἰσραὴλ πλοῦτος τε καὶ ἐλεήμων, ὃς ἔλθων πρὸς τινα τῶν διδασκάλων καὶ ἀναπτύξας τὴν Σοφίαν Σολομώντος εὗρεν εὐ- θύς· « Ὁ ἐλεῶν πτωχοῦ· θανείζει Θεῷ· » καὶ εἰς αὐτὸν γενόμενος καὶ κατανοήσας, ἀκλήθως εἰπραξε πάντα καὶ δίδεναιμι πτωχοῖς μηδὲν αὐτῷ καταλείψας πλὴν νομισμάτων δύο· καὶ πτωχέουσι πάντι καὶ ὑπὸ μηδενός· ἐκ θείας δοκιμασίας ἐλεούμε- νος, ὕστερον ἐν αὐτῷ λέγει μικροφυχίας· Ἄπ- ελεύσομαι εἰ; Ἰερουσαλὴμ καὶ διακρινοῦμαι τῷ Θεῷ, ὅτι ἐπλάνησέ με, διασκορπίσας· τὰ ὑπάρχοντά μου. Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, εἶδεν ἄνδρας δύο μα- χομένους πρὸς ἀλλήλους, εὐρόντας λίθον τιμιον. Καί φησι πρὸς αὐτούς· Ἴνα τί, ἀδελφοί, μάχεσθε; ὅστι μοι αὐτὸν καὶ λάβετε νομίσματα β'. Τῶν δὲ μετὰ χαρᾶς τοῦτον παρασχόντων — οὐ γὰρ ἤδεσαν τοῦ λίθου τὸ ὑπερίτιμον — ἀπῆλθον οὖν εἰς Ἰερουσαλὴμ τὸν λίθον ἐπιφρομένους· καὶ δέλεας αὐτὸν χρυσοχόρῳ, παραχρῆμα τὸν λίθον ἐκεῖνος ἰδὼν, ἀνασείας πρὸς- ἐκύνθησαν. Καὶ ἐκθάμβος γενόμενος ἐπυθνάνετο πῶς

Variae lectiones et notæ.

849 (4807) I. Reg. xii, 1, 2; II Par. xiv, 1. II Par. xiv, 2.15. Καὶ πν. Θεοῦ ἐ. τὸν Ἰσραὴλ — τὸν ἱερέα καὶ ἀ. ἐπάνω τοῦ λ. — Κύριος· Τί π. II Par. xiv, 20-22. ἐντ. τοῦ Κυρίου cod. ἐγκαταλείπετε II Par. ἀπέθεντο cod., seu cf. II Par. xix, 25. Cod. 189, 5, 10, 12. Ἡραϊπτος cod. Περὶ τοῦ διαδύσαντος τὰ αὐτοῦ Ἰουδαίου in margine codicis. Cod. 1. 193, 3-194, 11. ἐπ. τοῦτου (Ἐστέλου) ἀ. τίς ἠγνωρίζετο Cod. Prov. xix, 17. διασκορπίσαντα? διασκορπίσας. Cod.

τὸν θεῖον λίθον τοῦτον τὸν πολυτίμον **155** καὶ ἄγιον εὖρεν. Ἰδοὺ γὰρ ἔτη γ' σήμερον, Ἱερουσαλήμ δονεῖται· καὶ ἀκατασταταί διὰ τὸν περιβόητον λίθον τοῦτον· ἀλλ' ἀπαλῶν ἕως αὐτὸν τῷ ἀρχιερεὶ καὶ σφόδρα πλουτήσας. Τοῦτου δὲ ἀπερχομένου, ἄγγελος Κυρίου εἶπε πρὸς τὸν ἀρχιερέα· Νῦν ἐλεύσεται ἀνθρώπος πρὸς αἰ φέρων τὸν ἀπολεσθέντα πολυθρύλλητον λίθον ἐκ τῆς διπλοῖδος Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων· λαβὼν αὐτὸν ἕως τῷ ἐνέγκαντι χρυσοῖον πολὺν καὶ ἀργύριον, ἅμα δὲ καὶ ζαπίσας αὐτὸν μετρίως εἰπέ· Μὴ δίσταξαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίσται τῷ θεῷ σου διὰ τῆς Γραφῆς λέγοντι· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δαυεῖσι θεῷ. Ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολλαπλάσιονα ὑπὲρ ὧν ἐδάνεισάς μοι· καὶ εἰ πιστεύσεις, λήψῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλοῦτον ἀνυπέριθτον. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς πάντα τὰ διαταγαμένα πίποιηκεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐλάλησεν. Ὁ δὲ ἀκούσας· καὶ ἐντρομος γενόμενος, πάντα ἔλασεν ἐν τῷ ναῷ ἐξηλθεν εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων τῷ Κυρίῳ καὶ τὰ ²⁰ ἐν τῇ θεῷ Γραφῇ πάντα διηγορευμένα.

ΝΓ'. Βασιλεία Ἀμεσίου.

²¹ Μετὰ Ἰουδᾶς ἐδασίλευσεν Ἀμεσίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεῖς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξε μὲν τοὺς φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἐθανάτωσεν διὰ τὸ γεγράφθαι ²²· οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται. Καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ καλίμῳ βασιλεύσας ἔτη κθ' ²³. (2) Διὸ φησιν ὁ θεὸς λόγος· ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ²⁴· ἕκαστος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογησεται ²⁵, καὶ οὐ μὴ συναπολέσῃ ὁ θεὸς τὸν δίκαιον μετὰ ²⁶ ἀδίκου· ἔπειτα παρ' αὐτῷ τὸ ἀναμάρτητον ἀτιμώρητον· οὔτε γὰρ τὸν Νῶε κατέκλυσεν, οὔτε τὸν Λῶτ κατέφλεξεν, οὔτε μὴν τὴν Ραὰβ συναπόλεσε. Εἰ δὲ βούλεσθε γινῶναι τὰ ἐφ' ἡμῶν γενόμενα, οὐκ ἀποκρύψομεν ²⁷. Ἰουδᾶς σὺν ἡμῖν ὦν, ἔλαβε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, καὶ Σίμων ὁ Μάγος τὴν ἐν Χριστῷ **156** σφραγίδα· ἀλλ' ἕκαστος αὐτῶν ἀναφανεῖς ²⁸ φαῦλος, ὁ μὲν ἀπήγγαστο, ὁ δὲ παρὰ φύσιν ἱπτάμενος συνετριβή· καὶ ἐν τῇ κιβωτῷ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὑπῆρχον· ἀλλὰ πονηρὸς ὁ Χάμ εὐρεθεῖς, μόνος τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο ²⁹. Εἰ δὲ ³⁰ πατέρες ὑπὲρ παίδων οὐ τιμοροῦνται, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, δῆλον ὡς οὐδὲ γυναῖκες ἔπρ ἀνδρῶν, οὐδὲ οἰκίται ὑπὲρ δεσποτῶν, οὔτε συγγενεῖς ὑπὲρ συγγενῶν, οὔτε φίλοι ὑπὲρ φίλων, οὔτε δίκαιοι ὑπὲρ ἀδίκων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ³¹ ἔργου τ' ἐν λόγον ἀκατηθήσεται. Οὔτε γὰρ Νῶε ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ σὺν τῷ κόσμῳ κατακλύσθη ³², οὔτε Λῶτ ὑπὲρ Σοδόμων ἐκυρπολήθη, οὔτε Ραὰβ ὑπὲρ Ἱερουσαλῶν ἐσφάγη, οὔτε ³³ Ἰσραὴλ ὑπὲρ Αἴγυπτῶν

A jam tres anni sunt ex quo Jerusalem turbatur et commovetur super famosum hunc lapidem; abi et da eum sacerdotum principi et subito ditaberis. Dum iret, angelus Domini dixit ad principem sacerdotum: Nunc veniet homo ad te amissum celeberrimum lapidem e veste Aaron sacerdotum principis habens. Quo lapide accepto, ei qui attulerit da multum auri atque argenti et cum virga percusseris eum, pauca hæc adde: Noli dubitare in corde tuo et non considerare in Deo tuo, qui per Scripturam dicit: « Feneratur Domino qui misereatur pauperis. » Ecce enim in sæculo deli tibi multo majora quam quæ mihi feneratus es; et si mihi credideris, accipies in futuro divitias multo majores. Et princeps sacerdotum omnia mandata perfecit circa hominem et cuncta verba ei iocutus est. Quibus auditis, obstupuit vir, omnibusque relictis exiit gratias agens et credens Domino quoad omnia quæ in divina Scriptura continentur.

LIII. Regnum Amesiæ.

Post Joam regnavit Amesias filius ejus fecitque quod placitum erat in conspectu Domini, percussitque interfectores patris sui; filios autem eorum non occidit eo quod dictum fuerit: « Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus; sed unusquisque in peccato suo morietur. » Occisus est in bello cum regnasset annos quindecim. Dicit itaque divinus sermo in apostolicis Constitutionibus: Unusquisque de se ipso constabitur ac respondebit, et non persequetur Deus justum cum iniquo, quandoquidem apud eum quicquid culpæ non est obnoxium, nec ultioni subiectum est. Neque enim Noe aquis submersit, neque Lot flammis combussit, neque Rahab perdidit. Et si libet nostra quoque cognosce: Judas, socius noster, sortem ministerii nobiscum communem accepit; et Simon ille Magus signaculum in Christo; sed cum uterque pravus exstitisset, unus laqueo se suspendit, alter autem, præter hominum naturam volitans, contritus est. Et in arca Noe erant filii ejus; sed Cham solus malus inventus est, solus pœnas dedit. Si ergo patres pro filiiis pœnas non dant, neque pro patribus filii, patet non puniri mulieres pro viris, neque servos pro dominis, neque consanguineos pro consanguineis, neque amicos pro amicis, neque justos pro injustis, sed unusquisque pro suo facto rationem reddet. Neque enim Noe pro mando, neque cum mundo submersus est, neque Lot pro Sodomis combustus est, neque Rahab pro Hierichuntinis occisa est, neque Israel pro Ægyptiis submersus est. Contubernium enim justos injustorum dam-

Varia lectiones et notæ.

²¹ τοῖς; — πῶς διηγορευμένοις? ²² 809 (4547). ²³ Deut. xix, 16. ²⁴ κθ' II Par. xxv, 4. ²⁵ II Reg. xiv, 17. ²⁶ II, 14. περὶ ἀπ. Anastasius. ²⁷ ἰσομολογ. ed. ²⁸ τοῦ εἶ. ²⁹ ἰπὲρ γὰρ τῷ ἄ. cod.? ³⁰ οὐκ ἀπ. om. ed. ³¹ ἰλ. nin. ed. κθ' ed. ³² ἀναδειχθείς ed. ³³ μ. εἰς τὸν υἱὸν ἰδ. τ. ed. ex emendatione, μ. ἰδ. τ. Anastasius. ³⁴ καὶ ed. ³⁵ οἰκείου ed. ³⁶ κόσμου δίκην εἰς ἐπὶ ἀρχῇ ἔτε ed. ³⁷ ὁ ed.

nationi non involvit, sed unanimitas. Non igitur alius pro alio morietur, sed « funibus peccatorum suorum quisque constringitur. » Et : « Ecce homo et opus ejus ante faciem illius » et « justitia justii super ipsam erit. » Et : « Unumquemque juxta vias suas judicabo, domus Israel, dicit Dominus Deus. » Et : « Quid vos dicitis parabolam hanc : « Patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt? » Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. Ecce omnes anime mee sunt, ut anima patris ita et anima filii mea est, anima quæ peccavit ipse morietur. »

ὁν τρόπον ἢ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως ἢ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμῆ ἐστιν· ἢ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὐτὴ καὶ ἀποθνήσκειται.

LIV-LV. *Regnum Osia.*

Mortuo Amasia, regnavit Osias, qui et Azarias dicitur, filius ejus, et fecit quod placitum erat coram Domino; cum autem ei bene contigisset, superbiit, cupiitque offerre incensum Deo suo et ipse quoque, quod solis sacerdotibus licet. Cum igitur in templo incensum obtulisset, leprosus factus est et sic mortuus est; ejus regnum quinquaginta et duorum annorum fuit. De quo Chrysostomus ait : « Osias autem cum invaluit, non sustinuit potestatis magnitudinem, sed quemadmodum ex ingluvie nascitur tumor, e tumore calor ardens et inde sæpe sæpius mors; sic ex rerum magnificentia sit insania; quod in corporibus tumor, idem est in anima insanis superbiaque. Deinde ex insanis cupiditas rerum quæ non decent sequi solot. Cæterum elevatum est cor ejus et non remansit interius insania nec sanata est, sed ad mala opera eum incitavit omnemque virtutem corruptit; dicit enim Scriptura : « Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, et neglexit Dominum Deum, ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Zacharias princeps sacerdotum et cum eo sacerdotes Domini octoginta dicentes : Non est tui officii, Osia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron qui consecrati sunt ad ejusmodi ministerium; egredere de sanctuario, ne contempseris; quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo Israel. » Dumque adoleret incensum coram sacerdotibus teneretque in manu thuribulum, orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus in domo Domini et expulere eum et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam Domini; et leprosus

κατεποντώθη ⁵⁰ — οὐ γὰρ ἢ συνόικησις καταδικάζει ⁵¹, ἀλλ' ἢ τῆς γνώμης ὁμόνοια. — ⁵² Οὐ τοίνυν ἕτερος ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθνήσκειται, ἀλλὰ ⁵³ « σειραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἀμαρτιῶν ⁵⁴ ἕκαστος σφίγγεται » καὶ ⁵⁵ « Ἰδοὺ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. » — καὶ ⁵⁶ « Δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν ὁμῶν κρινῶ ὁμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος· ὁ Θεός. » — καὶ ⁵⁷ « Τί ὑμεῖς λέγετε ⁵⁸ τὴν παραβολὴν ταύτην; Οἱ πατέρες ἔφαγον τοὺς ὄμφους ⁵⁹ καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἡμῶν βλάσαν; » — ⁶⁰ « Ζῶ ἐγὼ, λέγει Ἄδωναί ⁶¹ Κύριος, εἴ ἐστιν ⁶² ἐν ὁμῖν ἐτι λεγομένη ἢ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραὴλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν· ἐμῆ ἐστιν· ἢ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὐτὴ καὶ ἀποθνήσκειται.

NA'-NE'. *Βασιλεία Ὀζίου.*

⁶³ Μετὰ δὲ Ἄμωσιαν ἐβασίλευσεν Ὀζίας ὁ καὶ Ἀζαρίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου καὶ εὐδοκίμως ἐπῆρθη καὶ ἠθέλησε θυμιάσαι τῷ Θεῷ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ὅπερ μόνος **157** ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσιν· καὶ δὴ θυμιάσας ἐν τῷ ναῷ εὐθὺς ἐλεπρώθη καὶ οὕτως ἐταλεύθησε, βασιλεύσας ἔτη νβ' ⁶⁴. — ⁶⁵ (2) Περὶ οὗ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησιν· « Ὁ οὖν Ὀζίας ἠνίκα ἴσχυσεν, οὐκ ἤνεγκας τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀδηφάγίας ⁶⁶ μὲν γίνεται φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς ⁶⁷ εἰκτεταί πυρετὸς, εἶτα θάνατος ⁶⁸ ἐκείθεν πολλάκις· οὕτω κίναυθα ἀπὸ τῆς τῶν (39^a) πραγμάτων ὑπερβολῆς ⁶⁹, ἀπόνοια γέγονεν· ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνοια ⁷⁰, εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων ⁷¹· ἐπακολουθεῖν εἰσθεν. — Οὕτως οὖν λοιπὸν ἐ ἐψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐμεινεν ἐνδον ἢ ἀπόνοια οὐδὲ ἀπεσβέσθη ⁷², ἀλλ' ἐξώκειλεν καὶ πρὸς ἔργον ἐλθοῦσα πονηρὴν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ⁷³ διέφθειρεν. » — φησὶ γὰρ ⁷⁴ « Καὶ ὡς κατίσχυσεν ὑψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ καταφθεῖραι καὶ ἰδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν Κυρίου θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος· εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου π' λέγοιτε;· Οὐ σοὶ ἐστιν, Ὀζία ⁷⁵, θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ἱεραῖοις τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, τοῖς ἡγιασμένοις· ἐξελθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπίστης ἀπὸ Κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται σοὶ τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ θυμιατήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξανέτειλεν ἢ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ· ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν ὄκῳ Κυρίου. » — καὶ κατείσπασαν αὐτὸν ἐκείθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπασεν

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁰ κατ. om. ed. sed. habit Anastasius. ⁵¹ συν. κατακρίνει τοὺς δικαίους σὺν τοῖς ἀδίκοις, ἀλλ' ed. ⁵² Prov. v, 22. ⁵³ Isa. LXXII, 11. ⁵⁴ ἀμαρτιῶν ed. ⁵⁵ Ez. XVIII, 20, 30. ⁵⁶ Jer. XXXI, 29. ⁵⁷ αὐτοῖς ed. ⁵⁸ ὄμφους ed. ⁵⁹ Ez. XVIII, 3, 4 om. Κύριος. ⁶⁰ Ἄδωναί cod. ⁶¹ ἐάν γίνηται Ez. ⁶² 780 (4376). Cedei. 189, 6-10? II Reg. xv, 2; II Par. XXVI, 1, 3. ⁶³ Nota νβ' a secunda manu. ⁶⁴ vi, 118, E, 119 B. ⁶⁵ ἀδίαφ. cod. ⁶⁶ φ. δ: οἱ; ⁶⁷ ἐκ θ. ed. ⁶⁸ περιθ. ed. adjuncto πολλῆς quod in 3 ms. deest. ⁶⁹ τῶν ψυχῶν ἀπόνοια ed. ⁷⁰ πρ. αὐτῶν πραγμάτων ed. ⁷¹ κατεσθ. ed. — ἐξεπήδησε ed. ⁷² δ. τῆν ἀρ. ed. ⁷³ II Par. XXI, 16. ⁷⁴ Οὐ σοὶ Ὁ. II Par.

ἐξέλθειν, ἔτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ Κύριος. « Καὶ ἦν Ἰακώβος καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρι τελευτῆς, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου Κυρίου. »

5) Ἐφ' οὗ σεισμὸς μέγας ἐκείσε ⁶⁴, καὶ διαρραγέντος ὄρους μεγίστου, κατεκυλίσθη πρὸς τὴν πεδιάδα σταδίου μ'.

ΝΓ'. Βασιλεία Ἰωάθαμ.

158 ⁶⁵ Μετὰ δὲ Ὀζίαν ἐβασίλευσεν Ἰωάθαμ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ιγ' ⁶⁶.

ΝΔ'. Βασιλεία Ἀχαζ.

⁶⁷ Μετὰ δὲ Ἰωάθαμ ἐβασίλευσεν Ἀχαζ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ιε'. (2) Ὅν καὶ πολεμήσας Φακὲ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἀνέβλεν ἀνδρας μὲν δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μίϛ χιλιάδας ρ' ⁶⁸, γυναίκας δὲ καὶ παῖδας ἡχμαλώτευσεν χιλιάδας ε'.

ΝΕ'. Βασιλεία Ἐζεκίου.

⁶⁹ Μετὰ δὲ Ἀχαζ ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ν' ⁷⁰, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησεν. (2) Ἐφ' οὗ ἦν ὁ Μωσαϊκὸς χαλκοῦς θορὸς· ἔτι γὰρ αὐτῷ ⁷¹ οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων ββαλλυγμάτων ἐθυμίων, ὃν καὶ ἠφάνισεν Ἐζεκίας ὡς περὶ δὴ καὶ τὰς βίβλους τοῦ Σολομῶντος περὶ τῶν παραβολῶν καὶ φθῶν, ἐν αἷς περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζῶων φυσιολογίας (ὡς προεῖρηται). (3) Ἐφ' ὧν χρόνων Ῥώμος καὶ Ῥῆμος ἐβασίλευσαν ἐν Ῥώμῃ, καὶ Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία ἐγνωρίζετο, καὶ Σαλμανάσαρ, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλείαν Ἰσραὴλ, τὰς ὄπ' αὐτὴν ἰ' φυλὰς ἡχμαλώτευσεν ⁷². (4) Κατὰ δὲ Ἐζεκίου ἀνέβη ⁷³ Σενναχειρὶμ, ὁ διάδοχος Σαλμανάσαρ, καὶ κλειστα μεγαλοβήρησας κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ λαοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκεδάζων ⁷⁴ βουλὰς ἐθνῶν καὶ ἀθετῶν λογισμοῦς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων (καὶ φρονήματα ἀποστρέφων εἰς τὰ ὄπισω καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν μωραίνων)· καὶ ἀποστειλάς ἀγγελον, ἀνέβλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ρπε' χιλιάδας· καὶ οὕτως μετ' αἰσχύνης καὶ λύπης ὁ Σενναχειρὶμ ἀναζούξας εἰς Νινευτ, δεινῶς ἀνήρει ⁷⁵ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας· ὑπὸ Σαλμανάσαρ ἀπὸ Σαμαρείας τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν αὐτίκα (ἡ) θεία δίκη μετελθοῦσα ⁷⁶..... (59b) καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναίρεθεὶς ⁷⁷ ἐπαύθη τῆς αἰχμαλωσίας ἀδίκος ⁷⁸ σφαγῆ διὰ τῆς ἐνδίκου ἀναίρεσεως.

ΝΘ'. Περὶ τοῦ Τωβίτ καὶ Ἀγγέλου.

⁷⁹ Ἐξ ἧς αἰχμαλωσίας ὑπήρχε τις ἐλεήμων ἀνθρώπος τοῦνομα Τωβίτ πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ θάπτειν τοὺς ἀποθνήσκοντας τῶν Ἰουδαίων, περὶ ὧν

jacuit in domo sua usque ad diem mortis suae eo quod ejectus erat de domo Domini. »

Quo regnante terrae motus ingens factus est qui disrupto monte maximo, stadia quadraginta plano æquavit.

LVI. Regnum Joatham.

Post Osiam regnavit Joatham filius ejus et fecit quod rectum erat coram Domino, et mortuus est cum regnasset annos septemdecim.

LVII. Regnum Achaz.

Mortuo Joatham regnavit Achaz filius ejus et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnasset annos sexdecim. Cum contra eum bellavisset Phaccus, rex Israel, viros fortes occidit die una centum millia, mulieres autem et pueros duxit in captivitatem trecenta millia.

LVIII. Regnum Ezechiae.

Post Achaz regnavit Ezechias filius ejus annos quinquaginta et fecit quod placitum erat in oculis Domini et mortuus est. Quo regnante, erat adhuc serpens æneus a Moyse fabricatus, cui Judæi cum aliis idolis incensum adolebant. Hunc sustulit Ezechias, sicut et libros Salomonis de parabolis et cantilenis, in quibus de arborum et omnium animalium natura, ut supra dictum est, sermo erat. Quo tempore Romulus et Remus Romæ regnarent et Sibylla Erythræa celebrabatur; et Salmanassar, rex Assyriorum, cum regnum Israel in Samaria cepisset, decem tribus quibus constabat in captivitatem abduxit. Adversus Ezechiam ascendit Sennacherib, Salmanassaris saccessor, qui cum gloriose multa in Dominum et populum ejus deblaterasset, irritatus est qui consilia gentium dissipat et populorum cogitationes irritas facit ac consilia principum eludit; is, misso angelo, de exercitu Assyriorum centum et octoginta quinque millia hominum interfecit. Dedecore coopertus tristitiaque consumptus Sennacherib Niniven reversus in captivos a Salmanasare abductos Israeliticos magna caede desævit. Quem mox divina ultio insecuta, suorum filiorum manibus occidit, eaque justa nex injustam captivorum occisionem sedavit.

D

LIX. De Tobit et Angelo.

Inter captivos erat vir misericors nomine Tobit qui in sepeliendo interfectos Judæos multum operæ impendebat. Qua de causa apud regem delatus,

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁴ ἐκείσε: cod. ἐκινήθη? ⁶⁵ 748 (4428) Ced. 189, 127. ⁶⁶ ιε' II Reg. xv, 32; II Par. xxviii, 1, Ced. ⁶⁷ 732 (4444) — II Reg. vii, 2; II Par. xxviii, 1 σχολιον. Τῷ Ἀχαζ συνήρογετο καὶ Ῥώμος ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ τῷ ιγ' ἔτει, τῇ ια' Μαῖου Ἰσταμίνου, μεταξὺ δύο ὄρων Ced. 289, 16-18. ⁶⁸ ρκ' II Par. xxviii, 6, 8. ⁶⁹ 726 (4460) — Ced. 189, 20-190, 21. ⁷⁰ κβ' II Reg. xviii, 1 Ced. ⁷¹ αὐτόν cod. sed. cf. II Reg. xviii, 4, ubi de Salomonis libris nihil nec in Par., sed ex Eusebio petita sunt hæc. ⁷² Ced. 191, 4-14. ⁷³ ἀνείρητ. cod. ⁷⁴ ἐπάταξε προσκυνήσας γὰρ ἐν οἴκῳ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ II Reg. xix, 37; 3 vel 4 vocabula erasa sunt h. l. [μαρτυ]ρίου ἔθου χάριν a secunda manu? ⁷⁵ ἀναρεθέντος Ced. ⁷⁶ 191, 15-193, 2. ⁷⁷ αἰχμ. ἡ ἀδ. cod.

cum sibi fuga consulisset, obdormivit juxta parietem. Et ut solet evenire, jacenti apertosque oculos habenti ex nido hirundinum calida stercore ejus in oculos delapsa sunt; ex quo cæcus factus est. Erat Ecbatanis puella ejus cognata, quæ, cum accepisset septem viros qui omnes a dæmone Interempti fuerant priusquam eam cognovissent, orationi vacabat; ei Deus auxiliatorem angelum Raphael immisit. Cum igitur Tobit filio suo Tobiaz denuntiasset ne sibi uxorem acciperet, nisi in tribu generis sui juxta legem, tradidit ei chirographum decem talentorum aureorum quæ in Media deposuerat, ut abiret et ea reciperet. Cum quæreret filius ille itineris comitem et ducem, quod viam ignoraret, Deo providente, in Raphael incidit sub viri specie in foro stantem; ejus Azariam se nominantis et viæ se gnarum proflentis, opera conducta, iter eo comitatus ingreditur. Cum ad Bævium Tigrim pervenisset, adolescens lavandi causa aquam ingressus est atque ingens ibi piscis eum invasit. Eum jussus est ab angelo capere et, dissecto ventre, jecur, cor et fel eximere ac servare. Interroganti quid utilitatis hæc habeant: Jecur, respondit angelus, et cor incensa expellunt dæmones, fel autem albuginem sanat. Puer igitur accepit e genere suo prædictam puellam in uxorem, opera consilioque angeli dæmone expulso per hunc suffitum cordia et jecoris piscis. Angelus autem Azariae vocatus abiit in Mediam et, decem talentis acceptis, reversus est cum uxore et adolescente ad patrem Tobit. Cujus oculos cum filius unxisset felle, et Tobit visum recuperasset, declaravit angelus se non hominem sed angelum esse a Deo missum ut eis subveniret et virgini Saræ propter pietatem eorum, dixitque illis: « Sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. » Unde Chrysostomus ait: Ergo angelos laudare oportet, et ii Creatorem semper canentes misericordem et benignum in homines præstant. Angelos autem dico vestros commilitones qui adversus eos qui contra nos consistent, propugnant: inter quos est archangelus Michael qui contra diabolum de corpore Moysis altercatus est et contra Persarum principem propter populi Judaici libertatem pugnavit. Deo enim jubente, regendam omnem creationem angeli sunt sortiti et gentium reges conducunt. Gabrielerum Deus Persis providere voluit, populum autem circumcisionis a Michael e custodiri jussit. Gabriel cum prædicaret oportere ut Judæi secundum divinam ineffabilemque sententiam Persis lætæ virent, Michael, libertatis pertinax propugnator, continuis precibus Deum deprecabatur dicens: « Domine exercituum, usquequo tu non miseraberis Jerusalem et urbium Juda quibus ira-

Α διαβληθείς τῷ βασιλεὶ καὶ φυγῶν ἐκοιμήθη ἐξω τοῦ τείχους· καὶ, ὡς εἴθεον πολλάκις γίνεσθαι, κοιμώμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεωγμένους ἔχων, στροβίλον ἀφοβαῦσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λευκόματον πεποίηκεν. (2) Ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάναις κόρη συγγενῆς αὐτοῦ, ἥτις ἐπέτῃ ἀνδρας λαβοῦσα καὶ πάντων ὑπὸ δαίμονος ἀνειρουμένων πρὸ τοῦ γυνῶνα: ταύτην, ἤβητο· καὶ ἀπίστειλαν αὐτῇ βοήθων ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ. (3) Ὁ οὖν Τωβίτι παραγγελίας τῷ υἱῷ αὐτοῦ Τωβία μὴ λαχεῖν ἀλλαχόθεν γυναῖκα εἰ μὴ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ γένους αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον, δίδωσιν αὐτῷ χειρόγραφον περὶ ταλάντων ἑ' χρυσίου, ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μεδίᾳ, πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. (4) Τοῦ δὲ παιδίου ζητοῦντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ἑὴν ἀγνοοῦντος, εὐρίσκει, Θεοῦ προνοίᾳ, τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ ὡς ἀνθρώπον ἰστώτα, ὃν μισθωσάμενος, εἶδέναι τὴν ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαρίαν ἑνομαζόμενον, συνοδοῦναι· τούτω. (5) Καὶ δὴ ἰδόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγγριν καὶ τοῦ καθὼς εἰσελθόντος λούσασθαι, ἰχθύος αὐτῷ 160 μεγάλου ἐπιπλήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος ἐπιλαβίσθαι τὸ ἰχθύος, καὶ τεμῆν αὐτοῦ τὴν γαστέρα, καὶ λαβεῖν τὰ τε ἦπαρ, καὶ καρδίαν, καὶ τὴν χολήν, καὶ φυλάττειν. Τοῦ δὲ πυνθανομένου τὸ χρεῖσιμον αὐτῶν, ἢ ἢ τὸ μὲν ἦπαρ, φησὶ, καὶ ἡ καρδία θυμώμενα θίωκει δαίμονας· ἡ δὲ χολὴ καθαρίζει λευκόματον. (6) Ἔπειτα ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα, τῇ συμβουλῇ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἀγγέλου διαγθέντος τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ. (7) Ὁ δὲ ἄγγελος ὁ καὶ Ἀζαρίας ἀπὸ τῶν εἰς τὴν Μεδίαν καὶ τὰ ἑ' τάλαντα λαθῶν ὑποστρέφει μετὰ τῆς γυναίκος καὶ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν πατέρα Τωβίτι, οὐ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπιχρίσας, καὶ παριουθὺς ὁ Τωβίτι ἀναδύψας ἐνανθρώσειν ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐκ ἀνθρώπος ἐστίν, ἀλλὰ παρὰ Θεοῦ ἄγγελος ἀειστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρα, διὰ τὴν αὐτῶν εὐσίθειαν, λέγων πρὸς αὐτούς: « εἰ Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλὸν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνυμνεῖν ἰνδύτως ἀγαθόν. » (8) Ὅθεν φησὶν ὁ Χρυσόστομος: — Οὐκοῦν εἰ Ἄγγελος ἐγκωμιάζειν χρῆ, καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν Δημιουργὸν ἀείητον ὁμνοῦντες ὡς ἰσῶν αὐτὸν καὶ εὐμενῆ τοῖς ἀνθρώποις παρασκευάζουσιν ἄγγελους δὲ φημι, τοὺς ὁμετέρους συμμάχους, τοὺς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐκστρατεύοντα, ὧν ἐστὶν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, πρὸς μὲν τὸν διάβολον ὅτι τὸ Μωσῆως σώματος ἀντιπασσόμενος, πρὸς δὲ τὸν ἀρχοντα Περσῶν ὑπὲρ τῆςλευθερίας τοῦ λαοῦ ἀντιστάμενος: » προστάγματι γὰρ Θεοῦ τὴν πᾶσαν κτίσιν διαλαχόντες καὶ τῶν ἔθνῶν τοῖς κρατίστοις ἐπιστατοῦντες (40*), τὸν μὲν Γαβριήλ τοὺς Πέρσας ἐφορῶν ἐδικαίωσεν, τὸν δὲ Μιχαήλ τὸν ἐκ περιτομῆς

Variae lectiones et notæ.

* ἀγνοοῦντα cod. * καὶ τὴν καρδίαν cod. * Tob. vi, 7. * Tob. xii, 11. * viii, 285 A — 286 D. * ἀειγῆτως cod. et Coisl. 305. * δ. ὁ. Chr. * παρέχουσιν Chr. * δυνάμει cod. ? * εἰς Chr. * τὸν Chr. * λ. ἰλ. ἀνθ. om. seq. Chr.

λαὸν φρουρεῖν ἐκέλευσεν ⁸⁰, ἀλλὰ κατὰ θεὸν τινα
καὶ ἀπόρρητον λόγον, τοῦ μὲν δουλεύειν Ἰουδαίους
Πέρσας ἀναγκάζοντας, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν
ἀνθελκοντος καὶ συνεχῶς τὰς ἐκείνης τῷ θεῷ προσ-
άγοντος καὶ λέγοντος· ⁸¹ «Κύριε παντοκράτωρ, ἕως
τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις
Τούδα, ἃς παρείδες τοῦτο **161** ἔβδομηκοστὸν ἔτος;»
⁸² «Ὅν εἶδεν ἐν τῇ ὁράσει Δανιὴλ πετόμενον, «Καὶ τὸ
πρῶτον αὐτοῦ ὡς δρακίς ἀστραπῆς, φησί, καὶ οἱ
ἐφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βρα-
χίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς δράκίς χαλκοῦ σφι-
κτοντος, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου.» Ἄν
ἴστιν ⁸³ ὁ τὴν θνὸν ἀποστρέφων ⁸⁴ καὶ Βαλαάμ τῆς
ἀποτόμου μαντείας εἰργων. — ὣν ἴστιν ὁ τὴν μά-
χαιραν σπασάμενος καὶ τὸν Ἰησοῦν ⁸⁵ τοῦ Ναυῆ
συμπλεκέσθαι τοῖς πολεμοῖς ⁸⁶ διὰ τοῦ σχήματος
πρωτρεπόμενος· ὣν ἴστιν ὁ τὰς ῥοπῆς χιλιάδας τῶν
Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ κατὰξας καὶ τῷ ὑπῆρ τῶν
Βαρδάρων συνάψας τὸν θάνατον· ὣν ἴστιν ὁ τὸν
προφήτην ⁸⁷ Ἀμβακούμ ἀερίῳ μετακομίσας πηδή-
ματι, ἵνα τὸν προφήτην Δανιὴλ μέσον ⁸⁸ τῶν λέοντων
ἐπαρέψῃ. Οὗτοι μὲν οὖν ⁸⁹ οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι
κατὰ ἰσθμῶν ⁹⁰ ἀριστεύουσιν· ὁποῖος ἦν ὁ θεσπέ-
σιος ⁹¹ Ῥαφαὴλ δι' ἐνὸς ἰσθμοῦ ἀνατομῆς δαιμονιώ-
σαν κίρην λασάμενος· καὶ τυφλὸν γέροντα· τὸν
ἤλιον βλέπειν τεχνεσάμενος. — «Ἄρ' οὖν» με-
γίστης ἄξιον τιμῆς; οἱ τὴν ἡμέτεραν ζωὴν διαφυλάτ-
τοντες· οὐ γὰρ μόνον φρουροί· ἐτάχθησαν ἄγγελοι
ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· «Ὅτε διεμέριζεν ἔθνη ὁ
Ἰψίστος, ὡς διέσπειρεν υἱὸς Ἀδάμ, ἔστησεν θρία
ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν
πίστῶν ἀνθρώπων ἐκάστην ἔλαχεν ἄγγελος. Τῆς
γὰρ παιδίσκης Ῥόδης ἀπαγγελλούσης τοῖς ἀποστό-
λοις πρὸς (τῶν) θυρῶν ἐστάναι Πέτρον· τὸ (τοῦ)
Ἡρώδου δεσμοκτήριον διαδράντα ⁹², ἔλεγον ἀπιστοῦν-
τες ⁹³· «Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἴστιν.» Ἐπιμαρτυρεῖ
δὲ τούτοις καὶ ὁ Κύριος; ⁹⁴ λέγων ⁹⁵· «Ὅρατε μὴ
καταφρονήσῃτε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ
ὁμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ
πρῶτον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.» Καὶ
μῖνοι καὶ καθ' ἐκάστην ⁹⁶ Ἐκκλησίαν φύλακας ἀγ-
γέλους ἐπέστησεν ὁ Χριστὸς, καθὼς ἀποκαλύπτων
Ἰωάννη φησί ⁹⁷· «Εἶπέ τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐκκλησίας
162 Σμύρνης· «Ὀιδά σου τὴν πανίαν καὶ τὴν θλίψιν·
ἀλλὰ πλούσιος εἶ.» — «Καλῶν ⁹⁸ οὖν ἡμεῖς θησαυρί-
ζου τὰ ἐπουράνια, πτωχοὺς τρέφοντας ⁹⁹, ξένους
ξενίζοντας, καὶ τῆς καλλίστης εὐχῆς μὴ ἀμελεῖν
ποτε, ἀπερ θεωροῦντες; ¹⁰⁰ ἄγγελοι ἐπὶ τὸν δίκαιον
Κριτὴν καὶ Μισθαποδότην ἀναφέρουσιν ὡς καὶ προ-

tus est iste jam septuagesimus annus est. » Quem
archangelum vidit in visione Daniel volantem.
«Facies ejus, ait, velut species fulguris, et oculi
ejus ut lampas ardens, et brachia ejus et quæ
deorsum sunt usque ad pedes, quasi species aeris
candentis, et vox sermonum ejus ut vox multitu-
dinis. » Idem ille est qui asinum avertit, Balaam-
que ab audaci maledictione prohibuit; qui que dis-
tricto gladio, ne filius Nave ab hostibus cingere-
tur, impedit; qui centum octoginta quinque
millia Assyriorum una nocte percussit et a somno
in mortem transtulit; qui prophetam Habacuc per
aera volatu transmisit, ut prophetam Daniel medi's
in leonibus nutritet. Ili ergo angeli aliique contra
hostes nostros pugnant. Talis erat ille Raphael qui
B a Deo missus dissecto pisce puellam a dæmone oc-
cupatam sanavit, cæcumque senem ad solis lumen
videndum revocavit. Maximo igitur habendi sunt
honore qui nostram vitam custodiunt. Non enim
modo gentibus custodes præfecti sunt angeli, sicut
dictum est : « Quando dividebat Altissimus gentes,
quando separabat filios Adam, constituit terminos
populorum juxta numerum angelorum Dei, » sed
etiam fidelium hominum cuique præfectus est an-
gelus. Cum puella quædam nuntiaret apostolis ante
fores stare Petrum, qui Herodis e carcere aufugis-
set, dixerunt non credentes : « Angelus ejus est. »
Quod testatur quoque Dominus dicens : « Videte
ne contemnatis unum de pusillis istis, qui in me
credunt; quia angeli eorum in cælis semper vident
faciem Patris mei qui in cælis est. » Cuique etiam
C Ecclesiæ custodes angelos constituit Christus,
sicut in Apocalypsi Joannes ait : « Dixit angelo
Smyrnæ : Scio tribulationem tuam et paupertatem
tuam, sed dives es. » Pulchrum igitur est nobis
thesaurizare cælestia, pauperes enutrire, peregrinis
hospitium indulgere, et preces non negligere; quæ
omnia videntes angeli apud Justum Judicem et
reddentem laboris mercedem offerunt, sicut con-
stituit eis Dominus quod, indicans, ad eum qui bene
fecit, ait : « Orationes tuæ, Corneli, et eleemosynæ
tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Do-
mini. » Nos igitur jure veneremur amantes nos an-
gelos, Dominum quippe pro nobis deprecantur.
D Administratores enim sunt spiritus, ut ait Apo-
stolus, in ministerium missi, propter eos qui hæ-
reditatem capient salutis. » Nos prærogant et
nobiscum certant sicut audisti Danielum, qui refert,
archangelum Michaellem omnium custodem pro

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ ἐκέλευσεν· συστήναι δὲ τοῖς ἐφόροις ἀμφω διαπληκτισμῶν, ὡς κατὰ πάθη ὀργῆς, ἀλλὰ cod. ⁸¹ Zach. 1, 12. ⁸² ἐκείνος Chr. ⁸³ καταστ. Chr.—ἀτόπου Chr. ⁸⁴ Ἰησοῦν. (ἐν pro ὄν) Chr. ⁸⁵ πολέμοις πρ. Chr. ⁸⁶ τῷ προφήτῃ ἐοί. ⁸⁷ ἐν μέσῳ τῶν ἀγγέλων λ. γέουση τροφῆς Chr. ⁸⁸ μὲν cod. ⁸⁹ τῶν ἑ. εἰσι οἱ καὶ κατὰ τῶν παθῶν ἀριστεύουσιν Chr. ⁹⁰ ἦν καὶ ὁ θαυμάσιος καὶ θ. Chr. ⁹¹ ἰστάμενος Chr. ⁹² καὶ γέροντι τυφλῷ τὸ φῶς· τεχνεσάμενος (Chr. τεχνασ. cod. ⁹³ ὡ Chr. ⁹⁴ διεθύνοντας Chr. ⁹⁵ ἰθνηφρουρεῖν ἑ. ἀγ. καθὼς βοᾷ τὸ λόγ.ον Ch. ⁹⁶ Dicit. xxviii, 8. ⁹⁷ Ἰακωβον cod. ⁹⁸ ἀ. γὰρ τῶν ἀνορθώπων Chr. ⁹⁹ ἐστάναι τὸν Πέτρον cod. ¹⁰⁰ ἐπαδράσαντα cod.—δ δεσμ. ἀπ. ἑλ. Chr. ¹⁰¹ Act. xii, 15. ¹⁰² καὶ ὁ σωτήρ τούτος; Chr. ¹⁰³ Matth. xxviii, 10. ¹⁰⁴ Καθ' ἑκ. δὲ ἑ. ἐκ. ἀ. φ. ὁ χς Chr. ¹⁰⁵ Apoc. ii, 8. ¹⁰⁶ Καλῶν Chr. ¹⁰⁷ τρέφειν, ἀσθενεῖς ἐπιτρέψασθαι, x. τ. λ. Chr. ¹⁰⁸ Ταῦτα γὰρ ἀ. ἐπὶ τὸν χρ. τῶν ἔλων ἀν. ὁ δὲ προστάται· λέγω, εὐτοῖς τῷ ἑ. τῷ ἀγ. Chr.

nostra libertate pugnasse. Unus enim angelus, Gabriel scilicet, oportere ut Persis inserviat populus Dei dicebat, ut supra notatum est, alter autem captivitatem solvere enitebatur. Et vicit Michael adversarium suum; et Euphratem transierunt Judæi patriasque sedes receperunt, urbem et templum denuo ædificaverunt. Haud aliter magnus Epiphanius ait: Cuique genti angelum præfatum esse, divina dicit Scriptura. Angelus enim Daniele alloquens, vocat principem Persarum principemque Græcorum, et Michaellem Judæorum principem esse designat. Et Moyses: « Constituit terminos populorum juxta numerum angelorum Dei. » Qua de causa Joannes in Apocalypsi dicit: « Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. » Ex quo patet angelos esse intentos ad subveniendum gentibus in bello, usque ad tempus longanimitatis Domini; et per eos ordinabit Dominus discrimen sanctorum suorum. Dominantur angeli a Spiritu divino ordinati, nec irruptionis tempus et causam habent, eo quod nondum illis liceat judicia exercere, omnes dissolvendo gentes ob sanctorum injurias. Solventur enim, ut ait Joannes, et super terram irruent, testantibus aliis etiam prophetiis, moti movebunt gentes in initium judicii.

παιν ἔθνεσιν εἰς πόλεμον ἔω; καιροῦ μακροθυμίας Κυρίου· καὶ προστάσει ²⁶ δι' αὐτῶν ἐκδικίαν γίνεσθαι τῶν ἁγίων αὐτῶν ²⁷. Κρατοῦντες ²⁸ γὰρ οἱ ἐπιτεταγμένοι ἄγγελοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ²⁹, μὴ ἔχοντες καιρὸν ἐπιδρομῆς, διὰ τὸ μηδέπω λύειν αὐτοὺς; ³⁰ τὴν δίκην, τοῦ τὰ λοιπὰ **163** ἔθνη λύεσθαι, τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὕβρεως ἕνεκα ³¹. Λύονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐπέρχονται τῇ γῆ, καθὼς φησὶν Ἰωάννης ³² καὶ οἱ προφήται, καὶ: ³³ κινούμενοι ³⁴ κινουσὶν εἰς ὄρμην ἐκδικίας τὰ ἔθνη ³⁵.

Mirabilis Nicephorus Constantinopolitanus ait: C Novimus credimusque laudes quas Deo emitimus, ei ab angelis offerri; si hoc vere dicitur: « Angeli eorum semper vident faciem Patris mei qui in cœlis est. » Quid revera aliud curant aut dicunt nisi preces nostras Domini auribus admoventes misericordem eum nobis super his quæ fecimus, efficiunt? Exinde nos haud immerito quidem in eorum honorem templa ædificamus, festaque celebrantes glorificamus Deum qui eos glorificat, et omnes sanctos. Horum ordines, statum, scientiam eminentem divina ex illuminatione nascentem, a Christophoro doctus beatus Dionysius, vir ille apostolicus, sic ostendit: Omnes cœlestes potestates novem singularibus nominibus vocavit theologia, eosque in tres divisit hierarchias quarum singulæ tribus constant ordinibus. Primo in loco esse ait illos qui divinæ substantiæ semper astant et ante ceteros angelos Deum appropinquant, sanctissimos scilicet Thronos et multos habentes ocu-

στάτας λέγειν αὐτοὺς τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν (ὡς λέγει πρὸς Κορινθίον ¹⁹). « Αἱ προσευχαὶ σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. » (9) Εἰκότως οὖν τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς ἀγγέλους γεραίρομεν ὡς ὑπὲρ ἡμῶν (40^b) τῷ Δεσπότη προσεβύοντας. Καὶ γὰρ ³⁰ « Λειτουργικὰ πνεύματά εἰσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοῦς μέλλοντας; κληρονομήσαι σωτηρίαν, » οἷς; καὶ ὑπερμαχοῦσι καὶ συμμαχοῦσι, καθὼς ἀρτίως ἤκουσας τοῦ Δανιήλ, πῶς φέρε τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ, τῷ πασιῶν ³¹ ἐφόρῳ διακληκτιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. Ὁ μὲν γὰρ τὸν λαὸν δουλεῦεν τοῖς Πέρσαις ἠνάγκαζεν, ὡς εἴρηται· ὁ δὲ λύσαι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐσπούδαζεν. Καὶ νικᾷ Μιχαήλ τὸν ἀντίπαλον· καὶ τὸν Εὐφράτην Ἰουδαῖοι περᾶσαντες, τὴν πατρῶαν πάλιν ἔσταν ἀπίλαβον καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ναβν ἠκοδόμησαν. (10) « Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐφη ³²· « Ἐκαστῷ ἔθνει ἄγγελον ἐπεστάναι φησὶν ἡ θεία Γραφή. Ὁ γὰρ τῷ Δανιήλ προσελεγόμενος ³³ ἄγγελος καὶ ἀρχοντα Περσῶν εἶρηκεν, καὶ ἀρχοντα Ἑλλήνων, καὶ τὸν Μιχαήλ ἀρχοντα τῶν Ἰουδαίων λέγει. Καὶ Μεωσῆς· « Ἐστησεν ἕρια ἔθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. » Διὰ καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει φάσκει ³⁴· « Λύσον τοὺς ³⁵ ὁ ἄγγελοι τοὺς ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἐφισταμένους· » ὁ δὴλον ὅτι καὶ ἐπιχομένους ἐπιτρέ-

36 (11) Καὶ μέντοι γε ὁ θαυμασιὸς Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως ἐφη· « Ἰσμεν δὲ καὶ πιστεύομεν ἐς τὸς πρὸς Θεὸν ³⁷ δοξολογίας ἡμῶν διὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσάγεσθαι, εἰπερ ἔστιν ἀληθὲς τὸ· « Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανῷ; » τί πράττοντες ἢ τί λέγοντες ἢ πάντως γε ἐς αἰτήσεις ἡμῶν εἰς τὰ ὄρα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσάγοντες, ἵεν ἡμῖν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις; παρασκευάζουσιν. (12) » Ὅθεν δὴ λοιπὸν εἰς ³⁸ τιμὴν αὐτῶν καὶ ναοὺς ἐγαίρομεν καὶ πνευματικῶς ἑορτάζοντες, δοξολογοῦμεν Θεὸν τὸν δοξάζαντα αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἁγίους πάντας, ὧν τὴν τάξιν γέ τοι καὶ στάσιν ἄμα καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ θεοῦ φωτισμοῦ καὶ ὁπας ὑπερχόντως μεταδίδεσθαι τοῦ τε φωτισμοῦ καὶ τῆς γνώσεως, D παρὰ τοῦ χριστοφόρου μνηθεῖς ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος οὕτως ἐφη ³⁹· « Πάσας ἡ θεολογία ἐς οὐρανίας δυνάμεις ἕνεκα κέκληκεν ἐκφαντορικῶς ἐπωνυμίαις — καὶ εἰς τρεῖς διαφορίζει ⁴⁰ τριαδικὰς διακοσμήσεις. Καὶ πρώτην μὲν εἶναι φησι τὴν περὶ Θεὸν ὁ-

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ Act. x, 4. ²⁰ Heb. i, 14. ²¹ πάντων? ²² Hær. ii, 34, 22. Deut. xxxii, 8. ²³ προσδιαλεγ. cod. ²⁴ Apoc. 12, 14. ²⁵ τοῖς Ep. ²⁶ προστάξει Ep. ²⁷ τῶν ἁγ. Ep. ²⁸ Κρατηθέντες? Ἐκρατοῦντο Ep. ²⁹ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος Ep. ³⁰ αὐτοῦς cod. ³¹ ἐν τῆς π. τ. α. ὁ. Ep. ³² ὡς Ἰωάννης προφητεύει καὶ οἱ λοιποὶ πρ. Ep. ³³ γὰρ Ep. ³⁴ οἱ ἄγγελοι Ep. ³⁵ κ. τ. λ. εἰς ὁ. εἰ. Ep. ³⁶ In libro de Cherubinibus Bibl. Max. XIV. 21 hæc inveniuntur. — Exstant in Antirrhethico II adv. Constantinum Copronymum, inter opp. Nicephori nostræ editionis, Patrologiæ tom. C, col. 353 B. Edit. PATR. ³⁷ Θεοῦ cod. ³⁸ λοιπὸν εἰκότως εἰς cod. ³⁹ vi. 2 ὁ. οὐσίας? ⁴⁰ ἄφ' Dion.

σίαν ἀεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῶν⁴¹ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἁμέσως ἠνώσθαι⁴² παραθεδομένην, [β'] τοὺς τε γὰρ ἁγιωτάτους Θρόνους, [γ'] καὶ τὰ πολυάριθμα⁴³ καὶ τὰ πολυώτερα Χερουβιμ, τῆ Ἑβραίων φωνῆ καὶ Σεραφίμ ὀνομασμένα. — Καὶ ἀμέσως ἰδρῦσεθαί φησι, παραδίδόναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίαν ἐκφαντορίαν. Τὴν τριαδικὸν οὖν τούτου διάκοσμον ὡς ἕνα, καὶ ὁμοταγῆ, καὶ ὁπως πρώτην ἱεραρχίαν, ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγμένων, ἧς οὐκ ἔστιν ἕτέρα Θεοειδεστέρα καὶ [τελς] πρωτοουργοῖς τῆς θεαρχίας (41^a) ἐλλάμψουσιν ἀμέσως προσεχέστερα. Δευτέραν δὲ εἶναι τὴν [ὕπδ] τῶν Ἐξουσιῶν, καὶ Κυριοσῆτων, καὶ Δυνάμεων συμπληρουμένην, καὶ τρίτην ἐπ' ἐσχάτων τῶν οὐρανίων ἱεραρχῶν τὴν τῶν⁴⁴ Ἀρχῶν καὶ 164 ἀγγέλων διακόσμησιν. — (13) Ἰστέον οὖν ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἀγγέλου προσηγορίαν ἐβήλωσεν ἡ Γραφή παντελῶς ἢ μόνον τῶν τριῶν τούτων, Μιχαήλ, Γαβριήλ καὶ Ῥαφαήλ. Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐκ διαμέτρου καὶ πεπλάνηται· λίαν οἱ πλαστοουργοῦντες καὶ παραστρέφοντες ἕτέρας ὀνομασίας· ἀγγέλων ἐπ' ὀλίγοι τῆς ἀνοσίτου καὶ παναθλοῦ αὐτῶν ψυχῆς καὶ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούστων καὶ πειθομένων τῆ Θεοστυγεῖ κλάνη τῶν ὑσωνύμων καὶ πλαστωνύμων αἰρετικῶν; Ἀμέλει γὰρ τοὶ καὶ τοιοῦτοὶ εἰσι καὶ τηλικούτης δόξης ἐκ τῆς θείας προσεδρίας ἔξειώθησαν, ἀλλ' οὐδὲν τῶν μελλόντων Ἰσασι πρὶν ἂν τύχῃσι θείας ὀποκαλύψεως; παρὰ τοῦ τὰ πάντα προγινώσκοντος φύσει καὶ προλέγοντος Θεοῦ καὶ διαβήθηεν εὐ μάλα φάσκοντος⁴⁵. « Οὐκ ἔστιν ὁ ἀναγγέλλων τὰ ἐπερχόμενα πλὴν ἐμοῦ. » Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀρχάγγελος ἔφη⁴⁶. « Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς τὴν Ἰερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰουδαίας ἅς ὑσπρέιδες; ὡς ἀγνοῶν δῆπουθεν τῆς ἐλευθερίας τὸν χρόνον, ἔφασκε ταῦτα· καὶ ἄλλοίως οὐκ ἔστιν⁴⁷. Καὶ δὴ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας καὶ συντελείας ἐναργῶς ὑπεμφαίνων ὁ Κύριος τὴν τούτων ἀγνοίαν⁴⁸. « Οὐδέ οἱ ἀγγελοὶ γινώσκουσιν. » κεντεῦθεν λοιπὸν οὐδὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐναρξου θείας οἰκονομίας εἶδασαν τὸ ἀποκεκρυμμένον, ἀλλ' ἦ ἐν τῷ⁴⁹ Θεῷ μόνῳ⁵⁰, « ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοί⁵¹. » — « Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, φησι, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; » Μετὰ δὲ τῆς σωτηριώδους ἐνανθρωπήσεως⁵² « ἐγνώσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, ταῖς Ἀρχαῖς καὶ ταῖς Ἐξουσίαις διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ καλυπτοίκοις τοῦ Θεοῦ σοφία· ὁ μόνος γὰρ ἔστι τῆ φύσει σοφός, καὶ προγνώστης, καὶ προφήτης, ἅμα καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ὡς καρδιογνώστης. Τὴ δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Διό φησι⁵³. « Σὺ συνήκας τοὺς διαλογισμοὺς μου ἀπὸ μακρόθεν. » Παρακλύσας γὰρ ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Παῦλος εἰς τὸ ἀκατάληπτον καὶ ἀχανὲς πέλαγος τῶν ἀδήλων τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπορήτων κριμάτων, καὶ μυστηρίων καὶ ὑπερεκπλαγείας

los multasque alas et dicuntur lingua Hebraica Cherubim et Seraphim. Immediate, ait, prope Deum sedent ut preces offerant. Tres isti ordines hierarchiam primam constituunt inter se coaptati, ut ait doctor ille cujus vestigia sequimur, nec illa hierarchia est alia superior Deum videndo, et serviendo, ejusque illustrationibus fruendo. Secunda Potestatibus, Dominationibus et Virtutibus constat; tertia vero, Principatibus, Archangelis et Angelis. Sciendum est, Scripturam nullum nominasse angelum, tribus exceptis, Michael scilicet, Raphael et Gabriel. Stulti igitur sunt et longe a veritate alieni, qui sua sponte proferunt alia angelorum nomina, in perniciem Impiæ ac scelestissimæ eorum animæ, ad perdendos audientes et credentes errorem Deo odibilem, hostium et nefandorum hereticorum. Equidem sunt tales angeli qui maximam sunt adepti gloriam eo quod prope Deum adsint; attamen nihil futurorum noverunt priusquam apud Deum divinam invenerint eorum apocalypsim; Ipse enim natura sua omnes eventus novit et prædicere potest, sicut sermone sinaplici declarat: « Non est qui annuntiat eventus præter me. » Idem significant archangeli verba dicentis: « Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem et urbium Juda, quibus iratus es? » Ille quidem archangelus, temporis libertatis inscius, hæc dicebat. De ultima vero die et temporum plenitudine loquens Dominus, hanc angelorum inscientiam declarat dicens: « Neque angeli cælorum noverunt. » Inde igitur concludendum est quod œconomiam et mysterium Incarnationis non cognoverunt, secretum illud quod inerat in Deo solo « in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. » — « Quis enim cognovit sensum Domini, ait Apostolus, aut quis consiliarius ejus fuit? » Post autem salutarem Incarnationem, « innotuit, ut idem ait Apostolus Principatibus et Potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. » Solus enim Deus natura sua sapiens, præsciens ac propheta est, qui sensum hominum bene cognoscat, cordisque eorum sit scrutator. Res autem ipsius nemo novit, nisi Spiritus ejus. Itaque dicit propheta: « Intellectus cogitationes meas de longe. » Cum attigisset Paulus, qui in se Christum loquentem habebat, incomprehensibile secretum et absconditum mare Dei, infandorumque judiciorum et mysteriorum ejus, attonitus, stupefactusque vehementer, exclamavit dicens: « O altitudo divitarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus! » Inenarrabilia et incomprehensibilia sunt omnia quæ a Deo sunt. Siquidem quæ ab homine ipso sunt nemo novit nisi spiritus hominis. Quod si solus Deus scrutatur

Varie lectiones et notæ.

⁴¹ αὐτῆ cod. ⁴² ἠνώθεν. cod. ⁴³ καὶ π. τάγματα X. Ἐ. Dion. ⁴⁴ Ἀρχαγγέλων καὶ? inter ἀγγ. et ἀρχ. Dion. ⁴⁵ Isa. lxi, 26? ⁴⁶ Zach. i, 11. ⁴⁷ οὐκ ἔστιν καὶ δὴ καὶ περὶ cod. ⁴⁸ Matth. xxiv, 36. ⁴⁹ ἀλλ' ἦν τῷ? ⁵⁰ Col. ii, 5. ⁵¹ Rom. xi, 54. ⁵² Eph. iii, 10. ⁵³ I Cor. ii, 11; Ps. cxxxix, 2.

corda et penetrat usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor est cogitationum et intentionum cordis, » patet, sensum, voluntatem et desiderium absconditum hominis, notum non esse ab angelo, neque quodvis Dei mysterium certe, nisi sapienter et provide ipse Deus patefecerit ad utilitatem eorum qui cognoscere debent; ideo abscondit Incarnationem pluribus ob eorum insipientiam et ut diu lateret. Et quid dico pterosque fugisse hanc mysterii cognitionem? Ipsa enim prægnans Virgo secretum mysterii et ejus inenarrabile arcanum non cognovit ipseque diabolus ignoravit. Quod si prophetias de eo audierat, modum Incarnationis non noverat; si enim novisset, Jesum tanto post tempore non interrogavisset, dicens ei semel, iterum et ter: « Si Filius Dei es. »

γε οὐδὲ αὐτὴ ἡ κυφοροῦσα Παρθένος ἤδει τοῦ μυστηρίου τῆ ἀπόρρητον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὸν διάβολον ἐλάνθανεν· εἰ γὰρ καὶ τὰς προφητείας τὰς καθ' αὐτὴν ἤρωτα αὐτὴν μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγων αὐτῇ· « Ὁ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, » καὶ ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον.

Cum vero Marodach, successor Scunacherim, vidisset solis regressum, ob Ezechie valetudinem (omni enim terræ innotuit solis iste regressus) rex ipse Babyloniorum cum fuisset certior de morte illius qui antea rex fuerat, et de his quæ in sole facta fuerant ob Ezechie pietatem, legatos qui pacem icerent cum muneribus ad eum misit. Quod enim propter solis quindecim gradibus regressum ad eum miserit rex Babyloniorum legatus, ipsa rursus testatur historia: « Prospero fecit Ezechias in omnibus operibus suis. Atamen in legatione principum Babylonis qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus, ut tentaretur et nota fierent omnia quæ erant in corde ejus. » Cum enim ostendisset legatis omnem domum suam et thesauros suos, dixit Isaias ad eum, in nomine Domini: « Eo quod ostendisti iis omnia, ecce dies venient et auferentur omnia quæ sunt in domo tua, quæcunque majores tui in hanc usque diem congegesserunt, in Babylonem; non remanebit quidquam, ait Dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. » Oportet igitur cordatum quemque gaudio luctuque superiorum esse et cum prudentia et equitate animi utriusque sufferre invasionem. Cum enim ipse Ezechias, cognitis Persarum cladibus, a miraculo haud absimilibus, et omnem humanam vim atque spem exsuperantibus vehementer gaudio elatus esset, et magis quam hominem decet animos sustulisset, morbo afflicto est, ut animæ ejus impetus frenarentur, ne contra decorem illum peccare fa-

Α σφόδρα καὶ λίαν ἐλιγγιάσα, ἐξεβοῦσε 163 τὴν ἀοιδίμον φωνὴν ἐκείνην λέγων 20· « Ὁ βάθος κλυώτου, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξεχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. » Ἄνεκφραστα πάντα εἰσὶ καὶ ἀδιάγνωστα πᾶσι τὰ τοῦ Θεοῦ· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ ἀνθρώπου· οἷός τις 21, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου· εἰ γὰρ μόνος ὁ Θεὸς καρδιογνώστης 22· « καὶ δικνούμενος μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικῆς ἐνθυμησιῶν καὶ ἐνοειῶν καρδίας, » εὐδὴλον ὡς οὐδὲ νόον ἀνθρώπου καὶ βούλημα καὶ ἐνθύμιον κεικρυμένον ἄγγελος οἶδεν, μήτι γε Θεοῦ μυστηρίων ἕτερον, εἰ 23 μὴ σαφῶς ὅπ' αὐτοῦ (41b) καὶ ἐξ αὐτοῦ δεδηλωμένον οἰκονομικῶς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅθεν τοίνυν ἐδήλον ἐποίησε τὴν ἐνταρξιν οἰκονομίαν καὶ τοὺς πολλοὺς κρύπτων διὰ τὴν ἀσάφειαν καὶ λανθάνειν μέχρι πολλοῦ. Καὶ εἰ λέγω τοὺς πολλοὺς; Ὅπως

20 (14) Ὁ δὲ γε Μαροδάχ, ὁ καὶ θεόδοχος Συναχαίριμα, θεοσέβων τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆ βώσει· Ἐζεχίου (πάση γὰρ τῇ οἰκουμένη γέγονεν ἡ ἀναστροφή τοῦ ἡλίου γύρωμο), οὐ θὴ χάριν καὶ εὐνοίας ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς καὶ τὸν διεθρον τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως· ἐγνωκῶς καὶ τὰ κατὰ τὸν ἡλίον παραδίξως γεγεννημένα μεμαθηκῶς διὰ τὴν τοῦ Ἐζεχίου εὐσείθειαν, πρέσβεις αὐτῷ εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης ἀπέστειλεν· ὅτι γὰρ διὰ τὸ ἀναστρέψαι τὸν ἡλίον ἀνασθαινοῦν· εἰ πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βαβυλωνίως, φησὶ πάλιν ἡ ἱστορία 24· « Καὶ εὐνοῦμένη Ἐζεχίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ οὕτως (iv) τοῖς πρεσβυταιῖς — Βαβυλωνίως, τοῖς ἀπιστοταταῖς πρὸς αὐτὸν πωθίσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ κέρα, ὃ γέγονεν 25 ἐπὶ τῆς γῆς, » καὶ ἐγκατέλειπεν αὐτὸν Κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. » Δεῖξας γὰρ τοῖς πρεσβυταιῖς διὸν 166 τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς, εἶπεν Ἡσαίας πρὸς αὐτὸν ἐν λόγῳ Κυρίου 26· « Ἀνθ' ὧν ἔδειξας αὐτοῖς πάντα, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ ληφθήσονται τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου πάντα, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἀπενεχθήσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν σου λήψονται, καὶ ἔσονται ἀπέθοντες εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως Βαβυλωνίως. » Αἶψά τοίνυν τὸν ἐχέφρονα καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὑψηλότερον εἶναι καὶ μετρίως καὶ ἐπιστημόνως τῶν ἐκατέρων φέρειν τὴν ἐφοδον. Καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐζεχίας, τὴν ἰδέα τρόπαιον κατὰ τῶν Περσῶν ἐγειρόμενον καὶ θαύματος κρείττον 27 καὶ πίσης ἀνθρωπίνης βώμης καὶ ἐπιβίως ὑπέρτερον, καὶ λίαν ὑπὲρ τῆς χαρᾶς φυσιωθεὶς, καὶ μεῖζον ἢ κατὰ ἀνθρώπον φρονήσας, τότε δὴ, τότε νόσον βάλλαται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς χαλινοῦ ἀξιωθέντα, μὴ ἐξω τοῦ ἔοντος αὐτὸν ἀνυχάζωσι περιπερίειν

Variae lectiones et notæ.

20 Rom. II, 33. 21 I Cor. II, 11. 22 Heb. IV, 12. 23 μυστήριον ἀπόκρυφον λέγ. cod. 24 Gen. 189, 20 190, 177 II Reg. XI, 12. 25 II Par. XVII, 30, 31. 26 ἐγένετο II Par. 27 II Reg. XI, 17, 18. 28 χρατίστον?

καὶ τὴν τῆς νίκης ὑπόθεσιν ἀλαζονείας διαδέχεται.⁶³ ὁ πόλεμος, ὅπερ καὶ πέπονθε μικρὸν ὑστερον. Περιχα-
 ρεῖς γὰρ μάλα γενόμενος ἐπὶ τῇ παρὰ προσδοκίαν
 εὐβρόσει⁶⁴ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πρεσβευτῶν παρουσίᾳ,
 τοσοῦτον ὡς καὶ τοὺς θεσχυροὺς Κυρίου ἐκ πολλῆς
 μεγαλορροσύνης θριαμβεῦσαι, δέχεται τὸ βῆθιν εὐ-
 κτίως ἐπιτίμιον, ὅθεν φησὶν⁶⁵. « Καὶ οὐ κατὰ τὸ
 ἀνταπίδομα, ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός,
 ἀνταπέδωκεν (42^ο) Ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία
 αὐτοῦ, » ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ φά-
 σκοντα⁶⁶. « Κύριε, οὐχ ὑψώθη⁶⁷ ἡ καρδία μου. »
 δηλαδὴ πρότερον, ἀλλ' ὑστερον⁶⁸ « ὑψώθει⁶⁹ ἐταπει-
 νώθη καὶ ἐξηγορεύθη⁷⁰. » καὶ « Ἀγαθόν μοι, ὅτι
 ἐταπεινώσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαίωματά
 σου. » — Καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ὄργη καὶ ἐπὶ Ἰούδαν,
 καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐταπεινώθη Ἐζεκίας ἀπὸ
 τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ οἱ κάτοικοι Ἱερου-
 σαλήμ. Ἀμίλει γὰρ τοὶ καὶ Σεναχειριμ, ἐπειδὴ με-
 ζονα θυνάμειος ἀνθρωπίνης ἠπειλήσει τῷ Ἐζεκίᾳ,
 τούτου χάριν ἔγνω τῆς οἰκείας ἀσθενείας τὴν οὐθενό-
 τητά· ὃ γὰρ ἐπιδρομῆς⁷¹ καὶ αὐτοδοῆς προσδοκῆσας
 διην τὴν Ἱερουσαλήμ, πᾶσαν τὴν στρατιάν σχεδὸν
 ἔπευ πολέμου καὶ μάχης ἀποβαλὼν, ἀγαθὸν ἠγήσατο
 ἰασωθῆναι μόνος καὶ διαφυγῶν οἴκαδε ὑπὸ τῶν¹⁶⁷
 γυοῖν καὶ μὴ διαδράσῃ τὴν δίκην.

Οὕτω γε μὴν καὶ Ναβουχοδονόσωρ, ὅπῃσιν ἐπέκεινα
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ φρονήσας καὶ πράξας
 ἐφωρόθη, τότε τῆς τῶν ἀνθρώπων μὲν ἐξηλάθη
 συνουσίας τὲ καὶ τιμῆς, τοὺς δὲ θηρίους συνείστας^C
 καὶ σύνοικος γέγονεν. Ἦνικα δὲ τὴν προσήκουσαν
 ἴσχε περιθεοῦ δόξαν, τότε τὴν οἰκείαν δόξαν ἀπέλα-
 βεν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ μέτρα δείγνωνεν·
 τῆς γὰρ συμφορᾶς ἦν ὄρος ἢ τοῦ κρείττονος ἐπί-
 γνωσις. Ὅτι δὲ ἀπὸ χαρᾶς αἵρονται πάντως· αἱ ψυχαί,
 ἔθειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅτι γὰρ ἀπηλλάγησαν τῶν Αἰ-
 γυπτίων. καὶ εἶδον τὸν βυθὸν τάφον γεγενημένον,
 τότε εἰς εἰδωλολατρείαν ἐτρέπησαν, καὶ τὴν θάλασ-
 σαν διαθάντες ἀκινδύνως, εἰς τὴν γῆν ἐναυάγησαν,
 ὅθεν ὁ Θεοῦ στρατηγὸς Ἐπαμεινώνδης, ἄριστα
 τοῦτο εἰδὼς, Δακεδαίμονιους νικήσας, τῇ ἔξῃς ὥφθη
 τοῖς φίλοις κατηφῆς· καὶ συγγνώ· τῶν δὲ ἐρωτησάν-
 των « Μή τι λυπηρὸν συνέδη; » ἀπεκρίνατο· « Οὐχί,
 φησὶ, ἀλλὰ χθὲς ἠρθόμην ἑαυτὸν μείζον ἢ καλῶς
 ἔχειν φρονήσαντα· εἰδὲ σήμερον τὴν ἀμαρτίαν κο-
 λάζω⁷² τῆς χαρᾶς καὶ νίκης ἔκουσως, μήπω; ἐκ
 ταύτης εἰς λύπην καὶ ἦταν ἀκούσιον καταντήσω. »
 — « Καὶ γὰρ πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται,
 ὃ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. »

Ε. Βασιλεία Μανασσῆ.

⁷³ Μετὰ δὲ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς, (ὁ)
 υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου,
 καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη κ'. (2) Ὅ· παρανομώ-
 τας ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν βασιλεῖς ὑπάρ-
 χων ἐπὶ εἰδωλομανίᾳ τὴ καὶ αἱματεχυσί, καὶ τὸν

A cerent et victoriæ jactantia bellum nuntiaret, quod
 paulo post expertus est. Multo repletus gaudio, ob
 receptam contra spem valetudinem, legatorumque
 præsentiam, ita ut thesauros Domini ingenti cum
 superbia jactaret, hanc reprehensionem a Deo me-
 ruit; unde ait Scriptura: « Non juxta beneficia que
 acceperat retribuit, quia elevatum est cor ejus; »
 immemor patris sui Davidis qui dicit: « Domine,
 non est exaltatum cor meum, » sic primo, sed
 postea addit: « Exaltatus, humiliatus sum et
 conturbatus; » et: « Bonum mihi quia humiliasti
 me ut discam justificationes tuas. » Et venit in
 Domini super eum, et super Judam, et super Je-
 rusalem et humiliatus est Ezechias ab elevatione
 cordis sui, et habitatores Jerusalem. Ipse vero
 Sennacherim postquam humana potestate majora
 minatus excoet Ezechie, suam agnoscere imbecilli-
 tatem coactus est. Cum enim uno impetu prima-
 que aggressionem totam diruturus Jerusalem videretur,
 omni exercitu sine bello pugnaque amisso, so-
 lum esse satis habuit, aufugitque domum, ubi a
 suis occisus est, ut suam agnosceret imbecillitatem
 judiciumque divinum subiret.

οἰκείων ἀνηρέθη, ὅπως καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν

Eodem modo Nabuchodonosor, postquam supra
 humanam naturam infando facinore superbe elatus
 esset, tum hominum societate tum honoribus spoli-
 atus est, bestiarumque consors atque comes factus
 est; debita autem Deo gloria reddita, suam pro-
 priam recepit gloriam, humanæque naturæ terminos
 agnovit. Nam calamitatis finis fuit potentioris se
 confessio. In felicitate animas efferrit testes sunt Ju-
 dæi; postquam enim e manibus Ægyptiorum liberati
 mare in tumultum mutatum vidissent, ad idolola-
 triam declinaverunt et, pelago sine periculo tra-
 jecto, super terram naufragium passi sunt. Hoc
 Thebanorum dux Epaminondas optime noverat.
 Cum enim Lacedæmonios vicisset, postera die
 amicis suis tristis mœrensque visus est. Quibus
 percontantibus quid ei doloris evenerit, « Nihil, in-
 quit, sed heri me magis quam decebat exultasse
 intellexi; itaque hodie nimium de parta victoria
 lætitiæ sponte corrigo, ne ex ea in tristitiam, in-
 congruente calamitate, invitus et repugnante animo,
 incidam. » — « Qui enim se exaltaverit humiliabitur,
 qui autem se humiliaverit exaltabitur. »

LX. Regnum Manasses.

Post Ezechiam regnavit Manasses filius ejus et
 fecit malum coram Domino et mortuus est anno
 regni sui quinquagesimo quinto. Is impietate omnes
 superiores reges superavit, simulacrorum cultu et
 homicidiis. Magnum illum Isaiam scerra dissecuit;

Varie lectiones et notæ.

⁶³ ἀλαζονείας διαδέχεται cod. ⁶⁴ II Par. xxxii, 25. ⁶⁵ Ps. cxxx, 1. ⁶⁶ ἐξήγορεύθη cod. LXX. ⁶⁷ Ps.
 lxxviii, 15. ⁶⁸ Ps. cxviii, xl. ⁶⁹ ἐπιδρομῆ καὶ αὐτοδοῆ π. λαβείν? ⁷⁰ κολλάζω cod. ⁷¹ Matth. xxii, 12.
⁷² 807 (4489) Cod. 191, 12 195, 3; II Reg. xxi, 1; II Par. xxviii, 1.

et Hierosolimam cruore injuste fuso inundavit et a colendis simulacris nihil Amorrhæis concessit. Eodem Dei incestavit, constituens in ea quadrifrontem Jovis imaginem, neque ullam haruspices consulendi, veneficia tractandi, obscena agendi, omnem denique mali speciem tentandi, intercapedinem fecit. Itaque irato Deo Niniven urbem captivitatis captivus abductus est a Marodach, Assyriorum rege. De quo Josephus ait : Illum captum, æreisque catenis constrictum in captivitate abduxit. Manasses autem intellexit in tormentis se justas dare pœnas et vera resipiscentia motus est, eumque statim Deus in gratiam recepit et Jerusalem reduxit. Ille autem reversus omnia idolorum sana evertit, templum Dei purificavit, legem custodivit et piam vitam duxit.

ἔξέπεψεν ὁ δὲ ἰσραηλιτῶν, πᾶσαν μὲν εἰδωλικτὴν καὶ τὸν νόμον ἐφύλαξε, καὶ εὐσεβῶς ἐβίωσεν¹⁷.

In Constitutionibus apostolicis pariter scribitur: «Manasses filius Ezechie fecit malum coram Domino supra omnes reges qui illum præcesserant, ut ait Scriptura : Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum; ceperuntque Manassen et vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.» Et erat catenis æreis constrictus in carcere et illi dabatur exiguus panis et aqua parca tantum ut vitam posset sustinere. Valide constrictus multaque patiens «quæsit vultum Domini Dei et deprecatus est dicens : Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum Abraham et Isaac et Jacob» et cætera, et audivit Deus vocem ejus et vincula dirupit et remisit illum in Jerusalem, in regnum ejus, et servivit Manasses Domino Deo soli, ex omni corde suo et computatus est inter justos. » O Dei benignitatem ! non est enim major idololatria peccatum; hæc siquidem est impietas adversus Deum, et tamen ob sinceram completamque poenitentiam condonatur ! Miranda igitur Dei mansuetudo qui talia tantaque patratum, tot per dies, in puncto temporis venia dignum existimaverit. In omne genus iniquitatum ingressus erat; audite enim quid dicat Scriptura : «Et restauravit Manasses excelsa quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus, construxitque aras Baalim et fecit lucos» ut fecit Achab rex Israel «et adoravit omnem militiam cœli et coluit eam.» — «Engastrimythos sovit, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat.» Vocat militiam cœli solem, lunam astraque; augurationem, per sermones inquisitiones; engastrimythiam, e ventre pseudoprophetias extractas; ominationem, ab avibus in-

μέγαν Ἱσραὴλ πρίσας, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ αἵματι ἀθῶων πληρώσας, οὐχ ἤτεον εἰδωλολάτρησαι τῶν Ἀμορραίων. Καὶ (μέντοι καὶ) τὴν οἶκον Κυρίου καταμολύνας καὶ τετραπρόσωπον εἰδωλον τοῦ Διὸς ἐν αὐτῷ στήσας, οὐ διέλιπεν οἰωνιζόμενος καὶ φαρμακεύων καὶ **168** αἰσχροῦργῶν (καὶ πᾶν εἶδος κακίας δι' ὑπερβολῆς μανίας (42^b) διαπραττόμενος. (3) Διὸ καὶ κατὰ (τὴν) θέαν ὀργὴν συλληφθεὶς ὑπὸ Μαρδοχ, βασιλέως (Ἀσσυρίων), δεσμιος εἰς Νινευί (τὴν πόλιν αἰχμάλωτο;) ἀπήχθη¹⁸. (4) (Περὶ οὗ φησι καὶ Ἰωσήπος, ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων) καὶ χαλκοῖς δεσμοῖς αὐτὸν ὑποβαλὼν (αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν καὶ συνελς ἐπὶ τοῖς πλημμυλιμασιν ἀξίαν εἰληγεῖναι τὴν τιμωρίαν καὶ) δι' εὐκρινουῶς μετανοίας; δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, (παραχρηῖμα) τὸν βασιλέα (ὁ Θεὸς) ἠγάθηεν¹⁹, εἰς Ἱερουσαλήμ αὐτὸν κατέστρεψε σκηνήν, τὸ δὲ ἱερὸν²⁰ τοῦ Θεοῦ ἤγειρε,

B ¹⁸ (5) Ὁσαύτως δὲ ἐν ταῖς Διατάξεσι τῶν ἀποστόλων οὕτως γέγραπται : Μανασσῆς, υἱὸς Ἐζεκιου, ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καθά φησιν ἡ Γραφή, ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτὸν Κύριος τοὺς ἀρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως, καὶ ὄησαντες αὐτὸν ἐν πίθειαις²¹ χαλκαῖς, ἀπήγαγον εἰς Βαβυλῶνα. » Καὶ ἦν διεδεμένως καὶ σιδηρωμένος²² ἐν οἴκῳ φυλακῆς, καὶ εἰδότε ο αὐτῷ ἐκ πιτύρων ἄρτος²³ βραχύς καὶ ὕδωρ ὀλίγον σὺν ὄξει ἐν μέτρῳ²⁴ πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν καὶ μόνον. Συνεχόμενος²⁵ δὲ σφόδρα καὶ ὀδυνώμενος²⁶ ἐξήτησε τὸ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ — « καὶ προσηύξατο ὁ λέγων²⁷ : «Κύριε παντοκράτωρ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ,» καὶ τὰ ἐξῆς. «Καὶ ἐπακούσας²⁸ ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς αὐτοῦ,» καὶ διαλύσας τὰ δεσμά αὐτοῦ, «ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. — Καὶ λατρεύσας²⁹ Κύριῳ τῷ Θεῷ μόνῳ ἐξ ὅλης καρδίας αὐτοῦ, ἐλογίσθη δίκαιος.» — (6) Ὁ φιλανθρωπίας Θεοῦ, ὅτι μελίζον **169** εἰδωλολατρείας οὐκ ἔστιν ἀμαρτία· εἰς Θεὸν γὰρ ἔστιν ἡ δυσσέβεια, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ αὐτὴ διὰ γνησίας καὶ ὀλοφύχου μετανοίας συγκεχώρηται. Καὶ γὰρ εἰς τὸν θαυμάσιον τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, πῶς τὸν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πλημμυλιμῶτα χρόνους τοσοῦτοις, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπή συγγνώμης ἠξίωσεν. Ἔτι³⁰ γὰρ πᾶν εἶδος κακίας μετήλθεν ἀκουσον εἰ φησιν ἡ Γραφή³¹. «Καὶ ὑποδόμησε Μανασσῆς τὰ ὑψηλά, καὶ κατέστρεψεν Ἐζεκιᾶς, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ Βάβελ, καὶ ἐποίησεν ἄστρον, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαάβ, ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ ὑπὸ Μαρδοχ βασιλέως Βαβυλῶν. ¹⁸ σ. ἐν οἷσι κακοῖς ἔστιν Jos. A. 10, III, 2. ¹⁹ ἀγαθῶναι cod. ²⁰ καὶ τὸν ναὸν ἴγ. καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, κ. τ. λ. Jos. ²¹ Ἐν τοῖς χρόνοις Μανασσῆ ἡ βασιλεία τῶν Ἀθηναίων καταλύθη (Σχόλιον). ²² Const. II, 22, 170 D. ²³ II Par. xxxiii, 11. ²⁴ π. καὶ ἴγ. εἰς B. II Par. π. χ. καὶ ἴγ. αὐτὸν εἰς B. Const. ²⁵ σσιδῆρ. cod. — κατασσεῖδ. ὄλος Const. ²⁶ ἐν II σταθμῶ Const. ²⁷ ὡς τὰ ζῆν ἄ, καὶ ἴγ. σ. καὶ ὄδ. σ. καὶ ὡς βιαίως ἐβλίθη Const. ²⁸ σὺν ὁ. ὄλ. Const. ²⁹ II Par. xxxiii, 12. ³⁰ II Par. xxxiii, 13. ³¹ Oratio Manassis. Σχόλιον· Ἰστορήσεται παρὰ Ἀφρικανῶν, ὅτι ἐν τῷ ἄδειν τὴν ὥδην τὸν Μανασσῆν, τὰ δεσμά διεβράβησαν σιδηρὰ δντα. ³² Καὶ ἐπήκουσε τῆς φ. ἄ. κς καὶ ἐτάκησαν πάντα τὰ περὶ αὐτὸν αἰθῆρα καὶ ἀπεστρ. Const. ³³ καὶ ἐλάτρευσε μ. κψ τῷ Θεῷ ἐν ὄλῃ καρδίᾳ ἄ. καὶ ἐ. δ. Const. ³⁴ Ἐπὶ? II Par. ³⁵ xxxviii, 3.

ἐδούλευσεν αὐτοῖς, » — ²² « καὶ ἐποίησεν ἐγγαστρι- A
 μύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνεν καὶ ἐκλήθονίζετο·
 στρατιᾶν μὲν λέγει τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν
 σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, κληθδονισμὸν δὲ τὰς διὰ
 τῶν λόγων παρατηρήσεις, γαστριμυθίαν δὲ τὰς διὰ
 τῆς γαστρὸς ψευδομαντίας, οἰωνισμὸν δὲ τὰς διὰ
 τῶν πετηνῶν περιεργείας, γνώστας δὲ τοὺς δι' ἡπατος
 ἢ ἄλλως πῶς μαντευσόμενους καὶ προφητεύοντες
 διαιμονίως, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἰερσμίαν ²³·
 « Ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσματα,
 καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν (43) αὐτοὶ προφη-
 τεύουσιν. » ²⁴ (7) « Τῶν γὰρ προφητειῶν, ὡς φησιν
 ὁ μέγας Χρυσόστομος, ἡ μὲν ἐστὶ πνευματικὴ, ἡ δὲ
 διαβολικὴ· λέγονται γὰρ παρ' ἐκείνοις ὁμωνύμως·
 προφητεῖαι· ἡ δὲ μέση τούτων, φυσικὴ τῆς ἢ τεχνικὴ,
 ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης. Τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς B
 προσηγουμένως μὲν τοῖς ἁγίοις μέτεστιν, δι' οἰκονο-
 μίας δὲ τοῖς μὴ τοιούτοις ὡς τῷ Φαραῶν, καὶ Βα-
 λαάμ, καὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ Καϊάφα, τῆς δὲ
 διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοῦ
 γὰρ οἱ ἀλευρομάντεις καὶ κριθομάντεις, καὶ ἡ διὰ
 τῶν μωρίων τὰ θεῖα μαντευσόμενη Πυθία, καὶ ἡ διὰ
 δρυδός, καὶ ἡ Δοδώνης Ἰέρεια· καὶ μέντοι καὶ ἡ διὰ
 ἐπλάγχμων καὶ πτήσεων ὀρνέων καὶ κλαγγῶν, συμ-
 βόλων τε καὶ παρμῶν, κληθδόνων καὶ βροντῆς, μῶν
 τε καὶ γαλῆς, καὶ τρισμῶν ξύλου, καὶ ὤτων ἤχου,
 καὶ παλμῶν σώματος, καὶ δι' ὀνόματος νεκρῶν, καὶ
 μυρίων τοιούτων· ἡ γὰρ δι' ὀνείρων καὶ παρ' ἑμῖν
 διὰ κατοχῆς 170 μὲν καὶ αὐτῆ, ἡ δὲ πρόγνωσις
 αὐτοῖς, οὐ δι' ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τινος κα- C
 κοτεχνίας· καὶ ὁ μὲν Θεὸς προλέγων καὶ λύσιν ²⁵
 ὑποτίθειται, καὶ τὸ πέρις μετὰ πάσης ἀκριθείας
 γίνεται· ἐκείνοι δὲ κατὰ συμβεθερὸς ἐν τισιν ἀλη-
 θεύσαντες, ἐν τοῖς πλείοσι διήμαρτον. Καὶ τοιαύτη
 μὲν ἡ τε θεῖα καὶ διαβολικὴ προφητεία. Φυσικὴ δὲ
 ἡ τῶν ἀλόγων χειλιθόνες γὰρ καὶ γερανοὶ καὶ μύρ-
 μηκας ἐπιόντες χειμῶνος αἰσθάνονται, ἔχτιοί τε καὶ
 ἀλκυόνες, φύσει τοῦτο κτησάμενοι. Ἡ δὲ τεχνικὴ
 προφητεία παρὰ ἱατροῖς καὶ συμβόλοις καὶ κυβερ-
 νήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρρώστειας καὶ τὰς λύσεις τού-
 των προλέγουσιν· οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολὴν, οἱ δὲ
 τοῦ μέλλοντος συνάπτειν ²⁶ καταστοχάζοντες ²⁷. Ἡ δὲ
 κοινὴ καὶ δημώδης τοῦ μέλλοντος γνώσις, οἷον ὅτι
 μετὰ μῆνα· γ' ὁ χειμῶν γίνεται· πάντες γὰρ ἔχουσι
 τὰς περιόδων προτηρήσεις· οὐδὲν γὰρ, εἰ καὶ διὰ D
 μους πρόγνωσιν ἔχουσι ²⁸ ὅπου γε καὶ μύρμηκας
 ἔχουσι· καὶ δεῖνοι ἀνθρωποὶ τοῦ μέλλοντος κατα-
 στοχασταὶ εἰσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς πάντα εἰδέναι,
 ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προσητεύσειν εἰπὼν ²⁹· « Τοῦ
 γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν, » καὶ ἐγένετο. Καὶ
 πάλιν ὁ Βαλαὰμ προεἶπεν, ὅτι· Ἰόρνους στήσον, καὶ
 προδοθήσεται δι' αὐτῶν Ἰερουσαλὴμ ³⁰, καὶ ἐγένετο
 καὶ οὐδὲν παράδοξον αἱ τοιαῦται προφητεῖαι ἔχουσιν.

investigationes; incantatores, eos qui per viscerum
 inspectionem aut alio medio prophetant et diabo-
 lico ominantur. De quibus Deus ad Jeremiam ait :
 « Visionem mendacem et divinationem et fraudu-
 lentiam et seductionem cordis sui prophetant vo-
 bis. » Prophetæ enim, ut dicit magnus Chrysos-
 tomus duplex genus est; unum divinum, alterum
 diabolicum; eodem autem nomine ab hominibus
 vocantur. Est autem et tertia prophetia quæ est in-
 ter duos media et est a natura vel ab arte et cum-
 munis est hominibus. Divinum prophetia genus
 sanctis præsertim datur, et ordinatione divina ali-
 quando viris non sanctis, ut Pharaoni, Balaam,
 Nabuchodonosor et Caiphæ; diabolicum autem iis
 solis qui huic arti nefandæ sunt dediti. Huic vero
 arti student et vates, et augures, et per plantas di-
 vina portendens Pythia, et per quercum Dodonia
 sacerdos. Illa etiam est diabolica prophetia quæ vi-
 sceribus auspiciis, symbolis, sternulationibus, præ-
 sagis clamoribus, tonitruum fragoribus, musculi-
 mustelis, aculis ligni sonis, aurium tinnitu, corporis
 fremitu, mortuorum evocatione, multisque ejus-
 modi artibus uititur. Ejusdem naturæ sunt nobis
 quoque somniorum interpretationes; præsentia au-
 tem ab iis non sicut apud nos ex virtute, sed o
 maleficio aliquo deducuntur. Deus quando fu-
 tura denuntiat, solutionem promittit, resque de-
 nuntiata maxima cum diligentia fieri solet. Isti
 vero homines aliquando fortuito veritatem præ-
 nuntiant, sæpius autem mendacium. Ea est divina at-
 que diabolica prophetia. Naturalis prophetia ad
 animalia ratione carentia pertinet. Hirundines,
 grues et formicæ præsentiant, pariter et echini et
 aleyones quadam arte, peritia ab ipsa natura iis
 insita. Prophetia vero quæ ab arte fit ad medicos,
 duces et gubernatores pertinet; quorum alii invale-
 tudines mortisque prænuntiant, alii ventorum
 mutationes, alii futuri consequentiam vaticinantur.
 Communis autem ac vulgaris futuri scientia hæc
 est, verbi gratia, tribus mensibus elapsis hiems fieri
 solet; omnes enim quæ statuto tempore eveniunt,
 speculantur, quid mirum si ipsi dæmones præ-
 scientiam habeant quam et formicæ possident?
 Periti homines futura vaticinantur, sed omnia non
 omnino certo noverunt. Diabolus de homine pro-
 phetavit dicens: « Scientiam boni et mali » habe-
 bit, et factum est ita. Iterum Balaam prædixit se
 malos concitaturum a quibus Jerusalem vastaretur,
 et factum est ita. Inde conjectura naturalis meli-
 or est tali prophetia, illæ tamen prophetiæ nihil in-
 credible habent.

οὕτως, ὅπερ στοχασμὸς ἐστὶ μάλλον ἢ πρόβησις·

Variæ lectiones et notæ.

²² II Par. xxiiv, 6. ²³ Jer. xiv, 14. ²⁴ vi, 514 A Ὅπερ γὰρ τρία εἶδη προφητείας εἰρήκαμεν πάλαι
 ὅτι α' μὲν εἶδος προφητείας τὸ εἰπεῖν, β' δὲ τὸ δι' ἔργου, γ' τὸ δι' ἔργου καὶ λόγου? ²⁵ καὶ τὴν λύσιν cod.
²⁶ συνέσει cod. ²⁷ καταστοχάζουσιν? ²⁸ ἔχουσι codex. ²⁹ Gen. iii, 5. ³⁰ Num. xxiv, 24? ³¹ Ἰσραήλ (Mar-
 ginalis.) A secunda manu leguntur erasa quædam ἐν τῷ ἀναγινώσκαι τί αὐτὸν εἶσε..

LXI. Regnum Amos.

Post Manassem regnavit Amos filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est in domo sua, cum regnasset duos annos. Quo tempore Midas ille Phrygius innotescebat. Qui cum ascendisset in currum suum ut ad quendam locum tenderet, curru subito stante cursui finem imposuit ibique urbem condidit quam Ancyram vocavit (ancyra enim est anchora ferrea, navis fluvialis). Hunc aures asininas habuisse dicunt. Non alienum mihi videtur inquirere qua de causa Deus, cum Nabuchodonosor et Manassem castigasset, eos in regnum de novo restituerit; Balhasar vero et Amos subito et regno et vita ut venia indignos inglorie spoliaverit. Sane quia hi, patrum suorum facinora et impietatem imitati, non autem eorum poenitentiam et resipiscentiam, ideo justus Judex eos, dicto tempore, spoliavit, nullaque venia dignos aestimavit. Quia Deus omnia dicta prænovit et cognoscit cujusque mores et sententiam scrutans corda et renes, et intelligens omnia facta nostra, et omnium poenitentiam prævicens, sic eos habuit, viduasque eorum impietatem usque ad mortem perseveraturam, facinora ab iis perpetrata et cordis duritiam ultus est. Quod in Constitutionibus apostolicis significans, sermo divinus ait: « Si quis ex industriis peccarit tentans Deum, quasi non sit vindictam a peccatore exacturus, hic veniam non accipiet etsi in corde suo dixerit: Me ipsum sanctificabo, et a perverso corde in conversionem redibo, et poenitentiam agam. Talis fuit Amos Manassis filius; ait enim Scriptura: « Cogitavit Amos Manassis filius cogitationem transgressionis, et dixit: Pater meus a juventute sua multa fecit contra legem et in senectute poenitentiam egit, et ego, nonne sequar desideria animæ meæ et postea ad Dominum redibo? Et cum fecisset malum coram Domino, percussit eum Dominus subito. Unde quam verum est dicere: « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » — Quis fortis corde Domino restitit, » ait propheta. « Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? » Unde multa cum sapientia exclamat David dicens: « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione. » Quod bene interpretans ait Apostolus: « Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi a Deo vivo; sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. »

« Σήμερον, ἂν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ

Varia lectiones et notæ.

¹ 612 (4556) Cod. 195,4; II Reg. xi, 18. 19; II Par. xxiii, 21. ² Περὶ Ἀγκύρας τῆς πόλεως. Cod. 195,5 ὁ Φρυγίας βασιλεὺς ἐτελεύτησε, ὅτινα ἔ. ἐν. ἔ. ὁ. ³ Ἀγκυραν ἦτις ἐστὶ καὶ λέγεται ἄχρι τῆς σήμερον Ἀγκυρα τῆς Φρυγίας Πακτατανῆς κοιλ. ⁴ ἐπισχὼν κοιλ. ⁵ Ps. vii, 9. ⁶ Τοῦτο εἰρηται ἐν τῇ β β: ὁ δὲ τῶν Διαταγῶν ἐν κεφαλαιῷ κ' (κγ'). ⁷ ἁμαρτανῆ περιάζων Const. ⁸ κ. μου τῆς π. Const. ⁹ τῆς Const. ¹⁰ καὶ Const. ¹¹ Καὶ οὐκ ἔταπεινώθη ἐναντὶν Κυρίου ἕως ἐτ. M. ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς αὐτοῦ Ἀμών ἐπέβηκε πλημμέλειαν II Par. xxiii, 25. ¹² ἐν γῆρᾳ μετέγνω Const. — καθά Const. ¹³ ἀποήτης Const. ¹⁴ παρὰ πάντας τοὺς γενομένους; ἐμπροσθεν αὐτοῦ καὶ Const. ¹⁵ κ; ὁ θ. Const. ¹⁶ Heb. x, 31. ¹⁷ Job. ix, 4. ¹⁸ Ps. xcvi, 7, 8.

A

ΣΑ'. Βασιλεία Ἀμών.

¹ Μετὰ δὲ Μανασσῆν ἰδασθαισεν Ἀμών, (6) υἱὸς αὐτοῦ, (καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐβράγη ἐν τῷ ὄσφρ αὐτοῦ, βασιλεύσας) ἔτη β' (3). Κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους Μίδας ὁ Φρύγιος ἐγνωρίζετο (δοτι; δι' ἀλαθέ ποτε τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα καὶ ἐλθὼν εἰς τινὰ τόπον, καὶ τὸ ἄρμα περαιτέρω μὴ προβαῖνον, ἐστῆ τοῦ δρόμου, καὶ κτίσας ἐκεῖσε πάλιν, ἐκάλεισεν αὐτὴν Ἀγκυραν², 171 ἄγκυρα γάρ, σιδήριον ποίου ποταμοῦ, ἐπισχὼν³ (43b) τὸ ἄρμα, ἐστῆσε τὸν Μίδαν), ὅτινα ὧτα ἔχειν ὄνομα ἔαγον. (3) Ἄξιον τοίνυν ἐπαπορῆσαι τί δή ποτε τὸν Ναβουχοδονόσωρ καὶ τὸν Μανασσῆν ὁ Θεὸς παιδεύσας, εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὐτοὺς ἐπανήγαγε, τὸν δὲ Βαλτάσαρ καὶ τὸν Ἀμών αὐτίκα τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς ἀσχίστως ἀσυγγνώστως ἀπεστέρησεν. Ἄλλ' εὐδηλον διὰ τὸ τὴν κατ' ἑκαστὸν καὶ κακουργίαν αὐτοὺς μιμήσασθαι καὶ μὴ σωφρονισθέντας ἐκ τῆς ἐκείνων παιδείας καὶ τιμωρίας, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπιστροφὴν μὴ ζηλώσαντας· εἰκότως οὖν ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐπ' ἐκείνους μὲν βραχὺ χρόνῳ τὴν βασιλείαν περιώρισεν, τοὺτους δὲ οὐδεμίαν ἠξίωσε συγγνώμης· ἀλλ' ὥστε δὲ καὶ πάντες προορῶν ὁ Θεὸς τὰ ἐπόμενα, γινώσκει ἐκάστου καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν γνώμην⁴, ἐτάξων καρδίαν καὶ νεφροὺς, καὶ συνῶν εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, διὰ τοῦτο πάντων ἐκείνων μὲν προειδὼς τὴν μεταμέλειαν, οὕτως τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκονόμησεν, τοῦτων δὲ προβλέπων τὴν μέχρι τέλους ἀσέβειαν, τῷ θανάτῳ καταλύει τῆς κακουργίας καὶ σκληροκαρδίας καὶ δυστροπίας τὴν αἰδήσιν. (4) Ὅτι οὖν καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσιν ὑπεμφαίνων ὁ Θεὸς λόγος, οὕτω πῶς φησὶν⁵: « Ἐὰν δέ τις ἐκ παρατάξεως ἁμαρτάνων περιάζει⁶ τὸν Θεόν, ὡς μὴ ἐπεξιδόντα τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος ἄρσεν οὐχ ἔξει· κλν λέγει παρ' ἑαυτῷ· Ὅσιά μοι γίνοντο, ὅτι πορεύσομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς πονηρίας μου καρδία; ⁷ (καὶ τότε μετανόησω)· τοιοῦτος γάρ⁸ ἐγένετο ⁹ Ἀμών, ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός· φησὶ γάρ ἡ Γραφή¹⁰: « Καὶ παρελογίσατο Ἀμών (ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱὸς) λογισμὸν πρᾶξαστος καὶ εἶπεν· Ὁ πατήρ μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρενόμησε καὶ ἐν γῆρῳ μετανόησεν¹¹· καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι καθὼς ἐπιθυμῶ ἢ ψυχῇ μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέψω πρὸς Κύριον. Καὶ ποιήσας¹² τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου¹³, ἐβράβηθρυσεν αὐτὸν¹⁴ ἐν 172 τάχει· — (5) Διὸ δὲ λέει πὸν ὄντως ἀληθῶς εἰπεῖν¹⁵: « Φοβερὸν τὸ ἐμπέσειν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. » — « Τίς γάρ, φησὶν ὁ προφήτης, σκληρὸς γενόμενος, ἐναντὶν Κυρίου ὑπέμεινε; » Ὅθεν ἐκδοθῆ Δαυὶδ παρίσταται λέγων¹⁶. σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ περι-

πικρασμῶ, ἢ ὑπερ εὐλόγως ἐρμηνεύων ὁ Ἀπόστολος φησιν ¹¹· « Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν μέχρις ἂν τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκλωνθῆ τις ἐξ ὑμῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀμαρτίας.

EB. *Basileia Iosiou.*

A

LXII. *Regnum Josiae.*

¹⁰ Μετὰ δὲ Ἀμώς ἐβασίλευσεν Ἰωσίας, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτῶν ὑπάρχων ὀκτώ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεῖς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε τοξευθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἑτη λ'. (2) Ὁ γὰρ ¹² Νεχαὺ, βασιλεὺς Αἰγύπτου, κατὰ τῶν Ἀσσυρίων στρατεύσας, ἐπικουρήσῃ τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐπορεύσασθαι ¹³, ὅθεν φησὶν Ἐσδρας· « Καὶ εἶπεν (44) βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· Τί μοι καὶ σοί, βασιλεὺ τῆς Ἰουδαίας; Οὐχί ¹⁴ πρὸς ¹⁵ σὲ ἐξέπεσταλμαι τοῦ πικρῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. Καὶ νῦν Κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστιν. Ἀποστῆθι καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐκ ἀπέτρεψεν ἀπ' αὐτοῦ Ἰωσίας, ἀλλὰ ¹⁷ (πολεμῆν αὐτὸν ἐπεχείρησεν, οὐ προσέχων βήματι Ἰερემίου τοῦ προφήτου λαλοῦντος ἐκ στόματος Κυρίου· καὶ) συνεστῆσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γῶμην Θεοῦ, καὶ τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· « Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. » Καὶ εὐθὺς ἀποστρέψαντος ¹⁸ αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν βίον καταλλάξεντος, ἐγένετο κίνθος 173 μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἄλλων Ἱερεμίας ἐθρήνησεν ὑπὲρ Ἰωσίου. » (3) Ὅς καὶ δικαιοτάτος ὑπὲρ τοὺς ἑμπροσθεν αὐτοῦ βασιλεῖς γέγονεν. Καὶ τοῦ νόμου ¹⁹ Κυρίου ἀναγινωσκόμενου ἀκριβῶς, ἀκούσας καὶ λίαν ἀθυμήσας, εἰδὼς· τοῦτον ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι καταπατούμενον ²⁰ « τὰ ἱμάτια διαβρήξας » καὶ ἐμφοδος γενόμενος, ἀπίστευτε « πρὸς Ὀλβαν τὴν προφήτην » πυνθανόμενος, τί βούλεται Κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ φησὶ ²¹· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἀνὸς ὢν [εἶ] ἠπαλύνθη ἡ καρδία [σου] καὶ ἐνετρέπησεν ἀπὸ προσώπου μου ²², ὡς ἤκουσας ὅτι ²³ ἐλάλησα ἐπὶ τῶν τόπων τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν καὶ ²⁴ κατάραν, καὶ διεβρήξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἐπλασας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προστίθημι σε ²⁵ πρὸς τοὺς κατέρως σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ἔξει πᾶσι τοῖς κατοικοῖς οἱ; ἐπίσω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. »

Ὅθεν ζήλιον θεῖον κινούμενος· οὐ μόνον τὰ πανταχοῦ εἰδωλά τε καὶ σεβάσματα συνέτριψεν ἐκ βέθραν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλαλάτρως, τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας, ἐξωλόθρευσεν, τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας ἐν τοῖς τάφοις κατέκαυσεν. Καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἶπε ²⁶· « Τί τὸ σκεῦλον ἐκεῖνο, ὃ ἐγὼ βλέπω; » Καὶ φασὶν οἱ ἄνθρωποι τῆς πόλεως· ²⁷· Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ προφητεύσας τοὺς λόγους τούτους ἐπὶ τῷ θυσιαστήριον Βεθῆλ. » Καὶ εἶπεν· « Ἄγετε αὐτὴν,

Post Amos regnavit Josias, filius ejus, annos octo natus et fecit quod placitum erat in conspectu Domini et mortuus est sagitta transfusus in bello, cum annos triginta et unum regnavisset. Nechao cuius Ægypti rex cum contra Assyrios bellum ageret, ipse Josias ejus hostibus auxilium præbere voluit; unde Esdras : « Et ait rex Ægypti ad Josiam : Quid mihi et tibi est, rex Juda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam nie Deus festinato ire præcepit. Desine adversum Deum facere qui mecum est ne interficiat te. » Noluit Josias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Jeremiae prophetae loquentis ex ore Domini, verum instruxit contra eum aciem spreta Domini sententia, in campo (Mageddo), ibique vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis : « Educite me de prælio quia graviter vulneratus sum. » Tuleruntque eum in Jerusalem, et mortuus est, ingensquo factus est lectus per totam Judæam, et Jeremias maxime luit super Josiam. Ille enim justissimus omnium regum qui antea fuerant, legemque Domini diligenter perlegens, cum audisset atque vehementer animo defecisset novissetque mala in his annis ingruentia, lacertis vestimentis suis, et soi incompos misit ad Muldam prophetidem, interrogans, Quid velit Dominus super ipsum et omnem populum? Quæ ait : « Quandoquidem cor tuum emollitum est et humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores ejus, quod videlicet serent in exsecrationem et in maledictum : et scidisti vestimenta tua et flevisi coram me; idcirco colligam te ad patres tuos in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducitur sum super locum istum. »

Exinde zelo divino accensus, non modo idola atque abominaciones contrivit e sedibus, sed et cultores eorum alios vivos perdidit, alios mortuos in bustis cremavit. Cumque tumultum conspexisset sub quo vir Dei jacebat, ait : « Quis est titulus ille quem video? » Responderuntque ei cives urbis illius : « Sepulcrum est hominis Dei qui venit de Juda et prædixit verba hæc super altare Bethel. » Et ait : « Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. » Sed et pythones et hariolos et pseudopphetas et

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Heb. iii, 12, 13. ¹² 652 (4556) Ced. 195, 7-197, 10; II Reg. xii, 1; II Par. xxxiv, 21. ¹³ Τοῦ γὰρ βασιλέως — στρατεύσαντος? ¹⁴ ἐπορεύσασθαι cod. ¹⁵ οὗτος σου. ¹⁶ οὐκ ἐπὶ II Par. ¹⁷ ἀλλ' ἡ π. κ. ἐκραταιώθη καὶ οὐκ ἤκουσε τῶν λόγων Νεχαὺ διὰ στ. Θεοῦ καὶ ἦλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ π. Μαγιδῶν καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξῆται ἐπὶ βασιλεῖα Ἰωσίαν· καὶ ἐ. ὁ βασιλεὺς τ. π. ἀ. II Par. ¹⁸ ἔποστρ. cod. ¹⁹ τὸν νόμον — ἀναγινωσκόμενος cod. ²⁰ II Reg. xii, 11, 14. ²¹ II Reg. xii, 18 20. ²² μου οἶμ. ²³ ὅσα ἐλ. 19. ²⁴ εἰς 19. ²⁵ σου καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ καὶ οὐκ ὀφθῆται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν π. τ. κ., οἷς ἐγὼ εἶμι ἐπάγων]. ²⁶ Reg. xxiii, 16. ²⁷ II Reg. xxxiii, 25.

omnem abominationem et immunditiam quæ in Jerusalem erant abstulit Josias; et reversus est ad Dominum, in omni corde suo, et in tota anima sua et in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysi. Itaque festum Pascha celebravit quod simile in Israel non fuit a diebus Josue filii Nave et Samuelis prophetæ: in eo enim obtulit super altari pecora duo millia et sexcenta, bovesque trecentos. Et directa sunt opera Josiæ in conspectu Domini sui, in corde pietatis pleno, et similis non fuit ante eum rex, neque post eum surrexit similis illi. — Verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor ejus contra Judam, propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses.

Hæc circa tempora Byzantium a Byzo Thraciæ rege conditum est et innotuit Samia Sibylla.

LXIII. Regnum Joachaz.

Post Josiam regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini, et captus a Necho Ægyptiorum rege ab eo in Ægyptum ductus est, ibique mortuus est cum regnasset mensibus tribus. Quo imperante, ut Josephus narrat, obtinuit ut Israeliticus populus a Juda tribu, quæ cæteris multo præstabat, et habitabat in urbe Jerusalem, Judæi diceretur. Urbs ipsa, quæ et Sion, vocata est Judæa, quæ prius appellabatur Jebus a Jebusæis qui hanc regionem incoluerant. David hanc urbem Jerusalem nomine appellavit ex eventu quodam hoc nomen ei imponens; summo enim in monte posita est in qua Dominus apparuit Davidi in area Erux Jebusæi, cum ob imprudentem factam populi recensionem populus pesse affligeretur. Mons enim Hebraica lingua Ar dicitur, urbs vero Salem. David cum hunc locum ad regiam ædificandam elegisset, Arsaalem appellavit, id est *pacis mons*; in Græcum autem sermonem ea vox translata ob soni concinnitatem in Hierosolyma deflectit.

LXIV. Regnum Joachim.

Post Joachaz regnavit Joachim et fecit malum in oculis Domini. Cunique venisset Nabuchodonosor, Marodach successor, Judæamque in suam ditio-nem redegisset, ei tributum imposuerat; recusante autem vectigal Joachim, venit denuo in Jerusalem Nabuchodonosor, cepit regem et e muris projectum torqueri jussit, diuque insepultum reliquit; undecim annos regnaverat Joachim. De quo ait Jeremias: Hæc dicit Dominus ad Joachim filium Josiæ regem Juda: Non plangent eum; vae homini isti: non concrepabunt ei: Vae Domine, et vae inclyte. Sepultura asini sepelietur putrefa-

μηδεις κινήσει αὐτοῦ τὰ ὄσῃα. Καὶ μέντοι καὶ τοῦ; ἐγγαστριμύθου; καὶ τοῦ; ψευδοπροφήτας, καὶ πᾶν βδέλυγμα καὶ προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξήραν· καὶ ἐπέστρεψε πρὸς Κύριον ἐν ὧν καρδίᾳ καὶ ἰσχύϊ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωυσαίως· διὸ δὴ καὶ τὸ Πάσχα τοιούτων ἐποίησε ὄλον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουὴλ· ἐν ᾧ βῆσας μὲν ἔθυσσε χιλιάδας ιβ', πρόβατα χιλιάδας λη'· Καὶ καταρθώθη, φησὶν, τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐνώπιον Κυρίου ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας. — Καὶ γὰρ ὁμοίος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἐμπροσθὶν αὐτοῦ 174 καὶ οὐκ ἀνέστη ὁμοίος αὐτῷ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη Κύριος ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ, οὐ ἐθυμώθη ἐν τῷ Ἰούδα ἐπὶ τοῦ; παροργισμοῦ; οὐ; παρώργισεν αὐτὸν Μανασσῆ;.

(4) Ἐπὶ τούτων τῶν χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου, βασιλέως τῆ; Θράκης, ἐκτίσθη καὶ τῶν Μεγαρίων, καὶ Σίδουλλα ἡ Σάμιος ἐγνωρίζετο (44b).
ΕΓ'. Βασιλεία Ἰωάχαζ.

Μετὰ δὲ Ἰωσίαν ἐβασίλευσε Ἰωάχαζ, υἱὸ; αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ λεηθεῖς ὑπὸ Νεχωῦ, βασιλέως Αἰγύπτου, ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανεν βρασιλεύσας μῆνας γ'· (2) Ἐφ' οὐ οἱ Ἰσραηλιταί, καθὼς φησὶν Ἰώσηπος, ἐκ τοῦ περικρατῆσαι τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, οὐ; οἱ μὲν ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλι; ἡ καὶ Σιών, Ἰουδαία, ἥτις πάλαι μὲν Ἰεβοῦ; ἐλέγετο, διὰ τὸ τὸν Ἰεβοῦσαι κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, Δαυὶδ δὲ Ἱερουσαλὴμ προσσηγόρευσε διὰ τοῦ συμβεβηκότος ὀνόματος; τεχνασάμενος· ἐν βρει γὰρ ἐστὶν ὑψηλοτάτῃ κατοικοδομουμένη, ἐν ᾧ Κύριος ὤρθη τῷ Δαυὶδ ἐν ἄλωνι Ἐρῶν τοῦ Ἰεβοῦσαιου ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀλογον ἀπαριθμῆσιν· καὶ τὸ μὲν ὄρος; τῇ Ἑβραϊκῇ φωνῇ λέγεται Ἄρ, ἡ δὲ πόλι; Σαλήμ. Ὁ οὖν Δαυὶδ νέον τόπον εἰς βασιλείον κατασκευάζων, Ἀρσαλήμ ὠνόμασε, ὃ ἐστὶν ὄρος εἰρήνης, Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρενεγγμένη διὰ τὴν καλλιφωνίαν·

ΕΔ'. Βασιλεία Ἰωακείμ.

Μετὰ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσε Ἰωακείμ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἐλθὼν Ναβουχοδονόσωρ, ὁ διάδοχος Μαρδαχ, καὶ 175 κυλιορήσας τὴν Ἰουδαίαν, ὑπόφορον αὐτὴν ἐποίησεν. (2) Ἀθετήσαντος δὲ τὴν φορολογίαν Ἰωακείμ, ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερουσαλὴμ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοῦτον χειρωσάμενός; τε, καὶ ἀνελὼν, καὶ ἀπὸ τοῦ ταίχους ριφῆναι κελεύσας, ἄταφον ἐπὶ πολὺν κατέλιπε χρόνον, βρασιλεύσαντα ἐτη ια'. (3) Περὶ οὐ φησὶν Ἱερεμίας· Ἐκεῖνος λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, υἱὸν Ἀχαζ· βασιλεία Ἰούδα· Οὐδαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον· οὐ μὴ κήσονται αὐτὸν, ὧ ἀδελφε, σὺ δὲ μὴ

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ II Par. xxxv, 10, 16; III Esdr. i, 21. ²¹ πλήρης cod. ²² II Reg. xxiii, 25, 26. ²³ Ἰσό cod. ²⁴ 608 (1587) Cod. 197, 10-198, 5. ²⁵ τρίμηνον II Reg. xxiii, 31; II Par. xxvii, 2. ²⁶ A. II. V. 7. Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧ; ἡμέρας; ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλώνο; ἀπὸ τῆ; Ἰούδα φυλῆ;· κ. τ. λ. ²⁷ παρ- κέκληται; διὰ cod. ²⁸ Ἐπίδαμνος; ἐκτίσθη καὶ μετωνομάσθη Δυρράχιον (Συδρίον). ²⁹ 607 (1587) Cod. 198, 4-17; II Reg. xxiii, 36; II Par. xxxvi, 5. ³⁰ υἱὸν Ἰωσία, Ics. xxii, 18, 19.

κλαύσονται αὐτόν· ὄμοι, Κύριε, καὶ ὄμοι, ἀδελφεὰ, ἀλλὰ ταφήν ὄνου ταφήσεται καὶ συμψήφισθεὶς ῥιζήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσαλήμ. » (4) Τότε καὶ Δανιὴλ ἀπείχθη καὶ οἱ ὧ παῖδες, καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ κλείστοι, καὶ μέρος τῶν σκευῶν Κυρίου, εἰς Βαβυλῶνα.

XXV. *Basileia Iechoniu.*

Ἔπειτα μετὰ Ἰωακείμ ἐβασίλευσε Ἰεχονίας, υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Ἰωακείμ, διὰ προστάγματος Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τοὺς φόρους ἀγνομήσαντος αὐτοῦ, ἤλθε Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν ⁴⁰. « Πρὸς δὲ Ἰεχονίας ἐξελθὼν σὺν μητρὶ, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς ἀρχουσίαι αὐτοῦ, εἰσῆλθον οἱ μαγιστὰνες Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐξήνεγκαν τοὺς θησαυροὺς Κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως, τὰ χρυσὰ σκευὴ πάντα, ἃ ἐποίησε Σολομὼν ἐν ναῷ Κυρίου. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰεχονίου καταστήσας, ἀπέκτισε Ἰεχονίαν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, » βασιλεύσαντα μήνας γ' ⁴¹. (2) Περὶ οὗ πάλιν Ἱερεμίας εἶπεν ⁴²· « Ἦτι μὴ ὡς Ἰεχονίας ὡς σκεῦος, οὐ οὐκ εἶ· ⁴³ χάρις αὐτοῦ, ὅτι ἀπὸ ῥίπης καὶ ἐξέρχεται εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει, λέγει Κύριος. Γῆ, γῆ, ἀκουσον λόγον Κυρίου. Γράψον τὸν ἀνδρα τοῦτον ἐκκέρυκτον ἀνθρώπων, ὅτι οὐ μὴ ἀξήθη ἐκ τοῦ σπέρματος· αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνον Δαυὶδ, ἀρχὸν εἶ· ἐν τῷ Ἰουδα. »

XXVI. *Basileia Sedecie.*

176 Ἔπειτα δὲ Ἰεχονίαν ἐβασίλευσε Σεδεκίας, παρ' ἀκείνου (45^a) αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρασπονθήσαντος αὐτοῦ, ἤλθε πάλιν Ναβουχοδονόσωρ εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν ἔτη β'. (2) Καὶ προφητεύσας Ἱερεμίας τὴν ἀλωσιν τῆς πόλεως, δέσμιος ἐδόθη ὑπὸ Σεδεκίου ἐν λάκκῳ. Μετὰ δὲ τὸ θυσιαστήριον ⁴⁴ καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ Κυρίου, μέλλουσαν τὴν πόλιν ⁴⁵ ἦδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρυψεν ἐν ἀθήλῳ τόπι καὶ οὐκ εὗρέθη εἶ. Φησὶ γὰρ ἡ ⁴⁶ τῶν Μακκαβαίων βίβλος ⁴⁷· « Ἐξῆλθεν Ἱερεμίας, χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ, εἰς τὸ ὄρος οὗ Μωύσῃ· ἰδεάσατο τὴν τοῦ Θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς τόπον, καὶ εὐρῶν οἶκον ἀνθρώδῃ, εἰσῆγεγε τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὴν θύραν ἀνέφραξε· καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ ὥστε τὴν ὁδὸν ἐπισημῆνασθαι, οὐκ ἔδυνθήσαν εὗρείν. Ὡς δὲ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμφόμενος αὐτοῦ εἶπεν· « Ἄγνωστος ὁ τόπος· ἔσται ἕως ἀν συνζαγγῆ ὁ Θεὸς ἐπι-

A eius et projectus extra portas Jerusalem. » Tunc Babylonem abductus est Daniel ac tres pueri et de populo plurimi ac pars vasorum Domini.

LXV. *Regnum Jechoniae.*

Post Joachim regnavit Jechonias, filius ejus (cui nomen quoque Joachim fuit) ; jubente Nabuchodonosor regnum accepit et fecit malum in conspectu Domini. Eo vectigalia regi Babylonis negante, ad Jerusalem accessit Nabuchodonosor et eam obsidebat : « Egressusque est Joachim rex Juda ad regem Babylonis, ipse et mater ejus et principes ejus et servi ejus et eunuchi ejus. » Ingressique sunt duces Nabuchonosor in urbem « et sustulerunt thesauros domus Domini et domus regis et universa vasa aurea quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini. Sedeciam regno Barbarus profecit, Jechonia, cum is menses tres regnum gessisset, una cum matre et principibus Babylonem deportato. » De quo iterum Jeremias dicit : « humiliatus est Jechonias quasi vas cuius nulla est utilitas ; relegatus est enim et abjectus est in terram quam ignoraverunt. Terra, terra, audi sermonem Domini. Haec dicit Dominus : Scribe exheredatum virum istum ; non enim erit de semine ejus vir qui sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in Juda. »

C

LXVI. *Regnum Sedecie.*

Post Jechoniam regnavit Sedecias, patrus ejus, et fecit malum in conspectu Domini. Quo et tributum denegante venit iterum Nabuchodonosor contra Jerusalem et obsidebat eam annos duos. Cumque prophetasset Jeremias urbis excidium, catenis alligatus a Sedecia conjectus est in foveam. Postea vero thuribulum et mensam et catidabrum templi jussu Domini, urbe jamjam capienda, in secreto loco abscondit neque deinde reperta fuerunt ; dicit enim Machabeorum liber : « Exiit Jeremias responso ad eum facto in montem, in quo Moyses ascendit et vidit Dei hereditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum speluncae, et tabernaculum et arcam et altare iucensi intulit illuc, et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos dixit : Ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, et propitius fiat. Et tunc Dominus ostendet haec, et apparbit majestas Domini et nubes erit sicut et Moysi ma-

Variae lectiones et notae.

⁴⁰ 598 (4598) Cod. 200,7-22. ⁴¹ II Reg. xiv, 12-14. ⁴² II Reg. xv, 8 ; II Par. xxxvi, 9. τράμηνον καὶ ἡμέρας. ⁴³ Jer. xii, 28-30. ⁴⁴ ἔστι cod. et LXX. ⁴⁵ Cod. 200,92 201-24. ⁴⁶ Μετὰ δὲ τὸ λυθῆναι αὐτὴν τοῦ δεισμοῦ λαθῶν τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον cod. ⁴⁷ μελλούσης τῆς πόλεως ; ⁴⁸ γὰρ καὶ ἡ cod. ⁴⁹ II Mach. ii, 4-8.

nifestabatur. » Cum autem Nabuchodonosor cepisset urbem, eam omnino evertit, comprehensoquo Sedecia, ipso viulente, uxorem et filios ejus occidit; tum ipsi oculos eruit catenisque vinctum Babylonem abduxit, cum annos tres regnasset. De quo iterum ait Jeremias: » Ecce ego tradam eum in manus Nabuchodonosor regis, et percutiet eum, et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Juda quæ est in Babylone dicentium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam et sicut Achab quos frizit rex Babylonis in igne pro eo quod fecerint stultitiam in Israel et mœchati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis, dicit Dominus. »

ἐμοίγευον τὰς γυναῖκας; τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ λόγον ἔταξα αὐτοῖς, φησὶν ὁ Κύριος ⁹⁰. »

LXVII. De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Ægypto.

Anno a capta urbe tertio Nabuchodonosor principem militiæ Nabuzardan Hierosolymam misit. Is ædem Domini, domum regis et reliquas domos evertit. Jam quadringenti quadraginta et duo anni ab ædificatione domus Dei cœmulerant. Columnas æreas magnas, et mare æneum, et duodecim vitulus et suppositos, hasc et omne æs quod erat in templo Domini confregit et Babylonem transtulit et levitas et thuribula, et aureas phialas et argenteas et æreas; et ad immensitatem crevit pondus æris vasorum omnium quibus potitus est princeps iulitiæ Nabuzardan. Reliquorum adhuc Judæorum præcipuos ad Nabuchodonosor adduxit, quorum alios occidit, alios autem ut servos ducibus suis tradidit. Sedeciam vero inclusam in carcere ad molam damnavit. Ejus tempore factum est primum et plenum excidium Hierosolymæ, quæ non Judæis postmodo, sed Chaldæis regibus subdita fuit.

κλεισας μολωθραῖν καταδικασε (45^b) ἐπ' οὗ γέγονεν ἡ βασιλευσθεῖς ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Καλδαίων κρατηθείσης.

Ter igitur Hierosolymam oppugnavit Nabuchodonosor, sicut jam dictum est. Primum cum regnante Joachim ascendit, cum quo ducti sunt in captivitatem Daniel propheta et tres pueri. (Ejusdem regis tempore prophetabant Jeremias, Bazi et Urias filius Samel quem fugientem in Ægyptum Joachim comprehendit et occidit.) Secunda autem oppugnatio tempore Jerchoniæ facta est; tertia tempore Sedeciae, cum templum diripuit Nabuchodonosor, Sedeciae oculos eruit, filiosque ejus multis cum aliis occidit, et reliquam multitudinem in captivitatem abduxit.

De quibus magnus Gregorius meminit dicens: » Atque ut populos, et urbes, et imperia præter-

Α συναγωγῆν τοῦ λαοῦ καὶ πλεως γένηται· καὶ τ. π. ὁ Κύριος ἀναβεῖξει ταῦτα, καὶ ἐφθήσεται ἡ ὄψις Κυρίου καὶ ἡ νεφέλη καθὼς ἐπὶ Μωϋσέως ἐδηλοῦτο. » (3) Ὁ δὲ γε Nabuchodonosor παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἐνέπρησεν αὐτὴν πᾶσαν, τὸν δὲ Sedeciam χειρωσάμενος, τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀνεβλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώσας καὶ δεσμοῖς καθεῖρξας, εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε, βασιλεύσαντα ἔτη γ' ⁹¹. (4) Περὶ οὗ Ἰερεμίας αὐθὶς φησὶν· « Ἰδοὺ ⁹², δίδωμι αὐτὸν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτὸν. Καὶ λήφοντα ⁹³ ἐπ' αὐτὸν κατάραν λέγοντες· Ποιῆσαι εἰς Κύριος ὡς Sedecian ἐποίησε καὶ ὡς Ἀχάβ, οὗ; ἀπειτηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν κυρὶ δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐγρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου, ὃν οὐ προσ-

Β ΕΖ. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἧτις ἐστὶ δευτέρα τῆς παλαιῆς Αἰγύπτου.

177 ⁹⁴ Ἐν δὲ τῷ γ' ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπέστειλε Nabuchodonosor τὴν Nabuzarδάν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν μὲν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐν τῇ πόλει ἐνέπρησε, διαρξάσαντα τὸν οἶκον ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς ἔτη υμβ', τοὺς δὲ χαλκοὺς μεγάλους στύλους, καὶ τὴν χαλκὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ὀποκάτω αὐτῆς ἰβ' μόσχους, καὶ τὰ ὀποστηρίγματα, καὶ πάντα τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου χαλκὸν συντρήσας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ μέντοι καὶ τοὺς λευίτας, καὶ τὰς θυτσοκας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς χρυσοὺς φιάλας, καὶ τὰς ἀργυρὰς καὶ τὰς χαλκὰς· οὐκ ἦν γὰρ σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων ὧν ἔλαθεν ὁ ἀρχιμάγειρος Nabuzarδάν. Τῶν δὲ ἐπιλοίπων Ἰουδαίων τοῖς ἐπισήμοις ἀπαγαγὼν πρὸς Nabuchodonosor, τοὺς μὲν ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ. Τὸν δὲ Sedecian ἐπὶ σκότει καταπαύθη καὶ πρώτη ἀλωσις Ἱερουσαλήμ, οὐκ εἶται ἡ παντελής καὶ πρώτη ἀλωσις Ἱερουσαλήμ, οὐκ εἶται κρατηθείσης.

(2) Τοιγαροῦν τρίτον Nabuchodonosor ἐπέβησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἴρηται· πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἰωακείμ, μεθ' οὗ ἠχμαλωτίσθη καὶ Δανιὴλ ὁ προφήτης καὶ οἱ τρεῖς παῖδες (ὑφ' οὗ προεφήτευσον Ἰερεμίας, καὶ Βουζῆ, καὶ Οὐρίας, ὁ τοῦ Σαμίου, ὃν καὶ φυτόντα εἰς Αἴγυπτον Ἰωακείμ συλλαβόμενος ἀναιρεῖ)· β' δὲ αἰχμαλωσία ἐπὶ Ἰεχονίου· τρίτον δὲ παραγενόμενος ἐπὶ Sedeciou, ὅτε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε, τὸν δὲ Sedecian ἐξέτυφλωσε, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ σὺν ἑτέροις πολλοῖς κατέσφαξε καὶ τὸ λοιπὸν ἠχμαλώτευσσε πῆθος.

(3) Περὶ ὧν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μνημονεύσας τάδε φησὶν· « Καὶ ἕνα παρῶ δῆμους,

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ ἰα' II Reg. xxiv, 18; II Par. xxxvi, 11. — Jer. xxix, 21-23. ⁹¹ φησὶν οὕτως εἶπε Κύριος ἐπὶ Sedecian, Ἰδοὺ cod. et LXX. ⁹² λήφοντα cod. et LXX. ⁹³ φησὶ Κύριος cod. et LXX. ⁹⁴ 584 (4611) Cod. 209, 1; II Reg. xxv, 8-21. — Oratio 12 (nunc 6) I, 189-190.

καὶ πόλεις, καὶ βασιλείας, **178** ἐτι δὲ καὶ χόρους ⁶¹ A καὶ στρατοὺς, καὶ οἴκους, καὶ νηῶν πληρώματα, καὶ συζυγίας καὶ ἑταιρείας, ὑπὸ μὲν εἰρήνης συνεχομένης, ὑπὸ δὲ στάσεως καταλυομένης, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἶμι τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν ὑπομνήσας ὑμᾶς ἐρήσομαι τί ⁶² τῶν συμφορῶν τούτων αἴτιον, ἵνα παιδευθῶμεν τοῖς τῶν ἄλλων ⁶³ κακοῖς τὴν ὁμολογίαν· οὐχ ἔγω· μὲν εἰρήνην εἶχον ⁶⁴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν Θεόν ⁶⁵, Αἰγύπτῳ, τῇ σιδηρᾷ ⁶⁶ καμίνῳ, περζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινής θλίψεως συναγόμενοι (Ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν ἢ θλίψις;) Ἐλαθὲ περιούσιος ἔχουον ⁶⁷ καὶ Ἐμερὶς Κυρίου, καὶ ἘΒασιλείον Ἰσράεττα, καὶ Ἐθνος ἅγιον. Καὶ οὐ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὖτω, τοῖς δὲ ἔργοις ἐτίρω, ἀλλὰ καὶ στρατηγίῳ ἤγοντο ἀγομῆνοι ὑπὸ Θεοῦ καὶ στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλῃς ὡδηγοῦντο νυκτὶ καὶ ἡμέρας. Καὶ θάλασσα μὲν αὐτοῖς διέστατο φεύγουσι, πεινώσι δὲ οὐρανὸς ἐγορῆγει τροφήν ⁶⁸, πολεμοῦσι δὲ χειρῶν ἔκτασις ἀντὶ μυριάδων ἦν, δι' εὐχῆς ἐγείρουσα τροπᾶια καὶ ἑδοιοῦσιν τὰ ἔμπροσθεν· ποταμοὶ δὲ ὑπεχώρουσιν τὴν συγγενὴ μιμούμενοι θάλασσαν· καὶ στοιχεῖα ἴστατο· καὶ τείχη σάλπιγγι κατασείετο. Καὶ τί δὲ ⁶⁹ λέγειν Αἰγυπτίων πληγὰς τούτοις χαριζόμενας καὶ Θεοῦ φωνὰς ἐξ ὄρους κατακυρομένης καὶ νομοθεσίαν διπλῆν, τὴν μὲν ἐν γράμματι, τὴν δὲ ἐν πνεύματι καὶ τὰλλα οἷς ἐτιμῶντο πάσαι παρὰ τὴν ἐκτελεσθῆσαν ⁷⁰; Ἐπεὶ δὲ νοσεῖν ἤρξαντο καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ ⁷¹ καὶ κατ' ἀλλήλων ἐμάνησαν καὶ διέστησαν εἰς μέρη πολλὰ — τί γίνεται καὶ τί παθόνθαι; ⁷² Ἐρηναὶ μὲν τούτους ⁷³ Ἰερραμίας εἰκότως ⁷⁴ ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις πάθεσι ⁷⁵ καὶ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν ἐδύρεται· καὶ γὰρ ἦν ὄντως Ἰερραμίας ⁷⁶ ἄξια πῶς δὲ οὐ; Τῶν μεγίστων τείχη κατασκαμμένα, πόλις, ἰδρυμένη ⁷⁷, ἀγίασμα καθρημένον, ἀναθήματα σεσλημένα, πόλις βέβηλοι καὶ χεῖρες, οἱ μὲν τοῖς ἀβάτοις ἐμβατεύοντες, αἱ δὲ καὶ τῶν ἀφαιστων (48) κατατροφῶσαι, προφῆται σιγῶντες, ἱερεῖς ἀγόμενοι, πρεσβύτεροι μὴ ἐλεούμενοι, παρθένοι καθυβριζόμενοι, νεότης πίπτουσα, πῦρ ἀλλότριον **179** καὶ καλῆμιον, αἵματος ποταμοὶ ἀντὶ τοῦ ἔσθου πυρὸς καὶ αἵματος, Ναζιραῖοι κατασφύρομενοι, — καὶ ἵνα ἐξ αὐτῶν εἴπω τι τῶν τοῦ Ἰερραμίου ⁷⁸ Ἰερραμίας, υἱοὶ Σιών οἱ τίμοι ⁷⁹ καὶ ἀντιθέμενοι χρυσίῳ, οἱ τρυφεροὶ καὶ κακῶν ἀπαθείς, ξένην ⁸⁰ ἔδον δεύοντες· καὶ ἔδοι Σιών πενθοῦσι ⁸¹ πρὸς τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἑορτάζοντας. Καὶ μικρὸν πρὸς τούτων ⁸²· Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνουν, οὐ τροφήν ὀρέγουσαι τέκνοις, τῆς πολιτοκρίας ἐπικρυσθῆσαν, ἀλλ' ἐπὶ τροφήν ταῦτα σπαράττουσαι, καὶ λιμοῦ φάρμακον, τὰ ἐξ αὐτῶν ποιούμεναι προσφιλέστατα. Πῶς; οὐ δεινὰ ⁸³ ταῦτα καὶ πέρα δεινῶν, οὐ

A eam, terras, exercitus, naves vectoribus plenas, conjugia, sodalitia, quæ omnia ut pace conservantur, ita dissidio funditus evertuntur, ad Israelitas orationem convertam, et cum calamitates eorum exposuero, sciscitabor a vobis quænam sit harum calamitatum causa, ut aliorum malis ad concordiam erudiamur. «Quandiu igitur illi pacem; et inter se, et cum Deo habuerunt, Ægyptiaca videlicet tyrannide, hoc est, ferrea fornace oppressi, ac per communem afflictionem conjuncti atque collecti (nonnunquam enim afflictio quoque ipsa commodum est ad salutem pharmacum), plebs sancta vocabantur, et portio Domini, ac regale sacerdotium. Nec vero hoc dici potest, nomina quidem ampla et magnifica fuisse, cæterum nominibus res ipsas haudquaquam respondisse. Nam et ducibus a Deo ductis utchantur, et per columnam ignis et nubis diu noctuque deducebantur; et fugientibus mare dividebatur, et fame laborantibus cælum cibos subministrabat, et sitientibus petra usum fontis præbebat, et pugnantibus manuum extensio innumerabilium copiarum instar, erat orationis opera tropæa erigens, viamque ulterius aperiens; fluvii etiam, cognatum mare imitant, cedebant, et elementa consistebant, ac muli tubis quatiebantur. Quid enim Ægyptiorum plagas in eorum gratiam inflictas commemorare attinet? Quid Dei voces e monte auditas? Quid duplicem legem, alteram litteralem, spiritualem alteram? Quid cæteros honores, quos Israel meritis suis longe ampliores olim consecutus est? At postquam ægrotare, et in seipsos mutuo furere, atque in multas partes dividi cœperunt, quid accidit? quidque perpessi sunt? Jeremias quidem eos ob priores calamitates lugebat, atque captivitatem Babytonicam deplorat; erat enim revera hæc lacrymis et gemitibus digna; qui vero non maximis digna lumentis, excisa moenia, tibus solo æquata, sacrarium eversum, votiva dona compilata, profani pedes et manus: præter quidem in loca non aleunda irrumpentes, manus vero circa res eas, quas tangere nefas erat, luxuriantes, prophetæ silentes, sacerdotes abducti, senes absque misericordia habiti, constupratæ virgines, juvenus cadens, flamma aliena et hostilis, sanguinis fluvii pro sancto igne ac cruce, Nazaræi raptati, atque, ut ex ipsis Jeremias Threnis aliquid producam, Inelyti illi filii Sion et auro æquandi, illi, inquam, delicati atque a malis immunes, insuetam viam obeuntes: et viæ Sion lugentes, eo quod nulli sint qui festos dies celebrent.» Ac paulo ante. «Manus mulierum misericordium, invalescente obsidione, non victum

Variæ lectiones et notæ.

⁶¹ δὲ χ. Gr. ⁶² τό Gr. ⁶³ τοῖς ἄλλοις cod. ⁶⁴ καὶ Gr. ⁶⁵ πρ. Θεόν Gr. ⁶⁶ τῇ σ. τῇ σ. Gr. ⁶⁷ λ. τα ἄγιος ἦκ. Gr. om. καὶ ἰ. ἀγ. ⁶⁸ πέτρα δὲ διψῶσιν ἐπήγαγε Gr. ⁶⁹ δὴ cod. ⁷⁰ ὁ Ἰσραὴλ Gr. ⁷¹ κατὰ τοῦ Θεοῦ om. Gr. ⁷² αὐτοῖς Gr. ⁷³ εἰκ. om. Gr. ⁷⁴ τ. προτέρους π. Gr. ⁷⁵ καὶ ὀδύρων Gr. ⁷⁶ τειχῶν κατασκαμμένων, πόλις ἠδυσμένη cod. ⁷⁷ τῶν Ἰ. Gr. ⁷⁸ οἱ ἐπηρμένοι ἐν Thren. iv, 2. ἀντιθέσει cod. a prima, ἀντιθῆμ. a sec. manu. ⁷⁹ πενθοῦσαι cod. — ἐρχομένους ἐν ἐορτῇ l. 4. ⁸⁰ μικρῶ τ. cod. iv, 10, γυναικῶν πενθοῦσαι cod. a prima manu. ⁸¹ φίλτατα τ. πῶς οὐδ. Gr.

illis porrigentes, sed potius ad cibum sibi parandum eos lacerantes, atque ex charissimis suis pignorbis medicinam adversus grassantem famem querentes? Annon hæc gravia et plusquam gravia, non iis solum qui tum ea pertulerunt, sed iis quoque qui nunc audiunt? » Et hæc quidem hæcenus.

LXVIII. *Numerus annorum regum Jerusalem.*

Sunt igitur eorum qui in Jerusalem regnaverunt a David usque ad Sedeciam, anni quadringenti et septem; reges autem numero sunt viginti duo; omnes e genere David orti. Forum temporibus existiterunt prophetæ quorum sequuntur nomina, scilicet: regnante Saul, David et Samuel; regnante David, Gad, Nathan et Assaphat; regnantibus Salomone et ejus successoribus, Achia filius Silonitæ, et Semei filius Addo; regnantibus Josaphat et successoribus ejus, Michæas, Elias, Elizeus, Abdias, Jehu filius Zoel, Elcazar, Azurias; regnantibus Ezechia et successoribus ejus, Osce, Amos, Isaias, Jonas; regnantibus Josia et successoribus ejus, Jeremias Sophonias, Oida Baruch; sub Sedecia, Jeremias iterum et Habacuc. Post captivitatem, duce Jesu sacerdotis Josedee filio, prophetant Aggeus et Zacharias, ultimi prophetæ. Daniel vero et Ezechiel prophetaverunt per captivitatem in Babylone.

Sunt autem a primo anno Achaz et a prima olympiade usque ad captivitatem Babylonicam cum Daniel et tres pueri abducti sunt, centum quadraginta et tres anni; a Saule primo Hebræorum rege, quadringenti et septem anni; a morte Josue filii Nave, mille et centum anni; a Noe et a diluvio bis mille et decem anni, ab Adam quater mille octingenti et septuaginta duo anni.

Custodita nobis serie temporum per eos qui ab imperio David regnaverunt, non mihi alienum videtur regum Samaria tempora digressionis modo transcurrere. Mortuo igitur Salomone, Roboam filius ejus ascendit in Sichem; ibi enim populus congregatus erat ut sibi constitueret regem. Cui jam iungendo occurrit populus deprecans ut multitudinem levaret tributis, quæ pater ejus Salomon a populo exigebat. Cum autem tres dies ut consilium cõperet, judicaretque quid sibi esset faciendum, accepisset, senioribus ut populum levaret suadentibus, junioribus contra ut gravius exigeret tributum, his fidem adhibuit. Tertia igitur die, juxta juniorum consilium alloquitur populum et ii qui ejus imperio primo subdehan-

ΣΙ'. *Ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλέων.*

Γίνονται οὖν ὁμοῦ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλευσάντων ἀπὸ Δαυὶδ ἕως Σεδεκίου ἔτη υς' ^α, οἱ δὲ βασιλεῖς ὀπῆρχον τὸν ἀριθμὸν κβ'· πάντας δὲ ἐξ ἐνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαυὶδ (2). Ἐφ' ᾧν ὀπῆρχον καὶ προφήται οὕτω· ἐπὶ μὲν Σαούλ, Δαυὶδ καὶ Σαμουὴλ· ἐπὶ Δαυὶδ, Γάδ, Ναθάν, Ἀσάφατ· ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἀχιά οὐ Σηλωνίτης ^β, Σαμαίας ὁ Ἀδδῶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσαφάτ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἠλίας, Ἐλισαῖος, Ἀβδίας, Ἰηοῦ ὁ Ζωήλ, Ἐλκάζαρ, Ἀζαρίας· ἐπὶ Ἐζεκιῶν καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ^γ [Ἰουά, Ἀμμώ, Ἡσαίας, Ἰωνᾶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν], Ἰερμίας, Σοφωνίας, Ὀλδα, Βαρούχ· ἐπὶ Σεδεκίου πάλιν, Ἰερμίας καὶ Ἀμβακούμ· μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως Ἰωσέδεκ, προφητεῦσαι Ἀγγαῖος, καὶ Ζαχαρίας, καὶ τελευταῖοι προφήται. Δαυιὴλ γάρ καὶ Ἐζεκιήλ προεφήτευσαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλῶνι.

180 (3) Συνάγεται τοίνυν ἀπὸ πρώτου ἔτους Ἀχαζ καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος μέχρι τῆς ^α μετακείρας τῆς εἰς Βαβυλῶνα, οὗ καὶ Δαυιὴλ καὶ οἱ γ' παῖδες ἀπῆχθησαν, ἔτη ρμδ' ^β· ἀπὸ δὲ Σαούλ, τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Ἑβραίων, ἔτη ιζ'· ἀπὸ δὲ τῆς τελευταίας Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἔτη ρρ'· ἀπὸ δὲ Νῶε καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἔτη βχ'· ἀπὸ δὲ Ἀδάμ ἔτη δωβ'.

^α (4) Φυλαττομένης δὲ ἡμῖν τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας διὰ τῆς τῶν ἐκ Δαυὶδ ἡγεμονίας, οὐκ ἄστοπον οἶμαι τῶν ἐπὶ Σαμάρτιαν ἡγησαμένων ἐν παρεξόδῳ τοὺς χρόνους παραδραμεῖν ^α. Τελευταίαντος γάρ τοῦ (βασιλέως) Σολομῶντος, Ῥοβοάμ ^β, ὁ τούτου παῖς, ἀνέρχεται εἰς Σίκιμα· ἐκεῖ γάρ ὁ λαὸς συνηθροῖτο, ὥστε καταστήναι ὑπ' αὐτῶν βασιλέα. Μέλλοντι δὲ αὐτῷ χρῆσθαι προσήλθεν ὁ λαὸς παρακαλῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους κουφισθῆναι τῶν τελεσμάτων, ᾧν ὁ πατήρ αὐτοῦ Σολομῶν ἐφορολόγησε τὸν λαόν. Ὁ δὲ τρεῖς ἡμέρας πρὸς διάσχεσιν δοῦναι ^γ καὶ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀπόκρισιν λαθῶν ^δ, παρὰ μὲν τῶν πρεσβυτέρων ἀκούσας κουφίσαι ^ε τὸν λαόν, παρὰ δὲ τῶν ἡμιλιχίων ἐπιφορτίσαι, μᾶλλον τούτοις πεισθεὶς (16^β) κατὰ τὴν γ' ἡμέραν τὴν τῶν

Variae lectiones et notæ.

^α Ἱεροσολῆμ cod. ^β υς', codicis lectio a sec. manu, priori erasa, υπ', μῆνας ζ' apud Eusebium in fragmentis chronici græcis, a Cramero editis, υς' μ. ζ' in chr. armeno II, 21, at υβ' a quarto Salomonis anno I. 183. ^γ I Reg. xi, 29. Ἀχίας ὁ Σιλ. cod. ^δ e margine a secunda manu. ^ε δὲ τῆς Leo, Th. Pollux. ^ζ ρνδ' in margine. ^η hæc desunt in versione bulgarica, cum sint ἐκ τοῦ ἄλλου βιβλίου in textum Georgii a continuatore, Leone antiquiore, illata. ^θ ἐπὶ δρ. Leo, P. Th. Ced. 173, 174, 9. Ἀποθανόντος δὲ. — γάρ om. Leo, P. Th. ^ι P. τὴν βασιλείαν διαδέχεται καὶ αὐτὸς ἀπῆλθεν εἰς Σ. ὅτι ἐ. πᾶς Ἰσραὴλ ἀπῆσαν τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν, κ. τ. λ. Ced. βασιλεύς P. Th. ^κ δοῦναι om. Leo, P. Th. δόντος; Leo, P. Th. ^λ λαθῶν? (λαθ. cod.) — καὶ add Leo, P. Th. ^μ κουφισθῆναι Leo.

νωτέρων ^α συμβουλήν πρὸς τὸν λαὸν ἀποκρίνεται· Α
οἱ δὲ ἀναχωροῦσιν ἀποταξάμενοι τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ ^β.
Καὶ αἱ μὲν ἰ' φυλαὶ καθιστῶσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸν
Ἰεροβοάμ, τὸν τοῦ Ναβάτ καὶ Σαρΐρας, γυναικὸς
ἑταίρας, υἱὸν, ἐκ φυλῆς ὀρμώμενον τῆς Ἐφραΐμ,
βασιλεὺς, παραμένουσι δὲ τῷ Ῥοβοάμ ἢ τοῦ Ἰούδα
καὶ ^γ Βενιαμίν φυλῇ. Ἐξ ἑκείνου διαιρεθεὶς ὁ λαὸς,
τῆς βασιλείας οἶκον ἐκέκτητο, καθὼς ^δ καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν ^ε.

ΕΘ'. Ἀρχὴ τῶν ἐν Σαμαρεία βασιλέων.

^α Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰεροβοάμ. Μετὰ δὲ τὴν
διαίρεσιν τῶν ἰ' σκήπτρων, ἐβασίλευσεν Ἰεροβοάμ,
ὡς εἴρηται, υἱὸς Ναβάτ, ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ, ὁ δοῦλος
Σολομῶντος καὶ ἀποστάτης, ἀποστήσαντος τοῦ
Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρεία· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν-
ώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ ἀ-
έθανεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη
μβ' ^β. (2) Ποιήσας γὰρ ἑμάλεις χρυσοῦς β' καὶ τὴν
μὲν στήσας ἐν Βαιθὴλ, τὴν δὲ ἐν Δάν, ἔφη πρὸς τὸν
λαόν ^γ· Ἐκαστοσθε ὕμιν ἀναβαίνειν εἰς Ἰερουσα-
λήμ· ἰδοὺ οἱ θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἀναγαγόντες σε
ἐκ γῆς Αἰγύπτου· καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοῖς ἀμαρτίαν
μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσῃ
ἀμαρτίᾳ Ἰεροβοάμ, καὶ ἐλάτρευσαν καὶ προσκύ-
νησαν τοῖς ματαίοις ἕως οὗ μετέστησεν αὐτοὺς ὁ
Κύριος· ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους.

Ο'. Βασιλεία Ναβάτ.

^α Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἐβασίλευσε Ναβάτ, ὁ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Βαασά ^β, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΑ'. Βασιλεία Βαασά.

^α Μετὰ δὲ Ναβάτ ἐβασίλευσε Βαασά, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πο-
λέμῳ, βασιλεύσας ἔτη κδ'.

ΟΒ'. Βασιλεία Ἠλᾶ.

182 ^α Μετὰ δὲ Βαασά ἐβασίλευσεν Ἠλᾶ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Ζαμβρί ^β, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΓ'. Βασιλεία Ζαμβρί.

^α Μετὰ δὲ Ἠλᾶ ἐβασίλευσε Ζαμβρί, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐκάθη ἐν οἴκῳ
προσφυγῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, βασιλεύσας ἔτη ιβ'.

ΟΔ'. Βασιλεία Ἀχαάβ.

^α Μετὰ δὲ Ζαμβρί ἐβασίλευσεν Ἀχαάβ υἱὸς αὐ-
τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας
ἔτη κβ'.

ΟΕ'. Περὶ τῆς Ἰεζάβελ καὶ περὶ τοῦ Ἠλιοῦ προφήτου.

Τῆς γὰρ ^α γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἀποκτεινᾶσης

tur aufugerunt, et decem tribus sibi consti-
tuerunt regem Jeroboam filium Nabath et Saritha-
nikoris ejus filium e tribu Ephraim oriundum.
Obedierunt vero Roboam tribus Judæ et Benjamin.
Ex illo divisus populus propriam partem et nomen
et regiam acquisivit sicut supra diximus.

181 Ἴδιον ^α ἕκαστον μέρος καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν

LXIX. Initium regum Sumariæ.

Initium regni Jeroboam. Post electionem decem
tribuum regnavit Jeroboam, sicut dictum est,
filius Nabath, e tribu Ephraim, servus Salomonis
et transfuga, cum Israel aufugisset in Samariam.
Et fecit malum coram Domino et percussit eum
Deus et mortuus est in peccatis suis, cum reg-
nasset viginti et duos annos. Cum fecisset
duos vitulos aureos et constitueret unum in
Bethel, alterum in Dan, ait ad populum· « Nollite
ultra ascendere in Jerusalem. Ecce dii tui, Israel,
qui te eduxerunt de terra Ægypti ; » et peccavit
illis peccatum grande. Et ambulaverunt filii Israel
in omni peccato Jeroboam, vanisque inservierunt,
atque ea adoraverunt donec avertit eos Dominus
a facie sua in Assyrios.

LXX. Regnum Nabath.

Post Jeroboam regnavit Nabath filius ejus, fe-
citque malum in conspectu Domini et occisus
est a Baaza, cum regnavisset annos duos.

LXXI. Regnum Baaza.

Post Nabath regnavit Baaza et fecit malum
in conspectu Domini et occisus est in bello, post
regnum viginti et quatuor annorum.

LXXII. Regnum Ela.

Post Baaza regnavit Ela filius ejus et fecit ma-
lum in conspectu Domini, et occisus est a Zambri,
cum regnasset annos duos.

LXXIII. Regnum Zambri.

Post autem Ela regnavit Zambri et fecit
malum coram Domino et successus est in
domo sua cum fugeret hostes ; annis viginti duo-
bus regnaverat.

LXXIV. Regnum Achab.

Post Zambri regnavit Achab filius ejus et fe-
cit malum in conspectu Domini et mortuus est
in peccatis suis, cum regnavisset annos viginti
et duos

LXXV. De Jezabel et Elia propheta.

Ejus regis mulier Jezabel cum occidisset Na-

Variæ lectiones et notæ.

^α νεολαίων Leo. ^β τῆς δ. ἀρχῆς· cod. τῆ ὑπ' α' τῷ ἀρχῇ Leo. ^γ τοῦ add. Leo. P. Th. ^δ ἴδια Leo. P. Th. ^ε καθάπερ ἐν ταῖς Leo. P. Th. ^{στ} εἴρηται Leo. P. Th. ^ζ 951 (4205) Ced. 174. 9-176.4 ? ^η κβ' Leo. P. Th. I Reg. xiv, 20 Hebraeus et Eus. Chr. II, 21. ^θ I Reg. xii, 28, 29. ^ι 928 (4227) I Reg. xv, 25. ^κ Βασάν cod. ^λ 927 (4229) I Reg. xv, 25. ^μ 905 (4253) I Reg. xvi, 8. ^ν Ἀμβρί I Reg. xvi, 25. I. n. P. Th. Ζαμβρί βασιλεύς· ἡμέρας ζ' ex I Reg. xvi, 15, sed et in sequenti capite pro Ζαμβρί legitur Ζαμβρί. ^ξ 899 (4255). ^ο 890 (4267) Ced. 176, 5-179, 12. I Reg. xvi, 29. ^π in codice non legitur hæc rubrica.

both ejusque vitem cepisset, audivit ab Elia A propheta : « Hæc dicit Dominus : Occidisti, insuper et possedisti. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum et Jezabel comedent canes in propugnaculo ; et destruam Achab et omnem niingentem ad parietem. » Cum autem Achab condidisset urbes magnas et fortes, et domum eburneam ædificasset in Samaria, et mirandam valde, deindeque cum bellavisset adversus Syros, quorum percussit die una centum et viginti millia, regemque eorum nomine Ader comprehendit, eumque iucolumem dimisit, contra sententiam Domini, vituperatur a Michæa propheta dicente : « Hæc dicit Dominus : Dimisisti virum dignum morte de manu tua ; erit anima tua pro anima ejus, et populus tuus pro populo ejus. » Quibus auditis, reversus est rex confusus et conturbatus omnino.

Tertio autem anno cum egressus esset bellatum contra ingratoram fœderisque violatorem Syriæ regem, cumque Michæas eum reprehendisset, dixit iratus ad circumstantes : « Comprehendite et mittite virum istum in carcerem et sustentate cum pane tribulationis et aqua angustiae donec revertar in pace. » Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus. » Et cum exivisset in bellum et sagitta percussus esset inter pulmonem et stomachum, cum curru reversus et mortuus est. Et linxerunt canes sanguinem ejus in loco in quo sanguinem Naboth, juxta verbum quod locutus est Dominus in manu Eliae prophetae.

De quo Theodoretus dicit : « Licet equidem querere qua de causa divinus propheta zelator ardens, vir ille prodigiorum cum Achab tanta vocis libertate, tantaque audacia esset allocutus, mulieri ejus Jezabel nihil gravis sit minatus, et in nocte dierum quadraginta aufugerit. Ratio sane est quia vir ille etsi miraculis quæ humanas vires exsuperant fuerit mirabilis, non expertus tamen fuit humanæ infirmitatis, et præterea ex divinæ providentiæ nutu timebat. Nam ne potestatis prodigia operandi magnitudine superbiret spiritus, indidit gratia naturæ ut trepidaret, quo sentiret humanam infirmitatem. Quamobrem dixit ei Dominus : « Ne glorieris, Elia : septem millia sunt quæ non polluta sunt impietate. Præterea illum docuit Deus wansuete se et longanimiter regere homines,

τὸν Ναβουθῆ, καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸν ἀμπελῶνα λαβούσης ;¹⁶ εἶπαν Ἡλίας ὁ προφήτης πρὸς αὐτόν¹⁷ : « Τάδε λέγει Κύριος ὁ Ἄνω ὧν ἐφώνευτας καὶ ἐλαττονόμητας — ἐν τῷ τόπῳ¹⁸ ᾧ ἔλειξαν¹⁹ κύνες τὸ αἷμα Ναβουθῆ, ἐκεῖ λείψουσιν²⁰ κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ τὴν Ἰεζάβηλ καταραζῶνται²¹ κύνες ἐν τῷ προτειχίσματι. Καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν Ἀχαάβ²² καὶ πάντα οὐρούντα πρὸς τοίχον. » (2) Ὁ τοίνυν Ἀχαάβ κτίσας 183 πόλεις μεγάλας καὶ ἰσχυράς καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ἐν Σαμαρείᾳ θαυμάσιον σφίδρα καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσας πόλεμον πρὸς τοὺς Σύρους, ἀφ' ὧν κατάξας ἐν ἡμέρᾳ μετὰ μυριάδας 1β', ἦτοι χιλιάδας ρκ', καὶ τὸν βασιλεῖα τούτων Ἄδερ συλλαβῶν, ὃν καὶ περικοιτησάμενος καὶ ἀποσταλας παρὰ γνώμην Θεοῦ, ἐλέγχεται σαφῶς ὑπὸ Μιχαίου τοῦ προφήτου λέγοντος²³ : « Τάδε λέγει Κύριος ὁ Ἐξεπίστευλας ἄνδρα δάδριον ἐκ χειρὸς σου ἢ ψυχῆ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ὁ λαός (47^a) σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο²⁴ ἀκούσας ἀπῆλθε συγκεχυμένος καὶ λαλυμένος πάνυ. »

(3) Ἐν τῷ γ' ἔτει πάλιν ἐξελεθῶν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ ἀγνωμονήσαντος καὶ παρασπονδήσαντος βασιλέως Συρίας²⁵, καὶ τοῦ Μιχαίου διακαλύοντος αὐτόν, εἶπε μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, συλλαβόντας²⁶ : « ἀποτίσθαι τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθίτω ἄρτον ὀδύνης καὶ πινέτω ὕδωρ θλίψεως ὡς οὐ ἐπιστρέψωμαι μετ' εἰρήνης. » Καὶ φησι Μιχαίας ὁ Ἐξ²⁷ : « Ἐάν²⁸ ἐπιστρέψω ἐπιστρέψης μετ' εἰρήνης, οὐ λαλάηκε Κύριος ἐν ἡμοῖς. » Καὶ ἐσελεθῶν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοξευθεὶς²⁹ ἀναμίσειν τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος, καὶ ὑποστρέψας διὰ τοῦ ἔρματος, καὶ θανὼν, ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ Ναβουθῆ, κατὰ τὴν βῆμα δ' ἐλάλησεν³⁰ ὁ Κύριος ἐν χειρὶ Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου.

(4) Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητός φησιν ὁ Ἐξ³¹ : « Ἄξιον ὄντως διαπορῆσαι τίνο; ἔνεκεν ὁ θεὸς προφήτης καὶ ζηλωτῆς διάπυρος καὶ τηλικούτος τερατουργῆς τὸν μὲν Ἀχαάβ παρῆρησιαστικῶς καὶ ἀνευδοκίᾳ καὶ πρὸς ὄψον διήλασεν, τῆς δὲ γυναίκος αὐτοῦ Ἰεζάβηλ οὐδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ἐνεγκῶν, ὄδον ἀπέδρα μ' ἡμερῶν ἄλλὰ δῆλον, ὅτι εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ πανοῦθιμος ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων θαυματουργίαις, ἀλλ' ἀνθρώπος ὑπῆρχεν, οὐκ ἄμοιρος τῆς φυσικῆς ἀσθενείας, ἄλλως τε δὲ καὶ τῆς θαλας οἰκονομίας ἦν τὸ δέος ἵνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρη τὸ φρόνημα, ἐνδεδωκεν ἡ χάρις 184 τῇ φύσει τὴν δευλίαν ἐνδείξασθαι, πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας. Τοῦτου χάριν αὐτῷ καὶ δεδήλωκεν ὁ Δεσπότης ὁ Μὴ καυχῶ, Ἡλία ἑπίτῃ χιλιάδες εἰσὶν, αἱ οὐκ ἐμάνθησαν τῇ ἀσεβείᾳ. » —

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ λαβόντες τοῦ Ἀχαάβ? ¹⁷ I Reg. xxi, 19-25. Ὡς οὐ ἐφ. ¹⁸ ἐν παντὶ τ. ¹⁹ καὶ ὡς αἱ οἱ I Reg. ²⁰ οἱ I Reg. ²¹ καταφάγοσι cod. ²² τοῦ Ἀχ. ὁ π. τ. I Reg. Οὐρούντες πρὸς τοίχον εἰσὶ κύνων καὶ κατὰ (Ἰσχυρίων). ²³ I Reg. xxi, 42, 43. Οὕτως ἔστιν ὁ προφήτης ὁ τὸν τελαμῶνα περικαλυψάμενος (Συδίων). ²⁴ Ταῦτα cod. ²⁵ Ἀσυρίας cod. sed. cf. I Reg. xxi, 1. ²⁶ I Reg. xii, 27, 28. ²⁷ Εἰ cod. ²⁸ I Reg. xxi, 34, 38. ²⁹ ἐξέλειξαν αἱ ὄες καὶ οἱ κ. τὸ ἄ. καὶ αἱ πόρνοι ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι κ. τὸ β. κὶ δ ἰλ. ³⁰ In quæstiones in libros Regum de hac re nihil legitur nec alibi in cistis.

Ἦρὸς δὲ τούτοις ἐδίδαξεν ²⁷ ὡς ἡμερότητι καὶ μακρο-
 θυμίᾳ πρυτανεύειν εὐδόκησεν τὸ τῶν ἀνθρώπων
 γένος, καὶ ὅτι βῆδιον ἦν αὐτῷ καὶ κεραυνὸς καὶ
 σκηπτὸς ἐπιπέμψαι τοῖς δυσσεβέσι, καὶ κλονίσαι
 τὴν γῆν, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον ἐπαφῆναι,
 καὶ βιαίως ἀνέμοις ἀρῶν πάντος διωλέσθαι· διό
 φησιν ²⁸· « Καὶ πνεῦμα μέγα, κραταῖον, διαλύον
 ἔρη καὶ συντρέβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν
 τῷ πνεύματι Κύριος· Καὶ μετ' αὐτὸ ²⁹ πνεῦμα συσ-
 σαισμός· καὶ οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος. [Καὶ
 μετὰ ³⁰ τὴν συσσεισμὸν πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύ-
 ριος]. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτή· καὶ
 ἔκει Κύριος. » Διὰ γὰρ τούτων ἔδειξεν, ὅτι μακρο-
 θυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φιλή Θεῷ· ἕκαστον δὲ
 τῶν ἄλλων ἡ πονηρία ³¹ τὴν δικαίαν ὄργην ἐφέλκε-
 ται. Τίνος δὲ χάριν πάλιν διὰ κόρακος τρέφεται,
 ἀκουσον· ἐπειθε γὰρ ὁ Θεὸς τὴν δικαίαν τοῦ δικαίου
 ἡλωτοῦ κατὰ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων ἀγανά-
 κτησιν ἐκμαλάξαι βουλόμενος, παρεσκευάσεν αὐτὸν
 διὰ μισοτέκνου ὀρνέου τρέφεσθαι, καὶ τίκτοντος μὲν,
 οὐ τρέφοντος δὲ. Ὁμοίως ³² καὶ Δαυὶδ, καίτοι πά-
 σης τῆς κτίσεως φυσικῆ λόγῳ πρὸς τὴν Δημιουργὴν
 ἀποδεδειγμένος· « Οἱ ὀφθαλμοὶ ³³ γὰρ πάντων εἰς
 σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν
 οὐκαίρᾳ. » — (47^b) καὶ κοράκων ἐμνήσθη κατ' ἐξο-
 χὴν λέγων ³⁴· « Τῷ δίδόντι τοῖς κτήνεσι τροφήν αὐ-
 τῶν καὶ τοῖς νεοσσῶσι τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλου-
 μένοις αὐτόν. » Ἄλλιστα μὲν γὰρ πάντα ἡ Θεία
 ἡρόνια, φησί, τρέφει, διαφερόντως δὲ τοὺς νεοσ-
 σοὺς τῶν κοράκων τοὺς πρὸς τῶν τεκόντων ἀνελω-
 μένους· ζωῆρια γὰρ μικρὰ ταῖς καλαιαῖς ³⁵ περι-
 ἐπιτάμενα, τροφή αὐτοῖς γίνεται· Μόνον οὐχὶ τούτοις
 συναδούλευσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἠλίᾳ ἐπὶ τῆς δικαίας εὐ-
 δίας ³⁶ τοῦ λαοῦ μὴ σφοδρωτάτῃ ἀγανακτήσει χρῆσασθαι
 μηδὲ τῆς τοῦ μισοτέκνου πιτεινοῦ φιλαν-
 θρωπίας καὶ ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ὤφθη ³⁷ καὶ ἀμελιχτον;
 Τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν σε πρόστασιν
185 τρέφει, σὺ δὲ τῆς ἀγανακτήσεως ἕως γενόμενος
 τιθήνιος, τὰ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερτεῖς
 δίκαια. »

OC'. Βασιλεία Ὀχοζίου.

³⁸ Μετὰ Ἀχαβ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας ὁ υἱὸς αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
 πεσὼν ἐκ τοῦ ὑπερήμου τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀββωστή-
 σας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη β'.

OZ'. Βασιλεία Ἰωράμ.

³⁹ Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Ἰωράμ ἀδελφὸς
 αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
 ἐσφάγη ὑπὸ Ἰηοῦ, βασιλεύσας ἔτη ιβ', ὃς ὑποτάξας
 τὸν Βασὶλ ⁴⁰ βασιλεῖα Μωάβ, ἦν λαμβάνων ἐξ αὐτοῦ
 φόρους κατ' ἐνιαυτὸν ἄρνων ⁴¹ χιλιάδας ρ' καὶ κριῶν
 χιλιάδας ρ'. (2) Ἐφ' οὗ Ἠλίας ὁ μέγας ἀνελήσθη,
 χρίσας τὸν Ἐλισσέτ' ἀντ' αὐτοῦ εἰς προφήτην. (3)
 Ἄδερ, βασιλεὺς Συρίας, ἦλθε καὶ παρακαθίσας εἰς
 Σιμάραιαν, γέγονε λιμὸς μέγας, ὥστε παραθῆναι
 κεφαλὴν ὄνου ἀργυρίων λ'. ⁴² « Καὶ ἦν Ἰωράμ δια-
 πορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ γυνὴ τι· ἐδόησε

A quamvis in promptu habent tonitrua et flagella
 immittere impiis, et conturbare terram, sepulcrum
 eis subito ostendere, vehementibusque ventis om-
 nes perdere. Itaque dicit : « Et spiritus grandis et
 fortis subvertens montes et conterens petras ante
 Dominum : non in spiritu Dominus ; et post spi-
 ritum commotio : non in commotione Dominus.
 Et post commotionem ignis ; non in igne Domi-
 nus ; et post ignem sibilus auræ tenuis et illie
 Dominus. » Per hæc ostendit longanimitatem et nau-
 suetudinem solam Deo acceptam esse ; cætera, ut-
 pote vitiosa, justam iram excitare. Et qua de causa
 per corvum nutritur audi iterum. Cum enim Deus
 justam zelatoris contra noxios Judæos iracundiam
 emollire vellet, curavit eum nutriendum per avem
 B qui suos foetus aversatus haud alit. Sic David,
 quamvis omnis creatura ad Creatorem cum spe re-
 spiciat : « Oculi enim, inquit, omnium in te sperant,
 et tu das escam illorum in tempore opportuno : »
 de corvis tamen expresse loquitur dicens : « Qui
 dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum in-
 vocantibus eum. » Omnia, inquit, divina alit Provi-
 dentia, maxime autem pullos corvorum a pa-
 rentibus suis haud nutritos, parvulis enim aviculis
 nidus circumvolantibus esca non deficit. His persua-
 sit Deus ne Elias ad sercnitatem populo reddend-
 dam graviori iracundia uteretur, neque imitari
 videretur avem hanc immitem quæ suos pullos
 odisse solet. Illa enim aiebat avis, te nutrit de
 meo mandato et tu bene nutritus, iracundia mo-
 C veris ad humanitatis jura lædenda !

LXXVI. Regnum Ochosisæ.

Post Achab regnavit Ochosisæ filius ejus, fecit-
 que malum coram Domino ; cum quo e domus
 suæ specula decidisset, debilitato corpore mortuus
 est, post regnum annorum duorum.

LXXVII. Regnum Joram.

Post Ochosiam regnavit Joram frater ejus, fecit-
 que malum coram Domino et mactatus est a Jehu
 D cum regnasset annos duodecim. Idem a subactio
 Basan rege Moab, singulis annis vectigalis instar
 agnorum et arietum centum millia accipiebat. Eo
 tempore Elias ille magnus in cælum sulcatus est
 cum oleo unxisset Etissum loco sui in prophetam.
 Ader Syriæ rex veniens obsedit Samariam, tanta-
 que fames ingruit ut caput asini triginta nummis
 argenteis venderetur. « Et Joram transibat per niu-
 tium et mulier quædam ad illum clamavit dicens :

Variæ lectiones et notæ.

²⁷ I Reg. xix, 18. ²⁸ I Reg. xiv, 11, 12. ²⁹ μετὰ τὸ ἐν. ³⁰ καὶ μετὰ — Κύριος cod. a sec. manu.
³¹ τῆ πονηρίᾳ? ³² ὁμοιως cod. ³³ Ps. cxxv, 15. ³⁴ Ps. cxxvii. ³⁵ καλαιαῖς ἐν. ³⁶ εὐδίας cod.
³⁷ ἐφθῆναι? ³⁸ 868 (1290), Cod. 179, 15-182 3? I Reg. xxi, 52. ³⁹ 867 (4291) Cod. 182, 41-184, 10;
 I Reg. i, 18, iii, 1. ⁴⁰ Μωάβ II Reg. iii, 1. ⁴¹ ἀρνῶν — κριῶν cod. ⁴² II Reg. vi, 26-31.

« Salva me, domine mi rex. Qui ait : Non te salvat Dominus : unde te possum salvare ; de arca vel de torculari ? Et dixit mulier : Non, rex, sed mulier ista dixit mihi : Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum concedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus, et ipsa abandonavit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua, viditque omnis populus cili-cium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex : Hæc mihi faciat Deus et hæc addat si steterit caput Eliaei filii Saphat super ipsum hodie. Cumque misisset ducem super cujus manum rex incumbat ait ad illum propheta : Hæc dicit Dominus : In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit et duo modii hordel, statere uno in porta Samariæ. Et dixit dux : Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris ? Qui ait : Videbis oculis tuis et inde sua comedes. Et viri leprosi juxta portam urbis sedentes famisque impatientes statuerunt ad hostes transfugere. Surrexerunt ergo vesperi ut venirent ad castra Syriæ, cumque venissent nullum ibidem repererunt. Etenim Dominus fecerat ut in iis castris sonitus currum, equorum magnique exercitus audiretur, quo perterriti Syri, omnibus rebus relicti, in tenebris profugere. Quæ cum leprosi nar-ravissent misit rex, qui cognoscerent an id indicium verum esset. Qui regis Syri vestigia usque ad Jordanem fluvium secuti, ecce omnis via plena erat vestimentis et vasis quæ trepidantes projecerat Syri. Reversisque iis quos rex miserat, egressus est populus ab urbe et diripuit castra Syriæ : factusque est modius similæ statere uno et duo modii hordel statere uno juxta verbum Domini. Ille autem a rege tertius, cum eum rex portæ præfecisset, obrutus a populo periit, non gustatis iis alimentis, sicuti et vates affirmaverat. Idem precibus obtinuit ut æquæ Jerichuntinæ essent salubres cum natura essent amaræ, potui acerbæ et secunditati adversæ. Quod in utilitatem hominum arborumque factum fertilitatis salutisque plurimæ isti regioni causa existit. Nam in hunc usque diem exundans fons iste campestem maximam regionem impinguat, nutritque pomaria et palmaria mellifera quorum fructus calcati atque pressi magnam mellis vim effundunt. Est enim apprime mellifera et aromatifera ista regio, citrum producens et myrobalanum et opobalsami plurimum, ut propter raros et hominibus desiderabiles fructus non absurde paradiso comparari posse videatur. De qua magnus Anastasius Theopolitanus ait : « Diligentes rerum scriptores referunt, paradysum esse regionem maxime orientalem et quasi terræ aram esse, cujus agri ad Indos externos pertingunt, fructuum odoriferorum atque aromaticorum feraces. Namque ventorum

Α πρὸς αὐτόν· Ἐὖσον· κύριε βασιλεῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε· Μὴ σῶσαι σε Κύριος; πόθεν σῶσαι; μὴ ἀπὸ τῆς ἀλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; Καὶ φησὶν ἡ γυνὴ· Οὐχί, βασιλεῦ, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ μοι· Δὸς τὸν υἱόν σου, φαγωμεθα αὐτὸν σήμερον, καὶ τὸν υἱόν μου αὔριον, καὶ ἐψήσαντες αὐτὸν χθὲς ἐφάγομεν, καὶ σήμερον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐκρυψεν. Ὑπερ ἀκούσας δὲ βασιλεὺς διέβηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσθαι καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὡς· Τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθήη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἐλισαίου σήμερον ἐπ' αὐτῷ. Καὶ ἀποστείλας τὸν τριστάτην ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης· Τάδε λέγει Κύριος· Ἀβριον **186** ὡσεὶ ὥρα αὕτη σμιμβάλεως σίκλου καὶ δίμετρον κριθῆς σίκλου ἐν ταῖς κύλαις Σαμαρείας. Καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· Εἰ καταράκτας ποιῆσαι Κύριος, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. Ὁ δὲ Ἐλισσαῖδ' ἔφη· Ἴδου, δῖη τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκείθεν οὐ μὴ ἐγένη. Καὶ ἄνδρες λεπρῶν δ' παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι καὶ τὸν λιμὸν οὐ φέροντες, ἐβουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι. Καὶ δὴ ἀναστάντες ἐν τῷ σκότει ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ, ὅτι Κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν Συρίας φωνὴν ἀρμάτων καὶ (48) ἱππων καὶ δυνάμιν μεγάλην ὡς, καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει πάντες καταλείψαντες ἅπαντα· τῶν δὲ λεπρῶν πάντα διασπαρῆντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γυνῶνα, εἰ ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ πορευθέντες ἐπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἕως τοῦ Ἰορδάνου, ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν, ὧν ἐβρίβη Συρία ἐν τῷ θαμβασθῆαι αὐτούς. Καὶ ὑποσπεφάντων τῶν ἀπεσταλμένων, ἐξῆλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπασε τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σμιμβάλεως σίκλου καὶ δίμετρον κριθῆς σίκλου κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου. Τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πόλεως, συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ἀπέθανε μὴ φαγῶν ἐκ τοῦ σίτου κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου ὡς ὅτι (4) Καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἰερικουντία ὕδατα διὰ προσεῦχῆς ἰάσατο, κικρὸν γὰρ ἦν φύσει, καὶ δύσποτον, καὶ πρὸς τεκνογονίαν ἐμπόδιόν τε καὶ θανατηφόρον, ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸς ἀρδείαν ὡς ἀνεπιτήθειον, ὅπερ εἰς εὐχρηστίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβαλόν, εὐκαρπίας μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρξε τῇ χώρᾳ πρόξενον· ἄχρι γὰρ δεῦρο πλημμυρῶν μεγίστην παιίνει πεδιάδα καὶ τρέφει παραδείσους καὶ φοινίκων γίνη διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλείστοι πατούμενοι καὶ ἀποθλιδόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν· ἔστι γὰρ μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πᾶνυ, φέρουσα κίτρον, καὶ μυροβάλανον, καὶ ὀποβάλαμον ὅτι πλείστον, ἥτις δι' ὀλίγων καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εὖ μάλα τῷ παραδείσῳ ποσῶς παρεικάζεται ὡς. (5) Περὶ οὗ φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως· « Καὶ οἱ ἀκριβεῖς τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁸ II Reg. vii, 1-17. ⁴⁹ Δυνάμεις; μεγάλης X, δυναμ. μεγάλ. cod. ⁵⁰ II Reg. ii, 19. ⁵¹ ἄδρησιν? ⁵² cf. similia in questione 23.

κόσμου χρονογράφοι 187 ἔτι περ ἀνατολικωτέρος Α πάσης τῆς οἰκουμένης καὶ ὡσπερ θυσιαστήριον αὐτῆς ὑπάρχει ὁ παράδεισος, οὗ αἱ χῶραι τῶν ἐσωτέρων Ἰνδῶν πλησιάζουσαι, πάντες σχεδὸν αἱ καρποὶ εὐωδέστατοί εἰσι καὶ ἀρωματώδεις. Διὰ γὰρ τῆς αὔρας τῶν ἀνέμων καταυαζομένης καὶ ἀποιδρομένης αὐτοῖς τῆς εὐωδίας ἐκ τῶν τοῦ παραδείσου φυτῶν συλλαμβάνουσιν, καὶ ὡσπερ τὰ τῶν ἀλλήλοις πλησιαζόντων φοινίκων καὶ μεταδιδόντων διὰ τῶν ἀνέμων ἀλλήλοις ἐκ τῶν ἀρρένων τὸ σπερμολόγον ἔνθος. Πᾶσα τοίνυν εὐωδία καὶ μάλιστα ἡ τῶν Ἰνδικῶν ἀρωμάτων χωρὶς τινος ὑγρᾶς ἑλαίου ἢ ἄλλων τιῶν σκευαζομένων, ὑγιονοκῆς¹⁸ καὶ συγκρατικῆ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· ἐστὶν ὡσπερ καὶ τὸ ἔμπλασι· φθοροποιῆς καὶ λοιμώδης ἢ δυσωδία¹⁹, ἔθεν δὲ καὶ τις τῶν λατροσοφιστῶν ἀκριβῆς ἄγαν ἔφη, ἔτι εἰ καταλάβοι τὸν τελευταῖοντα πρὸ τοῦ παρατραπήναι τὸν νοῦν, δύνασθαι διὰ τινος αὐτὸν κατασκευῆς ἀρωμάτων ἐπὶ ὄραν ποιῆσαι νηραλέον τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἔχειν καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐκλαλῆσαι καὶ διαθέσθαι, ὅπερ οὖν καὶ ἡμεῖς εἰ; πείραν τούτου παρελθόμεν καὶ αὐτόπαι γεγόναμεν· μαρτυροῦσι δὲ (18^b) καὶ ἄλλοι πλείστοι μέχρι τῆς δεῦρο τοῦτο γινόμενον²⁰ βλέποντες ἐπὶ τῶν ἀκριβῶ; καὶ περιεσκεμμένως τὴν ἐπιστήμην ἐξηρακμένων.

ΟΗ'. Βασιλεία Ἰηοῦ.

¹⁸ Μετὰ δὲ Ἰωρὰμ ἔβασίλευσεν Ἰηοῦ, υἱὸς Σαφάτ τοῦ Ναμεσίου· αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλεῖα Ἰωρὰμ αὐρῶν λατρευόμενον τὰ τραχύματα, κατετόξευσεν Ἰηοῦ, καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας περικύψη Ἐιζάβηλ διὰ τῆς θυρῆδος· περικεκαλλωπισμένη²¹ καὶ προσέταξε²² τοῖς ἀνούχοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν, καὶ καταπατήθη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ ἐθρόθη ὑπὸ τῶν κυνῶν· πατάξας καὶ ο' υἱὸς Ἀχαάβ καὶ τοὺς περιλειφθέντας· αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ, κατὰ τὸ βῆμα Ἡλιοῦ. (2) Συναθροίσας δὲ ἔπαιον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔφη πρὸς αὐτούς μετὰ πινουργίας²³· Ἐχάβ μὲν ἰδοῦλευσε τῷ Βάαλ δαίγν, Ἰηοῦ δὲ πολλὰ δουλεύσει αὐτῷ. Καὶ νῦν πάντα· καλέσασθε 188 πρὸς με τοὺς προφήτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ· πᾶ. γὰρ ὁς ἂν ἀποκρίψαι, οὐ ζήσεται. Συναθροίσθέντες οὖν πάντες καὶ τοῦ εἰδωλέτου κλησθέντος στόμα πρὸς στόμα, φησὶν ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλ. τοῦ Βάαλ· Ἐρευνήσατε ἀκριβῶς, εἴ ἐστι μὲθ' ὑμῶν τῶν δούλων Κυρίου τις. Καὶ μηδενὸς εὐρεθέντος, ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν πάντας ἐν στόματι βομφίας. Καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐνέπηρσεν²⁴. (3) Πλὴν οὐκ ἐφύλαξε πορεύεσθαι ἐν νόμῳ Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κη'.

ΟΘ'. Βασιλεία Ἰωάχας.

¹⁹ Μετὰ δὲ Ἰηοῦ ἔβασίλευσε Ἰωάχας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη [13].

Π'. Βασιλεία Ἰωάς.

²⁰ Μετὰ δὲ Ἰωάχας ἔβασίλευσε Ἰωάς υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη 1²⁵. (2) ²⁶ Ἐφ' οὗ Ἐλισαῖος

stantium beneficio suavem odorem e plantis paradisiacis excipiunt; siquidem palmæ hac ratione florum semen per ventum propagant. Itaque omnis bonus odor, præsertim aromatatum ludicorum, excepto oleo et aliis quibusdam, corpus hominis fovet et bene temperat; et econtra odor malus eidem perniciosus apparet. Unde medicus quidam philosophus recte dixit quod, si moribundum adhuc spirantem teneat, ægrotanti se spiritum, medicamento quodam, per horam prolongare posse ita ut et verborum prolatorum consilium sibi sit. Quod quidem nos ipsi oculis vidimus; attestantur etiam multi alii testes lique vivi artis medicæ peritissimi.

B

LXXVIII. Regnum Jehu.

Post Joram regnavit Jehu, filius Saphat Namesii. Cum enim Jehu invenisset Joram sua vulnera curantem, eum sagitta percussit. Quo (Jehu) Samaritanam ingrediente per fenestram prospexit Jezabel splendido vestitu ornata. Deditque Jehu servis suis negotium ut eam præcipitarent et conculcata est ab equis et a canibus devorata. Percussisque septuaginta filiis Achab et iis qui relictii erant de domo ejus in Samaria, juxta verbum Eliæ, congregavit omnem multitudinem populi et dixit ad eos insidiose: Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum aniplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos ejus vocate ad me, quicumque defuerit non vivet. Congregatis igitur omnibus, temploque Baal ita repleto ut os eujusque os proximi contingeret, dixit rex servis Baal: Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis Domini. Nulloque invento, mandavit ministris suis, et percusserunt omnes in ore gladii et Baal et ejus omnia direpta sunt. Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini, et occisus est in bello cum regnavisset annos viginti et octo.

C

LXXIX. Regnum Joachaz.

Post Jehu regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset septemdecim annos.

D

LXXX. Regnum Joas.

Post Joachaz regnavit Joas, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset annos tredecim. Eo tempore, Elisæus

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ ὑγιονοκῆς cod. ¹⁹ τῆ δυσωδία? ²⁰ γιν. cod. ²¹ 853 (4303) Cod. 181,7-185,6; II Reg. x, 56. ²² II Reg. x, 1-17. ²³ II Reg. x, 18-26. ²⁴ II Reg. x, 31. ²⁵ 827 (4331) Cod. 185,7-9 xz? ²⁶ II Reg. xiii, 10, Leo. P. Th. ²⁷ Cod. 185,9-17. ²⁸ 13²⁸ II Reg. xiii, 10; Leo. P. Th. ²⁹ II Reg. xiii, 14-19.

mortem obiit. Cum prophetasset regi Joas primam A victoriam ab ejus sociis in Syros latam eique indixisset jaculo terram quinquies percutere tertium jaculum bene misit, quarto autem metam non attingit, tunc prædixit ei propheta ter Assyrios ab eo esse profigandos, ipsum postea fore vincendum; si terram autem quinquies percussisset, Syriam usque ad consummationem fuisse percussuram. Mirandus ille propheta mortuus est et sepultus in monumento, in quo cum prædones Moabitici mortuum quendam hominem sepelissent, is ut ossibus beati prophetae admotus fuit, redivivus in pedes suos constitit.

LXXXI. *Regnum Jeroboam.*

Post Joam regnavit Jeroboam, filius ejus fecitque B malum coram Domino et mortuus est cum regnasset annos septem et quadraginta.

LXXXII. *Regnum Azaræ.*

Post Jeroboam regnavit Azarias, filius ejus, fecitque malum in conspectu Domini, et occisus est a Sellum, cum menses sex regnavisset.

LXXXIII. *Regnum Sellum.*

Post Azariam regnavit Sellum fecitque malum coram Domino et occisus est a Manahem, cum regnavisset mensem unum.

LXXXIV. *Regnum Manahem.*

Post Sellum regnavit Manahem et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaccia, cum regnavisset decem annis.

LXXXV. *Regnum Phaccia.*

Post Manahem regnavit Phaccia, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaceo, cum regnasset annis duobus.

LXXXVI. *Regnum Phacei.*

Post Phaccia regnavit Phaceus, fecitque malum coram Domino et occisus est ab Osee cum regnasset annis viginti. Iude discimus Deum eos qui in malo vivunt solere per manus suorum percutere, pejorem malo tradens, et eis quasi quibusdam carnificibus utens.

LXXXVII. *Regnum Osee.*

Post Phaceum regnavit Osee annos novem, D cumque fecisset malum coram Domino, venit Salmanassar rex Assyriorum contra Samariam et transtulit eam ob gravia peccata eorum. « Fecerant enim sibi duos vitulos aureos adoraveruntque eos et servierunt Baal, et consecraverunt filios suos et filias suas per ignem, et divinationibus inserviebant et auguris, et melicamentis, et repulit eos Dominus a conspectu suo et non remansit nisi

A ἐτελεύτησε, προφητεύσας τῷ Ἰωᾶς τὴν προτέραν διὰ συμβούλων ⁶⁹ κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι παντάκτις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσεν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τρις συμβαλεῖν καὶ νικῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθῆναι· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, παντάκτις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ⁷⁰. (3) Ὅστις ἀξιάγατος, προφήτης τελευταῖος καὶ ταφεὶς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μολύζωνοι ⁷¹ Μωαβιτῶν ἢ νεκρὸν ὄψαντες, καὶ τοῖς ὀστέοις τοῦ μακαρίου προφήτου πλησιάσαι, ἀνίστη.

ΠΑ'. *Βασιλεία Ἰεροβοάμ.*

189 ⁶⁹ Μετὰ δὲ Ἰωᾶς ἐβασίλευσεν Ἰεροβοάμ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη λδ' ⁷⁰.

ΠΒ'. *Βασιλεία Ἀζαρίου.*

⁷¹ Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀζαρίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Σελούμ, βασιλεύσας μῆνας ς'.

ΠΓ'. *Βασιλεία Σελούμ.*

⁷² Μετὰ δὲ Ἀζαρίαν ἐβασίλευσε Σελούμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Μανασίμ, βασιλεύσας μῆνα ἓνα.

ΠΔ'. *Βασιλεία Μανασίμ.*

⁷³ Μετὰ δὲ Σελούμ ἐβασίλευσε Μανασίμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακετίου βασιλεύσας ἔτη ε'.

ΠΕ'. *Βασιλεία Φακετίου.*

⁷⁴ Μετὰ δὲ Μανασίμ ἐβασίλευσε Φακετίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακί, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΠΣΤ'. *Βασιλεία Φακί.*

⁷⁵ Μετὰ δὲ Φακετίαν ἐβασίλευσε Φακί, (49^α) καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ὀση, βασιλεύσας ἔτη κ'.

190 (2) Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὡς τοῖς ἐν πονηρίᾳ συζῶντας δι' ἀλλήλων ὁ Θεὸς κολάζειν εἴωθεν, καὶ τὸν πονηρότερον τῷ πονηρῷ παραδίδωσιν, οἷόν τισι θεμίτοις ⁷⁶ αὐτοὺς κερημένους.

ΠΖ'. *Βασιλεία Ὀση.*

⁷⁷ Μετὰ δὲ Φακί ἐβασίλευσεν Ὀση ἔτη θ', καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, ἤλασε Σαλμανάσαρ, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ ἀπέκτισεν αὐτὴν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τὰς μεγάλας ⁷⁸. « Καὶ γὰρ ἐποίησαν δύο χρυσοὺς θαλάμους, καὶ προσεκύνησαν, καὶ ἐλάτρευσαν αὐταῖς καὶ ⁷⁹ τῷ Βάλ, καὶ διῆγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας τῷ πυρὶ ⁸⁰ καὶ ἐμαντεύοντο, καὶ ὀλωνίζοντο, καὶ ἐφαρμακεύοντο, καὶ ἀπόσαστο ⁸¹ αὐτοὺς Κύριος;

Variae lectiones et notæ.

⁶⁹ συμβούλων cod. ⁷⁰ Cod. 186, 22-187, 3; II Reg. xiii, 20-21. ⁷¹ μολύζωνων cod. ⁷² 705 (4364) Cod. 187, 4, 5? ⁷³ μα' II Reg. xiv, 25; Leo. P. Th. ⁷⁴ 763 (4403) Cod. 187, 5; II Reg. xv, 8. Ζαχαρίας Leo. P. Th. ⁷⁵ 762 (4406) Cod. 187, 6; II Reg. xv, 13. ⁷⁶ 761 (4407) Cod. 187, 6; II Reg. xv, 17. ⁷⁷ 751 (4417) Cod. 187, 9? II Reg. xv, 25. ⁷⁸ 749 (4426) 187, 10; II Reg. xv, 27. ⁷⁹ αἰδηροί;? ⁸⁰ 729 (4426) Cod. 187, 15; II Reg. xvii, 1-6. ⁸¹ Reg. xvii, 16-20. ⁸² α. καὶ om. II Reg. ⁸³ τ. αὐτῶν ἐν π. II Reg. ⁸⁴ καὶ ἀπέστηεν ἂ. ἀπὸ II Reg

ἀπὸ ⁷⁰ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπείφθη πλὴν ἅ
 φυλὴ Ἰουδα μονωτάτη· καί γε Ἰούδα· οὐκ ἐφύλαξε
 τὰς ἐδόξας Κυρίου, ἀλλ' ἐπορεύθη ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
 Ἰσραὴλ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς Κύριος εἰς χεῖρας
 ἀρπαζόντων ⁷¹ αὐτούς ⁷². » (2) Καὶ ἀπώκισθησαν
 εἰς Ἀσσυρίους· καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς Ἀσσυρίων
 ἔθνη δ', τοὺς Κουθιαίους ⁷³, καὶ Κουθιαίους, καὶ
 Σαφαρουαίους ⁷⁴ καὶ Ἀναγαθαίους, καὶ κατώκισθη-
 σαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας. (3) ⁷⁵ « Καὶ πέμψας
 Κύριος ἐπ' αὐτοὺς λέοντας, ἀνήλισκον αὐτούς, καὶ
 ἀνήγγειλκεν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων, ὅτι, Τὰ ἔθνη, ἃ
 ἐκίθισαν ἐν πόλεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα
 τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ ἀπέστειλεν ἐπ' αὐ-
 τοὺς λέοντας, καὶ ὠλοθρεύοντο· καὶ φησὶν ὁ βασι-
 λεὺς· Ἀπαγάγετε ἐκεῖ ⁷⁶ τινὰς καὶ φωτισοῦσιν
 αὐτούς τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀποστείλας ἕνα
 τῶν ἱερέων ὧν ἀπώκισαν ἀπὸ Σαμαρείας, καὶ ἰδι-
 ούσκειν αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ
 ἐφοβοῦντο τὸν Κύριον, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν
 ἐλάτρευον, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας
 ταύτης. »

191 (4) Ἐπανελθόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ζηλοτύ-
 πως εἶχον πρὸς αὐτούς, ἅτε ἀλλοφύλους, καὶ οὐ
 συνεκρῶντο αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Σομὲρ, τοῦ ὄρους ⁷⁷,
 ἐκάλουν αὐτοὺς Σαμαρείτας, οἷγε τὰ Μωυσιῶς μύ-
 θον δεχόμενοι βιβλία, τῶν λοιπῶν Γραφῶν οὐ πολὺν
 ἐποιούνο λόγον· κἀντεῦθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους
 φιλονεικῶς διακείμενοι, πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ἐπ-
 εγράψοντο, ἅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὁρμώμενον, ἀφ'
 ἧς καὶ αὐτοὶ γεγόνασι, διδὼν δὲ καὶ ἡ Σαμαρείταις
 πρὸς τὸν Κύριον ἔλαγεν ⁷⁸. « Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν
 τῷ ἔρει τούτῳ προσεκύνησαν, » τοὺς περὶ τὸν
 Ἀβραὰμ ὑπεμφαίνουσα, ἔθνα τὴν υἱὸν εἰς ὀλοκάρ-
 πωσιν ἀνήνεγκεν. (5) Οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύ-
 σαντες ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν ἑπ' ἀπὸ Ἱεροβοὰμ ἕως
 τοῦ εἰρημένου Ὠσηέ, ἐφ' οὗ πέπαυται καὶ ἀπώλετο
 Σαμάρεια, καὶ Ἀσσύριοι κατώκησαν ἐκεῖ, ὡς εἴρη-
 ται, ἐξ ὧν οἱ αἱρετικοὶ Σαμαρείται καὶ Σαδδουκαῖοι
 πεφῆσασιν ⁷⁹. Γίνονται οὖν τὰ πάντα ἔτη σγ'· καὶ
 ἐκ διαφόρων μὲν ἐγένοντο γενεῶν· ἅπαντες δὲ τὸ
 πονηρὸν ἐποίησαν ἐνώπιον Κυρίου κατὰ τὴν ἀμαρ-
 τίαν Ἱεροβοὰμ.

ΠΗ'. Περὶ τῆς Βασιλείας Βαβυλωνός.

⁸⁰ Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσωρ βασιλέως
 Βαβυλωνός. Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους Ἀσσυρίων
 βασιλεῖς ἔβασίλευσε Ναβουχοδονόσωρ ἔτη κδ'. ⁸¹ Ὁς καὶ
 τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκράτησεν ἔτη ζ', καὶ ἔδωκεν ὁ
 Θεὸς ἐν χειρὶ τὸν Ἰωακίμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ
 πάντα τὰ σκεύη οἴκου Θεοῦ ἐπέστησεν εἰς τὸν οἶκον
 θεσαυροῦ (49^b) Θεοῦ αὐτοῦ ⁸². (2) Ὅστος πόλιν με-
 γίστην εἰς Βαβυλῶνα κτίσας ἐξ ὅπτης πλίνθου καὶ

tribus Judas tantummodo. Sed nec ipse Juda cu-
 stodivit mandata Domini Dei sui : verum ambulavit
 in erroribus Israel quos operatus fuerat. Et tradi-
 dit eos Dominus in manu diripientium eos. » Trans-
 latusque est Israel de terra sua in Assyrios usque
 in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum tres
 gentes et de Cutha et de Avah et de Emath et de
 Sapharvaim et collocavit eos in civitatibus Samariæ.
 « Et immisit in eos Dominus leones qui interficiebant
 eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum et dictum :
 Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civita-
 tibus Samariæ ignorant legitima Dei terræ : et
 immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt
 eos. Et jait rex : Adducite de terra hac quos-
 dam viros et doceant eos legitima Dei. Igitur
 cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi
 ducti fuerant de Samaria, docebat eos quomodo
 colerent Dominum ; et colebant Dominum et diis
 suis serviebant, et habitaverunt illic usque ad
 præsentem diem. »

Reversi vero Judæi invidiosè cum eis egerunt
 ut alienigenis, nullumque cum illis commercium
 habuerunt, sed a monte Somer appellabant eos
 Samaritanos. Hi autem, solis Moysis libris acce-
 ptis, cæteras Scripturas parvi faciebant. Exinde
 Judæis invidentes patrem Abraham sibi adscribe-
 bant, eo quod a Chaldæa esset oriundus, de qua
 et ipsi erant orti. Itaque Samaritana etiam mulier ad
 Dominum dicebat : « Patres nostri in monte hoc ad-
 oraverunt, » filios Abraham significans qui hic obtu-
 lerat in sacrificium Domino filium suum. Qui au-
 tem in Samaria regnaverunt, sunt numero octo-
 decim a Jeroboam usque ad Osæ, cujus tempore
 cessavit interitque Samaria et Assyrii incoluerunt
 illam, ut dictum est ; de quibus hæretici Samari-
 tani et Salducæi orti sunt. Fuerunt igitur ducenti
 quinquaginta et tres anni, et e variis generibus
 orti sunt reges Samariæ. Omnes autem malum fe-
 cerunt in conspectu Domini juxta peccatum Jeru-
 boam.

LXXXVIII. De imperio Babylonis.

Principium regni Nabuchodonosor, regis Babylo-
 nis. Post supradictos Assyriorum reges, regnavit
 Nabuchodonosor viginti et quatuor annis. Hic Je-
 rusalem septem annos in sua potestate habuit ; et
 in manus ejus tradidit Deus Joachim regem Juda ;
 et omnia vasa domus Dei intulit in domum the-
 saurorum dei sui. Maximam urbem Babylonem
 edificavit ex lateribus et lapidibus dolatis, quorum

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁰ τοῦ II Reg. ⁷¹ τὰς ἐντολάς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τ. δικαιομασιν Ἰσραὴλ II Reg. ⁷² ἐν χειρὶ διαρκ. II Reg. ⁷³ τοὺς Κουθιαίους II Reg. xvii. ⁷⁴ ἐκ Κουθῆ, ἀπὸ Αἰθῆ καὶ ἀπὸ Αἰμαθ καὶ Σαφαρουαίμ II Reg. xvii, 24. ⁷⁵ II Reg. xvii, 25-31. ⁷⁶ ἀπ. ἐκείθεν καὶ πορεύεσθωσαν καὶ κατοικήσωσαν ἐκεῖ καὶ φ. II Reg. ⁷⁷ τὸ ὄρος cod. ⁷⁸ Joan. iv, 20. ⁷⁹ πεφύκασι? ⁸⁰ Gen. 205, 5-5. Ἐπὶ τοῦ τοῦ ἁγίου γ' παιδὸς ἐβλήθησαν ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ὁ μέγας· τροφήτης Διωνὴλ ἐγυμνωρίζετο (Σχόλιον). ⁸¹ Cod. 205, 5-17.

singuli tres cubitos lati, sexque cubitos longi. Ambitus urbis fuit quadraginta stadia, id est milliaria sex: muri altitudo cubiti octoginta, latitudo triginta, et turres imposuit in portis centum cubitos in altitudine et sexaginta in latitudine habentes; portas fecit aereas quinquaginta cubitorum altitudinis, vigintique latitudinis in introitum exitumque populi ejus. Juxta urbem cisternam fodit, aedificavitque eam murisque mirabilibus circumdedit; cujus ambitus quadraginta stadia, altitudo autem unarum quadraginta. Aliud opus pariter aedificavit mirabile, extruxit enim munimenta altissima, ex saxis variisque materiis, in quibus pomaria plantavit quae monti densis arboribus obsito similia videbantur; haec hortos pensiles vocavit. Quos circumambulans uxor ejus gauderebat eo quod ipsa nulli visa totam regionem hanc inspicere posset. Ibi obambulans arroganter ita est fatus: « Nonne haec est magna urbs Babylon quam mihi regiam aedificavi in robore fortitudinis meae et in gloria decoris mei? — Cum adhuc in ore ei haec verba haerent, vox de caelo edita est talis: Tibi hoc, o Nabuchodonosor rex, dicitur: Regnum tuum transibit a te et ad hominibus efficiet tibi, et cum bestiis et feris erit habitatio tua, et fenum quasi bos comedes; et septem tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora hic sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abjectus est et fenum ut bos comedit et rore caeli corpus ejus infectum est, donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, et ungues ejus quasi avium.» Deinde idem de sua restitutione ait: « In illo tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decorumque perveni, et figura mea reversa est ad me, et optimales mei et magistratus mei requisierunt me et in regno meo restitutus sum, et magnificentia amplior rediit est mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico Regem caeli: quia omnia opera ejus vera et viae ejus judicia, et gradientes in superbia potest humiliare.» Haec a Deo Nabuchodonosor datam abundantiam, robur, splendoremque quasi revelans, ait per os Jeremiae sermo divinus: « Haec dicit Dominus: Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei, insuper et bestias agri dedit ei ut serviant illi. Deus autem et regnum quod non curvaverit collum suum sub jugo Babylonis, in gladio, in fame visitabo eum, donec consumam eos in manu ejus; — Et crudelis est et non miserebitur, vox ejus quasi mare sonabit et super

A λίθων λελαξευμένων, ἐχόντων ἀνὰ πῆχων γ' ἰ πλάτος, τὸ δὲ μήκος ἀνὰ πῆχων ς', τὸ μὲν περίμετρον αὐτῆς ἐποίησα στάδια μ', γινόμενα μιλια ς', τὸ ὕψος τοῦ τείχους πῆχων π' καὶ τὸ πλάτος πῆχων λ', καὶ τοὺς πύργους ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις ἀνὰ πῆχων ρ' τὸ ὕψος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ πῆχων ξ', καὶ ἐποίησε τὰς 192 πύλας αὐτῆς χαλκῶς καὶ διεγειρομένας εἰς ὕψος ἀνὰ πῆχων ν' καὶ τὸ πλάτος πῆχων κ', εἰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους λαοῦ αὐτοῦ· πηλοῖον δὲ τῆς πόλεως ὠρυξτε κινστέρναν ⁸⁷ καὶ ψυχοδόμησε καὶ περιτείχισεν αὐτὴν ἀξιολόγως, τὸ περίμετρον αὐτῆς ἔχον στάδια μ', τὸ βάθος ὀργυιᾶς μ'· ὡσαύτως κατεσκευάσατε καὶ ἄλλο ἔργον ἀξιοθαύμαστον· ἐγείρατε γὰρ ἀναλήμματα λίθινα ὑψηλότερα σφῆδρα καὶ παντοπακὰ, καταφτεύσατε ὑπερθιν δένδρα καρποφόρα ὡς ὁμοία βασυτάτοις ἕρσειν, κρεμαστὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπωνόμασεν, εἰς δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην ἰποπεύουσα κατετέρπετο ὑπ' οὐδενὸς ὀρωμένη. ⁸⁸ (3) Αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, περὶ ἧς διαπορευόμενος ἔφη μετ' ἐπάρσεως πολλῆς καὶ ἀλαζωνείας ⁸⁹· «Ὅχι αὕτη ἐστὶ ⁹⁰ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κρᾶτι τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου, ψυχοδόμησα; Καὶ ἐτε τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὄντος, φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο ⁹¹· «Σὺ λέγεται, Ναβουχοδονόσωρ, ἡ βασιλεῖα σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσὶ σε, καὶ μετὰ θηρίων ἡ κατοικησὶς σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιούσῃ σε, καὶ ζ' καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γινῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἦ ἐκ δόξης, δώσει αὐτῆν. Καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἀπὸ ⁹² ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ⁹³ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθιν, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη ἕως οὗ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέου.» ⁹⁴ (4) Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς αὐτοῦ ⁹⁵ ἀποκαταστάσεως ⁹⁶· «Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπιστρέφθησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μαγιστᾶνες μου ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταύωθην, καὶ (ἡ) μεγαλωσύνη μου προσετέθη μοι περισσότερα. Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ. 193 καὶ ὑπερυψίω, καὶ δοξάζω τὸν Βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρῖται καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινοῦν ⁹⁷· (5) ⁹⁸ Τὴν τοίνυν ἐκ Θεοῦ δοθείσαν (αὐτῷ) πολυαλίαν, ρώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ θεὸς λόγος ὑπεμφαίνων διὰ Ἱερειμίου φάσκει ⁹⁹· «Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ γυνστέρναν cod. ⁸⁸ Ἐκείσε δ. στόματι ὑπερηφάνῳ εἶπεν Οὐχ. Cod. 205, 17 204, 18. ⁸⁹ Dan. iv, 30-33. ⁹⁰ ἡ Ced. ⁹¹ γέγονε Ced. ⁹² Ced. Dan. ⁹³ ἐξ. καὶ ἐν ἐρήμοις ἠλίθισθη καὶ ἕρσειν· γέγονε γὰρ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σὺν τῇ κεφαλῇ ὡς βοῦς καὶ αἱ πόδες σὺν τοῖς ὀπισθίοις ὡς λέων Cod. ⁹⁴ Cod. 205, 18-205, 9. ⁹⁵ αὐτοῦ cod. εἰς αὐτόν Ced. ⁹⁶ Dan. iv, 36, 37. ⁹⁷ ταπεινοῦν cod. ⁹⁸ Ced. 205, 9-32. ⁹⁹ Jer. xxvii, 6, 7.

δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ Ναβουχοδονόσωρ [βασιλεῖ] A
 Βαβυλωνῶν· δουλεύειν αὐτῷ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ
 ἐργάζεσθαι αὐτῷ· καὶ τὸ εἶνος καὶ ἡ βασιλεία. ἔσοι
 μὴ ἐμβάλλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ (50*) ἐν λιμῷ ἐπισκίεσθαι
 αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. —
 * Καὶ ἰταμός· ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐλεήσει· φωνὴ αὐτοῦ,
 ὡς θάλασσα κυμαίνουσα· ἐφ' ἵπποις πολλοῖς καὶ
 ὄρμασι παρατάξει· ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ,
 θύγατερ Σιών. — * Καὶ ἀπὸ φωνῆς ὄρμης αὐτοῦ
 καὶ ἀπὸ τῶν ὄπλων τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ
 σεισμοῦ τῶν ἀρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐτοῦ οὐκ
 ἐπιστραφήσονται πατέρας ἐπὶ υἱοῦ· αὐτῶν ἀπὸ ἐκ-
 λύσεως * χειρῶν αὐτῶν· » καὶ *· « Ἐκ Δάν ἀκου-
 σθήσεται φωνὴ ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ (καὶ ἀπὸ
 φωνῆς χραμετισμοῦ ἵππων αὐτοῦ σείσθησεται B
 πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη· καὶ ἤξει καὶ φάγεται τὴν γῆν
 καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς
 κατοικοῦντας. » * (6) Ὁσαύτως καὶ δι' Ἐζεκιήλ
 οὕτω λέγει· « Ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ * Σὺρ τὸν Ναβου-
 χodonosor, βασιλεῖα Βαβυλωνῶν, ὃς ἐστὶ βασιλεὺς
 βασιλείων μὲθ' ἵππων καὶ ἀρμάτων καὶ συναγωγῆς
 ἰθύνων πολλῶν σφόδρα. — Καὶ περιβαλεῖ σοὶ τάφρον
 καὶ οἰκοδομήσει κύκλῳ χάρακα καὶ περιστάσεις
 ὄπλων· καὶ τὰς λόγχας αὐτῶν ἀπέναντί σου δώσει.
 Τὰ ταίχη σου καὶ τοὺς πύργους καθελεῖ ἐν τρεῖς
 ἔτσοι αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων
 αὐτοῦ καλύψει σε κονιορτὸς αὐτῶν. » Καὶ πάλιν·
 « Τὰς λέγει Κύριος· Ἄδονα!· Ἰδοὺ, ἐγὼ θιζῶμι C
 τῷ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήψεται
 τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ ἱεῖρα αὐτῆς
 καὶ προνομήσει τὴν προνομήν αὐτῆς. Ἀντὶ τῆς
 λειτουργίας ἧς ἰδοῦλευσεν ἐπὶ (τῆν) Τύρο, 194
 δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου. — * Καὶ ἀπολώ-
 τον ἰσχυρῶν τῶν Αἰγυπτίων διὰ χειρὸς Ναβουχοδονό-
 σωρ· * ἐν μαχαίραις γιγάντων αὐτοῦ, καταβαλεῖ
 τὴν ἰσχύον αὐτῶν. » Καὶ μετὰ ταῦτα * « Ἐξελύονται
 οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐκκαύσουσι, καὶ
 ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὄπλοις, καὶ θυροῖς, καὶ πέλοις,
 καὶ ὄρμασι, καὶ τόξοις, καὶ βίβλαις, καὶ βακτηρίαις
 χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐταῖς πῦρ
 ἐν ἑσσεὶ ζ'. Καὶ οὐ μὴ λήψονται ξύλα ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 οὐδὲ μὴ κάψουσιν ἐκ τῶν θυρῶν ἀλλ', ἢ τὰ ὄπλα
 καύσουσιν. » * (7) Εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Δανιήλ *· « Σὺ, βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλείων, ᾧ ὁ
 θεὸς βασιλείαν ἰσχυράν τε καὶ κραταίαν καὶ ἐντιμὸν ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν
 ἀνθρώπων, θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου καὶ κατέσθησέ σε
 κύριον πάντων· σὺ εἶ ἡ χρυσὴ κεφαλὴ — τῆς αἰκόνος. » Καὶ *· « Τὸ δένδρον, ὃ εἶδες τὸ μέγα, οὗ τὴ
 ὕψος ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κῦτος· αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλή,
 καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφὴ πᾶσα ἐπ' * αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατώκουν τὰ θηρία καὶ ἐν
 τοῖς κλάδοις αὐτοῦ πετεινὰ, σὺ βασιλεῦ, ὅτι ἐμγαλύνθης, καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ με-
 γαλωσύνη σου ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν (50b), καὶ ἡ κυρεῖα σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. »

equos multos currusque instruct aclem quasi ignem
 in bellum adversus te, filia Sion. — A strepitu pom-
 pæ armorum ejus et bellatorum ejus, commotione
 quadrigarum ejus et multitudine rotarum ejus, non
 respexerunt patres filios manibus dissolutis. —
 A Dan auditus est fremitus equorum ejus; a voce
 hinnituum equitatus ejus commota est omnis
 terra, et venerunt et devoraverunt terram et pleni-
 tudinem ejus, urbem et habitatores ejus. » Pariter
 ait quoque Ezechiel: « Ecce ego adducam ad Ty-
 rum Nabuchodonosor regem Babylonis, cum equis
 et curribus et cœtu multorum populorum, et circum-
 dabit te munitionibus et cinget te vallo et multitu-
 dine armorum et levabit contra te lanceas suas, et
 turrets tuas destruet in armatura sua. Inundatione
 equorum ejus operiet te pulvis eorum. » Et iterum:
 « Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
 dabo Nabuchodonosor terram Ægypti, et accipiet
 multitudinem ejus et deprædabitur manubias ejus
 et diripiet spolia ejus. Pro servitute qua servivit
 adversus Tyrum dedi ei terram Ægypti. — Et In-
 terficiam multitudinem Alexandriæ per manum
 Nabuchodonosor. In gladiis fortium dejiciam mul-
 titudinem tuam; » et deinde « egredientur de civi-
 tatibus et succendent et comburent arma, clypeum,
 hastas, arcum et sagittas et baculos manuum
 et contos, et succendent ea igni septem annis. Et
 non portabunt ligna de regionibus, neque succi-
 dent de saltibus, quoniam arma succendent igni. »
 Recte igitur dixit ei Daniel: « Tu rex magnus
 es, et Deus cœli regnum et fortitudinem et impo-
 rium et gloriam dedit tibi et omnia in quibus habi-
 tant filii hominum, et bestias agri et volucres quo-
 que cœli, dedit in manu tua, et sub ditione tua
 omnia constituit; tu es ergo caput aureum imagoinis; »
 et: « Arbor quam vidisti sublimem » cujus alti-
 tudo pertingit ad cœlum et aspectus illius in om-
 nem terram, et rami ejus pulcherrimi, et fructus
 ejus nimius, et esca omnium in ea et in ramis ejus
 commorantes aves cœli; tu es rex qui magnificatus
 es et invaluisti; et magnitudo tua crevit, et pervē-
 nit usque ad cœlum et potestas tua in terminos
 terræ. »

ΠΘ'. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλμεροδάχ. D LXXXIX. De regno Evilmerodach.
 * Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ ἰδασίλευσεν Οὐλμε- Post Nabuchodonosor regnavit Evilmerodach, ἡ-

Variae lectiones et notæ.

* Jer. vi, 25. * παρατάξει: LXX, Cœl. * Jer. xlviii, 3. * ἐκλείψωσι Ced. * Jer. viii, 16. * Ced. 203, 22-206, 11. * Ez. xvi, 7-10. * σὺ εἶ Ez. * Κύριος Κύριος; Ez. xlix, 19, 20. Ἄδ. Κύριος Ced. * Ez. xxxi, 15. * xxxii, 12. * Ez. xxxix, 9, 10. * Ced. 206, 11 20. * Dan. ii, 37, 38. * Dan. iv, 20-22. * πᾶσιν ἐν πρῶτῳ Dan. iv, 18. * 561. (4029) Ced. 206, 21-23.

lius ejus annos quinque. Is Jechoniam vinculis solum convivio adhibuit. De illo in Regnorum historia scriptum est, et divus Jeremias sic ait : « Et factum est in tricesimo septimo anno transmissionis Joachin regis Juda, duodecimo mense, vicesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachin regis Juda et eduxit eum de domo carceris, et locutus est cum eo bona et posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Babylone. Et mutavit vestimenta carceris ejus et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vite sue. » Joachin idem est ac Jechonias. Patrem enim ejus Joachimum, sub quo in captivitate abductus est Daniel, necatum Nabuchodonosor extra mœnia ejecerat.

XU. De Baltasar.

Post Evilmerodach regnavit Baltasar, frater ejus, tres annos. Is optimatibus suis cœna facta, polluit in convivio sacra Domini vasa, quæ Nabuchodonosor pater suus Hierosolymis auerat; irati Dei jussu interfectus est. Sic enim eum Daniel allocutus est : « Deus altissimus regnum et magnificentiam et gloriam dedit Nabuchodonosor patri tuo. Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi tribus et lingua tremebant et metuebant eum; quos volebat interficere, et quos volebat exaltabat. Quando autem elevatum est cor ejus et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui. Fenum quoque ut hos comedit et rore cœli corpus ejus infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum : et quemcunque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius ejus, Baltasar, non humiliasti cor tuum cum scires hæc omnia : et optimates tui, et uxores tuæ, et concubinae tuæ vinum bibistis in sacris vasis. Eam ob rem summa apparuit ei ex adverso manus quæ scripsit hoc quod exaratum est : MANE, THECEL, PHARES. *Mane* : Enumeravit Deus regnum tuum et complexit illud. *Thecel* : Appensus est in statera et inventus est minus habens. *Phares* : Divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Eadem nocte interfectus est Baltasar rex Chaldæus et Darius successit in regnum. » Ne putes, ait, suis propriis viribus usum esse Nabuchodonosor, qui omnem terram debellavit. Deus enim peccatores castigando quibusdam instrumentis utitur utilibus, mali-que ad plenitudinem iræ suæ adversus eos exercendam. Inde ait per Isaiam : « Numquid glorietur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quo-

Α μαρ δὲχ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Ἰηθ ε', ὃς τὸν Ἰαχονίαν λύσας τῶν δεσμῶν ἐποίησε συναστιάτορα αὐτοῦ. ¹⁰ (2) Περὶ οὗ καὶ ἡ τῶν Βασιλείων ἱστορία καὶ ὁ θεὸς Ἰερμίας ἔφη ¹¹ · « Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ζ' Ἰταί, ἀποικισθέντος τοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα ἐν τῷ ε' μηνί, ἐν τῇ ἰδ' τοῦ μηνός, ἔλαβεν Ἐβλαδ Οὐλεμαροδᾶχ, βασιλεὺς Βαβυλωνός, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ οὗ ἔδρασε, τὴν κεφαλὴν Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα καὶ **195** ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου οὗ ἐφυλάσσετο καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ¹² δίφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ¹³ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν ¹⁴ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιε διὰ πένθος ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἕξ ἔζησεν ¹⁵ · (3) Ἰωακείμ δὲ οὐτός ἐστιν (δ) καὶ Ἰαχονίας. Ἰωακείμ γὰρ τὸν τοῦτου πατέρα, ἔφ' οὗ καὶ Β Δανιὴλ ἠχμαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσωρ ἀνελών ἐν Ἱερουσαλήμ, ἔρριψεν ἔξω τοῦ τείχους.

Ι'. Περὶ Βαλτάσαρ.

¹⁶ Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδᾶχ ἔδρασε Βαλτάσαρ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰηθ γ', ὃς ἐποίησε δεῖπνον τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ · (μιάνας τὰ ἱερὰ σκευὴ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συμπόσιον, ἄπειρ ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ ἀνηρέθη κατὰ θεῖαν ὀργὴν ¹⁷ · (2) φησὶ γὰρ τὴνικαῦτα Δανιὴλ πρὸς αὐτόν ¹⁸ · « Ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσωρ, τῷ πατρὶ σου · ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ πάντας οἱ λαοὶ καὶ γλώσσαι· ἦσαν τρέμοντες· καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἰδοῦλετο ἀνῆραι, καὶ οὐκ ἤθελαν ἔσωσεν· καὶ ὅτε ὄψιθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατήχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ χόρτεον ὡς βοῦν ἐνώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς ὀρέου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐθάφη ἕως οὗ ἔγνωσεν, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἦ ἐν δόξῃ, δώσει αὐτὴν· καὶ σὺ οὖν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου· καὶ οἱ μεγιστάνες, καὶ οἱ παράκοιτοι, καὶ αἱ παλλακαὶ σου, οἶον ἐπίνετε ἐν τοῖς ἀγίοις σκεύεσιν· διὰ τοῦτο ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ¹⁹ ἐνέδειξε ὄντως· ΜΑΝΗ, ΘΕΚΕΛ, ΦΑΡΕΣ. Τοῦτο Μανῆ· ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. Θεκέλ· ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ ἐόρεθη ὑστερούσα. Φαρές δὲ· διήρηται **D 196** ἡ βασιλεία σου Μήδοις καὶ Πέρσιν. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ Χαλδαῖος, καὶ ἀπειὸς παρέλαβε τὴν βασιλείαν. (3) Μὴ νομίση, φησὶν, [ὅτι] οὐκίτι ρώμη χρησάμενος Ναβουχοδονόσωρ πᾶσαν ὑπέταξε τὴν γῆν· ὁ γὰρ Θεὸς ἐπιφίμων ἀνθρώποις· ἁμαρτωλοῖς τιμωρίαν, ὡσπερ τισὶν ὀργάνοις κέχρηται, προδήλως ἐπιτηδεύεις καὶ πονηροῖς εἰς πονηρίαν ²⁰ τῆς κατ' αὐτῶν θείας ὀργῆς· ὅτιν φησὶν διὰ Ἠσαίου ²¹ · « Μὴ διελασθήσεται

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Cod. 206, 25-207, 8, ἱστορίων βασιλείων end. ¹¹ Jer. LI, 31-33. ¹² τό end. ¹³ αὐτῶν end. ¹⁴ πνεῦμα cod. ¹⁵ Ceil. 207, 8-11. ¹⁶ 557 (4634) Cod. 207, 12-15. ¹⁷ Cod. 208, 15-209, 11. ¹⁸ Dan. v, 13, 31. ¹⁹ λαοί, φυλάξ, γλ. cod. et LXX. ²⁰ τούτου codex. ²¹ εἰς ἐπίβαιξιν? ²² Isa. x, 15.

ἀξίνην ἀνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθῆσεται ἅπρην ἀνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν; Οὕτως ἐάν τις ἄρην βάρβον ἢ ξύλον. » Ὡσπερ γάρ, φησιν, ἀδύνατον ἀξίνην αὐτομάτως ἢ πρόιονα, ἢ βάρβον κινήθῃναι, τότε γάρ τούτων ἕκαστον ἐνεργεῖ, ἤνικα (51^a) ἄν τις τῇ χειρὶ χρυσάμενος κινήσαι θελήσειεν, οὕτω δὴ καὶ γὰρ τοῖς πονηροῖς κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κέχρημαι. Ταύτη τοίνυν καὶ Ἱερειμίας φησὶν ⁵¹· « Οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ · Ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν τῇ μεγάλῃ ἰσχύϊ μου καὶ τῷ βραχίονι μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἐάν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. Καὶ Ἰδοὺ δέλωκα πᾶσαν τὴν γῆν Ναβουχοδοσόου, βασιλεῖ Βαβυλώνας, τῷ δούλῳ μου, δουλεύειν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, » καὶ τὰ ἔξῃς ⁵²· [καὶ τοῦ Θεοῦ κριματος καὶ τῆς ἀρβήτου δικαιοκρισίας καὶ μακροθυμίας καταφρονήσας] ἐπεράθη λοιπὸν ἐνέικως παρὰ θαλάσσης ὁργῆς τὸ ἀδέικαστόν τε καὶ ἀναπόδραστον.

4A'. Βασιλεία Δαρείου.

⁵³ Μετὰ δὲ Βαλτάσαρ ἐδασίλευσε Δαρείος ὁ Μῆδος, ὁ καὶ Ἀστυάγης, ὁ Ἀρταξέρξης λεγόμενος, ἔτη 19', ὅς εἶχε γυναῖκα τοῦ ⁵⁴ Μαρδοχαίου Ἑσθήρ, ἐπιλεγθεῖσαν διὰ κάλλος [ἐκ τῶν] Ἑβραϊκῶν νεανίδων, ἥτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν Ἰουδαίων ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμάν τοῦ ἀρχιστρατήγου λυτρωταμένη, παρεσκευάσεν ἐκείνον ἀνασκολοπισθῆναι εἰς ὕπερ ξύλον ἐδουλεύσατο Μαρδοχίον τὸν ἐαυτῆς ἀνασκολοπισαίαι θείον, μὴ τιμῶντα αὐτὸν καὶ προσκυνῶντα. ⁵⁵ (2) ἐν οἷς εἰκότως πεπλήρωται ἡ Γραφή ἢ λέγουσα · « Ὅς 197 δ' ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολείεται ὑπ' αὐτῆς · » καὶ ⁵⁶ · « Ὅς παρασκευάζεται δικτυον ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλησίον, περιβάλλει αὐτὸ τοῖς ἐαυτοῦ ποσί. » Καὶ ⁵⁷ · « Ὁ ποιῶν πονηρὰν, εἰς αὐτὸ ἐγκυλιθῆσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῶν πόθεν ἔκει αὐτῷ. » Καὶ ⁵⁸ · « Ὁ ὀρύσσων βέθρον τῷ πλησίον, εἰς αὐτὸν ἐμπεσεται. » Καὶ ⁵⁹ · « Δι' ὧν τις ἀμαρτάνει, διὰ τούτων καὶ κολάζεται. » ⁶⁰ (3) Φησὶ γάρ τις τῶν μεγιστάνων ⁶¹ · « Ἰδοὺ ξύλον ἔστησεν Ἀμάν τῷ Μαρδοχαίῳ πηχῶν ν'. » Καὶ ἐγένετο ⁶² οὕτως κατὰ τὴν κλίευσιν βασιλείως Ἀρταξέρξου. ⁶³ (4) Ἐφ' οὗ καὶ τῷ Δανιὴλ ὠράθησαν καὶ διὰ ⁶⁴ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ἔπασαι, καὶ ὁ χρόνος ἰδηλῶθῃ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὅστις καὶ φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων διὰ τὸ μέγαν τῶν λαόντων καὶ διεφυλάχθη ἀσκήης.

4B'. Βασιλεία Κύρου.

⁶⁵ Μετὰ δὲ Δαρείου ἐδασίλευσε Κύρος ὁ Πέρσης, ἔτη 18', ὁ ἀνελὼν Κροῖσον, πάσης ἐκράτησε τῆς γῆς (τῆς τε τῶν Καλιδαίων, καὶ Ἀσσυρίων, καὶ Περσῶν, Παλαιστίνης τε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Λυδῶν βασιλείαν ὑπέταξε, ἀνελὼν Κροῖσον ὡς προείρηται). (2) Ἐφ' οὗ Κύρου Δανιὴλ ἐπιφανέστερος ὑπάρχων, ἔτι καὶ τὸν Βῆλ συνείργας, καὶ δράκοντα ⁶⁶ φονεύσας, καὶ τὰ σέδασματα Περ-

A modo si elevetur virga contra elevantem se? Sicut enim, inquit, non potest securis vel serra vel baculus a seipso moveri ut operetur, sed si quis vult illis uti, ita ego malis contra malos utor. Talia quoque Jeremias ait : « Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ego feci terram et homines et jumenta, in fortitudine mea magna et brachio meo excelso et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque, ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei; et serviet ei omnes gentes, » et reliqua. Et postquam Dei justitiam ineffabileque iudicium et mansuetudinem desepxit, expertus est inflexibilem et ineluctabilem iram Dei.

B

XCI. Regnum Darii.

Post Baltasar regnavit Darius Medus, Astyages Artaxerxesque etiam dictus, septemdecim annos. Uxorem habuit Esther inter virgines Juda ob pulchritudinem electam, quæ populum Judaicum, cui Aman, copiarum regiarum præfectus summus, interneconem erat machinatus, eripuit effecitque ut is Aman in crucem istam tolleretur quam ipse paraverat Mardochæo, Esther avunculo, Aman adorare venerarique recusanti. In quibus rocte adimplentur Scripturæ dicentes : « Qui loquitur mendaciis peribit, » et : « Qui blandis fictisque sermonibus loquitur, rete expandit grossibus suis, » et : « Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscat unde adveniat illi; » et : « Qui fodit foveam incidet in ipsam, » et : « Per quem peccat quis, per hæc et torquetur; » nam dixit unus ex optimatibus : « En lignum quod paraverat Mardochæo habens altitudinis quinquaginta cubitos. » Et sic factum est jussu Artaxerxis. Quò regnante Danieli visæ sunt visiones mediante archangelo Gabriel, et tempus adventus Christi indicatum est. Idem invidia principum, quod in magno esset apud regem honore, in leonum foveam projectus, incolumis est servatus.

τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἰδηλῶθῃ ἐν τῷ λάκκῳ.

XCII. Regnum Cyri.

Post Dariam regnavit Cyrus Persa, triginta et duobus annis, qui devicto ante Cræso dominatus est universum orbem (nam Chaldæorum et Assyriorum et Persarum regna et Palestinam et totam Asiam Lydiorumque imperium sub ditione sua fecit, devicto antea Cræso, ut supra dictum est). Hujus sub regno illustrior adhuc Daniel, Bel confregit draconemque occidit, et sacra Persarum ani-

Variæ lectiones et notæ.

⁵¹ Jer. xxxii, 4-6. ⁵² in margine, a secunda manu, a slavonico omissum. ⁵³ 555 (4636) 208, 10-17. ⁵⁴ γ. τὴν τοῦ cod. ⁵⁵ Cod. 208, 02-209, 2 — Prov. xix, 9. ⁵⁶ Prov. xxix, 5. ⁵⁷ Eccl. xxvii, 27. ⁵⁸ Eccl. x, 8. ⁵⁹ Sap. xi, 17. ⁶⁰ Cod. 208, 17-20. ⁶¹ Esther, vii, 9. ⁶² γ' καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς · Σταυρωθήτω Ἀμάν ἐκεῖ καὶ ἐγένετο cod. ⁶³ Cod. 269, 2-7. ⁶⁴ ὠράθησαν αὐτὸν καὶ διὰ cod. ⁶⁵ 559 (4641) Cod. 209, 8, 9. Δαρείου Cod. ⁶⁶ καὶ τὸν δράκοντα cod. — Bel et Dragon 27.

malia; et rursus præcipitatus in foveam leonum, ibi mansit sex diebus, erantque septem leones. Prælebantur autem eis singulis diebus duo corpora ovesque totidem, et tunc nihil datum est eis ut Daniele devorarent. Et erat Habacuc propheta in Israel et coquebat alimenta et frangebatur panes in vase ut ferret ea in agro messoribus. Et angelus Domini dixit illi: « Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice ejus et portavit illum capillo capitis sui, posuitque illum in Babylonem supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Habacuc dicens: Daniel, Daniel, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut Ingeret Daniele: et venit ad lacum, et introspexit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit voce magna rex dicens: Magnus es, Domine Deus Danielis, et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis ejus causa fuerant, intro misit in lacum et devorati sunt in momento coram eo. » Primo illius regni anno, remissi sunt Judæi; ipse illis exitum indixit et reditum in Jerusalem concessit; sic completum est tempus septuaginta annorum transmigrationis eorum secundum terminos a Deo statutos. Cum autem Salathiel filius Zorobabel et Jesus Josedec filius in Jerusalem reversi templum juvante et pecuniam ministrante Cyro ædificare cœpissent, impediti sunt ab illis qui in Babylone remanserant et eos calumniati erant apud regem.

XCIII. Regnum Cambysis.

Post Cyrum Cambyses filius ejus, dictus quoque Nabuchodonosor, sex annis regnavit. In bello adversus Arphaxad Medorum regem auxilium petiit ab omnibus gentibus usque ad Ægyptum, quæ non modo negavere sed etiam adversus eum conversæ sunt. Ideo bellum, victo subactoque Arphaxad, gessit adversus eas quæ auxilium negaverant. Reversus igitur, parva victoria, misit imperatorem exercitus sui Holophernum cum ingentibus copiis adversus eas. Holopherne, omni gente devicta, illiusque confractis simulacris, ad Bethuliam urbem cum viginti et centum millibus militum advenit. Et ad bellum illis Israel in hac urbe gerendum se accinxit. Cui dux Achior suasit ut bellum non gereret adversus Hebræos, quia a Deo sunt protege-

Α ὧν, ἐδύθη, πάλιν ἐν τῷ λάκκῳ ἑνῶν λέόντων. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ς', ἐν ᾧ λέοντες ἦσαν ζ' ἄ. Ἐδίδου αὐτοῖς τὸ καθ' ἡμέραν σώματα β' καὶ πρόβατα β'. Τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς οὐδὲν, ἵνα τὸν Δανιὴλ καταφάγωσι. Καὶ ἦν Ἀμβακούμ ὁ πρῶτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἤψησεν ἐψήματα, καὶ ἐπέθρυσεν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἀπορεύετο εἰς τὸ πᾶσιον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος Κυρίου πρὸς αὐτόν· Ἐπίνευγε τὸ ἄριστον τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λέόντων. Ὁ δὲ εἶπεν· Βαβυλῶν οὐκ ἔώρακα καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστίν ἄ. **198** Καὶ ἐπιεβόμηνος ὁ ἄγγελος τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ βραχάσας ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου ἐν τῷ ροίῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Καὶ ἐδόθησεν Ἀμβακούμ λέγων· Δανιὴλ, Δανιὴλ, λάβε τὸ ἄριστον ὁ ἀπέστειλέ σοι Κύριος. Καὶ εἶπε Δανιὴλ· Ἐμνηστῆς γὰρ μου, ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπώντάς σε, Κύριε. Καὶ ἀναστὰς Δανιὴλ ἔφαγε, καὶ πάλιν εὐθύς ὁ ἄγγελος ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακούμ ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ς' ἡμέρας ἔλθων ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ εὐρών αὐτὸν μηδὲν ὑπὸ τῶν λέόντων ἀδικηθέντα, καὶ τὸν σεσωχότα Θεὸν δοξάσας, τὸν μὲν Δανιὴλ εὐθύς ἀνήγαγεν ἐκ τοῦ λάκκου, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ κατήγαγον ἄ. εἰς τὸν λάκκον, καὶ παραχρῆμα κατεδρόθησαν ὑπὸ τῶν λέόντων ἐνώπιον αὐτοῦ. » (3) Ἐπ' οὗ τῷ πρώτῳ εἶπει τῆς βασιλείας ἀνεκλήθησαν αἱ Ἰουδαῖοι, ἄρσεν αὐτοῖς προσφωνήσαντος αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσαλήμ (51^β) ἐπάνοδον ἐπιτρέψαντος; ἐκληρώθη ὁ ἔθδομηκονταετής χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν κατὰ τὸν θείον ὄρον. Τοῦ δὲ Ἰεὺ Ζοροβάβελ Σαλαθιὴλ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἔλθόντων εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν ὡς ἐξ ἐπιτροπῆς Κυρίου ἄ. καὶ φιλοτιμίας ἀρξαμένων, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῶν περιόικων διαβεβληκότων αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα.

47. Βασιλεία Καμβύσου ἄ.

ἄ. Μετὰ δὲ Κύρον ἐβασιλεύσει Καμβύσης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Ναβουχοδονόσωρ κληθείς, ἐτη ς' ἄ. (2) Ὁ πόλεμον ἔχων πρὸς Ἀρραξῆδ, βασιλέα Μήδων, καὶ συμμαχίαν αἰτήσας παρὰ τῶν ἰθῶν πάντων ἑως Αἰγύπτου, καὶ μὴ διδωκότων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντιβηκότων, πόλεμον ἔθετο μετὰ τὸ νικήσαι καὶ περιγενέσθαι τοῦ Ἀρραξῆδ κατὰ τῶν μὴ διδωκότων. Καὶ δὴ ὑποστρέψας μετὰ νίκης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀρχιστράτηγον Ὀλοφέρνην μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατ' αὐτῶν. Καὶ παντὸς ἔθνους κυριεύσας ὁ Ὀλοφέρνης **199** καὶ τὰ εἰδῶλα τούτων συντρίψας, πρὸς Βετιλούαν τὴν πόλιν ἦλθεν ἐν χιλιᾷσιν ὀπλιτῶν ρκ'. ἄ. Καὶ ὁ μὲν Ὀλοφέρνης εἰς πόλεμον παρετάσαστο, κατεσφαλισμένων ἐν τῇ πόλει τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀχιώρ συνεβούλευε σεν αὐτῷ

Varie lectiones et notæ.

ἄ. εἰς τὸν λάκκον Bel. 31. ἄ. ἦσαν δὲ ἐν τῷ λ. ς' λ. καὶ ἰδ. ἀ. τὴν ἡμ. δύο σ. καὶ δύο πρ. Bel 32-42. ἄ. ποῦ ἔ. οἰμ. Bel 35. ἄ. ἐπέβλεπεν Bel 42. ἄ. Κύρου cod. ἄ. Ἀρτασάσθα καὶ Ναβουχοδονόσωρ ὀνομαζομένου a secunda manu. ἄ. 227 (1671) Ced. 475,7? ἄ. Περὶ Ἰουδῆθ Ced. 243,16-244,11? ἄ. Jud. II, 13.

μη πολεμεῖν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὸ ὑπερ-
σπίζειν αὐτῶν τὸν Θεόν. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὀλοφέρνης
ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ἀπειλήσας ἀναιρεῖν
αὐτὸν εἰ ταύτης περιγίνοιτο. Καὶ ὁ μὲν Ἀχιὼρ ἦν
ἐν τῇ πόλει Βετιλουῶ· ὁ δὲ Ὀλοφέρνης ἐπολιέρκει
τὴν πόλιν, προκαταλαβὼν τὰ ὕδατα. Τοῦ δὲ λαοῦ
ἐκλυθέντος· διὰ τὸ δόλος καὶ μέλλοντος ἐκδοῦναι τὴν
πόλιν· Ἰουδῆ ἀποβαλοῦσα τὰ τῆς χηραύσεως ἱμά-
τια—ἐπένθει γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ δι' ἔλθου ἔμενε νη-
στεύουσα, — ἐκόσμησεν ἑαυτὴν ὡς νύμφην καὶ
πολλὰ τοὺς ἀρχοντας καὶ ὀλιγοψύχους ἐλέγξασα καὶ
νοουθετήσασα καὶ παραγγέλλασα μὴ ἐκδοῦναι τὴν
πόλιν μέχρι ἡμερῶν ε', ὑπεξῆλθε πρὸς τὸν Ὀλο-
φέρνην, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τῇ ἑαυτῆς σο-
φίᾳ τοῦτον ἀπατήσασα, ἀποκαφαλίσασα τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ, πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψασα νυκτὸς, τὴν
κεφαλὴν εἶδειξεν Ὀλοφέρνην. Καὶ μὲν Ἰουδαῖοι ἐφο-
βήθησαν, καὶ σφόδρα θαυμάσαντες, καὶ τῷ συνεργ-
γῆσαντι καὶ (52^ο) σοφίσαντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
ψαντες, προθυμίαν πολλὴν ἔλαβον. Ὁ δὲ στρατηγὸς
Ἀχιὼρ μᾶλλον ὑπερεκπλαγείς τὴν μεγάλην καὶ
λαφραγῶν κραταιὰν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, αὐτίκα
περιτμηθεὶς ἐπίστευσε Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ,
καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσύριοι πρῶτα· γενομέ-
νης, ἑωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνην κοντυθει-
σαν, δεινῶς κατησχύνθησαν φυγόντες. Οἱ δὲ υἱοὶ
Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους
συγκόψαντες, καὶ λαφυραγωγῆσαντες, δίδωκαν τῇ
Ἰουδῆ τὰ τοῦ Ὀλοφέρνην πάντα· ἡ δὲ ἀπειλούσα
εἰς Ἱερουσαλὴμ πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, ὑπέ-
στρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν τε
καὶ ἀσκησὶν ἔχουσα, ἐτελεύτησε χήρα ἑτῶν ρε'. (3)
Ταῦτην οὖν τὴν ἱστορίαν ᾠθήθησάν τινες ἐπὶ τοῦ
Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηται δὲ διὰ τὴν
τοῦτο γέγονεν. Ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν
καθ' ὃν καιρὸν 200 Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν
Σάμιον φιλόσοπον ἀκμάσαι λόγος.

4Δ'. Βασιλεία Σμερδίου.

Ἔτος δὲ Καμβύσην βασιλεύει Σμερδῖος ὁ μάγος
(ἔτος ἐν καὶ) ἢ μῆνας 7'.

4Ε'. Βασιλεία Δαρσίου.

Ἔτος δὲ Σμερδίον ἐβασίλευσε Δαρσίος ὁ Ἰσρα-
ῆτι μβ' ἢ, ἐφ' οὗ πάλιν Ζεροβάβελ καὶ Ἰησοῦς
ἐπιτραπέντες ἐτελείωσαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πρό-
τερον ἀμεληθείσαν ἔτη μ'· ὅθεν Ἰουδαῖοι κατὰ
τοῦτον πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον ἢ· Ἐτεσσαράκοντα
καὶ 7' ἔτεσιν ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη, καὶ σὺ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἔγεραις αὐτόν; ἢ Κύριος μὲν γὰρ τοῖς Ἰου-
δαίοις ἐλευθερίαν ἔδωκεν καὶ συγχωρίαν ἢ τῆς οἰ-
κοδομῆς ἢ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως, ὡς εἰρηται.
Ἔτος δὲ τῶν Σαμαριτῶν κωλυθέντες, ὡς εἰρηται,
ἔτη μ'. καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλοθεν εἰς τὸ 7' ἔτος τῆς
Δαρσίου βασιλείας· περιούσης, οὐκοῦν ἢ ἐπάνοδοσ

abantur. De quo iratus Holophernes illum in urbem
misit, minans illi mortem si Bethuliam expugnaret.
Achior autem erat in Bethulia, Holophernes vero
oppugnabat urbem et ab illa aquam avertabat. Cum
populus sibi vexaretur et jam urbs reddenda esset,
Judith viduitatis vestimenta exuens (nam lugebat
maritum, totumque diem jejunans ducebat), sese
exornavit quasi sponsam et multis verbis principes
ignavosque exhortata, eos de suo consilio admo-
navit, impulsitque ne urbem redderent ante quintum
diem; deinde egressa ad Holophernem, illum Dei
auxilio suaque prudentia fefellit, tertia die jugulavit,
et nocte ad urbem reversa, caput Holopherni os-
tendit. Summopere attoniti territique Judæi Deo
gloriam retulere ob auxilium prudentiamque qui-
bus feminam hanc donaverat, multumque exinde
animi receperunt. Dux autem Achior quam maxime
miratus hoc maximum potensque Dei auxilium,
statim circumcisis est crediditque Domino Deo Is-
rael; et mane facto cum succisum caput Holopherni
viderent Assyrii, pudore perfusi aufugerunt. Filii
autem Israel undique discurrere, hostes jugulare,
spolia detrahere et omnia Holopherni bona Judith
tradere. Hæc autem Jerusalem ingressa omnia Do-
mino obtulit, et reversa in domum suam exornata
sua virtute pietateque, mortuus est vidua, centesimo
quinto vitæ suæ anno. Nonnulli hæc evenisse sub
Nabuchodonosor regno putavere; erraverunt autem,
nominis similitudine decepti, nec illi hæc post trans-
migrationem contigisse. Prior enim Nabuchodo-
nosor transmigrationis tempore mortuus est. Fama
est tunc Anaxagoram et Pythagoram philosophum
Samium floruisse.

ἔμουνυμιαν, ἀγνοοῦντες ὡς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν
τῷ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνῳ προτετελεύκει. ἢ (4)
καθ' ὃν καιρὸν 200 Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν
Σάμιον φιλόσοπον ἀκμάσαι λόγος.

XCIV. Regnum Smerdis.

Post Cambysem regnavit Smerdis, Magus, anno
uno mensibusque septem.

XCV. Regnum Darii.

Post Smerdim quadraginta duobusque annis re-
gnavit Darius Hystaspis filius, sub cujus regno Zo-
robabel et Jesus quibus hæc facultas iterum fuerat
concessa, templi perfecere ædificationem quæ qua-
draginta per annos neglecta fuerat. Unde Judæi
adversus Jesum dixerunt: « Quadraginta et sex
annis ædificatum est templum hoc, et tu in tribus
diebus excitabis illud? » (In illo tempore Pythagoras
philosophus mortuus est, et inclarescere cœpit me-
dicus Hippocrates.) Cyrus Judæis libertatem dedit
concessitque licentiam templum et urbem ædifi-
candi, ut supra dictum est; a Samaritanis autem,

Varie lectiones et notæ.

ἢ ἀναιρήσειν cod. ἢ Ced. 243,9 ἐπιλόσοφοι παρ' Ἑλλήσιν Ἀναξίμανδρος — καὶ Πυθαγόρας. ἢ 521
(4679). ἢ ἔτος ἐν καὶ derst in Leone ut in Eusebio et videtur a secunda manu in Ge. esse, cf. Herodoti-
cum III, 68. ἢ 520 (4689) Genl. 253,16-254,9 χρόμου ἔτος βλ. 27 (4902). ἢ a sec. m., a prima λς', ut
apud Leonem cum Eusebio et Herodoto (VI, 4) consentientem. ἢ Joan. II, 20. Κατὰ τοῦτους τοὺς
χρόνους Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ἐτελεύτησε καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἱατρὸς ἐγνωρίζετο (Σχόλιον). ἢ συγχωρῆ
cod. συγχώρησιν? ἢ παρούσης; cod.

ut quoque notatum est, impediti sunt quadraginta annis, et jam erat sextus regni Darii annus. Rediit igitur illi Israel e Perside in Jerusalem, primum jubente Cyro, deinde Dario, in manu Jesu Josedech filii et Zorobabel et Nemesii eunuchi Judæi. Occasio autem reditus hæc fuit : Tribus militibus regem custodientibus, quos inter erat Zorobabel, propositum est ænigma, promissione facta victorem quæcumque voluerit a rege petiturum. Ad solvendum ænigma primus ait : Vinum præstat; Rex, ait secundus; Mulieres et imprimis veritas, ait Zorobabel; quibus dictis victoriam retulit et illi quæcumque voluerit petere, est concessum. Petiit autem ut remitterentur in Jerusalem captivi et Jerusalem ædificaretur, et sic factum est; et tunc fluxum acceperunt et transmigratio et septuaginta anni iræ. Princeps sacerdotum et scriba Esdras docebat populum legem et illam interpretabatur quasi nobilissimus et recollectit sacras Scripturas bellis corruptas. Chaldaei enim post dirutam Jerusalem illas omnes combusserant, et Esdræ Dans in mentem immisit eas relegere.

A prima igitur ædificatione templi usque ad secundam effluxere undecim et quingenti anni. Forma autem et species ædificationis posterioris templi et urbis Jerusalem hæc erant : Urbs munita triplici muro inexpugnabilis erat, muri turresque quadrata erant, quinquaginta cubitos latitudinis totidemque latitudinis turres habebant, et omnis lapis constructionis viginti cubitorum longus erat. Erant autem magnificæ domus, altissimæque et paratæ ad aquam recipiendam. Erant turres octogonæ, quarum altitudo ducentorum cubitorum; ex illis oriente sole Arabia prospici poterat, tanta earum erat elevatio. Murus externus et cingens urbem erat quinquaginta cubitos longus, altusque quadraginta cubitorum; cuncti autem lapides quibus ædificabantur viginti cubitos in latitudine, decem vero in altitudine totidemque in crassitudine, et ita inter se in opere conglutinati erant, ut unius rupis speciem præberent, minimeque apparet ars qua cohererent. Templum in colle firmiter exstructum quatuorque ædibus cinctum ædificatum erat albis politisque lapidibus, quorum longitudo pedes quadraginta. In templum media in urbe situm per gradus duodecim ascendebatur. Frontis templi altitudo erat centum cubitorum, partis vero adversæ quadraginta cubitorum; pars enim prior inclinata erat in urbe, posterior vero exstructa in colle. Prima templi porta septuaginta cubitos altitudinis habebat, latitudinis autem sex et viginti. Corinthio ære erat vestita ita ut portis auro argenteoque ornatis pulchritudine præstaret quadraginta cubitos altitudinis habentibus et in crassitudine auro et argento

των υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ Περσίδος εἰς Ἱερουσαλήμ γέγονεν ἐκ προστάγματος Κύρου πρότερον, ἐπειτα Δαρείου κελεύσαντος ἐν χειρὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσιδάκ και Ζοροβάβελ, και Νιμεσιου εὐνοῦχου Ἰουδαίου. (2) Ἡ πρόφασις τῆς ἐπανόδου οὕτω γέγονε. Στρατιωτῶν γ' τὸν βασιλεῖα φυλαττόντων, ἐν οἷς ἦν Ζοροβάβελ, εἰρήσαν ἐν προβλήματι, τεθείσης ἐπαγγελίας αἰτῆσαι τὸν νικῶντα ἕπερ ἂν θελήσειε παρὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ οὖν ἐνὸς εἰπόντος νικᾶν τὸν εἰόν, τοῦ ἑτέρου φήσαντος νικᾶν τὸν βασιλεῖα ὁ Ζοροβάβελ ἔφη νικᾶν τὰς γυναῖκας· και ὑπὲρ πάντων τὴν ἀληθειαν, και ἰπειθὴ ταῦτα εἰρηκῶς ἐνίκησε και ἐπέτραπτο αἰτησασθαι ὃ βούλεται. **201** ἤξισσεν ἀφεθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν και οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ· ὅπερ και γέγονεν. Καὶ τότε πεπλήρωται εἰς τέλος τὸ τῆς αἰχμαλωσίας και ὀργῆς ἔτει σ'. (3) Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς και γραμματεὺς Ἐσδρας ἦν διδάσκων τὸν λαὸν τὸν νόμον και διερχομένων, ὡς εὐφύετατος πάντων, ὅς και τὰς ἱερὰς βίβλους ἀποκατέστησε διαφθαρσίας ὑπὸ τῶν πολέμων. Οἱ γάρ τοι Χαλδαῖοι μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ ἐμπρήσαντες πάσας, ἐνέπνευσαν ὁ θεὸς τούτω ὡστε αὐτὰ; ἐκθέσθαι.

(4) Ἔγινονται οὖν ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς (52^α) τοῦ ναοῦ ἕως τῆς β' ἔτη ρια'. (5) Τὸ τοῖνον σχῆμα και εἶδος τῆς β' οἰκοδομῆς; και τοῦ ναοῦ και τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ ἦν οὕτως. Ἡ μὲν οὖν πόλις τριεὶ τεῖχεσιν ἑκυρωμένη και δυσάλωτος· ὑπῆρχε· τοῦ δὲ τείχους οἱ πύργοι τετράγωνοι ὄντες, εἶχον τὸ πλάτος και τὸ ὕψος ἀνὰ πῆχων ν', ἕκαστος λίθος τῆς δομῆσεως ἦν εἰκοσάπηχυς· ἐφ' ὃν ἦσαν οἶκοι πολυτελεῖς, και ὑπερῶα, και δεξαμεναὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβριμαίων ὑδάτων. Εἶχε δὲ παράπυργα ὀκτάγωνα και παμμεγέθη ἀνὰ πῆχων σ' τὸ ὕψος ἔχοντα, ὡς τὴν Ἀραβίαν ἐκείθιν ἤλιου ἀνιέχοντος ὀρᾶσθαι. Καὶ τὸ μὲν μέτρον τῆς πόλεως και περίμετρον ἀπ' ἀκρῶν εἰς ἀκρον εἶχε στάδια ν' και τὸ ὕψος πῆχους μ'. εἰ δὲ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς εἶχον ἀνὰ πῆχων κ' τὸ μήκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ ἑποδῶν, ὡς κάτω, και τὸ πάχος. Καὶ οὕτως ἐν τῇ δομῆσει οἱ λίθοι ἀλλήλοισ ἦνῶνται ὡς δοκεῖν μίαν εἶναι πέτραν, μηδαμοῦ τῆς συναφείας τῆς ἀρμονίας διαφανομένης. Τὸ δὲ ἱερὸν ἐπὶ λόφου καρτερῶς δεδομημένον και τετράσι περιβόλοι; κυκλοῦμενον. Εἶχε λίθους ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ λευκοὺς και ξεστοὺς ἀνὰ ποδῶν μ' τὸ μέγεθος ἐκάστου λίθου. Μέσον δὲ τῆς πόλεως ἦν ὁ ναὸς· δωδεκάβαθμος ὁ ἀναβάτης ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὕψος ἦν πῆχων ρ', τὸ δὲ κατόπισθεν μ'· κατὰ ῥησον γὰρ ἐτύγγανεν ἐν τῷ μέρει τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἕτερον ὑπόλοπον κατὰ τὸ ὄρος· ἡ δὲ πρώτη πύλη τοῦ ναοῦ, τὸ μὲν ὕψος, εἶχε πῆχων σ', τὸ δὲ εὖρος κς· Κορινθίῳ χαλκῷ κεκαλυμμένη ὡς ὑπερέγειν τῇ καλλονῇ τὰ; διαχρύσευς και πετραργύρους πύλας, ἀνὰ πῆχων μ' τὸ μέγεθος, ἐπὶ πάχος πολὺ τοῦ χρυσοῦ και

Variæ sectiones et notæ.

¹ Josephus A. II. III. 2-7. Cod. 254, 10 Ἡ δὲ τοῦ Ζοροβάβελ ὑπόμνησις τοιαύτη ἦν τριεὶ; τωματοπόλις, κ. τ. λ. ² Cod. 254, 22-24, 2? ³ Jos. b. I. V. 5 Γ'ον.— ψ:α' om. in versione Bulgar.

τοῦ ἀργύρου κεκοσμημένας, **202** ὥστε καταστρά-
 πτεσθαι ⁶⁶ τὰ πάντα. Ὁ οὖν πρῶτος οἶκος εἶχεν
 ἑντὸς ὑπερῶα, τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πήχεων 4', τὸ δὲ
 μῆκος 5'. Ἡ δὲ πύλη τοῦ οἴκου κεχρυσωμένη οὖσα
 καὶ χρυσαῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους ἔχουσα, κατεκρέ-
 μαντο βότρυες ἀνδρομήκεις. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν τὸ
 εἰπίπτον ⁶⁷ τοῦ ναοῦ, ἄλλος ἦν οἶκος τοῦ ἐνδοτάτου,
 οὐπερ τὸ μὲν ὕψος ἦν πήχεων 5', τὸ δὲ πλάτος 4',
 ἐν ᾧ λυχνία, τράπεζα καὶ θυμιατήριον ἔκειντο. Διέρ-
 γαι·ο δὲ καταπετάσματος πρὸς τὸ ⁶⁸ ἔξωθεν, ἐν ᾧ οὐ-
 δὲν ἔκειτο, ἀλλ' ἦν ἑδατόν τε καὶ ἀχραντόν, ἔθεν
 ἀγίων Ἄγια ἐλέγτο· τὸ δὲ ἄνω καὶ ἔξωθεν τοῦ
 ἀχραντοῦ ναοῦ τούτου μαγίστην παρῆχε τοῖς ὀφείων
 ἐκπληξιν, πλαξὶ γὰρ χρυσαῖς στιβαρωτάταις κεκαλ-
 λωπισμένα ὑπὸ τὰς πρῶτας ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου πυ-
 ροδαεστάτην αὐγὴν ἀνέπεμφεν καὶ τὰς ὄψεις τῶν
 ὀφίωντων ἀπέστρεψεν ⁶⁹, ὥστερ τις ἑλιακῆ αὐγῆ
 τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. Διὸ τοῖς ἀπικνουμέ-
 νους ξένοις κέρρωθεν ὁ ναὸς ὁρώμενος, ὁμοιος χιόνης
 ἐκ' ὄρους ὕψηλοῦ κειμένη ἐξφαίνεται διὰ τὸ ἐκ
 λευκοτάτου ⁷⁰ μαρμάρου συνεστηκέναι καὶ ἐπὶ λόφου
 δεδομασθαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς εἶχεν ἐστῶτας
 χρυσοῖς καὶ τεθηγμένας ὀβελοὺς, ἀνὰ πήχεων 4' τῆ
 ὕψος, καὶ ἀνὰ 3' τὸ πλάτος, πρὸς τὸ κωλύειν ἐπιζά-
 νειν τὰ πετεινὰ καὶ ἐκρεῦσαι τὸν ναὸν μολύνειν. Τῶν
 δὲ κυκλοῦντων περιβόλων τεσσαρῶν τὸ ἑρὸν ἰδίας
 ἕκαστον παρατηρήσεως κατὰ τὸν νόμον ἔξῆτο. Εἰς
 μὲν γὰρ τὸ πρῶτον (53') καὶ ἐξώτατον πᾶσιν ἐγχο-
 ρίσις τε καὶ ἀλλοφύλοις εἰσελθεῖν ἐπιείτραπτο, εἰς
 δὲ τὸ δευτέρον Ἰουδαίους ⁷¹ ἤφιτο εἰσεῖναι, εἰς
 δὲ τὸ τρίτον μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσι τῶν Ἰουδαίων κα-
 θαροῖς καὶ ἀγνοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς δὲ τὸ δ' ἱερεῦσι
 μόνοις ἀγνεύουσιν, εἰς δὲ μετὰ τὸν ναὸν, τοῖς ἀμώ-
 μοις ἱερεῦσιν, στολᾷς ἱερατικᾶς ἡμφιεσμένοις, εἰς
 δὲ τὰ ἄδύτα, ἐνθα ἦν ὁ βωμὸς, ἡ τράπεζα καὶ τὸ
 θυμιατήριον καὶ ἡ ἄσθετος λυχνία, μόνοι τῶ
 ἀρχιερεῖ συγκαθώρηται ἀπαξ τοῦ ἔνιαυτοῦ. Εἰκότως
 ἔλαθεν ὁ προφήτης ⁷²· «Καὶ ἔσται ἡ ὄψα τοῦ οἴκου
 τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρῶτην, λέγει Κύριος». Καὶ γὰρ ἡ β' οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα
 γέγονε τῆς πρῶτης εἰς τε κάλλος καὶ μέγεθος καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

203 (6) Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Δαρειὸς ἐπι-
 στρατεύσας μετὰ διαφόρων ἐθνῶν, Συρίαν μὲν καὶ
 Φοινίκην καὶ τὴν παραλίαν πᾶσαν ἐσχύλευσε. Τῆ δὲ
 Ἰερουσαλήμ ἐπανεθῶν κατεβλήθη καὶ διόλωλε πᾶν-
 κληθεῖ, τοῦ Θεοῦ θεηλάτοις αὐτὸν πλεγμαῖς καὶ σκη-
 πτοῖς κατέξαντος καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μυριάδας. Κάντε-
 θεν μὲν νίκην παράδοξον ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἐν Ἰερου-
 σαλήμ, ὅπλων καὶ μάχης ἐκτός, πλοῦτος δὲ καὶ λα-
 φύρων ἀπείρων ἐπέλησεν, ἀρχόντος τοῦ Ζοροβάβελ
 τότε, μεθ' ὧν ⁷³ οὐκῆτι ἕτερος ἐκ τοῦ Ἰουδα ἤρξεν,
 ἀλλ' εἰ ἀρχιερεῖς ἠγεμόνευον. Μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκῆτι βασιλεῖς, ἀλλ' ἀρχιερεῖς
 αὐτῶν ἤρχον. (7) Διὸ φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς ⁷⁴·
 «Καθαρευθείσης γὰρ τῆς Ἰερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ
 Ναβουχοδονόσωρ, ἔλειπε μὲν τὰ βασίλεια, οὐκῆτι

A multo refertis ita ut collucerent splendore ma-
 gno. Prima domus tabulatum habebat intrinsecus,
 cujus altitudo cubiti nonaginta, longitudo autem
 quinquaginta. Supra portam domus auratam erant
 vites aureæ, pendebantque uvæ humanæ magni-
 tudinis. Ingressis in pavimentum templi obvia erat
 ardes interior sexaginta cubitos alta, lata autem
 viginti, in qua candelabra, mensam et thuribu-
 lum videre erant; separabatur velo a sanctuario
 quod nihil continebat, sacratum autem erat et
 mundum et inde Sancta sanctorum dicebatur.
 Pars superior et exterior hujus sacrati templi
 videntibus maximum stuporem injiciebat; laminæ
 enim aureæ densissimæ radiis solis orientis illumi-
 natæ splendidissimum lumen emittebant, oculorum-
 que aciem perstringebant non secus ac solis ra-
 dius qui oculos obæccat. Accedentibus extraneis,
 templum a procul visum, quasi nix alto in monte
 stans collucebat, quia exstructum erat prorsus
 albo marmore et in colle situm. In culmine autem
 templi erant obelisci aurei et acuti quorum al-
 titudo quadraginta cubitos, basis autem sex habe-
 bat, ne aves supersederent in templo illudque sor-
 didibus sædarent. Quædam erant in lege de quatuor
 ædibus templum circumdantibus præscripta; in
 primam enim, externam scilicet, Judæis et extra-
 neis ingredi licebat; in secundam Judæis; in ter-
 tiam sacerdotum principibus purificatis nitidisque;
 in quartam sacerdotibus mundis, in templum ip-
 sum solummodo: sacerdotibus immaculatis sacris-
 que vestibus indutis; et in penetralia ubi erant
 altare, mensa, thuribulum, lampasque inextingu-
 bilis, soli summo pontifici semel in anno. Recte
 igitur ait propheta: «Magna erit gloria domus
 istius novissimæ plus quam primæ, dicit Dominus.»
 Nam secunda ædificatio templi primæ præstitit
 et pulchritudine et magnitudine et cæteris omni-
 bus. Hæc hactenus.

Καὶ γὰρ ἡ β' οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα
 γέγονε τῆς πρῶτης εἰς τε κάλλος καὶ μέγεθος καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Deinde rex Darius variis cum gentibus bella
 gessit, et Syriam, Phœniciam omnesque maritimas
 regiones sub ditione sua redegit. Adversus autem
 Jerusalem reversus dejectus est et periit, cœlitus
 emissis plagis et fulminibus percussus cum mi-
 litum multitudine ingenti. Tunc Deus dedit hanc
 mirabilem victoriam Jerusalem sine armis et abs-
 que pugna, et illam divitiis ingentibusque spoliis
 implevit, duce Zorobabel, post quem nullus e Juda
 imperavit, duces autem fuere principes sacerdo-
 tum. Post enim reditum a Babylone non a regibus,
 sed a principibus sacerdotum Judæi regibantur.
 Unde ait magnus Basilius: «Eversa Jerusalem
 a Nabuchodonosor, periit regia potestas, nec jam
 imperium translatum hæreditate, ut antea, fuit. A

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ κατ. τὰ π. καὶ τῶ ὀφίωντων νομίζεσθαι κεχρυσῶσθαι τὰ πάντα. Ὁ cod. ⁶⁷ ἐπίπτον. cod. ⁶⁸ τοῦ ἐξ cod. ⁶⁹ ἀπέστρεψεν? ⁷⁰ λευκοτάτοις cod. ⁷¹ ἀνδράσι? ⁷² Agg. II, 10. ⁷³ ὅν? ⁷⁴ Ep. 256. ὑπὸ Basilius ed. Par. 1750. III. 362 E.—363 C.

principio enim usque ad transmigrationem regna- A
verunt filii David; Judæi cum Zorobabel Sala-
thielque reversi populare imperium habuere; po-
testatem deinde tenuere sacerdotes, quia regia
sacerdotalisque tribus commistæ erant, inde domi-
nus et rex et pontifex maximus fuit ad sacra Dei.
Non defecit regia tribus usque ad adventum Christi,
sed in throno David sedit semen Jechoniæ: per
thronum intelligitur regia potestas integra. His-
toria enim teste, David dominatus est in omni
Judæa et Idumæa et Moabitarum regione et Syria
usque ad Chorum, et longius usque ad Mesopota-
miam et in utraque parte usque ad flumen Ægypti.
Quoniam post Davidem nullus tantum habuit imperium,
recte sic loquitur Jeremias propheta: « Numquid vas fictile atque contritum vir iste Jechonias? » et: « Quare abjectus est ipse et semen ejus: qui sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in Juda. » Nullus revera illorum qui nati sunt ex illo tantam dignitatem potestatemque habuit. Non defecit tamen tribus Juda « donec veniat qui mittendus est, » qui ipse non sedit in throno materiali; venerat enim regia potestas in manus Herodis ex patre Ascalonite nati, et in manus filiorum ejus qui Judæam in quatuor provincias distribuere sub imperio Pilati, cum omnem Romanam potestatem teneret Tiberius Cæsar. Propheta enim vocat thronum David in quo sedit Christus, imperium regium, quod nunquam auferetur, sed æternum erit: est enim ipse expectatio gentium, sed omnium gentium, non vero solum exiguæ partis terræ; unde ait Scriptura: « Erit radix Jesse, et qui stat in gubernium populorum, in ipsum gentes sperant. » Et, « Dedi te in fœdus populi, in lucem gentium: » et, « Ponam in sæculum sæculi semen ejus et thronum ejus sicut dies caeli. » Sic rex mansit et accepit sceptrum Judææ, et Deus est rex totius terræ, et benedictio Jacob comprobata est: « Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. » Omnes enim gentes benedicunt Christum. Ut autem apertius videas quomodo mista sit regia tribus cum sacra, sic dicam: Judas genuit Phares, Phares autem genuit Esron, Esron autem genuit Aram, Aram autem genuit Aminadab; Aminadab autem genuit Naasson, Naasson autem genuit Salmon et Booz; B
Booz autem genuit Obed, Obed autem Jessai, Jessai genuit David regem. Cum igitur Naasson filius esset Aminadab, hujus sororem duxit pontifex maximus Aaron frater Moysis e tribu Levi. Et quoque sa-
A δὲ πατρικαὶ διαδοχαὶ τῶν ἡγεμονιῶν ἦσαν, ὡς περὶ τὸ πρότερον¹⁷, ἀλλὰ τότε¹⁸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας διήγον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δαυὶδ. Ἐπανελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν Σαλαθιὴλ¹⁹ δημοτικώτερον καθηγούντο τοῦ λαοῦ, τῆς ἀρχῆς λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην μεταπεσοῦσιν, διὰ τὸ ἀναμιγῆναι τὴν ἱερατικὴν καὶ τὴν²⁰ βασιλικὴν φυλὴν, ὅθεν ὁ κύριος καὶ βασιλεὺς²¹ καὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ πρὸς²² Θεόν. Καὶ οὐκ ἐξέλιπεν²³ ἡ βασιλικὴ φυλὴ μέχρι τῆς²⁴ Χριστοῦ παρουσίας, οὐ μὴν ἐκ ἀλλὰ καὶ καθῆκεν ἐπὶ ἐπὶ²⁵ θρόνου Δαυὶδ τὸ σπέρμα²⁶ Ἰεχονίου· θρόνος²⁷ γὰρ δηλονότι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα λέγεται²⁸. πάντως γὰρ²⁹ τῆς ἱστορίας μὲνησθε³⁰, ὅτι ὑπόφορος μὲν ἦν τῷ Δαυὶδ πᾶσα Ἰουδαία καὶ³¹ Ἰουμαία χώρα, καὶ ἡ Μωαβίτις, καὶ τῆς Συρίας ὅσα τε πρὸς Ἰσραὴλ³² καὶ πρὸς Ἰσραὴλ³³ τέρω μέχρι τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, καὶ καθ' ἕτερον μέρος ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου. Εἰ³⁴ οὐδεὶς ἐφάγη ἐπὶ τοσοῦτον ἀξιωματός³⁵ τῶν μετ' αὐτὸν³⁶, πῶς οὐκ ἀληθὲς ὁ τοῦ προφήτου Ἰερμίου³⁷ λόγος, ὅτι: « Ἡτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὐ οὐκ ἔστι χρεια³⁸, καὶ « Ὅτι ἀπερρίφη αὐτοῦ καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ — καθήμενος³⁹ ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἀρχὼν ἐν τῷ⁴⁰ 204 Ἰούδα; » Οὐδεὶς⁴¹ γὰρ φαίνεται τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς δυναστείας⁴² ἐπιλημμένος τῶν ἐξ αὐτοῦ⁴³. Οὐ μέντοι ἐξέλιπεν ἡ⁴⁴ Ἰουδα φυλὴ « ἕως οὗ ἦλθεν⁴⁵ ἡ ἀπέκλειτο⁴⁶, » ὅς οὐδὲ αὐτὸς ἐκάθισεν⁴⁷ ἐπὶ τοῦ σωματικῶν θρόνου· μεταπεσοῦσιν γὰρ τῆς⁴⁸ Ἰουδαϊκῆς (53^b) βασιλείας ἐπὶ τὸν⁴⁹ τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἀντιπάτρου Ἠρώδην, καὶ τοὺς ἐκαίνο καὶ τὰς, οἱ εἰς ἀρχὰς ὅ κατενεύοντο τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμονεύοντες μὲν Πιλάτου, τὸ⁵⁰ σύμπαν τῆς Ῥωμαικῆς⁵¹ κράτος ἔχοντες Τιβερίου Καίσαρος. « Ἀλλὰ θρόνον Δαυὶδ λέγει⁵² ἐφ' ὃν ὁ Κύριος ἐκάθισεν, τὴν ἀκαθάρτητον καὶ αἰώνιον⁵³ βασιλείαν· αὐτὸς γὰρ ἔστι προσδοκία ἰθῶν, οὐχὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης. « Ἔσται γὰρ, φησὶν⁵⁴, ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχεῖν ἰθῶν ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἰλιποῦσι⁵⁵. » Καὶ⁵⁶ « Τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἰθῶν. » Καὶ⁵⁷ « Θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. » Οὕτως⁵⁸ ὁ σὺν καὶ βασιλεὺς διέμεινε, [εἰ] καὶ [μὴ] τὰ σκήπτρα τῆς Ἰουδαίας παρέλαβε, καὶ βασιλεὺς⁵⁹ πάσης τῆς γῆς ἵσθιν ὁ⁶⁰ Θεὸς, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακώβ ἐβεβαιώθη⁶¹. « Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. » —⁶² « Καὶ πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσι τὸν Χριστόν. » (8) Ἰνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἱερατεία ἐμίγη τῇ βασιλείᾳ⁶³, λέ-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ ὦ, καὶ πρ. B. ¹⁸ τό cod. ¹⁹ δὲ ὑπὲρ Z. καὶ Σ. cod. ²⁰ καὶ βασιλικὴν cod. ²¹ ἔστι add. B. ²² τὸν add. B. ²³ μὲν add. B. ²⁴ τοῦ add. B. ²⁵ σπέρμα Ἰεχονίου θρόνος (θρόνον cod.) δηλονότι τό. ²⁶ λ. τὸ β. ἄ. B. ²⁷ π. δὲ B. ²⁸ μὲνησθε B. ²⁹ ἡ add. B. ³⁰ πρὸς χωρὰ B — καὶ τὰ πορρ. B. ³¹ εἰ οὖν B. ³² τοσοῦτων ἀξιωματῶν αὐτοῦ cod. ³³ μετὰ ταῦτα B. ³⁴ Ἰερ. om. B. — Jer. xlii, 28-30. ³⁵ καθήμενος cod. ³⁶ ὅτι οὐκέτι καθιέται ἐπὶ τοῦ θ. Δ. ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰεχονίου οὐδεὶς B. ³⁷ καὶ τῆς δ. om. B. ³⁸ ἐπ. ἐξ ἄ. B. ³⁹ τοῦ add. B. ⁴⁰ ἕως ἐάν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ Gen. xlii, 10. ⁴¹ ἐκαθίσθη B. ⁴² μ. λοιπὸν τῆς B. ⁴³ οἰόν add. B. ⁴⁴ δὲ add. B. ⁴⁵ ἀρχῆς add. B., om. κρ. ⁴⁶ Cod. 316, 18-317, 24. ⁴⁷ λ. Δ. B. ⁴⁸ καὶ αἰώνιον om. B. ⁴⁹ Isa. ix, 10. ⁵⁰ ἐλπ. τ. γὰρ σε B. ⁵¹ Isa. xlii, 6. ⁵² Ps. lxxviii, 29. ⁵³ ἕως τὰς ἡ. τῶν ὁ. Οὕτως cod. ⁵⁴ βασ. ut conjecit Combefis. pro ἱερατῆς B. ⁵⁵ γῆς ὁ B. ⁵⁶ Gen. xxvi, 44; xxxiii, 14. ⁵⁷ Ps. lxxviii, 18. ⁵⁸ ἡ ἱερατικὴ φυλὴ ἐ. τῇ βασιλικῇ Cod. 317, 8-24.

ζουμεν οὕτως · Ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρῆς, ὁ δὲ Φαρῆς Ἑσρώμ, [ὁ δὲ Ἑσρώμ] τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναασσών, ὁ δὲ Ναασσών τὸν Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βοδζ, ὁ δὲ Βοδζ τὸν Ὠβήδ, ὁ δὲ Ὠβήδ τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Δαυὶδ τὸν βασιλεῖα. Ἐπαι οὖν ὁ Ναασσών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τοῦτου τὴν ἀδελφὴν ²² γυναικα ἠγάγετο ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς ὑπάρχων Μωυσέως ἐκ φυλῆς Λευί· καὶ μέντοι καὶ ὁ θεσπέσιος ἱεράρχης Ἰωδαὲ, φυλῆς ὧν τῆς Λευιτικῆς, **205** ἠγάγετο γυναικα τὴν ἀδελφὴν Ὀχοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. Κάνταυθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ φυλὴ συνεμίγη μετὰ τῆς Λευιτικῆς ²³. Μάλα γε εἰκότως ὁ Κύριος ἐκ Μαρίας, τῆς Παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητὲρ αὐτοῦ, γενεαλογούμενος, οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς τὸν θεὸν, ὡς ἔφη, ἀνθρώποις ἀναδείδειται καὶ προδήλως κηρύσσεται βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἀδιάφθορος ²⁴ (καὶ ²⁵ τὴν γενεὰν αὐτοῦ, ὃ δηλαδὴ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἀναρχον τῆ θεότητι, εἰ τίς διηγήσεται; ·).

147. Βασιλεία Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. B

^{26, 27} Ἐτα ἔθασίλευσε Σέρξης, ὁ Δαρείου υἱὸς ὁ μέγας, ἔτος ἐν ²⁸ καὶ μῆνας ζ'. (2) Μετὰ δὲ τοῦτον ἔθασίλευσε Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ, ἔτη μ'. Εἰκοστῆ δὲ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Νεμίας ²⁹ ἀνελθὼν τὴν πόλιν Ἰερουσαλήμ ἀνίστασι, καθὼς φησιν Ἑσδρας. (3) Ἐφ' οὗ Σοφοκλῆς, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ Διονύσιος, καὶ Εὐσέβιος, καὶ Θουκυδίδης, καὶ Εὐριπίδης, καὶ Ἀριστάρχος, καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἰατρὸς, καὶ Παρμενίδης, καὶ Δημοσθένης ἐγνωρίζοντο, καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρῆτης, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἀμφοτέρω φιλόσοφοι. Οὗτος δὲ ὁ σφαλιστὰς τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων θανατοῦται, κίοντον πίων ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ.

148. Βασιλεία ἑτέρου Ἀρταξέρξου.

³⁰ Μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἔθασίλευσεν Ἀρταξέρξης **C** ἄλλος καὶ οἱ καθ' ἑξῆς ἕως Δαρείου Ἀρσάμου, ὃν ἀνεῖλεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, καὶ τὴν Περσῶν βασιλείαν κατωλύτας καὶ πάσης τῆς γῆς κρατήσας, διαιροῦνται τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες (54) αὐτοῦ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται.

³¹ (2) Οἱ τοίνυν Περσῶν βασιλεῖς μετὰ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοὺς υἱοὺς ³² αὐτοῦ εἰσιν οἷδε · Δαρεῖος ὁ Ἀστυάγης, ὁ καὶ Ἀρταξέρξης, **206** ἔθασίλευσεν ἔτη ιζ', Κῦρος λβ', Καμβύσης ζ', Σμέρδιος ὁ μέγας β' ³³, Δαρεῖος Ἰτάσπου ἔτη μβ', Σέρξης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κx' ³⁴, Ἀρτάβανος μῆνας ζ', Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ μα', Ἀρταξέρξης ὁ β', ι', Σογδιάνης ιγ' ³⁵, Δαρεῖος ὁ Νέστος ἔτη ιθ', Ἀρταξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Μήμων, ἔτη μ' — ἐπὶ τούτου κατελύθη ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ³⁶ καὶ διεμάρτησεν ὑπὸ ὑπάτων ἕως **D** Ἰουλλίου — Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Ὀγος, ἔτη κz', Ἀρσης Ὀγος ³⁷ ἔτη θ', Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου ἔτη ζ' ³⁸, ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελὼν, ὡς ἔφη, καθέλιπε ³⁹ τὴν βασιλείαν Περσῶν, διαρκέσσαν ἔτεσιν σμz' ⁴⁰. (3) Ἐφ'

cer pontifex Joiada e tribu Levi duxit uxorem sororem Ochosia e tribu Juda, et ex hinc tribus regia commista fuit cum tribu Levi. Recte igitur Dominus e Maria Virgine et secundum carnem matre natus, rex et pontifex, in sacra Dei, ut dixi, hominibus ostenditur et prædicatur rex æternus et immortalis. e Generationem ejus (incomprehensibilem ineffabilemque et Deo cœternam) quis enarrabit?)

XCVI. Regnum Artaxerxis Longimani.

Deinde regnavit Xerxes Darii magnus filius uno anno et mensibus septem. Post illum regnavit Artaxerxes Longimanus annos quadraginta. Vicesimo anno regni ejus, Nehemias reversus urbem Jerusalem reedificavit, ut ait Esdras. Sub ejusdem regno Sophocles, Heraclitus, Dionysius, et Eusebius, et Thucydides, Euripides, Aristarchus, Hippocrates medicus, Parmenides, et Demosthenes, et Democritus Abderita, et Socrates Atheniensis, ambo philosophi, innotescere cum gloria cœperunt; hic cum Græcorum leges falsi arguisset, ad mortem est damnatus, cicutamque bibit in carcere.

XCVII. Regnum alterius Artaxerxis.

Post Artaxerxem, de quo supra, regnavit alter Artaxerxes et postea alii usque ad Darium Arsamum, quem dejecit Alexander Macedo, qui destructo Persarum regno, omnis terræ potitus est; et inter pueros ejus divisum est regnum ejus, ut supra dictum est,

Reges Persarum post Nabuchodonosor et filios ejus hi sunt: Darius Astyages, Artaxerxes etiam dictus, regnavit decem et septem annis; Cyrus viginti duobus; Cambyses sex; Smerdes magnus, duobus; Darius Hystaspis, quadraginta et duobus; Xerxes filius ejus uno et viginti annis; Artabanus septem mensibus; Artaxerxes Longimanus, quadraginta et uno; Artaxerxes Secundus annis decem; Sogdanes, tredecim; Darius Nothus, undeviginti annis; Artaxerxes Memno, filius ejus, quadraginta. Quo regnante desiit regia potestas apud Romanos et respublica a consulibus administrata est usque ad Julium; Artaxerxes Ochus regnavit septem et viginti annos; Arses Ochi filius, quatuor; Darius

Varia lectiones et notæ.

²² ἀδ. Ἐλισάβετ cod. ²³ μετὰ τῆς Λευιτικῆς cod. ²⁴ βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τίσιν Μαλγιστιδῆν · ἡ βασιλεία γὰρ αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἀβ. cod. ²⁵ Isa. LIII. 8. ^{26, 27} 488 (4716) ²⁸ ἔτη x'. Ἀρτάβανος μῆνας, ζ' Cod. 244, 12-253, 4, sed Eus.: Ἀρταβ. μ. ζ'. Ἀρταξ. ὁ μ'. ἔτη μ'. ²⁹ 469 (4737) Cod. 253, 5-20. Deest rubrica in codice; βασιλεία Ἀλεξάνδρου? ³⁰ 409 (4795) Cod. 256, 19-24. ³¹ Cod. 251, 18: 252, 7; 256, 19. ³² τῶν υἱῶν cod. ³³ β' a secunda manu cod. ³⁴ ἔτος σγ' μ'. ζα' cod. a sec. m. priori erasa, sed ἔτη x' Ἀρταβάνος μῆνας ζ' Eusebius II, 209, Lco 47, 17 et Cod. ³⁵ Σογδιανὸς μῆνας ζ' Eus. Sync. ³⁶ β' a sec. manu cod. ³⁷ ὁ καὶ Ὀγος, ἔτη κz', Ἀρσιχοῦ cod. — κz, Cod. Eus. κβ' Lco. — β' Cod. — Ναρσῆς ἔτη θ' Leo. Ἀρσοχοῦ ἔτη θ' Eus. ³⁸ ιz' ὃν cod. ³⁹ καθελών Eus. ⁴⁰ a secunda manu; τ' Cod. Lco, σas' Eus.

filii Arsami sex annis, quem devicit Alexander, ut dixi. Idem rex Macedo evertit regnum Persarum quod ducentis septem et quadraginta annis steterat. Alexandro regnante, Plato Aristotelesque philosophi, et Speusippus et Xenocrates et Philistio (Eusebius) florebat. Hæc de regno Persarum. Quæ prius aggressi eramus, nunc jam sermone persequimur.

Imperium divisum est inter filios et optimates Alexandri: Ptolemæus Lagi senior in Ægypto regnavit, et deinde decem Ptolemæi usque ad Cleopatram, Dionysii filiam. Totius Asiæ Antigonus potius est. In Syria vero et Babylonia et Palæstina regnavit Seleucus Nicænor, quiduas edificavit urbes in partibus Ciliciæ et in Syria, unam Seleuciam, alteram Antiochiam, tertiamque Laodiceam ex nomine suo, nomineque filii ac filie suæ. Eo imperante Rhodii maris domini in insula extruxerunt æream statuam Solis, quæ magnitudinis causa Colossus vocata est, ex quo ipsi Colossenses appellati fuerunt.

Post Seleucum regnavit Antiochus filius ejus et quinque alii. Deinde regnum suscepit Antiochus Epiphanes, Seleuci Philopatoris filius; cujus sub imperio iterum capta est Jerusalem, Machabæi cruciati sunt et templum pollutum est. De urbe iterum expugnata sic scribitur: « Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo Darium regem Persarum et Medorum: regnavit ejus loco, et fecit prælia multa, et expugnavit loca fortissima, et interfecit reges multos, toparchas, duces exercituum, satrapas, tyrannos: et pertransiit usque ad fines terræ: et accepit spolia innumera, nemine resistente. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis, et exaltatum est cor ejus: et subegit regiones gentium et tyrannos; et facti sunt illi in tributum. Et post hæc decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros nobiles qui secum erant nutriti a juventute et distribuit illis regnum suum. Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est. Et obtinuerunt filii ejus regnum junusquisque in loco suo: et imposuerunt filii sibi diademata et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix. »

XCVIII. Regnum Antiochi Philometoris filii.

Antiochus Epiphanes filius Seleuci Philometoris princeps fuit terribilis, prædo, et multis latrociniiis rapinisque celebratus, et conegessit auri argenticque copiam immensam. Præterea vero licentia insolenti, libidinisque impetu raptus, mimis sese miscibat impudenter coram omni populo et in mulieres insaniebat. Cum ruens imperium videret,

Α οὐ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης οἱ φιλόσοφοι ἤμαρ ζον, καὶ Σπείσιππος, καὶ Ξενοκράτης, καὶ Φιλιστίων (Εὐσέβιος) ⁴⁴. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον, τῆς δὲ προτέρας ἀκολουθίας, ὡς ὑπεσχόμεθα, πάλιν ἀγόμεθα.

⁴⁴ (4) Οἱ οὖν παῖδες καὶ οἱ μεγιστάνες Ἀλεξάνδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διελέμενοι, τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε, ὁ Λάγου ὁ πρεσβύτερος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πτολεμαῖοι δέκα ἕως Κλεωπάτρας, θυγατρὸς Διονυσίου. ⁴⁵ (5) Τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντιγόνος ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ Νικάνωρ, ὃς πόλεις β' ⁴⁶ κτίσας, εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεῖαν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικεῖας. ⁴⁷ Ἐφ' οὗ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ Ἡλίου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσαεῖς ὠνομάσθησαν.

⁴⁶ (6) Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ε'· εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὃφ' οὗ γέγονεν ἡ β' ἀλώσις τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ τὰ κατὰ τῶν Μακκαβαίων ἐπέβη καὶ τὸ ἱερὸν ἐβόλυθη. **207** (7) Περὶ τῆς ἀλώσεως· οὕτω πως γέγραπται ⁴⁷· « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ὑπεσάξει Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα, Δαρειῶν ⁴⁸ βασιλείᾳ τῶν Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ βασιλεύσαι ἀνε' αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ποιῆσαι πολέμους, καὶ κρατήσαι ὀχυρώματα μεγάλα, καὶ σφάξει βασιλεῖς πολλοὺς, τοπάρχας τε καὶ στρατηγοὺς, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, καὶ φθάσαι ἕως ἁκρῶν τῆς γῆς, καὶ πλεόντων ἀπειρον συλλέξει, μηδενὸς ἀνθεστηκότος, ὑψώθη ἡ καρδίᾳ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἤρξε χωρῶν, ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα πεισῶν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ γνοὺς ὅτι ἀποθνήσκει, προσεκαλέσατο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκτρόφους αὐτοῦ· καὶ διελὼν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε, βασιλεύσας ἑτη β'. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ περιθήμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδήματα καὶ βασιλεύσαντες ἐπλήθυναν τὰ κακά, ἀφ' ὧν (54b) ἐξηλοβρίξα ἀμαρτωλός. »

48. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Φιλομήτορος.

⁴⁸ Ἀντίοχος ⁴⁹ ὁ Ἐπιφανῆς, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλομήτορος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ, καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, πλῆθος ἀμύθητον· καὶ πρὸς τοῦτω ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰστρηλασίας εἰς τοὺς μίμους ἑαυτὸν καθεῖς ἐν ὕψει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναῖξιν ἐπαμείνετο, ὧ καὶ κατὰ ⁵⁰

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ Ἐφ' — Εὐσέβιος om. Slav.; de Philistone apud Eus. nihil est. ⁴⁵ 321 (4876) — Codd. 272, 284, 19 285, 1. ⁴⁶ 312 (4889). ⁴⁷ γ' Cod. 38, 1; 292, 1; 339, 6-9 ex Eusebio. ⁴⁸ Cod. 755, 10-16. ⁴⁹ Cod. 285, 1-7. ⁵⁰ I Macc. 1, 1-10. ⁵¹ Δ. τὸν β. II. cod. ⁵² 174 (5026) I Macc. 1, 10-24. Cod. 285, 7-13. ⁵³ Ἀντιόχου I Macc. 1, 10. ⁵⁴ ὃς κατὰ Codd.

πρόσωπον τῆς βασιλείας χωρούσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρησεν, ὅπως μίαν βασιλείαν ποιῆ²², τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον²³. (2) Καὶ ἐπὶ καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ²⁴ ἔρμασι, καὶ ἐλέφασιν, καὶ στόλῳ μεγάλῳ, συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον, βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ, τρέψας²⁵ αὐτὸν, κατεκράτησε τὰς Αἰγύπτου πόλεις· καὶ πάσας ἐσκόλευσε.

18. Περὶ τῆς β' ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ.

208 Τῆς δὲ ἀγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάτης εἰρήνης, διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὑνίου μισοπνηρίαν τε καὶ εὐσεβείαν,²⁶ ἐ συνέβη καθ' ὄλην²⁷ τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέραις μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος²⁸ ἰππεῖς τρέχοντας ἐν ὄπλοις²⁹, (καὶ) διαχρυσούς· στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς (ἐξ) ἑκατέρων γινομένας, καὶ ὀπλῶν κινήσεις, καὶ χρυσεῶν κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίους εἰδεῖσιν ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους· εἰδὲ πάντας ἤξιον ἐπ' ἀγαθῷ γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἡ τις καὶ προεδήλου τὴν πονηρὰν ἐφοδὸν Ἀντιόχου. (2) Τέλος δὲ³¹ ἐ ἀναξεύξας μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθηρωμένους τὴν ψυχὴν (ἐξ) ἀπρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας) παρέλαβε τὴν πόλιν ὀρυζώτων. Εἶτα προστάξας³² τοὺς στρατιώτας ἀρειδῶς τύπτειν³³ τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνηρέθησαν μυριάδες ἡ'³⁴. Κατατολήσας οὖν καὶ εἰς τὸν ἀγίασμὸν³⁵ εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμὸν καὶ³⁶ εἰδωλον, βδέλυγμα ἐρημώσεως, καὶ τὸν ναβὸν μίανας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν αἰὶς Ὀλυμπίου προσηγόρευεν³⁷.

19. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ζ' καίδων τῶν Μακαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς³⁸.

Οὗτος ἐφ' ὕψηλῳ τόπῳ καθίσας (τῶν στρατευμάτων αὐτῷ περιστηκότων κύκλοθεν ἐνόπλων) ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἕνα ἕνα εἰσελθεῖν ἐπιπᾶσθαι καὶ κρεῶν χοιρίων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· εἰ δὲ τινες μὴ θέλοιεν (μιαροφαγεῖν), τούτους (τροχισθέντας)³⁹ ἀναρεῖσθαι.⁴⁰ (2) Πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν ἐ Ἐλεάζαρ τις, τῶν πρωτεύοντων Γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προεδοχῶς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μιαροφαγεῖν. Ὁ δὲ τὸν μετ'⁴¹ **209** εὐλαίας θάνατον μάλλον ἢ τὸν κατὰ τοῦ μύσου βίον ἀναδειξάμενος, αὐθαίρετως πρὸς τύμπανον ἤγετο⁴²· καὶ οὕτως μετὰ πολλῶν πρῶτων⁴³ αἰκισμῶν καὶ μαρτύρων ὑπαλλάξας τὸν βίον, οὐ μόνον τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς προεδοχῶς τὸν αὐτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναϊότητος, μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλιπε⁴⁴ ταῦτα.

⁴⁵ (3) Μεθ' ὃν καὶ ἄλλοι τινὲς ζ' ἀδελφοὶ σὺν τῇ μητρὶ αὐτῶν διαφόρως⁴⁶ βεβαπυθέντες τὸν τοῦ

Ægyptum sibi ditione eam subficiendi causa invasit, ut unum imperium ex Antiochia et Ægyptio componeret. Ægyptum igitur magnis cum copiis, curribus, elephantis pedibusque innumeris et magna classe invasit pagnamque adversus Ptolemaium regem Ægypti committit; quo devicto fugatoque, Ægypto potitus est et cunctas urbes vastavit.

XCIX. De secundo excidio Jerusalem.

Postquam urbs sancta multa pace gavisa esset propter odium mali et pietatem Onise sacerdotum principis, et contigit per universam Jerosolymarum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrerentes, auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatos, et scutorum motus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Quæ omnia viseram Antiochi invasionem præmonstrabant. Postremo, multis exultans victoriis, animo iratus ob superbiam jactantiamque civitatem expugnavit. Deinde jussit militibus interficere, nec parcere occurrentibus. Erant autem octodecim millia interfecti. Ausus est etiam intrare templum magna cum superbia et posuit altare et simulacrum et abominationem desolationis, et templumque impuris sacrificiis pollutum Jovi Olympio sacravit.

C. De Eleazaro septemque pueris Machabæis et eorum matre.

Rex excelso in loco sedens (circumstantibus armatis militibus) jussit lancea armatos custodes comprehendere unumquemque Hebræorum et cogere ad carnem porcina[m] idolis oblatam manducandam, et si qui impura hæc edere negarent, hos rotæ supplicio interficere. Multi sunt comprehensi, quos inter erat et Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir etate provectus.... compellebatur carnem porcina[m] manducare. Sed ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam complectens, læto animo ad supplicium processit. Et quidem post multos cruciatus plagasque vitam discessit, non solum juvenibus, sed et universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum fortitudinis et virtutis derelinquens.

Post illum quidam alii septem fratres cum matre sua, variis affectu supplicii, martyrii pariter

Varie lectiones et notæ.

²² ἐβουλήθη μ. β. ποιῆσαι Ced. ²³ Cod. 285, 13-17 καὶ δὴ τὴν Ἀ. κ. ²⁴ ἐν add. Ced. 26. σ. πόλεμον Cod. I. ²⁵ Ἀ. δὲν καὶ τρ. Ced. — ἐν Αἰγύπτῳ Ced. ²⁶ 166 (5034) Cod. 285, 18 286, 2. ²⁷ II Macc. v, 2 4. ²⁸ καθ' ὄλην cod. II Macc. ²⁹ δι' αὐτοῦ μέρος codex. ³⁰ ἐνόπλους Ced. ³¹ III Macc. v, 11-15, Ced. 286, 2-7. Ἄν. γὰρ μ. ν. ³² προστάξαντο; Ced. ³³ κόπτειν Ced. ³⁴ ἡ' μ. II Macc. v, 14, χιλιάδες; πρ' Ced. ³⁵ τὸ ἀγίασμα Ced. ³⁶ I Macc. i, 51. ³⁷ προσαγορεύσας καὶ ἐφ' Ced. 286, 8-10. ³⁸ Hæc rubrica in codice dæsi, sed legitur ad § 5: τὰ κατὰ τῶν Μ. — 25 ἀπ. ἄν. Ced. ³⁹ τυμπανισθέντας; ? ⁴⁰ Cod. 286, 11-17, 25; II Macc. vi, 18-31. ⁴¹ προσηγ. Ced. ⁴² πρότερον Ced. ⁴³ γ. καὶ ἄ. κατ. Ced. ⁴⁴ II Macc. vii, Ced. 286, 18. μετὰ μητρὸς διὰ γ. β. τ. τὸν τοῦ μ. στ. ἐνδύξω; ἄν. ⁴⁵ γὰρ add. cod.

coronam sunt assecuti. De quibus loquitur sanctus Gregorius. Sic conclusit sacerdotium suum divus Eleazarus qui doctus erat et docuerat caelestia, nec externa aliena aspersione, sed suo sanguine Israel sanctificavit, et morte ultimum mysterium confecit. Ita pueri nedum voluptatibus servirent, libidinibus domitis, corpus purificavere et ad vitam nullo dolori obnoxiam transiere. Sic pereuntes filios multos vidit mater, quæ, ut dixit quidam, illis viventibus gloriabatur, moriens secum in mortem illos induxit et, quos mundo genuerat, Deo obtulit. Attonitus ipse Antiochus in admirationem minas commutavit. Probe sciunt enim mirari virtutem et bellatores quando recedente ira statum rerum examinant ac deinde ab agendo desistunt. His omnibus rex pudore affectus et majore incensus ira sacra vasa cepit, auri argentique vim immensam congesti, et urbe vastata pecudibusque occisis, omnia cæde complevit et multa minatus Antiochiam reversus est, magno dolore affectos filios Israel relinquens. Duobus annis elapsis, cum Persis bella gessit, præfectumque misit in urbes Judææ, qui vectigalia exigeret. Hic magna cum hominum copia advenit pacemque simulans civitatem Jerusalem dolo ingressus est; et magna clade Judæos affecti, moenia evertit, urbemque totam dejecit, diruitque; templum impuris nefandisque sacrificiis implevit, et negantes simulacra gentium ædificata prohibitasque carnes edere Judæos indiscriminatim occidit. Innumeros igitur viros, mulieres puerosque magnis sævisque cruciatibus affectos interfecit, et multos captivos secum abduxit, relicto principe qui cæteros Judæos vexaret. ἀφείδω; κατέκτεινεν. Πολλοὺς οὖν (ἀνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας μετὰ πολλῶν καὶ χαλεπῶν κολάσεων) ἀνέλων (καὶ ἄλλους αἰχμαλωτεύσας) ἀπῆλθε, βαλοῦς.

CI. De sacerdote Mathathia.

Mathathias quidam sacerdos cui quinque erant filii, inter quos Judas Maccabeus, zelo raptus adoritur præfectum; quo interfecto, congregat omnes suos et dejecit omnia impura gentium altaria, occiditque legum paternarum desertores. Cum tumultuatim e Persarum regno victus rediret Antiochus, defecit animo atque proceribus dixit: « Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et ægroto præ sollicitudine. Nunc vero reminiscor malorum quæ feci in Jerusalem... cognovi quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereō in terra aliena. » Et jussit suam aurigam nulla interposita mora cursum accelerare; nam vehementer judicii coelestis pœnam sen-

A μαρτυροῦ στέφανον ὡσαύτως ἀνεδήσαντο (4). Περὶ ὧν ὁ μέγας Γρηγόριος φησιν· « Οὕτως ἀ-ἐλαυσε τῆς ἱερωσύνης ὁ θεὸς; Ἐλεάζαρ μνηθεὶς καὶ μνήσας τὰ ἐπουράνια καὶ οὐ τοῖς ἐξωθεν βαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἀγιάσας, ἀλλ' οἰκίοις αἵμασι, καὶ ποιήσας τὴν τελευτὴν τελευταῶν μυστήριον. Οὕτω καὶ οἱ νέοι παῖδες; οὐχ ἡδοναῖς δουλεύσαντες, ἀλλὰ τῶν παθῶν κυριεύσαντες καὶ τὸ σῶμα (55^a) καθαρῶντες, πρὸς τὴν ἀπαθῆ ζῶην μετέστησαν. » — « Οὕτως ἀπέλαυσε τῆς πολυτεχνίας ἡ μήτηρ, ὡς φησὶ τις, οὕτως καὶ ζῶσιν ἐκαλλωπίζατο, καὶ ἀπαθῶσα συννεπαύσατο καὶ οὐ; ἐγέννησε κόσμω, θεῶ πρραστήσασα. Ἥγάσθη δὲ καὶ Ἀντιόχος οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὴν ἀπειλήν. Ἰσασὶ γὰρ θαυμάζειν ἀρετὴν ἀνδρῶν καὶ πολέμιοι, ὅταν, τοῦ θυμοῦ λήξαντες, ἐφ' ἐαυτῆς ἡ πράξις δοκιμάζεται, ὥστε καὶ ἀπῆλθεν ἀπρακτος καὶ ἀπληροφόρητος. » ¹⁰ (5) Ὑφ' ὧν (τοῖνον) ὁ τύρρινος καταισχυνθεὶς καὶ μᾶλλον ἐκμανεὶς (καὶ) τὰ ἱερὰ σκευὴ πάντα ¹¹ λαθῶν, χρυσὸν τε καὶ ἀργυρον ἀπειρον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγῆσας καὶ τὰ κτήνη κρουργῆσας καὶ πολλὴν φονοκτονίαν ποιήσας καὶ μεγαλοβῆμονήσας, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀντιόχειαν (μέγα πένθος καταλείψας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ). — Καὶ μετὰ β' ἔτη κατὰ Περσῶν ἐπιστρατεύσας, ἀπίσταίην ἀρχοντα ¹² φορολογῆσαι τὰς πόλεις Ἱερουσαλήμ, ὅς παραγενόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ λαλήσας εἰρηνικούς λόγους, μετὰ δόλου πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ¹³ εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτοὺς ¹⁴ πληγῇ μεγάλῃ, καὶ καθελὼν τὰ τεῖχη, πᾶσαν (αὐτὴν) ἐνέπρησε ²¹⁰ (καὶ κατέστρεψε), καὶ τὸ μὲν ἱερὸν (ἀσωταῖς καὶ) μιαιφαῖς θυσιαῖς ἀνεπλήρωσεν ¹⁵, τοὺς δὲ μὴ προσαιρουμένους τῶν Ἰουδαίων μεταβαίνειν εἰς τὰ Ἑλληνικά ¹⁶ καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀπογεύεσθαι, ἀρχοντα καταλιπὼν εἰς τὸ βασιανίζειν τοὺς Ἰουδαίους.

PM. Περὶ τοῦ Μαθθαθίου ἱερέως ¹⁰.

¹⁰ Μαθθίας δὲ τις ἱερεὺς, ἔχων υἱοὺς ε', ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ Μακκαδαῖος; ἐτύχχανεν, ζήλου πλησθεὶς καὶ ὀρμήσας κατὰ τοῦ ἀρχοντος, ἀνείλεν αὐτὸν καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπίρχεται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀκαθάρτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ἀποστατοῦντας ¹¹ τοῦ νόμου ἀναιραῖ ¹². (3) Ὁ δὲ γὰρ Ἀντιόχος ἀκόσμως τε καὶ ἡττημένος ἐκ τῶν ¹³ κατὰ Περσίδος τόπων τὴν ἀνάγειν ποιοῦμενος, (καὶ) ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἀβρωτήσας ἔφη πρὸς τοὺς αὐτοῦ ¹⁴ μεγαίσθνας· « Ἀπίσταται [ὁ] ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα ¹⁵ ἀπὸ τῆς μερίμνης. — νῦν οὖν μνήσκομαι ¹⁶ τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλήμ. — ἔγωγον ¹⁷, ὅτι χάριν τούτων εὔρον ¹⁸ τὰ κακὰ ταῦτα. Ἰδοὺ ἀπό-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Ced. 286 20-287, 8. ¹¹ π. σκ. Ced. ¹² ἀρχοντα; cod. a prima m., sed cf. I Macc. 1, 29. τὰς πόλεις; cod. ¹³ καὶ add. Ced. ¹⁴ αὐτοὺς πληγ. μεγαλ. κικ. αὐτὴν. πλ. μ. Ced. ut I Macc. 1, 30. ¹⁵ μιαιφῶν θυσιῶν ἐνέπρησε Ced. ¹⁶ Ἑλληνίσαι ἀφ'. Ced. ¹⁷ Rubrica in codice deest. ¹⁸ 162 (5035) — Ced. 287, 9-13; I Macc. 11, V. ¹⁹ ἀποστάντες Ced. ²⁰ I Macc. vi, 10-13; Ced. 287, 13-19. ²¹ ἐκ τῆ; Π. τὴν ὀπιστροφήν. ²² οἰκίους αὐτοῦ Ced. ²³ τῆ καρδίᾳ I Macc. ²⁴ νῦν δὲ μνήσκομαι I Macc. ²⁵ οὖν add. Macc. ²⁶ με add. I Macch.

λομαι ἐν γῆ ἄλλοτριᾷ. »⁹⁰ (3) Καὶ⁹¹ συνεταξί τὸν ἄρματι ἀντιόχου ἀνευδύτως ἐλαύνοντα κατανοεῖν τὴν πορείαν, ἐπαισθανόμενος ἐναργῶς τῆς ἀνωθεν κρίσεως τὴν τιμωρίαν· συνέσχε γὰρ αὐτὸν ἀνήκεστος ἀλγηδὼν τὰ σπλάγχνα καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι. Συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄρματος βολίψι φερόμενον καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, παντὸς τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι τὰ μέλη. Ἡ δὲ νόσος τοσοῦτον ἐπέτεινεν, ὥστε καὶ σκώληκας ἐκβρῦσαι, καὶ ἐν ὀδύναϊς μεγίσταις καταπίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ ἀθλίου αὐτοῦ καὶ δυστήνου σώματος πᾶν τὸ στράτευμα **211** βαρύνεσθαι μεγάλως, καὶ ὁ πολλὰ μεγαλαυχήσας καὶ πάνδεινα πράξας, οὕτως αἰσχίστω μέρῳ τὸν⁹² βίον ἐπὶ ξένης καταστρέψειν. (Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνδίκως ὁ ἀδικος κατεῖτε]τιμωρητο, θανάων δὲ οἰκτρῶς ἐκεῖθεν (35^b) μᾶλλον αἰωνίως κοδᾶται.)

PE. *Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος.*

⁹⁰ Μετὰ δὲ Ἀντιόχον ἐβασίλευσεν Ἀντιόχος ὁ Εὐπάτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Τούδας⁹¹ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντιοχείας τροπωσάμενος, ἐπίρρηται⁹² αὐτῷ Ἀντιόχος μετὰ χιλιᾶδων ἱππέων κ' καὶ πεζῶν χιλιᾶδων ρ', ἄρμάτων ε', ἐλεφάντων νε' γεγυμνασμένων⁹³ πρὸς πόλεμον· καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς φάλαγγας, παρέστησε ἑκάστην ἐλεφάντι χιλιῶν ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσιδυτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἱππεῖς ἐκλεκτοὶ φ' διατεταγμένοι· ἑκάστην θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἑκάστην ἄνδρες δυνάμειος ἑνοπλοὶ λβ'. Ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χροσᾶς ἀσπίδας καὶ ἄρματα, ἐστίλθε τὰ δρη ἀπ' αὐτῶν (καὶ κατηρύγαζον ὡς λαμπάδας πυρός. Κάν-^C τεῦθεν ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ὀρώντες καὶ ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ πλήθους καὶ τὸν συγκρουσμὸν τῶν ἄρμάτων)· ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη, ἰσχυρὰ λίαν (καὶ ὁ λαὸς ἐπίμικτος, ἀπειρος, ἑνοπλος).⁹⁴ (2) Καὶ ὡς ἐπέτεινεν ἡ μάχη, θεασάμενος Ἐλεάζαρ, ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα, πεπυρωμένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἔνα δὲ ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων, βασιλικὸς θώραξι καθωπλισμένον, καὶ νομίσας ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὸν βασιλέα, ἐκπηδήσας τῆς παρατάξεως, ἐπιπέλαται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα, ὑποκάθωθεν αὐτοῦ ὀπέδου· καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα, πέπτωκεν εὐθύς τὸ θηρίον ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτριψεν, ὅπῃ Ἰούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγε.

212 (3) Καὶ ἐπιδιώξας Ἀντιόχος ἐπολιόρκει ταύτην· εἶτα λόγους εἰρηνικοὺς μεθ' ὀρκῶν ποιησάμενος, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἔνδον τῆς πόλεως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ τῶν ὀρκῶν παρασπονδήσας καὶ τὸ τεῖχος τέλειον καταστρέψας, καὶ τοὺς οἰκητορας σκυλεύσας, εἰς Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψε.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ Ced. 287, 19-288, 3. ⁹¹ καὶ ἰ. ἀ. λύπη μεγάλη ἐν γῆ ἀ. I Macc. ⁹² τὸν — μεγαλαυχήσαντα — πράξεντα? ⁹³ 163 (5036) — Ced. 288, 1-16, I Macc. vi, 47-41. ⁹⁴ Ἰούδα — τροπωσάμενος? ⁹⁵ ἐπεσθῆναι καὶ αὐτοῦ Ἀντιόχου παρεσκευάσας Ced. ⁹⁶ ἐλέφαντας νε' γεγυμνασμένους cod. λβ' εἰδότες π. I Macc. ' διατεταγμένοις cod. ⁹⁷ ἐπ' cod. ⁹⁸ Ced. 288, 16-25; I Macc. vi, 52-47. ⁹⁹ 161 (5037) Ced. 289, 1-5; I Macc. vi, 48-02.

liebat, et tenebatur acerbis viscerum doloribus et interiorius amaris cruciatibus torquebatur. Factum est autem ut e curru velociter rueni caderet et hoc infelici casu omnia ejus membra contunderentur. Adeo autem invaluit morbus, ut ex ejus interioribus vermes prodirent, et cum maximis doloribus frustra deciderent carnes ejus. Præterea odore foetili quem hujus infelicis corpus ægrum emittebat, omnis exercitus multa incommoda patiebatur. Sic qui se tam superbum et adeo formidandum ostentaverat, ignominiosissima morte in terra aliena periit. Sic princeps injustus justas pœnas solvit et post indecoram mortem majores etiam in æternum dat.

αἰσχίστω μέρῳ τὸν⁹² βίον ἐπὶ ξένης καταστρέψειν. θανάων δὲ οἰκτρῶς ἐκεῖθεν (35^b) μᾶλλον αἰωνίως κοδᾶται.)

B *CII. Regnum Antiochi Eupatoris.*

Antiocho mortuo, regnavit Antiochus Eupator, filius ejus, sub cujus imperio Judas Maccabæus duces Antiochenos fudit. Tunc adversus eum processit Antiochus cum viginti equitum millibus, centum millibus peditum, trecentis curribus et elephantis quinquaginta quinque doctis ad prælia. « Et per legiones elephantos divisit, et astiterunt singulis elephantis mille viri in loriceis squamatis, et guleæ æreæ in capitibus eorum, et quingenti equites, instructi unicuique bestię electi erant, et super singulas fortes viri triginta duo. Et ut refulsit sol in clypeos aureos et currus, resplenduerunt montes ab eis et refulserunt sicut lampades ignis; omnesque, visa copiarum multitudine et curruum audito sonitu obstupuerunt. Erat enim exercitus magnus valde et fortis, » et populus commistus, innumerus, armatus. Inito prælio vidit Eleazar, frater Judæ Maccabæi, excitatos elephantos sagittariosque ipsis insidentes, unum autem majorem aliis, « loriceatum loriceis regis, et visum est ei quod super eo esset rex; » tunc ordine exsiliit, audacter ad eam cucurrit in medio legionis, multisque elephantum circumdantibus occisis, ivit sub pedes ejus et in ventre illum percussit; et cecidit in terram super ipsum bellus, et mortuus est illic. Quo viso Judas animadvertens cruentius fieri prælium in Jerusalem aufugit.

Illum Antiochus persecutus, urbem oppugnavit, et cum pacem pollicitus esset cum juramento, a Juda in urbe receptus est. Ingressus autem, mæno fracta, diruit mœnia, incolas spoliavit et Antiochiam reversus est.

CIII. De Juda Machabæo.

A

ΓΓ. Περὶ Ἰουδα τοῦ Μακκαβαίου⁹.

Postea Judas intra tres annos religionem paternam, neglectam, instauravit et pluribus sociis acceptis e Judæorum regione omnes Antiochi ministros expulit, templumque purificavit; quo facto, ab omni populo Jerusalem ad sacerdotium supremum promotus est. Ipso regnante Jesus filius Sirach sapiens doctusque, qui sapientiam cum virtute conjunctam edocuit, apud Hebræos florebat.

CIV. De Romanis. Quid sit Cæsar.

Gesta est res Romana a consulibus, post Romulum et Romum (regesque) trecentis sexaginta et quatuor annis usque ad Julium Cæsarem. Mortuæ ejus matris in nono mense venter excisus est, infansque extractus, et ab ea incisione cognomen Cæsaris habuit, a quo Cæsares Romanorum imperatores nomen habuere, quod Latina lingua *excisio* sonat.

Explicatis lectisque divinis Scripturis tempore Ptolemæi, obstupuit rex et omnes magistratus super pulchritudine verborum Scripturæ. Præsentibus Menedemo philosopho et Demetrio Phalereo mirantibusque vim Scripturæ, ab eis sciscitatus est rex: Cur scripturæ adeo egregiæ nemo historicorum poetarumve mentionem fecit? Respondit Demetrius: Nullus illas tangere ausus est, quia cum eas scrutari Theopemptus voluisset, mens illi subito alienata est et per somnium didicit iatud illi accidisse quod rebus sacris manum admovisset. Præterea Theodectus tragicus poeta cum in quadam fabula libros sacros memorasset, excæcatus est; uterque autem, ab incepto desistens, Deoque placato, sanitati restitutus est.

Huic Julio natus est equus cui pro unguibus pedes bisulci et nominem nisi Cæsarem pro sensore paltebatur, sicut Bucephalus Alexandrum.

Cum e vestibulo egrederetur ut in senatum prodiret, statua ejus præ janua stans sponte cecidit; præterea aliquis illi dedit chartam qua patebat tota conjuratio adversus eum inchoata. Aliud esse putans Cæsar, chartam non legit, alterique ut servaretur tradita, a Bruto Cassioque in senatu interfectus est.

Julius Cæsar maxima certamina commisit. Ab eo Germani, Galli Britannique domiti cum urbibus quingentis ditioris Romanæ facti sunt.

⁹ Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τρισὶν ἔτεσι τὴν θρησκίαν ὀλιγωρηθεῖσαν τὴν πατριὸν ἀνεκτέησθε, καὶ πολλοὺς ἐπιβειξάμενος καὶ τοὺς τῆς χώρας ἄπαντας ἀπαλάσας τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ναὸν ἐκαθάρας, αὐτῷ πᾶσι δὲ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκεν. (2) Ἐφ' οὗ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ, ὁ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν πανάρετον σοφίαν συντάξας, παρ' Ἑβραίοις ἠγνωρίζετο.

ΠΔ. Περὶ Ῥωμαίων¹⁰. Τί ἐστι Καῖσαρ.

¹¹ Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα ἰδιωκεῖτο πρῶτον ὑπὸ ὑπάτων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου ἐπὶ ἑτῆ τῆδ' ἑξήκω; Ἰουλίου Καίσαρος¹². Τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῷ θ' μηνί, ταύτην ἀνασχίσαντες ἐξέβηλον αὐτὸν, ὅθεν καὶ λέγεται Καῖσαρ, ἀφ' οὗ Καίσαρες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγορεύθησαν, ὃ ἐστὶν ἀνατομὴ κατὰ τὴν Ῥωμαίων γλώσσαν.

¹³ (2) Τῆς θείας Γραφῆς ἐρμηνευθείσης ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου καὶ ἀναγνωσθείσης, ἐκπαγγίλαι τε τὸν βασιλεῖα ἐπὶ τῷ κάλλει τῶν θείων λογίων καὶ πάντας (56^ο) τοὺς ἐν τέλει παρήντος οὖν Μενεδήμου φιλοσόφου καὶ Δημητρίου Φαληρέως καὶ θαυμαζόντων τὴν δύναμιν τῶν λόγων, ἠρώτα ὁ βασιλεὺς, ἔστι τοιοῦτων ὄντων τῶν θείων λόγων¹⁴. **213** πῶς οὐδεὶς ἱστορικῶν ἢ ποιητῶν ἐμνήσθη αὐτῶν; καὶ ἀπεκρίθη Δημήτριος, ὅτι οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε τοῦτων ἀψαθαι, διὰ τὸ καὶ θεόπεμπτον¹⁵ θελήσαντα ἱστορῆσαι περιαυτῶν παραφροσύνην κρατηθῆναι καὶ θναρ ἰδεῖν, ὅτι τοῦτο αὐτῷ συμβέβηκε παρρηχισμένῳ τὰ θεῖα. Καὶ θεόδοκτον τὸν τῶν τραγῳδιῶν ποιητὴν ἐν ἐνὶ δράματι μνησθέντα¹⁶ τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων τυφλωθῆναι· ἐκατέρους¹⁷ δὲ ἀποσχομένους τοῦ τομήματος καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενίζομένους ὕμεις γενέσθαι.

¹⁸ (3) Τοῦτω τῷ Ἰουλίῳ ἐτέθη ἵππος ἀντὶ ἐκλή; χηλᾶς ἔχων καὶ μηδὲνα ἕτερον ἀναδάτην ἐαχόμενος ἢ αὐτὸν, ὡς ὁ Βουκίφαλος τὸν Ἀλέξανδρον.

¹⁹ (4) Τοῦτω μίλλοντι (ποτα) τὴν αὐλειὸν ἐξέτα²⁰ θύραν ἀπερχομένῳ²¹ ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, εἰκὼν αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐστῶσα²², αὐτομάτως κατέπεσεν· καὶ πρὸς τοῦτω²³ χάριτην αὐτῷ τις ἐπέδωκεν ἔχοντα²⁴ πᾶσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλήν. Καὶ νομίσας ἄλλο τι εἶναι, μὴ ἐντυχόν, **D** ἀλλὰ δεδωκῶς²⁵ ἐτέρῳ φυλάττειν, ἐσφάγη ὑπὸ Βρούτου καὶ Κασσίου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ.

²⁶ (5) Αὐτὸς Ἰούλιος μεγίστους ἀγῶνας ἐνεδείξατο, Γερμανοὺς, καὶ Γάλλους²⁷, καὶ Βρεττανοὺς χειρωσάμενος, ὑποφόρους τοῖς Ῥωμαίοις ἐπίλει οἰκουμένας κατεστήσατο.

Variæ lectiones et notæ.

⁹ Rubrica in codice deest. ¹⁰ Ced. 289, 5-10. ¹¹ ἐπιβειξάμενος πολέμους καὶ τρόπαια μεγάλα στησάμενος καὶ cod. ¹² γνώμη παντὸς τοῦ λαοῦ τὴν ἀ. παρίλαθε Ced. ¹³ Ced. 298, 15-14. ¹⁴ H. P. in tabula cod. Mon. et Aug. τί ἐ. K. in cod. Mosq. ¹⁵ Ced. 289, 10-16. ¹⁶ μνησθῆναι cod. ¹⁷ σφάλων, rubrica in m. a. scripta Ced. 289, 17-290, 11, deest in Serb. ut et 3 et 4. ¹⁸ λογίων cod. ¹⁹ Θεόδοκτον Ced. Leo, P. Th. ²⁰ μνησθῆναι cod. ²¹ ἐκατέροι—ἀποσχομένοι—ἐξευμενίζομένοι cod. ²² Ced. 303, 2-4. ²³ Ced. 300, 13 18. ²⁴ ἐξελεθῆναι Ced. ²⁵ ἀπερχομένου cod. ²⁶ τοῦ Καίσαρος, ἐπεστῶσα τῷ προθύμῳ Ced. ²⁷ τοῦτ. codex, τοῦτοις Ced. ²⁸ ἔχοντα post ἐπιβ. Ced. ²⁹ δέδωκεν cod. ³⁰ Ced. 300, 6-9, ὦ; φησι Πλούταρχος. ³¹ Γάλλους cod.

BIBAION Γ.

LIBER TERTIUS

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΙΩΝ.
PE. Βασιλεία Ἰουλίου Καίσαρος.

²⁸ Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεύσας Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος καὶ μόνος ἐκράτησε τῶν Ῥωμαϊκῶν πτη-
πτῶν μετὰ πολλῆς ὑπερηφανίας καὶ 214 ἀλαζο-
νείας, ὅθεν καὶ δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, ὃ ἐστὶ μονάρχης·
δικτατορία δὲ ἐστὶν ἀρχὴ ἀνυπέρβητος.

(2) Πάντων δὲ κρατήσας, ἐν ἰταμύτη καὶ τυραν-
νίδι ἐπὶ ἔτη ιη', ἀνηρέθη ἐπὶ συγκλήτου ²⁹. (3) Ὁς
καὶ νόμους Ῥωμαίων ἔδωκεν καὶ τὰς ἰνδίκτους, [καὶ]
τὸν βίσεξτον ³⁰ ἐξευρών, καὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ³¹
ὀνομάσας, πρότερον Κουντιλιον καλούμενον, ὡς ἐν
ταύτῃ αὐτοῦ μοναρχήσαντος. ³² (4) Ἐφ' οὗ ἦν καὶ
Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ὃ ἐν ταῖς Πρόξισι τῶν ἀποστό-
λων μνημονεύμενος, καὶ Ἀντίπατρος, ὃ Ἡρώδου
πατήρ, βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας κατέστη.

PC. Βασιλεία Αὐγούστου.

³³ Μετὰ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα ἔδρασίλευσεν Αὐγου-
στος Καίσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ ³⁴, Ὀκταβίου υἱός, ὃ καὶ
Σεβαστὸς, ἔτη νζ' ³⁵. ὅφ' οὗ Σεβαστοὶ καὶ Αὐγουστοὶ
προσηγορεύθησαν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς ³⁶. (2) Καὶ ὃ
μῆν Αὐγουστος ἐκλήθη, ὃ ἐστὶ Σεβαστὸς, πρότερον
Σεξτίλιος ὀνομαζόμενος.

(3) Οὗτος οὖν Αὐγουστος Κλεοπάτρην τῆ [ι]
ἔπει τῆς βσιλείας αὐτοῦ χειρωσάμενος καὶ πᾶσαν
τὴν Αἴγυπτον ὑποτέξας, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν
Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτη σ' ³⁷ καὶ πάσης τῆς
γῆς κυριεύσας καὶ τὰς τοπαρχίας καταλύσας,
ἀνέτε πύξ φονεύσαντας αὐτοῦ τὸν θεῖον Ἰούλιον. (4)
Κτίσας δὲ καὶ πόλεις γ', μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ
ἄλλην ἐν τῇ Ἀρραβίᾳ καὶ ἑτέραν 215 ἐν Κύπρῳ
Συρίας, καταπεσοῦσης ὑπὸ θεομηνίας ὀνόματι (56 β)

A
INITIUM IMPERII ROMANORUM
CV. Regnum Julii Caesaris.

Postea regnavit Julius Cæsar, qui primus solusque
imperio Romanorum magna cum superbia et jacta-
tione potitus est; unde dictus est dictator, id est,
monarcha; dictatura enim est summa potestas.

Is postquam rerum summæ potitus crudeliter re-
gnasset octo et decem annis, in senatu occisus est. Ro-
manis Cæsar leges dedit, indictionem bissextoque
invenit, et nominavit Julium mensem, antea Quinti-
lium dictum, eo quod hoc mense regnare cœperat.
Eo imperante vixit Judas Galilæus, quem Actus apo-
stolorum memorant, et Antipater, Herodis pater,
rex super Judæam constitutus est.

CVI. Regnum Augusti.

Post Julium Cæsarem imperavit Augustus Cæsar,
nepos ejus, Octavii filius, et Sebastus dictus, annis
quinquaginta septem. Ab eo Sebastii Augustique
dicti sunt imperatores Romani. Vocatus est mens
Augustus, id est Sebastus, cui Sextilis primo nomen
erat.

Augustus anno decimo quarto regni sui, devicta
Cleopatra, tota Ægypto potitus est, diruitque re-
gnum Ptolemæorum quod ducentis steterat annis.
Universæ terræ dominus, regna omnia evertit in-
terfecitque viros a quibus avunculus ipsius Cæsar
occisus fuerat. Tres condidit urbes, unam in Ponto,
in Arabia aliam, tertiamque in Cypro quæ ira di-
vina eversa, ab eo Salamina vocata est. Unam
Ancyram vocavit quia duo inter maria, Ponticum

Variæ lectiones et notæ.

²⁸ 46(5153) Ced. 300,1,2. ²⁹ Ced. 303,23-304,3. ³⁰ δίσεκτον cod. ³¹ Αὐγούστου cod., διὰ τὸ αὐτὸν ἐν αὐτῷ
γεγενῆσθαι Chr. pasch. ³² Ced. 303,23-304,3. ³³ 49(5147) Ced. 300,21. ³⁴ ἀν. Ἰουλίος Ced. ³⁵ νζ' Ced. L.
Th., sed annus, quo Augustus mortuus est, 57us est a Cæsare occiso. ³⁶ Ced. 300,22. ³⁷ σζ' a prima
manu codicis. — (Σχόλιον) Ced. 302,15-303,21. Ἠγαπᾶτο δὲ ὅπ' αὐτοῦ Ἀθηνόδωρος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ
σεφώτατος, δε ἐν τοῖς αἰσχίστοις ἔργοις τοῦ Καίσαρος ἐλέγχων αὐτὸν ὅπερ ἀμαρτιῶν [ἐπιγνώρθου]. Ὁ γοῦν
Ἀθηνόδωρος καταγρησίας, ἤτησεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν πεμφθῆναι· ἔλεγε γὰρ ὡς τέλειος εἴη ὁ Καίσαρ
κατὰ πᾶσαν φιλοσοφίαν καὶ γνῶσιν· ὡς δὲ μέλλων ἀπαρτῆν, ἠσπάζετο αὐτὸν καὶ ἐπικύψας πρὸς τὸ εὖς,
παρεκάλει, εἰ δόσκις ὄργισθῆ, μὴ πρότερον καλεῖσθαι (κίλευον eod.), τί πρακτίον πρὶν ἢ καθ' ἑαυτὸν
ἀρθμεῖσθαι τὰ κθ' στοιχεῖα. Ἥλθει γὰρ αὐτὸν ὀξέθυμον καὶ ἀμετάβλητον (εὐμ. Leo) ὄντα. Ὁ δὲ Καίσαρ
αἰσθόμενος ἔφη· Εὖ γε ὑπέμνησά· με ὡς ἀταλῆς εἰμι. Διὰ τοῦτο οὐ συγχωρήσω σοι τῆς ἀνεγκαμένης ἐπιβῆ-
ναι (συνεχώρησάς μοι τῆς αὐτῆς ἐνακαίρωσ ἐπιβῶσαι, codex.) ε Diligebatur a Cæsare Athenodorus
Alexandrinus ille sapientissimus qui de peccatis Cæsarem reprehendebat. Cum igitur senex factus es-
set, petivit ab eo ut in suam patriam dimitteretur; dicebat enim, Cæsarem perfectum esse juxta
omnem philosophiam sapientiamque. Jamjam profecturus complexus est Cæsarem, et ad ejus au-
rem inclinatus, cum hortatus est ne, si forte irasceret, prius aliquid faciendum, mandaret
quam intra se viginti quatuor litteras numeravisset; sciebat enim eum ad iram propensum
esse et in iracundia pertinacem. Quo audito, ε Bene, inquit Cæsar, exprobrasti mihi vitium, ideo
in patriam redeundi licentiam tibi non tribuam. »

Asiaticumque sita erat, hæc est Ancyra Galatiæ, ἡ Ζαλαμίνην ἀνεγείρας ἐκάλεσε καὶ τὴν μὲν Ἄγκυραν ὠνόμασε διὰ τὸ μέσην εἶναι αὐτὴν τῶν β' θαλασσῶν, τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, ἥτις ἐστὶν Ἄγκυρα Γαλατίας, τὴν δὲ Διοσπολιν.

CVII. De quarto imperio quod vidit Daniel.

Tunc incipit quartum imperium, quod Daniel in visione quatuor hestiarum, figura usus, quartam bestiam ab aliis diversam vocat; sub quo, qui quatuor prima elementa creavit mandique quatuor partes conjunxit, Jesus Christus, incarnatus est propter nostram salutem. Bene igitur magnus et omnibus superior factus est Augustus subjecitque sibi cætera regna, eo quod in diebus suis rex dominusque universorum nasci debebat secundum verba Isaie prophætæ.

Ait enim: « Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus; quia de Sion exibit lex et verbum Domini de Jerusalem. Et judicabit gentes, et arguet populos multos: et confabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium. »

Contendunt Judæi cum Theodotione errantes hæc dici de reditu Babylonis. Nec mirum; ut enim saluntur in aliis prophetiis, sic etiam in ista.

Quinam enim populi et viciniore et longinquiores legem verbumque a Judæis allatum receperunt et non potius eis restiterunt? Post reditum ex Babylone, confluxero quidem gentes ad templum Judæorum, sed illos impugnaverunt; omnes vicini perpetua bella contra eos moverunt: ex una parte Iumæi et Ammonitæ et Moabitæ; ex altera Philistæi et Samaritani. Nec multo post, irruere bella Macedonica quæ in Machabæorum libris referuntur, atamen tunc prophetica verba altam pacem pollicebantur. Si autem nuntient verba hæc tempus post adventum Christi, optime facta concordant. Ante enim Romanum imperium, multæ erant gentium inter se congressiones, quia divisum erat inter singulas gentes imperium, universo autem imperio ad Romanos translato, et singularum nationum ad adventum Christi regno destructo, pax alta floruit in mundo, ita ut jam nulla gens adversus gentem aliam bella moveret ad potestatem eri-

PZ. Περὶ τῆς δ' βασιλείας, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθεώσατο ²⁰.

²⁰ Ἐνετύθεν τοίνυν ἀρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν δ' θηρίων ὀπτασίᾳ τέταρτον θηρίον διαφέρον τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει· ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων δ' στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας, ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν· ὄθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος· ἐπὶ πάντων ὁ Ἀβγυστος· καὶ δυνατὸς γενόμενος, ὅπεταξέ τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλεία τοῦ παντὸς καὶ κύριον τεχθέντα κατὰ τὴν Ἰσαίου προφητείαν.

²¹ (2) Θεοὶ γὰρ ²¹· « Καὶ ἐστὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ²² ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἀκρων τῶν ὄρεων, καὶ ὑψωθήσεται ἐπὶ ²³ νῶτον βορῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη· καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔρουσι· δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κερυσόμεθα ἐν αὐτῇ. Ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλὴμ. Καὶ κρινεῖ ἀναμέσον ἔθνων πολλῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολὺν. Καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιζυῖνας αὐτῶν εἰς ὀρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ²⁴ **C** ἔθνος ²⁵ μάχαιραν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἐτι πολεμεῖν. »

(3) Ἰουδαῖοι δὲ φασί, Θεοδωτικῶν ²⁶ πλανώμενοι, περὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου ἐβήθησθαι τούτου. Καὶ οὐ θαῦμα· ὡς γὰρ ἐν ταῖς λοιπαῖς διασφάλλονται προφητείαις, οὕτω κἀνταῦθα.

(4) Ποῖα γὰρ ἔθνη πελάζοντα καὶ πόρρωθεν ἀπεκισμένα νόμον καὶ τὸν ἐκείθεν ἐκπορευόμενον ἠεπέησαντο λόγον καὶ οὐχὶ μᾶλλον **216** αὐτοὺς ἐναντιοῦντο; Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαϊον ναδὸν ²⁷ τῶν ἐκείνων ἀσπασάμενα πλείστα τῶν ἔθνων, ²⁸ ἐπεστράτευσαν Ἰουδαίους· οἱ περιόικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμουῦντες διετέλεσαν· ἐνθεν μὲν Ἰουδαῖοι, καὶ Ἀμανίται, καὶ Μωαβίται, ἐκείθεν δὲ ἄλλόφυλοι καὶ Σαμαρείται· καὶ ὀλίγου δὲ χρόνου διελθόντος, ἐκ Μακεδονικῆ **D** αὐτοὺς ἐπίστη κακὰ, ἃ τῶν Μακκαβαίων αἱ συγγραφαὶ περιέχουσιν· ἀνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος εἰρήνην ὑπέσχετο βεβαίαν. (5) Ὅτι δὲ ἐν μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ²⁹ ταῦτα καιρῶν, πάλιν ἐκ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσι· πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συχναί τῶν ἔθνων κατ' ἀλλήλων ἐπαναστάσεις· ἐγένοντο, ἅτε δὴ καὶ Ἰκαρεὸν ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μεταθεθείσης (καὶ τῆς καὶ

Variae lectiones et notæ.

²⁰ Hæc rubrica in codice evanuit. ²¹ Cod. 518, 1-9. ²² Cod. 518, 9 19. ²³ Isa. II, 2-4. ²⁴ ἐσχάταις ἡμέραις cod. et LXX. ²⁵ ὀπίρῳ I. a. Cod. ²⁶ Nota λήψει cod. ²⁷ ἔθνος ἐπ' ἔθνος cod. et LXX. ²⁸ ὀπὸ Θεοδωτικῶν, ²⁹ τὰ? — πλείστων ἔθνων cod. ³⁰ καί? — Cod. 518, 20-319, 3. ³¹ προσημαίνονται Cod.

Ἐκαστον ἐθνῶν βασιλείας ἐπὶ τῆς Χριστοῦ παρουσίας καταλυθείσας, εἰρήνη βαθεῖα κατέσχε τὴν οἰκουμένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθνος ἐπιστρατεύειν (καὶ μερικὰς βασιλείας καθαρθάξαι), ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. Οὐκ οὖν μάλ' αἰκνύονται σαφῶς τὸ τῆς προρρήσεως τέλος. (6) Ἡ οὐχ ὄρατε τῆς Ἐκκλησίας τὸ ὄψος καὶ πάντας ὑποκύπτοντας καὶ ταύτην τὸ σέβας προσφέροντας (57), καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἐκόντως καὶ εὐγνωμόνως, τοὺς δὲ παραγνώμως δουλεύοντας καὶ μάτην ἀντιλέγοντας ἔξοστρακισμένους κακῶς; Οὐχ ὄρατε τῶν ὁρέων τὰς κορυφὰς, ὧ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνας, τοῦ ὑμετέρου μύσους ἀπὸ ἀλλοτρίων καὶ τὰς τῶν ἀσκητῶν καταγωγὰς κοσμομήνας, πάντας; συβρέοντες καὶ τὸν ἐν τῇ σιγῇ ἐπιφανέντα λόγον θεολογοῦντας καὶ τὸν ἐκεῖθεν προσελθόντα νόμον ἀσπαζομένους, τοὺς μὲν πολέμους πεσπαμένους ἀντὶ τῶν πολεμικῶν ὅπλων; Ἡ οὐκ ἴσατε, ὡς ὀργήκα ταῦτα ὁ προφήτης ἐθέσειεν, ἄλλο; μὲν τῆς Ἱερουσαλήμ ἐδασίλευεν, ἕτερος Μωαβιτῶν, καὶ αὐτὸς ἄλλος; Ἀμμωνιτῶν, καὶ ἄλλος; Ἰσραηλῶν; ἄλλοις ἡγεμόσιν ἐτέλουν, Γάζα δὲ καὶ Τύρος, καὶ Δαμασκὸς ὑπὸ διαφόρων ἀρχόντων

217 PH. *Περὶ τῆς ἐν σαρκὶ οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Τοῦ δὲ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, εὐθύς Ἀβγουστος Καῖσαρ ἐκράτησε πάντων καὶ τὰς τοπαρχίας πάσας καὶ μερικὰς βασιλείας καταλύσας (ὡς ἔφη) τοῖς Ῥωμαίοις εἰς πάντα; ὑπέταξεν. (2) Ὅσπερ καὶ Δαυὶδ προθεωρῶν καὶ προαναφωρῶν ἐψάλλε: « Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς, τόξον συντρέψει καὶ συνθλάσει ὄπλον καὶ θυροῦς κατακαύσει ἐν πυρὶ. » (3) Ναὶ μὴ αἱ τοπαρχίαι καὶ αἱ μερικαὶ βασιλείαι καταλύθησαν, δι' ἃς οὐδὲ βραχείας εἰρήνης ἀπέλαβον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πᾶσα χώρα καὶ πόλις ἐνοπλὸς τὰ ἐξαπίνω γενομένης ἐφ' ὅσον; δειμαίνουσα.

(4) Ἐπὶ δὲ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ πάλιν λέγει: « Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλήθος εἰρήνης. »

(5) (Τοιγαροῦν ἡ Ῥωμαίων βασιλεία τὰς μερικὰς βασιλείας, ὡς καὶ πολλὰς ἔφη, καταλύσασα καὶ μάχας) εἰρήνη βαθεῖα πανταχοῦ γέγονε (καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀκοίς εὐτρέπισσας τοῖς κηρύττοις τὸν τῆς εἰρήνης πρῶτανιν, ἀδεῶς λοιπὸν, ὡς ἐν μιᾷ βασιλείᾳ, διέδραμον καὶ τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκαν).

(6) Κατὰ μὲν οὖν τὴν ἱστορίαν οὕτως ἐκδέσθηκε τὸ « ἀνταναιρῶν πολέμους; » καὶ τὰ ἐξῆς τροπικώτερον δὲ εἴ τι; βέλ. νοῆσαι, ὁφεται τοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πολέμου τὴν παύσαν. Φησὶ γάρ: « Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἐκλίναν βασιλείαι· ἔδωκεν ὠνὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψίστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. »

piendam, sed agrorum culturæ omnes incumbere. Hæc igitur a prophetia significantur. Nonne eminentem videtis Ecclesiam, omnesque illam venerantes adorantesque, plerosque hanc amantes, eique servientes, aliosque hanc nescientes et ei servire negantes misere expulsos? Nonne videtis summos montes, o Judæi et gentes, vestris abominationibus purgatos, hospitibusque ascetarum ornatos? Videtis ex quo omnes illuc confluentes verbum divinum quod cum silentio prodiit addiscunt, et legem quæ inde venit amplectuntur, bella quiescere et pro armorum strepitu altam pacem stare? Num vos fugit quod cum hæc nuntiasset propheta, alius in Jerusalem, alius in Samaria, in Idumæa et in Moabitide alius regnavit, alius in Ammonitide, aliusque in Arabia? Et alii principes dominabantur Madianitas et Amalecitas, Gazam, Ascalonem et Azotum. Præterea Sidon, Tyrus et Damascus a variis regibus regebantur.

ἄλλοι δὲ τῆς Σαμαρείας, καὶ ἄλλοι Ἰδουμαίων, καὶ ἄλλοι Ἀράβων; καὶ Μαδωνῶν μὲν καὶ Ἀσκαλῶν, καὶ Ἄζωτο; Καὶ μέντοι καὶ Σιδῶν, ἰθύνοντο.

CVIII. De Incarnatione Domini nostri Jesu Christi.

Cum Jesus Christus Dominus noster secundum carnem natus esset, statim Augustus Cæsar cuncta occupavit, dissolutisque, ut dixi, omnibus regnum præfectis et privatis regibus, Romanorum imperio universa subegit. Sicut et David prævidens et prædicens canebat: « Venite et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terræ; arcum conteret, et confringet arma, et scuta comburet igni. » Vera regionum principatus et privata regna soluta sunt, per quæ non brevem quidem pacem suscipiebant homines, sed omnis regio et civitas armata impetus subito formidabat.

De Jesu Christo Domino nostro David iterum loquitur: « Orietur in diebus ejus justitia et abundantia pacis. »

Romanorum igitur imperium cum privatis regnis, ut sæpe dixi, et præliis finem fecisset, pax summa ubique fuit, paratisque hominibus ad audiendos proclamantes pacis principem, secure jam, utpote in unico regno, isti discurrerunt, et salutis disciplinam hominibus attulerunt.

Secundum igitur historiam sic adimpletum est istud: « Auferens bella » et sequentia, magis autem figurative si quis intelligere voluerit, videbit belli adversus Ecclesiam cessationem. Dicit enim: « Conturbatæ sunt gentes, inclinata sunt regna; dedit vocem suam Altissimus, mota est terra. »

Varia lectiones et notæ.

⁵⁰ ταύτην cod. ⁵¹ προσφέροντα cod. ⁵² πεπ. τὰ δὲ εἰς γεωργίας ὄργανα μεταχειρισμένους ἀντὶ cod. ⁵³ Et hæc rubrica in codice evanoni. ⁵⁴ Cod. 315, 4-7. ⁵⁵ τερθ. Cod. ⁵⁶ ἐβναρχίας Cod. — πάντων cod. ⁵⁷ Ῥωμαίων Cod. ⁵⁸ Ps. xlii, 8, 9. ⁵⁹ Ps. lxxii, 7. ⁶⁰ Cod. 315, 7. ⁶¹ Ps. xlii, 6.

Cum enim divinum manifestatum esset auxilium, A terga dederunt hostes, et regna olim adversa et inimica collum demiserunt, et salutis verbum acceperunt. Usus enim veritate, et rerum testimonio, et omnimodis prodigiis, veluti voce quadam, propriam sublimitatem Deus demonstravit, et illorum mentes timore replevit.

Prospiciens igitur propheticus sermo Iudæorum circa divinas Scripturas falsam interpretationem, amentiamque et transgressionem, dixit, quasi ex persona illius qui prædicebatur, veluti præmuniens illos: « Vacate et videte quoniam ego sum Deus; exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. » Nobis autem indicans quis sit iste, et quasi congaudens, addit: « Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob. » Jacob autem mentionem non absque consilio fecit, sed quoniam primus ille gentium vaticinatus est vocationem. « Non deficiet, inquit, princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse expectatio gentium. » Conversionem gentium hic etiam prædicans sermo propheticus, convenienter Deum Jacob, qui hæc prædixerat, dixit eadem perfecisse. Sic etiam Chrysostomus dixit: Nihil igitur humana feritate pejus erat ante Christi adventum. Omnes, sicut hostes et inimici, alii adversus alios constituti, proprios liberos mactabant; patres et matres in uatos insaniebant. Nihil iam stabat, nec naturalis, nec scripta lex, sed omnia subversa fuerant. Adulteria enim continua, et cædes, et furta, et omne malitiæ genus peragebatur, et pro virtute putabatur. Hostes continuo inter se per loca, regionem, vicum, domum depugnabant, et ista pro fortitudine et gloria celebrabantur. Interim filios et filias dæmonii immolantes, et oracula consulentes, et præstigiis utentes, et idolis scriverentes, Deum se venerari putabant. Cum autem advenisset Dominus noster, hæc omnia desierunt, quippe quæ manifestissime Deum invisam erant, et pax summa et virtus lata in mundo versantur. »

CIX. De cessatione legitimo sacerdotio Iungentium ex tribu Juda.

Anno igitur XXI imperii Augusti, anno vero 5500 D a creatione mundi, incepit numerus annorum juxta computationem Antiochenam. Cumque Herodes ex gentilibus jam declaratus esset rex Judææ, et Dominus noster Jesus Christus secundum carnem natus esset, et Herodes misere vitam huiisset, adimpletum est istud: « Non deficiet princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse expectatio

(7) Τῆς θείας γὰρ βοήθειας ἐπιφανείσης⁶², πῶτα δέδωκαν⁶³ οἱ πόλεμοι, καὶ αἱ πάσαι τάναντία φρονούσαι βασιλείαι ὑπέκλιναν τὸν 218 αὐχίνα καὶ τὸν σωτήριον λόγον⁶⁴ ὑπέδειξαν. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ (καὶ ταῖς παντοδαπαῖς θαυματουργίαις), οἷόν τι φωνῇ χρησάμενος ὁ Θεός, τὸ οἰκεῖον ὕψος ὑπέδειξε (καὶ δέους αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσεν).

(8) Προειδὼς τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν Ἰουδαίαν περὶ τὰς θείας Γραφὰς παρερμηνείαν, ἀπόνοιάν τε καὶ ἀθέτησιν, ἔφη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ προφητειομένου, ὡς περ προσφαλιζόμενος αὐτοὺς καὶ λέγων⁶⁵: « Σχολάσατε καὶ γινώτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός· ὑψωθήσομαι ἐν ταῖς ἐθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ. » Ἡμῖν δὲ παραδηλῶν τις οὕτως ἐστίν, καὶ ὡς περ συνευφραίνόμενος, ἐπάγει⁶⁶: « Κύριος; τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ (57b) τῶν ὀφείλων Ἰακώβ. » Τοῦ δὲ Ἰακώβ τὴν μνήμην οὐχ ἀπλῶς ἐποίησατο, ἀλλ' ἐπειδὴ πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἐθνῶν προσθέσπισε κλήσιν. « Οὐκ ἐκλείψει γὰρ, φησὶν⁶⁷, ἄρχων ἐξ Ἰουδα ἕως ἂν ἔλθῃ ἢ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν, » μεταβολὴν⁶⁸ πάνταυθα τῶν ἐθνῶν προδοσιάζων, εἰκότως τὸν [τοῦ] Ἰακώβ Θεοῦ, τοῦ ταῦτα προσηρηκότος, ἔφη ταῦτα κατορθωσέμεναι. ⁶⁹ Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησὶν: « Οὐδὲν⁷⁰ αὖν τῆς ἀνθρωπίνης θηριωδείας χεῖρον⁷¹ ἦν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ὡς περ γὰρ ἐχθροὶ καὶ πόλεμοι πάντες; πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι, τοὺς αὐτῶν παῖδας ἐσφαζον, πατέρες καὶ μητέρες παῖσιν ἐπεμαίοντο· οὐδὲν ἦν ἰσθηκῶς, οὐ φυσικῶς, οὐ γραπτῶς νόμος, ἀλλ' ἀνατίτραπτο πάντα μοιχεύεται γὰρ διηνεκεῖς καὶ φόνοι καὶ κλοπαὶ καὶ πᾶν εἶδος κακίας διεπράττετο καὶ εἰς ἀρετὴν ἐλογίζετο, πόλεμοι δὲ συνεχεῖς ἐπάλληλοι κατὰ τόπους⁷² καὶ χώραν, καὶ κώμην, καὶ οἰκίαν ἐγίνοντο, καὶ εἰς ἀνδρείαν καὶ κλέο; ἀνεκηρῦττε· ντο. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις θύοντες καὶ μαντευόμενοι, φαρμακεύοντες καὶ εἰδωλολατρεύοντες θεοσεβεῖν ἐνόμιζον. Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν ἐληλυθότος, ἀπηλέγχθησαν ταῦτα πάντα, ὡς θεοστύγῃ σαφέστατα, καὶ εἰρήνῃ βαθεῖα καὶ ἀρετῇ πλατεῖα ἐν τῷ κόσμῳ ἐμπολιτεύεται. »

219 Pθ'. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνθέσμων Ἰσραηλιτῶν τοῦ Ἰουδα φυλῆς.

Ἦ τοιγαροῦν ἐν τῷ μα' ἔτει τῆς Δύγουστου βασιλείας, ἐν τῷ εφ'⁷³ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν⁷⁴ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς· καὶ Ἡρώδου⁷⁵ μὲν ἐξ ἐθνῶν ἤδη βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἀνηγχορευμένου, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου κακῶς τὸν βίον μεταλλάξαντος⁷⁶, πεπλήρωται τὸ· « Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα ἕως ἂν ἔλθῃ ἢ ἀπό

Variae lectiones et notæ.

⁶² Cod. 515, 7-12 Τῆς γὰρ ὁ. ⁶³ ἐπιφανείας cod. ⁶⁴ δεδώκασιν Cod. ⁶⁵ ζυγόν Cod. ⁶⁶ Cod. 515, 12—ὁ ὁς τὴν Cod. — Ἰουδαίων ἀπ. ἔφη διὰ τοῦ πρ. Σχ. Cod. ⁶⁷ Ps. xlvj, 10. ⁶⁸ Ps. xlvj, 13. ⁶⁹ Gen. xlvj, 16. ⁷⁰ τὴν μ. τῶν ἐ. κ. πρ. Cod. ⁷¹ Locus ineditus? ⁷² Ὡδεῖς cod.? ⁷³ χεῖρων codex. ⁷⁴ τόπον? ⁷⁵ Cod. 515, 22 516, 17. ⁷⁶ ὁ Cod. ⁷⁷ κατὰ χριστιανούς? ⁷⁸ Ἡρώδ. — βασιλ. — ἀνηγχορευμ. cod. Ἡρώδης — βασιλεὺς — ἀνηγχορευμένος; Cod. ⁷⁹ διγλ. Cod.

καίται (καὶ αὐτὸς προσδοκία ἰθῶν), ὃ δὲ ἐστὶν ὁ Χριστός. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης, ἀλλόφυλος ὢν (καὶ) περιτμηθεὶς⁶⁰, ἤρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεὰ κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάβιλον, εὐθὺς ἐπαύθη, κατὰ τὴν θείαν πρόβησιν, ἣ ἐξ Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα· οἱ γὰρ ἱερεῖς προσητάκασιν⁶¹ τῶν πραγμάτων ἄχρις οὗ Πομπήϊος, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπιστάς, τὴν μὲν Ἱερουσαλήμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ⁶², μαιναὶ δὲ τὰ ἅγια (ἄχρι τῶν ἀδύτων εἰσελθῶν τοῦ ἱεροῦ). Τῶν δὲ⁶³ ἐκ τῆς προγένων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου καιροῦ διαρκεσάντων, βασιλεῖα τε ἰμοῦ καὶ ἀρχιερεὰ Ἀριστόβουλον, δέσιμον εἰς⁶⁴ Ῥώμην ἐκπέμφας⁶⁵, Ἰγκανὸν, τὸν Ἀριστοβοῦλου ἀδελφόν, ἀνέδειξεν ἀρχιερεὰ⁶⁶. (2) Οὗτος δὲ φίλαν εἶχε πρὸς Ἀντίπατρον τινα Ἀσκαλωνίτην, τὸν πατέρα Ἡρώδου, ὃν κατέστησεν ἐπίτροπον τῆς χώρας. Ἦν δὲ Ἡρώδης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἱκανὸς πρὸς πράγματα, καὶ πολλοὺς ληστάρχας κατέστειλε⁶⁷. (3) Τοῦ δὲ Ἰγκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, καὶ Ἀντίπατρον δολοφονηθέντος, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀντεχομένου τῶν πραγμάτων, ἐπετίθησεν τῇ ἀρχῇ ὁ Ἡρώδης παῖς, πολλὰ χρήματα δοῦς τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ σπονδῶν αὐτῶν⁶⁸ γενόμενος.

220 ΠΡ. Αὐγούστος ὁ βασιλεὺς ἀπέρας εἰς Αἴγυπτον⁶⁹.

⁶⁹ Αὐγούστου γὰρ Καίσαρος ἀπάραντος· εἰς Αἴγυπτον μετὰ στρατιᾶς ὅτι μάλιστα πλείστης εἰς τὸν κατὰ Κλεοπάτρας (53^ο) πόλεμον, εἰς ἣν περιέστη τὰ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου, γένους μὲν οὖσαν τῶν Πτολεμαίων, ὑπήνησεν αὐτῷ Ἡρώδης παρέχων αὐτῷ οὐ τὴν τυχούσαν λειτουργίαν ἐν τοῖς⁷⁰ στρατεύμασι καὶ ἀναλώμασι. Χερσώμενος· δὲ τὴν⁷¹ Κλεοπάτραν τῷ ἰσ⁷² ἔπει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπανερχόμενος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὡς εὐνόησαντα τὸν Ἡρώδην μετὰ τῆς ἑλθῆς συγκλήτου ἀναδείκνυσαι βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας, περιθεὶς αὐτῷ τὸ διάδημα. Οὕτως ἐπιβὰς τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τῶν Ἰουδαίων μὴ βουλομένων δέξασθαι αὐτὸν ὡς ἀλλόφυλον, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν κατέσφαξε, λαφυραγωγῆσας τὴν πόλιν καὶ τὸ ἱερόν, πονηρῶς δὲ χρησάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, πάσας τῶν φυλῶν καὶ τῶν γενεῶν ἀναγραφὰς τὰς ἀπὸ τοῦ Ἔσδρα ἀποκειμένας, πῶρὶ κατέκαυσε πρὸς τὸ μηχανεῖν γνωσθῆναι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ποίας πατρῆδος εἰσὶν οἱ αὐτόχθονες καὶ τίνες οἱ λεγόμενοι γηγῶρες⁷³· καὶ τὴν ἱερατικὴν δὲ στολὴν ὑπὸ τὴν ἰδίαν σφραγίδα ἀπέθετο. Καὶ λοιπὸν ἀδεῶς ἀσήμεροις τισὶν ἐπὶ χρήμασι ἱκανοῖς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίπρατο.

⁷⁴ (2) Ἔτους δὲ μβ⁷⁵ Καίσαρος Αὐγούστου ἐξῆλθε παρ' αὐτοῦ δόγμα ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην (αὐτὴν⁷⁶ δὲ τὴν φορολογίαν, ὡς εὐνούστα-

gentium, qui est Christus. Ex quo enim Herodes, alienigena et circumciscus, super Judæos regnavit, et Ananiam alienigenam summum sacerdotem constituit, statim cessavit, secundum divinam prædictionem, dominatus ex Juda qui usque ad id temporis prævaluerat. Sacerdotes enim rerum potiti sunt, donec Pompeius, Romanorum dux, superveniens, Jerusalem vi expugnat, et sancta polluit, usque in sanctuarium templi ingressus. Cum ergo sacerdotes avita successione ad id tempus perseverassent, Pompeius, Aristobulo rege simul et summo sacerdote in vincula coniecto, et Romam misso, Hyrcanum, Aristobuli fratrem, summum sacerdotem declaravit. Hic autem amicitiam habuit cum Antipatro Ascalonite, Herodis patre, quem regionis posuit procuratorem. Herodes autem, filius ejus, rebus gerendis idoneus erat, et multos duces prædonum repressit. Cum vero Hyrcanus a Parthis captus esset, et Antipater occisus, nullusque adesset qui res publicas contineret, Herodes filius invasit imperium, multamque Romanis pecuniam, subjacens conditionibus ab illis propositis.

CX. Augustus imperator in Ægyptum profectus.

Augustus enim Caesar, cum profectus esset in Ægyptum cum exercitu quam maximo, Cleopatram debellaturus, cui Ægypti obtigerat imperium, eo quod ex genere esset Ptolemæorum, Herodes illi obviam occurrit, præbens, copiis et impensis, quod non sibi obtigerat ministerium. Augustus autem, anno XIV regni sui, subacta Cleopatra, Romam reversus, Herodem, quia se benevolum præbuerat, Judææ regem cum toto senatu declarat, illi imponens diadema. Ita Herodes, cum ascendisset Jerusalem, et Judæi nolent illum recipere, quia alienigena erat, multos ex illis occidit, spoliatis civitate et templo, improbeque potestate utens, omnes tribuum et familiarum historias, ab Esdra repositas, igne combussit, ut non jam amplius noscere possent Judæi quænam esset unicuique patria, et quinam advenæ vocati. Sacerdotalem etiam vestem sub proprio sigillo reservavit. Deinceps ignobilibus quibusdam, congrua accepta pecunia, summum sacerdotium impune vendidit.

Anno autem XLII Caesaris Augusti, exiit ab illo edictum ut describeretur universus orbis. Ipsam autem tributum exactionem Cyreno commisit, quia

Varia lectiones et notæ.

⁶⁰ ἀπεριτμητός? ⁶¹ προσητάκασιν cod. προσητάκτισαν Ced. ⁶² πολιορκεῖ. cod. ⁶³ τὸν δὲ — διαρκέσαστα Ced. ⁶⁴ ἐπὶ Ced. ⁶⁵ ἐκπ. τὸ πᾶν ἔθνος· Ἰουδαίους ὑπόφορον κατέστειλε ex CXI, 2, Ced. ⁶⁶ Versio S. v. h. hæc habet usque ad CXI, 3, sed desunt in Bulg. ⁶⁷ Ced. 319, 8-10? ⁶⁸ ὑπόσπονδος? αὐτῷ codex. ⁶⁹ Hæc rubrica in codice evanuit. ⁷⁰ 28 (2573). ⁷¹ ἔν τε τοῖς· cml. ⁷² δὲ κλ. cod. ⁷³ cf. Ex. XLII, 22, (ὅτι προσήλυτοι εἰσὶν αὐτοὶ ὡς αὐτόχθονες — cf. Isa. XLV, 1 καὶ ὁ γηγῶρας (72) προσεθήσεται πρὸς αὐτούς. ⁷⁴ G. A. Ch. n. (3195) — Ced. 321, 1-2. ⁷⁵ Γαύτην cod.

maxime benevolus erat et princeps senatus, quem etiam præsidem Syriæ et proinde Judææ præfecit. Hic omnem Judæorum populum tributarium Romanis constituit. Sic primus alienigena Herodes, ut dixi, Judæorum populum commissum in manus suscipit tempore quo evidenter, Christi instante adventu, Judæorum similiter defecerant et summi sacerdotes et duces. Etenim sacerdotes ex Juda oriundi erant per matrem, quoniam magnus Aaron Annadab filiam uxorem duxerat; atque adco vere cognati erant ex Juda et ex Levi oriundi, ut Elisabeth, ex Aaron orta, cognata Dei Genitricis Mariæ dicta sit.

Cum erge defecissent apud Judæos summi sacerdotes, Herodes, alienigena, rex, ut dictum est, Judæorum constituitur, ubi, Christi nativitate appropinquante, avita in summo sacerdotio soluta est successio, et prædictus apud Daniel princeps finem suscipit. Unci enim principes sive sacerdotes erant usque ad Herodem, incipientes a templi renovatione sub Dario, Hyrcani autem temporibus cessantes, per annos 483. Sicut et Daniel vaticinatur dicens: « Nosces et intelliges ab exitu sermonis ad respondendum et ædificandum Jerusalem usque ad Christum duces, hebdomades septem et hebdomades sexaginta duæ. » Tantum enim septuaginta hebdomades efficiunt tempus, singulo die in annum sumpto. « Et convertiet, et ædificabitur platea et ambitus muri, et evacuabuntur tempora. » Hebdomades enim complent annos 483, tandiu quamdiu subsistit dominatus unctorum principum, quorum ultimo Hyrcano a Parthis in servitutem redacto, Herodes ab Augusto regnum accipit, et post illum filii ejus usque ad ultimam Jerosolymæ obsidionem. « Non jam enim amplius ex successione pontificii generis Judæorum et Assanionæorum sive Machabæorum, ut dicit Josephus, consecrantur Deo ne rursus quidem annui, sed ad breve tempus a Romanis sacerdotium ementes. » Idcirco Daniel vaticinatur dicens. « Et post septem et sexaginta duas dies: exterminabitur unctio, et iudicium non erit, » et reliqua.

Sic autem divisit septuaginta hebdomadas: septem post reditum a captivitate usque ad ædificationem templi, sexaginta duæ, cum septem conjunctæ, tempus affirmantes per quod obtinuerunt uncti principes (et ideo « exterminabitur unctio »); una vero hebdomada, per quam Dominus novum

A το; 60, και μεγίστη τῆς συγκλήτου ἐνεχείρισται Κυρήνη, ὃν και κατέστησεν ἡγοούμενον Συρίας ἦτοι τῆς Ἰουδαίας, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπόφορον κατέστησεν). 66 (3) (Και οὕτω 67 πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφη, τὸ τῶν Ἰουδαίων 68 ἔθνος ἐγγειρίζεται καθ' [ὃν καιρὸν] ἐναργῶς, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης, ἐξέλιπον (εἰκότως) οἱ τῶν Ἰουδαίων 69 ἀρχιερεῖς; (τε) και ἡγοούμενοι (κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν). (4) Καὶ γὰρ οἱ ἱερεῖς; ἐξ Ἰουδαίων 70 ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπειπερὶ ὁ μέγας Ἀαρὼν 221 τὴν τοῦ Ἀμναδαμ θυγατέρα ἡγάγετο γυναῖκα. Καὶ κατὰ τοσοῦτον συγγενεῖς; ὑπῆρχον οἱ ἐξ Ἰούδα και Λευὶ (ἔθεν ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἐλισάβετ συγγενῆς; εἶρηται; τῆς Θεοτόκου Μαρίας).

(5) Ἐκλειπόντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίους ἀρχιερέων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων, βασιλεὺς, ὡς εἴρηται τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθὼς, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλητταζούσης, ἢ ἐκ προγόνων τῆς ἀρχιερωσύνης καταλύθη διαδοχῆ, και ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγοούμενος λαμβάνει τέλος. Χριστοὶ γὰρ ἡγοούμενοι ἦτοι ἀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς; κατὰ Δαρειὸν ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν ἔτεσι υπγ'. 1 (6) Ὡς και Δανιὴλ θεσπίζει λέγων: « Καὶ γνώση 2 και συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου 3 τοῦ ἀποκριθῆναι και τοῦ οἰκοδομήσαι τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγοούμενου, ἐβδομάδες ζ' και ἐβδομάδες ξβ'. » 4 (7) Τοσοῦτον γὰρ αἱ ο' ἐβδομάδες ποιῶσι χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἐνιαυτὸν λαμβανομένης. — 5 « Καὶ ἐπιστρέψει και οἰκοδομηθήσεται πλατεία και περίτειχος 6, και ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί! 7. » (8) Αἱ (γὰρ ἐβδομάδες) συμπληροῦσιν ἔτη υπγ', ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς; ὑπάρχει τῶν χριστιῶν 8 ἡγοούμενων, ὧν τελευταίου 9 Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ἀπ' Αὐγούστου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιτορκίας. 10 « Οὐκέτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς (58 b) τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων και Ἀσαμωναίων ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ 11 οὐδ' αὖ πάλιν οἱ διὰ 12 ἐνιαυτοῖ, οἱ δὲ ἐπ' ὀλίγω 13 παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἱερωτῶν ὠνούμενοι. Διδ και Δανιὴλ προφητεύει λέγων: « Καὶ μετὰ τὰς ζ' και τὰ ξβ' ἡμέρας 14 ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, και κρίμα οὐκ ἔσται, » και τὰ ἐξῆς.

15 (9) Διέλυσε δὲ τὰς ο' ἐβδομάδας οὕτως: τὰς μὲν ζ' μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ 222 ξβ' συναπτομένας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγοούμενοι: (διδ και ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα). Τὴν δὲ μίαν ἐβδομάδα, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐκήρυξε

Variae lectiones et notæ.

66 εὐνούστατον codex, εὐνουστάτων vel ἐνουσιώτατον? 66 Ced. 516, 14-17. 67 οὕτω; codex. 68 Ἰουδαίων Ced. 69 69 ἐκ τοῦ Ἰούδα? 1 Ced. 519, 3-7 Διδ και Δ. προφητεύει, Can. ix, 25. 2 γνώσεις cod. 3 λόγων Ced, sed דבר Dan. 12 ὁ Ἰ. Dan. Ced. 4 om. versio Bulg. et Serb. 5 ταῖχος Dan. 6 Ced. 519, 9-17. 7 Χριστιανῶν cod. 8 τελευταῖον cod. 9 Jos. A. xi, 10 οὐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσαμωναίου πατρίων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσαν cf. 11 — ἀλλ' ἀσημοὶ τινες οἱ μὲν ἐν Ced. 11 Θεῷ. 12 παντός? 13 ἐπὶ λόγω Ced. 14 δομάδας; cod. — Dan. ix, 26 Καὶ μετὰ τὰς; ἐβδομάδας τὰς; ξβ'. 15 Ced. 519, 16 Διέλυσε δὲ τὰς; ξβ' — 22 (534 485 et 485. 51?)

τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἥς ἐβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἤλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος καὶ ἤρθη ἐκ μέσου ἡ δὲ Μωυσέως παραβεδομένη διαθήκη. (10) Καὶ ¹⁶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος. Ὁ δὲ Θεοδώρητος· αὐθις ἔφη ἐν τῇ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ τῇ περὶ τοῦ Δανιήλ· Αὐτὴ συναρμώσει διαθήκην πολλοῖς ἐβδομαῖς μία. ¹⁷ Καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἐβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ¹⁸ ἔστιν. ¹⁹ (11) Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καινὴ Διαθήκη δίδεται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ δυνάμει πάσης αὐτοῦ· ἐπλήρωσε, ἐπίπερ, μεσούσης τῆς ἐβδομάδος ταύτης, ἡ κατὰ νόμον ἤρθη θυσία τῆς ²⁰ ἀληθινῆς προσφερομένης (καὶ οὐ μόνον ἡ θυσία ἐκαίνη πευθθήσεται) σημεῖον ²¹ τῆς ἐρημώσεως· ὑπέφηνη (γενέσθαι, εἰκόνας τινὲς ἀπηγερευμένοι τῷ νόμῳ εἰς τοῦτο εἰσχομιζόμενοι. Καὶ γὰρ τοῦτο παποίηκε Πιλᾶτος, νύκτωρ εἰς τὴν ναὸν τῆς βασιλικᾶς εἰσχομισας εἰκόνας· παρὰ τὸν νόμον, ὅπερ δὴ καὶ) ὁ Κύριος εἶπεν· «Ὅταν ἴθῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δανιήλ ²² » γινώσκετε ²³ ὅτι· ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. » (Ταῦτα δὲ λέγων ἐσημαίνε τὸ τέλος τῆς καταλειψομένης αὐτοῦ· ἐρημώσεως τε καὶ πανοιεθρίας.) Καὶ ἵνα μὴ νομισωσιν οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν (καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν), ἐπήγγαγε ²⁴· «Καὶ ἕως συντέλεια· καιροῦ, συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Ἔω· γὰρ, φησὶ, τῆς τοῦ κόσμου συντέλεια, ἡ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ Δαυὶδ ἔφη ²⁵· «Ἐν ὀργῇ συντέλεια, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν καὶ γινώσκονται, ὅτι (ὁ Θεὸς) δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν παράτων τῆς γῆς. » Οἱ γὰρ ἄλλοι ²⁶ γινώσκονται, ὅταν ἴδωσι ²⁷· «τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. » (Τότε γὰρ ὄφονται **223** κατὰ φυλὰς φυλὰς, τότε ὄφονται εἰς ἕν ἐκέντησαν). ²⁸ (12) Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν, ἡμέρας ἰα' περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἃς ἡμεῖς ἐμβολίμους καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης δρόμος· ἐν ἡμέραις κθ' καὶ ὥραις ζ' συμπληροῦται· οὗτω δὲ καὶ οἱ ἀριθμοῦντες ἡμερῶν ἐνὸς ποιῶσι τὸν ἐνιαυτὸν. (Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τῷ μακαρίῳ Δανιήλ διαλεγόμενος· ἀνθρὶ Ἑβραῖω καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν διδάσκων, τὸν συνήθη πάντως ἀριθμὸν ἔλεγεν, ἀναγκαίως· οὐκ οὐκ προσθεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων ἔτη συναγόμενα. Τούτων γὰρ προστεθειμένων, ὑπ' ἔτη εὐρεθήσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀριθμὸν.) ²⁹ (13) Τοσαῦτα δὲ συνάγουσιν αὶ ζ' καὶ εἰς ἑβδομάδες· διῆλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ παραγμάτων τινῶν προσημαίνων μεταβολὴν· οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλήμ, (59^a) ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Νεμείου (59^a) καὶ Ἑσδρου, μέχρις

promulgavit Testamentum, in cuius dimidio hebdomadæ venit ad salutarem passionem, et e medio sublaturum est testamentum per Moysen traditum. Ita Eusebius. Theodoretus autem, in sua Danielis interpretatione, hæc dicit : Ipsa e hebdomada una confirmabit fœdus multis. Et in dimidio hebdomadæ auferetur sacrificium et libamen, et in templo abominatio desolationis est. » In hac enim Novum Testamentum datum est credentibus, et omni virtute ipsos replevit, quandoquidem in dimidio hujus hebdomadæ legale sublaturum est sacrificium, vero alio. Et non solum cessabit istud sacrificium. Signum desolationis suborsum est fieri, imagines quædam a lege prohibita in templum illatae; hoc enim fecit Pilatus, in templum noctu ferens imperatoris imagines, lege repugnante, quod ipse Dominus dixit : « Cum videritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, — scitote quia appropinquavit desolatio ejus. » Hæc autem dicens significavit consummationem desolationis et destructionis qua derelinquendi erant. Et ut non crederent Judæi se olim recuperaturos esse templum et civitatem pristinamque decorem et gloriam, addidit : « Et usque ad consummationem temporis, consummatio dabitur desolationis. » Usque enim, inquit, mundi consummationem, desolationis perseverat consummatio, mutationem non recipiens. Hoc ipse David dixit : « In ira consummationis, et non erunt, et scient quia Deus dominatur Jacob et finium terræ. » Vel potius isti scient, cum videbunt « signum Filii hominis in cælo. » Tunc enim videbunt tribus et tribus, tunc « videbunt in quem pupugerunt. » Scire autem opus est Hebræos secundum lunæ cursum annum supputantes, undecim dies superfluos declarare, quos intercalares ipsi vocamus; lunæ enim cursus diebus novem et viginti et sex horis completur. Itaque supputantes dierum trecentorum et quinquaginta quatuor annum faciunt. Cum igitur archangelus Gabriel cum beato Daniele, viro Hebræo, colloquens, et illum annorum numerum docens, consuetum prorsus numerum dixerit, necessario addere oportet annos sub intercalarium nomine collectos. His enim additis, quadringenti et octoginta tres anni reperientur, juxta Judæorum computationem. Tot porro annos efficiunt septem et sexaginta duæ hebdomadæ. Divisit autem illas non simpliciter, sed rerum quorundam prænuntians mutationem. Nempe ab ædificatione Jerusalem, quæ facta est sub Nehemia et Esdra, usque ad Hyrcanum, ultimum summum sacerdotem ex genere Assamonæorum, sive Machabæorum, quem occidit Herodius, sexaginta duarum hebdomadarum com-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Καὶ τ. μὲν Ἑ. om. Ced. ¹⁷ Ced. 319, 22-320, 3. — Καὶ αὐθις καὶ θυ. cf. Theodoret. p. 588^a Dan. ix, 27. ¹⁸ βδ. τῶν ἐρημώσεων Dan. βδ. ἐρημώσεως δοθήσεται καὶ ἐπὶ τὴν ἐρημωσιν Ἱερουσαλήμ Ced. ¹⁹ Ced. 334, 9-24. Ἐν γὰρ τ. τῇ ἐβδομάδι διαθ. δ. κ. ²⁰ τs add. Ced. ²¹ σημεῖα δὲ Ced. — προὑπέφηνη λέγων ὁ κς. Ced. ²² Matth. xxiv, 15. ²³ Luc. xxi, 20 — ἔγγυς Ced. ²⁴ ἐπάγει Ced. Dan. ix, 27. ²⁵ Ps. lxx, 13. ²⁶ καὶ τότε μ. Ced. ²⁷ Matth. xxiv, 50; Joan. xi, 57; Zach. xii, 10. ²⁸ Ced. 343, 18-24 e Theod. ret. ed. Col. 1573, p. 587. ²⁹ Theodoretus l. c.

pletur numerus; ex Judæ autem mactatione usque ad Salvatoris nostri manifestationem, et profectio- nem Magorum ad Herodem, septem reliquæ hebdomadæ finem suscipiunt, quo tempore, post interfectionem Hyrcani dico usque ad Christi adventum, contra legem summi sacerdotes jam facti sunt. Lege enim jubente per totam vitam summos sacer- dotes sacerdotio fungi, et post mortem successorum successores, occupat Herodes (summorum electionem sacerdotum) et post illum Romani, quorum qui penes se summa fecerant sacerdotia frequentes in illis successiones efficiebant, et aliquot ne Hebraico quidem ex genere oriundos sacerdotes deligebant. Et hoc ostendens Josephus dixit: « Cum autem Herodes traditum a Romanis regnum accepisset, non jam ex Assamonæorum genere (ipsi autem erant vocati Machabæi) summos sacerdotes constituit, sed ignotis quibusdam, et de genere tantum sacerdotali, summum sacerdotium tribuit.—Et post sexaginta duas hebdomadas, inquit, exterminabitur unctio, et judicium non est in ea. » Perspicuum itaque est, cum sexaginta duas hebdomadas priores posuisse, et postea septem, in quibus « exterminatum iri unctio- nem » dixit, id est florentem in sacerdotum principibus gratiam. Et cum illi etiam qui contra legem creabantur sacerdotum principes appellarentur, jure addidit: « Et judicium non est in ea. » Licet enim ungerentur, inquit, at contra legem et immerito. Et superius manifestum fecit, quod septem hebdomadas postremas ordinavit: « Usque enim, inquit, Christum ducem hebdomadæ septem et hebdomadæ sexaginta duæ. » Christo enim duci et Salvatori septem hebdomadas proximas posuit, ut intelligamus quod si a Christo ad superiora tempora numerare volumus, primo septem hebdomadas inveniemus, et deinde sexaginta duas. Postea dicit, et de futura urbis vastatione, et de summo sacerdotio contra legem loquens: « Et civitatem et sanctuarium dissipabit eum dux veniente. » Ducem enim venientem alienigenum dixit regnum, et summum sacerdotium contra legem habitam. Ita etiam quidem divus Cyrillus Hierosolymitanus dixit: « Non deficiet princeps de Juda, inquit, nec dux de femoribus ejus, donec veniat cui repositum est. » Signum igitur dedit Christi adventus cessationem dominatus Judæorum. Si enim nunc non sunt sub potestate Romanorum, nondum venit Christus; si quem habent ex genere Juda et Davidis principem, nondum venit qui exspectatur « ligans ad vineam pullum suum, » secundum divum Zachariam. Dicitur igitur ex Juda principibus, alienigena Herodes imperat. Dicit enim colloquens angelus cum Daniele: « Et nosces et intelliges ab exitu sermonis

Ἰϋρανοῦ τοῦ τελευταίου ἀρχιερέως ἐκ τῶν Ἀσα- μωναίων ἤγουν Μακκαβαίων, ὃν Ἡρώδης ἀνάγειν, ὁ τῶν ξβ' ἑβδομάδων ἀριθμὸς συμπληροῦται· ἀπὸ δὲ τῆς Ἰουδα σφαγῆς μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδην τῶν Μάγων ἀφι- ξείας αἱ λοιπαὶ ζ' ἑβδομάδες τὸ τέλος λαμβάνουσιν, ἐν ᾧ χρόνῳ, μετὰ τὴν ἀνάγεισιν Ἰϋρανοῦ φημι, μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας παρανόμως λοιπὸν οἱ ἀρχιερεῖς ἐγίνοντο· τοῦ γὰρ νόμου κελύδοντο; διὰ βίου παντὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἱερταύειν καὶ μετὰ τε- λευτὴν διαδόχον τοὺς διαδόχους, λαμβάνει Ἡρώδης καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον Ῥωμαῖοι²⁰, ὧν οἱ τὰς ἀρχιε- ρωσύνας ποιησάμενοι συχνὰς αὐτῶν ἐποιοῦν τὰς διαδοχὰς, ἐνίοις δὲ οὐκ ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους καταγομένους²¹ ἀρχιερεῖς προχειρίζοντο. (14) Καὶ τοῦτο θηλῶν Ἰωσήπος ἔφη²²· « Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, οὐκέτι τοῖς ἐκ τῶν Ἀσαμωναίου γένους; — οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ κα- λούμενοι Μακκαβαῖοι — καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμεοι²³ καὶ μόνον ἐξ ἱερέων οὖσι τὴν ἀρ- χιερωσύνην ἀπένειμε. » (15)²⁴ « Καὶ μετὰ τὰς ξβ' ἑβδομάδας, φησὶν, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κριμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Ὡς δὴλον εἶναι ὅτι τὰς ξβ' ἑβδομάδας πρότερον 224 τέταξα, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ζ', ἐν αἷς ἔφησαν· « Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, » τοῦτέστι τὴν ἐπανθούσαν χάριν τοῖς ἀρχιε- ρεῦσι· καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ παρανόμως χριόμενοι ἀρ- χιερεῖς ὀνομάζονται, εὐκότως ἐπήγαγε· « Καὶ κριμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Εἰ γὰρ καὶ ἐχρίοντο, φησὶν, ἀλλὰ παρανόμως καὶ παρ' ἀξίαν·²⁵ (καὶ ἀνωτέρως δὲ δὴλον παποίηκε, ὡς τὰς ζ' ἑβδομάδας τελευταίας τέταχεν·²⁶ « Ἔως γὰρ, φησὶ, Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'. ») Τῷ γὰρ ἡγου- μένῳ Χριστῷ καὶ Σωτῆρι τὰς ζ' πολλαπλησιαζούσας ἑβδομάδας τίθεικε, ἵνα γινώμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χρι- στοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἀνω ἀριθμῶν βουλόμενοι, τὰς ζ' πρότερον ἑβδομάδας εὐρήσωμεν καὶ τότε τὰς ξβ'. Εἶτα λέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην φάσκων²⁷· « Καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ· » ἡγούμενον γὰρ ἐρχόμενον τὴν ἀλ- λόφυλον ἔφη βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερω- σύνην. » (16) Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἔφη²⁸· « Οὐκ ἐκλείπει ἀρχὸν ἐξ Ἰουδα, φησὶν, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται. » — Σημεῖον οὖν ἔθηκε τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὸ παύσασθαι τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰουδαίων· εἰ γὰρ μή²⁹ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων εἴσιν, οὐπω ἦλθεν ὁ Χριστός· εἰ ἔχουσι τὴν ἐκ³⁰ γένους Ἰουδα καὶ Δαυὶδ εἰς ἀρχόντα, οὐπω³¹ ἦλθεν ὁ προσ- δοκώμενος³², « ὁ δεσμεύων πρὸς ἄμπαλον τὸν πῦλον αὐτοῦ » κατὰ τὸν θεὸν Ζαχαρίαν. Ἐκλει- πόντων τοίνυν τῶν³³ ἐξ Ἰουδα — ὁ ἀλλόφυλος Ἡρώ-

Variae lectiones et notæ.

²⁰ ἀλλοτρίους? ²¹ καταγομένοι; cod. ²² Jos. A. XX, 10, Theodoretus. ²³ Ἐβραίοις cod. ? τῆς ἐκ τῆς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπ. Jos. ²⁴ Dan. ix, 26; Theodoretus. ²⁵ καὶ. — ξβ om. Bulg. ²⁶ Dan. ix, 25. ²⁷ Dan. ix, 26. ²⁸ XII, 171 B. ²⁹ εἰ μή Cyr. ³⁰ εἰ τινὰ ἐκ? ³¹ καὶ τοῦ Δαυὶδ οὐπω Cj. ³² Gen. xlix, 11. ³³ ἐκλείποντα — τῶν cod.

δης βασιλεύει· λέγει γάρ και ὁ προσδ'αλεγόμενος· **A** ἄγγελος τῷ Δαυιδῷ· « Καὶ γνώστη καὶ συνήσει· ἀπὸ ἐξέδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδης· ζ' καὶ ἑβδομάδης· ξβ'· » ⁶⁰ ἐξήκοντα τοῖνον καὶ θ' ἑβδομάδης· ⁶¹ ἐτῶν συνάγουσιν ἕτη υπγ'. Εἶπεν ⁶² οὖν ⁶³, μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι ⁶⁴ Ἱερουσαλήμ υπγ' ἕτη διήλθεν ⁶⁵, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλιπόντων ⁶⁶, ἀρχισταί τις ἀλλόφυλος βασιλεὺς·, (59^b) ἐπ' οὗ γεννᾶται Χριστός. Δαρειος γοῦν ὁ Μῆδης **225** (59^b) ἐκλείουσε τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοδομηθῆναι ἕκτωρ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας· ⁶⁷ καὶ α' ἔτει τῆς καθ' Ἑλληνίας ξς' ⁶⁸· Ὀλυμπιάδος. Ὀλυμπιάς δὲ παρ' Ἑλλήσι καλεῖται ὁ κατὰ θ' ἕτη συντελούμενος ἀγὼν διὰ τὴν κατὰ τετραετίαν τῶν τοῦ Ἥλλου δρόμων ⁶⁹ ἐκ τῶν κατ' ἔτος· τριῶν ὥρων συμπληρουμένην ⁷⁰ ἡμέραν. ⁷¹ Ἡρώδης δὲ βασιλεύει ἐν τῇ ρπγ' Ὀλυμπιάδι· ⁷² τετάρτῃ ἔτει ταύτης. Ἀπὸ οὖν τῆς ⁷³ ξς' εἰς τὴν ρπγ' ⁷⁴ γίνονται μεταξὺ ρκ' Ὀλυμπιάδες καὶ ὄλιγον τι. Συνάγονται τοῖνον τῶν ρκ' Ὀλυμπιάδων ἕτη υπ' τῷ γάρ ⁷⁵ γ' ἕτη λοιπῶν, ἵσως ἐν τοῖς μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ θ' ἀναλαμβάνεται. Αἱ τοῖνον ε' ἑβδομάδης εἰς τὸν ἐπὶ Χριστοῦ συντελοῦνται χρόνον κατὰ τοὺς Ἰουδαίων ἀριθμούς. ⁷⁶ (27) Ἐκίνοι γάρ κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον τοὺς ἑνιαυτοὺς ἀριθμοῦσιν, ὡς ἔτι πρόχειρον εἰπεῖν τὸν τελευταῖον μῆνα εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡμερῶν κθ' καὶ τοῦ μὲν ἡλιακοῦ κύκλου ὑπάρχοντος· τέτ', τοῦ δὲ σεληνιακοῦ τῷδ', ὡς τῷ ⁷⁷ ἡλιακῷ παραλλήλῳσιν ἑνιαυτῷ ἡμέρας ια', τὸν δὲ σεληνιακὸν ἑνιαυτῶν, θδσν Ἑλλήνης καὶ Ἰουδαίου· μῆνας γ' ἐμβολιμαίους ἔτεσιν ὀκτώ παραβάλλουσιν.

⁷⁸ (18) Καὶ πάλιν ἔφη ὁ μακάριος Κύριλλος·· **C** εἰ τοῖνον ζητεῖς τὸ αἷτιον τῆς Χριστοῦ ⁷⁹ παρουσίας, θνάδραμα ἐπὶ τῷ πρώτῳ τῶν Γραφῶν βιβλίῳ·· Ἐν ἑξ ἡμέραις· ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὁ κόσμος διὰ τὸν ἄνθρωπον· τῇ ζ' ἡμέρᾳ τὸν ἄνθρωπον· εἴτα ἔθηκεν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ· εἴτα τοῦτον ἐξέβαλε φθόνῳ διαβολικῷ. Μὴ τολμήσας· αὐτῷ διὰ τὸ ⁸⁰ ἰσχυρὸν προσελθεῖν, προσῆλθε τῇ γυναικί, ὡς ἀθροιστέρας, ἔτι παρθένῳ οὖσῃ. Μετὰ γάρ τὴν ἐκ παραδείσου ἀπόπτωσιν ⁸¹, ἔγνω Ἀδὰμ· Ἐβαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ δεύτεροι γεγόνασι δαΐδοχοι τῆς ἀνθρώπων γενεῆς Κάϊν καὶ Ἀβελ· καὶ Κάϊν ἀνθρωποκτόνος· πρῶτος. Καὶ κατακλυσμὸς ἐπιχύθη ὑστερον **226** διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν, καὶ πῦρ ⁸² οὐρανῶθεν κατηλθεν ἐπὶ ⁸³ Σιδωμιτῶν αἰσχροῦργια·· Ἐξελίξατο μετὰ χρόνου· ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ οὕτως διεστράφη καὶ ἐτραυματίσθη.· — « Ἀπιστάλησαν προφήται μετὰ

ad respondendum et edificandum Jerusalem usque ad Christum ducent hebdomades septem. et hebdomades sexaginta duæ. » Sexaginta vero novem hebdomades annorum continent annos 483. Dixit ergo : Post ædificatam Jerusalem anni 483 effluxere, et cum defecerint principes, imperat rex quidam alienigena, sub quo natus est Christus. Darius enim Medus jussit Jerusalem ædificari anno sexto regni sui, et primo anno sexagesimæ secundæ Olympiadis secundam Græcos. Olympias vero apud Græcos vocatur quarto quoque anno celebratum certamen per diem quæ coalescit tribus horis unicuique anno superfluis per quatuor annos solares. Porro Herodes regnat in quarto anno 183 Olympiadis. A sexagesima igitur ad centesimam octogesimam tertiam intersuat centum et viginti Olympiades, et aliquid insuper. Atqui 120 Olympiades efficiunt annos 480. Nam tres anni qui desunt, forte inter primum et quartum excipiuntur. Septuaginta igitur hebdomades ad Christi tempus perficiuntur, secundum computationem Judæorum. Isti enim secundum lunæ cursum annos computant, ita ut ultimus apud illos mensis diebus novem et viginti constet. Cum vero sol orbem suum diebus trecentis sexaginta quinque absolvat, luna vero trecentis quinquaginta quatuor, inter solarium annum et lunarem undecim dierum discrimen est. Unde Græci et Judæi tres menses intercalares annis octo adjiciunt.

C Et rursus dixit beatus Cyrillus : « Si ergo quaeris causam Christi adventus, recurro ad primum Scripturarum librum : Sex diebus fecit Deus mundum, sed mundus propter hominem, sexto die hominem; deinde posuit illum in paradiso; postea eiecit illum invidia diabolica; non ausus (diabolus) ad illum, propter fortitudinem, venire, venit ad mulierem, utpote ad infirmioream. Ipsa autem adhuc virgo erat. Post enim lapsum et ejectionem e paradiso, cognovit Adam Evam uxorem suam, et secundum nati sunt successores hominum generationis Cain et Abel; et Cain homicida primus. Et diluvium effusum est postea ob magnam hominum malitiam, et ignis de caelo descendit super Sodomitarum fœda facinora. Selegit postea Deus Israel, sed hic quoque perversus atque vulneratus est. » — « Missi sunt prophetae post Moysen ad sanandum istud; sed cum ut moderentur tentassent,

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ λ. τοῖνον ὁ πρὸς τὸν Δ. ὁμιλῶν ἀγγ. Cyr. Dam. ix, 25. ⁶¹ ἐξ. τ. καὶ θ' ἑβδ. om. Slav. ⁶² τῶν Cyr. ⁶³ Ἐπὶ οὖν cod. ⁶⁴ ὅτι add. Cyr. ⁶⁵ οἰκοδομῆσαι cod. ⁶⁶ ἐτῶν διαλθόντων Cyr. ⁶⁷ τότε Cyr. ⁶⁸ Δ. τοῖνον ὁ Μ. ἀποδόμησεν ἔ. μὲν ἔ. τῆς ἀ. β. πρ. δέ Cyr. ⁶⁹ κς' cod., hic et paulo infra; sed sextus Darii annus (516?) Eusebio caelit in Ol. 63,3. In margine: τὴ Ὀλυμπιάς; ⁷⁰ ἐν τοῦ ἡλλου δρόμ. cod. ⁷¹ συντελουμένην Cyr. ⁷² ἐν τῇ ρπς' Ὀ. Cyr. ἐν ἔτει ρπγ' τῆ cod. Eusebii est 186,4. ⁷³ Ἀπὸ τοῖνον τῆς Cyr. ⁷⁴ ρπς' ? ⁷⁵ ἕτερα add. Cyr. ⁷⁶ Crd. 343,18-24? ⁷⁷ ὡς τὸν σ. ἐν. π. ἡμ. ια' δ' ? cl. Cod. τὴν κατὰ σεληνίαν δωδεκάμηρον π. ἡμ. ια' δ'. ⁷⁸ XII, p. 165 C. ⁷⁹ τῆς Χριστοῦ π. τὸ δ. Cyr. Sequentia usque ad οὖσῃ om. Slav. quamvis ad indignitatem locutionis necessaria. ⁸⁰ Ex xi, 11, Gen. ii, 2. — 23. διὰ τὸ ἰ. πρ. τῷ ἀνδρὶ Cyr. ⁸¹ ὡς ἀ. τῆ γ. Cyr. ⁸² ἀπ. ἐκ π. τότε Cyr. ⁸³ διὰ τὴν τῶν ἀ. π. πον. πύο Cyr. ⁸⁴ ἐπὶ τῆ cod. ⁸⁵ Σ. διὰ τὴν παρανομίαν Cyr.

deslebant, non vincentes malum, ita ut diceret aliquis ex illis : « Eheu ! periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est. » Et rursus : « Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt ; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. » Et iterum : « Exsecratio et furtum, et adulterium, et homicidium effusa sunt super terram. » — « Et immolaverunt filios suos et filias suas dæmoniis. » « Sectabantur auguria, maleficis artibus inserviebant. » — « Et prorsus maximum erat vulnus generis humani a pedibus usque ad verticem ; non erat quod supereroreretur medicamen, nec oleum, nec ligamenta. Tum prophætæ vehementer lugentes, et omnis consilii inopes dicebant : « Quis dabit ex Sion salutare Israel ? » Et iterum : « Domine, inclina caelos, et descende ; » excedunt enim curationem nostram humanitatis vulnera. » — « Prophetas tuos occiderunt, et altaria tua diruerunt ; » insanabile nobis malum ; jam te opus est correctore et salvatore. Audita igitur prece prophetarum, descendit Dominus dicens : « Ecce venio, et habitabo in medio vestrum. » — « Et ero omnium Deus, et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum : Cognosce Dominum : omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, quia propitiabor peccatis eorum et injustitiis eorum. »

ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλης αὐτῶν. »

Primus autem Herodes, Antipatri filius, quatuor filios habuit, Archelaum et Herodem et Philippum et Lysaniam, qui tetrarchæ dicti sunt, eo quod unusquisque illorum propriam regni partem haberet. Herodes autem, tunc temporis, propriam dimiserat uxorem, filiam Aretæ regis Arabiæ, de quo Paulus mentionem fecit in Epistola ad Corinthios, et duxerat Herodiamem, uxorem Philippi fratris sui, propter quam et Præcursorem occidit, sed non multo post scelestorum facinorum pœnam dedit. Nam uxor ejus, ignobiliter expulsa, profecta est ad Aretam, patrem suum, et ob violentiam conquisita est. Ipse vero continuo, contumelia affecta filia sua, congregans universum populum suum, irruiat ad illum in prælium, et omnes exercitus ejus concidit, et regionem ejus, igni datam, in servitutem redegit. At non ideo Herodes malitiam suam deposuit, sed postremo victus, et Romam ductus, cum adultera sua exsul missus est a Tiberio in partes Hispaniæ, ibique vitam misere finivit.

μο:χαλίδος αὐτοῦ ἐξόριστος ἐπέμφθη ὑπὸ Τιβερίου ἐν τοῖς κατ'ἐτραρσην.

Α Μωυσεία θηραπεύεται τοῦτο, ἀλλ' ἰατρειύσονται ἀπεθρήνουν ⁷⁰, μὴ περιγενόμενοι τοῦ πάθους, ὡστε ⁷¹ λέγειν αὐτῶν τινα ⁷². • Οἴμοι, ἀπόδηλον εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐκίτι. • Καὶ πάλιν ⁷³. • Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρησιώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. • Καὶ πάλιν ⁷⁴. • Ἀρὰ καὶ κλοπῆ, καὶ μοιχεία, καὶ φόνος· ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς. • — ⁷⁵ Τοῦς υἱοῦς αὐτῶν καὶ τῆς θυγατέρας ἔθυσαν τοῖς δαιμονίοις. • — ⁷⁶ Οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο ⁷⁷. • — • Καὶ ἀπλῶς μέγιστον ἦν τὸ θραῦμα τῆς ἀνθρωπότητος· ἀπὸ ποδῶν ἔω; κεφαλῆς. • — οὐκ ἦν μόλαγμα ἐπιβαίνει, οὐτε ἔλαιον οὐτε καταδέσμους. • Ἔτα οἱ προφήται ἐκινῶς ἀποκλαιόμενοι ⁷⁸ καὶ ἀπορῶντες ἔλεγον ⁷⁹. • Τίς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ ; • — Καὶ πάλιν. • Κύριε, κλίνον οὐρανούς καὶ καταθήθι. • — • ὑπερβαίνει γὰρ τῆς ἡμετέρας ἰατρειᾶν τὰ τῆς ἀνθρωπότητος τραύματα. • — • Τοῦς προφήτας σου (60*) ἀπέκτειναν καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν. • ἀδιόρθωτον ἡμῖν τὸ κακόν. Σοῦ λοιπὸν δεῖται τοῦ διορθωτοῦ ⁸⁰ καὶ σωτήρης. Ἐπακούσας οὖν τῆς δεήσεως τῶν προφητῶν ὁ Κύριος κατήλθε ⁸¹ φάσκων. • Ἴδού ἔρχομαι καὶ κατακηνώσω ἐν μέτρῳ ὑμῶν ⁸². • — (19) • Καὶ ἔσομαι πάντων Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοὶ λαός. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ἰνώθι τὸν Κύριον, καὶ μέγαλον, ὅτι ὤκτω ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις καὶ ἀδικίαις αὐτῶν.

C ²⁰ (20) Ὁ δέ γε πρῶτος Ἡρώδης, ὁ υἱὸς Ἀντιπάτρου, ἔσχεν υἱοὺς δ', Ἀρχέλαον, καὶ Ἡρώδη, καὶ Φίλιππον, καὶ Λυσανίαν, οἱ τετράρχαι, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὴν οἰκίαν μέρος τῆς βασιλείας. ²¹ (21) Ἦν δὲ Ἡρώδης κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐκβαλὼν τὴν ἰδίαν ²²⁷ γυναῖκα, θυγατέραν οὔσαν Ἀρέταν τοῦ βιαιόως Ἀραβίας, περὶ οὗ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ ⁸³ μνήμητι ἐποίησατο, καὶ λαθῶν Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνέλεν, ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν, τὴν δίχην εἰσεπράξατο τῶν τολμηθέντων ⁸⁴. Ἡ γὰρ γυνὴ αὐτοῦ ἀπίμως διωχθεῖσα ⁸⁵ ἐπορεύθη πρὸς Ἀρέταν τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν βίαν ἀπεδύρατο. Ὁ δὲ ἑξαυτῆς, ὡς ὑβρισμένης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, συναγαγὼν ἅπαντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἐπέλθε πρὸς αὐτὸν εἰς πόλεμον καὶ κατέκρη πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πυρὶ παραδοῦς ἡχμαλώτευσεν. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτω· ἐπαύσατο Ἡρώδης τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὕστερον δέσμιος εἰς Ῥώμην ἀχθεὶς μετὰ τῆς υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἐβίβλωσεν ἐν τῇ ᾠκτῇ ἑξήκοντα ἔτην ἐν τῇ Ῥώμῃ.

D ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη Glossa Colicis. Ced. 525,5-21. Totum caput om. Slav. ⁸⁶ Cor. xi, 32. — Ced. 521,10 22, 322,5-14. ⁸⁷ In margine : Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη.

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ ἀπεκλαιόντο Cyr. ⁷¹ ὡς Cyr. ⁷² Mich. vii, 2. ⁷³ Ps. lxxi, 5. ⁷⁴ Os. iv, 2. ⁷⁵ Ps. cvi, 37. ⁷⁶ Il Par. xxxiii, 6. ⁷⁷ ἐφαρμακεύοντο col. ⁷⁸ πρ. ἀπ. καὶ κάμωντες ἔλ. Cyr. Ps. xxxii, 8. ⁷⁹ Ps. cxlvi, 1 Reg. xix, 10. ⁸⁰ σοῦ δ. δ. Ἐπήκουσα τῆς Cyr. ⁸¹ ὁ Κύριος εἶρηκα ἱ. ἐγὼ ἔ. Cyr. Zach. ii, 10. ⁸² σου Cyr. Jer. xxxi, 35-56. Hæc jam non Cyrillo sunt, sed a Gregorio laudata. ⁸³ Slavonicis hæc omisit inlib ab ἔσχεν, verbis similibus c. 22 prosecutus. ⁸⁴ Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη Glossa Colicis. Ced. 525,5-21. Totum caput om. Slav. ⁸⁵ Cor. xi, 32. — Ced. 521,10 22, 322,5-14. ⁸⁶ In margine : Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκεφαλίσθη.

(22) Ὁ δὲ γε μέγας Ἡρώδης ὁ τὰ νήπια ἀνελῶν, ἔσχεν υἱοὺς ὁμωνύμους αὐτοῦ καὶ διωνύμους τρεῖς, Ἡρώδην Ἀρχέλαον καὶ Ἡρώδην Φιλιππον, τὸν καὶ τὸν Πρῶτον ἀνελότα, ἐπ' οὗ καὶ ὁ Κύριος ἵσταυρώθη⁸⁷, καὶ Ἡρώδην Ἀγρίππαν, τὸν καὶ Ἰάκωβον ἀνελόντα τοῦ Ζεβεδαίου, (καὶ Λυσανίαν, πρὸς τὸν Ἡρώδην τοῦ δήμου ἐπιφωνοῦντος τότε⁸⁸· « Φωνὴν Θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου διέδωκεν αὐτίκα· » — στολὴν γὰρ ἐξ ἀργύρου πεποιημένην περιθήμενος καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐλθὼν καὶ ἐπ' ὄψηλοῦ βήματος καθίσας ἰδημογῆρι· τῆς δὲ ἡλιακῆς ἀκτίνος προσπεσοῦσης τῷ ἐνδύματι καὶ λαμπρῶν τῇ αὐγῇ τῆς ἐπιθῆτος ἀνδραστῆς⁸⁹, τὰς ὄψεις τῶν περιεστῶτων κατήστραπτε. Καὶ ἀωρηθέντων⁹⁰ ἐπὶ τοῦτο⁹¹ καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν εὐφημησάντων⁹², ἐπαίρεται πλέον ὁ δεσπότης, τὸν εὐθὺς ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξεν εὐθὺς, καὶ ἀνεπήδησε τῆς καθέδρας ἐκ τοῦ σπαρτασθεσθαι δεινῶς τὴν γαστέρα αὐτοῦ.

(23) Τὸν δὲ θεῖον Ἰάκωβον ἰδὼν ἀπαγόμενον τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ θάνατον ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ μετακληθεὶς προσέειπε τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου λέγων· Συγχώρησον μοι, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ὅτι **228** μεταμέλημαι ἐπ' οἱ· ἐλάλησα κατὰ σοῦ. » Ὁ δὲ μακάριος παραυτίκα τοῦτον καταφιλήσας εἶπεν αὐτῷ· « Εἰρήνη σοι, τέκνον, εἰρήνη σοι, εἰρήνη σοι καὶ συγχώρησις τοῦ πταίσματος. » Ὁ δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εὐθὺς ἑαυτὸν Χριστιανὸν ἐπὶ πάντων ἀνηγόρευσεν, καὶ οὕτω συγκαταριθμηθεὶς τῷ ὑπ' αὐτοῦ (80^b) κατηγορηθέντι, σὺν αὐτῷ καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ μαρτυρίου ἀπηνέγκατο).

(24) Ὁ δὲ ἄθλιος Ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας φθειρόμενος, καὶ σκώληκας ἐκβράζων, ἐλαυνῶς τὸν βίον κατέλυσε, ὥσπερ καὶ ὁ δυσσεβέστατος αὐτοῦ πατήρ. Καὶ γὰρ κάκεινος τὰ ἐπιχειρήματα κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁμηλικῶν αὐτοῦ τολμήσας⁹³, ἐτι περιῶν τῷ βίῳ κομισάμενος, ἀισχίστῳ μόρῳ τὸν βίον κατέστρεψε, ὥσπερ ἐνδίκως ὡς ἄδικον ἢ δίκην μετελθοῦσα, τὰ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν διαδεξόμενος τὸν ταλαίπωρον κολαστήρια διεδείκνυε φανερώς προσήμια· εὐθὺς γὰρ καταλαβοῦσα τοῦτον θεήλατος καὶ ὀλέθριος μάστιξ, εἰς θάνατον ἀργαλέως συνέλασεν. (25) Ἐνθεν γὰρ, φησὶν Ἰωσήπος⁹⁴, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἢ νόσος διαλαβοῦσα ποικίλῳ πάθει ἐμέριζεν· πυρετὸς μὲν γὰρ λάβρος ἦν, κνισμὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὄλης, καὶ σκώληκες, συνεχεῖς ἀληγηθόντες καὶ περὶ τοὺς πόδας οἰδήματα δυσωδίας, τοῦ τε ἤτρου φλεγμονὴ καὶ αἰδοῖου σήψις⁹⁵ σκώληκας γεννώσα· καὶ πρὸς τοῦτο ὀρθόπνοια καὶ δίαπνοια καὶ σπασμοὶ τῶν μελῶν ἀπάντων αὐτοῦ καθαστήκασι· αἰσθῆς δὲ ἀποφορὰ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἀθιμίου· ἐξεπορεύετο, ὡς τοὺς ἐπιθειάζοντα· ποινήν θεήλατον εἶναι λέγειν. Τοῦτοις δὴ οὖν καὶ τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι ἐπὶ πλείονα χρόνον περιαντλούμενος τοσοῦ-

A At quidem magnus Herodes, qui infantes occiderat, tres filios habuit idem ac ipse nomen simul et diversum habentes, Herodem Archelaum, et Herodem Philippum, qui et Præcursorem occidit, et sub quo Dominus crucifixus est, et Herodem Agrippam, qui etiam Jacobum Zebedæi occidit, et Lysaniam : ad quem Herodem populus tunc acclamavit : « Voces Dei, et non hominis, dedit actutum. » Stola enim argentea indutus ad spectaculum venerat, et sublimi sedens tribunali, concionabatur. Cum autem solis radius in vestem incidisset, et vestitus splendore, scintillæ instar, servefactus esset, oculos circumstantium fulgetra illustravit. Illis autem causam negligentibus, et ut deum illum acclamantibus, majori superbia tumet miser, quem subito percussit angelus Domini, et exsilivit e sede, violentis torminibus ventre ejus affecto.

Divum autem Jacobum, ad necem raptum, videns accusator ejus, et pœnitentia motus, cecidit ad pedes apostoli, dicens : « Ignosce mihi, homo Dei, quia me pœnitet ob ea quæ contra te locutus sum. » Beatus autem confestim osculans eum, dixit illi : « Pax tibi, fili, pax tibi, pax tibi, et pro offensione indulgentia. » Ille vero voce magna subito se Christianum coram omnibus professus est, atque ita cum illo simul annumeratus quem ipse accusaverat, cum illo etiam bravium martyrii tulit.

C At infelix Herodes in dies consumptus et vermibus scatenis miser vitam finivit, sicut et impius pater ejus. Etenim iste quoque præmium audaciæ suæ adversus Christum et æquales huic ætate infantes, adhuc vivens, recipiens, turpissima sorte periit : quem juste, ut injustum, justitia insectans, suppliciorum quæ, post exinde discessum, miserum manerent, commonstrabat manifeste præludia. Nam subito invadens eum morbus, a Deo immissus et exitialis, ad mortem moleste agitabat. Ex hoc enim, inquit Josephus, corpus ejus occupans morbus variis distrahebat doloribus ; violenta febris erat, pruritusque intolerabilis in tota corporis superficie ; vermes insuper, continui dolores, tumentes et male olentes pedes ; ini ventris inflammatio, et inguinis putrefactio vermes generans ; ad hoc, nonnisi erecta cervice membris spiritus, et transpiratio, et omnium membrorum convulsiones ; intolerabilis ex continuo anhelitu exibit exhalatio, ita ut contemplantibus omnes divinam ultionem esse dicerent. His igitur et similibus malis diu circumdatus, tantum et adeo intolerabilem dolorem habuit, ut conaretur sibi ipse necem inferre. Cum enim po-

Varie lectiones et notæ.

⁸⁷ ἢ πρῶτον Ἡρωδῆος συναφθεῖτ [α], Ουγατέρη Σαλώμην ἔσχε τὴν καὶ δοχρησαμένην. Glossa codicis. ⁸⁸ Act. xii, 22 ; Jos. A. 19. VIII, 35. ⁸⁹ καταγασθεῖς ; Jos. ⁹⁰ ἀωρηθέντες cod. ἀτελιζόντων ; cf. Jos ⁹¹ τοῦτω ; ⁹² εὐφημησάντες cod. ⁹³ Erasa sunt 5 vel 4 verba in codice ; cf. Ced. 352, 23. — Ἡρ. ὑδρωπι δεινῶν πιεσθῆς σκ. τε ἐκθράτα ; ἀπὸ τοῦ σώματος κατατρέφει τὸν β. ⁹⁴ A. 17. VI, 5. ⁹⁵ αἰδοῖου σιπιδί codicis.

stulasset malum simul et cultrum, quasi videlicet cupiens illud gustare per seipsum, cumque accepisset, cultrum in guttur convertit ferire volens, percussissetque, nisi cernens quidam idque difficulter, confestim ex manibus ejus cultrum, vix quidem, evulsisset. Magis autem ac magis doloribus cruciatus, istius sororem Salomen et virum ejus Alexandram vocatos admonuit ut Judæorum principes in hippodromo concluderent, et, se mortuo, statim hos ab exercitu necari curarent, ut mortis suæ dies non gaudium Judæis, sed luctus causa esset. His ordiatis, cum, valde hydropisi laborans, post magnos cruciatus animam exhalasset, confestim Salome, cuncta peragens, Judæos in magnum luctum et planctum adduxit. Quam multis autem, præter cetera istius scelera, domesticis et congeneris calamitatibus, conjugum, filiorum, et aliorum, præsertim genere maxime necessariorum et amicissimorum, homicidiis, prosperitates et liberam in regno potestatem offuscaverit, impossibile est recensere; omnem enim tragici operis contextum superat circa istum materia, quam copiose in suis de Ilio Historiæ Josephus tractavit.

τῶν λοιπῶν τῶν μάλιστα πρὸς γένους ἀναγκαιοτάτων καταλέγειν, τραγικὴν ἔπαισαν δραματουργίαν ἐπισκιαζούσης τῆς περὶ τούτου ὑποθέσεως, ἦν πλάτος ἐν ταῖς κατ' αὐτὸν Ἱστορίαις Ἰώσηπος διεκλήυθεν.

CXII. Tiberius imperator.

Post Augustum autem imperavit Tiberius Cæsar, filius ejus, qui urbem ædificavit in regione Judæorum, propter paludem. vocavitque eam ex suo nomine Tiberiadem. Quo imperante, magnus terræmotus factus est, tredecimque evertit civitates usque ad fundamenta, Ephesum, Magnesium, Sardes, Mustinam, Liganam, Hierocæsaream, Philadelphiam, Tmolium, Cumam, Myrinam, Apolloniam, Diam, Hircaniam.

Atque quinto decimo anno imperii ejus, Dominus noster, cum baptizatus esset, Evangelii promulgationem incepit.

Et octavo decimo anno imperii ejus, cum crucifixus esset Dominus, resurgit die vigesima nona mensis Phamenot, sive vigesima quinta mensis Martii, qui primus creatus apud Hebræos Nisan dicitur, illucescente Dominica cœna Sabbatorum, die prima et principio et solemnissima dierum, de qua dixit Moyses: « In principio fecit Deus cœlum et terram; » et: « Hic est liber generationis cœlorum et terræ, quo die fecit ea Deus. » Idcirco dicit David: « Hæc dies quam fecit Dominus,

Α τον εἶχε τὸν πόνον ἀνυπόιστον ὡς καὶ αὐτόχειρα αὐτοῦ γενέσθαι κατατολήσαντα ²⁰. (26) Αἰτήσας γὰρ μῆλον ὄμοῦ καὶ μάχαιραν, ὡς δῆθεν ἐπιθυμῶν αὐτῆς δι' αὐτοῦ ἀπογεύσασθαι, καὶ λαβὼν, ἀνέτεινεν τὴν μάχαιραν κατὰ τοῦ λαιμοῦ πλῆξαι βουλόμενος· καὶ ἐπληξεν αὐν, εἰ μὴ τις τῶν θεραπεύοντων θεασάμενος, ταχέως τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μολίς ἀπέσπασεν ²¹. (27) Ἐπὶ πλείον ἐκ ταῖς ἑθνεῖς βασανιζόμενος καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἀνδρα αὐτῆς Ἀλέξανδρον προσκαλεσάμενος, ὑπέθετο ²² αὐτοῖς, ὥστε τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξάρχους καθέξειν εἰς τὸν Ἰπποδρόμον· καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, παραχρῆμα τούτους ὑπὸ τοῦ στρατοῦ κακῶς ἀναιρεῖσθαι, ἵνα μὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα χαρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ πένθος κρήνη· γίνηται. (28) Καὶ ταῦτα διαταξάμενος, καὶ λαὸν ὑδριόσας, καὶ μετὰ πολλῶν ἀλγηδόνων τὴν φυγὴν ἀπορρήξας, εὐθὺς ἡ Σαλώμη πάντα διαπραξαμένη τοὺς Ἰουδαίους εἰς μέγα πένθος καὶ θρήνον ἐπέβαλεν. (29) Ὅσας ²³ μὲν οὖν, πρὸς ταῖς λοιπὰς αὐτοῦ κακουργίας, τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτονομισθείας εὐπραγίας ²⁴, ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλους ἡμαύρωσε συμφοραῖς γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τε καὶ φιλάτων μαιφρονίας, οὐδὲν οἶόν τε νῦν

PIB. Basileia Tiberiou.

²⁰ Μετὰ δὲ Αὐγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος Καίσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἡμεῖς (περὶ τὴν λήμνην, ἐκάλεισε δὲ αὐτὴν εἰς ἐκπύουνομα) Τιβεριάδα. ²¹ (2) Ἐφ' οὗ μέγας σεισμὸς γινόμενος, κατήνεγκε πόλεις ἕως ἑδάφους ἑγ', Ἐφεσον, Μιγανησίαν, Σάρδην, Μοστίνην, Αἰγάτην, Ἱεροκισαρείαν, Φιλαδελφίαν, Τμόλον, Κύμην, Μύριναν, Ἀπολλωνίαν, Δίαν, Ἰρκανίαν ²⁵.

²² (2) Καὶ ἐν μὲν τῷ 15^ῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ Κύριος ἡμῶν βαπτισθεὶς, τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο.

²³ (4) Ἐν δὲ τῷ 18^ῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρωθεὶς ὁ Κύριος (61^α) ἀνίσταται (τῇ 20^ῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς ἤτοι) Μαρτίου 230 (τοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς, Νισάν παρ' Ἑβραίοις λεγομένου) καὶ, ἐπιφωσκούσης Κυριακῆς μιᾶς Σαββάτων, τῆς πρώτης καὶ ἀρχῆς καὶ τιμιωτάτης τῶν ἡμερῶν ἡμέρας, περὶ τῆς Ἐφῆ Μωυσεῖς ²⁶· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· καὶ ²⁷· Ἐστῆ ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανῶν ²⁸ καὶ γῆς, ἧ ἡμέρας ἐποίησεν ὁ θεός. ²⁹ Διό φησιν ὁ Δαυὶδ ³⁰· Ἐστῆ ἡ ἡμέρα

Variae lectiones et notæ.

²⁰ A. VII. 15. ²¹ A. 17. VI. 10. ²² Ὅσας cod. ²³ εὐπραγίας cod. ²⁴ ἦν εἰς πλάτος cod. ²⁵ 16 p. Chr. (5213). ²⁶ 20 (5217) Ced. 553, 23, 24. Οὗτος ἵσχετο ἀναψιδὸν ἀσπεριλόγον καὶ τοῦ θρασύλλου γενόμενον φοιτῆτην, ὃς τοσοῦτος ἦν τὴν τέχνην ὡς ἀγανακτῆσαντὸς ποτε Τιβέριον κατ' αὐτοῦ καὶ βουληθέντα διὰ τοῦ τειχίου αἰφνης αὐτὸν ῥῆσαι, ἐσχυρώασε. Ἐρωτήσαντος δὲ Τιβέριου τὴν αἰτίαν, ἀπακριβῆ ἀισθάνεσθαι· κλιμακτῆρα ἐγγὺς αὐτοῦ, καὶ τὸν Τιβέριον θανατάσαντα ἔδειξαι αὐτόν (C. 1. 3411-8). ²⁷ ex Eus. Chr. II ad 2. Tiberii quartum. ²⁸ 31 (5228) Ced. 553, 25-33, 2. ²⁹ 31 (5231) Ced. 554, 2. ³⁰ Eus. Chr. II 265, 01. 203, 4. ³¹ M. ἐπιφωσκούση Κυριακῆ ἡμεῖς ἐστὶ μιᾶ καὶ πρώτη ἡ αὐτῆ καὶ Πάσχα Κυριακῶν· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ θεός· τὸ πρῶτον ἐδημιούργησε Ced. ³² Gen. 1, 1. ³³ Gen. 1, 4. ³⁴ οὐρανῶν cod. ³⁵ Ps. cxxv, 23.

ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν-
θώμεν ἐν αὐτῇ, ὅστις ἐστὶ τὸ Κυριακὸν Πάσχα,
Μαρτίου κ', ὡς εἴρηται.

PIΓ'. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὀγδόη
ἠνομάσται ¹⁰.

Περὶ ἧς γέ τοι ὁ μέγας ἔφη Χρυσόστομος· Ἐπι-
ὄν ἐν τῇ γ' ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Χριστός, ὡς αὐτὸς
ἔλεγε ¹¹, Ἐπεὶ τὸν Ἰὼδν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ γ'
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, διὰ τί ἡ ὀγδόη ἀνάστασις λέγεται
τοῦ Κυρίου; Καὶ τρίτη μὲν εἴρηται ὡς ἀπὸ τοῦ
πάλου; καὶ τοῦ σταυροῦ, ὀγδόη δὲ ὡς ἀπὸ τῆς δε-
μοιουργίας καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐπεὶ οὖν τῇ Κυ-
ριακῇ ἀνέστη ὁ Χριστός, ἐν ἣ ἡ ἀρχὴ τοῦ φαινομέ-
νου κόσμου γέγονε, ἧτις ὑπάρχει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ
κόσμου λάμψαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ νοητὸν φῶς καὶ
ἀληθινὸν ὁ Χριστός ἐκ τάφου ἀνέτελεν ¹². διὸ καὶ
ἀπὸ τοῦ τάφου καὶ θανάτου ὁ κόσμος ἐγήγερτο.
Ἀπὸ Κυριακῆς οὖν εἰς Κυριακὴν ἡ ὀγδόη ἀπαντᾷ·
καὶ δὲ τρίτη καὶ ἡ αὕτη, τρίτη ἀφ' οὗ ἔπαθε,
ὀγδόη ἀφ' οὗ ὁ κόσμος ἐγένετο. (2) Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη
αἰτία τῆς ἡ' καὶ τῆς γ' ¹³, διὰ τί ἀνάστασις ἐκάστη
ἠνομάσται· ἐν γὰρ τῇ ζ' ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ θεὸς
ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ἡ κατα-
παυσις τέλος, συντέλεια ἔργων ἀπρητισμένων ¹⁴.
τέλος δὲ καὶ κατέπαυσις; ¹⁵ λέγεται καὶ ἡ τοῦ λόγου
συντέλεια, ὅτε μέλλει παράγειν τὸ σῆμα τοῦ κόσμου
τούτου ὁ θεός. Ἐπειδὴ οὖν ἀμαρτιῶν ὁ κόσμος
ἔγεμεν καὶ ἠσπείλει ἐπὶ κόσμῳ συντέλειαν, ὁ δὲ
Χριστὸς ἐπὶ συντελείας τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν
ἀμαρτίας ἦλθε, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐτάφη, καὶ **231**
ἀνέστη, καὶ τὸν κόσμον ἀνέστησε, καὶ ἡ πρώτη
ἐνομηιούργησις ὀγδόη ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γέγονεν.
Τῇ ε' ἐπὶ ξύλου σταυροῦται διὰ τὸν ἐν τῇ ε' γινώ-
μενον ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ ε' ἐσταύρω-
ται ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες μάθωμεν ὅτι ἐν τῇ ε'
δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐκείνος ἐν τῇ ε'
ἐσταυρώθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. (3) Καὶ οὐ μόνον ἐν
ἡμέρᾳ ε', ἀλλὰ καὶ ἐν ὥρᾳ ε' ἐπὶ ξύλου ἐκρέματα,
ἐπειδὴ ἀρχὴ ἀμαρτίας ὥρᾳ ε' ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγο-
νεν, ὅτε Ἀδάμ τὸν θάνατον ἠρέτισσε, ὅθεν λοιπὸν
τότε καὶ λογχευθεὶς ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, οἱ δύο
μάρτυρες ¹⁶ τῶν κυριοκτόνων, τὸ μὲν αἷμα ἵνα
Ἰουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας ¹⁷· Ἐπὶ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν· τὸ δὲ ὕδωρ, ἵνα τοῦ
Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαβὼν ὕδωρ καὶ νεφόμενος
ὡς ἀθῶος, τὸν ἀθῶον καὶ δίκαιον φραγγελώσας
ἐσταύρωσεν. (4) Ἐπεὶ οὖν, ὡς πολλάκις ἔφη, ἡ
ὀγδόη καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις βοᾷ τὴν τοῦ κό-
σμου συντέλειαν, ἰστέον, ὅτε πάντως ἡ τοῦ κόσμου
γένηται συντέλεια, τότε οἱ ὄσιοι καὶ εὐσεβεῖς ἐκλι-
ψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ Χριστὸς
εἰπὼν ¹⁸· Ἐὰν ἐλθὼν ὁ Ἰὼδς τοῦ ἀνθρώπου εὐρήσῃ
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ὁ Ἀπόστολος φησὶν ¹⁹

A exsultemus et lætemur in ea, ὅ quæ est Domi-
nicum Pascha vigesimæ quintæ Martii, ut dictum
est.

CXIII. Quare Christi resurrectio octava nominata
sit.

De illa quidem magnus Chrysostomus dixit : Ἐπι-
ergo tertia die resurrexit Christus, sicut ipse dixit :
Ἐπι- Oportet Filium hominis multa pati, et repro-
bati, et occidī, et tertia die resurgere, ὅ cur octava
resurrectio Domini dicitur? Tertia quidem dicta est
a passione et cruce, octava autem propter crea-
tionem et resurrectionem. Quoniam igitur Domi-
nica die surrexit Christus, qua die surgentis mundi
principium exiit, qua lux ex mundo illuxit, et lu-
men intellectuale et verum, Christus, ex sepulcro
exorsus est, ideo ex sepulcro et morte mundus
fuerat excitatus. A Dominica ergo ad Dominicam
octava occurrit; atque tertia et ista, tertia ex quo
passus est, octava ex quo mundus factus est. Est
autem et alia ratio octavæ et tertiæ, cur resurrectio
utraque dicta sit. Etenim septima die requievit
Deus ab omnibus operibus suis; atque est requies
suis, consummatio operum perfectorum; finis au-
tem et requies dicitur etiam verbi consummatio,
quando debet deducere figuram huius mundi
Deus. Postquam ergo peccati mundus plenus erat,
et minabatur mundo consummationem, Christus
vero in consummatione sæculorum ad abolitionem
peccati venit, et passus est, et sepultus est et re-
surrexit, et mundum excitavit, et prima conditio
octava in regeneratione facta est. Sexta die ligno
suspenditur ab homine sexta die factus; ideo
igitur sexta crucifixus est die, ut omnes noverimus
illum qui sexta die creaverat hominem, ipsum
sexta die crucifixum fuisse ob hominem. Et non so-
lum die sexta, sed etiam hora sexta ligno suspen-
sus est, quia principium peccati hora sexta ex ligno
factum est, quando Adam mortem prandit, unde
deinceps tunc etiam lancea perforatas effudit san-
guinem et aquam, quæ duo sunt testes Domini in-
terfectorum; sanguinem quidem ut Judæos convin-
ceret qui dixerant : Sanguis ejus super nos, et
super filios nostros; aquam vero ut Pilatum ar-
gueret, quia, simulta aqua, cum se lavisset ut inno-
cens, innocentem et justum flagellatum crucifixit.
Cum igitur, ut sæpe dixi, octava et mortuorum
resurrectio clamet mundi consummationem, scire
expedit, cum omnino mundi advenerit consum-
matio, tunc sanctus et pius defecturos esse de terra.
Atque huius rei testis Christus dicens : Numquid
veniens Filius hominis inveniet fidem super ter-
ram? Et Apostolus dicit : Nisi venerit discessio
primum, — quando discedent a fide, attendentes
spiritibus erroris et doctrinis dæmoniorum, — et

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Hæc rubrica in cod. evanuit. ¹¹ Luc. ix, 22. ¹² καὶ ἐν ταύτῃ τὸ ἀλ. φῶς ὁ Χρ. τὸς ἐκ τ. ἀν. Ced. ¹³ καὶ τῆς α' ? ¹⁴ ἀπρητισμένη ἐστ. ¹⁵ I Cor. vii, 31. ¹⁶ τοὺς δύο μάρτυρας ? ¹⁷ Matth. xxvii, 25. ¹⁸ Luc. xviii, 18. ¹⁹ II Thess. ii, 3.

a veritate enim avertent, ad fabulas autem convertentur; » et sicut gubernatorum interitus navigiorum est naufragium, et pastorum absentia ovium exitium, et agricolarum incuria agrorum perditio, ita etiam sanctorum defectus mundi destructio, sanctitas vero est Deo consecratio, et hic sanctus est qui se per fidem et bona opera consecrat et Deo dedicat, unde ad derelinquentes Deum, et pacta cum illo foedera ahnegantes, dicebat Moyses: « Ne dixeris in corde tuo: Sanctitas mihi erit in discedendo a Domino. » Sicut defector a Deo et maledicus impius dicitur, ita Deo per fidem et bona opera inherens, sanctus et Justus jure nominatur. Μωϋσῆς ²⁸. Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ὅσαί μοι γένηται ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καθάρπε δ τοῦ Θεοῦ ἀποστῆται; καὶ κακοῦργος; ἀνόσιος λέγεται, οὕτως δ τῷ Θεῷ διὰ πίστεως; καὶ ἀγαθοεργίας εὐκλειθεῖς, ὁσιος; καὶ δίκαιος εὐκρίτως ὀνομάζεται.

Per lignum igitur mors et per lignum vita. Die B septimo requievit ab operibus; die septimo in sepulcro corpus requievit. Integrum enim diem septimum exspectavit, octavo surrexit, et mundum excitavit. Et est dies Domini tertia et octava; tertia quidem propter resurrectionem Domini, octava vero non solum propter Domini, sed etiam propter mundi resurrectionem. Ergo, dilecte, audias mirabile et grande mysterium: Quare Domini resurrectio octava nominatur? Quoniam septies mortuorum resurrectionem invenimus in divina Scriptura, et post septem octavus ex mortuis surrexit Dominus, qui septem excitaverat. Ante enim Christi resurrectionem, septem singulares resurrectiones mortuorum evenerant. Et prima quidem in antiqua Scriptura, filii viduæ quem Elias Sarcæ suscitavit; secunda filii Sunamitidis, quem Elisæus excitavit; tertia vero militis, quem cum juxta Elisæum sepelissent, et ossa prophetæ mortuus contigisset, veluti ab igne exillivit; quarta autem in nova, resurrectio filii antistitis Synagogæ; quinta vero, filii viduæ: sexta, Lazari; septima, cum multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt; octava vero Domini resurrectio, post salutarem passionem: quo tempore Passionis et terræmotus qui factus est, in multis inventum est Græcis monumentis motum terræ magnam accidisse et tenebras, ita ut astra apparerent. Narrat etiam Joséphus temporibus istis, die Pentecostes, motum et strepitum sensitisse primum sacerdotes, deinde multorum vocem, angelorum scilicet, ab interiore sanctuario audivisse: « Descendamus hinc. » Quin etiam aliud admirabile magis enarratur, oraculum quoddam in scriptis sacris repertum esse sic habens: Tempore isto ab eadem regione aliquem virum terræ universæ imperaturum, quod ipse quidem sub Vespa-

Α « Ἐάν μὴ ἔλθῃ πρῶτον ἡ ἀπόστασις, — ²⁹ ὅτε ἀποστήσονται τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, — ³⁰ καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται: » καὶ ὡσπερ (61b) κυβερνητῶν ἀπόλεια τῶν πλοίων ἐστὶ ναυαγία, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων θλιβρός, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμός, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἐκλειψίς τοῦ κόσμου κατάλυσις· ὁσιότης δὲ ἐστὶν ἡ πρὸς Θεὸν καθοσιώσις. Καὶ ἐκεῖνος, ὁσιος ὁ ἐκτετὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας; καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερῶσας, ὅθεν τοῦ Θεοῦ καταλιμπνίζοντας καὶ ἀρνούμενους τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας; Ἐλεγε δ τοῦ Θεοῦ ἀποστῆται ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καθάρπε δ τοῦ Θεοῦ ἀποστῆται; καὶ κακοῦργος; ἀνόσιος λέγεται, οὕτως δ τῷ Θεῷ διὰ πίστεως; καὶ ἀγαθοεργίας εὐκλειθεῖς, ὁσιος; καὶ δίκαιος εὐκρίτως ὀνομάζεται.

232 ³¹ (5) Διὰ ξύλου τοίνυν θάνατος; καὶ διὰ ξύλου ἡ ζωὴ. Τῇ ἑβδόμῃ κατέκλυθεν ἀπὸ τῶν ἔργων· τῇ ζ' ἐν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα ἀνέπασιν. — Τελείαν γὰρ ἡμέραν τὴν ἑβδόμην ἔμειναν· — τῇ η' ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἤγειρεν. Καὶ ἐστὶν ἡ Κυρίου καὶ τρίτη καὶ η'· τρίτη μὲν διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, ὀγδόη δὲ, οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ κόσμου ἔγερσιν. Οὐκοῦν, ἀγαπητέ, ἀκουσον, θαυμαστὴν καὶ μέγα μυστήριον· Διὰ τί ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ὀγδόη ὀνόμαται; Ἐπειδὴ ἐπτάκις νεκρῶν ἀνάστασιν εὐρομεν ἐν τῇ βίᾳ Γραφῆ, καὶ μετὰ τοῦ ζ' ὁδοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη ὁ Κύριος· ὁ ἔγειρε; τοὺς ζ'. Πρὸ γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως; ἐπτά μόναι ἀναστάσει; νεκρῶν ἐγένοντο ³². (Καὶ) α' μὲν ἐν τῇ Παλαιᾷ· ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ³³, ὃν Ἥλιας ἐν Σαράφθοις ἀνέστησεν· β' ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς Συναμάτιδος, ὃν Ἐλισσαῖος ἤγειρε· γ' (δὲ) ἡ τοῦ στρατιώτου, ὃν ἐγγυῖς Ἐλισσαίου θάψαντες (καὶ τῶν ὀπίσθεν τοῦ προφήτου ὁ νεκρὸς ἀλάμενος) ὡς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπέδησεν· δ' δὲ (δ) ἐν τῇ Καινῇ, ἡ τοῦ ἀρχισυναγωγῶτος τῆς θυγατρὸς; ε' (δὲ) ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας· ζ' (δὲ) ἡ τοῦ Λαζάρου, ζ' (δὲ) ὅτε πολλὰ σῶματα τῶν κεικοιμημένων ἁγίων ἀνέστη· η' δὲ ³⁴ ἡ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασις; μετὰ τὸ σωτήριον πάθος, καθ' ὃν ³⁵ καιρὸν τοῦ πάθους; (καὶ τοῦ) γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς; (μὲν) εὐρίθη Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν, οὗτοι σεισμοὶ ἐγένετο μέγας καὶ σκότος, ὥστε καὶ ἀστέραις φανῆναι. (6) Κατὰ δὲ τοὺς ³⁶ χρόνους τούτους; καὶ Ἰωσήπος ³⁷ ἴστωρεῖ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ν' κινήσεως; καὶ κτύπου τοὺς ἱερεῖς ³⁸ ἀντιλαμβάνεσθαι πρότερον ³⁹, ἔπειτα φωνῆς ἀβράας, ἀγγελικῆς δηλονότι; ⁴⁰, ἐδοθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ⁴¹ ἀκούειν ⁴². « Καταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. » ⁴³ (7) Καὶ μέντοι καὶ ἕτερον παραδοξώτερον ἐξηγεῖται, χρησίμῳ τινα ἐν (τοῖς) ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεθῆναι περιέχοντα (οὕτως)· ὡς κατὰ (τὸν) καιρὸν ἐκεῖνον

Variae lectiones et notæ.

²⁸ I Tim. iv, 1. ²⁹ II Tim. iv, 4. ³⁰ Deut. xxi, 19. ³¹ Cod. 35124-335, 14. ³² ἔγινοντο cod. ³³ χ. τῆς Σαράφθ' ὃν ἤγειρον H. Cod. ³⁴ καὶ η' Cod. ³⁵ καθ' ὃν κ. ἐν ἄλλοις μὲν E, ὅπ. εὐρομεν ἱστορούμενον ὡ. καὶ ἄ. ἐν δ. φ. ex Sync. Eus. Chr. II. 246. ³⁶ K. τοὺς αὐτοὺς δὲ Eus. ³⁷ B. J. G. V, 3. ³⁸ οἱ ἱερεῖς Eus. ³⁹ πρῶτον Eus. ⁴⁰ ἄγ. δ. om. Eus. ⁴¹ τοῦ ἐπιστάτου ἱεροῦ cod. ⁴² ἀκούσαι ἀπὸ τοῦ ἐπιστάτου ἱεροῦ αὐτοῖς βήμασιν εἰπούσης μεταδ' ἐντ' Eus. ⁴³ Cod. 335, 14-336, 9. ἴστωρεῖ δὲ καὶ Ἰωσήπος χ.

ἀπὸ τῆς αὐτῆς χίτρα· ἀρῆ ³³ τις ἀνθρωπός τῆς Α οἰκουμένης· ἀπάσης, ὃν αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐσεπσιανοῦ ἐξεῖληψε ³⁴ **233** πεπληρωῖσθαι, διήμαρτε δὲ τῆς ἐρμηνείας ἐκ διαμέτρου ³⁵· οὐ γὰρ πάσης οὗτος ἤρξεν (ἢ μόνης τῆς Ρώμης). Λεῖπεται δὲ ³⁶ οὖν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦτο πληρωῖσθαι, πρὸς ὃν φησιν ὁ Πατὴρ ³⁷· « Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. » Ὅθεν ³⁸ « εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν ἐρῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης; τὰ βήματα αὐτῶν » (διαβρόβηδον κηρύττων αὐτοῦ τὴν αἰθὴν ἀρχὴν τε καὶ βασιλείαν (62^a) αἰώνιον). ³⁹ (8) Ἐπει ⁴⁰ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἢ βλάστητις (κατὰ τὴν θέαν ἀπόφασιν, μέχρι νῦν ἀρχο- **B** μένου τοῦ ἔαρος ⁴¹· « Ἢ γῆ βλαστάνει βετάνην χόρτου, » καὶ οἱ λειμῶνες ἀνθοῦσι, καὶ τὰ δένδρα φύει καρπὸν)· διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τὴν Παρθένον ⁴² Γαβριηλ ὁ ἀρχάγγελος ἐσηγγέλισατο· εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος ⁴³.

⁴⁴ Ὁ τοίνυν Πιλάτος μετὰ τὴν (τοῦ) Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας τοῦ Καίσαρος (προτομὰς;) εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. Ὅρθρου δὲ γενομένου, οἱ Ἰουδαῖοι θεοσάμενοι τοσοῦτον ἐταράχθησαν, ὥστε Πιλάτος ἐκδιαιματοῦθαι, ἀλλαγῶ ταῦτα ⁴⁵ (10) μετέθηκεν. Καὶ δὴ καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλούμενον Κορβανᾶν διαφθείρας ⁴⁶, αἷτιος ἀναίρεσιως πολλῆς καὶ συγχύσεως· καὶ τοῖς Ἰουδαίοις μισητὸς; **234** γέγονε· τὴν γὰρ ἐπανάστασιν αὐτῶν ὑφορώ- **C** μενος, πρὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ στρατεύτας παρέστησεν, ἔνδοθεν μὲν ὄπλα φοροῦντας αὐτούς, ἐξωθεν δὲ ἰδιωτῶν ἐσθῆτας πρὸς τὸ ἀνυποκόνητον. Ὡς οὖν ἔρχησαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζοντες, ἐπαφῆκε τοὺς στρατιώτας ἐπ' αὐτῶν, οἳ γε ξύλοις καὶ λίθοις αὐτοὺς πλόντες, τραυματίζαντες ἀπέλυσαν, τινὰ; δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπ' ἀλλήλων ὠλοῦμενοι, συμπατηθέντες ἀπώλοντο, οὐ; καὶ ἀριθμίζαντες εὗρον λαὸν ἄπειρον.

PIA'. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου.

⁴⁷ Ἐμίξε δὲ καὶ τινων ⁴⁸ αὐτῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ⁴⁹ τὸ αἷμα τρώπων τοιοῦτω. Οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῆσαντες; Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οὐ καὶ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μέμνηται, κενωφωσίαν καὶ πλάνην ἔμαθεν ἐξ αὐτοῦ, **D** καθὼς φησιν Ἰώσηπος· προφάσει γὰρ εὐσεβείας δῆθεν Κύριον μηδὲ μέχρι στόματος; ἐφαττε δεῖν τινα

siano adimpletum fuisse interpretatus est. Peccavit in interpretatione diametro; non enim terræ universæ ille imperavit, sed soli Romæ. Superest igitur ut istud in Domino nostro Jesu Christo adimpletum sit ad quem dixit Pater: « Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. » Unde, « in universum terram exivit sonus sanctorum apostolorum, et in fines terræ verba eorum, » palam promulgando perpetuum ejus imperium et regnum æternum. Quoniam tempore illo Deus creaturam condidit, et testator fructuumi germinatio in arboribus, cum juxta divinam sententiam usque nunc ver regnaverit: « Terra germinat herbam graminis, » et prata florent, et arbores gignunt fructum; idcirco etiam tempore illo Israeleni ab Ægyptiaca servitute liberavit, et Virgini Gabriel archangelus evangelizavit; recto ergo eodem tempore Christus quoque salutarem subiit passionem.

Pilatus igitur, post Christi crucifixionem, Cesaris imagines in templo noctu reposuit. Mane autem facto, cernentes Judæi adeo conturbati sunt ut Pilatus timore percussus illas alio transferret. Cum etiam sacrum thesaurum Corbonam dictum destruxisset, interitus multorum et confusionis causa fuit, et Judæis invisus factus est. Horum enim rebellionem reformidans, pro tribunali sui milites disposuit, et hos quidem arma celantes, extrinsecus autem privatorum vestitum habentes, nospecti essent. Ubi igitur irruerunt in eum rebellantes Judæi, adversus illos immisit milites. Ii vero fustibus et lapidibus ferientes, vulneratos dimiserunt, quosdam autem illorum occiderunt. Multi autem ex Judæis, alii ab aliis impulsii, conculcati periere; quos qui numeraverunt populorum invenere infinitum.

CXIV. De Juda Galilæo.

Miscuit etiam horum quorumdam cruorem cum victimis hoc modo. Galilæi instituta Judæ Galilæi sequentes, de quo Lucas in Actibus apostolorum memorat, clamorem de rebus inanibus et errorem ab illo discebant, sicut dicit Josephus. Videlicet sub pictatis specie neminem dicebat Dominum vocari oportere, ne extremis quidem labiis, nec hono-

Varie lectiones et notæ.

³³ αὐτῶν et ἀρῆε Ced. ³⁴ B. J. 6, V. 4. ³⁵ B. J. 3, III, 9. ³⁶ δὲ Ced. ³⁷ Ps. II, 8 ἱμοῖ σπλ. ³⁸ Ps. XIX, 4. ³⁹ Ced. 336, 2-7. ⁴⁰ οὖν ad h. Ced. ⁴¹ Gen. 1, 11. ⁴² τῇ Παρθένῳ Ced. ⁴³ Ἐπὶ Τυβερίου, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρος ἡμῶν ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἀποστόλων Ματθαῖα; ἀντὶ Ἰούδα τοῦ προδότη, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου πρῶτος; Ἰεροσολύμων ἐπίσκοπος γέγονεν, καὶ διάκονοι ἀριθμῶν ζ', Στέφανος; ὁ α' μάρτυς καὶ οἱ οὖν αὐτῶν· Φίλιππος δὲ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ποιεῖ εἰς Σαμάρειαν τεράστια. Ἀρθαῖς ὑπὸ τοῦ πνεύματος; ἐπέστη [εὐνοῦχῳ] Κανθάκη[...]; οὗτος; πρῶτος; ἔθαπτισθη διὰ Φιλίππου ἐξ ἔθνων, τῆς προφητείας πληρωθείσης; ἔργῳ· « Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς; τῷ » Θεῷ (Ps. LXXIII, 31). Ἀλλὰ καὶ Μάγοι Χριστῷ προσκυνήσαντες; πρότερον, τὴν τῶν ἔθνων κλῆσιν ἠνέξαντο· καὶ Κορνήλιος πρῶτος; ἐξ ἔθνων ἠέρω διὰ τῆς πίστεως; προσήλθε; (Leo. 59, 20-60, 8). ⁴⁴ Ced. 336, 8 11, Jos. 18, III, 1; B. J. 2, XIV, 2, 3. ⁴⁵ ταῦτα; Ced. — Ced. 537, 3-5; Jos. 15, III, 2; B. 1, 2, XIV, 4. ⁴⁶ K. δειφθεῖρε καὶ πολλοῦς; ἐξ αὐτῶν cæteris Ced. omissis. ⁴⁷ 28? (5225) Ced. 237, 5-21, Jos. B. J. 2, VIII, 1, Act. v, 37.) a. 11. p. (Glf.); Luc. XIII, 1. ⁴⁸ καί? ⁴⁹ ἄ. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Καίσαρος; τὸ ἄ. τῶν θ. Ced.

ris cause, nec benevolentia, neque Deo soli competentem honorem et gloriam hominibus tribuit. Itaque multi eorum, quia non dicerent Cæsarem Dominum, dura sustinuerunt verbera; qui iidem postea docebant nihil aliud præter jussas in Moysis lege victimas offerre Deo, ideoque prohibebant ne victimæ a senatu populi concessæ offerrentur pro imperatoris et Romani populi salute. Jure super his iratus in Galilæns Pilatus, jussit illos occidi prope victimas quas opinabantur juxta legem offerre, ita ut misceretur oblati victimis cruor afferentium.

Πιλᾶτον ⁶⁰ καλεῖσαι παρὰ ταῖς θυσίας, ἅς ἐδόκουν κατὰ τὸν νόμον προσφέρειν, ἀναιρεθῆναι, ὥστε ἀναμυθῆναι ταῖς προσφερόμεναι; θυσίας τὸ αἷμα τῶν προσφερόντων.

At Tiberius, prætor cæteros ipsius successus, illum etiam obtinuit: illos qui in ejus favorem adducti erant celerius non mutabat, sed operam dabat ut vel diu, vel usque ad vitæ terminum imperium servarent. Quondam, cum causam amici ejus ab eo sciscitarentur, dixit: « Qui aliquid munus gerunt, hos semper majora appetere natura insitum est, et si magis ac magis illis imperare datum est, remissius meliori conditione utuntur; si vero ad breve tempus, ad furta magis excitantur, in incerto gubernationem habentes; dicamque vobis clarum exemplum hocce: Vulneratus quidam jacebat, et muscarum multitudo ulcera ejus vellebant; superveniens vero aliquis, cum putaret illum muscas aliigere non posse, accedens fugabat; dixit autem qui saucius erat: Obscero, abigere desine, magis enim mihi nocet, istæ enim cruore saturæ non intolerabilem mihi morsu dolorem afferunt; si vero expuleris, supervenientes aliæ, ob famem majores mihi dolores afferent, ita ut vitam etiam tollant. Idcirco ego quoque multis furtis duces licet corruptos videam, sequenter non muto. » Admodum quidem de Justitia sollicitus, civitatibus sibi subditis semper scripsit: « Si aliquid contra leges æri præscripsero, nihil curate, ignorantia me accusantes. » Qua de causa Pilatus illum sciens veritatis et justitiæ amantem, de omnibus Christi miraculis et religionis ejus dogmatibus illum certiore fecit, sicut narrat Tertullianus, qui in sua *Christianorum Apologia* de Romanis legibus perite disseruit. Dicebat Christum post mortem resurrexisse, et jam ab omnibus Deum reputari. Tiberius attonitus cuncta nuntiavit senatui; hic vero non acquievit, dicens se veteri legi parere, jubenti neminem prius inter deos referri quam ipsorum suffragiis et decreto judicatum.

Α λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν, μήτε (κατὰ) φιλοφροσύνην, καὶ τὴν θεῶν νόμῳ πρόπουσεν τιμὴν ⁶⁰ καὶ ἔδειξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν, ἔθεν καὶ πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν (τὸν) Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην, χαλεπὴς αἰτίας ὑπέστησαν, οἵτινες λοιπὸν ἐδίδασκον μηδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν τῷ Μωυσείῳ νόμῳ θυσίας ἀναφέρεισθαι τῷ θεῷ, κἀντεῦθεν τοίνυν κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερούσιας τοῦ λαοῦ παραδιδόμενας γίνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ⁶¹ καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἔθνους θυσίας· εἰκότως ἐπὶ τοῦτοις ἀγανακτοῦντα ⁶² πρὸς Γαλιλαίους ⁶³ Πιλᾶτον ⁶⁴ καλεῖσαι παρὰ ταῖς θυσίας, ἅς ἐδόκουν κατὰ τὸν νόμον προσφέρειν, ἀναιρεθῆναι, ὥστε ἀναμυθῆναι.

⁶¹ (3) Ὁ δὲ γε Τιβέριος· πρὸς τοὺς λοιποὺς αὐτοῦ πλεονεκτήμασι καὶ τοῦτο ἐπέκτητο· τοὺς εἰς ἀξίαν αὐτοῦ προσαγομένους θάττον οὐκ **235** ἤμεθεν, ἀλλ' ἢ πολλὸν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχει αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρασκευάζεν. Ἐρωτηθεὶς ὡς ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· « Διὰ πᾶσα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτητεῖν ἐπίσταται φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλέον κρατοῦν, ἀμειλιτέρως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηται. » (82b) εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγω, μειζρόνως ἐπιλοκαὶ παροξύνονται, ἐν ἀδήλω τὴν διαδοχὴν ἔχοντες· λέξω ⁶⁵ δὲ ὅμην καὶ ἐναργῆς ⁶⁶ παράδειγμα τοῦτο· Τραυματίας τις ἔκτιστο, καὶ κληθὸς μυῶν ὄντων, τὰ ἔλκη αὐτοῦ ἐνέμοντο· παριῶν δὲ τις, νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι εἰς μύλιας ἀποσοθεῖν, προσελθὼν ἀπέδωκεν· ὁ δὲ τραυματίας φησὶν· « Δέομαι, παῦσον καὶ μὴ ἀποσοθεῖ· μειζρόνως γὰρ με βλάπτεις· εἰ γὰρ κορσοθεῖται τοῦ αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν θῆξιν ὀδυνηρὰν παρέχουσιν· εἰ δὲ ἀποδιώκονται, ἕτεροι προσελθοῦσαι, λιμῶ εἰς ὀδύνας μοι παρέξωσι μειζότερας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερήσαι. » Διὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν, συνελθὼς οὐκ ἀμείβω. » ⁶⁷ (5) Φροντίζων γέ τοι λαὸν τοῦ δικαίου ἔγραψεν ⁶⁸ αἰ ταῖς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· « Ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστάσεων γίνεσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἡγνοήκοι. » ⁶⁹ (4) Διὸ καὶ Πιλᾶτος εἰδὼς αὐτοῦ τὴν φιλάληθες καὶ φιλοδικαίων, τὰ ταραστεία ⁷⁰ Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς ἐπιτελείας (αὐτοῦ) δόγματα δι' ἐπιτομῆς διεκονώσατο ⁷¹ αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς (ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων ἐπιστήμων) ἐν τῇ ὑπὲρ ⁷² Χριστιανῶν Ἀπολογίᾳ (διεξιῶν) καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἦδη παρὰ πᾶσι θεὸς εἶναι πιστεύεται· καὶ ὅτι Τιβέριος καταπλαγαὶς ἀνηγγεῖλε πάντα ἐπὶ τῆς συγκλήτου ⁷³· ἢ δὲ οὐ προσήκατο, κειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα ⁷⁴, μὴ

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ τε αὐτὸν Ced. ⁶¹ τοῦ β. σ. Ced. ⁶² ἀγανακτεῖ Ced. ἀγανακτοῦντες cod. ⁶³ Γαλιλαῖα; cod. ⁶⁴ Πιλᾶτος καὶ καλεῖται Ced. — αἰς cod. ⁶⁵ Ced. 344,9-15 epitomen exhibet, ut et Leo 59,3-8, πλεονεκτήματα hæc quia justitie in seqq. laudatæ repugnant, alium in locum transferentes. ⁶⁶ δεῖξω? λέξω cod. ⁶⁷ ἐναργῆ; cod. ⁶⁸ Ced. 536,11-14. ⁶⁹ ἰγ. τίς; ἄρχουσι τῶν πόλεων Ced. — γράφω Ced. ⁷⁰ Eus. Chr. II. 267; Tib. 22, Pilatus de Christianorum religione Tiberium certiore facit. Ced. 336,14-337,2, cf. 345,10-13, Leo 58,20-23. ⁷¹ ταραστεία Ced. ⁷² ἀνεκονώσατο Coisl. ⁷³ κατὰ cod. — ὑπὲρ τῶν Χρ. Coisl. ⁷⁴ ὅτι ὁ Τιβ. cod. τὴν συγκλήτου Coisl. — τῇ συγκλήτῳ Ced. ⁷⁵ λέγοντι. cod. — Ap. 5: Tiberius ergo annuntiatum sibi ex Syria Palestina quæ illic veritatem ipsius divinitatis revelarat, sensit ad senatum cum prærogativa suffragii sui. Senatus quia non in se probaverat, respuit. Cæsar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum 21: Et omnia super Christo Pilatus, et ipse jam pro sua conscientia Christianus, Cæsari tunc Tiberio nuntiavit (Cod. Petrop.)

πρῶτον θεοποιεῖσθαι⁷³ τινι, εἰ μὴ ζήσῃ καὶ δόγματι παρ' **236** αὐτοῖς κριθεῖν⁷⁴. Ὁ δὲ τὸν νόμον τοῦτον ἐδέξατο· ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζεῖν⁷⁵ τοῦ⁷⁶ Χριστοῦ τῷ κηρύγματι, καὶ μὴν γε θάνατον προσηπέλησε τοῖς κατηγορεῖν τολμήσει τοῦ κηρύγματος.

PIE'. *Περὶ Ἀβγαροῦ.*

⁷⁶ Οὕτω γοῦν τῇ θείᾳ τοῦ⁷⁷ Χριστοῦ δυνάμει ἀθρόως ἢ σύμπασα οἰκουμένη τῆς ἐερᾶς τοῦ κηρύγματος διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας πεπληρωται⁷⁸, ἐξ ὧν, Θαδδαίου ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει κηρύξαντος⁷⁹ λόγον, καὶ ὁ ἐκεῖσε τοπάρχης Ἀβγαρος⁸⁰ τὸ σῶμα δεινῶ πάθει κατεχόμενος καὶ φθειρόμενος, ἀκούσας τὸ ὄνομα Χριστοῦ καὶ τὰς δυνάμεις συμφύως ὑπὸ πάντων μαρτυρουμένης, ἰκέτης Χριστοῦ ἐκ γραμματεφόρου γίνεται, ἀξίων τῆς νόσου λύσιν εἶρασθαι, γράψας διὰ τινος Ἀνανίου ταχυδρόμου τάδε⁸¹· Ἐβγαρος, τοπάρχης⁸² Ἰησοῦ Σωτῆρι ἀγαθῶ, ἀναφανέντι ἐν Ἱερουσαλήμ,⁸³ χαίρειν. Ἰκουσαί μοι τὰ⁸⁴ περὶ σου καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων⁸⁵, ὡς γὰρ λόγῳ τυφλοὺς ἀναδλέπειν ποιεῖς⁸⁶, χλωλοὺς περιπατεῖν, (καὶ) λεπρούς καθαρίζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκβάλλεις⁸⁷, καὶ τοὺς ἐν μακρονομίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις· ἄπερ⁸⁸ ἀκούσας, κατὰ νοῦν ἐθέμην (τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἢ) δεῖ σὺ εἶ ὁ Θεός⁸⁹ ὁ ἀπ' οὐρανοῦ καταβὰς, ἢ Υἱὸς ὑπάρχεις τοῦ Θεοῦ, ποιῶν ταῦτα. Διὰ τοῦτο νῦν⁹⁰ γράψας, ἀξιώ ἔλθειν σε πρὸς με καὶ τὸ συνεχόμενον⁹¹ πάθος θεραπεύσαι· καὶ γὰρ ἤκουσα, δεῖ καταγογγύζουσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ βρῶνται σε κακῶσαι· πόλις δὲ μοι σμικροτάτη ἐστίν, ἥτις· ἐξαρκέσει **237** ἀμφοτέροις⁹². (2) Ὁ δὲ Κύριος ἀναγούς ταῦτα ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν οὕτως· Ἐ Μακάριο, εἰ⁹³ πιστεύσας⁹⁴ ἐπ' ἐμὲ, μὴ ἔωρακῶς με. (63⁹⁵) Περὶ δὲ οὗ ἔγραψας⁹⁶, ἔλθειν (με) πρὸς σε, δίδόν ἐστι πληρῶσαι πάντα⁹⁷ δεῖ· ἀπεστάλην (ἐνεαῦθα), καὶ⁹⁸ ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με⁹⁹. Καὶ οὕτως ἀποστελῶ¹⁰⁰ σοὶ τινὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἰάσεται σου τὸ πάθος καὶ ζώῃν σοὶ καὶ τοῖς ἐν σοὶ παρέξει¹⁰¹. (3) Ταύταις οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ τῶν Σύρων φωνῇ, Θαδδαίου πρέξαντος μετὰ τὴν ἀνά-

A Ille legem hanc recepit; sed jussit nullum Christo prædicando impedimento esse, atque mortem minatus est audentibus hanc prædicationem inmulare.

CCV. *De Abgaro.*

Ita igitur, divina Christi potestate, repente universa terra sacra prædicatione repleta est, docentibus apostolis, ex quibus Thaddæus in urbe Edessa verbum annuntiavit. Præfectus loci hujus Abgarus, crudeli morbo detentus et consumptus, audito Christi nomine, et virtutibus ejus una voce ab omnibus confirmatis, Christum per tabellarium precatur orans ut a morbo sanetur, hæc per Ananiam quemdam cursorum scribens: « Abgarus præfectus Jesu Salvatori hono, qui apparuit in Jerusalem, salutem. Audita sunt a me quæ facis et quomodo sanas nullis adhibitis medicaminibus aut herbis, quippe qui verbo cæcos videre facias, claudos obambulare, leprosos mundes et impuros spiritus ejicias et longo morbo excruciatos cures et mortuos excites; quibus auditis, e duobus alterutrum in mente reputavi, vel te Deum cælo descendisse, vel esse Dei Filium, qui tanta facis. Idecirco nunc scribens, peto ut venias ad me, et quæ me delinet infirmitatem sanes; aulivi enim jam obmurmuraro Judæos, et nocere tibi velle; urbs quidem mihi parvula est, sed ambobus nobis sufficiet. » Porro Dominus, his lectis, talia ad illum rescribit: « Beatus es qui credidisti in me, cum me non videris. Quod scripsisti ut veniam ad te, oportet me implere omnino pro quibus huc missus sum, et recipi apud eum qui me misit. Igitur mittam tibi aliquem ex meis discipulis, et morbum tuum sanabit, et vitam tibi, et his qui tecum sunt, præstabit. » His porro epistolis hæc quoque connexa erant Syrio sermone, cum scripsisset Thaddæus post Ascensionem Domini. « Abgarus igitur, comperta epistola Domini, fide et desiderio magis accensus est Christum, in eBglie saltem contemplandi, et pictorem misit qui, descripta divina illa facie, ad se ferret quam oculus. » Cum isto

Varia lectiones et notæ.

⁷³ θεοποιῆσαι Cod. ⁷⁴ αὐτ. ἐκρηθείη cod. αὐτῆς ἐκρηθείη Coisl. ⁷⁵ ἱμποδὸν γίνεσθαι Coisl. — γε καὶ θάνατον cod. et Coisl. ⁷⁶ τῷ Χριστοῦ x. Cod. — μέντοι Cod. ⁷⁷ Cod. 308,9-309,7. Eus. Chr. II, 297. ⁷⁸ τοῦ αὐτοῦ Coisl. ⁷⁹ ἐπιπληρωτο coil. ⁸⁰ κηρύσσοντος τὸν λόγον Coisl. ⁸¹ Ἀβγαρος τοῦνομα, δεινῶ Coisl. ⁸² ταχ. εἰς Ἱερουσαλήμ τάδε Coisl. — Ἐπιστολῇ cod. in margine. ⁸³ πόλεως Ἐδέσσης Cod. Ἐδ. Eus. II. E. I, 15. ⁸⁴ πόλις Ἱεροσολύμων Cod. τόπω Ἱερ. Eus. ⁸⁵ τὰ om. Coisl. ⁸⁶ γιν. Cod. Eus. — λόγος (Coisl. Eus. ⁸⁷ καὶ χλωλοὺς cod. et Coisl. ⁸⁸ λόγῳ ἀπελαύνεις Cod. π. καὶ δαιμονίας ἐκβάλλεις Eus. ⁸⁹ Ταῦτα πάντα ἀκ. περὶ σου Cod. Καὶ τ. π. ἀκ. π. σου Eus. (τὸ εἶ. τῶν δύο Eus.) ⁹⁰ Ὅτι Θεός εἶ καὶ x. εἰ δ. ταῦτα ποιεῖς ἢ υἱὸς εἶ Cod. δεῖ σὺ εἶ ὁ Θεός καὶ x. εἰ τοῦ δ. π. τ. ἢ Υἱὸς εἶ Eus ⁹¹ διὰ τ. οὖν Coisl. — Δ. ταῦτα τοίνυν γρ. ἐδιδήθη τῆς σῆς ἰσχύος καὶ ἀγαθότητος σκυλῆναι καὶ εἰ. π. με ἵνα τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεύσῃς Cod. Δ. τοῦτα. ἔδ. σου σκ. πρὸς με καὶ τὸ π. δ. εἰ. θεραπεύσαι Eus. — Ὅτι καὶ (οἱ) Ἰ. x. σου καὶ β. x. σὺ Cod. Eus. — εἰ. σμ. Cod. σμ. με καὶ σεμνή Eus. ἔξαρκεί Eus. ⁹² συνῆγον με cod. ⁹³ οἱ om. Coisl. Doest σου in utroque. ⁹⁴ ἤμην ἔβρωσο Cod. ⁹⁵ Cod. 309, 22-310, 6 prolixius cum Eusebio ⁹⁶ Ἀβγαρι ahd. Cod. Eus. ⁹⁷ Max. ὁ πιστεύσας· ἂν ἐμοὶ κἄν μὴ ἔωρακῆν με Coisl. ⁹⁸ μοι Cod. Eus. ⁹⁹ π. πλ. με Cod. π. εἰ· ἀπ. εἰ. πλ. με Eus. ¹⁰⁰ μετὰ τὸ πληρῶσαι add. Cod. μετὰ τὸ π. οὕτως Eus. ¹⁰¹ ἀν. (μὲ) π. (τὸν) ἀπ. με (πατέρα)· ἐπειδὴν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστείλω σοι ἵνα τῶν Cod. καὶ ἐπ. Eus. ¹⁰² μου ὀνόματι Θαδδαίου ὅστις καὶ τὸ π. σου θεραπεύσει καὶ ζ. αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοι παρασχῆ, x. τ. λ. Cod. μου ἵνα ἴσας Eus. ¹⁰³ σὺν σοι παρασχῆτα: Eus. — T. εἰ Eus.

frustra tentasset, ob nimiam vultus gratiam et splendorem, Christus ipse proprio vultui linteum impo-
nens, sui ipsius imaginem exprimit, et quod desi-
derabat, mittit appetenti. Atque etiam ante istum
rursus, ut idem narrat, cum Bethleem Judæ natus
esset Dominus, Persarum rex pictorem quemdam
habilem misit, qui nati infantis et puerperæ fac-
ciem descriptam sibi attulit. Si vero non omnia in
evangelica narratione recensentur, non ideo et
falsa; dicendum enim esset nec « alia signa, quæ
fecit Jesus » facta esse, quæ multa sunt, ita ut nec
« mundus capere possit, si scribantur per singula »
quoniam « non sunt scripta, » ut dicit magnus
evangelista Joannes. Porro Tiberius cum ita valde
bonus esset in juventute, et sermonibus philoso-
phicis et rhetoricis et optimis factis ingenius glo-
riaretur, repente in pejorem mutatus est mentem,
ita ut demens factus reputaretur etiam a dæmone
impelli ad omnem impietatem et homicidium et
furorem; et non solum vitiis secundum naturam
et contra naturam seipsum supra modum contami-
navit, sed etiam omni injustitia et tyrannide. Ita
igitur potestate usus, atque ex beneficentia in im-
probis devolutus, cum metuenda crudelitate,
tum scelestis avaritia et turpitudine ad vitæ finem
pervenit, occisus a Caio. Ægrotantem enim illum,
pluribus superpositis vestibus, iste suffocavit.
Nihil Tiberio profuit pristina probitas et fortitudo,
sed magis etiam omnibus odio habitus est, quippe
qui in fine omnino insolenter se extulerat et omnia
violaverat et ad æternum supplicium cum similibus
impis præcipitatus erat: « Declinantes enim in
laqueos adducet Dominus cum operantibus
iniquitatem. » Merito igitur Apostolus dicebat:
« Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet. » Do-
minus autem dicit: « Qui perseveraverit usque in
finem, hic salvus erit. »

πᾶν ἐξυβρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεβῶν κατανεχθεὶς¹¹.
τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίαις ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως
οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος ἔλεγεν¹²: « Ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθόν, καὶ ἐπιτελεῖται. » Ὁ δὲ Κε-
ρίος φησιν¹³: « Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται¹⁴. »

CXVI. Regnum Claudii.

Post Tiberium autem, imperavit Caius Cæsar, D
illius consobrinus, Caligula dictus, annos quatuor,
qui primum cum magnanimitate imperii res admi-
nistrans, cum omnibus subditis convenienter se

Α ληψὶν ἑ τοῦ Κυρίου· ἡ Ὁ τοίνυν Αὐγαρος ἀκούσας
τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ὁ Κυρίου, μᾶλλον εἰς πόνον καὶ
πίστιν ἐξήφθη μείζονα, κἄν ἐν εἰκότι τὸν Χριστὸν
μόνον θεάσασθαι ὁ· καὶ ἀποστείλει ζωγράφον, ὥστε
τὸ θεῖον εἶδος ἰκαίνο ὁ διαγράξαντα πρὸς αὐτὸν κο-
μίζειν ὡς τάχιστα. Τοῦ δὲ διαμαρτυνῶτος τοῦ σκο-
ποῦ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ προσώπου χάριν τε
καὶ λαμπρότητα, αὐτὸς τῷ οἰκίῳ προσώπῳ ὁδόνην
ἐπιθεὶς ἐναπομάττει τὸ αὐτοῦ ὁμοίωμα καὶ πέμ-
πει ὁ τῷ ἐρώντι τὸ θεοούμενον. ὁ (4) Καὶ μέντοι
καὶ πρὸ τοῦτου πάλιν, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖται, ὅτι περ,
Κυρίου τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὁ τῶν
Περσῶν βασιλεὺς εὐφυσὴ τινα ζωγράφον ἐξέπεμψεν,
ὅς τὴν τοῦ ὁ τεχθέντος καὶ τῆς τεκούσης εἰκόνα
διαγράφας πρὸς αὐτὸν ἤγαγεν. Εἰ δὲ οὐ πάντα κατὰ
τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν ἀναγράφεται, οὐ παρὰ
τοῦτο καὶ ἀπίστα· οὐδὲ γὰρ τὰ ὁ ἄλλα σημεῖα,
ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀπετετέλεστο¹⁵, πολλὰ γε
ἄντα, ὁ ὡς μὴδὲ χωρεῖν τὸν κόσμον καθ' ὁ ἑ γράζ-
μενα¹⁶, ὁ ἐπειδὴ ὁ οὐκ ἀναγράφεται, ὁ φησὶν ὁ
μέγας εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης. ὁ (5) Ὁ οὖν Τιθέριος
τοιούτους ὑπάρχων ἀριστος ἐν νόστῳ¹⁷ καὶ λόγοις
φιλοσόφοις καὶ ῥητορικοῖς 238 καὶ βελτίστοις ὁ
ἔργοις κομῶν ὁ γεννάδας¹⁸, ἀφνίδιον¹⁹ εἰς τὴν
χειρὸν μετεβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφρονεῖν
αὐτὸν νομισθῆναι καὶ ὁ ὑπὸ δαίμονος ἐλαύνεσθαι
πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μαιφονίαν τε καὶ οἰ-
στηλασίαν· καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ
παρὰ φύσιν αὐτὸν ἐδεθίλωσε καθ' ὁ ὑπερβολὴν, ἀλλὰ
καὶ ἐν πάσῃ ἀδικίᾳ καὶ τυραννίδι. Οὕτως οὖν τὴν
ἀρχὴν διοικήσας καὶ ἐξ ἀγαθοῦργίας εἰς κακοῦργίαν
κατανεχθεὶς, φοβερὰ ἐν ὁμότητι, μυσταρὰ [δὲ]
πλεονεξίᾳ καὶ αἰσχροῦργίᾳ κατατρέφει τὸν βίον,
ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Γαίου. Νοσούντος γὰρ αὐτοῦ, ἰμάτια
πολλὰ ἐπιθεὶς, αὐτὸν ἀπέπνιξεν, μὴδὲ ἐκ τῆς προλα-
βούσης καλοκάγαθις καὶ ἀριστερίας ὁφέληθεις, ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν ὁ τέλει τὸ
πᾶν ἐξυβρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεβῶν κατανεχθεὶς²⁰.

PLI. Basileia Γαίου.

Μετὰ δὲ Τιθέριον ἐβασίλευσε Γάιος Καῖσαρ,
ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ Καλλιγουλᾶς, ἔτη δ', ὅς τὸ μὲν πρῶ-
τον μεγαλοφρόνως διεῖπων τῆς βασιλείας τὰ πράγ-
ματα, πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις καθήκοντως ἐκέχρητο²¹. (2)

Varie lectiones et notæ.

Μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Ἰησοῦν, ἀπέστειλαν αὐτῷ Ἰούδας, ὁ καὶ Θωμᾶς, Θαδδαῖον τὸν
ἀπόστολον, κ. τ. λ. — ἃ καὶ οὐκ εἰς ἀχρηστον πρὸς λέξιν ἐκ τῶν Σύρων μεταβληθέντα φωνῆς ἐνταυθῆ
μοι κατὰ καιρὸν κείσθω Eus. ὁ τοῦ οἰ. Coisl. — καὶ κἄν Coisl. ὁ θεάσασθαι λίαν ἐπιέμενος ἀπ. Coisl.
ὁ ἐκαίνο Coisl. ὁ ἐκπέμπει Coisl. ὁ πάλιν ἱστορήσεται ὡσαύτως Coisl. ὁ ἕτερον τοῦ Κυρίου ead. et Coisl.
τ. ἐν B. ὁ Coisl. ὁ τὴν τε τοῦ Coisl. ὁ Jo. xx, 30; xxi, 25. ὁ ἀθετητέον ead. ὁ οὐκ ἔστι γεγραμμένα
Jo. ὁ Cod. 537, 22-538 16 Ὅρα μεταβολὴν σατανικὴν Τιθέριου καὶ φρίξον, glossa in margine ead. et
ὁ ὁ γοῦν — ἐν v. ἀρ. Ced. ὁ ἐτρόποις καὶ Ced. ὁ πρὸς γῆρας ἔλθων Ced. in quoniam codice ante λόγους
legitur. ὁ ἀφνίδιος ead. ὁ ὡς add. Ced. ὁ τῷ αὐτῷ Ced. ὁ αὐτοῦ add. Ced. ὁ ἄπαν. Ced. — ἐγκρί-
νονας Ced. ὁ Phil. i, 6. ὁ Matth. xxiv, 13. ὁ βίον μὴδὲν ἐσωθήσεται Ced. Τοῦτον Γάιος ὁ ἀδελφι-
δίου ἐν τῇ νόσῳ ἀ. i. π. περιθεῖς; ἀπ. 346. 1, 2. ὁ 57 (5357). ὁ Οὗτός ποτε προῖων κατὰ τὴν ἀγορὰν
καὶ πηλὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἰδὸν, ἤγαγε Φλάσιον Οὐσσεπσιανὸν ἀγορανόμον ἄντα, καὶ, ὡς ἀμείληταντα, εἰς τὴν
ἐσθῆτα βοηθῆναι ἐκέλευσε, ὅτι ἐσθῆτα τὰ κοινὰ τετραγυμμένα αὐτὸν παραλήψεσθαι. Οὗτος ἐσθῆτα ὑπὸ
Κλαυδίου.

Ἦστρον δὲ μετὰ β' χρόνους ἐκταῖς τῆς ἀνθρωπι-
νης φρονήσεως, κατὰ μέλησιν τοῦ Θεοῦ ἐαυτὸν ἀπε-
θέωσεν καὶ ἀνδριάντα ἐαυτοῦ κατὰ πλῆθιν ἐν τοῖς
ναοῖς, ναὸν θεοπέσας νέου (65^b) 239 Γαῖου ἱερὸν,
προσέταξεν ὀνομάζεσθαι. (3) Καὶ οὐ μόνον Ἰου-
δαίους ἐτυράννησε ³⁰, ἀλλὰ καὶ πάντα· τοὺς ἐν Ῥώμῃ
ἐπισήμους ἀναίρων, ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας·
πρὸς τοῦτου δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε
κατηγορεῖν τῶν δεσποτῶν, εἰ τις συνίδη ἐν αὐτοῖς
πλημμέλημα ³¹· κάντεῦθεν δεινή συμφορὰ κατεί-
ληψε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οὐκιστῶν ³² μεγά-
λαις τιμωρίαις· ὑποβαλλόντων τοὺς δεσποτάς· ἕκασ-
τος γὰρ αὐτῶν ἀμύνασθαι τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσπού-
δαζεν ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτοῦ βασάνων προέπασχεν. (4)
Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπίει ἄθεσμον,
στολὰς γυναικείας ἠμφιένυτο καὶ τὴν κόμην πλο-
κίμοις ³¹ καὶ πλοκί τινι περιστέλλων, καὶ γυναικι-
ζόμενος καὶ πᾶσαν αἰσχουργίαν διαπραττόμενος,
τελετὰς ἐπενόει καὶ ξένα μυστήρια ἐπετέλει. (5)
Καὶ δὴ λαθῶν ποτε τὴν οἰκίαν θυγατέρα καὶ εἰς
τοὺς κώλους τοῦ ἀγάλματος· αὐτὴν θέμενος οὕτως
ἔφη· « Σὺ ταύτην γεγέννηκας καὶ πατὴρ αὐτῆς ἔ-
νομος ὑπάρχεις. » (6) Ταῦτα τοίνυν φρατιῶται
θεωροῦντες αὐτὸν ἐν τῷ βαλανείῳ λουόμενον ³².

³³ (7) Ἐφ' οὗ Θεοῦδᾶ· ὁ ἐν ταῖς Ἰράξιαι τῶν ἀπο-
στόλων μνημονεύμενος πλάνος, ἀναπέσεια πολλοὺς,
ἐπηγγείλατο τεμεῖν τὸν Ἰορδάνην καὶ διδοῦν ποιῆσαι
τῷ λαῷ. Καὶ διαμαρτήσας ἀνηρέθη καὶ οἱ μετ' αὐ-
τοῦ πάντες. ³⁴ (8) Καὶ ὁ πύργος ἔπαυε, τοῦ Σιλωάμ
ἐπὶ τοῦ· ἢ ἄνδρας. ³⁵ (9) Καὶ Στέφανος· ὁ πρωτο-
μάρτυς ἔμαρτυρήθη. 240 (10) Καὶ Παῦλος ἐπί-
στευσε. ³⁶ (11) Καὶ Φίλων καὶ Ἰώσηπος, οἱ ἐξ
Ἑβραίων σοφοί, ἐγνωρίζοντο, ὅστις Ἰώσηπος, φι-
λαλήθης ὑπάρχων, μέμνηται· Ἰωάννην τὸν πρόδρομον
καὶ τὸν Χριστόν. Καὶ περὶ μὲν Ἰωάννου λέγει τάδε·
« Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διολωλέναι τὸν Ἠρώ-
δου στρατὸν ὑπὸ ³⁷ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυ-
μένους ³⁸ δίκην διὰ ³⁹ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ καλου-
μένου ⁴⁰ Βαπτιστοῦ. Τοῦτον γὰρ Ἠρώδης κτείνει ⁴¹,
ἀγαθὸν ἄνδρα, τοῖς Ἰουδαίοις ⁴² κτελούντα ἀρετὴν
ἐπασκαίει καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνην, καὶ
πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖα χρωμένους, βαπτισμῷ συν-
εῖναι. » — Περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν ἔφη ⁴³. « Γί-
νεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ⁴⁴ Ἰησοῦς, ἀνὴρ σο-
φός, εἶχε ἀνδραλέγειν αὐτὸν χρῆ· ἦν γὰρ παραδόξων
ἔργων ποιητὴς καὶ διδάσκαλος ⁴⁵ ἀνθρώπων τῶν ἐν
Ἰερουσῇ ⁴⁶ τάληθῃ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν

habuit. Deinde duos post annos a sensu communi
deflexus, ad imitationem divinitatis se coli jussit,
et statuam suam per civitates in templis adorari,
et statuam suam per civitates in templis adorari,
templo novo Caio dedicato. Et non solum in Judæos
tyrannice sævit, sed cum Romæ illustres quosque
occidisset, bona eorum diripuit. Præterea ser-
vorum dominatu lege saucito permisit iis ut domi-
nos insimularent, si quis in illis peccatum deprehen-
derat; atque hinc dira calamitas orbem invasit uni-
versum, servis magnis suppliciis dominos subjicienti-
bus; unusquisque enim illorum proprium ulcisci
dominum contendebat, ob illa quæ per inquisitioni in
tormenta ab eo antea passus fuerat. Interea in nefa-
riam conversus insaniam, vestes muliebres induebat,
comamque cinclinis et cirris circumornans, et mu-
lierem cultu habituque eddicens, et omne sælum fa-
cinus pergens, initiationes et inaudita exsequabatur
mysteria. Et vero apprehensa olim propria filia, et in
gremium statuæ posita, sic locutus est: « Tu hanc
generasti, et legitimus ejus pater es. » Hæc illum
porro milites cum cernerent facientem, nec jam
tolerarent, lavantem in balneo occiderunt.

Sub eodem Theodas impostor, in Actibus apostolo-
rum memoratus, cum multos seduxisset, pollicitus
est se Jordanem esse divisurum et transitum factu-
rum populo; et cum rem efficere nequisset, occisus
est, et omnes qui cum illo erant. Turris quoque
Silo cecidit super duodeviginti viros. Et Stephanus
protomartyr martyrio affectus est. Et Paulus credidit.
Et Philon et Josephus, inter Hebræos sapientes,
celebrabantur; qui Josephus, cum veritatis sit
amans, mentionem de Joanne præcursore et de
Christo facit. De Joanne talia dicit: « Quibusdam
Judeorum videbar a Deo Herodis exercituum
perisse, justissimam pœnam dantes pro pœna
Joannis vocati Baptistæ. Istum enim Herodes occi-
dit, bonum virum, Judæos jubentem virtutem
colere et justitiam inter se, et reverentia erga
Deum utentes, baptismo convenire. » Circa Chri-
stum autem rursus dixit: « Eodem tempore fuit
Jesus, vir sapiens, si hominem dicere illum liceat;
mirabilia enim opera faciebat, et homines docebat
illos qui quæ sunt vera cum gaudio accipiunt, et
multos cum ex Judæis, tum ex gentibus abduxit.
Christus erat iste; quem, a principibus gentis

Varia lectiones et notæ.

³⁰ Ἐπὶ Γαῖου Ἀγρίππης βασιλευσὶ τῆς Ἰουδαίας· καὶ Σίμων ὁ μέγας· πρὸς Φίλιππου βαπτίζεσθαι, (Ced. 346, 4-10). ³¹ πλημμέληματα eod. ³² ἰκατῶν eod. ³³ πλοκῆ eod. ³⁴ Σχόλιον. Ἐπὶ Γαῖου κατέπαυ-
σαν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἡγεμονεύοντες τετράρχαι. Τοῦτω διαβληθεὶς ὁ Πιλάτος παραστάσιμος ἀνηρέθη εἰς
Ῥώμην καὶ εἰς τοσαύτην περιπέπτωκε περίστασιν, ὥστε αὐτοφονήτην [νεύτην eod.] αὐτοῦ γενέσθαι. Οἱ δὲ
Ἰουδαῖοι εἰς μείζονα ἀταξίαν ἐτρέπησαν, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναίρεθῆναι. Ὁ δὲ Καίσαρ
Ἰάϊος Ἠρώδην ἄλλον Ἀριστεύουλον, ὃν καὶ Ἀγρίππαν ἔλεγον, βασιλέα τῆς Ἰουδαίας ἀνέδειξεν, παραδόν-
τα αὐτῷ πᾶσας τὰς τετραρχίας. Οὗτος δεινῶς ἑκακοποίησε τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον, τὸν
ἀδελφὸν Ἰωάννου, μαχίρα· οὐκ ἐπαύσατο δὲ ὁ προσηγμένος Ἠρώδης· ἐν οὗ τῆς οἰκίας δίκης πείραν
ἔλαβε καὶ γενόμενος σκυληκόδωτος ἐξέψυξε. a. 38 (5238). ³⁵ a. 45-47. Act. v, 58; Jos. A. 20, 14, l.
³⁶ Luc. xiii, 4, a. 32? ³⁷ Act. vii, 60, a. 40? ³⁸ Jos. A. 18, v, 2. ὀλωλέναι; Ced. 544, 18-345, 2.
³⁹ τοῦ Jos. ⁴⁰ δ. τινυμένου Jos. δικαίαν τινυμένου Ced. ⁴¹ κατὰ π. Jos. ⁴² ἐπικαλ. Jos. ⁴³ Κτ. γὰρ
τ. Ἠ Jos. ⁴⁴ καὶ τοὺς Ἰουδαίους Jos. ⁴⁵ φησὶν eod. — III 3 Ced. 345, 2. ⁴⁶ τοῦτον τὸν χ. Jos. ⁴⁷ π.
δ. Jos. ⁴⁸ τῶν ἰδ. Jos.

nostræ insimulatum, cruci affixit Pilatus, nec tamen amare destiterunt qui, antequam occideretur, illum amaverant. Apparuit enim illis tertio die rursus vivens, et hoc divini prophetæ et multa alia miraculosa de illo prædixerunt. Nunc etiam Christianorum, ab illo nomen habentium, non defecit genus. » τῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυσία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐκίλιπε τὸ εὖλον. »

Cum ex Judæis scriptor talia dixerit, quam defensionem aut veniam habent desipientes et vesani Judæi? Ideo Chrysostomus dicit: « Multo majorem Christo Joannem existimabant eo quod in solitudine semper vixisset, et filius summi sacerdotis esset, et ejusmodi veste indueretur, et omnes ad baptismum vocaret, et a sterili ortum habuisset; Christum autem et quod ex humili puella natus erat (nam ex Virgine ortus nequaquam omnibus erat manifestus) et quod domi educatus erat, et cum omnibus conversabatur, et communi illa veste induebatur, inferiorem esse ei conjectabant, nihil omnino de mysteriis istis scientes. Accidit autem ut a Joanne baptizaretur, quod magis opinionem istam confirmabat. Considera ergo qualem hic se aspectui præbuerit: vir post triginta annos horribus de deserto descendens, densam habens haram atque etiam prolixiorum comam, cameli pillis circumdatus, et cui rerum humanarum nequaquam opus esset. » — « Etenim admirabile nimis et incredibile erat tantam in humano corpore esse patientiam; atque sane illud magis Judæos alliciebat, magnum Eliam in ipso cornentes et ad illius memoriam ex his quæ tunc videbant revocatos, immo etiam ad majorem stuporem. Iste quidem enim in civitatibus et domibus communem hunc sæpe comodebat cibum. Hic vero ab ipsis incunabulis desertum habitavit, omni prorsus cibo et potu humano privatus, unde Dominus ait: « Venit Joannes in via justitiæ, neque manducans, neque bibens. »

CXVII. De Claudio imperatore.

Post Caium, imperavit Claudius annos quatuordecim, et cum interfectores Caii occidisset, periit ipse per venenum a propria conjuge.

Quo tempore Jacobus Zebedæi filium confessus est. Simon quoque Magus resistens Petro, solertia sermonis et magicæ artis fallacia utens, repugnabat validis verbis apostoli simplicibus. Sed resistebat impio Simoni etiam Clemens Romanus, Petri

Ἰουδαίων⁴⁷, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ⁴⁸ Ἑλληνισμοῦ ἀπηγάγετο⁴⁹. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν· καὶ αὐτὸν⁵⁰, ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρωθῆναι ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ⁵¹ πρὸ τοῦ κτείνειν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν⁵² πάλιν ζῶν, τῶν θεῶν προφητοπροειρηκότων⁵³. Εἰσέτι καὶ νῦν τῶν Χριστιανῶν

(12) Ταῦτα τοῦ ἐξ Ἑβραίων συγγραφίως διεξιθόντος, ποίαν ἀπολογία ἢ συγγνώμην ἔχουσαν ἀνοηταίνοντες οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι; Τοιγαρῶν ὁ Χρυσόστομος φησὶ⁵⁴: « Πολλῶ μείζονα τοῦ Χριστοῦ τὸν Ἰωάννην ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τὸ τὸν μὲν ἐν ἐρημίᾳ τραφεῖναι τὸν δὲ πάντα χρῆνον, καὶ οὐκ ἀρχιερίως, καὶ τοιαύτην στολήν περικεῖσθαι, καὶ πάντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα καλεῖν, καὶ ἀπὸ στείρας²⁴¹ τεχθῆναι, τὸν δὲ Χριστὸν καὶ διὰ τὸ ἐξ εὐτελοῦς (64^a) κόρης εἶναι — ὁ γὰρ ἐκ Παρθένου τόκος οὐδέπω κατέδηλος ἦν πᾶσιν — καὶ διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ τραφεῖναι, καὶ μετὰ πάντων ἀναστρέφασθαι, καὶ τὴν κοινὴν ταύτην ἐσθῆτα περιβάλλασθαι, ἑλαττον αὐτοῦ ὑπώπτεον εἶναι, οὐδὲν οὐδέπω τῶν ἀπορρήτων εἰδότες ἐκαίμων. Συνέθη δὲ καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸν παρὰ Ἰωάννου, ὅπερ μᾶλλον ἐθελοῖτο τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἐνόησον οὖν ἤλικον ἦν ἰδεῖν· ἀνθρωπον μετὰ ἑτη' φοδερὸν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καταβαίνοντα, βραδείαν μὲν τὴν ὑπήνην ἔχοντα, μειζότεραν δὲ τὴν κόμην καὶ τρίχας καμῆλου ἡμφιεσμένον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μηδέποτε δεθθέντα⁵⁵. » (13) « Καὶ γὰρ ἦν θαυμαστὸν ἄγαν καὶ παράδοξον, ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι καρτερῶν τοσαύτην⁵⁶ ἰδεῖν, ὃ δὴ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐπειλίκετο μᾶλλον⁵⁷, τὸν μέγαν Ἠλίαν ἐν αὐτῷ βλέποντας καὶ πρὸς τὴν ἐκαίμου μνήμην⁵⁸ παραπεμπομένους; ἐκ τῶν ὀρωμένων τότε, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἐκπληξιν μείζονα⁵⁹. Ἐκαίμος μὲν γὰρ⁶⁰ ἐν πόλεσι καὶ ἐν οἰκίαις ἐτρέφετο πλάκεις τὴν κοινὴν τροφήν ταύτην. Οὗτος δὲ⁶¹ τὴν ἐρημον ᾗκειον ἐκ σπαργάνων αὐτῶν, δι' ἔλου τῶν ἀνθρωπίνων βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἀπηλλαγμένος, ἔθεν φρεσὶν ὁ Κύριος⁶²: « Ἦλθεν Ἰωάννης; ἐν ἐδῶ δικαιοσύνης, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων. »

PIZ. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου.

Μετὰ δὲ Γάϊον ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἑτη ἰδ'· καὶ φονεύσας τοὺς φονεῖς Γάϊου, ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς φαρμάκῃ.

(2) Ἐφ' ᾧ χρόνῳ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαιοῦ ἐμαρτύρησε, καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ δευδότητι λόγου καὶ μαγείας ἀπάτη χρώμενος ἀνεφάρετο γενναίως τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγομένοις λόγοις⁶³. Ἀντατάσσεται δὲ τῷ ἀσθεῖ Σίμωνι καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁴⁷ μὲν Ἰουδαίους; Jos. ⁴⁸ καὶ τοῦ Jos. ⁴⁹ ἐπηγ. Jos. — Ἑλληνικοῦ Jos. — καὶ πολλοὺς γὰρ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστὸς, ὃν Πιλάτου σταυρώσαντος Ced. ⁵⁰ αὐτὸς εὐλ. ⁵¹ εἶγε πρώτον αὐτὸν ἄγ. Jos. οἱ πρώτον κτείνειν οἱ πρώτον ἄγ. εὐλ. οἱ τὸ πρώτον αὐτὸν ἄγ. Leo, κηρύσσοντας περὶ αὐτοῦ οἱ τὸ πρ. ἄ. ἄγ. Ced. ⁵² ἡμ. ἐχ. Ced. ⁵³ καὶ εἰρηκότων Ced. O. π. ἄ. εἰρ. ἔ. τε νῦν Jos. ⁵⁴ VIII 90 C—91 A. ⁵⁵ VII 143 E. ⁵⁶ τ. x. Chr. ⁵⁷ μ. ἐφ. Chr. ⁵⁸ τοῦ μακαρίου μν. ἐκ. Chr. ⁵⁹ πλείονα ἐκπ. Chr. ⁶⁰ καὶ add. Chr. ⁶¹ δι' ἔλου add. Chr. ⁶² Matth. xi, 18. — Ced. 346, 14? : γ' μήνας θ'. ⁶³ 41 (5240). Ced. 347, 21, 362, 12-361, 3. Ἐπὶ τούτου, x. i. τ. λ. ⁶⁴ λέγ. θεῖος λ. εὐλ. — ἔτι καὶ τῷ εὐλ.

Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος, Πέτρου μαθητῆς, λόγῳ πεπαι- A
 δευμένῳ ἄκρῳ ὡς Ἐλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν.

242 (3) Περιῆν δὲ ἐπὶ Κλαυδίου καὶ ὁ ἐν ταῖς
 Πράξεσιν ἐμφερόμενος Αἰγύπτιος ληστής, ὁ ἐξαγαγὼν
 τοὺς σικαρίους εἰς τὴν ἔρημον, οὗς καὶ μετῆλε
 Φήλιξ· σικαρίους δὲ αὐτοῦ· ἐκάλουν διὰ τῶν μα-
 χαιρῶν ὧν ἔφερον· μακρὰς γὰρ μαχαίρας ἐπιφερ-
 μνοι, σικάρια ταῦτα προσαγορεύσαντες, λαθραίως
 τοὺς παρατυγχάνοντα· ἐπληττον.

Ἔ (4) Καθ' ὃν χρόνον μεταξύ Θήρας καὶ Θηρασίας
 νῆσο· ἀνεφυσήθη ἀπὸ σταδίων λ' ὡς. (8) Καὶ λιμὸς
 ἐνέσκηψε μέγας τε καὶ παγκόσμιος· κατὰ τὴν ὡς προ-
 φητεῖαν Ἀγαθίου ὡς.

PIII. *Περὶ ἀσκητῶν βίου.*

Ἦ καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστῆς ἐν Αἰγύπτῳ πρῶ- B
 τος Ἐκκλησίαν πηξάμενος ὡς, πολλὰ μοναστήρια συν-
 στήσατο, ἅπερ σεμνεῖα τότε προσηγορεύθησαν.
 (Τὰ γὰρ μέχρι δεῦρο ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ μέγιστα
 μοναστήρια τυγχάνοντα, οὗτος καὶ πρῶτος ἐξ ἀρχῆς
 συνεστήσατο), καθὼς καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλιος δηλῶν
 οὕτω φάσκει ὡς (2)· « Μάρκον πρῶτον ὡς Ἰσμεν ἐν
 Αἰγύπτῳ τὸ εὐαγγέλιον συγγεγραμέναι καὶ Ἐκκλη-
 σίαν πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συνίστασθαι.
 Τσαυτὴ δὲ (καὶ) τῶν ὡς αὐτοῦ πεπιστευκτῶν πλη-
 θὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆ· συν-
 ἔστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδρατά-
 της, ὡς καὶ συγγραφῆς (αὐτῶν) ὡς ὡς, τὰς δια-
 τριβάς τε καὶ ὡς συνελεύσεις ὡς καὶ πῶσαν ὡς ἄλλην
 τοῦ ἀρίστου βίου 243 διαγωγῆν, Φίλωνα ὡς, τὴν
 σοφώτατον καὶ αὐτόπτην Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, C
 καὶ αὐτήκρον, καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενον. —
 Τῶν γὰρ (64^b) παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν ὡς ἀποδεχό-
 μινος τὸν βίον, ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σεμνύνει τοὺς
 κατ' αὐτὸν ἀποστολικούς ἀνδρας, ἐξ Ἑβραίων, ὡ·
 Ἰοικε, γεγενῆσας, καὶ τῶν Ἑσραίων τὴν ἀσκησιν
 καὶ πολιτείαν εἰ μάλᾳ προακουσθέντων ὡς, ἤτις γε
 τῶν Φαρισαίων καὶ ὡς Γραμματέων τὴν δικαιοσύνην
 ἐξ ἐπιμέτρου διηγήσθηκα ὡς ἀπόγονοι ὡς γὰρ ἦσαν
 Ἰωνάδαβ υἱοῦ Ῥηχάβ, καθὼς φησιν· « Ὁ πατὴρ
 ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν λέγων· Οὐ μὴ πίνετε οἶνον ὡς
 καὶ εἰ υἱοὶ ὡς τοῦ αἵματος· καὶ οἰκίας οὐ μὴ
 οἰκοδομήσητε καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμ-
 πελῶν οὐκ ἔσται ὡς, ἀλλ' ἐν σκηναῖς κατασκη-
 νώσητε ὡς πάσας τὰς ἡμέρας ὡς, ὡς· ἀν ζήσητε
 πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς· ἔφ' ἣς διατρίβετε. D
 Καὶ εἰσπορεύσασθε τῆς φωνῆς Ἰωνάδαβ, τοῦ πατρὸς·

Variae lectiones et notae.

ὡς πεπαιδευμένος ἄκρῳ ὡς ὡς Περὶ σικαρίων *Cod.* 347, 3-6; *Act.* xxi, 38; *Jos. A.* 20. VIII, 6; *B. J.* 2. VIII, 5; *Eus. Chr.* II, 271: a. Cl. 5. ὡς 42 (5215) *Cod.* 347, 6-8; *Eus. Chr.* II, 211. ὡς 15 (5219) *Act.* xi, 28, *Eus. Chr.* II, 271. Cl. 8. ὡς x. τὴν πρ. Ἀγ. οἰμ. versio *Dulg.* ὡς Οὗτος· διὰ τῶν ὡν Κλαυδίου, πάντας τοὺς προσόντας αὐτῷ ἐποίησεν ἐρευνᾶσθαι μήτις ἐπιβίον ἔχουσι καὶ [ἐν] τοῖς συμποσίοις ὡς ὡς ὡς φιλαν- κῆν παραστήσασιν αὐτῷ, ἐξ οὗ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς εἰδιστο γενέσθαι. Καὶ τοὺς κατηγορήσαντας τῶν ὡς ὡς ὡς δεσποτῶν δούλους καὶ ἀκαλυπτέρους μονομαχεῖν ἠνάγκαζε καὶ διαφθείρεσθαι· τινὰς δὲ καὶ τοῖς ὡς ὡς παρὶ- δωκε δεσποταῖς. Μύκητα δὲ παρρησιασμένον φάγων ἐτελεύτησε. *Cod.* 340, 14-18, et *Len.* ὡς *Cod.* 347, 21- 348, 3. ὡς πηξάμενος *cod.* ὡς x. φησιν Ἐ. ὁ II. ὡς *Cod.* — *Cod.* 348, 3-15. ὡς M. πρ. φησὶ ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου σταλάμενον τὸ ἔ. ὡς δὲ καὶ συνεγράφατο κηρύξαι, Ἐκκλησίας τε πρ. ἐπ. ἀ. Ἀ. συστήσασθαι *Eus.* II, 16. ὡς T. δ' ἄρα τῶν *Eus.* ὡς γρ. αὐτῶν *Eus.* ὡς δ. καὶ τὰς συνήλους *Eus.* ὡς τότε συμποσία *ad.* *Eus.* ὡς τὴν *ad.* *Eus.* ὡς τοῦ β. ἀγωγῆν τὸν Φ. *Eus.* ὡς Ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τῶν παρ' ἣ. ἀ.—ἀκ. ἐκθειάζ- ζων τε καὶ σεμνύνων *Eus.* II, 17. ὡς προακουσθ. *Cod.* ὡς γ. καὶ φ. *Cod.* ὡς διηγήσθηκεν. ὡς πρ. γ. *codex.* ὡς οἰκήσητε *Jer.* xxxv, 6-8, 18, 19.

discipulus, Graeco Romanoque pariter sermone ap-
 prime instructus.

Vivebat quoque sub Claudio Aegyptius Iatro, de quo in Actibus agitur, qui sicarios in desertum abduxerat, quos consecratus est Felix. Sicarios autem ipsos vocabant ob gladios quos gestabant; praelongos enim gladios praeferebant, quos sicas cognominaverant, clam obvios quosque percutebant.

Ex tempore inter Theram et Therasiam insula emerisit triginta ab his stadia. Et fames ingruit valida in universo orbe, juxta prophetiam Agabi.

CXVIII. *De ratione vivendi ascetarum.*

Marcus quidem evangelista, cum primus in Aegypto Ecclesiam ad vitam vocasset, plura monasteria constituit, quae sanctuaria tunc cognominabantur. Maxima enim monasteria quae in regione illa usque adhuc inventuntur, hic primus quidem ab initio constituit, sicut et Eusebius Pamphili demonstrat, ita dicens: « Scimus Marcum primum in Aegypto Evangelium conscripsisse, et Ecclesiam primum Alexandriae constituisse. Tanta porro multitudo virorum et mulierum, quae ibidem fidem acceperant, primo impetu convenit ad exercitandum se, vehementissimo studio, in altissima sapientia, ut dignaretur ipse Philo sapientissimus, et Petri apostoli testis oculatus atque auditor et ejus consors Romae factus horum vitae instituta conventusque, et reliquam omnem optimae vitae rationem conscribere. Ascetarum enim, qui apud nos sunt, vitam approbans, summopere exultat et extollit viros apostolicos juxta normam istam viventes, et ex Hebraeis, ut apparet, oriundos, atque Esaeorum exercitationem et regimen, quorum fama longe praecesserat, et quorum quidem norma vivendi justitiam Pharisaeorum et Scribarum longe superavit. Posterius enim erant Jonadab, filii Rochab, sicut ait: — Pater noster praecipit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, et filii vestri, usque in sempiternum: et domos non aedificabitis, et sementem non seretis, et vinetum non erit vobis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super terram, D in qua vos peregrinamini. Et obedi vobis voci Jonadab, patris nostri, custodientes haec omnia;

— Idcirco dicit Deus : « Pro eo quod obedierunt filii Jonadab, filii Rechab, præcepto patris sui, et fecerunt omnia quæ præcepit eis, non deficiet vir e filiis Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus terræ. »

Ab istis ergo justis originem ducentes, hi Essæi majore etiam digni admiratione, adauferunt et amplificaverunt atque altius provexerunt omnino mirandam et amantissimam pauperitatem, piæque et quasi divinam vivendi austeritatem atque suavitatem sanctimoniam, ut ex Josepho, vitam illorum narrant, clare audire fas est : Essæi, inquit, genere Judæi sunt. Invicem se diligentes, et cæteris religiosiores, voluptatem ut vitium aversantur, temperantiam vero et continentiam, et adversus cupiditates fortitudinem, virtutem reputant. Nuptiæ quidem ab illis negliguntur, sed aliorum filios, ætate parvos adhuc, excipientes et docentes, ut consanguineos educunt et ipsorum moribus informant. Legitimus autem et temperantes nuptias, et ab illis successum, probant, sed illegitimos et Deo invisos concubitus et lascivias omnino aversantur et rejiciunt. Spernuntur apud illos divitiæ et multarum rerum possessio; pauperitatem autem amplectuntur, quia nihil supervacuum habet, et fortis est. Et ante quidem quam sol oriatur, nihil otiosum loquuntur, sed preces et psalmorum cantationes Deo a media nocte usque ad lucem offerunt cum reverentia et gravitate. Deinde ad eam quam unusquisque eorum exercet artem a præside mittitur, et cum usque ad sex horas acriter laboraverint, intenti et de Deo conversantes, ita in conviculis conveniunt cum reverentia et silentio magno. Pistor ordine panes proponit, et coquius vas unum unius cibi unicuique offert; benedicit autem cibo, qui mundus et purus est, sacerdos; nefas enim reputant aliquid gustare nisi præcedat oratio; et rursus post prandium sacerdos orat; nam, uno verbo, et initio et fine alicujus rei Deum collaudant semper. Et rursus in opere usque ad vesperam perdurantes, assueti silentio et gravi habitu ad preces iterum in eundem locum ingrediuntur, et ut brevissimum et levissimum somnum capiant, cujus causa est perpetua eorum sobrietas, certusque apud eos modus cibi et potus simplicium, vilium, parcorumque.

Α ἡμῶν⁸⁷, τοῦ φυλάξει ταῦτα πάντα — δ·δ⁸⁸ φησὶν ὁ Θεός· « Ἐπειδὴ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰωναδὰβ, υἱοῦ Ἰρηάβ, τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ποιεῖν ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνήρ τῶν υἱῶν⁸⁹ Ἰρηάβ παρεστηκώς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. »

⁹⁰ (3) Ἐκ τῶν δικαίων οὖν τούτων καταθόντες; (οἱ Ἐσσαῖοι) οὗτοι (καὶ θαυμάσιοι μᾶλλον ἐπιρῴησαν καὶ προσέθεσάν τε καὶ) ἐπέτειναν τὴν⁹¹ (τε πανθ- γαστον καὶ) πινάρεστον ἀκτιμοσύνην καὶ τὴν θεο- φιλή καὶ θεοπρεπή σκληραγωγίαν καὶ ἀνυπέροβλητον ἀγχιωσύνην, ὡς ἔστιν ἀκούσει τὰ περὶ αὐτῶν ἐναρ- γῶς ὧδε·⁹² (4) Ἐσσαῖοι (ὧς φησὶν Ἰωσήφ·⁹³) Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι τὸ γένος, φιλῆληοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πλέον· οἱ τὴν μὲν ἔδον⁹⁴ ὡς κα- χίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ⁹⁵ ἐγ- κράτειαν καὶ τὸ 244 μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν. Καὶ γάμος μὲν⁹⁶ παρ' αὐ- τοῖς; ὑπεροβάται, τοὺς δὲ ἄλλοτρίους παῖδας νέους ἔτι⁹⁷ προσλαμβάνομενοι·⁹⁸ καὶ διδάσκοντες ὡς⁹⁹ συγγενεῖς ἢ γηγόντες καὶ τοῖς ἡθεσιν ἑαυτῶν ἐντυ- ποῦσιν. Καὶ τὴν μὲν¹⁰⁰ ἔννομον καὶ σώφρονα γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἠποδέχονται, τὰς δὲ παρανόμους καὶ θεοτυγεῖς μίξει; καὶ ἀτελείας τέλειον ἀποστρέφονται καὶ ἀποβάλλονται. Καταφρο- νεῖται δὲ¹⁰¹ καὶ παρ' αὐτοῖς; πλοῦτος καὶ πολυκτησία, καὶ τὴν ἀκτιμοσύνην ὡς ἀπέριτον καὶ ἐνάρστον ἀσκήζονται. — Καὶ πρὶν¹⁰² μὲν ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθίγγονται, προσευχῆς δὲ καὶ ψαλμῶ- δους πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις αὐγῆς ἀναφέρουσιν μετ' εὐλαβείας καὶ σεμνότητος; καὶ οὕτω¹⁰³ πρὸς ἡν ἔχει ἕκαστος; τέχνην ὑπὸ τοῦ πρε- στῶτος ἀποστέλλεται· καὶ μέχρις¹⁰⁴ ὧρας ἐργασά- μενοι συντόμως, μετὰ νήψεως καὶ θεολογίας, οὕτως ἐπὶ τὸ δεῖπν· η·τῆριον συναθροίζονται¹⁰⁵ μετὰ εὐλαβείας καὶ ἡυχίας πολλῆς. Καὶ ὁ μὲν σιτοκοιτὶς; ἐν τάξει παρατίθεται ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος; ἐν ἀγγεῖον ἐξ ἐνὸς ἐδέσματος¹⁰⁶ πάντοτε προσάγει· προκατεῦχεται δὲ τῆς τροφῆς ἀγνῆς οὐσίας καὶ καθαρᾶς ὁ ἱερεὺς¹⁰⁷ ἀθέμιτον γὰρ πρὸς τῆς εὐχῆς ἡγούνηται γεύσασθαι τι. Καὶ πάλιν ἀριστοσηάντων ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται καὶ ἀπλῶς; ἀρχόμενοι τε καὶ παυόμενοι γεραίρουσι τὸν Θεὸν ἀδιαλείπτως. Καὶ αὐθις ἐπ' ἔργα μέχρις ἑσπεί- ρας; διακατερέψαντες, μετὰ τῆς συνήθους; σιωπῆς; καὶ (65^ο) σεμνοπρεποῦς; καταστάσεις, ἐπὶ τὰς; εὐχῆς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰσέρχονται, καὶ τοὺς βραχυτάτους

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ πείν, κ. τ. λ. Jer. ⁸⁸ Διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος Jer. ⁸⁹ Ἰωναδὰβ υἱοῦ Jer. ⁹⁰ Gen. 318, 15-18 ἀπὸ γὰρ Ἰωναδὰβ υἱοῦ Ἰρηάβ καταθόντες οὗτοι. ⁹¹ τὴν πανθράστον ἀκτ. καὶ δι- κτιμοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ σκληραγωγίαν ἐπι, καθὼς φησὶ καὶ Ἰωσήφ περὶ αὐτῶν ὅτι Gen. ⁹² Gen. 348, 17-350, 31. ⁹³ Jos. B. J. 2. VIII, 2. Ἐσσηνοὶ μὲν γ. ὄντες οὐκ. εὐλ. ⁹⁴ Οὗτοι τὰ; μὲν ἔδον; Jos. ⁹⁵ σ. καὶ om. Jos. ⁹⁶ Καὶ γάμου μὲν ὑπεροβία παρ' α. Jos. ⁹⁷ νέους ἐπεὶ eod. ⁹⁸ π. ἐκλαμβάνοντες ἀπαλούς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα σ. Jos. ⁹⁹ τοῖς; add. Jos. ¹⁰⁰ ἀγεν. εἰς eod. ¹⁰¹ ἐπιτι- eod. ¹⁰² Τὸν μὲν γ. J. s. ¹⁰³ δ. οὐκ ἀναιροῦντες; τὰς δὲ τῶν γ. α. σ. φυλασσόμενοι Jos. ¹⁰⁴ Καταφρονηταὶ δὲ πλοῦτος, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς; τὸ κοινωνικόν, κ. τ. λ. Jos. 3. ¹⁰⁵ Πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὸν ἥ. φ. τῶν βεβήλων, πατέρας δὲ τινὰς εἰς αὐτὸν εὐχὰς; ὡσπερ ἰκτετεύοντας ἀλατείαι Jos. 3. ¹⁰⁶ Μετὰ ταῦτα π. δ; ἕκαστοι τέχνας ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν διαφίονται Jos. ¹⁰⁷ ε' Jos. ¹⁰⁸ σ. Ἐπειτα πάλιν εἰς ἐν ἀουροῖς; χωρίον — καθαροὶ καθάπερ εἰς δ; ἴσον τι τέμενος; παραφίονται τὸ δ. Jos. Καὶ οὕτω — πάλ- λης om. Slav. ¹⁰⁹ ἐδ. ἕκαστον παρατίθεται Jos. ¹¹⁰ ἐπ. τῆς; τρ. καὶ γ. τινὰ πρὶν τῆς ε. ἀθ. Ἀριστοσηά- μενος; δὲ ἐπ. π. ἀργ. Jos.

ὑπνους καὶ κουφοτάτους, ὅπερ ¹³ ἐστὶν αἰτιον ἢ ἄ
 διηνεκῆς νήψιος καὶ τὸ μετρεῖσθαι. **245** παρ' αὐ-
 τοῖς τροφήν καὶ πόσιν ¹⁴, λιτήν καὶ ἀπεριεργον καὶ
 σπανίζουσαν. — Οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτοῖς κόρος καὶ
 χορτασία κοιλίας, ἀλλ' ἐνδεια πολλή καὶ ὀλιγοδεία.
 Τὸν δὲ προσερχόμενον ¹⁵ ζηλώσαι ¹⁶ τὸν βίον οὐκ
 εὐθὺς ἀδοκιμάστως καὶ ἀγυμνάστως παραδέχονται,
 ἀλλ' ¹⁷ ἐνιαυτὸν ἐξω μένοντι, τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται
 διαίταν καὶ κατὰστασιν, ἀξινάριον τε ¹⁸ καὶ ¹⁹ πε-
 ρίλωμα ²⁰ δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον, γυμνάζουσιν
 ἐπ' ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. Εἶτα μετὰ τὴν τῆς
 καρτερίας ἐπίδειξιν, δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος καὶ
 τὸ ἐν πᾶσι ὑπήκοον δοκιμάζεται ²¹, καὶ φανεῖς
 ἀξιοι ²² καὶ δόκιμοι, οὕτως εἰς τὸν ἱερὸν ὄμιλον ἐγ-
 κρινεται, καὶ πρὸ γε πάντων ²³ ὄρκους φρικώδεις
 καὶ ἀπαιτούσιν, πρῶτος ²⁴ μὲν εὐσεβείν ²⁵ καὶ θερα-
 πεύειν ἐξ ὅλης ψυχῆς ²⁶, καθαρᾶς καρδίας καὶ σώμα-
 τος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπους δικαία
 φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσωπώληπτον, μήτε κατὰ
 γνώμην βλάψειν ²⁷ τινὰ μήτε μὴν συκοινωνεῖν
 ἀδίκους, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τοῦ δικαίου φροντίζειν
 — καὶ βιάζεσθαι ²⁸ πάντοτε — καὶ τὸν ἐνθάδον καὶ
 περιττὸν καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφεισθαι βίον μέχρι θανάτου.
 Πρὸς δὲ τούτοις ὁμνύουσι πάλιν μηδὲν ²⁹ μὴδὲν ³⁰ τὸ
 παράπαν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ (τὰ) τῶν
 ἀγιοπρεπῶν τούτων ἐπιτηδευμάτων ἢ ὡς αὐτὸς ³¹
 ἀκριβῶς παρέλαβεν, ἀπέχεσθαι δὲ πάσης ἐναντίας
 δόξης καὶ λατρείας καὶ ταύτῃ μόνῃ προσανέχειν
 τῇ θεῷ μέχρις αἵματος θρησκείᾳ καὶ κατὰστασει.

³² (β) Τοσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν διαίταν λιτότης
 καὶ ὀλιγότης τῶν θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκαίνων, ὡς
 ἄλλῃ τῇ ἐβδομάδι μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἐξ ἧς ἀσκή-
 σιως τοσαύτης ³³ πεποιήνται σφοδρῶν ³⁴ τὴν καρτε-
 ρίαν, ὥστε καὶ πῶν φαγεῖν ὀλίγα, καὶ μόνον ³⁵
 ἀρκεῖσθαι **246** πολλάκις, κἀντεῦθεν εἰκότως ἐν
 αὐτοῖς πολλοὺς ³⁶ τὰ μέλλοντα προγινώσκουσιν ἐκ
 θείας ἐπινοίας καὶ χάριτος καὶ ἀκαταπαύστου με-
 λέτης ³⁷ προφητῶν καὶ [λοισπῶν] ἱερῶν λογίων καὶ
 προσευχῆς ἐμπαιδοτριβουμένους ³⁸.

³⁹ (β) Ταύτην οὖν ⁴⁰ Ἰωσήφος ἀκρῶς ἀσκήσας τὴν
 φιλοσοφίαν ἐπὶ μείζον τι προκίπτειν ⁴¹ ἔσπευσεν.
 Ἀκούσας γὰρ τινὰ διαφερόντως ἀσκούντα κατὰ τὴν
 ἔρημον Ἀββᾶν ὀνομαζόμενον ⁴², — ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ
 οὐδένων ἀποκαλυπτόμενον, τροφῇ δὲ ⁴³ αὐτομάτως

Nulla enim apud eos ventris saturatio, sed frequens
 inedia et frugalitas. Si quis autem ad vitam illorum
 imitandam sese offerat, non statim inexpertum et
 inexercitatum suscipiunt, sed annum integrum
 foris exspectanti idem proponunt vivendi institutum
 et regimen, dolabellaque et lumbari et paupercula
 veste datis, in optimis operibus et sermonibus il-
 lum exercet. Deinde postquam patientiam suam
 demonstraverit, duobus annis praeterea et mores
 ejus et in omni re obedientia probantur, et si di-
 gnus et probus visus sit, tunc sacro caetui adjun-
 gitur, et coram omnibus quidem horrenda jura-
 menta profert, primo se Deum veneraturum, et illi
 ex tota anima, pura cum mente et mundo cor-
 pore, servitutum, deinde etiam erga homines quæ
 sunt justa servaturum, absque ullo personarum
 respectu, neque cuiquam ex consulto noxæ futu-
 rum, neque cum injustis communicaturum, sed
 pro viribus justitiæ consulturum, atque omnimo-
 dis conatibus vitam cum voluptate conjunctam et
 redundantem, mollemque usque ad mortem vitaturum.
 Insuper jurat iterum se nemini doctrinæ
 hujus harumque sacrarum institutionum quidquam
 revelaturum, nisi quemadmodum ipse apprime
 acceperit: verum abstenturum ab omni contraria
 opinione et alieno cultu, atque huic unicæ adhæ-
 surum divinæ religioni et institutis usque ad san-
 guinem.

Ad eo vero tenui, et frugali cibo utuntur admi-
 randi isti viri, ut tota hebdomada ventrem levare
 illis non sit opus. Eo porro temperantiæ veniunt per
 hanc exercitationem, ut plerumque paucis herbis
 contenti sint. Ex quo fit, opinor, ut multi ex eis
 futura prænoscent divino afflatu et gratia, assiduo
 prophetarum et cæterorum sacrorum scriptorum
 studio, atque oratione edocti.

Cum hanc igitur Josephus philosophiam coluisset
 summo cum studio, ad aliquid majus procedere
 affectavit. Audiens enim quod in deserto quidam
 Abbas nomine diverso se exercebat modo, ab ar-
 boribus vestem sumens, alimentisque ultro a terra

Varie lectiones et notæ.

¹³ Ὅπερ cod. Θεὸν ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς ἔπειτα — πάλιν ἐπ' ἑ. μ. δεῖλης τρίπονται —
 οὐδὲ κραιπή ποτὲ τὸν οἶκον οὐδὲ θόρυβοι μόλυναι — καὶ τοῖς ἐξωθεν ὡς μυτησίον τι φρικτὸν ἢ
 τῶν ἔνδον σιωπῆ καταφαίνεται. Τούτου δὲ ἄ. Jos. ¹⁴ ποτὸν μέχρι κόρου Jos. ¹⁵ τῶ δὲ προσερχομένῳ
 cod. ¹⁶ τῶ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἢ πάροδοι, ἀλλ' Jos. ¹⁷ ἐπ. add. Jos. ¹⁸ δ. ἀξ.
 Jos. ¹⁹ τὸ προσερχόμενον add. Jos. ²⁰ π. καὶ λευκὴν ἐσθῆτα δόντες — παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώ-
 σεις οὐδέπω μ. γὰρ τὴν Jos. ²¹ ἢ. δοκ. Jos. ²² ἀξ. οὕτως εἰς τὸν ὄμ. Jos. ²³ Πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἀψαθίας
 τροφῆς δ. αὐτοῖς ὁμνυοί φ. Jos. ²⁴ ἀπαιτοῦντι πρῶτον cod. ²⁵ εὐσεβῆσαι τὸ θεῖον, ἐπ. τὰ π. ἄ. δ. φυλά-
 ξειν καὶ μ. κ. γ. β. τ. μ. ἐξ ἐπιτάγματος, μισήσειν δὲ αἰετὸς ἀδίκους καὶ συναγωνισθῆναι τοῖς δικαίοις
 Jos. ²⁶ ψυχῆς καὶ cod. ²⁷ βλάψαι cod. ²⁸ Καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἰρετιστάς· μήτε ἑτέροις αὐτῶν τι
 μνηύσειν κἀν μέχρι θανάτου τις βιάζεται· πρ. τ. ὄμ. Jos. ²⁹ μηδὲν μετ. τῶν δ. ἐτέρως ἢ ὡς ἄ. μεταλ.
 ἀφέεσθαι δὲ ληστείας καὶ συντηρήσειν ὁμοίως Jos. ³⁰ ὡς αὐτάς? ³¹ Cod. 350, 21-352, 2. ³² τοσαύτην?
³³ σφοδρῶν? ³⁴ μόνους? — ἀρκούνται cod. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς οἱ καὶ τὰ μ. πρ. ὑπισχυνοῦνται βίβλοις
 ἱεραῖς καὶ διαφόροις ἀγγελίας καὶ πρ. ἐμπ. Jos. 12. ³⁵ πολλοὶ cod. Εἰσὶ δὲ. ³⁶ ἐκ τῆς πολλῆς δὲ ἀσκή-
 σιως καὶ καθαρότητος π. καὶ τὰ μ. προγινώσκουσιν ἐκ θ. ἐπ. καὶ γ. ἀκαταπαύστῳ μελέτῃ cod. ³⁷ προσ-
 ευχῆ ἐμπαιδοτριβουμένοι Cod. ³⁸ Cod. 351, 3-9. Jos. vita 2. ³⁹ ὁ add. Cod. ⁴⁰ ἐπὶ μείζον· πρ.
 Gen. εἰς μεγάλην παιδείαν, προύκοπτον ἐπίδοσιν Jos. ⁴¹ Βανοῦν ὄνομα Jos. ⁴² δ. χρώμε·ον, τροφῇ δὲ τὴν

datis utens, hujus perfectam vivendi normam amulatus, profectus est ad illum, et cum tribus annis apud eum sapientiae studuisset, in civitatem regressus est, et Pharisaeorum adhaerebat justitiae.

At Philon quidem, ut dictum est, ascetas nostros, ex Hebraeis ortos memoravit manifeste in tractatu quem inscripsit *De vita contemplativa*, hos therapeutas et mulieres eorum, habitu et moribus ipsis similes, θεραπευτρίδας nomine: « Et therapeutae quidem, inquit, vocati sunt, sive quod, medicorum instar, curent animas venientium ad se, illas a malitia libidinum liberantes, sive ob purum et sincerum erga Numen famulatum. » Hanc autem appellationem vel ipse a se inventam scripsit, vel a principio ita nominabantur qui primi tale vivendi genus sectati sunt: « Postea, inquit, cum sapientiae studere incipiunt, facultatibus et quaecunque possident derelictis, omnibus vitae curis valedicentes, et extra muros egredientes, desertis in agris et hortis, aut in montibus commorantur scientes periculosa atque nociva esse iniquitatum consortia: prophetarum aemulantur, coluntque vitam. » Sic in multis terrarum locis versatur genus (oportebat enim et Graecos et Barbaros perfecti boni esse participes). At maxime in Aegypto frequens est, praesertim circa Alexandriam. Ubique hujusmodi tribus adest, sacrum videre est habitaculum, quod sanctuarium et monasterium vocant, in quo solitarii degentes, gravis vitae mysteria perficiunt; ex eis nemo quidquam curat, nec potum, nec cibum, neque aliud quidquam ex rebus quae ad corporis necessitatem attinent, sed sermones et leges a prophetis sancitas hymnosque et caetera: in scientiam et pietatem ita simul crescunt et perficiuntur. Totum autem intervallum a Melutino ad Vesperam exercitationi datur; sacris enim incumbentes Scripturis, a Patribus traditam excolunt philosophiam. Temperantia quidem, ut fundamento quodam in anima jacto, caeteras virtutes superaedificant; nam cibum et potum nullus ex illis sumeret ante solem occasum, quoniam studere sapientiae luce dignum judicant, tenebris autem corporis indulgere necessitatibus. Quidam etiam per tres dies esca abstinent, quibus majus inest scientiae desiderium. Aliqui autem tantum oblectantur, tantisque replentur deliciis sapientia saginati, copiose et largiter corpori suppeditante ut etiam per duplo majus tempus resistent, vix sexto quoque die degu-

α φυσμένη χρώμενον, και την άκραν άσκησιν αυτού ζηλώσας, προς αυτόν άφίνετο, και τρεις παρ αυτού φιλοσοφίας έναιουτός εις την πόλιν ύπέστρεψε και τη των Φαρισαιων έπολιτεύετο δικαιοσύνη.

(7) 'Ο δέ γε Φίλων, ώς ειρηται. περι των ες Έβραιων ημετέρων άσκητών αναφανέντων μέμνηται σαφώς: « εν τῷ λόγῳ, εν ᾧ επέγραφε περι θεωρητικού βλου, οδς θεραπευτής, και τας ομοιοσχημους και ομοτροπους γυνεϊκας και θεραπευτρίδας ώνόμασε. » Καί θεραπευται μὲν, φησι, κέκληνται: « η' παρά τὸ [τάς ψυχάς] των προσιόντων αυτοίς από κακίας παθῶν, λατρῶν δικην απαλλάττοντας » θεραπεύειν, η' « τῆς περι τὸ θεϊον καθαρθς και ειλκιρυοῦς θεραπείας ένεκα. » Ταύτην γοῦν « την προσηγορίαν ειπε αυτός (65b) έξευρών έγγραφεν, ειπε και αρχάς οι πρώτοι των οὔτω βιούντων έκαλοῦντο. » Είτα, φησι, « άρχόμενοι φιλοσοφείν έξιστάνται » των προσηκόντων και των ύπαρχόντων, έπειτα δὲ πάσαις άποταξάμενοι ταίς του βλου φρονήσις και έξω τειχῶν προελθόντες « εν μοναγροίς και κήποις η εν δρεσι » τας διατριβὰς ποιούνται, τας εκ των άνομιῶν « 247 αναμιξίας άλυσιτελεις τε και βλαβεράς » ειδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι και άσκούσι βλον. Οὔτω πολλαχῶ μὲν τῆς οικουμένης έστι τὸ γένος — έθε: γάρ άγαθῶ τελείου μετασχείν και την Ελλάδα και την βάρβαρον — εν Αιγύπτῳ δὲ πλεονάζει » και μάλιστα περι την Άλεξάνδρειαν — και εν έκάστη συμμορίῃ « οκτιμά έστιν Ιερὴ, δ καλοῦσι » σεμνείον και μοναστήριον, εν ᾧ μονάμενοι, τὰ του σεμνοῦ βλου μυστήρια τελούνται, μηδεις μηδὲν κομιζων » μη πότον, μη σίτον, μηδὲ τι των άλλων, οσα προς τας του σώματος χρεϊας άναγκαϊα, αλλά λόγους και νόμους θεσπισθέντας » διά προφητῶν και ύμνων και τάλλα εις έπιστήμην και ευσέθειαν » συναύξονται και τελειούνται. Τὸ δὲ ες έωθινῶ μέχρις έσπέρας διάστημα σύμπαν αυτοίς: έστιν άσκησις· έντυγχάνοντες γάρ τοίς Ιεροίς γράμμασι, φιλοσοφοῦσι την πάτριον φιλοσοφίαν. — Έγκράτειαν δὲ ώσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τη ψυχῇ, τὰς άλλας έποικοδομοῦσιν άρετάς: σιτίον γάρ η ποτὸν οὐδεις άν αυτών » προσενήγκωτο πρό ήλιου δύσεω; » επειδήπερ τὸ μὲν φιλοσοφείν άξιον φωτός είναι κρινουσιν » σκότους δὲ τας του σώματος ανάγκας. — "Ενιοι δὲ και δι' ημερῶν » τριῶν » υπομνησκονται τροφῆς, οίς πλειῶν » ὁ πόθος τῆς έπιστήμης ενιδρυται. Τινες δὲ οὔτως ένεσφραίνονται » και τρωφῶσιν υπό σοφίας έστώμενοι » πλουσιως και άσθῶνως τῷ σώματι χειρηγοῦ-

Variae lectiones et notæ.

α. φυσμένη προσφερόμενον — ζηλωτής γεγονόμην αυτού και διατριβὰς παρ' α. εν. γ' — εις την π. ύπέστρεψον — ηρξάμην δὲ πολιτεύεσθαι τη φ. αιρέσει Ιος. « Cod. 351, 10-355, 6 — 18. εν φ. έπ. λ. π. β. θ. η έκετων, θ. αυτού; και τας συν αυτοίς γ. θ. άποκαλεϊσθαι φησι Eus. II, 17. « ητοι Eus. « άκείσθαι και add. Eus. « παρά τὸ add. cod. « Είτε' οὖν έξ έαντου τ. αυτοίς επιτέθειται την πρ. — ειπε και δυτικῶς τοῦτ' αυτού; έκάλουν και' α. οι πρ. Eus. « πρώτα μὲν add. Cod. « έξιστασθαι τοίς προσήκουσι τῶν ὑπ' Eus. « προσελ. cod. — μονάγοις Cod. « x. και' ο. Cod. x. Eus. « ανομοίων cod. Eus. « εὔ add. Eus. « πλεονάζειν cod. πλεονάζει δ' εν 'A Eus. « εν εκ. δὲ οικία Eus. « καλεϊται Eus. « τειλ. μηδὲν εισκομιζόντες Eus. — σιτίον Eus. « v. και λόγια θεσπισθέντα Eus. « τ. οίς έπιστήμην και ευσέθειαν Cod. Eus. « αὐτῶ cod. « δυσμαί; cod. — έπει τὸ Eus. « φ. α. χρ. ε. Eus. — σκότος cod. « δ' α γ' η. Eus. « ούχ add. Eus. « πλέον Cod. π. έπ. Eus. « εὔφροδόντες και cod. « έστώμενα cod.

σης, ὡ; 67 καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον ἀντίχειν 68, ἄ μίγι; δι' ἡμερῶν ἐξ ἀπογεύεσθαι τροφῆς (ἀναγκίας) ἰθυσθέντας 69. — Αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται αὐτοῖ; δι' ὑπονοιών ἐν ἀλληγορίαι; πᾶσα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τῶ; ἀνδρά; τοῦτοι; ζῶν ἔοικάναι καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰ; ρητὰ; διαλέξει;, ψυχὴν δὲ τὸν ἀναποκαίμενον 70 ταῖ; λέξεσι; ἀόρατον νοῦν. — Ἐπιπέρας δὲ τῆ; αὐτῆ; εἰσὶν ἱερεῖ; πολιτείας καὶ καταστάσεω; καὶ γυναῖκε; 248 ἢ ὡν αἱ πλείετται γηραλέαι τυγχάνουσι; καὶ παρθένοι; καὶ τῆν 71 ἀγνείαν οὐκ ἀνάγκη, καθάπερ εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἱερεῶν 72, φυλάξασαι 73 διὰ πρόκαιρον ἔπαινον, ἀλλ' ἔκουσῶ; καὶ ἐκ προαιρέσεω; ἀγαθῶ;

stando cibo necessario assueti. Sacra autem oracula interpretantur per allegorias; lex enim tota videtur viris his quasi quiddam vita præditum, cujus corpus quidem sunt prolata verba, anima autem sensus invisibilis verbis subjacens. Eandem vitæ normam idemque regimen sectantur et mulieres, e quarum plurimæ vetulæ sunt et virgines, castitatem non coacte, sicut quædam apud Græcos sacerdotes, ob temporalem laudem servantes, sed libenter et ex bono proposito futura et æterna bona appetentes.)

74 (8) Ὅτι δὲ τοῖ; πρώτοι; κήρυκα; 75 τῆ; κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τὰ τε ἀρχήθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων εἶδη παραδειχόμενα 76 καταλαβόν ὁ Φίλων ἔγραψε ταῦτα 77, παντὶ που δῆλον. (Πολύ; γε μὴν τῶ λόγῳ καὶ πλατύ; ταῖ; διανοίαι;, ὑψηλῶ; τε 78 ὡν καὶ μετέωρο; ἐν ταῖ; θεωρίαι; τῆ; θείας 79 Γραφῆ; 80, ποικίλω; 81 καὶ πολύτροπο; τῶν ἱερῶν λογίων τὴν ὑψηλῆσιν πεποιήται. 82) Καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ διεξῆλθε, ἐν δὲ τοῖ; πρὸς Μαρτίνου τοιαῦτα πάλιν φησὶν 83.

Omniino porro evidens est Philonem hæc scripsisse, quia primos evangelicæ disciplinæ præcones moresque ab initio ab apostolis traditos deprehenderat. Sermone quidem grandis, egregiis creber sententiis, in Scripturæ divinæ meditationibus sublimis et varius, sacra enarravit oracula: Hæc Eusebius in ecclesiastica Historia disseruit, et in his quæ ad Marinum scripsit, talia iterum dicit.

ΠΙΘ'. Περὶ μοναδικῆ; πολιτείας.

CXIX. De solitaria vitæ statu.

Ἐ καὶ γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δύο βίω; νομοθετεῖ καὶ τρόπου;, τὸν μὲν ὑπερφυῖ καὶ τῆ; κοινῆ; (66') καὶ ἀνθρωπίνῃ; οὐσίας ἐπίκεινα, οὐ γάμου;, οὐ παιδοποιίας, οὐ περιουσίας ὑπαρῆν παραδεχόμενον, ἀλλ' ἔλον δι' ἔλου τῆ; κοινῆ; καὶ συνήθεω; τῶν βωτικῶν ἀνθρώπων ἀγωγῆ; παρηλλαγμένον καὶ μόνον τῇ τοῦ Θεοῦ θαρραλίᾳ προσοικειωμένον καθ' ὑπερβολὴν ἔρωτο; οὐρανόυ· οἱ γὰρ τότε μετριῶντες τὸν τρόπον, τεθνᾶναι δοκοῦντες; τὸν θνητὸν βίον καὶ αὐτὸ μόνον τὸ 84 σῶμα περιφέροντες; ἐπὶ γῆ;, φρονήματι δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανοῦ; μετανενηγμένοι, οὐδὲ τινε; οὐράνιοι, τὸν τῶν ἀνθρώπων ὑφορῶσι βίον, ὑπὲρ τοῦ παντὸ; γένου; ἀφιερωμένοι τῶ ἐπὶ πάντων Θεῶ;, οὐ βοοθυσιαι; καὶ ἀλμασιν οὐδὲ σπονδαῖ; καὶ κνίσεαι;, ἀλλὰ ἔθγμασιν ὀρθοῖ; ἀληθεῶ; εὐσεβεία;, καὶ ψυχῆ; διάθεσιν κκαθαρμένοι; καὶ προσέτι τοῖ; κατ' ἀρετὴν ἔργοι; τε καὶ λόγοι;, οἷ; τὸ Θεὸν ἐξιλοῦόμενοι 249 τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἀποτελοῦσιν ἱερουργίαν. Καὶ ὁ μὲν ἀτελής καὶ πρῶτο; τῆ; κατὰ Χριστιανισμὸν πολιτείας τρόπο; τοιαῦτα καθέστηκεν. Ὁ δὲ δεύτερο; καὶ ὑποθετικῶ; ἀνθρωπινώτερο; καὶ τοῦ πρώτου ἴσαν ἀσύγκριτο;, δ; καὶ γάμοι; συγκατείναι σῶφροσι; καὶ παιδοποιίαι;, οἰκονομίᾳ τε τοῖ; κατὰ τὸ δίκαιον ἐπιμελιέσθαι, στρατεύόμενοι; τε καὶ τὰ πρακτέα ὑποτίθεσθαι, ἀγρῶν τε καὶ ἐμπορίας καὶ τῆ; ἄλλῆ; πολιτικότερα; ἀγωγῆ; μετὰ τοῦ θεοσεβῶ; φρονεῖ;

Ἐtenim Christi Ecclesia duplicem vitæ disciplinam sancit; unam quidem insignem, communem humanamque transcendentem naturam, nec nuptias, neque liberorum procreaciones, neque divitiarum abundantiam recipientem, sed omnino a communi et consueta sæcularium hominum conversatione discrepantem, et unice Dei inhaerentem servitio. propter excessum cœlestis desiderii. Qui talem servant vivendi normam, mortem reputantes vitam mortalem istam, et solo corpore in terra versantes, cogitatione autem et quoad animam in cœlum translati, cœlicolarum instar humanas res despiciunt, pro communi salute Deo se consecrantes, nec bonum maculationibus et cruore, neque libaminibus et victimarum adipe, sed legitimis veræ religionis ritibus et quoad mentis affectus purificati, atque insuper actibus verbisque piis, quibus Numen placantes, pro seipsis et propinquis persolvunt sacrificium. Talis est perfectus primariusque modus regiminis in Christianismo. Posterior autem et inferior humanior est et a priori valde dissimilis, quippe qui modestis se submittit nuptiis et liberorum procreationi, quæ sunt juxta justitiam curat et dispensat, militatque et agenda sibi proponit, agrisque et mercatoræ et reliquæ civili magis consuetudini dat operam cum religione. Hi ceteroquin homines

Variæ lectiones et notæ.

67 ἄ. τῶ σῶματι γ. δ; cod. 68 ἀνάρχην cod.—καὶ μ. δι' ἐξ ἡ. Eus. 69 ἰθυσθέντες Cod. Eus. 70 ἀποκ. C τυγχάνουσι π. τῆν Eus. 71 ἱερισθῶν cod. 72 φ. μᾶλλον ἢ καθ' ἑκούσιον γνώμην — οὐ θνητῶν ἐκγόνων ἀλλ' ἀθανάτων ὄρ. Eus. 73 Cod. 537, 7-11. 74 καὶ add. cod. 75 π. εἶθ Eus. II. E. II 17. 76 τ. ἐγ. Eus. — π. τῶ δ. Eus. — 77 ὅψ. τε καὶ Eus. 78 εἰς τὰ; θείας Γραφῆ; Eus. 79 γεγενημένος, add. Eus. 80 ποικίλην καὶ πολύτροπον τῶν ἱ. λόγων π. τῆν ὕψ. Eus. 81 ὡ; καὶ Ἐ. ἐν τῇ ἔ. ἰ. ταῦτα λέγει· ὁ αὐτὸ; δὲ καὶ ἐν τοῖ; π. M. ταῦτα φ. Cod. — Hunc Eusebii locum edidit card. Mai Bibl. Nov. tom. IV. ex Chronicis imp. itis Georgii Mamuruli s. Vide Patrologiæ tom. XXII, col. 1007. 82 αὐτῶ μόνῳ τῶ σῶμα.

certa habent religiosi cultus et eruditionis tempora, et divinorum eloquiorum auditioni vacant; atque his secundus attributus est pietatis gradus, qui congruam huic vitæ utilitatem præbet. »

Similiter et divus Athanasius dixit: « Cum duplex sit via, duplex et regimen in vita; unum quidem moderatius et sæculare, nuptias dico; aliud vero angelicum, apostolicum et summum, virginitas scilicet seu solitaria vita. Si quis mundanum, id est nuptias eligat, reprehensionem quidem non habet, sed tanta non accipiet dona: accipiet autem, quoniam et ipse fert tricesimum fructum. Si quis vero puram et cœlestem vitam amplectatur, quamvis aspera, in principio præsertim et difficilis videatur, habet autem, post legitimum certamen et tolerantiam, dona mirabiliora et gloriosa; perfectum enim et plenissimum fructum, centesimum dico, lætum et sanctum manifeste prorsus germinavit. Quemadmodum igitur lex vetus in duas vitas dividebatur, in Pharisæicam et sublimem atque in humiliores et mundanas, ita quoque nova et Christiana lex in solitariam et excellentem atque in sæcularem dividitur. »

Pharisæi igitur, qui interpretantur *separati et divisi*, dicebantur ex eo quod a cæteris omnibus scipos separarent et dividerent ad purissimam et perfectissimam vitam et ad legis documenta sectanda. Eandem autem vitam consecrabantur et Scribæ, apud quos et regimen idem continentiaque et virginitas, et jejunium bis in Sabbato, sextariorum et paropsidum et calicum purificationes, decimarum exactiones et primitiæ, continuæ orationes et reliqua omnia, rejectis videlicet mirandis Essæis, utpote valde sublimioribus nimisque præstantibus. Quam Pharisæicam, utpote optimam disciplinam, cum Paulus æmulatus esset, summopere extollit dicens: « Israelita sum, de tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus. » Unde merito quoque Dominus noster perfectionem et evangelicam proponens aperte vitam, dicebat amatoribus cœlestis hereditatis: « Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. » Unde sane etiam apostolicus Dionysius (ut videtur) extollens sacrum monachorum ordinem, ita dicit: « At omnibus initiatis sublimior ordo monachorum, est sacrum vitæ regimen in quo, prorsus quidem purificati omni virtute et plena propriarum actionum puritate, totaque, quantum illam contemplari licet, divinæ rei peractione, in intellectuali contemplatione et communiione versantur, et sacerdotium aptis ad perficiendum vir-

Α ζειν, οἷς καὶ ἀσκήσεων καιροί, μαθητείας τε καὶ τῶν θείων λόγων ἀκρόασις ἡμέραι ἀφορισθῆσαν· καὶ δεύτερος εὐσεβείας ἀπενεμήθη βαθμὴς κατὰ ἄλλῳ τῷ τοῦδε βίῳ περιέχων τὴν ὠφέλειαν. »

« (2) Ὡσαύτως καὶ ὁ θεὸς Ἀθανάσιος ἐφη· Ἐδοξὸν γὰρ ὁδῶν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μὲν μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, ἐτέρας δὲ ἀγγελικῆς, ἀποστολικῆς τε καὶ ἄνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἡτοιτῆς μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μὲν τις τὴν κοσμικὴν, τοῦτοστι τὸν γάμον ἐλοιτο, μέμψεν μὲν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήφεται—λήφεται γὰρ—ἐπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς [καρπὸν] τὸν τριάκοντα⁶⁶. εἰ δὲ τὴν ἀγνήν καὶ ὑπερκόσμιον ἀσκάσοιτο τις, εἰ καὶ τραχεῖα περὶ τὴν ἀρχὴν μάλιστα καὶ δυσκατόρθωτος φαίνεται, ἀλλ' ἔχει, μετὰ τὴν ἐννομον ἀθλήσιν καὶ καρτερίαν, χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἐνδοξα⁶⁷. τὸν γὰρ τελειὸν καὶ πληρότατον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα λέγω, φαιδρὸν καὶ ἀγοπρεπῆ φανερώς πάντως ἐδίδακτη⁶⁸. Οὐκοῦν ὡσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους ἦν διηρημένος, εἰς τε τὴν Φαρισαϊκὴν καὶ ὑψηλὴν, καὶ εἰς τὸν ἐπιεικέστερον⁶⁹ κοσμικὸν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ Χριστιανισμὸν νέος θεσμὸς εἰς μοναδικὸν ὑπερφερῆ καὶ βιωτικόν. »

(3) Φαρισαῖοι τολῶν οἱ ἐρμηνεύμενοι ἀφορισμένοι καὶ μεμερισμένοι⁷¹, παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀφορίζειν ἐαυτοὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἐλέγοντο εἰς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριθέστατον, 250 καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου⁷² ἐντάλματα. Τὸν δ' αὐτὸν βίον μετήρχοντο⁷³ καὶ οἱ Γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία ἡ αὐτῆ, ἐγκράτειά τε καὶ παρθενία, καὶ νηστεία⁷⁴ δις τοῦ Σαββάτου, ξιστῶν καὶ πινάκων. καὶ ποτηρίων καθαρισμοὶ, ἀποκεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐνδολεγεῖς εὐχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὑπεξαιρουμένων (66^b) δηλονότι τῶν θαυμασιῶν Ἑσσαίων ὡς ὑπερτέρων σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκειμένων. Ἦν δὲ Φαρισαϊκὴν, ὡς ἀριστον πολιτείας, ὁ Παῦλος ζηλώσας, εὖ μάλᾳ σεμνύνεται φάσκων⁷⁵. Ἐβραῖος εἰμι, φιλῆς Βενιαμὴν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος. Ὅθεν εἰκότως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὸν τελειώτερον καὶ εὐαγγελικόν⁷⁶ ὑποτιθέμενος ἑναργῶς βίον, ἐφασκε πρὸς τοὺς ἐραστάς τῆς οὐρανόου κληρουχίας· Ἐὰν μὴ περισσυσῆ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων⁷⁷, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » (4) Ἐνθεν γέ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος, (ὡς εἰσικεν) ἀποσεμνύων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν, οὕτω φάσκει· Ἡ δὲ τῶν τελομένων ἀπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ τῶν μοναχῶν, ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαυμένη⁷⁸ καθάρσιν ὀλιγῆ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀγνότητι (πάσης δὲ ὄσης θεμιτὸν⁷⁹ θεωρεῖν αὐτὴν ἱερουργίαν⁸⁰, ἐν νοεῖ⁸¹ θεωρεῖ

Varie lectiones et notæ.

⁶⁶ Ced. 356, 11-354, 19. — μέγας Ἀθ. Ced. — Locus, ut videtur, ineditus. ⁶⁷ ἀγ. καὶ ἀπ. καὶ Ced. ⁶⁸ τὴν τριάκοντάδα. Conj. Bekkeri ad Ced. e seq. ἑκατοντάδα. ⁶⁹ περὶ. Sic jam conjecerat Bekker ad Ced. pro παρά ed. ⁷⁰ θ. καὶ ἀξίδιαστα Ced. ⁷¹ ἀγ. π. ἐγκατέστησε Ced. ⁷² ὑπόδ. καὶ κ. Ced. ⁷³ Ced. 354, 4-19— τ. ἐρμ. Ced. ⁷⁴ εἰς τὸν ν. cod. ⁷⁵ μετήρχονται Ced. ⁷⁶ π. ν. Ced. ⁷⁷ Phil. III, 5. ⁷⁸ ἀγγελ. Ced. ⁷⁹ Matth. v, 20. ⁸⁰ Γ. καὶ Φ. Ced. ⁸¹ Ced. 354, 19-355, 2. ὅσων φησὶ Ced. Dionysius Hier. VI, 5. pe. Paris. 1615, p. 153 C. ⁸² Μηδέ cod. ⁸³ κεκαθαυμένην cod. ⁸⁴ δὲ οὐ θεμιτὸν cod. ⁸⁵ θεμ. οὐτῆ θ. ἱερουργίας.

καὶ κοιωνίᾳ γεγεννημένη⁶ καὶ ταῖς τῶν Ἰσραρχῶν^A τελευταικαῖς; θυνάμεσιν ἐγγειρομένη⁷ καὶ ταῖς ἐνθίοις αὐτῶν ἀλλάμψεσι καὶ ἱερουργικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη⁸ καὶ τὰς ἱποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης, ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγομένη τελειώσιν). Ἐνθεν οἱ θεοὶ καθηγεμόνες ἡμῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοὺς⁹ ἱερῶν ἠξίωσαν (καὶ) εἰ μὲν θεραπευτὰς, οἱ δὲ μοναχοὺς ἐνομάζαντες¹⁰ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας (καὶ) τῆς ἀμεριστοῦ καὶ ἐνιαλα;¹¹ ζῶης ὡς ἐνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν ἀρετῶν¹² ἱεραῖς συμπύξεσιν εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελείωσιν· δι' ὃν¹³ καὶ τελεστικὴν **251** αὐτὴν ἱερᾶ θεσμοθεσίᾳ¹⁴ χάριν ἐκάλεσε καὶ τινο; αὐτοὺς ἠξίωσεν ἀφιερωτικῆς ἐπικλήσεως, οὐχὶ θεραπευτικῆς¹⁵. ἐκείνη γὰρ ἐπὶ μόναις ἐκείναις γίνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν, ἀλλ' ἱερουργικῆς ὑπὸ τῶν ὁσίων ἀρχιερέων¹⁶ τῆς ἱεραρχικῆς τελειουργίᾳ¹⁷ δευτέρως ἱερουργουμένης.)¹⁸ (5) Ταῦτα (δὲ) ἐκ πολλῶν ἐρευνησάμενος¹⁹ ὄλιγα, ἀναγκαίως, οἶμαι, συντίθεικα διὰ τοὺς ἐπαποροῦντας πῶς καὶ ποῦ καὶ πόθεν²⁰ ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή τε καὶ ἀσκησις, καὶ τάξις, ποῦ τοῖνον εἰσὶν οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θεῶν παραδόσεων τε καὶ θεσμῶν, εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτω; ἀποβαλλόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι καὶ κατὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ θεοσυγῆ μυσταγωγῶν αὐτῶν Κοπρώνυμον, νέον²¹ καὶ πρόσφατον²² δογματίζοντες ἐξ ἄκρας²³ ἀπονοίας τε καὶ ἀμελείας, καὶ ἀβελτηρίας²⁴, « μὴ νοοῦντες ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβαδισοῦνται. » Ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπόμεινοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ παλαιὰν πιστεύομεν ὑπάρχειν. (6) Καὶ οὐ θαυμαστὸν περὶ τῆς μοναδικῆς οὐσίας, δεῖ λέγουσιν πολλῶν μάλ' ἄλλο περὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων· δυσωπεῖτω οὖν αὐτοὺς, εἰ καὶ μὴ ὁ θεοπέσιος καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος, ἀλλὰ γε καὶ οὗτος ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Εὐσέβιος μάλα περὶ αὐτῆς δι' ἀκριβείας ἐξηγουμένως· καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἀνοηταίνοντες, οἱ ἅμα καὶ ἀλόγιστοι. Ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ἐκ περιουσίας διαθεσβαίουται καὶ Φλώνα προάγει μάρτυρα φιλαληθῆ τε καὶ ἀξιώχρεον, ὡς ἀποστολικῆ (67^a) τάξις ὑπάρχει καὶ παράδοσις ἀρχαιοτάτη καὶ θεοφιλεστάτη· Ἰσχυραὶ γὰρ αἱ παρὰ τῶν ἔχθρῶν μαρτυραὶ πεφύκισι, βεβαιοῦσαι τὴν παρ' ἡμῶν ἀλήθειαν, μηδαμῶς τε ἀμφήριστον²⁵ ὑποδέχεσθαι· ἀκούετωσαν δὲ γε, πρὸς τοῖς παλαιαῖς τούτοις ἐξηγηταῖς, οἱ πανάθλιοι καὶ παλαιοὶ τὴν κακίαν, καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων θεῶν Πατέρων περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτόμῳ διεξιδόντων καὶ συμφωνούντων ἐκείνοις, ἵνα καὶ οὕτως εὐνηθῶσι τάχα μικρὸν ἀνεθῆναι τῆς πολλῆς μανίας καὶ λύσεως.

tutibus instruuntur, et divinis eorum illustratio-
 nibus sacrisque communicationibus edocentur,
 sacrarum quoque caeremoniarum inspicientes
 mysteria, et sancta eorum arte ad summam per-
 fectionem evehuntur. Hinc divini preceptores
 nostri sacris cognominibus eos dignati sunt, et hi
 quidem *therapeutas*, illi vero *monachos* vocaverunt
 ob purum Dei servitium et famulatum, et ob
 indivisam et communem vitam quæ eos quasi in
 unum cogit in sacris virtutum complicationibus ad
 deiformem unitatem et gratam Deo perfectionem.
 Adeoque mysticam ipsam sacro Instituto gratiam
 vocavit, et eos consecrata dignatus est appellatione,
 non vero servili (hæc enim solis illis sacerdo-
 talibus sit ordinibus), imo sacerdotali, a sanctis et
 summis sacerdotibus per hierarchiam initiationem
 iterum consecrata. » His ergo inter multa paucis
 indagatis, necessario, ut opinor, exposui ob eos qui
 nesciunt quomodo et ubi et unde monachorum
 inceperit vitæ genus et exercitatio et ordo. Ubina-
 sunt igitur qui solitariorum vitæ regimen cum
 cæteris apostolicæ Ecclesiæ traditionibus et legibus,
 imaginum adversarii impie et insane rejicientes et
 despicientes recentes Judæi, et juxta impium et
 Dei inimicum inilatorem suum Copronymum,
 novum et recens dogma introducentes ex summa
 amentia et negligentia et stoliditate, « non intelli-
 gentes neque quæ loquuntur, neque de quibus
 affirmant? » Nos vero instituta sanctorum Patrum
 sequentes, illam vivendi normam et antiquam et
 pristinam esse credimus. Nec mirandum de soli-
 tario statu vitæ, quoniam multo magis de omni-
 bus cæteris loquuntur; pudore eos afficiat, si
 non divinus et apostolicus Dionysius, at saltem ipse
 quoque magnus et apostolicus Eusebius multa de
 illa, accurata cum diligentia enarrans, et sileant
 desipientes simul et rationis expertes. Ecce enim
 aperte ex abundantia confirmat, et Philonem
 producit testem veritatis amantem et fide dignum,
 apostolicum esse ordinem et traditionem antiquis-
 simam et Deo maxime placentem; fortia enim
 sunt ex parte adversariorum testimonia, confir-
 mantia eam, quæ apud nos est, veritatem, ita ut
 prorsus non sit ambigendum; audiant saltem,
 præter antiquos illos interpretes, miserrimi isti
 antiquæ malitiæ homines, et alios posteriores et
 venerandos Patres de iisdem compendiose tra-
 ctantes et illis consentientes, ut sic possint forte
 paululum exuere multam insaniam et dissolutionem.

Variae lectiones et notæ.

⁶ γεγεννημένοις, sic. cod. ⁷ ἐγγειρομένην cod. ⁸ ἐκδιδασκομένοις ὑποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτῶν — ἀναγομένης cod. ⁹ ἐπωνυμιῶν αὐτοῦς Cod. ἐπ. θ. l. η'. οἱ D. ¹⁰ ἐνομάζοντες D. ¹¹ αἰωνίου cod. — διαίρετων D. ¹² δι' οὐ cod., δι' ὁ D. ¹³ αὐτοὺς ἐδιωρήσατο χ. ἢ ἱερὰ θεσμοθεσίᾳ D. ¹⁴ οὐχ ἱεραργικῆς D. ¹⁵ ἱερῶν D. ¹⁶ τὴν ἱεραρχικὴν τελειουργίαν cod. ¹⁷ Cod. 355,3-14. ¹⁸ ἐρανισάμενος Cod. ¹⁹ ἐπ. πότε καὶ πόθεν Cod. ²⁰ νέον Cod. ²¹ ταύτην add. Cod. ²² ἀκ. μανίας τε καὶ ἀπ. καὶ ἀβ. Cod ²³ I Tim. 1, 7. ²⁴ ἀφίριστον cod.

Magnus enim Basilius de renuntiatione et solitariae vitae regimine disserens, ita loquitur : « Idcirco misericors Dominus, nostrae salutis curam habens, in duplicem vitam divisit humana, concubium et virginitatem, ut qui sufferre nequit virginitatis et asceticæ vitæ cortamen, veniat in consortium mulieris; id sciens quia repetetur ratio temperantiae et sanctificationis et similitudinis cum sanctis qui in conjugis et liberorum educatione versati sunt; qualis erat in Veteri Testamento Abraham, qui, cum pluris Deum faceret, unigenitum placida immolans mente, gloriatur et tabernaculi sui fores apertas habebat, paratus ad excipiendum eos qui hospitari debebant. Si enim audisset : « Vende quæ habes et da pauperibus, » majora illis ostendisset Abraham, et Job, et Samuel, et David et alii multi ; in Novo autem Testamento Petrus et cæteri apostoli. Ab unoquoque enim repetentur fructus charitatis erga Deum et proximum, et reddetur ratio desertionis a mandatis istis. Ait enim Dominus : « Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. » Et : « Qui non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. » Nonne tibi videtur etiam pro conjugatis posita esse Evangelia? En manifestum tibi est quod omnes homines reddere rationem debemus obedientiam erga Evangelium, monachi et conjugati; sufficere enim ei qui ad nuptias ingressus est indulgentia incontinentiæ et erga feminam concupiscentiæ et concubitus. Cætera autem præcepta omnibus similiter statuta non extra periculum sunt transgredientibus. Etenim annuntians Christus Patris sui mandata iis qui in mundo erant loquebatur. Si quando autem accidit ipsum privatim interrogatum discipulis suis respondere, etiam atque etiam obtestabatur dicens : « Quod autem vobis dico, omnibus dico, » Ne ergo decideris, o tu qui consortium mulieris præoptasti, quasi licentiam habens mundum amplectendi; majoribus enim laboribus et vigilantia opus tibi est ad felicem salutis tuæ successum, quippe qui mediis in laqueis et imperio apostolicarum virtutum habitare elegisti, et incitamenta peccatorum sub oculos habes, et ad illorum concupiscentiam nocte dieque omnes sensus tuos adaperuisti. Scito ergo quod adversus apostatam luctam non effugies, nec in istum victoriam reportabis nisi cum tribulationibus

A 252 (7) Ὁ γάρ τοι μέγας Βασίλειος, περὶ τῆς ἀποταγῆς καὶ μοναδικῆς πολιτείας διεξιὼν ²⁷, οὕτως ἔφη· « Διὰ τοῦτο ²⁸ ὁ φιλόφρωντος Κύριος; ²⁹, κηδόμενος ἡμῶν τῆς σωτηρίας, εἰς δύο βίους διείλε τῶν ἀνθρώπων, συζύγιον ³⁰ καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὴν τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἄθλον ³¹ ἔλθῃ εἰς συνείκησιν γυναίκας, ἐκεῖνο εἰδὼς ὡς ἀπατηθῆσεται λέγων σωφροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ καὶ τῆς πρὸς ³² [τοῦς] ἐν συζυγίαις καὶ τακτοφροσίαις ἀγίου ὁμοιώσεως· (ὡς ἦν ἐν μὲν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ἀβραάμ, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ προτιμήσει τὸν μονογενῆ θυσιάζων ἀπαθῶς ³³, ἐμγαλαύχει καὶ τὰς τῆς σπητῆς αὐτοῦ θύρας διακπιπτασμένας εἶχε πρὸς ὑπαδοχὴν τῶν ἐπιξενουούσθαι μιλόντων ἐτοιμαζόμενος. Εἰ γὰρ ³⁴ ἤκουσεν· ³⁵ « Πάτρσν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ ὄς τοῖς πτωχοῖς, » καὶ τὰ μέζονα τούτων ἐπέδιδετο Ἀβραάμ, καὶ Ἰωβ ³⁶, καὶ Σαμουὴλ, καὶ Δαυὶδ, καὶ ἑτεροὶ πλεῖστοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Διαθήκῃ ³⁷ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀποστόλων. Ἀπατηθῆσεται γὰρ καὶ τοὺς παρποιὺς τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον καὶ τῆς παρτροπῆς τῶν ἐντελῶν τούτων· — φησὶ γὰρ ὁ Κύριος; ³⁸· « Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἀξιός. » Καὶ ³⁹· « Ὁς οὐ μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής. » Ἀρὰ σοὶ οὐ δοκεῖ καὶ ⁴⁰ ὑπογυνοίς τεθῆναι ⁴¹ τὰ Εὐαγγέλια; ἰδοὺ σσασφῆσται σοὶ ὡς; ἀπαντες ⁴² ἄνθρωποι ἀπατηθησάμεθα τὴν πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοὶ τε καὶ εἰ ἐν συζυγίᾳ ⁴³· ἀρκίσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι ἢ συγγνώμῃ ⁴⁴ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἐπιθυμίας τε καὶ συνουσίας· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντελῶν πᾶσιν ὁμοίως νουμοθετημένα οὐκ ἀκίβδηνα τοῖς παραβαίνουσιν ⁴⁵. (Καὶ γὰρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλματα, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο·) εἰ δὲ ποὺ συνίδῃ αὐτὸν **253** καὶ κατ' ἴδιον ἐπιρωτηθέντα τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἀπακρίνεσθαι ⁴⁶, διεμαρτύρητο λέγων ⁴⁷· « Ὅ δὲ ὁμὴν λέγω, πᾶσι λέγων· (Μὴ τολῶν ἀποκρίσθαι ⁴⁸, ὡ οὐτος, ὁ πρὸς κοινονίαν γυναίκας προσηρημένος, ὡς ἐπ' ἐξουσίας ⁴⁹ ἔχων τὸν κόσμον περιβάλλεσθαι ⁵⁰· πλεόνων γὰρ σοὶ κόσμων καὶ φυλακῆς χρεῖα πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιτυχίαν, ἅτε δὴ καὶ ἐν μέσῳ ⁵¹ παγίδων καὶ τοῦ κράτους τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων ἐκείνῳ ἐκλεξαμένῳ καὶ τοῖς ἐρεθισμοῦς τῶν ἁμαρτιῶν ἐπ' ἕψιν ⁵² ἔχοντι καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκμεμοχλευμένῳ πᾶσι; σου τὰς αἰσθήσεις. Ἦνυσσε οὖν ὡς ⁵³ οὐκ ἀποδρά-

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Βασίλειου τοῦ Μεγάλου de abdicatione rerum II. 233. D, Cœl. 555, 15-556, 4. Ἄλλὰ καὶ ὁ μ. B. π. ὑπὸν. ²⁸ ἐξιὼν Cœl. ²⁹ καὶ add. Cœl. ³⁰ φ. Θεός B. — κ. τῆς ἡ. σ. B. — δύο δ. β. B. ³¹ λέγω add. B. ³² π. ἄθλον ἔλθοι ἐπὶ σ. B. ³³ καὶ τὴν—ὁμοίωσιν Cœl. ³⁴ ἀσυμπ. B. ³⁵ Οὐ γὰρ B. ³⁶ Matth. xii, 21. ³⁷ ἐπ. Ἰωβ καὶ ἔ. π. τε καὶ Σ. B. ³⁸ δ. οὐς Π. ἦν καὶ B. ³⁹ Matth. x, 37. ⁴⁰ Luc. xiv, 26. ⁴¹ τὰ; add. B. ⁴² ταθεῖσθαι B. ⁴³ πάντες γὰρ ἄνθρωποι Cœl. ⁴⁴ συζυγίαις B Cœl. ⁴⁵ εἰς συγγνώμην τὸ τῆς Cœl. ⁴⁶ παρ. καθὼς φησιν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἑ. μαθητάς Cœl. ⁴⁷ σ. καὶ κατ' ἰ. ἐπ. ἀ. ἀπ. τ. ἀ. μ. B. ⁴⁸ Matth. xiii, 27. ⁴⁹ ἀνιπ. B. ⁵⁰ ἐπ. ἰς. B. ⁵¹ περιβαλέσθαι B. ⁵² τῶν add. B. ⁵³ ἐν ἕφετιν B. ⁵⁴ Γ. τολῶν ὡς B.

εις την προς τον αποστατην καλαιστρον ουδε της τούτου νίκης καθάψη άνευ πόνων πολλών των επί φυλακή των ευαγγελικών διδαγμάτων .»

(8) Καί ταύτα μὲν ἐν παραδρομῇ πρὸς τοὺς ἐν συζυγίᾳ ἀκινδύνως τὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ φυλακὴν καταμελούντας εἰρήσθω. Σὺ δὲ (67b) ὁ τῶν οὐρανίων πολιτευμάτων ἑραστής, καὶ τῆς ἀγγελικῆς διαγωγῆς πραγματευτής, καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ συστρατιωτῆς γενέσθαι ἐπιθυμῶν, τῶν οὐρανίων πρὸς ὑπομονὴν θλίψεων, καὶ ἀνδρείως προσέβης τῇ συγκλήτῃ τῶν μοναχῶν, ἰδοὺ τοίνυν, καὶ ὁ θεὸς διδάσκαλος εἰ; εὖ βίους τὸν Χριστὸν διελθεῖς τὰ τῶν ἀνθρώπων φάσκει· καὶ τὸν μὲν κόσμιον καὶ γεώδη, τὸν δὲ οὐράνιον, ἀγγελικόν τε καὶ ἀποστολικόν· ὡς καὶ ἑτερόθεν κάλει φησί· Μάθε, διδάχθητι ἀποστολικὴν πολιτείαν, τρυφερότητων ἀκρίβειαν, γλώσσης ἑγκράτειαν, σώματος δουλαγωγίαν, φρόνημα ταπεινὸν, ἐννοίας καθαρότητα, ὀργῆς ἀφανισμόν· ἀγγαρεύμενος πρόσθετι, ἀποστερουμένος μὴ δικάζου, μισοῦμενος ἀγάπησον, διωκόμενος ἀνέχου, βλασφημούμενος παρακάλει, νεκρώθητι τῇ ἁμαρτίᾳ, συσταυρώθητι τῷ Χριστῷ, ὅλην τὴν ἀγάπην μετάθεο ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἄλλὰ χαλεπὰ ταῦτα· τί τῶν ἀγαθῶν εὐκολώτερον; τίς καθυδῶν τρόπαιον ἑστηκεν; τίς τρυφῶν καὶ καταλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας κατεκοσμηθῆ στερμένοι; Οὐδεὶς μὴ δραμῶν ἀνεῖλε τὸ βραβεῖον· ἄνοι γεννώσι δόξαν· κάματοι προξενούσι στέφανον. Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. φημι γὰρ, ἀλλὰ τὰς μὲν θλίψεις ταύτας ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ μακαριότης ἐκδέχεται, τοὺς δὲ τῆς ἁμαρτίας καμάτων· τὸ τῆς γέννησις ἐπίπονον καὶ σκυθρωπὸν πύρ βασίειον ἀναμένει.

Ταύτη τοι καὶ ὁ θεηγόρος Νεῖλος ἔφη· « Φιλοσοφεῖν ἐπατήθευσαν μὲν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι, μόνοι δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐζηλωσαν οἱ Χριστοῦ μαθηταί, ἐπεὶ καὶ μόνοι τὴν ὄντως σοφίαν ἔσχον διδάσκαλον. Οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηνῇ δράμα ὑποκρινόμενοι, ἀλλοτρίῳ ἑαυτοῦ κατεκόσμησαν προσωπεῖον, ὄνομα κενὸν ὑποδύοντες, ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἰστερημένοι· ἐν μὲν τῷ τρίβωνι, καὶ τῇ ὑπῆλκῃ, καὶ τῇ βακτηρίᾳ τὸν φιλόσοφον ἐνδοικνύμενοι, περιέποντες καὶ τὸ σῶμα, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς δισπολιναις ὑπηρετούμενοι, γαστέρας ὄντες δοῦλοι, καὶ τὰς ὑπογαστέρας ἡδονὰς ὡς φύσεως ἔργον ἀπεδεχόμενοι, ταῖς λαμπραῖς τραπέζαις κυνιδῶν δίχην λίγων ἐφαλλόμενοι, οὐκ εἶδότες ὅτι πρὸ πάντων ἐλεύθερον δεῖ εἶναι τὸν φιλόσοφον καὶ μᾶλλον φεύγειν τὸ δοῦλον εἶναι παθῶν ἢ ἀργυρόνητον καὶ οἰκότεριδα· τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι δοῦλον οὐδὲν ἴσως ἔδραψε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα, τὸ δὲ πάθειν ὡς ἐσπόταις χρώμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς, αἰσχύνῃ ἠνεγκεν καὶ γέλωτα πολύν. Εἰσὶ μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς καθόλου τῆς πράξεως ἡμεληκότας, λογικῆν

A multis quæ evangelicorum præceptorum in hærent custodia.

Et hæc quidem transcurrendo illis qui in conjugio secure præceptorum Christi observantiam negligunt dicta sint. Tu vero cælestis civitatis amator et angelicæ negotiator conversationis et sanctorum discipulorum Christi commilito fieri cupiens, firma teipsum ad tolerantiam tribulationum, et si generose ingressus es in cætum monachorum, en igitur sanctus ipse præceptor in duplicem vitam Christum humana divisisse asserit, et unam quidem mundanam et terrestrem, alteram vero cælestem, angelicam et apostolicam; nam et alibi rursus dicit: Discite, ut doceatis apostolicam vitæ normam, id est oculorum circumspeditionem, linguæ temperamentum, corpus in servitudinem redactum, animi humilitatem, cogitationis puritatem, iræ extinctionem; in angariatus assentire, læsus non litiga, odio habitus ama, insectatoribus sustine, si male tibi dixerint ora; mortuus peccato, crucifixus cum Christo, omnem charitatem reponere in Dominum. Sed dura sunt hæc: Quodnam facilius bonum est? Quis dormiens tropæam orexit? Quis in deliciis vivens et tibia sonora delectatus patientiæ coronæ redimitus est? Nemo nisi currens reportavit bravium; labores gloriam gignant; molestiæ coronam conciliant: Per multas tribulationes oportet vos intrare in regnum cælorum. Dico egō quoque, et tribulationes istas regnum cælorum et beatitudo excipit, iniquitatis autem labores gehennæ labor et horror et ignis inextinguibilis manet.

Similiter et theologus Nilus loquitur: « Philosophiæ quidem operam dederunt Græcorum et Judæorum non pauci, veram autem sapientiam æmulati sunt soli Christi discipuli, quoniam soli veram sapientiam habuerunt magistram. Priores enim quasi in scena fabulem agentes, aliena seipso exornarunt larva, nomine iuani induti, vera philosophiâ carentes; trito quidem pallio et barba et baculo philosophum ostentantes, et corpus colentes et cupiditatibus ut dominabus famulantes, ventris exultare servi, et comites ventris voluptates velut opus naturæ admiserunt, splendidas mensas gulosorum canum instar invadentes, nescientes imprimis liberum esse debere philosophum, multoque magis illi fugiendum ne serviat passionibus, quam ne sit argento venale mancipium et vernarum verna; hominum enim servum esse nihil forte nocuit ei qui recte vixit, cupiditatibus autem ut dominis uti et servire voluptatibus pudorem attulit et risum multum. Sunt ergo apud eos prorsus in agendo negligentes, at rationalem philosophiam, ut videntur, suscipientes, de

Variæ lectiones et notæ.

« ὄνομα. B. » II Tim. II, 5? » Act. XIV, 22. « ἡμᾶς cod. » Νεῖλου, liber asceticus (Bibl. Maxima VII, 115b. « ἀποδεχόμενοι, ὀργῆς, ὑπῆλκον καὶ πρὸς δόξαν ἐπτοχόμενοι ταῖς cod. » οἰκότεριδον cod. « τῶν βεβιωκότας. cod.

sublimibus sermonem habentes et eorum quæ demonstrari non possunt interpretes, magnitudinis cæli et solis mensuras et astrorum vim scire se jactantes, aliquandoque etiam de sacris disserere aggredientes ubi et veritas inaccessa et conjectura periculosa, vita autem in cæno volutantibus se porcis ignominiosiores. Si quando quidam ad agendum se convertebant, istis pejores fiebant, pro fama et laudibus molestias tolerantes; nullius enim rei gratia nisi ostentationis et cupiditatis gloriæ plerique operam dabant miseri; mercedem parvam et vilem pro tali sibi conciliautes miseria; etenim prorsus siluisse, juxta Pythagoricum institutum, et gramine vesci, ciliciis vilibusque et detritis paniculis tegi et in dolio inclusum habitasse, et pro tolerata vita nullam post mortem exspectare mercedem, et vita ista delinire virtutis præmia, ultra omnem amentiam est. Judæorum autem quicumque istam amplexi sunt vitam, sunt quidam Jonadab posteri; omnesque similiter vivere volentes excipiendo ad suum traducunt institutum; qui in tabernaculis semper habitant, vinoque et omnibus rebus quæ ad molliem spectant abstinentes et victus parcam rationem habentes et moderatas corporis necessitates; et valde sane curantes moralem habitum, in contemplatione plerumque perseverant; hinc enimvero Essæi vocantur, istud ostendente nomine; et prorsus est illis undequaque rectus philosophiæ finis, factis nequaquam professioni repugnantibus. At quæ his molestiarum utilitas et laboriosi certaminis, qui certaminis designatorem et instructorem Christum occiderunt? Etenim istis similiter laborum merces periiit, qui præmiorum certaminis abuegaverunt dispensatorum; et a vera vita ideoque a philosophia exerrant. Philosophia enim est morum correctio cum opinionione veræ de illo qui est cognitionis; hac vero destituti sunt simul et Judæi et Græci, qui sapientiam quæ a cælo descenderat aversati sunt, et sine Christo sapientes esse tentaverunt, qui solus opere et verbo demonstravit philosophiam. Illic enim primus et solus vitæ viam aperuit; hujus regimen demonstrans purum, et sublimiorem semper corporis cupiditatibus attollens animam, ultimo autem et ipsam despiciens, quando a se dispensanda salus hominum mortem postulabat, hinc docens oportere philosophum recte elizentem repudiare quidem quæcunquæ in vita jucunda sunt, laboribus autem et affectibus prævalere fortiter, corpus despicientem, et ne animam quidem habere in pretio, sed et ipsam alacri animo profundere, cum ad ostendendam virtutem illam deponere oportet. Et hanc acceptam apostoli ejus et discipuli verè vitæ normam imitati sunt. Simul ac enim vocati sunt, renuntiantes quidem vitæ, et negligentes patriam, et genus, et facultates, ad duram et laboriosam vitam transierunt, per omnes incedentes molestias

A δὲ φιλοσοφίαν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπανηρημένοι, μετεωρολόσαι τινὲς ὄντες καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγηταί, μέγεθος οὐρανοῦ καὶ ἡλίου μέτρα καὶ ἀστέρων ἐνέργειαν εἰδέναι καταπαγγελλόμενοι, ἔστι δ' ἔτι καὶ θεολογεῖν μὲν ἐπιχειροῦντες, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντες δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμότεροι. Εἰ δὲ καὶ τινες ἐγένοντο πρακτικοί, τούτων ἐγένοντο χείρους, δόξαις τε καὶ ἐπαίνοις τοῦς (68^ο) πόρους πεπραγότες· οὐδενὸς γὰρ ἐτέρου χάριν ἢ ἐπιδείξεως καὶ φιλοδοξίας ἐπατήθευον οἱ δεσπαιοὶ τὰ πολλὰ· μισθὸν εὐτελεῖ καὶ 255 εὐωνον τῆς τοιαύτης καταλαττόμενοι ταλαιπωρίας· τὸ γὰρ σωπῆσαι διὰ παντὸς κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν νομοθεσίαν καὶ χόρην τρῆσθαι, τριχίνοις ραχίοις σκεπάζεσθαι καὶ ἐν πύθῳ κατακεκλιεσθαι καὶ διαδιῶναι μῆδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκᾶν, πάσης ἀνοίας ἐστὶν ἐπίκεινα, τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύειν τῆς ἀρετῆς τὰ ἐπαθλα. — (10) Ἰουδαῖοι δὲ ἔσοι τούτων ἐτίμησαν τὸν βίον, εἰσι μὲν τοῦ Ἰωναδάδ ὀπόγονοι· πάντας δὲ τοῦς ὡσαύτως βίον ἐθέλοντας προέμεν εἰς τὴν αὐτὴν ἐνέγουσαν πολιτείαν, ὅτινες ἐν σκληραῖς κατοικοῦσι διαπαντὸς, οἴνου τε καὶ τῶν πρὸς ⁶¹ ἐδ' ἀβροδίατον πάντων ἀπαχόμενοι καὶ δίαιταν ἔχοντες εὐτελεῖ καὶ τὴν χρεῖαν συμμετρημένην τοῦ σώματος· καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦντες τῆς ἡθικῆς ἔξω, θεωρίᾳ δὲ τὰ πολλὰ προσμένουσιν· ἐνθεν γὰρ καὶ Ἑσσαιὸι καλοῦνται, τοῦτο δηλοῦντος τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀπλῶς ἐστὶν αὐτοῖς πάντοθεν κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπὸς, ὀδμοῦ τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέλματι. Ἄλλὰ τί τῶν ἀγῶνων ὄφελος αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπιπόνου ἀθλήσεως τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν ἀνηρηκοῖ ⁶²; καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόρων ἔχεται μισθὸς, ἀρνησαμένων τὸν τῶν ἐπάθλων διανομᾶ· καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀπεσφάλησαν ⁶³. (11) Φιλοσοφία γὰρ ἐστὶν ἡθῶν κατόρθωσις μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ ὄντος γνώσεως ἀληθοῦ· ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνας, τὴν ἀπ' οὐρανοῦ παραγενομένην σοφίαν παραιτησάμενοι καὶ χωρὶς Χριστοῦ φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσαντες, τοῦ μόνου παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν. Οὗτος γὰρ πρῶτος καὶ μόνος ⁶⁴ ἔτεμε τῷ βίῳ, τὴν ταύτης πολιτείαν ἐπέδειξάμενος καθαρὰν, ἀνωτέραν ἀπὸ φέρων τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν τοῦ σώματος· ἔσχατον δὲ καὶ αὐτῆς καταφρονήσας ⁶⁵, ὅτε ἡ παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπήτη θάνατον, διδόντων δὲ τούτου, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον ὀρθῶς προαιρουμένον ἀρνησασθαι μὲν τὰ ἑδᾶ πάντα τοῦ βίου, πόρων δὲ καὶ παθῶν εὐ μάλα ἐπικρατεῖν, καταφρονούντα τοῦ σώματος, ἔχειν δὲ μὴδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην προθύμως προέσθαι, ὅταν δι' ἀρετῆς ἀποδείξιν ἀποδέσθαι 256 δέοι. Καὶ ταύτην παραλαβόντες οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ μαθηταὶ γνησίως τὴν διαγωγὴν ἐμιμήσαντο· ἕμα γὰρ τῷ κληθῆναι· ἀποταξάμενοι μὲν τῷ βίῳ καὶ ὑπεριδόντες πατριδος ⁶⁶

Variæ lectiones et notæ

⁶¹ ἢ γὰρ πρὸς εὐδ. ⁶² ἀπληρημένοις? ⁶³ ἀποσφάλλουσιν εὐδ. ⁶⁴ ἰδόν? ⁶⁵ τῆς ζωῆς vel ψυχῆς? ⁶⁶ πατριδᾶ εὐδ.

καὶ γένους καὶ ὑπάρξεως· πρὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἀπεικονοῦν εὐθύς μετετάξαντο βίον, διὰ πάντων χωρήσαντες τῶν δυσχερῶν καὶ τεθλιμμένων, διωκόμενοι, κακουχοῦμενοι, ὀστεροῦμενοι, ἐλαυνόμενοι, γυμνητεύοντες, ὄβριζόμενοι, ἐμπυόμενοι, αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς· ὕστερον δὲ καὶ θανάτου καταφρόνησαν καλῶς διὰ πάντων μιμησάμενοι τὸν διδάσκαλον, τῶ βίῳ καταλιπόντες πολιτείας ἀρίστης εἰκόνα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ γράφειν ἀπὸ (68^b) τῆς εἰκόνης ταύτης πάντες Χριστιανοὶ τὸν ἑαυτῶν βίον φεύλονται, ἢ οὐκ ἠδουλήθησαν, ἢ ἤττηθησαν πρὸς τὴν μίμησιν· ὀλίγοι δὲ τινες ἠδουλήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερκύβαι ταραχὰς καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ζάλην καὶ τὴν τοῦ ματαίου βίου φροντίδα τε καὶ προσπάθειαν· καλοῦτως ἔξω γενόμενοι τῶν κοσμικῶν θορύβων, τὸν μοναδικὸν ἀσπασάμενοι βίον, ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς ἐποίησαντο, τοῦ μὲν κεκτήσθαι τὴν ἀκτημοσύνην προκρίναντες· διὰ τὸ ἀπερίσπαστον, τροφῆς δὲ κεκαρυκευμένης τὴν ἐτχιδασμένην προτιμήσαντες, διὰ τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις· τῇ παρατυχοῦσθι τροφῇ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος ἐκπληροῦντες, ἐνδυμάτων τε μαλακῶν καὶ τῆς χρεῖας ἔξω, ὡς ἀνθρωπίνης χλιδῆς ἐπινοίαν ἀλογήσαντες, λιτῇ καὶ ἀπεριμέργῳ στολῇ δὲ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην ἐχρήσαντο. (12) Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν τελειοτάτην τοῦ κατὰ Θεὸν ἀκροτάτου βίου τούτου σαφέστατα ὑποτιθέμενος· « πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς, » καὶ οὕτως ἀμεριμνῶς καὶ ἀπερίσπαστως ἀκολουθεῖν· « τὸν σταυρὸν ἄρανα » προσέταξε, καὶ τὸν τοῦτο μὴ ποιῶντα ἀνάξιον ἑαυτοῦ ἔκρινεν· « Ὅστις γὰρ, φησὶν, οὐκ ἀφήσει πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ νόματός μου καὶ ἀρεῖ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. » Τοιγαροῦν οὐκ ἔστιν ἄλλως τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς τελειότητος ἐπιτυχεῖν εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ὁ ὑπερτελής καὶ προτέλειος ἐδίδαξε. 257 Κύριος. Θαυμαστοῦν τοιγαροῦν ἡμῖν καὶ σφόδρα τιμητέον, τοὺς ἀπαρησαμένους πᾶσαν πρόσκαιρον ἡδονὴν τε καὶ προσπάθειαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μεταχωρήσαντας καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας — καὶ γὰρ μεμέστωται τούτων Αἴγυπτος, καὶ Λιβύη, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰνδία, Μαιριτανία τε καὶ αἱ Θηβαίδες· τούτων Συρία πλη-

et afflictiones, insectati, male vexati, destituti, agitati, denudati, contumeliis affecti, consputi, ipsis rebus necessariis indigentes; tandem mortem ipsam contempserunt recte per omnia imitantes Magistrum, vita sua relinquentes optimæ vivendi rationis imaginem. Sed postea quam Christiani omnes, qui vitam suam ad exemplum hoc delineare debebant, vel noluerunt vel defecerunt imitantes, quidam autem pauci mundanas sollicitudines valuerunt despiciere, et urbium fugere turbinem et insanæ vitæ curam et affectionem; itaque a mundanis exempti tumultibus, et solitariam amplectentes vitam, formam expresserunt apostolicæ virtutis, possidere inopiam anteponentes ob animi libertatem, escæ exquisitæ conditæ extempore et sine arte paratam præferentes, ob cupiditatum rebelliones obvio cibo corporis necessitati satisfaciennes; vestitus molles et extra necessitatem ut hominum luxus inventionem aspernantes, vili et sine arte elaborata veste, ob corporis necessitatem, utebantur. Etenim Dominus diviti summa vitæ bujus secundum Deum perfectione præposita, « ut venderet substantiam et daret pauperibus, » et ita sine cura et libera mente serviret « crucem tollens » mandavit, et non sic facientem seipso indignum judicavit: « Quicumque enim non reliquerit patrem, aut matrem, aut fratres, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, et non acceperit crucem suam et secutus me fuerit, non est me dignus. » Ideo non aliter meritum hoc et perfectionem assequi fas est nisi juxta modum quem summe et ante sæcula perfectus edocuit Dominus. Mirandi nobis ergo et valde honorandi sunt qui abnegantes omnem temporariam jucunditatem et terrestriam affectum, juxta præceptum Domini ad solitariam vitam accesserunt et universam terram impleverunt: his enim impleta est Ægyptus et Lilya, Æthiopia et India, Mauritaniaque et Thebais; Syria et Cilicia et Galatia, Pontus et Armenia; Mesopotamia et Persis; Palæstina et Arabia et Cyprus, Asiaque et Cyclades insulæ et Græcia tota, imo etiam Roma et Hispania et Gallia usque ad terminos terræ donatæ sunt monasteriis et asceteriis, et universa terra resonat et sanctificatur eorum choris et psalmodiis.

(13) Καὶ δὴ Γρηγόριος ὁ πάνσοφος καὶ τῆς Θεολογίου ἐπωνυμίας ἀποσεμνύων αὐτὸς λέγει· « Οἱ ψάλλοντες, οἱ δοξάζοντες, οἱ μελετῶντες τὸν νόμον Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, οἱ τὰς ὑψώσεις τοῦ

Et Gregorius quidem omni sapientia præditus, Theologi nomen magnificans, ipse dicit: « Qui psallunt, qui glorificant, qui meditantur legem Domini die ac nocte, qui exaltationes Dei ferunt

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ μοναδικὸν cod. ut infra. ⁶⁷ ἀσπασάσθαι cod. ⁶⁸ ἀτροφῆς Scholion. ⁶⁹ ἀναλογισάντες cod. ⁷⁰ ἐτο-
λήν? ⁷¹ Matth. xix, 21. ⁷² Matth. x, 21. ⁷³ Matth. xix, 29; x, 38. ⁷⁴ Ἰαλλία cod. ⁷⁵ Τοῦ Θεολογίου,
oral. XII, 1, 91. A—D. ⁷⁶ τῆς Θεολογίας ἐπωνυμίας ἀπ. αὐτοῦ cod.

in gutturibus; et hæc profecto pulchra vitæ secundum Deum signa et indicia, silentis præcones, incompta et squalida coma, pedes nulli et apostolicas vias sequentes, nihil mortuum ferentis, tonsura congruens, amictus fastum reprimens, zona inornato decens, paululum et vix tunicam iuhibens, incessus gravis, oculus non vagus, risus benignus, aut potius subrisionis motus quidam cachinni cohibens intemperantiam, sermo a ratione profectus, præstantioris deductio, increpatio magis quam laus optata, inter mæstitiam et relaxationem medium et justum temperamentum. — Et majoribus et sublimioribus, in paupertate divitiarum, in transitoria commoratione possessio, in ignobilitate gloria, in infirmitate virtus, in cœlibatu pulcherrimis proles educatio, si tamen præstantior sit ea quæ secundum Deum sit progenies illa quæ a carne oritur; in deliciis viventes et deliciis contententes, humiles, mundo sublimiores, extra carnem et in carne viventes, quorum pars Dominus, pauperes per regnum et per paupertatem regnantes: hi, divitiarum mæx et deliciarum mæx, præsentibus lætum faciunt, absentes affligunt. » Quinam autem sunt isti? « Qui mundum dereliquerunt, et Deo se consecraverunt, atque solitariam amplectentes vitam Deo vivunt magis quam omnes qui versantur in corpore; » dico sane qui inter nos sunt Nazareos, « quorum quidem alii omnino solitariam et secretam vitam transigentes, cum scemelpis solis et Deo conversantur, alii vero in agapis solummodo communiione gaudentes, solitarii simul et misti sunt; et mundum istum quantum ex eremo nascitur solammodo cognoscunt. Cæteri autem et hominibus et negotiis mortui, quæ quasi in turbine simul versata, in medio pereunt, nobis ludum volubilibus vicissitudinibus præbentes; ipsi autem sibi invicem mundus sunt et amulatione virtutem acunt. » Et hæc quidem Gregorius. Divina autem loquens Chrysostomus in interpretatione Matthæi sic de monachis Ægypti loquitur: « Non tam splendidum est cælum multifario astrorum choro, quam eremus Ægypti tabernacula monachorum nobis undequaque ostendens, qui, igne Christi suscepto, in cælum conferti irruerunt, cæteris quippe ardentiores effecti, incorporales virtutes affectuum carentia per philosophiam initantur. Et si quis in regione versatus fuerit, bene scit quæ dico; si quis autem non ascendit ad illa sancta tabernacula, recogitet illum qui usque ad id temporis omnium ore celebratur, quem post apostolos tulit Ægyptus,

θεοῦ ἐν ταῖς λέγουσιν φέροντες· καὶ ταῦτα δὴ τὰ καλὰ τοῦ κατὰ θεὸν βίου προγράμματα καὶ κενύματα, οἱ σωπῶντες κήρυκες, ἀσχημῶσ καὶ κινεραὶ κόμη, πόδες γυμνοὶ καὶ τοὶ ἀποστολικοὶ ἐπαρμό, μηδὲν νεκρὸν φέροντες, κοῦρὰ σύμμετρος, περιβολὴ τύφον κολάζουσα, ζώνη τῷ ἀκόσμῳ κοσμία, μικρὸν τι τοῦ χιτῶνος ἀναστέλλουσα καὶ ὅσον μὴ ἀνατέλλειν⁷⁷, βᾶδισμα εὐσταθὲς, ὀφθαλμοὶ οὐ κλανώμενοι, μετρία προσῆνης, μᾶλλον δὲ ὀρμὴ μετρίωμετος, ἀκρασίαν γέλωτος σωφρονίζουσα, λόγος τῷ λόγῳ κινούμενος⁷⁸, ὀδύγη⁷⁹ τοῦ κρείττονος, ἐπιπληξίς εὐφημίας κοθεινωτέρα, μέτρα κατ'ἑαυτοῦ (80^ο) καὶ ἀνείσως καὶ ἡ δὲ ἀμφοτέρων μίξις καὶ κράσις. — « Καὶ ἡ μετρίω τούτων ἐστὶ καὶ ὑψηλότερα⁸¹, ὅ ἐν πενία πλούτος, ἢ ἐν παροικίᾳ κατάσχεσις, ἢ ἐν ἐπιμείᾳ δόξα, ἢ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, ἢ ἐν ἀγαμίᾳ καλιτανία, εἴπερ κρείττενα τῶν ἀπὸ σαρκὸς ἐργασμένων⁸² τὰ κατὰ θεὸν γενήματα⁸³, οἱ τρυφῶντες τὸ⁸⁴ μὴ τρυφῆν, οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον⁸⁵, οἱ σαρκὸς ἔξω καὶ ἐν σαρκί, 258 ὧν μερὶς Κύριος, οἱ πτωχοὶ⁸⁶ διὰ βασιλείαν καὶ διὰ πτωχείαν βασιλεύοντες· οὗτοι μὲ καὶ παρόντες⁸⁷ λαμπρὸν κοιούσιν, ἢ ἐμὴ περιουσία, τὸ ἐμὸν⁸⁸ ἐντρέψημα, καὶ ἀπόντες συστέλλουσι⁸⁹. » Τίνας δὲ εἰσὶν οὗτοι⁹⁰; « Οἱ κόσμῳ χωρήσαντες ἐκτούς καὶ τῷ θεῷ τὸν βίον καθιερώσαντες· καὶ τὴν⁹¹ ἐρημον ἀπαζόμενοι ζῶσι θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν στρεφομένων ἐν σώματι· » λέγω δὴ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζηραίους· « οἱ μὲν τὸν πάντῃ μοναδικὸν⁹² καὶ ἀμικτον διαθλούντες βίον, ἑαυτοὺς μόνους προσλαλοῦντες καὶ τῷ θεῷ — οἱ δὲ ἀγάπαις μόνον τῇ κοινωσίᾳ στέργοντες, C ἐρημικοὶ⁹³ τὰ ἑαυτῶν καὶ μεγάλως· καὶ τοῦτον μόνον⁹⁴ κόσμον εἰδότες ὡς τῇ ἐρήμῳ γνωρίζουσιν, τοὶ μὲν ἄλλοις τεθηνηότες ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν, ὅσα ἐν μίση περιφθείρεται⁹⁵, στροβοῦντὲ τε καὶ στροβοῦμενοι καὶ παίζοντα ἡμᾶς ταῖς ἀγχιτρέφοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοισ τε⁹⁶ κόσμος ὄντες καὶ τῇ παραθέσει τὴν ἀρετὴν θήγοντες. » Καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος. Ὁ δὲ θεολόγος Χρυσόστομος⁹⁷ ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμησίᾳ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν φησὶν· « Οὐχ οὕτως ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἀστέρων χορῷ, ὡς ἡ ἐρημὸς Αἰγύπτου ταῖς σπηλαῖς πάντοθεν⁹⁸ ἡμῶν τῶν μοναχῶν διακλύουσα⁹⁹, οἷτινες ἐπὶ τῷ τοῦ Χριστοῦ δεξιάνοι, πρὸς¹⁰⁰ οὐρανὸν ἀθροῖσι¹⁰¹ μεθωρμήσαντο καὶ θερμότεροι τῶν ἄλλων ὄντες¹⁰² πρὸς εὐσείθειαν, τὰς ἀσωμάτων¹⁰³ δυνάμεις τῇ — τῆς φιλοσοφίας ἀπαθείμειοῦνται¹⁰⁴. Καὶ εἰ τις ἐν τῇ χύρῃ γέγονεν, οἶδεν ἂν λέγω· εἰ δὲ τις οὐκ ἐπέθῃ¹⁰⁵ τῶν ἁγίων σπηλῶν¹⁰⁶ ἐκείνων, ἐνοσείτω τὸν μέγρι νῦν ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ῥέθμενον, ὃν¹⁰⁷ μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἢ

Varia lectiones et notæ.

⁷⁷ ἀνατέλλει cod. ⁷⁸ σωπῶν λόγῳ τιμωσιέρα. ἔπεινος ἄλατι ἡρυμένος, οὐ πρὸς θωπέαν, ἀλλ' Gr. ⁷⁹ ὀδύγη cod. ⁸⁰ ἡ μετρίω—ὑψηλότερον cod. ⁸¹ ἀρχ. Gr. ⁸² γενήματα cod. ⁸³ τῷ Gr. ⁸⁴ τὸν οὐρανὸν, οἱ μὴ δὲν ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον cod. ⁸⁵ cod. πτωχίας? ⁸⁶ οὐ τιμαὶ καὶ παρόντες cod. παρόντων? — λαμπρὸν ἐπίου Gr. ⁸⁷ ἀγαθῶν Gr. ⁸⁸ συνέσταλλον Gr. ⁸⁹ Or. XXI 384 B, C. κόσμου χωρῶντας Gr. ⁹⁰ ἢ. καὶ τῷ Gr. ⁹¹ τὸ ad. Gr. ⁹² ἐρημικὸς codex. ⁹³ καὶ τοῦτο μ. κ. ἢ. ὅσον ἐν τῇ ἔ. γνωρ. Gr. post θεῷ. ⁹⁴ περιφθείρεται Gr. ⁹⁵ ἀλλ. δὲ Gr. ⁹⁶ Τοῦ Χρυσόστομου VII, 127 a. ⁹⁷ πανταχόθεν Chr. ⁹⁸ ἢ. τῶν μ. Chr. ⁹⁹ τὸν Chr. ¹⁰⁰ ἀθροῖσι Chr. ¹⁰¹ ἵπτες καὶ πρὸς ὀδύγη καὶ πρὸς ἡθῶν σωμάτων προσιτίστροι, τῶ Chr. ¹⁰² μισοῦντ. cod. ¹⁰³ οὐδέποτε ἐπ. Chr. ¹⁰⁴ τῶν σα. Chr. ¹⁰⁵ στ. ὅσα ἐν Chr.

Ἀγνῶτος ἤμεγαν, τὸν μέγαν καὶ μακάριον Ἁγ-
 τώνιον, καὶ οὖον ὕψων θεῶν ἡξιώθη καὶ βίον
 θεοπραγῆ τε καὶ ἀγγελικὸν ἐπέδειξάτο. Καὶ τοῦτο
 εἰσεται τις ἀναγνούς 259 αὐτοῦ τὸν βίον μετὰ
 ἀκριθείας, ἐν ᾧ καὶ πολλὴν ὄφεται τὴν προφητείαν.
 Καὶ γὰρ τῶν περὶ τὰ Ἀρείου νοσοῦντων, προαν-
 εφώνησέ τε καὶ εἶπεν τὴν ἐκείνοις μέλλουσαν
 γίνεσθαι βλάβην, τοῦ Θεοῦ δείξαντος αὐτῷ καὶ
 πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλλοντα. — Ἀληθείας
 ἐστὶν ἀπόδειξις, τὸ μηδένα τῶν αἰρετικῶν ἄνδρα
 τοιοῦτον ἔχειν. (15) εἰδὲ δὴ καὶ θαυμάζω σφόδρα
 καὶ τελείαν ἐποιῶ τοὺς τὰς ἐρήμους κατελιγφτάς
 μοναχοὺς τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν ἕνεκα καὶ τὴν με-
 ταβολὴν τῆς ἐσθῆτος· βούλει γὰρ, σοὶ δεῖξω τοὺς
 ὄντας ἐστολισμένους καὶ τὸ ἐνδυμα τοῦ γάμου
 ἔχοντας, τοῦ γάμου ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν οὐρανῷ ἐν γῆ
 διατρέποντας· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ καταγῶγια χεί-
 ρον τῶν οὐρανῶν διάκνεται· καὶ γὰρ ἄγγελοι κατ-
 ἀγονται πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ τῶν ἀγγέλων Δεσπότης·
 εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἦλθον, ἄνδρα γυναῖκα
 ἔχοντα καὶ παῖδια διατρέφοντα, ἐπειδὴ φιλόξενον
 ἴδον, ὅταν πολλῶν πλείονα εὐρωσιν ἀρετῆν καὶ ἄν-
 θρωπον σώματος καταφρονούντα καὶ σαρκὶ σαρκὸς
 ὑπερορῶντα, πολλῶν μᾶλλον ἐνταῦθα διατρέβουσι καὶ
 χορεύουσι τὴν αὐτὴν πρόπουσαν χορείαν· καὶ γὰρ
 τράπεζα (69b) παρ' ἐκείνοις πόσης κλεονεξίας κα-
 θαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐχ αἵματος χεῖμαρθοι
 παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κριῶν κατακοπαί, οὐδὲ κερυκίσαι
 καὶ κνίσεις ἠηθεῖς, οὐδὲ καπνὸς ἀτερπῆς, καὶ
 θρόμοι, καὶ θόρυθοι, καὶ ταραχαί, καὶ κρυγαί
 ἐπαχθεῖς, ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν ἐκ πηγῆς
 καθαρᾶς, τὸ δὲ ἀπὸ δικαίων πότων. Εἰ δέ που καὶ
 φιλοτιμώτερον ἐπιδοῦναι βουληθεῖεν, ἀκρόδρυα· ἢ
 φιλοτιμία γίνεται, καὶ μείζων ἐνταῦθα ἡ ἡδονὴ ἢ ἐν
 ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Ταύτην καὶ ἄγγελοι τὴν
 τράπεζαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῦντες κατατρέπον-
 ται καὶ ἡδοναί· εἰ γὰρ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν μετα-
 νοοῦντι χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις τοσοῦτοις μιμου-
 μένοις αὐτοὺς τί οὐκ ἐργάσονται; Καὶ ἡμεῖς μὲν
 τῶν θηρίων χεῖρους ἐσμέν καὶ τῶν ἀλόγων, ἐκείνοι
 δὲ τῶν ἀγγέλων ἴσοι, ξένοι καὶ παρεπιδημοὶ τῶν ἐν-
 ταῦθα ὄντες· καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνήλλαχται τὰ πρὸς
 ἡμᾶς, καὶ ἐνδυμα, καὶ τρόπος, καὶ οἴκημα, καὶ ὀπ-
 δημα, καὶ ὁμιλία· καὶ εἰ τις ἐκείνων ἤκουσε διαλε-
 γομένων 260 καὶ ἡμῶν, τότε ἂν ἔγνω καλῶς πῶς
 οἱ μὲν οὐρανοπολιταί, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς γῆς ἀξιοί·
 ἴδωμεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἡμῶν ἐπιθυμίας,
 τὰς ἐκ τῶν ὀφιοποιῶν, τῶν μαγείρων, τῶν τραπέζο-
 ποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν καὶ τὴν περὶ τῶν τοιού-
 των ἁμιλλαν· καὶ ὅπερ ποιότητος καὶ ὅπερ τάξεως
 καὶ ὅπερ πλήθους, ὅπερ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς
 ἀγγέλοις· ἐκείνοις· οὐ γὰρ εἰς πληρομένην καὶ τρυ-
 φὴν, ἀλλ' εἰς χρεῖαν αὐτοῖς ἡ τροφή καὶ μέτρον καὶ

magnum et beatum Antonium, et quibus Deus vi-
 sionibus eum dignatus sit, et quam caelestem et
 angelicam ostendit vitam. Et hoc sciet quicunque
 vitam ejus cum accurata legerit diligentia, in
 qua multas videbit prophetias. Etenim quodnam
 damnatum futurum esset iis qui Ariti doctrinis
 insaniebant dixit et praemonstravit, cum Deus ei
 ostendisset et ante oculos ventura posuisset.
 Veritatis demonstratio est, nullum inter haereticos
 talem inveniri virum. Ideoque valde miror et
 summo opere laudo qui deserta occupaverunt mo-
 nachos tum ob alias virtutes, tum ob vestis mu-
 tationem. Si vis enim, ostendam stola inductos
 et vestem nuptiarum habentes, nuptiarum
 harum dico, et quasi in caelo versantes in terra;
 ea sunt enim horum diversoria ut nihil caelo in-
 videre debeant. Etenim angeli diversantur apud illos
 et angelorum Dominus; si enim ad Abraham
 venerunt, uxorem habentem, et filios educantem,
 quoniam hospitalem noverunt, cum multo majorem
 virtutem inveniunt, et hominem corpus despicientem
 et in carne carnem asperrantem, multo magis
 ibi commorantur et choream suam decentem cele-
 brant. Enimvero mensa illis omni superfluitate vacua
 et philosophia plena; non cruoris torrentes apud eos,
 nec carnum concisiones, nec cibi exquisitius con-
 diti, nec nidores injucundi, nec fumus ingratus,
 nec cursus, nec tumultus, nec turbationes, nec
 clamores graves, sed panis et aqua, haec quidem de
 fonte puro, ille vero ex aequis laboribus. Si quando
 autem lautius vesci velint, ex arboreis fructi-
 bus desumitur sumptuositas, et major ibi voluptas
 quam regales ad mensas. Hanc et angeli mensam e
 caelo spectantes delectantur. Si enim super pec-
 catore poenitentiam agente gaudent, quid non fa-
 cient justis istis qui se imitantur? Et nos quidem
 feris et brutis pejores sumus, illi vero angelis pa-
 res, in terra hospites et advena; et his omnia a
 nostris diversa sunt, et indumentum, et mores, et
 habitaculum et calceamentum et conversatio; et si
 quis eos audierit colloquentes et nos, iste apprimè
 noverit quod illi quidem caelorum omnino sunt
 cives, nos vero ne terra quidem digni. Videamus
 quoque quas nobis luxus gignat cupiditates, cu-
 pediariorum, coquorum, mensas instructum,
 dulciariorum, et de similibus certamen; et circa
 qualitatem, dispositionem, numerum, ex quibus
 nihil apud angelos illos. Non enim ad satietatem et
 delicias, sed ad necessitatem cibus, et ad quantita-
 tis temporis regulam exactus; unica enim prorsus
 comestio apud eos; nec praudii nomen uorunt,
 sed cenam tantum modo, quoniam luctus est vita
 praesens jejuniis et certamini dedita; in hoc alim-

Variæ lectiones et notæ.

¹ μακ. καὶ μ. Chr. καὶ λογίζεσθαι ὅτι — ὁμοίως ὄφτως κατὰ β. καὶ τοιοῦτον ἐπ. β. οὖον οἱ τοῦ Χριστοῦ
 ὁμοίως ζητοῦσι Chr. ² τοῦτον εἰμ. ³ τις μ. ἀ. ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ τῆς τῆν ἱστορίαν ἔχοντι τῆς ἐκείνου
 ζωῆς Chr. ⁴ C π. τῶν Chr. ⁵ τὴν ἐξ ἐκείνων Chr.—β. γ. Chr. ⁶ τότε add. Chr. ⁷ τῶν ἐξωθεν
 αἰρίσεων Chr. ⁸ locus in eodd. non inveniendus. ⁹ Matth. xii, 11. ¹⁰ ἐν? ¹¹ κνήσεις? ¹² ἀσιδεῖς;
 eod. ¹³ κατὰ τρ. ¹⁴ Luc. xii, 7.

plent quod ad Ezechielem prophetam a Deo dictum est : « Fili hominis, panem tuum in dolore comede, et aquam tuam in tribulatione et mœrore bibe. Cibum tuum in pondere comedes a tempore usque ad tempus; et potum tuum in verecundia bibes die. » Atqui verbo disrumpe ventrem illorum qui illis multis pascuntur cibis, et videbis onus grave et impuram cloacam, et dealbatum ac putre sepulcrum; quæ post ista vel dicere erubesco, turpes et foetidos ructus, vomitus, procellam, obscurationem animarum, pondus corporis, et a summo et ab imo eruptiones, et insuper vehementiores venerarum voluptatum amores. Et illa quidem mensa ad cœlos angelos mittit; ista vero ad gehennam ignis ventris servos attrahit sicut divitem illum. Illi somnus morti similis succedit; huic distracta vigilia; uni cruciatus, alteri regnum cœlorum. Mienim post unicam refectionem et gratiarum actiones, compunctio et ferventes lacrymas copiose effundentes, sic ad somnum progrediantur, sed ad somnum brevem quo vix requiescant, rursumque noctes dies faciunt, in gratiarum actione et psalmodia tempus omne terentes. Abi ergo ad sanctos istos et disce ab illis aliquid utile, et illuminare; lampades enim vere sunt et lumina, verbum vitæ expectantes, et ubique terrarum versantes, et omnem mundum illustrantes. Ergo perge continenter ad illos, ut eas quæ sunt in te maculas purificans horum orationibus et adhortationibus, meliorem jam ostendas vitam et futura bona oblineas. »

τούτους καὶ μάθε τι παρ' αὐτῶν χρησιμον καὶ φωτισθῆτι· λύχνου γὰρ εἶσαι ἔντος καὶ φωστῆρες, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, καὶ πανταχοῦ **261** τῆς οἰκουμένης ὄντες καὶ πᾶσιν τὴν γῆν καταλαμπρύνοντες. Οὐκοῦν βιάσῃτε συνεχῶς πρὸς αὐτούς, ἵνα τὰς ἐν σοὶ κηλίδας (70*) ἐκκαθάρας ταῖς ἐκείνων εὐχαῖς καὶ παραίνεσιν, ἀριστον ἀναδείξῃ ⁵¹ τοῦ λοιποῦ βίον καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχῃς. »

Similiter et Theodoretus ita loquitur : « Angelo- **C** rum vere imitantur conversationem, quicumque Dei servitium amplexati sunt, qui corporis fugerunt requiem et legitimam societatem, utpote a divinis abstrahentem rebus, et a cœlestibus et invisibilibus deliciis avocantem, et qui reliquerunt patriam et genus simul et divitias, ut omnem in divinis curam reponant, nullumque vinculum prohibeat quin ad cœlum mens evolet. His plena sunt et urbes et vici et montium vertices et præcipitia. » Ex quo enim Christus virginitatem honore affecit, ex Virgine natus, virginitatis prava natura germinavit, et suaves ac immarcescibiles monachorum flores offert Creatori et Domino. Ubique enim monasteria condita sunt, non solum apud nos, sed etiam in Syria tota et Palestina, et Cilicia et in Mesopotamia; in Ægypto dicuntur quinque etiam millia virorum habere quædam scholæ simul

A καιρῷ κανονισμένη· μοναστεία γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ πάντοτε, καὶ ἀριστον οὐδέποτε εἶ ἐστὶν ἰσασιν, ἀλλὰ δαίπνον ⁵² γινώσκοντες, ὅτι πένθος ὁ παρῶν βίος καὶ νηστείας καὶ ἀγῶνος ⁵³, πληροῦντες ἐν τούτῳ καὶ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἰεζεκίηλ εἰρημένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ⁵⁴· Ἰὲ ἀνθρώπου, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγει· καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίει· καὶ τὸ βρῶμά σου ἐν σταθμῷ φάγεσαι ⁵⁵ ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ ⁵⁶· καὶ τὸ πόμα σου μετὰ ἐντροπῆς ⁵⁷ πίεσαι ⁵⁸ τῆς ἡμέρας. » Ἀνάβρῃσον ἐν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν ἐκείνων τὰ πολλὰ σιτουμένων καὶ ὄψει τὸν πολὺν φόρτον καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὄχετόν καὶ τὸν κεκονιαμένον καὶ σαπρὸν τάφον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα αἰσχύνουμαι καὶ εἰπεῖν, τὰς ἀσιδείας καὶ δυσώδειας ἐρυγὰς, τοὺς ἑμετούς, τὴν ζέλην, τὴν σκότωσην τῆς ψυχῆς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τίς κάτωθεν τε καὶ ἀνωθεν ἐκρήσεις ⁵⁹, καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις σφοδρότερους τῶν ἀφροδισίων ἔρωτας. Κάκεινῃ μὲν ἡ τράπεζα, εἰς οὐρανοῦς τοῦ ἀγγέλου παραπέμπει· αὐτὴ δὲ εἰς γέενναν πυρὸς ἔλκει τοὺς κοιλιοδούλους, ὡσπερ καὶ τὸν πλούσιον ἐκείνον· καὶ τὴν μὲν ⁶⁰ ὕπνος θανάτῳ προσοικεῖται ⁶¹ διαδέχεται, τὴν δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία, καὶ τὴν μὲν κόλασις, τὴν [δὲ] οὐρανῶν βασιλεία ⁶²· μετὰ γὰρ τὴν ἀπαξ ἐστίασιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν πολλῆς ἐμπλησθέντες ⁶³ κατανύξεως καὶ θερμῶν δακρύων, οὕτω πρὸς ὕπνον βαδίζουσιν, τοσοῦτον αὐτοῦ μεταλαγχάνονται ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι· καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν, ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ ψαλμῳδίᾳ ἀεὶ διήγοντες. Ἄπειθε τοίνυν πρὸς τοὺς ἀγίους

C ⁶⁴ (15) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος οὕτως ἔφη· « Τὴν γὰρ δὴ τῶν ἀγγέλων ἐκμιμούντες ⁶⁵ προδήλως πολιτείαν ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν ἠσπάσαντο, οἵτινες ἔφυγον ⁶⁶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ⁶⁷ ἔννομον κοινωνίαν ὡς τῶν θείων ἀπέλκουσαν ⁶⁸ καὶ τῶν ἐπουρανίων ἀοράτων τρυφημάτων, κατέλιπον δὲ καὶ πατριδα καὶ γένος ἄμα ⁶⁹ καὶ πλοῦτον, ἵνα πᾶσαν εἰς τὰ θεία μεταθῶσιν τὴν μέριμναν, καὶ μηδεὶς τὸν νοῦν ἐπέχη δεσμὸς ⁷⁰ εἰς οὐρανὸν ἀναπτήναι. Τούτων πλήρεις καὶ πόλεις, καὶ κῶμαι, καὶ αἱ τῶν ὄρειων ἀκρωριαί ⁷¹ καὶ φάραγγες. » (16) Ἄφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν παρθενίαν ἐτίμησεν, ὑπὸ παρθένου τεχθεὶς, τοὺς τῆς παρθενίας λειμῶνας ἡ φύσις ἐδάσθησε καὶ τὰ εὐώδη τῶν μοναχῶν ἀνοῖξε καὶ ἀμάραντα προσφέρει τῷ Ποιητῇ καὶ Δεσπότη. Καὶ γὰρ πανταχοῦ μοναστήρια γεγόνασιν, οὐ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πάσῃ, καὶ Παλαιστίνῃ ⁷²

Variæ lectiones et notæ.

⁵² παρὶ δαίπνων? ⁵³ ἀνάπλευς? ⁵⁴ Ez. xii. 18. φάγεσαι — πίεσαι. ⁵⁵ φ. ἐν στ. κ' σίκλους τὴν ἡμέραν Ez. iv. 2. ⁵⁶ ἕως καιροῦ τῆς ἡμέρας cod. ⁵⁷ ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ in margine. ⁵⁸ καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ π. Ez. iv. 12. ⁵⁹ ἐκρήσεις vel ἐκρήσεις? ⁶⁰ καὶ τῆ μὲν cod. ⁶¹ προσοικεῖται cod. ⁶² βασιλείαν cod. ⁶³ ἐμπληροῦνται? ⁶⁴ ἐπιδ. cod. ⁶⁵ Θεοδώρητου, sermo III, pag. 53. ⁶⁶ μεμύμενοι Th. — ἐμμύονται cod. ⁶⁷ ἡ σπ. ἐφ. Th. ⁶⁸ τὴν σωμάτων καὶ τὴν Th. ⁶⁹ ἀφ. κατ. Th. ⁷⁰ γέννος; ἴνα Th. ⁷¹ εἰσομύνο cod. ⁷² ἐκρωρυγία; Th. ⁷³ καὶ ἐν II. cod.

καὶ ἐν Κιλικίᾳ, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ· ἐν Αἰγύπτῳ ἄ φασι καὶ ἀνὰ ἑ̄ χιλιάδας ἀνδρῶν ἔχειν ἕνια φροντιστήρια, μεταξύ τῶν Θεῶν ὑμνούντων ἐν προσευχαῖς καὶ ψαλμοῦσιν ἀγρυπνοῦντες, καὶ μετὰ σκληραγωγίας πολλῆς ζῶντων⁶¹, καὶ τὴν δὴντες Χριστοῦ φιλοσοφίαν εἰς ἄκρον ἀναδεικνυμένων⁶². Καὶ οἱ μὲν κατὰ συμμορίαν, ὡς ἔφη, οἰκοῦντες, δημιουργεῖσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀγάλματα, οἱ δὲ καὶ δύο καὶ τρεῖς διάγοντες, οἱ δὲ καὶ μόνοι καθειργμένοι καὶ ἡσυχάζοντες καὶ τὸν ὄφθαλμὸν⁶³ τῷ κάλλει τῶν ὁρωμένων ἐπιτέρεσθαι κωλύοντες, σχολὴν τῷ νῷ παρέχουσιν ἐπεντρουρᾶν τῇ θεωρίᾳ τῶν νοητῶν μετὰ φρονήσεως καὶ γνώσεως· μέγιστον μὲν γὰρ ἀληθῶς καὶ παμμέγεθες ἀγαθὸν τῶν θείων ἢ γνώσις· οὐκ ἀπόχρη δὲ τέλειον ἀποφῆναι τὸν ταύτης ἡξιωμένον· δεῖ γὰρ πού τὴν ἀγαθὴν πράξιν συναφθῆναι τῇ γνώσει· **262** ὅπερ γὰρ ἐστὶ δένδρων ῥίζα καὶ ὄφθαλμὸς σώματος, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀληθείας ἢ γνώσις, ἐξ ἧς ἢ βεβαία καὶ ὀρθόδοξος γίνεται πίστις. Χρὴ τοίνυν οὐ μόνον εἰδέναι τί προσήκει περὶ Θεοῦ δοξάζειν, ἀλλὰ γε καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου καλῶς καὶ ἀπλῶς πολιτεῦσθαι νόμους· δεῖ γὰρ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς μὴ μόνον θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἐκπαιδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐκμανθάνειν ἀκριβεῖς νόμους· ὥστε οὖν ἢ γνώσις· δεῖται τῆς πρακτικῆς, ὡς καὶ ἢ πρακτικῆ τῆς γνώσεως. Ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος⁶⁴· «Ὅς ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγα· κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν»· οὐκ εἶπεν· «Ὅς ἂν ποιῆσῃ» μόνον, ἀλλὰ καὶ «διδάξῃ»· εἰ γὰρ ἤρκει πρὸς τελειότητα τὸ⁶⁵ ποιῆσαι μόνον καὶ χωρὶς τοῦ διδάξαι, ἢ τὸ διδάξαι μόνον ἀνευ τοῦ ποιῆσαι⁶⁶ μέγαν, οὐκ ἂν ἀμφω συνέζευξε λέγων· «Ὅς ἐν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ»· ἅπερ δὴ κατορθώσας αὐτὸς ἀραρότως κἀν τούτῳ προσφόριος ἡμῖν ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ἄριστος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητῆς αὐτοῦ λέγων ἑναργῶς⁶⁷· «Ὅν ἤρξατο Ἰησοῦς⁶⁸ ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.» Ὁ γὰρ δὴ οὕτω ρυθμίζων καὶ διαμορφῶν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τῶν θείων νόμων τοὺς χαρακτήρας (70^b) ἐκμάττει, ἀλλὰ καὶ τοῦ νομοθέτου ζῶσά τις εἰκὼν γίνεται· Κἀντεῦθεν φησὶν ὁ μὲν Κύριος⁶⁹· «Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Πατρὸς ὁμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»· καὶ⁷⁰· «Ἐάν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὁμῶν πλεον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.»

⁷¹ (17) Εἰκότω· οὖν⁷² Πλάτων ὑπερφαίνων τῶν τελείων τὸ σπάνιον ἔφασκεν· «Ὅς μοι δοκεῖ δυνατὸν⁷³ ἀνθρώποις μακαρίους τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων· μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο διορίζομαι»· — «ναρθηκοφόροι⁷⁴ μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλιγοί.» Κἀλλιον⁷⁵ δὲ πιστεῖ· καὶ πράξεις τελευτήσαντος⁷⁶· τυχεῖν⁷⁷ πάντων· ὅθεν ἐπήγαγεν⁷⁸· «ἄνδρα ἀπλοῦν καὶ γενναῖον

A Deum celebrantium orationibus et psalmodiis· vigilantium et asperam nimis vitam agentium, et veram Christi philosophiam apprime ostendentium. Et alii quidem per cœtum, ut dixi, habitantes, in animabus philosophiæ ornamenta fabricantur; isti vero duo vel tres simul degentes; hi vero et soli inclusi, et quiescentes, et oculos colibentes ne pulchritudine visibillum delectentur, menti otium præbent ut delicias sibi faciat in contemplatione intellectualium rerum cum intelligentia et sapientia. Vere enim maximum et summum bonum est divinarum rerum cognitio; sed non statim perfectus censendus est ille qui ipsam suscipit; oportet enim profecto bona agendi ratione cognitionem coalescere. Quod enim est arboribus radix et oculus corpori, illud animabus veritatis cognitio, ex qua firma et orthodoxa sit fides. Scire igitur opus est non solum quid de Deo sentire conveniat, sed etiam juxta leges ejus bene et simpliciter actus dirigere. Oportet enim pietatis amatores non solum de Deo et natura erudiri, sed etiam practicæ virtutis perfectas discere leges; itaque cognitioni practica opus est, sicut et practicæ cognitione. Unde dicit Dominus: « Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum; » non dixit qui fecerit » solummodo, sed et « qui docuerit » si satis enim esset ad perfectionem solummodo facere non docentem, vel docere solum non facientem non utrumque conjunxisset dicens: « Qui fecerit et docuerit, quæ sane ipse firmiter et constanter egit, in hoc quoque factus nobis exemplar et typus optimus, sicut testatur discipulus ejus aperte dicens: « Quæ cœpit Jesus facere et docere. » Ille enim qui animam sic concinnat et deformat, non solum divinarum legum characteres exprimit, sed legislatoris quoque vivens quædam imago efficitur. Hinc Apostolus dicit: « Estote imitatores Dei; » et: « Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Phariseorum et Scribarum, non intrabitis in regnum cœlorum. » Ἀπόστολος⁶⁹· «Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, » ὁ δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· » καὶ⁷⁰· «Ἐάν μὴ περισσεύσῃ ἡ

D jure ergo Plato perfectorum paucitatem subindicans dicebat: « Haud possibile mihi videtur homines, nisi paucos, felicesque et beatos esse: Donec vivimus, hoc definitio. » — Enimvero seruligeri quidem multi sunt, philosophi vero rarissimi. — « Fides autem et actus defuncto magis prosunt quam si cuncta lucrificasset. » Unde adjunxit, « virum simplicem et ingenuum, juxta

Varia lectiones et notæ.

⁶¹ ζῶντες cod. ⁶² ἀναδεικνύμενοι cod. — ἐπιδ. cod. ⁶³ τῷ ὄφθαλμῷ cod. c. i subscriptio. ⁶⁴ Matth. v, 19. ⁶⁵ τοῦ cod. ⁶⁶ πρὸς τὸ κληθῆναι? ⁶⁷ Act. i, 1. ⁶⁸ ὁ Ἰησοῦς cod. ⁶⁹ Eph. v, 1. ⁷⁰ Matth. v, 48. ⁷¹ v, 20. ⁷² Cod. 356, 9-358, 10. ⁷³ ὁ add. Cod. ⁷⁴ Ὅς φημι εἶναι δ. Epinomis 973, C. — et statim, μακαρίους τε καὶ εὐδαίμονας γίνεσθαι cod. paulo post. διορίζομαι Cod. ⁷⁵ ναρθ. μὲν π. βάχχοι δὲ τε παῦροι Πλάτο, Phædon, 69 C. ⁷⁶ καλῆ δὲ πρ. καὶ π. Cod. — καλῆ δὲ ἐλπίς Epinomis. ⁷⁷ τελευτήσαντι Pl. τελευτήσαντι Cod. ⁷⁸ ὦν ἐπ. cod. — Resp. II, 361 B.

Anachylum, non videri velle sed velle reipsa, videri vero tollendum esse; si enim justus esse aliquis videbitur, erunt ei honores et munera quia videtur esse talis. Atqui in incerto est an ob justitiam, vel munerum et honorum gratia talis sit. Nudandus igitur omnibus est, itaque redigendus ut sit ejus quom prius descripsimus contrarius. Nulla enim re præditus opinionem habeat summæ injustitiæ, ut ita exploratum sit eum esse justum, cum non cedat sinistrae famæ, neque ambitione aut iis quæ inde oriuntur agatur, sed sit mutabilis, toto vitæ spatio cum putetur esse injustus. Quin etiam Socrates, magister ejus, ad ipsum dicit: Numquid vulgi opinioni nos cedere oportet et hæc reformidare, vel potius, spreto omnibus aliis, ejus judicium revereri qui ei quod rectum est obtemperet, cui nisi pareamus ingens simul damnum percepturi? Non sane, o bone, curandum nobis est quid de nobis plebs dicat, sed quid veritas probet quæ justum ab injusto discernit, quod veritatis est.

Hæc autem perspicue magis conveniunt nostris sacris et apostolicis sermonibus, in quibus dicit Christophorus: « Per arma justitiæ a dextris et a sinistris; per gloriam et ignobilitatem; per infamiam et bonam famam; ut impostores, et veraces; tanquam ignoti, cum simus noti; quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati; ut tristes, semper autem gaudentes; sicut egeni, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. » Talem igitur de justitia et Deo grata norma vivendi omnino Socrates et Plato doctrinam docuerunt vere mirandam, et dignam laudibus, et naturæ rationali hominum consentientem; morales enim disciplinas omnes natura edocuit. Cum enim genus hominum creasset Deus, naturæ indidit honorum et contrariorum discretionem, qui erudit populus et docet hominem scientiam. Idcirco non solum Socrates et Plato et quidam alii inter Græcos injustam abominati sunt vitam, sed etiam multi alii inter Barbaros: enimvero narrant Hyperboreos, super Rhiphæi cacuminibus habitantes, seipsos ad justitiam exercere, non vescentes carnibus, sed fructibus arboris et aqua utentes, et Brachmanas in silvis vitam degere, foliis corpus velantes, et super hominum naturam se exercentes. Anacharsin quoque Scytham philosophum factum esse dicunt; et ita hunc philosophiæ accendit amor, ut per magnum studium et temperantiam celeberrimus evaserit; non solum enim vigilans adversus animæ luctaba-

κατ' Αισχυλον ὃ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι: ἀγαθὸν εἶδόντα· ἀπαιρετόν δὲ τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δοκεῖ δικαίος εἶναι ἴσονται ὅτι τιμὰ αὐτοῦ καὶ δωρεὰ: δοκοῦντι τοιοῦτον εἶναι· ἀδελον εὖν, εἴτε τοῦ δικαίου, εἴτε [τῶν] δωριῶν καὶ τιμῶν εἴνεκα τοσούτος εἶη ὡς γυμνωτός· δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ ποιητός ἐναντίως διακεῖμενος· τῷ προτέρῳ μῆτιν γὰρ ἔχων ὄξαν ἔχεται μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ' αὐτῆς γυμνίων, ἀλλ' ἴσως ἀμετάσταντος μέχρι θανάτου δοκῶν ἀδικος εἶναι διὰ βίου. » Καὶ δὴ καὶ Σωκράτης· ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ὄφη· « Πότερ' τῆ τῶν πολλῶν δόξῃ δὲ ἡμᾶς κείθεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ταύτην ἢ τὴν τοῦ ἐνός, εἰ τις ἴσῃ ἱπαίων ὄν δὲ καὶ φοβεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ ζῦμπαντας τοὺς ἄλλους; ἢ εἰ μὴ ἀκαλοῦθῆσομεν, δεινῶς λωθησόμεθα· οὐκ ἀραγε, ὦ βέλτεστε, φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλὰ τί τὸ ἱπαίον τῷ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ, ἥτις ἴσῃν ἢ ἀλήθεια. »

Ταῦτα δὲ φανερῶς ἰσχύουσιν τοῖς ἡμετέροις μᾶλλον ἰσχυρῶς καὶ ἀποστολικῶς λόγοις, ἐν οἷς φησιν ὁ Χριστοφόρος· « Διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνωστοὶ καὶ ἐπιγνωστέοι, ὡς ἀποθησκοντες καὶ ἰσοῦ ζῶμεν, ὡς παιδεύομενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυποῦμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουσιζόντες, ὡς μὴδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες. » — Τοιαύτην μὲν οὖν περὶ δικαιοσύνης καὶ θαρσύνου πολιτείας πᾶν Σωκράτης καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποιήσαντο, θαυμαστὴν ἔνταυθα καὶ ἀξέπαινον τῆ φύσει τῆ λογικῆ τῶν ἀνθρώπων συμβαίνουσαν· τὰ γὰρ ἠθικὰ μαθήματα πάντας ἀνθρώπους ἢ φύσει· ἐπαιδεύουσιν· διακλάσας γὰρ ἀνθρώπων γένος ὁ Θεὸς ἐπέθηκε τῆ φύσει τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντιῶν τὴν διάγνωσιν, ὁ καὶ παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἀνθρώπων γινώσκειν· διὰ περ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινεῖς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀδικον ἐβδολύξαντο βίον, ἀλλὰ καὶ (ἄλλοι) πολλοὶ τῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ τοῖς Ὑπερβορείοις οἰκεῖν μὲν ἐπὶ τὰ Ῥίπαια θρηφασίν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρεωφαγούοντας, ἀλλὰ ἀκροδρόεις καὶ ἰσχυροὶ ἡρωμένους, καὶ τοὺς Βραχμᾶνας ἐν ταῖς ἰσλαῖς διδάσκειν, φύλλοις τὸ σῶμα καλύπτοντας· καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀσπουγτας. Καὶ Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην, φιλόσοπον (71) γεγενησθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας ἐνεπύρωσεν ἔως, ὡς ὀνομαστότερον ὁ διὰ πολλῆς ἀσκησιν καὶ σωφροσύνην γενέσθαι· οὐ γὰρ μόνον

Variae lectiones et notæ.

ἢ κατ' Αἰσχυλον ὃ δοκεῖν cod. ἢ ἀρ. δὴ Plato. ἢ ἴσῃ cod. ἢ ἀ. τ. Cod. ἢ τοιοῦτω Plato Cod. ἢ τ. ἴσῃ Cod. τοιοῦτον εἶναι cod. — γυμνωτός cod. ἢ διακεῖμενος codex. ἢ γὰρ ἀδελῶν δ. Plato. ἢ τίθεσθαι Cod. τίθ. codex. ἢ ἴσω Plato.— μετ. Cod. ἢ οὕτως add. Cod. ἢ τῷ — ὄξαν Cod. Lucius Platonis? ἢ φ. ἢ Cod. ἢ ἥτις cod. ἢ οὐ Cod. ἢ δὴ cod. ἢ Ταῦτα δὲ ταῦτα φ. cod. cf. 267 post med. Ταῦτα φ. cod., qui δὲ post μάλλον habet. Locus Platonis? ἢ Cor. vi. 7-10. ἢ τοι τῶν add. Cod. ἢ τὸ, add. Cod. et cod. ἢ ἐπιθέσθαι Cod. ἢ μὲν ὁ ὑπὲρ τὰ Cod. ἢ ὄξας Cod ἢ ἐ. ἐπύρωσεν Cod. ἢ ὀνομαστότερον Cod.

γρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἡγωνίζετο πάθῃ σιω-
πῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθέδων τὰ τῆς ἐγκρα-
τείας καὶ σωφροσύνης ὁ ἐδίγλου σημεῖα· εἰώθει γὰρ
τῆ μὲν λαῖψ χεῖρι τὰ αἰδοῖα κατέχειν, τῆ δεξιᾷ δὲ
τὰ χεῖλη συνέχειν, ὑπεμφαίνων ὡς πολλῶ μείζων ὁ
ἔστιν ἡ ἀγωγή τῆς γλώττης καὶ πλεονος· ἡ ἐπικου-
ρία· εἰς ἀσφάλειαν δαίται. ⁹ (18) Καὶ τὸν Χείρωνα ὁ
δὲ κένταυρον ἰσοροῦσιν Ἑλλήνις δικαιοσύνης καὶ
ἀγνείας γανίσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὁμήρος μαρ-
τυρεῖ τοῦτον δικαιοτάτον πεφηνένοι κενταύρων, διὰ
πολλῆν δῆπουθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ
σώματος δουλαγωγίαν, καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν·
ὄθεν δὴ Πλάτων αὐδὶς ἐναργῶς, ¹⁰ διδάσκων φησὶν·
« Ἐπιμελεῖσθαι σῶμα δεῖ ¹¹ ψυχῆς εἶνεκεν ἁρμο-
νίας, » εἰ οὐ βιοῦν τε ¹² ἔστιν καὶ ὀρθῶς βιοῦν καὶ
καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. Τοῦτο δὲ ¹³ B
ὁ θεὸς ἔφη Παῦλος ¹⁴· « Ἰπποπιάζω μου τὸ σῶμα
καὶ δουλαγωγῶ· » τούτῃσι πρὸς ἀσκησιν καὶ σῴστα-
σιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω ¹⁵
πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων συνεργίαν, οὐ πρὸς ἀτέλ-
γειαν προνοῦμαι ¹⁶. (Ταύτη τοίνυν καὶ παραινεί
φάσκων ¹⁷· « Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίαν· »
οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν ²⁶⁵ ἐπιμέλειαν
τὴν πρὸς σῴστασιν ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίαν
μητέρα γαστριμαργίαν ¹⁸, ἐπήγαγεν εἰς ἐπιθυμίαν·
δηλαδὴ βλαβεράς καὶ ἀνοήτους· οὐ γὰρ τοσαύτην
αὐτῷ προσφέρει ¹⁹ θεραπείαν ὡς κατασκιρτᾶν τῆς
νοῦς ἀρίστοις ἐπιτηδεύμασιν.)

Συμπεφώνηκε τοίνυν κἀν ²⁰ τούτοις ὁ Πλάτων εὐ-
μάλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ εἰσοῦσαν
ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος·
ὁπίδειξε ²¹ πάλιν καὶ διεσέφησεν (καὶ) ὅπως ἁρ-
χεται καὶ αὐξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ κα-
κίστης συνήθειας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως· « Ἀρχὴ
μὲν ἔρωτος ἔρασις, αὐξεται δὲ τὸ πάθος ἐλπίς, τρίψεται
δὲ μνήμη, τῆ δὲ συνήθεια· » διὸ καὶ Σωκράτης
τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς
χειλεπώτερον σκορπίων [καὶ ὄφειον ²²] ἰδὼν ἐνίεναι ²³
ἀποφύγειν ἐδίδασκεν. Ὅθεν ἰδὼν τινα φιλήσαντα
τὴν εὐστον· « Οὗτος ²⁴, ἔφη, βραδίως ἂν καὶ εἰς
μαχαίρας ²⁵ κυδισθήσειεν καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσειεν, »
ὁ τοσαύτην δηλονότι πυρὴν ἐν αὐτῷ κατατολήσας
ἀνάψαι. Διογένης δὲ θεασάμενος μερᾶκιον ἀσελ-
γέστερον ἢ κατὰ ἄνδρα κεικοσμημένον, εἶπεν· « Εἰ
μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας,
ἀδικεῖς. » Θηρώσι ²⁶ διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν
ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἀνδρόβουνοι τοὺς ἄνδρας·
καὶ μένοι καὶ Ἀρκασίλαος ²⁷ εὐμόρφου ἦρα παιδὸς
καὶ βουλόμενος αὐτὸν ²⁸ φιλεῖν, διεκώλυεν αὐτὸν
φειγῶν τὴν βλάβην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν

tur affectus, tacens et quiescens, sed etiam dormiens
continentiæ et temperantiæ signa ostendebat; so-
lebat enim sinistra quidem manu pudenda conti-
nere, dextra autem constringere labia, subindicans
multo majus esse adversus linguam certamen et
majori auxilio ad securitatem ei opus esse. Cen-
taurum autem Chironem narrant Græci justitiæ et
castitatis fuisse præceptorem, et hunc Homerus
justissimum centaurorum visum fuisse testator,
ob magnam scilicet patientiam et continentiam, et
corporis servitium et moderatam curam; unde
Plato rursus aperte docens dicit: « Curare corpus
oportet propter harmoniam animæ, » quo vivimus
et recte vivimus et veritatem prædicamus. Hoc au-
tem divus Paulus dixit: « Castigo corpus meum et
in servitutum redigo, » id est ad disciplinam et tol-
erantiam illud cum arte et prudentia exerceo, ad
meliorum operum societatem, non ad lasciviam,
ejus curam ago. Ideo similiter adhortatur dicens:
« Induimini Dominum Jesum, et carnis curam non
feceritis in desiderii, » non moderatam et necessa-
riam curam, quæ sit ad sustentationem, prohibuit,
sed incontinentiæ matrem ingluviem; addidit in de-
sideriis, nocivis scilicet et irrationalibus; non
enim tantum ei affert famula tum ut insultet ani-
mæ, sed ut cooperetur et subserviat illis optimis
studiis.

ψυχῆς, ἀλλ' ἵνα συνεργῇ καὶ καθυπουργῇ τοῖς ἐκεί-
νοις ἀρίστοις ἐπιτηδεύμασιν.)
C Illis nostris valde consonat Plato, adhortans ut
necessaria et ea quæ eget corpori cura præbeat;
rursus ostendit et planum fecit quomodo incipiat et
augeatur pravortum desideriorum et pessimæ con-
suetudinis affectus, dicens ita: « Iuitium quidem
amoris aspectus, auget autem affectum spes, alit
memoria, servat consuetudo. Ideo Socrates docebat
in formosos aspectus et oscula, ut terribiliorem
scorpionibus et serpentibus sagittam, cavere ne
collaberentur. Unde videns aliquem formoso ju-
veni dantem oscula: « Hic, inquit, facile super
gladios capite demisso se conjiceret, et in ignem
præcipitaret se, » qui scilicet tantum in se ignem
ausus est accendere. Diogenes, conspecto adole-
scente luxuriosius quam viro deceat ornato,
dixit: « Si viris quidem, infelix es; si vero mulier-
ibus, injustus es. » Cultu viri mulieris venantur,
et semiviri viros. Arcesilaus formosum amatam pue-
rum; quem cum cuperet osculari, obnixo prohibebat
se ab hoc, noxam fugiens. Alexander ne videre qui-
dem voluit Darii filias, speciosas nimis et virgines,
turpe esse dicens et valde incongruum cum qui

Variae lectiones et notæ.

⁹ α. καὶ ε. Ced. ¹⁰ μείζων Ced. ¹¹ πλεῖον cod. ¹² Περὶ τοῦ Χείρωνος κενταύρου Ced. 358, 10 360, 7.
¹³ Χείρωνος cod. ¹⁴ ἐν α. Ced. Resp. IX. 591 D. ¹⁵ σῶμα δὲ cod., δὲ σῶμα; Ced. ? ¹⁶ εἰς οὖν βιοῦν. α.
cod. ¹⁷ T. καὶ Ced. ¹⁸ I Cor. ix, 17. ¹⁹ καὶ add. Ced. ²⁰ προνοούμενος Ced. ²¹ Rom. xii, 14. ²² δει-
σι; ? ²³ προσέρπει; a secunda manu, ἐξ α. prima. ²⁴ καὶ τ. Ced. ²⁵ τε add. Ced. ²⁶ καὶ ὁ. a sec. m
²⁷ πεφυκότα add. Ced. ²⁸ ὁδῶς cod. sed cf. Xen. Mem. 4. III., 9. οὗτος κἀν εἰς πῦρ ἄλλοιτα. ²⁹ μάχα-
ρον cod. — κυδιστήσ; — ἐμπέσῃ Ced. sed cf. Xen. ³⁰ θηρώσει γὰρ cod. ³¹ Ἀρχαίλαος; Ced. ³² αὐτὸ
cod.

viros ceperat a feminis vinci. Et Cyrus, Persarum rex, ne commisit quidem ut contemplaretur puellam quamdam eximiam, destinatam sibi et cujus pulchritudini resisti non posse testarentur, nedum recepit; quin etiam hanc assidue videntem et dicentem nihil ex hoc se experiri mali, hortabatur ut illud nec diceret, nec ageret: « Ignis enim, inquit, urit eos qui prope sunt, pulchritudo vero remotos quoque. « Quoniam igitur ex aspectu amor gignitur, et ex amore consensio fit, et ex consensione actus consummatur, propterea Christus intemperanter pascentem oculos adulterum judicavit, non actum solummodo, sed ipsam cogitationem inhibens, quod Habacuc obscure significabat, dicens: « Mundus est oculus tuus ne videat malum et respiciat ad labores doloris. » Rursusque Socrates, fortiter et diligenter vitandam esse docens intemperantiam, dixit: « Ne esurientes nimis comedant, nec sitientes multum bibant. » Enimvero Dominus tales beatos prædicavit dicens: « Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei; beati qui nunc esuritis et sititis, quia saturabimini, et beati qui nunc fletis, quia ridebitis. »

« Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· μακάριοι οἱ κλιόντες

Ubinam ergo sunt qui mollem et delicatam et voluptuariam vitam sectantur, et qui, quasi cum licentia et securitate totum mundum habeant, eo ad saturitatem utuntur cum voluptate et risu et turpiloquio et effusa lætitia, et absque ullo Dei timore; quibus omnis dies in deliciis teritur? appetitu enim tempus definiunt. Si enim summo mane fames invadat, confestim cibum apponunt; nam non hæc ad comestionem, illa ad orationem definita sunt eis tempora, sed omnibus intemperanter et indistincte et inconsiderate fruuntur, ut mensæ adoratores et ventris servi, quæ quidem mensa jure ac proprie vocaretur cathedra pestilentiæ et præsepe brutorum. Nisi enim ex multa insaniam et bestialitate oblitus fuissent cum qui cuncta nostra perspicit opera, et de levissimo verbo quoque et de cogitatione pœnas exacturus est, num sane cum vaniloquio et malevolentia et risu et blasphemia a Deo datum cibum sumerent, non recordantes dicentis: Utique et « de otioso verbo rationem reddemus in die iudicii et justificationis, et ex verbis nostris pravis condemnabimur » et « de ore tuo te iudico, serve nequam. »

Ergo summopere insaniverunt quidam ex simplicioribus sæcularibus dicentes, ad ruinam audientium et sibi fidem adhibentium, quoniam inquit, Solis monachis molestius et gravior jugum impositum

Α τὰς Δαρσίου θυγατέρας ἠγάσχετο ὡς εὐειδέεις ἔργον καὶ παρθένους ὄσας, αἰσχρὸν εἰπὼν εἶναι καὶ λίαν ἄτοπον τὸν ἀνδρὰς ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἡττηθῆναι. Ὡς καὶ Κύριος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐδὲ θεάσασθαι κήρην τινὰ θαυμασίαν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ καὶ ἀμήχανον κάλλος (71b) ἔχειν μαρτυρουμένην κατεδίεξατο, ἀλλὰ γε καὶ τῷ ὄρῳντι συνεχῶς καὶ μηδὲν ἐκ τούτου πάσχειν δεῖνόν ὡς λέγοντι παρῆνοι μῆτε λέγειν τούτο μῆτε πράττειν. « Τὸ μὲν γὰρ πῦρ φησὶν τοὺς πλησίον ὄντας καίειν, τὸ δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐστῶτας. Ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄρῳν τὸ ἔρῳν τίττεται, καὶ ἐκ τοῦ ἔρῳν ἡ συγκατάθεσις γίνεται, καὶ ἐκ τῆς συγκατάθεσις ἡ πρῶξις τελείται ὡς, διὰ τούτου ὡς Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἐστιῶντα τὰς θῆεις μοιχὸν ἐκρινεν, οὐ τὴν πρῶξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνοσίαν ἀναστέλλων. (Ὅπερ οὖν Ἀμβακούμ αἰνιττόμενος ἔλεγε ὡς: « Καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου τοῦ μὴ ὄρῳν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόρους ὀδύνης ὡς. ») Ἐτι δὲ πάλιν Σωκράτης ὡς φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη, μὴ πεινῶντας λίαν ἔσθιεν καὶ μὴ ὡς διψῶντας πολλὰ πίνειν. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦτους (φάσκων ὡς τῶν οὐρανῶν· μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν καὶ διψῶντες νῦν, ὅτι γελάσετε »).

(19) Ποῦ τοῖνον εἰσὶν οἱ τὸν ἀβροδαιτον καὶ τρυφλόν τε καὶ ἀνειμένον μεταδιδόντες βίον, καὶ ὡς περ ἐπ' ἐξουσίας τὸν κόσμον ἔχοντες ἀδελφὸς πάντα, λοιπὸν μεθ' ἡδονῆς, καὶ γέλωτος, καὶ αἰσχρολογίας, καὶ διαχύσεως, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ χρῶνται πρὸς κόρον, καὶ τρυφῆς αὐτοῖς καιρὸς ἄπας, τῇ γὰρ ὀρέξει τὸν καιρὸν ὀρίζονται· κὰν ἔωθεν ἡ πείνα προσβάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφήν προσφέρουσιν· οὐ γὰρ ὠρίσται τοῦτο μὲν ἐσθιέν, ἐκεῖνο δὲ παραιτεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρου; καὶ ἀπερισκίπτως ἀπολαύουσιν ὡς τραπεζολάτραι καὶ κοιλιδούλοι, ἧτις γε τράπεζα εἰκότως ἀν κληθεῖη κυρίως καθέροις λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτην. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπεκτηνώθησαν, ἐπιλαθόμενοι τὸν συνόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι ψιλοῦ βήματος; καὶ ἐνθυμήματος δικῆς ἐπράττειν, οὐκ ἀν δῆπουθεν μετὰ φιλαριῶν, καὶ κακονοίας, καὶ γέλωτος, καὶ βλασφημίας τὴν θεοσύστον τροφήν μετελάμβανον, ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος ὡς, ὅτι καὶ « ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀπολογίας, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φαύλων κατακριθῶμεθα » καὶ ὡς « Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὴ δοῦλε. »

267 (20) Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐξ ἐπιμέτριου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν, φάσκοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων καὶ πειθομένων αὐτοῖς, ὅτι φησὶ ὡς, Μοναχοὶ; μόνοις ὁ ἀπεχθέστερος;

Variæ lectiones et notæ.

ὡς ὁ. ἔ. ἀ. καὶ π. δ. ἦν. παντελῶς ἀ. νομίσας τὸν Ced. ὡς ὅτι δέ add. Ced. ὡς π. Ced. ὡς πλ. πάντῃ ἐστῶτας καίει Ced. Cyrop. 5. l. 10 τὸ πῦρ πάντας ὁμοίως καίει. ὡς τὸ ἔρῳν ἐκ τοῦ ὁ. Ced. ὡς ἐπι. Ced. ὡς καὶ add. Ced. ὡς τὴν add. Ced. et cod. ὡς προχ. Ced. ὡς Hab. 1, 13. ὡς ὀδυνῆσει cod. ὡς καὶ ὁ Σ. ὡς π. Ced. ὡς μὴ Ced. bis. ὡς μὴ δέ Ced. ὡς Luc. 11, 20. ὡς Matth. 11, 36, 37. ὡς Luc. 11, 22. ὡς φησὶ?

καὶ βαρύτερος μὲν δίδεται ζυγὸς, κοσμικοῖς δὲ ὁ
 ελαφρότατος καὶ ἀναιμένος· ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέ-
 τους συνιδεῖν ἕπερ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς πάλαι
 Ἰουδαίοις ἀδιαστόλιως ἰνομοθέτησε, μικροῖς τε καὶ
 μαίεσεν, καὶ ἡ παράθεσις ἐπικίνδυνος ἔγαν καὶ
 ἄλλοθριος· διὸ φησὶν ὁ Δαυὶδ ⁴⁷· « Ἐπικατάρτατοι οἱ
 ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, Κύριε. » Καὶ ὁ
 τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ Ἰησοῦ τεθέσπισται καὶ ἄρχουσι
 καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ἀπλῶς κο-
 σμικοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς, τοῦ οὖν Κυρίου καὶ
 Θεοῦ ἡμῶν λέγοντος ⁴⁸· « Μακάριοι οἱ πεινῶντες,
 ὅτι χορτασθήσεσθε, » καὶ· « Μακάριοι οἱ κλαίοντες,
 ὅτι γελᾶσονται, » καὶ ⁴⁹· « Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις,
 ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν (72^a) ὑμῶν, » καὶ ⁵⁰·
 « Οὐαὶ οἱ ἐμπικλησμένοι, ὅτι πεινάτετε, » καὶ ⁵¹·
 « Εἰ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
 αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
 τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυ-
 χην, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· » καὶ· « Πᾶς ὃς ⁵² οὐκ
 ἀποτάσσεται πᾶσι ταῖς ὑπάρχουσιν ⁵³ αὐτοῦ, οὐ δύ-
 ναται μου εἶναι μαθητῆς· » καὶ ⁵⁴· « Σπουδίατε
 εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεία ἡ πύλη
 καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν,
 καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς· » καὶ· « Τί
 στενὴ ἡ ⁵⁵ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλί-
 γοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. » Ταῦτα δὲ, ταῦτα
 καὶ τὰ τούτους παραπλήσια πάντα οὐ πρὸς μοναχοῦς
 εἴρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοσμικοὺς, καὶ βιωτικοὺς,
 καὶ τὸν πρόσουλόν καὶ γεώδη βίον ἐπανηρημένον·
 ἐπεὶ ἂν ἄρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἐβρέθη, ἔλασι-
 νότεροι πάντων ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ κοσμικοὶ, τοιοῦ-
 τῶν μακαρισμῶν καὶ θεῶν ἐντολῶν ἀπιστερημένοι·
 εἰ δέ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγὸς, κοινὸς καὶ ὁ
 μακαρισμὸς, καὶ ὁ ταλαισμὸς, καὶ ὁ βασανισμὸς,
 εὐδελον δὲ οἱ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγινώσκου-
 σιν τὸ παράπαν, ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς 268 ἀναιτίους
 καὶ θεοφιλεῖς μοναχοὺς κατεδίκαζον ἐπ' ἄλλοθρῳ τῆς
 καὶ γνώμης ἀγνώμονος ⁵⁶.

⁵⁷ (21) Ἐπὶ Κλαυδίου Ἀγρίππας ὁ καὶ ⁵⁸ « Ἡρώ-
 δης ἀνεῖλε Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ, »
 καὶ Πέτρον « ἔθετο ἐν φυλακῇ ⁵⁹ » ὡς ἀναίρησάν
 αὐτόν.

⁶⁰ (22) Σίμων δὲ ὁ μάγος τὸν Χριστιανισμὸν ἀπο-
 θαλλόμενος καὶ μάγους προσομιλήσας, ἐν Ῥώμῃ κατε-
 ελθὼν ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο καὶ ἐσέβαστο διὰ τὰς ὑπ' αὐ-
 τοῦ γοητείας. ⁶¹ (23) Πέτρον δὲ διὰ ταῦτα ἐπιδημη-
 σαντος τῇ Ῥώμῃ, ἡ μὲν τοῦ Σίμωνος κατελύθη καὶ
 ἀπίσθη καὶ παραχρῆμα σὺν αὐτῷ καταλίπεται δύ-
 ναμις· παρακλήσει δὲ ἀπάντων Μάρκον προετρέψατο
 Πέτρος [ἱκ] τῆς διὰ λόγου διδασχῆς ⁶² Ῥωμαίοις τὸ
 Εὐαγγέλιον γράψαι· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
 στείλας, πρῶτος ἐπίσκοπος καὶ κήρυξ Ἀλεξανδρείας
 καθίσταται.

Variae lectiones et notæ.

⁴⁷ Ps. cxxviii, 21. ⁴⁸ Luc. vi, 21. ⁴⁹ Ibid., 24. ⁵⁰ Ibid., 25. ⁵¹ Luc. xv, 33. ⁵² ἂν adl. cod. ⁵³ πάντα τὰ ὑπάρχοντα cod. ⁵⁴ Matth. vii, 13. Εἰσελθὰς cf. Luc. xiii, 24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. ⁵⁵ Matth. vi, 14. πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ. ⁵⁶ Τέλος τὰ περὶ τῶν μοναχῶν. ⁵⁷ 43 (5213). ⁵⁸ Act. xii, 1, 2. ⁵⁹ εἰς φυλακὴν Act. xii, 6. ⁶⁰ Cod. 62, 12-371, 16? ⁶¹ Cod. 513, 22? ⁶² γραφῆς cod. e seq. γράψαι.

Agrippa autem, splendida auroque intexta veste A circumdatus, et ad Judæos orationem habens, cum hi dixissent : « Dei vox et non hominis, » gravisus de hoc, statim ab angelo rhomphaea percussus, ad finem perducitur.

CXX. *Regnum Neronis.*

Post Claudium autem imperavit Nero, filius ejus, annos quatuordecim, qui, interfectis matre et uxore, eunuchum pro uxore duxit. Hic occidit sanctos apostolos Petrum et Paulum, pluresque ex genere, multosque alios, qui principes erant in senatu, perdidit.

CXXI. *De Simonis cane.*

Sub eo Simon Magus multa signa per incantationem et vanam speciem faciebat, et se deum dicebat. Cum vero magnus apostolus Petrus Romam descendisset, invenit canem immanem catenis vinctum in atrio, quem Simon alligaverat, ut prohiberet eos quibus minus favebat, ne ad se ingrederentur. Et hoc primum fuit Petri miraculum, antequam ad Simonem ingrederetur. Nam videns Petrus canem tantum tamque efferatum, audiensque illum multos interemisse qui ingredi tentaverant, non obienta prius a Simone licentia, permulsum illum solvit, dicens : « Ingredere ad Simonem et dic ei humana voce : Petrus, servus Christi ingredi vult ad te. » Cum canis velociter intrasset, et sic locutus esset, obstupefacti sunt qui cum Simone erant, dicentes : « Quis est Petrus, et quæ est tanta virtus ejus? » Ad quos dicit Simon : « Istud animos vestros ne turbet, siquidem, et ego idem faciam. » Et advocato cane jussit ut diceret humana voce Petro ut ingrederetur, et cum rursus hoc fecisset canis, ingressus est Petrus ad Simonem. Et certante cum illo Simone præstigiis, vicit Petrus, sanationes faciens, et multi crediderunt et baptizati sunt. Et erat Romæ turbatio multa et confusio Petri et Simonis gratia, eo quod certarint inter se, facientes miracula. Quæ cum audiisset Agrippa prætor, rem significavit imperatori Neroni, dicens : « Duo quidam sunt viri in urbe prodigia facientes ex adverso alter contra alterum. Et hic quidem dicit se esse Christum, ille autem alium esse Jesum crucifixum, cujus etiam se discipulum esse asseverat. » Quos cum jussisset Nero adduci coram se, dicit Simoni : « Tunc es quem Christum dicunt? » Hic autem dicit : « Ego

(21) Ἀγρίππας δὲ λαμπρὰν καὶ χρυσοῦν ἱσθῆτα περιβαλλόμενος καὶ δημηγορήσας Ἰουδαίους, τῶν δὲ φησάντων· « Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, » ἠσθεὶς ἐπὶ τούτῳ, αὐτίκα παρ' ἀγγέλου ῥομφαίᾳ πληγῆς τελειοῦται.

PK'. *Βασιλεία Νέρωνος.*

(1) Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ἰδ', ὅς τὴν μητέρα καὶ τὴν μηστὴν ἀνελὼν, εὐνοῦχον ἐγημεν. Ὀβίος ἀνεῖλε τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλοὺς δὲ τῶν πρὸς γένους καὶ ἐτέρους πολλοὺς τῶν 269 πρώτων τῆς συγκλήτου ἀπώλεσε.

PKA'. *Περὶ τοῦ κυνὸς Σίμωνος.*

(2) Ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐν Ῥώμῃ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας (καὶ φαντασίας τινὸς) ἐπιτελῶν καὶ ἑαυτὸν θεὸν ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρου τὴν Ῥώμην καταλαβόντος, εὗρε κύνα παμμεγεθὴ δεδεμένον ἀλύσειν ἐν τῷ πυλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμεύσας, ἐκώλυε πάντα οὓς οὐκ ἤθελε, πρὸς αὐτὸν εἰσεῖναι. Καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα Πέτρου ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Σίμωνι εἰσερχεσθαι. Ὁ γὰρ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηγριωμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνέλεν ἐπιχειρήσαντας εἰσελθεῖν πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, κρατήσας ἑλυσεν αὐτὸν λέγων· « Εἰσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· Πέτρος, ὁ δοῦλος Χριστοῦ, εἰσελθεῖν πρὸς σὲ θέλει. » Καὶ τοῦ κυνὸς δρομαίου (72b) εἰσελθόντος καὶ οὕτως λαλήσαντος κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες· « Τίς ἐστὶ Πέτρος, καὶ τίς ἡ τσαυτῆ δύναμις αὐτοῦ; » Πρὸς οὓς φησὶν ὁ Σίμων· « Τοῦτο ὁμᾶ; μὴ ξενίζετω, ὅπερ καὶ γὰρ ποιήσω. » Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα καὶ ὡσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας πάλιν ὁ κύων εἰσῆλθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα. Καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων εἰς θαυματουργίαν, ἐνίκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἰθαπίσθησαν. Καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλή καὶ σύγχυσις ἕνεκα Πέτρου καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποιοῦν θαῦμα. Ἄπερ (μαθὼν Ἀγρίππας) ὁ ὑπαρχὸς ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ Νέρωνι λέγων· « Δύο τινὲς εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιούντες ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ὁ μὲν λέγει ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ ἄλλον εἶναι, τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν εἶναι ἑαυτὸν διεσχυρίζεται. » Οὗ καλεύσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι κατενόησεν αὐτοῦ,

Variae lectiones et notæ.

⁴⁶ 46 (5246) Act. xii, 23. ⁵⁴ 54 (5254) 22. Ced. 360, 12-20-25. Ced. 360, 20-22. Ὁ ἀν. τ. κορυφαίους ἀπ. Π. καὶ Π. καὶ π. ἔ. μάρτυρας, 18 καὶ ἄλλους τῷ γένει προσήκοντας; cf. Eus. Chr. II, 275. ⁶⁷ 67 (3267) Ced. 362, 12-364, 2 ὅς πονηρότατος καὶ λάνθος ὢν τὴν μητέρα P^a, — ὅς — ἀπώλεσε οἱ. (1. ⁶⁶ 66 μάγος ἐλθὼν P καὶ C^a, P^a. ⁶⁷ 67 τινὰς οἱ. C^a P^a. ⁶⁸ 68 ἐπιτελῶν ἔ. θεὸν ὀνομάζει, τοῦ μ. δὲ Ced. ⁶⁹ 69 ἀπ. οἱ. C^a, P^a. ⁷⁰ 70 τότε add. Ced. ⁷¹ 71 Ῥώμην τότε x. καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Coisl. ei Par. — καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Ced. ⁷² 72 ἀλύσειν Ced. — δεσμεύσας Ced. ⁷³ 73 ἐκώλυσε C. ⁷⁴ 74 θαῦμα τῷ μέλλοντι πρὸς C. — δ. τῷ Πέτρῳ τῷ μ. π. P. — ὁ δὲ C. P. ⁷⁵ 75 εἰσελθεῖν σε C. P. ⁷⁶ 76 x. εὐθὺς ὄρμηξ ε. Ced. ⁷⁷ 77 Matth. i, 27; Luc. v, 21. ⁷⁸ 78 Καὶ προστάξας τῷ κυνὶ ἀ. φ. ἔ. τῷ Ced. ⁷⁹ 79 ποιήσαντος π. τοῦ κυνὸς Ced. ⁸⁰ 80 μετὰ τοῦ Σίμωνος Ced. ⁸¹ 81 ταραχὴ μεγάλη P^a. ⁸² 82 ἔναντι Π. Ced. ⁸³ 83 θαῦματα C. οἱ. (κα θ. P.) ⁸⁴ 84 ἄπερ ἀνήγαγεν ὁ ὑπαρχὸς τῷ N. ⁸⁵ 85 ὑπαρχὸς; C. P. ⁸⁶ 86 θαῦματα ποιούντες; C. P. ⁸⁷ 87 καὶ οἱ. C. P. ⁸⁸ 88 τὸν καὶ C. — οἱ. P^a. — ἑαυτὸν εἶναι; C. P. ⁸⁹ 89 ἐνόησεν Ced.

λέγει πρὸς Σίμων· « Σὺ εἶ ὃν λέγουσι· Χριστόν; » Ἄ
 Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐγὼ εἶμι· Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέ-
 τρον ἐπερωτήσαντο· εἰ **270** ἀληθῶς ἔστιν ὁ Χρι-
 στός· « Οὐκ ἔστιν οὗτος· μὴ γένοιτο, » ἀπεκρίθη
 Πέτρος· « Ἐγὼ ἄρα εἶμι· ἰκεῖνου μαθητῆς τοῦ σταυ-
 ρωθέντος καὶ ἀναστάντος, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνα-
 ληφθέντος. » Ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους ἀμφοτέρους εὐθύς ἀτίμως αὐτοὺς ἐκ προσώπου
 αὐτοῦ ὄντων ἐξέλασεν, οἱ καὶ διάγοντες ἐν Ῥώμῃ
 ἐποιοῦν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. Μὲν γοῦν τῶν
 ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐ-
 τῷ ταῦρον παρμεγέθη, ἐλάλησεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ,
 καὶ παρεούσης τὴν τῶν ταύρου· Ὁ δὲ Πέτρος εὐ-
 ξάμενος ἀνέστησεν αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύ-
 μασαν λέγοντες· « Ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ
 θανατῶσαι μείζον ἔστι θαῦμα. » Καὶ μέντοι καὶ
 ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησεν (καὶ λόγους δογματι-
 κὰς ἐλάλησεν ἀπέναντι ἀλλήλων) οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κλήμης ὁ Ῥω-
 μαῖος καὶ πάνσοφος μαθητῆς Πέτρου καὶ συνέκδη-
 μος (ἐπεξεργαστικώτερος) διηγήσατο οὕτως λέ-
 γων· (3) « Τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου
 διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβασθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν
 ἐπὶ πάντων μόνον Θεὸν ἀληθινόν, ὁ Σίμων ἔξω τοῦ
 βελος ἔστῳ; ἐξεδόθησεν· « Τί ψευδόμενος ἀπατᾷν θέ-
 λεις (τοὺς ἀνθρώπους καὶ) τὸν παρστωτά σοι
 ἰδιώτην ὄχλον, παίθων αὐτὸν, θεοῦ μῆτε νομίζειν
 μῆτε εἶναι, καίπερ τῶν παρ' Ἑβραίους βίβλων λε-
 γουσῶν πολλοὺς θεοὺς εἶναι; Πλὴν οὖν περὶ οὗ
 ἔφη Θεοῦ δεῖξαι ἐγὼ μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω
 καὶ παντοδύναμον Θεόν, καθὼ ἀπρόγνωστός ἐστι,
 καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής, καὶ οὐκ ἀγαθός καὶ πολλοῖς
 — ὀπκειμένος πάθει, κατὰ τὴν ὑμετέραν Γρα-
 φην, ἕτερος πάντως περιλείπεται προγνωστικῶς, τέ-
 λειος, ἀνεκδέχης, ἀγαθός καὶ παντός πάθους ἀτη-
 λαγμένος, ὃν δὲ σὺ εἶς **271** δημιουργὸν καὶ ὑπέρ-
 θεον, τοῖς ἐναντίοις ἀντικείμενος εὐρίσκειται. Ἄ-
 ρεῖται γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γενόμενος· Ἄ-
 δάμ καὶ τυφλὸς κτίζεται, καὶ γῶσιν ἀγαθοῦ ἢ κα-
 κῆ μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκειται, καὶ τοῦ πα-
 ραδείσου ἐκβάλλεται, καὶ θανάτω καταδικάζεται, ὁ-
 μοίως τε ὁ πλάσας αὐτὸν ἐπὶ μὴ πανταχοῦ
 παρῆ, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων καταστροφῇ λέγει·
 « Καταβάς βόμαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν

sum. » Cum similiter et Petrum interrogasset utrum
 vere Christus esset : « Non est iste : absit ! »
 respondit Petrus, « ego enim sum discipulus illius,
 qui crucifixus est, et resurrexit, et in caelos as-
 sumptus est. » At Nero utrumque, veluti de mon-
 stris loquentem, cito a conspectu suo ignominiose
 removit, qui Romæ versantes prodigia ex adverso
 unus contra alterum faciebant. Quadam porro die
 cum jussisset Simon adduci sibi taurum immanem,
 locutus est ad aurem ejus, et confestim taurus in-
 teriit. Sed Petrus, oratione facta, cum suscitavit.
 Populi autem cum viderent mirati suat, dicentes :
 « Revera vivificare majus est miraculum quam
 occidere. » Et multa quidem alia signa fecerunt,
 et sermones dogmaticos habuere ex adverso err-
 tantes, non solum Romæ, sed etiam in Syria pri-
 mum, quæ Clemens Romanus et discipulus Petri,
 omni sapientia imbutus, et consocius peregrinati-
 onum ejus, modo politiore exposuit, ita dicens :
 « Cum beatus Petrus apostolus doceret populum
 ut revererentur et adorarent unicum inter omnia
 Deum verum, » Simon extra turbam stans exclam-
 avit : « Cur mentiens fallere vis homines et assi-
 stentem tibi imperitam turbam, persuadens illis
 deos nec cogitare nec esse, quamvis dicant libri
 Hebræorum plures deos esse? Attamen quoad illum
 quem Deum dixisti, si ego monstravero ipsam non
 esse excelsissimum et omnipotentem Deum, quipiam
 qui sit futuri improvidus, et imperfectus, et indi-
 gens, et bonitate carens, et nullis subjacens malis,
 secundum vestram Scripturam, alius prorsus su-
 perest futura sciens, perfectus, non indigus, bonus,
 et omnis expers mali; quem vero dicis mundi
 artificem et supra omnes deos excelsum, contrariis
 adversarius invenitur. Principio igitur ad similitu-
 dinem ejus factus Adam, et æcus creatur, et cog-
 nitionem boni aut mali non habens, transgressor
 invenitur, et paradiso expellitur et morte condem-
 natur; similiterque plasmator ejus quoniam non
 ubique adest, ad subversionem Sodomæ dicit :
 « Descendam et videbo utram clamorem qui venit
 ad me opere compleverint : si minus est ita, ut
 sciam, » et seipsum ignorantem ostendit : et quod
 dicit de Adam : « Ejiciamus eum, ne forte extendens

Varie lectiones et notæ.

οὗτος add. Ced. et C. P. ἄπ. Π. οὐκ ἔ. δ. Ced. — ἔφη Π. μὴ γ. ἐγὼ γὰρ ἐκ. μ. ἔ. C. P. ἐκ. ἔ. Ced. τούς Ced. οὐρανόν C. P. τ. καὶ ἄ. ἐκ Ced. αὐτοὺς om. C. P. ὄντων — οἱ δὲ διαγ. ἐν Ῥ. ἐπ. ἐπ. C. P. Μίς οὖν eud. — ἀλλ. Καὶ ὁ μὲν Σίμων προστάξα· καὶ ἀχθέντος μεγάλου ταύρου, εἶπεν λόγον εἰς τὸ ὅτιον αὐτοῦ C. — οὖν P³. παραρῆμα C. — εὐξ. καὶ ἀναστήσας ἄ. πάντες μᾶλλον θαύμαζον λέγοντες τό C. P. ἠγειρεν Ced. ὁ. ε. Ced. — τὸ θαῦμα P². ἐπ. π. Col. πάνσοφος τε καὶ C. ἐξεργαστικώτερον eud. C. ἐπεργαστικώτερον P³. διηγησάμενος C. διηγούμενος P. οὕτως ἔφη C. P. Περὶ τῆς διαλέξεως Πέτρου καὶ Σίμωνος Hom. III, 38, 39, 42-45, 53-57. Ced. 361, 5-369, 12. Τοῦ γὰρ Π. ποτὲ δ. ἐπὶ λαοῦ περὶ τοῦ μόνου Θεοῦ ὁ Σίμων C. ἀληθινὸν Θεόν P². ὁ βεῆ μεγάλη ἔφη Hom. — ἔχλου βοῆ μεγάλη χρησάμενος; πρὸς τὸν Πέτρον εἶπε C³, ἔβῆτε P². τούς ἄ. καὶ om. C. P. αὐτοῦ; Ced. λέγοντων Ced. — μ. λέγειν ἔξω εἶναι, τῶν π. Ἰουδαίος δημοσίωv β. π. ὁ. ἔ. λ. Hom. Πρότερον π. οὐ Hom. δ. μὴ Hom. εἰ δεῖξω ἐγὼ μὴ Ced. — πάντα δυναμένους ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὡς ἐγὼ λέγω, ἔτ. ἀγρίως π. εἶναι πρ. Hom. πάντων χαλεπῶν ἀπ. Hom. ἔ. τοῖς Hom. ἄ. τυγχάνει Hom., ἄ. ὑπάρχει; Ced. γεγονώς Hom. Ced. κ. οὐκ ἔ. παραδέδοται καὶ π. Hom. ὁ. τιμωρεῖται Hom. καὶ Hom. statim, ἐπειδὴ μὴ π. βλέπει, ἐπὶ Ced. ἐπὶ μὴ πανταχοῦ β. ἐπὶ Hom. πανταχοῦ βλέπει. P. C. Gen. XVIII, 21 τῆ Σ. Hom. — δεῦτε καὶ καταθάνετε; ἰσο- μεν Hom.

manum suam, tangat lignum vitæ, et comedat, et vivat in æternum, » ignorantis et invidentis indicium est; sicut et istud: « Mente agitavit Deus quod fecisset hominem, » pœnitentiæ et futurorum inscientiæ signum est. Et hoc: « Odoratus est Dominus odorem suavitatis, » Iudigi nota est, sicut et tentare Abraham et alios malitiæ argumentum est, et finem tentationis non præscientis. » At Petrus dixit Simoni: « Si cæcus formatus est Adam, ut dicis, quomodo mandans ei Deus, ostendit ei dicens: « De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedatis. » At Simon dicit: « Cæca erat mens ejus. » Et Petrus: « Quomodo mente cæcus erat qui, priusquam gustasset de arbore, convenienter omnibus animalibus imposuerat nomina? » Quod enim et animæ et corporis oculos apertos haberent, et videntes essent et Adam et Eva, manifestum est. « Cum vidisset igitur, inquit, mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile, tulit de fructu illius, comedit, deditque etiam viro suo. » Ergo si, speciosam contemplati arborem, fructum quoque comederunt, manifestum est quod, etiam antequam fructu vescerentur, boni et mali notitiam habuerint, et visum acutissimum cuncta videre valentem. Non igitur quasi post cibum et transgressionem visum receperint, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » ostenduntur enim etiam ante cibum videntes, ut dixi; sed quod malorum inexperientiam deposuissent per transgressionem, quod etiam scientiam indifferenter eis præbuit, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » sua enim natura habet oculus ut per cogitationem excitetur ad ea quæ considerat, quoniam intelligentiam ipse per seipsum non habet. Unde fit ut sæpe, dum ad alia cogitatio occupatur, cæci instar etiam apprime nota prætereamus, et quando arguimur, in mentis occupationem causam transferentes, nosmetipsos excusemus: ita quoque Adam et Eva sensu mentis ad visum excitati sunt. Hæc enim: « Aperti sunt eorum oculi, et cognoverunt se esse nudos, » revelationem ostendunt intus cogitatione factam, non visus oculorum recuperationem; sed sensum post peccatum expertum sic appellavit Scriptura; statim enim post peccatum conscientia percellitur. Et Simou dicit: « Si præscientiam habuit Adam, cur non prœvidit fraudem per serpentem et per mulierem inferendam? » Et Petrus: Si præscientiam non habuit, quomodo illis suis secundum sequentes actiones, simul ac parerentur, imposuerit nomina? Primogenitum

ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ, ἴνα γινώσκῃ καὶ ἑαυτὴν ἀγνοοῦντα ²⁰ δεικνυσιν. Καὶ ἐβίβλην περὶ τοῦ Ἀδάμ· « Ἐκβάλλωμεν αὐτὸν, μήπως ἐκτείνας (75^a) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐξήται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φαγὼν ζήσεται ²¹ εἰς τὸν αἰῶνα· » ἀγνοοῦντος καὶ φοβουμένου ἐστὶ σύμβολον, ὡσπερ καὶ τὸ ²²· « Ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, » μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τακμήριον τῶν μελλόντων. Καὶ τὸ ²³· « Ὁσφράνθη Κύριος ὀσμὴν εὐωδίας, » ἐνδοῦς ἐστὶ σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἄλλους, οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀπόδειξις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς (μὴ) προσιδότης. — Ὁ δὲ Πέτρος· ἔφη πρὸς τὸν ²⁴ Σίμωνα· « Εἰ τυφλὸς ἐκλάσθη ὁ Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος αὐτῷ ²⁵ ὁ Θεὸς· εἰδείκνυεν αὐτῷ λέγων ²⁶· Ἀπὸ δὲ τοῦ [ξύλου τοῦ] γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε. » — Καὶ ὁ Σίμων φησὶ· « Τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ. » Καὶ ὁ Πέτρος ²⁷· « Πῶς τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ, πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, προσφόρως πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπιθεῖς ὀνόματα; » — ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχεν ἀνεψῆγμένους ²⁸, καὶ βλέποντες ἦσαν ὅ τε Ἀδάμ καὶ ἡ Εὕα, δῆλον ²⁹. « Ἰδοῦσα γὰρ ³⁰, φησὶν, ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖον ³¹ (ἐστὶ) τοῦ κατανοῆσαι ³², λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ³³ ἀνδρὶ αὐτῆς (μετ' αὐτῆς) ³⁴. » Εἰ οὖν ³⁵ καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν **272** καρπὸν ἔφαγον, εὐδῆλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως, γινώσκον ³⁶ μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ἔβην δευδερκεστᾶτην ³⁷ ὄραϊν ἕκαστα ³⁸ δυναμένην. Οὐκοῦν ³⁹ ὡς μετὰ τὴν βρώσιν καὶ τὴν παράθεσιν ἀναβλεψάντων, εἰρηται τὸ ⁴⁰· « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » δεικνύεται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄρωντες, ὡς· ἔφη· ἄλλ', ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὅ καὶ τὴν γινώσκιν ἀδιάφορον ⁴¹ παρέτχεν, ἐβρέθη, ὅτι « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς τὸ βλέπειν, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ εἶχει· κἀνεῦθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα, τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ⁴² ἐστ' ὅτε παρεργόμεθα καὶ τὸ πᾶν γινώριμα ⁴³, καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέμετες ἀπολογούμεθα· οὕτω ⁴⁴ καὶ ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὕα τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ἔβην διηγέρθησαν· τὸ γὰρ, « Διηνοίχθησαν (αὐτῶν) οἱ ὀφθαλμοί καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν », ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην ⁴⁵ τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμοῦ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσθησὶν οὕτω κέκληκεν ἡ Γραφή· παρουθὺ γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνεῖδος πλήττεται. — Καὶ ὁ Σίμων φησὶν· « Εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδάμ,

Variae lectiones et notæ.

²⁰ καὶ ἀγ. ἀ. Hom. — Τὸ δὲ ἔ. Hom. ²¹ Gen. iii, 22, φάγη καὶ ζ. Hom. ²² Gen. vii, 6. ²³ Gen. viii, 21. ²⁴ πρὸς αὐτόν C. ²⁵ αὐτῷ om. C. P. ²⁶ ἔλεγε δεικνύων ἀπὸ Ced. Gen. ii, 17. ²⁷ εἶπε Ced. ²⁸ ἀνεψῆγῶτα; P. C. ²⁹ δῆλον ἐνεῦθεν C. ³⁰ εἶδε γὰρ Ced. Gen. iii, 6. ³¹ ἰδεῖν ὠραῖον P. ³² καὶ add. Ced. ³³ ἔδωκε τῷ C. ³⁴ μετ' αὐτῆς om. P. ³⁵ γούν Ced. ³⁶ μὲν om. C. P. — κακοῦ, ἔβην δὲ C. καὶ ὅτι ἔβην P. ³⁷ x. δ. τε δξ. Ced. ³⁸ ἕκαστον C. ³⁹ οὐχ Ced. ⁴⁰ Gen. iii, 7. ⁴¹ ἀδιάφορον C. P. ⁴² δίκην τυφλοῦ P. ⁴³ τὸν π. γινώριμον Ced. ⁴⁴ οὕτως οὖν καὶ C. P. ⁴⁵ ἔγγιν. P.

διὰ τί οὐ πρόβηκεν ἃ τὴν διὰ τοῦ βραχίονος καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην; » — Καὶ ὁ Πέτρος ἄ. « Εἰ πρόβηκεν οὐκ εἶχεν, πῶς τοὶ υἱοὶ αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπομένας πράξεις, ἅμα τῷ γεννηθῆναι ἃ, ἐπέθηκεν ὀνόματα; Τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάϊν, ὃ ἐστὶ ζῆλος, ὃς [καὶ] ζηλώσας ἀνεῖλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄβελ, ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φοβηθεὶς ἐπέθησαν οἱ γονεῖς. Εἰ δὲ Ἄδάμ, ἔργον Θεοῦ καὶ ποίημα, πρόβηκεν εἶχεν, πολλῶ μᾶλλον ὃ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός; — ὅτι γὰρ οὕτως προγινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς τὸν Ἀβραάμ· « Γινώσκων γίνωσκε, ὅτι ἄρα οὐκ εἶσαι τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἄλλοτριᾷ, καὶ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔτη ἅ, τὸ δὲ ἔθνος, ὃ ἐάν (73^b) δουλεύουσι, κρινῶ ἐγώ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ 273 ἀποσκευῆς πολλῆς· σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς ἐν γῆραι καλῶ· τετάρτη δὲ γενεὴ ἀποστραφήσονται ὧδε· οὐκ ἔστι γὰρ ἀναπεκληρῶνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν ἃ. » Τί δὲ ἃ; οὐχὶ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφηταὶ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἀπίθειαν αὐτοῦ (τὴν) πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν; Εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφηταὶ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον ἃ, πῶς αὐτὸς ὃ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεός οὐ προγινώσκει τὰ μέλλοντα ἃ; Ὅστε οὖν οἰκονομικῶς εἰρηται τὸ, « Ἐνθευμήθη, » τούτῃσιν μετεμελήθη, καὶ τὸ, « Καταβὰς ἔφομαι, » καὶ μὲν γε ἃ καὶ τὸ, « Ἐκείραζε τὸν Ἀβραάμ, » καὶ, « Ἐσφράνθη ἃ, » καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκαταβατικῶς ἃ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ἃ λείκεται, ἃ. καὶ ὅτι γε θυσῶν οὐκ ὀρέγεται, διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ ὅτι φαίνεται λέγων ἃ. « Μὴ φάγομαι κρέατα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; » Ὅθεν ὃ ἐξ αὐτοῦ ἃ πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὡσπερ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ Θεός καὶ Πατὴρ πάντων προγινώσκει, ἔλεγεν ἃ. « Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὁμῶν ἃ ὁ οὐράνιος, ὅτι χεῖρεται τούτων ἀπάντων ἃ, πρὶν αὐτὸν αἰτήσασθαι. » Καὶ τοῖς νομίζουσιν ἃ ὅτι μὴ πάντα βλέπει, ἔφασκε· « Προσεύχεσθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατὴρ ὁμῶν ὃ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ. » Καὶ τοῖς ἃ οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι, ἐπέ-

A enim vocavit Cain, quod est zelus, qui etiam invidia motus occidit fratrem suum Abel, quod interpretantur *luctum*; super hunc enim primo occisum luxerunt parentes. Si autem Adam, a Deo factus et plasmatus, præscientiam habuit, multo magis Deus qui illum creaverat. Ita vere prænoscit Deus, ut dicat ad Abraham: « Scito prænosces quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra aliena, et subjicient eos servituti quadringentis annis. Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego iudicabo. Et post hæc egredientur huc cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur hæc; necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. » Quid autem? Nonne Moyses et cæteri prophetae peccata Israel et contumaciam ejus erga Christum, et in cunctas gentes dispersionem ejus præmonstrarunt? Si autem Moyses et alii prophetae Dei beneficio futura prænoscebant, quomodo ipse, qui per illos locutus est, Deus futura non prænoscat? Providenter igitur dictum est: « Mente agitavit, » id est, illum pœnituit, et, « Descendam et videbo; » atque hæc quoque, « Tentavit Abraham, » et, « Odoratus est » et omnia similia, a demittente se ex sua dignitate ob infirmitatem nostram dicta sunt; quippe se victimas non appetere, per prophetam David substendit, dicens: « Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? » Unde ille qui ex ipso ante sæcula genitus est, et ultimis hisce temporibus ex Virgine, propter salutem nostram natus est, hæc et similia veluti interpretans nescientibus quod Deus et Pater omnium cuncta prænoscat, dicebat: « Scit enim Pater vester cœlestis, quia his omnibus indigetis, priusquam illum rogaveritis. » Et putantibus illum non omnia videre, dicebat: « Orate in abscondito; et Pater vester qui videt in abscondito, reddet in aperto. » Et opinantes illum non esse bonum increpabat, dicens: « Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cœlis est, dabit bona potentibus se? » Et his qui existimabant illum victimas appetere, publicavit Deus: « Misericordiam volo, et

Variae lectiones et notæ.

ἃ πρ. τὸ τὴν γυναῖκα ἃ. ἀπάτην ὅτιν Hom. ἃ Καὶ ὁ Π. εἶπεν P^a. ἃ γ. τὰ ὄν. τὸν μὲν πρῶτον καλεῖται K. ὃ ἐρμηνεύεται ζ. ὃς καὶ ζ. Hom. ἃ Θεοῦ ὀκάρων πρ. Hom. ἃ φησὶ τῷ Ἄβ. P^a. ἃ ὅτι δὲ ὃ. πρ. λέγει τῷ Ἄ. Hom. — Gen. xv, 13-16 — γνώση Hom. ἃ γῆ οὐκ ἰδίᾳ Hom. ἃ αὐτῷ pro αὐτῷ cod. C. P. — ἔτη γ' C, ἔτη γ' P. ἃ νῦν. Οὕτω δὲ καὶ πρὸς Μωϋσέα φησὶν· « Ἰδοὺ σὺ κοιμᾶσαι μετὰ τῶν πατέρων σου καὶ ἀναστὰς ὃ λαὸς οὕτως ἐκπορευέσται ὀπίσω θεῶν ἄλλοτριῶν τῆς γῆς εἰς ἣν εἰσπορευέσται ἐκεῖ, καὶ ἐγκαταλείψουσί με, καὶ διασκευάσουσι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθήμην αὐτοῖς, καὶ ὀργισθήσονται θυμῷ καὶ καταλείψω αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστα: κατάθρομα· καὶ εὐρήσουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰ· οἶδα γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ὅσα ποιοῦσιν ὧδε σήμερον πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὠμοσα τοῖς πατέρας αὐτῶν δοῦναι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Καὶ φαγόντες καὶ ἐμπλησθέντες ἐγκαταλείψουσί με C. ἃ Τί δὲ ὃ. καὶ M. τὰ ἃ. τοῦ λαοῦ προσμαίνας καὶ τὴν ὃ. τὴν εἰς τὰ ἃ. προδηλαὶ Hom. ἃ οἱ om. P^a. ἃ προφθεῖσαν Ced. ἃ τὰ ἐσόμενα Ced. — παρισσόν ἐστι τὸ γεγραμμένον Ἐ. καὶ μετ' Hom. ἃ μόντοι P^a. ἃ Κύριος add. Ced. — καὶ τὸ ὡσπερ. C. P. — καὶ ὁσπερ. cod. ἃ σωματικῶς P^a. ἃ ἡμετέραν ἃ. Ced. ἃ Ps. l, 30 φαγόμενοι — πίωμα. ἃ ἐξ αὐτοῦ ὃ P^a. — Τοῖς δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ὁ Θεός οὐ πρ. ἔφη Hom. 55. ἃ Matth. vi, 32. ἃ ἡμῶν Cod. — ἃ. αἰτήσαι ὁμᾶς Ced. ἃ πάντων — αἰτήσασθε C. ἃ Τοῖς δὲ πιστεύουσιν ὡς καὶ Ἐγραφαὶ λέγουσιν, ὅτι μὴ π. Hom. καὶ τοῖς μὴ ν. ὅτι οὐ π. cod. Matth. vi, 6. ἃ Τοῖς δὲ Hom. 56.

non sacrificium. » Et his qui autumabant illum malum esse, suadens clamabat : « Estote misericordes, sicut Pater vester cœlestis. » Ob autem errantes et opinantes plures deos esse, dixit : « Ut cognoscant et solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum ; » et, « Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ. » Et scribæ quidem qui illum interrogaverat, « Quodnam est primum omnium mandatorum ? » respondit : « Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. » Simon autem cum vidisset se a Petro coarctari in Scripturis, et de Deo sermonem et inquisitionem amplius fieri noluisset, recessit victus multoque pudore suffusus ; erat enim iste scelestissimus magnopere versatus in spiritualibus doctrinis ; et enim ita exercitatus erat in arte magica et in fraudibus Satanæ, sicut nullus ante ipsum, fere celebratus ob diabolicas excoitationes et improbitates ; « statuas enim obambulare jubebat, et in igne voluntatus non urebatur, per aerem volabat, et ex lapidibus panes effecit ; draco űebat, aliarum bestiarum formas inducibat ; bifrons apparebat et in sursum convertibat se ; oculos et oppressulatas fores aperiebat, et ferreas compedes solvebat ; in cœnis idola omnimodis formis apponebat ; vasa quæ in domo erant, sponte moveri efficiebat ad ministerium, iis qui ferebant non videntibus, » et multas species ante se cedere, quas defunctorum animas esse dicebat. Multos autem impostorem et seductorem illum convincere conantes, reconciliabat sibi, deinde convivii nomine bovem mactatum apponebat eis, et diversis et vix sanabilibus morbis dæmonibusque subiciebat ; aliaque multa operatus est, adjuvantibus illum dæmonibus ; et ab his quidem adjutus, non solum seipsum in alias hominum et irrationabilium formas transfiguravit, ut dixi, sed quibus volebat, ita faciebat. Ab imperatore quondam indagatus ut impostor, aufugiebat, specie sua Fausto Petri discipulo circumdata. Hic cum ad Petrum venisset, expellebatur ab omnibus propter scelestam, quam præferibat, speciem. Intuens autem illum Petrus, et afflictum videns et jam lacrymantem, dixit : « A Simone Mago, Fauste, immutatio vultus tui facta est ; » ab imperatore enim indagatus pavens aufugit, forma sua tibi circumdata, ut

A πλητετε λήγων ⁷⁰. « ΕΙ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ἔντες, σὶ-
δετε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω
μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς
αἰτοῦσιν αὐτόν ; » — « Καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτῶν θυσιαῶν
ἐρέγεσθαι ⁷⁰, διηγήρευσεν ὁ θεός ⁷⁰. ⁷¹ Ἐλεον θέλω
καὶ οὐ θυσίαν. Καὶ τοῖς ⁷² ὑπολαμβάνουσι κακὸν αὐ-
τὴν εἶναι πικραιῶν ἰδέα ²⁷⁴. « Γίνεσθε οἰκτιρμό-
νες ⁷³, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. » — Διὰ δὲ τοῦς
ἀπατωμένους καὶ ὑπολαμβάνοντας ⁷⁴ πολλοὺς θεοὺς
ὑπάρχειν ἔφη : « Ἴνα γινώσκωσιν ⁷⁵ ὅτι τὸν μόνον ἀλη-
θινὸν θεὸν καὶ ἐν ἀπέσταταις Ἰησοῦν Χριστόν·
καὶ ⁷⁶. « Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐ-
ρανοῦ καὶ τῆς γῆς. » Καὶ μέντοι πρὸς τὸν ἐρωτή-
σαντα ⁷⁷ Γραμματεῖα ⁷⁸. « Ποία ἐστὶ πρώτη πάντων
ἐντολῶν ⁷⁹ ; » ἀπεκρίθη : « Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ
θεός σου, Κύριος εἷς ἐστίν. » ⁸⁰ (4) Ὁ δὲ Σίμων συν-
ιδῶν, ὅτι Πέτρος αὐτὸν ⁸¹ συνάγει (ἐν) ταῖς Γραφαῖς
— εἰς τὸν περὶ θεοῦ λόγον ἐξετασμένον ⁸² γενέσθαι μὴ
θελήσας, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἡ-
της ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιτος, ⁸³ πολὺπαιρος μὲν ἐν ταῖς
πνευματικαῖς διδασκαλαῖς ⁸⁴, καὶ γὰρ οὕτως ἦν
ἐξησηκημένος ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδῆσιν τοῦ
Σατᾶν, ὃς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ, σχεδὸν
ἐπὶ ⁸⁵ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις
διαβεδοημένος ⁸⁶ — « ἀνδριάντας γὰρ ἐποίησε περι-
πατεῖν, (καὶ) εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἔκαίετο, εἰς ἄβρ-
ῖπτατο, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίησε ⁸⁷ · ὄρκακον
ἐγίνετο, καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μεταμορφῶτο, διπρόσω-
πος ἐγίνετο, (καὶ) εἰς χρυσοὺς μεταβάλετο ⁸⁸, θύρας
κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας ; ἤνοιγε ⁸⁹ (καὶ) σ-
θηρᾶ ⁹⁰ δεσμὰ διέλυεν · ἐν δαίμονις εἰθεῖλα παντοδα-
πῶν εἰδῶν ⁹¹ παρίστα · τὰ ἐν οἰκίᾳ σκευὴ αυτομα-
τως ⁹² φέρεσθαι πρὸς ἡγορασίαν ⁹³, τῶν φερόντων ⁹⁴ μὴ
δραμένων ⁹⁵ · σκιάς πολλὰς προηγεσθαι (74^ο) αὐτοῦ
παρεσκεύαζεν, ὥστε ψυχὰς τῶν τεθνεώτων ⁹⁶ ἔφα-
σκεν ⁹⁷ εἶναι. Πολλοὺς δὲ γόητα καὶ κλάνον αὐτῶν
ἐλέγγειν πειρωμένους ⁹⁸, διαλλάξας πρὸς ἑαυτὸν.
Ἐπειτα προφάσει ⁹⁹ εὐωχίας βοῦν θύσας καὶ ἐστιά-
σα ; αὐτοὺς, διαφόροις ¹⁰⁰ καὶ θυσιαῖς νόσος καὶ
δαίμοσις ὑπέβαλεν ¹⁰¹ · καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο ¹⁰²,
καθουπουργούντων αὐτῶν ¹⁰³ τῶν δαιμόνων. (Κάντεῦ
θεν οὐ μόνον ἐκτετὸν εἰς ἑτέρας μορφὰς ἀνθρώπων ¹⁰⁴
καὶ ἀλόγων, ὡς ²⁷⁵ ἔφη, μετεσημάτιζεν, ἀλλὰ
καὶ οὗς ἤθελεν οὕτως ἐποίησιν.) Καὶ γοῦν ποτε ζητού-
D μενος ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνοσ, ἀπέδρα, τὴν

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ εἶναι ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Luc. vi. 45; Matth. vii. 41. ⁷¹ Τοῖς δὲ προλαβοῦσιν ὅτι θ. ἐρέγεται Hom. ⁷² διηγήρευσεν ὁ θεός · ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας C² — θέλων I². ⁷³ Matth. ix. 13. ⁷⁴ Τοῖς δὲ πειθομένοις x. Hom. 57. ⁷⁵ τίλει: Matth. v. 48 — Τοῖς δὲ ἠπατημένοις π. θ. ὑπονοεῖν, ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Jo. xvii. 3. Hom. ⁷⁶ ὑμῶν οὐράνιος C. P. ⁷⁷ καὶ ὅπ. οὐμ. ⁷⁸ γινώσκουσι P¹. ⁷⁹ Matth. vi. 25. ⁸⁰ ἐπερωτήσαντα C. ⁸¹ Matth. xii. 28. ⁸² ἐντολή C. P. — Πρῶτη πάντων ἐντολή ἐστίν. Ἄκουε C² P¹, Πρ. ἔ. ἔφη Ἄκ. P². ⁸³ Cœd. 368, 12-369, 19. — Ὅμως ὁ Σ. Hom. 58. ⁸⁴ αὐτῶν cœd. — ἑαυτῶν P¹. — ἐν om. C². ⁸⁵ ἐξετάσιν γ. οὐκ ἠθέλησεν Hom. ⁸⁶ ἐξ. ἦν Cœd. ⁸⁷ ταῖς πνευματικαῖς C. P. I. ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἀπειρος: ἐλ ἐν ταῖς πνευματικαῖς cœd. cf. P. qui ἐν τ. δ. ἐν. καὶ μαγ. αὐτο καὶ μεθ. ponit. ⁸⁸ σγ. περὶ Cœd. ⁸⁹ δια-
βεδοημένω Cœd. Hom. II 32 — ἐπὶ Hom. ⁹⁰ ἐποίησιν Cœd. ⁹¹ καὶ εἰς ἄρας καὶ ἕτερα ζῶα add. Cœd. ⁹² θ. x. ἀνοίγει Hom. ⁹³ σιδῆρων P¹. ⁹⁴ ἰδῶν Cœd. — παρίστησιν Hom. ⁹⁵ ὡς αὐτόματα φερόμενα Hom. ⁹⁶ ἐποίησιν Cœd. — ἐποίησιν βλέπεσθαι. ⁹⁷ φ. οὐ βρισπομένων Hom. φ. οὐχ ὄρ. Cœd. ⁹⁸ τεθνηκότων C. P. ⁹⁹ ἐ. λέγει Hom. IV, 4. ¹⁰⁰ Πολλῶν — πειρωμένων Cœd. ¹⁰¹ εὐθύστερον πρ. Hom. ¹⁰² διαφ. v. περιέβαλε καὶ δ. Hom. διαζῶρος δ. καὶ δ. Cœd. ¹⁰³ ὑπέβαλεν cœd. ¹⁰⁴ εἰργάσατο om. sed εἰργάσατο post δαιμόνων C — αὐτ. cœd. αὐτῶν C. αὐτῶν P. ¹⁰⁵ x. αὐτῶν δ. cœd. ¹⁰⁶ ἀνθρώπων τε καὶ C. P.

μορφήν αὐτοῦ περιβαί· Φαύστῳ μαθητῇ ¹⁶ Πέτρου. **A** ¹⁷Οὗτος· ἐπανεβλῶν πρὸς ¹⁸ Πέτρον ¹⁹ ἰδιώκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν ²⁰, ἣν περιέχετο. Ἐμβλέψας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν λυπούμενον καὶ δάκρυσι ²¹ συνεχόμενον ἔφη· « Ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, Φαύστε, ἡ παραλλαγή ²² τῆς μορφῆς σου γέγονεν· ὑπὸ γὰρ Καίσαρος ²³ ζητούμενος· καὶ φοβηθεὶς ἔφυγε, τὴν ἑαυτοῦ μορφήν σοι ²⁴ περιβαίς, ἴνα, σοῦ ²⁵ συσχεθέντος· καὶ ἀναιρεθέντος, λύπην μεγάλην ἡμῖν προξενήσῃ καὶ θλίψιν ²⁶· ἀλλ' ὁ Θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Σίμωνος· ἀπαλλάξας σε μορφῆς ²⁷ τὴν προτέραν ἰδέαν ²⁸ παρέξει τάχιον, ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ ²⁹ γέγονε, πάντων ἡμῶν θεωρούντων. ³⁰ (5) Ταῦτα ³¹ μέντοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφη, Κλήμης ³² λαχθῆναι καὶ πραχθῆναι ³³ ἐν Συρίᾳ. Ἐν **B** δὲ τῇ Ῥώμῃ μετὰ τὸ ἐκδηθῆναι ³⁴ ἀπὸ προσώπου Νίρωνος, ὡς εἴρηται ³⁵, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ· « Ἐφης ³⁶ ἔτι (ὁ) Χριστὸς· καὶ Θεός ³⁷ σου ἀναλήφθη· ἰδοὺ κἀγὼ ἀναλαμβάνομαι. » Καὶ ἰδὼν αὐτὸν (ὁ) ³⁸ Πέτρος· κουφίζομενον διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἀέρα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης, ἠύετο· καὶ εὐθὺς πεισὼν ὁ Σίμων καὶ συντριβείς ἀπέθανεν ³⁹. Ὁ δὲ τόπος· ἔκτοτε ὁ δεξάμενος αὐτοῦ τὸ κημέδον ⁴⁰ καὶ παμμίταρον σῶμα ἐκλήθη Σιμώνιον· περὶ οὗ ἐν ⁴¹ ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ ⁴² μέγας ἀπόστολος Πέτρος οὕτως φάσκει ⁴³· « Ἡ δὲ καταρχὴ τῶν αἰρέσεων τῶν νέων γέγονεν ἀπὸ ⁴⁴ Σίμωνος τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρίᾳ πολλὰ διαπραξάμενος ἄστυκα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ⁴⁵, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐσάλευσε ⁴⁶ διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ ἐμπειρίας. Ἐν ⁴⁷ μὲν γὰρ Καισαρείᾳ τῇ ⁴⁸ Στράτωνος ἔμοι Πέτρῳ συντυχῶν ἐπειράτο διατρέφειν τὸν λόγον ⁴⁹ τοῦ Θεοῦ, συμπάροντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζαχαρίου τοῦ ποτε τελώνου, **276** καὶ Βαρνάβα (καὶ Νικήτου), ⁵⁰ καὶ Ἀκύλα, ἀδελφοῦ ⁵¹ Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου, ⁵² ἐπισκόπου τε καὶ κοιλίου, μαθητευθέντος [δὲ] καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῷ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ' αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῶν ⁵³ ἐκ τῶν περὶ τῶν προφητῶν λόγων καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἤτησα ⁵⁴ αὐτὸν δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ἀφωσίαν καταβαλὼν ⁵⁵, φυγάδα τε ⁵⁶ αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέστησα. Γενόμενος δὲ, ὡς ἔφη ⁵⁷, ἐν Ῥώμῃ, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραξε ⁵⁸, **D** πρᾶξιπτεμ δαρετ, et potentiam dæmonium lumi-

te apprehenso et sublato, afflictionis magnæ et anxietatis nobis auctor esset; at Deus auferens a te formam seductoris populorum et inimici veritatis Simonis, tuam priorem speciem cito citius restituet,] quod quidem, dum adhuc loqueretur, factum est, nobis omnibus spectantibus. Hæc porro et alia similia scripsit, ut dixi, Clemens dicta et facta esse in Syria. Romæ autem, postquam illos, ut dictum est, a conspectu suo Nero eiecisset, dixit Simon Petro: « Dixisti Christum et Deum tuum in cælum ascendisse; en ego quoque ascendo. » Et videns illum Petrus sublevatum per magicam artem in aera, media in urbe Romæ, oravit, et subito delapsus Simon, et contritus, mortuus est. Ex hoc autem locus qui receperat omnino profanum et impurum corpus ejus, vocatus est Σιμώνιον. De Simone in apostolicis Constitutionibus magnus apostolus Petrus sic loquitur: « Principium quidem hæresion recentium a Simone Mago orsum est, qui et in Syria multa improba fecit, et in Romæ versans, multum Ecclesiam agitavit per artem magicam, et diabolicam operationem atque peritiam. Cum enim simul ac ego Petrus Cæsarem Stratonis versaretur, conabatur pervertere verbum Dei; necum una erant sancti filii, Zachæus olim publicanus, et Barnabas, et Nicetas, et Aquila, frater Clementis episcopi et concivis Romanorum, et a Paulo coapostolo nostro et coeperante nobis in Evangello institutus. Cum tertio coram eis cum illo disseruissem sermonibus de prophetis et de unius Dei dominatu, vici illum virtute Domini nostri Jesu Christi et ad silentium redegi, et in Italiam fugavi. Degens autem Romæ, ut dixi, valde conturbavit Ecclesiam, multos seducens et sibi concilians, turbasque obstupesciens arte magica et dæmonum operatione. Quadam die, media diei parte, ingressus ad spectaculum » — « nuntiavit se in aera ascensurum. Cum autem omnes mirarentur super hoc, ego Petrus adversus illum oravi. Porro sublatus a dæmonibus, sublimis volabat in aera, dicens se in cælos ascendere, et exinde populis bona subministraturum. Turbis autem illum Deum acclamantibus, extendens ego manus in cælum, Deum obsecravi ut perditorem

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ τῷ μ. Π. φ. C. 7. ¹⁷ καὶ add. Ced. ¹⁸ τὸν add. Ced. ¹⁹ Πέτρον ἐνώπιον ἡμῶν ἔχων τὴν μορφήν Σίμωνος καὶ ὑπὸ π. ἀποσειούμενος καὶ μισοῦμενος διὰ τὴν ἀ. ἰ. τοῦ Σίμωνος· ἐμβ. ὁ Π. C. ²⁰ ἰδέαν C. 1. ²¹ δακρύοντα ἔφη. ὑπὸ Σ. ὦ. φ. τοῦ μ. Ced. ²² ὁ παραλλαγή P. — γέγονε διὰ κακομηχανίας καὶ σατανικῆς ἐπινοίας τοῦ γόητος ὑπὸ C. ²³ ζ. γὰρ ὁ. K. φ. Ced. ²⁴ σοι μ. Ced. ²⁵ σου post ἀναιρ. C. ἴνα τοῦ σ. C. ²⁶ x. θ. ἡ πρ. Ced. — καὶ ἰ. τῆς ἀλ. om. C. — καὶ ἰ. τῆς ἀλ. om. C. ²⁷ μορφήν cod. ²⁸ καὶ ἰδέαν cod. P. καὶ ἰδέαν σου C. — παρέξει σοι P. ²⁹ σὺν τῷ λ. et π. ἡ θ. om. Ced. ³⁰ Ced. 369, 20-371, 12. ³¹ Καὶ ταῦτα C. P. ³² ἐν Συρίᾳ post Κλήμης C. ³³ διαπραχθῆναι C. P. ³⁴ αὐτοῦς add. Ced. ³⁵ προειρ. Ced. ³⁶ Σὺ ἔφης C. H. ³⁷ Χριστὸς ὁ Θεός Ced. ³⁸ ὁ om. C. P. ³⁹ ἀπέθανεν· τοῦ δὲ μαροῦ αὐτοῦ σώματος ταθέντος ἐνθα καὶ πίπτουσαν, ἐκλ. ὁ τ. ἐκτ. Σιμώνιον C. ⁴⁰ βεβ. Ced. ⁴¹ οὗ καὶ ἐν C. P. ⁴² ὁ αὐτός Π. C. ⁴³ ἐκ τοῦ σ' βιβλίου τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων cod. in margine scl. c. 7. ⁴⁴ τῶν v. ἀ. Const. Ced. ⁴⁵ γ. δὲ ἐν P. Const. VI, 9 — Ἰσχυλε Const. Ced. ⁴⁶ ἐσάλευσε C. P. ⁴⁷ ἐμπ. καὶ ἐν C. P. ⁴⁸ K. τῆς cod. scl. Const. VI, 8. Ὁ μόνος Σ. ἐμοί Π. ἐν K. τῇ Σ. ⁴⁹ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ P. — μοι om. C. ⁵⁰ καὶ Νικήτ. cod. καὶ Νικήτα P. om. C. ⁵¹ ἀδελφῶν Const. ⁵² Κλ τοῦ Ῥωμαίου, μαθητεύσαντος Ced. μαθητεύσαντε cod. ⁵³ εἰς τῷ cod. — διὰ τῶν πρ. Ced. π. προφήτου Const. ⁵⁴ ἤτησας Const. δ. Κυρίου Const. ⁵⁵ κατέβαλον Ced. ⁵⁶ φ. x. εἰς τὴν I. Const. ⁵⁷ ὡς ἰ. om. Const. ⁵⁸ ἰσχυ. λε Const. — πολλά Ced.

nueret. » — « Intuens ergo Simonem, dixi : « Si apostolus Jesu Christi sum ego, non vero impostor sicut tu, impero malis virtutibus ut tibi succurrere desistant. » — « Et cum hæc dixissem, continuo de lapsus est cum magno strepitu et contritus est, turba exclamante : « Unus Deus, quem Petros prædicat. » Sic prima soluta est Simoniorum hæresis Romæ, et postremo extineta est : idcirco diem hujus Sabbati insignem agunt Romani. In Sabbato enim observabatur oratio et jejunium a fidelibus. Mos enim erat Ecclesiam orare pro docentibus, ut in Actibus apostolorum scriptum est : « Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro Petro. » Quoniam autem hac die Sabbati evenerat Christi victoria et casus Antichristi Simonis propalam, Sabbati memoriam observantes Romani jejunant et conventus solemnes agunt, usque ad hanc diem traditionem istam servantes. Etenim aliæ quædam Ecclesiæ diversas observant consuetudines, sicut tradunt qui historias texerunt. Enimvero apud Scythas, inquit, civitates episcopum habent unum et solum; apud Cyprios autem et Arabes etiam in vicis sunt episcopi, sicut in Phrygia apud Novatianos et Montanistas. Et in Romana quidem Ecclesia septem solummodo sunt diaconi, dum ubivis alibi indifferens est numerus eorum. Romæ rursus semel tantum in anno Alleluia dicitur, prima tantum die Paschæ; et nullus Ecclesiam unquam docet, ne episcopus quidem; Alexandriæ vero episcopus coram Ecclesia prædicat; » — et dum Evangelia recitantur, non assurgit solio. Et quoad Quadragesimam jejuniorum, alii quidem sex hebdomades jejunant, ut in Illyria et Libya, et Ægypto et in omnibus Occidentis partibus et in Palæstina; Constantinopoli vero, et circumcirca usque ad Phœnicem, hebdomadis septem jejunant; alii quidem tres solum dies per sex aut septem hebdomadas passim jejunant; alii econtra tres hebdomadas ex ordine conjungunt, alii vero duas ut qui Montanum sectantur. In quibusdam autem Ægypti urbibus, postquam sub vesperam pranderunt, mysteria recipiunt. » Hæc quidem Socrates narravit, sicut decebat servari omnia. Nunc vero plurimum et paulatim prædictæ consuetudines immutatae sunt.

πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ αὐτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστάνων⁶⁰, μαγικῆ τέχνης καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ⁶¹. ὅς ποτε, μεσοῦσης ἡμέρας, προσελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγέλλετο δι' αἴρος ἀναπτεῖναι. Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ τούτῳ⁶², ἐγὼ Πέτρος καθ' αὐτὸν ἠγόμην⁶³. Καὶ δὴ μετεωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἔκατο μετάρσιος (74^b) εἰς τὸν αἴρα, λέγων, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέναι, κάκειθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγεῖν⁶⁴. Τῶν δὲ δῆμων ἐκωφεημούντων αὐτὸν ὡς θεὸν, ἐκτείνων ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς ὄψος, ἰκέτευσα τὸν θεὸν καταβῆσαι τὸν λυμῶνα (καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν δαιμόνων περικόψαι). Ἐτενίσας οὖν εἶπον τῷ Σίμωνι· εἰ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμι καὶ οὐχὶ πλάνος ὥσπερ σὺ, Σίμων, προστάσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσιν — ἀρῆναί σε τῆς κρατήσεως. — Καὶ ταῦτα εἰπόντος μου, (παρεχρήμα) κατηνέχθη μετὰ ἤχου πολλοῦ καὶ συνετρίβη, τοῦ δόλου βοήσαντος· εἰς θεὸς, ὃν (δ) Πέτρος καταγγέλλει. Ὁυτως ἡ πρώτη καταλύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἰρέσις ἐν Ῥώμῃ καὶ τέλειον ἀπεσείσθη. (6) Διὸ 277 δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνου τοῦ Σαββάτου, ἐπίσημον ἀγούσιν οἱ Ῥωμαῖοι. Σάββατον γὰρ ἦν ἐν ᾧ ἐτελείτο προσευχὴ καὶ νηστεια τοῖς πιστοῖς· ἔθος γὰρ τὸ προσεύχεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων, ὡς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται· ὅτι Προσευχὴ ἦν ἐκτενης γινομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ Πέτρου. Ὡς οὖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου γενομένης τῆς Χριστοῦ νίκης καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀντιχρίστου Σίμωνος ἐπὶ φανεροῖς, Σάββασι τὸ μνημόσυνον ἐκτελούντες Ῥωμαῖοι νηστεύουσι καὶ συνάξεις παιδρὰς ποιῶσι, μᾶλλον νῦν τὴν παράδοσιν ἐκείνην φυλάττοντες· καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι τινὲς Ἐκκλησίαι διάφορα παραφυλάττουσιν ἔθνη, καθὼς οἱ τὰς ιστορίας ἀνεγράφαντο. Παρὰ Σκύθαις μὲν γὰρ, φησὶν, αἱ πόλεις ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἓνα καὶ μόνον· παρὰ δὲ Κυπρίοις καὶ Ἀραβί, καὶ ἐν ταῖς κώμαις εἰσὶν ἐπίσκοποι, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίαις Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. Καὶ παρὰ μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥώμης ἑπτὰ μόνον διάκονοι γίνονται, παρὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τοῦτων ἀριθμὸς ἐστίν. Καὶ ἐν Ῥώμῃ πάλιν ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγεται τὸ Ἀλληλοῦτα ἐν τῇ α' ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα μόνον· καὶ οὐδεὶς εἰς ἐκκλησίαν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ τὰ τε C. P. ⁶¹ ἐξιστάνων C. — ἐξιστάνων Const. ⁶² ἐνεργείᾳ C. ἐνεργείαις P. ⁶³ καὶ C. d. — μ. ἐμπερίᾳ ὡς καὶ π. μέσης Const. ⁶⁴ προσελθὼν Ced. ⁶⁵ ἐπηγγέλλετο πτήναι δι' αἴρος Const. — δὲ post Πέτρος Ced. ⁶⁶ τούτῳ I. τούτῳ cod. ⁶⁷ Π. δὲ ἐπὶ τ. μετεωρίων τυγχανόντων, ἐγὼ προσπηχόμεν x. ἔ. Const. ⁶⁸ εἰς ἄ. Const. ⁶⁹ τοὺς om. P. ⁷⁰ εἰς δ. Const. ⁷¹ ἐπιχορηγήσειν Const. Ced. τῶν δὲ δαιμόνων Ced. ⁷² ἐπ. ὡς Const. — εἰς οὐρανὸν σὺν αὐτῇ τῇ Ced. ⁷³ διανοία Const. — ἰκέτευον Const. — τὸν θεὸν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ῥήται Const. ⁷⁴ Καὶ ἀτενίσας τῷ Σ. ἔ. C. Ἄτ. οὖν τῷ Σ. ἔ. P. ⁷⁵ εἰ θεοῦ ἀνθρώπος ἐγώ, ἀπ. δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀληθῆς καὶ διδάσκαλος εὐσεβείας, ἀλλ' οὐ πλάνης οἴος σὺ Const. ⁷⁶ ἐγὼ Ced. ⁷⁷ ἀφ. τῆς Const. ⁷⁸ Καὶ εἶπ. μου τ. περικοπιῖς τῶν δυνάμεων ὁ Σ. κατ. μ. μεγάλου ἢ καὶ βαγεῖς ἐξαισιον συντρίβεται — καὶ φωνὴ τῶν ὄχλων λέγουσα Const. ⁷⁹ καὶ τοῦ C. ⁸⁰ εἰς ὁ θεὸς ὃν Π. x. Const. ⁸¹ ὁ Πέτρος om. C. ⁸² ἀπέσθη Ced. ⁸³ ἐκείνην C. P. — ἐν ᾧ καὶ πρ. καὶ ν. τοῖς π. ἔ. γὰρ ἦν τὸ C. P. ⁸⁴ διδασκάλων ἀγωνιζομένων ἢ θλιβομένων ὡς ἐν ταῖς C. P. paulo post γεν. C. ⁸⁵ Act. xii, 5. ⁸⁶ πρὸς τὸν θεὸν om. C. P. ⁸⁷ ἐν om. P. ⁸⁸ ἐπιφανῶς? — ἐπιφανερῶς P. ⁸⁹ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ιστορίας C. P. ⁹⁰ ἀναγράφαντες μαρτυροῦσι? Sozom. vii, 19. ⁹¹ αἱ πόλεις πᾶσαι cod. ut C. P. ⁹² καὶ μ. om. Soz. ⁹³ Φρυγ. cod. Φρυγία C. P. ⁹⁴ μόνον C. P. ⁹⁵ ἀρ. Π. οὖν ἐκάστου ἔτους ἄ. ἐν P. τὰ Ἀ. ψάλλεται κατὰ τὴν α' ἡμέραν τῆς πασχαλίου ἑορτῆς Soz. ⁹⁶ ἀπαξ μὲν τοῦ C. ⁹⁷ τοῦ π. ἡμ. καὶ δ. C. P. ἐπ. ἐκκλησίας δ. cod. ut C. P. ut et I. 20.

διδάσκει πωτὲ, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ διδάσκει μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐπ' ἐκκλησίας· τῶν δὲ ἑβδαμιάδων ἀναγινωσκομένων, οὐκ ἀνίσταται τοῦ θρόνου. Καὶ τὴν μ' τῶν νηστειῶν οἱ μὲν ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσιν ὡς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ, καὶ πάσῃ τῇ Δύτει, καὶ Παλαιστίνῃ, ἐν δὲ ΚΠ. καὶ περίεξ ἄχρι Φοινίκης, ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσι, ἄλλοι δὲ τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐν ταῖς ἐξ ἢ ἐκπὰ σποράδην νηστεύουσι· ἕτεροι δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Πάσχα συνάπτουσι, ἄλλοι δὲ δύο ὡς οἱ 278 τὰ Ὀντανῶν φρονούντες. Ἐν τισὶ δὲ πόλεσι τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ἐσπέραν ἡριστηκότας; τῶν μυστηρίων καταλαμβάνουσι. Ταῦτα μὲν Σωκράτης ἰστόρησεν ὡς εἰκὸς φυλαττόμενα πάντα· νῦν δὲ κλειστός· καὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγῆ γέγονεν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἡθεσιν 10.

PKB'. *Peri tou agiou Petrou 11.*

A

CXXII. *De sancto Petro.*

Ἦ μένοι Νέρων, ἀκούσας ὅτι παρόντα ὑπὸ Πέτρον καὶ ἀγαπητῆσας, ἐκλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. Ὁ δὲ Πέτρος παρακλίσας ἐν ὑπαρχῶν 12, ἵνα μὴ ὀρθῶς σταυρωθῆ ὡς ὁ Κύριος (αὐτοῦ) 14, κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθῃ (καθὼς ἤξιωσεν ἐκ πολλῆς μετριοπροσύνης). Μετὰ δὲ γε τὴν Πέτρον τελευτήν, ὡς 11 φησὶν Εὐσέβιος, Παῦλος ὁ ἀπόστολος κατὰ μὲν τὴν ἀ' ἀπολογίαν ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος; (καὶ) ἀπολογησάμενος Νέρωνι, ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη 16. (75^a) Κάντευθεν, ὡς εἶκοι, τὰς 17 τῶν ἀποστόλων Πράξεις ἐπ' ἐκείνον τὸν χρόνον Λουκάς 16 περιέγραψε μέχρις 18 οὗ συνῆν τῷ Παύλῳ· καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐμαρτύρησεν, οὐ συμπάρῃν αὐτῷ, τοῦ Ἀποστόλου σαφῶς 19 λέγοντος, ὅτι 21 ἐ Οὐδαί; μὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ συμπαραγένητο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον 22· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν· ἢ ἢ δὴ 23 πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν (δεσμοί;) καταχόμενος ἔγραψεν ἐμοῦ σημαίνων τὴν τε πρώτην 24 αὐτῷ γενομένην ἀπολογίαν ὡς πρὸς Νέρωνα, ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδες τοῦ τρόπου καλῶς ὠνόμασε, ἐ καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν, ἐπέγει φάσκων 25· ἐ Ἐρρύσθη ἐκ στόματος λέοντος, ἀλλὰ καὶ (ἔτι) 26 ῥύσεται 27 Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, ὡς πεμφαίνων 28 τὸ παρατίμα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ αὐτῇ προσαγορεύει Γραφῇ 29 λέγων· ἐ Ἐγὼ γὰρ ἦδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς 279 τῆς 30 ἀναλύσεως μου ἐφέστηκεν. 31 Ἀπολογησάμενος 31 τοίνυν τὴν πρώτην 32 ἀπολογίαν καὶ αὐθις ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν στελλάμενος, εἶτα πάλιν τὸ δεύτερον ἐπιβὰς τῇ Ῥώμῃ 33 δέσμιος 33 καὶ ὡσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὴν διὰ ξίφους τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδή-

Variæ lectiones et notæ.

11 Ὅτι δὲ ὁ ἐπ. οὐτε ἄλλοι τις ἐνθάδε ἐπ' ἐ. δ. παρὰ δὲ Ἀλεξανδρεῦσι μόνος ὁ τῆς πίστεως ἐπ. Σιζ. 12 ἄν. γὰρ τῶν ἐ. οὐκ ἐπιν. ὁ ἐπίσκοπος Soz. om. τοῦ θ. 13 Καὶ τὴν — μ' ἐν ἡ νηστεύει τὸ πλῆθος, οἱ μὲν εἰς ἐξ ἐ. ἡμερῶν λογίζονται ὡς Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ πρὸς δύοσιν, Α. τε πᾶσα καὶ Ἀ. σὺν τοῖς Παλαιστίνοι, οἱ δὲ ζ', ὡς ἐν ΚΠ. καὶ τοῖς π. ἔθνεσι μέχρι Φοινίκων, ἀλ. δὲ γ' σπ. ἐν ταῖς ζ' ἢ ζ' Soz. 14 ὡς οἱ ἐν C. 15 ἐν δὲ τῇ ΚΠ. P². 16 οἱ δὲ ἅμα γ' πρὸ τῆς ἑορτῆς σ. Soz. 17 ἄλλοι — φρονούντες om. C. ὡς οἱ P. ὅσοι cod. 18 οἱ δὲ δ' ὅσοι τὰ col. 19 Παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις ἐν πολλοῖς π. — πρ. ἐ. τῷ Σάββατῳ συνιόντες ἢ ἦδη μ. μετέγουσι Soz. 20 Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σ. C. P. 21 πλείστ. cod. 22 ἐν om. P². 23 ἔθεσιν C. P. 24 παρόντα Σίμων ὑπὸ cod. ut C. P. Ced. 25 67 (5267). — Ced. 371.15 375.3. 26 ἑπαρχῶν C. P. 27 αὐτοῦ om. C. P. 28 τελευτήν ἐν τῷ δευτέρῳ ἔπει ὡς C. — καθὼς C. P. 29 ἀπεστάλη P². 30 ὅθεν εἰκότως τὰς Eus. II, 22. 31 ἐκ ὁ Α. π. τὸν χ. τὸν μ. Eus. 32 ὅπου P². 33 σαφῶς καὶ τούτο C. καὶ τῷ σ. P. — α' μου ἀπολογία col. ut C. P. 34 II Tim. IV, 16. 35 ἐγκατέλειπ. cod. ἐγκατέλειπον C. ἐγκατέλιπον P. 36 τὴν δὲ Ced. 37 πρ. αὐτοῦ ἀπ. Ced.; Eus. om. προσωνόμασε. 38 II Tim. IV, 17, 18. 39 ἔτι om. C. P. ut II Tim. IV, 18. 40 μὲ δ' add. Ced. 41 σημαίνων Eus. 42 ἐπιστολῇ πρ. λ. Ced. προλέγει γρ. φάσκων Eus. II Tim. IV, 6. 43 τῆς ἐμῆς ἀν. ἐφ. C. P. 44 Τότε μὲν οὖν ἀπολογησάμενος αὐθις Eus. 45 δ. x. λόγος ἔγει στελλασθαι τὴν ἀπόστολον, δεύτ. ἐπιβάντα τῇ αὐτῇ πόλει τῷ κατ' αὐτὸν τελειωθῆναι μαρτυρίῳ Eus. 46 δέσμιος cod. a. sec. in.

gnum aridum ad crucem faciendam, in loco illo. Cujus quidam corpus tollens, et inter multa monumenta sepeliens, sepulcrum ejus incertum effecit. Discipulis autem requireribus postea, et non reperientibus ejus sepulcrum propter multitudinem monumentorum, dum nocte ista orarent, collyria medicabilia pluit Deus supra sepulcrum, symbola artis Illius; et hoc signo revelatum est sepulcrum, cujus pretiosas et sanctas reliquias deinceps cum erisset Constantius, Constantini Magni filius, in templo Sanctorum Apostolorum reposuit.

τρικά ἐπάνω τοῦ τάφου⁴³, σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ⁴⁴. καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου ἐγένετο γνώριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον⁴⁵ (ὑστερον) ἀνακομισθεὶς⁴⁶ Κωνσταντίας, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων⁴⁷.

CXXIII. De Jacobo, fratre Domini.

Magnus autem Jacobus, frater Domini, cum sanctus esset ex utero matris suae, vinum et siceram non bibit, nec animatum quidquam comedit, nec unquam balneo usus est; genua autem oldurata, camelorum instar, fuerunt, eo quod semper genua flecteret, ut Deum adoraret; unde, ob magnam justitiam suam et admirandam vitae rationem, vocabatur Justus et ὠδίας, quod est *praesidium populi et justitia*. Cum igitur venerandus et valde celebris esset angelicus Jacobus, die festi Paschae, pluribus myriadibus hominum in templum Judaeorum ingressis, hunc assumpserunt Scribae, et statuerunt super pinnaculum templi, dissipare cupientes praedicationem Christi, et illi voce magna dixerunt: «Oramus te, vir juste, ut dicas populo ne vagentur post vestigia illius qui dicitur Christus; tibi enim omnes paremus, agnoscentes te esse justum et nullius personam accipientem.» Ille vero respondens dixit: «Cur me interrogatis de Christo, dum

σατο μηνὶ Ἰουνίῳ κθ', καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Πέτρος ἐσταυρώθη⁴⁸, καθάπερ καὶ Μάρκος; καὶ Λουκᾶς οὐ ἐσταυγέλισται, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφός;⁴⁹. Οὐ οὖν⁵⁰ Λουκᾶς ἐπὶ ἑλαίας καρποφόρου σταυρωθεὶς⁵¹, μὴ εὐρισκομένου ξύλου ξηροῦ πρὸς τὴ γενέσθαι σταυρὸν ἐν⁵² τῷ τόπῳ, λαθῶν τις τὸ σῶμα⁵³ καὶ μεταξύ πολλῶν μνημείων θάψας, ἀθλον ἐποίησε τὸν τάφον. Τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζητούτων μεταέπειτα καὶ μὴ εὐρισκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ κληθεὶς τῶν μνημείων, προσευξαμένων⁵⁴ αὐτῶν τῇ νυκτὶ ἐκαίη⁵⁵, κολλούρια⁵⁶ ἔβραξεν ὁ Θεός· ἰα-

B PKΓ'. Περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦθεοῦ.

⁴⁸ Ὁ δὲ μέγας Ἰάκωβος⁴⁹ ὁ ἀδελφός⁵⁰, ἀγνός ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, οἶνον καὶ⁵¹ σίκερα οὐκ ἔπεν, οὐδὲ ἐμψυχον ἔφαγεν, οὔτε⁵² βλανεσίῳ ἐχρήσατο· τὰ δὲ γόνατα ἀπασληκτότα δίκην καμῆλων⁵³ γεγονόσιν ἐκ τοῦ ἀεὶ κάμπτειν ἐπὶ γονάτων⁵⁴ καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν, 280 ἔθαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστῆς πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠδίας⁵⁵, ὅ ἐστι περιοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη⁵⁶. ⁵⁷ (2) Ἐπεὶ οὖν, αἰδέσιμος καὶ σεβάσιμος⁵⁸ ἦν, καὶ σφόδρα περιδότης ὁ ἱεραγέλος Ἰάκωβος, ἰορτῆς γενομένης τοῦ Πάσχα καὶ πολλῶν μυριάδων συναλθόντων (ἐν τῷ ναῷ) τῶν Ἰουδαίων, (καὶ) τούτου ἀνετίκταντες οἱ Γραμματεῖς⁵⁹ ἐπὶ τὸ πέργυριον τοῦ ἱεροῦ, διασκευάσαι βουλόμενοι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπον μεγάλη τῇ φωνῇ· «Ἀξιοῦμέν σε, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου Χριστοῦ· σοὶ γὰρ πάντες κειθόμεθα γινώσκοντες σε (τίνα;) δίκαιον⁶⁰ καὶ ἀπροσωπώληπτον⁶¹.» Ὁ δὲ

Variae lectiones et notae.

⁴³ μετὰ περιόδον χρόνου ἐνός Ced. ⁴⁴ ὡς ἔμπροσθεν εἰρήται Ced. ⁴⁵ μακάριος; Ced. ⁴⁶ ἐσταυρώθη Ced. ⁴⁷ στ. καὶ λ. Ced. ⁴⁸ αὐτοῦ Ced. ⁴⁹ προσευξαμ. εν. προσευξάμενοι C. om. αὐτῶν, προσευξαμένοι P. ⁵⁰ ἐκαίη om. C. ⁵¹ κολλούρια εν. P. κολούρια C. I. κολλύρια βρέξας C. ⁵² τοῦ ἀποστόλου add. P. ⁵³ αὐτῷ, δηλον ἐποίησε τὸν τάφον εν C. ⁵⁴ τὸ λ. K. υἱὸς K. ἀνακ. ἐν K. II. κατ' ἐν τῷ ν. τῶν ἀπ. ὁ περ ὠκοδόμησεν ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέγας Κωνσταντίνος C. P. ⁵⁵ ἀνακομισθὲν ἐπὶ Κωνσταντίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μ. K. ἐκ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου ἐτίθη Ced. ⁵⁶ ὑποκάτω τῆς τραπέζης, μετ' Ἀνδρίου καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ced. a. (550). ⁵⁷ Ced. 360, 22 361, 7. Ἐπὶ Νέρωνος Ἀγρίππα τελευτήσαντος, Θηστος καθίσταται διδάχος αὐτοῦ ὑπὸ Νέρωνος, καὶ Παῦλος κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον δικαιολογησάμενος ἐπὶ Θήστου, πέμπεται πρὸς τὸν Νέρωνα. Καὶ τότε μὲν ἀπολογεῖται, δεῦτερον δὲ ἐν Ἰώμῃ ἔλθων, τὴν κεφαλὴν σκοπεύμενος παρὰ Νέρωνος, ὡσαύτως καὶ Πέτρος, ὁ κορυφαῖος ἀνατιχολοπεῖται. ⁵⁸ Ὁ δὲ γὰρ Ἰάκωβος C. ⁵⁹ ὁ ἀδελφός; om. C. P. ⁶⁰ οἶκον μὲν καὶ C. P. οἶνον καὶ Hegesippus. ⁶¹ ἔφαγεν οὐδὲ C. P. — καὶ β. οὐκ Hegesippus. ⁶² καμῆλ. cod. καμῆλου C. P. ut Hegesippus. ⁶³ γόνου C. P. Hegesippus. ⁶⁴ ὄδλ. cod. ὄδλ. P. ὄδλίας C. ὄδλίας Hegesippus. ⁶⁵ δικαιοσύνη· ὅς γὰρ μεγάλων καὶ θείων ὁράσεων ἀξιούμενος ἐώρακίνοτα π οφανῶς τὸν διάβολον τὴν κατ' αὐτοῦ γεννησμένην μανίαν καὶ μαιζονίαν τῶν Ἰουδαίων ἀπέλαύνα (εν. ἀπειλῶν) ἐν ἐξέτισῳ καὶ φοβερωτάτῳ σχήματι, παρὶ οὗ φησιν πρὸς τὸν Ἰωδὸ ὁ Θεός· «Ἰωδὸ (Lx, 46) — πλευρά αὐτοῦ χάλκισται — σιδερόρυτος. Τοῦ· ὅ ἐστι — 19, 25 πέπονθεν δὲ δει προσκρούσει Ἰ. — ἐν δὲ τῷ — αὐτὸν 24 πᾶν δὲ κλ, 7, 15, πύλας δὲ 14 τὰ δὲ 15 — χάλκαϊ, 18, 19, om. ὡς. 2) καιομένη; καὶ πυρὶ δ. 21 ἡ ψ. δ. φλόξ — ἐξέρχεται. 22 ἐν δὲ τῷ ερ. αὐλ. — ἀπόλετα ἔστηκε· δὲ ὡ. ὁ. ἄν. 24 ἐν 26 — οὐδὲν οὐ μὴ π. 27, ἦγεται — ἄχυρον, χ. — 28 καὶ ὡ — 29 λογισθήσεται — καταγελά μὲν π. π. 30 ἡ δὲ — ὄζει; 31 ἠγεται. μὲν — αἰμαλώτων 32. Οὐκ 33 — αὐτῷ. Οἱ γὰρ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἀγγελοὶ πολλαῖς ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς διὰ τὸ ἀκοῦσιν αὐτοῦ λόγους παρὰ Θεοῦ καὶ ἀπαγγέλλουσιν τοῖς λαοῖς; ἀνθρώποις· φησὶ γὰρ Ἐσθρας· Ἀπέστειλεν ὁ Θεός πρὸς τοὺς δοῦλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας· αὐτοὶ δὲ ἐξεμυκτηρίζον τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ» (III E. I, 50, 51). Ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ Προδρόμου λέγει Κύριος· «Οὗτός ἐστιν; παρὶ οὗ γέγραπται· Ἰωδὸ ἐγὼ ἀπέστειλα τὸν ἀγγέλιόν μου, πρὸς προσώπον μου» (Matth. I, 2). Καὶ οὐ μόνον ἀγγελοὶ λέγονται οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ κατὰ τὴν λέγοντα· «Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ Ἰψίστου πάντες (Ps. LXXX, 6) propter vocem ἐσθγγελοῦ adjuncta in C. ⁶⁶ Ced. 361, 8-362, 7, Eus. II. E. II, 25 ex Hegesippo. ⁶⁷ μεδ. καὶ σφ. π. ὑπῆρχεν C. P. ⁶⁸ καὶ ἱερεῖς add. Ced. — οἱ ἱερεῖς ἐπὶ C. P.; sed in margine Γραμματεῖς, ex Hegesippo scilicet. ⁶⁹ δίκαιον εν C. P. ὅτι δίκαιος εἶ Hegesippus. ⁷⁰ εἰκὲ ἡμῖν, τίς ἐστιν ἡ οὐρα τοῦ Ἰησοῦ; Ced.

ἀκοιμηθεί· εἶπεν ὁ· « Τί με ἐπρωτεύετε περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς καθέζεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ· Ἰοὶ δὲ παράνομοι ἄρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραξαν· « Ὁ! ὦ! καὶ δίκαιοι· πεπλάνηται· » Καὶ (εἶπον πρὸς ἀλλήλους· « Κακῶς ἐποιήσαμεν τοῖς αὐτοῦ μαρτυροῖς καθ' ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πρᾶσαχόντες, πολλοὺς πειθήσαντες πιστεῦσαι εἰς αὐτόν· » καὶ δὴ) μανέντες οἱ ἐξάγιστοι (75^b) καὶ τοῦτον κατακρημνίσαντες, κίβινος τὰ γόνατα ὑπὲρ αὐτῶν προσήχητο· καὶ προσεγγίσας τις τῶν υἱῶν Ῥηχάδ καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· « Τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν εὐχεται· » καὶ δραμὸν τις γναφὸν ἔθηκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξύλου ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπέριζεν· καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτησεν ὁ δίκαιος. Θάψαντες δὲ αὐτόν ἐν τῷ ναῷ, ἀνήγειραν αὐτοῦ στήλην (3) Μετὰ δὲ (τῷ) μαρτύριον αὐτοῦ παρὰ πόδας Ἱερουσαλήμ περιοικεῖται· φησὶ γὰρ Ἰωσήπος ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὅς ἐστιν ἀδελφὸς (τοῦ) Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἡ ἐπειδήπερ δικαιοτάτος (αὐτὸν) ὄντα Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν. (4) Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν ἀπολέμητοι ἔτη μ' δέμειναν (τοῦ Χριστοῦ μακροθυμοῦντος ἐπὶ τῆ παρανομίᾳ καὶ θεομαχίᾳ αὐτῶν), ὅπως γνωσιμαχῆσαντες ἐπὶ τῆ τοιαύτῃ αὐτῶν πλημμελείᾳ ἰσχυρὰ ποιήσονται τὴν μετάνοιαν, ὅθεν αὐτοῖς φοβερὰ σημεῖα ἐπαδείκνυντο, τὴν μέλλουσαν καταλαμβεῖν αὐτοὺς ἄλωσιν προμηνύοντα. Ἐν γὰρ τῇ τῶν Ἀζύμων ἑορτῇ περὶ ὥραν θ' τῆς νυκτὸς τσοῦτον φῶς τὴν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν περιελαμψεν ἐπὶ ὥραν μίαν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. Μετὰ τοῦτο ἐφάνη ἀστρὸν ὑπὲρ τὴν πόλιν, ῥομφαίᾳ παρακλήσιον· καὶ ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ χαλκῆ πύλη τῆς πόλεως, σιδηροδέτοις κλειομένη μοχλοῖς καὶ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν ἄνοιγομένη, ὤφθη περὶ ὥραν η' τῆς νυκτὸς ἀνεψυγμένη· (καὶ) πάλιν (ἄλλοτε) ὠράθησαν πρὸ ἡλίου δύσεως ὡσεὶ ἄρματα μετέωρα καὶ στρατόπεδα ἐνοπλά διατρέχοντα περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰς πόλεις· περιστοιχίζοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Σκηνοπηγίας ἑορτῆς πρὸ δ' ἐτῶν τοῦ πολέμου, εἰρηνευούσης καὶ εὐνομούσης τῆς πόλεως, ἀνθρωπῶς τις Ἰησοῦς τοῦνομα, ἐλθὼν ἐν τῇ ἑορτῇ,

Ille sedet ad dexteram Dei in caelo? » At impii summi sacerdotes et Pharisaei exclamaverunt : Oh, oh! justus ipse aberravit. » Et dixerunt intra se : « Male egimus praebentes illi occasionem pro Christo testimonium reddendi; multos enim adduximus ut in eum credant; » ac insanientes sceleratissimi ipsum praecipitarunt; at ille flexis genibus pro eis orabat; et cum accessisset unus filiorum Rechab, et audisset illum, dicit eis : « Quid facitis? Justus amplius pro nobis orat, » et accurrens fulio quidam percussit caput ejus ligno in quo vestes deprimere solent, et statim mortuus est justus. Cum autem illum in templo scelerissent, erexerunt ibi columnam. Post vero martyrium ejus cito Jerusalem obsidetur; ait enim Josephus ista evenisse Judaeis in ultionem Jacobi justii qui est frater Jesu, qui vocatur Christus, » quoniam justissimum Judaei occiderunt. Porro Judaei, post Ascensionem Domini, in pace quadraginta annis permanserunt, Christo iram differente contra impietatem eorum et hostilitatem erga Deum, ut super tantum ipsorum peccatum resipiscentes, vehementer poenitentiam agerent; ideo horrenda signa demonstrabantur eis, jamjam casuram super ipsos praenuntiantes ruinam. Festo enim Azymorum, circa nonam noctis horam, lux tanta templum collustravit et altare per horam integram, ut dies illuxisse videretur. Post hoc apparuit astrum super civitatem romphaeis simile, et alias aera porta orientalis civitatis, ferreis clausa pessulis, et quae vix a triginta viris aperiri posset, circa octavam noctis horam aperta visa est. Atque iterum alias ante solis occasum visi sunt quasi currus sublimes et armati exercitus discursantes per aera et civitates undequaque eiegentes. Post haec etiam, diebus festi Tabernaculorum, quarto ante bellum anno, in pace composita et benemorata civitate, vir quidam nomine Jesus, cum ad festivitatem venisset, repente exclamavit in templo dicens : « Vox ab occidente, vox ab oriente, vox a quatuor ventis, vox super Jerusalem et universum populum. » Atque haec pluribus diebus noctibusque animose et indesinenter in civitate clamabat, illeque quidam ex popularibus indignantes flagris illum verberabant; at ille magis clamabat lacrymans,

Variae lectiones et notae.

Ἐξη Ced. ὁ κάθηται Hegesippus. ὁ καὶ αὐτὸς μέλλει ἐρχεσθαι κ. τ. λ. Ced. ὁ Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ced. ὁ παράνομος; cod. ὁ καὶ ὀδίκαιος; cod. C. P. Hegesippus. ὁ πεπλάνηται Ced. ὁ τοῖς αὐτοῦ μαρτυροῖς ἡ τοιαύτην μαρτυρίαν cod. C. P. Heseigippus. ὁ Ἰησοῦ cod. C. P. Heseigippus — παρασχ. καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀκούσαντες ἐπίστευσαν· καὶ δὴ C. P. deest in Hegesippo. ὁ μ. ἐβρίψαν αὐτὸν κάτω· πεσὼν δὲ οὐκ ἀπέθανε· καὶ ἤρξατο λιθάσειν αὐτόν. Ὁ δὲ θεὸς τὰ γόνατα πρ. παρακαλῶ σε, Θεὸς Πατήρ, ἄφες ἡμῶν· οὐ γὰρ οἶδας τί ποιοῦσι. Εἰς δὲ τῶν ὑ. Ced. ὁ Π. ἔκραξε λίγων, παύσασθε τί Ced. ὁ ὁμῶν C. P. deest in Hegesippo. ὁ μ. ξ. γναφίου καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν Ced. ὁ ἐκπέριζεν C. ἐκπέριζεν εἴθε P. ἀπεπλίσεν Hegesippus. ὁ παρὰ τῷ ναῷ C. P. Hegesippus. ὁ αὐτοῦ τὴν στήλην C. C. Deest in Hegesippo totum. ὁ Ced. 362,7-11. ὁ τὴν μαρτυρίαν C. P. ὁ π. Ἰερ. Ced. ὁ Arch. xi, 9. ὁ Ταῦτα δὲ συμβεβηκέναι Ἰ. C. P. ὁ δ; ἢ C. P. ὁ Ced. 375,8-374,12. ὁ Κυρίου ἡμῶν C. P. ὁ δ. ἔτη μ' Ced. ὁ ἰνα γν. τὴν ἰδίαν ἀνακαλέσονται πλημμελίαν· οἱ δὲ μᾶλλον εἰς τὰ χεῖρον νεύσαντες τῷ φθῶν καὶ τοῖς ἀγίοις ἀνθρώπων, Στέφανον, Ἰακώβον τὸν τοῦ Ζεβεδαιου, Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν καὶ λοιποὺς· διὰ καὶ ἀλίως ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν θεήλατον ἐπεσπάσαντο πανωλεθρίαν, ὅθεν Ced. ὁ καὶ ἐναργῆ add. Ced. ὁ ἐπαδείκνυ cod. ἐπαδείκνυ. C. P. ὁ ν. π. καὶ τὸν β. περὶ Ced. ὁ Μετὰ δὲ τοῦτο C. P. — Ἐπειτα ἀστὴρ ὑπερβην τῆς πόλεως ῥομφαίᾳ παρόμοιος ὡπτάνετο ἀλ. ἢ. ἀν. π. γ. Ced. ὁ π. τ. ἀ. δ. Ced. ὁ τῆς Ἰουδαίας φοβερῶς add. Ced. ὁ Πρὸ δ. δ' τῆς ἀλώσεως, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκ. ἔτ; τῆς π. ε. Ced. ὁ ὀνόματι; ἐξ. ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ παρελθὼν εἶδα φ. ἀπὸ β. φ. ἀπὸ δ. Ced.

et ad singulas plagas dicebat : « Vae, vae, Jerusalem. » Eodem festo, bos ad immolationem adducta, præter opinionem agnum medio in templo peperit, quæ, ut opinor, per partum contra naturam manifestavit miram magnitudinem et potentiam civitatis, per agnum autem, negationem Judæorum erga Agnum Dei Christum aperte subostendit, et eventuram ipsis suuditus gravissimam ruinam et desolationem,

πρὸς θυσίαν ἀχθείσα⁹, παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἦτις, οἶμαι (παρὰ 282 μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προεδήλωσε τὴν τε ὑπερφύλακτον καὶ βοήν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνου τὴν πρὸς τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὴν Χριστὸν ἄρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν ἁ γνησομένην αὐτοῖς⁹ ἄρην (καὶ ἀργαλειωτάτην ἀναίρεσίν τε καὶ) πανολεθρίαν.

Judæi ergo cum Romanis subjici et eis tributum solvere nolissent, et Agrippa Romam fugisset, iratus et indignatus Nero scripsit præfecto Orientis (is erat tunc Vespasianus), jubens ei ut omnem cui præerat, moveret exercitum, et obtineret terram Judæorum, et omnino perderet eam. Porro diebus solemnitatis Paschæ, cum omnes ex Judæa Hierosolymam advenissent, a Romanis in metropoli conclusi sunt soli, egressis antea per divinam revelationem qui in Christum credebant, et remanentibus ut in custodia impiis et scelestis, sicuti olim acciderat nefandissimis Sodomitis, istorum similibus. Etenim pro Sodomis olim quasi legatione fungens sanctus Abraham dicit : « Num perdes justum cum impio, et erit justus sicut impius? » ideoque benignus erga homines Deus pollicitus est : « Si inventi fuerint Sodomis decem justii. » Non inventi sunt, idcirco omnino perierunt. Pro Jerusalem autem cum exoraret divinus Jeremias, ipsi quoque Dominus dixit : « Circuite vias Jerusalem, aspice et videte, et querite in plateis ejus, an invenialis virum, et sit faciens judicium, querens fidem; propitius ero ei, dicit Dominus. » Sed age ipsa quoque illis carens, divini furoris fructum adeptæ est, nec alio tempore, sed diebus solemnitatis, et justissime quidem : oportebat enim eos quibus diebus in Dominum peccaverunt, ipsis quoque præmium occisi Christi subire.

ἀλλ' ἐν 283 ταῖς τῆς ἑορτῆς ἡμέραις· καὶ μάλα γε Κύριον ἐξημαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς χριστοκτονίας ὑποστήναι).

Nero autem cum sibi confirmasset imperium, in impuras impiegit actiones, et extraneis imperio rebus dedit operam, cithara ludens, tragædias agens et saltans in theatris, et præter ista et omnia sua iniqua facta, odium insuper et luctam adversus Deum addidit, primus persecutor verbi Dei factus. Post hæc, cum insidiæ adversus eum significatæ essent,

Varie lectiones et notæ.

⁹⁷ νόκτις codex. ⁹⁸ π. ἔλην τὴν πόλιν ἀν. Cod. ⁹⁹ ἤκλιζοντο ὁ δὲ πρ. ἔ. τῶν πλ. ἔκραξεν Cod. ¹⁰⁰ οὐαί Cod. ¹⁰¹ Κατ' ἄ. δὲ τὴν Cod. ¹⁰² ἄ. π. θ. Cod. ¹⁰³ σαφῶς ἐνέφανεν τὴν Cod. ¹⁰⁴ αὐτῷ cod. ¹⁰⁵ Cod. 374, 12-22. Τῶν οὖν Ἰ. τὴν. π. τοῦς Ῥ. ὑπ. ἠθετηκότων, ἀπίστατα Ν. Οὐεσπασιανῶν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τίτων τὸν ἔκγονον αὐτοῦ, οἱ καὶ ἐπόρθησαν αὐτὴν, πάντων τῶν Χριστιανῶν δι' ἄ. τῶν Ἰεροσολύμων ἐξ. μόνον δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐκ πάσης τῆς γῶρας ἐν τῇ τοῦ π. ἑορτῇ ὡς. ἐν εἰ. τοῖς Ἰεροσολύμοις συγκλεισθέντων, ὡς ἀμρὶ τὰς τ' μυριάδας τὸ πλῆθος ἀριθμῆσθαι· καὶ πάντας τὸν ἐπηρητημένον αὐτοῖς διέθρονον πρὸς Θεοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τολμηθεῖσαν αὐτοῖς θεομαχίαν καὶ μισησίαν ἐνδίκως καταδέξαντο. ¹⁰⁶ ἑρήμου φίλων καὶ ἀγίων καὶ δούλων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ cod. ponendum post τιστευόντων. ¹⁰⁷ Gen. xviii, 25. ¹⁰⁸ Jer. v, 1. ¹⁰⁹ Cod. 377, 19-378, 6 Οὗτος ὁ Νέρων μανίας ἐλόγητο πλεονεχίας ἄν. μὲν τὴν αὐτοῦ μ. 10. ἀνέλατο a sev. manu cod.

ἡ ἐξαίφνης ἀνέκραξεν ἐν τῷ ἱερῷ λέγων· ἡ φωνὴ ἀπὸ δυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν ὀρέων ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἰεροσόλυμα καὶ πάντα τὸν λαόν. Καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις (καὶ νυκτὶ⁹⁷) περιερχόμενος ἐν τῇ πόλει⁹⁸ ἀνευδύτως ἔδρα, διὰ καὶ τινες τῶν δημοτῶν ἀγανακτήσαντες μάστιξιν αὐτὸν ἤκλιζον, ἐπὶ πλείον κράζοντα μετὰ δακρύων καὶ λέγοντα πρὸς ἐκάστην ἀληγῆν⁹⁹· Ὁὐαί, οὐαί, Ἰεροσόλυμα! Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἑορτὴν βουῶς πρὸς θυσίαν ἀχθείσα⁹, παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἦτις, οἶμαι (παρὰ 282 μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προεδήλωσε τὴν τε ὑπερφύλακτον καὶ βοήν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνου τὴν πρὸς τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὴν Χριστὸν ἄρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν ἁ γνησομένην αὐτοῖς⁹ ἄρην (καὶ ἀργαλειωτάτην ἀναίρεσίν τε καὶ) πανολεθρίαν.

(5) Τῶν Ἰουδαίων τοίνυν τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τε καὶ φορολογίαν ἀθετησάντων (καὶ τοῦ Ἀγρίππα φυγόντος ἐν Ῥώμῃ, ἐν θυμῷ καὶ ὄργῃ) ἔγραψε Νέρων (τῷ τῆς ἐφῆς στρατηγῷ — Οὐεσπασιανῶς δὲ τῷ τηλικαῦτα ἦν — κελεύων αὐτῷ συνεργεῖναι πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατιάν καὶ καταλαμβάνειν τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἄρην) ἀπολέσαι αὐτὴν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα πάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἰεροσόλυμα περιεφέροντο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν τῇ μητροπόλει κατελήχθησαν μόνοι, προὔπεξελθόντων (76⁹) διὰ θείας ἀποκαλύψεως τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ ἀπομεινάντων ὡσπερ ἐν εἰρηκτῇ (τῶν δυσσεβῶν καὶ ἀλιτηρίων) κατὰ τοὺς πάλαι ὁμοτρόπους αὐτῶν τρισκατάρτους Σοδομίτας. Καὶ γὰρ περὶ τῶν πάλαι Σοδόμων προσεβύων ὁ θεὸς Ἀβραάμ φησι· « Μὴ ἀπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; » διὸ καὶ ὁ φιλόδηρος θεὸς ἐπηγγελάτω· « Εἰ εὐρεθῶσιν ἐν Σοδόμοις δέκα δίκαιοι, » τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὄργην καταλήγειν, ἀλλ' οὐχ εὐρήνην, θῆεν καὶ ἄρην ἀπώλοντο. (6) Περὶ δὲ τῆς Ἰερουσαλήμ ἐκλιπαρῶν ὁ θεοπέσιος Ἰερემίας, ἔφη πρὸς αὐτὸν πάλιν ὁ θεός· « Περιδράμετε ἐν ταῖς ἔδασι Ἰερουσαλήμ, ἴδετε, καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς· ἐὰν εὐρήνη ἀνδρα καὶ ἴσκι ποιῶν κρίμα, ζητῶν πίστιν, ἵεως ἴσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος. » Ἄλλ' ἄγε καὶ αὕτη τούτων σπανίζουσα, τῆς θεομηνίας ἀπήλασε, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, δικαίως· ἔχρηγν γὰρ αὐτοῖς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν

(7) Ὁ δὲ γε Νέρων κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπετήθευσε πράγματα, καθαρίζων, καὶ τραγῳδῶν, καὶ ὀρχούμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων· καὶ πρὸς τούτοις καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτοῦργίαις καὶ τὸ τῆς θεομαχίας μίσος προσέθηκε, διώκτης πρώτος γενόμενος τοῦ θεοῦ λόγου. (8) Μετὰ δὲ

(7) Ὁ δὲ γε Νέρων κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπετήθευσε πράγματα, καθαρίζων, καὶ τραγῳδῶν, καὶ ὀρχούμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων· καὶ πρὸς τούτοις καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτοῦργίαις καὶ τὸ τῆς θεομαχίας μίσος προσέθηκε, διώκτης πρώτος γενόμενος τοῦ θεοῦ λόγου. (8) Μετὰ δὲ

ταῦτα ἐπιβουλῆς κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῷ καὶ ἰς ἄκρον μανίας ἐλθῶν, [ἀνεῖλε μὲν] τὴν ἰδίαν μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἄλλου; ¹¹ μύριους τῶν γένοι αὐτῷ προσηκόντων, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους (τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑφορώμενος· καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἔγαν μανίας ἀποκηρωθείς, εἰς προάστειον ἐξεληθὼν, αὐτὸν διεχειρίσατο· ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι) ἐπέθεντο αὐτῷ τινες ¹² ἀναιρήσοντες· ὁ δὲ παρεκάλει τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀνελεῖν αὐτόν· ὡς δὲ οὐδεὶς τοῦτο ἠθέλησετο ¹³ πρῆξι· ἔφη· Ἐγὼ μόνος, ἔφη, οὐτε φίλον ἔχω τὸν σῶζοντα, οὐτε ἰχθρὸν τὸν ἀναιροῦντά με· ἀποθανεῖν θέλει ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ χεὶρ οὐχ ὀνηρατέη. » Τελευταῖον δὲ εἰπὼν ¹⁴· Ὁ Ζεῦ, οἶος τεχνίτης κιθαροῦδος ἀπόλλυται, αὐτὸν ἀνέλεον ¹⁵. (9) Ἄλλοι φασιν, ὅτι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἰστοροῦσι δὲ ταῦτα Ἕλληνας οἱ τὰ Ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς κατὰ χρόνους πεπραγμένοις ἀναγράφαντες.

284 PKA'. Βασιλεία Γάλβας.

¹⁶ Μετὰ δὲ Νέρωνα ἐβασίλευσε Γάλβας· τῶν εὐπατριδῶν γεγονῶς μῆνας θ', εἶχε δὲ παραδυναστεύοντα τὸν Ὦθωνα, δε ¹⁷ ἰδὼν τὸν Γάλβαν Λούκιον εἰς υἱοθεσίαν παραλαβόντα, φθόνῃσας καὶ τὸ στρατεύμα κατ' αὐτοῦ κινήσας, ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἀπαιτούμενος δὲ ¹⁸ Ὦθων χρήματα παρὰ τῶν στρατιωτῶν ¹⁹, ἔφη· Ὁὐ δεῖ αὐτοκράτορα ἀναγκάζεσθαι. »

PKE'. Βασιλεία Ὦθωνος.

²⁰ Ὦθων ἐβασίλευσε μῆνας γ', ἡμέρας η' (εἶτα Λουκίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, γανελίς, αὐτὸν ἀπέκτεινεν). ²¹ (2) Ἦν δὲ γένους ἀσήμεν· Ὦθων δὲ ποτε ἐν τῷ ἱερῷ, τὰ τῆς Ἀφροδίτιδος ἕσματα τοῖς ἱεροῖς παρέμιξε· καὶ διὰ τοῦτο Βιτελίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, ξιφιδίῳ αὐτὸν διεχειρίσατο εἰπὼν· Ἐγὼ γὰρ με εἶδει μακροῖς αὐλοῖς ²² αὐλεῖν; (3) Γάλβας δὲ, (76³) καὶ Ὦθων, καὶ Βιτέλιος, ἐν πολέμοις ὄντες, ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνηρέθησαν, Ὀυεσπασιανὸν δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκπορθοῦντα ἢ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος ἀνηγόρευσε βασιλεία.

PKG'. Βασιλεία Βιτελίου.

²³ Βιτέλιος ἐβασίλευσεν ἔτος α', γένους περιφανοῦς ²⁴ ὢν. Ὦντος ἀστρολόγους καὶ ἀστρονόμους καὶ γόητας ²⁵ (ἀθροίσας, προείπον αὐτοῦ τὴν σφαγὴν· καὶ) πάντας ἀναχωρήσας τῆς Ἱταλίας προσέταξε, οἱ καὶ ²⁶ προγράμματα ἐβρίψαν ²⁷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ῥητῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι αὐτόν ²⁸ τοῦ βίου, ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐσφάγη ²⁹ ὑπὸ στρατιωτῶν.

Variae lectiones et notae.

¹¹ καὶ τοὺς ἐκ γένους α. προσήκοντας πάντας καὶ τῶν ἐπισημοτάτων Ῥωμαίων κλειστους· τῷ καὶ διὰ τὸν ἰχθρὸν καὶ ἀσελεγγὴ βίον αὐτοῦ τῆ τραπέζῃ κεραυνὸς ἐπιπίπτει καὶ εὐθὺς ἐπιτίθενται αὐτῷ Ced. ¹² τῶν ἐν τέλει add. Ced. ¹³ ἦν. τ. Ced. ¹⁴ Καὶ τ. ἐπιπῶν Ced. ¹⁵ Ἀποθανόντος Νέρωνος τινὲς πάλλια ὡς ἄλευθροῦμενοι ἰφορέσαν, παρ' οὗ καὶ Ἑλλάδιος περὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεως, ὡς οἰκελὸς αὐτοῦ ὢν ἐρωτηθεὶς ἔφη· Ἐφίλησά σε πάντων μᾶλλον καὶ ἐμίσησα· ἐφίλησα ἐλπίσας ἀγαθὸν αὐτοκράτορα σε ἔσεσθαι, μισῶ (μαθὼν cod. perperam) δὲ ὅτι ταῦτα ποιεῖς· οὕτως γὰρ ἀρματηλάτῃ, οὕτως κυνηγῷ, οὕτως κιθαροῦδῷ δουλεύειν δύναμαι. (Ced. 398, 6-12 Βλάβιος, Leo Ἀβλάβιος). ¹⁶ 69 (5268) Ced. 379, 10-15, om. Bulg. 183, b. ¹⁷ Γ. 16. μ. θ' ἡμέρας γ' ἦν δὲ τῶν ε. δε εἶχε παρ. Ced. ¹⁸ καὶ add. Ced. ¹⁹ ὃ add. Ced. ²⁰ ὀπίεχτο αὐτοῖς Ced. ²¹ Ced. 379, 16. om. Bulg. — μ. γ' cod. ²² 70 (5268) Ced. 379, 17-20. ²³ ἄδισιν καὶ add. Ced. ²⁴ Ced. 379, 21-380, 3 om. Bulg. ²⁵ ἐπιφ. Ced. Leo. ²⁶ γ. ἐν τῇ ῥητῇ ἡμέρᾳ π. ἐχ. Ced. Leo. ²⁷ ὦ καὶ Leo — προγράμματα Ced. Leo. — ἐβρίψαν cod. ²⁸ προαγγέλλοντες add. Ced. Leo. ²⁹ αὐτοῦ τὸν βίον cod. ³⁰ ἐσφ. γάρ Cod. ε. δε Leo.

A ille, ad extremum furorem adductus, suam ipsius matrem occidit, et sororem uxoremque, et sexcentos alios ex necessariis suis, et eos qui Romu insignes erant, ab illis rebellionem reformidans; atque ita maximo furore percitus, in suburbium egressus, seipsum violentis manibus interfecit; alii autem dicunt quosdam illum occidendum aggressos fuisse; at ille rogabat eos qui cum ipso erant ut se interficerent, cum vero nullus agere id auderet: « Ego solus, inquit, nec amicum qui me salvet, nec inimicum qui occidat habeo; mori vult anima, et manus non ministrat. Tandem, cum dixisset: O Jupiter, qualis artifex citharædus perero! » seipsum interemit. Alii dicunt Romæ a populo illum interemptum esse. B Narrant ista Græci qui Olympiadas simul cum rebus per tempora gestis recensuerunt.

CXXIV. Regnum Galbæ.

Post Neronem deinde imperavit Galba, nobilitibus avis ortus, novem menses, simulque regnantem habuit Othonem, qui videns a Galba Lucium in adoptionem acceptum, invidia motus, exercitum adversus eum excitavit et occidit. Cum vero milites pecunias Othonem rogarent, dixit: « Non oportet cogi imperatorem. »

CXXV. Regnum Othonis.

Imperavit Otho menses tres, dies octo. Deinde cum Lucius adversus eum insurrexisset, insaniens seipsum interfecit. Erat porro obscuro genere. Quadam die cum sacrificaret in templo, Veneris cantilenas sacris hymnis permiscuit, et Vitellio adversus illum insurgente, pugione se ipsum interemit dicens: « Quid tandem oportebat me longis tibiis canere? » Galba autem et Otho et Vitellius, bella gerentes, a militibus interfecti sunt, et Vespasianum Hierosolymam depopulatum senatus Romanus imperatorem declaravit.

CXXVI. Regnum Vitellii.

Vitellius dein regnavit anno uno, illustri genere ortus. Huic astrologi et astronomi et incantatores ab illo congregati necem prædixerunt, quos omnes ex Italia cedere iussit; at hi scripta emisserunt intra dictam diem illum vita orbandum esse, quod revera accidit; a militibus enim interfectus est.

CXXVII. *Regnum Vespasianii.*

Post Vitellium autem Imperavit Vespasianus annos decem, dies octo; erat autem ignotis editus parentibus, et imperator factus est in Palaestina, dum adhuc urbes Judæorum obsideret; ipse Josephum quoque historicum mancipavit. Reversus est autem Romam, ab exercitu imperator renuntiatum, reliquitque Titum, filium suum, Palaestinam obsidentem.

Reversus autem Romam, filios suos Titum et Domitianum Cæsaris nomine decorans, Titum quidem obsidentem Hierosolimam reliquit, Domitianum vero misit in expeditionem adversus Barbaros. Cum autem Romanus appropinquaret, exercitus qui hic degebat simul et senatus, occiso ejus adversario, illi obviam processerunt, convivia multa agentes et plausibus illum excipientes.

CXXVIII. *De expugnatione Jerusalem.*

Titus autem, constructa Jerusalem quinquaginta cubitos sublimi turri, cum et iuxta machinas multas et varias expugnatrices posuisset, et duplici ex parte ut concuterentur mœnia parasset, Judæos catapultis et cæteris bellorum tormentis e primo muro propulit, qui e secundo quoque, quo confugerant, detrusi ad tertium, hinc forti animo dimicaverunt. Atque facto congressu fortiter, ex utraque acie multi ceciderunt. Pessimi autem inter Judæos, seditiosi quoque vocati, formidandi per totam currere civitatem; si quas clausas invenissent januas, his contractis irrumpere, et ex faucibus buccellam extorquentes rapere; seniores cibi tenaces tormentis tradere, mulieres trahere crinibus, infantes ad terram allidere. Pudendorum vias ervis illis obturantes, virgis acutis animum miserorum trajicientes, cogebant ut absconditum farinam pugillum indicarent. Tanta enim fames omnes invasit, ut alii quidem nondum confectum panem manducarent, alii vero paululum ad ignem admotum fermentum statim inde retraherent: alii autem, majori premente inopia, fenum minutatim concisum manducabant; mulieres autem infantulis in sinu tabescentibus non parcebant, propter nimiam vim et necessitatem famis. Senes et adulescentes et infantes tanquam spectra progredientes, fame absumentes, in humum caiebant; quorum alios conculcantes seditiosi interimabant, alios respirantes et prostratos ense trucidabant. Interea Titus, cum circa fossas deprehendisset Judæos qui agrestes herbas in cibum colligebant, alios

A 235 PKZ'. *Βασιλεία Ούεσπασιανῶ.*

Μετὰ δὲ Βιτέλιον ἐβασίλευσεν Ούεσπασιανὸς ἑτη ἑ', ἡμέρας ἧ' (ἦν δὲ γυνέων ἀσήμεων). αὐτοκράτωρ τε γεγονώς ἔν Παλαιστίνῃ. ἔτι (τε) τὰς πόλεις τῶν Ἰουδαίων πολιορκῶν, ὅστις καὶ Ἰωσήφον τὸν συγγραφεῖα ὑποχείριον ἐποίησεν· ἀνήχθη δὲ ἐν Ῥώμῃ ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς, καταλιπὼν Τίτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καταλιπὼν τὴν Παλαιστίνην.²³

(2) Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Τίτον καὶ Δομντιανὸν Καίσαρας ἀναδείξας, τὸν μὲν Τίτον πολιορκεῖν τὰ Ἱερουσόλυμα κατέλειπεν, Δομντιανὸν δὲ ἀπέστειλεν εἰς ἐκστρατείαν ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὁ ἐκείσε στρατὸς μετὰ τῆς συγκλήτου ἀνελὼν τὸν ἀντάρτην, σὺν εὐχαίᾳ πολλῇ καὶ κρότοις ὑπήντησεν αὐτῷ.

PKII'. *Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ.*

Ὁ δὲ Τίτος πύργον κατασκευάσας ἀνὰ πηχέων ν' τὸ ὕψος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐλεπίλους²⁴ παραστήσας καὶ διεχθὲν τύπτεισθαι τὸ τεῖχος παρασκευάσας, τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τοῦ α' τεύχους τοῖς λιθοβόλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐξήλασε μηχανήμασιν. Καὶ πρὸς τὸ δεύτερον τεῖχος καταφυγόντες κἀκείθεν πάλιν ὁμοίως ἐξελασθέντες μέχρι τοῦ γ' τεύχους, ἐπολέμησαν ἰσχυρῶς ἐκείθεν. Καὶ γενομένης καρτερῆς μάχης ἐπιπτεν ἐξ ἐκατέρως παρατάξεως πλήθος ἀπεiron.²⁵ (2) Οἱ δὲ πονηρότεροι τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ στασιασταὶ κληθέντες, δεινῶς τὴν πόλιν ἄπασαν κατέτρεχον· εἰ ποῦ γὰρ κλεισιμένως θύρας²⁶ ἔϋρον, ταύτας συντρίψαντες ἐισεπήδων καὶ ἐκ τῶν φαρύγγων τὸν ψωμὸν ἀναθλιθόντες ἤρπαζον· καὶ γέροντας μὲν 236 ἐβασάνιζον (ἐντεχομένους τροφῆς), γυναίκας δὲ (ἀπὸ τῆς κόμης) ἐσπάραττον, τὰ νήπια ἐπὶ γῆς ἤρασσον²⁷, ὄρβοις²⁸ δὲ τοὺς πόρους τῶν αἰδολῶν (αὐτῶν) ἐμφράττωντες,²⁹ ῥάβδοις ἐξείλας τὰς ἔδρας τῶν ἀθλίων διαπερῶντες³⁰, ἠνάγκασον, (πρὸς τὴν) δράκα μίαν ἀλφίτου³¹ καταμηνύσαι κεχυρμένην³². (Οὕτω γὰρ δεινὸς πάντων κατεκράτησε λιμὸς, ὥστε οἱ μὲν ἀπετέργαστον ἡσθιον τὸν ἄρτον, οἱ δὲ ζύμην ἐπιπέφυγοντες ὄλιγῳ τῷ πυρὶ, θάπτον ἠνέρπαζον.) Οἱ δὲ ἀπορώτεροι χόρτου σπαράγματα διεμασσῶντο, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν χερσὶ μαραινόμενα αὐτῶν τὰ βρέφη παρελογίζοντο αὐτὰ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν βίαν τὴν καὶ ἀνάγκην τοῦ λιμοῦ. (3) Γέροντας δὲ, καὶ νέους, καὶ νήπιους, ὥσπερ εἰδῶλα παρερχόμενοι, καὶ λιμῷ τηκόμενοι, καὶ καταπίπτοντες, τοὺς μὲν καταπτοῦντες³³ οἱ στασιασταὶ ἐφόνεον, τοὺς δὲ ἐπι

Variæ lectiones et notæ.

²³ Ced. 380,5-9 om. Bulg. — Ὁ υἱὸς Νέρωνος ἐβ. Ced. ²⁴ ἀ. δὲ γέγονεν Ced. Leo. ²⁵ τὴν Π. π. Ced. Leo. ²⁶ Ced. 375,1-7. ²⁷ ἐλαπιόλοις codex. ²⁸ Ced. 375,7-18. Λιμοῦ δὲ τότε τὴν πόλιν ἀφοριτοῦ κατακρατοῦντος, ἦν ἰδεῖν πολλῶν γέρω τῶν πολεμίων τοὺς ἐνθὸν δρώντας στασιαστὰς Ced. ²⁹ θύραν εἶδον κεκλεισμένην, κατακλῶντες ἐ. Ced. ³⁰ φ. διεπράζοντο τὴν ψ. τοῦτου δὲ ἔνεκα καὶ γ. ἐβ. καὶ γυνίκα ἐστ. καὶ ν. ἦ. (ἔρασσον cod.) εἰς γῆν Ced. ³¹ ὄρβοις codex. ³² καὶ αἰδ. Ced. ³³ διαπερῶντες οὕτως Ced. — ἀλφίτων cod. ³⁴ ἀλφίτων cod. ³⁵ μινύσαι κεχυρ. καὶ χ. μὲν σπ. διεμασσῶντο· μητέρες δὲ τῶν νηπίων ταῖς ἑαυτῶν χ. τῷ λιμῷ μαραινόμεναι ὑπερῶρων καὶ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ὀνηζόντων καὶ τῇ ἐνδοίᾳ καταφθειρομένων παρ. Ced. ³⁶ καταπτοῦντας codex.

ἐμπνόντας καὶ ἐβριμμένους διὰ ξίφους ἀπέκτεινον. Ἄ
 Ὁ δὲ Τίτος περὶ τὰς φάραγγας τοῦ Ἰουδαίου
 ἀγρίαν πόναν εἰς τροφήν συλλέγοντας· συλλαθόμενος,
 τοὺς μὲν πλησίον τοῦ τείχους ἐκρέμασεν, τοὺς δὲ
 χειροκοπήσας εἰς τὴν πόλιν ἀπέστειλε, κατακλήξει
 τοὺς στασιαστὰς βουλόμενος. ⁴⁴ (4) Πᾶσα δὲ οἰκία
 (ἐκ τῆς Ἰνδαίας) νεκρῶν ἐπληροῦτο ⁴⁵ ἀπόζουσα, καὶ
 λοιμὸς ⁴⁶ τῇ πόλει χαλεπὸς ἐπεκράτησε (ὄθεν οἱ
 στασιασταὶ τὴν δυσωδίαν μὴ φέροντες, ἐβρίσκον
 ἀπὸ τοῦ τείχους αὐτοῦ εἰς τὰς φάραγγας, ἐτι πολ-
 λούς αὐτῶν ἐμπνόντας) (77^α). (5) Οἱ τοίνυν στα-
 σιασταὶ ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενοι λάθρα πρὸς τὸ ἕρος
 τῶν Ἑλαιῶν ἐξώρμησαν, οὗς οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώ-
 ξαντες εἰς φυγὴν ἐβρίψαν. Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἱπ-
 πίων ὁ δοκιμώτατος τοῦς Ἰουδαίους ὠθομένους· κατὰ
 τῆς φάραγγος θεασάμενος, ἐκ πλαγίου παρελαύνων
 τὸν ἱππον, ἀρκάζει τινὰ νεανίαν, τῶν στασιαστῶν
 φευγόντων, στίβαρον κατὰ τὸ σῶμα καὶ ὠπλισμέ-
 νον, ἐκ τοῦ σφυροῦ δραξάμενος, αὐτὸν ἐπικλίνει,
 τοῦ ἱππου τρέχοντος καὶ τὸν Ἰουδαῖον ἐπιπικρον
287 καταδιώκοντος· καὶ τοσοῦτον τῆς δεξιᾶς τό-
 νον καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐπίδειξάμενος, καὶ τῆς
 ἱπικῆς τέχνης τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τι καιμῆλιον
 ἦκε τῷ Καίσαρι κομιζῶν τὸν αἰχμάλωτον. Ὁ δὲ
 Τίτος ὑπερθαυμάσας τοῦτου τὴν ἰσχὺν καὶ τῆς
 δυνάμεως τὴν ἀήτητον, ἑώρας αὐτὸν ἀμείβει, τὴν
 δὲ ληφθέντα προσέταξεν ἀναιρεθῆναι. (6) Τῆς δὲ
 γὰρ πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων σφοδρῶς πορθουμένης, ὁ
 λιμὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πλείους· τοῦ πολέμου
 διεφθίρειν, διὸ δὴ καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ἀδελφῶν, καὶ
 συγγενεὶς κατὰ συγγενῶν, ξιφίρεις εἰς τοὺς οἴκους
 ἐχώρου, τὰς ἀλλήλων τροφὰς ἀρκάζοντες· καὶ μὲν
 γε γυναῖκες ἀνδρῶν καὶ παῖδες πατέρων· καὶ — τὸ
 ἐλεεινότερον — μητέρας νηπίων ἤρακζον ἐξ αὐτῶν
 τῶν στυμάτων τὰς τροφὰς. Καὶ παντελῶς τῶν
 φιλιτάτων οὐκ ἐφείδοντο. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπ' ἐνδείας
 περιεφέροντο μεθυόντων δίκην, ὡς ⁴⁷ διὰ σπλάγχμων καὶ μυελῶν τοῦ λιμοῦ χωροῦντος καὶ πρὸς θάνατον
 βίαιον τὴν ψυχὴν ἐλαύνοντος· ἄλλοι δὲ τῶν ἀθεμάτων ἐφήπτοντο, ὡς οὐδὲ τὰ ζῦτα τῶν ἀλόγων
 ἐφείδοντο· τελευταῖον δὲ ζωστήρας διεμασσῶντο, καὶ ὑποδήματα, καὶ δέρματα τῶν θυριῶν ἤσθιον
 ἀπεικδέρνοντες.

⁴⁸ (7) Γυνὴ δὲ ⁴⁹ τις Μαρ'α τοῦνομα, γένει καὶ
 πλούτῳ περιφανὴς καὶ περιδλεπτος, ἐκ τῆς χώρας
 πρὸς τὴν πόλιν καταφυγούσα, πᾶσαν αὐτῆς τὴν
 ἑκαρξὴν καὶ τὰς διατροφὰς οἱ στασιασταὶ καθ' ἡμέ-
 ραν εἰσπηδῶντες διήρακζον καὶ λοιπὸν τροφῆς ἀπο-
 ρῦσα καὶ παιδίον ὑπομάζιον ἔχουσα, τοῦτο καταθύει
 καὶ ὀπτήσασα τὸ μὲν ἡμισυ ⁵⁰ βέβρωκεν, τὸ δὲ λοι-
 πὸν καλύψασα διετήρει. Οἱ δὲ (στασιασταὶ, καθὼς
 εἰκόθασιν, εἰσελθόντες· καὶ) τῆς κνίσσης αἰσθόμενοι ⁵¹
 ἤπειλουν ἀναιρήσιν ⁵² αὐτήν, εἰ μὴ ἔσπερ ἐκρυψεν,
 ἐπίδειξαι ⁵³ ἢ δὲ τὰ λείψανα τοῦ παιδαρίου προσαγα-

A quidem prope murum suspendi jussit, alios vero
 manibus abscisis in urbem dimisit, ut metu seditiosos
 concuteret. Omnis porro domus ob inedia m cada-
 veribus referta pessimo olebat, et dura pestis
 urbem invasit; seditiosi, foetorem non ferentes, illos e
 muro in fossas, spiritum multis superstite, ejiciebant.
 Ipsi autem, fame male vexati, clam ad montem
 Olivarum cucurrerunt, et a Romanis persequen-
 tibus in fugam versi sunt. Romanus autem quidam,
 inter equites probatissimus, ut Judæos in fossas
 præcipites actos vidit, ex obliquo agitando equum,
 adolescentem quemdam, robusto corpore et arma-
 tum, seditiosis fugientibus, apprehendit; cumquo
 malleolo pedis cum teneret, seipsum inclinans, equum
 currente et Judæum equitem persequente; et cum
 tantam dexteræ firmitatem et totius corporis robur
 ostendisset et artis equestris virtutem, ad Cæsarem
 perrexit, captivum suum, ut pretiosum quiddam,
 afferens. Quem valde ob robur et invictum ani-
 mum demiratus Titus cumulavit donis, captivum
 vero jussit necari. Vehementer autem Romanis va-
 stantibus civitatem, fames in urbe degentes plures
 quam bellum consumpsit; idcirco fratres adversus
 fratres, et cognati adversus cognatos, sicis armati,
 cibos vi rapturi domos petebant. Quin imo conjuges
 virorum, nati patrum, et quod mirabilius est, ma-
 tres infantium ex ore cibos extorquebant, nec ullo
 modo parcabant charissimis. Et alii quidem in-
 hiantes ut canes rabidi insalibant, et circumstantes
 ebriorum instar, quasi per viscera et medullas
 fame penetrante et ad mortem violentam rapiente.
 Alii vero ad inusitata ita ruebant, ut ne a excremen-
 tis quidem brutorum abstinere. Postremo cingula
 manducabant, et calcamenta et coria scutorum ede-
 bant detracta.

C
 D
 Mulier autem quædam, Maria nomine, genere et
 divitiis insignis et conspicua, ab agris in urbem
 confugerat; quæ, ubi substantiam ipsam rapuerunt
 irrucientes seditiosi, annonamque eadem die cibari-
 am, omni alimento destituta, lactentem filium
 jugulavit, dimidiamque partem assi corpusculi co-
 medit, reliquamque servabat. At seditiosi de mora
 introgressi et adipem odorantes, ei mortem mina-
 bantur, nisi quod absconderat retegeret; hæc
 autem reliquias exhibens infantuli: « Ex hoc,
 inquit, vere olim filio meo, nunc vero omnino mi-

Variorum lectiones et notæ.

⁴⁴ Ced. 375, 18-20. ⁴⁵ πληρουμένη καὶ ἐπόζουσα ἀργαλέον ἐνέσκηψε λοιμὸν. Καὶ πλείους ὁ λιμὸς ἢ ὁ
 πόλεμος ἀνάλωσε· τί γὰρ παρελείθη μὴ βρωθέν; Ced. ⁴⁶ λιμὸς· cod. ⁴⁷ ὡν cod. ⁴⁸ Ced. 375, 21-376, 9.
⁴⁹ Τότε καὶ γυνὴ τις εὐγενὴς καὶ πλουσία τοῦνομα Μαρ'ια ἐκ τῆς χ. κ. πρ. τὴν π. ἐπειδὴ π. ἀ. ὑπὸ τῶν
 στασιαστῶν ἀφῆρέθη τὴν περιουσίαν, ὑπ. ε. τέκνον. ⁵⁰ τὸ ἡ. μὲν ἔφαγε, τὸ ἡμισυ δὲ καταλείψασα ἐτήρει
 Ced. ⁵¹ καὶ εἰσπηδῆσαντες κινδ. Ced. ⁵² ἀνελεῖν ἦτι. εἰ μὴ ἐπ. τὸ μέρος Ced. — τοῦ π. τὰ λ. Ced. ⁵³
 ἐπίδειξαι cod.

serabili, comedite et vos, siquidem et ipsa manducavi, at si vos lædeat, et reliquum mihi dimittite. » Isti autem cum sufficienter oculos visu satiassent attonitos, tremorem intor et stuporem abierunt. Sic quæ ex ventre bene exierat progenies, rursus miserum in ventrem male introivit. Quo audito, omnes in civitate ut cito morerentur precabantur. Hæc quidem in civitate, et similia, et graviora, et execranda tunc temporis acciderunt. Insuper subito et vehementer in circuitu per bellum exortus est ventorum turbo, qui in Judæos quidem a Romanis immissa tela directo ferebat, et ea quæ ipsi in illos mittebant statim transversa trahebat. Romani interea Judæorum oculos turbine cernentes offuscatos, impetu facto, improvisos crudeliter trucidabant. Hinc multi senserunt esse a Domino plagam, et se ob Dei iram talia pati. Sic biennio Jerusalem captam Titus evertit funditus, et una cum templo, juxta Domini prædictum et prophetiam, igne consumpsit. Dicentibus enim discipulis de templo : quod « bonis lapidibus et donis ornatum esset, » dixit : « Hæc quæ videtis omnia, venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruat. » — « Cum autem videritis circumdari civitatem ab exercitu, tunc scitote quia appropinquant desolatio ejus. » — « Væ autem in ventre habentibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim tribulatio magna et ira populo huic, et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes, et Jerusalem conculcabitur a gentibus, donec impleantur tempora nationum, » et : « Erit pressura talis [qualis non fuit unquam neque erit.]

πισοῦνται ἐν στόματι βομφαίας καὶ αἰχμαλωτισθῶνται εἰς πατουμένην ὑπὸ ἔθνῶν ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἔθνῶν. » Καὶ ἔστιν ἔσθαι ἰεροσολήμῃ **289** πῶποτε οὐδὲ μὴ ⁷² γενήσεται ⁷¹. »

Hæc omnia passi sunt Judæi sine ipsorum vitæ inimici, et in servitutum a Romanis redacti sunt, quia Christum universorum Regem abjecerunt, et Romanorum imperatori sibi impie attraxere, clamantes : « Non habemus regem nisi Cæsarem ; » et : « Sanguis ejus super nos et super filios nostros, » propter quod usquo in finem per omnes gentes dispergentur et miseriam patientur eorum filii, tanquam fugitivi, et mastigæ et vecordes, qui nihil ex legalibus implere queant. Illos enim sub

Α γούσα ⁸⁰. « Τοῦτο δὴ ⁸⁰, φρσί, τὸ ἐμὸν ποτε γήσων τέκνον καὶ νῦν πανάθλιον, φάγετε καὶ ὑμεῖς, καὶ γὰρ κλέγῳ βέβρωκα ⁸⁰, εἰ δὲ ἀποστρέψῃς, (καὶ) τὸ λοιπὸν ἐμοὶ καταλείψασε. » Οἱ δὲ ⁸⁰ τὰς ὄψεις **288** ἑαυτῶν ἰκανῶ; τύψαντες ὑπέξηθον τοῦ δοματίου κατακλιγγόμενοι καὶ τρέμοντες ⁸⁰. Καὶ οὕτως τὸ καλῶς ἐκ κοιλίας ἐξεληθὼν βρέφος εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν κακῶς ὑπέστρεψε (ἀθλίαν) γαστέρα (ὅπερ ἀκούσαντες εἰ ἐν τῇ πόλει πάντες ἀποθανεῖν ἐν τάχει προσετύχοντο).

⁸¹ (8) Μενούγγε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ χεῖρονα, καὶ δυσσιγήγητα γαγόνασιν ἐν τῇ πόλει τότε · ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ καὶ τῷ πολέμῳ γίνεται τοῖς Ἰουδαίοις θύελλα ἐξαίφνης σφοδρότατη, ἥτις τὰ μὲν εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων πεμπόμενα βέλη εὐστόχως ἐφερεν, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν εἰς ἑκαίνους κλάγια παρεχρήμα συνέσυρεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεασάμενοι τὰς ὄψεις τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς θυέλλης ἀμαυρωθείσας, λαθραίως αὐτοῖς ἐπιαναβαίνοντες αὐτόνως αὐτοὺς κατέκτεινον · κἀντεῦθεν (77^b) ἦσθοντο πολλοὶ, οἱ θεήλατός ἐστιν ἡ πληγὴ, καὶ κατὰ θεομηνίαν ταῦτα πάσχουσιν. ⁸² (9) Καὶ οὕτως ἐν δυσὶν ⁸³ ἔτεσιν παραλαβὼν ὁ Τίτος τὴν Ἱερουσαλήμ, πᾶσαν ⁸⁴ κατέλυσε καὶ ἐνέπρησε μετὰ τοῦ αὐτῆς ναοῦ, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου προαγόρευσιν (καὶ προφητείαν) ⁸⁵. Ἐπιόντων γὰρ τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ, οἱ ⁸⁶ εἰς λίθοις κίλοισ καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμητα : », ἔφη · « Ταῦτα, ἂ θεωρεῖτε πάντα ⁸⁷, ἀλείφονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐ ἀπεθῆσεται ἰλλοῦ ἐπὶ ἰλλοῦ ⁸⁸, δ; οὐ καταλυθῆσεται. » — « Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλουμένην τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν στρατοπέδων ⁸⁹, τότε γινώτε οἱ ἡγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. » — ⁹⁰ « Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχοῦσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἑκαίναις ταῖς ἡμέραις · ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ αὐτῶν τὰ τέκνα καὶ ἔθνη · καὶ ἔσται Ἱερουσαλήμ ⁹¹ **289** πῶποτε οὐδὲ μὴ ⁹² γενήσεται ⁹³. » Καὶ ⁹⁴ ἔστιν ἔσθαι ἰεροσολήμῃ ⁹⁵ πῶποτε οὐδὲ μὴ ⁹⁶ γενήσεται ⁹⁷. »

Ταῦτα δὲ πάντα πεπόνθασιν οἱ ἔχθροὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν Ἰουδαίοι, κυριευθέντες ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὡς ἀπώσαμενοι Χριστὸν, τὸν Βασιλέα τοῦ παντός, καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλέα ⁹⁸ δυσσεβῶς ἐπισπασάμενοι, κράζοντες ⁹⁹ · « Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα, » καὶ ¹⁰⁰ · « Τὸ αἶμα αὐτοῦ ¹⁰¹ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, » διὸ ¹⁰² μέχρι τῆς συνταλείας τὴν εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν καὶ ταλαιπωρίαν ἔξουσιν αὐτῶν τὰ τέκνα, καθάπερ τινὲς δραπέται (καὶ) μαστιγία (τε καὶ παράπληγες) μηδὲν τῶν νομίμων

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ προσαγ. cod. ⁸¹ T. ἔφη Ced. ⁸² τ. νῦν δὲ Ced. ⁸³ καὶ μὴ γίνῃσθε ἐμοῦ τῆς αὐτῆς γεννησαμένης συμπαθέστεροι add. Ced. ⁸⁴ οὕτως ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες add. Ced. ⁸⁵ τὰς ἀ. δ. τ. ερ. ἐξήλθον οὕτω Ced. ⁸⁶ Ced. 376,9-16. Καὶ τοῦτο δὲ τῆς θεηλάτου ὀργῆς σημεῖον ἰσθόρηται. Καὶ γὰρ πολέμου ἐπὶ τῇ περιοχῇ σφοδρῶς συρρήγνυμένου ἐξάπινα θ. σφόδρα μεταξὺ τῶν δύο μερῶν παρεμπροσῶσα, τὰ π. τῶν Ῥ. μὲν ἀφιόμενα β. ἔ. ἴθυεν ἐπ' αὐτοὺς, τὰ π. Ἰουδαίων δὲ πρὸς αὐτοὺς πεμπ. ελ. παρεσθῶν τὰς δ. αὐτῶν οἱ Ῥ. ἐκ τῆς θ. ἀμαυρουμένας θ. λ. τε ἐπιανέβαινον καὶ ἐκτ. ἀπ. ἀ. ⁸⁷ Ced. 376,16, 17, 381,22-383,11. ⁸⁸ Ἐπὶ δ. δὲ ἔ. ὁ T. τὴν I. π. sed et ὕστερ ὁ T. ἐν δ. ἔ. π. τὴν I. Ced. ⁸⁹ πᾶσαν αὐτὴν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν κατηθάλωσαν ἐν πυρὶ, κ. τ. λ. vel π. ἐν. καὶ ἠφάνισ, καθὼς εἴρηται καὶ τὸν ναὸν ἐν. Ced. ⁹⁰ Χρὴ γινώσκειν ὅτι ὅτε ἠχμαλώτευσεν Τίτος τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀπέκτεινε μυριάδας ρ' καὶ ἦεν αἰχμαλώτους μυριάδας ο'. ⁹¹ Luc. xli, 5, 6. ⁹² πάντα ? οἰμ. Lucas, ante ἂ Ced. ⁹³ ἴθον Ced. Luc. 20. ⁹⁴ τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ σπρ. Ced. ⁹⁵ Luc. 23, 24. ⁹⁶ I. ἔ. Ced. ⁹⁷ Malth. xliii, 21. ⁹⁸ οὐδ' οὐ μὴ Malth. Ced. ⁹⁹ γένηται Malth., ἔσται Ced. ¹⁰⁰ τὴν τῶν Ἰ. βασιλείαν Ced. ¹⁰¹ Juan. xiv, 15. ¹⁰² Malth. xliii, 25. ¹⁰³ Χριστοῦ Ced. (sic). ¹⁰⁴ καὶ Ced.

ἐπιτελεῖν θυνάμενοι· ὑποφόρους γὰρ ἔχοντες αὐτοὺς ἄ
(οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἔωσι τοῖς ἰδίοις χρᾶσθαι⁸⁰ δικαιο-
μασίαι, ἐπειδὴ περ ἔκουσίως ἐπεσπάσαντο τὴν δου-
λείαν εἰπόντες⁸¹· « Οὐκ ἔχομεν βασιλεία εἰ μὴ Καί-
σαρα· » καὶ· « Ἐὰν μὴ ἀποκτείνωμεν τὸν Χριστὸν,
πάντες εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν, καὶ ἐλεύσονται οἱ
Ῥωμαῖοι, καὶ ἀρούσι τὸν τόπον ἡμῶν⁸² καὶ τὸ ἔθνος, »
οἳ γε καὶ ἀκοντες προσφῆτευσαν· καὶ γὰρ ἐπίστευ-
σαν εἰς αὐτὸν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν⁸³
ὑπὸ Ῥωμαίων ἀφηρέθησαν, καὶ τῆς νομικῆς λα-
τρείας⁸⁴ κεκλυμένοι εἰσι καὶ ἀναίρειν οὐ συγγω-
ροῦνται καὶ θύειν δεῖ βούλονται· διὸ καὶ ἐπικατά-
ρατοὶ εἰσι, μὴ θυνάμενοι ποιεῖν τὰ διατεταγμένα⁸⁵·
« Ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶν, πᾶς ὅς οὐκ ἐμμένει πᾶσι
τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποι-
ῆσαι αὐτά. » Ἀδύνατον δὲ ἔστιν, ἐν διασπορᾷ μεταξὺ
τῶν ἔθνων ὄντας, πάντα⁸⁶ αὐτοὺς ἐπιτελεῖν⁸⁷ τὰ τοῦ
νόμου καὶ τὴν λατρίαν ἐν ἐνὶ τόπῳ περιγεγραμ-
μένην, ὡς ἐν λόγῳ Κυρίου Μωϋσῆς διατάξατο.⁸⁸ (10)
Τί οὖν πρὸς ταῦτά φατε, ὦ Ἰουδαῖοι; καὶ τί τὸ
αἴτιον τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὑμᾶς κατελι-
φῶτων κακῶν; Ἄρα γε συνήκατε, δεῖ οὐκ εἰς ὀμ-
βουλον, ἀλλ' εἰς Θεὸν προσκικρουκότας [εἰκότως
ταῦτα πεκόνθατε καὶ ἀσύγνωστα πάσχετε; εἰς αὐτὸν
γὰρ ὄντες; ἐκείνον] 290 τὸν ποιητὴν καὶ εὐεργέτην
ἐξῆμαρτίτετε, ὦ ἐμβρόντητοι⁸⁹ καὶ παράνομοι, καθὼς
αὐτὸς διὰ Ἡσαίου⁹⁰ ἀναφωνῶν λέγει· « Υἱοὺς ἐγέν-
νησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν, » καὶ⁹¹·
« Τί ἴδε ποιῆσαι τῷ ἀμπελῶνί μου καὶ οὐκ ἐποίησα
αὐτῷ; διότι ἔμεινα, ἵνα ποιῆσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε
δὲ ἀκάνθας· » καὶ⁹²· « Ἐμείνα τοῦ ποιῆσαι⁹³
κρίσιον, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ
κραινήν. » Ποίας δὲ ἀκάνθας λέγει καὶ ποίαν ἀνο-
μίαν καὶ κραινήν; ἡ δὴλον, δεῖ αἴσπερ⁹⁴ ἔστεφανώ-
σατε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πάθους⁹⁵ ἀνόμως κρᾶζοντες·
(78^a)⁹⁶ « Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτὸν, » ὡς καὶ
διὰ Ἰερεμίου (περὶ τῆς θεομαχίας καὶ μιαιφονίας ὑμῶν
συναγωγῆς κάλιν φησὶν)⁹⁷· « Ἐγένετο ἡ κληρονο-
μία μου ἐμοὶ ὡς λίθων ἐν δρυμῶ· ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ
τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν. »
(Ἦν δὲ βέβηλον συναγωγὴν καὶ θεήλατον ὡς τοῦτο
δράσασαν) καὶ Σολομῶν (θριαμβεύων) φάσκει⁹⁸·
« Ἐξέλθετε, θυγατέρες Σιών, καὶ ἴδετε ἐν τῷ στε-
φάνῳ, ὃ ἔστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ
νυμφεύσεως αὐτοῦ. » Μητέρα μὲν οὖν λέγει κατὰ
σάρκα⁹⁹ τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν· ἡ Σάρξ
μου γὰρ, φησὶν, ἐξ αὐτῶν· ἡμέραν δὲ νυμφεύσεως
αὐτοῦ (δηλοῦ) καθ' ἣν (ὁ μὲν) τὴν ἐξ ἔθνων Ἐκκλη-
σίαν ἐνυμφεύσατο· ἡ δὲ (πεφανακισμένη καὶ)
ματαιόφρων ἐκείνη συναγωγὴ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ θέισα (καὶ ὡς ἐπυφραينو-

tributo habentes Romani non sinunt suis cæremoni-
is uti, quandoquidem voluntarie asciverunt sibi
servitutem, dicentes : « Non habemus regem nisi
Cæsarem ; » et : « Si non occidimus Christum,
omnes credent in eum, et venient Romani, et tol-
lent nostrum locum et gentem, » qui sponte non
sua prophetaverunt, si quidem crediderunt in eum
gentes, et ipsi a Romanis libertate spoliati, et a
cultu legali prohibiti, nec sacrificandi et immo-
landi licentiam habent cum volunt ; et ideo maledi-
cti sunt, cum præcepta legis implere nequeant :
« Maledictus enim, inquit, omnis qui non perman-
et in omnibus quæ scripta sunt in libro legis
facere ea. » Nec enim valent, inter gentes dispersi,
omnia legalia adimplere, nec cultum in uno loco cir-
cumscriptionem, ut in lege Domini Moyses præscripsit.
Quid ad hæc, o Judæi? Unde talia et tanta
vos comprehenderunt mala? Non intelligitis quod
in Deum, non in consimilem vobis, offenderitis,
vos ideo jure ac merito illa passos fuisse et inau-
dita pati? In illum enim, o vesani et impil, qui et
vero Creator et benefactor est, peccastis, sicut
ipse per Isaiam extollens vocem dicit : « Filios genui
et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. » Et :
« Quid debui facere vineæ meæ et non feci ei?
quia exspectavi ut faceret uvam, fecit autem spi-
nas. » — Et : « Exspectavi ut faceret iudicium, fecit
autem iniquitatem, et non justitiam, sed clamorem. »
De quibus autem spinis est sermo? de qua
iniquitate, de quo clamore? Patet : De quibus
spinis eum coronavistis in Passione, inique cla-
mantes : « Tolle, tolle, crucifige eum. » Sicut et
per Jeremiam de lucta impia vestra et de iniqua
Synagoga loquitur : « Facta est hæreditas mea
mibi, quasi læs in silva : dedit super me vocem, et
propter hoc odivi eam. » Quam Synagoga, iniqui-
tatem et sacram, utpote quæ hæc fecerit, et Salo-
mon triumphans dicit : « Egredivimini, filie Sion,
et videte in diademate quo coronavit eum mater
sua in die desponsationis illius. » Matrem igitur
dicit secundum carnem Judæorum Synagoga :
« Caro mea, inquit enim, ex illis. » Diem autem
desponsationis ostendit, in qua ipse quidem sibi
gentium Ecclesiam desponsavit, illa vero decepta
et insana Synagoga coronam e spinis in caput
ejus posuit, et quasi latibunda et illudens ei dice-
bat : « Ave, rex Judæorum. » Quos intendens,
Isaias fortius verberat dicens : « De quo Iusistis?
super quem eiecistis linguam vestram, filii perdi-
tionis, semen mendax? » Unde Dominus ipse per
Osce lamentabiliter dixit : « Vos illis quia recesser-

Varie lectiones et notæ.

⁸⁰ κεκρῆσθαι Ced. ⁸¹ Joan. xi, 48. ⁸² ἡ τὸν τ. Ced. ἡ καὶ τὸν τ. Jo. ⁸³ τῆς ἐξουσίας cod. ⁸⁴ καὶ τὴν λατρίαν, x. δὲ i. Ced. — ἀν. οὐδ' θέλουσι καὶ Ced. ⁸⁵ Deut. xxvii, 26. ⁸⁶ πάντ. cod. πάντως Ced. ⁸⁷ ἐπ. ἀ. Ced. ⁸⁸ Ἐλεγχος τῶν παρανόμων Ἰουδαίων, Ced. 383, 12-386, 20. — εἰχ. — ἐκείνον α prima manu omisiss, a secunda in margine posita sunt. ⁸⁹ ἐμβρόντητοι cod. ⁹⁰ πόσις. Ἡσαίας γὰρ περὶ ὑμῶν ἐκ προσώπου Θεοῦ φησὶν Ced. Isa. i, 2. ⁹¹ v, 4 : τί ποιῆσω ἐτι; τὶ π. τῷ Ced. ⁹² v, 7. ⁹³ ἵνα ποιῆσῃ Ced. ⁹⁴ ὡς περ cod. ⁹⁵ ἀν. ἐπὶ τοῦ π. Ced. ⁹⁶ Joan. xix, 6. ⁹⁷ Jer. xii, 8. ⁹⁸ λέγει Ced. — Cant. iii, 11. ⁹⁹ μὲν αὐτοῦ x. σ. λ. Ced. ¹ Gen. xxvii, 26? ² ἐν. ἐκ. Ced.

runt a me; miserabiles sunt quin impie egerunt in me, et mala in me cogitaverunt. » — « Quare devoratus est Israel, et ad nihilum redactus, et tanquam vas inutile in nationibus. » Similiter et per Jeremiam ait: « Instruet te aversio tua, et malitia tua increpabit te, et scies quia amarum tibi dereliquisse te me, et non placuit mihi in te. » Divus et David quasi frendens super vos, pro Domino ludibris affecto sic imprecatur dicens: « Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva: effunde super eos iram tuam, et zelus ira tue comprehendat eos: et pone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in justitiam tuam: deleantur de libro viventium, et cum justis non scribantur. » Et, « Disperge eos in justitia tua, et depone eos, protector meus, Domine. » Et comprehendantur in superbia sua, in ira consummationis, et non erunt, et sciens quia Deus dominator Jacob et finium terrarum. » In quibus scilicet merito dispersi plane cognoscent quia Deus est Christus patris eorum Jacob et dominatur in omnes et dat unicuique secundum opera sua. Sic Dei manifestator Moyses, ante perstringens et notans vos ut abominabiles et insipientes et ingratos, dixit: « Filii nequam, generatio prava et perversa, hæcino Domino reddunt? Iste populus stultus et insipiens; non ipse hic Pater tuus possedit te et fecit et plasmavit te? » Unde justo loquitur Deus: « Dixi, Dispergam eos, cessare faciam ab hominibus memoriam eorum. » Verumtamen inclytus Jeremias clarius indicans quis vobis hæc passus sit, exclamat dicens: « Spiritus ante faciem vestram, Christus Dominus captus est in peccatis vestris, de quo diximus: In umbra ejus vivemus. » Talia quidem Salomon rursus personam vestram, qui in Deum luctamini, assumens distincte vaticinatur, dicens: « Insidiamur justo, quoniam molestus est nobis, et contradicit operibus nostris, et impropere nobis peccata legis: promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat: factus est nobis in vituperationem cogitationum nostrarum: gravis est nobis etiam ad videndam, quoniam dissimilis est aliis vita illius: et immutatae vite ejus: in fallaciam æstimat sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tanquam ab immunditiis: beatificat autem novissimum justorum, et gloriatur Patrem se habere Deum: videmus si sermones illius veri sint, et tentemus que ventura sunt illi. Si enim est justus et Filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manu adversariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, et probemus patientiam

A μένη και) ἐμπαίζουσα αὐτῶν ἔλεγε· « Καίρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ὁ πρὸς οὓς ἀποτεινόμενος; Ἥσαλας πῆκτικώτερον ἔφη· « Ἐν τίνε ἐτροφήσατε και) ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, τέκνα ἀπωλείας και) σπέρμα ἀνομιῶν; » Ὅθεν αὐτὸς ὁ Κύριος δι' Ὠσηὲ τοῦ προφήτου σχετλιαστικῶς εἶπεν· « Οὐαὶ αὐτοῖς, οὗτοι ἀπεπῆδησαν ἀπ' ἐμοῦ, διὰ τοῦτο εἶπον, οὗτοι ἠσέθησαν εἰς ἐμὲ — και) πονηρὰ εἰς ἐμὲ ἠλογίσαντο. » Ἐκ τούτου κατεπέδη Ἰσραὴλ, και) εἰς οὐδὲν ἔγενετο, και) ἔστιν ὡσεὶ σκιδρῶν· ἔχρηστον ἐν 291 τοῖς ἔθνεσιν. » (Ὁμοίως δὲ) και) διὰ Ἰερραμίου ἠφθον· « Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, και) ἡ κακία σου ἐλέγξει σε, και) γνώση, οὗτι πικρὸν σοὶ [τὸ ἐγ] καταλιπεῖν σε ἐμὲ (και) οὐκ ἠύδικησα ἐν σοὶ). » Ὁ δὲ γε θεὸς Δαυὶδ, ὡσεὶ διαπερόμενος καθ' ὑμῶν, ἐπαρτάται πρὸς τὸν παρονηθέντα Κύριον λέγων· « Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, και) τὸν ὄψον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον· ἔχχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὄργην σου, και) ὁ θυμὸς τῆς ὄργῆς σου καταλάβοι αὐτούς; » (και) πρόσθετος ἀνομιῶν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, και) μὴ ἐισπλήθωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου· ἐξελαιφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, και) μετὰ δικαίων μὴ γραφίτωσαν· και) ἡ Διαισθητικὴ αὐτοὺς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου και) κατέβαλε αὐτοὺς, ὁ ὑπερασπιστὴς μου, Κύρια. — και) συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερφανίᾳ αὐτῶν — ἐν ὄργῃ συντελείας, και) οὐ μὴ ὑπέρξουσιν, και) γνώσονται, οὗτι ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ και) τῶν περὶ αὐτοῦ τῆς γῆς· ἐφ' ἣ δὴ ποθεν και) διασπαρέντες ἐνδίκως ἐπιγνώσονται πάντως, οὗτι (ὁ) θεὸς ἐστὶ Χριστὸς τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰακώβ (και) κυριεύει τὰ σύμπαντα, και) ἀποδίδωσιν ἐκτίον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ). Ὅτω γε μὴν και) ὁ θεοφάντωρ ἡμῶν Μωσῆς (προκαθαπτόμενος; και) στηλιθεὶς ὑμῶν ὡς βδελυρὸς και) ἀφρονὸς και) ἀγνωμόνας ἔφη· « Τέκνα μαωμητὰ, γενεὰ σκολιὰ και) διαστραμμένη, ταῦτα Κυρίῳ ἀνταποδίδωσιν; οὗτος λαὸς μαρὸς και) οὐκ ἰσχυρὸς· οὐκ αὐτὸς, οὗτός σου Πατὴρ ἐκτήσατό σε και) ἐποίησε και) ἐπλασέ σε; » Κάνει οὗτοι εἰκότως φησὶν ὁ θεός· « Ἐἶπον, Διασπαρῶ αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. » και) μέντοι και) ὁ κλεινὸς Ἰερραμίου μᾶλλον σαφηνίζων τίς οὗτος ἐστὶν ὁ ταῦτα πεπονθὼς ἀπ' ὑμῶν, ἐκδοξάζων· « Πνεῦμα πρὸ προσώπου ὑμῶν, Χριστὸς (ὁ) Κύριος, συναλήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ὑμῶν, περιὸν εἰκαμέν· Ἐν τῇ σκιδρῶν αὐτοῦ ζήσασθε. » Ταῦτα γοῦν και) ὁ Σολομὸν ἀθεῖς ἐκ (78 ὁ) προσώπου ὑμῶν τῶν θεομάχων διαβήθη προαγορεύει, φάσκων· « Ἐνεδρεύσωμεν 292 τὸν δίκαιον οὗτι δὲ ὁσχερὸς ἡμῶν ἐστὶ και) ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν και) ἐνειδίξει ἡμῖν ἀμαρτήματα νόμου και) ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν Θεοῦ και) παιδίον Κυρίου ἐαυτῶν

Variae lectiones et notæ.

³ αὐτῶν cod. ⁴ Joan. xix, 5. ⁵ ἐπιπλ. Ced. ⁶ Isa. lvii, 4. ⁷ Os. vii, 13, 15 ⁸ και) add. Ced. Ἰηρ Slav. sed ἡρω. ⁹ Os. viii, 8. ¹⁰ και) οὗτι ὦ. Ced. ¹¹ πάλιν add. Ced. ¹² Jer. ii, 19. ¹³ Ps. lxxv, 23, 24, 27, 28. ¹⁴ καταλάβοι Ced. ¹⁵ τῇ ἀνομίᾳ cod. ¹⁶ Ps. lxx, 14-15. ¹⁷ θεοφάντωρ Ced. ¹⁸ Deut. xxxii, 5, 6. ¹⁹ ἀνταποδίδωτε Deut. Ced. ²⁰ Deut. xxxii, 26. ²¹ μᾶλα σαφ. Cod. ²² ὦ λέγει Ced. Thr. iv, 20 Ἡγεῖμα προσώπου ἡμῶν Χριστὸς Κύριος — αὐτῶν. ²³ οὐκ εἰκαμέν cod. ²⁴ ὦ add. Ced. ²⁵ Sap. ii, 12-20. ²⁶ ἡμῶν Ced. — ἀμαρτί cod. ἀμαρτίας Ced. — νόμῳ Ced.

δομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν [ἡμῶν] ἅ καὶ βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμιος τοῖς ἄλλοις ἐστὶν²⁷ ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἐξηλαγμένοι αἱ τριβοὶ αὐτοῦ· εἰς κίβδηλον²⁸ ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπίχεται τῶν ὀδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει δὲ ἱσχατὰ δικαίων καὶ ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν. Ἰδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ κειράσωμεν τὰ ἐκδόσια²⁹ αὐτοῦ. Εἰ γὰρ ἐστὶ δικαίος καὶ Ἰδὸς Θεοῦ, ἀντιλήφεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. Ἰθρεὶ καὶ βασάνῃ ἐτάσωμεν³⁰ αὐτὸν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξίκακίαν αὐτοῦ· θανάτῳ ἀσχημονι καταδικάσωμεν αὐτὸν καὶ ἴσωμεν εἰ ἐστὶ αὐτῷ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ. ἰ — Ὡν τὴν παράνοιαν³¹ καὶ δυσμένειαν εὐ μάλα κατακέρτομῶν ἐπήγαγε³². ἰ Ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ ἐκλανήθησαν, ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ. ἰ Οὐδὲ δὴ καὶ ὁ θεοσεβείας· Ἡσαΐα· θρηγῶν συναρδόντως λέγει³³. ἰ Οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι ἐβουλεύσαντο βουλήν πονηρὰν καθ' ἑαυτῶν, εἰπόντες· Ἀήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δυσχερὴς ἡμῖν ἐστίν. ἰ Δέδοικται τοῖσιν ἐναργέστατα (ὧ θεομάρχοι), ἡ αἰτία τῆς ὀμῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτριώσεως καὶ ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς διηκουῦς καὶ ἀπεράντου τλαιπωρίας, εἰπερ βούλεσθε³⁴ ἀκούοντες· ἐπιγνῶναι. ³⁵ (11) Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας ὁμῶν ὠρισμένους χρόνους εἶπον οἱ προφῆται, καὶ μὲν γὰρ³⁶ τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως κατήγγειλαν. Ἀκούετε γὰρ Ἰερεμίου πρὸς ὕμᾶς λέγοντος· ³⁷ ἰ Διὰ τὰς ἁμαρτίας, ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον³⁸ τοῦ Θεοῦ, ἀχθήσεθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι, ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος. Εἰσελεύσονται οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσθετε ἐκεῖ ἔτη 7. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξέλθω ὕμᾶς· ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης, λέγει Κύριος. ἰ Καὶ πάλιν³⁹. ἰ Δουλεύουσιν ἐν τοῖς 293 ἔθνεσιν ἔτη 7 καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ 7 ἔτη⁴⁰, ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, λέγει Κύριος. ἰ Καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως Ἡσαΐα· ἐφη⁴¹. ἰ Οὕτω λέγει Κύριος· τῷ χριστῷ μου Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς ἐπακούσαι ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη.⁴² Αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ ἐπιστρέψει. ἰ Περὶ τῆς οἰκοδομῆς καὶ Ἀγγαῖος φάσκει⁴³. ἰ Τῷ δευτέρῳ ἐτεῖ ἐπὶ Δαρείου—ἐλάλησε Κύριος—πρὸς με λέγων· Εἶπὸν δὴ πρὸς Ζοροβάβελ⁴⁴, καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν⁴⁵ ἱερέα⁴⁶, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ λέγων· Τίς ἐξ ὁμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἐμπροσθεν; καὶ πῶς νῦν βλέπετε⁴⁷ αὐτὸν ὡς οὐχ ὑπάρχοντα⁴⁸ ἐνώπιον ὁμῶν; Καὶ νῦν κατίσχυε, Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ

illius : morte turpi condemnemus cum, et videamus si erit ei respectus ex sermonibus illius. » Quorum stultitiam et odium valde deridens adjungit : « Hæc cogitaverunt et erraverunt : excæcavit enim illos malitia eorum, et nescierunt mysteria Dei. » Quos et sanctus Isaias lamentans similitier dicit : « Væ animæ eorum, quoniam conceperunt consilium pravum in semetipsis, dicentes : « Ligemus justum, quia inutilis nobis est. » Manifesta est ergo, ò qui Deo resististis, causa abalienationis vestræ a Deo et dejectionis, necnon et absque fine et intermissione miseræ, si volueritis audientes intelligere. Et de vestra Babylonica captivitate præfinitum tempus dixerunt prophætæ, et regressum et reedificandam civitatem annuntiaverunt. Audite enim Jeremiam vobis dicentem : « Propter peccata quæ peccastis coram Deo, ducemini Babylonem captivi a Nabuchodonosor, rege Babilouis ; ingressi ergo Babylonem, eritis ibi septuaginta annis. Post hoc reducam vos inde in pace, dicit Dominus. » Et iterum : « Servient in gentibus septuaginta annis, et cum impleti fuerint septuaginta anni, repouam Israel in loco suo, dicit Dominus. » Et de iterum ædificanda urbe Isaias dixit : « Sic dicit Dominus christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram ut subjiciam ante faciem ejus gentes : Ipse ædificabit urbem meam, et captivitatem populi dimittet. » De qua ædificatione Aggæus quoque loquitur : « In anno secundo sub Darjo, locutus est Dominus ad me dicens : « Loquere ad Zorobabel et ad Jesum sacerdotem et ad omnes reliquos populi dicens : « Quis ex vobis qui vidit domum istam in gloria sua prima, et quomodo nunc videtis eam quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare, Zorobabel et Jesu, et omnis populus, et ædificate domum, et placebit mihi in jlla : et erit gloria domus istius novissima super primam, dicit Dominus. » Sicut igitur Salomon prioris templi ædificationis fuit auctor, ita et « Zorobabel fundavit domum istam, et manus illius perficient illam. » Si ergo destructa domus iterum ædificanda esset, dixisset propheta : « Erit gloria domus istius novissima super domum quæ ante fuit. » Quia dixit super primam, et non super domum quæ ante fuit, secundam novissimam esse ostendit et ultimam. Sicut enim non est magis prima quam prima, sic et non magis nova quam novissima. Unde igitur, si dixisset : secunda super primam, rationabile esset tertiam ædificationem expectare. Cum vero secundam nuncupaverit novissimam, hanc ultimam

Varia lectiones et notæ.

²⁷ ἐστὶν ἀντὶ τοῖς ἄ. Ced. om. Sap. ²⁸ ὡς κίβδ. Ced. ²⁹ τὰ ἐν ἐκδόσει Ced. Sap. ³⁰ ἐτοιμάσωμεν cod. ³¹ τὸ ἀπὸ Ced. ³² S p. II, 21, 22. ³³ Isa. III, 8, 9. ³⁴ βούλονται cod. ³⁵ Cod. 386, 2C-388, 6. ³⁶ μέντοι γὰρ καὶ τὴν Ced. ³⁷ Jer. LXXIX, 10, 11, ad sensum, non verbotenus. ³⁸ κατὰ Ced. ³⁹ xxv, 11, 12 ἐκδικήσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο. ⁴⁰ τῷ 7 ἔτη cod. ⁴¹ Isa. XLV, 1. ⁴² οὕτως Isa. XLV, 1. ⁴³ Agg. I, 15; II, 4. ⁴⁴ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ ἐκ φυλῆς Ἰουδᾶ Agg. ⁴⁵ Ἰωσεδιχ τὸν Agg. ⁴⁶ μέγαν. ⁴⁷ πῶς ὁμῶν β. ἄ. νῦν καθὼς Agg. ⁴⁸ αὐτὸν cod.

esse ædificationem urbis et templi manifeste significavit.

ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος. » Ὡςπερ τοίνυν Σολομῶν τῆς πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς ἦ γέγονε ὁμηγῶρ, οὕτω καὶ « Ζοροβάβελ ⁵¹ ἐθεμελίωσε τὸν οἶκον τοῦτον· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελεῖουσιν αὐτόν. » Εἰ μὲν οὖν ἔμελλε πάλιν ἀναστῆσαι, εἶπεν ἂν ὁ προφήτης· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τοῦτου (79^a) ἡ ἰσχύς ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν ⁵². » Τῷ δὲ εἰπεῖν « ὑπὲρ τὴν πρώτην, » τὴν δευτέραν ἰσχύτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἰσχύος ἰσχυατιέρα· ὥστε οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· « Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην, εἰκὸς ἦν ⁵³ » τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκῆν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἰσχύτην ἐκάλεσε, (τὴν) τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς ⁵⁴ πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ παρεδήλωσε.

Et frustra erratis, o Judæi, horum restauratio- nem post Vespasiani et Titi destructionem sollicite exspectantes; sed et sacer psaltes David ante hæc captivorum personam præferens dixit: « Super flumina Babylonis illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion: quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos, verba cantionum, et qui abduxerunt nos, hymnos. » Et alibi adjungit de civitate loquens: « Ædificans Jerusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit. » Et rursus populi nomine dicit: « Cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exsultabit Jacob et lætabitur Israel. » Ergo « vos multum erratis, nescientes Scripturas » neque mysteria, neque inspiratam a Deo doctrinam et vaticinia quæ reposita sunt in eis. ⁵⁵ ἴδοτε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς » μὴδὲ ⁵⁶ τὴν ἀποκαιμένην μουσικὴν καὶ θεόπνευστον (διδασκαλίαν καὶ) πρόβησιν ἐν αὐταῖς.

De illa autem novissima captivitate neque tempus præfinit Deus, neque restitutionem ostenderunt prophætæ, sed tantum captivitatem et regni vestri cessationem et civitatis desolationem prænuntiaverunt omnes, regressum autem et novam urbis restorationem minime, nec quidquam præter illius plenam destructionem, et exterminationem vestram et perpetuam pœnam et dispersionem in omnes gentes. Dicit enim archangelus ad Daniele: « Exterminabitur chrisma, et judicium non erit, et civitatem et sanctuarium dissipabit cum duce venturo, et excidentur ut in cataclysmo. » — « Et auferetur hostia et libatio, et in templo abominatio desolationum, et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. » Enimvero chrismate ostendit sacerdotium, judicio autem regnum publicamque constitutionem et cæterarum rerum abolitionem subindicavit, per cataclysmum autem, et excisionem, et consummationem, significavit quæ funditus futura erat ruinam et desolationem.

Cum ergo audieris, o Judæe obsecrate, consummationem, quid præterea exspectas? Si vero legendo non intelligis, sicut revera non intelligis,

Δ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ· —

⁵⁷ καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τοῦτου ἡ ἰσχύς ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος. » Ὡςπερ τοίνυν Σολομῶν τῆς πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς ἦ γέγονε ὁμηγῶρ, οὕτω καὶ « Ζοροβάβελ ⁵¹ ἐθεμελίωσε τὸν οἶκον τοῦτον· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελεῖουσιν αὐτόν. » Εἰ μὲν οὖν ἔμελλε πάλιν ἀναστῆσαι, εἶπεν ἂν ὁ προφήτης· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τοῦτου (79^a) ἡ ἰσχύς ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν ⁵². » Τῷ δὲ εἰπεῖν « ὑπὲρ τὴν πρώτην, » τὴν δευτέραν ἰσχύτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἰσχύος ἰσχυατιέρα· ὥστε οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· « Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην, εἰκὸς ἦν ⁵³ » τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκῆν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἰσχύτην ἐκάλεσε, (τὴν) τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς ⁵⁴ πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ παρεδήλωσε.

⁵⁵ (12) Καὶ μάτην ἀπατάσθε, ὦ Ἰουδαῖοι, τὴν παλιγγενεσίαν τούτων, μετὰ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου καθαίρεισιν, ἀποκαταδοκοῦντες· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἱεροφάντης Δαυὶδ πρὸ τούτων ἐκ προσώπου τῆς αἰχμαλωσίας· φησὶν ⁵⁶· « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν ⁵⁷ 294 Βαβυλωνός, ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών ⁵⁸, » — « ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἡμᾶς (λόγους φθῶν καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς) ὕμνους ⁵⁹. » Καὶ ἐτάχθη ἐτέρωθι περὶ τῆς ⁶⁰ πόλεως λέγων ⁶¹· « Οἰκοδομῶν Ἱερουσαλὴμ ὁ Κύριος, τὰς διασποράς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπισυνάξει. » Καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ φέσκει ⁶²· « Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραὴλ. — Οὐκοῦν ὁμῆς πολὺ ⁶³ « κλαύσθησιν ὡς ἐν κατακλισμῷ. » — ⁶⁴ « Καὶ ἀρθήσεται ⁶⁵ θυσία καὶ σπονδή, ἐπὶ τῷ ἱερῷ βέβλυγμα ἐρημώσεων ⁶⁶, καὶ ἕως ⁶⁷ συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Διὰ μὲν γὰρ τοῦ χρίσματος [τὴν ἱερωσύνην ἐδήλωσε, διὰ δὲ τοῦ κρίματος] τὴν βασιλικὴν καὶ (τὴν) πολιτικὴν κατὰστασιν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν ἀναίρεισιν ὑπέφηνε, διὰ δὲ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐκκοπῆς καὶ τῆς συντελείας τὴν ἀρθὴν ἐκπτώσιν καὶ πανωλεθρίαν ἐσήμανεν.

⁶⁴ (13) Περὶ δὲ τῆς ἰσχύος αἰχμαλωσίας ταύτης οὐτε χρόνον ὥρισεν ὁ Θεός, οὐτε ἀποκατάστασιν ἐδήλωσαν ⁶⁸ οἱ προφῆται, ἀλλὰ τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν, καὶ ⁶⁹ τῆς βασιλείας ὑμῶν κατάπαυσιν, καὶ ⁷⁰ τῆς πόλεως ἐρήμωσιν πάντες οἱ προφῆται προσηγγέλαν, τὴν δὲ ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀνόρθωσιν οὐδαμῶς, κλην μόνον τὸν παντελῆ ταύτης ἀφανισμὸν καὶ τὸν ἐλεθρον ὑμῶν, καὶ τὴν διηνεκῆ τιμωρίαν καὶ διασποράν εἰς τὰ ἔθνη πάντα ⁷¹. Φησὶ γὰρ ὁ ἀρχάγγελος πρὸς τὸν Δανιὴλ ⁷²· « Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ ⁷³, καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλισμῷ. » — ⁷⁴ « Καὶ ἀρθήσεται ⁷⁵ θυσία καὶ σπονδή, ἐπὶ τῷ ἱερῷ βέβλυγμα ἐρημώσεων ⁷⁶, καὶ ἕως ⁷⁷ συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Διὰ μὲν γὰρ τοῦ χρίσματος [τὴν ἱερωσύνην ἐδήλωσε, διὰ δὲ τοῦ κρίματος] τὴν βασιλικὴν καὶ (τὴν) πολιτικὴν κατὰστασιν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν ἀναίρεισιν ὑπέφηνε, διὰ δὲ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐκκοπῆς καὶ τῆς συντελείας τὴν ἀρθὴν ἐκπτώσιν καὶ πανωλεθρίαν ἐσήμανεν.

(14) Ὅταν οὖν ἀκούσῃς ⁷⁸, ὦ Ἰουδαίε τυφλῆ, συντέλειαν, τί λοιπὸν ἕτερον προσδοκᾷ; Εἰ δὲ ἀντινώσων οὐκ ἐπιγινώσκεις, ὥςπερ οὖν οὐδὲ ἐπιγι-

Varie lectiones et notæ.

⁵⁰ Agg. II, 9. ⁵¹ δ. τοῦ v. Ced. ⁵² δ. Zop. τῆς β' καὶ ἰσχύος· φησὶ γὰρ Ζαχαρίας (iv, 9)· αἱ χεῖρες Ζ. ἐθεμελίωσαν Ced. ⁵³ δ. τὰ ἐ. Ced. ⁵⁴ καὶ add. Ced. ⁵⁵ τε add. Ced. ⁵⁶ Ced. 588,6-18-26. τούτ. cod. ⁵⁷ Ps. cxxvii, 13. ⁵⁸ τὸν ποταμὸν eod. ⁵⁹ καὶ add. Ced. ⁶⁰ ὕμνον Ps. ⁶¹ ἐπ. τῆς Ced. ⁶² P. cxxvii, 2. ⁶³ Ps. xiv, 7. ⁶⁴ Matth. xlii, 20. ⁶⁵ μήτε τὴν ἐν αὐταῖς μ. Ced. ⁶⁶ Ced. 388,18-389,20. ⁶⁷ ἐδήλωσεν ὁ προφήτης Ced. ⁶⁸ τὴν Ced. bis. ⁶⁹ π. τὰ ἐ. Ced. ⁷⁰ Dan. ix, 26. ⁷¹ ἐπερχ. Ced. ⁷² Dan. ix, 27. ⁷³ μου. ⁷⁴ β. δ. ἐρημώσεως σ. δ. Ced. ⁷⁵ τῆς Dan. ⁷⁶ ἀκούεις Ced. 389,10-390,12.

νώσκεις ὄντως, παρὶ τῆς ἀπροσδοκίτου σου **295** ἀνακλήσεως καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος, οὐ νοεῖς· — ἄκουσον (οὖν) ἐν παρακώδεσσι τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, καὶ παύσαι τοῦ λοιποῦ φιλονεικῶν καὶ ἀνοηταίνων. Ὁ προφήτης Ὀση οὕτως λέγει: ⁷⁶· « Καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραὴλ· καὶ συντρίψω τόξον Ἰσραὴλ· » καὶ· « Οὐ μὴ προσθῶ ἐτι ⁷⁸ ἐλεῖσαι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ ἀντιτασόμενος ἀντιτάξομαι ⁷⁹ αὐτοῖς ⁸⁰, λέγει Κύριος· » καὶ ⁸¹· « Ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβάλω αὐτούς, καὶ οὐ προσθήσω τοῦ ἀγαπήσαι αὐτούς, λέγει Κύριος· ἐπόνεσεν Ἐφραϊμ τὰς ⁸² ρίζας αὐτοῦ καὶ ἐξηράνθη καὶ καρπὸν οὐκέτι οὐ μὴ ἐνέγκη· καὶ ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ (79^b) εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται πλανηταὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν. » ^B Ἐφη γοῦν καὶ Μαλαχίας ⁸³· « Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν ⁸⁴, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ θνομά [μου] δεδίδεξιται ἐν τοῖς ἔθνεσιν· καὶ ἐν παντὶ τόκῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ, διότι μέγα τὸ θνομά [μου] ἐν τοῖς ἔθνεσιν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ. » — ⁸⁵ « Διὰ τοῦτο δώσω ὑμᾶς ἐξουθενημένους ⁸⁶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς μου. » Διὸ φησι (καὶ) Ἰερεμίας ⁸⁷· « Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἰδοὺ ὡμοσα τῷ ὀνόματί μου τῷ μεγάλῳ· εἰ ἔσται τοῦ λοιποῦ ὀνομαζόμενον [τὸ θνομά μου] ἐν παντὶ τόκῳ: Ἰουδα ⁸⁸. » Εἰ δὲ τὸ θνομα αὐτοῦ ἔφη περιαιρήσειν ἀπὸ Ἰουδαίων, εὐθελος, ὅτι καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς θυσίας. — ⁸⁹ (15) Οὐ τοίνυν προηγουμένως κατὰ (τὴν) θεῖαν γνώμην ἢ περὶ τῶν θυσιῶν ἐδόθη νομοθεσία; Κάντεῦθεν μετὰ ⁹⁰ ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν ἔφη ⁹¹· « Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν ⁹²; » καὶ ⁹³· « Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ⁹⁴ ἀφαιροῦσι τὰς ἀμαρτίας σου; » καὶ ⁹⁵· « Μὴ σφάγια ⁹⁶ καὶ θυσίας προσητέγκατέ μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτη μ'; » καὶ ⁹⁷· « Ἰνα τί μοι λίθανον **296** ἐκ Σαβὰ φέρετε ⁹⁸ καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; » Διὸ φησιν ⁹⁹· « Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἐθέλησας· » καὶ ¹⁰⁰· « Μὴ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας θέλει ὁ Θεὸς ¹⁰¹, ἢ τὸ ὑπακούειν αὐτοῦ; » καὶ· « Ἄκοη ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν· » καὶ ¹⁰²· « Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν. » Καὶ δὴ καὶ τὰς ἑορτάς ^D ἐκβάλλων ἐπάγει λέγων ¹⁰³· « Μεμίσηκα ¹⁰⁴, ἀπώσμαι τὰς ἑορτάς ὑμῶν, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἡχον ψῶν σου, καὶ ψαλμῶν ὀργάνων (σου) οὐκ εἰσακούσομαι· » καὶ ¹⁰⁵· « Ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι ¹⁰⁶, νηστείαν καὶ ἀργίαν — μισεὶ ἡ ψυχὴ μου· » καὶ ¹⁰⁷· « Οὐ τοι αὐτὴν νηστείαν (ἐγὼ) ἐξελεξάμην· καὶ ¹⁰⁸· « Δώσω ὑμῖν προστάγματα οὐ καλὰ, ἐν οἷς οὐ ζήσεσθε δι' »

A de inexpectata tui revocatione, et propter hoc adversus veritatem repugnans non sanus es; audi ergo ex digressione voces prophetarum, et jam contendere et insanire desinas. Propheta Osee sic loquitur: « Et quiescere faciam regnum domus Israel; » et: « Conteram arcum Israel; » et: « Non addam ultra misereri domui Israel, sed luctans luctabor adversus eos; » dicit Dominus; » et: « Odiosos habui eos propter malitiam adinventionum eorum, et de domo mea ejiciam eos, et non addam ut diligam eos, dicit Dominus. Percussus Ephraim, radix eorum, et fructum nequaquam facient: et abjiciet eos Deus, quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus. » Dixit quidem et Malachias: « Non est voluntas mea in vobis, dicit Dominus omnipotens, et sacrificium non suscipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu solis usque ad occasum nomen meum glorificatur in gentibus, et in omni loco incensum offertur nomini meo, et hostia munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens. Et vos polluitis illud: propter quod dabo vos contemptibiles in omnibus nationes, quia non servastis leges meas. » Ideo dicit et Jeremias: « Hæc dicit Dominus omnipotens: Ecce juravi in nomine meo magno: si ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis Juda. » Quoniam dixit se nomen suum ablaturum esse de Juda, manifeste et legem quoque et sacrificia. Non igitur præcipue secundum Dei mentem de sacrificiis lex data est; unde post hæc per prophetas dixit: « Quis enim hoc exquisivit de manibus vestris? » et: « Numquid preces et carnes auferent malitias tuas? » et: « Numquid victimas et sacrificia obtulistis mihi in deserto quadraginta annis? » et: « Ut quid mihi thus de Saba affertis et cinnamomum de terra longinqua? » Ideo dicit: « Victimam et oblationes nolui. » Et: « Numquid holocaustomata et victimas vult Deus, potius quam ut obediat ei? » Et: « Obedientia melior est super victimam. » Et: « Si voluisses, sacrificium dedissem utique. » Et dies festos rejiciens addit dicens: « Odivi, projecit festivitates vestras; carminum et hymnorum tuorum sonus ab auribus meis absit. » Et: « Diem magnam non sustineo, jejunia et Sabbata odit anima mea. » Et: « Non tale jejunium elegi. » Et: « Dabo vobis præcepta non bona, in quibus non vivetis per ea. » Unde ergo propter duritiam cordis vestri, non propter bonitatem suam dedit vobis præcepta omnia hæc, nec immutatio est.

Varis lectiones et notæ.

⁷⁶ Os. i, 4, 6. ⁷⁷ οἴκους βασιλ. cod. ⁷⁸ τοῦ add. Ced. ⁷⁹ ἀντιτάξεται cod. ⁸⁰ αὐτῶ Ced. ⁸¹ Os. ix, 15-17. ⁸² Ἐφ. τὰς β. ἀ. ἐξ. Os. ⁸³ Mal. i. 10-12. ⁸⁴ ἐν ἐμοί cod. ⁸⁵ Mal. ii, 9. Κἀγὼ δέδωκα ὑ. ⁸⁶ καὶ ἀπερριμένους Mal. καὶ παρεμίνους Ced. ⁸⁷ Jer. xliii, 26. ⁸⁸ μεγ. εἶπε Κύριος ἐὰν γένηται ἔτι θνομά μου ἐν τῷ στ. παντὸς Ἰ. Jer. μεγ. εἰ ἐ. τοίνυν τοῦ λ. ὁ. τὸ δ. μου ἐν π. στ. Ἰ. Ced. ⁸⁹ Ced. 390, 12-391, 8. ⁹⁰ μὴ τ. Cel. ⁹¹ Jer. i, 12. ⁹² σου Ced. ⁹³ Jer. xi, 15. ⁹⁴ κρέατα Ced. ⁹⁵ Amos. v, 25. ⁹⁶ σφάγιον Ced. ⁹⁷ Jer. vi, 20. ⁹⁸ φέρετε Ced. ⁹⁹ Ps. xi, 6. ¹⁰⁰ Ἰ Sam. xv, 22. ¹⁰¹ ὁ μετὰ θ. cod. ¹⁰² Ps. ii, 16. ¹⁰³ ἐκβάλλων Ced. ¹⁰⁴ Amos. v, 21. ¹⁰⁵ καὶ add. Ced. ¹⁰⁶ Isa. i, 13, 14. ¹⁰⁷ καὶ add. Ced. ¹⁰⁸ Isa. lvi, 5. Οὐ ταύτην τὴν ν. ἐξ. ¹⁰⁹ Ez. xx, 25.

αὐτῶν. Ὁ ὡστε οὖν κατὰ τὴν ἐκλήροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀγαθότητα (αὐτοῦ), ἔδωκιν ὅτι τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐκείνα πάντως, καὶ ἀλλοίωσις οὐκ ἔστιν.

Postquam jamdudum insipienti valde et ingratis-
simo corde factus esset Israel, et dereliquisset
illum qui vero est et fuit eorum Deus, qui plasma-
vit eos, et « multifarie multisque modis » benefecit
eis, et omnino a Deo Salvatore suo deficiens, « im-
molasset filios suos et filias suas dæmoniis, » et
creaturæ serviisset eum adorans præter Creatorem
« dicens ligno et lapidi : Deus meus es, et tu me
generasti, » non horruit miser et stupidus ahnegare
qui eum genuerat Deum vivum et verum, et obli-
visci nutrientem se Deum. Idcirco in posterum ut
inutili et insanabili iratus est illi Deus et aversus
est omnino ab eo, per magnum Davidem dicens :
« Et non audivit populus meus vocem meam, et
Israel non intendit mihi, et dimisi eos secundum
ad inventiones cordis eorum ambulare. » Similiter
et Zacharias ait : « Dixi, Non pascam eos ; sed quod
moritur, moriatur, et quod perit, pereat, et reliqui
devorent unusquisque carnes proximi sui. » Et cum
ita se invisum et corruptum et prorsus pollutum
per turpissimas et impias ad inventiones præbuisset,
jure prorsus ac merito derelictus est et abjectus,
sicut et divus ipse Malachias ait ; « Cæcidit Israel,
et non adjiciet ut resurgat. » Sic et Isaias : « Quis
parcet tibi ? Jerusalem, aut quis reflectet te in pa-
cem tibi, dicit Dominus. Retrorsum ambulabis, et
extendam manum meam, et interficiam te, et non
amplius dimittam te. — « Ecce ego tollo et frango
vos, et civitatem quam dedi vobis, et dabo vos op-
probrium sempiternum et ignominiam sempiternam,
quæ nunquam oblivione delebitur. » Istius novissi-
mæ et ultimæ destructionis terribilia quæque nar-
rantes et formidanda divini eloquii scientissimus
Moyses, et post eum cælestium vates Jeremias et
Ezechiel hæc omnibus, idiotis quoque, clara admo-
dumque manifesta effecerunt. Moyses nempe in
Deuteronomio dicit : « Et adducet Dominus gentem
super te a longinquo de extremis terræ, ut impetum
aquilæ, gentem facie procacissimam ; et conteret te
in omnibus urbibus tuis, donec destruantur muri
tui sublimes atque firmi, in quibus habebas fidu-
ciam in eis. — « Et comedes fructus uteri tui,
carnes filiorum tuorum et filiarum tuarum. — « eo
quod non sit quod relictum fuerit vobis in obsidione
et angustia, qua premet te inimicus tuus in omni-
bus urbibus tuis. Et tenera in vobis et delicata
mulier quod egressum est ex femoribus suis, et

A ἄχριστος ὁ Ἰσραὴλ ἑκκαλα: γενόμενος καὶ κατα-
λείψας τὸν ὄντως ὄντα καὶ προόντα Θεόν, τὸν ποι-
ήσαντα καὶ εὐεργετήσαντα αὐτὸν ὡς καλυμμένος
καὶ πολυτρόπως, καὶ τέλειον ἄποστὰς ἀπὸ Θεοῦ
Σωτῆρος αὐτοῦ, ἐβουσε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς
θυγατέρας [αὐτοῦ] τοῖς δαιμονίοις : καὶ ἐλάτρευεν
προσκυνήσαντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα ἵ,
καὶ λέγων τῷ ξύλῳ καὶ τῷ λίθῳ ἑαυτοῦ μου εἶ, καὶ σύ
με ἐγέννησας : οὐκ ἔφριξεν ὁ τάλας καὶ ἀπόκλη-
κτος ἀρνήσασθαι τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Θεὸν ζῶντα
καὶ ἀληθινόν, καὶ ἐκπλαθίσθαι τοῦ τρέφοντος αὐτὸν
Θεοῦ. Διὸ δὴ λοιπὸν ὡς ἀχρήστῳ (καὶ ἀνηχέστῳ)
προσώχθισεν ὁ αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ἀπεστρέφη (αὐτὸν)
παντελῶς, διὰ τοῦ μεγάλου Δαυὶδ φάσκων ὡς : « Καὶ
οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ
οὐκ ἀκούσεν μου, [καὶ] ἐξέπεσε αὐτοὺς κατὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πορεύεσθαι. »
Ὁσαύτως καὶ Ζαχαρίας ὡς φησὶν : « Ἐκείνον ὅτι
καίμαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐπὶ ἀπειθήσκον ἀποθη-
σκέτω, καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἀπολλυέσθω, καὶ τὰ
κατάλοιπα κατεσθίεσθω ἕναστος τὰς σάρκας τοῦ
πληθίου αὐτοῦ. » Καὶ οὕτω μισητὸν καὶ διαφθαρέ-
νον καὶ (80°) εἰς ἅπαν ἐδεδιλυγμένον διὰ τῶν αἰσχί-
στων καὶ θεοσυγῶν ἐπιτηδεύματων ἑαυτὸν ἀποθή-
νας, εἰκότως εὐ μάλα (καὶ πάντω δικαίως) εἰς τέλος
κατελείφθη καὶ ἀπεβλήθη ὡς, καθὼς πάλιν ὁ θεὸς
Μαλαχίας φησὶν ὡς : « Ἐπεσον Ἰσραὴλ καὶ οὐκέτι
οὐ μὴ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι. » Οὕτω καὶ ὡς
Ἡσαΐας φησὶν ὡς : « Τίς φαίσεται ἐπὶ σοὶ Ἰε-
ρουσάλημ, ἢ τίς ἀνακάμψει σε εἰς εἰρήνην σοὶ ;
λέγει Κύριος. Ὁπίσω πορεύθη [καὶ] ἐκτρέψω τὴν
χεῖρά μου, καὶ διασπερῶ σε, καὶ διασπερῶ σε, καὶ
οὐκέτι ἀνήσω σε. — ὡς Ἰδοῦ, ἐγὼ λαμβάνω καὶ
ράσσω ὑμᾶς καὶ τὴν πόλιν ; ἦν ἔδωκα ὑμῖν, καὶ
δῶτω ὑμᾶς ὀνειδισμὸν αἰῶνιον καὶ ἀτιμίαν αἰῶνιον,
ἣτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. » (17) Τῆς τοίνυν ἐσχέ-
της ἀλώσεως ταύτης καὶ τελευταίας τὰ θειὰ καὶ
φοβερά διαγορευόντες, ὁ τε μέγας θεορῆρμον πάλιν
Μωϋσῆς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν θεηγῶροι Ἰσραὴλ
[καὶ] Ἱερεμίας, εὐκρινῆ λίαν καὶ σφόδρα δῆλα τοῖς
πᾶσι καὶ τοῖς ἄγαν ιδιώταις αὐτὰ πεποιήναι ὡς. Ὁ
μὲν γὰρ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ φησὶ ὡς : « Καὶ
ἐπάξει Κύριος ἔθνος ἐπὶ σὲ μακρόθεν ἀπ' ἐσχάτου
τῆς γῆς ; ὡσεὶ ὄρυγμα ἀετοῦ, ἔθνος ἀναιδὸς προσώ-
πων. — « Καὶ ἐκθλίψει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι
σου ἕως ἵνα καθαιρεθῶσι τὰ τείχη σου καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ

Variæ lectiones et notæ.

ἡ δὲδ. ὡ. ἐκεῖ. τὰ πρ. π. Cod. ὡ Cod. 391, 8-392, 11. ὡ Hebr. 1, 1. ὡ τέλειον cod. τέλειον Cod. ὡ ἔθυσαν — αὐτῶν Ps. cvi, 37. ὡ καὶ λατρεύσας καὶ προσκυνήσας Cod. ὡ Jer. 11, 27. ὡ ἀπαρ. Cod. ὡ ἀχρήστον καὶ ἀνηχέστον πρ. αὐτὸν cod. ἀχρήστον πρ. αὐτοῦ Cod. ὡ τοῦ μὲν Δ. Cod. ὡ Ps. lxxxi, 11, 12. ὡ διὰ Ζαχαρίου φ. Καὶ εἶπον Cod. Zach. xi, 9. Καὶ εἶπα. ὡ λοιπὰ Cod. ὡ κατεσθίεσθωσαν Zach. ὡ κατεβλ. καὶ ἀπαλ. Cod. ὡ Amos. v, 2. ἐπ. ὡ. ὡ μὴ. ὡ ὁ Cod. ὡ φάσκει Cod. Jer. xv, 5, 6. ὡ σε Ἰσραὴλ cod. σοὶ Ἰσραὴλ Cod. σοὶ Ἱερουσαλήμ Jer. ὡ ἀν. εἰς ἔ. σοὶ Jer. ἀν. σε εἰς ἔ. Cod. ὡ ἀν. αὐτοῦ Jer. ὡ Jer. xxiii, 39, 40. ὡ δὲδ. cod. — ὡ ὅτιν Cod. ὡ ἐπ. ὡμᾶς Jer. ὡ Cod. 392, 11-394, 12. ὡ καὶ Cod. ὡ πεποιήται Cod. ὡ Deut. xxviii, 49, 50, 52, 53, 56, 57. ὡ ἔθνη Cod. ὡ καὶ add. Cod. ὡ ὄρυγμα ἀετοῦ cod. ὡ ἐκτρέψω LXX, κτερίψω Cod.

ὄχυρά, ἐν οἷς σὺ πέποιθας ἐν αὐτοῖς. » — « Καὶ φαρῆ τὰ ἔκγονα ⁴³ τῆς κοιλίας σου, κρία υἰῶν καὶ θυγατέρων σου, » — « διὰ τὸ μὴ καταλειφθῆναι ⁴⁴ ὑμῖν μηδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ θλίψει, ἢ θλίψει σε ὁ ἔχθρός σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου· καὶ ἡ ἀπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ [ἡ] τρυφερά· » — « γυνὴ τὸ ἐξεληθὲν ἐκ τῶν μηρῶν αὐτῆς; καὶ τὸ τέκνον, ὃ ἐὰν τέκνη, καταφάγεται » — « κρυφῆ εἰς τὴν ἔνδειαν πάντων ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ⁴⁵ καὶ θλίψει. » — ⁴⁶ « Καὶ ἔση ἐν αἰνίγματι, καὶ ἐν **298** παραβολῇ, καὶ ἐν διηγήματι πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγῃ ⁴⁷ σε Κύριος ἔκει· » — ⁴⁸ « ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε » — ⁴⁹ « καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχέϊ ἀνθρώπων, ὅτι ⁵⁰ ἦτε ὡσεὶ τὰ ἀστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν. Καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφράνθη Κύριος ἐφ' ὑμῖν εὖ ποιῆσαι καὶ πληθύναι ὑμᾶς, οὕτω; εὐφρανθήσεται Κύριος ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεύσαι ὑμᾶς. Καὶ ἐξαρθήσεσθε ἐκ τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκείνης, καὶ διασπερᾶί σε Κύριος; ὁ Θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρων αὐτῆς » — « ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσεται ⁵¹, οὐδὲ μὴ γίνηται στάσις; τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν ὑμῶν· καὶ δώσει σοι Κύριος ⁵² ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν ⁵³, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ τηχομένην ψυχὴν — καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός. » — « Καὶ ἔρεῖς τὸ πρῶτ' ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς καρδίας σου· Πῶς ἂν γένοιτο ⁵⁴ ἑσπέρας; καὶ τὸ ἑσπέρας ἔρεῖς; Πῶς ἂν γένοιτο ⁵⁵ πρῶτ'; » Ὁ δὲ γε Ἐζεκιὴλ ἔφη ⁵⁶· « Τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, Ἰερουσαλήμ, [καὶ] ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον τῶν ἔθνων, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα καὶ οὐ μὴ ποιήσω αὐτοῖς ὅμοια ⁵⁷ ἔτι διὰ τὰ βδελύγματά [σου] πάντα ⁵⁸. Διὰ τοῦτο πατέρες φάγονται τέκνα αὐτῶν ἐν ⁵⁹ μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας ⁶⁰ αὐτῶν· καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασπερῶ ⁶¹ πάντας τοὺς καταλόπους (σου) εἰς πάντα ἀνεμον, » — « ἀνθρώπων τὰ ἁγία μου ἐμίνας ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίμοσι σου· κἀγὼ ἀπώσομαι σε καὶ οὐ (80b) μὴ ἐλέησω ἔτι· τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ⁶² ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται ⁶³ κύκλῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἀνεμον διασκορπιῶ. » — ⁶⁴ « Καὶ ὁ μὲν πόλεμος καὶ ἡ ῥομφαία ἐξῶθεν, ὃ δὲ λιμὸς καὶ ὁ θάνατος ἐσωθεν ἐλοθρεύσει (καὶ ὁ μὲν ἐν ⁶⁵ τῷ πεδίῳ ⁶⁶ ῥομφαίᾳ τελευτήσῃ, τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ **299** θάνατος συντελέσει)· οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενοι ἀναλωθήσονται. » — « Καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἐκ ῥομφαίας καὶ λιμοῦ καὶ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται τὰς ἀνομίας αὐτῶν πάσας ἐν τοῖς ἔθνεσι· καὶ γινώσκονται, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ τύπτων. » — Διὰ δὲ τοῦτό φησιν ⁶⁷ ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος· « Οὐκ ἀναιρεῖ πάντας ἄρδην, ἀλλὰ σκορπίζει· τοῦτο γὰρ προὔπεμφαίνων ὁ θεὸς Δαυὶδ ἔφη πρὸς αὐτόν ⁶⁸· « Μήπως ἀποκτείνῃ; αὐτοὺς ἦτοι πάντας, ἀλλὰ διασκορπίσον ἐξ αὐτῶν δὶς πούθεν ἐν τῇ δυνάμει σου. »

Variæ lectiones et notæ.

⁴³ ἔγγ. Cod. et cod. ⁴⁴ καταλειφθῆναι αὐτῷ μ. I. XX. ⁴⁵ ἐκείνη Cod. ⁴⁶ Deut. xxviii, 37. ⁴⁷ ἔπαγ. cod. ⁴⁸ Deut. xxviii, 45. ⁴⁹ Deut. xxviii, 62-67. ⁵⁰ βραχέϊς ἀνθρώπων ὅτε cod. ⁵¹ ἀναπαύσει σε Deut. ἀναπαύσῃ. cod. (ἀναπαύσῃτε; ἢ ἢ ἀναπαύσῃς. ⁵² ὁ θεὸς Cod. ⁵³ θυμοῦσαι codex, ἀπειθοῦσαν I. XX, sed alii legunt ἀθυμοῦσαν ut Cod. ⁵⁴ γίνηται cod. ⁵⁵ τὸ add. Cod. ⁵⁶ Ez. v, 8-12. ⁵⁷ ὁ. ἄ. Ez. ὁ. αὐτῶν Cod. ⁵⁸ κατὰ π. τ. β. σου Ez. ⁵⁹ τε ἐν Ez. ⁶⁰ καὶ π. φ. τ. Cod. ⁶¹ διασκορπιῶ Ez. ⁶² ἐνώπιόν σου Cod. ⁶³ πεσόνται Cod. ⁶⁴ Ez. vii, 15-16. ⁶⁵ ὁ ἐν Ez. καὶ τοὺς μὲν ἐν cod. ⁶⁶ ἐν add. Ez. ⁶⁷ καὶ add. Cod. ⁶⁸ Ps. lxx, 11; cf. Chr. VIII. 172 A? secundum indicia, quibus textus non respondet.

De secundo adventu et manifestatione illius, de magna et inconsolabili contritione eorum, dicit Zacharias : « Tunc veniet Dominus Deus noster, et erit plautus magnus in Jerusalem ; » — « aspicient enim in quem transfixerunt, » hoc est, in quibus clavis perforarunt. Non dixit : quem confixerunt, sed : in quem confixerunt. Quid sibi vult, in quem ? Crux erat, in quam confixerunt. Ante enim terrificum adventum Domini, quasi vexillum regium de more præfulget illud supradictum signum adventus Christi, ab angelis glorificatum et prænuntiatum ; et apparebit signum crucis super terram, solem obscurans et lunam obnubilans, ut dicit Dominus : « Tunc parebit signum Filii hominis in caelo. » Et ut impleretur verbum Zachariae, dictum idem assumens Christus, traduxit ad veritatem, dicens : « Videbunt in quem transfixerunt. » Item dicit Jeremias : « Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ecce ego adduco super locum istum mala, ita ut omnis audientis hæc tinniant ambæ aures ejus, eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum. Destruam consilium Jerusalem in loco isto, et subvertam cor in gladio in conspectu inimicorum suorum, et dabo mortuos eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terræ ; et ponam civitatem hanc in exterminationem et in sibilum sempiternum, ut omnes prætereuntes per eam obstupescant, et animo afflicti moveant capita sua super universa plaga ejus. » Et : « Sicut ventum et æstum dispergam eos ante faciem inimicorum, et ostendam eis diem perditionis. » Et edent carnes filiorum suorum et filiarum suarum, et unusquisque comedet carnes proximi sui in castris et obsidione, qua ercebunt eos inimici eorum ; et contemnitur vas testaceum, quod non potest ultra instaurari : sic faciam, dicit Dominus, loco huic, et habitantibus in eo, ut detur civitas ista tanquam corrucens, et dabo eos in vastationem omnibus regibus terræ, et erunt in opprobrium, et in parabolam, et in maledictionem, et in odium in omni loco, quo ejiciam illos ibi.

τόπω τούτω καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ⁹¹, τοῦ —⁹² « Καὶ δώσω αὐτοὺς⁹³ εἰς διασκοπισμὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ ἵσονται εἰς δειδισμὸν, καὶ εἰς παραβολὴν, καὶ εἰς μῖσος (31^a), καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπω, οὗ ἂν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. »

Quid aliud in divino eloquio et clarius esse potest et sensu graviore? Videas, o stulte Judæe et insipiens, impletum fuerit annon, et adamussim, quid-

(8) Περὶ δὲ⁹⁴ τῆς β' ἐλεύσεως αὐτοῦ, καὶ φανερώσεως, καὶ πολλῆς καὶ ἀπαραμυθήτου θλίψεως αὐτῶν εἶπα Ζαχαρίας⁹⁵. « Τότε ἤξει Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔσται κοπιτὸς μέγας ἐν Ἱερουσαλὴμ. » —⁹⁶ « Ὁφονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν » (τούτ' ἐστὶν ἐν οἷς ἤλοις προσήλωσαν· οὐκ εἶπεν, ὃν ἐξεκέντησαν, ἀλλ', εἰς ὃν ἐξεκέντησαν). Τί δὲ ἴσταν τὸ « εἰς ὃν ; » Σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· ἐπὶ γὰρ τῆς φοβερᾶς παρουσίας τοῦ Κυρίου καθάπερ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λεγόμενον σίγγων κατὰ κοινήν συνήθειαν προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὑπὸ τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον καὶ προσευγαλιζόμενον· καὶ φανήσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ τῆς⁹⁷ γῆς ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ ἀμβλύων [τὴν] σελήνην, ὥς φησὶν ὁ Κύριος⁹⁸. « Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου⁹⁹ ἐν τῷ οὐρανῷ. » Καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆμα Ζαχαρίου, τὴν λέγειν αὐτὴν λαβὼν ὁ Χριστὸς¹⁰⁰ μετέγαγεν εἰς ἀλήθειαν¹⁰¹ λέγων· « Ὁφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. »¹⁰² (19) Ὁ δὲ γε Ἱερεμίας ὁμοίως φάσκει· « Τάδε λέγει Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω¹⁰³ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἤχησαι ἀρμότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγκατελείπον με καὶ ἀπληθύνω τὸν τόπον τοῦτον· καὶ σφάξω τὴν φυλὴν¹⁰⁴ Ἱερουσαλὴμ¹⁰⁵ ἐν 300 τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβάλω αὐτοὺς ἐν¹⁰⁶ μαχαίρᾳ ἀναντιῶν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρώσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ τάξω¹⁰⁷ τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς συρισμὸν¹⁰⁸ αἰώνιον, ἵνα πάντες οἱ διασκορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστῆσονται, καὶ σκυθρωπάσωσι¹⁰⁹, καὶ κινήσωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς· » καὶ¹¹⁰· « Ὡς ἀνεμὸν καὶ καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν, καὶ δείξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας. » —¹¹¹ « Καὶ ἴδονται τὰς σάρκας τῶν υἰῶν [αὐτῶν] καὶ¹¹² τῶν θυγατέρων (αὐτῶν), [καὶ] ἐκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἴδειται¹¹³ ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἣ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. » καὶ¹¹⁴· « Συντρέψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην καθὼς συντρέθεται ἄγρος ὀστράκινον, ὃ οὐ δύναται¹¹⁵ λαθῆναι ἐτι· οὕτω ποιήσω, λέγει Κύριος, τῷ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν. »

Variae lectiones et notæ

⁹¹ Τὸ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν ; Ced. 394, 12 395, 1. ⁹² γε Ced. ⁹³ Zach. xxii, 11. ⁹⁴ Zach. xii, 10 γὰρ ἀνθ' ὧν κατορχήσαντο, meionymia verbi ἤρῃ in plerisque cod. ; sed 10 habent cum Jo. xix, 37, Justino Ap. I. 53, c. Tryph. 14, 32 et Hieronymo (de optimo genere interpretandi) interpretationem propriam a Judæis rejectam. ⁹⁵ ἀπὸ τῆς Ced. ⁹⁶ Matth. xxiv, 30. ⁹⁷ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Ced. ⁹⁸ μ. Χριστὸς λ. Ced. ⁹⁹ ἀληθειαν Ced. ¹⁰⁰ Ἱεραμίου, Jer. xix, 5. 8. Ced. 395, 1 23. ¹⁰¹ ἐπ. ἐγὼ Ced. ¹⁰² βουλὴν bis Jer. Ced. ¹⁰³ Ἰσραὴλ cod. Ced. pro Ἱερουσαλὴμ Jer. ¹⁰⁴ τῆ Ced. ¹⁰⁵ τάξω codd. nonnulli LXX, cæteri : πατάξω. ¹⁰⁶ συρισμὸν Ced. ¹⁰⁷ σκ. καὶ συριστὶ ὑπὲρ π. LXX. ¹⁰⁸ Jer. xviii, 17. ¹⁰⁹ Jer. xix, 9. ¹¹⁰ τὰς σάρκας add. Jer. ¹¹¹ δ. ἴδονται LXX. ¹¹² Jer. xix, 11, 12. ¹¹³ δυνήσεται Jer. Ced. ¹¹⁴ αὐτῆ Ced. ¹¹⁵ Jer. xxiv, 9. ¹¹⁶ αὐτὴν Ced. ¹¹⁷ Ced. 395, 23 396, 22. ¹¹⁸ β. τ. Ced. ¹¹⁹ Ο. οὖν ἂν. Ced.

οὐ πειλίρωται ταῦτα ἀπαρλείπτως κατὰ τὰ ἱερὰς προρρήσεις εἰς ὑμᾶς· καὶ μέντοι καὶ τὰ ὑπὸ Χριστοῦ προκατηγγεμένα καὶ προηπειλημένα· φησὶ γὰρ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ, ὅτι Ὁ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθου. Ἄρα μεμένηκεν; Οὐδαμῶς. — Καὶ ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν Ἰρημος. Ἄρα οὐκ ἐρήμωται; Καὶ σφόδρα γε. — Καὶ ἔσται θλίψις οἷα οὐ γέγονεν. Ἄρα οὐκ ἐγένετο; Ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν Ἰωσήφου ἀνδρὸς (ὁμετέρου) Ἰουδαίου καὶ φιλαλήθους· καὶ οὐδὲ ἀναπνεῦσαι λοιπὸν δυνήσῃ. **301** μόνον ἀκούων οἷα ἔπαθον οἱ ἄθλιοι τὸ τότε Ἰουδαῖοι διὰ τὴν [κατὰ] τοῦ Κυρίου μανίαν καὶ λύσσαν. Ἴνα γὰρ μηδεὶ τῶν Ἰουδαίων ἀπιστήσῃ, οὐκ ἀλλοφυλὸν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον, καὶ ὁμόπιστον, καὶ ζηλωτὴν παρεσκευάσεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα καὶ δυσεξήγητα ἐκτραυφῆσαι πάθῃ· τοιαύτην γὰρ θεήλατον ὑπέστησαν ἄλωσιν, οὐκ οὐδὲ ὁ σύμπασι οἷε χρόνος, ἀφ' οὗ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος, καὶ εἰκότως· ἔως μὲν γὰρ εἰς τοὺς ὁμοδόλους ἡμάρτανον, συγγνώμης ἐτύγχανον· ἦν ἕκαστος ἐπὶ τὸν κοινὸν Ἀσεπτήν ἐξήμαρτον, ἀσυγγνώτως ἐκολάσθησαν. Ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς πεποίηκεν αὐτοῖς ταῦτα, ἀκούσον αὐτοῦ πάλιν καὶ διὰ παραβολῆς φάσκοντες· Ἐπιδοῦτε δὲ μὴ βουληθέντας με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοῦ, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε. Διὸ καὶ πρὸς αὐτοῦ ἐλεγεν· Ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία καὶ δοθήσεται ἔθνεσι ποιοῦντι τοὺς καρπούς αὐτῆς. Καὶ πρὸς μὲν τὴν Ἱερουσαλήμ φησιν· Ἐξουσιν ἐπὶ σε ἡμέραι, καὶ περιβαλοῦσίν σοι οἱ ἐχθροὶ σου χάρακα, καὶ κυκλώσουσίν σοι, καὶ συνέξουσίν σοι πάντοθεν, καὶ ἑδαφιοῦσιν τὰ τέκνα σου ἐν σοί. Ἰερὸς δὲ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἐπάγει λέγων· Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν Ἰρημος, ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεὸς Δαυιδὴν προρῶν ἐφη· Τὴν πόλιν καὶ τὸ ἄγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, τοῦτέστιν ὁ θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων Ἰουδαίων τὰ σπμὰ καὶ περιβλεπτα ἀνατρέψει, ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ Χριστὸς, ὁ παρ' αὐτῶν ὡς λυτρωτῆς προσδοκώμενος καὶ σωτὴρ. Οὐ γὰρ εἶπε, Διαφθαρήσεται ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς σὺν τῷ ἡγουμένῳ, καθὼς ἀλόγως εἶπονται τινες, ἀλλὰ, Διαφθερεῖ ὁ Πατὴρ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν, συμπράττοντος δηλονότι καὶ τοῦ παροικηθέντος ἐπ' αὐτῶν ἡγουμένου, περὶ οὗ φησιν Ἰακώβ πρὸς τὴν Βηθλεὲμ· Ἐξ σοῦ ἐξελεύσεται ἡγουμένος, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους (ὁ Κύριος) οὕτως διηγόρευσεν· Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως (τὸ βῆθιν διὰ Δαυιδὴν τοῦ προφήτου) ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγκώσκων νοσῆτω, — ὁ δὲ καὶ πεπληρωτο, πρῶτον μὲν κατὰ (τὸν) καιρὸν τῆς ἀλώσεως καὶ ἐρημώσεως, εἰς τε τὸ Ῥωμαϊκὸν **302** στρατόπεδον ἐπισσελθὸν ἐν τῷ ναῷ καὶ τὴν πόλιν ἐλθὼν κατὰ τὴν ἐρήμωσιν, ὡς τινες τὸ βῆθιν βδέλυγμα

quid prænuntiaverunt in vos sermones prophetarum, et quæ ipse prophetavit Christus et minatus est. Dixit enim de Jerusalem et de templo ejus, quia non remanebit lapis super lapidem. Remansitne? Neutiquam. Et: Relinquetur domus vestra deserta. Nonne deserta est? Et quidem prorsus. Et: Erit pressura qualis non fuit. Fuitne pressura? Lego historiam Josephi qui fuit ex vobis et veritatis amans, et non jam respirare poteris audiens quanta tunc miserii passi sint Judæi ob furorem et rabiem adversus Dominam. Ne enim quisquam Judæorum diffideret, non alienam veritatem sibi comparavit præconem, sed ejusdem gentis et fidei virum, necnon et zelo accensum, qui miseranda hæc et infanda narrando lamentaretur. Eam enim a Deo Judæi subire expugnationem quam nulli unquam viderunt ex quo homo vivit in terra, et quidem merito. Dum in servos sibi consimiles peccaverunt, condonatum est illis; cum vero in universorum Dominum, pœnas tulerunt irremissibiles. Quod Christus hæc illis fecerit, audias per parabolam loquentem: Illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc et jugulate. Propterea illis dicebat: Auferetur a vobis regnum et dabitur genti facienti fructus ejus. Et quidem ad Jerusalem dicit: Venient in te dies, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumstant te undique, et prosternent ad terram filios tuos in te. Et ad infidos Judæos loquens addit: Ecce relinquetur domus vestra deserta. Quod et divus Daniel prænuntians dixit: Urbem et sanctuarium destruet cum duce venturo; id est, Deus et Pater omnium solemnia et illustria quoque Judæorum destruet, sed et Christus Filius una, quem reidemptorem exspectaverunt et salvatorem. Non enim dixit: Destruetur civitas et templum cum duce, sicut existimant nonnulli errantes, sed, Destruet Pater templum et civitatem comparticipante nimirum, quem contumeliis saturaverunt duce, de quo Jacob ad Bethleem: Ex te egredietur dux, et reliqua. Quinimo apostolis Dominus dixit: Cum videritis abominationem desolationis, dictam a Daniele propheta, stantem in loco sancto, qui legit, intelligat. Quod certe adimpletum est, primum, in tempore expugnationis et vastitatis, cum Romani milites in templum ingressi sunt, et urbem dejecerunt ad desolationem, quam quidam esse arbitrantur desolationem prædictam, quandoquidem ab alienati et secundum legem coinquinati, juste dicti sunt: abominationis desolationis; deinde, cum et postea Adrianus statuum suam erexit, et reliquias civitatis penitus vastavit.

Varie lectiones et notæ.

⁹⁷ εἰ μὴ Cœl. ⁹⁸ πάντα cod. ⁹⁹ Matth. xxiv, 2, λίθου Cœl. ¹⁰⁰ Matth. xxviii, 38. ¹⁰¹ Matth. xiv, 20. ¹⁰² δ. μ. ἄπερ Cœl. — ἀ. τηναυτὰ Ἰ. Cœl. ¹⁰³ κατὰ Χριστοῦ Cœl. ¹⁰⁴ δ. π. Cœl. ¹⁰⁵ Luc. xix, 27. ¹⁰⁶ Matth. xxi, 43. ¹⁰⁷ Luc. xix, 43, 44. ¹⁰⁸ Luc. xiii, 35. ¹⁰⁹ λέγει καὶ Cœl. Dan. ix, 26. ¹¹⁰ Ἰηδὸς ὁ Χριστὸς Cœl. ¹¹¹ ὁ αὐτὸς Cœl. ¹¹² Gen. xlii, 10. ¹¹³ διηγόρευεν Cœl. — Matth. xxiv, 15. ¹¹⁴ εἰς, ἐν τῷ ἱερῷ. — καὶ εἰς τὸν τὴν π. ἐλθόντα Cœl.

οὕτως ἐξελήφασιν· ἀποτρόπαιοι γάρ καὶ βδέλυκτοι κατὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντες, εἰκότως προεῖρηται βδέλυγμα ἐρημώσεως· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ὄπερ (ὕστερον) ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς εἰδῶλον αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν τέλειον ἠρήμωσεν.

De illa igitur novissima captivitate miserandorum A
Judæorum disserit theologica lingua, irremediabilem desolationem eorum ob Christum crudeliter tractatum. Dicit enim : Cruce eos ad ultima impellente amentie consilia quæ in Deum et Salvatorem nostrum meditati sunt, Deum in homine non agnoscentes, virgam ferream a longe sibi impendentem, in semetipsos attraxere, dominatum dico et imperium quibus subjacent. — Et ultimam eorum abductionem, et migrationem, et jugum servitutis nunc impositum, et famosam sub ditone Romana servititem, et dispersionem quam patiuntur, quamque magis ac magis patientur. Namque vincor de populo isto vaticiniis : Quis digne lamentabitur ex illis qui valent ad scribendum lamentationes et sermones doloribus adæquandam? Qui libri capient? Una illis columna cladis, universa terra per quam dispersi sunt et cultus qui cessavit, etsolum Jerusalem quod vix agnoscitur, in quantum incedere possunt, et ejus antiqua frui gloria, quantum una dies sinit ad illam visitandam et ad lugendam desolationem concessa.

Scriptis ergo Josephus qui fuerat Jerusalem belli tempore, trecentas virorum myriades interiisse, alios fame consumptos, alios ab aliis per obsidionem necatos, alios a Romanis interemptos, aut devoratos igne; illos autem ad pugnam bestiarum servatos, quos flos ætatis et venustas corporis et statura eminens commendabat, efficiebatque triumpho idoneos; de reliqua vero multitudine, alios qui decimam septimam ætatem superaverant, in Ægyptum constrictis manibus abductos esse, plures autem in provincias dimissos qui in theatris gladio aut a bestiis mortem accepturi essent; at alios, infra supra dictam ætatem, captivos abductos esse et venundatos, quorum numerus ad novem myriades. Hæc de subversione Jerusalem enarravit. Excidium autem templi et urbis juxta prophetiam Danielis ab annis quadringentis et oculo factam, accidit, et ita alioquin tertia expugnatio facta est et expleta strages sub Vespasiano et Tito, quadraginta annis post Domini Ascensionem. Quæ divus Chrysostomus luculentius explicans, sic loquitur et redarguit :
« Si de sine contendas, Judææ, a præteritis disce præsentia, scrutare : descendisti in Ægyptum, et ubi expieti sunt anni quadringenti, ecce a servitute te li-

10 (21) Περὶ ἧς οὖν αἰχμαλώτιας ἐσχάτης τῶν ταιπαίων Ἰουδαίων καὶ ἡ θεολόγος ἔφη γλῶττα (στηλιτεύουσα τὴν ἀνήκεστον ἐρήμωσιν αὐτῶν διὰ τὴν κατὰ τοῦ (81b) Χριστοῦ τόλμαν)· φησὶ γάρ 11· « Τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς συνελθόντος ἀπόνοϊαν, ἦν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος 12 ἡμῶν ὑπενοήθησαν, τὴν ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸν ἀγνοήσαντες καὶ τὴν βάβδον τὴν σιδηρὰν πῶρῳθεν ἀπειλουμένην αὐτοῖς, ἐπ' αὐτοὺς εἰλυσαν, τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν ἀρχὴν λέγω καὶ βασιλείαν » — « καὶ τῆς τελευταίας αὐτῶν ἀπαγωγῆς 13 καὶ μετανάστασιν καὶ τὸν νῦν ἐπικείμενον αὐτοῖς τῆς δουλείας ζυγὸν καὶ τὴν περιθόητον ὑπὸ Ῥωμαίοις ταπεινώσιν 14 » καὶ διασκορῶν, ἦν τε νῦν ἔχουσι καὶ ἦν ἐπὶ πλείστον ἔξουσι· κείθουσι γὰρ ταῖς περὶ αὐτῶν προβήσεις· B « Τίς θρηνησεὶ πρὸς ἀξίαν τῶν θρήνουσ γράφειν εἰδόντων καὶ λόγον 15 ἐξισοῦν κάθεσι 16 ; ποῖαι βίβλοι ταῦτα χωροῦσι 17 ; Μία στήλη τοῦτοις τῆς συμφορᾶς ἡ οἰκουμένη πᾶσα, καθ' ἣν διεσπάρησαν 18, καὶ ἡ λατρεία παπαυμένη καὶ αὐτῆς τῆς Ἰερουσαλήμ τὸ ἔδαφος μόλις 19 γινωσκόμενον (ἧς τοσοῦτον αὐτοῖς ἐπίδατόν ἐστι μόνον, καὶ τοσοῦτον ἀπολαύουσι τῆς ποτε δόξης αὐτῶν 20, ὅσον ἐν ἡμέρᾳ φανέντις θρηνησαι τὴν ἐρημίαν). »

11 (22) Ὁ οὖν Ἰωσήπος ἐν Ἰερουσαλήμ παρῶν τῶν πολέμῳ συνέγραψε μυριάδας τ' ἀνδρῶν ἀποέσθαι τότε 21 (τοὺς μὲν λιμῶ διαφθαρίντας, τοὺς δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἐν τῷ συγκλίσειμῳ ἀποσφαρίντας καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναιρεθίντας, τοὺς δὲ ὑπὸ πυρὸς τεφρωθέντας, τοὺς δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας C 303 ὑψηλοτάτους καὶ κάλλι σώματος διαφέροντας τῷ θριάμβῳ ἐν Ῥώμῃ πεμφθῆναι πρὸς θηριομαχίαν τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τοὺς ὑπὲρ 15' ἔτη, τοὺς μὲν δεσμολογῶν εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα παραπεμφθῆναι, τοὺς δὲ πλείους εἰς τὰς ἐπαρχίας διανεμηθῆναι διαφθαρησομένους ἐν τοῖς θεάτροις σιδηροῖς καὶ θηριοῖς, τοὺς δὲ ἐν τῶν τῶν 15' ἔτων, αἰχμαλώτους ἀχθίντας διακίπρασσεσθαι· τούτων δὲ μόνον τὸν ἀριθμὸν εἰς μυριάδας ἀνδρῶν θ' συναχθῆναι. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς καταστροφῆς Ἰερουσαλήμ ἔφη. Τὴν δὲ ἐρήμωσιν τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ σύνεθι γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς ἡ γενόμενην ἐτῶν. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ γ' ἄλωσις γέγονε τῆς Ἰερουσαλήμ καὶ παντελῆς ἐρήμωσις ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀναλήψεως). 22 (23) Ἄπειρ δὴ καὶ ὁ θεὸς; Χρυσόστομος· ἐπιξεργαστικώτερον ἀναπτύσσων, διελέγων τούτους εὐ μάλα φάσκει· « Εἰ δὲ φιλονεικεῖς, ὡ

Varie lectiones et notæ.

10 Γρηγορίου — Π. ταύτης γὰρ τῆς ἐ. ἀ. Ced. 398, 10-24. 11 201 C. ed. Colon. 1690. — ἔλ. Ced. — συν. καὶ τῆς ἀπονοίας Gr. 12 Σ. καὶ Θεοῦ ὑμῶν Ced. — ἐπεν. Ced. ἀπεν. Gr. 13 πληγὴν τε Gr. 202 B. 14 τακ. ἧς οὐδὲν οὕτως ὡς ἡ στάσις οἰτίον Gr. 15 λόγων endex, λόγους Ced. 16 πάθει Gr. 17 χωρήσουσι Gr. 18 ἧς ἐσπ. Gr. ἦν? ἐσπ. Ced. 19 μόγις Gr. — ἐπ. ἀ. Gr. 20 ἀ. δ. Gr. 21 Ced. 379, 4-5, 6. l. 6 IX. 5 μυριάδας ρ'. 22 τ. ἀπολεσθῆναι Ἰουδαίων, περὶ δὲ τούτων ἐν τῇ τοῦ Νέρωνος βασιλείᾳ ἐξηγησάμεθα Ced. 23 Τοῦ Χρυσόστομου. — Ced. 391, 4-400, 9. Ὁ δὲ γ. θ. Χρ. τὴν τούτων ἀνοιαν δ. πρὸς πλείστον ἄλλοις καὶ τούτο φ. (l. 325?)

Ἰουδαίαι, περὶ τοῦ τέλους, ἀπὸ τῶν φρασάντων ἄνθρωποι καὶ τὰ παρόντα. Σκόπει γὰρ ὁ Κατέδης εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐγένοντο ἐτη ὕ', καὶ ταχέως ὁ Θεὸς τῆς δουλείας ²⁰ ἐκείνης ἀπήλλαξε, καίπερ ἀσεβοῦντα καὶ πορνεύοντα πορνεῖαν τὴν χαλεπωτάτην. Ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ προσεκύνησας μόσχῳ, ἔθυσας τοὺς υἱοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ²¹ τοῖς δαιμονίοις, τὸν ναὸν ἐμέλυνας, τὴν φύσιν ἠγνόησας, τὰ ἔρη, τὰς νέκρας, τοὺς βουνοὺς, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμοὺς, τοὺς κήπους τῶν μουσαρῶν θυσῶν ἐπήρωςας, προφήτας ἔσφαξας, θυσιαστήρια κατέστρεψας ²², πᾶν εἶδος κακίας ἐπῆλθε καὶ πᾶσαν ὑπερβολὴν ἐπαδείξω πονηρίας καὶ ἀσεβείας· ἀλλ' ὁμως, ὅτι σε παραδόντες (τοῖς) Βαβυλωνίοις, πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήγαγεν ἰλευθερίαν, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ναὸν (82^ο) ἀπέδωκε, καὶ τὸ παλαιὸν ²³ τῆς προφητείας χάρισμα, καὶ πάλιν προφητῆται καὶ Πνεύματος ἁγίου χάρις· μᾶλλον δὲ ²⁴ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας οὐκ ἐγκατελείφθη, ἀλλὰ καὶ Δανιὴλ ἐκαί ²⁵ καὶ Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ Ἰερεμίας, καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτων Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ μετ' ἐκεῖνα πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήγαγεν κακίαν **304** καὶ ἐξεδρακεύθη, καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μετετέξω πολιτείαν ἐπὶ τοῦ ἀταβούς Ἀντιόχου· ἀλλὰ γε ²⁶ τότε παραδοθέντες Ἀντιόχῳ ἐτη γ' ²⁷, τὰ λαμπρὰ διὰ τῶν Μακκαβαίων αὐθις ἐστήσατε τρόπαια. Ἀλλὰ ²⁸ καὶ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἄπαν γέγονεν, ὃ καὶ μάλιστα ἐστὶ θαυμάσιον, ὅτι τὰ μὲν τῆς κακίας ἐληξε, τὰ δὲ τῆς τιμωρίας ἐπιτίτταται καὶ οὐδὲ ἐλπίδα τινὰ μεταβολῆς ἔχει· οὐ γὰρ ὅτι μόνον παρήλας ²⁹, ἀλλὰ καὶ πολλῶν πλείονα· καὶ οὐδὲ σκιδὸν ἐλπίδος ἐστὶν εὐρεῖν, καὶ ταῦτα οὐδὲ εἰδωλολατρούντων ³⁰ ὁμῶν (νῦν ὡς τότε) οὕτως ³¹ ἄλλο τι ποιοῦντων, ἄπερ ἐμπροσθεν ἐτολμάτε.)

³² (24) Ἴνα δὲ σαφέστερον καὶ διεξοδικώτερον [τὰ] C περὶ τούτων εἴπωμεν, ἀνωθεν πάλιν ἀρξώμεθα. Τρεῖς οὖν δουλείας ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι χαλεπωτάτας καὶ οὐδμίαν χωρὶς προρόθσεως αὐτοῖς ἐπήγαγεν ἡ θεία δίκη, ἀλλὰ προλεχθῆναι παρεσκευάσεν αὐτοῖς καὶ τόπον, καὶ χρόνον, καὶ κάκωσιν, καὶ τὴν ἐπόνθη, καὶ τὰλλα πάντα μετὰ πολλῆς (τῆς) ἀκριθείας. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ α' διαλεγόμενος ὁ Θεὸς οὕτως ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ ³³· « Γενώσκων γινῶθι, ὅτι πάροικον ἐστίαι τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἄλλοτριᾷ, καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς ³⁴ καὶ κωλύσουσιν ἐτη ὕ' (τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύωσι, κρινῶ ἐγὼ) εἶπεν ὁ Θεός· τετάρτη δὲ γενεὰ εἰσελεύσονται ὧδε (μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς). » ³⁵ (25) Περὶ δὲ τῆς β' εἶπεν Ἰερεμίας ³⁶· « Οὕτως εἶπε Κύριος· Ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι τῇ Βαβυλωνίῳ ὁ D ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς καὶ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἀγαθοὺς λόγους μου τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὸν τόπον τοῦτον. » — ³⁷ « Καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν· [καὶ] ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν πάντων καὶ ἐκ τῶν τόπων πάντων ³⁸ ὧν διέσπειρα ὑμᾶς ἐκεῖ, φησὶ Κύριος· καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὸν τόπον ἔσται ἀπάρκεια ὑμᾶς ἐκεῖθεν. »

A beravit Dominus, quamvis impius valde ad fornicationem declinasset pessimam. De Ægypto egressus ante vitulum proculisti, immolasti filios tuos et filias tuas dæmonio, templum polluisti, naturam violasti; montes et saltus, colles et fontes, flumina et hortos ignominiosis sacrificiorum replesti; prophetas occidisti, altaria evertisti, omnem malitiæ speciem et omnis pravitatis et impietatis excessum ostendisti. Attamen septuaginta annis Babylonis traditum, in pristinam denuo revocavit libertatem, et patriam templumque reddidit, et antiquum prophetiarum donum, et prophetas iterum et Spiritus sancti gratiam. Quin etiam et in tempore captivitatis non derelictus es, sed una tecum ibi Daniel et Ezechiel, et in Ægypto Jeremias, et antea Moyses et Aaron B et in deserto; et postea ad pristinam reversus es malitiam in deserto; et bacchatus es, et ad paganorum mores sub Antiocho impio conversus; tribus annis Antiocho servientes, per Macchabæorum iterum inclityas obtinuisti victorias. Sed tale non factum est ulira, imo contrarium prorsus, et, quod est mirabilius, cessavit iniquitas et increverunt amaritudines pœnæ, nec spes immutationis ulla: non enim septuaginta effluxerunt anni, sed multo plures, nec licet umbram spei minimæ invenire, et tamen idola non colitis, ut ante, nec aliud nefas audetis ut prius.

Ut tamen clarius et evidentius de iis disseramus, altius nobis repetendum. Tres servitutes subierunt Judæi pessimas, quorum nullam immisit ira divina, quin prævia fuerit monitio, quin et prænuntiandum curaverit locum, et tempus, et acerbiter, et reversionem, et omnia ejusmodi diligenter. De prima in Ægypto, cum Abraham colloquens, sic dixit Deus: « Sciens scito quid peregrinum erit semen tuum in terra aliena, et subjicient eos, et affligent quadringentis annis: verumtamen gentem cui servierint, ego judicabo, dicit Dominus. Quarta generatione huc venient cum multa substantia. » De secunda sic Jeremias: « Hæc dicit Dominus: Cum coeperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos et suscitabo super vos verba mea bona, ut reducam vos in locum istum. » « Et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, in quæ expulsi vos, dicit Dominus: et reducam vos in locum a quo vos transmigrare feci. »

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ οὐ δ. ἰ. ὁ Θεός Ced. ²¹ τῷ Βασιλεῦσιν καὶ Ced. ²² κατέστρεψας Ced. ²³ πάλαι Ced. ²⁴ μ. δὲ οὐδ' ἐν τῷ κ. τῆς ἀ. ἐγκ. Ced. ²⁵ ἰ. δ. Ced. ²⁶ καὶ Ced. ²⁷ ἐτη ὕ' cod. ²⁸ ἀλλὰ νῦν Ced. ²⁹ π. μ. Ced. ³⁰ ἰ. σκιδὸν Ced. ³¹ οὐδὲ cod. ³² Ced. 400.10 401.1. ³³ Ἀβραάμ Ced. Gen. xv. 13. ³⁴ αὐτὸ Ced. ³⁵ Ced. 400.19-401.7. ³⁶ Jer. xxix. 10. ³⁷ τ. ἑσπῶν Ced. — Jer. xxix. 11; in LXX deest. ³⁸ τῶν ὁμῶν π. cod. τῶν τ. ὁ. π. Ce. — οὐ Ced. 787.

Hasce duas servitutes sermo breviter demonstravit evenisse illis post prophetias, nec simpliciter et ex improvviso. Restat ut de tertia dicamus; deinde et de quarta quæ illos nunc tenet dissolvamus aperteque ostendamus nullum prophetam finem malorum quæ supervenerunt illis annuntiasse, aut cujuslibet modi liberationem.

Quæ est ergo tertia? Quæ sub Antiocho Epiphano accidit. Cum enim Alexander, rex Macedonum, regno evertisset Darium Persarum regem, et sibi ascrivisset imperium, et mortuus esset, quatuor facti sunt reges, quorum ex uno ortus Antiochus longo post tempore templum combussit, Sancta sanctorum spoliavit, sacrificium abstulit, subiecit Judæos, eorumque civilem statum omnino dissolvit. Hæc omnia et adamussim, et ad diem a Daniele prænuntiata sunt, et quando futura essent, et quomodo, et ubi, et quis terminus, et quæ immutatio tandem. Scitis clarius audientes quam nobis propheta per parabolam tradiderit visionem, Arietem vocans Persarum regem Darium, Hirco vero Græcorum regem Alexandrum Macedonem; post quem qui surrexerunt quatuor cornua nominat, ex quibus cornu postea ipse fuit Antiochus. Dicit enim: « Vidi in visione, et ecce aries unus stans, et illi cornua excelsa, et unum excelsius altero; et excelsius ascendit super ultima; et vidi arietem cornibus ventilantem contra mare, et aquilonem et notum, et omnes bestiarum non stabunt coram eo; et non erat qui erueret de manu ejus, et fecit juxta voluntatem suam, et magnificatus est. » Potentiam dicit Persicam, quæ per omnem terram percubuit. Deinde de Macedone Alexandro disserens, ait: « Et ecce hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terræ, et non tangebatur terram, et hirco huic videbantur cornua in medio oculorum ejus. » Et de ejus in Darium impetu et de potenti victoria: « Venit, inquit, hircus usque ad arietem, cornua habentem; et efflerat est et percussit arietem et comminuit duo cornua ejus, et non erat qui erueret de manus ejus. » Inde de fine Alexandri loquens, et de quatuor regum successione, addit hæc: « Cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt quatuor cornua subter eum per quatuor ventos cæli. » Deinde ad Antiochi regnum veniens, et ostendens quod ex uno quatuor illorum sit, iterum dicit: « Et egressum est ex uno forte, et magnificatum est valde contra meridiem et contra orientem. » Et indicans quia Judæorum regnum subvertet, sic fatetur: « Et per ipsam sacrificium

(26) δύο μὲν τοιαύτας δουλείας; ὁ λόγος ἀπέδειξεν συντόμως ὅτι μετὰ προφητείας ἐπαλθοῦσας αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀπροσδοκῆτως. **304** λείπεται οὖν ἢ τὴν γ' ἐπαγαγεῖν· εἶτα καὶ περὶ τῆς νῦν τετάρτης κατεχούσης αὐτοῦς εἰπεῖν, καὶ δεῖξαι σαφῶς, ὅπως οὐδὲ εἰς προφητῆς ἐπηγγελᾶτο λύσειν ἔσεσθαι τῶν κατεχόντων αὐτοῦς κακῶν οὕτε μὴ ἀπαλλαγῆν τὸ σύνολον.

(27) τίς οὖν ἐστὶν ἡ τρίτη; Ἡ ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Ἐπειδὴ γὰρ Ἀλέξανδρος, ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, Δαρείον, τὸν βασιλεῖα Περσῶν, καθελών, εἰς ἑαυτὸν περιέστησε τὴν ἀρχὴν, τελευτήσωντος τούτου, ὅτι μετ' ἑκείνων ἐγένοντο βασιλεῖς, εἶτα ἐξ ἑνὸς τῶν ὀκτώτων γινόμενος ὁ Ἀντίοχος μετὰ πολλὸν ὕστερον χρόνον τὸ τε ἱερὸν ἐνέκρησε, τὰ τε ἅγια τῶν ἁγίων ἠρήμωσε, τὰς τε θυσίας καθέλω, τοὺς τε Ἰουδαίους ὑπέταξε καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν κατέλυσε πᾶσαν. Καὶ ταῦτα πάντα μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης καὶ μέχρι μιᾶς ἡμέρας προηγορεῖτο παρὰ τοῦ Δανιηλ, καὶ πότε ἔσται, καὶ πῶς, καὶ παρὰ τίνοι, καὶ τίνοι τρώσῃ, καὶ ποῦ τελευτήσῃ, καὶ τίνα λήψεται μεταβολὴν. Εἰσαθε ὅτι σαφέστερον (82b) ἀκούσαντες αὐτῆς τῆς ὁράσεως, ἦν διὰ παρεβολῆς ἡμῖν ὁ προφήτης ἀνηγγεῖλε, κριδὸν μὲν καλῶν τὸν τῶν Περσῶν βασιλεῖα Δαρείον, τράγον τε [τὸν] τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἀλέξανδρον βασιλεῖα, τὸν Μακεδόνα· τέσσαρα δὲ κέρατα λέγει τοὺς μετ' ἑκείνων ἀναστάντας, ἀφ' ὧν ὕστερον κέρατος αὐτῶς ἕκαστος φησὶ γὰρ: « εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἰδοὺ κριδὸς (εἷς) ἐστηκὼς καὶ αὐτῶν κέρατα ὄψηλά ὅτι καὶ τὸ ἐν ὄψηλότερον τοῦ ἑτέρου· καὶ τὸ ὄψηλότερον ἀνέβαινε ἐπ' ἰσχάτων· καὶ εἶδον τὸν κριδὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον, καὶ τὰ θηρία πάντα οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη· τὴν δύναμιν λέγει τὴν Περσικὴν, ἢ πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν γῆν. Εἶτα περὶ τοῦ Μακεδόνα ὁ Ἀλέξανδρος διαλεγόμενος φησὶν: « [Καὶ] ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤραγετο ἀπὸ λιθῶς ἰπὶ **305** πρόσωπον πίσεως τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν ἀπότομος τῆς γῆς, καὶ τῶν τράγων ἑκείνων κέρατα ἔθεωρεῖτο ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. » Εἶτα λέγων τὴν πρὸς Δαρείον συμβολὴν αὐτοῦ γενημένην καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην· « Ἦλθε, φησὶν, ὁ τράγος ἕως τοῦ κριδοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος. » — « Καὶ ἠγγιώθη καὶ ἐπαισε τὸν κριδὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. » Ἐπειτα διηγούμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν τῶν ὀκτώτων βασιλείων διαδοχὴν ἐπέγει λέγων: « Καὶ ἐν τῷ ἰσχύσει αὐτῶν, συνετρίβη τὸ κέρατος τὸ

Variae lectiones et notæ.

⁴⁰ Ced. 401, 1-8. ⁴¹ ἀπέδειξεν διὰ συντόμου cod. — διὰ συντόμου ἀπ. Ced. ⁴² ὅτι λοιπὸν add. Ced. ⁴³ δεῖ add. Ced. ⁴⁴ τίνα add. Ced. ⁴⁵ Ced. 401, 8-404-8. ⁴⁶ τῶν add. Ced. ⁴⁷ τούτου πολλοὶ μετ' ἐκ. ἐγ. β. ἀφ' ὧν εἷς καὶ οὗτος ὁ Ἄ. Ced. ⁴⁸ Ἰσοσθ. cod. ⁴⁹ ἀ. ἀκ. τῆς δ. ἀ. διὰ Ced. ⁵⁰ ὁμῖν Ced. ⁵¹ καλεῖ Ced. ⁵² τῶν Μακεδόνων Ced. ⁵³ δὴ Ced. ⁵⁴ ὁ Ἀντίοχος add. Ced. ⁵⁵ Dan. viii, 3, 4, om. ἐν ὁρ. ⁵⁶ καὶ τὰ κέρατα cod. ex. ⁵⁷ πρὸ τοῦ οὐδάλ. Dan. κατὰ ἀνατολὰς Eudoxius. ⁵⁸ ὄψηλόν Dan. Ced. ⁵⁹ Μακεδόνων cod. ⁶⁰ Dan. viii, 5. ⁶¹ καὶ add. Ced. ⁶² τρ. κέρατος μ. LXX, sed: ἦν ἰσχυρὸν τρ. ἐκ. κέρατος ἐθ. ὀνὸς μέσον Ced. ⁶³ παρεβολὴν καὶ Ced. ⁶⁴ γενομένην Ced. ⁶⁵ Dan. viii, 6, 7. ⁶⁶ ἐξηγγριάνθη Dan. ⁶⁷ Dan. viii, 8.

μέγα· καὶ ἀνέβη κέρατα δ' ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς Α τοὺς δ' ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου βασιλείαν ἐλθὼν, καὶ δεῖκνυς, ὅτι ἐξ ἐνὸς ἐκείνων τῶν δ' ἐστίν, πάλιν φησὶ ⁷⁷· « Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνὸς ἰσχυρὸν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ [πρὸς] ⁷⁸ ἀνατολήν. » Καὶ σημαίνων, ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν καθελεί, φάσκει ⁷⁹· « Καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτῶματι καὶ ⁸⁰ ἐγενήθη καὶ κατεωδῶθη αὐτῷ, καὶ τὸ ἄγιον ἐρημωθήσεται, καὶ δοθήσεται ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία. » Τοῦ γὰρ βωμοῦ καθαιρεθέντος καὶ τῶν ἁγίων καταπατηθέντων, εἰδῶλον ἔστησεν ἐνθὸν καὶ θυσίας· ⁸¹ ἐπετέλει τοῖς θαύμοις παρανόμως· ὅθεν φησὶν ⁸²· « (Καὶ) ἐβρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐωδῶθη. » Ἔπειτα πάλιν ἐκ δευτέρου τὴν αὐτὴν βασιλείαν Ἀντιόχου (τοῦ) Ἐπιφανοῦς λέγων Β καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὴν ἄλωσιν, καὶ τὴν ἐρημωσίαν τοῦ ἱεροῦ, προστίθησι καὶ τὸν χρόνον. Ἀρξάμενος ⁸³ γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, αὐθις πρὸς τῷ ἑδρῷ τοῦ βιβλίου καὶ [τά] μεταξὺ πάντα διηγησάμενος ὅσα οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σέλευκοι συβραγέεντες ἀλλήλοις ἐποίησαν, καὶ οἱ στρατηγοὶ τούτων εἰργάσαντο, τοὺς δόλους, τὰς **306** νίκας, τὰς στρατείας ⁸⁴, τὰς ναυμαχίας, τὰς πεζομαχίας προσῶν, εἰς Ἀντιόχον τελευτῆ πάλιν καὶ φησὶν· « Βραχίονες ἐξ ⁸⁵ αὐτοῦ στήσονται καὶ βεθλωσούσι τὸ ἅγιασμα καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδολεχισμόν, » τὰς συνήθεις λέγων θυσίας καὶ καθημερινὰς, « καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν ⁸⁶ βδέλυγμα (ἠφανισμένον)· καὶ τοὺς ἀνομοῦντας ⁸⁷ διαθήκην, » τούτέστι τοὺς παραβαίνοντας τῶν Ἰουδαίων ⁸⁸, « ἀπάξουσιν ἐν ὀλισθήμασι » καὶ αὐτῶν καὶ μεταστήσουσι· « καὶ λαὸς γινώσκων ⁸⁹ τὸν θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι, » τὰ ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων λέγων καὶ τὰ ἐπὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος καὶ Ἰωάννου. ⁹⁰ « Καὶ οἱ συνετοὶ (τοῦ) λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλά· καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν φλογί, » (83^a) τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ἐρηγοῦμενος πάλιν. « Καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν ἀρπαγῇ ⁹¹ ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοῦ, βοηθήσονται βοήθειαν μικρὰν, » ἐμφαίνων, ὅτι μεταξὺ τῶν κακῶν ἐκείνων δυνήσονται ἀναπνεῦσαι καὶ ἀνενεγκεῖν ἐκ τῶν κατειληφτότων αὐτοῦ κακῶν ⁹². « Καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήμασι. Καὶ ἀπὸ τῶν συνέντων ⁹³ ἀσθενήσουσι, » δεῖκνυς ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐστῶτων πεσοῦνται. Δ Ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν συνεχώρησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τοσοῦτοις κακοῖς γενέσθαι ⁹⁴. Τίς δὲ αὕτη; « Τοῦ πυρῶσαι, φησὶν, ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι, καὶ τοῦ λευκαναί ⁹⁵ ἕως καιροῦ πέρας. » Ταῦτα γὰρ, φησὶν, ὁ θεὸς συνεχώρησεν ὥστε αὐτοὺς ἐκκαθάραι

dissipatum est clade, et factum est, et prosperatum est ei; et sanctum vastabitur, et dabitur super sacrificium peccatum. » Etenim, cum altare sublatum fuisset, et sancta conculcata, statua intus posita, dæmonii sacrificari nefarie imperavit. Unde dicit : « Prostrata est in terram iustitia, et fecit et prosperatus est. » Deinde rursus idem Antiochi Epiphaniis regnum referens, et servitutem, et excidium et desolationem templi, adjicit et tempus. Ab Alexandri enim morte incipiens, et ad finem libri omnia quæque intermedia enarrans, quæ Ptolemaidæ et Seleucidæ, se invicem confringentes, gesserunt, et operati sunt eorum duces, fraudes et victorias, et agmina, et terra marique pugnas, in Antiocho tandem desinit et dicit : « Brachia ex eo stabunt, et polluent sanctuarium, et auferent iuge sacrificium, et dabunt in illud abominationem in desolationem, et impios in testamentum, » hoc est prævaricatores Judæorum. « In lubrica abducent, » cum semetipsis, et transferent; « populus autem sciens Dominum suum, roborabitur, » indicans quæ facta sunt per Maccabæum et Judam, et Simonem, et Joannem. « Et docti in populo intelligent in multa, et infirmabuntur in gladio et in flamma, » incendium civitatis iterum significans. « Et in captivitate et in rapina dierum, et in infirmitate cum fuerint, sublevabuntur auxilio parvulo, » ostendens quia in medio contritionum illarum respirare fas erit, et ex malis surgere quæ eos apprehenderunt. « Et applicabuntur eis plurimi in fraudibus; et de intelligentibus infirmabuntur, » subindicans scilicet, quia multi ex eis stantes corruent. Deinde ad causam, quare Deus eos permisit in deteriora cadere : quæ est ista? « Ut purificentur, ait, et eligantur, et dealbentur usque ad temporum finem. » Hæc enim permisit Deus, inquit, ut et purificaret eos et ostenderet qui justii essent inter eos. Illius deinde virtutem narrans, dicit : « Et faciet secundum voluntatem suam, et elevabitur, et magnificabitur, » addidit et illius mentem blasphemam, quia « Et adversus Deum deorum loquetur magnifica, et diriget, donec compleatur iracundia, » ostendens quia non ex sui ipsius animo, sed ex Dei in Judæos ira dominans confortatus est. Ubi igitur per plura docuit, quanta facturus sit mala in Ægypto, et in Palæstina, et qua de re rediturus, et quomodo, et quo vocante, de omnium denique rerum istarum mutatione loquitur, et de auxilio quod Judæi, angelo misso, probati satis accipient : « In tempore hoc, dicit enim, consurget Michael, priu-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ Dan. viii, 9. ⁷⁸ καὶ πρὸς τὴν δύναμιν LXX. ed. contra orientem et contra fortitudinem Hebr. et Vulg. ⁷⁹ Dan. viii, 11. דַּבְּרֵיךְ pro הַלְּוִיָּהּ — מִיָּדָיךְ vel מִיָּדָיךְ et הַלְּוִיָּהּ (Hitzig). ⁸⁰ π. καὶ ἐγ. καὶ ἀ. om. Dan. π. καὶ ἐγ. om. LXX. αὐτὸ Ced. — Καὶ ἐδῶθη LXX דַּבְּרֵי מַלְּאָכֵי. Καὶ θλίψις ἐδ. ? Καὶ γενήσεται Ced. — περι Ced. ἕγ. ⁸¹ θυσίαν Ced. ⁸² Dan. viii, 12. ⁸³ Ἀ. βασιλείας Ced. ⁸⁴ τὰς μάχας Ced. ⁸⁵ Καὶ σπέρματα ἐξ Dan. ed. XI 51, sed in aliis codd. Καὶ β. סַעֲרֵת. ⁸⁶ εἰ; ἀ. om. Dan. ⁸⁷ καὶ οἱ ἀνομοῦντες Dan. ⁸⁸ τ. ε. π. τ. ἱ. om. Dan. ⁸⁹ γινώσκοντες Dan. ⁹⁰ Dan. xi, 33-35. ⁹¹ διαρπαγῇ Dan. Ced. ⁹² δεινῶν Ced. ⁹³ συνέντων Ced. ⁹⁴ γίνεσθαι Ced. ⁹⁵ ἐκλευκαναί Ced. et codd. LXX, ἀποκαλυφθῆναι cæteri. גַּלְּבָאֵי

ceps magnus, qui stat pro filiis populi sui, et erit
 tempus pressuræ, quale non fuit, ex quo gens fuit
 in terra usque ad tempus illud. Et in tempore illo
 salvabitur omnis scriptus in libro, id est qui sunt
 salvatione digni.

Θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθυναί
 ἀπὸ τῆς οἰκειᾶς γνώμης, ἀλλὰ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ
 Θεοῦ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκείνω; ἐκρά-
 τει καὶ ἴσχυεν. Εἰπὼν οὖν δι' ἑτέρων 307 πλείων, ὅσα
 κακὰ ἐργάσεται τὴν Αἴγυπτον [καὶ] τὴν Παλαιστί-
 νην, καὶ πῶς ἐπαθήσει καὶ τίνος καλοῦντος καὶ ποίας
 αἰτίας καταναγκαζούσης, λέγει λοιπὸν καὶ
 τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην
 δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων, τεύ-
 ζονται τινος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς
 τὴν ἐκείνων βοήθειαν 308. « Ἐν τῷ καιρῷ γάρ.
 φησὶν, ἐκείνω ἀναστήσεται Μιχαὴλ, ὁ μέγας ἄρχων,
 ὁ ἐφαστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· καὶ
 ἔσται καιρὸς ὀλίγος· οὗ γέγονεν ἀπ' οὗ γεγενῆται
 ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου· καὶ
 ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ γεγραμμένος
 ἐν τῇ βίβλῳ, » τούτέστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες
 ἄξιοι 3.

Verumtamen quod queritur non adhuc est in-
 ventum. Quid hoc? quia tempora præsumit in
 malis istis, ut illic quadragentos annos, et postea
 septuaginta. Videmus ergo an etiam nunc tempus
 præsignaverit. Sed ubi est invenire? In his quæ di-
 cenda sunt; cum enim magna et multa mala audit,
 incendium civitatis, legis subversionem, servitutem,
 optat finem illorum discere, et, si qua futura sit ex
 calamitatibus liberatio. Et interrogans, sic dicebat:
 « Domine, quis finis eorum? et ait: Vade, Daniel,
 quia clausi sunt signatique sermones usque ad
 temporis finem. » Sic obscuritate sermonis respon-
 sum obnubilans, et etiam causam permissionis
 malorum, « donec eligantur et dealbentur, et im-
 pie agent impii, neque intelligent omnes impii, et
 docti intelligent. » Deinde prænotans per quale
 tempus malis vexandi sint, declarat: « A tem-
 pore immutationis perpetue. » Perpetuum vero illud
 est quod frequens et continuum. Judæis enim mos est
 et mane et vespere et omni die Deo immolare, et ideo
 hostia illa dicitur perpetuum. Cum veniens Antiochus
 abstulisset gentem istam et immutasset, idcirco dicit
 angelus: « A tempore immutationis perpetui » hoc est
 a destructione sacrificii, « sunt dies mille ducenti
 nonaginta, » qui sunt anni tres et dimidium (hoc est
 sub Antichristo). Deinde indicans quod futura sit
 solutio malorum et liberatio, addidit (et hæc si-
 militer de Antichristo intelligendum, siquidem mille
 ducentos nonaginta dies non contigit sub Antiocho
 concordare, optime vero bis mille trecentos dies,
 quos dixit idem propheta Daniel in nona visione,
 qui supputati de more Hebræorum sex annos et sex
 menses efficiunt): « Beatus exspectans et præve-
 niens usque ad dies mille trecentas triginta quin-
 que, » dictis nempe mille ducentis nonaginta diebus
 dies quadraginta quinque adjiciens quia in mense et

καὶ δεῖξαι τοὺς ἐν αὐτοῖς δοκίμους. (28) Ἐῖτα 11 δι-
 ηγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τὴν δύναμιν ἐφη 17· « Καὶ
 ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὑψωθήσεται,
 καὶ μεγαλυνοθήσεται. » Καὶ μένει καὶ τὴν βλάβη-
 μον αὐτοῦ γνώμην 18 προσέθηκεν, ὅτι « Ἐπὶ τὸν
 μέχρι συντελεσθῆναι τὴν ὀργὴν, » δεικνύς, ὅτι οὐκ
 ἔσται ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου· καὶ ἐν τῷ
 καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ
 βίβλῳ, » τούτέστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες ἄξιοι 3.

(29) Ἀλλὰ τὸ ζητούμενον ὁπω καὶ νῦν ἀποδέ-
 δεικται· εἰ δὲ τούτῳ ἐστὶν; Ὅτι καὶ χρόνους ὤρι-
 σεν ἐν τοῖς κακόις τοῖς ὅσπερ ἐκεῖ 4 ὡς καὶ μετὰ
 ταῦτα 5. Ἰδόμεν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα, εἰ τίνα χρό-
 νον ὀρίζει. (Καὶ) ποῦ δὴ τούτο ἐστὶν εὐρεῖν; Ἐν ταῖς
 μετὰ ταῦτα λεχθησομένοις· ἐπειθὲ γὰρ τὰ πολλὰ
 καὶ μέγала ἤκουσε κακὰ, τὸν ἐμπρησμένον τῆς πό-
 λεως, τὴν ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, τὴν αἰχμαλωσίαν,
 ἐπιθυμαὶ γὰρ καὶ τὸ τέλος αὐτῶν μαθεῖν καὶ εἰ τις
 ἔσται τῶν συμφορῶν τούτων μεταβολή· καὶ δερω-
 τῶν ἔλεγεν οὕτως· « Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων;
 Καὶ εἶπε· Δεῦρο, Δανιήλ, οἱ ἐμπεφραγμένοι (καὶ
 ἐσφραγισμένοι) εἰσὶν οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας, »
 τὸ ἀσαφὲς τῶν εἰρημένων αἰνιττόμενος, εἶτα καὶ
 τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν κακῶν, ἕως ἂν 6
 ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι πολλοί,
 καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ [οὗ] συνήσουσι πάντες
 (οἱ) ἀσεβεῖς καὶ (οἱ) νοήμονες συνήσουσιν 10. » Ἐῖτα
 τὸν καιρὸν προλέγων, ὅσον μέλλει κατέχειν αὐτοὺς τὰ
 δεινὰ, φησὶν· « Ἀπὸ καιροῦ παραλλάξω; ἐνδελε-
 χὲς 11· τὸ δὲ ἐνδελεχὲς 12 τὸ πυκνὸν καὶ συνεχὲς
 ἐστὶν. Τοῖς γὰρ Ἰουδαίοις 13 ἔθος ἐστὶν καὶ ἐν πρῶτῳ
 καὶ ἐν ἑσπέρῳ καὶ καθ' ἑκάστην 308 ἡμέραν τῷ
 Θεῷ θύειν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ θυσία ἐκείνη ἐνδελεχισμὸς
 ἐλέγετο. (Ἐπειὶ οὖν ἔθων ὁ Ἀντίοχος κατέλυσε τὸ
 ἔθος τοῦτο) καὶ ἤλλαξε, διὰ τούτο φησὶν ὁ ἄγγελος,
 ὅτι « Ἀπὸ καιροῦ 14 ἀλλάξω 15 τοῦ ἐνδελεχι-
 σμοῦ, » (83b) τούτέστιν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς
 θυσίας, εἰσὶ δὲ ἡμέρας 6 καὶ σὴ', ὅσπερ ἐστὶν ἕτη
 γ' ἡμισυ (τοῦτο ἐπὶ τοῦ 15 Ἀντιχριστοῦ). Ἐῖτα θηλώ-
 ντι· 16 λύσει; τῶν κακῶν τούτων ἔσται καὶ ἀπαλλαγὴ,
 ἐπήγαγεν (ὁμοίως καὶ τούτο ἐπὶ τοῦ ὑπὸ Ἀντιχρί-
 στοῦ ληπτέον· τὰς γὰρ 6 σὴ' ἡμέρας οὐχ ἀρμόττει
 τάττειν ἐπὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἀλλ' ἢ τὰς δισχιλίους 7,
 ἃς εἶρηκεν ὁ αὐτὸς προφήτης; Δανιήλ ἐν τῇ 8 ὁράσει,
 αἵτινες φηριζόμεναι ποιοῦσιν ἐξ ἐτῶν ἄριθμὸν καὶ

Variae lectiones et notæ.

16 Ἐνθεν — ἀντιχριστον codicis rubrica. — Ἐνθεν μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου εἰς τὸν Ἀντιχριστον Ced. 404.8-405.1. 17 Dan. xi, 36. 18 λέγων add. Ced. 19 Dan. xii, 1. Καὶ τούτῳ τινος τῶν ἐρμηνευτῶν εἰς τὸν Ἀντιχριστοῦ καιρὸν ἐξετέλεσται τοῦ ἀγγέλου τὴν παράστασιν. 1 ἐν τῇ γῆ Dan. non est in Hebr. 2 καὶ ἕως Ced. 3 ὁ λαὸς σου πᾶς Dan. λ. πολὺς Ced. 4 Ced. 405.1-406.11. 5 εἰ δὲ Ced. 6 ἕτη add. Ced. Bulg. 7 ἐπ. λοιπὸν τὸ Ced. 8 Dan. xii, 8. 9. 9 Dan. xii, 10. 10 νοήσουσι Ced. 11 ἐνδελεχισμὸς δὲ ἐκω-
 λείτω ἡ καθήμερη θυσία. — τὸ γὰρ ἐνδ. Ced. 12 ἐνδελεχισμοῦ Dan. xii, 11. Ced. et cod. a prima manu
 תְּשִׁיבָה. 13 Ἐ. γὰρ ἦν τ. 1. Ced. 14 τῆς add. Ced. 15 παραλλ. Dan. 16 τ. ε. τοῦ δ. et ὁμοίως — φῆ. γ. ν
 deest in Bulg. ut in Cedrono 17 καὶ Ced.

εἰς μηνῶν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ψῆφον) ¹⁷ « Μακάριος ¹⁸ ὁ ὑπομείνας ¹⁹ καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας αἰτέ ²⁰, » ταῖς χιλίαις σὲ με' προσθείς, ἐπειδὴ ²¹ ἐν μηνὶ καὶ ἡμῖσι μηνὸς τὴν συμβολὴν συνέθη γενέσθαι, ἐν ᾧ γέγονε καθαρὰ ἡ νίκη καὶ ²² παντελῆς τῶν ἐπικειμένων κακῶν ἀπαλλαγὴ. — Εἰπὼν γάρ « Μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας αἰτέ, » τὴν ἀπαλλαγὴν ἐδήλωσε. — καὶ οὐχ ἀπίως εἶπεν, « ὁ φθάσας. » ἐπεὶ ²³ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀσεβοσάντων εἶδον τὴν μεταβολὴν (ἀλλ') οὐκ ἐκείνους μακαρίζει, ἀλλὰ τοὺς ἐν ²⁴ καιροῖς τῶν κακῶν ὑπο-

²⁵ (30) Ὡρα ²⁶ δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἐλθεῖν καὶ τὴν παρούσαν αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν, δι' ἣν καὶ πάντα κεκινήκαμεν, ἀπαντᾶν. Ὅτι ²⁷ μὲν οὖν αἱ τρεῖς προσηγορεύθησαν αἰχμαλωσίαι, ἡ μὲν ἔτη ἔχουσα ὕ, ἡ δὲ ὄ, ἡ δὲ ἐξ ἡμῖσι ²⁸, ἰκανῶς ἐντεῦθεν ἡμῖν ὡς οἶόν τε ἀποδέδεκται· φέρε δὴ λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης εἰπωμεν. Ὅτι δὲ ²⁹ καὶ περὶ τῆς ὀ αἰχμαλωσίας τῆς ἐσχάτης ³⁰ καὶ τελευταίας προανεφώνησεν ὁ προφήτης οὗτος, αὐτὸν παρέξημεν μάρτυρα Ἰωσήπον ³¹, τὸν τὰ ἐκείνων φρονούντα.

Ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὰ περὶ τῆς Ἀντιόχου αἰχμαλωσίας καὶ μάρτυρα τὸν προφήτην παρήγαγεν, **309** ἐπάγει καὶ περὶ ταύτης καὶ φησὶ· « Τὸν αὐτὸν γε ³² τρόπον Δανιὴλ καὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ οὐκ ὑπ' αὐτῶν ἐρημώθησεται· τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ ὁ ναὸς καταλυθήσεται. Σὺ δὲ μοι σκόπει τὸ φιλάλιθες τοῦ ἀνδρός, ὅς, εἰ καὶ Ἰουδαῖός ³³ ἐστὶ, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο ζηλωσάαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν· εἰπὼν γὰρ, ὅτι ἐρημώθησεται τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ ὁ ναὸς ³⁴, ἔγραψεν· ὅτι δὲ στήσεται πάλιν τὰ τῆς ἐρημώσεως, οὐκ εἶτι προσέθηκεν, ἐπειδὴ οὐδὲ ³⁵ τὸν προφήτην εὗρε τοιοῦτόν τι προστεθέντα ³⁶. Πῶς τοίνυν εἶπεν (ὁ) Δανιὴλ, ὅτι ὁ ναὸς ἐρημώθησεται, ἀκούσον. Ἐπειδὴ ³⁷ τὴν προσευχὴν ἐκείνην ³⁸ τὴν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἐποίησατο, ἦλθε Γαβριὴλ πρὸς αὐτὸν καὶ φησιν ³⁹· « Ὁ ἑβδομάδες συνετεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν. Ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα χρόνος· εἰρηται, οὐ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ μεθ' ὅσον χρόνον ἡμελλεν ἡ αἰχμαλωσία ἀπαντήσεσθαι. Εἶτα πάλιν φησὶν ἀκριβέστερον ⁴⁰· « Καὶ γνώση καὶ συνήσει, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησάαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἐξβ'· » Ἐνταῦθ' αὖ μοι νουνεχῶς πρόσεχε· τὸ γὰρ πᾶν ἐνταῦθ' αὖ ἐστὶ τὸ ζητούμενον· **D** ἑβδομάδες οὖν ζ' καὶ ἑβδομάδες ἐξβ' ὑπ' ἔτη εἰσίν.

Ἐβδομάδα; γὰρ οὐχ ἡμερῶν ἐνταῦθα λέγει οὐδὲ μηνῶν, ἀλλ' ἑβδομάδα; ἐνιαυτῶν· ἀπὸ δὲ (84^α) Κύρου ἐπὶ Ἀντιόχου τὸν Ἐπιφανῆ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐκείνου ⁴¹ ἔτη εἰσίν τιτ'. Εἶτα διδάσκει ⁴² ἡμᾶς πόθεν ἀριθμεῖν δεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπανόδου, ἀλλ' ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι

dimidio contigit impetum fieri, quo clara facta est victoria, et omnium prementium malorum immutatio. Dicens enim: Beatus exspectans et praeveniens ad dies 1535, liberationem significavit, et non absque ratione dixit: « praeveniens, » siquidem multi impiorum viderunt mutationem; hos vero non beatificat, sed illos qui in temporibus malorum exspectabant, et qui, nec pietate derelicta, remissionis competes effecti sunt. Quid his esse possit evidentius?

Tempus jam ad quaesitum venisse, et ipsam praesentem captivitatem et servitutem propter quam omnia agitavimus citare. Praenuntiatas fuisse tres captivitates, unam 400 annorum, secundam 70, et tertiam sex annorum et dimidii, quantum fieri potuit, jam demonstratum est. De hac igitur ultima nunc disputemus. Quod cum novissimam et ultimam captivitatem praecederit idem propheta, testem adhibebimus Josephum, pro rebus Judaicis sollicitissimum. Dictis enim quae dicenda de captivitate sub Antiocho, et adducto in testimonium propheta, adjicit et de novissima: « Tali modo Daniel scripsit de Romanorum imperio, praedixitque quod ab eis Jerusalem vastabitur et templum destruetur. Quam veritatis amans sit iste vir perspicias, qui Judaeis licet Judaicam tamen contentionem et mendacitatem aemulari non sustinet. Fore ut vastaretur Jerusalem et templum scripsit, non autem ut repararentur ruinae, siquidem nullum reperivit prophetam qui hoc diceret. Ubi porro dixerit Daniel, quia templum vastabitur, audi.

Cum orasset propheta in sacco et cinere, venit Gabriel ad eum et dixit: « Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam. » Ecce hic de tempore dictum est, non vero quandiu sit oppressura captivitas, sed post quod tempus sit adventura. Deinde diligentius dicit: « Et scies et animadvertes, ab exitu sermonum ad respondendum et aedificandum Jerusalem usque ad Christum duces hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ. » Aurem, sodes, prebe attentam; quaestio qua de agitur gravis est. Hebdomades igitur septem et sexaginta duæ sunt quadringenti octoginta tres anni. Non dicit enim ibi hebdomades dierum nec mensium, sed annorum: a Cyro ad Antiochum Epiphanem et captivitatem sub isto trecenti nonaginta quatuor. Docet nos praeterea unde supputandum, quia non a die reditus, sed ab exitu sermonum ad respondendum et aedificandum Jerusalem. Non autem reaedificata est sub Cyro, sed sub Artaxerxe Longimano dicto. Post enim reditum Cyro successit Cambyses, cui Magi; deinde

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ Dan. xii, 12. ¹⁸ ὡν add. cod. ¹⁹ ὁ ὑπομείνας Dan. ²⁰ ἀσλ' Ced. ? ²¹ γὰρ add. cod. ²² ἡ add. Ced. ²³ δὴ add. Ced. ²⁴ τοῖς add. Ced. ²⁵ Ced. 406, 11-408, 8. ²⁶ Ὡρα cod. ²⁷ κικ. ταῦτα ἐστὶ Cenl. ²⁸ τρία ἡμῖσι Ced. ²⁹ οὐ γὰρ Ced. ³⁰ π. τῆς ε. δ' καὶ τ. Ced. ³¹ τὸν Ἰ. μ. Cedl. ³² γέτοι Ced. δὲ Jus. A. 10, xi, 7. ³³ Ἰ. ἦν Ced. ³⁴ καταλυθήσεται Ced. ³⁵ μηδέ Ced. ³⁶ προσθέντα Ced. ³⁷ ἦνινα codex, glossarum. ³⁸ ix ἦν codex. ³⁹ Dan. ix, 21. ⁴⁰ Dan. ix, 25. ⁴¹ ἐκείνῃ Ced. ⁴² διδάσκ. cod. διδάσκων Ced.

Varius Hytaspis, post quem regnavit Xerxes Darii filius, qui et Artabanus, et tandem dictus Artaxerxes. Anno vicesimo hujus regni, reversus Nehemias, civitatem reedificavit, sicut nobis Esdras diligentissime enarravit. Si hinc quadringentos octoginta tres annos ponamus, ad destructionem ipsam devenimus, ut testificatur Josephus iterum dicens: Civitatis vastationem et templi factam esse juxta prophetiam Danielis a sexcentis octo annis editam. Ileo dicit: «*Ædificabitur platea et murus.*» A tempore ergo, quo iterum ædificata est et propriam sui ipsius figuram recuperavit, supputa 70 hebdomades, et videbis captivitatem nullum finem habentem; quod clare ostendens, quia non auferetur pressura malorum, sic dicit: «*Post 70 hebdomades exterminabitur chrisma, et iudicium non erit in eo: et civitatem et sanctuarium destruet cum duce venturo, et allidentur quasi in cataclysmo, et usque ad finem belli concisi ordine desolationibus.*» Et iterum de eadem captivitate loquens, dicit: «*Auferetur victima et libamen, et super templum abominatio desolationis, plenitudo labitur super vastitatem.*» Abominationem desolationis dicit statuam quam erexit Adrianus imperator in templo, qui et urbem solo æquavit. Post excidium enim sub Vespasiano et Tito, Adriano imperante, surrexerunt Judæi, et ad pristinum statum redire conatisunt, incassum Deo resistentes, nec prophetiam audientes, cum dicit: «*Quæ Deus sanctius decrevit, quis infirmabit, et manum ejus sublimem quis evertet?*» Rebelantes igitur iterum ad finem desolationis sua sponte venerunt; deinceps, his subjectis, et funditus eversa civitate, et reliquiis exterminatis, ut non sine opprobrio forent statuam suam propriam posuit. Deinde cum intelligeret hanc olim ruituram esse, ut illis plagam irremediabilem inureret, opprobrii cladique notam suum nomen civitati imposuit. Cum enim Ælius Adrianus nominaretur, sic decrevit de suo nomine urbem nuncupari; quæ re ipsa hodieque Ælia vocatur de illius nomine, qui potitus diruit. Unde Christus, qui post Antiochum Epiphanem venit, cum futuram captivitatem proclamaret ostenderetque quod de ea Daniel locutus est, dicit: «*Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat.*» Cum statua quæque aut sculpura hominis abominatio Judæis haberetur, subobscura statuam ostendens illam, quando simul futura sit captivitas et a quo prænuuntiavit. Quod de Romanis hæc dicta sunt Josephus testificatur, ut jam diximus.

περί αὐτῆς ὁ Δανιὴλ προσέειπεν, φησὶν· «*Ὅταν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως*» ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγινώσκων νοσέτω. — Ἐπει 77 γὰρ ἀπανείδωλον καὶ πᾶν ἐκτύπωμα ἀνθρώπου βδέλυγμα παρὰ

Variae lectiones et notæ.

⁴³ Κύριω Ced. ⁴⁴ θῶμεν ἔτη Ced. ⁴⁵ ταύτης Ced. ταύτ. cod. ⁴⁶ καὶ τοῦ ν. ἰ. Ced. Apud Josephum hæc verba non invenimus. ⁴⁷ τεῖχος Dan. ix, 25. ⁴⁸ Ced. 408, 8-489, 22. ⁴⁹ ἔβ' Dan. ix, 26, om. Ced. ⁵⁰ καθὼς προσέφηται Ced. seqq. omissis. ⁵¹ Dan. ix, 27. ⁵² μου Dan. græcus. ⁵³ συστάτης; Ced. ⁵⁴ ἰ. a. xi, 27. ⁵⁵ χ. δὴ Ced. ⁵⁶ πρ. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἀνεγείρας, Αἰλίαν αὐτὴν προσηγόρευσε κ. τῆν αὐτοῦ ἐπ. Ced. ⁵⁷ τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου Ced. ut Math. xxiv, 15. ⁵⁸ δὴ add. Ced.

Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἐπὶ Κύριου ⁴³ δὲ ὠκοδομήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Μετὰ γὰρ τὴν κάθοδον ἐπανήλθε Καμύσης, εἶτα οἱ Μάγοι καὶ μετ' ἐκείνου Δαριεὺς Ἰστάσου, μεθ' ὃν Σέρξης ὁ Δαριεὺς καὶ Ἀρταβάνης· εἶτα Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐβασίλευσε τῆς Περσίας. Ἐν (δὲ) τῷ κ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεμείας ἀνελθὼν, τὴν πόλιν ἀνέστησεν, ἀπὲρ ὁ Ἐσδρας ἀκριδῶ; ἡμῖν διηγήσατο. Ἄν τοίνυν ἐντεῦθεν υπ[γ'] ἔτη 310 θῶμεν ⁴⁴, ἤξομεν πάντως ἐπὶ τὴν κατασκαφὴν ταύτην ⁴⁵, ὡς καὶ Ἰωσήπος αὖθις μαρτυρεῖ λέγων· «*Τὴν δὲ τῆς πόλεως ἐρήμωσιν καὶ τοῦ ναοῦ*» συνέθη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς ὄ[καὶ] ὁκτώ γενομένην ἐτῶν. Διὰ τοῦτό φησιν· «*Ὀικοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτεχος*» ⁴⁷. ⁴⁸ (31) Ἐπειδὴν οὖν ἀναστῆ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολάβῃ σχῆμα, ἀπ' ἐκείνου τὰς ἑβδομάδας ἀριθμεῖ (καὶ ἔφη τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν οὐκ ἔτι τέλος ἔχουσαν, ὅπερ δηλῶν σαφέστερον, ὅτι οὐχ ἔξει τινα λύσιν τὰ κατέχοντα αὐτοὺς κακὰ, οὕτω φησὶν)· «*Μετὰ δὲ τὰς ὀ*» ⁴⁹ *ἑβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρεῖμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ* ⁵⁰ (καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγούμενῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ συγκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συνετετημένοι τάξει ἀφανισμοῦ). Καὶ πάλιν τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην λέγων φησὶ ⁵¹· «*Ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.*» Βδέλυγμα δὲ λέγει ἐρημώσεως τὸν ἀνδριάντα, ὃν ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ, ὃς καὶ τὴν πόλιν καθείλεν ἄρῃην). Μετὰ γὰρ τὴν Οὐεσπασιανῶν καὶ Τίτου γενομένην ἐρήμωσιν ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστήσαντες ⁵² οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν πολιτείαν ἐπανελθεῖν οἱ μάταιοι θεομαχοῦντες (καὶ μὴ ἀκούοντες τοῦ προφήτου λέγοντος ⁵³· «*Ἄ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;*» Στασιάζαντες οὖν πάλιν ἑαυτοὺς εἰς τέλος ἐρημώσεως κατέστησαν)· χειρῶσάμενος γὰρ ⁵⁴ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν καταστρέψας καὶ τὰ λείψανα ἀφανίσας πάντα (ἵνα μὴδὲ ἀναισχύντως ἔχῃσι λοιπὸν, ἔστησε τὸν ἑαυτοῦ ἀνδριάντα. Εἶτα συνιδὼν, ὅτι συμβαίνει χρόνον ποτὲ καταπασεῖν τούτον, ὥστε αὐτοῖς ἐνθαῖναι καυτῆρα καὶ πληγὴν ἀνάστον τῆς ἀναισχυντίας ἐκείνης; καὶ ἥτης ἔλεγγον) τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα τῇ πόλει ἐπέθηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ Αἰλιος Ἀδριανὸς ἔχη μάτις, οὕτω καὶ τὴν 311 πόλιν ἐνομοθέτησε καλεῖσθαι, διὸ καὶ μέχρι νῦν Αἰλία προσαγορεύεται ⁵⁵ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν (τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν καὶ καθελόντος)· ὅθεν ὁ Χριστὸς μετὰ Ἀντιοχὸν τὸν Ἐπιφανῆ παραγενόμενος καὶ προαναφωνῶν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι αἰχμαλωσίαν καὶ δεικνύς, ὅτι

τοῖς Ἰουδαίοις ἐκαλεῖτο, αἰνιγματωδῶς ἐμφαίνων τὸν ἐπίσκοπον ἢ αἰχμαλωσία ἐστὶν⁸⁰, προσηγγεῖλεν. Ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἴρηται ταῦτα, καὶ Ἰωσήπος μαρτυρεῖ, καθὼς προέφημεν.

⁸⁰ (32) Τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λοιπὸν λόγος; Ἄ Ὅταν τὰς μὲν (ἄλλας) αἰχμαλωσίας οἱ προφήται φαινῶνται μετὰ διωρισμένων χρόνων εἰπόντες⁸¹, οἱ δὲ « Μίχρι συντελείας ἐστὶν ἡ ἐρήμωσις. »

Ὅτι μὲν (οὖν), εἰ τέλος ἐμελλεν ἡ παρούσα δουλεία λήψεσθαι, καὶ ταύτην ἂν προσέειπον οἱ προφῆται καὶ οὐκ ἐσίγησαν, ἱκανῶς ἀπαδείξαμεν, τὰς αἰχμαλωσίας πάσας μετὰ προβήσεως δείξαντες αὐτοῖς ἐπινευχθεῖσας⁸² (τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, τὴν ἐπ' Ἀντιόχῳ)· ἐκάστης γὰρ τούτων καὶ τόπους καὶ χρόνους προανακηρυχθέντας διὰ τῶν θείων Γραφῶν ἀπαδείξαμεν· τῇ παρουσίᾳ δὲ οὐδεὶς προφήτης ὥρισεν χρόνον, ἀλλ' ὅτι μὲν ἔξει καὶ ἐρημώσονται πάντα καὶ μεταστήσει τὴν πολιτείαν καὶ μετὰ πόσον χρόνον, τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου συμβήσεται, προσέειπεν ὁ Δαυὶδ· ὅτι δὲ τέλος ἔξει καὶ στήσεται σου τὰ κακὰ ταῦτα, οὐτε ἱκανῶς ἐδήλωσε, οὐτε ἄλλοι· τὸς προφήτης, ἀλλὰ καὶ τούναντιον, ὡς εἴρηται, προσέειπεν⁸³. « ἕως συντελείας » καθέξει⁸⁴ αὐτοῖς ἡ ταλαιπωρία αὕτη. Καὶ μάλα εἰκότως. Καὶ γὰρ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημνοῖς ὁ τοσοῦτος γενόμενος⁸⁵ χρόνος· καὶ οὐτε ἴχνος, οὐτε προσέμιον χρηστῆς ἐπαγγελίας ἐνδείξαμενος⁸⁶, καὶ ταῦτα πολλάκις ἐπιχειρησάντων αὐτῶν ἀναστῆναι. **312** τὸν ναὸν ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Ἰουλιανοῦ⁸⁷, καὶ κωλυθέντων⁸⁸, πρῶτον μὲν ὑπὸ στρατιωτῶν, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παραδάτου, κυρῶς τῶν θεμελιῶν ἐκπερδήσαντος· καὶ καταχρόντος αὐτοῦς τῆς ἀκαίρου

τὸν ἀνδριάντα ἐκαίον, ὁμοῦ [x i] (81b) πότι καὶ Ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἴρηται ταῦτα, καὶ

Quæ igitur iis relinquitur responsio? Cum propheta, temporibus circa alias captivitates definitis, dicant, quod « Usque ad finem perseverabit desolatio. »

Si quis servituti præsentis finis dandus esset, utique, sicut monstravimus, prædixissent propheta, nec tacuissent, siquidem omnes servitutes, quibus gemere, prædixerunt, seu in Ægypto, seu in Babylone, seu regnante Antiocho. Uniuscujusque loca et tempora in Scripturis præsignata esse monstravimus; præsentis vero nullus propheta ullum tempus assignavit; quod veniet, et quod vastabit omnia, et immutabit constituta, et post tale tempus a reditu ex Babylone sæviet, prophetavit Daniel; quod vero finem sint habitura mala hæc, nec dictus propheta, nec ullus alius ostendit; et contra, ut dictum est, prædicit quia « usque ad finem » eos opprimet ista calamitas; et juste quidem. Dictis enim testimonium perhibent qui lapsi sunt anni, quique nec vestigium, nec initium spei bonæ referunt, cum tamen sæpius templum sub Adriano et Constantio et Juliano instaurare tentaverint, inhibiti primum a militibus, et deinde, sub Apostata flammiis e fundamento erumpentibus, et contentionem intempestivam eorum transgressionibusque reprimentibus.

ἐκπερδήσαντος· καὶ καταχρόντος αὐτοῦς τῆς ἀκαίρου

Respondeant igitur nobis: Quare in Ægypto tantu diu duro habiti, misericordiam tandem consecuti estis, et postea Babylonem translati, iterum ad pristinam dignitatis speciem reversi estis, et nunc nihil tale factum est, sed, cum ab illo tempore quingenti efflueret anni, ne ænigma quidem talis commutationis, ut antea perspicimus? Si peccata prætendant et dicant: Quia Deo peccavimus, ideo propriam non recipimus regionem, rursus eos merito interrogabo: Extra Jerusalem tam longum tempus vivitis, quia peccatores: sed quid ita novum et mirabile? Nunc temporis solummodo in peccatis vivitis, et antea in justitia et recto corde? Nonne longe prius et a principio in præmultis obvoluti estis prævaricationibus? Nonne, cum mare divideretur, petrae scinderentur, et mirabilia ejusmodi fierent, in deserto coram vitulo procubistis? Nonne Moysen lapidibus obruere, aliisque modis occidere tentastis et iram Dei excitastis blasphemantes?

Varie lectiones et notæ.

⁸⁰ ἐστὶν ἢ ἄ. Ced. ⁸¹ Ced. 409, 2-440, 7. ⁸² ταύτην δὲ μὴδὲνα χρόνον ὄρισαντες, ἀλλὰ τούναντιον εἰπόντες Ced. a Ge. propter homoioteleuton omissa. ⁸³ Dan. ix, 27. ⁸⁴ ἐπ. ἄ. Ced. ⁸⁵ προσέειπεν ὅτι ἕως Ced. καθέξει cod. ⁸⁶ διαγ. Ced. ⁸⁷ χ. μεταβολῆς ἐνδ. Ced. ⁸⁸ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ καὶ κατασκάψαντος τὴν πόλιν αὐτῶν, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ ἤτοι ἐπὶ Κωνσταντίου? a secunda manu. Κωνσταντίου Ced. ⁸⁹ διακωλ. Ced. ⁹⁰ τε Ced. ⁹¹ Ἐτυγον Ced. ⁹² ἐπανήλθον εἰς τὰ ἴδια καὶ ὑπὸ Ἀντιόχου τοσαῦτα κακὰ παθόντες; Ced. ⁹³ ἐπ. ἀνῆλθον ἀξίωμα Ced. ⁹⁴ νῦν δὲ χιλίων add. Ced. ⁹⁵ Ced. 410, 7-415, 4. ⁹⁶ προβάλοινο καὶ εἰποιεν ⁹⁷ οἰκείαν χ. Ced. ⁹⁸ αὐτοῖς cod. ⁹⁹ ἐρήμωσ. cod. ¹⁰⁰ ἐξ-ο τῆς 1. δ. Ced. ¹⁰¹ συνανετράφη Ced. ¹⁰² γιν. περὶ τῆς Ced. Slav.?

Nonne Beelphegor sacrificastis? Nonne filios vestros et filias vestras demoniis immolastis, et diis serviistis alienorum? Nonne omne peccati et iniquitatis genus ostendistis? Quare igitur vos non tunc destruxit Dominus? Quare vobis, inter filiorum neces, et numinum cultus et insanias, misit Dominus plures prophetas, signaque mirabilia et incredibilia operatus est? Cujus rei gratia tum per impietatem et nefanda multa viventes, tanta a Deo obtinuistis auxilia et providentiam, hodie vero, qui nec numina colitis, nec interficitis filios, in servitute perpetua et in miseris versamini? Nunc alius erat Deus, nunc alius est? Nonne idem Deus qui illa olim disposuit, hæc hodie operatur? Quare, cum majora essent peccata, major vobis fuit ex Deo gloria, et cum minima, vos penitus evertit, et sine honore in perpetuum derelinquit? Sed etsi tacueritis, lapides clamabunt. Quia in Dominum manus extendistis, non est vobis emendatio, neque venia deinceps, neque justificatio; quæ enim tunc temporis in servos audebatis, nunc in Deum, et antiqua facinora furore in Dominum superastis, unde a vobis duriores pœnæ expetuntur. Et a patria dementia et rabie ne ita quidem recessistis, cum seductorem vocantes et impium. Si impostor Christus, ut dicitis, vos magis exaltari oportebat, cum nunc interfeceritis; si enim Phinees, uno peccatore sublato, omnem in gentem iracundiam compescuit: « Stetit enim (dicit) Phinees et deprecatus est et plaga cessavit, et imputatum est illi in justitiam: » multo magis et vobis imputandum, si tamen impius qui a vobis crucifixus est. « Et unde manifestum, inquit, novissima ruina nos a Deo destructos esse? Ab omnibus rebus vestris quæ clamant et tuba clariorem vocem edunt per civitatis ruinam, per templi desolationem, per cætera. Sed homines, inquit, non Deus hæc vobis immisit. Si ergo fuerint opera hominum hæc, non iræ Dei, oportuit usque ad captam civitatem stare tamen vestra, nec ultra vobis produci opprobrium et vexationem. Esto tamen, juxta sententiam vestram, homines eruerint muros, et civitatem demoliti fuerint, et altare ejecerint, numquid etiam prophetis silentium imposuerunt? Numquid et gratiam Spiritus et reverenda quæque abstulerunt? voces in propitiatorio latis, et chrismatis virtutem, et in lapillis sacerdotis significationem? Non enim Judaicæ rei constituta deorsum erant, sed plura et venerabiliora desursum. Quid in exemplum? si victimas adduxeris immolandas, altare quidem de terris, et ligna, et gladius, et ipse sacerdos, ignis autem qui in penetralibus, victimas consumpturus erat, originem e caelo ducebat. Non

Α εκυνήσατε μόσχῳ; Οὐ τὸν Μωϋσέα λίθοις βάλλετε καὶ ἑτέροις μυρία τρόποις ἀνελεῖν ἐπεχειρήσατε πολλάκις, καὶ τὸν Θεὸν περιουρίζετε βλαττημοῦντες; Οὐ τῷ Βεελζεβὺρ ἐτελέσθητε; Οὐ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἐθύσατε δαιμονίοις, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς θεραπεύσατε; Οὐ πᾶν εἶδος ἀμαρτίας καὶ κακίας ἐπεδείξαθε; Πῶς οὖν ὑμεῖς οὐκ ἀπεστράφη τότε ὁ Θεός, ἀλλὰ μετὰ τῆς παίδοκτονίας, μετὰ τῆς ἰδωλολατρίας, μετὰ τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύνην ἠγογγύησθε; ἀφῆκεν ἐν ὑμῖν εἶναι διασφόρους, σημεῖα εἰργάζασθε καὶ θαύματα παράδοξα; Τίνος οὖν ἕνεκεν τότε μὲν ἀπεθούνητε; 313 καὶ (85^ο) δεινὰ μυρία διαπραττόμενοι τοσαύτης εὐνοίας; ἀπῆλαυστε παρὰ (τοῦ) Θεοῦ καὶ προστασίας; καὶ προμηθεύετε, νῦν δὲ οὐτε ἰδωλολατροῦντες; οὕτως παιδοκτονοῦντες, ἐν αἰχμαλωσίᾳ (διηνεκαί) καὶ ταιπωρία τυγχάνετε; Μὴ γὰρ ἕτερος ὁ Θεός ἦν τότε καὶ ἕτερος; οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ ἐκεῖνα οἰκονομῶν καὶ τὰ νῦν ἐργαζόμενος; Διὰ τί, ὅτε μερίζονα μὲν ἦν τὰ ἀμαρτήματα, πολλὴ δόξα ὑμῖν ἦν παρὰ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἐλάττωνα πλημμελεῖτε νῦν, παντελῶς ὑμεῖς ἀπεστράφη καὶ ἀτιμίαν παρέδωκεν ἀπεράντων; Ἄλλὰ ἐὰν ὑμεῖς σιγήσητε, οἱ λίθοι κεκράζονται. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ Δεσπότου τῆς χειρὸς ἐξιστείνετε, διὰ τοῦτο οὐκ ἐστιν ὑμῖν εὐδοκίαι οὐδὲ συγγνώμη λοιπὴν οὐδὲ ἀπολογία· τότε μὲν γὰρ εἰς δούλους ἦν τὸ τολμώμενον, νῦν δὲ πάντα ἐκεῖνα τὰ καλαῖα σαφῶς ἀπεκρύψατε διὰ τῆς εἰς τὸν κοῖνον Δεσπότην ἰμανίας, ὅθεν καὶ μερίζονος κολάζεσθε. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπέχεσθε τῆς πατρικῆς ἐμβροντησίας, τε καὶ λύσεως, πλάνων αὐτῶν καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντες. Εἰ οὖν πλάνος ἦν ὁ Χριστός, ὡς φατε, καὶ παράνομος, ἐχρῆν μᾶλλον ὑμεῖς εὐδοκιμῆσαι, ὅτι αὐτὸν ἀπεκτείνετε· εἰ γὰρ (ὁ) Φινεὺς ἕνα τινὰ παρανομοῦντα ἀνελθόν, δλόκληρον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ὀργὴν ἐπαυσεν — ἐστὶ γὰρ (φησὶν) Φινεὺς καὶ ἐξιλιάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις; καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην — πολλῶν μᾶλλον ἐφ' ὑμῶν ἴδαι τοῦτο γενέσθαι, εἰ γε παράνομος; ἦν ὁ ὑπ' ὑμῶν σταυρωθείς. Καὶ πῶς ἐφῆλον, φησὶν, ὅτι τέλειον ἀπεστράφη ὑμεῖς ὁ Θεός; (Ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὑμῶν βούτων καὶ σάλπιγγος λαμπροτέρων ἀφιέντων φωνῆν, διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐρημώσεως τοῦ ναοῦ, διὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἄλλ' ἀνθρώποι, φησὶν, ἐπήγαγον (ἡμῖν ταῦτα καὶ) οὐκ ὁ Θεός. Εἰ οὖν ἀνθρώπων (ἦν) ἔργα ταῦτα καὶ οὐ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἔδει μέχρι τῆς ἀλώσεως τὰ ὑμέτερα στήναι καὶ μὴ πορρότερον προελθεῖν ὑμῖν τὴν ἀτιμίαν τε καὶ (τὴν) κάκωσιν· πλὴν, ἔστω κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, 314 ὅτι τὰ τεῖχη κατέστρεψαν (οἱ) ἄνθρωποι, καὶ τὴν πόλιν καθείλον, καὶ τὸν βωμὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ π. καὶ τὰς Ced. Slav. ? ⁶⁷ καὶ add. Ced. bis. ⁶⁸ παρ' ὑμῖν Ced. Slav. ⁶⁹ εἰργάζοντο Ced. ⁷⁰ πάλαι μὲν Ced. Slav. ⁷¹ ἀπεθούνητε cod. ⁷² τ. διάγετε Ced. Slav. ? ⁷³ ἦν Θεός Ced. Slav. ? ⁷⁴ καὶ ὁ Ced. Slav. ? ⁷⁵ καὶ ταῦτα νῦν Ced. ⁷⁶ δόξα cod. Slav. ⁷⁷ μερίζω Ced. Slav. ? ⁷⁸ Luc. xix, 40. ⁷⁹ ἐστὶ Ced. Slav. ? ⁸⁰ τὸ τολμώμενα Ced. Slav. ? ⁸¹ Χριστὸν add. Ced. ⁸² γούν Ced. Slav. ? ⁸³ κατέπαυσεν Ced. ⁸⁴ Num. xv, 8, 15. ⁸⁵ φα. cod. ⁸⁶ τέλειον Ced. ⁸⁷ πρ. αὐτῶν β. Ced. ⁸⁸ γούν Ced. ⁸⁹ οὐχὶ καὶ ⁹⁰ περαιτέρω Ced. Slav. ? ⁹¹ τ. ἀνθρώποι; Ced., sed cf. 30 Slav. ?

ἀνίστριψαν, μὴ καὶ τοὺς προφήτας ἄνθρωποι κατέπαυσαν; μὴ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν καὶ τὰλλα τὰ σερνά αὐτοὶ κατέλυσαν⁹, τὸ φωνὴν ἐκ τοῦ ἱλαστηρίου φέρεσθαι, τὴν ἐπὶ τῷ χρισματι γενομένην ἐνεργείαν, τὴν ἐπὶ τῶν λίθων¹⁰ τοῦ ἱερέως δῆλωσιν; καὶ γὰρ ἡ ἰουδαϊκὴ πολιτεία οὐχὶ κάτωθεν εἶχε τὰς ἀρχὰς ἀπάσας, ἀλλὰ τὰς πλείους; καὶ σαμνοτέρως οὐρανῶθεν· οἷον¹¹ εἰ λέγω; θυσία; γενέσθαι συγχωρήσας, ὁ μὲν βωμὸς ἦν κάτω, καὶ τὰ ξύλα, καὶ ἡ μάκαιρα, καὶ ὁ ἱερεὺς, τὸ δὲ πῦρ τὸ μέλλον ἐν τοῖς ἀδύτοις¹² ἱκεῖνοις εἶναι καὶ θαπανᾶν τὰς θυσίας, ἔνωθεν τὴν ἀρχὴν εἶχεν. Οὐ γὰρ ἄνθρωπος· εἰς τὴν ναὸν εἰσέγαγε¹³ πῦρ, ἀλλὰ φλὸς ἔνωθεν κατένευθεισα τὴν ἐπὶ τῆς διακονίας ἐπλήρου θυσίαν. Πάλιν εἰ ποτε ἔδει τι μαθεῖν, ἀναμέτρων τῶν Χερουβιμ ἐκ τοῦ¹⁴ ἱλαστηρίου φωνὴ τις ἐφέρετο καὶ τὰ μέλλοντα προβλεγε. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν λίθων¹⁵ τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγίνετό τι; ἔλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα προσεψάμηνεν. Ὁμοίως (καὶ) ἦν ἵνα χρεῖσθαι ἔδει τινὰ, Πνεύματος ἐφίπτατο χάρις καὶ τὸ ἔλαιον ἀνεψῆδα, καὶ προφήται διακόνουσι τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλάκι; καὶ κάπλος τὰ ἄδύτα καταλάμβανεν.

¹⁰ (85^b) (54) Ἴνα τοίνυν μὴ ἀναισχυθῆτε μηδὲ ἀνθρώποις λογιζήσθε τὴν ἐρήμωσιν αὐτῶν¹⁷, οὐχὶ τὴν πόλιν μόνον¹⁸ ἀφῆκε πεσεῖν καὶ τὸν ναὸν ἱερηοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ἱκεῖνα (ἅπαντα), ἔπειρ ἐκ τῶν οὐρανῶν εἶχον τὰς ἀρχὰς¹⁹, ἐκποδῶν γενέσθαι πεποιήκα. Τίνος οὖν ἔνεκεν οὐκ εἴχετε νῦν προφήτας, οὐδέ τι τῶν λοιπῶν ἱκεῖνων (καὶ) θεῶν; οὐκ εὐδελον, δεῖ τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ὑμᾶς ἀποστραφεῖντος; Καὶ πῶθεν²⁰ τοῦτο δῆλον; Ἄφ' ὧν πρὸ τούτου μὲν ἀσεβοῦντες ἐπετυγχάνετε²¹ πάντως²², νῦν δὲ δοκοῦντες ἐπικαιρίστερον ζῆν μετὰ τὸν σταυρὸν, μείζονα τιμωρίαν ὑπομένετε, καὶ οὐδενὸς ἀπολαύετε τῶν προτέρων, οὔτε μὴν ἀπολήψασθε, καθὼς αἱ θεαὶ προβήσασιν 315 ἱναργῶς δηλοῦσιν. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἑτέρου; προφήτας ἐφοπλίσομεν λέγοντας φανερώς, δεῖ τὰ μὲν ὑμέτερα τέλος λήψεται, τὰ δὲ ἡμέτερα ἀνθήσει, καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκταθῆσεται τὸ κήρυγμα, καὶ θυσίας ἑτέρας; εἰσνεχθήσεται²³ τρόπος, ἱκεῖνων, τῶν παρ' ὑμῖν²⁴, κατὰλυθεισῶν· οὐδὲ γὰρ Ἰσαίαν παράγω τῶς μάρτυρα, οὔτε Ἰερειάν, οὔτε τοὺς ἄλλους (τοὺς) πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἵνα μὴ λέγητε, δεῖ τὰ θεῖνα ἱκεῖνα, ἃ ἔλεγον, περὶ²⁵ τῆς αἰχμαλωσίας; ἐξέβη, ἀλλὰ Μαλαχίαν, τὸν μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπίστροβον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀποκατάστασιν σαφῶς περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῶν προφητεύσαντα. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπανήλθον, καὶ τὴν πόλιν ἀπέλαβον, καὶ τὸν ναὸν ὑποδόμου, καὶ τὰς θυσίας ἐπέτελλον, τὴν μέλλουσαν παντελῆ καύτην καὶ τελευταίαν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν θυσῶν προλέγων φησὶν· « Εἰ λήψομαι ἐκ τῶν θυσῶν ὑμῶν²⁶; λέγει Κύριος παντοκράτωρ· » — « δεῖ ἀπὸ ἀνατελών²⁷ μέχρι δυσμῶν τὸ ὄνομά μου διαδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι; καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ὑμῶν²⁸ προσέγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία

homo ignem in templum portabat, sed flamma ecclesie delapsa in vicem ministerii sacrificium peragebat. Si quid olim esset consultandum, de medio Cherubini in propitiatorio vox audiebatur, quæ ventura prædicebat. Similiter de lapillis qui nitabant in pectore summi sacerdotis, quod rationale vocabant, egrediebatur illuminatio quæ futura præindicabat. Similiter, si quis inungendus, Spiritus gratia desuper volitabat, et ebulliebat oleum, et rebus his ministerium præbebant prophetae, et nebulae et fumus replebant sæpe penetralia.

¹⁷ Ne igitur hominibus impudenter vastitatem tribuatis; non solum permisit Deus urbem cadere et templum desolari, sed etiam illa omnia quæ de cælis originem habebant, ex oculis evanescere fecit. (Qua de causa nec prophetas nunc habetis; nec quidquam cæterarum et divinarum illarum rerum? Nonne patet Deum omnia vestra destruxisse? Et unde patet? Ex eo quod, qui ante ad prorsus impii eratis, et post crærem vitam æquiorum videmini agentes, vindictam tamen majorem sustinetis, et nihil ex antiquis amplius habetis, nec habebitis, sicut divina evidentem monstraverunt testimonia. Si volueritis, et alios prophetas exhibebimus dicentes, quia rebus vestris afflictis finis non erit, nostra vero florebut, et quocumque terrarum extendetur prædicatio, et alius hostiæ proferetur ritus, sacrificiis vestris sublati. Non jam amplius adduco Isaiam huc usque testem, neque Jeremiam neque alios ante captivitatem, ne dicatis dura ista accidisse in captivitate, at Malachiam qui post reditum e Babylone et restitutionem civitatis aperte de rebus vestris prophetavit. Cum enim revertissent, et recepissent urbem, et templum ædificarent, et sacrificia peragerent, futuram hanc plenam novissimamque desolationem, et sacrificiorum destructionem prædicens ait: « Si suscipiam de sacrificiis vestris, dicit Dominus, quia ab ortu solis ad occasum nomen meum glorificatum est in gentibus, et in omni loco incensum offertur nomini meo, et hostia munda, vos autem polluitis illud. » Quando hæc, o Judæe, impleta sunt? Quando in omni loco oblatum est incensum Deo et hostia munda? Non habes aliud tempus dicendum a tempore post Christi adventum. Si non predicatæ; i.

Vario lectiones et notæ.

⁹ ε. τὰ παρ' ὑμῖν αὐτὰ κατ. οἷον Ced. Slav. ? ¹⁰ τὸν λίθον Ced. Slav. ? ¹¹ ἄνωθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν οἷον Ced. Slav. ? ¹² ἀδ. τοῖς ἐκ. ἱκεῖνοι Ced. Slav. ? ¹³ εἰσῆγε Ced. Slav. ? ¹⁴ X. καὶ τοῦ Ced. Slav. ¹⁵ τὸν λίθον τῶν Ced. Slav. ? ¹⁶ Ced. 515, 4-415, 5. ¹⁷ τούτων cod. Slav. ? ¹⁸ μόνον Ced. ¹⁹ τὰς δ. εἶχε Ced. ²⁰ φησὶ a. id. Ced. ²¹ ἐτ. Ced. Slav. ? ²² πάντων cod. ²³ προσεν. Ced. Slav. ? ²⁴ ὑμῶν cod. ²⁵ πρὸ cod. ²⁶ ἐκ τῶν χειρῶν ὑ. θυσία Ced. θ. ἐκ τῶν χ. ὁ Malach. 1, 9, 10, Slav. ? ²⁷ ἔλθου κά! add. Malach. 1, 11. Ced. ²⁸ θυσία cod. Slav.

hoc prophetia, nec hostiam nostram, sed Judaicam, vana est. Si enim, jubente Moysc, nullum in locum afferri hostiam, nisi in quem sibi elegerit Dominus Deus, et in unum locum Jerusalem vicimas concludente, propheta dicit : « In omni loco debet incensum offerri et hostia munda, » contradicit Moysi et repugnat. Sed abait; de alia enim hostia hic, de alia ille loquitur. Audiatis et Sophoniam eadem concludentem et dicentem: « Illustrabitur Dominus super omnes nationes, et exterminabit omnes deos gentium, et adorabunt eum unusquisque de loco suo. » Verumtamen hoc non est licitum, et in uno loco praescripsit adorare Moyses. Cum audieritis ergo prophetas, proclamantes et praedicentes quia minime in urbem unam aut in unum locum homines undequaque congregari cogentur, sed domi sedentes unusquisque Deum adorabunt : quod aliud tempus ac nostrum dicere potestis, quo nostra per universam terram splendent, dum vestra extincta sunt et vos in tenebris pertransitis?

Καίτοι γε τούτο οὐκ ἐπέτρετο, ἀλλ' εἰς ἓνα τόπον τῶν προφητῶν προλεγόντων καὶ προαναφωνούντων, οὗτοι οὐκ εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἓνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντες ἵνα ἀνάγεσθαι, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ἕκαστος θεράπειται τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα διαλάμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσβέσθησαν, καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε;

Praeterea re principio quidem tales vobis victimas concedere volebat; audite enim quod dicit Isaias : « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? dicit Dominus. » Et : « Quis exquisivit haec de manibus vestris? » Si hoc enim a principio quassisset, illos sane qui inter vos enitueri antiquissimi, ad haec instituta adduxisset. Sed qua de re permisit? inquit. Vestra indulgendo infirmitati. Quemadmodum medicus, ubi ardentem febrim hominem videt, qui impotens animi et omnibus gravis, ni detur, quam postulat, aqua frigida, ipse sibi mortem illaturum minatur, minus concedit, ultimae vitandae violentiae causa, ut majus impediatur malum; sic et Deus cum Hebraeos impetu quodam et furore, et sacrificorum desiderio incensus minari desertionem ad idola et jam re deserentes videret, sacra facere illis permisit. Haec est causa, et exinde patet: post enim detestandum festum quod, vitulo sibi confiato, daemones peregerunt, permisit victimas, quasi dixisset: Bacchamini, vultis sacrificare? ergo mihi sacrificiate. Atamen permissa non a libere concessit, sed sapientissimam per viam rursum illos adduxit. Ut medicus ille aegrotanti indulgens, permittit, sed desola frigidiora phiala quam de ipsius domo attulit, mandat hauriendum, sedatoque iugro, clam jubet a necessariis obialam con-

καθάραι, ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό. » Πότε οὖν ταῦτα πληρῶνται, ὡς Ἰουδαῖα, καὶ πότε ἐν παντί τόπῳ θυμιάματα προσηνήχθη τῷ θεῷ καὶ θυσία καθάραι; Οὐκ ἂν ἔχεις εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τοῦτον (δὴ) τὸν μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν· ὡς εἰ μὴ τοῦτον προλέγει τὸν καιρὸν, μηδὲ τὴν ἡμετέραν θυσίαν, ἀλλὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν, παράνομον ἢ προφητεία. Εἰ γὰρ, τοῦ Μωϋσείως καλεῖσθαι εἰς μηδὲν τόπον ἀνάγεσθαι θυσίαν, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξεται Κύριος ὁ Θεός, καὶ εἰς ἐν χωρίον ἐν Ἱερουσαλήμ συγκελεύοντος τὰς θυσίας; ἐκεῖνας, ὁ προφήτης λέγων· « Ἐν παντί τόπῳ θυμιάματα μίλλει προσάγεσθαι καὶ θυσία καθάραι, ἐναντιοῦνται καὶ μέχεται τῷ Μωϋσεῖ. Ἀλλὰ μὴ γέννηται· περὶ γὰρ ἐτέρας ἐκεῖνος εἶπε θυσίας, καὶ περὶ ἐτέρας οὗτος. Ἀκούσατε δὴ (καὶ) Σοφονίου (συμ)φωνοῦντος; τὰ αὐτὰ καὶ λέγοντος· « Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη 316 καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. » ἐθέσπισε Μωϋσῆς λατρεύειν. Ὅταν οὖν ἀκούσῃτε ὑμῖν (86^a) δοῦναι τὰς τοιαύτας ἠβουλέτο θυσίας, ἀκούσατε τί φησὶν Ἰσαίας· « Τί μοι κληθὸς τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος; » καὶ· « Τίς ἐξ ἐξήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; » Εἰ γὰρ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐξήτησε, καὶ τοὺς παλαιούς πάντας, τοὺς παρ' ὑμῖν λάμπαντας, πρώτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν ἐσήγαγε ταύτην. Πῶς οὖν ταῦτα ἐπέτρεψε; φησὶ. Τῇ ὑμέτερα συγκαταβαίνων ἀσθενείᾳ· καὶ καθάπερ ἰατρὸς περὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνθρώπων, δυσάρρωστον καὶ ἀκινδύνον, ἐπιθυμῶντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα, εἰ μὴ λάθοι, ἐαυτὸν ἀναίρησιν, βουλόμενος μείζον κωλύσαι κινδύνον, τὸ ἐλαττον δίδωσι πρὸς ἀπαλλαγὴν ταλευταία; βίας, οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μακροχρόνους, ἀγχομένους, ἐπιθυμῶντας θυσιῶν καὶ παρεσκευασμένους, εἰ μὴ λάθοιεν, αὐτομολήσειν πρὸς τὰ εἰδωλα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἦδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. Καὶ οὗτοι αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, ὅλον ἐντεῦθεν· μετὰ γὰρ τὴν μωσαρὰν ἐορτήν, ἦν ἐπέτελεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντας, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μόνον οὐχὶ λέγων· « Μαίνεσθε, βούλεσθε θύειν; οὐκοῦν ἐμοὶ θύετε. » Ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἐπέτρεψε, οὐ μέχρι τέλους ἀφήκεν, ἀλλὰ διὰ σοφωτάτης 317 μεθόδου πάλιν ἐπήγαγεν.

(35) Ὅτι δε πάλιν οὐδὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμῖν (86^a) δοῦναι τὰς τοιαύτας ἠβουλέτο θυσίας, ἀκούσατε τί φησὶν Ἰσαίας· « Τί μοι κληθὸς τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος; » καὶ· « Τίς ἐξ ἐξήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; » Εἰ γὰρ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐξήτησε, καὶ τοὺς παλαιούς πάντας, τοὺς παρ' ὑμῖν λάμπαντας, πρώτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν ἐσήγαγε ταύτην. Πῶς οὖν ταῦτα ἐπέτρεψε; φησὶ. Τῇ ὑμέτερα συγκαταβαίνων ἀσθενείᾳ· καὶ καθάπερ ἰατρὸς περὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνθρώπων, δυσάρρωστον καὶ ἀκινδύνον, ἐπιθυμῶντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα, εἰ μὴ λάθοι, ἐαυτὸν ἀναίρησιν, βουλόμενος μείζον κωλύσαι κινδύνον, τὸ ἐλαττον δίδωσι πρὸς ἀπαλλαγὴν ταλευταία; βίας, οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μακροχρόνους, ἀγχομένους, ἐπιθυμῶντας θυσιῶν καὶ παρεσκευασμένους, εἰ μὴ λάθοιεν, αὐτομολήσειν πρὸς τὰ εἰδωλα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἦδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. Καὶ οὗτοι αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, ὅλον ἐντεῦθεν· μετὰ γὰρ τὴν μωσαρὰν ἐορτήν, ἦν ἐπέτελεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντας, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μόνον οὐχὶ λέγων· « Μαίνεσθε, βούλεσθε θύειν; οὐκοῦν ἐμοὶ θύετε. » Ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἐπέτρεψε, οὐ μέχρι τέλους ἀφήκεν, ἀλλὰ διὰ σοφωτάτης 317 μεθόδου πάλιν ἐπήγαγεν.

Variae lectiones et notae.

¹ αὐτὴν Ced., sed cf. Malach. 1, 12 Slav. ? ² Ἰουδαῖοι Ced. Slav. ? ³ ἔχοιτε? ἔχοιτε Ced. Slav. ? ⁴ τοῦ add. Ced. ⁵ ἐστὶν add. Ced. ⁶ ἀνάγεσθε Ced. Slav. ? ⁷ ὃν ἐξελέξατο Ced. Slav. ? ⁸ λέγει Ced. Slav. ? ⁹ μίλλειν pr. καὶ θυσίαν καθάραι Ced. Slav. ? ¹⁰ αὐτοῦ Soph. 11, 11, Ced. ¹¹ πάντοτε Ced. ¹² καθήμενος Ced. Slav. ? ¹³ κατεσβέσθη Ced. Slav. ? ¹⁴ Ced. 415,5-417,3. ¹⁵ οὐ Ced. ¹⁶ Isa. 1, 11. ¹⁷ Isa. 1, 12. ¹⁸ Εἰ δὲ Ced. ¹⁹ Ἰερουσαλήμ? ²⁰ ὅπως Ced. Slav. ? ²¹ φησὶν, ἐπέτρεψε; Ced. ²² ἰδὼν Ced. Slav. ?—δυσάρρωστον τε Ced. e sequenti ἐδυσάρρωστος ὄμοιος. ²³ τό add. Ced. ²⁴ ἀλλ. τελευτή; βίας Ced. Slav. ? ²⁵ καὶ add. Ced. ²⁶ κινδύνον. ὄμοιος Ced. Slav. ? ²⁷ ἀνήγαγε Ced. ἀπήγαγε? cf. infra ἀπαγάγη

καὶ ὡς περὶ ὁ Ιατρός ἐκαίλος, συγχωρήσας τῇ ἐπι-
 θυμῷ τοῦ κάμνοντος, εἶτα φιλῶν οἰκοθεν κομίσας
 καλεύσειεν ⁶⁶ (ἐν) ταύτῃ μόνῃ τῆς ψυχροποσίας με-
 ταλαμβάνειν ⁶⁷ καὶ τοῦ κάμνοντος πεισθέντος, λάθρα
 τοῖς ἐπιτηδείοις ἐπιτάξειε συντριῖναι τὴν φιλῶν αὐ-
 τὴν, ἵνα λανθανόντως καὶ ἀνυπόπτως αὐτὸν ἀπα-
 γάγῃ τῆς ἐπιθυμίας ⁶⁸ ἐκείνης, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς
 ἐποίησε· θύειν ἐπιτρέψας, ἐν οὐδενὶ τόπῳ τῆς οἰ-
 κομένης εἴσθε τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς Ἱερο-
 σολύμοις ⁶⁹ μόνον. Ὅθεν φησὶν ὁ Δαυὶδ· « Σοὶ
 πρέπει, ὁ Θεὸς, ὕμνος ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσε-
 ται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. » Εἶτα ἐπειδὴ χρόνου
 τινὰς ἔθυσαν, καθέλιε τὴν πόλιν, καὶ ὡσπερ διὰ ⁶⁰
 τῆς τοῦ σκεύους συντριβῆς, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῆς
 κατὰ τὴν πόλιν καταστροφῆς ⁶¹ καὶ ἀκοντας αὐτοὺς
 ἀπήγαγε τοῦ πράγματος· ἐπειδὴ ⁶² γὰρ, εἰ φανερώς
 εἶπεν· Ἀπόστητε, οὐκ ἂν ἠνέσχοτο βραδίως, διὰ
 τῆς κατὰ τὸν τόπον ἀνάγκης λανθανόντως αὐτοὺς
 ἀπήγαγεν τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα μανίας. Ἔστω
 τοίνυν ὁ μὲν Ιατρός ὁ Θεός, ἡ δὲ φιλῶν ἡ πόλις, ὁ δὲ
 νοσῶν ὁ δυσάρεστος δῆμος τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ ψυ-
 χροποσία, ἡ τῶν θυσιῶν ἐπιτροπὴ καὶ ἐξουσία· εἰ
 γὰρ μὴ τοῦτο ἠβούλετο κατασκευάσαι, τίνας ἔνεκεν
 εἰς τόπον ἕνα συνέκλεισε τὴν τοιαύτην θυσιάν ὁ
 πανταχοῦ παρῶν καὶ πᾶ πάντα πληρῶν; τίνας χάριν
 τὴν μὲν λατρείαν εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς
 τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρὸν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς
 μίαν πόλιν συναγαγῶν, αὐτὴν πάλιν κατέστρεψε
 τὴν πόλιν; Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον,
 ὅτι πᾶσα μὲν ἡ οἰκουμένη τοῖς Ἰουδαίοις ἀνεῖται,
 ἔνθα οὐκ ἔστι ⁶³ θύειν, μόνῃ δὲ ⁶⁴ Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ
 καὶ μόνῃ (θύειν) ἔξῃν, ἄδατος καὶ ἔρημος (αὐτοῖς
 μένοι; ⁶⁵) γέγονεν. ⁶⁶ (36) Περὶ ὧν μέντοι γε ἐν
 ταῖς ⁶⁷ ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησιν ὁ θεῖος λόγος·
 « Ἦδὴ δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας ἐναρ-
 γῶς ὁ Θεὸς εὐ μάλα παρητήτετο τὰς τῶν Ἰουδαίων
 θυσίας; ⁶⁸ ἐξαμαρτούντων ⁶⁹ εἰς 318 αὐτὸν πολλαί-
 κας; καὶ οἰομένων ⁷⁰ διὰ θυσίας ⁷¹ καὶ οὐ ⁷² διὰ (86b) με-
 τανοίας αὐτῶν ἐξυμνεῖσθαι· φησὶ γὰρ διὰ τῶν
 προφητῶν ⁷³. « Ἴνα τί μοι φέρετε λίθων ἐκ Σαβᾶ ⁷⁴
 καὶ κιννάμωνον ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὀλοκαυτώματα
 ὑμῶν οὐκ εἰσὶ ⁷⁵ δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ
 ἤδυνάν μοι. » — ⁷⁶ « Συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα
 ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν καὶ φάγετε ⁷⁷ κρέα,
 ὅτι οὐκ ἐνετεῖλάμην ὑμῖν, ἠνίκα ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐκ
 γῆς Αἰγύπτου, περὶ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων· »
 καὶ ⁷⁸. « Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν ⁷⁹; πλη-
 ρῆς εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στήρα ἀρνῶν
 καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδ' ἂν
 ἐρχοσθε ⁸⁰ ὀφθῆναι μοι· τίς γὰρ ἐξεζητήσῃ ταῦτα

A fringi ut sensim et tacite illum a cupidine deter-
 reat, sic et Deus fecit. Permisit sacrificia, sed
 nullo alio loco terrarum orbis ac Jerusalem modo.
 Unde dicit David : « Te decet, Deus, hymnus in
 Sion, et tibi preces dedicantur in Jerusalem. »
 Deinde, cum per tempora sacrificassent, destruxit
 civitatem, et sicut per destructionem vasis, ita per
 urbis exitium invitos a re deterruit. Si dixisset
 aperte, Abstineatis, non facile sustinissent; at per
 loci necessitatem deterruit tacite eos ab insana
 rei cupidine. Sit igitur medicus, Deus; phiala, ci-
 vitas; agrotus, impatiens populus Judæorum; ge-
 lida potio, victimarum permissio et facultas. Quare
 enim, si non reipsa illud voluisset obtinere, in uno
 loco sacrificium circumscripsisset, qui ubique et
 omnia replet? Quare cultum in victimas, victimas
 in locum, locum in tempus, tempus in unam civi-
 tatem resumens, civitatem ipsam diruit? Hoc mi-
 randum et stupendum nimis, quod omnis terra,
 ubi non licet sacrificare, permittitur Judæis; Jeru-
 salem vero sola, in qua sola fas erat sacrificare, il-
 lis solis in via et deserta facta est. De quibus in
 Constitutionibus apostolicis sic loquitur divinus
 sermo : Jam ante incarnationis œconomiā valde
 abhorrebat Dominus a Judæorum victimis, quibus,
 sæpe sæpius in eum peccantes, non vero conver-
 sione, existimabant propitium fieri. Dicit enim per
 prophetas : « Utquid mihi afferitis thus de Saba,
 et cinnamomum de terra longinqua? holocausta
 vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ
 non placuerunt mihi. Adde holocausta vestra
 victimis vestris et comedite carnes, quia non præ-
 cepi vobis, cum eduxi vos de terra Ægypti, de
 victimis et holocaustatibus. » Et : « Quo mihi
 multitudinem victimarum vestrarum? plenus sum
 holocaustatibus arietum; et alipem agnorum, et
 sanguinem taurorum et hircorum non volo; ne si
 veniatis quidem ut videamini mihi; quia enim
 exquisivit hæc de manibus vestris? non concu-
 cabitis aulam meam post hoc; si afferatis simi-
 lam, vanum. Incensum abominatio est mihi;
 neomenias vestras et Sabbata et diem magnam
 non fero; jejunium et solemnitatem et festivitates
 vestras odit anima mea; facti estis mihi in sa-
 tietatem. » Et alibi : « Aufer a me tumultum car-
 minum tuorum, et psalmum organorum tuorum
 non audiam. » Et iterum : « Non suscipiam de dono
 tuo vitulos, nec de ovilibus tuis hircos : mea est
 enim terra, et plenitudo ejus. Numquid manducabo
 carnem taurorum, aut sanguinem hircorum potabo?

Varia lectiones et notæ.

⁶⁶ καλεύσει Ced. ⁶⁷ μεταλαβεῖν Ced. Slav. ? ⁶⁸ ἐπ. αὐτῆς Ced. ⁶⁹ καὶ add. Ced. — ὁ. ὁ θεός
 Ps. LXX, 1 Ced. Slav. ⁷⁰ π. ὡ. ὁ Ιατρός διὰ Ced. Slav. ? ⁷¹ τῆς x. τῆς πόλεως Ced. Slav. ? ⁷² ἐπεὶ
 Ced. Slav. ? ⁷³ ἐξεστί Ced. Slav. ? ⁷⁴ ἡ add. Ced. ⁷⁵ μόνον Ced. Slav. ? ⁷⁶ Ced. 417, 3-418, 17. ⁷⁷ μ.
 κὰν ταῖς Ced. ⁷⁸ Const. vi, 21, 2 τῆς παρουσίας αὐτοῦ π. τοῦ λαοῦ ὁ. Slav. ? ⁷⁹ ἐξαμαρτούντας cod.
 ἐξαμαρτανόντων Ced. Slav. ? πολλαίς εἰς ἄ. ἐξαμαρτόντος καὶ οἰομένου Const. ⁸⁰ οἰομένους cod. ⁸¹ ὀλο-
 σίων Const. ⁸² ἀλλ' οὐ Const. Ced. ⁸³ λέγει γὰρ οὕτως Const. Jer. vi, 20. ⁸⁴ λ. ἐκ. Σ. φέρετε Const
 Ced. ⁸⁵ ἐστι Const. Ced. ⁸⁶ Jer. vii, 21, 22 καὶ ἐξῆς. Τὰ δ. ὁ. σ. Const. καὶ Σ. τὰ ὁ. ὁ. Ced. Slav. ?
⁸⁷ τὰ add. Ced. — ὄλ. καὶ ὁ Const. ⁸⁸ διὰ Ἠζαίου λέγει Const. Isa. i, 11-14. ⁸⁹ λέγει Κύριος add
 Const. ⁹⁰ ἔοχεσθε Ced. Slav. ?

Sacrificia Deo sacrificium laulis, et rorde Altissimo vota tua. » Et : « Sacrificium Deo spiritus contributus. » Et similiter in omnibus Scripturis victimas abunit, quia ex nequitia longa, et inobedientia, et duritia cordis in eum peccaverunt : « Hostiæ enim Impiorum, abominatio Deo, quia seclerate offerunt illas. » Et : « Victimæ eorum tanquam panis afflictionis illis. » Et : « Omnes comedentes illas inquinabuntur. » Propterea Sauli divus Samuel dicebat : « Bonum obedientia super sacrificium, et auscultatio super adipem arietum. Ecce minus vult Dominus victimas quam obedientiam. » Si ergo etiam ante adventum suum victimis cor purum et spiritum contributum præponit, quanto magis adventu suo cruentas victimas cessare fecit ! Quibus non indigebat, ut dictum est, sed cum vellent, concedebat de corde recte afferri. Unde dicit : « Si sacrificare vis, non indigenti mihi sacrificia » Cum vere hujusce rei immemores, vitulum deum pro Deo appellaverunt, et illi exitum de Ægypto tribuerunt protegenti, et dixerunt : « Isti sunt dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti, » cum Deum negantes, qui per Moysen illos visitaverat in tribulatione eorum, qui signa in manu et virga operatus erat, qui decem-plici plaga percusserat Ægyptum, qui mare Rubrum diviserat, et eos inter aquas transvererat quasi per siccum ; qui hostes eorum demerserat, qui in Mara fontem amarum effecerat dulcem, qui de petra dura aquam ad satietatem scaturire fecerat, qui columna nubis et columna ignis eos, per quas vias transirent nescientes, duxerat, ab aestu immoderato defendens et illuminans ; qui dederat eis de cælo manna, et de mari carnes coturnicum, qui in monte legem proclamaverat ; cujus vocem de cælo tonantem audire dignati sunt ; huncce Deum quasi suum abnuere, dicentes Aaron : « Fac nobis deos, qui nos præcedant, » et vitulum confecerat, et idolo sacrificarunt. Idcirco iratus longanimitis Deus, utpote sane ab illis debitam gratiam non accipiens, indissolubilibus eos vinculis ligavit et durissimo freno colla eorum constrinxit ; et non jam dixit : « Si feceris, » ut ante confectum vitulum, sed : « Fac altare, et immola assidue (obliviosus enim es et ingratus), ut semper mei memoriam habeas. »

νεφέλης και στύλω πυρός σκιάζοντα αυτούς διὰ θάλαπος ἡμετρον και φωτίζοντα και ἰδηγοῦντα τοὺς

A ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν ; κατεῖν τὴν αὐλὴν μου οὐ προσ-
 ὄησασθε ἐτι : ἐάν ⁹¹ φέροητε ⁹² σερμίβαλιν, μάταιον·
 θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστι· τὰς νεομηνας ὑμῶν
 και τὰ Σάββατα ⁹³, και ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχο-
 μαι· νηστειαν, και ἀργίαν, και τὰς εορτὰς ὑμῶν
 μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· ἐγενήθητέ μοι εἰς πλῆθμοντίν·
 και (ἀλλαχού) ⁹⁴· « Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἕχρον φ-
 δῶν σου, και ψαλμὸν ⁹⁵ ὀργάνων σου οὐκ εἰσάκου-
 σομαι ⁹⁶· » — και ⁹⁷ (πάλιν)· « Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ
 οἴκου σου μόσχους οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμένων σου χιμῆ-
 ρους· » — ⁹⁸ « Ἐρῆ γὰρ ἐστίν ἡ οἰκουμένη και τὸ
 πλῆρωμα αὐτῆς· μὴ φάγομαι κρέα ⁹⁹ ταύρων ἢ αἶμα
 τράγων πίρωμαι ¹⁰⁰ ; ὄψον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως
 (και ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου). » Καί· ¹⁰¹
 « Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον. » Καί
 ἀπλῶς ἐν πάσαις ¹⁰² ταῖς Γραφαῖς ὁμοίως ¹⁰³ τὰς θυ-
 σίας ἀπαναίγεται διὰ τὸ ἐξημαρτάνειν ¹⁰⁴ αὐτοὺς εἰς
 αὐτὸν ἐξ ἀκρας κενίας, ἀπειθείας τε και ¹⁰⁵ σκληροκαρ-
 δίας· « Θυσίαι γὰρ ἀσεβῶν βδέλυγμα τῷ **319** Θεῷ ¹⁰⁶·
 και γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς· » και ¹⁰⁷·
 « Θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος κένθους αὐτοῖς· » και ¹⁰⁸·
 « Πάντες οἱ ἐσθίνοντες αὐτάς μολυνθήσονται ¹⁰⁹. »
 Διὸ δὴ και τῷ Σαουλ ὁ θεῖος Σαμουὴλ ἐλεγεν·
 « Ἀγαθὴ ἀκοή ¹¹⁰ ὑπὲρ θυσίας ¹¹¹, και ἀκράμα ¹¹²
 ὑπὲρ στέαρ κριῶν. » — « Ἴδου γὰρ οὐ θάλει Κύριος·
 θυσίας ὡς τὸ ἀκούειν ¹¹³ αὐτοῦ ¹¹⁴. » — Εἰ· τόνυν ¹¹⁵
 και πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ θυσίας ¹¹⁶ καρ-
 δίαν καθαρὰν ἐπιζητεῖ ¹¹⁷ και πνεῦμα συντετριμμέ-
 νον, πολλῶ μᾶλλον ἐλθὼν ἔπαυσε τὰς ¹¹⁸ δι' αἰμάτων
 C θυσίας· οὐδὲ πάλιν ¹¹⁹ δεόμενος αὐτῶν, ὡς εἰρηται,
 ἀλλ' εἰ βουληθῶσι συγχωρῶν και εἰ ἀπὸ γνώμης
 ἑρῆς προσοίσουσιν (ὄθεν φησὶ)· « Εἰ θύειν ἐπιθυ-
 μεῖς, οὐ δεομένων μοι θύε. » ¹²⁰ (37) Ὅποτε δὲ τοῦ-
 του ἀμνήμονες ἐγένοντο και μόσχον ἀντὶ Θεοῦ θεῶν
 ἐπεκαλίσαντο και τούτω τὴν αἰτίαν τῆς ἐξ Αἰγύ-
 πτου πορείας ἐπιγράψαντο λέγοντες· « Ὅσσοι οἱ
 θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἐξαγαγόντες· σε ἐκ γῆς Αἰγύ-
 πτου, » και ἀπαρησάμενοι θεῶν, τὸν διὰ Μωυσέως ¹²¹
 ἐπισκεψάμενον αὐτοὺς ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, τὸν τὰ
 σημεῖα ἐπὶ χεῖρὸς ¹²² και ράβδου ποιησάμενον, τὸν
 Αἰγυπτίους δεκαπλήγῳ πατόξαντα, τὸν ¹²³ Ἐρυθρὸν
 θάλασσαν εἰς διαιρέσεις διελόντα και διαγαγόντα
 αὐτοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ὡς διὰ ξηρᾶς, τὸν τοῦς
 ἐχθροὺς αὐτῶν βυθίσαντα, τὸν (εἰς) Μερβάν τὴν
 D πικρὰν πηγὴν ¹²⁴ γλυκάναντα, τὸν ἐκ πέτρας ἀκρο-
 τόμου ὕδωρ εἰς πλῆθμονην ἀναβλύσαντα, τὸν στύλω

Varie lectiones et notæ

⁹¹ πρ. ἐάν Jes. προσθήσετε· ἐτι. ἐάν Ced. Slav. ? ⁹² μοι add. Const. Ced. ⁹³ ὑμῶν add. Const. ⁹⁴ Καί δι' ἑτέρου λέγει Const. Καί Ced. Slav. ? ⁹⁵ ψαλμὸν Ced. Slav. ? ⁹⁶ ὄκ. Amos v, 25, Ced. Slav. ? ⁹⁷ Καί διὰ τοῦ ἀυτοῦ λέγει Const. post I Reg. xv, 12 Slav. ? Ps. l, 9. ⁹⁸ Ps. xlii, 12-14. ⁹⁹ φάγομαι κρέατα Ced. Slav. ? ¹⁰⁰ πίρωμαι Ced. Slav. ? ¹⁰¹ Ps. li, 17 om. Const. ¹⁰² Καί ἐν π. δὲ ταῖς Const. Slav. ? ¹⁰³ αὐτῶν add. Const. ¹⁰⁴ ἐξημαρτάνειν Const., om. 17 — σκλ. Slav. ? ¹⁰⁵ κ. τε και ἀπ. και Ced. Slav. ? ¹⁰⁶ β. παρὰ Κυρίῳ Const. β. Κυρίῳ Ced. Prov. xxi, 27. ¹⁰⁷ πάλιν Ai Const. Os. ix. ¹⁰⁸ και om. Const. ¹⁰⁹ αὐτὰ πλανθ. — om. Const. quæ hunc locum inter Amos v, 25 et Psal. i, 9 ponunt, Slav. ? ¹¹⁰ ὁ θ. Σ. λέγει Const. Slav. ? ¹¹¹ Ἄκ. ἀγαθὴ Ced. Ἄκ. ὁ θ. ἀγαθὴ I Sam. xv, 22. ¹¹² θυσίαν Const. Slav. ? et Ced. his. ¹¹³ και ἡ ἐπακράσις I Sam. ¹¹⁴ εἰσαχ. Const. Ced. ¹¹⁵ ὁ θ. ὡς τὸ ἀκούσαι φωνῆς Κυρίου. I Sam. ¹¹⁶ Εἰ θύει τὸν τῷ Κυρίῳ. ¹¹⁷ Εἰ οὖν Const. Slav. ? ¹¹⁸ θυσίαν Ced. Slav. ? θυσί. ced. ¹¹⁹ ἐπιζητεῖ ced. ¹²⁰ ἐπ. ταύτης φάμεν τὰς Const. Slav. ? ¹²¹ πάλιν Const. ¹²² Ced. 118, 17-119, 16. ¹²³ Ελ. xxvii, 9. ¹²⁴ περὶ χ. Ced. ¹²⁵ τὴν add. Ced. ¹²⁶ π. τὴν πικρὰν Ced.

οὐκ εἶδότες ὅθεν ¹⁰ πορευθῶσι, τὸν ἐξ οὐρανοῦ μαννοδοτήσαντα αὐτοῖς ¹¹ καὶ ἐκ θαλάττης κρεωδο-
τήσαντα ὄρυγομήτραν, τὸν ἐν τῷ ὄρει νομοθετήσαντα αὐτοῖς, οὗ τῆς θείας καὶ βροντοφόρου ¹² φων-
νῆς ἡξιώθησαν ἀκοῦσαι· τοῦτον ἀπηροήσαντο εἰπόντες τῷ Ἄαρῳ ¹³· « Ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ **320-321**
προπορεύσονται ἡμῶν· » καὶ ἐμοσχοποίησαν ¹⁴ χωνευτὸν, καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδώλῳ· κἀνευθύν οὖν (87)
ὄργισθαι ὁ μακροθύμος Κύριος ¹⁵, ἅτε δὴ ἀχαριστηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔβησεν αὐτοῖς δεσμοὶ ἀλύτοις,
σπιθάσαι ¹⁶ φορτικῶς καὶ σκληρότητι κλοιοῦ· καὶ οὐκέτι εἶπεν· « Ἐὰν (88) ποιήσης, » ὡς πρὸ τῆς
μοσχοποιίας ¹⁷, ἀλλὰ· « Ποίησον θυσιαστήριον καὶ ὅσε διγνεκῶς· ἐπιλήσμων γὰρ ὑπάρχεις καὶ ἀγά-
ριστος, ἵνα συνεχῶς ὑπομνήσκη μου. »

¹⁸ (38) Ἐπεὶ οὖν τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ὑπεχρήσαντο ¹⁹ Α
οἱ τάλας καὶ ἀγνώμονες, ἀνάγκην ἐπέθηκε λοιπὸν
θῦειν καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι τινῶν, καὶ ζῶων
διαφορῆς, καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, διέστειλε, καί-
τοι παντὸς ζώου καθαροῦ τυγχάνοντες· πάντα γὰρ
ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς καθαρὰ ²⁰ λίαν. Καὶ δὴ ²¹ ἀφο-
ρισμοὺς προσέταξε, καὶ καθαροὺς ²² καὶ ζαντι-
σμοὺς, καὶ ἀγνεύς, καὶ ἀργίς· διαφορῶς, ὧν
παρακοῦντι ²³ τιμωρίαν ὠρίσατο, ἵνα πιεζόμενοι
ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ καὶ ἀγγόμενοι ²⁴, τῆς πολυθέου πλά-
νης ἐκστῆσονται. Οὐκοῦν διὰ τὴν σκληροκαρδίαν
αὐτῶν ἐπέθηκεν αὐτοῖς, ὅπως διὰ τοῦ θῦειν, καὶ
ἀργεῖν, καὶ ἀγνίσεσθαι, [καὶ] τὰ τοιαῦτα παρατη-
ρεῖσθαι, εἰς ἔννοιαν ἐργωνται Θεοῦ τοῦ ταῦτα διατα-
ξαμένου αὐτοῖς καὶ νομοθετήσαντος, οἷγε μοχθηρὰ
τρίπου καὶ γνώμης ἀγνώμονος οὐ διελίμπανον ἀνω-
θεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐπιλαθόμενοι ²⁵ τοῦ
Θεοῦ, καὶ παρατρεπόμενοι προσεκύνον ἀντι τοῦ
Κτίστου τὴν κτίσιν, καὶ ποτὲ μὲν, ὡς εἰρηταί,
μοσχοποίησαντες, ποτὲ δὲ τῷ Βεελφεγῶρ προσκυ-
νήσαντες, ἄλλοτε δὲ τὸν ²⁶ Βαάλ, καὶ τὸν Ἰαμουζ,
καὶ τὴν Σιδωνίαν Ἀστάρτην, καὶ τὸν Μολόχ, καὶ
τὸν ²⁷ Χαμῶς, ποτὲ μὲν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην,
καὶ τοὺς ἀστέρας, ἃ ὁ Θεὸς εἰς φαῦσιν ἀνθρώπων
πεποίηκεν ²⁸ καὶ οὐκ εἰς προσκύνησιν, ποτὲ δὲ καὶ
τὰ ἄλογα ζῶα ²⁹, ὡς παρ' Αἰγυπτίους τὴν Ἄπιν
βοῦν, καὶ τὸν Μενδῆσιον τράγον, καὶ **322** θεοὺς
ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς ³⁰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ταύτη τοι
προδήλωσ· ἀπειλῶν αὐτοῖς· ὁ Θεὸς ἔλεγε διὰ τοῦ
προφήτου ³¹· « Μὴ μικρὸν τοῦτο τῷ οἴκῳ Ἰούδα,
ποιεῖν τὰ βδελύγματα ταῦτα, ἃ ἐποίησαν; » — ³²
« Ὅτι ἐνέπλησαν ³³ τὴν γῆν ἀνομίας, τοῦ παροργίσει
με. » Διὸ τοίνυν εἰκότως ἐξωλοθρευθῆσαν ὡς τὸν
Θεὸν παροργίσαντες ³⁴ καὶ τὴν ἁγίαν γῆν ἐκαίτην
καταμαίναντες ³⁵ ἀπ' ἀρχῆς· ἕως τῆς ἐσχάτης καὶ
καὶ Τίτου.

³⁶ (39) Καὶ γὰρ διαφορῶν ταύτην ἐλόντων ³⁷,
φησὶν Θεοδώρητος, πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ὁ Θεὸς ἀπε-
κατέστησεν ³⁸ ἀξίωμα ³⁹ καὶ σχῆμα· ἀλλὰ νῦν οὐκέτι.
Πρῶτος μὲν γὰρ Θειγλαφαλάσαρ ⁴⁰ δορυάλων

Cum igitur licentia male abuterentur miseri et
ingrati, necessitatem imposuit deinceps sacrificandi
et alimentis quibusdam abstinendi, differentiasque
animalium purorum et impurorum constituit,
quavis purum sit quodlibet animal; quæcumque
enim fecit Deus erant valde pura. Separationes
prescripsit, et purificationes, et aspersiones, et
continentiæ tempora, et cessationes ab operibus,
quarum rerum omnium transgressoribus pœnas in-
stituit, ut vinculo quodam constricti et domiti, ab
idololatriæ semitis longe incederent. Quapropter ob
duritiam cordis eorum eos alligavit, ut sacrificia
faciendo et ab operibus cessando et se purificando et
alia similia observando revocarentur ad memoriam
Dei talia ipsis instituentis et imperantis: hi vero ma-
litia cordis et mente ingrati, non desinebant a prin-
cipio ad finem Deum suum oblivisci, et a recta via
recedentes, pro Creatore creaturam adorabant, et
modo, ut dictum est, vitulum conflantes, modo
Beelphegor adorantes, nunc Baal et Thamum, et
Sidoniam Astartem, et Moloch, et Cham, nunc so-
lem, et lunam, et stellas, quæ a Deo ad lucem ho-
minum facta sunt, non vero ad eorum adorationem,
aliquando etiam muta animalia, ut apud Ægyptios
bovem Apim et Mendesium hircum, et deos argen-
teos aureosque in Judæa. Hiccirco aperte illis mi-
nitans Deus dicebat per prophetam: « Numquid
parvum istud domini Judæ abominaciones illas fa-
cere quæ fecerunt; » « Cum terram impleverint ini-
quitatibus quæ me ad iracundiam provocant? »
Merito igitur fudit interemti sunt, utpote qui
Deum ad iracundiam provocaverant, et terram san-
ctam hanc polluerant ab initio usque ad ultimam
destructionem sub Vespasiano et Tito.

τελευταίας ἀλώσεως ταύτης ἐπὶ ⁴¹ Οὐσεπαιτιανού

Et enim non semel expugnatam civitatem, inquit
Theodoretus, rursus in pristinam dignitatem et
formam Deus restituit; sed nunc aliter actum est.
Nam Teglathphalasar in captivitate primus redexit

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ ὅπου Ced. Slav. ? ¹¹ αὐτοῖς Ced. Slav. ? ¹² βροντοφώνου Ced. ¹³ Ex. xxii, 4. ¹⁴ ἐμοσχοποίη-
cod. καὶ ἐποίησεν αὐτὰ μόσχον Ex. ¹⁵ μ. Θεός Ced. Slav. ? ¹⁶ στυβῶσι cod. Slav. ? ¹⁷ εἰργκεν add.
Ced. ¹⁸ Ced. 419, 16-420, 21. ¹⁹ ἔργ. Ced. ²⁰ καλὰ Ced. Slav. ²¹ καὶ add. Ced. ²² καθαρμ. cod. καθα-
ρισμοὺς καὶ βαπτισμοὺς καὶ δεκατισμοὺς; καὶ ἄγ. Ced. Slav. ? ²³ παρακοῦντι; cod. ²⁴ π. καὶ ὑπὸ
τοῦ κ. ἀ. Ced. Slav. ? ²⁵ ἐπιλανθάνομενοι Ced. ²⁶ τῷ, etc. Ced. sed cf. τὰ ἄλογα ζῶα propter ἐτίμων,
quod in codice deest. ²⁷ τῷ Χαμῶς καὶ τῇ Σιδωνίᾳ Ἀστάρτη, καὶ τῷ Μολόχῳ, καὶ ποτὲ τῷ ἥλιῳ, καὶ
τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς ἀστροῖς Ced. ²⁸ ἀνθρώποις ἐποίησε Ced. Slav. ? ²⁹ ἐτίμων add. Ced. ³⁰ ὡς Ced.
³¹ Isa. xlii, 17 ? ³² Isa. ii, 8 ? ³³ ἐπλ. Ced. ³⁴ παροργίζοντες Ced. ³⁵ καταμαίνοντες Ced. ³⁶ ταύτης
ἀλ. ἐπὶ Ced. ³⁷ Ced. 420, 21-422, 22. — διάφοροι — ἐλόντες codex. ³⁸ καὶ καθελόντων add. Ced. ³⁹ ἀ.
ἀλοκατέστησαν Ced. ⁴⁰ τ. add. Ced. ⁴¹ Θειγλαφαλάσαρ Ced.

decem tribuum majorem partem. Post illum vero Salmanazar Samariam et urbes circa illam positas mancipavit. Tertius Sennacherib cæteras Judææ civitates expugnavit, et plurimos captivos migrare fecit, expeditioneque contra Hierosolimam suscepta, insolenter et impie, impietatis suæ præmium merito recepit, plaga divina destructo exercitu ipsius, et turpiter regressus, a filiis suis interfectus est. Postea Nabuchodonosor tertio regis Joachim, Josue filii, anno, cum in Judæam venisset, multaque auræ et argenteæ talenta cepisset, et multos regii generis captivos fecisset, atque partem sacrorum vasorum abstulisset, regressus est, tributo imposito. Paulo post, Joachim tributum abolevit, Nabuchodonosor vero, decimo illius et octavo sui ipsius dominatus anno, novam expeditionem adversus Hierosolimam suscipit, et cum captum Joachim e summo muro dejici imperasset, insepultum per multum tempus relinquit. Quapropter dicit Jeremias : « Hæc dicit Dominus de Joachim, filio Josiæ, regis Judææ : Væ huic viro ! Non plangent cum, o frater, nec lugebunt eum. Væ ! domine, væ ! frater, sed in sepulcro non sepelletur et dijudicatus pronicietur extra portam Jerusalem. » Denique cunctos captivos ducens, atque civibus qui relicti erant rege imposito Jechonia, filio Eliacim, Babylonem regressus est. Deinde cum hunc quoque rebellare audivisset, post tres menses rursus supervenit, atque cum pedicis vinctum et multos simul juvenes captivos abducit, regem super eos qui relinquuntur constituens pro eo Sedeciam, ejus patrum, quem jurejurando per Deum nunquam se rebellem fore perstrinxit. Sed cum hic quoque jusjurandum quod juraverat transgressus esset, et tributum solvere nollet, neque benevolentiam servaret, atque ad Ægyptios confugeret, rursus advenit. Captum Sedeciam oculis orbat, et urbe cum omnibus simul civibus occupata, fundamentis et sacro templo cunctisque domibus combustis, eos abducit captivos quibus pepercerat fames et bellum, atque pretiosissima vasa templi Domini aufert. Multas igitur illorum calamitates commemorans Joel dicit : Primam superventuram esse erucam ; quæ vero ab hac non consumpta fuerint a locusta esse comedenda, quæ autem istam effugerint, bruchum esurum esse, ultimamque rubiginem inductam nihil omnino residui relicturam. Dicit enim : « Residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo. » Hæc enim figurate Assyriam et Babyloniam indicabant ; erucam nominat Theglathalasar, locustam Salmanazar, bruchum Sennacherib, rubiginem vero Nabuchodonosor, qui ultimus aggressus

ἔλαβε τῶν ἐφ' ἑλίων τὴν κίλιστον. Δεύτερος δὲ Σαλμανασάρ (καὶ) τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς περὶ αὐτῆς ἐξηνθεραπόδοις πόλεις. Τρίτος δὲ ὁ Σενναχηρείμ τὰς μὲν ἄλλας τῆς Ἰουδαίας ἐπολιόρησε πόλεις καὶ πολλοὺς μετῴκισεν αἰχμαλώτους· ἐπιστρατεύσας δὲ τοὺς Ἱεροσολύμοις· ἀλαζονικῶς τε καὶ δυσσεβῶς, ἐκομίσαστο δικαίως· τῆς βλασφημίας τὰ ἐπιχειρήματα θειάτου ὡς πλιγγῆς τὴν στρατιὴν ἀπολεσάσης ὡς καὶ μετ' αἰσχύνῃ· ἀναζεύξας ὑπὸ τῶν ἰδίων τέχνων ἀναιρείται. Μετὰ δὲ τοῦτον Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ ὡς υἱοῦ Ἰωσίου, μετὰ δυνάμειος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀρικόμενος, καὶ πολλὰ τάλανα χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ ὡς λαθῶν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους αἰχμαλώτους πολλοὺς· καὶ μέρος ἐκ τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὅπερ ἔστρεψε δασμῶν ὡς ἐπιθεῖς (τῷ λαῷ)· καὶ μετ' ἄλλῳ χρόνῳ ὁ μὲν Ἰωακείμ τὸν φόρον ἠθέτησεν (87b), ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ τῷ ε' ὡς ἔτει τῆς αὐτοῦ ὡς βασιλείας, ὁ γ' δὲ τῆς οἰκίας ἡγεμονίας, πάλιν ἐπιστρατεύει ὡς τοὺς Ἱεροσολύμοις καὶ τὸν μὲν Ἰωακείμ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τεύχους ριπῆναι κελεύσας, ἀτρεφὸν ἐπὶ πολλὸν κατέλιπε χρόνον ὡς περὶ οὗ φησὶν Ἱερουμίας ὡς· « Ἐγὼ λέγει Κύριος· ἐπὶ Ἰωακείμ, 323 οὐδὲν Ἰωσίου, βασιλέως Ἰούδα· Ὅμοι ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ! οὐ μὴ κόφονται αὐτὸν, ὡς ἀδελφεῖ, οὐδὲ μὴ ὡς κλαύσονται αὐτὸν· ὅμοι, Κύριε ὡς, ὅμοι, ἀδελφεῖ ὡς· ἀλλὰ τάφον οὐ ὡς ταφῆσεται καὶ συμψηφισθεὶς ριπῆσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσαλήμ. » Τοῦ δὲ ἐν τέλει πάντας αἰχμαλώτους λαθῶν καὶ τοὺς ὑπολείψασθαι χειροτονήσας βασιλεία Ἱερωνίαν, υἱὸν Ἐλιακείμ, ἀπήρην εἰς Βαβυλῶνα. Ἐπὶ καὶ τοῦτον μαθῶν στασιάζοντα, μετὰ μῆνα· γ' πάλιν ἐπέρχεται ὡς, καὶ τοῦτον κειθῆσας μετὰ πολλῶν ὡς νεωτέρων δορυβάτων ἀπάγει ὡς, καταστῆσας ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν ὑπολοίπων Σεδεκίαν μητράδελφον αὐτοῦ, ὅμοις κατὰ ὡς Θεοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀναστῆναι ὡς καταδυσσεμῆσας. Ἀλλὰ καὶ τοῦτου παραβάντος τοὺς ὅρκους καὶ μῆτε τὸν δασμὸν ἀποδοῦναι θελήσαντος· μῆτε μὴν εὐνοίαν φυλάξαντος, ἀλλ' Αἴγυπτίοις προφυγόντος, αὐθις παρεγένετο· καὶ τὸν ὡς Σεδεκίαν χειρωσάμενος ὡς ἐκτυφλοὶ καὶ τὴν πόλιν αὐτανδρον εἰληφῶς, τὰ τε θεμέλια ὡς καὶ τὸν θεῖον ναδὸν καὶ πᾶσαν ἐμπρήσας οἰκίαν, αἰχμαλώτους ἀπήγαγε τοὺς διασωθέντας· ἐκ (τε) τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ πολέμου, καὶ τὰ διαφέροντα σχεύη τοῦ νεοῦ Κυρίου. Τὸ πλῆθος τοίνυν τῶν συμφορῶν αὐτῶν καὶ Ἰωὴλ ὡς διηγούμενος πρώτην ὡς μὲν ἐπελεύσεσθαι κάμπην λέγει, τὰ δὲ ὑπ' αὐτῆς μὴ διασφαιρέντα ὑπὸ ἀκρίδος ἀναλωθήσεσθαι ὡς, ὅσα δὲ ταύτην διαφύξεται, διαπανθήσιν τὸν βροῦχον, ἐσχάτην ὡς δὲ τὴν ἐρουσίθην ἐπικηθίσαν μὴδὲν παντελῶς καταλείψαι ἀλώθητον. Φησὶ γάρ ὡς· « Τὰ κατάλοιπα

Variae lectiones et notæ.

ὡς Θεγλάτω πλιγγῆ. ὡς ἀπολέσας Ced. ὡς τοῦ add. Ced. ὡς ἀργυροῦ Ced. ὡς φόρου· τίλος Scholion, ἐστὶν ἡ ἐκείνου Scholii verbis erasis. ὡς ἐκ Ced. ὡς τοῦτου Ced. ὡς ἐκστρ. Ced. ὡς ἐπὶ τινι χ. κ. Ced. ὡς οὐ καὶ Ἱ. φ. Ced. Jer. xvii, 18, 19. ὡς οὐδ' οὐ μὴ Ced. ὡς καὶ add. Ced. ὡς add. om. Jer. ὡς ταφῆν ἔσου. Jer. Ced. ὡς ἐργ. Ced. Slav.? ὡς πολλοὺς ἑτέρους comlex Ced. Slav.? ὡς ἀγει Ced. ὡς τοῦ add. Ced. ὡς ἀποστ. Ced. Slav.? ὡς μὲν add. Ced. ὡς χ. καὶ ἐκτυφλήσας καὶ Ced. ὡς βασιλεία Ced. ὡς Joel. 1, 4. ὡς πρῶτον Ced. ὡς ἀναλωθέντα Ced. ὡς ἐσχάτην Ced. ὡς Theodorictus quæst. in Joel.

αἷς κάμπης καταφάγεται ἀκρις, καὶ τὰ κατάλοιπα ἄ est et funditus vastavit Judæam, atque eos qui
τῆς ἀκριδος καταφάγεται ὁ βρούχος, καὶ τὰ κατά- mortem effugerant captivos fecit, ut dictum est.

λοιπα τοῦ βρούχου ⁷⁶ καταφάγεται ἡ ἐρυσίδη. Ἐταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς (τα) τὸν Ἀσσύριον καὶ
Βαβυλωνιον ἐκλήπτειν κάμπην μὲν τὸν Θεὸς γλαφάλαστρον ὀνομάζων ⁷⁷, ἀκριδα δὲ τὸν Ἐαλμανασάρ,
βρούχον δὲ τὸν Σαναχηρείμ, ἐρυσίδη δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν
Ἰουδαίαν ἄρδην θνήσκοντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον διαφυγόντας αἰχμαλωτεύσαντα, καθὼς εἴρηται. ἢ

324 ⁷⁸ (40) Πλειστάκις μὲν οὖν ⁷⁹ συμβέβηκεν
ἀλώνας τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μέγας Κύ-
ριλλος ⁸⁰, ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων, Σύρων
τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων ⁸¹ (δὲ) καὶ τῶν λεγο-
μένων Φυλισαίων, ἢ τούτέστι Παλαιστινῶν ἄλλ'
διότι παθοῦσαν καὶ συμμέτροις ⁸² ἔσθ' ὅτε περι-
πεσοῦσαν συμφοραῖς, πάλιν ἀνῆκεν, ἐπαμύναντος
Θεοῦ τοῦ καὶ παιδεύσαντος. Ἀπόλωλε δὲ νῦν ὀλο-
αχέρως μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σταύρωσιν. ⁸³ (41) **B**
Ὡσπερ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία
κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ τῶν Βαβυλωνίων
ὑπὸ Περσῶν, ἡ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ
δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτως ἡ ⁸⁴ Ῥωμαίων
ὑπὸ ⁸⁵ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀν-
τιχρίστου ὑπὸ Χριστοῦ διαφραθήσεται : διὰ μὲν οὖν
τῶν δ' ἀνέμων τὰς μεγάλας δ' βασιλείας ὁ μέγας
διδάσκει Ζαχαρίας ⁸⁶, τῶν Χαλδαίων ⁸⁷, καὶ τὴν
Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων,
⁸⁸ τὰ δὲ δύο ὅρη τὰ β' κλίματα τῆς οἰκουμένης (88^a)
φησὶν : εἰς δύο γὰρ τέμενεται, εἰς Ἀσίαν ⁸⁹ τε καὶ
Εὐρώπην : καὶ οἱ μὲν πυρρῶν ἵππων τὸ μαιφρόνον
τῶν Χαλδαίων δηλοῦσι ⁹⁰, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἐπενε-
χθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις
θάνατον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφὲς τῆς δόξης τῶν Μα-
κεδόνων. Οὐ γὰρ ὡσπερ αἱ ἄλλαι ⁹¹ βασιλείαι, καὶ
αὕτη ἡ δὲ φαρὸς καὶ ποικίλος τὸ ἰσχυρὸν καὶ εὐ-
τονον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. Ἐπειδὴ
δὲ κατεστρατεύοντο Πέρσαι καὶ Μῆδοι ⁹² κατὰ
Βαβυλωνίων, τούτου χάριν πορευόμενοι καὶ διανα-
παῦσαι ⁹³ λέγονται ⁹⁴ τὸν θυμὸν Κυρίου : ἐπεὶ ⁹⁵ γὰρ
σκληροὶ γεγόναι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο
παρεδόθησαν εἰς χεῖρας Κυρίου τοῦ Πέρσου. Τὸ δὲ
καὶ τοὺς λευκοὺς ἵππους, τούτέστι τοὺς Μακεδόνας ⁹⁶
κατόπισθεν τῶν μελάνων πορευέσθαι ἢ σημαίνει, ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν βασιλείαν χερῶ-
σονται : τὸ δὲ τοὺς φαρῶς ἐπὶ νότον ἔρχεσθαι, δηλοῖ ὡς ἐμελλον οἱ Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἰε-
ρουσαλήμ : ἐν γὰρ τῷ νότῳ ἡ πόλις ⁹⁷ κεῖται, τὸ δὲ προσταθέντας **325** αὐτοὺς ⁹⁸ ἐπεριδεῦσαι τὴν
γῆν, ἢ διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πάντα βασιλεία συνίσταται.

PKΘ'. Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι
Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν καθεξῆς βασιλευσάν-
των ⁹⁹.

⁹⁹ Γίνονται οὖν ἀπὸ (μὲν) τοῦ Ἀδάμ ἕως τῆς
ἰσχάτης ἀλώσεως Ἰερουσαλήμ ἔτη εἴκοσι ¹, ἀπὸ δὲ
τῆς α' οἰκοδομῆς τοῦ Σολομονίου ναοῦ καὶ τῆς
πώλειας ἔτη αἴρη ², ἀπὸ δὲ τῆς β' οἰκοδομῆς ἔτη

Sapissime ergo accidit ut expugnaretur Judæa, ut
dicit iterum magnus Cyrillus, ab Assyriis et Ægy-
ptiis, a Syris et Moabitibus, ab Idumæis et qui Phi-
listiim dicuntur, i. e. Palæstinis; sed pauca passam et
moderatas expertam aliquando calamitates, necnon
et morigeratam, iterum Deus, post ultionem, libera-
vit. Prorsus vero nunc perit post Christi crucifixio-
nem. Quænammodum ergo imperium Assyriorum a
Babyloniis, Babyloniorum vero a Persis, Persarum
vero a Macedonibus, Macedonum autem a Romanis
eversum est, sic Romanorum ab Antichristo everte-
tur, et Antichristi a Christo deturbabitur. Per ventos
igitur quatuor, magna quatuor imperia magnus docet
Zacharias, Chaldæorum nempe, et Persarum, et Mac-
cedonum et Romanorum; duos vero montes, duas di-
cit inclinationes terrarum orbis, quibus in Asiam et
Europam scanditur: rufi autem equi sanguinariam
Chaldæorum indolem ostendunt, nigri a rufem mortem
Babyloniis a Persis et Medis illatam, albi autem
manifestam Macedonum gloriam (hoc enim impe-
rium non sicut cætera); fortes iterum et viri
fortitudinem virtutemque Romanorum ostendunt.
Cum Persæ et Medi in Babylonios processerunt,
iram Dei propter quam venerant compescuisse
dicuntur. Quia enim populum Dei dure habuerunt,
ideo in manibus Cyri Persæ traditi sunt. Albos
equos, hoc est Macedones, post nigros venire,
significat Macedones Persarum regnum occupatu-
ros esse; varios autem in notum venire, ostendit
Romanos esse contra Jerusalem dimicatu-
ros: in notum enim stat civitas; eos autem qui acie instructi sunt
omnem percurrisse terram, docet quod per Deum
omne regnum consistit.

CXXIX. De chronologia ab Adam ad Alexandrum,
et de successionibus regum.

Sunt ergo ab Adam ad ultimam expugnationem
Jerusalem quinque millia quingenti septuaginta
quinque anni; a prima vero ædificatione templi
Salomonis et civitatis, mille octoginta octo; a se-

Varie lectiones et notæ

⁷⁶ β. καὶ ἐξῆς. T. Ced. ⁷⁷ ὀνομαζόντα; Ced. ⁷⁸ Ced. 422, 22-428, 5. ⁷⁹ πάλιν add. Ced. ⁸⁰ Cyrill.
Al. in Isa. II, 2. C. 13. ⁸¹ Ἰουδαίων codex. ⁸² συμμέτροις eod. ⁸³ Ced. 423, 6-424, 6. ⁸⁴ τῶν add. Ced.
⁸⁵ τοῦ add. Ced. ⁸⁶ Zach. vi, 5. ⁸⁷ τὴν X. Ced. ⁸⁸ Zach. i, 10, vi, 1. ⁸⁹ εἰς τε A. Ced. — Zach.
i, 8. ⁹⁰ σημαίνουσι Ced. ⁹¹ αὐταί Ced. ⁹² M. καὶ Π. Ced. ⁹³ καὶ δὴ καὶ ἀναπ. Ced. ⁹⁴ λέγοντες eod.
⁹⁵ δὴ add. Ced. ⁹⁶ Zach. vi, 6. ⁹⁷ x. ἡ π. Ced. ⁹⁸ Zach. vi, 7. ⁹⁹ Rubrica in cod. evanuit. ¹ Ced.
421, 7-12. ² εἰς 9 Ced. εἰς Eus. Slav. ? ³ αἴρη Eus. Slav. ?

cauda: autem redificatione quingenti nonaginta duo; A φ' 3, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ Ἀντίοχον πολιορκίας ση', ἀπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ μ9'.
 a. obsidente Antiocho, ducenti quadraginta octo;
 a. ascensione Christi, quadraginta duo.

Doctissimus ergo Eusebius in Chronicis canonicis, de Antiochiis et de Seleucis et de Ptolemaeis discurrens, necnon et de summis sacerdotibus, qui post regressum Babylone ministrarunt, sic dicit resumens: « Alexander vero, Macedoniam rex, sexto regni sui anno, Darío Arsami devicto et capto imperium Persarum abstulit, quod a Cyro ad Darium ducentis quinquaginta duobus annis steterat. Macedonum imperii, quod a Carano duravit ad Alexandrum, anni sunt quingenti decem et octo, quo mortuo Babylone, summam occupavit in Macedonia Philippus, in Asia Antigonus, in Ægypto Ptolemæus Lagi, in Syria Seleucus. » Qui in Syria post Alexandrum regnaverunt, hi sunt: Seleucus Nicanor, Antiochus cognomine Soter, Antiochus Nothus, Seleucus Callinicus, Seleucus Alexander, Antiochus Epiphanes, Gerannus, Antiochus Magnus, Seleucus Philopator, Antiochus qui, Onia summo sacerdote Judæorum a sacris remoto, omnem gentem a cultu patrio detertere aggressus est, et sanctuario polluto, templum Olympii nomine nuncupavit, populumque pænis acerbissimis affectum a gentiliū cogebat cultum migrare; sub quo et Machabæi fidei confessi sunt; templum vero tribus annis profanatum Judas, qui et Machabæus dicitur, expurgata impiis regione, instauravit. Deinde regnaverunt Antiochus Eupator, Demetrius Seleucus, Alexander a Bala, Demetrius Nicanor, Antiochus Tryphon, Ptolemæus, Antiochus Sidetes, Antiochus Grypus, Antiochus Cyzicenus, Seleucus Grypi, sub quo, Antiochia a Romanis subacta, Syria destructum est imperium, quod ducentorum quinquaginta annorum fuit.

Hi vero, qui in Ægypto post Alexandrum rerum potiti sunt: Ptolemæus Lagi, quo regnante Menander comicus celebrabatur et Theophrastes philosophus; deinde Ptolemæus Philadelphus, sub quo Hebræorum sapientes legem interpretati sunt; Ptolemæus Evergetes, sub quo illustrabatur Jesus Siracides, qui Hebræis plenam virtute Sophiam composuit; post autem Ptolemæus Philopator, filius ejus, sub quo Hebræorum populo in Ægyptum per captivitatem ducto hæc evenerunt; suis namque rex armigeris mandaverat, ut paratos quingentos elephantes vino cum incenso medicato adaquarent, qui inebriati Judæos interficerent; sed cum oras-

(2) Ὁ τοίνυν πολυμαθῆς Ἐυσέβιος ἐν ταῖς χρονικοῖς κανόσι περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύων καὶ Πτολεμαίων καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καθηγησαμένων ἀρχιερέων διεξῶν ἐν ἐπιτομῇ τοιαύτῃ φησὶν· « Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἔκτεν ἄγων ἔτος 6 τῆς βασιλείας 10, Δαρτεῖον τὸν Ἀρσάμου χειρωσάμενος, καθέδωκε τὴν Περσῶν βασιλείαν διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Δαρτείου ἐτη 328 11. Τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχούσης ἀπὸ Κραναοῦ 12 ἕως Ἀλεξάνδρου ἐτη 319 13 καὶ τούτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς 14 Μακεδονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος, τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, τῆς δὲ Συρίας Σίλευκος 15. » (3) Καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσὶν οὗτοι· Σίλευκος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ, Ἀντίοχος ὁ Νόθος 16, Σίλευκος ὁ Καλλίνικος, Σίλευκος Ἀλέξανδρος, Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς, ὁ Κεραυνός, Ἀντίοχος ὁ Μέγας, Σίλευκος 17 ὁ Φιλοπάτωρ, Ἀντίοχος, ὃς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερεῖα τῶν Ἰουδαίων 326 παύσας τῆς ἱερωσύνης ὠρμηθῆ μεταστῆσαι τὸ πᾶν ἔθνος τῆς πατρῴου θρησκείας, καὶ τὸ μὲν ἱερὸν μίαναι, Ὀλυμπίου 18-20 γὰρ προσήγορευσε, τῷ δὲ ἔθνει κολάσεις ἀνηκέστους ἐπαγαγῶν 21, ἐλληνίζειν ἠνάγκαζεν· ἐφ' οὗ καὶ οἱ Μακκαβαῖοι ἑμαρτύρησαν· τὸ δὲ ἱερὸν ἔτασι τρεῖσι μολυνθὲν Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος, καθάρας τῶν ἀσεβειῶν τὴν χώραν, ἀνεπέσωτο. Ἐἵτα ἐδρατίλισεν Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, Δημήτριος Σίλευκος 22, Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλδ 23, Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος 24 καὶ Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀντίοχος ὁ Σιδῆτης 25, Ἀντίοχος ὁ Γρυπός, Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνός, Σίλευκος 26 ὁ τοῦ Γρυπτοῦ, ἐφ' οὗ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥωμαίων ἦλω καὶ ἡ Συρία ἀρχὴ κατελύθη διαρκέσασα ἐτη 31. 27-28 (4) Οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσὶν οὗτοι· Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἐφ' οὗ Μένανδρος ὁ κωμωδοποιὸς ἐγνωρίζετο καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος (88b), Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἐφ' οὗ οἱ Ἑβραῖων σοφοὶ τὸν νόμον ἠρμήνευσαν 29, Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης, ἐφ' οὗ ὁ τὴν πανάρετον Σοφίαν συντάξας Ἑβραίοις Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχη ἐγνωρίζετο, Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), ἐφ' οὗ ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ τοιοῦτόν τι πέπονθε· προστάξας 30 γὰρ οὗτος τοῖς ἑαυτοῦ ὑπακιστοῖς ἐλέφαντας φ

Variae lectiones et notæ.

φ' Eus. Slav. ? φ' σλ' Eus. Slav. ? Cod. 538, 17-539, 5. φ καὶ πολυτέρω add. Cod. τῆς add. Cod. γων Cod. Slav. ? φ' ε. & Cod. γ. & ε. Eus. II, 55, Slav. ? 10 δυναστειαν cod. Slav. ? 11 ση' Eus. I, 105, σλ' II, 35, σλ' Cod. Slav. ? — Nota σβ' a secunda manu codicis. 12 Καράνου Eus. I, 324. 13 υγ' Eus. Slav. ? 14 μιν add. Cod. 15 ὁ Νικάνωρ, κ. τ. λ. Cod. 16 Περὶ τῶν βασιλέων Συρίας Eus. I, 541, 357, Cod. 599, 9-24. 17 Ἀ. ὁ Θεός Eus. 18 Σ; ὁ καὶ Ἀλέξανδρος? Slav. ? — καλλ. Ἀλέξανδρος Ἀντ. Σελ. ὁ Φύσιον. Ἀντ. ὁ Ἐπιφανῆς ὃς Cod. Slav. ? 19-20 Διός add. Cod. 21 ἐπάγειν Cod. 22 Δ. Σελεύου ? σωτήρ Eus. Slav. 23 Βαλῆ Cod. — Δ. ὁ Δημητρίου Eus. I, 558, οὐλος Eus. II, 55, Slav. ? 24 ὁ Cod. — Ἀ. Ἀντιόχου Eus. I, 558, Slav. ? 25 Δημήτριος Cod. Δ. αὐθῆς Eus. I, 558, οὐλος, II, 55. 26 Φίλιππος Eus. I, 558; II, 55. 27-28 Περὶ τῶν βασιλέων Αἰγύπτου. Cod. 510, 1. 29 ἦρ. καὶ ὁ cod. Slav. ? 30 προ- αέταξ Cod.

εὐεργεσίαι. καὶ τοῦτου· παύσει οὖν λιθνωσὶν, ἅ
 ἕνα μεθυσθέντες ³¹ τοὺς Ἰουδαίους ἀποκτείνωσιν,
 τῶν δὲ προσευξαμένων, οἱ ἐλάφαντες εἰς τοὺς ἐαυ-
 τῶν στρατιώτας· ³² καὶ δέημος ἐξορμήσαντες, πολ-
 λὸν ³³ ἄχλον ἐν τῇ περιεχούσῃ μανίᾳ διέφθειραν·
 καὶ οὕτω παραδίξω; οἱ Ἰουδαῖοι περισωθέντες,
 ἀβίασθαι; ἀπελίθησαν εἰς τὰ ἴδια, τῷ εὐεργέτῃ τεῦθ
 εὐχαριστοῦντες. Εἶτα βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Ἐπι-
 φανῆς, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, υἱὸς
 αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ β' Εὐεργέτης, ἀδελφὸς αὐτοῦ ³⁴,
 Πτολεμαῖος ³⁵ ὁ Φύσκων, Πτολεμαῖος ὁ (καὶ) Ἀλέξαν-
 δρος, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος· **327** ὁ Διονύσιος, Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ³⁶, ἔν
 Λύγουστος ἀναλὼν ἐν ἔτει ἰδ' ³⁷ αὐτοῦ βασιλείας, ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν
 τῶν Πτολεμαίων, διρκύσισαν ἔτη ³⁸ σξ'.

³⁹ (δ) Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπίνοδον
 κτηνηγασμένοι ἀρχιερεῖ; εἰσιν οὗτοι· Ἰησοῦς
 (ὁ υἱὸς) Ἰωζεφ ἀμα Ζοροβάβελ, Ἰάκιμος ⁴⁰ υἱὸς
 Ἰησοῦ, Ἐλιασίμου; ⁴¹ Ἰακίμου, Ἰωδαὶ Ἰακίμου ⁴²,
 Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰωδαὶ, Ἰαδδού; ἐρ' οὗ Ἀλέξανδρος
 εἰ; ⁴³ Ἰερουσαλήμ τῷ Θεῷ προσεκύνησε ⁴⁴ (καὶ τῆμ
 Ἀλεξάνδρου ἐκτισσε), Ἰωνίας Ἰαδδού ⁴⁵, Ἐλεάζα-
 ρος, Ἰω. ἱας, Σίμων, Ἰωανῆς, Σίμων, Ἰαννη; ὁ καὶ
 Ἰγκανθ; Ἀριστόβουλο; ὁ; ⁴⁶ πρῶτος; ἐπέθετο
 εἰς δόγμα βασιλικὸν πρὸς τῇ ἀρχιερωσύνῃ, Ἰανναῖος; ⁴⁷
 ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς ἀμα καὶ ἀρχιερεὺς·
 μέχρι τοῦτου οἱ ἀπὸ Κύρου χριστοὶ ἡγουμένοι,
 διαρκίσαντες; ἔτη υπγ', ἃ εἰσιν ἑβδομάδες ἑτῶν ξβ',
 καθῶ; ἔφη Δανιήλ· Ἐ καὶ ⁴⁸ γνώστη καὶ συνήσεις;
 ἀπ' ἐξόμου λόγων τοῦ ἀποκριθῆνα; καὶ τοῦ οἰκοδο-
 μῆσαι Ἰερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομά-
 δες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'.

ΡΑ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Τίτου.

⁴⁹ Μετὰ (δὲ) Οὐεσπασιανὸν ἐβασιλευσε Τίτος, υἱὸς
 αὐτοῦ ⁵⁰, ἔτη γ'. ⁵¹ (2) Καὶ ὦρτ θερυνῆ ⁵² πωήμε-
 ρον δο;πιοῆσας καὶ αἰμορραγήσας διὰ τῶν μυκτηή-
 ρων, ὅπὸ (τοῦ) ἡλίου συμφλεχθῆς ⁵³ καὶ πάνυ λει-
 πωυμῆσας, ἔτι ἐμπνέοντα ⁵⁴ αὐτὸν ἐνέβαλεν ⁵⁵ εἰ;
 τὴν τάξον ἀρμετιανῶς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (κατ' ἐπι-
 τροπῆν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ). ⁵⁶ (3) Ὁ οὖ; ⁵⁷ θαυ-
 μάσιος (οὗτο) Τίτος; φιλοσοφώτατος καὶ εὐγλωττό-
 τατός (τε) καὶ πολιμικώτατος (ἀμα) καὶ μέτριος
 ἄγαν ὑπάρχων καὶ ἀγαθοῦργι; πολλῇ καὶ σωφρο-
 σύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει κοσμούμενος;
328 ἐκδηλωτέραν ἄπασι πεποίηκε τὴν αὐτοῦ συμ-
 κάθειαν ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Ἰερουσαλήμ· σφόδρα
 γὰρ ἐπίνθησε τοὺς θεηλάτους Ἰουδαίους τότε, καὶ
 μᾶλλον τὸν θεῖον ναὸν ὁρῶν ⁵⁸ πυρπολούμενον ἐδά-
 κρυσσε καὶ τὸν θεὸν ἰδυσώπησε τυχεῖν ἰλίους καὶ
 συγγνώμης, ὡ; οὖ ⁵⁹ κατὰ τὴν ἐπιτοῦ προαίρεσιν

phantas irruerunt, immensamque multitudinem,
 furore abripiente, destruxerunt; unde mirabiliter
 salvati Ju'dei, incolumes in propria remissi sunt,
 benefactori Deo gratias exsolventes. Deinde regna-
 vit Ptolemæus Eriphanes filius eius, et Ptolema-
 us Philometor ejus filius, et Ptolemæus Secun-
 dus Evergetes frater ejus, et Ptolemæus Diony-
 sius, et Cleopatra soror ejus, quam anno sui
 imperii decimo quarto Augustus auferens in Ægyptu
 dominatus est, et regnum Ptolemæorum evertit,
 quod ducentis et nonaginta annis persisterat.

Qui post reditum e Babylone administrarunt
 summi sacerdotes, hi sunt: Jesus filius Josedechi
 simul cum Zorobabel, Joacim filius Jesu, Eliacim
 filius Joacim, Joiada Sasim, Joannes Joiada, Jud-
 dus, sub quo Alexander Jerusalem Deum adoravit
 et Alexandriam ædificavit, Jonias Jaldi, Eleaza-
 rus, Jonias, Simon, Jonathas, Simon, Joannes qui
 et Hyrcanus, Aristobulus, qui primus diadema re-
 gium sacerdotali dignitati conjunxit, Joannes qui et
 Alexander, rex simul et summus sacerdos: qui a
 Cyro usque huc uncti principes per quadringentos
 octoginta tres annos, quæ sunt hebdomades anno-
 rum sexaginta novem, sicut dixit Daniel: « Et
 scies et intelliges ab exitu sermonum ad respon-
 dendum et ædificandum Jerusalem usque ad Chris-
 tum ducem hebdomades septem, hebdomades
 et sexaginta duæ.

CXXX. Initium regni Titi.

Post Vespasianum imperavit Titus ejus filius tres
 annos, ille, cum æstate totam diem olim in viâ
 egisset, et sanguis e naribus profluisset, et sole
 exustus omnino exanimatus esset, in sepulcro a
 Domitiano, fratre suo, sua ipsius uxore mandante,
 adhuc spirans conditus est. Mirabilis ergo Titus
 ille, prudentia et dimicandi dicendique simul vir-
 tute perillustis, qui et clementia multa, et sapientia,
 et justitia, et consilio ornatissimus, eviden-
 tius compatiens animi sensum manifestavit in
 expugnatione Jerusalem: valde etenim super Ju-
 dæos a Deo maledictos gemuit, et præsertim tem-
 plum videns igne consumptum desleivit, a Deo mi-
 sericordiam precatus et veniam, quasi præter vo-
 luntatem ipsius acciderint ista, sed propter
 abominabilem Deo ipsorum duritiam; unde cum,
 expugnata urbe, victorem illum et triumphatorem

Variae lectiones et notæ.

³¹ μεθύσαι οὖν λιθνωσῶ ἕνα ἀπ. τ. Γ. δὲ εὐξ. Cod. Slav. ? ³² τε add. Cod. ³³ αὐτῶν add. Cod.
³⁴ π. δ. β. δ. in codice repetitum sicut ὁ σωτήρ quod sequitur. ³⁵ ὁ ἐπιφανῆς Σωτήρ Πτ. Πτ. Cod.
 and Cf. Eus. 1, 251. ³⁶ ἡ τοῦτου θ. Cod. ³⁷ ἐν τῷ ἰδ' ἔτει Cod. ³⁸ ἐν ἔτει Cod. ³⁹ περὶ τῶν ἀρ-
 χιερέων Ἰερουσαλήμ. Cod. 340, 20-341, 1; 342, 3-11. ⁴⁰ Ἰάκωβος; Cod. ⁴¹ Ἰλίας. Cod. Slav. ? ⁴² Ἰωσήβου
 Cod. ⁴³ ἐν Cod. ⁴⁴ καταπύργους γὰρ, κ. τ. J. xviii, 6. ⁴⁵ Ἰαδού; Cod. ⁴⁶ καὶ add. Cod. ⁴⁷ Ἰαννίας;
 Cod. ⁴⁸ ἔφη καὶ Δ. τό. Καὶ Cod. Dan. ix, 25. ⁴⁹ Cod. 380, 22. ⁵⁰ Τ. ὁ υἱὸς ἀ. ἐ6. Cod. ⁵¹ Cod. 580,
 22 361, 2. ⁵² ὁ ἄρτος Cod. ⁵³ ἡ. τ. φ. Cod. ⁵⁴ ἐμπνέοντος αὐτοῦ Cod. ⁵⁵ ἐν. ὁ αὐ. ἀ. Δ. εἰ; λῶρνακα
 ξυλίτην γίνους; γεμοῖσαν ὡ; δὴθεν θεραπέυτων καὶ ἀπέκτεινε Cod. ⁵⁶ Cod. 381, 2 14. ⁵⁷ γού; Cod.
⁵⁸ π. δ. Cod. ⁵⁹ τ. δ. οὐ οὐ Cod.

prædicarent, ipse laudes abuebat; sese talia operatum esse manifeste negans, dicensque fatali iræ Dei inserviisse et manus suppeditasse. Ob virtutem igitur et modestiam valde commendatus et omnino spectatus obiit. Tanta in hujus sine Romæ lamentatio, ut diu cum commemorantes, et virtutes ejus publice et privatim celebrantes, illacrymant, quasi domestico luctu unusquisque teneretur. γενόμενος, οὕτως ἐτελεύτησε. (89^a) Τοσοῦτον ὅτι ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπονημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι ὁ δὲ θεὸς κατέκλιον ὡς περ οἰκίῳ πάθει κατεχόμενοι ἔκαστος; 67.

Juxta finem dominatus illius, Vesuvius mons ad occidentem, rupto cacumine, tantum flammarum evomit exæstuans, ut omnino circa regio una cum urbibus igne consumeretur. Quo viso, gentiles summopere perculti quosdam ex præclaris Christianis interrogaverunt, quomodo et qua de causa ex inferioribus terræ ignis eruperit. Qui dixerunt eum, ex illa quæ diabolo parata est et angelis ejus, et cunctis peccatoribus et impiis gehenna, exiisse, ad correctionem et manifestationem prævaricantium; et hoc (inquiiebant) apparet ex iis quæ dicit perecelebris præceptor vester Plato disserens in Phædron de quiete et perfectione animarum, eos nempe qui male vixerunt in Cocyto castigari, et in Phlegelonte, et in Tartaro, quæ sunt in imis visceribus terræ; et hæc illi ad gentiles tunc temporis sollicitos dixerunt.

D. autem Patricius, Prusiæ urbis episcopus et martyr, cum apud judicem proconsulem coram populo et plebe interrogatus fuisset de calidis et sponte scaturientibus aquis, unde assurgant, ita respondit: « Qui ex his quæ non erant creavit Deus ignem et aquam, ex igne uno verbo fecit comparavitque solem et alia luminaria, præcepitque ut noctes et dies lucrent: ea enim illius potestas, quæ voluntas. Ex aqua vero firmamento cœli fundato, et terra supra aquas stabilita, omnia quæque ibi providenti virtute perfecti, ut, quem plasmaturus erat, homini nullius necessariorum et ad usum utilium indigentia foret; in quibus item duo loca paravit æterna, quorum unum lumine perfundi et bonis infinitis cumulari voluit, alterum autem caligine igneque castigante simul et sempiterno, ut hi qui bene vixerunt, nec ad diaboli mendacia declinaverunt, in locum splendentium honorum post resurrectionem introducti, in æternum secum con-

ταῦτα γέγονασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων θεοσυγγῆ δυστροπίαν, ὅθεν δὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν πρὸς τοὺς ἀνακηρύττοντας αὐτὴν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον, διωθεῖτο τὰς ἀναρρήσεις, ὡς οὐκ αὐτὸς εἴργασθαι ὁ τοῦτο σαφῆσαι ὅτι, ἀλλὰ θεηλάτῳ καὶ θεῖᾳ ὀργῇ καθυπουργῆσαι ὅτι καὶ τὰς χεῖρας ἐπιδεδωκέναι. 68 (4) Κάντεῦθεν τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ ταπεινοφροσύνην παγγέριστος καὶ πινεπέριστος ὁρῆνος ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ κατέσχε τὴν Ῥώμην, ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπονημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι ὁ δὲ θεὸς κατέκλιον ὡς περ οἰκίῳ πάθει κατεχόμενοι ἔκαστος; 67.

(5) Ἐφ' οὗ τὸ Βέσβιον ὄρος ἐν τῇ δύσει, κατὰ κορυφῆς βραγὴν, πῦρ ἀνέβλυσεν ὁ τοσοῦτον, ὡς καταφλέξει τὴν παρακειμένην χώραν σὺν τὰς πόλεσιν ὅπερ θεασάμενοι οἱ Ἕλληνας καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἠρώτησάν τινος [τῶν] ἰλλογίμων Χριστιανῶν πῶς καὶ πόθεν ἐξῆλθε τὸ πῦρ ἐκ τῶν μυχαϊάτων τῆς γῆς. Οἱ δὲ φασιν Ἐξ ἐτοιμασμένης τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀνθρώποις (ἐκ) τῆς γέννησης ἀνεδόθη πρὸς σωφρονισμῶν καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ἁμαρτανόντων καὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁ περιβόητος ὁμῶν διδάσκαλος Πλάτων ἔφη, διεξερχόμενος ἐν τῷ Φαίδωνι περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι οἱ 329 κακῶς βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κωκυτῷ, καὶ ἐν Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ἅτινά εἰσιν ἐν τῷ τῆς γῆς βάθει 70 καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διαποροῦντας Ἕλληνας.

(6) Ὁ δὲ (γρ) θεὸς Πατρίκιος, ὁ Προύσης τῆς πόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν δικαστὴν ἀνθύπατον ἐρωτηθεὶς ἐπὶ δήμου καὶ λαοῦ περὶ τῶν αὐτορῶν (θερμῶν ὑδάτων) πόθεν ἀνάγονται, οὕτως ἀπεκρίθη· Ὁ κτίσας θεὸς πῦρ καὶ ὕδωρ ἐξ οὐκ ὄντων οὐσιῶν, ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς φῶς, ἥλιον καὶ λοιποὺς φωστήρας ἐποίησε καὶ κατασκεύασε λόγῳ (μόνῳ) καὶ προαέταξεν αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νύκτας ὁ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ στερῆμα ὅσον καὶ τὸ ὀλέθημα. Ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ συμπέψας καὶ (τὴν) γῆν ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἐξέρασε ἐποίησε τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα προγνωστικῇ ἐνεργείᾳ, ἵνα ὁ μέλλων δι' αὐτοῦ ἀναπλάττεσθαι ἄνθρωπος μηδεὶς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμφερόντων εἰς χρῆσιν ἐπιδέηται ἐν οἷς δύο τόπους εὐερίπιδας πάλιν ἀτίδους, τὸν μὲν φωτὶ καταλάμπεσθαι καὶ ἀπεράντων ἀγαθῶν ἔμπλεον κατεσκεύασε, τὸ δὲ σκότους καὶ κολαστικοῦ πυρὸς αἰῶνίου πεποίηκεν, ὅπως οἱ μὲν εὐαρεστησάντες

Variæ lectiones et notæ.

60 εἴργασθαι cod. 61 ταῦτα φῆσας Ced. 62 καθυπουργῆσιν cod. 63 Ced. 381, 14. 64 Τοσοῦτος δὲ 0. ἐπὶ Ced. 65 ἀναλ. Ced. 66 κλάσειν Ced. 67 Τίτος ἀπειλαῖς ἐφόβει μόνον τοὺς ὑπευθύνους καὶ οὐ τιμωρίαις. Βασιλεύοντος οὖν αὐτοῦ οὐ παρήλθεν ἡμέρα ἐν ἣ ὄρωρ (τι τῶν ὑπηκόων Ced.) τιλὴ ἢ εὐεργεσίαν παρίσχει· βασιλεύειν γὰρ ἔστιν (ἔλεγε γὰρ βασιλέως εἶναι γνωμὴν Ced.) τὴν εὐεργεσίαν καὶ ἀληθεύειν (καὶ ἐν ταῖς αἰτήσεσιν εὐεπίκοον εἶναι Ced. 380, 14-22 omissis reliquis ἔλεγε δὲ ὅτι τὸν βλέποντα βασιλέα οὐ δεῖ εἰργασθαι λυπούμενον. 68 Cod., 424, 15-425, 2. — τῷ γ' ἔπει τῆς βασιλείας Τίτου Ced. τῷ α' Eus. II. 277 69 ἐξεφύσησε πῦρ τ. Ced. 70 γ. καὶ τὰς πόλεις Ced. 71 μυχαίων Ced. 72 καὶ add. Ced. 73 111 C-- 420 C. 74 β. τῆς γῆς Ced. 75 ἐκεῖνον καιρῷ cod. 76 Περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων Ced. 423, 3-429, 12. 77 II. καὶ τῆς Πρ. ἐπ. Ced. 78 λ. καὶ δ. Ced. 79 ἐξέρχεται Ced. 80 καὶ add. Ced. 81 φῶς καὶ ἡ. καὶ τοὺς λ. ἀστέρας κατασκευάσας λόγῳ πρ. Ced. 82 αὐτοῖς ἡμέραν καὶ νύκτα Ced. 83 παρ' ἀ. πλασθήσεσθαι Ced. 84 ἰνδύεται Ced. 85 πᾶσι cod. πᾶσι? 86 ἔμπλεον Ced. 87 κολαστικοῦ Ced.

αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν τοῦ διαβόλου μὴ κατολισθήσαντες ἅπλητον τὸν τῶν φωσφόρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολαύοντες⁸⁸ τόπον, αἰωνίως⁸⁹ συμβασιλεύσουσιν, οἱ δὲ παροργισάντες αὐτὸν καὶ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἐξακολουθήσαντες, σὺν αὐτῷ⁹⁰ τὸν σκοτεινοφόρον κολαστηρίου χώρον ἀπειληφότες (αἰωνίως καὶ) ἐτελευτήτω· ἀπολαύσωσι⁹¹. Διαχωρίσας δὲ (γε) τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡσπερ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, κτεκρημάτισε ταῦτα κατὰ πάσῃ αὐτοῦ τῆς κτίσεως· καὶ ἔστιν ὕδωρ (καὶ πῦρ) ὑπεράνω τοῦ στερέωματος, ὃ ἔστιν αἰθήρ· καὶ ἔστιν ὕδωρ καὶ πῦρ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ τὸ μὲν ἐπάνω τῆς γῆς ὕδωρ συναχθὲν εἰς συντηγῆν μίαν **330** θάλασσα προσηγορεύθη· τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπομειναν ἄδυσσοι· ἐκλήθη, ἐξ οὗ καθάπερ σίφωνές τινες ἀναπέμπονται πρὸς ζωὴν ἡμῶν αἰπηγαί⁹² καὶ παντὸς ζώου, ἅ· οὗ καὶ τὰ θερμὰ (ὑδατα) ἀνάγονται· καὶ τὰ μὲν πληρώτερω τοῦ κάτω πυρὸς ἀπέχοντα, προὐία θεοῦ ἐκείθεν ἐκπυρούμενα, (29^b) ζέοντα λίαν ἀναφέρονται· ἅ⁹³ ἐν τῶν τόποις ἐξάλλονται.

Καὶ τὸ μὲν ὑποκάτω τῆς γῆς πῦρ κολαστηρίον ἐστὶ δαιμόνων καὶ ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ κατωτάτων⁹⁴ ὕδωρ, ψυχρότατον⁹⁵ ὃν καὶ εἰς βάλουσι χρυστάλλου πεπηγὸς, ὃ καὶ Τάρταρος λέγεται, βασιανιστηρίον ἐστὶν ὡσαύτως καὶ τοῦτο τῶν μὴ φυλαξάντων τὰς ἐντολάς Κυρίου. Ὅτι δὲ πῦρ ἐστὶν ὑποκάτω τῆς γῆς, παρθέτω σε τὸ ἐν Σικελίᾳ πῦρ, καὶ ἐν Λυκίᾳ προφανῶς ἀναδιδόμενον, καὶ μίντοι καὶ ἄλλοι τόποι διάφοροι⁹⁶ ὁμοίως παραδεικνύμενοι πῦρ, εἰς τὴν φοβεράν γέενναν προδήλωσι πάντας κατακαίον ὅσοι τὰ τοῦ πυρὸς ἔργα πεπράχασιν, περὶ ὧ καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ φησὶν ὅτι, « Πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου καὶ κλυθίσεται⁹⁷. » Ἔως ἡδού κατωτάτου· καταγράφεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς· φλέξει θεμέλια ὄρειων. » Οὕτω δὲ καὶ Ἡσαίας προφαίνων διαβρήδην⁹⁸ τοῖς ἀμαρτωλοῖς τὴν ἐσομένην καὶ ἡτοιμασμένην αὐτοῖς· διὰ τοῦ πυρὸς κόλασιν ἐκδοῖ· « Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται, καὶ τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τόπον σῶσιν; » — « Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἧ ἐξεκαύσατε. » Καὶ ἐξελεύσονται καὶ θύονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί, λέγει Κύριος· ὃ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ πλευνήσκει, καὶ τὸ πῦρ⁹⁹ οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάσῃ σαρκί. » Καὶ ἔη καὶ ὁ θεηγόρος **D** Χρυσόστομος φησιν· « Ὅρα παράδοξον ἕτερον αὐτοῖς¹⁰⁰, ἰσχυρίας φύσεις συνιούσας· οὕτε γὰρ ἀστραπῆ· τι πυρῶδέστερον οὕτε ὕδατος¹⁰¹ ψυχρότερον, ἀλλ' ὁμοῦ ἀντιμύνηται, καὶ οὐ συγχέεται οὐδὲ κεράννυται¹⁰², **331** ἀλλὰ τοὺς οἰκέλους ἕκαστον¹⁰³ διατηρεῖ ὄρους, τὸ πῦρ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὕδωρ ἐν τῷ πυρὶ· καὶ οὕτε¹⁰⁴

regnent; qui vero ipsum irritaverunt, et hostem communem seculi sunt, una cum isto in tenebrosam poenarum regionem rejecti, in aeternum et absque fine luceant. Ignem et aquam separans, sicut lumen et tenebras; in singulas partes sue creationis minutatim distribuit: et aqua est et ignis supra caeli firmamentum, quod est aether; et aqua est et ignis infra terram deorsum; aqua autem super terram in unum congregata, vocata est mare; quae vero subtus terram remansit, dicta est abyssus, unde quasi canales ad vitam nostram et animantis cuiuslibet scaturiunt fontes, unde etiam calentes aquae. Quae longius ab igne qui infra, providentia Dei aquae suppeditantur frigidiores; quae vero proximiores igni, exinde fervent et prosiliunt exestuant; quae autem remotiores sunt ab igne in quibusdam locis egrediuntur tepidae.

ἀναδιδονται ψυχρότερα, τὰ δὲ πλησιέστερον τοῦ πυρὸς, ὅσα δὲ οὐ¹⁰⁵ πλησιάζουσι (τῷ πυρὶ ὕδατα), χλια-

Et qui est infra terram ignis, ad supplicium est daemonum et peccatorum; quae quam maxime in imis est aqua, frigidissima quidem et in crystalli formas concretæ, quod dicitur Tartarus similiter est ad eorum cruciatum qui mandatis Domini non servaverunt. Illud te certum faciat ignis qui in Sicilia, et in Lycia manifestatur, imo et in multis aliis locis, esse scilicet subtus terram ignem, in tremenda gehenna omnes quotquot opera ignis operati sunt comburentem, de quo magnus Moyses ex persona Dei dicit quia « Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni fundamenta; devorabit terram et germina illius; comburet fundamenta montium. » Sic Isaias praecise manifestans quae futura sit peccatoribus et praeparata vobis quia ignis ardet? et quis annuntiabit vobis locum sempiternum? — « Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis. » — « Et egredientur, et videbunt membra virorum qui praevicati sunt in me, dicit Dominus. Vermis enim eorum non morietur, et ignis non exstinguetur, et erunt in visionem omni carni. » Et etiam divino eloquio Chrysostomus dicit: « Vide aliud mirabile rursus, uniri nempe naturas sibi invicem pugnantibus; nihil enim fulgure ferventius, nihil aqua frigidius, et tamen copulantur, nec ideo miscentur et confunduntur, sed unaquaeque res proprios servat limites, ignis in aqua, et aqua in igne; nec ignis aquam exsiccat, nec aqua ignem extinxit; et tamen est fulgur igne solari acrius, et

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ ἀποαβ. Cod. ⁸⁹ αὐτῶν nld. Ced. ⁹⁰ ἀ. καὶ τὸν τῶν σκοτεινοφόρων, κ. τ. λ. ἀπ. χ. Ced. ⁹¹ ἀπολαύσουσιν cod. ⁹² καὶ π. ζ. αἰ π. Ced. ⁹³ πολὺ nld. Ced. ⁹⁴ χ. ἀναδιδόντα Ced. ⁹⁵ κατωτάτω Ced. ⁹⁶ ψυχρότερον Ced. ⁹⁷ ἐν ἄλλοις διαφόροις τόποις ὁμο. παραδεικνύμενον πῦρ Ced. ⁹⁸ μου. καυθ. deut. xxxii. 22; Jer. xv. 14, Ced. ⁹⁹ δ. πρ. Ced. ¹⁰⁰ ἀσβέστου nld. ¹⁰¹ τὸν τ. τὸν Ced. Isa. xxxiii. 14. ¹⁰² Isa. l. 11. ¹⁰³ Isa. lxxvi. 24. ¹⁰⁴ αὐτῶν Ced. Is. ¹⁰⁵ ἀ. ἐτ. Ced. — V. 586 587 E. ἐτ. πάλιν καὶ ἐν. ¹⁰⁶ ὕδατων Chr. ¹⁰⁷ ἀναμύνηται αὐταὶ καὶ συγχέονται· ὁ κεράννυται Chr. ¹⁰⁸ ἐκάστη Chr. ¹⁰⁹ π. οὕτε Chr.

splendidius et penetrabilis. Et testificentur oculi, assidue radiis solis illuminati, fulguris autem vim n. t. ferre nec sustinere valentes. Sol equidem per diem totam cœlum percurrit, fulgur autem momento universam terram, ut et Christus testificatur, dicens: « Sicut fulgur ab oriente surgit et apparet usque ad occidentem. » Deinde dicit: « Qui producit ventos de thesauris suis, » et hæc est alia natura, quæ nobis non parvæ utilitati est, sed tantæ, ut in multis vitæ nostræ inserviat, deficientia repararet corpora. Ventis enim nobis opus est et ad excitandum æra, ne immotus corrumpatur, et ad maturandos fructus, et ad nutrienda corpora. Quis dicat in navigando utilitates eorum et opportunitates, prout ordine exsurgunt et cedunt alii aliis. per mare volantes, et navigatores transferentes? defluxit ille, hic recepit, et contrarias vias currunt, et deserviunt, et eorum pugna iterum vitæ valde utilis. Et sexcenta alia dicat quis ventorum opera. Hæc vero omnia pertransiens propheta, relictaque audienti colligendi cura, ipse solam operationis facilitatem exhibuit. Dicere enim « de suis thesauris » non est ostendentis nonnullos esse thesauros ventorum, sed quam facile imperet Deus et quam omnia volenti parata et in promptu sint. Sicut enim qui habet thesaurum, cuncta libere profert, et; ubi vult, lenno recondit, sic universorum Conditor facile cuncta fecit et naturæ tradidit. Vidisti quæ in aere discrimina, sicut et in aqua, et in igne quam multæ commutationes. Et enim pars aquæ aqua fontium, pars aqua marium, pars alia aeris, alia in nubibus, alia super cœlos, alia infra terras, unde et aquæ calentes in quibusdam locis scaturiunt, quas infernus ignis mirabiliter calefacit. Ignis autem pars in sole, pars in luna, alia in fulguribus, alia in aere, alia ex lignis, alia circa nos ex lampadibus, alia e terra, siquidem sæpe sæpius e terris erumpit, sicut et aquarum fontes; alia in lapidibus confricatis, alia in caesarie arborum si forte rami confricentur, alia ex fulminibus, alia ex aere, alia ex aquis et ex vitris pellucidissimis et purissimis emicat. Et de aere rursus, alius crassior est qui circa nos et lethalis et variorum morborum causa; alius subtilior, virtutem corporibus adducens et sanitatem; alius sublimior et calidior. Sunt et ventorum multa discrimina: alius est enim subtilior, alius crassior, alius frigidior, alius fervidior, alius madidior, alius aridior. Unde propheta in abyssum lapsus talium

A τούτο ἕκαστο ἀνεξήγητον¹³, οὕτως ἕκαστο τούτο κατέσθεσαν¹⁴, καίτοι ἡ ἀστραπή τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς ἐξυτάρων καὶ φανερότερον¹⁵ (καὶ τομώτερον). Καὶ μαρτυροῦσιν αἱ ἔψεις αἱ ταῖς ἀκτίαι¹⁶ διηλεκτικῶς καταλαμβάνονται, ἕκαστης δὲ τὴν φορᾶν οὐδὲ πρὸς βραχὺ δυνάμειν υπομείναι ἢ ὑπενιγκτεῖν¹⁷. Καὶ ὁ μὲν ἥλιος δὲ: ἡ πύξος ἡμέρας διατρέχει τὸν οὐρανὸν, αὐτὴ δὲ¹⁸ μίση καιροῦ βοήθη τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς μαρτοροῖ λέγων: « Ὁσπερ ἡ ἀστραπή ἐξ ἡνωτολῶν πορεύεται¹⁹ καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν. » Εἰτά φησιν: « Ὁ ἐξέγων²⁰ ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ²¹. » Αὐτὴ πάλιν ἑτέρα φύσις, οὐ μικρὰν τμήν παρέχουσα χρῆσιν²², ἀλλὰ τοσαύτην ὥστε εἰς τὸ πολὺ τῆς ζωῆς ἡμῶν²³ συντελεῖται²⁴ κεκμηκότας ἀνακλιθεῖν τὰ σώματα²⁵. τούτο γὰρ ἔργον ἀνέμων, ἀναβρίπτειν τὴν ἀέρα, ὥστε μὴ ἀκίνητον ὄντα φερίεσθαι²⁶, παπαίνειν τε τοὺς²⁷ κερποῦς; καὶ τρέφειν²⁸ τὰ σώματα. Τί ἂν τις εἴποι τὰς ἐν ναυτιλίᾳ χρῆσις αὐτῶν καὶ τοὺς²⁹ καιροὺς, καθῶς³⁰ τεταγμένως ἐπίσταται καὶ παραχωροῦται ἀλλήλοις, χορηγούντες ἐν τῷ πλάγει καὶ τοὺς πτωχῆρας διαβιβάζοντες; [καὶ] ὁ μὲν περιπέμψεν, ὁ δὲ διεδέξατο, καὶ ἐναντίας ἑδούσιν³¹ ἰδούς, καὶ διακονοῦνται, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν πάλιν τῷ βίῳ³² γίνεται χρήσιμος. Καὶ μυρία (ἑτέρα) ἂν τις εἴποι τῶν (90^α) ἀνέμων ἔργα. Ἄλλ' ὅμως ταῦτα πάντα³³ παραδραμῶν ὁ προφήτης καὶ καταλείπων (τὸν ἀπροσέτην³⁴) ἀνιλέγεσθαι, αὐτὸς³⁵ μόνον τὴν εὐκόλιαν τῆς δημιουργίας περιέστηεν: τὴ γὰρ εἶπειν, ἢ ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ³⁶, ἢ οὐ τούτο θελοῦντός ἐστιν, δεῖ θησαυροὶ τινεὶ εἶσιν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸ εὐκόλιον³⁷ τοῦ ἐπιστάτορος καὶ 332 ἔτοιμον τῆς βουλῆς καὶ παρεσκευασμένον³⁸. Ὁσπερ γὰρ ὁ ἔχων θησαυρὸν μετὰ ἑδῆις ἐξάγει³⁹ πάντα καὶ, δεῖ βούλιστα⁴⁰, πάλιν εἰσάγει, οὐ: ὡ (καὶ) τοῦ παντὸς δημιουργὸς πάντα ἐκκόλλω; ἐπιτοίχης καὶ [τῆ] φύσις περιέλωκε. Εἶδες πόση καὶ⁴¹ ἐν ἀέρι διαφορὰ, καθάπερ καὶ ἐν ὕδατι⁴², καὶ ἐν πυρὶ πολλὰ⁴³ (αὐ) ἐναλλαγὰ. Καὶ γὰρ τοῦ ὕδατος τὸ μὲν ἐστὶ πηγαιῖον, τὸ δὲ θαλάττιον, τὸ δὲ ἀέριον, τὸ δὲ ἐν νεφέλαις, τὸ δὲ ὑπερουράνιον⁴⁴. τὸ δὲ ὑπόγειον, ἀπ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα [ἐν] διαφόροις τόποις ἀνάγονται, διὰ τοῦ ὑπογείου πυρὸς θερμανθέντα παραδίδως. Καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἐστὶν ἐν ἡλίῳ, τὸ δὲ⁴⁵ ἐν αἰθέρι, τὸ δὲ ἐν ἀστραπαῖς, τὸ δὲ ἐν ἑρί⁴⁶, τὸ δὲ ἀπὸ ξύλων, τὸ περὶ ἡμᾶς⁴⁷ τὸ λυχνιαῖον⁴⁸, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς — καὶ γὰρ ἐστὶν πολλαχού⁴⁹ τοιοῦτο ἀπὸ γῆς ἀναδιδόμενον ὡς περ αἱ πηγὰι τῶν ὑδάτων⁵⁰ — καὶ τὸ μὲν ἐν λίθοις παρατριβο-

Variorum lectiones et notæ.

¹³ τ. ἐξ. ἐκ: Cœd. ¹⁴ κατ. τ. Cœd. ¹⁵ ἐξ. φ. τ. Chr. ¹⁶ αὐταῖς: ἄ. Chr. ¹⁷ δ. ἐνεγκτεῖν Chr. Cœd. — αὐτῇ Cœd. ¹⁸ ἐν add. Cœd. Chr. ¹⁹ ἐξέρχεται: ἀπὸ ἂν. Matth. καὶ 27. ἐξ. ἐξ. ἂν Cœd. π. ἐξ ἂν. Chr. ²⁰ δ. ἐξ. Chr. Ps. cxlvi. 7. ²¹ αὐτῶν Cœd. ut cf. Ἰησοῦς. ²² χ. οὐ μ. ἢ. π. Chr. ²³ ἡμῶν Chr. ²⁴ καὶ add. Chr. ²⁵ καὶ καταψύχειν καὶ τὸν ἀέρα κρυφότερον ποιεῖν Chr. ²⁶ διαφθ. Cœd. ²⁷ π. δὲ τοὺς Cœd. ²⁸ κ. τρ. Chr. ²⁹ α. τοὺς Chr. ³⁰ κ. οἷς Cœd. καθ' οὖς Chr. ³¹ ἰδούσιντο: δ. καὶ διακονοῦντας καὶ ἡ τοῦ. ἰδούσιντο δ. καὶ διακονοῦντεῖν, ἢ Cœd. ³² τῷ β. π. Chr. ³³ π. τ. Cœd. Slav.? ³⁴ τῷ ἀπροσέτη Chr. ³⁵ αὐτῶν Cœd. ³⁶ αὐτῶν Cœd. ³⁷ τὴν εὐκόλιαν Cœd. ³⁸ ἐπιστάτορος τὸ ἐ. τῆς κτίσεως, τὸ π. Chr. Slav.? ³⁹ ἢ. ἐν θησαυρῷ Cœd. ἐν θ. ἢ. Chr. ⁴⁰ β. οὕτως καὶ Chr. ⁴¹ Ἐ. καὶ πόση Cœd. ⁴² π. καὶ ἐν ὕ. Cœd. ⁴³ π. ἐν. Cœd. Chr. ⁴⁴ ὑπερ. τὸ δὲ ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων ἀπ' Cœd. e compendio male lecto, οὐρ. τὸ ὕ. τῶν οὐρανῶν, τὸ δὲ ὑπόγειον. Καὶ ἐν τῷ πυρὶ τὸ μὲν Chr. Slav.? ⁴⁵ ἰστέιν add. Chr. ⁴⁶ ἐν ἰστέιν Cœd. ⁴⁷ καὶ add. Cœd. Chr. ⁴⁸ λυχνιαῖον Cœd. ⁴⁹ τὸ add. Cœd. ⁵⁰ δ. τὸ δ. ἐν Cœd. Chr.

μίαν, τὸ δὲ ἐν κόμῃσι δένδριον καὶ αὐτῶν παρατρι-
 βωμένων, τὸ δὲ ἐν κεραυνοῖς, (τὸ δὲ) ἐκ τοῦ ἀέρος⁹⁹,
 τὸ δὲ ἐξ ὑδάτων καὶ ὕλων¹⁰⁰ διαυγεστάτων καὶ
 κρηρυστάτων ἐξάλλεσθαι πέφυκεν¹⁰¹. Καὶ ἐν ἀέρι
 κλίην ὁ μὲν ἐστὶ παχύτερος ὁ περὶ ἡμᾶς¹⁰² καὶ
 φ' ὀρεσῶν καὶ νοσημάτων ποικίλων γενετικῶς, [ὁ δὲ λεπτότερος] καὶ σωμάτων εὐκρασίας καὶ εὐρω-
 σίας κρείσσος, ὁ δὲ ἀνώτερος, πυρωδέστερος¹⁰³. ὡσπερ καὶ τῶν ἀνέμων πολλὰ¹⁰⁴ διαφοραί. Ὁ μὲν
 γὰρ ἐστὶ λεπτότερος¹⁰⁵, ὁ δὲ παχύτερος, (καὶ) ὁ μὲν ψυχρότερος¹⁰⁶, ὁ δὲ θερμότερος, ὁ μὲν ὑγρότερος, ὁ
 δὲ ξηρότερος¹⁰⁷. — Ὅθεν οὖν ὁ προφήτης ἐμπειῶν εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν τοιούτων¹⁰⁸ εὐεργετημάτων,
 ἐν αἷς ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία δείκνυται, καὶ ἰδὼν τὸ ἀχανές¹⁰⁹ πλάγος, ἀπικτήθησε μέγα βοήσας¹¹⁰.
 Ὁ; ἐμγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας; καὶ ἐνέπλησας σοφίας τὰ ἄφυγα καὶ
 τὰ ἐψυχα.

ΡΑΔ. Περὶ τῆς βασιλείας Δομητιανοῦ.

CXXXI. De Domitiano imperatore.

333 Μετὰ δὲ Τίτον ἔβασίλευσε Δομητιανὸς ὁ Β
 ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιε' ¹¹¹, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ ναῷ Ῥώ-
 μης, κατ' ἐπιβουλὴν τῆς αὐτοῦ γυναικός. Οὗτος
 γὰρ ¹¹² διδάσχος τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ γενόμενος, οὐ τὴν
 πατρικὴν ¹¹³ καὶ ἀδελφικὴν ἐζήλωσαν ἀρίστην πολί-
 τειαν ¹¹⁴, ἀλλὰ τὴν τοῦ Τιβερίου καὶ Νέρωνος ἀνο-
 σωργίαν ἐκ διαμέτρου. Καὶ δὴ πᾶν εἶδος κακίας
 ἐπιθῶν, μαιφονίας τε καὶ γυναικομανίας; ἄμα καὶ
 ἀθρομανίας ἀνάπλωσιν γενόμενος, ἑαυτὸν ὁ δόλιος¹¹⁵
 πλεισταῖον ἀπαθέωσεν· κἀντιῦθεν (οὖν) ἐχθιστον
 ἔτασι καὶ ἀπόβλητον, διὰ τὸ φονικὸν τε καὶ θηριώ-
 δες τῆς μιαιφῶς γνώμης, ἑαυτὸν ὁ τάλας ἀποφύνας,
 εἰκότως μάλα τὰ ἐπιχειρεῖα τῆς οἰκείας δυσμενείας
 κημισάμενος, αἰσχίστην μόρην ἐν μυστηρίῳ καὶ βί-
 βητον κατέστρεψε ¹¹⁶ βίον, ὡς εἶρηται ¹¹⁷.

A beneficiorum, quibus et potentia Dei manifestatur
 et sapientia, prospectaque pelagi immensitate, exsul-
 tavit exclamans : Quam magnificata sunt opera tua,
 Domine ! omnia in sapientia fecisti, et omnia sapi-
 entia replesti, sive quæ vivunt, sive quæ non vivunt.
 Post Titum imperavit Domitianus ipse frater
 quindecim annos, et in templo Romæ, uxore insidias
 sistente, necatus est. Ille enim, cum fratri su-
 ccessisset, nec patris nec fratris optimam æmulavit vive-
 ndirationem, sed Tiberii Neronisque nequitiam ex
 diametro. Omnem sectatus malitiæ speciem, plentis
 homicidiis, ac insana in feminas et masculos quo-
 que libidine, seipsum tandem scelestus iste deum
 proclamavit, et ideo summo omnibus odio misera-
 biliter effectus et contemptui, quia mente fera et
 eadem spirante, merito nimis suæ ipsius malitiæ
 præmitti recepto, turpissima sorte vitam pollutam
 et infamem finivit, ut dictum est.

C Eo tenente imperium, Timotheus apostolus et
 Onesimus martyrrium consummarunt, et Joannes
 (Theologus et) evangelista in insulam Patmum rele-
 gatus est.

¹¹⁸ (2) Ἐφ' οὗ Τιμόθεος ὁ ἀπόστολος καὶ Ὑψησί-
 μος ἱμαρτύρησαν, καὶ ¹¹⁹ Ἰωάννης ὁ (θεολόγος;
 καὶ) εὐαγγελιστῆς ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ¹²⁰ ἐξορι-
 ζεται.

ΡΑΕ. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως.

CXXXII. De Apollonio Tyanensi.

¹²¹ Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς (ἄγνωρίζετο περι-
 τῶν (90^b) καὶ πανταχοῦ ποιῶν εἰς τὰς πόλεις
 καὶ χώρας δαιμονικὰ ἀποτελέσματα)· ἀπὸ Ῥώμης
 (2) ἰδὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον ¹²² καὶ παρακληθεὶς
 ἐπὶ τῶν ἐνοπίων, ἐποίησε ταῦτα, φυγαδεύσας τὸ
 κίβητος τῶν **334** ἔφρων καὶ σκορπίων ἐκ τῆς πλεως,
 ὥστε μὴ ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους,
 καὶ τῶν ἵππων τὴν ἀταξίαν χαλινώσας ¹²³ ἐν ταῖς
 σκελεύσεσι τῶν ἀρχόντων. ¹²⁴ (2) Ὡσαύτως; (2) καὶ
 εἰς Ἀντιόχειαν παραγενόμενος ¹²⁵ ἐποίησε· — τυ-
 ραννόμενος γὰρ οἱ Ἀντιοχείς ¹²⁶ ὑπὸ τῶν σκορπίων

Apollonius Tyanensis celebrabatur circencius
 et ubique per urbes et regiones diabolicas artes
 exercens. Qui cum Roma Byzantium venisset, et ab
 incolis sollicitatus esset, eadem operatus est mul-
 titudinem serpentium fugans et scorpionum civi-
 tate, ne ultra nocerent hominibus, et furorem
 equorum frenans in conventu magistratuum. Si-
 militer, cum venisset Antiochiam, fecit, cujus in
 colæ scorpionibus et culicibus vexabantur. Scor-
 plone ergo ex ære factio, et terra super eum con-
 gesta, parvoque super columnam posito, mandavit

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ ἐκ τοῦ αἰθέρος Ced. κ. οὕτω δὴ καὶ ἐν ἀέρι Chr. ¹⁰⁰ ὕλων context, ἀν ὕλων? ¹⁰¹ π. Οὕτω
 ἢ καὶ Ced. ¹⁰² ἡμ. ὁ δὲ λ. ὁ δὲ ἀν. Chr. ἡμ. καὶ φθ. καὶ ν. π. ἐπιτεκνύων αἰτίαι, ὁ δὲ λ.
 καὶ πωμ. ε. καὶ ε. πρ. ὁ δὲ αὐτότερος; καὶ Ced. ¹⁰³ π. καὶ Chr. ¹⁰⁴ αἱ ἀδ. Chr. ¹⁰⁵ γὰρ λ. Chr. ¹⁰⁶ π.
 ὁ μὲν ψ. Chr. ¹⁰⁷ ὁ δὲ ξ. ὁ μὲν ὑ. ὁ δὲ θ. Ced. Chr. ¹⁰⁸ τῶν ε. τούτων Ced. ¹⁰⁹ τὸ π. ἀχ. Ced. ¹¹⁰ π.
 καὶ, 5. ¹¹¹ 81 (5279) Ced. 429, 13-430, 1. ¹¹² μῆνας ια' Ced. ¹¹³ Διαδ. γὰρ γ. τοῦ ἀδ. οὐ Ced. ¹¹⁴ π.
 Ced. ¹¹⁵ ἀριστοπολιτείαν Ced. ¹¹⁶ καταστρέψε; Ced. ¹¹⁷ Οὗτος ὁ Δομητιανὸς Νερούαν
 ἐκίλευσε ζῶντα βληθῆναι εἰς πῦρ, τῶν ἀστρονόμων εἰπόντων ὑπὸ κυνῶν τοῦτον ἀναλωθῆσεσθαι· ὁ δὲ δὲ
 ἐπιτεκνύει πολὺς τὴν πυρὰν κατέστρεψε καὶ δεδεμένον ἐτι τῷ χεῖρτι ἀφε[θ]έ]ντας κύνας κατέφαγον. Λάρ-
 γος δὲ ἀστρονόμος εἶπεν εἰς ὄψιν τῷ Δομητιανῷ τεθνῆσεσθαι ἡμέρᾳ τῇ ν' (τῆς δὲ Ced.) Ὁ δὲ κελεύσα;
 αὐτὸν φυλάττεσθαι ἐν δεσμῶς, ὡς ἀν. τῆς ἡμέρας διελευσῆς τῇ ἐπαύριον ἀνατρήσειν αὐτόν· ἀλλὰ θανόντος;
 Δομητιανοῦ ἀπελύθη ἀβλαβής; (Ced. 430, 16-431, 2). ¹¹⁸ Ced. 431, 10-13. ¹¹⁹ Κλήμη; ὑπὲρ Χριστοῦ ἀνατρί-
 ζεται καὶ Ced. ¹²⁰ ὡς ὑπεύθυνος; add. Ced. ¹²¹ Ced. 431, 2. Οὗτος Ἀπολλώνιον τὸν Τυανεῖα ἀπέκτεινε καὶ
 εἰς βαστήριον ἤγαγεν. Ὁ δὲ Ἀπ. ἀπὸ Ῥ. Ced. ¹²² εἰς τὸ Β. Ced. ἐν τῷ Β. Len. ¹²³ γαλιωσῆς cod.
¹²⁴ Ced. 431, 18-432, 5. ¹²⁵ τυραννόμενων γὰρ τῶν Ἀντιοχείων Ced.

populo, ut calamos portans circumdarent, eosdemque agitant clamaret, Ne culices urbi; et sic evanuerunt e civitate scorpiones et culices. Interrogatus quoque de motibus civitati imminuentibus, ingruit et in diptychis scripsit hæc: Væ tibi, civitas infelix, quæ motibus multis et facibus corrues; lugebit super te et qui te alluit Orontes. De quo quidem magnus Anastasius Theopolitanus dicit: Apollonii usque nunc, in quibusdam locis, pollutæ adhibite artes, aliæ ad expulsionem animalium quadripedum atque volantium, quæ lædere possunt homines, aliæ ad coercendos impetus fluminum expansantium; aliæ autem quasi tutela adversus damna et flagella hominibus inserviens adhibentur. Et non solummodo quidem in vita ejus hæc et similia operati sunt demones per ipsum, sed ad defuncti monumentum perseverantes, signa quædam in nomine ejus perfecerunt ad decipiendos miseros homines, quippe qui a diabolo in talibus facile falluntur.

σαντο ⁸¹ εὐ δαίμονες δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ γε καὶ μετὰ τὴν σημεία τινα ἐπιτέλεσαν ἐξ ὀνόματος ⁸² αὐτοῦ πρὸς ὑποκλεπτομένων ⁸³ εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

CXXXIII. De Manethone Mago, et magicis ejus operibus.

Quid quis dicat circa magica Neronis opera? qui hæc usque magici mendacii processerat, ut semper Apolloniam palam irrideret, quasi perfecte ipsorum philosophicam non habuisset peritiam. Opportuit enim, inquit, illum, quemadmodum egomet, verbo solum operari, quæcumque vellet; non autem facienda artibus committere. Hæc omnia permittent e Deo et dæmonum virtute sunt, ut per talia probeur nostra orthodoxa fides, si arma in Christo et stabili permaneat, nec ab inimico subducta per inania signa et Satânica opera quæ a servis et ministris iniquitatis producuntur. Verumtamen nomen Domini prophetaverunt quidam, ut Balaam, Saul et Ca'phas, et dæmonia quidam ejecerunt, ut Judas et filii Scævæ. Ergo et in indignos sæpe viget gratia, ut aliis beneficiat: siquidem Balaam alienus ab utroque, et optima vita et fide, sed nihilominus gratia in ipsum viguit propter aliorum utilitatem. Talis erat quoque Pharaon, et ei ventura Deus manifestavit. Nabuchodonosor etiam pejor, et rursus ipsi revelavit quæ multo post futura essent et post multas generationes. Unde manifestum est multos, cum mente contraria sint, specie Christi tamen prodigia facere, sed reipsa arte aliena quadam, ad ineptorum deceptionem. Talis fuit Simon et Meander post ipsum, et alii hujusmodi,

καὶ τῶν κωνόπων -- πειθήσας χαλκῶν σκορπίων καὶ χύσας αὐτὸν ἐν τῇ γῆ καὶ μικρὸν ἐπιστήσας ἐπάνω κίονα, προσέταξε καλάμους βαστάζειν ⁸¹ τὸν λαὸν καὶ περισρχομένους; ⁸² κράζειν τοὺς καλάμους ἐπισείοντας· ἐ Ἀκωνῶπα τῇ πόλει· καὶ οὕτως ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε σκορπίοι καὶ εὐ κωνῶπες. Αἰτηθεὶς δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν τῶν ἐπιχειμένων ⁸³ τῇ πόλει καὶ στενάσας ἔγραψεν ἐν διπτύχῳ ταῦτα· ἐ Οὐαί σοι, τάλαινα πόλις, ὅτι σεισμοῖς πολλοῖς καὶ πυρσοῖς κατενεχθήσῃς ⁸⁴· κλαίσεις δὲ σὺ καὶ ὁ παρ' αἰγιάλις Ὀρόντης. ⁸⁵ (3) ⁸⁶ Περὶ οὗ μόνου καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεολόγος φησιν· ἐ Ἀπολλωνίου ⁸⁷ μέχρι νῦν ἐν τισὶ τόποις ἐνεργοῦσι τὰ ἀποτελέσματα ἰσάμενα, τὰ μὲν εἰς ἀπαιτητὴν ζῶσαν τετραπόδων καὶ πετεινῶν βλάπτειν δυναμένων ἀνθρώπων, τὰ δὲ εἰς ἐποχὴν βουμάτων ποταμῶν ἀτάκτως φερομένων ⁸⁸, καὶ ἄλλα εἰς ἑτερά (τινα) ἐπὶ φθορᾷ καὶ βλάβῃ ἀνθρώπων ὑπάρχοντα ἀποτρόπαια ἴστανται. Καὶ (γούν) οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια εἰργάσαντο ⁸⁹ εὐ δαίμονες δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ γε καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνηματι αὐτοῦ, σημεία τινα ἐπιτέλεσαν ἐξ ὀνόματος ⁹⁰ αὐτοῦ πρὸς ὑποκλεπτομένων ⁹¹ εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

ΠΑΓ'. Περὶ τοῦ Μανέθωνα Μάγῳ καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων.

⁸¹ Τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν κατὰ Νέρωνα μαγικῶν ἔργων; ὁ τοιοῦτος ἄσχος γέγονε τῇ μαγικῇ ἀπάτῃ, ὅτι αἱ ⁸² ἰσχυρῶς προδήλω; **335** τὸν Ἀπολλωνιον ὡς μὴ ἀκριβῆ τὴν κατ' αὐτοῦ φιλοσοφικὴν ἐμπειρίαν ἐσχιστότα· ἔδει γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ὥσπερ ἐγὼ ⁸³, λόγῳ μόνῳ ποιεῖν ἄπερ ἐβούλετο, καὶ μὴ ἀποτελέσμασιν ἐπιτρέπειν τὰ παρ' αὐτοῦ πραττόμενα. ⁸⁴ (2) Ταῦτα δὲ πάντα συγχωρήσει τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεῖα (τῶν) δαιμόνων γίνονται πρὸς τὸ διὰ τῶν τοιούτων πραγμάτων δοκιμάζεσθαι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰ ἰδραία ἐστὶ καὶ παγία προσμένουσα τῷ Κυρίῳ ⁸⁵, μὴ ὑποσυρομένη διὰ τοῦ ἔχθρου ὑπὸ τῶν ⁸⁶ φαντασιωδῶν τεράτων καὶ σατανικῶν ἔργων τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς κικία;. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα ⁸⁷ Κυρίου προσφῆτευσάν τινες, ὡς Βαλαάμ, Σαούλ ⁸⁸ καὶ Καϊάφας, καὶ δαιμόνια πάλιν ἐξέβαλον ⁸⁹; ὡς ὁ Ἰούδας; καὶ οἱ οὐκ Ἰσραήλ. ⁹⁰ (5) Οὐκοῦν καὶ εἰς ἀναξίτους ἡ χάρις ἐνεργεῖ πολλὰκις, ἵνα ἐτέρους εὐεργετήσῃ· καὶ γὰρ Βαλαάμ ἀμφοτέρων ἀλλότριος ἦν, βίου ἀρίστου καὶ πίστεως· ἀλλ' ὅμως ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν ἡ χάρις διὰ τὴν ἐτέρων οικονομίαν. Καὶ Φαραὼ τοιοῦτος ἦν· εἰς ἀλλὰ κἀκεῖνος τὰ μέλλοντα προείδει. Καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ παρανομώτερος; ⁹¹ ἀλλὰ γε καὶ τούτῳ (πάλιν) τὰ (μέλλοντα) πολλῶν ὑστερῶν μετὰ πικρὰς ⁹² γενεᾶς γενήσεται,

Variae lectiones et notæ:

⁸¹ κίονα β. πρ. κ. τῷ λαῷ Ced. ⁸² ἐν τῇ πόλει add. Ced. ⁸³ ἐπ. αὐτῆς σεισμῶν, στ. Ced. ⁸⁴ κατενεχθήσῃ Ced.; apud Philostratum 275 de his nihil neque apud Anastasium editum. ⁸⁵ Ced. 432,5-16. ⁸⁶ δὲ add. Ced. ⁸⁷ ποταμοῦ ἄ. φερομένου Ced. ⁸⁸ π. καὶ τὰ τοιαῦτα εἰ. οἱ Ced. δ. ἑαυτοῦ cod. ⁸⁹ ἐξ ὁ. ἄ. ἐπ. Ced. ⁹⁰ τῶν ῥαδίῳ; ὁ. Ced. ⁹¹ Ced. 432,16 21 — κατὰ Μανέθωνα Ced. et ms. synodale Slavonicum; ceteri codices Slavonici nomen omittunt, ut et Nestoris cod. Laur. ⁹² ὡς τε ἀεὶ. ⁹³ ὡ. ἔργῳ cod. ⁹⁴ Ced. 432, 21-433,4. ⁹⁵ καὶ add. Ced. ⁹⁶ ὑπὸ τοῦ ε. διὰ Ced. ⁹⁷ τῷ ὀνόματι Ced. ⁹⁸ Β. Σαυλός Ced. ⁹⁹ ἐξ Ἰσραήλ; cod. ¹⁰⁰ Ced. 535,4 18. ¹⁰¹ παρανομώτερος Ced. ¹⁰² τούτῳ τὰ μ. π. ὁ. ἐσόμενα γενεὰ; ἀπ. Ced.

ἀπαλύψεν ὄθεν δῆλον, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐναντίων ἔχοντων φρόνημα, ἐπὶ τῷ προσήματι τοῦ Χριστοῦ τερπία (91^ο) ποιουῶσιν ἑτέρα τέχνη τιλὴ πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων ἀπειροκάλων ὅς ἐγένετο Σίμων ὁ Μάγος, καὶ Μένανδρος μετ' ἐκείνων, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, οἵ οὗτος εἰκότως εἶπεν μὴ θαύμασιν ἀπατᾶσθαι ἀπὸ τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν^ο.

A quorum prodigiis captari nos non debere jure dixit nec affirmatione vacua, sed explorare dictorum veritatem.

ΡΑΔ'. Βασιλεία Νερβά.

CXXXIV. Regnum Nervæ.

Ἰ Μετὰ Δομητιανὸν ἐβασίλευσε Νερβᾶς ἑτος ἑν. Σώρων (82) ὢν καὶ ἐπισκεπτής ἀνακαλεσάμενος Ἰωάννην τὸν Θεολόγον 336 ἐκ τῆς νήσου ἧς ἦν ἔξοριστος, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν Ἐφέσῳ ὁ μόνος παρῶν ἐν τῷ βίῳ ἐκ τῶν ἰβ' μαθητῶν καὶ συγγραφέας τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο^ο. (2) Παρὶ οὗ^ο, ὁ πολυτίμων Εὐσέβιος^ο ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ φησὶ· ὁ Θωμᾶς^ο μὲν τὴν Παρθίαν εἰληχεν^ο, Ἰωάννης δὲ τὴν Ἀσίαν, πρὸς ἣν καὶ διατρίψας ἐτελεύτησεν ἐν Ἐφέσῳ^ο. (3) Πάλιν· Ἐπὶ τούτοις ὢν καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας τελευτᾷ καὶ θάπτεται πρὸς τῶν αὐτόθεν κιστῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ Φίλιππος, ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱερραπόλει τελευτᾷ καὶ θάπτεται μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Περὶ ὧν καὶ Πολύκαρπος^ο, ὁ τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, Οὐκίτορι^ο, τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, γράφων οὕτως φάσκει· Καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἅτινα ἀναστήσονται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας Κυρίου· — Ἰωάννης ὁ ἐπιστήθιος Χριστοῦ, ὃς καὶ τὸ πέταλον πεφορηκώς καὶ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ γενόμενος κεκοίμηται· — καὶ Φίλιππος^ο, ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱερραπόλει τελευτᾷ· οὗτος ἔσται ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας^ο. (4) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἰππόλυτος Ῥώμης περὶ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς τελειώσεως τῶν ἀποστόλων διεξίωκεν εἶπεν· Ἰωάννης (82), ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, κηρύσσει ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὸν λόγον (τοῦ Εὐαγγελίου), ἐξορίσθη ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ὑπὸ Δομητιανοῦ βασιλέως Ῥώμης, κάκισθον πάλιν εἰς Ἐφεσον ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς ὑπὸ Νερβά, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον συγγραφέας, ἐνθα καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν θεασάμενος, ἐτελεύτησεν^ο, οὗ τὸ λείψανον ζητηθὲν οὐκ εὑρέθη^ο. (5) Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου ἀδελφὸς 337 Καισάρειος ἐπὶ σεκρέτου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου ἀπεκρίνατο λέγων· Αὐτὸς Ἰωάννης ἐν τῷ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίῳ πρὸς τῷ τέ-

Post Domitianum Nerva imperavit annum unum. Sapiens et æquus, Joannem Theologum ab insula in qua exulabat, dimisit Ephesum; qui solus superstes ex duodecim discipulis, scripto a suo nomine Evangelio, in pace quievit. De quo doctissimus Eusebius in Ecclesiastica Historia dicit: « Thomas Parthiam sortitus est, Joannes vero Asiam in qua cum degisset, mortuus est Ephesi. » Iterum: « Interea cum esset Joannes evangelista Ephesi in Asia, moritur et a fidelibus ibidem sepelitur. » Item et Philippus unus e septem diaconis, Hierapoli e vita decedit, et una cum filiabus inhumatur. De quibus et Polycarpus, Smyrnenasis Ecclesie episcopus, Victori Romæ episcopo scribens sic loquitur: « Etenim in Asia magna fundamenta dormierunt, quæ surgent in ultima die adventus Domini: Joannes, qui et in sinu recubuit Christi, et laminam auream gestavit et magister Ephesi factus est, dormivit; et Philippus, unus e septem diaconis, Hierapoli vita fungitur. Hic eumuchum baptizavit et Simeonem docuit. Attamen divus Hippolytus Romanus, de prædicatione et de fine apostolorum disserens, dicit: « Joannes, frater Jacobi, prædicans in Asia verbum Evangelii, in exsilium Patmon a Domitiano imperatore missus est, et inde rursus Ephesum revocatur a Nerva; scripto secundum ipsum Evangelio, visa quoque ibi Apocalypsi, obiit, cujus reliquie quæsitæ, non reperiuntur. » Magni Gregorii frater Cæsarius in secreto Constantinopoli interrogatus de illo, respondit dicens: « Joannes ipse in suo Evangelio de fine sic illustrat, dicens: « Et hoc cum dixisset, dicit ei id est Petro, « Sequere me. Conversus Petrus videt discipulum quem diligebat Jesus, sequentem — et dicit: Domine, hic autem quid? Dicit ei Jesus: Si eum volo manere, donec veniam, quid ad te? — exiit ergo sermo iste inter fratres, quia discipulus ille non moritur... sed, si eum volo manere, donec veniam, quid ad te? » Cetero ergo piscantes eos

Varie lectiones et notæ.

^ο καὶ add. Ced. ^ο προσήκει cod. ^ο ἐκ τῶν καρπῶν γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος, αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς Ced. ^ο 96 (5297) Ced. 433, 19, 20. N. 16. ε. ἐν, μηνῶς δ', ἡμέρας θ', x. τ. λ. — 434, 3 οὗτος ὁ Ν. ἀνεκαλεῖσθαι τὸν θ. ^ο Ἰω. ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ ἀπ. οἰκίῃ ἐν Ἐ. μόνον τότε περιώντα τῷ β. ἐκ τῶν ἰβ' μ. δς σ. x. τ. λ. ^ο Ced. 434, 6 9. ^ο καὶ Ced. ^ο Eus. III, 1. ^ο Θ. δὲ Ced. ^ο ὡς ἡ παράδοσις περὶ ἔχει. ^ο Ἀνδρέας δὲ τὴν Σαυδίαν Eus. ^ο Ἰω. τὴν Ἀ. πρ. οὐ; καὶ δὲ ἐν Ἐ. τελευτᾷ. ^ο Ced. 434, 9-20. ^ο καὶ add. Ced. ^ο τ. οὐν Ced. ^ο Πολυκράτης Eus. III, 24 Ced. ^ο Ἐφέσῳ Ced. ^ο Ἰουκτορίῳ cod. ^ο φησὶ Ced. ^ο καὶ Pol. ^ο τῇ ἡμ. Pol. ^ο τοῦ add. Pol. Ced. ^ο ὁ ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Κυρίου ἀναπαύων, δς ἐγεννήθη ἱερεὺς τὸ Pol. ^ο π. καὶ μάρτυς καὶ δ. οὗτος ἐν Ἐ. x. Pol. τελευτᾷ Ced. ^ο Φίλιππον τὸν τῶν ἰβ' ἀποστόλων δς κεκοίμηται ἐν Ἰ. Pol. ^ο Ced. 434, 21-453, 4. ^ο θεοῦ add. Ced. ^ο Ἰω. δὲ ἐν Ἀ. ὑπὸ Δ. τοῦ β. δς ἐξορίσθαι ἐν Ἰ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον συγγραψάμενος καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἐθεασάτο ἐπὶ Τραϊανῷ ἐκοιμήθη ἐν Ἐφέσῳ, οὐ. x. τ. λ. Hipp. apud Combellium, Auct. p. 831. ^ο Δ. τοῦ β. Ῥωμαίων Ced. ^ο ἑτῶν ρς' add. Ced. ^ο Ced. 435, 4-435, 16, ubi jam Goar conjecit ἐπὶ σεκρέτου pro ἐπὶ σενάτου. ^ο οὕτως add. Ced. ^ο in fine dialogi III.

invenisset, Petro soli præcepit ut ipsum sequeretur; qui volens ut et Joannes simul sequeretur, dixit: Domine, hic autem quid? quem prædicans Jesus ad piscationem permansurum, dicit: Si volo eum manere ibi et piscari, donec reversus veniam iterum, hoc quid ad te? Unde optime errantem illorum mentem ad rectum reflectens, jure dixit: « Et non dixit ei Jesus, quia non moritur. » In multis enim sæpius errabant circa quaesita Christi, et responsa, quasi ad audiendum « stulti, et tardi corde » donec veniens Spiritus sanctus docuit eos, et « introduxit in omnem veritatem, » juxta verbum Domini. Si vero quidam contentiose et temerarie sacras has voces refellentes et testimonia, intempestive sane computantes dicant: Ad annuntiandum posteriorem Christi adventum relictus est vivens in carne cum Enoch et Melia, audiant ipsum ex persona Dei loquentem, « duosque solummodo, ex revelatione, quos dicentem testes futuros esse Enoch et Meliam; hæc verba sunt: « Et dabo duobus testibus meis, et prophetabant diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Illi sunt duæ olivæ, et duo candelabra in conspectu Domini universæ terræ stantes. Et si quis voluerit eos lædere, ignis exit de ore eorum et devorat inimicos eorum... Et cum finierint testimonium suum, faciet ascendens bestia de abyso bellum adversus eos, et vincet et occidet illos. Et corpora eorum in plateis magnæ civitatis « runt insepulta per tres dies, ubi Dominus eorum crucifixus est. Ergo frustra quidam delirant dicentes illum adhuc in carne vivere « non intelligentes neque quæ loquuntur reuera, neque de quibus affirmant, » de semetipsis, non de sacris illis interpretibus audacius omnino et temere illud hallucinantes.

ἀδικήσαι), πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. — Καὶ ὅταν τελείωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον ⁴¹ ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει ⁴², καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἀταφα ὡς ἡμέρας ⁴³ ὅπου ⁴⁴ ὁ Κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. Ἔτι οὖν παραληροῦσι τινες φασκόντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ⁴⁵ ἐν σαρκί, « ⁴⁶ μὴ νοοῦντες μήτε ἀ λέγουσι τῷ ὄντι μήτε περὶ τίνων διαβεβαίονται, » οὐκοῦν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινων ἱερῶν ἐξηγητῶν βροφικινδύω; τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τε-
ρατευόμενοι.

Nerva ille, cum a Trajano ex Pæonia celebratas D
victorias audiisset, ascendit Capitolium, thus adolevit, deinde stans in suggestu, alta voce clamans, senatu populoque Romano assistantibus, dixit: Bonæ fortunæ! Marcus ego Nerva Trajanum adopto.

λαὶ διασάφισε τοῦτο φάσιον· Καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, τουτέστι τῷ Πέτρῳ ³⁶. « Ἀκολουθε μοι. Ἐπιτραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα — καὶ φησι· Κύριε, ὅτος δὲ τί; ³⁷; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ; — (ἔξῃθλον οὖν ὁ λόγος· οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει — ἀλλ' ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σε;) ³⁸ Ἐπεὶ οὖν ἀλιεύοντας αὐτοὺς κατελιπε, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἵπεσθαι αὐτῷ· ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπερεύεσθαι βουλόμενος ἔφη· Κύριε, ὅτος δὲ τί; Ὅν θεσπισας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ τῆς ἀλείας φησὶν· Ἐάν θλίω αὐτὸν ³⁹ μένειν ἑνταῦθα καὶ ἀλιεύειν ἕως ἂν ὑποστρέψας ἔρχωμαι πάλιν ὧδε, τί πρὸς σέ; ⁴⁰; (6) Ὅστε οὖν ἀριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη· Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλὰς διοσφάλωντο ⁴¹ πρὸς τὰς πνεύσεις Χριστοῦ καὶ ⁴² ἀποκρίσει; ⁴³, ὡς καὶ (91^b) ἀκούειν « ἀτυκίτους καὶ βραδείς τῇ καρδίᾳ, » ἕως ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα· τὸ δὲ γινὼν ἐδίδαξεν ⁴⁴ αὐτοὺς καὶ ⁴⁵ « ὠδήγησεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, » κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ⁴⁶. Εἰ δὲ τινες ἐριστικῶς (τε) καὶ προπετῶς ἀποκρουόμενοι ⁴⁷ τὰς ἱερὰς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως δῆθεν συλλογιζόμενοι εἰπωσι πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευτέραν Χριστοῦ παρουσίαν· Κατελιφθὴ ζῶν ἐν σαρκί μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἥλια, ἀκούετωσαν, ὅτι περ μόνους (τοὺς δύο) διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῶς οὕτως ⁴⁸ φησὶν, ἐκ προσώπου Κυρίου λέγων, τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι Ἐνώχ καὶ Ἥλιαν, τοιαύτα φάσκων ⁴⁹. « Καὶ ὁἷος τοῖς δυοῖν μάρτυσι μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας αἴξ', περιεβλημένοι; ⁵⁰ 338 σάκκου. Ὅσοι εἰσιν αἱ δύο εἰλαίαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι (αἱ ἐνώπιον Κυρίου πάσης τῆς γῆς ἑστώτες. Καὶ εἰ τις θέλει αὐτοὺς ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραιανῶν, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπτωλίῳ καὶ λιθάνωτον θύσας ⁵¹, στάς ἐπὶ βήματο;· μέγала βωῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ βήμου ⁵² Ῥωμαίων παρόντων ἔφη· « Ἀγαθὴ τύχη· (Μάρκος) Νερβὸς Τραιανὸν υἱοποιεῖται. »

Variæ lectiones et notæ.

³⁶ Joan. xxi, 19-23. ³⁷ καὶ add. Cæd. ³⁸ Hæc propter homæoteleuton omisit Cæd. ³⁹ ἂ. 0. Cæd. At piscatio jam finita erat cum CLIII pisces maximos cepissent. ⁴⁰ Cæd. 435, 16-436, 16 — περὶ Ἐνώχ καὶ Ἥλια. ⁴¹ ἔσφ. Cæd. ⁴² τὰς add. Cæd. ⁴³ ἀπ. καὶ ἔχουον ἀσύνετοι καὶ Cæd. I. u. c. xxiv, 25. ⁴⁴ ἀγ. ὡ. ἂ. εἰς Cæd. ⁴⁵ Joan. xvi, 13. ⁴⁶ τοῦ Κυρίου λ. Cæd. ⁴⁷ τις — ἀποκρινόμενος — εἰρη. ⁴⁸ ὅτος; ἐκεῖνος; ἐκ πρ. λίγει Κυρίου. ⁴⁹ Apoc. xi, 3-5. ⁵⁰ περιεβλημένοι Cæd. ⁵¹ τὸ θ. τὸ ἂν. ἐκ τῆς ἀδ. ποιήσει π. Ap. 7. ⁵² αὐτοῦ; add. Ap. ⁵³ ἡ γ' ἡμῖς ατ. Cæd. ex Ap. 9. ⁵⁴ π. τῆς ἡ. ἡτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Ἄγγυπτος ὅπου καὶ Ap. 8. ⁵⁵ καὶ add. Cæd. Ap. 8. ⁵⁶ ἔην ἔτι Cæd. ⁵⁷ καὶ add. Cæd. — I Tim. i, 7. ⁵⁸ Cæd. 433, 20-434, 2. ⁵⁹ ἐκ Π. δὲ ἀγγελία ἐπ. ἐλθούσα π. T. Cæd. Leo. ⁶⁰ ἐκίθ. Cæd. Leo. ⁶¹ τῶν add. Cæd. Leo

¹¹ (8) Ούτες ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν [τινῶν] Α
τάκθαι ἐν Ῥώμῃ, καὶ νόσῳ τελευτᾶ ¹²

Prohibuit ille ne pudenda ullius Romani se-
carentur, et morbo interit.

ΡΑΕ'. Βασιλεία Τραϊανού

CXXXV. Regnum Trajani.

¹³ Μετὰ δὲ Νερῶδαν ἑβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη κ',
καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν. (Οὔτος διωγμὸν ἐπὶ πολὺ
κατὰ Χριστιανῶν κινήσας μάρτυρας πολλοὺς ἐφύ-
νωσε, ἀλλ' ὕστερον ἔπαισε τὸν διωγμὸν. ¹⁴ (2) Ὅστις
ἐγαθὸς, καὶ μισοπόνθηρος, καὶ φιλοδίκαιος τοσοῦτος
ὑπῆρχε, ὥστε γυμνώσας ποτὶ ¹⁵ ζομφαίαν ἐν-
ώπιον ¹⁶ τῶν μεγαλοτάτων ἐπέθηκε τῷ ἐπάρχῳ 339
λέγων ¹⁷. Δέξαι τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ εἰ μὲν καλῶς
πράττω ¹⁸, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ καλῶς ¹⁹, κατ' ἐμοῦ
αὐτῷ χρῆσαι.

Post Nervam, imperavit Trajanus annos viginti,
et hydropisi mortuus est. Hic, persecutione diu
contra Christianos agitata, martyres multos occi-
dit, sed tandem a persequendo destitit. Hic ita bonus
fuit, et mali inimicus, et ita justitiæ amans, ut
evaginatum gladium coram proceribus olim præ-
fecto traderet, dicens : Accipe gladium hunc, et si
bene quidem egero, pro me, si vero male, contra
me eo utere.

²⁰ (3) Προχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νερῶδ' διὰ τὴν ἀρετὴν
αὐτοῦ ὡς πολεμικώτατος, καὶ πολλὰ κατορθώματα Β
ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ πανταχοῦ ²¹ πεποιηκώς.

Delectus est a Nerva propter virtutem suam,
quia bellicosissimus erat, et multa præclara faci-
nora Romæ et ubique fecerat.

²² (4) Φίλου δὲ τινος αὐτῷ ²³ ποτε διαβληθέντος ὡς
ἐπιβούλου καὶ τοὺς τε ὀφθαλμοὺς (αὐτοῦ) ἐκκεντη-
θέντος ²⁴ καὶ τὸ γένειον ἀποκειραμένου, ἐπὶ τυφλὸς
πρὸς Τραϊανὸν εἰσηχθῆ, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ²⁵
Τραϊανὸς, πόλιν ²⁶ κτίσας ²⁷ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
τὴν νῦν Τραϊανούπολιν (ὀνομαζομένην καὶ) τοῦτον ²⁸
κατοικίας ἐν αὐτῇ ὡς δεσπότην ταύτης ²⁹, ἐκείσε
ἀπέστειλεν ³⁰ ἕως τῆς τελευταῖας αὐτοῦ ³¹.

Cum unus ex amicis suis ut insidiator apud
ipsum olim falso crimine accusatus esset, et oculis
effossis, et detonsa barba, cæcus ad Trajanum
adductus esset, valde mœrens super hoc Trajanus,
ædificata urbe nomine suo etiam nunc Trajanopoli
appellata, illum huc missum usque ad terminum
vitæ ejus in hac veluti dominum constituit.

(5) Θνήσκει δὲ ³² Ἀδριανὸν ³³ προχειρισάμενος ³⁴
Βασιλέα.

Moritur tandem, designato in imperium succes-
sore Adriano.

³⁵ (6) Ἐπὶ αὐτοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα ὁ ἐν Ἱε-
ροσολύμοις ἐπίσκοπος καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ἐμαρ-
τύρησαν ³⁶. (7) Καὶ Βασίλειδης, καὶ Μένανδρος, καὶ
Κήρηνθος, καὶ ³⁷ (92^a) Νικόλαος ³⁸, εἰς τῶν ζ' διακόν-
ων, οἱ αἰρεσιάρχαι ³⁹, ἔχθροὶ ⁴⁰ τῆς ἀληθείας ἔγνω-
ρίζοντο. (Ὁ βῆθεις Νικόλαος ὁ εἰς τῶν ζ' διακόνων
καὶ Ἐβιοναῖος.)

Illo regente imperium, Simeon Cleophæ, Hiero-
solymorum episcopus, et sanctus Ignatius si-
dem confessi sunt. Tunc quoque Basilides, Me-
nander, Cerinthus et Nicolaus, unus ex septem
diaconis, hæresiarchæ, adversarii veritatis innotue-
runt. Dictus Nicolaus unus ex septem diaconis et
Ebionæus.

ΡΑΖ'. Βασιλεία Ἀδριανού.

CXXXVI. Regnum Adriani.

⁴¹ Μετὰ δὲ Τραϊανὸν ἑβασίλευσεν Ἀδριανὸς (γαμ-
βρὸς αὐτοῦ) ἔτη κ' ἦν δὲ [ἄφρος τῷ γένει] φιλολό-
γος, ἐπιτηδέιος ἐν [τῇ] 340 τῷ περὶ λόγῳ καὶ τῷ
συμμέτρῳ ⁴², συγγενὴς καὶ υἱοπαποιημένος ⁴³
Τραϊανῷ (καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν) ⁴⁴.

Post Trajanum imperavit Adrianus, gener ejus,
annos viginti. Erat autem hic genere Afer, littera-
rum studiosus, soluto pariter sermoni et versibus
idoneus, Trajano consanguineus et ab illo adopta-
tus; hydropisi mortuus est.

⁴⁵ (2) Οὔτος ἐν Μυσίᾳ, ἐνθα ἐθήρασεν, ἀδικόδησε
πάλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀδριανούπολιν ⁴⁶, καὶ
ἐτέραν ἐν (τῇ) Θράκῃ καὶ ἐπόνομασε καὶ αὐτὴν
Ἀδριανούπολιν ⁴⁷.

Hic in Mysia, ubi venabatur, ædificavit ui-
hem quam Adrianopolim appellavit, aliamque in
Thracia, quam Adrianopolim pariter appellavit.

D

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ Cod. 436, 2, 3. ¹² Ἡ νόσῳ δὲ τ. Ced. τελευτᾶν cod paulo post 10', μῆνας ζ', ἡμέρας τε' Ced. 436, 17, 18', μ. ζ' Leo. ¹³ 98 (5298). ¹⁴ Ced. 436, 18. ¹⁵ Οὔτος ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ ποτε; δε ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ π. Leo. ¹⁶ ἐνώπιον τῶν ἐν τέλει πάντων ἐδ. Ced. τῶν ἐν τ. π. ἐπεδ. Leo. ¹⁷ εἰπὼν δ. τοῦτο Ced. eo. ¹⁸ ἄρχῳ Ced. Leo. ¹⁹ καλῶς om. Ced. Leo. ²⁰ Ced. 436, 21-23. ²¹ γῆς add. Ced. ²² Ced. 436, 23-437, 6. ²³ αὐτοῦ Ced. ²⁴ ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν add. Ced. ²⁵ τοῦτο cod. ²⁶ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ φιλῳ. π. Ced. ἐπὶ τ. π. τε Leo. ²⁷ ἔκτισεν Ced. ²⁸ τ. κατοικητέρας ὡς Ced. Leo. ²⁹ τῆς πόλεως Ced. ³⁰ εἶναι αἰδ. Ced. ³¹ ἀ. τ. Leo. ἀ. τ. θεραπείαν αὐτοῦ πᾶσαν ποιησάμενος Ced. — Ced. 437, 12, 13. ³² Τραϊανός. ³³ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Ced. ³⁴ ὡς Leo. ³⁵ Ced. 437, 14, 12. ³⁶ ἐμαρτύρησεν cod. Ἐπὶ τούτου ἔ. ὁ ἅγιος. Ἰ. Θ. καὶ Σ. ὁ τοῦ Κλ. Leo, Ced. ³⁷ Ced. 437, 7-11. ³⁸ Ἐπὶ ἁ. Σίμωνα τὸν μάγον Μ. διεδέξατο, γῆς καὶ ἀπατεῶν, Σαμαρεῦ; τὸ γένος αὐτὸν Κύριον ὀνομάζων ἦν δὲ καὶ Κ. αἰρεσιάρχης τότε καὶ Ν. Ced. Leo. ³⁹ καὶ αἰρ. cod. ⁴⁰ ἀ. καὶ ἐ. Ced. ⁴¹ 116 (5316) Ced. 437, 14-16. Ἀδ. Αἴλιος; ἐδ. ἔ. κδ'; κ', μῆνας ια' Leo. ⁴² ἀμέτρῳ cod. ἐμμ. Ced. ⁴³ τῷ add. Ced. ⁴⁴ Ἐπὶ Ἀδριανῷ ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος; καὶ Ἀντίοχος καὶ Παυζολύπων καὶ ἅγιος Εὐστάθιος μετὰ τῆς συμβίου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. ⁴⁵ Ced. 437, 17 Ὁ. ἐν Μ. Θηράσας ὡ. π. καὶ μετωνόμασεν ἀ. Ἀδριανῷ Θηρας ἐν τοῖς μεταίτοις Leo, Ced. ⁴⁶ ὡσαύτως Ced. 5. Θ. προσαγορεύσας ἀ. Ἀ. Ced. Θ. ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Leo. ⁴⁷ καὶ ναὸν ἐν Κυζύκῳ Ced.

Quo regeute imperium, rebellati sunt Judæi, et Hierosolymis templum reedificare voluerunt : adversus illo valde irascitur Trajanus. (Hoc mirum signum apparuit ante captivitatem eorum : sepulcrum Salomonis sponte apertum est.) Interea vero bello agitato, una die centum et octoginta millia ex eis occidit, captosque acriter, omnes qui supererant, deduxit ad solemnitatem Hebron celebratam, et vendidit eos quaternos modio hordei. Eversis autem quod antiquæ supererat civitatis et templo, sanctam iterum ædificat civitatem, quam, mutato nomine, Æliam vocavit) ex proprio nomine, quia leprosus erat, ut commiserationem inveniret), et posita imagine sua in templo, Græcos in civitate habitare jussit.

Ædificavitque templum Cyzici, et urbem in Thracia, quam vocavit Adrianopolim.

Eo imperante, Cerdon et Valentinus et Marcion et Montanus, et Saturnilus et Carpocrates, hæresiarachæ, et Aquila innotuerunt.

Sub illo Plutarchus Chæronensis et Phlegon animalium scriptor noti erant.

Moritur Adrianus, designato successore Antonino.

Hic Adrianus virum quemdam habuit nomine Similum, prudentia, fortitudine, æquitate multisque virtutibus ornatum, et hunc plane colebat, et in magna dignitate constituit; at iste non diu potestatem habuit; rogatus ab illa discessit, et in agro septem annos degit; postea defunctus est, hanc æliam cum jussisset tumulo imponi inscriptionem : « Similus hic jacet, qui multos quidem annos egit, septem autem annos vixit. »

Adrianus violento interiit morbo, clamans : « O Jupiter, quantum malum est optare mortem et non invenire! »

CXXXVII. Regnum Antonini.

Post Adrianum, Antoninus Pius imperavit, annos duo et viginti; adoptatus fuerat ab Adriano, primusque imperatorum Pius cognominatus est.

Moritur designato ad imperium Marco Antonino, proprio genero.

Varie lectiones et notæ.

⁹⁷ Ced. 437,19-438,3. ⁹⁸ στασιασάντων τῶν Ἰουδαίων — βουλευθέντων Ced. ⁹⁹ αὐτομάτῃ cod. ¹ διαλυθῆναι. Leo. ² σφ. καὶ π. γ. Ced. ³ νη' Leo, Ced. Glycas; de captivis dividendis cf. eadem apud Glycam 448,13-15. ⁴ καὶ τοῦ ναοῦ Ced. ⁵ καταρῦσας cod. ⁶ πτ. νέαν Ἱερουσαλήμ ἦν δὴ καὶ Ἄ. προσεγγόρευσε Ced. ⁷ κέλερον cod., λωδόν Leo. ⁸ Ced. 437,18,19 Adrianopolim ante templum nominat. ⁹ Ced. 438,13-15. ¹⁰ Σατορνίλος Leo, Ced. Valentinus, Cerdon et Marcio sub Antonino secundum Scholion Leonis et Cedrenum 428,1,2 et ipsum Georgium. ¹¹ De Aquila confer Glycam 448,16. ¹² Adr. a. 3° Pl. Chæronæus Eus. II, 285. De XIV libris Phlegontis libertini Cæsaris (Adriani) quibus in compendium rediit Olympiadas CXXXIX (usque ad a. 140 p. Chr.) cf. Eus. I, 359. ¹³ 438, 17 : Τελευτῶν δὲ προχειρίζεται Ἀντωνίνου. ¹⁴ Ced. 438,4-9. ¹⁵ Σίμηλον δὲ τίνα ἐν τε — κερ. π. ἐτ. Ced. ¹⁶ αὐτόν adit. Ced. ¹⁷ πρ. ἀπέστη Ced. ¹⁸ ἐπιγραφῆναι Ced. Leo. ¹⁹ μνημείω Ced. ²⁰ ἄ. Σ. Leo, ἄ. περιέγουςαν Σ. Ced. ²¹ ἐτη τόσα Leo, e Kirphiliu, deest in Cedreno, sed jam Xylander conjecit πολλά. ²² Ced. 438,15-17. ²³ Θνήσκει δὲ Ἄ. βίᾳ τῆς ν. Ced. ²⁴ τυγχάνει Leo, Ced. ²⁵ 158 (5338) Ced. 438,21,22. ²⁶ κθ' Leo, Ced. ²⁷ αὐτοκράτωρ Ced. ²⁸ πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν ἐπεκτῆσατο Leo, Ced. ²⁹ Cod. 459,10,11. ³⁰ Ἀντωνίνου Ced. ³¹ προβαλ. cod. προβαλλόμενος; Ced., Leo.

⁹⁷ (3) Ἐφ' οὗ στασιασάντες ⁹⁸ Ἰουδαῖοι καὶ τὸν ἐν Ἱερουσόλοις ναὸν οἰκοδομησαὶ βουλευθέντες, ὀργίζεται κατ' αὐτῶν σφόδρα (σημεῖον δὲ γέγονε πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος μνημεῖον αὐτόματον ⁹⁹ διανοιχθῆναι.)· πολέμου δὲ γενομένου ¹ μεταξὺ, ἀνείλεν ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας ιη' ² (καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ τοὺς ὑπολειφθέντας πάντας, καὶ καταγαγὼν αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει τῇ ἐν Χεβρών γενομένη, ἐπώλησεν αὐτοὺς ἀνά δ' εἰς μόδιον κριθῆς). Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν ³ καταρειπίσας ⁴, κτερίζει τὸ δεύτερον τὴν ἀγίαν πόλιν ⁵, ἣν δὴ καὶ μετωνόμασεν Ἄλιαν (εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ λωδὸν ⁶, ὅπως εὖρη ἔλαον)· καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ εἶδωλον ἐν τῷ ναῷ, οἰκεῖν Ἑλληνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε.

⁴ (4) Κτίσας δὲ ναὸν ἐν Κυζίκῳ καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ προσεγγόρευσε αὐτὴν Ἀδριανούπολιν.

⁵ (5) Ἐφ' οὗ (Κέρδων, καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Μαρκίων, καὶ Μοντανός, καὶ) Σατορνίλος ¹⁰, καὶ Καρποκράτης, οἱ αἰρεσιάρχαι (καὶ Ἀκύλας ¹¹) ἐγνωρίζοντο.

341 ¹² (6) Ἐπὶ τοῦτου Πλούταρχος ὁ Χαιρονεὺς καὶ Φλέγων ὁ χρονογράφος ἐγνωρίζοντο.

¹³ (7) Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸς Ἀντωνίνου προχειρισάμενος.

¹⁴ (8) Οὗτος Ἀδριανὸς εἶχεν ἄνδρα τινὰ ὀνόματι Σίμηλον ¹⁵, ἐν τε φρονήσει, καὶ (ἀνδρείᾳ, καὶ) ἐπιεικειᾳ, καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς κακοσημένον, καὶ πάντῳ αὐτὸν ἐτίμα καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν ¹⁶. ἄλλ' ἐπ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας ¹⁷, δεηθεὶς ἐξέστη αὐτῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἐπὶ ἑτῆ διατριψάς, ἐτελεύτησεν, ἐπιγραφῆν ἐν τῷ μνήματι ¹⁸ αὐτοῦ περιέγουςαν οὕτως· « Σίμηλος ¹⁹ ἐνταῦθα κατέκειται, βιώσας μὲν ἔτη πολλά ²¹, ζήσας δὲ ἔτη ἐπτά.

²² (9) Ὁ δὲ Ἀδριανὸς ²³ βίᾳ ἀπέθανεν (ὑπὸ) τῆς νόσου κράζων· « Ὡ Ζεῦ, πόσον κακὸν ἔστιν ἐπιθυμοῦντά τινά ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνοντα ²⁴. »

ΠΑΖ'. Βασιλεία Ἀντωνίνου.

²⁵ Μετὰ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς ἔτη κθ' ²⁶, υἱοποιηθεὶς τῷ Ἀδριανῷ, καὶ πρῶτος τῶν αὐτοκρατόρων ²⁷ Εὐσεβῆς ἐπικλήθη ²⁸.

²⁹ (2) Θνήσκει δὲ ³⁰ προβαλὼν ³¹ εἰς βασιλείαν Μάρκον Ἀντωνίνου, τὸν ἴδιον γαμβρόν.

341 ²² (3) Ἐφ' οὗ Πολύκαρπος, ὁ μαθητὴς Ἰωάννου Ἀ τοῦ θεολόγου ²³ καὶ Ἰουστίνος ²⁴ ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος [ὁ] ἐπίσκοπος Κορίνθου, ἐμαρτύρησαν.

342 ²⁵ (4) Καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισιάνης ²⁶ (οἱ αἰρετικοί), καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίνα ²⁷ αἱ ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρύγας ἐγνωρίζοντο.

²⁸ (5) Ἐπὶ τούτου Γαλιηὸς ὁ ἱατρὸς ἰθαυμάζετο καὶ Βαρδισιάνης τις Σύρος διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν ²⁹.

(6) ³⁰ Ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεντίνος, καὶ Κέρδων, καὶ Μαρκίων ἐπὶ τῆς Ῥώμης ³¹ αἰρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο.

³² (7) Πολύκαρπος δὲ, (ὁ) ἐπίσκοπος Σμύρνης, εἰς ἔβην ἐλθὼν Μαρκίωνα, πρὸς αὐτὸν φησιν ὁ (92^b) Μαρκίων ³³ · « Ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς. Ὡ καλῆ Πολύκαρκε; » Ὁ δὲ · « Ἐπιγινώσκω σέ, Ἰψη, τὸν πρωτότεκνον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ. »

ΡΑΗ'. Βασιλεία Μάρκου.

³⁴ Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου ἰβασίλευσας Μάρκος; ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιθ'.

(2) Διωγμοῦ δὲ κινήθέντος πολλοὶ γεγονῶσι μάρτυρες.

³⁵ (3) Αὐρηλιανὸς ὁ Βῆρος ὁ καὶ Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Λουκίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

³⁶ (4) Ἐφ' ὧν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀπὸ δυσμῶν ἐπέκλυτο λαὸς φερόμενον ὠφθη.

³⁷ (5) Ἐπὶ τούτου ³⁸ Ὀπιανὸς ³⁹ ὁ τῆν Ἀλεξυτιπὴν συγγεγραφῶς (καὶ Σέκστος ἡμαζον).

343 ⁴⁰ (6) Τοῦτόν φασὶ πεπονευκίναί λόντας ⁴¹ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

⁴² (7) Οὗτος ὁ Μάρκος σοφὸς ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολέμων διασωσάμενος ⁴³ καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν σφόδρα, ἀπίθανε ⁴⁴ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομάδου τοῦ ἰδίου υἱοῦ ⁴⁵. Τὴν δὲ μνήμην τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλή ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν χρυσοῦ ἀνδριάντι αὐτὸν ἐτίμησεν.

⁴⁶ (8) Πολεμοῦντος (αὐτοῦ ποτε) Γερμανοῦς (καὶ Σαυρομάτας, εἴψαι τῆς στρατιᾶς πιεζομένης καὶ διὰ τούτου κινδυνεύουσας, τοὺς ἐπὶ [τῆς] Μελιτινῆς οὐτω καλομένης λεγαίνους Χριστιανοὺς ὄντας, δι' εὐχῆς ἐκτανούσας πρὸς ⁴⁷ θεὸν γενόμενης ⁴⁸, τοὺς μὲν πολεμίουσ κεραινοῦ βαλεῖν ⁴⁹, ὄμβρω δὲ τοὺς Ῥωμαίους

Sub eo Polycarpus, discipulus Joannis Theologi, et Justinus philosophus, et Dionysius, episcopus Corinthi, fidem confessi sunt.

Tunc Tatianus et Bardisanes hæretici, et Priscilla et Maximina pseudoprophetissæ inter Phryges innotuerunt.

Sub illo Galenum medicum mirabantur, et Bardisanes Syrus quidam, peritissimus dialecticus et philosophus vivebat.

Sub illo Valentinus et Cerdon et Marcion Romæ hæresiarchæ reputabantur.

Polycarpo autem, Smyrnæ episcopo, cum in Marcionem incidisset, dicit Marcion : « Anne cognoscis nos, optime Polycarpe? » Hic autem : « Agnosco te, inquit, primogenitum filium Satanæ. »

CXXXVIII. Regnum Marci.

Post Antoninum deinde imperavit Marcus, filius ejus, annos undeviginti.

Et persecutione mota, multi fuerunt martyres.

Aurelianus Verus et Antoninus, filius ejus, cum Lucio quoque fratre ejus.

Sub his ignis ire visus est de cælo ab occidente ad orientem.

Sub eo Opianus, qui *De arte piscatoria* scripsit, et Sextus florebat.

Eum occidisse dicunt leones duodecim uno die.

Marcus iste sapiens erat c. virtute præditus; Romam multis bellis liberaverat, et charus civibus valde, a Commodo, proprio filio, per venenum sublatus est. Memoriam autem virtutis ejus conservavit senatus, et post mortem ejus illum statua aurea decoravit.

Is cum adversus Germanos et Sarmatas bellum gereret exercitusque siti pressus periclitaretur, Melitenæ legionis milites, qui Christiani erant, a Deo contentis precibus impetraverunt ut fulmine hostium exercitus feriretur, imberque Romanas copias recrearet. Quod, ut ferunt, valde admiratus

Variae lectiones et notæ.

²² Ced. 439, 11-13. ²³ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ced. M. Aurelii a. 7° (168) Eus. II, 289. ²⁴ Justinus f Antonini a. 14 (152) II. 287, 389. ²⁵ Ced. 439, 3, 4. ²⁶ Βαρδισιάνης cod. cf. Eus. v, 16. ²⁷ Μαξιμίλλα Ced. ²⁸ Ced. 439, 4-6. Καὶ Γ. ὁ Ι. τότε ἰθ. καὶ Β. δὲ τις. ²⁹ ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τοῦ Ἀντωνίνου τὴν κατὰ εἰμαρμένης λόγον Leo, Ced. ³⁰ ὡς φησὶ δὲ Κλήμης δεῖ Ced. 439, 1, 2. ³¹ ἐν Ῥώμῃ Ced. ³² Ced. 549, 7-10. ³³ M. ἡκούσαν Ced. Antonini a. 15 Anicetus Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscepit, annis 11 (153-163), sub quo Polycarpus Romam veniens, multos ex hæreticis convertit Eus. II, 289. ³⁴ 161 (5360) Ced. 439, 14. M. Ἀντωνίνος ἐβ. ἔτη ιθ' μ. μὲν Σεθέρου (Οὐήρου Leo) τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἔτη ι' καὶ μῆνας θ'. ³⁵ 3 ad. c. 1 pertinet, 2 videtur transponendum inter 4 et 5; nam c. 4 apud Glycam quoque mentionem Marci Antonini cum genero Severo imperantis sequitur. Ἀ. ὁ ἦρωσ cod. ³⁶ M. Aurelianus qui et Verus. Lucius Aurelius Commodus an. XIX a. 1 Lucio Cæsare Athenis templum ædificante ignis de cælo ab Occidente in Orientem ferri visus Eus. II, 289. ³⁷ Ced. 440, 19, 20. ³⁸ καὶ add. Ced. ³⁹ Ὁ. τὴν α. συνεγράφατο Ced. M. Aurelii a. 10 Eus. II, 291. ⁴⁰ de Commodo Ced. 441, 5, Leo et ipse Georgius CXL, 7. ⁴¹ Ced. 440, 20-441, 2. — ⁴² δὲ add. Ced. ⁴³ M. Aur. 13°. Antoninus cum pecuniam indulserunt — Antoninus febri laborans καὶ Σαυρομάτας. M. Aur. 8° Bellum contra Germanos, καὶ Σαυρομάτας. M. Aur. 8° Bellum contra Germanos, καὶ Σαυρομάτας add. Leo. ⁴⁴ βληθῆναι Ced.

Marcus, edicto Christianis honores detulit legioni- que Fulminatricis cognomentum indidit.

CXXXIX. Regnum Veri.

Post Marcum deinde imperavit Verus, filius ejus, annos octo, et occisus est in processione.

CXL. Regnum Commodi.

Post Verum imperavit Commodus, frater ejus, annos duodecim.

Factusque est podagricus, et aggravatus, et ejectione sanguinis et bilis misere interiiit.

Narcissus autem, unus ex domesticis ejus, eum in balneo suffocavit.

Sub eo Theodotus, qui primus principia posuit erroris Pauli Samosatani et Nestorii, et Theodotion, hæresiarchæ, claruerunt.

Et Clemens, *Stromatôn* auctor, Alexandria vivebat.

Clementis discipulus Origenes fuit.

Montanus quoque, hæresiarcha, id temporis erat, qui seipsum Paraclitum esse dicebat.

Erat porro Commodus promptus et alacer; quem dicunt (non vero Marcum, ut jam scriptum est) una die duodecim interemisse leones.

CXLI. Regnum Pertinacis.

Post Commodum imperavit Pertinax Helvidius mensibus sex; non uxorem neque filios adduxit in palatium, sed apud avum vitam degentes reliquit. Et occisus est a militibus.

Sub illo vigeabant Symmachus, Hebræus, unus ex interpretibus, et Porphyrius philosophus qui adversus Christianos scripsit.

CXLII. Regnum Didii.

Post Pertinacem imperavit Didius menses quatuor. Et interfectus est a cubiculariis ad fontem palatii, decreto senatus, dum pisces contemplaretur, et alta voce exclamaret: « Quidnam mali feci? » Iste erat villissimus operibus et moribus, et scelestus, et divitiarum amator.

Sub illo fidem confessi sunt Eugenius et Maca-

Α παραμυθήσασθαι. Ὅπερ (ὡς φασι) σφοδρῶς καταπλήξαν⁹⁹ τὸν Μάρκον, γράφει τιμᾶσθαι¹⁰⁰ Χριστιανούς, τὴν δὲ λεγῶνα Κεραυνόβδolon προσαγγρεῦσαι¹⁰¹.

PLΘ'. Βασιλεία Βήρου.

⁹⁹ Μετὰ δὲ Μάρκον ἐβασίλευσε Βήρος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη η' ¹⁰⁰, καὶ ἐσφάγη ἐν προκίνοσφ.

PM'. Βασιλεία Κομμοῦ.

¹⁰¹ Μετὰ Βήρον ἐβασίλευσε Κόμοδος (ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ) ἔτη [ι]β' ¹⁰².

(2) Γέγονε δὲ ¹⁰³ πυδαλγὸς καὶ καταβαρῆς ¹⁰⁴ (καὶ ὑπὸ ἀναγωγῆς αἵματος καὶ χολῆς ἐθρόως ¹⁰⁵ ἀπέθνησκε).

344 ¹⁰⁶ (3) Νάρκισσος δὲ τις τῶν οἰκίων αὐτοῦ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ.

B ¹⁰⁷ (4) Ἐφ' οὗ Θεόδοτος, ὁ καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα καὶ Νεστόριον πλάνης ὀρθό- μενος, καὶ Θεοδοτίων, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἐγνωρίζοντο¹⁰⁸.

¹⁰⁹ (5) Καὶ Κλήμης ὁ Στρωματέτης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦν.

(6) Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ὀριγένης ἐγένετο.

¹¹⁰ (7) Ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιάρχης τότε ἦν, ὃς ἑαυτὸν Παράκλητον εἶπεν εἶναι.

¹¹¹ (8) Ἦν δὲ (Κόμοδος) φιλοκύνητος ¹¹²· τοῦτόν¹¹³ φασιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τοῦς) ἰβ' λέοντας πεφονευκέναι ¹¹⁴ (καὶ οὐχὶ Μάρκον, ὡς προεγράφη).

PMΑ'. Βασιλεία Περτίνακος.

¹¹⁵ Μετὰ Κόμοδον ἐβασίλευσε Περτίναξ (Ἐλώιος) μῆνας ε', μῆτε τὴν γυναῖκα μῆτε τὰ τέκνα εἰσαγαγὼν εἰς τὸ ¹¹⁶ παλάτιον, ἀλλ' ἔλασας παρὰ τῷ πάππῳ εἰαιτᾶσθαι. ¹¹⁷ (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

¹¹⁸ (3) Ἐπὶ αὐτοῦ Σύμμαχος, εἰς τῶν ἐρμηνευτῶν ¹¹⁹, ἦν Ἑβραῖος ¹²⁰, καὶ Πορφεύριος ¹²¹ φιλόσοφος, ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας.

PMΒ'. Βασιλεία Διδίου.

Μετὰ δὲ Περτίνακα ἐβασίλευσε ¹²² Δίδιος μῆνα, ¹²³ δ'. (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ κουβικουλαρίων εἰς τὴν πηγὴν τοῦ παλατίου, 345 θεωρῶν τοὺς ἰχθύας, φήσας τῆς βουλῆς, μεγάλα ἐπιδοῶμενος· « Τί γὰρ δεινὸν ἐποίησα; » (3) Οὗτος ἦν φαυλότατος ¹²⁴ τοῖς ἔργοις καὶ τρόποις, καὶ ἀνοσιουργός, καὶ χρημάτων ἐραστής.

D ¹²⁵ (4) Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησαν Εὐγένιος καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ καταπλήξει cod. ¹⁰⁰ τιμᾶν Leo, Ced. ¹⁰¹ Cum vero Pertinax — apud Quados siti laborarent — litteræ exstant Marci — exercitum Christianorum precibus servatum esse Eus. II, 291. ¹⁰² Leo et Cod. cum M. Aurelio. ¹⁰³ θ' M. Aur. 10°. Eus. ¹⁰⁴ 180 (5580). ¹⁰⁵ μῆνας ε' Leo, μῆνας θ' Ced. 441, 5. ¹⁰⁶ καὶ Ced. 441, 6. ¹⁰⁷ κατωδ. Ced. ¹⁰⁸ ἀθρόας? Ced. 441, 13. Τούτων Ν. τις τῶν δ. ἀ. ἀπ. ἐν λ. Strangulatus in ædibus Vestiliani Eus. ¹⁰⁹ Ced. 441, 8-10. Ἀφρικανός; δὲ φησιν ὁ χρονογράφος εἶναι ἐπὶ τούτου Κλ. Ced. ἐπὶ Κομμοῦ Leo. ¹¹⁰ ἐγνωρίζετο Leo, Ced.; Severi 1° et 11° Eus. ¹¹¹ Ced. 441, 10; a. Severi 12° Origenes mirabilis Alexandriae puerili ætate agnoscebatur Eus. ¹¹² Ced. 441, 11, 12. — Severi 11° Masiarius (?) noster scriptor gnoscebatur Eus. ¹¹³ Ced. 441, 4, 5. ¹¹⁴ καὶ μαχιώτατος πάντων Ced.; μ. π. καὶ φ. Leo. ¹¹⁵ δν καὶ φ. Ced. δν φ. Leo. ¹¹⁶ φωνῶσαι Leo, Ced. cf. Eus. Commodi a. 12°. ¹¹⁷ 195 (5595) μ. β' Gl. c. Chr. Pasc. ἡμέρας πς' (Jan. I—Mart. 28) Leo, Ced. 431, 15-17. Capitulinus 15: m. II. d. xxv; Hier. et Cassiodorus: menses vi. ¹¹⁸ εἰς τὸ π. δ. Ced. εἰς τὸ π. ἀγαγῶν Leo. ¹¹⁹ Ced. 441, 21 οὗτος Περτίναξ Ced. ὁ Leo. ¹²⁰ Ced. 441, 17-20. Ἐπὶ τούτου, ὡς φησιν Εὐσέβιος, ἦν ὁ Σ. Ced. ἐπὶ Περτίνακος Leo. ¹²¹ τῆς τῶν Ἑβραίων γραφῆς Ced. ¹²² Ἐβιωνάιος τὴν αἵρεσιν (ἦν) ἀλλὰ καὶ Leo Ced. ¹²³ ὁ add. Ced. ¹²⁴ Ἰουλιανός add. Leo, Ced. 442, 1 ἡμέρας ες' Leo, Ced. (Mart. 28 — Junii 1). ¹²⁵ Ced. 442, 4, 5 ὃς διὰ τὸ αἰσχροῦς ζῶσθαι καὶ ἀπανθρώπως ὑπὸ τῆς βουλῆς θανάτῳ καταψηφισθεὶς εἰ. Ced. Οὗτος; διὰ ταῦτα εἰ. ψ. τῆς β. x. τ. λ. Leo. ¹²⁶ φ. δὲ ἦν τ. τρόποις καὶ τ. εἰ. ἀν. x. τ. λ. Ced. 442, 2 — φ. τ. τρ. καὶ τ. εἰ. ἀν. x. τ. λ. Leo. ¹²⁷ Ὅμοίως; δὲ καὶ δύο προσδύτεροι Ἐ. καὶ M. Ced. 537, 7 sub Juliano passi.

Μακάριος. (5) Καὶ Σαβέλλιος ὁ Λιβυκὸς ἠῶ καὶ ἀθεώ- A
τατος αἰρετικὸς ἦν.

rius, Et Sabellius Libyus, et valde impius hereticus
exstabat.

PMΓ'. Βασιλεία Σεβήρου.

CXLIII. Regnum Severi.

Ἔπειτα τοῦτον ἐβασίλευσε Σευτήρος (ὁ Σεπτίμιος)
ἐτη ιζ' ἠ. ἠ. (2) Ὁς τὸν ἐν Βρεταννίᾳ νικήσας πό-
λεμον, ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης ἠῶ περιτείχισε
τὴν νῆσον σταδίοις α· καὶ τὸ ἠῶ Βυζάντιον παρπλα-
τῶν, τὰ τεῖχη αὐτοῦ καθέλειν· εἶχε δὲ ἠῶ πύργους ζ',
ἐκ τῶν Θρακικῶν πυλῶν ἀρχομένου; καὶ ἐπὶ τὴν
ἀρκύσαν θάλασσαν καθήκοντας, ὧν ἠῶ (93ῶ) εἰ τις ἐν
ἐνὶ τῶν πύργων ἠῶ προσῆλθεν, οὐδεμία ἀσθησις
τοῖς ἄλλοις ἐγίνετο· εἰ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ
ἐπιβόησεν ἢ λίθον ἐσάλυσεν, αὐτὸς τε ἦχε· καὶ ἠῶ
τ.λ. λοιποῖς ἀπασὶ μεταδίδου τῆς ἡχῆς.

Post illum imperavit Severus Septimius annos
septemdecim. Sic cum in Britannia victor fuisset, a
mari usque ad mare circumvallavit insulam ad mille
stadia; capiti deinde Byzantii muros delevit. Habe-
bat autem turres septem ex pylis Thraciis inci-
pientes et ad septentrionale mare pertinentes. Quan-
tum turrium si quis in unam intraret, nemo in
aliis sentiebat; si vero in prima turri clamaret,
vel lapidem jaceret, et ipsa sonabat, et reliquis om-
nibus communicabat sonum.

(3) Οὗτος καὶ τὸ Ζεύξιππον λουτρὸν ἐκτίσας Βυ- B
ζαντίαι; καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἵπποδρόμῳ
παρέδωκε, καὶ κυνήγιον καὶ θέατρον αὐτοῖς κατε-
σκευάσεν.

Hic et Zeuxippum balneum aedificavit Byzantiis,
et primam structuram hippodromo concessit, et
locum venationi et theatrum eis aedificavit.

(4) Ἐπὶ τοῦτου Ἀλεωνίδης, ὁ πατήρ Ὀριγένους,
ἐμμετρήσεν (ἐπίσκοπος ὦν). (5) Καὶ Ὀριγένης
ἐγνωρίζετο, ὅστις 346 (Ὀριγένης) ἠῶ εἰ; Ἀλεξάν-
δρειαν ἀκμάζων μεγίστην εἰς τὴν θεῖον λόγον σπου-
δὴν καταβαλλόμενος ἠῶ, οὐ μόνον ἠῶ τοῖς πιστοῖς ἠῶ
πρόξενος ὠφελείας ἐγίνετο μεγάλης ἠῶ, ἀλλὰ καὶ τῶν
αἰρετικῶν οὐκ ὀλίγοις ἠῶ ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὑγιῆ τῆς
πίστεως παραλαβόντες ἠῶ δόγματα, ζηλωταὶ τῆς ἀλη-
θείας ἐγίνοντο· ἐξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβρό-
σιος, ἀνὴρ ἐπισήμων καὶ φιλόλογος, ὃς εἰς γνῶσιν
αὐτοῦ ἀνδρῶς ἀφεικέσθαι σπουδάσας, ἀπίστη τῆς Οὐα-
λεντινίου καὶ Μαρκίωνος αἰρέσεως, πείρην τῆς ἐνθέου C
παιδείας αὐτοῦ ἠῶ ἀρκοῦσαν κτησάμενος. Πλείστοι
δὲ ἠῶ τῶν ἐξωθεν φιλοσόφων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες,
μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκεία μαθήματα τὴν
ὠφελείαν ἐκαρπούσαντο ἠῶ, — μέγας γὰρ παρ' αὐτοῖς
ἐγνωρίζετο — παραδίδου γωμετρίαν καὶ ἀριθμη-
τικὴν, καὶ τὰλλα προπαιδύματα· διόπερ οὐκ ὀλίγοι
τῶν παρ' ἠῶ Ἑλλήσι σοφῶν ἠῶ μαρτυροῦσιν αὐτῷ ἠῶ,
μνήμην ἐν τοῖς ἰδίοις ποιούμενοι συγγράμμασιν ὡς
διδασκάλου· καὶ γὰρ εὐφυῆς παιδὸθεν ὑπῆρχε σφό-
δρα καὶ ζητητικὸς ἄγαν, οὗ ἐν ἠῶ τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ
τὸ τῆς θείας Γραφῆς βούλημα πυνθανομένου ἠῶ, ὡς
βαθύτερα ἠῶ διανοομένου, ἐπέληρτεν ὁ πατήρ (αὐ-
τοῦ), μηδὲν ὑπὲρ ἠῶ ἡλικίαν παρ' ἐτέρων ἠῶ ζητεῖν·
(νύκτωρ δὲ ἐπιστάς, εὐδοντος ἠῶ τὰ στέρνα ὡς θείου D
Πνεύματος ἐνδον ἐν αὐτοῖς ἱερωμένου, κατεφίλει) ἠῶ
καὶ τῆς εὐτεχνίας αὐτὸν ἐμακάριζεν. Ἀγναίαν δὲ

Sub eo Leonides, pater Origenis, episcopus,
confessus est fidem. Et Origenes ipse celebraba-
tur, qui Alexandriae vigens, sanctissimum divini
verbi cultum instituens, non solum fidelibus ma-
gnam utilitatem praebebat, sed etiam haereticis
non paucis: ab illo enim sanis fidei apprehen-
sionis dogmatibus zelo veritatis accendebantur.
Inter quos eminuit Ambrosius, vir insignis et
litterarum studiosus, qui cupidus talem virum
cognoscendi profectus est, et defecit ab haeresi
Valentini et Marcionis, experientia divinae institu-
tionis illius parta sufficienter. Plerique etiam ex-
traneorum philosophorum ad illum ventitantes,
maximam et ipsi in propriis scientiis perceperunt
utilitatem; magnus enim apud illos habebatur,
docens geometriam, arithmeticae caeterasque
praevas scientias; idcirco non pauci apud Graecos
sapientes testimonium dant ei, mentionem ejus in
scriptis suis, ut magistri, facientes. Enimvero
valde ingeniosus ab infantia fuit, et nimio ingenio
valens ad inquirendum. Eum, cum in puerili aetate
divinae Scripturae quaereret sensum, veluti ni-
hilis profunda mente agitantem, increpavit pa-
ter ejus, moneus ne nihil supra aetatem ab aliis inqui-
reret; at noctu surgens, dormientis pectus, quasi
illud divinae Spiritus intus sacraret, osculabatur,
et sibi ipsi sobolem felix congratulabatur. Castita-
tem et a voluptatibus abstinentiam tantam a puero

Variarum lectiones et notae.

ἠῶ λοιμικό; ? sub Gordiano apud Ced. 421, 14 ἐφ' οὗ Σ. ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. ἠῶ 493 (3395). ἠῶ
μῆνας ἠῶ. Σέβ. δὲ ὁ αἰρετικὸς λέγεται Ced. 442, 6, 7; μ. ἠῶ Leo. ἠῶ Ced. 442, 7-15. — Οὗτος; Ced. Leo.
ἠῶ εἰς θάλασσαν Leo, Ced. ἠῶ οὗτος τὸ Β. Leo, Ced. ἠῶ τὸ Βυζάντιον add. Ced. ἠῶ καὶ τούτων Leo,
Ced. ἠῶ ἐν ἐτέρῳ πύργῳ Leo, Ced. ἠῶ ἢ. καὶ σιωπήσας; τῷ δευτέρῳ μ. τῆς ἠῶ. καὶ οὗτος τῷ τρίτῳ καὶ
ἠῶ ἐξῆς, ὁμοίως; Ced. ἠῶ. καὶ τῷ δ. καὶ τ. λ. πᾶσιν ἐφεξῆς μ. τῆς ἠῶ. Leo. ἠῶ Ced. 442, 15-17. ἠῶ Περὶ Ὀριγέν-
ἠῶ νους, CXLIII tabulae codicis Monacensis 2, quae Pertinacem praetermiserat. Sev. a. 7 (200) Eus. 11,
295, Ced. 441, 20, 21 ὁ τοῦ καχόφρονος ἠῶ. π. ἐμ. sub Pertinace; ἐμ. δὲ κ. καὶ Α. ὁ π. ἠῶ. Leo. ἠῶ Ced.
442, 21-445, 7. ἠῶ Ἐπὶ τούτου ἠῶ κμαζεν ἠῶ. ὃς τις εἰς ἠῶ. ὦν Ced. ἐπὶ τ. ἠῶ. καὶ ἠῶ. ὃς ἐνέσπειρον ἐπὶ τῆς
ἠῶ γῆς πονηρὰ ζιζάνια καὶ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐκδείξατο Leo. ἠῶ καταβάλλετο Ced. ἠῶ γὰρ αἰδλ. Ced.
ἠῶ τῆς πίστεως cod. e. seqq. ἠῶ μ. ἐγέν. Ced. ἠῶ παραλαμβάνοντες Ced. ἠῶ ἄ. π. Ced. ἠῶ καὶ αἰδ. Ced.
ἠῶ ἠῶ ἐκαρπούσαντο Ced. — καὶ γὰρ παρ' ἠῶ. μ. ἐνομιζέτο Ced. ἠῶ φιλοσοφῶν Ced. ἠῶ αὐτὸν Ced. ἠῶ
ἠῶ ἄγαν ὡς ἐν cod. ἠῶ ὡς cod., ὦν — πυνθανόμενον Ced. ἠῶ βαθύτερον ἢ ὁ. Ced. ἠῶ τὴν add. Ced.
ἠῶ ἢ. περαιτέρω ζ. Ced. ἠῶ καθέειδοντες Glycas 451, 5-8. ἠῶ ὃς add. Ced.

coluit, ut quatuor tantum obolis ad victum quotidie contentus esset: et licet etiam provecus annis perseveranter ita vivebat, et super pavimento et storeola dormiebat, et cum parumper requievisset, noctis partem maximam semper in meditatione sacrorum oraculorum transigebat. In his contentens, et seipsum inedia et vigiliis et nuditate domans, ita contrivit rigorem corporis, ut omnino osseus videretur. Vino enim et oleo et cæteris talibus abstinens, maxime frangi pectus tolerabat; idcirco valde celebris factus est, utpote eximius opere et verbo, et qui multos Græcos ad insani idolorum cultus odium adduxisset. Magna igitur fama de eo vulgata, multisque ad eum procul convenientibus, non solum Græcos philosophos et hæreticos celebres ad religionem attraxit, sed etiam Christianos confirmavit, strenue eos elementa docens religionis. Quem prædictus Ambrosius eum multum rogasset et ei vim attulisset Cæsareæ, et septem quidem apud eum constituisset qui celeriter, plures vero qui eleganter scriberent, adduxit eum ut divinas interpretaretur Scripturas. Et hic quidem convenienter subministrabat necessitatibus ejus, ille vero, otia ducens, dictabat celeriter scribentibus, et eleganter scribentes cum mulieribus scribebant, ad calligraphiam exercitati, sicque totam divinam Scripturam intra duodeviginti annos interpretatus est. Dicitur autem sex millia librorum composuisse. Tantum enim zelum ad exponenda sacra oracula Ambrosius ostendebat, ut magnam ejus diligentiam testatus Origenes ad aliquem scribat dicens: « Sanctus Ambrosius, vir Deo vere consecratus, multum te salutat, qui existimans me industrium esse, et divinum silitre verbum, arguit propria industria et sacrarum Litterarum amore; unde tantum me præterit, ut in periculo sim ad ejus quæstiones deficiendi; non enim cœnare licet, nisi simul conferamus, nec postquam cœnaverò, deambulare et corpusculum recreare fas est; sed in his etiam momentis disserere et exemplaria inquirere cogimur; nec sano totam noctem ad reficiendum corpus dormire nobis licet, magnam vespere partem in disserendo perdurantes. Mitto dicere quid agamus a prima luce usque ad nonam, aliquando usque ad decimam horam. Quicunque enim studii incumbere cupiunt, hæc enarrationis divinarum oraculorum et lectionibus tribuunt tempora. » Postquam igitur totam interpretatus esset Scripturam, mortuus est sexaginta novem annos natus.

καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην ἤσκησεν ἐκ νέου ²¹ τοῦ σώματος, ὡς ὀβολοῖς δ' ἴσχυον ²²⁻²³ πρὸς διατροφήν ²⁴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκούμενος· καὶ μέντοι καὶ ἐν πολλοῖς ἔτεσι τοῦτο ποιῶν διετέλει· καὶ ἐπὶ ἐδάφους καὶ ψιαθίου ²⁵ ἐκάθευδεν, καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς νυκτὸς ἀναπαυόμενος, τὸ πλεῖον ²⁶ αἰεὶ μελέτην τῶν ἱερῶν λογίων διήνυσεν· (καὶ) ἐν τοῦτοις ἐπεκτεινόμενος, ἐπὶ τε ἀσιτία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ γυμνότητι ἑαυτὸν ὑπωπιάζων ²⁷ τοσοῦτον **347** κατεδάμασε τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὡς θραῦσθαι παντελῶς αὐτὸν ἀπισκλήχота ²⁸. Οἴνου γὰρ καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεχόμενος, ἀνατροπὴν τοῦ θώρακος μεγίστην ὑπέμεινεν· ἐνθεν τοι γέ ²⁹ διαδόχτος γενόμενος ὡς διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, (καὶ) πολλοὺς Ἕλληνας τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι ³⁰ παρασκευάσας. **B** Πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τρεχούσης καὶ πολλῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συρρέοντων ³¹, οὐ μόνον Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικοὺς ἰλλογίμους πρὸς (τὴν) εὐσέθειαν ἐλυκυσεν ³², ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας Χριστιανοὺς μᾶλλον στοιχειώσας ἐπεδεβαίωσεν. Ὅσον δ' προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἱκετεύσας πολλὰ καὶ παραβιάσάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν παραστήσας αὐτῷ ³³ ζ', πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμηνεύσαι τὰς θείας Γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε· καὶ ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρεῖαν ³⁴ παρεῖχεν· ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος, ὑπηγόρευε ³⁵ τοῖς ταχυγράφοις· καὶ οἱ καλλιγράφοι ³⁶ σὺν γυναιξίν ἔγραφον, (οἱ ἐπὶ τῷ) καλλιγραφεῖν ἐξησκημένοι, πᾶσαν τε θεῖαν (93^b) Γραφὴν ἐρμήνευσεν ἐπὶ ἑτῆ ἰη'. Λέγεται δὲ ὅτι ἑξάκις χίλιας βίβλους συνέταξεν. Τοσοῦτον γὰρ ζῆλον εἰς τὴν ἐξηγήσιν τῶν θείων Βιβλίων ³⁷ ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ὀριγῆνης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινα λέγων· « Ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος ὁ τῷ Θεῷ ³⁸ γνησίως ἀνακειμένος πολλὰ προσαγορεύει σε, ὅστις νομίζων ³⁹ με φιλόπονον εἶναι καὶ πάνυ διψῶν τοῦ θείου λόγου, ἤλεγξε τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθήματα ἔρωτι, ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτον με παρελήλυθεν, ὥστε κινδυνεύειν ἀπαυθῆν ⁴⁰ πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις· οὐτε γὰρ δεῖπνῆσαι ἔστιν εἰ μὴ ἀντιβάλλοντας ⁴¹, οὐτε δειπνῆσαντι ⁴² ἔξιστι περιπατῆσαι καὶ διαναπαῦσαι τὸ σωματίον ⁴³· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις φιλολογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα· οὐτε μὴν ὄλην ἐπὶ θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα **D** ἔξειστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἑσπέρας φιλολογίαις ⁴⁴ παρατινόντες. Ἐὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε **348** καὶ δεκάτης ὥρας· πάντας γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς καιροὺς ἐκείνους; τῇ ἐξετάσει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέσιν. » Πᾶσαν τοίνυν ἐρμήνευσας τὴν θεῖαν Γραφὴν, ἐτελεύτησεν ἐτῶν ξθ'.

Variæ lectiones et notæ.

²¹ ἐκ ν. τοῦ σ. ἡ. Ced. ²²⁻²³ δ' καὶ μόνοις Ced. scil. ne sexta quidem pars thaleri vel rubli argentei. ²⁴ δ. ἐκάστης ἡμέρας ἀρκεῖσθαι Ced. ²⁵ ψιάθω καθεύδων καὶ Ced. ²⁶ τὸν πλεῖονα εἰς τὴν μ. Ced. ²⁷ πείζων Ced. ²⁸ ἀπισκλήχεται Ced. ²⁹ γέ τοι Ced. ³⁰ βδ. παραπεισας καὶ μαρτυροῦν στέφανον, ἀνδείξει nota marginalis a secunda manu β. πείσας; μ. σ. ἀναδήσασθαι παρεσκευάσεν Ced. ³¹ συρρέοντων Ced. ³² ἐλύκυσας cod. ³³ α. π. Ced. ³⁴ αὐτῷ Ced. ³⁵ ὑπηγόρευσε Ced. ³⁶ βιβλιογράφοι Ced. ³⁷ λόγων Ced. ³⁸ ἰ. καὶ Θεῷ γν. ἀν. ἀν. Ἄ. Ced. ³⁹ νομίζον· a cod. ⁴⁰ κινδ. ἄπαν cod. ⁴¹ ἰ. ἡμῖν ἀντιβάλλουσιν Ced. ⁴² δειπνῆσαι Ced. ⁴³ τὰ σώματα Ced. ⁴⁴ φιλολογίας π. cod. φιλολογίας πρᾶξιούσης Ced.

⁴⁶(6) Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς **A** Παπυρίοις λέγει· «Τοῦ τὸν Ἀμβροσίου τὰ πρὸς τριῖς ⁴⁷ αὐτῶ τε καὶ τὸν ἔξυρφόριον καὶ τοὺς ἱεροποιῶσιν ἐπαρκοῦντας⁴⁸, χάριτας⁴⁹ τε καὶ τὰλλα ἐπιβλήματα⁵⁰, τοῦ δὲ Ὀριγένους ἐν τῇ ἀγροικίᾳ καὶ πολιτείᾳ ὑπερβαλλούσῃ⁵¹ καὶ σχολῇ μεγίστῃ τὴν περὶ τῆς Γραφῆς διανύοντος⁵² κάματον, » καὶ «πίσαν τὴν καλουμένην τῶν Ἐξαικῶν πραγματαίαν⁵³ καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ καμάτου πεφιλοτίμητο. » Οὗ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους (8) ἐκδόσεις κατ' αὐτὸν⁵⁴ συνέγαγεν, ἀλλὰ ε' καὶ ἐξ, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερειῶν περιτυχῶν⁵⁵ ἐν τινι κίθῳ, ταῦτα⁵⁶ συνέταξεν. Ἐπὶ ταῦτ' οὖν πᾶσαν⁵⁷ συναγαγὼν, διελὼν δὲ καὶ ἀντιπαραθεὶς ἀλλήλαις⁵⁸ μετὰ (καὶ) αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων Ἐξαικῶν ἀντίγραφα⁵⁹, εἰσφῶς μάλα καὶ ἐπιστημόνως ἐκ πολυπειρίας κατασκευάσεν.

« Ἄλλ' οὐκ εἰς τέλος διασέστον αὐτοῦ τὸ κλῆος⁶⁰ διαμένειν· συμβέβηκε γὰρ αὐτῷ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον⁶¹· καὶ μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς καὶ ἀπωλείας πρόξενος γέγονεν. Βουλόμενος γὰρ μηδὲν⁶² τῆς θαλάσσης Γραφῆς εἶσαι ἀνερμήνευτον⁶³, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας, καὶ θανάσιμα ῥήματα ἐξηγήσατο⁶⁴. — Ἐξ αὐτοῦ γὰρ Ἄρειος τὰς ἀφορμὰς εἰληχεν καὶ οἱ καθ' ἐξῆς ἀνόμοιοι⁶⁵ τε καὶ ἀνόσιοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. «Φάσκει γὰρ οὗτος τολμήσας⁶⁶ κατὰ τὴν ἀρχὴν⁶⁷, ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς⁶⁸ ὄρῃν τὸν Πατέρα οὐ δύναται⁶⁹, **349** οὕτε τὸ Πνεῦμα⁷⁰ τὸ ἅγιον (τὸν Υἱὸν)⁷¹, οὕτε οἱ **C** ἄγγελοι τὸ Πνεῦμα, οὕτε οἱ ἄνθρωποι⁷² τοὺς ἀγγέλους. » — « Καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν Υἱὸν, ἀλλὰ κτίσμα, καὶ κατὰ χάριν λέγεσθαι Υἱὸν⁷³, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προῦπαρχειν, »⁷⁴ καὶ τὰ ἐξῆς τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ.

Πολλὴν γοῦν πεποίηκε σύνταξιν εἰς ἐκάστην Γραφὴν καὶ ὅσα μὲν ἐν προσωμίλαις καὶ διὰ προομιλίαν εἰς ἦθ' ἔτε⁷⁵ καὶ φύσεις ζώων τε καὶ ἀλόγων εἰσῆκε μέσος⁷⁶ φερόμενος, πολλάκις χαρίεντα τὰ (94⁷⁷) διηγήματα⁷⁸· ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἰδογμάτισαι, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρίσκειται.

« Ἔδοξε δὲ⁷⁹ (αὐτῷ) ἀσκητικὸν βίον ἐπανηρῆσθαι (τοιούτου, διδ⁸⁰) τὸν θώρακα αὐτοῦ δι' ὑπερβολῆς⁸¹ ἀσιτίας τε καὶ σκληραγωγίας ἀνατραπή- **D**

De quo etiam magus Eriphanus in *Panario* dicit : « Ambrosio quæ ad victum ei et actuarius et famulis necessaria erant subministrante, chartas quo et alias impensas, Origene autem in vigiliis et excellenti vivendi norma et vacatione maxima laborem suum circa Scripturas perficiente, et totum quod dicitur *Hexaplorum* opus et cæterorum vir iste cum defatigatione et sudore absolverat. Non enim quatuor insignes editiones solum uno collegit opere, sed quintam et sextam, quas his temporibus Jericho forte repererat in quodam dolio, simul ordinavit. In unum igitur omnes editiones colligens, dividensque et unam ad aliam conferens cum ipsa Hebræorum notatione, operis quod dicitur *Hexapla* exemplaria ingeniose et perite cum magna eruditione construxit.

« At non usque ad finem incontaminata laus ejus perseveravit ; sed ut summæ doctrinæ viris accidit, promptissimus fuit, et scandalum quidem multis et ruinæ auctor factus est. Nihil enim in sacra Scriptura relinquere volens non interpretatum, seipsum in peccati laqueis involvit et mortifera verba enarravit. » Ex illo enim occasiones Arius obtinuit, ei deinceps *dissimiles* et *non sancti* et reliqui omnes. « Ausus est enim hic dicere de principio Patrem ab unigenito Filio videri non posse, neque Filium a Spiritu sancto, neque Spiritum sanctum ab angelis, neque angelos ab hominibus, » — « Ex substantia Patris non vult esse Filium, sed creaturam, et secundum gratiam dici Filium ; animam autem humanam ante existere, » et reliquas blasphemias ejus.

Multum ergo ordini ad singulas Scripturas consuluit, et quæcunque quidem sive in homeliis, sive in proœmiis circa mores et naturas animaliumque et irrationabilium, in medium adductas, enarravit, sæpe jucunda sunt ; ubi vero de fide aliquid dogma introduxit, omnium absurdissimus inventus est.

« Visum est illi tam exercitatum eligere vitam, ut pectus ejus per excessum inediae et duræ tractationis frangeretur ; » — « et aliquid amplius contra

Varie lectiones et notæ.

⁴⁶ Cod. 445, 7-447, 16 ; Hæc. II, 1, 64. ⁴⁷ τροφήν cod. ⁴⁸ ἔξαρκ. Cod. ⁴⁹ χάριτην Ep. ⁵⁰ τῶν ἀναλωμάτων καὶ τοῦ ὠ. Ep. Cod. ⁵¹ καὶ πολιτείας ὑπερβαλλούσας Cod. om., Ep. ⁵² τὸν κ. τὸν π. τῆς γ. ἔ. Ep. ⁵³ Ταύτην ὁμοῦ π. τὴν πρ. ὁ ἀ. μ. κ. π. Ep. ⁵⁴ πεφιλοτίμηται cod. ⁵⁵ κατὰ ταῦτὸν Cod. — ἀ. καὶ πέμπτην καὶ ἕκτην Cod. ⁵⁶ παρατυχῶν Cod. ⁵⁷ ταῦτα ; Cod. — ταῦτὸν Cod. ⁵⁸ πάσας Cod. ⁵⁹ ἀλλήλων Cod. ⁶⁰ ἀντίγρα cod. ἀντιγράφων Cod. ⁶¹ τ. τὸ κλ. ἀσ. διήνυσσε Ep. ⁶² π. δρ. πτώμα ἐξείστον καὶ μέντοι κ. τ. λ. Cod. π. εἰς μέγα πτώμα ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ σχοποῦ β. μ. Ep. ⁶³ μ. ἔ. Cod. ⁶⁴ τῶν θαλάσσης Γραφῶν Ep. Cod. ⁶⁵ ἀνεξήγητον Cod. ⁶⁶ ἐξ. β. Ep. Cod. ⁶⁷ Glyc. 451, 18 ; ἀνομοούσιος Χυλιανδρ. ⁶⁸ ἔθῃθεν add. Ep. ⁶⁹ λέγειν πρῶτον μὲν add. Ep. ⁷⁰ ὁ υἱὸς ὁ μ. Ep. ⁷¹ ἀλλ' Ep. ⁷² Πνεῦμα τὸν Υἱὸν Ep. ⁷³ ὁ. τὸν Υἱὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγ. Cod. ⁷⁴ δύναται θεάσασθαι Ep. ⁷⁵ δ. μὴ ἀ. Ep. ⁷⁶ πρὸ τούτων εἰσηγείσεται, κτιστὸν δὲ ἅμα βούλεται δὲ ὡς κ. χ. τὸν υἱὸν αὐτὸν καλεῖσθαι λέγειν Ep. Υἱὸν λ. τῶν θείων Cod. ⁷⁷ καὶ τῶν δαιμόνων τὴν εἰς τὸ ἀργαλὸν ἀποκατάσταται καὶ τέλος τῆς κολάσεως Cod., Glyc, ἀγγέλους δ. καὶ ταύτας εἶναι, κ. τ. λ. Ep. ⁷⁸ εἰς add. Cod. ⁷⁹ μέσης codex. ⁸⁰ χαρίεντως διηγήσατο Cod. ⁸¹ Ἐδ. δ. καὶ ἀ. Cod. Ἐδ. γὰρ καὶ ἀσκητῶν Ep. ⁸² διὸ ἀ prima manu codicis pro ὡστε cf. ἔπ. εἰδ. καὶ τὸν Ep. ⁸³ ἀ. φασί τινες ἀπὸ π. πολιτείας, ἀσ. τε καὶ ἀποχῆς ἐμφύχων πεπρωκέναι Ep.

corpusculum meditatus est; alii enim dicunt nervum abscidisse, ut non jam voluptate obturbaretur; alii vero veneno virilia infecisse et ea exsiccasse: alii autem alia de eo narrant; sic ferunt medicalem eum herbam reperisse memorie causa. » Hic « multa dicitur passus fuisse pro Christo: » cum valde facundus esset, et in Ecclesia educatus. « Invidia autem, persecutionis tempore, calumniatus apud eos qui potestatem habebant, mala arte diabolicæ cogitationis in villissimum hominem, in hunc, inquit, excogitatum est ab iniquitatis operariis. Æthiopem enim ad illum adduxerunt, qui corpore ejus abuteretur. Ille autem iam impuram non ferens machinationem, clamores edidit, utraque sibi re proposita. » — « Postquam vero adolere annuisset, injecerunt thus in manus ejus, quod in altaris focum posuit; sicque martyrio privatus dimissus est et ex Ecclesia expulsus. » Relicta autem Alexandria propter dedecus in Judæam abiit. « Cum porro Hierosolimam ascendisset, facundus interpret sacerdotale munus coram Ecclesia loquendi (nam sacerdos erat) refugiebat, sed valde oppressus est a sacerdotibus. Surgens itaque et aperiens librum, hoc solum invenit: « Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » Plicatum librum a manibus amisit cum gemitu et lacrymis, cunctis pariter cum eo stentibus.

ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου¹⁰; » πύξας τὸ βιβλίον¹¹ ἐκάθισε μετὰ κλαυ-

Sunt quoque multa alia de illo dicta et celebrata ob summam ejus scientiam et librorum compositionem. At non audivit, ut videtur, sapientissimum Salomonem dicentem: « Fili, parce a faciendis libris multis. » Et, « Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem a conspectu Dei, quia Deus in cælo sursum, et tu super terram deorsum: Idcirco sint sermones tui pauci. » — « Sermones enim multi multiplicant stultitiam; » et « ne has justas multum. » — « Justus perit in justitia sua. » — « Ne plus sapias quam necesse est, nequando impie agas. » Has ergo rejiciens et repudians sacras admonitiones, ne Christophori quidem cavet intelligentiam et prudentiam

Α ναί), — « ἐπινοοῦνται δὲ καὶ κατὰ¹⁰ τὸ σ·μά·τιον, οἱ μὲν¹¹ ὅτι νεῦρον ἀποτετμηκέναι διὰ τὸ μὴ τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι¹², οἱ δὲ φάρμακον ἐπιτεθῆναι¹³ τοῖς μορλοῖς εἶπον¹⁴ καὶ ἀποξηρῶσαι· ἄλλοι δὲ ἄλλα¹⁵ εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ἔτι [καὶ¹⁶] βοτάνην¹⁷⁻¹⁸ ἱατρικὴν εὗρε μνήμη ἐνεκα. » Ὀύτος « πολλὰ λέγεται πεπονθέναι ὑπὲρ (τοῦ) Χριστοῦ, » λόγιος ὢν σφόδρα καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναθεράμμενος. « Φθόγγ δὲ διαβληθεὶς (ὅπδ τοῦ διωγμοῦ) πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας, καίκοηχανία διαβολικῆς¹⁹ ἐπινοίας²⁰ εἰς αἰσχρότατον²¹ ἀνδρα, ψηφίον, ἐπινοηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργατῶν²². Αἰθίοκα γὰρ αὐτῷ παρεσκευάσαν εἰς παράχρησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ 350 δὲ μὴ φέρων τὴν τοιαύτην²³ τολμηρὰν ἐπινοίαν²⁴, ἐρήρηξε φωνῆν²⁵, ἀμφοτέρων προτεθέντων²⁶ αὐτῷ πραγμάτων. » — « Ἐπεὶ δὲ²⁷ τοῦτο καθωμολόγησε²⁸ ὄψαι, βαλόντες²⁹ ἐπὶ χεῖρας³⁰ αὐτοῦ λιθάνων³¹, εἰς τὴν τοῦ βωμοῦ πυρὰν καθῆκε³²· καὶ οὕτω τοῦ μαρτυρίου ἀποκριθεὶς ἀπαλύθη³³ καὶ³⁴ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέωσθη³⁵. » — Τὴν δὲ Ἀλεξάνδρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ θνητός, τὴν Ἰουδαίαν κατέλαθεν. « Ἀναλθὼν δὲ³⁶ εἰς³⁷ Ἱεροσόλυμα, ὡς³⁸ ἐξηγητῆς καὶ λόγιος προετρέπετο ἀπὸ τῆς ἱερατείας³⁹· — ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰπὼν⁴⁰ πρεσβύτερος γὰρ ἦν⁴¹· καὶ πολλὰ καταναγκασθεὶς ὅπδ τῶν ἱερῶν, ἀναστὰς (καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον) καὶ μόνον⁴² τοῦτο εὐρών· « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαίωματά μου καὶ

(7) Εἶσι δὲ⁴³ πολλὰ καὶ ἕτερα περὶ αὐτοῦ λεγόμενά τε καὶ ἄδόμενα διὰ τὸ πλῆθος τῆς γνώσεως αὐτοῦ καὶ συντάξεως τῶν βιβλίων, ⁴⁴ μὴ ἀκούων, ὡς ἔοικε, τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φάσκοντος⁴⁵. « Ἰὶδ, φύλαξον⁴⁶ τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλὰ, » καὶ, « Μὴ σπεύδει ἐπὶ στόματί σου, καὶ (ἡ)⁴⁷ καρδία σου μὴ ταχυδέτω τοῦ⁴⁸ ἐξενέγκαι⁴⁹ λόγον ἀπὸ⁵⁰ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεός ἐν (τῷ) οὐρανῷ ἄνω καὶ σὺ ἐπὶ [τῆς] γῆς κάτω· διὰ τοῦτο ἔστωσαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι. » — « Εἶσι γὰρ λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητά⁵¹· καὶ⁵²· « Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ. » — « Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ⁵³ αὐτοῦ· καὶ⁵⁴· « Μὴ σοφίζου περισσὰ, μήποτε ἀσεβήσης. » Ταύτας 351 τοίνυν παραγρα-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ἐπ. ἐπιτῶ κατὰ Ep. καὶ κ. τὸ σ. ἐπ. τι Ced. ¹¹ λέγουσι add. Ep. ¹² μὴ ἡ. ὄχλ. Ep. ¹³ ἐπιθεῖναι Ep. ¹⁴ παρ' αὐτοῦ add. Ced. ¹⁵ ἕτεροι δὲ καὶ ἄ. Ep. ἀναφέρουσιν τολμῶσιν Ep. ¹⁶ καὶ Ep. Ced. ¹⁷⁻¹⁸ τινὰ εὐρηκάν I. Ep. ¹⁹ Ἐπὶ πλείστον φθόνον διεβέβητο, καὶ μάλλον τοῦτο παρώξυνε τοὺς κατὰ καιρὸν τότε τὴν ἐξουσιαστικὴν διέποντας κ. δὲ διαβολικῇ Ep. ²⁰ ἐπινοήσαν οἱ τῆς κακίας ἐργάται· αἰσχρότητα τῷ ἀνδρὶ ἐπινοήσαι εἰς π. δὴ τοῦ ἄ. σ. Ἄ. ἄ. παρσκευάσαι Ep. ²¹ αἰσχρότερον ἀνδρα φασίν Ced. ²² τοῦτον ὄπλασθην αὐτῷ. Ced. ²³ τος Ced. ²⁴ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἐπ. Ep. ²⁵ τῶν add. Ep. ²⁶ ἄ. πρ. Ced. ²⁷ ἄλλ' ἐπιειδὴ ὄλος. ²⁸ τοῦτο πράξαι Ep. ²⁹ βαλὼν τε cod. ³⁰ χεῖρα Ced. Ep. ³¹ λίθων Ced. Ep. ³² καθῆκαν Ep. ³³ μ. ἀπὸ τῶν κρινάντων ἀπεβλήθη Ced. μ. ἀπὸ τ. κρ. ὀμολογητῶν τε καὶ μαρτύριον ἀπεβλήθη τότε Ep. ³⁴ ἀπὸ add. Ep. ³⁵ ἐξῶθ. cod. — τιοῦτος; ἰξ. Ep. ³⁶ Ἄ. ὁδ λιπῶν Ced. — Ἄν. γοῦν Ep. ³⁷ τὰ add. Ep. ³⁸ καὶ ὡς. ³⁹ τοῦ ἱερaticy Ced. Ep. ⁴⁰ προὑπήρχε Ced.; φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ πρεσβυτερίου καταξιώθηται Ep. sed cf. Eus. H. E. vi, 19. ⁴¹ ἀναστὰς ἐπὶ πόδας τὸ β. μ. Ep. ἄν. καὶ τ. μ. τὸ ῥήτον εἰπὼν Ced. Ps. l. 16. ⁴² καὶ add. cod. ⁴³ ἐπέδωκε καὶ add. Ep. ⁴⁴ σὺν ἄ. κλ. Ep. ⁴⁵ Ced. 447, 16-19. ⁴⁶ Ἐ. δὲ καὶ ἰ. τὰ π. Ced. ⁴⁷ ὄθεν καὶ συντακτικῆς ὀνομάσθη διὰ τὰ πολλὰ ποιηκέναι βιβλία Ced. ⁴⁸ λέγοντος Ced. Ecclesiastes xii, 12. ⁴⁹ φύλαξαι cod. — φύλασσε τοῦ μὴ ποιῆσαι Ced. ⁵⁰ V. 2 ἡ. om. ut Ced. ⁵¹ μὴ add. cod. ⁵² ἐξενεγκέν Ced. ⁵³ πρὸ πρ. LXX. ⁵⁴ Eccl. vi, 11. ⁵⁵ ματαιότη. cod. ματαιότητος Ced. ⁵⁶ Eccl. vii, 15 17. ⁵⁷ δικαιοσύνη Ced.

ψήμιος τὰς ἱερὰς παραινέσεις καὶ παραγκωνισά-
 μνος οὐδὲ τοῦ χριστοφόρου ἠ προσέσχε τῇ ἐννοίᾳ ἢ
 τί καὶ συνέται ἐν τοῖς συντάγμασιν· ὁ γὰρ θεοπέ-
 σος ἢ Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοίων (θυ-
 νιπώτατος ὢν, νοήμασι τεικνωτάτος γεγονώς, ὃς)
 οὐ κλειῶν τῶν βραχυτάτων ἢ ἐπιστολῶν γραφῇ πα-
 ρεδίδωκεν, καίτοι μυρία ἀπόρρητα λέγειν ἔχων,
 ἕως τῶν μέχρις οὐρανοῦ ἢ τρίτου φθάσας θεω-
 ρήματα, ἐπ' αὐτὸν δὲ τὸν θεοκρετῆ παράδεισον
 ἐρπασθεὶς ἢ καὶ τῶν ἐκείσε ῥημάτων ἀνεκφράστων ἢ
 ἐξωθεὶς ἀκούσαι ἢ, Καὶ μίντοι οὐδ' οἱ λοιποὶ τοῦ
 Χριστοῦ φοιτηταί, ἢ μὲν ἀπόστολοι, ὃ δὲ ἢ μαθη-
 ταί, καὶ ἄλλοι πρὸς τούτων ἢ μυριοί, οὐκ ἄπειροι (94b)
 λόγων ἐτύγγανον· καὶ ὁμοῦς οὖν ἐξ ἀπάντων τού-
 των ἢ τοῦ Κυρίου διατριβῶν ἢ ὑπομήματα Ματ-
 θαῖος ἦμιν καὶ Ἰωάννης μόνος καταλειλοπασιν, οὃς
 καὶ ἰπανάγκας ἐπὶ τὸ γράφειν ἔλθειν ἔχει ἢ λόγος,
 ὡς περ (δὴ) καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. Διὸ ἢ
 φησὶ ἀμέγας Μάξιμος· Ὁ λόγος συγγραφόμενος
 ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς
 τινῶν, ἢ ἢ ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης. »

ἢ (8) Νοσηλευθεὶς δὲ Σευήρος ἐτελεύτησεν ἢ.

ἢ (9) Ἐπὶ Σευήρου Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς τὴν
 Ἐρείμανος αἵρεσιν ἀνεκνώσατο.

PMΔ'. Βασιλεία Καρακαλλᾶ.

ἢ Μετὰ ἢ Σευήρον (τὸν Σεπίμιον) διασώσωσεν
 Ἐτωνίνος, ὁ υἱὸς ἢ αὐτοῦ, ὁ Καρακαλλᾶς, καὶ Γέ-
 τας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἢ.

ἢ (2) Καὶ σφάξας (τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν
 μητριαν λαβὼν εἰς γυναῖκα, καὶ κρατήσας ἔτη ζ',
 ἀνταναίρεται ὑπὸ τῶν ἰδίων, 352 αὐτὸς) τὸν ἴδιον
 ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς ἢ κατέσφαξεν.

ἢ (3) Σαρακίων δὲ τι· μαθηματικὸς ἔλεγεν, ὡς
 τεθνήξαντα ἢ Ἀτωνίνον καὶ Μακρίνον αὐτὸν δια-
 ἔχασθαι, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν ἢ δακτύλῳ παρστώτα
 μετὰ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μᾶλλον δὲ
 ὑπὸ τῆς τύχης, οὐ συνῆκε τῷ προσώπῳ ἢ Μακρίνου,
 ἀλλ' ἔτερον τὸν πλησίον ἐπέλευσεν ἀποκτανθῆναι. Ὁ
 δὲ Μακρίνος ἐσπούδαζε ἢ τὸν Ἀτωνίνον προκατα-
 λαβεῖν, καὶ τοῦ Ἀτωνίνου ἀπὸ τοῦ ἵππου ἢ κατα-
 θίντο· ἐν κυνήγῳ εἰς ἀπόπατον, ἑκατόνταρχον
 ἀποστείλας, τοῦτον τῷ ξίφει ἀνέβλεν, εἰπὼν πρὸς
 αὐτόν· ἢ ἢ σὺ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως
 καὶ γὰρ σὺ. »

ἢ (4) Ἐπὶ αὐτοῦ Ὀριγίνης διάφορα συγγράμματα
 καταλείπει μετὰ καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων σημει-
 ῶσεως, τὰ λεγόμενα Ἐξακτᾶ.

A in libris componendis; divus enim Paulus cum
 sermones omnimodos componere potuisset, valde-
 que huic operi intelligentia sua par esset, brevissimas
 tantum epistolas litteris mandavit; attamen arcana
 sexcenta dicenda habebat, quippe qui ante tempus
 usque ad tertium coelum contemplandum ascende-
 rat, et in ipsum magnificentum raptus paradisi, ibi
 verba ineffabilia audire meruerat. Enimvero nec
 caeteri Christi discipuli, duodecim scilicet apostoli,
 septuaginta discipuli, et praeter eos sexcenti alii,
 imperiti non erant ad dicendum; attamen ex omnibus
 his Domini conversationis Matthaeus et Joannes soli
 monumenta nobis reliquerunt, quos quidem neces-
 sitas cogit ut ad scribendum accingerentur, sicut
 etiam Marcum et Lucam deinceps. Idcirco magnus
 B Maximus ait: « Qui scribit aliquid, vel ad sui
 ipsius memoriam scribit, vel ad utilitatem aliorum,
 vel ad utrumque, vel etiam ut quibusdam noceat,
 vel ad ostentationem, vel ex necessitate. »

ὡφέλειαν ἑτέρων, ἢ καὶ ἑμῶν, ἢ (καὶ) πρὸς βλάβην

Cum autem in morbum incidisset Severus mor-
 tuus est.

Sub Severo Paulus Samosatensis Artemonis re-
 novavit haeresim.

CXLIV. Regnum Caracallae.

Post Severum Septimium imperavit Antoninus,
 filius ejus, dictus Caracalla, et Geta frater ejus.

C Et cum occidisset fratrem suum, et novercam
 uxorem duxisset, et imperasset annos septem,
 vicissim a suis occisus est. Ipse proprium ipsius
 fratrem in sinu matris jugulavit.

Quidam Sarapion mathematicus dicebat mortuo
 Antonino Macrinum ipsam illi successurum, et
 ostendit illum digito astantem cum senatu. Antoni-
 nus vero ob iram, vel potius fortuito in faciem
 Macrini non incidit, sed alium qui proximus erat
 jussit interfici. At Macrinus sedulo egit ut Antoni-
 num praeverteret, et cum in venatione Antoninus
 ex equo desiliisset, ad recessum, ventris levandi
 causa, petendum, centurionem mittens, illum gla-
 dio occidit Macrinus dicens: « Sicut tu fratrem
 D jugulasti, ita et ego te. »

Sub eo Origenes varia scripta reliquit signis
 Hebraeorum instructa et dicta Hexapla.

Variae lectiones et notae.

ἢ θεοσκοπίου πρ. Παύλου τῆ Ced. ἢ τὴν ἐννοίαν τε καὶ σύνεσιν ἐοικ. ἢ τρισμακάριος Π. Ced.
 ἢ παντοδαπῶν βραχυτάτα· ἐπιστολὰς τῆ γ. Ced. ἢ ἢ. ἢτε τὰ μ. ὁ τ. θεωρήματα ἐπιφθ. Ced. ἢ ἀναρκ.
 Ced. ἢ ἀν. ὁ. Ced. ἢ ἀκ. ἀξ. Ced. ἢ οἱ δὲ Ced. ἢ πρὸς τούτους Ced. ἢ ἀπ. τῶν τοῦ Ced. ἢ τὰ
 αἰδ. Ced. ἢ κατέχει Ced. ἢ δὴ a.h. Ced. ἢ πρὸς add. Ced. ἢ Ced. 442, 18-20. ἢ ἐν πολέμῳ Leo.
 ὄψιος ὁ Σ. ἐν πολέμοις σχολάζων νότῳ τελευτᾷ κατακλιπῶν παιδὰς τρεῖς. Ced. ἢ Ced. 442, 17. ἢ 210
 (5412) Ced. 448, 20. ἢ δὲ add. Ced. ἢ Ἄ. υἱὸς Σεβήρου καὶ Ced. ἢ μῆνας β' Ced. ἔτη ζ', μ. β' Leo.
 cf. Sparg. 9: imperavit a. VI. ἢ Ced. 448, 21, 22. ἢ μητρὸς ἐμονάρχησεν ἔτη ζ' Ced. ὄψιος τὸν ἴδιον ἀδ.
 Μακρίνος ἀ. ἀπεσφ. Leo. ἢ Ced. 448, 22-440, 8 Sparg. ἢ τεθνήξεται οὐκ εἰς μακρὰν Ἀτωνίνος· καὶ
 Ced. ἢ ὃν ἀπὸ τοῦ ἰ. καταθίνοντα Ced. ἢ αὐτῷ l. n. -- τῷ add. Ced. ἢ τὸ πρόσωπον Ced. ἢ ἐσπούδαζε
 Ced. ἢ ὃν ἀπὸ τοῦ ἰ. καταθίνοντα Ced.

CXLV. *Regnum Macrini.*

Post Antoninum imperavit Macrinus anno uno, mensibus duobus.

Assumpto Avito, ut Antonini adulterino filio, coronam imposuit et eum imperatorem renuntiavit, datoque militibus auro, cum Macrino bellum inivit; victusque Macrinus fugiit, et cum filio suo jugulatus est.

CXLVI. *Regnum Aviti.*

Post Macrinum imperavit Avitus, dictus Heliogabalus, annos tres, menses novem.

Hic ita effeminatus erat, ut Hieroclem legitimum sui ipsius virum faceret.

Jugulatus tandem est propter facinora, et regnum suscepit Alexander, consobrinus ejus.

Avitus medicum rogavit ut eum, per anteriorem incisionem, duplicis sexus participem efficeret.

CXLVII. *Regnum Alexandri.*

Post vero Antoninum Avitum, imperavit Alexander Mammæus annos tredecim, menses octo, et occisus est cum Mammæa matre sua per insidias Maximi ducis.

Sub eo fames Romæ facta est, ita ut humanam comederent carnem.

Hic cum adversus Persas movisset exercitum, victus est affatim, et ignominiose jugulatus, et milites Maximinum designaverunt.

Mammæa Alexandri mater, religiosa erat; et cum Antiochiæ versaretur, vocavit ad se Origenem, ut mysterium Christi edoceretur; idcirco pace profunda usæ sunt sanctæ Ecclesiæ per ipsam.

Sub eo Narcissus Hierosolymarum episcopus, cum baptizaret, et oleum chrismatis deficeret, jussit aquam in craterem fundi, quod orans in oleum convertit.

CXLVIII. *Regnum Maximini.*

Post Alexandrum imperavit Maximinus annos sex. Hic cum, primo pastor, postea factus esset miles, a populo et senatu imperator creatus est.

Post hæc dolose necatus est a Pupieno Maximo et Balbino.

Hic crudeliter adversus Alexandri familiam sævit, D

A PME. *Βασιλεία Μακρίνου.*

Μετὰ Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μακρίνος ἑξ ἔτος α', μῆνας β'.

(2) Εὐτυχιανὸς δέ τις προλαβὼν τὸν Ἀδίτον ὡς Ἀντωνίνου υἱὸν μοιχείον, περιέθηκε διάδημα καὶ αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσεν· καὶ δοὺς χρυσίον τοῖς στρατιώταις συνέβαλε πόλεμον μετὰ Μακρίνου· καὶ ἡττηθεὶς Μακρίνος ἔφυγε καὶ ἀπεσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

353 PMC. *Βασιλεία Ἀδίτου.*

Μετὰ Μακρίνον ἐβασίλευσεν Ἀδίτος ὁ Ἡλιογάβαλος ἔτη γ', μῆνας θ'.

(2) Οὗτος γυναικώδης ἦν, ὥστε Ἰεροκλέα ἐνομομον αὐτοῦ ἄνδρα ποιῆσαι.

(3) Ἐσφάγη δὲ διὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἐξάδελφος αὐτοῦ.

(4) Ἀδίτος τὸν ἱατρὸν παρεκάλει διφυῆ αὐτὸν δι' ἀνατομῆς ποιεῖν ἐμπροσθίου.

PMZ. *Βασιλεία Ἀλεξάνδρου.*

Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου τὸν καὶ Ἀδίτον ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαρμαίας ἔτη [ι]γ', μῆνας η', καὶ ἐσφάγη σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ (Μαρμαία ἐξ ἐπιβουλῆς Μαξιμου στρατηγοῦ).

(2) Ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε λιμὸς ἐν Ρώμῃ, ὥστε κρεῶν ἀνθρώπων αὐτοὺς ὄψασθαι.

(3) Οὗτος στρατεύσας κατὰ Περσῶν ἡτήθη κατὰ κράτος καὶ καταφρονηθεὶς ἐσφάγη (καὶ προεδάλοντο οἱ στρατιῶται Μαξιμίνου).

(4) Μαρμαία, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, θεοσεθῆς ἐτύγχανε, καὶ τὸν Ὀριγένην ἐν Ἀντιοχείᾳ διατριβουσα μετεπέμψατο πρὸς ἑαυτὴν, τοῦ διδαχθῆναι τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον. (Διδὸν καὶ εἰρήνην πολλὴν ὑπῆρχε ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις δι' αὐτῆς.)

354 (5) Ἐφ' οὗ Νάρκισσος, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, ἐλαίου τοῦ χρισματος λαίψαντος, ἐκέλευσε ὕδωρ ἐν τῷ κρατῆρι βληθῆναι, καὶ εὐξάμενος ἑλαίον πεποίηκεν.

PMH. *Βασιλεία Μαξιμίνου.*

Μετὰ Ἀλεξάνδρον ἐβασίλευσε Μαξιμίνος ἔτη ε'. Οὗτος ποιμὴν ὢν καὶ μετὰ ταῦτα στρατιώτης γεγωνῶς, ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς (95) προεδιήθη βασιλεὺς.

(2) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσφάγη βολίως παρὰ (Πουπίνου) Μαξιμίνου καὶ Βαλβίνου.

(3) Οὗτος κακῶς τῷ Ἀλεξάνδρου οὐκω χρησά-

Variæ lectiones et notæ.

217 (5419) Ced. 449,11. ὅς ἦν τὸ γένος Μαῦρος Καππαδόκης ἔτη η' Ced. sed cf. Victorem, Eutropium, Lampridium: xiv menses (217 Ap. 11—218 Junii 8). Ced. 449,12. παραλ. Leo Ced. 50vta add. Ced. συνέβαλλε cod. ἡττηθ. (ἡττήθη) M. καὶ γε καὶ ἀπ. cod. υἱὸν Leo. 218 (5420) Ced. 449,17-19. Ἀδίτων ὁ Γαλβαλός cod. ἡμέρας δ', sed potius subtrahendi sunt dies iv ab 8° Junii 218 ad quartum Martii 222. Ced. 449,20-22 γ. δὲ ὡν τοσούτος ἦν πρὸς τὸ τῆς ἀσελγείας πάθος διακαίμενος; ὥστε καὶ τὸν Ἰερ. Ced. 450,1. Ced. 449,22 e Dione 79 XXIV. 16. ἡντιδδλι: Leo, Ced. ἐντομῆ; Ced. τομῆς Leo, sed Dio: ἀνατομῆς. ἐμπροσθίας Ced. om. Dio. 222 (5424) Ced. 450,3, 6, 7? υἱός add. Ced. Ced. 450,4,5. καὶ add. Ced. ἀ. ἀν. Ced. Leo. Ced. 450,5-7. ἐκτρ. Ced. Leo. καὶ σφάττεται μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. Ced. 450,7-9 ἦτις καὶ χριστιανὴ ἔτ. Ced. διατριβοντα Ced. Leo. ἔ. δ. τδ. κ. χν μ. θέλουσα Ced. Ced. 450,9-12. καὶ οὕτως προσευξάμενος εἰς ἐ. μετέβαλε Ced. 237 (5437) Ced. 450,13-16. M. ἐδ. ἔτη ε' ut Leo. ὢν πρότερον εἶθ' οὕτως στ. Ced. καὶ μετὰ ταῦτα στρατηγὸς Ἀλεξάνδρου δι' ἀνδρίαν σώματος καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν Ced. Leo. προχειρίσθη Ced. Ced. 450,18-20 ἐπάξιον δὲ τῆς αὐτοῦ ἀνοσιούργου γυναικὸς τὸ τέλος εὐρατο σφαγῆς π. M. καὶ B. ὅς ἐχθροὶ τῷ πρὸς Ἀλεξάνδρον πολλοὺς Χριστιανοὺς ἐγοντα καὶ τιμῶντα δ. ἡ. μ. κ. χ. Ced. 450,16-18.

μας, διὰ τὸ τοῦς Χριστιανοὺς τιμῆν ὁ Ἀλέξανδρος, διωγμὸν μέγαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν.
 (4) Ἐφ' οὗ Λαυρέντιος καὶ Κυπριανὸς, Βαλβίνος, Εὐλάμπιος καὶ Εὐλαμπία, καὶ ὁ ἅγιος Σώζων, μαρτύρησαν.

PMΘ'. Βασιλεία Πουπίνου.

Μετὰ Μαξιμίνου ²⁴⁻²⁵ ἔβασίλευσε Πουπίνος Πουπλιανὸς μῆνας γ'.

(2) Τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ ἀπεσφάγησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

(3) Ὁμοίως καὶ Γορδιανὸς, ὁ γεγινὸς Καίσαρ παρὰ Μαξιμίνου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσας ἀνηρέθη, ὡς κωλύσαντο; Φιλίππου τοῦ ἐπάρχου ²⁶ τὸν αἶτον διακομισθῆναι τῷ στρατῷ. **355** Οὗτος δὲ (ὁ Φιλίππος) ἦν (ὁ) πατήρ τῆς ἁγίας ²⁷ Εὐγενίας.

(4) Ἐπὶ Μαξιμίου καὶ Γορδιανοῦ Ἀφρικανὸς ὁ συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο.

PN'. Βασιλεία Βαλβίνου.

Μετὰ δὲ Πούπλιον ²⁸ ἔβασίλευσε Βαλβίνος Ἰουνίου ²⁹ μῆνας γ', ὃς πρῶτος ἐποίησε κανδιδίτουσ καὶ προηγήτορας· καὶ τὸ τάγμα τῶν σχολαρίων εὐσητησάμενος ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἰουνιώρων ³⁰ εἰς τὸ ἔθιον ὄνομα.

PNΑ. Βασιλεία Γορδιανοῦ.

Μετὰ δὲ Βαλβίνου ἔβασίλευσε Γορδιανὸς ³¹, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτη ζ', καὶ ἐν (τῷ) πολέμῳ συμπεσὼν τῷ ἱππῷ καὶ μηροκλασθεὶς ³² ἀπέθανεν.

(2) Μετὰ Γορδιανὸν ἔβασίλευσε Ἰουνίωρ ³³, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐτη β', καὶ ὑδριασίας ἀπέθανεν.

(3) Ἐφ' οὗ Ἑβραῖός τις Χριστιανὸς συνοδοιοπορῶν ³⁴ ἐν ἐρημίῳ ³⁵ τόπῳ (ἐν Συρίᾳ) καὶ ἀβρωσθήσας, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν κινεῖσθαι παντελῶς, συμβουλευσάντο οἱ σὺν αὐτῷ Χριστιανοὶ μετὰ πολλῶν δακρῶν καταλεῖψαι αὐτὸν, ὑφορώμενοι μὴ καὶ αὐτοὶ συνδιαφθάρωσιν ἐκ τῆς ἀνυδρίας τοῦ τόπου καὶ ἐρημίας. Οὗς ἰδὼν ἀπέναι μέλλοντας ὁ Ἰουδαῖος ἤρξετο μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς αὐτοὺς λέγειν· « Ὁρχικὴ ὁμᾶς τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ καταλθόντα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μέλλοντα κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, μὴ εἰσότητέ με ἀποθανεῖν Ἑβραῖον, ἀλλὰ βαπτισάτε με, **356** καὶ οὕτως ἀπέλθατε. » Οἱ δὲ φασιν· « Οὐκ ἔστιν ἡμῖν τοῦτο ποιῆσαι κοσμητικῶς οὐσι καὶ χειροτονίαν μὴ ἔχουσιν ³⁶, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ὕδωρ ἔστιν ἐνταῦθα, ³⁷ **357** καὶ ὄρεσ. » Ὁ θὲ μᾶλλον ἐπέμμεν τοῖς αὐτοῖς ῥήματις ἐκθιαζόμενος αὐτοὺς καὶ κατακρίνων. Ἐν

eo quod Christianis Alexander favisset, et persecutionem magnam contra Christianos excitavit.
 Sub eo Laurentius et Cyprianus, Balbinus, Eulampius et Eulampia et sanctus Sozon fidem confessi sunt.

CXLIX. Regnum Pupieni.

Post Maximinum imperavit Pupienus Publianus tribus mensibus.

Eodem autem modo et isti a militibus interfecti sunt.

Similiter et Gordianus, qui a Maximino Caesar factus est et imperavit ipse, occisus est, quia Philippus praefectus prohibuerat ne frumentum transferretur ad milites. Philippus vero iste pater erat sanctae Eugeniae.

Sub Maximo et Gordiano Africanus scriptor clarus evasit.

CL. Regnum Balbini.

Post Publum imperavit Balbinus Junior menses tres, qui primus fecit candidatos et protectores; cum ordinem scholasticorum constitueret, vocavit eum Juniolem a proprio suo nomine.

CLI. Regnum Gordiani.

Post Balbinum imperavit Gordianus, filius ejus, annos sex; cum in bello una cum equo corruisset femore fracto, interiit.

Post Gordianum, imperavit Junior, filius ejus, annis duobus, et hydropticus mortuus est.

Sub illo Hebraeus quidam cum Christianis unum iter faciens per desertum locum in Syria, infirmatus est, ita ut omnino moveri non posset; Christiani qui cum eo erant simul statuerunt multis cum lacrymis ut illum dereliquerent, reformidantes ne ipsi quoque perirent ob ariditatem loci et solitudinem. Quos videns Judaeus mox discessuros, incepit cum gemitibus illis dicere: « Adjuro vos per illum qui fecit caelum et terram, et qui descendit ad salvandos homines, et judicaturus est vivos et mortuos, ne sinatis me mori Hebraeum, sed baptizate me, et postea discedite. » Hi vero dicunt: « Nobis non licet hoc facere, cum simus saeculares et impositionem manuum non habeamus, et insuper non est hic aqua, ut vides. » Ille autem magis perseverabat iisdem juramentis compellens eos et condemnans. Cum ergo valde inopes essent consilii, dixit

Variæ lectiones et notæ.

²⁴ Ced. 451, 2, 3. sub Gordiano: Βαβύλας, Α. Κ. καὶ Εὐγένιος γέγονεν ἐπίσκοπος Βυζαντίου ἐτη κα'.
²⁵ M. Βαλβίνου ἐ6. Πουπλιανὸς μ. β' καὶ ἐσφάγη ἐν πολέμῳ Ced. 451, 5, 6. ²⁶ De Balbino et Gordiano Leo, Ced. ²⁷ Ced. 450, 22-451, 2 ὁ δὲ Γ. προεγγόνει Κ. κ. Μ. Φιλίππος δὲ ὁ ἐπάρχος τὸν σ. δ. τῷ στ. ἐκώλυσεν.
²⁸ ὑπάρχου cod. ²⁹ μάρτυρος Ced. Leo. ³⁰ Μάξιμος Β. καὶ Γορδιανὸς; μῆνας β' καὶ ἀπεσφάγη ὑπὸ στρατιωτῶν Ced. 450, 21-22. ³¹ 238. Mart. ³² Ποπλίου? — Μ. δὲ τούτου (Βαλβίνου) ἐ6. Ced. 451, 7-10.
³³ Ἰωνίωρος et Ἰουνιώρων cod. ³⁴ 238 Mart. (5440) Ced. 451, 11, 12. ³⁵ ὁ add. Ced. ³⁶ δ Ced. sed A. Vic-
 tor. XXVIII, 1. Gordianus nepos Gordiani annos sex. ³⁷ θλασθεὶς τὸν μηρὸν Ced. ³⁸ βασιλεία Ἰουνιώρος
 Ced. 451, 15, 14. — Βαλβίνου cod. — Ἰουνίωρ. cod. Οὐνίωρος Ced. ³⁹ Περὶ τοῦ βαπτισθέντος Ἰουδαίου
 μετὰ τῆς ψάμμου, rubrica cod. Ced. 459, 21-440, 19 de Veri tempore, in quod proper distinctionem inter
 iacos et ordiibus sacris insignitos hæc minus quadrant; accedit, quod ep. Alexandria Dionysius nonni-
⁴⁰ in annis 249-265 cadit; Glyc. sub Philippo refert. ⁴¹ σ. χρ. Ced. ⁴² κατὰ τὴν ἐρημίον καὶ ἀβρω-
 σία συσχεθεῖς; Ced. cætera breviora exhibens. ⁴³ ἔχοντας cod.

unisex eis cæteris : « Excitate illum et exuite, » et cum illum ægre erexissent et exuissent, iste manus suas sabulo implens effundebat super caput Judæi, ter dicens : « Baptizatur Theodorus in nomine Patris et Filii et sancti Spiritus, » respondentibus cunctis ad singulum nomen Amen. Et confestim ita corroboratus est, ut magno cum animo et firmitate cum eis incederet. Cum autem venissent Alexandriam, et hæc enarrasset archiepiscopo Dionysio, et ipsius admirationem movisset, statim omnem clerum congregat et rem eis proponit, an scilicet reputata sit Judæo in baptisma arena infusio an non? Et alii quidem dicebant : « Reputata est, testante repentina ejus sanitate. » Alii vero non admittebant, eo quod Ecclesia istam traditionem non haberet, præsertim cum Dominus Nicodemo dixisset : « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non intrabit in regnum cælorum. » Illis ergo et aliis dictis, visum est sancto Dionysio illum baptizandum esse, et missum eum ad flumen Jordanem baptizavit; illum autem, qui ipsum sabulo ante baptizaverat, cum dignus esset, diaconum impositione manuum consecravit. Jure ergo magnus Gregorius enumerans omnia baptismata dicit : « Baptizavit Moyses, sed in aqua, et antea in nebula et in mari. » — « Baptizavit et Joannes, non jam quidem Judaice; non enim in aqua sola, sed etiam ad poenitentiam. » — « Baptizat et Jesus, sed in Spiritu : hæc est perfectio. » — « Scio etiam quartum baptisma, quod fit per martyrion et sanguinem. » — « Scio quintum etiam, lacrymarum. » Merito igitur et convenientissime hoc baptisma non admittebant. Quis enim tunc baptizavit, ut firmum et divinum baptisma sanciretur? Ubinam sunt nunc dicentes sæculares quosdam et mulieres aliquando baptizasse, necessitate cogente, nullo præsentate sacerdote, et de baptismo divino et perfecto cum presbyteris ipsis contententes, aut potius insanientes et blasphemantes ob magnam ignorantiam et pertinaciam, sacra apostolorum disciplinam et præceptum non audientes dicentia : « Non permittimus laico aliquo sacerdotale munus exercere, ut sacrificia, aut baptisma, aut manuum impositionem, aut benedictionem sive parvam, sive magnam; » et, « Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo; etenim per impositionem manuum episcopi datur hæc dignitas. Is autem cui ipsa non commissa fuerit, sed qui rapuerit et sibi eam subjecerit, peccatum et poenam Saulis et Ozie incurret. » Nequaquam sane, « sed ne cæteris quidem clericis baptizare permittimus, diaconis scilicet aut lectoribus, aut cantoribus, aut ministris, sed solis episcopis et presbyteris, ministrantibus eis diaconis.

A πολλῆ οὖν ἀπορίᾳ γανόμενοι ¹⁵, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς· « Ἐγείρατε αὐτὸν καὶ ἐκδύσατε. » Καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου τοῦτον ὀρθώσαντες καὶ ἀποδύσαντες, ἐκείνος τὰς χεῖρας αὐτοῦ ψάμμου πλήσας, κατέχευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουδαίου λέγων ἐκ τρίτου ¹⁶· « Βαπτίζεται Θεόδωρος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος » (ἀποκρινομένων τῶν ἄλλων καθ' ἕκαστον ὄνομα τὸ Ἀμήν). Καὶ παραχρῆμα τοσοῦτον ἐνίσχυσεν ὥστε ¹⁷ σὺν πολλῇ προθυμίᾳ καὶ εὐβρωστίᾳ βαδίζειν μετ' αὐτῶν. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ, καὶ ταῦτα διηγησάντων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Διονυσίῳ ¹⁸ καὶ τοῦτον ἐκθαμβησάντων, εὐθὺς πάντα τὸν κλήρον συναθροίζει καὶ ἀνατίθεται αὐτοῖς τὸ πρῶμα, εἶτε ἅρα ἐλογίσθη τῷ Ἰουδαίῳ εἰς βάπτισμα ἢ τῆς ψάμμου ἐπίχυσις, εἶτε οὐ. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον· « Ἐλογίσθη, μαρτυρούσης τῆς ἀθρόας αὐτοῦ ὕγιαιας. » Οἱ δὲ οὐ παρεδέχοντο διὰ τὸ μὴ τοιαύτην ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν παράδοσιν, καὶ μάλιστα γὰρ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Νικόδημον εἰρηκότος ¹⁹ « Ἐάν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, (95^b) οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » Τούτων τοίνυν καὶ ἐτέρων λαληθέντων, ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Διονυσίῳ βαπτισθῆναι αὐτὸν, καὶ ἀποστελεῖν αὐτὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐδαπτισεν· τὸν δὲ προδαπτισάντα αὐτὸν διὰ τῆς ψάμμου, ἄξιον αὐτὸν ὑπάρχοντα, διάκονον ἐχειροτόνησεν. Εἰκότως οὖν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ἀπαριθμήσας τὰ βάπτισματα πάντα φησὶν ²⁰· « Ἐδάπτισεν Μωϋσῆς (ἄλλ') ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τούτου ἐν νεφέλῃ καὶ (ἐν) ²¹ θαλάσῃ. » — « Ἐδάπτισεν καὶ Ἰωάννης, οὐκέτι μὲν Ιουδαϊκῶς· οὐ γὰρ ἐν ὕδατι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μετάνοιαν. » — « Βαπτίζει καὶ Ἰησοῦς, ἀλλ' ἐν Πνεύματι· τοῦτο ἢ τελειότης. » — « Οἶδα δὲ καὶ τέταρτον βάπτισμα, τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος· » — « οἶδα καὶ ε' (ἔτι), τὸ διὰ δαγρύων ²². » — Οὐκοῦν **357** δικαίως οὐ παρεδέξαντο καὶ λίαν ἀρροδίως ἐκείνο τὸ βάπτισμα. (Ποῶν γὰρ ἐνταῦθα ἐδαπτίσαστο, ἵνα ὡς βέβαιον καὶ θεῖον κυρωθῆ; Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ κοσμικοὺς τινὰς καὶ γυναῖκας λέγοντες βαπτίσει ποτὲ κατὰ περίστασιν, μὴ παρόντος ἱερέως, καὶ εἰς βάπτισμα θεῖον καὶ τέλειον αὐτοῖς φιλονεικοῦντες, μᾶλλον δὲ τερατολογοῦντες καὶ βλασφημοῦντες ἐκ πολλῆς ἀγνωσίας καὶ αὐθαθείας, μὴδὲ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας καὶ παραγγελίας ἀκούοντες τῆς λέγουσης ²³· « Οὐκ ἐπιτρέπομεν λαϊκὸν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν, ὅσον θυσίας, ἢ βάπτισμα, ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην· » καὶ· « Οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ· διὰ γὰρ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδονται ἢ τοιαύτη ἀξία. Ὁ δὲ μὴ ἐγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ' ἀρπάσας καὶ τυραννήσας αὐτὴν ἑαυτῷ,

Variæ lectiones et notæ.

¹⁵ γανόμενοι? ¹⁶ ἐπέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τρίτον λέγων Cæd. ¹⁷ αὐ? ¹⁸ συζητήσεως παρὰ τὸ πάντα Διονυσίου γενομένης περὶ τούτου Cæd. — διηγησάμενοι — ἐκθαμβήσαντες Cæd. ¹⁹ Joan. iii, d. ²⁰ Οἱ. 39, 634 C. ²¹ τῇ add. Cæd. ²² Ὁ. καὶ Gr. Ὁ. δὲ Cæd. ε' ἔτι τῶν δ. Gr. ε' τὸ τῶν δ. Cæd. ²³ Τοῦτο εἰρηται ἐν τῷ γ' βιβλίῳ τῶν ἀποστολικῶν Διατάξεων. C. 10 et 11.

την ἁμαρτίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Σαούλ καὶ Ἀ
 Ὁμοίως ²² ὑποστήσεται. Ὁ μὴν δὲ, εἰ ἀλλ' οὐδὲ
 τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν, ὅσον
 διακόνους, ἢ ἀναγνώστους ²¹, ἢ ψάλταις, ἢ ὑπηρέταις,
 ἀλλ' ἢ μόνοι· ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, ἐξυπη-
 ρετούμενων ²⁰ αὐτοῖς ²⁴ τῶν διακόνων·—οἱ δὲ τολμῶντες
 τοῦτο, τῶν Κορητῶν ὑπόλοιποι τὴν δίκην· — καὶ
 μέντοι οὐδὲ πρεσβυτέροις χειροτονεῖν διάκονον, ἢ
 διακόνισσαν, ἢ ἀναγνώστου, ἢ ὑπηρέτου, ²⁵, ἢ πυλω-
 ροῦς, ἀλλ' ἢ μόνοις ²⁶ τοῖς ἐπισκόποις. Ἀὐτὴ γὰρ
 ἴσθι ἢ τάξις ἢ ἔννομος ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεά-
 ριστος ἁρμονία καὶ κατάστασις. Ἐμάτην οὖν ἐρε-
 σχοῦσιν ἢ, τόγα ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεωραχοῦ-
 σιν ²⁷ οἱ τὰ τῆς ἱερωσύνης χαρίσματα καὶ ἐνεργήματα
 κοσμικῶς ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀπονέμοντες ἐπὶ
 ἀπιστοφῆ τῶν ἀκουόντων καὶ παιθέμενοι τῇ ματαιολογίᾳ
 καὶ φλυαρίᾳ τῶν μηδὲ δεῖ ποτὲ ἔσθιν
 ἱερωσύνη καὶ διαφορά κοσμικοῦ τε καὶ ἱερέως πᾶμπαν εἰδότες.)

PNB'. Βασιλεία Ἰουστιλλιανοῦ.

²⁸ Μετὰ Ἰουλιανὸν ἔβασίλευσε Ἰουστιλλιανὸς ἔτη β',
 καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐν τῷ ²⁹
 καθέδρῳ καὶ λειποθυμήσας ἀπέθανε.

PNΓ'. Βασιλεία Φιλίππου.

358 ³⁰ Μετὰ Ἰουστιλλιανὸν ἔβασίλευσε Φίλιππος
 (σὺν υἱῷ αὐτοῦ) ἔτη ε' ³¹. Οὗτος ³² γνησίως ἐπί-
 στευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, συνίστι καὶ ἐπισκεπτεῖ
 κεκοσμημένος· ὤρματό δὲ ἀπὸ Βόστρων ³³.

³⁴ (2) Κτίσας δὲ πόλιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀκάλεσεν
 αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι Φιλιππούπολιν.

³⁵ (3) Οὗτος σπονδὰς εἰρηνικὰς (36^a) ἐποίησε ³⁶
 μετὰ Σαπύρου, τοῦ Περσῶν βασιλέως ³⁷, [ὃς ἔθου-
 μάζετο ἐπὶ μεγέθει σώματος· μέχρι γὰρ ἀκείνου ³⁸
 οὐκ ἦν ἀνθρώπου τοιοῦτο· ³⁹ φ[ανερωθεὶς] ⁴⁰.

⁴¹ (4) Ἀνηρέθη δὲ ἔμα τῷ υἱῷ ⁴² (ὁ Φίλιππος)
 ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ Χριστιανῶν ὑπὸ Δε[κίου], (ὃς
 καὶ κατέσχε τὴν βασιλείαν ἔτη β').

(5) Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ μεγάλου [γεγονότος],
 πολλοὶ ἁμαρτύρησαν.

⁴³ (6) Τοῦτον διαδέχεται Γάλλος καὶ Βολοσιανὸς
 ἔτη β'.

PNΔ'. Βασιλεία Οὐαλεριανοῦ.

⁴⁴ Τούτους Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς διαδέχονται
 ἔτη ιε'.

⁴⁵ Μετὰ δὲ Φίλιππον ἔβασίλευσε ⁴⁶ Οὐαλεριανὸς
 ἔτος ε' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ ⁴⁷.

PNE'. Παρὶ τῆς λοιμικῆς νόσου.

⁴⁸ Ἐφ' οὗ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ
 ἐργὴν μεγάλην ἐπέμψαντος, λοιμώδης νόσος ἐδ-
 ἠρώπιον γένος διέφθειρεν (εἰς **359** ἐξήλεψιν)
 ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀέροι τινες

Qui vero id ausi fuerint, Core et sociorum ejus
 pœnam sustinebunt, et sane nec presbyteris qui-
 dem permitimus consecrare diaconum, aut diaco-
 nissam, aut lectores, aut ministros, aut janitores, sed
 solis episcopis. Hic enim est ordo, hæc est legitima,
 ecclesiastica et Deo placens dispositio et institutio.
 Frustra igitur cavillantur, aut, quod dicti quidem
 virtus est, adversus Deum luctantur, qui sacerdotii
 dona et facultates sæcularibus viris et mulieribus
 tribuunt ad subversionem audientium, persuasi va-
 niloquentia et garrulitate eorum qui omnino ne-
 sciunt esse revera sacerdotium et inter sæcularem
 sacerdotemque discrimen.

CLII. Regnum Justilliani.

Post Juniozem imperavit Justillianus annos
 duo, et rupta vena effusus est, dum dormiret,
 sanguis ejus, et exanimatus mortuus est.

CLIII. Regnum Philippi.

Post Justillianum imperavit Philippus cum filio
 suo annos quinque. Hic Bostra oriundus, vere in
 Christum credidit, intelligentia et æquitate ornatus.
 Edificavit urbem in Europa, quam suo ipsius
 nomine Philippopolim nominavit.

Hic inducias fecit cum Sapore, rege Persarum,
 quem demirabantur ob magnitudinem corporis;
 ante enim hunc nunquam visus erat vir hujus
 stature.

Et occisus est, simul cum filio suo, Philippus,
 certans pro Christianis, a Decio, qui tenuit quoque
 imperium annis duobus.

Sub eo, valida persecutione facta, multi fidem
 confessi sunt.

Succedunt ei Gallus et Volusianus annos duo.

CLIV. Regnum Valeriani.

His succedunt Valerianus et Gallianus annos
 quindecim.

Post Philippum vero imperavit Valerianus anno
 uno, et occisus est a populo.

CLV. De pestilente morbo.

Sub eo super universam terram Deo iram magnam
 immitente, pestilens morbus hominum genus
 ad interuersionem deleuit; a terra enim et mari
 vapores peculiare ascendebant, et insuper venti et

Variae lectiones et notæ.

²² 2 Chr. XXVI. ²³ δ. ἀν. ἢ ψ. ἢ πυλωροῖς ἢ ὑπ. C. ²⁴ ἐξυπηρετοῦμ. ἀ. τοῖς διακόνου; cod.
²⁵ ἐαυτὴν cod. ²⁶ ἢ ὄδοῦ; add. C. ²⁷ ἀλλὰ μ. C. ²⁸ ἀρεσιολογοῦσι? ²⁹ Ced. 451,17-19. Marci
 (Philippi) ἀνηρῶσ III huic Hostiliano præmittens. ³⁰ ἐν τῷ κ. ἐξ. τὸ δ. Ced. ³¹ 244 (5445) Ced.
 451,20-22. ³² ζ' Ens. Ced. ³³ ὃς ὑπῆρχε τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστει; σπονδαστῆς; συν. Ced. ³⁴ Βόστρων
 cod. — Βόστρων; Leo, Ced. cum seqq. conjungentes, sed Βόστρων Zon. ³⁵ Ced. 451,22,23 τῆς Εὐρώπης;
 add. Ced. Lco. ³⁶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀέροι τινες; Leo Glyc. ³⁷ φ. codex mutilus in angulo hujus folii
 superioris. ³⁸ 251 (5453) Ced 452,2,3. ³⁹ υἱῷ ὁ. χ. κατὰ Δ. ἀγ. Ced. ⁴⁰ 233 (5454). ⁴¹ 255 (5456).
⁴² Ced. 452,4-12. ⁴³ Δέκιος; add. cod. ⁴⁴ αὐτοῦ add. Ced. ⁴⁵ Ced. 452,4-12 cum pestis fuerit sub Gallo
 et Volusiano a. 255 (Ced. 452,19-23), sub Decio (Ens. II, 209).

auræ fluviorum et paludum evaporationes efflabant, ita ut credidisses mortuorum sanie pro rore stillare. Confestim igitur per hanc pestem graves et insanabiles morbi terram obtinuerunt, ita ut infinita et innumerabilis fieret multitudo intereuntium; lamentationesque et gemitus, propter numerum pereuntium, ubique exaudiebantur, nihilque desolationis in nece primogenitorum Ægypti relictum; nulla enim erat domus in qua male olens non esset cadaver. Equidem crudeles ex gentibus homines, morbi noxam declinantes et mortis communicationem, insepultos et semineces projiciebant homines, nec consanguineis, neque amicis neque aliis quibusdam affinitioribus parcentes, nec tamen iram et interitum effugiebant. E contra maxima pars timentium Dominum, sine cautela ægrotos curantes et mali participes facti, vita privabantur; alii vero postquam ægros curavissent et a morbo relevassent, ad se ipsos mortem illorum attrahebant.

CLVI. Regnum Galli.

Post Valerianum autem imperavit Gallus, filius ejus, mense unum, et dormiens a propria ipsius conjuge jugulatus est.

CLVII. Regnum Decii.

Post Gallum autem imperavit Decius annos duo, et periit in bello cum filiis suis: a Scythis, consiliantibus Gallo et Volusiano, in palude suffocati, justam crudelitatis suæ pœnam invenerunt, ita ut ne pars quidem corporum eorum reperta sit.

Sub illo degebant Clemens, *Stromatum* auctor, Africanus, et Gregorius Thaumaturgus, et Novatus, presbyter, qui non recipiebant eos qui postquam idolis sacrificassent ad poenitentiam redibant.

Sub Decio sanctus Cyprianus fidem confessus est, et septem pueri Ephesi, et quatuor in Creta, Babilas Antiochiæ, et Flavianus Romæ, et Alexander Hierosolymæ, et Dionysius Alexandriæ, et aliorum prope infinitus numerus martyrio coronati sunt; et Elcesæus hæresiarcha innotuit.

Decius prohibuit ne Romæ Christianæ mulieres caput vilearent, putans eas, ut vilearent quod aestimabat infamiam, ad idololatriam esse transituras; at istæ potius alacri animo non velatæ procedebant; modo usque ad id temporis perfectæ quidem Chri-

στην ἀνήσαν· καὶ πρὸς τοῦτοις ἀνεμοὶ καὶ αὔραι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἀνιμήσεισιν ἠ ἀνέπνεον ἠ, ὡς νομίζουσιν νεκρῶν ἰχθύων εἶναι τὰς δρόσους. Συνεχῶς ἠ οὖν ἐκ τοῦ τοιοῦτου λοιμοῦ ἠ τὴν γῆν συνεχεῖς ἠ βαρῆα καὶ ἀνίστα νοσήματα ἠ, ὡς ἀπειρον καὶ ἀναρίθμητον γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων τὸν θάνατον ἠ· θρηνοὶ τε καὶ οἰμωγαὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀλλυμένων ἐγένετο πανταχοῦ καὶ, οὐδὲν τῶν ἐπὶ θανάτου τῶν πρωτοτόκων Αἰγύπτου ἀπολειπόμενον· οὐ γὰρ ἦν ἠ οἰκία, ἐν ἣ οὐκ ἦν τεθνηκώς ἀπώζων· καὶ οἱ μὲν ἠ τῶν ἰθῶν ἀπηνεῖς ἀνθρώποι τὴν τοῦ νοσήματος ἐκτροπέμενοι βλάβην καὶ τὴν τοῦ θανάτου μετάδοσιν, ἀτάφους καὶ ἡμιθανεῖς ἐβρίπτον τοὺς ἀνθρώπους, οὐ συγγενῶν, οὐ φίλων, οὐκ ἄλλων τινῶν ἐγγυτέρων φειδόμενοι, εἰ καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θάνατον οὐκ ἐξέφυγον. Οἱ δὲ πλείστοι τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, ἀπαραφυλάκτως τοὺς νοσοῦντας θεραπεύοντες (καὶ τοῦ πάθους μεταλαμβάνοντες, τοῦ βίου ἀπηλλάττοντο· ἄλλοι δὲ ἐτέρους νοσοκομίσαντες καὶ ἀνεθῆναι τῆς νόσου ποιήσαντες, ἀπεγίνοντο) εἰς αὐτοὺς τὸν ἐκείνων θάνατον ἐπισπασάμενοι ἠ.

PNΓ'. Βασιλεία Γάλλου.

ἠ Μετὰ δὲ Οὐαλεριανὸν ἰθασίλευσε Γάλλος ἠ υἱὸς αὐτοῦ, μῆνα ἕνα ἠ· (2) καὶ ἐσφάγη καθεύδων ὑπὸ τῆς ἰθίας γυναικός.

PNΔ'. Βασιλεία Δεκίου.

ἠ Μετὰ δὲ Γάλλου ἰθασίλευσε Δέκιος ἐτη β', καὶ ἐσφάγη ἠ (ἐν τῇ πολέμῳ σὺν τοῖς αὐτοῦ παισὶν) ἠ ὑπὸ Σκυθῶν ὑποθήκαις 360 Γάλλου (καὶ Βολοσιανοῦ) ἐν τέλματι ἠ ἀποπνιγένας ἠ, ἀξίαν τιμωρίαν τῆς καυτῶν θηριωδίας εὐρόντες, ὡς μηδὲ μέρος τι τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐρεθῆναι.

ἠ (2) Ἐπὶ τούτου ἦν Κλήμης ὁ *Στροματεὺς*, Ἀφρικανός, καὶ Γρηγόριος ὁ *Θαυματουργός* καὶ *Ναυάτος* πρεσβύτερος, ὃς τοὺς ἐπιθύσαντας ἠ καὶ μετανοοῦντας οὐκ εἰδέχeto.

ἠ (3) Ἐπὶ Δεκίου ὁ ἅγιος *Κυπριανός* ἠ ἐμαρτύρησε, καὶ οἱ ζ' παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ (οἱ δ' ἐν Κρήτῃ), *Βαθύλας Ἀντιοχείας*, καὶ *Φλαυιανός*, *Ρώμης*, καὶ *Ἀλέξανδρος Ἱεροσολύμων*, καὶ *Διονύσιος Ἀλεξανδρείας*, ἐμαρτύρησαν (καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι)· καὶ Ἐλκεσάτος ἠ ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζeto.

ἠ (4) Οὗτος (ὁ Δέκιος) ἐθέσπισεν ἐν Ῥώμῃ τὰς *Χριστιανὰς γυναῖκας* μὴ ἐξεῖναι κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, οἰόμενος διὰ τῆς νομιζομένης αἰσχύνῃς ταύτης εἰς εἰδωλολατρείαν (αὐτὰς) ἐκλύσαι ἠ· αἱ δὲ μᾶλλον (προθύμως) ἀκατακάλυπτοι προφη-

Variæ lectiones et notæ.

ἠ ἀνημίσεισιν end. ἠ ἀνέπνεον Ced. ἠ συνεχεῖς Ced. ἠ ἐκ τούτου λοιμοὶ Ced. ἠ συνεχεῖον καὶ Ced. ἠ v. καὶ ἀπ. Ced. ἠ ὄλ. ὡστε τοὺς πλείονας τῶν τεθνεώτων ἀτάφους ὑπολιμπάνεσθαι — μεταδίδοτο δὲ ἡ νόσος αὐτὴ ἀπὸ τῶν εἰμάτων καὶ ψιλλῆς θείας· οὐ γὰρ Ced. ἠ τ. οὐκ ἦν Ced. ἠ καὶ οἱ μὲν φόβῳ τοῦ μὴ μεταλαβεῖν τῆς νόσου, ἀτάφους εἶναι τοὺς τεθνηκότας, οἱ εὐσεβέστεροι δὲ ἀπ. Ced. ἠ τὴν νόσον ἐπισπῶντο καὶ σὺν ἐκείνοις ἢ μετ' ἐκείνοις τὸν βίον μετήλλαττον Ced. ἠ 253 (5454) Ced. 452, 13. ἠ Γ. καὶ Βουλοσιανός ἐτη β', μ. η'. Ced. Eus. ἠ Ced. 453, 3. ἠ 251 (5452) Ced. 453, 6, 20-24, A Slav. ἠ ἀνηρέθη δὲ Δ. ὑπὸ Ced. ἠ ἐν τέλματι cod. ἠ ἀποπνιγένας μετὰ τοῦ ἰθίου υἱοῦ ὡς μ. τὰ σώματα ἀ. ἠ. ἠ ἔξου τῆς θ. ἀ. θανάτου εὐράμενοι Ced. ἠ Ced. 453, 17-19. ἠ ἐπ. ἐν διωγμῷ μ. οὐκ εἶδ. Ced. ἠ Ced. 453, 7, 15-20. ἠ K. καὶ ἡ ἁγία Ἰουστῖνα ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ ἐν Ἐ. ζ' π. καὶ πλῆθος ἁγίων πολὺ. ἠ Κελκεσίος cod. ἠ Ced. 453, 9-15. ἠ ἐκλύσειν cod.

αεν ⁷⁵ (96^b) δεθεν ⁷⁶ ἄχρι τοῦ νῦν αἱ [μὲν ἀκριβεῖς; Α
Χριστιανῶν γυναῖκες ἀκατάλυτοι προέρχονται, αἱ
β] Ἰουδαῖαι καὶ ἄπιστοι κατακαλύπτονται.

PNH. Βασιλεία Διμιλιανῶ.

⁷⁷ Μετὰ δὲ Δέκιον ἐβασίλευσεν [Διμιλιανὸς ἔτος
α' ⁷⁸], καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁷⁹.

PNΘ. Βασιλεία Γαλλιανῶ καὶ Οὐαλεριανῶ.

⁸⁰ Μετὰ Διμιλιανὸν ἐβασίλευσε [Γαλλιανὸς ἔτη ιε'],
καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁸¹.

361 ⁸² (2) Ἐφ' οὗ Ἀρτέμων καὶ Συνέπων οἱ
αἰρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυ-
ματουργὸς (καὶ μαθητῆς Ὀριγένους) διέπρεπεν ⁸³.

PNΣ. Βασιλεία Κλαυδίου.

⁸⁴ [Μετὰ Οὐαλεριανῶν ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη β
β. Οὗτος πάππος γέγονε Κωνσταντίου, [τοῦ] πα-
τρὸς Κωνσταντίνου τοῦ ⁸⁵ Μεγάλου.

⁸⁶ (3) Ἐπὶ αὐτοῦ οἱ Σκύθαι παράσταντες καὶ τὰς
πόλεις πορθήσαντες, [ἀ]πειλόησαν εἰς Ἀθήνας
παρῆλαβον ⁸⁷ αὐτάς, καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ
βιβλία ἐβούλοντο καῦσαι· ὡς φρονῶν δὲ τις ἐξ αὐ-
τῶν ἐκώλυσεν αὐτοὺς, εἰπὼν, ὅτι περὶ ταῦτα οἱ
Ῥωμαῖοι σχολάζοντες τῶν πολέμων ἀμελοῦσιν.

⁸⁸ (3) Οὗτος Ἀύρηλιανὸν εἰς τὴν βασιλείαν προα-
γετῶν (νόσφ) τελευτᾷ.

(4) Ἐπὶ Κλαυδίῳ ἐμαρτύρησαν οἱ ἄγιοι ⁸⁹ Μά-
μας, Ἰεὺθαλεὺς, καὶ Ἰουλιὰ, καὶ Φιλιππος.

ΠΑ'. Βασιλεία Κωντιλιανῶ.

⁹⁰ Μετὰ Κλαυδίον ἐβασίλευσε Κωντιλιανὸς ⁹¹ ἡμέ-
ρῃς ζ'.

PIB. Βασιλεία Αὐρηλιανῶ.

⁹² (Μετὰ τοῦτον) ἐβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη ζ',
ἀνθρώπῳ δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν μεταξὺ Ἡρακλείας
καὶ Βυζαντίου ἐν τῷ καλουμένῳ Καινῷ Φρουρίῳ,
καὶ ἐκεῖ ἐτάφη. ⁹³ Αὐρηλιανὸς **362** γὰρ ὠτακου-
σθὴν ἔσχεν ἀναφέροντα αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα ⁹⁴
καὶ λεγόμενα, ὃς ἀπειληθεὶς ⁹⁵ ποτε παρ' αὐτοῦ
δεῖ τινα αἰτίαν καὶ φοβηθεὶς, ἐμιμήσατο τὴν χεῖρα
τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γραφῇ ποιησάμενος ⁹⁶ ὀνομα-
σίας δυναστῶν ὡς ἐπὶ θάνατον ἀχθῆσομένων ⁹⁷, οἱ
φοβηθέντες ⁹⁸ ἀνεῖλον αὐτόν.

⁹⁹ (2) Ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Χαρίτων ὠμαλόγησε ¹,
καὶ Μάνης ὁ μιὰρὸς καὶ τρισκατάρτος ἀνεφύη,
Χριστὸν ἑαυτὸν καὶ Πνεῦμα ἁγίον (ὁ δαιμονιώδης)
μορφαζόμενος, (δὲ καὶ μαθητὰς ἑβ' ὡς ὁ Χριστὸς
ἐπαγόμενος), καὶ ἐκ πάσης αἰρέσεως εἴ τι κακὸν

stianorum mulieres non operto procedunt capite;
Judææ vero et infideles velantur.

CLVIII. Regnum Æmiliani.

Post Decium autem imperavit Æmilianus anno uno, et in bello occisus est.

CLIX. Regnum Gallieni et Valeriani.

Post Æmilianum imperavit Gallienus annos quindecim, et in bello occisus est.

Sub eo Artemon et Synepon hæreslarchæ famosi erant, et Gregorius Thaumaturgus, discipulus Originis, clarus erat.

CLX. Regnum Claudii.

Post Valerianum imperavit Claudius annos duo. Hic avus fuit Constantii, patris Constantini Magni.

Sub eo irruentes Scythæ, depopulatis urbibus, invaserunt Athenas et ceperunt eas, collectosque libros omnes igui dare volebant; sapienter autem quidam ex illis prohibuit eos dicens, his rebus occupatos Romanos bella non curaturos.

Hic, cum Aurelianum ad imperium provexisset, morbo interit.

Sub Claudio martyrio coronati sunt sancti Mamas, Vitalis et Julia et Philippus.

CLXI. Regnum Quintiliani.

Post Claudium imperavit Quintilianus dies septem.

CLXII. Regnum Aureliani.

Post illum imperavit Aurelianus annos sex, occisusque est a militibus inter Heracleam et Byzantium, in loco vocato Novo Præsidio, et hic sepultus est. Aurelianus enim delatorem habuit quæcumque fiebant et dicebantur ad se afferentem; isti cum ob quamdam causam Aurelianus olim munitus esset, et ille timuisset, manum imperatoris imitatus est, et scripsit nomina potentium videlicet ad mortem ducendorum; qui timentes ipsum occiderunt imperatorem.

Sub isto sanctus Chariton fidem confessus est, et Manes, impurus et scelestissimus homo, surrexit; qui Christum seipsum et Spiritum sanctum, homo dæmoniacus esse dixit; quare discipulos duodecim, ad exemplum Christi, adductos, et ex omnis

Varia lectiones et notæ.

⁷⁵ προλασιν cod. ⁷⁶ ἴδξαν ηγούμεναι τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ δοκοῦσαν ἀτιμίαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις cum verbis δεθεν ἄχρι τοῦ νῦν αἱ ἱ. καὶ ἀ. solis locus sit in angulo folii decerpto. ⁷⁷ 253 (5476) [AB Slav.] Ἄ. 16. Ced. 454, 1. ⁷⁸ Μηνάς δ' Λεὸ cum Victore. ⁷⁹ ἐν τῷ παλατίῳ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Ced. ⁸⁰ 253 (5476) Ced. 454, 9. Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς Leo, Ced. ⁸¹ ὑπὸ στρατιωτῶν πλησίον Μεδιολάνων Ced. ⁸² Ced. 454, 9, 10. ⁸³ ἡκμαζε Ced. ⁸⁴ 269 (5471) Ced. 454, 11, 12. ⁸⁵ ἄγιος add. Leo. ἄγ. καὶ μ. Ced. ⁸⁶ Ced. 454, 12-17 Ἐ. τούτου. ⁸⁷ π. παραλαβόντες καὶ τὰς Ἄ. συνήγαγον π. τὰ β. καὶ ἡβ. κ. εἰ μὴ τις ἐξ ἀ. κρεῖττον τῶν ἄλλων κατὰ πολὺ φ. ἐκ Ced. ⁸⁸ Ced. 455, 17, 18. ⁸⁹ ἀχθῆσομένους cod. ⁹⁰ 27 (5472) Ced. 454, 19. ⁹¹ ἀδελφὸς Κλαυδίου add. Ced. AE Slav. ⁹² Ced. 455, 1-8. Λι' Slav. — 32. φρ. δὲ πρὶ ἰσχυρίας κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὃς ἀνέφερεν ἀ. Ced. ⁹³ Ἐπὶ Αὐρηλιανῶ ψεφά δὲ πρὶ ἰσχυρίας κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὃς ἀνέφερεν ἀ. Ced. ⁹⁴ Ἐπὶ Αὐρηλιανῶ ψεφά δὲ πρὶ ἰσχυρίας κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὃς ἀνέφερεν ἀ. Ced. ⁹⁵ Ἐπὶ Αὐρηλιανῶ ψεφά δὲ πρὶ ἰσχυρίας κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὃς ἀνέφερεν ἀ. Ced. ⁹⁶ ποιησάμενος Ced. ⁹⁷ δὲ πρὶ ἰσχυρίας κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὃς ἀνέφερεν ἀ. Ced. ⁹⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ¹ οἱ φοβηθέντες cod. ² οἱ φοβηθέντες cod. ³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ¹¹ οἱ φοβηθέντες cod. ¹² οἱ φοβηθέντες cod. ¹³ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ²¹ οἱ φοβηθέντες cod. ²² οἱ φοβηθέντες cod. ²³ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ²⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ³¹ οἱ φοβηθέντες cod. ³² οἱ φοβηθέντες cod. ³³ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ³⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴² οἱ φοβηθέντες cod. ⁴³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁴⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵² οἱ φοβηθέντες cod. ⁵³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁵⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶² οἱ φοβηθέντες cod. ⁶³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁶⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷² οἱ φοβηθέντες cod. ⁷³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁷⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸² οἱ φοβηθέντες cod. ⁸³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁸⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁰ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹¹ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹² οἱ φοβηθέντες cod. ⁹³ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁴ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁵ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁶ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁷ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁸ οἱ φοβηθέντες cod. ⁹⁹ οἱ φοβηθέντες cod. ¹⁰⁰ οἱ φοβηθέντες cod.

heres iquidquid malum erat collectum, ex Perside in Romanorum terram, Deo permittente, introduxit.

Iste igitur insanienis Manes, qui et Scythianus dicitur, ex Brachmanarum genere, magistrum habuit Budan, antehac dictum Terebinthum, qui ipse instructus a Scythiano, Græcorum opiniones celebrante, Empedoclis adhaesit errori, dicentis duo esse principia invicem opposita. Ingressus autem in Persidem, se natum ex virgine aiebat et in montibus nutritum fuisse; et quatuor cum scripisset libros, unum cognominavit *Mysterium*, alterum, *Evangelium*, tertium *Thesaurum*, quartum vero *Caput*.

Et Budas iste quidem, qui et Terebinthus, ab immundo spiritu contritus periiit; at mulier quædam, apud quam diversatus erat et mortuus, cum divitiis et profanas scelestissimosque libros illius hereditate obtinisset, puerulum septem annorum emit, nomine Caribicon, quem litteras docens et libertate donans, heredem omnium bonorum suorum constituit. Iste autem sumptis libris Budæ et divitiis, peragrabat Persidem, Manem seipsum nominans, juxta linguam Persarum, id est dialecticum; et erroris Budæ particeps factus, libros quoque ejus propria sui ipsius dicebat esse opera.

Hunc rex Persarum vivum excoxiavit, veluti auctorem mortis filii sui. Cum enim regius infirmaretur puer, et medicorum cura multa vana esset, nuntiavit Manes se absque medicamentis illum sanaturum esse; itaque, medicos amovens, occidit puerum negligentia et præstigiis, propterque hoc mercedem dignam merito reportavit excoxiationem miserissimi corporis sui.

Illius discipuli tres fuerunt, Thomas et Buddas et Hermas, ex quibus Thomas iste librum edidit dictum *Evangelium secundum Thomam*; nullus ergo legat secundum Thomam *Evangelium*; non enim est alicujus ex duodecim, sed alicujus ex tribus perversis Manis discipulis.

Iste igitur vesanus Manes rejicit *Vetus Testamentum* et omnem creationem et hominis conditionem, imple dicens ab aliquo Deo bono eam non procedere, quippe quæ sit corruptioni et mutationi obnoxia, novam ut a bono videlicet Deo procedentem admittit, et per speciem et visum Christum apparuisse contendit. Insuper his, execrabilibus turpibusque recessibus et nocturnis orgiis et impie famosus concubitiis, nefanda facinora, et fatum, et ex corporibus aliis in alia corpora animarum migrationes, et plura alia garruens et faciens et docens, impius iste et sceleratus

Ἰερανισάμενος ¹, ἐκ Περσίδος· εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν εἰσέφρησιν.

Οὗτος οὖν ὁ μεμηνῶς; ² Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος, Βραχμάνης ὢν τὸ γένος, διδάσκαλος δὲ ἔσχε Βουδᾶν τὸν πρῶτον καλούμενον Τερέβινθον, ἕς (καὶ) παιδευθεὶς ὑπὸ Σκυθιανοῦ τὰ Ἑλλήνων δοξάζοντος, τὴν Ἐμπεδοκλέους ἠγάπησεν αἰρεσιν, δύο ἀρχὰς λέγοντος ἀντικειμέναις ἀλλήλοις. Εἰσελθὼν δὲ ἐν Περσίδι ἐκ παρθένου ἑαυτὸν ἔρασκε γεγενῆσθαι καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀνατραφῆναι· καὶ συγγραψάμενος βιβλία θ', τὸ μὲν ἐπωνόμασε *Μυστήριον* ³, τὸ δὲ ⁴ *Ἐυαγγέλιον*, τὸ δὲ *Θησαυρὸν*, ⁵ τὸ δὲ *Κεφάλην* ⁶.

Καὶ ὁ μὲν Βουδᾶν οὗτος ὁ ⁷ καὶ Τερέβινθος ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου συντριβεὶς ἀπώλετο· γυνὴ δὲ τις, παρ' ἧ (καὶ) κατέλυσε καὶ κατέλυθη ⁸, τὰ χρήματα καὶ τὰς βεβήλους βίβλους (αὐτοῦ ἔξαγίστους) κληρονομήσασα, ὠνεῖται παιδάριον ἑτῶν ζ', τοῦνομα Κούρβικον ⁹, ὃν καὶ διδάξασα γράμματα καὶ ἐλευθερώσασα κληρονόμον τῶν ἑαυτῆς πάντων καθίστησιν. Ὁ δὲ λαθὼν τὰ βιβλία τοῦ Βουδᾶ καὶ τὰ χρήματα, διήρχετο τὴν Περσίδα Μάνην ἑαυτὸν ὀνομάζων (κατὰ τὴν τῶν Περσῶν γλῶσσαν, οἰοεὶ τινα διαλεκτικόν)· καὶ τῆς κλάνης τοῦ Βουδᾶ συνίστατο γινόμενος ¹⁰, καὶ τὰ βιβλία πονήματα· ἔβια ἔλεγεν εἶναι.

363 Ὅν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐξέδειρε ζῶντα ὡς θανάτῳ γινόμενον ¹¹ αἴτιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ παιδὸς νοσοῦντος καὶ πολλῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἀπολαύοντος, ἐπηγγελάτο Μάνης χωρὶς ἰα (97^α) τρεῖας ἀναστήσασαι τοῦτον ¹²· καὶ οὕτω τοὺς ἰατροὺς ἀποστήσας ἐθανάτωσε τὸ παιδίον ¹³ (τῆ) ἀμελείᾳ καὶ ¹⁴ τερατολογίᾳ· ὑπὲρ δὲ τούτου μισθὸν ἐπάξιον εἰκότως κομίζεται τὴν ἐκδορὰν τοῦ παναθλοῦ αὐτοῦ σώματος.

(Τούτου δὲ μαθηταὶ γέγονασιν τρεῖς· Θωμᾶς, καὶ Βουδᾶς, καὶ Ἐρμᾶς, ἐξ ὧν οὗτος ὁ Θωμᾶς βίβλον ἐξέδωκε λεγομένην *Ἐυαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν*· μηδεὶς τοίνυν ἀναγινωσκέτω τὸ κατὰ Θωμᾶν *Ἐυαγγέλιον*. Οὐ γὰρ ἔστιν ἕνὸς τῶν ἰσ', ἀλλ' ἕνὸς τῶν τριῶν κακῶν τοῦ Μάνη μαθητῶν).

Ὁ τοίνυν ἐμβρόντητος ¹⁵ οὗτος Μάνης ἀποβαλλόμενος τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ τὴν κτίσιν πάσαν καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν, οὐκ ἀγαθοῦ τινος γερονεῖναι Θεοῦ ¹⁶] βλασφημῶν ὑπὸ φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν οὔσαν, τὴν νέαν ὡς ἀγαθοῦ δῆθεν προσέεται ¹⁷ Θεοῦ, καὶ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν τὸν Χριστὸν πεφηνέει ¹⁸ τερατεύεται· καὶ πρὸς τοῦτοις καταδύσεις τινὰς ἐναγείς, καὶ νυκτερινὰς τελευτὰς, καὶ παρανόμους ἐπιτηδεύσας· μίξεις, καὶ ἀβήρητοκοίτας, καὶ εἰμαρμένην ¹⁹, καὶ μετενσωματώσεις, καὶ ἄλλα πλείστα ²⁰ φλυαρήσας (καὶ δρόσας,) καὶ διδάξας, τὰ τῶν Ἑλλήνων πονηρὰ ²¹ καὶ

Variae lectiones et notæ.

¹ Ἰερανισάμενος Ced. ² μεμηνῶς cod. ³ τῶν μυστηρίων Ced. ⁴ τὸ add. Ced. ⁵ τῶν θησαυρῶν Ced. ⁶ τῶν κεφαλῶν Ced. ⁷ Βουδᾶς ὁ Ced. ⁸ καὶ κατέλυθη Ced. ⁹ Κούρβικον Ced. ¹⁰ γινόμενον cod. ¹¹ γ. τῷ υἱῷ ἀ. πρόξενον Ced. ¹² ἀν. τούτου cod. ¹³ τὸν παῖδα Ced. ¹⁴ καὶ ὁ. τ. Ced. ¹⁵ ἐμβρόντητος cod. ¹⁶ γ. Θεοῦ Ced. ¹⁷ προσέεται cod. ¹⁸ πεφηνέει Ced. ¹⁹ εἰμαρμένης Ced. ²⁰ πλείονα Ced. ²¹ π. καὶ μάταια ὁ. Ced.

ἀεὶ οὐ γὰρ κρατύνειν ἐσπούδαζεν²² ὁ θεομισθῆς Ἀ καὶ θεήλατος.

(3) Περὶ οὗ φησι καὶ θεόδωρος πρεσβύτερος ὁ τῆς Παρθοῦ· « Μάνης ὁ τοῦ ἀντιθέτου ἀκότους ἐφευρέτης, μᾶλλον δὲ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους ἀνάπλασμα, φαντασίᾳ²⁶ ψιλῆ καὶ σχήματι διακένω σώματος ἀνθρώπου παφανερῶσθαι τὸν Κύριον ἐφαντάσθη καὶ ἀνείραξεν· ὥστε, φησὶ²⁵, πάσχειν μὲν δοκεῖν αὐτὸν καὶ πράττειν ἕπερ ἔδρα καὶ πέπονθε καθ' ἡμᾶς, μηδὲν²⁸ δὲ τούτων ἀληθείᾳ καὶ πράγματι **365** ὑπάρξει, ἀλλὰ δοκῆσει μόνον καὶ²⁷ ἀπάτη ἀποδοικολεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οἷς καὶ συνανετράφηται²⁸ νερόμισται. Διὰ τοῦτο καὶ φύσεις δύο παραιτεῖται λέγειν περὶ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ μίαν²⁹ τῆς θεότητος. »

³⁰ (4) « Παῦλος δὲ τις τῶ Μάνεντι τούτῳ σύγχρονος γαλιθαῖος, τὸ γένος μὲν Σαμοσατεύς, Ἀντιοχείας δὲ τῆς μεγάλης πρόεδρος, ψιλὸν εἶναι ἄνθρωπον τὸν Κύριον³¹ ἰδυσφήμεσον· ὥσπερ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν προφητῶν, οὕτω καὶ ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν οἰκίαν· ἐνθὲν³² καὶ δύο φύσεις διηρημένως ἐχούσας καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς αὐτάς εἶναι παντάπασιν ἐν Χριστῷ, ὡς ἄλλου ὄντος³³ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄλλου τοῦ ἐν αὐτῷ³⁴ κατοικοῦντος Θεοῦ Λόγου. Αὗται μὲν οὖν αἱ πρῶται φωναὶ³⁵ τοῦ μίαν φύσιν καὶ τὰς δύο κακῶς καὶ δυσφήμας ἐπὶ Χριστοῦ³⁶ λέγεσθαι, τὸ μὲν ἐπ' ἀναιρέσει τῆς θεότητος, τὸ δὲ³⁷ ἀνθρωπότητος. »

ΡΞΓ'. Περὶ Ἀπολλιναρίου.

³⁸ « Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς χρόνοις Ἀπολλινάριός τις **C** ἀνεψύχ³⁹, πρόεδρος Λαοδικείας τῆς Συρίας, ματαιοφροσύνης ἐτέρας ἤγησάμενος⁴⁰· τῶν γὰρ Ἀρειανῶν ἀψυχον πάντη λεγόντων τὴν τοῦ Κυρίου σάρκα, αὐτὸς ἔφη, οἷα σάρκα μὲν ἐμψυχωμένην⁴¹ φυγῆ ζωτικῆ ἀνίστασθαι ὁ Κύριος, νοῦν δὲ τὸν ἡμέτερον οὐ προσήκατο, μηδὲ γὰρ δεηθῆναι⁴² φησὶν⁴³ ἐκείνην ἀνθρώπου νοῦς, ἡγεμονουμένην ὑπὸ τοῦ αὐτῆν ἐνδεδικυότος Θεοῦ Λόγου, ἀλλὰ μηδὲ χωρεῖν αὐτὴν ἄλλην νοεράν δύναμιν παρὰ τὴν θεῖαν. Ταῦτα ὑποθέμενος διατείνεται μίαν φύσιν⁴⁴ εἶναι τοῦ Λόγου [καὶ] τῆς σαρκὸς⁴⁵, ὡς ἂν τῆς σαρκὸς ἀτελοῦς ὄσης εἰς τὸν ἄνθρωπον⁴⁶, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀξίαν⁴⁷ φύσιν ὀνομάζεσθαι. »

ΡΞΔ'. Περὶ Θεοδώρου Μοψουεστίας.

365⁴⁸ « Μεθ' ὃν ἀναφαίνεται τις Θεόδωρος, τῆς Μόψου⁴⁹ εστίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, τὴν ἡγεμονίαν λαχών· (97b) καὶ ἐκ διαμέτρου τῷ Ἀπολλινάρῳ φερόμενος ὑβρεὶς οὐ τὰς τυχούσας τολμηρᾷ ψυχῇ καὶ ἀβέβη καρδίᾳ καταχρεῖται τοῦ Ἀεσπότης Χριστοῦ, ἀν-

malas et impias Græcorum doctrinas confirmare satagebat.

De eo loquitur et Theodorus presbyter Rhæti : « Manes, oppositarum tenebrarum inventor, quoniam potestatis tenebrarum plasma, forma tenui et specie inani humani corporis apparuisse Christum finxit et somniavit. Ita dicit pati quidem videri illum et agere quæ fecit et passus est juxta nos, nihil vero horum revera factum esse, sed opinione solum et fallacia seduxisse homines quibuscum conversatus esse credebatur; ideoque duas de Christo naturas dicere renuit, sed solam divinam agnoscit. »

³⁰ « Paulus autem quidam, isti contemporaneus Mani, genere quidem Samosatensis, Antiochia autem magnæ antistes, Dominum merum esse hominem impie asseruit; sicuti autem in quolibet prophetarum, ita et in illo Verbum Dei habitasse; inde duas naturas distinctas et incommunicabiles inter se esse omnino in Christo, quasi unus esset ipse Christus, aliter in ipso habitans Dei Verbum. Hæc igitur primæ voces vel unicam naturam, vel duas, sed sensu malo et impio, de Christo dixerunt, aliud quidem ad tollendam divinitatem, aliud vero ad tollendam humanitatem. »

CLXIII. De Apollinario.

³⁸ « In sequentibus autem temporibus, Apollinarius quidam surrexit, antistes Laodiceæ Syriæ, qui aliam excogitavit insaniam. Arrianus enim dicentibus sine anima Christi carnem prorsus esse, dixit iste Dominum assumptæ quidem animatam vitali carnem anima, mentem vero nostram non recepisse. Huc enim, inquit, animæ Christi humana intelligentia nequaquam opus est, quippe quæ dirigatur Dei Verbo ipsam penetrante, nec aliam intellectualem vim recipit nisi divinam. His positis, affirmat unam esse naturam Verbi et carnis, quippe cum caro imperfecta sit ad constituendum hominem, et ideo non digna reputetur naturæ nomina. »

CLXIV. De Theodoro Mopsuestiæ.

Post illum apparet quidam Theodorus Mopsuestiam, Ciliciæ civitatem, regendam sortitus. Hic ex diametro cum Apollinario se habens, injurias quæ non congruunt cum confidenti anima et corde impavido, effundit in Christum Dominum, hominem

Varie lectiones et notæ.

²² ἐσπούδαζεν Cod. 457, 1-10 cf. Bibliothecam Maximam VIII, 355 D, E. ²³ φαντασίαν ψιλὴν cod. i. adscriptum pro v legens. ²⁴ καὶ add. Cod. ²⁵ μηδὲν τὸν ἀληθείᾳ π. cod. ²⁶ δὲ μᾶλλον καὶ Cod. ²⁷ συνανετράφηται Cod. — λαχὼν ἐπὶ τοῦ Cod. ²⁸ τὴν add. Cod. ²⁹ 261 (5462) — Περὶ Παύλου τοῦ Σαμοσατεύως Cod. 457, 11-20 e Theodoro 355 F, Valeriani et Gallinai a. 7°. ³⁰ ἀνθρώπων ἐ. τὸν Χριστόν Cod. ³¹ δὲ αὐτὸν Cod. ³² αὐτοῦ δ. Cod. ³³ x. ἐν ἄ. Cod. ³⁴ φωναὶ Cod. cf. infra ἀνεψύχῃ et p. 362, 7. ³⁵ Χριστῷ Cod. ³⁶ τῆς add. Cod. ³⁷ 370 Cod. 457, 21. 458, 8 e Theodoro 355 F, G. ³⁸ ἐψυχ Cod. ³⁹ εισηγ. Cod. ⁴⁰ ἐψυχ. Cod. ⁴¹ τὴν σάρκα add. Cod. ⁴² φα. cod. ⁴³ ἐ. τὴν φ. Cod. ⁴⁴ σαρκώσεως Cod. ⁴⁵ εἰς τὸ εἶναι ἄνθρωπον Cod. ⁴⁶ ἀξίον φύ. cod. ἀξίον φησὶν Cod. ⁴⁷ 395. — e Theodoro 355 H. Μεθ' ὃν Cod. 458, 9-23. ⁴⁸ Μόψου Cod.

unum ex nobis et communem appellans, qui dum ex profectu gratiam Dei consecutus est, Deus nominatur, qui ex baptismo in Jordani Spiritus sancti dono dignatus est, inter primos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatus, cui Verbum Dei, ob excellentem ipsius virtutem benevolentem in eo habitans, divinam largitus est dignitatem et adorationem in posterum usque ad consummationem. Ista et alia multa similia impie locutus, duas naturas restrictiori sensu de Christo prædicavit, relatione quadam solum inter se conciliatas. Hæc est posterior origo unicam naturam et duas naturas in Christo non secundum rectum sensum constituendi. »

Post hos autem fuit quidam Nestorius nomine, e Germanicia Syriæ, qui sedem Constantinopolitanam occupaverat. Iste similiter voce duarum in Christo naturarum perverso sensu usus est, Paulum et Theodorum, majores suos, sectatus; filius enim erat Cilicis, et nepos Samosatensis; ideoque implacabile adversus sanctam Virginem inchoabat bellum, abnegans suum ipsius Dominum et contumelia afficiens suam Dominam, servus malus et impudens. Iste igitur improbus Nestorius tertius auctor fuit Judæicæ istius hæreseos; alium enim esse apud eundem, Christum, alium vero Verbum Deum juxta patrium errorem prædicavit.

CLXV. De Eutyche.

Fati oppositi, juxta Manen et Apollinarium, rursus tertius propugnator visus est Eutyche, Constantinopolitani monasterii præses, qui confiteri nolens consimilem nobis et ejusdem naturæ carnem Domini, negabat, subsistere dicens in Christo duas naturas cum ipsarum unione et conjunctione; quinimo aliam quoque insaniam et monstrum excogitavit, de caelo dicens descendisse corpus Domini, et quasi per canalem Virginis Verbum Deum transcurrisse, in eum de caelo penetrans, ut videretur ex muliere natum esse, quamvis ex ea non natus sit. Manichæus iste sermo et multo magis illo unicam excogitans naturam, et ipse perversa mente Christum honoravit. »

Deinde Severus quidam nomine, sede Antiochensi vi occupata, hæresim Manis, Apollinarii et Eutychie rursus tueri tentavit, perturbans, quantum in se erat, Ecclesiæ pacem. Expulsus autem Antiochia ut seditiosus et turbulentus, in Alexandrinorum mobilitatem, ut turbo et procilla irrui; ibi alia

A θρωπον ένα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν ἀποκαλιῶν⁵⁰, ἐκ προκοπῆς λαβόντα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίσματος ἀξιώθηται τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεᾶς, ἐν πρώτοις εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθέντα, τὸν δὲ Θεὸν Λόγον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν [ἐαυτοῦ κατοικήσαντα μεταδύναμι τῆς θεϊκῆς ἀξίας] αὐτῷ καὶ προσκυνήσεως εἰς ὑστερον μετὰ τὴν τελείωσιν. Ταῦτα καὶ ἕτερα⁵⁰ πολλὰ τοιαῦτα δυσφημήσας, δύο φύσεις ἰδιοπεριοριστως⁵¹ ἰδογματίσεν ἐπὶ Χριστοῦ, σχέσει τινὶ καὶ μόνον⁵² ἀλλήλαις οἰκωμίνας⁵³· δευτέρα καὶ αὕτη βλάστησις τοῦ μίαν φύσιν καὶ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ μὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι. »

B⁵⁴ (2) Μετὰ δὲ τούτους γέγονέ τις Νεστόριος ὀνόματι⁵⁵, ἀπὸ Γερμαν[ι]κῆς τῆς Συρίας, τοῦ θρόνου⁵⁶ Κωνσταντινουπόλεως δραξάμενος· ὁμολῶς τῆ φωνῇ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων κακοφρονῶς ἀπεχρήσατο, Παῦλον καὶ Θεόδωρον, τοῖς ἑαυτοῦ προγόνους, ἐπόμενος· υἱὸς μὲν γὰρ ἦν τοῦ Κιλίκου, ἀπόγονος δὲ τοῦ Σαμοσατέως· καὶ διὰ τούτο πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀσπονδὸν ἤρατο πόλεμον, ἐξαρνούμενος τὸν ἑαυτοῦ Κύριον καὶ ἀτιμάζων τὴν ἑαυτοῦ Δέσποιναν, ὁ δειλαῖος δοῦλος καὶ ἀναίσχυντος. Οὗτος οὖν ὁ δεινὸς Νεστόριος⁵⁷ (τρίτος) πρωτοστάτης γέγονε τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης αἵρέσεως, ἄλλον εἶναι παρ' ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν⁵⁸ Λόγον κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ πλάνην ἰδογματίσει. »

PEE'. Περὶ Εὐτυχοῦς.

C

366⁵⁹ Ἐ τῆς δὲ κατὰ Μάνην⁶⁰ καὶ Ἀπολλινάριον ἀντιθέτου μοίρας τρίτος πάλιν ὑπασπιστῆς Εὐτυχῆς, ἠγούμενος μοναστηρίου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδείχθη, ὃς μὴ ἀνεχόμενος ὁμοούσιον ἡμῖν καὶ ὁμοφυῆ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου ὁμολογεῖν, ἀπηρνήσατο, σώζεσθαι λέγων⁶¹ ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις μετὰ τῆς τούτων ἐνώσεως⁶² καὶ συμφυΐας· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τερατώδη τινα καὶ ἀλλόκοτα παρεπλάττειν, ἐξ οὐρανοῦ λέγων κατεῖναι⁶³ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ, ὡς διὰ σωλήνος τῆς Παρθένου, παραδραμεῖν τὸν Θεὸν Λόγον, οὐρανόθεν τοῦτο ἐνδεδυμένον, ἵνα δόξῃ γεγενῆσθαι ἐκ γυναικὸς, καίπερ μὴ γεγεννημένος. Μανιχαῖος οὗτος ὁ λόγος καὶ πικρατασμένος πολλῷ μᾶλλον ἐκείνου μίαν φύσιν καὶ οὗτος διεστραμμένη καρδίᾳ τὸν Χριστὸν ἐπέσβευσεν. »

D

(2) Εἶτα Σευῆρός τις λεγόμενος, ἀρπάσας τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, τὴν κατὰ Μάνην⁶⁴ αὐθις, Ἀπολλινάριόν τε καὶ Εὐτυχεῖα διεκδικεῖν αἵρεσιν ἐπιεράτο, κυκῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ, τὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην. Ἐξελαθεὶς δὲ τῆς Ἀντιοχείων ὡς στασιώδης⁶⁵ καὶ παραξία⁶⁶, τὴν Ἀλεξανδρέων κουφοτά-

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁰ καὶ add. Ced. ⁵¹ ἑτα add. Ced. ⁵² ἰδιοπεριοριστ. cod. ⁵³ καὶ add. cod. ⁵⁴ ὀκωμ. Ced. ⁵⁵ 428 — Περὶ Νεστορίου e Theodoro 355 H — 336 B, Ced. 459, 1-11. ⁵⁶ ὀνόματι N. Ced. ⁵⁷ τὸν θρόνον cod. ⁵⁸ Νεστόριος πρωστάτης γεγονώς Ced. ⁵⁹ Θεοῦ Ced. ⁶⁰ 447. — e Theodoro 336 BC, Ced. 459, 12-24. ⁶¹ Μάνεντα Ced. ⁶² λέγειν codex. ⁶³ τε add. Ced. ⁶⁴ κατενεχθῆναι Ced. ⁶⁵ 510-512 — Περὶ Σευῆρου, e Theodoro 338 C? Ced. 460, 1-7. ⁶⁶ Μάνεντα Ced. ⁶⁷ Ἀντιοχείας ὁ στ. Ced. ⁶⁸ παραξία; τῆ Ἀλεξανδρέων κουφοτήτι Ced.

την, λαβλαπος καὶ θυλλῆς δίκην, ἐνέσκηψαν· ἐνθα ἅ
καὶ ἐτίρας καταγῆδος ἀντιπνευσόσης αὐτῶ τε καὶ
τῷ λαῶ, συνέγεε πάντας καὶ ἐθορούθησε.

Ἔπειτα (3) Διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς Ἰουλιανὸς τις κα-
λούμενος, Ἀλικαρνασσοῦ μὲν τῆς Ἀσίας ἐπίσκοπος,
τῆς δὲ Εὐτυχαντῆς κακοδοξίας προστάτης τύθυμέτα-
τος. Σαυῆρου γὰρ μίαν φύσιν λέγοντος εἶναι τὸν
Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ διαφορὰν δεχομένου,
Ἰουλιανοῦ δὲ μίαν μὲν κατὰ Ἐσαυῆρον φάσκοντος
φύσιν, ἀναιροῦντος δὲ τὴν διαφορὰν, αἵτιοι πάσης
παραγῆς (98^a) καὶ ζήλης γεγόνασιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι
ἐ μὴ νοοῦντες, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μήτε ἄ λέ-
γουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεδαίουονται, ὅτι [οἵτινες πρὸς
ἡμᾶς διαμάχονται] 367 λαμβάνοντας ἴσως παρά-
δειγμα τῆς θείας ἐνώσεως τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώμα-
τος ἄνθρωπον, καὶ φασιν· Ὁμοῦν τρεῖς ὁμολογεῖται
φύσεις; ἢ (4) Ἄλλ' ἴστωσαν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαί-
δευτοι, οἷοι δύο ἴσως φύσεις ἡμεῖς λέγομεν, οὐ θεοῦ καὶ
σαρκός, οὔτε μὴν θεοῦ καὶ ψυχῆς, ἀλλὰ θεοῦ καὶ
ἀνθρώπου· οὐδὲ γὰρ ἔστι κυρίως ἀνθρώπου φύσις
ἢ τοῦ μέρους φύσις· μέρη μὲν γὰρ ἀνθρώπου,
ψυχὴ καὶ σῶμα, μέρη δὲ τῶν μερῶν αἱ περὶ αὐτῶν
διαιρέσεις τε καὶ ὑποδιαιρέσεις καὶ μέρη μὲν
Χριστοῦ ἀσύγχυτα θεότης καὶ ἀνθρωπότης ἢ, ψυχὴ
καὶ σῶμα (οὐ μέρη Χριστοῦ), ἀλλὰ μέρη τοῦ
μέρους· μέρη μὲν τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ
τῆν ψυχῆς, οὐσία λογικὴ καὶ ποιότης ἀσώματος, ὧν
τὸ μὲν ἡγεμονικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμη-
τικόν· (καὶ) τούτων τὸ μὲν ἐννοηματικόν (καὶ) δια-
νοητικόν, μνημονευτικόν τε καὶ βουλευτικόν, τὸ δὲ
ὀρετικόν καὶ ἔλκτικόν, τὸ δὲ ἀμυντικόν· καὶ πολλὰ
ἕτερα τούτοις ὑποδιαιροῦνται. Ἀφεῖσθω (δὲ) τὰ νῦν
ζητεῖν πότερον ὡς μέρη ταῦτα εἶναι ἐν τῇ ψυχῇ ἢ
ὡς(εἰ) δυνάμεις· ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος πάλιν διαι-
ρέσεις γίνονται ἰσομορφεῖ, καὶ τούτων εἰς εἰς κε-
φαλὴν καὶ χεῖρα, καὶ πόδας καὶ ταῦτα εἰς ὀστά
καὶ σάρκα καὶ νεῦρα ἢ, καὶ ταῦτα εἰς ὀστέα,
καὶ ταῦτα εἰς ὄλην καὶ εἶδος. Πολλὰ δὲ [καὶ] ἕτερα
φιλοσοφοῦσιν ἰατρῶν παῖδες περὶ δυνάμεων φυσικῶν,
ὧν τὴν μὲν ἔλκτικὴν (τὴν δὲ καθεκτικὴν), τὴν
δὲ ἀλλοιωτικὴν, τὴν δὲ ἀποκριτικὴν ὀνομάζουσιν,
πολλὰ δὲ περὶ αἰσθησεως καὶ φαντασίας καὶ τοῦ
συνέχοντος τὸ ζῶον ζωτικῶ καὶ ὀργανικῶ πνεύμα-
τος ἐτέρου παρὰ τὸ λογικόν, ὡς φασιν, ὑπάρχοντος.
Ἄσπερ οὖν τοίνυν ἀπόρησεν περὶ τὸ παραστήσαι ταῦτα
πάντα διὰ τὸ σάρκα εἰπεῖν ἢ σῶμα ἀνθρώπου·
καὶ ἀπόρησεν πάλιν διὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ, εἰς ἃ
διαιρεῖται μέρη, δηλώσαι· (οὕτως ἀπόρησεν ἄνθρωπον
ἢ φύσιν ἀνθρώπου εἰρηκότα, πάντα δηλώσαι) τε καὶ
παραστήσαι τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε (καὶ) ἐν οἷς γνωρί-
ζεται. Οἱ δὲ οὐχ ἵνα τὸν ἄνθρωπον τέλειον ἀποφῆ-
ωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸν Κύριον συκοφαντήσῃ καὶ τῆς
ἡμετέρας αὐτὸν ἀλλοτριώσῃ φύσεως, καὶ ἢ 368

Dissipavit enim eos Julianus quidam nominatus,
Halicarnassi civitatis Asiae episcopus, et Euty-
chianae impietatis propugnator acerrimus. Severo
enim unicam de Christo asserente naturam, et in
Christo differentiam accipiente, Juliano autem uni-
cam quidem juxta Severum asserente naturam,
differentiam vero tollente, causa omnis tumultus
et procellae fuerunt impii isti et non intelligentes,
sicut dictum est, neque quae loquuntur, neque de
quibus affirmant, et qui contra nos dimicant, su-
mmentes in exemplum divinae unionis hominem ex
anima et corpore constantem, et dicunt: « Num-
quid tres constentini naturas? » At sciant indocti
et imperiti nos duas naturas dicere, non Dei et
carnis, neque sane Dei et animae, sed Dei et ho-
minis; non enim est proprie hominis natura partis
natura. Enimvero partes hominis anima et cor-
pus, et partes partium sunt circa illas divisio-
nes et subdivisiones; et Christi quidem partes
distinctae divinitas, humanitas; anima autem et
corpus non partes Christi, sed partes partis; partes
quidem partium hominis, quoad animam, essentia
rationalis et qualitas incorporea, quarum alia vis
directiva, alia irascibilis, alia concupiscibilis, et
ex his facultas concipiendi et facultas percipiendi,
memoria et voluntas, facultas appetendi, vis attra-
ctiva, visque repulsiva; et multae aliae facultates
his subjacent. Nec nunc inquiras an istae partes
sint in anima, vel facultates. Quoad corpus autem
rursus divisiones sunt aequales, et haec in caput,
in manus, in pedes, et ista in ossa et carnem et
nervos, et haec in quatuor elementa, et haec de-
mum in materiam et formam dividuntur. Multa
quoque alia disserunt medicorum filii de facultatibus
physicis, quarum unam attractivam, aliam
continentem, aliam mutandi vim habentem, aliam
vero excretivam nominant, multa quoque de sensu
et phantasia, ac vitali et organico spiritu alio, praeter
animam rationalem, ut aiunt, existente, et
animal conservante. Quemadmodum igitur sufficit,
ut omnia haec designentur, nominare carnem aut
corpus hominis, et sufficit iterum per rationalem
animam, in quas partes ipsa dividatur, ostendisse;
ita sufficit ut quis dixerit hominem aut naturam
hominis, ut cuncta ostenderit, et designaverit qui-
bus constat et in quibus cognoscitur. Illi vero non
ut integrum hominem ostenderent, sed ut Dominum
calumniantur et eum nostrae naturae alienum re-
putent, qui vel quod nostrum erat ab initio non
ceperit, vel non integrum servaverit quod habuit

Variarum lectiones et notae.

Ἔπειτα Ἰουλιανῶ, e Theodoro 338 A? Ced. 460,7. ἴσως τὸν add. Ced. ἢ I Tim. 1,7. ἴσως λαμβάνοντας
cod. ἢ Ced. 460,17-562,3. ἴσως εἶταν δύο φ. λ. ἢ Ced. ἴσως π. αὐτὰ Ced. ἴσως θεότης καὶ ἀνθρωπότης
cod. ἢ δὲ Ced. ἴσως διαιρέσεις γίνονται εἰς ὁμοιομερῆ cod. ἴσως καὶ v. καὶ σ. Ced. ἴσως φ. δ. Ced. ἴσως καὶ
add. Ced. ἴσως ὥστε Ced. ἴσως τοῦ σάρκα cod.

ex nobis. Iste et alia similia subtilius disserentes, et præter exemplum male agentes, in inevitabiles et inextricabiles lapsi sunt labyrinthos.

Sane quidem et Theodoretus de istis et talibus impiis ita loquitur : « Sunt quidem aliqui Christianorum appellationem habentes, aperte autem veritatis doctrinæ adversantes ; 1° hi enim increatum in tria secant , et hoc quidem vocant bonum, illud vero malum, aliud autem justum ; 2° alii duo principia ingenita sermone depingunt ex diametro invicem opposita ; 3° alii impiis istis se ipsos bellum indicere doctrinis profitentes, alteram impietatis excogitant viam ; Dei enim unigenitum Verbum constitentes Filium, ut creaturam creationi adscribant, et 4° Creatorem collocant cum creatione, et 5° Spiritum sanctum blasphemantes ex natura divina exterminant. Alii autem diverso modo viam divinam corruptentes, a veritate sane longe abierunt ; 6° alii nostri gratia factam incarnationem omnino abnegaverunt ; 7° alii concedunt Verbum Deum hominem factum esse, sed solum corpus sumpsisse ; 8° alii animatam quidem vocant assumptam carnem, non vero concedunt rationalem et intellectualem animam in illa fuisse, propriam forte amentiam hujus rei argumentum habentes : at nostram humanam animam non aliam esse scimus ac rationalem et immortalē. 9° Et alii rursum in duo Christum unicum dividunt, alium esse contententes ex Virgine partum hominem integrum, aliud vero ex Deo Patre Verbum, et alium quidem ut hominem, privam ponentes et vicissim, alium vero ut Deum natura et veritate Filium nominant. 10° Alii vero dicunt Dei Patris Verbum in osium et nervorum et carnis naturam deflexisse, »

CLXVI. *Regnum Taciti.*

Post Aurelianum imperavit Tacitus annos duo. Hic Maximinum, cognatum suum, præfecit Assyrilii, quem ob injustitias suas cum occidissent milites, reformidantes ne vindictam de eo sumeret Tacitus, ipsum quoque interemerunt, et duo fuerunt imperatores, Probus et Florianus.

CLXVII. *Regnum Floriani.*

Post Tacitum imperaverunt Probus et Florianus annis duobus, mensibus duobus.

Hic igitur Probus, demens factus, occidit Florianum.

Varia lectiones et notæ.

⁸⁸ προσελ. Ced. ⁸⁹ φ. σών Ced. ⁹⁰ περί Ced. ⁹¹ Ced. 462,3-463,6. Nec in tribus libris Eranistæ nec in quinque Epitomes inveniuntur hæc apud Theodoretum. ⁹² ἔγουν Ced. ⁹³ μὲν Ced. ⁹⁴ ἔταροι ced. ⁹⁵ εὐθείαν Ced. ⁹⁶ καὶ τοῖς τῶν προαποκρίτων ἔγχεσιν παρακολουθήσαντας in margine a secunda manu, παρακολουθήσαι μὴ βουληθέντες Ced. ⁹⁷ ὁμῶν Ced. ⁹⁸ οὐ μὴν λ. δὲ καὶ Ced. ⁹⁹ ἡμεῖς δὲ Ced. ¹⁰⁰ Καὶ ἄ. μὲν π. ¹⁰¹ καὶ add. Ced. ¹⁰² μὲν add. Ced. ¹⁰³ Θεόν pro Υἱόν Ced. ¹⁰⁴ ταῦτα πάντα δυσσεβῶς δογματίζοντες Ced. ¹⁰⁵ 277 (5478) Ced. 463,7-10 (AH Slav.) ¹⁰⁶ μῆνας γ' Eus. Entr. ¹⁰⁷ Ἀσσυρία Leo, Ced. ¹⁰⁸ τῆς ἐκ' αὐτοῦ γενομένης Ced. ¹⁰⁹ αἷτα add. Ced. Leo. ¹¹⁰ καὶ add. Ced. Leo. ¹¹¹ 277 (5478) Ced. 463,11,12 (AH Slav.) ¹¹² ἄ. β', μ. δ' Leo, Ced., sed dies LX Eus. Vict., LXXX Eutr., Florianus Probus annos scx, menses IV regnavit secundum Eus. Eutr. Hist. misc. ; a. VI, Victor.

μη ελληφόρα ⁸⁸ τὴν ἀρχὴν τὸ ἡμέτερον ἢ μὴ σῶον φυλάξαντα ⁸⁹ ὅπερ ἔσχε παρ' ἡμῶν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σοφίζονται καὶ παρὰ ⁹⁰ τὸ παράδειγμα κακουργούντες, εἰς ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους καταπατώμασι λαθυρίθους.

⁹¹ Ἀμέλει γέ τοι καὶ Θεοδώρητος ἔφη περὶ τούτων καὶ τῶν τσοῦτων ἀνοσίων οὕτως · « Εἰσεὶ μέντοι γέ τινες οἱ καὶ Χριστιανῶν μὲν προσηγορίαν ἔχοντες ⁹², ἀντικρυς δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας, δόγμασι πολεμοῦσιν · (α') οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγέννητον εἰς τρία τέμνουσι, καὶ τὸ μὲν καλοῦσιν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν, τὸ δὲ δίκαιον · (β') οἱ δὲ δύο ἀρχὰς ἀγεννήτους ζωγραφοῦσι τῷ λόγῳ ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου · (γ') ἄλλοι μὲν τοῖς ⁹³ ἀσεβέσι τοῦτοις πολεμεῖν ἐπαγγέλλονται δόγμασιν, ἑτέραν ⁹⁴ (98^β) δὲ δυσσεβείας ἐπινοοῦσιν ὁδὸν · τὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ Μονογενῆ, Λόγον ὁμολογούντες Υἱόν, ὡς ποιῆμα τῆ κτίσεως συναριθμοῦσι, καὶ (δ') τὸν Κτίστην ἰσοῦσι μετὰ τῆς κτίσεως, καὶ (ε') τὸ ἅγιον Πνεῦμα τῷ δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς θείας ἐξορίζουσι φύσεως. — Ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν θείαν ⁹⁵ ὁδὸν ἀποκρίσαντες ⁹⁶, πᾶρθεου περὶ τῆς ἀληθείας ἐγένοντο · (ζ') καὶ οἱ μὲν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ⁹⁷ γεγενημένην οἰκονομίαν παντελῶς ἀπηνήσαντο · (ζ') οἱ δὲ ὁμολογοῦσι μὲν ἐνανθρωπήσαι τὸν Θεὸν Λόγον, σῶμα δὲ μόνον ἀνειληθέναι. (η') Οἱ δὲ ἐμφυχον μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν σάρκα, οὐ τὴν λογικὴν τε καὶ ⁹⁸ νοερὰν ἐν ταύτῃ γεγενῆσθαι ψυχὴν, ἴσως τὴν οἰκίαν ἔνοιαν τοῦτου τεκμηρίον ἔχοντας · ἡμετέραν ⁹⁹ δὲ ἀνθρώπου ψυχὴν οὐδεμίαν ἴσμεν ἑτέραν ἢ τὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον. (θ') Καὶ ἄλλοι δὲ ¹⁰⁰ πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν διατέμνουσιν, ¹⁰¹ ἑτέρον ¹⁰² εἶναι διατείνόμενον τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα τέλειον ἄνθρωπον, ἑτέρον δὲ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον · καὶ τὸν μὲν ὡς ἄνθρωπον, ἰδίᾳ τιθέντες καὶ ἀνὰ μέρος, τὸν δὲ ὡς Θεὸν φύσει τε καὶ ἀληθεῖς Υἱόν ¹⁰³ ὀνομάζουσιν. (ι') 369 Ἄλλοι δὲ παρατε-
δοτέων καὶ νεύρων καὶ σαρκὸς φύσιν ¹⁰⁴.

ΠΞΓ'. *Βασιλεία Τακίτου.*

¹⁰⁵ Μετὰ Αὐρηλιανὸν ἰδασίλευσε Τάκτιος ἔτη β' ¹⁰⁶. Οὗτος Μαξιμίνου συγγενὴ αὐτοῦ (ὄντα) ἐπέστρεψε τῇ Ἀσσυρίᾳ ¹⁰⁷ · (3) ὃν διὰ τὰς ὄπ' αὐτοῦ γενομένας ¹⁰⁸ ἀδικίας ἀνελόντες οἱ στρατιῶται ¹⁰⁹, φοθηθέντες μὴ ἐκδικήσῃ αὐτὸν ὁ Τάκτιος, ἀπέκτειναν ¹¹⁰ αὐτόν · καὶ γέγοναι δύο βασιλεῖς, Πρόβος καὶ Φλωριανός.

ΠΞΖ'. *Βασιλεία Φλωριανοῦ.*

¹¹¹ Μετὰ Τάκτιον ἰδασίλευσαν ¹¹² Πρόβος καὶ Φλωριανός ἔτη β', μῆνας β'.

(3) Οὗτος (ὄν) ὁ Πρόβος παράφρονα αὐτὸν ποιήσας, ἀνέλε τὸν Φλωριανόν.

ΡΞΗ' Βασιλεία Πρόβου.

A

CLXVIII. Regnum Probi.

⁹ Ἐπὶ αὐτοῦ βροχῆς γενομένης, οἴτο· ⁹ κατηνέχθη πάλῃ ¹⁰, ὅν (καὶ) συναγαγόντες σωρούς μεγάλους ἐπέθεσαν· ὡσαύτως καὶ (ἐπὶ Δώρηλιανού, ὡς εἴρηται, ἐκείνου) φεκάδα· ἀργυρά· ¹¹ κατενεχθηῖαι φασί.

¹² (2) Βικτωρίνος δὲ φίλος τοῦ Πρόβου ἤγησε φίλον αὐτοῦ γενέσθαι ἔρχοντα ¹³ εἰς Βρεταννίαν· ὃ δὲ ἀπαλθῶν ἀντήρην. **370** Ὀνειδιζόμενος οὖν ¹⁴ ὁ Βικτωρίνος ἀπεστάλη παῦσαι ¹⁵ τὴν ἀνταρσίαν. Προσκοιηθήμενος οὖν ¹⁶ (ὡ·) ἀπὸ προσώπου φεύγειν τοῦ βασιλέως (ὁ Βικτωρίνος), φίλος ὢν ¹⁷ τοῦ ἀντάρτου ¹⁸, ἀπειδέθη (ὑπ' αὐτοῦ, ὅς) καὶ ἀνέβλεν αὐτόν. Ὑποστρέψας δὲ, ὡς ἐξῆι τοῦ πλοίου, λύσας τὴν ¹⁹ ζώνην ἔβριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰσῆλθε λυσιζωνος πρὸς ²⁰ τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ὠργισθῆ ²¹, νομίζων ²² ὕψ' ἐτέρου αὐτὸν τοῦτο πεπονηθῆναι. Βικτωρίνος δὲ ἔφη, ὕψ' ἑαυτοῦ τοῦτο γενέσθαι, δεηθεὶς ²³ μηδέτι ἀρξῆαι πράγματος· ἀρχὴ γὰρ ²⁴ πᾶσα μετὰ κινδύνων καὶ κλιμακτῆρων. Ὁ δὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτῷ ἐχαρίσατο καὶ δωρεὰς πολλὰς παρέσχεν.

²⁵ (3) Ἀπέκτεινε δὲ πάντας τοὺς ἀποκτείναντας Τάκτον καὶ Δώρηλιανόν, ἐν τῇ Πειρινθῷ ²⁶ ἐπὶ ἀριστον ²⁷ αὐτοῦς ²⁸ καλίσας.

²⁹ (4) Ἀγηρέθη δὲ καὶ αὐτὸς (ὅπρ τῶν περὶ αὐτῶν, καὶ βασιλεύει Κάρος, Καρίνος καὶ Νουμεριανός).

ΡΞΘ' Βασιλεία Κάρου.

³⁰ Μετὰ δὲ τούτου· ἐβασίλευσαν Κάρος, καὶ Καρίνος, καὶ Νουμεριανός ἔτη β'.

³¹ (2) Οὗτος ὁ Κάρος τὴν Περσίδος ³² Κτησιφώντα κερμαδε, τούτων ³³ ἤδη τέταρτον ³⁴ ἀλωθέντων ὑπὸ Τραιανοῦ (καὶ) ὑπὸ [Οὐήρου] ³⁵, Σευήρου καὶ Κάρου.

³⁶ (3) Τελευτήσαντος δὲ Κάρου ὑπὸ λοιμικῆς καὶ Νουμεριανοῦ τυφλωθέντος, ἀνέβλεν αὐτόν Ἄπρος ³⁷· καὶ ἐβασίλευσε ³⁸ Καρίνος.

371 ΡΟ' Βασιλεία Κυρίνου.

³⁹ Ἐπὶ Καρίνου (99^α) ἐμαρτύρησαν Χρύσανθος καὶ Δαρεία, Θαλλέλαιος, Ἰουλιανός καὶ οἱ ἐν Ῥώμῃ ἔργω ἀνάργυροι.

ΡΟΑ' Βασιλεία Νουμεριανοῦ.

Μετὰ τούτων ἐβασίλευσε Νουμεριανός, ἀδελφὸς Καρίνου, ἔτος α', καὶ πολέμησας Πέρσας· καὶ ἡττηθεὶς, τούτων χειρωσάμενος ἐξέδειραν ζῶντα.

ΡΟΒ' Βασιλεία Διοκλητιανοῦ.

Μετὰ δὲ Νουμεριανὸν ἐβασίλευσεν (ὁ υἱὸς τοῦ Σατανῆ) Διοκλητιανός ἔτη ⁴⁰ x' ⁴¹.

Variae lectiones et notæ.

⁹ Ced. 463, 13-15. ⁹ μμιγμένος τῷ ὕδατι Leo Ced. ¹⁰ π. x. Ced. ¹¹ ἀργύρου Ced. ¹² Ced. 463, 15-464, 3. ¹³ ἀρχ. γ. Ced. Leo. ¹⁴ ὄν. δὲ Ceil. δ' αὐτόν Ceil. Leo. ¹⁵ παύσων Leo, Ced. ¹⁶ πρ. δὲ Ced. πρ. Leo. ¹⁷ ὡ· φ. τοῦ Leo, Ced. ¹⁸ ἀντάρτου Ced. ¹⁹ ἑαυτοῦ add. Ced. ²⁰ εἰς Leo, Ced. ²¹ ὀργισθίς codex. ²² δοκίων Leo. Ced. ²³ γ. αἰτησάμενος· μ. Leo, Ced. ²⁴ ἔφη add. Ced. ²⁵ Ced. 264, 3 β. ²⁶ καὶ add. Leo. ²⁷ ἐστίασιν Leo, Ced. ²⁸ αὐτόν Ceil. ²⁹ Ced. 464, 5. ³⁰ 234 (5485). — Ced. 464, 6. K. καὶ K. καὶ N. ἔβ. ΑΘ. Slav. ³¹ Ced. 464, 7-9. Περσίδ. cod. ³² Περσίδα καὶ Leo, Ced. ³³ τοῦτο cod. Leo, Ced. ³⁴ τ. τ. κινδύνους cod. Ced. Leo; ἀναλωθέντων col. ³⁵ καὶ add. Ced. ³⁶ Ced. 464, 9-11. ³⁷ ὁ αὐτοῦ πενθερός add. Ced. ³⁸ ἔβ. Νουμεριανός cod. add. Leo, ἔβ. N. δοῦξ τυγγάνων Μυσίας, x. τ. λ. Ced. sed verba γαί Νουμ. — Ἄπρος glossema esse videntur capituli CLXXI. ³⁹ 285 (3586) — Ced. 464, 14. M. Slav. ⁴⁰ xβ' Ced. ⁴¹ τῷ γένει Δαλμάτης; Leo, Ced.

Sub Probo cum vehementes decidissent pluviae, frumentum abundans factum est, quo collecto, ingentes acervos fecerunt. Similiter et sub Aurliano, ut dictum est supra, particulas argenteas delapsas esse serunt.

Victorinus autem, Probi amicus, petiit ut amicus suus dux iret in Britanniam; iste vero profectus rebellavit. Conviciis igitur laceratus Victorinus, missus est ad protinus sedandam seditionem. Porro simulans se a facie imperatoris fugientem, cum rebellis amicus esset, acceptus est ab eo, ita ut occideret eum. Regressus autem, cum exiret de navi, solvit zonam, et projecit in mare, ingressesque est ita absque zona ad imperatorem. Ille vero iratus est, putans ab alio ipsum hoc passum esse, Victorinus autem dixit a seipso hoc factum esse, deprecans ne jam unquam ulli praesticeretur rei; omne enim imperium cum periculo et tentationibus esse. Ille vero quietis ei beneficium contulit, et dona multa praebuit.

Occidit autem omnes qui Tacitum et Aurelium interemerant, in Perintho ad prandium invitatos.

Occisus est ipse a familiaribus suis, et imperaverunt Carus, Carinus et Numerianus.

CLXIX. Regnum Carii.

Post illos imperaverunt Carus et Carinus et Numerianus annos duo.

Carus hic Persidis Ctesiphonta urbem cepit, jam antea captam quater a Trajano, et a Vero, Severo et Caro.

Defuncto autem poste Caro, Numerianum luminibus orbatum occidit Aper; et imperavit Carinus.

CLXX. Regnum Carini.

Sub Carino, Chrysanthus et Daria, Thallekæus, Julianus, et Romæ sancti Anargyri martyrio coronati sunt.

CLXXI. Regnum Numeriani.

Post illum imperavit Numerianus, frater Carini, anno uno, et dum contra Persas bellum gereret, victus est. Et captum eum vivum excoriarunt.

CLXXII. Regnum Diocletiani.

Post Numerianum autem imperavit filius Satanæ Diocletianus annos viginti.

Rebus autem inpar, creat imperatorem Maximianum Herculium, generum et amicum suum.

Sub his magna et horridissima persecutio contra Christianos mota est, Jusserunt enim in omni civitate et regione ecclesias Christianorum subverti, et divinas eorum Scripturas comburi, Christianos autem cogi ut dæmonibus sacrificarent.

Hoc edicto in publicum promulgato, Diocletianus quidem ab Italia in Ægyptum profectus est; vocabat enim eum factio quæ tunc vigeat in urbe Alexandriæ Ægypti; Maximianum autem ad transalpinos populos mittit, tumultus illic sedaturum.

Majori etiam cura res indigere judicans, Cæsares duo proclamat, Maximianum cognomento Galerium, et Constantium, Magni Constantini patrem, qui a Claudii filia natus erat.

Despondet Constantio quidem Theodoram, Percalis Maximiani uxoris filiam, Maximiano autem, Galerio quoque dicto, Valeriam filiam suam, dimissis propriis ipsorum uxoribus.

Et his compositis, adversus Persas mittit Maximianum Galerium; ipse autem, viribus suis collectis, in Ægyptum pervenit, et Achille rebelli devicto, omnes qui cum eo erant occidit, et abolevit tyrannidem.

Ideo multi quoque certaminis corona redimiti sunt, ex quibus sunt Petrus Alexandrinus, et Anthimus Nicomediensis, Procopius et Georgius celebres martyres.

Et tria millia Nicomediæ, Sabianus et Alexander, Dionysius et Artemius, Athenodorus et Diodorus, Rhodanus, Aquilius, Febrouia, Onesimus, Athenognoius, Marinus senex, Photius, Anicetus, Diomedes, Philonides, Clemens et Agathangelus, Menas, Callistratus, Gregorius ex Armenia, Rhipsimia, Gaianes sub rege Armeniæ Tiridate.

Mulier quædam et genere et divitiis et corporis pulchritudine insignis, cum duabus filiis suis virginibus post multa refugia deprehensæ, metu ne violaretur ipsarum virginitas, in fluentem fluminis

(2) (Μη) περιγενόμενος δε τῶν πραγμάτων προβάλλεται (βασιλεῖα) Μαξιμιανὸν Ἐρκουλίον, γαμβρὸν καὶ φίλον αὐτοῦ ὄντα.

(3) Ὑφ' ὧν μέγα διωγμὸς κατὰ Χριστιανῶν ἐκινήθη (καὶ φρικωδέστατος) ὁππότε προσέταξαν γὰρ κατὰ πόλιν καὶ ἄλλων χωρῶν τὰς μὲν ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν καταστρέφειν καὶ τὰς θείας αὐτῶν Γραφὰς κατακαίειν, τοὺς δὲ Χριστιανούς, ἀναγκάζειν θύειν τοῖς δαίμοσι.

(4) Τὸ τοιοῦτον συνιδόντες διάταγμα Διοκλητιανὸς μὲν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας τὴν ἐκ Ἀιγυπτου πορείαν ἐποίησατο· ἐκάλει γὰρ αὐτὸν ἢ τότε συμβῆσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον στάσις· Μαξιμιανὸν δὲ εἰς τὰ ἐπίκεινα τῶν ἄλλων Ἰθνη ἐκπέμπει παύσονται τοὺς ἐκεῖσε θορύβους.

372 (5) Δεῖσθαι ἐπὶ μίσητος προνοίας τὰ πράγματα κρίνας, Καίσαρας ἀναδείκνυσι β', Μαξιμιανὸν τὸν ἐπίκλην Γαλέριον καὶ Κωνσταντῖον, τὸν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατέρα, ὃς ἀπὸ τῆς Κλαυδίου θυγατρὸς ἐτύγχανεν.

(6) Κατεγγυῖται· Κωνσταντίῳ μὲν Θεοδώρῳ τῆς τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ γαμετῆς θυγατέρα, Μαξιμιανῷ δὲ, τῷ καὶ Γαλερίῳ καλουμένῳ, Βαλεριαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, ἀπωταμένους τὰς προτέρας αὐτῶν γαμετάς.

(7) Καὶ ταῦτα διαθεὶς κατὰ Περσῶν μὲν ἐκπέμπει Μαξιμιανὸν τὸν Γαλέριον, αὐτὸς δὲ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἀναλαβὼν πρὸς Αἴγυπτον παραγίνεται καὶ Ἀχιλλεῖα τροπικωσάμενος τὸν ἀντίρτην καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας ἀπέκτεινε καὶ τὴν τυραννίδα διέλυσεν.

(8) Διδὸν καὶ πολλοὶ τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀνεδήσαντο στέφανον, ἐξ ὧν εἰσι Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀνθιμος· Νικομηδείας, Προκόπιος καὶ Γιώργιος εἰ ἀοιδίμοι μάρτυρες.

(9) Καὶ οἱ τρεῖς χίλιοι ἐν Νικομηδείᾳ, Σαβιανὸς καὶ Ἀλέξανδρος, Διονύσιος καὶ Ἀρτέμιος, Ἀθηνῶδωρος, Διδώωρος, Ῥωδιανὸς, Ἀκυλῖνος, Φεβρουῖα, Ονήσιμος, Ἀθηνόγνωτος, Μαρῖνος ὁ γέμων, Φώτιος, Ἀνίκητος, Διομήδης, Φιλονίδης, Κλήμης καὶ Ἀγαθάγγελος, Μηνᾶς, Καλλίστρατος, Γρηγόριος Ἀρμενίας, Ῥιψιμία, Γαϊάνης ὑπὸ τοῦ βασιλεῖος Τιριδάτου τοῦ Ἀρμενίας.

(10) Καὶ γυνή τις γένει, καὶ πλούτῳ, καὶ κάλλει σώματος, σὺν δυσὶ θυγατρῶσι παρθένοις μετὰ πολλῆς καταφυγᾶς κατασχεθεῖσαι, φόβῳ τοῦ μὴ διαφθάρῃαι τὴν παρθενίαν αὐτῶν, εἰς βεῖθρον 373 τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

ἄ Ced. 454,15. ἄ Ced. 464,16-20. ἄ Ἐπὶ Μαξιμιανῷ ἐμαρτύρησαν ὁ ἅγιος Δημήτριος, Πανταλεήμων, Προκόπιος, Ἐρμογένης, Ἀνθιμος, Πλάκιδος, Ῥωμανὸς, Κλήμης Ῥωμαῖος (sic) pro Ἀγχιούρας (Jan. 23), Θεόδωρος ὁ Τήρων, ἡ ἄγία Βαρβάρα, Εὐτρόπιος, Κλεόνικος, Βασίλειος, Ἀγαπητὸς, Εἰρήναρχος, Κωνία, Σολογάνης, Πρίσκος, Μάρκος καὶ Μουκιανός, ἄ κατὰ X. Ced. ἄ τὰς μὲν Χριστοῦ ἐ. Ced. ἄ εὐρισχομένους Ced. ἄ Δ. ἐτι? ἄ Γάλλον cod. ἄ Ced. 469,20-470,2 τῷ δὲ θ' καὶ ἰ' ἐτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντίνου τὴν λεγόμενον Χλωρὴν — καὶ Μαξιμιανὸν Γαλέριον Καίσαρας ἐποίησε, κ. τ. λ. ἄ 274 (5496-5498) — Ced. 470,3-5 τῷ ἰ' αὐτοῦ ἐτει τῆς Ἀλεξανδρείας — ὑπὸ Ἀχιλλεῖως ἀποστατησάτης, τῇ προσβολῇ τῶν Ῥωμαίων πλείστοι ἀνηρέθησαν. ἄ Ced. 464,20-23. ἄ καὶ Ced. ἄ μ. καὶ Σαββάτιος ὁ τὴν αἵρεσιν τῶν Τεσσαρεσκαίδεκάτων κρατύνας ἐγνωρίζετο Ced. ἄ Ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἦν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ· τοῦτον ἀνεῖλε Διοκλητιανὸς (δοῦξ τυγχάνων Μυσίας. Ἐπὶ τούτου καὶ ὁ ἅγιος Εὐστράτιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐμαρτύρησαν καὶ Κήρυκος καὶ Ἰουλίττα (?), Αὐτονόμος, Ἐπίχαρις, Ἀλέξανδρος, Ζώσιμος, Ἀφρίων, Νίκων, Ἠλιόδωρος, Μάρκος, Πελαγία ἡ μάρτυρ, Τάραχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Στέφανος, Ἀγαπητὸς, Μάρκος, Εἰρήναρχος, Ἀκάκιος σὺν ζ γυναιξί), Scholion. cf. Ced. 464,11-13.

καταρού ταύτας ἐρεσκον, περὶ ὧν ζητητέον εἰ ἀριθ- A
μοῦνται εἰς μάρτυρας.

ΡΟΓ'. *Περὶ τῆς σώζουρας γυναικός.*

Ἐτέρα δὲ πάλιν ἰσρά τις γυνή καὶ θαυμασία
ὡν βίον ἀεὶ παρθένος καὶ ὠραία πάνυ, κατασχε-
θεῖσα⁶⁰, καὶ πολλαῖς μηχαναῖς θύσαι τῶν τυράν-
νων⁶¹ ἀναγκάζοντων, μὴ ἤττηθείσα, προσέταξαν
δοθῆναι⁶² στρατιώτῃ πρὸς αἰσχρὰν μίξιν, καὶ μηδ'
οὕτως κειθόμενῃν ὑποδαλέσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ,
(ἢ) καὶ περιστατηθείσα λαν, εἶδειτο τοῦ (ἀγίου) Ἀν-
θίμου Νικομηθείας μήπω τελειωθέντος διὰ μαρτυ-
ρίου, συμβουλεύσαι αὐτῇ τί ἂν αἰρήσοιτο. Ὁ δὲ χρη-
στὸς ὄντως⁶³ ἀνήρ καὶ οἰκονόμος πιστὸς ἐν κρίσει
τὰ λόγια Κυρίου ταμειυμένός φησι· « Καλὸν μὲν,
ὡ τέκνον, καὶ θεοπρεπὲς τὸ⁶⁴ κατόρθωμα τῆς ἀγ-
νίας, μείζων δὲ ἢ τῆς (99^b) πίστεως ἐντολή, κρηπὶς
ὑπάρχουσα⁶⁵ τῶν καλῶν τῆς εὐσεβείας. Μὴ οὖν
πρὸς(99^b)κρίνης τῶν κριτετῶν τὰ δεύτερα· ὡς περ
ἄρ ἐν περιστάσει τινὲ γινόμενον αἰρετώτερόν ἐστιν
ὑπὲρ τοῦ σώματος διαρπαγῆναι τὸ ἱμάτιον, οὕτως
ἐστὶ μᾶλλον ἐν⁶⁶ τοῖς πειρασμοῖς ἀσπίλον τηρήσαντα
τὴν ψυχὴν, προδοῦναι τὴν σάρκα τοῖς παντοίως ἐνυ-
βρίσαι⁶⁷ ἐθέλουσιν ἢ ἀπολέσαι τῆς ψυχῆς τὴν εὐγέ-
μιαν. » Ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα ἀπῆε ταλαντευομένη
τὴν ψυχήν, ὡς δύο καλῶν ἀντιποιομένη· ἀλλ' ἢ θεία
χάρις⁶⁸ (ἢ ἐν τοῖς ἀμηχανίαις πρόσφασιν ἐπιουρίας
πρόξουσα ἐφευῖραν αὐτῇ σωτηρίαν· καὶ πῶς, ἀκου-
εῖς πῶς ἐπιουρίας σοφώτατον ἀσπλον) τὴν σωφρο-
σίην ἐφύλαξε. Ὡς γὰρ ὕψ' ἐνὸς οἴκου συνεκλεί-
σθη⁶⁹, κατασοφίζεται τὸν στρατιώτην λέγουσα·
« Μὴδὲν ἀτοπον εἰς ἐμὲ πράξις⁷⁰, ἀνθρώπι, καὶ
καρέξω σοι μισθὸν (τῆς εὐεργεσίας ταύτης) ἐπάξιον·
δώσω γὰρ σοι φάρμακον, οὐσα φαρμακίς, ἀθανάσιος
374 πρόσθενον⁷¹, ὅπερ ὄλον τὸ σῶμα χριστόμενος ἐν
τοῖς πολεμίοις ὑπάρχεις ἀρωτος. Εἰ δὲ θέλεις ἀρτι-
πύραν λαβεῖν, ἐπίτρεψόν με τοῦτο κατασκευάσαι.
Τοῦ δὲ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐπιτρέψαντος, λαβοῦσα⁷²
ἢ γυνὴ κηρὸν καὶ ἑλαίω συμμίξασα καὶ ἐπὶ πολλῶν
ταῖς χερσὶ διαμαλάξασα καὶ τὸν ἑαυτῆς αὐχένα πε-
ριχρίσασα⁷³· « Πάταξον, δὲ δύνῃ (καὶ ἔψαι τὴν
δύναμιν τῆς ἀλοιφῆς, » φησὶ τῷ στρατιώτῃ, « καὶ
δοῦναι οὐτε πληξίς οὐτε θανατώσεις με. » Ὁ δὲ⁷⁴ εἰς
ὑψὸς ἐπάρας τὸ ξίφος καὶ κατ' αὐτῆς ἐπενεγκῶν
D devicta infestorum inimicorum malitia, duplici
corona martyrii et castitatis redimita est.

ΡΟΔ'. *Περὶ ἑτέρας παρθένου.*

Ἐσαύτως δὲ καὶ ἄλλη τις εὐπρεπεστάτη κόρη⁷⁵
παρθενίαν ἀσχοῦσα, διεβλήθη ὡς⁷⁶ βλασφημοῦσα
τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰ εἰδωλα, ἦν (καὶ) συλλαβόμενοι
καὶ (πολλὰ) μαστιγώσαντες, μὴ ὑπακούσασαν⁷⁷ τῇ

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ Ced. 465, 1-466, 6. Καὶ γ. τις i. καὶ θ. ⁶¹ συσχ. Ced. ⁶² αὐτὴν Ced. ⁶³ ἐκδ. Ced. ⁶⁴ δ. καὶ
πιστὸς Ced. ⁶⁵ τὸ κ. τῆς ἀ. καὶ θ. Ced. ⁶⁶ οὐσα Ced. ⁶⁷ μ. ἔ. ἐν Ced. ⁶⁸ ἐνυβρίζειν Ced.
⁶⁹ γ. ταύτης διεφυλάξατο τὴν παρθενίαν τρόπω τοιῶδε Ced. ⁷⁰ συν. λέγει τῷ στρατιώτῃ M. Ced. ⁷¹ πρ.
ρ. εἰς i. Ced. ⁷² πρ. ὡπερ χρ. ἀτρ. μενίς ἐν τ. πολ. καὶ εἰ βούλει τοῦτου λ. π. ἐπ. με σκευάσαι αὐτό
Ced. ⁷³ λ. κ. ἢ μακαρία καὶ Ced. ⁷⁴ λέγει αὐτῷ add. Ced. ⁷⁵ Ὁ δὲ μετὰ δυνάμειος κατενέγκας ἢ ξ.
ἀπ. Ced. ⁷⁶ στ. τὸν τοῦ μ. Ced. ⁷⁷ Ced. 466, 7-24. Ὁ δὲ τις καὶ ἀ. γυνὴ ἔ. ⁷⁸ οὐσα καὶ add. Ced. ⁷⁹
ὡς τοὺς θεοὺς ἐνυβρίζουσα Ced. ⁸⁰ ὑπείκουσαν Ced.

seipsas injecerunt ; de quibus quærendum est an
martyribus annuenterentur.

CLXXIII. *De casta muliere.*

Rursus alia quædam sacra mulier, moribus castis,
quæ, perquam speciosa, semper virgo perman-
serat, deprehensa, mille modis a tyrannis ut sa-
crificaret cogebatur. Cum vinci non posset, jusse-
runt ut militi traderetur ad turpem concubitum,
et si ne sic quidem corrupta esset, capitali pœna
plecteretur. Quæ circumventa nimis, rogabat san-
ctum Anthimum, qui nondum martyrio perierat,
ut suaderet sibi quid eligeret. Hic autem vere bonus
vir et dispensator fidelis, in judicio oracula Do-
mini conservans, dicit : « Bonum quidem, o filia,
B et Deo gratum officium castitatis, majus autem fidei
præceptum, quod fundamentum est bonorum reli-
gionis. Non igitur anteponas melioribus inferiora ;
sicut enim cum quis in vitæ discrimine versatur ma-
gis eligendum est diripi vestimentum quam occidi
corpus, ita melius est in tentationibus, sine macula
servata anima, carnem tradere his qui eam om-
nino contumelia afficere volunt, quam animæ per-
dere nobilitatem. » Illa autem, his auditis, abiit
mente dubia, quippe quæ duo bona affectabat ; at
divina gratia, quæ in difficilibus occasionibus
auxilia præbet, invenit ei salutis viam, et quo-
modo ? Audi quibus artibus tutissimum casti-
tatis asylum servavit. Ubi enim in una domo con-
clusa est, militem decipit dicens : « Nihil inso-
lenter in me facias, o vir, et præbebo tibi merce-
dem bono opere dignam ; dabo enim tibi ve-
nenum (nam venefica sum) immortalitatis cau-
sam ; quo si totum corpus unxeris, inter hostes
invulneratus versaberis. Si vero nunc velis expe-
riri, permittite mihi illud præparare ; isto autem cum
magno gaudio permittente, sumens mulier ceram,
et oleo immiscens, et in manibus multum emolliens,
et collum suum circumangens : « Feri, quantum
poteris, et videbis virtutem unguenti, inquit mi-
liti, et quod neque hædies neque occides me. »
Iste vero in altum erectum gladium in ipsam in-
ferens, statim pretiosum caput amputavit ; itaque,
D devicta infestorum inimicorum malitia, duplici
corona martyrii et castitatis redimita est.

CLXXIV. *De alia virgine.*

Similiter et alia, decore eximia, puella, virgi-
nitatem servans, falso criminæ accusata est ut
blasphemans imperatores et idola ; quam compre-
hensam et diu flagellatam, nec tamen impietati

istorum consentientem, protruderunt in lupanar, præcipientes ei qui illi præseset, ut reciperet eam, et tres nummos quotidie pro ea referret. Iste autem, quia nummi a se exigebantur ipsam exposuit volentibus; quod scientes viri mulierum amore insani assidui erant ad officinam iniquitatis, in virginem erumpentes et pecuniam retribuentes; quos prorogans dicebat: « Ulcus habeo foetidum in secreto loco, et timeo ne vobis quoque morbum communicem; at expectate paucos dies donec sana sim et mei copiam integram habetote. » Cum sic igitur eos fessellisset, orans Deum supplicabat ut a tali liberaretur scelere, et immaculatam virginitatem suam servaret. Audita autem a Deo precatone ejus, venit juvenis quidam conspicuus et valde pius ad prostibuli curatorem, cadente jam die, et dat ei nummos quinque dicens: « Concede mihi hanc puellam usque ad mane. » Et ingressus in absconditum locum, dicit virgini: « Exsurge et vade in pace; » et seipsam induens vestimentis ejus, et obvolvens caput suum, egressa est impolluta et intacta mulier, et salva remansit a turpi scelere. Die autem facta, et cognito dramate, judicatus est adolescens, et capite damnatus; et hoc peracto, adimplevit Dominicum sermonem dicentem: « Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. »

CLXXV. De solitario.

Similiter et alius quidam solitariam vitam agens, comprehensus ab impiis istis et scelestis, multas pœnas et flagella sustinuit. Tandem improbam excogitaverunt machinationem ut perderent castitatem justi hujus. Cum enim lectum in horto quodam stravissent, et sanctum intra ipsum ligavissent, immiserunt in eum inhonestam mulierculam, ut sive loci jucunditate et solitudine, sive ex impotentia vitandi aggressionem impudicæ muliercule, undique et invitatus ad nefandam detraheretur actionem. At divinus hic vir, muliercula jam blanditiis et turpibus verbis et gestibus cum circumligante, et sceleratis manibus verenda ejus tractante et voluptates accendente, non habens unde retruderet scelestam et impudentem mulierem istam, lingua sua dentibus præcisa, inspuit in faciem illius, et sibi quidem dolores et cruciatus pro voluptatibus contulit, ipsam vero vehementer percussit, et molestia implevit per cruoris fluxum.

Varia lectiones et notæ.

⁷⁰ ἄ. ἡμερήσιον v. γ', ὅς ἐκδ. Ced. ⁷¹ βουλ. καὶ πολλῶν πρὸς αὐτὴν εἰσηθῶντων, πάντας ἀπεκρούουσα προπαζομένη ἔλτος ἔχειν ἐπὶ κρυπτοῦ τόπου καὶ τούτου τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκδέχασθαι οὕτως Ced. ⁷² ἀποδοκουόσα Ced. ⁷³ διαφ. Ced. ⁷⁴ ὑπέκουσεν ἄ. ὁ θεὸς καὶ ἔ. τις v. Ced. ⁷⁵ ἔ. β. πρὸς τὸν π. Ced. ⁷⁶ ἐξέπεμψεν αὐτὴν ἀφορορὸν καὶ ἀνέπαρον Ced. ⁷⁷ Joan. xv, 13. ⁷⁸ Τοῦτο ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Ἐθναίου. Ced. 467, 1-14. Ὁμ. καὶ ἐτέρου μονάζοντος κατασχεθέντος. ⁷⁹ Ὁμοίως δὲ Α. ⁸⁰ ποίῳ οἱ. Α. — πολλὰς ποινὰς καὶ μάλιστα Ced. ⁸¹ πονηρὰν οἱ. Α. — π. ἐκ. ἐπίνοιαν Ced. ⁸² ἐν τινὶ γὰρ κ. κλ. στρ. Ced. ⁸³ ἂν μὴ θυνάμενος τὰς ἐκ ταύτης μηχανὰς δ. καὶ ἄ. εἰς τὴν πονηρὰν καθελκυσθῆναι πρ. Τῆς δὲ τούτῳ περιπελομένης καὶ καταφιλοῦσης αὐτὴν, τὴν Ced. ⁸⁴ ἐκ τῆς τ. ἡ. καὶ μονίας Α. ⁸⁵ καὶ ἄκων εἰς τὴν Α. ⁸⁶ π. καὶ τὰς ἡδονὰς ἀνάπτοντος; τὴν ἐαυτοῦ γλ. ἀποτεμῶν δῆγματι πρ. Α. ⁸⁷ ἀναφλέγουσα Ced. ⁸⁸ ἄ. τοῖ. δ. Ced. ⁸⁹ ἐκ τούτου αἰδ. Ced.

Α τούτων δυσσβελεῖα, παρῶντων εἰς πορνείον, ἐντελέδμενοι τῷ ταύτην νέονται (δέξασθαι αὐτὴν καὶ) κομίσειν ὑπὲρ αὐτῆς ⁷⁰ καθ' ἡμέραν νομίματα γ'. Ὁ δὲ (ὡς μέλλων εἰσηθῶντος τὸ χρυσίον) ἐκδοτὸν αὐτὴν ἔστρεσε τοῖς βουλομένοις ⁷¹. (ὅπερ γινώσκοντες οἱ γυναικομανεῖς παρῶντων τῷ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνομίας) πρὸς αὐτὴν εἰσηθῶντες (καὶ τὸ ἀργύριον ἀποδιδόντες) ὁδὸς παρακαλοῦσα ἔλεγεν· « Ἐλκος ἔχω (δυσῶδες) εἰς τὸν κεκρυμμένον τόπον καὶ δέδοικα μὴ καὶ ὑμεῖς τῆς νόσου μεταδώσω· ἀλλὰ ἀναμείνατε ὀλίγας ἡμέρας ἕως ὑγιάνω καὶ ἐξουσίαν μου ἔχετε πάντοτε. » — Οὕτως οὖν τούτους ἀποδοκουλήσασα ⁷², δεήσει τὸν θεὸν ἐκτενεῖν (ἀπαλλαγῆναι τοῦ τοιούτου μύσου καὶ) ἀσπίλον τὴν παρθενίαν αὐτῆς φυλάξαι ⁷³. Καὶ **375** δὴ ὑπακούσας ⁷⁴ ὁ θεὸς τῆς δεήσεως αὐτῆς, ἔρχεται νεανίσκος· τις περιφανῆ; καὶ λίαν εὐσεβὴς πρὸς τὸν πορνοδοσκὸν ἐσπίρως βαθείας ⁷⁵ καὶ δίδωσιν αὐτῷ νομίματα ε' λέγων· « Ἐσόν μοι ταύτην τὴν κόρη (ἕως πρωτῆ). » Καὶ εἰσαλθὼν εἰς τὸν ἀπόκρυφον τόπον λέγει πρὸς αὐτὴν· « Ἀνάστα καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην. » Καὶ ἐνδύσας αὐτὴν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περικαλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐξῆλθεν ἀφθορὸς καὶ ἀνέπαρος; ⁷⁶ ἡ γυνὴ καὶ διεσώθη ἐκ τοῦ αἰσχροῦ μύσου. Ἡμέρας δὲ γενομένης (100^α) καὶ τοῦ δράματος γνωσθέντος, ἐκρίθη ὁ νεανίας ἀναιρεθῆναι· καὶ τούτου γενομένου ἐπλήρωσε τὸ Κυριακὸν λόγιον τὸ φάσκον ⁷⁷. « Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φιλῶν αὐτοῦ. »

C

POE. Περὶ τοῦ μονάζοντος.

⁷⁸ Ὁμοίως ⁷⁹ καὶ ἄλλος τις μονάζων κατασχεθεὶς ὑπὸ τῶν (ἀνοσίων ἐκείνων καὶ) ἀσεδῶν, μετὰ πολλῶν ποινῶν ⁸⁰ καὶ μαστίγων, τελευταῖον ἐπενόησαν πονηρὰν ⁸¹ ἐπίνοιαν εἰς φθορὰν τῆς σωφροσύνης τοῦ δικαίου (τοῦ ἀνδρὸς)· Κλίνην γὰρ ἐν τινὶ ⁸² κτήρῳ στρώσαντες καὶ τὸν ἅγιον ἐν αὐτῇ δεσμήσαντες ἐπαφῆκαν αὐτῷ γύναιον ἀσεμνον, ὡς ἂν ⁸³ (ἐκ τῆς ⁸⁴ τοῦ τόπου ἡδύτητας καὶ μονότητος) ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ἐπιχείρησιν (τοῦ ἀκολάστου γυναικοῦ) διαφυγεῖν (πανταχόθεν) καὶ ἄκων πρὸς ⁸⁵ τὴν παράνομον καθελκυσθεῖη πρᾶξιν. ('Ἄλλ' ὅγε θεὸς ἀνὴρ) τοῦ γυναικοῦ διὰ φιλημάτων (ἤδη καὶ βημάτων αἰσχροῦν καὶ ἐπιτηδευμάτων) περιπελομένου ⁸⁶ (καὶ τὴν αἰσῶν τοῦ ἁγίου μιαιφάτος χερσὶν ἀποτέμνου καὶ τὰς ἡδονὰς ἀναφλέγον ⁸⁷, μὴ ἔχων ὁ ἅγιος πῶς ἀμύνηται τὸ κατάρaton καὶ ἀναίδες ἐκεῖνο γύναιον), τὴν ἐαυτοῦ γλῶσσαν τοῖς ὀδοῦσιν ⁸⁸ ἀποτεμῶν, προσέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον **376** αὐτῆς, καὶ ⁸⁹ ἐαυτῷ μὲν πίνους καὶ ἀλγυθῶνας ἀντὶ ἡδονῶν ἐπιστήγαγεν, ἐκαίην

D

δὲ ἄφ' ὧν κατέπληξεν καὶ ἀηδίας ἐνέπληξε τῷ Ἀ
 ρεβμάτι τοῦ αἵματος. Οἱ δὲ Ἕλληνας ταῦτα με-
 μαθηχότες ἐθαύμασαν τῶν μοναζόντων τὴν σωφρο-
 σύνην ¹.

ΡΟΓ'. *Basilia Konstantiou.*

¹ Ἦσαν οὖν οἱ δυσσεβεῖς τύραννοι Διοκλη-
 τανὸς καὶ Μαξιμιανὸς τῷ πλήθει τῶν ἀναιρεμένων
 (Χριστιανῶν), ἐξέθεντο δόγμα ², ὥστε τοὺς εὐρισκο-
 μένους Χριστιανούς ἐξορύττεσθαι τὸν δεξιὸν ὀφθαλ-
 μόν ³, οὐ μόνον διὰ τὸ ἐδουληρῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ
 ἐπιμόν (τε) καὶ πρῶτον καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων
 πολιτείας ἀλλότριον.

² (2) Ὡς ἡ θεία δίκη ἐνδίκως μεταθεοῦσα δικαίως
 ἐξέκοψε. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ ὀνόμῳ δεινῆ περιπεσὼν καὶ
 ὄγκωθεὶς ἀπέθανεν · ὁ δὲ ἀπήγγεστο ⁴. Τὸν γὰρ Διο-
 κλητιανὸν, φασίν, ἐν Δαλματίας διάγοντα κατέλαβε
 θελήματος ὄργη, καὶ ὄγκωθεὶς τὸ σῶμα εἰς πολλὰ
 ἐκπρόβηκε ⁵. τῆς δὲ βλασφημίου αὐτοῦ γλώσσης
 ἐκπίπτουσα ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ καὶ κήλιος σκωλή-
 κων ἀναβρασάσης, (οὕτως) ἀπέβρηξε τὸ πνεῦμα. Ὁ
 δὲ Ἐρκοῦλιος Μαξιμιανὸς ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας
 κατέστρεψε τὸν βίον.

³ (3) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίου,
 ἦν καὶ ὑπάρχων παρὰ τῷ τῆς Ἐφῆς τυράννῳ ἐτρέ-
 φετο τῷ Διοκλητιανῷ (ἀποστελλαντι ⁶ παρὰ τοῦ πα-
 τρός αὐτοῦ διὰ τὸν αὐτὸν, διὰ τὸ μὴ βολοφνηθῆναι
 περὶ τῆς μητρειᾶς, παιδευομένου ⁷ τὴν Ἑλληνικὴν
 σπουδὴν · ὅθεν αὐτῷ ἐν Παλαιστίνῃ ὄντι καὶ ὄρωντι ⁸
 ἴσα κάσχουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι, ἐδάκνυτο τὴν
 ψυχὴν · ἦν γὰρ μισοπότηρος ἐκ παιδῶθεν). **377**
 Ἐλπίων δὲ ⁹ τὸν παῖδα Κωνσταντῖνον ὁ Διοκλητιαν-
 ος εἰς μέγεθος ἡλικίας καὶ συνέσις κεκοσμημένον
 καὶ ὑποπεύσας, μᾶλλον δὲ μαντευσάμενος κατα-
 λύτην (μέλλειν) ἔσεσθαι τῆς τυραννίδος ¹⁰ αὐτοῦ,
 ἔδωκε αὐτὸν θανατώσει ¹¹ διενόειτο · ἀλλὰ θεοῖς προ-
 ρηθείς (μαθὼν ὁ νέος τὸν ὄλον, ὡς ὁ Δαυὶδ) φυγῆ
 τὴν σωτηρίαν ἐπορίσατο, διασωθεὶς πρὸς τὸν πα-
 τέρα.

¹² (4) Ὁ γὰρ πατήρ αὐτοῦ ἐστάλη πρὸς Πέρσας
 πολέμῳ αὐτοῦ, οὗ καὶ νικήσας ¹³ πρὸς Διο-
 κλητιανὸν εἰσήλθε, βαλάντια (100^b) πεπληρωμένα
 φέρων λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν, ἀφ' ὧν πρῶ-
 τος Διοκλητιανὸς ἐσθῆτι καὶ ὑποδήμασι λίθοις τι-
 μίοις καὶ χρυσοῖς κεκοσμημένοις ἐχρήσατο, προσκυ-
 νηθεὶς τε αὐτὸν παρὰ τὸ ¹⁴ ἴδος ἐκείλευσε καὶ

CLXXVI. *Regnum Constantii.*

Victi igitur impii tyranni Diocletianus et Maxi-
 mianus numero occisorum Christianorum, decre-
 tum emisserunt, ut omnes qui inventi forent Chri-
 stiani effossum dexterum haberent oculum, non
 solum ob cruciatum, sed etiam ut ita debonestati
 tanquam populo Romano indigni conspicerentur.

Hos divina justitia merito consecrata juste casti-
 gavit. Unus enim cum in morbum dirum incidis-
 set, membrorum tumore interit; alter vero se
 laqueo suspendit. Diocletianum deinde, inquit,
 in Dalmatia versantem cepit furor a Deo imimis-
 sus, et tumefactum corpus ejus multis in partibus
 dirumpebatur; lingua autem ejus sacrilega in gut-
 ture ejus putrefacta multitudinem vermium emi-
 sit et sic vir misere extinctus est. Herculius
 autem Maximianus Tarsi Ciliciae vitam deposuit.

Constantinus autem, Constantii filius, cum ad-
 huc puer esset, apud Orientis imperatorem Dio-
 cletianum educabatur, qui praeceperat ei nomine
 patris sui ut ibidem degeret, ne per dolum et insi-
 dias a noverca occideretur; Graecam ibi ediscebat
 sapientiam. Unde ipsi in Palaestina versanti et vi-
 denti quanta Christi servi paterentur, emigebatur
 anima. Injustitiam enim a puero oderat. Consid-
 rans autem juvenem Constantinum Diocletianus
 in vigore aetatis et prudentia ornatum, et reformi-
 dans, imo augurans quod tyrannidis suae futu-
 rus esset eversor, dolo illum interficere medita-
 batur; at divina Providentia adjutus cum dolum
 adolescens cognovisset, sicut David fuga salutem
 invenit, ad patremque suum pervenit incolumis.

Pater enim illius missus est adversus Persas
 eos debellaturus; quos cum vicisset, ad Diocle-
 tianum reversus est, sacculos ferens plenos pre-
 tiosis lapillis et margaritis; unde Diocletianus
 vestem et calceamenta pretiosis lapillis et auro
 ornata primus induit, adorarique se praeter mo-
 rem jussit, et triumpham celebravit; nominatus

Variae lectiones et notae.

¹ ἐκείνων τε Α. ² Ἄπειρ ἀκούσαντες οἱ Ἕ. ἐθαύμαζον τὴν τῶν μ.σ. καὶ ἀπρίθειαν Ced. ³ τὴν τῆς σωφροσύ-
 νης ἀπρίθειαν Α. ⁴ Ced. 467,14-18. ⁵ δ. ἐξ. Ced. ⁶ τῶν ὀφθαλμῶν Ced. ⁷ 304 (5507)—Ced. 472,1-9. Τῷ κ'
 ἔστι τῆς αὐτοῦ βασιλείας Δ. καὶ Μ. τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο — καὶ ὁ μὲν Δ. ἰδιωτεύσας ἔτη β' τῆς γλ. ἀ. σ.
 μετὰ τοῦ φάρυγγος καὶ πλ. σκ. ἀν. τὸ πνεῦμα ἀ. Ὁ δὲ Ἐ. Μ. τὴν βασιλείαν ἀναλαβέσθαι βουληθεὶς καὶ μὴ ἐπι-
 φυγῶν ἀπήγγεστο · ὁ γὰρ Γαλλέριος σκληρόδωρος ἐξέβηκεν cf. § δ. ⁸ ὑπό ομ. Α. ⁹ ἀπήγγεστο · ἐκ συμφώνου
 γὰρ παρεβήσαντο τὴν βασιλείαν αὐτῶν ὁ τε Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς πρὸς θεοποίησιν μετὰ οἰμίσιν Α.
 Ced. 741,5-12. — μετὰ τοῦ Γαλερίου Ced. ¹⁰ ἀποσταλέντι? ἀποσταλέντος? ¹¹ παιδευομένου? ¹² ὄρων
 αὐτὸν ὁ Γαλλέριος ἄνωρα τὰ χριστιανῶν φρονούν· α. σ. τε ψυχῆς καὶ βώμῃ σώματος καὶ τῆ
 περὶ τὴν παιδείαν εὐφύλακτον προκόποντα. μ. τ. τοῦτον κ. ἰ. τῆς τ. Ced. ¹³ καὶ τῶν δογμάτων add. Ced.
¹⁴ θ. τοῦτον ἐσκέφατο θ. δὲ πρ. φ. τὴν σ. κορίζεται καὶ πρὸς τὸν ἴδιον π. διασώζεται, πολλὰ σὺν αὐτῷ
 τῷ σώσαντι εὐχαριστῶν τῷ Ced. ¹⁵ de Galerio Leo et Ced. 470,18-471 : τῷ εζ' (ἔπει) ὁ Γαλλέριος Μαξιμια-
 νὸς κατὰ Ναρσέως, τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, ἐκδραμὼν τοῦτον μὲν εἰδώς — ὑπέστρεψε π. Δ. καὶ β. π.
 ἔχων Ced. ¹⁶ νικήσας καὶ παραλαβὼν τὰ βασίλεια καὶ τὴν γυναῖκα Σαπώρου μετὰ μεγάλῃς νίκης cod
¹⁷ ἐξ ἀρχῆς add. Ced.

est autem triumphus ob dictam a poetis *θρίασι*, id est *furorē divinum*, vel eo quod sibi folia *θρία* nominantur.

Vicesimo autem anno regni sui, Diocletianus et Maximianus eadem die deposuerunt imperium, quasi inter deos referendi; ut vero narrat Eusebius, Diocletianus, amens factus, et Herculius cum illo, imperio deposito, privatam resumpserunt vitam, et hic quidem laqueo vitam terminavit, Diocletianus vero, immisum a Deo furorē expertus, et ipse vitam sibi abstulit.

Gelasius Cæsariensis dicit eos, poenitentia motos, et rursus imperium capere conatos, decreto senatus interfectos esse.

Theotecnus autem quidam, instigante Maximiano, cuncta quæ in Christum videlicet a Pilato facta erant, blasphemis plena simulate comminiscens, per civitates et vicus circumtulit, Maximiano iubente litterarum magistros ista pueros edocere, ut nostrum riderent mysterium.

Post Diocletianum et Maximianum Herculium, imperavit iisdem temporibus Romanis et Græcis Constantius Chlorus, Magni Constantini pater, qui ex Helena ei natus est juxta Daciæ civitatem.

Imperaverunt autem cum eo Severus et Maximianus, dictus Galerius, cum Maximino filio, et Maxentius, Herculii filius, frater autem Theodoræ, uxoris Constantii, patris Constantini Magni, et istius avunculus.

Constantinus et Severus Galliam et Britanniam tenuerunt, Maxentius autem et Maximinus Romam, Maximianus Galerius vero Orientem, qui multa scelerata et improba fecit extra modum. Cum mulierum insano amore captus esset, qui imperio ejus subditi erant certatim quærebant ubi absconderent proprias ipsorum uxores et filias suas a facie tyranni, non solum ob impietatem ejus, sed etiam eo quod bona ipsorum raperet; et præterea persecutionem sævam et inhumanam

A *Θρίαμβον* ἀπέτελεσεν · ὠνομάσθη δὲ *θρίαμβος* διὰ τὴν (παρὰ) τῶν ποιητῶν λεγομένην *θρίασι* ¹⁰, ἤγουν *μανίαν*, ἣ ἀπὸ τοῦ *θρία* ¹¹ τὰ φύλλα τῆς συκῆς ὀνομάζεσθαι.

¹¹ (5) Τῷ δὲ κ' ἔτει τῆς αὐτοῦ ¹² βασιλείας Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ¹³ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο ¹⁴, προφάσει θεοποιίας · ὡς δὲ ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος ¹⁵, Διοκλητιανὸς ¹⁶ παρὰ φρων γινόμενος καὶ σὺν αὐτῷ ¹⁷ Ἐρκοῦλιος τὴν βασιλείαν ἀποδέμενοι, ἰδιωτικὸν ¹⁸ ἀνάλαβον βίον · καὶ ὁ μὲν ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέστρεψε, Διοκλητιανὸς δὲ θεηλάτου ὀργῆς πειραθεὶς ¹⁹ καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέλυσε.

378 ²⁰ (6) Γελάσιος δὲ ὁ Καισαρείας ²¹ φησὶ, δεῖ μεταμεληθέντες καὶ ἄλλιν λαβεῖν τὴν βασιλείαν βουληθέντες ψήφω τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται.

B ²² (7) Θεότεκνος δὲ τις ὑποθήκη Μαξιμιανοῦ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ ὄθεν παρὰ Πιλάτου πραχθέντα πλάσμανος ὑπομνήματα πάσης βλασφημίας ἀνάπλα, κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἑστακεν, Μαξιμιανοῦ προστάξαντος τοῖς γραμματοδιδασκάλοις ταῦτα τοῖς παιδᾶς ἐκδιδάσκειν, ὡς ἂν διαγαλῶσι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον.

²³ (8) Μετὰ δὲ ²⁴ Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν τὸν Ἐρκοῦλιον ἐδασίλευσε κατὰ τοὺς αὐτοὺς ²⁵ χρόνους Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων Κωνσταντῖος ὁ Κλωρὸς ²⁶ ὁ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατήρ, ὃς ἐξ Ἑλένης αὐτῷ ἐγεννήθη περὶ τὴν τῆς Δακίας ²⁷ πόλιν.

²⁸ (9) Συνεδασίλευον δὲ ²⁹ αὐτῷ Σευῆρος καὶ Μαξιμιανὸς ὁ λεγόμενος; Γαλέριος σὺν τῷ υἱῷ ³⁰ Μαξιμῖω καὶ Μαξιέντιος, ὁ υἱὸς Ἐρκοῦλιου, ἀδελφὸς δὲ Θεοδώρας γαμετῆς Κωνσταντίου ³¹ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ³², τοῦτου δὲ θετός ³³.

³⁴ (10) Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ³⁵ καὶ Σευῆρος τὴν Γαλλίαν καὶ Βρετανίαν ἐκράτησαν, ὁ δὲ Μαξιέντιος καὶ Μαξιμῖνος τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος τὴν Ἑσᾶν, ὃς πολλὰ μισρὰ τε καὶ ἀτοπα καθ' ὑπερβολὴν διαπραξάμενος, γυναικομανοῦς ³⁶ γεινομένου ³⁷ αὐτοῦ, ἀγῶνα ἔσχον οἱ ὑπ' αὐτὸν τελούντες τοῦ κρῶψωσι τὰς ἰδίας γαμετὰς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τοῦ τυράννου, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ ³⁸, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρπάζειν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν · καὶ πρὸς τοῦτοις

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ διὰ τὸ — *μαρίαν* cod. ¹¹ *θρ.* ἀπὸ τῶν ἐπῶν τῶν εἰς τὸν Διόνυσον, *θρ.* γὰρ τὴν τῶν π. μ. λέγουσιν Ced. ¹² *τρία* !; — συκῆς ἀνακειμένης τῷ Διονύσῳ Ced. ¹³ Ced. 742, 1, 2. ¹⁴ αὐτοῦ αὐτῶν cod. ¹⁵ ὁ Ἐρκοῦλιος ἐξ ἀπονοίας add. Ced. ¹⁶ ἀπ. καταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεῖς τῆς μὲν ἑκάς Γαλέριον Μαξιμιανὸν τὸν Διοκλητιανοῦ γαμβρὸν τῶν ἐπιπρίων δὲ Κωνσταντίον τὸν Ἐρκοῦλιου γαμβρὸν Ced. — Reliqua vide § 2. ¹⁷ Eus. H. E. VIII, 13. ¹⁸ δὲ post Διοκλητιανὸς A. ¹⁹ καὶ σὺν τῷ Ἐρ. A. ²⁰ καὶ ἰδ. ἀναλαβόμενοι β — κατέλυσε A. ²¹ πειρασθεὶς ἀπεπλήγη A. ²² Galesius 381-394, cuius fragmenta consulas in Theodoretii Opp. ed. Schulz. T. IV, p. 46, 251, Hal. 172, 8. ²³ ὁ Καισάρειος καὶ βασιλεύσας θελήσαντες; ψήφω, om. 4. ²⁴ Περὶ τῶν λεγομένων ὑπομνημάτων τοῦ Χριστοῦ. Ced. 471, 14-19. Τῷ ιη' ἔτει Διοκλητιανοῦ Θεοτέκνω γόντι παιδόμενος ὁ Γαλέριος διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν οὗτος ὁ θ' ὑπ. Ced. ²⁵ βασιλεία Κωνσταντίου καὶ Σευῆρου. Ced. 1472, 14. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος — τελευτᾷ ἐν Βρετανίαις βασιλεύσας ἐ-η β', Καίσαρ δὲ ἦν ἐτη ιγ'. ὃς ἐγέννησεν ἐξ. Ἑλ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντίνου τὸν μέγαν καὶ ἄγιον περὶ τὴν τῆς Δ. π. Ced. ²⁶ Μετὰ δὲ γε Δ. καὶ Μ. τὸν καλούμενον Ἐρ. A. ²⁷ τ. αὐτοῦ γ. A. ²⁸ ὁ λεγόμενος γλ. A. om. ὃς — πόλιν. ²⁹ Δεικᾶς cod. ³⁰ Ced. 473, 15-21 ? ³¹ Σ. δὲ Δ. καὶ Σ. Καίσαρ καὶ A. ³² υἱὸς αὐτοῦ M. A. ³³ Κωνσταντος A. ³⁴ τοῦ μεγάλου om. A. ³⁵ θείου codex. ³⁶ Ced. 473, 15, 16 cf. de Maxentio 474, 6 9. ³⁷ Κωνσταντῖος; A. ³⁸ γυν — αὐτῶν om. Slav. Μαξιέντιος — τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ γυναικᾶς καὶ θ. ἤρπαξεν καὶ αὐτοὺς πολυτρόπως ἀνήρσει καὶ ἀμετρα τοῖς δαιμόσιν ἐξακολουθῶν ἐπατέλει Ced. Μαξιμῖνου ἐν τῇ ἀνατολῇ πολλὰ ἐργασασμένον κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὄσαύτως καὶ Μαξιεντίου ἐν Ῥώμῃ Sym. ms. 29b. ³⁹ γ. διαγενομένου A. ⁴⁰ αὐτοῦ om. A. οὐ. — αὐτῶν post ἐναρξάμενος A.

βιαιγμόν ἀπὴνῆ⁶⁰ καὶ ἀπάνθρωπον **379** κατὰ π.δ. A in toto Oriente adversus Christianos excitavit
 ἄν τὴν ἀνατολὴν εἰς τοὺς Χριστιανούς Ἰνδε:ξάμε- in qua multi illustres fide palmam reporta-
 νος⁶¹, καθ' ὃν⁶² καὶ πλείστοι τῶν εὐδοκίμων ἱμαρ- runt.
 τύρησαν.

⁶³ (11) Ἀξία δὲ τῆς δυσσεβείας; ⁶⁴ αὐτοῦ καὶ
 προίμια τῆς μελλούσης αὐτὸν διαδέχεται κολάσεως
 εἰκότως πέπονθε⁶⁵. νόσῳ γὰρ δεινοτάτῃ⁶⁶ περι-
 πῶν⁶⁷, (καὶ ἔλκος αὐτῷ χαλεπὸν κατὰ τῶν τῆς
 ἀπλασίας αὐτοῦ κρυπτῶν μορίων ἀναφυὲν, κρείτ-
 τονα⁶⁸ πάσης τέχνης σῆψιν⁶⁹ ἐπήγαγε· σκωλήκων
 γὰρ πλήθος ἀναδιδόμενον — ἦν γὰρ καὶ πολύσαρκος
 ὁ δειλαίος) — ἀλγηδόνας ἰσχυράς⁷⁰ τὴν σάρκα πᾶ-
 σαν ἐλυμαίνοντο⁷¹. Καὶ τὰ μὲν ἔγκρατα διεφθείροντο
 ὑπὸ τῆς (ἐνδομυχούσης) σφοδρωτάτης φλογός⁷²· ἢ
 δὲ εἰς πᾶσα κηροῦ δίκην ἐξετήκατο⁷³ λαβροτέρως
 δὲ φλογιζόμενος καὶ τηγανιζόμενος, καὶ αὐτὰ συνε-
 φρύγη⁷⁴ τὰ ὀστέα, ὥστε ἐξαλειφῆναι τὸν χαρακτήρα
 τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς· κἀνευθεν ἑλεεινῶς δια-
 φειρόμενος καὶ δεινῶς κατασηπόμενος⁷⁵ τοσαύτην⁷⁶
 δυσωδίαν ἐξέπεμπεν ὡς οὐδὲν τῶν ἐν (τοῖς) τάφοις
 ἐκλυθέντων⁷⁷ νεκρῶν διαφέρειν. (101^α) Ὁ δὲ⁷⁸ ἐν
 τούτοις ἐμπνέων⁷⁹, βαθύ στενάξας⁸⁰ θάνατον ἐπ-
 εκλείτο· καὶ πρὸς τῷ τέλει ἐγγίζοντα αὐτὸν ὁ ἀλι-
 τήριος γνοὺς τοιάδε φησὶ· Ὁμοί τῷ ἑλεεινῷ καὶ
 θρήκῳ ἀξίῳ, ὅποιαν εἰς τοὺς Χριστιανούς⁸¹ μοι
 ἀπὸ μὲν ἀσεβειῶν ἀξίαν ὑπέχω⁸² τὴν τιμω-
 ρῆσιν!

(12) Καὶ ταῦτα⁸³ μετὰ πολλῆς ὀδύνης εἰπὼν, εὐ-
 λία; κατέπεμψε προστάγματα κατὰ πᾶσαν πόλιν
 ἐπιπέσειν τοῖς Χριστιανοῖς, παρακαλεῖν τε αὐ-
 τῶς εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ εὐθέως⁸⁴
 ἢ θεία φιλανθρωπία ἐδείκνυτο, καὶ ὁ ἐν ἐσχάταις
 ἀναπνοαῖς γεγωνὸς αὐθις ὄγιθς καὶ βημαλῆος⁸⁵
 ὑπῆρχε, τοῦ χαλεπωτάτου ἐκείνου ἔλκος⁸⁶ τῆ εὐχῇ
 τῶν Χριστιανῶν παραδόξως ὑγιασθέντος. Ἀλλὰ μήπω
 τοῦ τραύματος καλῶς συνουλώσαντος, εἰς μειζοτέ-
 ραν μανίαν **380** κινήθει, προστάγματα ἔγραψεν
 ἀπάνθρωπα, ἐν οἷς ἐκέλευσε μὴ εἶναι Χριστιανούς
 μήτε οἰκεῖν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. Ἀλλ' ὁ ἀγαθός⁸⁷
 Θεὸς οὐδέπω ἐπελάθετο τῶν δοῦλων αὐτοῦ· ἦν γὰρ
 ἰαεὶν ἀγελῆδον συρομένους Χριστιανούς πάντας
 πανδημῆ σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἐπὶ τὸν θάνατον·
 ἀλλ' ἡ θεία δίκη ἐκαλοῦσα τὰς βουλὰς τῶν ἀνόμων
 διασκέδασεν⁸⁸.

⁸⁹ (13) Διὰ γὰρ τὴν ἀπειρον κακουργίαν⁹⁰ αὐτοῦ, D Propter enim immensam improbitatem ejus,

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ ἀπὴνῆ καὶ ἀπεικῆ καὶ ἀπάνθρωπότητον Α. ⁶¹ χρ. ἐναρξάμενος, οὐ — αὐτῶν καθ' ὧν πλείους
 Α. ⁶² καθῶ; καὶ σου. ⁶³ Ced. 469, 5-19 de Diocletiano cf. Ἀ. τῆς δ. αὐτῶν τὰ ἐπιχειρᾶ ἐκομίσαντο
 οἰκεῖν ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων αὐτοὺς μετὰ θάνατον διαδέξασθαι τιμωριῶν ἐντεύθεν κομιζόμενοι.
⁶⁴ ἀσεβείας Α. ⁶⁵ πέπονθῶ; Α. ⁶⁶ ὁ Διοκλητιανὸς μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς βασιλείας Ced. — δεινοτά-
 τῃ (sic) π. ἢ γὰρ χ. καὶ αὐτὸ τὸ τῆς Α. ⁶⁷ περιπ. — ἰσχυρά; om. Bulg. ⁶⁸ κρείττον. Α. κρείττον σου.
⁶⁹ σῆψιν εἰργάζετο σκ. δὲ πλῆθος ἀναδιδόμενων Α. ⁷⁰ ἀλγηδόνας ἰσχυραῖς Ced. — ἀλγηδόνες ἰσχυραῖ
 Α. ⁷¹ ἐλυμαίνοντο Α. — διελυμαίνετο Ced., λυμαιν. ? ⁷² φλογώσεω; Ced. — διει. καὶ σὺν τούτοις ἐκ-
 τυφλοῦται καὶ πυρὸς ὁ δειλαίος ἀποκαθίσταται κἀντ. Ced. — φλ. γλώσεως — ἐξετήκατο καὶ σὺν τούτοις ἐκ
 τυφλοῦται λαβρ. Α. ⁷³ συνεφρύγη πάντα τὰ ὀστέα, ὡ. ἀφανισθῆναι τὸν Α. ⁷⁴ σκωλήκων πλήθος ἐκ τοῦ
 φάρμακτος ἀνέφερε σὺν τῇ γλώσῃ Ced. ⁷⁵ οὖν add. Ced. ⁷⁶ διαλυθέντων om. Α. ⁷⁷ τύραννος; add. Ced.
⁷⁸ ἐμπνέων βραχὺ Α. ⁷⁹ ἐ. στενάξας θ. Ced. — καὶ τὰ τελευταία πνέων ἐφη Ced. ⁸⁰ ὅπ. τῶν εἰς χ.
 Ced. ⁸¹ ὑπέχον Α. ⁸² Καὶ τ. μὲν ὕστερον συμβέβηκε τῷ ἀλιτηρίῳ Ced. 469, 19. ⁸³ βημαλῆος Α.
 469, 4. Διδ καὶ λ. καὶ λ. καὶ αὐ. μὲν καὶ πᾶν ὅτι οὖν οὖν ἐστὶ κακὸν εἰπεῖν τοὺς ἀνθρώπους μετήλαε καὶ τινος
 — προσηπ. Ced. ⁸⁴ κακουργίαν λ μὲν αὐτοῦ τὴν χῶραν δ. ἐπισκήπτει Α.

Digna autem impietate sua, et praeludia illius,
 quæ ipsum manebat, pœnæ, merito passus est ;
 in morbum enim valde dirum incidit, et ulcus
 ei grave in secretis incontinentiæ suæ partibus
 natum, insanabilem omni arte induxit putrefactum ;
 nam magnus scatiens numerus vermium (erat enim
 corpulentus perditus iste homo) diros cruciatus
 in tota carne exacuebant. Et intestina quidem
 corrumpiebantur miseri vehementissimo æstu intus
 latente ; caro autem tota, ceræ instar, liquefacta
 exprimebatur, ardentiusque exusta ea et fricta ipsa
 quoque ossa simul torrefiebant, ita ut deteretur
 signum humanæ formæ, et exinde misere consum-
 ptus, et atrociter putrefactus, talem emittebat fo-
 torem, ut nihil a dissolutis in sepulcris cadaveribus
 differret. Inter hos tamen cruciatus respirans,
 alte gemens mortem invocabat, atque se fini pro-
 ximum intelligens, talia scelestus homo loquitur :
 « Væ mihi misero et lamentationibus digno, quam
 dignam impiorum adversus Christianos ausorum
 meorum sustineo pœnam ! »

Et cum hæc magno cum dolore dixisset, statim
 edictum misit in omnes civitates, ut Chri-
 stiani vinculis solverentur, et invitarentur ad ora-
 dum pro imperatore. Et celeriter divina se ostendit
 misericordia ; etenim Imperator ultimos jam trahens
 spiritus, subito sanus et robustus factus est, gravis-
 simo illo ulcere oratione Christianorum, præter
 opinionem, sanato. Sed nondum omnino conglu-
 tinato vulnere, in majorem furorem motus, man-
 data scripsit inhumana, quibus præcipiebat ut
 Christiani per universam terram internecioni da-
 rentur. At bonus Deus servorum suorum non
 est oblitus ; videre enim erat gregatim tractos
 Christianos omnes cum omni gentis totius fre-
 quentia, cum mulieribus et liberis, ad necem ;
 sed divina superveniens justitia impiorum consilia
 destruxit.

fames dira ingruit in regnum ejus, et pestis, et alterius morbi labes; ulcus porro erat nomine ferridi carbonis dictum, per totum corpus serpens et gravia iis qui experti erant pericula suscitabat. Quin imo in oculos precipue et sæpissime veniens, infinitum numerum virorum et mulierum et puerorum cæcos effecit. Ad hæc excitatur tyrannus bellum adversus Armenios; quæ cuncta, confertim in unum et idem tempus confluentia, audaciam impii hujus et adversus Deum jactantiam redarguerunt. Etenim gloriabundus jactabat, propter zelum suum erga idola necnon et adversus nos persecutionem, neque bellum unquam, se vivente imperium afflictura. Ista igitur simul in illum irruerunt, et ruinæ ejus complexa erant præludia; cæteros autem qui civitates et regiones dominationis ejus habitabant, crudelissima famas simul et pestis exhauriebat; et magnus quidem erat numerus per urbes morientium, et major adhuc per agros et vicos, omnibus fere alimentorum indigentia et pestilenti morbo pereuntibus. Etenim alii quidem græmæ commanducantes et corporis habitum corrumpentes, peribant; alii vero exsiccati ut simulacra mortua, hic et illic animam agentes, trementesque et circumquaque prolabentes, procumbebant in plateis, unde mortua et nuda corpora per plures dies insepulta passim jacentia spectaculum triste et miserabile præbebant spectantibus, jamque canum aliqui esca fiebant. Non minus autem pestis omnes domos vastabat.

Hæc igitur Maximiani superbæ merces, et talis ejus finis miserabilis; verbis enim contumeliosis usus, contra nos scripsit, Christianis omnibus interceptis (ut opinabatur), omni successu prospero et felicitate Romanorum rempublicam plenam futuram esse.

Idcirco ista contigerunt, famas et pestis et siccitates; et cætera mala deprehenderunt homines, fulmina enim et terribilia mittebantur, ita ut unusquisque de suis solum sollicitus esset; et ita infecta remanserunt mandata tyranni.

Constantius autem, Chlorus vocatus ob vultus palliditatem (erat autem religiosus et filium suum Constantinum religiose educavit, et persecutionis contra nos agitatæ minime participes fuit,

Variæ lectiones et notæ

¹⁰ κατά ἔρπον—ἐνεποίησεν Α. ¹¹ γινόμενον μυρίοις (sic) ὁ. ἀ. καὶ γυναῖξι Α. ¹² προσεπανίσταται Α. ¹³ ἄ? ¹⁴ ὅφ' ἐν κατὰ τὸν cod. ¹⁵ x. s. Ced. ¹⁶ τῆς ἐξ ὁ. cod. τῆς τε τοῦ Α., τῆς δὲ τοῦ cod. κατὰ Θεοῦ Α. ¹⁷ ἐπὶ τὸν (sic) αὐτοῦ Α.—τὸν ἀ. σ. καιρὸν ἐνηθρύνετο Ced. ¹⁸ Τ. δὴ Ced. ¹⁹ ἅμα καὶ κατὰ ταυτὸν Ced. ²⁰ ἐπῆλθον Ced. ²¹ αὐτὸς μὲν οὖν τὸν πρὸς Ἀρμενίου πόλεμον ἅμα καὶ τὰς αὐτοῦ στρατοπέδους καταπονεῖτο Ced. ²² ἐτύγγανον Ced. ²³ πλείους Ced. ²⁴ ἐσημειούμενοι Α. ²⁵ v. s. καὶ γ. Ced. ²⁶ ἐφ' ἡμέραις πλείοσι Ced. ²⁷ παρῆγον τοῖς ὁ. Ced. ²⁸ ἦδη γὰρ τοι Ced. ²⁹ ἐγένοντο βορᾶ Α. ³⁰ καὶ add. Ced. ³¹ ἐπενέμετο οἴκους Α. ³² Ced. 467,21—468,1 de Diocletiano et Herculio. Τῷ θ' ἔται ὡς ἐν στ. ἐνέγραψαν οἱ δυσσεβεῖς καὶ ἡ. ὡς π. ἀν. χρ. π. ³³ καθὼς ὑπελάμβανον οἱ ἀλάστορες Ced. ³⁴ Διὸ καὶ λιμὸς καὶ αὐχμὸς Ced. 468,1 cf. § 13. ³⁵ τ. σ. ἕτε om. Α. ³⁶ αὐχμὸς Α. ³⁷ καὶ πᾶν δεῖ οὖν εἶσαι κακὸν εἶπεῖν, τοὺς ἀνθρώπους μετέλθεσθαι ὡς εἴρηται Α. ³⁸ Ced. 469,21; 472,10. ³⁹ Κωνσταντίου δὲ τοῦ ἐπικληθέντος Χλωροῦ cod. ⁴⁰ ἐκοινώνησε Ced.

λιμὸς αὐτοῦ τῇ χώρᾳ δεινὸς; ἐνέσκηπτε καὶ λοιμὸς, καὶ τινοί; ἐτέρου [νο]στήματος μοῖρα· ἔλκος δὲ ἦν φερωνύμως τοῦ πυρῶδους ἀνθρακος λεγόμενον, καὶ ὄλον μὲν ἔρπον ¹⁰ τὸ σῶμα, σφαλέρους δὲ τοῖς πεπονθόσι ἐπόνει κινδύνους· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξαιρέτως ἐπὶ πλείστον γενόμενον ¹¹ μυρίους ὄσους ἄνδρας ἅμα γυναῖξι καὶ παισὶ πηρούς ἀπειργάτατο· καὶ σὺν τούτοις ἐπανίσταται ¹² τῷ τυράννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίου πόλεμος· ¹³ ἀθρόω; ὅφ' ἕνα ¹⁴ καὶ τὸν αὐτὸν ἐνδραστησιασάμενος καιρὸν ¹⁵, τῆς ¹⁶ τοῦ δυσσεβοῦς θρασυτητος τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ μεγαλαυχίαν (διήλεγξεν), ὅτι δὴ τῆς περὶ τὰ εἰδωλα σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἕνεκα πολιορκίας, μὴ λιμὸν μὴδὲ λοιμὸν, μῆτε μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν ¹⁷ αὐτοῦ συμβῆναι καιρῶν ἐναμύθνετο. Ταῦτα δ' ¹⁸ οὖν ἅμα ¹⁹ κατ' αὐτὸν ἐπῆλθε ²⁰ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν καταστροφῆς περιελθῆσαι τὰ προοίμια ²¹· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν τὰς ὀφ' αὐτὸν πόλεις καὶ χώρας οἰκούντων δεινῶς ὁ λιμὸς (τε) ἅμα καὶ ὁ λοιμὸς κατέστρεψε· καὶ μυρίοι μὲν ὑπῆρχον ²² οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείστοι ²³ δὲ οἱ κατὰ ἀγρούς καὶ κώμας, ἀπάντων σχεδὸν τροφῆς ἔνδειξιν καὶ λοιμῶδες νόσῳ διεφθαρμένων. Καὶ γὰρ οἱ μὲν χόρτον διαμασσόμενοι καὶ τὴν ξὺν λυμαινόμενοι διώλλυντο· οἱ δὲ ἀπεσκληρότεροι ὡς περ εἰδωλα νεκρὰ, ὧδε κακέισσε ψυχορραγούντες, ἐνσειόμενοι ²⁴ τε καὶ περιελοσθαίνοντες κατέπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις, ὅθεν νεκρὰ καὶ γυμνὰ ²⁵ σώματα ἐφ' ἡμέρας πλείονας ²⁶ ἄταφα διεβριμμένα, **381** θείαν οἰκτρον (τε) καὶ ἔλασιν τὸς ὀρώσι παρῆγον ²⁷· ἦδη δὲ ²⁸ τοι καὶ κυνῶν τινες ἐγένοντο βρώμα ²⁹. Οὐχ ἥκιστα δὲ ³⁰ ὁ λοιμὸς πάντας οἴκους ἐπενέμετο ¹.

² (14) Τοιαῦτα τοῖνον τῆς Μιξιμιανίου μεγαλαυχίας τὰ ἐπέχειρα, καὶ τοιοῦτον αὐτοῦ τὸ δῆμορον τέλος· ἐν στήλῃ γὰρ καθ' ἡμῶν ἀνέγραψεν, ὡς Χριστιανῶν πάντων ἀναιρεθέντων (ὡς ἦτο), πάσης εὐθηνίας (τε) καὶ εὐκρασίας ἡ Ῥωμαίων πολιτεία πλησθήσεται ³.

⁴ (15) Διὸ καὶ (ταῦτα συνέθη, ὁ τε) ⁵ λιμὸς καὶ λοιμὸς καὶ αὐχμὸς ⁶· καὶ τὰ λοιπὰ ⁷ κατὰ κατέληψε τοὺς ἀνθρώπους, (κεραυνοὶ τε καὶ φέθητρα ἐπέμπετον, ὥστε ἕκαστον τὰ ἑαυτοῦ μόνον μεριμνᾶν· (101^b) καὶ οὕτως ἀπρακτὰ ἔμειναν τὰ προετάγματα τοῦ τυράννου).

⁸ (16) Κωνσταντίος δὲ ⁹ ἐπικληθεὶς Χλωρὸς διὰ τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου—ἦν γὰρ εὐσεβὴς καὶ τὸν υἱὸν Κωνσταντίνον ὁμοίως ἐπαίδευσε καὶ τῷ καθ' ἡμῶν διωγμῷ οὐδαμῶς ἐκοινῶνει ¹⁰, ἀλλὰ καὶ τοὺς

ὡς αὐτὴν χριστιανίζειν (βουλομένους) ἀδεῶς καὶ ἀκαλύτως ἐπέτρεπαν. — (Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σεβαστῶν καὶ βασιλεία ζῶν ἀνάδειξεν, ὃν ἐκ πορνείας γεγενῆσθαι τινες τοῦτον εἶπον, οἱ καὶ λέγονται ἠσαφῶς ὡπὸ διαφόρων ἐξηγητῶν ὡς φιλολόγοι καὶ ματαιόφρονες;).

¹⁰ (17) Ὡσαύτως οὖν καὶ Σευήρου τεθνηκότος Λικίνιος ὁ γαμβρὸς Κωνσταντῖνου ἠντιστάγεται, μήπω λαβὼν αὐτὴν, καὶ στέφεται Καίσαρ ὑπὸ τῆς ἐρηλίτου, οἷα δὴ μέλλοντος ἠγεῖσθαι γαμβροῦ, τῷ μεγάλῳ Κωνσταντῖνῳ, ὑποκρινόμενος ὄδῳ ἢ τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσείδειαν.

382 POZ'. *Peri tou agiou Konstantinou.*

¹¹ Τὸν δὲ ἢ Κωνσταντῖνον μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν καὶ κατάλυσιν ἠ Μαξεντίου καὶ εἰσέλευσιν τῆς πόλεως Ῥώμης συνέδη νοσήσαι, ὥστε μήτε μάγῳν πρόβησις καὶ μυθολογία μήτε ἱατρῶν ἐπιστήμη ἢ ἠ σκευασαίαι βοηθημάτων δύνασθαι τὸ πάθος αὐτοῦ θεραπεύσαι· πρὸς δὲ οἱ τῶν εἰδῶλων ἱερεῖς ἰδόντες, ὑπέθεντο κολυμδήθραν τινὰ πλησθεῖσαν αἵματος παιδίων ἀφθόρων καὶ θερμῷ τῷ αἵματι καὶ ἀπρίοντι βαπτισθέντα αὐτὸν ὑγιάναι. Συναχθέντων οὖν τῶν καιδῶν ἐκ πάσης ἐπαρχίας διὰ βασιλικῶν ἠ κρηταιγμάτων καὶ τοῦ βασιλέως ἐξω παραπορευομένων, προσυπήνησαν αὐτῷ πᾶσαι τῶν πόλεων ἠ ἐκείνη τῶν καιδῶν αἱ ἠ μητέρας διαλελυμένων τῶν εἰσπλάμῳν καὶ τῶν μαζῶν γεγυμνωμένων ἠ μετὰ πολλῶν ὄδῳρων καὶ δακρύων, περὶ οὗ ὁ βασιλεὺς ἠ διερωτήσας καὶ μαθὼν, ὅτι αἱ μητέρες εἰσι τῶν μελλόντων ἀνααιρεῖσθαι παιδῶν, δακρύσας εἶπε· Καλὸν μοι μᾶλλον ἐστὶν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἠναίτιων ἀποθανεῖν παιδῶν ἢ ἐκ τῆς ἐκείνων ὠμοτάτης ἠ σφαγῆς ὠμοτάτην καὶ ἀπάνθρωπον ζῶην ἐπιβῆσθαι, καὶ μάλιστα τῆς ἐκ τούτων ὑγιείας ἀπειθαλλομένης. Καὶ ταῦτα πρὸς τὴν σύγκλητον εἰρηκῶς ἠ εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ οὐ μόνον τοῖς παιδαῖς ταῖς οἰκείαις ἠ μητέρας ἐκέλευσεν ἀποδοῦναι ἠ, ἀλλὰ καὶ ὄχηματα καὶ ἀναλώματα προσέταξε δοθῆναι αὐταῖς ἐν τῷ ὑποστρέφειν.

¹² (2) Τούτου δὲ ἢ γενομένου, ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐναρ ἰθεάσατο ὁ βασιλεὺς, ἐν ᾧ ἠ ὤφθησαν αὐτῷ οἱ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολοι λέγοντες· ἠ Ἡμεῖς ἐσμεν Πέτρος καὶ Παῦλος ἀποσταλέντες παρὰ ἠ Θεοῦ

sed eos qui sub illo Christiano more vivere volebant, tute et sine obstaculo id agere permisit), Constantinum filium suum Augustum et imperatorem vivens creavit, quem ex meretrice natum esse quidam dixerunt; sed hi manifeste redarguuntur a variis interpretibus ut falsiloqui et temeritati indiligentes.

Severo quoque similiter mortuo, Licinius, sororis Constantini maritus substituitur, nondum ducta ipsa, et coronatur Cæsar a senatu, utpote qui sororem magni Constantini ducturus esset dolo simulans se nostræ religioni addictum.

CLXXVII. *De sancto Constantino.*

Constantinus ipse post patris interitum, et destructionem Maxentii, et ingressum in urbem Romanam, morbo correptus est, ita ut nec magorum præscientia et formulæ, nec medicorum artes et medicamentorum apparatus malum ejus plane sanare possent. Ad quem idolorum sacerdotes ingressi, proposuerunt ut piscina quedam cruore puerulorum impubium impleteretur, et in calido et spumanti sanguine lotus convalesceret. Collectis igitur per mandata imperialia parvulis ex tota provincia, et imperatore foras transeunte, obvennerunt ei omnes urbium istarum parvulorum matres, solutis crinibus, mammisque nudatis, multis cum ejulatibus et lacrymis; de quibus imperator cum sciscitatus diligenter, audiisset matres esse parvulorum qui occidendi essent, lacrymans dixit: « Pulchrum mihi magis est pro salute innocentium mori infantium, quam ex tali crudelissima mactatione crudellem et inhumanam vitam elegisse, cum maxime de sanitate ex istis recuperanda dubitetur. » Illisque ad senatum pronuntiatis, ingressus est in palatium, et non solum filios suis matribus reddi jussit, sed etiam currus et sumptus dari mandavit ipsis ut regrederentur.

His ista gestis, eadem nocte somnium vidit imperator, in quo apparuerunt ipsi Christi apostoli dicentes: « Nos sumus Petrus et Paulus, missi a Deo ad præbendam tibi sanitatem, et sa-

Varisæ lectiones et notæ.

¹¹ εἰπόντες· ἐλεγχ. A ἠ Cod. 474,5.—6. Τοῦ δὲ Σ. τελευτήσαντος Λικίνιον οἱ Ῥωμαῖοι Καίσαρα ἀνηγόρευσαν, Κωνσταντῖνον χαριζόμενοι· Cod. ἠ Κωνσταντῖνου A. ἠ μέλλοντι (?) γεν. τῷ γαμβρῷ A. — 23. γαμβρῷ cod. propter τῷ μεγάλῳ Κωνσταντῖνῳ μέλλον — γαμβρῷ; γαμβρῷ αὐτοῦ ὄντι εἰς ἀδελφὴν Κωνσταντῖαν καὶ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν Ced. Λικίνιον δὲ γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῇ ποιησάμενος; βασιλεία κατέστησεν Sym. Ms. 29^a. ἠ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν A. ἠ 512 (5514) ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἀγίου Σιλβέστρου cod. Ced. 475,5-17 : Εἰς Ῥώμην εἰσελθὼν μετὰ τὴν κατὰ Μ. νίκην ζητεῖ ἱατροῦς θεραπευθῆναι τῆς νόσου, καὶ δὲ Ἰουδαῖοι τινες ἔρχονται· λέγοντες, ὅτι κ. χρῆ ποιῆσαι ἀφ' ἠ ὑπομαζῶν βρεφῶν καὶ ἐν αὐτῇ λουσάμενον καθαρισθῆναι. Συνάγονται οὖν τὰ βρέφη μετὰ τῶν μητέρων· καὶ τί δεῖ λέγειν τοῖς τῶν μητέρων ἠδῳρους καὶ τὰς τῶν τριχῶν ἐκκοπὰς, κτλ. Ced. ἠ Τὸν δὲ γε Κ. A. ἠ καὶ κατ.—Ῥώμης om. Bulg. ἠ ἐπιστήμαι καὶ σκευασαίαι A. ἠ τῶν om. A. ἠ βασιλικῶν προτάγματος A. ἠ τῶν πολλῶν ἐκείνων A. ἠ αἱ om. A. ἠ ἐγγεγυμνωμ. A. ἠ Ταῦτα ἰδὼν ἐκείνος; καὶ συνδακρυς γενόμενος εἶπε. Κ. ε. μ. ἐμὲ μόνον κακῷ μόρῳ ἀπ. ἢ ταῦτα τὰ βρέφη, ἀλλὰ καὶ τὶς εἶδε τὸ τέλος ὁποῖον; Ταῦτα εἰπὼν καὶ τὰς μητέρας δῶρους φιλοφρονησάμενος ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ Ced. ἠ ὠμοτάτης om. A. ἠ εἰρηκῶς A. ἠ τὰς εἰσίας μ. ἠ ἀποδοθῆναι A. ἠ Ced. 475,17-476,2. Ταῦτη τοι καὶ κατ' ἠ ὄρξ τοῖς ὄσο μεγάλους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον προτριπομένους; αὐτὸν Σιλβέστρου ζητῆσαι τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως· καὶ αὐτὸς ὑπ. ἠ Καὶ τ. γεν. ἐν ἠ. τῆ ν. ὄρξαι ἐθ. A. ἠ ἐν ἠ A. ἠ παρὰ τοῦ Θεοῦ A.

lutem ob misericordiam et commiserationem erga parvulos. Mittens ergo, voca Silvestrum ex monte Scrapio, et ostendet tibi vere divinum et salutarem fontem in quo lotus non solum corporis habebis sanitatem, sed animæ præsertim: Die autem factio, cum misisset ad divinum Silvestrum, cum multo honore introduxit eum in palatium, et assurgens imperator adoravit eum dicens: « Bene venisti, Silvester. » Et episcopus dixit: « Pax tibi et sanitas præstetur tibi a Deo. » Et dixit imperator: « Rogo te ut dicas an habeatis quosdam deos Petrum et Paulum vocatos. » Et episcopus dixit: « Nos unum Deum habemus conditorem cæli et terræ, cujus Petrus et Paulus servi veri sunt. » Imperator autem dixit: « Potestne, o episcope, ostendere mihi facies eorum per aliquam picturam, ut agnoscam clarius an ipsi sint qui missi sunt a Deo ad me? » Et statim cum jussisset episcopus suo diacono afferre imagines in tabulis, allatæ sunt, et cum contemplatus esset imperator, exclamavit voce magna dicens: « Illi vere sunt per somnium visi mihi et hortati ut te advocarem, o Silvester. Et nunc ostende mihi fontem quem dixerunt, per quem quoad animam et corpus salvus evadam. » Et episcopus statim jubens piscinam aquæ fieri baptizavit imperatorem. Et statim exivit e piscina totus sanus, relictis corporis ulceribus in aqua tanquam squamis piscium.

τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτίκα ἔξηλθεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας ὄλος ὕγιης, καταλιπὼν τὰ τοῦ σώματος ἔλκη ἐν τῷ ὕδατι καθάπερ λεπίδας ἰχθύων.

Quem cum vidissent senatus et omnis populus recuperasse sanitatem, certatim exclamaverunt dicentes: « Unus Deus Christianorum, magnus et terribilis; et omnes jam nunc credimus et baptizamur, quia vidimus hodie magna miracula. » Quibus dixit imperator: « Humana quidem coacta, divina vero eligenda sunt. Deus sane bona voluntate et affectu colitur; ideo non ex necessitate, sed libero judicio volumus Christianos fieri qui petunt, non vero humano timore ad Dei cultum adduci. » Et hæc cum omnes audissent, fidei amplectendæ desiderio accensi sunt, satis jam experti imperatoris moderationem et doctrinæ puritatem. Ex templo ergo cum illo baptizatus est et Crispus, primogenitus ejus filius, quem dicunt, postea falso crimine accusatum a noverca, interfectum esse a patre,

Α παρασχεῖν σοι ὑγίαν καὶ σωτηρίαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἐλεημοσύνην τε καὶ συμπάθειαν. Πίμπσον οὖν ἡ, μετακάλεσαι Σιλβέστρον ἐκ τοῦ Σκραπίου ὄρους, καὶ ὑποδείξει σοι τὴν ὄντως θείαν καὶ σωτήριον πηγὴν, ἐν ἣ ἰουσαῖμος οὐ μόνον σωματικὴν ἔξεις ὑγίαν, ἀλλὰ ψυχικὴν δὲ μάλιστα. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀποστασίας πρὸς τὸν θεῖον Σιλβέστρον, μετὰ πολλῆς τιμῆς ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ ἀναστὰς ὁ βασιλεὺς προσεκύνησεν αὐτὸν λέγων· « Καλῶς ἦλθες, Σιλβέστρε. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· « Εἰρήνη σοι καὶ σωτηρία παρασχεθεῖ ὑπὸ Θεοῦ. » Καὶ φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Παρακαλῶ σε εἰπεῖν μοι εἰ ἔχεις τινα, θεοῦ Πέτρον καὶ Παῦλον καλουμένους. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπεν· « Ἡμεῖς ἕνα Θεὸν ἔχομεν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, οὗ Πέτρος καὶ Παῦλος δοῦλοι γνήσιοι τυγχάνουσιν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· « Δύνασαι, ὦ ἐπίσκοπε, φανερώσαι μοι τὰς εἴψεις αὐτῶν διὰ τίνος ζωγραφίας (102*), ὅπως ἐπιγνῶ σαφέστερον εἰ αὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἀποσταλέντες ἀπὸ Θεοῦ πρὸς με; » Καὶ παραχρῆμα κειλεύσας ὁ ἐπίσκοπος τῷ ἰδίῳ διακόνῳ ἐπενεγκεῖν τὰ στηθάρια τῶν ὁμοιωμάτων ἐν σάνισιν ἠνέχθη· καὶ θασασάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· « Οὗτοι εἰσὶν ἀληθῶς οἱ κατ' ὄναρ ὀφθέντες μοι καὶ παρακλειυσάμενοί με ἀνακαλέσασθαι σε, ὦ Σιλβέστρε. Καὶ νῦν δείξόν μοι τὴν πηγὴν, ἣν εἶπες, δι' ἣς ψυχῇ καὶ σώματι σωθήσομαι. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτίκα προστάξας κολυμβήθραν ὕδατος γενέσθαι, ἰδάπτισεν

ἡ (3) ὅταν ἡ σύγκλητος ἰδοῦσα καὶ πᾶς ὁ δῆμος (ἀπολαβόντα τὴν ὑγίαν) ἐξέδῳσαν (λέγοντες)· « Εἰς Θεός, ὁ τῶν Χριστιανῶν, μέγας καὶ φοβερός· καὶ πάντες ἀπὸ τοῦ νῦν πιστεύομεν καὶ βαπτίζομεθα, 384 ὅτι εἶδομεν σήμερον μεγάλη θαυμάσια. » Πρὸς οὓς φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Τὰ μὲν ἀνθρώπινα ἀναγκαστά, τὰ δὲ θεῖα προαιρετικὰ τυγχάνει. Ὁ μόντοι Θεός ἀγαθῇ προαιρέσει καὶ διαθέσει θρησκεύεται· ὄθεν οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ κρίσει ἐλευθερίας βουλόμεθα γίνεσθαι Χριστιανούς τοὺς θέλοντας καὶ μὴ φόβῳ ἀνθρωπίνῳ προσάγεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ. » Καὶ ταῦτα πάντες ἀκούσαντες πρὸς τὴν πίστιν πόθῳ ἐξήφθησαν, μᾶλλον ἀποδεξάμενοι τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιεικίαν καὶ τὴν τοῦ δόγματος καθαρότητα. Αὐτίκα γοῦν οὖν αὐτῷ ἰδαπτίσθη καὶ Κρίσπος ὁ (πρῶτος) αὐτοῦ

Variae lectiones et notæ.

²⁴ οὖν καὶ μετακάλεσον Α. ²⁵ Σωρακτίου? ²⁶ σοι κολυμβήθραν δι' ἣς τῆς τε ψυχῆς τὰς νόσους καὶ τοῦ σώματος θεραπευθήσῃ. Ἔρχεται οὖν ὁ Σιλβέστρος διὰ τοὺς ἐπιχειρούμενους διωγμούς ἐν φυγαδείᾳ τῶν καὶ βαπτίζει κατηγήσας αὐτὸν Ced. ²⁷ ἀλλὰ καὶ ψ. Α. ²⁸ ἡμ. οὖν γεν. Α. ²⁹ παλατίῳ δὲ ἰδὼν ὁ Α. ³⁰ εἰσῆλθες Σ. καὶ ὁ ε. Ἐ. καὶ ὑγία ἀπὸ Θεοῦ καὶ σ. παρασχεθῆ Α. ³¹ θεοῦ τινος Α. ³² ἐκ τούτων? σάνισιν, ἠνέχθησαν Α. ³³ διακαλέσασθαι Α. ³⁴ Εὐθύς οὖν ἀπὸ τῆς θείας κ. ἀνερχομένου τοῦ Κ. ἐξέπεσον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ ὡσαύτ' ἰσπίδες καὶ ἰκαθαρίσθη καὶ γέγονεν ὄλον ὕγιης οὗ παιδαρίου μικροῦ Ced. ³⁵ ὄλος om. Α. ³⁶ Ced. 476,3,4? Georgii verba magis biblica quam Romana omisit, sed et historiam de Crispo Hippolyteum; de donatione apud Græcos altum silenium. Τούτου ἰδόντες οἱ λαοὶ ἰδαπτίσθησαν ἄπειροι, καὶ Κρίσπος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Ced. ³⁷ π. εἰς αὐτὸν καὶ β. Α. ³⁸ πάντα Α. ³⁹ τῶν πόθων Α. pro τῷ πόθῳ, v. pro i. subscr. πόθῳ cod. a secunda manu, πόθων a prima? ⁴⁰ μ. δὲ ἀποδ. Α. ⁴¹ βασιλέως καὶ τοῦ θύματος ἐπιεικίαν. Αὐτίκα δὲ καὶ ἡ μήτηρ Ἐλένη βαπτίζεται καὶ οἱ τούτου συγγενεῖς τε καὶ φίλοι· ἔβ. δὲ ὡσαύτως καὶ Κρίσκητος ὁ πρ. ἀ. υἱὸς ὅς (ὡς?) φ. ὁ. Α.

υιός (ὅν καὶ φασὶ ὕστερον κατηγορηθέντα ψευδῶς ὑπὸ ἑῶν τῆς μητρειδῆς, ἀποκτανθῆναι ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς βουλευσάμενον ἢ κοιμηθῆναι μετ' αὐτῆς· ὕστερον δὲ μαθὼν ἢ ὁ βασιλεὺς ψεῦδος ἢ εἶναι τοῦτο, καὶ αὐτὴν ἀπέκτεινεν ὡς συκοφαντήσασαν τὸν ἀναίτιον. Ἐβαπτίσθη δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ (λοι).)

ἢ (4) Ἐν τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἐφάνη δράκων παμμεγέθης· εἶτα Σιλβέστρος τοῦτον ἀπέκτεινεν.

ἢ (5) Συνήθροισι δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ Σιλβέστρον περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὓς καὶ εἰς τέλος ἐνίκησεν ὁ ἅγιος, δυνάμει Χριστοῦ ἀπελέγξας αὐτούς, ἔτι τε τῶν προφητῶν καὶ λοιπῶν ἀποδείξεων τῆς βιβλικῶν Γραφῆς.

ἢ (6) Ὁ δὲ Μαξέντιος, πονηρότατος πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ, γεγονώς τοὺς τὴν Ῥώμην οἰκοῦντας ἐπίτριβι καὶ μάλιστα τοὺς Χριστιανούς· πολλοὺς γοῦν τῶν πρώτων ἐφόνευσεν καὶ ἄλλους ἔξορισας τὰς οὐσίας αὐτῶν διήρπαξεν· τῇ δὲ τοῦ Γαλερίου χρώμενος ἀκολασίᾳ πολλὰς τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν ἱμίανεν, ἑτέρας τε μυρίας ἀνοσιουργίας καὶ ἀβήρητοικίας ἐπιτηθεύων, ἀφόρητος τοῖς πᾶσιν ὑπῆρχε γοητικῆς κακομαγγανείας χρώμενος.

ἢ (7) Τοῦ δὲ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ μέρη ἕως τοῦ Ὀκεανοῦ ὑποτάξαντος ἡεῖρήνην πολλῇ καὶ εὐμενίᾳ καὶ καταστάσει ἐν αἷῳ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκουμένην, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κλιήτορες δέησιν πρὸς αὐτὸν ἐσταλάντο μὴ κариθεῖν τὴν μητέρα τῶν βασιλευῶν ὑπὸ ἀπεινούς τυράννου, μᾶλλον δὲ σαρκοβόρου θηρίου ἀπολλυμένην. Ταῦτα ἀκούσας ὁ μέγιστος Κωνσταντίνος ἐφρόντιζε τοῦ ἐλευθερώσει αὐτούς ἐκ τῆς τούτου δουλείας· ἰδεὶ δὲ τοῦτο διὰ τὰς γοητικὰς αὐτοῦ κακογνωμίας· ἤδη γὰρ πολλοὺς ἀνέτεμε παῖδας προφάσει τῆς ἀθεμίτου γοητείας. Ἐν πολλῇ οὖν σκέψει καὶ φροντίδι ὑπάρχοντι ὤφθη αὐτῷ (102^b) ἐν Κάρπη διάγοντι μετὰ τῶν στρατιωτῶν περὶ μεσημβρίαν στυλοειδῆς σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος, ἐν ᾧ ἐπιέγραπτο· Ἐν τούτῳ νίκα. (Ἐμφοβὸς δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν τοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ καὶ αὐτοὶ τι ἰδεάσαντο. Οἱ δὲ ὡμολόγησαν τὴν αὐτὴν αὐτῷ ἑωρακέναι ὀπτασίαν. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀναβῆσθεῖς τῷ φρονήματι καὶ θάρσους καὶ προθυμίας ἀνάπλωσεν.

A utpote qui voluisset dormire cum illa; deinceps vero cum mendacium illud esse rex comperisset, ipsam quoque interemit ut insontis calumniatricem. Baptizata quoque est mater ejus Helena, et imperatoris cognati et amici.

Ἐλάνη καὶ οἱ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς τε καὶ φίλοι.

In Capitolio Romæ visus est draco immensæ magnitudine, quem postea Silvester interemit.

Congregavit autem imperator sacerdotes et scribas Judæorum ut dissererent cum sancto Silvestro de Christo, quos tandem vicit sanctus, virtute Christi redarguens illos prophetis ipsis et aliis demonstrationibus ex Scriptura ipsorum.

Maxentius autem, pessimus omnium factus quia in se fuerant, Romæ incolæ conterebar et præsertim Christianos; quorum multos quidem eosque primarios occidit et aliorum in exsilium missorum bona rapiebat; et Galerii sectatus incontinentiam, multas mulieres liberas polluit, sextentasque cum stuprasset alias, et obscenitatibus operam daret, intolerabilis omnibus effectus est, incantatoriis dolis utens.

Magnus autem Constantinus boreales et occidentales partes usque ad Oceanum subjecerat in pace profunda, et benevolentia et quiete, in universis quæ illi parebant mundi partibus. Romæ autem incolæ delegatos ad illum miserunt ne negligeret matrem imperatorum ab immiti tyranno, aut potius a carnivora bellua perditam rogantes. Cum hæc audisset maximus Constantinus, ipsos a servitute istius liberare cogitabat: at istud reformidabat ob incantatorias artes ejus: jam enim multos pueros dissecaverat prætextu nefariæ incantationis. Cum ergo in magna anxietate et sollicitudine esset, visa est ei, in campo cum militibus versanti, circa meridiem, crux, columnæ speciem habens, luce efformata, in qua inscriptum erat: (In hoc vince.) Perterritus autem imperator interrogat illos qui secum sunt num et ipsi aliquid viderent. Qui omnes confessi sunt eandem ac ipsum vidisse visionem. Tunc imperator animo recreatus, fiducia et alacritate plenus erat. Nocte autem sequenti, superveniens Domi-

Variæ lectiones et notæ.

ἢ ὑπὸ I. πρὸς σοί., παρὰ A. ἢ Nota ἀπεκτάνθη cod. ἢ βουλευόμενον A. ἢ μαθὼν — φίλοι οἱ. A. ἢ ψευδεῖς σοί. Ced. 476,18-477,2. ἢ Ἐν δὲ τῷ A. ἢ βαθμούς ἔγοντι τῆς, κτλ. Ced. ἢ ἀποκτείνεσθαι καὶ συναθροίσας Κωνσταντίνος ἱερεῖς καὶ γρ. πρὸς τὴν τῶν Ἰ. διάλεξιν, καὶ τούτους κατὰ κράτος Σιλβέστρος νικήσας διὰ τε γραφῶν προφητικῶν καὶ διὰ θαύματος ὡς νεκρώσαντος τὸν ταῦρον Ἐβραῖος μάγος; (Ἐβραῖος μάγος) καὶ μὴ δυνάμενος (δυναμένοῦ) τοῦτον ἀναστῆναι, δε (ὅν) Σιλβέστρος προσευξάμενος ἤγειρε. Καὶ οὕτως τὰ περὶ Μαξιμιανῶ· τοῦ γὰρ Σβρίου (?) παρόδου ἐποίησαστο. Ὁ δὲ Μαξέντιος πατέρων A. Ced. 478,15-495,11. Τῷ δ' εἶται τῆς βασιλείας—διάλεξις γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰ., κτλ. Ced. ἢ ἔτι τε I. ἐκ τε cod. Ced. 475,6-9? ἢ αὐτοῦ πονηρότατος γενονῶς A. ἢ φονεύσας καὶ πολλοὺς ἔξορισας A. ἢ τοῖς οἱ. A. ἢ γοητ. καὶ κακ. A. Ced. 474,9-475,2. ἢ ἕως αὐτοῦ τοῦ A. ἢ καὶ εὐμυθία καὶ καταστάσεις δ. τῇ ὑπ' αὐτὸν δ. A. ἢ Ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ Ῥ. π. Κωνσταντίνου ποιησάμενοι κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Μαξεντίου, τοῦτον διήγειραν Ced. 474,9-11. ἢ Ὁ δὲ διδῶς τὰς τοῦ Μαξεντίου γοητείας ἐν π. ἀγωνίᾳ ἦν· φαίνεται οὖν αὐτῷ ἐν ἑκτῇ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος στ. Ced. 474,13,14. ἢ ἐφρόντιεσθαι A. ἢ τούτων A. ἢ τῆς ἀσιγνίτου? γ. A. ἢ κατ. ἔχων ἐπιγραφὴν ζ. ἀστέρων ἐν Ced. ἢ νίκα. Καὶ δ β. A. ἢ τὴν αὐτῶν? ἑωρακέναι A.

nus dixit ei : « Utere ostenso tibi signo ad auxilium, et vinces omnes inimicos tuos. » Die autem facta, ineleganter et prope erucem fabricatam quæ usque ad hunc diem in regis aulis asservatur, jussit præferri in bellum. Impius autem tyrannus in diis suis confidens, in præterfluentem fluvium pluribus navibus ponte imposito, egressus est ad instruendam aciem. Congressione autem facta, contriti sunt Christi ab exercitu adversarii, et plerisque concisis, cæteri cum tyranno ad urbem fugiebant. At ponte iniquo pondere disrupto, submersus est in flumen cum toto exercitu, ut Pharaon tyrannus. Et videre erat fluvium plenum omnino equis cum ascensoribus. Cives autem urbis, coronis urbe ornata, introdixerunt illum cum lætitia magna et laudibus, et victoriæ auctorem crucem et victorem imperatorem salutem suam vocabant.

χαρᾶς μεγάλης καὶ εὐφημιῶν, τὸν τε νικοποδὸν σταυρὸν καὶ τὸν νικηφόρον βασιλεῖα σωτήρα ἐπικαλοῦντο ⁹⁰.

Tunc imperator mandavit ut colligerentur reliquæ sanctorum martyrum, et sancto committerentur sepulcro, et iis qui injustitias passi erant substantia sua redderetur. Et per septem dies pro victoria festum celebrabant, Christi crucem venerantes. Hic septimus annus erat imperii Constantini; tamque etiam leprosus factus, baptizatus est a Silvestro Romæ.

Quibus auditis, Galerius Maximianus egressus fuerat (expectabat enim et ipse eandem sortem), et paulum continuit adversus Christianos mi-

mas. Maximus autem Constantinus, confidens in invicto crucis instrumento, prorupit in illum, habebatque Licinium quoque Cæsarem tum secum milititantem contra tyrannos, qui Christianorum doctrinam se gaudentem simulabat. Tyrannus autem incantationibus et divinationibus et fraudibus nitens, exivit ut adversus religiosum imperium acie dimicaret, infinito copiarum in castris numero sese ostentans. Congressione autem facta, et pretiosa cruce antelata, tyranni satellites impetum non

Α Ζη.) Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ⁸⁸ ἐπιστολὴς ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· « Χρῆσαι τῷ δειχθέντι ⁸⁹ σοι σημείῳ εἰς βοήθειαν, καὶ ἔσῃ νικῶν πάντας τοὺς ἐχθρούς σου. » Ἡμέρας δὲ γενομένης, (ἀμελλητὶ) σχεδιάσας σταυρὸν, ὅστις μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς βασιλείοις φυλάσσεται, ἐκέλευσε προάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ δὲ ⁹¹ δυσσεβὴς τύραννος, θαρβήσας τοῖς δαίμοσιν ⁹² αὐτοῦ καὶ γεφυρώσας τὸν παραβρόντα ποταμὸν, (πολλὰς) ναυσὶν ἐξῆλθεν εἰς παράταξιν τοῦ πολέμου. Συμβολῆς δὲ ⁹³ γενομένης, συνετρίβησαν ὑπὸ τῆς ⁹⁴ τοῦ σταυροῦ δυνάμειος οἱ ὑπεναντίοι καὶ κατακοπέντες οἱ πλεῖστοι, οἱ λοιποὶ σὺν τῷ τυράννῳ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐφευγον. Τῆς δὲ γεφύρας κρείττονι δυνάμει διαβράχυσθη, καταποντίσθη ἐν τῷ ποταμῷ (κατὰ τὸν Φαραῶν ⁹⁵, πανστρατὶ ⁹⁶ ὁ τύραννος. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν ὄλον ⁹⁷ πεπληρωμένον ἵππων σὺν ἀναβάταις). Οἱ δὲ πολῖται ⁹⁸ τῆς πόλεως **386** στεφανώσαντες τὴν πόλιν εἰσεδίξαντο αὐτὸν ⁹⁹ μετὰ

σταυρὸν καὶ τὸν νικηφόρον βασιλεῖα σωτήρα ἐπ-

⁸⁸ (8) Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε συναχθῆναι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὅσισι ⁸⁹ ταφῇ παραδοθῆναι, καὶ τὰς οὐσίας τοῖς ἀδικηθεῖσι ἀποδοθῆναι. (Καὶ ἦσαν ἀγοντες ἐπινίκιον ⁹⁰ ἑορτὴν ζ' ἡμέρας, γεραίροντες τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.) Τοῦτο ἦν ἑβδομὸς ἔνιαυτός τῆς ⁹¹ βασιλείας Κωνσταντίνου· τότε δὲ καὶ λεπρωθεὶς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Σιλβίστρου ἐν Ῥώμῃ.

⁹² (9) Ταῦτα ⁹³ ἀκούσας ὁ Γαλέριος Μαξιμιανὸς ἐξεληλύθει — ἐξεδίχετο γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν αὐτὸν μόρον — καὶ μικρὸν ⁹⁴ ἀπέστη τῆς κατὰ Χριστιανῶν ἀπειλῆς.

⁹⁵ (10) Ὁ δὲ μέγιστος Κωνσταντίνος ⁹⁶ θαρβῶν τῷ ἀνικητῷ ὅπλῳ τοῦ σταυροῦ ὤρμησεν· ἐπ' αὐτὸν, εἶπε δὲ καὶ Λικίνιον Καίσαρα τηλικαῦτα συμπολεμοῦντα αὐτῷ (κατὰ τῶν τυράννων ⁹⁷), προσποιούμενον χαίρεσθαι τοῖς Χριστιανῶν δόγμασιν. Ὁ δὲ τύραννος ⁹⁸ ταῖς γοητείαις καὶ μαντείαις ⁹⁹ καὶ ἀπάταις ἐπερειδόμενος παρατάξασθαι τὴν εὐσεβῆ ⁹⁹ βασιλείαν ἐξεληλύθει, τῷ ἀναριθμητῷ πλήθει τῶν στρατοπέδων φαναζόμενος. Γενομένης δὲ συμβολῆς, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ φανέντος, οἱ τοῦ τυράννου

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ Ἐν ὄραματι δὲ τῆς νυκτὸς ἐπίσταται ἄ. ὁ Κύριος λέγων· Χρ. Ced. 474, 16. ⁸⁹ τῷ δειχθέντι σοι σημείῳ διὰ χρυσοῦ ποιῆσαι καὶ ἐπινικίων π. τ. νικρούς (sic) σου. ἡμ. δὲ γενομένης Α. σημ. καὶ νίκαι. Τότε στ. χρυσοῦν σχ. δὲ ἔστι μ. καὶ νῦν, ἐκ. προάγειν ἐν Ced. 474, 17. ⁹¹ Ὁ δὲ Μαξέντιος τὸν παρ. τῇ πόλει π. ν. γ. κατὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀντιπαρετάξατο Ced. 474, 11, 12. ⁹² τοῖς συνδαίμοσιν Α. ⁹³ Καὶ σ. γ. ἠτετήθησαν οἱ περὶ Μαξέντιον καὶ τοῦ πλήθους ἀναιρουμένου, Μαξέντιος σὺν τοῖς λοιποῖς τῇ γεφύρᾳ ἐπέβη φεύγων, ἥτις οὐα δύναμι διαβράχυσθη ἐν τῷ π. πάντας καταπόντισεν Ced. 474, 19-22. ⁹⁴ τῆς δ. τοῦ στ. Α. ⁹⁵ Εξ. xv, 1. Ἴππων καὶ ἀναβάτην ἔβριψεν εἰς θάλασσαν, καταπόντισεν. ⁹⁶ πανστρατὶ Α. ⁹⁷ ὄλον om. Α. σὺν ἀναβάτων πεπηγμένων Α. ⁹⁸ Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι λυτρωθέντες τῆς τοῦ πονηροῦ Μαξεντίου τυραννίδος, τὴν πόλιν στ. ε. μ. χ. τὸν νικητὴν Κωνσταντίνον σὺν τῷ νικοποδῷ σταυρῷ σ. αὐτὸν ἀνευφημοῦντες Ced. τὸν Μαξέντιον πόλεμῳ τροπωσάμενος ἀναίρει Sym. 50. ⁹⁹ αὐτὸν om. Α. ⁹⁹ ἀποκαλοῦντες. ⁹⁹ 312 (5514) Ced. 475, 2-7: Τῷ ζ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος τῆς Ῥώμης κρατήσας πρὸ πάντων τὰ λ. τῶν ἁγ. μ. τῆ δ. τ. παρέδωκε καὶ τοὺς ἐν ἐξορίαις ἀνεκαλέσατο· καὶ ὑπὸ Σ. τοῦ ὀσιωτάτου πάπα Ῥώμης βαπτίζεται καὶ τῆς λῶθης ἐξελυθεροῦται τρώπῳ τοῦ αἵματος. ⁹⁹ ὀσιωτάτη τ. δοθῆναι Α. ⁹⁹ ἐπινικίον ἑορτάζοντες; ζ' Α. ⁹⁹ τῆς et καὶ om. Α. ⁹⁹ 314 (5516) Ced. 477, 5. Τῷ θ' ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου — τ. τοίνυν ὁ τῆς ἐφ' Α. ὁ Γ. ἀκ. τὸν κ. Χρ. ἀνῆκε πόλεμον. ⁹⁹ Τοῦτο Α. ⁹⁹ μικρὸν ὑποχωρήσας τῆς Α. ⁹⁹ 315 (5517) Ced. 477, 6 — 11 Ἐν τῷ ι' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος σὺν Λικίνιῳ Καίσαρι κατὰ τοῦ Γαλερίου ἀβροῦζει πόλεμον. ⁹⁹ Κωνσταντίνος om. Α. ⁹⁹ ἐξώρμησεν Α. ⁹⁹ τυράννων καὶ πρ. Α. ⁹⁹ τύραννος om. Α. ⁹⁹ μαντικαῖς ἀπάταις Α. ⁹⁹ τῷ εὐσεβῆ βασιλεῖ Α.

ὑπεσπιστά τὴν προυνολὴν μὴ ὑπενεγκόντες ἅ A sustinentes, in fugam veral sunt; et hi quidem ἐπάκησαν (εἰς φυγὴν· καὶ οἱ μὲν ἔφυγον· κατὰ τάχος, οἱ δὲ ἀκρατῶς ἐδίωκον)· πολλῶν δὲ χιλιάδων καταπισόντων (οἱ λοιποὶ καταλιπόντες τὸν τύραννον προσχώρησαν τῷ αυτοκράτορι). Ὁ δὲ (δυσσεθῆς) μίψας τὸ βασίλειον (ὡς ὅτι μὴ ἐπιγνώσθῃ, εἰς τὴν τοῦ στρατοῦ), περιερχόμενος δὲ ἀπὸ κώμης εἰς χώραν ὅ (καὶ κρυπταζόμενος) μετὰ ὀλίγων τῶν εὐνοεταίων διεσώθη (γυμνός;). (Συναγαγὼν 387 δὲ) τοὺς ἱερεῖς τῶν λεγομένων θεῶν ὅ, καὶ προφήτας, καὶ τοὺς μάντις (καὶ τοὺς ἐπὶ μαντεῖα βεβοημένους ὅ, οὗς πρώην ἀγαπῶν ἔτιμα), ὡς ἀπατεῶνας (καὶ κλέοντες καὶ ἐπιβούλους τῆς αὐτοῦ βασιλείας) κατέσφαξε.

ἰ (11) Μέλλων δὲ εἰς τὰς χεῖρας τῶν τοῦ αυτοκράτορος ἔμπασεῖν (ἐπέκειτο γὰρ αὐτῷ ἔτι ὁ πόλεμος), ἡ κληθεῖσα θεήλατος ὄργη (οὕτως) αὐτὸν διέθηκεν (ὡς κλέσθαι αὐτὸν κρηνη ἐπὶ τοῦ ἰδάφους δαόμενον ἐπιουρία; καὶ μὴ τυγχάνοντα)· φλδξ ὅ δὲ ἐκ βάθους σπλάγχων καὶ μυελῶν αὐτοῦ ἀναφθεῖσα ὅ (ἀνοπίστους αὐτῷ τὰς ὀδύνας ἀσθμαίνοντι, καὶ ὡδε κἀκίως περιστρεφο(103α)μένῳ ὅ, ὥστε καὶ) ἀμφόπερα τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἐκρηθῆσαι (ἐπὶ τὴν γῆν καὶ καταλιπεῖν αὐτὸν τυφλόν· τῆ ὅ δὲ ἔνδον φλογὶ εἰς ἐπιουρίαν ὅ ἐξαπτόμεναι) αἱ σάρκες αὐτοῦ συνεσάτησαν καὶ τῶν ὀστέων ὅ διεχωρίζοντο (ὥστε αὐτὸν ἰφ' ἑαυτὸν ἐπικαλεῖσθαι τὸν θάνατον)· οὕτως δὲ καταπίστης ὅ δι' ὄλου, ἐπέβρηξε τὴν ψυχὴν.

ἰ (12) Ταῦτα ἀκούσας καὶ τὰ περὶ Μαξεντίου γινώσκων ἐν Ῥώμῃ χαλεπὰ τε καὶ ἄτοπα, περὶ οὗ καὶ κροσειάν διεξάμενος ἰστράτευσε κατ' αὐτοῦ C καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν οὐρανῷ φωταΐδῃ; ὅ βεβημένος ἐπιγράφοντας· Ἐν τούτῳ νίκα, ὅ παρὰ χρυσοκαλλήτους ἐκτυπώσας λίθοι; καὶ ἐπὶ ἔσρατος ἀναρτήσας καθήκεισθαι τῆ ἑαυτοῦ στρατιᾶ προείταξεν, δι' οὗ καὶ τροπωσόμενος Μαξεντίον ἐν τῷ ποταμῷ, οὕτως εἰσῆλθε καὶ τῆς Ῥώμης ἐκράτησεν, ἀποκνιγέντος Μαξεντίου ἐν τῷ ποταμῷ, περὶ οὗ καὶ ὁ πολυτέρων Εὐσεβίου ὅ ἔφη ὅ· Εὐθύ; αὐθι; καὶ πακλήρωται σαφῶς τὸ βῆθη· Ἐρματα φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔβρψεν εἰς θάλασσαν· ἐκλιπέτους ἀναβάτας, τριτάτας κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς; ὅ Οὕτως ὅ γὰρ καὶ Μαξέντιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὀκλίται 388 καὶ δορυφόροι κατέδυσαν ὅ εἰς βυθὸν ὡσεὶ D ἄλλος, ὀπηνίκα, δούς νῦτα ὅ τῆ ἐκ θεοῦ μετὰ Κωνσταντίνου δυνάμει ὅ καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν, ἐν

Cum autem in eo esset ut in manus imperatoris vivens incideret (urgebat enim bellum), furor a Deo immissus ita illum vexavit ut pronus super pavimento orans auxilium non inveniret. Flamma autem ex intimis visceribus et medullis accensa intolerabiles illi dolores præbebat anhelanti et huc atque illuc circumversanti, ita ut auro oculi ejus in terram exsiliarent et cæcum illum relinquereut; interiore autem flamma mirum in modum exusta carnes ejus maceratae ab ossibus disjungebantur, ita ut ipse mortem invocaret. Cum sic autem tota caro emarcuisset, animam efflavit.

His auditis, et iis quæ a Maxentio Romæ facta erant gravibus et incongruis, de quo etiam deputationem acceperat, militavit adversus eum, et cum signum crucis in cælo lucidum vidisset cuni inscriptione: (In hoc vince,) confestim auro agglutinatis effictum lapillis, et ad lanceam suspensum, protinus agmen suum præcedere jussit, per quod Maxentio in fugam converso et in flumen demerso, sic ingressus est et Romam occupavit, Maxentio in flumine suffocato, de quo etiam Eusebius, qui multa novit et memorat, dixit: (Subito iterum quoque egregie adimpletum est verbum: (Currus Pharaonis et exercitum ejus projecit in mare, electos ascensores, principes demersit in Rubrum mare, abysso operuit eos.) Sic enim et Maxentius et circa ipsum armati et satellites descenderunt in profundum quasi lapis, tum cum terga dedit exercitui cui præerat Deus cum Constantino, et ad flumen, quod soletur

Varie lectiones et notæ.

ὅ ὑπενεγκόντες — κατὰ τὸ τάχος, οἱ δὲ κατὰ κράτος ἰδ. A. ὅ καὶ τοῦτον κρηθόμενος κἀντα; κατασφάττει. Ἀὐτὸς δὲ ὁ Γαλέριος τὸ διδόνμα ῥίψας καὶ μετ' ὄλ. ἰ. διαβρῶς ἀποκ. εἰς κώμην φησὶ καὶ τοὺς Ced. Μαξιμίους — ἐν τῇ ἀνατολῇ ἡττηθεὶς φεύγει Sym. 30^a. ὅ ὡς οὐκ μὴ ἐπιγνώσθῃ; εἰσὶ φεύγων εἰς A. ὅ εἰς κώμην καὶ κρ. πόλις μ. ὅ αὐτῶν (αὐτῷ) εὐν. A. ὅ τῶν εἰδῶλων καὶ μύστας; καὶ κρ. καὶ μ. Ced. ὅ μαγεῖα διαβεβοημένους A. ὅ 316 (5518) Ced. 477, 11-17 ὅ Ἐν δὲ τῷ ἰα' εἶαι μέλλοντος κρατηθῆναι τοῦ Μαξιμιανῷ ὅπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πρ. θεία ὅ. κατέλαβεν ἰ. ὅ κρηνη; — δαόμενος; — τυγχάνων cod.? ὅ φλ. γὰρ ἀπὸ τῶν σπλ. ἰ. καὶ μελῶν Ced. ὅ ἀν. ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς; ἰ. ἰ. παποίηκεν, αἱ δὲ σ. Ced. ὅ περιστρεφομένη οὕτως A. om. καί. ὅ τῆς δὲ ἔνδον φλογὸς εἰς ἰ. π. ἐξαφθεῖσθαι. ὅ εἰς ἰ. σαπίσαι τῶν ὄ. ἐξέπεσον καὶ ὄ. διατεθειας τὴν θεομάχον αὐτοῦ ἐκ ψ. Ced. ὅ ὅστίων ἀπεχωρίζοντο ὑπ' ἀλλήλων ἐπικαλεῖσθαι A. ὅ x. τῆς σαρκὸς νεὶ κατασπαίς? ὅ Ἄρμ. C^o. ὅ Eus. H. E. IX. 9 ὅσπερ οὐκ ἐπ' αὐτοῦ Μωυσεῖος καὶ τοῦ πάλαι θεοσεβοῦς Ἐβραίων γίνους ἔρμ. E^o. πν. ἰ. ὅ Κατὰ τὰ αὐτὰ δὴ M. of τε ἀμφ' ἰ. Eus. ὅ ἰδ. Eus. ὅ v. δ. Eus. ὅ δυν. τὸν πρὸς τῆς πορείας θεῖα; π. Eus.

ponte junxerat, exitalem machinam sibi paravit, et in foveam quam fodit incidit, et conversus est dolor ejus in caput ejus, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendit. — « Et ita quidem impius et similes ejus submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementer. » Divus autem Constantinus, Deo pro factis celebrato, in hymnis triumphalibus Romam ingreditur, omnibus confertim ipsum, cum mulieribus et liberis plurimis, et cum omni populo Romanorum, radiantibus oculis, ut redemptorem et salvatorem et bene meritum, cum laudibus et inexplebili lætitia excipientibus. Ille autem, quasi insitam erga Deum pietatem possidens, nec prorsus clamoribus motus, neque laudibus erectus, affatim auxilii divini conscius, statim mandat ut salutaris passionis tropæum in manu sua in columnam erigeretur, et Parasceven et Dominicam honorari præcipit, illam quidem ob crucem, hanc vero ob resurrectionem, et velat ne quis in posterum ad crucem condemnetur homo.

Α αὐτὸς ἡ μηχανικῶς ζεύξας καὶ ἡ γεφυρώσας, μηχανὴν ὀλίθριν ἑαυτοῦ συνεστήσατο ἡ, καὶ εἰς λάκκον ἡ, ἐν ὄρωξεν εἰσπίπτωσκν, καὶ ἡ Ἐπιστρέψεν ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ κατήλθε ἡ. — « Καὶ οὕτως ἡ μὲν ὁ δυσσεβῆς καὶ οἱ ὄμοιοι αὐτοῦ ἔβυσαν ὡσεὶ μῶλυθος ἐν ὕδατι σφοδρῶς ἡ. — ἡ Ὁ δὲ θεὸς Κωνσταντῖνος θεῖον τοῖς ἔργοις ἀνομήσας, ἐπὶ Ῥώμην μετ' ἐπινικίων εἰσελαύνει ἡ, πάντων ἀθρόως αὐτὸν ἄμα ἡ γυναίξει καὶ κομιδῇ νηπίων καὶ σὺν παντὶ δῆμῳ Ῥωμαίων παιδοὺς ὄμμασιν ἡ ὄσα λυτρωτὴν καὶ σωτῆρα τε καὶ εὐεργέτην μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑποδεχομένων ἡ. Ὁ δὲ ὡσπερ ἐμφυτον τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν κεκτημένος μὴδ' ὄλλως ἡ ἐπὶ ταῖς βραχίς ὑποσκαυόμενος μὴδὲ τοῖς ἐπαίνοις ἐπαιρόμενος, εὐ μάλα τῆς ἐκ θεοῦ συναισθόμενος βοήθειας, αὐτίκα τοῦ σωτηρίου ἡ πάθους τὸ τρόπαιον ὑπὸ χειρὸς ἰδίας ἐπὶ κίονος ἀνατεθῆναι προστάττει, ἡ καὶ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Κυριακὴν τιμᾶσθαι προστάξεν, τὴν μὲν διὰ τὸν σταυρὸν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ σταυρῷ μὴκέτι καταδικάζεσθαι ἄνθρωπον.

BIBLOS Δ'.

ΑΡΧΗ ΣΥΝ ΘΕῶ ΤΗΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

LIBER QUARTUS.

INITIUM CUM DEO CHRISTIANORUM REGNI

ET DE CONSTANTINO MAGNO.

CLXXVIII: Regnum Constantini Magni.

C 389 ΡΟΗ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου.

Post Maxentium regnavit Constantinus Magnus unum et triginta annos; qui prompto per universum orbem edicta misit ut degentes in exilio Christiani cum honore in propria regrederentur, idolorum templa everterentur, ædificarentur eccle-

ἡ Μετὰ ἡ Μαξέντιον ἑβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἔτη ἡ λα' ἡ, ὄς εὐθὺς διατάγματα ἡ εἰς πῶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξέταμψε τοὺς ἐν ἐξορίᾳ ἡ Χριστιανοὺς μετὰ τιμῆς ἐπανέρχεσθαι εἰς ἡ τὰ ἰδία (καὶ) τοὺς μὲν ναοὺς τῶν εἰδώλων καταστρέ-

Varia lectiones et notæ.

ἡ ἐν ἡ. σκάφει ζ. Eus. ἡ εὐ μάλα add. Eus. ἡ ὀλίθρου καθ' ἑαυτοῦ Eus. ἡ συν. ἐφ' ἡ ἦν ἂν εἰπεῖν λ. ὡ. καὶ ἀνίσκαψεν ἡ. καὶ ἐμπροστίται Eus. e Ps. vii, 15. ἡ λάκκον εἰς cod. cf. Eccl. x, 8, Prov. xxvi, 21: Ὁ ὄρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπροστίται. — ἐμπ. εἰς βόθρον ἐν εἰργάσατο ἐπιστρέφει Eus. ut Ps. vii, 15, 16. ἡ καταθήσεται Ps. Eus. ἡ Ταύτη δὴ — αὐτὸς γε πρῶτος ὁ δυσσεβίστατος, εἴτα δὲ καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν ὑπασπισταὶ ἡ ἰδ. ὡ. μ. ἐν. ὡ. σφοδρῶ Eus. ἡ Ταῦτά γε καὶ ὄσα τούτοις ἀδελφὰ τε καὶ ἐμμερῆ K. τῷ καθηγεμόνι καὶ τῆς νίκης Θεῷ αὐτοῖς ἡ. ἂν. Eus. ἡ εἰσῆλθαι Eus. ἡ ἡ. ἡμα κ. ν. καὶ γ. τῆς δὲ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν ἄλλων διασημοτάτων σὺν Eus. ἡ αὐταῖς ψυχαῖς add. Eus. ἡ ὑποδεχομένοι cod. ἡ μὴδ' ἐπ. τοῖς ἐπ. Eus. ἡ σωτηρίου τρόπαιον π. ὁ. χεῖρα ἰδίας εἰκόνος. Eus. Ὁ δὲ θεὸς οὗτος Κωνσταντῖνος εἰς τὴν τῶν τυράννων τούτων διανόστη κατάλυσιν καὶ τὸν Μαξ. — ἀναίρει, ὡστε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον θεὸς εἰς συμμαχίαν αὐτῷ παρέσχετο. Sym. 30. ἡ 319 (5521) Cod. 478, 3—6. Τῷ ἰδ' ἔται, κτλ. ἡ Μετὰ δὲ M. A. ἡ ἔτη λγ' Lou, sed λα' P, ἐτη λβ' V. 2, M. 1, 2, om. V. 1. ἡ ζήτας ἔτη ξε' L. P. ἡ δ. πανταχοῦ ἔξ. V. ἡ ἑξορίας V. 1. ἡ πρός V. 1.

μῶσαι ⁶⁰, τὰς δὲ τοῦ ⁶¹ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἰκοδο-
μῶσαι καὶ ⁶² τοὺς ἐτι εἰδωλοατροῦντας κεφαλι-
κῆς ὑποκαίσθαι τιμωρίας.

(2) (Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐξίβητο [καὶ] νόμους καθο-
λικούς, ὥστε) ἀποδίδουσαι τοὺς τῶν εἰδώλων ναούς;
καὶ τὰς ⁶³ τούτων προσόδους τοῖς ⁶⁴ τῷ Χριστῷ ἱε-
ρωμένοις ⁶⁵, καὶ Χριστιανούς μόνους ἀρχειν καὶ στρα-
τεύουσαι (καὶ τετράδα καὶ παρασκευὴν πάντας νη-
στύειν καὶ τὴν Κυριακὴν ⁶⁶ ἀργεῖν καὶ τιμᾶν,
τῆς μὲν διὰ τὸ πάθος, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ
Κυρίου) καὶ ⁶⁷ ἀπράκτους εἶναι ⁶⁸ τὰς δύο (τῆς)
πισφαλίας ἐβδομάδας, μίαν πρὸ τῆς ἑορτῆς καὶ
ἄλλην μετὰ τὴν ἑορτὴν, (103^b) τὴν μὲν διὰ τοῦ Κυ-
ρίου ⁶⁹ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν ⁷⁰, τὴν δὲ διὰ τὴν
ἀνάστασιν ⁷¹, **390** καὶ Ἰουδαίους οἰκέτας μὴ ὀνεί-
σθαι ⁷² μήτε θυσίας προδήλους ποιῆσθαι, καὶ
σταυρῶ; μηκέτι καταδικάζεσθαι τίνα ⁷³ διὰ τὸν
⁷⁴ σταυρὸν τοῦ Κυρίου, τοῖς τε νομίσμασιν αὐτοῦ
συνεκτυπούσθαι ⁷⁵ πάντοτε.

(3) Γυναῖκα δὲ ⁷⁶ εἶχε Μαξιμίαν θυγατέρα Διοκλη-
τιανῶ, ἐξ ἧς ἐγέννησεν υἱὸς γ', Κωνσταντῖνον, καὶ
Κωνσταντα ⁷⁷, καὶ Κωνσταντῖνον [ἀδελφούς δὲ ⁷⁸ δύο,
Δαλμάτιον καὶ Κωνσταντῖνον ⁷⁹], καὶ μίαν ⁸⁰ ἀδελφὴν
Κωνσταντίαν, τὴν γυναῖκα Λικινίου, γεννηθέντας ⁸¹ ἐκ
(τῆς πρώτης γαμετῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίου,
τῆς) θεοδώρας, θυγατρὸς (γεγονυίας Μαξιμιανῶ ⁸²
τοῦ) Ἰερουσαλήμου.

⁸³ (4) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μόνος γεννᾶται ἐξ Ἑλέ-
νης, ἡ ⁸⁴ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔσχον υἱούς, Δαλμάτιος
μὲν ἄλλων Δαλμάτιον, Κῶνστας δὲ Γάλλον καὶ Ἰου-
λιανόν.

POB. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἀγίου Σιλβέστρου ⁸⁵.

⁸⁶ Ἐν δὲ ⁸⁷ τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἐν τινι κατα-
δύσει βαθμοὺς ἔχουση τῆς ὀράκων ἦν παμμεγέθης,
ἐκ ἐξαίφνης πολλῶν (παρακούπτων ⁸⁸ **391** τῆς
καταδύσεως) ἔλυμαίνετο ⁸⁹ σφόδρα τοὺς ἐν τῇ πόλει
(τῷ) φουσηματι καὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, περὶ οὓ-
τως τῶν ἑλληνιζόντων ἐξιώσαντες τὸν θεῖον Σιλ-
βέστρου εἶπον: «Κάτελθε, ὦ ἐπίσκοπε, πρὸς τὸν
ὀράκοντα καὶ ποιήσον εἰς τὸ ἄνομα τοῦ θεοῦ σου

A sive Christi, et idola colentes pœnæ capitali subji-
cerentur.

Insuper idolorum templa eorumque reditus homi-
nibus Christo dicatis tradi sancivit legibus promul-
gatis; Christianis solis imperia militiamque tenen-
da; cunctis quartam sextamque jejunio, et Domini-
cam otio cultu honorifico, illas quidem propter Pas-
sionem, hanc autem propter Resurrectionem Christi
colendam; duas Paschas hebdomades, unam ante
festum, et alteram post festivitatem, idque propter
Passionem et crucem, tum propter resurrectionem,
pro feriatis esse habendas; Judæos servos non esse
emendos, nec sacrificia manifesta facienda; propter
crucem Christi, crucis supplicium nulli amplius
B iussigendum, numismatibusque suis imaginem Chri-
sti ac crucis typum ubique esse imprimenda.

⁸⁵ τῆν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα καὶ τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον

Uxorem autem habuit Maximianam, Diocletiani
filiam, ex qua tres suscepit filios, Constantinum
Constantem et Constantium, duos vero fratres Dal-
matium et Constantium, atque unam sororem
Constantiam, Licinii uxorem, ex prima patris sui
Constantii genitis uxore, Theodora, Maximiani Hera-
culis filia.

Constantinus autem solus ex Helena genitus erat,
ipsiusque fratres habebant filios, Dalmatius quidem
alterum Dalmatium, Constans autem Gallum et Ju-
lianum.

CLXXIX. E vita sancti Silvestri.

In Capitolio Romano, in quodam recessu trecent-
tis sexaginta quinque gradibus alto, immanis erat
draco, qui sæpe subito ex latibulo prospiciens,
inhabitantes urbem maximeque pueros flamine
multum lædebat; et idcirco quidam ex Græcis ve-
neranter aduentes sanctum Silvestrum, dixerunt:
«Egredere, o episcopo, contra draconem, et in no-
mine Dei tui illum a pernicie hominum cessare

Varia lectiones et notæ.

⁶⁰ ἀποδίδουσαι, κτλ. Cod. ap. τοῖς Χριστιανῶν ἱεραῦσι καὶ μ. χρ. Leo, P. καταστράφουσαι V.
1, καταστρά. cod. ⁶¹ τοῦ om. V. 1,2 ⁶² καὶ — ὑπ. om. V. 1,2 ex homoioteleuto. ⁶³ καὶ τὰς τ.
τρ. om. Cod. V. 1. ⁶⁴ τοῖς ἐν Χριστῷ Α. ⁶⁵ ἱερ. ναοῖς, δεύτερον χρ. μ. στρ. ἰθῶν τε καὶ στρατο-
πέδων ἂ. τοὺς δὲ ἐπιμένοντας τῇ εἰδωλοατρείᾳ κεφαλικῶς τιμωρῆσθαι, τρίτον τὰς π. δύο ἂ. ἀπρ.
τιλεῖν, τὴν τε πρὸ τοῦ Πάσχα καὶ τὴν μετ' αὐτὴν, κτλ. Cod. 478, 6-11. ⁶⁶ πάντας V. 2, M. 1,2 ⁶⁷ καὶ
ἀπρ. κτλ. om. V. 1. ⁶⁸ ἂ. τῆς π. δύο ἂ. V. 2, M. 1,2? ⁶⁹ τοῦ Κυρίου om. A. ⁷⁰ διὰ τὸν στ. τοῦ χυ
M. 2. cf. Sym. 31^a, b. ⁷¹ Φασί (δὲ om. V. 2.) αὐτὸν πρῶτον πάντων τῶν βασιλέων διαδήματι χρῆσασθα;
καὶ μαργαρίταις καὶ ἄλλοις λίθοις περιεργότερως (περιεργότερως cod. περιεργότερως V. 2) κοσμηθῆναι·
ἄλλὰ καὶ πτύχας Εὐαγγελίων χρυσαῶς διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κατασκευάσας ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ
προήγαγε θαύματος ἄξια (ἔξιον V. 2) Σχόλιον nigro colore in margine codicis V. 2, non in textu ut in
cod. Mosq. ⁷² ὀνειδῆσαι V. 1. ⁷³ τινὰ om. M. 2. ⁷⁴ διὰ τὸ πρὸς τὸν σταυρὸν τοῦ Χυ] σέβας V. 1,2
διὰ τὸ π. τ. σ. τοῦ Χυ M. 1,2. ⁷⁵ ἂ. καὶ εἰκόσι σ. π. V. 1. ⁷⁶ τ. ἐγγαρτέσθαι: L. P. ⁷⁷ Καὶ γ.
μὲν ἂ. V. 1,2, (M. 1,2?) — Γ. μὲν εἶχε Α. ⁷⁸ Κῶνσταν cod. et A. ⁷⁹ Ἐσχεν οὖν καὶ ὁ μέγας Κωνσταν-
τῖνος ἄδ. δύο Δ. καὶ Κῶνσταντα cod. Ἐ. οὖν ὁ μ. Κ. καὶ ἄδ. δύο Δ. καὶ Κ. Α. ⁸⁰ οἵτινες ἔσχον υἱούς, Δαλ-
μάτιος μὲν ἄλλων Δαλμάτιον, Κωνσταντῖνος δὲ Γάλλον καὶ Ἰουλιανόν V. 1, omisissis reliquis hujus capituli,
⁸¹ Καὶ θ. ἂ. Κ. τὴν Α. γαμετὴν, ἐκ θ. τῆς θυγατρὸς Ἐ. γένν. Cod. 472, 19-21. ⁸² γεννηθέντες; Α.
⁸³ M. καὶ E. V. 2. ⁸⁴ Ὁς (Κωνσταντῖνος) ἐγέννησεν ἐξ Ἐ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντῖνον τὸν
Μίγαν καὶ ἄγιον περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν — περιόντων τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων, Κωνσταντίου τοῦ
πατρὸς Ἰουλιανῶ καὶ Γάλλου τοῦ καὶ Δαλματίου Cod. 472, 14. ⁸⁵ οἵτινες ἄδ. ἂ. ἔσχον Α. ⁸⁶ α'. Περὶ
τὸ ἐν Καπετωλίῳ οἰκοῦντος δράκοντος V. 1. ⁸⁷ Cod. 476, 18-477, 2: Ἐν τῷ Κ. 'P. β. ἔχοντι τῆς', ἐν τῇ
κ. τῶν βαθμῶν καὶ τῶν θεμελίων ἂλ. δ. ὅπως π. ὧ ἔθυσιαζον καθ' ἡμέρας Ἐλληνες· εἰ δ' οὐ, ἀλλὰ ἐξ.
ἰπικίτων π. ἂλ. Ἐκαίτε Σ. καταβάς καὶ ὁ. μ. ἔ. πύλας χαλκῆς ἂ. οὐ ἦν ὁ δρ. κλ. τὰς θύρας τῇ ἐπικλήσει
τῷ Χυ τοῦτον ἀπέκτεινε. ⁸⁸ γε V. 1. (2?). ⁸⁹ προκ. V. 1,2. ⁹⁰ ἔλυμπ. V. 1.

compello ad unum annum ; et credimus omnes et baptizamur. » Silvester autem egressus parvum cum aerea janua habitaculum, ubi erat draco, invenit, et postquam, in nomine Christi clausa janua, rediisset, non amplius draco exivit. Labentibus autem duobus annis, omnes qui pridie sacrificiis draconem colebant et alii multi ad sanctum Silvestrum accedentes baptizabantur.

Cum autem divinus Constantinus convocasset Judæos, sacerdotesque et scribas numero centum et viginti, ut disputarent cum Silvestro, ad perfectam veritatis demonstrationem et Judaicæ impudentiæ ac ineptiarum repulsionem, tota fere civitas ante regem convenit ad audiendam utriusque partis collationem circa Christi fidem. Judæi sic ad Silvestrum dicere cœperunt : « Quænam Scriptura de Filio Mariæ vaticinata est, et quisnam propheta ipsum Deum ex Maria nascendum prænuntiavit ? » Silvester autem respondens : « Plane erratis, ait, nescientes Scripturas, nec mysticam in eis jacentem doctrinam. De quo enim ait magnus Isaias : « Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus ; » et : « Antequam sciat puer vocare patrem aut matrem, accipiet Damasci potentiam et Samarizæ spolia coram rege Assyriorum ? » Et alius : « Orietur stella ex Jacob et surget homo ex Israel, et conteret principes Moab. » Et : « Exsurget homo ex semine ejus et dominabitur gentibus multis. » Quod quidem homo videbitur, ab his prænuntiatur ; quod autem omnium erit Dominus, rursus significant dicentes : « Ecce Dominus ascendet super nubem levem et ingredietur Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti. » Et : « Ecce Deus noster veniet et salvabit nos, et tunc aperientur oculi cæcorum, et aures aurorum audient, et saliet sicut cervus claudus, et soluta erit lingua balborum. » Prophetia ergo Deum adfaturum prædicat ; signa autem et tempus adventus significat. Tunc enim hæc impleta sunt quæ nunquam prius evenerant sub aliquo in Israel. Circa autem Passionem ejus rursus ait : « Vir dolorum sciens infirmitatem ferre ; despectus est nec reputatus. Ipse iniquitates nostras portat et pro nobis patitur. Et nos reputavimus eum esse in labore,

σχολάσαι αὐτὸν ἐπὶ χρόνον ἕνα τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ πιστεύομεν πάντες καὶ βαπτίζομεθα). » Ὁ δὲ Ἰλιθέστρου καταθῶν καὶ οἰκίσκου μικρὸν εὐρῶν ἔχοντα θύραν χαλκῆν, ἐνθα ὁ δράκων ὑπῆρχε, καὶ ταύτην ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ κλείσας καὶ ἀπαθῶν, οὐκέτι ἐξῆλθεν ὁ δράκων. Διεθόντων δὲ χρόνων β', πάντες οἱ πρῶην διὰ θυσιῶν τὸν δράκοντα θεραπεύοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ προσελθόντες τῷ ἁγίῳ Σιλδέστρῳ ἐβαπτίζοντο.

(2) Τοῦ δὲ θεοῦ Κωνσταντίνου συναθροίσαντος Ἰουδαίους, ἱερεῖς τε καὶ γραμματεῖς ῥα' πρὸς τὸ διαλεχθῆναι μετὰ Σιλδέστρου εἰς τελείαν φανέρωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνατροπῆν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀναισχυντίας καὶ φλυαρίας, συνῆλθε πᾶσα σχολὴν ἢ πόλιν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ἀκούσαι τῆς διαλέξεως ἀμφοτέρων περὶ τῆς Χριστοῦ πίστεως. Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀπήρξαντο πρὸς Σιλδέστρου λέγειν οὕτως : « Ποῖα Γραφή περὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας προεῖπε, καὶ ποῖος αὐτὸν προφήτης Θεὸν ἐκ Μαρίας γεννησόμενον προανήγγειλε ; » Ὁ δὲ Σιλδέστρος ἀποκριθεὶς εἶπε : « Πάνυ πλανᾶσθε μὴ εἰδότες ἀληθῶς τὰς Γραφὰς μήτε τὴν ἐν αὐταῖς ἐγκειμένην μυστικὴν διδασκαλίαν. » περὶ γὰρ τίνος εἶπεν ὁ μέγας Ἡσαίας : « Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴ — ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύομενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. » — καὶ Ἄβραμ : « Πρὶν ἢ γυνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήφεται δύναμις Δαμασκού καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας ἐναντὶ βασιλέως Ἀσσυρίων ; καὶ ἄλλος : « Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ συντρίψει τοὺς ἀρχοντας Μωᾶβ. » καὶ Ἄβραμ : « Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. » (104.) Ὅτι μὲν οὖν ἄνθρωπος φανήσεται, διὰ τούτων προκαταγγέλλεται, ὅτι δὲ Κύριος πάντων, προσημαίνουσι πάλιν φάσκοντες : « Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλῃς κόρυμφος καὶ ἔξει εἰς Αἴγυπτον [καὶ σεισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου] καὶ ἔξει εἰς Ἰδοὺ Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἔξει καὶ σώσει ἡμᾶς, καὶ τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὡτα κωφῶν ἀκούσονται, καὶ ἀλείψεται ὡς ἔλαφος ὁ χυλὸς, καὶ τραπὴ ἔσται γλῶσσα μογιάλων. » Ἡ μὲν οὖν προφητεία Θεοῦ ἐπισημαίν (προ)λέγει : τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὸν χρόνον τῆς παρουσίας γνωρίζει. Τότε γὰρ ταῦτα πεπλήρωνται, ἕπερ οὐδέποτε γεγέ-

Variae lectiones et notæ.

ἄν add. V. 1. ἄν add. V. 1. ἄν ταῦτα V. 1. ἄν ἐπὶ ὄν. Χριστοῦ V. 1. ἄν ἀναθῶν V. 1. (2, M. 1.2?). ἄν θυσιῶν V. 1. ἄν β' περὶ τῆς διαλέξεως Σιλδέστρου καὶ τῶν Ἰουδαίων V. 1, Cod. 478, 15-488, 10. Τῷ δ' (ιδ') ἐστὶ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου Κ. διάλεξις γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων καὶ τῶν μὲν Χρ. ὁ μέγας ἠγάτο Σ. πάπας ὢν τῆς Ῥώμης, κτλ. ἄν τῷ add. V. 1. καὶ ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν : Οὐ μόνον περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ὑμετέρου Χυ — ἐρωτηθεὶς περὶ μόνης τῆς γεννήσεως ἰδίδιας ἄλλα τινὰ, κτλ. Cod. — ὁ λ. V. 1, 2 M. 1, 2? ἄν πρ. ἐκ. M. γεννηθῆναι V. 1, ἐκ M. om. M. 1, 2. ἄν ἅγιος Σ. ἐφ. π. τ. ὁ μ. Ἡ. ἐφ. Cod. ἄν τὴν α. M. 1, 2. ἄν π. τ. ὁ μέγας Ἡ. ἐ. Cod. π. τ. γὰρ ὁ μ. Ἡ. ἐ. V. 1. π. γὰρ τ. Ἡ. ἐ. V. 2, M. 1, 2. ἄν Ἰσα. vii, 14; Maith. 1, 23. ἄν καθαρμ. V. 2, om. Cod. V. 1. ἄν Ἰσα. viii, 4. ἄν ὁ δὲ θεοῦ τῆς Μωυσῆς V. 1, ὁ δὲ Βαλαάμ V. 2. Καὶ ὁ Βαλαάμ Cod. Num. κxiv, 17. ἄν φροῖν add. V. 1, post Ἰακώβ M. 2. ἄν Ἰημ V. 1, 2. pro Ἰηλ. ἄν καὶ θραύσαι τοὺς ἀρχηγούς M. καὶ προνομιεύσει τοὺς υἱούς Σηθ καὶ κατακυριεύσει ἐ. π. Cod. ἄν Μωᾶβ καὶ om. Slav. ἀναστ. om. V. 1, 2, M. 1, 2? ἄν ὁ προφήται add. Cod. ἄν Ἰσα. xix, 1. ἄν καθήσεται V. 1. ἄν Ἰσα. xxxv, 4 6. ἄν ἀνοίγησ. V. 2, M. 1, 2.

νασι πρότερον (ὕπὸ τινος) ἐν τῷ Ἰσραὴλ ὁ Περὶ δὲ τοῦ πάθους αὐτοῦ πάλιν φησὶν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδῶς φέρειν μαλακίαν — ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνάται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ· τῷ μύλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν· καὶ ὅτι ἄφραται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· τὴν δὲ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; καὶ Μωσῆς ὅτι ὄψασθε τὴν ζωὴν ὡμῶν κρεμασμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὡμῶν, καὶ οὐ μὴ πιστευσήτε. καὶ Δαυὶδ λέγει ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὅτι Ὁρῶσαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου· καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς. — 393 Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ἐλπὶς ἦν, ὁ μὲν Ἰακώβ (πρὸς) εἶπεν ὅτι Ὀὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν· [ὁ δὲ Ἰσαίας ἐφη ὅτι καὶ ἔσται ἡ βίβλα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχων ἐθνῶν.] ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. καὶ ταῦτα μὲν ἔλγχα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γενομένων· πάντα δὲ ἰρσφὴ πικλησεται διελέγχουσα τὴν ὑμετέραν ἀπιστίαν. Τίς γὰρ (πῶ)ποτε τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἱστορηθέντων δικαίων καὶ προφητῶν ἀγίων ἐκ παρθένου μήτῃς ἔσχε τὴν τοῦ σώματος σύστασιν; Τίνος δὲ τῆς γεννήσεως προείδραμεν ἀστὴρ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὸν γεννηθέντα διεσήμανε τῇ οἰκουμένῃ; Τίς πάλιν βασιλεὺς πρὶν ἰσχυρῶσαι καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, ἐβασίλευσε καὶ ἐτρόπαια κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐβίβη; Τίς ἄρα γέγονε βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἐφ' ὃν τὰ ἔθνη πάντα τὴν ἐλπίδα τέθεινται καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἠναντιοῦντο πανταχόθεν; ἕως γὰρ συνίστατο Ἱερουσαλήμ, πόλεμος ἀσπονδὸς ἦν αὐτοῖς, καὶ διεμάχοντο πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, Ἀσσυριοὶ μὲν θλίβοντες, Αἰγύπτιοι δὲ διώκοντες, Βαβυλώνιοι κατατρώγοντες, Σύριοι δὲ ἀντιπολεμοῦντες. Ἡ οὐχὶ μὲν Δαυὶδ τοὺς Μωαβίτας (καὶ τοὺς Σύρους) ἐπολέμησε καὶ ἐπολεμήθη, ὁ δὲ Ἰωσίας τοὺς πλησίον παρεφυλάττετο; καὶ μέντοι καὶ Ἐζεκιᾶς ἰδεύει τὴν ἀλαζονίαν τοῦ Σαναχειρίμ· καὶ τῷ μὲν Ἰησοῦ οἱ Χαναναῖοι ἠναντιοῦντο, τῷ δὲ Μωσῆϊ ἡ Αἰγύπτια καταστρατεύετο. καὶ ὡς ἄσπονδον ἦν τοῖς ἔθνεσι πρὸς τὸν Ἰσραὴλ τὰς φιλίας, ὡς μέχρι νῦν μαρτυροῦσι τὰ πράγματα.

in plaga, et in tormentis. Ipse autem vulneratus est propter delicta nostra : disciplina pacis nostrae super eum : livore ejus nos sanati sumus. Et : Aufertur e terra vita ejus : generationem autem illius quis enarrabit ? Et Moyses : Videbitis vitam vestram suspensam ante oculos vestros et non credetis. David quoque dicit in persona Christi : Foderunt manus meas et pedes meos ; et : Diviserunt sibi vestimenta mea et reliqua. Quod autem et gentium spes esset, Jacob quidem praedixit : Non deficiet dux e Juda, nec princeps femoribus ejus, donec veniat qui exspectatur, et ipse erit exspectatio gentium. Isaias autem ait : Et erit radix Jesse et exurgens regere gentes : in ipso gentes sperabunt. Haec quidem pauca sint ad demonstrationem eorum quae facta sunt : omnis autem Scriptura repletur verbis infidelitatem vestram confutantibus. Quis enim unquam ex justis in sacris Scripturis memoratis et sanctis prophetis de Virgine sola corporis substantiam tenuit ? Cujus nativitatem praecedebat stella in caelo, et natum mundo annuntiavit. Quisnam rex antequam posset vocare patrem aut matrem regnavit, et tropaeis inimicis eripuit ? Quis autem rex Israel fuit, in quo cunctae gentes speraverint et non potius occasionem sibi undique collectandam reperirint ? Dum enim staret Jerusalem, ipsis erat implacabile bellum, et pugnant contra Israel Assyrii quidem opprimentes, Aegyptii vero persequentes, Babylonii conterentes, Syrii autem reluctantes. Nonne David Moabitas et Syrios oppugnabat et oppugnabatur ab eis, et Josias vicinos observabat ? Ezechias autem jactantiam Sennacherib pertimescebat ; Josue Chanaanii reluctabantur et Moysi Amalec praeliabatur. Prorsus implacabiles erant gentes contra Israel in iis quae respiciunt amicitiam, ut usque nunc acta testantur. Tunc respondentes Scribae dixerunt : Non negamus haec esse scripta : exspectamus autem qui nondum advenit, Deum Verbum. Silvester ait : Quomodo non audistis Daniel aperte praedicationem et tempus et adventum Salvatoris ? Dicit enim angelus conferens cum illo : Septuaginta hebdomades concisae sunt super populum tuum et super civitatem sanctam, ut finem accipiat peccatum, et expietur iniquitas, et expungatur delictum, et deleatur injustitia, et adducatur justitia

Variae lectiones et notae.

ἢ Ἰλημ V. 2. ὁ ἰσα. l.iii, 5 5. ὁ καὶ μεμαλάκηται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν Cod. V. 1, ex 1.a. Zachariae verba xii, 10 : Ὁφονται εἰς ὃν ἐξικέντησαν ο glossomato in textum codicis M. irreperunt. ὁ πάντας add. V. 2, M. 1,2. ὁ ἰσα. l.iii, 8. ὁ deut. xxviii, 68. ὁ φησὶ add. V. 1 (2, M. 1,2) ὁ ἐκ πρ. τοῦ X ὁ λ. V. 1. ὁ Pa. xiii, 6, 18. ὁ Gen. xlix, 10. ὁ οὗτος ἡγ. V. 1,2. ὁ ὡ ἀπ. V. 1,2, M. 1,2. τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ Gen. ὁ ἰσα. xi, 10. ὁ φησὶν add. V. 1,2, M. 1,2. ὁ οὖν add. V. 1,2, M. 1,2. ὁ ἱστοροῦμένων Cod. ὁ τὴν γέννησιν Cod. ὁ τίς δὲ β. Cod. τίς π. βασιλ. cod. τίς π. βασιλέων V. 1,2, M. 1,2. ὁ ἰσχυρῶσαι M. 1,2. ὁ καὶ add. M. 1,2. ὁ εὐληθίνας M. 1,2. ὁ οὖν add. Cod. V. 1,2, M. 1,2. ὁ ἐν add. Cod. V. 1. ὁ Ἰλημ V. 1,2. ὁ τῇ ἐλπίδι τέθεινται cod. ὁ αὐτῷ Cod. ὁ ἐν add. M. 2. ὁ Ἰλημ V. 1,2, M. 1,2. ὁ ὡς Σύριοι V. 1. ὁ δὲ V. 1,2, M. 1,2. ὁ τὰς. κτλ. Cod. ὁ Ἀσσυρίους cod. ὁ ἰδεύειας M. 1,2. ὁ Ἀμμορραῖοι Cod. V. 1. ὁ M. ὁ Ἀμ. Cod. V. 1, M. τῷ Ἀ. V. 2, M. 1,2. ὁ ἀντιστρ. Cod. V. 1,2, M. 1,2. ὁ καὶ ὄντως ἀ. ἦν τῷ ἰ. πρ. τὰ ἔθνη Cod. καὶ ὄντως ἀ. ἦν τοῖς ἔ. π. τὸν Ἰλημ V. 1. καὶ ὁ λαὸς ἀσπονδός ἦν ἐν τ. ἔ. π. τὸν Ἰσραὴλ V. 2, M. 1,2. ὁ τὸ? ὁ καὶ add. cod. ὁ γράμματα Cod.

impiterna, et compleatur visio, et ungetur Sanctus sanctorum. Scies igitur et intelliges: ab exitu responsi ut ædificetur Jerusalem usque ad Christum ducem, hebdomades septem et sexaginta duæ erunt. De cæteris forsitan vana prætexentes ad futurum tempus scripta removetis. Quid autem adversus ista dicere vel opponere potestis, ubi monstratur ungens et unctus non homo, sed Sanctus sanctorum esse nuntiatur, et usque ad præsentiam ejus Jerusalem stetit, post præsentiam autem ejus eversa est, et aliunde omnis propheta omnisque visio cessavit in Israel? Equidem olim David et Salomon et Ezechias uncti sunt; sed Jerusalem et locus stabant et prophetæ prophetizabant: aliunde vero hi uncti sancti homines, non autem sancti sanctorum vocati sunt. Quando etiam propheta et visio ex Israel cesserunt, nisi nunc cum prophetatus et Sanctus sanctorum Christus advenerit? Signum igitur vere magnum et manifestum Dei Verbi et illius adventus est quod Jerusalem jam non amplius existat, nec propheta suscitetur, nec illis visio reveletur. Et quidem merito: postquam enim advenit qui significatus et prophetatus erat, quid opus significantibus atque prophetantibus? Ad hoc enim prophetabant, usquedum veniret prophetatus a quo peccata nostra diluenda erant. Quis ergo dux e Bethlehem exivit, et e Israel pavit, ejus exortus a principio ex diebus æternitatis. Et: Ante solem permanet nomen ejus. Et: Ineffabilis generatio, sicut scriptum est? Omnium enim sanctorum scimus generationem ex historiis, quæ ducum Israel et originem et mortem ostendunt.

395 καὶ Ἅγιος τῶν ἁγίων Χριστὸς παραγένετο; Σημεῖον οὖν ὅτιως μέγα πρόδηλον τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλήμ ἐστάναι μήτε προφήτην ἐγερθῆναι μήτε ὄρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος γὰρ τοῦ σηματονομένου καὶ προφητευομένου, τίς ἢ χρεῖα τῶν σημερινῶν καὶ προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προεφήτευσεν ἕως οὗ ἐβλήθη ὁ προφητευόμενος καὶ λυτρωμένος; τὰς ἀμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος — εἰ ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλέμ — εἰ καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίησαν, — εἰ οὗ ἢ ἕξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος· καὶ· εἰ Πρὸ τοῦ ἡλίου διαμνεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ· εἰ Ἄνεκδιήγητος ἡ γενεὰ, καθὼς γέγραπται; Τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἴσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἰσραὴλ παριστώσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸν θάνατον.

Cum igitur per plures horas collatio facta est et Silvester cum multa sedulitate ex divinis Scripturis

Λ Τότε ἀποκριθέντες· οἱ ἑβραῖοι εἶπον·· οὐκ ἀρνούμεθα ὡς **394** ταῦτα γέγραπται· προσδιδόμενοι δὲ τὸν μηδέπω παραγενόμενον Θεὸν Λόγον·· Ὁ δὲ Σιλβέστρος ἔφη·· Καὶ πῶς οὐκ ἠκούσατε τοῦ Δαυὶδ προλέγοντος φανερώς καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν θέλειαν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν; φησὶ γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἄγγελος·· Ὁ ἑβδομάδες συνετεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαὸν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συνετελεσθῆναι ἀμαρτίαν, — εἰ καὶ τοῦ ἐξιλιάσασθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι [ἀμαρτίας] καὶ ἀπαλείψαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι] δραστὴν καὶ τοῦ χρίσαι [Ἁγίων] ἁγίων. (104^b) Καὶ γνώση καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησῆναι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγούμενου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'.· Καὶ πρὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἴσως προφασίζόμενοι εἰς μέλλοντα χρόνον ἀναβάλλετε τὰ γεγραμμένα. Τί δὲ πρὸς ταῦτα λέγειν ἢ ὅτιως ἀντιπῆσαι δύνασθε, ὅπου γὰρ καὶ ὁ χρίων δηλοῦται καὶ ὁ χρίμενος οὐκ ἀνθρώπος, ἀλλὰ Ἅγιος ἁγίων εἶναι καταγγέλλεται, καὶ ἕως τῆς παρουσίας αὐτοῦ Ἱερουσαλήμ συνίστατο, (ἀπὸ δὲ τῆς παρουσίας Χριστοῦ κατελύθη) καὶ λοιπὸν ἅπας προφήτης πέπαυται καὶ ὄρασις ἐν τῷ Ἰσραὴλ; Ἐχρήσθησαν μὲντοι πάλιν Δαυὶδ, καὶ Σολομῶν, καὶ Ἑζεκιὰς· ἀλλ' Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ τόπος συνιστῆται, καὶ οἱ προφήται προεφήτευσον· ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ χρισθέντες ἅγιοι ἀνθρώποι, καὶ οὐχ ἅγιοι ἁγίων ἐκλήθησαν. Πότε δὲ καὶ προφήτης ἐπαύσατο καὶ ὄρασις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ νῦν, ὅτι ὁ προφητευόμενος ⁹¹ (3) Διαλεχθέντες οὖν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ τοῦ Σιλβέστρου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν θείων

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ Καὶ οἱ Γρ. ἀπ. ἱ. Ced. V. 1,2. M. 1,2. ταῦτα — ταῦτα πάντα παραγενόμενος cod. οὐκ om. V. 1,2. M. 1,2. σταυροῦ V. 1. Dan. ix, 24,25. ἐπι—ἀμ. om. V. 2. καὶ ἐξ. V. 1. ἀδικίας Dan. lxx, sed in textu originali doest καὶ τοῦ ἐξ. ἀδ. ἀμαρτίαν Ced. sed cf. Γνωστὴ τοῦ add. Ced. τὰς ἀδ. LXX. V. 2, M. 1,2. ἀδικίαν Ced. γγ. λόγου LXX. τῆ V. 2, M. 1,2. οἰκοδομησῆναι V. 1. ὄρασις Ced. V. 1,2. ἀντιπῆσαι? cod. ἀντιπῆσαι V. 2, M. 1,2. χρίστος cod. V. 1,2, M. 1,2. εἶναι om. V. 1, 2. ἕως π. M. 1,2. συνίσταται καὶ V. 1, ἐπίστατο ἢ τῆς π. κατ. καὶ ἅπας M. 2. συνιστ. Ἰλημ om. M. 1, ex homoioteleuto. παύεται V. 1,2, M. 1,2. Ἰλημ V. 1,2, (M. 2 ὄρασις. Ἰλημ ἐχρὶ μ. π. καὶ Σ.). καὶ add. cod. οἱ om. V. 1,2. χρ. ὅτι ἀνθ. M. 1,2? Καὶ πότε δὲ πρ. M. 2. Ἰλημ V. 1,2. ὅτι ὁ πρ. V. 1,2. ὅτι πρ. M. 1. καὶ ὁ Ἄ. ἀ. ὁ Χ. Ced. ἀ. τῶν ἀ. Χριστός V. 1,2, M. 1,2. πρ. μ. καὶ γνώρισμα τοῦ Cod. μ. καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ V. 1, M. 1. καὶ πρ. καὶ πρῶρισμα τῆς τοῦ V. 2, καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ M. 2. ἐνεγ. Ced. ὄρασις ἀποκαλεῖσθαι. Καὶ V. 2, M. 1,2. σηματονομένου cod. V. 1. προφητευόμενος cod. ἕως ἱ. V. 1. πρ. λ. M. 1. Mich. v, 2,4. Ἰλημ V. 1,2. οὐ ἀ. ἐξ M. 2. — οὐ ἀ. ἀπ' V. 1,2. — Ps. lxxxi, 17. V. 1,2, M. 1,2, sed. αὐτοῦ om. V. 1,2, M. 1,2, sed τῶ γγ. Isa. lxxxi, 8. Τῶν γὰρ ἀ π. om. V. 1. γὰρ om. V. 2, M. 1,2, γγ. om. M. 1,2. Ἰλημ V. 1,2. τὴν ἡγεμονίαν καὶ M. 1,2. γ. Περὶ Ζαμβρῆ τοῦ μάγου καὶ τοῦ ταύρου V. 1, M. 1,2. Rubrica in cod. cum margine perit; Ced. 491,6-493,6: Ἐπὶ πολλὴ οὖν διαλεχθέντος τοῦ ἁγίου Σ. καὶ οὖν πολλῆ ἀκριβείᾳ ἀποδεικνύντος ἐκ τῶν θ. γρ. τὰ.

suscitare non valet. » Hæc audiens Zambres A scidit vestimenta sua dixitque regi : « Ego, domine, in nomine Dei omnipotentis taurum occidi, et iste blasphemans solis gloriatur sermonibus : ideo convenit ut non amplius ipsi concedatur dicendi facultas. » Silvester autem ait : « Audi, Judæe, Scripturas tuas, et ex illis os tibi rursus obseretur. Scriptum est : « Dominus mortificat et vivificat. » Et : « Ego occidam et vivere faciam. » Rursus igitur nomen istud ad aures bovis invoca, et si revixerit, in hoc nomine confidendum sciemus : si non, ego Dominum meum Christum invocabo et illum suscitabo. » Et Zambres dixit : « Hoc si feceris, per caput regis, omnes Judæi legem derelinquentes, Christianorum religioni adhererimus. » Tunc Silvester, manibus in coslum expansis preceque cum lacrymis facta, ad taurum abiit dixitque magna voce : « Ego nomen tuum, Domine Christe, cum clamore præsertim invoco, ut discat omnis populus iste diaboli nomine taurum fuisse trucidatum, et sancti illustrissimique nominis tui invocatione vivificandum fore. » Et cum tauro propinquasset, magna voce dixit : « In nomine Jesu Christi quem Judæi scelesti crucifixerunt, surge cum gravitate. » Et statim taurum se moventem et evigilantem vinculis solvit ac liberum dimisit Silvester, dicens : « Vade unde venisti, et in via neminem lædas. » Hoc insigne miraculum Judæi mirati valdeque stupefacti, ex templo ceciderunt omnes ad pedes divini Silvestri, sanctum baptismum poscentes. Et factum est gaudium inagnium regi et omni populo; duas que per horas clamaverunt : « Magnus Christianorum Deus. » τῆ δὲ τοῦ ἁγίου καὶ φανερωτάτου σου ὀνόματος ἐπικλήσει ἐξωποιοῖθι. » Καὶ πλησιάσας τῷ ταύρῳ λέγει μετὰ κραυγῆς μεγάλης· « Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν οἱ [παράνομοι] Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν, ἀνάστηθι μετὰ σεμνότητος. » Καὶ εὐθύς ἑαυτὸν ὁ ταῦρος κινήσας καὶ ἔγερθεὶς, ἔβησεν αὐτοῦ τὰ δεσμὰ Σιλβέστρος καὶ ἀπέλυσε λέγων· « Πορεύου θεν ἐξῆλθες, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ἐδὸν ἀδικήσης. » Ὅπερ μέγα θαῦμα οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι καὶ σφόδρα καταπλαγάντες, αὐτίκα προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας τοῦ θεοῦ Σιλβέστρον πάντες, αἰτούμενοι τὸ ἅγιον βάπτισμα. Καὶ γέγονε χαρὰ μεγάλη τῷ βασιλεῖ καὶ παντὶ τῷ λαῷ, ἐπὶ ὥρας β' κραζόντων· « Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν. »

« Ἀκούσατέ μου, οἱ μαγιστῶνες καὶ πάντες οἱ νῦν θαυμάσαντες Χριστιανοὶ τὸν θάνατον τοῦ ταύρου. Ἐγὼ τὸν Δεσπότην μου Χριστὸν, ὃν ὅμιν εὐηγγελισάμην, ἔγνων τυφλοῦς ἀναβλέψαι ποιήσαντα, κωφοῦς ἀκούσαι, ἀλάλους λαλῆσαι, νεκροῦς ἐγεῖραι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· κἀντεῦθεν οὐδὲν φανερόν ἐστι· πᾶσιν ὡς διαδόλου ἐστὶν ὄνομα τὸ θανατώσαι τὸν ταῦρον, ὃν περ ἀναστήσαι οὐ δύναται. » Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ Ζαμβρῆς καὶ τὰ ἱμάτια διαβήξας, ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα· « Ἐγὼ, Δέσποτα, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ταῦρον ἐθανάτωσα, καὶ οὗτος βλασφημῶν ἐν λόγοις μόνον κομπάζει· διὸ δὴ πρέπειον ἐστὶ μηκέτι διδοῦσθαι αὐτῷ χώραν τοῦ λέγειν. » Ὁ δὲ Σιλβέστρος εἶπεν· « Ἄκουσον, ὦ Ἰουδαῖε, τῶν σῶν Γραφῶν (καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπιστομίζου πάλιν) γέγραπται· « Κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ » καὶ Ἐγὼ ἀπακτενῶ καὶ ζῆν ποιῆσω. » Τοῖνον ἐπικάλεσαι πάλιν εἰς τὴν ἀκοήν τοῦ βοῦς ἐκεῖνο τὸ ὄνομα, καὶ εἰ ζήσεται, γνωσόμεθα πάντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο πιστεῦν· εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ τὸν Δεσπότην μου Χριστὸν ἐπικαλέσομαι, καὶ ἀναστήσω αὐτόν. » Καὶ ὁ Ζαμβρῆς φησιν· « Εἰ τοῦτο ποιήσεις, μὴ τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, 398 ἅπαντες οἱ Ἰουδαῖοι καταλείψαντες τὸν νόμον τῆ τῶν Χριστιανῶν ὀρθοκλήτῃ προσδραμοῦμεθα. » Τότε δὲ ὁ Σιλβέστρος ἰκτείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ μετὰ δακρῶν εὐχὴν ποιήσας καὶ πρὸς τὸν ταῦρον ἀπελθὼν, εἶπε μετὰ φωνῆς μεγάλης· « Ἐγὼ τὸ ὄνομα σου ἐπὶ πάντων ἐπικαλοῦμαι, Δέσποτα Χριστέ, (μετὰ κραυγῆς) ἵνα μάθῃ (πᾶς) ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι διάβολου μὲν ὄνομα ἐφώνευσεν τὸν ταῦρον,

Varia lectiones et notæ.

¹⁷ δὲ add. M. 2. ¹⁸ δ. Xv V. 1, θάνατον τοῦ Xv V. 2, M. 1,2. ¹⁹ x. ὅμιν φ. M. 1,2. ²⁰ δ. τοῦ θανατώσαι V. 2, M. 1,2. ²¹ θανατώσαν cod. ²² βούν V. 1,2. ²³ δ. τὸ ὄνομα V. 2. ²⁴ κομπάζειν V. 2. ²⁵ Δίκαιον οὖν ἐστὶ μὴ ἐπὶ πολὺ δοθῆναι ἄ. ἔξουσίαν τοῦ λαλεῖν, κτλ. Ced. ²⁶ δ. χ. M. 1,2. ²⁷ Ced. 493,11 — 18: Πρὸς ὃν καλὸς ἅγιος Σ. ἔφη. Ἄκουε, ὦ Ἰ. ἀπὸ τῶν σῶν Γρ. τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ δευτερονομίῳ αὐτὸς ὁ Θεὸς λέγει· Ἰδετε, ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἄπ., κτλ. ²⁸ ἔξαιτου M. 2. ²⁹ ὡς add. M. 1,2. ³⁰ I Reg. 11, 6. ³¹ Deut. xxxii, 39, κἀγὼ V. 2, M. 1,2. ³² Ἐπ. οὖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἄλλην ἄ. τοῦ ταύρου καὶ ἐὰν αὐτὸν ἐγεῖρης, πιστεῦσόμεν π. καθὼς σὺ φῆς Ced. ³³ τὸ οὐν. V. 2, εἰ ζ. οὐν. πάντως — μήγε τὸν M. 1,2. ³⁴ μου om. V. 1,2, M. 1,2, τὸν ἐμὸν Θεὸν ἐπ. M. 1,2. ³⁵ ἐπικαλοῦμαι V. 2. ³⁶ Ced. 495,18—22. Τότε ὁ Ζ. λέγει, οὐκ εἰπόν σοι, ἐπαικίστατε βασιλεῦ κτλ. ἐὰν Σιλβέστρος τὸν νεκρὸν ταῦρον ἀναστήσῃ, πάντες τὸν Ἰουδαϊκὸν κ. ν. πρὸς τὴν τῶν Χ. αὐτομολήσομεν πίστιν. Ὁ δὲ μάκαριος Σ. ἔκτ. ἐπὶ πολὺ τὰς χ. εἰς τὸν δ. ³⁷ μὴ τὴν κ. τοῦ β. om. V. 1. ³⁸ Καὶ V. 1, M. 1,2. ³⁹ τείνας V. 2. ⁴⁰ χ. καὶ προσευξάμενος ἅμα τὴν M. 1,2. ⁴¹ φωνῆ μεγάλη ἔ. δ. Ἰῦ Χδ, τὸ πανάγιον ὁ. σου ἐπ. ἐπὶ π. ἵνα μ. ὁ. λ. ὁ. Ced. μεγ. πρὸς τὸν Θεὸν Σδ ἐπ. M. 1,2. ⁴² σου ἐπὶ π. om. V. 2, ὅτι διάβολος ἔφ. M. 1,2. ⁴³ τ. τοῦ δὲ ζωοποιοῦ καὶ φ. Ced. ⁴⁴ ὃν σου V. 2. ⁴⁵ ζωοποιηθῆ V. 2, ἀναζωοποιηθῆ M. 1,2. ⁴⁶ τῷ add. Ced. ὃν τοῦ Κυ Ἰῦ Xv M. 1,2. ⁴⁷ ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου αὐτὸ Ced. ἔστ. Ἰ. M. 1,2. ⁴⁸ καὶ στήθι add. V. 1. ⁴⁹ παρευθὺς ὁ τ. ὄλον ἔ. κ. Ced. V. 1,2. ⁵⁰ ἀνέστη καὶ λύσας ἄ. τὰ δ. ὁ ἅγιος Σ. ἄπ. αὐτὸν λ. Ced. ⁵¹ θ. θαῦμα οἱ Ἰ. V. 2. ⁵² τοῦ ἁγίου Σ. Ced. τοῦ Σ. V. 2, τὸ θ. β. M. 2. ⁵³ Ced. 495,1—4: Καὶ τούτου γενομένου ἔλαρξεν μέγας ὁ τε φιλόδοξος βασιλεὺς καὶ ἡ μακαριωτάτη Ἀγγεῦστα καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ὥστε ἐπὶ ὧ. β' κρᾶζέιν ἅπαντας· M. Θεὸς τῶν Χ. ⁵⁴ τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς V. 1, τοῦ β. καὶ τοῦ λ. π. V. 2. ⁵⁵ ὡς add. M. 1,2. ⁵⁶ δύο ὧ. V. 2. ⁵⁷ ὄντως add. cod. V. 1, post χρ. M. 1, 2, om. Ced. V. 2. ⁵⁸ καὶ ἡ τούτων πίστις cod. V. 2, M. 1,2, καὶ μεγάλη ἡ θύναμις αὐτοῦ V. 1, om. Ced.

Columnnam autem ob magnitudinem et pondus per tres annos in mari devexit, et a mari usque ad forum illa per annum venit, licet rex continuo hinc illuc vagaretur et aurum inusitatum multitudini distribueret. Deinde postquam in fundamenta pro fulcimento custodiaque duodecim cophinos, quibus Christus benedixit, lignaque pretiosa, ac sacras reliquias, posuit, vir ille mirabilis prorsus mirabilem hanc ipsam monolithum columnam cum multa arte industriacque ac intelligentia defixit. Quosdam autem inscius et ignarus vel, ut melius dicam, stolidos, in errorem adduxerunt, ut non esse monolithum crederent, æneæ zonæ lorique multi ad ornatum convenienter aptati.

Præterea ædificavit templa Sanctorum Apostolorum, Sanctæ Irenes, Sancti Mocii, ac in Anaplo archangeli Michaelis. Insuper construit Sanctam Sophiam (prope Sanctam Irenen), ecclesiam perpulchram, sed non juxta formam pulchritudinique ac magnitudinem, quæ nunc in usu. Hujus dedicationem facit sub Eudoxio patriarcha Eunonii discipulo, mensis Mali die undecima, celebratam a prima synodo, ubi sedebant recenti decem et octo sancti Patres.

Postea creatis Cæsaribus Constantio, filio suo, Constantinopoli, et Licinio, ejus genero, Nicomediæ Bithyniæ, contra Persas arma tulit, et ab ipsis rogatus, illos tributarios fecit, et reversus est.

Et cum Nicomediæ cognovisset, quod Licinius vindictam exercens Christianos morti tradebat, mærore perfusus ad illum scripsit ut a furore contra Christi ecclesias abstineret exhortans. Sed ille

A κεφαλήν ἀκτίνας ζ' τὸν δὲ κίονα τρισὶν ἔτεσι πλωτίζομενον ἤγαγε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ βάρους· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ φόρου δι' ἐνιαυτοῦ ἤλθε, καίπερ τοῦ βασιλέως συνεχῶς φοιτῶντος·³ καὶ χρυσίον ἀπειρον τῷ πλήθει διανέμοντος. Εἶτα θέμενος εἰς τὰ θεμέλια τοὺς ἑβ' κοφίνους, οὓς ὁ Χριστὸς ἠλόγησε, καὶ ξύλα τίμια καὶ ἄγια λείψανα πρὸς στηριγμὸν καὶ φυλακὴν, ἔστησεν⁴ αὐτὸν⁵ διὰ⁶ πολλῆς τέχνης, δυνάμει· τε καὶ σοφίας ὁ θαυμάσιος⁷ ἐκείνος ἀνὴρ τὸν πανθαύμαστον μονόλιθον κίονα· ἐξέπατησεν⁸ δὲ τινὰς τῶν ἀφελεστέρων καὶ ἰδιωτῶν ἢ μάλλον⁹ εἰπεῖν τῶν ἀλογωτέρων, μὴ εἶναι· τοῦτον μονόλιθον αἱ πρὸς διακρίσεισιν καὶ εὐπρέπειαν αὐτοῦ χαλκαὶ ζῶναι καὶ οἱ¹⁰ πλείστοι λῶροι¹¹.

B¹² Καὶ πρὸς τοῦτοις ἔκτισε ναοὺς τῶν τε Ἀγίων Ἀποστόλων, 401 καὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης¹³, καὶ τοῦ ἁγίου Μωκίου¹⁴, καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου¹⁵ Μιχαὴλ ἐν τῷ Ἀνάπλῳ¹⁶. Πρὸς¹⁷ τοῦτοις κτίζει καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν (106^a) (πλησίον¹⁸ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἐκκλησίαν περικαλλῆ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ νῦν ἠρώμενον σχῆμα, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος. Καὶ ταύτης τὰ ἐγκαίμια ποιεῖ ἐπὶ Εὐδοξίου πατριάρχου, μαθητοῦ Εὐνομίου, μηνὶ Μαΐου ἰα' ἐγκατανοθεῖσα παρὰ τῆς α' συνόδου τῶν τιη' ἁγίων θεοφόρων¹⁹ Πατέρων.

²⁰ Εἶτα ποιήσας Καίσαρα Κωνσταντίνον²¹, υἱὸν αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Λικίνιον²², [τὸν] γαμβρὸν αὐτοῦ, ἐν Νικομηδείᾳ τῆς Βιθυνίας, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσε²³, ὅφ' ὧν παρακληθεὶς²⁴ ὑπόφορους αὐτοὺς ἐποίησεν²⁵ καὶ ὑπέστρεψε.

C²⁶ Καὶ μαθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, ὅτι Λικίνιος τιμωρῶν ἐφόνευσε τοὺς Χριστιανούς, συγχυθεὶς²⁷ τῇ λύπῃ ἔγραφεν αὐτῷ παρακλειῶν 402 ἀποστῆναι αὐτὸν τῆς κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ μανίας.

Variae lectiones et notæ.

³ προσφ. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴ ἴστ. — πανθ. om. Slav. ⁵ αὐτὸν μετὰ πολλῆς τ. ἁγίων δ. καὶ ὁ θαυμαστός A. ⁶ μετὰ π. V. 1. M. 1, 2. ⁷ θαυμαστός M. 1, 2. ⁸ ἐξέπατηθ. δὲ τινες cod. V. 2, M. 1, 2. ⁹ καὶ ἰδ. ἢ μ. ἰ. τῶν ἄλ. om. V. 2, M. 1, 2, ex homoioteleuto. ¹⁰ καὶ πλ. M. 1, 2. ¹¹ Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλου βιβλίους ἱερῶς Κωνσταντίνος κατασκευάσαι προσέταξε λόγῳ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, παρασχημένους αὐτῷ δημόσια χρήματα, δεῖ ἀτερ τῶν λοιπῶν βιβλίων, ἔβιβλους ἐκ δορακίων μεμβράνων ἔγραψε (Schollion cod. Leo. 88, 22-89, 2, Sym. 52^a). ¹² Ced. 493, 2—6. ναὸν Leo, Ced. ¹³ E. τοῦ V. 1, 2. ¹⁴ καὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθοῦ κίου Leo, Ced. ¹⁵ ἀρχιστρατήγου Ced. ¹⁶ καὶ Σωσθενίου add. Leo, Ced. ¹⁷ Πρὸς — πρν. om. V. 1, M. 1, 2. ¹⁸ πλ. E. V. 2. μηνὶ om. M. 1, 2. ¹⁹ θεοφ. om. V. 2. ²⁰ Ced. 497, 1. ²¹ Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν ἐπὶ Πέρσας ἐστράτευσε καὶ τοῦτους προποσάμενος πάλιν ὑπέστρεψε. ²² μὴν τὸν add. V. 1. ²³ K. Π. A. δὲ V. 1. ²⁴ ἐπιστρ. V. 1, 2, ὅφ. ὧν om. M. 1, 2. ²⁵ καὶ add. M. 1, 2. ²⁶ ποιήσας ὑπ. V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁷ Sic V. 1, 2. Καὶ μ. δτι A. ἐν N. τ. ἰφ. M. 1, 2, sed et : Ταῦτα μ. Κωνσταντίνος ὁ εὐσεβίστατος post CLXXXIII, 6 ; T. μ. K. ὁ ἰ. δτι ἐν N. A. τιμωρεῖ τοὺς χριστιανούς ὀργίζεται κατ' αὐτοῦ μεγάλως cod. — Τῷ δὲ Λικινίῳ ὡς (A. καὶ M. 1, 2) συμμαχήσαντι αὐτῷ εἰς τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐξέδοτο Κωνσταντίναν αὐτῷ τὴν ἰδίαν (K. τὴν αὐτοῦ M. 1, 2) ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ ἀφορίσας αὐτῷ μοῖραν ἱκανὴν τῶν (ix. τῆς M. 1, 2) Ῥωμαίων γῆς, ἀνέδειξε βασιλέα, ἀποιτήσας αὐτῷ συνθήκας μὴδὲν παρὰ τῶν Χριστιανῶν δογμάτων (κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δόγματος M. 1, 2) πράττειν. Ὁ δὲ Λικίνιος κρατήσας τὴν ἀρχὴν (οὐκ ἤνεγκε τὴν εὐτυχίαν, ἀλλ' ὡσπερ) λήθην λαθῶν τῶν συμβεβηκότων τοῖς πρὸ αὐτοῦ τυράννοις, εἰς εἰδωλομανίαν ἐξώκειλεν καὶ ὧν τῆς πικρᾶς καταστροφῆς θεατῆς γεγένηται, τούτων τὸν βίον ἐξηλώκει (καὶ M. 2) γυναικομανῶν (καὶ M. 1, 2), ἀδικῶν καὶ φονεῶν τοὺς Χριστιανούς (cod. in iextu M. 1, 2 post CLXXXIII, 6). Ced. 477, 21-25 τῷ ἑβ' ἔτε· (= 517 ; 495, 12-15 τῷ ἰδ' καὶ ἰε' ἔτε· ἤρατο - διωγμὸν κινεῖν. Ἐπὶ Λικινίου ἐμαρτύρησαν ἡ ἁγία Εὐφρόνια, Γουρίας, Σαμωνᾶς καὶ Ἄδιδος, Μακρόβιος, Γορδιανός, Οὐαλεριανός, Ζωτικὸς, βασιλεὺς Ἀμασίας, Ἄδιδος διάκονος καὶ οἱ ἐν Νικομηδείᾳ με', καὶ οἱ ἐν Σιδεατείᾳ με' ἐπὶ Λυσίου ἡγεμῶνος καὶ Βλάσιος, καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ στρατηλάτης (Σχόλιον cod.) — In Nota codex legit παρὰ τὰ τῶν — γυναικομανῶν καὶ ἀδικῶν — Γόρδιος ἐν Νικοπόλει. ²⁸ μάλλον δὲ συγχ. cod. καὶ συγχ. M. 1, 2, ὧν (καὶ V. 2, M. 1, 2) μεταξὺ πολέμου γινομένου, συνησχέθη A. (ζῶν om. M. 2), ἐν Χρυσοπόλει καὶ τούτον ἐν Θ. περιώρισε V. 1, 2, (περιωρίσας M. 1, 2). Ὁ δὲ A. κατὰ Χριστιανῶν μανίας, πολλὰ δεινὰ εἰργάζετο, κ. τ. λ. Sym. 50^a.

ἡ δὲ καταφρονήσας μανικώτερον τῷ διωγμῷ ἤρθετο καὶ (λοιοπὸν κρυπτός) κατὰ τοῦ εὐεργέτου ἰκτιβουλᾶς ἐπενόει· ὕστερον δὲ καὶ δημόσιον πώλεμον ἐπεκρότει· κατὰ τοῦ ὑπὸ θείας δυνάμεως φρουρουμένου. Καὶ συμβολῆς γενομένης κατὰ τὰ μέρη τῆς Βιθυνίας (καὶ τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ προάγοντος), Κωνσταντίνῳ ὑποχείριος γέγονεν ὁ δειλάτος· ζῶν συλληφθεὶς. (Φιλανθρωπικῶς δὲ χρησάμενος ὁ κατὰ πάντας πραδάτατος βασιλεὺς τῷ δυσμενεῖ), ἐκίλευσεν αὐτὸν ἐν Θεσσαλονικῇ διάγειν ἡσυχάζοντα. Ὁ δὲ μικρὸν ἐφησυχάσας, ἐφωράθη βαρβάρους τινὰς μισθωσάμενος πρὸς τὸ αὐτῆς ἀναμαχηθῆσαι. Καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ Κωνσταντίνος ἐκίλευσε κεφαλικὴν αὐτὸν ὑποστῆναι τιμωρίαν.

(3) Ἡ δὲ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπλοῦσα πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τοῦτον εὐρούσα, ἐκτίσεν ἐκκλησίας θαυμασίας, καταλύσασα τὸν ἐπὶ τῷ δεσποτικῷ τάφῳ κτισθέντα ναὸν ὑπὸ τῶν ἀθίων τῇ Ἀφροδίτῃ. Καὶ ὁμοστέφασα καὶ πολλὰ τῷ υἱῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐντεταμένη, ἐτελεύτησεν ἐτῶν 408 π', ἣν ἔθαψαν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Πάσαις τοῖνυν ἀρεταῖς ἡ μακαρία κτιστημένη εἶχε καὶ τὴν χριστομίμητον ταπεινοφροσίνην πρὸς πάντας μὲν, διαφερόντως δὲ πρὸς τὸν κλητῶν μοναχῶν σχῆμα. Τὰς γὰρ τοὶ διὰ βίου ἠνερπηθῆσαν ἀσκούσας συναγείρουσα πολλάκις καὶ ἐπὶ σιδῶδων κατακλίνουσα, αὐτὴ δι' ἐαυτῆς κατεπόργει, εἴφα παρατιθεῖσα, καὶ κύλικας ὑρέγυσα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐπιχέουσα, θερμαίνουσα ἔργον ἐπλήρου. Οὕτω δὲ καὶ τὸν ἀειμνηστον υἱὸν αὐτῆς ἐξεπαίδευσεν, ἄτυφον ἔχειν φρόνημα, ἀρετῆς καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς ἐπιμαλίσθαι, δουλεύειν τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν Γραφήν, « μετὰ φόβου καὶ τρόμου, » (106^b) ὅς (καὶ αὐτὸς) ἐκατονταπλασίως.

Ἐπὶ τούτου γὰρ τοῦ μακαρίου οἱ ἐνδοτεροι

monitum continens, majori etiam cum crudelitate in illos saeviebat, et licet occulte, contra benefactorem insidiabatur. Postremo publicum bellum contra quem divina potestas tuebatur, conclamat. Congressuque facto ad partes Bithyniae illustrique cruce praelata, vivens ac tremens captus in potestatem Constantini venit. Clementia vero erga inimicum usus rex erga omnes mitissimus, ipsum Thessalonicae pacifice degere jussit. Postquam autem paulisper quieverat, barbaros aliquot mercedo conductos ad denuo praeliandum ascivit. Hoc vero audito Constantinus jussit illum capitali poena plecti.

Cum interim beata Helena, Jerusalem ad inveniendam pretiosam crucem profecta, eam reperiisset, egregias ecclesias, templo quod impii Aphroditae super Dominico tumulo construxerant destructo, aedificavit. Deinde postquam reversa est multaque de fide Christi filio suo mandavit, octoginta annos nata mortua est et in Sanctorum Apostolorum templo sepulta. Omnibus exornata virtutibus, ad omnes quidem, praecipue vero ad sacrum monacharum habitum, humilitatem imitatione Christi servabat. Illas enim quae vitae virginitatem colebant, saepe congregans, et super lectulos accumbere jubens, ipsa per se ministrabat, cibos enim apponens, pocula porrigens, et manibus earum aqua infundens, opus familiae praestabat. Sic et suum memorabilem filium edocuit, non alio sapere, virtutem justaque agendi rationem curare, Deo juxta Scripturam cum metu ac tremore servire; qui etiam ipse fideliter ejus mandata servans omnimode fructus faciebat.

φυλάττων ἀκριβῶς τὰς αὐτῆς ἐντολάς ἐκαρποφόροι

Sub hoc namque beato interiores Indi et Iberi ad

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Ced. 497, 1-13. Τῷ ἰθ' ἔτει ὁ Μίγας Κ. θεωρῶν Λιχίνιον μανικώτερον κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῷ δ. χρώμενον καὶ ἐπιβουλὴν κ. τοῦ ἔ. μελετῶντα ὀπλίζεται, κ. τ. λ. ¹¹ λ. ὁ κρυπτός cod. λ. κρυπτός? ¹² ἕτερον M. 1, 2. ¹³ αὐτοκράτορος add. M. 1, 2, 5. ἰα' δὲ καὶ ἡ' μῆσι τοῦ πολέμου μεταξὺ Κ. καὶ λ. ἰσταμένου, ὡς πόλεμος κατὰ τὴν Β. ἐκροτήθη Ced. — κ. τοῖς μέρεσι τῆς Β. cod. ἐν τοῖς τῆς Β. μ. M. 1, 2. ¹⁴ ζῶν ὁ ἀλιτῆριος συλλαμβάνεται ἐν Χρυσοπόλει καὶ εἰς Θεσσαλονικίην ἐκπέμπεται φρουρεῖσθαι Ced. ¹⁵ δ. τῷ αὐτοκράτορι σ. M. 1, 2. ¹⁶ ὁ καταπραδάτατος M. 1, 2. ¹⁷ Ὡς δὲ ἐν Θ. ἐπέμφθη καὶ πάλιν ἐκείσε νεωτερίζειν ἐμελλε β. μισθούμενος, τοῦτον διὰ ξίφους ἀπομηθῆναι ὁ βασιλεὺς κελεύει Ced. Πάλιν δὲ νεωτερίζοντος (νεωτερίζαντος κατ' M. 2) αὐτοῦ καὶ ὀπλων ἀπομένου (ἀπτόμενος; M. 1, 2) προστάξαντος (τοῦ M. 1, 2) Κωνσταντίνου ἀνηρέθη V. 1, 2, M. 1, 2 (ὁ δειλάτος V. 1). ¹⁸ ἐφησυχάσεν ἔφ. δὲ β. M. 1, 2. ¹⁹ κ. ὑπ. M. 1, 2. ²⁰ 325 (5537) — ζ'. Ὅπως ἡ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλήμ ἀνῆλθε καὶ τὸν βίον καλῶς ἀμείψασα μακαρίως τελευτᾷ V. 1. Rubrica in codice evanuit; Ced. 497, 23-499, 20. Καὶ Ἑ. ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως στεφθεῖσα δι' ὀπτασίας εἰς τὰ Ἱ. ἀπέρχεται καὶ τοῦς ἁγίους τόπους φανερώσασα καὶ τὸν τιμίον σταυρὸν εὐρούσα πάντα ἀνέστησε καὶ ναοὺς οἰκοδομήσασα ἐν αὐτοῖς, περιφανῶς· τοῦτους ἐκαλλώπισε (τῷ κ' ἔτει). ²¹ ἐν Ἱ. M. 1, 2. ²² ε. θ. ἐκτ. V. 2, M. 1, 2. ²³ βωμόν M. 1, 2. ²⁴ ἀπό V. 2, M. 2. ²⁵ Ἑλλήνων add. cod. ²⁶ τῆς Ἀφροδ. θαυμαστάς ἐκτ. M. 1, 2. ²⁷ Ἡ δὲ μακαρία Ἑ. ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπανελθοῦσα καὶ π. τῷ υ. αὐτῆς καὶ β. — π'. καὶ οὕτως ἐν Ced. ²⁸ ὑπὲρ τῆς M. 1, 2. ²⁹ καὶ ἔθαψεν ὁ υἱὸς αὐτῆς V. 1. — ἐν Κ. Π. ἐν τῷ V. 2, M. 1, 2. — Πάσης τ. ἀρετῆς V. 2, M. 1, 2, cod. πάση τ. ἀρετῇ V. 1. ³⁰ ἀπ. ἐν Κ. Π. cod. ³¹ ἡ μ. ἀρ. Ced. ³² αὐτῆ add. V. 1. ³³ γάρ add. V. 1. ³⁴ ἐξαιρέτως δὲ π. τοῦς μονάζοντας· συναγοῦσα γὰρ παρθένους καὶ Ced. ³⁵ παντοῦ add. M. 1, 2. ³⁶ ἀκούσασα συναγείρουσα πολλῶ π. V. 2, M. 1, 2. ³⁷ δὲ add. V. 1. καὶ Ced. ³⁸ τὸν νιδὸν M. 1, 2. ³⁹ ἐξεπαίδευσεν V. 1. ⁴⁰ τὸ add. cod. ⁴¹ τε add. V. 1. ⁴² πάσης θερακινίδος V. 1. ⁴³ δὲ τῷ Κη μ. Ced. cf. Philipp. II, 1, 2. ⁴⁴ ὡς καὶ V. 2. ⁴⁵ ἐκαρποφόρησεν M. 1, 2. add. M. 1, 2. ⁴⁶ δὲ τῷ Κη μ. Ced. cf. Philipp. II, 1, 2. ⁴⁷ ὡς καὶ V. 2. ⁴⁸ ἐκαρποφόρησεν M. 1, 2. add. M. 1, 2. ⁴⁹ Ced. 498, 9-17. Ἐπὶ τ. τοῦ βασιλέως πολλὰ τῶν ἐθνῶν τὸν Χριστιανισμὸν προσεδέξαντο ἀπὸ τ. Κελτῶν καὶ Γαλατῶν τῶν ἐσπερίων ἀλλὰ καὶ Ἱ. οἱ ἐνδοτεροι, Ἰβ. τ. καὶ Ἀ. ἀρχὴν ἐκ Τ. λαδόντες· τότε γάρ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐκ τοῦ φοβεροῦ λάκκου ἐκείνου ἐκδόθηται. — καὶ Πέρσαι ὁμοίως ἐπὶ Σιμεῶν ἐπισκόπου· ἀλλὰ καὶ Ὑαδαζὰδ εὐνοῦχο; παιδαγωγὸς Ἐσπῶρου ἐμαρτύρησεν. ⁵⁰ καὶ add. V. 1, ἐπὶ Σιμεῶν ἐπισκόπου.

sacrum baptismum accesserunt; et Armenii cum suo rege Tiridate per beatissimum martyrem et magnum Gregorium, suum archiepiscopum, perfecte crediderunt.

Accidit autem in Campania terræ motus, cecideruntque tredecim urbes: et solis defectus hora diei tertia factus est ut stellæ cælo parerent.

Prope Melitensem regionem fuit omnimodum serpentium genus, internodiis quinque separatorum; certamenque ingressi alii alios occiderunt, ita ut regio corporibus eorum feteret.

Judæi quoque turmatim proficiscebantur ad templum in Jerusalem ædificandum: multos divinus Constantinus punito dispersit, et quorundam auribus amputatis, et turbamenti signum eorum corpori impresso, quocumque circumduxit, ad instruendum alios omnes, ne iisdem inceptis manum admoveerent.

CLXXXI. De prima synodo.

Nicæna synodus trecentorum decem et octo sanctorum Patrum, hac de causa acta est. Cum videret magnus ille rex Constantinus Ecclesiam ab Ario conturbatam, synodum œcumenicam indixit.

Episcopos ubique publicis equis et mulis ad synodum proficiscentes uti jussit, ipseque Nicænam adiit, videndi cupidus pontificum multitudinem et unanimitatem eorum promovendi.

Cum igitur omnes advenissent, ædem maximam in regia parari jussit et thronos in ea poni; et sic illos ingredi permisit. Ipse vero postremus omnium cum paucis ingressus et stans in medio, cunctos ut sederent invitavit. Deinde, parvo thronoposito, ab ipsis jussus, sedit et ipse postremus omnium: tantâ pietas et veneratio virorum illorum regem occupabat! Illi quidem floribus laudum caput ejus coronantes, ipsius zelum erga divina benedictionibus cumulabant. Ipse vero circa concordiam una-

Ἴνδοι καὶ Ἰβήρας προσῆλθον τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι· καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπίστευσαν τελείως ἕπι μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Τηριδάτου διὰ τοῦ πολυάθλου μάρτυρος καὶ μεγάλου Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν.

⁹⁰ (4) Ἐγένετο δὲ καὶ σεισμός ἐν Καμπανίᾳ, καὶ κατέπεσαν πόλεις ἑπτὰ· καὶ ἐκλειψίς ἡλίου γέγονεν ὥρα ἑπτὰ τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι.

404 ⁹¹ (5) Καὶ περὶ τὴν Μελιτινὴν χώραν ἔθρωνον παντοίων γένος, ἐκτείναντες ἐπὶ διαστήματα εἰς· καὶ μαχησάμενοι κατέκτειναν ἀλλήλους ὡς καὶ τὴν χώραν (ἐκ τῶν σωματῶν αὐτῶν) ἀποζέσαι.

⁹² (6) Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζαντες πρὸς τὸ ἐκκοδοῦναι τὸν ἐν Ἱερουσόλυμοις ναὸν, πολλοὺς θεοὺς Κωνσταντῖνος τιμωρησάμενος διεσκόρπισεν (ἐν οἷς καὶ τὰ ὄντα ἀποταμῶν καὶ τὸ τῆς προκτείας ἐνθεῖς αὐτοῖς τῷ σώματι σύμβολον, περιήγαγε πανταχοῦ σφραγίζων καὶ τοὺς ἄλλους πάντας μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασι).

ΡΠΛ'. Περὶ τῆς α' συνόδου.

⁹³ Καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος [τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων] ἐγένετο διὰ προτάσεως τοῦδε. Ὁρῶν δὲ μέγας οὗτος βασιλεὺς [Κωνσταντῖνος] τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ Ἀρείου ταρρατομένην, σύνοδον οἰκουμενικὴν συνεκρότησε.

⁹⁴ (2) Καὶ τοὺς μὲν ἐπισκόπους πανταχόθεν δημοσίοις ἑκποις καὶ ἡμίνοις εἰς τὴν Ἐλευσιν τῆς συνόδου χρῆσασθαι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Νίκαιαν ἀφίκετο, ἰδεῖν ἐπιθέμενος τὴν πληθύν τῶν ἀρχιερέων (καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτοῖς πρυτανεύσαι).

405 (3) Συνεληλυθότων οὖν πάντων, οἶκον μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκέλευσεν εὐτρέπισθαι, καὶ θρόνους ἐν αὐτῷ τεθῆναι, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν αὐτοῖς· ἐπέτρεψεν· εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ ἔσχατον σὺν ὀλίγοις καὶ ἐστώτος ἐν τῷ μέσῳ, προτρέψατο πάντας καθίσαι. Εἶτα θρόνου μικροῦ τεθέντος, κελυρθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐκάθισε (καὶ αὐτὸς) ἔσχατον πάντων· τοσαύτη τις εὐλάβεια καὶ αἰδώς τῶν ἀνδρῶν κατεῖχε τὸν βασιλέα. Καὶ οἱ μὲν τοῖς ἀνθεσι τῶν ἐγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐ-

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ ε. ἑ. π. V. 1,2, M. 1,2. ⁹¹ ἀρχ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐφ' οὗ γέγονε σεισμός M. 2. ⁹² 324 Aug. 6. — ζ'. Ὅτι ἐν Καμπανίᾳ κατέπεσαν ἄρην ὅπρ' τοῦ σεισμοῦ V. 1, in codice evanuit. Cod. 499, 2-5. Τότε (τῷ κ' ἔτει) γέγονε σ. τηλικούτο; ἐν Κ. ὡς ἑπ' π. πεσεῖν καὶ ἡ. ε. τοιαύτη ὡς ἀ. φ. ἐν ἡμέρᾳ· τότε καὶ δ. π. γ. ἐπὶ τὴν Μ. φ. οἱ καὶ μ. κ. ἑαυτοὺς ὡς καὶ τὴν χ. ἑποζ. Ἐγ. δὲ σ. V. 1. ⁹³ ὥραν γ. V. 2, περὶ γ' ὥρας; M. 2. ⁹⁴ η'. Ὅτι περὶ τὴν Μελιτινῶν χώραν παντοίων γένος ἔθρωνον ἀποταμῶν ἐπὶ διαστήματα εἰς καὶ μαχησάμενοι κατέκτειναν ἀλλήλους, ὥστε καὶ πᾶσαν χώραν ἀποζέσαι V. 1 evanuit in cod. ⁹⁵ χ. ἐφάνη M. 2, ἐφ. χ. M. ⁹⁶ παντοίων V. 2. ⁹⁷ ἐκτ. ἑαυτοῦς V. 1,2, εἰστέιναντες M. 1,2. ⁹⁸ ἐν οἷς μ. M. 1,2, καὶ μαχησάμενος V. 2. ⁹⁹ ἐποζέται V. 1,2, M. 1,2. ¹⁰⁰ Videtur esse c. θ' V. 1. Καὶ γ. V. 1,2, Cod. 489, 6-7. Καὶ Ἰουδαίους περὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πάλιν στασιάζοντας K. δὲ μέγα; τ. δ. ¹⁰¹ V. βουλόμενοι M. 2, β. M. 1. ¹⁰² βασιλεὺς add. V. 1,2, M. 1,2. ¹⁰³ παρακοῆς καὶ add. V. 1,2. ¹⁰⁴ τὸ add. cod. ¹⁰⁵ ε'. Σύνοδος; κατὰ Ἀρείου τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ V. 1, sed M. 1,2, ut cod. deest rubrica in V. 2. ¹⁰⁶ Cod. 499, 21-500, 7. Τῷ κ' ἔτει γέγονεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ α' συν. ἐν Ν. συνελθόντων ἀ. τῆς π. τῆς ἡγούντο Σιλδέστρου πάπα τοποτηρηταί, κ. τ. λ. ¹⁰⁷ δὲ V. 2, M. 1. ¹⁰⁸ τῶν τῆς ἁγ. πρὸν cod. ¹⁰⁹ Μετὰ γοῦν τὸ συναθροισθῆναι πάντας τοὺς ρηθέντας τῆς Π. ἐν Ν. δ. ὀχθήμασιν, ἀφ. καὶ δ. β. ἐφ. 1. τὴν πλ. τῶν ἀ. Καὶ δὴ δ. μ. ἐν τ. β. κατασκευάσας θρ. πολλοὺς ἐν ἀ. τ. προσέταξεν καὶ δ. ε. τοὺς ἀρχιερεῖς ἐπ. ἔσχατος; δὲ σὺν δ. εἰσελθόντων καὶ αὐτὸς καὶ στάς ἐν τῷ μ. Cod. 500, 8-22. ¹¹⁰ εἰσελ. V. 1. ¹¹¹ ἰδ. — πρὸν. om. Slav. ¹¹² αὐτῶν M. 1,2. Τῷ κ' ἔ. τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Ν. σ. κατὰ Ἀ. Sym. 31^b. ¹¹³ μέγαν M. 1,2. ¹¹⁴ ε. κελυρθεῖς V. 1,2 M. 1,2 om. καὶ ἀντιδ. ¹¹⁵ καὶ add. V. 1. ¹¹⁶ ἔσχατος Cod. ¹¹⁷ τοιαύτη V. 1. ¹¹⁸ Τοσαύτη τῆς εὐλαβείας καὶ αἰδώς cod. ¹¹⁹ Καὶ οἱ μὲν — ἀπαθῶς deest in V. 2, folio interperdito.

τοῦ στεφανώσαντες, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδῶν ἄ
 εὐλογίαις ἠμεύσαντο⁷⁷. Ὁ δὲ τοὺς περὶ τὴν ὁμολο
 γίαν⁷⁸ καὶ συμφωνίαν προσαγαγὼν λόγους, πολλοὺς
 μὲν ἐσωφρονήσατο⁷⁹ καὶ λόγοις καὶ ῥήμασι· πολλὰς
 [δὲ] σιδήσας εὐτραπέσθηται⁸⁰ ἠρωτάξας, ἐπὶ τὸ
 αὐτὸ πάντας ἐπέτασε⁸¹· τοὺς μὲν ἀξιοτέρους⁸²
 ἑστραπέζους λαβὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς ἄλλας
 τραπέζας διεπέλεν.

(δ) Θεασάμενος δὲ τινας τοὺς δεξιούς ὀφθαλμοὺς
 ἐκκοιμήτους⁸³ καὶ μαθὼν ὡς ὑπὸ Μαξιμιανοῦ
 καὶ Διοκλητιανοῦ⁸⁴ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν⁸⁵ πίστιν
 καὶ ὁμολογίαν τοῦτο πεπόνθασι, τὰ χεῖλη τοῖς
 τραύμασι προσενήνοχε κατασπαζόμενος, ἐλκυστὶν
 ἐκείθεν εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων. Οὕτως⁸⁶ ἦν
 ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ εὐλαβείᾳ καὶ πίστει καὶ
 μετριοφροσύνῃ λελαμπρυσμένος.

(5) Τῇ δὲ ἐπαύριον οἱ ἐπίσκοποι καὶ ὁ βασιλεὺς
 εἰς ἓνα τόπον συναλθόντες καλοῦσι τὸν Ἀρειὸν σὺν
 τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον, ἐπιτρέποντες
 αὐτῷ εὐσεῖναι τοῖς οἰκείοις δόγμασιν. Ἦν δὲ τὰ
 ἔθγματα τοῦ ἀσεβοῦς⁸⁷ καὶ τρισκατάρτου⁸⁸
 ταῦτα· «Ὁὐκ ἀεὶ ὁ θεὸς Πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν ὅτε ὁ
 θεὸς Πατὴρ οὐκ ἦν· οὐκ ἀεὶ δὲ⁸⁹ ἦν ὁ τοῦ θεοῦ
 λόγος, ἀλλ' ἐξ οὐκ (107^α) ὄντων γέγονεν· ὁ γὰρ
 ἰσθεὶς τὸν μὴ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πεποίηκε· διὸ
 ἦν πρὶν, ὅτε οὐκ ἦν⁹⁰ ἦν· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ
 κτήμα ὁ υἱός· οὐτε δὲ ὁμοίως ἐστὶν ὁ υἱὸς κατ'
 οὐσίαν τῷ⁹¹ Πατρὶ, οὐτε δὴ⁹² [ἀληθινὸς καὶ φύσει
 τοῦ Πατρὸς λόγος ἐστὶν, οὐτε]⁹³ ἀληθινὴ σοφία
 αὐτοῦ ἐστὶν· ἀλλ' εἰς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γεν
 νητῶν⁹⁴ ἐστὶ, καταχρηστικῶς δὲ λέγεται λόγος καὶ
 σοφία [γενόμενος; καὶ αὐτὸς τῷ ἰδίῳ τοῦ θεοῦ λόγῳ
 καὶ ἐν τῷ θεῷ σοφίᾳ], ἐν ἧ καὶ τὰ πάντα καὶ αὐτὸν
 πεποίηκεν ὁ θεός· διὸ καὶ τρεπτὸς ἐστὶ καὶ ἀλ
 λουτὸς τὴν φύσιν⁹⁵, ὡς καὶ πάντα τὰ λογικά· ἔτι
 νος τε καὶ ἀλλότριος καὶ ἀπεσοχονισμίνος ἐστὶν ὁ
 λόγος τῆς (τοῦ) θεοῦ οὐσίας, καὶ ἀόρατός (ἐστὶν)
 ὁ Πατὴρ τῷ υἱῷ⁹⁶· οὐτε γὰρ τελείως καὶ ἀκριβῶς
 γινώσκαι ὁ λόγος τὸν Πατέρα, οὐτε τελείως ἔργῳ⁹⁷
 αὐτὸν δύναται· καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν οὐκ
 εἶδε⁹⁸· δι' ἡμᾶς γὰρ πεποιήται, ἵνα⁹⁹ ἡμᾶς δι'
 αὐτοῦ ὡς δι' ὄργάνου κτίσῃ ὁ θεός· καὶ οὐκ ἀν
 ὁπέστη, εἰ μὴ ἡμᾶς ἠθέλησεν ὁ θεὸς ποιῆσαι.
 Ἠρώτησεν οὖν τις αὐτοῦ, εἰ δύναται ὁ τοῦ θεοῦ
 λόγος τραπῆναι ὡς ἐτραπῆ ὁ διάβολος; καὶ οὐκ
 ἐροδῆθησαν εἰπεῖν, ὅτι Ναί, δύναται τραπῆναι· τρεπτῆς γὰρ ἐστὶ φύσις, γεννητὸς¹⁰⁰ καὶ κτιστὸς¹⁰¹
 ὁπάργων.

(ε) Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν σύνοδον γεγονός θαῦμα
 ὡς δίκαιον¹⁰² σιωπῇ παραπέμφασθαι¹⁰³· πρὸς γὰρ

nimitatemque sermones habens, multos et verbis et
 donis ad sapientiae normam. Multosque lectulos
 cum sterni praescrississet, ibidem omnes epulo
 recreavit: digniores quidem suae participes mensae
 sumpsit; ceteros autem ad alias mensas disper
 titus est.

Videns autem quosdam dexteris oculis orbatos et
 cognito illos a Maximiano et Diocletiano propter
 fidem in Christum et confessionem hoc esse passos,
 ex animo completiens labia cicatricibus adinovit,
 exinde benedictionem osculo elicere credens. Sic
 illo mirabilis vir pietate, fide ac modestia mire præ
 lucebat.

Postridio episcopi cum rege in unum conve
 nientes, Arium cum sequacibus ejus in synodum
 vocant, ei facultatem tribuentes sua producendi
 dogmata. Erant autem hujus impii terque exse
 crandi talia dogmata: «Deus haud semper fuit
 Pater, sed tempus fuit, cum Deus non esset Pater.
 Verbum autem Dei non semper fuit, sed ex nihilo
 factum est. Deus enim qui erat, illum qui non
 erat ex eo quod non erat fecit. Ideo fuit tempus,
 quo non erat: creatura namque resque facta Filius
 est. Nec similis in substantia Patri Filius, nec ver
 rum Patris natura Verbum, nec vera illius Sapien
 tia est. Est autem rerum creaturarum una resque
 facta: per catachresin vero dicitur Verbum et Sa
 pientia, siquidem et ipse factus est proprio Dei
 verbo sapientiaque divina, in qua cuncta illumque
 ipsum Deus fecit. Ideo variabilis est et mutabilis
 natura, sicut omnia logica: extraneus alienusque
 ac differens est Verbum a substantia Dei, et Filio
 Pater invisibilis est: non enim perfecte nec exacte
 Verbum cognovit Patrem, neque perfecte eum videre
 potest: neque enim sui ipsius substantiam cognov
 it. Propter nos autem est factus; ut nos per
 ipsum velut per instrumentum crearet Deus; et
 non subsisteret, nisi nos Deus creare voluisset.»
 Interrogavit igitur quis eos an perverti possit Dei
 Verbum, sicut pervertus est diabolus; et non dicere
 hesitarunt illud certe posse perverti; siquidem, ut
 pote genitum et creatum, est naturae variabilis.

Attamen quod in synodo factum est miraculum non
 æquum est silentio praetermittere: praeter enim ex

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ εὐλογίαις ἠμεύσαντο cod. ⁷⁸ τῆς ἑμονοίας καὶ συμφωνίας Ced. V. 1, M. 1,2. ⁷⁹ ἐσωφρονήσατο
 Cod. V. 1, M. 1,2. ⁸⁰ πρ. εὐφρ. Ced. ⁸¹ ἐπιτάσσει cod. ⁸² ἀξιολογωτέρους Ced. ⁸³ ἐκκοιμήτους cod. —
 ἐκκοιμήτας M. 1,2. ⁸⁴ ἐπὶ M. 1,2. ⁸⁵ Δ. καὶ M. Cod. 500,22-501,5, V. 1, M. 1,2. ⁸⁶ ἦν ὁμ.
 Ced. V. 1. ἦν π. καὶ τὴν ὁμ. M. 1,2. ⁸⁷ οὕτως V. 1, (M. 1,2?) ⁸⁸ περὶ τῆς αἰρέσεως Ἀρειοῦ Ced
 501,5-502,5. Τῇ δὲ ἐπ. ἐπ. πάντες καί; τῇ δὲ ἐπ. οἱ ἐπ. π. καὶ V. 1, M. 1,2. ⁸⁹ ὄντων V. 1. ⁹⁰ τρ.
 Ἀρειοῦ ταῦτα Ced. ⁹¹ δὲ om. Ced. V. 1. ⁹² τῷ π. κατ' ὁ Ced. ⁹³ οὐτε δὲ M. 1,2, οὐτε V. 1. ⁹⁴ δὲ add.
 V. 1. ⁹⁵ γεννητικὸς; M. 2. ⁹⁶ φ. καὶ τὰ π. λ. V. 1, φ. ὡς καὶ τὰ π. λ. M. 1,2. ⁹⁷ ἀ. ὁ Ced. 1,2. ⁹⁸ οἶδε
 ὡς οἶδ' ἐστὶν Ced. V. 1. ⁹⁹ δι' add. M. 1,2. ¹⁰⁰ τε add. V. 1. ¹⁰¹ ἀκτ. M. 1,2? ¹⁰² Ced. 502,6-503,22.
¹⁰³ ἐστὶ add. V. 1. ¹⁰⁴ παραπέμφασθαι Ced. V 1.

spectationem regiae dispositionis aderant in synodo A philosophi rhetoresque dialecticæ periti, quibuscum erat quidam Græcuset ipse apud omnes venerandus, ita ut ex conventionem concurrente multitudine, magna audientia fieret. Porro sufficientes non erant episcopi ad philosophum rhetoremque semper disputantem prohibendum, quia cunctis controversiis facillime resistebat belle subjecta explicans, et labilis ut anguilla nec capi nec ullo sermoni reprimi poterat: in his enim quibus videbatur comprimendus, elabens, cogitationum vigore sermonumque facilitate et garrulitate potentior apparebat. Sed ut Deus ostenderet non in verbis stare regium colorum, sed in potentia, homo quidam ex sanctis, genere Cyprius et urbis Trimithontis episcopus, nomine Spyridion, natura simplicissimus, et sermone valde rudis, disputandi cum philosopho sibi veniam dari quæsit. Patres autem hujus viri simplicitatem ac rusticitatem notam habentes, illum retinebant, ne apud perversos derisui essent. Ille vero non contentus hominem alloquitur et dicit: « In nomine Jesu Christi, audi, philosopho, veritatis dogmata. » Hic autem ad eum: « Quidquid dicturus es, inquit, audio. » Et ille ait: « Nosce Deum unum esse qui cælum et terram creavit; hominemque de terra plasmavit, et omnia visibilia atque invisibilia Verbo et Spiritu suo disposuit. Illum igitur nos Dei Filium scientes adoramus, credentes propter nostram salutem novissimis temporibus ex Virgine natum esse, ipsiusque cruce, morte ac resurrectione genus hominum esse liberatum. Hunc etiam speramus venturum ad omnes in justitia judicandos. Credis hoc, philosopho? » Ille vero tanquam qui nunquam dicendi peritiam ad respondendum habuisset, obstupuit, et velut cæcus et mutus silens, hoc solum pronuntiavit: « Hæc et mihi sic esse videntur. » Et senior addit: « Igitur surgens in ecclesiam sequere me, et istius fidei signaculum recipies. » Philosophus autem conversus discipulis suis ait: « Audite me, viri: quandiu eloquentiæ studii sermones sermonibus opponebam et prolata dicendi arte refutabam; cum autem pro sermonibus potentia quadam ex ore senioris illius exivit, non jam adversus hanc potentiam opponi sermones valebant: non potest enim homo resistere Deo. Propterea, si quis ex vobis comprehendere valet sicut et ego intellexi, in Christum fidem habebit; et tunc mecum comitetur seniore hunc per quem Deus locutus est. » Hoc igitur modo Christianus factus

τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικῆς διατάγματος καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐν τῇ συνόδῳ παρῆσαν διαλεκτικῆς ἐμπειρότατοι, ἐν οἷς ὑπῆρχέ ³⁶τις Ἕλληνας, καὶ αὐτὸς παρὰ πάντων θαυμαζόμενος ³⁷, ὥστε μεγάλην ἀκρόασιν ἐκ τῆς συμβολῆς ³⁸ γενέσθαι, πλήθους ἐπισυντρέχοντος ³⁹. Οὐδὲ γὰρ οἷοί τε ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι τὸν φιλόσοφον τε καὶ ῥήτορα περιτρεφῆναι ⁴⁰ τέως διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπιγομῆνοισι ῥᾶστα προσεφέρετο ἐπιλύων εὐφρῶς τὰ προτεινόμενα καὶ δίκην ἐγγέλλους ἀκατάσχετος εὐρισκόμενος (καὶ μηδενὶ λόγῳ κριτούμενος)· ἐν οἷς γὰρ ἐδόκει συνέχεσθαι, διολισθαίνων **407** ἐπικρατίστερος ⁴¹ ἀνεφαίνετο τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι καὶ ῥημάτων εὐγλωττίᾳ τε καὶ στωμιλίᾳ. ⁴² Ἄλλ' ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ ἐν λόγοις ⁴³ ἡ βασιλεία ⁴⁴ τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν δυνάμει, ἀνθρωπὸς τις ἐκ τῶν ἁγίων (Κύπριος μὲν τῷ γένει καὶ τῆς πόλεως Τριμιθούτων ⁴⁵ ἐπίσκοπος) ὀνόματι Σπυριδίων ⁴⁶, ἀπλούστατος ⁴⁷ δὲ τὴν φύσιν καὶ ἰδιώτην τὸν λόγον ⁴⁸ (σφόδρα), αἰτεῖται χάραν αὐτῷ διαλέξεως ἐπιδοθῆναι ⁴⁹ πρὸς τὸν φιλόσοφον. Οἱ δὲ Πατέρες τὸ ἀπλοῦν τε καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰδότες ἐκώλυον ⁵⁰ αὐτὸν (μηποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς καταγελασθῶσι). Τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου, πρόσσεισι τῷ ἀνδρὶ καὶ φησιν· Ἐν ὀνόματι ⁵¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀκουσον, ὦ φιλόσοφε, τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα. » (Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ὁ ἐὰν εἴπῃς ἀκούω. » Κάκεινος εἶπε· Ἐπίνοσας δὲ) ⁵² Θεὸς εἷς ἐστὶν ὁ ⁵³ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ᾠδημιουργήσας ὁ ⁵⁴ καὶ (τὸν) ἀνθρωπὸν ἐκ γῆς διαπλάσας καὶ τὰ ὁρατὰ πάντα καὶ ⁵⁵ ἀόρατα τῷ Λόγῳ αὐτοῦ καὶ τῷ Πνεύματι συστησάμενος. Τοῦτον (οὖν) τὸν Λόγον ἡμεῖς Υἱὸν ⁵⁶ Θεοῦ εἰδότες προσκυνούμεν ⁵⁷, πιστεύοντες διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου τεχθῆναι καὶ διὰ σταυροῦ, καὶ θανάτου, καὶ ἀναστάσεως (αὐτοῦ) ἑλευθερωκένας τὸ γένος τῶν ⁵⁸ ἀνθρώπων, ὃν καὶ ⁵⁹ ἐλπίζομεν ἐλθόντα ⁶⁰ κρῖναι πάντας ἐν δικαιοσύνῃ. Πιστεύεις τοῦτο ⁶¹, φιλόσοφε; » Ὁ δὲ ὡς ἂν τ.ς πείραν ⁶² λόγων μηδέποτε ἔχων εἰς ἀντίθεσιν ⁶³, ἀπηνεώθη καὶ ὡς κωφὸς καὶ ἄλαλος ἀποσιωπήσας, τοῦτο μόνον ἐφθέγγετο, ὅτι Ταῦτα κάμολ ⁶⁴ εὐτως ἔχειν δοκεῖ. Καὶ ὁ γέρων (107^b) φησὶν ⁶⁵· Ὁ οὐκ ἂν ἀναστάς ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ λήψῃ τὸ σημεῖον [τῆς πίστεως] ταύτης. » Ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπιστραφεὶς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἐκούσατέ μου, ὦ ἄνδρες· ἕως ὅτε λόγων ἐποιησάμην ⁶⁶ σπουδῆν, λόγους **408** λόγοις ἀντετίθουν καὶ τὰ προσφερόμενα ⁶⁷ τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρπον. Ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δυνάμεις

Variae lectiones et notæ.

³⁶ καὶ add. cod. ³⁷ Ἐ. π. π. ἀ. Ced. ³⁸ καὶ τοῖς ἐπισκόποις ὑπὲρ Ἀρείου πάμπολλα διαπληκτιζόμενος V. 1, M. 1,2. ³⁹ συμβουλ. V. 1, (M. 1, 2?) ⁴⁰ ἐπιτρ. V. 1. ⁴¹ φ. διαστρέφαι M. 1,2. ⁴² ἐπικρατίστερος ἀντεφέρετο Ced. V. 1, M. 1,2. ⁴³ ἰα' περὶ τοῦ ἁγίου Σπυριδίου: V. 1, (M. 1,2?) ⁴⁴ λόγῳ Ced. V. 1, M. 1,2. ⁴⁵ β. τοῦ Θεοῦ M. 1,2. ⁴⁶ Τριμιθούτων M. 1,2, Τριμιθόντων V. 1,2, sed τριμιθός = τέρμινθος, τερέδινθος. ⁴⁷ Σπυριδίων Ced. V. 1, M. 1,2. ⁴⁸ ἀπλ. μὲν M. 1,2. ⁴⁹ τῷ λόγῳ V. 1 M. 1,2. ⁵⁰ δοθῆναι Ced. ⁵¹ διεκ. V. 1, M. 1,2. ⁵² τοῦ add. Ced. ⁵³ ὁ add. V. 1, M. 1,2. ⁵⁴ καὶ V. 1. ⁵⁵ ποιήσας add. Ced. ⁵⁶ τὰ add. V. 1. ⁵⁷ Ἐξὸν Υἱὸν M. 2. ⁵⁸ προσκυνούμενος M. 1,2. ⁵⁹ ἐλ. τὸν ἀνθρώπον M. 1,2. ⁶⁰ ὃν ἐλπ. M. 1,2. ⁶¹ πάλιν. ⁶² τοῖς Ced. V. 1. ⁶³ μ. π. λ. Ced. ⁶⁴ ἀντίδοσιν M. 1,2. ⁶⁵ κ. τ. ὁ. ἔ. Ced. V. 1, τ. ὁ. ἔ. κ. M. 1,2. ⁶⁶ ἔφη V. 1. ⁶⁷ ἐποιοῦμην Ced. V. 1, M. 1,2. ⁶⁸ τὰ πρ. καὶ cod. V. 1, M. 1,2, καὶ τὰ προτεινόμενα Ced.

εις ἐξήλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦδε τοῦ γέροντος, A iste philosophus, quod ab isto seniore devictus fuis-
 sis (συμεν οἱ λόγῳι ἢ τὴν δύναμιν ἢ ἀντιτάξασθαι · sci. letatus est.
 οὐδὲ γὰρ οἶδός τε ἐστὶν ἄνθρωπος ἀντιετῆναι Θεῷ. Διὰ τοι τοῦτο, εἴ τις ὑμῶν δύναται συνέναι ὡς καὶ γὰ
 κνήκα, πιστεύσει: ἢ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀκολουθεῖτω σὺν ἡμοῖ τῷ γέροντι τοῦτω, [ἐν] ᾧ ἐλάλησεν
 ὁ Θεός. Ὁ τούτω οὖν τῷ τρίτῳ γινόμενος ὁ φιλόσοφος Χριστιανός, ἔχαιρεν ἡτηθείς ὑπὸ τοῦ γέρον-
 τος.

“(7) Παρῆν δὲ τηνικαῦτε καὶ ὁ θεῖος Παφνούτιος;
 (ἄνθρ Αἰγύπτιος) καὶ θαυματουργός ἢ καὶ ὁμολο-
 γητής, οὗ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν Μαξιμιανὸς ἐξώρυξεν,
 ὁ; ἢ (καὶ), τῆς συνόδου κανονίσει θεολούσης, ὥστε
 κληρικὸν μὴ συνέρχεσθαι ἢ (τῆ) πρὸς γάμον (αὐτοῦ)
 γυναίκι, ὡς βαρὺν τὸν λόγον ἀνέτρεψε [καὶ μόνοις ἢ
 ἐπισκόποις ἐτύπωσε τοῦτο παραφυλάττεσθαι].

“(8) Μετὰ γοῦν πολλῆν (τὴν) τῆς σκέψεως ἀκρί-
 θειαν, ἰδοὺς πᾶσιν ὁμοῦ δεῖν ὀρίσασθαι τὸ ὁμοούσιον B
 ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τουτέστι τῆς αὐτῆς
 [οἰσίας καὶ ἢ] φύσεως; τῷ Πατρὶ καὶ τὸν Υἱὸν
 ὁμολογεῖν, ἦν δὴ ἢ καὶ κατὰ κράτος; καὶ συμφώνως
 ἰδεοβαίωσαν παρεκτός ἢ Ἀρείου τοῦ ἀσεβοῦς καὶ
 ἄλλων ἢ ἐξ ὁμοφρόνων αὐτῷ ἢ, οὓς ἀναθεματί-
 σασις ἢ οἱ θεοὶ ἢ Πατέρες οἱ τιγ', ὁ βασιλεὺς
 ἐβίβρισεν.

PUB. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἰσραῆλ ἢ.

ἢ Μετὰ δὲ ταῦτα φιλαπιχθήμονες ἄνδρες κατὰ
 πᾶσις ἢ ἐπισκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ
 κατηγόρας. Ὁ δὲ ταύτας 409 δεξάμενος; καὶ
 ἀκρίβει; καὶ τῷ δακτυλίῳ σημηνάμενος ἢ, ἐκέλευσε
 φυλάττεσθαι. Ἐἶτα πρὸς; εἰρήνην αὐτοὺς καὶ ὁμο-
 κων συμβιβάσας; ἢ, ταύτας (κομίσας), ἐνώπιον
 πάντων κατέκαυσε, ὄρκω πληροφορήσας αὐτοὺς ἢ
 μὴ ἀναγκῶναι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων ἢ οὐδὲ
 γὰρ ἔφη χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερῶν
 ἔχει γενέσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρό-
 ρησιν ἐντεῦθεν ἢ λαμβάνοντας, ἀδεῶς ἀμαρτάνωσιν.
 ἐγὼ δὲ ἢ, εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον
 ἄλλότρου διορύττο.τος, συνεκάλυφα ἢ ἂν τῆ πορ-
 ρυθῆ μου ταύτη ἢ τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς ἂν
 μὴ βλάβεις ἢ τοὺς θεωμένους τῶν δρωμένων ἢ ὄψις.
 Ὅτε-ω τοῖνον τοὺς μὲν εὖ ἢ λέγοντας; ἀνεκρηύτων,
 τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας παρακλητικῶς εἰς ὁμόνοιαν
 ἐλάσων, τοὺς ἢ πάντας ὁμογνώμονας ἢ ἐποίησε
 καὶ ὁμοδόξους (ἐπὶ) τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἄπασι ἢ. Καὶ οὕτω παραινέσας ἄπαντας καὶ πολλῆς τιμῆς τῆ
 καὶ δωρεῆς ἢ ἀξιώσας, ἕκαστον παρογγύησε καταλαβεῖν τὴν ἰδίαν κοίμην ἢ

Tum etiam aderat divinus Paphnutius, Ægyptius,
 thaumaturgus et confessor, cujus dexterum oculum
 Maximianus effuderat : hic, cum synodus canone
 statuere vellet, ut clericus cum uxore sua non
 conveniret, tanquam onerosum propositum avertit,
 et solis episcopis hoc custodiendum representavit.

Post multam igitur et sedulam disquisitionem,
 omnibus simul visum est oportere consubstantiali-
 tatem in recta fide definire, id est, unius substantiæ
 ac naturæ cum Patre Filium confiteri; hanc ortho-
 doxam fidem potenter unanimiterque stabiliverunt
 præter impium Arium et alios sex qui doctrina
 ipsi consentiebant. Hos autem, cum anathematiz-
 assent trecenti decem et octo divini Patres, rex
 exulare jussit.

CLXXXII. Quod sacerdotem condemnare non oportet.

Postea malevoli homines de quibusdam episcopis
 scriptas regi tradiderunt criminationes. Qui post-
 quam eas accepisset, colligasset et annulo signasset,
 asservari jussit. Deinde cum ad pacem et concor-
 diam ipsos adduxisset, allatas illas coram omnibus
 combussit, illosque jurejurando astrinxit ut nihil
 in eis scriptorum proderent. Non enim oportet, iu-
 quit, delicta sacerdotum multis aperta fieri, ne
 scandalum occasionem exinde sumentes liberioribus pec-
 cent. Ego vero, si testis oculatus fero episcopi
 ad alienas nuptias pervadentis, illegitime factum
 purpura mica occultarem, ne visus factorum specta-
 tores læderet. Sic bene loquentes laudans, male
 vero dicentes exhortatione ad concordiam adducens,
 omnes unanimis consentientesque de cunctis quæ liti-
 gium movebant, fecit. Et ita cunctos exhortatus multo-
 que honore ac largitate dignatus, unumquemque pro-
 prium gregem repetere jussit.

Varie lectiones et notæ.

ἢ μου add. cod. ἢ τῆ δυνάμει Ced. V. 1, M. 1,2. ἢ πιστεύσάτω M. 1,2. ἢ ἰβ'. Περὶ τοῦ ἁγίου
 Παφνούτιου V. 1, M. 1,2, Ced. 503,25-504,3. ἢ καὶ τερατ. Ced. V. 1, M. 1,2. ἢ σ. γ. πρ. γ. Ced.
 V. 1, σ. τῆ πρ. γ. ἢ. γ. M. 2, (in M. 1. lacuna). ἢ τοῖς add. Ced. ἢ Ced. 504,4-9. ἢ οὐσίτζ;
 καὶ foisan etiam Irgebatur in scholio marginali, sed simul cum isto margine rescissum est. ἢ δὲ
 cod. ἢ πάρεξ Ced. ἢ ἑτέρων Ced. ἢ αὐτοῖ; V. 1, αὐτοῦ M. 1,2. ἢ ἀναθεματιθέντας ὑπὸ τῶν
 ἑσίων Πατέρων Ced. ἢ οὗ θ. τιγ' π. V. 1, εἰ θεοφόροι π. M. 1,2. ἢ Hæc rubrica M. 2 cum
 margine codicis periit, deest in V. 1, M. 1. ἢ Ced. 201,1003, 52 — τινὲς ἢ. V. 1, ἄνθρωποι M.
 1,2. ἢ τῶν add. V. 1, M. 1,2. ἢ σημηναμένου M. 1,2. ἢ καὶ V. 1. ἢ αὐτοῖ; V. 1. ἢ ἐνταῦθα M.
 1,2. ἢ φησὶν add. V. 1. ἢ συνεσκέπασα M. 1,2. ἢ ταῦτα M. 1,2. ἢ βλάβειν cod. V. 1, M. 1,2.
 ἢ μὲν λ. M. 1,2. ἢ δὲ add. V. 1, M. 1,2. ἢ ὁμογ. καὶ ὁμ. τ. ἢ. ἢ κατέστητος Ced. ὁμογ. καὶ ὁμ. ἐπὶ τ.
 ἢ. ἢ. x. V. 1, M. 1,2. ἢ πᾶσι V. 1. ἢ τοὺς ἰσραῆλ; add. V. 1, M. 1,2. ἢ Ἐπισκόπους καὶ προσδυτέ-
 ρους, διακόνους; τῆ καὶ ὑποδικόνους ἔδοξεν ὀρίσαι τῆ συνόδῳ (τὴν σύνοδον cod.) μὴ συγκαθεύδειν ταῖς
 ἰδίαι; γαμεταῖς, ἢς πρὶν ἱερᾶσθαι ἡγάγοντο. Στάς δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ ἅγιος Παφνούτιος φησι ἢ Ἐτίμιον
 τῶν γάμων ἀποκαλιῶν (ἀποκαλιεῖ ἢ Γραφή Heb. xiii, 4?) σωφροσύνην δὲ τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετάς
 συνουσίαν· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ ἱεροῦ τάγματος κοινωνήσαντας μηκέτι
 γαμεῖν, τοὺς δὲ μετὰ γάμον ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι (δεῖ vel βουλεύομαι). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ
 γαμεῖν, τοὺς δὲ μετὰ γάμον ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι (δεῖ vel βουλεύομαι). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ

Postquam igitur synodus Nicææ congregata fuis-
set, et, omnibus sanctis episcopis in unum con-
gressis, res contra Arium definitæ sunt, jussit rex
Æliæ episcopum, Macarium, in synodo præsentem
et apostolicorum dogmatum propugnatorem, saluti-
feram crucem sepulcrumque Domini et alia sacra loca
perquirere. Erat autem nonus et decimus annus
ipsius regni, cum Nicææ synodus facta est.

Postea rex misit suam matrem Helenam in Jeru-
salem cum litteris pecuniisque multis ad legitime
vocatum Macarium, Æliæ episcopum, ut quæreret
salutiferum illustris crucis lignum et loca sancta
ædificaret. Hoc ipsa regina poposcerat, dicens vi-
sionem divinam apparuisse sibi jubentem adire
Jerusalem et ad lucem producere loca sancta quæ,
ab impiis recondita, tamdiu latentia manebant.
Cum autem reginam venientem audisset episcopus,
episcopis provinciæ convocatis, ei cum honore
debito obviam ivit. Continuo vero jussit episcopos
pretiosi ligni perquisitionem facere. De hoc hæ-
rentibus omnibus et aliud alio temere narrante,
civitatis episcopus omnes otium agere ferventio-
resque preces super hoc ad Deum offerre invitavit.
Hoc facto, statim episcopo divinitus monstratus
est locus, quo ædificatum erat impuræ deitatis
Aphroditæ templum et statua. Tunc regina regia
auctoritate utens, magna multitudine artificum
operariorumque convocata, funditus everti imman-
dam ædificium, et terræ congeriem longe quopiam
projici mandavit. Hoc autem facto, apparuit divinum
monumentum et Calvariæ locus, et non procul tres
cruces infossæ. Sedulo confodientes et clavos inve-
nerunt. Exinde cæterum molestia multa tristitiaque
corripuit reginam quænam tandem esset crux Domi-
nica quærentiem. Episcopus autem cum fide quæ-
sitionem solvit. Mulieri namque nobili ægiotanti
et ab omnibus desperatæ, ac ultima spirantem unam-
quamque crucem admovens, quæsitam invenit. Vix
cum infirmæ Salvatoris crucis umbra propinquavit,
cum illa quæ sine flatu sineque motu videbatur,
divina potentia confestim exsultavit, magna voce
clamans et Deum glorificans. Regina vero Helena
cum lætitia multa ac timore crucem assumens, par-

Μετὰ τοῦν ¹⁰ τὴ συναθροισθῆναι τὴν ἐν Νικαίᾳ
σύνεδον καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐπισκόπων εἰς ἓν
δεδραμηκότων ¹¹ καὶ τὰ κατὰ Ἀριον **410** ἐπρά-
χθη, παρεκάλευστο ὁ βασιλεὺς τῷ ¹² τῆς Αἰλίας
ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι· ἐν τῇ συνόδῳ καὶ τῶν
ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητῆσαι
καὶ τὸν ¹³ ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ τὸ θεοδόχον μνήμα
καὶ πάντα τοὺς ἁγίους τόπους· ἦν δὲ ἕννατος· ¹⁴
καὶ δέκατος ἑνιανθῆς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε ἐγί-
νετο ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος.

¹⁵ (2) Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέπειλεν ὁ βασιλεὺς τὴν
αὐτοῦ μητέρα Ἑλένην εἰς Ἱερουσόλυμα μετὰ ¹⁶
γραμμάτων καὶ χορημάτων ἀφθονίας ¹⁷ πρὸς τὸν
φερόντων Μακάριον, τὸν τῆς Αἰλίας ἐπίσκοπον, ἐπὶ
ἀναζητῆσαι τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ
καὶ οἰκοδομῆ τῶν ἁγίων τόπων αὐτῆς, τοῦτο αἰτη-
σαμένη· τῆς βασιλίδος, φασκούσης· ὅπτασιαν τινὰ
θεῖαν ἔωρακίναί, κελύουσαν αὐτὴν τὰ Ἱερουσόλυμα
καταλαβεῖν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους· εἰς φῶς ἀγαγεῖν
χωσθέντας· ὅπῃ τῶν ἀνόμων καὶ ἀφανεῖς· ἡγε-
μένους ἐπὶ τοσοῦτου χρόνου. Μαθὼν δὲ ὁ ἐπίσκοπος
ἀφικομένην τὴν βασιλίδα, συναγαγὼν τοὺς τῆς
ἐπαρχίας ἐπισκόπους, μετὰ τῆς θεούσης τιμῆς
ὕπνητησεν αὐτῇ. Εὐθὺς δὲ παρεκάλεισε· τοὺς
ἐπισκόπους τὴν ζήτησιν τοῦ ποθεινοῦ ξύλου ποιή-
σασθαι. Ἀπορῶντες· ὁ δὲ πάντων περὶ τοῦτου καὶ
ἄλλου ἄλλα ἐξ ὑποψίας διηγουμένου, ὁ τῆς πόλεως
ἐπίσκοπος· πάντας παρεκάλει· ἡσυχίαν ἄγειν καὶ
σπουδαιοτέραν εὐχὴν ὑπὲρ τοῦτου τῷ Θεῷ προσφε-
ρειν. Τοῦτου δὲ γενομένου, εὐθὺς ἐδείχθη ὁ τόπος
θεοδὸν τῷ ἐπισκόπῳ, ἐν ᾧ ἴδρυτο τῆς ἀκαθάρτου
δαίμονος Ἀφροδίτης· ὁ ναὸς καὶ τὸ ἀγαλμα. Τότε
ἡ βασίλισσα τῇ βασιλικῇ αὐθεντίᾳ χρωμένη, συνα-
γαγοῦσα πλῆθος πολὺ τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν, ἐκέ-
λευσεν ἐκ ¹⁸ βάρων ἀνατραπῆναι τὸ μυστήριον
οἰκοδόμημα καὶ τὴν χοῦν πόρῳ που ἀπεβρίφηναι.
Τοῦτου δὲ γενομένου ¹⁹, ἀνεφάνη τὸ θεῖον μνήμα
καὶ ὁ τόπος τοῦ κρανίου καὶ οὐ μνησθέν **411** τρεῖς
σταυροὶ ἔχουσμένοι. Ἐπιμελῶς δὲ ²⁰ διερευνησάντες,
εὔρον καὶ τοὺς ἔλους. Ἐκείθεν λοιπὸν ἀμχανία
πολλὴ καὶ θλίψις κατέλαβεν τὴν βασίλισσαν ἐπιζη-
τοῦσαν πλοῦ· ἀρα εἶη ὁ Δεσποτικὸς σταυρός. Ὁ δὲ
ἐπίσκοπος μετὰ ²¹ πίστεως τὴν διάκρισιν ἔβλεπεν·
γυναικὶ γὰρ ἀβρωστούτῃ ²² τῶν ἐπιφανῶν καὶ
ἀπεγνωσμένη ὑπὸ πάντων, καὶ τὰ ²³ τελευταῖα

Variæ lectiones et notæ.

ἄγιος Παφνούτιος· ἐπήνεσε δὲ (108^ο) ἡ σύνοδος τὴν βουλὴν καὶ περὶ τοῦτου οὐδὲν ἐνομοθέτησε, ἀλλὰ τῇ
ἐκάστου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα ἔθεντο· τοὺς δὲ ἐπισκόπους ὤριταν μόνους τοῦτο παραφυλάττεσθαι. Hæc va-
riants capituli CXC 7 deest in Ced. V. 1, M. 1, 2). ¹¹ Et hæc rubrica M. 2, in codice cum margine est
absctias. Totum c. deest in V. 1. ¹² οὖν M. 1, 2. ¹³ συνδ. M. 1, 2. ¹⁴ τὸν — ἐπίσκοπον Μακάριον ἐν τῇ
συνόδῳ καὶ — ὑπερμαχοῦντι M. 1, 2. ¹⁵ καὶ ζ. M. 1. ¹⁶ ἦν δὲ ἑτῶν θ' καὶ δ. ἐν. M. 1, 2. ¹⁷ Variants
capituli CLXXX, 2. ¹⁸ καὶ M. 1, 2. ¹⁹ ἀφθονίας codex, ἀφθόνων? ἐντεταλαμένης M. 1, 2. ²⁰ φάσκουσα
M. 1, 2. ²¹ χωσθέν cod. χωσθέντος οὖν αὐτοῦ ὑπὸ M. 1, 2. ²² ἀφανοῦς γενομένου ἐπὶ τοσοῦτου χρόνου;
M. 1, 2, ἀφανεῖς γενομέν. ἐπὶ τοσοῦτ. χρόν. ²³ παρεκάλευστο τὴν ζ. τοῦ ποθεινομένου ξ. M. — δὲ —
ξύλου omi. M. 1, 2. ²⁴ Ἀπ. οὖν π. π. τοῦ τόπου καὶ
ἐπ. π. παρεκάλει cod. ²⁵ Τούτων δὲ γενομένων M. ²⁶ Ἀφ. v. M. 1, 2. ²⁷ ἀπὸ β. M. 2, ἀπὸ βαρῶρων
M. 1. ²⁸ γενομ. 1, 2, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ πρὸς τὰ Ἱερουσόλυμα ἀπέστειλε Sym. 31. ²⁹ ἐ. τ. M. 1, 2.
³⁰ δὲ π. M. 1, 2. ³¹ ἀβρωστούτα — ἀπεγνωσμένης M. 1, 2. ³² τὰ omi. M.

ἡκούσθη ¹⁶ προσαγαγῶν, ἐκάτερον ¹⁷ τῶν σταυρῶν, Α
 τὸ ζητούμενον εὗρε - μόνον γὰρ ¹⁸ ἤγγισεν ἡ σκιὰ
 τοῦ σωτηρίου σταυροῦ τῆ ἀσθενούσῃ, εὐθὺς ἡ ἄπνους
 καὶ ἀκίνητος Θεὸς δυνάμει παραχρῆμα ἀνεπήδησε
 μεγάλη φωνῇ βοῶσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν. Ἡ δὲ
 βασιλεῖσα Ἐλένη μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ φόβου
 ἀνιλομένη τὸν ¹⁹ σταυρὸν, μέρος μόντοι σὺν τοῖς
 ἡίοις, ἀνεκομίσαστο ²⁰ πρὸς τὸν παῖδα : τὸ ²¹ δὲ
 ἰκόν, γλωσσόχομον ἀργυροῦν ποιήσασα, παρέδωκε
 τῷ ²² ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως ²³ εἰς μνημόσυνον πά-
 σης γενεᾶς καὶ θεοπίστασ ²⁴ ἐκκλησίας γενέσθαι ἐν τῷ ζωοποιῷ μνήματι καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾶ καὶ
 ἐν τῇ Βηθλεὲμ ²⁵ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν κατὰ σάρκα γέννησεν
 ὑπέμεινε, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῶν εἰλαῶν, (108b) ἐλύα ²⁶ εὐλογήσας τοὺς μαθητὰς ἀνελήφθη. Καὶ ἄλλα καὶ
 καὶ ἀξίμματα ποιήσασα ²⁷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνίστραψε πρὸς τὸν παῖδα.

(3) Ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς αὐτὴν ὑποδεξάμενος τὴν Β
 μὲν τοῦ τιμίου σταυροῦ μερίδα ²⁸ χρυσοῦ ὄρηκα ἀπο-
 θέμενος, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν, ἐνταυ-
 σαίσις ²⁹ μνημείας ἐορτάζειν τὴν ἀνάδειξιν τοῦ σταυ-
 ροῦ προστάξας. Τῶν δὲ ἡίων τοὺς μὲν εἰς τὴν ἰδίαν
 περικεφαλίαν ³⁰ ἐχάλαυσε, τοὺς δὲ ἀνέμειξε τῷ
 σελιβαρίῳ ³¹ τοῦ Ἰππου αὐτοῦ ³², ἵνα πληρωθῆ τὸ
 ρηθὲν ἐκ ³³ τοῦ προφήτου ³⁴ Ζαχαρίου διὰ τοῦ Κυ-
 ρίου λέγοντος ³⁵ : « Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖ ἡ ἴσται τὸ ³⁶
 ἐπὶ τῷ χαλεπῷ τοῦ ἵππου ³⁷ τοῦ βασιλέως ἄγιον τῷ
 Κυρίῳ παντοκράτορι. »

112 ³⁸ (4) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τῷ ἐπισκόπῳ
 Κωνσταντινουπόλεως καταλαθεῖν τὴν Αἰλίαν καὶ
 συγκοιτῆσαι σὺν δόξῳ πλείων ἐπισκόπων καὶ ἐγκαι-
 νίσει τοὺς ἁγίους τόπους. Οὗτος δὲ ἦν ³⁹ Εὐσέβιος
 ὁ Νικομηδείης ὁ τῶν Ἀρειανικῶν δογματῶν γενέ-
 σθαι ἀρχηγός : οὗτος ἀναθεματισθεὶς ἐν τῇ Νικαίᾳ
 μετὰ τῶν συμφρόνων αὐτοῦ καὶ ἐξοριθεὶς ⁴⁰, μετὰ
 χρόνον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως εἰς ἐξοδὸν
 εἰς ἀπάτης λαθόντας, χαρῶν δεητικῶν ⁴¹ ἀνήνεγκαν
 τῷ βασιλεὶ ὁμνούντες, ὅτι περ « Ὑπεγράφομεν τῆ
 ἐκθέσει τῆς πίστεως καὶ ἐν ἡμῶν ἀκολουθοῦμεν τοῖς
 ἁγίοις Πατράσι. » Πείσθη : δὲ ⁴² τοῦτοι : ὁ βασιλεὺς
 ἀνεκάλιστο αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐξορίας : καὶ τιμῆς μέλι-
 στα κλίστω ⁴³ ἤξιωσε. Σχολάζοντος δὲ τοῦ Κων-
 σταντινουπόλεως θρόνου, ταῖς οἰκειαῖς κακομηχανίαις
 γρώμικος τυραννικῶς κατέσχε τὸν θρόνον τῆς βασι-
 λευούσης ⁴⁴ πόλεως ὁ Εὐσέβιος. Ἐπιλαθόμενος δὲ
 τῆς μείζονος ἐξουσίας τοὺς σύμφρονες αὐτοῦ κατέστησε ταῖς οἰκειαῖς παροικίαις, ἐξέωσας τοὺς χε-
 ροτηθέντες ἀντ' αὐτῶν.

⁴⁵ (5) Τοῦτου δὲ γαναμίνου ⁴⁶, κατὰ Ἀθανασίου Δ
 ἰκόν τῷ Ἀλεξανδρείαις ἐσχολάζον πολλὰς κατ'
 αὐτοῦ σκαιωρίας ἐπινοοῦντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς δίκαιον
 ἤγγιστο καὶ Ἀθανάσιον καλεῖσαι εἰς τὰ ἐγκαίνια

tem cum clavis ad filium asportant iam reservavit,
 deinde, facta argentea capsula, episcopo civitatis
 in memoriam omnibus generationibus tradidit.
 Præcepit etiam ecclesias fieri in vivifico monumē-
 to, in sacro Golgotha, in Bethleem spelunca in qua
 Dominus noster Jesus Christus secundum carnem
 nasci dignatus est, et in monte Olivarum, ubi, be-
 neditis discipulis, assumptus est. Alii deinde pul-
 chra laudeque dignissima cum in Jerusalem fecisset,
 ad filium reversa est.

Ille vero cum gaudio eam suscipiens, pretiosæ
 crucis portionem in aurea theca deposuit et episcopo
 custodiendam tradidit; annuæque memoria crucis
 receptionem statuit celebrandam. Ex clavis autem
 alios suæ galææ ornamentum fecit, aliosque ipsius
 equi freno destinavit, ut impleretur quod dictum
 est a Zacharia propheta de Domino dicente : « In
 die illa erit super freno equi regis omnipotentis Do-
 mino sac u. n. »

Rex autem Constantino-politano jussit episcopo
 Aeliam petere ac plurimum episcoporum synodum
 congregare locaque sancta dedicare. Hic erat Nico-
 mediensis Eusebius, qui dogmatum Arianorum
 factus erat propugnator. Anathematizatus in Næna
 synodo cum assentientibus sibi ac in exsilium mis-
 sus, ipse sibi que concordēs, post tempus, regis
 clementiam pro ratione callide sumentes, supplicem
 epistolam ad regem detulerunt juramento sponden-
 tes « se fidei expositioni subscribere, et in omnibus
 sanctis Patribus adherere. » Illis persuasus rex illo
 ex exsilio revocavit et honore maximo digna-
 tus est. Vacante vero Constantinopolitana sede, suis
 machinationibus usus urbis regie sedem Eusebius
 tyrannice occupavit. Potitus autem majore potesta-
 te, sibi consentientes, illis qui eorum loco suffecti
 erant expulsis, propriis parochiis restituit.

Hoc autem facto, adversus Athanasium Alexan-
 driæ egerunt, multa prava consilia contra illum
 meditantēs. Rex autem justum exis imavit ad sa-
 crorum locorum dedicationem ipsam Athanasium

Varie lectiones et notæ.

¹⁶ πνέουσαν cod. ¹⁷ ἐκάτερα τὴν σταυρὸν τὸν ζ. M. 1,2. ¹⁸ ὡς add. M. 1,2. ¹⁹ ζωοποιόν add. M. 1,2. ²⁰ ἀνεκομίστα M. 1,2. μ. τοῦ τιμίου ξύλου καὶ τοὺς ἡλούς τῷ υἱῷ ἀπέστειλε Sym. 51^a. ²¹ τὸν M. 1,2. ²² τοῖς ἐπισκόποις M. 1,2. ²³ τῆς π. ταῖς γ. M. 2. τῆς π. π. τ. γενεαίαις. ²⁴ θ. καλιῶ; γ. M. 1. θ. ἐκκλησίαν γ. M. 2. θ. ἐκκλη. γ. cod. ²⁵ καὶ add. M. 1,2. ²⁶ ὁ Κύριος add. M. 1,2. ²⁷ ποιήσας M. 1,2. ²⁸ ἐν χρυσοῦ cod. M¹. ²⁹ ἐναυσιαίας μνημ. cod. ἐναυσιαίου μνημοσύνου? ³⁰ κεφαλαίαν cod. ³¹ σελιβ. cod. ³² σ. ἀ. M. 1,2. ³³ ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ πρ. λέγοντος M¹. ³⁴ πρ. δὲ M. 1,2. ³⁵ Z. ich. xiv, 20. ³⁶ ἴσται τῷ Χ. M. 2. ε. τῷ ἐπὶ γ. M. 1. ³⁷ ἰ. ἁγ. M. 1,2. καὶ τὸν μὲν ἕνα π. σωτηρίου, τὸν δὲ ἕτερον ἐν τῇ ἱεροσολίμῳ κακομήχαν Sym. 51^a. ³⁸ 340-342 (Theodoret. 1, 18), Ced. 523, 1-9 anno Const 9° (544); se l'ipocorallino κακομήχαν Sym. 51^a. ³⁹ 340-342 (Theodoret. 1, 18), Ced. 523, 1-9 anno Const 9° (544); se l'ipocorallino κακομήχαν Sym. 51^a. ⁴⁰ ἐξ. M. 1,2. ⁴¹ δεχτ. M. 1,2. ⁴² πείστω; M. 1. ⁴³ τῆς βασιλείας; ὁ M. 1,2. ⁴⁴ (Ced. 523, 0-12?) ⁴⁵ γεννῶ. M. 1,2.

vocare. Jabet igitur primum in Tyro convenire synodum, ut ea quæ contra Athanasium erant allegata, examini subjicerentur, et sic omni controversia remota, cuncti ad festum accurrerent. Misit autem nepotem suum Dalmatium ad inspectandam congregatæ synodi stationem.

Congregatis autem in urbe Tyri episcopis, aderat etiam cum eis episcopus Æliæ Maximus, quæ contra Athanasium struebantur prorsus ignoraus. Cum vero Athanasius in cætum ingressus est, obsederunt eum criminatores, graves ac magnas adversus eum accusationes deferentes, quas suggererant eis astantes iudices, Eusebius Nicomediæ, et qui circumdabant eum; sed nihil potuerunt demonstrare, Athanasio se justificante et delationes eorum sicut araneas dilacerante. In furorem vero conversi accusatores, omnem miruerunt cætum, clamantes: « Tollite præstigiatores: quodam enim incantatione cunctos ad silentium coegit. » Et interfectus esset Athanasius, nisi regis nepos cum militibus ex illorum manibus eum eripuisset.

Constans autem est sermo, quod Athanasius exinde fugiens in sanctam civitatem se contulit, et facta prece, inunctisque sancto oleo ante ceterorum episcoporum adventum, precatoris locis, adiit regem, quem omnia contra se allegata docuit. Hic autem postquam eum audivit, adversariorum ejus malitiam admirans, ipsum honore maximo dignatus est et cum benevolis litteris in Alexandriam remisit. Erat autem tricesimus annus regni Constantini.

Venerandam igitur diem dedicationis sacrarum ecclesiarum et exaltationis pretiosæ crucis, post regiam dispositionem, statuerunt Patres celebrari quotannis decima quarta die mensis Septembris.

Prima vero synodus trecentorum decem et octo sanctorum ac inspiratorum Patrum in metropoli Nicæna congregatorum, anno regni Constantini vicesimo facta est. Huic præfuerunt Silvestri, senioris Romæ episcopi, legati, Biton et Bientius, presbyteri, Metrophanes Byzanticus, Alexander Alexandriensis, Eustathius Antiochensis, Macarius Jeroso-

Δ τῶν ἁγίων τόπων. Κελεύει οὖν πρῶτον ἐν Τύρῳ συναλθεῖν τὴν σύνοδον καὶ τὰ κατὰ Ἀθανάσιον διασκέψασθαι⁶⁷ καὶ οὕτως⁶⁸ δίχα πάσης διχονοίας ὁρμήσασθαι πάντας εἰς τὴν ἑορτήν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ τὸν ἀδελφεοῦν αὐτοῦ⁶⁹ Δαλματίον ἐπόπτην γενέσθαι τῆς συναθροισομένης συνόδου τὴν κατάστασιν.

⁶⁸ (6) Συνελθόντων δὲ⁷¹ τῶν ἐπισκόπων ἐν Τύρῳ, παρῆν σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ⁷² Ἀλίαις ἐπίσκοπος Μαξιμόν⁷³; ἄγνοιον παντάπασιν τὰ κατὰ Ἀθανασίου τυρσεύμενα. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν⁷⁴ Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον, περιέστησαν αὐτῷ⁷⁵ οἱ κατήγοροι, μεγάλα καὶ βαρῆα ἐγκλήματα⁷⁶ φέροντες κατ' αὐτοῦ⁷⁷, ἄπερ⁷⁸ ὑπέθεντο αὐτοῖς; οἱ παρόντες δικασταί, Εὐσέβιος⁷⁹ Νικομηδείας, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν ἀποδείξει, Ἀθανασίου ἀπολογουμένου καὶ ἀράχνης δίκην διασπῶντο; τὰς συκοφαντίας αὐτῶν⁸⁰ εἰς μανίαν δὲ τραπέντες οἱ κατήγοροι, συνέχον⁸¹ ἅπαν τὸ συνέδριον βρωῦτες· « Ἄρατε τὸν γόητα· γοητεία γάρ τινι χρησάμενος πάντας ἐφίμωσι. » Καὶ ἐφονεύθη ἂν Ἀθανάσιος, εἰ μὴ ὁ ἀνεψίος τοῦ βασιλέως ἐξήγαγεν αὐτὸν διὰ στρατιωτῶν⁸² ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

(7) Λόγος δὲ κρατεῖ, ὅτι⁸³ Ἀθανάσιος ἐκείθεν φυγῶν⁸⁴ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ποιήσας εὐχὴν καὶ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίσας τοὺς εὐκτηρίου; τόπους⁸⁵ πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν⁸⁶ ἐπισκόπων παρουσίας, οὕτω κατέλαθε⁸⁷ τὸν βασιλέα⁸⁸ καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνεπίδηξεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ θαυμάσας τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ τὴν πονηρίαν καὶ μεγίστη⁸⁹ (109⁹⁰) τιμῆς ἀξιώσας αὐτόν, μετὰ πραγμάτων εὐμενῶν ἀπέστειλεν ἐπὶ⁹¹ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἦν δὲ τριακοστὸν ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου⁹².

(6) Τὴν γοῦν⁹³ σεβάσμιον ἡμέραν τῶν ἐγκαίνων τῶν ἁγίων τόπων καὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ τριῖνου⁹⁴ σταυροῦ ὤρισαντο οἱ Πατέρες μετὰ βασιλικῆς προσταγματος γίνεσθαι ἀπὸ ἑκαστοῦ ἔτος τῆ ἰδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

⁷³ (7) Ἡ δὲ α' σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ⁹⁵ τῆ μητροπόλει συναλθόντων⁹⁶ τῆ ἁγίων (θεοφόρων) Πατέρων, ἔτσι⁹⁷ τῆς⁹⁸ βασιλείας Κωνσταντίνου 414⁹⁹ κ'. Ταύτης ἡγοῦντο Σιλδέστρου τοῦ τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης τοποτηρηταί Βίτων¹⁰⁰ καὶ Βικέντιος¹⁰¹ πρεσβύτεροι, Μητροφάνης τοῦ Βυζαντίου, Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Μακάριος

Variae lectiones et notæ.

⁶⁷ ἐπισκ. M. 2. ⁶⁸ καὶ ὡς οὐ δ. M. 1,2. ⁶⁹ ἀδ. Δ. M. 2. ⁷⁰ Σ. οὖν M. 1,2. ⁷¹ τῆ; ad. l. M. 1,2. ⁷² Μάξιμος 556-548? ⁷³ ὁ αὐτὸς M. 1,2. ⁷⁴ αὐτῷ sic cod. cf. Schæfer. app. in Demosth. 1, p. 859, αὐτόν M. 1,2. ⁷⁵ ἐγκλ. x. α. M. 2. ⁷⁶ ἅπαν ὑπ. M. 1,2. ⁷⁷ ὁ αὐτὸς M. 1,2. ⁷⁸ αὐτῶν om. M. 1,2. ⁷⁹ δέ ad. l. M. 1,2. ⁸⁰ στρατευμάτων ἐκ χειρὸς α. M. 1,2. ⁸¹ ὁ αὐτὸς M. 1,2. ⁸² ἐκφ. M. 1,2. ⁸³ ἐ. οἴκου πρὸ M. 1,2. ⁸⁴ λ. π. 1,2. ⁸⁵ κατέλα. cod. κατέλαθον M. 1,2. ⁸⁶ ἀν. τὸν βασιλέα M. 1,2. ⁸⁷ μεγίστη τιμῆ cod. et M. 1,2, h. l. sed paulo supra § 4 genitivo usi sunt. ⁸⁸ ἀπ. εἰς M. 1,2. ⁸⁹ Indicatione IX, coss. Nepotiano et Faucundo, Athanasius Tyro C. P. p. r. venit unde a Constantino expulsus ad Constantem Cæsarem perrexit (Ep. festivals VIII. ἦν δὲ τοῦτο ἐν τῷ λ' ἔτει τῆς β. K. M. 1,2. ⁹⁰ Τὴν δὲ M. 1,2. ⁹¹ προσκονητοῦ στ. M. 1,2; M. 1, h. l. habet lemma π. τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ καὶ Αἰκινίου cf. CLXXX, 2. ⁹² 525 — [1γ'] Σύνοδος; α'. Ἀπὸ γοῦν τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ Κυρίου (M. 1,2) ἕως τῆς α' συνόδου γίνονται ἔτη τῆ, lemma V. 1, a codd. Mosq. et M. 1,2 in textum receptum, deest in Ced. 499, 21-507,7, qui τῆ Patres hujus synodi, non annos post Chr. n. h. l. habet: Τῷ κ' ἔτει γ. ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη κ' α' ο. ἐν Ν. σ. τῶν α. τῆ π. τῆς ἡγ. Σ. πάπα Π. τ. Β. καὶ Βικεντίω πρεσβύτεροι: Μητρ. Περὶ τῆς α' συνόδου M. 1, Σύνοδος α' M. 2. ⁹³ Ν. μ. εὐθυσία; M. 1,2, τὸ πρῶτον Ν. V. Ced. ⁹⁴ σ. τῆ π. V. ⁹⁵ ἔτος cod. ⁹⁶ τῆς K. τοῦ μεγάλου β. κ' V. ⁹⁷ Βίτος M. 1,2. ⁹⁸ Βικεντιῶν V.

Ἱεροσολύμων, κατὰ Ἀρείου πρεσβυτέρου γεγονό-
 τας⁸⁰ Ἀλεξανδρείας, βλασημοῦντος (δὲ) τὸν Θεὸν
 λόγον κτίσμα καὶ ἑτεροούσιον⁸¹ τοῦ Πατρὸς⁸², [καί]
 ἰαίην ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, δοξάζοντος. Ὁν καθελούσα⁸³
 ἀνιθεμάτισε σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ Υἱὸν
 ὁμούσιον⁸⁴ καὶ συνάναρχον τῷ Πατρὶ καὶ Θεὸν ἀλη-
 θινὸν καὶ κτίστην πάντων (ὁρθοδόξως) ἐδωγάτισε
 (κατὰ τὸν Προφήτην τὸν λέγοντα⁸⁵· « Ἐκ γαστρὸς
 κρὶ ἐωσφύρου ἐγέννησά σε »).

⁸⁶ (8) Ἐτύπωσα δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐορτάζειν
 ἡμεῖς κατὰ τὴν⁸⁷ κριτοῦσαν συνήθειαν· τινὲς γάρ
 τῶν πρῶτων κατὰ τὴν ἰδ' τῆς σελήνης ἐώρταζον⁸⁸.

⁸⁹ (9) Μετὰ δὲ τινα χρόνον παρακληθεὶς ὁ Κων-
 σταντῖνος ὑπὸ⁹⁰ τῆς ἀδελφῆς Κωνσταντίας, ἀνῆκε
 τὸν Ἀρειὸν ἐκ⁹¹ τῆς ἑξορίας, ὡς δῆθεν μετανοή-
 σαντα· οὗ παραγενομένου καὶ ἐρωτηθέντος ὑπὸ τοῦ
 βασιλέως εἰ στοιχεῖ τοῖς ὅροις⁹², καὶ τῇ ἐκθέσει τῆς
 ἐν Νικαίᾳ συνόδου, παρσούθῳ κατέθετο πιστεῦειν οὗ-
 τως. Ὁ δὲ θαυμάσας⁹³ καὶ ὅρκον ἀπήτησε⁹⁴. Καὶ ὁ
 Ἀρειὸς τοῦτον⁹⁵ σοφισόμενος, ὡς ἐνόμιζε, καὶ τὸν
 ὅρκον ἀποκρούμενος⁹⁶ ἔφη· « Οὐτὼ φρονῶ ὡς καὶ
 ἑγγράφως⁹⁷ ». « Ἦν γὰρ ὁ ἄθλιος καταγράφας τὴν⁹⁸
 ἐπιτοῦ αἵρεσιν ἐν χάριτι, καὶ 415 ἐν κόλπῳ φέ-
 ρων⁹⁹ ὤμνυεν ἀληθῶς οὕτω φρονεῖν ὡς καὶ ἑγγράφως
 εἶη δηλαδὴ πεποιηκώς. Ὁμόσαντα δὲ μὴ φρονεῖν
 ἐναντία τῇ συνόδῳ ἀπέλυσεν αὐτὸν¹ ὁ βασιλεὺς εἰ-
 ρηκῶς· « Εἰ μὲν ὀρθὴ σοῦ ἐστὶν ἡ πίστις, καλῶς
 ὤρσας, εἰ δὲ ἀσεβὴς καὶ διεστραμμένη, κρινεῖ²
 Κύριος ὁ Θεὸς τὰ κατὰ σὲ θάττον.³ »

ΡΠΔ'. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν.

⁴ (Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος, ὡς εἴρηται, πει-
 σθεὶς τῇ ὑποκρίσει αὐτοῦ καὶ τῷ ὅρκῳ προσέταξε
 δεχθῆναι αὐτὸν, ἀλλὰ) καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον
 ἐξάσθαι αὐτὸν εἰς κοινωνίαν ἐκέλευσεν ὡς ἄτε με-
 τανοήσαντα. Τοῦ δὲ μὴ καταδεχομένου, γινώσκον-
 τος ἀκριβῶς τὴν Ἀρείου δυστροπίαν, ἐξορίζει (τοῦ
 θρόνου) τὸν ἅγιον⁵, πιστεύσας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ
 γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν λοιδορίας.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ γεγ. κτίσμα M. 1,2. ⁸¹ ἑτεροούσιον V. ⁸² λέγοντος add. V. ὁ Θεὸς λόγος M. 1,2. ⁸³ ἡ ἅγια σύνοδος
 adl. cod. ⁸⁴ ὁμούσιον V. ⁸⁵ Ps. cix, 4. ⁸⁶ C. d. 505,2-4. ⁸⁷ νῦν adl. Cod. ⁸⁸ Ἐκάνονσαν δὲ καὶ
 ἕτερα πολλά καὶ διάφορα καὶ ψυχωφελῆ κεφάλαια· καὶ ὑπέγραψαν ἅπαντες οἱ τε πατριάρχαι, μητροπολίται
 καὶ ἐπίσκοποι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. Δύο δὲ ἐπισκόπων τελειωθέντων, μήπω φθασάντων ὑπογράψαι καὶ ἐν
 τοῖς τάφροις αὐτῶν τὸν τόμον ἀποτεθέντες ἀφ' ἑσπέρας, τῷ πρωτῷ εὗρον τὰς ἐκάστου ἰδιοχείρου ὑπογραφάς,
 ὅπερ καὶ πάντα ἐξέπληξε cod. in textu. Desunt hæc in V. (M. 1,2?) Bulg. et Cod. aliqno temporis poste-
 riora redolent. ⁸⁹ Cod. 505,5-15. ⁹⁰ δ. τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ K. π. Cod. π. τῆς ἀδ. ἀ. K. V. (M. 1,2?).
⁹¹ ἀπὸ τῆς Cod. V. (M. 1,2?) ⁹² τὸν ὅρκον M. 1,2. ⁹³ θ. δ. ἐπήνεγκε C. d. V. M. 1,2). ⁹⁴ μὴ φρονεῖν
 ἐναντία τῇ συνόδῳ καὶ τοῦτο ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰρηκῶς αὐτῷ εἰ μὲν Cod. ⁹⁵ τοῦτο ψηφίς. M. 1,2.
⁹⁶ ἀνακρ. V. ⁹⁷ ὡς καὶ ἔγραψα M. 1,2. ⁹⁸ τὴν ἐ. δόξαν V. (M. 1,2?) ⁹⁹ καὶ adl. cod. ¹ ἀπ. ὁ β. M.
 2. ² κρίναι Cod. V. (M. 1,2). ³ Ἡμέρας γὰρ τυπωθείσης ἐν ἡ ἐμελλε δευθῆναι εἰς κοινωνίαν ἐν τῇ
 ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τινοῦ ἁγίου, Ἀλεξάνδρου τῷ ὀνόματι τοῦ Νισίθης, δέησιν ὑπὲρ τούτου πρὸς τὸν Θεὸν
 ποιουμένου, εἰ ἄξιός ἐστιν ἀμνηθῆναι τῆς κοινωνίας, κληθέντος δὲ τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ οἰκίσκου ἐν ᾧ ἔμενον
 ἐξελθόντος καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπιόντος, ὁ τῶν ἐκδίκησεων Κύριος καὶ τῶν θαυμασιῶν Θεὸς θαυμα-
 τουργεῖ τι καὶ περὶ αὐτὸν τοιοῦτον· ἐν τινι γὰρ τόπῳ ἀποκρύφῳ νυχθεὶς τὴν γαστέρα εἰσελθὼν καὶ τῶν
 ἐγκάτων αὐτοῦ κάτωθεν ἐκκενωθέντων τῇ αἰωνίᾳ κολάσει παρεπέμφθη cf. Cod. 518,15-519,7 anno Const.
 28· (353). Ἐν ᾧ δὲ τόπῳ γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει κθ' παλαίστας ἀπέχων τοῦ φόρου, Θεοδόσιος
 ὁ ὁρθόδοξος βασιλεὺς προσέταξεν ἐν μαρμάρῳ γλυφθῆναι τὸ ὁμολοῦμα Ἀρείου, Μακεδονίου τε καὶ Σαβέλλου,
 καὶ (109b) Ἐννομίου, καὶ τεθῆναι ἐν τῇ γῇ πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν, ὡς ἀν οἱ παρερχόμενοι κίπρον καὶ οὐρον
 καὶ πύσματα ἐπιβρίπτουσιν αὐτοῖς. Omnia hæc desunt in V. (et M. 1,2?). ⁴ Cod. 505,13-17 (ut M. 1,2).
 Ταύτη τοι καὶ τὸν μ. Ἀ. εἰς κ. ἀ. δ. παρεκλεύσατο ὡς [ιδ']. Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἔτυχε ταί; διαβολαῖς πι-
 στεύειν. Ταῦτό σοι καὶ τὸν μ. Ἀ. Ἀλεξανδρείας εἰς κ. ἀ. δ. π. V. M. 1,2. Rubrica in codice deest, in M.
 2 ad Ὁθην. ⁵ ὁ βασιλεὺς εἰ; Triberin adl. cod. καὶ εἰς Tr. M. 1,2, ὁ β. Slav. Cod. om., V. Inde a 2 ad
 10 Athyr C. P. fuerat Athanasius et exinde Treverus relegatus est (Summarium epistolarum festivalium
 VIII et IX).

lymitanus, adversus Arium, qui fuit presbyter
 Alexandriae, sed Deum Verbum blasphemavit, do-
 cens illum esse creaturam, Patri non consubstantia-
 lem, et fuisse tempus quo non erat. Quem repri-
 mens sancta synodus anathematizavit cum suis
 concordibus, Filium autem consubstantialem et
 coæternum Patri, Deum verum et omnium creato-
 rem, orthodoxe prædicavit juxta Prophetam dicen-
 tem : « Ex utero ante luciferum genui te. »

Ordinavit etiam sacrum Pascha a nobis juxta
 morem qui prævaluerat celebrandum : quidam enim
 recenter decima quarta lunæ illud celebrabant.

Post aliquod tempus rogatus a sorore sua Con-
 stantia Constantinus ex exsilio tanquam rite cou-
 versum Arium revocavit. Cum advenisset et a rego
 fuisset interrogatus an regulis et expositioni Nicænæ
 synodi adhæreret, statim se ita credere testatus
 est. Ille vero miratus et jusjurandum requisivit.
 Arius autem illum sicut existimabat deludens et
 jusjurandum declinans, ait : Sic opinor sicut et
 scripsi. Scripserat enim ille miser in charta suam
 hæresim, et in sinu ferens juravit vere sic credere
 sicut et scripto sane fecerat. Cum autem juravisset
 se contraria synodo non tenere, dimisit eum rex
 dicens : Si quidem orthodoxa tua fides est, recte
 jurasti, si vero impia et detorta, brevi judicabit
 Dominus ea quæ sunt in te.

CLXXXIV. De cunctis iudicibus.

Magnus autem Constantinus, credens, ut dixit,
 ejus responsioni ac juramento, illum statuit reci-
 piendum, atque etiam magnum Athanasium in
 communionem utpote conversum illum recipere
 jussit. Cum autem, Arii perversitate bene cognita,
 eum non reciperet, a sede dejecit sanctum, rati-
 tas quoque tenens ab Arianis allatas adversus eum
 calumnias.

Nec mirum : xpe enim divini viri contra quos-
 Jam pios absque judicio calumnias admittentes, a
 veritate declinaverunt, sanctosque vexaverunt ac
 contristaverunt, sicut divinus David a domestico
 Siba deceptus adversus dominum Misphiboset, quasi
 cum Absalom rebelli consensisset, hunc vexavit,
 et hominis propriis eum exspoliens, ista servo tradi-
 dit.

Oportet igitur cum multa diligentia et attentione
 accusationes inquirere, neque temerario delato-
 ribus, etiamsi multa fide fruantur, credere.
 Neque Nicodemus injustis Judæis cum magna
 vi ad eorum confusionem dixit : « Numquid lex
 nostra non judicat hominem, postquam eum audi-
 vit, et quid fecerit, cognovit? »

Certe et ipsi ext-anci philosophi istud manifeste
 significantes, aiunt : « Omnis ambiguitas judicia
 suspenat; judicium argumenta examinet; examen
 quod justum est definiat; definitio scribatur; scri-
 pta sanciantur; sancita confirmentur operibus;
 omnis contentio extinguatur, et amicitia denuo
 reviviscat »

CLXXXV. *Judex qualis esse debeat.*

Non igitur debet inconsulte et inconsiderate
 loqui vel judicare, nec temerarie contra reos pro-
 ferre sententias, sed post plurimam scituationem et
 inquisitionem diligentissimam.

Sic in Constitutionibus apostolicis legitur : « Sit
 autem judex non acceptionem personarum faciens,
 nec divitem attendens aut blandiens propter id quod
 convenit, nec pauperem despiciens. « Non enim,
 inquit, accipies potentis vultum, et egenum non
 misereberis in judicio; » nam Domini est judicium;
 et : « Juste quod justum est persequetur, » et :
 « Non probabitur justo quod - injustum est. »
 Non igitur oportet accusatoribus absque judicio et
 examine, ut accidit, credere; veri namque potest
 ut quidam odio vel invidia contra quemdam fratrem
 calumniam dirigant, sicut duo senes contra Susannam,
 et Ægyptia contra Joseph. En ergo, sicut homo
 Dei, talia non temere admittas, ne condemnens
 innocentem occidasque justum. « Nam innocentem
 et justum non interficies, » neque permittas dona

(190b) (2) Καὶ οὐ θαῦμα ἰ. πολλάκις γὰρ καὶ θεοὶ
 ἄνδρες κατὰ τινῶν εὐσεβῶν διαβολὰς ἀκρίτως πα-
 ραδεξάμενοι παρεστράφησαν τῆς ἀληθείας καὶ τοὺς
 εὐσεβεῖς παρέδωκαν τε καὶ [παρ] εὐπτησαν, ὡσεὶ
 [οὐν] καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ ὁ ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ
 οἰκέτου Σιδᾶ 416 κατὰ τοῦ δεσπότου Μεμφιουστῆ ὡς
 συμφωνήσαντος; 10 μετὰ τοῦ Ἀβειταλῶμ τοῦ
 ἀντάρτου, τοῦτον παρέδωκε καὶ τῶν ἰδίων ἀποστα-
 ρήσας τῷ οἰκέτῃ 11 προσεκλήρωσεν 12.

(3) Ὅθεν χρῆ μετὰ πολλῆς ἀκριθείας 14 καὶ
 ἀκρίτως ἐρευνᾶν τὰς κατηγορίας καὶ μὴ ὡς εὐχε
 τοῖς 15 κατηγοροῦσι πιστεύειν, κἂν ἄγαν ὡσιν ἀξιό-
 χροιοι 16· διὰ δὴ καὶ Νικᾶδῆμος πρὸς τοὺς παρ-
 νόμους 17 Ἰουδαίους καταφορικῶς 18 τε καὶ ἐντρα-
 πικῶς ἔφη 19· « Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄν-
 θρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ 20 παρ' αὐτοῦ 21 καὶ γνώ-
 τῆ ποιῆ; »

(4) Ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ τῶν ἔξω σοφοὶ τοῦτο 22
 προδήλως ὑπεμαρτυροῦντες οὕτω φασίν· « Ἡ 23 μὲν
 ἀμφισβήτησις κρίσει 24 ἀναρτάσθω· ἡ 25 δὲ κρίσις
 τοῦς ἐλιγχοῦς βασιανίζτω· ἡ δὲ βάσιανος τὸ θεῶν
 ὀριζέτω· ἡ δὲ ὄρος γεγράφθω· τὰ δὲ γεγραμ-
 μένα 27 κυρούσθω· τὰ δὲ κυρωθέντα βεβαιούσθω
 τοῖς ἔργοις, καὶ πᾶσα ἀψιμαχία 28 οὐχίσθω, καὶ
 πάλιν φιλία χρυεῦτω. »

PPE. *Περὶ τοῦ πῶς οφείλει εἶναι τὸν κριτὴν 29.*

Οὐκοῦν οὐ δεῖ ἀπειριπέτως καὶ ἀδυσανίστως λέ-
 γειν ἢ καταψηφίζεσθαι καὶ ῥιψοκινδύνως ἐκφέρειν
 τὰς ἀποφάσεις κατὰ τῶν κατηγορουμένων, ἀλλὰ μετὰ
 πλειστής 30 ἐρευνῆς 31 καὶ ζητήσεως 32 ἀκριβεστάτης·

(2) Ὅς ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησὶν
 ὁ λόγος· « Ἐστω δὲ ὁ 33 κριτὴς ἀπροσιπόλητος,
 μήτε 34 πλοῦσιον ἐντραπέμενος ἢ κολακεύων 417
 παρὰ τὸ προσῆχον, μήτε πένητος 36 φειδόμενος 37·
 « Οὐ λήψῃ γὰρ, φησὶ, πρόσωπον δυνάτου, » —
 « καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσει ἐν κρίσει· » — ὅτι
 τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις, καὶ 38 « δικαίως τὸ δίκαιον
 ἐκώξεται, » καὶ 39 « Οὐκ ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν
 ἄδικον. » Ὅθεν οὐ δεῖ πιστεύειν, ὡς εὐχε, τοῖς
 κατηγοροῦσιν ἀκρίτως καὶ ἀδυσανίστως· ἐγγωρεῖ 41
 γὰρ τινὰς καὶ διὰ ζῆλον ἢ φθόνον κατὰ τινος ἀδελφοῦ
 ἐνστήσασθαι κατηγορίαν 42, ὡς οἱ δύο πρεσβύτεροι 43
 κατὰ Σωσάννης; καὶ ἡ Αἰγυπτία ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Σὺ
 οὖν, ὡς Θεοῦ ἄνθρωπος, τὰ 44 τοιαῦτα μὴ προχείρως
 παραδέχου, ἵνα 45 μὴ ἀνέλθῃς τὸν ἀθῶον καὶ 46 ἀπο-
 κτείνῃς τὸν δίκαιον. (47 « Ἀθῶον γὰρ καὶ 48 δίκαιον

Variæ lectiones et notæ.

6 Cod. 505, 17-21. 7 θαυμαστόν M. 1, 2. 8 καὶ προφήτης ὡ, cod. 9 υἱοῦ Ἰωνάθαν add. cod.
 10 τοῦ Σαουλ M. 1, 2. 11 M. ψευδοπροσούτος ὡς ὅτι τὰ τοῦ τυράννου Ἄ. φρονεῖν τοῦτον Cod. M. ψ. ὅτι
 τὰ τοῦ π. Ἄ. καὶ ἄ. φ. ut M. 1, 2 2. τοῦτον V. 12 τὸν οἰκέτην M. 1, 2. 13 προσπατελ. V. 14 Cod. 505,
 24-306, 5. 15 τε Cod. V. 16 π. τοῖς κ. Cod. 17 ἀξιόλογοι V. ἀξιόπιστοι Cod. 18 παρανομοῦντας M. 1, 2.
 19 κατηγορικῶς; V. 20 Joa. vii, 51. 21 τε add. cod. M. 1, 2. 22 πρῶτον add. V. Cod. e Joann. 23 C
 od. 506, 5 11. 24 τοῦτο M. 1, 2. 25 Εἰ μὲν Cod. V. M. 1, 2. 26 κρίνει cod. Cod. M. 1, 2, κρίσει V. 27 εἰ
 δὲ Cod. his sed cf. ὁ δὲ, τὰ δὲ. 28 ἐγγεγ. V. 29 ἀργομαχία M. 1, 2. 30 Rubrica nonnisi in M. 2 inventitur.
 31 πολλῆς τῆς ἐ. M. 1, 2. 32 τε add. V. 1. 33 ἐκζ. V. 1. 34 Cod. 506, 11-507, 10. καὶ ἐν ταῖς ἀπ. δ. ὁ
 θεὸς; λ. οὕτως φ. — ὁ λ. om. M. 1, 2. Τοῦτο εἰρηται ἐν τῷ β' βιβλίῳ τῶν Διατάξεων (cod. M. 2), c. 41.
 35 ὁ δὲ V. 1. 36 μήτε κ. M. 1, 2. 37 πένητων M. 1, 2. 38 Lev. xix, 15; Sir. iv, 30. 39 Ex. xxiii, 5.
 40 Dent. xvi, 20. δίκαιος cod. 41 Prov. xii, 22. 42 ἐγγ. V. 1. 43 ψευδῆ. Cod. 44 οἱ V. 1, M. 1, 2. 45 μὴ
 τρ. τὰ τ. V. 1. 46 π καὶ μὴ Cod. 47 ἢ add. Cod. 48 Ex. xxiii, 7, 8. Const. II, 42. 49 γὰρ φησὶ δ. V. 1.

οὐκ ἀποκτανεῖς) οὐδὲ λήψῃ δῶρα ψυχὴν πατάξει· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν ὀφθαλμούς σοφῶν καὶ λυμáινονται βήματα δίκαια. » Εἰ οὖν ἀπροσωπολήπτως κρίνετε, ἐπιγνώσεσθε ἃ τὸν κατηγοροῦντα κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ· καὶ ἀποδείξαντες αὐτὸν συκοφάντην (καὶ ψευδολόγον) ποιήσατε ἃ αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ἢ τῷ πλησίον, καὶ ἃ ἔξαρειτε τὸν ἄλλον ἐξ ὁμῶν αὐτῶν » (κατὰ (110^ο) τὴν θεῖον νόμον Κυρίου)· ὅσον γὰρ ἐκ' αὐτῶν, ἐφώνευσάτο τὸν ἀδελφὸν προλαβόν τι ὄρα τοῦ κριτοῦ· γέγραπται γάρ ἃ· « Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου ἐκχυθήσεται ἢ τὸ αἷμα αὐτοῦ » (καὶ ἃ· « Ἐξαρεῖς τὸ ἀνάτιον ἀπὸ σοῦ αἷμα. » — « Οὐκοῦν ἐρευνάτε μετὰ πολλῆς ἀκριθείας περὶ τῶν ἐνεχομένων ἃ, καὶ πρῶτον περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ὅποια τίς ἐστὶν ἢ ἀναστροφή αὐτοῦ), καὶ ἐὰν εὐσυνείδητος καὶ ἀξιόπιστος εἰρησθῇ, μὴ πιστεῦσθε ἃ μόνος· παράνομον γὰρ τὸ τοιοῦτον· ἀλλ' ἐχέτω καὶ ἑτέρους μάρτυρας εὐλαβεῖς καὶ ὁμοτρόπους, ἵνα ἃ ἔπι παθήσεται ἃ πᾶν βῆμα. »

A corrumpere animam : namque « dona sapientum oculos excæcant, et verba justa lædunt. » Si ergo absque personarum acceptione judicatis, ferentem adversus proximum suum falsum testimonium dignoscetis ; et cum demonstraveritis illam mendacem et calumniatorem, facite illi sicut et ipse maligne voluerat facere proximo, et auferetis malum ex vobis ipsis, » juxta divinam legem Domini. Quantum enim erat in illo, interfecit fratrem, aures judicis præcipiens. Scriptum est enim : « Qui sanguinem hominis fuderit, ipsius sanguis pro sanguine illius fundetur ; » et : « Avertes a te sanguinem innoxium. » Inquirete ergo cum multa sedulitate de iis qui accusantur, et primo de accusatore qualis sit ejus conditio, et etiamsi bonæ conscientiæ fideque dignus inveniat, ipsi soli ne credatur ; hoc enim illegitimum est : sed habeat secum alios testes pios et bene moratos, ut « in ore duorum vel trium testinum fide dignorum stet omne verbum. »

418 (3) Διὰ τί δὲ εἶπομεν τὸν τρόπον αὐτῶν ζητεῖσθαι ἃ ; Διότι πολλάκις ἐγγράφει ἃ καὶ τοὺς ὄντας καὶ τοὺς πλείονας ἐπὶ κακῷ μαρτυρήσαι καὶ ἃ συμφῶς ψευδηγορηθῆσαι ὡς τοὺς δύο πρεσβυτέρους καὶ Ἰωζάβηθ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν παρῶν κατὰ Ναβουθὲ ἔ, Σαμαρείαν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ Ζιζὰ Σαφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος αὐτοῦ. Ἔπωσαν οὖν οἱ μάρτυρες πραιεῖς, ἀόρητοι, ἐπειραιεῖς, ἀγαπητικοί, σώφρονες, ἐγκρατεῖς, ἀπειρηγοί, θεοσεβεῖς· ἢ γὰρ τῶν τοιούτων μαρτυρία βεβαία πάντως ὑπάρχει· τῶν δὲ μὴ τοιούτων μὴ παραδέχεσθε τὰς μαρτυρίας ἃ, κἀν συμφωνεῖν δοκῶσιν ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ· προστέτακται γὰρ ἐν τοῖς νόμοις ἃ· « Οὐκ ἔση μετὰ πολλῶν ἃ ἐν ἃ κακίᾳ· οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαταθήσῃ ἢ μετὰ πλήθους ἐκκλίνας ἢ τὸ δίκαιον. » Ἐν μέρει δὲ καὶ τὸν κρινόμενον εἰδέναι ὀφείλετε ὅποῖός ἐστι τῇ τοῦ βίου ἃ σνηθείαν καὶ ἀναστροφῇ, εἰ μεμαρτυρημένος τὴν βίον, εἰ ἀνέγκλητος καὶ ἀδιάκλητος ἃ, εἰ ὁσιος καὶ φιλόξενος καὶ φιλόπτωχος, εἰ σώφρων καὶ ψεύδους θαρρῆς, εἰ ἀπεχόμενος· παντὸς πονηροῦ πράγματός. » — Μακρίσιος γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐὰν πειρασθῇ, καὶ δόκιμος φανῇ ἃ· Ἄνθρ γὰρ, φησὶν, ἀπαίραστο, ἀδόκιμος· περὶ ἃ Ἐσθ· καὶ οὕτω δοκιμασθεῖς ἔπι φεύσεται λέγει ἢ καὶ αὐτὸς εἰκότως ἃ· « Εἶδες, Κύριε, μὴ παροσιωπήσης, » — ἢ ὅτι ἐπανέστη ἔν μοι· μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἢ ἀδικία αὐτοῦ ἃ.

B
C
D

Cur autem dicimus eorum mores esse requirendos? Quia sæpe fit ut duo vel plures maligne testentur et falsa criminari consentiant, sicut duo senes contra Susannam in Babylone, et filii iniquorum contra Naboth in Samaria, et turba Judæorum contra Dominum in Jerusalem et contra Stephanum ipsius protomartyrem. Sint igitur testes mites, pacifici, justii, amici, prudentes, inodesti, simplices, timentes Deum. Talius enim testimonium omnino firmum est. Eorum autem qui tales non sunt, ne testimonia accipiatis, etiamsi testimonio consentire videantur : hoc enim in legibus præscribitur : « Non eris cum multis in malitia : non admittes auditionem vanam : non assenties cum multitudine ut a justo declines. » Ex alia parte vero eum qui judicatur noscere debetis, qualis sit vitæ consuetudine et habitu, an victus habeat testimonium, an irreprehensibilis et inculpabilis, an religiosus, hospes et misericors, an prudens et a mendacio purus, an ab omni re mala absteineat : Beatus enim est hujusmodi si tentetur et probatus appareat : « Vir enim, inquit, intentatus, inglorius apud Deum : » et a mendacio tentatus ipse merito dicit : « Vidisti, Domine, ne sileas, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi. »

Variae lectiones et notæ.

ἢ ἐπιγνώσεσθαι V. 1. ἐπονηρεύσατε αὐτὸν πονηρὸν M. 1. ἢ ποιήσατε add. M. 1. ἢ Deut. xii, 7. ἢ τὸ π. M. 2. ἢ ἐκχέτω ὁ ὄντων Gen. ἢ ἐφώνευσεν V. 1. M. 1, 2. ἢ Gen. ix, 6. ἢ αὐτοῦ ἐκχ. Gen. ἢ Deut. xii, 9 ἐξάρη; cod. — Const. II, 49. ἢ Ἀλλὰ μὴδὲ εἰς παραδέχασθαι μαρτυρῶν κατὰ τινος, κἀν ἄλλαν ἢ ἄξ. ἐπὶ Cod. ἢ ἀνεκ. M. 1, 2. ἢ πιστεῦσθε M. 1, 2. ἢ Deut. xix, 15 ; στόματος; γὰρ δ. ἢ ἢρ. Cod. — μ. στήσεται: πᾶν β. Deut. μ. πᾶν β. βεβαιωθήσεται εἰπεν ὁ Κύριος; Cod. ἢ ὀνομάσκει add. V. 1, M. 1, 2. ἢ σ. τ. ἢ β. M. 2. ἢ ἐπὶ V. 1. ἢ ἐκχ. V. 1. ἢ καὶ σ. ψ. om. M. 1, 2. ἢ καταμ. V. 1, M. 1, 2. ἢ ἐν νόμῳ cod. 1. ἢ πλείονων Ex. xiiii, 1, 2. ἢ ἐπὶ Ex. et Const. II, 47. ἢ συγκαταθήσῃ V. 1, συγκαταθήσῃ M. 1, 2. ἢ ἐκκλίνουσα M. 1, 2. — ἐκκλίνον cod. ἢ ἀν. μ. τῷ βίῳ V. 1. ἢ ἀδιάκλητος V. 1. ἢ φανεί V. 1, cod. ἀναφανῆ V. 1. ἢ τῷ add. M. 2. ἢ λέξει V. 1, M. 1, 2. ἢ Ps. xxv, 22. ἢ Ps. xxvii, 12. ἢ αὐτῆν cod.

Videte ipsa mundana tribunalia, quorum jurisdictioni videmus subjectos homicidas, adulteros, veneficos, tumulorum violatores, raptores; interrogationesque eorum a ducentibus factas; præsidēs dicunt malefactori : « An ista se sic habeant? Hoc acquiescente ac confitente, non statim eum ad poenam ducunt, sed examen ejus per plures dies institunt cum deliberatione et attentione ac multa inquisitione. Et sic finale decretum et mortis sententiam ille qui proferre debet, manibus ad solem elevatis, coram omnibus testatur se parum a sanguine hominis. Isti tamen erant infideles et impii, solamque naturam magistrā habebant.

Vos autem cognoscentes Deum qui renes et corda scrutatur et cuncta opera nostra pernoscit, quanto magis cum multa inquisitione justum judicium judicare debetis? Domini enim est judicium, qui redditurus est unicuique secundum opera ejus. Ideoque præclare monet et contestatur Salomon dicens : « Audite et intelligite, qui multitudinem gubernatis; » — « quoniam a Domino vobis data est potestas, et potentia venit ab Altissimo, qui discutiet opera vestra vestraque consilia perquiret; quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte judicastis, nec custodistis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis, horrende et cito imminet vobis » examen, « quoniam judicium durissimum his qui præsumunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. » Et Dominus dicit : « Cui parum datum est, parum requiretur ab eo; cui vero multum, multum etiam ab eo requiretur. »

Magnus etiam Isidorus ait : « Oportet negotiorum judices acutissimos et circumspectissimos esse ad intelligendum, examinandum et discernendum; » Domini enim est judicium, » ut orationum peritiam et orationum persuasionem prætermittentes, in ipsam consiliorum altitudinem penetrare valeant, exindeque cum multa inquisitione multoque circuitu, non impetu præcipiti, sed et cum multa longanimitate et patientia venientes, exhaustire veritatem. »

A ¹¹ (4) Ἴδετε καὶ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὧν τῇ ἐξουσίᾳ ὀρωμεν ¹² ἀγομένους φονεῖς, μοιχοὺς, φαρμακοὺς, τυμβωρύχους, ληστές καὶ τὰς ἀνακρίσεις αὐτῶν λαμβάνοντας ¹³ ὅπῃ τῶν προσαγγόντων ¹⁴ · οἱ ἡγούμενοι λέγουσι τῷ κακούργῳ · « Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει ¹⁵; » · Ἐκείνου συγκατατιθεμένου ¹⁶ καὶ ὁμολογούντος, οὐκ εὐθέως ἐπὶ τὴν κόλασιν αὐτὸν ¹⁷ ἐκπέμπουσιν, ἀλλὰ πλείοσιν ἡμέραις τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ **419** ποιοῦνται μετὰ συμβουλίας καὶ σκέψεως καὶ ¹⁸ πολλῆς ζητήσεως. Καὶ οὕτω τελευταῖον ὄρον καὶ ψῆφον θανάτου ὁ μέλλων ἐκφέρειν κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἥλιον ἐπάρας τὰς χεῖρας ἐπὶ πάντων διαμαρτύρεται, ἄλλως ὑπάρχειν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου ¹⁹ · καίτοι ὄντες ἔθνηκοι ²⁰ καὶ ἄθιοι, καὶ μόνην ἔχοντες τὴν ²¹ φύσιν διδάτκαλον

B ²² (5) « Ὑμεῖς δὲ γινώσκοντες Θεῖον ²³ τὸν ἐτάζοντα καρδίαις καὶ νεφροῦς καὶ συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὀφείλετε μετὰ πολλῆς ἐρεῦνης τὴν δικαίαν κρίσιν ²⁴ κρίνειν; ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις τοῦ μέλλοντος ἀποδοῦναι ἐκάστην κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. » — Διὰ δὲ τοῦτο (110^b) παραινέει καὶ προμαρτύρεται διαβρήδην Σολομῶν λέγων ²⁵ · « Ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσθητε ²⁶, οἱ κρατοῦντες πλήθους, » — « ὅτι παρὰ τοῦ ²⁷ Κυρίου ἐδόθη ²⁸ ἡ κρᾶτησις ὁμῶν ²⁹, καὶ ἡ δύναμις ³⁰ παρὰ Ὑψίστου ³¹, ὅς ἐξετάσει ὁμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλὰς διερηνύσει · ὅτι ὑπηρεταὶ ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας, οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθητε, φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν ³² » ἔρευνα, « ὅτι κρίσις ἀπότομος ³³ ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. Ὁ γὰρ ἐλάχιστος ³⁴, σύγγνωστός ἐστι ³⁵ ἐλέους · δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. » Καὶ ὁ Κύριός φησιν ³⁶ · Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγον δοθήσεται, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι ³⁷ παρ' αὐτοῦ, ὃ δὲ πολὺ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. »

D ³⁸ (6) Καὶ μέντοι ³⁹ ὁ μέγας Ἰσίδωρος ἔφη · « Χρὴ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτὰς ὀξευτάτους εἶναι ⁴⁰ καὶ περισκευμένους [ἄγαν περὶ τὸ νοεῖν καὶ ἀνακρίνειν καὶ διακρίνειν ἀπαθῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως] ⁴¹. — τοῦ γὰρ Κυρίου ⁴² ἡ κρίσις · — ἵνα καὶ τὴν ⁴³ τῶν λεγόντων δεινότητα καὶ τὴν τῶν λόγων ⁴⁴ πιθανότητα **420** παρέντες, εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν νοημάτων χωρῆσαι ⁴⁵ δυναθεῖεν κάκειθεν μετὰ πολλῆς ἐξετάσεως καὶ περιόδου καὶ μὴ θάπτον κατὰ συναρπαγὴν, ἀλλὰ μετὰ πλείστης μακροθυμίας καὶ ἀνεξίτητικίας θηρεύσαντες ⁴⁶ ἀνιμήσασθαι ⁴⁷ τὴν ἀλήθειαν. »

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Const. II, 52. ¹² ἀγ. ὄρ. M. 1, 2. ¹³ λαμβάνοντας? ¹⁴ προαγ. M. 1, 2. ¹⁵ ἔχει V. 1. ¹⁶ συγκατατιθεμένου M. 1, 2. ¹⁷ κ. ἐκπ. M. 1, 2. ¹⁸ σκ. π. καὶ ζ. V. 1, M. 1, 2. ¹⁹ ἀν. ἀλλ' οὕτοι δ. V. 1. — ἐ. ἀ. M. 1, ἐ. M. 2. ²⁰ τὴν φ. ἐ. V. 1, M. 1, 2. ²¹ Const. II, 53 : Ὑμεῖς δὲ γ. τίς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ὅποια τὰ κρίματα αὐτοῦ πῶς ἂν κατ' ἐπήρειαν δυναθεῖτε τινὶ ἀπόφασιν δοῦναι. ²² τὸν Θεόν V. 1, τὸν M. 1, 2. ²³ κρίνειν κρίσιν M. 1, 2. ²⁴ Sap. VI, 2-6. ²⁵ πάντες add. V. 1, M. 1, 2. ²⁶ π. Κυρίου V. 1. ²⁷ ἐδ. κρ. M. 1, 2. ²⁸ ὁμῶν Sap. V, 1, M. 1, 2. ²⁹ δυναστεία Sap. V, M. 1, 2. ³⁰ π. Ὑψίστου M. 1, 2. ³¹ ὁ. ἔλεγχος V. 1, ὁ. Sap. — ἡμῶν cod. ³² ἀπ. ἔσται καὶ τοῖς V. 1. ³³ Ὁ γὰρ ἀδύνατος V. 1. ³⁴ καὶ add. cod. ³⁵ Luc. XII, 48. Ὁ μὲν ὄλ. V. 1. ³⁶ ἀπαιτηθήσεται M. 1, 2? ³⁷ III, 9. ³⁸ καὶ add. cod. ³⁹ εἶναι περὶ τὸ νοεῖν ἵνα καὶ Is. ⁴⁰ καὶ διακ. Ille iterum incidit V. 2. ⁴¹ τοῦ γὰρ κρίσις M. 1, 2. ⁴² τῇ τῶν λ. πιθανότητι παρέστι V. 2, (M. 1?) καὶ — πῶθ. om. M. 2. ⁴³ λεγομένων Is. ⁴⁴ χωρῆσαι V. 1. ⁴⁵ κ. θρη. ἀν. τὴν ἀλ. Is. x. μ. πλείστης V. 2, propter simile initium omittens quæ intercedunt, Isidori verbiis Georgii adjuncta. ⁴⁶ ἀνιμήσασθαι V. 1.

¹⁰ (7) Ο: μὲν γάρ τῶν ἀνθρώπων διὰ βραδύτητα ἂν τοῦ ¹¹ δικαίου καλῶς οὐκ ἐφικνοῦνται· οἱ δὲ ¹² ἂν ὀξύτητα μὲν ἐφικνοῦνται, διὰ δὲ φιλοχρηματίαν κτηλεῖν οὐσι χρυσῶ προκίνοντες ¹³ τὴν ψῆφον καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν λήμματι παρασαλεύοντες. Εἰσὶ δὲ ¹⁴ ἕτεροι ¹⁵, οἱ καὶ αἰδοῖ καὶ κολακίᾳ καὶ φόβῳ ¹⁶ καὶ φιλίᾳ ἢ ἔχθρᾳ διαφθείροντες τοῦτο ¹⁷. Διὰ δὲ ¹⁸ ταῦτα χρῆ ¹⁹ τὸν κριτὴν συνετὸν εἶναι καὶ ἀδέκαστον καὶ χρημάτων καὶ αἰδοῦς καὶ κολακίας καὶ φόβου καὶ φιλίας καὶ ἔχθρας κριτῶν· εἰ γὰρ ὀποτέρῳ ²⁰ τῶν τοιούτων παθῶν χειρωθεῖη, τὰ πάντα ²¹ διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν. ²² — Εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὐρεῖν τὸ δίκαιον, ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖρειν ²³ εὐρόντας ²⁴ ἐργωδέστερον, οὐ δεῖ ²⁵ ἐπιβρίπτειν τινὰ ἑαυτὸν τῷ κρίναιν ²⁶.

(8) Τότε γοῦν ὁ ²⁷ ὀρθὸς ὁρος τῆς δικαιοσύνης ²⁸ οὐκ εἶναι, ὅταν τῆ μὲν αἰτία ἢ κρίσις, τῆ δὲ κρίσει ὁ διαγῆτος, τῷ δὲ ἐλέγχῳ ἢ ψήφῳ ἢ πρὸς (τὴν) ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος [τὴν] τιμωρίαν ὀρίσῃται ²⁹.

ΡΠΓ. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ³⁰.

³¹ Ὁ τοίνυν μέγας Ἀθανάσιος οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τὰς τῶν ³² Ἀρειανῶν πικυργίας ἐξωρίσθη, ἀλλὰ γε ³³ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου ³⁴ καὶ διαδόχου τῆς βασιλείας αὐτοῦ· φησὶ γὰρ ὁ μέγας ³⁵ Ἀθανάσιος, γνοὺς πᾶν καὶ τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνου τὰ τῶν Ἀρειανῶν κρατῦναι βουλόμενον, καὶ τοὺς Ἀρειανούς συσκευαζομένους ὀθέμετα αὐτοῦ ³⁶ κατηγορεῖν ἐπὶ διαβαρμένῳ δικαστηρίῳ, μηδενὶ θαρρήσας, αἰφνίδιον ἐν μεσαιάτῃ ³⁷ [νυκτὶ] ζητούμενος ³⁸, κατέφυγε πρὸς τινα παρθένον ἄγλαν, ἣτις ἐπὶ τῷ πράγματι ξεκοσθεῖσα ὁ ηπόρει τὴν ἀρετήν. Ὁ δὲ μακάριος ³⁹ λέγει πρὸς αὐτήν· « Ἐπιζητούμαι ⁴⁰ παρὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ὀθέμετα λοιδοροῦμαι· ἵνα δὲ μὴ κτήξω δόξαν ⁴¹ ἀπενεγκόμενος ⁴² εἰς τιμωρίαν ἐμβάλω τοὺς τιμωρήσασθαι με βουλομένους, φυγεῖν ἐνεθυμήθην ⁴³. ἀπεκάλυψεν οὖν μοι ὁ Θεὸς ταύτη τῆ νυκτὶ λέγων· « Παρ' οὐδενὶ σωθῆναι μέλλεις εἰ μὴ παρ' ἐκείνῃ ⁴⁴ τῇ παρθένῳ. » Καὶ γὰρ αἶε τὰς κατ' αὐτοῦ γινώσκων ἐπιβουλάς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ὁ θεοφίλος οὗτος ἀπεδίδρασκεν, ὅθεν ὡς γόητα καὶ φρμακὴν αὐτὸν οἱ τῆς ἀληθείας ἔχθροὶ διέβαλλον ⁴⁵. Ἡ ⁴⁶ οὖν παρθένος ἀπωσαμένη πάντα [111] λογισμῶν ⁴⁷ ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα κατέκρυψεν αὐτὴν ἐτη ⁴⁸ ζ'.

Nam ex hominibus alii propter tarditatem mentis justum non attingunt; alii vero per acumen attingunt, sed per cupiditatem negotiantur auro prodentes et justitiæ libram munere inflectentes. Sunt alii qui verecundia, blandimento, metu, amicitia vel inimicitia illud corrumpunt. Propterea judicem oportet esse prudentem, integrum, thesaurisque, reverentia, blandimento, timore, amicitia et inimicitia superiorum: si enim illarum passionum alicui submitatur, omnia corrumpit et perdit. Si ergo justum invenire difficilis est, non autem corrumpi ab his qui inveniuntur difficilius, non oportet aliquem ad iudicandum velocius sese accingere.

Tunc igitur recta justitiæ regula servabitur, cum fiet causa iudicium, iudicio vero demonstratio, demonstratione autem sententia pœnam adversus auctorem delicti determinans.

CLXXXVI. De sancto Athanasio.

Magnus autem Athanasius, non tantum sub rege Constantino, sed et sub ipsius filio et successore in regno, Constantio, propter Arianorum calumnias exsulavit. Sciens enim iterum magnus Athanasius, Constantium regem res Arianorum confirmare velle, et Arianos ad tribunal corruptum inique contra ipsum calumniaturos, nemini confidens, subito media nocte conquisitus, ad quamdam virginem sanctam confugit, quæ de re conturbata adventus ipsius causam ignorabat. Beatus autem ait illi: Ab Arianis quæror, et inique vexor: ne vero gloriam ferens ex supplicio in manus volentium me perdere curram, fugere mente concepi. Revelavit autem mihi Deus hac nocte dicens: A nemine salvandus es nisi ab ista virgine. Et enim continuas adversus semetipsum noscens insidias, ex divina revelatione, sanctus noster fugit, unde tanquam incantatorem et veneficum veritatis hostes eum calumniabantur. Hæc igitur virgo, nullius rei ratione habita, tanquam ex Deo missum illum abscondit sex annis quandiu vixit Constantius. Ipsa sola pedes ejus lavare, commolare ac præstare perseverabat. Et totius

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ Is. III, 175: Τῶν ἀ. οἱ μὲν διὰ β. νοῦ οὐκ ἐφικνοῦνται τοῦ δ. οἱ δὲ δι. ὀξύτητα μὲν ἐφ. διὰ. ¹¹ τοῦ δ. οὐκ M. 2. ¹² οἱ δὲ — ἐφ. om. V. 2, M. 1,2 cod. ¹³ προσπ. cod. προτεινοντες M. 1,2. ¹⁴ καὶ add. cod. ¹⁵ ἐτ. om. Is. ¹⁶ καὶ φ. ἢ ἐ. om. Is. bis, καὶ κολ. καὶ φόβῳ om. V. 1. ¹⁷ τοῦτον (τὴν ζυγόν?) ¹⁸ τοι cod. ¹⁹ Χρῆ τοιγαροῦν τὸν χρ. καὶ Is. Διὰ τοι τ. χρῆ τὴν χρ. καὶ V. 1,2. M. 1,2. ²⁰ ὀπ. τῶν π. τοῦτων χ. Is. ²¹ τὸ πᾶν διαφθερεῖ· εἰ Is. ²² Cod. 597,10-15 qui inde a § 3 priora omiserat. ²³ διαφθεῖρα Is. ²⁴ εὐρόντας cod. εὐρόντα Is. V. 1,2, M. 1,2 ἀπειδὴν εὐρεθῆ cod. ²⁵ οὐ χρῆ Is. ²⁶ ἐ. τὸ κτ. V. 1,2, ἐ. χρ. M. 1,2. ²⁷ γοῦν δ. M. 1,2. ²⁸ ἐπιζηταί? ²⁹ Lemma M. 2, quod in codice cum margine perit. ³⁰ 356 Gl. c. 466,4-6 cf. summarium opp. festivalium XXVIII. ³¹ ei historiam accephalam, Februarii 8 vel 9. ³² τὰς Ἀρ. M. 1,2. ³³ K. καὶ διαδ. V. 1, K. δ. V. 2, K. δ. ³⁴ γινώσκων ἀ. M. 1,2. ³⁵ ὁ δὲ ἅγιος Ἀθ. V. 1,2 (M. 1,2?) ³⁶ αὐτῷ V. 1,2. ³⁷ μεσση. V. 1,2, M. 1,2. ³⁸ ζητούμενον V. 1. ³⁹ πατριάρχης a lid. V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁰ Ἐπεὶ ζ. cod. ⁴¹ ἀλογον V. 1, ἀλόγου V. 2, M. 1,2. ⁴² ἀπενέγκωμ. εἰς τιμωρ. ἐμβάλω cod. ἀπενέγκωμαι καὶ εἰς τ. ἐμβάλω V. 2, M. 1,2, ἀπ. καὶ 2, M. 1,2. ⁴³ ἀνεθ. V. 2. ⁴⁴ παρ' ἐκείνῃ καὶ V. 2. ⁴⁵ διέβαλον V. 2. ⁴⁶ ἢ om. V. 1.

Alexandriae nullus homo per sex annos novit ubi A μέχρι τῆς Κωνσταντινου ζωῆς ³¹, ἤτις καὶ μόνη πατριάρχα διετέλεσεν. Καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπων Ἀλεξανδρείας πάσης ἐν τοῖς ἐξέτεσιν ἔγνω ποῦ ἔστιν ὁ πατριάρχης.

Cum autem Julianus potestatem induisset, et ea quae Constantius egerat, evertere conaretur, eunctos exsules revocavit. Hoc cognito, magnus Athanasius et ipse de domo virginis egrediens, rursus nocte venit ad ecclesiam, ubi Alexandrini mirantes et Deum laudantes, tanquam ex mortuis vivum eum receperunt. Et apud veros ani om sese excitavit dicens: Ideo a vos non confugi, ut firmiter et iurejurando meum discessum affirmare possetis. Itaque ad illam abiit, de qua nemo suspicionis locum haberet, duo recordatus, illius salutem, — ipsi namque fui utilis valde, — et meam famam.

Julianus vero letatus idolis, denovo conturbavit Ecclesiam, idolorum templa reserans, et incensum Fortunae, Constantinopoli, publice offerri praescribens in basilica, ubi ejusdem male Fortunae simulacrum stabat. Exhibe qui idolorum errore captivabantur, consilium Juliano suggesserunt, quasi non aliter possent Christiani superari, nisi liberarentur Athanasio, utpote illorum Ecclesiae fundamento. Hinc ergo rursus iudicium agitationes, rursus populi, rursus milites, rursus consilia et multitudines cum furore ac tumultu Athanasium requirentes. Propterea denovo nocte fugiens, ad Nilum venit; jamque navem conscendere paratum astantes veri amici cum lacrymis eum sic alloquebantur: « Quo rursus discedis, o bone pastor, et cui relinquis nos, sicut oves non habentes pastorem? » Quibus ait ille magnus: « Nolite flere, filii, nolite flere: nubes autumnalis est haec turba: paulisper apparet; cito vero dissipabitur. Ne torpeat, filii; breviter, Deo valente, ad vos redibo. » Quod etiam advenit. Post modicum enim tempus, cum Graeci vidissent cornices super templum Serapidis Alexandriae circumvolitantes crocitantisque valde, dixerunt ironice ad sanctum: « Dic nobis, nequam senex, quid crocitant illae cornices? » Sanctus autem ad eos: « Cornices clamant *era, era*; hoc autem verbum (*eras*) in Ausonica lingua diem posterum significat: unde cras videbitis Dei providentiam et nostram gloriam. » Et postero nuntiatus est Apostatae Juliani decessus. Rediit

(2) Ἰουλιανοῦ δὲ τὸ κράτος περιθεμένου καὶ σπουδαζόντος τὰ παρὰ Κωνσταντίου διαπραχθέντα ἀνατρέπειν, τοὺς ἐξορισθέντας ἀπαντα; ἀνεκλήσατο, ὅπερ γνοῦς; ὁ μέγας ³² Ἀθανάσιος καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου τῆς παρθένου πάλιν ἐν ³³ νυκτὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο ³⁴, ὃν οἱ Ἀλεξανδρεῖς θεασάμενοι καὶ τὴν Θεὸν δοξάσαντες, ὡς ἐκ νεκρῶν ἐδέξαντο ζῶντα. Κατὰ τὸς γνησίους αὐτοῦ φίλους ³⁵ ἀπαλογοῦσατο ³⁶ λέγων: « Τούτου χάριν πρὸς ὑμᾶς οὐ κατέφυγον, ὅπως εὖσρχον ³⁷ ὑμῶν ³⁸ καὶ ἀτάραχον ποιήσω τὴν ὑποχώρησίν μου· διὰ πρὸς ἐκείνην ἀπῆλθον, πρὸς τὴν ὑποψίτις ἀρορητὴν οὐδεὶς ἐλάμβανε, δύο ³⁹ μνηστεισάμενος, τὴν σωτηρίαν ἐκείνης, — ὠφέλησα γὰρ αὐτὴν σφόδρα, — καὶ τὴν ἐμὴν δόξαν. »

(3) Ὁ δὲ γε Ἰουλιανὸς ἐπιτερόμενος τοῖς εἰδωλοῖς αὐθις τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραττε, τὰ τῶν εἰδωλῶν ἀνομίῳν ἱερὰ καὶ θεσίας ἐπιτελῶν τῇ ἐν ⁴⁰ Κωνσταντινουπόλει Τύχῃ δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ. Ἐθα τῆς αὐτῆς κακῆς Τύχης τὸ ἀγαλμα ἴστατο ⁴¹· κἀνευθὴν οἱ τῇ πλάνῃ τῶν εἰδωλῶν δεδουλωμένοι βουλήν εἰρηγάζαντο πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ὡς οὐκ ⁴² ἄλλως περιέσσεσθαι τῶν Χριστιανῶν, εἰ μὴ Ἀθανασίου ἀπαλλαγείν ⁴³, ἅτι δὴ θεμελίου ὄντος τῆς κατ' αὐτῶν ⁴⁴ Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο γοῦν πάλιν δικαστῶν κινήσεις, πάλιν λαοὶ, πάλιν στρατιῶται, πάλιν βουλαὶ καὶ δῆμοι ἐκμανιόμενοι καὶ ταρασσόμενοι ⁴⁵ Ἀθανάσιον ἀπαιτοῦμαι. Διὰ δὴ πάλιν νύκτωρ ἀποδράτας ⁴⁶ καὶ περὶ τὸν Νεῖλον γενόμενος, μέλλοντα ⁴⁷ εἰς πλοῖον εἰσέρχασθαι παραστάνας ⁴⁸ οἱ γνησιοὶ φίλοι μετὰ δακρῶν πρὸς αὐτὸν ἔλεγον: « Ποῦ πάλιν ἀναχωρεῖς ⁴⁹, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ [τινι] καταλιμπάνεις ἡμᾶς, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα ⁵⁰; » Πρὸς οὗς φησιν ὁ μέγας: « Μὴ κλαίετε, τέκνα, μὴ κλαίετε· νεφελῶν ⁵¹ ἔστι φθινοπωρινὴν οὗτος ὁ τάραχος, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενος, ὁξείως δὲ διαλυόμενος· μὴ βραθυμεῖτε, τέκνα· τάχιον ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, Θεοῦ θέλοντος ⁵². » Ὅπερ δὴ καὶ γέγονε. Μετὰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τῶν Ἑλλήνων ὀρώντων κορώνας ⁵³ περιπταμένας ἐπὶ τὸν ναὸν τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ κρωζούσας ⁵⁴ σφοδρῶς, ἔλεγον ⁵⁵ οἱ Ἕλληνας ἐμπαικτικῶς πρὸς τὸν ἄγιον: « Εἰπέτῃ μῖν, κακότηρε, τί κρωζούσιν αἱ κορώναι; » ⁵⁶ Ὁ δὲ ἅγιος πρὸς αὐτούς: « Αἱ κορώναι φωνοῦσι: κρᾶ, κρᾶ· ἐπὶ δὲ κρᾶ τῇ· Αὐ-

Variae lectiones et notæ.

³⁰ τελευτῆς; 361. ³¹ περιενίπτουσα V. 1. περὶ αὐτὸν νίπτουσα? ³² καχρ. V. 1,2, M. 1,2. ³³ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος V. 1. ³⁴ τῇ add. V. 1,2, M. 1,2. ³⁵ παραγίνεται M. 1,2. ³⁶ ἀπαλογοῖτο V. 1,2, M. 1,2. ³⁷ εὖσρχον V. 1,2. ³⁸ ὑμῶν? ³⁹ διὰ col. ⁴⁰ 362 Ced. 456, 4-8? Glyc. 466.6-12. Expulsus est Athanasius a philosopho Pythodoro octo menses ante Juliani mortem (26 Junii 363) cf. summarium XXV et historiam acrophaticam. ⁴¹ τῇ K. π. V. 1. τῇ Κωνσταντινουπόλει V. 2, M. 1,2. ⁴² καθίδρουται V. 1,2. καθίδρουτο M. 1,2. ⁴³ ὡς καλῶς V. 2, M. 1,2. ⁴⁴ ἀπαλλαγείν V. 2, M. 1,2. ⁴⁵ κατ' αὐτὸν V. 1, κατ' αὐτῷ V. 2, κατ' αὐτοῦ M. 1,2 sed subjectum sunt οἱ — δεδουλωμένοι. ⁴⁶ καὶ ad β. V. 1,2. ⁴⁷ ἀποδράντος αὐτοῦ — γενόμενον V. 1,2 (γενόμενον M. 1,2.) ⁴⁸ μέλλοντ. col. μέλλοντες V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁹ περιπταμένας V. 1. ⁵⁰ ἀναχωρεῖ — καταλιμπάνει V. 2. ⁵¹ ὁ καλὸς ποιμὴν V. 1, ὁ π. ὁ κ. V. 2, M. 1,2. ⁵² νεφελῶν? cf. νεφελῶν V. 1, νεφελῶν V. 2. ⁵³ κρωζούσας V. 1,2, M. 1,2. ⁵⁴ π. κ. V. 1,2, M. 1,2. ⁵⁵ κρᾶς. V. 1,2, M. 1,2 bis. ⁵⁶ ἐπὶ π. αὐτὸν ἐμπ. V. 1,2, M. 1,2.

εναντων ⁸⁰ φωνη αυριου εστιν, οθιν αυριον ηρτασθε
 την του Θεου προνοιαν και την ημετεραν εβξαν
 Καί τῆ ἐπαύριον ἐγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ ἀποστόλου
 Πουλιανου· ἐπανῆλθε γάρ ἐκ Περσίδος νεκρὸς ἐδελ-
 λυμένος ⁸¹. μήτε ἐλευόμενος, μήτε οὐκ αἰτιρόμενος,
 ὡς ἐκ πολλοῖς διαβροθῆν ἢ φήμη, μήτε τῷ τάφῳ
 δου ἐπλήρωσε τοὺς Ἕλληνας.

⁸² (4) Τὸν μέντοι μάγαν Ἀθανάσιον οὐκ εἶπε ἐξ-
 ορῆς, καὶ φυγῆ ⁸³ καὶ βίαστος· μικρὸν γοῦν ⁸⁴ ἀνα-
 πύσας ἐκ τούτου (111b) πάλιν ⁸⁵ ὁ τοῦ Οὐάλεντος
 ἐπέστη αὐτῷ πόντος, ὅθεν καὶ τοῦτον τροπώσαμε-
 νος· διὰ τῆς καλῆς φυγῆς, ὡς πληρωθῆναι ⁸⁶ μήνας
 ὅ τὴν φυγὴν αὐτῷ ⁸⁷, τοῦ βίου υπεξίρχεται, διαρ-
 χίτας ἐπὶ τῆς ἱερωτύνης ἑτη μς ⁸⁸, πολλὰ πρὸ ⁸⁹ θα-
 νάτου ⁹⁰ εἰρηκῶς, ⁹¹ μᾶλλον δὲ προγνωστικῶς προ-
 αγορεύσας Παύλῳ ⁹², τῷ μετ' αὐτὸν ἐπισκόπῳ, οἷα ⁹³
 καὶ ὅσα παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ὑποστήσεται.

(5) Περὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ ποικίλων καὶ διαφόρων
 ἁγῶνων ⁹⁴, φυγῶν τε καὶ ἀποκρύψεων ἀναριθμήτων
 ἀπολογούμενος, ἄκουσον οἷα γράφει ⁹⁵ ὁ μακάριος ⁹⁶
 « Εἰ γὰρ λοιδοροῦσι τοὺς κρυπτομένους ἀπὸ ⁹⁷ τῶν
 ζητούντων ἀνελεῖν καὶ διαβάλλουσι τοὺς φεύγοντας
 ἀπὸ τῶν διωκόντων, τί ποιήσωσιν ὁρώντες τὸν μὲν
 Ἰακώβ φεύγοντα τὴν ἀδελφὸν, τὸν δὲ Μωϋσῆν ἐν
 Μαιὴμ ὑποχωρήσαντα ⁹⁸ διὰ τὴν Φαραῶ; Τί δὲ
 ταῦτα φλυαροῦντες ἀπολογῆσονται; τῷ Δαυὶδ ἀπο-
 δόκουντι τῷ ⁹⁹ Σαουλ καὶ κρυπτομένῳ τοῦτον ἐν
 τῷ ἱσραηλίῳ, ἀλλοιοῦντι δὲ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ
 ἕως ἂν παρέλθῃ τὸν Ἀγχοῦς ¹⁰⁰ καὶ τὴν ¹⁰¹ ἐπι-
 σωλὴν ἐκκλίνη; Τί δ' ἀνεποίησαν οἱ πάντα ¹⁰² λέγοντες
 εὐχέρως καὶ πάντα λίθον, κατὰ τὴ δὲ λεγόμενον,
 κινῶντες, τὸν Ἠλίαν ¹⁰³ τὸν μάγαν κρυπτομένου ¹⁰⁴
 τὸν Ἀχαὶδ καὶ φεύγοντα διὰ τὰς ἀπειλὰς τῆς Ἰεζά-
 βελ; Καὶ μέντοι καὶ οἱ ¹⁰⁵ υἱοὶ τῶν προφητῶν ζητού-
 μενος· τίτε ἐκρύπτοντο ἰανθάνοντες ἐν τῷ σπη-
 λαίῳ πρὸς τῷ Ἀβδοῦ ¹⁰⁶. — Ποίαν οὖν καὶ πρὸς
 Ἠσαΐαν ἐπινοοῦσιν ¹⁰⁷ ἀντιθεσιν παρακλυόμενοι
 ἕκαστον ὑπὲρ εὐσεβείας διωκόμενον κατὰ Θεοῦ συγ-
 χώρησιν λέγοντα ¹⁰⁸· « Ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον
 ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ ¹⁰⁹ Κυρίου. » Καὶ γὰρ οἱ
 μὲν εὐσεβῶς ζῶντες ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται, ἀδίκως
 ἐτλονότι· οἱ δὲ ἀνομοί, δικαίως ¹¹⁰ ἐκ προσώπου Κυ-
 ρίου ἐκδιωχθήσονται ¹¹¹, « ¹¹² καὶ σπέρμα ἀσεβῶν
 ἐξολοθρευθήσεται. » — Οὕτω δὲ καὶ οἱ τῆς χάριτος
 τρέφομενοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ὑπανεχώρου ¹¹³
 κρυπτομένοι· καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπο-

enim ex Perside mortuus, horrorem, non autem
 misericordiam nec questum excitans, et, sicut apud
 multos clara fama est, absque sepulchro manens.
 Hoc magno timore multaque confusione gentiles re-
 plevit.

προσδιχόμενος ⁸², καὶ πολλῆς ⁸³ ταραχῆς καὶ θορύ-
 ου

Magnum tamen Athanasium non defecit exsi-
 lium, nec fuga, nec persecutio. Vix enim ex illo
 respiravit, cum demum Valentis bellum ipsi exsur-
 rexerit. Exinde coactus ad illustrem fugam, quae non
 minus quatuor mensibus duravit, e vita migravit,
 praestquam in sacerdotio sex et quadraginta vixisset
 annos. Multa dixit ante mortem, aut potius pro-
 phetizans praedixit Paulo, episcopo successori,
 quae et quanta ab Arianis passurus esset.

De variis autem ipsius et diversis certaminibus,
 de fugis et latitationibus innumeris se justificans,
 audi quae beatus scripsit : « Si enim infamant eos
 qui se abscondunt a quaerentibus ipsos ad per-
 dendum, calumianturque eos qui persecutores
 fugiunt, quid agent videntes Jacob fugientem
 fratrem, et Moysen propter Pharaonem in Madian
 secedentem? Quid talia delirantes excusationis
 invenient David fugienti Saul, et illum in spelunca
 latenti, ac mutanti suum vultum, usque dum Achis
 praeterivisset et insidias evasisset? Quid dicent illi
 qui cuncta facile loquuntur et omnem lapidem,
 uti dicitur, movent, cum magnus Elias pro-
 pter Achab latuerit et ob minas Jesabel fugerit?
 Intereaque illi prophetarum conquisiti apud
 Abdiam in spelunca latitabant. Qualem porro
 responsionem excogitabunt adversus Isaiam, quem-
 que propter pietatem afflictum ante Deum recedere
 sic monent : « Abscondere modicum ad mo-
 mentum donec pertranseat indignatio Domini. »
 Et enim qui pie vivunt in Christo, persecutionem
 et ipsi, sane immerito, patiuntur; iniusti autem
 merito a facie Domini expellentur, et semen im-
 piorum exterminabitur. Similiter et gratiae discipuli
 propter metum Iudaeorum secedebant ab aconsi.
 Ipse Petrus e custodia fugiens manus Herodis et
 expectationem Iudaeorum evasit. Paulus autem ab
 ethnarcha quesitus, e muro in sporta demissus est
 et aufugit quaerentis furorem. Cum ergo Scriptura

Variae lectiones et notae.

⁸⁰ Σύρων Glyc. Ἀσσυρίων V. 1. ⁸¹ ἐκδελ. V. 1, ἐκθελ. V. 2. ⁸² δὲ add. V. 1. ⁸³ καὶ add. V. 1
⁸⁴ 365 cf. summarium XXXVII et hystariam acephalam. Τῷ ἁγίῳ καὶ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ V. 2, M. 1, 2.
⁸⁵ Ὅμως οὖν τὸν μακάριον καὶ ἅγιον Ἀθ. οὕδ' οὕτως V. 1. ⁸⁶ καὶ φήμη V. 1. ⁸⁷ μ. γὰρ V. 1, μ. οὖν
V. 2, M. 1, 2. Θεραπέυσας M. 2? ⁸⁸ π. om. V. 2, M. 1, 2. ⁸⁹ πληρωθείσης μηνὸς δὲ τῆς φυγῆς? a 5.
Okt. ad 31 Jan. 366 (Historia acephala); defunctus est 2 Maii 375 (summarium XLV). ⁹⁰ φ. αὐτοῦ
V. 1, 2, M. 1, 2. — τὸν βίον M. 2. — υπεξίρχισθα: V. 1. ⁹¹ μτ' V. 1, M. 1, 2. ⁹² τοῦ add. V. 1, 2,
M. 1, 2. ⁹³ αὐτοῦ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁴ προφητεύσας V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁵ Πέτρος V. 1, 2, M. 1. ⁹⁶ καὶ
ὡσμῶν add. V. 1. ⁹⁷ φάσκει V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁸ Apologia ad Const. l. 707 B ed. Col. 1686. ⁹⁹ ὑπὸ
V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁰ μεταχ. V. 2, M. 1, 2. ¹⁰¹ τὸν Σ. V. 1, 2, M. 1, 2. κρυπτομένου V. 1, M. 1, 2. ¹⁰² ἐν σπ.
V. 1. ¹⁰³ τὸν Ἀδεμῆλεχ Ath. sed cf. I Sam. XXVII, 2. ¹⁰⁴ πάντες V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁵ κ. Ἡ. V. 1. ¹⁰⁶ ἀκούον-
τες διὰ add. V. 1. ¹⁰⁷ Καὶ υἱοὶ V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁸ κατακρ. V. 1. ¹⁰⁹ Ἀσθῆτα V. 1, 2, M. 1, 2. ¹¹⁰ ἐπινοήσουσιν
V. 1, 2, M. 1, 2. ¹¹¹ λέγοντ. cod. καὶ λέγοντ. M. 1, 2, λέγοντ. V. 2, καὶ λέγοντες V. 1. ¹¹² Isa. xlvii, 20.
¹¹³ ἡ δ. Κυρίου παρέλθῃ V. 1, παρέλθοι V. 2, M. 1, 2. ¹¹⁴ ἐκ πρ. Κυρίου δ. V. 1, M. 1, 2. ¹¹⁵ ἐκδικηθῆ-
σεται. ¹¹⁶ Ps. XXXVII, 23.

de sanctis talia loquitur, qualem excusationem A suæ temeritatis et Scripturarum ignorantiae cavillatores isti reperire poterunt? In lege enim præscriptum fuerat reservari refugii civitates in gratiam eorum qui requirebantur ad mortem, ut ibi salutem invenire valerent. Novissime vero veniens qui olim hæc Moysi dictitavit Deus Verbum rursus præscriptum dedit dicens: « Cum persequentur vos in una civitate, fugite in aliam. » Et: « Tunc qui in Judæa, fugiant ad montes, et qui super domum, non descendat tollere aliquid de domo sua; et qui in agro, non revertatur tollere vestimenta sua. » Ideoque Deus Verbum, homo factus, circumspexit quæsitus, ut nos, latebras; et rursus persecutionem passus, fugiendum et insidias devitandum sibi esse inimicorum existimavit, monens nos ne in B pericula tenere nos concitiamus. Propterea divini martyres in persecutionibus quæsitii fugiebant, sed reperti martyrium patiebantur. »

— « Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἄνθρωπος γενόμενος κατηξίωσε ζητούμενος, ὡς ἡμεῖς, κρυβῆναι ὁ καὶ πάλιν διωκόμενος [φεύγειν] καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκκλίνας ὁ τῶν ἐναντίων, ἡμᾶς διδάσκων μὴ ἐπιβρίπτειν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους. « Διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι μάρτυρες ἐν τοῖς διωγμοῖς διωκόμενοι μὴ ἐφευγον, εὐρι(112)σκόμμενοι δὲ ἐμαρτύρουν. »

Verum aliquis dicat: Magnus et apostolicus Dionysius ait: « Non æquum est sanctos homines auxilio destitutos ab iniquis opprimi. » Ad quem dicendum: Quicumque, ex eis qui sancti dicuntur, diligunt ea quæ super terram a carnalibus quærentur, ex amore divino prorsus defecerunt. Nescio quomodo sancti iudicerentur qui injuste se C habent ad ea quæ vere amabilia et divina sunt, cum hæc ab ipsis non viriliter rebus abjectis et contemptis præponuntur. Si vero quæ substantialia sunt ament, lætandum est ipsis quærentibus, si res desideratas obtineant: nisi in hoc magis propinquant evangelicis virtutibus, cum, quantum possibile, divinatorum desiderio, carnalium amore liberantur, ad hoc valde viriliter in omnibus quæ bonum respiciunt, sese exercentes. Unde verum est dicere, quod illud divinæ justitiæ magis proprium est, nec mulcere nec remittere optimorum virtutem carnalium donis, neque, quis hoc facere tentet, relinquere destitutos auxilio, sed eos in D

δράσας ὁ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας Ἡρώδου καὶ τὰς προσδοκίας τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Παῦλος ἐν Ἀμασκήν παρὰ τοῦ ἐθνάρχου ζητούμενος, ἀπὸ τοῦ τείχους ἐν σαργάνῃ κεχάλαστα: καὶ διέφυγε τοῦ ζητοῦντος τὴν μανίαν. Τῆς τοίνυν Γραφῆς τοιαῦτα λεγούσης περὶ τῶν ἀγίων, ποῖαν ἔρα πρόφασιν τῆς ἑαυτῶν προπετείας: καὶ περὶ τῆς Γραφῶν ἀγνοίας ἐξευρεῖν οἱ φιλοσκώπται δυνήσονται; — « Ἐν μὲν γὰρ τῷ νόμῳ πρόβταξις ἦν ἀφορισθῆναι πόλεις φυγαδευτηρίους ὑπὲρ τοὺς ζητούμενους εἰς θάνατον, ὅπως δὴποτε δύνασθαι διασώζεσθαι ἐπ' ἐσχάτων δὲ παραγενόμενος ὁ πάλαι τῷ Μωσῆι χρηματίσας ἐκεῖνα Θεὸς Λόγος αὖθις ἐντολὴν δίδωσι λέγων ὅτι « Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς ἐτέραν » καὶ — « Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσιν εἰς τὴν ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταδῆτω »

425 ἄρα τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστραφέτω ἄρα τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. »
 « (6) Ἄλλ' εἶπη: ὁ ἄν τις ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος φησὶν: « Οὐκ ἔστι δίκαιον, ὁσίους ἄνδρας ἐξ ἀδοθηθῆτους ὑπὲρ τῶν φαύλων ἐκτροχόμενους: » πρὸς δὲ ῥητέον: Ὅσοι μὲν ἀγαπῶσιν, οὓς φησὶν ἀγίους, τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῶν προσώλων ζηλούμενα, τοῦ θείου πάντως ἐκπεπώκασιν ἔρωτος: οὐκ οἶδ' ὅπως ὅσοι κληθήσονται ἀδικοῦντες τὰ ὄντως ἔραστὰ καὶ θεῖα τοῖς ἀζηλώτοις καὶ ἀνεράστοις ὑπ' αὐτῶν οὐκ εὐαγῶς [παρυσδοκίμουμένα: εἰ δὲ τῶν ὄντως ὄντων ἔρωσι, εὐφραίνεσθαι χρὴ τοὺς τιῶν] ἐπιεμένους, ἡνίκα τῶν ἐφετῶν τυγχάνουσιν: ἢ οὐκ ἐν τούτῳ μᾶλλον πλησιάζουσι ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀρεταῖς, ὅταν, ὡς δυνατόν, ἀφέσει τῶν θείων ἀναχωροῦσι τῆς τῶν ὕλικῶν προσπαθείας, ἐγυμνασμένοι πρὸς τοῦτο λαῶν ἀνδρικῶς ἐν ταῖς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ περιστάσεσιν ὥστε οὐν ἀληθῆς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἔστι τῆς θείας δικαιοσύνης ἴδιον τὸ μὴ θέλγειν καὶ ἀπολλύειν τῶν ἀριστῶν τὴν ἀριστότητα ταῖς τῶν ὕλικῶν δόσεις, μὴδὲ, εἰ τις ἐπιχειροῖ τὰ τοῦτο ποιεῖν, ἐξ ἀδοθη-

Variæ lectiones et notæ.

16 ἀποδράς V. 1,2, M. 1,2. 17 τῆς cod. 18 καὶ ὁ Π. Ath. 717 D. 19 σαργάνῃ V. 1. 20 κεχάλασθ. cod. 21 ἐξέφ. τοῦ ζ. τὰς χεῖρας Ath. 22 γρ. τοῖς πᾶσι καταλ. V. 2, M. 1,2. 23 πρόπ. ἐξ. δυν. Ath. 24 τῶν add. V. 1,2, M. 1,2. 25 καὶ add. V. 1. 26 ἦν ἐκταγῆναι καὶ π. φυγαδευτηρίων Ath. τοῦ ὁ. τ. ζ. Ath. ὁ. τῶν ζητουμένων V. 1. M. 1,2 ὁ. τοῖς ζητουμένοις V. 2. 27 ἐπὶ δὲ συνταλαῖς τῶν αἰώνων παρ. αὐτῶς ὁ τῷ M. λλήσας: λ. τοῦ πρατρός: πάλιν ἐ. ταύτην δ. λ. ὁ. δὲ δ. Ath. ὁ. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ath. 28 ἐκεῖνος V. 2, ἐκεῖνα post λ. V. 1, M. 1,2. 29 Matth. x, 23. 30 τὴν add. Ath. V. 1. 31 Matth. xxiv, 16 18. 32 ἐπὶ Ath. 33 ἐκ om. Ath. 34 ἐκ cod. V. 1,2, M. 1,2. 35 καταιδάτω V. 1,2, M. 1,2. 36 ἀ. τὰ Ath. 37 ἐπιστραφέτω Ath. V. 1,2, M. 1,2. — ὅπως add. Ath. 38 αὐτός add. Ath. V. 1, ὁ θεός? cod. ὁ λ. δι' ἡμᾶς γ. ἀ. κατ. Ath. 39 ἐκρούθη V. 2, M. 1,2. cod. 40 ἐκκλίνας Ath. ἐκκλίτων cod. 41 716 A: Ταῦτα καὶ οἱ μακάριοι μ. ἐν τ. κατὰ καιροῦς δ. ἐφύλαττον καὶ δ. μὲν ἐφ. κτλ. — δὴ om. V. 1. 42 εἶπη V. 2. 43 φησὶν add. cod. a prima manu. V. 1,2, M. 1,2, e quibus V. 2, φ. post Διον. repetit. 44 οὐκ ἐ. δικαιοσύνη M. 1,2. 45 ἀ. ὁ V. 1,2, M. 1,2. 46 ὁ. ὡς εἰ μὲν V. 1,2, M. 1,2. 47 προσήλων V. 2, M. 1,2. 48 ἐρ. καὶ οὐκ οἶδ' V. 1, ἐρ. καὶ οἶδ' V. 2. 49 ὁσίωτατα M. 1,2, κληθεῖεν ἄν V. 1,2, M. 1,2. 50 εἰ cod., ὁf M. 1,2. 51 ἀναχωροῦσι τοῖς τῶν ὁ. δόσιν V. 2, vult. cf. Olyss. XXII, 270. 52 ἐγγυμαζόμενοι V. 2, M. 1,2. 53 ἀληθῶς V. 1, ἀληθ. cod. 54 ἀπολλύειν V. 2, M. 1,2. 55 μὴ τείνων δὲ εἰ τι; M. 1,2. 56 ποιεῖν ἀναδοθηθῆτους M. 1,2.

ὄφρους, ἀλλ' ἐνεδρῶσειν αὐτοῦς ἢ ἐν τῇ καλῇ καὶ ἁ
ὁμιλίᾳ στήσσει καὶ ἀπονέμειν αὐτοῖς τοιοῦτοις
ὡς τὰ κατ' ἀξίαν.

pulchro solidoque statu stabilire, ipsisque sic se
habentibus ea quæ justa sunt tribuere.

426^α (7) Κωνσταντίνου δὲ τοῦ Μεγάλου ὑπὸ
Ἑλλήνων φιλοσόφων ὀνειδισθέντος εἰς τὸ Βυζάντιον,
ὡς οὐ πράττει^α καλῶς παρὰ τὰ ἔθνη^α τῶν παρὰ
Ῥωμαίους βασιλευσάντων διαγεγόμενος^α, ἀλλὰ
νεωτερῶν^α τὴν θρησκείαν μεταθέμενος, ἔδοξαν^α
ἵνα τῶν φιλοσόφων διαλεγθῆναι Ἀλεξάνδρῳ τῷ^α
Βυζαντίου περὶ τῆς πίστεως^α. Λόγων δὲ ἀπειρος,
ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ θεῖος ὢν^α, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
διαλέξεως, εἶπε τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ· « Ἐν ὀνό-
ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου ἐπιτάττω σοι
σωκῆν καὶ μὴ φθέγγεσθαι. » Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ
ἐφώθη καὶ διέμεινεν ἀλαλος^α.

Cum autem Magnus Constantinus a Græcis philo-
sophis apud Byzantium exprobraretur, quod mores
patrius more Romano vivendo spreverit, et novam
religionem asportaret, expedire credidit unum ex
philosophis cum Alexandro, Byzantii episcopo, di-
sputationem habere de fide. Alexander autem dia-
lecticæ expertus, sed divinus, in die disputationis
dialectico philosopho ait : « In nomine Jesu Chri-
sti, Dei mei, impero tibi ut sileas nullamque vocem
emittas. » Simul autem ac dixit, loquela ille amis-
sa, mutus remansit.

ΠΝΖ. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου^α.

B

CLXXXVII. De sancto Antonio.

Ἐν^α ταῖς χρόνοις αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ μέγας ἦν ἐν
ἐπιλαίᾳ, ἡ ἀρεταῖς καὶ ἡ μεγάλας διαπρέπων^α.
καὶ ἀκουσθεὶς^α ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, καὶ γράφει
αὐτῷ παρακλητικὴν ἐπιστολὴν, [τοῦ] σκυλλῆναι^α
427 αὐτὸν^α ἕως Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως τῶν
ἐγγύων αὐτοῦ ἀπολαύσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος^α γενόμενος ἐν
ἐπιλῆ φροντίδι λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Παύλῳ·
« Τί λίγαι, τέκνον, ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα
κατὰ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν· « Ἐν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος ὑπάρχεις· ἐάν
δὲ μὴ ἀπέλθῃς, ἀββᾶς Ἀντώνιος. » Καὶ ὁ ἅγιος
ἔφη· « Οὐκοῦν διὰ τῆς δόξης ταύτης, ἐάν μὴ λέγω-
μαι ἀββᾶς^α, ὄντως οὐκ ἀπέρχομαι. » Καὶ^α τοῦτο
μαθὼν ὁ διακριτικώτατος βασιλεὺς, ὠφελήθη μάλ-
λον εἰς τὸ μέτριον καὶ ἀφιλόδοξον^α.

Regnante Constantino Antonius magnus multis
magnisque virtutibus elucebat. Ejus fama pervenit
ad regem, qui scripsit ei litteras, quibus ipsum
exhortaretur ut Constantinopolium veniret ubi pre-
cibus ejus frui cupiebat. Sanctus autem multa
cura sollicitus discipulo suo Paulo ait : « Quid di-
cis, fili, numquid adiba regem cum obsequio? »
Ille vero respondens : « Si abeas, inquit, Antonius
es; si autem non abeas, abbas Antonius. » Dixit-
que sanctus : « Ergo si propter hanc gloriam
non dicerer abbas, vere non egrediar. » Cum hoc
audiisset rex sagacissimus, modestior ac modera-
tior evasit.

α^α (2) Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφη·
« Ἐρθεαι καὶ μέχρι βασιλείων ἢ ἐνάριτος^α πολιτεία
Ἀντωνίου· καὶ^α μαθόντες Κωνσταντίνος ὁ μέγας,
καὶ Κωνσταντίνος καὶ Κώνστας οἱ Ἀδγουστοί, ἔγρα-
ψαν αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ ἡξίου ἀντιγραφᾶς^α (112^b)
παρ' αὐτοῦ δέχεσθαι^α. ἀλλ' οὕτε γράμματα δεχό-
μενος^α λόγον τινὸς ἢ φροντίδα ἐποιεῖτο· οὔτε μὴν,
ὡς οἱ πολλοί, ἐπὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐγεγῆθει. Ὅτε

De eo quoque magnus Athanasius ait : « Per-
venit ad regem usque præstantissima Antonii con-
versatio. Cum audivissent enim Constantinus Ma-
gnus, et Constantius et Constans Augusti, scripse-
runt ad eum et ab eo responsa exposularunt. Sed
litterarum ita acceptarum minimam rationem aut
curam habebat : neque, sicut multi, de talibus
epistolis gaudebat. Cum igitur litteras acciperet,

Variæ lectiones et notæ.

^α αὐτοῦς V. 2, M. 1,2. ^{αα} Cen. 498,18-499,1 : Οὗτος ὁ μέγας βασιλεὺς ὑπὸ φ. Ἐ. ὀνειδισόμενος
ὡς νεωτερῶν (ut cod.) τὴν θ. ἵνα τῶν φ. αὐτῶν παρίστανε δ. Α. τῷ ἐπισκόπῳ. Ὁ δὲ Ἀ. θεῖος
μὴ ἦν ἀνὴρ, λ. δὲ ἀπ. ὡς οὖν εἶδε τὸν φιλόσοφον γλωσσαλοῦντα ἔφη· ἐπ. σοι ἐν δ. Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ ἀληθινοῦ θ. ἡμῶν σ. καὶ μὴ φ. καὶ ἅμα τῷ λ. ἐφ. καὶ γέγονεν ἀλ. ^{ααα} πράττει cod. et V.
2, M. 1,2. ^{αααα} εἶθη V. 1, M. 1. ^{ααααα} διαγιν. V. 1,2, διάγω; ^{αααααα} νεωτερῶν; ^{ααααααα} ἔδοξαν V. 1.
^{αααααααα} ἐπισκόπῳ add. V. 1. ^{ααααααααα} Οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος πατριάρχης; ἦν πρὸς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Κων-
σταντίνου Leo : 326-340. cf. Syn. Ms. Ven. 53b. Ἐφ' οὗ ἦν ἐπίσκοπος Ἀ. δ. περιεσθῆς τι-
νι τῶν φιλοσόφων εἰπὼν ἐν δ. Ἰησοῦ Χριστοῦ φημῶθητι καὶ ἅμα τῷ λόγῳ διεμ. ἀλ. ^{αααααααααα} τὰ δὲ ἄλλα θ. ἐν
Leo P. V. 1. ^{ααααααααααα} Λέγεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτι μέλλων κτεῖσαι τὴν πόλιν καὶ
ἐπιλαίαν (ὁφθαλ. cod.) πήξει τὰ θεμέλια καὶ καταμετρησάται, περὶς ἐξῆθε μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ·
καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν φόρον, εἶπον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες : « Ποίησον τέλος τοῦ τείχους. » Ἐκείνος δὲ ἔφη· « Οὐκ
ἔγωγε στήθ' ὁ προαγωγὸς μου ἐκείσε πληρώσω. » Ἀγγελον γὰρ ἔωρα προαγαγόντα. Ἀπελθὼν δὲ μέχρι τοῦ
εἰσακτιονίου περὶς μετὰ πάσης τῆς συγκλήτου, ἐκείσε ὄρα τὸν ἀγγελον τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ πῆξαντα, δη-
λοῦντα (σηλοῦντος cod.) ἔγωγε; ἐκείσε στήσαι αὐτόν. Καὶ δὴ τοῦτο πεποίηκεν. Hæc in textu codicis sunt, sed
cum in nullo alio inveniantur, e margine irrepsisse videntur. ^{αααααααααααα} Rubrica hæc M. 2, in codice
tam. ^{ααααααααααααα} Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ ὁ ἅγιος; Ἀ. ἐν V. 1. Ἐφ' ὧν χρόνον καὶ Ἀ. ἐν V. 2, M. 1,2. ^{αααααααααααααα} π. καὶ
μ. δ. V. 2, M. 1,2. ^{ααααααααααααααα} μεγάλ. cod. ^{αααααααααααααααα} καὶ om. V. 1,2, M. 1,2. ^{ααααααααααααααααα} κατορθώμασιν add. cod. ^{αααααααααααααααααα} ἀκουσθέν;
(ἀκουστο. cod.) ^{ααααααααααααααααααα} σκυλλῆναι cod. V. 1. cf. Luc. vii, 6 μὴ σκύλλου. ^{αααααααααααααααααααα} ἑαυτὸν V. 2. ^{ααααααααααααααααααααα} Ὁ δὲ μακάριος;
V. 1. ^{αααααααααααααααααααααα} ἀββᾶ V. 2, M. 1,2. ^{ααααααααααααααααααααααα} διὰ add. V. 2, M. 1,2. ^{αααααααααααααααααααααααα} τοῦ ἁγίου γέροντος add. V. 1,2, M. 1,2.
^{ααααααααααααααααααααααααα} Vita 497, A : Ἐ. δὲ μ. V. 2. Ἐ. δὲ καὶ μ. M. 1,2. ^{αααααααααααααααααααααααααα} ἢ τ. Ἀ. φήμη Ath. ^{ααααααααααααααααααααααααααα} γὰρ add. V. 1.
^{αααααααααααααααααααααααααααα} ἀντιγραφ. cod. ἀντιγραφα V. 1,2, M. 1,2. ^{ααααααααααααααααααααααααααααα} δέχεσθαι M. 1,2. ^{αααααααααααααααααααααααααααααα} δ. περὶ πολλῶν τ. λόγου ἐπ. V. 1,2,
M. 1,2, ὡς π. M. 2.

vocabat monachos et dicebat : « Ne miremini si rex A ad nos scribit : homo enim et ipse est ; miremini autem quod Deus legem scripsit, et per proprium Filium nobis locutus est. » Cum igitur nollet epistolae recipere, impeditus est a monachis qui dixerunt ei reges esse Christianos et recusatone non esse scandalizandus. Permisit ergo prælegi litteras, et in rescripto laudabat eos quod Christum adorarent ; hortabatur autem ut quæ salutem spectant ei non præsentia magni facerent, semperque mortis, futuri iudicii et remunerationis meminissent, atque unum esse Deum verum Regem æternum, bene scirent. Monebat autem illos ut essent clementes et iusti pauperumque curam haberent, quasi de sua gubernatione Deo rationem reddituri. Quæ cum Augusti acciperent, de exhortatione viri iusti B valde letabantur.

Postquam igitur divinus Constantinus regnavisset Romæ duodecim annos, et Constantinopoli viginti annos, et in quodam regio Nicomediæ suburbio aliquod tempus ægrotavisset, mortuus est, relinquens sui regni hæredes tres filios, Constantem, Constantium et Constantinum ; relinquebat etiam uxorē suam nomine Helenam, Juliani Apostatae uxorem, quam habuerat ex consobrina Faustæ, Herculii filia.

οὐν ἐκρίνετο αὐτῷ ἡ γράμματα, ἐκάλεσε ἑπτά τῶν μοναχῶν καὶ εἶπε· Ἐγὼ οὐ θαυμάζω, εἰ θεοῦ γράψαι πρὸς ἡμᾶς· ὁ δὲ ὁμοῦπος γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ θαυμάζω, ὅτι ὁ θεὸς τὸν νόμον ἔγραψε καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ Υἱοῦ ἐλάλησεν ἡμῖν. Βουλομένου οὖν αὐτοῦ μὴ δεχέσθαι τὰς ἐπιστολάς, ἐκωλύθη πρὸ τῶν μοναχῶν λεγόντων αὐτῷ, ὅτι Χριστιανοὶ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς, καὶ μὴ ὡς ἀπορρίφνεντες· σκανδαλισθῶσιν. Ἐπέστρεψεν οὖν ἀναγινώσκοντα τὰς ἐπιστολάς καὶ ἀντέγραψεν ἀποδεχόμενος αὐτοὺς, ὅτι τὸν Χριστὸν προσκυνοῦσι, συνεδούλευε δὲ τὰ πρὸς σωτηρίαν καὶ μὴ μεγάλα τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ μνημονεύειν αἰεὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως καὶ εἰδέναι μόνον θεὸν ἀληθινόν, βασιλεῖα αἰώνιον· φιλανθρώπους τε εἶναι [αὐτοῦ] ἡξίου καὶ τοῦ δικαίου φρονίζειν καὶ τῶν πτωχῶν ὡς μέλλοντος περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν δοῦναι λόγον τῷ θεῷ· ὅτι βασιλεῖς δεχόμενοι λίαν ἔχαιρον ἐπὶ τῇ παραίνεσει τοῦ δικαίου.

(3) Τοῦ οὖν θεοῦ Κωνσταντίνου βασιλεύσαντος ἐν Ῥώμῃ ἔτη ἑβ' καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη α' καὶ ἐν προαετίῳ τινὶ βασιλικῷ Νικομηδείας ὀλίγον χρόνον ἀβρωσθήσας ἐτελεύτησας, καταλιπὼν κληρονόμους τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς γ' παῖδας αὐτοῦ, Κωνσταντῖνον, Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν νεώτερον, καταλείψας καὶ μίαν θυγατέρα ὀνόματι Ἑλένην, γαμήτην γεναμένην Ἰουλιανῶν τοῦ Ἰσραβάρτου, ἣν ἔσχεν ἐκ Θεούσης ἀνεψίφας θυγατρὸς Ἐρικούλου.

Variae lectiones et notæ.

ἡ τὴν Ἀθ. ἡ ἐκάλ. cod. ἐκάλεσε Ath. ἡ ὅτι θεός V. 1,2. ἡ ἰδ. αὐτοῦ Υἱοῦ M. 1,2. ἡ παραδ. V. 1. ἡ ἐκωλύθησαν M. 1,2? ἡ ἀπορρίφνεντες V. 2. ἀπορρηθέντες V. 1. ἡ δὲ π. V. 2. ἡ μεγάλης? μεγάλ. cod. ἡ μ. τὸν θεὸν ἄλ. V. 1, μ. ἄλ. θεόν V. 2. M. 1,2. ἡ Glyc. 466.13 : Ὁ μοναχὸς Ἀλέξανδρος ἐν τῇ διὰ τὴν τοῦ τιμίου σταυροῦ εὑρεσιν ἱστορίᾳ λέγει μὲν ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσας· — τῆνικαὶ δὲ καὶ βαπτισθῆναι. ἡ καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος; ἡ, οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν Ῥωμαίων V. 1. ἡ ἀβρωσθήσας? (ἀβρωσθῆ. cod.) ἡ καὶ add. V. M. 1,2. Κωνσταντ. καὶ Κωνσταντῖνον cod. ἡ καὶ add. M. 1,2 ἡ τὴν καὶ Κωνσταντῖνον add. V. 2. ἡ γενομ. M. 1,2. ἡ ἄν. Ἐ. V. 2, M. 1,2. ἡ Ἡρώδης καὶ Ἰππύλιτος χρονογράφοι ἱστοροῦσιν, ὅτι αὕτη ἡ Φαῦστα ἔβλεπεν υἱὸν ὀνόματι Κρισκίντιον (Κρισπὸν Glyc. 461,12-15), ὃν αὕτῃ ἡ μήτηρ διέβλεπεν ὡς ἔρασθέντα αὐτῆς, ὃ καὶ μαθὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπεκεφάλισεν αὐτόν· ὕστερον δὲ μαθὼν συκοφαντήσας τὸν παῖδα αὐτῆς, βραβυλίον ἐκπύρωσας; ἔσωθεν αὐτὴν κατέκασεν. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς ἀκρίτως ἀποτραπήναι διὰ τὴν ὑποψίαν ἣν εἶπαμεν, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἑλένη, μὴ φέρουσα τὴν τοῦ νέου ἀναίρεσιν ἦδὲ τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξιοθῆναι (ἀξιωνέντος cod.) τιμῆς, ἠδολόγησε ἐπὶ τῇ ἀκρίτῳ ἀποφάσει. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος μεγάλην λυπηθεὶς καὶ μετανοήσας ἐκλαύσεν ἐπ' αὐτὴν ἡμέρας μ' καὶ νύκτας, μὴ λυσαμένοιο τῷ σώματι μηδὲ ἀνακλιθεὶς ἐπὶ κοίτης· ἐποίησε δὲ στήλην αὐτοῦ ἐξ ἀργύρου καθάρου, βαφῆς αὐτὴν ἐκ χρυσοῦ πλείστου, τὴν δὲ κεφαλὴν μόνην ἐκ χρυσοῦ, γράφουσαν ἐν τῷ μετώπῳ· Ἡδίκαι μένος μου ταύτην στήλην μετανοήσας λαβεῖν (λαθῶν cod.) ἐλιπάρει τ.ν θεὸν ὑπὲρ ὧν ἐπλημμελήσα. (Πηλοῦτος ἐν Hippolytus, exemplis similis laciunoris, in scriptores mutati? In Parastasis p. 3, 4, notantur Herolotus et Hippolytus chronographi in eodem regno; cf. Ced. 497,22 : Τούτῳ τῷ ἔτει (x') καὶ Χριστὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντῖνου Χριστιανὸς ἐκομήθη ἐτ 519,22 : ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑ. πρὸ ἑβ' ἐτῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἀποθανοῦσα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ψ.) Ἐτελεύτησε δὲ ἐν Νικομηδείᾳ ἐτῶν ἑξ', καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν λάρνακι χρυσῇ (πορφυρᾷ Leo, Ced. 519,16-520,4) οἱ στρατιῶται ἐνθέντες ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν. Καταλαβὼν δὲ Κωνσταντῖνος; ὃ τῆς Ἑφῶς βασιλεὺς καὶ ἀνακομίσα; τὸ τίμιον λείψανον καὶ βασιλικὴς κηδεύσας τὸν πατέρα, ἐφ' ὕψιλῇ ἀπέθετο τῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ, ἵνα ἀπετέθη καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑλένη. Ἐπὶ τοῦτο γὰρ καὶ Κωνσταντῖνος ἐκώλυσε ἐκεῖ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸ θάπτεσθαι τοὺς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, ὅπως μὴ ἔσονται μακρῶν τῶν ἀποστολικῶν λειψάνων. Ἐγένετο δὲ ἡ ἡμέρα τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ Ματοῦ κα' (cf. Sym. Ms. Ven. 3. : Οὗτος καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων κατέθηκεν. Εἶτα κατὰ Περσῶν κινήσας ἀπὸ Νικομηδείας, πεδίους θερμοῦς παραγίνεται καὶ κακωθεὶς ἐκείθεν τε δι' Ἐλενοπόλεως ἐν τῷ λ. ἐκλῶν, πυρετοῦ λαθροῦ κατασχόντος αὐτόν, ἐτ. οὐ τὸ λείψανον ἀπεκομίσθη εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους καὶ ἐτέθη εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κτισθὲν ἱερίον). Λέγουσι δὲ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ὀλοφρονήθη; ὑπὸ λαματινοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ καὶ Ἀναβαλλιανῶν ἐκ Θεοδώρας γεννηθέντος, φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον ἐχραμάνου, διὰ τὸ κρατεῖσθαι αὐτόν τῆς βασιλείας, ἀλλὰ τῆς ἐπιτίσεως; [ιστορηθῆ, κτλ. Deest h. l. integra plagula excisa, cum quaterius sequens verbum tantum plagulas et quidem tres in prima medietate continet; in hac plagula inveniebatur disquisitio de Trinitate, quæ Ced. 507,16-510,16 διάφορον legitur. Caput vero 3 abruptum vix mediam sequentis paginæ partem implebat; cf. Ced. 520,4 : Δόξα δὲ κατέσχε τελευτήσας μὲν τὸν μέγαν Κ. φαρμάκῳ δηλητηρικῷ ἐπιβουλή τῶν ἀδελφῶν, διὸ καὶ αὐτὸν δι' αὐτογράφου ἐπακτῆσαι τῷ παιδί; ἐνδοκῆσαι τε καὶ φυλακίσθαι τοὺς ἀνελόντας αὐτόν θεοὺς.

429 * (4) [Οὗτοι οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν Ἀ πὼν βασιλικῶν σκήπτρων], τῆς μὲν ἀνατολῆς Κων-
 στάντιος, τῆς δὲ δύσεως; Κωνσταντίνος καὶ Κών-
 στας, ὃς * καὶ φωνεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κων-
 στάντιον * καὶ βασιλεύσας μόνος * ἔτη κ' ¹⁰ ἐσφάγη
 καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δήμου.

" (5) Ἐματαιώθησαν τοίνυν οἱ καταφευδόμενοι
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ¹¹ φάσκοντες, ὅτι ἐν
 τῇ τελευταίῃ ἐδαπτίσθῃ καὶ μέχρι τότε ἀδάπτιστος
 ὑπῆρχε. Πῶς γὰρ ἐν ὁμοίωτο; ἀνὴρ, θεοσεβής, καὶ
 φιλόχριστος, καὶ περὶ τὴν πίστιν θερμότατος, ἔνε-
 ειχε χρόνου; τοσοῦτους κεχωρίσθαι ¹² τῆς θείας
 μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, καὶ μέγιστα γε τοιού-
 τος; ¹³ Πατρᾶς τινος ἀγίοις συνδιατιθέμενος; καὶ τῆς
 ἱερᾶς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ νοουθεσίας ἐπόμειο; ¹⁴
 ἀσπασίως καὶ γνησίως; Πῶς δὲ καὶ τοῖς ἀπίστοις ^B
 ἐφαίνετο Χριστιανὸς; τέλειος; μήπω τελειωθεὶς; διὰ
 τοῦ βαπτίσματος; Πῶς δὲ καὶ ὁ καταπειγὼν καὶ
 ἀναγκᾶζων τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀπίστους δηλονότι
 πιστεῦσαι, καὶ βαπτισθῆναι, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα
 ἡμολογήσαι καθαρότερον τε καὶ τηλαυγέστερον, αὐ-
 τὸς ἐν τοσοῦτῳ σκότῳ ἐτύχχανεν ¹⁵; Ἀληθῶς ψευ-
 δος; ¹⁶ τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἀνάπλασμα τῆς Ἀρειανι-
 κῆς καὶ ἀθέου αἰρέσεως; καὶ τῆς αὐτῶν ἀπιστίας
 καὶ ἀσεβείας κακούργημα βουλομένων **430** τῆ;
 αἰτίας αἰρέσεως; ὑπασπιστὴν ἀποδείξει ¹⁷ τὴν μέγαν
 παῖθην ἀναπλαττόντων ¹⁸.

(6) καὶ γὰρ τοι ¹⁹ καὶ ὁ μέγας Ἰσιδωρος; τοῖς δὲ
 φησὶ: εἰ δὲ τοίνυν ἀκολουθεῖν καὶ πειθαρχεῖν τῇ ^C
 συγκροτηθείσῃ μεγάλῃ καὶ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐν Νίκαιᾳ
 κατὰ Ἀρείου τοῦ ²⁰ δυσσεβοῦς τῶν τῆ ἁγίων Πα-
 τέρων· ἐκαίη γὰρ θεοῦ ἐμπνευσθεῖσα τάληθες
 λόγματα γενεῖν. *

²² (7) Ἰστέον τοίνυν ὡς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ
 τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου ²³ Τριάδος; μυστικῶς ἢ δι-
 δασκαλία ἐγκατέστραται, ὡς καὶ Φίλων, καίτοι: ²⁴
 Ἰουδαίων ἀνδρα ὑπάρχοντα καὶ ζῆλω ἦν, δι' ὧν κα-
 ταλέλοιπε ²⁵ συγγραμμάτων, ἀπομάχεσθαι τῇ οἰκίᾳ
 θρησκείᾳ ²⁶. Βισανίζων γὰρ τὸν εἰρημόν ²⁷ ·
²⁸ εἰ Ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἀνθρώπον, ἢ ἠγα-
 χάσθην ὑπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξ-ετιάσθην καὶ τὸ ²⁹
 τοῦ Θεοῦ Λόγον θεολογήσαι. Τί γὰρ; εἰ καὶ οὕτω-
 ρον τὸν συναΐδιον ³⁰ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ θμῷ καὶ χρο- ^D

Hi tres ipsius filii regis scriptis potiti sunt :
 Orientem habuit Constantius; Occidentem vero
 Constantinus et Constans, qui, cum interfecisset
 fratrem suum Constantium et solus regnavisset
 viginti annos, a populo et ipse jugulatus est.

Frustra mentiti sunt adversus Magnum Constan-
 tinum, qui dicunt eum prope mortem fuisse bap-
 tizatum et lucusque sine baptismo mansisse.
 Quomodo enim hujusmodi vir, timens Deum,
 Christum amans, ferventerque credens, sustinuis-
 set tandiu participatione divinorum mysteriorum
 arceri, praesertim cum hujusmodi sanctis Patribus
 conviveret et sacris ipsorum doctrinis et monitis
 prompte sincereque pareret? Quomodo infidelibus
 videbatur Christianus perfectus, si nondum bap-
 tismo perficeretur? Quomodo qui compellebat ur-
 gebatque cunctos alios infideles ut crederent et
 baptizarentur, sinceriusque ac manifestius sac-
 etam Trinitatem confiterentur, ipse tantis in tenebris
 esse potuerit? Hoc vere mendacium est et Arianæ
 impiæque hæresis argumentum: hoc est ipsorum
 infidelitatis et impietatis flagitium, ut suæ hæresis
 famulum ostenderent Magnum Constantinum et ab
 Arianis baptizatum esse sane fingerent.

Porro magnus Isidorus hæc quoque dicit :
 Oportet ergo parere et obedire magnæ et sanctæ
 trecentorum decem et octo sanctorum Patrum sy-
 nodo, adversus impium Arium in Nicæa congreg-
 atæ: hæc enim divinitus inspirata verum deflui-
 vit. *

Sciendum est quod in Veteri Testamento de
 sancta et consubstantiali Trinitate mystice do-
 ctrina sparsa est, ita ut Philo, licet Judæus et zela-
 tor propriæ religioni pugnet. Examinans enim
 dictum: « Ad imaginem Dei feci hominem, ut
 Verbum Dei confiteatur Deum veritate, » cogitur et
 compellitur. Quid enim? si nempe secundum quæ
 coæternus est Patri, numeroque et temporibus su-
 periore vocat, etsi veritate non consecutus, se-
 cundæ tamen personæ ideam habuit. Non hic au-

Varie lectiones et notæ.

* Περὶ τῶν παιδίων τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (M. 2.) Οὗτοι — σκήπτρων Desunt nec in cod. et V. 1.
 nisi et sequentia in codice perierunt. V. 2 adjungit in margine: Ὁ μὲν Κωνσταντίνος ἦν ὁ πρῶτος υἱὸς
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κατὰ γέννησιν, ὁ δὲ Κωνσταντίνος ὁ δεύτερος, ὁ δὲ τρίτος Κωνστας ὁ φωνεύσας
 τὸν ἴδιον ἀδελφόν· cf. Sym. Ms. Ven. 52*: καταλειψας γ' υἱοῦ, Κωνσταντίον, Κωνσταντίνον καὶ Κών-
 σταντα, διορισάμενος δὲ Κωνσταντίον τῆ τῆς Θράκης καὶ Ἐφέας κρατεῖν μέρη, Κωνσταντίνον μὲν τὰ πρὸς
 Ἰκεανὸν ἐσπέρια, Κωνσταντα δὲ Κρήτην, Ἀφρικὴν καὶ τὸ Ἰλλυρικόν. ὡς V. 1. * Κωνσταντίνον V. 1.
 β. i. M. 1. ¹⁰ ἔσφ. V. 1. ¹¹ Gen. 46,5—11. ¹² K. φ. V. 2. ¹³ κεχωρίσθαι V. 1. χωρὶς V. 2, M. 1,2.
¹⁴ γέ τοι ὁ τοῖς π. καὶ ἁγίοις V. 2, M. 1,2. ¹⁵ ὄγματοι add. V. 2, M. 1,2. ¹⁶ τυγχάνων M. 1,2.
¹⁷ τοῦτο ψ. V. 2, M. 1,2. ¹⁸ ὑπὸ M. 1,2. ¹⁹ ὅθεν δέδοικται: ὑπὸ τοῦ μακαρίου Σιλδέστρου βαπτισ-
 τῆν ἐν Ῥώμῃ· λέγεται γὰρ καὶ τοῦτο, ὅτι περ ὅσοι κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην οἰκοῦσι μέχρι τῆς σήμερον
 τὴν βαπτιστῆρα (ὁ βαπτιστήριον;) ἔχουσιν εἰς μαρτυρίαν V. 2. ²⁰ Τοῖς γάρτοι M. 2. ²¹ τοῦτον δ. V. 2?
²² ἐ. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος V. 1, quod ad § 6 potius pertinet quam ad §7, sed locus Isidori laudatus
 II, 145 inde a § 7 incipit οὐ καὶ ἐν τῇ π. δ. ἐγγ. ἢ. δ. ²³ καὶ ζωοποιεῖ add. C. d. ²⁴ γε add. Gen. 1.
²⁵ ἔνα καὶ ζ. Is. ²⁶ καταλέλοιπα V. 2, καταλέλοιπα M. 1,2, ἀπολέλοιπα Is. ²⁷ καὶ add. V. 2, M. 1,2.
²⁸ κατὰ τοῦ Θεοῦ Is. ²⁹ Gen. ix, 6. cf. Κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν Gen. 1, 27 cum Is. M. 1,2
 ἰσότησε. ³⁰ τῇ τοῦ Θεοῦ θ. M. 1, τῆ τοῦ Θεοῦ θεολογία θ. M. 2, τὸν Θεοῦ λ. θ. Is. (cod. B.) ³¹ Λόγον add.
 Gen.

tem solum hoc sensit : sed adhuc Verbum « Deus » et Verbum « Dominus » interpretari tentans, regalissimæ Trinitatis Ideam tenuit. Dicens enim unum esse Deum, non ad unitatis numerum recurrit, sed ad sanctæ Trinitatis mysterium, quod omnino discrepantibus singularius est, et vere unicus amplius est. Et ita vi suam animam adducit ad necessario constendum et in scriptis relinquendum istud effatum : « Duæ namque, ait, ipsius qui vere est potentie quarum una, agens et benefica natura, vocatur Deus ; alia vero regalis et honorabilis Dominus ; » fere quasi diceret : Christus Dei potentia et sapientia ; potentia non sine substantia, sed subsistens et omnipotens, et substantiæ creatrix et æqualis illi, cujus est potentia. Rursus idem Philo, de visione quam tuitus est Moyses scribens, ait : « Tremendam visionem aspicit ; » einde paulo post, mediam inter flammam, formam quamdam pulcherrimam, nulli visibilium similem, imaginem Numini parissimam, lumen igne superius emittentem, quam si quis, illius qui est, imaginem putaret, recte opinaretur. » Si quis autem de hac imagine justam cognitionem acquirere velit, audiat Paulum loquentem de Filio, « Qui est imago Dei invisibilis. » Nonne orthodoxam theologiam tangit ? Sed non perfectionem quaerit ab Omnipotente per conscientiam puram ad videndam veritatem et propriæ religioni obsisendum. Hoc tamen significat, quod non, velut ignari Judæorum præceptores quodam præjudicio impediti, dogmatizant, ad unam personam reducat theologiam. Non autem solum ex illis valde conspicuis, in hoc cogitatum ut mihi videtur, adductus est, sed etiam ex illo : « Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram ; » et ex isto : « Pluit Dominus ignem a Domino ; » et ex hoc : « Vocavit Dominus in nomine Domini ; » et ex eo : « Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis ; » et ex hoc : « In te Deus, et tu es Deus. » Hos porro dicentes, quod miles est sanctus Deus ; et hoc : Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabbath, interpretari audentes, clare convincit : Exquisivi vultum tuum, Domine, requiram ; ne avertas faciem a me. Nisi enim sanctam Trinitatem prædicasset, de redundantia verborum suorum me-

Α νων ²¹ ἀνώτερον δυνα καλεῖ, τῆς ἀληθείας μὴ ²² ἐφικνούμενος, ὅμως ἔνοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. Οὐκ ²³ ἐνταῦθα δὲ μόνον ἔπαθε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τό · « Θεός » καὶ ²⁴ τό · « Κύριος, » ἑρμηνεύσαι πειρούμενος, τῆς βασιλικωτάτης Τριάδος ἔνοιαν ἔσχε. Φάσκων ²⁵ γὰρ, ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Θεός, οὐ πρὸς τὴν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ ²⁶ τῶν μὲν πάντη διαιρετῶν ἐνικώτερον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφρονώτερον · καὶ οὕτω κατὰ κράτος εἶλεν ²⁷ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν. ὡς ἀναγκασθῆναι διαβρόθῳ τοῦτο (καὶ) φάναι καὶ ἐν γράμμασι **431** καταλείψαι. Δύο μὲν γὰρ (εἶπεν ²⁸) εἶναι τὰς τοῦ δυνα ²⁹ δυναμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ εὐεργητικὴ φύσει ³⁰ καλεῖται Θεός, ἡ δὲ βασιλικὴ καὶ τιμωρητικὴ ³¹ Κύριος, οὐ πόρρω βαλῶν τοῦ φήσαντος ³²· « Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ ³³ σοφία, δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεως ³⁴ δημιουργός, καὶ ἰσοσθενὴς ἐκείνου, οὗ δύναμις ἐστὶ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ³⁵ Φίλων περὶ τοῦ θεάματος ³⁶, οὐ εἶδε Μωϋσῆς ³⁷, ἐκράδων ³⁸ ἔφη · « Θεάμα ἐκπληκτικώτατον ³⁹ ὄρα · εἶτα μετ' ὀλίγον ⁴⁰ κατὰ μέσσην ⁴¹ τὴν φλόγα μορφὴν τινα περικαλλεστάτην ἐμπερῆ οὐδενὴ ⁴² τῶν ὄρατῶν, θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστράπτουσαν, ἣν ἐάν τις ὑπετόπτησεν ⁴³ εἰκόνα τοῦ δυνα ⁴⁴· εἶναι, καλῶς ὑπελίθησεν. » Εἰ δέ τις περὶ τῆς εἰκόνης ἀκριβῶς μαθεῖν βούλεται ⁴⁵, ἀκούτω Παύλου φράζοντος ⁴⁶ περὶ τοῦ Υἱοῦ ⁴⁷· « Ὅς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου. » Οὐκοῦν κἀκείνος θεολογίας ὀρθοδόξου ἔπτεται ; μὴ γὰρ ⁴⁸ τὴν ἀκριβείαν ζητεῖ παρά ⁴⁹ τοῦ δυναθέντος ὅπως διὲ σύνεσιν εὐληκρινῆ ⁵⁰ κατοπτεῦσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῆ οὐκ αἶψα θρησκείᾳ ἀπομάχεσθαι · ἀλλ' ἐκείνῳ ἔνοι ⁵¹, ὅτι εἷς ἐν πρόσωπον οὐ συνέκλεισε τὴν θεολογίαν ὡς οἱ ἀπαίδευτοι ⁵² τῶν Ἰουδαίων καθηγηταί, προλήψει τινα κατεχόμενοι, δογματίζουσιν. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ [μόνον πληκτικωτάτων] ὄντων, εἰς τοσαύτην ⁵³ προήχθη ⁵⁴, ὡς γὰρ ἡγοῦμαι, τὴν ἔνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ⁵⁵· « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν · » καὶ ἐκ ⁵⁶ τοῦ· « Ἐθρεξὶ Κύριος ⁵⁷ [πῦρ] παρά Κυρίου ⁵⁸· » καὶ ἐκ τοῦ· « Ἐκάλεσε Κύριος ἐν ὀνόματι Κυρίου · » καὶ **432** ἐκ τοῦ ⁵⁹· « Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου · Κάθου ἐκ δεξιῶν μου · » καὶ ἐκ τοῦ ⁶⁰· « Ἐν σοὶ

Variae lectiones et notæ.

²¹ χρόνον V. 2. χ. δυνα άν. Is. χρόνου Is. B. ²² ἀλ. καὶ ἔφ. V. 1. ²³ Καὶ οὐκ ἐντ. μ. τ. ἐπ. ²⁴ καὶ τὸ Κύριος ; om. V. 2, Is. — καὶ Κύριος Is. ²⁵ λέγων γὰρ Is. ²⁶ Τρ. τῶν M. 1. — ἀγ. om. Is. ²⁷ εἶδεν ἄ. V. 1, ἔ. V. 2, ἄ. ἔ. M. 1,2, δ. καὶ εἰπεῖν καὶ ἐν συγγ. Is. (δ. τ. καὶ ἔ. κ. ἐν σ. Is. B.) ²⁸ ἔφη Is. ἔφησε B, om. Ced. ²⁹ τοῦ δυνα δ. V. 1,2, M. 1,2, Is. τοῦ δυνα δ. B, Ced. sed cf. I. 11. ³⁰ ἔ. φησὶν V. 1,2, M. 1,2, Is. ³¹ καὶ τ. om. V. 2. ³² εἰπόντος Is. ³³ καὶ Θεοῦ σ. δ. om. V. 1, propter homoioteleuton, sed cf. I Cor. 1. 24. ³⁴ ὑποστάσει V. 2, M. 1,2. ὑποστάσεων Is. ³⁵ Καὶ π. ὁμίλων π. V. 1,2, M. 1,2, Is. Ced. ³⁶ τοῦ θ. om. V. 2, M. 1,2, Θεοῦ θ. Ced. ³⁷ ἐν τῇ βῆτω add. Ced. ³⁸ ἐκφράσαι V. 1, φησὶ Is. ³⁹ πληκτ. V. 1,2, M. 1,2, Is. ; ἔ. ὁ. Ced., V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁰ ὀλίγα V. 1, Is. ⁴¹ δεῖ add. Is. μορφὴ τις ἦν περικαλλεστάτη τῶν ὁ. ἐμπερῆς ὁ. ἀπαστράπτουσα Is. ⁴² οὐδὲν V. 1,2, M. 1,2. ⁴³ ὑπετόπησεν V. 1,2, M. 1,2, Ced., ὑπετόπασεν Is. B. ⁴⁴ δυνα ; κ. ὑπ. om. Is. ⁴⁵ β. μ. ἄ. φρ. Π. π. τοῦ Χριστοῦ Is., sed Π. φρ. B. ⁴⁶ λέγοντος ; Ced. ⁴⁷ Colos. 1, 13. ⁴⁸ δὴ add. Is. ⁴⁹ V. 2, ζητεῖ ἡ παρά M. 1,2? ⁵⁰ καὶ Is. καὶ τῆ οὐκ αἶψα Ced. ⁵¹ ἐννοεῖται V. 2, M. 1,2. ⁵² καὶ καχόλογοι V. 1,2, M. 1,2, Ced. — 19. μόνον V. 1,2, M. 1,2, πλειοστάτων M. 1,2. ⁵³ ταύτην V. 1,2, M. 1,2, Ced. ⁵⁴ προήχθη V. 1,2. ⁵⁵ Gen. 1, 26. ⁵⁶ καὶ τοῦ M. 1, 2, Gen. xix, 24. ⁵⁷ θεῖον καὶ Gen. πῦρ om. codd. Is. ⁵⁸ καὶ — Κυρίου om. propter homoioteleuton V. 1,2, M. 1,2, Ced. Ex. XXXIV. 5 ἐκ. (Μωϋσῆς), τῷ ὁ. Κυρίου. ⁵⁹ Ps. cx, 1. ⁶⁰ ὅτι add. V. 1,2, M. 1,2, Ced.

[δ] θεός, καὶ σὺ εἶ ¹⁰ [δ] θεός. ὁ τοῦ; γὰρ λέγον- A
 ται, ὅτι μυριάκις ἐστὶν ἅγιος ὁ θεός, καὶ τό ¹¹ ·
 ἡ Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος, Κύριος, Σαβαώθ ¹², ἡ παρ-
 ερμηνεύσαι τολμῶντας λαμπρῶς ἐλέγχει τό· Ἐξ-
 ἴηται τὸ πρόσωπόν σου ¹³, Κύριε, ζητήσω· μὴ
 ἐποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ¹⁴ ἀπ' ἐμοῦ. Ἐἰ μὴ γὰρ
 τὴν ἁγίαν Τριάδα ἀνεκήρυτταν, ἢ φράσας περιτο-
 λίας δίκαιος ἂν εἴη ἀπειτηθῆναι δικας· οὐ μόνον
 ἐν τούτῳ, — χρῆναι γὰρ οἶμαι ἐπὶ σαφέστερον
 ἔρρησαι βητόν· — ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ¹⁵· Ἐὐσον τῷ
 θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδοσιν τῷ Ἰψίστῳ τὰς
 εὐχάς σου· καὶ ἐπικάλειαι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως,
 καὶ ἐξελεύμαι ¹⁶ σε, καὶ δοξάσεις ¹⁷ με. Ἐἰ μὴ γὰρ ἡ
 Τριάς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκηρύττετο, ἐχρῆν βηθῆναι·
 Ἐὐσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδοσιν· αὐτῷ ¹⁸
 τὰς εὐχάς σου, καὶ ἐπικάλειαι αὐτόν ἐν ἡμέρᾳ θλί-
 ψῆώς σου, [καὶ] ἐξελεῖται ¹⁹ σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν.
 Ἄλλ' ²⁰ οὕτω μὲν οὐκ ἐβρέθη· εἰρηται δὲ ὡς εἰρη-
 ται. Σαβῶς ²¹ διὰ τούτων καὶ δι' ἄλλων ²² πολλῶν
 (ἔκρη, ἵνα μὴ μακρὸν ποιῆσω τὸν λόγον, νῦν παρα-
 λέγω τοὺς ἀκούειν δυναμένους) κηρύττει ἡ Παλαιὰ
 Διαθήκη, ὅτι οὐκ ἐνὸς προσώπου σημαίνει ²³ θεοποι-
 τείαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μὴ δὲ ²⁴ οὐ-
 σίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων ²⁵ στηλιτεύσῃ τὴν ὡς ²⁶ ἐφ'
 ἐκείνου οὐκ ὄντι ἔνοιαν, οἷς καὶ Σαβῆλλιος
 ἐπαύθησεν ²⁷, ἴσως ἐκ τῆς ἀγῆν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν
 Πατέρα ἰσότητος ²⁸, εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογμα-
 τικῶς κενρωθεὶς ²⁹ καὶ Ἑλλήνων ἐξοστράκισαι τὴν
 πίστιν, ὧν ³⁰ Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἐάλωσαν εἶναι
 φοιτηταί, τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφορὰν εἰς τὴν οὐ-
 σίαν παραλόγως ἐλκυσάντες. Εἰ δὲ τις φαίη· Διὰ τί
 γὰρ ³¹ μὴ σαφῶς καὶ διαβρήθην ³² ἐξ ἀρχῆς
 ταῦτα κενρωταί; φαίη ³³ ὅτι μάλιστα μὲν ³⁴ τοῖς
 συνεισὶ ἀκούουσιν λαμπρὰ ἔστιν αὐτῆ καὶ ³⁵ ἀπό-
 δείξις καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φιλωνί.
 Εἰ δὲ καὶ συνεσχισμένως ἐβρέθη, ἐκεῖνο λογιζε-
 σθαι χρῆ, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθεῖαν ῥέπουσι
 νομοθετῶν ³⁶ οὐκ ἔδοκίμασε διαφορὰν προσώπων
 εἰσαγαγεῖν. ἵνα καὶ μὴ διάφορον (115) φύσιν ἐν
 ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίζοντες, εἰς εἰδωλο-
 λατρίαν ἐλκυσθῶσιν ³⁷, ἀλλὰ ³⁸ τῆς μοναρχίας ἐξ
 ἀρχῆς μαθόντες μάθημα, κατὰ μικρὸν [τὸ τῶν ὑπο-
 στάσεων ἀναδιδαχθῶσι· ³⁹ δόγμα ⁴⁰, τὸ πάλιν εἰς ἐνό-
 τητα φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς
 λεγόμενα τῆς ταυτότητος ⁴¹ τῆς φύσεως παραστατικὰ, τὰ δὲ ὑπερβαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν], τῆς ⁴² τῶν

rito ratio requiretetur. Non autem tantum in hoc,
 oportet enim, ut puto, ad clarius aliquod venire
 verbum; sed in hoc: « Immola Deo sacrificium lau-
 dis, et redde Altissimo vota tua; et invoca me
 in die afflictionis tuæ; et erua te, et honori-
 ficabis eum. » Si enim Trinitas hic non mani-
 feste prædicaretur, oportebat dicere: Immola Deo
 sacrificium laudis, et redde illi vota tua, et invoca
 eum in die tribulationis tuæ, et eruet te, et honori-
 ficabis eum. Sed ita non est dictum: dictum autem
 est sicut dictum est. Evidenter ex his et aliis mul-
 tis (quæ, ne longius sermonem producam, nunc
 relinquo valentibus audire), prædicat Vetus Testa-
 mentum non unius personæ dominatum significare,
 sed trium personarum uniusque substantiæ, ut stig-
 mata imponat de una persona Judæorum non sanæ
 opinioni, quibus et Sabellius adhæsit, ex nimia Filii
 cum Patre æqualitate, unam personam sustinere,
 nitens et Græcorum proscribere polytheismum, quo-
 rum Arius et Eunomius convicti sunt esse se-
 quaces, eo quod personarum differentiam ad sub-
 stantiam irrationaliter traduxerunt. Si quis autem
 dicat: Cur non evidenter et aperte hæc ab initio præ-
 dicata sunt? responderem hæc expositionem et
 doctrinam maxime eis, qui intelligenter audiunt,
 claram esse: sicut et sapienti Philoni visa est.
 Si verum etiam subobscurè declarata est, hoc
 quoque notandum, quod Judæis ad polytheismum
 inclinantibus, legislator non judicavit distinctionem
 personarum inducendam, ne quod in personis diffe-
 rebat natura differre opinantes, in idololatriam addu-
 cerentur; maluit autem Judæos, doctrina monar-
 chiæ ex initio accepta, paulatim personarum dog-
 matè in initios, quod denuo ad unitatem naturæ
 revertitur, ita ut secundum unitatem dicta ejus-
 dem uniusque naturæ demonstrativa essent, et super
 unitatem arithmetica excellentia, personarum
 proprietatem, in unam substantiam coactam,
 ostenderent. Distinctas enim supponere substantias,
 Græcum est; unam personam existimare unam
 substantiam, Judaicum; extendere autem ad san-
 ctam et consubstantialem Trinitatem personas et
 eas in unam substantiam colligere, rectissimum est
 et verum dogma.

et verum dogma.

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ εἰ om. Ced. ¹¹ Isa. vi, 3. ¹² Sab. om. Ced. ¹³ τὸ πρόσωπόν σου Ps. xxvii, 8, 9, V. 1, 2, M. 1, 2, Ced. ¹⁴ σου add. iidem. ¹⁵ Ps. l, 14, 15. ¹⁶ ἐξελεύ, καὶ σε Is. ἐξελύσεται σε V. 2. ¹⁷ καὶ δ. αὐτόν V. 2, omisiss seiq. unig. ad. αὐτόν· καὶ δ. σε M. 1, 2. ¹⁸ ἀπ. τῷ Ἰψίστῳ V. 1, M. 1, 2, Ced. ¹⁹ ἐξελεύμαι σε M. 1, 2. σ. τρ. εκ. V. 2, M. 1, 2, ὧν. μυστικῶς τρ. Ced. Paulo ante ἠνῆσαι V. 1, ἐρμηνεύσαι τό M. 1, 2. ²⁰ Καὶ οὕτω V 1, 2, M. 1, 4. ²¹ καὶ add. Is. γὰρ καὶ. ²² ἄλλων om. V. 1, 2, M. 1, 2, Ced. qui adjungit ἐτέρων. — π. ἡ π. κ. V. 1, 2, M. 1, 2, π. ἡ π. δ. κ. Ced. ²³ κηρύττει Is. ²⁴ οὐ add. V. 2, M. 1, 2, εκ οἰσίας. ²⁵ Ἰουδαίων V. 2, M. 1, 2. ²⁶ ὡς om. V. 2, M. 1, 2. ²⁷ ἡκ. δς ἐκ V. 2, M. 1, 2. ἡκ. ἴσως δὲ ἐκ. V. 1, Ced. ²⁸ ἰσότητος V. 2. ²⁹ ν. τὴν π. τῶν Ἑ. ἐξοστράκισαν V. 1, 2, ν. τὴν π. Ἑ. ἐξοστράκισαν M. 1, 2, Ced. ³⁰ οὐ οἱ φοιτηταί Ἀ. καὶ Ἑ. δ. τὴν ὑπόστασιν δ. V. 2, M. 1, 2. ³¹ διὰ τί γὰρ om. Ced. ³² ἀν. ἠδὲ. V. 2, M. 1, 2. ³³ μάλ. τ. σ. Ced. μάλ. μὲν τ. συνεστῶ; V. 2, M. 1, 2, μάλ. μεντοι συνεστῶ; V. 1. ³⁴ ἡ. ἡ. ἀπ. V. 2, M. 1, 2. ³⁵ νομοθετοῦντες οὐκ ἔδοκίμασαν V. 1, Ced. νομοθετοῦσα ἢ θεία Γραφή οὐκ ἔδοκίμασε M. 1, 2, sed subintelligendus est Deus vel Moses. ³⁶ διαφορῶν Is. sed cf. infra διαφορῶν; φύσεις. — φύσιν, κτλ. iterum incipit cod. ³⁷ ἐκχυλισθῶσιν Is. ³⁸ τό add. Is. V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁹ ἀναδιδαχῶσι V. 2, M. 1, 2. ⁴⁰ δ. δ. π. V. 1, δ. π. M. 1, 2. ⁴¹ τῆς ταυτότητος V. 2. ⁴² τὰς τῶν ὑκ. ἰδίετ. codex post omissionem ex simili initio natam; κcd genitivus a

ὑποστάσεων ἰδιότητος τῆς εἰς μίαν [οὐσίαν] συναγομένης· τὸ μὲν γὰρ διαφόρους ἢ φύσεις ὑποτίθεσθαι, Ἑλληνικὸν· τὸ δὲ ἐν πρόσωπον ἕχουν μίαν ὑπόστασιν, Ἰουδαϊκὸν· τὸ δὲ πλατύνοντας ἢ εἰς τὴν ἀγίαν ἢ καὶ ὁμοούσιον Τριάδα ἢ ὑποστάσεις εἰς μίαν οὐσίαν συνάγειν, ὁρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθινὸν ἢ τὸ δόγμα. »

Capitalium super ea quæ dicta sunt, quod natu- A
rali demonstratione non in omnibus utendum est ad
declarandum ea quæ sunt supra naturam. Si enim
vera caro Verbum factum est, at non purus homo
factus est Christus homo factus, sed potius Deus
ex utraque natura unus Filius Dei, Deus substan-
tialis, licet falsi arguantur qui majus et minus de
Patre et Filio dijudicant, Filiumque non consub-
stantialiam Patri nec similem docent : non enim
sciunt, ut patet, quod majus et minus de substan-
tiis similigenis quæritur et æstimatur, sicut
homo dicitur hominis major, bos bove, equus equo ;
denique discretivè similigenis convenit. Qui ergo
quæ Dei sunt temere perscrutatur et majorem Filio
dicit Patrem, discretionem ut consubstantialiam
admittit, etsi non velit : quæ enim natura diversa
sunt non conferri possunt, nec dicitur homo bove
major, aut equus major camelo, aut pisce major
asinus. Quæ ergo unitatem arithmetici excedunt
in Scriptura divina, distinctionem personarum
demonstrant : quæ autem generatim, naturæ iden-
titem. Hæc porro dicuntur ut Sabellio et Judæis
os obstruatur ; illa vero ut Arius et Eunomius et
Græci stigmata notentur. Qui enim ad sanctam
Trinitatem proprietatum numerum extendunt, sed
in unum restringunt substantiam, recta docent,
caelestiumque oraculorum documenta sequuntur,
nec in polytheismum naturæ discretionem calentes,
nec in Judæismum unius personæ coactione labentes.
Quomodo vero non erubescunt qui creaturas ador-
ant et propriis sententiis pugnant? Prohibentes
enim, ut gentilem actum, creaturæ adorationem,
hoc ipsi facientes, sese obliviscuntur. Scire autem
etiam oportet eadem nomina non easdem res om-
nino significare, nec homonymia synonymiam ex
omni modo exhiberi ; quoad Filium enim generatio
proprie dicitur, quoad creaturas autem per cata-
chresim : erga illum quidem, ob veritatem et con-
substantialitatem, erga istas autem ob gratiam et
adoptionem : « Voluntarie enim genuit nos Verbo
veritatis. » Non igitur homonymia similitudinem tunc
pariat honoris, nec per catachresim dicta proprie
dici repetantur, siquidem et animum et iram et alia
cuncta, quæ divinæ naturæ non competunt, per ca-
tachresim dicta, nemo sapiens proprie adhiberi D

(8) κεφάλαιον δὲ ἐπὶ ἢ τοῖς λεγομένοις, οἷον ὅτι
ἐστὶ φυσικὴ ἢ ἀποδείξει κατὰ πάντα παραστῆσαι
τῶν ὑπὲρ φύσιν πραγμάτων. Εἰ γὰρ καὶ σὰρξ
ἀληθὴς ὁ Λόγος ἐγένετο, ἀλλ' οὐ ψιδὸς ἄνθρωπος
Χριστὸς ὁ ἢ ἑνανθρωπήσας, μᾶλλον δὲ ἢ θεὸς ἐξ
ἐκατέρων τῶν φύσεων εἰς ὑπάρχων Υἱὸς Θεοῦ,
θεὸς ὑπερούσιος, εἰ καὶ διαθήρηται ἢ οἱ τὸ μεί-
ζον καὶ ἑλαττον ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἢ Υἱοῦ
συγκρίνοντες, ἑτερούσιον ἢ τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν ἢ
καὶ ἀνόμοιον δογματίζοντες. 434 οὐ γὰρ ἴσασιν,
ὡς ἔοικεν, οἷον μείζον καὶ ἑλαττον ἐπὶ τῶν ὁμο-
γενῶν ἢ ζητεῖται καὶ κρίνεται, ὡς ἄνθρωπος ἄν-
θρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοῦς, καὶ ἵππος ἵππου, καὶ
ἄπαξ ἢ ἀπλῶς ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως, ἢ τοῖς ἑμο-
γενεῖσιν ἀρμόζει. Ὁ τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ τοιμηρῶς
περιγραζόμενος καὶ μείζονα λέγων τοῦ Υἱοῦ τὸν
Πατέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοούσιον ἢ προσέεται,
καὶ μὴ βούληται ἢ ἑτερούσια γὰρ ἀλλήλοις συγκρί-
νεσθαι οὐ δύνανται, οἷον λέγεται μείζων ἄνθρωπος
βοῦς, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ἄνθρωπος
ἰχθύος. Τὰ μέντοι γε τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν ὑπερβαί-
νοντα ἐν τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων εἰσι ἢ
διαφορὰς παραστατικά· τὰ δὲ γενικῶς ἢ ἐξηγη-
μένα ἢ, τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. Τὰ μὲν γὰρ ἢ
εἰρηται, ἢνα Σαβέλλιος καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομιθῶσι,
τὰ δὲ, ἢνα Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος καὶ Ἑλληνας ση-
λιτευθῶσιν. Οἱ γὰρ πλατύνοντες μὲν εἰς τὴν ἀγίαν
Τριάδα τὸν τῶν ἰδιότητων ἀριθμὸν, συστήλλοντες ἢ
δὲ εἰς μίαν οὐσίαν, ὁρθότητα ἢ δογματίζουσι καὶ
ταῖς τῶν οὐρανίων χρησμιῶν ἔπονται ὁ δασκαλαῖς ἢ,
μῆτε εἰς πολυτέταν διὰ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν
ἐκπίπτοντες, μῆτε εἰς Ἰουδαϊσμὸν διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς
προσώπου σύστασιν ὀλισθαίνοντες. Πῶς δὲ οὐκ ἢ
ἐρυθριῶσιν οἱ κτίσματα προσκυνοῦντες καὶ ταῖς
ἐαυτῶν μηχανοὶ ψήφοις ; Ἀπαγορεύοντες γὰρ τὸ ἢ
μὴ τῇ κτίσει προσκυνεῖν ὡς Ἑλληνικῶν, αὐτοὶ τοῦτο
δρώντες ἐκρυπτοῦς λαμβάνουσι. Κρῆ δὲ καὶ τοῦτο
εἰδέναι, ὡς οὐ τὰ εὐτά ὄνματα πάντως καὶ τὰ
αὐτὰ μνησῆ ἢ πράγματα, οἷον ἢ ὁμωνυμία ἢ συν-
ωνυμίαν ἐκ παντὸς τρόπου ἐμφαίνει· ἐπὶ μὲν γὰρ
τοῦ Υἱοῦ κυρίως λέγεται ἢ γέννησις, ἐπὶ δὲ τῶν
κτισμάτων καταχρηστικῶς· ἐπ' ἑκαίνου μὲν, τῆς
ἀληθείας ἔνεκεν καὶ τῆς ὁμοουσιότητος, ἐπὶ δὲ τού-
των, τιμῆς χάριν ἢ καὶ υἰοθεσίας ἢ· « Βουληθεῖς
D γὰρ ἀπεκύψασιν ἡμεῖς λόγῳ ἀληθείας. » Μὴ τοίνυν ἢ

Variae lectiones et notæ.

vocabulo παραστατικά subintelligendo pendet. ἢ δ. ὑπ. V. 2, διαφρούσας ὑπ. M. 1,2. ἢ πλατύνοντα
Is., sed πλατύνοντες τὰς B. ἢ ἀγ. Γρ. Is. ἢ εἰς add. cod., καὶ Is. B, τὰς V. 2, M. 1,2, Ced. Is. ἢ ἀλι-
τίστατον δ. Is. ἢ K. δὲ ἐστὶ V. 1,2, M. 1,2. ἢ ὅτι οἱ. V. 2, Ced. ἢ φυσικῶς ἀποδείξει; Ced. V. 1,2,
M. 1,2. ἢ Χριστὸς ἐν. V. 1,2, M. 1,2. ἢ ὁ add. V. 2, M. 2,2. ἢ τὸν φ. εἰς; ὑπ. Υἱὸς; V. 2, M. 1,2
e præcedentibus repetunt. ἢ καὶ Υἱὸς V. 2. ἢ ἑτερούσιον M. 1,2, Ced. ἢ τὸ, Υἱὸν τοῦ Πατρὸς V. 1,2,
M. 1,2, Ced. ἢ τὸ add. V. 1. ἢ ὁμοούσιον V. 1, Ced. ἢ ἀπλῶς ἄπαξ V. 2, ἀπλῶ, ἄπαρ M. 1,2.
ἢ συγκλησεῖς V. 2, M. 1,2. ἢ ὁρούσιον V. 1. ἢ δ. ἢ V. 1,2, M. 1,2, Ced. ἢ γενετικῶς ἐν.
ἐνικῶ; Ced. M. 2. ἢ ἐναν. V. 1. ἢ ὡς add. M. 1,2? ἢ συστήλλοντες. cod. συστήλοντα V. 1, M. 1,2.
ἢ ὁρθότατα V. 1,2, Ced. ἢ μ. εἰς π. διὰ τὴν τοῦ ἢ. πρ. σ. ὁ. τῆς φ. δ. ἐκπ. V. 2. repetitum. ἢ Πῶς
δὲ καὶ ἐρ. οἱ κτίς. α. π. V. 2, M. 1,2. ἢ γὰρ τῷ V. 2. ἢ μνησῆται cod. et V. 1,2, M. 1,2. ἢ συνωνυμία
V. 2, M. 1,2. ἢ χάριτος M. 1,2. ἢ Jac. 1, 13. ἢ Μῆτροι ἢ M. 1,2.

[ἡ] ἰκωνομαία τὴν ὁμοσιμίαν ἐνταῦθα τιχέτω, μηδὲ
 τὴ καταχρηστικῶς εἰρημίνα κυρίως λελέχθαι 435
 νομιζέσθω, ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὄργην καὶ
 τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῆ θεῖα μὴ πρέποντα φύσει καταχρηστικῶς λελεγμένα, οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν κυ-
 ρίως περιπεφρίσθαι 27 φαίη· δῆλον γάρ ἐστιν, ὅτι ἐκάστῳ (113^b) χωρίῳ καὶ 28 ἐκάστη λέξις ἢ πρὸς-
 ἤκουσα καὶ ἁρμόζουσα διασάφῃσι; προσαγομένη τὴν ἀλήθειαν ὀδίνει 29.

99 (9) Εἰπάτωσαν δὲ γε καὶ οἱ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα
 βλασφημοῦντες καὶ τῆς θείας οὐσίας αὐτὸ χωρίζον-
 τας, πῶς ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας
 παρέδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος
 τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ [ἐν] τῇ ἐπικλήσει τοῦ
 θεῖου βαπτίσματος σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς ἐλευθε-
 ρῶν 11 τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ἀνθρώπους ἀριθμού-
 μενον, καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης τὸ σῶμα
 ἕκαστῆς τῆς τοῦ Υἱοῦ σαρκώσεως ἀποφαίνον 12, πῶς 13
 ἂν εἴη κοιητὸν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δουλικῆς φύσεως,
 ἀλλ' οὐ τῆς Δεσποτικῆς καὶ θεμιουργοῦ καὶ βασιλι-
 δὲς οὐσίας συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ ἅγιον Πνεῦμα;
 Εἰ γὰρ δοῦλον, μὴ συναριθμησῶ (μετὰ τοῦ Δεσπό-
 του 14· εἰ δὲ κτίσμα, μὴ συναριθμησῶ) τῷ Κτί-
 στη· ἦνωται γὰρ καὶ συναριθμηται, ἐπειδὴ 15 τῷ
 ἀκριβεῖ τῶν τοιούτων δογματιστῇ Χριστῷ πείθεσθαι
 προέχει βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οἰκειᾶς
 οὐσίας διδάσκοντι 16· εἰ καὶ τοῖς πνευματομάχοις
 ἕκαστοι σωφειροὶς εἶναι, καὶ τὰ οὐράνια πλέον εἰδέ-
 ναι θεῷ, κομπάζοντες ἢ μᾶλλον τολμηρῶς τε καὶ
 ἐκπαῖς ῥητορεύοντας. Εἰ οὖν ὁ θεῖος Δανιὴλ ἄγ-
 γισθῆσασάμενος καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ
 μέγεθος τοῦ ὀφθάντος πρηγῆς ἔπισεν, ἐκπλαγῆς τῇ
 περιόξον τῆς θέας, πόλιαν ἔξουσιν ἀπολογίαν οἱ
 Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι μεσιτεύειν τολ-
 μῶντες καὶ τὴν ἀρρήτην φύσιν λόγοις ζυγοστατεῖν 17
 ἐπιχειροῦντες; καὶ φυσιολογοῦντες; Τὴν τοίνυν ἄχρο-
 νον καὶ ἀίδιον καὶ ἀμεστέυτον καὶ παντὸς λόγου
 καὶ νοῦ κρείττονα πρόθεον τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς
 γέννησιν καλοῦσιν 18 αἱ Γραφαί, οὐκ ἴνα πάθος ὑπο-
 γράψωσιν, ἀλλ' ἴνα τὸ ὁμοούσιον ὑποδείξωσιν· ὁμο-
 οῦσια γὰρ 19 τῷ ὄντι τὰ τιχόμενα 436 τοῖς τί-
 κτουσιν. Ἴνα δὲ μὴ φαντασίαν πάθους ἐπιχομίση,
 λόγον προσαγορεύουσιν, καὶ ἴνα μὴ νεώτερος ἐπι-
 νοηθῇ· « Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος » φησὶ εἰτα καὶ τὴν πρὸς
 τὸν Πατέρα σχέσιν κηρύττουσαι 20· « Καὶ ὁ Λόγος ἦν
 πρὸς τὸν Θεόν »· εἰτα καὶ τὴν ἄξίαν· « [Καὶ] Θεὸς
 ἦν ὁ Λόγος »· ἐκ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ ὁμοούσιον, ἐκ δὲ
 τοῦ Λόγου τὸ ἀπαθὲς, καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐν ἀρχῇ εἶναι
 τὸ συναίδιον, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα εἶναι τὴν
 πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα, διὰ δὲ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὴν
 ἄξίαν αὐτοῦ καταμαθόντες, καὶ ἐξ ἐκάστου ὀνόματος
 τὸ μὴ ἐφορμοῦν καὶ ἀκρεπὲς ἀποπεμφάμενοι 21,
 εἰν ἀπὸ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ 22 νεώτερον, ἀπὸ δὲ τοῦ
 Λόγου τὸ 23 ἀν·κρίστατον 24 Θεόν 25 ἀίδιον, ὁμοούσιον
 ἀπαθὲς καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς προελθόντα, εἰδείημέν 26 τε καὶ προσκυνήσασμεν 27.

pronuntiaret; manifestum est enim quod unicuique
 loco et unicuique dictioni conveniens et accommo-
 data expositio veritatem edit.

Dicant autem etiam qui contra Spiritum sanctum
 blasphemant et illum a divina substantia distrahunt,
 quomodo Deus et Salvator noster homo factus tra-
 didit Spiritum sanctum sanctæ Trinitatis esse
 complementum, et in invocatione divini baptismatis
 cum Patre et Filio ut a peccatis homines liberantem,
 connumerari, et in mystica mensa corpus speciale
 Incarnationis Filii producere; quomodo ergo factus
 aut creatus aut naturæ servilis, et non Dominicæ,
 creatricis, ac regalis substantiæ comparticeps et
 consubstantialis esset Spiritus sanctus? Si enim
 servus, cum Domino non connumeretur; si crea-
 tura, non connumeretur Creatori; unitur enim et
 annumeratur, quia perfecto talium præceptori,
 Christo, quæ propriam naturam spectant docenti,
 firme tuteque credendum est; et si contra Spiritum
 pugnantes sibi videntur esse sapientiores melius-
 que Deo cœlestia scire, vaniloqui sunt, seu potius
 temerarii impiique rhetores. Si ergo divinus Da-
 niel postquam angelum vidit et visi pulchritudinem
 magnitudinemque miratus est, pronus cecidit mira-
 culo visionis percussus, qualem excusationem ha-
 bebunt qui medios inter Patrem et Filium et Spiritum
 sanctum se projiciunt, ineffabilemque naturam
 verbis ponderare temere tentant ac principiis natu-
 ralibus subjiciunt? Attamen æternum ac sempiter-
 num et inenarrabilem, ac omni verbo et cogitatione
 præstantiorem processum Filii a Patre generatio-
 nem vocant Scripturæ, non ut passibilitatem con-
 scribant, sed ut consubstantialitatem demonstrent:
 nam generata generantibus reipæ consubstantialia
 sunt. Ne vero passibilitatis ideam afferant, Ver-
 bum præfantur, et ne recentior excogitetur: « In
 principio erat Verbum, » inquit; deinde statum
 ejus apud Patrem prædicantes: « Et Verbum erat
 apud Deum; » postea ejus dignitatem: « Et Deus erat
 Verbum. » Ex Filio consubstantialitatem, ex Verbo
 impassibilitatem, ex existentia principio cœternita-
 tem, ex statu apud Patrem ad ipsum propinquitatem,
 et ex eo quod Deus sit, ipsius dignitatem edoceri, atque
 ex quoque nomine, quod incongruum et incompetens
 est, eliminare moniti, quale a Filio quod sit junior
 et a Verbo quod substantia carcat, Deum æternum,
 consubstantialem, impassibilem et ante ævum ex
 Patre procedentem scire et adorare docemur.

Varie lectiones et notæ.

27 πεφρίσθαι. Ced. περιφ. cod. M. 1,2. 28 χ. ἐκάστη λέξις. cod. 29 ὀδηγεῖ cod. 30 Ced. 513,3-514,16.
 31 Ε. δὲ τε M. 1,2. 32 ἐλευθεροῦντων V. 2, M. 1,2. 33 ἀποφαίνων V. 2, M. 1,2. 34 δ' add. V. 1. 35 δ.
 κιν εἰ V. 2, δ. εἰ δὲ V. 2, M. 1,2. 36 ἐπεὶ δὲ V. 1, ἐπὶ M. 1. 37 διδάσκων M. 1,2. 38 ζευγ. V. 1,2.
 39 καλοῦσαι V. 2, M. 1,2. 40 ὄμ. καὶ τῷ M. 1,2. 41 κηρύττοντες Ced. V. 1, κηρύττουσα V. 2.
 42 ἀποκατεμψόμενοι M. 1,2. 43 τὸν V. 2. 44 τὸ ἔνυκ. M. 1, καὶ τὸ ἐν. M. 2. 45 ὅθεν τὰ τοῦ add. cod.
 46 θεῖον τὸ ε. τὸ ὄμ. cod. ὄμ. ἀίδιον ἀπ. V. 1, Θεὸν ἀίδ. ὄμ. καὶ ἀγαθὸν ἀπ. Ced. 47 ἰδοίη μὲν M. 1,2.
 48 ἴλο; τὰ περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Schottii codicis.

CLXXXVIII. — De regno Constantii Magni
Constantini filii.

A ΡΠΗ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου υἱοῦ
τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ⁶⁰.

Post Constantinum Magnum, Constantius, ejus filius Constantinopoli, unum et viginti annos regnavit: qui, mortuo patre, cum ab Eusebio Pamphili edoctus, ad Arianam doctrinam illectus esset, divinum Alexandrum, Constantinopolitanum episcopum, ut Arium in communionem reciperet, adiebat. Cum autem minime reciperet hic diceretque: « Ego, rex, eum quem trecenti decem et octo Patres condemnaverunt et anathemate perculerunt recipere non possum: » rex ait: « Vide, episcope, ne etiam invitus recipias eum: ecce enim synodum fieri præcepi, ut uniuscujusque vestrum vita et doctrina ad amussim examinentur. » Sanctus autem Alexander episcopus cito surrexit et a facie regis exiit dicens: « Voluntas Domini fiat. » Et cum in ecclesiam venisset et ante sacrum altare procubisset, tota nocte clamavit ad Dominum cum multis lacrymis dicens: « Domine Deus, ne permittas impudentem rapacemque lupum in Ecclesiam tuam ingredi, sed illico injustum juste judica. » Postera autem die, synodo in ecclesiam congregata, Arius cum mediis inter omnes sibi consentientes venisset, quasi propter ventris necessitatem in domum cujusdam post forum egressus est, ubi cum juxta famam sese incurvavisset, rupto corpore diffusa sunt omnia viscera ejus, et ab utraque, communionem et vita præsentem, frustratus est. Et quidem Arius vitam finivit: consocii autem ejus valde erubuerunt et dispersi sunt. Bonus vero pastor, beatus Alexander, Ecclesia letante, sacram synaxim celebravit. et de hæmφορονες αὐτοῦ μεγάλως ἠσχύνθησαν καὶ ἐπισκοπῆς Ἀλέξανδρος, τῆς Ἐκκλησίας χαϊρούσης, τὴν ἀγίαν σύναξιν ἐπέτελεσεν.

Magni Constantini nepotes, Gallus et Julianus facti sunt Antiochiæ lectores. Cum autem ecclesiam sancto martyri Μαρτῆ cupiebant ædificare, in ea parte qua Julianus contigerat ædificatio, hoc terra non ferebat: nam diurna constructio, postera die violenter eversa reperiebatur, et miseri sententiæ ruinam inanimatum elementum præmonstrabat.

Idem cum abscessu fulasent comæ, ubi monasticam vitam sumpserat, Athenas venit regni cupiens et Græciam pererrans, vates et astrologos an voti potiturus esset consulabat. Incidit autem in hominem impium hæc ipsi prædicere pollicentem; qui, cum in

⁶⁰ Μετὰ δὲ ⁶¹ Κωνσταντίνον ⁶² τὸν Μέγαν ἰδασταύσε Κωνσταντίου ⁶³, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη κα', δε μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν εἰς τὸ Ἀρειανικὸν φρόνημα παρασυρθεὶς ⁶⁴, ὑπὸ Ἐδουθείου ⁶⁵ τοῦ Παμφίλου διδασχθεὶς, κατεβιάζετο τὸν θεῖον Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως δέξασθαι τὸν Ἀρειὸν εἰς κοινωνίαν. Τοῦ δὲ μηδὲ ὄλω ⁶⁶ ἀνεχομένου, ἀλλὰ φάσκοντος: « Ἐγὼ, βασιλεῦ, τὸν ὑπὸ ⁶⁷ τῶν τη' Πατέρων κατακριθέντα καὶ ἀναθεματισθέντα δέξασθαι οὐ δύναμαι, » ἔφη ὁ βασιλεὺς: « Ὅρα, ὦ ἐπίσκοπε, μὴ [καὶ] ἀκων δέξῃ αὐτόν. » (111^α) ἰδοὺ γὰρ καὶ σύνοδον ἐπέλεσσα γενέσθαι πρὸς τὸ γυμνασθῆναι τὰ παρ' ἑκατέρων ὁμῶν ἀκριβέστερον ⁶⁸. » Ὁ δὲ ἅγιος ⁶⁹ 437 Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίσκοπος ἀνόστη εὐθὺς καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, λέγων: « Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω. » Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπισκοπῶν ⁷⁰ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ δι' ὅλης τῆς ⁷¹ νυκτὸς ἔθεα πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ δακρύων ⁷² λέγων: « Κύριε ὁ Θεός, μὴ συγχωρήσῃς τῷ ἀναίδει λύμῳ καὶ ἀρπαγῇ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν σου, ἀλλὰ δίκασον ἐνδίκως τὸν ἀδικῶν ἐν τάχει. » Τῇ δὲ ἐπαύριον τῆς συνόδου συγκροτηθείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ Ἀρειὸς ἔρχόμενος μετὰ πάντων τῶν ⁷³ ἁμοφρόνων αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ὡς διὰ χρεῖαν τῆς γαστρὸς εἰς οἶκόν τινος δεκσθέν τοῦ γέροντος, ἐν ᾧ δὴ ⁷⁴ τόπι, κατὰ τὸ φέδμενον ⁷⁵, πρηγῆς γενόμενος ⁷⁶, ἐξελάκησε καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ ἀμφοτέρων διήμαρτον ὁ δειλαίος, τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς παρουσίας ζωῆς. Καὶ ὁ μὲν Ἀρειὸς οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον· δεσκαορπίσθησαν. Ὁ δὲ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ μακαρίτης ἀγίαν σύναξιν ἐπέτελεσεν.

⁷⁷ (2) Οἱ δὲ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀνεψιοί, Γάλλος καὶ Ἰουλιανός, ἀναγνώσται γεγονόσιν ἐν Ἀντιοχείᾳ· ἐκκλησίαν δὲ τῷ μάρτυρι Μάρμαντι κτίσασαι προθυμηθέντων, ἐν ᾧ μέρει κτίσκειν Ἰουλιανός ἔλαχεν ⁷⁸, ἡ γῆ τοῦτο ⁷⁹ οὐκ ἰδίχετο· πανημέριος ⁸⁰ γὰρ οἰκοδομὴ ἰδαφισμένη ⁸¹ τῇ ἐπιούσῃ ἠῆρσικετο, καὶ τὴν διαστροφήν τῆς γνώμης τοῦ τάλαιπώρου ἡ ἀψυχοῦ ὕλη προεδήλω.

⁸² (3) Ὅς καὶ τὴν κόμην ἀποκειρῆμενος καὶ μοναδικὴν ἄσκησιν ὑποκρινόμενος· εἰς Ἀθήνας κατήλθε, τῆς βασιλείας ἐπιέμενος καὶ τὴν Ἑλλάδα περιερχόμενος, μάντις ἐπιζητεῖται καὶ χρησμολόγους εἰ τεύξεται ⁸³ τοῦ ποθομένου ⁸⁴. Καὶ δὴ περιτρυχάνας ἐν-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ ΜΓ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου V. 1, βασιλεία K. V. 2, π. τῆς β. K. M. 1, Ἀρχὴ τῆς — Κωνσταντίνου M. 1. ⁶¹ 338. Glyc. 468,16—20. ⁶² γε add. V. 1. ⁶³ K. 16. K. V. 1,2. ⁶⁴ K. υἱὸς ἀ. ἔ. κα' V. 1. ἔτος cod. ⁶⁵ παρ. καταβ. V. 1, Slav. ⁶⁶ [ὑπὸ E. τοῦ Π. δ.] ἰ. ὑπὸ Ἐ. τοῦ Π. δ. cod. ⁶⁷ δὲ μὴ ἀν. παντελῶς V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁸ ὑπὸ τη' V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁹ ἀκρ. βέστερα M. 2. ⁷⁰ ἁγ. ἐπ. Ἀλ. V. 1,2, M. 1,2. ⁷¹ προσπισίων V. 1. ⁷² ὄλ. v. V. 1. ⁷³ λ. μ. δ. V. 1. ⁷⁴ τῶν—γαστρὸς οὐκ. V. 2, M. 1,2. ⁷⁵ ὡ τ. V. 1. ⁷⁶ κ. τὸ λεγόμενον V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁷ γ. ἐξαιφνης ἔλ. μέσος καὶ ἐξ. V. 1,2. ⁷⁸ 539. Cod. 521,12—522,2 τῷ β' ἔσει, Glyc. 469,1—4, Greg. III 48 D. ⁷⁹ ἔλαχεν M. 2, ἔλαχεν M. 1. ⁸⁰ τοῦτον M. 1,2. ⁸¹ πανημέρι. γὰρ οἰκοδομ. cod. πανημέριον γὰρ οἰκοδομῶν V. 1,2, M. 1,2. ⁸² ἰδαφισμένον V. 2, M. 1,2, ἡδαφισμένων V. 1, ἰδαφισ. cod. ⁸³ Cod. 524,19—525,10: Τὸν δὲ τούτου ἀδελφὸν Ἰουλιανὸν ἐν φρουρᾷ κατέσχευ (τῷ τη' ἔσει). Εὐσεβία δὲ ἡ γαμετὴ τοῦ βασιλέως τούτου ἐξαιτησαμένη ἐν Ἀθήναις πέμψαι τὴν Ἑλ. δ. π.; cf. Greg. III, 71, C. ⁸⁴ εἰ τεύξασθαι M. 2 (ἐντεῦξ.), ἐντεῦξεται M. 1. ⁸⁵ ἐπιπ. V. 2, M. 1,2.

θρόνῳ δυσσεβεί 438 ταῦτα προλέγειν ὑποσχου-
 μίνῳ, ὃς τοῦτον 61 εἰς τινὰ τῶν εἰδωλικῶν καταδύ-
 στων καταγαγῶν, τοὺς ἀπατεινάς ἐκάλεισε δαίμονας·
 ἐκείνων δὲ μετὰ τῆς συνήθους φαντασίας ἐπιφανέν-
 των, ἠνάγκασε τοῦτον ὁ φόβος ἐπιθεῖναι τῷ μετώπῳ 62
 τὸ τοῦ σταυροῦ 63 σημεῖον, ὅπερ ἰδόντες 64 ἀφανεῖς 65
 ἔγινοντο. Συνελθὺν οὖν ὁ γένος 66 ἐκείνος τῆς φυγῆς
 αὐτῶν τὴν αἰτίαν ἐπεμέμψατο 67 τούτῳ 68 λέγων·
 «Ὁ ὄφθηθέντας, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ βδελυξάμε-
 νοι τὸ παρὰ σοῦ γενόμενον ἀνεχώρησαν. » Οὕτω
 βουκολήσας τὸν αἰχμάλωτον ἐμύησέ τε καὶ τοῦ μύ-
 σους ἐνέπληξε 69· « αἵματι γὰρ μυσταροῖς ἀπολουσάμενον 70 τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ 71 ἡ τῆς βασιλείας
 ἐπιθυμία τῆς εὐσεβείας ἐγύμνωσε τὸν ἔθλιον.

62 (4) Εἶτα Κωνσταντῖος τοῦτον μεταστειλάμενος
 καὶ ἀναγορεύσας τοῦτον 66 Καίσαρα σὺν αὐτῷ κατὰ
 Περσῶν ἐξώρημας· ὑποστρέφων 67 τοῦτον αὐτοκρα-
 τορὶ καταλείψας, ἀπέθανεν ἐν Κιλικίᾳ.

(5) Ἐφ' οὗ Εὐνόμιος καὶ Φωτεινὸς καὶ Μακεδό-
 νιος καὶ Ἀπολλινάριος, οἱ αἰρησιάρχαι, ἔγνωρίζοντο.

68 (6) Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἀν-
 θρόου, καὶ Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου ἀνεκομίσθησαν 69
 ἐν Κωνσταντινουπόλει.

70 (7) Καὶ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας διῆλθε τοὺς τῶν
 φαλλόντων χοροὺς διαλὼν, ἐκ διαβολῆς τὴν Δαυιδικὴν
 ᾠδὴν πρῶτος φθεῖν μελωδίαν (ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ
 κριτὸν ἀρξάμενον 71 παντόσε 72 διέδραμε τῆς οἰκου-
 μένης τὰ πέρατα 73).

74 (8) Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἡ ἐν Γάγγραις ἐγί-
 νωτο σύνοδος 75, ἡ μὲν κατὰ Μαρκελλοῦ καὶ Φωτει-
 νῶ, ψιλὸν ἀνθρώπων τὸν Χριστὸν βλασφημοῦντος, C
 ἡ δὲ κατὰ τῶν μαθητῶν Εὐσταθίου τοῦ Σεβασταίου,
 οἱ καὶ Μα (114b) σαλιανοὶ 76 λεγόμενοι.

439 77 (9) Καὶ ὁ μέγας Ἐφραίμ Ἐργῶ καὶ λόγῳ
 διέτριπε 78, ὃς καὶ πολλὰ συγγράμματα καταλέλοιπε,
 ἐνοῖς, φασί, καὶ τριακοσίας μυριάδας ἐκδίδωκε σι-
 χων 79 εἰς τὸ ψάλλειν Συριστὶ 80 καὶ τοὺς ἐκ τῆς
 κλίτης τοῦ Βαρδησιανοῦ προσεπισπάσασθαι ἐκ τοῦ
 μέλου καὶ τῆς ἡδυτάτης συμφωνίας· ἐκδίασθαι δὲ
 [καί] πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου
 Βασιλείου, ὃς καὶ ἐποίησεν αὐτὸν δι' αἰτήσεως λαλή-
 σαι τὴν Ἑλληνίδα γλῶτταν ἀκωλύτως.

81 (10) Καὶ τὸ σημεῖον τοῦ 82 σταυροῦ ἐφάνη ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου Κρανίου μέχρι
 τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν διήκων, περὶ οὗ καὶ γέρεται D
 πρὸς Κωνσταντῖον ὑπὸ Κυριλλοῦ Ἱεροσολύμων ἀνα-
 φορά.

ΡΠΘ. Περὶ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν αἵρέσεως 83.

84 Οἱ τοίνυν Μασσαλιανοὶ, τοῦτέστιν Εὐχῆται καὶ
 Variæ lectiones et notæ.

61 τούτων V. 1. 62 τόπω a prima, μετώπῳ a secunda manu codicis. 63 τοῦ στ. τὸ σ. V. 1,2. M. 1,2. Ced. 64 οἱ δαίμονες ahd. cod. 65 ἀφ. αὐτίκα γεγονάσι V. 1,3. Ced. M. 1, ἀφ. γ. ἀ. M. 2. 66 γ. τῆς V. 2. M. 1,2. 67 ἐπέμψατο V. 2, ἐπέμψ. M. 2, ἐπέμψω ὁ M. 1. 68 τοῦτον V. 1,2. M. 1,2. cod. 69 ἀνεπλ. V. 2. M. 1,2. 70 ἀπολουσάμ. cod. ἀπολουσάμενον V. 1,2. M. 1,2. 71 β. ἡ τῆς Ced. β. τῆ τῆς V. 1. β. καὶ τῆς V. 2. M. 1,2. 72 336. 73 ἀν. K. V. 1,2. M. 1,2. cf. CXC. 1. quatuor annos et sex menses ante Constantii mortem. 74 δι' add. V. 1,2. M. 1,2. 75 Ced. 518,8 — 10 in Constantino. 76 εἰσῆλθον V. 1,2. M. 1,2; εἰσῆγαγε Ced. 77 C. d. 550,20—22. Glyc. 469,4—7. 78 ἀρξάμ. cod. ἀρξάμενοι M. 1,2. 79 παντοχόσιος V. 1. παντόσε; V. 1,2. 80 τέρατα 1,2 81 343. Ced. 514,19 847,23? 82 σύνοδοι V. 2 7 Μασ. cod. V. 1,2. M. 1,2. h. l. sed c. seq. Μασ. 83 περὶ τοῦ ἁγίου Ἐφραῖμ. Ced. 530,18,19. 84 διέτριψεν V. 1. ἐπρ. M. 1,2. 85 στοιχῶν V. 2. M. 1. στοιχείων M. 2. 86 Σύροι cod. Σύρους V. 1,2. M. 1,2. 87 Ced. 528,4—10; Glyc. 469,14—22. 88 ἀπὸ τοῦ ἁγ. κρ. τ. Γ. 1. 89 Lemna V. 1; Αὐτὴ ἐστὶν ἡ τῶν Βογομιλιῶν αἵρεσις cod. in margine; Π. τῶν Μασ. αἵρέτων V. 2; Π. Μασ. (M. 1,2?) 90 Cel. 511,18 516,2.

A unum ex idololicis antris eum duxisset, fallaces in-
 vocavit dæmones. Illis autem sub assueta figura
 comparentibus, compulsi eum metus imprimere
 fronti crucis signum, quod videntes invisibiles facti
 sunt. Ille ergo vates, intellecta fugæ illorum causa
 exprobravit illi dicens : « Non perterriti, sicut tu
 putas, sed quod a te factum est detestantes, loco
 cesserunt. » Sic illusionis captivatum initiavit et
 abominacione replevit : sanguinibus enim abomi-
 nandis expurgatum divinum baptismum, regni que de-
 siderium religione miserum denuclaverunt.

Postea Constantius eum accersitum proclamavit
 Cæsarem, et cum ipso contra Persas irrupit : regre-
 diens, illo rerum omnium domino relicto, in Cilicia
 mortuus est.

Sub illo Eunomius, Photius, Macedonius, et
 Apollinarius hæresiarchæ nomen habuerunt.

Et reliquæ sanctorum apostolorum Andræ et
 Lucæ ac Timothei Constantinopolim translatae sunt.

Et Flavianus Antiochensis, duobus psallentium
 choris seorsum distinctis, Davidicam melodiam pri-
 mus canere docuit ; quod Antiochiæ primum in-
 ceptum usquequaque terrarum fines attingit.

Sardicæ et Gangris habitæ sunt synodi, qua-
 rum una contra Marcellum et Photinum, merum
 hominem Christum blasphemante prædicantem, et
 altera contra Eustathii Sebastensis discipulos, qui
 et Massaliani dicuntur.

Magnus etiam Ephraim verbo et opere floruit,
 qui multa scripta reliquit, ubi dicitur trecenties
 decem millia versuum ad Syriacæ canendum de-
 disse, ut symphonix melodiæque suavitate ex errore
 Bardesiani Syri revocarentur. Coactus autem pre-
 sbyter ordinatus est a magno Basilio, qui etiam ex
 rogatu linguæ Græcæ cognitionem ei suppeditavit.

Apparuitque in cælo crucis signum a loco sacri
 Calvarii usque ad montem Olivarum decurrens :
 de quo relatio ad Constantium a Cyrillo Jerosoly-
 mitano fertur.

CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi.
 Porro Massaliani, id est, Euchytæ et Enthusiastæ

(Orantes et Enthel) ab Adelphio, Dadoe, Saba, Sy meoneet Herma hæresiarchis perversam mortiferamque suam acceperunt hæresim. Ex quibus magnus Flavianus, Antiochensis episcopus, multos monachos suam negantes hæresim, in unum congregatos, sic convicit. Conspicuum enim apud illos seniore, nomine Adelphium, seorsum assumens, illi cum sagacitate dixit : « Nos quidem, senior, qui longius vivimus, melius etiam humanam didicimus naturam, et inimicorum dæmonum stratagemata perfecte novimus; sed et experientia gratiæ dispensationem edocti somus. Isti vero juvenes, qui nec illis rebus exacte sunt initiati, spiritualiorem audire sermonem non patiuntur. Dic ergo mihi, quomodo dicitis per vestram præcautionem et vitendi genus, adversarium spiritum discedere sanctique Spiritus gratiam communicari? » Ille vero talibus dictis demulsus, absconditum mortiferumque venenum prorsus eructavit et dixit : « Nullam quidem ex baptismate scimus utilitatem baptizatis conferri, sed solam orationem assiduum domesticum familiaremque dæmonem ejicere. Trahit enim unusquisque natorem ex proloparente, ait, sicut naturam, sic et dæmonum servitutem, quibus oratione sedula pulsus, tandem Spiritus sanctus visibiliter et sensibiliter supervenit ac suam præsentiam clarissimis signis manifestat. Corpus quidem a passionum motu statim liberatur; anima vero ab omni inclinatione ad malum sit immunis, ita ut jam non opus sit nec jejuniis corpus assiliente, nec doctrina animam et mentem refrenante cauteque fugere omnem operationem pravam malamque cogitationem erudiente. Non solum autem ille qui hujusmodi est, corporis et animæ passionibus probrosisque motibus liberatur, sed etiam futura clare prævidet et sanctam Trinitatem nitidis oculis tuetur, theologiaque ac divinis mysteriis imbuitur. » Cum divinus Flavianus sic turpissimam ac diabolicam hæresim detexisset ac denudasset, ad impiissimum seniore ait : « Inveterate dierum malorum, convicit te tuum os impurissimum; et non ego; utraque corrupta ac immunda labia adversum te testificantur. » Manifestata autem illa diabolica et abominabili fallacia et hæresi, ex Syria expulsi, in Pamphyliam cesserunt eamque hac labe impleverunt.

Ἐνθουσιασταὶ λεγόμενοι ἀπὸ Ἀδελφίου, καὶ Δαδῶν¹⁶ καὶ Σάβα¹⁷ καὶ Συμεῶνος¹⁸ καὶ Ἑρμά, τῶν αἰρεσιάρχων (τὴν πονηρὰν καὶ ψυχῶλεθρον αἵρεσιν ταύτην μετέλαβον)· ἀφ' ὧν ὁ μέγας Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος (ἐπὶ τὸ αὐτὸ) μοναχοὺς συναθροίσας¹⁹ πολλοὺς²⁰ τὴν αἵρεσιν ἐξαρνούμενους²¹, τὸνδε τρόπον διηλεγξεν. Ἐπίσημον γὰρ τινα παρ' αὐτοῖς γέροντα²², ὀνόματι Ἀδέλφιον παραλάβων κατ' ἴδιαν, ἔφη πρὸς αὐτὸν μετὰ πανουργίας· « Ἡμεῖς μὲν, ὦ πρεσβύτε²³, τὸν²⁴ πλεῖον βεβιωκότας βίον, ἀκριδέστερον²⁵ καὶ τὴν ἀνθρωπεῖαν ἐμάθομεν φύσιν, καὶ τὰ τῶν ἀντιπάλων δαιμόνων ἔγνωμεν εὖ μάλα μηχανήματα· πείρα δὲ καὶ τὴν τῆς χάριτος ἐδιδάχθημεν χορηγίαν· οὗτοι δὲ νέοι²⁶ 440 ὄντες καὶ τούτων²⁷ ἀκριδῶς οὐδὲν ἐπιστάμενοι πνευματικώτερον ἐπακούσαι²⁸ λόγον οὐ φέρουσιν· οὐκ οὖν εἰπέ μοι, πῶς²⁹ φατε καὶ τὸ ἐναντιον πνεῦμα ὑποχωρεῖν καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν χάριν ἐπιφοιτῆν διὰ τῆς ὑμετέρας³⁰ εὐχῆς καὶ ἐπιτηδεύσεως; » Ὁ δὲ τοῖς λόγοις τούτοις καταθελθεὶς ἐξήμεσεν ἅπαντα τὸν κεκρυμμένον ἰδὼν καὶ ψυχοφθόρον, καὶ φησιν· « Οὐδεμίαν μὲν ἐκ τοῦ βαπτίσματος ἴσμεν ὠφέλειαν τοῖς ἀξιουμένοις ἐγγίνεσθαι, μόνην δὲ τὴν σπουδαίαν εὐχὴν τὴν ἑνοικον καὶ συνοουσιωμένον δαίμονα ἐξελάναι· ἔλκει³¹ γὰρ ἕκαστος³² τῶν τικτομένων ἐκ τοῦ πρωτότοκος (ἔλεγεν)³³, ὡσπερ τὴν φύσιν, οὕτω δὲ καὶ τὴν τῶν δαιμόνων δουλείαν, ὧν ὑπὸ τῆς σπουδαίας εὐχῆς ἔλαυνομένων³⁴ ἐπιφοιτῆ³⁵ λοιπὸν τὸ ἄγιον Πνεῦμα ὁρτάως καὶ αἰσθητῶς καὶ τὴν οἰκείαν παρουσίαν φανερώτατα σημαίνει. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τῆς ἐμπαθοῦς κινήσεως· εὐθὺς ἐλευθεροῦται παντελῶς· ἡ δὲ ψυχὴ τῆς ἐπὶ τὸ³⁶ χεῖρι τροπῆς τέλειον ἀπαλλάττεται, ὡς μηκέτι δεῖσθαι· λοιπὸν μῆτε νηστείας πιεζούσης τὸ σῶμα μῆτε διδασκαλίας χαλινοῦσης τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν (καὶ βαίνειν εὐτακτα παιδευούσης³⁷ ἀπὸ πάσης ἐνεργείας πονηρᾶς καὶ ἐνθυμήσεως· οὐ μόνον³⁸ δὲ ὁ τῶν τοιούτων τετυχηκώς³⁹, τῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς [ὁ τοιοῦτος] ἀπαλλάττεται παθῶν καὶ αἰσχίστων⁴⁰ σκιρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σαφῶς προδίδει καὶ τὴν⁴¹ ἁγίαν Τριάδα ὀφθαλμοφανῶς θεωρεῖ καὶ θεολογίας καὶ θείων μυστηρίων ἀξιοῦται⁴². » Οὕτως ὁ θεὸς Φλαβιανὸς τὴν (μυσσοροτάτην καὶ) δαιμονιώδη αἵρεσιν ἀνορούξας (καὶ γυνώσας) ἔφη πρὸς τὸν δυσσεβέστατον γέροντα· **D** « Πεπαλαιωμένα (115^ο) κακῶν ἡμερῶν, ἤλεγξέ σε τὸ σὺν⁴³ μιαινώτατον στόμα, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τὰ σὰ διεφθαρμένα καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη καταμαρτυροῦσί σου. » Φανερωθείσης δὲ τῆς σατανικῆς καὶ βδελυρᾶς ἀπάτης καὶ αἰρέσεως⁴⁴ ταύτης, τῆς μὲν Συρίας⁴⁵ ἐξηλάθησαν⁴⁶, εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν ἐχώρησαν, καὶ ταύτην⁴⁷ τῆς λύθης ἐπλήρωσαν⁴⁸.

Variarum lectiones et notæ.

¹⁶ Δαδῶν V. 1, Δαδῶν V. 2. ¹⁷ Σάβα V. 1. ¹⁸ καὶ Συμεῶν τῶν V. 1, Ced. ¹⁹ ὄθον ahl, V. 1. ²⁰ καὶ ahl, V. 1. ἐξαρνούμενος V. 1, ἐξαρνούμενοι V. 2, M. 1, 2. ²¹ ἐξαιρουμ. cod. in m. δρα πῶς; σοφώτατα ὁ μέγας Φλαβιανὸς τὴν αἵρετικὴν ἐμχανήσατο ἐξεπεῖν τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ· ὅρα αἰρετικόν. ²² γερ. πρ. V. 1 Ced. Slav. ²³ πρεσβύτε. cod. πρεσβύτε M. 1, 2. ²⁴ τὸν om. V. 1. ²⁵ ἀκριδέστατον V. 2, M. 1, 2. ²⁶ ὁ. ἀκρ. V. 1. ²⁷ ἀκ. V. 1. ²⁸ ὅπως V. 2, M. 1, 2. ²⁹ ἤματ. V. 1, 2, M. 1. ³⁰ ἔλκειν V. 2, M. 1, 2. ³¹ ἕκαστον V. 1, 2, M. 1, 2, cod. C. d. ³² ἔλεγεν om. V. 1 Ced. ³³ ἐλαυνόμενον M. 1, 2. ³⁴ τὰ V. 1, 2, M. 1, 2, Ced. ³⁵ καὶ β. ἔ. π. om. V. 1, Ced. ³⁶ μόνον M. 1, 2. ³⁷ ὁ τῶν τ. τ. om. T. 1, Ced. ὁ τούτων τ. V. 2, M. 1, 2. ³⁸ ἀ. π. καὶ σκ. Ced. π. ἀ. καὶ σκ. V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁹ καὶ τὴν om. V. 2. ⁴⁰ ἀξιοῦνται. οὗτος V. 2. ⁴¹ σὺν om. V. 2, M. 1, 2. ⁴² καὶ νόσου τ. cod. et V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴³ Συρίας om. V. 2, M. 1, 2. ⁴⁴ ἐξηλάθη — ἐχώρη cod. ⁴⁵ ταύτης V. 2, M. 1, 2. ⁴⁶ νῦν δὲ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὴν πλείονα ἔσιν cod.

441 (2) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίου ἦν ἄταραχος οὐκ ὀλίγος ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διὰ τὸ βουληθῆναι περιαρρεῖν τὸ Ὁμοούσιον ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως. Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν θαύματα γέγονον ἐν Ἱεροσολύμοις πάντα λόγον ὑπερβαίνον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν δογμάτων διαφωνίᾳ ἐκκοπή γέγονε τῶν προσερχομένων τῇ πίστει: σκανδαλιζομένων ἐπὶ τῇ τῶν ἱερῶν διαφωνίᾳ καὶ φιλονεικία, ὠρανόθεν ἔδειξεν ὁ τῶν θυμασιῶν Θεὸς, ὅτι οὐχ ὁ λόγος τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως ἀτίος τῶν σκανδάλων, ἀλλὰ τῶν ἀδοκίμων ἱερῶν ἢ σκαυότης καὶ τῆς κακίας τῆς αὐτῶν γνώμης ἢ ἀδιακρισία τοιγαροῦν φαίνεται ἐπάνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, ἡμέρας μὲν ὄψεως [καὶ τῆς Πεντηκοστῆς περὶ τρίτην ὥραν], παμμεγίστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατασκευασμένος, καλύπτων τὴν τοῦ ἡλίου λαμπρότητα τῇ ὑπερβολῇ τοῦ φωτός, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, πιστῶν τε καὶ ἀπίστων. Κύριλλος δὲ ἦν ὁ σωφώτατος τῆνικαῦτα τῆς ἁλλῆς ἐπίσκοπος, τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον διαδεξάμενος. Τοῦτου σώζονται κατηχήσεις ἢ ἐδοκίμακ συγγραμμῆναι, ἐν αἷς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων Πατέρων κατὰ λέξιν συνετῶς ἐρμηνεύσας, μνήμην τῆς τοῦ ἁμοουσίου λέξεως οὐκ ἐποιήσατο, τῶν παραδυναστεύοντων τότε τὰς ἀφορμὰς ὑφωρῶμενος ἡμῶν ἐξ ὧν: ἐκ τῶν ἀγράφων συνηγορῶν τῇ ὀρθοδόξῃ οὕτως ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίῳ περὶ τῷ γνωμένου σημείου. Ἄμεινον δὲ τὰ περὶ τούτου δίδει αὐτὰ τοῦ ἐπισκόπου τὰ γράμματα ἔχοντα τὰς: Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Θεοφιλεστάτου — Κωνσταντίου, τοῦ σου πατρὸς, τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐν Ἱεροσολύμοις ἤρῃται — ἐπὶ δὲ σου, εἰσποτα πανευσεβέστατε, — οὐκ ἐκ γῆς λοιπόν, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ τὰ θαυματουργήματα καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ κατὰ τοῦ θανάτου τρέπαιον, ὁ μακάριος, λέγω, σταυρὸς, φωτὸς μαρμαρυγαῖς ἀπαστράπτων ἐν Ἱεροσολύμοις ὤφθη. Ἐν γὰρ ταῖς ἁγλαῖς ἡμέραις ταύταις τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, ὡνάει Μαλαίαι, περὶ τρίτην ὥραν παμμεγίστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατασκευασμένος ἐν οὐρανῷ ὑπεράνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ μέχρι τοῦ ἁγίου δρους τῶν ἐλαίων ἐκτείνεσθαι ἔφαίνετο, οὐχ ἐνὶ καὶ δευτέρῳ μόνῳ φανεῖς, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῆς πόλεως πλήθει φανερώτατος, δειχθεῖς, οὐδ' ὡς ἐν τῆς νομίσειεν, ὄξῳ, κατὰ φαντασίαν παραδραμῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλείοσιν ὥραις ὑπὲρ γῆν ὀφθαλμοφανῶς θεωρούμενος καὶ ταῖς ἀπαστραπτούσαις μαρμα-

In diebus autem Constantii tumultus magnus fuit in universa terra eo quod ex symbolo fidei vocem Consubstantialiam auferri volebant. In eodem tempore prodigium omnem sermonem superans in Hierosolymis evenit. Postquam enim in hac dogmatum discrepantia, abscisio facta est, accedentibus ad fidem de sacerdotum dissonantia ac emulatione scandalizatis, de caelo miraculorum Deus ostendit non sermonem de fide in ipsam scandalorum esse causam, sed falsorum sacerdotum imperi iam et pravæ eorum doctrinæ confusionem. Apparetergo super sacrum Golgotham, in die Pentecostes, ad tertiam horam, grandissimâ crux lumine formata, solis claritatem luminis visu recondens, in oculis omnium civitatem habitantium, parvorum ac magnorum, fidelium atque infidelium. Cyrillus autem erat tunc sapientissimus Eliæ episcopus, qui confessori Maximo successerat. Illius servantur catrcheses decem egregie scriptæ, quibus sanctorum Patrum symbolum ad verbum interpretatus, consubstantialis Verbi non meminit, tunc temporis regnantium devitiarum repugnantiam. Remansit tamen præter scripta orthodoxiæ defensor. Hic regi Constantio de viso prodigio scripsit. Melius autem quæ de illo sunt, docebunt ipsæ episcopi litteræ quæ sic habent: « Sub religiosissimo Constantino, patri tuo, saluiferum crucis lignum in Hierosolymis inventum est: sub te autem, piissime domine, non jam de terra, sed de caelo prodigia videntur; et Domini nostri Jesu Christi, unigeniti Filii Dei de morte victa tropæum, lil est, beata crux, lucis splendoribus irradians apparuit. In his enim sacris diebus sanctæ Pentecostes, nonis Maii, ad tertiam horam, amplissima crux, ex lumine efformata, in caelo desuper monte Golgotha usque ad sacrum montem Olivarum extensa apparuit, non uni, nec duobus tantum visa, sed omni civitatis multitudini clarissima monstrata, nec, ut quis opinari posset, cito per imaginationem transiens, sed pluribus horis super terram aspecta, cum micantibus radiis radios solis vincentibus. Non enim ab illa vinceretur sol, nisi valentiores sole spectantibus præberet fulgores, ita ut omnes urbem inhabitantes, visionis metu, confestim in sacram ecclesiam concurrerent, juvenes cum senioribus, viri ac mulieres omnis ætatis, usque ad puellas remotissimas, indigenæ ac extranei, Christiani et Græci, et undique congregati gentiles, cuncti unanimiter quasi ex uno ore Jesum Chri-

Varie lectiones et notæ

Ἐν ταῖς V. 2. qui hanc variantem relationem e. LXXXVIII, 10 eidem subiungit fo 88, M. 1,2? Κωνσταντίου περιελθὲν V. 2. M. 1,2. ἔκ τὸν V. 2. ἱερῶν φ. V. 2, M. 1,2. καὶ ἐκ τῆς κακίτης γν. αὐτῶν ἢ V. 2. M. 1,2. φαίνει V. 2. M. 1,2. ἢ μεσοῦσης cod. ἢ. ὁ. V. 2, M. 1,2. ἀνάδειξ. M. 1,2. μνημῆς V. 2. συσκευαῖ: cod. et V. 2, M. 1,2. Epistola ad C. 3,4. Ἐπὶ μὲν τοῦ V. 2. ὠφθαί V. 2. ἀπὸ τῆς Cyr. καὶ Σωτήρος Cyr. Ἰησοῦ τοῦ V. 2. τοῦ Θεοῦ om. V. 2, M. 1,2. τῆς Cyr. νίκης aid. Cyr. μαρμαρυγ. cod. μαρμαρυγὰς V. 2, M. 1,2. ὡ. ἐν V. 2, M. 1,2. τ. ἢ. Cyr. ἢ. ταύτης V. 2. M. 1,2. 7° Maii, in quem festum Pentecostes nonquam cadere potuit, cum inter X Maii et XIII Junii tantum locum habeat. Anno vero 351 vel sub initium episcopatus Cyrilli, quo hæc epistola scripta est, Pentecoste fuit 10° Maii; notatur igitur quinquaginta dierum inter Pascha et Pentecosten unus. παμμεγίστης Cyr. καὶ V. 2, M. 1,2 Cyr. ὁ. ἢ. M. 1,2. μόνον Cyr. φανερώτατα Cyr. νομίσειεν Cyr.

stum Dominum constites, Filium Dei unigenitum, miraculorum auctorem, opere et experientia comprehendentes, quod Christianorum dogma, non est in persuasibilibus sapientiae verbis, sed in ostensione virtutis et potentiae, non ab hominibus solis praedicatum, sed caelo divinitus attestatione confirmatum. » Haec dicit episcopus. Ex illo autem prodigio plura millia hominum verbo fidei adiuncti sunt.

χόθεν επιδημούντων ἰθνηκῶν, ὁμοθυμαδὸν τε πάντων ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἀνομούντων, τὴν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν θαυματουργὸν, ἔργω τε καὶ πάρα παραλαβόντες, ὅτι τὸ Χριστιανῶν δόγμα εὐκὲς ἐν πειθεῖς σοφίας ἐστὶ λόγος, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως, οὐχ ὕπ' ἀνθρώπων μόνον καταγγελλόμενον, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ θεθέντα μαρτυρούμενον. — Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐκ δὲ ταύτης τῆς παραδοξοποιίας, πολλὰ χιλιάδες προσετέθησαν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως.

CXC. Regnum Juliani Apostatae.

Post Constantium autem Julianus regnavit annos duo, Caesar vero fuit annos quatuor et menses sex; consobrinus Constantii, ab episcopo Nicomediensi Eusebio educatus erat. Statura brevis, somno, alimentis et voluptatibus erat quam maxime continens; caeteris autem moribus ambiguus et plane impiis. Etenim Christianorum mysteriis initiatus, mox ea desepit, gentiliumque ritus praetulit, et sacrum baptismum victimarum sanguine diluit. Ex permissione Dei regnum adeptus, quaeunque faciebat ad daemoneum cultum spectabat. Unde idolorum satellites, recepta fiducia, aperuerunt idolorum templa, ritus abominandos celebraverunt, divina diruerunt templa, et Christianos terribiliter flagellaverunt.

Sub his temporibus Porphyrius, Tyri gubernator, multum contra fidem nostram furens debacchatus est. Christianus enim factus et a quodam Christiano in Palestina pugna caesus, vindicandus ad gentilitatem rediit, et contra fidem dogmatizavit.

Qualia quantaque tunc temporis ausi sint et fecerint hujus impii satellites et doctrinae socii,

Α ρυγαῖς τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνας νικήσας. οὐ γὰρ ἂν ὕπ' αὐτοῦ νικώμενος ἐκαλύπτετο, εἰ μὴ δυνατώτερας ἡλίου τοῖς ὀρώσιν παρείχε τῆς λαμπρότητας, ὡς ἀπαντα; μὲν ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν συνδραμεῖν τὴν πάλιν τῷ τῆς θεοπείας; φῶς νέων τε ἅμα καὶ πρεσβυτέρων, ἀνδρῶν (115b) τε καὶ γυναικῶν ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ μέχρις αὐτῶν ἦδη τῶν θαλαμμουμένων νσανίδων, ἐντοπίων τε καὶ ξένων, Χριστιανῶν τε καὶ Ἑλλήνων καὶ ἀλλο-

B Pl'. Βασιλεῖα Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Μετὰ δὲ Κωνσταντίνου Ἰβασίλευσαν Ἰουλιανὸς ἔτη β' καὶ Καίσαρ δὲ γέγονεν ἔτη δ' καὶ μῆνας γ', ἐξάδελφος ὢν Κωνσταντίου, δὲ ἐτράφη ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἐπισκόπου. Ἦν δὲ βραχύς τὸ σῶμα, καὶ ὕπνου μὲν, καὶ τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων ὅτι μάλιστα ἐγκρατῆς, τῷ δὲ ἄλλῳ τρίπω [σκαίδς] καὶ πρὸς εὐσείθειαν πονηρὸς. (τοῖς γὰρ Χριστιανῶν μητρικῆς μυστηρίοις, ὕστερον αὐτὰ καριδῶν) τὸ τῶν Ἑλλήνων προσέλιτο καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα αἵματι θυσιῶν ἀπιπλύνατο (δ; κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν) ἐποίησε καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα οἱ (τοῦτον κινούντες) θαλαμμουεῖτο (θεραπεύοντο) (ὅθεν οἱ τῶν εἰδώλων ὑκασπιστὰ ἀναθάρσῆσαντες, ἀνέβησαν μὲν τοὺς εἰδώλων ναοὺς καὶ τὰς μυστράς ἐπέτελεσαν τελετὰς, τοὺς δὲ θεοὺς ναοὺς κατέστρεψαν καὶ τοὺς Χριστιανούς δεινῶς ἐμάστιζον).

(2) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Πορφύριος ὁ Τύριος ὑπάρχων πολλὰ κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν ἔμμανεῖς ἐλύττησε. Χριστιανὸς γὰρ γενόμενος καὶ τυφλὸς ὑπὸ τίνος Χριστιανοῦ ἐν Παλαιστίνῃ, θυμωθεὶς ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, ὁ τάλας, καὶ κατὰ τῆς πίστεως ἰδογματίσεν.

(3) Ὅποια τοῖνον καὶ ὅσα κατ' ἐκεῖνον ἐτολμήθη τὸν καιρὸν καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τῶν τοῦ ἀσθεοῦς ὑπη-

Variæ lectiones et notæ.

κινήσας V. 2. ἡ πῶς γὰρ V. 2, M. 1,2. αὐτῶν Cyr. δ. τοῖς V. 2, M. 1,2. ἀπαν cod. Cyr. qui vero habet ἐπιδραμεῖν τὴ τῆς πόλεως; πλῆθος; ἀπαντας ὁμοῦ M. 1,2; ἀπαντα? nisi τὴν π. ἰσ τῆς πόλεως; cum V. 2, M. 1,2. mutare vis. ἀθρόως add. Cyr. θεοπιστίας V. 2, M. 1,2. μετ' εὐφροσύνης κατασχεθὲν νέων ἅμα γ. καὶ π. Cyr. αὐτῆς M. 1. θ. κορών V. 2, M. 1,2. κατ' οἰκούς θ. x. Cyr. γ. τε ἅμα καὶ ἄλ V. 2, M. 1,2. γ. τε ἅμα καὶ τῶν ἄλ. Cyr. ὁμ. δὲ V. 2, M. 1,2 Cyr. Χριστὸν οὐ. M. 1,2, ante Ἰησοῦν Cyr. ἡμῶν add. Cyr. ὁμ. M. 1,2, ἀνομν. post θαυμ. παραλαβόντων δ: γ. τὸ δ. τὸ πανευσεβῆς Cyr. 1 Cyr. 11, 13. ἀπ. λόγων καὶ V. 2, M. 1,2. οὐρανῶν Cyr. καὶ διὰ τ. V. 2, M. 1,2. Sic Isamma V. 2, M. 1,2. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰ. τοῦ π. V. 1, M. 2, περί τῆς β. 1. M. 1,2, evanuit in codic. 361. ο παραβάτης add. V. 1. ἡμῖσι, sed a 3 Nov. ad 2ii Junii a. 363 sunt anni duo dempto dimidio, non addito. Καῖσα. — ἀνεπλ. om. V. 1, Slav. ἔγενοντο V. 2, M. 1,2. ἐξ. δὲ K. δς V. 2. ἦν γὰρ V. 2, M. 1,2. Ἰουλιανός add. Cod. 531, 22. τὸ σ. βρ. Cod. εὐπύγων, τετανόρηξ Leo. ἔ. μεταδόρηξ Cod. ἐγ. φιλοδοξία τὸς τε καὶ τῷ κατ' ἔ. π. Cod. Χριστιανούς V. 2, M. 1,2. αὐτὸν col. τού add. V. 2. καὶ πάντα ποιῶν εἰς οἱ δ. Cod. τοιούτου M. 1,2. ἔθ. δ. V. 1,2, M. 1,2. ἀναθάρσα cod. σηκούς V. 1,2, M. 1,2. ἐπέτελε cod. ἐπέτελλον V. 1,2, M. 1,2. κατέστρεψεν col. κατέστρεφον V. 1,2, M. 1,2. ἐμάστιζεν? Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Εὐσέβιος καὶ Ἰω. ὁ στρατιώτης, Ἀντίγονος καὶ Μιλάσιππος; ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ Κλαυσίνα ἡ μητὴρ αὐτοῦ, καὶ Ἀρτέμιος ὁ μάγ., καὶ ἄλλοι πολλοί. Σχόλιον. ἔκμ. V. 1,2, M. 1,2. ἐξωλίσθη V. 2, M. 1,2. τυπτηθεῖς codices. καὶ add. V. 2. ἐπανήλθε V. 1. ταλαίπωρος, V. 1,2, M. 1,2. καὶ τὰ τῆς V. 2. ἐτόλμησεν τὸν x. οἱ τοῦ δυσσεβοῦς ὁμόφρονες, π. μ. V. 1,2, M. 1,2.

ρετών και ὁμοφρόνων, πάμπολλά μὲν ἔστι· ⁵⁵ και A συγγραφῆς ⁵⁷ ἰδίας ἐπιθεόμενα· ἡμεῖς δὲ ἐκ πολλῶν ὀλίγα διηγησόμεθα. ⁵⁸ Ἐν Ἀσκαλιῶνι μὲν και Γαζῆ ἀνδρῶν ἱερῶν και γυναικῶν ἀγίων ⁵⁹ διὰ βίου τὴν παρθενίαν ⁶⁰ ἐπειλημμένων ⁶¹ ἀναβύβησαντες· τὰς γαστέρας και κριθῶν ἐμπλήσαντες· προῦθησαν χοίροις βέρων (ὡς ⁶² και τῶν ἡπείρων και τῶν αἱμάτων ἀπεγεύσαντο ⁶³ παράνομοι).

⁶⁴ (4) Ἐν δὲ τῇ Σεβαστείᾳ ⁶⁵ πῶλει τοῦ Προδρόμου τὴν ⁶⁶ θήκην ἀνοίξαντες πυρὶ ⁶⁷ παρέδωκαν ⁶⁸ τὰ ⁶⁹ λείψανα, και τὴν κόνιν ⁷⁰ εἰς ἀέρα ἐλάκμησαν.

ΡηΑ'. Περὶ τῆς αἱμορροούσης.

⁷¹ Ἐν δὲ Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Παναθείᾳ ἀνδριάς ἦν τοῦ Κυρίου, ὃν ἡ αἱμορροῦς εὐχαριστήριον πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἔστησεν· βοτάνη δὲ τῆς B ἐφύετο ἐν ⁷² τῇ βᾶσει, ἐν ἣ προτέρον ὁ χαλκοῦς ἀνδριάς ἴστατο τοῦ Χριστοῦ, πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἐγνωστος ἐπέουσα, και τοὺς δὲ πάθος ἀλεξήτριος τυγχάνουσα, ὄνπερ ἀνδριάντα Ἰουλιανὸς ὁ ἄσεβης ⁷³ καταγαγεῖν ⁷⁴ πρὸς ἐμπαιγμὸν ἤθελεν και συρῆναι προστάξας, ἴδιον ἀντ' ἐκείνου ξόανον Ἰβρυσ· πῦρ δὲ ⁷⁵ κατελθὼν οὐρανῶθεν τοῦτο κατέκαυσε. (Τὸν δὲ ⁷⁶ τοῦ Κυρίου ἀνδριάντα ὕψ' Ἑλλήνων τότε συντριβέντα οἱ Χριστιανοὶ συλλέξαντες ἐπιμειλῶ· εἰς ἱακήσσαν ἀπέθιντο.)

⁷⁷ (2) Ὁ δὲ ἐμβρόντητος· ⁷⁸ Ἰουλιανὸς προφανῶς λοιπὸν και ἀνατόως κατὰ (116') τῆς εὐσεβείας ὠπλιζέτο· και πρῶτον μὲν τὰς ἐν ⁷⁹ τῇ πόλει και τὰς ἐν Δίφνῃ ⁸⁰ πηγὰς ταῖς· μυσταραῖς θυσιᾶς ἐμύλωνεν, C ὄνπε· ἕκαστος μεταλαμβάνων τοῦ νάματος, μεταλαγχάνη ⁸¹ και τοῦ μύσου· ἔπειτα δὲ ⁸² τὰ ⁸³ κατὰ τὴν ἀγορὰν προκαίμενα τοῦ μιάσματος ἐμπλήρησι· ⁸⁴ περιεβραίνοντο γὰρ κροτοὶ, και κρέα, και ὀπῶραι, και λάχανα, και τὰ ἄλλα ὅσα ἐδώδιμα. Ταῦτ' ὄν φρῶντες οἱ Χριστιανοὶ ἔστηνον μὲν και ὠλόλυζον ἐπὶ τοῖς γενομένοις ⁸⁵, μετελάμβανον δ' ὁμῶς, ἀποστολικῶ νόμῳ παιθόμενοι τῷ φάσκοντι· ⁸⁶· εἰ Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.·

⁸⁷ (3) Ἐτι μὴν και ἕτερον ἐξέυρε ⁸⁸ κατὰ τῆς εὐσεβείας μηχανήμα· ⁸⁹ τοῖς γὰρ στρατιωτικαῖς καταλόγοις χρυσίον διανεμὸν κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καθιστάμενος ⁹⁰ αὐτὸς ἐπὶ θρόνου βασιλικοῦ, προῦθηκε δὲ ⁹¹ παρ' ⁹² τὸ ἔθος βωμῶν ἀνθρώπων πλήρη ⁹³ και λιβανωτῶν ἐπὶ τῆς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τρα-

A multa quidem sunt et peculiarem librum requirerent : nos vero ex multis pauca narrabimus. Ascalone et Gazæ, sacrorum hominum sanctarumque mulierum virginitatem amplexatorum ventres dissectos et hordeo repletos prædium offerebant porcis, postquam de sanguinibus et hepaticibus gustaverant infideles.

In urbe vero Sebastia Præcursoris sepulcrum aperientes igni tradiderunt reliquias, et cineres in aera ventilaverunt.

CXCI. De hæmorrhœissa.

Cæsareæ Philippi, quæ nunc Paneas est, Domini erat statua, quam hæmorrhœissa eucharisticum ante domum suam posuit. Herba autem creverat in basi, qua primum ænea Christi statua consistebat, cunctis hominibus ignota, et cuiuslibet passionis antidotum. Sed Julianus impius, cum statuam per irrisionem demoliri dejicereque præcepisset, ejus loco primum ex ligno simulacrum substituit. Igne autem de caelo prolapsus illud combussit; statuam vero Domini quam tunc Græci contriverant, Christiani sedulo colligentes in ecclesia reposuerunt.

Interea insanians Julianus, jam aperte et impudenter contra religionem arma aciebat : et primum urbis et Daphnæ fontes abominandis cœdavit victimis, ut unusquisque fluente communicans abominaticnem quoque participaret; postea vero quæcumque macello exponebantur, inquinamento replevit. Circumspergebantur enim panes, et carnes, et fructus, et legumina, et alia quæcumque comedenda. Hæc ergo videntes Christiani genuerunt et ululaverunt super his quæ fiebant; sed tamen participaverunt res illæ, apostolicæ legi parentes quæ dicit : « Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. »

Allud etiam contra religionem adinvenit stratagemata : militaribus enim censibus aurum distribuens juxta veterem consuetudinem, ipse sedens in regio solio, proposuit præter consuetudinem in mensa coram se posita incensum et aram prunis cooperatam, et præscripsit unumquemque aurum acceptu-

Variorum lectiones et notæ.

⁵⁵ εἰσι V. 2, M 1,2. ⁵⁷ και γραφῆς M. 1,2. ⁵⁸ Cœl. 553,6-16 Καὶ γὰρ ἐν Γ. και Ἀ. κρισυόντερος, κ. τ. λ. ⁵⁹ γ. διὰ V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁰ ἀνικαρθ. Cœd. ⁶¹ ἐπιλημμ. cod. V. 2, ἐπηγγαλιμίων V. 1. ⁶² ὦν V. 1,2, M. 1,2. ⁶³ ἀπ. οἱ δυσίωνμοι V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁴ Cœl. 553,1,2. ὁὕτως ὁ μικρὸς τὴν τοῦ πρ. θ. ἀνοίξας π. τὰ λ. παραδίδοικαι και τὴν κ. διελέκησας. ⁶⁵ Σεβίστη V. 1,2. ⁶⁶ πρ. θ. V. 1,2, Cœl. ⁶⁷ τῆς adj. V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁸ παρέδωσαν V. V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁹ δὲ adj. V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁰ διεσπίδισαν V. 1,2, M. 1,2. ⁷¹ Lemma M. 2, in codice evanuit. ⁷² Cœd. 551,8-15. ⁷³ ἐπ. τῇ V. 1, ἐπ. ὑπὸ τὴν βᾶσιν τοῦ ἀνδριάντος Cœd. ⁷⁴ ὄνπε. V. 1, δειλίαι; Cœd. ⁷⁵ καταγαγεῖν Leo, καταγῆν M. 2, καταγῆν ὦν M. 1, κατάγει Cœd. ⁷⁶ γε adj. V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁷ Cœl. 525,11-21. ⁷⁸ ἐμβρόντητος cod. ⁷⁹ ἐκ τῆς πόλεως V. 1. ⁸⁰ και τὰς ἐξῶθεν π. Cœl. ⁸¹ μεταλαγχάνει cod. μεταλαμβάνη V. 1. ⁸² και adj. V. 1. Cœl. ⁸³ τὰ οὐν V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁴ ἐνεπιμπλῆει V. 1,2, M. 1,2, ἐνεπιμπλή Cœd. ⁸⁵ γεν. V. 2, M. 1,2. ⁸⁶ I Cor. x, 25. ⁸⁷ Cœd. 551,6. Greg. III, 75 A. ⁸⁸ ἐξευρών V. 1, M. 1,2, ἀνεξευρών V. 2. ⁸⁹ μ. και τοῖς V. 1. ⁹⁰ καθῆστο μὲν & V. 1, ἐκτίθητο μὲν & V. 2, M. 1,2. ⁹¹ και id. M. 2. ⁹² παρὰ οὐν V. 2, M. 1,2. ⁹³ πλήρης λ. cod — τῇ — τραπέζῃ cod.

rum, prius in aram incensum projicere, deinde A accedere et aurum de manu sua suscipere.

Posthæc quoque mandavit ut abominandis ejus simulacris adjuccerentur Jovis et Martis effigies, et sic ille scelestus cunctos contemnere conabatur.

Prohibuit etiam ne Christiani obirent militiam, aut poeticas aut rhetoricas sive philosophicas ediscere scientias permitterentur : « Nam, inquit, nostris litteris instructi, bellum adversum nos suscipiant. »

Quem Gregorius cognomento Theologus pulcherrime notans ait : « Numquid tua græcitas? die mihi. Nonne Phœnicum sunt litteræ? aut ut tenent quidam Ægyptiorum aut sapientiorum ipsis Hebræorum, qui tabulis digito Dei scriptis inscriptam a Deo fuisse legem credunt. Numquid tuum est atticissare, numerare vel digitis supputare mensuras ac pondera? Nonne Eubæorum est, siquidem Eubæus Palamedes, multorum inventor, propterea quoque invidiam sensit? Numquid tua poemata? Annon potius illius anus, quæ contente humerum a quodam excussa, ut sermo est, deinde valde convicians, impetu verbum pronuntiabat, et hoc nullum juveni placens, et laboriose mensum, admirabilem hanc tuam effecit poesim? Item unde tibi initiari et initiare et more Thracum religiose agere (thracissare)? Nomen ipsum te persuasum habeat. Sacrificare vero nonne a Chalcidæis et Cypriis? Geometria nonne ab Ægyptiis? Magia nonne Persica? Somniorum autem divinationem a quibus nisi Telmeceibus audis? Augurium vero a quibus? Non ab aliis ac Phrygiis, qui primum avium volatum ac motus observaverunt. Et ne sermonem longius producam, unde tibi singula? Nonne ex quinque unum, quibus omnibus in unum coalescentibus, nullam superstitionis mysterium efformatur? Quid ergo? obtinebimus, cunctis ad primos inventores abeuntibus, nihil aliud habere quam malitiam et circa divina novitatem? Nam verbi potentia bonis verutum est, perversis autem malitiæ munimentum.

Attamen Judæos adversus Christianos armis instruens interrogabat eos : « Quare, cum lex sacrificare jubet, non sacrificatis? » Illis autem in Ilie-

πέξης⁶⁶, προσέταξε δὲ τὸν τὸ χρυσίον κομιζόμενον⁶⁷ ἕκαστον πρότερον ἐπιβάλλειν⁶⁸ τῷ βωμῷ τὸν⁶⁹ λιθανωτὸν, εἶτα προσέρχασθαι καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ δέχεσθαι.

⁶⁶ (4) Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκέλευσε καὶ ταῖς μουσαραῖς εἰκόσιν αὐτοῦ συγγράφασθαι Δία καὶ Ἄρεα (καὶ οὕτως ὁ ἀνώσιος ἔσπευδε κατρυμαίνειν πάντας).

⁶⁷ (5) Ἐξέθετο δὲ⁷⁰ κανόνας ὥστε Χριστιανούς μὴ στρατεύεσθαι μήτε ποιητῶνων, ἢ ρητορικῶνων, ἢ φιλοσοφικῶνων ἄπτεσθαι μαθημάτων· 446 « Ἐκ γὰρ τῶν ἡμετέρων, φησιν, ἐπιτιζόμενοι γραμμάτων, τὸν καθ' ἡμῶν ἀναδύχονται πόλεμον⁷¹. »

(6) Ὁν Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπίονυμος εἰ μάλα στηλιτεύων φάσκει⁷² : « Σὺν τῷ ἑλληνίζειν; εἰπέ μοι· τί δὲ⁷³; οὐ Φοινίκων τὰ γράμματα; ὡς δὲ τινες⁷⁴, Αἰγυπτίων ἢ τῶν ἐπὶ τούτων σοφωτέρων Ἑβραίων, οἱ καὶ πλαστὶ θεοχαράκτοις ἐγγραφῆναι τὸν νόμον παρὰ Θεοῦ πιστεύουσιν. Σὺν τῷ ἀττικίζειν, τὸ⁷⁵ ἀριθμεῖν ἢ⁷⁶ καὶ λογίζεσθαι δακτύλοις, μέτρα τε καὶ στάθμα⁷⁷; οὐκ Εὐβοίων, εἴπερ Εὐβοίους ὁ Παλαμῆθης ὁ πολλῶν εὐρετῆς [καὶ] διὰ τοῦτο ἐπίφθορος; » — « Σὺ τὰ ποιήματα; τί δὲ; οὐ τῆς γραφῆς μᾶλλον ἐκείνης, ἢ τὸν ὄμον σεισθεῖσα παρὰ τινος συντόμως. ὡς⁷⁸ λόγος, εἶτα ἐνυβρίζουσ τῷ⁷⁹ σφοδρῷ τῆς ὀρητῆς ἔπος ἐφθέγγετο, καὶ τοῦτο ἀρέσαν τῷ νεανίᾳ λίαν⁸⁰ καὶ φιλοπονικώτερον μετρηθῆν τὴν θαυμασίαν σου ταύτην ἐδριμούργησε ποιῆσιν; » — « Αὐτὸ δὲ πόθεν σοι⁸¹ τὸ μυεῖσθαι, καὶ μυεῖν, καὶ⁸² θρησκύειν; οὐ παρὰ Θρακῶων⁸³; [καὶ] ἢ κλήσος πεπιθῶτω σε. Τὸ δὲ θύειν⁸⁴ οὐ παρὰ Χαλδαίων ἢ τῶν⁸⁵ Κυπρίων⁸⁶; τὸ δὲ γεωμετερεῖν οὐκ Αἰγυπτίων; τὸ δὲ μαγεύειν οὐκ Περσικόν⁸⁷; Τὴν δὲ ὀνεάριων⁸⁸ μαντικὴν τίνων ἢ Τελμησιῶων ἀκούεις; τὴν οἰωνοστικὴν δὲ ποίων; οὐκ ἄλλων ἢ Φρυγῶων τῶν πρώτων⁸⁹ περιεργασαμένων ὀρνίθων πιθήσιν τε καὶ κινήματα. Καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶ, πόθεν σοι τὸ καθ' ἕκαστον; οὐχ⁹⁰ ἐν ἐξ ἐκάστου, ὧν ἀπάντων εἰ; αὐτὸ⁹¹ συνελθόντων ἐν λεισδαίμονιας μυστήριον συνέστη; Τί ὄν; δεξιμέθεα, πάντων ἀποχωρησάντων εἰς τοὺς πρώτους εὐριμένους, μηδὲν ἕτερον⁹² ἔχειν πλὴν 447 τῆς καχίας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον ταύτης καινοτομίας; ἢ γὰρ τοῦ λόγου δύναμις τοῖς μὲν ἐπιεικείσιν ὄπλον, τοῖς; δὲ μοχθηροῖς πέντερον⁹³ καχίας γίνεται. »

⁶⁸ (7) Καὶ μένοι καὶ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τῶν Χριστιανῶων ἐξοπλίζων ἤρετο τοῦτους· « Διὰ τί, θύειν τοῦ νόμου κελεύοντος, οὐ θύετε; » Τῶν δὲ τὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ τρ. καὶ πρ. V. 1. ⁶⁷ πρὸ τῶν — κομιζόμενον V. 1,2. ⁶⁸ ἐπιβάλλειν cod. ⁶⁹ ρ. λ. ε. 1. ⁷⁰ Cod. 533,3-6. ⁷¹ Cod. 533,20,21. τῷ β' ἔπει. ⁷² δὲ καὶ νόμιον ὦ. V. 1,2, M. 1,2. ⁷³ ἢ φιλοσοφῶων μ. ἐκπαιδεύεσθαι V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁴ Ἀπολιναρίο: δὲ τῆ μὲν οὐκ Γραυῆ ὀνη γρησάμενος, πάντων δὲ ποιητῶων τοὺς γαρικτήρας μνησάμενος. Ἐγραψε [τοῦ δὲ] αὐτῶων] παιδεύεσθαι Χριστιανούς· ὀβτος δὲ ὁ Ἀπολιναρίος ὀρθόδοξος καὶ ἐλλόγιμος; ἦν (Schulion codicis). ⁷⁵ Κατὰ Ἰουδαίου στηλιτευτικῶος ed. Paris. 1351, 4° p. 62. ⁷⁶ δα: cod. ⁷⁷ φασὶ τῶων αὐδ. cod. τῶων V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁸ πεττενεῖν δὲ καὶ add. Gr. ⁷⁹ ἢ om. Gr., — τὸ δ, δὲ καὶ V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁰ καὶ ἐπὶ πρὸ τούτων τὰ τακτικὰ καὶ πολιτικὰ τῶος; Gr. ⁸¹ ἀντιπαριόντος ὦ: Gr. ⁸² τὰ σφοδρὰ V. 2. ⁸³ λίαν om. Gr. ⁸⁴ σοι om. V. 2. ⁸⁵ τὸ αὐδ. Gr. ⁸⁶ οὐ π. Θρ, om. V. 2. ⁸⁷ τὸ θ, δὲ V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁸ εἴτ' οὖν K. Gr. V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁹ τὸ ἀστρωνομεῖν οὐ Παβλωνίων Gr. ⁹⁰ Περσῶων V. 2, M. 1,2. ⁹¹ ὀνετρομαντικὴν οὐ T. M. 2. ⁹² τὴν δὲ ὁ. π. E. 3. M. 1,2. — τῶων Gr. ⁹³ πρώτων cod. πρώτω V. 1. ⁹⁴ ἐξ ἐκίστων; cod. ἐνδ. ἐξ V. 2. ⁹⁵ εἰς ταυτόν Gr. ⁹⁶ ἡμέτερον Gr. ὄμας εἰ. vel ὄματ. ? ⁹⁷ μέντερον? V. 2. ⁹⁸ Cod. 523,21-526,11,357,9-11 τῷ γ' ἔπει.

ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν καὶ τὴν ἐκεῖσε περιγεγραμμένην αὐτῶν λατρείαν προβαλλομένων, αὐτίκα προσ(116b)έταξεν ὁ θεομάχος ἀνεγείραι τὴν κατ' ὄργην καὶ γνώμην Θεοῦ ναὸν καταλυθέντα· καὶ τοῦτο μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀκούσαντες ἅπανσι¹⁷ τὰ προστεταγμένα τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν. Καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον καὶ χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ προσισφύροντες¹⁸· ὁ δὲ Παραβάτης¹⁹ συν-επέστειλεν αὐτοῖς καὶ ἄρχοντας·²⁰ καὶ πολλὴν παρβύσιον²¹ καὶ συνδρομὴν· σκαπάνας γὰρ καὶ ἄμ-μας ἀργυρᾶς κατασκευάσας συνέπεμψε τοῖς ἀθέ-οις²² Ἰουδαίοις²³. Καὶ ἐπεὶ ὄρυττειν κατήρξαντο²⁴ (καὶ τὸν χρόνον ἐκφορεῖν²⁵ πολλὰι μυριάδες), ἐξαπίνης ἄνεμοι (βαρβαῖοι) βίαιοι (τε καὶ σερβόιοι) πνεύσαν-τες ἀθρόως ἅπαντας διεσκέδασαν²⁶. (Ἐκεῖ·ων δὲ με-μηνητῶν ἔτι²⁷ καὶ τῆ θείᾳ μακροθυμίᾳ μὴ σωφρονι-ζομένων, ἀλλὰ τοῦ ἔργου πάλιν ἀποτομένων, πρῶτον μὲν σεισμὸς γέγονε²⁸ μέγιστος καὶ φοβερώτατος; ἔπειτα δὲ πῦρ ἐκ τῶν ὄρυττομένων θεμελίων ἀνα-δραμὸν κατέκαυσε²⁹ πλείστους.)

³⁰ Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα (καὶ τὴν μετ' αὐτὴν) ὥρθη ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ σταυροῦ³¹ τὸ σχῆμα πᾶσαν φωτεινῶς καταυγάζον τὴν γῆν ἐκείνην· (ὅπερ³² οἱ μεσιόφρονες θεοσάμνοι καὶ τὴν κατ' αὐτῶν θεο-μαχίαν ἐναργέστερον ἐπαισθόμενοι, πρὸς τὰ ἴδια με³³ ἀλοχύντης ἀπέδρασαν.)

448 (8) Ὁ δὲ βαρυσκαρδὸς Ἰουλιανὸς ταῦτα μεμαθηκώς παραπλησίως καὶ αὐτὸς τῷ Φαραῶ τὴν καρδίαν ἐσκήρυξε³⁴. Μετὰ δὲ ταῦτα Πέρσαι³⁵ κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἐξεληθόντες γῆν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτοις παρατάξασθαι· καὶ³⁶ τοὺς μάντις ἐπερω-τήσας³⁷, ἐκέλευον³⁸ αὐτῷ καὶ ὑπισχυνοῦντο τὴν νίκην, ὡς παρὰ τῶν δαιμόνων εἰληφότες, ὅθεν καὶ χρηστὸν τῷ δυσσεβεῖ ἐπανεγγίνωσκον ἔχοντα³⁹ τάδε· Ἰ Νῦν⁴⁰ πάντες ὀρμώμεθα⁴¹ θεοὶ νίκης τρόπαια κομίσασθαι παρὰ⁴² θηρὶ ποταμῶν. Τῶν δ' ἐγὼ ἡγε-μονεύς⁴³ θούρος⁴⁴ πολεμάρχλος Ἄρης·

Τούτοις πεισθεὶς ὁ περηναικιζόμενος, καὶ πολλὰ, καὶ μεγάλα, καὶ δυσδιήγητα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας; καὶ ἄλλα πλείονα ποιεῖν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην ἐπαγγεῖ]λάμενος, κατὰ Περσῶν ἐκίνησε, καὶ θεαδῆς τὸν ὀρίζοντα ποταμὸν ἀπὸ τῆς Περσῶν τὴν⁴⁵ Ῥωμαίων χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπατηθεῖς Περσι-κοῦ λέγοντος ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις παραδώσειν αὐτῷ⁴⁶ τὴν Βαβυλῶνα καὶ μὴ χρῆζειν πολλῶν ἀναλωμάτων, εὐθύς τὰς μὲν τὴν τροφὴν⁴⁷ κομιζούσας ναῦς ἐνέ-πρησεν⁴⁸, αὐτὸς δὲ διὰ γῆς ἀπῆε δυσβάτου ποδη-

A rosolyms templum et! ibi præsceptam ipsis ado- rationem, allegantibus, statim præcepit impius ut resuscitarent templum, secundum iram et volun- tatem Dei destructum; quod hi cum multa lætitia audientes, omnibus contribulibus per universam terram præscepta denuntiaverunt. Hi quidem undique concurrerunt opes et zelum ad ædificationem templi asportantes; apostata vero misit ad eos duces cum magna libertate multoque auxilio: fossoria enim et instrumenta, argentumque simul ad alieos Julianos misit. Ubi vero fodere terramque deferre cœpissent illi sexcenti, extemplo venti vehemen- tes ac violenti necnon turbines fortiter flantes cunctos disperserunt. Illis autem adhuc conantibus et divina longanimitate non resipiscentibus, et opus denuo repetentibus, primum terræ motus factus est magnus et horridus, deinde ignis ex fundaminibus effossis exurgens, plurimos com- bussit.

Per noctem autem hujus diei diemque sequentem apparuit in cælo crucis signum totum refulgens et regionem illuminans; quod cum stulti viderent; iramque Dei contra se manifestam intellexissent, in propria cum rubore refugerunt.

Sed propositi tenax Julianus, his auditis, non secus ac Pharao cor suum induravit. Postea vero, cum Persæ in terram Romanorum essent egressi, sibi dimicandum adversus eos existimavit. Vates ab eò consulti, exhortati sunt eum, et, quasi a dæmoni- bus hoc tenentes, polliciti sunt ei victoriam; unde quoque responsum impio denuntiaverunt hæc ha- bens: « Nunc omnes dii properamus victoriam tro- pæa mereri prope forum fluvium. Ego autem de- ctor eorum ad bella movens terribili Mars. »

His dictis illusus, multa magnaque ac narratu difficilia contra Christianos postquam egisset, et alia majora se post bellum ac victoriam reservare nun- tiasset, adversus Persas profectus est. Cum transiisset fluvium, Romanorum terram a terra Persarum separantem, a quodam Persa dicens se post tres dies traditurum esse regi Babylonem, nec magnis sumptibus opus esse, deceptus, cito naves quæ alimenta detulerant, exussit, et ipse per semi- tas accessu difficiles a deceptore Persa pedibus

Varia lectiones et notæ.

¹⁷ ἅπαντα τὰ π. V. 2, M. 1,2. ¹⁸ συνεισφύροντες Ccel. ¹⁹ ὁ δὲ συν. N. 1,2, M. 1,2. Ccel. ²⁰ ἄρχοντα V. 1,2, M. 1,2. ²¹ π. ὀπρησίαν Ccel. V. 1,2, M. 1,2. ²² ἀντιθέοις Ccel. V. 1,2, M. 1,2. ²³ Ἰουδ. οὐμ. V. 2. ²⁴ ἤρξ. V. 1, Ccel. ²⁵ ἐκφορεῖν V. 1,2, M. 1,2. ²⁶ ἅπαντα διεσκέδασαν Ccel. ²⁷ μ. καὶ σ. V. 1. ²⁸ ἐγέ- νητο σ. V. 1, σ. ἐγ. V. 2, M. 1,2. ²⁹ τοὺς ἀθλ. V. 1. ³⁰ Ccel. 557,20-558,5? ³¹ τοῦ Χριστοῦ τὸ σχ. V. 2, M. 1,2. ³² ὅπερ V. 1,2, M. 1,2. ³³ Ccel. 558,6-23 ὡς φησὶν Ἄγαθός, qui de hac re nihil habet. ³⁴ ἐσκή- ρυνετο Ccel. ³⁵ Περσῶν ἐξεληθόντων? τῆς Ῥ. ἐξήλασαν γῆς· διὸ καὶ ἐξ. V. 1, ἄντιπρ. V. 1,2. ³⁶ δὴ ἀθλ. V. 1. ³⁷ ἐπερωτήσαντες? ³⁸ ἐκ. καὶ ὄπ. V. 1, sed αὐτῷ post νίκην V. 1,2. ³⁹ ἐγ. οὕτως V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁰ δὲ ἀθλ. V. 1. ⁴¹ ὀρμηθῆμεν, Leo, P. Th. Ccel. V. 1,2, M. 1,2. ⁴² παρὰ Leo. ⁴³ ἡγεμονεύσω Ccel., Leo, P. Th. Ccel. V. 1,2, M. 1,2, Ccel.; ἡγεμονεύς conjectura nostra metro requiritur. ⁴⁴ θουρούς Ccel. ⁴⁵ κομίζουρος M. 1,2, κομίζουρος V. 2. ⁴⁶ τῆ Ῥ. χώρα V. 1, t. subscr. pro γ. ⁴⁷ τοῦ ναοῦ V. 1. ⁴⁸ ἐνέ- πρησε Ccel. ἐναπύρισε V. 1,2, M. 1,2, cf. Greg. IV. 115 D.

ductus, abiit. Hic autem subito fugiens inconstantem levissimumque regem dereliquit cum populo errantem, atque solitudine victusque penuria viribus exhaustum. Talem enim egestatem persenserunt ut equos et mules edere coacti sint. Cum igitur populus erravisset et valde consumptus esset, invenerunt subito mortuum flagellum a Deo missum: nam ex improviso jaculum fertur in ipsum, et per brachium ad latus decurrit intus penetrat. Ex hoc vulnere vitam finivit manu incogniti ipsius occiso. Hunc qui eum qui justam illam intulerat plagam nemo usque ad hodiernam diem scivit: verumtamen, sive homo, sive angelus hoc fecit, divini numinis minister fuit. Illum autem ferunt, cum plagam accepisset, cruore unguum implevisse, et ad cælum projecisse, dicentem: « Vicisti, Galilæe; contentus esto, Nazarethæ. »

Ablatum ipsius impuram corpus et Tarsi sepulchrum rejecit et evomuit terræ, sicut ait denuo Gregorius cognomine Theologus: « Parum est quod in medio. Sed cum Persis justitia scelestum dederit, adhuc ibi jus urget, et mortuum absque misericordia prosequitur: a quodam enim audiui non illum tumulo recipi, sed terra propter illum agitata proijci, et eructari, præludium, puto, supplicii quod illic manet. » Post hæc autem deprehensæ sunt illas magiæ, fraudes et artes.

Cum enim esset in Perside, miserat ad occasum demona, qui exinde sibi responsum citissime referret: hic autem a quodam monacho prohibitus a progressu, per dies decem iter prosequi non valuit. Regressus ad Apostatam et interrogatus de mora respondit: « Moratus sum et absque opere redivi: expectabam enim Pupilius monachum. an forte cessaret a precatione; sed cum per dies decem non cessavit, ne jussum tuum exsequeretur impedivit. » Cum autem istud Julianus audisset, violenterque iratus esset, minatus est se post reditum monachorum genus exterminaturum esse. Quod cum audisset et demiratus esset unus ex magnatibus ejus, post reditum, distribuit omnem substantiam suam pauperibus, et ad seniores se contulit. Illustris monachus factus, monachorum virtutem, quam adversus tenebrosos spiritus acciperunt, omnibus enarrabat.

γούμενο; ὅπὸ τοῦ ἀπατεῶνος Πέρσου, ὃς ἐξαίφνης ἀποδράσας κατέλιπε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουφότατον, πλανώμενον μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τρυχόμενον ὑπὲρ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς τῶν τροφῶν ἀπορίας· τοσαύτη γὰρ ἔνδεια περιέσχεν αὐτοὺς ὡς καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων ἀπογεύσασθαι. Πλανώμενος οὖν ὁ λαὸς καὶ σφόδρα διαρθειρόμενος εὗρον ἐξάπινα κείμενον τὸν θεόλατον· ἐξ ἀφανοῦς γὰρ ἀκόντιον φέρεται κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ βραχίονος εἰς τὴν πλευρὰν διαδραμὴν εἰσέδω, ἐξ ἧς κληγῆς τὴν βίον κατέστρεψεν, ἀδύλου τοῦ ἀνελότου αὐτὸν γενομένου. Καὶ τὸν μὲν τὴν δικαίαν ἐκεῖνην ἐπινεγκόντα κληγῆν οὐδεὶς ἔγνω μέχρι καὶ τῆμερον· ὁμοῦ δὲ εἶτε ἄνθρωποι, εἶτε ἄγγελος τοῦτο δέδρακε, τοῦ θεοῦ νεύματος ὑπηρέτης γέγονεν· ἐκεῖνον δὲ φασὶ δεξάμενον τὴν κληγῆν. εὐθὺς πλησθεὶς τὴν χεῖρα τοῦ αἵματος καὶ ρίψαι εἰς τὸν ἄλ(117)ῆρα καὶ φάναι· « Ἐνίκησας ἡμεῖς, Γαλιλαῖε· ἀρκεσθήσῃ, Ναζαρητέ. »

(9) Καὶ ἀνακομισθὼν τὸ μισρὸν αὐτοῦ σῆμα ἐν Ταρσῷ καὶ ταφὴν ἐνεδράσθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀπαβλήθη, καθὼς ἔφη ἅλιον Γρηγόριος ὁ τῆς Θεολογίας ἐπίσκοπος· « Μισρὸν τὸ ἐν μέσῳ· καὶ Πέρσις μὲν ἡ δίκη δοῦσα τὸν ἀλιτήριον, ἐκεῖ δικάζει καὶ — νεκρὸν ἐπαναγεῖ μὴ ἐλεούμενον, ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἤκουσα, μηδὲ τῷ τάφῳ προσδεχόμενον, ἀλλ' ὅπὸ τῆς σεισθείσης δι' αὐτὴν γῆς ἀποσειόμενον καὶ ἀναβρασζόμενον, προοίμιον οἰμαί τῆς ἐκείσε κολάσεως. » Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφωρῶθησαν αἱ τῆς ἐκεῖνου γοητεῖαι· μαγγανείαι.

(10) Ἐν μὲν γὰρ τῇ Περσίδι τυγχάνων, πέμψας δαίμονα πρὸς τὴν δύσιν πρὸς τὸ ἐνεγκεῖν ἐκεῖθεν ἀπόκρισιν διὰ τάχους, ἐκωλύθη τῆς πρόσω πορείας ὑπό τινας μονάζοντος, ἐπὶ ἡμέρας· μὴ δυνάμενος προβῆναι· ὑποστρέψας δὲ πρὸς τὸν ἀποστάτην καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίνατο· « Καὶ ἐδράδυνα καὶ ἀπρακτος ἐπαυήθην· ἐκδιχόμενος γὰρ Πούπλιον μονάζοντα, εἰπως παύσῃται τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ παυσαμένου αὐτοῦ ἡμέρας ἑ, διεκώλυσε με ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. » Καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἰουλιανὸς ἔσπευξε μετὰ τὴν ἐπιστροφήν ἐξολοθρεῖσαι τὸ τῶν μοναχῶν γένος, ὅπερ μαθὼν τις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ θαυμάσας, ἐπανεβδὼν, δίδειμα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ πένησι καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα, καὶ γενόμενος δόκιμος μοναχὸς πᾶσιν ἔλεγε τὴν ἰσχὺν τῶν μοναζόντων, ἣν ἔλαβον κατὰ τῶν σκοτεινομόρφων δαιμόνων.

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ διηγ. M. 2. ¹¹ νεκρὸν add. cod. ¹² καὶ τοῦ βρ. V. 1.2. ¹³ εἶτε ἀνος V. 2. ¹⁴ ἐκεῖ δὲ V. 2. M. 1.2. ¹⁵ Ἐν. Γ. ἐν. V. 1.2, M. 1.2, νεκρὸν Χριστῆ, κορέσθητι, Ναζωραῖτε Λεο, Ced. x. N. ¹⁶ Glyc. 472.6-9. ¹⁷ Ἐτα add. V. 1.2. ¹⁸ φασὶ V. 1. ¹⁹ ὅπὸ M. 2. ²⁰ καὶ ad i. V. 2, M. 1.2. ²¹ Greg. XXV. 395 D. ²² μὲν γὰρ add. V. 1.2, γὰρ M. 1.2, cod. ²³ Ἐπὶ τούτου ἐν Ἀθήναις Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ἡκμαζόντων παιδεύοντο παρὰ Ἰουλίαν καὶ Προπαρτέσιον εὐδοκίμοις σοφισταῖς· ἐμπόθητερον δὲ καὶ παρὰ Λεοανῶν τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ σοφιστῶν (Scholion; Leo. in Valentiuianno). ²⁴ δικάσας M. 2. ²⁵ μηδὲ Gr. ὡς. ²⁶ προσ. om. V. 2, M. 1.2. — προσλαμβανόμενον V. 1, Gr. ²⁷ ἀποσειόμενος καὶ ἀναβρασσομ. cod. ἀποσειόμενος; καὶ ἀναβρασζόμενος V. 2, M. 1.2. ²⁸ κακίας γοητεῖαι V. 2, x. ai γ. καὶ μ. M. 1.2. ²⁹ Ced. 526.12-527.2 Glyc. 472.9-15. ³⁰ αὐτῶν add. V. 1, Ced. ³¹ ε, καὶ μὴ δ. ὁ δ. πρ. πάλιν πρ. τὸν Ἰουλιανὸν ὑπέστρεψε V. 1.2 (M. 1.2 ἐπιστρ.) ³² Ὁ δὲ τὴν ἀ. τῆς β. ἐρωτήσας ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ δαίμων V. 1.2, (M. 1.2 om. αὐτῶ). ³³ ἐκδ. Π. V. 2, M. 1.2. ³⁴ ἐπί add. V. 1.2, M. 1.2. ³⁵ ὑποστρ. V. 1.2. ³⁶ τῶν μ. τῶ γ. V. 1.2, M. 1.2. ³⁷ πάντα add. V. 1, π. τοῖς V. 2, M. 1.2.

^α (11) Ἐν δὲ Κάραις, τῇ παρὰ ^α Κάρου ^α βασι- A
λίως κτισθείσῃ πόλει, τὴν πρὸς Πέρσας ποιούμενος
πορείαν, ἐξιθῶν ^α καὶ ἐν τινι καταδύσει θυσίας
ἀκαθάρτους ποιῶν ^α, κλεῖθρα καὶ σήμαντρα ταῖς
θύραις ἐπέθηκε καὶ φύλακας ἐπέστησε, μηδένα ^α
ἴσω τῶν θυρῶν κελεύσας, γενέσθαι μέχρι τῆς αὐτοῦ ^α
ἐκπέδου, ἤνπερ ἀνοίξαντες μετὰ τὴν ἐκείνου πῶ-
σιν, εὗρον γύναιον ἐκ τῶν τριχῶν κρεμάμενον καὶ
ἐκτεταμένας ἔχον τὰς χεῖρας, ἧς ἀνασχίας ὁ
ἐσπλαγχνὸς τὴν γαστέρα τὴν κατὰ Περσῶν δῆπου-
θεν ^α ἔγνω διὰ τοῦ ἥπατος, νίκην.

^α (12) Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ πολλὰς μὲν κιδωτοὺς ἐν
τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένας,
πολλὰ δὲ φρέατα νεκρῶν σωματῶν εὗρον πεπληρω-
μένα ^α· καὶ γὰρ ^α μυρίας [μὲν] γυναῖκα; ἐν γαστρὶ
ἔχουσας ἀνατεμένων καὶ ἐν τοῖς ἐμβροῦσι ἥπατοςκο-
πῶν ^α καὶ πολλοὺς παῖδας ^α κατασφάζει; ὑπὸ τὰ
εἰσὼλα κατέρυξεν ὁ φιλεῖδωλος ^α εἰδωλιανός. Πολ-
λὴν δὲ καὶ ἄλλην λογικὴν ἀγέλην ἐκ ποικίλων ἡλι-
κιων διαφόροις ὑπέβαλε θανάτους ἐπ' ὄνοματι Πο-
σειδῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ὁ δαιμονιώδης
καὶ θεομίσητος ^α· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Ἰκπου; λευ-
κοῦ; τε καὶ πυρρῶ; ἔδου, τοὺς μὲν τῷ ἡλίῳ, τοὺς
δὲ τῷ πυρὶ καὶ τοῖς ἀνέμοις· καὶ πρὸς τοῦτοι; κύ-
νι, καὶ πεδίλους, καὶ κόρακας, καὶ πᾶν σχεδὸν
ἱπποτῶν ^α εἶδος καὶ τετραπόδων, θηρίων τε καὶ
τῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ νηκτῶν οὐ δίδαιπε κατα-
σφίπτων καὶ τελετὰ; παντοίας ἱπποτῶν, κείους καὶ
χίρους τῶν 451 παρ' Ἑλλήσι; ^α νενομισμένων,
πρὸς τὸ πάντα; τοῦ; πρὸ αὐτοῦ (117^b) Ἑλλήνας C
ἱερακοντίσαι, διὰ τῶν τοιούτων οἰόμενος ὁ ἄθεος
ἐποθεωθῆναι καὶ θεὸς νομισθῆναι.

(13) Τοιαῦτα τῶν δυσωνύμων θεῶν καὶ ἀκαθάρτων
δαιμόνων ^α τὰ ἐπιτάγματα καὶ μαντεύματα, καὶ
τοιαῦτα τοῦ ματαιόφρονος καὶ ἀπιστάτου καὶ θεηλά-
του ^α τὰ ἀποτελέσματα. Καὶ τούτων μὲν ἡ ψευδο-
μαντεία τε καὶ ἀπάτη παφώρεται· ἐκείνος δὲ τῇ
τύτῳ πλάνῃ δεδουλωμένος ἀπώλετο ^α ψυχῇ καὶ
σώματι, ἐτῶν ὑπάρχων λ', καὶ ἐξέλιπον ἐν ματα-
λίᾳ αἱ ἡμέραι αὐτοῦ καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ μετὰ σκου-
δῆ; καὶ ἀπώλετο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ· πολλὴν
γὰρ ^α ἄδικίαν εἰς τὸ ὄψος ^α ἐλάλησεν καὶ ἔθετο
εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ
εἰλῆθεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς γέ·ραπται. Καὶ πάνδεινα
καὶ δυσεξήγητα πράξας, καὶ μεγάλα ^α μεγαλαυχῆ-
σας, τὴν ἑαυτοῦ προτέραν πίστιν ^α καὶ τάξιν μὴ
τηρήσας, πέπτωκε πῶμα ἐξαισίον καὶ δυσεξήγη-
τον, ^α ὥσπερ καὶ ὁ τοῦτον ἀπατήσας καὶ ἀπολέσας
παγκράτιστος διάβολος.

Caris, in urbe a Caro rege ædificata, iter adver-
sus Persas faciens, cum egressus esset et in quo-
dam antro sacrificiones impuras egisset, seras
ac sigilla januis apposuit et custodes constituit,
ne quisquam intus fores ante suum reditum in-
grederetur prohibens. Hanc autem domum, post-
quam, illo mortuo, reclusissent, mulierculam in-
venerunt crinibus suspensam resectisque manibus;
illi ventrem immitis aliquis aperuerat, et sane illius
hepate victoriam de Persis cognoverat.

Antiochiæ vero multas capsas, in regis ælibus,
capitibus hominum plenas, multosque puteos ca-
daveribus refertos invenerunt. Mille enim mulieres
uternm gestantes dissecans, et in fœtibus earum
æruspicia quærens, multosque infantes sub idola
jugulatos infudit idolorum amans idolicola. Pluri-
mum autem et alium gregem rationabilem ex diver-
sis ætatibus in nomine Neptuni cæterorumque dæ-
monum dæmoniacus et Deo odiosus variis lœtiti
generibus subiecit. Quinimo equos albos et rufos
immolabat, illos quidem soli, hos autem igni et
ventis. Insuper canes et simios et corvos et omne
fero genus reptillum, quadrupedum, ferarum, vo-
lucrum et volantium, uou cessabat immolans et
omnimoda excogitans sacrificia, plura pejoræque
sacrificiis apud Græcos usitatis, ad omnes Græcos
ante se degentes superandos, talibus atheus spe-
rans se apothecosi donandum et deum esse repu-
laudum.

Qualia sunt male nominatorum deorum impu-
rorumque dæmonum præcepta et oracula, talia quo-
que fuerunt miseri Apostataz Bagellique divinitu;
missi opera. Illorum vana oracula fallaciaque de-
teguantur: hic vero postquam illorum errori deditas
fuisset, anima et corpore periiit, annos triginta
natus, atque in vanitate dies ejus et cum festina-
tione anni ejus evanuerunt, consumptusque est
perversitate ejus; multam enim e injustitiam locu-
tus est in auram, et posuit cælum contra os suum, et
lingua ejus transiit in terra, sicut scriptum est.
Et postquam horrenda narratæque difficilia fecit,
multumque superbavit, priore sude et ordine non
servatis, cecidit infanda mirandaque ruina, sicut
ille qui deceperat eum ac perdididerat pessimus
diabolus.

Varis lectiones et notæ.

^α Ced. 527,3-10; Glyc. 472,15,16. ^α τοῦ V. 1,2, M. 1,2. ^α τοῦ add. Ced. ^α εἰσιθῶν V. 1, Ced. ^α ἐπιτέλεσα; V. 1,2, M. 1,2. ^α μῦθ. — ἐκπέδου om. Slav. ^α αὐτοῦ om. V. 2. ^α ε. δ. M. 1,2. ^α Ced. 527,10 b28 2,540,4-15. ^α πεπληρωμένα V. 1. ^α καὶ μυρίας V. 1,2. ^α ἥπατοςκοπού-
μενος V. 1,2, M. 1,2, Ced. ^α πολλὰ παῖδια V. 1,2, M. 1,2, Ced. ^α φιλήδονος V. 2, M. 1,2. ^α Ἰου-
λιανός, प्राति-रामिसु लुसु verborum Ced. V. 1. ^α ε. γένος καὶ V. 1. ^α ἐλληνίσαντας V. 1,2, M. 1,2, Ced.
^α ε. ἀκ. V. 2, M. 1,2. ^α θ. καὶ ἀπ. M. 1,2, θ. ἀπ. V. 2. ^α ἐθθηκε ψ. V. 1,2. ^α Ps. LXXIII, 8,9.
εἰδ. καὶ ἀνομίαν cou. καὶ εἰδ. V. 1,2, M. 1,2. ^α ὄντως add. V. 1. ^α καὶ πάνυ μεγαλαυχ. V. 1. ^α τ.
καὶ π. τ. V. 1, π. καὶ τ. μυκτηρίτας V. 2. ^α δυσεξήγητον V. 1,2, M. 1,2.

CXII. *Regnum Joviani.*

A

P. V. *Βασιλεία Ἰοβιανοῦ* 22.

Post illum regnavit Jovianus mensibus octo. Post Juliani trucidationem vix tunc facile nobis regnum Joviani instauratum est. Hic enim uno eodem que tempore rex et confessor et erroris perverse propagati propulsator apparuit. Cum miles in armis esset et Barbarus instaret, duces nostri, de rebus summis concilio facto, suffragium Joviano dederunt : sed ille impeditus ne regni insignia acciperet, ad exercitum sacrilegis Juliani spoliationibus foedatum dixisse fertur se non posse super illos regnare, quia Christianus esset. Tunc omnes unanimi voce responderunt : « Nos quoque Christiani sumus. » Pius autem quam hanc vocem audisset, læta conscientia regnum accipere non sustinebat.

Idcirco adfuit illi quædam divina benignitas : nam, præter omnem spem, nostrorum phalange undique ab hostibus circumventa, nulla exspectatione aufugiendi remanente, subito legati a Barbaris missi superveniunt, et pacem rogant, et exercitui jam fame exhausto victus necessariaque ac cætera se vicissim ministraturos promittunt, et omni benignitate nostram præcipitationem relevant.

Inita autem novem et viginti annorum pace, in Romanorum terram rediit cum exercitibus : sed coactus est Nisibem, urbem maximam, Persis cedere.

Hic multam curam multumque studium Ecclesiarum exercens, cunctos episcopos in exsilio degentes revocavit. Ad magnum autem Athanasium misit, ipsi scribens, ut irreprehensibilis fidei excellentiam significaret. Quod fecit Athanasius in litteris orthodoxia plenis, quas Joviano scripsit.

Sed iste tam pius et mirabilis post octo menses a quo regnare cœpiasset, in Cilicia cum venenosum agaricum comedisset, in loco Galatiæ nomine Dastane interiit, multum relinquens mœrorem Ecclesiæ necnon omnibus populis.

Hic enim Juliano cum notus esset, in exercitu se Christianum constebatur : quædam autem die, cum post Julianum ingrederetur, ipsius chlamydem

22 Μετὰ δὲ τοῦτον 22 ἔβασίλευσε Ἰοβιανὸς μῆνας ἡ' 22. (Μετὰ τὴν Ἰουλιανοῦ σφαγὴν μόλις ποτὲ πρῶτον ἤμιν τὸ βασίλειον τὸ Ἰοβιανοῦ ἀνανεώθη· οὕτως γὰρ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ βασιλεὺς καὶ ὁμολογητὴς καὶ τῆς κακῶς ἐπενεχθείσης πλάνης ὠθητὴς ἀπεφάνθη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ὅπλοις ὁ στρατὸς ἐτύγχανε καὶ ὁ βάρβαρος, ἐπέκειτο, οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται περὶ τῶν ἄκρων βουλευόμενοι πραγμάτων, Ἰοβιανῷ τὴν ψήφον δέδωκασι)· ἐκεῖνος δὲ (κατασχεθεὶς εἰς τὸ ὑποδέξασθαι τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, πρὸς τὸ στρατοπέδον τὸ μολυνθὲν ταῖς Ἰουλιανοῦ ἱεροσυλαίαις) λέγεται εἰρηκέναι, μὴ δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν τοῦτων, ἐπειδὴ Χριστιανὸς αὐτὸς ἦν : 452 τότε πάντας 22 ἡμοῦ τῇ αὐτῇ φωνῇ ἀποκριθῆναι λέγοντας (ὅτι « Καὶ ἡμεῖς ») Χριστιανοὶ ἔσμεν 22· (πρὶν δὲ ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ταύτην, οὐκ ἠνέσχετο ἐρησυχάσαι τοῦ δέξασθαι τὴν βασιλείαν).

(2) Ταιγαροῦν αὐτῷ θεῖά τις φιλανθρωπία παρεγένετο, καὶ, παρ' ἐλπίδα πᾶσαν, συγκαίμενης 22 τῶν ἡμετέρων πανταχόθεν πρὸς τῶν πολεμίων τῆς φάλαγγος, καὶ μηδεμιᾶς προδοκίας οὕσης τοῦ διαφυγεῖν, ἀφῶν πρεσβευταὶ κεμφθέντες, παρὰ τῶν βαρβάρων παραγίνονται καὶ ἐξαιτούσιν εἰρήνην, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἤδη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καταναλωθέντι τροφῆς 22 καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ λοιπὰ συναλλάττειν ἐπαγγέλλονται, καὶ πάσῃ φιλανθρωπίᾳ τὴν ἡμέτεραν διορθοῦσι προπέτταν.

(3) Κθ' δὲ ἐτη συνθέμενος εἰρήνην εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπανῆλθε γῆν σὺν ταῖς στρατεύμασιν· ἠγαγκάσθη δὲ καὶ τὴν Νισιβὴν πόλιν μαγίστην οὖσαν Πέρσαις παραχωρῆσαι.

(4) Οὕτως πολλὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἐκκλησιῶν ποιοῦμενος τοῦς ἐν ἐξορίαις ἐπισκόπους πάντας ἀνεκαίεσατο· τῷ δὲ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἀπέστειλε τῆς ὁμωμῆτου 22 πίστειως αὐτῷ ἐγγράφως σημάναί τὴν ἀκριβείαν, ὅσαρ καὶ πέπραχεν Ἀθανάσιος — καὶ γέγραπεν Ἰοβιανῷ ἐπιστολὴν πλήρη 22 ὀρθοδοξίας.

(5) Ἄλλ' ὁ οὕτως εὐσεβὴς καὶ θαυμασίως μετὰ ἡ' μῆνας τῆς αὐτοῦ βασιλείας (ἐν τῇ Κιλικίᾳ) μύκητα πεφραμαγμένον φαγῶν, ἐτελεύτησεν ἐν χωρίῳ Δαστα[νῶ] τῆς Γαλατίας, μέγα πένθος καταλείψας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ λαοῖς πᾶσιν.

(6) Οὕτως γὰρ γνωστὸς ὢν τῷ Ἰουλιανῷ καὶ ἐν τῷ στρατῷ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὠμολόγει· ποτὲ δὲ ὀπισθεν Ἰουλιανοῦ 453 περιπατῶν, τὴν χλαμύδα

Variæ lectiones et notæ.

22 Ἰοῦδ. a prima manu colicis propter Ἰουλ. — Rubrica codicis et V. 2. 22 363. 22 Μετὰ δὲ Ἰουλιανὸν A. 22 ἔτος ἐν Λεο, μ. θ', ἡμέρας 12' Ced. 539, 13-24, cum sint 7 menses, 22 dies usque ad 17 Febr. 564. 22 πάντας ἡμοῖα τῇ — λέγοντ. cod. 22 αὐτοκράτωρ τρισάγουστε Ced. 22 συγκαίμ. τὴν φάλαγγα cod. 22 παρέγουσι ? 12. λ' Ced. 539, 21. 22 Ced. 539, 24-540, 4 : Ὅθεν νόμου; ἐξέπεμψεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων γῆν εἰς περιποίησιν τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦς ἐν ἐξορίᾳ Χριστιανοὺς ἀν. γράφας καὶ τῷ ἱερῷ Ἄθ. 22 σ. ἀ. τ. τῆς ἀμ. π. τῆν ἀ. οὐ γινόμενον, βεβαίωταρος εἰς ὀρθοδοξίαν γέγονε Ced. 22 πλήρη, cod. 22 Ced. 540, 10 21. Ἐπὶ κ. II. ὀρμώμενος εἰδὼν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς γ. ὑπατος προῆλθε : φθάσας δὲ ἐν προοπιστῷ Δ. ἐκοιμήθη ἐν οἰκίᾳ κη νεωστὶ κηκονιζμένῳ· τῆς δὲ ασθέτου βαρῶν ἀμῶν ἀναδιδούσης, ἀφηνίδιον ἔτ. ἀποπνεύγει ἀπὸ τῆς καύσεως, ὡς δὲ τινες γράφουσι, μ. π. φ. ἀπέθανεν. 22 Ced. 539, 10-14 : Τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντος Ἰοβιανοῦ τὴν ἀλουργίδα ὁ περιπατῶντος ἀκ. πατήσαντος ἐν τῷ ἐπικλινῇ τινὰ κατιναίει τόπον, ἔπ. Ἰ. καὶ τὸ συμβῆν κρίνας αὐτὸν μετ' ἐκεῖνον τῆς βασιλείας κρητήσιν, ἐφη· εἶθε ἂν γ. ἀ.

αὐτοῦ παύσει καὶ πρὸς ἄνθρωπον ἐπιστραφεὶς Ἰουλιανὸς καὶ ἰδὼν οὐκ ἄλλον, ἀλλὰ αὐτὸν, εἶπε τὴν βασιλείαν διαδέξασθαι, « Ἔβη γοῦν ἄνθρωπος » ἦν δὲ (118^α) εὐσεβὴς, καὶ πραεὶς, καὶ ἐπιεικὴς.

ΡΓΓ. Βασιλεία Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος.

⁶⁶ Μετὰ δὲ Ἰουλιανὸν ἐβασίλευσεν Οὐαλεντινιανὸς ἔτη ις', ἀναγορευθεὶς ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως παρὰ Ἰουλιανοῦ ἐτύχωνε τῆς στρατιᾶς ἐκδηθείς· (ἀλλ' ἐπλήρωσεν ἐν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἕπερ ὑπέσχετο, ὑπὲρ τὰ « ἑκατονταπλασίονα ἐν τῷ παρίντι αἰῶνι » ἀποδοθῶν αὐτῷ· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ τῆς πίστεως τὴν στρατιάν καταλλοίπε, καὶ τὴν βασιλείαν ἰδέξατο).

⁶⁷ (2) Οὗτος εἰς τὴν βασιλείαν κοινῶν προεβλέπε μετὰ ἧ' ἡμέρας ⁶⁸ τῆς ἑαυτοῦ ἀναγορεύσεως· τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Οὐάλεντα· εἰσελθὼν γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεταπεμφάμενος αὐτὸν ἐκ Παιωνίας ⁶⁹ πόλιος Κιθιλλῆς — ἐκείθεν γὰρ ὤρμητο — κοινῶν αὐτὸν τῆς βασιλείας προσελάβετο, καὶ αὐτῷ ⁷⁰ μὲν τὰ τῆς δύσεως ἐπέλιξεντο μέρη, ἐκείνῳ δὲ τὰ τῆς ἀνατολῆς κατέλιπε.

⁷¹ Οὐάλης δὲ συγκροτῶν τοὺς ἀρετικοὺς εἰς τὴν ὅλην τῶν ἰδίων πατέρων ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἐπισκόπους, εἰς ἑξορίαν ἐπέμψεν, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ πρεσβυτέρους, Τατιανοῦ τότε ἀρχόντος τῆς Ἀλεξανδρίας, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τινὰς εἰς βασάνους ἀγαγεῖν καὶ τῷ πυρὶ παραδοῦναι καὶ πλείστα ἀθέμιτα καὶ ὀμότατα κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας μηχανήσασθαι. Ταῦτα πάντα μετὰ τελευταίην Ἀθανασίου ἐπεπράτετο· ὡς περὶ γὰρ θεῖα τῆ αὐτοῦ 454 C κωλυθεὶς ἀρετῆ, καίτοι κατὰ τῶν ἄλλων βακχεύων, οὐδὲν κατ' ἐκείνου λυπηρὸν ἐτόλμησεν.

⁷² (4) Οἱ δὲ (ἐν Κωνσταντινουπόλει) ὀρθόδοξοι (ἐλεῖσθαι νομισαντες ὑπὸ Οὐάλεντος) πρεσβείαν ἐσταίλαν πρὸς αὐτὸν (ἐν Νικομηδείᾳ κέμψαντες) ὀδοῦποντα ἱερατικοὺς ἄνδρας, (ὧν ἦγοντο Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Βενέδικτος), οὓς ἀπαντας σὺν αὐτῷ τῷ πλοίῳ ὑφαρβῆναι προστάξας, πάντας σὺν τῇ νηϊ καταπλέχθησαν, μέχρι Δακιβύζων ⁷³ πλοίου διαρκέσαντος· κακίῃσε διαλυθέντος.)

⁷⁴ (5) Ὑψίλης δὲ πᾶσαν ⁷⁵ Ἐκκλησίαν κορθήσας καὶ εἰς Καισάρειαν ἀπὸ ἀνατολῆς κατὰ Βασιλείου τοῦ μεγάλου κινούμενος, τότε καὶ τὰ κατὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐγένετο, καθὼς φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

⁷⁶ (8) Δημοσθένους, ἐγὼς τῶν ἐφοποιῶν τοῦ Οὐάλεντος, ἐν τῇ πρὸς ⁷⁷ Οὐάλεντα συντυχίᾳ καταδρα-

A p̄de tetigit : ad quem conversus Julianus et nullum alium nisi illum videns, ait sibi in regnum hunc successurum : « Utinam igitur homo ! » Erat autem pius ac mitis et clemens.

CXCIII. Regnum Valentiniani Valentisque.

Post Jovianum regnavit Valentinianus sex et decem annos ; qui pronuntiatus est Nicææ Bithyniæ. Illic pro fide nostra a Juliano de exercitu eiecitus erat : sed Deus adimplevit in eo quod promiserat, ultra (centuplum in hoc sæculo) reddens ei. Postquam enim pro fide militiam dereliquisset, regnum etiam accepit.

Hic in participationem regni triginta dies post suam electionem, fratrem suum Valentem designavit. Et vero cum Constantinopolim venisset, accersitum eum ex urbe Prouiæ, Cibale (eximie enim ortus erat), in regni participationem admisit. Sibi quidem reservavit Orientis partes, illi vero partes Occidentis reliquit.

Valens autem hæreticorum factor in via patrum suorum ambulabat. Etenim in exilium misit episcopos, presbyteros, diaconos et monachos, Tatiano tunc Alexandriam gubernante, unde sebat ut aliquot in supplicia conjiceret et igni traderet, pluraque alia nefanda et crudelissima adversus Dei Ecclesiam moliretur. Hæc omnia post mortem Athanasii fecit : quasi enim ipsius divina virtute retentus, licet adversus alios deberecharetur, nihil tamen iniqui contra illum ausus est.

Qui autem Constantinopoli erant orthodoxi sperantes a Valente misericordiam obtinere, miserunt ad illum Nicomediam octoginta clericorum legationem, cui præerant Theodorus, Urbanus et Benedemus ; hos omnes cum ipsorum navi jussit incendi ; reipsaque cum sua navi consumpti sunt, navigio usque Dacibisum perdurante.

Valens autem omnem Ecclesiam deprædabatur, et Cæsaream ab Oriente contra Basilium Magnum ferebatur, cum ex quæ spectant ejus filium evenerunt, sicut ait Gregorius Theologus.

D Demosthenes quidam, unus ex coquis Valentis in comitatu regis ad eum Basilium criminans, bar-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ 362 Cod. 540,25-541,3 : O. ἀνηγορεύθη ἐν Ν. τῆς Β. πρὸς τοῦ στρατοῦ δς ἰδ. ἔτη ιγ' ut Leo P. Th. sed 547,1, ις' ; nam, a 24 febr. 364 ad 17 Nov. 375. sunt anni XI, menses VIII et dies XXIV. — V. M. X. 30. ⁶⁷ Cod. 541,11-17. ⁶⁸ Kal. Martiis. ⁶⁹ Παιωνίας ἔθνος, τινὲς φασὶ τὸς νῦν καλούμενους Πανονίους, ἔτεροι δὲ Μακεδονίους ; (Scholion). ⁷⁰ ἑαυτὸν cod. ⁷¹ 373, Muni 2 (summarium epistoliarum Athanasii festivalium). ⁷² Cod. 544,16-19 : Καὶ τ. γ' ἔτσι πρ. ἀπ. οἱ ὄρθ. π. Ὁ. α. ἰ. π', οὓς π. σὺν τῷ π. ο. Ὁ. ἐκέλευσε κ. πάντας. ⁷³ Δακιζῶν cod. ⁷⁴ Cod. 547,22-448,5. ⁷⁵ πᾶτας τὰς ἐκκλησίας κορθῶν ἦκεν εἰς Κ. κ. τοῦ μ. Β. μαυόμενος Cod. ⁷⁶ ἔπραξε δὲ οἷα καὶ ὁ μέγας Γρ. εἰς τὸν ἐπιτάφιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἔλεξε ὅτι καὶ Γαλάτης υἱὸς Οὐάλεντος ; καὶ ἡ σύμβολος Δομνίκα νόσω χαλεπῆ ἐχειμασθη Cod. ⁷⁷ Oratio 20,332A — D. ⁷⁸ Πρὸς τούτου ; Δ. τινὸς τῶν ὄψ. Ὁ. ἐν τῇ ὀμηλίᾳ τῆ π. α. μεταφορμῶν Βασίλειον καὶ β. εἰπεῖν τὸν διδάτκαλον ἰ. ἐγ. καὶ Δ. ἀγ. Cod. 548,3 ὁ 17. Cod. 546, 20-25 τῷ ε' ἔτσι.

baptismum fecit; subridens sanctus: «Vidimus A inquit, et Demosthenem ignarum.»

Tunc temporis Gothi male Valentem habebant. Hic divinum Valentinianum, fratrem suum rogat, ut mittat sibi exercitum in auxilium: ipse vero non dedit ei, sed exprobravit illi tanquam hæretico et malevolo, dicens, Auxilium homini contra Deum pugnantii, non esse præstandum.

In hoc autem tempore, post sex et quadraginta sacerdotii annos, post multos agones multasque patientiæ coronas, magnus Athanasius obdormivit, prædicto quod Petrus ille, qui suas persecutiones participaverat, sibi succederet. Lucius autem Arianae sectæ episcopus exemplo sicut lupus in oves prorexit. Petrus confestim Romam fugit; sed Lucius in B cruorem hominum sic ferebatur, ut nullam religionis formam servasse videretur.

CXIV. De monachis deserti.

In principio dominatus ejus, tot et talia fecit ille probrosa contra virgines Ecclesiæ continentiamque servantes, qualia non in pagavorum persecutionibus facta memorantur.

Quinimo prædatus eremum illis qui tranquille vivebant, intulit bellum. Tria namque milia simul in eremum contra monachos pugnaturo misit. Qui autem venerant, novum belli genus videbant: ubi enim inimici procederent, sancti colla ferro præbebant, et nihil aliud audiebant illi præter id: «Avice, ad quid venisti.»

In eodem tempore monachorum Patres vivendi genere et antiquitatis dignitate, Macarius, Isidorus, alter Macarius, Heraclides, et Pammos, Antonii discipuli, in Ægypto florabant. Præsertim autem in desertis Nitriæ locis vivebant homines, qui vitæ et laborum communionem tenebant, et in cæterorum hominum more non confisi, cum cælestibus angelis conversabantur. Hæc ego jam præsens vidi; hæc actiones memoro; illorum etiam passionum esse particeps promerui.

Illi privatis ædibus jacentes et orantes, suos occisores excipiebant. Allatus est autem eis homo jam a multo tempore totius corporis artus et præsertim pedes habens aridos. Ungentes autem eum oleo dixerunt: «In nomine Jesu Christi, quem Lucius persequitur, surge, pedibusque ambula.»

μόντος Βασιλείῳ καὶ βρβαρίσαντος, μικρὸν μειδίσατος ὁ ἄγιος ἔφη· «Ἰδοῦ, ἐθιασάμεθα καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον.»

(7) Οἱ δὲ Γόθοι τότε κακῶς ἐχρῶντο Οὐάλεντι· ὁ δὲ αἰτεῖ τὸν θεῖον Οὐάλεντιανὸν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πέμψαι αὐτῷ στρατὸν εἰς βοήθειαν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐπρωτίδισεν¹⁰ ὡς αἰρετικὸν καὶ κακόφρονα, εἰπὼν, ὅτι οὐ χρὴ ἐπαμύνειν ἀνθρῷ πολεμοῦντι θεῷ.

¹⁰ (8) Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ χρόνῳ μετὰ μς' ἔτη τῆς Ἱερωσύνης Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ πολλοὺς τῆς ἐγκρατείας στεφάνους Ἀθανάσιος ἐκοιμήθη, Πέτρον αὐτὸν διαδέξασθαι προσιπῶν τὸν κοινωνησαντα αὐτῷ τῶν θλίψεων. (Δούκιος; δὲ ἐπίσκοπος ὢν τῆς τῶν Ἀρειανῶν αἰρέσεως παραχρημα ὡς λύκος 455 ἐπὶ πρόβατα ὤρμησι. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος; εὐθέως; εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέφυγε, Ἀκύκιος; δὲ οὕτως; εἰς τὸ αἶμα τῶν ἀνθρώπων ἐπορεύετο, ὡς μηδὲ σχῆμα τῆς θρησκείας δοκεῖν φυλάττειν.)

Ρηδ'. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἀρήμῳ¹¹.

¹¹ Ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῆς ἐπιδήσεως αὐτοῦ, τοσαῦτα καὶ οὕτως αἰσχροῦ κατὰ τῶν παρθένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐγκρατευσόμενων ἐποίησαν, ὅσα οὐδὲ ἐν τοῖς διωγμοῖς τῶν Ἑλλήνων γενέσθαι μνημονεύεται¹².

(2) Οὐ μόνον δὲ (118^b), ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱερημον ἐκόρηθαι καὶ πόλεμον τοῖς ἡσυχάζουσιν ἐπήγαγεν· τρεῖς γὰρ χιλιάδας ὁμοῦ κατὰ τὴν Ἱερημον ἀπέστειλε τοὺς μοναχοὺς πολεμεῖν. Οἱ δὲ¹³ ἐρχόμενοι καινὴν εἶδος πολέμου ἐώρων· οἱ γὰρ ἀντίπαλοι καθὼς ἐκείθαινον, οἱ ἄγιοι τοὺς αὐχίνας αὐτῶν τοῖς ξίφεσι προέτεινον καὶ οὐδὲν ἄλλο ἤκουον εἰ μὴ τοῦτο¹⁴· «Ὡ φίλε, δι' ὃ παρεγένου;»

(3) Κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν καιρὸν οἱ τῶν μοναχῶν Πατέρες τῷ βίῳ καὶ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀρχαιότητος Μακάριοι, καὶ Ἰσίδωρος, καὶ Μακάριος ἑτερος, καὶ Ἡρακλείδης, καὶ Παμμῶ, Ἀντωνίου μαθηταί, κατὰ τὴν Ἀἴγυπτον ἤμαρζον· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐρήμοις τόποις τῆς Νιτρίας ὑπῆρχον ἄνδρες, οἵτινες τὴν κοινωνίαν εἶχον¹⁵ τῆς ζωῆς καὶ τῆς πράξεως¹⁶, οὐδ' εἰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων [τὸν τρόπον], ἀλλὰ μετὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων πιστεύοντες, ἅπερ παρὼν ἐώρακα ἡδὲ ἐγὼ, καὶ ταύτας τὰς πράξεις ἀνα- D φέρω, ὧν καὶ τοῖς πάθεσι κοινῶς εἶναι κατηξιώθη.

(4) Οὗτοι ἐν τοῖς ἰδίῳις οἰκήμασι καίμενοι καὶ εὐχόμενοι ἐξεδέχοντο τοὺς ἐαυτῶν φονευτάς. Ἐπηνέχθη δὲ αὐτοῖς ἄνθρωπος ἐκ πολλοῦ τὰ μέλη παντὸς τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τοὺς πόδας ξηρούς ἔχων· ἐλαίῳ δὲ χρίσαντες αὐτὸν εἶπον· «Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ 456 Χριστοῦ, ὃν διώκει Λεύκιος,

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ οὐ θέμεις ἐκ. ἀ. θεομάχῳ Ced. ἄνδρα πολεμοῦντ. cod. ¹¹ Κοίμησις Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου. Ced. 365, 14-17 τῷ θ' ἔτει. ¹² Rubrica in codice deest ut in Par. 1706. ¹³ Ced. 541, 13-15 de Valente τῷ ε' ἔτει. ¹⁴ Πολλοὺς Οὐάλης ἀναλεῖν ὑπονοηθέντας βασιλεύειν ἀπὸ τοῦ θῆτα γράμματος (Scholion) cf. Ced. 548, 13-25 τῷ γ' ἔτει Valentis = 378. ¹⁵ οἱ δὲ ἐπέβ. om. Slav. ¹⁶ Mauth. xxvi, 50. Ἐταίροι, ἐφ' ὃ πάρεσι; ¹⁷ ἔχει cod. ¹⁸ τῶν πράξεων cod.

ἀνάστα καὶ περιπάτει τοῖς ποσίν, ὃ δὲ παραχρήμα **A** Qui statim consurgens et gratias agens Deo, rediit in domum suam.
ἀναστὰς, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἀπῆλθε εἰς τὴν οἶκον αὐτοῦ.

(5) Πρὸ ὀλίγου δὲ χρόνου τυφλὸς ἤξιωσεν ἀπενεχθῆναι εἰς τὸ οἰκίδιον Μακαρίου, ὅπερ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν. Ἐλθὼν δὲ ἐκείσε ὁ τυφλὸς πολλῶν καμάτων τῶν ἀγόντων αὐτὸν, καὶ τὸν Μακάριον μὴ εὐρίων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πάνυ ἀθυμήσας ἔλυκαίτο· τῆς πίστεως δὲ τῇ ὑπερβολῇ ἐκθερμανθεὶς ἔφη τοῖς ἀγούσιν· « Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγάγετέ με ἐν τῷ μέρει τῆς κλίτης τοῦ τοίχου ἐν ᾧ εἰώθει καθεῦδεν ὁ γέρον· » Ὅτε δὲ προσηνέχθη, μικρὸν ἐκ τοῦ ξηροῦ πηλοῦ λαβὼν, δὶεν ὁ τοίχος ἐπέχριστο, ταῖς ἰδίαις ἐπέθηκε χερεῖ, καὶ παρεκάλεσε ὥστε καὶ ὕδωρ ἀνελθῆναι ἐκ τοῦ φράκτος, ἀφ' οὗπερ ἔπιεν ὁ πρεσβύτερος. Ἐκείνῳ δὲ τῷ ὕδατι τὸν πηλὸν ἀναλύσας καὶ τυτῶ ἐπικρίσας τοὺς σφθαλμούς καὶ ἀποκλύων ἐκ τοῦ ἀνελθόντος ὕδατος, ἐξείφνης τὴν θίαν ἀπέλαθεν οὕτως, ὥστε μηδὲνδὲ χρῆζειν ὑπηρετοῦ, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανῆλθε χαίρων, ὃς μετὰ ταῦτα σὺν πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν τὸ πρᾶγμα ὡ· ἐγένετο ἀπεμνημόνευεν.

« (6) Ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος Μακάριος σπῆλαιον εἶχε πλησίον οὐαίνης. Ἐν τινὶ δὲ ἡμέρᾳ τοὺς σκυλάκας αὐτῆς τυφλοὺς ὑπάρχοντας ἀπήνεγκε τὸ θηρίον καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔθηκε. Νοήσας δὲ ἐκείνος, ὅτι περὶ τῆς τυφλώσεως τῶν σκυλάκων τὸ θηρίον παρεκάλει, ἤξιωσε τὸν Δισπότην Θεὸν, ἵνα τὸ βλέπειν αὐτοῖς ἀποδῷ· ἀποδοθεῖσας δὲ αὐτοῖς ⁹⁹, ἐπανῆλθεν ἀκολουθοῦντες ἐπὶ τὸ σπῆλαιον τῇ μητρὶ· καὶ μετ' ὀλίγον αὐτῇ μετὰ τῶν ἰδίων σκυλάκων ὑποστρέψουσα δορὰς προβάτων τὸ ἔριον ἐχούσα· ὡσανεὶ ἔώρα ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς χάριτος ἀπήγαγε τῷ γέροντι, τοῖς ὁδοῦσι τὰς δορὰς βαστάζουσα καὶ ταῦτα· πρὸ τῶν θυρῶν θαμμένη ἀνεχώρησεν.

(7) Τούτους τοὺς θεῖους Πατέρας Λούκιος εἰς νῆσον τῶν τῆς Αἰγύπτου λιμνῶν ἐξώρισεν, ἔθα οὐδεὶς Χριστιανῶν κατοικεῖ. Τοῦ δὲ πλοίου τῇ νήσῳ μετὰ τῶν μοναχῶν (119⁹) προσεγγίσαντος, ἡ θυγάτηρ τοῦ ἱερέως τῶν εἰδώλων τῆς χώρας· ἐκείνης ὑπὸ δαίμονος· **457** ἔλαυνομένη, δι' ἀνέμων ἀρπαζομένη ἔρχεται ἕως τοῦ πλοίου κράζουσα βοᾶς ἀτάκτοις οἷα λαιμονῶσα. Ἐπιτιμῆσαντες δὲ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ τὴν μὲν παῖδα ὕγιῃ τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκαν, τοὺς δὲ τὴν τόπον οἰκοῦντας Χριστιανούς πάντας θερμούς καὶ διακίβρους ἐποίησεν. **D** Τοῦτο μαθὼν Λούκιος καὶ φοβηθεὶς μὴ πάντας ἰρθοδόξους ποιήσωσιν, λάθρα αὐτοὺς ἐπανελθεῖν πρὸς τὰ οἰκία ἐν ταῖς ἰδίαις σκηναῖς· ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποίησεν.

PL^E. *Περὶ τοῦ Μαρία καὶ τῶν ὀρθοδόξων* ⁹¹.

(1) Μετὰ ταῦτα Μαρία ⁹², ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς, Χριστιανὸς ἦν ἐκ γένους Ῥωμαίων, καὶ ληφθεὶς αἰχμάλωτος· ἤρρεε διὰ κάλλος· τῷ βασιλεῖ τῶν

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ Glyc. 473, 16-19. ⁹⁰ τῆς θίας? ⁹¹ Π. τῆς Μαρία καὶ ἀποστόλου Θωμᾶ Μ. 2, quæ rubrica in codice non legitur, nec in Par. 4706. ⁹² Moavia filius Thaur filii Marti Cenditis ejus abnepos Hareth Al Macsur regnavit a. 488-531; ipse igitur Moavia c. a. 560. (Hamza IX de Cenditis Hira: principibus.)

et decursu temporis rex factus est. Tunc multa A multa Romanis fecit, exercitum ferventissimo bello contrivit et multas urbes Palaestinae et Arabiae expugnavit. Rogatus igitur ut iniret pacem, « Non aliter, inquit, hoc fiet, nisi quidam nomine Moyses, ex familia monachorum, gentis suae ordinetur episcopus. » Ille Romae, vicinis in partibus, degens, virtutibus et miraculis innotuerat. Illius petitio enuntiata est Romanorum regi, qui ducibus id eum multa celeritate facere praecipit. Cum autem illum Alexandriam duxissent, ut ei manus a Lucio imponerentur, ipse non assensus est, dicens: « Lucius manus suas in me non imponet: sunt enim sanctorum cruore foedatæ. » Licet pudore suffunderetur impius Lucius, urgente voto publico, coactus est invite consentire ut ab episcopis, quos in exsili- B um miserat, Moyses impositionem manuum acciperet: quod etiam factum est. Sic ille, manuum impositione recepta, Maxime datus est, et multos in eius tribu Christianos fecit. Multa de gente narrat, unde originem haberet, unde nomen accepisset, et quomodo tres et decem annos circumcidantur Edessæ in Mesopotamia, ubi Thomas apostolus de- cavit.

Postquam autem venisset Valens imperator et vidisset turbas orthodoxorum proscrip- tas in agro synaxim agere, in tantam iram effervuit, ut propriis manibus praefectum in vultum percussisset, eo quod non exinde depulsæ sint multitudines, sicut ipse C jussisset. Ille vero, licet gentilis et ab imperatore probro coopertus, humanitate tamen motus, cum postera die deberet ad perniciem Christianorum incumbere, hoc ipso manifestum fecit civibus per occulta indicia, ut non in synaxim abirent. Ex auro, maximum metrum incussit super gentem ex illius jussione astantem, et omnia sic faciebat ut nullus ex populo periclitaretur. Videbat tamen populi turba « quam ex more numerosiore ad locum illum incedere ac concurrere et multos festinare quasi timentes ne quis ex mortis metu declin- queretur. In medio autem concursu, quamdam conspicit mulierem tanta celeritate e domo ex- euntem, ut omitteret januas obserare, imo vesti- mento, quod honestam mulierem decet, neglecto in publicum prodiret. Portabat autem secum illa mulier infantem et cursu citatissimo consulis ordinem rumpens contendebat. Ille tandem non terrens: « Retinete mulierem hanc, inquit, et huc adducite. » Quæ cum comprehensa ad praefectum ducta esset, « Quo, mulier infelix, inquit, festinanter contendis? » Illa vero: « Ad agrum, inquit, quo catholicorum caetus congregatur. » — « Nonne audis, inquit, quod legatus huc venit, ut omnes quotquot invenerit perdat? » Illi respondit: « Audivi, et

Σαρακηνῶν· καὶ τῷ χρόνῳ εἰς βασιλεία προελθὼν· πολλά κακὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἔπραξε, ὥστε καὶ τὴν στρατὸν ἐκτρέψαι σφοδρότατῳ πολέμῳ, καὶ πόλεις πολλὰς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ἀραβίᾳ πορθῆσαι. Πα- ρακληθεὶς ἔνν εἰρήνην ποιήσασθαι· « Οὐκ ἄλλως, ἔφη, τοῦτο γενήσεται εἰ μὴ Μωϋσῆ, τις τῷ ὀνόματι μοναχὸς τῷ ἔθνει αὐτοῦ χειροτονηθῆ ἐπίσκοπος, ὃς ἐν τῇ Ῥώμῃ ²³ τοῖς ²⁴ γειτνιαζούσιν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς διάγων, ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θαύμασιν ἐξ- ἤττραψεν. Τούτου ἡ αἰτία ἐμνηύθη τῷ βασιλεὶ τῶν Ῥωμαίων, ὃς κληθεὶς τοῖς στρατηγοῖς μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους τοῦτο ποιῆσαι. Ἀγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χειροτονῆσαι ²⁵ ὑπὸ Λουκίου, αὐτοῦ οὐ καταδέξατο εἰπόν, ὅτι: « Λούκιος τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐκ ἐπιθαλεῖ μοι· πεφυρμέναι γάρ εἰσι τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι. » Καταισχυθέντος δὲ τοῦ ἀρε- θοῦς Λουκίου, τῆς δημοσίας χρείας ἐπικαιμένης, ἠναγκάσθη ἡσυχάσαι, ἵνα παρὰ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐξορισθέντων Μιουσιῆ, τὴν χειροτονίαν διέφηται, ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ οὕτως χειροτονηθεὶς ἐδόθη Μαυρίᾳ καὶ πολλοῖς τοῦ φύλου Χριστιανοῦς πεποιθεῖν· ἵστορεῖ δὲ πολλὰ περὶ τοῦ 458 ἔθνους ὅθεν τε ἤρξατο καὶ ὅθεν ἐπινομάζεται καὶ ὅτι ἱγ' ἐτῶν περιτέμνονται ἐν Ἐδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας, ἐνθα Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος εἰδὼς.

(2) Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης καὶ ἰδὼν τοὺς ὄχλους τῶν ὀρθοδόξων τοὺς ἐκβληθέντας καὶ ἐν τῷ πεδίῳ ποιουμένους τὴν σύναξιν, εἰς τοσαύτην ὄργην ἀνήφθη, ὥστε οἰκείας χεῖρας τυπῆσαι τὸν ἐπαρχὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ἐπειδὴ οὐκ ἐδιώθησαν κά- κειθεν οἱ ὄχλοι, καθάπερ αὐτὸς προσέταξεν. Ἐκεί- νος δὲ, καίπερ Ἕλληνας καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὄβρισθεὶς, ὅμως σκοπῆ φιλανθρωπίας τῇ ἐξῆς μιλ- λων ἐπὶ πόρθῃσιν τῶν Χριστιανῶν ἐξίναται, τοῦτο αὐτοῦ δῆλον τοῖς πολίταις πεποίηκε διὰ λαθραίων μηνυμάτων, ὥστε μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν σύναξιν. Ἔωθεν δὲ πρώτων μεγίστων φόβῳ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ²⁶ διὰ τῆς αὐτοῦ τάξεως ἐστῶτος ²⁷, καὶ πάντα ἐποίησε ὥστε μηδένα κινδυνεύσαι τοῦ λαοῦ· ἔωρα δὲ ὅμως τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ πλεῖον ²⁸ τῆς συνθηθείας ἐπὶ τὸν τόπον ἐκίονον πορεύεσθαι καὶ συντρέχειν καὶ πολ- λούς· ἐπιταχύνειν ὡσανεὶ φοβουμένους μήτις ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου ἀπολειφθεῖν· ἐν δὲ τῷ μεταξύ καὶ τὴ γύναιον ὄρξ' οὕτως ἐπιταχύνον καὶ σπεῦδον ²⁹ ὡς μὴδὲ, ἐξὶν τῆς οἰκίας, προσκλείσει τὰς θύρας μήτε περιμῆναι εὐπρεπῶς τὸ σχῆμα τῶν γυναικῶν περιβαλέσθαι, καθάπερ ἐχρῆν (119^b) ἐπιμελῶς. Ἐφερι ³⁰ καὶ μεθ' αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ παιδίον νή- πιον ³¹ σφοδρότατῳ ὀρμῳ τὴν τάξιν τοῦ ὄπατου διαβρῆξασα ἵσπευδεν. Ἐκείνος δὲ λοιπὸν οὐ φέρων· « Κατάσχετε, ἔφη, τὴ γύναιον καὶ ἀναῦθα ἀγάγετε. » Ὅς δὲ κατασχεθεῖσα ἠνέχθη πρὸς τὸν ἐπαρχὸν· « Ποῦ, φησὶν, ὧ δυστυχῆς γύναιον, ἐπιταχύνουσα σπεύδεις; » Ἡ δὲ· « Εἰς τὸ πῆδιον, ἔφη, ἐνθα ὁ τῶν καθολικῶν ὄχλος συνίχεται. » — « Οὐκ ἀκού-

Variae sectiones et notæ.

²³ καὶ? ²⁴ αὐτοῖς cod. ²⁵ χειροτονηθῆναι? ²⁶ τῷ ἔθνε· — ἐστ' ὅτι cod. ²⁷ συνίχεται? ²⁸ πλεῖονα cod. ²⁹ καὶ? ³⁰ καὶ?

« Ἰ. η. Ἐτι δ' ἕπαρχος ἰκέεισ πορεύεται, ἵνα πάντα ἀναλεῖ, οὗς ἐνεύρη; » Ἡ δὲ εἶπεν· « Ἀκή-
μα καὶ διὰ τοῦτο σκεῖθω, ἵνα ἐκεῖ εὐραθῶ. » —
« Τοῦτ' ἐξ τῶ παιδίον ποῦ ἔλας; » ἰκέεινος ἔφη. Ἡ
δὲ ἀπεκρίνατο· « Ἴνα καὶ αὐτὸ μαρτυρίου ἀξιωθῆ. »
Ταῦτα δὲ εὖτως ἀκούσας ἐπανεῖθιν ἐκέλευσε τὴν
τίξιν καὶ τὸ ὄχημα εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέψαι·
450 εἰσιλθὼν δὲ πρὸς τὴν βασιλῆα εἶπεν· « Ὁ
βασιλεῦ, ἀποθανεῖν μὲν, εἰ προστάταις, ἔτοιμός
ἐπιρῶσαι. » Διεδέξα; δὲ πάντα καὶ τὰ περὶ τῆς

« (3) Κατ' ἰκέεινον δὲ τὸν καιρὸν οἱ πόλιμοι τοῦ
ἀσιθεῦ; βασιλέω; Οὐάλεντος, οὗς κατὰ τῶν τοῦ
Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπήγαγε, κατὰ τῶν πολεμίων
ἑτεράφρησαν. Τῶν γὰρ Γότθων ἐκ τῶν ἰδίων ἐπι-
ἐξιλθόντων, διὰ πάσης ὁμοῦ τῆς Θράκης ἐξέχσαν
ἐαυτοῦς καὶ τοῖς ὄπολοι; τὰ; πόλις; καὶ τοῖς ἀγροῦς
πορθεῖν ἀγρῶς; ἤρξαντο.

« (4) Τότε κατὰ τοῦ Οὐάλεντος; ῥήμασιν ἀισχροῖς;
οἱ πόλιται ἐχρῶντο καὶ ὕβρησι; χαλεπαῖς μὴ ἐξ-
εόντος εἰς πόλιμον.

« (5) Ἐξερχομένου δὲ αὐτοῦ Ἰσαάκιος ὁ
ἐπερὶ κρατήσας τοῦ χαλινου τοῦ Ἰππου αὐτοῦ
ἔφη πρὸς αὐτόν· « Ποῦ βαδίσεις, ὦ βασιλεῦ, κατὰ
Θεοῦ στρατεύομενος καὶ Θεὸν ἔχων ἀντίπαλον; »
Πρὸς δὲ ἐργασθεῖς Οὐάλες; φρουραῖσθαι προσέταξεν
ἀπειλήσας (αὐτῶ) θάνατον, εἰ ἐπανεῖθι (καθάπερ
Ἀχάθ τῷ Μιχαῖλ. Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς προφητικῆς
χάριτος ἀληθεῖς ὁμοίως ἰκέεινω τὴν ἀντίφρασιν ἐπι-
παντός; τοῦ λαοῦ δέδωκεν εἰπὼν· « Ὅτι ἐπιστρέ-
φων ἐπιστρέψεις, οὐ λελάληχεν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός;).

« (6) Ἐτα συμβολῆς γενομένης ἐν Ἀδριανουπό-
λαι καὶ ἤτηθείς; κατὰ κράτος φεύγει σὺν ὀλίγοις
εἰς οἰκήμα, ὅπερ εἰσθόμενοι οἱ πολεμιοὶ καψέκασαν
αὐτὸν σὺν τοῖς; συνοῦσιν αὐτῶ σὺν αὐτῶ τῶ οἰκή-
ματι (βασιλεύσαντος ἀνοσίω; ἐτη ἰ').

« (7) Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ μέγας τῆ πίστει καὶ τῆ
εὐσεβείᾳ τέλειος καὶ ἀκέραιος; τῆ παλαιᾶ τῆς τῶν
Ῥωμαίων βασιλείας; αὐθεντία τὴν πολιτείαν ἐκυδέρινα
καλῶς; σὺνοδον γὰρ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ 460 ἐκέλευσε
γενέσθαι; ἥτις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἰδιθαίωσιν·
ἐνδοκτον δὲ γράφας; τοῖς; ἐν Ἀσίᾳ καὶ Καρίᾳ ἐπι-
σκοποῖς ἐμμένειν τοῖς; δόξασι παραγγύγης, κοινωὼν
ἐν τῷ ἰνδοκτῶ; προσλαθόμενος; τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

« (8) Ἐγραψε δὲ καὶ τὰ ὁμοία καὶ ἐν τῷ Ἰλλυ-
ρικῷ. Συναλθόντων οὖν ἐπισκόπων ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπο-

idcirco propero, ut ibi inveniar. » — « istum au em
puerulum quo trahis? » ait. Illa vero retulit : « Ut
et ipse martyrii gloriam adipiscatur. » His auditis.
cohortem jussit et plaustrum ad palatium reverti
Adiens autem regem ait : « O rex, si me mori
jubes, sum paratus : opus autem quod jussisti a
implere non valco. » Et sic loquendo impera-
toris contra mulierem odium compescuit.

« τὸ δὲ ἔργον ἕπερ ἐκέλευσας, οὐ δύναμαι ἐκ-
γυναικὸς; κοτίσχε τὴν τοῦ βασιλέω; ὁρμήν.

Isto tempore bella quæ impius rex Valens ad-
versus Dei Ecclesias direxerat, adversus inimicos
conversa sunt. Tunc enim Gothi sinibus suis egressi
per totam Thraciam diffundebantur et arvis urbes
agrisque deprædari crudeliter cæperant.

Tum Valentem probrosis verbis malevolisque
convictiis lacescebant cives, eo quod ad bellum
non proficisceretur.

Cum autem egrederetur, Isaacius venerabilis ap-
prehendens ejus equi frenum, ait : « Quo valis, rex,
qui contra Deum pugnasti et Deum habes adver-
sarium? » Tum valde iratus Valens eum custo-
diri jussit, minitans ei mortem, si reverteretur,
velut Achab Michææ. Ille autem eadem proph-
etica gratia repletus similiter illi coram omni pu-
pulo dedit hanc responsionem : « Quod revertens
reverteris, in me Deus non locutus est. »

Deinde Adrianopoli congressione facta, victus,
cum paucis in urbem pedes cætu refert. Hoc
autem cognito, inimici eum et omnes qui cum
ipso erant in domo concremaverunt, postquam
quatuor et decem annos impie regnaverat.

Valentinianus autem magnus fide pietateque excel-
lens pravis Romanorum in regnando exemplis vale-
dicens, rerum summæ cum laude præfuit. Synodum
in Illyrico jussit haberi, quæ Nicænam fidem confir-
mavit : edictum autem mittens Asiæ et Carię epi-
scoptis, definitis dogmatibus stare hortabatur, sibi
adjungens in eodem edicto fratrem suum Valen-
tem et filium ejus Gratianum.

Similia quoque scripsit in Illyricum. Cum igitur
in Italiam convenissent episcopi, mercato Mediolani

Varie lectiones et notæ.

« Ἰπαρχος; ἰκέεισε col. repetit. Cod. 547, 12-548, 9? ἐπὶ αὐτοῦ. Cod. 548, 1-549, 3
τῶ γ' ἔπει. Μαθὼν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ Οὐάλες; περὶ τῶν Γότθων ἦλθεν εἰς ΚΠ. ὕβρησιν δὲ αὐτὸν οἱ
Νηάκτιοι ὡς ἀνανδρὸν καὶ φυγοπέλαμον. Cod. 549, 5-7. πρὸς τὸν τῶν Γότθων
πόλιμον Cod. Ἰ. τις μοναχὸς τῶν μεγάλων χρ. Cod. ἰ. Οὐάλεντος Cod. Ποῦ ἐξέρχῃ β. Cod.
« Τοῦτ' ἐν ὁ. Ὁ φρουρᾶ παρῆδωκεν ἀπ. θ. Cod. « Ἐν ἐκ. ἐν εἰρήνῃ οὐ λ. ἐν εἰ. I. K. g. xii, 26.
om. Slav. Cod. 549, 17 — 22. καὶ συμβολῶν αὐτοῖς; καὶ ἤτ. ἴφ. ἐν τινι χωρῶ; καὶ; εἰσιλθὼν ἐν
ἀχρῶσιν; μετὰ τῶν συνόντων ἐκρύπτετο, κ. τ. λ. Cod. Cod. 548, 6 13. (τῶ ἴ' ἔπει) τῆς δὲ ὁδοῦς; πάσης;
τριῶς; ὁμοούσιον προσθεούσης; ἤθησαντο Οὐαλεντινιανὸν καὶ ἐποίησ; σ. ἐν τῷ ἴ. καὶ τὴν ἐν Ν. π. ἐκύρωσε.
« Ἐγραψεν Οὐαλεντινιανός; Cod. — καὶ Φρυγίᾳ καὶ πάσι; τοῖς; ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐκ. Cod. — τ. ὠρισμένοι;
πρὸς; τῆς; συνόδου παραγγυώμενος, κοινωὼς; αὐτοῦ καὶ Ὁ. τὸν ἀδ. κα; Γρ. τὸν ὕν περ. ἐν τῷ ἴ. Cod. « Ἐπι-
σκοπῶν; Cod. εἶπαι v. Cod. 545, 21-546, 2 : Τῶ ἴ' ἔπει Ἀμβρόσιος; μετὰ Εὐδόξου; τῆς; ἀκαλησίας; Μεδιολανῶν;
ἤγγαστο, Οὐαλεντινιανῶ; τοῦ βασιλέω; ἐκέεισε; δάξοντο; καὶ γὰρ τὸν Ἀμθ. ἐπὶ τῶ διαλύσει τῶν ἀμφιθέ-
τιμῶν; αἰρετικῶν; τὰ; ἐριδὸς; ἀποσταλόντα, ἐτι κ. ὁ. ἐξαιτῶμενος; ὁ λαὸς; ἐδάπτει; καὶ ἐπίσκοπον Μ.
ἐκρίνησιν.

Auxentio, hæreticorum episcopo, utriusque partis turbæ dissensu studium agebant. Erat autem eis maxima dissensio periculosusque status : utraque pars aliquid funesti suæ parabat urbi, nisi prævaleret ejus opinio et ad opus duceretur consilium, in diversis eorum sententiis. Tunc autem hujus præfecturæ regimen tenebat quidam Ambrosius, vir laudabilis qui plurimis virtutibus in sensu Romano fulserat cuique concedita fuerat totius Italiae moderatio, non solum ab impiis imperatoribus Constantio et Constante, magni Constantini filii, sed et ab imperatore pio Valentiniano : qui statim in ecclesiam ad comprimendam seditionem intravit. Populus autem, deposita mutua contentione, Ambrosium una voce postulaverunt, licet adhuc catechumenus esset : alta voce se dicebant uniuersos esse unamque fidem utrique parti futuram, si Ambrosius ipsis daretur episcopus.

ως λέγοντες : ἐνωθήσεσθαι καὶ μίαν ἀμφοτέροις τοῖς πρὸς αὐτοὺς δόξαι

Hoc cognito, pius Valentinianus, multa de ejus virtute attestans, Ambrosium initiari consecrarique manuum impositione jussit. Cum autem manuum impositionem accepisset, hunc hymnum imperator Deo protulit : Gratias tibi, Dominator omnipotens et Salvator noster, quod illi viro, cui corpora ego credideram, tu animas tradidisti, meaque suffragia justa manifestasti.

Ferunt etiam Ambrosium, cum magistratus injustitiam agerent, eos ante regem fortiter redarguisse.

Interea vero, cum ad bella Sarmatica Valentinianus magnus ex Gallie finibus in Illyricum venire et belli ductum assumere vellet, subito morbo correptus mortuus est. Legatos enim miserant Sauromatae pacem rogantes : quos cum Valentinianus vidisset, interrogavit an omnes Sauromatae corpore tales essent. His respondentibus optimos ex illis esse missos, magna voce clamavit terribilia Romanorum regnum manere, si tales Sauromatarum optima bellum adversus Romanos gerere tentarent. Verum ex animi contentione disrupta vena et sanguine multum defluente, in quodam castris Gallie vitam inivit.

CXCVI. Regnum Gratiani et Valentiniani, Magni Valentiniani filiorum.

Hic princeps orthodoxissimus et Dei servus, sui regni reliquit hæredes Gratianum, filium suum, qui Augustus erat, et Valentinianum, qui valde ju-

θανόντος ἐν Μεδιολάνῳ Ἀύξεντιοῦ, τοῦ τῶν αἱρετικῶν ἐπισκόπου, οἱ ἑκατέρου μέρους ὄχλοι ὑπὸ διαφόρου σπουδῆν ἐποιοῦντο· καὶ ἦν τις αὐτοῖς μέγιστη διχόνοια καὶ ἐπικίνδυνος στάσις· καὶ ἑκάτερον μέρος δειλοῦρον τῇ ἰδίᾳ παρασκευάζει πόλει, εἰ μὴ γὰρ ἡ αὐτοῦ κρατήσῃ γνώμη καὶ εἰς ἔργον ἀγάγοι τὸ βούλημα, καίτοι ἐναντιῶν τῶν προθέσεων αὐτοῖς οὐσῶν. Τότε δὲ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἀμβρόσιος τις τὴν ἀρχὴν διίδουεν, ἀνὴρ ἀξιεπαῖνος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων (120^α) συγκλήτῳ ἐν πλείστοις ἀξιώμασι διαπρέψας, ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπέπαισεν τοῦ πάσης τῆς Ἰταλίας παρὰ τῶν ἀσεβῶν βασιλέων Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντος, υἱῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὐ μὴν ὀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Οὐαλεντινιανοῦ, ὃς καὶ παραχρῆμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε κωλύων τὴν στάσιν. Ὁ δὲ δῆμος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀφιμένους ἐριδος μὲν φωνῆ τὸν Ἀμβρόσιον ἐπεζήτησαν, κατηχούμενον ὄντα, μεγάλα μέρει τὴν πίστιν ἑσσεσθαι, εἰ Ἀμβρόσιος ἐπίσκο-

⁹⁹ (9) Ὅπερ γνοὺς ὁ θεοσεβὴς Οὐαλεντινιανὸς ἐκέλευσε μνηθῆναι καὶ χειροτονηθῆναι Ἀμβρόσιον, πολλὰ περὶ ἀρετῆς μαρτυρήσας αὐτόν. Χειροτονηθέντος ¹⁰⁰ δὲ αὐτοῦ, τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ ἀναπέμφαι· « Χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτορ καὶ Σῦντερ ἡμέτερε, **461** ὅτι τῆδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν σώματα, σὺ δὲ ψυχὰς ¹⁰¹ ἐνεχείρισας καὶ ¹⁰² τὴς ἐμάς ψυχῆς δικαίως ἀπέπληξας. »

(10) Φασὶ δὲ, ὅτι τοὺς ἀρχοντας ἀδικούντας γυναικῶς Ἀμβρόσιος ἐπὶ τοῦ βασιλέως διελέγχεν.

¹⁰³ (11) Ἐν ἐξ τῶν μεταξῶν, ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Σαυρομάτων, Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ἐκ τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐλθεῖν βουλόμενος καὶ τοῦ πολέμου ἀρχὴν λαβόντος, ἀρρώστῳ αἰφνιδίῳ συσχεθὲς ἐτελεύτησε. Πρίσβεις γὰρ Σαυρομάται ἐξαπέστειλαν ἐξαίτουμένοι εἰρήνην· οὗς Οὐαλεντινιανὸς θεασάμενος ἤρατο εἰ πάντες ¹⁰⁴ Σαυρομάται τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ὄντες ¹⁰⁵ τὰ σώματα· τῶν δὲ εἰπόντων, ὅτι τοὺς παρ' αὐτοῖς ἀρίστους ἀπέστειλαν, ἀνακράξας μέγα, δεῖνὰ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ὑπομένειν, εἰ Σαυρομάτιον ὁ ἀριστοῦ τοιοῦτο Ῥωμαίους τολμᾶσθαι πολεμεῖν. Ἐκ δὲ τῆς διατάσεως ¹⁰⁶ τοῦ θυμοῦ φλεβὸς βαγείσης καὶ αἵματος πολλοῦ ἐκχυθέντος, τελευτῆσαι αὐτὸν ἐν τινι φρουρίῳ Γαλλίας.

PLG'. Βασιλεία Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Οὐαλεντινιανοῦ ¹⁰⁷.

¹⁰⁸ (1) Ὁρθοδοξότατος ὢν καὶ δούλος Κυρίου κληρονόμους καταλείπει ¹⁰⁹ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Γρατιανὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀβγουστον ὄντα, καὶ Οὐαλεντινιανὸν,

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁹ ἐπὶ δ. vel δ. ? ¹⁰⁰ Ced. 456,3-6. Ὁ ἀκούσας Ο. ὁ βασιλεὺς χ. σοι, ἔφη, ὦ δ. ¹⁰¹ χειροτονηθῆναι — ἀναπέμφαι σοι. ¹⁰² ἀνθρώπων add. Cwl. ¹⁰³ ταύτη add. Ced. ¹⁰⁴ 374-375. — Ced. 547,1-10. Τῶν ἰα' ἔπει Ο. ὁ μ. ἐτ. βασιλεύσας ἔτη ἰα' τρίτῳ τοιῦδε· οἱ Σ. ὑπ' αὐτοῦ ἠττηθέντες πρ. πρὸς αὐτὸν ἐπιμύσαν αἰτούντας ἐ. αὐτοῦ δὲ τούτους ἐρωτῶντος, εἰ. ¹⁰⁵ οἱ add. Ced. ¹⁰⁶ τ. εἰσὶν ἀκρότατοι καὶ αὐτῶν ἐ. ὅτι τ. κρείττους πάντων ὡς ἐχεις καὶ ὄρξ, ἀν. βίαιως ἔφη δ. Ῥ. ἡ βασιλεία ὑπομένει εἰς Οὐαλεντινιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται τ. ὄντες οἰκτρότατοι Ῥωμαῖοις καταξάνιστανται Ced. ¹⁰⁷ τάσεως καὶ τοῦ κρείττου των χειρῶν φ. β. καὶ πλείστου ἀναδοθέντος ἀ. ἐν τ. φ. Γ'. θνήσκει Ced. ¹⁰⁸ Decai rubrica in M. 2 et Par. 1706. ¹⁰⁹ 375. ¹¹⁰ κατέλιπε ?

νον κομιδῆ τυγχάνοντα καὶ μήπω τῶν βασιλικῶν A
 συμβόλων καταξωθέντα, ὃν ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπιχει-
 ρούντων τὴν τόπον τῆς βασιλείας ἐφαρπάξαι, ὡς
 σχολάζοντα, παρετκείσασεν αὐτὸν καὶ, ἀπόντος τοῦ
 ἀδελφοῦ, τὴν πορφύραν ἐνδύσασθαι, Πρόβου τῷ τη-
 νικαῦτα πιστῶς τὸ πρῶγμα μεταχειρισταμένου *.

482 (2) Ὅστις ἐβασίλευσεν ἔτη γ' καὶ μετὰ
 Θεοδοσίου ἔτη γ' οὗτος γὰρ τὸν μέγαν Θεοδοσίον
 προχειρίσατο βασιλεῖα ἐν Βυζαντίῳ, ἀγαθὸν ἐξ Ἰσπα-
 νίας πρὸς τὸ πολεμεῖν τοὺς Σκύθας· αὐτὸς δὲ ἐν
 Ῥώμῃ διέτριβεν.

(3) Μάξιμος δὲ τις Βρετανῶς δυσανατρετῶν,
 ἐπὶ Θεοδοσίου ὑπὸ Γρατιανοῦ βασιλείας ἤξιώταται,
 ὡς ἠμπεδιστὴς τυχῶν * τιμῆς, διήγειρε τοὺς ἐν
 Βρετανίᾳ ἀνδραῖ Γρατιανῷ, ὄντινα καὶ ἀνελε.
 Μιτετέθη δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου Γρατιανὸς εἰς τοὺς βασι- B
 λικούς τάγους, ὅστις * τοσοῦτον εὐστόχως ἐπὶ πολὺ
 ἐτόξευεν, ὡς λίγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας
 ἔχειν.

(4) Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς σεισμὸς (μέ-
 γας καὶ φοβερώτατος) γέγονεν, ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
 ὑπωχωρήσαι (μὲν) τὴν θάλασσαν ἐπὶ πολὺ, τὰ δὲ
 πλοῖα ὡς ἐπὶ ξηρᾷ εὐρεθῆναι· κείμενα. Πλήθους *
 δὲ λαοῦ συνδραμόντος εἰς θάλασσαν τοῦ παραδόξου θαύ-
 ματος καὶ τοῦ ὕδατος πάλιν ὑποστρέψαντος (120^b)
 καὶ ἐκβεβληκίτος μακρότερον τοῦ συνήθους τόπου,
 κατεποντίσθησαν ἀνθρώπων μυριάδες ε'· (καὶ τὰς
 μὲν ἐκείθεν προσορμιζούσας ναῦς τὸ ὕδωρ κατεκάλ-
 λυψεν, τὰς δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Νείλῳ εὐρεθεῖσας
 ἀπὸ ῥόμβου ὁ ποταμὸς εἰς ξηρὰν μετὰ πολλῆς τῆς C
 Κρήτης * καὶ τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ
 τῆς Ἠπείρου καὶ Σικελίας τὰ πλεῖστα μέρη (συνέβη
 τότε) ἀπολεσθῆναι, τῆς θαλάσσης ἀνελοῦσης· καὶ
 πολλὰ πλοῖα **, ὑψωθέντος τοῦ ὕδατος, ἐπὶ ὄρτων
 ἐβρίβη ἄχρι σταθίων ρ' (τά, τὴ Βρετανικῆς νήσου
 καὶ τῆς Ἀφρικῆς τὰ αὐτὰ καὶ χερσὶνα ὑποτῆναι·
 καὶ σχεδὸν πάσης 463 τῆς οἰκουμένης τὰ πρὸς τῆ
 θαλάσση τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς
 θαλάσσης κατεποντίσθη· καὶ μίντοι ἐν τοῖς βυθοῖς
 καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πελάγεσι τὰ ἀμφὶ τὸ Ἀδρίαν **
 καὶ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ ἄλλα πλεῖστα ὑπεχώρησεν
 καὶ διεύστη ὡσεὶ τεῖχος ἐνθεν καὶ ἐνθεν τὰ ὕδατα,
 καὶ ἐφάνη ἡ ξηρὰ· καὶ πολλὰ τότε πλοῖα εὐρέθησαν
 πλέοντα καὶ εἰς τὸν πυθμένα καθίσταντα καὶ πάλιν D
 ἀνήχθησαν τῆ τοῦ ὕδατος καταστάσει. Συνεχῶν δὲ
 καὶ ἐπιπλήτων τῶν σεισμῶν γενομένων, ἡ μὲν
 Νίκαια τῆς Βιθυνίας πόλις πᾶσα συνέπεσε καὶ τὰ
 κόκλιμ * τῶν προαστείων ἀγροὶ καὶ ἔργα πλεῖστα.
 * Ἡ δὲ Γέρμη καλουμένη πόλις τοῦ Ἐλλησπόντου πᾶσα ἐκ
 θεμελίων κατεποντίσθη· καὶ πρὸς τοῦτοι;

venis nondum regis insignibus condecoratus erat.
 et necessitate eorum qui regni locum, ut vacantem,
 occupare tentabant, adductus est, ut ipse, absente
 fratre suo, purpura indueretur, Probo tunc strenue
 rem administrante.

Qui regnavit tres annos et cum Theodosio tres
 annos. Hic enim magnum Theodosium, ex Hispania
 accersitum ut contra Scythas pugnaret, in regem
 advocavit, et Byzantii constituit : ipse vero Romæ
 degelat.

Maximus autem quidam Britannus agre ferens
 Theodosium, utpote nulla dignitate donatum, a Gra-
 tiano regnum obtinuisse, Britones excitavit ad re-
 bellandum contra Gratianum, et eum occidit. Gra-
 tianus in regia sepulcra translatus est a Theodosio,
 qui tam dextere diu sagittavit, ut quidam dicerent,
 Gratiani tela mentem habere.

Isdem temporibus terræ motus factus est ma-
 gnis et terribilibus, adeo ut Alexandriae longe recesserit
 mare et navigia reapse in sicco reperita sint
 jacentia. Cum autem multus populus ad hoc in-
 auditum prodigium concurrisset videndum, et aqua
 regrediens consueto loco longius projiceretur,
 quinquaginta millia hominum submersi sunt. Naves
 autem hic appulsas aqua contextit, et quæ super
 Nilum inveniebantur, fluvius in siccum cum multa
 vi ad centum octoginta stadia eas projecit. Inno
 Cretes, et Achaïæ, et Bœotia, et Epiri et Sicilia
 pleraque partes accidit ut, aqua recedente, perdo-
 rentur. Multa navigia, superantibus aquis, in mon-
 tes ad centum stadia ejecta sunt; insulæ Britanni-
 cæ et Africae plagæ magna ex parte substratæ sunt.
 Totius fere terræ partes, quæ a mare erant, aliæ
 terra motu, aliæ maris excessu submersæ sunt. In
 profundis et altis, quæ circumdant Adriacum et
 Ægeum mare et alia plurima superaverunt æquæ
 steteruntque velut murus, et apparuit arida. Tum
 etiam plures inventæ sunt naves quæ per æquora
 late ad immum abyssi devenerunt et iterum aquæ
 furore relevatæ sunt. Continuo sibi succedentibus
 istis motibus, Nicæa Bithyniæ tota subversa est
 cum suburbis in circuitu, agrisque et ædificiis
 multis. Urbs Hellespontii, nomine Germe, tota ex
 fundamentis submersa est. Insuper in diversis locis
 hiatus multi facti sunt, ita ut metu super montes
 remanerent homines. Ex inopia vero multa anima-
 lia multique homines perierunt.

Variæ lectiones et notæ.

* Ἐπὶ Γρατιανοῦ Μελέτιος Ἀντιοχείας ἐν Κωνσταντινουπόλει γενόμενος καὶ Δημόφιλον εὐρῶν
 τὰς ἐκκλησίας κατέχοντα, Γρηγόριον τὸν θεολ. ἐκ Ναζιανζοῦ ἤγαγε πρὸς τὴν τῆς Ἀρειανικῆς
 πλάνης καθάρσει καὶ κατάλυσιν (Schrlium). * 519 Jan. 19 — Cod. 550, 12-177 de Gratiano
 ut Ien. ** 593, Jul. 25 — Cod. 551, 1-13 : Μαξιμιανὸς δὲ τις Βρ. ὅτι τὸν Θεοδοσίον ὁ Γρ. βασιλεὺς
 ἐπέστειλεν. ** ὡστε cod. αὐτοῦ. * τυχόντος Leo, Cod. ** δ; ἐπὶ τ. εὐστ. ἐτ. Cod. ** Περὶ τῶν σεισμῶν
 (Sylv. 473, 21-474, 10; Cod. 550, 17-551, 10 : Ἐπὶ Γρατιανοῦ σ. ἐν Ἄλ. γ. ἐπὶ τοσοῦτον ὡς ἐπὶ π. ὑπ. τὴν θ.
 καὶ τὰ πλ. ἐπὶ ξ. ἐστάναι. ** Ἡ δὲ πολλοὺ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θαύματι συνδραμηκότες, τῶν ὕδατων ἀθρόως
 ἐνδραμόντων ε' μ. ἀνθρ. x Cod. ** Κρ. δὲ καὶ Ἀχ. καὶ Β. Ἡ. τ. καὶ Σ. πλ. Cod. ** καὶ ἐπεκλυσάστη
 αὐτὰ ὡ. καὶ ἐπὶ ὁ. ἀπορήρησαι πλοῖα δ. στ. ρ' Cod. ** τὸν Ἀδρίαν cod. ** κῶνις cod. κωκλόθην προαστεί

γάρματα πάλιν κατὰ διαφόρους τόπους ἐγένοντο, ὡς ἐκ τοῦ φόβου ἢ ἐν τοῖς ὄρεσι μένειν τοὺς ἀνθρώπους· ἐκ δὲ τῆς ἀβύρρου πολλὰ ζῶα τε καὶ ἀνθρώποι διεγάρθησαν).

Præfatus autem Gratianus sex annos regnavit : A (5) Ὁ δὲ προειρημένος Γρατιανὸς ἔβασίλευεν ἔτη 5· ὁ δὲ Οὐάλεντινιανὸς ἔβασίλευσεν ἔτη γ' καὶ ἀπέθανε.

CXCVII. Regnum Theodosii Magni.

Post hunc regnavit Theodosius Magnus sex et decem annos. Tunc Theodosii pater, et ipse Theodosius dictus, magnorum tropæa circumducens, expulsionē barbararum gentium, fines Romanorum aditu faciliores fecit. Videns autem filium suum spe magnam, ætate autem parvum — vix enim limina adolescentiæ erat ingressus — senatori cuidam curati, doctrinæ laborumque suorum socio, eum tradidit educandum : qui curulis adolescentem sibi creditum dulcissima disciplina severioreque blanditiæ ad illustrem vitæ exercitationem firmavit. Porro dum hic moraretur Theodosius, scripsit regis chlamyde purpuraque exornatum in somno vidisse dicitur. Valentiniano autem veteri mortuo, plebeius Maximus Galliarum præfecturam ad insaniam in mente volvit, et, quadam conjuratione facta, Theodosium veterem tropæis onustum iudicari præcepit ; qui, priusquam noceretur, divino baptismate suscepto, ad immortalitatem renatus decessit. In eodem tempore junior Theodosius ad ducis favorem pervenerat : sed inde eodem invidiæ telo, quo pater, per Maximum similiter injuste decidit. Attamen Deus servavit eum et remanente dignitate redditaque substantia, in patriam Hispaniarum terram, in qua natus erat, iter dispositione regia fecit, ibi tranquillam et facilem vitam agens. Placillam autem, Augustam factam, tunc uxorem duxit, et reges ex ea procreavit : hæc vero naturam ratione famamque laudibus vincebat.

τὴν γενομένην Ἀδούσταν ἤγάγετο τότε, καὶ βασιλείας ἐξ αὐτῆς ποιήσας, ἤγει τὴν φύσιν τῷ λογισμῷ καὶ τὴν φήμην τοῖς ἔγκωμοῖς ἐνίκα.

Interea Valens ad regem Gratianum scripsit litteras, præscribens Theodosium ad se mitti. Theodosius autem, itinere incepto, cognitaque Valentis morte, ad urbem Sirmium dictam venit. Gothis autem cunctiam urbem et regionem crudeliter vastantibus, et Romanis exercitibus ab illius facie fugientibus, tum Theodosium Sirmii degentem consilio senatus Romanorum ei invidenti advocat Gratianus. Suadebant regi Theodosium, ducis munere decoratum ad hanc periculosam expeditionem, cum pueris militibus in hoc inhumane bellum mittere : rex paruit. Hic quidem consilium et invidiam

Ριζ'. Βασιλείῳ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

(1) Μετὰ δὲ τοῦτον ἔβασίλευσε Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἔτη ις'. Τότε ὁ πατὴρ Θεοδοσίου, καὶ αὐτὸς Θεοδόσιος καλούμενος, τοῖς τῶν μεγάλων ἢ τροπαίοις ἢ περιπέτειαι, τῇ ἐκκοπῇ τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν, τοὺς Ῥωμαίων ὄρους εὐπορωτέρους ἐποίησεν. Ὅρων δὲ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν τῇ μὲν ἀπιδίᾳ μέγαν, τῷ δὲ χρόνῳ μικρὸν, — μόλις γάρ ἦν τοῦ βῆθμοῦ τῆς νεότητος ἐπιβεβηκώς, — συγκλητικῷ τινι ἀμαξοδίῳ ἢ, κοινοῦ αὐτοῦ τυγχάνοντι τῆς γνώμης καὶ τῶν πόνων, παρίδωκεν ἐκπαιδεύειν, ὅστις ἀμαξόδιος ἢ ἔγχειρισθέντα αὐτῷ τὸν νέον πραυτάτη διδασκαλίᾳ καὶ αὐστηροτέρᾳ ἢ κ' ἀκακίᾳ εἰς λαμπρὴν ἀσκησιν τῆς ζωῆς ἐστέρησεν ἢ. Ἐκείσε τοίνυν ὄντος Θεοδοσίου, καθ' ἕνους ἑαυτὸν εἰδέναι λέγεται βασιλικῇ γλαυμῶδι καὶ πορφύρᾳ κεκοσμημένον. 464 (Οὐάλεντινιανὸς) δὲ τοῦ γέροντος τελευτήσαντος, Μάξιμος ὁ δῆμιος ἢ τὴν ὑπαρχότητα τῶν Γαλιῶν εἰς μανίαν ἐτραύχε καὶ τινα συσκευὴν πεποιηκώς Θεοδόσιον τὸν περισσότερον τροπαίοις κεκοσμημένον σφαγῆναι προσέταξε, δὲ πρὶν τελευτῆσαι τὸ θεῖον βάπτισμα δεξιόμενος καὶ εἰς τὴν ἀθανάσιαν ἀναγεννηθεὶς ἐτελεύτησε. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὸν καιρὸν ὁ νεώτερος Θεοδόσιος ἐν τῇ τοῦ δουκὸς ἀξίᾳ ἐτύγχανε· τῷ δὲ αὐτῷ βέβηκε τοῦ φόβου, ὅπερ ἢ καὶ ὁ πατὴρ, διὰ Μάξιμον ἢ ὁμοίως ἀδίκως ὑπέπιπτεν· (121*) ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν διεσώσατο, μεινάζσης παρ' αὐτῷ τῆς ἀξίας καὶ τῆς οὐσίας ἀναδοθείσης, εἰς τὴν πατρῶν γῆν τῶν Σπανίων, ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἐφοίτησε προστάγματι βασιλικῷ, ἐκεῖσε ἡσύχωσεν καὶ πρῶτος τὸν βίον διάγων. Πλακίλλαν δὲ

(2) Ἐν δὲ τῷ μεταξύ Οὐάλης γράμματα ἐκπέμπει πρὸς τὸν βασιλεῖα Γρατιανὸν προστάξας Θεοδόσιον ἀποσταλῆναι πρὸς αὐτόν. Ἀρξάμενος δὲ τῆς ἰδοιπρίας Θεοδόσιος, καὶ γνοὺς τὴν Οὐάλεντος τελευτὴν ἔρχεται εἰς πόλιν καλουμένην Σίρμιον. Τῶν δὲ Γόθων πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπεικτικῶς λυμαίνοντων καὶ τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων φευγόντων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, τότε Θεοδόσιον ἐν τῷ Σερμίῳ διάγοντα Γρατιανὸς προσκαλεῖται βουλή τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων φρονούσης αὐτῷ, ἢ ἢ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις εἰς τοσοῦτον ὠμὸν πόλεμον ἀποσταλῆναι Θεοδόσιον πείθει, ἐπιτινύων ἀξίωματι

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ τὸν φόβον εὐ'. ¹¹ Ῥωμαίων? ¹² τροπαίαι cod. ¹³⁻¹⁵ Ἀμαξ. ? ¹⁶ καὶ οὐ? sed cf. Historiam miscellam : Theodosius—in Hispania morabatur, ubi et ortus fuerat et nutritus. ¹⁷ Hist. misc. Inter hæc (victoriam de Alanis, Hunnis, Gothis reportatam) divinam visionem vidit — Gratianus Theodosium purpura indunt—consulens Ansonii et Olybrii (379). ¹⁸ ὁ δεξιανός? tyrannus (Marcellinus Hist. misc.)? ¹⁹ ὕπερ? ²⁰ Μάξιμου? cf. Hist. misc. En tempestute Theodosius tam propter parentum nobilitatem quam pro fortitudine propria nominatissimus habebatur, et ob hanc causam invidia similium iudicium satigatus. ²¹ Glyc. 471.28—21 cf. Historiam miscellam. Cumque imperator quid faceret hæsitaret, quippe cum barbari et si victoria inexspugnabiles case viderentur — ascivit ex Hispania Theodosium et — magistrum militum esse denuciatum, cum exercitu ad barbaros destinavit. ²² καὶ σὺν cod.

τιμήν τε στρατηλάτου ἀξίαν, τὴν βασιλεία παρέπεσε. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν ἐπιβουλῶν⁵² καὶ τοῦ φόβου οὐδὲν ἔγνω· κατὰ κράτος δὲ τοῖς νομιζομένοις ἀπείρητους εἶναι Γότθους νικῆσας Θεοδοσίος σὺν τάχει πολλῶν, τῷ βασιλεὶ τροπαιοφόρος παραστῆς θεία ψήφω **465** τὸ βασιλικὸν διάδημα περιβάλλεται. Γρατιανοῦ χειροτονουῦντος αὐτὸν, καινῇ τινι καὶ ἑυμαστῇ περιεβλήθη πορφύρῳ· ἀρχαῖος βασιλεὺς καὶ ἐπειδὴ τοῖς ὤμοις αὐτοῦ ὑπὲρ ἄνθρωπον ὑψηλοῦς ὄντας διαφόροις⁵³ βασιλικαῖς χλαμύσιν ἐνδύειν οὐκ ἠδύνατο, — πάντας γὰρ ὑπερείχε τῷ μεγέθει· πάλαν ἰσθῆτα διὰ τὸ ὕψος μικρὰν⁵⁴ ἀπέφηνεν. — τίλος Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως· τῇ πορφύρᾳ κοσμηθεὶς ἐξέλαμψεν, ἐκ τετραγώνου ἀρμοσάσης αὐτῷ.

⁵⁵ (3) Ὁὐτος Γρατιανὸς τῆς Δύσεως μέρη ἐπ' Β αὐτῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ διεφύλαξεν, Θεοδοσίω δὲ τὴν τῆς Ἀνατολῆς φροντίδα ἐπέτρεψεν. Πολλὰ δὲ εὐσεβῶς καὶ γενναίως κατορθώσας ὁ Γρατιανὸς παρὰ Μαξίμου τοῦ τυράννου [ἐν] ταῖς Βρεττανίαις ἐπαναστάντος, δι' Ἀνδραγαθίου τοῦ δουκὸς ἐν Λουγδούνῳ παρὰ τῶν ἰδίων προδοθῆς, μᾶλλον δὲ βίβη τῶν πολεμίων συσχεθεὶς, ἀνήρεθη.

⁵⁶ (4) Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ νεώτερος⁵⁶ τοῦτου ἀδελφὸς ἐν Ἰταλίᾳ διαίχων ὑπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ φόβου πολέμου ποιεθεὶς, εἰρήνης αὐτῷ καθ' ὑπόκρισιν προταθείστος παρὰ Μαξίμου, καὶ αὐτὸς ὑποκρινάμενος ἠδέως ἰδέξατο.

(5) Ἰουστίνα δὲ τότε ἡ μήτηρ αὐτοῦ τῆς Ἀρειανῶν αἰρέσεως τὰ φάρμακα τῆς ἀσθελείας, ἀ περιόντος τοῦ ἀνδρὸς ἔκρυπτεν, εὐμαρῶς ἀπατηθέντι τῷ υἱῷ μετὰ θάρρους ἀπικάλυψε καὶ τελεῖται αὐτὸν διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς τὸν μὲν Ἀμβρόσιον ἀντισταμένον αὐτῷ τῷ ἔρωθ' ἰσχυρῶς τῆς ἐκκλησίας Μεδιολάνων ἐξώσται καὶ εἰς ἐξορίαν πέμψαι, τὴν ἐκκλησίαν δὲ διαβρῆσαι καὶ πολεμεῖν τὰ ἄγρια. Βενιθώλης δὲ τότε ἐν ἀξιώματι ταῖς ὑποσχέσεις τῆς βασιλίδος μὴ εἰσας, τῆς στρατιωτικῆς ζώνης καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν προκρίνας τοῖς ποσὶ τῶν βασιλέων τὴν (121b) αὐτοῦ ζώνην ἀπέβριψεν.

(6) Μάξιμος δὲ ὁ τυράννος θέλων τὸ τοῦ τυράννου ἔτιμον ὄνομα ἐκδύσασθαι καὶ νόμιμον ἐπιδείξασθαι αὐτὸν βασιλεῖα, γράμματα **466** ἐκπέμψας τὴν ἀσθελῆς ἐπὶ τῆς Ἰουστίνης ἀπαφούριζε καὶ τὸ πολεμεῖσθαι τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνατρέψισθαι ἀπηγόρευεν· καὶ οὕτω πλησιάζειν τῆς Ἰταλίας ἤρξατο.

(7) Τοῦτο δὲ Ἰουστίνα μαθοῦσα, τοῦ τε πολεμίου καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀσθεοῦς ἐπιχειρήσεων αὐτῆς, εἰς φυγὴν τραπίσα, πρώτη τὴν ἐξορίαν ἐκλήρωσάσατο. ἦν τοῖς ἱερῶσιν αὐτῆς ἠτοίμασεν. Τοι-

A ignorabat. Sed cum Theodosius brevi virisq[ue] Gothicis qui armis credebantur invincibiles, t[er]ra[rum] omnibus, regem alienis, divino suffragio, regium diadema circum tempora induit. A Gratiano electus, nova quadam et mirabili purpura, sicut rex antiquus, indutus est. Cum autem, qua erat plus quam virili statura, humeri ipsius plurimum purpurarum proportionibus haud se accommodarent, omnes enim magnitudine superabat, et propter altitudinem quilibet habitus brevis apparebat, tandem Constantini, piissimi imperatoris purpura exornatus refulsit, ex quatrato ipsi adparata.

Hic Gratianus Occidentis partes sibi fratrique suo reservavit, Theodosio autem Orientis curam credidit. Multis autem q[ui]a nobilitate[m] gratis avertens Maximum tyrannum apud Britannos insurgentem, Gratianus per Andragathium Lugduni ducem a suis proditus, vel potius inimicorum vi oppressus, occisus est.

Valentinianus autem Junior, illius frater, in Italia degebat. Fratr[is] occisione bellique metu stupefactus, pacem sibi simulante[r] a Maximo oblatam et ipse simulate libenter accepit.

Tum autem Justina, mater ejus, haeresis Arianae[rum] Impia venena, quae vivente viro absconderat, alio facile deluso fidenter revelavit, et ei persuasit, ut per militarem manum Ambrosium, ipsi orthodoxo sermone resistentem, ex Mediolani Ecclesia pelleret mitteretque in exilium, ac Ecclesia posthabita in sancta pugnaret. Benevolus autem qui tunc in dignitate erat, reginae promissis non annuens, militari balteo dignitatibusque orthodoxam fidem praep[ar]ans, ante pedes regum propria balteum projecit.

Maximus vero tyrannus odiosum tyranni nomen exuere volens, legitimumque se praestare regem, litteras misit, quibus Justina impietatem despiciebat, et quod Dei fidem persequeretur constantinonemque catholicam Ecclesiam everteret, redarguebat. et sic Italiae appropinquare coepit.

Hoc audito, Justina, inimico simul et Impia conscientia vexata, in fugam conversa, prima exilium sorte obtinuit, quod sacerdotibus ipse paraverat. Igiter cum Impia matre fugiens rex

Variae lectiones et notae.

⁵² τῶν ἐπιβουλῶν. καὶ τοῦ φ. τοῦ κατὰ φύ. ἐσπίπτ. conl. nec Hist. misc. Gratianus — cunctis furem (ibus) est. ⁵³ παφορ. βδ. χλαμύδ. conl. ⁵⁴ μικροῦ conl. x. ⁵⁵ Cod. 551, 5 — 10: Καὶ ἀποστέλλει Ἀνδραγαθίον. Ἐν παραυτῇ διὰ στρατιωτικῶν παρεσκευασμένων ὄντων ἐπὶ τοῦτου, Γρατιανὸν διεχειρίσατο. Marc. Maximus: Ind. XI. Merobaudes II et Saturninus coss. Gratianus imp. Maximi tyranni dolo apud Lugdunum occisus VIII K. Sept. ⁵⁶ Conl. 551, 14—17: Ἀδ. δὲ Γρατιανοῦ, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ Οὐαλεντινιανῷ, ἔτε παριών τούσιν ἐξορίᾳ ἐπισκόπου: ἀνεκατέστατο καὶ τὰς ἰδίας ἐκκλησίας ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ἐκδιώξας τοῦς Ἀρειανούς Διαμάσου τοῦ πάπα Ῥώμης αὐτῷ συμπράττοντος. ⁵⁷ νεώτερος om. conl.

Valentinianus junior Italia et proprio regno de- A γαρ οὖν μετὰ τῆς ἀθαρτεῖς μητρὸς πεφουγῶς ὁ βα-
jectus est. αιλὲς Οὐαλεντιανὸς ὁ νέος τῆς Ἰταλίας ἐστερηθῆ
καὶ τῆς οἰκείας ἐξεβλήθη βασιλείας.

Cum igitur in Orientem venisset, sic a pio rege Theodosio receptus est, ut in his regionibus regnare potius quam in exsilio degere videretur. Confestim autem per Theodosium a vitis mundatus, impuræ sectæ venenum evomuit, quod imprudens mater ipsi infuderat, et fidelissimo Theodosii hortatu Christum recepit. Saepe enim a Theodosio in spem fidei educatus, regius exercitus non armis sed justis causis stare didicit. Sermo autem Theodosii ad Valentinianum talis erat : « Scio, inquit, Valentiniane, saepe piissimos reges, exercitu quiescente, victoriam obtinuisse, subjectosque inimicos, periculi metu, factos esse tributarios : sic divinus B Constantinus, caelestibus auxiliis fretus, Licinium, Dei inimicum, in navali pugna perdidit; sic illustri Valentinianus, pater tuus, facilius regnum ab hostibus integrum gubernans mortuus est, postquam, Deo vindicante, multa praelia multasque victorias, innumeris diversisque barbaris devictis, reportaverat. Tuus autem avunculus Valens, cum Deo pugnans, Ecclesiam occisione sanctorum et exsilio sacerdotum polluit profanus, qui Dei voluntate a Gothis expugnatus et devictus crematus est. Tunc ergo ad bellum exiens haeretici nomen sumere sustinebis? Re vera Christum veneratur qui te injuste expulit. Infidelitas tua opportunitatem Maximio contulit. Ille tantummodo regnando tyrannus C est; tu vero Dei inimicus esse primo coepisti. Tibi dabo exercitum, et auxilium tibi praebeto : sed, si Christum laedimus, quem pugnantibus invocabimus? » Haec et his plura monendo Theodosius Valentinianum ad orthodoxam fidem conduxit.

τοῦ Θεοῦ καθεστάναι· δώσω σοι στρατὸν καὶ παρέξω σοι βοήθειαν· ἀλλ' εἰ τὸν Χριστὸν βλάπτωμεν, τίνα παρακαλέσωμεν μαχόμενοι; » Ταῦτα καὶ τὰ τούτων πλείονα νοουθετήσας Θεοδόσιος Οὐαλεντινιανὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετέγαγεν.

Interea vero, mortua illius matre, propter fikem bonitatemque regis Gratiani, cujus benefacta meminerat, Theodosius, in auxilium cunctas Orientis vires educens, vindicavit sanguinem justum, et, ejecto tyranno, Valentinianum in regnum restituit.

Ipsa vero postea Romam veniens de victoria triumphavit et ad reginam urbium reversus est.

CXCVIII. De sancto Arsenio.

In his diebus, quibus optimus Deus suscitavit Theodosium regem magnum thronumque Romanorum regni ipsi concedidit, praedecessoris sui

(8) Ἐλθὼν οὖν ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὕτως ἐπεδέχθη παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσίου, ὥστε δοκεῖν αὐτὸν μᾶλλον τῶν μερῶν ἐκείνων βασιλεύειν ἢ ἐξορίᾳ διάγειν. Παραχρῆμα δὲ διὰ Θεοδοσίου καθάρθεις ἀπὸ τῆς φαυλότητος τῆς αἰρέσεως τῆς ἀκαθάρτου τὸν ἴον ἐξέχεν, ἐν ᾧπερ ⁹⁰ αὐτὸν ἡ ἀνόητος ἐβλαψε μήτηρ, καὶ τὸν Χριστὸν ἀνεδέξατο πιστοτάτη προτροπῇ Θεοδοσίου. Πολλὰ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς πίστεως διὰ Θεοδοσίου ἐκπαιδευθεὶς, ἔμαθε τὴν βασιλικὴν παράταξιν οὐ δι' ὀπλῶν ἐστάναι, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῶν προφάσεων. Τοιοῦτος δὲ ἦν ὁ λόγος ὁ παρὰ Θεοδοσίου πρὸς τὸν Οὐαλεντιανόν· « Οὐδα, φησὶν, B

πολλάκις, Οὐαλεντινιανὲ, παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, ἡσυχάζοντος τοῦ στρατοπέδου, τὴν νίκην κατορθωθείσαν καὶ τοὺς πολεμίους ὑποταγέντας ὑποτελεῖς γενέσθαι τοῦ προλαβόντος κινδύνου· οὕτως ὁ ἔνθεος Κωνσταντῖνος ταῖς βοηθείαις τοῦ Θεοῦ ἀνορθωθείς καὶ Λικίνιον τὸν τοῦ Θεοῦ τύραννον ἐν ναυμαγίᾳ διέφθειρεν· οὕτως ὁ ἔνδοξος Οὐαλεντιανὸς ὁ σὸς πατὴρ εὐτυχέστερον τὴν βασιλείαν ἀβλαβῆ παρὰ τῶν πολεμίων ἰθὺς ἐτελεύτησε, τοῦ Θεοῦ ἐκδικούντος· αὐτὸν καὶ μάχα· ἀναριθμήτους καὶ νίκας ἀνεδέξατο, πολλοὺς βαρβάρους καὶ διαφόρους ἀνέλων. Οὐάλης δὲ ὁ θεῖος ὁ σὸς τῷ Θεῷ ἀντιπαρατίτων ἐμίανε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ βέβηλος διὰ τῆς σαγήνης τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἐξορίας τῶν ἱερῶν, δις τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει ὑπὸ τῶν Γόθων πολιορκηθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἐκαύθη. Σὺ οὖν ἀρετικῶς ὄνομα λαθεῖν ἀνέβη ἀπὸ τῆς πόλεως· ὀρθῶς τὸν Χριστὸν σέβεται ὁ ἀδικῶς σε ἐκβάλων· ἡ σὴ ἀπιστία εὐκαιρίαν Μαξίμου συνεστήθηγεν· ἐκείνος μόνον **467** τοῦ βασιλεύειν ⁹¹ ἐστὶ τύραννος, σὺ δὲ πολέμιος ἤρξω

τοῦ Θεοῦ καθεστάναι· δώσω σοι στρατὸν καὶ παρέξω σοι βοήθειαν· ἀλλ' εἰ τὸν Χριστὸν βλάπτωμεν, τίνα παρακαλέσωμεν μαχόμενοι; » Ταῦτα καὶ τὰ τούτων πλείονα νοουθετήσας Θεοδόσιος Οὐαλεντινιανὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετέγαγεν.

⁹¹ (9) Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τελευτήσας, Θεοδόσιος διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ βασιλέως Γρατιανοῦ, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ μεμνημένος εἰς ἄμυναν πάσης τῆς Ἀνατολικῆς δυνάμεις ἐξέβη, ἐξεδίχησεν τὸ δίκαιον αἷμα καὶ τὸν Οὐαλεντινιανὸν κατέστησεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν, ἐκβαλὼν τὴν τυραννίδα (122*).

⁹² (10) Αὐτὸς δὲ μετὰ ταῦτα εἰσελθὼν εἰς τὴν Πρωμην καὶ θριαμβεύσας τὴν νίκην εἰς τὴν βασιλίδα ἐπανῆλθε τῶν πόλεων.

PLH'. Περὶ τοῦ ἀγίου Ἀρσενίου ⁹³.

⁹³ (1) Ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν, ἐν αἷς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐξήγειρε Θεοδόσιον βασιλέα τὴν Μέγαν καὶ ἐνεπίστευσεν αὐτῷ τὸν ὀρθόν τῆς βασιλείας Ἰωμαίων.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ ἐν δ' περ col. ⁹¹ βασιλ. cod. ⁹² Ind. I. Theodosio A. II. et Cynegio coss. Valentinianus — et Theodosius Maximus — apud Aquilejam rebellantem vicerunt (Marcellinus). ⁹³ Ind. II Timasio et Promio coss. Theodosius Imp — Romam mense Junio introivit — urbeque egressus est K. Sept. (Marc.) ⁹⁴ καὶ μεναροῦ M. 2. ⁹⁵ Glyc. 475, 1 476, 9, Ced. 573, 11—17.

ἠγάγετο εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πρὸ αὐτοῦ ⁸⁶ A regis Illiam duxit uxorem, et ex ea duos filios βασιλέως, Πλακίλλαν ὀνόματι, καὶ Ἴτεκεν ἐξ αὐτῆς Arcadium et Honorium suscepit.

(2) Αὐξησάντων δὲ τῶν παίδων, ἤλθον εἰς ἑλικίαν τοῦ ἐκμανθάνειν γράμματα · καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν βασιλείαν ζητῆσαι ἄνδρα ἑλλόγιμον καὶ ἀσκητὴν, κεκοσμημένον ἐν ἀληθείᾳ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔχοντα θεογνωσίαν εἰς ἄκρον, ὡς φοβούλετο παραδοῦναι αὐτῷ τούτους υἱοὺς αὐτοῦ. Οὐκ ἠδούλετο γὰρ εἰς σχολαίον αὐτούς ἐμβαλεῖν ἢ ὑπὸ ἀτάκτων διδασκάλων παιδεύθηναι, ἵνα μὴ μάθωσιν ὑπὸ ἄλλων παιδίων, ἃ ὁ Θεὸς οὐ θέλει, καὶ τυπωώωσιν ἐν λόγοις ἀνωφελῶσιν. Ταῦτα ὁ βασιλεὺς λογιζόμενος σπουδὴν πᾶσαν **468** ἐποιεῖτο τοῦ εὐρεῖν ἄνδρα τοιοῦτον · καὶ τῶν διαταγμάτων ἐκπεμφθέντων κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν βασιλείαν οὐκ ἠδυνήθησαν εὐρεῖν τινα τοιοῦτον κατὰ τὸν ἐπιστάμενον αὐτῷ λογισμὸν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἄνδρα φιλόσοφον, ἀλλ' οὐ φιλόθεον, ποτὲ δὲ πάλιν φιλόθεον, ἀλλ' οὐ φιλόσοφον · ἠβήτησαν δὲ οἱ παῖδες · καὶ οὐκ ἔνεσχετο εἰς σχολαίον ἐκδοῦναι αὐτούς δι' ὃν εἴρηται τρόπον.

(3) Καὶ μὴ εὐρών καθῶς ἐζήτηι, ἀπέστειλεν ἐν τῇ Ρώμῃ πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ βασιλέα τοῦ εὐρεῖν παρ' αὐτοῦ τοιοῦτον ἄνδρα, γράψας αὐτῷ, ὅτι Ἐμεγάλως μοι χαρίζη τοῦτο ποιῶν. Ὁ οὖν βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τὸν πάπαν δαίκνουσιν αὐτῷ τὰ γράμματα Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως· εἰπὼν, ὅτι Ἐναντικατόν ἐστι μὴ ποιῆσαι τῷ συμβασιλεύοντι ἡμῖν τὴν αἰτησίαν ταύτην · ἀσχύνη γὰρ ἐστὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους· μὴ εὐρεθῆναι ἐν τῇ μεγίστῃ Ρώμῃ ἀνθρώπων τοιοῦτον. Καὶ ἐρευνήσαντες καὶ ἐπιζητήσαντες οὐκ εὔρον. Ἐπὶ πολὺ οὖν διερευνώντων αὐτῶν, καὶ διαλογιζομένων, καὶ ἀδολεσχούντων περὶ τούτου, εἶπεν ὁ πάπας τῷ βασιλεῖ· Ἐστὶ παρ' ἡμῖν διάκονός τις παρθένος μετὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς ὀνόματι Ἀρσένιος· ὁμοίος γὰρ αὐτῷ ἄλλος· οὐκ ἐστὶν ὁ ὀφείλων ⁸⁶, καθῶς ἐπιθυμοῖ ὁ βασιλεὺς· Θεοδόσιος, παιδεύσας τε τὰ τέκνα αὐτοῦ πᾶση γνῶσει θεῆς τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ καταδέξεται, δίδωι ἔχει κερὸν ἀποταξάμενος τῆς ἐγκυκλίου παιδείουσεως· ἀλλ' ἴσως, ἐάν κελεύσῃ τὸ ὑμέτερον κράτος, καλέσωμεν αὐτὸν καὶ πληροφοροῦμεν αὐτὸν περὶ τούτου. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐχάρη λίαν· καὶ πέμφσαντες μετεστελλαντο τὸν Ἀρσένιον. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· Ὁ δὲ λέληθε τὸ ὑμέτερον κράτος ἢ κατὰ Θεὸν σου πολιτεία καὶ ὁ ἐνάρετός σου βίος· ἀλλὰ διηνεκῶς ἀκούοντες τὴν καλὴν σου ἀναστροφήν, πάνυ εὐφραίνομεθα ἐπὶ τοῦτοισι ⁸⁷. ἔπει δὲ ὁ συμβασιλεὺς ἡμῶν Θεοδόσιος ἀπέστειλεν ἡμῖν πρεσβείαν αἰτούμενος στείλαι αὐτῷ ἀνθρώπον τοιοῦτον δυνάμενον παιδεύσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πᾶση θεοσεβείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, τούτου χάριν μετεστειλάμεθα σε ὡς κατὰ Θεὸν ἔστα, ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν χάριν τὴν ἐλεεινὰν σοι ἐκ Θεοῦ παιδείουσεως αὐτοῦ· (122^b) εὐ

Crescentes autem pueri, ad aetatem ediscendi litteras venerunt. Tunc misit in omne sub ditione sua regnum ad quaerendum hominem doctum et religiosum, timore Dei vere exornatum, divinam scientiam subactam habentem, ut ipsi filios suos traderet. Non enim volebat eos in scholam mittere vel ab indisciplinatis magistris educari, ne ab aliis pueris discerent quae Deus non vult, et nocivis sermonibus informarentur. Haec reputans Imperator, omnem diligentiam ad talem virum inveniendum adhibuit. Missis autem in omne sub ipsius ditione imperium mandatis, hominem cum characteribus requisitis invenire non poterant: sed modo virum inveniebant philosophum at non philotheum, modo philotheum, at non philosophum. Creverunt autem pueri: et eos in scholam, propter praedictam rationem tradere haesitabat.

Non inveniens id quod quaerebat, Romam ad regem misit, ut ab ipso talem acciperet virum, illi scribens: « Hoc agens mihi valde gratus eris. » Rex ergo papam advocans ostendit ei Theodosii litteras, dicens: « Impossibile est hanc petitionem illi qui conregnat nobiscum non adimplere: opprobrium enim nostrae potestatis est in maxima Roma talem hominem non inveniri. » Et quaerentes et perscrutantes non invenerunt. Cum igitur diu perquisiverunt, consultati sunt et garriverunt, papa regi dixit: « Est apud nos quidam diaconus celebs cum sua sorore, nomine Arsenius. Similis illi non est alius qui sit juxta Theodosii regis placitum et qui filios ejus omni scientia divina et humana instruat. Sed nescio an assensurus sit, quia tempus educationis normalis sibi praefuit. Nihilominus si jusserit vestra potestas, cum advocabimus et de re ista disseremus. » Illis auditis, rex valde laetatus est. Et mittentes Arsenium arcessiverunt. Cum advenisset, rex ei dixit: « Haud potestatem nostram latet tua ad Deum conversatio tuaque virtute dives vita. Imo saepe pulchram tuam agendi rationem audientes, valde laetati sumus. Cum autem qui nobiscum regnat Theodosius, nobis legationem miserit rogans talem sibi hominem mitti qui possit filios ipsius in omni pietate et philosophia educare, propterea te qui secundum Deum ea arcessivimus, ut et filios illius secundum gratiam, quae tibi a Deo data est, edoceas. Non enim hanc rem cuiquam incaute et temere credendam, nisi tuae religioni decrevimus. » Arsenius autem regi dixit: « Non ignorat, religiosissime rex, sanctissimus pater noster Papa vilitatem meam, siquidem non adhuc inveni tempus exteriori philosophiae studendi, praesertim cum ab ista sacra manuum impu-

Variae lectiones et notae.

⁸⁶ αὐτοῦ codex, sed infra αὐτόν. ⁸⁶ δεῖλ. cod. ⁸⁷ τοῦτο cod.

sitione quam magis accipi, non in harum scientiarum librum oculos demisi. » Interpellans autem Papa dixit ad eum : « Vera quidem sunt ea quae a te dicuntur; scimus res ita se habere : multum etenim in hoc tuam honestam vitam laudavimus. Sed quia divina regiaque jussio est, et placitum Dei in eo quod factum est relucet, obsecramus te ut in huiusmodi bonum incipitum te ipsum impendas. Potes enim per gratiam Dei quae tibi data est pie Deoque gratiose illos edocere, quoniam de philosophia multum eis prodesse, ostendens eis turpes impiorum idolorum apparatus, quae deos infandi Graeci vocant, non credendum eis qui apud ipsos initiati sunt, sed vocandum eos daemones, non eorum abominations et monstra colendum. »

καὶ θεσπέτως αὐτοὺς παιδεύσαι· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ μεγάλως αὐτοὺς ὠφέλιχα δεικνύων αὐτοῖς τὰς κομπὰς καὶ αἰσχρότητα; τῶν δυσσεβῶν εἰδώλων, οὓς θεοῖς ἀποκαλοῦσιν οἱ ἀλιτῆρες Ἑλληγες, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν, τοῖς παρ' αὐτῶν μυθευομένοις, ἀλλὰ θαίμονας αὐτοὺς ἀποκαλεῖν, καὶ ὁρῶσθεύειν τὰ μιάσματα αὐτῶν καὶ φαντάσματα. »

His talibusque verbis monentes Arsenium, illum ad regem cum omni laude et honore miserunt; cum rex, tum Papa scribebant ei : « Juxta placitum vestrum miserimus vobis hominem, qui cum gratia Dei valebit charissimos serenitatis vestrae filios in omni sapientia et virtute educare. » Arsenius igitur, sorore in virginium caedem immissa, Constantinopolim adiit. Theodosius autem rex, litteris acceptis et lectis, Arsenium ad se vocavit. Miratus eum habitu moribusque spectabilem, venerabilem habitu, colore flavum, aspectu facilem, sensu humilem, sermone moderatum, in divinis et humanis sapientissimum, uno verbo, omni secundum Deum virtute exornatum, gavisus est gaudio magno, dixitque ad eum rex : « Ostendis quidem habitu, moribus et loquela, te virtute praeditum esse Deumque timere; et sicut scripserunt nobis rex collega noster et sanctissimus Romanorum Papa, sic vidimus : vera enim scripserunt. Nunc non omnino causam ignoras, propter quam ad nos te miserunt. Sed et ipsa nostra potestas tibi declarabit hoc esse factum propter filios nostros, ut omni pietate timoreque Dei instruas, et omnem philosophiam ad amussim eos doceas. Ne timeas neque dubites apud eos conficiens eos nostros esse filios; neque iterum ipsis tanquam regibus attendas aut revereris, sed tanquam filios et discipulos eos habeto, et cum deliquerint, corrige eos. » Postquam imperator Theodosius haec dixisset, adductos Arcadium et Honorium in manus ejus commendavit, dicens : « Ecce, ab hac die iste est meus ac vester pater et magister. Aurem illi sicut patri docilem praebete, nec leves sitis auditores nec inobsequentes : illi enim denuntiavi quod si quis ex vobis non audiat eum aut delinquat, hunc velut discipulum habeat corrigendum. »

ἄ γὰρ ἐκρίναμεν ἀπὸ καὶ ὡς ἔτυχεν ἰγχειρία: τούτο τὸ πρᾶγμα τιμὴ εἰ 469 μὴ τῇ σῆ εὐλαθείᾳ. » Ὁ δὲ Ἀρσένιος εἶπε τῷ βασιλεῖ· « Οὐκ ἀγνοεῖ, θεοσεβέστετε βασιλεῦ, ὁ ἀγιώτατος Πατὴρ ἡμῶν πάπας τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν, ὅτι ἔχω καιρὸν μὴ παρελθόν διὰ τῆς ἔξω φιλοσοφίας, ἐξαιρέτως δὲ ἀφ' οὗ τὴν χειροτονίαν ταύτην ὁ ἀνάξιος ἐδεξάμην, οὕτως ἢ εἰς βιβλίον ἐνέκρυψα τῶν τοιούτων ἐπιστημῶν. » Ὑπολαβὼν δὲ ὁ πάπας εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὅτι μὴν « Ἀληθῆ εἶσι τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἐπιστάμεθα ταῦτα οὕτως ἔχειν· κἀνὺ γὰρ ἐπὶ ἡμῶν τὴν ἐνάρετόν σου πολιτείαν ἐν τούτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ θεῖα καὶ βασιλικὴ κέλευσις ἐστὶ, καὶ θεάρετόν ἐστι τὸ πραγματευόμενον, ἐκλιπαροῦμέν σε ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐπιχειρήμα. Δύνη γὰρ

Β διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης σοι εὐσεβῶς

(δ) Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις πείσαντες Ἀρσένιον ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς, γράψαντες αὐτῷ, ὅτι βασιλεὺς καὶ ὁ πάπας, ὅτι « Κατὰ τὴν κέλευσιν ὑμῶν ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἀνάξει τὰ φίλιτα τέκνα τῆς ὑμῶν γαληνότητος; ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ. » Ὁ οὖν Ἀρσένιος, παραδούς τὴν ἀδελφὴν εἰς παρθενίαν, ἀπέβλεβεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος τὰ γράμματα καὶ ἀναγνοὺς, προσκαλεσάμενος τε τὸν Ἀρσένιον, σχήμα τε καὶ ἦθος εὐλαδῆς θεασάμενος ἐν αὐτῷ, σεμνὸν μὲν ἔχοντα τὸ σχῆμα, ὠχρὸν τὸ χρῶμα, εὐτακτὸν τὸ βλέμμα, ταπεινὸν τὸ φρόνημα, τὴν λαλίαν σύμμετρον καὶ περὶ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα σοφώτατον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάσῃ τῇ κατὰ θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον, ἐχάρη καρδὴν μεγάλην καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· « Ἀηλοῖς ἢ μὴν διὰ τοῦ σχήματος, ἦθος τε καὶ ἀπολογίας, ἐν ἀρετῶν σε καὶ θεοσεβῆ εἶναι, καὶ, καθὼς γεγραφήκισιν ἡμῖν ὅτι 470 συμβασιλεὺς ἡμῶν καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἀγιώτατος πάπας, οὕτως καὶ εἰδομεν· ἀληθῆ γὰρ ἔγραψαν. Νῦν οὖν πάντως οὐκ ἀγνοεῖς δι' ἣν αἰτίαν ἐστειλάν σε πρὸς ἡμᾶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον κράτος αὐτοφθὶ διαλεχθήσεται σοι, ὅτι χάριν Θεοῦ τούτους ἐκπαίδευσῃ, ἐπι μὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν εἰς ἄκρον αὐτοῦ; διδάξῃς. Ἀλλὰ μὴ ὑποσταλῆς μηδὲ διακρηθῆς πρὸς αὐτοὺς ὑπονοῶν, ὅτι τέκνα ἡμῶν ὑπάρχουσιν, μήτε κἀλιν ὡς βασιλεῦσιν αὐτοῖς προσχῆς ἢ τιμῆσεις, ἀλλ' ὡς τέκνα καὶ μαθητὰς ἔχει αὐτοὺς καὶ ὅτε παραπέσωσιν, ἐπέξευθε αὐτοῖς. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος καὶ ἐνέγκας τὸν τὸν Ἀρκάδιον καὶ Ὀνύριον παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, (125^α) λέγων· « Ἴδοὺ, ἀπὸ τῆς σήμερον, οὗτός ἐστιν ἐμεῦ τε καὶ ὑμῶν πατήρ καὶ διδάσκαλος. Ὑπακούσατε

Variæ lectiones et notæ.

ἢ οὐδέ? ἢ μὴ? ἢ εἰς? ἢ Δτ)οῖ cod.

αὐτῷ ὡς πατὴρ καὶ μὴ παρακούσῃτε αὐτοῦ μίτι ἀντιτάξεσθε· παρίγγεϊλα γὰρ αὐτῷ, ἵνα ἴαν παρακούσῃτε αὐτῷ ἢ, παραπέσει εἰς ἐξ ὑμῶν, ἐπιβέβηθη αὐτῷ ὡς μαθητῆ. »

(5) Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφορίζει αὐτοῖς πλῆθει τοῦ βασιλικῆς κοιτῶνος τρικλίνιον μέγα καὶ ἐν αὐτῷ διαγεῖν παρακελεύεται. Τοῦτο δὲ ἐπενόησεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα συχνότερον ἐπισκέπτεται αὐτούς· μεγάλως δὲ τιμήσας τὸν Ἀρσένιον ἐποίησεν αὐτὸν μείζον πάντων τῶν ἐν τῷ παλατίῳ, ὥστε μὴ εἶναι τινα τῶν ἐκεῖσε λαμπροτέρων αὐτοῦ ἐσθῆτα περικεϊμένον· καὶ ἀπὸ τῆς εἰπεῖν, ἦν πατὴρ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

(6) Ὁ οὖν Ἀρσένιος παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως τὸν τε Ὀνώριον καὶ Ἀρκάδιον ἀντήγγεν αὐτοὺς θεοσεβῆς, διδάσκων πᾶσαν σοφίαν θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνην. Ταπεινώσκειον δὲ ὑπάρχων ὁ ἐν ἀγίοις Ἀρσένιος οὐκ ἐχρᾶτο αὐτοῖς ὡς μαθηταῖς, ἀλλ' ὡς βασιλεῦσι· καθίζων γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ δύο θρόνων, αὐτὸς περιστάμενος ἐδίδασκεν αὐτούς. Ἐν μίᾳ οὖν τῶν ἡμερῶν εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἄφνω πρὸς αὐτούς, ὄρᾳ Ἀρσένιον μὲν ἰστάμενον, τὴ δὲ τέκνα αὐτοῦ καθεζόμενα· καὶ ἰλυπήθη σφίδρα κατὰ Ἀρσενίου καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· « Ὀδοῦς παρήγγεϊλα ὑμῖν, ἵνα βασιλικῶς καὶ μὴ μᾶλλον ὡς μαθηταῖς χρῆση τοῖς παιδίοις; καὶ τί τοῦτο πεποίηκας; πάνυ γὰρ **471** ἐλύπησας τὸ ἡμέτερον κράτος ἐν τούτῳ. » Ὁ δὲ Ἀρσένιος πρὸς τὸν βασιλέα φησὶν· « Οὐχ ἡγησάμην πρόπον εἶναι, θεοστήρικτε βασιλεῦ, ἐμὲ καθέζεσθαι, βασιλεῖ; δὲ παραστήκειν μοι. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἀπεκρίθη βλοσυρῶ τῷ βλέμματι πρὸς Ἀρσένιον λέγων· « Σὺ καθιστᾷς αὐτοὺς βασιλεῖς· οὐχ ὡς δούλους παρέδωκά σοι αὐτούς; ἵνα τί ταῦτα φθέγγῃ; » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς παραχρῆμα ἄπαρας ὁ τὰ διαδήματα, ἅπερ εἶχον ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ βίψας αὐτὰ εἰς τὴν γῆν, ποιεῖ αὐτούς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ προσκυνῆσαι, καὶ καθίσας τὸν Ἀρσένιον ἐπὶ θρόνον, ἐκείνου; περιστασθαι αὐτῷ ἐκίλευσεν, εἰπὼν, οἶτι· Εἰ μὲν φοβηθῶσι τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ θελήσωσι πορεύεσθαι καὶ φυλάττειν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, δύνατό; ἔστιν ὁ παμβασιλεὺς τῶν αἰώνων, εἴπερ θέλημα αὐτοῦ ἔστιν, παραστῆναι αὐτοῖς τὴν ἀξίαν ταύτην· εἰ δὲ μὴ ἔγωσι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, εὐχομαι αὐτῷ, μᾶλλον ἐκρινθῆναι αὐτοὺς νηπιόθεν· κρείσσον ἤγομαι τεθνᾶναι αὐτούς εὐσεβῶς ἢ βασιλεύειν ἀσεβῶς. » Ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ. *

(7) Ἐκ τότε οὖν ὁ Ἀρσένιος δειδιῶς τὸν βασιλέα οὐκέτι ἐποίησε αὐτοὺς καθεσθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον περιστασθαι αὐτῷ καὶ ἐκμανθάνειν. Ἐν τούτοις οὖν διάγων ὁ ἡγιασμένος Ἀρσένιος πάνυ ἰδυσφάει καὶ ἰλυπετο· — ἦν γὰρ μισόδοξος καὶ φιλόθεος — καὶ ἐπιθύμησε μᾶλλον τὴν μονήρη βίον καὶ ἡσύχιον μεταλθεῖν, ὥστε παρακαλεῖν τὸν Θεὸν συχνῶς ὑπὲρ τοῦτου μετὰ θαυρῶν, ποιῆσαι τρόπον τοῦ ἰδιότατος αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου.

(8) Ἐν μίᾳ οὖν τῶν ἡμερῶν εὐρῶν ὁ ἄγιος Ἀρσένιος τὸν Ἀρκάδιον περιπεσόντα εἰς και (125b) δίκην πταίσμα, ἐνέγκας καὶ ἐμυθριμησάμενος ἐπι-

His dictis, assignavit eis prope cubiculum regium, ingens triclinium, et in hoc degere iussit. Hoc excogitavit rex, ut frequentius eos inspiceret. Valde autem honorans Arsenium majorem omnibus qui in palatio erant, constituit, et nemo ex habitantibus illie splendidiore ac ille veste inducatur. Ut uno verbo dicam, regis et filiorum ejus erat pater.

Arsenius igitur susceptos filios regis Honorium et Arcadium in timore Dei educavit, docens omnem sapientiam, divinam atque humanam. Humilitate vero plenus sanctus Arsenius eos non quasi discipulos, sed quasi reges habebat; super duobus siquidem thronis eos positos stans ipse docebat. Quasdam ergo die, rex ad eos subito intrans, aspexit Arsenium stantem et filios suos sedentes; ægro animo valde ad Arsenium conversus: « Siccine, inquit, denuntiavi vobis, ut regios potius quam discipulos habere pueros? Cur hoc fecisti? Valde enim potestatem nostram in hoc contristasti. » Arsenius autem ad regem: « Non ducebam esse decens, religioissime imperator, me sedere, dum reges apud me starent. » Ad hoc autem verbum rex iratus et terribiles ad Arsenium oculos volvens, respondit: « Tu constituis eos reges: nonne ut servos eos tradidi tibi? Ad quid ista loqueris? » His dictis, rex statim eripiens diademata quæ super caput habebant, et in terram ea projiciens, eos ad pedes ejus procumbere iussit, et Arsenium in thronum sistens, eos apud illum stare præcepit, dicens: « Si Deum timeant, et in lege ejus ambulare, et ipsius mandata custodire velint, potens est summus Rex sæculorum, si talis est ipsius voluntas, ipsa dignitatem hanc præstare: si autem Dei timorem non habent, illum precor ut potius a pueritia eos eradicet: mallet eos pie mori quam impie regnare. » His dictis, rex in cubiculum suum reversus est.

Ex hoc ergo tempore regem veritus Arsenius eos jam non sedere, sed potius apud semetipsum stare et audire curabat. In his igitur vexatus Arsenius multum dolere et contristabatur. Erat enim glorie inimicus et amore Dei captus; maluisset monasticam et tranquillam agere vitam. Itaque Deum super hoc præsertim cum lacrymis orabat, ut ipsi e mundo discedere et solitarie vivere concederet.

Igitur in una dierum istarum, sanctus Arsenius, cum Arcadium in puerile delictum cecidisse reperisset, ægre ferens et fremens inflixit ei terribilem

Variæ lectiones et notæ.

* αὐτοῖς — βασιλ. εἰς codex, sed infra dativum habet ipsr. ἄπαρας?

plazam, ita ut vulnereum stignata fero usque ad mortem in corpore ferret. Ab hac ergo de Arcadio, maximopere læsus, adversus Arsenium multam malignitatem nutrit, et advocato scutario suo confidens secreto dixit : « Quouunque modo poteris, occide mihi Arsenium, nemine conscio. » Scutarius autem, cum hanc lugendam audivisset propositionem et in corde timorem Dei haberet, homicidam Arcadii sententiam Arsenio aperuit. Arsenius autem mœrore metuque correptus Deum invocabat dicens : « Domine, viam salutis indica mihi. » Et illum pœnituit plage quam intulerat Arcadio. Deinde cum aliquot dies præterissent, et Arsenius urgeret scutarium quocumque modo ipsum servare, et ipse indesinenter oraret, venit vox ei dicens : « Arseni, homines fuge, et salvus eris. »

Hac igitur audita voce, nihil cuiquam dixit, sed vilem induens vestem ad portum se contulit : ibi per divinam providentiam navigium invenit, et in illud ascendens Alexandriam venit : statimque currens advenit in desertum Scetis, et ibi multis virtutibus refulsit. Rursum autem audivit vocem dicentem ipsi : « Arseni, fuge, sile, pacifice vive : illæ enim sunt innocentie radices. »

Rex autem Theodosius valde contristatus de Arsenii absentia, omnibus et undiquaque scripsit ut illum quaerent ; nec potuerunt illum invenire usque ad obitum ejus. Regnantibus autem Arcadio et Honorio notum factum est Arsenium in Ægypto monasticam ducere vitam mireque conversari ; tunc illi plurimas scripserunt epistolas, cum adhortantes ut pro suis discipulis et filiis deprecaretur. Scripsit autem ei rursum Arcadius, suppliciter rogans ut ignosceret ipsi delictum quod in Arsenium admiserat, eum occidere volens, et, ad persuadendum cum, in rescripto mandavit ei ut ab Alexandria præfecto redivit Ægypti acciperet et juxta placitum distribueret, modo ipsi ignosceret, oraretque pro regno ipsius et Honorii fratris, et ipsis semel saltem scriberet. Sanctus autem Pater noster Arsenius ipsis scribere recusavit et hanc ipsius declarationem fecit : « Deus, Illi, omnibus vobis ignosceret et sua divina placita perficere dignabitur. De quibus autem muneribus mihi scripsistis, ego jam mundo mortuus sum : nolite prorsus inter vivos me reputare. »

των, ἐγὼ ἤδη τῷ κόσμῳ ἀπέθανον· μηδὲν λογιστέ μου
In his autem diebus Theodosius Magnus imperator Demophilo significavit vel ut ab Ariano errore recederet, vel ab ecclesiis exiret. Exiit igitur postquam Ariani quadraginta annos ecclesias tenuissent. Synodus igitur et imperator Gregorio

τίθησιν αὐτῷ δεινὴν πληγὴν, ὥστε σχεδὸν ζῶ· θανάτου τοὺς τύπους· τῶν πληγῶν φέρειν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ. Ὁ οὖν Ἀρκάδιος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐδάρη, ἔμεινεν ἔχων κατὰ Ἀρσένιον κακίαν πολλὴν καὶ προσκαλεσάμενος τὸν σπαθάριον αὐτοῦ ἐπαρέπει αὐτῷ κατ' ἰδίαν λέγων· « Ὅποιός τρόπος δυνήθῃς ἀπόκτεινόν μοι τὸν Ἀρσένιον, μηδενὸς γινώσκοντος. » Ὁ δὲ σπαθάριος ἀκούσας τὴν ἐλεεινὴν **472** ἀπόφασιν ταύτην καὶ φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ ἔχων, θάρρει τῷ Ἀρσένιῳ τὴν μαιφόνον τοῦ Ἀρκადίου ἐπιτροπήν. Ὁ δὲ Ἀρσένιος λύπη τε καὶ φόβῳ συσχεθεὶς περὶκάλει τὸν Θεὸν λέγων· « Κύριε, ἐδήγησόν με πῶς σωθῶ. » καὶ μετεμελήσατο ἐπὶ τῇ πληγῇ ἣ ἦν τύψας τὸν Ἀρκάδιον. Ἐἶτα ὀλίγων ἡμερῶν διελθουσῶν καὶ τοῦ Ἀρσένιου κατεπεύγοντος τὸν σπαθάριον τοῦ δι' οἴου δῆποτε τρόπου σώσας αὐτὸν καὶ τούτου ἀδαιλείπτως εὐχομένου, ἤλθεν αὐτῷ φωνὴ λέγουσα· « Ἀρσένιε, φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σώζῃ. »

(9) Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς ἀκούσας μηδὲν μηδὲν εἰσηκῶς, ἀλλ' ἐσθῆτα εὐτελεῖ ἐνδυσάμενος^α κατήλθεν εἰς τὴν λιμένα καὶ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, εὐρών ἐκείσε πλοῖον, ἐμβὰς ἐν αὐτῷ ἤλθεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἀποθρηξάμενος ὤρμησεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς σκήτωσης καὶ ἐκεῖ διέπρασεν ἐν διαφόροις κατορθώμασιν· ἤκουσε δὲ πάλιν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· « Ἀρσένιε, φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε, αὐταὶ γὰρ εἰσὶν αἱ ῥίζαι τῆς ἀνιμαρτησίας. »

(10) Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πάνυ λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει Ἀρσένιου ἔγραψε παντὶ καὶ πανταχοῦ ἀναζητῆσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν εὐρεῖν ἄχρι τῆς τελευταῆς αὐτοῦ. Βασιλευσάντων δὲ Ἀρκადίου καὶ Ὀνωρίου, ἐγνώσθη αὐτοῖς, ὅτι Ἀρσένιος ἐν Αἰγύπτῳ διάγει τὴν μονήρη βίον καλῶς πολιτευόμενος· καὶ ἔγραψαν αὐτῷ πλείστα· ἐπιστολὰς παρακαλοῦντες αὐτὸν ὥστε εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἰδίων μαθητῶν καὶ τέκνων. Ἐγράψε δὲ αὐτῷ πάλιν Ἀρκάδιος δυσωπῶν αὐτὸν ὥστε συγχωρησάσθαι αὐτῷ τὸ πταίσμα, ὃ ἤμαρτεν εἰς Ἀρσένιον ἀνελεῖν αὐτὸν βουληθεὶς, ὡς τε ὀέλων αὐτὸν πληροφορησάσθαι γράψει αὐτῷ ἐν ὀμότητι·^β λαβεῖν παρὰ τοῦ ὑπάρχοντος Ἀλεξανδρείας ἀγιοσταλίου τὰ δημόσια τῆς Αἰγύπτου καὶ ταῦτα διανεῖμαι ὅπου ἀν' ἐλεούῃ, καὶ μόνον συγχωρήσῃ αὐτῷ καὶ εὐξήται ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τε καὶ Ὀνωρίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀντιγράψαι αὐτοῖς κἂν ἄπει. Ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Πατρὶ ἡμῶν Ἀρσένιος γράψαι αὐτοῖς οὐκ ἠθέλησεν, δηλοῖ δὲ αὐτοῖς αὐτως· « Ὁ Θεός, τέκνα, πᾶσι ὑμῖν συγχωρήσει καὶ ἀξιῶται ποιεῖν τὰ θεῖα αὐτοῦ **473** θελήματα· περὶ δὲ ὧν γεγραφήκατε χρημά-

δω· εἶναι εἰς τοὺς ζῶντας. »
(11) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Θεοδοσίος μέγας βασιλεὺς ἐδήλωσε Δημοφίλῳ ἢ τῆς Ἀρείου πλάνης ἀποστῆναι ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκστῆναι· ἐξῆλθεν οὖν, μ' ἔτη τῶν Ἀρειανῶν κατασχόντων τὰς ἐκκλησίας. Ἦ σύνοδος· οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς Γρηγορίῳ

Variae lectiones et notæ.

^α μετεμελήσας. codex. ^β ἐκδ. ? ^γ ἀποθρηξάμενος ? ^δ ἐν ὀμῳτ. codex, ἔννομα ? ^ε Cod. 552, 18-553, 5. Ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτός· ἐν ΚΠ Δ. ἐδ. ἢ ἀπ. τῆς Ἀ. πλ. ἢ τῆς ἐκκλησίας ἐξελθόν, καλ.

ἡ θεολόγῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐκύρωσαν Κωνσταντινουπόλιως καὶ μὴ θέλοντα τοῦτον τῷ ὀνόμῳ ἐνέδρυσαν βιασάμενοι· ὡς πολλὰ καμόντα καὶ τῆς πλάνης τῶν αἱρέσεων τὴν πάλιν ἐλευθερώσαντα.

¹⁰ (12) Εὐρώων γὰρ μόνην τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν μικροτάτην οὖσαν καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κρατούμενην, (124°) ἐκεῖσε τὰς συνάξεις ποιῶν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διδάσκων, πάντας μετέστρεψεν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως· ὕστερον δὲ ὑπὸ Μαρκιανοῦ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ὃ νῦν ὀρᾷται μέγας· ἀνεδομήθη καὶ Ἁγία Ἀναστασία μετανομάσθη ἢ διὰ τὴν γυναῖκα (ἔγγονον) ¹¹ ἐκ τῶν ἀνωθεν καταπεσοῦσαν καὶ ἀποθανεῖν, κοινῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων εὐχῆς (καὶ) ταύτην ἀναστῆναι, μήτε τοῦ ἐμβρύου θανέντος — ἢ καὶ διὰ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀνάστασιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι.

¹² (13) Μετὰ δὲ τὸ ἐνεδροῦθαι τὸν θεολόγον ἐπὶ τοῦ ὀνόμου, ὡς εἴρηται, Κωνσταντινουπόλιως, μὲθ' ἑαυτῶν παρ' Αἰγυπτίων ¹³ τῷ λόγῳ φθονηθῆναι, τὸν συντακτῆριον ¹⁴ λόγον σχεδιάσας καὶ ἀναγνούς, ἐκούσως· τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀνόμου ἀποταξάμενος, ὑπεχώρησε.

574 (14) Νεκτάριον δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος προχειρίζεται πατριάρχην, Ταρσεία μὲν τῷ γένει, τὴν τοῦ πραιτορος ἀρχὴν τότε διέποντα ¹⁵, ἀδάπτιστον δὲ μέχρι τότε ὑπάρχοντα, σεμνὸς ¹⁶ δὲ καὶ εὐλαβὴς καὶ περὶ τὸν βίον θαυμάσιος.

(15) Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος· πρὸς Ναζιανζὸν ¹⁷ τὴν χωρίον Καππαδοκίας ἐπανελθὼν, ὅπερ ἐκέκτητο ἐκ πατρικοῦ κλήρου, ἡμερήσια· ἐν αὐτῷ καὶ ἡσυχάσας ¹⁸ τινὰ χρόνον καὶ ἐν θεωρίᾳ μεζόνων γενόμενος τὸν βίον μεταλλάττει πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν καὶ πάσης ἀρετῆς ἔμπλεως γενόμενος.

Ριθ. Περὶ τῆς β' συνόδου ¹⁹.

¹⁹ (1) Ἡ δὲ δευτέρη σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ α' τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων (ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου), ἐπὶ Δαμάσου πάπα Ῥώμης, ἢ· ἡγούντο Τιμόθεος· Ἐλεξανδρείας, Μελέτιος· Ἀντιοχείας, Κύριλλος· Ἱεροσολύμων ²⁰, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, κατὰ Μακεδονίου γεγονότος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλιως, ὃς ἔτι περιώνωσαύτως ²¹ τῷ Ἀρειῷ ἐβλασφήμει, ὁμοίως δὲ ²² τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ εἶναι θεὸν ἀληθινόν, ἀλλὰ κτίσμα καὶ αὐτὸ ὑπελάμβανεν.

²³ (2) Αὕτη συνελθοῦσα χειροτονεῖ μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν συγκλητικὸν Νεκτάριον, Μακεδόνιον ἐὼ ἀναθεματίζει καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιον τὸν Λίβυν. ἐν πρόσωπον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δοξάζοντα,

A Theologus Constantinopolis episcopatum decreverunt, et cum in throno sedere recusaret ipsum coegerunt, utpote qui multum laboraverat et urbem hæreticis erroribus liberaverat.

Enimvero cum solam sanctam Anastasiam, que valde parvula erat, ab orthodoxis occupatam invenisset, ibi synaxes faciens et orthodoxam fidem docens, omnes ab hæresi revocavi. Postmodum autem a Marciano Magnæ ecclesiæ economo ad magnitudinem quam nunc habet extructa est et sanctæ Anastasiæ cognomen accepit, vel quia mulier gravida, ex alto lapsa, mortua erat et facta communi orthodoxorum oratione, salvo fœtu, surrexerat, vel quia in ea orthodoxiæ resurrectione facta fuerat.

B Postquam autem in Constantinopolitanam sedem, ut dictum est, Theologus evectus esset, audito quod Ægyptii verbo inviderent, valedictorium sermonem festinanter compositum pronuntiavit, et voluntario ecclesiæ et sedi renuntians, secessit.

Nectarium autem rex et synodus elegerunt patriarcham. Tarsensis genere, prætoris officium tunc exercebat et hucusque non erat baptizatus. Erat autem venerabilis et pius et integer vitæ.

C Magnus autem Gregorius in vicum Cappadociæ Nazianzum rediens, de substantia quam hereditate paterna obtinuerat, aliquandiu tranquillus et quietus vixit. Spe melioris vitæ fretus vitam finivit senior, plenus dierum, omnique virtute cumulatus.

CXCIX. De secunda synodo.

Secunda synodus centum quinquaginta Patrum Constantinopoli, anno trecentesimo septuagesimo primo, sub Theodosio Magno, et Damaso Romæ Papa facta est: cui præfuerunt Timotheus Alexandria, Meletius Antiochiæ, Cyrillus Hierosolymæ, Gregorius Theologus. Habita est adversus Macedonium, Constantinopolis episcopum, qui adhuc vivens non secus ac Arius blasphemabat, similiterque Spiritum sanctum non esse Deum verum, sed meram creaturam affirmabat.

D Hæc synodus Constantinopoli senatorium consecrat Nectarium, Macedonium autem anathematizat cum Sabellio Libyco, unam in sancta Trinitate personam docente, et Apollinario Laodiceno, di-

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ Ced. 551, 17-558, 6. Τότε καὶ ὁ θεολόγος Γρ. παρήρησιαστικώτερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐδίδασκεν ἐν ΚΠ. εἰς τὸ εὐκέρηρον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας· ἔτι μικρὸν τυγχάνον, α' χρόνους καὶ μικρὸν τι πρὸς ἐκεῖσε πεποικηκώς — ὡς ἐπὶ τοῦ οἴσιου Μ. ἀνοικτομοθηθῆναι καθὼς ἔρ. ¹¹ ἐγκύμωνα Len. cf. Ced. ἀνάστασις μὲν δὲ τὸ τὸν τῆς· ὁ λόγον ἐν ταύτῃ ἀναστῆναι, Ἀν. δὲ διὰ τὸ συμδὲν ἐν αὐτῇ θαυματοῦργημα· λέγεται γὰρ γ. τινα ἀν. πεσ. ἀπ. γ. δὲ κ. ε. ὡς τ. ὁ. τ. ἀν. ¹² Ced. 555, 1-7 τῷ ζ' ἔπει — μ. ὁ θεός Γρ. τινὰς τῶν ἐξ Αἰγύπτου τῷ λόγῳ αὐτοῦ φθονήσαντας. ¹³ Ἀ. τοῦτο φθονήσαντας cod. τοὺς Αἰγυπτίους μ. ὁ Γρ. τῷ λ. τὸν φθ. Leo. ¹⁴ τὸν σ. ἐπιδηξάμενος λ. τῆς ἐπισκοπικῆς διοικήσεως ὑπενεχ. Ced. τὸν σ. λ. ἐπ. ἐκ. τῆς ἐκ. ὑπεχ. Leo. ¹⁵ δὲ πνεύματος cod. ¹⁶ σεμνὸς — εὐλαβὴ — θαυμάσιος? ¹⁷ Ἀριαζόν cod. ¹⁸ Rubrica M. 2, in codice cum margine est absclissa. ¹⁹ Ced. 554, 16-23: Τῷ ζ' ἔπει τῆς βασιλείας τοῦ μ. θ. γ. ἢ ἐν ΚΠ. ἁγία καὶ οἰκουμένη β' σ. τῶν ρν' ἁγ. π. κτλ. ²⁰ καὶ add. Ced. ²¹ ὡς αὐτῷ τῷ cod. ²² καὶ add. Ced. ²³ Ced. 555, 7-14: Ἡ δὲ ἁγία σύνοδος Μ. ἀν. σὺν ἀ. καὶ Σ.

cute Verbum incarnatum absque mente esse, A Eri δὲ ὡς καὶ Ἀπολινάριον τὸν Λαοδικεῖος ὡς, λέ-
 Verbum autem in anima pro mente stare, Spiritum
 sanctum esse Deum vivificantem et Filio consub-
 stantialem proclamavit, addens Symbolo a Nicænis
 Patribus declarato verba Dominum, et vivificantem,
 et sequentia.

Tunc magnus Amphilocheus regem hortatur ut
 ex omnibus urbibus arceantur Ariani. Hic vero
 severiorem æstimans petitionem, non exaudivit eum:
 et tunc quidem Amphilocheus prudenter tacuit;
 sed postea propositionem memorabilem adven-
 nit. Cum enim in palatium ingressus esset et
 prope regem filium ejus Arcadium sedentem con-
 spexisset, patrem studiosè salutavit et filium prate-
 ritè in salutatum. Imperator putans oblivisci Am-
 philochium de salutando filio monuit. Sed ille dixit
 honorem ipsi exhibitum sufficere, nec alium pro
 filio separatim requirendum. Contra quem rex irat-
 ur propriam vocabat injuriam filii depectum.
 Τὸτε Ἀμφιλόχιος ἐλάλησεν πρὸς τὸν βασιλέα λέγων· ὁ βασιλεὺς
 ἀκούσας (124) ὁ βασιλεὺς καὶ σφόδρα θαυμάσας
 γοῦς κωλύοντα.

Hic homo inimicus boni invidens diabolus sævum
 quid et inhumatum fieri parabat. Egressus enim
 Constantiopolim rex iter Romam faciebat. Cum au-
 tem Thessalonicam per transiret, et milites
 ejus civitatem lascivia turbassent, moti sunt The-
 salonicenses, et regem contumelia affecerunt, et
 quosdam duces lapidibus trucidarunt. Illo vero
 nuntiatibus exasperatus et iræ motum non continens,
 ejus urbis præfecto sententiam ultionis sumendæ
 protulit: qui tali utens facultate, sicut dominator
 et tyrannus, iniquos enses adversus omnes denu-
 davit et innocentes cum reis septem millia trucidavit.

Hanc calamitatem cum audivisset Ambrosius

γοντα τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον θῆναι ὡς εἶναι,
 ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν λόγον ὡς ἐν τῇ ψυχῇ γειγνησθαι. Τὸ
 δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θεὸν εἶναι ζωοποιῶν καὶ ὁμοού-
 σιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἐκτίρησε προσεθηκυία
 [εἰς] τὸ 475 ἐκτεθὲν παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων
 Πατέρων Σύμβολον τὸ Κύριον καὶ τὸ ζωοποιῶν καὶ
 τὰ ἐξῆς.

(3) Τότε (δὲ) ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος παρακαλεῖ
 τὸν βασιλέα τοὺς Ἀρειανούς ἐκ πασῶν τῶν πόλεων
 ἐξελεῖν ὡς ὁ δὲ ἀπήνεστρα ὑπολαβὼν τὴν ἀφῆσιν
 οὐχ ὑπήκουσεν ὡς αὐτῷ· καὶ ὁ σοφώτατος Ἀμφιλό-
 χιος τότε μὲν εἰσήγγεισε, ἐξεῦρε δὲ ὑστερον ὑπόθεσιν
 ἀξιωματημένην. Ἐντὸς γὰρ πάλιν τῶν βασιλείων
 γινόμενος (καὶ τῷ βασιλεῖ συγκαθήμενος τὸν υἱὸν
 Β Ἀρκάδιον Θεοσάμνον) τὸν μὲν πατέρα ὡς ἡσπεί-
 σατο ὡς, τὸν δὲ υἱὸν ὡς κατέλιπον ἀπροσκήνητον· καὶ
 ὁ βασιλεὺς νομίσας ἐπιλησθῆναι τὸν Ἀμφιλόχιον
 ἀπάσασθαι ὡς τὸν υἱὸν ὡς προσέταξεν. Ὁ δὲ ἀπο-
 χρῆν ἔφη τὴν ὡς αὐτῷ προσενηχθεῖσαν τιμὴν (καὶ μὴ
 ἐπιζητεῖν καὶ τοῦ υἱοῦ ὡς ἐν διαιρέσει· πρὸς) ὅτι ὁ
 βασιλεὺς χαλεπήνας οἰκίαν ὡς ἐκάλει παροινίαν τὴν
 τοῦ υἱοῦ ἀτιμίαν. Καὶ ὁ Ἀμφιλόχιος ἐξεβόησε
 (πρὸς τὸν βασιλέα λέγων)· εἰ Ὁρῆς, ὦ βασιλεῦ, πῶς
 οὐ φέρεις τὴν τοῦ παιδὸς ἀτιμίαν· πιστεύσον (δὲ)
 οὐ καὶ τὸν θεὸν τοὺς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ βλασφημοῦ-
 τας βδελύττεσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι. Τούτῳ
 νόμον εὐθέως ἔγραψε ὡς τοὺς τῶν αἰρετικῶν συλλέ-

(4) Τούτῳ ὡς τῷ ἀγαθῷ φθονήσας ὁ μισόκαλος
 δαίμων ὡς τὸν ἀπάνθρωπον ὡς παρεσκευάσας
 γενέσθαι· ἀπὸ γὰρ Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἐξελεῖν
 ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Ῥώμην τὴν ὁδοπορίαν ἐποιεῖτο· ἐν
 δὲ τῇ ὡς Θεσσαλονικίᾳ γινόμενος κατὰ πάροδον καὶ
 τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ παραταξάντων ὡς τῇ πόλει
 διὰ μετὰ ὡς, ἐστασίας οἱ Θεσσαλονικεῖς 476
 καὶ τὸν βασιλέα ὡς μὲν ὕβρισαν, τινὰς δὲ τῶν ἀρχόν-
 των αὐτοῦ ὡς ἐλιθοβόλησαν. Ὁ δὲ ὡς ὑπὸ τῶν ἀγγελ-
 θέντων ἐξαφθῆς καὶ μὴ ἐνεγκῶν τοῦ θυμοῦ τὴν
 Ῥώμην, τῷ ὑπάρχῳ ὡς τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν ψῆφον
 τῆς τιμωρίας (ἐξενεγκῶν) ἐπέταξεν, ὅς ὡς τοιαύτην
 ἐξουσίαν λαβὼν ὡς, ὅσα δὲ αὐτόνομος (καὶ) τύραννος,
 ἄδικα ἔφη κατὰ πάντων ἐγύμνωσε καὶ τοὺς ἀθώους
 μετὰ τῶν ὑπευθύνων κατέκτεινε χιλιάδεις ζ.

(5) Ταύτην (οὖν) τὴν συμφορὰν μαθὼν ὡς Ἀμ-

Varie lectiones et notæ.

Ἔτι δὲ Ced. ὡς Λαοδικεῖος Ced. ὡς ἀνθρώπων Ced. ὡς λ. ἀρχεῖν τῇ ψυχῇ ἐκ. δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἁ. ἔ.
 ζ. καὶ ἔμ. τῷ π. καὶ τῷ Υἱῷ, πρ. εἰς τὸ ἁ. σ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ζ. καὶ τὰ ἔ. Ced. ὡς Ced.
 555,16-556,6. — ἰδυσώπει Ced. ὡς ἐξελεῖν τοὺς Ἀ. ἐκ π. τῶν π. Ced. ὡς ὕπ. καὶ τότε μὲν ὁ σ. Ἀ.
 ἔδ. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐντὸς τῶν β. Ced. ὡς βασιλεία Ced. ὡς ὡς εἰκός ad l. Ced. ὡς υἱὸν αὐτοῦ σὺν αὐτῷ
 ἐστώτα βασιλικῶς ἀγέραςτον x. Ced. ὡς καὶ add. Ced. ὡς βασιλικῶς; add. Ced. ὡς τὴν παρ' αὐτοῦ πρ.
 ἁ. ἰδιωτικῶς τ. ὅτι Ced. ὡς ὁ. ἔλασεν εἶναι τὴν Ced. ὡς ἐγ. ἔ. τὰς τῶν ἁ. συνῆξεις x. Ced. ὡς Ced.
 556,6-17,571,2 — 7: τῷ ἰς' καὶ ἰς' ἔπει. Thessalonica: fuit Theodosius, XV K. Julii 579, XVIII — IV
 Nou. Febr. XVI K. Apr. — XVI K. Dec. 580 et III Idus Mart. 588 — pridie K. Maii 588; eod. Mediolani
 natalem diem non transegit nisi a. 586, 587, 588, 589 et 590, lex vero est a. 580 Vat. III K. Jan. (Cod.
 Theod. IX. T. II. 3). ὡς Τούτῳ τὸ ἀγαθὸν φθονήσας cod. et A. ὡς ἀπάνθρωπον αὐτῷ παρεσκευάσας A.
 ὡς KII. ἐπὶ Ῥ. ὁ β. τὴν ὁδ. ποιούμενος ἐν θ. κατὰ π. γέγονε, τῶν δὲ στ. ἁ. παραξάντων τὴν πόλιν Ced.
 ὡς τῇ om. A. ὡς παραξάντων τὴν πόλιν A. ὡς μετὰ. cod.—δι' αἰτίας τινός; Zonaras. ὡς μὲν β. Cod.
 ὡς αὐτοῦ om. A. ὡς Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν καὶ τὴν β. τοῦ θ. μὴ ἐν τῷ ἔπ. Ced. ὡς ἐπάρχῳ A.
 ὡς τὴν add. Ced. ὡς τοῦ θυμοῦ e linea superiori repetit cod. ὡς Ced. 556,17-557,14. ὡς ὁ μέγας Ἀ.
 ἐκτικῶς; M. ἐπ. π. δὲ ἰ. ἁ. Ced.

ὄρους ὁ ἐπίσκοπος Μεδιολάνων· — πόλις δὲ αὕτη Ἰταλίας· — εἰς τὴν ἀφικόμενος τοῦ βασιλέως· καὶ συνήθεος εἰς τὸν ναὸν βουληθέντος· εἰσελθεῖν, ὑπανήθεος ἔξω⁵⁰ τῶν θυρῶν διεκώλυεν αὐτὸν μετὰ παρρησίας βοῶν· « Οὐκ ὄψα, ὡς ἔοικεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς γενομένης μαιφονίας τὸ⁵¹ μέγεθος· οὐκ ἔβ γάρ σε τῆς βασιλείας⁵² ἢ δυναστείας τὴν ἀμαρτίαν ἐπιγινώσκεις⁵³· ὑπὸ τῆς ἀλουργίδος ἀπατώμενος ἀγνοεῖς τοῦ καλυπτομένου σώματος τὴν ἀσθένειαν· ἀλλ' ἴσθι, ὡς φθαρτὸς ὢν καὶ βευστὴς⁵⁴, φθαρτὸν σου καὶ βευστὸν ὑπάρχει τὸ κράτος καὶ ἡ δυναστεία, πρὶ ἧς μικρὸν ὑστερον λόγον ἀποδώσεις τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευδόντων. Ποίοις⁵⁵ τοίνυν ὀφθαλμοῖς εἶπὲς τὸν τοῦ κοινοῦ Δεσπότης ναὸν; ποίοις δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἐκείνο πατήσεις; τὸ ἄγιον; πῶς δὲ τὰς χεῖρας; ἐκτενέεις ἀποσταζούσας ἐπὶ τοῦ ἀδίκου⁵⁶ φόνου τοῦ αἵμα; [πῶς δὲ καὶ το: αὐτὰς; ὑποδέξῃ χερσὶ τοῦ θραντον⁵⁷· τὸν Δεσπότης αἷμα; πῶς δὲ καὶ τῷ στήματι παροῖσις⁵⁸ τὸ τίμιον αἷμα] τοσοῦτον διὰ⁵⁹ τοῦ θυμοῦ⁶⁰ ἐκχέαντι παράνομον αἷμα; λοιπὸν ἔπειθαι καὶ μὴ⁶¹ πειρῶτοίς δευτέροις τὴν προτέραν⁶²· αὖθις παρὰ: μίαν⁶³, καὶ δέχου τὸν δεσμὸν⁶⁴, οὗ δὲ ὁ 477 βασιλεὺς⁶⁵ τοῖς λόγοις ὑπέστρεψεν⁶⁶ εἰς τὸν θυμὸν⁶⁷·

⁵⁰ (6) Διεκώλυον δὲ μηνῶν ἢ καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐξελεῖσθαι, ἀλλὰ σφοδρῶς μετανοοῦντος, κατέλαθεν ἢ τοῦ Κυρίου⁵¹ γενέθλιος ἑορτὴ· καὶ θεασάμενος Ρουφίνος ὁ μάγιστρος, ὅτι οὐδὲ τὴν συνήθη προέλευσιν ποιῆσαι βούλεται⁵² ὁ βασιλεὺς, λέγει πρὸς⁵³ αὐτόν· « Δραμοῦμαι, Δεσποτα, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον⁵⁴ πείσω λύσαι σε τοῦ δεσμοῦ, εἰ κελύεις· » Ὁ δὲ φησὶν⁵⁵· « Οἶδα ἐγὼ τὴν Ἀμβροσίου ἀκρίθειαν (ὅτι εὐ παιτῆσται). » Ἐπεί δὲ κλειοῖσι λόγοις χρησάμενος ὁ Ρουφίνος κειθεῖν ἐπίσχετο (τὸν Ἀμβρόσιον), ἀπελθεῖν (αὐτὸν) ἐκέλευσαν· ὑπὸ δὲ τῆς ἐλπίδος⁵⁶ παρρησίας ἠκολούθησαν αὐτὸς μετ' ὀλίγον. Αὐτίκα δὲ⁵⁷ τὸν Ρουφίνον ἰδὼν ὁ Ἀμβρόσιος· « Τὴν κυνῶν, εἶπεν, ἀναΐδειαν, ὦ Ρουφίνα, ζηλοῖς, τοσαύτης μαιφονίας γενομένης μέτοχος τε καὶ σύμβουλος⁵⁸· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἔασω αὐτὸν τῶν ἱερῶν ἐπιθῆναι προθύρων· » Ταῦτα ἀκούσας; (6) Ρουφίνος ἐμήνυσεν⁵⁹ διὰ ταχυδρόμου τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ μέσην⁶⁰ μαθῶν τὴν ὁδόν· « Ἀπέλθω, » φησὶ, « καὶ τὰς δικαίας⁶¹ δέξομαι προίνας· » Ἐἶτα παραγενόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἰδυσάπει τὸν ἀρχιερεῖα τοῦ δεσμοῦ⁶² λυθῆναι. Καὶ ὁ μὲν τυραννικῆν ἀπεκάλει τὴν προουσίαν (ἐκείνην) καὶ κατὰ Θεοῦ⁶³ μερηνέαι⁶⁴.

Memolani episcopus, quae urbs est Italiae, regem pro more templum intrare parantem, a limine repulit, exclamans. Non sentis, ut videtur, rex, factae caedis enormitatem: non te sinit regalis superbia culpam agnoscere. Sub purpura deceptus, ignoras latentis corporis infirmitatem: verumtamen scito, tu fragilis cum sis et corruptibilis, labilis et corruptibilis est potestas et ditio tua, de qua brevi dominantium Dominatorum rationem reddes. Quibus igitur oculis communis Domini templum aspicias? quibus autem pedibus solum id sacrum calcabis? quomodo manus extendes iniquae caedis adhuc cruore stillantes? quomodo quoque manibus istis immaculatum Domini corpus accipies? quomodo similiter hoc ore venerandum sanguinem trajicies, qui iratus tantum sanguinis insontis sudasti? Tandem abi: ne tentes alteris priorum culpam aggravare; recipe vinculum, quod Deus ex alto ratum habet. Talibus ergo rex parens sermonibus in rigiam flets et gemoens reversus est.

Θεὸς ἀνωθεν γίνεται σύμφητος. Τούτοις οὖν εἰζῆς τὰ⁶⁵ βασιλεία δακρῶν⁶⁶ καὶ στένων.

Elapsis autem octo mensibus, quibus rex non egrediebatur, sed valde de culpa dolebat, Natalis Domini festivitas advenit. Videns igitur Rufinus, palatii magister, regem assuetum egressum facere non parare, dicit ad eum: « Properabo, domine, si jussuris, et archiepiscopum permovendo ut vinculo te solvat. » Illo vero: « Ego scio, inquit, Ambrosii justitiam: precibus tuis non obtemperabit. » Cum autem multis sermonibus usus Ambrosium ad suasionem adducere polliceretur Rufinus, cum egredi jussit. In spem autem adductus, paulo post ipse secutus est. Statim vero ac Rufinum vidisset Ambrosius, « Canum, inquit, impudentiam imitaris, Rufine, tu tantae caedis particeps et consiliarius: ast ego non sinam eum in atria sacra pedem ferre. » Illis auditis, festinavit Rufinus regi nuntiare; rex autem media discens via: « Ibo, inquit, et justas accipiam contumelias. » Deinde, cum ad ecclesiam venisset, pontificem rogabat ut vinculo solveretur. Ille vero tyrannicam esse praesentiam hanc et contra Deum insaniam pronuntiabat. Illic autem cum tristitia et contritione multa: « Nihil ausurus, inquit, contra sacros canones, sed a vinculo me solvi rogaturus veni. » — « Et quamquam, inquit, praeni-

Variae lectiones et notae.

⁵⁰ ἔξωθεν τῶν προθύρων διεκώλυεν Α.— ἔξωθεν τῶν προθύρων σου. ὁ ἄγιος ἐκείν. τὴν εἰσοδὸν λέγων αὐτῷ μ. π. Οὐκ οἶδας, ὡς ἰ. β. τῆς εἰργασμένης παρανομίας τὸ μ. οὐδὲ γὰρ ἔβ σε Ced. ⁵¹ τῆς εἰργασμένης μαιφονίας Α. ⁵² ἴσως add. Ced. ⁵³ ἐπιγινώσκεις Ced.— ἐπιγινώσκεις καὶ ὑπὸ Α. ⁵⁴ βευστὸς τοιοῦτόν σοι ὅπ. καὶ τὸ τῆς δυναστείας; κρ. δι. ὁ. Ced. ⁵⁵ Π. οὖν Ced. ⁵⁶ τῶν ἀδίκων Ced. ⁵⁷ τοῦ δεσπότητος θραντον Α. ⁵⁸ παροῖσις? παροῖσις Α. ⁵⁹ τὸν add. Ced. ⁶⁰ λόγον add. Ced. ⁶¹ πρώτην Ced. ⁶² μὴ οὐ Α. ⁶³ κελύεις add. Ced. ⁶⁴ στ. καὶ δ. Ced. ⁶⁵ Ced. 557, 14-359, 11, M. δι δ. γ'. ⁶⁶ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ C. μ. ἢ. Hist. m. ⁶⁷ β. π. Ced. ⁶⁸ λ. αὐτῷ εἰ κελύεις δ ὁρ. Ρουφίνος, curro, inquit ei, iubi placeat Hist. m. ⁶⁹ ἀρχιερεῖα Α. ⁷⁰ Ὁ δὲ Ὑ. ἰ. φ. Ced. ⁷¹ τῇ ἐλπίδι δὲ βουληθεῖς ἢ καὶ δ. Ced. ⁷² Α. τοίνυν δ. τὸν Ρ. Α. ἔφη· Τὴν κ. ἀν. ⁷³ συνόμιλος, ἀλλ' ἐγὼ προλύγω ὡς καὶ πάλιν αὐτὸν κωλύσω τῶν Α. ⁷⁴ ἐδήλωσε τῷ β. ταχίως Ced. ⁷⁵ κ. μ. τοῦτο μ. ἀπ. Ced. ⁷⁶ δικαίου Α. ⁷⁷ λ. τοῦ δ. Ced. ⁷⁸ Θεόν Α. ⁷⁹ μεμημέναι: ced.

teutiam post tantum delictum ostendisti? vel quibus remediis digne lethalia vulnera curasti? Et rex respondit: «Tuum est quidem ostendere prae-
stareque remedia: meum autem oblata recipere.» Tunc Ambrosius ait: «Siquidem justum irae reme-
dium recipis, subscribe legem, qua irae suffragia nulla sint et per dies triginta capitales sententiae scripto maneat, sanae rationis iudicium expectantes.» Hinc legem statim rex scribi iussit et propria manu obfirmavit; et tum Ambrosius vinculum solvit, et ipsi in ecclesiam ingressum permisit. Ingressus autem nondum stans neque genua fle-
cians Deum orabat, sed pronus in limine jacens, cum gemitu clamabat: «Adhaesit pavimento anima mea; vivifica me, Domine, secundum verbum tuum.» Et manibus vellens comae barbæque crines vultumque percutiens, ac lacrymis terram irri-
gans ita ut spectantes multum iudificarentur et ipsi compaterentur, non cessavit ita suppliciter depre-
cari Deum usque ad communionis horam. Et tunc surgens et ad claustra propinquans, cum intrare vellet, ab Ambrosio prohibitus est monente: «Scito, rex, solis sacerdotibus intus intrandi jus competere, penetraliaque aliis omnibus esse invia atque inaccessa. Egredere igitur et sis velut caeteri: purpura namque reges, non sacerdotes facere consuevit.» Hic autem et istud lubenter accipiens, retulit: «Non hoc praesumptione feci, sed id Constantinopoli moris esse didici: gratias et de hoc remedio deo.» Talis ergo tantaque virtute et rex et pontifex refulserunt.

ἄλλοις ἅπασιν ἄνθρωπά τε καὶ ἄψυστα ἔξῃσι τοίνυν γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἴωθεν. Ὁ δὲ ἴσθι καὶ τοῦτο διζήσμενος ἀσμεῖω; ἀντεδῆλωσεν ὅτι οὐκ αὐθαδεῖς χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμάθηκα· χάρην δὲ ὀφείλω καὶ τῆσδε τῆς ἰατρείας. Τσαυτῆ γοῦν καὶ τηλικαυτῆ διέλαμπον ἀρετῇ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.

Cum autem rex Constantinopolim fuisset reversus et festivitas celebraretur, ipse autem in sanctuarium non intraret, Nectarius patriarcha causam ediscere rogavit. «Modo, dixit rex, regis et sacerdotis differentiam edoctus sum: Ambrosium enim solum scio vocari episcopum.» Mos sic ab eo Constantinopolim regresso venit, ut, cum antea reges in sanctuario haberent sedem, jam non huc ingrederentur.

A (125°) Ὁ δὲ μετὰ σκυθρωπότητος καὶ πολλῆς κατανύξεως· Ἐφῆ, ἔκατ' ἐπὶ τῶν ἁγίων κανόνων, ἀλλὰ λύσαι με τῶν δεσμῶν ὅτι διεθῆ-
ναι ἐβλήθησα. — Καὶ ποίαν, ἔφησι, ἐμετά-
νικαν ἄνδρα μετὰ παρνομίαν τσαυτῆν; ἢ
ποιοὺς ἀξίως φαρμάκοις ἔθεράπιυσας τὰ δυσίατα
τραύματα; Καὶ ὁ βασιλεὺς (ἰπεκρίνατο) ἔσθ' ἔργον
ἐμὸν δὲ τὸ δέξασθαι (προσφερόμενα). Ὅτε Ἀμβρόσιος λέγει· Ἐπειδὴ τῷ θυμῷ
δικάζειν ἐπιτρέπεις, 478 γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ
τὰς ψήφους ἀρχαίς εἶναι, καὶ ἐν ἡμέραις λ' αἰ
φονικαὶ τε καὶ θημυτικαὶ μενέτωσαν γνώσεις ἐν
γράμματι, τὴν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ προσδεχόμε-
ναι κρίσιν. Ὡς εὐθύς ὁ βασιλεὺς γραφήναι
κελεύσας καὶ διὰ τῆς οἰκείας χειρὸς βεβαιώσας,
διέλυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέτρεψεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν (οὐκέτι
ἔστω; εἰδέτο τοῦ Θεοῦ οὐδὲ τὰ γόνατα κλίνας,
ἀλλὰ) κρηνῆς ἐπ' ἰδάφους κείμενος ἐβόησεν μετὰ
κρυγῆς· Ἐκολλήθη τῷ ἰδάφει ἡ ψυχὴ μου,
ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, Κύριε· καὶ ταῖς
χερσὶ τίλλων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς (καὶ τοῦ πύ-
γωνος), καὶ τὸ μέτωπον τύπτων, καὶ δάκρυσι τὴν
γῆν βρέχων (ὡς τοὺς ὀρώντας μεγάλως ὠφελείσθαι
καὶ συμπενεθεῖν αὐτῷ), καὶ οὐ διείλιπεν οὕτω; δυσ-
ωπεῖν τὸν Θεὸν μέχρις ὥρας τῆς κοινωνίας. Καὶ
τότε διαναστάς καὶ πλησίον τῶν κιγκλίδων ἐλθὼν,
βουλόμενος εἰσελθεῖν ἐκωλύθη παρὰ Ἀμβρόσιου
δηλώσαντος αὐτῷ· Ἴσθι, βασιλεῦ, ὡς μόνος

C τοῖς ἱερεῦσιν ὑπάρχουσι τὰ ἔθνη (ἰστίτητά), τοῖς δὲ
καὶ τοῖς ἄλλοις κοινωνίαις τῆς στάσεως; ἀλουργῆς
καὶ τοῦτο διζήσμενος ἀσμεῖω; ἀντεδῆλωσεν ὅτι
οὐκ αὐθαδεῖς χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν
Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμάθηκα·
χάρην δὲ ὀφείλω καὶ τῆσδε τῆς ἰατρείας. Τσαυτῆ
γοῦν καὶ τηλικαυτῆ διέλαμπον ἀρετῇ ὁ τε βασιλεὺς
καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.
(7) Ἀπελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Κωνσταντινου-
πόλει καὶ ἑορτῆς γενομένης καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον
μὴ εἰσελθόντος αὐτοῦ, Νεκταρίου 479 τοῦ πα-
τριάρχου δεδηλωκότος μαθεῖν τὴν αἰτίαν· Ἐφῆ,
βασιλεῦς καὶ ἱερέως διαφορὰν ἐδιδάχθη·
Ἀμβρόσιον γὰρ μόνον οἶδα ἐπίσκοπον καλούμε-
νον. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν ἐτύπωσε
τοῦτο, πρὸ τούτου τῶν βασιλέων ἐνδοθεν τοῦ θυ-
σιαστηρίου ἰσταμένων, μὴ ἰστασθαι.)

Variae lectiones et notae.

¹⁷ δ. ἀξιώσων ἰλ. Ced. ¹⁸ μ. ἰδ. Ced. ¹⁹ φ. ἀξ. Ced. ²⁰ Καὶ ὁ β. εἶπε A. ²¹ ἐστὶ add. Ced. ²² λοιπὸν Ced. ²³ τὸ Ced. — τοῦ A. ²⁴ ἀ. ποιούντα καὶ ἡμ. Ced. ²⁵ γράμμασι Ced. ²⁶ ἐκδ. Ced. ²⁷ ἐν τ. τοῦ βασιλέως κελεύσαντος γ. καὶ διὰ τῆς δ. γ. βεβαιώσαντος Ced. In pp. Gratianus, Valentinianus et Theodosius A. A. A. Eutropio Pr. P. Nullus in carcerem prius quam conuictus — spaium coram loci iudice — diemum XXX tribuatur, etc. — infra ἰδ. πεσὼν ἐβόη Ced. ²⁸ ἐκίλευσεν. ²⁹ ἐστὼς ἰκέταυ τὸν Θεόν A. ³⁰ δακρύων καὶ κρυγῆ; A. ³¹ P. c. cxix, 25. ³² γ. τὰς τρ. τῆς κ. ἔτιλλε, τὰς ὄφει; ἔτυπτε καὶ τὴν γῆν τοῖ; δ. ἔβρεχε καὶ τὸν θ. ἰδυσώπεισθαι ὅχι τῆς ὠ. τῆς μεταλήψεως. τ. δὲ δ. Ced. ³³ συμπεθεῖν A. ³⁴ δυσιωπῶν A. ³⁵ ἐκώλυσεν αὐτὸν Ἀμβρόσιος; δη-
λώσας A. ³⁶ τοῦ add. Ced. ³⁷ ὦ add. Ced. ³⁸ πᾶσιν ἄβαστά τε Ced. — ἄπασιν ἄβαστά τε A. ³⁹ Ὁ ἐλ-
θὼν A. ⁴⁰ ὡς add. Ced. ⁴¹ σοι add. Ced. ⁴² T. δη καὶ τ. Ced. ⁴³ ἀ. καὶ ὁ β. Ced. ⁴⁴ Ced. 559, 11-17: Ἐπανελθὼν—καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ δῶρα προσενεγκὼν εὐθύς ἐξεβλήθη. N. δὲ τὸν τινικαυτὰ κ.—δ. ἀξίως; ἐπ. κ. τσοῦτον ὀνίγησιν ἐλεγχος παρὰ ἀνδρῶ; ἀρετῇ λάμποντος προσφερόμενος. ⁴⁵ αὐτοῦ καὶ Νεκταρίου A. ⁴⁶ οἶδα μόνον ἐπ. ἀξίως κ. ὅς ἐν A. ⁴⁷ ὅς ἐν KII. ⁴⁸ τοῦτο, τῶν βασιλέων πρὸ τ. ἐνδ. A. 4.

Σ. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστρεφέντων ἐν Ἀ
Ἀντιοχείᾳ ¹⁰.

CC. De statuis Antiochiæ destructis.

¹¹ Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἐν Ἀντιοχείᾳ κα-
τισύρη ἡ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Πλα-
κίτης εἰκὼν φόρων ἕνεκα πλείστων· δι' ἣν ὄργι-
σθεὶς ὁ βασιλεὺς ὄλεθρον ἀρῆν ἠπειλήσας τῇ πόλει·
ἐκκώλυτο δὲ διὰ τὸν τοῦ θυμοῦ νόμον, ὅν Ἀμβρο-
σιος γράψαι πεποίηκε τοῦτον.

¹² (2) Τότε καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πρεσβύ-
τερος ¹³ ἐν Ἀντιοχείᾳ ὦν τοὺς ἀνδριάντας ἔγραψε.

¹⁴ (3) Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις παράνομοί
τινες ἄνδρες ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς βασιλικούς ἀνδριάν-
τας καταστρεφάμενοι εἰς μεγάλην ὄργην ἐκίνησαν
τὸν βασιλέα· καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἀρχοντας
πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὧν τὴν
ἐφοδὸν οἱ ¹⁵ τῆς πόλεως αἰσθόμενοι· καὶ φυγῇ χρη-
σάμενοι, κατήλθον ἐκ τῶν (125^b) ὄρειων οἱ μοναχοὶ
καὶ τὸν θυμὸν εἰς οἶκτον μετέβαλον.

¹⁶ (4) Περὶ ὧν καὶ ὁ Χρυσόστομος ταῦτα φάσκει·
« Ἐπειδὴ τινες μισοὶ καὶ παμμίκροι τοὺς νόμους
κατεκατήσαντο, τὸ ἔσχατον καθέλιον τοὺς ἀνδριάντας
καὶ πᾶσαν πόλιν ἐπεκρότησαν κινδύνου. » — « Ὅτε
(καὶ) οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντες ἐπὶ τῇ ¹⁷
τῶν γεγενημένων ἐξετάσει τὸ φοβερὸν ἐκείνο συν-
εχρήτησαν δικαστήριον καὶ πάντα ἐπὶ τὰς εὐθύνας
τῶν τετολημένων ἐκάλεον, καὶ θανάτων διαφόρων
προδοκία πᾶσιν ἦν, τότε οἱ τὰς ἀκρωρείας τῶν
ὄρειων κατοικοῦντες, 480 μοναχοὶ τὴν οἰκίαν (ἐαυ-
τῶν) ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν. Τοσοῦτοι γὰρ ἔτεσιν
ἐν ταῖς ἑαυτῶν συγκαταλεγμέναις καλόδοξαις, οὐδενὸς
παρακλιεῦσαντος ἢ συμβουλευσαντος, ἐπειδὴ τοσοῦ-
τον νέφος εἶδον τὴν πόλιν περιεστάμενον, καὶ λοιπὸν
λιπόντες ¹⁸ αὐτῶν τὰ σπήλαια καὶ τὰς σπηλιὰς,
πάντοθεν συνέβρευσαν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ τινες ἀγγελοὶ
παραγενόμενοι· καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν πόλιν δοικυῖαν
οὐρανόφ, τότε πανταχοῦ τῶν ἁγίων φαινομένων
ἁκείνων καὶ ἀπὸ τῆς οὐρανοῦ μόνον ¹⁹ παρακαλοῦντας· ²⁰
τοὺς ὀδυνωμένους, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπεροψίαν συμ-
φορᾶς ἀγόντων. Τίς γὰρ ἰδὼν ἐκείνους οὐκ ἂν εὐθὺς
κατεφρόνησε θανάτου καὶ τῆς ζωῆς ὑπερεῖδεν; » —
« Οἱ καὶ τοὶ ἀρχοῦσι μετὰ παρρησίας διελέχθησαν
ὑπὲρ τῶν ὀπαιθύνων τὸ ἑαυτῶν αἷμα παρασκευα-
σθέντες· ἐκχέειν, ὥστε τοὺς ἀλόγους ἐξαρπάσαι τῶν
προδοκωμένων δεινῶν, ὅπερ καὶ γέγονε. » Ποῦ
(τοῖ) νυν εἰσὶν οἱ τοῦ τριβῶνας ἀναθεδλημένοι καὶ
(τὸ) βιβλὸν γένεον δεικνύντες καὶ ῥόπαλον τῇ δεξιᾷ
φέροντες ψευδῶν μοι φιλόσοφοι ²¹, τὰ κυνικά καθ-
άρματα, οἱ τῶν ἐπιτραπεζίων κυνῶν ἀθλιώτερον
δεσκαίμενοι καὶ γαστέρας ἕνεκα πάντα ποιοῦντες; »
« Οἱ ²² γὰρ τῆς πόλεως ἅπαντες εἰς τὰς ἐρήμους
ἀποφυγόντες καὶ κατακρυβίντες, ἢ οὗτοι μόνον διὰ

In his diebus uxoris Theodosii regis imago,
propter nimia tributa, Antiochiæ eversa est: con-
tra quam iratus imperator integram urbi minatus
est ruinam. Sed impeditus est hac de ira lege,
quam Ambrosius ipsum scribere jusserat.

Tunc et Joannes Chrysostomus qui presbyter erat
Antiochiæ de statuis homilias habuit.

In his diebus quidam homines iniqui, regalibus
statuis Antiochiæ eversis, in maximam iram pro-
vocaverunt imperatorem. Iratus, magistratus misit
ad puniendos urbis habitatores. Istorum adventum
urbem inhabitantes cum timescerent et fugæ se
darent, ex montibus monachi descenderunt et
iram in misericordiam mutaverunt.

De his autem Chrysostomus hæc habet: « Cum
quidam homines scelesti nefarique leges conculca-
vissent, postremo statuas everterunt et urbem imple-
verunt periculo. » — « Cum autem venissent a rege
judices ad ea quæ facta fuerant inquirenda, et
hoc tremendum tribunal instituiscent, omnes ut
de ausis rationem redderent vocantes, et variarum
mortium esset omnibus expectatio, tunc qui moni-
tium cacumina inhabitabant monachi suam osten-
derunt philosophiam. A tot enim annis in suis in-
clusi casulis, nemine hortante nec consulente, post-
quam tanta nube viderunt urbem circumdatam, duas
speluncas suaque tabernacula relinquentes, hinc il-
line accurrerunt, velut cælo quidam supervenientes
angeli. Et videndum erat urbem cælo similem dum li
sancti passim apparerent, et aspectu solo lugentes
adhortarentur et juxta calamitatis despectum fortiter
agerent. Quis enim illos videns non brevi contempserit
mortem et vitam despexerit? » — « Qui et magis-
tratus quoque cum magna libertate pro rebus alloque-
bantur, proprium sanguinem fundere parati, ut cap-
tos ab expectatis suppliciis eriperent; » quod etiam
factum est. « Ubi nunc sunt illi pallio circumamicti,
gravem barbam ostentantes, et baculum dextera tenen-
tes, mentiti philosophi, cynica peripsemata, para-
sitis canibus miserabiliores, cuncta propter ventrem
facientes? » Cum enim urbis habitatores in deserta
fugerent et absconderentur, « isti soli vere philo-
sophiam operibus ostenderunt, et cunctis paventibus
et perterritis, in medio stantes non multis
diebus periculum solverunt; » — « sed uno die de-
scendentes et defendentes et periculum solventes,
rursus in proprios ascenderunt recessus. Ecce

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Rubrica M. 2. in codice cum margine perit. ¹¹ 393-394. Ced. 570, 18 571, 1 : τῶν τε καὶ τῶν ἐπι. ¹² Ced. 570, 22. ¹³ πρ. ὧν Ἀντιοχείας λόγους περὶ τοῦτου θαυμαστοῦ ἐξέθετο οὗς ἀ. ἐπιγ. Ced. ¹⁴ Va-
riants § 1, C. d. 559, 18-562, 15 : Εἶχε δὲ καὶ ἄλλην ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς ὡφελείας, κτλ. ¹⁵ τῶν τῆς —
αἰσθόμενων καὶ φ. χρησαμένων? ¹⁶ Variants ex homilia ad populum Ant. XVII T. II. 472 A, C, et 175
B, D, E. ¹⁷ ἐπὶ τὴν—ἐξέτασιν Chr. ¹⁸ κατακλιπόντες Chr. ¹⁹ μόνως εἰσι. ²⁰ παρακαλοῦντων? παρα-
καλοῦντα eod. ²¹ φ. οἱ τῶν ἐξουθεν Chr. ²² Τῶν γὰρ τῆς π. ἀπάντων — ἀποφυγόντων καὶ κατακρυβέν-
των? Πάντες κατέστανον, κτλ. μόνον δὲ οἱ διὰ — ἐπιδοκνύμενοι Chr.

quantum est a Christo philosophiæ hominibus a τῶν ἔργων ἀληθῶς τὴν φιλοσοφίαν ἀπειρίξαντο καὶ concessum. »

στάντας τὸ δευτὸν ἔλυσαν οὐκ ἐν πολλαῖς ἡμέραις · — « ἀλλ' ἐν μιᾷ καταβάντες καὶ διαλεχθέντες καὶ τὴν συμφορὰν λύσαντες πρὸς τὰ ἴδια (πάλιν) ἀνέβησαν καταγῶγια. Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ παρὰ τοῦ Χριστοῦ τοῖς ἀνθρώποις δειχθεῖσα ²² φιλοσοφία. »

Sub Theodosio Pauli confessoris corpus in orbem allatum est et in ecclesia Pauli nomine designata repositum : hanc infestus Paulo Macedonius ædificaverat.

Sub illo Heliodoros, qui res Æthiopicas scripsit, Iricca erat epi-copus : scripsit etiam versibus iambicis aureum poema de eodem Theodosio.

Reliquiæ quoque sanctorum martyrum Terentii et Africani translate et in Sanctam Euphemiam delatae, in petra repositae sunt.

Venerabile Joannis Baptistæ caput Constantiopolim depositum est. Hoc prius invenerant quidam Macedonii sectæ monachi, qui de Jerusalem in Ciliciam appulsi vixerunt. Cum autem Mardonius eunuchus hoc scivisset et Valenti nuntiasset, ex ipsius jussu Constantiopolim hoc transferebat. Qui vero ad hoc missi fuerant, cum curru delati venissent ad diversorium, et nondum transiissent locum quæ currum traherant mulæ, hæ, licet multum flagellatae, steterunt. Tunc sacrum caput in Kosial vico, Deo non judicante Arianum Valcentem tanto munere dignum, repositum est. Theodosii vero pietatem Deus remunerans illud regi permisit transferre; et hoc in Hebdomo, perpulchrum et maximum Præcursori cum ædificasset templum, reponit.

Quod autem Alexandria surgebat gentilium templum Theophilus archiepiscopus Theodosium deprecatus expiavit et in ecclesiam transmutavit. Gentilium etiam orgia, phallos, et si quid istis impurius et immundius, divulgavit : quo atropentes Græcorum multitudines mille cædes fecerunt. Hoc audito, Theodosius beatos declaravit Christianos qui occisi fuerant, utpote pro religione mortui; Græcia autem ignoscere promisit, si Christiani fierent. Sacra tamen gentilia destrui præcepit, deosque fundi et in elemosynam pauperibus dari.

Temple Serapidis soluto, hieroglyphicæ figuræ formam crucis habentes inventæ sunt; quas mirati

²¹ (5) Ἐπὶ Θεοδοσίου τὸ σῶμα Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσήχθη καὶ ἐν τῇ Παύλου ὀνομαζομένη ἐκκλησίᾳ ἀπετέθη, ἣν ὀφειλόμην Μακεδόνιος Παῦλον ἐπιβουλεύων.

(6) Ἐπὶ τούτου Ἠλιόδωρος ὁ γράψας τὰ Αἰθιοπικὰ **481** ἐπίσκοπος τῆν Τρίκκης · γράφει δὲ καὶ διὰ στίχων ἰάμβων τὴν τοῦ χρυσοῦ ποιήσιν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδόσιον.

(7) Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου [καὶ] Ἀφρικανοῦ διακομίσθησαν καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐν τῇ πέτρᾳ.

²² (8) Καὶ ἡ τιμία κεφαλὴ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Κωνσταντινουπόλει διακομίσθη, εὐρεθεῖσα μὲν πρῶτον παρὰ τιτὸν μοναχὸν τῆς Μακεδονίου αἰρέσεως, αἵτινες ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντες εἰς Κιλικίαν ²³ διέτριψαν. Μαρδονίου δὲ τοῦ εὐνούχου τούτου μαθόντος καὶ μηνύσαντος Οὐάλεντι, μετακομίζετο ἐκ προστάξεως αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ; δὲ ²⁴ οἱ εἰς τούτο σταλέντες ἐπιθέοντες δόχηματι ἦλθον εἰς πανδοχεῖον, καὶ οὐκ ἔτι μετήλθον τὸν τόπον αἰ τὸ δόχημα εἰλοῦσαι ἡμίονοι. καίπερ πολλὰ μαστιγούμενοι (126*). Καὶ τότε μὲν οὖν ἀπετέθη ἡ ἁγία κεφαλὴ ἐν Κοσιλάου κώμῃ, μὴ κρίναντες ²⁵ τοῦ Θεοῦ τοιοῦτου δώρου ἀξιοθῆναι τὸν Ἀρειανὸν Οὐάλεντα · Θεοδόσιον δὲ τῆς εὐσεβείας ὁ Θεὸς ²⁶ ἀμειβόμενος μεταγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ συνεχώρησεν ²⁷ καὶ ἐν τῷ Ἐβδόμῳ αὐτὴν ἀπέθετο, γὰρ περικαλλῆ καὶ μέγιστον τῷ Προδρόμῳ οἰκοδομήσας.

²⁸ (9) Τὸ δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος αἰτήσας Θεοδόσιον ἐξεκίθηρε (καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετασκευάσα καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἰδημοσίευσεν ὄργια, φαλλοὺς καὶ εἰ τι τούτων ἀσελεγέστερον τε καὶ βέβηλον, ὅπερ καταπλαγνέας τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων μυρίους φόνους εἰργάσαντο. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Θεοδόσιος τοὺς μὲν ἀνατρεθέντας Χριστιανοὺς ἐμακάρισεν ὡς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀνατρεθέντας, τοῖς δὲ Ἑλλήσι ²⁹ παραχωρεῖν ἐπηγγελίατο, εἰ Χριστιανοὶ γίνωνται) · τὰ μὲντοι ἱερὰ τὰ Ἑλληνικὰ καθαιρεθῆναι **482** προσέταξε καὶ τοὺς θεοὺς γωνευθῆναι καὶ εἰς δαπάνην δοθῆναι πέντησιν.

³⁰ (10) Καὶ τοῦ νεοῦ τοῦ Σεράπιδος ³¹ λυομένου, γράμματα ἱερογλυφικὰ ³² εὐρίθη σταυροῦ ³³ ἔχοντα

Variæ lectiones et notæ.

²² εἰσπνευσθεὶς Chr. ²³ 384. Ced. 554,3,4 : Τότε (τῷ ζ' ἔτει) ἤχθη καὶ τὸ σ. τοῦ ἁγίου Π. πού. ὁμ. ²⁴ Ced. 554,2 : Τότε καὶ ἡ κ. τοῦ Προδρόμου ἐν ΚΠ. ἤχθη. 562,16-563,4. Ἐπὶ τούτου τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου καὶ ἡ τ. κ. τοῦ τιμίου πρ. καὶ β. Ἰω. ἡ ἐν ΚΠ. ²⁵ εἰς Κ. ἡ διέτριβον Ced. ²⁶ ὡς δὲ κατέλαβον ἐν κώμῃ Κοσιλάου οὐκίτι μ. τὸν τ. κ. πολλὰς μαστιγούμενων · τότε Ced. ²⁷ ἐν τῇ προρρήθεισιν κ. κρίνοντος τοῦ θ. μὴ τ. δ. Ced. ²⁸ ὁμ. ὁ Θεός Ced. ²⁹ συν. ἔν καὶ ἐν τῷ πρ. ἀ. νεῶ Ced. ³⁰ 391. Ced. 669,2-4 : Τῷ ια' ἔτει sed cf. legem XV. K. Jul. 301 de paganis Romano cum. Ægypti, Th. 13. ³¹ Καὶ τῷ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου αἰτησαμένου τὰ ἱ. πάντα τῶν Ἑλλήνων καθρέθησαν καὶ τὰ εἰδωλὰ ἔχωνεῦθησαν καὶ εἰς χρεῖας πνήτων ἐδόθη Ced. ³² Τοῦ δὲ ν. Ced. 569,6-10. ³³ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ add. Ced. ³⁴ ἱ. γρ. Ced. ³⁵ στ. τύπον ἐπέχ. Ced. οἱ ἐξ Ἐ. θ. ἐπίστεισαν λέγοντες σ. τ. στ. κατὰ τὴν τῶν ἱερογλυφικῶν γαμμάτων ἔνοιαν, ζ. ἐπ. Ced.

τύπους, ἀπ' ὧν θεοπάμιοι οἱ ἐξ Ἑλλήνων χριστιανῶν ἔφασαν σημαίνει τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἱερογλυφικῶς γινώσκουσιν γράμματα ζωὴν ἐπερχομένην.

A qui de gentilibus erant, Christiani dixerunt crucem apud eos qui hieroglyphica signa cognoscunt vitam futuram significare.

¹¹ (11) Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ Σεράπιδος (οὗ καθέλει θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῷ ξηδῶν αὐτοῦ) τοῦτο οἱ μὲν ¹² Δία ἔφασκεν εἶναι ¹³, οἱ δὲ τὸν Νεῖλον διὰ τὸ ¹⁴ μέδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ¹⁵ πῆχυν ¹⁶ (ἐν τῇ χειρὶ ἦτος τὸ τοῦ ὕδατος μέτρον, ἄλλοι δὲ τὸν ἡμέτερον Ἰωσήφ), ἕτεροι δὲ Ἄπιν τινα γενομένην ἀνθρώπων Ἐμπορον ¹⁷ ἦγον βασιλεῖα ἐν Μεμφίῳ πόλει τῆς Αἰγύπτου. Αἰμοῦ γὰρ γενομένου τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πολιταῖς ἐκ τῶν ἰδίων τροφήν παρείχε· ταλευτηκῶτι δὲ αὐτῷ ναὸν ἀνέστησαν, ἐν ᾧ ναῦ βουῦ· ἐτέρετο σύμβολον φέρων τοῦ γεωργοῦ ¹⁸ (καὶ εἶνα ἔχων ἐν τῇ χροῖ ἐπίσημα)· ὅστις ἐκ τῆς προσηγορίας αὐτοῦ καὶ αὐτὸς Ἄπις ἰκαλεῖτο. (Τὴν δὲ σαρὴν τοῦτου τοῦ Ἄπιδος, ἐν ᾗ τὸ σῶμα ἔκειτο αὐτοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετήνεγκαν καὶ ἀπὸ τῆς σαρῶς καὶ τοῦ Ἄπιδος σύνθετον ὄνομα πεποιηκότας) ἐκάλεον αὐτὸν (Σέραπιν, οἱ δὲ μετὰ ταῦτα) Σέραπιν.

De templo Serapidis, quod Theophilus archiepiscopus evertit cum illius idolo, hoc alii dicunt esse Jovem, alii vero Nilum, ob modium quem in capite et cubitum quem in manu, velut aquæ mensuram, gerebat; alii nostrum Joseph; alii tandem Apim quendam qui mercator sive rex Memphis, in Ægypto, fuerat. Famine enim grassante civibus Alexandria de suis alimenta præbuit: huic autem mortuo templum extruxerunt, in quo bos agricolæ symbolum ferens et in pelle certa habens indicia, nutriebatur: qui ex illius nomine et ipse Apis vocabatur. sepulcrum autem Apidis, in quo jacebat illius corpus, Alexandria vocabulo metaphorico designaverunt, et ex urna et Apide compositum efformaverunt nomen, appellaveruntque illum Serapim, et qui postea venerunt, Serapim.

¹⁹ (12) (Τούτου ναοῦ: ἦν ὑπὸ Ἀλεξανδρείων κτισθεὶς περικρατῆρος καὶ ὑπὸ κίωνων πολυτεμετήτων καὶ μαρμάρου ²⁰ ἐσῶθεν καὶ ἐξῶθεν πᾶν λαμπρῶς κεκαλλωπισμένο:). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὸ ἀγαλμα αὐτοῦ ὑπέρχε μέγα καὶ φοβερόν, ὥστε τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ τὸν εἶνα τοῖχον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἕτερον συνέχειν, ὅπερ τέρας ἀπὸ παντὸς γένους καὶ ὕλης, ἀπὸ χρυσοῦν πετάλων καὶ ἀργυρῶν ὑπέρχεν ²¹ ἐνδεδυμένον, ἐν ᾧ ²² (πλάνης ἕτερον εἶδος ἐτύχχανεν κακουργηθῆν ²³ τοιοῦτον· λίθος τις ἐστὶ μαγνήτης λεγόμενος, ὃς ἔχει φυσικὴν ἐνέργειαν ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν τὸν σιδήρον)· ξηραὸν (δὲ) κατασκευάσαντες ἐκ χαλκοῦ [οἰ] μέγα καὶ ἐν τῇ ²⁴ κεφαλῇ σιδήρον ἐνέθεον καθηλώσαντες τὸν λίθον τοῦτον ἐν τοῖς φανώμασιν ἀνωθεν τῆς στέγης ἐπέκειαν ἀπὸ διαμέτρου· τὸ δὲ ὑπὸ τῆς φυσικῆς βίας ἀνελκόμενον τοῦ λίθου — μετέωρον γὰρ ἐκρέματο διὰ πολλὴν τέχνην — καὶ ἐκρατεῖτο μέσον ἰσάφους καὶ ὀρόφου θαυμαζόμενον καὶ μὴ παντελῶς κατασπώμενον.

Hujus templum ab Alexandrinis constructum amplissimum erat, et pretiosissimis columnis et marmore intus et extrinsecus magnificentissime exornatum. In medio templi statua illius exurgebat magna ac tremenda, quippe quæ dextera unum parietem et sinistra alium simul tangeret: quod signum omni elementorum genere, aureis et argenteis laminis, erat indutum; in quo etiam aliud fraudis genus sic maligne constructum: est quidam lapis magnes dictus, qui naturalem attrahendi ferrum virtutem habet. Cum ergo statuam ex ære non magnam paravissent et intus in capite ferrum infixissent, istum lapidem ad tugurii laquearia ex diametro applicuerunt. Hæc autem naturali lapidis virtute attracta, visibilis namque multa arte suspendebatur, inter solum et fastigium retinebatur miranda et semper incolumis.

²⁵ (13) Τούτου καταλυθέντος (126^b) καὶ ἀνασθίνοντας καὶ τοῦ Νεῖλου κατὰ τὸ εἰωθὸς μὴ ἀνελθόντος, ἐναίρων Ἕλληνας λέγοντες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν μὴ ἀναβαίνειν τὸν ποταμὸν. Ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς

Postquam autem hoc templum solutum et eversum fuisset, Nilo contra morem non assurgente, lætabantur Græci dicentes illa de causa fluvium non ascendere. Quod cum audisset rex religioso

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Cod. 509, 10 — 18: Τούτον τὸν Σέραπιν οἱ. ¹² τὸν add. Cod. ¹³ Δία λέγουσιν Cod. ¹⁴ τὸν add. Cod. ¹⁵ π. οἱ δὲ Ἄπιν Cod. ¹⁶ Δ. εὑπορον ἐν Αἰγύπτῳ γ. δ. ἐν καιρῷ λ. ἐκ τῶν ἰ. ἐπὶ ἔφασαν Ἄλ. φ. καὶ ταλευτηκῶτι v. καὶ στήλην ἀν. καὶ β. αὐτοῦ ἔτ. ὅν καὶ Ἄπιν ἐκάλεον ὀνομαζόμενος τῷ θεοπάμῳ· σ. οὗτος ἦν τοῦ γ. Cod. ¹⁷ γεωργ. cod. γεωργεῖν? — Μετωνόμεσαν δὲ τὸν ἀνθρώπου ἐκάλουν καὶ Γόρασιν καὶ Σαρ. τὴν στήλην Cod. ¹⁸ Περὶ τοῦ μαγνήτου. Cod. 509, 18—570, 2: ἐν τῷ ναῷ γούν τοῦτου ἀγ. μ. καὶ φ. οἶον ἐκ διαφόρου κατασκευασμένον ὕλης ἴσιστο ὡς ἐκατέραις χερσὶν ἐκατέρων ἔχισθαι τῶν τοῖχων Cod. ¹⁹ μαρμάρων? μαρμαρ. cod. Codranus imaginem minorem magnete tractam infra majorem perhibet fuisse, ut a magnete lecti in laquearibus fixo illa tum trahi non potuisset, ἐν τῷ ἰστίῳ ad templum referentium est. ²⁰ ὑπέρχον ἐνδεδυμένοι cod. ²¹ ἐνδον δὲ τούτου τοῦ μεγίστου ἀγάλματος ἄλλος ναὸς καὶ εἰδωλὸν καὶ ξηραὸν ἀπηωρήρητο γ. οὐ μ. δὲ Cod. ²² κακουργ. cod. ²³ τούτου τῆ π. σ. ἀναίρωντες, τ. φ. δὲ τῆς σ. ἀν. μαγνήτιν λ. κατὰ κάθιστον ἐνέθεον μετ. τούτου τοῦ ἀφροῦ ἀφῆσαν ἰσάφους χριστάμενον καὶ οὔτε γῆς οὔτε αὐτῆς τῆς στέγης ἐκρέμενον Cod. ²⁴ 393—394. Cod 571, 8—15: Τῷ δὲ αὐτῷ ἔπει (u' καὶ ις') τοῦ ποταμοῦ N. x. τῷ ἔθῳ; μὴ ἀνιθάντος ἔχ. οἱ Ἑλ. αἰτίον εἶναι τούτου τὸ κωλυθῆναι θύειν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

²⁵ Cod. 509, 10 — 18: Τούτον τὸν Σέραπιν οἱ. ²⁶ τὸν add. Cod. ²⁷ Δία λέγουσιν Cod. ²⁸ τὸν add. Cod. ²⁹ π. οἱ δὲ Ἄπιν Cod. ³⁰ Δ. εὑπορον ἐν Αἰγύπτῳ γ. δ. ἐν καιρῷ λ. ἐκ τῶν ἰ. ἐπὶ ἔφασαν Ἄλ. φ. καὶ ταλευτηκῶτι v. καὶ στήλην ἀν. καὶ β. αὐτοῦ ἔτ. ὅν καὶ Ἄπιν ἐκάλεον ὀνομαζόμενος τῷ θεοπάμῳ· σ. οὗτος ἦν τοῦ γ. Cod. ³¹ γεωργ. cod. γεωργεῖν? — Μετωνόμεσαν δὲ τὸν ἀνθρώπου ἐκάλουν καὶ Γόρασιν καὶ Σαρ. τὴν στήλην Cod. ³² Περὶ τοῦ μαγνήτου. Cod. 509, 18—570, 2: ἐν τῷ ναῷ γούν τοῦτου ἀγ. μ. καὶ φ. οἶον ἐκ διαφόρου κατασκευασμένον ὕλης ἴσιστο ὡς ἐκατέραις χερσὶν ἐκατέρων ἔχισθαι τῶν τοῖχων Cod. ³³ μαρμάρων? μαρμαρ. cod. Codranus imaginem minorem magnete tractam infra majorem perhibet fuisse, ut a magnete lecti in laquearibus fixo illa tum trahi non potuisset, ἐν τῷ ἰστίῳ ad templum referentium est. ³⁴ ὑπέρχον ἐνδεδυμένοι cod. ³⁵ ἐνδον δὲ τούτου τοῦ μεγίστου ἀγάλματος ἄλλος ναὸς καὶ εἰδωλὸν καὶ ξηραὸν ἀπηωρήρητο γ. οὐ μ. δὲ Cod. ³⁶ κακουργ. cod. ³⁷ τούτου τῆ π. σ. ἀναίρωντες, τ. φ. δὲ τῆς σ. ἀν. μαγνήτιν λ. κατὰ κάθιστον ἐνέθεον μετ. τούτου τοῦ ἀφροῦ ἀφῆσαν ἰσάφους χριστάμενον καὶ οὔτε γῆς οὔτε αὐτῆς τῆς στέγης ἐκρέμενον Cod. ³⁸ 393—394. Cod 571, 8—15: Τῷ δὲ αὐτῷ ἔπει (u' καὶ ις') τοῦ ποταμοῦ N. x. τῷ ἔθῳ; μὴ ἀνιθάντος ἔχ. οἱ Ἑλ. αἰτίον εἶναι τούτου τὸ κωλυθῆναι θύειν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

ait : « Absit ut fluvius demonum templis et sacrificiis gaudeat et in terram tum aquam infundat ! » Deus autem illius fidei testimonium redditurus, supra quod erat necesse jussit illum inundare ; quod in metum conjecit haud levem Ægyptum, ne ipsam Alexandriam aqua submergeret.

Quod et de Artemide ad quosdam ait magnus Isidorus : « Quoniam hoc ediscere voluisti : « Quis nescit Ephesiorum urbem coltricem esse Artemidis ac Jovis prolis? » Scito, hoc non esse Scripturæ verbum, sed Ephesiorum dictorum relationem. Superfluum igitur existimo fabulas inanes interpretari : de quibus etiam puto psalmistam Davidem esse locutum : « Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua, Domine. »

« Quoniam igitur, studiosus cum sis, eruditus esse vis, hoc tibi dicam : qui apud Græcos simulacrorum inventores erant, timorem videntibus incutere volentes dicebant, statuam cœlitus a Jove fuisse dimissam atque delapsam esse, superiorem omni humanæ manu ac intactam ; unde idolum a Jove missum et cœlestē vocarent ; et simulacrum propter mortalis simulamen. Quod vere non ita erat, sicut de simulacris ferebat inanis fama, delusorum fama. Sed, simulacrorum factoribus occisis vel in exilium jactis, ne quis diceret opus manuum esse simulacrum, hanc fugientes famam ad aures delusorum hominum dicebant, et sic erravit Ephesiorum civitas. » — « Quod verum sit occisos esse simulacrorum fabricatores, testatur quod heri et nudius tertius Alexandriæ in Ægypto factum est. Ptolemæus, artificibus ad Artemidis statuam efficiendam congregatis, postquam opus perfectum esse magna effossa fovea et occultato dolo, jussit ibi artifices cœnare ; qui cum cœnarent, ibi tumulati, mortui sunt, digna nefandī operis mercede accepta : cæterum, si voluit evanescere artifices, non nisi ut non manufactus crederetur qui vocabatur Deus, quemque non manu tactum appellabat, hoc fecit. Sed Dominus ac Deus noster sceleratissimum ejus homicidium brevi declaravit : fulmine enim ac magno terræ motu facto, templum simul eversum est ac fossa relecta ; et sic apparuerunt fraudis adinventiones.

Canopi vero magis quam tota Ægyptus repleti

Α σιλεύς ἡ Θεοδόσιος εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο· « Μὴ γένοιτο ποταμὸν (ναοὶς δαιμόνιον καὶ) θυσίαις χαίροντα καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ποτὰ ὕδωρ ἀνάγειν. » Θεὸς δὲ τοῦτου τὴν πίστιν ἀποδείξιμενος ὑπὲρ τὸ δέον ἐκίλευσε πλημμυρῆσαι, ὅπερ εἰς φόβον ἤγαγε οὐ τὸν τυχεῖα τὴν Αἴγυπτον, μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν κατακλύσῃ τὸ ὕδωρ.

ἡ (14) Ὅπερ δὴ καὶ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς τινὰς φησιν ὁ μέγας Ἰσίδωρος· « Ἐπειδὴ περ ἠθέλησας μαθεῖν τί ἔστι· « Τίς οὐκ οἶδε τὴν Ἐφesiῶν πόλιν νεωκόρον οὔσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς ; ἡ ἴσθι, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς Γραφῆς ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ γραμματικῶς τῆς Ἐφesiῶν περιτὸν οὖν ἡγοῦμαι λογοποιίας ἀγυρτικῆς 484 ἐρηγεῖν· περὶ ὧν οἶμαι καὶ τὸν ἱεροφάντην ἡ Δαυὶδ Βεῖρηκεῖν ἡ· « Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε. »

ἡ (15) « Ἐπεὶ οὖν φιλομαθῆς ὢν, πολυμαθῆς ἰδέλεις εἶναι, καὶ τοῦτο ἡ φράσω σοι· οἱ παρ' Ἑλλήσι τὰ ξόανα κατασκευάσαντες (καὶ) φόβον βουλόμενοι ποιῆσαι τοῖς ἐρώσιν ἐφασκον, ὅτι (τὸ ἀγαλμα) ἐξ οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπέμφθη καὶ ἡ κατέπη κρείττον ἡ ὑπάρχον ἀπίστη ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἀνάλωτον, ὅθεν καὶ Διοπετὴ καὶ οὐράνιον βρέτας ἐκάλουν· βρέτας δὲ παρὰ τὸ ἡ βροτῶ ἐοικέναι· ὅπερ οὐχ οὕτως ἦν [ὡς] ἡ ἡ περὶ τῶν ἀγαλμάτων ματαίως δόξα πεπλανημένων δόξα· ἀλλὰ τοῦς ἀγαλματοποιοῦς ἡ ἀποκτείνοντες ἡ φυγαδεύοντες, ἵνα μηδεὶς εἰπεῖν ἔχοι ἡ, ὅτι χειροποίητόν ἐστι τὸ ξόανον ἡ ἦν δὴ φῆμην κλάσαντες ἐν ταῖς ἀκοαῖς τῶν (παφανακισμένων) ἀνθρώπων ἤρϊσαν, ἡ τις καὶ τὴν Ἐφesiῶν ἐπλάνα πόλιν. » — « Ὅτι ἀληθὲς ἐστίν, ὅτι ἀπικτείνοντοῦς ἀγαλματοποιοῦς, μαρτυρεῖ τὸ χθὲς καὶ πρώην ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον γεγεννημένον. Πτολεμαῖος γὰρ συναγαγὼν τεχνίτας ὡς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀνδριάντα ποιῆσαι, μετὰ τὸ ἐργὸν βέθρον μέγαν ὀρύξας καὶ τὸν ὄλον κρύψας ἐκέλευσε τοῦς τεχνίτας ἐν αὐτῷ δειπνήσαι, οἷτινες δειπνῶντες ἐκίτσε κατεχώσθησαν καὶ ἀπέθανον, ἄξιον μισθὸν τῆς κακουργίας κομισάμενοι· πλὴν οὐδ' ἐκείνοις βουλόμενος ἀφανίσει τεχνίτας, ἵνα δόξῃ ἀχειροποίητος [ὄνομαζόμενος Θεός, ἐν καὶ ἀχειροποίητον] κέκληκε, τοῦτο δέδρακεν. Ἀλλ' ὁ ἡ ἐμέτερος Δεσπότης καὶ Θεός ἐν τάξει ἐφανέρωσεν τὴν παμδίδηλον αὐτοῦ μαιφονίαν· σκηπτὸς γὰρ καὶ σεισμοῦ γεγονότος μεγάλου, καὶ τοῦ ναοῦ καταπεσόντος ἅμα καὶ τοῦ βέθρου ἀναδοθρευθέντος, ἐφοράθη τὰ τῆς ἀπάτης κατασκευάσματα.

485 ἡ (16) Ἐν δὲ τῷ Κανώπιῳ μᾶλλον τῆς ὕλης

Variarum lectiones et notæ.

ἡ ὁ εὐσεβῆς β. θ. εἶπε· Μὴ γ. ποτὲ π. θ. χ. ἐπὶ τὴν γῆν πλημμυρῆσαι. Ὁ δὲ Θεὸς τοῦτο ἀπ. εὐλόγησε τὴν ἀνάστασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἄπαν τὰς τοὺς κατ' Ἀ. φοβηθῆναι μὴ καὶ αὐτὴν Ἀ. κ. ἡ πλημμύρα τοῦ ὕδατος Cod. ἡ Isidorus Pelusiotus, cp. IV, 206. ἡ ἐν ταῖς Ἠράξεισι τῶν Ἀποστόλων καίμενον Act. xix, 35 τί· οὐ γινώσκαι, κτλ. ἡ μελωδὸν εἶρ. Is. ἡ Ps. cxix, 85. ἡ Isidorus IV, 207 ἡ τ. φράσας ἵνα μὴ δόξαιμί σε λυπεῖν· οἱ Is. ἡ ἐπ. ἡ κ. Is. ἡ κρ. π. ἀ. χ. ὅθεν Is. ἡ π. τῷ cod. ἡ τὸ δὲ οὐ τοιοῦτον ἦν ed. ommissis ἡ — δόξα, quæ a chronographo adjuncta sunt, et conjunct one aliqua, ὡς vel καθῶς, junctenda. ἡ ἔχοιεν cod. ἡ ξ. ταύτην τὴν φ. πλανᾶσθαι Is. ἡ ἀλλ' οὐκ ἔλαθς προῦπτου γὰρ γενομένου τοῦ δράματος κατ' ἐνιαυτῶν ὀργῆσι τοῦς οὕτω τῶν ἐπιεικῶς ἡμείβετο Is. ἡ Cod. 520,9—16 : Ἰστέον ὅτι X. τὸ πῦρ ὡς π. ἀναρρητικὸν σέβονται καὶ πάντας τοῦς Ἑλλήνων θεοὺς κατέδραμεν· προσήλθον δὲ καὶ τῷ K. ἱερεῖ καὶ αὐτῶς μηχανάται τι τ.

Αιγύπτου κατειδώλην: φασι τεράστιόν τι εἶναι αἱδολίς, aliquid prodigiosum sic esse ferunt: Olini Chaldaeum proprium deum, qui ignis est, celebrantes, passim circumtulērunt, ut cum ceterarum provinciarum diis concertaret, et qui victor evaderet, illi ab omnibus haberetur deus. Aliarum igitur provinciarum dii ex aere, vel auro, vel argento, vel ligno, vel lapide, vel alia tali materia facti, facile sane igne consumebantur. Hoc cum audivisset Canopi sacerdos, artificiosum quid talo mente concepit: In partibus Ægypti solent hydriae haberi testaceae, tenuissima continuaque habentes foramina, ita ut aqua turbida, per haec foramina stillans, limpidior reddatur. Unam ex his hydriis accipiens Canopi sacerdos et foramina illa cera obstruens, hanc variis coloribus depictam, replevit aqua et sicut deum constituit: et abcidens veteris idoli caput, quod cujusdam Elai rectoris esse dicebatur, sedulo apposuit et adaptavit illud novo simulacro. Postea vero supervenerunt Chaldaei, et ad aquam ignis accensus est, et cera, qua foramina obstruebantur, soluta est. Hydria autem desudante, et aqua per foramina diffuente, ignis extinctus est. Sic astutia sacerdotis Canopaeus deus, Chaldaicorum victor habitus est, et amodo tanquam omnium victor deus Canopaeus aestimatus est.

Αἱδολίς, aliquid prodigiosum sic esse ferunt: Olini Chaldaeum proprium deum, qui ignis est, celebrantes, passim circumtulērunt, ut cum ceterarum provinciarum diis concertaret, et qui victor evaderet, illi ab omnibus haberetur deus. Aliarum igitur provinciarum dii ex aere, vel auro, vel argento, vel ligno, vel lapide, vel alia tali materia facti, facile sane igne consumebantur. Hoc cum audivisset Canopi sacerdos, artificiosum quid talo mente concepit: In partibus Ægypti solent hydriae haberi testaceae, tenuissima continuaque habentes foramina, ita ut aqua turbida, per haec foramina stillans, limpidior reddatur. Unam ex his hydriis accipiens Canopi sacerdos et foramina illa cera obstruens, hanc variis coloribus depictam, replevit aqua et sicut deum constituit: et abcidens veteris idoli caput, quod cujusdam Elai rectoris esse dicebatur, sedulo apposuit et adaptavit illud novo simulacro. Postea vero supervenerunt Chaldaei, et ad aquam ignis accensus est, et cera, qua foramina obstruebantur, soluta est. Hydria autem desudante, et aqua per foramina diffuente, ignis extinctus est. Sic astutia sacerdotis Canopaeus deus, Chaldaicorum victor habitus est, et amodo tanquam omnium victor deus Canopaeus aestimatus est.

(17) Nūn δὲ παραγενομένου Θεοφιλου τοῦ ἀρχιερέως τοῦ πάντων Θεοῦ, οὐδὲ εἰς ὠφέλησεν ἰδρῶς, οὐδὲ ἢ ἀπὸ κηροῦ κατασκευασθεῖσα πανουργία συν-
 εβάλετό τι αὐτῷ· ἀλλὰ πάντα τὰ αὐτῶν ἐπορθήθη καὶ εἰς ἔδαφος κατηνέχθη. Ὅτε δὲ ταῦτα οὕτως γενέσθαι ἀπηγγέλη τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, διὰ τὰ εἰδῶλα τῆς Αἰγύπτου κατηνέχθη 486 καὶ ἐκκλησία αὐτῶν ὠκοδομήθησαν, ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· « Εὐχαριστῶ, Δέσποτα Χριστέ, ὁ Θεός μου, ὅτι, χωρὶς ἀπωλείας τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς μεγάλης, ἢ οὕτως παλαιὰ κατεσβέσθη πλάνη. »

(18) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τοῖς τῆς Δύσεως μέρεσι τὴν πολιτείαν διοικῶν, βρόχῳ ἡ χρησάμενος τὸ τέλος ἐπλήρωσε τοῦ βίου, δι' ἣν αἰτίαν, μέχρι τοῦ παρόντος οὐκ ἴσμεν. Τινὲς μὲν γὰρ εἶλεγον ἐπιβουλῇ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρβογάστου γεγενῆσθαι τοῦτο· καὶ τοιαύτη παρὰ πᾶσιν ἐκράτει ἐπὶ πᾶσι· ἄλλοι μὲν [τοι] ἀθῶν εἶναι τὸν στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου μύσου; ἔλεγον, αἰτίαν δὲ παρεσχέμεναι τοῦτου νεανίαν ἀγανακτήσαντα εἰς τοῦτο παραχθῆναι, ἐπεὶ περ, φασιν, οὐ συνεχωρεῖτο παρ' αὐτοῦ ὡς νεώτερος, εἰ μηδέπω βεβηκῶς κατ' ἐξουσίαν διὰ πάντων τὴν βασιλείαν διοικεῖν.

Variæ lectiones et notæ.

ἡ εἰς τύπον ἀγάλματος ὑδρίαν ὀστρακίνην κατασκευάσας. τρ. ὑπέθηκε λ. δ; κ. φραξάμενος καὶ χρωματι καλλύνας π. ἀγ. ἀπ. κ. καὶ ἐφαρμόσας; τῷ σκεῦει εὐφῶς καὶ τῷ πυρὶ προσπαγῶν ἤλεγξεν αὐτῷ τὴν ἰσχὺν, κατὰ μικρὴν διὰ τοῦ ὕδατος ἀποσβεσθέντος. 70 292. Ced. 568,8—11. 71 ἀγγλὴν Cui. laqueo (Prosper.) Arcadio II et Rufino coss. Th. 14, conf. Orosium VII. 35: dolo A. comitis sui, ut ferunt strangulatus, atque ut voluntariam sibi conscivisse mortem putaretur, laqueo suspensus, cf. Theophanem et Miscell.

Theodosius nihilominus indignatione succensus adversus Eugenium in illius locum constitutum in vindictam arma corripuit, hac sententia a Joanne monacho Ægypti solitario accepta. Iste enim divinus vir nonagenarius ad tantam pervenerat ætatem solus permanens, neque de cellula egrediens, neque alium intus recipiens; per fenestrellam enim tantum benedicebat et accipiebat eos qui apud ipsum deveniebant; non autem omni die, sed bis in hebdomada, Sabbato et Dominica: cæteris autem diebus non se videri sinebat ulli homini, sed jejuniis, vigiliis ac orationibus vacabat. Et videre erat beatum totum corpore propter severam disciplinam extenuatum: nihil enim aliud quam legumina paucosque fructus post solis occasum manducabat: nam de pane, vino, oleo, et cæteris quæ in foco ardente coquantur loqui supersedemus. Illis et talibus divinis exercitiis noctem diemque consumens sanctus celebris evadere et prophetiæ dono replebatur, prænuntians tum futura, tum unicuique abscondite facta vel cogitata. De Nilo vero et de fertilitatis ejus aut sterilitatis tempore minas aut aliam a Deo superventuram punitionem prædicebat et peccatores libere redarguebat. Sed quid multa? impossibile enim est os aut mentem hominum numerare mirabilia ejus ac virtutum oceanum. Ad hunc igitur misit rex Theodosius ad adducendum eum, deprecans et obsecrans, ut orationibus ejus munitus pugnam cum adversariis inciperet. Ille vero præsentiam ob religionem recusavit, sed prece facta, super baculo quo nitebatur et amictu quo collum circumdabat, hæc ad ipsum misit, denuntians, ut amictum pro galea super caput indueret, et baculo pro lancea dextera manu uteretur et primus ante exercitum procederet. Rex autem Theodosius, his a sancto missis pie fideliterque acceptis, ad bellum se parabat, non tam armorum, jaculorum et militum multitudine, quam sancti jejunii ac orationibus confusus. Iste enim novam ipsi prænuntiabat victoriam, non cruentum pro ipso fore certamen, sed ex utraque parte multum crudorem esse fundendum. Circuibat autem cum episcopis et populis omnes orationis locos, prosternebatque se in cilicio ante januas martyrum et sanctorum apostolorum, sese aperte demonstrans sanctorum intercessione fidelissimum sibi a Deo auxilium quærebat. Græci vero Romæ sacrificare studebant et victimarum viscera scrutari, victoriam imprudenti promittentes Eugenio, Flaviano tum præfecto ardentius aliis hæc agente; hic, multum prudentiæ suæ fidens, omnibus suadebat Eugenium victorem fore fulgendum. Cum autem Theodosius pietatis

(19) Θεοδοσίος δὲ οὐδὲν ἤτιον ἀναφθεῖς ὄπλα κατὰ Εὐγενίου τοῦ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταστάντος εἰς ἐκδίκησιν ἤρπασε, τὴν τούτου γνώμην διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ ἡσυχαστοῦ Αἰγυπτίου μεμαθηκώς. Ὁ γάρ τοι θεὸς οὗτος ἀνὴρ ἐνενηκονταετῆς πύλων τὴν ἡλικίαν ἐν σπηλαίῳ κατέμνε μόνος, μήτε αὐτὸς ἐξερχόμενος τῆς κελύης, μήτε ἄλλον εἰσοδεχόμενος; ἔνδοξ· ἠυλόγει γὰρ μόνον διὰ θυρίδος καὶ ἡσπάζετο τοὺς πρὸς αὐτὸν παραβάλλοντας· καὶ τούτους οὐ διαπαντός, ἀλλὰ δις ἡ τῆς ἐβδομάδος, Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἀπρόλιτος ὑπῆρχε παντὶ ἀνθρώπῳ, νηστιαῖς καὶ ἀγρυπνιαῖς καὶ προσευχαῖς σχολάζων. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν μακάριον ὄλον εἶναι ἐκτετηγμένον τῷ σώματι δι' ἄκραν σκληραγωγίαν· καὶ γὰρ ἡσθιεν οὐδὲν ἕτερον ἢ λάχανα καὶ ὀλίγας ὀπώρας (127^b) μετὰ θύσειν ἡλίου· περὶ γὰρ ἄρτου οἴνου τε καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν οὐα διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν, περιττὸν ἔστι καὶ λέγειν. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις θεοῖς κατορθώμασι εὐνοικτερεῶν καὶ διημεριῶν 487 ὁ θεὸς ἐκδηλὸς ἐγένετο καὶ προφητικῶν χάρισμάτων ἑμπλῆς, προσμαίλων ἔσθ' ὅτι τὰ μέλλοντα καὶ τὰ κρυφίως ἐκαστῶν πεπραγμένα καὶ διανοούμενα. Καὶ μέντοι καὶ περὶ τοῦ Ναΐλου καὶ τῆς εὐφορίας αὐτοῦ, ἣ καὶ ἀφορίας τοῦ χρόνου, ἣ ἀπαιλὴν, ἣ ἐτέραν ἐπέρχεσθαι μέλλουσαν παρὰ Θεοῦ ἡ προηγήρευε καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας παρήρσιφ διήλεγχεν. Καὶ τί δὴ ἡ πολλὰ λέγειν; ἀδυνατεῖ γὰρ στόμα καὶ νοῦς ἀνθρώπων ἀριθμεῖν τῶν θαυμάτων αὐτοῦ ἢ τῶν ἀρετῶν τὸ πέλαγος. Πρὸς τοῦτον οὖν τὸν θεοφόρον ἀπίστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος σκυλῆνας αὐτὸν παρακαλῶν καὶ ἐκδυσωπῶν ἔω; αὐτοῦ, ὅπως ταῖς ἐκείνου προσευχαῖς ἐφοδιαζόμενος τῆς πρὸς τοὺς ἀντικάλους καθάρξει μάχης. Ὁ δὲ τὴν παρουσίαν μὲν ὑπερῷ λαβείας ἀνεβάλετο, εὐχὴν δὲ ἐπὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐφ' ἣ ἐπιστήρικτο καὶ τῷ περιβολαίῳ, ὃ περιουχένιον ἔφερε, ποιησάμενος, ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει, παραγγείλας, ἵνα τὸ μὲν περιβόλαιον ἀντὶ κόρυθος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν περιβαλεῖται, τῇ δὲ βακτηρίᾳ ἀντὶ δόρατος; τῇ δεξιᾷ χειρὶ χρῆσται καὶ πρῶτος τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ προπορευέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πιστῶς καὶ εὐλαδῶς τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου σταλιντα δεξάμενος εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάζεται, οὐχ οὕτως; τῇ τῶν ὄπλων καὶ τῶν βελῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῷ πλήθει ὅσον τῇ τῶν νηστιαίων καὶ τῇ τῶν εὐχῶν τοῦ ἁγίου πεποιθῶς; οὗτος γὰρ καινὴν ἐπηγγελάτο αὐτῷ τὴν νίκην, ἀναίμακτον προδήσεισθαι εἰς τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ἐκατέρου μέρους πλείστον ἐκχεῖσθαι μέλλειν ἅμα. Περιήρχετε δὲ μετὰ ἐπισκόπων καὶ μετὰ πλήθους πάντας τοὺς τῶν εὐχῶν τόπους; καὶ ἐρρίπτεν ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ κλικίου, ἐξαπλῶν ἑαυτὸν, καὶ τῇ προσβίῃ τῶν

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ Περὶ Ἰωάννου μοναχοῦ. Cod. 568, 11—20: Ἔσπασε δὲ ὁ μέγας Θ. εἰς ἐκδ. αὐτοῦ· ἐξιών δὲ κατὰ τοῦ τυράννου Εὐγενίου οὐκ ἰδίᾳ ἰσχυρὶ ἐθάρρησεν ἱ. δὲ τ. Ἄ. μ. μεγάλου τὴν ῥάβδον ἀ. δ. τὴν ἐπωμίδα δὲ ἀντὶ χρόνου ὀπλισάμενος. ²¹ δεῦτερον codex e compendio β' male soluto. ²² τιμίαν? ²³ δεῖ? ²⁴ χρῆσασθαι cod. ²⁵ βοηθεῖα? cf. infra. ²⁶ Ἐμῶν cod. ²⁷ ἐπισκόπ. cod.

ἀγίων πιστοτάτην αὐτῷ πρὸς Θεοῦ βοήθειαν ἐζη-
 τῆται. Οἱ δὲ Ἕλληνας κατὰ τὴν Ῥώμην θύειν ἤρ-
 ζαντο καὶ σπλαγχνοκοπίας ἀπὸ θρημμάτων ποιεί-
 σθαι, νίκην ἀφρονεῖ ἀπαγγέλοντας Εὐγενίῳ. Φλα-
 θιανοῦ τότε τοῦ ὑπάρχου σπουδαιότερον τῶν ἄλλων
 ταῦτα πράττοντος, καὶ πάντας ἐπειθεὶν Εὐγένιον νι-
 κητὴν ἀποφανεῖσθαι, πολλὴν ἔχων φρονήσεως 488
 οἶσιν. Ὅτε δὲ Θεοδόσιος ὁ ἀληθῶς τῇ ἀληθείᾳ τῆς
 εὐσεβείας πεποιθὼς τὰ στόμια τῶν Ἄλπειων κατε-
 ἴαθεν, πρῶτοι ἐκαίνοι οἱ δαίμονες εἰς φυγὴν ἐτρέ-
 πησαν ἐπὶ φαύλου συνειδότος ποτηθέντες· σὺς
 γὰρ ἐφ' ὑψηλῆς ἢ πέτρας Θεοδόσιος, ὄθεν καὶ ὄρθη
 καὶ ὄρσθαι παρ' ἑκατέρου στρατοπέδου ἠδύνατο,
 ἐπὶ τὴν ἐξ Ἰθου; ἐπέτρεψεν αὐτοῦ βοήθειαν καὶ
 ἐπλώσας αὐτὸν ἀνώγειον τοῦ Θεοῦ· «Θεὸς παντο-
 κράτωρ, ἔρη, σὺ οἶδας, ὅτι ἐν τῷ ὄνματι τοῦ Χρι-
 στοῦ καὶ Υἱοῦ σου ἐδικησεῖς; ἢ μου ἕνακα δι-
 καίας ἢ τὸν πόλεμον τοῦτον ἀνεδεξάμην· καὶ εἰ μὴν
 φεύδομαι, τιμώρησόν με· εἰ δὲ μετὰ δικαία; αἰτία;
 καὶ σὺ πεποιθὼς ἦλθον ἐνταῦθα, ἔκτεινον τὴν
 δεξιάν σου τοῖς σοῖς, μήποτε (123^ο) εἴπωσι τὰ ἴδνη·
 Πού ἴσται ὁ Θεὸς αὐτῶν; ἢ Ἦντινα εὐχὴν τοῦ πιστο-
 τάτου βασιλέως πιστευθέντες ἢ οἱ στρατηγοὶ παρὰ
 Θεοῦ προσεδέχθησι ἢ, εἰς τὸν πόλεμον ἀνεψυχώθησαν,
 ἐξαιρέτως δὲ Βακούριος, ἀνὴρ τῇ πίστει, καὶ
 τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ ἀρετῇ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔνδοξο;
 παρὰ πάντας τοὺς πλησίον τυγχάνοντας,
 τοῦτω μὲν τῷ κόντω, τοῦτω δὲ τοῖς βίβασιν, ἴσται δ' ὅτι
 καὶ τῷ ξίφει ἱστρώννυς ἢ καὶ τὰ τέγματα τῶν
 πολεμίων συνεζευγμένα καὶ συγκακροτημένα διέρρηξε
 καὶ διὰ μέσου τοῦ κλήθους τῶν πεπτωκότων τὰς
 εἵξεις διασχίσας καὶ τοὺς σωρούς τῶν νεκρῶν παριῶν
 πρὸς αὐτὸν ἐπορεύετο τὸν τύραννον· καὶ τοῦ
 πολέμου ἢ σφοδροῦ γενομένου, Εὐγένιος πρὸς τοὺς
 πόδας τοῦ βασιλέως ὅπισθε δεδεμένων αὐτοῦ τῶν
 χειρῶν ἤχηθ' ἀκάλεσε τῆς αὐτοῦ ζωῆς καὶ τοῦ
 πολέμου τὸ τέλος ἐγένετο.

veritati vere confidens, Alpium ora occupasset,
 primi illi beati, mala conscientia perterriti, in fugam
 se dederunt. Stans enim super excelsa rupe Theo-
 dosius, unde videre viderique ab utroque exercitu
 posset, in consuetum auxilium oculos vertit, et sese
 pandens in conspectu Dei : « Deus omnipotens,
 inquit, tu scis quia in nomine Christi Filii tui, ad
 juste me vindicandum hoc auscepi bellum; quod si
 mentior, poenas a me suscepi; si vero justa de
 causa et in te confidens huc veni, dexteram tuam
 super tuos extende, nequando dicant gentes : Ului
 est Deus eorum ? » Quam orationem fidelissimi re-
 gis fidentes duces a Deo accipendam, ad pugnam
 inflammati sunt; praesertim Bacurius, vir fide ac pio-
 tate, animaeque et corporis fortitudine illustris apud
 omnes qui ipsi propinquabant, tum lanca, tum
 jaculis, tum ense multam exercebat eandem, hostium-
 que ordines stipatas ac densissimas per rumpebat, et
 per mediam occisorum multitudinem acies dirumpens
 et mortuorum aggeres pertransiens, ad ipsam
 tyrannum ierebatur : et cum pugna acrior devenerat,
 Eugenius, manibus post tergum devinctis ad pedes
 regis adductus est. Illic illius vitae bellique finis fuit.

ἢ (20) Τότε τοίνυν ὡς τὰ μέλλοντα προειδὼς ὁ
 βασιλεὺς καὶ φροντίζων, ὥστε τὴν πολιτείαν διατυ-
 πῶσαι, εἰ τὰ τῆς Ἑβρας μέρη παραχρῆμα ἀπέστει-
 λεν, ὅπου τὰ αὐτοῦ παρθέτω τέκνα φυλακῇ ἀσφα-
 λαστάτη μύλων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξίνασι· καὶ ἐν
 μὲν τῇ Ἀνατολῇ τὸν βασιλεῖα Ἀρχάδιον προσέταξε
 τὴν κάλας παραδοθεῖσαν αὐτῷ βασιλείαν φυλάττειν·
 Ὀνώριον δὲ τῇ αὐτῇ τιμήσας ἀξίᾳ ἐπὶ τὴν τῆς Ἀ-
 σσας βασιλείαν κατελθεῖν ταχίως προσέταξε. Ἐλ-
 θόντα δὲ αὐτὸν περικτυζάμενος καὶ φιλήσας, παρ-
 ἔδωκεν αὐτῷ τὰ σκήπτρα 489 τῆς βασιλείας τῆς
 Ἀσσίας, αὐτὸς ἐπὶ δέκα καὶ ζ' καιροῦς διθύνας τὴν
 βασιλείαν εὐτυχῶς εἰς τὸν βασιλῆα μετέλθε βίον
 μετὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἀποληφόμενος τὰ γέγρα-
 τῶν ἄθλων, ἐν Μεδιολάνῳ τελευτήσαντος καὶ τοῦ
 πόλις ἀποκομισθέντος.

Tum quasi futura praevidens et de gubernatione
 stabilienda meditans imperator, in Orientis partes
 continuo misit, ubi suos filios, ad bellum exiturus,
 sub adissima custodia collocarat. Arcadium in
 Oriente regiam olim sibi conceditam servare dis-
 posuit; Honorium autem eadem honorans dignitate
 ad Occidentis regiam potestatem statim venire
 jussit. Cum autem advenisset, cum amplexatus
 et osculatus, ei tradidit Occidentalis regni sceptrum.
 Ipse postquam septem et decem annos re-
 gum prospero direxisset, ad meliorem vitam, cum
 piis regibus fortium mercedem accepturus, trans-
 ivit. Mediolani vita decessit, et corpus ejus ab Ar-
 cadio filio in urbe honorifice sepulchrum est.

ΣΑ'. Βασιλεία Ἀρχαδίου.

ἢ Μετὰ δὲ Θεοδόσιον ἰδασλευσεν Ἀρχάδιος, ὁ
 υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ', βασιλεύσας ἢ ἐν τῇ Ῥώμῃ
 Ὀνώριος.
 ἢ (2) Ὅς τὸν κίονα τοῦ Σηρολόρου στήτας, αὐτὸς
 αὐτοῦ ἢ καθίδρυσεν ἀνδριάντα.
 ἢ (3) Καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν
 Ἀρχαδιούπολιν.

CCl. Regnum Arcadii.

Post Theodosium, Arcadius, ejus filius, tres ei
 decem annos regnavit Honorio Romae regnante.
 hic cum Xystici columnam crexisset, ipse suam
 statuam superimpussit.
 Urbem in Thracia condidit et vocavit eam Ar-
 cadiopolim.

Variae lectiones et notae.

ἢ ὡφελ. Cael. ἢ αὐτοῦ? ἢ ἐδικησε. μ. cod. ἢ δικαί cod. ἢ πιωθέντες; cod. ἢ προσεδέχθηται
 cod. Βαρθολομαίος Misc. ἢ ἱστρώννυς cod. ἢ ἀνέμου cod. ἢ Cael. 563,5 — 13. ἢ τὸ σῶμα cod.
 ἢ 395. 5 Cael. 574,5. ἢ ἕτατος Ὀνώριον Mon. βασιλεύσαντος — Ὀνωρίου? ἢ 103. ἢ αὐτῷ τὸν αὐτοῦ
 Mon.

Sub ipso terra vehementer dies septem est concussa motusque magnus et universalis fuit.

CCII. De magno Joanne Chrysostomo.

Nectario Constantinopolis archiepiscopo defuncto, Arcadius, communi suffragio, Joannem Chrysostomum ex urbe Antiochia accersitum episcopum ordinari curavit.

Occurrit autem etiam ut Theophilus Alexandriae sedem occuparet. Hic valde sapiens et doctus erat et ex visibili conspectu invisibile hominis cogitatum et indolem perspicere quam maxime poterat.

Joannis quidem ordinationem impedire conatus est : Isidorum quemdam suum presbyterum et Alexandriae hospitem anteponi volebat. Isidorus autem hic, non est ille monachus et Pelusianus, qui fuit Chrysostomi discipulus, ut quidam opinantur, sed antea dictus hospes.

Joannes ex Antiochia oriundus erat, Secundi ducis et Anthusæ filius. Doctissimus et in arte dicendi peritissimus erat, ut testatur ipse Libanius, ejus magister. Interrogatus enim a propinquis quem in sui locum eligendum sibi proponeret magistrum : « Joannem, inquit, nisi eum Christiani nobis subripissent. »

Decimum octavum ætatis suæ annum agens, jugum istius fregit, et a Meletio, Antiochiæ patriarcha, baptizatus est : a quo etiam lector ordinatus, huic ecclesiæ tres annos præfuit, et egressus inde venit ad quemdam monachum et magistrum nomine Carterium, cui quatuor annos adhiæsit, et a quo factus est monachus.

Divinas Scripturas et monasticæ disciplinæ perfectionem ab eo doctus, aliquandiu, secessit, et in antro, tranquillitatis desiderio, duos annos solus mansit. Cum autem quietis tempore neque die, neque nocte recubaret, frigore læsus, viscera torpescere nervosque hebescere sensit.

Non valens sibi providere, ecclesiam divina Providentia ad multorum salutem repetiit. Exinde diaconus, postquam ad altare annos quinque inferiora officia implevisset, a Meletio ordinatus est.

Jamque sua docendi virtute clarus, a Flaviano episcopo presbyter ordinatus fuit ; et per quatuor annos, quibus in Antiochena ecclesia commoratus

³ (4) Ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐμυκῆσατο σφόδρα ἐπὶ ἡμέρας ζ', καὶ σεισμὸς ἐγένετο ἄμεγας ἔτι καὶ πηχυσμῖος.

ΣΒ. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου¹.

² Νεκταρίου δὲ τοῦ ὀρχιεπισκόπου ΚΠ. τετελευτηκίτος, κοινῇ ψήφῳ Ἀρχάδιος ἐκ τῆς Ἀντιοχείου πόλεως ; Ἰωάννην τὸν Χρυσοστόμον μεταστελλάμενος χειροτονηθῆναι παρασκευάσεν ἐπίσκοπον ΚΠ.

(2) Συνέθη δὲ καὶ Θεόφιλον Ἀλεξανδρείας ἐνδομεῖν, ὃς ἦν βαθυνοήμων καὶ δευτὸς πάνυ, καὶ δυνάμενος ἐκ τῆς φανερᾶς ὀφείας τὸ ἀφανὲς ἀνθρώπου βούλημά τε καὶ ἰδίωμα συνιδεῖν ὅτι μάλιστα.

(3) Καὶ τὴν μὲν Ἰωάννου χειροτονίαν κωλύσαι ἐσπούδαζεν, Ἰσίδωρον τινα πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ ξενοδόχον Ἀλεξανδρείας θέλων προβαλέσθαι, Ἰσίδωρον δὲ, οὐ τὸν ἀσκητὴν καὶ Πηλουσιώτην, **490** μαθητὴν γεγονότα ποτὲ τοῦ Χρυσοστόμου, καθὼς οἴονται τινες, ἀλλὰ τὸν προσηρημένον ξενοδόχον.

(4) Ὁ οὖν Ἰωάννης τῶν εὐγενῶν Ἀντιοχείου ὄπιπρην, υἱὸς Σεκούδου στρατηλάτου καὶ μητρὸς Ἀνθούσης, ἐλλόγιμός τε ἦν ἄγαν καὶ πολὺς περὶ τὸ λέγειν, ᾧ καὶ Λιθάνιος¹⁰ ὁ σοφιστὴς καὶ διδάσκαλος αὐτοῦ προσεμαρτύρησε ἑρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τῶν προσηκόντων, τίνα ἀνθ' ἑαυτοῦ προβάλλεται διδάσκαλον¹¹ ; Ἰωάννην, εἰλεγεν, εἰ μὴ τοῦτον οἱ Χριστιανοὶ ἡμῶν ἀπεσύλησαν.¹²

(5) Ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἄγων τὴν ἡλικίαν, ἀφῆνισεν ἀπ' αὐτοῦ (128^b) καὶ ὑπὸ Μελετίου, πατριάρχου Ἀντιοχείας, βαπτισθεὶς, χειροτονηθεὶς (δὲ) ἀναγνώστης καὶ παραμείνας τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτη γ' ¹³ καὶ ἀναχωρήσας ἀπήλθε πρὸς τινα μοναχὸν καὶ ἡγούμενον τοῦνομα Καρτέριον¹⁴, καὶ προσμείνας αὐτῷ ¹⁵ ἔτη δ', γίνεται ὑπ' αὐτοῦ μοναχός.

(6) Καὶ τὰς θείας Γραφὰς ὑπ' αὐτοῦ παιδεύθεις καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας τὴν ἀκρίθειαν, χρόνον τινα ἀνεχώρησεν ἐν σπηλαίῳ μόνος ἔτη δύο, πόθῳ¹⁶ τῆς ἡσυχίας· μὴ ἀναπεσοῦν δὲ τὸν ¹⁷ τῆς ἡσυχίας χρόνον, μήτε νύκτωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν¹⁸, νεκροῦται τὰ ὑπογάστρια, πληγθεὶς ὑπὸ ¹⁹ τοῦ κρύους, καὶ τὰς περὶ τοὺς νεφροὺς δυνάμεις.

(7) Οὐκ ἐπαρκῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν, πάλιν καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ θείας προμηθείας εἰς πολλῶν σωτηρίαν· ἐνταῦθεν χειροτονεῖται διάκονος διὰ Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ ²⁰ ἔτη ε' ²¹.

(8) Ἦδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διαλαμπύσεως, πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου· καὶ ²² διατρίψας **491** δ'

Variae lectiones et notæ.

³ Ced. 586,5 : Τῷ ἰδ' ἔπει ἐμυκῆθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡ. ζ. ἔτι καὶ add. Mon. ἔτι γέγονε Mon. ἔτι add. Mon. ἔτι Ἀρχὴ τοῦ Χρυσοστόμου cod. ⁴ 398, Feb. 26. Ced. 574,14 : Τῷ ζ' τοῦτου ἐνιαιτῷ χειροτονεῖται ὁ Χρ. ἐν Κ. Π. ἔτι Ἀντιόχ. cod. Ἀντιοχείας? ⁵ Ced. 577,15—17 : ᾧ καὶ Δ. ἐμ. πυθομένων γὰρ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν τίνα ἀντ' αὐτοῦ προτίστηται τῷ διδασκαλείῳ, ἰ. ἔφη, εἰ μὴ ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν (Γαλιλαίων Leo.) ⁶ φη add. cod. ⁷ Ced. 577,4—9.—ἀγ. τῆς ἡλικίας ἔτος καταλιπὼν τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Λιθάνιον, ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου ἐ. Α. Μ. Ced. ⁸ γ' ἀνεχώρησε καὶ ἀπ. Ced. ⁹ Κ. τ. Ced. ¹⁰ ἀ. πρ. Ced. ¹¹ Ced. 577,10—14. ¹² πόθῳ. cod. ποθῶν Ced. ¹³ τὸν διετῆ χ. μὴ ν. μὴ καὶ ἡμ. Ced. ¹⁴ μεθ' ἡμερ. cod. μεθ' ἡμέραν? ¹⁵ ἀπὸ Ced. ¹⁶ Ced. 577,14—18 : Μὴ ἐπ. ¹⁷ θ. ὑπὸ τοῦ θαύου Μ. Ced. ¹⁸ πρὶα ἐ. Ced. ¹⁹ Ced. 577,18—21. ²⁰ δ' ἐ. δ. ἐν τῇ ἐ. Ἀντιοχείας Ced.

τη ἐν τῇ Ἀντιοχείῳ ἐκκλησίᾳ ἀποπερνεῖται τὸ ἅγιον ἱερατεῖον τῶ βίῳ τῆς ἀκριβείας.

" (9) Ἐν δὲ ἀσκητῆς εἰς ἄκρον καὶ πολυάγρων καὶ φιλήσυχος· λίαν, καὶ διὰ ζῆλον σωφροσύνης ἐπιβήσαστος καὶ ἀκρόχολος καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοί ἐχαρίζετο ²⁰. καὶ ἐλευθεροστομίᾳ πρὸς τοὺς ἐπισημάνοντας ἀμέτρῳ ²¹ ἐκέρχρητο. Καὶ ἐν μὲν τῷ ²² ἑδάσκειν πολὺς ἦν πρὸς ὠφέλειαν, ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικῶς τις καὶ ὑπερόπτης ἐνομιζέτο τῷ; (αὐτὸν) ἀγνοοῦσιν.

" (10) Διὸ [καὶ ἐπὶ] τὴν ἐπισκοπὴν προβληθείς, μαίζονι ὄφρῳτὶ κατὰ τῶν ὑπάρχων ἐκέρχρητο πρὸς διόρθωσιν ἐκάστου καὶ σωτηρίαν· καὶ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους μεταλλάττων, οὐ τοῖσιν, εἰ μὴ τις [εἴη] κώλαξ, τοῦτον ἀλαζόνα εἶναι νομίζει, οὐδ' αὖ ²³ πάλιν εἰ] κώλαξ ²⁴ ἢ ²⁵ ἀγνήνης, τοῦτον μετριόφρονα λεκτέον ²⁶, ἀλλὰ τὸν ἐν (τῇ) προσηκούσῃ τάξει τῇ ²⁷ ἐλευθέρῳς περπούσῃ ἑαυτὸν φυλάττοντα· μαγαλιόψυχον γὰρ εἶναι προσήκει τὸν διδύσκαλον, οὐχ ὑπερῆφανον, ἀνδρείον, οὐ θρασύν, ἐπειεῖκτῃ, οὐ δουλοπρεπῇ, μετριόφρονα, οὐ ταπεινοφροσύνην ὑποκρινόμενον, ἐλεύθερον ²⁸, οὐκ ἀνδράποδον, ὡς περ δὴ καὶ αὐτῆς οὗτος ὁ χρυσσοῦς ²⁹ τὴν γλῶτταν λέγει οὕτως.

" (11) εἰ Διὰ τοῦτο ποικίλον εἶναι δεῖ τὸν διδάσκον καὶ ποιμένα· [ποικίλον δὲ] λέγω, οὐχ ὑποκρινόμενον ³⁰ οὐδὲ κώλακα καὶ ὄφρῳστην, ἀλλὰ πολλῆς ³¹ ἐλευθερίας καὶ παρρησίας ἀνάμειστον, εἰδὸτα ³² καὶ συγκατείναι χρησίμως, δεῖν ἢ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσις ἀπαιεῖ τούτο, καὶ χρηστόν εἶναι ³³ ὁμοῦ καὶ ἀσθηρῶν· οὐ γὰρ ³⁴ ἐν τρώσῳ χηρῆσθαι τοὺς ἀρχομένους ἀπαιεῖ δεῖν· ἐπει ³⁵ μὴ δὲ ἰατρῶν παισὶν ἐν τῷ μόνῳ φαρμάκῳ πᾶσι τοῖς ³⁶ κάμουσι προσφέρεσθαι καλὸν μὴ δὲ κυβερνήτῃ μίαν ὁδὸν εἶδεναι ³⁷ τῆς πρὸς τὰ πνεύματα μάχης;· Ἐννόησον τοῖσιν ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ τὸν μέλλοντα χειμῶνα τοσοῦτον ἀνθίσσειν καὶ τοιαύτην ζάλην καὶ τοσαῦτα κύματα ³⁸ πρὸς τὸ εἰ γενέσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντας; ³⁹ μερῆσιν.· Καὶ γὰρ σεμνὸν δεῖ εἶναι τὸν τοιοῦτον καὶ ἀτυφον καὶ φοβερόν καὶ προσηγῆ καὶ ἀρχικὸν [καὶ κοινωνικὸν καὶ ἀδέκαστον καὶ θεραπευτικὸν] καὶ ταπεινὸν καὶ ἀδοῦλωτον καὶ φαιδρὸν καὶ ἡμερῶν, ἵνα [πρὸς] ταῦτα εὐκόλως [μάχησθαι] δύνηται; ⁴⁰. Οὐκοῦν δεῖ τὸν ἐνάρετον καὶ ἐκέρφρονα φεύγειν τὸ κολακεύειν καὶ κολακεύεσθαι, καὶ μῆτε ἀλαζονικὸν (129^α) εἶναι μῆτε κώλακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακῶν τούτων κολάζειν τὴν ἀμετρίαν καὶ ἐλεύθερον εἶναι, μῆτε εἰς δουλοπρέπειαν καταπίπτοντα. Πρὸς μὲν γὰρ χρηστοὺς ταπεινὸν ὑπάρχειν χρὴ, πρὸς δὲ θρασεῖς ὑψηλόν· ἐπειεῖρ οἱ μὲν ἀρετῆν εἶναι τὴν ἐπειεῖκειαν ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἀνδοσίας

est, sacerdotium hujus loci vitæ perfectione decoravit.

Erat autem religiosus perfectus, vigiliis multis vitæque tranquillitate valde gaudens, et propter sapientiæ studium liber et ærdens, animo potius quam modestiæ indulgebat, magnæque dicendi libertate erga quoscunque amplissime utebatur. In docendo audientium utilitatem observabat, sed in conversatione jactator et superbus ignorantibus eum videbatur.

Itaque etiam ad episcopatum proventus majori auctoritate ad uniuscujusque correctionem et salutem contra subditos utebatur; et modos verbaque componendo, ita tamen ut non adulator ne cum jactatore, ignobilis ne cum modesto confundatur, atque ita ut modus liberalis semper conservetur: convenit enim eum qui docet maganimum esse, non superbum, fortem, non audacem, moderatum, non servilem, modestum, non humilitatis simulatorem, liberum, non servum, sicut ille ipse cujus nomen auream linguam sonat.

Idemque varium oportet esse doctorem et pastorem: varium autem dico, non dissimulatorem, nec adulatorem, nec contumeliosum, sed valde liberum et apertum, scientem utiliter condescendere, cum rerum adjuncta id requirant, ac bonum esse simul et austerum. Non enim uno tantum modo cuncti subjecti tractandi sunt; siquidem et medici non omnibus ægrotantibus uno tantum medicamento optulari debent, nec gubernator unam scire tantum viam contra ventos luctandi. Meditare igitur qualem esse oportet eum qui contra talem tempestatem, alemque procellam ac tales fluctus stare debet, ut sit omnibus omnia et omnes lucrifaciat. Hujusmodi virum enim oportet esse gravem et modestum, terribilem et mitem, imperiosumque ac sociabilem, integrum et officiosum, humilem et non servilem, jucundum et dulcem, ut adversus ista facilius colluctari queat. Debet igitur virtute præditus et prudens adulationem in utramque partem vitare; neque jactator neque blanditor esse, sed utriusque mali reprimere excessum, agere libere, nec in servorum vililitatem delabi. Etenim erga bonos esse modestum oportet, sed erga audaces excelsum; quandoquidem alii mansuetudinem existimant esse virtutem, et alii audaciam virilitatem, illis quidem oportet humilitatem præbere, his vero virilitatem quæ dissipet ipsorum de audacia opinionem, ut illos

Variae lectiones et notæ.

²⁰ ἐκείσε 1. τῇ τοῦ βίου ἀρετῇ Ced. ²¹ Cel. 577,21-578,4 : ἦν γὰρ ἀ. ἀκρως. ²² ἐγ. ἐλ. τι Ced. ²³ ἀμέτρῳ; Ced. ²⁴ τὸ δ. cod. ²⁵ Ced. 578,4-13. ²⁶ εἴη add. Ced. ²⁷ καὶ ἀγνήνης Ced. ²⁸ λεκτέον cod. καλέσει Ced. ²⁹ τ. τὰς; ἐλ. Ced. ³⁰ ἐλευθέριον, οὐκ ἀνδραπόδη Ced. ³¹ ὁ Χρυσσοστόμος λ. Ced. 578,13-579,13. ³² De sacerdotio VI, 4,425 B. ³³ οὐχ ὑποκριτῆν Chr. ³⁴ μὲν add. Chr. ³⁵ δὲ add. Chr. ³⁶ ε. καὶ Chr. ³⁷ ἐστὶν add. Chr. ³⁸ δὴ add. Chr. ³⁹ νόμῳ τοῖς Chr. ⁴⁰ τὴν cod. ? ⁴¹ πάντως; τινὰς σώσω I Cor. ix, 22, sed πάντας DEFE, κερδέσω Eth. Erp. Clem. Or. Mac. Naz. Tert. ⁴² δύναται cod.

quidem adjuvet, horum autem humiliter cogita-
tum. »

Quod etiam magnus Basilius aperte dixit : « Dicit enim sapientissimus Salomon : Omni rei tempus ; sciendum est humilitatis et potestatis et exprobrationis et exhortamenti et parcitatis et libertatis, et bonitatis et severitatis, unoque verbo cujuslibet rei tempus esse proprium, ut tum ea quæ sunt humilitatis ostendenda sint et juxta Dominicum verbum puerorum humilitas imitanda ; tum vero potestate utendum, quæ dedit Deus in ædificationem et non in destructionem, cum necessitas agendi libertatem requirit. Similiter exhortationis tempore bonitas est ostendenda, sicut exprobrationis tempore zelus manifestandus ; et in aliorum unoquoque pariter rationalis et justus adhibendus est modus : nam rationes justorum judicia. »

Divus quoque Isidorus beati discipulus, sua voce dicit : « Eum qui præest oportet esse bonum ac tremendum, ut qui bene vivunt fiduciam habeant, et qui peccatores sunt metu contineantur : unum enim absque altero absentia potius quam usus auctoritatis est. Etenim si cuncti dociles et virtutis amantes essent, sola bonitate esset opus ; si vero cuncti ad peccatum prompti, metu : cum autem bonos et malos in subjectis esse oportet, utrumque manu ponderandum est ei qui præest et dominatur, ut bonitas confirmet bonos et sapientes, et metus pravorum delicta præveniat. »

Hæc igitur, ut mihi videtur, et similia nescientes aut male discernentes divi Joannis inimici, cum irrationabiliter et insulse veluti quemdam asperum et iracundum, oderant et calumniabantur. Ideo quoque sermonem quem beatus Joannes in ecclesia contra mulieres habuerat, malevoli garrulentes adversus Eudoxiam esse dictum, illi sermonem detulerunt. Quæ quidem se valde læsam apud Arcadium querens, illum contra Joannem exasperavit. Curavit autem mandari Theophilum ut manifestum Joannis inimicum. Qui cum advenisset ad Quercum in ædibus Ruffianis concilium adversus Joannem congregavit et illum in exilium judicavit ejiciendum : quo cognito populus illum ex urbe depelli non ferens magnam seditionem fecit.

Indexa populi conquestibus Eudoxia Arcadium pro Joanne deprecata est, et Brissonem eunuchum militens a Proneto Joannem reduxit, ita ut Theophilus et sui cum ipso porterriti fugæ se dederint.

Α τὴν θρασύτητα, ἐκίνοις μὲν τὴν ταπεινοροσύνην εἶον προσφέρειν, τοῦτοις δὲ τὴν ἀνδρείαν σεβνύουσαν αὐτῶν τὴν ἀπὸ θρασύτητος δόξαν, ἵνα τοὺς μὲν ὠφελήσῃ, τῶν δὲ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα. »

« (12) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς δηλῶς ἔλεγε : « Τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φήσαντος » : « Καίρῳ τῷ παντὶ πράγματι, » εἰδέναι χρῆ, ὅτι καὶ ταπεινότητος, καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρακλήσεως, καὶ φειδοῦς, καὶ παρρησίας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀποτομίας, καὶ ἀπαξ ἀπλῶς παντὸς πράγματος καιρὸς ἐστὶν ἴδιος, ὥστε ποτὲ μὲν τὰ τῆς ταπεινότητος δεικνύειν καὶ μιμῆσθαι τῇ ταπεινώσει τὰ παιδία κατὰ τὴν Κυριακὴν φωνὴν⁶⁶, ποτὲ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ χρῆσθαι⁶⁷ : « ἢν ἴδωκεν ὁ Θεὸς εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεισιν, » ἔταν ἢ χρεῖα ἐπιζητῆ τὴν παρρησίαν : καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρηστὸν ἐνδείκνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ ἀποτομίας τὴν ζῆλον ἐμφαίνειν καὶ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸν ἔγκριστον⁶⁸ καὶ δίκαιον λογισμὸν ἀποφέρεισθαι : λογισμοὶ γὰρ δικαίων κρίματα. »

« (13) Καὶ δὴ καὶ ὁ Θεοφύλος Ἰσιδώρος καὶ τοῦ μακρῆς φοιτητῆς ποτὲ λέγει : « Τὸν ἀρχοντα δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερόν, ἵν' οἱ μὲν εὐβιῶντες θαρροῖεν, οἱ δ' ἀμαρτάνοντες ὀκνοῖεν. Θάτερον γὰρ θατίρον χωρὶς, ἀναρχία μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἀρχή. Εἰ 493 μὲν γὰρ πάντες ἦσαν εὐπειθεῖς καὶ φιλάρετοι, ἀγαθότητος ἴδει μόνος, εἰ δὲ φιλαμαρτήμονες, φόβου : ἐκείνη δὲ καὶ ἀγαθὸς καὶ πονηροῦς : ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, ἀμφοτέρω μεταχειριστίον τῷ ἀρχοντι καὶ προϊσταμένῳ, ἵνα ἢ μὲν ἀγαθότης στηρίξῃ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σώφρονες, ὁ δὲ φόβος προαναπέλλῃ τῶν κακίστων τὰ πιαίσματα. »

« (14) Ταῦτα τοῖνυν, ὡς εἰκεν, ἀγνοοῦντες καὶ τὰ τοῦτων ὁμοία μὴ καλῶς ἐπιστάμενοι διακρίνειν καὶ συγκρίνειν οἱ ἔχθροὶ τοῦ Θεοσεβίου Ἰωάννου ἀλόγως καὶ ἀνοήτως ἐμίσειον αὐτὸν καὶ διέβαλλον ὡς τραχὺν τινα καὶ ὄργιλον. Αἰδὲ δὴ καὶ κατὰ γυναικῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐπ' ἐκκλησίας λόγον ἐπέδειξατο, ὅτι οἱ δυσμενεῖς κατ' Εὐδοξίας εἰρηθεῖαι θουλήσαντες, ταύτη τὸν λόγον εἰσήγαγον. Ἡ δὲ πρὸς Ἀρχάδιον δεῖνῶς πιπονηθεῖν λέγουσα κατὰ Ἰωάννου τοῦτον παρῶτερυνεν : παρασκευάζει δὲ μετασταλῆναι Θεόφιλον ὡς πρόδηλον ἔχθρον τοῦ Ἰωάννου ὑπάρχοντα. Ὅς παραγενόμενος ἐν τῇ Ἀρῷ τῇ⁶⁹ ἐν Ρουφινιανῶν τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλὴν κατεργάσατο (καὶ τοῦτον κατέκρινεν ἐν ἔξορίᾳ σταῖλαι), ὅπερ γνοὺς ὁ λαὸς στάσειν μεγάλην ἐποίησε μὴ συγκρωῶν αὐτῷ ἐκκληθῆναι τῆς πόλεως. »

« (15) Ἐπικαμφθείσα⁷⁰ Εὐδοξία τοῖς ὀδυρμοῖς τοῦ λαοῦ (παρεκάλεσεν ὑπὲρ Ἰωάννου τὸν Ἀρχάδιον, καὶ) πέμφασα Βρίσσωνα⁷¹ τὸν εὐνοῦχον ἀπὸ Πραινέτου τὸν Ἰωάννην εἰσήγαγεν, ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ Cod. 579, 14-580, 3, Serb. 261-263. ⁶⁷ Ecd. iii, 1. ⁶⁸ Matth. xviii, 3. ⁶⁹ II Cor. xii, 10. ⁷⁰ Ἐκχριστον Cod. ⁷¹ Cod. 580, 2-12? ⁷² 403 — Cod. 580, 12 581, 1. ⁷³ τὴν ἐν cod. τῇ νῦν Cod. ⁷⁴ Cod. 531, 1-6. ⁷⁵ δὲ add. Cod. ⁷⁶ Βρίσσων Cod. Βρυσσ. cod. sed § 16 Βρυσσ. — 21. ὡ; Cod. — 22. φ. τὴν σωτηρίαν πορίσασθαι Cod.

ἐν αὐτῷ φοβηθέντας φυγῇ χρῆσασθαι· ἐξήκοντα ἅ ἐπισκοποὶ εὐρεθέντες συνήλθον καὶ ἄκυρα (120^b) τὰ ἐν τῇ Δρυϊ κρηθέντα ἅπαντα ψευδοσάμενοι, Ἰωάννη τὴν ἐπισκοπὴν δικαίως ἐκώρυσαν.

¹⁶ (16) Ἐπισυνέβη δὲ αὐτῶν τὰ κατὰ τὴν ἀργυρᾶν στήλην τῆς Εὐδοξίας ⁶¹ τὸν τε ἀμπελώνα τῆς χήρας· πάλιν μίσος καὶ πάλιν ὀργή, πάλιν ἔχθρα καὶ λόγος ⁶² ἐπίδειξις, οὗ ἡ ἀρχή· Ἐπάλιν Ἡρωδίδης μαίνεται. ὁ Κάντεῦθεν οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐπισκοποὶ τὴν ἐξορίαν ⁶³ αὐτοῦ μέλλειν ἐσεσθαι βλέποντες, συναθροίζονται ⁶⁴ πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν ἑαυρίων λέγοντες· Ἐπάναγκας ἡμῖν, ὦ δεσποτα ⁶⁵, τὰς ἐκκλησίας κατέχοντες ⁶⁶ ἀναγκασθῆναι, καὶ κωννησθαι, καὶ ὑπογράψαι. Ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτούς· Ἐκοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ σχίσῃτε τὴν Ἐκκλησίαν· μὴ ὑπογράψατε δέ· οὐδὲν γὰρ ἐμαντῶ σὺνοδα ἀξιὸν καθαιρέσεως. ⁶⁷

¹⁷ (17) Εἶχε δὲ μαθητάς ἐπισκόπους μὲν Πρόκλον, καὶ Παλλάδιον, καὶ Βρίσσωνα, καὶ Θεοδώρητον, ἀσκητάς δὲ Μάρκον, καὶ Νεῖλον, καὶ Ἰσιδώρον τὸν Πηλουσιώτην.

¹⁸ (18) Ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τῷ Ἐδδόμενῳ ἰθὺς, χειροτονίας καὶ συνάξεις παρὰ τὴν Ἰωάννου ἐποίησε γνώμην ⁶⁸. Καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦτο ⁶⁹ συγχωρῆσαι θελήσαντος καὶ προτρέφαιμένου αὐτὸν συμβῆναι ⁷⁰ αὐτῷ ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ ⁷¹ καταγωγῆναι, οὐχ εἴλατο ⁷² τούτω ποιῆσαι Ἐπιφάνιος· τὰς [γὰρ] τοῦ Θεοφίλου διαβολὰς προκατελιήπτο.

¹⁹ (19) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπισκοποῦντος, ἀνὴρ τις [ἦν] Μακεδονιανός· γυναῖκα ἔχων ὁμόφρονα αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πεισθεὶς τῇ διδασκαλίᾳ Ἰωάννου, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσελθὼν κοινωνήσεν· ὁμοίως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ κοινωνήσας παρήναι ⁷³. ἡ δὲ ὑποκριθεὶσα κίθισθαι τῷ ἀνδρὶ, ἦλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· παιδίσκη δὲ αὐτῆς γνησία κοινωνοῖεν ἐκ τῆς Μακεδονίου φέρουσα ⁷⁴ αἰρέσεως δέδωκεν αὐτῇ· δεξιζμένη δὲ ⁷⁵ ὑπὸ Ἰωάννου τὴν κοινωνίαν, ὑποκριθεῖσα (συγκύπτειν καὶ) ταύτης μεταλαμβάνειν, (ἦν μὲν εἶχε) δέδωκε τῇ παιδίσκῃ (αὐτῆς). Ἐλαβε δὲ ἐξ αὐτῆς ἦν ἐφερειν ἡ παιδίσκη τῆς τῶν Μακεδονιανῶν, ἦν καὶ προσγαγοῦσα τῷ σόματι ⁷⁶, εὗρεν αὐτὴν λίθον γεγεννημένην· (καὶ τούτου φανερωθέντος) ὑπότρομος ⁷⁷ προσελθοῦσα ⁷⁸ τοῖς Ἰωάννου ποσίν, ἐδ γεγονός· ἐξήγγειλε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσῆλθε κατὰ ἀλήθειαν· (ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευφυλακίῳ ἐπέθη φυλάττεσθαι).

¹⁹ (19) Ὁ οὖν ἀοιδίμος Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας

Sexaginta dein episcopi qui inventi sunt, convenientes, omnia quæ in Quercu facta fuerant irrita declaraverunt et Joannem in episcopatu juste confirmaverunt.

Supervenerunt autem denno sermones contra statuum Eudoxie argenteam et viduæ vimani : rursus odium et rursus ira, rursus inimicitia sermonisque prolatio, cujus initium : « Rursum furit Herodias. » Exiit ipsius partem sequentes episcopi futurum ejus exilium prævidentes, ad eum cum multis lacrymis convenerunt dicentes : « Necesse nobis est, præceptis, eos qui præsumt Ecclesiis argere, communionem tenere et subscribere. » Quibus beatus dixit : « Communione quidem advenimus, ne dividatis Ecclesiam ; sed nolite subscribere ; nihil enim mihi conscius sum propter quod exitium merear. »

Habuit autem discipulos in episcopatu Proclum, Palladium, Brissonem et Theodoretum, et in ascetica vita Marcum, Nilum et Isidorum Pelusiotam.

Magnus vero Epiphanius Cypri episcopus, in Hæbdomonem cum venisset, ordinationes et synaxes præter Joannis cognitionem faciebat. Cum autem Joannes huic assentire vellet et illum inducere conaretur ut secum in episcopali munere concordaret, renuit Epiphanius : nam Theophili criminationibus præceptus erat.

Dum Joannes Chrysostomus munus episcopale perageret, vir quidam Macedonianus uxorem habebat non aliter ac ipse credentem. Illic quidem homo Joannis instructione persuasus, in communionem cum Ecclesia catholica rediit. Hortabatur autem et ipsam mulierem ad communionem redire : quæ cum respondisset se viro persuasiono cessurum, in ecclesiam venit. Ipsius autem ancilla communionem ex Macedonti hæresi delatam ferens, ipsi dedit. Cum igitur a Joanne communionem accepisset, simulans inclinare se atque illam participare, quam quidem habebat, ancillæ suæ dedit, hanc autem quam ex hæresi Macedoniana ferebat ancilla, ex ipsius manibus accepit, et cum ad os admove-ret eam in lapidem conversam invenit. Hoc perterrita miraculo venit ad pedes Joannis, et renuntiato quod erat factum Ecclesiæ juxta veritatem adhæsit. Lapis autem in utensilium ærario repositus est.

Illustris igitur Joannes cum in episcopatu quin-

Variae lectiones et notæ.

⁶¹ 404 — Ced. 581,6-16 : Ἐπαὶ δε ἀ. συνέβη τὰ. ⁶² Ε. καὶ τὸν τῆς χ. ἀ. Ced. ⁶³ λόγων ced. ⁶⁴ συναθροισθέντες — λέγον Ced. ⁶⁵ ἴσσι adl. Ced. ⁶⁶ κατέχουσιν? ⁶⁷ Ced. 581,16-18. ⁶⁸ Ced. 581,18-24. ⁶⁹ γν. ἐπ. Ced. ⁷⁰ τούτω Ced. ⁷¹ συμμαίνας ced. ⁷² εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν καταγωγὴν Ced. ⁷³ εἰ-λετο Ced. ⁷⁴ Ced. 575,5-15 : Τοῦ δὲ Χ. τὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἰθὺς ὄντος, προσῆλθεν αὐτῷ τις τῆς τῶν Μακεδονιανῶν αἰρέσεως μετανοήσας. ⁷⁵ παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ ἐπιστρέψαι καὶ μετανοῆσαι καὶ κ. μάλις ὡς δὴ ἦεν ἔπεισεν ἡ δὲ δοῦσα τῇ παιδίσκῃ κ. τῶν Μακεδονιανῶν ἐκέλευσεν ἔχειν μεθ' ἑαυτῆς Ced. ⁷⁶ φέρων ced. ⁷⁷ καὶ δὴ προσελθοῦσα τῷ Χρυσοστόμῳ καὶ ὁ τὴν ἀγίαν κ. ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ Ced. ⁷⁸ καὶ τὴν τῶν Μ. λαβοῦσα προσάγει τῷ στ. καὶ εὕρισκεν ἀ. λ. γεγονοῦσαν Ced. ⁷⁹ φρίξουσα οὖν προσπίπτει τῷ ἀγίῳ ὡς ἐξαγορευοῦσα τὸ τὸλιμημα καὶ εἰλικρινῶς προσερχομένη τῇ ε. Ced. ⁸⁰ Ced. 581,21-22,4 : Ὁ γοῦν cf. 576,21-22.

que transgisset annos, Cucusam in exsilium missus est, et inde post annos tres et menses duos Pityontem translatus. Cum in transitu Comanis erat, mortuus est præ afflictione et tribulatione multa, annos natus quinquaginta duos.

CCIII. De epistola papæ Romæ ad Arcadium imperatorem.

Papa vero Romæ Innocentius, auditis Joannis exsilio et ipsius morte, ad Arcadium hæc scripsit : « Vox sanguinis fratris mei Joannis ad Deum adversum te clamat, rex, ut olim Abelis justi contra fratricidam Cain. Et certe omnimodo a te requiretur quod injustam persecutionem adversus Ecclesiam Dei ipsiusque sacerdotes suscitaveris, et magnum Ecclesiæ lumen et magistrum ex episcopali throno ejus expuleris, et cum ipso inique et injuste Christum persecutus fueris. »

Mortuo Joanne, Arsacius ordinatur patriarcha.

Nova autem Dalila Eudoxia paulatim novacula fraudis usa maledictionem in se justam et indelebilem adduxit, cum onus peccatorum difficile portatu colligasset, et veteribus peccatis, immanibus et vultis addidisset.

Magnus autem Isidorus ad quemdam scribens, sic ait : « Circa venerabilem Joannem tragœdiam cognoscere cupis : sed eam referre dubito : vincit enim mentem rei atrocitas. Pauca vero discite, quæ ignoravit Ægyptus, Moysen rejiciens, et Pharaonem sibi concilians, humiles castigans et obrutos laboribus affligens, urbes ædificans et mercedem subtrahens, et usque adhuc his operibus intenta ; idololatram et amantem auri Theophilum sibi proponens adiutorem et quatuor auxiliariis et apostasiæ sociis circummunitum, virum Dei amantem et theologum oppugnavit, cui odium et inimicitia propter nomen homonymum incentivum fuit propriæ severitatis : sed domus quidem David erat proficiens et semper florentissima, domus autem Saul decrescens et erubescens et impedita, sicut vides, siquidem e tempestate coronatus et triumphans homo Dei exivit, et ad cælestem serenitatem migravit. »

Cum autem Epiphanius in Cyprum regressus esset, finem suum esse proximum a Deo edoctus,

Α ἔτη α' ⁸⁰, ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, κάκειθεν μετὰ ἔτη γ' καὶ μῆνας β' μετηνέχθη ⁸¹ εἰς Πιτυόντα. ⁸² Καὶ γενόμενος κατὰ πάροδον ἐν Κομάνοις ἐτελεύτησεν ἐν πολλῇ ὀλίψει ⁸³ καὶ κκχίσει ὑπάρχων, ἐτῶν νβ'.

ΣΓ'. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάπα Ῥώμης πρὸς τὸν Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα ⁸⁴.

⁸⁵ Ὁ τοίνυν πάπας Ῥώμης Ἰννοκέντιος, ἀκούσας τὴν ἐν ἔξορίᾳ τελευτὴν αὐτοῦ, γράφει πρὸς Ἀρκάδιον τοιαύτην : « Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Ἄβελ τοῦ δικαίου κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Καὶν. Καὶ πάντως ⁸⁶ ἐκδικηθήσεται παντοιοτρόπως, ὅτι διωγμὸν ἀδικὸν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συνεστήσω ἐξέωσας τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας ⁸⁷ φωστῆρά τε καὶ διδάσκαλον ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ παρανόμως τε καὶ ἀκρίτως συνεχιδιώξας ⁸⁸ αὐτῷ καὶ τὸν Χριστόν. »

(2) Τελευτήσαντος δὲ Ἰωάννου ⁸⁹, χειροτονεῖται πατριάρχης Ἀρσάκιος.

⁹⁰ (3) Ἡ δὲ νέα Δαλιλῆς ⁹¹ Εὐδοξία κατὰ μικρὸν τῷ ξυρῷ τῆς ἀπάτης (150^α) ξυρῆσασα ⁹², κατάραν ἐπήγαγεν ἑαυτῇ ⁹³ ἑνδικόν τε καὶ ἀνεξάλειπτον, δεσμεύσασα φορτίον ἀμαρτημάτων δυσβάστακτον, **496** καὶ προσθεῖσα τοῖς πρώην αὐτῆς εἰνοις καὶ πολλοῖς ἀμαρτήμασιν.

⁹⁴ (4) Ὁ δὲ (γε) μέγας Ἰσιδώρος πρὸς τινα γράφων, οὕτως φησὶν : « Ἐρωτᾷς τὴν περὶ τὸν θεοπέσιον Ἰωάννην τραγωδίαν - ἀλλὰ φράσαι ταύτην ἀπορῶ - νικᾷ γάρ ⁹⁵ τὸν νοῦν ἢ μέθη τοῦ ⁹⁶ πράγματος. Μικρὰ δὲ μάνθανε, ἄπερ ⁹⁷ ἡ Αἴγυπτος ἠγνόησε, Μωσῆα μὲν παραιτουμένην, τὸν δὲ Φαραὼ οἰκειομένην, τοὺς ταπεινοὺς μαστιζούσα καὶ τοὺς κοπυμένους θλίβουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα καὶ τοὺς μεσοῦς ἀποστεροῦσα καὶ μέχρι (τοῦ) νῦν τοῦτοις ἐμμελετώσα, τὸν λιθομανῆ καὶ χρυσολάτρη ⁹⁸ προβαλλομένη Θεοφίλον, τέσσαρσι συνεργοῖς ⁹⁹ καὶ συναποστάταις ὀχυρωθέντα, τὸν ἑ θεοφιλῆ καὶ θεολόγον κατεπολέμησεν ἀνθρώπων, τὴν περὶ τὸν ἔμολ ¹⁰⁰ ὁμῶνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν ὀρμητήριον τῆς οἰκείας ; εὐρηκότα σκληρότητος - ἀλλ' ¹⁰¹ ἡ Ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ κραταιοῦται ¹⁰² καὶ πορεύεται - ὁ δὲ οἶκος Σαουλ ἀσθενεῖ, καὶ καταισχύνεται, καὶ συμποδίζεται, καθὼς ὄρας, εἰ καὶ τῆς ζῆλης ὑπεξῆλθεν ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ στεφανίτης καὶ νικηφόρος, καὶ πρὸς ¹⁰³ τὴν ἄνω γαλήνην μετεχώρησεν ¹⁰⁴. »

¹⁰⁵ (5) Ὑποστρέφοντι δὲ Ἐπιφάνιῳ ἐν Κύπρῳ τὴν ἐκείνου τελευτὴν παρὰ Θεοῦ μεμαθηκῶς πλησιάζου-

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ καὶ ἤμισο, Ced. sed sunt VI anni et IV m. usque ad 26 Junii 404 quo nominatus est Arsacius Chrysostomi in locum (Chr. pasch.). ⁸¹ μετηνεχθεῖς Ced. ⁸² 407, Sept. 1. ⁸³ τε (add. Ced. et Coislin. 505. ⁸⁴ Deest hoc lemma M. 2, in cod. et Par. 1706. ⁸⁵ Ced. 582,4-16. Ὁ δὲ γ. π. Ῥ. Ἰνν. ἀκ. τὴν ἐν ἔξορίᾳ τ. γ. cf. Palladii vitam Chr. 31 et responsum Arcadii in cod. Vatic. 1485. ⁸⁶ παντοῖω τρόπῳ Ced. ⁸⁷ τῆς οἰκουμένης Ced. ⁸⁸ συνδ. Ced. ⁸⁹ ἐν τῇ ἔξορίᾳ add. Leo ἐν ἐξ. M. 2? ⁹⁰ Ced. 582,12-16. ⁹¹ Δαλιλῆς cod. ⁹² σε add. Ced. qui omisso § 21 (forsitan e margine codicis in textum illud) hæc tanquam Innocentii verba exhibet. ⁹³ καὶ μίσος add. Ced. ⁹⁴ Ced. 582,16-583,9 — Ep. 152. ⁹⁵ γάρ. om. Is. ⁹⁶ ν. τὸ τοῦ Is. ⁹⁷ μ. ἄττα · ἡ γαίτων Ἀ. συνήθως ἠγνόησε M. π. Is. τὸν Φ. ἀ. Is. ⁹⁸ Χρυσομανῆ Ced. X. γάρ Is. ⁹⁹ σ. ἢ μάλλον σ. Is. ¹⁰⁰ ἐντως add. Ced., οὕτω cod. ¹⁰¹ ἐμόν Ced. ¹⁰² II Sam. III, 1 ; ὁ om. Is. ¹⁰³ κρ. ἀ. δὲ ὁ τοῦ Σ. κ. ὁ Is. ¹⁰⁴ βλου καὶ πρ. Is. ¹⁰⁵ μετετέθη Is. ¹⁰⁶ Ced. 583,9-584,3 : Ὑποστρέφοντος δὲ Ἐπιφανίου ἐν Κ. καὶ τὴν ἐ. τ. π. Θεοῦ μεμαθηκῶτος.

εν, λέγεται εἰρηκεῖναι τοῖς αὐτῶν παραπέμπουσιν· Ἐπεὶ δὲ ἐγὼ ἀφίημι δὲ ὑμῖν τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ὑπόκρισιν· Ὁς γε καὶ Ἰωάννου τὴν ἐν ἑξορίᾳ τελευταίην καὶ νίκην ἐδήλωσε, καὶ Ἰωάννης ὁμοίως Ἐπιφανίου τὴν ἐν τῷ πλοίῳ κοίμησιν· ἐκ θείας ἐπινοίας ταῦτα προμυήθησαν· οἱ μακάριοι, ἵνα μὴ τις ἐχθρῶν [ἐχειν] αὐτοὺς ὑποπτεύσειε κατ' ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι θετηγόροι καὶ θεοφιλεῖς διδάσκαλοι, καὶ τοῦ εἰρηνοποιῦ Χριστοῦ μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ φάσκοντος· Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ 497 μαθηταὶ ἴστε, ἐν ἀγάπῃν ἔχητε ἐν ἀλλήλοις, ἐχθρῶν ἔχοντες ἐτελεύτησαν· ἀπαγε! Εἰ γὰρ καὶ μικρὸν ἐκίβαλον τὸ προβῆθῃν γέγονε μεταξὺ, τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐλέγχον πρὸς ὀλίγον, ἀλλ' οὖν γε ἤβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀρετῶν (αὐθις) ἀνήχθησαν, τὴν ἀγάπην, περὶ ἧς λέγει Παῦλος ὁ ἀπόστολος· Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ Θεῷ μένει·

99 (6) Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάννου τελευταίην ἐπίσκοπος τις ἄγιος, Ἀδελφίδος τοῦ ἰσμοῦ, ἔλεγεν, ὅτι· Ἐμπν εἶχον ἀπόρητον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις εὐφράνας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξω τοῦ θρόνου ἐκοιμήθη. Ἐδεύμενον οὖν τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῶν δακρύων, ἵνα δεῖξῃ μοι αὐτὸν ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶ καὶ εἰ μετὰ τῶν πατριαρχῶν ἐτάγη. Ἐπὶ πολλῶν οὖν χρόνων τοῦτο εὐχόμενος, ἐν μὲν γίνουμαι ἐν ἐκστάσει, καὶ θεωρῶ ἄνδρα πάνυ εὐειδῆ κρατήσαντά με τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὃς ἀπαγαγὼν με εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ ὑπεράνοσον, εἰδείκνυε μοι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους. Ἐγὼ δὲ, φησὶ, περιεσκόπων ἰδεῖν ὃν καταθυμῶς εἶχον, τὸν μέγαν Ἰωάννην, τὸν ἐμὸν ἀγαπητόν· ὡς οὖν ἔδειξέ μοι πάντας καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα ἐγνώρισεν, κρατήσας με πάλιν τῆς χειρὸς, ἐξήγαγέ με ἐξω. Ἐγὼ δὲ λελυπημένος ἠκολούθουν αὐτῷ (150b) μὴ ἑωρακῶς μετὰ τῶν Πατέρων τὸν ἐν ἁγίῳ Ἰωάννην (τὸν Χρυσόστομον). Ὡς οὖν ἐξηρχώμην, ὃ ἐφιστῶ; τῇ θύρᾳ κατασχών με λέγει μοι· (εἰ τί ἔχεις; τί λελύπησαι;) Ἐμοῦ δὲ μὴ ἀποκριθέντος, πάλιν λέγει μοι· Ὁὐδεὶς [εἰς] ἔρχόμενος ὧδε, λυπούμενος ἐπιθεῖται ἐξέρχεται. Ὅτε λέγω αὐτῷ· Ἀὐτὴ μοι ἐστὶν (ἡ) λύπη, ὅτι τὸν ἐμὸν προσφιλέστατον Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον ΚΠ. οὐχ ἑώρακα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων. Ὁ δὲ πάλιν λέγει μοι· Ἀνθρώπος ἐκεῖνον ἐν σαρκὶ ὧν ἰδεῖν οὐ δύναται· ἐκεῖ γὰρ παρίσταται ὅπου ὁ θρόνος ὁ δεσποτικός.

A dixisse fertur ipsum comitantibus : « Festino ego ; dimitto vobis regiam et urbem et hypocrisim. » Idem et Joannis exitum in exsilio victoriamque manifestavit, sicut Joannes Epiphanio dormitionem in navigatione significavit. Ex divina inspiratione præcognoverunt ista beati, ne quis inimicitiam inter eos existere suspicaretur. Tales enim magistri Deum amantes et prædicantes et Dei pacis Christi veri discipuli dicentis : « In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem, nunquam odium habentes decessissent, absit ! Si enim parvum scandalum fuit inter illos a longinquo, humanam fragilitatem paulisper probaverunt, sed brevi tamen ad cacumen virtutum rursus exsurrexerunt, charitatem, de qua Paulus apostolus ait : « Charitas patiens est, benigna est, non irritatur, non cogitat malum. » Et : « Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet. » Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ

Post mortem autem Joannis quidam episcopus sanctus, nomine Adelphius, dicebat : « Mæstium habebam intolerabilem, quod talis vir, universæ terræ magister, qui sermonibus Ecclesiam Dei lætificavit, extra sedem decessisset. Rogabam ergo Deum cum multis lacrymis, ut mihi ostenderet in quo statu esset et an ordinem inter patriarchas haberet. A multo igitur tempore cum hoc rogarem, quadam die in extasi fui, vidique hominem forma valde decorum, qui me dextera manu tenuit et duxit in locum splendidum et illustrissimum, ubi doctores Ecclesiæ mihi ostendit. Ego, inquit, circumspiciebam ut viderem quem desiderabam, magnum Joannem, dilectum meum. Postquam igitur omnes ostendisset mihi nomenque cujusque aperuisset, me rursus manu corripiens foras eduxit. Ego vero tristis subsequebar illum non viso cum Patribus qui sanctis connumeratur Joanne Chrysostomo. Cum igitur egrediebar, qui stabat in limine me retineus dixit mihi : « Quid habes ? cur mæres ? » « Mihi non respondentem iterum dixit : Nemo huc ingressus, exinde mærens egreditur. » Tum illi dico : « Ille est meus mæror quod meum dilectissimum Joannem Constantinopolis episcopum cum aliis Ecclesiæ doctoribus non viderim. » Ille vero rursus dixit mihi : « Homo in carne subsistens eum videre nequit : ibi enim sedet, ubi thronus Dominicus est. »

Variæ lectiones et notæ.

1 σπεύδω add. Ced. 2 προμυήθη. cod. προμυηθέντες Ced. 3 κατ' ἀ. ὑποπτεύσειεν Ced. 4 ἀνθρωποι καὶ add. Ced. 5 Joan. xiii, 35. 6 μ. μου Ced. 7 μετ' ἀλλήλων Ced. 8 καὶ κακίαν add. Ced. 9 τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας cod. 10 ἤχθησαν Ced. ἀνήχθη cod. 11 I Cor. xiii, 4. 12 I Joan. iv, 16. 13 Ced. 514,4 — 585,2. π. τοῦ ἐπισκόπου δεηθέντος; τοῦ Θεοῦ ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶν ὁ Χρ. Par. 1706. 14 Ἄ. ὄνομα αὐτῷ Ced. 15 ἔχον cod. 16 τινά add. Ced. 17 ὁ. εἶπε Ced. 18 ἐπισχών Ced. 19 ἔχης τί λυπήσαι σιν. 20 ταῦτη cod. 21 τὸν πρ. μοι Ced. 22 Ἰωάννην τὸν τῆς μετανοίας λέγεις; λέγω αὐτῷ· Να· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει μοι Ced. in codice forsam ex homoioteleuto omissum. 23 ἐστιν add. Ced. Γαῖνᾶς Ἀρκαδίου ἀντάρας πολλά δεινὰ τῇ πόλει εἰργάσατο· πολέμου δὲ [πολλοῦ] συρραγέντος κατὰ τὴν καὶ θάλατταν, αὐτὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπώλοντο cod. in textu cf. Ced. 574,21-575,4 : Τῷ ἡ ἔπει Γ. τυραννίᾳ κατὰ Ἀρκαδίον· καὶ π. κακὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπεδείξατο ἀπ. σὺν τοῖς ἐκαστοῦ στρατεύμασιν.

Adversus Arcadium insurrexerunt Isauri deprudentes usque ad Cappadociam.

Sub ipso advenerunt reliquiae sancti prophetae Samuelis, et depositae sunt in ejus templo prope Hebdomuræ.

Ægrotavit autem imperator et decessit.

CCIV. Regnum Theodosii Mincris.

Post Arcadium regnavit Theodosius, filius ejus, annos quadraginta duos; et egressus ad equitandum in Campo, decidens cum equo mortuus est.

Hic Chalcedonensis Deiparæ Virginis templum ædificavit, quod antea synagoga Judæorum fuerat.

Murum e parte solidæ terræ destruxit et adjectis duobus aliis intervallis alium murum sexaginta diebus ædificavit.

Sub illo septem pueri qui Ephesi martyrium, Decio regnante, subierant, post annos trecentos septuaginta duos surrexerunt.

Magnus etiam terræmotus et tremendissimus Constantinopoli accidit, ita ut muri civitatis caderent et pleraque pars ejus diversis in locis destrueretur: quo tempore vicus et plateas Thraciarum, Ponti, Bithyniæ, Phrygiæ ac Galatiæ terræmotus per tres menses agitavit. Ideoque imperator cum patriarcha Proclo totaque civitatis multitudine, nudis pedibus, per dies multos litanias ibant canentes.

In his diebus supplicationum, accidit ut puer ex populo in aerem sustolleretur et quadam angelica doctus institutione Trisagion sacrum intonaret. Statim autem ac puer absolvisset et quod fuerat e locis annuntiavisset, et cum eo turbæ eandem melodiam edidissent, cessavit terræmotus calamitas (et puer mortuus est).

Sub Theodosio Aspar et Ardaburius Orientis et Occidentis domestici electi sunt.

Atticus autem patriarcha, cum quemdam Judæum paralyticum catechizasset, et deinde baptizasset, sanum præter expectationem ex Laptisterio reduxit.

CCV. De tertia synodo.

Habita fuit Ephesi decentiorum Patrum tertia synodus, anno decimo tertio regni Theodosii Mincris, Arcadii filii.

Variae lectiones et notæ.

³¹ 408 Maii 2. — Ced. 602,8-10: Μετά δέ τινα χρόνον ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰπ. καὶ συμπαιδύων αὐτῶν τοῦ Ἰππου, κ. τ. λ. ³² μήνας β', Ced. 586,21, ἔτη λγ' Leo I ³³ 450 Junii 20. ³⁴ 450 — Ced. 602,5,6: Τότε (τῷ μβ' ἔτει) καὶ τὴν τῶν Χαλκοκρατίων ἐκκλησίαν τῆ Θεοτόκου ἀνήγειρε, σ. 1. πρ. ὤσαν. ³⁵ 446? — Ced. 598,19 599,1: Τῷ κς' ἔτει — Κύρος — καταλύσας τ. χ. τ. ΚΠ. καὶ πρ. ἀ. δ. β', οἰκοδομῆι ἐ. τ. δ' ἡ. ζ'. ³⁶ 412. ³⁷ ρμ'? inde a Decio 251-253, ρσ' Ced. ρσα' Anastasius, ρπδ' Theophrastus. ³⁸ 438 Ced. 599,19-21: Ἐπὶ τούτου (τῷ κη' ἔτει) σεισμοὶ μεγάλοι γεγόνασιν ἐν ΚΠ. ἐν μηνὶ δ', ὡς φοβηθέντας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ Κάμπῳ διατρίβειν. ³⁹ Ced. 599,21-600,8: Τοῦ τοῦτον εἰρημένου πατριάρχου μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ταῖς λιταῖς ἐκεῖσε προσκαρτεροῦντος, περὶ ὧρων γ', ἀφωσ πάντων ὁρώντων ἠρπάγη νεανίας εἰς τὸν ἀ. καὶ ἤκουσε θείας φωνῆς παρ' ἁγγελωσύνης αὐτῷ ἀναγγεῖλαι τῷ ἐκασκόπῳ καὶ τῷ λαῷ λιτανεύειν οὕτω, κ. τ. λ. ⁴⁰ 423? — Ced. 589,8-14: Τῷ κς' ἔτει. ⁴¹ Ced. 587,16-18: Τῷ β' ἔτει Ἀττικῶς ἐπ. ΚΠ. 1. ⁴² v. πείσας τε καὶ β. Ced. ⁴³ ἐξήγαγε Ced. ⁴⁴ Σύνοδος γ' ἐν Ἐφέσῳ: εἰσὶν ἀπὸ τῆς β' εἰς τὴν γ' ἔτη μβ' (μα' cod.)? Scbolium a secunda manu. ⁴⁵ 431 — Ced. 594 9 12: Τῷ κς' τοῖνον ἐνιαυτῷ τῆς θ. β. ἡ ἐν Ἐ. ἀγία καὶ οἰκουμένη κ' σ. τῶν σ'. π. συνηθροίσθη χρονον ἀγούσα ἀπὸ μὲν τῆς β' μα', ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου ε' ζ' ιε'.

(7) Ἐπὶ Ἀρκαδίου ἀντίβραν οἱ Ἰσαυροὶ κραιδεύοντες ἴωι; Καππαδοκίας.

(8) Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἀπιτέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἐδδίου.

(9) Ἀρρωστήσας δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τελευτῆ.

ΣΔ'. Βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ.

³¹ Μετὰ δὲ Ἀρκαδίον ἐβασίλευσε Θεοδόσιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μβ' ³². Καὶ ἐξελθὼν Ἰπποκρήνην (ἐν τῷ Κάμπῳ), συμπαιδύων τῷ Ἰππῷ ἐτελεύτησεν ³³.

³⁴ (2) Οὗτος ἐν τοῖς Χαλκοκρατίοις ναὸν ἔκτισε τῆς Θεοτόκου, πρότερον ὄντα συναγωγὴν Ἰουδαίων.

³⁵ (3) Καὶ τὸ χερσαῖον τεῖχος τῆς πόλεως, καταλύει καὶ προσθαῖς ἄλλα δύο διαστήματα, φυλοδομήσεν ἕτερον τεῖχος δι' ἡμερῶν ε'.

³⁶ (4) Ἐπὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ μαρτυρησάντες παῖδες ζ' ἐπὶ Δεκίου, ἀνέστησαν μετὰ ἔτη τοξ' ³⁷.

³⁸ (5) Καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν ΚΠ. καὶ φοβερῶτατος, ὡςτε κείσιν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τὸ πλείστον μέρος αὐτῆς ³⁹ ἐν διαφόροις τόποις καὶ μέντοι καὶ κώμας καὶ χώρας τῆς τε Θράκης καὶ Πόντου, Βυθυνίας, καὶ Φρυγίας, καὶ Γαλατίας, καὶ ἔπειθ' ἀτήσεν ὁ σεισμὸς ἐπὶ μῆνα; γ'· διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῳ Πρόκλῳ καὶ πικρῶ τῷ πλήθει τῆς πόλεως ἀνυπόδητος, ἐλιτάνειεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

⁴⁰ (6) Ἐν αἷς, λιτανεύοντων αὐτῶν, συνῆθη παιδίον ἀρκαγῆναι ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀέρα καὶ μνηθῆναι ὑπ' ἀγγελικῆς τινος διδασκαλίας τὸν τρισάγιον ὕμνον. Τοῦ δὲ παιδὸς ἀπολυθέντος καὶ τὸ μνηθὲν ἀπαγγεῖλαντος, καὶ τοῦτο μετ' αὐτοῦ μελετησάντων τῶν ὁγλίων, παραυτίκα ἐκόπασεν ἡ τοῦ σεισμοῦ ἀπώλεια (καὶ τὸ παιδίον ἀπέθανεν).

⁴¹ (7) Ἐπὶ Θεοδοσίῳ Ἀσπάρ καὶ Ἀρδαβούριος προχειρίζονται δομῆστικοὶ Ἀνατολῆς; τε καὶ Δύσεως.

⁴² (8) Ἀττικῶς δὲ πατριαρχοῦντος Ἰουδαίου τινα παράλυτον νοουθετήσας ⁴³, εἶτα βαπτίσας, ὕγιῃ (παρὰδόξως) ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγε ⁴⁴.

ΣΕ'. Παρὶ τῆς γ' Συνόδου ⁴⁵.

⁴⁶ Καὶ ἡ γ' γέγονε σύνοδος τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἁ Πατέρων, συναλοῦσα τὸ πρότερον ἐν ἔτει ιγ' τῆς Β Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ βασιλείας, υἱοῦ Ἀρκαδίου.

⁴⁴ (2) Ἦ: ἔγχοῦντο Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀδελφὸν καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ Ῥώμης, Ἰουδηνάλιος Ἱεροσολύμων (Ἰωάννης Ἀντιοχείας, κατὰ Νεστορίου ἐπισκόπου ΚΠ. παρόντος καὶ αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῳ), λέγοντος ⁴⁵ μὴ λέγειν ⁴⁶ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν **500** Θεοτόκον (Μαρίαν), ἀλλὰ Χριστοτόκον (καὶ Κυριοτόκον), καὶ δύο υἱούς ἐπὶ ⁴⁷ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μυθολογούντος καὶ δύο ὑποστάσεις, καὶ ἄλλον μὲν εἶναι τὸν Λόγον τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ Μαρίας τεχθέντα ἄνθρωπον, κατὰ σχίσιν δὲ ἐνωθίοντα τῷ Θεῷ Λόγῳ ⁴⁸, καὶ ὁμωνύμως ⁴⁹ αὐτῷ Ἰῖον λεγόμενον.

⁵⁰ (3) Τοῦτον προσκληθέντα παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ ἀπαντήσαντα ἐκκλησιαστικῶς καθελούσα ὡς μὴ θελήσαντα τοῖς ὀρθοῖς δόγμασι συνθέσθαι, ἀνεθεμάτισε ⁵¹, μίαν δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν κτθ' (151*) **B** ἐνωσιν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσει; σαφῶς ἰδογμάτισε, τὸν αὐτὸν εἶναι (καὶ) Θεὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον.

⁵² (4) Ἰωάννης δὲ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος μετὰ τὴν Νεστορίου καθάρσιν καταλαμβάνει· καὶ λυπηθεὶς ὅτι χωρὶς αὐτοῦ καθήρηθη Νεστόριος, παραλαβὼν τοὺς συναθρόντας αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐν οἷς ἦν καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου ⁵³ ἐπίσκοπος καὶ Ἰβας Ἐδέσσης, καθάρσιν ὑπαγορεύει· τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρῶλου καὶ Μέλκωνος τοῦ Ἐφεσίων ἐπισκόπου ὡς παρὰ τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ποιησάτων τὴν σύνοδον. Οἱ δὲ περὶ Κύριλλον μέφονται ὡς ἄθεσμα καὶ ἄτοκα τὰ παρ' αὐτῶν γενόμενα. Καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς Ἐφεσίων διαφερόμενοι ἀλλήλοις διέστησαν, οἷ τε **C** Ἀνατολικοὶ καὶ [οἱ] Αἰγύπτιοι.

⁵⁴ (5) Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῆ τοῦ βασιλέως ἠνώθησαν, συμφρονήσαντες καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ τῇ ἐκτεθείῃ ἐν Ἐφέσῳ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ κατὰ Νεστορίου καθάρσει ἐγγράφων ἐπιστολὴν τοῖς Ἀλεξανδρείῃ διὰ Παύλου τοῦ ἐπισκόπου Ἐφέσσης ⁵⁵ ἀποστείλαντες.

⁵⁶ (6) Νεστόριος δὲ ἐξωρίσθη εἰς Ὅασιν ⁵⁷.

⁵⁸ (7) Ἀττικοῦ δὲ τελευτήσαντος, Σισίνιος πατριάρχης προχειρίζεται· τούτου δὲ τελευτήσαντος ⁵⁹, ὁ Νεστόριος ⁶⁰· τούτου δὲ καθιερθέντος, Πρόκλος ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται, **501** ὅτε καὶ τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ πόλει μετεκομίσθη. Ἐσαύτως καὶ τὰ λείψανα Στεφάνου καὶ Λαυρεντίου.

⁶¹ (8) Ὁ δὲ τῶν Περσῶν φύλαρχος ἦλθε πολεμῆσαι Θεοδοσίῳ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπίστευτα κατ' αὐτοῦ πατρίκιον καὶ στρατὸν ἐνωπλον. Τοῦ δὲ παραταξαμένου εἰς πόλεμον, θηλοῦ αὐτῷ ὁ φύλαρχος λέγων ⁶²· « Εἰ εἶτι ἔχεις ἕνα θυνατὸν ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἰσχύοντα μονομαχεῖσαι καὶ νικῆσαι ἕνα Πέρσην μονομάχον, εὐ-

Synodo praefuerunt Cyrillus Alexandriae, locum Caesertini papae Romae tenens, Iuvenalis Hierosolymae, Joannes Antiochiae, contra Nestorium, Constantinopolis episcopum, qui et ipse Ephesi aderat : hic docebat non dicendam Deiparam sacram Deiparam Mariam, sed Christiparam et Dominiparam. Fabulabatur etiam in Christo Dei duos filios et duas personas, alium quidem esse Verbum ex Patre genitum, postremum autem hominem ex Maria natum, accidenti statu Verbo Dei unitum et cum ipso per homonymiam Filium appellatum.

Hunc, cum adlocutus a synodo, non paruisset, synodus canonice deposuit ut orthodoxis dogmatibus subscribere recusantem, et anathematizavit. Unam autem Christi et Dei nostri per unionem personam duasque naturas apertu docuit, necnon illum esse Deum et hominem, sanctamque Mariam vere et proprie Deiparam.

Ioannes autem Antiochiae episcopus post Nestorii depositionem advenit; molestus forens quod, ipso absente, depositus esset Nestorius, igitur episcopi qui cum ipso venerant et inter quos erant Theodoretus, Cyri episcopus, et Ibas Edessa: suavit depositionem saneti Cyrilli et Memnonis Ephesiorum episcopi, utpote qui contra canonem Ecclesiae synodum tenuerint. Erga Cyrillum autem criminantur quod iniqua et injusta sunt ea quae ab ipso facta sunt. Et sic ab Ephesiorum urbe discedentes alii alio, Orientales et Aegyptii, dispersi sunt.

Postea vero studio imperatoris adiuncti sunt, et Orientales orthodoxae fidei Ephesi definitae Nestorii quo depositioni consentientes, epistolam scripserunt, quam ad Alexandrinos per Paulum Emesae episcopum miserunt.

Nestorius autem exsulatus in Oasim missus est.

Attico vero defuncto, Sisinus eligitur patriarcha; hoc autem mortuo, Nestorius; quo deposito, Proclus in ipsius locum ordinatur, et tunc Chrysostomi reliquiae in urbem transferuntur. Similiter autem reliquiae Stephani et Laurentii.

Princeps autem Persarum cum Theodosio pugnaturus venit; sed imperator adversus illum misit Patricium et validum exercitum. Cui in praelium produnt, dux Persarum dixit : « Si quaequam habes ex populo tuo qui possit singulari certamine pugnare vincere me singularitum pugnantem unum Persarum, habens con-

Variarum lectiones et notae.

⁴⁴ Cod. 594, 12-19. Ἦ ἔργον Κ. Ἀ. δς Κ. πάπα Ρ. τὸν τόπον διεῖπε καὶ Γ. ⁴⁵ τοῦ καταρτοῦ Νεστορίου add. Cod. ⁴⁶ μὴ εἶναι Cod. ⁴⁷ τοῦ ἐνός add. Cod. ⁴⁸ τὸν Θεὸν Λόγον Cod. ⁴⁹ ὅμ. καὶ αὐτὸν λ. Ἰῖον Cod. ⁵⁰ Cod. 594, 19-595, 2. ⁵¹ καὶ χειροτονήθη Μαξιμιανὸς πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς Μ: γάλης ἐκκλησίας Cod. ⁵² Cod. 505, 3-12. ⁵³ Θ. Τύρου Cod. ⁵⁴ Cod. 595, 12-15. ⁵⁵ Ἐδέσσης cod. ⁵⁶ Cod. 595, 16. ⁵⁷ Ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἐν τῇ Θάσῳ, κ. τ. λ. Cod. ⁵⁸ 428, Oct. 10 — Cod. 595, 1-4. Τῷ 10' εἶτι τοῦ προφήτου Ζαχαρίου κ. τ. λ. καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στ. καὶ Α. ἀπετέθησαν· τότε πρῶτως καὶ ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου. ⁵⁹ 428. ⁶⁰ ἐπετέθη. ⁶¹ 422 434 — Cod. 599, 5-14. Κατὰ Περσῶν στρατηγούτως Προκοπίου (εἶτι κτ') δηλοῦται αὐτῷ παρὰ τοῦ Πέρσου. ⁶² ὅτι ἐώσωμεν μονομάχους, καὶ οἷος ἐν ζήτησῃ, δίδωται τὸ μέρος αὐτοῦ π. ἐπὶ χ. ν' Cod.

ventionem pacis ad annos quinquaginta faciam; si autem victus fuerit, accipiam quinquaginta centuriaria. » Et ita alius Persam loriceatam, et alter Gothum comatum et instructum inter duos exercitus produxerunt. Persa vero prior lanceam vibrans irruit; sed Gothus ictum dextere declinans vulneravit illum juxta Gothicum morem, et ex equo dejiciens statim occidit. Hoc autem facto, dux Persarum conventionem pacis juxta promissionem suam fecit.

Rex aliquando ad venandum egressus, omnibus qui cum ipso erant ignorantibus, itinere longo venit ad quendam monachum in cella sedentem prope Constantinopolitana suburbia.

Quem quidem cognovit senior, sed illum tanquam gregarium militem recepit. Cum autem rex a via et astu esset defatigatus, miscuit panes senior et infundens acetum et oleum, manducavit rex et bibit aquam.

Et dixit ad monachum: « Scis quis ego sim, Pater? » Monachus autem dixit: « Deus te cognoscit. » Et rex ait: « Ego sum Theodosius imperator. » Et surgens monachus profunde salutavit eum. Dixit igitur rex: « Beati certe vos estis, monachi, quibus non est cura de mundo. Vere enim dico tibi, Pater: in palatio natus sum et nunquam tanta cum voluptate cibum ac potum sumpsit. »

Adveniente autem populo, coram omnibus seniore dignè honoravit rex, et cum jussisset eum pro cunctis orare, cum pace suum iter repetiit. Ab hac die multum honorabat eum rex: sed exurgens senior fugit et in Ægyptum reversus est.

CCVI. De translatione Chrysostomi.

Idem rex mittens Chrysostomi reliquias transtulit ex Comanis, ubi decesserat in exilio pulsus ab Eudoxia, ipsius matre. Multum enim rogaverat regem Proclus qui tunc erat in Constantinopolitana sede, ut hanc translationem faceret; et tum facta est. Honorifice deposuit illum in templo Sanctorum Apostolorum.

Uxor autem Theodosii imperatoris Eudoxiam hoc accidit. Philosophus ex Athenis in Græcia, tria habens filios et filiam unam, moriens filiis reliquit hereditatem et omnem ipsius substantiam; illis

οίω; ποιῶ τὰ πάντα τῆς εἰρήνης; ἐπὶ χρόνους ἡ εἰ δὲ ἤτηθει, λαμβάνειν με κεντηνάρια ἡ. » Καὶ οὕτως ὁ μὲν Πέρσης; κατέπρακτον, ὁ δὲ Γότθος κόμητα ἑνοπλον μεταξύ τοῦ πλείθους παραστήσαντες εἰς μονομαχίαν, πρῶτος ὁ Πέρσης; ὀρμήσας δορυφόρος· ὁ δὲ Γότθος δεξιῶν πλαγιάσας ἐσώκισεν αὐτὸν κατὰ τὸ Γοθικὸν ἔθος; καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἵππου καταγαγὼν, αὐτίκα ἀνέβλεν⁶⁶. Καὶ τοῦτου γεγονότος, ἐποίησεν ὁ Περσῶν φύλαρχος; εἰρήνης πάντα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ.

⁶⁷ (9) Τοῦ δὲ βασιλέως; κυνηγῆσαι ἐξεληθόντος; τοῦ; σὺν αὐτῷ πάντας διαλαθῶν, ἦλθε διὰ μακρᾶς ὁδοῦ πρὸς τινα μοναχὸν ἐν κελίῳ καθιζόμενον πηλίσιον τῶν προσκεῖλων ΚΠ.

⁶⁸ (10) Ὃν ὁ γέρον ἐπέγνω μὲν, εἰδέξατο δὲ ὡς ἕνα τῶν στρατιωτῶν. Τοῦ δὲ βασιλέως; ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ καύσωνος ὀλιγορήσαντος; ἐβρεξεν ἄρτους ὁ γέρον καὶ βρῶδων ὄσος καὶ ἑλαιον, ἐφαγεν ὁ βασιλεὺς; καὶ ἔπειν ὕδωρ.

⁶⁹ (11) Καὶ φησι πρὸς τὸν μοναχόν· « Οἶδας τίς εἰμι, Πάτερ; » Ὁ δὲ μοναχὸς εἶπεν· « Ὁ Θεὸς οἶδέ σε. » Καὶ ὁ βασιλεὺς; ἔφη· « Ἐγὼ εἰμι Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς. » Καὶ ἀναστὰς; ὁ γέρον προσκύνησεν αὐτόν⁷¹. Εἶπεν οὖν ὁ βασιλεὺς;· « Μακάριοι⁷² ἴστε ὄντως ὕμεις οἱ 502 μοναχοὶ καὶ ἀμέριμοι τοῦ κόσμου· ἐπ' ἀληθείας γὰρ λέγω σοι, Πάτερ⁷³, ἐν τῷ παλατίῳ γεννήθην καὶ οὐδέποτε μεθ' ἡδονῆς⁷⁴ ἀπέλαυσα βρώσεως (τοιαύτης) καὶ πόσεως; καθὼς σήμερον. »

⁷⁵ (12) Τοῦ δὲ λαοῦ φθάσαντος; καὶ ἐνώπιον πάντων ἀξιωματικῶν; τιμήσαντος τὸν γέροντα καὶ πάντας ἀξιοθῆναι τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τοῦ βασιλέως; προστάξαντος; ὁ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἑδρὴν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης; ὁ δὲ ἀπὸ τότε (131b) ἔτιμα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς (μεγάλως). Ὁ δὲ γέρον ἀναστὰς; ἔφυγε καὶ πάλιν ἦλθεν⁷⁶ εἰς Αἴγυπτον.

ΣΤ. Περὶ τῆς Ἀνακτιμῆς τοῦ Χρυσοστόμου.

⁷⁷ Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς; ἀποστείλας; ἀνεκώμισε τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Κορμανῆς; ὅπου ἦν τελευτήσας; ἐξορισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξίας; τῆς μητρὸς αὐτοῦ, πολλὰ δεηθεὶς τοῦ βασιλέως; ὁ Πρόκλος; ὁ τότε τὸν τῆς ΚΠ. ἰθαῶν θρόνον; τοῦ ἀνακομίσει αὐτὸν, ὁ δὲ καὶ γέγονε· καὶ ἀπέθιτο αὐτὸν ἐντίμως ἐν τῷ ναῶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

⁷⁸ (2) Περὶ δὲ τῆς γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως; Εὐδοξίας; οὕτως συμβέβηκε· Φιλόσοφος; ἐν ταῖς; ἐν Ἑλλάδι; Ἀθήναις; ἔχων υἱοὺς ἡ' καὶ θυγατέρας; μίαν τελευτῶν, τοῖς μὲν υἱοῖς; κατέλειπε κληρονο-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ Δίδωσιν οὖν ὁ στρατηγὸς Προκόπιος; Ἀρεθίδων κ. τῶν φοιδαράτων, ὅς; σώκιστρον κατέγων τὸν Πέρσην ἐσ. καὶ κατενεγκὼν ἐκ τοῦ ἰ. ἀπέκτεινε Ced. ⁶⁷ Καὶ γέγονε π. ἐ. μεταξύ Ῥωμαίων καὶ Π. εἰσελθὼν ἐκ Ἀρ. ἐν τῇ πόλει — προήχθη ὑπατος Ced. (436.) ⁶⁸ Ced. 595, 22-24. Ὁ βασιλεὺς; δὲ κ. ἐξεληθὼν τοῦς, κ. τ. λ. ⁶⁹ Ced. 595, 24-596, 4. ⁷⁰ Ced. 496, 4 11. Καὶ φ. ὁ βασιλεὺς; οἶδας. ⁷¹ εὐθὺς add. Ced. ⁷² αὐτῷ Ced. ⁷³ καὶ τρισμακάριοι Ced. ⁷⁴ ὅτι add. Ced. ⁷⁵ ἡδονῆς Ced. ⁷⁶ Ced. 596, 12-16. ⁷⁷ κλειύσαντος τοῦ β. Ced. ⁷⁸ Καὶ ἤρξατο ἀπὸ τ. τιμῶν ἁ. ὁ β. Ced. ⁷⁹ ἀπῆλθεν Ced. ⁸⁰ 458 Jan. 27. — Ced. 599, 11. Ἐφ' ἧς; ἔτει — Πρόκλος; — ἐπ. ΚΠ. προχειρίζεται, ὅς; τὸ τοῦ Χ. λ. ἀνακομίζει τῷ λ. ἔτει καὶ εἰς; τὸν τῶν ἀππ. ἀποτίθησι ναόν. ⁸¹ Ced. 590, 8-12. Ἐφ' ἧς; ἔτει ἐτελεύτησεν ἐν Ἀ. Λεόντιος; ὁ φιλόσοφος; ὅς; ἔγραψεν ἐν τῇ δ. αὐτοῦ· « Τὴν μὲν οὐσίαν μου π. κατακλημάνω τ. ὑ. μου, Ἀ. δὲ τῇ ἐμῇ θ. ἀφίω δ. χρυσίου ν. β'. ἂ γὰρ ἁ. ἡ τ. αὐτῆς. »

μίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἢ τὴν θυγα- **A**
 τρινομίσματα ρ', οὕτως εἰρηκῶς ἐν τῇ διαθήκῃ·
 « Ἀθηναῖδι τῇ ποθεινοτάτῃ θυγατρὶ θέλω δοθῆναι
 νομίσματα ρ', καὶ μόνον. Ἄρκει γὰρ αὐτῇ ἡ αὐτῆς
 τύχη. »

¹¹ (3) Ἦτις μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν μηδὲν
 λαβοῦσα παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ἤλθε πρὸς τὴν Πουλ-
 χρίαν τὴν ἀδελφὴν Θεοδοσίου, **503** καταγκαλοῦσα
 τοὺς ἀδελφοὺς. Ἡ δὲ θεασαμένη τὸ εὐπρεπὲς καὶ
 ἰλλόγιμον αὐτῆς, καὶ μαθοῦσα παρὰ τῆς θείας αὐ-
 τῆς, ὅτι παρθένος ἐστὶν, βαπτίζει αὐτήν ἢ γὰρ
 Ἑλληνίς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασε.

¹² (4) Καὶ συνῆψεν αὐτὴν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ πρὸς
 γάμον (συνευδοχοῦντος καὶ τοῦ προσφιλεστάτου
 Παυλίνου, ὃς γενόμενος μάγιστρος εἰρημῶς μαιζόνως
 ὡς συνεργὸς καὶ παράνομος. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς **B**
 ἀδελφοὺς αὐτῆς μεταστειλάμενος, ἀξιοματικὸς
 ἐποίησε).

¹³ (5) Μετὰ ταῦτα συνέδη προελθεῖν τὸν βασιλεῖα
 κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανίων καὶ Παυλῖνον ἀη-
 δισθέντα μὴ εὐρεθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως· καὶ ἐπέ-
 δωκεῖ τις πένητος τῷ βασιλεῖ μῆλον φρυγιστικὸν μέγα
 σφόδρα, ὅπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θαυμάσας
 καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος, ἔδωκε τῷ πένητι νομίσματα
 ρ', τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλε τῇ βασιλίσσῃ, ἡ δὲ τῷ
 Παυλίῳ, ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ παλα-
 τῷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς λαβὼν τοῦτο καὶ ἐπιγνοῦς ἐζή-
 τει αὐτὸ παρὰ τῆς βασιλίσσης· ἡ δὲ εἶπεν ὅτι
 « Ἐφαγον αὐτό; » καὶ ὀρκίσας αὐτὴν κατὰ τῆς ἐαι-
 τοῦ σωτηρίας, ἠρνήσατο ἱμμενώτερον. Τότε ὑπέδειξεν
 αὐτῇ τὸ μῆλον. Ἡ δὲ ἰδοῦσα αὐτὸ κατησχύνθη καὶ
 ἔμεινεν ἔκρυπτος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς κατ' αὐτῆς
 καὶ ὅτι ἔρῳσα τοῦ Παυλίνου τὸ μῆλον ἐπεμψεν αὐτῷ
 καὶ διὰ τοῦτο ἠρνήσατο. Καὶ παραυτίκα τὸν Παυλί-
 νον ἀνετίε.

¹⁴ (6) Ἡ δὲ βασίλισσα Εὐδοκία ἐπὶ τοῦτο λυπη-
 θεῖσα, τὸν βασιλεῖα παρεκάλεε εἰς Ἱερουσόλυμα αὐτὴν
 ἀποσταλῆναι εὐχῆς χάριν. Ὁ δὲ εἰξας τῇ αὐτῆς
 αἰτήσῃ, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐξεπλήρωσεν.

504 ¹⁵ (7) Τῆς δὲ παραγενομένης, πάλιν καὶ
 μεγάλα κατορθώματα πεποίηκεν, ἀνανεώσασα τὰ
 τεῖχη Ἱερουσαλήμ.

(8) Εἰς λόγους δὲ τινὰς ἐρχομένης αὐτῆς πρὸς
 τινὰς, τοῦτο ἔλεγε, ὅτι « Περὶ ἐμοῦ Δαυὶδ εἶρηκεν ».
 Ἄγαθον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών· καὶ **D**
 οἰκοδομηθήτω τὰ τεῖχη Ἱερουσαλήμ. »

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Cod. 590, 12-17. Ταύτην τὴν Ἀθηναῖδα ἐξ Ἀθηνῶν εἰσαχθεῖσαν θ. ἡ Πουλχερία κάλλις σώματος διαπρέ-
 πουςαν καὶ συνέσει ψυχῆς καλλυνομένην καὶ λόγῳ κεκοσμημένην πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ΚΠ. Ἀττικὸν (405,
 526) ἀποστείλασα ἰδῆπτισιν Ε. μετονομάσασα. ¹² Cod. 590, 17, 18 : Ἦντινα καὶ τῷ αὐτῆς ἀδ. καὶ βασιλεῖ
 συνέστειλεν εἰς γυναῖκα. ¹³ 440—Cod. 591, 2-15 : Τῇ οὖν ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων θ. ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπόντος
 τοῦ βασιλέως, προσήγαγε τις αὐτῷ ἐξ Ἀσίας π. μ. καὶ ὑπερφύς, ὁ ἀπ. τῇ Αὐγούστῃ διδωκῶς τῷ π.
 ν. ς, αὐτῇ δὲ νοσοῦντι τότε Π. ἀπ. ἀρραδῶνα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὁ δὲ Παυλῖνος ἀγνοῶν μετὰ β' ἡμέρας
 ἀπ. αὐτὸ τῷ β. ὁ δὲ β. τ. γνωρίσας ἔκρυψε καὶ λέγει τῇ Αὐγούστῃ· « Ποῦ ἐστὶ τὸ μῆλον, ὅπερ σοὶ ἀπέστειλα; »
 ἡ δὲ εἶπε· Ἐφ. ἀ. Καὶ πάλιν ὄρκωσεν ἀ. τὴν σ. αὐτοῦ λ. μὴ τινι τοῦτο πέμπομας. » — « Ἡ δὲ πάλιν
 εἶπε φαγεῖν αὐτὸ, προσθεῖσα τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλέως. Τ. εἰς ὀργὴν κινήθει ὁ βασιλεὺς κελεύει τὸ μ.
 εἰσενεχθῆναι, τὸν δὲ Π. ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἀπεκεφάλισεν. ¹⁴ 444 — Cod. 591, 15-17 cf. 601, 15-
 602, 2 : Ἐκτοτα δὲ γέγονε μεταξὺ αὐτῶν λύπη καὶ ἀπομερισμός· γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Αὐγούστα, καὶ
 εἰσχυρθεῖσα ὡς ὑβρίστη, ἐξώρμησεν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους. τουτ. cod. ¹⁵ Cod. 591, 20-24. ¹⁶ Ps. 11, 18.

autem nummos centum, in testamento declarans :
 « Athenaidi charissimæ filie volo dari centum
 nummos nec amplius : sufficit enim illi fortuna
 ipsius. »

Hæc post mortem patris cum nihil a fratribus
 accepisset, venit ad Pulcheriam, Theodosii sororem,
 de fratribus conquestura. Ipsa vero, mirans illius
 decorem ac nobilitatem, a matertera ejus discens
 illam esse virginem, baptizavit eam, erat enim gen-
 tilis, et cognominavit eam Eudoxiam.

Et proprio fratri dedit eam uxorem, consentiente
 dilectissimo Paulino, qui, magister effectus, valde
 honoratus est, ut auxiliator et paranymphus. Fra-
 tres autem illius accessit ad honores evexit.

Accidit postea ut rex in publicum prodiret in die
 Eriphanizæ, et Paulinus vexatus non inveniretur cum
 rege; deditque quidam pauper regi malum phrygium
 miræ magnitudinis, quod rex accepit et miratus
 est cum omni cœtu. Tunc pauperi datis centum
 nomismatibus, malum imperatrici misit; hæc autem
 Paulino; qui item imperatori in palatium regresso.
 Rex autem, isto accepto et recognito, postea repetiit
 illud a regina. Quæ dixit : « Illud manducavi; » et
 cum urgeret eam ut per salutem suam juraret, con-
 stanter recusavit. Tunc ostendit ei malum. Hæc
 autem, illo viso, erubuit et absque voce remansit.
C Rex iratus est adversus eam, eo quod amore Pau-
 lini malum ad eum misisset, et denegavisset. Et
 Paulinum ex templo interfecit.

Imperatrix Eudoxia de hoc contristata regem ro-
 gavit ut ipsam Jerusalem, orandi gratia, dimitteret.
 Qui petitioni ejus acquiescens, ipsius deside-
 rium implevit.

Quæ cum illuc advenisset, multa magnaque vir-
 tutis opera, muros Jerusalem renovans, fecit.

Sermonibus quondam habitis cum quibusdam,
 dixit : « De me David locutus est : Benigne fac,
 Domine, in bona voluntate tua Sion; et ædificantur
 muri Jerusalem. »

Cum jam moritura esset, nihil sibi consciam esse a de Paulini crimine confessa est.

Procto defuncto, Flavianus, vir sanctissimus, Ecclesie præpositus est.

Ex Gothis provenerunt gentes quatuor, quæ sunt Hypogothi, Gepides et Vandali, ex quibus Arabes; et cæperunt incursare Romanorum terram.

CCVII. Regnum Marciani.

Post Theodosium Marcianus, gener ejus, regnavit sex annos. Cum enim Theodosius defunctus esset et hoc ulli nondum innotuisset, Pulcheria imperatoris soror postquam accessisset illum et senem et militarem, prudentia honestateque vitæ commendabilem, dixit ad eum: « Quoniam imperator defunctus est et ex omni cœtu elegi te virum virtute præclarum, da mihi fidem, quod virginitatem meam, quam vovi Domino, custodies integram, et te imperatorem proclamo. Cum igitur istud jurejurando promississet, advocavit illa patriarcham Anatolium et senatum, et imperatorem eum proclamavit.

Quæ postquam egregia fecisset opera, multasque domos oratorias erexisset cum pauperum asyis, et hospitiiis et monasteriis, inter quæ Sancti Laurentii templum, virgo decessit, Marcianum regni successorem relinquens.

Erat autem cunctis exornata virtutibus. Ipsa namque fratrem Theodosium in omnibus instruxerat, qualia sunt mores et sermones, et incessus, et risus et vestium indumentum, sessio, et statio in primis autem erga Deum pietatem sedulo docuerat eum.

Ipsæ vero natura piger et incautus erat ad omnia, præsertim ad eos qui præsentabant illi chartas: quibus non lectis subscribat. Quod cum prudentissima soror advertisset, solerter venit ad eum, petitionem præsentans ut inter servas secederet ipsius uxore Eudoxia: huic, quin legisset, subscripsit, et ideo postea graves exprobrationes a sorore sua Pulcheria passus est.

⁹¹ (9) Ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτὴν⁹⁰ τελευτῆν, ἐξωμολογήσατο μὴ συνειδέναι τι κατὰ τῆς Παυλίνου κατηγορίας.

⁹² (10) Πρόκλου δὲ τελευτήσαντος, Φλαβιανὸς ἀνὴρ ἱερώτατος τῆς Ἐκκλησίας προέστη.

⁹³ (11) Καὶ ἐκ τῶν Γότθων ἔθνη γεγόνασι δ', εἰς τὰ Ἰπγόθοι, Γήπεδες καὶ Οὐάνδαλοι, ἐξ ὧν Ἀραβες, καὶ ἤρξαντο διαπερῆν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῆ.

ΣΖ'. Βασιλεία Μαρκιανῶ.

⁹⁴ Μετὰ δὲ Θεοδοσίον ἐβασίλευσε Μαρκιανὸς, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔτη ζ'. (132^ο) Τοῦ γὰρ Θεοδοσίου τελευτήσαντος καὶ μήπω τοῦτο γνωσθέντος τιμὴ μεταστελαιμένη τοῦτον Πουλχερία ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ στρατιώτην ὄντα καὶ γέροντα καὶ ἐν σωφροσύνῃ καὶ σεμνότητι βίου διαπρέποντα, ψηθεὶς αὐτόν· « Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἐγὼ ἐὰν ἐξελεξάμην⁹⁵ σε ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου ὡς ἐνάρετον, δὲς μοι λόγον, ὅτι φυλάσῃ (μου) τὴν παρθενίαν (ἀσυλον) ἦν τῷ Θεῷ ἀνεθέμην, καὶ ἀναγορεύω σε βασιλεῖα. » Τοῦ⁹⁶ δὲ συνθεμένου τοῦτο μεθ' ὄρκου, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἀνατόλιον καὶ τὴν σύγκλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλεῖα.

⁹⁷ (2) Πολλὰ οὖν ποιήσασα κατορθώματα καὶ πολλοὺς εὐκτηρίους 505 οἴκους ἀνεγείρασα, καὶ πτωχοτροφεία, καὶ ξενώνας, καὶ ξενοτάρια, καὶ μοναστήρια, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ναὸν ὑποκόμηνσεν, καὶ ἐτελεύτησε παρθένος καταλείπουσα Μαρκιανὸν βασιλεύειν.

⁹⁸ (3) Καὶ γὰρ ἦν αὐτὴ πάση⁹⁹ ἀρετῇ κεκοσμημένη· αὐτὴ γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοδοσίον ἐξεπαίδευσεν εἰς πάντα, οἷον ἡθὸς τε καὶ λόγον, βᾶσιμά τε καὶ γέλωτα καὶ ἐνδυμάτων περιβολὴν καὶ σχῆμα καθέδρας καὶ στάσιν· προηγουμένως δὲ τὴν εἰς τὸ Θεῖον εὐσέβειαν ἐπιμελῶς αὐτὸν εἰδίδαξεν.

¹⁰⁰ (4) Ὁ δὲ φύσει νωθρὸς τις καὶ ἀπερίσκοπος ὑπῆρχεν εἰς πάντα, μάλιστα εἰς τοὺς ὑποβάλλοντας αὐτῷ χάρτας¹⁰¹, ἀπαρναγνώστως ὑπέγραφεν, ὅπερ ἡ σοφωτάτῃ ποτὲ γνοῦσα, σοφῶς ἐπῆλθεν αὐτῷ, δωρεὰν ὑποβάλλουσα δῆθεν πρὸς δουλείαν ὑποχωροῦσαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν τὴν Εὐδοκίαν, ἣν καὶ καθυπογράφας μὴ πρότερον ἀναγνοῦς, ὕστερον πικρῶς οὐκ εἰδίζετο παρὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς Πουλχερίας.

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ 455 — Ced. 591,18-20. ⁹² Ἐτ δὲ τῷ τ. ἀ. ἐπωμόσατο μὴ σ. τῆ κ. αὐτῆς κατηγορίᾳ ἕνεκα Π. ⁹³ αὐτὸν cod. ⁹⁴ 447 — Ced. 601,4 : Τῷ λθ' ἔται — τὸν μὲν Πρόκλον Φλ. προσδύτατος σκευοφύλαξ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας διεδέξατο. ⁹⁵ Ced. 601,1-3 : Ἐπὶ τοῦτου τοῦ βασιλέως ἐν τῶν Γ. γ. ἰ. δ', Γότθοι, Ὑ. Γ. καὶ Οὐάνδολοι, ἐξ ὧν Ἀ. ἡ. δ. ἐν τῇ Ῥ. γῆ. ⁹⁶ 450 — Ced. 602,18-603, 3. Ἡ δὲ σοφὴ καὶ ἀγαθὴ Π. μ. τῆς τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆς γνωσθεῖσης μ. τὸν Μαρκιανόν, ἀνδρα ἐν σ. καὶ σ. διαπρέποντα, γ. ὁ. καὶ ἱκανώτατον, λέγει π. ἀ., κ. τ. λ. ⁹⁷ σε ἐξ. ἐξ ὅλης τῆς Ced. ⁹⁸ Αὐτοῦ δὲ σ. τ. μεταστέλλεται Ced. ⁹⁹ 450 — Ced. 603,13-15. Τῷ γ' ἔται ἡ μακαρία καὶ εὐσεβὴς Π. ἐκοιμήθη ἢ ἐκοιμήθη ἐν Χριστῷ π. καὶ μὴ διαφθαρεῖσα, πάντα τὰ ἑαυτῆς πτωχοῖς διανείμασα. ¹⁰⁰ Ced. 586,22-24. Π. ἡ τοῦτου ἀδελφὴ παρθένος ἰθ' ἐτῶν οὖσα, τὴν βασιλείαν καλῶς διαῖκει, ἥτις Θ. τὸν ἀδ. εἰ : τὴν κατὰ Θεὸν εὐσέβειαν ἐξ. καὶ εἰς τὰλλα ἅπαντα — ἀρετῆς cod. ¹⁰¹ πα. ἀρετῆς cod. ¹⁰² Ced. 600,15-101,1 : Οὗτος ὁ Θ. εὐμετάγωγος ἦν σφόδρα, περὶ τοῦτον τὸν ὑποβάλλοντα α. οὐκ εἰς, ὡς πολλάκις καὶ χάρτους μὴ ἀναγινώσκων ὑπ. δ. μαθοῦσα Π. ἡ αὐτοῦ ἀδελφὴ καὶ πολλάκις νοθεύσασα, ἐπεὶ οὐκ ἐπαῖθε σ. ὁ. ἀ. καὶ δ. δ. αἰτεῖ ἡ δὲ ἦν π. δ. ἐκχωροῦσα Ἐ. τὴν ἀ. γ. προσήκετο τοῖνον ὁ τοῦτο διαταττόμενος χάρτης καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑπεσημαίνετο· μετὰ δὲ τοῦτο ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ, δεῖνῶς ὑπὸ τῆς Π. ὠνεῖσθαι καὶ ἔκτοτε ἀκριβείαν τὸν τοιοῦτον ἔποιεῖ. ¹⁰³ ἄς? ¹⁰⁴ Deest in Slav. sed habet Ced. 603,11-604,6 : Στ. τοῖνον λιτὸς ὢν πρὸς τοῦτου Μ. μετὰ τοῦ Ἰεῖου νομῆρον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ Περσῶν ἀπῆει καὶ γενόμενος ἐν Λυκίᾳ, ἀρρώστια περιέπεσε : καὶ καταλειφθεὶς ἐν πόλει Συδήμων κάκεισε χρόνον τριῖσας προσκολλᾶται δύο τισὶν ἀδ. Ἰουλίῳ καὶ Τατιανῷ, οἵτινες εἰς τὸν βίον οἶκον λαμβάνοντες αὐτὸν διανέψασαν. »

“(5) Ὁ δὲ γὰρ Μαρκιανὸς εὐσεβὴς ἔγαν καὶ δικαιο-
 κρητὴς ὑπάρχων, ταῦτα περὶ αὐτοῦ γέγραπται, ὅτι
 ἐν στρατιωτικῇ ἔει, στυφθεὶς τοὺς πόδας καὶ νοσή-
 σας καταλείφθη ἐν πόλει Σιδίμα. Ἀναβρωσθεὶς
 οὐν φκειώθη δυσὶν εὐπόροις ἀδελφοῖς. 506 Ἄμα
 δὲ αὐτοῖς ἐπὶ θήραν ἔξιὼν μεσημέριαν ἀναπαυσά-
 μενος ὑπνωσεν. Ἐξυπνοῦν δὲ γενόμενος ὁ αὐτάδε-
 φοὶ ὁρῶσιν ὑπνοῦντα αὐτὸν ἐν ἡλίῳ, ὑπὸ αὐτοῦ δὲ
 περισκεπόμενον. Ἐκπλαγέντες οὖν, διυπνισθέντι
 λέγουσιν αὐτῷ. Ἐἰ βασιλεύσεις, τί ἡμῖν χα-
 ραίς; Ὁ δὲ διαπυτῶν θυμῷ ἐφη, ἐντὶ πατρὸς
 ἔχιν ὑμᾶς. Ἀδόντες οὖν αὐτῷ νομίσματα σ’ ἀπίστε-
 ιαν ἐν τῇ πόλει, φήσαντες. Ἐμνήσο ἡμῶν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ σου. »

“(10) Ὁ δὲ εἰσελθὼν προσεκολλήθη Ἄσπαρ καὶ
 Ἀρδαβουρίῳ· εἶθ’ οὕτως (μετὰ Ἄσπαρος) εἰς
 Ἀφρικὴν ἰλθὼν ἐζωγράφη. Υἱοῦντος δὲ ἐν τῇ
 αὐτῇ Γίξερῃ, αἰτὸς αὐθις καταβλὼν ἐπισκέψασεν
 αὐτόν. Ὁραθεὶς δὲ παρὰ Γίξερῃ, τοῦτον ἀνελεῖν
 ψήθη ὡς βασιλεύειν μέλλοντα. Λογισάμενος δὲ ὡς
 τῆ τοῦ Θεοῦ βουλῇ κωλύειν οὐ δύναται, σπονδὰς
 εἰρημικὰς μετ’ αὐτοῦ ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτόν.

“(11) Φλαβιανοῦ τελευτήσαντος, Ἀνατόλιος χει-
 ρισκεῖται πατριάρχης.

“(12) Ὁ οὖν Μαρκιανὸς τῆς βασιλείας αὐτοκρά-
 τωρ καὶ μόνος καταλείφθεὶς ἐπέλευσεν ἄρχοντα ἐπὶ
 ἑσπ. χρημάτων μὴ γίνεσθαι· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
 πολλῆς ἐλεημοσύνης ἀνάγκης ἦν.

“(13) Ἐν δὲ ταῖς γινόμεναις ἐν τῷ Κάμπῳ λιταῖς
 καὶς ἐξήρχετο σὺν τῷ πατριάρχῃ Ἀνατόλιῳ, πολλὰς
 δωρεὰς τοῖς πένησι παρασχόμενος.

“(14) Ἐφ’ οὗ ἔπασον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄλθοι τρεῖς
 ἐν τῇ Θράκῃ παμμεγέθεις.

ΣΗ'. Περὶ τῆς δ' Συνόδου.

“Καὶ ἡ δ' γέγονε σύνοδος τῶν χλ' Πατέρων ἐν
 Καλχηδόνη· ἔπει τῆς Μαρκιανοῦ (132^b) βασιλείας
 πρώτῃ, ἧς ἠγοῦντο Λέοντος 507 μὲν τοῦ ἀγιω-
 τάτου πάπα Πάπης, [τοποτηρηταί] Πασχάσιος καὶ
 Δουκίνσιος ἐπίσκοποι, καὶ Βονεφάτιος πρεσβύτερος,
 Ἀνατόλιος ΚΠ., Ἰουδηνάτιος Ἱεροσολύμων, (Μάξι-
 μος ὁ Ἀντιοχείας, ἔχοντες συναθροίσαν καὶ Εὐφρο-
 σίαν τὴν μάρτυρα, τὴν μέγιστην τῆς σήμερον ὑπερμα-
 χήσαν τῇ πίστει, οἱ καὶ συνήχθησαν) κατὰ Εὐτυ-
 χεῦς (τοῦ ὀδυπτοῦ, πρεσβυτέρου γεγονότος καὶ
 ἀρχιμανδρίτου) καὶ Διοσκόρου (γεγονότος ἑπισκό-
 που Ἀλεξανδρείας, τότε ὑπ’ αὐτῆς καθαιρεθέντων
 ὡς ἀντινεχθέντων τοῖς ὁρθῶ· παρ’ αὐτῶν ἐκφωνου-
 μένοις) καὶ λεγόντων, μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ

Marcianus autem erat valde pius et justus iudex :
 de quo scriptum est quod adhuc miles, contractus
 pedes et ægrotans in urbe Sidymi derelictus est
 Dum igitur ægrotaret, in domum duorum fratrum
 divitum exceptus est. Una cum ipsis ad venationem
 egressus, post meridiem quieturus obdormivit.
 Expergefacti autem illi fratres vident illum in sole
 dormientem, et sub alis aquilæ obumbratum. Ob-
 stupefacti, dicunt expergefacio : « Si regnaturus es,
 quid nobis gratiæ concedes ? » Qui nullam adhibens
 fidem, tamen dixit : « Habebo vos patris loco. » Datis
 igitur illi ducentis nomismatibus, in urbem dimise-
 runt illum, dicentes : « Memento nostri in tuo re-
 gno. »

Qui cum ingressus esset, adhæsit Aspari et Ar-
 daburio. Postea cum Aspare venit in Africam et
 vivus captus est. Cum autem dormiret in aula Gen-
 serici, aquila rursus deveniens obtexit eum. Visus
 est a Genserico, cui visum est istud præsagire quod
 regnare deberet. Reputans autem Dei voluntatem
 impediri non posse, sponsones pacis cum ipso fecit
 et liberavit eum.

Defuncto Flaviano, Anatolius ordinatur patriar-
 cha.

Marcianus ergo, regni dominus et solus relictus,
 ne dignitates pretio acquirere tur edicto cavuit.
 Cæterum plenus misericordia erat.

Dum litaniz fierent in Campo, cum Anatolio pa-
 triarcha pedester anteibat, largitiones multas pau-
 peribus distribuens.

Sub ipso ceciderunt e cælo in Thracia tres miræ
 magnitudinis lapides.

CCVIII. De quarta synodo.

Habita est Chalcedone, anno regni Marciani pri-
 mo, sexcentorum triginta Patrum synodus quarta,
 cui præfuerunt Leonis sanctissimi papæ Romæ le-
 gati Paschasius et Lucentius episcopi, et Bonifacius
 presbyter, Anatolius Constantinopolit., Juvenalis
 Hierosol., Maximus Antiochensis, propugnantes
 habentes Euphemiam martyrem, quæ usque ad Iodi-
 cernam diem pro fide certat. Convenerunt adversus
 infelicem Eutychetem, presbyterum et archiman-
 dritam, et Dioscorum episcoporum Alexandria; sel-
 tunc ab ea divulsos utpote contrarios iis quæ or-
 thodoxe docuerant, et dicentes Domini carnem non
 esse nobis consubstantialem, sed ex duabus natu-
 ris unionem fieri, postque unionem unam verfici

Variæ lectiones et notæ.

“* Εἰς θ. δὲ ἐξελθόντες ἔλαβον αὐτὸν μεθ’ ἑαυτῶν· κοπιήσαντες δὲ περὶ μ. ἐκοιμήθησαν· προεξυπνι-
 σθεὶς δὲ ὁ Τατιανὸς θεωρεῖ τὸν Μαρκιανὸν εἰς τὸν ἥλιον κοιμώμενον καὶ ἀετὸν παμμεγέστατον ἐπ’ αὐτόν
 ἰδόντα καὶ τὰ· αὐτοῦ πτέρυγας διαπετάσαντα σκιάν ἐπ’ αὐτόν περιποιησάμενον Ced. Ἐγενόμενος
 col. * Καὶ τοῦτο θεασάμενος ἔλαβει τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν καὶ τὸ θεαθὲν ὑποδεικνύει· καὶ ἐπὶ πολὺ θαυ-
 μάζοντες ἐξυπνίζουσι τὸν Μαρκιανὸν καὶ λ. α. Ced. * Ἐάν Ced. * βασιλεύσης col. * χαρὶς; ὁ δὲ·
 * Τίς εἰμι ἐγὼ, ἵνα τοῦτο γένηται εἰς ἐμέ; * οἱ δὲ ἐκ δευτέρου τὸν αὐτὸν λόγον εἶπον· λέγει ὁ Μαρ-
 κιανός· * Ἐάν τοῦτο ἐκ Θεοῦ γένηται, πατέρας ὑμᾶς ἀνακηρύξω· τότε διόσαν· α. σ’ v’ λέγοντες·
 * Πορεύου ἐν τῇ π. καὶ μ. ἡ βῆτι ὁ θεὸς ὑψώσει σε Ced. * Luc. xxii. 43. * Ced. 604, 5-12 va-
 rians om. Slav. * μέλλοντος cod. * 449 — om. Slav. * 455 — Ced. 607, 1, 2. * 445. * 451.
 — Ced. 604, 16-605, 5 : Τῷ β’ αὐτοῦ ἔπει ἐν X. ἀγία δ’ σ. γ. ὑπὸ π. γλ. ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς πεντηκότητος
 Εὐφροσύνης, x. τ. λ. * Μαξ — συνήχθησαν om. Ced. et Slav. * τοῦ ἀρχ. om. Ced. et Slav. * γ. ἔ.
 Α. — ἐκρ. om. Ced. et Slav. * μήτε τὴν σ. τοῦ Κυρίου ὁ ἡ. εἶναι ἀλλ’ ἐκ δύο μὲν φ. τὴν ἔ. λέγεσθαι Ced.

naturam. Idem nugantes de carne Domini, divinitati passionem tribuunt.

Hos deponentes ut blasphemus anathematizaverunt, atque professi sunt perfectum Deum et perfectum hominem eundem in duabus naturis absque confusione et mistura, Dominum nostrum ac Deum Jesum Christum; duasque dixerunt naturas distinctiois, non separationis Verbo, et epistolam papae Romae Leonis ad Flavianum scriptam, ut columnam orthodoxiae receperunt.

Approbaverunt etiam Nestorii excommunicationem et receperunt Theodoretum et Iban, quia Nestorium anathematizaverunt.

Eodem tempore mirabilis Simeon super columna stans vivebat. Vituperans eum synodus (siquidem prius hoc vivendi genus excogitaverat) communicare cum ipso noluit. Deinde cum didicissent Patres hujus viri vitam ac simplicitatem, rursus cum eo communicaverunt. Ad eum postquam habitu privato rex Marcianus venisset, ejus precibus sacris et respectu dignus habitus est.

De Simeone Theodoretus ait: «Cum qui veniebant ad eum numerum justum excederent, et omnes tangere eum cupiebant, et ex vestimentis ejus pelliceis aliquam benedictionem attingere conarentur, primo quidem hujus honoris excessum inconvenienciam esse reputans, deinde rei molestiam aegre ferens, mansionem excogitavit super columna, quam primum fieri jussit ad sex cubitos, deinde ad duodecim, postea ad viginti duos, nunc autem ad triginta sex. Ego vero non absque divina dispositione hanc accipio mansionem; et ideo impios id moneo, linguas ut compescant a protervitate, memores, quod Deus incredulorum utilitati saepius ita prospexerit. Sic enim jussit Isalam nudum discalceatisque pedibus ambulare; Jeremiam zona renes cingi et ita incredulis proferre prophetiam, posteaque collaria lignea et ferrea circa collum gestare; Osee mulierem fornicariam accipere rursusque mulierem adulteram adamare; Ezechielem super dexterum latus cubare diebus quadraginta et super sinistrum reclinare diebus centum quinquaginta, rursus fodere murum, ac fugientem exire, servitutemque sibi ascribere, et alibi, gladium acuere, eoque radere caput, et in quatuor

Κυρίου ἁμοούσιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἔνωσιν γενέσθαι, μίαν δὲ ἡ ἀποτελεσθῆναι μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ὡς ἐν φαντασίᾳ τὴν σάρκα φορέσαι τὸν Κύριον μυθολογούντων καὶ τῆ θεότητι πάθος προσνεμόντων¹⁷.

¹⁷ (2) Οὐδὲ καθελόντες ὡς βλασφημοῦ; ἀνεθεματίσαν, ἐξερῶν ἡσάν τε τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἀνθρώπον τὸν αὐτὸν ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγγύτως (καὶ) ἀδιαιρέτως τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν· δύο δὲ εἰρήκασι φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς¹⁸ οὐ τῷ λόγῳ τῆς διαιρέσεως, τὴν τε τοῦ Ῥώμης ἐπιστολὴν πάπα Λέοντος¹⁹ πρὸς Φλαβιανὸν γραφείσαν ὡς στήλην ὀρθοδοξίας ἐδέξαντο.

¹⁸ (3) Ἐπικυροῦσι δὲ καὶ [τὴν Νεστορίου καθάρσειν, ἐδέξαντο δὲ] Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν ὡς ἀναθεματίσαντα; Νεστόριον.

¹⁹ (4) Ἐπὶ τοῦτου Συμεὼν ὁ θαυμασιος ἐπιβὰς τῷ στύλῳ (ἡ σύνοδος ἐπιμεμφαμένη, — πρῶτος γὰρ τοῦτο ἐπενόησεν, — ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπέμψεν. Ἐἶτα μαθόντες οἱ θεοὶ Πατέρες τὸν βίον καὶ τὸ ἀτυφον τοῦ ἀνδρός, πάλιν αὐτῷ ἐκοινωνήσαν. Πρὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι παραγεόμενος, τῆς ἱερᾶς εὐχῆς αὐτοῦ καὶ θέας κατηξίωται).

508²⁰ (5) Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητος φησὶν· «Ἐπειδὴ τοίνυν ἀριθμῶν κρείττονες²¹ οἱ ἀρικνούμενοι, προσψάειν δὲ πάντες ἐπαθύμουσιν καὶ τινα εὐλογίαν ἐπιχειροῦσιν τρυφῶν ἀπὸ τῶν δερματίνων ἐκείνων ἱματίων· (πρῶτον μὲν τῆς τιμῆς τὸ ὑπερβάλλον ἄτοπον εἶναι νομίζων, ἔπειτα καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἐπίπονον δυσχεραίνων, τὴν ἐπὶ τοῦ κίονος ἐμχανήσατο στάσιν, δὲ) πρῶτον²² μὲν ἐκέλευσε γενέσθαι πηχέων ς', εἶτα ἰβ' (καὶ) μετὰ ταῦτα κβ'²³, νῦν δὲ λς'. — Ἐγὼ δὲ οὐδὲ²⁴ τῆς θείας οἰκονομίας ἀνευ ταύτης λαμβάνω²⁵ τὴν στάσιν (οὐπερ ἕνεκα τοῦ; μεμφιμοίρους παρακαλῶ χαλινῶσαι τὴν γλῶσσαν καὶ ῥιψοκινδύνως μὴ φέρεσθαι²⁶ καὶ σκοπεῖν ὡς πολλακίς τὰ τοιαῦτα ὁ θεὸς) τῶν ῥαθυμοτέρων ἕνεκα ὠφελείας²⁷ (ἐμχανήσατο)· καὶ γὰρ τὸν²⁸ Ἦσαϊαν γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον βαδίσαι προσέταξε καὶ τὸν Ἰερμῖαν περιζῶμα τῇ ὀσφί²⁹ περιθελῆναι καὶ³⁰ οὕτω τοῖς ἀπειθοῦσι προσφέρειν τὴν προφητείαν, καὶ ἄλλοτε (δὲ) κλοιοὺς φυλίνους καὶ σιδηροῦς μετὰ ταῦτα³¹ περιβαλεῖν τῷ τραχήλῳ, καὶ τῷ Ὄσητ γυναικα πόρνην λαθεῖν καὶ πάλιν ἀγαπήσασθαι³² γυναικα μοιχαλίδα, καὶ τῷ³³ Ἰεζεκιὴλ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ (καὶ τῷ) ἡμέρας μ' καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ (ἡμέρας) ρν' κατακλιθῆναι καὶ αὐτοῖς διορύξαι

Variae lectiones et notae.

¹⁷ φύσιν add. Ced. ¹⁸ ἀπονεμ. ἡγ. δὲ τῆς σ. Α. π. 'P. — 'P. — Ἰεροσολύμων Ced. ¹⁹ Ced. 605,3-10: Καθαιρούνται τοίνυν οἱ αἰρετικοὶ καὶ ἐξορίζονται ἐν. Γάγγρα· χειροτονεῖται δὲ Προτερία; ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἀντι Διοσκόρου· ἡ δὲ ἀγία σ. ἐξερῶν ἡσ τ. θεόν. ²⁰ τὰς διαφορᾶς ced. ²¹ π. Α. ἐπ. Ced. ²² Ced. 605,10-12. ²³ Ced. 596,17-598,18: ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις; (τῷ κα' ἔπει θεοδοσίῳ) καὶ ὁ μέγας Σ. ὁ σταυλῆς ἐπέβη τῷ κίονι. κ. τ. λ. Συμεῶνος; τοῦ θαυμαστοῦ ἐπιβάντος? ²⁴ Ced. 596,18-596,21. ²⁵ κρείττον cod. innumerabiles Th. ed. Col. 1573 II, p. 465. Πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἀρ. ἡ. π. ψάειν τῶν δ. ἐκείνου ἐνδυμάτων Ced. ²⁶ Καὶ πρ. μὲν ἐξ π. ἐκ. γ. τὸν κίονα Ced. ²⁷ κδ' sed XXII Th. ²⁸ ἦν οὐκ ἀ. τῆ; θ. ὁ. Ced. ²⁹ ὑπολαμβάνω γενέσθαι Ced. existimo hanc factam fuisse Th. ³⁰ ἐπὶ? permittant Th. — sed potius, ἀλλὰ μάλλον? Th. ³¹ ὡ. ἔ. τῶν β. Ced. ³² ὡσπερ καὶ τὸν Ced. ³³ τὴν ὀσφίν cod. ³⁴ καὶ ὁ. προφητεύειν Ced. ³⁵ μ. τ. om. Th. et Ced. ³⁶ ἀγ. πονηρὰν γ. καὶ Ced. ³⁷ τὸν ἔς. Ced.

τὸν τοῦτον καὶ φυγόντα⁵⁰ ἐξελεῖν καὶ αἰχμαλωσίαν ἅ
 λαυτῶ διαγράψαι, καὶ ἄλλοτε⁵¹ ξίφος εἰς ἀκμὴν
 παραθῆξαι καὶ ξυρᾶσθαι τούτῳ τὴν κεφαλὴν καὶ
 τετραχῆ τὰς τρίχας διελεῖν καὶ (ἰκονεῖται. (153^ο),
 τὰ μὲν εἰς τόδε, τὰ δὲ εἰς τόδε), ὡς⁵² ἂν μὴ πάντα
 λέγω — γίνεσθαι τούτων ἕκαστον προσέταξεν⁵³
 ὁ τῶν ὄλων Πρύτανις, τοὺς λόγῳ⁵⁴ μὴ πειθομένους
 (μηδὲ προφητείας ἱπαῖσιν ἀνεχομένους), τῷ τῆς
 θεωρίας παραδόξῳ συλλέγων (καὶ τῶν θεοπισμάτων
 ἀκούειν παρασκευάζων. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐξεπλάγη
 θεῖον ἄνθρωπον γυμνὸν βαδίζοντα ὄρων; τίς δὲ οὐκ ἂν
 ἤρετο τί **509** δὴποτε συνοικεῖν ὁ προφήτης πόρνη γυ-
 ναικὴ ἀνέχεται; Ὡσπερ οὖν ἐκείνων ἕκαστον ὁ θεὸς
 γενέσθαι προέταξεν τῆς τῶν ἀμελῶς συζώντων διορ-
 θούμενος ὠφέλειαν, οὕτω δὴ καὶ τὸν καινὴν τούτων
 καὶ παράδοξον τρόπον ἐπρωτάνευσε θέαμα τῷ πα-
 ραδόξῳ καὶ ξένῳ πάντας ἔλκων εἰς θεωρίαν καὶ
 παιθανάτην⁵⁵ τοῖς ἀφικνουμένοις παρασκευάζων
 τὴν προσφερομένην παραίεσιν.) Τὸ γὰρ καινὸν τοῦ
 θεάματος ἐνέχυρον ἀξιοῦσθαι γίνεται τοῦ διδάγματος
 (καὶ ὁ εἰς θεωρίαν ἀφικνούμενος τὰ θεῖα παιδευ-
 θεὶς ἐπανέρχεται). — « Καθάπερ γὰρ ἐπὶ⁵⁶ (τινος
 λυχνίας τεθείς ὁ φανότατος οὗτος λύχνος⁵⁷, ἡλίου
 δίκην πάντοθεν τὰς ἀκτῖνας ἐξέπεμψεν, καὶ ἔστιν⁵⁸
 Ἰβελὶν (καὶ) Ἰθραῖς, καὶ Ἀρμενίους, καὶ Πέρσας⁵⁹
 ἀφικνουμένους καὶ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἀπολαύον-
 τας (Ἰσραηλίται δὲ κατὰ συμμορίαν παραγινόμενοι
 διακόσιοι κατ' αὐτὸ καὶ τριακόσιοι, ἔτι δ' ὅτε καὶ
 χίλιοι)· καὶ ἀρνοῦντες⁶⁰ μὲν τὴν πατρῶν ἐξαπά-
 τῃν μετὰ φωνῆς καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνων σκευασθέντα
 εἰκόνα, πρὸ τοῦ θεοῦ κίονος ἐκείνου συντρίβουσι
 (καὶ τοῖς ὄργλοις Ἀφροδίτης ἀποτασσόμενοι· — τοῦ-
 του γὰρ ἀνέκαθεν τοῦ δαίμονος κατεδέξαντο τὴν λα-
 τρείαν). — τῶν θεῶν ἀπολαύουσι μυστηρίων,
 νόμους δὲ⁶¹ παρὰ τῆς ἰερᾶς ἐκείνης γλώττης, (τοῖς
 πατρῶσις ἦθισι χαίρειν φράζουσι καὶ τῶν ἀγρίων
 τούτων αὐτόπτης ἰγενομὴν ἐγὼ καὶ ἀκήκοα αὐτῶν τὴν
 πάτριον ἀσέβειαν ἀρνούμενοι καὶ τῆς εὐαγγελικῆς
 διδασκαλίας συνθεσθέντων. — « Τσαυτήν⁶² οὖν ὑπὸ τῶν
 φιλοσόφων ὁ κίων ψεγόμενος ὠφέλειαν
 ἀνέβλυσε καὶ τσαυτὴν ἀκτῖνα θεογνωσία· εἰς τὰς
 Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

⁵¹ (6) Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ Κύριος· « Ὁ πι-
 στεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κάκεινος
 ποιήσει. »⁶³ (τῆς ἐπαγγελίας τὸ τέλος ἐναργῶς **510**
 ἐθεασάμεθα. Τῆς γὰρ τοῦ Κυρίου σκιᾶς εὐδαμοῦ
 θαῦμα ἐργασαμένης, ἣ τοῦ μεγάλου Πέτρου σκιᾶ
 θάνατον ἔλυσε, καὶ νόσους ἐξήλασε, καὶ δαίμονας
 ἐφυγάδευσεν· ἀλλ' ὁ ἐκεῖνα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν
 ἀποστόλων αὐτοῦ δράσας τέρατα τότε), καὶ νῦν ὁ
 αὐτὸς διὰ τοῦ θεράποντος Συμεὼν ἐνεργεῖ θαύματα
 τῆ τοῦ⁶⁴ ἁγίου Πνεύματος αἰγλή καταλαμπόμενος
 καὶ πανταχοῦ τὰς τῆς χάριτος ἀκτῖνας ἐκπέμπων, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον

Variæ lectiones et notæ

⁵⁰ φυγεῖν καὶ Ced. ⁵¹ δὲ add. Ced. ⁵² ἰνυ Ced. ne Th. ⁵³ προσέταττεν Ced. ⁵⁴ λόγων Ced. ⁵⁵ πειθανήν,
⁵⁶ εἰς λυχνίαν Ced. *Super candelabrum aliquod Th.* ⁵⁷ ὁ μέγας δηλαδὴ Συμεὼν Ced. ⁵⁸ ἦν Ced. *est.*
ut dixi, Ib. venientes ei P. et A. Th. ⁵⁹ καὶ Ἰσραηλίτας ὁσημέραι Ced., *turmatim Th.* ⁶⁰ Τσαυτήν οὖν
 τὴν χάριν ὁ Θαυμάσιος· εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐξέπεμψεν, ὥστε τὰ τῶν πατρῶν θεῶν ἔ. πρὸ τοῦ κ. ἔ. τοῦ θ.
 ἄγοντος συντρίβειν, τὴν δὲ καθαρὰν καὶ ἀμώμητον ἡμῶν Χριστιανῶν πίστιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Σ. ἐκπαι-
 δεύσασθαι, διὰ πολλῶν θαυμάτων καὶ μεγίστων τεραστίων τούτους ἐνάγων εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πολιτείαν
 Ced. ⁶¹ *leges accipientes Th. v. δεχόμενοι?* ⁶² *Εἰσπερ Th. Καὶ τούτῳ?* ⁶³ Ced. 597, 22-508 2. ⁶⁴ καὶ
 μερίζονα τούτων ποιήσει Jo. xiv, 12, Ced. ⁶⁵ δ; τῆ τοῦ Ced.

A partes dividere crines et dispergere, hæc ad illud,
 ista vero ad istud, ne cuncta dicam. Illorum autem
 unumquodque mandavit cunctorum moderator, eos
 qui verbo non obediunt nec prophetiis instrui pa-
 tientur, extraordinario spectaculo congregans et
 oraculis aurem dare exhortans. Quis enim non
 moveatur divinum hominem nudum ambulante
 videns? Quis non querat eum propheta mulieri for-
 nicariæ cohabitare audeat? Quemadmodum igitur
 horum unumquodque Deus fieri præcepit ad utili-
 tatem eorum qui incuriose vivant, ita novum illum
 et extraordinarium vivendi modum providit specta-
 culum, novitate miraculoque cunctos alliciens ad
 videndum, et ineluctabilem persuasionem propin-
 quantibus præparans adhibitam exhortationem.
 Novitas enim spectaculi pignus sit utilis documen-
 ti, et qui venit ad videndum divina doctus revertitur.
 Sicut enim ardentissima lucerna super
 candelabrum posita, solis instar undique radios
 emisit, ita videre poterat Iberos et Armenios, et
 Persas advenientes et divino baptismate gaudentes :
 Ismaelitæ vero turmatim veniebant ducenti simul
 vel trecenti, vel etiam mille, et repudiantes pater-
 num errorem verbatim, simul idola a patribus fa-
 bricata, ante divinam hanc columnam confringunt,
 et orgiis Aphrodites valedicentes. Hujus enim dæ-
 monis a longe receperant cultum, divinis mysteriis
 fruuntur, legesque ab hæc sacra lingua accipientes,
 paternis moribus valedicunt, ferorum asinorum et
 camelorum alimenta abjicientes. Et istorum testis
 oculatus ego fui, et audiivi eos paternam im-
 pietatem repudiantes, et evangelicæ doctrinæ ob-
 sedientes. — « Tantam a detractoribus columna
 detrectata protulit utilitatem, tantumque divinæ
 notitiæ radium in Barbarorum mentes injecit! »

δυνω καὶ καμήλων τὴν βρωσίαν ἀποτρεσσόμενοι. Καὶ
 τῆς πάτριον ἀσέβειαν ἀρνούμενοι καὶ τῆς εὐαγγελικῆς
 διδασκαλίας συνθεσθέντων. — « Τσαυτήν⁶² οὖν ὑπὸ τῶν
 φιλοσόφων ὁ κίων ψεγόμενος ὠφέλειαν
 ἀνέβλυσε καὶ τσαυτὴν ἀκτῖνα θεογνωσία· εἰς τὰς
 Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

Rectissime igitur dixit Dominus : « Qui cre-
 dit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet; »
 cujus promissi exitum clare vidimus. Cum enim
 umbra Christi nullibi miraculum operata sit, magis
 Petri umbra mortem dissolvit, morbos expulit, et
 dæmones fugavit. Qui vero illa taliaque per suos
 apostolos olim operatus est, ipse quoque nunc per
 suum servum Simeonem, Spiritus sancti splendore
 illuminans et juxta magnum Basilium, ubique gra-
 tiæ radios emittens, operatur miracula.

Dicit enim Basilius : « Quemadmodum lucida nitidaque corpora, radio super illa cadente, et ipsa fiunt pellucida, aliamque lucem a se demittunt, ita Spiritu repletæ mentes, a Spiritu illuminatæ, et ipse fiunt spirituales et in alios gratiam immittunt. Hinc futurorum prævisiones, mysteriorum intelligentia, absconditorum revelatio, charismatum distributio, cœlestis agendi norma, cum angelis exultatio, perennis lætitia, in Deo permansio, similitudo ad Deum, et rerum optatarum præstantissima, fieri Deum. »

Sub Marciano reliquiæ Isaïæ a Paneade allatæ advenerunt, et in Sancto Laurentio sunt depositæ.

Tertio autem anno regni illius Pulcheria pia virgo decessit. Exstruxerat templum sanctissimæ Deiparæ, Chalcoπρατειαν ecclesiam, et templum Blachernicum.

Marcianus rex, pedibus contractis, quinque mensibus ægrotavit, et mortuus est.

CIX. Leonis regnum.

Post Marcianum Leo Magnus vel Macellus regnavit annos decem et octo, et mortuus est dysenteria. Hunc senatus propter ejus orthodoxiam regem designaverat, Asparē Arlaburioque regiâ potiri voluntibus; quos ut Arianos senatus non recepit. Illos etiam cum rex vidisset non recte secum agere, occidit, et ex eo tempore dictus est Macellus, quod Latine est occisor.

Sub ipso apparuit signum in cœlo: per dies quadraginta visa est nubes formam tubæ gerens, et Constantiupoli pluit pulverem pugilli volumine: nubibus enim velut ignis apparentibus, ignis cadere visus est. Propterea, cunctis orantibus, Dei benignitate extinctus est et in pulverem mutatus.

Quodam olim pictore Christum sub forma Jovis pingere auso, extemplo manus ejus exaruit. Saevavit autem illum Gennadius patriarcha. Dicunt quidam historici pro Christo crispam parumque crinitam comam, propriam esse formam.

Divus Gennadius Eleutherio martyri propter

(7) Φησὶ γάρ· « Ὅσπερ τὰ λαμπρὰ καὶ διαφωγῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνος αὐτοῖς ἐμπροσούσης, αὐτὰ τε γίνεται περιλαμπῆ καὶ ἐτέραν αὐγὴν (ἀφ' ἑαυτῶν⁸⁶) ἀποστέλλει, οὕτως αἱ πνευματοφόροι ψυχὰι ἐλλαμπθεῖσαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ⁸⁷ ἀποτελοῦνται πνευματικαὶ καὶ εἰς ἐτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν. Ἐνταῦθεν μελλόντων προγνώσεις, μυστηρίων σύνεσις, κεκρυμμένων ἀποκάλυψις⁸⁸, (153^b) χρυσομάτων διανομή, τὸ οὐράνιον πολιτεύμα, ἡ μετ' ἀγγέλων χορεία, ἡ ἀτελεύτητος εὐφροσύνη. ἡ [ἐν Θεῷ διαμονή, ἡ] πρὸς Θεὸν ὁμολογία, τὸ ἀκρότατον τῶν δρεκτῶν, Θεὸν γενέσθαι⁸⁹. »

(8) Ἐπὶ⁹⁰ Μαρκιανοῦ εἰσηλθεὶς τὰ λείψανα Ἰσαίου ἐνεχθέντα ἀπὸ Πανεάδος καὶ κατετίθη εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον.

(9) Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Πουλχερία ἡ εὐσεβὴς ἐτελεύτησε περθένος, ἥτις ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὰ Χαλκοπρατεία, καὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις.

(10) Στυφθεὶς δὲ τοῦς πόδας αὐτοῦ καὶ ἀβρωστήσας ἐπὶ μῆνας ε' ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐτελεύτησεν.

ΣΘ'. Βασιλεία Λέοντος.

Μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσε Λέων ὁ Μίγας ὁ Μακέλλης ἔτη ιη'· καὶ ἀπέθανε δυσεντεριάσας, ὃν ἡ σύγκλητος προσέβαλετο⁹¹ 511 διὰ τὸ αὐτοῦ ὀρθόδοξον, Ἄσπαρος⁹² καὶ Ἀρδαβουρίου βουλευθέντων κρατῆσαι τῆς βασιλείας, Ἀρειανούς ὄντας ἡ σύγκλητος οὐκ ἐδέξατο· οὐσπερ⁹³ καὶ ὁ βασιλεὺς ὄρων μὴ ὀρθῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀπέβλεπεν αὐτοῦ· καὶ ἐκ τότε⁹⁴ ἐκλήθη Μάκελ, ὅ ἐστι Ῥωμαῖστὶ ὁ σφαγεύς.

(2) Ἐφ' οὗ⁹⁵ (σημεῖον) ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ νεφέλη σαλπικγοειδῆς ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ ἐσποδὸν ἔβρεξε ἐν ΚΠ. σπιθαμῆς τὸ πάχος· τῶν γὰρ νεφῶν ὡς πῦρ ὀρωμένον, ἔδδοκει πῦρ βεῖν. Διὰ τοῦτο πάντων λιτανευόντων, τῆ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐσθέσθη καὶ εἰς κόνιν μεταβλήθη.

(3) Ζωγράφου δὲ τινος γράφαί τὸν Χριστὸν καθ' ὁμοίότητα τοῦ Διὸς τολμήσαντος, παραυτίκα ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐξηράνθη. Ἰάσατο δὲ αὐτὸν Γεννάδιος ὁ πατριάρχης. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὐλον καὶ ὀλιγότριχον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ σχῆμα⁹⁶ οἰκειότερόν ἐστιν.

(4) Ὁ δὲ⁹⁷ γε θεῖος Γεννάδιος Ἐλευθερίῳ τῷ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁶ Ced. 598,2-11. cf. epistolam XI.VI. 2? et de Sp. S. XVI. 38. ⁸⁷ ἐφ' αὐτὰ codex. ⁸⁸ τε add. Cel. ⁸⁹ κατάληψις Ced. ⁹⁰ κατὰ χάριν add. Ced. ⁹¹ 448. ⁹² Τῷ λε' (Θεοδοσίου) ἠνέχθη ἀπὸ II. τὸ λείψανον τοῦ προφήτου Ἰσ. καὶ ἐτίθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Α. Ced. 600,9,10. ⁹³ 453. Cel. 605,13?—26. Δ. ὁ. μ. ὀρθόδοξος ἔ. ιζ. — μ. δὲ ἐλέγετο διὰ τὸ ἀποκτείνειν Ἄσπαρα καὶ Ἀδαβούριον ὡς Ἀρειανούς ὄντας· μάκελ γὰρ Ῥωμαῖστὶ ὁ σφαγεύς λέγεται Ced. 607,11—15. ⁹⁴ 456-457. ⁹⁵ 457. ⁹⁶ προσεκαλλ. cod. ⁹⁷ Ἄσπαρ δὲ ἠτήσατο τὸν βασιλέα ἐγκαταστήσαι τῆ πόλει ἔπαρχον ὀρθόδοξον, κτλ. Ced. 607,16-108,2. ⁹⁸ ὅπερ cod. οὐδ' ἔστι. ⁹⁹ ἔκτοτε cod. ¹⁰⁰ Ced. 612,18—20; Τῷ δ' ἔπει ἐφ. ἐν τῷ δ. v. ὡσπερ σάλπιγγος ἐκτύπωμα ἔχουσα ἐπὶ ἡ. μ' καθ' ἑσπέραν. ¹⁰¹ ἀφ' οὗ vel ὑφ' (τοῦ ἐμπρησμοῦ) καὶ κόνις ἐξ αὐτοῦ κατηνέχθη ὥστε καίεσθαι εἰς τοὺς κεράμους ἕως σπ. σπ. Leo. σπιθαμῆ πρὸς π. M. σπηθμ. cod. ¹⁰² 452. Ced. 611,5—8; Τῷ ζ' ἔπει. ¹⁰³ τὸν Σωτήρα γ. τ. κ. ὁ τοῦ Δ. ἐξ. ἡ χ. ὃν ἐξαγορεύσαντα δὲ εὐχῆς i. Γ. Ced. ¹⁰⁴ σχ. ἐπὶ τοῦ Σωτήρος Ced. ¹⁰⁵ Οὗτος ὁ Γ'. κληρικῶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου ἀτάκτῳ ὄντι πολιτικῶ ἐνοουθεῖται· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πέμψα· οὐκ ἔλασεν, δηλοῖ τῷ ἁγίῳ Ἐ. ἰ. τῷ ναῷ εἰπὼν διὰ τίνος; τίνος ὑπηρετουμένων αὐτῷ A. μῆρτυρ Ἐ. ἡ ἀβρωθία: τὸν κληρικὸν σου ἡ ἐ αὐτῶν· καὶ ἔ. ἐτ. ὁ κληρικὸς Ced. 611,12—17.

μάρτυρι δι' ἑνα κληρικὸν τοῦ ναοῦ μὴ καλῶς διά-
 γωνια ἐδήλωσε τάδε · « Ἄγιο τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε ·
 ὁ στρατιώτης σου ἀτακτεῖ· καὶ ἡ διόρθωσον τοῦτον
 ἢ ἔκκαλον. » Ὁ δὲ εὐθὺς ἐτελεύτησεν.

(5) Ὁ αὐτὸς ἦν Γεννάδιος νυκτὸς ἐλθὼν εἰς τὴν
 ἄγιον θυσιαστήριον εὐξασθαι, εἶδεν τι φάσμα δαιμό-
 νιον, ᾧ ἔπιτεμνέσθαις ἔκρουσε ἦ κράζοντος· « Ἐν-
 ἰδωμί σοι. ὕστερον δὲ κρατήσας πάντως τῆς
 Ἐκκλησίας· (ὅπερ δέσας Γεννάδιος, πολλὰ τὸν
 θεὸν ἰκατέστας μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν).

512 (6) Ἐπὶ Λέοντος, Ἀνατολίου τελευτήσαντος,
 Γεννάδιος προχειρίσθη πατριάρχης· προεβάλετο ἦ
 δὲ Μαρκανδὸν οἰκονόμον, τῆς τῶν Καθαρῶν ὄντα
 θρησκείας, εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν μεταθρόντα, δὲ
 ἔκτισε τὴν Ἁγίαν Ἀναστασίαν, ἣν καὶ ἀπὸ τοῦ
 ἰμπερησμοῦ ἐβόσαστο δι' εὐχῆς· γέγονε γὰρ ἦ τότε
 μέγας ἰμπερησμός ἀπὸ τοῦ Νεωρίου λιμένος ἕως
 τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ κατελθὼν. Εἰς τοὺς κεράμους
 οὖν ἀνελθὼν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἔχων τὸ Εὐαγ-
 γέλιον ἐπὶ χεῖρας, ἀβλαβῆ τὸν ναὸν διεσώσατο.

(7) Ἐπὶ τοῦτου Στουδῆς ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ
 ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ μοναχοῦ·
 ἐκ τῶν Ἀκοιμητῶν ἐγκατέστησε ἦ.

(8) Καὶ τὸ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου σῶμα
 μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ μονῇ Παύλου τοῦ
 λεπροῦ· λεπρὸν γὰρ ἴδαστο, λεπρὸν ἐποίησε
 καὶ εἰς τὸ τοῦ λεπροῦ ἐτέθη.

(9) Καὶ τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας
 κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

(10) Καὶ Δανιὴλ ὁ θαυμασιώτης (ἐκ τῆς μάνδρας
 ἐλθὼν τοῦ Ἁγίου Συμεῶν) ἐν τῷ Ἀνάκλη ἐπέθη
 τῷ στύλῳ.

(11) Καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐσθὴ·
 εὐρεθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις παρὰ τινι εὐλαβεστάτῃ
 γυναικὶ Ἰουδαίᾳ καὶ παρθένῳ (ἱερῶς διαφυλαττο-
 μένη· καὶ ἐν ΚΠ. ἀποκομισθεῖσα ἐν Βλαχέρναις
 (134) ἀπετέθη, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ναὸν ὠκοδόμησε
 τῇ Θεομήτορι καὶ σωρὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου
 κατασκευάσας κατέθετο **513** ταύτην, ἥτις ἐξ ἐρίων
 ἀφθάρτως ἐξυφασμένη, καὶ ὁ στήμων, καὶ ἡ κρόκη,
 καὶ ὁμοειδῆς, καὶ ὁλόχρος, ἀδιάφθορός ἐστι καὶ
 ἀλώθητος, μέχρι νῦν τὸ θαῦμα τῆς Ἀειπαρθένου
 κηρύττουσα).

(12) Ἐπὶ αὐτοῦ Ἰσοκάσιος κομιστῶν Ἕλληνας

unum Ecclesie clericum non recte agentem ista
 significavit: « Sancte Dei Eleutheri, tuus miles
 disciplinam hedit: vel illum corrige, vel abecide. »
 Ille vero statim mortuus est.

Idem Gennadius cum nocte venisset ad sacrum
 altare deprecaturus, quoddam aspexit phantasma
 diabolicum, cui cum exprobravisset, audivit illum
 vociferans: « Cessi tibi, sed ultimo prorsus Eccle-
 sia potius es: » quod ipsum timens Gennadius,
 multis ad Deum adhibitis precibus, brevi mortuus
 est.

Sub Leone, Anatolio defuncto, Gennadius or-
 dinatus est patriarcha. Œconomum autem elegit
 Marcianum, qui de secta Purorum fuerat, sed ad
 ecclesiam erat reversus. Hic ædificavit Sanctam
 Anastasiam, quam postea precibus suis flammis eri-
 puit. Accidit enim magnum incendium a portu quo
 naves servantur usque ad Sanctum Thomam. Cum
 igitur in tugurium Sanctæ Anastasiæ, sacrum Evan-
 gelium habens in manibus, ascendisset, integrum
 servavit templum.

Sub idem tempus Studes Sancti Joannis præ-
 cursoris templum exstruxit, et monachos ex Acœ-
 metis ibi constituit.

Tunc et Elisæi prophetæ corpus Alexandriam
 in monasterium Pauli leprosi translatum est: le-
 prosium enim sanaverat, leprosum fecerat: in
 templum quoque leprosi depositum est.

Reliquiæ sanctæ Anastasiæ etiam in ejus templo
 depositæ sunt.

Mirabilis Daniel, ex mandra Sancti Simeonis ve-
 niens, in Anaplo super columnam ascendit.

Sanctissimæ Deiparæ indumentum Jerosolymis
 inventum et a quadam piissima muliere Judaica
 et virgine sancte custoditum, Constantinopolim
 translatum est et in Blachernis depositum, ubi rex
 templum Matri Dei ædificaverat; capsæque ex auro
 et argento præparatæ illud inclusum est vestimen-
 tum, quod ex incorruptibilibus lanis contextum
 est. Catena texturaque forma coloreque similes
 sunt; et totum purum et integrum, semper Virgi-
 nis miraculum ad hunc diem prædicat.

Sub eodem Isocasius questor velut Græcus

Varie lectiones et notæ.

Ἦ οὗτος ὁ Γ. τῆ νυκτὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἔ. φάντασμα δαιμονίου Cod. 611,9,10. ἦ καὶ add. Cod. ἦ αὐ-
 τοῦ αἰδ. Cod. ἦ ὡς αὐτοῦ μὲν ζώντος ἐνδίδωσι μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατήσῃ π. τῆς ἐκ. Cod. ἐνδίδω σοι
 δὲ κρατήσῃ cod. ἦ προσεβᾶλλ. cod. ἦ Μαρκανδὸς δὲ ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας, τὸν ναὸν κτίσας
 τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, ἐστὶ νῶν ὄντα τοῦτον τοῦ ἔ. διεσώσατο Cod. 610,2,3. ἦ Τῷ ε' ἔτει· γ. ἔ. ἐν
 ΚΠ. ἀρξάμενος; ἀπὸ τοῦ ν. φθάσας ἕως τοῦ α. θ. τῶν Ἀμάντων Cod. 609,21-610,2. — 7. ἀν. εἰς τὸ κερά-
 μιον μετὰ εὐαγγελίου καὶ θυμιατοῦ καὶ τὸν θεὸν δάκρυσιν ἐξελισσάμενος, κτλ. Cod. 610,4-611,4. ἦ τὸν
 ἄγιον Θωμᾶν cod. ἦ 463. Cod. 611,17—19. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (ς') Στουδῆς τὸν ν. ἔ. ἦ τοῦ βαπτιστοῦ
 Cod. ἦ τῆς μονῆς αἰδ. Cod. ἦ ἐν αὐτῷ κατ. Cod. ἦ 464. ἦ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (ς') μ. ὁ προφήτης
 Ἐλισσαῖος ἐν Ἀ. Cod. 612,12. ἦ καὶ αἰδ. Cod. ἦ 458. ἦ Τούτῳ τῷ ἔτει (α') ἠνέχθη τὸ λείψανον
 τῆς ἁ. μάρτυρος Ἀ. ἀπὸ τοῦ Σιομίου καὶ κ. ἐν τῷ ν. α. ἐν τοῖς Δομνίου ἐμβόλοις Cod. 698,21—23. ἦ 465.
 ἦ Τῷ η' ἔτει Δ. ὁ στυλιτῆς ἐν τῷ Ἀ. τῷ στ. ἐπ. Cod. 612,15,16. ἦ 469. ἦ Τότε (τῷ ιζ' ἔτει) καὶ
 ἡ ἔ. τῆς ὀ. θ. ἐξ Ἱεροσολύμων ἤχθη. ἔ. π. τ. ἔ. γ. Ἐβραῖον π. Cod. 614,5—7. ἦ ὁλόχρος; cod. ἦ 467.
 ἦ Περὶ Ἰσοκασίου. rubrica codicis. Τῷ ε' ἔτει Ἰ. ὁ κ. Ἀντιοχείας ὁ καὶ φιλόσοφος διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὡς
 ἔ. καὶ ἐπέλασε ἐξετασθῆναι αὐτὸν παρὰ τῷ ἐπάρχῳ ΚΠ. Ἀχθέντος δὲ αὐτοῦ δεδεμένου ὁ. ἔφη πρὸς αὐτὸν
 Π. ὁ ἐπ. Cod. 612,21-613,3.

accusatus est, et manibus post tergum ligatis, ad præfectum urbis adductus. Dixit igitur ad eum Posæus præfectus : « Videane, Isocasi, in quo statu te constituisti? Qui ait : « Video, nec miror : homo enim cum sim, humanis implicatus sum calamitatibus. Attamen judica de me sicut judicabas mecum. » Hæc cum didicisset imperator, motus misericordia liberum eum dimisit.

CCX. *Regnum Leonis Minoris.*

Leo Minor, ejus nepos, regnavit annum unum.

CCXI. *Zenonis regnum.*

Post hunc regnavit Zenon, Leonis Magni gener, et Leonis Minoris pater, septem ac decem annos, et dysenteria mortuus est.

Cum brevi, postquam ad regnum pervenisset, insidiæ ipsi paratæ fuissent a Verine, ipsius uxoris matre, Leonis Magni uxore, tanquam absque illius placito regnasset, in propriam patriam cum sua uxore Ariadne fugit. Verine vero Basiliscum, suum fratrem, coronavit, et ipse regnavit duos annos, qui temporibus Zenonis additi sunt. Creavit Constantinopoli palatium, cui nomen suum Basiliscum imposuit.

Postea Zenon reversus Constantinopolim ingressus est et illis in ecclesiam confugientibus potitus, in exsilium eos misit cum mulieribus et filiis in Cappadociæ castellum, ubi Basiliscus in turri reclusus, porta obserata, interiit.

Sub eodem accidit terræ motus horribilis Constantinopoli, cecideruntque ecclesiæ multæ, domus et rostra usque ad fundamentum. Idem quoque Nicomedia passa est.

Idem Verinam, uxoris suæ matrem, illi magistri consilio, in exsilium misit. Uxor autem Zenonis, Verinæ filia, Ariadne Urbicio Urbicio occidere jussit. Hujus, cum in circum venisset, Urbicius ense dexteram auriculam amputavit. Ex hoc in acephalum Zenonem conspirare studuit.

CCXII. *De Petro Fullone.*

Sub Zenone Martyria Antiochiæ, propter Zenonis erga fidem orthodoxam depravationem, episcopatu cedens, in ecclesia dixit : « Indisciplinato

διαβληθείς, εισηχθη προς τον υπαρχον ⁹⁶ της πόλεως δεδεμένος επιστάτηκωνα. Ἔφη οὖν αὐτῷ Ποσειδὸς ὁ υπαρχος : « Ὁρᾷς (ἑαυτὸν), Ἰσοκάσιε, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας; » Ὁ δὲ εἶπεν : « Ὁρῶ καὶ οὐ ξενίζομαι : [ἄνθρωπος γὰρ ὢν] ἀνθρωπίναις περιπέσον συμφοραῖς· ἀλλὰ δίκασον ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐδίκασες σὺν ἐμοί. Ταῦτα ⁹⁷ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ⁹⁸, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ἐλεύθερον εἶασεν ⁹⁹.

ΣΓ. *Βασιλεία Λέοντος τοῦ Μικροῦ ¹.*

² Λέων ³ ὁ Μικρὸς, ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ἔβασίλευσεν ἔτος α'.

ΣΙΑ. *Βασιλεία Ζήνωνος.*

⁴ Μετὰ τούτων ἔβασίλευσε Ζήνων, ὁ γαμβρὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, πατὴρ δὲ Λέοντος τοῦ Μικροῦ, ἔτη ιζ' ⁵ καὶ ἀπέθανε δυσεντερικῶς.

⁶ (2) Ὅς εὐθύς ⁷ μετὰ τὸ βασιλεῦσαι ὑποβουλεύθεισ ὑπὸ Βηρίνης ⁸, πενθερᾶς αὐτοῦ, γυναικὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, ὡς παρὰ γνώμην αὐτῆς βεβαίως ⁹, ἔφυγε πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριάδνης ¹⁰. Ἡ δὲ Βηρίνα στέψασα Βασίλισσον ¹¹ τὸν ἀδελφὸν ΣΙΑ αὐτῆς, ἔβασίλευσεν ἔτη β', ἅπερ ἐτάγησαν εἰς τοὺς χρόνους Ζήνωνος. Καὶ κτίσας παλάτιον ἐν ΚΠ., καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ¹² ἴδιον δῶμα τὰ Βασιλίσκου.

¹³ (3) Μετὰ ταῦτα ¹⁴ Ζήνων ὑποστρέψας καὶ ἐσελθὼν ἐν ΚΠ., καὶ τούτων χειρωσάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντων ἐξώρισεν ἅμα γυναῖκα καὶ τέκνους εἰς τὸ φρούριον Καππαδοκίας, ἐν ᾧ βληθέντος ἐν πύργῳ καὶ τῆς θύρας ἀναφραγείσης ἐτελεύτησε.

(4) Ἐπὶ τούτου ¹⁵ γέγονε σεισμὸς φοβερὸς ἐν ΚΠ. καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαί, καὶ οἰκίαι καὶ ἐμβολοὶ ἔως ἐδάφους· (τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Νικομήδεια.)

(5) Ὁ αὐτὸς Βηρίνην τὴν ἰδίαν πενθερὰν ἐξώρισεν βουλῇ Ἰλλου μαγίστρου· ἡ δὲ γυνὴ Ζήνωνος, θυγάτηρ Βηρίνης, Ἀριάδνην παρεγγύησεν Οὐρβικίῳ τῷ ἀνελεῖν τὸν Ἰλλον. Καὶ ἀνερχομένου ἐν τῷ Ἰππικῷ, μετὰ τοῦ ξίφους λαβῶν ἀπετεμήθη τὸ δεξιὸν οὖς. Ἐκ τούτου ἀνταρσίαν ἐμελέτησε κατὰ Ζήνωνος τοῦ ἀκεφάλου.

ΣΙΒ. *Περὶ Πέτρου τοῦ Κραζέως ¹⁶.*

¹⁷ Ἐπὶ Ζήνωνος Μαρτύριος ¹⁸ Ἀντιοχείας, διὰ τὴν τοῦ Ζήνωνος περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διασηροφην, ἀποταξάμενος τῆς ἐπισκοπίας, ἐπ' ἐκκλησίᾳ

Variae lectiones et notæ.

⁹⁶ Ὑπατον εἰ α. Ὑπατος? ⁹⁷ ἀκούσας ὁ δῆμος εὐφρόνησε τὸν βασιλέα καὶ Ced. ⁹⁸ καὶ add. Leo. ⁹⁹ ἐλάσθη καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν Ced. ¹ Rubrica, quæ in cod., ut videtur, evanuit, nec in M. nec in P. 1706 invenitur. ² 474. ³ A. ὁ Ζήνωνος υἱὸς καὶ Ἀριάδνης, κτλ. Ced. 615,4—7. ⁴ 474. ⁵ ἔτη κζ', μῆνας δ' Ced. 615,18. ⁶ 476. ⁷ Βασίλισσο; Βηρίνης ἀδελφὸς ἐν Ἑρακλείῳ διατρίβων, ἑστασίας κατὰ Ζήνωνος, ὃν φοβήθεισ ὁ Ζήνων σὺν Ἀριάδνῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ καὶ χρήμασιν ἰκετοῖς φεύγει εἰς Ἰσαυρίαν Ced. 615,17—20. ⁸ Βερίνης cod. sed max Βηρίνα, et infra Βερήνα. ⁹ βασιλεύσαντος cod. ¹⁰ Ἀριάδνης et p. 514 et 521, Ἀριάδνη cod. sed eadem pag. Ἀριάδνης. ¹¹ Βασίλισσο; δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, Μάρκων τε τὸν υἱὸν Καίσαρα ἐποίησε καὶ Ζηνωδῶν — ἑστράφη. κτλ. Ced. 615,21—616,20. ¹² κτλ? ¹³ 477. ¹⁴ Γράφει τοίνυν ἡ σύγκλητος πρὸς Ζήωνα, καὶ προσλαβὼν ἑκαίνας Ἰλλον τε καὶ Ἰσαύρους — ἐπάνευσεν πρὸς τὸ Βυζάντιον — καὶ τὸν Βασίλισκον ἐξαγαγὼν τῆς ἐκκλησίας ἢ πρὸ τούτου προπέφηνε ἐξορᾶει ἐν Κουκουσῷ τῆς Κ. ἀποκλείσας δὲ εἰς ἓνα πύργον σὺν γυναικὶ καὶ τῷ λεμῷ διαφθείρει Ced. 616,20—617,4. ¹⁵ Τῷ δ' ἔτει ἐγένετο σ. φ. ἐν ΚΠ. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κε', κτλ. Ced. 618,16—22. ¹⁶ Rubrica M. 2, in cod. evanuit. ¹⁷ 471. ¹⁸ Τῷ ζ' ἔτει: Λέων — Μαρτύριου εἰ τοῦ Ἀντιοχείας τῷ ὀνόμῳ ἀποταξάμενου καὶ λέγοντος; Κλ. Ced. 612,5—6.

ἐρη· κ Κλήρω ἀνυποτάκτωι καὶ λαφ' ἀπειθεὶ καὶ Ἀ κληρο inobedientique populo ac ecclesiae foedatō
ἐκκλησίᾳ βερυπωμένῃ ἀποτάσσομαι, φυλάττων valedico, mihi conservans sacerdotii dignitatem. »

(2) Ὁ δὲ πρῶτος ἐπανόησε τὸ μύρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀγιάζεσθαι καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὕδατων ἐν τοῖς Θεοφανίσις ἐπίκλησιν ἐσπέρας γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκάστῃ εὐχῇ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐν πάτῃ συνάξει τὸ σύμβολον τῆς **515** πίστεως λέγεσθαι, πρὸ τούτου ¹⁹ μὴ λεγόμενον εἰ μὴ ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.

²⁰ (3) Τοῦτου, ὡς εἴρηται, τοῦ θρόνου ἀναχωρήσαντος, Πέτρος ὁ Κναφεὺς τῷ θρόνῳ τυραννικῶς ἐπιδήμησε, ὡς τὰ Εὐτυχίου φρονῶν.

(4) Καὶ τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐκ δευτέρου τυραννικῶς ἐπέβη κρατήσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικῶ ἠεροῦ ἐκβληθέντος καὶ πάλιν ἐκ τρίτου μετὰ **B** τὴν ἐν Ἰσαυρίᾳ γεγενημένην ²¹ τοῦ Βασιλείσκου τυραννίδα, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βασιλείσκου ἀδελφῆ τοῦ αὐτοῦ θρόνου κρατήσαντος ἀθέσμως, μὴ λυθέντων τῶν κατ' αὐτοῦ γεγονότων ἀναθεμάτων καὶ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν ἐκτράξαντος, ὑπὸ τοῦ πάπα Ῥώμης (154^b) Φήλικος ἀναθεματίζεται διὰ τε τὴν ἐτεροδοξίαν καὶ τὴν ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκην.

²² (5) Ἐπὶ τῆς ²³ αὐτῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου τὸ λείψανον εὐρεθὲν ἐξ ἀποκαλύψεως ἐν Κύπρῳ (ἐν πόλει Κωνσταντίᾳ) ὑπὸ δένδρον κερατῆν ²⁴, ἔχον ἐπὶ ²⁵ στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἰδιόγραφον ²⁶ τοῦ Βαρνάβα.

²⁷ (6) Ἐξ ἧς προφάσεως τῇ ἀποκαλύψει καὶ εἰς **C** ἠγγῆσι τοῦ ἀποστόλου περιεγύνασι Κύπριοι τῷ Κναφεὶ Πέτρῳ φιλονεικούντι, ὑπὸ Ἀντιόχειαν τελεῖν τὰς κατὰ τὴν Κύπρον ἐκκλησίας, καὶ αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κατὰ Κύπρον μητρόπολιν.

²⁸ (7) Ὅπερ Εὐαγγέλιον τὸ εὐρεθὲν ἀποθέμενος Ζήνων ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ ναφ' τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, (κατ' ἐνιαυτὸν ἀναγινώσκειται τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ε').

²⁹ (8) Μαρνανὸς δὲ τις ³⁰ προσέειπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκά σου διαδέχεται ἀπὸ σιλεντιαρίων ³¹. **516** Πελάγιον δὲ τινα ὑπὸ σιλεντιαρίων, ὄντα πατρικίον, ἀνδρα σοφώτατον, ἐκέλευσε φυλάττεσθαι ἐν εἰρητῇ, ὃν οἱ φυλάσσοντες νυκτὶ ἀπέπνιξαν κατὰ κέλευσιν Ζήωνος.

³² (9) Ἐπὶ αὐτοῦ ³³ Περόζης ὁ Πέρσης ἠττηθεὶς ἐν πολέμῳ ὑπὸ Οὐννων τὸν, μάργαρον ³⁴, ὃν ἐφόρει λευκώτατον καὶ μέγαν καθ' ὑπεροβολήν, ἐξ ὧτὸς τοῦ

clero inobedientique populo ac ecclesiae foedatō valedico, mihi conservans sacerdotii dignitatem. »

Hic primus excogitavit sacrum oleum in ecclesia coram omni populo sanctificari, invocationemque super aquas in Theophaniis vespere fieri, et in omni synaxi legi fidei symbolum, quod antea non dicebatur nisi semel in anno in magna Parasceve.

Hic cum, sicut dictum est, a sede discessisset, Petrus Fullo, qui Eutychetis doctrinae favebat, sedem vi recuperavit.

Postquam autem Antiochena sede pravis artibus modo rursus politus esset, et a coetu ecclesiastico pulsus tertio post Basilisci factam in Isauria contra Zenonis regnum rebellionem, Basilisci auctoritate eandem sedem illegitime occupasset, non ruptis adversus illum lati anathematis vinculis, postquam totum Orientem conturbasset, a Felice papa Romae, tum propter heterodoxiam eum propter additionem in Trisagio, anathematizatur.

Eodem Zenone regnante, Barnabae apostoli reliquiae in Cypro in urbe Constantia, sub arbore ceratia, ex revelatione inventae sunt: in pectore sancti jacebat Evangelium secundum Matthaeum, ipsius Barnabae autographum.

Ex hac occasione, per revelationem et documentum apostoli, Cyprii superaverunt Fullonem Petrum qui Cypri Ecclesias Antiochiae subjacere volebat, et Cypriam ecclesiam ipsam esse metropolim ostenderunt.

Evangelium quod fuerat inventum a Zenone et depositum in palatio, in templo Sancti Stephani, quotannis in sacra magnaue festivitate palam legebatur.

Marianus quidam regi praelixit ipsius regnum et uxorem a quodam ex silentiariis obentum iri. Pelagium vero quemdam ex silentiariis, patricium, virum sapientissimum, in ergastulo custodiri jussit et custodes, ex jussu Zenonis, eum nocte suffocaverunt.

Eodem tempore Perozes Persa, ab Hunnis bello devictus, margaritam quam ferebat candidissimam et ultra modum magnam, ex aure dextera de-

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ πρῶτερον cod. — δς cod. ²⁰ Π. ὁ κν. τῷ θρ. ἐπιτηδῆ Ced. 612,6. ²¹ τοῦ Ἰλου add. cod. ²² 485. ²³ Τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ δ' ἔτει) τὸ τοῦ ἁγίου ἀπ. Β. λ. εὐρεθὲν ἐν Κ. Ced. 618,22. ²⁴ κερατῆν Leo, cod. κεραιάν ἰστέμινον Ced. ²⁵ τοῦ ἀδ. Ced. ²⁶ αὐτοῦ τοῦ Ced. — ἐξ ἧς πρ. ἔκτετε γέγονε μητρόπολις ἢ Κ. καὶ τοῦ μὴ τ. ν. Ἀ. ἀλλ' ὑπὸ ΚΠ. ²⁷ Ced. 619,2—4, Leo. ²⁸ Τὸ δὲ τριούτον ἐ. Ζ. ἀπέθετο ἐν τῷ π. ἐν τῷ ν. τοῦ ἀ. Σ. ἐν τῇ Δάφνῃ Ced. 619,4—6. Τὸ δὲ τ. ἐ. Ζ. ἀπ. εἰ; τὸ παλάτιον ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ Leo. ²⁹ 490. ³⁰ Τῷ ἰζ' ἔτει Ζήνων ἤρετο Μαρνανὸν τὸν σοφώτατον κόμητα ἢ γὰρ μυστικὰ τινα εἰδώς, ὃ καὶ προσέλεγε αὐτῷ· φησὶ γάρ· « Τίς μετ' ἐμὲ βασιλεύσει; » Ὁ δὲ εἶπεν, ἔτι καὶ τὴν γ. σου διαδέχεται τις ἀπὸ σ. ἐμὲ δὲ ἀδίκως ἀποκτενεῖς· καὶ ἀμφότερα ἐν καιροῖς τοῖς γεγόνασι Ced. 620,20—621,2 cf. 621,8—22. ³¹ σιλεντ. cod. ut ei p. 521. ³² Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς χρόνοις Π. ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς— τὸν μ. ἐν εἰχε λ. καὶ μ. εἰς ὄ. ὑπέριμον Ced. 623,1—12. ³³ τὸν σχολάριον ὃν cod. in margine a prima mēn.

trahens projecit, ne quis in posterum ea orna- A
retur.

In terræ motu qui tunc temporis accidit cecidit
caput statuæ Fori et columen magni Theodosii in
columnam Tauri.

Zenon autem dysenteria captus in Acephalorum
hæresi decessit.

CCXIII. Regnum Anastasii Dyrrhachini.

Post Zenonem Anastasius Dicomus aut Dyrra-
chinus, regnavit annos viginti septem. Fertur autem
de eo quod cum Dyrrachenus esset, presbyteri
filius, et hic centum libras auri commodo accep-
pisset propter naufragia facta, dux militum, B
qui Dyrrachii erat, propter nomismata volens
accipere presbyteri uxorem, sed ne cum illa com-
mercium haberet, divina visione impeditus est.
Prehendit autem presbyteri filium, et in palatium
r. diit.

Post mortem Zenonis, ipsius uxor Ariadne
Anastasium imperatorem creavit.

Dicitur autem ecclesiam Dyrrachii sanctis Egen-
tibus adificasse et animalia que sunt in tñ
πύργη.

Primum orthodoxus, ultimo declinavit ad mo-
narchiam, et fulmine mortuus est, postquam
Hierosolymitanum patriarcham, orthodoxum et
sanctum, in exsilium misisset.

Sub eodem Vitalianus Thrax cum insurrexisset
Thraciamque cepisset, cum Scythia et Mysia venit
usque ad Anaplum depraedando: sed cum illo
navali certamine congressus Marinus legatus igne
medico nativoque sulfure quod preparaverat
Proclus philosophus, naves Barbarorum consump-
psit. Submersis autem fere cunctis in flumine,
Hunnis, Gothis, Bulgaris et reliquo exercitu,
cum paucis qui supererant fugit Vitalianus.

Ignis etiam in cælo apparuit, et pro ortho-
doxo dogmate popularis seditio Constantinopoli facta
est quasi imperator voluerit Trisagio addi: « Qui
crucifixus es pro nobis, miserere nobis. » Cum
enim cancellarius et legatus in ambonem Magnæ
ecclesiæ ascendissent et minister ex rege prædici-
scentem hæresim prædicasset, populus et omnis
urbis multitudo surrexit adversus illos; et vix
effugerunt. Talis enim facta est seditio turba-
que vocitantium: Alium regem volumus; ut rex
et magistratus lugerent vitarentque populi tu-
multum. Convenientes autem seditiosi, in do-
mum cancellarii et legati irruerunt et omnia
diripuerunt; domosque flammis tradentes, quos

Α δεξιού ἀφελόμενος Ερβίψεν ὅπως μήτις ²⁴ αὐτὸν
ὀπίσω φορέσει.

²⁵ (10) Ἐπὶ δὲ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ, ἔπιασε καὶ
ἡ σφαίρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Φόρου καὶ ἡ στήλη
τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ²⁶ εἰς τὴν κίονα τοῦ Ταῦ
ρου.

²⁷ (11) Ζήνων δὲ δυσεντερίας ἐτελευτήσῃ τῇ τῶν
Ἀκεφάλων αἰρέσει.

ΣΙΓ'. Βασιλεία Ἀναστασίου τοῦ Δυρραχίου.

²⁸ Μετὰ δὲ Ζήωνα ἐβασίλευσεν Ἀναστάσιος ὁ
δικόρος ὁ Δυρραχίτης, ἔτη κζ' ²⁹. Λέγεται ³⁰ δὲ περὶ
αὐτοῦ, ὅτι Δυρραχίτης ὢν, υἱὸς πρεσβυτέρου, καὶ
χρωῶτα· λίτρας χρυσοῦ ρ' διὰ τὸ ναυαγήσαι αὐτὸν
γ', ὃ δὲ στρατηγὸς ὃ ὢν ἐν τῷ Δυρραχίῳ διὰ τὰ νο-
μίσματα βουλόμενος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ πρεσ-
βυτέρου, τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς, διεκωλύθη
παρὰ θείας ὀπτασίας· ἔλαθε δὲ τὸ παιδίον τοῦ
πρεσβυτέρου, καὶ ἀνήλθεν ἐν τῷ παλατίῳ.

(2) Καὶ μετὰ τελευταίην Ζήωνος Ἀριάδνη ἡ γυνὴ
αὐτοῦ προχειρίζεται Ἀνάστασιον βασιλεία.

(3) Λέγεται δὲ ἐκκλησίαν κτίσαι ἐν τῷ Δυρραχίῳ
τοῖς ἁγίοις Ἀναργύροις καὶ τὰ ζώδια, ἕπερ εἰσὶν
ἐν τῇ πύργη.

(4) Τὸ πρῶτον μὲν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον ἐξέκλι-
νεν εἰς μοναρχίαν, καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ ἀστραπῆς, ἐξο-
ρίας καὶ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ὄντα
ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον.

517 ³¹ (5) Ἐπὶ αὐτοῦ ³² Βιταλιανὸς ὁ Θράξ ἀ-
τάρας καὶ παραλαβὼν τὴν Θράκην ἕμα Σκύθαις καὶ
Μυσίοις ἤλθεν εἰς τὸ Ἀνάπλιον παιδείων· ἀλλ' ἐ-
ναυμαχησάντος αὐτῷ Μαρίνου τοῦ ἐπάρχου μετὰ
τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς καὶ θείου ἀπύρου, ὃ κατεσκευάσας
Πρόκλιος ὁ φιλόσοφος, κατέφλεξε τὰς ναῦς τῶν βαρ-
βάρων. Βυθισθέντων δὲ πάντων σχεδὸν, Οὐννων, καὶ
Γόθων, καὶ Βουλγάρων, καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ἐν
τῷ βέβρωματι. Βιταλιανὸς ἔφυγε μετὰ τῶν ὀπολει-
φθέντων ὀλίγων.

(6) Καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐφάνη, καὶ γέγονε δη-
μοτικὴ ἐπανάστασις περὶ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ἐν
ΚΠ. ὡς βουληθέντος τοῦ βασιλέως προσθεῖναι εἰς
Τρισάγιον τὸ· « Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον
ἡμᾶς. » Τοῦ γὰρ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου ἀνελ-
θόντων ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας καὶ
τὴν αἵρεσιν ἀρξαμένων ἐκ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς
κηρύττειν, ἐπῆλθεν ὁ ἄστρος καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῆς
πόλεως κατ' (155^ο) αὐτῶν· καὶ μόλις ἐξέφυγον. Καὶ
γένετο τοιαύτη στάσις καὶ ταραχὴ κραζόντων·
« Ἄλλὸν βασιλέα θέλομεν, » ὡς καὶ τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς ἄρχοντας φεύγειν καὶ ἀποκρούπτεσθαι τὴν
ὀρμὴν τοῦ λαοῦ. Συναδροισθέντες δὲ εἰ στασιασταὶ
εἰς τὸν οἶκον τοῦ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου κατα-

Variae lectiones et notæ.

²⁴ ἵνα ὁ αὐτοῦ τοῦτον φοροῖται. ²⁵ Ced. 618,19—20. ²⁶ ἡ κολ. Ced. ²⁷ Ced. 622,6—23? ²⁸ 491.
²⁹ μήνας δ' add. Ced. 626,9. ³⁰ Λέγεται: — ἅγιον § 4 om. Slav. ³¹ 515-515. ³² τῷ κδ' εἶσι ὁ B. ἀγαν-
ακτῆσας κατὰ Ἀναστασίου διὰ τὴν ἐπιτορκίαν πολλά κακὰ τοῖς στρατοπέδοις Ἀναστασίου καὶ τῇ
λοιπῇ πολιτείᾳ ἐπεδείκνυτο ἀρκάτων καὶ ἀφοπίζων καὶ τέλεις κρηὶς ὑβρίων ἕκαστον στρατιώτην μιᾶς ψύ-
λεως πιπράσκων Ced. 621,22 623,2.

ὄρμοντες καὶ πάντα διαρπάσαντες, ἐνέπρησαν ἅ τας οἰκούς αὐτῶν καὶ τοὺς εὐρεθέντας· ἐκεῖ κατέσφαξαν. Ἐῖτα γενομένης ταραχῆς καὶ στάσεως μεγάλης ἐμπρησμοῦς οἰκῶν πολλῶν ἐποίησαντο καὶ φόνους μυρίους ἐργάσαντο καὶ ἄλλα τοιαῦτα φερέα τε καὶ ἐξαισία κατετόλμησαν, ὑβρίζοντες Ἀναστάσιον μετὰ κραυγῆς μεγάλης καὶ Βιταλιανὸν εὐφημοῦντες. Καὶ οὕτως ἐλθόντες πλησίον τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης κινιστέρνης· τοῦ Ἁγίου Μωκίου, εὐρον τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενον ἡγουμένον μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, ὃν καὶ φονεύσαντες καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ θόρατος ἀναρτήσαντες ἐκραζον· « Οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀγίας 518 Τριάδος. » Ἐκβαλόντες δὲ καὶ γυναῖκα ἰγχειστήν οὖσαν πλησίον τῆς ξηροκέρκου πόρεως, εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς εἶχε πίστιν καὶ ταύτην ἀνεῖλον· χόρηντο· ἡγουμένου καὶ εὐραντες, ἔκαυσαν εἰς τὸ

(7) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Μονδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Συρίῃ, Σευῆρος ἐπισκόπου ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα θέλων αὐτῷ μεταδοῦναι τῆς οἰκίας αἰρέσεως, ὧν τοῦ δόγματος αἰσθόμενος, ἔφη μετὰ πανουργίας· « Ἐδεξάμην γράμματα σήμερον, δι· Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐπέλελύθησε. » Τῶν δὲ ἐπιπόντων ἀδύνατον εἶναι τοῦτο, ἀπεκρίθη· « Καὶ πῶς, φησὶν, θεὸς γυμνοὺς ἐσταυρώθη καθ' ὕμᾶς, εἰ μὴ ἐκ δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἴγε μὴδὲ ἀγγελος ἀποθνήσκει; » Ὅσοι ἀκούσαντες καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἀνεχώρησαν μετ' αἰσχύνης.

(8) Ἀναστάσιος δὲ εἶδε καθ' ὑπνους φοβερόν τινα τῇ χειρὶ κατέχοντα κώδικα (γεγραμμένον καὶ ἀναγιγνώσκοντα). Καὶ ἀναπτύξας ἅ (ε' φύλλα τοῦ κώδικος) ἀναγνοὺς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως εἶπεν εὐεπῶ· « Ἰδοῦ, εἰς τὴν ἀπιστίαν σου ἀπαλείψω ἰδ' ἔτη (τῆς ζωῆς σου). » Καὶ (τῷ ἰδίῳ δακτύλῳ) ἀπέλειψε ἅ.

(9) Καὶ μετὰ ἅ δύο ἡμέρας βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἐν τῷ παλατίῳ γενομένων καὶ τοῦ βασιλέως μονωτάτου καταλειφθέντος καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον [φερόντος], ἐν ἐνὶ τῶν κοιτωνίσκων τῷ λεγομένῳ Ὁσίου ἀπελάθετο τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥήψασα αὐτὸν κατέρρηξεν, ὥστε αἰφνίδιον εὐρεθῆναι νεκρόν.

(10) Φασὶ δὲ αὐτὸν μετὰ τὴ ταφῆναι, μεθ' ἡμέρας τινὰς βοῶν· « Ἐλεήσατέ με, καὶ ἀνοίξατε. » Τῶν (μνημοραλίων) δὲ εἰπόντων, οὐ ἄλλος βασιλεὺς, ἔφη (ἐκείνος)· « Οὐδὲν μοι μέλει. » 519 εἰς μοναστήριον ἀπαγάγετέ με. » Οἱ δὲ εἶσαν αὐτόν. Λέγεται δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ μνημεῖον ἀνοιγῆναι καὶ εὐρεθῆναι αὐτόν [ὑπὸ πείνης] φαγόντα τὰς σάρκας τῶν βραχιόνων ἅ αὐτοῦ καὶ τὰ καλίγια ἅ ἐφόρει.

invenerunt ibi jugulaverunt. Deinde crescente turba et seditione multas domos incenderunt, multasque caedes perpetraverunt, aliaque non minus tremenda et iniqua ausi sunt, Anastasio magnis clamoribus maledicentes Vitalianoque fausta apprecantes. Et sic venientes usque ad ardem Sancti Mocii ab ipso edificatam, invenerunt quem rex diligebat rectorem monasterii Sancti Philippi, et illo occiso, caput ejus in ferro lanceae ferentes clamabant : « Hic est charus inimici sanctae Trinitatis. » Extrahentes quoque uxorem latitantem prope portam tῆς ξηροκέρκου, in quam rex fiduciam habebat, illam occiderunt. Corpus autem illius cum corpore praedicti rectoris colligantes et extrahentes ad Studium cremaverunt.

Τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς συνδήσαντες μετὰ τοῦ προλεστυδίου.

Isidem temporibus postquam Mundarus, Saracorum dux, ab orthodoxis in Syria baptizatus esset, Severus episcopus misit ad regem, volens ipsi communicare suam haeresim. Quorum cum dogma persensisset, solerter ait : « Hodie ex litteris didici Michaelem archangelum interiisse. » Illis autem dicentibus hoc esse impossibile, respondit : « Quomodo, inquit, cum purus Deus juxta vos crucifixus est, nisi ex duabus naturis constet Christus, angelus quoque non moriatur? » Quod audientes multumque stupentes, cum pulcore recesserunt.

Anastasius autem in somnis vidit quemdam aspectu tremendum, codicem scriptum manu tenentem et legentem. Postquam quinque folia codicis explicasset, legens nomen regis, ait ei : « Ecce, propter incredulitatem tuam, quatuordecim annos vitae tuae deleo. » Et proprio digito delevit.

Et post duos dies tonitribus et fulguribus in palatio factis, et rege prorsus solo relicto, et de loco ad locum fugiente, in uno cubiculo dicto Hoato, iram Dei sensit, quae cadens illum dirupit, ita ut statim mortuus inventus fuerit.

Ferunt illum, postquam sepultus est, aliquot diebus elapsis, clamasse : « Miseremini mei, et aperite. » Memorialibus autem alium regnare dicentibus, ille ait : « Nihil ad me pertinet, in monasterium abducite me. » Illi vero eum reliquerunt. Dicitur autem non multo post monumentum apertum esse ipsumque inventum praefame manducantem brachiorum suorum carnes, et caligas quas portabat.

Variæ lectiones et notæ.

ἅ ἐνεπύρησαν cod. ἅ Ced. 635, 21-656, 1 : Τῷ κ' εἶται Ἄ. ἅ. ἐν ὄραματι ἀνδρα φ. βασιτάζοντα κ. ὃν ἀν. καὶ εὐρών τὸ δ. αὐτοῦ τοῦ β. ἅ κακοκ. Ced. ἅ αὐτά add. Ced. ἅ θεῖω σκηπετῶ κεραυνωθεὶς ἐμβρόντητος γέγονε Ced. 636, 12. ἅ Ced. 622, 12-20 de Zenone : M. δὲ τὸ κατατεθῆναι ἅ. ἐν τῷ τάφῳ ἔρχασαν οἱ σωματοφύλακες οἱ ἐν τῷ τάφῳ τεταγμένοι γοεράν φωνήν ἐπὶ δύο νύκτας ἀποδίδεσθαι ἐκ τοῦ μνηματος. Ἐλ. ἔλ. καὶ ἀν. μοι. ἅ μέλλει cod. ἅ Τῶν ἐξ μὴ ἀνοιζάντων, λ. μ. τινὰ χρόνον τὸ μνημεῖον ἀν. Ced. ἅ τοὺς βραχίονας ἅ. Ced. Leo.

Alexandriæ, multi viri et mulieres et pueri, a dæmonibus vexati, simul ululabant.

Adhuc in vita superstes, vidit in somnis tremendum ipsi dicentem : « Propter anathemata synodi hæc iusti patiuntur. »

Hunni et qui dicuntur Iberi, Caspias pylas transientes, totam Armeniam, Cappadociam, Galatiam et Pontum pervagati sunt.

Neocæsaræ, cum terræmotus jamjam futurus esset, homo quidam iter ad urbem faciens, vidit milites antecedentes et alium retro clamantem : « Gregorii thaumaturgi domum custodite. » Et terræ motu facto maxima pars urbis cecidit, sed sancti templum servatum est.

Antiochiæ quidam apparuit aurifex fraudulentus qui nummulariis ex auro manus pedesque statuarum aliaque vasa ostendebat, dicens se thesaurum talibus plenum invenisse. Et postquam multos decepisset et magnas pecunias cepisset, Constantinopolim venit fugiens. Ibi cum multos pariter delusisset, venit ad regem, frenum ex auro puro gemmisque exornatum asserens, quo accepto rex a t ad illum : « Me quidem non fallis. » Et cum multum flagellavisset eum, vinculis devinctum in Petram, quod est Asiæ castrum misit in exsilium, quo mortuus est.

CCXIV. De regno Coadæ.

Coades, Persarum rex, in uno castrorum hujus regionis multos lapides pretiosos abscondi cum didicisset, illos occupare cupiens, a dæmonibus ibi residentibus impediabatur. Omnem ergo magiam cum explicassent ejus servi nihilque profecissent, ad Judæos recurrit, sed frustra. Tunc consilium accepit ut per Christianos vim dæmonum reprimeret. Qui vero Christianorum in Perside erat episcopus, cum synaxi ad hoc facta, divina mysteria participasset et Christianis secum coadunatis distribuisset, crucis signo dæmones persecutus, Coadæ castrum tradidit.

Qui stupefactus et perterritus honorifica sede

Variorum lectiones et notæ.

⁵¹⁶ τούτω τῷ ἔτει (κε) Ἀλεξανδρεῖς κλ. ἀ. καὶ γ. καὶ παιδία δεινῶς κλ. Ced. 633,17. ⁵¹⁷ Καθ' ὁ δὲ τις ἐ. φ. λ. ὅτι διὰ τ. ἀ. τῆς σ. ταύτης π. δ. Ced. 613,18-20. ⁵¹⁵ Τῷ κε' ἔτει Ὀύννοι οἱ λεγ. Σαθῆρ τὰς Κ. π. περ. τὴν Ἀ. ἐξέδραμον, Κ. τε καὶ Γ. καὶ Π. ληξίζομοι, κ. τ. λ. Ced. 633,3-16. ⁵⁷ ἐξεῖλησαν cod. ⁵⁸ 503.. ⁵⁹ Τῷ ιβ' ἔτει — ἐν Ν. δὲ μ. γίνεσθαι σ. στρατιώτης ὁ Ced. 628,16-21. ⁶⁰ δύο στ. ἐπ. αὐτὸν ἰόντας καὶ ὅπ. ἄλλον πρᾶξαντα. Φ. τὸν ὁ. ἐν ᾧ ἡ θίχη τοῦ Γρ. ἔπει. Γ. δὲ τοῦ σ. τῶ πλ. μ. τῆς π. ἐπτῶθη, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ ἀ. Γρ. Ced. ⁶¹ 506 — Ced. 629,8-17 : Τότε (τῷ ιδ' ἔτει) καὶ ἀ. τις χειμυτῆς ἐκ τῶν τῆς χειμῆς τεχνῶν εὐφυῆς ὦν ταῖς ἀπάταις ὀρθλαμποκλανῆσαι, ὑπεδείκνυσεν ἀ. καὶ ἐτέροις χ. καὶ π. ἀ. καὶ ἔπειρᾷ εἶδη χρυσᾷ λ. ὀ. εὐρηκῆναι· καὶ π. ἀπ. εἰς πανίαν ἤνεγκε. Φήμης οὖν περὶ τούτου γενομένης, κατηθελ, ἤχηθη τῷ Ἀναστασίῳ. Ὁ δὲ προσήνεγκεν αὐτῷ χ. ἴππου ὁ διὰ μαργαριτῶν· ὃν λ. ὁ β. ἐ. Ὁ. σὺ, εἰ καὶ πάντες ἠπάτησας, ἐ. ὁ. ἀπατήσεις. Καὶ ἐξ. ἡ. εἰς τ. φ. ἔνθα καὶ τελευτᾷ. ⁶² Rubrica M. 2, decst. in cod. et Pag. 1706. ⁶³ 517 — Ced. 634,17 635,4 : Μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν κάστρον ἐστὶν ὀνομαζόμενον Τζουδάδερ, ἐν ᾧ πολλὰ χρήματα καὶ μαργαρίται καὶ λίθοι τίμιοι ἀποκειμένοι ἦσαν καὶ ὑπὸ δαιμόνων ἐφυλάττοντο· τοῦτο Κ. μ. ἐζητεῖ λαβεῖν καὶ ὑπὸ τῶν δ. κωλυόμενος, κινεῖ τὴν πῶν περ' αὐτοῦ μ. πᾶσαν ἐπίνοιαν, ἔπειτα καὶ τῶν Ἰ. καὶ τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνει· παθεὶς δὲ διὰ τῆς πρὸς τὴν ὄν ἐν χῆς τῶν χ. τούτου κυριεύσει, ἐπίσκοπόν τινα Χριστιανὸν ἀπὸ τῶν ἐν Παροῖδι περὶ τούτου παρακάλεσεν, ὃς σ. ἐπ. καὶ τῶν θ. μ. μ. προσελθὼν τῷ τόπῳ τ. ἐκείσε δ. ἐξεδίωξε καὶ τῷ Κ. τὸ κ. ἀπόγως παρέδωκε. ⁶⁴ Ἐν τούτῳ Καθ' ὁ δὲ κ. πρ. Ced. 635,4.

¹¹ (11) Ἐν δὲ Ἰ. Ἀλεξανδρεῖς πλείστοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες κληγέντες ὑπὸ δαιμόνων, ἀθρόως ὑλάτουν.

(12) Ἐτι περιὼν τῷ βίῳ, εἶδε καθ' ὕπνου ἰσοθερὸν λέγοντα (αὐτῷ)· « Διὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχοις δίκαιοι. »

¹³ (13) Καὶ Ὀύννοι καὶ οἱ λεγόμενοι Ἰβηρες περᾶσαντες τὰς Κασπίας πύλας, πᾶσαν (135^b) τὴν Ἀρμενίαν καὶ Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ἐξῆλειψαν.

¹⁴ (14) Ἐν Νεοκαιοσαρείᾳ δὲ σεισμοῦ γενέσθαι μέλλοντος ἀνθρωπὸς τις ὀδεύων (ἐπὶ τὴν πόλιν) εἶδε στρατιώτας προάγοντας καὶ ἕτερον ὀπισθεν κρᾶζοντα· « Τὸν οἶκον τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου φυλάξατε. » Καὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένου, τὸ μὲν πλείστον τῆς πόλεως ἔπεσεν, ὁ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου ἐσώθη.

¹⁵ (15) Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ χρυσοχόος ἐφάνη τις πλάνος ὑποδεικνύων τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας χρυσοῦ ἀνδριάντων καὶ πόδας καὶ ἄλλα τινὰ σκευὴ λέγων, ὅτι· Ἔσασθαι ἐν ἡμέρᾳ μεστὸν τοιούτων. Καὶ πολλοὺς ἀπατήσας καὶ χρήματα πλείστα λαθῶν, ἤλθεν ἐν ΚΠ. φυγῶν, ἐν ᾗ πολλοὺς ὤσαυτως διεκίδασας, **520** προσῆλθε καὶ τῷ βασιλεῖ ὀλόχρυσον καὶ διάλιθον χαλινὸν προσκομίσας, ὃν ὁ βασιλεὺς λαθῶν ἔφη πρὸς αὐτόν· « Ὀντως ἐμὲ οὐκ ἀπατήεις. » Καὶ (μαστιγώσας αὐτὸν πολλὰ, δέσμιον) εἰς τὴν Πέτραν εἰς τὸ τῆς Ἀσίας φρούριον ἐξώρισεν, ἐν ᾧ καὶ τελευτήησε.

ΣΙΔ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωάδου.

Καὶ Κωάδης ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐν τινι φρουρίῳ τῶν ἐκείσε μαθῶν ὡς λίθους τίμιοις ἀποκείσθαι ἐν αὐτῷ, βουλόμενος αὐτοὺς ἀνελεῖσθαι, ἐκωλύετο παρὰ τῶν αὐτόθι οἰκούντων δαιμόνων. Πᾶσαν τοίνυν μαγίαν ἐπιδειξαμένων τῶν θεραπευτῶν αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἰσχυσάντων, ἤλθε διὰ τῶν Ἰουδαίων ἀποτυχῶν κάκειθεν συνεδουλεύθη διὰ τῶν χριστιανῶν καταρχῆται τοὺς δαίμονα· ὁ δὲ τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸ αὐτὸ σὺναξιν ἐπιτελέσας καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλαθῶν (καὶ τοὺς συνοῦσι χριστιανοῖς μεταδούς καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ διώξας τοὺς δαίμονα) τῷ Κωάδῃ τὸ φρούριον ἀπέδωκεν.

(2) Ὅς καταπληγεις (πάνυ καὶ φοθηθεις) προ-

καθεδρῖζ τὸν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ἕως τότε Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων ἡ προτιμωμένων, καὶ ἄδειαν δέδωκε τοῖς χριστιανῶς καὶ τοῖς χριστιανίζουσιν ἐθέλουσι (καὶ μέντοι καὶ τοῖς χριστιανοῦς ἀγαπήσας ἔτιος μεγάλως.

521 ΣΙΕ'. *Περὶ τοῦ Εὐφημίου τοῦ πρεσβυτέρου* ⁶¹.

⁶¹ Εὐφήμιος δὲ τις πρεσβύτερος, καὶ πτωχοτρόφος Νεαπόλεως τῆς καίμηνος ἐν τῷ Ἀνάπλῳ προχειρίζεται ἐπίσκοπος ΚΠ δ: ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, πρὶν ἢ ἀνελθεῖν εἰς τὸ σὺνθρονον, ἐκ τῶν ἱερῶν διπτύχων ἀπῆλειψε Πέτρου τοῦ Μογγῦ τὸ ὄνομα ταῖς ἰδίαις χερσίν· καὶ οὕτως εἰς τὸν ἐπίσκοπικὸν θρόνον ἐκάθισεν. Οὗτος δὲ ὁ Μογγὺς Ἀλεξανδρείας μὲν ἦν ἐπίσκοπος, αἰρετικὸς δὲ ὢν διάπυρος.

(2) Εὐφήμιος δὲ ζηλωτὴς ἦν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοὺς ἐναντίους ἐδίωκεν, ὧν πρῶτος ἦν Ἀναστάσιος· ὁ τότε σιλεντιάριος, ὕστερον δὲ βασιλεὺς· γενόμενος, ὃν τὰ Εὐτυχοῦς μαθὼν φρονῶντα καὶ ὀχλοποιῶντα, ἰδὼν τὴν καθέδραν αὐτοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνέτρεψεν ⁶² καὶ αὐτῷ χαλεπῶς ἀπειλῶν ἐδῆλωσε, εἰ μὴ τὰ τῆς ἡσυχίας ἀγοί ⁶³, τὴν κεφαλὴν ἀποκαίρειν καὶ τοῖς δήμοις θριαμβεύειν· καὶ βασιλεὶ δὲ τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνώρισεν καὶ ἐξουσίαν τῆν κατ' αὐτοῦ ἔλαθεν.

(3) Ὁ δὲ Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀναγορεύεται εἰς βασιλείαν ὑπὸ Ἀριάδνης τῆς Αὐγούστης Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος, περὶ οὗ ἀνέστη Εὐφήμιος· ὁ ἐπίσκοπος, αἰρετικὸν καλῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον. Ἀριάδνης (136⁶⁴) δὲ καὶ τῶν τῆς συγχλήτου συναινέειν ἀναγκαζόντων Εὐφήμιον, οὐκ ἄλλως· τοῦτο ποιῆσαι ἠνάγκαστο εἰ μὴ ὁμολογίαν ἔγραψον παρ' αὐτοῦ ἰκομίσατο ⁶⁵, ὡς εἰς ὅρον πίστεως δέχεται τὰ ἐν Καλχηδόνι δογματισθέντα.

(4) Τῇ δὲ ⁶⁶ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ βεβαίως τὸν Εὐφήμιον ἠπάτησε βασιλεὺς. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον Ἀναστασίῳ, Μανιχαῖοι **522** μὲν ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζηλωτρίδος οὐσης αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον πρὸς μητρὸς Ἀναστασίου ὁμῶδοξον ἔχοντες.

(5) Πολλὰ δὲ τῶν Ἰσαύρων ἀτοπα καὶ ἀπανθρώπινα τολμώντων ἐν ΚΠ., Ἀναστάσιος ἅπαντας τῆς βασιλείδος ἐξέβαλε· οἱ δὲ ἐξεληθόντες πρὸς τυραννίδα ὤρμησαν καὶ ἕως τοῦ Κοτυαίου ἐξέδραμον, καθ' ὧν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψε καὶ Ἰωάννην τὸν ⁶⁷ κυρτὸν ⁶⁸ ἀνεῖλεν.

(6) Τοῦ δὲ πολέμου ⁶⁹ ἐπὶ ε' ἔτη κρατήσαντος, Ἀναστάσιος ἀποκαμῶν ἐθάρρησεν Εὐφημίῳ τῷ

Variae lectiones et notæ.

⁶¹ τότε M. καὶ Ἰ. προκαθεζομένων καὶ ἀδ. παρέσχε τ. βουλομένοις βαπτίζεσθαι Ced. ⁶² Rubrica M. 2, deest in cod. et Pag. 1706. ⁶³ 489. ⁶⁴ ἀνέστρεψεν? ⁶⁵ ἀ: εἰν cod. ⁶⁶ Ced. 625, 20-626, 8 : Μετὰ δὲ τὴν Ζήνωνος τελευτήν ἡ βασιλίςσιν καὶ ἡ σύγκλητος καὶ τὸ σπρίτευμα Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον ἀναγορεύουσι βασιλεὺς τῆς τῶν ἀκεφάλων ἢ τοῖς συγχυτικῶν ὄντα αἰρέσεως — ἀπαιτεῖται ὁμολογίαν παρὰ Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ σαλευσάσθαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πίστεως, ἀν. αὐτὸν ἀποκ. τῆς τῶν χ. βασιλείας, βιαζομένης δὲ αὐτὸν Ἀρ. καὶ τῆς σ. δίδωσιν αὐτοῦ τὸ ἰδιόχειρον τῷ πατριάρχῳ κυρτῷ τὰ τῆς ἐν Κ. συνόδου ὑπὲρ τῆς πίστεως δόγματα. ⁶⁷ ἰκομίσατο? ⁶⁸ Τὴν δὲ ὁμολογίαν? cod. v. pro i subm. g. Cod. 626, 9-13 : Ἐπὶ τούτου M. καὶ Ἀρ. ἐχ. M. μὲν ὡς μ. τοῦ βασιλέως ζ. ὁ. καὶ προσφιλοῦς αὐτοῖς, Ἀρ. δὲ ὡς Κλ. τὸ θ. αὐτοῦ, ἀεληφὸν τῆς κακόφρονος μ. ἀ. ὁ. ἔχ. ⁶⁹ 492. ⁷⁰ Σκυθῆν καὶ Ἰω. τὸν Τη. I. II, 11. ⁷¹ καὶ Ἰω. τὸν πατριχικόν? ex homiawteleuto om. ⁷² 494. ⁷³ Ἀπ. δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ χρόνῳ τὸν πόλεμον, ἐθ. Ἐ. ὡς ἔ. ἐρ. καὶ σ. τ. ἔ. ἐπισκόπους πρ. (καὶ δόξει cod. Ge. Mosq.) παρακαλέσαντας, δῆθεν περὶ τῶν Ἰ. Ἐ. δὲ τὸ μυστήριον ἐξ. π. Ἰω. τὸν π. πενθερὸν Ἀθ. τοῦ ἐξάρχου τῆς τυραννίδος Τη. An. 4.

CCXV. *De Euphemio presbytero.*

Euphemius autem quidam presbyter et pauperum nutritor Neapoli in Anaplo sita, Constantinopolitanus consecratur episcopus. Qui in ipsamet ordinatione, priusquam in sede consideret, et sacris diptychis Petri Mongi nomen propriis manibus deleuit et sic sedem episcopalem occupavit. Hic autem Mongus Alexandriae quidem erat episcopus, sed hæresis fautor acerrimus.

Euphemius fidem orthodoxam sectabatur, persequebaturque adversarios, quorum primus erat Anastasius tum silentiarius, et postea imperator factus. Hunc cum Eutyretis doctrinæ favere et seditiones movere sciret, ac vidisset ipsius sedem in ecclesia, eam evertit, et ei cum minis declaravit, nisi quæ pacis sunt ageret, caput ei amputandum et populis triumphandum tradi. Imperatori autem ea quæ spectabant eum denunciavit, et inde plurimum apud eum valuit.

Sed cum Zeno imperator interiiisset, proclamatus est ab Ariadne Augusta Anastasius silentiarius : contra quem insurrexit Euphemius episcopus, hæreticum eum vocans Christianisque indignum. Ariadne vero senatusque compellebant Euphemium ut assentiretur : id facere autem recusavit, nisi confessionem ab ipso scriptam præstaret, ut fidei definitiones in concilio Chalcedonensi stabilitas reciperet.

Hac autem confessione decipit Euphemium et regnavit. Manichæi vero et Ariani gavisii sunt de Anastasio ; Manichæi quidem, quia mater ejus ipsorum studiosa erat, Ariani vero quia Clearchum, avunculum Anastasii, suis opinionibus deditum habebant.

Isauris autem multa nefanda crudeliaque Constantinopoli audientibus, Anastasius omnes ex urbe regia deiecit. Ili vero egressi ad tyrannidem irrucurrunt et usque Cotyæum excurrerunt ; contra eos imperator misit exercitum, et Joannem gibbosum interfecit.

Bello vero per annos quinque durante, Anastasius lassatus Euphemio episcopo confidit ad

pacem restituendam, cunctosque regionis episcopos A ad deprecandum super Isauris convocare jussit. Euphemius autem dictum ad Joannem patricium, Athenodori fratrem, unum ex ducibus Isaurorum, transmisit.

Qui currens omnia regi denuntiavit : hoc autem in inimicitiam regem adversus Euphemium magis excitavit.

Anastasius autem magis regaliter motus adversus Isauros, vi eos devicit, mittensque ad Euphemium Eusebium, suum magistrum, illi mandavit : « Tuæ preces, summe domine, amicos tuos insu-

ascaverunt. Anastasius autem Isaurorum consilia Euphemio adscribens, utpote qui rebellibus litteras misisset, regionis convocavit episcopos, qui regi obediens, B excommunicatione et execratione virum oneraverunt.

Elegitque episcopum rex Macedonium ecclesie presbyterum et gaze custodem.

Interea populi propter Euphemium agitabantur, multique in hippodromum currentes litanias canebant : sed nihil profecerunt : regis enim factio prevaluit.

Euphemium autem rex ad Euchaitas deportari jussit. Ille vero rogavit a Macedonio fidem ut secure et absque insidiis in hunc locum abducendus foret. Illud dare consentiens Macedonius, laudabili consilio motus, Euphemio in baptisterio stanti, pallium episcopale detrahi jussit ; et sic ingressus ad Euphemium, nummos, quos sœnore habuerat, Euphemio et illis qui cum ipso erant præstitit.

Macedonius autem asceticæ vitæ sancte deditus erat, educatus a Gennadio, cujus etiam nepos erat.

Attamen cum regis hæresi non obtemperaret, multa terribilia monstravit. Dicunt enim, Macedonio in exilio defuncto, terrificum quid accidisse : illum scilicet mortuum et in grabbato depositum, cernentibus cunctis, cruce fuisse signatum.

Sub hoc magnus Sabbas prima vice Constantinopolim venit, et secunda sub Justiniano.

Sub eodem rege Anastasio, Deuterius Byzantii episcopus Arianus, Barbarum quemdam baptizans, dicere ausus est : « Baptizatur talis in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto. » Et statim exsiccatus est baptisterium. Barbarus autem perterritus

ἐπισκόπων, ὡς εἰρήνης ἐφίεται, καὶ συναγαγεῖν τοῖς ἐνδημοῦντας τῶν ἐπισκόπων προσέταξεν ὑπὲρ τῶν Ἰσαύρων παρακαλεῖν. Εὐφῆμιος δὲ ἐξήγαγε τὸ λεχθὲν πρὸς Ἰωάννην πατρίκιον ἀδελφὸν Ἀθηνοδώρου, ἐνὸς τῶν ἐξάρχων τῶν Ἰσαύρων.

⁷⁰ (7) Ὁ δὲ δραμῶν πάντα ἀπαγγέλλαι τῷ βασιλεῖ, ὅπερ εἰς ἐχθραν τὸν βασιλεῖα κατὰ Εὐφημίου ἐξώπλισε μείζονα.

(8) Ἀναστάσιος δὲ βασιλικώτερον κινήσει κατὰ τῶν Ἰσαύρων, τοὺτους κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ πέμψας πρὸς Εὐφῆμιον Εὐσεβίον τὸν μάλιστα αὐτοῦ δηλοῖ αὐτῷ · « Αἱ εὐχαὶ σου, κύριε ⁷¹ ὁ μέγας, τοὺς φίλους σου ἠσβίλωσαν. »

⁷² (9) Ἀναστάσιος δὲ ⁷³ ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰσαύρων ἐπιγράφας Εὐφημίῳ καὶ ὡς εἴη γράμματα πιπομφῶς τοῖς τυράννοις, συνήγαγε τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐπισκόπους, οἵτινες βασιλεῖ χαρίζομενοι, ἀκοινωνήσι καὶ καθαιρέσει τὸν ἄνδρα ἠμείψαντο.

(10) Καὶ προχειρίζεται εἰς ἐπίσκοπον ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκευοφύλακα ⁷⁴.

(11) Οἱ μέντοι λαοὶ ⁷⁵ δι' Εὐφῆμιον ἰστασάζον, ἐν οἷς εἰς τὸν ἱπποδρόμον Ἰδραμον λιτανεύοντες · ἀλλ' οὐδὲν ὠνήσαν · τοῦ γὰρ βασιλέως ἐνίκη ἡ ἰστασις.

523 (12) Εὐφῆμιον δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαιτὰς περιορισθῆναι προσέταξεν. Ὁ δὲ λόγων ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαθεῖν ἀπαθείας, ὡς ⁷⁶ ἐπιβουλῆς χωρὶς κατὰ τὸν τόπον ἀπάγεται. Ἐπιτραπίε δὲ τὸν λόγον δοῦναί, ὁ Μακεδόνιος ἐπαινετὸν ⁷⁷ τι σκεψάμενος, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τοῦ Εὐφημίου ὄντος, τὸ ὠμογόριον τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι προσέταξε. Καὶ οὕτως εἰσέλθων πρὸς τὸν Εὐφῆμιον, δαμνισάμενος δὲ χρήματα, παρέσχε τῷ Εὐφημίῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

(15) Μακεδόνιος δὲ ἀσκητῆς ἦν ἱερός, ὡς ὑπὸ Γενναδίου τραφεῖς, οὗ καὶ ἀδελφιδοῦς ἐτύγχανε.

(14) Διὰ ⁷⁸ γοῦν τὸ μὴ ὑπακούειν τῇ αἵρέσει τοῦ βασιλέως, πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο · φασὶ γὰρ τελευτήσαντος ⁷⁹ Μακεδονίου ἐν ἐξορίᾳ φοβερὸν τι συμβῆναι · νεκρὸν γὰρ ὄντα [καὶ ἐν κραβδάτῳ τεθειμένον, βλεπόντων πάντων] σφραγισσάσαι τῷ σταυρῷ.

(15) Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθὲν ὁ μέγας Σάβας ἐν ΚΠ. τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ Ἰουστινιανῷ.

(16) Ἐπὶ τοῦ ⁸⁰ αὐτοῦ βασιλέως Ἀναστασίου Δευτέριος ἐπίσκοπος Βυζαντίου Ἀρειανός, Βάρβαρον τινα βαπτίζων, ἐτόλμησεν εἰπεῖν · « Βαπτίζεται ⁸¹ ὁ δεῖνα εἰς ὄνομα Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. » Καὶ ἐξηράνθη εὐθὺς ⁸² ἢ κολυμβήθερα. Ὁ δὲ Βάρ-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ Theod. L. Εὐφ. δὲ πρὸς αὐτόν ; Ὁ δὲ δ. τῷ βασιλεῖ ἀπήγγειλε δ. εἰς ἀδιάλκτον ἐχθραν κ. Ἐ. τὸν β. Ἀναστάσιον ἤγειρεν Theoph. ⁷¹ κύριε cod. om. Theoph. αἱ μεγάλαί Λου. ⁷² ἐγὼ. ⁷³ Ὁθεν τὰς τῶν λ. ἐπ. ἐπέγραψεν Theoph. ⁷⁴ Οὗτος ὁ Μακεδόνιος οὐκ ἔστιν ὁ πνευματομάχος, ἀλλ' ἕτερος ὁρθόδοξος Glossa cod. ⁷⁵ Ὁ μ. λόγος cod. ⁷⁶ ὅς cod. ὡς ἀνεπιβούλευτον μείναι ἐν τῷ ἀπαγίσθαι Theoph. ⁷⁷ ἐπιταυτὸν? cod. ⁷⁸ Διὰ — ἐφυλάττετο om. Bulg. sed Leo : εἰς ὃν οὐκ τὸ μὴ ὑπάκειν. ⁷⁹ τελευτήσαντ. Μακεδόνιον cod. ⁸⁰ Τῷ κ' ἔπει Δ. ὁ ἐπ. τῶν Ἀρειανῶν, β. τ. Β. λεγόμενον, παρὰ τὴν Δεσποτικὴν παράδοσιν ἐπ. Ced. ⁸¹ β. Βάρβαρος Ced. ⁸² εὐθὺς ἐξ. Ced.

δαρος ἔμφοδος γινόμενος (γυμνὸς) ἔφυγεν ¹¹, ὡς ἐξ Α

αὐτοῦ πᾶσι γνωσθῆναι τὸ θαῦμα.
(17) Καὶ δύο πάλιν ἐπισκόπων (136^b) ἀμφισβη-
τούντων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὀρθοδόξου καὶ Ἀρειανοῦ,
καὶ τοῦ Ἀρειανοῦ διαλεκτικοῦ ὄντος, τοῦ δὲ ὀρθοδό-
ξου θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ, ὁ ὀρθόδοξος προὔτεινεν
ὥστε, ἀφαιρεμένου τῶν λόγων, εἰς πυρὰν εἰσελθεῖν,
καὶ οὕτως δειχθῆναι τὸν εὐσεβέστερον. Τοῦ δὲ Ἀρει-
ανοῦ παραιτησαμένου, αὐτὸς εἰσελθὼν ἀπὸ τοῦ πυ-
ρὸς ¹² διελέγετο καὶ ἀπαθῆς ἐφυλάττετο.

524 ΣΙΓ. Βασιλεία Ἰουστίνου τοῦ Ἐρασμοῦ ¹³.

¹⁴ Μετὰ Ἀναστασίου ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος ὁ Ἐραξ
ἔτη θ', ἄριστος ¹⁵ ἐν πολέμῳ καὶ ζηλωτῆς θεομῆ-
τις ὁ ὀρθοδόξου πίστεως.

(2) Οὗτος ¹⁶ καὶ Βιταλιανὸν ¹⁷ τὸν προβήθηντα Β
ψευδίστα καὶ στρατηλάτην ἐτίμησεν καὶ παρβήθειαν
ἔχειν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

(3) Ἐδολοφονήθη δὲ Βιταλιανὸς παρὰ τῶν Βυ-
ζαντιῶν μηνιῶντων διὰ προειρημένης ἐπαναστά-
σεως.

(4) Ἀμάντιον δὲ τὸν πραιπόσιτον (ὃς τὸν ναῦν
τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ἐκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, λέγεται
χρήματα δωδωκέναι αὐτῷ τῷ Ἰουστίνῳ, ὅντι κόμητι
ἐξουκιδέσθων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὅπως Θεόκριτον τὸν
ἀνεψῖον αὐτοῦ ἀναγορεύσῃ εἰς βασιλεῖα. Τοῦτον)
ἀνεῖλεν ¹⁸ Ἰουστίνος καὶ τοὺς τὴν ἀνταρσίαν σὺν αὐτῷ
μαλετήσαντας καὶ τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατέσχευεν.

(5) Ἐπὶ αὐτοῦ ¹⁹ τὰ κατὰ τὸν ἄγιον Ἀρέθαν (καὶ
τοῦς) ἐν Νέγρῳ ²⁰ ἢ πύλαι ἐπράχθη ²¹ καὶ τὰ κατὰ
τῶν Ὀμηριῶν δι' Ἐλεσβαῶν τοῦ βασιλέως τῶν C
Αἰθιοπῶν.

(6) Ἐτυπώθη δὲ ²² ἐπὶ αὐτοῦ τὸ ἑορτάζειν ἡμᾶς;
τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτήν.

(7) Καὶ ἀστὴρ ²³ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς
χαλκῆς πύλης φαίνων ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κζ'.

(8) Γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερώτατος ²⁴· καὶ
ἡ μὲν ΚΠ. ἐν διαφόροις τόποις ἀκίλαθεν, ἡ δὲ με-
γάλη Ἀντιόχεια **525** πάθος ἐπαθεν ἀνεκδιήγητον
ὡς ²⁵ καταποθῆναι πᾶσαν σχεδὸν τὴν πόλιν καὶ τά-
φον γενέσθαι τῶν οἰκητόρων. Τινὲς δὲ καταχωσθέν-
τες καὶ ἐτι ζῶντες ὑπὸ τὴν γῆν ἔκραζον. Καὶ ἐξελ-
θὼν πῦρ ἀπὸ τῆς γῆς τούτου, κατέφλεξε. (Ὁμοιω.)
καὶ ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήρχετο καθάπερ
σπινθήρες ²⁶, καὶ κατέκαιεν ὡσπερ ἀστραπὴ τὸν
εὐρισκόμενον ²⁷. D

(9) Ἡ δὲ ²⁸ Πομπηιοῦπολις τῆς Μυσίας διαρῆ-
γίσα μίσην, καὶ τὸ ἡμισυ καταποθὲν ²⁹ μετὰ τῶν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ ἐφ. καὶ π. ἐγνώρισε τὸ θ. Ced. ¹² τῆς πυρᾶς Leo. ¹³ ἀνθρακος cod., om. Par. 1706. ¹⁴ 518. ¹⁵ ἄριστος;
— ἑορτὴν οἰμ. Bulg. et Serb. πᾶσαν ἀρ. ζ. τῆς δ. π. Ced. 686, 17—23. ¹⁶ Βιταλιανὸς δὲ ὁ προβήθητις τῷ Ἐ-
ραξ ἀφειώθη τῷ βασιλεῖ Ced. 637, 10. ¹⁷ Βιτάλιον cod. ¹⁸ 520. ¹⁹ 518. — Ced. 537, 23—638, 1. ²⁰ μετὰ
καὶ ἄλλων τινῶν τυραννίδα μ. ἀν. Ced. ²¹ 524. ²² Τοῦτῃ τῷ ἔτει (ε') καὶ τὰ Ced. 639, 8. — 10. ²³ ἐν Ἐρ. α
cod. ²⁴ ἐπ. ὑπὸ τῶν Ἡμ. καὶ ὁ πόλεμος Ἐλ. β. τ. Ἀ. πρὸς τοὺς Ὀμηρίτας καὶ ἡ νίκη αὐτοῦ Ced. ²⁵ 521.
²⁶ ἐπὶ αὐτοῦ δὲ (τῷ θ' ἔτει) ἐτ. ε. ἡ. καὶ τὴν ε. τῆς ὑπ. κτλ. Ced. 647, 19—21. ²⁷ 519. ²⁸ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει
(β') ἐφ. ἀ. ἐν τῇ Ἀνατολῇ κομήτης; ὃς εἶχεν ἀκτίνας ἐκπεμπούσας; ἐπὶ τὰ κάτω αὐγάς, ἐν ἑλεγον πωγωνίαν·
εἶχε δὲ ἀκτίνας ὀρώσαν ἐπὶ δύσιν Ced. 638, — 5. ²⁹ 526. Ced. 740, 10—22. (τῷ η' ἔτει) Ced. 641, 31—
23. ³⁰ φ. ὑφ' οὗ τῇ μὲν ΚΠ. ἐν δ. τ. τῇ δὲ Ἀντιόχεια συμφορὰ ἀνεκδιήγητο; προσμνησθή. ³¹ ὡστε πω-
γωνίαν σχ. π. τὴν π. καὶ τ. τῶν δ. γ. τινὰς δὲ ἀναχωσθέντας; καὶ ἐτι ζῶντας ὑπὸ τὴν γῆν πῦρ ἐξ. ἐκ τῆς
γῆς κ. Ced. 648, 10—0. ³² ἀέρος; ὡς; σπ. κ. Ced. — σπινθήρ ἐπὶ cod. ³³ τοὺς εὐρισκόμενους Ced.
³⁴ Τῷ θ' ἔτει — ἀλλὰ καὶ ἡ Π. Ced. 641, 21—23. ³⁵ μ. κατεπόθη μετὰ τῶν δ. καὶ ε. Ced. τοῦ ἡμίσητος κα-
ταποθέντος?

nudus effugit et sic omnibus prodigium notum
factum est.

Rursum adhuc sub Anastasio, cum duo episcopi,
orthodoxus et Arianus, secum disputarent, et
Arianus, dialecticus, orthodoxus autem pius et fi-
delis esset, orthodoxus proposuit ut, sermones
relinquendo, in pyram ascenderent et sic quisnam
magis pius esset ostenderetur. Arianus vero aliter
sentiente, ipse rogum ingressus inter flammis dispu-
tauit et iuleger evasit.

CCXVI. Regnum Justinii Thracis.

Post Anastasium Justinus Thracis regnavit annis
novem, fortis in bello, fideique orthodoxæ servens
propugnator.

Ipse Vitalianum antea dictum sibi familiarem
conciliavit et ducis exercitus munere honoravit,
magnamque libertatem apud se dedit.

Vitalianus autem a Byzantiis ob prædictam rei-
integrationem furentibus dolo occisus est.

Amantium vero præpositum, qui templum Sancti
Thomæ ædificavit et exornavit, pecunias delisse
fertur ipsi Justinino, qui princeps excubitorum erat
sub Anastasio, ut Theocritum, ipsius consobrinum,
regem proclamaret. Hunc occidit Justinus unaque
eos qui cum ipso rebelles erant, et regiam in se oc-
cupavit.

Sub ipso locum habuerunt quæ contra sanctum
Aretium et alios in urbe Negra et contra Homeritas
ab Elesbaan Æthiopum rege facta sunt.

Statutum est autem sub ipso, nos festivitatem
Occursus celebrare.

Et stella apparuit in caelo super æneam portam
dies et noctes viginti septem præfulgens.

Factus est etiam terræmotus tremendissimus.
Urbs quidem Constantinopolis illum diversis locis
persensit; sed Antiochia magna inenarrabile per-
tulit damnum, ita ut tota fere civitas absorberetur
et habitatorum sepulchrum fieret. Quidam autem se-
pultorum adhuc sub terra viventes clamabant. Et
ignis e terra proveniens eos consumpsit, dum alius
ignis e caelo descendit velut scintilla, et tanquam
fulmen, quemcumque inveniret exurebat.

Pompeiopolis in Mysia idem passa est et me-
dia pars cum habitatoribus absorpta. Sub terra

clamantes misericordiam efflagitabant. Et per totum annum moveri terra non cessavit.

Mulier quædam apparuit gigantea, quæ, ex Cilicia orta, omnem hominem in statura uno cubito superabat; et ampla erat valde, ita ut mirarentur qui videbant eam. In officinis et domibus dabant ei obolum.

Idem rex multum benevolentiam sensum erga Antiochiam ostendit novis ædificiis et in eos qui viventes in ea superfuertant. Tantum super eam doluit, ut, diademate purpuraque depositis, sacco et cinere indutus, per aliquot dies luctus signa ediderit.

Interiit autem Justiniano consobrino regnum relinquens.

Justinus revocaverat omnes sacerdotes virosque pius et orthodoxos quos Anastasius injuste miserat in exsilium.

Sub eodem Scirtus fluvius, qui per mediam urbem Edessam fluit et illi divitiarum cum lætitia præstat, inundans eam cum civibus submersit. Postquam vero recesserunt aquæ, tabula lapidea in fluvii alveo inventa est hieroglyphicis characteribus cælata, qui sic habebant: « Scirtus fluvius movebitur (σκιρτήσει) malis motibus urbi et civibus. »

Quidam Eulalius ex divite factus pauper moriens in testamento Justinum hæredem instituit eique commendaret ut tres ipsius filias parvas relictas enutriet et dotaret, omniaque ipsius debita quibus obaratus esset solveret, et ipsius scripta redimeret. Quæ cuncta Justinus, quod omnes mirabantur, liberaliter explevit.

CCXVII. Regnum Justiniani.

Post Justinum regnavit Justinianus, ejus consobrinus, annos triginta novem; qui Magnam ecclesiam Sanctam Sophiam, prius a Constantio Constantini Magni illi ædificatam, novo decore novaque magnitudine instaurasset, hymnum (τροπάριον) quoque dedit in ecclesia decantandum, cujus principium: « Unigenitus Filius et Dei Verbum. »

Α οικητόρων, εκρανον ὑπὸ τὴν γῆν ἐλεηθῆναι.¹⁷ Ζητούντες· καὶ διέμεινεν ἡ γῆ σειομένη ἐνιαυτὸν ὅλον.

(10) Καὶ γυνὴ τις ἀνεφάνη γιγαντιαία ἐκ Κιλικίας; οὐσα, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ ἅπαντες ἀνθρώπων μακρὸν πῆχυν.¹⁸ Ἔνα καὶ πλατεία (ἦν) σφόδρα.¹⁹ ὥστε θαυμάζειν τοὺς ὄρωντας αὐτήν· καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἴκοις ἐδίδου αὐτῇ ἀνὰ ὄβολου.²⁰

(11) Ὁ αὐτὸς²¹ βασιλεὺς πολλὰ ἐφιλοφρόνησατο τὴν πόλιν Ἀντιόχειαν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ζῶντας ὑπολειφθέντας. Τοσοῦτον δὲ ἐπ' αὐτὴν ἤλγησεν, ὡς καὶ τὸ διάδημα ἀποδοῖναι καὶ τὴν πορφύραν καὶ σάκκον καὶ σποδὸν περιβαλεῖσθαι καὶ πενθεῖσθαι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

²² (44) Ἐτελεύτησε δὲ καταλιπὼν τὴν βασιλείαν Β' Ἰουστινιανῶ τῷ ἀνεψίῳ.

²³ (13) Ἰουστίνος²⁴ ἀνεκαίλισατο πάντας (ιερεῖς καὶ ἀνδρας 526 εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους) οὐ; Ἀναστάσιος ἀδίκως ἐξώρισεν.

²⁵ (14) Ἐπὶ αὐτοῦ²⁶ Ἔδετα πόλις, Σκιρτοῦ ποταμοῦ²⁷ μέσον αὐτῆς διερχομένου καὶ πλουτοῦν καὶ τέρψιν αὐτῇ παρεχομένου, πλημμυρήσας ταύτην σὺν τοῖς συνοίκοις ἐπόνησεν. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι²⁸ τὰ ὕδατα (137^ο) πλάξ²⁹ λίθινη εὐρέθη ἐν τῇ τοῦ ποταμοῦ βύθῳ ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐγκεκολλημένη περιέχουσιν οὕτως· « Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα (πόλις καὶ) πολιτεία. »

(15) Εὐλάλιου τινὸς³⁰ ἀπὸ πλουσίων πένθητος τελευτήσαντος; καὶ γράψαντος ἐν διαθήκῃ Ἰουστίνου κληρονόμον καὶ παρακελευσαμένου ὥστε τὰς γ' θυγατέρας αὐτοῦ μικρὰς καταλειφθείσας ἀναθρῆναι καὶ ἐκπροικίσαι τὴν βασιλεία καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ χρεὰ δοῦναι³¹ τοῖς χρωφειλέταις³² καὶ τὰ γραμματεία (αὐτοῦ) ἀναρρῶσθαι, ἅπερ³³ πάντα βασιλικῶς Ἰουστίνος; ἐξέστειλε³⁴, καταπλήξας ἐν τούτῳ ἅπαντα ἀκούσαντα ἀνθρώπων³⁵.

ΣΙΖ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ³⁶.

³⁷ Μετὰ Ἰουστίνου³⁸ ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψίος αὐτοῦ, ἐτῆ λθ'· ὃς ἀνακαινίσας τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν Ἀγίαν Σοφίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίου, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, παρέδωκε καὶ τροπάριον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλεσθαι, οὗ ἡ ἀρχή· « Ὁ μονογενὴς Δ' Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. »

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ ὄντες; εἰ ἀνθρώποι; τὸ ἐλεήσατε· Ced. cf. 640,22 : ἐσειετο δὲ ἡ γῆ ἐπὶ ἐν. ἔνα. ¹⁸ π. τῆς γιγαντιαίας; γυναικὸς rubrica codicis. Ced. 640,5 — 8 : Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (α') ἐφ. γ. τις ἐκ τῆς Κ. γιγαντογίνης, ὑπ., οἰμ. Serb. Bulg. ὥστε — ἡμέρας. ¹⁹ σφ. γυρεύουσα δὲ τὰς πόλεις ἐλάμβανε κατὰ ἐργαστηρίων φώλλιν μίαν Ced. ²⁰ ὄβολου cod. ²¹ Ἀγγελοῦντος; δὲ τοῦ πάθους ὁ μὲν β. μεγάλως ἢ τὴν ψυχὴν καὶ ρίψας τὸ δ. καὶ τὴν π. ἐπένθει ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἢ π., κτλ. Ced. 641,9 — 19, οἰμ. Serb. Bulg. ? ²² Ced. 642,1 — 3. ²³ 518. ²⁴ Ἀν. δὲ καὶ π. τοὺς ἀ. ὑπὸ Ἀναστασίου ἐξορισθέντας; Ced. 638,1 (ἔτει α'). ²⁵ 525. ²⁶ Τῷ ζ' ἔτει — κατεποντίσθη Ἐ.β ²⁷ διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ μ. ἀ. (αὐτοῦ cod.) δ. Σ. π. ὅς πλ. δίκην θαλάσσης; τοὺς οἴκους; σὺν τοῖς οἰκούσιν σὺρων ἐπ., κτλ. Ced. 639,20-640,5. ²⁸ παύσαι Ced. ²⁹ ἐ. π. λ. ἐν τῇ δ. τοῦ π. γεγραμμένη ἰ. γ. δ. Ced. ³⁰ Τούτῳ τῷ Ἰουστίνῳ Εὐλάλιος; τις. ἀ. π. γενόμενος πένθητος ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἀποθάναι ἔγραψεν ἐνδιαθῆκῳ; πλ. Ἰ. παρακελευσαμένος ὡ. τ. γ' ἀ. θ. Ced. 637,2 — 9. ³¹ ἀπ δ. Ced. ³² χρωστούμενοι Ced. δανεισταῖς Leo. ³³ ἀ. β. π. Ced. π. β. Leo. ³⁴ ἐπλήρωσε Ced. Leo. — ἐξέστειλε cod. ³⁵ π. ἀνθρώπων τὸν ἀκ. Ced. ³⁶ π. τῆς βασιλείας Ἰ. τοῦ μεγάλου Μ. 2, π. τῆς β. Ἰουστίνου τοῦ μ. Pag. 1076. ³⁷ 527. ³⁸ Τούτου τῷ β' ἔτει ἀνεκαινίσαν ἐκ θεμελίων Ἰ. τὴν τοῦ Θεοῦ μ. ἐ. εἰς κ. καὶ μ. ὑπὲρ τὸ πρ. παραδοῦς τρ. αὐτῇ ὑπ' ἀ. μελισθὲν ψ. Ὁ μ. Υἱὸς καὶ Λ. τοῦ Θεοῦ Ced. 650,12 — 15.

527 Ὁὗτος ἐποίησε καὶ τὰς νεαρὰς διατάξεις, ἐκφωνήσας καὶ τύπον περὶ τῆς ἐπισκόπων καὶ ξενόδχων καὶ οἰκονόμων καὶ ὀρφανοτρόφων, ὥστε μὴ κληρονομεῖσθαι πλὴν ἂ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐκτετηγτο.

(3) Ἦ δὲ Ἄντιόχεια σειομένη οὐκ ἐπαύετο μέχρις οὐ ἐφάνη θεοσαβεῖ ἀνθρώπων γράψαι εἰς τὰ πρόθυρα τῶν φιλῶν· « Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε. » Ἔσθη δὲ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκτοτε ἐκλήθη ἡ πόλις Θεοῦπολις.

(4) Καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ μετενήχθη καὶ ἔλαβεν ἄρχην ἑορτάζεσθαι Φεβρουαρίῳ μηνὶ εἰς τὴν β', γενόμενῃ πρότερον τῆς 10' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐναριθμομένη ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς. Ὅγάρ Θεὸς Χρυσόστομος οὕτω λέγει· « Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ πάντα, καθὼς γέγραπται, τῆς δὲ ζ' κατέπαυσεν· » διὸ καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐζητήσας καὶ ὤσας τὸ ἀπολυθὲν· εὐδόκησεν καὶ ἐνανθρωπήσας τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς κτιστικῆς τῆς ἑορτῆς παρέδωκεν ἡμῖν τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας· καὶ πρώτη μὲν ἔστι καὶ ρίζα τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστοῦ ἡ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας μετὰ τὴν σύλληψιν Γέννησις· δευτέρα δὲ ἡ Ἐπιφάνεια, τρίτη δὲ ἡ τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρα, τετάρτη ἡ ὑπερένδοξος Ἀνάστασις, καθ' ἣν ἐν τοῖς καταχθονίοις γενόμενος ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς πάντων συνανέστησεν αὐτῶν τοὺς δίκαιους καὶ τοὺς πιστεύσαντας· ε' δὲ ἡ πρὸς οὐρανοὺς Ἀνάληψις αὐτοῦ ὡς καὶ ἐν ε' τῆς ἑβδομάδος ἐγένετο ἡμέρα· ζ' ἡ τῆς ἐπιφοιτήσεως ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ζ' δὲ ἡ προδοκωμένη τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν μεγάλη καὶ ἀδιάδοχος ἡμέρα. Τότε γὰρ ἑορτάσονται ὄντως μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης οἱ μέλλοντες **528** κληρονομεῖν· εἰ δὲ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἂ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. » Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος.

(5) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἐξελοῦσα ἡ θάλασσα ἐκ τῶν ὄριων αὐτῆς ἐπὶ μίλια γ' πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης χωρία πολλαὶ καὶ προάστεια ἐξαφανίσασα, ἀνθρώπους δὲ ἀναριθμήτους ἀποπνίξασα, πάλιν ὑπέστρεψε.

(6) Καὶ ὁ δῆμος ἀντάρας τὸ λεγόμενον πρασινοδέτερον καὶ πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ σφαγὴν καὶ ἐμπρησμὸν ἐν τῇ πόλει ποιήσαντες, (158b) ἀναγορεύουσι βασιλεῖα Ἰππάτιον ἐν τῷ ἱππικῶν. Πολλοὶ δὲ λαοὶ συνδραμόντος καὶ τοῦ ἱππικοῦ πληρωθέντος, προσέταξεν Ἰουστινιανὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ

Hic novas constitutiones fecit, legem promulgans de episcopis, hospitibus, œconomis et orphanotrophis, qua exceptis iis quæ ante munus susceptum possederant, nullius rei hæreditatem possent adire.

Antiochia vero moveri non cessabat usque dum visum est homini pio scribere super januarum antes : « Christus nobiscum : state. » Stetit autem ira Dei et ex tunc urbs appellata est Theopolis.

Et festum Occursus translatum est, cœpitque celebrari mensis Februarii secunda die cum fieret antea decima quarta die ejusdem mensis. Hæc autem festivitas cum festis Dominicis non computata est. Divus enim Chrysostomus sic ait : « Fecit Deus omnia opera sua, sicut scriptum est, et die septima requievit. Ideoque novissimum dierum Dei Verbum et quærere et salvum facere quod perierat » dignatum est et caro factum, eundem sequens modum, juxta numerum dierum creationis, dedit nobis festivitates ipsius œconomiz. Et prima quidem et radix Christi festorum est secundum carnem ex Virgine Maria post conceptionem Nativitas; secunda vero Epiphania; tertia salutaris Passionis dies; quarta gloriosissima Resurrectio, per quam cum ad inferos descendisset Salvator et Redemptor omnium, suscitavit secum justos et fideles; quinta vero ipsius in cœlos Ascensio, sicut et quinta hebdomadis die facta est; sexta Spiritus sancti illuminationis dies; septima autem expectata catholica resurrectionis mortuorum magna et perennis dies. Tum enim revera festivitæ agent cum multa lætitia et exultatione qui hæreditaturi sunt et quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt quæ præparavit Deus diligentibus se. » Hæc quidem Chrysostomus.

Postea sub regno Justiniani egrediens e terminis suis mare ad tria millia in Thraciæ sinibus, cum multa loca suburbiaque evertisset et innumeros homines suffocasset, subsedit.

Et factio quæ dicitur Prasino-Veneta tumultum fecit, multisque sceleribus, rapinis, cæditibus et incendiis perpetratis proclamavit regem Hypatium in circo. Cum vero magna multitudo convenisset et circus impleteretur, Justinianus populum suum et exercitum ordinavit. Et alii quidem supra, alii infra sedem (imperatoriam) col-

Variæ lectiones et notæ.

^{528-529.} Ὁὗτος δὲ παλαιὸς νόμος πάντας ἀνετίωσεν, ποιήσας μονόθετον δ καὶ ν. δ. ἐκάλεισε Ced. 646,3,4. ¹ Ἐφ. δὲ τινι θ. ἀ. ἐν ὄραματι εἰπεῖν πᾶσιν ἵνα ἐπιγράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθ. αὐτῶν Ced. 646,16—21. ² Καὶ τούτου γενομένου δ. ἡ δ. τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Αὐγούστα πολλὰ ἔδωκάν τε χρήματα εἰς ἀνακαινισμόν τῆς Ἀντιόχου πόλεως καὶ μετωνόμασαν αὐτὴν Θεοῦπολιν Ced. ³ Ἐφ' οὗ ἡ Ἀντιόχεια Θεοῦπολις ἤρξατο προσαγορεύεσθαι cod. in textu e margine, ut videtur. ⁴ 542. ⁵ Spuria III. 783 C — 784 A. Ex. XX. 11, Luc. xix, 40. ⁶ Ἐν ἑξ ἡμέραις cod. ⁷ I Cor. ii, 9. ⁸ 545. Ced. 657,15 — 19 : Τῶ ἡ' ἔπει ἐπανεστή ἡ θ. τῆς Θράκης ἐπὶ μ. δ' καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μ. Ὀδησοῦ καὶ Διονυσίουπολιν καὶ τὸ Ἀφροδισιον καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν, κτλ. ⁹ 552. ¹⁰ Τῶ ε' ἔπει γέγονεν ἡ ἀνταρσία τοῦ λεγομένου Νίκα καὶ ἔτρεψαν οἱ τῶν δῆμων β. Ἰ. τὸν συγγενῆ Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, κτλ. Ced. 647,11 648,21.

locati sagittis occiderunt triginta millia, in quibus Hypatium, quem rex comprehensum, quod regium diadema gestasset, interfecit.

CCXVIII. De quinta Synodo.

Sub regno Justiniani Magni, anno regni vigesimo sexto, Vigilio sanctissimo patriarcha Romæ per rescriptum orthodoxam fidem confirmante, facta est centum sexaginta quinque Patrum quinta synodus, cui præfuerunt Eutychius Constantinopolis, Apollinarius Alexandriæ, Dominus Antiochiæ, Stephanus episcopus Raphie, Georgius urbis Tiberiatarum episcopus, vicariique Eutychii Hierosolymorum, adversus Origenem et eos qui impia eius dogmata receperant, Didymum et Evagrium, quondam celebres, et capitula ab ipsis exposita, quibus nugabantur ante corpora animas subsistere, gentilibus suffulti dogmatibus, metempsychosim dogmatizantes et pœnarum esse finem, et corpora non eadem in resurrectione suscitanda, et dæmonum in primum statum redintegrationem, paradisum allegorice explicantes dicentesque non fuisse nec esse a Deo sensibilem paradisum, neque in carne Adam esse formatum. Quæ dogmata plerumque ad tempus abscondebantur, sed quia ad multitudinem grassantia vastabant Ecclesiam, tunc publice aua hemate percussa sunt.

Anathema quoque dixerunt contra Theodorum Mopsuestenum, qui Nestorii Judaizantis magister fuerat, necnon contra epistolam Ibas dictam, et quædam scripta Theodoretii, Cyri episcopi, adversus duodecim capita beati Cyrilli conscripta.

Scriptum autem imperatoris ad synodum sic habebat: « Circa Origenem ergo et eos qui cum ipso consentiunt, vigilantia nobis fuit et est ut, absque turba, sancta Dei Ecclesia catholica et apostolica custodiatur, et omnia ex quocunque fonte orta fidei orthodoxæ contraria condemnentur. Quoniam igitur notum est nobis quosdam esse Hierosolymis monachos Pythagoræ, Platoni, et Origeni, qui dicitur etiam Adamantius, et eorum impietati ac errori obtemperantes et ita docentes, necessarium duximus studium et inquisitionem de his fieri ne tandem errore suo Græco atque Manichæo multos disperdant. Dicit enim, ut ex multis pauca memoremus, mentis fuisse usque quolibet numero et nomine, ut unitatem consequerent omnium rationalium identitate

Α και τὸν στρατὸν ⁵¹. Καὶ οἱ μὲν ἀνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν τοῦ καθίσματος τοξεύοντες, ἀπέκτειναν χιλιάδας λ', ἐν οἷς καὶ τὸν Ὑπάτιον χειρωσάμενος ἀνέλεν ὡς βασιλικὸν διάδημα φορέσαντα.

ΣΙΗ'. Περὶ τῆς ε' συνόδου ⁵².

⁵³ Καὶ ἡ ε' γέγονε ⁵⁴ σύνοδος τῶν ρξ' Πατέρων ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Τουστινιανοῦ φημι τοῦ Μεγάλου κς' ἐπὶ Βιγιλίου τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης διὰ λιβέλλου τὴν ὀρθὴν πίστιν κυρούντος, ἧς ἤγουντο Εὐτύχιος ΚΠ, Ἀπολιναριος Ἀλεξανδρείας ⁵⁵, Δύμος Ἀντιοχείας ⁵⁶, (Στέφανος ἐπίσκοπος Ῥαφίας, Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Τιβεριωτῶν πόλεως), τοποτηρήσαντες ⁵⁷ δὲ Εὐτύχιου Ἱεροσολύμων, κατ' Ὀριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου ⁵⁸ καὶ Εὐαγρίου τῶν πάλαι ἀκμασάντων ⁵²⁹ καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῖς κεφαλαίων, ἐν οἷς ἐληρώδου προὑπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἐξ Ἑλληνικῶν ὁρμώμενοι δογμάτων, τὴν μετεμψύχωσιν δοξάζοντες ⁵⁹ καὶ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως καὶ τὰ σώματα ἡμῶν μὴ ἀνίστασθαι τὰ αὐτὰ ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, τὸν ⁶⁰ παράδεισον ἀλληγοροῦντες ⁶¹ καὶ μὴ (τε) γεγενῆσθαι μῆτε εἶναι ἀπὸ ⁶² Θεοῦ αἰσθητὸν παράδεισον, μῆτε (δὲ) ἐν σαρκὶ πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ · ἅτινα δόγματα ἕως χρόνου τὸ πλέον ἐκρύπτετο, εἰς πλῆθος δὲ ἐπιδιδόντα καὶ πολλὰ ⁶³ τὴν Ἐκκλησίαν λυμαινόμενα, τῆνικαῦτα στηλιτευθέντα ἀνεθεματίσθησαν ⁶⁴.

⁶⁵ (2) Ἐτι δὲ καὶ κατὰ Θεοδώρου τοῦ Μόφου ⁶⁶ ἐστίας, διδασκάλου γεγονότος ⁶⁷ Νεστορίου τοῦ ἰουδαίφρονος ἀνεθεματίσθησαν μετὰ τῆς λεγομένης Ἰβας ἐπιστολῆς, καὶ τινῶν συγγραμμάτων Θεοδώρητου τοῦ ἐπισκόπου Κύρου συγγραφέντων κατὰ τῶν β' κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου.

⁶⁸ (3) Τὸ δὲ γράμμα τοῦ βασιλέως ⁶⁹ πρὸς τὴν ⁷⁰ σύνοδον περιεῖχεν οὕτως: « Περὶ μὲν οὖν Ὀριγένους καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ σπουδῆ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν ἀτάραχον τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ (καθολικὴν) καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι ⁷¹ καὶ τὸ ὅπως οὖν ἀναφυόμενα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατακρίνεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν διέγνωσται ἡμῖν ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δῆπουθεν Πυθαγόρα, καὶ Πλάτωνι, καὶ Ὀριγένει τῷ (καὶ) Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσσεβεῖ καὶ πλάνῃ κατακολουθοῦντες καὶ διδάσκοντες, δεῖν ψήθημεν φροντίδα καὶ ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλειον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι · λέγουσι γάρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν, ὅτι νόες ἦσαν διχα παντὸς ἀριθμοῦ τε καὶ ὀνόματος, ὡς ἐνάδα πάντων εἶναι τῶν

Variae lectiones et notæ.

⁵¹ εἰς τὸ ἐπιπέδον? ⁵² Rubrica M. 2. Par. 4706, deest in codice. — Ἀπὸ τῆς ε' συνόδου μέχρι τῆς ε' ἔτη ρθ' collieis glossa, Ced. 660.1. ⁵³ 533. ⁵⁴ Τῷ κς' τῆς μ. Γ. γ. ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη ἡ ε' σ. τῶν ρξ' ἀγίων π. ἐν ΚΠ. ἐπὶ Ced. 660.18-666.12. ⁵⁵ καὶ add. Ced. — ἔτει — Ἱεροσολύμων om. Slav. ⁵⁶ Ἀντ. τοποτηρητῆς δὲ Εὐτύχιος; Ἱερ. κατὰ Σευῆρου τοῦ ἀκροφύλου καὶ δυσσεβοῦς — ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ παράφρονος Ἰ. Ced. ⁵⁷ τοποτηρητῆς cod. ⁵⁸ τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων Ced. ⁵⁹ δοξαζόντων τέλος τε τῆς Ced. ⁶⁰ δε add. Ced. ⁶¹ ἀλληγοροῦντων Ced. ⁶² ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Ced. ⁶³ πολλοὺς τῆς Ἐκκλησίας Ced. ⁶⁴ ἀνεθεματίσθησαν Ced. ⁶⁵ Ced. 660.13-18. ⁶⁶ τοῦ add. Ced. ⁶⁷ Ced. 660.19 665 2k. ⁶⁸ Τουστινιανοῦ add. Ced. ⁶⁹ ἀγίαν add. Ced. ⁷⁰ δίκαιον add. Ced.

λογικῶν τῆ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ τῆ δυνάμει τῆ πρὸς Θεὸν λόγον ἐνώσει τε καὶ γνώσει· καὶ ὡς κίρον αὐτῶν λαθόντων ἡ τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, 530 κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἡ ἐκάστου τροπῆς λεπτομερῆ ἡ τε ἢ παχύτερα σώματα ἀμφιάσασθαι καὶ ὀνόματα κληρίσασθαι, κίντεῦθεν τὰς οὐρανίους καὶ λειτουργικάς ὑποστῆναι δυνάμεις· ἀλλὰ μὴν καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν (138^ο) λογικῶν ἐνάδος ὄντα, [ἐκ τῆς:] ἐπὶ τὸ χεῖρον ἡ τροπῆς τοῦτο γεγενῆσθαι ἔπειτα· τὰ δὲ ἐπὶ πλείον τῆς θείας (ἀγάπης) ἀποφυγέτω λογικὰ ψυχὰς ὀνομασθῆναι· ἡ καὶ σώμασι παχύτεροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐμολιθῆναι· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλατότα ψυχραῖς καὶ ζοφεροῖς ἐμβολῆναι σώμασι, καὶ δαιμόνας ἡ γεγενῆσθαι τε καὶ ὀνομασθῆναι· καὶ ὅτι ἐξ ἀγγελικῆς μὲν καταστάσεως ψυχικὴ γίνεται κατάσταση, ἐκ ἡ τῆς ψυχικῆς δαιμονικῆς τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἔνα δὲ ἡ οὖν ἐκ πάσης τῆς ἐνάδος τῶν λογικῶν ἀκλόνητον μείνει καὶ ἀκίνητον τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς βασιλεὺς καὶ ἄνθρωπος· γεγενῆσθαι· καὶ ὅτι παντελῆς ἔσται ἡ τῶν σωμάτων ἀναίρεσις, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρώτου ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων, καὶ ὅτι ἀνακομιζέτω πάλιν ἅπαντες εἰς τὴν ζωτῶν ἡ ἐνάδα καὶ γίνονται νέες, καθὰ καὶ ἐν τῆ ἡ προὔπαρξις ἐτύγχανον, ἀποκαθισταμένου δηλωτικῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ διακόλου καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάδα καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθίων ἀνθρώπων μετὰ τῶν θείων καὶ θεοφόρων ἀνθρώπων καὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ τὴν αὐτὴν ἐξήτων ζωσιν πρὸς τὸν Θεὸν ὅποσον ἔχει καὶ ὁ Χριστὸς, καθὼς καὶ προεπῆρχον· ὡς μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν τῷ Χριστῷ πρὸς τὰ λοιπὰ λογικὰ παντελῶς, οὔτε τῆ οὐσίας, οὔτε τῆ γνώσεως, οὔτε τῆ δυνάμει, οὔτε τῆ ἐνεργείας. Ὁ γὰρ ἡ Πυθαγόρας ἀρχὴ ἡ τῶν πάντων ἐφησεν εἶναι τὴν μονάδα, καὶ πάλιν Πυθαγόρας καὶ Πλάτων δῆμον τ.να ψυχῶν ἀσωμάτων εἰπόντες καὶ τὰς ἀμαρτίας ἡ τινὲ περιπεσοῦσας τιμωρίας χάριν εἰς σώματα καταπέμπεσθαι λέγουσιν, εἶναι ὁ Πλάτων ἡ δέμας τὸ σῶμα καὶ σῆμα ἡ ἐκάλεισεν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς ψυχῆς διδεδυμένης καὶ τεθαμμένης· (σῆμα γὰρ τὸ μνήμα). Εἶτα 531 περὶ τῆς ἐσομένης κρίσεως καὶ ἀνταποδοσεως τῶν ψυχῶν αὐθίς φησιν· ἡ μὲν ἡ πειθεραστῆσαντος καὶ κακῶς βιώσαντος μετὰ φιλοσοφίας ψυχῆ ἡ τριτῆ περιόδῳ τῆ χιλιετῆ ἡ ἔσται κολασθεῖσα ἡ καὶ οὔτω πτερωθεῖσα τῷ χιλιετῷ ἡ ἔσται (ἐκβάλλεται καὶ) ἀπέρχεται· αἱ δὲ ἄλλαι ὁπότεν ἡ τὴν βίον τελείωσιν, ἡ ἡ αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ἡ δεικαιοτήρια ἡλλοῦσαι δίκην ἡμα καὶ λόγον

substantiæ et energie, potentiaque, ad Deum Verbum unione et cognitione; et satietate divini amoris et contemplationis concepta, ad modum conversionis uniuscujusque in pejus, tenuia vel crassa corpora induisse, et nomina obtinuisse, exindeque potentias cœlestes et ministrantes enatas esse; similiter solem et lunam et stellas, ipsa quoque ad rationabilium unitatem pertinentia, ex conversione in pejus esse facta quod sunt; rationabilia autem a divina charitate magis alienata vocari animas et corporibus nostris crassioribus circumdari; quæ vero ad extremum malitiæ devenerunt, frigidis tenebrosisque circumvestiri corporibus, et dæmones fieri et vocari, et ex angelico statu fieri statum animarum; et ex animarum statu dæmoniacum et humanum; unam autem mentem ex tota rationabilium unitate mansisse immutabilem ac immotam in divina charitate et contemplatione, et ita Christum regem et hominem factum esse; et omnium integram esse futuram corporum destructionem cum Dominus ipse primus proprium corpus deposnerit et cæterorum cunctorum; et omnes redituros ad suam unitatem rursusque mentes fore, juxta quod in prima existentiæ erant, redeuntibus quoque procul dubio ipso diabolo et cæteris dæmonibus in eandem unitatem, necnon impiis et atheis hominibus cum divinis et deiferis viris cœlestibusque virtutibus, eandemque habituris unionem ad Deum qualem habet Christus, ut præxstiterunt, ita ut nulla prorsus intersit differentia inter Christum et cætera rationalia, neque substantia, neque scientia, neque potentia, neque virtute. Namque Pythagoras ait principium omnium esse monadem, rursusque Pythagoras et Plato genus quoddam animarum absque corporibus affirmantes, eas quadam culpa lapsas punitionis causa dicunt in corpora demitti; unde Plato corpus vinculum sepulcrumque vocavit, tanquam in illo devinciretur et tumularetur anima (Sepulcrum enim monumentum est). Deinde circa futuram judicium et remunerationem animarum rursus ait: « Anima ejus qui pœderasta vixit et male cum philosophia se gessit » — « tertio mille annorum circulo » relinquitur punienda, et « ita alis prædita millesimo anno dimittitur et egreditur. Aliæ vero cum hanc vitam linerint, istæ quidem ad tribunalia subterranea venientes pœnam simul et rationem reddent: illæ autem ad cœlum aliquo modo evolabunt et sub jussum agent sicut vixerunt. » Cujus temeritatem sermonis facile concipies. Quis enim eum docuit annorum periodos et chiliades? et quod mille annis elapsis omnis anima

Varie lectiones et notæ.

¹ λαμβανόντων Ced. ² ἐπὶ τὸ χ. τῆς cod. ³ λεπτομερεστερον ἢ καὶ π. Ced. ⁴ τὰ χεῖρω Ced. ⁵ δ. τὰ ἐπὶ τὸ ἄκρον χύτροις cod. ex aequo. ⁶ δ. ὁ γένόμενα Ced. ⁷ δὲ add. Ced. ⁸ μόνον aud. Ced. ⁹ ἔσται Ced. ¹⁰ αὐτὴν Ced. ¹¹ ἡ cœlix. Ced. ¹² τοι add. Ced. ¹³ [ἀρχὴν—Πυθαγόρα:] a cod. ex homœoteleuto missum. ¹⁴ ἀμαρτίδῃ cod. ¹⁵ Phædon. 53 p. p. 82 E? ὡς οἶοναι τῆς ψ. ἐν τ. Ced. ¹⁶ σχῆμα cod. ¹⁷ ἡ τοῦ φιλοσοφῆσαντος ἀδύλω; ἢ π. μετὰ φ. Phæd us 219 A. ¹⁸ κολασθῆναι Ced. ¹⁹ τρις χ. Pl. ²⁰ ὅταν τὸν πρώτον β. τελευτήσωσι Pl. ²¹ ὑπὸ γῆς; Pl. ὑπὸ γῆν Ced.

in proprium abibit locum? Quæ autem inter ista sunt nec libidinosissimis dicere conveniebat, nedum tali philosopho. Eis enim quæ vitam puram recte duxerunt obscenos ac pæderastas adiunxit, et utrosque iisdem mercedibus fruituros dixit. Pythagoras igitur et Plato et Plotinus et ejusdem generis alii immortales esse animas constantes, eas corporibus præexistere dixerunt, animarumque esse plebem, et illas quæ peccaverunt in corpora decidere, sicut dixi, acerbæque ac malas in lupos, dolosas autem in vulpes, et mulierosas in equos. Sancta autem Ecclesia, divinis obsequiosa verbis, animam una cum corpore creari dicit, non autem aliud prius et aliud posterius, juxta Origenis dementiam. Ob hæc igitur prava perniciosaque dogmata, vel potius deliria hortamur vos, sanctissimi Patres, ut in unum congregati sedulo subjectam examinatis materiam, et unumquodque illorum capitum condemnatis et anathematizetis cum impio Origene et omnibus qui talia sentiunt aut in posterum sentient. »

τερον, τὸ δὲ ὑστερον κατὰ τὴν Ἀριγένοῦς φρενοβλάβειαν. Ἄκὰ ταῦτα οὖν ἡ τὰ ποτηρὰ καὶ ὀλέθρια δόγματα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρέπομεν τοὺς δαιωτάτους ὁμᾶς εἰς ἐν συνηγμένους ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν τῇ ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει καὶ ἕκαστον τῶν αὐτῶν κεφαλαίων κατακρίναι 532 τε καὶ ἀναθεματίσει μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀριγένοῦς καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων ἢ φρονησάντων εἰς τέλος. »

Quæ postquam synodus audivit et omnia subjecit examini, divi Patres exclamaverunt: « Anathematizamus hæc omnia et omnes qui talia opinantur aut opinaturi sunt in posterum. »

Similiter autem de Theodori Mopsuesteni scriptis et cæterorum sic rursus habet regium exemplar: « Cura fuit eis qui ante nos orthodoxe pieque regnaverunt majoribus nostris, hæreses in tempore natis per synodos sanctissimorum Patrum excidere, et orthodoxa fide pure prædicata, sanctam Dei Ecclesiam in pace custodire. Itaque Constantinus Magnus, Ario blasphemante dicenteque Filium non esse Deo et Patri consubstantialem, sed creaturam et ex non existentibus factum, Nicææ congregans trecentos viginti octo Patres et hic ipse præsens, Ario condemnato, fidem orthodoxam confirmare studuit. Hac fide confessi sunt divini Patres consubstantialem esse Deo et Patri Filium (et Spiritum sanctum) et usque nunc sic canitur et creditur. Theodosius autem Senior, Macedonio negante sancti Spiritus divinitatem, et Apollinario ejus discipulo contra Verbi Dei œconomiam blasphemante atque dicente mentem humanam non accepisse Dei Verbum, sed unitum fuisse carni

Α τίσουσιν⁸⁸. αὶ δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν⁸⁹ τινὰ τρόπον κουφισθήσονται καὶ ὑπὲρ⁹⁰ τῆς δίκης διάξουσιν καθὼς ἐβίωσαν. » — Οὗ τὴν ἀποτίαν⁹¹ τοῦ λόγου καταμαθεῖν ῥάδιον· τίς γὰρ αὐτὸν εἰδίδαξε τὰς τῶν ἐτῶν περιόδους καὶ χιλιάδας; καὶ ὅτι χιλίων διετηλυθότων ἐτῶν, τότε τῶν ψυχῶν ἕκαστη εἰς ἴδιον ἀπέρχεται χῶρον; τὰ δὲ μεταξὺ τούτων οὐδὲ τοῖς ἄγαν ἀσελγαστάτοις ἤρμησθε λέγειν, μήτοιγε⁹² φιλοσόφῳ τοιοῦτω. Τοῖς γὰρ⁹³ τὴν ἀκραίφνη πολιτείαν κατορθώκοσι τοὺς ἀκολάστους [καὶ] παιδεράτας συνέζησε, καὶ τούτους κάκεινους τῶν αὐτῶν (δθλων) ἔφησεν ἀπολαύσεσθαι. Πυθαγόρας τοῖνον, καὶ Πλάτων, καὶ Πλωτῖνος, καὶ οἱ τῆς ἐκείνων συμμορίας ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς συνομολογήσαντες, πρὸ-πάρχειν ἔφησεν τῶν σιμάτων, καὶ δῆμον εἶναι ψυχῶν καὶ τὰς⁹⁴ πλημμειούσας εἰς σώματα καταπίπτειν, ὡς ἔφην, καὶ τοὺς μὲν πικροὺς καὶ πονηροὺς [εἰς λύκους], τοὺς δὲ δολεροὺς εἰς⁹⁵ ἀλώπεκας, τοὺς εἰς θηλυμανεῖς εἰς ἵππους. (138b) Ἡ δὲ ἁγία Ἐκκλησία τοῖς θεοῖς ἐπομένῃ λόγοις φάσκει τὴν ψυχὴν συνδημιουργηθῆναι τῷ σώματι· καὶ οὐ τὸ μὲν πρῶ-

(4) Ἐπερ δὴ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἀκούσασα, καὶ πάντα βασάνισαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ἐξεβόησαν. « Ἀναθεματίζομεν ὅλα ταῦτα⁹⁶ καὶ πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα φρονούντας ἢ φρονησόντας μέχρι τέλους. »

(5) Ὁσαύτως δὲ καὶ [περὶ] Θεοδώρου [τοῦ] Μόμφου ἐστία; καὶ τῶν λοιπῶν οὕτω πάλιν φησὶν ὁ βασιλικὸς τύπος· « Σπουδῆ γέγονε τοῖς ὀρθοδόξως καὶ εὐσεβῶς προεβασίλευκοσι τοῖς ἡμετέροις Πατέρασι τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφρομένας αἰρέσεις; διὰ συνόδων δαιωτάτων ἱερῶν ἐκκόπτειν καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς κηρυττομένης, ἐν εἰρήνῃ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν διαφυλάττειν· διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, Ἀρείου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τιῆ Πατέρας καὶ αὐτοὺς ἐκεῖ παραγενόμενος καὶ τοῦ Ἀρείου καταδικασθέντος, καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐσπούδασε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κρατῦναι⁹⁷. δι' ἧς ὁμολογήσαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τῷ Θεῷ⁹⁸ καὶ Πατρὶ τὸν Υἱὸν (καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα) καὶ μέχρι νῦν ἔβηται (καὶ πιστεύεται). Καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνούμενον τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος; καὶ Ἀπολλινάριου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ βλασφη-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ δ. ἐκτίνοσι Plato. ⁸⁹ τ' οὐρανοῦ Plato, οὐράνιον Ced. ⁹⁰ δ. τῆς δ. κουφισθῆσαι διάγουσιν ἐξίως οὐ ἐν ἀνθρώπου εἶδει ἐβίωσαν βίου Plato, κουφισθῆσαι δ. τῆς δ. δ. ἀξίως κ. ἐβ. Ced. ⁹¹ ἀποτομίαν cod. ⁹² Nota μὴ ὅτι γε cod. — ὡς ἵππους cod. ⁹³ τίς γὰρ — κατορθώκοσι τοῖς, κ. τ. λ. cod. ⁹⁴ ψ. κατὰ πλ. cod. ⁹⁵ εἰς π. τοὺς δὲ ἀρπακτικούς Ced. cf. Phaedonem 82 A : τοὺς δὲ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδος καὶ ἀρπαγῆς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτινῶν γένη. ⁹⁶ γούν Ced. ⁹⁷ αὐτοῦ Ced. ⁹⁸ φρονησ. cod. bis. ⁹⁹ Ced. 861, 1-4. ¹⁰⁰ ὅλοις τούτοις; μετὰ πάντων τῶν τὰ τ. φρονούντων ἢ φρονησάντων Ced. ¹⁰¹ Ced. 664, 5-670, 11. σὺ π. τοῦ ἀρετικῆς Εὐτυχοῦς M. 1, π. αἰρεσιάρχου E. Pag. 120f, hæc si hæc quintæ synodi non fuissent; in codice nargo, absceissus est. ¹⁰² ἄ. του Θεοῦ Ced. ¹⁰³ κρ. π. Ced. ¹⁰⁴ τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ μὴ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, μ. νῦν ἄ. Ced.

μῶντος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἀνιμάου ἰρρατιόναλῃ ἡβαντι, Cοustantinopolim congregans centum quinquaginta Patres, et ipse cum synodo participans, prædictis hæreticis cum ipsorum impiis dogmatibus et omnibus pariter opinionibus excommunicatis et anathematizatis, consubstantialia prædicari curavit et orthodoxam fidem promulgavit. Theodosius vero Junior, impio Nestorio dicente alium esse Deum Verbum et alium Christum, illum quidem natura esse Dei et Patris Filium, hunc autem gratia Filium impie inducente, sanctamque Mariam esse Deiparam negante, Ephesinam congregans primam ducentorum sanctorum Patrum synodum, mittensque legatos assistere synodo debentes, jussit Nestorium ibidem adesse ejusque judicium fieri. Et facta diligentis inquisitione, condemnaverunt et anathematizaverunt Nestorium cum omnibus ei consentientibus. His autem ita agentibus, insurgentes contra Cyrillum sanctissimum qui impuram Nestorii partem tenebant, hoc conati sunt ut in ipsos judicium contra Nestorium latum retorquerent. Verum Theodosius rex approbans quæ recte contra Nestorium et perversa ejus dogmata definita erant, judicium de eo latum juste firmiterque valere curavit. Cum enim præterea quædam alia contra divum Cyrillum ad regem debitterassent, hæc ad illum Cyrillus scripsit: « Siquidem audivimus, piissime rex, eorum qui calumniari consueverunt aliquot, ægrestium vesperium instar, bombilare, malevolosque eructare adversum me sermones, quasi dicerem e caelo demissum et non ex sancta Virgine sumptum divinum Christi corpus, et ita duos filios juxta Nestorium confiteri nos eumentiri, oportere censuimus pauca super hoc ad illos hoc modo loqui: « O insensati, unum solum scientes, calumniari, quomodo ad id opinionis adducti estis talique ægrotavistis dementia? Decebat enim, decebat manifesto reputare quod totum fere certamen a nobis pro fide sustentum ad stabiliendum vergit Deiparam esse sanctam Mariam. Jam vero si, juxta vos, et caelo, non autem ex ea natum dicimus, quomodo Deipara reputabitur? Quem enim tandem genuit, si verum non est genuisse secundum carnem Emmanuel? Irrideantur ergo qui contra me talia garrunt. Non enim fallaciter ait divinus Isaias: « Ecce virgo in utero habebit et pariet filium; et vocabunt nomen ejus Emmanuel; quod est Nobiscum Deus. » Veracissimus etiam est archangelus Gabriel ad Virginem dicens: « Ne timeas, Maria; invenisti enim gratiam apud Deum, et ecce concipies in utero et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum

ἀνιμάου ἰρρατιόναλῃ ἡβαντι, Cοustantinopolim congregans centum quinquaginta Patres, et ipse cum synodo participans, prædictis hæreticis cum ipsorum impiis dogmatibus et omnibus pariter opinionibus excommunicatis et anathematizatis, consubstantialia prædicari curavit et orthodoxam fidem promulgavit. Theodosius vero Junior, impio Nestorio dicente alium esse Deum Verbum et alium Christum, illum quidem natura esse Dei et Patris Filium, hunc autem gratia Filium impie inducente, sanctamque Mariam esse Deiparam negante, Ephesinam congregans primam ducentorum sanctorum Patrum synodum, mittensque legatos assistere synodo debentes, jussit Nestorium ibidem adesse ejusque judicium fieri. Et facta diligentis inquisitione, condemnaverunt et anathematizaverunt Nestorium cum omnibus ei consentientibus. His autem ita agentibus, insurgentes contra Cyrillum sanctissimum qui impuram Nestorii partem tenebant, hoc conati sunt ut in ipsos judicium contra Nestorium latum retorquerent. Verum Theodosius rex approbans quæ recte contra Nestorium et perversa ejus dogmata definita erant, judicium de eo latum juste firmiterque valere curavit. Cum enim præterea quædam alia contra divum Cyrillum ad regem debitterassent, hæc ad illum Cyrillus scripsit: « Siquidem audivimus, piissime rex, eorum qui calumniari consueverunt aliquot, ægrestium vesperium instar, bombilare, malevolosque eructare adversum me sermones, quasi dicerem e caelo demissum et non ex sancta Virgine sumptum divinum Christi corpus, et ita duos filios juxta Nestorium confiteri nos eumentiri, oportere censuimus pauca super hoc ad illos hoc modo loqui: « O insensati, unum solum scientes, calumniari, quomodo ad id opinionis adducti estis talique ægrotavistis dementia? Decebat enim, decebat manifesto reputare quod totum fere certamen a nobis pro fide sustentum ad stabiliendum vergit Deiparam esse sanctam Mariam. Jam vero si, juxta vos, et caelo, non autem ex ea natum dicimus, quomodo Deipara reputabitur? Quem enim tandem genuit, si verum non est genuisse secundum carnem Emmanuel? Irrideantur ergo qui contra me talia garrunt. Non enim fallaciter ait divinus Isaias: « Ecce virgo in utero habebit et pariet filium; et vocabunt nomen ejus Emmanuel; quod est Nobiscum Deus. » Veracissimus etiam est archangelus Gabriel ad Virginem dicens: « Ne timeas, Maria; invenisti enim gratiam apud Deum, et ecce concipies in utero et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ τοῦ αἰδ. Ced. ¹¹ ἀσ. Ced. ¹² π. τὴν ὁ. π. κρη. καὶ Θ. Ced. ¹³ ὄφ. π. Ced. — πανοτ. Ced. ¹⁴ πᾶσα εὐδ. a prima manu. ¹⁵ II. αὐτοῦ εὐδ. ¹⁶ γεγεννημ. Ced. ¹⁷ ὄντως αἰδ. Ced. ¹⁸ γενναίως τὴν ἐπ' ἄ. γεγεννημένην Ced. βεβ. in n. P. ¹⁹ καταφυλαρησάντων, γ. π. τὸν βασιλέα K. ταῦτα Ced. ²⁰ φιλολογοῦν Ced. ²¹ καὶ αἰδ. Ced. ²² μινίαν Ced. τιμωρίαν εὐδ. ²³ γεγεννηθεῖσαι τὸ Θ. Ced. ²⁴ τοῦ Χριστοῦ Ced. ²⁵ φατι Ced. ²⁶ οἱ ταῦτα καὶ τὰ τ. τὰ κατ' ἑ. Ced. ²⁷ μακάριος Ced. ²⁸ Isa. VII, 14.

a peccatis eorum. » Cum igitur dicimus e caelo desuper descendisse Dominum nostrum Jesum Christum, non, quasi desuper e caelo delata sit sancta ipsius caro, haec dicimus, sed quasi sequentes sanctum Paulum dicentem: « Primus homo de terra terrenus; secundus homo Dominus e caelo. » Recordamur etiam Domini verbum: « Nemo ascendit ad caelum, nisi qui de caelo descendit, Filius hominis licet, ut dictum est, carne ex sacra Virgine sumpta, natus sit. Cum autem qui desuper e caelo descendit Deus Verbum (exinanivit semetipsum formam servi accipiens,) et appellari voluit Filius hominis, quin cessaret esse quod erat, videlicet Deus, — immutabilis enim et inconvertibilis est per naturam, — quasi unus jam reputatus cum propria carne e caelo descendisse dicitur. Nominatur homo de caelo, cum sit in divinitate perfectus, et idem perfectus in humanitate, et tanquam in una persona reputatus, (unus enim Christus Dominus) etsi naturarum differentia non ignoretur, ex quibus ineffabilem unionem dicimus efformari. Itaque consistens unigenitum Dei Filium et Verbum, Deum perfectum et hominem perfectum, ex anima rationabili et corpore, ante saecula quidem ex Patre genitum secundum divinitatem, novissimis autem diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria Virgine natum secundum humanitatem, consubstantiali Patri secundum divinitatem, et consubstantiali nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta est, unde unum Christum, unum Filium, unum Dominum consistemur. Secundum igitur istam inconfusae unionis ideam sanctam Virginem vere Deiparam consistemur, quidem Deus Verbum incarnatus et homo factus est, atque ex ipsa conceptione templum ex illa sumptum sibi univit. Et si pleret, sumemus in exemplum nostram ipsam compositionem juxta quam homines sumus. Componimur enim ex anima et corpore, duasque videmus naturas, unam corporis, et aliam animae; sed unus ex duabus per unionem homo fit, neque eo quod ex duabus naturis componitur, duos homines eum qui unus est accipere licet, sed unum hominem, secundum compositionem, ut dixi, ex anima et corpore. Si enim auferamus illud quod ex duabus et diversis naturis unus et solus est Christus, post unionem indivisibilis, qui ex adverso sunt, dicent: « Si omnino una natura, quomodo homo factus est, et quamnam carnem suam fecit? Illos autem qui dicunt factam fuisse Dei Verbi ad carnem mixturem aut confusionem aut conglutinationem, dignetur pietas tua palam ad silentium redigere. » Postea, defuncto Cyrillo, oritur quidam monachus archimandrita Eutyches nomine, qui ex populo non paucos ad partes

A **δνομα αὐτοῦ** [Ἐμμανουήλ ὁ ἐστὶ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. » Ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ πρὸς τὴν Παρθένον εἰπὼν ²⁰. « Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Ἰησοῦν· ²⁰ αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. » Ὅταν δὲ λέγωμεν ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, Χριστόν ²¹ οὐχ, ὡς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκός, ταῦτά φαμεν, ἀλλ' ὡς ἐπόμενοι τῷ ἁγίῳ ²² Παύλῳ φάσκοντι ²³. « Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος (ἄνθρωπος) ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. » Μενήμεθα ²⁴ καὶ ²⁵ τοῦ Κυρίου λέγοντος ²⁶. « Οὐδεὶς ἀναβίβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, » καίτοι γεγέννηται (ὡς εἴρηται) σάρκα ²⁷ ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου λαβὼν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς Λόγος « κεκένωκεν ²⁸ ἑαυτὸν μορφῇ δούλου λαβὼν » καὶ κεχηματικὸν ἀνθρώπου Υἱὸς μετὰ τοῦ μείναι ὁ ἦν, τούτῳ Θεός, — ἄρεπτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν, — ὡς εἰς ἡδὴ νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός ἐξ οὐρανοῦ λέγεται καταβῆναι. Ὀνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὢν ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἐνὶ πρῶτῳ νοούμενος, — εἰς γὰρ Κύριος, Χριστὸς, — καὶ τῶν φύσεων ἡ διαφορὰ μὴ ἀγνοῖται, ὡς ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἕνωσιν φαμεν πεπλάσθαι· τοιγαροῦν ὁμολογούμεν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (καὶ) Λόγον Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρωπὸν τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰῶνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμιτέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὴν αὐτὴν κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα]. **535** δύο γὰρ φύσεων (ἡ) ἕνωσις γέγονεν, ἔθεν ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ γοῦν ²⁹ τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἕνώσεως ἕνωσιαν ὁμολογούμεν ³⁰ τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀληθῶς Θεοτόκον, διὰ τὸ τὴν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι· καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψασαι ἐνώσαι αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν· καὶ εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοῦ σύνθεσιν καθ' ἣν ἐσμεν ἄνθρωποι· συνθεθεῖμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἕτερον δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ' εἰς ἐξ ἁμῶν (159b) καθ' ἕνωσιν ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ τῷ ἐκ δύο φύσεων συνθεθεῖσθαι δύο ἀνθρώπους, τὸν ἕνα νοεῖσθαι παρασκευάζει, ἀλλ' ἕνα τὸν ἀνθρωπὸν κατὰ (τὴν) σύνθεσιν, ὡς ἔφη, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἐάν γὰρ ἀνέλωμεν τὸ ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἰς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐροῦσιν οἱ δι' ἀναντίας· « Εἰ μία φύσις τὸ

Variae lectiones et notæ.

²⁰ Luc. i, 31, 34. ²¹ Matth. i, 21. ²² καὶ add. Ced. ²³ ἐφ' ἧ Ced. ²⁴ I Cor. XV, 47. ²⁵ δὲ add. Ced. ²⁶ αὐτοῦ add. Ced. ²⁷ Jo. II, 15. ²⁸ κατὰ σ. ὡς ἐ. ἐ. τῆς ἁ. π. ἐ. Ced. ²⁹ ἐ. ἐκίνωσε γ. δ' λ. Phil. II, 7. ³⁰ κ. ταύτης οὐ Ced. ³¹ καὶ add. Ced.

ἴον, πῶς ἐνυπνῶσεν ἢ ποίαν ἰδίαν ἐποιήσατο **A** σάρκα ; ὁ τοῦς δὲ λέγοντας, ὅτι κρᾶσις ἢ σύγχυσις ἢ φουρμύλῃ; ἐγένετο τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα, καταξιώσάτω σου ἡ θεοσεβεία τούτους προδήλως ἐπιστομίζειν. — Μετὰ ἡ ταῦτα, Κυρίλλου τελευταίαντος, ἐπιφύεται μοναχὸς τις ἄρχιμανδρίτης **B** Εὐτυχῆς ὀνομαζόμενος καὶ ἀποστᾶ κατ' ἕπιν ἡμέρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ κυρῶν κατὰ Νεστορίου καὶ τὸ ἐαυτοῦ πονηρὸν δόγμα, φάσκων μὴ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῖν ὁμοούσιον. Καὶ δὴ πάλιν μετ' ὀλίγον διὰ βασιλικῆς χειρὸς ἑτέρα σύνοδος ληστρικὴ ἐν Ἐφέσῳ καὶ οὐχ ὅσια γίνεται, παραπεμφθέντος ἐκείσε Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας ἔχοντος· καὶ φονεύεται μὲν Φλαβιανὸς ὁ θεῖος, ὑπερμαχῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπεται δὲ ἢ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, ὑπογραφάντων φονικῆ **C** βίβ τινῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασίλειος ὁ Σελουκεῖας. Κάντεῦθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς δημοσιευομένων πονηρῶν **536** δογμάτων καὶ πολλῆς ταραχῆς γενομένης καὶ ζήλης μεγίστης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, φονεύεται Προτέριος ὁ μέγας ἱερεὺς καὶ ἕτεροι πλείστοι. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἀνίσταται θεῖον Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς συναγαγὼν ἐν Χαλκηδόνι τὴν τῶν χλ' Πτετρῶν σύνοδον, παρόντος Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς πορευθεὶς, καταδικάζονται μὲν Διόσκορος, καὶ Εὐτυχῆς, καὶ Νεστόριος, καὶ πάλιν ἀναθεματίζονται, Θεοδώρητον δὲ καὶ Ἰβαν καὶ Βασίλειον Σελουκεῖας ἐδέξαντο ἀναυπογράφαντας· καὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου ἀνατραπέσης καὶ ἀναθεματισθείσης, εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάντας· οἱ θεοὶ Πατέρες. — Τούτων δὲ τῶν δ' συνόδων οὕτω γενομένων καὶ ἐπιθεβαιωθείσων καὶ κρατουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου φρονούντες ἐσπούδασαν αὐθις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κρατῦναι (διὰ) τῆς Θεοδώρου τοῦ Μόμφου ἐστίας ἀφρημῆς, πολλῶν χεῖρονα τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Νεστορίου βλασφημήσαντος. Ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις Πατράσι καὶ βουλόμενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώδητον διαφυλάττεσθαι, προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξέτασαντες, κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ ἀποφήνασθαι· πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις (ταῖς) εἰς τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν γινομέναις, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον (ἐστῆ) καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον καὶ τῶν χειρῶν κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον, πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐπληθύνει, τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ γενόμενον ἀμωμον, καὶ ὡς ψιλὸν ἀθρώπων ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου

suas trahit, confirmans contra Nestorium suum dogma perversum, dicens Domini corpus non esse nobis consubstantiale. Et rursus paulo post auctore rege alia synodus Ephesi latrocinialis et non sancta fit, huc misso Flaviano Constantinopolis, omnem-Dioscoro Alexandriæ potestatem habente. Et interficitur divinus Flavianus, pro fide orthodoxa decertans, et evertitur prima Ephesina synodus, sub-scribentibus mortis metu quibusdam episcopis, inter quos fuit Basilius Seleuciæ. Exinde Nestorii, Dioscori et Eutychetis perversis dogmatibus divulgatis, multa que turba maxima que tempestate in Oriente facta, occiditur Proterius magnus sacerdos et alii multi. Res igitur cum ita se haberent, surgit divinitus Marcianus rex qui Chalcedone congregat sexcentorum triginta Patrum synodum, præsentibus Dioscoro et Eutychete, quibuscum et ipse venerat. Ibi judicantur quidem Dioscorus, Eutyches et Nestorius, rursusque anathematizantur; Theodoretum autem et Ibam et Basilium Seleuciæ qui subscripserant, receperunt; et eversa et anathematizata latrociniali synodo, cunctos ad unam concordiam divi Patres redaxerunt. His autem quatuor conciliis ita factis et confirmatis, et in Ecclesia Dei vim habentibus, qui Nestorii opinionem tenebant, suam hæresim per Theodorum Mopsuestenum, qui blasphemias ipsius discipulum Nestorium longissime post se reliquit, iterum conati sunt stabilire. Unde nos etiam nostrorum patrum vestigia sequentes volentes rectam fidem illibatam custodiri, illius quoque blasphemias examinari, et adversus illum et eos qui ipsi consentiunt sententiam ferri jubemus Præter enim alias innumeras ipsius in Christum et in Deum blasphemias, ait alium esse Deum Verbum et alium Christum, animæ passionibus et carnis desideriis conturbatum, a pejoribus paulatim aversum, ad meliora operum progressu elevatum, optima vita factum irreprehensibilem, et ut purum hominem in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatum, per baptismum Spiritus sancti gratiam accepisse filiationeque fuisse dignatum, et per similitudinem regis imaginis ad prototypum Dei Verbi adorari, et post resurrectionem factum esse in cogitationibus immutabilem atque impeccabilem. Dixit præterea talem fuisse Dei Verbi cum Christo unionem, qualem Apostolus dicit inter virum et mulierem : « Erunt duo in carne una. » Vos autem adhuc hortor ut examinetis illa quæ perverse scripta sunt a Theodoro et Iba contra primam Ephesi synodum, et similiter contra eos sententiam feratis. Πνεύματος βαπτισθῆναι, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος

Varia lectiones et noia.

ἡ δὲ add. Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ αὐτοῦ. ἡ κυρ. τὰ N. cod. Ced. ἡ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου Ced. ἡ Περὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου τῶν Ἀρμενίων, ἐρώτης Διοσκόρου πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ Εὐτυχῆ ἀρχιμανδρίτην αἰρετικῶς (Scholion). ἡ δ. διαβολικῆ; ἰσχυρᾶς γ. Ced. ἡ σ. ἐν. E. A. Ced. ἡ μάλιστα ἐν Ced. γιν. cod. ἡ καὶ add. Ced. ἡ Καλχηδόνη cod. ut p. 537 et 563, Καλχηδὸς 503. ἡ παρόντων Ced. ἡ ἐπιθεβαιθέντων καὶ κρατούντων cod. ἡ γ. δ. Ced. ἡ διεξέτασαντα; Ced. ἡ ὁμοφ. εἰς Χριστὸν τῶν Θεῶν ἡμῶν γιν. Ced. ἡ καὶ add. Ced

τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; εἰληφέναι καὶ υἱοθεσίας ἡξιῶσθαι [καὶ] καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνης εἰς πρωτότυπον ⁵⁵ τοῦ Θεοῦ Λόγου ⁵⁶ προσκυνεῖσθαι (140^a) καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔτρεπτον ταῖς ἐνοσίαις καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι· [καὶ πρὸς τοῦτοις εἶπε τοιαύτην γεγενῆσθαι] τὴν ἑνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστόν, ὅποιαν ὁ Ἀπόστολος ἐξη περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος ⁵⁷· « Ἔσονται οἱ **537** δύο εἰς σάρκα μίαν. » Ἐτι δὲ προτρέπομεν ὑμᾶς ἐξετάσαι [καὶ] τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδώρητου καὶ Ἰβᾶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου πρώτης ⁵⁸ καὶ ὁμοίως τὰ κατ' αὐτῶν ⁵⁹ ἀποφῆνασθαι.

Hec rursum eodem modo sedulo divi Patres perquisiverunt et responderunt : « Divina quidem Chalcedonensis synodus Theodoretum et Ibam qui multa ex adverso clamitaverant non aliter recepit, nisi postquam sua perversa scripta necnon Theodorum et Nestorium anathematizavissent. Nos autem condemnamus et anathematizamus præter alios omnes hæreticos condemnatos et anathematizatos a quatuor prædictis synodis, Theodorum qui fuit episcopus Mopsuesti, impiaque scripta ejus, necnon a Theodoro prave scripta contra orthodoxam fidem et contra duodecim sancti Cyrilli capita, et contra primam Ephesi synodum; et quæcumque ad justificationem Theodori et Nestorii ab illo scripta fuerunt. Insuper anathematizamus impiam epistolam, quæ dicitur ab Iba ad Marin Persam fuisse scripta, quæque negat Deum Verbum ex sancta Maria Deipara incarnatum hominem fuisse factum, et divinum Cyrillum tanquam hæreticum calumniatur, accusatque sanctam Ephesi synodum tanquam sine judicio et examine Nestorium deposuisset, ac duodecim sancti Cyrilli capita conspuat, vindicat autem Nestorium et Theodorum et impia eorum scripta et dogmata. Itaque cunctorum illorum hæreticorum effrenes linguas impiissimaque illorum scripta, et ipsos hæreticos, qui usque in sinem perseverant in sua mala fide ac pravitare, cum patre mendacii diabolo connumerantes, dicemus : « Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis. »

τέλους ἰμμείναντας τῇ οἰκείᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ μετὰ (τοῦ) πατρὸς τοῦ ψεύδους ⁶⁰ τοῦ διαβόλου συναριθμοῦντες, ἐροῦμεν ⁶¹· « Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξεκαύσατε. »

CCXIX. De pestilentia, terræmotibus, astris et cadibus.

Sub ejusdem regno talis facta est Constantino- poli hominum mortalitas, ut mortui per tres dies manerent insepulti, quia non sufficiebant ecclesiarum domorumque grabati ad efferendos defunctos; unde rex Justinianus, factis ex ipsius Juseu mille grabatis et his non sufficientibus, plures currus parari mandavit cum jumentis, et deponentes in cis mortuos efferebant. Ingravescente vero morte, plerosque in litus projeciebant, et usque ad sex

A ⁶² (6) Καὶ ταῦτα πάλιν ὡσαύτως οἱ θεοὶ πολυπραγμονήσαντες Πατέρες ⁶³ ἀπεκρίθησαν· « Ἡ μὲν ἐν Χαλκηδόνι θεία σύνοδος Θεοδώρητον καὶ Ἰβᾶν πολλὰ καταδοήσαντας οὐκ ἄλλως αὐτοὺς ἐδέξατο εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεμάτισαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον. Ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοὺς ἄλλοις ἅπασιν αἰρετικοῖς τοὺς κατακρηθίσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν ὑπὸ τῶν εἰρημύμων ἁγίων ὀ συνόδων ⁶⁴ Θεόδωρον (τὸν) γενόμενον ἐπίσκοπον Μόμφου ἐστίας καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδώρητου συγγραφέντα κατὰ τὴν ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν ἰβ' κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱερᾶς συνόδου καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ γέγραπται. Πρὸς τοῦτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἰβᾶ γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὴν Πέρσην, τὴν ἀρνούμενην τὸν Θεὸν Λόγον (καὶ) ἐκ τῆς ἁγίας ⁶⁵ Μαρίας τῆς Θεοτόκου σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι καὶ τὸν θεοπέσιον Κύριλλον ὡς αἰρετικὸν διαβάλλουσαν καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ ⁶⁶ σύνοδον τὴν ἁγίαν καὶ πρώτην ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως ⁶⁷ Νεστόριον καθελούσαν καὶ τὰ ἰβ' κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐδικούσαν δὲ Νεστόριον καὶ Θεόδωρον καὶ τὰ θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματα τε καὶ δόγματα. Διὸ δὴ τοῖνον τὰς μὲν τῶν αἰρετικῶν τούτων ⁶⁸ πάντων ἀθυροστόμους γλώσσας καὶ τὰς τούτων ἀσεδαστάς

C συγγραφὰς, αὐτοὺς τε τοὺς αἰρετικοὺς τοὺς μέχρι

538 ΣΙΘ'. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φόνων ⁶⁹.

⁷⁰ Ἐπὶ τῆς ⁷¹ αὐτοῦ βασιλείας θανατικῶν ἀνθρώπων γέγονεν ἐν ΚΠ. ὥστε μένειν ἀτάφους τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐπὶ ἡμέρας γ' διὰ τὸ μὴ ἔχαρκεῖν τοὺς κραδάτους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ⁷² οἰκῶν πρὸς τὸ ἐκφέρειν τοὺς τελευτώντας· ὅθεν ποιήσα· ὁ βασιλεὺς (Ἰουστινιανὸς) κραδάτους· ⁷³ χιλίους, καὶ μηδ' αὐτως ἐξαρκούντων, ἀμάσας προσέταξε πλείστας εὐτρεπισθῆναι καὶ ἄλογα ⁷⁴ καὶ ἐπιτιθεάζοντες ἐν αὐτοῖς

D τοὺς νεκροὺς ἐξωδιάζον ⁷⁵. Ἐπιτεινομένης δὲ τῆς

Varia lectiones et notæ.

⁵⁵ πρόσωπον Ced. ⁵⁶ τὸν Χριστόν Ced. ⁵⁷ 51. Eph. V. 51. ⁵⁸ πρ. ἁγίας σ. Ced. ⁵⁹ αὐτοῦ Ced. e compendio male soluto. ⁶⁰ Ced. 670, 12-671-14. ⁶¹ πρὸς π. Ced. Θεοδώρητου καὶ Ἰβᾶ π. καταδοήσασα Ced. ⁶² καὶ add. Ced. ⁶³ ἁ. Παρθένου τῆς Θ. M. Ced. ⁶⁴ Ἐ. πρ. ἁγίαν σ. ὡς Ced. ⁶⁵ τὸν add. Ced. ⁶⁶ καὶ add. Ced. ⁶⁷ ψ. εἰκότως δ. Ced. ⁶⁸ Isa. L 11. ⁶⁹ Rubrica hujus generis in codice evanuisse videtur, sed deest et in M. 2 et Par. 1706. ⁷⁰ 558. ⁷¹ Τῷ λα' ἔστι — τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ γ. ὀνησις ἁ. καὶ μάλιστα τῶν νέων ἐν ΚΠ. ὡ. Ced. 675, 20-676, 7. ⁷² εὐαγῶν add. Ced. ⁷³ ἄτερα κρηβάτια γλῶσσα Ced. ⁷⁴ ἄλ. δίδωκε μύρια πρὸς τὸ ἐκφέρειν τ. v. Ced. ⁷⁵ ἐξοδᾶς. col.

θησεως, ἔρριπτον τοὺς πλείονα· εἰς τὴν αἰγιαλὸν· ἅ dies manebant insepulti, quia naves non sufficiebant ad traducendum et sepeliendum, et in domibus et in foris et in ecclesiis, sed et in omnibus locis, mortui jacebant, multi male olentes multique intestati finientes vitam: et personis extraneis bona sua relinquebant, quia cuncti penitus familiares et propinqui interierant.

(2) Ἐκράτησεν ὁ οὖν ἡ θνητὴς αὕτη μῆνας β', Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον. Ἐγένοντο δὲ βρονταὶ μεγάλαι σφόδρα καὶ ἄστραπαὶ φοβεραὶ λίαν, ὡς καὶ ἀνθρώπους (140b) καθεύδοντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν καυθῆναι.

(3) Καὶ μέντοι καὶ σεισμοί· γέγονε μέγιστος καὶ παγκόσμιος, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ποτιθῆναι καὶ τὴν θάλασσαν ἀναρρίχῆναι μίλια β' καὶ ἀποεῖσθαι πλοῖα ἐν τῇ τοῦ ὕδατος ἀναχαιτῆσι (διαπλέοντα πάμπωλα καὶ ἀναρίθμητα) καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ Μεσοποταμίᾳ, 539 καὶ Ἀντιοχείᾳ καταπέθησαν πόλεις πολλαὶ καὶ κῶμαι. Καὶ συνελήφθησαν ἀνθρώπων πλήθη καὶ ἀλόγων, ἐν δὲ ΚΠ. ἐκκλησίαι καὶ οἶκοι πολλοὶ πεπτώκασιν· καὶ τὸ πλείστον μέρος τοῦ τείχους τῆς πόλεως. Καὶ ἀπέθανεν ἐν τοῖς συμπτώμασι πλῆθος ἄπειρον. Καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμός ἡμέρας (καὶ νύκτας) μ'.

(4) Καὶ πῦρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς εἶδος λόγχης ἀπὸ ἀρκτου ἐπὶ δυσμὰς ἔλκον.

(5) Καὶ γέγονε σεισμός πάλιν, ὥστε πεσεῖν τὰ β' τεῖχη τῆς πόλεως· Κωνσταντινου τὸ ἀνατολικὸν καὶ [τὸ] δυτικὸν, καὶ πολλαὶ ἐκκλησίαι καὶ οἶκοι ἕως ἰσθμοῦ καταπέσον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ πρόσταια καὶ τὸ βῆγγον (ἠφανίσθησαν καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ διεφθάρησαν τόποι) ὡς μὴδὲ γνωρίζεσθαι (αὐτοῦς εὐχερῶς). Καὶ ἐπεκράτησεν ἡ γῆ σειομένη διηνεκῶς ἡμέρας καὶ νύκτας ι'. Διὰ καὶ λυπούμενος ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ Γενέθλια καὶ (τὰ) Θεοφάνια χωρὶς τοῦ στέμματος προῆλθε καὶ τὰ ἐξ ἔθους ἀριστοῦδειπνα τῆς δωδεκαήμερου οὐκ ἔποίησεν, ἀλλὰ πάντα πτωχοῖς διένειμε.

(6) Ἐτι μὴν αὐτῷ ἐπεγένετο θανατικὸν ἐκ νοσήματος τοῦ λεγομένου βουδῶνος μῆνας δ' καὶ οὐχ ἦντον διέφθαιρε τοῦ προτέρου θανατικοῦ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τὰ πόρρω ταύτης.

(7) Ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ, γενομένου σεισμοῦ

Servit igitur ista mortalitas per duos menses. Julium et Augustum. Facta sunt autem tonitrua magna valde fulguraque terribilia nimis, ita ut etiam homines dormientes fulguribus consumerentur.

Sed et terræ motus factus est maximus et universalis, ita ut tota fere inhabitata terra contremisceret et mare ad duo millia ascenderet, destruerenturque in aquarum impetu permulta innumeraque navigia, et in Arabia, et Palæstina et Mesopotamia, et Antiochia multæ urbes vicique absorberentur. Et multitudo hominum et animalium simul correpta est, et Constantinopoli multe ecclesiæ ac domus cum majori parte mœnium urbis corruerunt. Et mortua est in hac calamitate innumera multitudo. Et duravit terræ motus dies noctesque quatuoraginta.

Et ignis apparuit in cœlo tanquam lanceæ forma ab arcto usque ad occiduum decurrens.

Et denuo factus est terræmotus, ita ut ceciderint duo muri Constantinopolis, orientalis et occidentalis, multæque ecclesiæ ac domus a fundamento everse sint, sed etiam suburbia et regium evanuerint, ac multi destructi deletique sint loci, usque adeo ut difficile agnoscerentur. Et invaluit terræmotus inlesinenter dies noctesque decem. Propterea rex mœstus ad Natalia et Epiphaniam absque corona processit, consuetaque splendida duodecim dierum convivia non fecit, sed cuncta pauperibus distribuit.

Et præterea supervenit mortalitas ex morbo bubone dicto per quatuor menses, nec minus quam prior calamitas totam urbem et loca procul dissita evertit.

Antiochiæ factio per unam horam magno terræ-

Variæ lectiones et notæ.

¹ ἡμερ. cod. ἡμέρας Cod. ² τὸ μὴ ἐπαρκεῖν τοῖς ζῶσι θάπτειν τοὺς τεθνεῶτας μήτις δὲ τὰ π. ἐξ. εἰς τὴν δ. ἅ. Cod. cæteris omisissis. ³ Ἐκράτει Cod. 676, 7-9. ⁴ καὶ ἅ. μ. σφόδρα ὥστε πολλοὺς ὑπ' αὐτῶν κατακαῆναι Cod. ⁵ 533. ⁶ Τῷ κ' ἔτει, μηνὶ Αὐγουστῷ ι' γ. σ. μέγαν ὡς πολλοὺς ἀκούσας καὶ ἐκκλησίας καὶ λουτρὰ καὶ τὰ τεῖχη μάλιστα τῆς Χρυσῆς πόρτης, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Οὗτος ὁ σ. π. γ. — πολλὰ πλ. ἅ. — καταπέθησαν — ἀλόγων, πίπτωκε δὲ καὶ τῆς Νικομηδείας μέρος πολὺ καὶ ἐπ. ὁ σ. ἡ. μ' Cod. 674, 12-21. ⁷ καταπεπτ. cod. ⁸ 536. — Cod. 675, 9: Τῷ λ' ἔτει ἐφ. ⁹ ὡς λόγχη ἀπὸ ἀ. ἕως δυσμῶν Cod. ¹⁰ Καὶ τῷ λα' ἔτει ἐγένοντο π. σεισμοὶ διάφοροι ὡ. παθεῖν Cod. 675, 11-20. ¹¹ ἀπόλλοντο. cod. ¹² ὥστε μὴ γ. καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πόλεσιν ἐγένετο ὁ σεισμός οὗτος ὅσον οὐκ ἐμνημόνευσεν ἀνθρωπῶς· ἐν ταῖς γενεαῖς ἐκείναις· καὶ ἐσείετο ἡ γῆ μετὰ φιλιανίας ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπὶ ἡ. ὁ Cod. ¹³ κλητήρια τοῦ δ. Cod. ¹⁴ ἅ. τὰς ἐξόχους αὐτῶν δέδωκε τοῖς π. Cod. ¹⁵ Cod. 676, 10-15: Τῷ λα' ἐπ. ¹⁶ καὶ μάλιστα τοῖς παιδίοις Cod. ¹⁷ ἀπὸ βουδωνοῦ πάθους Cod. ¹⁸ Cod. 676, 17-19. ¹⁹ μετὰ τὸ γενέσθαι τὸν σεισμὸν γέγονε βρ. Cod.

motu, auditus est e caelo fremitus horribilis, et in A ruina perierunt quinque millia.

Cunctis autem orantibus ac tremantibus, accepit homo quidam in visione monitum dicendi urbem habitantibus ut in superliminaria sua scriberent: «Christus nobiscum: state.» Et hoc facto continuo terrae concussio stetit et ira Dei cessavit. Et ab hoc tempore vocata est Antiochia Theopolis.

Et stella magna apparuit ad occidentalem partem, conctes, sursum radios suos emittens, quem dicebant Lampadian, et mansit dies et noctes viginti lucens.

Sic everserunt in mundo populares motus caedaeque multae, et paulo post factus est stellarum cursus a vespere usque mane, ut omnes extimescerent, dicerentque: «Stellae cadunt.» Et post aliquod tempus sol sine radiis apparuit, sicut et luna. Bella vero et morbi et varia mortis genera homines non dereliquerunt.

CCXX. De vagabundo ejusque cane.

Venit autem ex Occidente Constantinopolim homo vagabundus canem habens flavum et caecum, qui illius jussu extraordinaria signa faciebat. Astante magna multitudine, cum vagus annulos aëreos, ferreos, argenteos et aureos accepisset, omniaque commisicisset et tumulo contexisset, ac cani commisisset, hic ore sumpsit et dedit unicuique quod ipsi proprium erat.

Similiter et numismata juxta nomen reddidit.

Et insuper interrogatus indicavit mulieres in ventre legitime habentes aut illegitime, et adulteras et fornicarias; probos et misericordes, viles et immisericordes cum veritate cunctos indicabat; unde dicebant eum spiritum Pythias habere.

Facta est autem de Paschate conturbatio; et quidem plerique tempus abstinentiae coeperunt ante regem, rex autem carnes alia hebdomade vendi praecipit, et omnes carnis venditores qui maculaverant nullum emptorem invenerunt: nemo enim D

μεγάλου ἐπὶ ὄραν μίαν ἤκούσθη βρυγμὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερώτατος, καὶ ⁹⁶ ἀπέθανον ἐν τῇ συμπτώσει χιλιάδες ε'.

⁹⁷ (8) Λιτανευόντων δὲ πάντων καὶ τρεμόντων, ἐφάνη ἐν ὄραματι ἀνθρώπων τινῶν, ὥστε εἰπεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἵνα γράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν· «Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε.» Καὶ τούτου γενομένου ἔστη παρευθὺς ὁ κλόνος τῆς γῆς καὶ ἡ ὄρη τοῦ Θεοῦ κατέπαυσε. Καὶ ἔκτοτε ἐκλήθη ἡ Ἀντιόχεια Θεούπολις.

540 ⁹⁸ (9) Καὶ ἀστὴρ ⁹⁹ ἐφάνη μέγας εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης ἐπὶ τὰ ἀνω πέμπων τὰς ἀκτίνας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδίαν, καὶ διέμεινεν ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κ' φαίνων.

(10) Οὕτως ἐγένοντο κοσμικαὶ δημοκρατίαι καὶ βόνοι πολλοὶ, καὶ μετὰ χρόνον τινὰ γέγονεν ἀστέρων δρόμος· ἀφ' ἐσπέρας ἕως πρωῆ ὥστε πίντας ὑπερεκπλήττεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀστέρες. Καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὁ ἥλιος χωρὶς ἀκτίνων ἐφαίνετο ὡς περ καὶ ἡ σελήνη· πόλεμοι δὲ, καὶ νόσοι, καὶ θάνατοι τοὺς ἀνθρώπους οὐ διέλιπον.

ΣΚ'. Περὶ τοῦ κωμοδρόμου καὶ τοῦ κινῆρος ¹.

² Ἦλθε δὲ ³ καὶ ἐκ τῆς Δύσεως ⁴ ἀνθρώπος κωμοδρόμος· ἐν ΚΠ. ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις (καλεούμενος ὑπὸ τοῦ κωμοδρόμου) ἐποίει τέρατα (παράδοξα). Παρστῶτος δ' ἄλλου παμπόλλου καὶ τοῦ κωμοδρόμου λαμβάνοντος δακτυλίδια χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ σιδηρᾶ, καὶ χαλκᾶ, καὶ πάντα σμίγων καὶ περισκέπων χώματι καὶ τῷ κυνὶ ἐπιτρέπων, ἐλάμβανε διὰ τοῦ στόματος καὶ ἰδίῳ ἐκάστῳ τὸ ἴδιον.

(2) Ἦσάτωρ ⁵ καὶ νομίσματα παρεῖχε κατ' ὄνομα.

(3) Καὶ ⁶ πρὸς τοῦτοις ἐπεριωτώμενος ὑπεδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἔχούσας νομίμως καὶ τὰς παρανόμως καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ τὰς πόρναις, τοὺς εὐπροσαίρετους καὶ ἐλεήμονας, τοὺς ἀδιακρίτους **541** καὶ ἀνελεήμονας μετὰ ἀληθείας πάντας ⁷ κατεμήνυσεν [50] ἐλεγον ὅτι πνεῦμα Πύθωνος ἔχει ⁸.

⁹ (4) Γέγονε δὲ ¹⁰ καὶ δια (286b) στροφῆ πρὸς τὸν Ἰάσχα· καὶ ὁ μὲν πλεῖστος λαὸς ἐποίησε τὴν ἀπόκρεων ¹¹ πρὸ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν ἑτέραν ἐβδομάδα πρᾶθῆναι ¹² κρέα, καὶ πάντας οἱ κρεωπῶλαι σφάζοντες οὐδεὶς ἠγόραζεν ¹³.

Variarum lectiones et notae.

⁹⁶ καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ φόβου ἀπ. Cod. ⁹⁷ Varians. CXVII, 3. ⁹⁸ 530. ⁹⁹ Τῷ δ' εἶπει φ. κομήτης μ. καὶ φοβερὸς· εἰς τὸ δ. μ. π. ἐπὶ τῷ ἀνω τῆς ἐλευτοῦ ἀ. ὃν ἔλ. Α. καὶ ἐμ. λάμπων ἐπὶ ἡ. Cod. 647,8-10 — M. δὲ γ. — ἀστέρας γεγόνασι δὲ κ. δ. καὶ φ. π. καὶ π. καὶ ν. καὶ θ. τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐπέλ. Cod. 676,13-17· ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ α' εἶπει) ὁ ἡ. ὠ. ἡ σ. χ. ἀ. τὴν ἀγλήν ἐστύγναζεν 650,7-11. ¹ π. κυνὸς M. 2 Par. 1703. ² 530. ³ Τῷ ἰζ' εἶπει ἀνεφάνη τις χαλκεὺς Ἀνδρέας ὀνόματι ε. μεθ' ἐλευτοῦ κ. ξ. καὶ τ. ὅς ἐπ. π. π. γὰρ αὐτῷ ὁ λάθρα τοῦ κ. ἐκομίζετο τὰ τῶν ἐστώτων δ. γ. καὶ ἀ. κα. σ. καὶ ἐτίθη εἰς τὸ ὄραμα π. αὐτὰ γ. καὶ ἐπίτραπε τὸν κύνα καὶ ἐλ. καὶ ἰδ. ἐ. τὸ ἰ. Cod. 657,4-9. ⁴ τῷ δούτιν cod. ⁵ Ὁμοίως καὶ διαφόρων β. ν. μινύμενα ἀπεδίδου κατ' ὄ. Cod. 637,9. ⁶ Ἀλλὰ καὶ τῶν παρστῶτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναϊκῶν ἀπέδ. τὰς ἐν γ. ἐ. καὶ πόρνους καὶ μ. καὶ ἔλ. καὶ κνιποὺς πάντας μ. ἀλ. ἐδένυσεν Cod. 657,10-15. ⁷ πάντ. cod. πάντα Coisl. 505, folio 286 a, post κατεμήνυσεν enim deest collicis folium ante 141^a integrum, quod collicis illius antiquissimi ab amicissimo Em. Millero hujus editionis in usum transcripti ope suppletum est. ⁸ τὸν κύνα π. II. ἔχειν Cod. Leo. — Πύθωνος cod. ⁹ 536. ¹⁰ Τῷ ἰθ' εἶπει γ. — δ. τοῦ ἀγίου π. καὶ ἐποίησαν οἱ ὄραμα τὴν ἀπ. μαγὴ Φεβρουαρίῳ δ' ὁ δὲ. Cod. 657,20-658,2. ¹¹ ἀπόκρεων πρὸ τοῦ cod. ¹² παραθῆναι κρέας καὶ πάντων τῶν κρεωπῶλων πρᾶθᾶ-λότων. ὁ ἠγόρασαν οὐδὲ κ. Cod. ¹³ ἠγόραζεν cod.

ὡ γὰρ ἦσθιον· τὸ δὲ Πάσχα γέγονεν ὡς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐβίβωσεν ¹⁵, καὶ τὴν ἑβδόμη νηστεύων ὁ λαὸς ἑβδομάδα περισσώτερον.

¹⁶ (5) Τινὲς δὲ ¹⁶ διαβληθέντες ὡς ἀρβυνοφθόροι, διάταξιν ἐξεφώνησε ¹⁷ τοὺς εὐρισκομένους οὕτω· τοὺς μὲν καυλοτομῆσαι, τοὺς δὲ ¹⁸ καλάμους ὀξεῖς εἰς τοὺς πόρους ἐμβάλλεσθαι τῶν αἰδέων αὐτῶν· διὸ πολλοὶ καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ οὕτω τιμωρηθέντες περιεργασμένοι δεσπῶς ἐτελεύτησαν· καὶ γενόμενος ¹⁹ φόβος μέγα· ἐσωφρόνησε τοὺς λοιποὺς καὶ μάλα εἰκότως.

(6) Ὁλολυξέτω ²⁰ γὰρ, φησὶ, πέτυς, ὅτι ²¹ πέπτωκε κέδρος, ὅ τούτεστι τῶν ἰσχυρῶν καὶ μεγάλων πεπτόντων τὰ ἀσθενέστερα παιδεύεσθωσαν· οὕτω γέ μὴν καὶ ὁ σοφὸς λέγει· ²² Ἐ τῶν ἀσεβῶν πεπτόντων δίκαιοι κατάφοβοι γίνονται· καὶ ²³ Ἰσραὴλ ²⁴ μπιστιγούμενου, ἄφρων πανουργότερος γίνεταί· — ²⁵ Ἐ πανούργος· ἐπὶ ἰδίων πονηρῶν τιμωρούμενος κραιπνῶς αὐτὸς παιδεύεταί· Ἡ τοίνυν μουσαρωτάτη καὶ λυσώδης αὕτη καὶ παρὰ φύσιν ἀμαρτία πρώτη ὑπὸ τῶν Σοδόμων **542** διαπραττομένη καὶ ὡσπερ τις φωνὴ ἀνερχομένη καὶ βοῶσα τὸ μέγεθος τῆς ἀσεβείας· εἰς τὰ ὡσαύτως Κυρίου Σαβαώθ, ἐφροσεν ὁ καὶ τὰ πρότερα μακροθυμήσας καὶ ὑστερον διὰ τὸ ἀμετανόητον αὐτῶν καὶ ἀνεπίστροπον τῆς ἀδικητικῆς καὶ ἀκολάστου γνώμης ἐπέβη μάλα δίκαιως τὴν τιμωρίαν· ²⁶ Ἐ κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται πρὸς με, καὶ ²⁷ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή· Ἐ καὶ ἔβρεξε ²⁸ Κύριος πῦρ καὶ θεῖον παρὰ Κυρίου ἐπὶ Σόδομα καὶ Γομόρρα — καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περιόχον ²⁹ καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν· Ἐ ἄξιον οὖν ὄντως θυμᾶσαι (287^a), καὶ ἴσαν ἐκπλαγῆναι, καὶ φρεῖσαι τὴν φοβερὰν, καὶ θεῖαν, καὶ πυρφόρον ἀπειλήν, ὅπως· ἐκελθούσα προσηκόντως οὐ μόνον ἔπειν τὸ γένος· τῶν ἑλεεινῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀναλίσκεται καὶ ἴπαν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ γε καὶ τῆς προκειμένης θαλάσσης νεκροῦνται τὰ ὕδατα φλογισθίνα καὶ ὑπερκαυθίνετα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἔκκαυσιν καὶ πύρωσιν τε καὶ ἀκρασίαν τῆς μιαιφάνειας τῶν ἀθλίων ἐκείνων καὶ εἰς τὴν αἰῶνα στυλιτευομένων· ἔθεν εἰκότως περὶ τὰς δίκας εἰσπράττονται ³⁰ καὶ μέχρι νῦν πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρωθεῖσαι· πάλαι μὲν γὰρ διὰ τῆς λαγνείας καὶ πρὸς φύσιν ἀκολασίας καὶ αὐτὸν μαινοντες τὴν ἀέρα καὶ τὴν γῆν· νῦν δὲ τῆς δυσπραγίας ἐκείνης, καὶ πρᾶνομίας, καὶ τῆς δικταίας τοῦ Θεοῦ χρίσεως· μέγας ἡ γῆ καὶ ὁ ἄηρ ἕως ἄρτι· παχυρόμενος ἐκείθεν ἐλέγχει καὶ τὴν ἐκείνων ἀσχυροῦρίαν καὶ τὴν

edebat. Pascha autem factum est sicut rex preceperat, et populus hebdomadam supernumerariam jejunavit.

Quidam autem ut uasculorum concubitores accensati cum fuissent, contra sic inventos rex edictum protulit : « alios quidem virgis amputandos, aliis autem in pudendorum meatus immittendos esse calamos acutos. » Ideo multi etiam ex pontificibus cum tali punitione circumducti misere interierunt ; et factus timor magnus ceteros sapientes reddidit et quidem jure meritoque.

« Ululet enim, ait Scriptura, pinus, quoniam cecidit cedrus, » id est, cadentibus fortibus et magnis, quæ infirmiora sunt erudiantur. Sic quoque sapiens ait : « Labentibus impiis, justi timorati sunt ; » et : « Luce castigante, imprudens sensatus efficitur ; » — « sensatus autem malum videns potenter castigatum, ipse eruditur. » Hæc porro factissima rabiosaque ac contra naturam culpa, prius a Sodomitis commissa, tanquam vox quædam cum ascendisset et clamasset ad aures Domini Sabaoth impietatis magnitudinem, qui primum longanimitas valde fuerat, postea propter ipsorum impenitentiam et duritiam insensati libidinosique cordis, justissime pœnas immittens, ait : « Clamor Sodomorum et Gomorrhæ impletus est coram me et peccata eorum magna valde. » Et addit Scriptura : « Et pluit Dominus ignem et sulphur a Domino super Sodomam et Gomorrhæ ; et evertit urbes istas et omnem vicinam regionem et cunctos in urbibus inhabitantes. » Illud autem vere mirandum valde quoque stupendum ac tremendum est in hac terribili, divinaque ac ignifera vindicta, quomodo legitime superveniens non solummodo totum miserorum illorum hominum genus et omnem terræ creaturam destruxerit, sed etiam subjacentis maris mortificaverit aquas succensus et combustas per immisissimum incendium et combustionem, et incontinentiam sædæ carnis miserorum illorum in finem usque infamiae devotorum : unde justissime ignis pœnas usque nunc subeunt urbes Sodomorum et Gomorrhæ in cineres conversæ. Olim namque per infamem et contrariam naturæ culpam, ipsum aera terramque sædaverant ; nunc autem illius calamitatis et sceleris et justii Dei iudicii testis terra et aer usque hodie crassior factus redarguit et istorum infame scelus et eorum qui vestigia illorum premunt nefandam actionem : præterea eorum qui futurum iudicium negant dementia ac duritiam, ut per eos qui olim pœnas cederunt nos aspectum

Varie lectiones et notæ.

¹⁵ κατὰ τὸ βασιλικὸν πρῶτον πρῶτον καὶ ἑ. ὁ λ. νηστεύσας ἑ. περισσῶν Gen. ¹⁶ 528. ¹⁷ τῷ β' ἔπει Ἰσραὴλ ὁ Ῥόδο ἐπίσκοπος καὶ Ἀλέξανδρος Διοσπόλεως τῆς Θράκης καὶ ἕτεροι πολλοὶ καταστέλλουσαν ἀρ. καὶ τῶν μὲν ἐκαυλοκόπησαι, τοῖς δὲ κ. ὁ. ἑ. εἰς τ. π. τῶν ἄ. προπέταξ καὶ γυμνοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν θριαμβουθῆναι· ὑπῆρχεν δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ συγκλητικῶν· καὶ τῶν ἄ. οὐκ ὀλίγοι εἰ ἐκτμηθέντες καὶ δημιούντες κατὰ τὴν ἀγορὰν γυμνοὶ οἰκτρῶς ἔει. καὶ γινόμενον φόβου μεγάλου, οἱ λοιποὶ ἐσωφρονισθῶσαν, νόμους τε σφοδρῶς κατὰ τῶν ἀσελγαυιόντων ἐξέθετο Gen. 645, 17-646, 2. ¹⁸ εἰς? ¹⁹ τοῖς δὲ Gen. ²⁰ γενενημένου φόβου μεγάλου Gen. ²¹ Ὁλολυξέτω Zach. 11, 2. ²² διότι Zach. ²³ Προν. 21, 16. ²⁴ πικ. 25 ²⁵ πικ. 5. ²⁶ Gen. xviii, 20. ²⁷ καὶ Gen. ²⁸ καὶ Κύριος ἑ. Gen. 11, 24. ²⁹ περιχώρον Gen. ³⁰ εἰσπράττονται cod.

experimentumque divinarum ultionum effugiamus. Si quis autem ex iis qui terram istam non viderunt res ita se habere non credat, auaiat divinam Scripturam de sapientia loquentem et dicentem : « Hæc justum, pereuntibus impiis, liberavit fugientem ignem qui descenderat in Pentapolim : cujus adhuc in testimonium nequitiæ fumigabunda exsistit deserta terra et incerto tempore fructus producentes arbores. » Similiter autem Judas, frater Jacobi, ait : « Sicut Sodoma et Gomorrha et finitimæ civitates, simili modo exfornicatæ, et abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. » Et : « Quibus obscuritas tenebrarum servata est in æternum. »

τότοις τρόπον ἐκπορευῆσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω δίκην ὑπέχουσαι· » καὶ ἰ· Οἱ δὲ ζῶφοι τοῦ σκότους εἰς αἰῶνας τετάρηται. »

Dicit autem etiam divus Chrysostomus : « Si quis de gehenna dubitat, Sodomam reputet, Gomorrhiam cogitet, inflictam pœnam et adhuc manentem, et in æternum durandæ pœnationis validum præbentem argumentum. Non enim terra tantum, sed et ipse aer et aquæ calamitatem participaverunt, et quemadmodum, corpore succenso, forma quidem et typus et tumor et analogia in ignis aspectu, sed non vis manet : sic et illic videre est terram, quæ nihil habet terræ, sed omnia sunt cinis; arbores et fructus, sed nihil arborum fructuumque habentes; aerem et aquam, sed nihil aquæ nec aeris; siquidem omnia conversa sunt in cineres. Nihil enim aliud est quam caminus aer, caminus aqua, cuncta sterilia, cuncta infructuosa, cuncta præteritæ iræ ultionem ostendentia et futuræ pœnationis imagines. Reputa ergo quantum sit peccatum ut ante tempus gehennam apparere quis cogat. Extraordinaria namque fuit hæc pluvia, siquidem et contra naturam et legem erat ista commistio; et submersit terram, siquidem et animas eorum, funesta et execrabilis voluptas. Ast, o dementia eorum qui hoc agunt! o miseriam et stoliditatem infelicium qui, prob dolor! sponte hæc patiuntur, corrumpi consentientes a corruptis et pollutis et impuris anima et corpore, porcisque pejores sese monstrantes, sive corruptores sive corrupti absque metu ac pudore! Hi certe brutis irrationabiliores et canibus impudentiores sunt! Nunquam enim apud istos talis sit commistio, sed proprios terminos natura cognoscit. Hos ego pejores homicidis esse dico; quocumque nomine peccatum appelles, nullum huic pravitati par invenies. Homicida enim animam a corpore segregat; hic autem animam cum corpore disperdit. Unde igitur enatum est tale malum? A deliciis, a mollitie, a derelictione Dei, ab eo quod ipse non timeatur nec futurum

τῶν ἐκείνων ἰχνηλατούντων καὶ ἐργαζομένων οὐ-
στουγῇ πρᾶξιν· καὶ μέντοι καὶ τῶν τὴν μέλλουσαν
ἀπιστοῦντων κρίτιν προδήλως τὴν παράνοιάν τε καὶ
πόρωσιν ²⁰, ἵνα διὰ τῶν πάλαι τὰς δίκας εἰσπρα-
τομένων ἡμεῖς τὴν ὄψιν καὶ τὴν πείραν τῶν θείων
κολαστηρίων ἐκφύγωμεν. Εἰ δέ τις τῶν μὴ τὴν γῆν
ἐκείνην ἐωρακότων ἀπιστοῖη μὴ οὕτως· ἔχειν
ἀκούετω τῆς θείας Γραφῆς διηγουμένης περὶ τῆς
σοφίας καὶ λεγούσης· Ἐὕτη δίκαιον, ἐξαπολλυμέ-
νων ἀσεβῶν, ἐββύσατο φυγόντα καταβάσιον πῦρ
Πενταπόλειω· ἥς ἔτι ²¹ μαρτύριον τῆς πονηρίας
καπνίζομένη καθέστηκε **543** χέρσο; καὶ ἀτελείσιν
ὤραις καρποφοροῦντα φυτὰ· ὡσαύτως δὲ καὶ
Ἰούδα Ἰακώβου ²² φάσκοντος· Ἐὖ Σόδομα καὶ
Γόμορρα καὶ [αἱ] περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὁμοίον
σαρκὸς ἑτέρας πρόκεινται δεῖγμα πῦρ; αἰωνίου

(7) Λέγει δὲ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος· Ἐ Ἀπιστεῖ
τις ²³ τῇ γέννη, τὰ Σόδομα διαλογιζέσθω, τὰ Γό-
μορρα ἐνοεῖσθω, τὴν γεγενημένην ²⁴ τιμωρίαν καὶ
ἔτι μένουσαν· καὶ τοῦ διακωνίζεσθαι τὴν κόλασιν
ἐναργεῖ; τεκμήριον παριστώσαν· καὶ γὰρ (287^b) οὐ
μόνον ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀήρ καὶ τὰ ὕδατα
μετέσχε τῆς συμφορᾶς, καὶ καθάπερ σώματος ἐμ-
προσθέντος τὸ μὲν σχῆμα μένει καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ
τοῦ πῦρὸς ὄψει καὶ ὁ ὄγκος καὶ ἡ ἀναλογία, ἡ δὲ
δύναμις οὐκέτι· οὕτω δὴ καίεσε γῆν ἔστιν ἰδαίν,
ἀλλ' οὐδὲν ἔχουσιν γῆ; ἀλλὰ πάντα τέφρα· δένδρα
καὶ καρπούς, ἀλλ' οὐδὲν δένδρων οὐδὲ καρπῶν·
ἀέρα καὶ ὕδωρ, ἀλλ' οὐδὲν ὕδατος οὐδὲ ἀέρος· ἐπειδὴ
γὰρ καὶ ταῦτα τετέφρωνται· τοιγαροῦν οὐδὲν ἔτε-
ρον ἢ κάμινός· ἔστιν ὁ ἀήρ, κάμινος; τὸ ὕδωρ, πάντα
C ἄκαρπα, πάντα ἄγονα, πάντα πρὸς τιμωρίαν τῆς
προλαβοῦσης ὀργῆς καὶ εἰκόνας; τῆς μελιούσης κολ-
λάσεως· ἐνόησον τοίνυν ἡλίχον ἔστι τὸ ἀμάρτημα
ὡς βιάσασθαι πρὸ καιροῦ τὴν γέννην φανῆναι·
καὶ γὰρ παράδοξος ἦν ὁ ὕπερ ἐκείνος· ἐπειδὴ καὶ
παρὰ φύσιν καὶ παράνομος ἡ μίξις· καὶ κατέκλυσε
τὴν γῆν, ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἡ χαλεπή
καὶ ἐπάρατος ἐπιθυμία· ἀλλ', ὡ τῆς παραπληξίας
τῶν τοῦτο κατεργαζομένων καὶ τῆς τλαιπωρίας
καὶ κακονοίας τῶν ἑσεινῶν καὶ ἀθλίω; ²⁵ τοῦτο
πασχόντων ἔχουσίω; μάλιστα καὶ φθειρομένων ὑπὸ
τῶν διεφθαρμένων καὶ βεβήλων τε καὶ ἀκαθάρτων
ψυχῇ καὶ σώματι καὶ χοίρων χεῖρους ἑαυτοῦς ἀπο-
φαίνοντες ²⁶, οἷτε φθειρόντες; καὶ οἱ φθειρόμενοι
ἀφῶδω; καὶ ἀναισχύντως· οἱ γε καὶ ἀλόγων ἀνοη-
D τότεροι καὶ κυνῶν ἀναιδέστειροι· οὐδαμοῦ γὰρ
τοιαύτη μίξις παρ' ἐκείνοις ἀλλ' ἐπιγινώσκει τοῦς
ἰδίους ὄρους ἢ φύσις. Τούτους ἐγὼ καὶ ἀνδροφόνων
χεῖρους εἶναι λέγω καὶ ἑπερ ἂν εἴπης ἀμάρτημα·
οὐδὲν ἴσον εἶρε; **544** τῆς παρανομίας ταύτης· ὁ
μὲν γὰρ ἀνδροφόνος; τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος
ἐχώρησεν· οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ σώματος

Varim lectiones et notæ.

²⁰ ἐποίησαν? Sap. x, 6. πῦρ κατ. ²¹ οἱ; ἐπὶ μ. Sap. 7, sed plerique codices ut Coisl. ²² Jud. 7, 13, ubi cawl 67, 105, 106 αἰῶνας habent. ²³ εἰ; τῆ; ἀπ. Chr. VI 297 C. ²⁴ τ. τὴν ἔρη γ. καὶ μέγρι οὖν μ. Chr. ²⁵ ἀθλίω;? ὁ ἀπογαγόντων?

ἀπόλεσεν. Πόθεν οὖν ἐτέχθη τὸ μέγα τοῦτο κακόν; Ἄπ' ἀπὸ τρυφῆς καὶ σπατάλης καὶ ἐγκαταλείψεως Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν μέλλουσαν χρίσιν· ὅταν γὰρ ἐκβάλωσι τινες τὸν τοιοῦτον φόβον ἐκ τῆς καρθίας αὐτῶν, ἐγκαταλιμπά (288°) νονται εἰς τέλος καὶ οὕτως ἔρχονται εἰς ἐπιθυμίας ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς καὶ ²⁷ « εἰς πάθη ἀτιμίας » ὡσπερ γὰρ πολλοὶ πολλὰκις τὴν τῶν σιτιῶν ἐπιθυμίαν ἀφέντες γῆν σιτοῦνται καὶ λίθους μικρὰς· καὶ ἕτεροι δὲ ὑπὸ δίψῃ κατεχόμενοι σφοδροῦ καὶ βροβόρου πολλὰκις ἐπιθυμοῦσιν· οὕτω κάκεινοι καταλειφθέντες διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας πρὸς τὴν ἀθεσίαν τούτων ἐξεκαύθησαν ἔρωτα καὶ πρὸς τὴν μιανὴν βραξιν μανίαν τε καὶ λύσσαν· εἰ δὲ οὐκ αἰσθάνονται, ἀλλ' ἤθονται, μὴ θαυμάσης· καὶ γὰρ οἱ μαϊνόμενοι καὶ φρενίτιδι κατεχόμενοι νόσῳ πολλὰ **D** ἑαυτοῦς ἀδικοῦντες καὶ ἕλεσινα πράσσοντες ἐφ' οἷς αὐτοῦς ἕτεροι θαυμάσουσι, γελῶσι καὶ τοὺς λεγομένους αὐτοὺς ἐντροφῶσι. Πόσαι λοιπὸν γέενναι τοῦς τοιοῦτους ἀρκέσωσι καὶ πόσα κολαστήρια; Εἰ δὲ καταγελᾷς γέεννης ἀκούων καὶ ἀπιστεῖς ἐκείνῳ τῷ πυρὶ, ἀναμνήσθητι πάλιν τὸν ἐν Σοδόμοις θεῖον ἔμπυρσιμον καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φλόγωσιν. Εἰ οὖν τοιαῦτα πράττων καὶ σὺ δίκην οὐ δίδως, μὴ θαυμάσης· ἐκείνοι μὲν γὰρ ὡς μὴ τὴν γέενναν εἰδότες ἐκολάσθησαν παρὰ πόδας· σὺ δὲ ὅσα ἀνὰ ἀμαρτίας, κἂν μηδεμίαν ἔιχῃν ὄψιν ἐνταῦθα, ἐκεῖ πάντα χαλεπωτέρας ἀποτίσῃ καὶ κολασθήσει· διατί; Ὅτι πλείονος ἀπηλαύσταμεν χάριτος· ὅταν δὲ **C** καὶ πλείονα καὶ μείζονα πταίωμεν ἐκείνων, ποίας συγκινήσεως τύχωμεν ἐκ προγόνων τὰ σωτηριώδη παραλαβόντες; διδάγματα, ἅπερ ἐκείνοι παντελῶς οὔτε ἤκουσαν οὔτε ἔμαθον, ὥστε διὰ τοῦτο μείζονως κολασθησόμεθα, κἂν τε μικρὰν δίκην ἐνταῦθα δώμεν κἂν τε μὴ δώμεν. Οὐκοῦν μηδεὶς ὄρων πονηροῦς εὐπραγοῦντας θαυμάσει· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐνταῦθα ἡ ἀνταπόδοσις οὔτε τῆς ἀρετῆς οὔτε τῆς πονηρίας· εἰ δὲ σοῦ καὶ γίνεται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν ἀλλ' ἀπλῶς ὡσανεὶ γένηται κρίσεως· **545** ἵνα οἱ τῆ ἀναστάσει διαπιστοῦντες, τοὺς γοῦν ἐνταῦθα σωφρονίζωνται· ὅταν οὖν εὐπραγῇ ὁ πονηρὸς, ἐπὶ κακῇ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς· (288^b) ἵνα γὰρ ὡς ἔπραξεν [σως] (141^a) ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν ²⁸ ἐνταῦθα λαβὼν [σως] ἐκεῖ πλείον κολασθήσεται ²⁹ ὅταν δὲ πάσῃ ὁ ἀγαθὸς, μακάριος ὄντως ἐστίν, ἵνα γὰρ ἀποθήμενος πάντα καὶ τὸ μικρὰ ἀμαρτήματα, εὐδοκίμος καὶ καθαρὸς ἀπὴν ³⁰ καὶ ἀνεύθυνος. Ἐκεῖ γὰρ εἰσὶν οἱ τέλειοι στέφανοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐκεῖ αἱ σφοδρότεραι καὶ ἀπέραντοι κολάζσεις τῶν πονηρῶν· ὡσπερ καὶ ὁ σηπεδόνα ἔχων, κἂν μὴ τέμνηται, ἀρρωστεῖ καὶ τότε μᾶλλον ἐν κακοῖς, ὅταν μὴ τέμνηται· οὕτως καὶ ὁ ἀμαρτάνων, κἂν μὴ κολάζηται, πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος· καὶ καθάπερ οἱ σπλήνα καὶ ὑδερὸν ἔχοντες, ὅταν ἀπολαύσωσι τραπέζης σαφιλῆς καὶ ψυχροποσίας καὶ

judicium. Ubi enim aliqui talem metum a corde suo eiecerunt, in suam derelinquantur et ita deveniunt ad cupiditates irrationabiles et obscenas et « in passionem ignominiae. » Sicut enim multi, sæpe alimentorum desiderio elongato, terram lapillosque comedunt; alii autem, siti vehementi agitati, vel sentinam desiderant: sic et illi propter dictas causas derelicti, in illicitum eorum amorem et in appetitum sædum dementiamque ac rabiem exardescunt. Si autem non erubescant, sed oblectentur, non mireris: amentes enim et phrenetico morbo laborantes, multa mala sibi inferunt et descendenda faciunt, ita ut alii super illos lacrymas fundant; ipsi tamen rident et delicias in dictis rebus inveniunt. Quales tandem gehennæ tales arcebut? **D** Quot supplicia? Si vero gehennam audiens irrides et isti non credas igni, recordare divinum in Sodomis incendium, illamque terribilem consumptionem. Si ergo talia operans et tu pœnam non solvis, ne miretis. Illi enim tanquam, qui gehennam non noscerent, continuo puniuntur; tu vero, quæcumque deliqueris, etiamsi nullam pœnam hic dederis, illic severius lues et punieris. Quare? Quia majore gratia frui sumus. Cum autem plura majoraque quam illi delinquimus, qualem veniam obtinebimus, nos qui ex Patribus salutifera recepimus præcepta, quæ illi plane non audiverant nec didicerant. Propterea, sive parvam pœnam hic dederimus, sive nullam, magis puniemur. Nullus igitur malus videns prospere agentes conturbetur: non enim est hic remuneratio nec virtutis nec nequitiae; quod si tu virtutis et nequitiae mercedem obtines, non est juxta dignitatem; sed tanquam degustatio judicii, ut qui resurrectionem non credunt, ab his quæ hic sunt, prudentes efficiantur. Cum igitur prosperatur improbus, ad perniciem est capitis ipsius: quia enim eorum quæ hic bene gessit remunerationem accepit, illic magis puniatur. Cum autem patitur bonus, vere beatus est; nam, depositis omnibus peccatis magnis et parvis, probatus et purus et irreprehensibilis abit. Illic enim sunt perfectæ bonorum coronæ; illic etiam acres set infuitæ malorum pœnæ. Sicut enim qui tabum habet, etsi **D** non amputetur, ægrotat et tunc magis cruciatur, cum non amputatur: sic peccator, etsi non puniatur, omnibus miserior est. Quemadmodum porro illi qui splene et hydrope laborant, cum mensa splendida, frigidoque potu, et lautis dapibus, et opimis esculentis fruuntur, tum præsertim cunctis miserabiliores sunt, quia deliciis morbum adaugent, dum e contra si juxta medicinæ leges fame sitique coarctantur, quamdam spem salutis habent: sic qui in malitia vivunt, si puniuntur, spem optimam habent; si vero cum malitia, deliciis

Variæ lectiones et notæ

²⁷ Rom. 1, 26. ²⁸ ἀντιμισθίαν cod. ἀνταπόδοσιν γρ. — γρ. ἀντίδοσιν cod. in margine hucusque cod. Coisl. ²⁹ Hucusque apographum codicis Coisliniiani 305. ³⁰ ἀπίσι cod.

et impudentiæ sese dedunt, iis quorum hydropisi tumet venter, longe miserabiliores erunt, et eo magis, quæ anima corpore præstat. Porro si illi, qui nec legem ab iniquo opere prohibentem ipsos, habebant, nec prophetas cognoscebant, nullam obtinuerunt veniam, nos qui legem et prophetas, et evangelistas et doctores cognoscimus et pejora facimus, quanto magis pœna digni sumus et severiori vindictæ obnoxii? Quare vero nobis talia facientibus non imponit Deus similem exterminationem? Quoniam alia pœna gravior et interminabilis, nimirum inextinguibilis ignis, acrior et terribilior nos manet. « Vermis enim eorum, inquit Scriptura, non morietur, et ignis non exstinguetur. » Propterea quoque vetus et divina lex abominandam hanc mortiferamque infamiam reprimens ait : « Non dormies cum masculino concubitu femineo, quia abominatio est. » Et : « Si quis concubitu femineo dormierit cum masculino, morte ambo moriantur. Talis enim abominabilis est : lapidibus obruite eos. »

σιν, αὐτῶν οὐ τελευτήσει καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. » Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ παλαιὸς καὶ θεῖος νόμος ἀναπέλλων τὴν ἐξάγιστον αἰσχουρρίαν ταύτην καὶ ἀσεβρίαν ἔφασκεν ⁴³ : « Οὐ κοιμηθήσῃ μετὰ **546** ἄρβενος κοίτην γυναικείαν· βδέλυγμα γάρ ἐστιν. » ⁴⁴ « Καὶ ὃς [ἐν] κοιμηθῇ μετὰ ἄρβενος κοίτην γυναικίαν, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· ἐπικατάρατος γὰρ ὁ τοιοῦτος· λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς. »

Hanc igitur fœtam et impuram sententiam et iniquam actionem eorum qui voluntarie præbebant occasionem illud valde impudenter fieri, acriter reprobans magnus Cyrillus sic ait : « Libidinis causa miserabiles hoc agunt, muliebria pati, cum sint viri, consentientes : nullius enim commodi gratia, naturam commutantes, propter luxuriam formam a Deo creatam et viro convenientem voluntarie sæpe corrumpunt aut ab aliis id subire coguntur ; tanquam natura: lues, et generis inimici societatisque maculæ ac vitæ piacula fiunt. Mænadum more prostituerum prostituti in fœdissimis passionibus choros agunt, fœdæ corruptæque conversationi miseram vitam commisceantes ; ambiguos detestabilesque vultus ac signum spurium circumgestant : procul a sacris ædibus repellantur, et a sanctis cœtibus velut infamia ac nefanda piacula arceantur. Cum enim turpissima pravæque opinione pulchrum divinūque opus in pravum perversumque dogma transvertant, et spirituales eunuchismum infandæ actioni inservire cogentes, non solummodo dignum est eos legalis suffragii pœnam accipere, sed ex evangelica et apostolica declaratione in dietas tenebras exteriores projici. » De talibus enim Moyses ait : « Eunuchus et spado non intrabit in domum Domini. » Istitis adhuc monstruosus personis magnatum domos adimplentibus, cum aurea ad collum corona, naturam maris quidem habent isti, sed femine visum, effeminate ambulantes,

πολυτελῶν ἐλεσμάτιων καὶ χειρκευμάτων, τὸ λοιπὸν μάλιστα εἰσι πάντων ἐλεεινότεροι, τῇ τρυφῇ τὸ νόσημα προσσφύζοντες· ἂν δὲ ἀγχωνται λιμῶ καὶ δίψει κατὰ τοὺς ἱατρικὰς νόμους, ἐλπίζα τινὰ σωτηρίας ἔχουσιν· οὕτω καὶ οἱ ζῶντες ἐν πονηρίᾳ, εἰ μὲν κολάζονται, χρηστὰς ἔχουσι τὰς ἐλπίδας· εἰ δὲ μετὰ τῆς πονηρίας ἀπολαύουσι τροφῆς ⁴⁵ καὶ ἀδείας, τῶν ἐν ὑδέρῳ γαστριζομένων ἐλεεινότεροι σφόδρα ἂν εἴεν, καὶ τοσοῦτῳ πλεῖον, ὅσον ψυχὴ σώματος βελτίων. Εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι μῆτε νόμον ἔχοντες τὸν κωλύοντα αὐτούς τῆς ἀσεβείτου πράξεως μῆτε προφήτας· εἰδότες, οὐδεμίαν ἔτυχον συγγνώμης, ἀλλὰ πυρὸς καὶ οὐραίου παραναλώματα γεγόνασιν, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ἄξιοι ἐσμεν τιμωρίας καὶ χαλεπότη· ρας ὑπεύθυνοι καταδικῆς, οἱ νόμον, καὶ προφήτας, καὶ εὐαγγελιστὰς, καὶ διδασκάλους ἀναγινώσκοντες, καὶ χεῖρονα ποιοῦντες ; Τίνος δὲ ἕνεκα τοιαῦτα δρώντων ἡμῶν, οὐκ ἐπάγει καὶ ἡμῖν ὁ Θεὸς τοιαύτην πανωλεθρίαν, ἐπειδὴ ἄλλη κόλασις ἀργαλιώτερα καὶ ἀτελεύτητος, καὶ ἕτερον πῦρ ἀσεβέστον ἡμᾶς ἐκδέχεται δεινότερον καὶ σφοδρότερον ; ⁴⁶ « Ὁ σκώλης γάρ, φ-

(8) Ταύτην τοίνυν τὴν ἀκόλαστον καὶ ἀκάθαρτον γνώμην καὶ παράνομον πράξιν τῶν ἀθαιρέτως πασχόντων θριαμβεύειν εὐ μάλα καὶ στηλιτεύων ὁ μέγας Κύριλλος οὕτως φάσκει : « Ἀκολασίας γὰρ ἕνεκεν οἱ τάλανες τοῦτο δρῶσι, τὰ τῶν γυναικῶν πάσχειν, ἄνδρες ὄντες βουλόμενοι· οὐδενὸς γὰρ χρησίμου χάριν τὴν φύσιν μετατιθέντες ⁴⁷, ἀσεβείας ἕνεκα τὴν θεόπλαστον ἀνδροπρεπῆ μορφήν διαφθείρουσιν ἑκουσίως πολλάκις ἢ ὑπὸ ἄλλων ὑπομένειν ἀναγκάζονται τοῦτο, ὡς λοιμοὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ γένους πηλέμιοι καὶ σπῖλοι πολιτείας καὶ ζωῆς ἐφύθριστοι γίνονται· δίκην Μαινάδων πορνευόμενων πορνευθέντες ἀμέτρως ἐν τοῖς αἰσχίτοις ὀρχοῦνται πᾶθεσι, μιαιφῶ πολιτεία καὶ πεφθαρμένη τὴν ἀθλίαν ζωὴν συγκρατῶσάντες· ἀμφίβολα καὶ μεμισσημένα πρόσωπα περιφέρουσι καὶ γράμμα νεοθευμένων· ἱερῶν περιθόλων μακρὰν ἀποιχέσθωσαν καὶ ἁγίων συνόδων ὡς βδελυγμένον ἄγος καὶ θεοστυγὲς ἐλαυνέσθωσαν· ἐπειδὴ γὰρ αἰσχίστη καὶ κακίστη γνώμη τὸ καλὸν καὶ θεῖον ἔργον εἰς τὸ κακὸν καὶ διαβηθλημένον δόγμα παραλλάξαντες καὶ μεταποιήσαντες τὴν πνευματικὴν εὐνουχίαν ἀπυγορευμένην πράξει λειτουργεῖν (141^b) ἀναγκάσαντες, οὐ μόνον ἄξιον ⁴⁸ νομικῆς ψήφου τιμωρίαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ ἐξ εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸ λεγόμενον ἐσχότος τὸ ἐξώτερον ἀπελαίνεσθαι. » Ἱερὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἔφη Μωϋσῆς· ⁴⁹ « Θαλάσια· καὶ ἀπόκοπος οὐκ εἰτελεύεται εἰς τὸν οἶκον Κυρίου. » Ἐτι γοῦν πεπληρωμένων οἰκῶν

Variæ lectiones et notæ.

⁴³ τρυφῆς? ⁴⁴ Isa. LXVI, 24. ⁴⁵ Lev. XVIII, 22.

⁴⁶ Deut. XXXII, 4.

⁴⁷ Lev. XX, 12, 27. ⁴⁸ μετατιθέντας: CO¹. ⁴⁹ ἄξιον:

των μεγιστάνων τοιούτων τερατομόρφων προούπων, χρυσοῦς μηνίσκους ἐπὶ τραχήλων, φύσιν μὲν ἄρβενος, θηλείας δὲ ὄψιν ἔχοντες καὶ κεκλασμένως βαδίζοντες καὶ τεθρυμμένως φθειρόμενοι ὡσπερ ἐταιρίδες ἀπρεπεῖς ὡδε κάκιστος τὴν κεφαλὴν περισελοῦσαι· καὶ γελῶσιν ἀκρατῶς τε καὶ ἀναιδῶς, οἰστηρλασίαν πρόδηλον ὑπεμφαίνοντες, ὄθεν μετ' ἀνδρῶν μὲν ὡς γυναῖκες μαλακῶς εὐναζόμενοι καὶ μαλακιζόμενοι φθείρονται· μετὰ 547 γυναικῶν ὡς φύλακες ἅμα καὶ σωφροσύνης δῆθεν ἰνδάλματα καθειδόντες ἀνασχόντως 55 ἀπρηθρισμένως αἰσχροπραγοῦσιν. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ὑπ' ἀνδρῶν ἀνοσίων καὶ βεβήλων φθειρόμενοι μαλακίζονται καὶ καταμαίνονται διὰ τῆς παρὰ φύσιν ἀνοσιουργίας καὶ βδελυρίας· αὐτοὶ δὲ γυναικάρια τλάιπυρα καὶ 56 «σεσωρευμένα, κατὰ τὸ εἰρη- τάλιον, (ἐφ') ἀμαρτίαις» καταμολύνουσι καὶ κατα- δάπτουσιν οἷα λυσσώδεις κύνας. Καὶ τὸ δὴ χλεπώ- τερον καὶ ἐλειονότερον, αἱ τοὶ ἐντεῦθεν γίνονται καὶ πρόξενοι τε καὶ μέτοχοι τῆς ἀπεράντου κολάσεως, οἱ τε φθείροντες καὶ οἱ φθειρόμενοι. Ἄλλ', ὦ τῆς ἀφροσύνης, ὦ τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας! τού- τους γὰρ ἄνθρωποι μάλιστα προύχοντες, 51 ὡς σῶφρονας παραδεχόμενοι πιστεύουσιν καὶ εἰσοικίζουσιν, οἱ γὰρ εἰσοικιζόμενοι καὶ παρρη- σίας τυγχάνοντες τοὺς ὄντως δικαίως ἀρετῆς ἐπιμε- λουμένους σῶφρονας ἀνδρας κατὰ μικρὸν δελεάσαντες εἰς τὸ τῶν Σοδόμων βάρβαρον κατηκόντισαν ἐλεινώ· διδὲ δὴ λοιπὸν καὶ ἀραρώτερον 52, πάνυ γὰρ καὶ νόμος εὐαγγελικὸς καὶ ἀριστος βίος καὶ εὐσεβὴς πολιτεία βδελύττεται τούτους ὡς θεομισεῖς καὶ ἀκαθάρτους. Οὗτοι γὰρ τοιαύτην ἐξάγιστον ζωὴν προτιμήσαντες καὶ πωθήσαντες ὅσον ἦκεν ἐπ' αὐτοὺς, πόλεις μὲν ἠράνισαν, τοὺς σπερματικούς τῆς φύσεως λόγους παραφθείροντες καὶ φθειρόμενοι· εὐανδρούσαν 53 δὲ Ῥώμην ἀνδρῶν 54, καὶ ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρβενοπρεπῆ γενναίως ἰσχὺν δεινῶς ἐξανήλωσαν καὶ ἀπλῶς τὴν εὐντόνον καὶ σφριγῶσαν ἀκμὴν τῆς νεότητος λυμη- νάμενοι φανερώς ἀθλήουσι καὶ καταγελάστους ἐποίη- σαν τοὺς ἀλόντας, οὓς ψευχέον προτροπάδην καὶ βδελυκτέον ἐνδίκως τοὺς ψυχοκτόνους καὶ σωματο- φθόρους καὶ ἐναγεῖς ὄντας καὶ τῆς φύσεως παραχά- ρακτας· οὐδὲν γὰρ ἀληθῶς μυσσώτερον ἢ ἀκαθαρ- τώτερον τῶν οὕτω πορνευομένων τε καὶ πορνεούτων· εἰκόθαι γὰρ, ὡς ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς μεμαθήκαμεν, ὃ μόνον οἱ σπάδονες καὶ τὰ μόρια τῆς αἰσχρουρ- γίας ποσῶς ἔχοντες ἀσελγαίνειν ἀμέτρως καὶ ἀκο- λασταίνειν ἀκροέστως, ἀλλὰ καὶ οἱ τέλει·ν ἀπόκοποι καὶ ἐκτετμημένοι· καθάπερ οὖν καὶ οἱ ἐκ γενετῆς ἐσπερημένοι ταῦτα, φεῦ τῆς ἐσχάτης ἀτοπίας καὶ φρενοβλαβείας! διὰ χειρῶν καὶ δακτύλων φθείρειν 548 τὰς ἀθλίαις γυναῖκας κατὰ τὴν ἀνοσιουργίαν αὐτῶν, οὕτως ἐμμανῶς οἱ ἀνόσιοι κατεργάζεσθαι 55. (142^b) Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ σοφὸς ἀριδῆγως ἔφη 56.

«Μακάριος» εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, «καὶ παρβίνος» ἦτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν

tes molliterque loquentes velut indecentes caputque huc illuc agitantēs meretriculæ. Immoderate im- pudenterque ridēt, manifestam subindicautes li- bīdinem; exinde cum viris velut mulieres molliter tubantes et molliti polluantur; cum mulieribus tanquam custodes et sapientię sane imagines, im- puenter dormientes, inverecunde turpia agunt. Et sic isti a viris scelestis et spurcis corrupti mol- liuntur et per infamiam spurcitiāque contra na- turam polluantur; ipsi vero miseras et «peccatis, juxta dictum, onustas,» seducunt mulierculas, et sicut furibundi canes fœdant. Et quod durius et miserabilius est, inde rei et socii ac participes sunt damnationis æternæ, et corruptores et corru- pli. Ast, o dementia! o error et vecordia! hos præsertim ut sapientes cum habeant homines, apud se recipientes, fiducia tribuunt eis et in domibus suis collocant eos, qui cum in domos in- troducti sunt et libertatem obtinuerunt, eos qui reipsa juste virtutem colebant homines prudentes paulatim lenocinantes in Sodomorum barathrum demergunt. Ideo cæterum et justissimè lex evan- gelica, optimumque viveudi genus et pia conversa- tio tales ut Dei inimicos et impuros detestatur. Isti enim hujusmodi abominandam vitam præferen- tes et pro viribus adamantes, urbes abolve- runt, seminales naturæ rat ones corrumpentes et ipsi corrupti; Romam autem viris abuo- dantem, ipsiusque juventutem, et robur virile misere consumpserunt; unoque verbo fortem prosperumque juventutis florem polluentes mani- feste miseros et contemptibiles effecerunt quos ceperunt, quibus vertendum in fugam merito- que detestandum erat animarum occisores ac fœ- datores corporum, velut maledictos et naturæ adul- teratores. Nihil enim infamius impuriusque vere est quam sic prostituti ac prostituentes; solent enim, ut vere exacteque didicimus, non solum spadones et turpitudinis particulas utcumque habentes, lasci- vire sine modo ac libiduari absque mensura, sed et qui omnino castrati et excisi sunt. Quemadmo- dum igitur et qui a nativitate istis oriantur, eheu delirium et ultima dementia! manu digitique polluere miseras mulierculas secundum improbita- tem suam, sic hi scelesti furiosè facere consue- verunt. Et hoc significans sapiens manifeste, ait: «Beatus eunuchus qui non manu fecit illicita, et beata virgo que nescivit torum in delicto.» Merito igitur effeminati, evirati, androgyni, ferro devoti, mulierosi appellantur. Audiant ergo puri, et pru- dentes illos suspectent, nec credant mendacio, sed castæ puritati ac prudentię: quid enim ab impuro phithecabitur, et a mendacio quid verum de- monstrabitur?

Variae lectiones et notæ.

51 κοιταζόμενοι καὶ μ. Glossa. 52 καί? 53 II Tim. iii, 6. 54 προύχοντα; cod. 55 ἀρμολόντως Glossa. 56 εὐανδρούσι cod. ἐξανδρ. 57 ἀνδρός cod. 58 εἰκόθαι vel κατεργάζονται. 59 Sap. iii, 14, 15.

παρπατώματι. » Εικότως, οὖν ἄθλοιοι, ἀνανόροιοι, ἀνδρόγυνοιοι, σιδηροκατάδοιοι καὶ γυναικομανεῖς προσ-
αγορευσίθωσαν. Ἀκουέτωσαν τοίνυν οἱ καθαροί, καὶ σώφρονες τοῦτοιοι ὑποτοπαζέτωσαν⁸⁷, καὶ μὴ πι-
σευέτωσαν τῷ ψεύδει⁸⁸ ἀλλὰ τῇ κατισχυμμένη καθαρότητι καὶ σωφροσύνῃ· ἀπὸ γὰρ ἀκαθάρτου τί
καθαρισθήσεται καὶ ἀπὸ ψεύδουοι τί ἀληθεύσει ;

Rex autem Justinianus ædificationes multas et A
mirabiles, atque Sagari pentapontem fecit : hæc in
octo libris historicus scripsit Procopius.

Ad finem, agitato de corruptibili et incorruptibili
dogmate, alienus a divina pietate, in regem de-
signat Justiniano, ipsius consobrino, qui tunc cura-
palates erat, vitam finivit

Gelimer, Belisarium fugiens in collem munitum
gentis Maurusiorum aufugit. Hic enim Belisarius
dux exercitus erat quem, cum magna multitudine
navibusque et auro multo, Justinianus ad debellandos
Vandalos et Africam diripiendam miserat :
qui magna prudentia et sagacitate, cum cuncta diripuisse
et vicisset Gelimerum, in urbem cum
multis divitiis rediit et more consulari per urbem
vectus in circo triumphavit ; ideoque Justinianus
in una numismatis parte sese insculpi, Belisarium
autem armatum in alia parte cum hac inscriptione
fecit : « Belisarius Romanorum decus. »

Sed quæ invidia solet in magna felicitate operari,
fecit quoque adversus Belisarium. Etenim calum-
niam passus a dignitate et honore pulsus est, et ipsius
loco Salomon dux exercitus missus est : qui, cum
non valeret servare quæcumque Belisarius acqui-
sierat, omnia Vandalis cessit.

Ille enim Gelimer Belisarium fugiens in collem
munitum, ut dictum est, secesserat apud gentem
Maurusiorum, quibus nec panem nec vinum nec
oleum terra producit, sed qui cocto hordeu et
olyra, sicut irrationalia animalia, vescuntur. Scribit
igitur Gelimer ad Pharan, quem Belisarius reli-
querat ad obsidendum illum, ut sibi mittatur
panis, et spongiæ et cithara. Pharas autem super
his hærebat, usque dum qui litteras attulerat,
diceret illum desiderare panem ad gustandum ac
videndum, spongium autem ad recreandos oculos
ob lacrymas et sordes, et citharam ut ipsius casus
lugeret. Cum hæc audisset Pharas dolens ac hu-
manam naturam deridens, omnia quæ desiderabat
misit.

Varie lectiones et notæ.

⁸⁷ ὑποτοπαζόντας μάτην cod. ⁸⁸ ψ. καὶ τῇ cod. ⁸⁹ 560 — Ἄλλου βιβλίου (Procopii?) Ced. 678, 15-17 :
τῷ λγ' ἔπει κτίζει τὴν γ. τοῦ Σαγγάρεωοι ποταμοῦ. ⁹⁰ ἐκκλησιῶν τε καὶ πολε (μικίων) cod. glossa
marginalis et sub pagina : σχόλιον : Ἰουστινιανὸς ἔστησε τὸν κίονα τὸν λεγόμενον Αὐγουστῆωννα, ἐπιθεὶς
ἐπάνω Ἐφιππων τὴν αὐτοῦ στήλην, κρατοῦσαν τῇ μὲν ἀριστερῇ χειρὶ μῆλον σφαιροειδὲς ὡς τῆς γῆς ἀπάτης
κυριεύσαντος, τὴν δὲ δεξιάν ἀνατεταμένην ἔχουσαν καὶ οἶνοι πρὸς Πέρσας ἐμφαίνουσαν καὶ διεκλευραμένην :
« Ἐστῆτε καὶ τῇ Ῥωμαίων γῇ μὴ ἐπεμ θάινετε » (Ced. 656, 18-23 : τῷ ιζ' ἔπει = 545 ; Len, post jud cium
in pælerastas). ⁹¹ Aed. V. 5. ⁹² ἀνα γρ. ⁹³ 563 — Ced. 680, 4-8 τῷ λη. ⁹⁴ Ἰουστινιανὸς Ced. ⁹⁵ καὶ
ἰδικτον πανταχοῦ καταπέμψας. Ced. ⁹⁶ ἀλλότριον cod. ⁹⁷ κοροπαλόνητην cod. ⁹⁸ 534, 535. — Περὶ Βελι-
σαρίου Ced. 649, 15-24 : πάλιν δὲ ἐξἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βελισάριον στρατηγόν μ. — πολλοῦ κατατολ.
⁹⁹ ἐκφυγών cod. ut 556. ¹⁰⁰ καὶ ἀνδρεία adl. Ced. ¹⁰¹ ἐγκρατῆ ποιησάμενος Ced. ¹⁰² ἀποεξέμενον Ced.
¹⁰³ μὲν ἐν cod. ¹⁰⁴ Ced. 649, 2 4-650, 4 : ἀλλ' οἶα φθόνος ἐν. ¹⁰⁵ κτ. Βελισαρίῳ φυλάξει Ced. ¹⁰⁶ πάντων
Ced. πάντ. cod. ¹⁰⁷ Ὁ δὲ Γ. ἐλεεινῶς χειμαζόμενος, γ. τῷ Φ. ἀξίων π. οἱ ἀ. καὶ σπ. καὶ κ. π. ἐκείνοιοι
γὰρ τοῖς Μαυρουσίοιοι δ. ὁ. ὁ. ἰ. ὁ. σίτος γ. — σιτίζονται, κ. τ. λ. Ced. 649, 6-10. ¹⁰⁸ Β. π. Φ. Ι'. δν κατ.
cod. (Φαρτάς ter.) ¹⁰⁹ τὸν add. Ced. ¹¹⁰ διὰ τὸ τὰ δ. ἀπομάττεσθαι Ced. ¹¹¹ τὴν δὲ κ. Ced. ¹¹² ἀνθρωπῆνην
τ. χην ἔ. π. ἐξέπεμψε Ced.

(14) Χοσρόου δὲ ἰουστ. τοῦ Πέρσου τὴν ἀπασαν Ἀνατολὴν ληϊζομένου, Ἰουστινιανὸς Βελισάριον ἐκ τῆς Ἀσσυρίας ἀγαγὼν καὶ στρατηγὸν Ἀνατολῆς ποιήσας, κατὰ Περσῶν ἐξαπίσειεν. 550 Ὁ δὲ καθοπλισθεὶς καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσας τοσοῦτον τοὺς πρέσβεις Δαρειοῦ τῆ καθοπλισαί καὶ στρατείᾳ ἐξέπληξεν, ὡς ἐπὶ θήραν θῆθεν ἐξίων αὐτοῖς ὄφθει, ὥστε ἀφικόμενον πρὸς Χοσρόην ὑπόσπονδον αὐτὸν Ῥωμαίοις [ποιήσαι] τοσοῦτον δὲ Βελισάριος ἐθαυμάσθη παρὰ Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις] καὶ εὐδοκίμησεν ἢ ὅτι Γελλίμερα δορυδωτοῦ καὶ Οὐττήγγην τοὺς δύο βασιλεῖς ἐν Βυζαντίῳ ἤγαγεν.

(15) Πάλιν οὖν κατηγορηθεὶς ὡς ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ἐκ θλίψεως τελευτῆ, δημοθυεῖς ἀπάσης αὐτοῦ τῆς ὑποστάσεως.

ΣΚΑ'. Βασιλεία Ἰουστινίου.

Ἔπειτα δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσεν (143^α) Ἰουστίνος, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ', ὅς ἐκτισσε παλάτιον ἔξω τῆς πόλεως καὶ λιμένα ἐν τῇ πόλει τὸν μὲν ἐκάλεσε Σοφιανὰς, τὸ δὲ Σοφιανῶν εἰς ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας.

ΣΚΒ'. Περὶ τινος Ἰουδαίου παιδός 57.

Ἐφ' οὗ καὶ Ἰουδαίος τις ἐν ΚΠ. ὑλοφικὴν τέχνην ἔχων, παῖδον ἐκέκτητο μονογενῆς, ὃ καὶ παρὲς αὐτὸν μανθάνειν γράμματα πησιον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἧς ὁ σκευοφύλαξ, ἔχων λείψανα πολλὰ τῆς ἁγίας τραπίδος ἢ ἐξ ἰκανοῦ χρόνου, προσεκαλίσσατο παῖδας πρὸς τὸ δαπανῆσαι αὐτὰ εἰσῆλθεν ὁμοίως καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν παῖδον καὶ μετέλαβε καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν παιδίων. Ἀπολυθὲν δὲ καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ἰδὼν, ἠρωτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· « Ἰνα τί ἐδράδυνας, τέκνον; » Ὁ δὲ παῖς ἀπεκρίθη· « Μετὰ τῶν Χριστιανῶν παιδίων (ἀπαλθῶν) εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν 551 ἐπαγονάκῳ, πάτερ (καὶ διὰ τοῦτο ἐδράδυνας). » Ὁ δὲ ὀδύριος ἔκτενος θῆρ (ἢ πατὴρ) σφόδρον μανεῖς ἔσχε παρ' ἑαυτοῦ τὸ πρᾶγμα καὶ μετὰ τὸ ἀριστον συμπαραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ ἐργαστήριον ἀπαλθῶν, ἔβρυσεν αὐτὸν εἰς τὴν κάμινον καὶ κλείσας τὴν θύραν ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ γινώσκουσα τὴν τοῦ πατρὸς μανίαν τὴν κατὰ τοῦ παιδός, εἰς τὸ ἐργαστήριον σκουδῆ παρεγένετο καὶ παρακύψασα διὰ τῆς ὀπῆς τῆς θύρας ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδός· ἔσω ἐν τῇ κάμινῳ καὶ τὴν θύραν πτάξασα καὶ ἐσελθούσα, ἐξέβαλε τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφλεκτὸν ἐκ τῆς κείνου. Λεγούσης δὲ αὐτῆς· « Τί; ἐνέβαλε σε, τέκνον, εἰς τὴν κάμινον,

Chosroa vero Persa totam orientalem regionem vastante, Justinianus Belisarium ex Occidente revocans et ducem Orientis creans, contra Persas misit. Qui cum se ad bellum accinxisset et adversus Persas movisset, adeo Darii legatos armatura acieque obstupescit, tanquam ad venationem exiens ipsis visus, ut Chosroam, cum ad ipsum venisset, sponsorem pacis cum Romanis fecerit : tantam autem Belisarius apud Persas et Romanos admirationem obtinuit ac laudem, quantam cum Goimerum et Uitigenes reges captivos Byzantium duxerat.

Rursus autem calumniis lacessitus quasi contra regem Justinianum consilia faceret, ex afflictione, publicata omni substantia ejus, vita decessit.

B

CCXXI. Regnum Justinii.

Post Justinianum regnavit Justinus, ejus nepos, annos tredecim; qui palatium extra urbem et in urbe portum aedificavit. Hunc vocavit Sophianas; illud autem Sophianum ex nomine Sophiæ, ipsius uxoris.

CCXXII. De quodam puero Judæo.

Sub illo quidam Judæus Constantinopoli vitriariam artem exercens, puerum habebat unigenitum, quem ad discendas litteras tradiderat prope Magnam ecclesiam. Hujus vasorum custos, post certum tempus multas sacræ mensæ reliquias habens, pueros ad edendum eas advocabat. Ingressus quoque pariter Judaicus puer cum cæteris Christianis pueris ipse participavit. Dimissus autem et ad parentes regressus a patre interrogatus est : « Quare, puer, moratus es? » Puer autem respondit : « Cum Christianis pueris ingressus in Magnam ecclesiam, manducavi et ego, et ideo moratus sum. » Dolosa autem illa bestia seu pater, valde furens rem in semetipso continuit, et post cœnam puerum suum accipiens et in officinam abiens, eum in caminum projecit et obserata porta discessit. Mulier autem furorem patris adversus puerum cognoscens ad officinam diligenter se contulit et per januæ foramen aspiciens, vocem pueri in camino inclusi audivit. Tum concussa janua, intravit et puerum e fornace integrum eripuit. Dicente autem illa : « Quis te, filii, projecit in caminum? Et quomodo non combustus es? » ait puer : « Pater quidem meus immisit me, sed mulier purpurata venit, et flammam exstinxit dicens : « Ne timeas, puella. »

C

D

Variæ lectiones et notæ.

Ἐφ' οὗ ἔπειτα Χοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τετάρτην εἰσβολὴν εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποίησατο—Ἰουστινιανός.—B. αὐθις ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐληλυθότα κατ' αὐτοῦ ἐπεμψεν, κ. τ. λ. Ced. 652, 15 655, 14. ἄφικόμενος. cod. 565. Ced. 684, 3, 4; λιμένα Σοφίας; 685, 12-14. Rubrica M. 2. Π. τ. 1. τοῦ βίβαντος τὸν πύλα αὐτοῦ ἐν τῇ κάμινῳ Pag. 1706 evanuit in cod. 536-552—Ced. 686, 23 688, 2 : Ἐπὶ τούτου τοῦ εὐσεβιστίτου Ἰ. Ἰ. τι; ἐν τῇ πόλει ὀλοφῆς π. τρ. δίδωκε τοῖς παισὶ πρὸς Ced. μεθ' ὧν συνῆλθε καὶ τὸν Ἰ. παιδίον ὅπερ ἀπ. πρ. τ. γ. αὐτοῦ ἀπῆλθε κτίφηναι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰνα Ced. καὶ μετ. παιδῶν οἴκ. Slav. ἀριστήσαι λαθῶν τὸ παιδίον καὶ ἀπ. εἰς τὸ ἐ. αὐτοῦ ἐρ. αὐτὸ εἰς Ced. τὴν κ. τοῦ π. μ. τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰδῶσα, ἀπαλθούσα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ καὶ διὰ τῆς ὀ. π. ἢ τῆς φωνῆς καὶ εἰς εὐρε τὸν πύλα καθύμνητον ἔσωθεν τῆς κ. ἀκαταψ. Ὅν ἐξαγαγούσα ἠρώτα αὐτὸν πῶς ἀκατάφλεκτος ἐδέμενε. Ὁ δὲ ἀπεκρίνιστο Ἰ. π. Ced.

Cum autem mater hæc audivisset et planxisset, puerum secum assumpto, ad Menam patriarcham festinavit, et omnibus ei renuntiatis, ut Christiana cum puero suo fieret, rogavit. Hic confestim utrumque regi adduxit. Rex autem ei patrem pueri accersiri jussit, et cum, examine facto, multum hortatus et deprecatus esset eum ut Christianus fieret, illum non acquiescentem ad palum affigi, velut ipsius nati occisorem, mandavit. Mulierem vero patriarcha baptizatam fecit monacham et illum lectorem.

ὡν γενέσθαι, οὐκ ἔπειτα, ὅθεν προέταξεν ἀνασκοποισθῆναι αὐτὸν ὡς φονέα τοῦ ἰδίου παιδὸς γενόμενον, τὴν δὲ γυναῖκα βαπτίσας ἱκοίτησαν ἀσκήτριαν, τὸν δὲ παῖδα ἀναγνώστην⁹⁹.

CCXXIII. Regnum Tiberii.

Tiberius post Justinum regnavit annos quatuor. Cum hic in circum venisset, exclamaverunt ordines: « Videamus, videamus Romanorum Augustam. » Ille vero respondit: « Est ecclesia homonyma Augustæ contra publicum Diegestel balneum. » Fauste igitur exclamaverunt ordines: « Anastasiæ Augustæ anni multi. »

Sophia vero, Justini vidua, anima vulnerata est: non enim sciebat Tiberium uxorem habere, ideoque

καὶ πῶς οὐκ ἐπλήθη; ἡ φησὶν ὁ πατὴρ: « Ὁ μὲν πατήρ μου ἐνέδωκέ με, γυνὴ δὲ πορφυρούσα ἤλθε καὶ τὴν φλόγα κατέβησε λέγουσα⁹⁸. » Μὴ φοβοῦ, πατρίδον. » Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ταῦτα ἀκούσασα, καὶ καταπλαγείσα⁹⁹ καὶ τὸν υἱὸν παραλαβοῦσα, πρὸς τὴν πατριάρχην Μηνᾶν ἔφθασε καὶ πάντα ἀναγγείλασα (αὐτῷ) παρεκάλει Χριστιανὴ γενέσθαι (μετὰ τοῦ παιδίου αὐτῆς). Ὅς αὐτίκα⁹⁹ τῷ βασιλεῖ ἀγαγὼν ἀμφοτέρους, ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς παραστήναι καὶ τὸν πατέρα τοῦ παιδίου κατὰ (τοῦτον) μετὰ τὴν ἐξέτασιν⁹⁹ πολλὰ παραινέσας καὶ παρακαλέσας Χριστιανιστῶν⁹⁹.

ΣΚΓ'. Βασιλεῖα Τιβερίου.

Τιβέριος μετὰ Ἰουστίνου ἐβασίλευσεν ἑτη δ'. Τοῦτου ἀνελθόντος ἐπὶ ἱπποδρόμιον¹, ἔκραζαν τὰ μέρη: « Ἴδωμεν, 552 Ἴδωμεν τὴν Αὐγούστην Ρωμαίων. » Ὁ δὲ ἐδήλωσεν: « Ἡ ἀντικρὺ τοῦ δημοσίου λουτροῦ Διηγηστιάς² ἐκκλησία (οὕσα) 553 ὁμώνυμος³ τῇ Ἀυγούστῃ. » Εὐφῆμησαν οὖν τὰ μέρη: « Ἀναστασίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἑτη. »

⁴ (2) Ἡ δὲ Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ, ἐπλήθη τὴν ψυχὴν· οὐ γὰρ ἤδει ἔχειν αὐτὸν γυναῖκα καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁹⁸ μοι add. Ced. ⁹⁹ κατ. ἀπῆλθε οὖν τῷ υἱῷ πρ. τὸν κ. M. καὶ Ced. ⁹⁹ Ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλεία ἀπήγαγε καὶ Ced. ⁹⁹ ἐξ. παρεκάλει ὁ βασιλεὺς γ. χ. καὶ π. π. αὐτὸν οὐκ ἐπ. ὁ καὶ πρ. ἀ. ἀν. ὡς φ. γ. τοῦ l. παιδίου, τὴν δὲ γ. καὶ τὸ παιδίον β. ὁ πατριάρχης τὴν μὲν ἐπ. ἀ. τὴ δὲ παιδίον ἀν. Ced. ⁹⁹ ἐξ ἄλλου. (2) Οὗτος ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος μεγαλόδωρος ἦν καὶ φιλόκτητος, ἔσχε δὲ γυναῖκα Σοφίαν ὀνόματι (Ced. 680, 13-15. (3) Ἐδασθῆς δὲ ὢν (καὶ ὀρθόδοξος) ἐπιχώρησε τὰς ἐκκλησίας τὰς κτισθείσας ὑπὸ Ἰουστινιανῷ, τὴν τε Μεγάλην ἐκκλησίαν (καὶ) τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, ἀπὸ τε κειμηλίων καὶ ἀμφοίων καὶ πάσης προσόδου (Ced. 680, 15-17). (4) Ὁ αὐτὸς ἀνελθὼν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, τῶν δῆμων στασιασόντων, ἐδήλωσε τοῖς Βενετοῖς, ὅτι ὅμιν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, τοῖς δὲ Πρασινοῖς (τοῦς — Πρασινοῖς cod.) ὅτι ὅμιν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ζῆ. Καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη ἠσύχασαν. (5) Ὁ αὐτὸς κτίζει καὶ τὰ παλάτια Σοφριανῶν ἐξάστια καὶ λαμπρὰ καὶ ὑπερβαύμαστα — καὶ τὴν νῆσον τὴν Πρίγκυπον, ἧ ἦν πρόσθετον αὐτοῦ, κατασκευάσας καὶ ἐκεῖ παλάτιον (Ced. 684, 5-6). (6) Ὁ αὐτὸς ἔκτισε καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν τῷ ὀργανοτοροφίῳ, ἀλλὰ καὶ τὰς β' ἀψίδας τῶν Βλακερνῶν ὁ αὐτὸς προσέθηκε ὡς εἶναι τὴν ἐκκλησίαν σταυρωτὴν (Ced. 684, 12-15). (7) Ναρθῆς δὲ ὁ κουδίκουλόριος (113) ἠγαπάτο παρὰ τοῦ βασιλέως; διὰ καὶ ἰλιθοδροπεῖτο εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐκλιθόντων ἰσως πάντα ὑπονοσῶν, ὃν ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρον (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Leo) κατ' ἐθρῶν, καὶ διεπράξατο πράξεις ἀρίστας (α. 567). (8) Οὗτος ὁ Ναρθῆς ἔκτισε τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἐν ᾗ καὶ λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόβου, Ταρχίου καὶ Ἀνδρονίκου ἀπέθετο (Ced. 684, 7). (9) Τιβέριον δὲ τὸν κόμητα τῶν ἐξκουθίων ἀ ἐστειλε κατὰ τῶν ὄντων ἐξελεθόντων καὶ λεηλατούντων τὰ Θρακῶα μέρη (Ced. 685, 5 α. 570). (10) Εἶτα νόσφ ληφθεῖς Ἰουστίνου, Τιβέριον ἰδιοποιησάμενος, Καίσαρα ἀνηγόρευσεν (Ced. 685, 8, 7 α. 574). (11) Κτίζει ἐκ καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐν τῷ Ἰουλιανῷ λιμένι ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, ἀποκαθάρας τὸν λιμένα καὶ μέσον ἰβρύσας στήλας β' αὐτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, μετονομάσας τὸν λιμένα Σοφίας (Ced. 685, 11-14 α. 577). (12) Νόσφ δὲ βαρῆθεις προσεκέλευσεν τὸν τε ἀρχιερεῖα καὶ τὴν σύγκλητον πᾶσαν καὶ ἀγαγὼν Τιβέριον παρουσία πάντων, προσέβαλε αὐτὸν βασιλεῖα εἰπὼν τάδε: « Ὁ θεὸς ἀγαθὸς σε ποιήσας, αὐτὸς, οὐκ ἐγὼ, τὸ ἀξίωμα (σχημα Leo, Ced.) τῆς βασιλείας σοὶ δίδωσι. Τίμησον (οὖν) αὐτὸν (αὐτὸ Ced.) ἵνα τιμηθῇ; ὅπ' αὐτοῦ· μὴ ἐπιγαίρης (ἐπιχαιρε cod.) αἱμασι· μὴ κοινῶναι (κοινωνῆς Leo) φόνος· μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώς (ἀποδώσης Ced.) μὴ μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνηστῆς Ced. Leo.) τινὲ ὡ; καγῶ· καγῶ (γάρ Leo, Ced.) μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνηστῆς Leo) ἔπαισα καὶ σφαλεῖς ἀπέλαθον κατὰ τὰς ἀνομίας μου, ἀλλὰ δικάζου· αἰ ἐν τῷ Θεῷ τοῖς ὑποβάλλουσί μοι εἰσά· μὴ ἐπαρθῆς ἐπὶ (τῇ) τιμῇ τῆ; βασιλείας σου· οὕτως ἔχε τοὺς πάντας ὡς σεαυτὸν· γυνῶθι τίς ἦς καὶ τίς εἰ νῦν· μὴ ὑπερηφανῆς (ὑπερηφανεῖς cod. ὑπερηφανος ἦς Ced. Leo) τοῖς ὁμοφύλοις καὶ οὐχ ἀμάτης. Οἶδας τίς ἦμην καὶ τῆ; εἰμι νῦν, τὸν θάνατον ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρων. Πάντας οὗτοι οἱ παριστάμενοι δούλοι εἰσι καὶ τέκνα σου. Τῷ στρατῷ πρόσχε· ἀνάνδρους καὶ ἀσυνέτους μὴ προχειρίζου. Μὴ σε πεισάτωσαν, ὅτι καὶ οἱ πρὸ σοῦ οὕτως διεγίνοντο. Ταῦτα παρεγγῶ σοὶ καὶ παραινῶ ἀφ' ὧν ἔπαθον. Περιουσίας οἱ ἔχου· τε, ἀπολαυτέωσαν αὐτῶν (αὐτοῖς cod.) χρῆσιμῳ,· τοῖς μὴ ἔχουσιν (οἱ ἔχοντες χορηγήτωσαν [εἰ ἀγαθοὶ δώρησαι Leo]). Οἶδας ὅτι τὴν σπλάγγων μου) σε προετιμῆσάνην (προετίμησα Leo, εἰ Ced.) τὴν μητέρα σου, τὴν ποτὲ σου δέσποιναν γενομένην σέβου καὶ τίμα· δούλος γὰρ ἦσα πρότερον, νῦν δὲ γενοῦ υἱὸς σῆς. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Καίσαρος ἐν τοῖς πρῶσιν αὐτοῦ πεισόντος, ἔφη ὁ βασιλεὺς: « Εἰ θ' ὀλεις, [εἰμι, εἰ οὐ θέλεις], οὐ ζῶ (οὐκ ὦ Leo). Ὁ θεὸς ὁ τὸν ὄρανόν καὶ τὴν γῆν ποιήσας, ἐμβάλοι (ἐμβάλη Ced.) εἰς τὴν σὴν καρδίαν (τὴν κ. σου Ced.), καὶ ἄλλα, ἀ ἐπελαθόμεν εἰπεῖν σοι. » Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Τιβέριος τὴν βασιλείαν ἐκράτησεν (Ὅρα παραγγεῖλιαν Ἰουστίνου πρὸς τὸν Τιβέριον Glossa; Ced. 685, 19-20, α. 578). (13) Ἐπὶ Ἰουστίνου χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ νηστευτῆ; πατριάρχης (α. 582? Hæc omnia desunt in Scr. et Bulg.). ⁹⁹ 565 — Ced. 683, 8-12. ε' Leo. ἐν τῷ ἱπποκῷ ἀνεκ. Ced. ⁹⁹ Διηγηστιάς col. ⁹⁹ εἰσι add. Ced. Leo. ⁹⁹ Ced. 688, 12-16.

ἡ τὸ αὐτὸ προσεφιλώθη αὐτῷ ἱπῶ Ἰουστίνου, κεί-
αισα αὐτὸν προβαλίσθαι εἰς βασιλέα Τιβέριον,
βουλομένη γῆμαι αὐτὸν καὶ μάλιστα Αὐγούστου 6.

A soverat eum, Justino persuadens ut cum imperio
præficeret sperans se ei nupturam atque Augu-
stam remansuram.

7 (5) Ταύτην δὲ κατήγαγε Τιβέριος εἰς τὸ παλά-
τιον 8 τὸ ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, καλεῦσας κουβι-
κουλάριου; 9 καὶ ἑτέρας 10 τινὰς εἶναι εἰς ὑπηρεσίαν
αὐτῆς καὶ διατηρεῖν αὐτήν· ἑτίμα δὲ αὐτήν ὡς 11
μητέρα, ποιῶν πᾶσαν θεραπείαν αὐτῆς.

Hanc autem Tiberius duxit in palatium quod est
in portu Juliani, jubens cubicularias et quasdam
alias illi servire et eam custodire : honorabat au-
tem illam ut matrem omnemque de illa curam ha-
bebat.

12 (4) Οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ δημόσιον Βλαχερνῶν λου-
τρὸν καὶ πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενώνας ἀνενέωσατο.

Iste ædificavit publicum Blachernarum balneum,
multasque ecclesias et hospitia restauravit.

13 (3) Οὗτος Μαυρικίον καὶ Ναρσὴν κατὰ Περσῶν
ἀπέστειλε· Μαυρικίου δὲ ὑποστρέψαντος μετὰ νί-
κης 14 μεγάλης, εἰδέξατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ τι-
μῆς πολλῆς καὶ γαμβρὸν αὐτὸν εἰσεποίησατο, ὡσαύ-
τως καὶ Γερμανὸν ἐν τῇ ἑτέρᾳ θυγατρὶ, ἀμφοτέρους
ποίησας Καίσαρας. B

Iste Mauricium et Narsen adversus Persas misit.
Mauricium autem post magnam victoriam reversum
multo cum honore rex excepit et in generum as-
sumpsit, sicut et Germanum, cui dedit alteram
filiam ; ambos etiam creavit Cæsares.

555 15 (6) Φαγὼν δὲ κώμωρα 16 πρῶτιστα ἀξιο-
θώματα παρμακωμένα 17 καὶ μέλλων τελευτῆν 18
Μαυρικίον 19 βασιλεὺς ἀνηγόρευσε 20.

Cum autem præcoces flos, specie quidem dele-
ctabiles, sed veneno infectas comedisset et jamjam
esset moriturus, Mauricium regem proclamavit.

ΣΚΔ'. Βασιλεία Μαυρικίου 21.

CCXXIV. Regnum Mauricii.

22 Μετὰ Τιβέριον ἰδασίλευσε Μαυρίκιος, ὁ γαμ-
βρός αὐτοῦ ὁ Ἀρμένιος, ἔτη κ', ὅς ἔσχε γαμβρὸν
ὀνόματι Φιλιππικόν, ὅς ἔκτισε μὴν 23 ἐν Χρυσοπό-
λει ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ.

Post Tiberium regnavit Mauricius, ejus gener,
Armenius, annos viginti : generum habuit nomine
Philippicum, qui Chrysopoli monasterium sub ip-
sius nomine construxit.

(2) Στρατηλάτης δὲ 24 πρὸς Μαυρικίου προχειρι-
σθεὶς καὶ ἀναλαβὼν τὰ στρατεύματα, κατὰ Περσῶν
ἐχώρει, (143b) πολλὰς ἀνδραγαθίας κατ' αὐτῶν
ἐνδείκνυμενος ἅμα Ἡρακλεῖ στρατηγῷ.

Dux autem exercitus a Mauricio designatus, cum
exercitu contra Persas processit, multaque præclaræ
facta adversus illos una cum Heraclio stragege
gessit.

25 (3) Κεῖται δὲ ὁ Μαυρίκιος τὰ Καριανῶν καὶ τὸν
ἐν αὐτῷ ἔμβολον, ὑπογράφας ἐν αὐτῷ τὰς αὐτοῦ
πράξεις (καὶ τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων μ' ὄντα πλησίον
τοῦ Σωτηρίου).

Ædificavit autem Mauricius Cariana rostra,
quibus suos actus inscripsit, et templum Qua-
draginta Sanctorum prope Salvatoris ædem.

26 (4) Καὶ τὴν λιτὴν δὲ τὴν ἐν Βλαχερναις τελε-
σθεῖσαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διετύπωσε, καὶ τὴν
προέλευσιν ἀπαρτήσας, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς δημόσιον
λουτρὸν.

Publicam autem deprecationem quæ in Blachernis
est, sanctissimæ Delparæ dicavit, nec non exitum et
quod in iis est publicum balneum.

27 (5) Ἐπὶ τούτου Χαγάνος ὁ τῶν Ἀβάρων ἀρχη-
γὸς τὰς σπονδὰς διαλύσας, ἐπὶ τὴν Θράκην χωρεῖ καὶ
πολλὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἀναίρει.

Sub eo Chaganus, Avarorum dux, fœderibus
ruptis, in Thraciam progressus est multasque Ro-
manorum acies disperdidit.

28 (6) Τοῦ δὲ βασιλέως κατ' αὐτοῦ ἐξίοντος καὶ ἐν
τῷ Δαονίῳ γενομένου 29, τῇ νυκτὶ ἑκείνῃ γύναιον
ἔκτα καὶ αἰκτράς φωνὰς ἤφαιε. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἀπέστειλε μαθεῖν τὸ συμβάν, καὶ εἶδον παιδίον γεν-
νηθὲν ἄνευ ὀφθαλμῶν καὶ βραχίων, μήτε χεῖρας
μήτε βραχίονας ἔχον 30· 555 πρὸς δὲ τὸ ἴσχιον 31
(καὶ) ἰχθύος οὐρὰ προσπεφυκυῖα 32 ὑπῆρχεν αὐτῷ 33.

Ipsæ vero rex adversus illum processit. Cum au-
tem Daonium attigisset, nocte mulier pariocha
lamentabilesque voces edebat. Rex misit ut quod
evenerat edisceret, et qui fuerant missi natum viderunt
puerum absque palpebris et oculis, nec manus,
nec brachia habentem. Post renes autem
cauda piscis naturaliter inhærebat ei.

(7) Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔξωθεν τοῦ Βυζαντίου χωρὶς
ἔλθουσιν δύο παιδιά, ἐν μὲν τετράποιν, καὶ ἑτε-

Sed et extra Byzantii loca editi sunt duo pueri,
unus cum pedibus quatuor et alter cum duobus ca-

Varis lectiones et notæ.

6 ὀπό Ced. 7 Αὐγούστα Ced. 8 Ced. 688,16-19. 9 π. τῶν Σοφῶν καὶ Ced. 10 κουβικουλάριον
Ced. 11 ἑτέρουσ. Leo, Ced. 12 ἴσα μητρὶ Leo, Ced. 13 582 — Ced. 690,6-8 : Τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει
κτεῖται Τιβέριος τὸ δ. τῶν B. — ἀνανεοῖ δὲ καὶ ε. π. καὶ ξ. κ. τ. λ. Ced. 14 Ced. 690,14-691,1.
15 ἀνάγκης cod. 16 Ced. 691,1-5 : Τῇ δὲ ἰθ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς φ. 17 συγκώμωρα πρ. Leo, συκά-
μινα ὄψιμα Ced. 18 νεοθευμένα Ced. 19 τεθνήσκει, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὴν
συγκλητὸν ἅμα τὰς στρατεύμασι καὶ M.C. ed. 20 τὸν ἴδιον γαμβρὸν Ced. 21 ἀναγορεύει Ced. 22 τοῦ
Ἀρμενίου M. 2. 23 583. 24 τῆς Θεοτόκου, ἐν ΚΠ. δὲ ὄλον τὸν λεγόμενον τοῦ Φ. Leo, Ced. 697,7-12.
25 τῆς ἑσπας Ced. 602,10. 26 Ced. 694,18 : Ὁ δὲ M. ἔκτισε τὸν Καριανὸν ἐ. ἐν Βλ. γρ. ἐν ἀ. διὰ ζωγρα-
φίας τὰς ε. πρ. Ced. 27 Ced. 684,20-23. 28 590, 591 — Περὶ τοῦ παιδὸς τοῦ γεννηθέντος ἄνευ χειρῶν.
29 Ced. 695,21-696,2. 30 γενομένου cod. 31 ἔχων cod. 32 τῷ ἴσχιῳ Ced. 33 προσφυῖς Ced. 34 ὄστρα-
κώδης. Τῇ α. π. ε. ε. καὶ κίων ἐξίπου; κίραλλον ἔχων λιουτώδη γεννηθεὶς ἰγάντω μέγας ποδῶν Ced.

pitibus. Qui vero historias scripserunt dicunt non A
fausta significari urbibus in quibus hujusmodi mon-
stra nascuntur.

Eadem vero die regis equus cadens diruptus est.

Ipse vero non in bonum de talibus auguria sumens, in urbem regressus est.

Verum etiam canis cum sex pedibus et capite leonis capitis formam habente miraque magnitudinis editus est.

CCXXV. De Sirenibus, crocodilis et hydris.

In Nilo flumine apparuerunt etiam, oriente sole, duo animalia humanam referentia formam, homo et mulier, quæ vocantur Sirenes, voco ju- B
cundissima valdeque pernicioosa. A capite usque ad umbilicum hominis habent formam, reliquum autem volucris. Homo quidem erat pectore validior ac robustior; mulier autem facie comaque flava relucebat, dum vir sinus et faciem sine pilis et spissam comam haberet. Populus autem cum profectus mirabundus par istud androgynorum obsecrabat ne recederet priusquam omnes hoc stupendo spectatulo satiarentur. Et usque ad nonam horam omnium populus animalia ista contemplans mirabatur. Et postea rursus in flumen immersa sunt.

Postquam autem immersa fuerunt, crocodili a paruerunt qui ruentes multos homines necaverunt. Crocodilus enim est simul immanis fera et piscis a capite usque ad caudam; dorsum ejus nigro lapidi simile est; venter autem albus. Quatuor ipsi sunt pedes et cauda maxima et aspera; ossis enim spinæ est unico osse constantis. Dissecaturque velut acanthus, quasi serræ dentes et acumina, et cum illa ferit monstrum quos lacessit, multaque facit vulnera. Caput autem ipsius humeris contiguum est iisque æquatur quandiu non hiat; ubi hiat totum caput oris loco est et usque ad humeros panditur.

Hunc autem impugnat animalculum hydra dictum, in eodem flumine vivens, formam habens canis, hoc modo. Cum scilicet dormitando crocodilus os aperit, hydra, prius in caeno volutata, D
per os illius in ventrem sese insinuat, et, hoc dilacerato, bestia enecata, per anum egreditur. Et

ρον δικόρῳφον. Οἱ δὲ τὰς ἱστορίας γράφοντες λέγουσι μὴ σημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς τοιαῦτα τίκονται.

(8) Τῇ (δὲ) αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ἵππος τοῦ βασιλέως²⁵ διεβράχη πεσών.

(9) Ὁ δὲ τοῦτοις²⁶ οὐκ εἰς καλὴν οἰωνισάμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει.

²⁶ (10) Ἄλλὰ καὶ κύων ἐξάπους κεφαλὴν ἔχων λεοντώδῃ ἐγεννήθη παμμεγέθης σφόδρα.

ΣΚΕ'. Περὶ τῶν Σειρήνων, κροκοδείλων²⁷ καὶ ὕδρων.

Καὶ ἐν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ²⁸ ἐφάνησαν ἡλίου²⁹ ἀνατέλλοντος ἀνθρωπόμορφα δύο ζῶα, ἀνὴρ³⁰ καὶ γυνή (ἅπερ Σειρήνες προσαγορεύονται, ἡδύφθυγα πάνυ καὶ θανατηφόρα· τὴν δὲ μορφήν ἔχουσιν, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ὀμφαλοῦ, ἀνθρώπου, τὸ δὲ λοιπὸν πετεινοῦ), καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ³¹ εὐστερνος (ἦν καὶ) κατάπληκτος³², ἡ δὲ γυνή³³ τὴν ὄψιν³⁴ καὶ τὴν κόμην ξανθὴν (ὁμοίως καὶ ὁ ἀνὴρ τοὺς τε μαστοὺς εἶχε καὶ τὴν ὄψιν ἄτριχον καὶ τὴν κόμην βαθεῖαν. Ὁ δὲ λαὸς μετὰ τοῦ ὑπάρχου θαυμάζοντες ὄρκοις ἐβαλλόν ἐκείνο τὸ ἀνδρόγυνον μὴ ἀναχωρήσαι πρὶν ἅπαντες ἐμφορηθῶσι τῆς θείας ταύτης παραδόξου). Καὶ (δὴ) μέχρις ὥρας θ' πᾶς ὁ λαὸς ἐθαύμαζε³⁵ θεωρῶν τὰ ζῶα ταῦτα. Καὶ οὕτω³⁶ πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν κατέδυσαν.

556³⁷ (2) Τοῦτων δὲ καταδυσάντων κροκοδείλοι ἀνέδυσαν (καὶ ἐκπληθήσαντες πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων διέφθειραν). Ὁ (γάρ) τοι κροκοδείλος θηρίον μέγα ἐστὶν ὁμοῦ καὶ ἰχθύος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι οὐρᾶς, καὶ ἡ μὲν χροιά τοῦ σώτου αὐτοῦ πέτρα μελαίνῃ προσέκειται, ἡ δὲ γαστήρ λευκὴ· καὶ πόδες αὐτῶν εἰσι δ' καὶ οὐρὰ μεγάλη, τραχεῖα· τῆς βίαιως γὰρ ἐστὶν ἐνδὸς ὁστέου τελευταίη· καὶ ἐντέμνεται³⁸ εἰς ἀκάνθας (144^a) ὡσπερ αἱ τῶν περιώνων (ὄρμαι καὶ) ἀκμαί, καὶ τύπτει μετ' αὐτῆς πρὸς οὐς ἀνμάχεται, καὶ πολλὰ ποιεῖ τραύματα³⁹· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ προσήρμοσται τοῖς ὤμοις ἐξισουμένη ἐφ' ὅσον μὲν οὐ κίχτην θηρίου ἐστὶ κεφαλὴ· ἐπὶ⁴⁰ δὲ χάνη, ὅλη γίνεται στόμα μέχρι τῶν ὤμων τὸ χάσμα ποιούσα⁴¹.

(3) Ἄναρται⁴² δὲ τοῦτο πολλάκις ἡ λεγομένη ὕδρις ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ ὑπάρχουσα, μορφήν ἔχουσα κυνὸς τοιοῦτον τρέπων. Τὸ γὰρ⁴³ στόμα διανοίγων ὁ κροκοδείλος καὶ οὕτως καθεύδων, ἡ ὕδρις ἐγκυλισαμένη εἰς πηλὸν καὶ διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ πρὸς τὴν γαστέρα χωροῦσα καὶ ταύτην διαβρέχουσα, (ὁστ-

Variae lectiones et notæ.

²⁵ ὁ τὸν χρυσοῦν περικελμένος κόσμον, ἀθρόως Cael. 696, 4. ²⁶ T. πᾶσιν ὁ ὁ βασιλεὺς περιλυπος ἦν Cael. 696, 5. ²⁷ περὶ τοῦ ἐξάποδος κυνός. ²⁸ π. κρ. Par. 1706, π. κροκοδείλου M. 2-14. Cael. 700, 19-20. Cael. ²⁹ Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον (τῷ ἐτ' ἔπει). ³⁰ μετὰ τοῦ λαοῦ πορευομένου ἐν τόπῳ τῷ ἐπιλεγόμενῳ Δ. Cael. ³¹ ἡ ἀνίσχοντος ζ. ἀ. ἐν τῷ ποταμῷ ἐφ. Cael. ³² π. αὐτ. Cael. ³³ τὸν ὄψιν, κ. τ. λ. Cael. ³⁴ τοὺς τε ματῶδες εἶχε καὶ Cael. ³⁵ ὁ. λέγειν καὶ κ. βαθεῖαν. ³⁶ ἐθαύμασαν ὄρων — ἐθαύμαζον θεωρ. Cael. ³⁷ Καὶ τῇ θ' ἐδ. ἐν τῷ ποταμῷ Cael. ³⁸ Cael. 701, 6-14: Καὶ ἰδοὺ καὶ κροκοδείλων πληθὺς ἀνεφάνη. Ὁ δὲ κρ. θ. εἰ. μὲν καὶ ἰ. μέγ. ε. ἀμφίβιος; δὲ καὶ ἡ μὲν χ. τ. ν. ἀ. π. εἴκει μ. ἡ δὲ γ. λ. π. δὲ δ' καὶ ὁ. μεγάλη καὶ τρ. ³⁹ ἐν. δι' αἰσθητῶν ὡς αἰ Cael. ⁴⁰ ἐν ταῦτῳ καὶ τραυματίζει· ἡ κ. δὲ προσήρμοσμένη τ. ὤ. καὶ ε. καὶ ἐφ' Cael. ⁴¹ κ. ε. εἰν Cael. ⁴² ποιούσα τὸ χ. Cael. ⁴³ Ζῶον δὲ ἐστὶ μικρὸν ἢ ὁ. ἦτις καὶ ἄλλοις λέγεται κ. ἐχ. μ. αὐτῆ εἰς π. κυλ. ἐπιτηροῦσά τε τὸν κροκοδείλον καθεύδοντα, εἰσπιδῶ δὲ τὸ του στ. ἀ. ⁴⁴ κελήνως γὰρ ὁ κροκοδείλος; καθεύδου εἰς τ. γ. τοῦτου χ. κ. τ. διαβρέχουσα, εἰ. δ. τ. εἰ. ἀποκροῦσα αὐτῶν Cael. 701, 14-19.

τον ἐξίρχεται· διὰ τῆς ἔδρας, νεκρὸν αὐτὸν καταλιμπήνουσα. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε· πρὸς τὰ ἐξῆς ὁ λόγος βασιδάτω.

(4) Πρίσκον ὁ βασιλεὺς, τὸν ἴδιον γαμβρὸν, ἀποσείλας κατὰ Σκυθῶν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, οἷ τοὺς Σκύθας νικήσαντες ἀντήραν κατὰ τοῦ βασιλέως. Μηνίων δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, πολέμου συγκροτηθέντος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων, ὑπέθετο Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς τῷ στρατηγῷ καταπιστευθέντι τὸ στράτευμα προδοῦναι τοὺς τοῖς πολεμίοις, δι' ἣν ἦν ἄνταρσίαν κατ' αὐτοῦ ἐμελέτησαν, ὅπερ καὶ γέγονε.

557 (5) Συνελήφθη οὖν πλῆθος πολὺ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς ὁ Σκυθὴς ἐξωνηθῆναι παρὰ Ῥωμαίων. Ἐδήλωσε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Χαγάνῳ δωρεάν αὐτῷ πάντα· ἀπολυθῆναι. Ὁ δὲ ἀνεδήλωσεν· « Ἀποδίδωμι πάντας, κατὰ ψυχὴν νόμισμα κομιζόμενος. » Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ ἀνασχομένου δοῦναι, ἀνά ἤμισυ νομίσματος ἤξιώσε λαβεῖν ὁ βάρβαρος. Καὶ μηδὲ τοῦτο καταδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, θυμωθεὶς ὁ βάρβαρος ἀπέκτεινε χιλιάδας ἰβ' ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου.

(6) Ὅθεν ἐκ τούτου ἐμισθῆθαι Μαυρίκιος ὑπὸ πάντων, καὶ ἐλοιδοροῦν αὐτὸν καὶ κατηρώντο. Ὁ δὲ μεταμεληθεὶς καὶ τὸ μέλλον κριτήριον ἐνοήσας, εἶπετο ἄλλο τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολαβεῖν καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. Καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους ἐπέστειλεν εἰς τε τοὺς πατριαρχικούς θρόνους καὶ εἰς ἀσκητήρια καὶ μοναστήρια μετὰ δώρων πολλῶν, ὅπως εὐξωνται περὶ αὐτοῦ, ἵνα τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολάβῃ.

(7) Προσκυδαλίζοτο δὲ καὶ εἰς Φιλιππικόν, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, διὰ τὸ φῖ γράμμα. Οὕτω γὰρ εἶπον τῷ Μαυρίκιῳ, ὅτι φῖ αὐτὸν διαδέξεται. Ὅς δι' ὄρκων πολλῶν ἀπληροφόροι Μαυρίκιον καθαρὸς εἶναι τῆς τοιαύτης ὑποψίας. Τοῦ δὲ Μαυρίκιου τὸν Θεὸν ἰκετεύοντος ρυσθῆναι τῆς ἀμαρτίας ταύτης, εἶδεν ἐνύπνιον τοιοῦτο, ὡς ὅτι λαοῦ πλείστου παρεστῶτος τῆ εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου, φωνῆ ἐκ τῆς εἰκόνος ἐγένετο λέγουσα· « Ἀγάγετέ μοι Μαυρίκιον. » Ὅν ἀγαγόντες παρέστησαν. Καὶ φησιν ἡ θεία φωνή· « Ποῦ θέλεις ὦ Μαυρίκιε ἀποδώσω σοι, ἐνταῦθα 558 [η] ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; » Ὁ δὲ γενόμενος ἐντρομος ἀποκρίθει· « εἶπεν· « Ὅδε καὶ μὴ ἐκεῖθεν. » Καὶ εὐθέως ἐκέλευσαν ἐκδοθῆναι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν (αὐτοῦ) Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν ἀπέστειλεν εὐθὺς τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἀγαγεῖν Φιλιππικόν, ὃς ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἴδων τὸν παρα-

A hæc quidem huc usque : exinde sermo continuabitur.

Mauricius Priscum, generum suum, miserat adversus Scythas cum omni exercitu ; qui, postquam Scythas vicissent, contra imperatorem rebellaverunt. Furere accensus adversus illos, bello inter Romanos et Barbaros ingravescente, suasis Mauricius rex duci cui concreditus erat exercitus ut cum traderet inimicis, ob rebellionem quam adversus ipsum erant moliti : quod et factum est.

Fuit igitur magna multitudo capta, et Scythas abduxerunt eos a Romanis redimendos. Proposuit autem rex Chagano ut pretio accepto cunctos in libertatem vindicaret. Hic autem respondit : « Omnes reddo si pro unaquaque anima numisma accipio. » Imperatore vero non assentiente, didividium numisma recipere consentit Barbarus. Sed cum imperator acquiescere necdum voluisset, iratus Barbarus duodecim millia in campo Tribunalis interfecit.

Exinde Mauricius omnibus odio habitus est, contemptus et maledictus. Ipse vero poenitens futurumque iudicium reputans, potius in hac vita quam in futuro iudicio peccatum luere elegit. Et formulas scripto exaratas misit ad patriarchales sedes, ad asceteria et monasteria, cum muneribus multis, ut orarent pro ipso et peccata hic lueret.

Jam vero de Philippico, genero suo, propter syllabam Phi scandalum passus erat. Dixerant enim Mauricio Phi ipsi successurum. Hic autem juramenti multis Mauricio suasis se purum a tali suspicione esse. Cum vero Mauricius deprecaretur Deum ut a tali peccato absolveretur, somnium habuit, quo videbatur illi multus populus ad imaginem Christi stare prope januam palatii æream, et vox ex imagine dicebat : « Adducite mihi Mauricium. » Quam adducentes obtulerunt. Et ait divina vox : « Ubi vis, Maurici, reddam tibi, hic vel in futuro iudicio? » Respondens ait : « Hic et non illic. » Et statim jussit ipsum et uxorem et filios et omnem cognationem tradi Phocæ militi. Exporrectus ergo statim cancellarium suum misit ad arcessendum Philippicum, qui inhacipsa hora cancellarium videns et de vita sua desperans, communionem sacram poposcit, et sic abiit ad imperatorem, uxorem relinquens in sacco et cinere gementem. Ingressus autem

Varie lectiones et notæ.

ἡ δὲ ὁ? ἡ γαγον ἂ. οἱ Σκύθαι Leo. ἡ καταδεξαμένου τοῦ βασιλέως Leo, cf. Ced. 700,6-13. ἡ ἐξελέξατο μ. ἡ. ἡ ἐκείσε M. cf. Ced. 704,4-6. ἡ Ced. 701,7-705,12 : Ἐσχ. ὡς τὸ φῖ ἔχειν εἰς χρηματισμὸν τὸν τούτων ἀναιρησόντα, καίτοι διαφόροι αὐτῷ Φιλιππικοῦ ὀμνυμένου μὴ ἔχειν ἐξ αὐτοῦ φόβον τινά. Πάντων οὖν περὶ τούτου εὐχομένων, ἢ ὁ Μαυρίκιος ἐν μιᾷ νυκτὶ ὡς εἰς τὴν χαλκῆν πύλῃν τοῦ π. ἱστάμενον ἑαυτὸν ἐμπροσθεν τῆς ἡ. τοῦ σωτήρος καὶ λαὸν πολλὸν σὺν αὐτῷ τῶν αἰχμαλώτων ἐγκαλοῦντων καὶ φ. γέγονεν ἐκ τοῦ ἁγίου χαρακτήρος λέγουσα· « Δότε M. » Καὶ οἱ δῆθεν ὑπηρέται κρατήσαντες αὐτὸν π. ἐν τῷ πορφύρῳ ὀμφαλίῳ τῷ ἐκείσε. ἡ πρὸς αὐτὸν add. Ced. ἡ ὧδε ἡ Ced. ἡ Ὁ δὲ ἐφη· « Φιλάνθρωπε δέσποτα, δικαιοκρίτα· ὦ. μ. καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι. » Ced. ἡ τε add. Ced. ἡ αὐτοῦ add. Ced. ἡ δὲ ἂ. τῆ ὦ. Ced.

ad imperatorem procubuit ad pedes ejus. Sed imperator accubitore exire foras jussu, et ipse cecidit ad pedes Philippici, dicens: « Ignosce mihi, frater, quia peccavi tibi nimis. Te enim suspicabar vitæ meæ insidiari: sed nunc te innocentem esse agnosco. Hortor ergo te ut mihi dicas, an inordinibus militiæ quemdam Phocam cognoscas. » Philippicus autem ait: « Unum cognosco, qui pridem ab exercitu missus tuæ contradixit potestati. » Et dixit imperator: « Cujus est indolis? » — « Timidus et ferox. » Imperator autem ait: « Si pusillanimis, et occisor. » Et ei somnium enarravit. Ille vero ait: « Vide quomodo non desit littera Deo, cum alicui vult dare regnum. »

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· « Πολὺς ἐστὶ γνῶμη; »⁸⁸ « Δαίλης καὶ θρασύς. »⁸⁹ « Καὶ διηγήσατο ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸ ἐνόηκον. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἰδε⁹⁰ πῶς γράμμα τῷ Θεῷ οὐ λείπει, δέσποτα (ᾧ⁹⁰ θέλει δοῦναι τὴν βασιλείαν). »

In hac ipsa nocte apparuit stella cometes.

Postridie venit missus magistrilianus a sanctis hoc responsum ferens: « Deus quidem animam tuam salvabit, accepta pœnitentia tua, sed e præsentī vita cum multa tribulatione multisque periculis excides. » Quæ cum audivisset Mauricius, ex animo multas Deo gratias reddidit.

Sophia vero, Justinī uxor, mirandam pretiosissimamque coronam Mauricio regi paraverat: ille vero, cum hanc vidisset et miratus esset, in die sacro Paschæ deposuit eam in ecclesia Deoque consecravit.

Autumno vero delabente, cum rex Petro duci scripsisset ut in Sclavorum regione hiemaret, rebellavit multitudo: unde duces, turbis in unum congregatis, Phocam militem in regem provehunt.

Postquam vero Petrus cæterique duces in urbem ingressi hoc regi renuntiaverunt, Mauricius, odium in se plebis conspiciens, vestibus depositis, media nocte in dromonem ascendit cum uxore ac liberis, populi rebellionem fugiens.

Et cum in sanctum Autonomum ægre confugisset, volens in munitum castrum asilum querere, non valuit; nam subito violentissimis articolorum doloribus et podagra correptus immobilis fieri coactus est.

Α κοιμώμενον καὶ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἀπογνοῦς, ἠτήσαστο κοινωθῆσαι, καὶ οὕτω; ἀπήει πρὸς τὸν βασιλέα, καταλιπὼν τὴν γυναῖκα ἐπὶ σάκεου καὶ σποδοῦ (144b) ὀρηνοῦσαν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπασεν ἐν⁸⁸ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε⁸⁹ τὴν παρακοιμώμενον ἐξελεῖν, καὶ αὐτὸς ἔπεσε πρὸς⁹⁰ τοὺς πόδας Φιλιππικοῦ λέγων· « Συγχώρησόν μοι, ἀδελφε, ὅτι ἡμαρτόν σοι πολλά. Σὲ γὰρ ὑπενόουν τῆ ζωῆ μου ἐπιβουλεύσαι· ἀλλὰ νῦν ἔγνω· ἀθῶον εἶναι (σε). Παρακαλῶ οὖν σε εἶπαι μοι, εἰ γινώσκεις ἐν τοῖς τάγμασι Φωκᾶν τινα στρατιώτην. » Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἔφη· « Ἐνα γινώσκω, ὃς πρὸ καιροῦ περφηθείς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀντίελεγε τῷ κράτει σου. »

B⁸⁸ (8) Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης⁸⁹.

⁸⁹ (9) Καὶ τῇ ἑπαύριον ἔφθασεν ὁ ἀποσταλεὶς μαγιστριανὸς φέρων ἀποκρίσιν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι Ὁ Θεὸς⁹⁰ τὴν μὲν ψυχὴν σου σώζει, δεξάμενος τὴν μετάνοιάν σου, τῆς δὲ παρουσίας ζωῆς 559 μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ κινδύνων ἐκπίπτεις. Ἄπερ ἀκούσας Μαυρίκιος ἐκ ψυχῆς ἠχάριστος ἐπὶ Κυρῆε μεγάλως.

⁹⁰ (10) Κατεσκευάσθη δὲ⁹⁰ στέμμα Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνή, Μαυρίκιῳ τῷ βασιλεῖ ὑπερφυεὶς καὶ ὑπερτίμιον. Ὁ δὲ τοῦτο θεασάμενος καὶ θαυμάσας τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀπέθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οὗτο ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

C⁹⁰ (11) Τοῦ μετοπώρου δὲ⁹⁰ καταλαβόντος καὶ τοῦ βασιλέως γράψαντος Πέτρῳ τῷ στρατηγῷ παραχειμάσαι ἐν τῇ τῶν Σκλάβων χώρα, ἀντίειπεν ὁ λαός· ὅταν οἱ ἄρχοντες εἰς ἐν τὰ πλῆθη συναθροίσαντες, προβάλλονται εἰς βασιλεία Φωκᾶν τὸν στρατιώτην.

(12) Τοῦ δὲ Πέτρου⁹⁰ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων ἐν τῇ πόλει παραγενομένων καὶ τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰπόντων, Μαυρίκιος τὸ κατ' αὐτοῦ μίσος τοῦ λαοῦ εἰδὼς, μεσοῦσης νυκτὸς ἀποδυσάμενος εἰσῆλθεν εἰς δρόμωνα σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, φεύγων τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ.

(13) Καὶ μετὰ⁹⁰ κινδύνου εἰς τὸν ἄγιον Αὐτονομὸν διασωθεὶς, βουλόμενος εἰς τι φρούριον ὄχυρον καταφυγεῖν, οὐκ ἴσχυσεν· ἀφνης γὰρ ἐπιτίθενται αὐτῷ σφοδρότατοι πόνοι καὶ ἀρθρίτιδες, ὥστε κείσθαι αὐτὸν ἀμετακίνητον.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ ἐπὶ τοῖς Ced. ⁸⁹ ἐξ. ἐκ. τὸν π. Ced. ⁹⁰ εἰς Ced. ⁸⁸ ὁ δὲ ἔφη add. Ced. ⁸⁹ ἰ. δ. πῶς οὐ λ. τὸν Θεὸν γ. Ced. ⁹⁰ ὁ cod. ὅταν τινί Leo. ⁹¹ Ced. 705,12: Τῆ δὲ ν. ἐκσίγη ἔφ. ⁹² ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ λεγόμενος ξηφίας Ced. ⁹³ Ced. 705,16-18: Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἔφθ. ⁹⁴ Θεὸς δ. τὴν μ. σου σ. τὴν ψ. σου καὶ μετὰ τῶν ἁγίων κατατάττει σε πανοικί, τῆς δὲ βασιλείας μ. ἀτιμίας καὶ κ. ἐ. Ταῦτα ἀ. Μ. μ. τὸν Θεὸν ἐδόξαζε Ced. ⁹⁵ 601. ⁹⁶ Τῷ ἰθ' ἔτσι, τοῦ ἁγίου Πάσχα, Σ. Αὐγούστα ἡ γ. ἰ. ἄμα Κωνσταντία τῇ γυναικὶ Μαυρίκιου σ. κατασκευάσασαι ὑπερτ. τῷ β. προσήγαγον. Ὁ βασιλεὺς δὲ τ. δ. ἀπελθὼν ἐν τῇ μ. ἐ. τῷ Θεῷ τ. προσήγαγε, κρεμάσας ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης Ced. 701,20-24. ⁹⁷ 682. ⁹⁸ Τῷ δὲ II. στρ. ὄντι: γράφει Μ. τὸν Ἰστρον διαπερᾶσαι καὶ ἐν ξένῃ γ. τὸν λαὸν π. ὅπερ ἀκούσαν τὸ πλῆθος ἐστασίσαν καὶ πρ. ἄρχοντα Φ τὸν κένταρχον, κ. τ. λ. Ced. 715,18-22. ⁹⁹ Τοῦτο ὁ Πέτρος ἀκηκοὺς εἰς τὸν Εὐζάντιον φεύγει καὶ πάντα ἀναγγέλλει τῷ β. Ὁ δὲ Μ. μ. ν. ἰδιωτικῆν περιβαλλόμενος ἐσθῆτα εἰς δρ. εἰσελθὼν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀποδιδράσκει Ced. 705,22706,5. ¹⁰⁰ Καίλαπος δὲ γαγονίας μολίς διασωσεται εἰς τὸν ἀ. Ἄ. ἐν ταυτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἀρθρίτις καὶ ποδάγρα ἐκπίπτει αὐτῷ Ced. 106,3 3.

(14) Ὁ δὲ ἠ Φωκάς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δεχθεὶς εἰσήλ- Α
θεν ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τὰ βασίλεια.

560 (15) Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεοδοσίον ἠ ἀπέ-
στειλε πρὸς Κοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν ἀναμνησά-
σασθαι αὐτὸν τὰς εἰς αὐτὸν εὐεργεσίας καὶ ὡς δι' αὐτοῦ τὴν
βασίλειαν Περσῶν ἐκράτησε. Κοσρόης τὴν τῶν Περ-
σῶν ἀβροῖσας ἠ χώραν ἠ κατὰ Ῥωμαίων ἐχώρησεν
ἐπὶ Φωκά καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας τῶν Ῥω-
μαίων ἐπέβησεν.

ΣΚΖ'. Βασίλεια Φωκά τοῦ τυράννου.

ἠ Μετὰ Μαυρίκιον ἰβασίλευσε Φωκάς ὁ Καππα-
δῶκης τύραννος ἔτη ἠ, στέψας καὶ Λεοντῶ τὴν γυ-
ναῖκα αὐτοῦ εἰς Αὐγούσταν.

ἠ (2) Εἰς δὲ τὸ Ἰππικὸν ἀνελθόντος καὶ στάσιος Β
γενομένης περὶ προτιμῆσιως τόπου τοῖς μέρεσιν,
ἐκραζῶν οἱ δῆμοι· « Ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν,
ἀλλὰ ζῆ ἠ ἐρωτηθήτω. » Ὁ δὲ ἀλάστωρ κινεῖται
πρὸς [τὸν] φόνον Μαυρικίου. Καὶ εἰσήλθε ἠ Μαυρι-
κίας δέσμιος εἰς τὸν Ἐβτροπίου λιμένα· προκολά-
ζων δὲ αὐτὸν ὁ μισαιφόνος τῆ θεωρίᾳ, τοὺς ἠ πέντε
ἠ ἄρνας αὐτοῦ αὐτοῦ ἐμπροσθεν αὐτοῦ σφαγῆναι
προστάττει ἠ. Ὁ δὲ Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τῷ δυσ-
τυχῆματι ἠ, συνεχῶς ἀπεφθέγγετο ἠ· « Δίκαιος
εἶ, Κύριε, καὶ δίκαια ἠ κρίσις σου ἠ. » Τῆς δὲ ἠ
τιθῆνης ὑποκλιθείσης ἐν (ἐκ) τῶν (ε') βασιλικῶν παι-
δῶν καὶ τὸ βίον ἠ αὐτῆς πρὸς ἀναίρεσιν ἀντιθεύσα,
ὁ Μαυρίκιος [(145^α) οὐ] κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ βίον
ἐπεζήτησεν ἠ **561** ἠ εἶναι καὶ αὐτὸ ἀναίρεθῆναι.
Οὕτω ἠ τοῖνον καὶ νόμων φύσεως (καὶ τρόπων
κρείττονι καὶ ἀκροτάτῃ μετανοίᾳ) ὑψηλότερος γεγο-
νῶς (Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς) ἀπαλλάττει καὶ αὐτὸς
ὁμοίως τὸν βίον (μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ εὐχα-
ριστίας, ὅθεν καὶ κληρονόμος γέγονε τῶν αἰωνίων
ἀγαθῶν).

(3) Τοῦ δὲ ἠ ἀθλοῦ Φωκά προστάξαντος τεθῆναι
τὰς τούτων κεφαλὰς ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου,
ἐξήρχοντο οἱ τῆς πόλεως καὶ ἐθεώρουν αὐτὰς ἕως
ἐπιώρσαν. Καὶ τότε συνεχώρησεν αὐτὰς ὁ ἀλιτήριος
τοῖς ποθοῦσιν ἀποδοθῆναι. Οἱ δὲ δεξάμενοι κατέθετον
αὐτὰς ἐν τοῖς πρέπουσι τόποις.

(4) Τὴν δὲ ἠ Μαυρικίου γυναῖκα σὺν ταῖς τρισὶν
θυγατράσιν αὐτῆς ἐν μοναστηρίῳ καθέβησεν.

Variæ lectiones et notæ.

ἠ Οἱ δὲ Πράσινοι ἐξεληθέντες εἰς τὴ Ῥίγιον μεγάλας εὐφημίας ἐτίμων τὸν τύραννον Φωκᾶ καὶ
παῖδουσιν αὐτὸν ἐν τῷ Ἐβδόμῳ παραγενέσθαι Ced. 706,5-7. ἠ Θ. δὲ τὸν τοῦ Μαυρικίου ὁ ὡς
λόγος κρατεῖ π. X. ἀποσταλέντα, ἀποστειλάς ὁ Φ. κατέλαθε, κ. τ. λ. Ced. 709,8-23. ἠ ἀθ. δὲ
μιν Leo. ἠ μᾶλλον δὲ δύναμιν cod. e glossemate in textum recepto. ἠ 802 — Κόσμου ἔτος 'σιε', τῆς
θείας σαρκώσεως φε'. Φ. ὁ τ. ἠβ. ε. ἠ — τούτου γυνὴ Α. ἠμῆτροπος αὐτῷ Ced. 708,14,21.
ἠ Ced. 708,16-707,8. ἠ ἠ καλῶς ἔχει Mon. ἠ ἠχθη Leo. ἀποστειλάς ἠγαγε τὸν τοιοῦτον εἰς Ced.
ἠ καὶ προαναφύονται οἱ τούτου ε' ἠρνας παῖδες ἐπ' ὕψισιν ἠ. Ced. ἠ ἐπιτρέπαι Mon. ἠ τὸ δυστύ-
χημα Mon. ἠ ἐπιφθ. Leo, Ced. — Ps. cxxviii, 136. — εὐθεῖς· αἱ κρίσις Ps. δίκαιαι αἱ κρ.
ἠ. Ced. ἠ γίνεται τοῖνον τῶν παιδῶν ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς ἐπιτάφιον, ἐπιδειξαμένου τὴν ἀρετὴν ἐν
τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς Ced. ἠ τῆς γὰρ τ. αὐτοῦ κλ. ἐν τῶν β. παιδῶν Ced. ἠ ἠ. ἠ. πρ. ἀν ἠ. Ced.
ἠ ἐπιδοῦσης π. σφαγῆν Ced. ἠ ἐπ. φασὶ δὲ τινες ὅτι τούτου σφαγέντος, γάλα σὺν τῷ αἵματι ἠβρευ-
σαν, ὡς πάντα· τοὺς ὀρώνας θρηνησάει δεινοῖς Ced. ἠ Καὶ οὕτως καὶ ἠ ἀνηρέθη Leo. Ὁ μὲν οὖν
ὁ βασιλεὺς v. φ. ὕφ. γ. καὶ ἠ. ἠ. π. τὸν β. Ced. ἠ Τούτων δὲ τὰς κ. ἐν τ. κ. τοῦ τρ. (τῶν τριβουναλίων
cod.) ἠβρίψαν. Μετὰ δὲ τὸ ἐποζῆσαι αὐτὰς, ὤρισε τοῖς θάλοισι λαθεῖν αὐτὰς, ἠς καὶ τοῖς σῶμασιν αὐτῶν
προσέμιξαν οἱ φιλόχριστοι, θάψαντες ἐν τῷ ναφ. τοῦ ἠγίου Μάμαντος, κ. τ. λ. Ced. 707,8-708,2 cf. Th.
ἠ Τῷ δ' ἔτει ἠ Αὐγούστα Κωνσταντεῖνα σὺν τ. τ. θ. ἠ. εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσέρχεται. Ὁ δὲ πρὸς ἀρχῆς
Κρωικῶς τούτου οὐκ ἐπίνευσ· ἠρνας δὲ β. δαιωθεῖς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ ἐν μοναστηρίῳ (ἐγγ.) εἰς Ced. 711,5-7.

Phocas autem a populo exceptus in urbem et
regiam intravit.

Filium autem suum Theodosium ad Chosroen,
Persarum regem, misit, ut in ejus memoriam re-
vocaret beneficia ipsi præstita, quomodo, se
auxiliante, Persarum regnum obtinuisset. Chosroes,
congregata Persarum gente, contra Romanus movit,
et inultas urbes locosque Romanorum evortit.

CCXXVI. Regnum Phocæ tyranni.

Post Mauricium regnavit Phocas Cappadox ty-
rannus annos octo, Leontina ejus uxore Augusta
coronata.

Cum autem in circo versaretur et seditio circa
loci prærogativam inter partes ferretur, exclamaverunt populi: « Mauricius non est mortuus,
sed vivit: interrogetur. » Scelustus autem ad Mau-
ricii cædem excitatus, Mauricium vinculis onustum
ad portum Eutropii adduci jubet. Prævius autem illum
supplicio per visum afficiens scelustus, quin-
que filios ejus coram ipso jugulari præcepit. Mau-
ricius vero philosophice sustinens infortunium,
constanter exclamabat: « Justus es, Domine, justum
est judicium tuum. » Cum autem nutrix unum e
quinque reglis pueris subripuisset et proprium fi-
lium pro illo ad necem offerret, Mauricius non per-
misit, sed suum adduci filium et ipsum occidi quæ-
sivit. Sic ergo præpotenti maximaque pœnitentia
naturæ legibus et moribus excelsior factus Mau-
ricius et ipse mortem cum multa patientia gratiisque
subiit, exindeque honorum æternorum hæres fa-
ctus est.

Cum miserabilis Phocas statuisset ipsorum ca-
pita in campo Tribunalis depoui, egrediebantur ur-
bis incolæ eaque contuebantur usquedum sæterent.
Tunc scelustus tolli permisit si quis eam rem cu-
raret. Qui vero acceperunt ea locis decentibus
reposerunt.

Uxorem vero Mauricii cum tribus filiabus ejus
includit in monasterio.

Porro Alexandriae calligraphus quidam, vir pius, A domum ex vigilia repetens media nocte, in qua die Mauricius interfectus est, statuas ex altari- bus detractas et clamantes conspexit : « Interfectus est Mauricius et filii ejus ; » quod cum notasset, post dies decem homo venit Mauricii finem annuntians.

Scelestus autem Phocas post aliquod tempus ipsam Mauricii uxorem cum tribus filiis ejus in Eutropii mole interemit ; imo vero impius omnem Mauricii propinquitatem ad majorem Christianorum ruinam delevit. Non enim ex tunc a Romanorum imperio variae successivaeque calamitates recesserunt.

Tunc enim Chosroes, rex Persarum, solvit pacem, Avarique Thraciam succenderunt, et ambo Romano- rum exercitus, eo quod impius et impurus legitimo proque imperatori praelatus esset, destruxerunt atque deleverunt.

Antea vero hominum bestiarumque mortalitas sterilitasque terrae multa et hiems gravissima incubare, ita ut mare glacie rigeret et multi pisces morerentur.

Porro perfidus Phocas his omnibus excedentibus malis hoc extremum adjecit. Cum enim equestrem exercitacionem fecisset et populi non eum acciperent, injuriose clamaverunt ad eum : « Surge, Phoca, C iterum ad caucum bibisti, iterum mentem perdidisti. » Contra quos furiosus ille impius, multos quidem mutilavit eorumque membra ad testitudinem suspendit ; multos autem decollavit aliosque cremavit. Plurimum vero populum praefecto commisit ut intercluderet eos et post aliquot dies morti traderet. Turbae vero convenientes ignem in praetorium iniecerunt et captivi omnes egressi fugerunt.

Postea vero venit ira Dei super caput impii Phocae propter innumera quae fecerat mala. Gener enim ejus Crispus, patricius, non sustinens injustas videre caedes et crudelitates ejus jussu patris, ad Heraclium, Africae ducem, scripsit, ut, multis D

(5) Καλλιγράφος δὲ τις εὐλαβὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ παννυχίδος οἰκαδὲ πορευόμενος μέσης ἡ νυκτός, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνηρέθη Μαυρίκιος, ὄρᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν καθελυσθέντας καὶ βοῶντας· « Ἀνηρέθη Μαυρίκιος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, » ὅπερ σημειωσάμενος ὁ καλλιγράφος, ἦλθεν ἀνθρώπος μεθ' ἡμέρας δέκα μηνύων τὴν Μαυρικίου τελευτήν.

(6) Ὁ δὲ γε ἀλάστορ Φωκᾶς μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ τὴν γυναῖκα Μαυρικίου ἅμα ταῖς τρισὶ θυγατέραςιν αὐτῆς ἀνείλεν ἐν τῷ μύλῳ (τοῦ ὕ) Εὐτροπίου (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ) καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου διώλεσεν ὁ παράνομος εἰς πλείονα τῶν Χριστιανῶν βλεθρον· οὐ γὰρ ὁ δέλιπε τὴν τῶν Ῥωμαίων ἔκτοτε βασιλείαν δυστυχήματα ποικίλα τε καὶ ἐπάλληλα.

562 (7) Ὁ τε γὰρ Χοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην διέλυσε, καὶ Ἄβαροι τὴν Θράκην ἐδήλωσαν, καὶ ἅμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διεφθέρων καὶ ἐξήλειψιν διὰ τὸ τὸν ἀνάσιον καὶ βέβηλον προειμῆσαι τοῦ ἐννόμου καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως.

(8) Πρὸ δὲ τούτων καὶ θνήσκει ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ ἀφορία τῆς γῆς πολλὴ γέγονε καὶ χειμῶν βαρυτάτος ὥστε παγεῖναι τὴν θάλασσαν καὶ πολλοὺς ἰχθύας τεθάναι.

(9) Ὁ οὖν δόλιος Φωκᾶς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ἀμέτρων κακῶν προσέθηκε καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο· ποιήσας ἡ γὰρ ἰππικὸν ἢ τάκτησιν, τῶν δὲ δῆμων τοῦτον μὴ καταδεξαμένων, ἐκράξαν ὑβρίζοντες αὐτόν· « Ἀνάτειλον, Φωκᾶ ἡ, πάλιν » (εἰς) τὸν καῦκον ἔπις, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας· ὁ ἔφ' οἷς μανεῖς (ὁ θεομάχος) πολλοὺς (μὲν) ἠκρωτηρίασε¹⁰, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνην ἐκρέμασε, πολλοὺς δὲ ἀπεκεφάλισε καὶ ἄλλους ἐσάκησε. Τὸν δὲ πλείονα λαὸν τῷ ὑπάρχῳ ἐπέτρεψεν ἀποκτεῖναι αὐτούς, ὅπως μεθ' ἡμέρας τινὰς παραδώσῃ αὐτοὺς τῷ θανάτῳ. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπισυναχθέντες καὶ πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον βάλοντες¹¹, ἐξῆλθον οἱ δέσμοι πάντες καὶ ἐφυγον.

(10) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφθασεν ἡ ὄργη¹² τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσεβοῦς Φωκᾶ ἀνθ' ὧν ἔδρασαν ἀναριθμητῶν κακῶν¹³. Ὁ γὰρ γαμβρὸς αὐτοῦ) Κρίσπος ὁ πατρικίος, μὴ ὑποφέρων ὄρᾳ τοὺς ἀδικούς φόνους καὶ τὰ δεινὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ γενέ-

Variæ lectiones et notæ.

¹ Ced. 710,1-7 : Ἐν. Ἀλ. κ. ἐ. ἡ μεσοῦσης ν. ἀκούει ἐκ τῶν β. τῶν ἀνδριάντων λεγόντων ἀναιρεθῆναι Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα. ἂ. καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ πραχθέντα συμπτώματα. Πρωτὰς δὲ ἐπανελθὼν τῷ Αὐγουσταλίῳ διηγήσατο. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτῷ σιωπῆσαι τ. δὲ τὴν ἡμέραν ἀπεκαρὰδομαι τὴν ἐκείσιν, ἥτις μετὰ θ' ἢ. ἡκούσθη Ced. ἡ 605 — Ced. 712,18-15 : Τῷ ε' ἔτει τὴν Κ. σὺν τ. τρ. θ. ἂ. ἡ τῶν cod. ἡ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ πάντα ἐπερίσσευσεν τοῖς ἀνθρώποις τὰ κακὰ Ced. 708,23. ἡ 608 — Θν. ἂ. καὶ κτ. π. καὶ ἀναριθμητῶν, ἀφορία τῆς γ. καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ χαλεπώτατοι καὶ χειμῶνες τηλικούτοι ὡς π. τὴν θ. καὶ τεθ. τοὺς Ι. Ced. 708,23-709,5. ἡ Ποιήσαντος δὲ αὐτοῦ Ι. καὶ τῆ ἐσπέρα πολλῶ τῷ οἴνῳ χρησαμένου καὶ βραδεύσαντος ἀνελθεῖν, ἐκράξαν ὁ δῆμος Leo. Ced. 709,3-9. ἡ μὴ ἐξεργουμένου δὲ αὐτοῦ τὰ χιον πρὸς τὴν θείαν, ἐφη ὁ δῆμος Leo, Ced. ἡ π. τὸν οἶνον Ced. ἡ ἡκρ. καὶ π. ἐφόνευσε τοῦ ὄχλου δὲ πῦρ Ced. ἡ κρ. καὶ πολλῶν κεφαλὰς ἀπέτεμε. Τῷ δὲ ὁ. πῦρ Leo. ἡ βάλόντες Ced. βάλοντες Leo, τῶν δὲ ὄχλων ἐπισυναχθέντων— βάλόντων? ἡ ὄργη ἐπὶ Vind. ἡ κακῶν ἡ Ἡράκλειος γὰρ ὁ στρατηγὸς Ἀφρικῆς καὶ ἐξοπίστας Vind. sed habent Leo, P. et Th. quæ in hoc cod. ommissa sunt. ὁ γὰρ Φωκᾶ om. et Slav. ἡ Ced. 711,19-712,1 : Τῷ ε' ἔτει Κ. ὁ π. μὴ φέρων.

μνα ¹⁵. Ἐγραψα ¹⁶ πρὸς Ἡράκλειον ¹⁷ στρατηγὸν Ἀφρικῆς ¹⁸, **563** πλοῖα πολλὰ ὀπλίταντα ἀνελοεῖν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκά.

¹⁹ (11) Ὁ δὲ αὐτὸς Ἡράκλειος πλοῖα πολλὰ ²⁰ ἐφοκλίσας καὶ στρατὸν ἀπειρον ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας ²¹ ἐπισυνάξας, τὴν ΚΠ. κατέλαβεν, ἐπιφερόμενος καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ Κυρίου ²² (ὧς φησι Γεώργιος ὁ Πισίδιος ²³).

²⁴ (12) Καὶ πολέμου συγχροτηθέντος ²⁵ μεταξὺ ²⁶ Φωκά καὶ Ἡρακλείου εἰς τὴν Σοφίαν λιμένα, ἐνίκησεν ὁ Ἡράκλειος (145^b) τῆ ²⁷ τοῦ Χριστοῦ βοηθείᾳ Φωκᾶν τὸν ἀλιτήριον· οὗτινος ἠττηθέντος, Φωτεινός ²⁸ τις (ἐκ τῶν μεγιστάνων) ἀδικηθεὶς (καὶ προσκυβουλευθεὶς) ὑπὸ Φωκά ²⁹ εἰς τὴν σύζυγον, εἰσηλθὲν (ἀθρόως) μετὰ (πλήθους) στρατιωτῶν εἰς τὸ παλάτιον (καὶ τὸν ἄθλιον Φωκᾶν) ἀτίμως (ἐκ) τοῦ θρόνου ἀναστῆσας, τῆς βασιλικῆς ἐσθήτος ἀπεγύμνωσε καὶ ἐνδύσα; (αὐτὸν) μέλανα ³⁰ (χιτωνίσκον) καὶ κλοῖα (τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ) περιθείς, ἄτιμον ³¹ (καὶ ἐλευθὸν) πρὸς Ἡράκλειον ἀπήγαγεν. Ὅν (ὁ Ἡράκλειος) θεασάμενος εἶπε (πρὸς αὐτόν)· Ὁὕτως, ἄθλιε, τὴν πολιτείαν διψήσας; Ὁ δὲ ἀπεγνωσμένος; ³² ὦν ἀντέφη· Ἐγὼ κάλλιον ἔχεις διοικήσαι; Καὶ ³³ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν Ἡράκλειος αὐτοῦ τὰς χεῖρας ³⁴ καὶ τοὺς πόδας ἐκκοπήναι καὶ μετὰ τοῦτο **564** ἐκ τῶν ὤμων ἀκρωτηριάξασθαι ³⁵, καὶ τὰ ³⁶ αἰδοῖα (ἐκτεμηθῆναι, καὶ κοντοῖς ³⁷ ἀναρτασθῆναι διὰ τὰς ἀμέτρους ὕβρεις, ἃς ἔπραξεν), ἔπειτα (δὲ) ³⁸ τὴν κεφαλὴν (μαχαίρᾳ) τμηθῆναι ³⁹, τὸ δὲ κατεσκελετωμένον ⁴⁰ σῶμα ⁴¹ τοῦ δυσωνύμου ⁴² κατὰ τὴν [τοῦ] Βοδῆ; λεγομένην ἀγορᾶν ⁴³ πυρὶ παραδοθῆναι ⁴⁴.

ΣΚΖ. Βασιλεία Ἡρακλείου.

⁴⁵ Μετὰ ⁴⁶ Φωκᾶν ἰδασίλευσεν Ἡράκλειος ⁴⁷ ἔτη λ', ὃν Σέργιος ὁ πατριάρχης ⁴⁸ στέψας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ — ἐστέφθη δὲ ἅμα αὐτῷ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αὐγουῖστα, — τοῖς στεφάνοις τοῦ γάμου ἑμοῦ αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος ἀναδειχθεὶς, ἀναγορευθεὶς καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ βασιλεύς.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁵ γεν. cod. ¹⁶ γράφει Ced. ¹⁷ τὸν πατριχίον καὶ Ced. ¹⁸ ἐν Ἀφρικῇ μετὰ δυνάμειος ὅπως ἀπίθωσι κ. τ. τ. φ. Leo, Ἄ. δ. ἰλθ. κ. τ. τ. ἤκουε γὰρ κατ' αὐτοῦ μελετωμένην παρ' αὐτῶν ἀναρτάσαν Ced. ¹⁹ 610, Ced. 712, 16-18 τῷ ἡ' ἔπει. ²⁰ ἐξ Ἀφρικῆς add. Ced. ²¹ Μ. αὐτῆς συν. Vind. Μ. αὐτὸς συν. Mon. ²² ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ add. cod. καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ I. P. Th. Ced. ²³ Πισίδ. cod. Πισίδης? ²⁴ Ced. 712, 19-713, 7, αὐτὸς συνάξα; Mon. 13 Ced. 713, 14-19. ²⁵ κροτ. Vind. L. P. Th. συρράγέντος Ced. ²⁶ μετ. — λιμ. om. Vind. εἰς τὸν λ. τῆς Σ. μ. φ. καὶ Ἡρ. ἠττηθεὶς; ὁ ἀλιτήριος ἐφυγεν εἰς τὰ βασίλεια Ced. ²⁷ τῇ χάριτι Χριστοῦ Vind. ²⁸ δὲ add. Ced. ²⁹ ὁ. φ. εἰς τὴν σ. ἀδ. εἰσελθὼν μ. στρ. εἰς τὰ βασίλεια ἀτ. τοῦ θ. τοῦτον ἀν. καὶ τῆς β. ἐ. ἀπογυμνώσα; Ced. ἀδ. καὶ om. Vind. sed habent L. P. Th. loco alterius participii καὶ πρ. ³⁰ μ. δὲ χ. ἐνδ. ἀ. Vind. καὶ μ. ἐνδ. Ced. ³¹ τινα Vind. languet (Tafel). ὃν θ. ἐ. ὁ. Ced. L. P. Th. ὃν Ἡρ. θ. Vind. ³² ἀπ. ἐκείνος ἀνθρώπος ἔφη Vind. e compendio male lectio, ἀπ. ὦν ἔφη L. P. Th. ³³ καὶ παρ' αὐτοῦ κελεύει Ἡ. πρ. μὲν Ced. ³⁴ τὰς χ. καὶ τ. π. ἀ. ἀφαιρέθῃναι Vind. τὰς χ. καὶ τ. π. ἀ. ἐκx. Ced. et Leonis cod. 854 — εἶθ' οὕτως καὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἀκρωτηρηθῆσθαι L. P. Th. ἐ. ὁ. τ. ὦ. Ced. ³⁵ λώρως add. Vind. ³⁶ τὰ δὲ αἰδ. ἐκτεμῆσθαι Vind. ³⁷ κοντῷ ἀναρτηθῆναι Leonis cod. 854. ³⁸ καὶ add. Vind. L. P. Th. ³⁹ μ. τέμνεσθαι Vind. ἀποτμηθῆναι L. P. Th. ⁴⁰ κατεσχιλιταμ. cod. κατεσχ. L. P. Th. Vind. καταλειφθῆν Ced. — κατεσκελετωμ. cod. ⁴¹ σ. αὐτοῦ οἱ στρατιῶται λαβόντες ἐν τῇ τοῦ β. ἀγορᾷ κατέκαυσαν Ced. ⁴² συρόμενον add. Vind. συρᾶν L. P. Th. ⁴³ τῷ add. Vind. L. P. Th. ⁴⁴ παραδεδόσθαι Vind. — Μοναχὸς δὲ τις ἅγιος ὧς φασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Φωκά πρὸς τὸν Θεὸν διαμαχόμενος (δικάζ. L. διαδικ. P. Th.) ἔλεγε πολλάκις· Ὁ Κύριε, διὰ τί τοιοῦτον παράνομον βασιλέα δέδωκας (ὁ. om. P. Th.) τοῖς Χριστιανοῖς; Ἡλθε δὲ αὐτῷ φωνὴ ἀοράτως· (ἀόρατος; L.) ὅτι χεῖρον (χείρωνα L.) τούτου οὐχ εὐρον πρὸς τὴν κακίαν τῶν ὄντων (νῦν κατοικούντων L.) ἐν τῇ πόλει. In textu codicis; omiserunt Vind. et Ced. hanc glossam marginalem in textum receptam. ⁴⁵ Ced. 713, 20-714, 1. ⁴⁶ δὲ add. Vind. Mon. ⁴⁷ ὁ μέγας add. Vind. Leo. ⁴⁸ πατρ. καὶ ἡ σύγκλητος μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀνηγόρευσε βασιλέα ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ Vind.

A navibus instructis, adversus tyrannum Phocam procederet.

Heraclius autem, multis navibus instructis, ingentique exercitu ex Africa et Mauritania coadunato, Constantinopolim, imaginem Domini non manufactam ante se ferens, ut ait Georgius Pisida, aggressus est.

Praelio mox Phocam inter et Heraclium in Sophiæ portu commisso, auxiliante Christo, flagitiosus Phocas superatus est. Tum Photinus quidam ex magnatibus, qui injuriam et insidias a Phoca propter uxorem passus fuerat, continuo cum multitudine militum in palatium irrumpit et miserum Phocam turpiter e throno deturbatum regio nudat habitu nigraque tunica indutum, et collario ad collum ejus circumdato, inhoneste ac miserande habitum ad Heraclium adduxit. Quem ubi vidit Heraclius dixit: « Siccine, miser, rempublicam rexisti? » Ille autem, spe omni deposita, respondit: « Num tu melius recturus es? » Et primum quidem jussit Heraclius manus ejus et pedes amputari, posteaque humeris mutilari, pudendaque excidi et ad spiculi apicem suspendi propter innumeras quas fecerat injurias; deinde vero caput gladio abscindi, et sic minutum infausti corpus in foro Bovis flammis tradi.

C

CCXXVII. Regnum Heraclii.

Post Phocam regnavit Heraclius annos triginta: eum patriarcha Sergius in oratorio Sancti Stephani in palatio coronavit. Una vero cum ipso coronata est sponsa ejus Eudoxia Augusta; et ita simul conjugii coronis imperator et sponsus inauguratus, rex quoque ab omni populo in Magna ecclesia acclamatus est. Ex Magna autem ecclesia eum exci-

pietas, benedicentes, plaudentes, et glorificantes A in regiam duxerunt.

Horum autem quæ gesta fuerant consenti-ndo particeps fuit Crispus præfectus et Phocæ gener. Post aliquod vero tempus eum Cappadociæ ducem Heraclius creavit. Cumhuc igitur pervenisset, Heraclium conviciabatur et rebellionem adversus eum fovebat. Non multo post, cum Constantinopolim venisset, imperator quæ contra se scripta fuerant habens in charta exindeque caput ipsius pulsans, ei coram senatu dixit: « Generum non te præbuissti, miser; quomodo amicum te præbuisces? » Deinde clericum illum faciens in monasterium Choræ relegavit, ubi non multo post vitam finivit.

Postea vero Saites dux a Chosroe cum magna potentia contra Romanos missus, totum Orientem subvertit. Constantinopolim veniens aliquo tempore Chalcedone sedit: huc sub prætextu pacis Heraclium hypocrita vocans ea quæ amicitiam sunt loquebatur. Ejus fallacibus et perfidis sermonibus deceptus et fesus imperator ad eum misit nuntios pacis septuaginta magnates, quos secum assumens Saites, e Chalcedone per Romanum imperium transiens, dishonestatos simul et captivos duxit. Chosroes autem Saiten, quasi qui vidisset Heraclium et non cepisset, excoiri jussit, et legatos in custodiis maximisque vexationibus inique habuit: unde multa desolatio multaque afflictio regem totamque civitatem tennit.

Facta est autem aspera fames et mortalitas magna: soli quoque obacuratus est cineremque pluit.

Et Avari venerunt ad regem velut pacem postulantes: eus rex excepit et protectione ad Heraclium facta, apocriarios quiescere sivit. Hi vero malum in corde consilium habentes, contribulibus signum dederunt ut citissime venirent: « Ecce enim rex et thesaurus ejus apud nos est. » Illi autem nihil morantes, locum occupaverunt. Tum providentia benefici Dei qui salvos facit humiles corde, rex latenter, etsi difficile ad Byzantium fugit et servatus est. Illi vero multo iniinere eum persequentes et non attingentes, cap-

A Ἀπὸ δὲ τῆς Μισγᾶλης ⁶⁰ ἐκκλησία; αὐτὸν παραλαβόντες ⁶¹, εὐφημοῦντες, κροτοῦντες, δοξάζοντες εἰς τὰ βασίλεια εἰσήγαγον.

⁶² (2) Συνέπραττε δὲ τούτοις καὶ συνηυθόκει πλέον Κρίσπος ὁ ἐπαρχὸς καὶ γαμβρὸς τοῦ Φωκῆ. Μετὰ δὲ τινα χρόνον στρατηγὸν αὐτὸν ποιήσας Καππαδοκίας, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ⁶³. Ἐκεῖ τοίνυν ἀπαλθῶν, ἰλοιδόρει: Ἡράκλειον καὶ ⁶⁴ ἀνταρσίαν ἐμελέτα κατ' αὐτοῦ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ΚΠ. **565** γενόμενον ⁶⁵, τὰ ⁶⁶ κατ' αὐτοῦ γεγραμμένα κρατῶν ἐπὶ χάρτου καὶ κρούσας ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἔφη (πρὸς αὐτὸν) ἐπὶ τῆς συγκλήτου ὁ βασιλεὺς: « Γαμβρὸν οὐκ ἐποίησας, ταλαίπωρε: καὶ πῶς ἀν φίλον ποιήσεις; » Ἐἶτα κληρικὸν αὐτὸν καταστήσας ἐν τῇ **B** μονῇ ⁶⁷ τῆς Χώρας περιώρισεν, ἐν ᾗ ⁶⁸ μετ' ὀλίγον τὸ πέρασ τοῦ βίου ἰδέξατο.

⁶⁹ (3) Μετὰ δὲ ταῦτα ⁷⁰ Χοσρόης, ἀποστειλας κατὰ Ῥωμαίων ἡγεμόνα Σάιτην ⁷¹ καλούμενον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἠφάνισεν. Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ., ἰκανὸν χρόνον ἐν Χαλκηδόνι ⁷² ἐκάθισεν, ὅς τὸν Ἡράκλειον μεθ' ὑποκρίσεως εἰρηνικῶς προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς ἀγάπην ὠμίλησε. Τοῖς δὲ ἀπατηλοῖς αὐτοῦ καὶ δολίοις λόγοις πιστεύσας ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει ⁷³ πρὸς αὐτὸν πρέσβεις εἰρήνης μεγιστάνας ὁ, ὅς παραλαβὼν Σάιτος ἐκ Χαλκηδόνος ⁷⁴ καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν διελθὼν, ἀτίμως (ἕμα) ⁷⁵ καὶ δεσμίους ἀπήγαγε. Ὁ δὲ Χοσρόης τὸν μὲν Σάιτον, ὡς τὸν Ἡράκλειον ἰδόντα καὶ μὴ συλλαθόντα, ἀποδερῆσαι ⁷⁶ ἐκέλευσε, τοὺς δὲ **C** πρεσβευτὰς ἐν φρουραῖς καὶ μεγίσταις κακουχίαις κατεδίκασε, περὶ ὧν ἀθυρία πολλὴ καὶ θλίψις (146) εἶχε τὸν βασιλεῖα καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν.

⁷⁷ (4) Ἐγένετο δὲ καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ θανατικὸν μέγα, καὶ ὁ ἥλιος ἡμαυρώθη ⁷⁸ καὶ ἐβρεξε κόνιν.

⁷⁹ (5) Καὶ οἱ Ἄβαρες πρὸς τὸν βασιλεῖα ἦλθον, εἰρήνην δῆθεν αἰτούμενοι ⁸⁰, ὅς δεξάμενος ⁸¹ πρόκευσον πρὸς τὴν Ἡράκλειαν ποιησάμενος. **566** τοὺς ἀποκριταρίους ἀνέπαυσεν ⁸². Οἱ δὲ τὴν καρδίαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἔχοντες ⁸³, τοῖς δημοφύλοις ἐδήλωσαν τάχιστα φθάσαι ⁸⁴. Ἰδοὺ γὰρ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ παρ' ἡμῖν ἐστι. Τῶν δὲ ⁸⁵ μὴδ' ὄλω; ἀμελησάντων, τὸν τόπον κατέλαβον. Τότε τῇ προμηθείᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεῖς ⁸⁶ τῇ καρδίᾳ, μάλισ εἰς τὸ Βυζάντιον διαλαθῶν ⁸⁷ ἔφυγεν καὶ αὐτοὺς ἀποκαθίστατο. Οἱ δὲ

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ μεγ. om. Vind. Mon. ⁶¹ π. ἀ. Vind. ⁶² 611. — Ced. 713,7-14. ⁶³ ἔξ. π. Vind. ⁶⁴ καὶ ἀντ. ἱ. μ. κατ' ἀ. om. Vind. ⁶⁵ γενόμενον. cod. γενομένου? sed Leo: Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ. ⁶⁶ τὰ — αὐτοῦ om. Vind. Slav. sed cf. Ced. ἡγαγεν ἐπὶ σ. καὶ τὰ πρὸς Ἡράκλειον γενόμενα ἔγγραφα αὐτοῦ κατέχων ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ χειρὶ κρ. Κρίσπον τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ χ. ἔφη τ. γ. ὁ. ἐπ. φ. ἀ. πῶς π. ⁶⁷ ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας Ced. ⁶⁸ καὶ add. Vind. Leo: ἐν ᾗ καὶ ἐτελεύτησεν; Ced. κάκει τελευτᾷ. ⁶⁹ 617 — Ced. 718,6-15: Τῷ ἱβ' ἐστ. ⁷⁰ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς add. Vind. — Σάιτον Vind. Leo. ⁷¹ ὁ Χ. δὲ Σάην τὸν ἡ. μ. π. δ. κ. 'Ρ. ἀπ. π. τὴν ἀ. ἡρ. ⁷² ἐν Χαλκηδόνι ἰ. γ. ταύτην παρεχ. Leo, ἐν X. i. κ. π. Cod. ix. γ. ἐν X. ἐκ. cod. ⁷³ ἐ. σὺν αὐτῷ πρ. μ. πρὸς Χοσρόην ὁ Leo, αὐτοῦ ἐ. σὺν ἀ. πρ. μ. πρ. X. ὁ Ced. ὁ β. ἐκπέμπας σὺν ἀ. τῷ ἀσεθεῖ π. X. πρ. ἐ. μ. ὁ Vind. ⁷⁴ Καλχ. cod. ⁷⁵ ἀτίμως ἀ. καὶ δεσμίως cod. ⁷⁶ ἀποδερῆσαι Vind. Leo, ἐκδερῆσαι Ced. ⁷⁷ 618. ⁷⁸ ἡμαυρώθη Vind. ⁷⁹ 619 — Ced. 716,6-16: Τῷ Ὁ' ἐπει ἐπιδραύσαν οἱ Ἄβαρες κατὰ τῆς Θράκης: ἀποστειλας δὲ Ἡράκλειος ἤτειτο ἐ. κ. τ. λ. Τότε καὶ οἱ Ἄβαροι π. Vind. ⁸⁰ αἰτησόμενοι δ. Vind. ⁸¹ καὶ add. Vind. ⁸² ἀνέπαυσεν Vind. ⁸³ κ. ἐχ. Vind. ⁸⁴ φθάσαι Vind. ⁸⁵ ἀγρότων δαιμόνων add. Vind. ⁸⁶ ἀληθεῖς τῇ Vind. ⁸⁷ διαλ. αὐτοῦ; ἀποκαθίσταται ὁ βασιλεὺς Vind.

τούτων ἐπιδιώξαντες· ἕως τόπου πολλοῦ καὶ μὴ φθά· Α ἴνους fecerunt homines et mulieres a1 septuaginta
σαντες, πῆσαν τὴν ὑπερσίαν αὐτοῦ εἰληφότες· ἦ, millia, et in loca sua reversi sunt.
τὰ δὲ Θρακῶα μέρη διώξαντες, ἤχμαλώτευσαν ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας χιλιάδας· ο' καὶ ἦ ὑπέστρεψαν
εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν.

ἦ (6) Ὁ δὲ ἦ Δυσσεθῆς Κοσρόης ἦ, ἀποστειλάς ἦ ἰσχυρίως
ἕτερον ἀρχοντα κατὰ τῶν ἦ Ῥωμαίων, ὄνοματι
Σάρβαρον ἦ, μετὰ πλείστης δυνάμεως ἦ, καὶ παρὶ-
λαβε τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Ἀμασοκὴν, τὴν Πα-
λαιστίνην σὺν τῇ ἁγίᾳ πόλει, καὶ πολλὰς μυριάδας
Χριστιανῶν διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀνεΐλεν.

(7) ἤχμαλώτευσεν καὶ Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην
Ἰερουσαλῶν, καὶ τὰ τίμια ξύλα ἐν Περσίδι ἀπήγα-
γον.

ἦ (8) Ὁσούτως ἦ παρὲλαθον Αἴγυπτον καὶ Λι-
βύην καὶ ἕως Αἰθιοπίας· ἦλθον δὲ καὶ ἕως Καλιχ- Β
θῆνος καὶ ταύτην παρὲλαθον.

ἦ (9) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἦ Ἡράκλειος τὴν ἁγίαν
ἐορτὴν 567 τοῦ Πάσχα τελέσας (κατὰ ἦ Περσίδοι
ἦβούλετο χωρῆσαι ἦ).

(10) Χρήματα δὲ ἦ τῶν ἐναγῶν ἦ οἰκῶν καὶ σκευῆ
τῶν ἐκκλησιῶν λαβὼν ἦ, ἔχραξε νομίσματα. Καὶ
μικρὸν ὅτε βουλόμενος ἀποκινήσαι τὰδε πρὸς τὸν
πατριάρχην ἔφη· ἦ Εἰς χεῖρας τῆς Θεομήτορος
ἀφίημι τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν οἶόν μου. ἦ

ἦ (11) Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν
μύλινα ἦ ὑποδήματα περιβαλλόμενος [καὶ πρηγῆς
κεσῶν] ἠέξατο ἦ· ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισίδης μετὰ
τοσαύτης ταπεινώσεως, ἔφη· ἦ Ὁ βασιλεῦ,

*Μελαμβαρῆς πέδιλον εἰλιξας πόδας ἦ,
Βάψεις ἱρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων. ἦ*

(12) Λαβὼν σὺν ἦ τὴν θεανδρικήν μετὰ χεῖρας
χειροποίητον μορφήν, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσε ἦ.
Καὶ δὴ ἦ πλῆθος Τούρκων ἄρας, ἐξώρμησε κατὰ
Περσῶν ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα διὰ τοῦ Εὐξείνου
πόντου.

ἦ (13) Προσπίστευσε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος
πρίσθεις πρὸς Κοσρόην, αἰτούμενος εἰρηνήν· ὁ δὲ ἦ

Iulius autem Chosroes misit contra Romanos
cum magna potentia ducem alterum, nomine Sar-
barum, qui cepit Cappadociam, et Damascus, et
Palestinam cum urbe sancta, multaque Christiano-
rum millia per manum Judæorum interfecit.

Captivum quoque fecit Zachariam Hierosoly-
morum patriarcham, et pretiosa ligna in Persidem
abduxit.

Similiter occupaverunt Ægyptum et Libyam
et usque Æthiopiam; venerunt autem usque Chal-
cedonem et eam ceperunt.

Rex autem Heraclius sanctam festivitatem Pas-
chæ celebravit et adversus Persas exire cogitavit.

Theauris autem sacrarum domuum et eccle-
siarum suppellectili sumptis, moneta[m] cudit. Et
paulo antequam proficisceretur, hæc patriarchæ
ait: « In manus Matris Dei hanc urbem et filium
meum dimitto. »

Et in Magnam ecclesiam veniens, calcamentis
nigris indutus, pronus cecidit in terram et depre-
cabatur; quem cum in tanta humilitate vidisset
Georgius Pisida, ait: « O rex,

*Regales plantas circumdat calceus ater;
Tinget Persarum sanguine purpureum. ἦ*

Sacram igitur ferens Dei Homini[m] imaginem
non manu factam, agmina contra Persas movit.
Ei quidem multitudine Turcarum deleta, per
Euxinum Pontum cum magna potentia propere-
ravit adversus Persas.

Antemisit autem rex Heraclius ad Chosroem le-
gatos ad pacem potendam. Hos autem Persa dimisit

Variæ lectiones et notæ.

ἦ ἦ καὶ τὰ Vind. — δηρώσαντες Tafelii conjectura. ἦ οὕτως add. Vind. ἦ 614. ἦ ἦ ἦτα
πάλιν Vind. Ced. 718,16-18 Leo. ἦ ὁ δεσπότης add. Vind. ἦ ἀπέστειλεν Leo, Ced. ἦ x. Ῥ.
Vind. Leo, Ced. ἦ ὅς add. Leo, Ced. ἦ δ. ἦλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν τὴν (γῆν τῶν Leo) Ῥω-
μαίων λεγόμενος Ced. Leo, δ. καὶ πᾶσαν ἐρημώσας Ἀνατολήν καὶ τὴν Ἰερουσαλήμ δορυάλωτον λαβὼν, ἐλα-
φυραγώγησεν αὐτὴν πᾶσαν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἀπανθρωπίαν καὶ ἀναίρσειν ποιησάμενος, καὶ τὸν
τίμιον καὶ ἅγιον σταυρὸν σὺν τῷ π. z. λαβὼν, καὶ λαβὼν ἄπειρον ἐξ Ἰερουσαλήμ αἰχμαλωτεύσας καὶ εἰς
Περσίδα πέμψας, ἦλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων Vind. sed Z. δὲ τὸν π. ἦ. καὶ τὰ τ. ξ.
λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ ἐν Π. ἀπ. Ced. 716,11-13. cf. 714,10-715,15: Τῷ β' ἔτει παρὲλαθον οἱ
Πέρσαι Kaisáreian τῆς Καππαδοκίας, x. τ. λ. Τῷ ε' ἔτει — τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Παλαιστίνην, x. τ. λ.
ἦ 616. ἦ Τῷ ζ' ἔτει π. οἱ Πέρσαι πᾶσαν τὴν Ἀ. καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Α. καὶ ἕως Ἀ. καὶ λαβόντες
αἰχμαλωσίαν πολλὴν — ὑπέστρεψαν, τὴν δὲ Καρχήδονα μὴ δυνηθέντες παραλαβεῖν Ced. 715,16-20 om.
Vind. ἦ 621 — Ced. 717,18-22. ἦ Ὁ δὲ β. βουλόμενος πρὸς Περσίδα γωρεῖν. — γε et ἁγ. om. Leo,
Ced. 160,6. Ὁ δὲ γε β. ἦ. ὡς εἴρηται π. Π. β. ἐκχωρήσαι, τὰδε, x. τ. λ. ἦ κατὰ—ἀποκινήσας om. Vind.
Slav. Ced. ἦ χωρήσειν col. ἦ δὲ om. Leo. ἦ εὐαγ. col. ἦ λ. καὶ γαράζας v. καὶ μύλησας Leo,
caeteris omissis. ἦ Ced. 718,21-719,5 om. Vind. ἦ μύλινα — περιβαλλόμενος col. ἦ οὕτως· ἦ Δεί-
σκοπα, Θεὸς καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστὸς, μὴ παραδίς ἡμᾶς εἰς δυνεὸς τοῖς ἐχθροῖς σου διὰ τὰς ἀμαρτίας
ἡμῶν, ἀλλ' ἐπιθέσας ἐλέησον καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὲς ἡμῖν· ὅπως μὴ καυχῶμεθα οἱ
ἀλάστορες κατὰ τῆς σῆς κληρονομίας ἐπαυρόμενοι Leo, Ced. ἦ πόδα Ced. — πόδας σου col. ἦ καὶ
ταῦτα εἰπόν, λ. τὴν Vind. Α. δὲ μ. χ. τὴν θ. ἁγ. μ. τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν x. Π. ἦ. Ced. 719 5 9.
ἦ μετὰ πλοίων διὰ τοῦ Ἐ. π. προσλαβόμενος εἰς συμμαχίαν πλῆθθ' Γ. καὶ ἄλλων ἐθῶν· ἀπάρας τοίνυν,
x. τ. λ. Ced. ἦ προσκαλεσάμενος τὸν Τούρκον εἰς συμμαχίαν κατὰ πάροδον ἐξ οὗ καὶ φύλαρχον καὶ
Vind. ἦ 618. — Ced. 716,1 5: Τῷ ἦ ἔτει πάλιν ἦ. ἀπ. ἐν Περσίδι πρ., x. τ. λ. om. Vind. ἦ Ὁ. δὲ X.
καὶ πάλιν αὐτὸν ἀπ. εἰπόν δὲ Ced.

dicens : « Si rex vester Crucifixum abnuerit et so-
lem adoraverit, pacem ecce admitto. »

Avari intezea, foederibus ruptis, quæ Heraclius donis ad ipsos missis firmaverat (postquam enim occupavissent Thraciam et septuaginta millia cepissent, exprobravit eis quod foedera non custodirent, et tunc erubescens, custodire promiserunt), audito regis profectu, Thraciam expugnaverunt, et peiora prioribus operati sunt.

Unde cives desolati et ad desperationem adducti, bellum cum Barbaris susceperunt, et pluribus millibus ex eis trucidatis, ipsos propria repetero coegerunt.

Chosroes autem, audito maximo Heraclii apparatu, satrapem unum cum triginta peditum millibus adversus illum misit, sed congressione facta cuncti interempti sunt.

Superstites autem Persarum in Chosroen furcentes, in una regalium ædium concluserunt eum, et coram eo aurum, argentum lapidesque pretiosos posuerunt, dicentes : « His frueri propter quæ Romanos contra nos adduxisti. » Et ita fame et siti punientes eum turpiter interemerunt.

Heraclius autem rex Persidem ingressus urbes destruxit et igni dicata altaria evertit : in his inventa est infamnis effigies Chosroæ in adis culmine tanquam in cælo sedentis. Sese enim apotheoisi dignatus, hanc statuam exstruxerat, in qua stellæ, sol et luna representabantur, et angeli circa ipsum stantes sceptrum tenebant ; insuper machinæ cujusdam ope, tonitru pluviamque fieri cum vellet excogitaverat : ridiculam imaginem imperator eversam in pulverem redegit.

Cum hæc audivisset Sarbarus, apologeticis epistolas ad Heraclium scripsit, tanquam non sponte, sed Chosroæ voluntate coactus quæ adversus Romanos fecerat operatus esset. Quem rex pacifico rescripto ad se vocavit qui mox imperatorem addit in Perside.

Porro Heraclius de legatis certior factus quod crudeliter a Chosroæ interfecit essent, ira motus non cessavit per sex annos igne ferroque totam Persidem evertere.

A τούτους ἀπεπέμψατο εἰρηκῶς· εἰ ἀρνήσεται ὁ βασιλεὺς ὑμῶν τὸν ἐσταυρωμένον καὶ προσκυνήσεται τῷ ἡλίῳ, ποιῶ εἰρήνην. »

(14) Οἱ δὲ Ἰσθραηλῆται ἠκούσαντες, ὡς ἔειπεν ὁ Ἰσθραηλῆταις ὁ θεὸς, ἔβησαν ἐπὶ τὴν ἑβραϊστίαν — μετὰ γὰρ τὸ ἀιχμαλωτῆσαι αὐτοὺς τὴν θρησκείαν καὶ λαβεῖν οὐ χιλιάδας κατωνείδισεν αὐτοὺς ὡς μὴ φυλάξαντας τὰς συνθήκας· οἱ δὲ αἰσχυνθέντες συνέθεντο φυλάττειν — μαθόντες δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκστρατείαν, κατέλαβον τὴν θρησκείαν καὶ χιλιάρους τῶν πρώων εἰργάσαντο.

(15) Ὁθεν διαπνοηθέντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀπελπίσαντες, πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον συνῆψαν καὶ πολλὰς χιλιάδας ἐξ αὐτῶν κατασφάζοντες, πρὸς τὴν ἰδίαν γῆν αὐτοὺς ἐξήλασαν.

(16) Ὁ δὲ Χοσρόης μαθὼν τὴν Ἡρακλείου μεγίστην ἐφοδὸν καὶ σατραπίην ἓνα ἐν χιλιᾷσιν ὀπλιτῶν ἄκατ' αὐτοῦ ἐκπέμψας, καὶ συμβολῆς γεναμένης ἀνηρέθησαν πάντες.

(17) Τῶν ὑπολειφθέντων δὲ Περσῶν (146^b) κατὰ Χοσρόου μαινέντων, ἐφ' ἐνὶ τῶν βασιλικῶν οἰκῶν τοῦτον κατέκλεισαν (προῦθηκάν τε αὐτῷ χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους, εἰπόντες πρὸς αὐτόν· « Ἀπόλαυε τοῦτων δι' ὧν τοὺς Ῥωμαίους καθ' ἡμῶν ἤγαγες »). Καὶ οὕτω λιμῷ καὶ δίψῃ τιμωρήσαντες αὐτὸν, αἰσχροῦς ἀνεῖλον.

(18) Ἡρακλείου δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Περσίδα εἰσελθὼν, τὰς τε πόλεις καθῆρει καὶ τὰ πυρεῖα διέστρεψεν, ἐφ' ὧν εὐρέθη Χοσρόου [τῷ] μουσάρην ἐκτύπωμα, ἐν τῇ τοῦ οἴκου στέγῃ ὡς περ ἐν οὐρανῷ καθήμενον· αὐτὸν γὰρ ὁ θεὸς ἀποθειώσας, οὕτως ἀνεστῆλωσησεν, ἐν ᾧ ἄστρα καὶ ἥλιον καὶ σελήνην κατασκευάσας, ἀγγέλους περιεστῶτας αὐτῷ σκηπτοῦχος καὶ βροντὴν διὰ μηχανῆς γίνεσθαι καὶ βρέχειν ὅποτε θελήσειεν ἐτεχνάσατο, ἕπερ βδελύγμα θεοσάμενος ὁ βασιλεὺς Ἡρακλείου εἰς γῆν κατέστρεψε καὶ εἰς κόριν διέλυσε.

(19) Ταῦτα δὲ Σάρδαρος ἀκούσας γράψαι πρὸς Ἡρακλίον ἀπολογίαν ὡς οὐκ ἐκὼν, ἀλλὰ γνώμη Χοσρόου διέπραττεν ἄπερ εἰς τοὺς Ῥωμαίους πεποίηκεν. Ὅν ὁ βασιλεὺς διὰ γραμμάτων εἰρηνοφώνων προσκαλεσάμενος, ἦκε πρὸς αὐτὸν ἐν Περσίδι.

(20) Ἀναζητήσας οὖν Ἡρακλείου τοὺς πρεσβευτὰς καὶ μαθὼν, ὡς ὑπὸ Χοσρόου δεινῶς ἀνηρέθησαν. θυμοῦ πλησθεὶς οὐκ ἐφέλατο πυρπολῶν καὶ καταστρέφων πᾶσαν τὴν Περσίδα ἐν ἔτεσιν ἑξή.

Variæ lectiones et notæ.

¹ οὐ φαίσομαι, ὁ. ἕως ἂν ἀρνήσησθε τὸν ἐστ. ἐν λέγετε θεὸν εἶναι καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡ. Ced. 626. τῷ ἰ' εἶπει Ἡρ. πρὸς Χαγάνον πρέσβεις ἀπέστειλε — τῷ ια' εἶπει Ἡρ., κ. τ. λ. Ced. 716, 17-17, 5. ² Ἄδαροι Vind. ³ ὁ βασιλεὺς add. Vind. ⁴ βεβαιώσας ἐκίνησε (ἐκαίνισε Tafel.) τῷ τελεῖ τοῦ Βυζαντίου προσπελάζουσιν, εἰθὺς τε πάντα ἐνεπύριζον τὰ προῖστα καὶ ὡς περ ἀναμυρισάμενοι Πέρσαι μὲν τὰ τῆς Ἀσιaticῆς γῆς κατέδηον, Ἄδαροι δὲ τὸν ἐπὶ Θράκης διέεβειρον τόπον Vind. ⁵ Ced. 728, 15-729, 18? — πολ. καὶ πρ. τ. Ἀθάρους π. συνάφαντες Vind. ⁶ συνοργεῖα Βόνου πατριχίου cod. a secunda manu Leo adjungit καὶ Σεργίου πατριάρχου, utrumque glossema, ut videtur. ⁷ καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσαντες Leo. ⁸ γῆν ἐξ. Vind. αὐτῶν χωρῶν ἐ. ἐξ. Leo. ⁹ 628. — Cel. 731, 79? ¹⁰ πολλοὺς πολέμους συνῆψαν αὐτῷ Leo. ¹¹ τῇ τοῦ Θεοῦ συνοργεῖα — ἡττηθεὶς πλησιάζοντι δὲ τῷ βασιλεὶ τῇ αὐτοῦ πόλει Leo. ¹² γενομ. Vind. Leo, Ced. ¹³ οἱ Πέρσαι cod. glossema. ¹⁴ Ced. 734, 12-18. ¹⁵ ὑποληφθ. Vind. ¹⁶ οἰκῶν om. Vind. sed Leo : οἰκῶ τ. κ. — πρ. δὲ Vind. καὶ πρ. Leo. ¹⁷ χρυσὸν καὶ ἀργύρον Vind. Leo. ¹⁸ δίψῃ Vind. ¹⁹ Cel. 732, 18-21? ²⁰ ὁ om. Vind. ²¹ τὰ π. δὲ Vind. ²² τε add. Vind. καὶ ἀγ. Leo. ²³ ὁπότεν ἐθ. Vind. ὅταν θελήσειαν Leo. ²⁴ αὐτὸ add. Vind. ²⁵ καὶ ὡς κλονορτὸν δ. Vind. κ. ἀπέτελεσε Leo. ²⁶ ἐφ. κατασφάζων καὶ καταστ. π. τ. Vind. καταστρ. τὴν π. Leo,

(21) Τῷ δὲ ζ' ἔτει τὰ ζωποικὰ ξύλα τοῦ πανσέπτου Ἀ σταυροῦ ἀναλαθῶν καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ παραγενό- μνος καὶ ταῦτα ὑψώσας, 22 μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ εἰρήνης ὑπέστρεψεν ἐν 21 ΚΠ.

(22) 22 Εἰς τὸ χρονικὸν βιβλίον τοῦ Ἀλεξανδρέως ἐξηγητοῦ 22 πῶς οἱ ἐνοικοῦντες Ἑβραῖοι ἐν Ἱερου- σαλήμ Χριστιανούς πάντας ἀπέκτειναν, καθὰ καὶ πρόσθεν εἰρηται, ὅτε ἡ ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐγένετο καὶ τὰ τίμια ξύλα σὺν τῷ πατρι- ἀρχῇ εἰς Περσίδα ἤχθησαν. Μετὰ γοῦν τὸ ποιῆσαι Ἡράκλειον τῇ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ τὸ μέγα καὶ ἀξιο- θαύμαστον νίκος, καὶ τὸν μὲν πατριάρχην εὖρε τελευτήσαντα, τὰ δὲ τίμια ξύλα ἀναλαθῶν, ὡς εἰρηται, εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπανῆκεν. Οἱ δὲ προλα- χθέντες ἄθεοι Ἰουδαῖοι, οἱ τοὺς Χριστιανούς 570 ἀνελόντες, φοβηθέντες καὶ δῶρα λαβόντες πρὸς ὑπαντήν ἐξῆλθον τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ δόλου τοῦτον εἰς ὄρκον κρατήσαντες ἠρώτησε τούτους ὁ βασιλεὺς πόθεν καὶ τίνας εἰσὶ εἰς ἡμεῖς τοῦ Δουλοῦ τῆς βασιλείας σου, πένητες Ἑβραῖοι οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ, ἀπεκρίναντο. Ὁ δὲ ὠμωσεν μὴ ἀδικῆσαι αὐτούς, μὴ γνοῦς τὰ γενόμενα 27. Ἐλθὼν εἰς Ἱεροσό- λυμα μάλις εὗρεν ὀλίγους Χριστιανούς ἐν ὄρει καὶ ἐπηλαίους κρυπτομένους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρωτώμενος αὐτούς εἰ ἄλλοι οὐκ εἰσὶ Χριστιανοί, ἔμαθε τὰ παρὰ τῶν Ἑβραίων πραχθέντα εἰς τοὺς Χριστιανούς. Γνοὺς οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων τὸν δόλον, λέγει τοῖς Χριστιανοῖς· « Τί ἀρεστόν ἐστιν ὑμῖν; ποιήσω. » Οἱ δὲ ἠτήσαντο παθεῖν αὐτούς ὡς αὐτοὶ ἐπραξαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν ὄρκον φοβηθεὶς, οὐκ ἤθελε τοῦτο πρᾶξει. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ θέλοντες τοῦτου τυχεῖν, ἐτύπωσαν τὴν ἐβδομάδα νηστεύειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ὄρκου παραβάσεως· ἕως ὅδε περὶ τούτου 28.

28 (23) Ὁ δὲ βασιλεὺς κλησιάζας τῇ ΚΠ. μυστι- κήν τινα θεωρίαν ἐκ πληρώσεως Θεοῦ συνειργά- σατο. Ὅσπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν ἡμέραις ζ' τὴν πᾶσαν κτίσιν δημιουργήσας, τὴν ζ' ἀναπαύσεως ἡμέραν ἐκάλεσε, οὕτω δὴ καὶ οὗτος 28 ἐν τοῖς ζ' χρόνοις πολ- λούς διανύσας πολέμους καὶ κοπιάσας, ἐν τῷ ζ' ἔτει μετ' εἰρήνης ἀνεπαύσατο.

(24) Οἱ γοῦν 24 τῆς πόλεως τὴν Ἐλευσιν (1470) αὐτοῦ γνόντες, ἀκατασχέτω πόδι 24 πάντας 24 ἐν τοῖς παλατίοις τῆς 24 Ἱερᾶς 24 ἐξῆλθον σὺν τῷ πα- τριάρχῃ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ 24 υἱῷ Ἡρακλεῖου, D βασιλεύοντες κλάδους ἑλαίων καὶ λαμπάδας, εὐφη- μούντες αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ προσελθὼν ἔκτισεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Septimo autem anno imperator Hieroso'yman adit ubi ubi pretiosa vivificæ crucis ligna Persis erepta cum magna festivitate restituit, et in pace Constantinopolim rediit.

Narratur in chronico Alexandrino quomo 'o Judæi, qui Jerusalem habitabant, invidia pulsî, Christianos Jerusalem incolentes cunctos occiderunt, cum urbs Jerusalem a Persis capta est, sicut antea fuit dictum, et pretiosa ligna cum patriarcha in Persidem abducta sunt. Postquam igitur Heraclius, auxiliante Deo, hanc magnam mirabilemque victoriam obtinuit, patriarcham quidem mortuum invenit, sed pretiosa ligna suscipiens, ut dictum est, in Jerusalem rediit. Prædicti vero impii Judæi, qui Christianos occiderant, tremebundi, cum donis in occursum B imperatoris venerunt et illum astuto juramento astrinxerunt. Interrogavit eos unde et quinam essent. Illi vero : « Servi regni tui, pauperes Hebræi, Jerusalem habitantes, » responderunt. Ipse vero juravit se non eos læsurum, quæ facta fuerant, ignorans. Cum autem Hierosolymam advenisset, vix quosdam Christianos in montibus et speluncis absconditos invenit. Imperator interrogavit eos an alii non essent Christiani, et quæ contra Christianos ab Hebræis facta fuissent, ita didicit. Cognita igitur Judæorum perfidia, dixit Christianis : « Quid vobis placet ut faciam? » Illi vero petierunt ut isti paterentur, juxta quod ipsi fecerant. Imperator autem juramento turbatus, hoc efficere volebat. Christiani vero rem obtinere cupientes, statuerunt pro juramenti transgressione per unam hebdomadam esse jejuandum. Sed hæc hæcenus.

Imperator autem Constantinopolim adveniens mysticam quamdam theoriam ex eo quod Deus perfecerat efformavit. Sicut enim Deus in sex diebus omnem operatus est creationem et septimum quietis diem vocavit : ita quoque rex, cum sex temporibus multa bella fecisset et cessasset, in anno septimo cum pace quievit.

Urbis autem incolæ, cognito ipsius adventu, indomito desiderio ducti, cuncti ad Hiericæ palatium exierunt una cum patriarcha et Constantino Heraclii filio, gestantes ramos olivarum et facces, et cum multa exultatione illum celebrantes. Et filius ejus procedens cecidit ad pedes ejus. Ipse vero complectens eum, una cum filio terram lacrymis irrigabat;

Variæ lectiones et notæ.

sed Ccel. 750,9 : Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις καὶ χώρας Περσίδος ἐπυρπόλει καὶ τοὺς κρατούμενους Πέρ- σας ἀνείλεν ἐν ρωμαίᾳ. 22 καθυψώσας Vind. 22 εἰς τὴν ΚΠ. ὑπ. Leo, omissis seqq. usque ad c. 26. 22 624 — Περὶ τῆς ἐβδομάδος τῆς Τυροφάγου ἀπὸ ἄλλου χρονικοῦ. Rubrica marginalis col. a prima manu cf. Ccel. 755,11-19. 24 ἐξηγητ. cod. 27 γιν. cod. 28 τούτ. col. 28 Ccel. 755,6-10 : Τῷ τῷ ἔτει— μυστικὸν δὲ τι ἐνταῦθα θεωρεῖται. Τὴν γὰρ κτ. ὁ Θεὸς· ἐν ζ' ἡ. ἐποίησε καὶ τῇ ζ' ἀνεπαύσατο, μ. τ. θ. ἐν τούτῳ πληρώσας· ὡσπερ γὰρ ἐν ἡ ζ' ὁ Θεὸς π. τὴν Vind. 28 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ζ' ἔτει τὴν Ἱερσίδα καταπολεμήσας τῷ ζ' εἰρήνευσε καὶ μετὰ χαρᾶς τὴν ΚΠ. καταλαμβάνει Ccel. 21 Ὁ δὲ λαὸς τῆς πόλεως μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡ. καὶ τοῦ πατριάρχου Σεργίου μετὰ κλάδων ἑ. καὶ λαμπά- δων τοῦτον ὑποδιξάμενοι εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ εἰς Βασιλεία εἰσῆγαγον Ccel. 755,10-13. οἱ δὲ Vind. L'co. 24 περὶ αὐτῶν Athl. Leo. 24 οἱ Leo. 24 π. εἰς τὴν Ἱερσίαν ἐξ. Vind. l. 24 Ἡράς Leo. 24 Κ. τῷ βασιλεῖ καὶ υἱῷ αὐτοῦ Vind. K. β. τῷ ὁ. ἄ. Leo.

quod videns populus gratificos hymnos Deo cum lacrymis emittebat. Et sic imperatorem suscipientes cum gaudio, plausu ac benedictione, in palatium advenerunt.

Heraclius autem ab Athanasio, Jacobitarum duce, et a Sergio Syro Constantinopolis patriarcha deceptus, in hæresim Monothelitarum impedit. Postea vero laborans hydropisi, ex qua mortuus est, violenter puniebatur: in tantum enim processerat dolor, ut, cum meiere deberet, tabulam ad alvum applicaret, quia veretrum ejus torquebatur et in faciem emittebat urinam. Argumentum autem erat istud ejus iniquitatis ob illicitum cum propria consobrina conjugium.

Sub eodem regno Mahometus, Saracenorum princeps, ex Æthiopia egressus, in occursum regis cum multitudine venit, locum petens ad habitandum, et illum obtinuit.

CCXXVIII. Regnum Constantini Heraclii filii.

Post Heraclium Constantinus ejus filius, Heraclionas dictus, et ipse Monothelita, regnavit annum unum, et veneno a domesticis propinato sublatu est.

CCXXIX. De divite qui fecerat eleemosynam.

Sub ipso quidam dives Constantinopoli ægrotaans et mortem timeus triginta libras auri pauperibus erogavit. Præter expectationem sanatus, fraude diaboli penituit, et hoc aperuit amico qui erat ipse dives et omnino verus amicus. Ille monuit dicens: « Noli, frater, huic assentiri cogitationi; nam a diabolo est. Constristabis Deum qui propter hanc tuam misericordiam tui miserius est et te a morte liberavit: cave ne subito rursus in te mortem immittat; et absque penitentia decedas. » Illi autem non ad persuasionem adducto sed magis indignanti, dixit amicus: « Quoniam, consulente me, quæ ad salutem tuam attinent non recipis, aliud tibi dabo consilium. » Ille autem: « Quale? » inquit. Qui autem vere misericors erat, respondit: « Veni in ecclesiam et dic: Non ego, Domine, hanc feci elee-

ο δὲ ὅτι ⁵⁷¹ περιπλακεί; αὐτῷ, κατέβραξαν ἀμφοτέρω τὴν γῆν τοῖς δάκρυσι, ἔπαρ θεασάμενοι; ὁ λαός, εὐχαριστηρίους ὕμνους τῷ Θεῷ σὺν δάκρυσι· ἀνέπεμπον· καὶ οὕτω λαβόντες; τὸν βασιλεῖα χαιρυντες ὁ, κροτοῦντες, εὐφημοῦντες; εἰσῆλθον εἰς τὸ καλῆτιον.

⁵⁷² (25) Τοῦ δὲ Ἡρακλείου ὑπὸ Ἀθανασίου ἀρχηγού τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Σεργίου τοῦ Σύρου ΚΠ. ἀπατηθέντος εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελιτῶν ἐξεκυλίσθη. Καὶ δὴ μετὰ ταῦτα ὁ νόσῳ περιπεσὼν ὑδερικῇ, δι' ἧς καὶ τέθνηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸ πάθος ἐπεκράτη ὥς, ἦν ἵνα οὐραίνῃ Ἐλεελε, σάνιθα κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἐτίθει διὰ τὸ στρέψασθαι τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τὸ οὖρα ἐκπέμπειν. Ἐλεγχος δὲ ἦν τοῦτο τῆς Β. αὐτοῦ παρανομίας ἕνεκε τοῦ εἰς τὴν Ἰδιαν ἀνεψιῶν παρανυμωτάτου γάμου.

⁵⁷³ (26) Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός ἐκ τῆς Αἰθιοπίας ἐξελθὼν καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπαντήσας μετὰ κλήθους, καὶ τόπον αἰτησάμενος εἰς κατοίκησιν, εὐτοῦ καὶ ἔτυχεν.

ΣΚΗ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου.

Μετὰ Ἡράκλειον ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ λεγόμενος Ἡρακλιονάς, Μονοθελητής καὶ αὐτός; ἔτος α', καὶ φαρμάκῳ ὑπὸ τῶν οικείων ἀνηρέθη.

ΣΚΘ'. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δόσαντος τὴν ἐλεημοσύνην.

⁵⁷² Ἐφ' οὗ πλούσιός τις ἐν ΚΠ. νοστήσας καὶ τὸν θάνατον δειλιόσας, ἔδωκε τοῖς πένησι χρυσοῖς λίτρας λ'· καὶ παρὰ προσδοκίαν ὀγιάνας, μεταμληθείς ἐκ διαβολικῆς ἀπάτης, θάρρει ὡς φίλῳ αὐτοῦ τοῦτο (ὄντι καὶ αὐτῷ) πλουσίῳ καὶ (πάνῳ) γνησίῳ (φίλῳ). Ὅδὲ λέγει αὐτῷ· Ἐμεθαμῶς, ἀδελφε, παραδίξῃ τὸν λογισμὸν τοῦτον, δαιμονιώδης γὰρ ἔστιν· καὶ λυπήσῃς τὸν Θεὸν τὸν ἐλεήσαντά σε διὰ τῆς τοιαύτης σου ἐλεημοσύνης καὶ ἀναστήσαντά σε (ἐκ θανάτου, μὴ καὶ αἰφνιδίως πάλιν ἐπέξει σε τὸν θάνατον, καὶ ἀπέλθῃς ἀμετανόητος. Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ μάλλον καὶ ἀποδυσπατοῦντος, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ φίλος· Ἐπει, συμβουλευόντός μου, ἐὰ πρὸς σωτηρίαν σου οὐ καταδέχη, εἶπω σοὶ ἕτερον βουλήν. Ὅ δὲ φησὶ· Ποίαν ταύτην; Ὅ δὲ ἀληθῶς ἐλεημῶν ἀπακρίνεται· Δεῦρο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰπέ· Οὐκ εἶμι ἐγὼ, Κύριε, ὁ ποιήσας;

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁷¹ ὁ δὲ πατήρ π. τῷ υἱῷ κατ' Vind. ⁵⁷² γ. καὶ κρ. καὶ εὐφ. Vind. ⁵⁷³ Τί πέπονθεν ὁ εἰσευδὸς Ἡράκλειος αἰρετικῶς ἀπέλθων. Rubrica cod. ⁵⁷⁴ Ἀθ. πατριάρχου τῶν Vind. Ced. 752, 15-24 Leo. ⁵⁷⁵ ἔφραστο καταφάξων τὴν πᾶσαν Περσίδα ἐν ἔτεσι· Vind. e. c. 20. ⁵⁷⁶ ἀπουρεῖν Vind. ⁵⁷⁷ σ. τίθησθαι κ. τοῦ ἡ. διὰ Ced. σ. κ. τ. λ. ἐπατίθει Leo. ἱεροῦ cod. et Vind. ⁵⁷⁸ τὸ οὖρον Ced. Leo. ⁵⁷⁹ ἀναπ. Vind. Leo. Ced. — 13 ἀν. γ. Vind. ⁵⁸⁰ Μαρτίαν add. Ced. L. o. ⁵⁸¹ τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρακλείου κατετίθη ἐν λάρνακι καὶ ἔμμεν ἀσκεπῆς ἡμέρας 8 καὶ μετὰ ταῦτα ἐσκαπάθη καὶ συνετίθη αὐτῷ στέμμα χρυσοῦν διὰ λίθων τιμῆς λίτρων ὁ Leo. Ced. ⁵⁸² 630.— Deest in Vind. sed Leo: Ἐπὶ αὐτοῦ ἀναφάνη Μ. ὁ τῶν Ζ. ἀ. ἐκ τῆς Ἀ. ἀν.— κατ. τετόχηκε τῆς ἐφάσεως. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι, κ. τ. λ. c. CCXXXIV. ⁵⁸³ Ζε Μ' Lips. Vind. K. υἱὸς ἀ. ἔτος ἐν. κ. τ. λ. Vind. ⁵⁸⁴ Rubrica Mon. π. τοῦ τὴν ἐλ. δ. καὶ μεταμληθέντος; Par. 1706, deest in cod. ⁵⁸⁵ Ced. 671, 15-672-17, Justiniani a. 25: Ἐν τούτοις τοῖς ἔτεσι πλ. ⁵⁸⁶ καὶ add. Ced. ⁵⁸⁷ θ. τ. γγ. καὶ πλ. φ. ἀ. Ced. ⁵⁸⁸ ὦ ἀνθρώπε π. τὸν πονηρὸν τ. λ. καὶ λ. Θεὸν τὸν ἐλ. σε καὶ ἀν. διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου καὶ ἐπ. σοι. θ. αἰφνιδίον καὶ ἀπ. ἀμ. Ced. ⁵⁸⁹ καὶ μ. Ced. ⁵⁹⁰ ἀποδυσπατοῦντος? ⁵⁹¹ Καὶ ὁ ἀληθῆς Ced. Ὁ δὲ ἀληθ. cod.

τὴν ἐλεημοσύνην ἐκείνην, ἀλλ' οὗτός ἐστι· καὶ παρίτω σοι τὰς ἄ' λίτρας. » Ὁ δὲ ταλαίπωρος ἐκείνος ἀνθρώπος συνθέμενος τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθὼν, τὸ χρυσοῖον ἐν χερσὶ λαβὼν καὶ τὸ ⁶⁷ συμφωνηθὲν λαλήσας, ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι αὐτὸν τὴν ⁶⁸ κύλην τῆς ἐκκλησίας πασῶν ἀπέθανεν. Πάντων οὖν τῶν εὐρεθέντων τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ ἀπαρλόγηστον Θεὸν ὑμολογησάντων, τῶν δὲ κληρικῶν προτροπομένων ⁶⁹ τὸν κύριον τῶν νομισμάτων λαβεῖν τὰ ἴδια, οὗ ⁷⁰ καταδέξασθαι εἰπὼν· (Μὴ μοι γένοιτο τοῦτο κἀν εἰς ἐνοσίαν ἔλθειν· ἐξέτε γὰρ ⁷¹ δέδωκα αὐτὰ κατ' ὄνομα ⁷² δῶρα τῷ Κυρίῳ, αὐτοῦ εἰσι καὶ εἰς τὰ ἄνω βραβεῖα ἐγράφη ⁷³, καὶ οὐκ ἔχω αὐτῶν ἐξουσίαν· ὅπερ Ἀνανίας ⁵⁷³ καὶ Σαπφίρα ἀγνοήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἀφιερωθέντων τῷ ⁷⁴ Κυρίῳ πάλιν ὡς εἰς οἰκίαν λαβόντες, αἰφνιδίῳ ⁷⁵ θανάτῳ ὡσερ καὶ ⁷⁶ οὗτος ὑπέστησαν)· ⁷⁷ « Θεὸς γὰρ οὐ μωκτηρίζεται. » — (Οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα μεγάλως ὀφελήθησαν, κατανοήσαντες τοῦ ἀνδρός τὸ ⁷⁸ σταθερὸν καὶ βέβαιον καὶ τὸ πρὸς τὴν πίστιν ἀσάλευτον. Ἐκρίθησαν οὖν αἱ ἄ' λίτραι δοθῆναι πτωχοῖς. Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ⁷⁹ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ⁸⁰ (147b) ὅτι ⁸¹ περ πᾶν ὅπερ ἐπαγγελλόμεθα τῷ Θεῷ, οὐκ ἐπιλαμβάνομεν ἡμῶν ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· διὸ τοίνυν ⁸² ἐκ τούτων ὑποσυρόμενοι, οὐχ ὡς τὰ ἑαυτῶν ἐσμέν λαμβάνοντες, ἀλλ' ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἱεροσουλῶντες κρηθισόμεθα· ἐπὶ μικρῷ γὰρ καὶ μετρίῳ πταίσματι ἢ κατὰ βίαν κρινεται· καὶ γούν οἱ προπάτορες ξύλου γεύσασθαι θανάτῳ καὶ φθορᾷ καταδικάσθησαν καὶ ἐν Σαββάτῳ ξύλα συλλέξας λιθοβολήθησαν)· ⁸³ Ἡ δὲ ἐπαγγελία οὐ μέχρι μόνον χρημάτων, ἀλλὰ ⁸⁴ μέχρι καὶ λόγου φθάσει καὶ προαιρέσεως (ἀμείλει τὸ μέγα καὶ θεῖον ὄντως μυστήριον ἡμῶν οὐκ ἐπὶ χρήμασιν ἔχει τὴν κατὰ Θεὸν πίστιν καὶ ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ἐπὶ προαιρέσει τελείῃ καὶ τῇ κατὰ Θεὸν πίστει. Πάντες γὰρ ἐπαγγελλόμεθα καὶ πάντες ἐπαγγελίας ἐσμέν ὑπεύθυνοι). Ἀνάγκη τοίνυν ἀποδιδοῦναι ⁸⁵ τὴν μὲν παρθένον τὴν παρθέναν ὅποιαν ἐπαγγελάτο, τὸν δὲ ἐγκρατὴ τὴν ἐγκράτειαν, τοὺς δὲ ἐν γάμῳ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμὴν τε καὶ ἀγάπην· καὶ τέλος πάντας τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν.

ΣΑ'. Περὶ ⁸⁶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ φιλοσόφου ⁸⁷.

⁸⁸ Ἐγένετο δὲ καὶ ⁸⁹ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τι τοιοῦτον. Ἐπίσκοπος τις εὐλαβὴς πάνυ, κλησίαν ⁹⁰ ἔχων τινὰ ⁹¹ φιλόσοφον Εὐάγριον καλούμενον, ἑταῖρον αὐτοῦ γινόμενον ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, Ἕλληνα δὲ τὴν

mosynam, sed ille; et tibi triginta libras praestabo. Ille vero miserabilis homo, hoc convento in ecclesiam abiit, aurum in manibus sumpsit, et juxta quod dictum fuerat, locutus est; sed inde egrediens ad ipsam templi portam mortuus concidit. Omnibus qui aderant justum Judicem et infallibilem Deum laudantibus, clericisque numismatum dominum invitantibus ut quod suum erat assumeret, ille non acquievit dicens: « Absit ut hoc etiam in mentem meam veniat. Ubi enim deus haec, in nomine meo, dona Domino, ipsius sunt et in supernos thesauros inscripta; et ego non jam illorum habeo facultatem: quod Ananias et Sapphira ignorantibus et ex consecratis Deo rursus tanquam ex suis accipientes, subitae morti sicut et iste traditi sunt. « Deus enim non irridetur. » Qui vero talia audierunt, magnam exinde perciperunt utilitatem, reputantes viri justitiam constantiamque ac in fide firmitatem. Judicatum est ergo triginta libras dari pauperibus. Merito igitur dixit magnus Athanasius omne quodcumque promissimus Deo non jam esse nostrum, sed Dei bonum. Ideoque ex talibus subtrahentes non qua i nostra capientes sumus, sed quasi quae Dei sunt sacrilege subripietes judicabimur: de minore enim sicut de majore transgressio judicatur; ideoque protoplasti ob lignum gustatum morte ac perditione damnati sunt, et qui Sabbato ligna collegat lapidatus est. Promissio vero non tantum divitias, sed et sermonem et intentionem attingit. Sane magnum et vere divinum mysterium nostrum non habet super divitiis divinam fidem et promissionem, sed super voluntate perfecta et divina fide. Omnes enim polliciti sumus et omnes pollicitationi sumus obnoxii. Necesse igitur est virginem reddere virginitatem quam vovit, continentem autem continentiam, conjugatos vero moderantiam et reverentiam ad invicem ac dilectionem, denique omnes ad Deum fidem ac pietatem, justitiamque et fortitudinem.

CCXXX. De episcopo et philosopho.

Alexandriae porro hujusmodi res accidit. Episcopus quidam valde pius vicinum habebat quendam philosophum. Evagrium nomine, quem a pueritia socium habuerat, qui que religione gen-

Variae lectiones et notae.

⁶⁷ καὶ τὸν λόγον εἰπὼν ἐν cod. ⁶⁸ ἀ. π. παρὰ τὴν κ. τῆς ε. ἀπ. τῶν κλ. δὲ ἐκπλαγέντων καὶ π. τῶν ε. προστρέποντο τὸν Κύριον τῶν ν. λ. ἀ. Ὁ δὲ οὐκ ἐπέστη, ἀλλὰ τοῖς πτωχοῖς πάντα διένειμεν εἰπὼν ὁ Θεὸς οὐ μ. ἢ γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαγγελία οὐ μόνον ἀκριχρημάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι λόγου φθάσει, κ. ε. λ. ⁶⁹ προτροπομένων ου. M. 1. et Lips. ⁷⁰ ἴδια οὐδὲ παρητήσατο καὶ εἶπε· Μὴ μοι γ. τ. κἀν εἰς ἔ. λαβεῖν M. 1. et Lips. ⁷¹ γὰρ ὠνόμασα ταῦτα δ. Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτοῦ M. 1. et Lips. ⁷² καὶ ὄνομα cod. ⁷³ ἐγράφησαν et ου. αὐτῶν M. 1. et Lips. ⁷⁴ τῷ ου. iidem. ⁷⁵ αἰφνιδίον θάνατον iidem. ⁷⁶ Gal. vi, 7. ⁷⁷ τὸ ? ου. iidem. ⁷⁸ ἔλεγε καὶ ὁ iidem. ⁷⁹ Locus, ut videtur, ineditus. ⁸⁰ ὅτι πᾶν ὅπερ iidem. ⁸¹ διὸ τοίνυν ἐν ἐκ τούτων ὑποσυρόμενοι οὐχ iidem. ⁸² λαβόντες ἀλλ' ὡς; τὰ τοῦ Θεοῦ iidem. ⁸³ λιθοβολεῖται iidem. ⁸⁴ καὶ μέχρι τοῦ λόγου φ. καὶ πρ. iidem. — οὐδὲ γὰρ εἴ τις ἐστὶ πίνης, οὗτος καὶ προαιρέσεως ἐστέρηται. Ἀμείλει iidem. ⁸⁵ ἀποδιδοῦναι καὶ ἀνδρείαν? iidem. ⁸⁶ Εὐάγριου τοῦ φ. M. 2. π. ἐλεημοσύνης P. 1706. ⁸⁷ τοῦ τὰς ἄ' λίτρας; θόντος ὅπερ τῆς ψυχῆς; αὐτοῦ καὶ τοῦ χάρτου cod. ⁸⁸ Ced. 672, 18-674, 11: Καὶ ἐν Ἀλ. δὲ ἐγ. τι τ. ⁸⁹ καὶ ου. M. 1. et Lips. ⁹⁰ ἄλγ. cod. ⁹¹ μὲν add. Ced.

illis erat. Hunc cum episcopus ex idololatria ad fidem Christi convertere vellet, constanter hortabatur eum et cum illo disputabat. Ille vero, cum non acquiesceret, sed potius agre valde ferret, ad episcopum quadam die dixisse fertur : « Certe, domine episcope, super omnibus, hoc quod vos Christiani dicitis, mihi displicet, scilicet futuram esse mundi consummationem corporumque resurrectionem, et pro acta vita cuique mercedem redditum iri; et qui miseretur pauperis Deo sœnerari, et centuplum cum æterna vita recepturum, quæ omnia irrisiones et fabulæ mihi videntur. » Et postquam episcopus affirmasset nullum mendacium nullamque irrisionem in Christianorum dogmatibus esse, discessit Evagrius, multam cum semetipso disceptationem habens. Aliquanto autem post tempore, Deo episcopi doctrinæ cooperante, philosophus credidit ac baptizatus est, statimque oblatis episcopo trecentis auri libris, erat enim dives valde, dixit : « Accipe hæc, episcope, ac pauperibus distribuens, fac mihi scriptum autographum, quod hæc a Deo recepturus sim. » Episcopus autem, his libenter acceptis et scripto facto, cuncta pauperibus distribuit. Postquam igitur aliquandiu supervivisset in pietate virtuteque magna philosophus, natis suis moriens præcepit ut in manu sua charta poneretur et sic sepeliretur. Hoc factum, tertia post die philosophus in somnis apparuit episcopo dicens : « Veni ad tumulum meum, episcope, sumeque tuam syngrapham. Reditum est enim mihi debiti centuplum neque habeo quod a te exigam: attamen ad plenam securitatem tuam scriptum manu mea subscripsi. » Cum episcopus ignoraret syngrapham cum ipso philosopho tumultatam fuisse, prius philosophi filios arcessit, et postquam hoc cognovit, ad tumulum cum clericis urbis egreditur. Illo autem aperto, invenit philosophum sedentem manumque cum scripto protendentem. Clericis vero chartam sumere volentibus, nemo potuit eam ex illius manu detrahere, dum episcopus manum admovisset. Et statim reddito scripto, rursus recubuit. Aperto autem scripto, episcopus invenit recens manu philosophi scriptum : « Ego Evagrius philosophus tibi, sanctissimo episcopo in Domino, salutem. Scito, Pater, me centuplum debiti recepisse neque eo nomine habere quod abs te exigam. » Hoc audito cum omnes vehementer attoniti aliquandiu clamassent : Miserere Domine, et : « Gloria Deo nostro, Domino Jesu Christo, » et postea episcopus

θηρησκεσαν, ὃν ὁ ἐπίσκοπος μεταθεῖναι βουλόμενος [ἐκ τῆς εἰδωλομανίας] πρὸς τὴν πίστιν²² τοῦ Χριστοῦ, συνεχῶς προσεκαλεῖτο καὶ διελέγετο. **574** Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ καὶ σφόδρα²³ δυσχεραίνοντος, εἰπεῖν λέγεται ἐν μιᾷ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον· « Ὅντως, κύριε²⁴ ἐπίσκοπε, μετὰ πάντων, καὶ²⁵ τοῦτό μοι ἀπαρέσκει, ὃ λέγετε οἱ Χριστιανοί, ὅτι συντίλειε τοῦ κόσμου γίνεται, καὶ τῶν σωμάτων ἀνάστασις, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων, καὶ²⁶ ὁ ἐλεῶν πτωχῶν δαεῖζει θεῖ²⁷ καὶ²⁸ ἑκατονταπλάσιον μετὰ²⁹ ζωῆς αἰωνίου ἀπολήψεται » (ἴπερ ἅπαντά μοι χλεύη καὶ μῦθος τὰ λεγόμενα φαίνεται). Καὶ τοῦ ἐπισκόπου διαβεβαιουμένου μηδὲν ψεῦδος ἦ χλεύην ἐν τοῖς¹ Χριστιανῶν δόγμασιν εἶναι, ἀνεχώρει Εὐάγριο, πολλὴν συζήτησιν ἐν αὐτῷ ἔχων. **B** Μετὰ δὲ τινα χρόνον, θεοῦ συνεργούντος τῇ τοῦ ἐπισκόπου διδασκαλίᾳ, πιστεύσας ὁ φιλόσοφος· ἔδαπτίσθη, ὃς αὐτίκα παρασχὼν τῷ ἐπισκόπῳ χρυσοῦ λίτρας τ' — ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα — λέγει· « Δέξαι ταῦτα, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ διαδοὺς πτωχοῖς ποιησόν μοι (ἔγγραφον) ἰδιόχειρον, ὅτι λήψομαι αὐτὰ παρὰ τοῦ θεοῦ. » Τοῦ δὲ ἐπισκόπου δεξιμένου προθύμως καὶ τὸ γράμμα ποιήσαντος, δίδειμε² πάντα τοῖς πένησιν. Ἐπικῆσας οὖν χρόνον³ τινὰ ὁ φιλόσοφος ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ μεγάλῃ⁴, παρηγγεῖλε τοῖς τέκνοις αὐτοῦ⁵ τελευτᾶν ἐνθεῖναι τὴν χάρτην⁶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ οὕτως ταφῆναι. Καὶ τούτου γενομένου⁷, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπιφαίνεται κατ' ὄναρ ὁ φιλόσοφος τῷ ἐπισκόπῳ λέγων· « Ἐλθέεις τὸν τάφον μου, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ λάβε τὴν ἰδιόχειρόν σου· ἀπέλαβον γὰρ τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα λόγον ἔχω⁸ πρὸς σέ· ἀλλὰ πρὸς τελείαν σου πληροφορίαν⁹ καὶ ἰδιόχειρον ἐν αὐτῇ καθυπέγραφα. » Τοῦ δὲ ἐπισκόπου (ἀγνοοῦντος, ὅτι συνετάφη αὐτῷ φιλόσοφος τὴν ἰδιόχειρον), πρῶτὴ μεταστέλλεται¹⁰ τοὺς υἱοὺς τοῦ φιλοσόφου. Καὶ τούτο¹¹ μαθὼν ἀπέρχεται εἰς τὸν τάφον μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς πόλεως. Καὶ τούτον ἀνοίξαντες εὐρίσκουσι (148¹²) τὸν φιλόσοπον καθήμενον καὶ τὴν **575** χεῖρα μετὰ τοῦ γράμματος προστείνοντα. Τῶν δὲ κληρικῶν βουλομένων¹³ τὴν χάρτην λαβεῖν, οὐδεὶς ἰσχυρεν ἀποσπᾶσαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἕως ἂν ἦλθεν ἡ χειρὶ τοῦ ἐπισκόπου. Καὶ παραχρῆμα τὸν χάρτην ἐπιδοῦς· ἀπέπεσε¹⁴ πάλιν· ὄντινα (χάρτην) ἀνοίξας ὁ ἐπίσκοπος, εὗρε νεωστὶ ἐπιγεγραμμένον τῇ χειρὶ τοῦ φιλοσόφου οὕτως· « Ἐγώ, Εὐάγριο; φιλόσοφος, σοί, τῷ ὀσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ· ἵν Κυρίῳ χαίρειν. Ἴσθι, Πάτερ, ὡς ἔλαβον τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα πρὸς σέ λόγον ἔχω¹⁵. » Τούτων ἀναγνωσθέντων καὶ πάντων ἀκουσάντων τῶν γραμμάτων¹⁶ καταπλαγέντων¹⁷, σφόδρα καὶ

Variae lectiones et notæ.

²² τὴν τοῦ Χριστοῦ π. Ced. ²³ σφοδρῶς Ced. ²⁴ κύριε ὁ ἐπίσκοπε. cod. ²⁵ καὶ τ. μ. π. ἀπ. μοι Ced. ²⁶ ὅτι add. Ced. ²⁷ θεῖ δ. Ced. ²⁸ Matth. xix, 29, M. X, 30. ²⁹ μετὰ ζ. ἀ. ζωῆς cod. ¹ τ. τῶν χ. ἔ. δ. ἀνεχώρησεν Ἐ. π. ἔ. σ. ἐν ἔ. Ced. ² Τοῦ δ. ταῦτα δ. Ced. ³ δι. ἔδθη παρ' αὐτοῦ τοῖς π. π. ⁴ χρόνους τινὰς Ced. ⁵ ἀρεταῖς μεγάλας Ced. ⁶ αὐτοῦ τ. Ced. ⁷ ἐν add. Ced. ⁸ γιν. cod. ⁹ ἔ. λ. Ced. ¹⁰ πλ. σου ἰδιοχειρῶς Ced. ¹¹ μεταστειλαμένου. ¹² καὶ μαθόντος παρ' αὐτῶν ὡς σ. ἀ. τ. ἰ. ἀπ. μ. τῶν κλ. τῆς π. καὶ ἂν. τὸν τ. ἔ. Ced. ¹³ πειρωμένων λ. τὸν χ. οὐδενὶ τούτων ἔδωκεν τοῦ δὲ ἐπ. τὴν χεῖρα ἀπλώσαντος, π. τὸν χ. ἐπ. ἂν. π. ὄναρ ἂν. ἐπὶ πάντων ἔ. ν. ὑποχ. Ced. ¹⁴ ἀπέπεσε cod. ¹⁵ ἔ. περὶ τούτου. Πάντων οὖν τῶν ἀχ. ¹⁶ γεγραμμένων cod. ¹⁷ καταπλαγέντες; — κράξαντες cod.

ἐπὶ ἔργον ἱκανὴν κραζάντων ἄτο · Κύριε, ἐλήσων· A autographum in gazophylacio reponi mandavit. (καὶ τὸ ἔδωκε τῷ Θεῷ ἡμῶν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ), ἐκέλευσεν δὲ ἐπίσκοπος τὸ ἰδίχαιρον ἐν τῷ σκουφολακίῳ τηρεῖσθαι.

ΣΑΔ'. Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς γεωργίου γυναικᾶ 50.

Ἢ καὶ ἐν Καρθαγίνῃ 50 τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρχε τις στρατιώτης ἄσπετος λαῶν, ὅς ἐκ λοιμικῆς νόσου τῆς πλῆως διαφθειρόμενος 51, ἐλθὼν εἰς κατάνυξιν, καταλείψας τὴν 52 πόλιν, ἰδίᾳς μετὰ τῆς γυναίκῃς αὐτοῦ ἐν προαστείῳ, ἐν ᾧ πάλιν ἐκ δαιμονικῆς 53 ἐνεργείας, ἐπισεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ γεωργοῦ 54. Οὗτος ἄρως τελευτήσας θάπτεται πλησίον τοῦ προαστείου ἐν μοναστηρίῳ. Τῆ 55 δὲ ἑκατέρῳ, τῶν μοναχῶν φασαλλόντων τὴν γ' ὥραν, φωνὴ γέγονεν ἐκ βόθρου τοῦ τάφου · Ἐλεήσατε, ὡ γέγονε, ἔδουλοι τοῦ Θεοῦ, ἐλεήσατε. Ὁ δὲ τὸν τάφον εὐθείως 56 ἀνοίξαντες εὗρον τὸν στρατιώτην καθεζόμενον καὶ κρίζοντα, καὶ θάπτον ἐξαγαγόντες, 57 αὐτὸν καὶ τὰ βασιμὰ διαλύσαντες, ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν τοῦ τοιοῦτου θαύματος. Ὁ δὲ παρακαλέσας 58 αὐτοὺς 576 ἀπενεγκεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν δεῦλον τοῦ Θεοῦ θαλάσσιον τὸν 59 ἐπίσκοπον 60. Παρακαλέσας αὐτὸν λέγει · Ἐδήγησεν ἡμῖν τί ἐδὲ συμβᾶν εἰς σέ, ἀδελφέ, ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Θεόν. Ὁ δὲ διηγῆσατο αὐτῷ πάντα μετὰ πολλῶν δακρύων, λέγων 61 · Ἐγὼ ὁ ταπεινὸς, καὶ ἄθλιος 62 καὶ ταλαίπωρος, ὦδε 63, Πάτερ, ἐν ἀμαρτίᾳ 64 τελευτῶν ἰδεύω τινὰς Αἰθίοπας ἐστῶτας πλησίον μου, ὧν καὶ αὐτῇ 65 ἡ θεωρία μόνη χαλεπωτέρα πάσης 66 ὑπάρχει κακόσεως, οὐστιας ὄρων 67, ἡ ἀμαρτανώδης μου ψυχῆ ταραττάται πρὸς ἑαυτὴν καὶ συστέλλεται. Παρισταμένω 68 δὲ μοι τῶν τοιοῦτων φοβερῶν Αἰθίοπων, θεωρῶ 69 νεανίσκους δύο λευγαίμονους εὐαίετες· ἄγαν, ὅτινες τὴν ψυχὴν μου παραλαβόντες καὶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτίκα πρὸς οὐρανὸν ἀνυψόμενοι, εὐρίσκομεν 70 τελωνία φυλάττοντα μετὰ πολλῆς ἀκριβείας πτῆρ ἄνοδον καὶ κωλύοντα τὰς ἀνερχομένας ψυχὰς, καὶ λογοθετοῦντα καθ' ἑκάστην ἀπάντων 71 τῶν ὁκλειᾶν ἀμαρτιῶν, τῇ μὲν γὰρ σοῦ φησὶν· τὸ δὲ τῷ φέροντι· τὸ δὲ τῆς καθορίσεως καὶ ἀπαιτῶν ὁδοῦ· καθ' ἑξῆς ἐπιστῶντες ἴδιους ἴδιος ἔχει παρακλίμα καὶ φησὶ· ἄρα ὁ ἀκριβεῖς ἀκούσαντες ἰδαίοντες τοὺς φερούμενους ὁμαί 72 νεανίσκους βασιμῶντας, ὧν τὸν φωνήν· αὐτῶν τῆς καλῆς μου κρήνης, ἀπὸ σοῦ λαφύρα γίνονται καὶ φησὶ· ὁμοίαντες 73 αὐτῶν πηροῦς ἄρα ἡμῖν ἡμῶν· οἱ πρὸς ἀρετῆς ἀκριβελογοῦντες· οἱ πηροῦς· ὅτι ἐν τῷ προάσπαστῳ· ὅτι ἐκ βούλου ἑαυτοῦ ἐστὶν ὁμοίαντες ἡμῖν ἀπὸ τῆς καλῆς μου κρήνης. **Variae lectiones et nota**

CCXXXI. De milite qui in agricola uxorem incidit.

Erat Carthagine in Africa quidam miles dissolutus valde, qui ex pestifero urbis morbo correptus, ad resipiscentiam rediens, urbe relicta, separatim in suburbio cum uxore sua vixit; sed ibi rursus, ex diabolico impulsu, in agricolae uxorem incidit. Hic subito defunctus prope suburbium in monasterio sepelitur. Postridie vero, monachis tertiam horam psallentibus, vox ex imo sepulcro facta est, dicens: Misere mini, servi Dei, misere mini. Qui statim aperto sepulcro, invenerunt militem sedentem et clamantem; et cito educentes eum et vincula solventes, huius prodigii causam interrogaverunt. Hic autem rogavit eos ut ipsum ducerent ad servum Dei Thassium episcopum. Qui exhortans eum ait: Narra nobis quid evenit tibi, frater, et nos quoque Deum glorificemus. Iste vero cum multis lacrymis narravit ei omnia dicens: Ego vixi et miser et infelix, hic, pater, in peccato defunctus, quosdam videbam stantes juxta me Aethiopes, quorum ipsa visus omni poena molestior erat: hos videns peccatrix anima mea turbatur apud semetipsam et constringitur. Astantibus autem C mihi his tremendis Aethiopicis, duos conspicio juvenes vestibus albis indutos et aspectu valde decoros, qui animam meam suscipiunt et se terra statim ad caelum elewant; inventimus autem celum multa cum omni cura ac cura custodia custodientibus, qui descendentes hinc, et rationem ad nos addunt, nos ad caelum ad paradysum; nunc de his videri, nunc vero de infuria, ubi sunt verba, sic ex quodam quosdam passio proprie habet exactores et iudices, in quibus detentati videri de cunctis rebus juvenes tanquam in trumena sapientes bonos viros castos, in hoc sunt sententiis: eos proponunt, male operibus meis, quae offerant multa vim multa peccata; per terra ponderiores ad adria vix bestiales, et malix ab eis videntur. Conscriptis autem omnibus hominis operibus; meis; ad oculum januam pervenimus, ubi fornicationis est: celoniam. Hic et sigels illis
παρ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔδωκε τῷ Θεῷ ἡμῶν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἐκέλευσεν δὲ ἐπίσκοπος τὸ ἰδίχαιρον ἐν τῷ σκουφολακίῳ τηρεῖσθαι.

Æthiopicibus retineor et illi cunctam asserunt fornicationem meam, et omnem carnalem culpam, quam a decimo ætatis meæ anno miser operatus sum. Excusationem vero pro me juvenibus illis allegantibus et dicentibus me pœnitentia cunctorum peccatorum in urbe commissorum veniam obtinuisse, « Verum, inquit funesti criminatores, post pœnitentiam rursus in adulterium extra urbem lapsus est, et ita interit. » Quod cum audiissent angeli, discesserunt, inexcusabilem me relinquentes, quasi jam nullum opus bonum habentem. Et rapientes me Æthiopes illi, cum verberibus me in terram reduxerunt. Et descendi per vias arctas ac tenebrosas, foetidissimas atque horrendissimas usque ad speluncas subterraneas et carceres inferni, ubi peccatorum animæ concluduntur in terram tenebrosam et horribilem, in terram caliginis æternæ, ubi jam non lumen nec vitam mortalium videre est, sicut scriptum est, sed adest lamentatio et afflictio æterna et inconsolabilis et gemitus inextinguibilis. Unusquisque enim eorum qui illic sunt suos pravos actus recordans et reputans quoniam justificationem justo judici afferat, et quomodo pœnam sempiternam sustinere possit, terribiliter conscientia prætorquetur, et insuper, considerans a Deo separationem necnon a gloria sanctorum ejus, et cum diabolo punitorem dæmonum interminabilem et insolubilem, tristatur et gemiscit. Cum quibus ego conclusus et lacrymabundus video duos juvenes illos venientes ibi rursus et illos rogo ut ex illa tremenda custodia supplicioque educant me, ut pœnitentiam agam: qui dicunt ad me: « Frustra rogas: nemo egreditur illine usque ad commanem resurrectionem. » Orationi tamen insto clamans: « Miseremini mihi; non enim sciebam ista mihi fore ventura; ideoque vere jam ex tunc me pœnitet, et si ad vitam in terram rursus redeam, utilitati multorum ero. » Et ad miserationem adlucti angeli me reducant ad corpus: videoque naturam animæ meæ propriam tanquam margaritam fulgentem, corpus autem turpe tetrumque, unde cum ægre ferrem ac dicerem me non posse intrare in illud propter foeditatem ejus et caliginem, miserati sunt mihi dicentes: « Nisi intraveris, reducemus te in illam punitorem: intra igitur, ut et ipse salvus fias et aliorum utilitati inservias, sicut Domino placuit. » Tunc visus sum tanquam per os ingrediens et corpus, suscitans clamare coepi: « Miseremini mihi. » Omnibus autem magnam percipientibus utilitatem, magisque de hac terribili narratione perterritis, unusquisque sua lugebat

Α ρολ ζυγοστάται και τῆς ἀεροπορίας ἰδοστάται, μόλις ἀπελυόμεθα· ἐκθαπανθήεντων δὲ ἄῃ πάντων τῶν ἀγαθῶν μου ἔργων και πρὸς τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ φθάσαντες ἐν ἧ τὸ τελώνιον τῆς πορείας ἦν, συσχεθεὶς ὑπὸ τῶν ζοφερῶν ἐκείνων Αἰθίοπων, προσέφερον πᾶσάν μου πορνείαν (148^b) και σωματικὴν ἀμαρτίαν, ἣν ἀπὸ δεκαετοῦς χρόνου τῆς ἡλικίας μου ἄῃ διεπραξάμην ὁ ἄθλιος. Ἀπολογουμένων δὲ τῶν νεανίσκων ἐκείνων ὑπὲρ ἐμοῦ και λεγόντων, ὅτι τὰ ἐν τῇ πόλει ἀμαρτήματα συγκεχώρημαι ἄῃ μετανοήσας· Ἄλλὰ, ὦ φασιν ἄῃ ὀδαινοὶ κατήγοροι, ἐμετανοήσας ἔπεσε πάλιν ἄῃ εἰς μοιχείαν ἐξω τῆς πόλεως και οὕτως ἀπέθανεν, ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀνεχώρησαν ἐάσαντές με ἄῃ ἀναπόλητον ὡς μηδὲν ἔργον ἀγαθὸν ἔχοντα. Καὶ ἀρπάσαντές με οἱ Αἰθίοπες ἐκείνοι, τύπτοντές, ἄῃ με κατήγαγον με εἰς τὴν γῆν αὐθις. 577 Καὶ ἄῃ κατήλθον διὰ τινῶν στενωπῶν και σκοτεινῶν ἄῃ, δυσωδεστάτων πᾶνυ και φρικωδεστάτων καταδύσεων μέχρι τῶν καταχθονίων ἐν ταῖς δεσμητηρίοις τοῦ ἕδου, ἐνθα εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀποκεκλεισμένοι εἰς γῆν σκοτεινὴν και φοβεράν ἄῃ, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὐ οὐκέτι ἄῃ φέγγος οὐδὲ ὄψῃ βροτῶν ζωῆν, ὡς γέγραπται, ἀλλ' ὀδύνη και θλίψις αἰώνιος και ἀπαραμύθητος και στεναγμοὶ ἀσίγητος· ἕκαστος γάρ τῶν ἐκείσε μνημονεύων τὰς πονηρὰς αὐτοῦ πράξεις και ἐνοῶν πῶς ἀπολογησεται τῷ ἀδικαστῶ κριτῇ, και πῶς τὴν ἀπέραντον κόλασιν ὑποστήσεται ἄῃ, δεινῶς τῷ συνειδότι προβασιζέται και πρὸς τοῦτο ἀναλογιζόμενος τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸν και τῆς δόξης τῶν ἁγίων αὐτοῦ και τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου ἄῃ καταδίκην και τῶν δαιμόνων ἀπαιστον και ἀπαρηγόρητον, λυπείται και στενάζει. Μεθ' ὧν γέ τοι καγὼ συγκατακλεισθεὶς και πεινῶν ὄψῃ τοὺς δύο νεανίσκους ἐκεῖνους ἐλθόντας ἐκτίσε πάλιν, οὐς ἄῃ παρακαλέσας ἐξαγαγεῖν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φυλακῆς τε και ἀνάγκης ὅπως μετανοήσω, οἱ ἄῃ και φασιν πρὸς με· Ἐμάτην παρακαλεῖς· οὐδεὶς γάρ ἐξέρχεται τῶν ἐνταῦθα μέγρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως. Ἐπιμένοντός δέ μου ἄῃ τῇ δεήσει και βοῶντος· Ἐλέησατέ με· οὐ γὰρ ἤδειν, ὅτι ταῦτά μοι συμβήσεται και διὰ τούτου γνησιῶς ἄῃ ἀπὸ τοῦ νῦν μετανοῶ και γενήσομαι πρὸς ὠφέλειαν πολλῶν, εἰ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν αὐθις; ἐπανήξω ἄῃ. Καὶ δυσωπηθέντες οἱ ἄγγελοι ἄγουσί με πρὸς τὸ σῶμα και τὴν μὲν ἄῃ ἴδιαν φύσιν τῆς ψυχῆς ἔδλεπον ὡπερ μαργαρίτην ἀστράπτουσαν, τὸ δὲ σῶμα δυσῶδες και ἡμαυρωμένον, ὅθεν δυσχεραίνοντός μου και λέγοντος μὴ δύνασθαι ἄῃ εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ζόφωσιν αὐτοῦ και τὴν δυσωδίαν ἄῃ, οἱ δὲ προσηπελιθάν μοι λέγοντες· Ἐἰ μὴ εἰσελθῆς, πάλιν ἄῃ ἀπάγομέν σε εἰς ἐκείνην τὴν καταδίκην·

Variae lectiones et notæ.

ἄῃ δὲ μου πάντων, sed om. μου inter ἀγαθῶν et ἔργων L. ἄῃ μου om. L. ἄῃ συγκεχωρητ. coi. ἄῃ φῃ coi. ἄῃ πάλιν om. L. ἄῃ ἀφέντες με ἀναπόλητον και μὴ L. ἄῃ και τύπτοντές με κατήγαγον εἰς L. ἄῃ Καὶ ταύτης διασχεδασθείσης, κατήλθον L. ἄῃ και σκοτεινῶν και δυσωδεστάτων L. ἄῃ σκ. και γωφερᾶν L. ἄῃ οὐ οὐκ ἐστὶ φέγγος L. ἄῃ ὑποστήσεται L. ἄῃ διαβόλου και τῶν δαιμόνων καταδίκην ἀπαιστον και ἀπαρηγόρητον L. ἄῃ οὐς δυσωπησας ἐξ. με τῆς φυλ. φοβ. ἐκείνης τε και L. ἄῃ ὀφ om. L. ἄῃ Ἐπ. δὲ τῇ παρακλήσει και λέγοντος· ἔλ. L. ἄῃ γνησιῶς μετανοήσω L. ἄῃ ἐπανοίξω L. ἄῃ μὲν om. L. ἄῃ δύνασθαι om. L. ἄῃ και τὴν δυσωδίαν om. L. ἄῃ πάλιν ὑποστρέψομέν σε εἰς; τὴν κ. οὐκ οὐν εἰσελθῆς L.

οἰκῶν εἰσελθῆς, ἕνα καὶ αὐτὸς πωθῆς καὶ ἄλλους A
 ἀφελήσῃς, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν. Ὁ τότε ⁷⁰ εἶδον ὡς
 διὰ τοῦ στόματος εἰσελθῶν καὶ τὸ σῶμα διαναστήσας
 ἠρξάμεν ⁷¹ κρᾶζειν· Ἐλεήσατέ με. Ὁ πάντων δὲ
 ἀφελήθεντων λίαν καὶ μᾶλλον φοβηθέντων ἐπὶ τῇ
 φοβερᾷ ταύτῃ διηγήσει, ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ ἐθρήνει
 κλημελήματα· τὸν δὲ ἄνθρωπον βλέποντες κατα-
 κεινομένην καὶ παύδακρον παρακάλουν γεύσασθαι
 τροφῆς. Ὁ δὲ παντελῶς οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ ἀπο-
 ταξάμενος αὐτοῖς, διήρχετο τὰς ἐκκλησίας **578** καὶ
 ῥίπτει ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ ἑδάφους ἰδοὺ μετὰ φωνῆς
 ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων πολλῶν· Ὁ αὐαὶ τοῖς ἀμαρ-
 τάνουσιν ⁷² ἀμετανοήτως! ποῖα φοβερὰ κόλασις καὶ
 (149^ο) οὕτως ⁷³ ἡμέρας μ' ἠνεσῶν, καὶ ἀγρυπνῶν, καὶ κηρύσσων, καὶ πολλοὺς ἐπιστρέφων πρὸς μετα-
 νοίαν, ἐτελειώθη ⁷⁴ ἐν Κυρίῳ προγνοῦς τὸν ἑαυτοῦ
 θάνατον πρὸ εἴβ' ἡμερῶν ⁷⁵.

ΣΑΒ'. *Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἀγίων* ⁷⁶.

⁷⁷ Συμφωνεῖ ⁷⁸ δὲ τῷ θαύματι τούτῳ, λέγω δὲ τὸ
 περὶ τῆς τῶν ψυχῶν πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν ἄνοδον
 μετὰ τὴν ἐνθάδε μεταχώρησιν, καὶ ὁ θεομύστης
 Χρυσόστομος διεξίειν περὶ τῶν κεκοιμημένων οὕτως·
 Ἐταῦτα καὶ τὰ τοῦτων ἀπορρήτοτερα προθεω-
 ροῦντες οἱ τελευτῶντες, οἱ μὲν ἐν τῇ κλίτῃ ταρασ-
 σονται φυγεῖν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δὲ, οἱ δὲ
 τοὺς ὀδόντας βρόχουσι καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας κό-
 πουσιν καὶ ἕτεροι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑλαυνῶς περιστρέ-
 φουσι καὶ τὰς χεῖρας συστῆλλουσι, κατὰ μικρὸν τῆς
 δυνάμεως τοῦ σώματος ἀληθοῦς καὶ τῆς γλώττης ⁷⁹
 δεινῶς φλεγόμενης· ὀρώσι γὰρ τότε τοὺς μὲν θελοῦς
 ἀγγέλου φοβερῶς τε καὶ ὀξέως τῆς ψυχῆν ἀπαι-
 τοῦντας, τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας παρισταμένους, C
 καὶ λογοθετοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας εὐτόνως, καὶ
 ἀρπάζουσι πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιχειροῦντας· εἶτα καὶ τὸν
 κλέπτου ⁸⁰ αἰφνιδίως ⁸¹ εἰσελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν
 τοῦ σώματος ἀπορρήξαντος ⁸², πορεύεται μετὰ σκυ-
 θρωπότητος πολλῆς εἰς τόπους ξένους καὶ πάμπαν
 ἀγνωσομένους. Πολλῶν οὖν ἡμῶν ⁸³, ἀδελφοί, τότε
 δεῖ τῶν εὐχῶν ⁸⁴, πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πολλῆς
 ἡμῖν τότε χρείας τῆς τῶν ἀγγέλων βοηθείας, πολλῆς
 ἡμῖν τότε τῆς ἐν τῇ τοῦ ἀέρος· ἀναβάσει χειραγωγίας
 καὶ συμπαχίας. Εἰ γὰρ εἰς μακρὰν χώραν καὶ ξέ-
 νην πόλιν ἐνταῦθα πορευόμενοι διδόμεθα τοῦ χειρα-
 γωγούντος· καὶ ὀδηγούντος ⁸⁵, πάσων ἡμῖν δεῖ τῶν
 βοηθῶν μᾶλλον καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασωσῆαι καὶ
 διαπεράσαι ⁸⁶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς
 ἐδοστέτας τοῦ ἀέρος καὶ δικαιολόγους ⁸⁷, οὐς τελῶνας
 καὶ φορολόγους ἢ θεῖα ⁸⁸ προσαγορεύει Γραφή· Διὸ
 δὴ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον ⁸⁹ τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξομολο-
 γήσει, προφθάσωμεν **579** πρὸ τοῦ φθασθῆναι ⁹⁰, δρά-
 μωμεν πρὸ τοῦ καταληφθῆναι· ὁ γὰρ βίος βραχύς,
 ἢ δὲ κρείσσιν μακρὰ· τὸ δὲ τέλος ἔγγυς καὶ ὁ φόβος

peccata. Videntes vero hominem fatigatum lacry-
 misque perfusum, cibum gustare hortabantur: sed
 ille non omnino voluit acquiescere eisque valedi-
 cens visitabat ecclesias, ubi, super limina se pro-
 siernens, cum magna voce multisque lacrymis cla-
 mabat: Ἐλεήσατέ με. Vx, vx peccatoribus impœnitentibus!
 Quam terribilis pœna severumque iudicium eos
 manent! Sic igitur peregit quadraginta dies, je-
 junans, vigilans, clamans, multosque convertens
 ad pœnitentiam, et morte sua præcognita duode-
 cim diebus ante eventum, vitam finivit in Do-
 mino.

ἐξέτασις ἀκριβῆς αὐτοὺς περιμένει! Ὁ ποιήσας οὖν
 ἐξέτασις ἀκριβῆς αὐτοὺς περιμένει! Ὁ ποιήσας οὖν

B CCXXXII. *De variis qui obdormierunt sanctis.*

Consonat huic prodigio, istud dico quod attinet
 ad animas, post suum hinc discessum, ad cœlos
 ascendentes, et divinus Chrysostomus de illis qui
 obdormierunt disserit: Ἐταῦτα καὶ τὰ τοῦτων ἀπορρήτοτερα προθεω-
 ροῦντες οἱ τελευτῶντες, οἱ μὲν ἐν τῇ κλίτῃ ταρασ-
 σονται φυγεῖν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δὲ, οἱ δὲ
 τοὺς ὀδόντας βρόχουσι καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας κό-
 πουσιν καὶ ἕτεροι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑλαυνῶς περιστρέ-
 φουσι καὶ τὰς χεῖρας συστῆλλουσι, κατὰ μικρὸν τῆς
 δυνάμεως τοῦ σώματος ἀληθοῦς καὶ τῆς γλώττης ⁷⁹
 δεινῶς φλεγόμενης· ὀρώσι γὰρ τότε τοὺς μὲν θελοῦς
 ἀγγέλου φοβερῶς τε καὶ ὀξέως τῆς ψυχῆν ἀπαι-
 τοῦντας, τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας παρισταμένους, C
 καὶ λογοθετοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας εὐτόνως, καὶ
 ἀρπάζουσι πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιχειροῦντας· εἶτα καὶ τὸν
 κλέπτου ⁸⁰ αἰφνιδίως ⁸¹ εἰσελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν
 τοῦ σώματος ἀπορρήξαντος ⁸², πορεύεται μετὰ σκυ-
 θρωπότητος πολλῆς εἰς τόπους ξένους καὶ πάμπαν
 ἀγνωσομένους. Πολλῶν οὖν ἡμῶν ⁸³, ἀδελφοί, τότε
 δεῖ τῶν εὐχῶν ⁸⁴, πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πολλῆς
 ἡμῖν τότε χρείας τῆς τῶν ἀγγέλων βοηθείας, πολλῆς
 ἡμῖν τότε τῆς ἐν τῇ τοῦ ἀέρος· ἀναβάσει χειραγωγίας
 καὶ συμπαχίας. Εἰ γὰρ εἰς μακρὰν χώραν καὶ ξέ-
 νην πόλιν ἐνταῦθα πορευόμενοι διδόμεθα τοῦ χειρα-
 γωγούντος· καὶ ὀδηγούντος ⁸⁵, πάσων ἡμῖν δεῖ τῶν
 βοηθῶν μᾶλλον καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασωσῆαι καὶ
 διαπεράσαι ⁸⁶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς
 ἐδοστέτας τοῦ ἀέρος καὶ δικαιολόγους ⁸⁷, οὐς τελῶνας
 καὶ φορολόγους ἢ θεῖα ⁸⁸ προσαγορεύει Γραφή· Διὸ
 δὴ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον ⁸⁹ τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξομολο-
 γήσει, προφθάσωμεν **579** πρὸ τοῦ φθασθῆναι ⁹⁰, δρά-
 μωμεν πρὸ τοῦ καταληφθῆναι· ὁ γὰρ βίος βραχύς,
 ἢ δὲ κρείσσιν μακρὰ· τὸ δὲ τέλος ἔγγυς καὶ ὁ φόβος

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ Καὶ τ. ε. ὡς διὰ τοῦ στ. ἑαυτὸν εἰσελθόντα L. ⁷¹ ἢ λέγειν ἐλ. Π. δὲ λ. ὄψ. L. ⁷² ἀμαρ-
 τάνουσιν ἀνόητα L. ⁷³ οὕτως οἰμ. L. ⁷⁴ ἐτελεύτησεν L. ⁷⁵ ἡμ. εἴβ' L. ⁷⁶ Rubrica M. 2, om. cod. et
 pag. 1706. ⁷⁷ Τοῦ Χρυσόστομου? cf. Raderi Syntagma p. 18. ⁷⁸ Συμφωνεῖται L. ⁷⁹ γλώσσης δ. φλ.
 ὀρώ μὲν γὰρ. τ. τοὺς θ. ἀγ. φ. τε καὶ ἀξίως L. ⁸⁰ τοῦ κλέπτου ἀ. εἰσελθόντος? ⁸¹ καίτοι κλ. αἰφνιδίως
 L. ⁸² ἀπορρήξαντα L. ⁸³ ἡμῖν, ἀδελφοί L. ⁸⁴ εὐχῶν, πολλῶν τῶν βοηθῶν cod. et L. π. οὖν ἢ χρ. χρ.
 τ. L. ⁸⁵ χειρ. καὶ βοηθούντος, πῶν ἢ. τότε τῶν β. μ. ἐξ καὶ χ. L. ⁸⁶ καὶ περάσαι: col. et L. τὰς ἀ.
 καὶ ε. L. ⁸⁷ δικολόγους L. ⁸⁸ ἢ θ. γρ. προαναγορεύει L. ⁸⁹ τὴ πρ. τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξ. om. f. ⁹⁰ τοῦ φθα-
 σθῆναι: καὶ δρ. L.

runt habent et lugent inconsolabiles. Idcirco maxime felices dicimus justos et infantes qui moriuntur, quia calix mortis nobis periculosus, illis salutaris est, et quod omnibus est formidandum, ipsis desiderabile est, et quod nos hic habemus timoris principium, ipsis est principium salutis; sic fere dicentes: « Nos angeli pacis e corpore deduxerunt; nos absque mœrore et absque obice, bonos habentes viæ ductores, aeris principatus et potestates transivimus: non enim iuvenerunt in nobis quod quærebant aut sperabant, viderunt purum et immaculatum corpus et confusi sunt; viderunt illibatam ac lucidam animam, et erubuerunt; viderunt linguam non corruptam neque dolosam et siluerunt; transivimus et parviduximus eos; præterivimus et cecidimus eis dicentes: « Benedictus Dominus, qui non dedit nos in prædam dentibus illorum. » — « Laqueus contritus est et nos liberati sumus. » Unde obviantes angeli exsultant, iusti concurrunt, sancti gaudent et aiunt: « Bene venerunt amici Christi æternorumque bonorum hæredes. »

ἐφιμώθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠτέλισσαμεν⁹⁹ αὐτούς· εἰδέθημεν δὲ αὐτῶν καὶ κατεψάλομεν αὐτῶν φάσκοντες¹· « Εὐλογητὸς Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν »· — « ἡ παγὶς συνετρέθη, καὶ ἡμεῖς ἐβρύσθημεν² » ὅθεν καὶ οἱ προσεπαπῶντες³ ἄγγελοι ἔχαιρον⁴ (149^b), δίκαιοι κατησιάζοντο, βαιοὶ⁵ συνετέरणτο λέγοντες· « Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμοι. »

Similiter autem et Gregorius, Theologus dictus, in epitaphio Cæsarii fratris ait: « Fidem sapientum sermonibus habeo, quod omnis anima bona Deique amica, postquam corporis vinculis liberata, rebus terrenis eximitur, statim in conscientia visionequae ipsam manentis boni devenit, quasi quod obscurat clarificato vel deposito, nescio quid sit dicendum, mirabilem quamdam jucunditatem sentit et exsultat, libenterque vadit ad suum Dominum, præsentem vitam ut quemdam carcerem durum relinquens, et circumdatas excutiens catenas, quibus cogitationis alæ præpediebantur, et in imaginatione quodammodo jam reservata felicitate fruitur. »

Non secus autem magnus Athanasius in Vita sancti Antonii dicit: « Cum ad horam nonam ut oraret ascendisset, seipsum mente sensit elevatum; et mirabiliter astans sese tanquam extra se positum vidit et tanquam in aera a quibusdam abductum; deinde severos quosdam ac terribiles in aere stantes ipsumque, ne præteriret, impedire volentes. Ductoribus autem propugnantis, illi

Α πολὺς καὶ ὁ ἐλεῶν⁹¹ οὐδεὶς· ἐννόησον γὰρ ὅπως εἶσιν αἱ ψυχαὶ διδοὶ κατεφρόνησαν τοῦ φόβου⁹² τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, μικρὰς ἀνάσεως παρακαλοῦσαι τυχεῖν καὶ μὴ τυγχάνουσαι, ἀλλ' εἰς τὰ καταχθόνια τῆς γῆς θρηνοῦσαι τὰς βραθυμίας καὶ τὰς τρυφὰς καὶ τὰς κορνεῖας αὐτῶν καὶ τὰς λοιπὰς κακουργίας, ἀνόνητὰ μετανοοῦσιν ἐφ' οἷς κακοίς⁹³ διεπράξαντο καὶ πενθοῦσιν ἀπαρηγόρητοι. Διὰ τοῦτο μάλιστα μακαρίζομεν τοὺς δικαίους καὶ τοὺς νηπίους⁹⁴ ἀποθνήσκοντας, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ποτήριον τοῦ θανάτου ἐπικίνδυνον, παρ' ἐκείνοις⁹⁵ ἐστὶ σωτήριον καὶ τὸ παρὰ πᾶσι φρικτὸν, παρ' ἐκείνοις ἐπιθυμητόν· καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἔχομεν ἐκείθεν ἀρχὴν τιμωρίας, παρ' ἐκείνοις ἐστὶν⁹⁶ ἀρχὴ σωτηρίας· μόνον οὐχὶ λέγοντες⁹⁷· « Ἡμεῖς ἄγγελοι εἰρηνικοὶ διεχώρισαν ἐκ τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀλύπως καὶ ἀνεμποδίτως παρήλθομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, ἀγαθοὺς ὁδηγούς ἔχοντες· οὐ γὰρ εὔρον ἐν ἡμῖν ὅπερ⁹⁸ ἐζήτουν ἢ ἠλπίζον· εἶδον ἀμίαντον καὶ καθαρὸν τὸ σῶμα καὶ ἠσυχύθησαν· εἶδον ἀφθορον καὶ λαμπρὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἐνετέραθησαν· εἶδον τὴν γλῶσσαν ἀσπίλον καὶ ἄδολον καὶ

Β ρηνικοὶ διεχώρισαν ἐκ τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀλύπως καὶ ἀνεμποδίτως παρήλθομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, ἀγαθοὺς ὁδηγούς ἔχοντες· οὐ γὰρ εὔρον ἐν ἡμῖν ὅπερ⁹⁸ ἐζήτουν ἢ ἠλπίζον· εἶδον ἀμίαντον καὶ καθαρὸν τὸ σῶμα καὶ ἠσυχύθησαν· εἶδον ἀφθορον καὶ λαμπρὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἐνετέραθησαν· εἶδον τὴν γλῶσσαν ἀσπίλον καὶ ἄδολον καὶ

⁹ (2) Καὶ μέντοι καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπίνομος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρείου φάσκει· « Πείθεμαι σοφῶν λόγοις, ὅτι πᾶσα ψυχὴ καλὴ τε καὶ θεοφιλὴς, ἐπειδὴν τοῦ συνδέσμου λυθεῖσα σώματος, (τῶν) ἐνθένδε ἀπαλλαγῆ, εὐθύς ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ γίνεται¹, ἅτε τοῦ ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρθέντος ἢ ἀποτεθέντος² — οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ λέγειν χρὴ — θαυμαστίαν τινὰ ἥδονην ἡδεταὶ καὶ ἀγάλλεται καὶ ἰσως 580 χωρεῖ πρὸς τὸν αὐτοῦ δεσπότην, ὡς περτι δεσμοτήριον χαλεπὸν τὸν ἐνταῦθα βίον ἀπολιπούσα καὶ τὰς περικειμένους ἀποσεισμένη πίδαξ, ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερὸν καθέλκετο, καὶ ὅλον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρπούται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα³. »

¹⁰ (3) Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου λέγει· « Ἀναστάς¹¹ εἰς προσευχὴν περὶ ὧραν θ' ἤσθετο ἐαυτὸν ἀρπαγέντα τῇ διανοίᾳ¹² καὶ παραδόξως¹³ ἐστῶς ἔθλεπεν ἐαυτὸν ὡς περ ἐξῶθεν ἐαυτοῦ γενόμενον καὶ ὡς εἰς τὸν ἀέρα ἀφοδηγούμενον¹⁴ ὑπὸ τινῶν, εἶτα πικρούς καὶ δεινοὺς ἐστῶτας ἐν τῷ ἀέρι καὶ θέλοντας¹⁵ αὐτὸν κωλύσαι¹⁶ ὥστε μὴ διαδοῖναι. Τῶν δὲ ὁδηγούντων

Variae lectiones et notæ.

⁹¹ Ὁ λύων οὐδεὶς· ἐνν. γὰρ πῶς ἔ. ἐν ἄδου ψ. L. ⁹² φ. καὶ τῆς ἐντ. τοῦ Θεοῦ L. ⁹³ κακῶς L. ⁹⁴ νηπίως cod. ⁹⁵ παρ' ἐκείνοις ἐπαινετὸν καὶ ὁ. ἡ. ἔ. εἰς εἰς ἐκ L. ⁹⁶ ἐστὶν ἀνάπαυσις L. ⁹⁷ λέγοντ. cod. λέγουσι. ⁹⁸ ἅπερ ἐξ. καὶ ἠλπ. L. ⁹⁹ καὶ εὐτερη[πί]σαμεν L. ¹ Ps. cxxiv, 7. ² ἐβρύσθημεν ἐνταῦθεν L. ³ προσεπαπῶντες cod. et L. ⁴ ἔχ. ἄγγελοι L. ⁵ ὁ. συν. ἀγγέλοις λεγ. L. ⁶ Τοῦ Θεολόγου ed. Coloniensis 1690, l. p. 173 C. ⁷ γενομένη Gr. ⁸ ἡ Gr. ⁹ μακαριότητα om. L. ¹⁰ Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ed. Col. 1686. ll 488 D. ¹¹ Ἀ. λ. Μέλλων γὰρ ποτε ἐσθίειν ὁ θεοφόρος Ἀντώνιος ἀνάστη εἰς πρ. π. ὦ. θέρ[ους] L. omittens ἤσθετο. ¹² παράδοξον Ath. ¹³ ὁδηγ. Ath. ἀποδηγ. cod. ¹⁴ θελόντων τούτων Ath. ¹⁵ κωλύειν cod.

διαμαχομένων, ἀπήτουν ἐκεῖνοι λόγον, εἰ μὴ ὑπεύ-
 θυνος αὐτοῖς εἶη· βουλομένων οὖν αὐτῶν συνάσαι
 λόγον ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ὅς οὐ συνειχώρουν οἱ
 τὸν Ἀντώνιον ὀδηγοῦντες· «Τὰ μὲν¹⁰ ἀπὸ τῆς γεν-
 νήσεως αὐτοῦ, λέγοντας, ὁ Κύριος ἀπήλειψεν· ἀφ'¹¹
 οὗ δὲ γέγονε μοναχὸς καὶ τῷ Θεῷ συνέθετο¹², ἐξέστω
 ποιῆσαι λόγον.» (Καὶ δὴ) τότε κατηγοροῦντων (αὐ-
 τοῦ) καὶ μὴ ἐλεγχόντων, ἐλευθέρᾳ γέγονεν ἡ ὁδὸς
 αὐτῷ καὶ ἀκώλυτος. Καὶ εὐθύς εἶδεν ἑαυτὸν¹³ ὡς-
 περ ἐρχόμενον εἰς ἑαυτὸν καὶ τοῦ μὲν φαγεῖν ἐπα-
 λάθετο, ἔμεινε (δὲ) τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ¹⁴
 ὅλης τῆς νυκτὸς εὐχόμενος καὶ στεναάζων. Ἐθαύ-
 μαζε¹⁵ δὲ λογιζόμενος πρὸς τοίους ἐστὶν ἡ πάλῃ καὶ
 διὰ πόσων πόνων ἔχει τις διαβῆναι τὸν αἴρα καὶ
 ἐμνημόνευσεν ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὃ ἔλεγεν ἀπόστολος¹⁶
 «κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἴρος»· ἐν
 τούτῳ γὰρ ὁ ἐχθρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ μά-
 χεσθαι καὶ κειρᾶσθαι διακωλύει τοὺς διερχομένους,
 ὅθεν¹⁷ μάλιστα παρῆναι λέγων¹⁸. «Ἀναλάβετε τὴν
 πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα (δυνηθῆτε ἀντιτεῖναι τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ), ὅπως μηδὲν ἔχων ὁ ἐχθρὸς¹⁹
 λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον καταισχυθῆ²⁰· — Διὸ
 τοίνυν ἀνενδύσας ἐπιμύνημα²¹ τῇ ἀσκήσει²² γυ-
 νώσκοντες ὅτι, ἐὰν μίαν ἡμέραν ἀμελήσωμεν, οὐ
 διὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἡμῖν συγχωρήσει, ἀλλὰ
 διὰ τὴν ἀμελείαν **581** καθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀγανακ-
 τήσει μᾶλλον. Οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ²³ ἠκούσα-
 μεν· οὕτω καὶ Ἰούδας²⁴ ἀπώλεσε διὰ νύκτα μίαν
 ἡμέραν τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸν κάματον· οὐδὲ γὰρ
 ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν ἀμελεῖ τῆς καθ' ἡμέραν²⁵ φροντι-
 ζων ἀπωλείας πάντοτε, καὶ ἐὰν²⁶ ἀμελοῦντας ἡμᾶς
 εὐρήσει, σφοδρωτέρως ἐπιτίθεται· εἰς δὲ τὸ μὴ ὀλι-
 γωρεῖν ἡμᾶς, καλὸν τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν αἰεὶ²⁷ με-
 λετᾶν²⁸. «Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω». Ἄν γὰρ
 ἡμεῖς ὡς ἀποθνήσκοντες καθ' ἡμέραν οὕτως ζῶμεν,
 οὐχ ἁμαρτήσομεν. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον·
 Ἴνα καθ' ἡμέραν ἐγειρόμενοι μὴ νομιζώμεν²⁹ φθά-
 νει τὴν ἐσπέραν καὶ πάλιν μέλλοντες³⁰ ἀνακλίνε-
 σθαι (150') μὴ ἐγείρεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα³¹ δια-
 λέξας αὐτῷ ποτε γενομένης πρὸς τινὰ περὶ τῆς
 διαγωγῆς τῆς ψυχῆς καὶ ποῖος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
 ἔσται αὐτῇ τόπος, τῇ ἐξῆς νυκτὶ καλεῖ τὸν αὐτὸν
 ἀκωθεν λέγων· «Ἐξέλθε³², Ἀντώνιε, καὶ βλέπε.»
 Καὶ δὴ ἐξελθὼν καὶ ἀναβλέψας εἶδε τινὰ μακρὸν³³
 τῷ εἶδει καὶ φοβερὸν ἐστῶτα, ἀναβαίνοντας δὲ τινὰ
 ὡς περ ἐπερωμένους, κἀκείνους ἐκτείνοντα τὰς χει-
 ρας καὶ τοὺς μὲν κωλυομένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ
 ὑπεριπτωμένους καὶ ἀμερίμνως λοιπὸν ἀναγομέ-
 νους· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς τοιοῦτοις ἐτρῖζε τοὺς ὀδόντας
 ὁ μακρὸς ἐκεῖνος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπνεύουσιν ἔχαι-

rationem requirebant, annon ipsis tributarius esset.
 Volebant igitur ab ipsius nativitate rationem quaere-
 re; sed qui ducebant Antonium non permiserunt,
 dicentes: « Ea quidem quae ab ipsius nativitate
 sunt, Dominus delevit. Ex quo vero factus est mo-
 nachus et Deo dicatus, liceat reddere rationem.»
 Et tunc illis criminantibus ipsum et non convincen-
 tibus, ipsi libera et aperta via facta est. Et statim
 semetipsum tanquam ad se revertentem vidit, et
 cibos sumere non recordabatur, sed reliquo die
 totaque nocte remansit orans et gemens. Mirabatur
 autem reputans adversus quales inimicos sit collu-
 ciatio, necnon per quos labores habeat quis aera
 trajiciendum, et recordatus est hoc esse quod dixit
 Apostolus, « secundum principem potestatis aeris.»
 In hoc enim potestatem habet inimicus ut pugnet
 et conetur impedire transeuntes; unde maxime hor-
 tatur dicens Apostolus: « Accipite armaturam Dei
 ut possitis resistere in die malo, » ita ut nihil om-
 nino habens adversum vos inimicus erubescat.
 Itaque sine remissione perseveremus in bonis exer-
 citiis, scientes, quoniam, si unum diem negligentes
 sumus, non ob praeteritum tempus ignoscet, sed
 propter negligentiam adversum nos Deus magis
 irascetur. Sic enim in Ezechiel audivimus; sic et
 Judas in una nocte totius praeteriti temporis labo-
 rem perdidit. Non enim praetermittit inimicus noster
 quin quotidie perditionem nostram meditetur, et,
 si negligentes nos invenerit, tunc violentius impe-
 tit. Ut autem non incuriose agamus, bonum est
 dictum apostolicum semper meditari: « Quotidie
 morior. » Si enim nos quasi quotidie morientes
 sic vivimus, non peccabimus; et tale est illud di-
 ctum, ut quotidie vigilantes non putemus vesperam
 attingere, nec rursus recubituri surgere cogite-
 mus. Posthæc autem, habitu ab ipso cum aliqui-
 bus colloquio de transitu animæ et de loco qui
 post exitum ei futurus est, nocte sequenti vocat
 quis eum desuper dicens: « Egrederere, Antoni, et
 vide. » Et cum egressus aspexisset, vidit quendam
 aspecta longum et terribilem stantem, et quosdam
 ascendentes quasi sublevatos alas, et illum manus
 extendentem, et alios quidem ab illo impeditos,
 alios autem supervolantes et tandem secure su-
 productos. Et super his quidem procerus ille den-
 tibus fremebat, sed super delabentibus lætabatur;
 et facta est vox dicens: « Reputa visum, Antoni.»
 Et, aperta ipsi intelligentia, cognovit animarum
 generis nostri diabolium, qui sibi subjectos prehen-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ λ. ἐκεῖνοις ante τὰ μὲν Ath. ¹¹ ἐξ Ath. ¹² ἐπηγγελάτο τῷ Θεῷ Ath. ¹³ καὶ πρὸς ε. ἐστῶτα·
 καὶ πάλιν ἦν ὁμοίως Ἀντωνίου τότε τῷ μὲν φ. αὐτὸς ἐπιλαθόμενος Ath. ¹⁴ καὶ δι' ὁ ν. Ath.
¹⁵ Ἐ. γὰρ βλέπων π. πόσους Ath. ¹⁶ Eph. ii, 2. ¹⁷ δι' ὁ καὶ Ath. ¹⁸ Eph. vi, 13. ¹⁹ ἐχ.
 π. ἡ. φ. ὁ ε. Ath. ²⁰ καταισχυθῆ L. ²¹ ἐπιμύνημα cod. ²² ἀ. γ. ὁ τι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ
 ἀμ. L. ²³ Ez. iii, 20. ²⁴ Gen. xxxviii. ²⁵ τῆς καθ' ἡμῶν φρ. L. ²⁶ καὶ ἀμ. ἡμᾶς εὐρήσομεν L.
²⁷ ἀεὶ μ. ρ. L. ²⁸ I Cor. xiv, 31. ²⁹ νομιζόντες ὅθ' ἕως ἐσπέρας καὶ ὅτι μ. κοιμηθῆναι, μὴ L. ³⁰ συν-
 ὀθόντας πρὸς αὐτόν Ath. ³¹ ταῦτα Ath. ³² Ἐξ. τοίνυν (ἦδει γὰρ τῶν ὑπακούειν ὑφείκει) καὶ ἐθεώρησε
 Ath. ³³ μ. ἀεὶδῆ καὶ φ. ε. καὶ φθάνοντα μέχρι τῶν νεφελῶν καὶ ἀν. Ath. — 16 καὶ διελθόντας λ. ἀ. ἀνά-
 γασται· ἐπὶ οὖν Ath.

dens transire impediēbat, et sibi non tributarios retinere nequibat. »

διανοίας, ἔγνω ψυχῶν εἶναι τὴν ἰσάροδον. Καὶ τὸν ἰσάροδον μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν διάβολον καὶ τοὺς μὲν ὀπυεθῶνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διελεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθῶνους μὴ δυνάμενον κατέχειν ἰσάροδον. »

Ideo quoque magnus et longanimis Eustratius jamjam, etsi martyrio moriturus, precabatur dicens : « Magnificans magnifico te, Domine, quod humilitatem meam respexisti, et non conclusisti me in manus inimicorum, et ex necessitatibus salvasti animam meam. Et nunc sustineat me manus tua, et veniat super me misericordia tua, quoniam conturbata est anima mea et tristis est in exitu de corpore isto; nequaquam mala voluntas adversarii praevaleat adversus illam, et involvat in tenebris propter factas mihi in agonia huius vitae culpas. Miserere mihi, Domine, et ne videat anima mea tetram malorum dæmonum faciem, sed eam suscipiant angeli tui lucentes et fulgidi. Da gloriam nomini sancto tuo, et potentia tua deduc me in divinum tuum tribunal. Dum judicabor, non me comprehendat manus principis huius mundi, ad detrahendum me peccatorem in profundum inferni. »

Non aliter etiam magnus apostolus Judas in sua catholica epistola hæc manifestat, dicens : « Archangelus autem Michael cum diabolo disputans et altercans de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiae; sed dixit : « Increpabit tibi Dominus, diabole. » Volens enim significare tenebrosam diaboli super humanas animas tyrannidem, et opponere quam habebat ille in tumulum corporis Moysi, hoc fecit, ut discamus diabolum cum suis perversis et rebellibus potentiis in quietis loca, via superna animas prohibere, ne perveniant, ideoque angelos eas e corpore egredientes suscipere. »

Sic quoque Martyrius Antiochensis in eandem epistolam ait : « Postquam enim anima debinc erepta e corpore egreditur, statim occurrunt ei angelicæ potestates pravorumque dæmonum caterva, ut juxta qualitatem operum quæ facta sunt, malorum vel bonorum, ad loca digna vel hi vel illi deducant eam custodiendam usque ad ultimum judicium,

Α ρεν ἰσάροδον καὶ ἐγένετο ἐρωτῆ ἀέγουσα. ἰσάροδον ἰσάροδον (ἰσάροδον). » Καὶ διανοιχθείσης αὐτῷ τῆς διανοίας, ἔγνω ψυχῶν εἶναι τὴν ἰσάροδον. Καὶ τὸν ἰσάροδον μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν διάβολον καὶ τοὺς μὲν ὀπυεθῶνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διελεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθῶνους μὴ δυνάμενον κατέχειν ἰσάροδον. »

(4) Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ μέγας καὶ πολυέθλος Εὐστράτιος μύλων, καίπερ διὰ μαρτυρίου, τελειοῦσθαι, προσήγατο λέγων· « Μεγαλύνων μεγαλύνω σε, Κύριε, ὅτι ἐπέθεδες ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν μου 582 καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν καὶ ἰσώσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχὴν μου· καὶ νῦν σκεπασάτω με ἡ χεὶρ σου, καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, ὅτι τετάρκται ἡ ψυχὴ μου καὶ κατέθωνός ἐστιν ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος τούτου, μήποτε ἡ πονηρὰ τοῦ ἀνευθῶνους βούλησις συναντήσῃ αὐτῇ καὶ παρεμποδίσῃ ἐν ἐσχάτῃ διὰ τὰς ἐν ἀγνοίᾳ ἐν τῷ βίῳ τοῦτω γενομένας μοι ἀμαρτίας· Πλὴν μοι γένου, Δέσποτα, καὶ μὴ ἴδοι ἡ ψυχὴ μου τὴν ζεζοφωμένην ὅσιν τῶν πονηρῶν δαιμόνων, ἀλλὰ παραλαβέτωσιν αὐτὴν ἄγγελοι σου φαῖροι καὶ φωτεινοί. Δὲς δὲξαν τῷ ὀνόματι σου τῷ ἁγίῳ, καὶ τῇ σὴ δυνάμει ἀνάγαγέ με εἰς τὸ θεῖόν σου βῆμα· ἐν τῷ κρῖνεσθαι με μὴ καταλάβῃ με ἡ χεὶρ τοῦ ἀρχοντος τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὰ κατασπᾶσαι με τὸν ἀμαρτωλὸν εἰς βύθος ἕδου. »

(5) Τοιγάρ τοι καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Ἰούδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ ταῦτα παραθηλοῖ λέγων· « Ὁ δὲ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, ὅτι τῷ διαβόλῳ, φησὶν, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπιτελεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν· « Ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος, διάβολος· βουλόμενος γὰρ παραστῆσαι τὴν ἐν τῷ ἀφανεί τοῦ διαβόλου περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν τυραννίδα, ἣν ἔσχευ εἰς τὴν ταφήν τοῦ σώματος Μωσέως ἀντιστῆναι, ἵνα μάθωμεν, ὅτι πρὸς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως ὁ διάβολος μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ πονηρῶν καὶ ἀποστατικῶν δυνάμεων, εἴργει πορεύεσθαι τὰς ψυχὰς τῆς ἁγίας, εἰς τὸν ἀπὸ καὶ ἄγγελοι παραλαμβάνουσιν αὐτὰς ἐξιούσας ἀπὸ τοῦ σώματος. »

(6) Οὕτω δὲ καὶ ὁ μαρτύριος Ἀντιοχείας ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησὶν· « Ἐπειδὴ γὰρ, τῆς ψυχῆς ἀπὸ σώματος χωριζομένης μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν, εὐθὺς προσεπαυεῖσιν αὐτῇ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀγαθαὶ καὶ δαιμόνων σέλιφος πονηροτάτων, ἵνα πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἔργων ὧν ἐπραξαν πονηρῶν καὶ ἀγαθῶν, ἐπὶ τοὺς ἀξίους τόπους ἡ οὐ-

Variæ lectiones et notæ.

ἰσάροδον add. Ath. om. ἰσάροδον. ἰσάροδον τῶν ψ. Ath. ἰσάροδον — ἐχθρὸν non habet Ath. τὸν φθονοῦντα τοῖς πιστοῖς καὶ Ath. κρατοῦντα καὶ κωλύοντα Ath. I. κρατοῦντα καὶ κωλυόμενος; cod. μὴ κτισθέντας αὐτῷ μ. δ. κρατῆ Ath. — ἀνευθῶνους om. L. μὴ δ. κατασχεῖν L. Τοῦ ἁγίου Εὐστράτιου, non presbyteri illius C. P. cujus e resutatio eorum qui dicuntur mortuos a viventibus haud juvari in Bibl. M. XXVII, 562 legitur, sed martyris ejus nominis oratio, quæ exstat Latina apud Surium Cod. 15, c. 32. διὰ τοῦ μαρτυρίου L. γενοῦ L. ἔσοφ. L. κόσμου om. L. βύθος L. μέγας Κύριλλος ἐν τῇ καθ. L. δ. ἐπ. om. L. e. παραθηλῶν ἐφη L. Judæ. non Cyrilli, ut in cod. Monacensibus Raderus legebat, ep. 9. Ὁ δὲ M. δ. α. φησὶν om. L. Ἐπιτιμήσαι L. ἀλλ' εἶπεν om. L. Ἐπιτιμήσαι L. διάβολος (διαβολ. cod.) om. L. γὰρ om. L. κατὰ add. cod. ἔσχευ ἐκ τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, συνεχώρησεν αὐτῷ καὶ περὶ τὴν L. τὰς — κωρσῆσαι cod. Martyrius in Judæ Ep. a. 459-471. Ὁ om. cod. et L. αὐτῇ ἀγγελοι καὶ δυνάμεις L. πονηροτάτων L. ἐπραξε π. τε καὶ L.

τω ἢ ἐκεῖνοι, ταύτην ἀποκομίσωσιν φυλαχθησομένην ⁶⁷ ἔως τῆς τελευταίας κρίσεως ⁶⁸, καθ' ἣν εἰς κρίσιν παραστησόμεθα **583** πάντες, εἰς τὴν ⁶⁹ αἰώνιον ζωὴν τε καὶ ἀνάπαυσιν ἢ εἰς τὴν ἀπέραντον φλόγα (150b) τοῦ πυρὸς ἀπαχθησόμεθα, ὅπερ ὁ Θεὸς βουλόμενος ὑποδείξει διὰ τινος τύπου σωματικοῦ, παρεσκευάσεν ἐν τῇ τοῦ Μωϋσέως τελευτῇ φαῖναι τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ διακρινόμενον περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τὸν πονηρὸν ἀντιπράττοντα δαίμονα καὶ τοῦτ' ἐν Μιχαὴλ ἀγαθὸν ἄγγελον ὄντα προσυπαντήσαι καὶ ἀποσοθῆσαι, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ἐὼν ὄλων παραχωρῆσαι τῆς κατ' ἐκεῖνον κρίσεως ὅπως διὰ τοῦτου ⁷⁰ μάθωμεν, ὡς ἔστι τις ἀγωνία τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἔξοδον καὶ ὅτι χρὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐτοιμαζέσθαι πρὸς τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ⁷¹ ἡμῶν ἐπιτριζόντων φθορεῶς καὶ πικρῶς εἰς ἅπαν.

⁷² (7) Λέγει οὖν καὶ ὁ μέγας ὁμολογητὴς Μάξιμος **B** πρὸς Ἰωάννην κουδικουλάριον · «Τίς, ἀγαπητὲ ⁷³, τῶν κατ' ἐμὲ βύποις; ⁷⁴ ἀμαρτημάτων κατεσιγμένους οὐ φοβεῖται τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπίστασιν ⁷⁵, ὑφ' ὧν κατὰ θεῖαν ψῆφον τῆς ⁷⁶ ζωῆς τὸ πέρασ δέχόμενος, βίβ' τοῦ σώματος μετ' ὀργῆς ἐξωθεῖται καὶ μὴ βουλόμενος; τίς κεκηληδωμένην ⁷⁷ ἑαυτῷ συνεπιστάτην ⁷⁸ τὴν συνελθούσιν, οὐ δέδοικε τὴν ὀμωσάτην ⁷⁹ τῶν πονηρῶν δαιμόνων ⁸⁰ βαρβαρῶδη ὑπάντησιν, ἐκάστου ⁸¹ τούτων κατὰ τὸν ἀέρα μετὰ τὴν ἔξοδον πρὸς ἑαυτὸν ⁸² ἀφειδῶς τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἔκλυοντος καὶ τῷ ἐλέγχῳ τῶν αὐτῆ ⁸³ πεπραγμένων κατασιγύοντος καὶ πάσης ἐμπροσθέντος αὐτῆ τοῖς ἐπι τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἐλπίδος ἐλεεινὴν ⁸⁴ ἀπόγνωσιν; » — «Μετὰ δὲ τὴν γινομένην κατὰ τὸν ἀέρα πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας διάγνωσιν ⁸⁵ τε καὶ λογοθέτησιν ἢ πρὸς τὸν ἄδην καταπτώσει διαδέχεται καὶ παροίκησις, ἐν ᾧ σκότῳ βαθεῖ ⁸⁶ [διάγωσι] ⁸⁷ καὶ βαρυτάτη σιγῇ, τροφὴν ἔχουσαι αἱ ἐκείσε ⁸⁸ καταδικαστέα ψυχαὶ τοῦς δριμυτάτους στεναγμούς καὶ τὰ πικρότατα δάκρυα καὶ τὴν ἐπι τοῖς ⁸⁹ δεινοῖς κατήφειαν, ἐκδεχόμενοι διὰ παντὸς οὐδὲν ἄλλο ⁹⁰ ἢ μόνην τὴν ⁹¹ ἐπὶ **584** τῇ δικαίᾳ ⁹² ψήφῳ δικαίαν ἀναπόδοσιν ⁹³. Ταύτην ⁹⁴ οὖν συνίστησιν αὐτοῖς τὴν ἄπαυστον ⁹⁵ λύπην καὶ ὀδύνην ἢ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς, ἢ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας Χριστοῦ παρουσίας ἡμέρα, ἢ φρικωδεστάτη ⁹⁶ παράστασις καὶ περὶ τῶν βεβιωμένων πάντων ἀλογία, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ κριτοῦ σταθῆσονται ⁹⁷ καὶ λήψονται τὸν ἀπορῶντων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, οἱ δὲ τὴν ἀριστερὰν στάσιν λαχόντες, ἐκ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἐξώτερον σκότος [καὶ τὸν ἀκοίμητον σκόληκα] ⁹⁸

A in quo iudicandi adstabimus omnes, et inde ad eternam vitam et requiem vel ad perennem ignis flammam abducemur : quod Deus aliquo typo corporali significare volens, paravit in Moysi morte videri, Michaellem archangelum de corpore ejus disputantem, et pravum dæmonem contradicentem, et isti bonum angelum Michaellem occurrentem, cumque in fugam pellentem, sed omnium Domino iudicium adversus illum permittentem. Per hoc nos ediscere volebat quamdam animæ lucinationem esse post exitum nosque debere bonis operibus parari ad obtinendam evangelicam defensionem adversus dæmones qui prorsus invidiosè amareque contra nos fremunt. »

⁹⁹ ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν συμμαχίας, τῶν δαιμόνων κατ' **D** Dicit etiam magnus confessor Maximus ad Joannem cubicularium : « Quis, dilecte, peccatorum meorum sordibus maculatus non timeret sanctorum accessum angelorum, a quibus, ex divina sententia vitæ finem accipiens, coactus et invitus e corpore cum ira expellitur? Quis maculatam sibi conscientiam crudelissimum ac barbarum occursum, unoquoque eorum per aera post exitum ad se miseram animam crudeliter trahente, et convicio factorum ejus eam confundente, atque omnis spei in futura bona demissionem ei suggerente? » — « Post autem factam in aere spirituum nequitiae disquisitionem ac rationem succedit ad inferos lapsus et inhabitatio, ubi spissis tenebris et altissimo degunt silentio, cibum habentes animæ hic damnatæ acerbissimos gemitus amarissimasque lacrymas et extraneum opprobrium; nihil unquam aliud accipientes nisi justam ex justa sententia remunerationem. Hanc igitur incessabilem tristitiam ac dolorem exacuit resurrectionis spes, terribilis diei adventus Christi expectatio, formidandum iudicium, et omnium qui vixerunt apologia, juxta quam alii a dextris iudicis stabunt et ineffabilia bona promissa obtinebunt; alii vero a sinistris stabunt et habebunt ignem æternum, tenebras exteriores, vermem qui nunquam dormit, stridorem dentium, continuos fletus, sempiternum opprobrium ac punitionem. Hæc itaque præmeditantes et reputantes, merito dolent ac lacrymantur velut damnatæ atque inexcusabiles, non audita Sapientis disciplina, dicentis : « Quodcunque facere potest manus tua, pro viribus

Varie lectiones et notæ.

φυλαχθησόμεθα) cod. φυλαχθησομένην? custodiendam Mon. ⁶⁸ ἡμέρας cod. et L. ⁶⁹ εἰς τὴν ἀ. ζωὴν τε — ἀνάπαυσιν om. L. ⁷⁰ τούτων L. ⁷¹ ἀγγελικῆς ἢ. σ. ἐπ. L. ⁷² Τοῦ ἁγίου Μάξιμου ad Jo. 7. II. p. 252 ed. Parisiæ 1675. ⁷³ ἡγαπητέ M. ⁷⁴ ἐμὲ ἔργους ἀμ. L. ⁷⁵ ἐπιστάσιν M. ⁷⁶ παρούσης M. ⁷⁷ κεκηλιδ. cod. κεψηλιδ. L. ⁷⁸ συνεπαγ. M. ⁷⁹ τὴν ὀμωσάτην π. δαιμόνων καὶ βορβαρῶδη ὅπ. ἐκ. τούτου L. ⁸⁰ δ. καὶ βαρβαρὸν ἐμπρωσιν M. ⁸¹ ἐ. κατὰ τὴν ἀ. τούτου μ. M. ⁸² ἐ. διασπώντος τὴν ἀ. ψ. M. ⁸³ αὐτῆς L. ⁸⁴ ἐλ. om. M. ⁸⁵ δ. τῆς τῶν ἐν ἄδην ψυχῶν κταστάσεως ἀκριθῆς ἀνατύπως ὅπως ἐν σκ. M. ⁸⁶ βαθύ cod. ⁸⁷ διάγουσι om. L. διάγωσιν M. ⁸⁸ αἱ ἐ. κ. ψ. et πικ. om. M. ⁸⁹ ἐπὶ τούτοις κ. M. ⁹⁰ ἀ. μὲν ὁ. μ. δὲ M. ⁹¹ τὴν om. L. ⁹² θεῖα M. ⁹³ κατὰ τὴν ἀ. M. ⁹⁴ T. σ. τὴν λ. ἢ M. ⁹⁵ τὴν ἀνάπαυστον L. ⁹⁶ φ. καὶ πανευθύνου π. τοῦ Χριστοῦ μεγαλειότης ἢ φρ. τῆς κρίσεως ἡμέρα — τῆς ἐαυτῶν συνελθούσης κατ' M. ⁹⁷ σταθῆντες λ. M. ⁹⁸ καὶ τὸν ἀκ. σκ. om. L.

operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia, erunt in inferno, quo tu properas. » Siquidem, « Non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis constibitur tibi? » Etenim non est illic qui memor sit Dei dicatque cum lætitia : « Memor sui Dei et delectatus sum ; » neque qui consteatur et salvus sit, quoniam recludit Dominus illis omnem confessionem et correctionem.

περ « Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου » · ἐν δὲ τῷ ἔθῃ τις ἐξομολογήσεται σοι ; » Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὁ μνημονεύων τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων μετ' εὐφροσύνης · « Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ καὶ ἠυφράνθην, » ὅτε ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν ὅσων ἐξομολόγησιν καὶ διέβρωσιν.

Unde quoque beatus Nilus pronuntiat, dicens : « Memento stationis in inferno, et reputa quomodo sint illic animæ, in quali silentii acerbitate, in qua gemituum acrimonia, quanto metu vel agonia vel exspectatione incessabilem letum excipiunt, et frigus habent ac perennes illas lacrymas. »

Non aliter autem Gregorius illustris Romæ papa in dialogo ad Petrum ait : « Si enim sanctorum animas in cælo credimus esse, prorsus quoque peccatorum animas in inferno degere condtemur. » — « Et quemadmodum sanctos beatitudo lætificat et perpetua implet jucunditate, ita credendum est peccatores in inferno sentire mœrorem ac gemitum et dolorem perpetuum, velut camini flammam ipsorum animas comburentem, qualia sunt quæ divitem ac Lazarum respiciunt. »

Quod autem unusquisque moriens aliquem sensum ac firmamentum jam ex hinc percipiat futurorum ex illis quæ fecit, affirmat apostolicus Dionysius de his qui sancte dormierunt loquendo : « Cum ad præsentis vitæ finem pervenerunt, ipsorum iter ad immortalitatem, tanquam propinquius jam factum, manifestius vident, donaque divinæ gratiæ ac potentiæ celebrant hymnis, et divina replentur voluptate, non jam vicissitudinem in deteriora timentes, sed bene scientes sese bona quæ ædificaverunt firmiter æternumque habituros. Qui vero maculæ sordiumque profanarum pleni sunt, etsi quamdam invidiationem sacram obtinuerint, quam de sua mente funeste abjicientes ad lethifera proruerant desideria, cum ad hujus vitæ finem advenerunt, non pariter ipsis contemptibilis apparet divinorum oraculorum

τὸν τε βρυγμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὸ διηνεκὲς δάκρυον, καὶ τὴν ἀπέραντον αἰσυχὴν τε καὶ κόλασιν. Ταῦτα δὴ ταῦτα προενοοῦσαι καὶ διαλογιζόμεναι, εὐκρίτως πενθοῦσι καὶ ἀποδύρονται ὡς κατακεκριμένοι καὶ ἀναπολόγητοι καὶ μὴδὲ τοῦ σοφοῦ τὴν διδασκαλίαν ἀκούσαντες λέγοντος · « Πάντα ἃ ἔσα ἂν εὐρῆ ἢ χεῖρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὅσα σοι ἔδυναμις, ποίησον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα, καὶ λογισμὸς, καὶ γνώσις, καὶ σοφία ἐν ἔθῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ » ἐπειπερ « Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου » · ἐν δὲ τῷ ἔθῃ τις ἐξομολογήσεται σοι ; » Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὁ μνημονεύων τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων μετ' εὐφροσύνης · « Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ καὶ ἠυφράνθην, » ὅτε ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν ὅσων ἐξομολόγησιν καὶ διέβρωσιν.

(8) Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Νεῖλος παρεγγυᾷ φάσκων · « Μνήσθητι δὲ καὶ τῆς ἐν ἔθῃ καταστάσεως καὶ λογίζου πῶς ἄρα εἰσιν ἐκεῖ ἃ εἰ ψυχαί, ἐν ποίᾳ πικρότητι σιωπῆς, ἐν ποίᾳ δεινότητι στεναγμοῦ, ἥλικῳ φόβῳ ἢ ἀγωνίᾳ, ἢ τίνι προσδοκίᾳ τὴν ἀπαιστον ὀδύνην ἐκδοχόμεναι, καὶ τὸ ψύχος ἔχουσαι, καὶ ἀπέραντον ἐκεῖνο δάκρυον. »

(9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ Γρηγόριος ὁ κλεινὸς πάπας Ῥώμης ἐν τῷ πρὸς Πέτρον διαλόγῳ φησὶν · « Εἰ γὰρ τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς ἐν οὐρανῷ πιστεύομεν εἶναι, πάντως καὶ (151^a) τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν 585 τῷ ἔθῃ εὐχάριεν ὁμολογήσομεν. » — « Καὶ καθάπερ τοὺς ἁγίους ἢ μακαρίους ἔσφραγίζει καὶ θυμῷ ἀποπληροῖ διηνεκῶς, οὕτως πιστεύειν χρῆ, ὅτι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν ἔθῃ λύπη καὶ στενοχωρία τε καὶ ὀδύνη συνεχῆ διαπαντὸς ὥσπερ καμίνου φλόξ τὰς ψυχὰς αὐτῶν φλογίζουσα, οἷα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον. »

(10) Ὅτι δὲ τελευτῶν ἕκαστος ἀσθησὶν τινα καὶ πληροφορίαν ἀπ' ἐντεῦθεν ἦδη λαμβάνει τῶν μελλόντων ὅφ' ὧν ἔπραξε, φησὶν ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱερῶν κεκοιμημένων · « Ὅταν ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθωσι τοῦ τῆδε βίου, τὴν [εἰς] ἀφθαρσίαν αὐτῶν ὀδὸν ὡς ἔγγυτέραν ἦδη γεννημένην ἐμφανέστερον ὁρῶσι καὶ τὰς ὠρεὰς τῆς θείας χάριτος, καὶ θεαρχίας ὕμνουσι, καὶ θείας ἡδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρα τροπὴν οὐκ ἔτι δεδουκότες, ἀλλ' εὐ εὐδότες, ὅτι τὰ τιθέντα καλὰ βεβαίως καὶ αἰωνίως ἔχουσιν· οἱ δὲ μολυσμοὶ ἀνάπλειοι καὶ ἀνείρων κηλίδων, εἴπερ ἱερὰς τινας τετυχήκασιν μυσέως, αὐτοὶ δὲ ταύτην ἐκ τοῦ οἴκειου νοδὸς ὀλεθρίως ἀπορραπίσαντες ἐπὶ τὰς φθοροποιούς ἠτομώθησαν ἐπιθυμίας, ἔτιαν ἐπὶ τὸ τέλος ἐρχονται τῆς ἐνθάδε ζωῆς, οὐκέτι ὁμοίως

Variæ lectiones et notæ.

ἄν ὅσα εὐρῆ L. ὡς ἢ δ. σου Ecc. ὅση δύναμις σου L. Ps. vi, 5. ἢ ἐν δὲ τῷ — Θεοῦ om. L. Ps. lxxvi, 5. κατ' αὐτοῦ ὁ Κύριος L. Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ἐν τῷ ἔθῃ L. ἐκεῖ νῦν αἰ ψ. ἢ ἐν π. π. σιωπῇ ἢ ἐν ποίᾳ πικροτάτῳ στεναγμῷ L. καὶ τὸ ψυχικὸν ἔχουσα L. Τοῦ Διαλόγου, IV, 28. καὶ Γρηγόριος L. φησὶν om. L. Ἐἰν τὰς Gr. ἐν τῷ ὁ. ἐ. ἐπίστευσα; τῆ τῆς ἱερᾶς συντυχίας πληροφορίᾳ, ὅσον ἔστιν ἵνα, oportet ut per omnia esse credas Gr. ἀδίκων ψυχᾶς Gr. Ἄδη εἶναι ἐκ παντὸς πιστεύσης Gr. ἀδιστακτικῶς add. Mon. καθ. γὰρ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἢ μ. ἐ. ὁ. Gr. ἐν οὐρανοῖς. διηνεκῶς L. ἀδίκους; ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου αὐτῶν τὸ πῦρ καταφλέγει; Gr. ἢ λύπη τε καὶ L. φλοξί Mon. δὴ καὶ τὴν κ. Α. καὶ πλ. Mon. κατὰ τὸν Α. πλ. L. Τοῦ Ἀρεοπαγίτου, de eccl. hier. 7. p. 407. Ὅτι δὲ γε καὶ L. ἀπ. ἐντεῦθεν ἦδει τ. μ. ὅφ' ὧν ἐκ. καθὼς φησὶν L. τοῦ δὲ β. col. bis. τὴν εἰς ἀρθ. L. γεγυμνασμένην eod. θ. χ. καὶ om. I. μολυσμῶν L. ἀπορραπίσαντες eod. quam — referunt Rader.

αὐτοῖς³⁰ εὐκαταφρόνητος φαναίται τῶν θεῶν λογίων ἢ θεομοθεσία, τὰς ὀλλυμένας δὲ τῶν οικειῶν παθῶν ἡθόνάς ἐτέροις ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσασιν³¹, μακαρί-
 εραν ζῶην τῆς ἀνοήτως ἐκπεπώκασι³², μακαρί-
 εραντες, ἔλαεινῶς καὶ ἀβουλήτως³³ ἀποχωρίζονται³⁴
 τοῦ τῆδε βίου, πρὸς οὐδεμίαν³⁵ ἱερὰν ἐλπίδα χειρα-
 γωγούμενοι διὰ τὴν χειρίστην ζῶην. Τούτων δὲ
 οὐδενὸς γινομένου κατὰ τὰς κοιμήσεις τῶν ἱερῶν
 ἀδρῶν³⁶, ἀφ' ὧν ὁ πρὸς τὸ πέρας ἐρχόμενος³⁷, τῶν
 οικειῶν ἀγῶνων εὐφροσύνης ἱερᾶς ἀποπληροῦται καὶ
 σὺν ἡσυχίᾳ πολλῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπιβαίνει τῆς ἱερᾶς
 παγγενεσίας. »

³⁰ (11) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεὸς Διάδοχος δηλῶν
 φάσκει : « Ἐάν οὖν μὴ προπόντως μετανοήσωμεν
 καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν³¹ ἡμῶν πάντων **586** ἐξο-
 μολογήσασθε, δεῖλαιαν τινὰ ἄδηλον ἐν τῷ καιρῷ τῆς **B**
 ἐξόδου ἐν ἑαυτοῖς³² εὐρήσομεν. Κρὴ δὲ ἡμᾶς; εὐχε-
 σθαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον καὶ³³ ἐκτὸς παν-
 τὸς εὐρίσκεισθαι φόβου³⁴ ὁ γὰρ ἐν φόβῳ εὐρισκόμε-
 νος, εὐδελος³⁵ ὅτι πρὸς ταρταρίους ἀρχοντας ἀπα-
 λυόσεται· ἢ δὲ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἀγαλλωμένη³⁶
 ψυχὴ³⁷ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀναλύσεως, ἐπάνω τῶν σκοτει-
 νῶν³⁸ πράξειαι πάντων εὐρισκομένη, πρὸς τοὺς ἀγγέ-
 λους τῆς εἰρήνης ἔσπευδε³⁹ μετὰ χαρᾶς; καὶ φέριται. »

³⁰ (12) Καὶ γε Νεῖλος; αὐθις³¹ ἱερὸς φησιν : « Ὀν-
 τως φοβερώτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, ὅτε
 τῶν ἀπειλούτων τὴν ψυχὴν³² ἐπιστάσια φοβερὰ
 συνέχει³³ φρίττουσαν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐξοδον, καὶ
 δαίματα καὶ σχήματα φοβερώτατα, ὅτε δαίμονες
 ἐνειδίζοντες τὴν ἁμαρτίαν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκου-
 σιν ἀπειλοῦντες³⁴ εἰς ἀνηθὴ καὶ σκυθρωπὰ χωρία³⁵, **C**
 ὡς πρὸ τῆς βασιάνου τὴν κατάπληξιν ἱκανὴν εἶναι
 πρὸς κόλασιν, ὅτε ἡ³⁶ συνείδησις ἐπιτρέφουσα (151)
 πρὸς τὰ πλημμελήματα³⁷ τρέμει τὴν πρὸς ἀξίαν
 τῶν ἡμαρτημένων παραμένουσαν κόλασιν. Ἐνθεν
 γὰρ ἰδρῶτι καίται τὸ σῶμα διάδρογον, σημεῖα δει-
 κνῦν³⁸ τοῦ ἔνδον καμᾶτου, καὶ τῆς ἀδήλου³⁹ τα-
 ραχῆς τὰ ὀρώμενα παρήχεται πρόδηλα τεκμήρια.
 Ἐντεῦθεν, καθάπερ οἱ τῶν πικρῶν ἀπογευό-
 μενοι φαρμάκων ἀποστυφουσι τῇ ἀειδείᾳ τὸ
 πρόσωπον τῆς ψυχῆς, πρὸς ἣν ἔσχον ἐκ τῶν ὀφθέν-
 των³⁰ ἐκεῖ χαλεπὴν διάθεσιν, τυπωσάτης τὸν χαρακτήρα
 τῆς ὕψως;³¹ τῷ σχήματι τοῦ φαινομένου
 τὴν ἑαυτῆς φανερώσασαν³² κεκρυμμένην ἀνίαν. »

³⁰ (13) Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐφη πάλιν·
 « Οὐκ ἴσται πῶς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ συστρέφει
 ψυχὴν³¹ ἁμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν³²
 ἀνακινεῖ; Ὅθεν δαίματα πολλά ἔστιν ἀκούειν τότε
 διηγουμένη³³ καὶ ἔψεις φοβερὰς, ὧν οὐδὲ τὴν θεω-
 ρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπίοντες, καὶ τὴν κλίνην

legislatio, sed perditas suarum passionum voluptates
 aliis oculis intuentes et sanctam vitam e qua in-
 sulse deciderunt, beatam proclamantes, miserabili-
 ter et invite ex hac vita eripiuntur, ad nullam æ-
 cram spem ob pessimam vitam adducti. Nihil autem
 eorum ad sanctorum hominum dormitiones re-
 spicit : ex illis, qui pervenit ad finem, de propriis
 certaminibus sancta repletur exultatione et cum
 jucunditate multa ad sacræ regenerationis viam
 progreditur. »

Quod etiam divinus Diadochus ostendens, ait :
 « Si igitur non convenienter egerimus penitentiam
 et de cunctis peccatis nostris non fecerimus con-
 fessionem, quemdam abconditum metum in exitus
 tempore in nobis inveniemus. Oportet autem nos
 orare diligentes Dominum et extra omnem inveniri
 timorem ; qui enim in metu reperitur, evidens est
 cum ad tartareos principes abiturum. Anima vero
 quæ in dissolutionis hora in amicitia Dei exultat,
 supra cuncta tenebrarum opera inventa ad angelos
 pacis cum gaudio festinat et fertur. »

Et Nilus sanctus iterum dicit : « Vere tremendis-
 simum mortis mysterium, cum animam poscentium
 tremenda presentia circumdat eam ad exitum
 trepidantem ; horrendissimaque spectacula, cum
 dæmones, exprobrantes peccatum et minantes, ad
 se trahunt illam in tristia desolataque loca, ita ut
 ante iudicium stupor ad punitionem sufficiat, cum
 conscientia ad peccata respiciens dignam culparum
 futuram pœnam reformidat. Hinc enim corpus
 jacet sudore conspersum laboris interioris signa de-
 monstrans, et invisibilis perturbationis quæ videntur
 manifesta sunt indicia. Hinc quemadmodum qui ama-
 rum gustaverunt poculum, invisibilitati animæ
 vultum componunt, et ibi quæ apparent, tristem
 illius dispositionem tradunt, ex forma enim appa-
 rentis, exprimento characterem aspectu, suam ab-
 conditam tristitiam manifestat. »

Sic etiam Chrysostomus rursus ait : « An nescitis
 quomodo in ultimo die peccata constringant ani-
 mam ? quomodo cor deorsum trahant ? Unde multa
 refert horrenda, necnon tunc vultus aspicere cogit
 tremendos, quorum aspectum ferre nequeunt ab-
 euntes : lectum ipsum multo cum fremitu exagi-

Variæ lectiones et notæ.

³⁰ αὐτοῖς om. L. ³¹ ἀποπεπώκασι cod. et L. ³² ἀβουλήτως L. ³³ ἀποσχίζ. D. ³⁴ μηδεμίαν L.
³⁵ ἀν. αὐτῆς μὲν ὁ D. ³⁶ ἀρχόμενος cod. ³⁷ Τοῦ Διαδόχου, ἐπισκοπῆς de perfectione spiritali.
 Bibl. Max. V. 884? ³⁸ ἁμαρτημάτων L. ³⁹ αὐτοῖς cod. ⁴⁰ καὶ om. L. ⁴¹ εὐδελος ὅτι πρὸς τοὺς
 ταρτ. L. ⁴² ἀγαλλωμένη L. ⁴³ ἡ ψυχὴ L. ⁴⁴ πασῶν πράξεων L. ⁴⁵ τῆς εἰρήνης ἐπιλείγεται μετὰ χ. φ.
 L. ⁴⁶ Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ⁴⁷ ὁ ἱερὸς ἐφη. Ὁ φόβερὸν ἔστι L. ⁴⁸ ἡ ψυχὴ L. ⁴⁹ συνίχη L. τὴν om. L.
⁵⁰ ἀπειλοῦντες ὡς ἀμειδῆ L. ⁵¹ σκυθρωπὴν φώραν L. — χῶρα cod. χοίρια? ⁵² ἡ om. L. ⁵³ πεπλημ-
 μελήματα — περιμένουσα κόλασιν L. ⁵⁴ δεικνύων L. ⁵⁵ δῆλου cod. ⁵⁶ ἐκ τῶν ἐκεῖ χαλεπῶν L. (χαλεπ.
 cod.) ἔσται cod. — χαλεπῶν? ⁵⁷ ὕψως καὶ τῷ σχ. L. ⁵⁸ φανερώσασθαι x. ἀνοίαν L. ⁵⁹ Τοῦ Χρυσόστομου?
⁶⁰ ψυχῆ L. ⁶¹ τῆς καρδίας ἀν. ὁ. καὶ δ. πολλῶν L. ⁶² διηγουμένων L.

tant, et truci vultu astantes intuentur, anima interius conturbata neque de corpore exire volente. Si enim truces cum videmus homines pertimescimus, minaces angelos severasque astantium potentias cernentes, quid non timebimus dum a corpore separabimur et anima detrahetur, multa sed frustra ingemiscens?)

Necnon magnus Basilius hortatur dicens : « Ne igitur differas de die in diem, ne incidas in eum quem non exspectas diem; tunc, cum deserent te vitæ fontes et angustiae undique erunt et inconsolabilis afflictio, desperantibus medicis, propinquisque desperantibus; cum gravi halitu paralytisque captus, feбри intus urente, ex imo corde gemes, et non qui consoletur invenies; clamabis voce lassa tenuique, et non erit qui audiat: omne quod a te fuerit dictum tanquam delirium contemnetur. Nemo igitur te decipiat inanibus vanisque verbis; superveniet enim tibi subita mors, et finis velut tempestas parebit. Veniet enim tristis angelus, violenter abducens detrahensque animam tuam peccatis devinctam, sæpe respicientem ad præsentia, multumque dolentem absque voce, gemituum organo jamjam impedito. O quantum te lacerabis! quantum gemes frustra, de male deliberatis et actis pœnitens! Tunc dices in mœnore cordis tui: « Væ, væ mihi, eo quod istud grave peccati onus non abjecerim! Væ mihi quod maculas non laverim! o prava consilia ac fœdera! nam ob momentaneam peccati delectationem, in æternum puniar. Ob carnis voluptatem et æstum æterno subjiciar igni. Justum est Dei judicium: vocabar, et non audiebam; contestabantur mihi, et ego ridebam. » Hæc et similia dices tuam plorando sortem, ante pœnitentiam præreptis. Itaque miserere tui habetote in mente diem ultimum, ac tremendam vere miseramque exitus lutationem et suffocationem, et agonizæ horam, promptamque Dei sententiam, et angelos festinantes, et animam tunc misere conturbatam ac exagitatum, et valde trementem ac desolatam, et inaniter pœnitentem, cum jam nulla est utilitas. »

Θεοῦ καταπαύουσαν, καὶ ἀγγέλους ἐπισπεύδοντας, καὶ ψυχὴν ἐν τούτοις δεινῶς θορυβουμένην, καὶ λιγυῶσαν καὶ τρέμουσαν σφόδρα καὶ ἀπορούσαν, καὶ ἀνόνητον ⁹¹ μετανοοῦσαν ὅτε θρῆλος οὐδέν. »

CCXXXIII. Regnum Heraclonæ.

Post Constantinum, Heraclii filium, regnavit Heraclonas cum Martina matre mensibus quatuor

Senatus autem dejecit Heraclonam, et, amputatis

Α αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης τινάσσουσι καὶ φοβερὸν ἐνορῶσι τοῖς περὶ αὐτοῦ, τῆς ψυχῆς ἐνδὸν ⁷⁹ αὐτῆς ὠθοῦσης καὶ μὴ θελοῦσης ἀποβραχῆναι τοῦ σώματος· εἰ γὰρ ἀνθρώπους φοβεροὺς ἐνορῶντε; ⁷⁸ δεδιττόμεθα, ἀγγέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν παραπεμπομένων βλέποντες, **587** τί οὐ πεισόμεθα, ἔλκομένων ⁷⁶ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ χωριζομένης τῆς ψυχῆς, καλλὰ ἀποδυομένης ⁷⁵ ἐκεῖ καὶ μάτην; »

⁷⁶ (14) Καὶ μέντοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος παραίνει λέγων· « Μὴ ⁷⁷ τοῖνον ἀνάβαλλε ⁷⁸ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ἵνα μὴ ἐμπέσης εἰς τὴν οὐ προσοδοῦς ἡμέραν, ἥνικα μὲν ἀπολείπῃσι σε αἱ ⁷⁹ τοῦ ζῆν ἀφορμαί, ἀπορία δὲ πάντοθεν καὶ θλίψις ἀπαραμύθητος, ἀπειρηκότων μὲν λατῶν, ἀπειρηκότων δὲ τῶν οικείων, ὅτε πυκνῶ ⁸⁰ ἀσθματι καὶ ξηρῶ συνεχόμενος, πυρετοῦ ⁸¹ τὰ ἐνδὸν μυκῶντος; ⁸² στενάξεξ μὲν ἐκὼ μέσης καρδίας, τὸν δὲ συλλυπούμενον οὐχ εὐρήσης καὶ φθέγγῃ μέντοι γε ⁸³ λεπτὸν καὶ ἀδρανές, ὃ δὲ ἀκούων οὐκ ἔστιν· πᾶν δὲ τὸ λαλούμενον παρὰ σου ὡς παραπροσύνη καταφρονεῖται. Μηδεὶς οὖν ἐξαπατάτω σε κενοῖς λόγοις ⁸⁴ καὶ ματαιοῖς· ἐπιστήσεται γὰρ σοι ἀφνιδίος θλεθρος καὶ ἡ καταστροφή ὁμοίως καταγίδη παρῖ· ἤξει γὰρ ἀγγελος κατηφῆς ἀπάγων βιαιῶς καὶ σύρων σου τὴν ψυχὴν δεδεμένην ταῖς ἁμαρτίαις, πυκνὰ ⁸⁵ μεταστρεφομένην πρὸς τὰ ὠδα καὶ ὀδυρομένην ἀνευ φωνῆς, τοῦ ὄργανου λοιπὸν τῶν θρήνων ἀποκλεισθέντος· ὦ πόσα σπαράξεις σεαυτὸν, ὦ πόσα στενάξεις ἀπρακτα, μετανοῶν ἐπὶ τοῖς κακῶς βουλευθείσι καὶπραχθείσιν. Οἷα ἔρεις ἐν τῇ ὀδύνῃ τῆς καρδίας σου ⁸⁶· « Αἶ, αἶ με, μὴ ἀποβρίψαι τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον τῆς ἁμαρτίας αἶ ⁸⁷ με τὰς κηλίδας μὴ ἀποπλύνασθαι, ὦ τῶν πονηρῶν βουλευμάτων καὶ συναλλαγμάτων! διὰ γὰρ πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, αἰώνιον βασανίζομαι· διὰ σαρκὸς ἡδονὴν καὶ πύρωσιν τῆ αἰώνιῃ πυρὶ παραδίδομαι· δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ἐκαλούμενη καὶ οὐχ ὀπῆκουσιν· διεμαρτυράντο μοι, ἐγὼ δὲ κατεγγέλων. » Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔρεις ἀποκλαιόμενος σεαυτὸν ἂν, προαναρπαστῆς τῆς μετανοίας. — Ὑποκοῦν ἐλέησον σεαυτὴν καὶ λάβε δὴ εἰς ἔνοιαν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὴν ὅπως φρικωδεστάτην ⁸⁸ καὶ ἐλεινοτέραν ⁸⁹ τῆς ἐξόδου, (152) καὶ συνοχὴν, καὶ πνιγμὸν, καὶ ψυχωρραγίαν ⁹⁰ ὄρων καὶ ἀπόφασιν

ΣΑΓ'. Βασιλεία Ἡρακλωνῶ ⁹².

588 ⁹³ Μετὰ Κωνσταντίνου, υἱὸν Ἡρακλείου, ἐβασίλευσεν Ἡρακλωνῶς ἕνα Μαρτίνῃ μητρὶ αὐτοῦ μῆνας δ'.

(2) Ἡ δὲ σύγκλητος ἀπόσαστο Ἡρακλωνῶν, ⁹⁴ ῥι-

Variorum lectiones et notæ.

⁷⁵ ἐν αὐτῇ L. ⁷⁶ ἀνθρώποι; ἀνευρόντι; L. ⁷⁷ ἐλκομένης L. ⁷⁸ ὀδυρομένης ἐκτῆ L. ἀποδυομένην cod. ⁷⁹ Τοῦ ἀγίου Βασιλείου? ⁸⁰ Μὴ, μὴ L. ⁸¹ ἀναβάλλου L. ⁸² αἱ om. L. ⁸³ πυκνῶς L. ⁸⁴ πυρετοῦ ὀμύχοντος L. ⁸⁵ μοι. cod.? ⁸⁶ γε om. L. ⁸⁷ κενοῖς καὶ μ. λ. ἐπ. δὲ αἰφν. ἄλ. L. ⁸⁸ π. μὲν? μεταστρεφ. ? L. ⁸⁹ σου τότε· οὐαί μοι, μὴ ἀποβρίψῃς L. ⁹⁰ αἶ — ἀποπλύνασθαι om. L. ⁹¹ φρικ. ἡμέραν καὶ L. ⁹² ἐλεινοτάτην cod. ἐλεινοτάτη L. ex ἐλεινοτ. compendio male lecto. ⁹³ ψυχωρραγίαν καὶ ἀπόφασιν L. ⁹⁴ ἀνόνητα μ. ἕταν ὀφ. ἰ. δ. L. ⁹⁵ Rubrica hæc deest in cod. et in Mon. et Par. 1706. ⁹⁶ 911. Cod. 753.16 : Βασιλεύει δὲ Ἡ. οὐν μ. M γ. ς'. ⁹⁷ Cod. 753.22,25

νοικήσαντες αὐτὸν καὶ Μαρτίναν γλωσσοτομήσαν· ἅ
 ρα καὶ ἐξώρισαν αὐτούς·

(3) Ἀνεβίβασαν δὲ⁹⁹ (ἐπὶ τὴν βασιλείαν) Κών-
 σταν, υἱὸν Κωνσταντίνου, ἑγγονον Ἡρακλείου.

ΣΑΔ'. Βασίλεια Κώνστα ἑγγόνου Ἡρακλείου.

Μετὰ¹⁰⁰ δὲ Ἡρακλωνῆν ἐβασίλευσε Κώνστας ἕτη
 κζ', ὃς ἔφη ἐπὶ σιλεντίου πρὸς τὴν σύγκλητον· Ἐμοῦ
 πατρὸς Κωνσταντίνου, ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πα-
 τρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου Ἡρακλείου, ἱκανὸν σὺν τῷ
 πατρὶ βασιλεύσαντος, μετὰ δὲ τούτου λίαν βραχὺ —
 ὁ γὰρ Μαρτίνης φθόνος τῆς αὐτοῦ μητρικῆς τοῦ
 ζῆν αὐτὸν ἀπήλλαξε διὰ Ἡρακλωνῶν τὸν ἐξ αὐτῆς
 ἰδέσθως γεγεννημένον — ταύτην μετὰ τέκνου ἢ
 ὑμετέρα σὺν Θεῷ ψῆφος ἐξήγαγε πρὸς τὸ μὴ τὸν
 ἀδέσμως¹⁰¹ καὶ ἰκνόμεως γεννηθέντα βασιλεύσθαι· Β
 τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων. Ἐγὼ δὲ παρακαλῶ συμ-
 βούλους ἔχειν ὑμᾶς καὶ φίλους καὶ γνώμονας τῆς
 ἐμῆς βασιλείας. Καὶ φιλοτιμησάμενος αὐτούς θώ-
 ροις ἀπέλευσεν.

¹⁰² (2) Ἐφ' οὗ γέγονε¹⁰² βίαιος ἄνεμος καὶ πολλὰ
 δένδρα ἀνέσπασε, καὶ κίονας μοναχῶν κατέβαλε,
 καὶ πλοῖα συνέτριψε.

589 (3) Ἀλλὰ καὶ Μαύτας (ὁ τῶν Ἀβράβων
 ἀρχηγός) τὴν Ῥόδον καταλαβὼν (καὶ παραλαβὼν)
 τὸν κολοσσὸν (Ῥόδου) μετὰ, ατζ' ἕτη τῆς¹⁰³ ἰδρύσεως
 καθέλειν (δὴ Ἰουδαίος τις) ἔμπορος¹⁰⁴ ὠνησάμενος
 ἑπτακοσίους καμήλους ἐφόρτωσε τῷ¹⁰⁵ χαλκῷ¹⁰⁶ (κο-
 λοσσού)¹⁰⁷.

¹⁰⁸ (4) Μαύτας δὲ¹⁰⁸ μετὰ πλοίων ἦλθεν ἐν Φοινίκη.
 Ἐνθα ἦν ὁ βασιλεὺς (Κώνστας) μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
 στόλου ναυμαχεῖν¹⁰⁹ μέλλων μετ' αὐτοῦ. Τῇ δὲ νυκτὶ
 εἶδε κατ' ὄναρ ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ὑπάρχοντα¹¹⁰ ἐν
 Θεσσαλονίκη. Καὶ τοῦτο παραυτίκα γνωστικῶ τιτι
 διηγησάμενος, ἔφη· Ὁ βασιλεῦ, εἴθε μὴ ὑπνωσας
 τῇ νυκτὶ ταύτῃ μήτε ὄνειρον εἰσάσῃ! τὸ γὰρ εἶναι
 σε ἐν Θεσσαλονίκη θὲς ἄλλῃ τὴν νίκην¹¹¹ παραση-
 μαίνει τουτέστι, σοῦ ἡττηθέντος, ἡ νίκη πρὸς τὸν
 ἐχθρὸν τεθήσεται. Ἡμέρας οὖν γενομένης καὶ ἀλλή-
 λους συμβαλόντων, ἡττᾶται ὁ βασιλεὺς καὶ συγχι-
 νᾶται ἢ θάλασσα τῷ αἵματι τῶν Ῥωμαίων.

(5) Ἐπιβουλῆς δὲ¹¹² μνησθείσης τῷ βασιλεῖ, ἀνα-
 κοινοῦνται ταύτην γνησίῃ τιτι τῶν ὑπηκόων φίλῃ
 αὐτοῦ, ᾧ καὶ τὴν ἰδίαν ἐσθῆτα κατὰ τὴν ἐκείνου
 συμβουλήν ἐνδύσας καὶ εἰς πενιχρὸν πλοῖον
 εἰσελθὼν σὺν ἄλλοις ἀπέπλευσε διὰ τῆς νυκτὸς D

ipsi naribus et Martinæ lingua, eos in exsilium pro-
 pulerunt.

Elevaverunt autem ad regnum Constantem, Con-
 stantini filium, Heraclii nepotem

CGXXXIV. Regnum Constantis, Heraclii nepotis.

Post Heraclionam autem regnavit Constans annos
 viginti septem. Hic dixit ad senatum : « Postquam
 Constantinus pater meus, vivente ipsius patre avo-
 que meo Heraclio, satis diu cum patre regnavisset,
 et paucissimo tempore post illum, siquidem Marti-
 næ invidia, ipsius materteræ, ipsum e vita eri-
 puit in gratiam Heraclionæ ex illa illegitime nati,
 hanc cum filio vestra cum Deo sententia expulit, ut
 illegitime illiciteque genitos Romanorum imperium
 non teneret. Ego vero rogo vos ut sitis mihi consili-
 arii, et amici ac regni mei inspectores. » Et cum
 donis honorasset eos dimisit.

Sub eo ortus est ventus vehemens, qui multas
 extirpavit arbores, et columnas monachorum ever-
 tit et navigia contrivit.

Interea Moavias, Arabum dux, Rhodo occupata,
 simul cum ejus colosso, anno ejus constructionis
 millesimo trecentesimo sexagesimo, hunc evertit ;
 et Judæus quidam mercator emit illum et septingen-
 tos camelos colossi ære oneravit.

Moavias cum navibus venit ad Phœnices, ubi
 erat rex Constans cum Romana classe, ad pugnan-
 dum adversus eum. Nocte vero rex in somnis se
 vidit Thessalonicæ degentem. Et cum statim hoc
 alicui narravisset vati, ille ait : « Utinam, o rex,
 non hac nocte dormivisses nec somnium habuisses !
 Quod enim tu fueris Thessalonicæ, te victoriam
 alteri cessurum significat istud et, te victo, victo-
 riam apud hostem mansuram. Die igitur facto, cum
 congressi fuissent, victus est rex, et commiscuit se
 mare cum sanguine Romanorum.

Insidias autem regi strui communicaverunt
 alicui ex subditis regis, qui ipsius verus amicus
 erat ; et rex, ex illius consilio, postquam proprio
 indumento vestivisset eum, miseram cymbam
 conscendens, cum paucis navigavit usque Con-

Varia lectiones et notæ.

⁹⁹ Καὶ ἀν. Κώνσταντα τὸν υἱὸν Κ. ἢ. Ἡ. Cœd. 754,2. ¹⁰⁰ M. δὲ Κωνστ. eod. Κόσμου ἔτος, ςρλδ' (imo ςρμδ')
 τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος χμ' (χμα') Ῥωμαίων βασιλεὺς Κ. ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου αἰρε-
 τικῆς ἢ κζ', ὃς παρακλητικὸς λόγος πρὸς τὴν σύγκλητον ἐχρήσατο ἐπαινέσας αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ μίσους
 Ἡρακλωνῶν καὶ Μαρτίνης ὡς φονέων γεγονότων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θωρακίς φ. ἀπ. Cœd. 754,9—14.
¹⁰¹ ἔξαθ. Leo. ¹⁰² 647. ¹⁰³ Τῷ ς' ἔτει γ. ἀν. β. καὶ π. δ. παμμεγέθη ἔπεσον καὶ στόλους ἔβριψε Cœd.
 754,22. ¹⁰⁴ 653. Περὶ τοῦ κολοσσού τοῦ ἐν Ῥόδῳ ; Cœd. 755,8—10 ; Τῷ ιβ' Μ. κ. τὴν Ῥ. κίθ. τὸν κ.
 μετὰ, ατζε' ἕτη. ¹⁰⁵ αὐτοῦ add. Cœd. ¹⁰⁶ δν ὦν. ἐμπ. ἐννακόςια καμήλια ἐφ. Cœd. ¹⁰⁷ τὸν χαλκὸν Leo, Cœd.
¹⁰⁸ τοῦ? ¹⁰⁹ καὶ γὰρ οἱ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἀνδρείαντα χαλκοῦν τῷ ἡλίῳ, κτλ. Cœd.
¹¹⁰ 654. ¹¹¹ ὃς παραγενόμενος εἰς τὴν Φοινίκα τῆς Λυκίας ἐνθα Cœd. 756,2 (τῷ ιγ'). ¹¹² ναυμαχεῖ μετ' α.
 τῇ οὖν πρὸ τοῦ πολέμου ἐσπέρα θεωρεῖ κ. δ. ὁ β. ὅτι ἦν ἐν Θ. Διυπνισθείς δὲ διηγήσατο τῷ ὄνειροκρίτῃ
 ὁ δὲ ἢ. Cœd. ¹¹³ ὑπάρχ. eod. ὑπάρχειν. ¹¹⁴ ν. κρίνεται· π. τὸν ἢ. σου ἢ νίκη τρέπεται καὶ δὴ τοῦτο
 ἀπέθη· Συμβαλόντες γὰρ πόλεμον (καὶ Cœd.) ἡττῶνται Ῥωμαῖοι Cœd. Leo. ¹¹⁵ ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις διασω-
 θείς ὑπεστράφη μετ' αἰσχύνῃς ἐν ΚΠ. Leo, ἐνδύει δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ — ὁ δὲ β., κτλ.
 Cœd. 756,10—16.

stantinopolim extraordinarie salvatus. Postridie vero A ἐν ΚΠ., σθεῖς παραδόξως. Τῇ δὲ ἑπαύριον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένος ὁ φίλος τοῦ βασιλέως, ἐπιστὰς τῇ βασιλικῇ νηὶ συνάπτεται ¹⁰ πόλεμον, ὃν οἱ πολλοὶ περικυκλώσαντες, δοκοῦντες αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ἰσχυρῶς ἐπολέμουν. Ὁ δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνδρείως ἀνελὼν, Μαυτα καὶ αὐτοῦ ¹¹ καιρίως πληγέντος, ἐτελεύτησε, πληρώσας τὸ γεγραμμένον ¹²· «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ.»

Constans autem in urbe proprium fratrem Theodosium occidit. Et in Sicillam abiit Romam volens regnum transferre.

Valde enim oderant eum cives, non solum propter fratris cædem, sed et quia Martium, papam Romæ, inhoneste Constantinopolim adductum, Chersonem in exsilium miserat. Maximi quoque sapientissimi et duorum ipsius discipulorum sacras linguas et dexteras manus abscederat. Insuper multos orthodoxos vexationibus et vinculis punierat eo quod Monothelitarum hæresi acquiescere volebant.

Deinde cum qui uxorem et tres filios Constantinum, Heraclium et Tiberium adducerent misisset, Byzantini eos non dimiserunt.

Postquam igitur sex annos in Sicilia transegisset Syracusis in balneo occisus est e lethali vulnere quod quidam astantium in caput ipsi cado infixit.

Populus autem videns regem defunctum, processione facta proclamavit regem quemdam Nizizum nomine, gente Armenium, hominem forma præstantem ac speciosissimum.

Quod cum audisset Constantinus, illius filius, Sicilliam cum magna classe occupavit et captum Nizizum, patris occisorem, una cum seditiosis, interfecit. Et ita Constantinopolim reversus plaudentibus omnibus receptus est. Sed hic de illo sermo consistat : iis quæ in diebus patris ejus, in Sicilia interfecti, advenerunt, adhuc immorabor.

CCXXXV. De Saracenorum duce Moameth, qui et Mahomet.

Enimvero sub illo dux Saracenorum et pseudopropheta Mahometus ex una tribu de familia Ismael, filii Abraham, descendens, apparuit. Necessarium autem duxi de ipsius turpi foedaque hæresi enarrare.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ συνάπτει? (συνάπτ. cod.) ¹¹ Μαυτας καὶ αὐτὸς κ. πληγείς cod. ¹² Jo. xv, 13. ¹⁰ 659 661. ¹¹ Τῷ ἡ' ἔπει ἀν. Κ. ὁ βασιλεὺς τὸν Ι. ἀ. Θ. ἔθεν ἑκκαχῆσας ὁ ἄβυμος ταῦτα ὄρῃν ἐσκέφατο καταλθεῖν ἐν Σ. — βουλόμενος ἐν Ρ. τὴν β. μ. Ced. 762,8—20. ¹² διὰ τὸ μισηθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν ὡς μονοθελετὴν καὶ κακὸδοξον Ced. 762,21. ¹³ δησμοῦσις cod. ¹⁴ κατεδίκα. cod. κατεδίκασε? ¹⁵ Πέμπει οὖν ἀγ. Ced. 763,21-763,3. ¹⁶ οἱ δὲ Β. οὐκ ἀπέλυσαν αὐτούς Ced. ¹⁷ 668. ¹⁸ Τῷ κς' ἔπει ἐδολορονθῆ ὁ βασιλεὺς Κωνστας ἐν Σ. τῆς Σικελίας ἐν τῷ βαλανεῖω, ὃ λέγεται Δάφνη· συνεισῆλθε γὰρ τις αὐτῷ Ἀνδρέας, καὶ ὡς ἤρξατο σμῆχισθαὶ ὁ βασιλεὺς, δέδωκεν αὐτὸν μ. τοῦ κ. κατὰ τῆς κορυφῆς καὶ ἀπέκτεινε Ced. 763,11—16. ¹⁹ καιρί cod. καιρίαν? ²⁰ Τὸν δὲ θάνατον αὐθιμερῶν ἤκουσαν ἐν τῇ πόλει, φωνῆς ἐκ τοῦ ἀέρος ἐνεχθείσης· καὶ προβάλλοντα οἱ Συρακοῦσιοι Μιζιζιον Ἀρμένιον β. βιασάμενοι αὐτὸν ὁ. λιαν ἔ. καὶ ὦ. Ced. 762,17—19. ²¹ Ἀκ. δὲ Κ. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποβίωσιν μ. π. ναυστάμοι καταλαμβάνει τὴν Σ. καὶ Μ. ἀναίρει σὺν τῷ φονεῖ τοῦ πατρὸς ἀναίρετας. ²² Καὶ καταστῆσας τὰ ἐσπέρια ἐν ΚΠ. ἔρχεται κτλ. Ced. 763,22 764,5. ²³ Ced. 738,11, Her. 21 ut et Leo.

ἐν ΚΠ., σθεῖς παραδόξως. Τῇ δὲ ἑπαύριον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένος ὁ φίλος τοῦ βασιλέως, ἐπιστὰς τῇ βασιλικῇ νηὶ συνάπτεται ¹⁰ πόλεμον, ὃν οἱ πολλοὶ περικυκλώσαντες, δοκοῦντες αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ἰσχυρῶς ἐπολέμουν. Ὁ δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνδρείως ἀνελὼν, Μαυτα καὶ αὐτοῦ ¹¹ καιρίως πληγέντος, ἐτελεύτησε, πληρώσας τὸ γεγραμμένον ¹²· «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ.»

590 ¹⁶ (6) Ὁ δὲ ¹⁷ γε Κωνστας ἐν τῇ πόλει τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεοδόσιον ἀνελε. Καὶ ἀπῆλθεν ἐν Σικελίᾳ, βουλόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστῆσαι.

(7) Ἐφόδρα γὰρ ἐμισθῆ παρὰ τῶν πολιτῶν οὐ μόνον διὰ τὴν ¹⁸ ἀναίρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ Μαρτίνον τὸν πάπαν Ῥώμης ἀγαθῶν ἀτίμως ἐν ΚΠ. ἐξώρισεν εἰς Χερσώνα. Καὶ Μαξίμου τοῦ σοφωτάτου καὶ τῶν β' μαθητῶν αὐτοῦ τὰς ἱερὰς γλώσσας καὶ τὰς δεξιὰς ἀπέτεμα χεῖρας. Καὶ μέντοι καὶ πολλοὺς ὀρθοδόξους αἰκίας καὶ θημεύσεις ¹⁹ καὶ ἐξορίας κατεδίκαζε. ²⁰ διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτοὺς τῇ τῶν Μονοθελετῶν αἵρέσει συνθέσθαι.

(8) Εἶτα πέμφας ²¹ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς (γ') υἱοὺς αὐτοῦ (Κωνσταντῖνον, καὶ Ἡράκλειον, καὶ Τιδέριον), οἱ ²² Βυζάντιοι τούτους οὐκ ἀπέστειλαν.

²³ (9) Ποιῆσας οὖν ²⁴ ἐν Σικελίᾳ ἐτη ς', ἀναίρεται ἐν Συρακοῦσιν λουόμενος, (152^b) κατὰ κεφαλῆς λαθῶν μετὰ κάδου καιρίως ²⁵ πληγὴν ὑπὸ τινος τῶν παρισταμένων.

(10) Ὁ δὲ ²⁶ λαθ' ἴδων τὸν βασιλέα τελευτήσαντα, πορευθεὶς ἀναγορεύουσι βασιλέα Νιζιζιον τινὰ οὕτω λεγόμενον, Ἀρμενογενῆ εὐπρεπῆ ὄντα καὶ ὠραϊότατον.

(11) Ὅπερ ἀκούσας ²⁷ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κατέλαβε τὴν Σικελίαν μετὰ πλείστης ναυμαχίας καὶ χειρωσάμενος Νιζιζιον, τὸν ²⁸ φονέα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνελε σὺν τοῖς στασιάζουσι. Καὶ ²⁹ οὕτως ἀελλῶν ἐν ΚΠ. ἐδέχθη παρὰ πάντων εὐφημούμενος. Ἄλλ' **591** ὁ περὶ τούτου λόγος ἀναμεινάτω· ἔτι δὲ περὶ τῶν γεγεννημένων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ ἐνδιατρίψομαι. ΣΔΕ'. Περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακενῶν Μωάμεθ τοῦ καὶ Μουχούμετ.

³⁰ Καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτοῦ ὁ τῶν Σαρακενῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης Μουχούμετ ἐκ μιᾶς φυλῆς γενικωτάτης Ἰσμαήλ, υἱοῦ Ἀδραάμ, καταγόμενος ἀνεφάνη. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι τῆς περὶ τούτου μουσαρῆς καὶ παμμιαρῆς αἰρέσεως διηγήσασθαι.

²¹ (2) Νίζαρος· γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος, πα- Α τῆρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. Οὗτος οὖν γεννᾷ υἱούς δύο, Μούνδαρον ²² καὶ Ἀραβίαν· ὁ δὲ Μούνδαρος εἶκει Κούσαρον, καὶ Κάιτον, καὶ Θεμίμην ²³, καὶ Ἀσαδὸν ²⁴ καὶ ἄλλους· τινὰς ἀνωύμους, οἱ τὴν Μαδιανίτην ²⁵ Ἐρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνο-ρόφουν ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσι δὲ καὶ ²⁶ ἐνδότεροι τούτων, οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰεκτᾶν, οἱ λεγόμενοι Ὀμηρίται τουτέστιν Ἀμμανίται.

²⁷ (3) Ἀπόρου δὲ υἱος τοῦ (προλεχθέντος· Μου- χούμει ἦτοι) Μωάμεθ, εἰσῆλθε πρὸς τινα γυναῖκα πλουσίαν (μισθωτεῦσαι αὐτῆ), συγγενίδα αὐτοῦ οὖσαν, καλουμένην ²⁸ Χαδιγᾶ, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι (μετὰ τῶν δημοφύλων αὐτοῦ. Εἶτα) κατὰ μικρὸν παρῆρσιασάμενος καὶ ἐπειθὼν τῇ γυναίκι χήρξ οὖση, λαμβάνει ²⁹ αὐτὴν (εἰς) γυ- ναῖκα καὶ ἔσχε τὸς καμηλούς αὐτῆς καὶ τὴν ὑπαρ- ξιν ταύτης· καὶ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ συνα- νεστρέφειτο Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς καὶ ³⁰ 592 ἰθρηάτοι λόγους καὶ γραφικά· τινὰς ῥήσεις. Ἔσχε δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. Ἡ οὖν γυνὴ αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐλυπεῖτο σφόδρα ὡς περιφανῆς καὶ πλουσία, καὶ τοιοῦτω ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρω, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῇ. Ἦν τροπωσάμενος ἔφασκε· « Ὅτι (φοδερᾶν) ὀπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριὴλ ὀνόματι, (καὶ μὴ ὑποφίρων αὐτοῦ τὴν θεωρίαν δι- γωρῶ) καὶ πίπτω. »

(4) Ἐπισταθεὶς δὲ ³¹ ἀπὸ ψευδομαρτυροῦντος ³² αὐτῷ μοναχοῦ τινὸς Ἀρειανοῦ ψευδωνύμου, διὰ τὴν κακοποισίαν αὐτοῦ ἐξορισθέντος ἀπὸ ΚΠ. ἐκ τῆς C μονῆς τῶν Καλλιστράτου, οὗτος ὁ μικρὸς ἀπεπλά- θησεν αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς γυναῖκας οὕτω λέγων, ὅτι ὀπτασίᾳ τινὰ ἀγγελῶν ³³ λεγόμενον Γαβριὴλ θεωρεῖ καὶ μὴ φέρων τὴν θείαν καταπίπτει. Οὗτος γὰρ ὁ ἀγγελὸς εἰς πάντα· τοὺς προφήτας ἀποκαί- λεται. Αὕτη οὖν ἡ γυνὴ καὶ αἱ λοιπαὶ τοῖς λόγοις τοῦ ψευδαδῶ πεισθεῖσαι προφήτην αὐτὸν εἶναι, ἐκήρυ- ξαν πασαχοῦ προφήτην αὐτὸν ὑπάρχειν.

(5) Καὶ ³⁴ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὕτη τὰ μέρη τῆς Αἰθιόπιδου. Προῆλθεν δὲ ὁ λόγος τῆς κλάνης ταύτης καὶ εἰς ἀνδρα φύλαρχον τοῦνομα Βουδάχαρ. Ἡ οὖν γυνὴ (153^a) θανοῦσα τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονό- μον κατέλειπεν. Ἐκ τούτου οὖν ἐγένετο περιφανῆς ἄγαν ὡς περιούσιος· ³⁵

³⁶ (6) Οὗτος ὁ θεομισθὴς καὶ ἄθεος ³⁷ περιτυχὼν D Ἑβραίοις καὶ (Χριστιανοῖς δὴθεν) Ἀρειανοῖς (τε)

Variae lectiones et notæ.

²¹ Ced. 738,13—20. — ἀπ. παρὰ πάντων ἀ. Ced. ²² Μόνδαρον καὶ Ῥαβίαν Ced. ²³ Θε- μίμην Ced. ²⁴ Ἀσαδὸν Ced. ²⁵ Μαδιάνη καὶ τὴν ἔρ. Ced. ²⁶ καὶ οἱ ἐνδ. αὐτῶν ἐκ τῆς φ. τοῦ Ἰ. οἱ λ. Ἀμμανίται τ. Ὀμ. οἱ καὶ ἔμποροι Ced. ²⁷ Ced. 738,20—739,8. ²⁸ ἀ. ὀνόματι Χαδιγᾶ μισθωτὸς ἐπὶ τῷ κ. καὶ πρ. Κατ' ὀλίγον δὲ π. ὑπαισῆλθε τῇ Ced. ²⁹ ὁ. καὶ ἔλαβεν ἀ. γ. ἐργόμε- νος δὲ ἐν Π. Ced. ³⁰ ἰθρηάτοι ἐξ αὐτῶν τινὰ γραφικά· ἔπει δὲ δαιμονίων ἦν, ἐνόησε δὲ καὶ ἐπιληψίαν, ἰθρηάτουσε δὲ τὴν γυναῖκα λυπουμένην σφ. ὅτι ἦν εὐγενῆς καὶ ὅτι συνήφθη τ. ἀπ. καὶ δαιμονιώντι, λέγων· Ἄ. ὁ. λεγόμενον Γ. θ. καὶ π. Ced. ³¹ Αὕτη δὲ ἔχουσα μοναχὸν διὰ κ. ἐξόριστον ἐκείσε ὄντα φίλον αὐτῆς, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κακείνος· θέλων πληροφορησθαι αὐτὴν εἶπεν ὅτι ἀληθῶς λέγει· οὗτος γὰρ ἀγγελὸς πέμπεται πρὸς πάντα προφήτην· καὶ αὕτη πιστεύουσα τῷ λόγῳ τοῦ ψ. ἐκήρυξε καὶ ἄλλαις γυναῖξιν δημοφύλοις αὐτῆς· καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἀνδρας Ced. 739,8—14. cf. narra- tionem de vita Moh. in cod. Rehdigerano. ³² ἐπιψευδομ. cod. ³³ ἀγγέλου λεγομένου cod. ³⁴ Καὶ πρώ- τον Ἀδουβ. διάδοχον κ. καὶ ἔρ. — τοῦ Αἰθιόπιδου, κτλ. Ced. 739,14—17. ³⁵ καὶ κατέσχευεν ἡ πονηρὰ κλάνη καὶ ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιόπιδου add. cod. ³⁶ Ced. 739,18—740,11. ³⁷ καὶ ἐμβρόντητος π. Ced.

Porro Nizarus Ismaelis pronepos, omnium illo- rum dicitur pater. Hic duos genuit filios, Mundarum et Arabian. Mundarus autem genuit Cusarum, Caitum, Themimen, Asadum et alios quosdam anonymos, qui, Madianitarum solitudine obnata, habitantes in tentoriis, pecudes educabant. Sunt alii interiores, non ex tribu illorum, sed ex Jectan oriundi, qui dicuntur Homeritæ, id est, Ammanitæ.

Inops autem cum esset predictus Mahometus seu Moamethus, venit ad quamdam mulierem di- vitem ut pro mercede serviret ei; hæc ei propinqua erat et vocabatur Chadiga; ipse camelos ducere ac negotiari cum contribulibus suis debebat. Deinde paulatim adeptus fiducia, ad mulierem quæ vidua erat, reversus, illam accepit uxorem et habuit illius camelos et substantiam. Et commoratus in Palæ- stina cum Judæis et Christianis conversatus est et litteras et quosdam Scripturæ locos investigavit. Laborabat autem epilepsia morbo. Illius igitur uxor ideo valde lugebat quod illustris et dives tali viro, non solum inopi, sed etiam epileptico, con- jungeretur. Quam convertens ait : « Tremendam visionem angeli Gabrielis dicti conspicio, et non ipsius visum sufferens, deficio et cado. »

Usus est autem falso testimonio ejusdam mona- chi pseudonymi Ariani, qui ob pravam opinionem a Constantinopoli ex monasterio Callistrati expulsus fuerat; hic nefarius decepit illam et cæteras mulie- res ita dicens : « Visione quemdam angelum Gabrie- lem dictum conspicij et visum non ferens prolabi- tur. Iste enim angelus ad omnes prophetas mitti- tur. » Ipsa ergo mulier et cæteræ mulieres falsi abbatis sermonibus deceptæ, credentesque illum esse prophetam, ubique prædicaverunt illum pro- phetam esse.

Et prævaluit hæresis illa in finibus Æthiopi. Per- venit autem hujus erroris doctrina usque ad tribus principem nomine Bubachar. Mulier ergo mortua illum successorem et hæredem reliquit. Ex hoc itaque veluti dives celeberrime factus est.

Iste impius et atheus conversatus cum Hebræis et Christianis, Arianis scilicet et Nestorianis, et undique

colligens, a Judæis quidem monarchiam, ab Arianis Verbum et Spiritum creatos, a Nestorianis anthropolatricam, sibi religionem finxit, et theologiæ prætextu gentem associans, eos, viros ac mulieres, circumcidi docuit, unum solum adorare Deum, Christum honorare, sicut Dei Verbum, non autem Filium, et Spiritum concipere. prolatum et in aere diffusum, non in substantia contentos nec Patri consubstantiales, sanctam autem Virginem Mariam non dicere Deiparam, sed eam Aaron et Moysi sororem supponere; nec baptizari nec Sabbatum custodire docuit, nec legalibus aut evangelicis moribus operam dare, sed crucem abhorrere et umbram Salvatoris fuisse crucifixam confiteri. Cæterum injunxit eis ut omnibus omnino a lege prohibitis participarent præter porcinas carnes, et vino prorsus abstinerent. [τῶν] ⁵⁵ καθόλου τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων μετασχῆν ⁵⁶ πλὴν ὧν κρεῶν, οἷον δὲ παντάπασι μὴ χρῆσθαι ⁵⁷.

Postquam aliquid hujusmodi invenisset, sese dixit factum paradisi clavicarium, quapropter in die judicii, postquam Moyses cum Israelitis adfuisse, sicut legis transgressores pœnæ ignis traditi fuerint; iterumque, Jesus steterit in conspectu Dei, et Christiani, quoniam essent ausi tale Chris tonomen tribuere, dogmatizantes eum Deum et Filium Dei, et Verbum incarnatum, et crucifixum, gehennæ ignis traditi sint; deinde sese dicit a Deo fuisse vocatum, et valde pium, utpote totius ipsorum gentis auctorem pietatis, fuisse laudatum, et ideo paradisi clavicarium fuisse factum; et postquam paradisi ab ipso fuisset apertus, intrasse cum ipso ait revera septuaginta millia qui poterant ad hoc proficere, cæteros autem dijudicandos ait, et quidem justos ambigue deliciis frui, peccatores autem repertos, pannis ad colla alligatis, in paradisi ipsos intrare, et hos cognominari libertos Dei et Mahomeli; tres porro esse fluvios in paradiso, dicit, unum mellis, aliud lactis et alterum vini, ut unusquisque ad libitum possit unde velit haurire et expleri; mulieres autem esse cum ipsis, et exornare eorum comas, et omnino curare voluptuosa corpora; hæc iste carni deditus, libidinosus, et peccati servus: Judæos autem et Christianos ligna ignis factos reservari; Samaritanos excrementa eorumque stercus e paradiso expellere, ne foetescat paradisi, unumquemque vero, prout hic vixerit, sive in divitiis, sive in penuria et ingloria conditione, eodem modo illic vivere.

καὶ δούλος τῆς ἁμαρτίας· τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς ξύλα τοῦ πυρὸς γενομένους, ὑπολειφθῆναι· τοὺς ⁵⁷ Σαμαρείτας ἔφη πρὸς τὰ ἐκφόρα καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκβάλλειν,

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁵ ὡς add. Ced. ⁵⁶ ἀλλ' ὡς ἐκ Πνεύματος ἁγίου γεγεννημένον· λόγον δὲ Ced. ⁵⁷ ἐνυποστατ. cod. ⁵⁸ Γεννήτορι Ced. ⁵⁹ μήτε δὲ Ced. ⁶⁰ τοῦ Χριστοῦ ὁμ. Ced. cf. Evangelii quod dicitur Barnabæ fragmenta a nobis edita. ⁶¹ καὶ x. τῶν cod. ⁶² ἀπ. τῶν μετέχειν πλ. χρ. γοιριεῶν Ced. ⁶³ χρῆσθαι cod. ⁶⁴ Ced. 740,11—741,14. ⁶⁵ ἰ. φ. κλ. Ced. ⁶⁶ π. καὶ x. Ced. ⁶⁷ καὶ ἀρνησάμενον add. Ced. ⁶⁸ ὅτι οὐκ εἶπεν αὐτὸν εἶναι Υἱὸν τοῦ Θεοῦ Ced. ⁶⁹ θ. καὶ τοῦ cod. ⁷⁰ αὐτὸν Ced. ⁷¹ αἰτίῳ θ. ὑπάρξαντι cod. ⁷² γ' παραδείσους ἐν τῷ π. φλυαρεῖ ἰ. μ. καὶ ἕτερον γ. καὶ ἕτερον δ. π. τὸ μετ' ἐξουσίας ἐμπ. αὐτῶν Ced. ⁷³ τὰς x. ἄ. Ced. ⁷⁴ τοῖς Σαμαρείταις cod. λέγων π. τὸ ἐκφέρειν τὴν x. ἄ. ἐκ τοῦ π. δ. μὴ ἐπο-
ζῆτη ἰ. Ced.

καὶ Νεστοριανοὺς, καὶ πανταχόθεν ἐρανισάμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ Ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστῆ, ἐπὶ δὲ Νεστοριανῶν ἀνθρωπολατρίαν, αὐτῷ θρησκείαν περιποιεῖται, καὶ προφάσει θεογνωσίας εἰσποιησάμενος τὸ ἔθνος ἐδίδαξεν αὐτοὺς περιτέμενσθαι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἓνα μόνον προσκυνεῖν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς **593** Λόγον (τοῦ) Θεοῦ (μὲν), οὐχ ⁵⁸ Υἱὸν δὲ ⁵⁹, καὶ Πνεῦμα προφορικῶν καὶ εἰς ἄερα χεόμενον ὑπονοεῖν, οὐκ ἐνυπόστατα ⁶⁰, οὐδὲ τῷ Πατρὶ ⁶¹ ὁμοούσια, τὴν δὲ ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἁρῶν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν (ὑπολαμβάνειν εἶναι), μὴδὲ βαπτίζεσθαι, μὴδὲ σαββατίζειν (αὐτοὺς ἐδίδαξεν), μὴδὲ ⁶² τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν οὐκίαν ἐσταυρώσθαι τοῦ Σωτῆρος ⁶³ ἔμολογεῖν. Παρηγγυήσατο δὲ αὐτοῖς καὶ

⁶⁴ (7) Τοιοῦτὸν τι μυθευσάμενος αὐτὸν ⁶⁵ κλειδοῦχον φησὶ γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου ⁶⁶, διόπερ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μετὰ τὸ παραστῆναι τὸν Μωϋσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κλάσει τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι, αὐθὶς (τε) Ἰησοῦν παραστῆναι ⁶⁷ ἔμπροσθεν (τοῦ) Θεοῦ ⁶⁸, τοὺς δὲ Χριστιανούς ὡς τοιοῦτον τολμησαντας προστρέψαι τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ Θεὸν αὐτὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Λόγον σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα δογματίσαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γέννησιν παραδοθῆναι· εἶτα αὐτὸν φησὶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκληθῆναι μάλα θεοσεβῆ ⁶⁹ ὡς τοῦ παντὸς αὐτῶν ⁷⁰ ἔθνους αἰτίον ⁷¹ θεοσεβείας· ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου γεγενῆσθαι· καὶ γὰρ μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεψῆχθῆναι, συν[ε]ισ[ε]λθεῖν αὐτῷ (πάντως καὶ ἀαντιρρήτως) ὁ χιλιάδας (φησὶν) τοὺς δυναμένους ἐφορμῆσαι πρὸς τοῦτο, τοὺς δὲ λοιποὺς κριθήσεσθαι φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀμφιδόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὐρισκομένους ἀμαρτωλοῦς, πιττάκια ἐν τοῖς τραχήλοις περιέχοντας δεδεμένα, εἰς τὸν παράδεισον αὐτοὺς εἰσελθεῖν καὶ τούτους ἐπονομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μουχοῦμετ, εἶναι δὲ γ' ποταμοῦ; ⁷² ἐν **594** τῷ παραδείσῳ φησὶν, ἓνα μέλιτος, καὶ ἄλλον γάλακτος, ⁷³ καὶ ἕτερον οἴνου, πρὸς τὸ ἐπ' ἐξουσίαν (ἔχειν ἕκαστον ὅθεν βούλεται μετέχειν καὶ) ἐμπικπιλλῆσθαι, τὰς δὲ ⁷⁴ γυναῖκας αὐτοῖς συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν αὐτῶν τὰς κόπρας καὶ (παντοίως) θεραπεύειν (αὐτῶν) τὰ φιλήθονα σώματα (ὁ σαρκόφρων καὶ ἐμπαθὴς

ὅπως ἂν μὴ ἐποζῶσιν ὁ παράδειτος, ἕκαστον δὲ ὡς ἂν ἐντεῦθα βιώσιν ⁶⁸, εἴ-ε ἐν πλούτῳ, εἴτε ἐν πεινῇ καὶ ἀδολείᾳ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔκλεισε ⁶⁹ διαίγειν.

⁷⁰ (8) Οὗτος οὖν ὁ θεοσυγῆς καὶ ἐμβρόντητος ⁷¹ A Hic igitur impius et fanaticus, præter ista omnia, cujuslibet boni et mali Deum esse auctorem fabulatus est et si quos latrones et veneficos et alios infandorum actuum reos videret capite plecti, « Sic, aiebat, scripsit Deus et prævidit fieri, et ita moricos voluit.

(9) Ἀγάσαστο ⁷² δ' ἂν τις μάλα (δὴ οὖν εἰκότως) τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην (ισχύν τε καὶ διαρκῆ τῆς ἀπάτης ⁷³ τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, μέλιστα ⁷⁴ δὲ ἐτραχίτην παράνοιάν (τα) καὶ κτηνωδίαν τῶν μέχρι νῦν τῆ τοῦτου πλάνη δεδουλωμένων καὶ ὡς ἰσχυράν (θρησκείαν) καὶ θείαν ταύτην ⁷⁵ ἀφρόνως ἤγουμένων. Πρὸς γὰρ τὴν ὄντως τριαληθῆ ⁷⁶ τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοδράθευτον πίστιν ἐναργῶς ἀποτυφλώττουσιν οἱ ἑσκατισμένοι καὶ ἀσύντοι, πρὸς δὲ τὴν ψευδώνυμον λατρείαν καὶ πλαστολογίαν τοῦ φένακος προσέχουσιν οἱ δειλαιοὶ καὶ βαρυνκάρδιοι, (πρὸς μὲν τοὺς ὕθλους ⁷⁷ καὶ λήρους καὶ βεδήλους κενοφωνίας οἱ χαιρεκίκαχοι καταβέγγοντες, πρὸς τοὺς θεοπαράδοχους καὶ σωτηριώδεις λόγους οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ὑπολείπειν τοπαράπαν ἀνέχοντες) τὴν γὰρ ὄντως ὄντα Θεὸν, τὸν διὰ νόμου καὶ **595** προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενον τε καὶ πιστευόμενον, ἀπωθούμενοι καὶ καταψηφίζόμενοι, τὸν ἀντίθεον καὶ μεμηνότα [καὶ] φανερώς ὑπὸ τῶν Ἑρινύων ⁷⁸ ἐνεργούμενον καὶ φηγεγόμενον οἱ κακόφρονες καὶ λυσσώδεις ἐρασμίως γεγηθότες ⁷⁹ προσ-
λενται.

⁸⁰ (10) Ποία γὰρ θεόπνευστος Γραφή περὶ τοῦ C Quænam enim inspirata Scriptura de impio et delirante Mahometo prolata est? Quis divinus propheta eum ut pietatis magistrum prænuñciavit? Dicant igitur illi sacre omnis inspirationis et mysterii expertes quomodo propheta ab Adam usque ad Christi adventum libenter accipientes, illum ab ipsis aperte prædictum Christum ac Deum regentem, et pessimum ac perversum, ab illis nec nominatum nec significatum, sicut inspiratum et præcellentem fidei magistrum accipiant, et velut benefactorem, celebrant hi impii quorum nomen sinistrum vel potius nullum est.

⁸¹ (11) Ἀνακρινέτωσαν δὲ οἱ ἀδιάκριτοι καὶ μα- D Judicent autem homines illi stolidi furentes-
νώδεις καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δυσσεβῶς que ea quæ furioso et impie ab ipso sunt dicta, pronuntiantque qualem consonantiam hæc habeant cum eloquiis a Deo traditis. Divinus enim sermo manifeste docet et clarissime prædicat Deum esse nullius mali causam, et hominem propriam suæ salutis aut perditionis habere facultatem. Ille vero

Varie lectiones et notæ.

⁶⁸ εἶλω [Ced. ⁶⁹ κλείσει δ. τρ. Ced. ⁷⁰ Ced. 741,14 — 18. ⁷¹ ἐμβρόντητος cod. καὶ σαμμίανος. ⁷² καὶ ἐκ? cod. ⁷³ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπ. πρ. ἀ. οὕτω φλυαρεῖ ὁ θεός ἐγ. αὐτὸς ὁ θεός καὶ πρ. ἀπ. ἀ. Ced. ⁷⁴ ἀπηγορευμένας ἀλώντας cod. 19 Ced. 741,19—742,6. ⁷⁵ θαυμάσιε δ' ἂν Ced. 741,19—742,6. ⁷⁶ τ. δ. ἀπάτην τοῦ Ced. ⁷⁷ μᾶλλον Ced. ⁷⁸ ἀφ' τ. Ced. ⁷⁹ ἀληθῆ Ced. ⁸⁰ φλυαρίας Scholion. ⁸¹ μαινομένων Scholion. ⁸² γεγηθότε. cod. καὶ γεγηθότης Ced. ⁸³ Ced. 742,6—16. ⁸⁴ Χριστὸν Θεόν Ced. ⁸⁵ σ. ὑπ' ἀ. μνημονεύμενον ὡς Ced. ⁸⁶ καὶ add. Ced. ⁸⁷ Ced. 742,16—743,9.

miserrimus et impurissimus ac Dei hominumque implacabilis inimicus a nefando mendacique dæmone edoctus et agitatus, et ex dissoluta lingua scientiaque inscienti locutus, cujuslibet boni et mali Deum auctorem audacter mentitur, et quodcumque eveniat homini, licet ex propria ignavia et incuria, hoc ex prævidenti Dei scientia provenire miser contendit. Et hic quidem despiciere divitias humiliterque sentire ac voluptuosam rejicere vitam, nec malum pro malo reddere jubet. Ille vero ditescere et superbire et omnem voluptatem ex substantia diligere, et adversariis acriter repugnare, velut spirituale et salutare ac paradisi cautionale tradit.

καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας ἀσπάσασθαι καὶ ἀντεπαξίειναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχικὸν (καὶ) σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον.

Ast, o furor et amentia irrisioque impostoris et vafri hominis! o stupiditas et perniciēs eorum quos misere submisit et usque modo seduxit ac decepit! Non enim omnino intelligant isti miseri ac stolidi nimisque imprudentes in quod arduum et tenebrosum chaos et in quam Satanicam Charybdim immersi sint et omnino vorati, nec in quos iuxpedibiles ac inextricabiles labyrinthos difficilesque ac lethiferos tramites, allecti, misere voluti, et constricti et ad ultimum perditī sint? Ideo valde miror tantam eorum insipientiam et vecordiam, et si se credant esse solertissimos et prudentissimos, quomodo non advertant hujus vacui erroris præcipitium. Decebat enim vere insipientes et brutos manifestum et sædum de resurrectione eorum laqueum agnoscere, quod nempe cibi potusque participatione sensualem et corruptibilem vitam essent habituri, et necessario corruptioni subiacere et ratione consequenti mori deberent: impossibile enim est corruptibilem qui cibo ac potui communicat omnino incorruptibilem et immortalem permanere. Et tunc ubi tandem vitam æternam tam desideratam et juxta divinas Scripturas immortalē, promissam fidelibus, mortales anima et corpore consequantur?

ἀποκαταδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκέραστον ψυχῆ καὶ σώματι τεύχονται.

Ei insuper sciāt hi fide imbecilles et miseri qui nondum usque ad hodiernam diem suo antiquo et impio errore liberati sunt, sed sub pietatis specie latentē idolis serviunt, suæ se religionis dolum a pessimo dæmone absconditum imprudentes et stolidos non agnoscere. Olim enim idololatræ ei quæ apud Græcos Aphrodita dicitur, id est, voluptati, servientes, cujus astrum esse Luciferum fabulantur, quam etiam in sua horribilissima

τῆς ἐαυτοῦ σωτηρίας ἢ ἀπωλείας. Ὁ δὲ τρισάθλιος καὶ τρισκατάρτος καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσπονδος ἐχθρὸς ἐκ σκαιότερου πλάτους δαίμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος (καὶ μέντοι καὶ ἐξ ἀκολάστου γλώσσης καὶ γνώμης ἀγνώμονος φθειγγόμενος) παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεὸν αἴτιον τολμηρῶς τερατεύεται καὶ πᾶν ὅπερ [ἀν] ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν (τε) ἐξ ἐπιχειρίας τοῦ πονηροῦ, κἂν τε ἐξ οἰκείας βραθυμίας καὶ ἀδυναμίας, τῆς θείας τούτου τυγχάνει προνομίας ὃ ἀληθῆρος ἀποφαίνεται. Καὶ ὃ μὲν περιφρονεῖν πλοῦτου καὶ ἐπιχειροῦν (154^a) καὶ τὸν ἐνθάδον βίον ἀποστειλεσθαι καὶ μὴ (ἀντ)αποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακαλεῖται. 596 Ὁ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν

(12) Ἄλλ', ὦ τῆς ἀνομοίας, καὶ παρακλησίας, καὶ χλευσίας τοῦ γόητος, καὶ παλαμναίου, καὶ τῆς παραφροσύνης, καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξανδραποδισθέντων, [καὶ ἕως ἐξ ἑαυτοῦ παρασυρομένων καὶ ἀπατωμένων]! — οὐδὲ γὰρ συνιοῦσι (πάμπαν) οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις; καὶ λίαν ἀσύνετοι εἰς πόλον ἡλεπὸν (καὶ ζοφερόν) χάος καὶ σατανικὴν Χάρυδριν κατεποντίσθησαν καὶ τέλος κατεπόθησαν καὶ εἰς οἶκον ἀφύκτους καὶ ἀδυσχερούτους λαθυρίθους καὶ δυσβάτους ἀτραπούς καὶ ψυχροφθόρους φανακισθέντες ἐλειπῶς ἐξεκυλίσθησαν καὶ συνεσχέθησαν ὑποφθαρέντες εἰς τέλος· διδ τοῖνυν θαυμάζειν λίαν ἐπεισὶ μοι τὴν τοσαύτην ἀλογίαν καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, καὶ περ οἰομένων ἐντρεχεστάτους ἑαυτοῦ εἶναι καὶ λογιωτάτους, πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν τὸν ἄλιον; Ἐδεῖ γὰρ, εἶδε τοὺς ὄντως ἀφρονες καὶ βροκχηματώδεις ἐπιγνώναι τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῶν πρόδηλον καὶ μυσαρὸν βρόχον, ὅτι περ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως (αἰσθητῆν τε καὶ φθαρτῆν) ἔχουσι τῆν καὶ τὴν ζωὴν καὶ ἀνάγκη πάλιν αὐτοὺς τῇ φθορᾷ δουλεύειν καὶ θνήσκειν κατὰ τὸν τούτοις ἀκόλουθον λόγον· ἐμύχανον γὰρ τὸν φθορῶν, βρώσεως καὶ πόσεως) ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντα, ἀφθαρτον καθόλου καὶ ἀθάνατον διαμῆναι· καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας Γραφὰς οἱ θνητοὶ

(13) Καὶ πρὸς τοῦτω ἴστωσαν οἱ ὑπερηφάνοι καὶ τάλανες ὡς εὐδέπω μέχρι τῆς σήμερον τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καὶ ἀθῆναι κλητῆς ἀπὸ ἀλλήλων, ἀλλ' ἐν προσχηματικῇ θεοσεβείᾳ ἐπαδύλακτοῦσι λεληθότως καὶ τὸν ἐπικεκοσμημένον τῆς θρησκείας αὐτῶν δόλον τοῦ ἀρχαίου δαίμονος ὅδ' ἀπὸ τοῦ ἀνοήτου καὶ ἀπόδηλου ἐπιγνώσκουσιν ὡς ἀπὸ τοῦ εὐδελότου καὶ τῆ παρ' Ἑλλήτων ἀφροδῆναι λεγομένην εὐδελίαν τῆ ἡδονῆς προσέτι-

Variæ lectiones et notæ.

¹ α. καὶ ἀπ. Ced. ² ἀγνωστῶν Scholion, καὶ λαοπλ. Ced. ³ π. ἀποφθέγγεται καὶ Ced. ⁴ Ced. 745, 9—744, 4. ⁵ in margine a secunda manu. ⁶ γὰρ Ced. ⁷ οἱ γὰρ Ced. ⁸ καὶ γὰρ δὲ δὲ Scholion. ⁹ ἀπὸ τῆς αὐτῆς. ¹⁰ κατεπόθη. cod. ¹¹ διδ καὶ θ. Ced. ¹² ἐπεισὶ μοι. cod. ¹³ τυγχάν. cod. ¹⁴ τυγχάνοντες ἀφθαρτοὶ καὶ ἀθάνατοι καὶ διαμῆνουν Ced. ¹⁵ ἀκόλαστον. cod. ¹⁶ καὶ add. Ced. ¹⁷ Ced. 744, 4—14. ¹⁸ μὲν καὶ τῆς. Ced. ¹⁹ τῆ θρησκείας. Ced. ²⁰ γὰρ add. Ced. ²¹ ἀφροδῆναι λεγ. cod.

νῦντες καὶ τὸν ἀστὲρα ταύτης· ⁹ (γὰρ) εἶναι τὸν ἄσπερον μυθολογοῦσιν, ἣν δὴ καὶ Κουβάρων ¹⁰ τῆ ἐαυτῶν κακεμφάτω ἱππονομάσαντες ¹¹ γλώσση, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, θεάμεναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες.

¹¹ (14) Καὶ ἵνα μὴ δόξωμὲν τισὶ ψευδολογεῖν, σαφηνοῦμεν αὐτῶν τὸ μέγα ¹² μυστήριον· ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μουσαρᾶς αὐτῶν καὶ παμδεθλοῦ προσωχῆς οὕτως· εἰ Ἀλλᾶ, Ἀλλᾶ, Οὐά ¹³, Κουβάρ, Ἀλλᾶ. Ὁ καὶ τὸ μὲν Ἀλλᾶ [¹⁴ Ἀλλᾶ], ἐρμηνεύεται ὁ θεός, ὁ θεός· τὸ δὲ Οὐά, *μεῖζων*· τὸ δὲ Κουβάρ, *μεγάλη*, ἦτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη, ὅπερ ἐστὶν οὕτως· εἰ Ὁ θεός, ὁ θεός *μεῖζων* καὶ ἡ μεγάλη — εἶς· οὖν (σελήνη καὶ) Ἀφροδίτη — θεός· ὁ καὶ τοῦτο σαφηνίζει· ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ τελευταίου Ἀλλᾶ· ἅπερ πάντα ἀποκακρυμμένως ¹⁵ τῆ ἰδιότητι τῆς ἐαυτῶν γλώσσης λαλοῦσιν (οὕτω φύσεως ἐχούσης, ἀ καὶ φανερώς δημοσιεύειν οὐ θέλουσιν εἰς λογικοῦς ἀνθρώπους καὶ ἐχέφρονας διὰ τὸ τῆς γνώσεως πρόδηλον)· ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις (τούτους) καὶ τελματώδεις ¹⁶, μὴδὲν περαιτέρω τῆς ἴδου καὶ ῥαστώνης· εἰδότες ἀφίμενοι· ὁ λόγος ὡς ἀνεκπαισθήτως (καὶ χωρήσωμεν ¹⁷).

¹¹ (15) Μετὰ δὲ γε τὸν (154^b) θάνατον τοῦ θεηλάτου Μαχούμετ ¹⁸ ἐφάνη κατὰ μεσημβρίαν ἀστὴρ ¹⁹ λεγόμενος· δοκίτης προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτειαν ²⁰ καὶ ἔμεινεν ἡμέρας λ', διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως Ἄρκτου ²¹ ξιφοειδῶς.

598 ²² (2) Ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες (οὗτοι πάλαι μὲν λεγόμενοι Ἀραβες, νῦν δὲ) Σαρακηνοὶ (καὶ τὴν Ἀραβίαν καταλιπόντες, ἤλθον ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Δαμασκῶς πληθὸς ἀπειρον, ὅπερ μαθόντες Βάνης καὶ Βασιλίσκου, οἱ στρατηγοὶ τῆς Ἀνατολῆς, κατ' αὐτῶν ἐξώρμησαν)· εἶτα συμβολῆς γενομένης, ἠττώνται ἅπαν οἱ Χριστιανοὶ· ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων βίαιου ²³ νότου, καὶ μὴ δυνάμενοι τοὺς ἐχθροὺς ἀντιπῆσαι διὰ τὸν πολλὸν κομποτὸν, δευτικῶς τρέπονται ²⁴· (καὶ οὕτως νικῆσαντες οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ κράτος· καὶ λιμπρῶς ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἤλθον ²⁵), ἣν καὶ δορυάλων λαβόντες, ὠπεύτως καὶ τὰς χώρας πάσας τῆς Φοινίκης, οἰκίζονται ἐν αὐταῖς (οἱ ἱναγεῖς καὶ βέδηλοι τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ Θεοῦ χρισμασιν).

ΣΑΔ'. Ἰ. Περὶ τῆς Ἁγίας Γῆς ²⁶.

²⁷ Περὶ τῆς ἁγίας γῆς ὁ θεοπέσιος εἰσεγε Μωυσῆς πρὸς τὸν Ἰσραήλ· εἰ Ἰδὸς Κύριος ²⁸ ὁ θεός σου

lingua Cubarum, hoc est magnam, cognominant, huc usque Aphroditem deam vocantes permanserunt.

Et ne quibusdam falsa loqui videamur, magnum explicemus eorum mysterium : eorum profanae foedissimaeque precatationis lectio sic habet : « Allah, Allah, Ouah, Cubar, Allah ! » Et quidem Allah, Allah, interpretatur, *deus, deus* ; Ouah autem, *major* ; Cubar vero, *magna* : sive luna et Aphrodite ; quod est ita : « Deus, deus major et magna, sive luna et Aphrodite, deus. » Et hoc ostendit additamentum ultimi Allah : quae omnia abscondite in idiomate suae linguae, natura sic se habente, loquuntur, et ea manifeste publicare nolunt rationalibus et sapientibus hominibus ne doctrina prodatur. Verum hos porcinos ac caenosos, qui nihil ultra voluptatem et ignaviam sciunt, tanquam aegros insensiles et insanabiles sermo deserat, et ad historiae contextum redeamus.

(καὶ νεκροῦ) νοσοῦντας πρὸς τὰ ἔξῃ· τῆς ἱστορίας

Post mortem impii Mahometi apparuit ad meridiem astrum Docites dictum, Arabum dominationem praesagens, et remansit dies triginta, extensum in ensis forma a meridie usque ad Ursam.

Eodem tempore illi olim Arabes dicti, nunc autem Sarraceni, ad bellandum profecti, Arabia relicta, cum innumerabili turba venerunt in Damasci partes. Quod cum audissent Banes et Basiliscus, Orientis duces, adversus illos properaverunt. Deinde, congressione facta, magna clade caeduntur Christiani : Notum enim adversus Romanos violentem flante, hi propter pulveris turbinem hostes aspicere non valentes, in fugam misere conversi sunt. Sarraceni sic victores cum potestate et gloria Damascum venerunt, et ista cum omnibus Phoeniciae regionis locis gladio capta, hic illi maledicti et profani, abscondito Dei iudicio, sedem fixerunt.

CCXXXVI. De Terra Sancta.

De terra sancta divinus Moyses ad Israel aiebat : « Ecce Dominus Deus introducet te in

Variae lectiones et notae.

⁹ ταύτης τὸν ἄσπερον εἶναι Ced. ¹⁰ Κουβάρ Ced. ¹¹ γλώσση ἱππονομάσαν Ced. cf. דבב diu et תבב magnitudo בעפון תבב magnus et תבב magnus esse. ¹² Εὐχὴ τῶν Σαρακηνῶν. ἵνα δὲ μὴ Ced. 744,14—24. ¹³ τὸ μ. ἀ. Ced. ¹⁴ οὐά = Vav. Hebr. ei? ¹⁵ ἐπιτεκρυμμένως Ced. ¹⁶ τελεμ. καὶ μ. πλέον τῆς Ced. ¹⁷ χωρήσω Ced. ¹⁸ — 632. περὶ Ἀράβων στρατίας M. 2, om. Par. 1706. — Ced. 745,1—4. ¹⁹ Μουχ. cod. ²⁰ ὁ add. Ced. ²¹ ἐκ. ἔμ. δὲ ἐπὶ ἡ. Ced. ²² ἀ. ἣν δὲ ξιφοειδῆς Ced. ²³ — 635. Ced. 745,19—746,5 : τῷ κατ' ἐπιτεκρυμμένους οἱ Σ. μετὰ πληθὺς Ἀράβων καὶ σ. γ. ἡ. Ῥωμαῖοι. Στρατιάσαντες δὲ οἱ περὶ τὸν σακελλάριον καὶ οἱ Σαρακηνοὶ εὐρόντες ἀδειαν συμβάλλουσι μετὰ Βαάνου πόντων καὶ ἠττώσιν αὐτῶν. ἀν. γάρ. ²⁴ β. ν. κ. Ῥ. καὶ μὴ δυνάμενων τοῦ ἐχθροῦ Ced. ²⁵ τρ. καὶ ῥίπτοντες αὐτοὺς εἰς τοὺς στενωποὺς τοῦ ποταμοῦ Ἰερμοῦ ἀναγερθεὶς αἱ μ' ἡλιθίας παρέλαβον δὲ καὶ ἡν Δ. καὶ τὰς χ. τῆς φ. καὶ δ. ἐκεῖ Ced. ²⁶ ἠθόντες cod. ²⁷ Περὶ τῆς Ἀραβίτιδος M. 2, om. Par. 1706. ²⁸ Ced. 747,1—10 : περὶ δὲ γε τῆς ἀγ. ²⁹ ὁ γὰρ Κύριος Deut. VIII. 7.

terram bonam et magnam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cujus campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti et hordei, in qua vineæ, et ficus, et malogranata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis, terram in qua absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium abundantia perfrueris, terram cujus lapides ferrum sunt, et de cujus montibus aurum extrahes, » terram lacte melleque fluentem, in qua per omnes partes alvearia sunt, quæque paradiso Dei consimilis est.

« Elevatis enim, inquit, Loth oculis suis, vidit omnem allinem Jordani regionem, totam irrigatam esse, sicut Dei paradisos et sicut Ægypti terra, et sibi elegit eam. »

Attestatur autem hæc et ipse sapientissimus Aristoteles, diceas : « Etenim hominibus abundat promissionis terra ; arboribus consita omnis generis fructibus exuberat, vinearum, nucum et palmiarum est ingens multitudo, innumeraque sunt pecora ; et ob fertilitatem terræ atque pinguedinem, varia et abundantia sunt omni tempore illorum pascua. Magna vero copia est aromatum, lapidumque pretiosorum atque auri ab Arabibus in hunc locum asportati.

Similiter et Josephus ait : « Fertilissima namque terra propter aeris temperiem et multam pinguedinem, hiemis tempore producit nuces, æstivæque palmas, et multas fert olivas ; uvæ autem et ficus mensibus decem comedunt hic habitantes, cæterosque fructus bis in anno colligunt. »

Magnitudinem vero racemorum vineæ ostendit Scriptura, de exploratoribus quos miserat Moyses dicens : « Venerunt ad vallem uvæ, et abscondentes palmitem cum uva sua, in vectibus portaverunt eum. » In ligno enim ad id præparato oblique suspensus et a duobus viris portatus terræ sanctæ fertilitatem omnibus ostendit, per quam etiam Alexander Magnus transgrediens et ligna fructifera, inter quæ ruta, contuens, necnon altitudinem et crassitudinem fici, terræ fertilitatem et pinguedinem valde miratus est.

Porro in Palesina est quoque locus omnium montium hominum atque brutorum continens remedium, in quo dicitur Dominus ex itinere lavasse pedes.

Α εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, ἧ; ²⁰ χεῖμαρβοὶ ὀρέων καὶ περγαὶ ²¹ ἀθύρων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν πεδίων ²² καὶ ²³ τῶν ὄρειων, γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἀμπέλοι ²⁴ καὶ συκαὶ ²⁵, ζοαὶ ²⁶ καὶ φοῖνικες, γῆ (ἐλαιάς), ἐλαίου καὶ μέλιτος, γῆ ἐν ἧ ²⁷ οὐ μετὰ πτωχείας φάγη τὸν ἄρτον [σου] (καὶ οὐ ²⁸ δεηθήσῃ ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν, γῆ ἧς οἱ λίθοι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὄρειων αὐτῆς μεταλλεύσεις χρυσόν ²⁹, » γῆ βέουσα γάλα καὶ μέλι, καὶ κτριον ἔστι παρὰ πάντων τὴν γῆν καὶ τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ παρεικαζομένη.

599 (2) « Ἐπάρας γὰρ, φησὶ, ἄνε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶδε ³⁰ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη — ὡς ³¹ παράδεισος Κυρίου καὶ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, καὶ ἐξελέξατο ³² αὐτήν. »

³³ (3) Προσμαρτυρεῖ ἐκ τούτοις καὶ ὁ σφωτάτος Ἀριστοτέλης λέγων : « Καὶ γὰρ πολυάνθρωπος ἔστιν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (καὶ σύνδενδρο:) καὶ παντοίοις καρποῖς εὐθηνούσα, ἀμπέλων τε καὶ ἀκροδρύων, καὶ φοινίκων πλήθος ἀπλετος, καὶ κτήνη πάμπολλα καὶ διάφορα, καὶ θαψιλῆς ἡ τοῦτων νομῆ δι' ἔλου τοῦ χρόνου γίνεται διὰ τὴν πολλὴν εὐκрасίαν τῆς γῆς καὶ πισότητα · πολὺ δὲ κληθὸς καὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ παρακομιζομένου διὰ τῶν Ἀράβων (εἰς τὸν τόπον).

(4) Ὡσαύτως ³⁴ καὶ Ἰώσηπος ἐφη : « Πάμπορος γὰρ οὖσα ἡ γῆ δι' εὐκрасίαν αἴρα καὶ πολλὴν πίστιτα ³⁵, χειμῶνος ὄρα ἐκφέρει κάρυα καὶ ἐν καύματι φοίνικας, καὶ πλείστον (μὲν) γεωργεῖ ἔλαιον, σταφυλᾶς ³⁶ δὲ καὶ σῦκα διὰ μηνῶν ἑ' ἐσθίουσιν οἱ ἑκάστος, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς εἰς τοῦ ἐνιαυτοῦ τρυγῶσιν. »

³⁷ (5) Τὸ δὲ μέγεθος τῆς σταφυλῆς τῶν βοτρίων ³⁸ ἐκείνης ἐδήλωσεν ἡ Γραφὴ λέγουσα περὶ τῶν κατασκόπων ὧν ἀπέστειλε Μωϋσῆς, ὅτι : « Ἦλθον ³⁹ ἔω; φάραγγος βότερου, καὶ — κόψαντες ⁴⁰ ἐκείθεν κλήμα καὶ βότερον σταφυλῆς ἕνα ⁴¹, ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσιν · » ἐν ξύλῳ γὰρ ἐοχηματισμένῳ πιαγίως μέσον κρεμασθεὶς καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν β' βασταζόμενος πᾶσιν ἐδήλωσε τῆς ἀγίας γῆς ἐκείνης τὴν εὐκαρπίαν, δι' ἧς Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διακορευόμενος καὶ ξύλα καρποφόρα, ἐν οἷς καὶ πήγανον, ⁴² θεασάμενος (καὶ) τὸ ὕψος καὶ πᾶχος ⁴³ ἐφάμειλλοι συκῆς, ἐθαύμασε σφῆρα τῆς γῆς τὴν εὐκαρπίαν τε καὶ πισότητα.

(6) Καὶ γοῦν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ πηγὴ ἔστι παντοίων παθῶν (155) ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰασην παρίχουσα, ἐν ἧ λόγος τὸν Κύριον ἐξ ὀδοπορίας τοὺς πόδας νίψασθαι.

Varie lectiones et notæ.

²⁰ οὐ Deut. ²¹ πηγὴ ἀ. ἐκπορευομένη ενδ. ἀθύρων (ενδ. ²² πεδιάδων Cod. ²³ διὰ adl. Deut. ²⁴ ἀ. σ. β. γῆ Deut. ²⁵ καὶ adl. Cod. ²⁶ βοαὶ cod. ²⁷ ἐφ' ἧς Deut. ἐφ' ἦν Cod. ²⁸ οὐκ ἐνδ. Deut. ²⁹ μεταλιῦτας χρυσόν cod. γαλκόν Deut. Cod. ³⁰ ἐκείθεν Gen. xiii, 10. ³¹ ὁ adl. Gen. ³² ἐξ. ἐκ τῶν ἄνετῶν ἄνετῶν τῶν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου Gen. ³³ Cod. 747,10 — 17. ³⁴ οὐ adl. Cod. 747,17 — 22. ³⁵ πισότητα cod. hic et infra. ³⁶ καὶ σταφυλῆν μὲν καὶ Cod. ³⁷ Cod. 717,22—718,7. ³⁸ τῶν β. τῆς σ. Cod. ³⁹ ἔλθοσαν Num. xiii, 23. ⁴⁰ ἐκφύην Num. ⁴¹ ἐπ' αὐτοῦ καὶ adl. Num. ⁴² καὶ πλάτος Cod.

600 (7) Καὶ δένδρον ἴσταιται πάσης ἀβρωστίας ἅ
 ἀλεξικακόν, ἐν ᾧ τόπω φασὶν Ἰωσήφ τὸν Χριστὸν
 λαβόντα μετὰ τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας· πρὸς
 τὴν Αἴγυπτον ποιοῦμενον τὴν πορείαν, εἰς γῆν ἐκλήθη
 εἰ δένδρον καὶ προσεκύνησεν.

(8) Πρὸς δὲ τὴν ἀρκύραν τῆς φάραγγος ⁶⁰ ῥίζα γί-
 νεται φλεγμοειδῆς ὀνόματι βατταρίτης ⁶¹, ἀφ' ἧσπερ
 τὴν ἰσπίραν ἐξαστράπτει φῶς, οὐδεὶς ἀνθρώπων
 θίγειν αὐτὴν δύναται διὰ τὸ παραχρῆμα θανατοῦν
 αὐτὴν, εἰ τις ῥίζης ἐκείνης περιάβηται τὴν χεῖρα·
 συκλήθειν οὖν περιορύξαντες καὶ χύνα δεσμεύσαν-
 τες ⁶², ἀνασπᾷ τὴν ῥίζαν ὁ χύων ἐπακολουθεῖν τῷ
 ἀνθρώπῳ βουλόμενος, καὶ παραυτίκα ἀποθνήσκει,
 τὴν δὲ ῥίζαν περιάπτουσι δαιμονιζομένη καὶ ἀπο-
 λύουσι τοῦ δαίμονος ἐξ αὐτοῦ φυγαδευομένου.

(9) Καὶ ἄλλη δὲ τις πόλις ἴσται τῆς Γαλιλαίας
 παρὰλιος ἀπὸ σταδίων β' ποταμὸν ἔχουσα ⁶³ καὶ
 νησοειδῆ τόπον ἐν αὐτῷ, πηγῶν ἔχοντα τὸ περίμε-
 τρον β', ἐν ᾧ γίνεται φυσικὸν πρᾶγμα θαύματος
 εἶδον· εἰ γὰρ ἀνεμοὶ τὴν ἐξωθεν ἀργὴν ψάμμον εἰς
 αὐτὸν κατασύραντες, εὐθέως ὁ τόπος ταύτην εἰς
 θαλὸν μεταβάλλει, ἐπειδὴν ἱκανὰ πλοῖα περιστάνατα
 καὶ τὴν θαλίτην ἐκείνην ψάμμον ἐκφορῶσιν, πά-
 λιν εἰ ἀνεμοὶ καταπνύσαντες γαμίζουσι τὸν τόπον.

⁶⁴ (10) Ἄλλα μὴν καὶ ὀκδοβάλαμον γεωργεῖται
 αλειστον καὶ ἕτερα (τινὰ πᾶμ)πολλὰ (καὶ) δυσπό-
 ριστα καὶ ἀνθρώποις ἐπείραστα. Κάνει οὖθεν τοῖνον,
 ὡς ἐξίριτον καὶ διαφέρουσαν ἀσυγκρίτως πάσης
 τῆς γῆς, εἰκότως ἔδωκεν οὕτην ὁ Θεὸς τῷ ἡγαπη-
 μένῳ καὶ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ (Ἰσραὴλ) εἰς κλη-
 ρουσίαν τε καὶ ἀπόλυσιν. « Εἰσήγαγε ⁶⁵ γάρ, »
 φησὶν, « αὐτοὺς εἰς ἕρος ἀγιάσματος αὐτοῦ, ἕρος
 τοῦτο, ὃ ἐκτήσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. »

⁶⁶ (11) Τοιγαροῦν ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ καὶ μακαρίᾳ
 καὶ ἀγαθῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ⁶⁷, « Πολυμερῶς καὶ
 πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς ὁ ἄγιος τοῖς προφήταις
 ὄραθεὶς (ἐπὶ χειροῦ καὶ ἐπισημένου ὀνόμου [χρη]-
 ματισθεὶς καὶ μέντοι καὶ διαφόρως τε καὶ) θεοπρα-
 πῶς ⁶⁸ τὰς θεοφανίας ποιησάμενος, ἔλεγεν· « Ἐγὼ
 ὄρασις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χειρὶ **601** προφητῶν ⁶⁹
 ὠμοῦσθην ⁷⁰ » — ⁷¹ « ἐπ' ἐσχάτου » αὐθις (ἐπὶ τῆς
 αὐτῆς ἰερᾶς γῆς) ὤφθη σαρκούμενος καὶ τοῖς ἀνθρώ-
 ποις συναναστρεφόμενος ⁷² (κατὰ τὴν θέλαν πρόβη-
 σιν) πληρώσας τὸ ⁷³· « Μήτηρ Σιών, ἐρεῖ ἄνθρω-
 πο;, καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς
 ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψίστος· » ἐν ἧ καὶ τὸ σω-
 τῆρον πάθος ὑπομείνας ⁷⁴ τὴν παγκόσμιον εἰργά-
 σατο σωτηρίαν (ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς καὶ τινες τῶν
 ἐξηγητῶν ὀμφαλὴν τῆς γῆς αὐτὴν προσηγορεύου-
 σιν). Καὶ μὴν γε ⁷⁵ καὶ Χριστὸς αὐτὸς καρδίαν
 ἔφρασε λίγων ⁷⁶· « Ὁσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τοῦ κήτους γ' ἡμέρας καὶ γ' νύκτας, οὕτως ἔσται
 καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς· »

Arborque surgit, omnis languoris antidotum, in
 quo loco dicunt, Joseph Christum tenente et cum
 sanctissima Maria iter in Ægyptum faciente,
 inclinatum ad terram fuisse arborem et adora-
 visse.

Ad septentrionalem torrentis partem est radix
 flammæ figuram gestans nomine Battarites, e qua
 vespere lumen emittitur : nullus homo eam tangere
 potest, quia, si quis manu radicem atterritat, hæc
 subito eum mortificat. Circulatim ergo sodientes
 canem ibi alligaverunt, canis autem hominem com-
 mitari volens attraxit radicem et statim mortuus
 est ; hanc vero radicem adaptant homini possesso
 et eum a dæmone fugato liberant.

B Et est alia quadam urbs Galilææ maritima,
 duobus stadiis fluvium habens distantem et in eo
 locum insulæ formam gerentem, cujus circuitus
 centum cubitos habet, ubi physica res miratione
 digna conspicitur: Cum enim venti ex regione exte-
 riore albam arenam in eum congesserunt, statim lo us
 eam in vitrum mutat, et dum sufficientes naviculæ
 circumstantes vitream arenam exportant, deuo
 venti flantes locum replent.

Purissimum quoque balsamum et alia plura in-
 venta difficilia et hominibus desiderabilia copiose
 producit. Ideoque eam, tanquam electam et omni
 terra longe præstantem, dedit Deus dilecto et pri-
 mogenito suo Israel in hæreditatem et possessionem.
 « Et induxit eos, inquit, in montem sanctificationis
 suæ; montem quem acquisivit ipsius dextera. »

In hac ergo sancta, beata optimaque promissio-
 nis terra, multifariam multisque modis olim Deus
 Verbum prophetis visus in Cherubico excelsoque
 ascens solio, et varie magnificeque functus suis
 apparitionibus, aiebat : « Ego visiones multiplicavi
 et in manu prophetarum assimilatus sum; » —
 « novissime vero » rursus in hac ipsa sacra terra
 visus est, incarnatus et cum hominibus conversa-
 tus, hoc juxta divinam prædictionem impleto :
 « Mater Sion, dicet homo; et homo natus est in
 ea, et ipse fundavit eam Altissimus. » In hac etiam
 salutarem passionem pertulit et universam mundi
 salutem operatus est in medio ejus, unde quidam
 interpretes eam umbilicum terræ vocaverunt. Et
 vero Christus ipse cor eam appellavit dicens :
 « Sicut fuit Jonas in corde cetæ tribus diebus et tribus
 noctibus, ita erit et Filius hominis in corde
 terræ. »

Variorum lectiones et notæ.

⁶⁰ τοῦ φάρυγγος cod. ⁶¹ ῥίζα? ⁶² δεσμεύσαντες cod. ⁶³ ἔγων cod. ⁶⁴ Cod. 748.7 — 1.
⁶⁵ Kai ε. d. Ps. lxxviii, 54. ε. γ. d. φ. Cod. ⁶⁶ Cod. 748, 13—749, 5. ⁶⁷ Hebr. 1, 1. ⁶⁸ τε add Cod.
⁶⁹ Οὐρ. xii, 10. ⁷⁰ ἠμυήθη Cod. scil. πᾶσι. ⁷¹ Heb. 1, 1, ἐπ' ἐσχάτων δὲ σαρκοφῶρος ὤφθη καὶ Cod.
⁷² συναναστρέψα, κλ. καὶ τὸ Cod. ⁷³ Ps. xlii, 5. ⁷⁴ ὑπ. π. Cod. ⁷⁵ αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος κ. τῆς γῆς
 ἐκείνης τὴν Ἱερουσαλήμ ὠ. Cod. ⁷⁶ Matth. xii, 39.

Unde divus Chrysostomus ad dictum verbum : A « Ex Sion species decoris ejus, » inquit : « Etenim antiquitas exinde Dei facta est species, velut altare, Sancta sanctorum, sacerdotum multitudo, tota religio totumque regimen antiquæ legis, incensationes et holocausta, hymni sacri et psalmodiæ, universaque debinc et futura prædescripta sunt. Postquam autem veritas advenit, exinde sumpsit initium, exinde crux illuxit, exinde mille virtutes emittuerunt. Propterea quoque de secunda Christi legislatione magnus Isaias dixit : « Ex Sion exhibit lex, et verbum Domini de Jerusalem, et judicabit in medio gentium. » Sion enim ibi vocat omnem regionem et adjacentem ei Judæorum metropolim. Exinde namque, sicut ex quodam claustrò veloces et alacres equi, apostoli in omnem terram emissi sunt ; hinc miracula facere cœperunt, hic [facta est salutifera Passio, Resurrectio, Ascensio ; hic exordia salutis nostræ, hic mysteriosa dogmata primo prædicata sunt, hic primum revelatus est Pater et agnitus unigenitus Filius, et data est tanta Spiritus gratia, et ibi sermonem de spiritualibus nudaverunt, necnon donorum et potestatum et futurorum honorum repromissiones], quæ omnia decus ejus dicit : namque Dei pulchritudo et decor, bonitas et humanitas et ad omnes beneficentia. Hic igitur culpam lapsumque Adami sanans, et velocissimam quasi alatum sanctorum congregationem et occursum in suo secundo adventu præsignificans, ait : « Ubi corpus, illic congregabuntur et aquilæ. » (η) φιλανθρωπία, καὶ ἡ εἰς πάντας εὐσπλαγιστία· ἐκεῖ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα ὁ τοῦ Ἀδάμ θεραπείας καὶ τὴν ταχίστην ὡσπερ ὁ ὑπόπτερον συνάγει τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προὑποφαίνων ὁ ἔλεγε· « Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται (καὶ) οἱ αἰετοί. »

Hic quoque sciendum est (Adami), cunctorum ducis hominum, esse tumultum, sicut post diluvium ab ea tradita est fama : ideoque Christus, inquisitis humanæ mortis principis, in dicto Calvarii loco, passionem suscepit, ut ubi hominum corruptio cœperat initium, illinc quoque vita divinaque regni cælorum prædicatio oriretur.

Sic etiam divus Athanasius de Christi passione ait : « Eo quod non alibi patitur Christus nec in alio crucifigitur loco quam in loco Calvarii, quo Hebræorum magistri Adami dicunt esse tumultum, ibi enim eum post maledictionem esse tumultatum affirmaverunt ; propterea miror loci proprietatem : decebat enim Christum primum hominem renovare D volentem in eo pati loco. » Et cum Adamus hoc

ἄσκησον βητόν ἡ· « Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ, » φησὶν· « Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν τοῦ Θεοῦ γέγονεν ἐμπρέπεια, οἷον ὁ βωμὸς, τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἡ λατρεία πᾶσα καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας ἡ, ἱερῶν κληθὸς ἡ, θυσίαι ἡ καὶ ἰλοκαύτωσις, καὶ ὕμνοι ἱεροί, καὶ ψαλμοὶ, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖθεν καὶ τῶν μελλόντων προδιετέγγραπτο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ὁ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μυστὰ κατορθώματα. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ περὶ τῆς Χριστοῦ δευτέρας νομοθεσίας ὁ μέγας Ἡσαίας φησὶν ἡ· « Ἐκ (155^b) Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν. » Σιών γὰρ ἐνταῦθα ὀλόκληρον λέγει τὸ χωρίον καὶ τὴν παρακειμένην αὐτῆς μητρόπολιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖθεν γὰρ ὡσπερ ἐκ βαλβιδὸς τινος εὐδρομοὶ ἴπποι εὐσταλεῖς, οἱ ἀπόστολοι εἰς τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐξεπέμφθησαν· ἐκεῖθεν τὰ σημεῖα ποιεῖν ἤρξαντο· ἐκεῖ γέγονε τὸ σωτήριον πάθος ἡ, ἡ ἀνάστασις ἡ, ἡ ἀνάληψις· ἐκεῖ τὰ προοίμια τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· ἐκεῖ τὰ ἀπόρρητα δόγματα κηρύττεσθαι τὴν ἀρχὴν ἔλαβον· ἐκεῖ πρῶτον ἀπεκαλύφθη Πατὴρ καὶ ἔγνωρίσθη Μονογενὴς, καὶ ἐδόθη τὸσαύτη Πνεύματος χάρις καὶ τὴν περὶ τῶν ἀσωμάτων ἐκεῖ λόγον ἔγυμναζον, καὶ δωρεῶν, καὶ δυνάμεων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, ἅπερ ἅπαντα αὐτῆς ὠραιότητος ἡ λέγει· κάλλος ἡ γὰρ Θεοῦ καὶ ὠραιότητος ἡ ἀγαθότης, καὶ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα τοῦ Ἀδάμ θεραπείας καὶ τὴν ταχίστην ὡσπερ ὁ ὑπόπτερον συνάγει τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προὑποφαίνων ὁ ἔλεγε· « Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται (καὶ) οἱ αἰετοί. »

(15) Ἐκεῖ δὲ μηδὲ τοῦ Νῶε, τοῦ πάντων ἀρχηγῶ ἀνθρώπων, τὴν τάφον ἀγνοῆσαι, ὡς μετὰ τὴν κατακλυσμὸν ἀπ' αὐτῆς διαδοθῆναι τὴν φήμην· διόπερ ὁ Κύριος τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου θανάτου ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον τὸ πάθος ἐδέξατο, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ ἡ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβε, ἐκεῖθεν καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ θεοκρηκτον κήρυγμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀρξεται ἡ.

(14) Ὡσαύτως καὶ ὁ θεορρήμων Ἀθανάσιος εἰς τὸ πῖθος Χριστοῦ λέγει· « Διόπερ οὐκ ἀλλοτρίως πάσχει Χριστὸς, οὔτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον ἢ εἰς τὸν Κρανίου τόπον, ἐν ᾧ ἡ Ἐβραίων οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἀδάμ φασιν εἶναι τὸν τάφον· — ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν μετὰ τὴν κατάραν τετάφθαι διαβεβαίουνται· — διὰ τοῦτο θαυμάζω τοῦ τόπου τὴν οικειότητα· ἴδει γὰρ τὸν Κύριον ἀνανεῶ-

Variæ lectiones et notæ.

ἡ Ced. 749,3—750,7. ἡ Ὅθεν δὲ ἐοδ. ἡ Ps. 1, 2. ἡ γ. ἡ τοῦ Θεοῦ Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ θυσία Ced. ἡ καὶ τὰ μέλλοντα Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ λέγει Ced. Isa. 11, 3. ἡ Ἐκ τοίνυν Ced. ἡ ε. καὶ εὐστ. i. Ced. ἡ εἰς τὴν δ. α. οἱ ἀπ. Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ ἔλαβεν Ced. ἡ λ. ἡ. Ced. ἡ ὦ. τοῦ Θεοῦ Ced. ἡ κάλλη Ced. ἡ πτώμα καὶ πτ. Ced. ἡ ὦ. καὶ ὦπ. τῶν ἀ. σ. Ced. ἡ ἀ. προὑπεμφ. Ced. ἡ Mat. xxiv, 28. ἡ Ἀδάμ? ἡ lucusque signa loci e Chrysostomo laudati. ἡ Ced. 750,8—17. ἡ Ὡ. δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθ. ἡ τοῦ Ced. ἡ ed. Par. 1698 III, 90 C : ἡ ἔθεν οὐδὲ ἀ. π. οὐδὲ εἰς τ. στ. ἡ εἰς τοῦ χρ. Ced. ἡ ὄν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἡ. τ. Ath. ἐν ᾧ δὲ τῶν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἡ. τ. Ced. ἡ ἔπ:ρ εἰ οὕτως ἔχει θ. Ath.

σαι θέλοντα τὸν ἀνθρώπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ Α τόπῳ » — « Καὶ ἐπειδὴ (περ) ἤκουσεν Ἀδάμ, (δοι) Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελευσθή, » ταύτῃ (τοι) πάλιν ἐκείθεν τίθεται, ἵνα ἐν τῷ τόπῳ τὴν κατάραν ἑλάσεν, ἐκεῖ καὶ τὴν λύσιν ταύτης δέξεται. »

603 (15) Καὶ μέντοι γε ὁ μέγας Ἐφραΐμ ἐν τοῖς κατὰ Κάλιν φησί· « Καὶ ὁ Κάλιν στένειν καὶ τρέμειν ἐκρίθη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως περιεχόμενος· ὑποστήσεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως· τὸ γὰρ στένων ἢ καὶ τρέμων ἐστὶ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὁ τόπος τῆς κρίσεως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, κατὰ τὰς ἱερὰς Γραφὰς, οὐχ ἡ γῆ διὰ τὴν κρίσιν, οὐδὲ ἡ κρίσις διὰ τὴν γῆν· οὐ γὰρ ἡ γῆ ἡμαρτεν, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος· ἡ γὰρ γῆ τῆς τοῦ Θεοῦ δίκης γίνεται ἀμυντήριος ὡς τῶν κριτῶν τὸ βῆμα καὶ τῶν δημιῶν ὁ αἰθῆρος, καὶ δύναται, φησὶν, ἐν προσκαίροις αἰώνιος γενέσθαι κρίσις· καὶ ἡ σὰρξ τῶν ἀνθρώπων νῦν θνητὴ ἐστίν, ἀλλὰ τότε γενήσεται ἀθάνατος, καὶ ὁ παράδεισος δι' αἰσθητῶν συνεστῶς αἰώνιον ἔχει τὴν ἀπόλαυσιν. Οὐκ ἐν παραβολῇ εἰρηται περὶ τοῦ παραδείσου, οὐκ ἐν σχήματι ἐφουτεύθη τῷ πράγματι ἀνύπαρκτος ὢν. Παῦλος δὲ αὐτὸν μετὰ εἰς τὴν ἐθεάσατο· ἐκεῖ ἀπεδήμησεν καὶ ἤκουσε τὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια· ἢ Ἀνέβη εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἤκουσε (156^ο) τὰ τοῦ μέλλοντος ἀτίδια βήματα. » Οὐρανὸν καὶ γῆν τὴν αὐτὴν χάριν ὁ Θεὸς ἐνίδυσεν καὶ τὸν παράδεισον ἐν αἰθίοις ἐπαγγελλίας συστησάμενος· σοὶ μὲν τῷ ἀπίστῳ δοκεῖ τὸ αἰσθητὸν πρόσκαιρον, ἐμοὶ δὲ τῷ πιστῷ καὶ τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον. Οὐ νοεῖς τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ ὁ πιστεύεις τῇ χάριτι· οὐκ εὐρεῖς τὴν κατάληψιν, οὐκ εἰ γινώσκεις βουλὴν Θεότητος. Ἀπαιτεῖς με λόγον πῶς τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον· ἀπαίτησον καὶ Παῦλον διὰ τί εἶπεν εἶναι διήγησιν, ἢν οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλήσαι. Εἰ δὲ λόγος ἀνεπίκτητος, πολλῷ μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἀνεκδιήγητος, καὶ ὁ παράδεισος τοίνυν αἰσθητός, ἀλλ' οὐ πρόσκαιρος, καὶ ἢ ἐν αὐτῷ ἐπαγγελία ἐν ξύλοις, ἀλλ' οὐ προσκαίροις· καὶ δὴ ἡ μητρόπολις Ἱερουσαλὴμ πρόσκαιρος νῦν καὶ φθαρτὴ, ἀλλ' εἰς κατοικητήριον ἐξελέχθη τοῦ ἀφθάρτου φύσει καὶ αἰωνίου Θεοῦ, ἥτις γε πάντως μικρὸν ὑστερον ἀφθαρτος καὶ θεοφώτιστος ἐν τῇ καλιγγενσίᾳ γενήσεται καὶ δικαίον ἐνδιατήρημα κατὰ τὴν βροντόφωνον φωνὴν τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· ἢ Ἱερουσαλὴμ, ἢ ἡ δυνατὴ θεόδομος, καὶ **604** θεοφρούρητος, καὶ θεοκόσμητος, καὶ θεοπόθητος· ἢ Ἀγαπᾷ γὰρ Κύριος τὰς πύλας σου ἢ ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ, ἢ ἢν δὴ καὶ ὡς ἐνδοξον καὶ θεοῦπολιν σμυνύων φάσκει· ἢ Δοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἢ πόλις τοῦ Θεοῦ, ἢ καὶ καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ ἴδομεν, ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς ἐθελωσάμενος αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. »

audivit : « Terra es et in terram reverteris, » in hac rursum ibi ponitur, ut in quo loco maledictionem sumpsit, ibi quoque liberationem ab ea suscipiat. »

Et quidem magnus Ephraim in his quæ respiciunt Cain, ait : « Et Cain gemere tremereque, conscientia afflictus, ex condemnatione debuit Hoc autem ab æterna poena subibit. Gemere enim ac tremere est hæc in terra, locus damnationis in valle gemituum, juxta sacras Scripturas ; terra non est ob judicium, neque judicium propter terram : non enim terra peccavit, sed homo, et terra justitiæ Dei auxiliatrix est sicut judicium verbum et lictorum ferrum, et potest, inquit, in momento æternam fieri judicium. Et hominum caro nunc mortalis est, sed tunc fiet immortalis, et per ea quæ sentiuntur paradisi æternam habet jucunditatem. Non in parabola dictum est de paradiso, non in figura plantatus est qui re non existeret. Paulus autem post quinquies mille et quingentos annos eum vidit : hic illic commoratus est et Ecclesiæ audivit mysteria : « Ascendit in tertium cœlum et audivit æterna futurorum verba. » Cœlum et ipsam terram gratia Deus induit, et paradysum in æternis repromissionibus constituit. Tibi quidem infideli sensibile videtur momentaneum, mihi vero fideli momentaneum videtur æternum. Non reputas potentiam, quoniam gratiæ non credis, non invenis comprehensionem, quia Dei consilium non agnoscis. A me rationem quæris quomodo momentaneum sit æternum : interroga quomodo Paulum cur dixerit esse narrationem quam non licet homini loqui. Si autem verbum est inenarrabile, multo magis ineffabilis est Dei potentia, et ideo paradysus est sensibilis, sed non temporaneus, et est in eo arborum repromissio, sed non temporalium. Et sane metropolis Jerusalem nunc temporalis et corruptibilis est, sed tamen electa est in habitationem ejus qui natura incorruptibilis et æternus est Deus, et post breve tempus incorruptibilis et a Deo illuminata in regeneratione fiet et justorum inhabitatio juxta tonitrale verbum filii tonitruul Joannis in Apocalypsi : « Jerusalem, Jerusalem a Deo vere ædificata et custodita et exornata et dilecta » — « diligit enim Dominus portas tuas super omnia tabernacula Jacob, » quam etiam velut illustrem et civitatem Dei significans, ait : « Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei, » et sicut audivimus, sic vidimus, in civitate Domini virtutum, in civitate Dei Jacob, « Deus fundavit eam in æternum. »

Varia: lectiones et notæ.

¹ τῷ π. ἢ ἵνα ἐκείνου λύση τὴν ἀμαρτίαν, ἀπὸ παντὸς αὐτὴν ἀρη τοῦ γένους καὶ ἐπειδὴ ἢ κ. ὁ. Ἀ. ὅτι γῆ Gen. iii, 19, διὰ τοῦτο π. ἐκεῖ τ. ἵνα τὸν Ἀ. εὐρώων, ἐκεῖ λύση μὲν τὴν κατάραν Ath. ἢ ἐκεῖ τέθειται Gen. ἢ στένειν καὶ τρέμειν ἐστὶ? ἢ II Cor. xii, 2-4. ἢ δῆματα cod. ἢ ὄρεις cod. ἢ xxi 10. ἢ Ps. lxxviii, 2. ἢ Σιών cod. ἢ Ps. lxxviii. ἢ καὶ αὐτὸς ἐθ. ἢ ὁ. ἢ Ἰψίστος Ps. v.

Hanc porro sanctam et desiderabilem et amabilem A et dilectissimam terram ex qua primus homo ortus est, et omnes prophetæ et apostoli prodierunt, et ipsa cunctis cœlestibus et terrestribus creaturis excelsior sanctissima Deipara germinavit et omnium Dominum et Dominatorem genuit et salutis mundi procuratrix facta est, et divinum inouem Sion perpetuo celebratum, sacram metropolim regis magni Dei et Salvatoris nostri, Jerusalem occupaverunt pravissimi et impurissimi Sarraceni! Ubi ergo illa sancta potiti sunt, insolentia valde prævaluerunt, permittente Deo propter peccata habitantium in ea, et omnia loca et urbes ditioni suæ subjecerunt. Hoc factum est cum rex Constans, Heraclii nepos, cum illis iniisset bellum et victus fugæ salutem, ut dictum est, commisisset.

λεῖς Κώνστας, ὁ ἔγγονος Ἡρακλείου, συνήψε μετ' ἐπραγματεύσατο καθὼς προλέλεκται.

CCXXXVII. Regnum Constantini Pogonati.

Post dictum Constantem in Sicilia occisum regnavit Constantinus, ejus filius, qui, audita patris morte, cum magna vi navali Siciliam occupavit et captum Nizium regnantem et patris interfectores omnes occidit, sicut et Justinianum patricium, sancti Germani patriarchæ patrem; Germanum autem rudissimum cumuchum fecit.

Hic vocatus est Pogonatus, eo quod imberbis egressus ad vindicandum patrem, in urbem cum C barba regressus erat.

Regnavit una cum fratribus, sed ab eis insidias passus et victor factus, omnes naribus amputavit, et in exsillum misit Heraclium et Tiberium. Ipse regnavit decem et septem annos.

CCXXXVIII. De Paulicianorum hæresi.

Oportet autem et de Paulicianorum hæresi particulariter dicere. Temporibus Constantis, Constantini patris, in Sicilia interfecti, apparuit Constantinus, qui se Silvanum quoque nominabat. Hæc autem hæresis ita se habet: Pauliciani, qui et Manichæi, nomen Manichæorum commutaverunt eum nomine Paulicianorum, ex quodam Paulo Samosatensi, filio mulieris Manichææ nomine Callinices, quæ duos habebat filios, hunc Paulum et Joannem. Hos ergo cum Manichæum errorem edocuisset, ex Samosata ad Armenios hujus hæresis præcones misit; qui cum venissent in quem-

(16) Ταύτην δὴ τὴν ἀγίαν καὶ ἐπιθυμητὴν γῆν καὶ παγγέραστον καὶ πανεπίραστον, ἐξ ἧς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γέγονεν καὶ οἱ προφήται πάντες καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀνεφύησαν, καὶ μέντοι καὶ αὐτὴ ἡ πάντων οὐρανίων καὶ ἐπιγείων κτισμάτων ὑπερτέρα ἢ ὑπεραγία Θεοτόκος ἐδιδάκτησε καὶ τὸν τούτου ἡ παντὸς Κυρίου καὶ Δεσπότην ἀπέτεκε, καὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας γέγονε πρόξενος, καὶ τὸ θεῖον ἔργον Σιών ἀεὶ ἱερωμένην, τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν, τὴν Ἱερουσαλήμ κατέσχον οἱ ἀγαν πονηροὶ καὶ ἀκάθαρτοι Σαρακηνοί. Ἐπὶ οὖν περικραταῖς ἐγένοντο τῆς ἀγίας ἐκείνης, σφόδρα κλονήσαντες ὑπερσχύσαν, συγχωρήσαντες Θεοῦ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν κατοικοῦντων ἐν αὐτῇ, καὶ πάσας τὰς χώρας B καὶ τὰς πόλεις κατεκράτησαν. Ὅτε δὴ καὶ ὁ βασι- αὐτῶν πόλεμον καὶ ἡττηθεὶς φυγῇ τὴν σωτηρίαν

ΣΑΖ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

Ἐπειὶ τὸν βροθέντα Κώνσταντα ἠναίρεθέντα ἐν Σικελίᾳ ἐβασίλευσε Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς μαθὼν τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, μετὰ κλειστής ναυστολῆς τὴν Σικελίαν κατέλαβε, καὶ χειρωσάμενος Νιζίζιον τὸν βασιλεύσαντα καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονέας, πάντας ἀπέκτεινεν, ὡσαύτως καὶ Ἰουστινιανὸν 605 πετρίκιον, τὸν πατέρα τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου, τὸν δὲ Γερμανὸν, τραχύτατον ὄντα, εὐνούχισεν.

(2) Οὗτος ἐκλήθη Πωγωνάτος, ὡς ἀγέναιος; ἀπαλόθων ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἐδικήσει, ἐπανήλθε μετὰ πώγωνος ἐν τῇ πόλει.

(3) Ἐβασίλευσεν ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς, ἐκπευλευθεῖς δὲ παρ' αὐτῶν καὶ κατισχύσας, πάντας βινωστήτους ἐποίησεν, καὶ ἐξώρισεν Ἡράκλειον καὶ Τιβέριον, ὃς καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ'.

ΣΑΗ' Περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν.

Ἀεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν μερικῶν διαλαθεῖν. Ἐπὶ τῶν χρόνων (156b) Κώνσταντος, τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ, ἀνεφάνη Κωνσταντίνος ὁ καὶ Σιλουανὸν ἐαυτὸν ὀνομάσας. Ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη αἵρεσις οὕτως. Παυλικιανοί, οἱ καὶ Μανιχαῖοι, μετωνομάσθησαν ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιανοί, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατίως, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τοῦνομα, ἧτις δύο υἱοὺς ἔσχε, τούτων τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. Τούτους οὖν τὴν Μανιχαϊκὴν αἵρεσιν διδάξασα ἐκ τοῦ Σαμοσατοῦ εἰς Ἀρμενιακοὺς κήρυκας τῆς αἵρέσεως αὐτῆς ἀπέ-

Variae lectiones et notæ.

¹² τοῦ cod. ¹³ καὶ cod. ¹⁴ — 668. Ced. 763,19 — 764,4: ἀκούσας δὲ Κ. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποβίωσιν μ. π. ν. καταλαμβάνει τὴν. ¹⁵ Κώνσταντ' τὸν cod. ¹⁶ καὶ Μιζίζιον ἀναίρει οὖν τῷ φονεῖ τοῦ Ἰβίου π. καὶ καταστήσας τὰ ἑσπέρα ἐπὶ ΚΠ. ἔργεται, κτλ. ἀπέτεκε δὲ καὶ ἰ. π. τὸν π. Ced. ¹⁷ βράχ. cod. ¹⁸ — 668. Ced. 765,6—14. ¹⁹ π. Π. Μ. 2 e Par. 1706 ante regnum Pogonati. ²⁰ Ced. 756,17 — 757,5 sub Constante confer Petrum Siculum p. 56: Γυνὴ γάρ τις ἐκ τοῦ Σαμοσατοῦ Καλλινίκη τοῦνομα δύο υἱοὺς ἔσχε Π. καὶ Ἰω. Τούτους οὖν — τὴν καμμιανὴν διδάξασα αἵρεσιν κήρυκας τῆς κλήνης; ἀπ. ἐκ τοῦ Σ. οἱ δὲ καταλαβόντες τὴν ἐνορίαν Φαναρούας ἤλθον εἰς τινα κώμην — ἐκείσε τὸν Ἰὼν — ἐνέσπειραν, διὸ — ἡ κώμη ἔπ. μετωνομάσθη — ἐκ Μανιχαίων ἐπεκλήθησαν Π. ²¹ ἡ αἰ. ἀ. δ. Cod. ²² Σαμωσατ. cod. ut Petrus Siculus. ²³ αὐτ. cod. αὐτοῦς Ced. compendio male soluto.

σπιλεν, οστινες ἀλθόντες εἰς κώμην τινὰ τῆς Φα-
νάριας²⁴, ἐκεῖσε τὴν αἵρεσιν αὐτῶν²⁵ ἐγκατέ-
σπειραν. Ἐκτοτε οὖν ἡ²⁶ κώμη μὲν ὠνομάσθη
Ἐπίσπαιρις, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν Παυλικίανον
ἐλήθησαν.

606²⁷ (2) Οὗτοι μετὰ χρόνους τινὰς τῆς διδασκῆς²⁸
τοῦ Παύλου²⁹ πολλοὺς ἑτέρους εἶχον διδασκάλους,
Κωνσταντῖνον καλούμενον, ὅστις ἑαυτὸν Σιλουανὸν
μετωνόμασε. Τοῦτον (οὖν) ἔχουσιν ἀρχηγὸν τῶν
διδασκάλων³⁰ αὐτῶν καὶ οὐχὶ τὸν Παῦλον· οὗτος
γὰρ παρέδωκεν αὐτοῦ τὰς³¹ αἱρέσεις αὐτοῖς, (οὐκ
ἐγγράφως, ἀλλ') ἀγράφως κατὰ παράδοσιν³², τὸ
Εὐαγγέλιον δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον ἐγγράφως,
ἀπαράλλακτα μὲν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις ὡς· καὶ
τὰ περ' ἡμῶν ὄντα παραδοῦς, διαστρέψας δὲ ἕκαστον
κεφάλαιον πρὸς τὰς ἑαυτοῦ αἱρέσεις, νομοθετήσας³³
αὐτοῖς καὶ τοῦτο, μὴ δεῖν ἑτέραν βίβλον (τὴν) οἰοῦν
ἀναγιώσκειν εἰ μὴ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἀπόστο-
λον.

³⁴ (3) Μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον (τὸν) καὶ Σιλουανὸν
δεύτερον ἔσχον διδάσκαλον Συμεῶνα καλούμενον
(ὃν μετωνόμασαν³⁵ Τίτον, γ' Γενέσιον) μετονομάσαντα
δὲ αὐτὸν Τιμόθειον, δ' δὲ Ἰωσήφ μετονομάσαντα
(καὶ) αὐτὸν Ἐπαφρόδιτον³⁶· μετὰ τοῦτον Ζαχαρίαν,
ἀλλὰ τοῦτον ὡς μισθωτὴν καὶ οὐκ ἀληθῆ ποιμένα
ἀποβάλλοντα³⁷ (αὐτὸν) ἐνιοὶ ἐξ αὐτῶν· ε' τὸν Βαάνην
τὸν βυπαρὸν, καὶ Ἰδομόν (ἔσχον) τὸν Σέργιον, τὸν
καὶ Τυχικὸν ἑαυτὸν μετονομάσαντα. Μένετα τολύου,
καὶ Παῦλον, καὶ Ἰωάννην, καὶ ἄλλους (πολλοὺς),
οὓς ἕν τις εἶπη³⁸ αὐτοῖς, προθύμως ἀναθεματί-
ζουσι, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν καὶ Σιλουανὸν ἐπικλη-
θέντα, καὶ Συμεῶν τὸν καὶ Τίτον, καὶ Γενέσιον τὸν
καὶ Τιμόθειον, **607** καὶ Ἰωσήφ τὸν καὶ Ἐπαφρό-
διτον, καὶ Βαάνην τὸν βυπαρὸν, καὶ Σέργιον (τὸν)
καὶ Τυχικὸν, ὡς διδασκάλους αὐτῶν οὐδαμῶς ἀνα-
θεματίζουσι, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὺς ὡς [περ'] ἀποστό-
λους Χριστοῦ.

³⁹ (4) Ἔχουσι δὲ καὶ ε' ἐκκλησίας ἐν τῇ ὁμολογίᾳ
αὐτῶν, (α') τὴν Μακεδονίαν, ἣτις ἐστὶν Κάστρον
κολωνίας, (β') ἡ Κίβωσσα⁴⁰, ἣν ἐμαθήτευσε Κων-
σταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανὸς, καὶ Συμεῶν ὁ καὶ Τίτος,
(γ') τὴν Ἀχαιαν, ἣτις ἐστὶ κώμη Σαμοσάτου, (δ')
ἡ Μαναλίς⁴¹ ἣν ἐμαθήτευσε Γενέσιος ὁ καὶ Τιμό-
θεος, (ε') τὴν τῶν Φιλιππησίων, τοὺς μαθητάς

Adam vicum Phanarææ, ibi suam hæresim disse-
minaverunt. Ex hoc igitur vicus cognominatus est
Episparis et eorum discipuli Pauliciani vocati
sunt.

Hi postea doctrinam Pauli multos alios ha-
buere magistros, inter quos Constantinum dic-
tum, qui seipsam cognominavit Silvanum. Hunc
igitur habent suorum magistrorum principem
et non Paulum. Hic enim suas hæreses illis tra-
didit (non scripto sed) absque scripto per tra-
ditionem, Evangelium autem et Apostolum scri-
pto tradidit integra verbis et scriptura sicut
apud nos sunt, sed unumquodque caput in suas
hæreses detorsit, et addidit eis hanc legem, nul-
lum alium quemcumque librum esse legendum
præter Evangelium et Apostolum.

Post Constantinum autem, qui et Silvanus,
secundum habuere magistrum vocatum Symeonem,
qui se cognominavit Titum; tertium Gensium,
qui suum in Timothei nomen mutavit; quartum
Joseph, qui se cognominavit Eraphroditum; post
quem Zachariam, sed hunc sicut mercenarium
et non verum pastorem eiecerunt aliquot ex illis;
sextum Baanen, sordidum, et septimum habue-
runt Sergium qui se Tychicum cognominavit.
Porro Manetem et Paulum et Joannem, et alios
multos, quos si quis diceret eis, fortiter anathema-
tizant, Constantinum autem, qui et Silvanus co-
gnominatur, et Symeonem, qui et Titus, et Gensium,
qui et Timotheus, et Joseph, qui et Eraphroditus,
et Baanen sordidum, et Sergium, qui et Tychicus,
velut suos magistros nequaquam abjiciunt, sed
eos habent ut apostolos Christi.

Habent autem in sua confessione sex ecclesias,
primam Macedonicam, quæ est Castrum Colonizæ;
secundam Cibossam, quam edocuit Constantinus,
qui et Silvanus, et Symeon, qui et Titus; tertiam
Achaiam, quæ est vicus Samosati; quartam Ma-
nallim, quam edocuit Gensius, qui et Timotheus;
D quintam Philippensium, qui discipuli dicuntur Jo-

Variæ lectiones et notæ.

²⁴ Φαναρ. cod. ut Petrus. ²⁵ αὐτῶν. ai. ἐνεσπ. Ced. ²⁶ μὲν add. Ced. ²⁷ Ced. 757,5 — 15 cf. Petrus S. Μένετα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μικροὺς αἱρετικούς; ἔτι δὲ καὶ Παῦλον τὸν Σαμοσατῆ ἀναθεματίζουσι προθύμως p. 40. Ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντῖνου — τοῦ ἐγγόνου Ἡρακλείου γέγονε τις Ἀρμένιος ὀνόματι Κ. ἐν τῷ Σαμοσάτῳ — Κ. δὲ τοῦτον τὸν καὶ Σ. ἑαυτὸν ὀνομάσαντα — Συμεῶν — Τίτον ἐκ τούτου ὀνομάζει — Ὁ δὲ ἐπίσκοπος — ἀνήγαγε περὶ τούτων βασιλεὶ Ἰουστινιανῷ — ὁ βασιλεὺς ἐπέλευσε — περὶ παραδοθῆναι — Παῦλος — ἔχων δύο υἱούς ὧν τὰ ὀνόματα Γενέσιος καὶ Θεόδωρος — ἀποδι-
ῶρασαι· προβάλλεται — Γενέσιον — ὃν καὶ Τ. μετονομάσα. Λέων ὁ Ἰσαυρος — τὸν Γενέσιον παρα-
πέμψαι — πρὸς τὸν πατριάρχην ΚΠ. — Λέων παρὰ τοῦ βασιλέως σιγγίλιον, ἦλθε πάλιν εἰς Ἐπίσπαιριν
— τὸν βίον κατέστρεψε — ἔπειτα — γενόμενος προστάτης· Ζαχαρίας — μόνος ἐξέφυγεν — ὡς μισθωτός.
— Ἰωσήφ δὲ κατήχησε εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας ἐν ἔτει λ' — Δεγε — εἶναι ὁ Ἐπαφρόδιτος. —
βυπαρὸς Βαάνης — Σέργιος — μετὰ δὲ θάνατον Σεργίου — ἰδὼν Μιχαὴλ — βασιλεὺς ὁ ἀββὰς καὶ Λέων
— ἀπέκτανον — ἔπειτα γι' — μηκέτι ἐν διδασκαλίᾳ ἀνακηρύξαντες. — χ. πολλοὺς Ced. ²⁸ τοὺς add.
Ced. ²⁹ Π. ἑτερον ἔσχον διδάσκαλον Κ. τὸν κορόθηντα Σ. Ced. ³⁰ διδασκάλ. cod. διδασκαλιῶν Ced. ³¹
αὐτοῖς π. τὰς ai. θ. Ced. ³² τὸ δ. μὲν κατὰ παράδοσιν, τὸν δὲ Ἀπ. ἐγ. Ced. ³³ Ced. 757,15—758,5.
³⁴ x. μετονομάσαντα δὲ ἑαυτὸν Τιμ. Ced. ³⁵ καὶ add. Ced. ³⁶ ἀποβάλλοντ. cod. ἀποβάλλοντες? ³⁷ εἶ-
πει cod. et pag. 607. ³⁸ Ced. 758,5—17 λέγουσι εἶ. ³⁹ τὴν Κίβωσσαν Ced. ⁴⁰ τὴν Μανάλιν Ced.

seph Epaphrodito et Zachariae, mercenarii pastoris ab ipsis dicti; sextam Laodicensium, dicunt autem Argaitas, et Ephesiorum ecclesiam, eos qui sunt Mopsuestiae, et Colassensium aliam, Cenochoritas; quas tres ecclesias, inquit, Sergius, qui et Tychicus, anathematizavit. Hos igitur septem magistros et sex eorum ecclesias in honore habent et illos venerantur, cunctos autem alios, quos dixerit quis eis, anathematizant et abjiciunt.

Primam autem haeresim habent Manichaeorum, duo principia sicut et Iusti continent. Dicunt autem isti: « Unam est solum, quod nos a Romanis sejungit, nempe nos alium Deum esse dicimus Patrem caelestem, qui in hoc mundo non habet potestatem, sed in futuro, et alium Deum mundi creatorem, qui hujus mundi praesentis potestatem habet. » — « Romani autem, inquit, unum et eundem Deum continentur, Patrem caelestem et totius mundi creatorem; » vocant autem se Christianos, et nos Romanos. Ad eos qui ipsos ignorant constanter dicunt: « Credimus in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, Patrem caelestem, » et « Anathema, inquit, ita non credenti, » sedulissime suam pravitatem cum methodo tractantes: non enim addunt, cum dicunt Patrem caelestem, cum esse solum verum, qui fecit caelum et terram et omnia quae in eis sunt. Oportet autem in colloquio orthodoxum a Manichaeo querere ut dicat primum fidei nostrae symbolum, quod est: « Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium; » et caetera.

Deinde in sanetam Deiparam immodice blasphemant: si vero cogantur a nobis eam confiteri, allegorice dicunt: « Credo in sanetissimam Deiparam in quam ingressus et ex qua egressus est Dominus; » dicunt autem eam Jerusalem superuam, « in quam praecursor noster introivit Christus; » ut dicit Apostolus. Et non dicunt secundum veritatem

λέγοντες Ἰωσήφ τοῦ Ἐπαφροδίτου καὶ Ζαχαρίου τοῦ μισθωτοῦ ποιμένος παρ' αὐτῶν λεγομένου, (ς') τὴν τῶν Λαοδικείων, λέγουσι δὲ τοὺς Ἀργαούτας, καὶ τὴν τῶν Ἐφεσίων, τοὺς ἐν Μόβου ἐστία, καὶ τὴν τῶν Κολασσαίων λέγουσι (τοὺς Κοινοχωρίτας, ἅπερ γ' ἐκκλησίας, φησὶν) Σέργιος ὁ καὶ Τυχικός ἀναθεμάτισεν. Τοῦτους οὖν τοὺς ζ' αὐτῶν διδασκάλους κατὰ τὰς ζ' αὐτῶν ἐκκλησίας ἔχουσιν ἐντίμους, οὓς καὶ σέβονται· πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς, οὓς ἐὰν εἴπῃ τις αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ ἀποβάλλονται.

(5) Ἔχουσι δὲ πρώτην αἵρεσιν τὴν τῶν Μανιχαίων, δύο ἀρχὰς ὁμολογοῦντες ὡς κάκεινοι· λέγουσι δὲ οὗτοι, ὅτι ἐν ἐστὶ μόνον τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἕτερον Θεὸν λέγομεν ὑπάρχειν τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὃς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι⁴³, καὶ ἕτερον Θεὸν τὸν κοσμοποιητὴν, ὅτι⁴⁴ ἔχει τοῦδε τοῦ παρόντος (κόσμου) τὴν ἐξουσίαν. Οἱ 608 δὲ Ῥωμαῖοι, φασὶν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ὁμολογοῦσιν (157^a) εἶναι⁴⁵, Πατέρα τὸν αὐτὸν ἐπουράνιον καὶ τὸν κόσμου παντὸς ποιητὴν, καλοῦσι δὲ ἑαυτοὺς μὲν Χριστιανοὺς, ἡμᾶς δὲ Ῥωμαίους. Λέγουσι⁴⁶ πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς προθύμως· « Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, » καὶ « ἀνάθεμά φασι τῷ οὕτως μὴ πιστεύοντι, » μεμελετημένως λίαν τὴν ἑαυτῶν κακίαν μεθοδεύοντες· [οὗ γὰρ προστιθέασιν, ὅτε λέγουσι τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον], ὅτι τὸν μόνον ἀληθινόν⁴⁷, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐναυτοῖς⁴⁸· χρῆ δὲ τὸν προσδιαλεγόμενον ὀρθόδοξον αἰτεῖν τὸν Μανιχαίου τοῦ εἰπεῖν τὸ (α') σύμβολον τῆς ἡμῶν πίστεως, ὃ ἐστὶ· « Πιστεύω⁴⁹ (εἰς) ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε (καὶ) πάντων καὶ ἀοράτων, » καὶ τὰ ἑξῆς.

(6) Ἐπειτα δὲ βλασφημοῦσι μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἀμετρα· ἐὰν δὲ βιασθῶσι παρ' ἡμῶν ὁμολογήσαι αὐτὴν, ἀλληγορικῶς λέγουσι· « Πιστεύω εἰς τὴν παναγίαν⁵¹ Θεοτόκον, ἐν ἣ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ὁ Κύριος, » λέγουσι δὲ (αὐτὴν) τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, « ἐν ἣ⁵² πρῶδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστὸς, » καθὰ φησὶν (ὁ) Ἀπόστολος. Καὶ οὐ

Variae lectiones et notae.

⁴³ καὶ add. Cael.—11. λ. δὲ Κοινοχωρίτας· τὴν μέντοι τῶν Ἐφ. Cod.—λ. ὡς Σ. Cod.—13. δ. ἄ. Cod. ⁴⁴ Cod. 758, 18—759, 12 cf. Petrum Siculum p. 6: Τὴν ἁγίαν Τριάδα Θεὸν ὁμολογεῖν λέγουσι καὶ ἀναθεματίζουσι τοὺς μὴ οὕτως ὁμολογοῦντας. — Πρῶτον μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ κατ' αὐτοὺς γνώρισμα τὸ δύο ἀρχὰς ὁμολογεῖν — εἰπεῖ ἡμῖν εἴ ἐστὶ τὸ χωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥ., — ἄλλον Θεὸν λέγουσιν εἶναι τὸν τοῦ κόσμου ποιητὴν καὶ ἕτερον Θεόν, ὃν καὶ Πατέρα ἐπουράνιον λέγουσιν, μὴ ἔχοντα δὲ ἐξουσίαν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτὸν ἕνα Θεὸν ὁμολογοῦμεν καὶ πανουργόν, κτλ. p. 58 τῆς κακίας — θριαμβευθείσης ἐν ταῖς ἡμέραις Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, τῶν εὐσεβῶν ὀρθόδοξων βασιλέων ἡμῶν — τοὺς κατὰ τόπους εὐρισκομένους — ἀποκτείνουσι cf. 40 τῶν βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος (869 cf. p. 73); p. 66. τὴν ἐν Κορίνθῳ ὑποδόμησε Παῦλος, τὴν δὲ Μ. Σ. καὶ Τ. λέγει δὲ Μ. τὸ συνέδριον τὸ εἰς Κίβουσαν καὶ Κ. δὲ καὶ Σ. Σ. καὶ Τ. καὶ Ἀχ. τὸν Γ. τὴν Φ. Ἴ. τὴν Κ. τοὺς Ἀργαούτας, Ἐφ. δὲ τοὺς ἐν Μ. Α. κυνὸς χώραν. ⁴⁵ μ. ἐτ. δὲ Ced. ⁴⁶ ὅστις Ced. ⁴⁷ καὶ add. Ced. ⁴⁸ δὲ add. Ced. ⁴⁹ Θεὸν add. Ced. ⁵⁰ h. l. codex lacunam habet illorum IX vocabulorum loco respondentem. ⁵¹ π. τὸ πιστεύω Cod. ⁵² Ced. 759, 12—18—Ἐπ. δὲ β. cf. Petrum Siculum 2. Δεύτερον, τὸ τὴν — Θεοτόκον μὴδὲ κἀν ἐν ψιλῇ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων τάττειν — ἀπαριθμῆσαι, μὴδὲ ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι τὸν Κύριον, ἀλλ' οὐρανῶθεν τὸ σῶμα κατενεγκεῖν — Γεννίσιος ἀνάθεμα τὸν μὴ προσκυνοῦντα τὴν π. Θ. ἐν ἣ, εἰσῆλθεν ὁ Κύριος — εἶπε δὲ ταύτην εἶναι τὴν ἄνω Ἰ. ἐν ἣ πρ. ὁ. ἡ. ἐ. ὁ. χ. ⁵³ παναγίαν Cod. sed infra ἀγ. ⁵⁴ ἔπου πρ. Hebr. vi, 20.

λέγουσι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἀγίαν Μαρίαν (τὴν) Ἀ
Θεοτόκον, οὐδὲ ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι τὸν Κύριον.

⁶⁶ (7) Βλασφημοῦσι δὲ καὶ εἰς τὰ θεῖα μυστήρια
τῆς ἀγίας κοινωνίας τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵμα-
τος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντες ὅτι
τὰ ῥήματα αὐτοῦ ὁ Κύριος διδούς τοῖς ἀποστόλοις
ἔλεγε· « Ἀάθετε, φάγετε ⁶⁷, πίετε οὐκ ἄρτον καὶ
οἶνον, » καὶ οὐχί ⁶⁸ φασὶ προσάγεσθαι ἄρτον καὶ
οἶνον.

609 ⁶⁹ (8) Βλασφημοῦσιν ⁷⁰ εἰς τὸν τιμιον
σταυρὸν, λέγοντες, ὅτι σταυρὸς ὁ Χριστός ἐστιν, οὐ
χρὴ δὲ προσκυνεῖσθαι τὸ ξύλον ὡς κεκατηραμένον ⁷¹
ὄργανον.

⁷² (9) Τοῦς ⁷³ προφήτας καὶ (τοῦς) λοιποὺς ἀγίους
ἀποβάλλονται, ἔτι δὲ (καὶ) τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν
μέγαν πρωταπόστολον, πλείον πάντων καὶ δυσφη-
μοῦσι καὶ ἀποβάλλονται ⁷⁴, ἐξ αὐτῶν μηδένα τινὰ
ἐν μέτρῃ τῶν σωζομένων εἶναι, λέγοντες, καθολικὴν
ἐκκλησίαν τὰ ἑαυτῶν συνέδρια πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ
ἀλληγορίᾳ αὐτῶν λέγοντες· πρὸς ἑαυτοὺς γὰρ
ἐκείνοι προσευχάς ⁷⁵ αὐτῶν λέγουσι, βάπτισμα δὲ τὰ
ῥήματα τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς φησιν ὁ Κύριος ⁷⁶·
« Ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν. »

⁷⁷ (10) Ταῦτα πάντα καὶ πλεον ⁷⁸ τούτων, ὅτε
φωραθῶσιν, ἀλληγοροῦσιν· ἀλλὰ χρὴ νουνεχῶς καὶ
διωριμένως αὐτοῖς (157^b) εἰ; πάντα διαλέγεσθαι. Καὶ
γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος πραχειρώς ἔχουσιν ὡς νόμον οἰκεῖον
πάντοτε ⁷⁹, μάλισθ' ⁸⁰, ὅτε βισωθῶσι, διαψευσθό-
μενοι ⁸¹ λέγοντες, καθὼς ἐὰν προσταθῶσιν ἢ προ-
τραπῶσι ⁸², ἀνέκλητοι ἦντες παρ' ἑαυτοῖς. Οὕτως **C**
γὰρ αὐτοῖς ὁ Μάνης ⁸³ παρέδωκεν, ὅτι Οὐκ εἰμὶ
ἐγὼ ἄσπλαχνος, φησιν, ὡς Χριστὸς ὁ εἰπὼν ⁸⁴·
« Ὅστις ἂν με ἀρνήσῃται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γώ » ἄλλ' ἐγὼ ⁸⁵ τοῦ ἄρνου-
μένου με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν οἰκίαν
σωτηρίαν κοριζομένου, ὡς μὴ ἀρνούμενον με, μετὰ
χαρᾶς προσδέξομαι ⁸⁶ καὶ τὴν ἀνάκλησιν καὶ τὸ
ψεῦδος ὡς τὴν πρὸς ἐμὲ ὁμολογίαν ἀνεύθυνον ⁸⁷.

⁸⁸ (11) Ὅμοίως μέντοι καὶ ⁸⁹ πρεσβυτέρους καὶ
λοιποὺς ἱερεῖς τοῦς ⁹⁰ παρ' ἡμῖν ἀποβάλλονται·
ἐκείνοι δὲ ⁹¹ τοῦς ἱερεῖς αὐτῶν ⁹² συνεκδήμου; λέ-
γουσι καὶ νοταρίους, ἀδιαφόρους ⁹³ πᾶσιν αὐτοῖς
ὄντας **610** καὶ τοῖς; σήμασι καὶ ταῖς διαίταις καὶ
πάσῃ τῇ τοῦ λοιποῦ βίου κατασκευῇ.

⁹⁴ (12) Ἔχουσι δὲ πάντα τὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ **D**
τοῦ Ἀποστόλου ῥητὰ διάστροφα, [πρὸς] τὰ παρ'
ἡμῖν ⁹⁵ ὄντα ἐναντία, παρ' αὐτῶν δὲ συντεθέντα ὡς
ἦθεν ἀρμόζοντα ταῖς οἰκείαις αὐτῶν αἰρέσεσιν· ὡς
γὰρ εἴρηται τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις, οὕτως εἰσὶν
[ὡς] καὶ [τὰ] παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτα, τὰ δὲ νοήματα

A sanctam Mariam Deiparam, nec ex ea Christum
fuisse incarnatum.

Blasphemant etiam in divina mysteria sacræ
communions pretiosi corporis et sanguinis Do-
mini nostri Jesu Christi, dicentes Dominum apo-
stolis præbentem sua verba dixisse : « Accipite,
comedite, bibite, non panem et vinum ; » et dicunt
non addi panem et vinum.

Blasphemant in pretiosam crucem, dicentes cru-
cem esse Christum, et non adorandum esse lignum
quasi maledictum instrumentum.

Prophetas et cæteros sanctos abjiciunt, præterea
etiam sanctum Petrum, magnum apostolorum princi-
pem, magis quam omnes calumniantur et abjiciunt.
Ex illis neminem in parte salvatorum esse dicunt.
Ad nos allegorice dicunt catholicam Ecclesiam
ipsorum synedria ; ad se enim illi suas orationes
dicunt, baptismaque verba Evangelii, sicut ait Do-
minus : « Ego sum aqua vivificans. »

Hæc omnia aliaque plura, cum explicantur
allegorice exponunt. Oportet autem sapienter et
distincte cum ipsis in omnibus disputare. Semper
enim in promptu mendacium habent veluti legem
sibi propriam, maxime cum urgentur, dicentes,
se mentientes quando necessarium vel utile ducunt,
se innoxios esse innocentes. Sic enim ipsis
Manes tradidit : « Non sum ego, inquit, immisericoiς
sicut Christus, qui dixit : « Qui me negaverit
coram hominibus et ego negabo eum. » Ego vero
negantis me coram hominibus et propriam salutem
querentis, quasi non abnegantis me, cum gaudio
suscipiam et invocationem et mendacium, tanquam
innocentiam ad me confessionem. »

Item presbyteros cæterosque sacerdotes apud
nos receptos rejiciunt. Isti vero sacerdotes suos
dicunt contribules et notarios, consimiles om-
nibus ipsis et habitu et regimine et omni vitæ
commercio.

Habent autem omnia Evangelii et Apostoli
verba distorta et eis quæ sunt apud nos contra-
ria, ab ipsis autem disposita velut sane suis hæ-
resibus concordantia. Sicut enim dictum est, scri-
ptura verbisque hæc ita velut apud nos integræ
sunt, sed sententiæ distorquentur, quemadmodum

Varie lectiones et notæ.

⁶⁶ Ced. 759,18 — 23 : φασὶ δὲ, Petrus Siculus : Τίς ἄρτον. ⁶⁷ καὶ add. Ced. ⁶⁸ οὐ χρὴ
φησὶ Ced. οὐχὶ φη. cod. ⁶⁹ Ced. 759,24 — 760,2. Petrus Siculus. ⁷⁰ δὲ καὶ add. Ced. ⁷¹ κατηρ.
cod. ⁷² Ced. 760,2—9. Petrus Siculus : Πέμπτον cf. p. 50. ⁷³ δὲ add. Ced. ⁷⁴ ἀποστρέφονται ἐξ Ced.
⁷⁵ πρ. αὐτὰ λ. Ced. ⁷⁶ Jo. iv, 14,27, vii, 38 cf. vi, 51. ⁷⁷ Ced. 760,9—20. ⁷⁸ πλεῖον Ced. ⁷⁹ μέν
add. Ced. ⁸⁰ δὲ add. Ced. ⁸¹ καὶ add. Ced. ⁸² καὶ add. Ced. ⁸³ ὁ Μ' ἄ. π. Ced. ⁸⁴ Matth. x, 33. ⁸⁵
λέγω add. Ced. ⁸⁶ δέχομαι Ced. ⁸⁷ ἀνευθύνως Ced. ἀνευθύνω. ⁸⁸ Ced. 760,20 — 761,1. ⁸⁹ τοῖς add.
Ced. ⁹⁰ τῶν παρ' Ced. ⁹¹ καὶ add. Ced. ⁹² αὐτοῦς Ced. αὐτ. cod. ⁹³ ἀδιαφόροις cod. Petrus Sien-
lus : Ἐκτον conf. p. 72. ⁹⁴ Ced. 761,1—7. ⁹⁵ ἡμῖν Ced.

de illis manifestius in explicationibus a me dictum est

Adorant autem in occasione Evangelium quod est apud nos dicentes : «Non in cruce sed in libro, Christi sermones sunt, ideoque ipsos adoro.» In infirmitate vero et in labore quidam ex ipsis incidunt cum crucem sibi imponunt; et inconvalescente recuperata, rursus illam frangunt et in ignem jaciunt comburendam.

Quidam ex illis infantes suos baptizari curant a presbyteris quos apud se captivos habent: alii vero in nostram orthodoxorum ecclesiam ingressi, clam divinis mysteriis ad majorem simplicium deceptionem communicant.

His igitur modis et tali hypoerisi utentes, omni libidine et impuritate utriusque hominum naturæ indistincte et libere utuntur, quosdam autem ex ipsis ad parentes solum sibi discretionem admittere dicunt.

Hucusque de tali hæresi quæ orta est sub rege Constantino Pogonato, Heraclii nepote, qui cum regnasset, ut dictum est, decem et septem annos dysentericus mortuus est.

CCXXXIX. Sextum concilium.

Eo tempore convocata est sexta synodus, Constantinopolitana tertia, in quam convenerunt ducenti viginti septem Patres, anno decimo scilicet primo regni Constantini, filii Constantis et patris Justiniani. Illi præerant Theodorus et Georgius presbyteri et Joannes diaconus, legati Agathonis papæ Romani; Georgius Constantinopolitanus; Theophanes Antiochenus patriarcha, ab ipsa synodo subrogatus prædecessori Macario quem tunc deposuerat tanquam suis oppositum orthodoxis definitionibus; et pro diocesi Alexandrina Petrus monachus, pro Hierosolymitana autem nemo, quippe quæ sedes suis patriarchis a Saracenorum gente orbatae erant; contra Theodorum Pharensem episcopum, Honorium Romæ, Cyrum Alexandriae, Sergium, Pyrrhum, Petrum et Paulum Constantinopolis olim episcopos, necnon contra eos qui horum hæreticorum errores in illa sacra synodo renovaverant, scilicet Macarium dictum Antiochiæ antistitem, Stephanum ejus discipulum, et Polychronium puerilem senem, dicentes unicam voluntatem unicamque operationem esse in Salvatore

A διατρέφουσιν, καθὼς περὶ τούτων σαφέστερον ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λέλειπται.

(13) Προσκυνοῦσι δὲ τὸ πρὸ ἡμῶν Εὐαγγέλιον ὅτε τύχη, οὐκ ἐν τῷ σταυρῷ, ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγοντες, ὅτι λόγοι τοῦ Χριστοῦ εἰσι καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς προσκυνῶ. Ἐν ἀσθενείᾳ δὲ καὶ πόνοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ὅτε περιπίσωσι, τὸν σταυρὸν ἐπιτιθέασιν ἑαυτοῖς· καὶ ὑγίαιας τυγχάνοντες, πάλιν αὐτὸν συγκλῶσι καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι πρὸς τὸ κατακαῦσαι.

(14) Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ παιδία αὐτῶν βαπτίζουσιν ὑπὲρ τῶν πρεσβυτέρων (αἰχμαλωτῶν ἦντων πρὸ αὐτοῖς)· ἕτεροι δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων, λεληθότως (τῶν θεῶν μυστηρίων) μεταλαμβάνουσι πρὸς πλεῖστα ἑξάπατην τῶν ἀπλουστέρων.

(15) Ταῖς τοιαύταις μεθοδῖαις καὶ ὑποκρίσει χρωόμενοι πάση (τῇ) ἀκολασίᾳ καὶ μισαμῶ ἑκατέρας ἀνθρώπων φύσεως ἀδιαφόρως καὶ ἀδεῶς χρῶνται, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μένον αὐτῶν διαφέρεσθαι λέγουσιν.

(16) Ἔως οὖν τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἰρέσεως. Ἐπανέτειλε δὲ πρὸς τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνον τὸν Πωγωνάτον, τὸν ἐγγονὸν Ἡρακλείου, ὁ βασιλεύσας ἐτη ιζ'. ὡς εἴρηται, ἀπειθεῖν δυσεντερικός.

ΣΛΘ'. Σύνοδος ς'

611 Ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ς' σύνοδος; ἐν ΚΠ. τὸ γ' συνελθοῦσα τῶν σκζ' ἁγίων Πατέρων ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κωνσταντος, τοῦ πατρὸς Ἰουστινιανοῦ, ἑπτά καὶ δεκάτῃ, ἧς ἡγούνησεν Θεόδωρος; καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης διάκονος τοποτηρηταὶ Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης, Γεώργιος ΚΠ., Θεοφάνης Ἀντιοχείας, ὑπ' αὐτῆς χειροτονηθεὶς τῆς συνόδου, διὰ τὸ τὸν προσηγησάμενον Μακάριον καθαιρεθῆναι τότε ὡς ἀνενεχθέντα τοῖς ὑπ' αὐτῆς ὀρθοδόξως δογματισθεῖν. Τῆς δὲ διοικήσεως Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχός, τῆς δὲ [τῶν] Ἱεροσολύμων οὐδὲς διὰ τὸ τοὺς θρόνους χηρεῦεν τῶν πατριαρχῶν κατασχεθέντας τῆν καὶ αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Σαρακηνῶν ἔθνους, κατὰ Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαρῶν ἐπισκόπου, Ὀνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου τε καὶ Πύρρου καὶ Πέτρου καὶ Παύλου, ΚΠ. γεγονότων ἐπισκόπων, ἔτι καὶ [κατὰ] τῶν ἀνακαινισάτων τῆν αἵρεσιν τούτων (ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ αἰρετικῶν, τουτίστιν) Μακαρίου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας προέδρου, (καὶ) Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, (ἔτι δὲ) καὶ Πολυχρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, λεγόντων ἐν

Variae lectiones et notæ.

α ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λ. π. τ. σ. Ced. β. καὶ καλοῦσιν ἢ καταπατοῦσιν αὐτὸν Ced. γ. ἡμετέρων αἰδ. Ced. δ. ἐν τῇ ἡμ. ἐκ. Ced. ε. ἑξάπατησιν Ced. ζ. Ced. 761,16—19. η. τινὲς Ced. θ. εἰσὶν ἀπὸ τῆς πέμπτης συνόδου ἕως τῆς ς' ἐτη ρκθ'. Glossa marginalis. ι. Ced. 766,16—767,14 : ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμένη ς' σ. γ. ἐν ΚΠ. συνελθόντων σπθ' α. π. ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς β. Κ. τοῦ π. Γ. κ. Κωνσταντίνου. λ. Ced. μ. οὐδὲς? cod. οὐδὲ ut Zon. ν. κατασχεθέντ. cod. ξ. ὅτε Σ. συνηθροίσθησαν δὲ κ. θ. Ced. ς. Σ δὲ Ced. ζ. Παύλου καὶ Πέτρου ἐκ. ΚΠ. γ. Ced. δ. Στ. μ. α. Ced.

ἰλιμα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ὁ ἡμῶν Ἀ ἠσοῦ Χριστοῦ (καὶ Θεοῦ), οὐ; ἀναθεματίασα ἐξείρησε δύο θελήματα φυσικὰ ἡγουν θελήσεις (δύο) καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνδῶ; Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὁ.

nostre Jesu Christo Deo, quibus anathemate percussis, synodus declaravit duas voluntates naturales duasque operationes inesse in uno Christo et Deo nostro.

ἰ (2). Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἰ βασιλείας ἦλθον οἱ Σαρακηνοὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ κατὰ τῆς ΚΠ. προσορμήσαντες κατὰ τὴν παράλιον τοῦ 612 ἰ Ἐβδόμου. Ἀντιπαράσταται αὐτοῖς Κωνσταντίνος, ὁφ' ὧν κλείσται ναυμαχίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγένοντο ἀπὸ ἔαρινου ὁ καιροῦ μέχρι τοῦ φθινοπωρινοῦ.

Eodem regnante, Sarraceni cum magna classe adversus Constantinopolim a parte maris irrucrant die Dominica. Constantinus aciem contra eos instruit; qui quotidie navalia committebant praelia, a verno tempore ad autumnum.

(3) Τοῦ δὲ ὁ χειμῶνος ἐτι γινόμενου ὁ, διαπερῶν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἐχάριμαζεν ἐν Κυζίκῳ.

Redeunte autem hieme, transfretavit classis in Cyzicum, ibique hiemavit.

ἰ (4) Καὶ πάλιν ὁ ἔαρος ἀρχομένου ἐκείθεν ἀναχθεῖς, ὁμοίως τοῦ διὰ θάλασσαν ὁ εἶχετο πολέμου. Ἐπεὶ οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρκέσαντος, οὐδὲν πλὴν ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἦγε στόλος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους μαχητικούς ἀνδρας ἀποβαλόντες, ὁπέστρεψαν πρὸς τὰ ἰδία.

Vere iterum incipiente, sese exinde movens, pariter navale continuavit bellum. Septem igitur annis belli elapsis, nihil amplius assecuta est Saracenorum classis; qui, innumeris bellatoribus amissis, ad sua reversi sunt.

ἰ (5) Ἐν δὲ τοῖς ὁ μέρεσι τοῦ Σουλταίου γινόμενοι ὁ καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ βαρβαίων ἀνέμων καὶ θαλασσίῳ κλύδωνος κατασχεθέντες, ἀρῶν ἀπώλοντο.

Cum vero in partes Syzici devenerunt, ab asperis et vehementibus ventis marisque fluctibus correpti penitus perierunt.

(6) Ὅτε καὶ (158) ὁ ἀκάθιστος ἐτυπώθη καὶ τὸ κενόδειον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ὁ Τῆ ὑπερμαχούσῃ στρατηγῷ ὁ καὶ τὸ ὁ Πρόσταγμα ὁ Χριστιανῶν, ὁ καὶ τὸ ὁ Πρεσβεία θερμῆ.

Tunc representata est invicta et vexillo sanctissimæ Deiparæ verba inscripta hæc: « Protectrici exercituum duci; » et « Auxilium Christianorum; » et « Fervide intercessio. »

ἰ (7) Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν ἰλλθόντες ἐν Χρυσόπολει (Ἐκραζόν) λέγοντες ὁ ὁ Εἰς Τριῶνα πιστεύομεν ὁ τοὺς γ' (ἀναγορευόμενον καὶ) ἐπέφησαν ὁ ὁφ' οἷς θυμηθείς Κωνσταντίνος ὁ δίδοι μόνος ἦν ἰσταχμένος, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον, ἀποστέλλει (πρὸς αὐτοῦ; πατρικίον ὡς δῆθεν ἀποδεχόμενον τοῦτο καὶ προσκαλούμενον αὐτοὺς τὰ πρωτεία βουλεύσασθαι μετὰ τῆς συγχλήτου). Καὶ δὴ εἰσελθόντων ὁ ἐν τῇ πόλει, τούτους ἀνεσκόλοπισα καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ἐββινετόρησεν.

Postea Anatolicæ regionis incolæ venerunt Chrysopolim, clamaveruntque: « In Trinitatem credimus: tres proclamemus et coronemus imperatores. » Iratus illis Constantinus, quia solus esset coronatus, fratres autem ejus nulla gaudebant auctoritate, ad eos patricium mittit, quasi hoc approbans. Ipsosque advocans ad hoc deliberandum cum senatu. Ubi vero urbem sunt ingressi, eos palo affixit. fratribusque suis nasum abecidit.

613 ὁ (8) Καθ' ὁ χρόνον ὁ τῶν Βουλγάρων ἔθνος (ἐπὶ ὁ τοῖς ἀρκτέροις καὶ παρατικοῖς μέρεσι τοῦ Εὐξείνου πόντου ἐκ τῆς λεγομένης Μαυρίτιδος λίμνης) ἐπῆλθον τῇ θράκη (μετὰ πολλῆς πτωχείας καὶ ἀπορίας; ἔσπερ μαδῶν Κωνσταντίνος καὶ σπέρδα λυπηθείς) ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς ναυμαχίας καὶ πεισο-

Circa id tempus, Bulgarorum gens a palude Maotide in septentrionales et ulteriores Pontini Euxini oras irruentes, Thraciam invaserunt ita ut multa paupertas ac penuria oriretur. Quo auditu, Constantinus, acri dolore affectus, in illos erupit cum magna D navali pedestrique exercitu, et in medio fluminis

Varie lectiones et notæ.

ὁ τοῦ Κυρίου ὁ. Ced. ὁ δεικνυθῆαι add. Ced. ὁ ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίας συμβόλων ἐξέθετο οὕτως ἐν τισι τῶν σεπτῶν εἰκότων γραφαῖς, κτλ. Ced. 767,13 — 769,10. ὁ Ced. 664,21 — 765,3 τῷ δὲ ἰ. ἔπει. ὁ αὐτ. cod. αὐτῆς? ὁ ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλίου εἰς Σεπτέμβριον Ced. ὁ Καὶ ὑποστρέψαντες ἐν Κυζίκῳ ταύτην παραλαμβάνουσι καὶ χειμάζουσιν ἐκεῖ Ced. 765,3,4. ὁ ἐπιγιν. cod. ὁ — 674. ὁ Καὶ κατὰ ἔαρ ὁμοίως ἐπολέμουν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ ἰ ἔτη τῇ βοήθειᾳ δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου πλῆθος; καὶ ἀποβαλόντες μετ' ἀσχύνης μεγάλης ἰ. Ced. 765,4—7. ὁ θαλάσσης; cod. ὁ 678. ὁ Ἐκπορίζων δὲ ὁ τοιοῦτος στόλος; ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Σ. ὑπὸ χειμῶριον ζάλης καὶ καταιγίδος συντριβεῖ ὁλοκλήρως ὤλετο Ced. 765,7 — 9. ὁ γινόμενος — κατασχεθέντες — ἀπώλοντο ἰ, γινόμενος — κατασχεθείς — ἀπώλετο cod. ὁ προστάγματι? τῶν cod. ὁ 669. Ced. 764,8—14. τῷ α' ἔπει οἱ τοῦ θ. τῶν Ἀ. ἦλθον. ὁ ὅτι add. Ced. ὁ στ. ἐπαράχθη δὲ Κ. μ. γὰρ αὐτὸς ἦν ἔστ. οἱ δὲ ἄδ. ἰ. ἰ. ἰ. ἰ. καὶ ἀποστειλάς ἐκράτησε τοὺς πρώτους αὐτῶν καὶ ἐφρούλισεν ἐν Συκαί. ὁ οἱ δὲ λοιποὶ ἐφυγον. ὁ δὲ βασιλεὺς τ. ἰ. ἰ. Ced. ὁ εἰσελθόντ. cod. εἰσελθόντας? ὁ 677—679. ὁ Τῷ ἰ ἔπει οἱ Βούλγαροι ἐπ. τῇ θ. καὶ τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν στρατεύσαντος, ἠτῶνται ἰ Ρωμαῖοι καὶ πολλοὶ κίπτουσι Ced. 766,11—13: τῷ ἰα' ἔπει τὸ τῶν Β. ἰ. διαπεράσαν τὸν Δάνοδιον καὶ ἀποχωρήσαν τῶν ὁμοφυλῶν αὐτοῦ, ἐσχήνωσαν ἐν Βάρναξ ἐν τισιν ὁμαῖς καὶ ὁρεσι ὁ τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος ὁν ναυτὶ καὶ στρατιῷ, κτλ. 770,3—11. ὁ ἀπὸ τοῖς cod.

Danubii continente explicuit peditum aciem, na-
ves autem vicino littori applicuit. Quo facto Bul-
gari, magno terrore perciti, in propugnacula expu-
gnatu difficilia profugerunt.

Cum autem imperator gravi laboraret podagra,
et cogeret balnei causa in meridiem divertere
cum quinque cursoribus, exercitum ac duces reli-
quit, iubens milites in castris stare et pugnare.
Exercitus vero, regem fugere arbitratus, in fugam
se convertit, nemine persequente.

Quo viso, Bulgari, e propugnaculis egressi, eos
persecuti sunt, et multis occisis ac spoliatis, bonis
eorum potiti et exinde Christianorum terram
dominati sunt.

Unde invitus imperator pacem cum eis iniit,
foedera, in Romanorum dedecus, cum illis pangens
qui totam depopulabantur Thraciam ulterioremque
regionem.

Interea, ut supra dictum est, Sarracenorum
exercitus recedens divina voluntate in mari peri-
it: alii in Sylæo submersi sunt; alii a Cibyræo-
torum duce iterum debellati victique fuerunt. Præ-
terea combustæ sunt eorum naves ab igne
submarino. Callinicus enim quidam architectus, ab
Heliopoli Syriæ profugus ad Romanos, eis primus
hunc ignem paravit, et ita naves Arabum succen-
sas una cum hominibus demersit. Et sic Romani
victores reversi sunt, inventione ignis maritimi
facta.

Mardaitæ autem Libanum (Syriæ) ingressi, eum
occupaverunt.*

Timens Mavias legatos mittit ad Constantinum
pacem petens et tributum annuum offerens. Im-
perator, legatos admittens, misit eum eis patricium
Joannem Pitzigaudam, ut virum magna experien-
tia et sapientia ornatum, cum Arabibus pa-
cisceretur. Arabes sapientiam et solertiam ejus
admirati, promiserunt se quotannis Romanis
pensuros auri tria millia, servorum quinquaginta
millia, equos generosos centum, et hoc per annos
30; ita ut per id temporis pax ubique esset
Romanos inter et Arabes.

Α μαχίας, και διὰ μέσης ²² τῆς ἡπείρου τοῦ ποταμοῦ
Δανούδη τὰς περὶ τὰς ²³ παρατάξεις, διὰ δὲ τῆς
πληθυσίας ἀκτῆς τῆς νυκτὸς προσορμίνας, οἱ
Βούλγαροι λίαν φοβηθέντες, εἰς ὄχυράματα δυσάλωτα
ἐαυτοὺς ἐσφαλίσαντο.

(9) Τοῦ δὲ βασιλέως ²⁷ ὀξυπαθήσαντος ἐν πο-
δαλγίᾳ καὶ ἐπὶ μεσημβρίαν ἐκδιασθέντος ἐπιστρέφει
χάριν βαλαμίου μετὰ δρομώνων ε', κατέλειπε τὸν
λαὸν καὶ τοὺς στρατηγούς καλεῦσας περικαθίζεσθαι
καὶ πολεμεῖν ἐπὶ ἔθνος. Ὁ δὲ λαὸς τὸν βασιλέα φεύγειν
νομίσαντες, εἰς τροπὴν ἔδωκαν, μηδενὸς διώκοντες.

(10) Οἱ δὲ Βούλγαροι θρασάμενοι ²⁸ (καὶ τοῦ ὄχυ-
ρώματος ὑπερβλόντες), ἐπεδίωξαν ὅπισθεν αὐτῶν
καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, καὶ λαφυραγωγῆσαντες τὰ
ἐαυτῶν ἐκρίτησαν ἕκτοτε καὶ κατεκυρίευσαν τῆν
B τῶν Χριστιανῶν χώραν.

²² (11) Ὅθεν ²³ ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰρήνευσε
μετ' αὐτῶν ε', πάντα δούς ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν Ῥω-
μαίων, (ὡς ληζομένων πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὰ
ἐπέκεινα ταύτης).

²⁷ (12) Ἐπὶ αὐτοῦ, καθὰ προλέλεκται, ὁ τῶν Σα-
ρακηνῶν θεοδύστιτος στόλος ὑποστρέφας, καὶ οἱ
μὲν ἐν τῷ Συλαίῳ κατεποντίστησαν ²⁸, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ τῶν Κιβυρραίων αὐθις πολεμήσαντες
ἠττήθησαν ἐμπροσθέντων καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν ³¹⁴
ὑπὸ τοῦ ὕδατος πυρὸς Καλλίνικου ²⁹ γὰρ τις
ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Συρίας προσφυγὼν
τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ ὑγρὸν ³⁰ ἀρχῆθεν αὐτοῖς κατε-
σκευάσεν, καὶ τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη καταπρήσας
C σύμφυχα ἀπώλεσεν. (Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ
νίκης μεγάλης ὑπέστρεψαν) ἕκτοτε τὸ ὑγρὸν πῦρ
ἐφευρόντες.

²⁸ (13) Εἰσηλθὼν δὲ εἰ Μαρδαίται εἰς τὸν ἄβανον
(Συρία) καὶ ἐκράτησαν ²⁷ αὐτόν.

²⁹ (14) Καὶ Μαυίας φοβηθεὶς ³⁰ ἀποστέλλει πρί-
σθεις πρὸς τὸν βασιλέα ζητῶν εἰρήνην (ὑποσχόμενος
καὶ ἐτήσια πάντα). Ὁ δὲ (βασιλεὺς τοὺς πρέσβεις
διεξιόμενος) ἀποστέλλει (σὺν αὐτοῖς Ἰωάννην πατρι-
κίον) τὸν Πιτζιγαυδὴν ³¹ (ὡς πολυπειρίᾳ καὶ φρονή-
σει κεκοσμημένον, διαλεχθῆναι τοῖς Ἀραβί. Τῶν δὲ
Ἀράβων θαυμασάντων τὴν φρόνησιν καὶ ἀγχινοίαν
αὐτοῦ), συνεφώνησαν παρέχειν Ῥωμαίοις κατ' ἑτα-
χρυσῶν χιλιάδας γ', καὶ αἰχμαλώτων χιλιάδας ν' ³²,
καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. (Ταῦτα ἐστοιχῆθη δίδωσθαι)
D) ἐπὶ χρόνους λ' (ὥστε εἶναι πλατεῖαν εἰρήνην ἀναμα-
ταξὺ Ἀράβων καὶ Ῥωμαίων).

Variae lectiones et notæ.

²² διὰ μ. cod. ²³ τὰ περὶ τὰς παρατάξεις; cod. ²⁷ Συνέβη δὲ καὶ τὸν βασιλέα φεύγειν διαφημίσαντες φυγῆ
ἐγρήσαντο μ. δ. Ced. 770, 11, 12. ²⁸ Ὅπερ θ. οἱ B. ἐδ. ὅπισθεν ἀ. καὶ π. ἀνεῖλον καὶ ἕκτ. διαπεράσαντες
πάντας καὶ ἐμπλατυθέντες τὴν Ῥωμαϊκὴν χ. ἡχμαλώτιζον Ced. 770, 12—15. ²⁹ Ced. 770, 15, 1. ³⁰ καὶ
a. l. d. Ced. ³¹ μ. ἀ. ὡς λέλεκται: 766, 13 — 15. Βουλόμενος δὲ ὁ β. ἔχειν εἰρήνην μετὰ πάντων στοιχεῖ π.
καὶ ὑποχωρεῖ εἰς αἰσχύνῃ τῶν Χριστιανῶν τῆ τούτου ἀβελτηρίᾳ. ³² 678. — Περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς.
²⁷ κατεποντίσθησαν cod. ²⁸ Τότε K. ἀ. ἀ. Ἡ. τῆς Αἰγύπτου πρ. Ced. 765, 12—15. ²⁹ πῦρ θαλάσσιον κα-
τασκευάσας τὰ τῶν Α. σ. κατέπρησεν ἐν Κυζίκῳ σ. καταποντίσας αὐτὰ· αὐτὸς οὖν ἔστιν ὁ τὸ θαλάσσιον
πῦρ ἐφευρών. ³⁰ 677. — Ced. 765, 19—24: τῷ η' καὶ ὁ ἕτερος. ³¹ ἐκρ. ἀπὸ τοῦ Μαύρου θροῦ, κτλ. Ced.
³² 678 — Περὶ τοῦ Πιτζιγαυδῆ. Ced. 765, 24—766, 7: ταῦτα μαθὼν ὁ M. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφοβήθησαν
καὶ συλλογισάμενοι ὡς τὸ τῶν Ῥωμαίων βασιλείον ὑπὸ Θεοῦ φρουρεῖται πέμπουσι πρ. τὸν αὐτοκράτορα
Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. ²⁹ σφόδρα φοβηθεὶς cod. Lego η' ³⁰ Πιτζικαυδὴν καὶ ποιεῖ ἐγγράφως εἰρή-
νην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐτησίως πρ. αὐτοὺς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους Ced. ³¹ χ. ε' καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτους
ο' Ced.

(15) Ὡσαύτως ^α και οι τὰ ἐσπέρια οἰκοῦντες Α (ἐπιθαλαίαι δ τε χαγάνοι; και οι ἐπίκεινα βῆγες και κιστάλδοι δῶρα τῷ βασιλεῖ στείλλαντες; εἰρήνην ἤθελαντο. Εἰξεν οὖν ὁ βασιλεὺς και ἐκύρωσεν εἰρήνην, και ἄγενετο γαλήνη ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ και Δύσει.

615 ^α (16) Ἦραμῆσας δὲ ἐκ πάντων, ἤνωσε τὰς ἐκκλησίας; και ^α σύνοδον οἰκουμένην (158^b) ποιήσας ^α ἐν ΚΠ. ἐθεβαίωσε τὰ δόγματα τῶν προλαβουσῶν ἁγίων ε' συνόδων, καθὰ και προέλεχται.

^α (17) Ἐστράφη δὲ ^α Ἰουστινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ συμβασιλεύειν αὐτῷ.

^α (18) Μάβλου δὲ τοῦ Ἀραβος τελευτήσαντος, Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε, και ἀποστειλάς πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλεῖα ἤθελαντο εἰρήνην, τοῦ παρέχειν τξ' χιλιάδας χρυσίου νομίσματα, και τξ' δούλους, και εὐγενεῖς ἵππους τξ' καθ' ἑκάστον χρόνον, ἕως παυθῆ τῶν Μαρδαϊτῶν τὸ τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου.

^α (19) Ἀπεθίω δὲ ὁ αὐτὸς εὐσεβῆς βασιλεὺς; Κωνσταντῖνος βασιλεύσας ἐτη ιζ' ^α.

ΣΔ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τοῦ Πρωτομηθέντος.

^α Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἐτη ις'. Οὗτος ἀπέστειλε ^α πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα ἐγγράφως ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, και πέμφας παρέστειλε τοὺς Μαρδαίτας, χιλιάδας ιβ' (ὦ τῆς ἀνοίας;) τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀπρωτηριάσας ^α πάνδεινα γὰρ ^α κακὰ ἐκτοτε C ^α 616 πίπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων και ἔως τοῦ νυνί, τούτων παρασταλάντων.

^α (2) Ἐλυσί δὲ και τὴν ^α τῶν Βουλγάρων εἰρήνην ^α.

^α (3) Ἐπιστρατεύσας δὲ ^α ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, πολλὰ τῶν Σκλάβων πλήθη, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ λόγῳ παραλαβὼν, ὑπέστρεψε, ἀφ' ὧν ἐπιλεξάμενος και στρατεύσας χιλιάδας; λ' ^α λαὸν περιούσιον τούτους ἐπώνυμωσεν.

^α (4) Οὗς δὲ καθοπλίσας και ἰδιοποιησάμενος; και

Variae lectiones et no. α.

^α Ταῦτα μαθόντες οι τὰ ε. δ. σ. τῷ β. ε. ἤθελαν οἷς εἶξας ὁ β. ἐκ ταύτην· και γέγονεν ἀμεριμνία μεγάλη ἐν τῇ τε δ. και τῇ δ. Ced. 766,7 — 10. ^α Ced. 710,16 — 19. ^α τὴν προλαβούσαν ἁγίαν ἔκταν Ced. ^α σ. συναθροίσας ἐν ΚΠ. τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀναθεμάτισε Ced. ^α 681. ^α Τῷ δὲ ιγ' εἶπε ἀπέσπετο τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας και μόνος ἐβασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ υἱῷ αὐτοῦ Ced. 770,20,21. ^α 684 Ced. 771,4 — 8: Τούτῳ τῷ εἶπε (Ἰουστ. α') ἀποπέλλει Ἀβ. πρὸς αὐτὸν βεβαίωσαι εἰρ· και ἐτοιγήθη ἵνα παύσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν Μ. τ. ἐκ τοῦ Α. και κολύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ και παρέχη καθ' ἑκάστην ἡμέραν ν. α και ἵππων και δούλων. ^α 685. Ced. 770,22,23: Τῷ ζ' ἐτελεύτησεν ὁ ε. Κ. κρατήσας ε' ιζ'. ^α ιδ' cod. ^α 686. ^α και ἐπεμφεν ὁ βασιλεὺς τὸν μαγιστράν Πάυλον π. Α. δ. τὰ σ. και γεγονόσιν ἐγγράφα ἐμάρτυρα π. οὖν ὁ βασιλεὺς; ἀναλάβετο τ. Μ. χ. ιβ' Ced. 771,8 — 17. ^α πᾶσαι γὰρ αἱ νῦν οἰκουμέναι παρὰ τῶν Ἀράβων ἀπὸ Μόβλου ἐστία ἔως τετάρτης; Ἀρμενίας; ἀνίσχυροι και ἀνοίχτηι ἐτύγγανον διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν Μαρδαϊτῶν Ced. ^α ὦν π. π. κ. π. Ρ. ὑπὸ τῶν Α. μέχρι τοῖνον νεώτερος γὰρ ὦν Ἰ. ὡς ἰπῶν ι', ἀβούλωσ τὰ κατ' αὐτὸν διώκει. τῷ β' εἶπε ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἰδέξατο τοὺς ἐν τῷ Α. Μ. χάλκιστον ταίγος διαλύνας. ^α Ced. 771,19 — 22 Παρελ. ^α μετὰ ἀλλ. Ced. ^α διαταράξας; τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τύπους και διαδιβάζει ἐπὶ τὴν Θράκην τὰ καβαλαρικὰ θέματα Ced. ^α 688. ^α Τῷ γ' εἶπε ἐπιστράτευσε Ἰ. κατὰ Σθλαβίνων και Βουλγάρων· και τοὺς μὲν Βουλγάρους; προσηπανηκότας ὤθησε, μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκδραμῶν π. κλ. τῶν Σθλαβίνων τὰ μὲν προσρούντα, τὰ δὲ π. παρέλαβε και εἰς τὰ τοῦ Ὀφικίου κατώχιστος μέρη Ced. 771,25 — 772,4 ^α τῷ ζ' εἶπε Ἰ. ἐπαλέξατο ἐκ τῶν μετοικισθέντων ὑπ' αὐτοῦ Σθλαβίνων και ἐστράτευσε χ. λ', οὗς ἐκ λ. π. Ced. 772,13 — 15 ^α 691. Ced. 772,13 — 773,7: Τούτοις θαρρήσας λύσι; τῶν Ἀράβων συμφωνίαν παραλ. γὰρ τὸν π. λ. και τὰ καβαλαρικὰ θ. ἵπορεύθη ἐν Σιδαστοπόλει; τῷ παρὰ θάλασσαν.

Hæc ubi perceperunt ii qui Occasum incolebant, Scythiæ et qui per hunc tractum reges et castaldi, missis ad imperatorem donis, pacem petiverunt, quam is, eorum concedens petitioni, sanxit; et ita in Oriente et in Occidente magna fuit quies.

Paratis rebus omnibus, imperator Ecclesiarum concordiam constituit, et synodum œcumenicam celebravit CP., in qua sanctorum quinque præcedentium synodorum decreta confirmavit, ut dictum est.

Justinianum, ejus filium in imperii consortium admisit.

Mortuo Mavia Arabe, substitutus est Abimelech, qui legatos ad imperatorem misit ad pacem concordandam ea conditione: Arabes numerum aureorum centum sexaginta quinque millia, servos et equos generosos trecentos sexaginta quinque quotannis persoluto ut Mardaitarum agmen in Libano coereretur.

Mortuus est ipse pius imperator postquam annos 17 regnaverat.

CCXL. Regnum Justiniani cui a naso præcisio Rhinometi cognomen.

Justinianus, filius ejus, imperavit annos 16. Ipse ad Abimelech mittit pacti a patre scripti confirmandi gratia, et cum legato duodecim millia Mardaitarum (o insipientiam!), quod Romano imperio magnum detrimentum attulit. Ex eo enim tempore omnis generis damna ab Arabibus Romania passa est, quorum impressio usque nunc perseverat.

Pacem etiam cum Bulgaris factam solvit.

Movens deinceps in occidentales partes, magnam Sclavinorum multitudinem partim bello, partim persuasione subegit, ex quibus ad triginta millia adlectos in exercitum instruxit, quos aciem superabundantem nuncupavit.

Quibus armis instructis et sibi devinctis, eorum

auxilio fretus pacem quæ Romanos inter et Agarenos huc usque perseverabat, fregit præ insipientia, et exercitum superabundantem (περισύσιον), potius dicas scelestum (ἀνόσιον) et alia agmina educens, Sebastopolin contendit, ad quam ipsi Agareni accedentes imperatorem obtestantur, ne pacta quæ inter se invicem interposito iurejurando firmaverant, solveret, Deum alioquin ultorem atque judicem injuriarum futurum. Imperatore autem verba pacis non admittente, imo ad prælium festinante, Agareni instrumentum pacis expandentes et hastæ suspendentes, in Romanos irruunt. Commisso prælio, Scelabinorum viginti milia ad partes Agarenorum transierunt, et mox Romani, innumeris ex suis cæsis, turpiter in fugam vertuntur, et victoria ad hostes transit justo Dei judicio, docentis semper iurisjurandi fidei standum quamvis inimicis et infidelibus datæ. Fugiens imperator cum magna confusione et virium immixtione, et ad Leucaten perveniens incum martimum, Scelabinorum reliquias ad decem milia interfecit.

Ex eo tempore Agareni (αυθενιότες) effecti Romaniam diripuerunt Scelabinorum transfugarum auxilio freti.

Imperatore autem in urbem reduce factus est solis defectus, adeo ut astra manifeste appaerent.

Porro Justinianus erigendis palatii ædificiis studium adhibuit. Triclinium ipsius nomine dictum et palatii mœnia condidit, operi præficiens Stephanam sacellarium suum et protoeunuchum, hominem sanguinarium et crudelem, qui operas verberibus afflictebat, imo imperatoris matrem flagellare ausus est. Hiem cum multa mala in rempublicam admisset, propter exactiones etiam quas erga urbis incolas exercebat, eorum odia in imperatorem suscitavit.

Imperator autem a Callinico patriarcha postulabat ut preces diceret ad destruendam ecclesiam sanctæ Dei Genitricis quæ palatio adjacet, in animo habens ejus loco cisternam et Venetæ factioni scdilia exstruere ad id quod dicitur saximodeximium. Respondit patriarcha : «Preces ad templi

τῆ τούτων συμμαχία πεποιθώς, λάβει τὴν (μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ) Ἀγαρηνῶν εἰρήνην (ἔξ ἀνάγκης), καὶ λαβὼν τὸν περισύσιον (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνόσιον) λαὸν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα, πρὸς τὴν Σεβαστόπολιν ἠπήρεν, ἐν ἣ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ παραγινόμενοι καὶ προμαρτυρόμενοι ἄυτὸν τὰ μεθ' ὄρκων συμφωνηθέντα μὴ διαστρέψαι, ἐπεὶ τοιγὰ κριτῆς ὁ θεὸς καὶ ἐκδικος γενήσεται, οὐ κατεδέξατο τὰ τῆς εἰρήνης ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον παρετάσσετο καὶ δὴ παραυτίκα ἀπλώσαντες οἱ Ἀγαρηνοὶ τὸν τῆς εἰρήνης ἐγγραφὸν χάρτην καὶ ἐπὶ ὄρκου ἀναρτήσαντες, ὥρμησαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠτόμωλῆσαν ἐκ τῶν Σκλάβων πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς χιλιάδες χ', καὶ οὕτως ἑ τῶν Ῥωμαίων δεινῶς τραπέντων (καὶ ἀναριθμητῶν) 617 σφαγίντων, ἡ δικαιοκρισία καὶ νίκη πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐχώρησεν, διδάσκουσα μὴ παραβαίνειν θεῖον ὄρκον πώποτε, κἄν πρὸς ἐναντίους καὶ ἀπίστους γίνηται. Περφευγότες δὲ τοῦ βασιλέως καὶ φθάσαντος ἐν τῇ παρὰ θάλασσαν τόπῳ τοῦ Λευκάτου (μετ' αἰσχύνῃς πολλῆς καὶ ἡττης), ἀνέτελε τὰς περιλειφθέντας ἑ χιλιάδας τῶν Σκλάβων.

(5) Καὶ ἔκτοτε ἄ πλείον ἑρασανθέντες οἱ Ἀγαρηνοὶ, σφοδρότερον ἐληξίζοντο τὴν Ῥωμανίαν, ἔχοντες εἰς βοήθειαν καὶ τοὺς πρόσφυγας Σκλάβους;

(6) Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει, γέγονεν ἡλιακὴ ἔκλειψις ὥστε (καὶ τοὺς) ἀστέρας φανῆναι.

(7) Ἰουστινιανὸς δὲ ἑ τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα ἐπιμελεῖτο, τὸν Ἰουστινιανοῦ λεγόμενον τρακλίσιον ἑ κτίσας καὶ τὰ περίξ τοῦ παλατίου, ἔχων Στέφανον σακελλάριον αὐτοῦ καὶ πρωτευνοῦχον, αἰμοδόρον ὄντα καὶ ἀπηνῆ, αἰκίζοντα ἀνηλεῶς τοὺς ἐργολάβους ὡς καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως τυπτήσαι, ὃς εἰς τὸ πολιτικὸν κακῶς ἐνδείκνυμενος καὶ ἐκ τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως ἀπαιτήσεις καὶ ἔκταγὰς ἀποφασίστως ποιοῦμενος, ἐκ τούτου μισητὸν τὸν βασιλέα πεποίηκεν.

(8) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπῆτει Καλλίνικον τὸν πατριάρχην εὐχὴν ἑ ποιῆσαι τοῦ καταλυθῆναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου (159'), βουλόμενος στήσαι φιάλην καὶ βᾶθρα κτίσαι τῷ δήμῳ τῶν Βενέτων 618 πρὸς τὸ ἐκεῖσε γενέσθαι τὸ λεγόμενον Σαξιμο-

Variæ lectiones et notæ.

ἑ τῶν δὲ Ἀράβων μὴ βουλομένων λύειν τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλικῇ αἰτίᾳ καὶ προτετεία τοῦτο πρᾶξι ἀναγκαζομένων, ὀπλισθέντες καὶ αὐτοὶ πάλιν παρεγένοντο τῷ βασιλεὶ Ced. — ἑ μαρτ. καὶ τὸν θεὸν ἐκδικητὴν τούτων παρακαλούμενοι, τοῦ δὲ βασιλέως μὴδὲ ἀκοπὴ δέξασθαι ταῦτα ἀνεσχομένου, ἀλλὰ π. μάχην μάλλον κατεπιίγοντος, τὸν τῆς ἑ. ἑ. χ. ἐπὶ φλαμουλλίου κρεμάσαντες καὶ προάγοντες κ τ. Ῥ. ἑ Ced. ἑ καὶ ὁ Ῥωμαίους τὴν τροπὴν περιπορήσατο· ἑθεν ἑ τὸ τούτων ἐγκατάλειμμα ἑ. σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐν τῷ πρὸς Νικομήδειαν Λευκάτῃ Ced. ἑ Τῷ αὐτῷ (6') ἑτεὶ ἐπιστράτευσεν Μωάμεθ τῇ Ῥωμανίῳ γῆ ἔχων μεθ' αὐτοῦ τ. π. Σ0. ἐμπείρους τῆς χώρας καὶ πολλοὺς ἡγματώταυσε Ced. 773,11—14.— ἑ 895. Ced. 763,11 : Τῷ Ὁ' ἑτεὶ γ. ἑ. ἡ. ὡς ἑ. φ. ἑ ἑ. δὲ τῶν κτισμάτων ἐπιμελούμενος κτίζει τὸ ἑ. λ. τρ. καὶ τὰ τοῦ π. περιτειχίσματα, ἐπίστησε δὲ τούτοις Στ. τὸν Πέρσην σ. ὄντα καὶ πρ. κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν, λῆαν ὁ. ἑ. καὶ ἀν. ἑτυπτε τοὺς ἑρ. καὶ ἐλισθοδύει τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημήσαντος καὶ τὴν π. αὐτοῦ Ἀναστασίαν τὴν Ἀγούσταν δι' ἀθηνῶν ἐμαστίγωσε, κτλ. Ced. 773,14—774,5.— ἑ τρίκλινον cod. Καταλύσας τὴν ἐκκλησίαν ἐποίησε τὴν φ. ἑ.— Μητροπολιτῶν cod. in margine, quæ iuxta §§ 8 et 9 exstant. ἑ Ced. 774,3—12 : πλησίον δὲ τοῦ παλατίου βουλ. β. τῶν Βενέτων καὶ φιάλην πτ.— ἑ π. ἑ. ἑνα καταλύση τὴν τοιαύτην ἑ. Ὁ δὲ π. Ced.

ἕξιμον. Ὁ δὲ 71 πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι «Εὐχὴν ἐπὶ Ἀ constructionem habemus, ad subversionem nullas a
 οὐστάσει Ἐκκλησίας ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει οὐ
 παρελάβομεν. » Βιασθεὶς δὲ καὶ ἀπαιτούμενος τὴν
 εὐχὴν ἔφη· « Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ πάν-
 τοτε 70 νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. »
 Ὅτι ἀκούσας 72 ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἀγρυπώδης δῆλος
 καὶ τὸ Ἄμην ἐπιβοήσαντες 73, κατέλυσαν παραχρῆ-
 μα τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐποίησαν τὴν φιάλην.

(9) Ἐκτίσει δὲ 74 ἑτέραν ἐκκλησίαν εἰς τὸ Πατρίν,
 καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν τὴν Μητροπολιτικὴν.

75 (10) Λεόντιος δὲ (ὁ) πατριάρχης ἐν ὑπολήψει ἔην
 τῆς βασιλείας καὶ διὰ τοῦτο ἐναποκλειστος γεγονώς 77
 ἐπὶ ἔτη β', τότε ἐκπεμφθεὶς παρὰ Ἰουστινιανοῦ στρα-
 τηγὸς ἐν Ἑλλάδι, καὶ φίλῳ αὐτοῦ ἀστρονόμῳ Παύλῳ
 μοναχῷ ἐντυχὼν προσεπίπνι· 78 αὐτῷ τῆς βασιλείας
 κρητῆσαι, πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ἰδὲ ἀντίφη 79. B
 « Ἰδοὺ ἐπισθὲν μου ἀποστέλλει ὁ βασιλεὺς καὶ ἀφεί-
 νη κατὰ τὴν μου καὶ ψευδῆ εἰσὶν ἃ μοι λέγετε περὶ
 βασιλείας. » Οἱ δὲ εἶπον· « Αὐτὸς μὴ ἀκνήσης καὶ
 ζῶτου εὐθίως πληροῦται. »

80 (11) Καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἦλθε καὶ ἔκτισε τὰς
 φυλακὰς καὶ συλλαβόμενος δῆλον πολὺν, μετ' αὐτοῦ
 ἐξῆλθεν εἰς τὸν 619 φθόρον 81. Ἐκήρυξαν παντὶ τῷ
 λαῷ βρωῦντες· « Ὅσοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἀγίαν
 Σοφίαν. » Καὶ συναχθέντες 82 πλήθους ἔκραζον·
 « Ἀνασκαφῆ τὰ ὀστά Ἰουστινιανοῦ. » Καὶ 83
 ἐλθὼν ἐν τῷ Ἰκποδρόμῳ νυκτὸς ἀναγορεύεται βασι-
 λεὺς, καὶ ἡμέρα· γενομένης ἐξαγαγὼν Ἰουστινιανὸν
 εἰς τὸ Ἰπικικὸν καὶ βινόμετητον ποιήσας ἐν τῇ σφεν-
 δόνῃ, ἐξώρισεν ἐν Χερσῶνι.

(12) Ὁ δὲ δῆλος 84 συλλαβόμενος Στέφανον σακελ- C
 λάριον τὸν καὶ εὐνοῦχον καὶ Θεόδοτον γενικὸν,
 σκηνίους· τε δῆσαντες· ἐκ ποδῶν, ἔσυραν διὰ τῆς
 μέσης καὶ εἰς τὸν Βοῦν ἔκασασαν.

ΣΜΑ'. Βασιλεία Λεοντίου.

85 Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσε Λεόντιος·
 ἔτη γ'.

86 (2) Ἐφ' οὗ 87 οἱ Ἄραβες κατέλαβον τὴν Ἀφρι-

Aliam vero ecclesiam fundavit ad Petrin, et ei
 nomen fecit ecclesiam Metropolitanam.

Leontius patricius, qui in suspicionem venerat
 affectati imperii et ob id duobus abhinc annis in
 carcere detinebatur, a Justiniano per Græciam
 militiæ dux institutus, et Paulo occurrens, amico
 suo et astrologiæ perito, qui ei purpuram prædixit-
 rat, ad eum et alios astantes dixit : « Ecce post me
 mittit imperator et caput meam tollet. Falsa sunt
 quæ de imperio prædixistis. » Cui illi : « Ne despe-
 res, aiunt, mox promissa implebuntur. »

Eos igitur secum ducens, carceres recludit et
 magna plebis multitudine stipatus, procedit ad
 Forum. Hic per præconem universo populo ac-
 clamant : « Cuncti Christiani ad Sanctiam Sophiam ! »
 cum populus clamore sublato vociferatur : « Effo-
 dianur Justiniani ossa ! » Per noctem in Hippo-
 dromo imperator renuntiat. Adventante die
 Justinianum in Circum adductum et naso trun-
 catum in Funda, Chersonem relegavit.

Post hæc plebs Stephanum sacellarium et eunu-
 chum, et Theodotum ærario præfectum, funibus
 ad pedes alligatis, per viam publicam pertractos
 ad Bovem combussit.

CCXLI. Regnum Leontii.

Post Justinianum imperavit Leontius annis 5.

Ex regnante Africa Arabes potiti sunt. Quo

Variæ lectiones et notæ.

71 B. δὲ εἶπαν ὁ πατριάρχης μετὰ δακρύων Ced. 72 πάντα Ced. Leo. — 73 Τοῦτο ἀκούσαντες
 κατ. τὴν ε' καὶ ἐπ. τὴν φ. Ced. 74 καὶ ἐπ. τὴν φ., κτλ. in codice a prima manu super paginam in-
 serita. 75 Ἐποίησε δὲ εἰς τὸ Π. ε. ἦν ἔλεγε τῶν μ. Ced. 774,12,13 76 695. Ced. 774,19 — 775,6.
 77 καὶ στρατηγὸς τῶν ἀνατολικῶν γενόμενος ἐν πολέμῳ εὐδοκίμησας καὶ κατηγορηθεὶς ἐν φρουρᾷ κατε-
 κλεισθὲν ἐπὶ τριετῆ χρόνον· ἐξάπινα δὲ ἀνακλήθεισ ατ. Ἑλλάδος προσβλήθη, ἐκαλεύθη δὲ ἐμυληθῆναι
 δρόμωνας καὶ αὐθιμῆρὸν ἀποκινήσαι τῆς πόλεως. Ταῦτη δὲ τῆ νυκτὶ ἐν τῷ τῶν Σοφῶν ἱεμένι πρὸς τὸ
 ἐκπλεῖσται προσορμία· συνετάσαστο τοὺς φίλοις αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ γνησίως αὐτὸν φιλοῦντες χρησμοδίαν αὐτῷ
 Καπαδόκης ὁ κλειζουράρχης, εἰδίδουν δτε Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀστρονόμος τῶν Καλλιστράτων καὶ
 Γρηγόριος, μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν Φλώρων· λέγει εὐν ὁ Α. πρὸς αὐτοὺς· « Ὑμεῖς διαβεβαιούστέ
 με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βασιλείας, καὶ νῦν ἡ ζωὴ μου ἐν κακοῖς τελειοῦται· καθ' ὧραν γὰρ τὸν θάνατον μ·υ
 ἐπέλογμαι. » Οἱ δὲ εἶπον· « Σὺ μὴ ἀκνήσης, καὶ τοῦτο ἰδοὺ πληροῦται· » Ced. 78 προειπ. c. id. 79 16. τοῖς
 λοιποῖς ἔβια ἔφη, ὁ δὲ Λέων ἀντίφη cod. 80 20 Ced. 775,6 — 776,6. — τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ μετὰ ἀρκε-
 τῶν ἀνήλθον εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ σιγῆς καὶ κρούσαντες τὴν πύλην προσφάσασαντο τὸν βασιλέα πρ· γε-
 νέσθαι· ἐπὶ τῷ διοικῆσαι τινὰς τῶν ἐκείσε ἐντων. Μηνυθέντος δὲ τοῦ ἐπάρχου καὶ συντόμως ἐλύοντος· καὶ
 ἀνοίξαντος, εὐθὺς ὀσμεῖται ὑπὸ Λεοντίου. Ἀποίξας δὲ ὁ Λεόντιος τὰς φυλακὰς, τοὺς ἀποκεκλεισμένους
 χρόνοις πολλοὺς στρατιώτας ἔλυσε, καὶ ὤπλιος, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν φέρων κράζων ἐξῆλθε Ced. 81 καὶ ?
 82 Καὶ πέμψας καθ' ἑκάστον ῥιγαῖνα τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀνέκραζον· τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως ὁρμηθεὶς
 σπουδῆ εἰς τὸν λουτήρα τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας συναθροίσθη, καὶ ὁ πατριάρχης τοῦτους συνὼν ἐζώωνε
 ἂν· ἡμεῖς τῆς ἡμέρας ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος· τὸ δὲ πλῆθος ἦραν φωνὴν ἀν. Ced. 83 Καὶ οὕτως ἐν τῷ Ιπ. ἐξί-
 δραμα πᾶς ὁ λαός· ἡμ. δὲ γ. ἐξήγουσε τὸν Ι. εἰ· τὸ Ἰκποδρόμιον διὰ τῆς σφενδόνης καὶ βινοκπησαντες
 αὐτὸν ἐξώρισαν ἐν Χ. Ced. 84 Θεόδοτον δὲ τὸν μοναχὸν καὶ Στ. τὸν σ. σκηνίους· ἐκ π. δ. σύρουσι διὰ τῆς
 ζρωφῆ, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐ. γλ.δ. 85 697. 86 697. 87 Τῷ γ' ἔπει ἐπιστράτευσαν οἱ Ἄραβ. καὶ ταύτην παρ-
 λάβον· ὁ δὲ Α. Ced. 776, 12—17.

comperito Leontius patricium Joannem, virum idoneum, cum Romana classe mittit. Is, fugatis hostibus, Africam liberavit; et cum de rebus gestis imperatorem certiore fecisset ibi hiemavit.

Protosymbulus vero, ubi hæc gesta rescivit, magnam Agarenorum potentiam misit contra Joannem. Is, cedere coactus, Romaniam versus puppes convertit, vires suas augendi et reparandi causa.

Cum autem Cretam appulisset, ad imperatorem dirigens iter, exercitus, propriorum ducum consilio, in scelestum propositum deflexit; occiso enim Joanne patricio et imperatorem devoventes, Apsimarum, drungarium Cibyrræotarum, imperatorem salutant, Tiberii nomine ei inposito.

Leontio vero Neorii portum Cpoleos expurgante, bubonum lues in urbe grassata magnam hominum numerum sustulit.

Porro Apsimarus cum classe ad Sycas appulit. Urbe vero Leontium tradere recusante, proditione occupata est porta Blachernarum. Apsimarus vero Leontium naribus et manibus mutilatum in Dalmatæ monasterium relegavit; ejus amicos verberibus et proscriptionibus multatos in exsilium agi mandavit.

CCXLII. Regnum Apsimari.

Post Leontium imperavit Apsimarus, qui et Tiberius, annis 3. Binonymus enim erat, ut Jacob et Israel, Iothor et Ragucl, Moysis socer, ut Simon et Petrus, Thomas et Didymus, Thaddæus et Lebæus.

Eo imperante lues maxima exstitit. Romani in Syriam impressione facta, ad ducenta millia occidunt.

Apsimarus autem Philippicum Nicephori patricii filium in Cephaloniam relegavit, quod imperio se quandoque potiturum somniasset. Caput enim suum aquilæ pennis obumbratam per somnum se vidisse asserbat. His auditis, imperator cum in exsilium egiit.

Interim Justinianus palam se jactabat imperium denuo recepturum. Timentes autem incolæ eum

κὴν ἐπιστρατεύσαντες κατ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Λεόντιος (ταῦτα μαθὼν) ἀποστέλλει [τὸν] πατρικίον Ἰωάννην⁶⁰, ἄνδρα ἱκανὸν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὃς τοὺς ἐχθροὺς κατατροπώσάμενος⁶¹ ἠλευθέρωσε τὴν Ἀφρικὴν καὶ ταῦτα ἀναγαγὼν τῷ βασιλεῖ, ἐκείσε παρεχέμασε.

620⁶² (3) Ὁ θὲ πρωτοσύμβουλος⁶³ ταῦτα⁶⁴ μαθὼν, δύναμιν πολλὴν⁶⁵ Ἀγαρηῶν ἀπέστειλε κατὰ Ἰωάννου καὶ τοῦτον ἐξεδίωξεν. (Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀνέκαμψε δύναμιν πλείονα βουλούμενος ἀναλαβεῖν.

⁶⁶ (4) Ἐλθόντος δὲ ἕως Κρήτης, ἐπὶ τὸν βασιλεῖα πορευομένου), ὁ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ἀνατραπείς (εἰς βουλὴν πονηρὰν ἐξετράπη καὶ φρονεῦσαντες Ἰωάννην τὸν πατρικίον καὶ τὸν βασιλεῖα ἀναθεματίσαντες) Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κιβυρραίων⁶⁷ βασιλεῖα ἀνηγόρευσαν, Τιθέριον ὀνομάσαντες⁶⁸.

⁶⁹ (5) Τοῦ δὲ⁷⁰ Λεοντίου τὸν τοῦ νεωρίου λιμένα ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουδῶνος νόσος ἐνέσκηψε (τῇ πόλει) καὶ πλῆθος λαοῦ διέφθειρε.

(6) Κατέλαθ⁷¹ δὲ Ἀψίμαρος ἅμα τῷ⁷² στόλῳ καὶ προσώρμησεν ἐν Συκαῖς. (Τῇ; δὲ πόλει; Λεόντιον προδοῦναι μὴ βουλομένης), προδοσία⁷³ γέγονε (διὰ τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης)· καὶ τὸν Λεόντιον (χειρωσάμενος; Ἀψίμαρος, καὶ) ῥινοκοπήσας, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαλμάτου περιώρισεν, καὶ (πάντας) τοῦ φίλου; αὐτοῦ (τύφας καὶ) δημεύσας ἐξώρισεν.

ΣΜΒ'. Βασιλεῖα Ἀψιμάρου⁷⁴

(Μετὰ Λεόντιον ἐβασίλευσεν) Ἀψίμαρος ὁ καὶ Τιθέριος ἔτη γ'⁷⁵, (διδύμμος γὰρ ἦν ὡς Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ, ὡς Ἰωθὼρ καὶ Ῥαγουὴλ, ὁ πενθερὸς Μωυσεως, ὡς Σίμων καὶ Πέτρος, ὡς Θωμᾶς καὶ Αἰδύμος, ὡς Θαδδαῖος καὶ Λεβαῖος).

621⁷⁶ (159^b) (2) Ἐφ' οὗ γέγονε θανατικὸν μέγα. Καὶ Συρίαν οἱ (159^b) Ῥωμαῖοι ληϊσάμενος κατέσφαξαν ἄχρι χιλιῶν σ'.

⁷⁷ (3) Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν⁷⁸, υἱὸν Νικηφόρου πατρικίου⁷⁹ (εἰς Κεφαλήναιον) ἐξώρισεν, ὡς ὄνειροπολούμενον βασιλεύσαι· κατ' ἕναρ γὰρ⁸⁰ ἔλεγεν ἔωρακέναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ αὐτοῦ σκιάζεσθαι. (Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἐξώρισε.)

⁸¹ (4) Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς⁸² ἐν Χερσῶνι ἐφήμιζεν ὡς πάλιν τὴν βασιλείαν ἀπολήψεσθαι. Οἱ δὲ οἰκήτο-

Varie lectiones et notæ

⁶⁰ Ἰω. ix. ὄντα μ. πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοῦμων Ced. — ⁶¹ τρέψας ἰδίωξε καὶ ἄπαντα τῆς Ἀφρικῆς τὰ κάστρα ἤλ. καὶ καταλιπὼν ταξάτιονα ἴδιον τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἰδῆως καὶ ἐκεῖ ἐχ. Ced. ⁶² 693. Ced. 776,17 — 19. ⁶³ τῶν Ἀράβων ad. Ced. ⁶⁴ τοῦτο Ced. ⁶⁵ πολλῶν πλείω καὶ δυνατώτερον τοῦ πρώτου στόλου ἀποστείλας τὸν Ἰω. ἐκδιώκει καὶ ἐκεῖ φασατικῶς ἀπληκίαι Ced. ⁶⁶ Ced. 776,20 — 22 : Ὁ δὲ στρ. εἰς σύστασιν ἐλθὼν Ἀψ. ἀναγορεύσας. β. δ. τῶν Κ. ⁶⁷ ὄντα καὶ ἐκεῖσε ὑπάρχοντα Ced. ⁶⁸ 10. αὐτὴν μετονομάσας Ced. ⁶⁹ Ced. 776,22—24. ⁷⁰ καὶ ἐν 8 μηνσιν ἀπώλυτο πλ. πολὺ. Ced. — ⁷¹ Καταλαμδάναι Ced. 777,1--5 ἰ συνόντι αὐτῷ ad. Ced. ⁷² Καὶ προδοσία; γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸν μὲν Α. β. ἐν τῇ τοῦ Δ. μ. φυλάσσεσθαι προσέταξε, τοὺς δὲ φ. α. δ. ἐξ. Ced. ⁷³ Rubrica M. 2 et Pag. 1706, in codice a secunda manu. ⁷⁴ Ced. 777,13—21 : τῷ β. ἔτη γ. — καὶ ἀπεστράτευσεν Μωάμεδ — κατὰ τοῦ Ἀδδραχμῶν — οἱ δὲ Ῥ. κατέδραμον Συρίαν; — ἀπέκτειναν — χ. σ' Ἀράβων, κτλ. — Ced. 778,2—5 τῷ δ ἔτει. ⁷⁵ τὸν ad. Ced. ⁷⁶ πατρικίον Ced. ⁷⁷ ἔφασκε γὰρ ε. κατ' ὅ. ὅτι ἡ κεφαλὴ α. ἐσκιάζετο ὑπὸ α. Ced. ⁷⁸ 704. ⁷⁹ Τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲ ἐν Χ. διάγοντος καὶ λέγοντος π. αὐτὴν βασιλεύειν, οἱ τῶν ἐκείσε ὁ. τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως κίνδυνον φ. ἔβ. τοῦτον ἀναλαβεῖν ἢ νῆ β. π. Ced. 778,19—22 (τῷ ζ' ἔτει).

ρες φοβηθέντες ἐβουλεύσαντο ἢ φονεῦσαι αὐτὸν ἢ ἀτῷ βασιλεῖ παρατίμψαι.

(5) Τοῦτο δὲ γινώ; Ἰουστινιανὸς ἐν Χαζαρίχ φεύγει. Καὶ ἐξέβητο αὐτῷ εἰς γυναῖκα (ὃ Χάζαρο.) τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν ἑοθοῖραν ἰ. Ταῦτα μαθὼν Ἀψίμαρος πέμπει πρὸς χαγάνον, πολλὰ δῶρα ὑπισχνούμενος αὐτῷ ἢ τὸν Ἰουστινιανὸν ζῶντα ἢ κὼν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποστείλαι αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰουστινιανός, ταῦτα μαθὼν, κατελθὼν ἐν Χερσῶνι λάθρα καὶ τινὰς ἀναλαβόμενος, ἀπέπλευσεν ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ Ἰστροῦ.

(6) Καὶ κλύδωνες γενόμενοι καὶ πάντων ἀπογνόντων 622 διὰ τὸν κλύδωνα, οἰκίος αὐτῷ εἰς ἔφη· « Εἰ περισθεῖσης, ὦ δέσποτα, καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὃ θεὸς ἀποδῷ, δεῖ λόγον μηδένα τῶν ἐχθρῶν ἀμύνασθαι. » Ὁ δὲ ἐν θυμῷ καὶ ὄργῃ ἔφη· « Ἐνταυθα ἔμε 20 καταποντίσαι Κύριος, εἰ φείσεται τινος ἐξ αὐτῶν. » Διασθεῖς δὲ ἐκ τοῦ κλύδωνος ἀπέστειλε πρὸς Τέρβελιν τὸν Βούλγαρον 21 δοῦναι αὐτῷ συμμαχίαν 22 τοῦ κρατῆσαι τὴν προγονικὴν βασιλείαν καὶ δῶρα πλείστα παρασχεῖν αὐτῷ.

(7) Ὁ δὲ οὐ μόνον συμμαχίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐπιβίβωκεν. Ἄμα γάρ αὐτῷ μετὰ πλείστης δυνάμει; ἐπὶ τὴν 24 βασιλεύουσαν παρεγένετο· εἰσῆλθε δὲ 25 Ἰουστινιανός σὺν ὀλίγοις ὁμοφύλοις διὰ τοῦ ἀγῶγού (κατὰ προδοσίαν τινῶν τῶν ἐν τῇ πόλει. Καὶ ἐξῆλθεν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Ἀννῇ, τὸ 26 λεγόμενον ἕκτος· δὲ αὐτὸν τὸ δεύτερον) καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερνῶν (ἀπολαβὼν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν), ὅπου μαθὼν Ἀψίμαρος εἰς Ἀπολλωνιάδα 27 φεύγει.

ΣΜΓ. Βασιλεία Ἰουστινιανού τὸ β' 20.

Ἰουστινιανός τὴν βασιλείαν τὸ δεύτερον ἀπολαβὼν, δῶρα πολλὰ τῷ Τέρβελι δοῦς καὶ 28 χώραν τῶν Ῥωμαίων 29 ἐκπέψας, δίδωσιν αὐτῷ, τὰ λεγόμενα νῦν Ζαγόρια.

623 (2) Ἀψίμαρον 22 δὲ ἀποστείλας καὶ χειρω-

Variae lectiones et notae.

11. αὐτὸς ἴ. δὲ τ. διεγνωκῶς ἠδυνήθη ἐκφυγεῖν καὶ εἰς τὸ Δαρὰ; ἰθὺν ἤφασκε τὸν τῶν Χαζάρων χαγάνον ἰδεῖν· καὶ δε; ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆ; καὶ ἔξ. Cod. 778, 22—179, 17.— 12. θ. τὴν ἀδ. ἀ. Cod. 13. καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον προτροπῇ τοῦ χαγάνου κατήλθεν εἰς Φαναγουρίαν, κἀκεῖ κίετριβε μετὰ Θεοδώρας Cod. 14. ἀκούσας Cod. — 15. τὸν ἀδδ. Cod. 16. ὅπ. ἀ. ε. π. εἰ τὸν ἰ. ζ. ἀ. παρατίμψαι ἢ κἀν τὴν ἀ. Εἴξαντος δὲ τοῦ χαγάνου, παραγυλαχῆν αὐτῷ δῆθεν ἔπαμψε δεῖ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ἐπιβουλεύθῃναι, ἐντείλαμενος τοῖς αὐτοῦ ἵνα δε;αν δηλώσῃ αὐτοῖς, ἀνέλωσι Ἰουστινιανόν Cod. — 16. Τούτων δὲ δὲ οἰκίετο τοῦ χαγάνου τῇ Θεοδῶρα μνησθῆναι καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ γνωσθῆναι, προσκαλεσάμενος τοῦ; ἐκ χαγάνου φύλακας, τούτους ἐφένευσε, εὐθίως δὲ ἀποστείλει Θεοδῶραν εἰς Χοζαρίαν· ἀπὸ δὲ Φαναγουρίας αὐτῆ; δραπατεύσας εἰς τὸ στ. κατήλθε, καὶ πλοῦν μίθδς ἐρχεται μετὰ Συμβόλου, κτλ. Cod. 17. Cod. 779, 17—780, 5 18. ἀπέγνωσαν πάντες τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, Μισυάκης δὲ, ὃ οἰκειακός αὐτοῦ ἄνθρωπος ἔ. ἀ. ἰθεῖ ἀποθνήσκουσα δ. τάξει τῷ θεῷ περὶ τῆ; σωτηρίας σου, ἴνα, ἰάν ὃ θεὸς ἀποδώσει σοὶ τὴν β. σου, μηδὲν ἀμύνη τῷ ἐχθρῷ σου. 19. Ὁ δὲ καταποντίσει; ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει ἐν θ. « Ἐάν φ. τ. ἔξ ἀ. ὃ θεὸς ἐνταυθα ἔμε καταποντίσει Κύριος. » Καὶ εἰσλθὼν εἰς τὸν Δάνουθιν ποταμὸν ἀποστείλει Στέφανον πρ. Τ. Cod. 20. μοι cod 21. ἄρχοντα Βουλγαρίας; ἐπὶ τῷ δ. Cod. 22. συναρσιν δε;ως; κρατήση τῆ; προγονικῆ; ἀ. βασιλείας ὑποσχόμενος δ. πολλὰ Cod 23. Cod. 780, 3—11. Αὐτοῦ δὲ πάντα ποιεῖν μεθ' ὀρκου ὑποσχόμενος, συγκίνει πάντα τὸν λαὸν τῶν Βουλγάρων καὶ Σηλίθων· καὶ ὅπισθῆσεν; 24. ἐπὶ τὴν βασιλίδα ἐρχονται ἅμα τῷ Ἰουστινιανῷ, ἠπλήκωσαν δὲ εἰς τὴν Χαρσίον πόρταν καὶ ἴω; τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἐπὶ γ' ἡμέρας προσλαλῶν τοῖς ἐν τῇ πόλει; μᾶλλον ὀβρίζετο Cod. 25. Ὁ δὲ ἰ. μετ' ὀλίγων Ῥωμαίων διὰ τοῦ ἀ. ε. εἰς τὴν πόλιν καὶ θόρυβον ἀνασκαφῆ; βαλὼν πρὸς βραχὺ ἰσκήνωσεν ἐν τῷ π. βλ. Cod. 26. τῇ λεγομένῃ? 27. ἀφίκετο ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ χρῆματα πάμπολλα. ἰδὲ ἀπ. τὴν β. τὸν δὲ τῆ; ἀρχιερωσύνη; θρόνον κατέχευε Καλλίνικος Cod. 28. π. τῆ; βασιλείας ἰ πάνιν τοῦ θιν. Μ. 2. ουμ. ἰ. ar. 1706 et cod. — 29. Cod. 7:0, 14 — 17 ἰ. ἀβ β' β' ἔτη ζ' παραλαβὼν τὴν β. δ. τῷ Τ. 20. καὶ βασιλικὰ σκεῦη Cod. 21. τῆ; Ῥ. γῆ; κῶψα; τὰ νῦν λ. Ζ. ἀπέλευσεν αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ Cod. 22. Ἀψίμαρος; δὲ φυγὼν εἰς Ἀπολλωνιάδα π. λαυθὰ π. χ. καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν δε;ετα; ψαυαίτω; δε; καὶ

vel occidere vel ad imperatorem mittere deliberabant.

Hoc subodoratus Justinianus, fugit in Chazariam ubi Chazarus propriam filiam ei in matrimonium dedit. De hoc certior factus Apsimarus, mittit ad Chazarum, maxima moneia ei promittens si Justinianum vivum vel saltem ejus caput transmitteret. Quod ut cognovit Justinianus, quibusdam secum abductis, fuga in Chersonem clanculum arrepta, ad Istri ostia pervevit.

Procella derepente exorta, cum omnes de salute desperarent, unus ex familiaribus dixit ei : « Si salvas evadas, o imperator, et Deus imperium tibi reddiderit, da fidem te in nullum hostium tuorum deserviturum. » Ille, etiamnum ira percitus, « Hic jam Deus, inquit, me mittat in maris profundum si veniam ulli concessero. » Tempestatis periculo ereptus, mittit ad Terbelem Bulgarum auxiliarem manum ab eo postulans ut avitum recuperet imperium, plurimis muneribus beneficium, aiebat, compensaturus.

Bulgarus non auxiliares tantum copias, sed seipsium dedit; cum Justiniano enim in magna potentia ad urbem imperatoriam profectus est. Porro Justinianus cum paucis gentilibus suis, traditione quorundam ex civibus, per eunem in urbem subiit, et ad ædem Sanctæ Annæ processit, extunc ab eo dictam Secundam, et castra posuit ad Blachernarum palatium, imperium jam iterum adeptus. Quo audito, Apsimarus Apolloniadem fuga se recipit.

CCXLIII. Regnum Justiniani iterum regnantis.

Justinianus, imperium iterum adeptus, Terbeli p. æclara munera dedit, cum regione a diuione Romanorum avulsa quæ nunc dicitur Zagoria.

Apsimarum comprehensum nec totam urbem

circumegit et Hocacium, ejus fratrem, cum omnibus qui sub eo merebantur proceribus, laqueo ad murum suspendit; Apsimarum autem et Leontium catenis vincitos adduci jussit ante sedem imperatoriam in Hippodromo, et eorum cervices pedibus calcabat donec circi munus primum exhiberetur; populo clamante: «Super aspidem et basiliscum ambulasti et conculcasti leonem et draconem.» Demum in cynegium missos capite plectit.

Callinicum patriarcham oculis orbatum in exsilium egit, et multos inter cives morte multavit. Cyriacum autem in insula Amastride reclusum, qui praedixerat regnum ipsi denuo restituendum, in patriarcham elegit.

Tum contra omnes furore percitus, iugentem civium militumque multitudinem interfecit: alios enim publice jugulavit, alios excoriavit, alios ad convivium invitatos veneno crudeliter sustulit, alios in exsilium egit; unde terror tantus urbem invasit ut nonnulli ad barbaros fugerent. Ἐξορίαν ἔδωκεν ὅθεν ἐφυλάκισεν, ὅθεν τοσοῦτον δόος τοὺς βαρβάρους).

Mittens autem, Theodoram ex Chazarria et Tiberium, filium ejus, reducendos curavit, qui una cum eo imperiali dignitate potiti sunt.

Pacem cum Bulgaris compositam fregit et contra eos movens clade affectus est; fugiens in quoddam castellum se recepit, unde, nervis equorum incisis, in scapham conscendens, Cpolium cum dedecore reversus est.

Justinianus, acceptarum quondam a Chersonitis in exsilio injuriarum memor, Maurum patricium mittens cum classe, omnes occidi et pueros ad terram alidi jussit.

Sed qui conviciis Justinianum affecerant, Philippicum, Nicephori patricii filium, dictam etiam Bardanem, qui in visione aquilam viderat seipsum protegentem, qui quosdam seduxerat milites ad suamque amicitiam propter Justiniani immanitatem allexerat, acclamaverunt et cum magna classe miserunt ad urbem.

Ἀσάμενος καὶ κατὰ τὴν πόλιν θριαμβεύσας, καὶ Ἡράκλειον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν πᾶσι τοῖς συνασπισμένοις αὐτῷ ἀρχουσιν ἐν τῷ τάχει ἀνεσκολόπισεν, Ἀψίμαρον δὲ καὶ Λεόντιον (τοὺς βασιλεῖς) ἀλύσει δεσμεύσας, ἤγαγεν ἐν τῷ καθίσματι τοῦ Ἱπποδρομίου, καὶ τοὺς ἀγένας αὐτῶν πατεῦτος ἄχρις ἀπολύσεως τοῦ α' βασιῶ, ὁ δῆμος ἔδωκε: «Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέθηξεν καὶ κατεπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα» καὶ (οὕτως) ἀποστειλάς αὐτοὺς ἐν τῷ κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν.

(3) Καλλίνικον δὲ τὸν πατριάρχην τυφλώσας ἐξώρισεν (καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπόλεσε θανάτῳ). Κυριακὸν δὲ τὸν ἐν τῇ νήσῳ Ἀμάστριδος Ἑγγλιστον (δυνα) ὡς προαγορεύσαντα αὐτῷ τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν, προεβάλετο πατριάρχην.

(4) Καὶ κατὰ πάντων οὖν μανεῖς καὶ λυττήσας, ἀναρτίθμητον πλῆθος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ συλλόγου διεφθειρεν (τοὺς μὲν γὰρ προφανῶς ἐσφαξε, τοὺς δὲ νυκτὸς ἐσάρκιζε· καὶ τοὺς μὲν πρὸς ἀριστοδύειπνα κλητορεύων, φαρμάκῳ (160°) δεινῶς τῆς παρουσίας ζωῆς ἀπεστέρει, τοὺς δὲ πρὸς κατεῖχε τὴν πόλιν (ὡς καὶ τινὰς αὐτομολῆσαι πρὸς

(5) Ἀποστειλάς δὲ ἤγαγε Θεοδώραν τὴν ἐκ Χαζαρίας καὶ Τιθέριον υἱὸν αὐτῆς, καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ.

624 Ἀύσας δὲ τὴν εἰρήνην τῶν Βουλγάρων, ἐπεστράτευσεν κατ' αὐτῶν, καὶ ἤττηθαι, καὶ ἐν φρουρίῳ καταφυγῶν, καὶ τοὺς ἴππους νευροκοπήσας, εἰς τὰ σκάφη ἐπιβάς, μετ' αἰσχύνῃς ἦλθεν ἐν ΚΠ.

(7) Χερσωνίταις δὲ μνησικακῶν ἀπὸ τῆς Ἐξορίας αὐτοῦ, ἀποστειλάς Μαῦρον πατρικίον μετὰ στόλου, πάντας ἀπέκτεινε, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν κατηράπισεν.

(8) Οἱ δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν καθυδρίσαντας καὶ τὸν ἐκεῖσε ἐξώριστον ὑπὸ Ἀψιμάρου Φιλιππικόν, υἱὸν Νικηφόρου τοῦ πατρικίου, τοῦτον ἀετὸν ὀρῶντα ἐν ὄραματι σκέπτοντα αὐτὸν, τὸν καὶ Βαρδάνην λεγόμενον, τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὑπονοθεύσαντα καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν ἐλύσαντα διὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀπηνειαν καὶ ὠμότητα, τοῦτον βασιλεῖα εὐφήμεσαν καὶ μετὰ στόλου ἐξέπαμψαν πρὸς τὴν πόλιν.

Variae lectiones et notae.

Ἡράκλειος ἀπὸ Θράκης μετὰ τινων ἐτέρων ἀρχόντων καὶ ἐν τῷ τείλει (χειμῶνι Leon) πάντας ἐφυλάκισεν· ἀποστειλάς δὲ καὶ εἰς τὰ μεσόγαια πάντα κλείους ἐξ αὐτῶν εὐρῶν ἕως ψ' πάντας ἀπέκτεινε, τὸν δὲ Ἀψ. καὶ τοὺς A. Ced. 780,17-781,3. ἔκαστος cod. κομπεύσας δεδεμένους ἐν τῇ πόλει, ἱππικοῦ γενομένου, ἤγαγον δεδεμένους καὶ ἔρριψαν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, πατήσαντος δὲ εἰς τοὺς τραχήλους α. ἀχ. ἀπ. τοῦ α' β. ἐπεδὸξ ὁ δ. Ced. ἔπιδηση καὶ τὰ ἐξῆς Ced. ut Ps. κς, 13 καταπατήσας. Ced. 781,3-5. ἔκ. Ced. ἐν ΚΠ. δὲ Κύρον τὸν ἐν τῇ ν. Ἀμάστριδι ἔ. ὡς πρ. Ced. 14 π. πρ. ἀν. δὲ πλ. ἐκ τε τοῦ π. καὶ τοῦ στ. καταλ. ἀπόλεσεν Ced. 781,5-3. πρὸ ἔξωρι. δ. ἐφυλάκισε cod. ἐντεῦθεν φόβος μέγα· συνίχε πάντας Ced. Ἀπίστειλε δὲ στόλον μέγαν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ Χ. κ. τ. λ. καὶ ἀπ. ἡγ. τὴν Θ. καὶ Τ. τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰσαφην αὐτοῦ Ced. 781,8-15. 707. Τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει Ἰ. τὴν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Β. ἐ. διέστρεψε — κατὰ τοῦ Τέρβελι ἐχώρησε, καταλαβὼν τὴν Ἀγγαλιον· καὶ ἀφυλάκτως τοῦ στρατοῦ ἀπληχεύσαντος, ὡς εἶδον αὐτὸν οἱ Βούλγαροι ἀσυντάκτως διασκορπισθόμενον ἐπιρρίψαντες πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ φόνον ἐποίησαν· ὁ δὲ Ἰ. σὺν ὀλίγοις τισὶ ἐν τῷ κάστρῳ κατ. — τ. l. αὐτοῦ ν. διὰ τῆς νυκτὸς τοῖς πλοίοις ἐπ. λαθραίως ἔφυγε καὶ μετ' α. ἐν τῇ πόλει παρεγένετο Ced. 781,16-782,3. 710 — Ced. 782,3-19 variat et plura habet. 711 — Ced. 782,19-783,3 ampliora. ὑπονοθεύσα; — ἐλύσας cod.

97 (9) Ὅπερ γνοῦς Ἰουστινιανὸς καὶ πλεον φο-
 βηθεὶς ἄρα καὶ θυμωθείς, ἀνήλαθε μέχρι Σινώπης,
 ἐκρίβεστερον περὶ τούτου μαθησόμενος. Τοῦ δὲ
 Φιλιππικοῦ τὴν πόλιν σὺν τῷ στόλῳ καταλαβόντος,
 Ἰουστινιανὸς πρὸς τὸν Δαματρὺν ἀπέδρα, καταλει-
 φθεὶς ὑπὸ πάντων. Ὅν αὐτίκα Φιλιππικὸς χειρω-
 σάμενος, τὴν 98 κίψαλὴν ἀφείλετο καὶ τοὺς Σκύθαις
 ἐξέπεμψε.

ΣΜΔ'. Βασιλεία Φιλιππικοῦ.

99 Μετὰ δὲ 100 Ἰουστινιανὸν τὸ β' ἰβασίλευσε Φιλιπ-
 πικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ἔτη β', ὃς ἐν ταῖς διαλαλαῖς
 αὐτοῦ λόγιος καὶ 625 ἐχέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ
 ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ 101 αἰσχρῶς τὸν βίον διατελῶν,
 πάντῃ ἀδόκιμος ἰδείκνυτο 102.

103 (2) Ἦν δὲ 104 καὶ κακόδοξος, μὴ αἰσχυνθεὶς κνη-
 θῆναι κατὰ τῆς ἀγίας [ς'] συνόδου, ταύτην ἀνατρέ-
 ψαι σπεύδων.

105 (3) Ἐφ' οὗ καὶ οἱ Βούλγαροι 106 μέχρι 107 τῆς
 Χρυσῆς πόρτης 108 αἰχμαλωσίαν ποιήσαντες ὑπέ-
 στρέψαν.

109 (4) Ὁ δὲ 110 ἱππικοῦ τελουμένου καὶ τῶν Πρασί-
 νων νικησάντων, ἰδοὺς αὐτῷ μετὰ δοχῆς καὶ ὀργά-
 νων ἐσελθεῖν, καὶ λούσασθαι εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ
 Ζευξίππου καὶ μετὰ πολιτῶν αἰσχρῶν ἐστιασθῆναι.

112 (5) Ἐν δὲ τῷ 113 μερηνίσει αὐτὸν, ἤγουν μεσημ-
 βρίζειν, αἰφνης Γεώργιος πατρικίος, ᾧ καὶ ἐπίκλην
 Βόραφος, ἐξ ἐπιτροπῆς Θεοδώρου πατρικίου τοῦ
 Μυάκη, μετὰ ταπεινῶν ἐκ τῆς Θράκης εἰσδραμόν-
 τας, καὶ ἀρπάξαντες τὸν Φιλιππικόν, καὶ ἀνενηχόν-
 τας εἰς τὸ ὀρναιτοῦριον τῶν Πρασίνων, ἐτύφλωσαν.

114 (6) Καὶ 115 ἐπισυναχθέντος τοῦ λαοῦ τῇ ἐπαύριον
 εἰς τὴν 116 Μεγάλῃν ἐκκλησίαν, ἔσταψαν Ἀρτέμιον
 πρωτασκήρητον.

626 ΣΜΕ'. Βασιλεία Ἀρτεμίου.

Μετὰ δὲ Φιλιππικὸν ἰβασίλευσεν Ἀρτέμιος 117 ὁ καὶ
 Ἀναστάσιος ἔτη β', λογιώτατος 118 ὢν, ὃς προεβά-
 λετο στρατηγούς εἰς τὰ καθάλλαρικὰ θέματα καὶ
 εἰς τὰ πολιτικὰ λογιωτάτους καὶ ἱκανωτάτους,
 ὥστε 119 ἐν ἀδείῃ διατελεῖν.

120 (2) Οὗτος 121, Γεώργιον καὶ Θεόδωρον τοὺς πατρι-
 κίους ἐκτυφλώσας, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίκῃ 122.

Variæ lectiones et notæ.

97 Cod. 785,5-784,10. 98 τὴν — ἐξ. om. Slav. Ἥλιας πῶ παραμῆρῳ τὴν κ. αὐτοῦ ἐξέτεμ καὶ
 πρὸς Φιλιππικὸν ἀπέστειλε· αὐτὸς δὲ ἄχρι Ρώμης ταύτην ἐξ. Ced. 99 712. 100 Οὗτος ὁ Φ. ὁ καὶ Β.
 ἐν μὲν ταῖς Cod. 785,21-785,1. 101 ἀσέμνως καὶ ἀνικάνως καὶ Ced. Leo. 102 εἴθε γὰρ ὀμόφρονος
 αὐτοῦ αὐτὸν τε τὸν Ἰω. ὃν ἐποίησε πατριάρχην καὶ ἄλλους ὄμ. αὐτοῦ, καὶ ἐγγράφως ἀνιθεμάτισεν
 αὐτὴν Cod. 785,3-5 Leo. 103 Ἐμμανὺλ; γὰρ κινήθει; κ. τῆς ἀ. ς' σ. ἀνατρέπειν ἐσπευθεὶς τὰ ὑπ. αὐτῆς
 δογματισθέντα Cod. 785,1-3. 104 Ced. 785,3-9: Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ Β. 105 διὰ τοῦ Φιλῆα λάθρα τῷ
 σταθῷ ἐπὶρρίψαντες Ced. 106 ἔως Ced. 107 κ. διδραμμὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν σφαγέντων καὶ αἰχμαλωτισθέν-
 των ὑπὲρ ἀριθμὸν ἔντα, λέγειν οὐκ ἔχομεν· αὐτοὶ δὲ ἀδλαθεὶς εἰς τὴν γῶσαν αὐτῶν ὑπ. Ced. 108 713.
 109 Τῷ β' ἔται ἔδ. τῷ Φιλιππικῷ μ. τινων κ. ἀριστήσαι Ced. 785,10. 110 Ἐν δὲ τῷ Σαββάτῳ τῆς Πεντη-
 κοστῆς μεσημβρίας ἐξάπινα διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν Ραῦζος πρωτοστράτηγος τοῦ Ὀφικίου
 μεθ' ὧν εἶχαν ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ εἰσδραμῶν εἰς τὸ καλῆτιον ἤρπασε τὸν Φ., καὶ ἤγαγεν εἰς τὸ ἀρματώριον
 τῶν Πρ. καὶ ἑ. αὐτὸν μηδένος γνόντος Cod. 785,11-15. 111 Τῇ δὲ ἐπ. ἤγουν τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς
 συν. Cod. 785,15-19. 112 ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐστέφθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτασκήρητος μετονομασθεὶς
 Ἀναστάσιος ὑπὸ Ἰω. πατριάρχου αἰρετικοῦ Cod. 113 Ἀρ. ὁ καὶ Ἀν. ἑ. β'. οὗτος λ. ὢν πρ. στρατηγὸν
 ἱκανώτατον εἰς τὰ κ. Ἄδοντα τὸν Ἰσαυρὸν καὶ ἑταρὸν λογιώτατον εἰς τὰ π. Cod. 785,20-24. 114 λογ.—
 ἑκατ. om. Slav. 115 καὶ τούτῳ ἐν ἀδ. διετέλε; Cod. 116 Ὁ. Θ. καὶ Γ. Cod. 785,24-286,1. 117 εἰς Θεσσα-
 λονίαν ἐξ. Ced.

A Quod cognoscens Justinianus, timore simul et
 furore percitus, ad Sinopen usque processit ut
 certiora edoceret. Philippico vero cum classe
 ad urbem applicante, ipse ad Damatryn recessit
 ab omnibus derelictus. Quo statim comprehenso
 Philippicus cepit ejus amputari et Scythiis mitti
 jussit.

CCXLIV. Regnum Philippici.

Post Justinianum iterum solio potitum imperavit
 Philippus, qui et Bardanes, annis 2. Hic in collo-
 quiiis facundus et prudens habebatur, at rebus
 agendis inhonestam ac tantæ dignitati imparem
 vitam vivens, ab omnibus reprobatus est.

B Prava etiam dogmata amplexus, adversus san-
 ctiam synodum sextam invehì non erubuit, et eam
 subvertere conatus est.

Eo imperante, Bulgari usque ad Auream portam
 processerunt, ingenti strage edita.

In celebratione ludorum Circensium cum ex
 Prasinorum parte victoria stetisset, imperatori
 placuit cum musicis instrumentis et vario apparatu
 ad balneum Zeuxippi lavaturus procedere et cum
 quibusdam ignobilibus prandere.

Cum vero quieti sub meridiem indulgeret, Geor-
 gius patricius, cognomine Boraphus, consilio
 Theodori patricii Myacii, cum præsidariis Thraci-
 ans repente irrumpens et Philippicum comprehen-
 dens, in Prasinorum ornatorium abduxit eisque
 oculos effodit.

Postera die populo in Magna ecclesia congregato
 Artemius protasecretis coronatus est.

CCXLV. Regnum Artemii.

Post Philippicum imperavit Artemius, qui et
 Anastasius, annis 2. Eloquentissimus erat. Duces
 autem probatissimos, qui equestres regerent ordi-
 nes, aliosque eruditissimos qui res politicas admi-
 nistrarent, instituit, ita ut ipse a tumultu immunis
 vivere posset.

Patricios Georgium et Theodorum oculis orbatos
 Thessalonicam relegavit.

Atalibus porro in Romanum imperium terra marique arma parantibus, nuntiatum est imperatori eos ad urbem accedere. Tum vero celoces naves et dromones cepit condere et maritima et terrestria urbis moenia restaurare; arcubalistas et alias machinas ad urbis propugnationem disposuit, et horrea frumento implevit.

Interea Germanus e Cyzico Cpolim transfertur, et decretum super ea translatione promulgatum fuit suffragio atque consensu religiosorum presbyterorum et diaconorum et sacri senatus: «Divina gratia quæ infirma semper curat et quæ desunt adimplet, Germanum sanctissimum præsidem Cyzicenorum urbis in episcopum hujus a Deo custoditæ urbis et reginæ urbium transfert, imperante Artemio.»

Porro Artemius, intelligens Agarenorum classem in Phœniciam ligna secandi causa solvisse, Joannem clericum, qui et Joannaces dicebatur, cum navibus in Phœniciam misit ad incendenda ligna reliquumque Agarenorum apparatus.

Seditione autem in classe excitata, imperatorem contempserunt et Joannem gladiis peremerunt; quo facto seditiosi ad urbem reginam puppes converterunt.

Cum vero ad Adramytium applicuissent, invenerunt Theodosium quemdam, publicorum vectigalium exactorem, pinui ac a rebus agendis alienum, quem imperatorem, quod sine duce erant, tenuerunt. Ille fuga lapsus in monte delituit, quem inveniunt vimque multam inferentes imperatorem salvaverunt.

Quo comperto Artemius, urbe munita, in urbem Nicæam recessit. Porro inter utramque classem, urbis nempe et Theodosii, per menses sex continuos pugnatum est.

Theodosius autem, freto trajecto, cum manu valida urbem occupat, per murum portæ Blachernarum ingressus; marii, per civitatem effusi, magnam stragem edunt, nulli parcentes; Germanum vero patriarcham et Artemii optimates comprehensos Nicæam deportant. Artemius, iis conspectis, sine immunitatis accepta, monasticum habitum induit. Eum Theodosius Thessalonicam in exilium egit.

(3) Τῶν δὲ Ἀράβων ὀπλιζομένων κατὰ Ῥωμανίας διὰ τὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ κατὰ τῆς πόλεως τούτους παραγίνεσθαι. Ὁ δὲ ἤρξατο κτίζειν δρόμωνάς τε διήρεις καὶ τὰ παραλία τεῖχη ἀνακαινίζειν (ὡσαύτως) καὶ τὰ χερσαία (160^b) (τοξοβολίστρας τε καὶ λοιπαῖ; ὀπλίσεις τὴν πόλιν καταχωρῶσαι) καὶ γεννημάτων τὰ ὄρεα ἐπέληρωσαν.

(4) Ἐπὶ τούτου (καὶ) Γερμανὸς ἐκ Κυζίκου μετατίθεται εἰς ΚΠ. καὶ κιτατίριον (δὲ) μεταθεσίμου ἐκπεφώνηται ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου ἐκφωνηθὲν: «Ἡ θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ [ἐλ]λείποντα ἀναπληροῦσα μετατίθεται Γερμανὸν τὸν ὀσιώτατον πρόεδρον τῆς Κυζικηνῶν πόλεως εἰς ἐπίσκοπον ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως.»

(5) Μαθῶν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι στόλος ἐξῆλθε τῶν Ἀγαρηνῶν 627 πρὸς τὸ κόψαι ξύλα ἐπὶ τὸν Φοίνικα, ἀπέστειλε ἑὸν στόλον (μετὰ κληρικῶν Ἰωάννου ὀνόματι, ὃν καὶ Ἰωαννάκιν ἐπέκλησκον) πρὸς τὸ καῦσαι τὴν ξυλὴν εἰς τὸν Φοίνικα καὶ τὴν ἐξάρτησιν τῶν Ἀγαρηνῶν.

(6) Ὁ δὲ στόλος, στασιάσας, τὸν μὲν βασιλεῖα ἀνίσταψαν, τὸν δὲ Ἰωαννάκιν ῥομφαίᾳ ἀνεῖλον. Οἱ δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀντάραντες ἀνῆρχοντο κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως.

(7) Ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ Ἀδραμυτίῳ εἶδρον ἐκεῖ θεοδόσιον ἐκλήπτορα τῶν δημοσίων φόρων, εὐσεβῆ καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀνηγάρευσαν αὐτὸν βασιλεῖα (ὡς μὴ τινα ἔχοντες αὐτοῖς ἄρχοντα. Ὁ δὲ φυγῆ χρησάμενος εἰς τὸ ὄρος ἐκρύβη. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν εὐφῆμησαν βασιλεῖα πολλὰ τοῦτον βιασάμενοι).

(8) Ὅπῃ μαθῶν Ἀρτέμιος, τὴν πόλιν ὄχυρωσας, ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει κατέφυγεν· ὁ δὲ τῆς πόλεως στόλος καὶ ὁ τοῦ Θεοδοσίου μέχρι μηνῶν ἕξ ἀλλήλους κατεπολέμουν.

(9) Παράσας δὲ Θεοδοσίος ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη ἐν ἕλῳ βαρεῖ τὴν πόλιν καταλαμβάνει, καὶ διὰ τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης τοῦ μοναστηρίου εἰσθεῖ, τὴν τε πόλιν (καὶ τοὺς) ἄρχοντας; οἱ πλώϊμοι πραιδεύσαντες, μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδενὸς φεισάμενοι· τὸν δὲ πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἀρτεμίου συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπήγαγον. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος τούτους θρασάμενος, λόγον τε ἀπαθείας λαθὼν τὸ μοναδικὸν περιεβάλετο σχῆμα, ὃν Θεοδοσίος ἐν Θεσσαλονικῇ ἐξώρισεν.

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ Ced. 786,1-5. ⁶¹ ὄρ. καὶ δ. Ced. ⁶² ὄρεα cod. ⁶³ 715 — Ced. 786,5-12. ⁶⁴ μητροπόλις; nild. Ced. Leo. ⁶⁵ κυρτατόρη cod. ⁶⁶ τῶν τε ἐπισκόπων ἢ Ced. τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ τῆς ἱ. σ. ἔ. ἢ Leo. ⁶⁷ Κ. μητροπ. Ced. Leo. ⁶⁸ ἀρχιεπ. Ced. ⁶⁹ β. πόλεως; Ced. Lwo. ⁷⁰ Ced. 786,12-14. ⁷¹ ἐξ. Σαρακηνικός πρ. Ced. ⁷² εἰς τὸν Ced. ⁷³ ἐξαργύσας στόλον ἐξαπέστειλε Ced. ⁷⁴ τὴν τοιαύτην ξ. Ced. ⁷⁵ Ἐλθόντος δὲ τοῦ στόλου ἐν τῇ Ῥόδῳ ἐστασίασε καὶ τὸν μὲν β. ἄν. τὸν δὲ στρατηγὸν αὐτὸν Ἰω. β. ἄν. καὶ εὐθείως κ. τῆ; β. ἀνέπλευσαν Ced. 786,15-17. ⁷⁶ Ced. 786,17-19: Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ced. ἔ. δὲ ἐν Leo. ⁷⁷ Δραμυτίῳ cod. ⁷⁸ ἐκείσε Ced. ⁷⁹ Θ. διοικητὴν ἐν Ced. ⁸⁰ Ced. 786,19-22. ⁸¹ ἀλλήλοισ; Ced. ⁸² 716 — Ced. 786,22-787,6: Ὁ δὲ Θ. διαβ. 5 ἐπὶ. ⁸³ καὶ τοὺς ἐν τῷ τεῖχει τῶν Βλ. φύλακας ὄμοις διαφθίρας τὴν εἰσοδὸν ἔσχε, τὴν δὲ π. Ced. ⁸⁴ οὗ; Θ. Ἀρ. Ced. ⁸⁵ κα. εἰς Θεσσαλονικὴν ἐξορίζεται; Ced.

ΣΜΓ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου⁹¹.

A

CCXLVI. De Leone Isaurō.

628⁹² Λέων δὲ ὁ Ἰσαυρός, τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶν, Ἀρτεμίου⁹³ ὑπερμαχῶν, οὐχ ὑπατάγη Θεοδοσίῳ, ἔχων συναγωνιζόμενον Ἀρτάβασδον Ἀρμένιον στρατηγὸν⁹⁴ Ἀρμενιακῶν, ᾧ δοῦναι⁹⁵ συνέθετο ναὶ ἰδίαν θυγατέρα.

ΣΜΖ' Περὶ τῆς βυσιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ⁹⁶.

⁹⁷ Θεοδόσιος ἐβασίλευσεν ἑτη β' (Ἀδραμυτινὸς τῷ γένει)· ἐφ' ὧν⁹⁸ χρόνων ἐπιστρατεύσας Μασαλμᾶς⁹⁹ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμορίου γενόμενος, γράφει πρὸς Λέοντα¹⁰⁰ τὸν Ἀρμένιον, στρατηγὸν ὄντα τῶν Ἀνατολικῶν· «Ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων σὴ ἔστιν», ἐλθὲ οὖν καὶ λαλήσωμεν τὰ πρὸς εἰρήνην (καὶ ποιῶ πάντα ὅσα θέλεις).

¹⁰¹ (2) Ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν ἀποστασίας ὑπάτους καὶ λόγον εἰρήνης ποιησάμενος, ὑπὸ πάντων¹⁰² ὡς βασιλεὺς εὐφημήσθη, καὶ ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἔρχεται μετὰ πολυολγίας¹⁰³, ἐν ἣ τῷ¹⁰⁴ τοῦ Θεοδοσίου υἱῷ περιτυχῶν [ἐν πολέμῳ], καὶ¹⁰⁵ χειρωσάμενος μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας; [πάσης] καὶ τῶν ἐν τέλει (ἐπισήμων ἀνδρῶν) τοῦ παλατίου, καταλαμβάνει¹⁰⁶ τὴν Χρυσόπολιν.

¹⁰⁷ (3) Ὁ δὲ Θεοδόσιος, λόγον¹⁰⁸ ἀπαθείας παρ' αὐτοῦ λαβὼν, **629** πρεχώρησεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν¹⁰⁹, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικὸς¹¹⁰ γενόμενος. (161') ΣΜΗ'. Βασιλεία Λέοντος τοῦ καὶ Κόνωνος.

¹¹¹ Μετὰ Θεοδόσιον ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἰσαυρός ὁ καὶ Κόνων ἑτη κα'. Θεοδοσίῳ γὰρ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύοντος, Ἰαζήθ τοῦ τῆς Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἔξουσίας, δύο τινὲς θεομάχοι Ἑβραίων παῖδες (οἱ δὲ καὶ πάντοτε τραχηλιῶντες κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ φρουαττόμενοι τερατείαις καὶ βωμολογίαις¹¹² καὶ δαιμονιώδεσιν οἰωνισμασι σχολάζοντες, ὡς δὴθεν ἀστρολογικὴν τινα μεταδιώκοντες ἐπιστήμην, καταλαμβάνουσι¹¹³ τὴν τῶν Ἀράβων βασιλικὴν αὐλήν καὶ δὴ καταμηνύοντες τῷ πῆροσθέντι Ἰαζήθ), καὶ τούτῳ χρησιμώδεις πολυζῶνας καὶ πολυχρόνους διαμονῆς μουσῆται, εἶγε δρα τὴν θσανδρικὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ἐκ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑπ' αὐτῷ οὐσῶν ἀπολείψειεν. Καὶ δὴ¹¹⁴ ὁ φιλόζως ἔκτενος, καὶ χοιρόβιος, ὑπακούσας τῇ συμβουλίᾳ¹¹⁵

Leo vero, orientalium copiarum dux, Artemii partibus propugnatis, Theodosio minime paruit. Auxiliatorem habuit Artabasdam, Armenium, et Armenicarum cohortium ducem, cui filium in matrimonium dare pollicitus fuerat.

CCXLVII. De regno Theodosii Adramytini.

Theodosius, Adramytinus genere, imperavit annos 2. Eo tempore Masalmas, Saracenorum dux, contra Romanos movit, et usque ad Amorium progressus, scripsit ad Leonem Armenum, ducem Orientalium partium, his verbis: «Imperium Romanorum tuum est; veni ergo ut de pace agamus et quidquid vis facio.»

Leo, viris consularibus ad eum missis, cum fidem pacis dedisset, ab omnibus salutatur imperator. Tum Nicomediam multis stipatus se contulit, ubi Theodosii filium cum omni imperatorio apparatu et palatii optimatibus obviam factum comprehendens, ad Chrysopolin accedit.

Theodosius, a Leone fidem immunitatis accipiens, imperium abdicat et cum filio clericorum albo ascribitur.

CCXLVIII. Regnum Leonis, qui et Conon

Post Theodosium Leo Isaurus, qui et Conon, imperavit annos 25. Regnante Theodosio, ejus prædecessore, et apud Arabes Vezil supremam exercente potestatem, duo Hebræorum filii, Dei inimici semper et ubique rebellantes adversus Dominum et adversus Christum ejus prodigiis superbientes, et impictatibus diabolicisque sortilegiis vacantes, ut qui astrologicæ scientiæ operam dant, Arabum regiam et eorum ducem lesid adeuntes, ei stabile et multorum annorum imperium vaticinantur, modo Christi Dei et hominis et Deiparentis effigies in omnibus ecclesiis per suam ditionem destruat. Impostorum consilio morem gessit imbecillus et suillous homo, et omnes ecclesias quæ sub ejus ditione erant conturbavit. Sed penas dedit miser; eum enim nondum anno

Varie lectiones et notæ.

⁹¹ Rubrica quæ in codice fuerat evanuit M. 2, π. τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου repetitum Par. 1706 om. ⁹² Ced. 787,6-10. ⁹³ Ἀρτεμίου cod. ⁹⁴ τῶν add. Ced. ⁹⁵ καὶ δ. σ. Ced. ⁹⁶ Rubrica M. 2, Par. 1708, in codice evanuit. ⁹⁷ Ced. 787,11-15. Θ. βασιλεὺς Ῥωμαίων ἑτη β'. ⁹⁸ ἐφ' οὗ M. ὁ τῶν Σ. ἀ. ἐπιστρατεύσας κ. Ced. ⁹⁹ Μάσαλμωσ. Ἀ. τῶν ἀν. στρ. Ced. ¹⁰⁰ σοὶ ἀρμύζει Ced. ¹⁰¹ Ced. 787,15-20. ¹⁰² π. καὶ ὡς β. φημισθεὶς ἐπὶ Ced. π. καὶ ὡς β. εὐφ. ἐπὶ Leo. ¹⁰³ πλειστοῦ στρατοῦ Ced. Leo. ¹⁰⁴ τὸν υἱὸν cod. ¹⁰⁵ τοῦτον add. Leo. ¹⁰⁶ καταλαμβάνει Ced. ¹⁰⁷ Ced. 787,20-22. ¹⁰⁸ λογ. enil. λόγον Leo, λόγους; Ced. sed supra λόγον. ¹⁰⁹ τῆς βασιλείας Ced. ¹¹⁰ κλ. σὺν τῷ υἱῷ γ. Ced. ¹¹¹ Ced. 788,10-22 : Κόσμου ἔτος, γσθ', τῆς θείας σαρκώσεως ψγ' Α. ὁ καὶ Κ. ὁ Ἰ. καὶ εἰκονομάχος ἐβ. ἐ. κθ'. πρὸ ὀλίγων τινῶν χρόνων τῆς βασιλείας Λέοντος Ἑβραῖοί τινες ἐκ Λαοδικείας τῆς Φοινίκης ἦλθον πρὸς Ἰζήθ τὸν ἀρχηγὸν Ἀράβων. ¹¹² Βωμολόχος ἐστὶν ὁ πανούργος καὶ ἀπατεῶν ἀσεθῆς καὶ ἐτρόσυλος· τινὲς γὰρ ἐν τοῖς βωμοῖς λοχῶντες, τουτίστιν ἐνεθρεύοντες τὰ τοῖς εἰδώλοις προσαγόμενα ἐσούλου (Σχόλιον). ¹¹³ ἐπαγγελόμενοι αὐτῷ ἑτη μ' κρατήσας τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς εἰ τὰ: ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν τιμωμένους σεπτὰς εἰκόνας· ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καταλύσει Ced. ¹¹⁴ Τούτοις πισθεὶς ὁ ἀνόητος Ἰζήθ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσαστο κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων· ἀλλὰ χάριτι Χριστοῦ καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς πανάγιου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων συντόμως τεθνήσκας οὐ διαπέμφαι αὐτὸ ἡδυνήθη εἰ; τῆν ἐκράτειαν αὐτοῦ δ. γὰρ διήλθεν ἑναιαυτῆς καὶ ἡ θ. δ. μ. ἀ. Ced.

elapso vindicta divina sustulit. Filius ejus regno potitus Hebræos ut impositores necare voluit, quod illi sentientes profugi in partes Isauriæ deflexerunt.

ἤγεμονίαν, ὡς ψευδομάντις 630 αὐτοὺς ἠβουλήθη, ἀποκτείναι, ὃ καὶ ἡ μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν τοῖς Ἰσχυρικοῖς μέρεσιν.

Ibi cum se ad fontem quamdam refrigerarent, supervenit Leo, adolescentulus etiamnum, formosus ac procero corpore, qui se sordida arte alebat, et prandendi gratia fonti ipse quoque assidens, jumentum onere levat. Huic illi, genio vaticinium suggerente, prædicunt fore ut Romanorum imperio potiat. Dissentiente et status sui vililitatem prætentente Leone, juramento fidem faciunt impii rem sic futuram. Interim postulant, si hunc eventum res ejus habuerint, facturum quod ab eo ipsi postulaturi essent. Erat in proximo templum Sancti Theodori; surgens statim miser Leo templum subito e sacros altaris cancellos tangens, sivejuramentum dat magnum Christi martyrem Theodorum, stantibus Judæis in introitu templi et juramentum ejus accipientibus. Quo facto ad sua quisque rediit.

ρον, ἐστῶτων τῶν Ἰουδαίων ἐν τοῖς πυλῶσι τοῦ ἔργου ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Erat eo tempore orientalium partium dux Sisinus patricius. Ab eo militiæ ascriptus Leo, mox ad summam dignitatem evehitur, a Justiniano Rhinometo spatharius factus.

Deinde in occidentales partes missus et redux magna potitus victoria, a Theodosio dux Orientis creatur.

Barbaris Campaniam, Amalphim et Neapolim vastantibus, Leo eo missus cum dromonibus centum et viginti, victor, gloriosa pace inita, imperii iusignia induit.

Ac statim ab exercitu imperator salutatur. Et quidem imperator Theodosius obviam ei occurrens, depositam de suo capite coronam imponit capiti Leonis.

Cum autem bonam famam sibi comparasset Leo, ecce nequam veneficique Judæi palatium invadunt; deinde, a juveni principe fidei acceptæ debitum inexorabiliter exigunt. Eo autem promittente se libenter eam soluturum, dixerunt impii: «Hoc a te postulamus, potentissime imperator, ut nomen Nazareni Jesu et ejus Matris ab omni historia ec-

A τῶν ἀπατεῶνων, πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἡ αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν διασῶσεν. Ἄλλ' ἠπατήθη ὁ δεσπότης· μετῆλθε γὰρ αὐτὸν ἡ θεία δίκη, οὐκ ἔδωκεν διασῶσεν ἐναντιοῦ· οὐδ' οὐκ εὐδὸς, διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, ὡς ψευδομάντις 630 αὐτοὺς ἠβουλήθη, ἀποκτείναι, ὃ καὶ ἡ μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν τοῖς Ἰσχυρικοῖς μέρεσιν.

(2) Εἰς πηγὴν δὲ τινα ἀποψυχόντων αὐτῶν, ἰδοὺ, οὗτος ὁ Λέων, νεανίσκος ἔτι ὢν, καλῶς τῷ εἶδει καὶ εὐμήκης τῷ σώματι, βάνασος τὴν τέχνην καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ζῶην ποριζόμενος· καὶ (δὴ) ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρον περιελάμενος, ἐκάθισεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ πηγῇ ὡς ἀριστήσων· εἶτα οἱ τῶν ἐργαστριμύθων μύσται ἡ μούσται αὐτῷ τοῦ κατάρχει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τῶν σκήπτρων. Καὶ εἶπε τοῦ Λέοντος ἀναβαλλομένου, (ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ αὐτοῦ ἀφορῶντος, ὅρατος) πληροφοροῦνται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν (ὅτι ταῦτα οὕτως εἶχε γενέσθαι). Καὶ δὴ αἰτούντων ἡ αὐτῶν ὁμῶσαι αὐτοῖς, εἰ (ἄρα) εἰς πέρας ἔλθοι τοῦτο, εἴ τι ἂν αἰτήθῃ παρ' αὐτῶν, ἀνυπερθέτως δοθῆναι αὐτοῖς. Ἦν δὲ πλησίον ναὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου· (καὶ εὐθὺς εἰσελθὼν ὁ βάνασος Λέων καὶ τῶν ἱερῶν καγκέλων ἡ τοῦ θυσιαστηρίου ἀψάμενος) εἶδωκεν ἰγγυητὴν τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρου καὶ δεχομένων τὸν ὄραον παρ' αὐτοῦ. Καὶ αὐτῶν

(3) Ἦν δὲ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶν τῷ τότε Σισίνιος πατρικίος, ἐφ' οὗ καὶ Λέων στρατολογήθει· ἐν ἄλλῳ ἡ (χρόνος εἰς προκοπὴν μεγίστην ἀναδεδίξεται) σπαθάριος προχειρισθείς ὑπὸ Ἰουστινιανῶν τοῦ Ῥινόμητου.

(4) Καὶ εἰς τὰ ἐσπέρια (μέρη) ἐκπεμφθείς καὶ μετὰ μεγάλης νίκης ἀνελθὼν, προεχειρίσθη παρὰ Θεοδοσίου στρατηγὸς Ἀνατολῆς.

(5) Καὶ δὴ Καμπανίας, καὶ Ἀμαλφίης, καὶ Νεαπόλεως τῆνικαῦτα βαρβαρησάντων, καταλαβὼν δὲ ἐκεῖσε ἐν πλωτήρῳ δρόμῳ τὸν 631 ἀριθμὸν ρκ', καὶ τροπαιοφόρος νικητῆς εἰρήνην βραβεύσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια.

(6) Καὶ αὐτῶν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ εἶπεν δὴ Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς προσυπαντῶ αὐτῷ, καὶ ἄρας τὸν στέφανον ἐκ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, περιτίθει· τῷ Λέοντι.

(7) Περιβοήθου δὲ ἡ εὐφημία γενομένου τοῦ Λέοντος, ἰδοὺ οἱ φαρμακοὶ Ἰουδαῖοι δεσπότης εἰσελαύνουσιν εἰς τὰ βασίλεια· εἶτα ὑπὸ τοῦ (161^b) νέου ἀνακτοῦ δεξιολαθρόντες τὴν ὀφειλὴν ἀποτινύουσιν ἀσυγχώρητον. Τοῦ δὲ ἐπιτομῆς ἐπαγγελαμένου ἀποδιδόναι αὐτοῖς, εἶπον οἱ θεομάχοι· «Τοῦτο αἰτούμεθα παρὰ σοῦ, κράτιστε βασιλεῦ, ἵνα τὸν χαρακτῆρα

Variæ lectiones et notæ.

ἡ ἐξουσία. cod. ἡ ἐξουσία cf. αὐτῷ l. 15. ἡ τὴν ἡγ. δεξ. Cod. ἡ παρ μ. Cod. ἡ Cod. 788, 22-789, 9. ἡ μύσται τοῦ — σκήπτρων τούτων προλέγουσι δὲ Δ. πλ. ὑπ' αὐτῶν, οἱ καὶ αἰτοῦσιν ὄραον εἰ εἰς π. ἔλθῃ τ. ὅπερ ἂν αἰτήσωνται ποιήσων. Πλησιάζοντος δὲ ἐκεῖσε ναοῦ τοῦ ἁ. Θ. δμυσιν αὐτοῖς ὀραον ἀποχωρησάντων οὖν ἀφορῶντος Cod. ἡ αἰτοῦντε. (αἰτοῦντι) αὐτῷ cod. ἡ καγκέλων cod. ἡ Cod. 789, 9-11 ὑπὸ Σισίνιου πατρικίου στρατολογήθει δὲ Α. καὶ ἐν. ἡ ὄλ. ὑπὸ Ἰουστίνου τοῦ β. σκ. γενόμενος; Cod. ἡ 713 — Cod. 789, 11-13 εἰς τὰ ἐ. πέμπεται, καὶ νικήσας ὑπὸ Θ. (Ἀρτεμίου) στ. ἂν. γίνεται. ἡ 716. ἡ καὶ τῆς βασιλείας κρατεῖ τῷ προειρημένῳ τρόπῳ Cod. 789, 12, 13, præcedentia cum Leone gram. omiliens. ἡ 723. ἡ τῷ ζ' ἔπει ἦλθον, καθὼς προείρηται, οἱ μάντις οἱ χρησμοδοτήσαντες; τῷ Λέοντι τὴν βασιλείαν καὶ ἀπαιτοῦσι παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόραον, ἡγουν τὴν τῶν ἁγίων εἰσῶν καθαίρασι, ὑποσχομένοι τῷ ἀσεβεῖ ποιήσαντι οὕτως βιώσειν χρόνος ρ', κ. τ. λ. Cod. 793, 18-794, 1.

τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ ἐκ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀκαλείψῃ. Καὶ τοῦτο ποιῶν μέλλεις βασιλεύειν ἀχρι χρόνων ρ' ἐν τῇ γενεᾷ σου. » Ὁ δὲ, εὐθύθης καὶ ἀστήρικτος τῇ πίστει, ἐτοιμώτατα τὸ αἰτηθὲν ἐπαγγέλλεται. Ὁ τῆς ἀνοίας! ὡ τῆς φρενοβλαδείας! ὁ Χριστιανώτατος βασιλεὺς Ἑβραίοις ὑπόσπονδος ὤφθη, ὁ τὰ σκήπτρα τῆς βασιλικῆς δυναστείας ὑπὸ Θεοῦ ἐγκρατευσμένος ὑπὸ θεομάχων ἀνδρῶν τερατεύεται.

⁸⁸ (8) Ἐτέχθη δὲ τῷ (δυσσεβεῖ) βασιλεῖ ⁸⁹ υἱὸς ⁹⁰ ὀνόματι Κωνσταντῖνος (ὅν ἐν τῇ ἀγίᾳ καλυμμένη φασὶν ἀφοδεῦσαι ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, δεινὸν καὶ δυσώδες προσημαίνοντα ⁹¹ τεκμήριον).

⁹² (9) Ἐκμανεὶς οὖν κατὰ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀρχαιοτάτης πίστεως, μεταστειλάμενος τὸν ἀοίδιμον Γερμανὸν τὸν πατριάρχην, ἤρξατο λόγους ⁹³ κινεῖν μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ καταγιώσκειν πάντων ⁹⁴ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ πατριαρχῶν ⁹⁵ καὶ πάντας **632** εἰδωλοδύτρας ἀποκαλῶν ἐν τῇ προσκυνήσει τῶν ἁγίων εἰκόνων. ⁹⁶ (10) Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς (ταῦτα ἀκούσας) ἔφη (πρὸς αὐτόν)· « Ἀκουσον, (ὦ) βασιλεῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σαρκὸς ἐπιφανέντος, πᾶσα εἰδωλολατρεία ἐκποδῶν γέγονε καὶ πᾶν ἄγαλμα εἰδωλικὸν ἐξηφάνισται ⁹⁷, ὡς φησὶν ὁ προφήτης Ζαχαρίας ⁹⁸· « Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, λέγει Κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ εἶσι αὐτῶν ἔσται μνηστία. »

(11) Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀναστροφῆς καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων αὐτοῦ διδασκαλίας ἕως τοῦ νῦν παρήλθεν ἑτη φλγ', καὶ οἱ ἐν τούτοις ἔτεσι διατρίψαντες Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ὀρθόδοξοι οὐδὲν τοιούτου περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐνόησαν ἢ ἐλάλησαν· ἔξ ἀρχῆθεν γὰρ μετὰ τὴν Χριστοῦ εἰς οὐρανοῦς ἀνάληψιν ἡ εἰκονικὴ προσκυνήσις ἀνετυκώθη. Παρὰ τε γὰρ τῆς αἰμορροῦσης εἰς τὴν ἐπ' αὐτῇ γαρουσίαν θαυματουργίαν ἢ τοῦ Χριστοῦ εἰκῶν ἐστηλογραφήθῃ ⁹⁹, περὶ τῆς εἰκόνος Εὐσείθιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἐν βιβλίῳ ζ' σὺν· ἔφη· « Ἐπιβῆ τῆσδε τῆς πόλεως Φιλίππου ¹⁰⁰ Καισαρείας, ἣν Πανιάδα Φοίνικας προσαγορεύουσιν, εἰς μνήμα ἦλθεν ¹⁰¹, οὐκ ἄξιον ἡγήσαμην ¹⁰² παρελθεῖν τὴν ¹⁰³ διήγησιν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς μνημονεύσθαι ἀξίαν ¹⁰⁴· τὴν γὰρ αἰμορροῦσαν, ἣν ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν εὐρασθαι μαμαθῆγαμεν, ἐνθὲνδὲς ἔλαγον ὀρμίσθαι, τὸν τε οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δέκνυσθαι [καὶ] τῆς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς αὐτὴν θαυματουργίας ¹⁰⁵ θαυμαστά τρόπαια παρεμείνειν· ἰσάνασι γὰρ ἐφ' ὕψηλοῦ λίθου πρὸς μὲν τοῖς πύλαις τοῦ ἑαυτῆς οἴκου

clasiastica tollas. Hoc faciens regnabis usque ad centum annos in tua progenie. » Quod stultus et in fide parum stabilis homo libenter et sine mora promisit. O insipientia! Christianissimus imperator cum Hebraeis pactum inire conatur; qui sceptrum imperatoris potestatis a Deo accepit, ab hominibus Deo infensis fasciatur.

Impio imperatori natus est filius nomine Constantinus, quem sicut oletum in sacro lavacro emisisset, dirum ac fœdum futuræ vitæ indicium.

Imperator adversus rectam et antiquissimam fidem insauiens, accersito venerabili Germano patriarcha, cepit sermones proferre subdolos et insimulare cunctos prædecessores suos imperatores et patriarchas, eosque idololatriæ accusare eo quod sacras adorassent imagines.

Ad hæc magnus ille Germanus: « Audi, inquit, imperator, Christo in carne exhibitо, omnis idololatria abolita est omnique impia imago sublata. Quomodo ait Zacharias propheta: « Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, excindam e terra nomina simulacrorum, neque ulla in posterum erit eorum memoria. »

Porro ab ejus ad nos conversione sanctorumque ejus apostolorum prædicatione usque nunc elapsi sunt septingenti sexaginta sex anni, et qui intra tot annos exsisterunt Patres ac doctores Ecclesiæ orthodoxi, nihil hujusmodi de sacris imaginibus cogitaverunt vel locuti sunt. Nam statim post Christi in cælos ascensionem depictæ adorataque sunt imagines. Sic hæmorrhœissa in memoriam miraculi in se peracti effigiem Christi exsculpendam curavit; de qua statua Eusebius in *Historia ecclesiastica* libro v sic loquitur: « Quoniam hujusmodi urbis Philippi Cæsarem, quam Phœniciæ Pamiadem vocant, mentionem feci, non prætereundam duxi narrationem dignam quæ posteris nostris memoretur. Dicitur enim hæmorrhœissam, quam a sacris Evangelii a Salvatore nostro infirmitatis sanationem impetrasse cognoscimus, illinc ortam esse, ejusque domum in hac civitate statendi, etiam miranda miraculi a Salvatore in eam facti remanere monumenta. Siquidem, ut fertur, posita est in excelsis lapide prope domus illius januam statua ænea mulierem genuflexam manibusque ante pectus extensis precantem repræsentans: contra illam vero alia

Varie lectiones et notæ.

⁸⁸ 718 — Cod. 792.2-14 τῷ γ' ἔτι ἐκ. τῷ. ⁸⁹ Ἄνοντι adl. Cod. ⁹⁰ υἱὸς δυσσεβέστατος καὶ τοῦ Ἀντιχριστοῦ πρόδρομος K. ὁ καθάλλινος Cod. ⁹¹ προσημαίνοντος cod. ⁹² 720 — Cod. 797.9-12: ἀναιδῶς τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ προσερίβετε, ὅν καὶ μ. ἤρ. ⁹³ τινὰς adl. Cod. ⁹⁴ πάντας τοῦ. ⁹⁵ βασιλ. καὶ πατριάρχ. cod. — β. καὶ ἱερῶν ὡς εἰδωλολατρησάντων ἐν Cod. Leo. ⁹⁶ Cod. 797.12-17 μ. ἰ. Γ. Cod. Leo. ⁹⁷ ἦσαν. καὶ ἐξωστράχισται Leo. Cod. ⁹⁸ Ζ. ἐπὶ λ. Cod. Leo. — xiii, 2. Reliqua usque ad § 12 om. Cod. Leo. ⁹⁹ ἰστηλογραφῆθ. cod. ¹⁰⁰ Eus. vii, 18 om. Φ. K. ἢ II. Φ. κρ., etc., 17 posita. ¹⁰¹ ἐλήλυθα Eus. ¹⁰² ἠγοῦμαι Eus. ¹⁰³ τὴν om. Eus. ¹⁰⁴ ἀξίον cod. ¹⁰⁵ εὐεργεσίας Eus.

ejusdem materiæ statua exhibens virum stantem, A diploide eleganter indutum, manumque molliori porrigentem: ubi ad pedes istius statuæ singulare quoddam crescit plantæ genus, quod usque ad umbriam aeræ diploidis ascendens, virtutem habet omnimodos sanandi morbos. Hæc statua Jesum exprimere dicitur, et remansit usque ad nostra tempora, ita ut eam oculis viderint ipsimet peregrini urbem illam invisentes. Atque nil mirum quod hoc fecerint ethnici, beneficiorum a Salvatore nostro acceptorum memores, cum apostolorum ejus Pauli et Petri et ipsiusmet Christi imagines coloribus in picturis servatos retulerimus. » Est etiam in Edessa urbe non manufacta imago Christi incredibilia operans miracula, quam ipse Dominus, sua effigie in sudario impressa, ut fidelem suæ formæ humanæ repræsentationem, per Thaldæum apostolum Abgaro Edessæ principi misit, ejusque morbum sanavit. Est insuper ab apostolo evangelistaque Luca expressa castissimæ Dei Genitricis tunc adhuc viventis sancta imago, et missa Romam ad Theophilum, ad quem et Evangelium scripsit et Actus Apostolorum misit: quæ quidem usque nunc miracula operatur. Itaque illas imagines sex concilia œcumenica adoratas et honoratas reperientis, admiserunt et nihil eis contrarium dixerunt. »

εικὼν καὶ πεμφθεῖσα ἐν Ῥώμῃ πρὸς Θεόφιλον, πρὸς ἃν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἔγραψε καὶ τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἀπέστειλε, ἥτις καὶ ἕως τοῦ νῦν θαυματουργεῖ· διὸ δὴ καὶ ἐξ οἰκουμενικαῖν σύνοδοι, ταύτας εὐροῦσαι προσκυνουμένας καὶ τιμωμένας, ἀπεδέξαντο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐλάλησαν ἐναντίον. »

« Autamen sacras imagines audimus aliquando even- C tenidas, sed non sub imperio tuo. » Tunc a principe coactus dicere sub quo regno, ait sanctus: « Sub Conone. » respondit ille: « Vese ego sum; sic enim a puero sum vocatus. » Subinfert magnus Germanus: « Absit, domine, ut te imperante malum istud perpetretur: hoc enim faciens Antiehristi præcursor est et Verbi divini incarnationis subversor et adversarius. » Tunc infensus Deo tyrannus, his auditis, ut leo rugiit, subitaque ac vehementi succensus ira, probrose justum expulit, eum idololatram vocans, et propria manu cæsum e regia ejecit.

πῆνας, (ἀτίμως τὸν δίκαιον ἐξήλασεν) εἰδωλόατρην ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ βαπτίσας τῶν βασιλείων ἐξαιλῶναι.

Ut perhibent nonnulli fide dignissimi homines, juxta cisternam dictam imperialem, ad Chalco- D prætoria sitam, palatium erat venerabile, in quo juxta artificiose formam œcumenicus magister sedebat duodecim habens discipulos eruditione et vita graves, omni scientia imbutos, Ecclesiæ dogmatum propugnatores, imperiales sententias et libros

γυναϊκὸς ἐκτύπωμα χαλκοῦν ἐπὶ γόμφῳ κεκλιμένον καὶ τεταμέναις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶ δευτέρῃ ὁ τοϊκός· τούτου δὲ ἀντικρυς ἄλλο τῆς αὐτῆς ὕλης ἀνδρὸς ὁρθιον σχῆμα, διπλαῖδα κοσμίως περιβεβλημένον καὶ τὴν χεῖρα τῇ γυναικὶ προστείνον, οὐ παρὰ τοῖς ποσὶν [ἐπὶ] τῆς στήλης αὐτῆς (162^α) ζέοντι βοτάνης εἶδος 633 [φύειν, ὃ μέχρι τοῦ κρασπέδου καὶ τοῦ χαλκοῦ διπλαῖδος] ἀνιδόν, ἀλεξιφάρμακόν τι παντοίων νοσημάτων τυγχάνει. Τοῦτον δὲ τὸν ἀνδριάντα εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ φέρειν ἔλεγον, εἰμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄψει παραλαβὴν ἐπιδημήσαντας αὐτοῦ; τῇ πόλει· καὶ θαυμάστον οὐδὲν τοῦ πάλαι ἐξ ἐθνῶν ἀεργετηθέντας πρὸς τοῦ Σωτήρος ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι, ὅτε καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου ὁ καὶ αὐτοῦ

δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ὁ ἱστορήσαμεν. » Ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ παράδοξα ἐργαζομένη θαύματα, ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν σουδαρίῳ τῆς οικίας μορφής τὸ εἶδος ἐναπομαζόμενος δὲ θαβδαίου τοῦ ἀποστόλου σώζουσαν τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς αὐτοῦ Ἀδύγαρον τοπάρχῃ τῆς Ἐδεσηῶν πόλεως ἀπέστειλε, καὶ τὴν νόσον αὐτοῦ ἴδαστο. Καὶ μέντοι καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἱστορηθεῖσα τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος ἑτι ζώσης αὐτῆς ἁγία

ἁγίων ὁ εἰκόνων ἀκούομαι μέλλειν ἔσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου. » Τοῦ δὲ καταναγκάσαντος ἐπὶ ποίας βασιλείας εἶπεν, εἶπεν ὁ ἅγιος· « Ἐπὶ Κόνωνος. » Ἀποκριθεὶς ὁ εἶπεν· « Οὕτως ἐγὼ εἶμι· οὕτως γὰρ παιδιόθεν ἐκλήθην. » Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς ὑπολαβὼν ἔφη· « Μὴ γένοιτο, δέσποτα, ὑπὸ τῆς σῆς βασιλείαςπραχθῆναι τὸ κακὸν τοῦτο (καὶ) θεοσυγῆς (Ἀντιχριστοῦ γὰρ ἐστὶ πρόδρομος ὁ τοῦτο πληρῶν καὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιδημήσεως ἀνατροπῆς καὶ ἀντίδικος). Ὁ δὲ θεομάχος τύραννος, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὡς λέων βρύξας, (αὐτίκα 634 καὶ) σφόδρα χαλε- ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ βαπτίσας τῶν βα-

ἁγίων (13) Φασὶ δὲ τινες πιστότατοι ἄνδρες, ὅτι πρὸς τῇ βασιλικῇ (καλομένην) κινιστέρῃ (τῇ οὐσῃ πλησίον τῶν Χαλκοπρατείων) παλάτιον ἦν σεμνὸν, ἐν ᾧ ὁπῆρχε κατὰ τύπον ἀρχαίων οἰκουμενικὸς διδάσκαλος ἔχων (μεθ' ἑαυτοῦ ἑτέρους) μαθητὰς αὐτοῦ καὶ συλλήπτορας ἐβ', πᾶσαν ἐπιστήμην μετερχομένους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κρατύνοντας δόγματα,

Variæ lectiones et notæ.

⁶³³ Ἰκατεουόση Eus. δευτέρῃ ἐπι. ⁶³⁴ Παύλου καὶ Πέτρου Eus. ⁶³⁵ σωζομένους cod. ⁶³⁶ Ced. 797, 18-798, 3. ⁶³⁷ ἐπι. Ced. ⁶³⁸ σῆς β. Ced. ⁶³⁹ βιαταμένου ἐ. ἐπὶ π. ἔφη ὁ Ced. ⁶⁴⁰ ὁ δὲ ἀπ. ἔφη Ced. ⁶⁴¹ τούτο γὰρ ἐστὶ τὸ βαπτιστικὸν μου· καὶ ὁ μ. Ced. ⁶⁴² ἐπὶ Ced. ⁶⁴³ τ. θ. τ. x. Ced. ⁶⁴⁴ τούτο ἀκ. ⁶⁴⁵ ἀφ. χ. καὶ λεόντιον βρ. ἐ. τε ἀπ. Ced. ⁶⁴⁶ Ced. 795, 19-796, 6. πρὸς γὰρ τῇ β. κ. π. ἦν. ⁶⁴⁷ ὡς κ. τ. ἀ. ὁ. ἐκάθητο δ. Ced. ⁶⁴⁸ μ. λόγῳ καὶ βίῳ σεμνοῦς τὸν ἀριθμὸν ἐβ'. οὗτοι π. λογικὴν ἐπ. τάχει τε καὶ μεγάλῃ φύσει μετερχόμενοι, οὐχ ἥκιστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν μετήσσαν θεοσοφίαν, ἣν τῆς γ. χωρὶς οὐ θειωτὸν τι ποιεῖν ἰδίαις οὐδὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτοῖς Ced.

βασιλικῆς διαίτας καὶ βίβλους ὡσαύτως ἔχοντας, ὧν ἄνευ οἱ βασιλεῖς γνώμης καὶ βουλῆς οὐκ ἐθέσπιζον. Τούτους ⁶⁰ ὁ ἀγριώτατος θῆρ καὶ δυσώνυμος βάναισος· προσκαλεσάμενος ἐπαίρατο πείθειν αὐτοῦ τῆς ἀθείας. Τῶν δὲ τοῦτο μὴ καταδεξαμένων, ἀλλὰ μάλλον ἐλεγξάντων αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν, προσέταξε συρρομένους αὐτοὺς ἀτίμως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ διδασκαλείου αὐτῶν ἐγκλεισθῆναι· τούτου δὲ γενομένου, τῆς νυκτὸς πάλιν ἀποστείλας ὁ ἀνήμερος λέων ἢ δράκων νυκτεπάρχους τινὰς καὶ ἀπηγεί· ἀνδρας προσέταξε συναχθῆναι πλῆθος ξύλων, καὶ τούτων ὑπαναφθέντων κατακαῆναι τοὺς ἀνδρας μετὰ ⁶¹ τῶν οἰκημάτων, καὶ τῶν βιβλίων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· οὗ γενομένου, ἀρδην πάντας καταφλέχθησαν. Ἐκτοτε οὖν ἡ τῶν ἐπιστημόνων (162^β) γνώσις ἐν Ῥωμανίᾳ ἐπαυσατο τῆς τῶν βασιλευσάντων γνωσιμάχων ἀπονομῆς μειουμένη, ἕως τῶν ἡμερῶν Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστοτάτων βασιλέων.

¹⁴ (14) Ἐξουσιαστικῶς οὖν ἅμα καὶ δυσσεβῶς ἔκτοτε ὁ θῆρ τῆς αἰρέσεως ἀρχεται, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς ¹¹ χαλκῆς πύλης 635 (τοῦ παλατίου) εἰκόνα τοῦ Κυρίου ¹² (ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) καταέβα· καὶ σιλέντιον ¹³ (ἀσεβείας) κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ποιήσας, προσκαλεῖται πάλιν τὸν ἅγιον Γερμανὸν, εὐόμενος πείσαι αὐτὸν ὑπογράψαι (κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων). Ὁ δὲ μὴδ' ὄλωσ' εἴς τὴν θωπέα (αὐτοῦ) ἢ τῆς ἀπάτης τοῦ ἀλαστηρίου, θεὸς τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἀπετάξατο τὴν ἱερωσύνην καὶ ὑπεχώρησεν.

(15) Ὅτε καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἣν ἔσχε παρ' αὐτῷ, ἀναλαβόμενος καὶ γράψας χαρτίον ἔχον ¹⁵ οὕτως ¹⁶· «Ὁ Σῶτερ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς,· εἰς τὴν θάλασσαν ἐθηκεν· ἡ δὲ θεία δύναμις ὀδηγουμένη ἀβρόχως καὶ ὄρθιος· διαπλεύσασα κατήλθεν εἰς Ῥώμην. Ἀποκαλυφθεὶς οὖν ὁ ἐκεῖ πατριάρχης ἐξῆλθε μετὰ πάντων τοῦ κλήρου μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων, καὶ ὄρων αὐτὴν ἐρχομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἦτις καὶ ἐξεληθούσα ἀπ' αὐτῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ κλοιῷ, μὴδὲ πλησίον ἄλλου κλοιοῦ πλησιάσασα· ἦν καὶ κατασπασάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἀπήγαγεν ἐν τῆ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἀβροχὸς δὴ διαμείνας, εἰ μὴ μόνον ἀχρι τριῶν δακτύλων διανοτισθεῖσα. Καὶ τοῦτο πρὸς μείζονα δόξαν Θεοῦ.

¹⁷ (16) Ὁ δὲ θεομάχος χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ Ἀναστάσιον πρεσβύτερον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, συνθέμενον κατὰ τὴν ἀσεβίαν αὐτοῦ βουλὴν πάντα ποιεῖν.

etiam habentis : absque eorum consilio imperatores nihil auspicabantur. His accersitis crudelissima bellina et infausto vili nomine artifex suam persuadere impietatem tentavit. Illis vero non annuentibus, sed potius suam ei impietatem exprobrantibus, jussit eos in ipsam magisterii sui locum ignominiose tractos ibi includi : quo facto, noctu iterum missos immanis leo vel draco nonnullos excubiarius praefectos immitesque homines jussit lignorum congerere acervum hisque accensis comburere illos viros cum eorum domo librisque et reliqua suppellectile : quo facto, cuncti flammis penitus consumpti sunt. Ex eo tempore doctorum scientia in Romania obscurata est, imperatorum scientiae inimicorum stultitia imminuta, usque ad dies Michaelis ac Theodorae, insignium fide pictataeque imperatorum.

Impensius igitur extunc et cum majori impietate bellina haeresi fovet. Imaginem Domini nostri Jesu Christi quae ad portam Aream palatii posita erat, dejecit ; facto deinde contra sanctas imagines impio edicto, rursus beatum Germanum accersit, persuasurum ei se sperans ut subscriberet. At Germanus nequaquam adulationi vel fraudi execrandi tyranni cessit, humerale vero in sacra mensa Magni templi deponens, resignavit munus suum atque discessit.

Tunc sacram Salvatoris imaginem, quam apud se habebat, assumptam, inscriptis in charta his verbis : « O Salvator, salva te et nos, » mari imposuit. Haec autem, divina potentia siccam ducente, recto trajectu petiit Romam. Romanus vero patriarcha, id per revelationem cognoscens, exiit cum omni clero cereisque ac thuribus, videtque eam aquis supervectam : quae sponte sua egressa, venit in manus praesulis in ejus cymba, nulli alii cymbas appropinquans. Eam complexus summus pontifex cum psalmis et hymnis duxit in Magnam ecclesiam ; et omnino sicca remanserat, nisi quod ad trium altitudinem digitorum maderet. Atque hoc ad majorem Dei gloriam.

Impius vero Germano substituit Anastasium, Magnae Ecclesiae presbyterum, qui promiserat se ad impiam imperatoris voluntatem omnia facturum.

Variae lectiones et notae.

⁶⁰ Τ. ὁ Κόνων συγχῶς προσκαλούμενος ἐπαίραζε πείσαι τῆς ἀ. αἰρέσει. Καταθέσθαι δὲ μὴ καταδεχομένου· ἀλλ' ἀντιπέπτοντας ἀτίμως κατακλεισθῆναι διεκελεύσατο ἔκτισε· διὰ δὲ τῆς νυκτὸς πῦρ κυκλόθεν ὑπάφας, αὐταῖς ἐστῆσαι καὶ βίβλοις πολλαῖς καὶ καλάς καὶ σκυῖαι ἱεροῖς ὁ μιὰρὸς κατέκαυσεν Ced. ⁶¹ σύν ἐνδ. ¹¹ Ced. 795, 15, 798, 3-799, 20. ¹² μεγάλης αἰδ. Ced. ¹³ τοῦ Κυρίου ἔ. (τοῦς καθελόντας ἀνεῖλον οἱ ὄχλοι) Ced. ¹⁴ σ. τε π. κ. τῶν ἀ. ἔ. πρ. Ced. ¹⁵ οὐδ' ὁ. εἶξε τῆς θ. ἢ τῆς ἀπειλῆς τοῦ τυράννου, μάλλον μὲν οὐκ ἀνέμνησεν αὐτὸν ὁ μακάριος τῶν πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας· συνθηκῶν — τὸ ὡ. ἐν τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς μ. ἔ. θεὸς ἀπ. τῆς ἱερωσύνης καὶ ὀπ. Ced. qui historiae sequentis de Christi imagine Romam transvecta loco relationem habet de Gregorio Dialogi vel potius Gregorio II Francorum auxilio tributa Leonis denegante, quae apud Georgium § 18 rectius legitur. ¹⁶ ἔχων cod. ¹⁷ Luc. xxiii, 37. ¹⁸ 730 — Ced. 799, 20 21 : Ὁ δὲ ὁ. ἀντ. ἀ. γ. Ἀ. τὸν προλεχθέντα σύγκειλον σ. τῆς ἀσεβείας. βουλῆ καὶ αἰρέσει.

Omnem igitur imaginem Domini nostri Jesu Christi Dei et Deiparæ et omnium sanctorum deiecit et incendit, et persecutionem magnam suscitans, sacerdotes multos, monachos et laicos variis suppliciis sustulit.

Propterea magnæ Romæ pontifex Gregorius, imperatoris istius ditioni se subducens, turpe hæretici jugum excussit, et fœdere pacis cum tota Italia inuito de Francorum dominatione admitteuda, statim imperatoria tributa denegat, et Anastasium ejusque socios anathemate percudit.

His temporibus accidit ingens horrendissimusque terræ motus; corruerunt multe ecclesiæ ac domus, terreni urbis muri, plurimæque Thraciæ mœnia et oppida; innumerus mortuus est populus, cecidit columna Arcadii quæ in Xeroloplio, et Nicomedia et Nicæa; terra per biennium mota est, ita ut mare a propriis limitibus in quibusdam locis recesserit.

Imperator, murorum ruinam cernens, sic populum allocutus est: « Muros urbis reparare non valeatis, quare nostris administratoribus rem commisimus ea lege ut pro singulo numismate miliaresium unum exigant. Quo imperator accepto ædificavit muros. Inde mos invaluit ut ceratia duo administratoribus conferantur.

CCXLIX. De Masalma.

Cæterum Masalmas exspectabat Leonis promissorum solutionem, qui cum nihil accepisset, illum acsentiens, in imperatoriam urbem irrupit, et Abydo capta infinitaque multitudine trajecta, in urbem irruens, scribit ad Suliman, consilli sui primicerium, ut velociter cum classe instructa adveniat.

Mense Augusto urbem obsidione cinxit, et murum terrenum vallo circummuniciens, agrum Thracensem vehementer affixit.

Prima autem Septembris advenit Suliman cum insolitæ magnitudinis navibus, triremibus, dromonibus ad mille octingentos.

Imperator vero, incendiariis navibus cum maritimo igne adversus illos missis, combussit plerasque Saracenorum naves: nempe confestim aliam

(17) Πάσαν οὖν εἰκονικὴν ἀνατόπωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων κατέστρεψε καὶ κατέκαυται, καὶ διωγμὸν μέγαν 636 ἐγείρασε, πολλοὺς ἱερεῖς καὶ μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς διαφόροις τιμωρίαις καὶ θανάτοις ὑπέβαλεν.

⁷⁸ (17) Διὰ ταῦτα ⁷⁹ οὖν ὁ τῆς μεγάλης Ρώμης πρόεδρος Γρηγόριος τὴν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὑποταγὴν ἀπωσάμενος, τὸ αἰρετικὸν αἶσχος ἀποδιδράσκει, σπονδὰς εἰρηνικὰς εἰς τὴν τῶν Θράγγων ὑποταγὴν εἰσδεξάμενος σὺν πάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ τοὺς φόρους εὐθὺς κωλύει, τὸν Ἀναστάσιον δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναθέματι καθυποβαλὼν.

⁸⁰ (19) Ἐφ' ὧν χρόνων ⁸¹ καὶ σεισμὸς ἐγένετο Β μέγας καὶ φοβερώτατος, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι ⁸² πολλαὶ, καὶ οἴκοι, καὶ τὰ χερσαία τεῖχη τῆς πόλεως, καὶ φρούρια πολλὰ, καὶ χωρία τῆς Θράκης, καὶ εἰθνηκε λαὸς ἀναριθμητός. Ἔπειτα ⁸³ δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου (ἢ) ἐν τῷ ξηρολόφῳ ⁸⁴, καὶ Νικομήδεια, καὶ Νίκαια, καὶ ἡ γῆ ἐσειετο ἐπὶ χρόνους δύο, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν τῶν ἰσθίων ὄρων ἐν τισὶ τόποις ὑποχωρῆσαι.

⁸⁵ (20) Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη ⁸⁶ καταπτωθίνα, διελάλησε λέγων: « Ὅτι ὑμεῖς, οἱ τῆς πόλεως, ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτεῖσαι ⁸⁷: ἀλλὰ προστάξαμεν τοῖς διοικηταῖς ⁸⁸ αἰς τὸν ⁸⁹ κανόνα ἀπαιτῆσαι κατὰ νόμισμα μιλιαρσίων ἐν. » Καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεῖα, καὶ κτερίζει ⁹⁰ τὰ τεῖχη. Ἐκτοτε ἐκράτησαν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ δικέρινα τοῖς διοικηταῖς.

C

ΣΜΘ. Περὶ τοῦ Μασάλμα ⁹¹.

637 Ὁ δὲ Μασάλμας ἐξεδίχτο τὰς τοῦ Ἀδοντος ὑποσχέσεις· μὴδὲν δὲ δεξάμενος, ἀλλὰ γνοὺς, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν ⁹² ἐκίνησε, καὶ (163⁸) τὴν Ἀδύδον καταλαβὼν ⁹³ καὶ ἀντιπεράσας λαθὼν ἀπειρον καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐξορμήσας, γράφει πρὸς Σουλεϊμάν, τὸν πρωτοσύμβουλον, ἵλασθαι ἐν τάχει μετὰ στόλου.

(2) Καὶ τῷ ⁹⁴ Ἀυγούστῳ μηνὶ παρακαθίσας τῇ πόλει καὶ τῷ χερσαίῳ τεῖχος περιχαρᾶς, εἰυμείνετο σφόδρα τὰ Θρακικὰ μέρη.

(3) Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀνέλαθεν ὁ Σουλεϊμάν, ἔχων εὐμεγέθεις ναῦς τριήρεις καὶ δρόμωνας μεγάλους πᾶν χίλιους διαταξιότους.

D

⁹⁵ (4) Ὁ δὲ βασιλεὺς ⁹⁶, τὰς ἐμπυρίους ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμψας μετὰ τοῦ ὕγρεῦ πυρός, πυριαλιῶτους ἐποίησε τὰς πλείεστας ναῦς ἀεινάς· αὐτίκα γοῦν.

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁸ 725-729. ⁷⁹ Ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρᾳ Γρ. ἀποστολικῶς ἀνήρ καὶ Πέτρος τοῦ κορυφαίου ἀνθρονος, δὲ διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα θεία ποιήματα διάλογος ἐκλήθη, οὗτος ὁ ἅγιος διὰ τὰς ἀνοσοφυγίας Ἀδοντος ἀφ' ἧς νύσσε καὶ πρὸς τὸν Θράγγων σπουδὴν εἰρηνηκὴν ποιησάμενος, τοῦ: τὸ φ. ἐκώλυσε καὶ τὸν Α. καὶ τ. σὺν ἀνεθεμάτῃ Cod. 799, 2-9. ⁸⁰ 740. ⁸¹ Τῷ κδ' ἔτει—τῇ κς' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἡμέρᾳ δ'. ὡρᾶ ἡ γέγονε καὶ φοβερὸς ἐν ΚΠ. καὶ ἐπτ. Cod. 801, 9-17. ⁸² ἐκχ. καὶ μοναστήρια καὶ ὁ. καὶ λ. πολλὸς ἀπέθανεν Cod. ⁸³ ἐπ.—Νίκαια οὐκ. Slav. sed habent Cod. et Leo. ⁸⁴ ξ. καὶ ἄλλαι πολλὰ καὶ τὰ γ. τῆς π. τ. καὶ πόλις καὶ γ. ἐν τῇ Θράκῃ ἢ τε Νίκαια, καὶ Νικομ., καὶ Πραίνεος: ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν Ι. ὁ. ἐν τ. τ. ἐκράτει δὲ καὶ ὁ σεισμὸς μῆνας ια' Cod. ⁸⁵ Cod. 801, 17-22 Ἰδὼν δὲ, κ. τ. λ., οὐκ. Slav. ⁸⁶ τ. τῆς πόλεως πτ. Cod. ⁸⁷ κτερίζει Cod. ⁸⁸ τῶν θεμάτων Cod. ⁸⁹ ἀπ. εἰς τὸν κ. Cod. ⁹⁰ πτ. αὐτὰ κίνεσθαι ἀπεκρ. Cod. ⁹¹ Rubrica M. 2 et Par. 1706, in codice evanuit. ⁹² πάλ. cod. ⁹³ καταλαμβάνει cod. ⁹⁴ Τῷ β' ἔτει κατέλαβε Σ. μ. στ. καὶ ἀμυράδων καὶ διεπέρασεν ἐξ Ἀδύδου ἐν τῇ Θράκῃ Cod. 789, 14, 15. ⁹⁵ 718. ⁹⁶ Ταῦτα πάντα, διὰ τῆς βοήθειας τοῦ εὐσπλαγγνοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς Θεοτόκου

αι μὲν εἰς τὰ παράλια τειχῆ κυρπολούμεναι προσ-
 απέρβρισαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδρα συνοδοῦ-
 μναι ὡς καταποντίσθησαν, αἱ δὲ μέχρι τῆς Ὀξείας
 νήσου καὶ τῆς Πλάτης ἀπηνέχθησαν καταφλεγόμε-
 ναι. Κάντες ὁθεν τὸν οὖν οἱ μὲν τῆς πύλεως, θάρσος
 λαβόντες ὡς, τῶν πολεμίων μεγάλως κατακτοθέν-
 των.

ΣΝ. Περὶ τῆς νόσου ἐαρινῆς.

Παραχειμάσαντες δὲ ἡ πύλει, τῷ ἐαρινῷ καιρῷ
 λοιμικὴ νόσος αὐτοῖς ἐνοσηψασα μετὰ καὶ λιμοῦ,
 πλῆθος ἀναριθμητὸν ἐξ αὐτῶν διέφθειρεν.

638 (2) Ἐξ ὧν ὡς οἱ περιλειφθέντες, πόλεμον μετὰ
 Βουλγάρων ἐν τῇ Θράκῃ συνάψαντες, ἀνῆρέθησαν
 χιλιάδες χβ'.

(3) Τῇ δὲ ὡς τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐκ τῆς πύλεως
 ἀπάραντες, καὶ ἀνέμου σφοδρῶτατος πνεύσαντες, οἱ
 μὲν ἐν Προικονήσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς ἀπό-
 λυντο, οἱ δὲ ἐκθυθίσαντες ἄθροως, ἐπελθὸν ὡς νέ-
 φος χαλάρης κλήρες ὡς τετριγῶς ὡς ὀλίθριον μετὰ βί-
 ετου ἀνέμου, ὑποθρύχιοι πάντες ἐγένοντο· διεσώ-
 θησαν δὲ παραδίξως ἐκ τῶν αὐτῶν μόναι πλοῖα, ἃ
 καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὰ Ἰβία τῆν τῶν Ῥωμαίων νή-
 κην καὶ τῆν ἐαυτῶν πανολέθριον ὡς κατάπτωσιν.

(4) Σέργιος δὲ στρατηγὸς Σικελίας, ἀκούσας ὅτι
 οἱ Ἀγαρῆνοὶ ἐκπορθοῦσι τὴν πόλιν, ἔστιψε ὡς βασι-
 λία ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, (ὀνόματι) Βασίλειον ὡς,
 ὡς ἐπάνυμον Ὀμαγούλου, ποιήσας καὶ προβολὰς
 ἀρχόντων. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ταῦτα ἀκηκῶς ὡς, ἀπέ-
 σταίλεν (ἐκείσε) Παῦλον μετὰ κελύουσων καὶ στέλου.
 Μαθόντες οὖν οἱ Σικελιώται, ὅτι κατατροπώθησαν
 οἱ Σαρακηνοί, καὶ Λίαν βασιλεῦσι, τὸν τε Βασίλειον
 καὶ ὡς τοῖς λοιποῖς ἀρχοντας παραδειδώκασιν τῷ
 Παύλῳ, καὶ πάντας ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπεκτεφάλισεν
 ὡς ἀντάρτας.

639 (5) Νικήτας δὲ (ὁ πατρικίος) ὁ ὡς Ἐπι-
 νίτης ὡς μετὰ καὶ ἐτέρων πατρικίων τὸν Τέρβελιν
 διὰ γραμμάτων καὶ πολλῶν χρημάτων καὶ δώρων
 δεξωσάμενοι, παρώρμησαν ἰθεὶν κατὰ Λέοντος,
 ὡς τινες τῶν Βουλγάρων παραδεδώκασιν καταμη-
 νύσαντες τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντας ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀνάλεν.

A quidem ad muros maritimos incensae delatae sunt,
 aliae in gurgite cum vectoribus submersae, aliae
 usque ad insulam Oxiam et Platen inter cremandum
 delatae sunt. Inde civitatis incolae animum receperunt,
 hostes vero magno terrore fuerunt percussi.

CCL. De morbo venno.

Post hibernationem in urbe morbus pestilens
 grassatur quae fame etiam edomitata innumerabilem
 multitudinem sustulit.

Ex eis superstites in bello cum Bulgaris pro
 Thraciam susceptio ad duodecim millia perierunt.

Quinta decima vero Augusti mensis, ab urbe sol-
 ventibus [naves Arabum], hante vento vehementissimo,
 partim ad Procounesum, partim ad alia littora ablu-
 duntur; alias, quae velociter altum petierant, nubes
 ingens exitialeium grandinem immittens cum turbine
 vehementi, omnes pessumdedit. Ex mille et octingentis
 quinque tantum evaserunt quae ad suos re-
 meantes Romanorum victoriae et propriae cladis
 nuntiam tulerunt.

Sergius, Siciliae dux, urbem a Saracenis obses-
 sam audiens, quemdam ex suis familiaribus, Basi-
 lium nomine, qui et Omagulus, imperatorem re-
 nuntiat et promotiones magistratum instituit. Im-
 perator his cognitis Paulum huc misit cum classe
 et litteris. Discentes Siculi Saracenos recessisse et
 Leonem ut imperatorem perseverare, Basilium et
 anticos ab eo constitutos Paulo tradiderunt, qui
 omnes ut perduelles capite plectit.

Niectas patricius Xylonites cum aliis patriciis
 Terbelium per litteras, magnis donis promissis,
 hortatur ut contra Leonem militaturus procedat.
 Quidam ex Bulgaris, re imperatori patefacta, illi
 eos tradunt, quos omnes interfecit.

Variae lectiones et notae.

κατὰ τὴν τήνον, τὰ μὲν ἐθυθίσθησαν ὑπὸ ἀνέμων, τὰ δὲ ἐνεκρήθησαν, καὶ πάντας μετὰ τῶν πλοίων
 αὐτῶν ἀρῶν ἀπύλοντο, πολεμούντες τὴν πόλιν ἐπὶ ἑτη β' Ced. 780, 4 8. ὡς συνοδοῦμενοι cod. ὡς ἔλαβον?
 ὡς Rubrica M. 2 et Par. 1706? In codice evanuit. ὡς Ἐννοσηψῆ δὲ α. καὶ λ. v. καὶ ἀναριθμητὰ πλῆθη
 ἐξ α. ὡς Ced. 790, 15, 16. Παραχειμασάντων? ὡς Συνήψαν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ Βούλγαροι π. καὶ
 κατέσφαξαν γιλιάδες χβ' Ἀράβων Ced. 790, 17, 18. ὡς Τὰ δὲ ἐναπομείναντα πλοῖα τῶν Ἀραβῶν καὶ
 ὀθμάρου τῆ ὡς τοῦ Ἀ. μ. μετ' αἰσχύνης πολλῆς ἀνακάμψαι βουλγθέντα λαίλαψ ἐκ Θεοῦ ἐνοσηψῆς τὰ μὲν
 ἐν τοῖς ἀποστρόφοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ὡς καταποντίσει· τοῖς δὲ περιλειφθεῖσιν ἐν τῷ Αἰγείῳ πελάγει χάλασα
 κυρίνη ἐνοσηψῆσα ἀναβράσαι τὴν θάλασσαν πεποίηκε, καὶ τῆς πίτσης λυθείσης, αὐτανδρὰ ἀπύλοντο,
 μίνων ὡς εἰς Συρίαν διασωθέντων, τὴν τοῦ Θεοῦ θυναστίαν ἀπαγγέλλοντα Ced. 791, 12-19. ὡς ἐπιλυθόντος
 νέφους γ. ὀλίθριον Leo. ὡς ἀλῆρης. ὡς τετριγῶς cod. ὡς πανώλεθρον Leo. ὡς Ced. 790, 23-791, 12 : Τούτω
 τῷ ἔτει Σ. πρωτοσπαθάρης, καὶ στ. ὡς Ἰβιον αἰδ. Ced. — Σαρακηνοὶ παρακαθίζουσι τὴν π. Ced. ὡς Β.
 πόλιν τῆν, τὸν οὖν Ὀν. μετονομάσας αὐτὸν Τιβέριον, ἐποίησε δὲ πρ. καὶ ἰδίους ἀρχοντας μετὰ βουλῆς
 Σεργίου Ced. ὡς ἀκούσας Ced. Leo. ἀποστέλλει Π. τὸν οἰκίον αὐτοῦ μ. δυνάμει, ὡς καταλαβῶν τὴν
 Σικελίαν καὶ τὰς βασιλικὰς προστάξει; ὑπαναγνοῦς τῷ λαῷ, εὐθὺς τὸν μὲν Λέοντα βασιλεῖα εὐφήμεσαν
 αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ἐξαπέσταίλεν. Ὁ δὲ Σέργιος λόγους ἀπαθεία; λαθίων ἐξῆλθε πρὸς τὸν Πύλον, καὶ οὕτως
 εἰρήνευσαν τὰ ἐπέριξ Ced. ὡς 719 — Ced. 792, 14-22 : Τῷ δ' αὐτῷ (γ') ἔτει Ν. ὡς Σ. γράφει πρὸς
 Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀπελθεῖν πρὸς Σ. τοῦ ἀναλαθεῖσθαι συμμαχίαν Βουλγαρικὴν καὶ ἰ. κ. Δ. Τὸ δὲ
 ἀπελυθόντος, δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν Τ. καὶ ὡς κεντηνάρια χρυσίου — ὡς δεξαμένης δὲ αὐτὸν τῆς πύλεως,
 οἱ Βούλγαροι τούτον τῷ Λέοντι π. — ὡς δὲ βασιλεὺς τὸν Ἀρτέμιον σὺν τῷ Ἐπιπνίῳ α. — καὶ τὸν ἀρχιεπίσκο-
 πον Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλους κλειστοὺς, κ. τ. λ. ὡς Ἐπιπνίῳ cod.

Leo filium suum Constantinum in tribunali novemdecim annorum coronavit.

Hebræos et Montanistas ad baptismum suscipiendum coegit, ita ut Hebræi inde dicerentur et Montanistæ.

Et Joannem Damascenum, quem etiam Chrysorrhœam dicebant ob innatam ei sapientiam, in exilium actum Mansur appellavit, id est blasphemum.

Constantino vero filio suo nuptui dedit filiam Chagani Scytharum principis, cum Christianam eam fecisset hœnemque nominasset. Ea sacris litteris studiose edocta, illustris pietate fuit refutavitque a Deo alienorum impietatem.

Romam propter papam male habuit et reditus annuos ecclesiarum suppressit.

Agareni per omnem Romaniam incursione facta, multos captivos abduxerunt, et recesserunt.

Interea moritur scelestus Leo ex intestinorum morbo animam efflans.

CCLI. De homine misericordi et impudico.

His temporibus fuit Constantinopoli homo quidam illustris ac divitiis pollens, pauperum amans et summo opere misericors; laborabat vero, instigante malo spiritu, vitio impudicitiae. In senium is provectus, neque multas superabundantesque eleemosynas omittens, nec etiam a fornicatione propter diuturnam pravissimamque consuetudinem retractus, subita morte correptus est. Cum autem fieret de illo discussio patriarcham inter et insignes episcopos, alii quidem de eo bene sentiebant, quia scriptum est: «Redemptio animæ viri, divitiarum suarum» (ex propriis enim et justis laboribus, non ex alienis et injustis faciebat eleemosynam); alii vero id non admittiebant, sed contra dicebant irreprehensibilem et perfectum esse debere Dei famulum, quia scriptum est: «Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus;» et alibi: «In quo invenerim te, iudicabo te, ait Deus». Patriarcha vero, indicto jejuniis et oratione, mandavit ut in omnibus monasteriis et asceteriis Deo preces fierent, ut aliqua revelatione defuncti statum manifestare dignaretur. Adimpleto patriarchæ mandato, pio et deifero cuidam monacho revelavit quomodo se haberet homo. Monachus, accessit confestim patriarcha, coram omni populo

¹⁶ (6) Ἐστῆσε δὲ Λέων Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν ἐο' ἀκουσιτῶρων ¹⁷.

¹⁸ (7) Ἐβάπτισσε δὲ ¹⁹ καὶ τοὺς Ἑβραίους [καὶ τοὺς Μοντανούς] ἀναγκαστῶς, ὥστε λέγεσθαι ἐκτὸς τοὺς Ἑβραίους καὶ Μοντανούς.

(8) Ἰωάννην τε ²⁰ τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν καὶ Χρυσόρροον ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ σοφίαν, ἐξορίσας Μανσοῦρ ἐπωνόμασεν. ὅ ἐστι βλάσφημος.

²¹ (9) Ἐνουμφεύσατο δὲ ²² εἰς τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον τὴν θυγατέρα τοῦ χαγάνου τῶν Σκυθῶν δυνάστου, Χριστιανὴν ποιήσας καὶ Εἰρήνην ἐπωνόμασας, ἥτις, μαθοῦσα τὰ ἱερὰ γράμματα, διέπρεπεν ἐν εὐσεβείᾳ, τὴν τῶν ἀθῶων δυσσεβείαν ἐλέγχουσα.

²³ (10) Πολλὰ δὲ τῆ Ῥώμῃ κακὰ ἐνεδείξατο διὰ τὸν πάπαν, καὶ πάντα ἐτήσια ται; ἐκκλησίας διετέλετο τελεῖν.

640 (11) Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ κατὰ πάσης Ῥωμανίας (163^δ), καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν λαβόντες ὑπέστρεψαν.

²⁴ (12) Ἐν τούτοις ὁ παμμίαιρος Λέων τελευταῖον ὄσσην δυσεντερίας τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας.

ΣΝΑ'. Περὶ τοῦ ἐλεήμονος ἀνδρός καὶ πόρου ²⁵.

²⁶ Ἐφ' ὧν χρόνων ὁπῆρχεν ἐν ΚΠ. ἀνθρωπός τις διαβόητος καὶ περιφανὴς ἄγαν καὶ πλούσιος σφόδρα, φιλόπτωχος καὶ ἐλεήμων ἄκρως· εἶχε δὲ ἐξ ἐνοουγείας τοῦ πονηροῦ τὸ πάθος τῆς πορνείας. Εἰς γῆρας οὖν ἔλθων καὶ μήτε τῆς πολλῆς καὶ καθ' ὕπεροβλήν ἐλεημοσύνης σχολάσας, μήτε μὴν ἐκ τῆς πορνείας διὰ τὴν χρόνιον καὶ κακίστην συνήθειαν ἐκκώψας, ἐτελεύτησεν αἰφνίδιον. Ζητήσεως δὲ γενομένης περὶ αὐτοῦ παρά τε τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τῶν ἐπισήμων ἐπισκόπων, καὶ τῶν μὲν λεγόντων εὐθείως διὰ τὸ ²⁷ γεγράφθαι ²⁸· « Ἄυτρον ψυχῆς ἀνδρός ὁ ἔθιος πλοῦτος· » — ἐξ ἰδίων γὰρ καὶ δικαίων πόνων, καὶ οὐκ ἐξ ἀλλοτριῶν καὶ ἀδίων ἐποιεῖ τὴν ἐλεημοσύνην· — τῶν δὲ μὴ παραδεχόμενων, ἀλλ' ἀντιλεγόντων ὡς ἄμωμον εἶναι χρὴ τὴν δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειον· γέγραπται γάρ ²⁹· « Ἐάν τις ὄλον τὸν νόμον πληρώσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος· » καὶ ³⁰· « Ἐν ᾧ εὐρωσε, κρινῶ σε, φησὶν ὁ Θεός· » Καὶ ἐκηρύχθη νηστεία καὶ προσευχὴ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐδῆλωθεν εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ τοῦ γνωρίσαι αὐτοῖς διὰ τίνος ἀποκαλύψῃ τῶν ἀπεκάλυψεν ἐγκλίσιμῳ τινὶ μεγάλῳ καὶ θεοφώρῳ πῶς καὶ τυγχάνει ὁ ἀνθρώπος. Καὶ δὴ μετασταυλά-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ 720 — Ced. 793,3-5: Τῷ δ' ἔτει τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἐστῆθη Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τρ. ὑπὸ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ. ¹⁷ ἀκουσίτ. col. ¹⁸ 722. ¹⁹ Τῷ ζ' ἔτει ἠνάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑ. καὶ τοὺς Μ. βαπτίζεσθαι, κ. τ. λ. Ced. 793,12 17. ²⁰ Ἐν δὲ τῆ κατὰ Συρίαν Δαμασκῶ Ἰω. μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος ὁ Χρ. ὁ τοῦ Λευτράδος (α γων) servare) ὄνπερ ὁ δυσσεβὴς Μανζῆρ (מנזר) ἐκ πόρου Deuteron. κxiii, 2, ἀλλογενὴς Zach. ix, 6) μετων. Ced. 799,9 12. ²¹ 732. ²² Τῷ ις' ἔτει: Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα χαγάνου τοῦ τῶν Σ. δ. τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνῳ ἐν π.δ. χ. καὶ ὄν. Ἐ. ἥτις ἐκμ. διέπρεπεν ἐν ἐ. τὴν τῶν ἀθῶων δὲ ἐ. Ced. 800,7-11. ²³ Ced. 800,11 20? ²⁴ 741 — Ced. 802,11. v. δ. βίησις. ²⁵ π. τοῦ Φιλεντόλου Ὀλόμπου τοῦ πορνοῦντος καὶ ποιοῦντος λεημοσύνην Μ. 2. ²⁶ Glyc. 522,19-523,11. ²⁷ διὰ δὲ τοῦ cod. ²⁸ Prov. xiii, 8. ²⁹ Jac. ii, 10. ³⁰ Justinus M. Dial. 47 cf. Matth. xxiv, 46, 50 et Job xxiv, 11?

μινος αὐτίκα τὸν πατριάρχην διηγῆσατο μετὰ πολλῶν δακρύων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων οὕτως· «Θεωρῆσαι μοι ²¹ τῆ νυκτὶ ταύτῃ προσευχομένῳ κατὰ θείαν ἔκστασιν τόπον τινα, ἐκ δεξιῶν μὲν ἕχοντα παράδεισον ἀνεξήγητον κάλλος περικαίμενον, ἐξ εὐωνύμων **641** δὲ κάμινον, ἧς ἡ φλόξ μέχρι τῶν νεφελῶν ἀνήρχετο, καὶ τὸν τελευτήσαντα πλοῦσιν τοῦτον μέσον τοῦ παραδείσου καὶ τῆς φοβερᾶς ἱστάμενον καμίνου, καὶ πολλὰ στενάζοντα καὶ πυκνὰ πρὸς τὸν παράδεισον ἀποβλέποντα· ἐν τῷ οὖν στενάζειν αὐτὸν καὶ ὀδύρεσθαι, ὄρω τινα λαμπροφόρον ἐπιστάντα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· «Τί μάτην στενάζεις, ἄνθρωπε; ἰδοὺ γὰρ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου εὐτυρώθης τῆς γεννῆς; διὰ δὲ τὸ μὴ ἀποστήναι σε τῆς ἀκαθάρτου καὶ βδελυρᾶς πορνείας, ἐστερήθης τοῦ παραδείσου.» — Καὶ ταῦτα ὁ τε πατριάρχης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀκούσαντες, φόβῳ μεγάλῳ συσχεθέντες, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· «Δίκαιος ²² εἰ, Κύριε, καὶ εὐθεὶς αἱ κρίσεις σου.» Δικαίως οὖν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε ²³· «Φυγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐάν ποιῆσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὃ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει.» Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ νόμῳ παρεγγυᾷ φάσκων· «Γίνεσθε ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι·» καὶ· ²⁴ «Οὐ πορνεύσης, οὐ μοιχεύσης;» καὶ· ²⁵ «Οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ.» — Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι κἄν πορνεύσῃ, ποῦ ἐλεημοσύνην, καὶ σώζεμαι; Ὁ γὰρ ὄντως ἐλεήμων ταυτὸν ὀφείλει πρῶτον ἐλεῆσαι· γέγραπται· ²⁶ γάρ· «Διώκατε τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὸν ἁγιασμόν, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον.» Οὐκοῦν οὐδὲν ὠφελῆται τὸ ἀργύριον διδόμενον ἐκ χειρῶν βυκαρῶν καὶ ψυχῆς ἀμετανοήτου (164^a) καὶ μεμολυσμένης καὶ διεφθαρμένης ὑπὸ τῶν ἀκαθάρτων ἔργων.

ΣΝΒ. *Peri δεσμοῦ* ²⁷.

* Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ κατα ταύτας τὰς ἡμέρας· τι τοιοῦτον· Μοναχὸς τις ἀφωρισμένος ²⁸ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ πάπα **642** ὡς παρὰ γνώμην τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ καὶ παρὰ τὸν θεσμόν τοῦ μοναστηρίου τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου ποιήσας ²⁹. Μετ' ὀλίγας οὖν ἡμέρας ἐτελεύτησεν ὁ ἀφορισθεὶς μοναχός· ὅπερ ἀκούσας ὁ πάπας μεγάλως ἐλυπήθη, ὅτι ἀπῆλθε δεδεμένος· καὶ γράψας ἐν χάρτῃ εὐχὴν λύουσαν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ, ἔδωκε τινι τῶν διακόνων εἰκῶν· «Ἀπελθε, καὶ ἀνάγκωθι αὐτὴν ³⁰ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ τεθνεώτος ἀδελφοῦ.» Καὶ τούτου γενομένου θεωρεῖ ὁ ἡγούμενος κατ' ἄναρ τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῷ· «Λύπην ἔχομεν περὶ σοῦ, ἀδελφέ, ὅτι δεδεμένος ἐτελεύτησας· εἰπέ οὖν ἡμῖν πῶς ὑπάρχεις;» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ὀντως, πάτερ, εἰς ³¹ φυλακὴν ἤμην ἕως τῆς χθὲς· σήμερον δὲ διὰ

A cum multis lacrymis ipse narrat : « Mihi hac nocte precanti per divinam extasiam videre contigit locum quemdam eujus ad partem dextram erat paradisis inenarrabili ornatus pulchritudine; ad sinistram vero fornax eujus flamma usque ad nubes ascendebat. Defunctus dives, medius stans paradisum inter ac tremendam fornacem, multam gemebat et crebro paradisum respiciebat. Dum sic lamentatur et ejulat, video quemdam splendide vestitum ei astantem ac dicentem : « Quid incassum ploras, homo? Ecce enim propter eleemosynam tuam redemptus es a gehenna; quia vero non destitisti ab impura et sordida fornicatione, paradiso privatus es. » His auditis, patriarcha et qui cum eo aderant, magno terrore percussi, ad se invicem dicebant : « Justus es, Domine, et rectam judicium tuum. » Merito igitur dicebat Apostolus : « Fugite fornicationem : omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. » Etenim Deus in lege præcipit dicens : « Sancti estote, quia ego sanctus sum; » et : « Non fornicaberis; non moechaberis; » et : « Non aberit fornicatio a filiis Israel, nec fornicatio a filiis Israel. » Ubi nunc dicentes : Quamvis fornicator sim, facio eleemosynam, proinde salvus ero? Qui enim vere misericors est, sui ipsius primum debet misereri; scriptum est enim : « Sequimini eleemosynam et sanctimoniam, sine quibus nemo videbit Deum. » Nihil igitur proderit pecunia data ab immundis manibus et anima non poenitente impurisque operibus inquinata et corrupta.

CCLII. *De vinculo*.

n uestibus illis in magna Roma hoc evenit. Erat quidam monachus a Gregorio papa excommunicatus, quia hegumeni jussis et regulæ monasterii ejusdem Gregorii non obtemperaverat. Post paucos dies obiit excommunicatus monachus; quod audiens papa graviter doluit quod abisset vinculus: ideo scribens chartam illum a vinculo solventem, eam dedit cuidam diacono dicens : « I, et lege eam in sepulcro defuncti fratris. » Quo facto, hegumenus videt in somnis fratrem, eique dicit : « Mæsti sumus de te, frater, eo quod vinculus obieris; dic igitur nobis quomodo te habeas. » Ille respondens ait : « Vere, Pater, in carcere fui usque heri; hodie vero a Christo solutus sum. » Id hegumenus papa narravit, innotuitque omnibus, qua hora diaconus orationem legerat in tumulto, tunc vinculo solutum

Variae lectiones et notæ.

²¹ ἔτυχε? ²² δίκαιος — σου cxviii, 157 om. Slav. ²³ I Cor. vi, 18. ²⁴ Lev. xi, 44; xii, 7, 26, ἀ. ἔσσεσθε vel ἔ. ἀ. vel ἔ. μοι ἀ. ²⁵ Ex. xx, 15; Deut. v, 18. ²⁶ Deut. xxviii, 17 πόρνην ἡστῆρ. ²⁷ πορνεύων ἡστῆρ. ²⁸ γέγρα. — ἁγιασμόν om. Slav. εἰρήνην δ. μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀ. οὐ χ. Heb. vii, 14. ²⁹ π. τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ πάπα M. 2, π. τ. μοναχοῦ τοῦ ἀφορισθέντος ὑπὸ Γρηγορίου πάπα Ῥώμης Pag. 170b. ³⁰ Glyc. 523, 19 524, 15. ³¹ ἦν? ³² ποιήσαντος cod. ³³ αὐτ. cod. ecl. αὐτόν, τὸν χάρτην, sed cl. 12. ³⁴ ἕως τὴν cod.

fuisse fratrem, et omnes audientes e glorificaverunt Deum, qui dedit talem potestatem famulis suis.

του Χριστου ελυθη. » Οπερ εξηγησάμενος ε ήγου-
μενος τῷ πάπῃ, ἐγκώσθη πᾶσιν, ὅτι καθ' ἣν ὥραν ὁ
διάκονος ἀνέγνω τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, τότε καὶ
τοῦ δεσμοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ⁶⁶ « ἔδωκαν ὄξαν τῷ Θεῷ τῷ ἐδόντι
τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ταυτοῦ δούλοις. »

Ideo magnus Chrysostomus dicit : « Nos juxta legem ecclesiasticam vinculis ligamus : si quis vero hæc despiciat, istam mortis et judicii dies planius docebit infallibile esse Domini verbum Ecclesieque ejus decretum. Unde posthac equidem irreprehensibilis sum, quod enim meum erat feci ; ille vero qui divinum jugum excussit et sacra disrupti vincula, rationem reddet ei a quo jussus sum ligare. Si quis enim astantium armigerorum a rege throno insidente jussus sit ligare et catenis obstringere aliquem subditorum, hic vero non modo illum repellat, sed etiam vincula rompat, non armiger injuriam patitur, sed rex ipso qui jussit : ita et justissime omnia erga suos discipulos facta ad se trahens Rex regum Dominus, se ipsum honore vel contumelia affectum reputabit. »

CCLIII. Regnum Constantini Copronymi.

Post Leonem Isaurum, qui regnavit annos quatuor et viginti, imperavit quatuor et triginta annos Constantinus Cabalinus, ejus filius, quasi ex dirissimo leone pardalis versutissima : « de radice enim colubri egreditur » aspis horrenda et serpens alatus, ait propheta, qualis fuit ipse sicut ex Dan Antichristus. Ille enim, paternæ potestatis et impietatis hæres factus, magis quam pater longiusque a Deo Deique Genitrice et omnibus sanctis descivit. Semper extunc sortilegiis dæmonumque evocationibus et aliis maleficis artibus gaudens atque operam dans, electum et idoneum ipsius patris et magistri diaboli factus est instrumentum. In tantam enim insaniam devenit ac dementia, ut universali edicto vetuerit ne quis Domini servorum sancti titulo cohonestaretur, quia imo conspui eorum inventas reliquias jussit prohibuitque eorum intercessionem postulari, quod eos nihil posse diceret, atque addidit scelestus ac profanus : « Mariæ quoque Virginis intercessionem nullus imploret, nihil enim, præstare potest ; » quin et Deiparam hanc noluit appellari. Sumptis enim in manus auro plenis oculis, sciscitatus est quanti eos putarent esse

του Χριστου ελυθη. » Οπερ εξηγησάμενος ε ήγου-
μενος τῷ πάπῃ, ἐγκώσθη πᾶσιν, ὅτι καθ' ἣν ὥραν ὁ
διάκονος ἀνέγνω τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, τότε καὶ
τοῦ δεσμοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ⁶⁶ « ἔδωκαν ὄξαν τῷ Θεῷ τῷ ἐδόντι
τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ταυτοῦ δούλοις. »

⁶⁴ (2) Διὰ δὴ τοῦτο ὁ μέγας Χρυσόστομος· φησιν·
« Ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν τὰ
δεσμὰ περιβάλλομεν· εἰ δέ τις καταφρονεῖ τούτων,
ἐπιστήσεται ὁ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως καιρὸς,
διδάσκων αὐτὸν ὡς ἀφαιδῆς· ὁ λόγος τοῦ Κυρίου καὶ
ὁ νόμος τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας· ὅθεν λοιπὸν ἐγὼ
μὲν ἀνιδυθὸς εἰμι, τὸ γὰρ ἑμαυτοῦ πεποίηκα·
ἐκείνος δὲ τὸν θεῖον ζυγὸν ἀκυρήφας καὶ τὰ ἱερὰ
δεσμὰ διαρρήξας, ὁ λόγος αὐτῷ πρὸς τὸν ἑμὸν κε-
λεύσαντα δῆσαι· οὐδὲ γὰρ, βασιλέως προκαθημέ-
νου, [εἰ] τῶν παρεστῶτων δορυφόρων τις ἐτετράπη
δῆσαι ⁶⁷ τῶν ὑπάρχων καὶ τὰ δεσμὰ περιβαλεῖν,
ἐκείνος δὲ οὐ μόνον ἀπέωατο τούτου, ἀλλὰ καὶ τὰ
δεσμὰ διαρρήξειεν, οὐχ ὁ δορυφόρος ἐστὶν ὁ τὴν
ὑβρίν ὑπίστας, ἀλλ' ὁ κελεύσας βασιλεύς· καὶ μάλα
εἰκίτω· τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς διδασκάλους γινόμενα
προσεκκειούμενος ὁ παμβασιλεὺς Κύριος, αὐτὸς ὡς
τετιμημένος ἢ ὑβρισμένος διακρίσεται. »

643 ΣΝΓ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρυνίου.

« Μετὰ δὲ Αἰόντα τὸν Ἰσαυρον, ὅστις ἔβασιλευ-
σεν ἔτη κδ', ἔβασιλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλῖνος,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη λδ', ἐκ δεινοτάτου λέοντος φανεῖς
ποικιλότροπος κάρδαλις ⁶⁶· ἐκ ⁶⁷ ἐκίρματος
δξων ἀσπίς (δαίνῃ ἐξελεύσεται ⁶⁸) καὶ θρεῖς ⁶⁹ πε-
τάμενοι (φησὶν ⁷⁰ ὁ προφήτης, οἶος αὐτὸς γέγονεν ὁ
ἐκ Δάν Ἀντιχρίστος). Οὗτος, τὴν πατρῴαν βασιλείαν
τε καὶ δυσσέδειαν ἐκδέξάμενος ⁷¹, πλεῖον (καὶ ⁷²
μᾶλλον) ἐκ (τῆς) τοῦ Θεοῦ (καὶ τῆς Θεομήτορος,
καὶ πάντων τῶν ἁγίων) δίστατο ⁷³· κἀνεῦθεν
λοιπὸν ⁷⁴ μαγείαις ⁷⁵ καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεσι ⁷⁶
καὶ ἄλλοις κρητοῖς ἐπιτηδεύμασι ⁷⁷ χαίρων καὶ
σχολάζων, (ἐξαίρετον) ὄργανον (καὶ λίαν) ἐπιτήθειεν
τ. ὑ. πατρὸς ⁷⁸ αὐτοῦ καὶ διδασκάλου γέγονε διαδόλου·
ἵκαί γὰρ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν καὶ παρακλησίαν
ἐξώκειλεν ὡς καὶ θεσμὸν καθολικὸν (ἐπὶ λαοῦ) ἐκ-
θέσθαι, μὴ λέγεσθαι τινα (τῶν θεραπεύοντων τοῦ
Κυρίου) τοπαράπαν ἁγιον, ἀλλὰ καὶ τὰ λείψανα
τούτων εὐρισκόμενα διακτύεσθαι, καὶ μηδὲ πρε-
σθεῖαν αὐτῶν ἐξαίτεν· οὐδὲν γὰρ ⁷⁹ ἰσχύουσιν·
(εἶτα) προσθεῖς ⁸⁰ ὁ ἀνόσιος (164^α) (καὶ παμδέδιλος
λέγει)· « Μηδὲ τὴν ⁸¹ τῆς Μαρίας ἐπικαλεῖσθαι τις
προσθεῖαν· οὐ γὰρ δύναται ⁸² τι· ⁸³ μηδὲ ⁸⁴ θεοόκον

Varia lectiones et notæ.

⁶⁶ Matth. ix, 8. Ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐ. τ. τοῖς ἀνθρώποις. ⁶⁷ ἢε εαρετα... III, 5. Similia, sed non plane eadem inveniuntur in Jo. xi, 3; Matth. xviii, 18. ⁶⁸ τινά? ⁶⁹ Καβαλῖνον καὶ M. 2. ⁷⁰ 741 — Ced. II, 3, 1-4, 5. Κόσμου ἔτος ρσλς', τῆς θεῖας σαρκώσεως ἔτος ψλζ' K. ὁ K. ε: κωνομάχος ἰδ. — ἔστι: ἰδ. ἔτη κδ' om. Mon. ⁷¹ καὶ αὐτὸ. Ced. ⁷² γὰρ add. cod. I-a. ⁷³ ἐξελεύσεται om. Mon. — ὄφι: πετώμενος Mon. ⁷⁴ φησιν om. — γέγονεν om. Mon. cf. Isa. xiv, 29 Ἐ γὰρ σκ. ὄψεως (ita Ced. et Leo) ἐξ. ἔκγονα ἀσπίων ψλζ' καὶ — ὄφ. π. ⁷⁵ διαδέξ. Mon. Ced. Leo. — πατὴρ Mon. — μ. κατὰ τοῦ Θεοῦ Mon. ⁷⁶ πλεῖον δὲ μᾶλλον cod. ⁷⁷ δίστατο. cod. δίσταται Leo. ⁷⁸ λοιπὸν om. Mon. ⁷⁹ ἀσιλγίας καὶ Mon, Leo. Ced. ⁸⁰ καὶ σπλάγγων ἀνατομαί. Ced. ⁸¹ ἐπ. κωνηγεσίας τε καὶ ἰπποδρομίας τχ Ced. Leo. ⁸² τοῦ Ἀντιχρίστου γ. Ced. τοῦ ἀντικειμένου γ. Leo. ⁸³ ἔλεγον αὐτὸ. Ced. ⁸⁴ πρ. ὁ παμδέτης: μ. Ced. πρ. ὁ ἀν. μ. Leo. ⁸⁵ τὴν om. Mon. ⁸⁶ δύναται: βοηθεῖν τιν: Mon. ⁸⁷ ἀλλ' ἐπὶ. ὁ αὐτὸν ἔκον.

αὐτὴν ὀνομαζέσθαι καὶ δὴ⁶⁶ λαβὼν ἐν χειρὶ βαλάν-
τιον πληρέες⁶⁷ χρυσοῦ, καὶ ὑποβαίξας αὐτὸν⁶⁸
πᾶσιν, ἤρετο· « Τίνος ἐστὶν⁶⁹ ἄξιον; Τῶν δὲ « πολ-
λοῦ « εἰπόντων, κενώσα; τὸ χρυσοῦν⁷⁰ πάλιν ἤρετο·
« Τίνος ἐστὶν⁷¹ ἄξιον; « Καὶ λέγουσιν· « Οὐδανός. »
— « Οὕτως, » εἶπε, « καὶ ἡ⁷² Μαρία. » — (οὐ γὰρ
Θεοτόκον ὁ ἄθλιος ἤξίου λέγειν⁷³. — « Ἔως μὲν
εἶχε τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτῇ, τετιμημένη ἦν· ἀφ' οὗ
δὲ τοῦτον ἀπέτεκεν, οὐδὲν τῶν λοιπῶν γυναικῶν
Κύριε.

⁷⁴ (2) Θεῦ τῆς τοιμηρᾶς δυσφημίας τοῦ σαρακη-
νοπίστου καὶ Ιουδαίουφρονος· οὐ γὰρ Χριστιανός, —
μὴ γένοιτο! — ἀλλὰ Παυλικιανός ἢ — τὸ γε ἀληθέ-
στερον εἰπεῖν⁷⁵ — εἰδωλολάτρης καὶ δαιμόνων ὑπη-
ρέτης καὶ ἀνθρωποθύτης· τὴν μὲν γὰρ πανάχαρτον
Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους⁷⁶ ὁ ἔναγχις⁷⁷ καὶ ἄθεος
ἐκτραπέμενος, τὴν παρ' Ἑλλήσι τιμωμένην Ἀφρο-
δίτην καὶ τὸν Διόνυσον ἐθρήσκειεν ὁ νέος Ἰουλιανός
καὶ ἀνθρωποθυίας αὐτοῖς ἀνέφερε⁷⁸· πέραν τῆς
πέλλεως, ἐνθα τῆς ἁγίας Μαύρας τῆς⁷⁹ μάρτυρος
ἦν ὁ ναός, ὅπερ ὁ⁸⁰ μισάγιος⁸¹ ἐκβαίψας καὶ
φονευτήριον ποιήσας, Μαύραν ὠνόμασε τὴν τόπον,
ἐν ᾧ καὶ τὰς πρὸς τοὺς δαίμονας τελετὰς νύκτωρ
ποιούμενος, καίλας⁸² καστίσφαττε· καὶ μαρτυρεῖ
τὸ πρὸς θυσίαν σφαγισθὲν τοῦ Σουφλαμίου παιδά-
ριον, ὅπερ ὁ δαιμονιώδης ἐν παραθύστῳ⁸³ ποιήσας,
ἐκδήλον ὁ Θεὸς τοῖς πολλοῖς τοῦτο⁸⁴ πεποίηκε.

⁸⁵ (3) Ἐκ τούτων οὐ μικρὰ τις ἀθυμία τοὺς Χρι-
στιανούς κατέλαθεν, ὥστε⁸⁶ πάντας μισῆσαι αὐτὸν,
καὶ Ἀρταβάσδω⁸⁷ κουροκαλάτῃ καὶ γαμβρῷ ἐπὶ
ἀδελφῇ αὐτοῦ προστεθῆναι (τῷ μίσει αὐτοῦ). Ἐξελ-
θὼν⁸⁸ γὰρ Κωνσταντῖνος ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ὀφι-
κίου κατὰ⁸⁹ Ἀράβων, Ἀρταβάσδου μετ' αὐτοῦ δυ-
τος, ὑπεβλήποντο⁹⁰ ἀλλήλους.

645 (4) Καὶ συμβολῆ;·⁹¹ γενομένης μετ' ἀλλή-
λων, καὶ τοῦ Βισῆρ καὶ τοῦ συμμύστου Κωνσταν-
τίνου σφαγέντος παρὰ Ἀρταβάσδου, Κωνσταντίνος
φοδῆθεις ἔφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον⁹².

(5) Ἐντεῦθεν μάχαι μεταξὺ αὐτῶν δεινόταται
γιγόνασι· Ἀρταβάσδος δὲ, Θεοφάνην μάγιστρον,
φίλον αὐτοῦ ὄντα καὶ τότε ἐκπροσωποῦντα ἐν τῇ
πόλει, ἔγραψε δέξασθαι αὐτόν. Καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν
θεμάτων ἀνηγορεύθῃ βασιλεύς· εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ
πόλει πᾶς ὁ λαὸς σὺν τῷ ψευδοπύμῳ πατριάρχῃ
Ἀναστασίῳ, ἀνεθεμάτισαν Κωνσταντῖνον, Ἀρτά-
βάσδον δὲ ἐρθόδοξον βασιλεῖα ἀνεκήρυξαν.

⁹³ (6) Καταλαβὼν καὶ Κωνσταντῖνος ἐν Χρυσο-

A pretii. Cum responsum esset, « Magni, » evacuato
auro rursus interrogavit quanti loculos aestima-
rent. Cumque responsum esset, « Nihili, » — « Ita,
inquit, Maria quoque (non enim Driparentem dic-
cere impius dignatus est), dum Christum gestavit
utero, in honore fuit; postquam eum peperit, nihilo
reliquis mulieribus præstantior est. » O blasphem-
ia! Parce nobis, Domine.

Fucessat insolens blasphemia hominis quoad
Nilem Saraceni et Judaice sentientis. Neque enim
Christianus, absit! sed Paulicianus revera erat,
idololatra dæmonumque servus et hominum immo-
lator. Purissimam enim Dei Genitricem et sanctos
aversans impius ille et a Deo alienant, Venerem et
Bacchum quos in honore habuerant gentiles, novus
Julianus colebat, et hominum sacrificia eis extra
urbem offerebat, ubi erat Sanctæ Mauræ martyris
templum, quo everso et in carnificinam converso,
sanctorum adversarius hunc locum Mauram vocavit,
ibique nocturna sacrificia dæmonibus offerens, pue-
ros trucidabat, ut testatur pueruli Sulfamii cædes,
quam ab homine diabolico celatam, Deus multis
manifestam fecit.

Hæc Christianos in gravem conjecerunt mærorem,
omnesque eum exosi Artabasio curopalatae
(sororem is Copronymi in matrimonio habebat) sese
adjunxerunt. Interea Constantino adversus Arabes
cum Artabasio in regionem Opsicianam profectio,
mutuo sese observabant.

Et auxilium aliis ferentibus e: Bisero, socio sa-
crorum Constantini, ab Artabasio interfecto, Con-
stantinus perterritus Amorium aufugit.

Hinc calamitosissima inter utrumque bella. Ar-
tabasus vero Theophani magistro, uni ex familia-
ribus suis et tunc in urbe degenti mandavit ut eum
susciperet. Et admisus ab ordinibus imperator
renuntiatus est. Universus deinde populus urbem
circiens, cum pseudopatriarcha Anastasio anathe-
matizavit Constantinum, Artabasum vero impera-
torem orthodoxum salutavit.

Fugiens Constantinus Chrysopolin cum copiis

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ ὄν. λ. γὰρ ἐν. Ced. Leo. ⁶⁷ κλ. γ. β. Ced. ⁶⁸ αὐτῷ Ced. ⁶⁹ ἄξιόν ἐστι Mon. Ced. Leo. ⁷⁰ π. τὸ.
γ. Ced. ⁷¹ οὐκ ἐστὶν Mon. ⁷² ἡ ἢ οὐκ. Mon. ⁷³ λ. ἡ. ὁ ἄθεος Mon. ⁷⁴ ὦ — κα οὐκ. Mon. ⁷⁵ Glyc.
527, 17. ⁷⁶ καὶ οἰκειότερον add. Mon. ⁷⁷ πάντας add. Mon. ⁷⁸ ἐν. καὶ εὐστροπος Mon. ⁷⁹ ἀντέφερε
Mon. ⁸⁰ μ. M. ἦν ὁ ναός Mon. ⁸¹ δύστηνος, καὶ Mon. ⁸² μισαγίστης Mon. ⁸³ παῖδα Mon. ⁸⁴ παρα-
θύστῳ θύσας Mon. ⁸⁵ τότε περ. Mon. οmissis seq. usque ad § 19. ⁸⁶ 742 — Ced. 4, 5-10. ⁸⁷ ὦ. πα-
ρὰ πάντων μισηθῆναι καὶ Ced. ⁸⁸ καὶ Ἀρταβάσδου; δὲ ὁ κουροκαλάτης καὶ γαμβρός cod. ⁸⁹ Ἐξ. δὲ
ὁ K. Ced. ⁹⁰ τῶν Ced. ⁹¹ ὑπεβλήπετο κακώσα; Ἀρταβάσδου ὄντα ἐν τῷ Δουραλαῷ Ced. ⁹² Ὁ δὲ τοῦτο
γινῶς κινεῖ κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐν μὲν πατρικίον Βιστρον τὸν συμμύστην K. ῥομπαλά ἀνέλεν· ὁ δὲ Κο-
πώνυμος φ. ἐπιβάς παρικπίου φεύγει εἰς τὸ Ἀ., κ. τ. λ. Ced. 4, 11-15. ⁹³ Ἀμμόριον cod. ⁹⁴ Ced.
4, 15 19. Ἐ. μ. δ. τοῖς ὑπηκόοις, ἐπατέρων βασιλέων ἀναγορευμένων· εἰσηλθε δὲ Ἀ. ἐν τῇ πόλει καὶ πα-
ρευθὺ κατὰ πᾶσαν αὐτὴν τὰς Ἰεράς ἀνεστήλωσαν εἰκόνας, ἀν. δὲ παρὰ τῶν θ. β. Ἀναστάσιος; δὲ ὁ ψευδο-
νυμο; πατριάρχης, κρατήσας τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα, ὡμοσε τῷ λαῷ δεῖ, κ. τ. λ. § 7.

piis venit, et nihil proficiens, Amorium rursus petit.

Artabasdu ubique sacras reposuit imagines, et Ecclesia pristinum splendorem recuperavit. Anastasius vero patriarcha, manu tenens veneranda crucis ligna, in ambone stans, per eum qui iis affixus fuerat iuravit, Constantinum imperatorem hæc sibi verba dixisse: « Quem Maria peperit Christum, hunc tu Filium Dei ne censueris, neque quidquam præter hominem; ita enim eum Maria peperit ut et me mater mea Maria. » Hoc audito, populus anathematizavit eum.

Artabasdu, urbe egressus, milites conscribebat. Quo comperto Constantinus contra eum movit et pugna commissa in fugam convertit, et Cyzico positus, ibi tutus manet.

Constantinus usque ad Chalcedonem procedens, ad partes Thracicas et terrestrem murum castra ponit, excurrrens etiam usque ad Auream portam ut se multitudini ostenderet.

Artabasdu autem, apertis portis, iterum prælio commisso victus sususque est.

Cumque Constantinus navium esset positus, famas ingens in urbe exstitit, ita ut modius hordei ad duodecim numismata venderetur, et sic de reliquis annuuis. Moriente ergo et pereunte populo, coactus est Artabasdu Constantinopoli excedere.

Nicetas vero, Artabadi filius, collecto non contemnendo exercitu, ad Chrysopolin pervenit. At imperator, copis suis trajectis, eum profligavit et cepit, ac compedibus vincitum, ad murum aggressus, patri ostendit.

Subito a terrestri muro adortus urbem cepit; et Artabasdu cum Bactagio patricio comprehendens, Artabasdu quidem et duos ejus filios oculis privavit; Bactagium vero, manibus et pedibus prius amputatis, in Cynegio capite truncavit. Multos quoque proceres e vita sustulit et eorum bona publicavit.

Inde equestres ludos eicens, Artabasdu ac filios et amicos ejus produxit cum patriarcha Anastasio qui asino præpostere impositus pompaticè ducebatur.

πόλει μετὰ ἡ λαοῦ καὶ μηδὲν ἀνύσας, ἀνέστρεψε πάλιν εἰς τὸ Ἀμώριον.

(7) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος τὰς ἱερὰς εἰκόνας πανταχοῦ ἀνεστήλωσε, καὶ τὸν πρὶν αὐτῆς κόσμον ἢ Ἐκκλησίαν ἀπέλαθεν. Ἀναστάσιος δὲ ὁ πατριάρχης κρατήσας τὰ τίμια ξύλα ὤμοσεν ἐν τῷ ἄμβωνῳ ἑστῶς, ὅτι: « Μὴ τὸν προσηλωθέντα ἐν τούτοις ἑστῶς μοι εἶπε Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι μὴ λογίσῃ Ἰῶν Θεοῦ εἶναι (τὸν Χριστὸν), ὃν ἔτεκεν (ἢ) Μαρία, εἰ μὴ ψιλὸν ἀνθρώπων, ὡς ἔτεκε με ἡ μήτηρ μου Μαρία. » Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτόν.

(8) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἐξελθὼν ἐστρατολόγει Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ πόλεμον τρέπει αὐτόν· καὶ καταλαβὼν τὴν Κυζικὸν ἐν τῇ πόλει διασώζεται.

646 (9) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἐν Χαλκηδόνι ἐλθὼν, ἀντεπέρασεν ἐν τοῖς Θρακίσις μέρεσι, καὶ τῷ χειρῶν τείχει παρακαθίσας, διέδραμεν ἔω; τῆς Χρυσῆς πόρτης (165) ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις.

(10) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος, ἀνοίξας τὰς πόρτας καὶ συμβαλὼν πάλιν πόλεμον, ἠττήθη κατὰ κράτος.

(11) Τοῦ δὲ Κωνσταντῖνου τὰ πλοῖα κρατήσαντος, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πρᾶθῆναι τὸν μῦθον τῆς κριθῆς νομισμάτων ἕξ καὶ τὰ λοιπὰ (εἰδη) ὁμοίως. Τοῦ δὲ λαοῦ θηήσκοντος καὶ ἀπολλυμένου, ἠγαγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν καὶ ἐξίρχεσθαι (αὐτοῦ) ἐκ τῆς πόλεως.

(12) Νικήτας δὲ, ὁ υἱὸς Ἀρτάβασδος, ἐπισυνάξας λαὸν ἱκανὸν ἦλθεν ἔως Χρυσοπόλεως. Καὶ (δια)περάσας ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτόν, καὶ καταλαβὼν ἐχειρῶσατο. Καὶ τοῦτον πεδήσας ἦλθε διὰ τάχους, καὶ τῷ πατρὶ ὕπεδεικνυεν.

(13) Ἄφρων δὲ παραταξάμενος διὰ τοῦ χειρῶν τείχους τὴν πόλιν παρέλαθε· καὶ Ἀρτάβασδος χειρῶσάμενος καὶ τὸν πατριῶν Βακτάγιον, τὸν μὲν Ἀρτάβασδον ἐν τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἐτύφλωσε, τοῦ δὲ Βακταγίου χεῖρας καὶ πόδας ἐκκόψας ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπικεφάλισεν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν προϋχόντων ἀνείλε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἰδέμυευσεν.

(14) Ἰππικὸν δὲ ποιήσας, εἰσήγαγε τὸν Ἀρτάβασδον ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἅμα τῷ πατριάρχῃ Ἀναστασίῳ καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ ὄνου ἀντιστρέφως καθιζομένου (καὶ πομπευομένου).

Variæ lectiones et notæ.

ἡ πρός? ὕπεστρ. Leo. Ced. 4,17-5,2. ἢ ἐν αὐτοῖς Ced. ἢ τὸν λεγόμενον γιν Ced. ἢ ἀλλῷ φ. Ced. ἢ ἡ γὰρ Μαρία οὕτως αὐτὸν ἔτεκεν Ced. ἢ ὡς καὶ ἐπὶ ἡ. μ. Ced. ἢ 743 ἢ Ὁ δὲ Ἀ. εἰς τῆς πόλεως καὶ σ. π. ἠττήθη κατὰ κράτος Ced. 6,6 cf. § 10. ἢ Κωνσταντῖνος? Misc. C. 2: Constantinus tertit eum. ἢ εἰ; νομισματα Ced. ἢ ἀπὸ Ced. ἢ Ced. 6,14-15 Νικήτ. col.; νικήτας Leo e compendio male lecto, cf. Misc. Nicetu Monostatregus. ἢ ἐλθὼν διὰ τοῦ τείχους τῷ Ced. L. u Misc. cf. vincitum per murum. ἢ ὑπεδεικνυεν. Ced. ἢ Ced. 6,15-20. ἢ χ. Ἀ. ed. Leo. ἢ ἐν τοῖς δυσὶν υἱοῖς Leo. ἢ καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ Ced. ἢ Βακτάγιον Leo. Bagranus Misc. ἢ τούτων μὲν ἐν Ced. ἢ ἂ. υἱοῖς Ced. ἢ τοῦ δὲ Β. χ. καὶ π. κόψας ἐν Leo. ἢ Ced. 6,20-23. ἢ πατριάρχῃ col. ἢ αὐτοῦ καὶ τ. φ. δεδεμένοις ἅμα Ἀ. τῷ ψευδονύμῳ π. τ. φθίνει; δημοσίως καὶ ἐπὶ ὁ. ἀ. καθιζομένῳ, κ. τ. λ. Ced. ἢ αὐτοῦ ἢ αὐτῶν (αὐτ. cod.) ἢ καὶ π. τε εἰσερχομένου πρὸς τὰ βασιλεία ἐπὶ ὁ Ἀ. τὰ ἐκείνη τῆ; σιολῆ; τοῦ ἀγίου, πρὸς ὃν ὁ ὄσιο, ἐφη ἢ. Μὴ σ. τὰ δειπνον ἐ. σε Ced. 1.798,14-17.

(15) Οὗτος γὰρ, περιπατῶν διπίθε Γερμανοῦ τοῦ Α πατριάρχου σύγκελλος ὢν, ἐπάτησε τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ. Ὁ 647 δὲ ἐπιστραφεὶς ἔφη αὐτῷ· « Μὴ σπεῦδε, τὸ δίκαιον ἔκδέχεται σε. »

(16) Πάλιν δὲ 20 Κωνσταντῖνος, ὡς ὁμόφρονα αὐτοῦ, ἐν τούτοις ἐκφοβήσας, ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἱερωνύνης ἐκάθισεν.

20 (17) Ἐφ' οὗ ἤρξαντο ἀθρόως καὶ ἀοράτως σημεῖα ἐν τα τοῖς ἀνθρώπων ἱματίοις γίνεσθαι καὶ εἰς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἰσθὰ ἐνδύματα, σταυροὶ ἐλαιώδεις πλεῖστοι. Καὶ οὕτως κατέλαβεν ἡ θεομηνία τοῦ βουδώνος λοιμικὴ νόσος, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ περιχώρῳ δεινῶς ὀλοθρεύουσα. Καὶ πρὸς τούτοις ἐγένοντο φαντασίαι τινὲς εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ δαίματά τινα 20 Β ἐξείσιαι, ἃ οἱ ὀρώντες ἐτελεύτων· γινόμενοι γὰρ ἐν ἐκστάσει ἐνόμιζον ξένοις τιεὶ καὶ βριαροῖς 21 προσώτοις [συν]θεύειν, (ἦ) καὶ τοὺς ἀπαντῶντας 22 ὡς φίλους δῆθεν 23 προσαγορεύοντες διαλέγοντο. (Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι γέγονε.)

24 (18) Ἐν δὲ 25 τῷ ἔαρινῳ καιρῷ τοσοῦτον ἐπέτεινεν ἡ νόσος, ὥστε καὶ ὀλοκλήρους οἴκους τέλειον κλεισθῆναι, (ἔθεν ἐκ πολλῆς περιστάσεως εἰς ἀλογα καὶ ἀμάξας ἐπιστοιβάζοντες αὐτοὺς ἐξεκόμενον. Ἐν δὲ τῷ πληρωθῆναι τὰ ἐν τῇ πόλει ἅπαντα καὶ ἀμπλώνας κατακαφῆναι, συνέβη καὶ τοὺς ἐνδον τῶν παλαιῶν τειχῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην προσχωρήσαι ταφὴν τῶν ἀνθρώπων) καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὀφειλοντας θάπτειν τοὺς νεκροὺς. Παντὸς δὲ οἴκου διαφθαρίντος διὰ τὴν ἀσέθειαν τοῦ τυράννου, πάντα C τὸν πλοῦτον τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως εἰσχομίσας ἐν τῷ παλατίῳ 648 ἀπέθετο. (Ἐφθασε δὲ 26 καὶ ἡ ὄρη 27 εἰς Ἀναστάσιον τὸν ἀνίερρον· καὶ οἰκίστην πάθει, τῷ λεγομένῳ χορῶψ, καταλύει τὸν βίον).

28 (19) Ὁ δὲ γε, 29 τύραννος τὴν πόλιν ἐάσας, τὴν Νικομηδείαν καταλαμβάνει, καὶ ἐκείσε διέτριβε μέχρι πολλοῦ· καὶ ἀκούσας τῶν Σαρακηνῶν κατ' ἀλλήλων μαχομένων, ἐκστρατεύει πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας καὶ Γερμανικίαν παρέλαβε, καὶ Θεοδοσιούπολιν, καὶ Μελιτηνὴν, αἰχμαλωτίσας 30 πάντας τοὺς ἐκείσε.

(20) Καὶ διὰ 31 τὴν τοιαύτην πρόφασιν τοῦ θα(λυδ) νατικοῦ προσλαβόμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Ἀρ- D μανίους καὶ Σύρους αἰρετικούς, εἰς τὸ Βυζάντιον

Ille enim, cum syncellus esset, pone Germanum patriarcham incedens, viri sancti stolam calcavit. Qui conversus : « Noli festinare, inquit, Diippus te manet. »

Constantinus autem Nicolaum, sui erroris sectatorem, cum sic terrisset, rursus in pristino solio collocavit.

Eodem regnante apparuerunt subito, et visu non observante, signa in hominum vestibus et in Ecclesiarum suppellectili, id est cruce plurimæ quasi ex oleo factæ. Et Dei ira excitatus est bubonis morbus pestilens qui non urbis modo, sed universæ vicinæ incolæ absumpsit. Phantasie etiam multos invaserunt et terrores turpes, quos qui passi sunt mortui sunt; in exstasi enim acti putabant se cum peregrinis quibusdam et horridis hominibus iter facere, qui et occurrentes sibi tanquam amicos compellerent et cum iis colloquerentur. Et hæc quidem in hieme acciderunt.

Verno autem tempore morbus adeo exarsit ut totæ domus omnino concluderentur : unde propter multitudinem morientium jumentis et curribus passim congesti efferebantur; repletis vero omnibus urbis locis, vineis effossis, horti intra veteres muros positi etiam in mortuorum sepulturam cesserunt. Et defuerunt qui cadavera humarent. Tyrannus autem, omnibus propter ipsius impietatem familiis vastatis, omnes oppidanorum facultates corrasit inque palatium congescit. Anastasium etiam illum impium tetigit divina vindicta, qui miserrimo morbo quem chordapsaum dicunt vitam finiit.

Tyrannus vero, urbe relicta, Nicomediam concessit, ibique diu moratus, cum certior factus esset bellum civile inter Saracenos agitari, versus partes Syriæ movit et Germaniciam recepit, Theodosiopolin et Melitenen, omnibus incolis in captivitate abductis.

Et sub pestis prætextu, populares suos Armenos et Syros ad se receptos Byzantii et in Thracia collocavit, qui ad hunc usque diem in hæresi tyranni

Variae lectiones et notæ.

27 δίκαιον cod. 28 τὸν δὲ ψευδωνυμον πατριάρχην ὡς ὁ. ἀ. ἐκφ. καὶ δουλώσας, ρ. ἐν τῷ β. τῆς l. ἀποκαθίστηκε Ced. 7,2-4. 29 747—Ced. 8,1-14 : τῇ ιε' (ἐνδικοτιῶν) ἡ. ἐν τῇ βασιλεῖδι πόλει ἀφῆνης ἀ. γ. ἐν τε τ. τῶν ἀ. l. καὶ ἐν τοῖς τῶν δ. ἐπιπέλοις σταυρία ἐλαιώδη πλεῖστα, κ. τ. λ. ἐγένετο δὲ καὶ θ. ποικίλων παθῶν ἀφαιδῶς τοὺς λαοὺς ὄλ. οὐ μ. τ. ἐν τῇ π. ἀ. καὶ πάση τῇ π. ἔγεν. δὲ καὶ φ. ὡς. π. τῶν ἀ. ἐν ἐκ. γινόμενος νομίσαι ξ. 30 φαντασίαι τινὰ cod. e seq. 31 βρυεροῖς cod. — κρυβεροῖς cod. 32 αὐτοῖς Ced. 33 δ. φ. προσαγορεύοντας καὶ διαλεγόμενους, κ. τ. λ. Ced. 34 748. 35 τῷ δὲ ἐ. καιρῷ τῆς α' ἰνδικτιῶνος ἐπ. μετῴνως, τῷ δὲ θερινῷ ἐξεκαύθη εἰσάπαξ ὡ. καὶ ὁ. δ. κ. παντελῶς καὶ μὴ ἐ. τ. ὁ. θ. τ. ν. ὥστε μὴ ἔξαρκεῖν τοὺς κραβδάτους — τοὺς κήπους διεσκαπτον καὶ μόλις τούτους ἐσχυσαν ἐπικαλύψαι· παντὸς δὲ ὁ. δ. διὰ τὴν ἀ. τοῦ Κοπρωνύμου — ἀπέθετο Ced. 8,14-9,1. 36 cf. § 27. 37 καὶ εἰς cod. 38 746. 39 τῷ ε' ἔπει ἀδειν εὐρών ὁ Κοπρωνύμος ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὡς τῶν Ἀράβων πρὸς ἀλλήλους Μ. Γ. παραλαμβάνει καὶ ἐπιστρατεύειν Δουλιχία καὶ Ἀσσυρία Ced. 7,11-13. 40 αἰχμαλωτῆ cod. 41 Προσελάθετο δὲ καὶ τοὺς πρὸς μη-ρὸς σ. καὶ ἐν Βυζαντίῳ μ. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πολλοὺς Σ. μονοφυσίτας Ced. 7,15-15.

persistunt. Theopaschitæ Petrum (Fullonem) auctorem agnoscunt.

Interea filius tyranno natus est ex Chazaria filia hazari; huic Leonis nomen iudidit.

Ob partam victoriam sensu excedens Deo infensus imperator, in urbem redux, synodum coegit adversus sacras imagines in Blacheruarum palatio, in qua, post multa incassum contra Dominum prolata, sacerdotes ignominie impuras manus in exultatione levantes, hanc miserissimam vocem eliderunt : « Hodie salus mundo evenit, quia tu, o imperator, nos ab idolis liberasti. »

O extremam et insolentem arrogantiam, stultitiam et blasphemiam hominum Christo oblutantium et sacra vendentium ! o intemperantiam cordis et linguæ ! Si enim iste impietatis reus ac defensor causa fuit idolorum eversionis, ergo irrita fuit Christi incarnatio, et inanis apostolorum prædicatio.

Elatus igitur ille improbus stultissimis vocibus istis addidit aliud nequitiae genus, nam illicite impioque ascendit in ambonem manu tenens Constantinum, qui fuerat Sylæi episcopus, et voce magna exclamavit : « Constantino patriarchæ œcumenico multos annos ! » Hunc enim patriarcham creaverat erroneus fatuusque imperator instigantibus impiis Christi venditoribus.

De quibus recte dixisset Ezechiel : Hæc dicit Dominus : « Sacerdotes contempserunt legem meam, et polluerunt, sanctuaria mea » non distinxerunt, « et inter pollutum et mundum non intellexerunt. » Et Daniel gravius illis notam ignominie inurit dicens : « Egressa est (iniquitas) a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. » Vere enim isti « conceperunt dolorem, et pepere runt iniquitatem » : siquidem res sacerdotales divinisque canonibus statutas laicis tributantes, his sacra mysteria commiserunt. Atque nihil mirum : qui enim Filium Dei calcare imaginem ejus contumeliis afficiendo et evertendo non horruerant, quomodo ejus sacerdotio pepercissent ? Quis non horreat ac stupeat, audiens et videns sacra peragen-

Α μετόπισσε (καὶ ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἐν τῇ δύνει, ἕως μέχρι τοῦ νῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ τυράννου διακρατοῦσε. Θεοπασχίται ἄσ κατὰ Πέτρον εἰσίν).

⁶⁶ (21) Ἐτέθη δὲ ἄσ τότε τῷ τυράννῳ υἱὸς ἐκ τῆς τοῦ χαγάνου Χαζαρίας θυγατρὸς, ὃν ἐπωνόμασε Λέοντα.

⁶⁷ (22) Ἐπαρθεῖς δὲ ἄσ τῷ φρονήματι· ὁ ἄθεος διὰ τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην νίκην, ἐπανελθὼν ἐν τῇ πόλει, σύνοδον συναθροίξει κατὰ τῶν ἁγίων εἰκότων ἐν Βλαχέρναις, ἐν ἣ πολλὰ ἄσ κατὰ τοῦ Κυρίου κενολογήσαντες οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς καὶ τὰς μισαρὰς αὐτῶν χειρὰς εἰς ὕψος ἄραντες καὶ ἀλαλάξαντες, ἐλόησαν τὴν ἀλεινὴν ἐκείνην φωνὴν λέγοντες· « Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν, ὅτι σὺ, βασιλεῦ, ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων. »

B ⁶⁸ (23) Ἦ τῆς ἐσχάτης καὶ τολμηρᾶς ἀυθαδείας, καὶ ἀπονοίας, καὶ βλασφημίας τῶν χριστομαχῶν ἱεροκαπῆλων καὶ τῆς ἄκολάστου γνώμης αὐτῶν καὶ γλώσσης ! Εἰ γὰρ ὁ τῆς ἀσεθείας αἷτιος καὶ πρόμαχος οὗτος αἷτιος τῆς τῶν εἰδώλων καθαιρέσεως, μάτην ἄρα γέγονεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησις, κενὴ δὲ καὶ ἡ τῶν ἀποστόλων διδασκαλία.

(24-25) Φυσηθεῖς οὖν ὁ δειλαίος ἐπὶ τῇ ἀπρηστάτη φωνῇ ταύτῃ, προσέθετο καὶ ἕτερον παράνομον εἶδος· ἀνελθὼν (γὰρ ἀθέσμως καὶ ἀνιέρως) ἐν τῷ ἄμβωνι χειροκρατῶν Κωνσταντῖνον, ἐπίσκοπον Συλαίου γενόμενον, ἐξεφώνησε μετὰ κραυγῆς μεγάλης· « Κωνσταντῖνου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. » (Ποίησας αὐτὸν δὴθεν πριερίρχην ὁ πεφανακισμένος καὶ ματαιόφρων ἐξ ὑποβοῆς τῶν ἀνιέρων χριστεμπόρων).

(26) Περὶ ὧν δὲ καίως λέξειεν ὁ μὲν Ἰεζεκιὴλ τάδε· Λέγει Κύριος· « Οἱ ἱερεῖς ἠθέτησαν νόμον μου καὶ ἐθεβήλωσαν ἄσ· τὰ ἁγιά μου ὄσ δέσσειλαν ἄσ, καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ ἄσ καθαροῦ οὐ δέχριναν. » ὁ δὲ γε Δανιὴλ ἐμβριθέστερον στήλιτευε αὐτοὺς φάσκων· « Ἐξῆλθεν ἄσ ἐκ πρεσβυτέρων χριτῶν ἀνόμων· ὄσ ἰδῶσκον τὸν λαὸν κυβερνᾶν· ὄσ ὄντως γὰρ ἀληθῶς οὗτοι ἄσ συνέλαβον πόνον καὶ ἔτεκον ἀνομίαν. » ἐπειδὴ τὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῖς θεοῖς κἀνοσίαν ἀνακαίμενα λαϊκοῖς χαρίζόμενοι, ἐπέτρεπον ἐπὶ τέλος. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδὲν· ὄσ γὰρ, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ κατακατήσαντες διὰ τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ εἰκόνα ὕβριν καὶ καθαιρέσιν, οὐ πεφρίκασι, πῶς ἂν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐφείσαντο; Τίς οὖν οὐκ ἐκπλαγείη ἐν τούτῳ καὶ φρί-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ Misc. C. 5 juxta Petrum Cnaphæa. ⁶⁷ 750. « Τῇ δὲ κα' τοῦ Ἰανουαρίου (τῷ θ' ἔτει) γενῶνται τῷ ἀσθεῖ Κωνσταντῖνῳ υἱὸς ἐκ τῆς χ. Εἰρήνης ὃν ἐπ. Δ. Ced. 9,8-10 χαζάρας civil. τῆς χ. Ιεο. καὶ Misc. Casaria. ⁶⁸ 754. « Τῷ ιγ' ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεθῆς κ. τῶν ἀ. καὶ σεπτῶν ἐ. παράνομον συνέδριον τλῆ' ἐπισκόπων συνέλεξεν ἐν τῷ τῆς Συρίας πλάτιῳ, ὧν ἐξῆρχε Θεοδόσιος, ὁ υἱὸς Ἀψιμάρου ὁ Ἐφέσου, καὶ Παστηλᾶς ὁ Πέργης — μηδενὸς παρόντος ἐκ τῶν καθολικῶν θρόνων, Ἰωάννης φημι, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ ἰ' τοῦ Φεβρ. — ἕως ἡ' Αὐγούστου — καθ' ἣν Πλ. ἐλθόντος οἱ τῆς Θεοτόκου πολέμοι Ced. 10,15-1. ⁶⁹ πολλῶν κενολογησάντων Ced. ⁷⁰ Ced. 10,21-11, 1 : ἀνήλθε καὶ Κωνσταντῖνος· ὁ Καβαλλῖνος ἐν τῷ ἀ. κρ. Κ. μοναχόν, ἐπ. γ. τοῦ Σ. καὶ ἐπευξάμενος ἐφῆ μεγάλη τῇ φωνῇ Κ. ὁ. π. π. τὰ ἐ. — ⁷¹ αὐτῆς (τῆς γῆς Εξ xxii,26. ⁷² ἐθεβήλου Εξ. ⁷³ ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου Εξ. ⁷⁴ ἀίστελλον Εξ. ⁷⁵ τοῦ add. Εξ. — δίστελλον Εξ. ⁷⁶ Susanna 5 : Ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βηθούλων· ἐκ πρ. κρ. οἱ ἐ. τὴν λ. κ. ⁷⁷ Ps. vii, 14. —

ξισιν, ἀκούων καὶ βλέπων τὸν ἀσπιδοφόρον ἱεροῦ- A
την καὶ τὸν πολέμοις ἐσχαλακῶτα καὶ φόνος
ἱεροταλετήν;

650 (27) Ἄλλ' οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ἄξιον (τῆς
χειροτονίας) εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὑπ' αὐτοῦ διε-
πράξατο ἔργον. Μαθῶν γὰρ ἀκριβῶς 37 ὁ
ἀλάστωρ ὅτι (κρατήσας) ὁ πατριάρχης (τὰ τίμια
ξύλα) πολλοὺς ἐπληροφόρησεν 38 λέγων· Ἐμὲ τὸν
προσηλωθέντα εἰς ταῦτα Κύριον, οὕτως μοι εἶπεν
ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ
τοῦτο οὐδὲ Μαρίαν ἔχω Θεοτόκον, ὁ ἐξεμάνη (σφό-
δρα) κατ' αὐτοῦ ὡς τὸ μυστήριον (τῆς βασιλείας)
αὐτοῦ θριαμβεύσαντος. Καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ πολλὰς
πληγὰς, ἐθριάμβευσεν (αὐτὸν) ἐπὶ λαοῦ καὶ 39
μενον.

651 (28) Ἐἶτα ἀσφαλισάμενος (166*) αὐτὸν (ἐν τινὶ B
τόπῳ), ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πατρικίους, καὶ φησὶ·
Ἐγὼ λέγεις ἄρτι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς
συνόδου, ἣν ἐποίησαμεν; Ὁ δὲ, ματαιωθεὶς ταῖς
φρεσὶ (καὶ) οἰόμενος αὐτὴν πάλιν ἐξευμανίσασθαι,
ἀποκριθεὶς εἶπε· Καλῶς 40 πειστέεις καὶ καλῶς
τὴν σύνοδον ἐποίησας. Ὁι δὲ ἐπιγελάσαντες (τῇ
αὐτοῦ ἀνοίᾳ) εἶπον 41· Ἡμεῖς τοῦτο (καὶ) μόνον
ἠθέλομεν (παρὰ σου 42) ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μισοῦ σου
στόματος· (ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν ἀπῆλθε εἰς τὸ ἀνάθεμα
καὶ εἰς τὸ σκότος). Παραχρῆμα δὲ ἐξαγαγόντες
αὐτὸν ἀπεικεφάλισαν, καὶ (τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ
Φόρῳ ἐκρέμασαν), τὸ (δὲ) σῶμα 43 ἔρριψαν εἰς τὰ
Πελαγίου 44 (σύροντες αὐτό), ἔνθα πρῶην μὲν
ὁπῆρχεν ὁ τῆς ἁγίας (μάρτυρος) Πελαγίας ναὸς, ὃν
ὁ θεομισθὴς καταλύσας 45 καὶ τάφον καταδίκων C
ποίησας, τὰ Πελαγίου 46 ἐκάλεσεν). (οὕτως οὖν τὸν
ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντα καὶ θοξασθέντα πατριάρ-
χην τιμῆσας· φασὶ 47 δὲ ὅτι καὶ ἀνέταμον αὐτὸν οἱ ἱατροὶ
τῶν ἀνθρώπων).

652 (29) Ὁ δὲ τύραννος χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ Νι-
κήταν εὐνοῦχον Σκλάβον.

653 (30) Οὕτως δὲ Πέτρον τὸν ἱερὸν Στυλί-
την μὴ πεισθίντα τοῖς αὐτοῦ πονηροῖς δόγμασι
πολλὰ βασανίσας εἰς τὰ Πελαγίου συρόμενον ζῶντα
βίβηναι προσέταξε.

(31) Ἰωάννην δὲ τὴν Δαμασκηνὸν, ὃν Χρυσορρόβον
ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν, Μαν-
σοῦρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἔστι βλάσφημος, καὶ τὴν τῆς
χειρὸς αὐτοῦ ἔκκοπὴν αὐτὸς κατασκευάσεν, ἣν ἡ D
ἁγία Θεοτόκος ἀοράτως ἴδαστο.

(32) Καὶ 48 τὸν θεῖον Στέφανον, τὸν υἱόν, τὸν
ἐν τῇ ἀκρωρεῖᾳ τοῦ ἔρους Λύξεντιοῦ τοῦ θεοφόρου

tem uni clypeum tulit, et sacerdotio fungentem qui
praeliis et caedibus vacavit.

Neque multo post dignam a se constituto pa-
triarchae mercedem Constantinus rependit. Nam cer-
tior factus, patriarcham, pretiosa crucis ligna mani-
bus tenentem, coram multis haec declaravisse: Ἐπε-
rium qui his affixus est, sic mihi dixit imperator:
Christus non est Deus et ideo, nec Mariam habeo
Dei Matrem; furore adversus eum, ut qui secre-
tum ipsius publicatum traduxisset, incensus est.
Itaque multis verberibus multatum in triumpho per
circum duci curavit consputum et raptatum.

Inde cum eum in custodiam dedisset, mittit ad
eum patricos et dixit: Ἐγὼ adhuc sentis de fide
nostra et synodo quam celebravimus? At vanus
animi ille, sperans hoc pacto imperatorem placaturum,
respondit: Ἐκτε ἰσχυρῶς καὶ ἰσχυρῶς ἐκτε
synodum instituendo egisti. Ἐμοὶ μισοῦ ἐπιγελάσαντες
dixerunt: Ἐμοὶ unum ex impuro ore tuo voluimus
audire, nunc in maledictionem abi, et in tenebras.
Eum statim eductum capite truncaverunt; caput in
foro combusserunt, corpus autem trabentes in
Pelagium projecerunt. Fanum fuerat sanctae
Pelagiae martyris, quod Dei osor demolitus
sepulturae capitis damnatorum destinaverat,
Pelagioque nomen fecerat. Hoc fuit supplicium
quo a se institutum et sublimatum patriarcham
multavit. Dicunt etiam ejus corpus a medicis
dissectum fuisse ut eorum de constitutione et
structura hominum disquisitionibus inserviret.

Τύραννος δὲ τὸν αὐτοῦ γινώσκων τὴν διάθεσιν καὶ κατασκευῆν

Tyrannus autem in ejus locum patriarcham designat
Nicetam eunuchum, genere Sclavum.

Pariter sanctum Petrum Stylitem, perversis dogmatibus
suis non assentientem, multis vexatum cruciatibus
vivumque tractum in Pelagium projici jussit.

Joannem vero Damascenum, quem Chysorrhoom
vocabant propter insitam ei sapientiam, Mansour
cognominavit, id est blasphemus, eique manum
jussit abscidi, quam sancta Dei Parens invisibiliter
restituit.

Divum quoque Stephanum juniorem, qui in summo
Sancti Auxentii monte quadraginta annos

Variae lectiones et notae.

650 Ced. 13,5—7: Ὁὐ π. τὸ ἐν μ. καὶ ἄξια (ἀνάξια Leo.) εἰς τὸν χ. ὅπ' ἀ. πατριάρχην δ. ἄξια μετ' ἄλλων ἐροῦμεν. 37 ἀκριβεῖς cod. om. Ced. 14,4—9. 38 ἐπὶ εἰπεῖν τὸν βασιλεῖα πρὸς αὐτὸν ὅτι Ced. — ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἔ. θ. Ced. 40 ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ Ced. 41 καὶ add. Ced. 42 Ced. 14,9—18. 43 κ. ἐπ. τῆς α. καὶ κ. π. Ced. 44 πρὸς αὐτὸν add. Ced. 45 παρὰ τοῦ Ced. 46 αὐτοῦ add. Ced. 47 τὸ πέλαγος ἔ. πρῶτον ὕπ. Ced. 48 καταλύσας Ced. 49 ἐκ τὸ Πελαγίου Ced. — 50 φασὶ — ἀνθρώπων om. Slav. — Ced. 14,18 Ἄντιχ. δὲ πατριάρχην Ν. ἔ. καὶ Σ. 51 Ced. 14,19. Ὁσαύτως δὲ καὶ Π. τὸν ἱ. καὶ τὸν θεοφόρον Στέφανον τὸν τοῦ Λύξεντιοῦ μετὰ πολλὰ: αἰκίας φονεύσας εἰς τὸ πέλαγος συρόντας ρ. πρ. cf. § 53 (ὅτις cod.). — 52 765. Ced. 13,13—19: Τῷ κα' ἔπει—στ. τὸν θ. ξ' γὰρ χρόνου; ἐποίησεν ἐν τῷ βροντῷ τοῦ ἁγίου Ἄ ἐγκλειστοῦ, τοικίλιος τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε π. δὲ ἀ. καὶ στρ. δ. πρ. τὰς ἔ. δ. τ. τοῦτο·ς ἀνάλωσεν. 53 Ὁσαύτως; οὖν καὶ Val. Bulg.

in angusta cellula egerat, crudeliter vexatum jussit vivum et ipsum trahi et in Pelagium conjici, quippe qui non solum resisteret et oblucretur pravæ illius doctrinæ, et multos impelleret ad amplectendam vitam monasticam et hortaretur ad despiciendas imperatorias dignitates ac divitias. Et videre erat per totam urbem et regionem lamenta super lamentis et questus super questibus ex priorum parte, ex parte vero impiorum, sacra calcata et vasa disturbata, ecclesias eversas divinasque imagines conculcatas. Multos etiam duces et milites, ob eorum in sacras imagines studium delatos, variis cruciatibus acerbissimisque vexatos tormentis diræ neci tradidit.

Expeditionem quoque in Bulgaros fecit terra marique, et armata ex thematibus mille et sexcenta navigia ad Auchialium misit : quæ ad littus appellentes, Aquilons vehementer flante, fere omnia confRACTA sunt, et mersa est innumera multitudo. Quo comperto, Bulgari cum imperatore pugnare committunt, sed fusa profligataque eorum multitudine, recesserunt cum magno dedecore et ingenti clade. Devictis igitur Bulgaris, in urbem reversus est, militaribus ordinibus stipatus, Bulgarosque victos in triumphum agens.

Eo regnante sævissimum fuit et intolerabile frigus. Id mare septentrionale a terra ad centum usque miliaria in lapidem redegit, crassitie cubitorum triginta. Et nive glaciei superfusa aucta est crassities viginti aliis cubitis. Itaque mare protinus terræ æquale fuit, pedestrique itineri hominum, ferarum ac domesticorum animalium glacies locum dedit.

Mense Febuario, Dei jussu glacies ista in plurima montium similia frusta disrupta est quæ ventorum vi ad Daphnysium et Hieium delata, inde per fretum ad urbem devenerunt, et hinc usque ad insulas et Abydum totum littus maritimum repleverunt. Erant iis immista congelata ferarum et; cicurum animalium cadavera. Licebat veluti in terra pedibus iter facere a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopoli usque ad divi Mamantis. Ex his ingentibus frustis duo allia sunt, unum scalæ Chrysopolis, alterum urbis muro, quem a funda-

ποίησαντα ἢ μ' ἔτη ἴσ' ἐν οἰκίσκῳ σμικρῷ, πολλὰ τιμωρήσας, ἐπέστρεψε καὶ ἴσ' αὐτὸν ζῶντα συρέντα βίβηται ἴσ' εἰς τὰ Πελαγίου (ὡς οὐ μόνον ἀντιπίπτοντα καὶ ἀντιμυχόμενον ἴσ' αὐτοῦ τῇ κακοδοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς μεταφέροντα πρὸς τὸν μονήρη βίον καὶ καταφρονεῖν πεύθοντα ἴσ' τῶν βασιλικῶν ἀξιωμάτων καὶ χρημάτων. Καὶ ἦν ἰδεῖν κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν θρήνον ἐπὶ θρήνον καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ παρὰ τῶν εὐσεβοῦντων· παρὰ δὲ τῶν ἀσεβοῦντων ἱερὰ πατούμενα καὶ σκεύη μεταποιούμενα, ἐκκλησίας τε ἀνορυττομένας καὶ θεῖας εἰκόνας πατούμενας). Πολλῶν τοίνυν ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν διαβληθέντων εἰκόνας προσκυνεῖν, διαφόροι; τιμωρίαις καὶ πικροτάταις αἰκίαις δεινῶς θανάτω παρέδωκεν.

B ἴσ' (33) Ἐστράτευσεν δὲ κατὰ Βουλγάρων περὶ τὴν τε καὶ πλωτῆ, (ἐξοπλίσας ἐκ τῶν θεμάτων) χελώνια χίλια ἐξακόσια, ἐπὶ ἴσ' Ἀχελῶν ἀπέστειλεν· ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντα ἴσ' καὶ τοῦ βορρῆ (βιαίως) πνεύσαντος, ἄπαντα μικροῦ δεινῆ συντριβῆ· καὶ ἐπνίγη λαὸς ἀναριθμητός. Ὅπερ μαθόντες οἱ Βούλγαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι· καὶ τὰ κλήθη αὐτῶν δεινῶς συγκοπέντα ἴσ' ὑπέστρεψαν μετ' αἰσχύνης μεγάλης καὶ ἡττης. Τροπώσαμενος οὖν τοὺς Βουλγάρους, εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει 652 καθωπλισμένος τοῖς πολεμικοῖς ὅπλοις, θριαμβεύων δεδεμένους τοὺς Βουλγάρους.

ἴσ' (34) Ἐφ' οὗ ἴσ' χρόνου γέγονε (χειμῶν μέγας καὶ) ψύχος πικρὸν καὶ ἀνοϊπύστον, ὥστε (καὶ) τὴν ἀρκυῶν ἴσ' τοῦ Πόντου θάλασσαν ἐπὶ μίλια ρ' ἀπολιθωθῆναι καὶ πήχεις λ' τὸ βάθος, ὅπερ χιονισθέντος ἠδέξθη ἐπὶ ἄλλα; κ' πήχεις τὸ ὕψος. ὥστε συναρμωσθῆναι ἴσ' τὴν θάλασσαν τῇ ξηρῇ καὶ πεσοπορεῖσθαι ὑπερθεῖν τοῦ κρύους ὅπῃ ἴσ' ἀγρίων τε καὶ ἡμερῶν ζῶων.

ἴσ' (35) (166b) Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ κατὰ Θεοῦ κέλευσιν τοῦ ἴσ' τοιοῦτου πάγου; εἰς πλείστα ἔροφρανῆ ἴσ' τμήματα διαιρεθέντος καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίξ ἐπὶ ἴσ' (Δαφνουσίου καὶ) τοῦ Ἰεροῦ κατενεχθέντος; ἴσ' (οὕτω) διὰ τοῦ στινοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐφθασαν, κακτεῖθεν μέχρι ἴσ' τῶν νήσων καὶ Ἀδύου πᾶσαν τὴν περᾶλιον ἴσ' γῆν ἐπέκρησαν, ἔχοντα καὶ ἴσ' ζῶα διάφορα προσπεπηγμένα ἴσ', ἡμέρᾳ τε καὶ ἄγρια. (Δι') πᾶ; θ βουλόμενος ἀπὸ Σοριανῶν ἴσ' εἰς τὸν ἄγιον Μάμαντα καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς Χρυσόπολιν ὡς διὰ ξηρᾶς ἰθάδεις. Ἐκ τῶν ἴσ' μεγάλων τμημάτων ἐκίων

Variae lectiones et notæ.

ἴσ' ποιήσαντος; Val. Bulg. — 14 ἴσ' πείθων eod. — ἴσ' 763. Ced. 15,3—7. — ἴσ' πλοῖσι Ced. ἴσ' καὶ ἀπ. ἐπὶ Ἀγγιῶν χελ. βχ'. β. δὲ πν. ἀπώλοντο π. πλὴν ὀλίγων, ὑπέστρεψε δὲ ἐν τῇ πόλει ἀδόξως Ced. — ἴσ' προσορμισθέντων? (προσορμισθ. eod.) ἴσ' συγκόβαντες eod. ἴσ' — 765. ἴσ' Τῷ κγ' ἔτεσι γ. ψ. μ. καὶ πικροτάτον κατὰ τὴν βασιλίδι καὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἄρτον καὶ δύσιν, ὥστε τὴν ἄ. τοῦ π. παραλίαν ἐπὶ ρ' μ. τὸ πέλαιος ἄ. καὶ ἐπὶ λ' π. τὸ β. παγῆναι Ced. 11,18—12,5. ἴσ' ἀρκυῶν eod. ἴσ' συμμορφηθ. Ced. Leo. ἴσ' κρ. παρὰ τε ἀνθρώπων καὶ ζ. ἴ. τε καὶ ἄ. τὸ πέλαιος ἀπὸ τῆς Ζικχίας μέχρις Ἀνουδωῶς καὶ τοῦ Κούφου ποταμοῦ, τοῦ Δανάστρεως τε καὶ Δανάστρεως καὶ τῶν Νεκροπόλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μισσημβρίας καὶ Μηδσίας; Ced. — ἴσ' Ced. 12,5—17. ἴσ' τοῦ τ. π. α. κ. Θεοῦ τὰ τοιαῦτα πλάγη Leo. — ἴσ' ἔροφρανῆ eod. ἴσ' ἐπὶ τὸ Ἰερὸν Ced. Leo. ἴσ' κατενεχθέντων? κατενεχθέντα? κατενεχθέντι; eod. ἴσ' παραλίαν ξ. Ced. παραλίον ἴ. Leo. — ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ζ. ἄ. τε καὶ ἴ. τεθνεῶτα Ced. — ἴσ' προσπεπηγμο. eod. ἴσ' Σ. ἕως τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ Χρυσούπολεως ἕως τοῦ ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλατῶν ἀκωλύτως ὡς ἐπὶ ξ. ἰθάδεις Ced. ἴσ' ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν προσφάξεν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως σκάλῃ συνέτριψεν αὐτὴν, ἔτερον δὲ Ced.

ὡς προτραγέντα, τὸ μὲν τῆ σάλη τῆς Χρυσοπόλεως, ἄ
 τὸ δὲ τῶ τείχει (τῆς πόλεως) προτραγέν², ἐκ τῶν
 θεμελίων συνέσεισε καὶ συνελόνησε μετὰ τῶν ἔνδοθεν
 πλησίον οἰκημάτων ἄπερ οὖν τμήματα διαιραθέντα
 εἰς τρία, ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοῦς φόρου τὴν
 πόλιν διαζώσαντα. **653** ὕπερ: ἴχε πολὺ τῶ τείχει
 τὸ ὕψος. (Καὶ ταῦτα θεωροῦντες οἱ τῆς πόλεως
 καὶ διαποροῦντες ἰθρήνουν ἀπαρηγόρητα.)

² (36) Ἐν οἷς καὶ πλάνη γέγονε περὶ τοῦ παρηλα-
 λαγμῆνος τῆς ἀκριβείας τῶν ὀρθοδόξων οἱ παράφρο-
 νες³ πασχάσαντες: ὕστερον δὲ ἐπιγνόντες τὴν
 ἑαυτῶν ἀπάτην καὶ πλάνην, ἥσυχοντο.

(37) Τῶ δὲ⁴ Ἀπριλίῳ μηνὶ δρόμος ἀστέρων
 γέγονεν ἐν τῶ ἀέρι, καὶ κατέπιπτον πρὸς τὴν γῆν,
 ὥστε τοὺς ὄρωντας νομίζεῖν εἶναι συντέλειαν.

(38) Ἀύτινα καὶ αὐχμὸς⁵ ἐγένετο πολὺς (καὶ λιμὸς **B**
 μέγας), ὡς ξηραυθῆναι πηγὰς καὶ ποταμοὺς, (καὶ
 λιμὸν μέγαν γενέσθαι ὥστε τὸν μόδιον τῆς κριθῆς
 ἐν τῇ πόλει πιπράσκεσθαι, εἰς νομίσματα ἰθ⁶.)

⁷ (39) Ἐν δὲ⁸ γὰρ τῆ Συρίᾳ γέγονε σεισμὸς μέ-
 γιστος καὶ πύλων πτώσεις, ὥστε αἱ μὲν τῶν πόλεων
 ἄλοκληροὶ ἔδαφίσθησαν, αἱ δὲ ἐξ ἡμισείας, ἔτερι δὲ
 ἀπὸ τῶν ἀερῶν εἰς τὰ ὑποκαίμενα πεδία μετὰ τῶν
 τοίχων⁹ καὶ τῶν οἰκημάτων. ἄρδην μετέστησαν
 ἐδραβεῖς ὡς ἀπὸ μιλίων β¹⁰ ἢ δὲ γῆ¹¹ τῆς Μεσοπο-
 ταμίας, ἐπὶ μιλία γ¹² σχισθεῖσα καὶ ἔτριβαν ἀναθρά-
 σασεν¹³ λευκὴν καὶ ἀμμώδη γῆν, ἀνήλαθε παραδόξως
 ἐκ μέσου ταύτης ἡμίονος ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθεγγο-
 μένη καὶ προμηνύουσα ἐπιδρομὴν ἔθνους¹⁴, ἔ(περ)
 καὶ γέγονε (μετ' ὀλίγον.)

¹⁵ (40) Ὁ δὲ τύραννος καὶ ἀλάτωρ, ἐξελεύων μετὰ
 ταῦτα πάλιν κατὰ Βουλγάρων πλοῦτε καὶ περὶ, ἐπὶ **C**
 Ἀχελῶν ἀπέστειλεν. Ἀνέμου δὲ βιαίου πνεύσαντος,
 τὰ πλοῖα συνστρίβη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Βούλγαροι
 πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι. Δεινῶς οὖν ἡττη-
 θεὶς ὁ τύραννος ἐπίστρεψε μετ' αἰσχύνῃ: μέχρη
 μὲν¹⁶ γὰρ καὶ τήμερον τὰ τῶν Ἀχελῶν καῖλα καὶ
654 πεδιάσιμα χωρία τὰ τῶν ἀνηρημένων κῶλα
 σαφῶς ὑποδεικνύουσι καὶ τὴν ἥτταν μαρτυροῦσιν.

(41) Οὗτος¹⁷ ὁ θεομισθὲς πολλῶν ἀγίων λείψανα
 κατέκαυσεν, ἄλλα δὲ τῆ θαλάσῃ παρέδωκεν, ἐν ᾧ
 καὶ τῆς ἀγίας: Εὐφημίας τὸ λείψανον, μὴ φέρων ὄρβη
 ὁ ἀλιτέριος μύρον ἀναδύζων, σὺν τῆ λάρνακι ἐτῶ
 θυθῆ παζέκεμψεν, ὅπερ ἐν τῇ Ἀθήνῃ νήσῳ σῶον δια-
 σωθὲν, (παρὰ τῶν οἰκητόρων ἐδέχθη ἐκ θαλάσσης ἀποκα-
 λύψεως, τὸν δὲ ναὸν τῆς ἀγίας πανευφήμου ἀρμάμεν- **D**
 τον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν.) Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου

mentis concussit et quassavit cum domibus juxta
 murum positis. Hæc igitur frusta in tres partes
 rupta, inde a Manganis ad forum usque Bovis cin-
 gentia urbem, murum altitudine multo superabant.
 Hæc videntes urbis incolæ animo anxii et con-
 sternati lamentabantur.

In quibus etiam hoc mali evenit, ut stulti de sin-
 gulari orthodoxorum scrupulositate cavillarentur.
 Denique vero errorem suum agnoscentes ac decep-
 tionem, pudore suffisi sunt.

Mense Aprili stelxæ per aerem vagantes in terram
 ceciderunt, ita ut vulgo diceretur unis mundi appe-
 tiisse.

Statim supervenit siccitas magna quam dira fa-
 mes secuta est, ita ut siccati sunt fontes et fluvia,
 ac tanta famis sæviret ut modius hordei nummos
 duodecim venderetur.

In Syria vero maximus terræ motus urbes sub-
 vertit, quarum aliæ omnino, aliæ ex parte tantum
 destructæ sunt, aliæ ab editis in subjacentes cam-
 pos, seu a duobus circiter milliariis integræ illæ-
 sæque cum muris ac domibus fuerunt translatae. In
 Mesopotamia autem terra spatio trium milliario-
 rum fissa, aliam ebulliit aliam arenosamque terram,
 de cujus medio (res incredibilis!) exortum est
 hemionium humana voce loquens et prædicans po-
 pulli incursum, quod paulo pest contigit.

Post hæc pestifer tyrannus iterum Bulgaros terra
 marique aggrediens, ad Achelos exercitum misit.
 Vento autem vehementissimo flante, naves alliduntur.
 Quo devicto Bulgari prælium conserunt.
 Dire igitur devictus tyrannus cum dedecore rever-
 sus est: et etiamnunc Achelorum concava campe-
 stria loca interfectorum ossa manifeste ostendunt
 atque cladem testantur.

Ipsæ Dei osor multorum sanctorum sacra pignora
 combussit vel in mare mersit. Quin et reliquias
 sanctæ Euphemix, ex eis stillantem balsamum vi-
 dere non sustinens, cum cista in fluctus projecit;
 quæ incolumis Lemnum appulit et ab incolis per
 divinam revelationem erepta est. Sanctæ martyris
 Dædem in armamentarium et locum fimo deponendo
 mutavit. Deinde vero, Constantino et Irene re-

Varix lectioes et notæ.

² πρ. τοῦτο μεγάλως: ἰδ. ὡς καὶ τοὺς ἐ. οἰκοῦντα, συµμεταγεῖν τοῦ σάλου: εἰς τ. δὲ βίχην ἔξωσε τὴν
 πόλιν ἄ. τῶν Μ. ἔ. τοῦ Βροπορίου οὐτινος τὸ ὑπ. τῆς πόλεως Ced. ³ 760. ⁴ τοὺς παράφρονος πα-
 σχάσαι — ⁵ Τῶ δὲ Μαρτίῳ μ. ἀστέρης ἀθρόως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπ. ὡς λέγειν πάντα: σ. ἔ. Ced. 12.18.19.
⁶ Αὐχμὸς τε π. γέγονεν ὡς Ced. 12.19.20, cætera e § 14 repetita non habet. ⁷ 750.
⁸ Τῶ θ' ἔτει γ. σ. ἐν Σ. καὶ μεγάλη καὶ φοβερά πτώσις, ὅθεν αἱ μὲν τ. π. ὀλοκλήρως ἤφρανισθ. αἱ
 ἐκ μέσους, ἐτ. ἀπὸ τῶν ὄρειων Ced. ⁹ σὺν τοῖς τείχεσι καὶ τοῖς οἰκήμασι δλοκλήρως σῶαι μ. σὺν τῶν
 κτλ. Ced. ¹⁰ Ἐξ. ἐν Μεσοποταμίᾳ δὲ εἰς μῆκος μ. δύο ἐβλάγη ἡ γῆ, καὶ ἐκ τοῦ θυθοῦ αὐτῆς ἀνήχθη γῆ
 λευκοτάτη καὶ ἀμμώδης, ἥς ἐκ μέσου ἄν. ζῶον μυλικὸν ἀσπίλον λαλοῦν ἄ. φ. προμηνύον ἔ. ἐπ. Ced.
¹¹ ἀναθράσασα? ¹² ἐκ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Ἀράβων Ced. ¹³ cf. Ced. ad § 33. ¹⁴ μὲν om. cod.
¹⁵ Ἀλλὰ καὶ τὸ τίμιον λ. τῆς ἄ. καὶ πανευφήμου Ἐ. ἐδύθισα σὺν τῇ λ. ὅπερ Θεοῦ χάριτι ἐν τῇ ν. τῇ Α.
 εὐπλοῆσαν ἐγένετο καὶ πάλιν ἐπὶ Κ. καὶ Ἐ. τῶν εὐσεβῶν βασιλείων μ. τῆς πρεπούσης τ. ἐπανήλθεν ἐ-
 τῶ τεμένει αὐτῆς, ὅπερ ὁ τῶν ἐκκλησιῶν ἐχθρὸς, μάλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆ, ἀρμάμεντον καὶ νεπροθέσιον
 ἐποίησεν, αὐτοὶ δὲ ἀνακαθάραντες πάλιν καθ: ἔρωσαν Ced. 15.1—11.

gnantibus, egregiæ martyris reliquiæ cum venerabilis magna in urbem sunt translatae.

Idem filios suos Nicephorum et Christophorum Cæsares, Nicetam vero nobilissimum fecit.

Athenis in urbem venit Irenes cum dromonibus; eam imperator filio suo Leoni junxit, in templo sancti Stephani coronans eos duplici corona, regni et matrimonii.

Amicos in Bulgaria Constantinus secreto sibi conciliaverat qui consilia regis sibi aperirent. Hi imperatori nuntiant regem Bulgarorum copias misisse ad invadendam Berzetiam. Imperator, contra Arabas movere simulans, apocrisiaros mittit in Bulgariam ad pacem conciliendam; interim collecto exercitu cum tagmatibus Bulgaros, silentio buccinatoribus indicto, aggreditur coneritque et magna victoria potitur. Deinde in urbem reversus, loricatorum triumphum egit. Hoc bellum nobile appellavit quod in ea nullus hostis obstitisset et ex Romanis nullus cecidisset.

Rex vero Bulgarorum, intelligens imperatorem de suis consiliis proditione suorum familiarium certiore fieri, ad eum dolose scribit: « Constitui profugere et me ad te conferre, ut per me totam Bulgariam obtineas. Itaque mitte promissionem immunitatis et significa quos hic habeas amicos ut eorum fidei me credens una cum ipsis ad te perveniam. » Hac fraude Bulgari vanus ac stolidus iste circumventus, nomina suorum amicorum scribit; quod rex cognoscens, omnes crudeli morte sustulit. Ea re nuntiata Constantinus barbam sibi met evellit.

Iterum contra Bulgarios movens, carbunculi pedes ejus in vas crunt, ac febris præterea vehemens eum et ardentissima corripuit non longe ab Arcadiopoli, lectica reportatus est.

Et reportatus Selymbriam indeque navigio vectus usque ad castellum Stronguli, ibi et animæ et corporis mortem obiit, clamans et dicens quia, « Vivus igni inextinguibili traditus sum propter Mariam Deiparam; sed extunc honoretur et celebretur ut vere Deipara. »

Hæc eo vociferante et Mariam Deiparam procla-

και Ειρήνης τὸ αὐτὸ λείψανον τῆς πανευφήμου πάλιν μετὰ τιμῆς πολλῆς ἐν τῇ πόλει ἀνεκομίσθη.

¹⁶ (42) Οὗτος τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοὺς μὲν δύο προβάλλεται Καίσαρα; Νικηφόρον καὶ Χριστοφόρον, τὸν δὲ Νικῆταν νοβελίσσιμον.

¹⁷ (43) Εἰσελθούσης δὲ ¹⁸ τῆς Εἰρήνης τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐν τῇ πόλει μετὰ δρομώνων (167*), ἐξευξεν αὐτὴν Λέοντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, στέψας αὐτοὺς ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῷ τῆς βασιλείας στέφει καὶ τοῦ γάμου.

¹⁹ (44) Δεξιωσάμενος δὲ ²⁰ φίλους κρυπτοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ, οἱ καταμήνουσιν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῷ ἄρχοντι αὐτῶν βουλευόμενα, οἱ καὶ δηλοῦσι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύριος Βουλγάρων λαὸν πρὸς τὸ αἰχμαλωτῆσαι τὴν Βερζητίαν **655**. Ὁ δὲ βασιλεὺς, μετασχηματισάμενος κατὰ Ἀράβων κινεῖν, ἀποστέλλει τοὺς ἀποκρισιαριοὺς τοὺς διὰ εἰρήνην παραγενομένους ἐπὶ Βουλγαρίαν, καὶ ἐπισυνάξας πάντα τὸν στρατὸν, ἕνα τῶν ταγμάτων ἐπέπεσε τοῖς Βουλγάροις ἀσάλπιγγι, καὶ τρέψας αὐτοὺς ἐποίησε νίκος μέγα. Καὶ ὅσοι τρέψας ἐν τῇ πόλει καθύραμβουσας τεθωρακισμένους, τὸν πόλεμον τοῦτον ἐπώνυμασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάτος μηδὲ σφαγῆς Ῥωμαίων γενομένης.

²¹ (45) Ὁ δὲ ἄρχων Βουλγάρων Τελέριχος, γνοὺς, ὅτι ἐκ τῶν οικείων αὐτοῦ τὰς βουλὰς ὁ βασιλεὺς μαθάνει, γράφει ²² αὐτῷ (ἐν δολιότητι, ὅτι ἡ Βουλδομένος φυγεῖν καὶ ἔλθειν πρὸς σὲ (ἵνα δι' ἐμοῦ ὑπατάξης πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν) ἀλλὰ ²³ πέμψον λόγον ἀπαθείας καὶ τίνας ἔχεις φίλους ²⁴ ἐν ταῦθα, ἵνα θαρρήσω αὐτοῖς; ἔλθειν σὺν ἐμοῖ ²⁵.) Ὁ δὲ, ²⁶ λουφότητι γνώμης καὶ ἀνοίας κρατηθεὶς, ἔγραψε τοὺς καταμηνύοντας αὐτῷ ὅτι κἀκαίνοσ, μαθὼν, πάντας δεινῶ θανάτῳ παρέδωκεν ὃ καὶ μαθὼν, ὁ ἀλάστωρ τὴν γενεῖα αὐτοῦ ἀπέτιλεν.

²⁷ (46) Ἐκστρατεύσας δὲ πάλιν κατὰ Βουλγάρων καὶ δεινῶς κατὰ τῶν σκελῶν ἀνθρακωθεὶς καὶ πυρετῷ λάθρων καὶ διακαεῖ συσχεθεὶς κατὰ τὴν Ἀρκαδιοπόλιν, ἀνέστρεψεν ²⁸ ἐγκλήσιος.

²⁹ (47) Καὶ ἔλθων ἐν Σηλυμβρίᾳ καὶ ἐκπλωσας ³⁰ μέχρι τοῦ Στρογγύλου καστέλλου, θνήσκει ψυχῇ καὶ σώματι, βῶν καὶ λέγων ἡ Ὅτι ζῶν πυρὶ ἀσδέστω παρεδόθη διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάσθω καὶ ἀνυμνεῖσθω ὡς Θεοτόκος ἀληθῆς οὐσα. »

656 (48) Ταῦτα αὐτοῦ ἐπιδουμένου καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ Ced. 16,21—25 : Τῷ κη' ἔτει ἔστειψε τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Εὐδοκίαν, τρίτην οὖσαν, Αὐγουσταν καὶ τοὺς δύο ἀ. ὁ. Χρ. καὶ Ν. ἐποίησε Κ. τοῦ πατριάρχου ποιήσαντος εὐχὴν. ¹⁷ 769. ¹⁸ Τὸ κθ' ἔτει — ἔλθεν Εἰρήνη ἐξ Ἀ. καὶ ἐστέφθη ἐν τῷ Ἁγίῳ Στεφάνῳ πρὸς γάμον Λ. βασιλεῖ τῷ ὁ. τοῦ Κοπρωνύμου Ced. 18,1—4 ¹⁹ 775. ²⁰ Τῷ λγ' ἔτει ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον κατὰ Βουλγάρων καὶ ποιήσας εἰρήνην ὑπέστρεψε καὶ τῶν Βουλγάρων 15' χιλιάδας πεμπόντων εἰς Β. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξελθὼν εἰς τὴν λεγομένην Λιθοσωραίαν ἐπ. αὐτοῖς καὶ πάντας ἀνελὼν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν τ. τὸν π. ὦν. ἔ. ὡς μ. ἀφαικέντος Χριστιανῶ Ced. 17,8—15. ²¹ Ced. 17,15—20 : Ὁ δὲ τῆς Βουλγαρίας κύριος Ἐλέριχος. ²² ἀ. ἀποδίδεται γρ. αὐτῷ. Βουλὴν ἔχω τοῦ φ. Ced. ²³ π. σὺν μοι λ. Ced. ²⁴ φ. ὡς Ced. — ²⁵ ἀ καὶ συνδράμωσι μοι Ced. ²⁶ Ὁ δὲ κούφος, ὦν καὶ ἀνόητος, συνυπήχθη τῇ ἀπάτῃ τοῦ Βουλγάρου, καὶ γράφει ὁ. κ. μ. π. ἀπώλεσεν, ὅπερ ὁ Κοπρωνύμος ἀπεύσας τὴν γ. ἀ. ἐξέτιλε Ced. ²⁷ 775. Ced. 17,21—18,2 : Τῷ δε' ἔτει ἐκστρατεύει Κωνσταντῖνος. — καὶ θαλάτῃ ὄργη κ. Ced. ²⁸ ὅπεστρ. Ced. — ²⁹ Ἐξομολόγησις τοῦ κοπρωνύμου καὶ κοπρωνύμου. Ced. 18,2—11. ³⁰ διαπλωσάμενος Ced.

θειοτόκον Μαρίαν ἐπικαλούμενον καὶ πᾶσι παρακλινομένον καὶ δογματίζοντος ὡς χρῆ τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι ὡς κυρίως θεοτόκον τὴν Ἄειπαρθένον, δεινῶς καὶ χαλεπῶς τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπέβηκε.

(49) Περὶ οὗ καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τοιαύτην φησὶν (α)· Ἐπειδὴ δὲ τίνα παρὰ τοῖς Χριστομάχοις περιθρυλλεῖται ἄπερ αὐτοῖς ὁ τοῦ ψεύδους πατήρ ἐμπνεύσειε, φέρε καὶ ταῦτα διασκευώμεθα. Καταψεύδονται γὰρ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὕβριν χρόνους μηκίστους καὶ παρατεταμένην ζωὴν καὶ βίον εὐπαθῆ μεμετρησθαι τῷ Μαμωνᾷ, καὶ εὐμερίας²¹ εἰς ἄκρον ἐλάσαι, νίκας τε κατὰ θαρβάρων αὐτῷ καὶ ἀνδραγαθήματα ὡς πλείστα ἐπιγράφονται, ἃ τοῖς σῶφροσιν οὐδὲ εἰς ἀκρόασιν ἔρχεσθαι δίκαιον. Ὡς δ' ἂν τῶν ἀπλουστέρων ἢ ἀμαθεστέρων τινὰς τοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀναπλασμοῖς μὴ βλάπτειν, τούτους ἀπευθύοντες ἔκαστον δεινοῖς λόγοις ἑαυτοῦς φανακίζοντας ἀποφαίνωμεν τοῖς ματαίφοροσιν. Ὅτι μὲν γὰρ οὖν ἐκείνου πᾶν αἰσχρὸν γέγονε, βδελυκτὸς τε θεῷ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις τοῖς εὐσεβέσιν ὑπῆρχεν, οὐκ ἀσυμφανές. Καὶ γὰρ εἰς τὰ τῆς σαρκὸς πάθη κατασυρόμενος, καὶ τοῖς ἀπηγορευμένοις θαρβάραις καὶ Ἑλληνι σῶμα καὶ ψυχὴν ὁ δεῖλαος ἐμυλωνόμενος, τὴν τῶν ἀλόγων ζῶων παρήλασε κτηνωδίαν. Καὶ ταῦτα οὐκ ὀλίγοι τῶν παραιτησαμένων²² αὐτῷ μέχρι δεῦρο περιόντες ἐπαγγελλέτωσαν. Μεθ' ὧν καὶ τᾶλλα δι' ἃ περὶ τὸ σῶμα αὐτῷ κατήτησαν. Πόνους γὰρ καὶ ἀλγηδόνων ἀρρήτοις, οἷα εἰκόσ τοῦς ἠλωμένους πάσχειν, βαλλόμενος πονήρως ἄγαν καὶ ἀνηκέστως διέκειτο, καὶ τίνα (167b) τῶν μελῶν ὑπὸ τῆς ἐλκώσεως καὶ διαβρώσεως ἀπεβρυηκῶτων αὐτῷ ἐλεεινῶς κατετρύχετο²³ συνεχέστατα δὲ ὑπὸ τῶν Ἐρινύων ἐκδιεματούμενος πικρῶς τε καὶ ἀπικρῶς πολλάκις τὸν νυκτερινὸν καιρὸν διήνυσε. Παρεῖσθαι τὴν νῦν λέγειν τὸ τῆς διαίτης ἀηδέος τε καὶ ἀσχιστοῦ· ὅπερ γὰρ ἂν πρὸς ἄριστον βρώσεως²⁴, οὐ τελείως καταποθὲν παρὰ τοὺς ἔμετους ἐφθανε κρινόμενον. **657** Τὸ δὲ περὶ τοῦς ὑπηρετούμενους ἰταμῶν καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ δυσαχθέστατον πῶς ἂν τις εἴποι [τὰ φέροντα σώματα]; Μάλιστα γὰρ ἐκάστης ἡμέρας πολλαῖς πολλῶν κατεβαίνοντο σώματα· καὶ τὰς ὕψεις παλῶν πυγμαῖς καὶ λάξ ἐναλλόμενος οὐδὲν τῶν σαρκοδόρων θηρίων φιλανθρωπότερον ἐπραττεν. Ἐκ στόματος δὲ μελῶν καὶ ὀφθαλμῶν πηρώσεις, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα δεινὰ κολαστήρια, καὶ σφαγὰς ἀδίκους ἀνδρῶν ἀθῶων, καὶ τοὺς διὰ πυρὸς πικροτάτους θανάτους, μάλιστα δὲ κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἐπιδριχνυμένους, τί χρῆ καὶ λέγειν; Οἱ γὰρ τῆς μανίας αὐτοῦ δυσμενεῖς ὑπασπισταὶ καὶ δορυφόροι ῥίνας μὲν ὡς πλείστας ἀνθρώπων ὀσίων ἀποτεμόντες, ὥσπερ τὴν τοῦ Προδρόμου πάλαι κεφαλὴν Ἡρώδη, οὕτω καὶ τῷ ἐφ'

A manie, et astantes, quod oporteat eam proprie et Deiparam et semper Virginem honorare, moneute turpiter et egre miseram animam reddidit.

De quo et divinus Nicephorus patriarcha Cpolitianus ita loquitur : « Quoniam vero ab inimicis Christi nonnulla jaclantur ex mendacii parentis affatu, age vero jam cujusmodi sint ea consideremus. Nam ad Christi Domini Ecclesiarque contumeliam mentiri ista solent, diuturnæ vitæ spatia cum maximis voluptatibus pessimo huic Mammonæ esse concessa, eundemque felicitatis summa contigiisse. Sed et insignes de Barbaris victorias, et egregia multa facinora tribuunt, quæ ne auditu quidem par est admittere. Sed ne imperitioribus minimeque malis hominibus ea mendacia fraudi sint, redarguendi illi nobis erunt, ut quantopere se ipsi inauibus his sermonibus ludificentur intelligant. Igitur omnia illius quam turpissima fuisse, eumque Deo, angelis ac religiosis hominibus execrabilem existisse, nequaquam est obscurum. Nam cum omni se in libidinum genere volutarot, iisque corpus suum et animum conspurcaret quæ tam Barbaris quam gentilibus sunt vetita, longe pecudes ipsas fœditate superavit. Atque hæc non pauci qui cum eo vixerunt et hodieque supersunt testificari poterunt; nec non et varia corporis incommoda quidem idem fuit obnoxius. Doloribus enim ac cruciatibus, qui explicari dicendo nequeunt, excarnificatus, cujusmodi ulcerosa corpora perpeti consentaneum est, pessime ac sine ullo remedio erat affectus. Quare nonnulla membra ulceribus adesa ac consumpta cum intolerabili dolore diffuebant, sed et perpetuo intemperis agitata plerumque noctes insomnes ac molestissimas ducebat. Omitto victus acerbiter ac turpitudinem : quidquid enim in prandio cibi per fauces traiecerat, id subinde vomitibus excernebat. Nam illam in famulos arrogantiam ac feritatem atque in exigendis obsequiis morositatem quis assequi dicendo possit? Cædebantur quotidie virgulis pluribus plurimorum corpora. In quos ille pugnis et calcibus insiliens nihilo se carnivoris bestiis mitiorem præstabat. Jam! membrorum oculorumque mutilationes ac reliqua id genus acerba supplicia, tum innocentes homines ferro flammis interemptos, præsertim orthodoxos, quid attinet dicere? Etenim furoris illius satellites ac ministri nasos quamplurimos sanctis viris abscissos in disco, ut olim Herodi Præcursoris caput, sic novo Herodi suavissimi loco numeris offerebant. Ad hæc effossa plerisque lumina ambustasque genas, et exhaustum sanguinem testantur ii qui in hodiernum diem earum cladum vestigia circumferunt. Inusitata poro. et horrenda

Varie lectiones et notæ.

²¹ εὐμερίων vulgo. ²² συνδιατεταμένων Petavius. ²³ προσάροιστο βρ. ?

(α) In Antirrheico in adv. Constantinum Copronymum, *Patrologiæ* t. C, col. 503, et plenius col. 980. Edit. Paris.

mortis genera ab eodem excogitata non modo profunda norunt maria, sed et ipsa propemodum saxa personare videntur. Quod vero ad eas victorias spectat quas illius fautores rabidi ac furiosi homines falso huic affingunt, ut de ea loquar quæ inter omnes præcipua censetur, ejusmodi sunt. Cum ad propulsandos occidentales Scythiæ populos expeditionem parasset, collectis omnibus copiis commissoque cum hoste prælio, qualem inde victoriam retulerit, quæ ad hoc tempus supersunt vestigia declarant. Itque etiam hodie cava illa ad Acheloum urbem ac depressa planities indicat, cæsorū membrīs eo tempore constrata : nam universus pene Romanorum exercitus Scytharum gladiis confossus est. Quod si forte exiguum quiddam et contemnendum ab eo gestum est, ejusmodi istud fuit. Posteaquam Orientales barbaros a ducibus suis dissidere comperit et civili bello distineri, latronis more potius quam imperatoris in Armeniam et Syriam furibundus irrupit, ibique incolarum deditione occupatis aliquot castellis eosdem illos in Thraciam transportat. Hæc sunt istius hominis egregia facta, hæc commentitia de hostibus tropæa : ejusmodi, inquam, sunt quæ insolenter ille contra veritatem et pietatem molitus est. Etenim citra ullam vercundiam contra Deum bacchatus est sacrasque res ei tanquam donaria consecratas. Quin etiam angelicum illud et apostolicum monasticæ vitæ genus homo a Deo execratus ac profanus et a Christiana religione falso cognominatus illaudati appellatione notavit : abominatio enim peccatori est pietas, et sanctus impurus est apud sceleratos. Jam vero qualem in eos tyrannidem exercuerit, quis pro merito, et ante dixi, commemorare possit? Quippe conventiones illas pactaque quibus divino se nūmi obstrinxerant rescindere coactus, ac sacris vestibus exutos laïcorum ad cultum lata lege nefarius ille transtulit. Quæ vero ad honorem Dei constituta erant monasteria, ea in militum diversoria et equorum stabula et latrinas stercoreas et a stercore cognominatus convertit. Tandem cum scelerum suorum et execrabilis vitæ terminum attigisset, acutarum febrium ardoribus exæstuans, gehennæ flammæ, quæ se post vitam excepturæ erant, oculis usurpabat, ac pervigilis illius vermīs morsus quodammodo sentiebat, in horrendos assidue clamores ac vehementes erumpens, quæ erant gehennæ quædam initia. Tot igitur tantisque deliciis acquiescens, quibus Diocletianum et Maximianum olim immortuos accepimus, atque hoc modo male petiens malus ille turpissimæque sceleratissimæque vitæ finem consecutus est, homo Christi sanctorumque ejus omnium inimicus atque hostis infensissimus. »

ταῖς οὖν καὶ τσαύταις εὐπαθείαις ἐπαναπαυσάμενος, ὅφ' ὦν δὴ καὶ Διοκλητιανὸν τε καὶ Μαξιμιανὸν συντελεσθέντας ἀκούομεν, οὕτω κακῶς καὶ ἀθλιῶς

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ ὄφθαλμῶν ἔ' ἐξορύξεις, omisso κα! post ἐκχύσεις. ²⁷ ἐμβρόντιστοι vulgo. ²⁸ αὐτῶ? ²⁹ τῶν ἀνηρημένων?

ἡμῶν Ἡρώδη οἶον δῶρον τοῦ καὶ ἐπίραστον ἐκχύμιζον ἐπὶ πίνακος. Ὁφθαλμῶν ἐξορύξεις, ²⁶ καὶ γενειάδος ἐμπυρισμοῦς, καὶ αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ μέχρι καὶ νῦν τὰ σύμβολα περιφέροντες. Θανάτους δὲ βίαιους τῶν τοιούτων καὶ ἐξαισίους ὁ τῆς θαλάσσης βυθὸς ἐπίσταται, οἱ λίθοι κρᾶζουσιν. Ἄς δὲ περιπλάττουσιν αὐτῶν νίκας οἱ ἐμβρόντιστοι ²⁷ καὶ λυσσῶδεις ὁμόφρονες αὐτοῦ, ἵνα μῖα τῆς κρατίστης αὐτῶν ἐπιμνησθῶμεν, τοιαῦτα εἰσιν. Ἐπειδὴ παρεσκεύαστο πρὸς τὸ ἐν δυσμαίς εἰσφικισμένον Σκυθικὸν ἔθνος ἀμύνασθαι, ὑπαθροίζει πᾶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ²⁸ στρατεύμα, καὶ εἰς χεῖρας τε τοῖς πολεμοῖς ἰὼν, ἔποιον αὐτῶ τοῦ πολέμου κράτος κατέρθωται, μαρτυρεῖ τὰ φαινόμενα· μέχρι γὰρ καὶ τήμερον τὰ κατὰ τὴν Ἀχελῶν καλουμένην πόλιν κοῖλα καὶ πεδιάσιμα χωρία, ἃ τῶν εἰρημένων ²⁹ ἐδέξατο τὰ κῶλα, σαφῶς ὑποδεικνύουσιν. Ἔργον γὰρ τῆς Σκυθικῆς μαχαίρας ἅπαν σχεδὸν τὸ στρατεύμα τῶν Ῥωμαίων γέγονεν. Εἰ δέ τι μικρὸν καὶ οὐ πᾶν ἀξιόλογον ἔδρασεν, τοῦτό ἐστι· τοὺς γὰρ πρὸς ἀνατολὰς οἰκονύτας θαρδάρους ἀκηκοὺς περὶ τοῦς οἰκείους ἡγεμόνας διαστασιάζοντας καὶ πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀσχολουμένους, ληστρικώτερον πῶς μᾶλλον ἢ στρατηγικώτερον ὡς λυσσῶν ἐπιὼν τοῖς Ἀρμενίας καὶ Συρίας χωρίοις, τῶν ἐκείνοις φρουρῶν αἰρεῖ ὁμολογίαν τῶν προσοικούντων καὶ ἐπὶ τὴν θράκην αὐτοῦς μετήγαγε. Τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκείνου ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ κατ' ἐχθρῶν σχεδιαζόμενα τρόπαια. **658** Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας νεανιεύματα. Ἀπηναισχύντησε γὰρ κατὰ τε τοῦ Θεοῦ μανίς καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τῶν ὡσπερ αὐτῶ ἀναθημάτων προσηκόντων. Καὶ τὸ ἀγγελικὸν δὴ τοῦτο καὶ ἀποστολικὸν τοῦ μοναχικοῦ βίου σχῆμα βδελυττόμενος ὁ θεομισθὴς τε καὶ βέβηλος, ἐπώνυμον τῆς θεοσεβείας, τὸ ἀμνημόνευτον αὐτοῖς ἐπέγραψεν βιομα. Βδέλυγμα γὰρ ἀμαρτωλῶν θεοσεβεία, καὶ ὁ ὄσιος ἀκάθαρτος παρὰ κακούργους. Οἷα δὲ πρὸς αὐτοῦς τυραννίδα ἐπιὼν ὁ τύραννος ἔδρασε, τίς ἂν, ὡς ἔφη, ἀξίως διηγῆσεται; Τὰς τε γὰρ παρὰ Θεῷ ἐπηγγελμένας αὐτοῖς ὁμολογίας (168*) καὶ συνθήκας ἀθετεῖν ἐκθιαζόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀποβρέψαντας τὸ τῶν λαϊκῶν ἢ παράνομος ἐνομοθέτησε μεταμφιένυσθαι. Τὰ δὲ εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἱδρυμένα μοναστήρια στρατιωτῶν οἰκητήρια καὶ ἵπποστάσια καὶ κοπρῶνας ὁ κοπρόνους καὶ κοπρῶνυμος πεποίηκεν. Εἶτα πρὸς τῷ τέλει τῶν κακῶν καὶ τοῦ θεοστυγοῦς αὐτοῦ βίου γενόμενος, καὶ περὶ τῶν ἐξύττης καὶ φλογώσεσι καταπιμπράμενος, τῆς ἐκδεξιμένης αὐτὸν γεέννης προδήλως τὴν φλόγα προθεώμενος κατωπτρίζετο καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος τὰ δῆγματα, σύντονόν τε καὶ γεγωνότερον ἐκβοῶν ἐνδελιχέστατα τῆς γεέννης ταῦτα τὰ προαῦλια καὶ προοίμια. Ταῦτα

κάριστον βίον ὁ ἀσπονδὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ πάντων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος ἐστεινίστατος. »

ΣΙΔ. Βασιλεία Λέοντος υιοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Α **CCLIV. Regnum Leonis, Constantinii Copronymi filii.**

⁸⁸ (Μετὰ δὲ Κωνσταντίνον τὸν Κοπρόνυμον) ἐδασιλευσαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρης ἔτη ε'. (Οὗτος ἤρξατο ἐφαπλοῦσθαι ἐπὶ ταῖς καταλειφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλοῖς χρῆμασιν ἐξιευμενισάμενος τοὺς ἐν τέλει, καὶ τῷ λαῷ εὐσεβῆς **659** εἶναι προσποιησάμενος καὶ φίλος τῆς ἑσπεροῦ καὶ τῶν μοναχῶν, προχειρισάμενος καὶ μητροπολίτας τινὰς μοναχοὺς ἐν θρόνοις τισίν.)

⁸⁹ (2) Εἰσελθόντες οὖν οἱ τῶν θεμάτων ἄρχοντες ἐν πολλῶ πλῆθει ἐν τῇ πόλει, ἤτουντο Κωνσταντίνον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, βασιλέα· ὁ δὲ, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς διδιδῶς, ἀντεδήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι Ὁ υἱὸς μου μονογενὴς μοί ἐστι, καὶ φοδοῦμαι τοῦτο ποιῆσαι, μήπως συμβῆ μοι θάνατος καὶ νηπίου αὐτοῦ ὄντος, θανατώσῃτε αὐτὸν, καὶ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ προβάλησθε ⁹⁰. Οἱ δὲ μεθ' ἔρκων φρικτῶν ἐπληροφόρουσιν αὐτὸν μὴ δέξασθαι ἄλλον βασιλέα ἐκτὸς αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς Βασιλοῦσιν ἕως τῆς Μεγάλης ἐκκλ. τοῦτο ἤτουντο· τῇ δὲ ἁγίᾳ Παρασκευῇ ἐκέλευσαν ὁμόσαι αὐτοὺς εἰ τὰ τίμια ξύλα. Καὶ ὤμοσαν οἱ τε τῶν θεμάτων ἄρχοντες, καὶ τῶν ἰσῶ ταγματῶν καὶ τῶν πολιτῶν πάντων, μὴ δέξασθαι βασιλέα ἐκτὸς Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν.

(3) Καὶ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ προεβάλλετο Εὐδόκιμον, ἀδελφὸν αὐτοῦ, νοθελησίμων καὶ προῆλθε ἐν δυοῖ Καίσαροι, καὶ τρισὶ νοθελησίμοις, καὶ τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ἐξ ἑλως ποήσας, ἐν τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἀνήλθεν εἰς τὸν ἀμβωνα. Εἰσελθόντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἀποθεμένων τὰ ἔγγραφα αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ἐἶδον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν υἱὸν μου παραλαμβάνετε. » Οἱ δὲ ἐβόρσαν· Ἐγὼ τοῦ Θεοῦ, ἐγγύητον ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τῆς χειρὸς σου παραλαμβάνομεν τὸν κύριον Κωνσταντίνον εἰς βασιλεία τοῦ διαφυλάττειν αὐτὸν καὶ ὑπεραποθνήσκειν αὐτοῦ. »

(4) Καὶ τῇ ἑπαύριον, τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ ἐστέφθη ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ προῆλθον ⁹¹ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ δύο βασιλεῖς, ἐν ταῖς δυοῖ Καίσαροι καὶ τρισὶ νοθελησίμοις.

660 ⁹² (5) Τῶν δὲ Ἀράβων ἐξεληθόντων, ἀποστείας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα ἐποίησε νίκην μεγίστην· ἐν Σοφianaῖς δὲ ἐξεληθὼν καὶ ποιήσας Μάϊουμᾶν ⁹³, ἐθριαμβεύσας τὰ ἐπινίκια· ἐκεῖ γὰρ ἦν ἔθαι· τοὺς βασιλεῖς δέχεσθαι τὰ λάφυρα.

Post Constantinum Copronymum regnavit ejus ex Chazara filius annos quinque. Is porro magnis divitiis a patre sibi relictis liberalius utens, optimates sibi devinxit, et populo religiosus visus est et Deiparae adiectus monachisque, quorum quosdam in metropolitas assumpsit.

Thematum praefecti cum populi conserta turba in urbem introeuntes, petierunt ut Constantinus, filius ejus, imperator designaretur. Hic propter fratres timens, illis contra obnitebatur. « Filius iste meus, aiebat, unicuique mihi est, et quod postulatis exsequi vereor, ne si forte fato concesserim, illum adhuc aetate minimum e medio tollatis et alium urbis principem praeficiatis. Illi cum jurejurando eidem faciunt alium ab ejus filio nullum ipsis imperatum. His in postulatis a Palmarum Dominica usque ad magnam feriam quintam perseverantibus, in die Parasceves praecipit ut in vivifica et veneranda ligna jurarent. Et juraverunt thematum et exteriorum ordinum praefecti et omnes urbis incolae, praeter Leonem et Constantinum et deductam ab eis sobolem se nullum unquam imperatorem suscepiuros.

Et in magno Sabbato Eudocimum, fratrem ejus, nobilissimum renuntiavit, et cum utroque Casare, et tribus nobilissimis, et juniore Constantino ad Magnam Ecclesiam procedens, et quaerens sunt moris exsecutus, cum patriarcha et illo in ambonem ascendit. Tum introeuntes universi populi ordines sponsiones suas scripto consignatas in sacra mensa imposuerunt. Imperator autem ad eos haec verba fecit : « Ecce ex manu Christi et sanctae Ecclesiae filium meum excipitis. » Exclamaverunt omnes : « Fili Dei, esto fidejussor noster, ut e manu tua dominum Constantinum in imperatorem, eum incolumem servaturi et mortem ejus gratia fortiter appetituri, excipimus. »

Postera luce, quae magna Dominica fuit, coronatus est in Hippodromo ab ejus patre et patriarcha, coram populo universo, atque ita versus Magnam Ecclesiam imperator uterque cum duobus Caesaribus et nobilissimis tribus processerunt.

Cum autem Arabes incursionem fecissent, misit imperator exercitum et magna victoria potitus est. Deinde ad Sophiana procedens ut Maiumiam celebraret, mos enim erat ut ibi imperatores spolia reciperent.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ 775. Ccel. 12, 4—6 : Λέων ὁ ἐκ τῆς Χ. ἐβ. ε. ἔτη. ⁸⁹ Ccel. 10, 7 : στέφει δὲ Κ. τὸν υ. κ. τῇ αἰτήσῃ τοῦ στρατοῦ. ⁹⁰ προβάλλεισθε τοῖ. ⁹¹ προσῆλθον. col. ⁹² Ccel. 19, 12 : τῷ γ' ἔτει? ⁹³ μ. πανήγυρις ἐν Ρώμῃ ἑσ-α τὸν Μάϊον μῆνα (Suidas)

Niceta e Slavis patriarcha mortuo, subrogatur ei A venerabilis Paulus, doctrina et virtute præstans, genere Cyprius.

Imperatori delati sunt Theophanes, papias palatii, et cum eo cubicularii tres quasi sanctas et venerabiles imagines coluissent. Quod audiens, nudata in ipso delitescente impietate, eos inclementer cæcos et cum ignominia traductos confessorum corona donavit.

Demum Aaron, Arabum rex, impressione facta in themata, et multis castris potitus, cum præda magna recessit.

Leo vero, cum insana in gemmas arderet libidine, coronam quoque Heraclii in magna æde dedicatam concupivit, ablatamque gestavit in publicum progressus. Inde domum reverso caput ejus carbunculis graviter est affectum, vehementissimamque feбри correptus et prostratus, animam efflavit præmium sacrilegii justum consecutus.

CCLV. De cane et ejus domino.

Sub imperio Leonis, cum quidam solus, cane comitante, iter faceret, est a latrone, quales itinera solent insidere, interfecit. Latrone fuga se sublucente, canis eo in loco permansit domini cadaver custodiens. Forte alius quidam ea via pergens supervenit cadaverque videns, motus misericordia, tellure effossa sepeliit. Canis id officium pergratum habuit seque ultro homini qui heri sui corpori justa reddiderat comitem ac servum adjunxit. Erat autem is conditione caupo, et solebat canis iis qui cauponam intrarent exirentque adulari. Post aliquantum temporis accidit ut latro in cauponam intraret; quem canis agnoscens allatavit inque ejus faciem insillit. Hoc sæpius factum Dei instinctu apud multos suspicionem excitavit; ideo comprehensus et coram iudice constitutus, cum facinus uti erat ab eo perpetratum confessus fuisset, morte multatus est.

CCLVI. Regnum Constantini et Irenes Atheniensis, ejus matris.

Post Leonem imperavit Constantinus, ejus filius, D cum matre sua Irens annos septem et decem. Sub eo pia doctrina cæpit libere doceri Delique verbum propagari et monasteria cum omni securitate et

⁶⁶ (6) Τοῦ δὲ Νικήτα πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Σκλάβων τεθνηκότος, προ(168b)χειρίζεται (πατριάρχης Παῦλος ὁ τρίτος ⁶⁶, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τετιμημένος, Κύριος τῷ γένει.

⁶⁷ (7) Κατεμνησθὴ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ὅτι Θεοφάνης ἡ παπίας τοῦ παλατίου, καὶ κουβικουλάριοι τρεῖς σὺν αὐτῷ σέβονται καὶ προσκυνοῦσι τὰς ἀγίας εἰκόνας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκεκρυμμένην κακίαν ἀπογυμνώσας, τούτους ἀνηλεῶς ἐτυψε καὶ λαθραίως φονεύσας ὁμολογητὰς ἐποίησεν.

(8) Ὁ δὲ Ἀαρὼν, ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς ἐξελεθὼν ἐν τοῖς θέμασι καὶ κάστρα πολλὰ παραλαβὼν καὶ αἰχμαλώσιον ⁶⁷ ποιήσας, ὑπέστρεψε.

⁶⁸ (9) Ὁ δὲ Λέων λιθομανῆς ὑπάρχων ἴσαν, ἡράσθη τοῦ στέμματος Μαυρικίου καὶ λαβὼν ἐφόρυσεν αὐτὸν καὶ προῆλθεν. Ὑποστρέψαντος ⁶⁸ δὲ ἀπηνθρακώθη δεινῶς ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ οὕτω σφοδρότατῳ ἔπυρετῷ συνεχόμενος ⁶⁹ καὶ φθειρόμενος ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τῆς Ἱερουσαλῆς τὰ ἐπίχειρα κομισάμενος.

ΣΝΕ. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ⁶⁹.

⁶⁹ Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνθρώπων τινὲς ἰδὼν ὀδεύοντι ⁷⁰ κύων ἠκολούθει· ληστής δὲ ἐνόδιος τὸν ἀνθρώπον ἀποκτείνας ἀπέβρασε. 661 Τοῦ (δὲ) κυνὸς (ἀπο)μείναντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ἑστῶς ⁷¹ τὸς ἀνθρώπος κατὰ ⁷² τὴν ὁδὸν ἐλθὼν καὶ τὸ σῶμα ἰδὼν καὶ σπλαγχνισθεὶς, ὀρύξας ἐθάψεν αὐτὸ ἐν τῇ γῆ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ κύων καὶ ἀποδειξάμενος ἠκολούθησεν ⁷³ τῷ θάψαντι (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου αὐτοῦ) εὐνοίῃκην δουλείαν (αὐτῷ) ἀποπληρῶν· — ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος· — πάντας δὲ τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας (εἰς τὸ ἐργαστήριον) ἔβαιναν ὁ κύων. Χρόνῳ ⁷⁴ δὲ ποτε συνέβη τὸν φονέα εἰς τὸ καπηλεῖον εἰσελθεῖν, ὃν ἐπιγνοὺς ὁ κύων, ὀλάττει καὶ ἐπεπῆδα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ (καὶ εἰσελθεῖν οὐκ εἶα τὸν ἀνθρώπον). Τοῦτο δὲ πολλὰκις γινόμενον ⁷⁵ εἰς ὑποψίαν πολλοὺς θείου ⁷⁶ τινὸς κινήματος ἤγαγε· (εἰδὼ) καὶ συσχεθεὶς, εἰς χριστὸν παρεδόθη καὶ τὸ πραχθὲν ὁμολογήσας μετὰ πάσης ἀληθείας, ἀνηρέθη ⁷⁷.

ΣΝΖ. Βασιλεία Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν.

⁷⁸ Μετὰ δὲ Λέοντα ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ τὸ εἶς εὐσεβείας δόγμα ἔλαχεν ἀρχὴν παρρησιαζέσθαι καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι καὶ τὰ

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ 780. Ced. 19,15 : τῷ ε' ἔτει τέθνηκε Νικήτας Κ. π. ὁ ἀπὸ Σ. εὐνοῦχος καὶ πρ. ⁶⁷ τ. ἀναγνώστης Κ. ed. ⁶⁸ Ced. 19,17—21 : τῇ δὲ μέσῃ ἡμέρᾳ τῶν νηστειῶν. ⁶⁹ αἰχμαλώτου; (αἰμαλίῳ, civil.) — ⁷⁰ Ced. 20,3—8 λ. δὲ λ. ὅπ. ἡρ. του στ. τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας ὅπερ ἦν Ἰρακλείου καὶ ⁷¹ ὁποστρέψαντος δὲ Ced. ⁷² συν. κακῆ κακῶς τὴν ψ. ἀπέβραζε τῆς i. x. τὰ ε. Ced. ⁷³ Θαυμαστὴν περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ φονέως καὶ τοῦ φονέως rubrica cod., π. τοῦ x. ἐπιγνόντος; τὸν φονέα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ Par. 1793. ⁷⁴ Ced. I. 780,11—772,2 : ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις (τῷ i' ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου) δὲ ⁷⁵ ὁδ. μ. Ced. ⁷⁶ δὲ Ced. ⁷⁷ δὲ κατὰ συγκυρίαν ἀνὰ ὁ ἐκείνῳ διαβρῆμενος, τὸ σ. i νεκρὸν ἔρρημένον καὶ σπ. Ced. ⁷⁸ ἠκολούθη cod. ἠκολούθει Ced. ⁷⁹ χρόνῳ δὲ παρωχηκότος x. καὶ τὸν φ. ε. τοῦ νεῖν εἰς τὸ x. Ced. ⁸⁰ γιν. Ced. ⁸¹ θείῳ κινήματι Ced. ⁸² τῆς θείας δίκης ἀμυναμένης αὐτὸν Ced. — ⁸³ 780. Ced. 20, 8—12 : Κόσμον ἔτος εσού', τῆς θείας σαρκώσεως ψοφ' Κ. συν. τῇ μ. ἀ. 'Ε. ὁρῶντες ἐβασίλευσαν ε. i'. Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ εὐσεβεστάτη Εἰρήνη ἄρχη τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ θεῶθεν παραδόξῳ τὴν βασιλείαν ἐχειρίζεται.

μοναστήρια μετὰ πάσης ἀείας καὶ σπουδῆς ἀνοικοδομῆσθαι, ἐπ' αὐτοῦ ἀνακαμψάσης πάσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

⁶² (3) Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας (τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς) συμβούλιον ποιήσαντες τινὲς ⁶³ τῶν ἐν τέλει, εὐφῆμισαν εἰς βασιλεία Νικηφόρον τὸν Καίσαρα, ἀνδράδελφον αὐτῆς.

662 ⁶⁴ (3) Οὗς δείρασα καὶ δημεύσασα ἐξώρισεν (ἐν διαφόροις τόποις). Τοὺς δὲ ἀνδράδελφους αὐτῆς Καίσαράς (τε) καὶ νοβελήσιμους ὄντας ἀποκείρασα ἱερατεύσαι καὶ μεταδύνααι τῷ λαῷ πεποίηκεν (ἐν) τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· ἐν ἧ καὶ προελθούσα (βασιλικῶς δημοσίᾳ) σὺν τῷ υἱῷ ⁶⁵ προσήγαγε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθέν στέμμα ἐπικαλλωπισθῆν ⁶⁶ διὰ μαργαριτῶν.

⁶⁷ (4) Ἐν δὲ τῷ Μακρῷ ταίχῳ ⁶⁸ ἀνθρωπὸς τις ὀρύττων εὗρε λάρνακα, καὶ ταύτην ⁶⁹ ἀποσκαπάσας εἶδεν ⁷⁰ ἄνδρα κείμενον μέγαν ⁷¹ καὶ γράμματα κεκολλημένα ⁷² ἐν τῇ λάρνακι ⁷³ γράφοντα τάδε· « Χριστὸς μέλλει γεννηθῆναι ἐκ Παρθένου (Μαρίας), καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης (τῶν βασιλέων) πάλιν, ὦ ἤλιε, ὄψαι με. »

⁷⁴ (5) Καὶ τῆς πανευφήμου Εὐφημίας τὸ λαίψανον ⁷⁵ (προβυθισθῆν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῇ λάρνακι ὑπὸ τοῦ ⁷⁶ Κοπρωνύμου) εὐλόγη ἐν Λήμνῳ ⁷⁷ τῇ νήσῳ διὰ νυκτερινῆς ὄψεως, καὶ (169^α) ἀνακομισθῆν μετὰ τῆς προσεχούσης τιμῆς ἀπετέθη πάλιν ἐν τῷ ἰδίῳ ταμίῳ, ὅπερ αὐτῆς μὲν ⁷⁸ ὁ Κοπρώνυμος καὶ κοπρόνους ἀρμαμεντάριον ⁷⁹ καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν, ὁ δὲ Κωνσταντίνος ἅμα ⁸⁰ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἀνακαθάρας αὐτῆς· τοῦτον καθιέρωσεν.

⁸¹ (6) Ἀπέστειλε δὲ Εἰρήνῃ πρὸς Κάρολον τὸν βῆγα ⁸² τῶν Φράγγων ⁸³, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυμφεύσῃται εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς.

⁸⁴ (7) Ἀλλὰ ⁸⁵ διασκηδασθέντος φθόνῳ, ἤγαγε κόρην ἐκ **663** τῶν Παφλαγῶν ὀνόματι Μαρτίαν (τὴν τοῦ ἁγίου Φιλαρέτου ἐγγόνην), καὶ συνέζευξεν αὐτὴν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς ⁸⁶, ἀκοντος καὶ μὴ βουλμένου διὰ τὴν σχέσιν, ἣν εἶχε πρὸς τὴν τοῦ Καρόλου θυγατέρα.

⁸⁷ (8) Ἀσράν δὲ ⁸⁸, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, κατὰ τῆς πόλεως ἦλθεν ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ περιεκάθεισεν ἐν Χρυσοπόλει.

⁸⁹ (9) Ὁ δὲ βασιλεὺς πέμφας λαὸν καὶ τὴν λίμνην **D**

A cura restaurari, et eo imperante refulsit omne ecclesiasticum institutum.

Quadragesima autem diebus postquam regno cum: sua matre politus est, nonnulli procerum cogitaverunt de Nicephoro Cæsare, mariti imperatricis fratre, in imperium evahendo.

lis detectis imperatrix, publicatis eorum bonis, varios in locis relegavit; mariti sui fratres Cæsares et nobilissimos raso capite in ordinem sacerdotum rededit qui Natalitio Christi festo sacris populum impertirent. Quo die ipsa quoque publice regioquo apparatu progressa, ecclesie obtulit a marito suo sublatam coronam, margaritis a se ornata.

B Apud longum murum quidam foliens in cistam incidit, qua purgato et reclusa, invenit intus recumbentem virum magnum, litterasque cistæ insculptas quæ hanc sententiam reddebant: « Christus ex Virgine Maria nascitur inque cum credo. Constantino et Irene imperantibus, sol, me rursus videbis. »

Tunc et Euphemie laudatissimæ martyris reliquie, olim a Copronymo in mare cum cista projectæ, per nocturnam visionem in insula Lemno reperiæ sunt, et cum debita reverentia relatæ, iterum depositæ sunt in proprio sacello, quod in armamentarium et stercorarium stercoreus ipse animo et nomine converterat, quod vero Constantinus cum matre sua purificatum rursus consecravit.

Irene ad Carolum, Francorum regem, misit qui filiam ejus filio suo Constantino in conjugem peterent.

Sed rupto invidia fœdere, puellam accersivit ex Paphlagonia, nomine Mariam, sancti Philareti consanguineam, quam Constantino suo filio conjugem locavit licet invito et repugnantem propter affectum quem erga Caroli filiam conceperat.

Aaron vero, Arabum dux, contra urbem venit cum manu valida et in Chrysopoli circumsedid.

Imperator autem, missis copiis et Banes paludo

Variæ lectiones et notæ.

⁶² Cod. 20,12—14. ⁶³ τ. τῆς συγκλήτου θρόνησαν βαλεῖσθαι Ν. τὸν ἀπὸ Καίσαρων εἰς β. Cod. ⁶⁴ Cod. 28,14—19. Οὗς κρατήσατα ἡ βασιλεὺς ἔταψε καὶ ἐξ. — ⁶⁵ δεκαεταὶ ὑπάρχοντι Cod. ⁶⁶ ἐπικαλλωπισσα διὰ μαργάρων Cod. ⁶⁷ Cod. Ced. 21,6—11: τούτω τῷ ἔτει (α' ἐν τοῖς μακροῖς ταίχεσι. ⁶⁸ τῆς Φράγκης add. Cod. — ⁶⁹ ἀποκαθάρας καὶ add. Cod. ⁷⁰ εὖριν Cod. ⁷¹ Οὗτο; Διοσκορίδης ἦν ὁ φιλόσοφος κατὰ τοῦτα πρεφῆτευσεν (Scholion). ⁷² ἔγχε. Cod. ⁷³ λ. περιέγοντα· Χριστός Cod. ⁷⁴ Cod. 20,22—21,3. τοῦτα καὶ τῆς π. μάρτυρος· Ἐ. τὸ λ. Cod. — Καὶ μόντοι καὶ τῆς Παρ. (Duncange), Bulg. — Cod. ⁷⁵ ὅπερ ἀέννον μύρον βλῶζον διατέλει Cod. ⁷⁶ ὅπὸ τοῦ τυράννου καὶ τοῦ μισχγίου Παρ. Bulg. ⁷⁷ ἐν τῇ Λέσβῳ v. Παρ. Bulg. — ἀπὸ τῆς Λήμνου ἡ θεωρίλης Εἰρήνῃ ἐκόμισε καὶ τὸν πλησίον τοῦ Ἰπποδρόμου ναὸν αὐτῆς περικαθάρασα ἐκεῖ αὐτὸ κατέθετε Cod. ⁷⁸ μὲν om. Παρ. So Bulg. ⁷⁹ ἀρμαμεντον cod. ⁸⁰ σὺν τῇ μ. τῇ Ἐ ἀνακαθάραντες ἂ. τοῦτο καθιέρωσαν Παρ. Bulg. ⁸¹ 781. Cod. 21,12—17: τῷ β' ἔτει ἀπ. Ἐ. πρ. ⁸² βῆγαν cod. ⁸³ Φριγγίας καὶ ἐνυμφεύσατο τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἐρυθρῷ λιγομένην Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς Cod. ⁸⁴ Cod. 788. Cod. 23,20—22: τῷ θ' ἔτει λύσσα ἡ βασιλεὺς τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν ἤγ. κ. ἐκ τῶν Ἀρμενιακῶν ἀπὸ Ἀμναίας; ἰ. Μαρτίαν καὶ ἐξ. Cod. ⁸⁵ τούτου add. Leo. ⁸⁶ αὐτῆς μὴ θέλοντι καὶ ἐποίησε τοὺς γάμους Cod. ⁸⁷ 786. ⁸⁸ Nady filius Aaron Hist. misc. sci. Harum. ⁸⁹ Imperatrix misso Antonio domesticico suo cum ordinibus abstinuit Barim Hist. misc.

occupata, Aaron rogat pacem inter se fieri. Electi A igitur ad hoc negotium Stauracius logothetes, Petrus magister, Antonius domesticus, et primatum liberi, et ad Arabem non interposita fide publica egressi, ab eo in vincula coniecti sunt; itaque coacti Romani ingenii pretio eos redemerunt pacemque fecerunt, et recesserunt Arabes.

Missis autem Irene Stauracio logothete cum magnis viribus contra Slavorum gentem, omnes subiecit et vectigales imperii Romani fecit.

Deinde processit imperator cum matre in partes B Thraciæ, cum musicis instrumentis et multis copiis, et usque ad Beroen contendit; et hanc urbem reparatam Irenopolin vocavit, Auchialum etiam exstruxit et reversus est cum magna letitia et exultatione.

Patriarcha vero Paulus Cyprius, morbo affectus et suam inde migrationem per divinam revelationem noscens, solio relicto, in monasterium Flurise contulit. Eum confesum convenit imperator cum matre, causam recessus sciscitans. Ille lacrymisperfusus respondit: « Utinam solio pontificali nunquam insedissem, Ecclesia Dei per tyrannidem oppressa etque ab aliis catholicis solis avulsa anathemateque notata! » Hoc audientes Imperatores cum tristitia et vultus demissione recesserunt. Et mittunt ad eum patricios quæ ipse narraret ore proprio audituros, ad quos cum magna fiducia locutus est et in fine ait: « Nisi synodus universalis fiat, et obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis superest salus. » Responderunt ipsi: « Cur ergo in ordinatione tua imagines in nunquam adoraturum subscripsisti? » Tum ille: « Hæc, ait, lacrymarum mearum causa est, illud me ad poenitentiam amplectendam impulsit, Deum deprecantem me me veluti pontificem huc usque mutum, nec veritatem solo insanie vestra metu detentum, palam evulsiantem corripit. » Hæc audientes abierunt multa inter se disputantes. In his verbis, aeclestiam hæresim respiciens et verbum veritatis proclamans, obdormivit in pace et recta fide, D magnum Imperatoribus relinquens et omnibus plis civibus de se desiderium. Erat enim veneratione dignus et omni virtute ornatus, unde omnes fiduciam magnam in eo reponerant.

Βζηνῆς κρατήσας, εἰρήνην Ἀαρῶν ἐξαιτεῖται μεταξὺ αὐτῶν γενέσθαι⁹⁰. Συναρπασθέντες οὖν ἐπὶ τοῦτου⁹¹ Σταυράκιος ὁ λογοθέτης, καὶ Πέτρος ὁ μάγιστρος, καὶ Ἀντώνιος ὁ δομῆστικός, καὶ τέκνα τῶν πρωτευόντων, καὶ ἀνευ λόγου πρὸς αὐτὸν ἐξελθόντες, δέσμοι ἐκρατήθησαν παρ' αὐτοῦ· διόπερ ἀναγκασθέντες οἱ τῆς πάλαιος καὶ δῶρα πλείστα δίντες ἐβόσσαντο τοὺτους καὶ εἰρήνην ἐποίησαν, καὶ ἀνεχώρησαν οἱ Ἄραβες.

⁹⁰ (10) Σταυράκιον δὲ τὸν λογοθέτην ἀποστελλασα εἰρήνην μετὰ δυνάμεισι πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαθητῶν ἐθνῶν, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποπόρους ἐποίησε τῆ βασιλείᾳ⁹² τῶν Ῥωμαίων.

⁹¹ (11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης μετ' ὀργάνων μουσικῶν καὶ λαοῦ πλείστου, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βερούης⁹³ καὶ ταύτην κτίσας εἰρηνοπόλιν ἐκάλεσεν, ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγγιᾶλον, καὶ ὑπέστρεψε μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

⁹² (12) Ὁ δὲ πατριάρχης Παῦλος ὁ Κύπριος, θρόνωστήσας (καὶ τὴν ἐνθρόνου μεταστάσιν οὗτου προγοῦς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως), τὸν θρόνον καταλιθῶν (ἀπειθῶν) ἀπεκρίσθη ἐν 684 τῇ μηνί τῶν Φλώρου. Ἀπέρχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, βουλόμενος μαθεῖν τῆς ὑποχωρήσεως τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ μετὰ πολλῶν δακρύων ἔφη· « Εἶθε μὴδ' (ὧλος) ἐκάθισα ἐν τῷ θρόνῳ⁹⁴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσχισμένης ὑπαρχούσης ἐκ τῶν λοιπῶν ὀργῶν θρόνων καὶ ἀναθηματιζομένης. » (Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ βασιλεῖς μετὰ σκυθρωπότητος καὶ κατηφείας ἀνεχώρησαν. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὸν πατρικίους ἀκοῦσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, πρὸς οὓς μετὰ παρρησίας ἐν τῷ τέλει τῆς διδασκαλίας εἶπεν)· « Ἐάν⁹⁵ οὖν μὴ σύνοδος οἰκουμένη κληθῆται καὶ τὸ σφάλμα διορθωθῆ τῆς πίστεως ἡμῶν, οὐκ ἔχετε σωτηρίαν. » Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν· « Καὶ ἵνα τί (καθ)ὑπέγραψας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαί σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν (τὰς ἀγίας) εἰκόνας; » Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο⁹⁶· « Καὶ διὰ τοῦτο (κάγω) θρητῶ καὶ πρὸς (τὴν) μετάνοιαν καταφεύγω, δαίμενος ἵνα μὴ ὡς⁹⁷ ἀρχιερεῖα κολάση με (ὁ Θεὸς καὶ ποιμένα) σιγήσαντα μέχρι νῦν καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀληθειαν τῷ φόβῳ τῆς μανίας ὀμῶν (καὶ μαιριονίας). » Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες ἀπῆλθον, ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πολλὴν ἀπόκρισιν καὶ συζήτησιν.) Ἐν τούτοις (οὖν ἀπασί τὴν μουσικῶν διαπτῶν αἴρεσιν καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας κηρύττων), ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ⁹⁸ (τε καὶ ὀρθοδόξῳ, μέγα πένθος καταλιπὼν τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς

Varia lectiones et notæ.

⁹⁰ τῷ γ' ἔτσι εἰρηνεύσασα εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀράβων Cod. 21, 18. ⁹¹ ἐπὶ τοῦτ. cod. ὑπὸ τ. ? ⁹² 783. Cod. 21, 18 — 22; Ἀποστέλλει Σε. πατρ/κον καὶ λ. κ. τῶν Σκλαβίνων δ; καὶ καταλιθῶν ὑπ. ⁹³ ἐπ. τῆς βασιλείας. ἐλθὼν δὲ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα λαβὼν ἤγαγε τῇ βασιλείᾳ Cod. ⁹⁴ 784. ⁹⁵ Βερούης Λου. ⁹⁶ Περὶ τοῦ ἀγιωτάτου Παύλου τοῦ πατριάρχου Cod. 22, 1—15; τῷ δ' ἔτσι Π, ὁ θῆρας καὶ ἀγιωτάτος π. ἀσθενήσας κατέλιπε τὸν θ. καὶ ἐν τῇ μ. τῶν Φ. ἀπεκρίθη. Ἐρχ. οὖν, π. ἡ βασιλίσσα λυπούμενη καὶ φησὶ· Τί τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ μ. θρητῶν ἔφη. ⁹⁷ ἐν τῷ τῆς ἱεροσύνης θ. τῆς ε. τοῦ Θεοῦ τυραννουμένης καὶ ἐσχ. ἐκ τῶν λ. καθολικῶν θρ. Cod. ⁹⁸ καὶ ἐάν μὴ σχ. εἰκ. καὶ τὰ ἐν μέσῳ σφάλματα δ. οὐκ ε. σ. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ Cod. ⁹⁹ ἔφη Cod. ¹⁰⁰ τοῦ Θεοῦ add. Cod. ¹⁰¹ ὡς ε. μ. κ. σ. ἕως τοῦ νῦν Cod. ¹⁰² εἶρ. Ἐκτοτε οὖν ἤρξεντο λαλεῖσθαι· ὁ περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων λόγος παρρησίᾳ ὑπὸ πάντων Cod.

εὐσεβείᾳ πᾶσι τῆς πόλεως· ἦν γὰρ σεβασμιος ἀνὴρ πῖστιν εἰς αὐτὸν ἐκέκτηντο πάντες).

Ἔ (15) Ἄντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ταράσιος ὁ ἀση- Α
κρῆτις.

Ἔ (14) Διὰ [οὖν] βασιλικῆς παρακλήσεως (ἀπό τε Ῥώμης 665 καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων θρόνων καὶ τῶν ὑπὸ τὴν βασιλεύσαν ἀλίην πάντων τῶν ἐπισκόπων) ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπιτυνοχθέντων (τῇ βουλῇ καὶ παραινέσει (169^b) Ταρᾶσιου πατριάρχου ὡς γενέσθαι σύνοδον προκυνεῖσθαι τὰς ἀγίας εἰκόνας· τὰς περὶ συνόδου δὲ θείας Γραφᾶς εἰς ἐπίσκοπον πάντων τῶν τε βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἀρξαμένων ὑπαναγινώσκειν καὶ ἀντιβάλλειν), οἱ τοῦ Κοπρωνύμου σχολάριοι γυμνώσαντες τὰ ξίφη⁹ αὐτῶν τὸν σύλλογον εἰδύσαν.

(15) Οὗς οἱ βασιλεῖς αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξαγα- γόντες ἀόπλους προφάσει εὐωχίας εἰς τὰ Μαλαγίνα Β
πρὸς τὰς ἰθίας χώρας ἀτίμως ἐξήλασαν.

(16) Τὴν δὲ ἑορταίαν Ταράσιον σὺν τοῖς προῤῥηθεῖ- σιν ἐπισκόποις ἐν Νικαίᾳ ἀποστάλλουσι.

Ἔ (17) Καὶ γενομένης τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμένης συνόδου, ἀπέλαβε πάλιν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς κόσμον⁹. Ἡ οὖν ζ' αὕτη σύνοδος τῶν ἐν Νι- καίᾳ τῷ β' συνεληθόντων¹⁰ τιν' Πατέρων ἐν ἑταί τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὀγδόη.

(18) Τῷ αὐτῷ ἡγούντο¹¹ Πέτρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος· τοῦ ἀγίου Σάβα, τὸν τόπον ἐπίχων Ἀδρια- νοῦ πάπα Ῥώμης, Ταράσιος ΚΠ. Ἰωάννης, Γεώρ- γιος· καὶ Θωμᾶς· μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποτη- ρηταὶ τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς C
διοικήσεως, τοῦ τε Πολιτιανοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεοδώρητου Ἀντιοχείας, Ἠλία Ἱεροσολύμων, κατὰ τῆς πρώην ἀθέσμως συναθροισθείσης παρὰ Κων- σταντίνου τοῦ τηλικαῦτα βασιλεύοντος, τῆς ἀνόμως καὶ ἀθέσμως συναθροισθείσης καὶ ὀνομασθείσης ζ' συνόδου ἐφ' ἕβρη καὶ καταστροφῇ 666 τῶν σεβασ- μίων καὶ ἀγίων εἰκόνων, κενολογησάσης ὅτι ὡς λέει¹² οἱ Χριστιανοὶ τὰς ἀγίας εἰκόνας προσκύνη- σαν, οὗς καὶ ἀναθεματίσασα ἡ ἀγία σύνοδος· καὶ τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν, Θεοδόσιον τὸν Ἐπίσκου, Σισί- λιον τὸν Πέργης, οὗ τὸ ἐπίκλην Πιστιλλᾶς, Πασί- λιον Ἀντιοχείας Πισιδίας τὸν λεγόμενον Τρικάκχον. Τὴν δὲ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀρχῆθεν παραδειδομένην τῇ Ἐκκλησίᾳ προσκύνησιν ἀνανεύσασα, ὥρισε πα- ρακλησίως ταύτας τῷ σταυρῷ προκυνεῖσθαι. D

ΣΝΖ'. Βασιλεῖα Κωνσταντίνου μόνου¹³.

¹⁴ 400^ω δὲ τινες φερόμενοι τῶν οἰκείων τῆς β-

Ejus loco ordinatur Tarasius qui tunc a secretis erat.

Præcepto igitur imperatoris ex Roma cæteris que sacris thronis et omnibus qui urbium regniæ subsunt episcopis in templo Sauctorum Apostolorum convenientibus in synodum, ex consilio et exhortatione Tarasii patriarchæ, ut honor sanctis imaginibus restitueretur, vix Imperatorum sacræ in approbationem synodi datæ legi cœperant, cum Copronymi scholarii gladios evaginantes, cœtum solverunt.

Quos imperatores confestim urbe pellentes, occasione ex convivio capta armis spoliatos in Malagina ad proprias sedes cum opprobrio remiserunt.

Tarasium vero cum antedictis episcopis Nicæam convocant.

Et celebrata sancta et œcumenica synodo Ecclesie pristinum suum ornatum recepit. Septimum hoc est consilium, eorum quæ in Nicæa secundum. Convenerant eo trecenti quinquaginta septem Patres, anno regni Constantini et Irenes, matris ejus, octavo.

Hic præerat Petrus presbyter et abbas Sancti Sabæ, legatus Adriani papæ Romani; Tarasius patriarcha Cyprianus; Joannes, Georgius et Thomas, monachi et presbyteri, legati sedium apostolicarum Orientalis diocesis, et vicarii politiani patriarchæ Alexandrini, Theodoretus Antiocheni et Eliæ Hierosolymitani. Abrogata est synodus antea illicite convocata a Constantino tunc regnante, illegitime et illicite congregata, et sextum concilium vocata, quæ, in contumeliam et ruinam venerandarum sacrarumque imaginum, effutiverat sanctas imagines a Christianis deorum instar coli. Hæc conventiculum sacra synodus anathemate percussit, atque simul Iconoclastarum duces, Theodosium Ephesium, Sisinnium Pergensem, cui cognomen Pasillas, Basilium Antiochiæ Pisdie dictum Tricacabum. Augustarum vero imaginum antiquitas traditum Ecclesie restituit cultum, ac declinuit eas crucis instar esse venerandas.

CCLVli. Regnum Constantini solius.

Interim quidam de amicis Irenes, invidia ducti,

Variæ lectiones et notæ.

⁹ Ced. 22,16—24 τῷ ε' ἔτει. ¹⁰ 786. Ced. 23,1—3: τῷ ζ' ἔτει συνόδου κηρυχθείσης ἐν τῷ ν. τῶν ἀ. ἀ. συνθροισθήσαν καὶ ὑπηρεταί τοῦ διαβόλου. Σύνοδος ζ' καὶ περὶ τῆς ζ' συνόδου Mon. Par. 1706. ¹¹ 787. ¹² καὶ μετὰ ξιφῶν εἰσελθόντων σὺν αὐτῷ ἐταρχήσαν καὶ ὑπέστρεψαν Ced. — Ἡ τῷ ζ' ἔτει ἐνὶ Νικαίᾳ ἡ καθολικὴ Ced. 23,4. τῷ δὲ ἡ' ἔτει — γέγονεν ἐν Ν. οἰκουμένη ζ' σύνοδος καὶ ἀπ. ἡ καθολικὴ ἐ. διὰ Ταρᾶσιον — τὸν ἀ. κ. ἀ. 6—9. ¹³ Γερμανὸς δὲ μητροπολίτης Κυζίκου καὶ Ἀνδρείας ἐπίσκοπος Κρήτης ὑπέγραψαν ἀπαρθέντες, ὑστερον συνεφώνησαν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει cod., Om. Slav. Ced. et Leo. ¹⁴ συνελθ. π. ἐν Ν. τὸ β' τ' Ced. 23,9. ¹⁵ οἱ τὰς εἰκόνας σὺν τῷ σε διαορίζαντες πρ. — τοὺς γ' ψευδωνύμους πατριάρχας ἀνεθεματίσαν, Ἀναστάσιον φημί καὶ Κωνσταντίνον καὶ τὸν Νικητῶν ἡγούμενον Ced. 23,10—15. ¹⁶ ὅτι ὅς? ¹⁷ Rubrica hæc in codice evanuit, nec in Mon. nec in Par. 1703 invenienda. — ¹⁸ 790 Ced. 25,23—24,15; Τῷ ι' ἔτει. — τῶν προσφιλῶν. Ἐ καὶ β. οὗτοι τὰ πρ. 6.

et ut sibi rerum administrationem vindicarent, matrem cum filio committunt, persuadentes Irene imperium ipsius proprium esse, neque filio a Deo destinatum. Quo dolo illa, utpote mulier, decepta, cupiditate etiam imperandi alioquin urgente, ita rem habere apud animum suum pro certo statuit. At imperator annum jam agens vicesimum viribusque valentissimus et ad bella idoneus, nullius se rei potestatem habere indigno ferebat et contra matrem suam jam quardam machinabatur. Quod cum e Stauracio intellexisset Irene, domesticos filii omnes verberibus multatos relegavit; magistrum Petrum et Theodorum patricium Camulianum aliosque proceres in castris deportavit. Filium quoque conviciis acriter insectata, complures dies in publicum prodire vetuit. Juramento quoque exercitum et senatum obstrinxit, eos, ipsa vivente, filio imperium non delaturos.

Soli Armeniaci milites id recusarunt, Constantinum et Irenem sicut ab initio imperatores saluantes.

Hæc Alexium drungarium vigiliarum, cognomento Moselem, ad eos demulcendos misit. Armeniaci cum secum retentum sibi profecerunt, proprium ducem in custodiam conficientes et Constantinum solum imperatorem proclamantes.

Nuntio hujusmodi accepto reliquorum thematum turmae similiter Constantinum solum acclamarunt, diabolo hanc infidelitatem et perjurium suggerente. Irene, exercitus impetum timens, filium suum ad eos misit; milites, Constantino in imperii sede confirmato, matrem omni potestate abdicarunt.

Alexium autem in ducem Armeniacorum imperator confirmavit. Deinde, in urbem reversus, Stauracium et Aetium protospatharios et matris suæ familiares crudeliter verberatos in exsilium egit, ut et reliquos omnes ejus domesticos et eunuchos; ipsam vero in palatio Eleutherii, quem ipsa exstruxerat, et in quo magnam opum vim reposuerat, quietam vitam agere jussit.

Contigit incendium quod patriarchii triclinium, Thomaites dictum, et ei subjectas cameras consumpsit ubi erant repositæ schelæ universæ Scripturæ quibus eam magnus Chrysostomus fuerat interpretatus, grassatumque est usque ad milliarium et quæstorium, omnibus quæ in medio erant exustis.

Imperator, expeditione in Bulgaros facta, victor rediit.

Varia lectioes et notæ.

¹⁰ ἡ γὰρ ἔ. C. d. ¹¹ ἔξ. σ. δὲ καὶ τὸ φ. Ced. ¹² μηδενός Ced. ¹³ ἐμελέτα Ced. ¹⁴ μαθοῦσα π. τοῦ Στ. Ced. 20. Ced. 24, 19—16. ¹⁵ ἔξ. ἐν Καίτορῳ Ced. ¹⁶ ἐφ' ἡμῖρα; ἱκανός Ced. ¹⁷ 24, 13—16. ¹⁸ τοῦ δ. τὴν τ. ἐπ. καὶ ἀρ. ὑπ. τ. ἀ. Συναχθέντες δὲ οἱ θεματικοὶ ἐν τῷ Ἀτρίῳ, πάντες κοινῇ γνώμῃ ἐξήτησαν Κωνσταντῖνον βασιλέα, φ. δὲ ἡ Ἐ. τὸ δρ. τοῦ λ. ἀπέλευσεν αὐτόν· καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν μ. ἀ. ἀπ. τὸν Κωνσταντῖνον ἀ. ἔ. Ced. 24, 15—20. ¹⁹ εὐφήμη cod. εὐφημήσαντες? ²⁰ Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ π. πάντας τοὺς οικειοκούς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν Στ. δεῖρας καὶ κουριόσας ἔξ. τὴν δ. μητέρα αὐτοῦ μ. τῆς ἀπειθείας αὐτῆς ἐκ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἐ. δ. ἀ. ὦ. ἐν ᾧ τὰ π. χ. Ced. 24, 20 25, 2. ²¹ Ced. 25, 2-7. ²² ἐκαύθη Ced. ἐκάε: cod. ²³ ὑπ. ἀ. x. Ced. ²⁴ ἀπέκειτο τὰ Ced. ²⁵ ὁ ἄγιος Ἰω. ἔ Χρ. Ced. ²⁶ 191. ²⁷ τ. νικήσα; ὑπ. Ced. 25, 7, 8, τ. λ. καὶ ν. ὑπ. Lev.

Α σιλίστης Εἰρήνης, βουλόμενοι τὰ πράγματα εὐτο διοικεῖν, συνέβηλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, πείσαντες αὐτὴν ὡς οὐκ ἔστιν ὠρισμένον παρὰ Θεῶ (τὸ) κρατῆσαι τὸν υἱόν σου, ἀλλὰ σὴ ¹⁰ ἔστιν ἡ βασιλεία. Αὕτη δὲ, ὡς ἄτε γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ¹¹ καὶ στέργουσα τὸ φίλαρχον, ἐδεδαιώθη τῷ νοί οὕτως εἶναι. Ὁ εὖν βασιλεὺς, εἰκοσαετῆς ὢν καὶ βωμαλιώτατος πᾶνυ καὶ ἱκανός ἐν τοῖς πολέμοις, ἐλυπίτο μηδὲν ¹² ἐξουσιάζων καὶ ἐμελέτησε ¹³ κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἡ δὲ, τοῦτο γνοῦσα ¹⁴ παρὰ Σταυρακίου, τοὺς μὲν εἰκείους ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας τύψασα ἐξώρισε, τὴν δὲ μάγιστρον (Πέτρον) καὶ Θεόδωρον πατρικίον τὸν Καμουλιανὸν καὶ ἑτέρους τῶν ἐν τέλει ¹⁵ ἐν κάστοροι; ἐξώρισε, τὴν δὲ υἱὸν αὐτῆς πολλὰ λοιδορήσασα ἀπρίτεον ἐποίησε ¹⁶, πάντα δὲ τὸν στρατὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει ὁμοῖα πεποίηκεν, ὅτι « Ἔως οὗ ζῆς, οὐ καταδιζόμεθα τὸν υἱόν σου κρατῆσαι. »

²² (2) Ἀρμενιαιοὶ δὲ μόνοι τοῦτο οὐ κατέδξαντο, Ἀλλὰ Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην ὡς ἐξ ἀρχῆ; εὐφήμουν.

667 (3) Ἡ δὲ ἀπέστειλεν Ἀλέξιον δρουγγάριον τῆς βίγλη, ᾧ ἐπὶ κλήν Μωσῆλ, πρὸς τὸ πείσαι αὐτοῦ;. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἀρχαίαν αὐτῶν προεδάλλοντο, τὸν υἱὸν στρατηγὸν φρουρήσαντες καὶ Κωνσταντῖνον μόνον εὐφήμουν.

(170^a) (4) Τοῦτο ¹⁷ μαθόντες οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοὶ ὁμοίως εὐφήμουν, τοῦ διαβόλου τὴν τοιαύτην ἀρνησίαν καὶ ἐπιτοκίαν τοῖς ἀνθρώποις ὑπαβάλλοντος. Φυδθῆεῖσα δὲ ἡ Εἰρήνη τὸ τοῦ λαοῦ ὄρημα, ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτῆς πρὸς τὸ στρατεύμα· αὐτοὶ δὲ τοῦτον αὐτοκράτορα εὐφήμησαν ¹⁸, τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀπεικρούσαν

(5) Τὸν δὲ ¹⁹ Ἀλέξιον ἐκώρσασε ²⁰ στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιαικῶν. Ἰποστρέψας δὲ ἐν τῇ πόλει Σταυρακίον καὶ Ἀίτιον πρωτοσπαθαρῖους καὶ οἰκείους αὐτῆς ἀνθρώπους ἀνηλεῶς τύψας ἐξώρισεν, ὡσαύτως καὶ τοὺς λοιποὺς καὶ οἰκείους αὐτῆς εὐνοούχους· αὐτὴν δὲ μετὰ ἀπαθείων ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἐλευθερίου, ἐν αὐτῇ φυκοδόμησεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ πλείστα χρήματα κατέκρυπεν.

²¹ (6) Ἐγένετο δὲ (καὶ) ἐμπρησμός, καὶ ἐκάη ²² ὁ τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαίτης, καὶ αἱ καμάραι αἱ ὑποκάτω ²³, ἐνθα ἀπέκειντο ²⁴ καὶ τὰ σχέδη πάσης Γραφῆς, ἃ ἤρμηνευσεν ὁ μέγας ²⁵ Χρυσόστομος· καὶ διεῖλθεν ἡ φλόξ ἕως τοῦ μίλου καὶ τοῦ κυαιστορείου πανταχόσε ἱπυνημμένη; ἕως οὗ πάντα κατέκαυσεν.

²⁶ (7) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆλθε κατὰ Βουλγάρων, καὶ τούτους ληϊσάμενος ὑπέστρεψε ²⁷ μετὰ νίκης.

⁸⁸ (8) Ὡταύτω· καὶ ἐν Ταρσίῳ μετὰ στρατοῦ πολ- A
λοῦ **668** ἀπαλθῶν⁸⁹ κατὰ Ἀράβων, καὶ πολλοὺς⁹⁰
αἰχμαλωτίσας ὑπέστρεψεν.

⁹¹ (9) Παρακληθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας
μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, αὐθις ἀναγορεύει
αὐτήν, καὶ εὐφημεῖσθαι ὡς ἐξ ἀρχῆς (Κωνσταντίνον
καὶ Εἰρήνην τ.λς πᾶσι) διεκλιεύσατο. Καὶ πάντες⁹²
μὲν περὶ βαρχοῦσιν, Ἀρμενιοὶ δὲ μόνον στασιάζουσι
καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν Μωσηλῆ (ὃν
ἐτίμησε πατρικίον καὶ μεθ' αὐτοῦ εἶχεν ὁ βασι-
λεὺς). Τοῦτον οὖν⁹³ διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν
καὶ διὰ τινὰς λόγους, οὓς ἤκουσεν, ὡς μέλλειν αὐτὸν
βασилεύειν, δαίρας καὶ κουρεύσας⁹⁴, ἐν εἰρκτῇ θπέ-
κλεισεν.

(10) Τῶν δὲ⁹⁵ ταγμάτων καὶ θεμάτων ἐν τῇ πό-
λει ἐπισυναχθέντων, ἐβούλοντο ποιῆσαι Νικηφόρον,
τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς βασιλεῖα. Τοῦτο γινούς, ἀπο-
στασίας ἐξήγαγεν ἀμφοτέρους υἱούς Κωνσταντίνου
τοῦ κάππου αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι· καὶ τὸν
μὲν Νικηφόρον δεινῶς ἐτύφλωτε, Χριστοφόρον δὲ
καὶ Νικήταν, Ἄνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσο-
κόπητε, (σὺν αὐτοῖς δὲ) καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσηλῆ
ἐτύφλωσε, πισθεὶς ταῖς μητρικαῖς εἰσηγήσεσιν.

⁹⁶ (11) Τοὺς δὲ⁹⁷ Ἀρμενιοὺς χειρωσάμενος καὶ
πολέμῳ τροπώσάμενος, τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν ἐποι-
κίλισεν, ἐπιγράψας εἰς τὰ πρόσωπα⁹⁸ αὐτῶν μέ-
λανι κεντητῶν· Ἐρμενιοὶ· ἐπίβουλος, ἠ ἐξορί-
σας⁹⁹ αὐτοὺς· ἐν¹⁰⁰ Σικελίᾳ καὶ ἐν¹⁰¹ ταῖς λοιπαῖς
νήσοις.

¹⁰² (12) Μισσησας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ γυ- C
ναῖκα Μαρλίαν¹⁰³ ὑποβολῆ τῆς αὐτοῦ μητρὸς ἐπι-
μίνης τῆς ἀρχῆς **669** πρὸς τὴν μισηθῆναι αὐτὸν¹⁰⁴,
ἐξεδιόσατο¹⁰⁵ τοῦ αὐτῆν ἀποκείραι.

¹⁰⁶ (13) Ἐμνηστεύθη δὲ παρανόμως¹⁰⁷ Θεοδότη
κουδικουλαρίᾳ καὶ ἐστεψεν αὐτήν.

¹⁰⁸ (14) Ἀπέσχισα δὲ τῆς κοινωνίας Ταρασίου
Πλάτων, ὁ τοῦ Σικουδίωνος ἡγούμενος, καὶ λοιποὶ
διὰ¹⁰⁹ τὴν ἐπιτρέψαι τὸν πατριάρχην ἀποκατεῖν Μα-
ρλίαν καὶ λαβεῖν Θεοδότην (ἧτις Θεοδότη συγγενῆς
ἐτύγχανε τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἡγουμέ-
νου τῶν Σουδίου), εἰς οὓς καὶ¹¹⁰ πολλὰς θλίψεις
(καὶ μάστιγας) ἐνεδείξατο¹¹¹ ὁ βασιλεὺς.

(15) Καὶ τὸν πρεσβύτερον¹¹² Ἰωσήφ τὸν Καθαρὸν
προτρέψαντά φασὶ τὸν πατριάρχην¹¹³ στεφανῶσαι D
τοῦτον μετὰ Θεοδότῃς, καὶ τὴν αὐτὴν Κωνσταντίνον
εἰς κοινωνίαν διεξάμενον. Κάνταυθεν ὁ βασιλεὺς τὸν
μὲν Πλάτωνα ἐν τῷ παλατίῳ καθείρξε, τοὺς δὲ
λοιποὺς μοναχοὺς¹¹⁴ μαστιγώσας σὺν¹¹⁵ τοῖς ἀνε-

Tarsum quoque magno cum exercitu adversus
Arabas profectus, multis captis reversus est.

Matri vero, ejus desperatione et multorum sum-
morum virorum intercessione motus, imperatoriam
dignitatem reddidit eamque ut ab initio imperatri-
cem salutare jussit (Constantinus et Irene multos
annos!) Omnibus mandato imperatoris morem gen-
rentibus, soli Armeniaci refragantur et Alexium
Moselem poscunt, quem patricii dignitate auxerat
et penes se retinuerat imperator. Illum hac do-
causa, ac quia ferebant imperio potiturum, Con-
stantinus verberatum ac rasum in custodiam ded-
dit.

Cæterum militares ordines in urbem inverti Ni-
cephorum excusarem renuntiare consilium cep-
erunt. Quo audito imperator misit qui Constantini
avi sui filium utrumque ad S. Mamantis locum
educerent, et Nicephorum ipsum oculis privavit,
Christophoro vero, Nicetæ, Anthimo et Eudocimo
linguam præsciendi jussit; cum eis quoque Alexium
Moselem excæcavit, maternis consiliis iuductus.

Armeniacis bello subactis, de eorum ducibus pec-
nas sumpsit, nigris notis faciei cujusque impressis
quæ erant: « Armeniacus insidiator; » eosdemque
in Siciliam et alias insulas relegavit.

Deinde cum in Mariam conjugem suam concepia-
set odium, matris instinctu, quæ ab initio filium
subditis invisum reddere volebat, eam in mona-
cham detonderi jussit.

Theodotam vero cubiculariam illicitis sibi nu-
pitiis copulans coronavit.

Plato, Sacudionis hegumenus et alii a commu-
nitione patriarchæ sese segregaverunt quod is de-
tensioni Mariæ et coronationi Theodosæ consensisset
(quæ Theodota consanguinea erat J. P. N.
Theodori, hegumeni monasterii Studii), hos impe-
rator varie vexavit.

Interea presbyter Joseph, Catharorum præpositis,
renuente patriarcha, dicitur illum coronasse cum
Theodate, eundemque Constantinum ad commu-
nionem admisisse. Tunc imperator Platonem in pa-
latio inclusit, cæteros vero monachos verberatos una
cum Platonis nepotibus Thessalonicam relegavit,

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ Cedl. 25,8-10. ⁸⁹ ἀπῆλθε Cedl Leo. ⁹⁰ ἀ. π. Cedl. ⁹¹ 702 — Cedl. 28,10-15. ⁹² Πάντων δὲ
περὶ βαρχοῦσιν μόνον οἱ Ἀ. στ. Cedl. ⁹³ οὖν καὶ διὰ ταύτην τὴν ζητ. καὶ διὰ τὸ λέγειν τ. ὡς μέλλει
οὐτός Cedl. ⁹⁴ κουρ. ἐφυλάκισα. ⁹⁵ Τῶν δὲ αὐτῶν μηνι (τῷ β' εἴται) ἐκ συκοφαντίας ἐτιμῶν ἐξελοῦν
ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀ. Μ. ἐκτυφλοῖ Ν. καὶ Χρ. τοὺς θεοὺς αὐτοῦ. ὁ Κ. τ. π. ἀ. Χρ. δὲ ἔβλῶν καὶ Ν.
'Α. καὶ 'Ε. ἐγ. καὶ Ἀ. τὸν Μ. ἐτ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἢ τοῦ Θεοῦ δίκη ἀνεκδικήτους αὐτοῖς ἔσασε
Cedl. 25,19-26,5. ⁹⁶ 795. ⁹⁷ Ὑποτάξας δὲ καὶ τ. Ἀ. πολέμῳ, τοὺς ἀ. Cedl. 26, 3-6. ⁹⁸ τὸ
πρόσωπον Cedl. ⁹⁹ οὓς καὶ ἐξώρισεν Cedl. ¹⁰⁰ τε add. Cedl. ¹⁰¹ 795 — Cedl. 26,6-10. ¹⁰² Μα-
ρλίαν Cedl. ¹⁰³ ἔσχε γὰρ ὁ βασιλεὺς πονηρὰς ὑπολήψεις κατὰ τῆς Μαρλίνης Cedl. ¹⁰⁴ πείθει αὐτὴν γενέσθαι
μοναχὴν Cedl. ¹⁰⁵ 796 — Cedl. 26,10,11: 'Ε. δὲ Θεοδότην κουδικουλαρίαν ἢ καὶ ἐ. π. ¹⁰⁶ παρ. εἰ κουσ.
καὶ ἐ. ἀ. om. Bulg. ¹⁰⁷ Cedl. 26,17-20: Ἀπέσχισαν δὲ τοῦ πατριάρχου τῆς κ. ὁ τοῦ Σουδίου. ¹⁰⁸ διὰ τὸν
παράνομον γάμον τοῦ βασιλέως Cedl. ¹⁰⁹ καὶ λοιποὶ — ὁ βασιλεὺς om. Bulg. ¹¹⁰ εἰργάζετο Cedl. ¹¹¹ πρ.
om. Bulg. ¹¹² διὰ τὸν πατριάρχην cod. ¹¹³ αὐτοῦ μοναχοῦς Bulg. ¹¹⁴ σὺν τ. ἀν. om. Bulg.

quos Irene defendendos suscepit tanquam filii nequitiam arguentes, ejus simul in eos odium excitans.

Comperiens autem imperator se in odium et offensionem populi venisse, profectus est Pylas, Orientis exercitum adire cupiens. Sed qui cum eo erant proceres, insurrectionem populi et urbis confusionem timentes, ei adhortationibus suis persuaserunt ut in urbem reverteretur.

Interea Cardamus, Bulgarorum princeps, Constantino ita scripsit: « Aut persolve mihi quod pactum est, aut usque ad Auream portam veniam. » At imperator involuta sulario equina stercora ad eum remisit cum ejusmodi responso: « Tributa quæ te deceant nisi. Senex autem cum sis, huc usque venientem te fatigari nolo, ego vero ad te ibo [Deus decernet]. » Contractioque exercitu, in eum movit profligatumque in suam usque ditionem est persecutus.

Ejus vero mater blanditiis et munerum promissione cunctos ad se trahens, diem opportunum expectabat ut summam imperii caperet. Imperatore ergo contra Arabes profecto, populo male in eum se habente propter sparsos ab ejus matre rumores de ejus in conjugio transgressione, quæ in eum odium concitaverat, ejus optimates, matris consilio, ei persuadent ut in urbem redeat. Ingressum in palatium optimates, matris ejus consiliarii in porphyra includunt oculosque ei ita effodiunt ut nullus medicinæ locus superfuert ac pene in eorum manibus exspiravit. Sol tunc per dies septemdecim obscuratus est ita ut naves a cursu suo aberraverint, et vulgo id ob excæcationem imperatoris evenisse ferebant. Sed hic imperscrutabilia Dei judicia considera, nam post annos quinque, eodem mense, eadem die in qua patris suis et Alexio Mosello oculus eruit, ipse quoque excæcatur Constantinus.

CCLVIII. *Regnum Irenes solius.*

Imperavit Irene sola annos quinque.

Cumque fratres mariti ejus seditionem moverent, eos Athenas relegavit.

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ ἢ δὲ μ. λ. ὑπερῆσπιζετο αὐτῶν Ced. 26, 19. ⁶¹ ὅτι καὶ Bulg. ⁶² εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς Bulg. ⁶³ 796. ⁶⁴ τῷ εἶται Καρδάμης ὁ Κύριος Ced. 26, 21-27, 1. ⁶⁵ β. ἀπέστειλεν ἄ. εἰπὼν ὅτι Ced. ⁶⁶ πρ. σοι Ced. ⁶⁷ καὶ εἶτι κρίνει ὁ Θεός Ced. ⁶⁸ εἰς add. Ced. ⁶⁹ 797 — Περὶ τῆς τυφλώσεως Κωνσταντίνου. Εὐρούσα δὲ ἄδριαν ἡ τοῦτου μ. π. ὑποσύρει τοὺς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας πρ. τὸ καθελεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ μονοκρατῆσαι Ced. 27, 9-11. ⁷⁰ τῷ εἶται ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προύσῃ θερμησαι, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐτέθη τῷ βασιλεὶ υἱός, ὃν ἐπωνόμασε Λέοντα, ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καταλιμπάνει τὴν μητέρα αὐτοῦ σὺν τῇ βασιλικῇ πάσῃ τάξει καὶ τοῖς ἄρχουσιν, καὶ ὑποστρέφει ὁρμιζοὺς ἐπὶ τὴν πόλιν Ced. 27, 5-9. ⁷¹ Ced. 27, 11-21. ⁷² Καὶ παραγενόμενου Ἰ'αγ. Bulg. ⁷³ καὶ τῆς — παρουσίας μήτε γινώσκουσης τῆν βουλὴν αὐτῶν ἐκτ. ἄ. καὶ μετὰ χρόνον τινὰ τέθνηκε Par. Bulg. ⁷⁴ ἐκ συμβουλῆς Ced. ⁷⁵ ἐν τῇ π. ἐν ἡ ἐγ. καὶ ἐκτ. Ced. ⁷⁶ π. τὸ ἐσθ. τῇ γνώμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. τῆς μ. ἄ. τοῦτο βουλευσαμένης Leo. ⁷⁷ ὁ ἡ. τ. Ced. ⁷⁸ καὶ οὐκ ἔδωκε τὰ ἀκτίνας αὐτοῦ Ced. ⁷⁹ ὡ; π. λ. ὅτι διὰ τὴν τοῦ β. τ. τοῦτο ἐγένετο τοιοῦτον γὰρ σκότος ἐγένετο ὥστε καὶ τὰ πλ. ἀλλ' Ced. ⁸⁰ καὶ τὰ add. Ced. ⁸¹ καὶ add. Ced. ⁸² 0. αὐτοῦ Ced. ⁸³ π. τῆς βασιλείας Ἐ. μητρὸς Κωνσταντίνου. M. Par. 1706, in codice evanuit rubrica vel ejus locum præcedens tenet. ⁸⁴ ἡ μήτηρ αὐτοῦ add. Ced. 27, 21. ⁸⁵ οἱ. ἄν. ἄ. ὅς καὶ ἐξ. ἐν Ced. 27, 22.

Α φιοί, ἐξήρριεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὗς ἡ ⁶⁰ μήτηρ αὐτοῦ ὑπερασπιζομένη ὡς τὴν παρα(170^b)νομίαν αὐτοῦ ἐλέγχοντας, ἐκίνησεν αὐτὸν κατ' αὐτοὺς εἰς μῖσος.

(16) Μαθὼν δὲ, ὅτι ⁶¹ λαὸς ἀχθεταὶ κατ' αὐτοῦ καὶ δυσχεραίνεται, ἐξέπλευσεν εἰς ⁶² Πύλας, βουλόμενος πρὸς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν γενέσθαι. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ μεγαστᾶνες, ὑφορώμενοι τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τῆς πόλεως σύγχυσιν, παύθησαν αὐτὸν διὰ παρακλήσεως ὑποστρέφειν εἰς τὴν πόλιν.

⁶³ (17) Ὁ δὲ ⁶⁴ Κάρδαμος, ὁ κύριος Βουλγάρων, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ (ὅτι, « Ἡ τέλειόν μοι πάκτα, ἡ ἔρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ⁶⁵ (βαλῶν καθελίνας ἐν μανδελίῳ) ἐπεμψεν αὐτῷ δηλώσας αὐτῷ, ὅτι « Οἶα δὲ σοὶ πρέπει ⁶⁶ πάκτα ἀπέστειλα · γέρον δὲ εἶ, καὶ οὐ θέλω κοπωθῆναι σε ἕως τῶν ὠδῶν, ἀλλ' ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σέ. » ⁶⁷ Καὶ λαδὸν συναθροίσας **670** καὶ ἐξεληθὼν ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτὸν ἕως ⁶⁸ τὰ ἴδια.

⁶⁹ (18) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ θωπεύσασα πάντας καὶ δωριῶν ὑποσχέσασιν ἐλκύσασα πρὸς ἑαυτὴν, ἐτήρει ἡμέραν ἐπιτηδεῖαν πρὸς τὸ μοναρχῆσαι. Τοῦ οὖν βασιλείως ⁷⁰ ἐξεληθόντος κατὰ Ἀράβων, τοῦ λαοῦ παρηγοιασμένου ὄντος τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν ἐπὶ ταῖς ὑποθήκαις τῆς μητρὸς διὰ τὴν παρανομίαν δῆθεν τῆς γυναικὸς, δι' ἣν καὶ μισητὸς πᾶσι γέγονε, παύθησαν αὐτὸν οἱ μεγαστᾶνες αὐτοῦ ὑποστρέφειν ἐν τῇ πόλει εἰσηγήσασιν τῆς μητρὸς ⁷¹ · καὶ δὴ ⁷² παραγενόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, τῆς ⁷³ μητρὸς αὐτοῦ μὴ παρουσίας, ἀπέκλεισαν αὐτὸν οἱ μεγαστᾶνες, οἱ σύμβουλοι ⁷⁴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐνθα ἐγεννήθη, ἐν τῇ ⁷⁵ πορφύρᾳ, ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν δεινῶς καὶ ἀνείκτως πρὸς τὸ τεθῆναι ⁷⁶ αὐτόν. Ἐσκοτίσθη δὲ τότε ὁ ἥλιος ⁷⁷ ἐπὶ ἡμέρας ἑξή, ⁷⁸ ὥστε καὶ τὰ ⁷⁹ πλοῖα πλανᾶσθαι καὶ λῆγειν πάντας, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλείως ἐκτύφλωσιν ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος. Ἄλλ' ὅρα ⁸⁰ τοῦ Θεοῦ (τὰ) ἀνεξέρουνητα κρίματα · μετὰ γὰρ εἴτη τῷ αὐτῷ μνηί ⁸¹ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ἧ ἀπετύφλωσε τοὺς ἰδίους θεοὺς ⁸² (καὶ Ἀλέξ. οὖν τὸν Διωσήλῃ), τυφλοῦται καὶ (ὁ) αὐτός (Κωνσταντῖνος).

ΣΝΗ'. *Βασιλεία Εἰρήνης μόνης* ⁸³.

Ἐκράτησε δὲ Εἰρήνη ⁸⁴ μόνη εἴτη ε'.

671 (2) Ἐστασίασαν δὲ οἱ αὐτῆς ⁸⁵ ἀνδράδελφοι, καὶ ἐξώρισεν αὐτοὺς ἐν Ἀθήναις.

⁶⁶ (3) Οἱ κάκαϊ ⁶⁷ βουλευσάμενοι· περὶ βασιλείας, Α ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀνηρέθησαν, καὶ ἠφανίσθη τοῦ μιαιροῦ Κοπρωνύμου τὸ ⁶⁸ γένος ⁶⁹.

⁷⁰ (4) Τῇ δὲ β' τοῦ ἀγίου Πάσχα ἀπελθοῦσα ἡ βασίλισσα ἐν τῇ κατὰ τύπον γενομένῃ (14)νῃ προελύσει εἰς ⁷¹ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, δεξιῆς προῆλθεν ἐπὶ ⁷² ἔχηματος χρυσοῦ, ἐποχουμένη τέσσαρσι ἵπποις· λευκαῖς, κρατούμενοις ὑπὸ πατρικίων, βίψια ὑκατεῖαν ἐν τῇ μέσῃ πολλῆν.

⁷³ (5) Νοσησάσης δὲ ⁷⁴ τῆς βασιλείας, ἐδελθὼν αὐτῆς, ἐτι Σταυράκιος· στάσιν κατὰ σοῦ μελετᾷ. Ἦ δὲ, ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ τρικλίνῳ σιλέντιον ποιήσασα, ἐξιφώνησε μὴ προέρχεσθαι ⁷⁵ τινι τῶν ἀρχόντων.

(6) Ἄτιος δὲ ὁ σὺν αὐτῷ παραδυναστεύων, φθωνῶν Σταυράκιον, εἰς αὐτὸν τὸ κράτος μεταχειρίζετο.

⁷⁶ (7) Τούτων δὲ ⁷⁷ οὕτως ἐντων, Νικηφόρος πατρικίος καὶ γενικὸς ἐτυράνησε κατ' αὐτῆς μετὰ βουλῆς Νικήτα πατρικίου καὶ Σισινίου, τῶν αὐτὰ βέβλων τῶν ἐπιόρκων καὶ δολερῶν Τριφυλλίων ⁷⁸, καὶ Ἀδόντος πατρικίου (171)· τοῦ Τεσσαρακονταπέχτος, καὶ Γρηγορίου πατρικίου τοῦ Μουσουλαικού καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐν τέλει.

(8) Καὶ ἐλθόντες ⁷⁹ ἐν τῇ Χαλκῇ ὥρᾳ τετάρτῃ τῆς νυκτὸς, 672 ἀπατήσαντες τοὺς ⁸⁰ φυλάσσοντας ὡς παρ' αὐτῆς ἀπεσταλμένοι, εἰσῆλθον ἐν τῷ παλατίῳ καὶ διὰ τῆς νυκτὸς κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ ἵποησαντο, φύλακας ⁸¹ περιστήσαντες ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου φυλάττειν ⁸² Εἰρήνην. Ὁρθροῦ δὲ μεταστειλάμενοι ἀπέκλεισαν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ.

(9) Καὶ οὕτως προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ⁸³ καὶ εἰσιφθῆ ὑπὸ Ταρασίου.

ΣΝΘ'. Βασιλεία Νικηφόρου.

⁸⁴ Ὁύτος ὁ Νικηφόρος ⁸⁵ ἐβασίλευσεν ἔτη ζ' ⁸⁶.

⁸⁷ (2) Οἱ δὲ ἔχλοι ἐπληρῶντο ⁸⁸ καὶ τὸν στέφανοντα καὶ τὸν στεφόμενον ⁸⁹.

(3) Χρηστότητα δὲ ⁹⁰ ὑποκρινόμενος παρηγόρει τῶν βασιλευσάντων ὡς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνάγκασιν ποιήσειεν, εἰ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καταμηνύσειεν

Ubi cum de occupando regno consilia agerent, ab incolis sunt interfecti; et sic extinctum est scelesti Copronymi genus.

Postrid e sancti Paschatis Irene in processionem que ex statutis ecclesiasticis fit, in ædem SS. Apostolorum ivit; atque sub vesperam in publicum aureo currum a quatuor equis albis provecta est, tenentibus currum patriciis, multumque pecunie in populum sparsit.

Cum infirmaretur imperatrix, nuntiatum est ei seditionem adversus ipsam a Stauracio commoveri. Silentio igitur ad Justiniani triclinium indicto, jussit ut ex ducibus nullus ad Stauracium accederet.

Aetius vero, ejusdem cum Stauracio dignitatis particeps, in eum invidiose se gerebat et ad se potentiam trahabat.

Quæ cum ita se haberent, Nicephorus patricius et generalis logotheta contra Augustam tyrannidem affectavit assentientibus Niceta patricio et Sisinnio fratribus, perjuriisque et dolosis Triphyliis, et Leone patricio, qui et Tessaracontapechis, et Gregorio patricio, qui et Musulaces, et aliis quibusdam proceribus.

Illi quarta noctis hora ad Chalcem venientes, custodibus persuadent missos se ab Augusta et palatium occupant; nocte autem, ad Eleutherii palatium custodibus constitutis, per totam urbem imperatoris designationem fecerunt, Augustamque sub diluculo translata in palatio incluserunt.

Et ita in ecclesiam Nicephorus processit, ubi a Tarasio coronatus est.

CCLIX. Regnum Nicephori.

Nicephorus imperavit annos septem.

Turba autem et coronanti et coronato male dicebat.

Bonitatem simulans Nicephorus, Augustam bono animo esse jussit, promittens, si de thesauris suis certiorum ipsum redderet, de summa se ei quietam

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ 799. ⁹² Οἱ κάκαλοι Ced. 27,23-28,2. — παρὰ Ced. ⁹³ τὸ τοῦ μ. Κ. γ. Ced. ⁹⁴ Φρουρομένων γὰρ αὐτῶν πρότερον ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Θεραπίου Κωνσταντίνου καὶ Νικηφόρου οἱ αὐτὰ δελφοί, ἐπεισαν αὐτοῦ; τινες προσφυγεῖν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ λόγον ἀπαθείας αἰτῆσαι. Τῇ οὖν προσφάσει ταύτῃ ὡς βασιλεῖ; αὐτοῦς, εὐφημίσαντες καὶ λαὸν πολὺν συγκινήσαντες, ἐξῆλθον τὸν Εἰρήνην ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ μηδενὸς αὐτοῖς προσχόντος, ἐξώρισεν εἰ; Ἀθήνας. Καὶ ἠφανίσθη τὸ μιαιρὸν τοῦ Κοπρωνύμου γένος, ὡς εἴρηται. In textu codicis, sed nec apud Cedrenum nec apud Leonem legitur. ⁹⁵ Ced. 28,1-5. ⁹⁶ ἐπὶ Ced. ⁹⁷ ἐν σ. ὁχλήματι χρυσοῦ Ced. ⁹⁸ 800. ⁹⁹ Τῷ γ' ἔτει Στ. τυραννίδα ἐμελέτησαν, ὅπερ μαθοῦσα ἡ βασίλισ ἐθέσπισε μὴ προσπελάζειν τ. Σταυρακίῳ. Ὁ δὲ, τῇ λύπῃ καταπονηθεῖς, αἷμα ἐκ τοῦ πνεύματος ἀναγαγὼν, τέθηκε Ced. 28,6-9. ¹⁰⁰ προσέρχεσθαι; προσπελάζειν Ced. ¹⁰¹ 802. ¹⁰² Ἐκβάλλει τοῖνον Εἰρήνην ὁ Ν. σπουδῆ Α. τοῦ Κλόχα καὶ Ν. π. καὶ Σ. τῶν ἀ. καὶ τῶν ἐπ. καὶ ὁ. Τρ. καὶ Δ. π. τοῦ τ. καὶ Γρ. π. τοῦ Μουσιλάκη Ced. 29,11-15. ¹⁰³ Τρυφυλλίων cod. ¹⁰⁴ Οἰτινες ἔ. Ced. 29,15-30,1. ¹⁰⁵ καὶ τοὺς φύλακας ἐξᾶπ. ἔπεισαν ὅτι παρὰ τῆς Αὐγούστης ἀπεστάλησαν ἀναγορεύσαι βασιλέα τὸν Νικηφόρον· οἱ δὲ, πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ ψεύματι, συναηγόρευσαν καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς τὸν τυράννον, κ. τ. λ. Ced. ¹⁰⁶ τοῖνον ἐν τῷ π. τοῦ Ἐ. περιστήσας; ἐκείσε γὰρ ἔτυχε τυγχάνουσα ἡ βασίλις, ὄρθρου ἀγαθῷ αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπέκλεισε Ced. ¹⁰⁷ ἐκ. ἐπὶ τὸ στεφθῆναι. Γ. ἐτι τὸν θρόνον κατέχοντο; κ. τ. λ. Ced. 30,2-5. ¹⁰⁸ Ced. 30,6. ¹⁰⁹ πατρικίος καὶ γενικὸς λογοθέτης Ced. ¹¹⁰ ἡμέρας ὁ Ced. ¹¹¹ Ced. 30,2-7. ¹¹² κατηρ. Ced. ¹¹³ τυράννον καὶ ἀπεκάλουν ἀλιτήριον Ced. ¹¹⁴ Τῇ ἐπαύριον δὲ παραλαθῶν εἰνας τῶν πατρικίων ἀνήλυθε πρὸς τὴν β. φρουρουμένην καὶ χρ. ὑποκρίθεις π. αὐτὴν λέγων, π. σου ἀ. ποιήσω εἰ τ. θ. σου καταμηνύσει μοι Ced. 30,7-31,4.

prospecturum. Illa autem prudenti animo eum qui heri perjurus servus fuerat, hodie tyrannidem gerebat, sic affata est : « Heus tu, Deum agnosco qui me ad imperium hoc evexit, me vero meis delictis meruisse ut eo exciderem ; in his omnibus laus sit divino nomini. Neque vero tu nescis delata ad me fuisse de tuis insidiis indicia, quibus si credidissem nemine vetante interficere te poteram ; sed partium juramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens per quem reges regnant et principes dominantur. Nunc etiam tibi ut pio et a Deo ad imperium evecto imperatori supplico, petens ut meæ imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam, a me conditam, quo incomparabilem consolere calamitatem. » Ad hæc Nicephorus respondit : « Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissime gratificaturum ; juraret modo nullum se thesaurum celaturam. » Juravit Irene et magnas opes ei detexit. Sed Nicephorus, optatis politus, statim eam relegavit in monasterium quod in Principis insula ipsa considerat.

Sentiens deinde proceres omnes, propter suam ipsius avaritiam, Augustæ desiderio teneri, timuit, et eam absque commiseratione Mitylenam relegavit, cum hiems asperissima sæviret.

Constantinum etiam, ejus filium, comprehendit, qui ipsi demonstravit thesaurum in arcu ædificii semicirculo abditum qui nunc in Sigmate invenitur.

Nicetam vero Triphylum Nicephorus veneno sustulit.

Bardanes interea, patricius et Orientalium dux, cognomento Turcus, a thematibus trans fretum positus imperator salutatus est, ipso tamen reluctante.

A militibus autem aufugere non valens, coactus ad Chrysopolin usque processit. Tum vero Dei timore ductus, ne forte ejus causa cædes Christianorum patraretur fidem incolumitatis a Nicephoro accipiens, nocte, militibus insciis, ad monasterium Heraclii in Catabolo se recepit, ubi monachus factus est.

Varisæ lectiones et notæ.

¹¹ εὐεργέτην Leo. ¹² ἑμαυτῆς Ced. ¹³ οὐ μὴν δὲ ἀγνοεῖς Ced. ¹⁴ συνητήχθη cod. ¹⁵ με εἰς τὸν Ced. ¹⁶ εἰς δὲ αὐτὴν φ. μοναστήριον Ced. ¹⁷ Ced. 31,4-9. ¹⁸ αὐτῷ ἐπὶ. Cf. Zon. ἀχθόμενος αὐτῷ. ¹⁹ Μήπως οἱ λαοὶ μεμνημένοι τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῆς μέλλουσιν πάλιν αὐτὴν ἀναγορεύειν. Ced. ²⁰ γ. ἐπικαιμένου β. οὐκ ἔχεται αὐτὴν ἀλλ' ἐξ. εἰς Μιτυλήνην φ. ἀ. προστάξας Ced. ²¹ Κ. δὲ τὸν υἱὸν ἀ. φιλαργυρία μᾶλλον ἀγόμενος ἢ οἰκτιρ. πρ. συνάστιον αὐτῷ, οἰόμενος πλοῦτον ἐγκχυρμμένον φανερώσαι αὐτῷ. ²² Ὁ δὲ φιλοφρονούμενος ὑπὸ αὐτοῦ κουφότῃ γνώμῃς ὑκ. Ced. 31,14-20. ²³ Ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ δὲ νῦν λέγεται Σ. Ced. ²⁴ θησαυρὸν ἀν. δι' δ. καὶ τούτον ἀφελόμενος καὶ αὐτὸν ὁμοίως τῇ μητρὶ αὐτοῦ παρεῖδε Ced. ²⁵ 803 — Ced. 31,20-24. ²⁶ ἀξίως τῆς ἐαυτοῦ γνώμης ἀμειδόμενος ὡς συναγωνισθέντα αὐτῷ εἰς τὸ κατασχεῖν τὴν βασιλείαν Ced. ²⁷ φ. ἀ. εὐγε τῆς ἀξίας ἀνταποδιδούς Ced. ²⁸ Ced. 32,1-55,1 : Βαρδάνιος δὲ τῆς Ἀνατολῆς στρ. ὢν ἐν ἑαυτῷ ἐφρόντις τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι — ἀνηγόρευσαν βασιλέα Βαρδάνιον φ. ἐπ. Τ. ²⁹ Μὴ δυν. δὲ διαδράναι βιαζόμενος ὑπ' αὐτῶν κατήλθεν ἐν Χρ. εὐφημούμενος, κ. τ. λ. Ced. 55,1-11. ³⁰ ε. τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν καρδίᾳ κεκτημένος ὁ Βαρδάνιος καὶ ἐσδιῶς μήπως δι' αὐτὸν ἐμφύλιος γ. πόλεμος, λ. πρὸς τὴν βασιλέα ἐκπέμπει λόγους ἀπ. ζητῶν καὶ λ. ναυσιπόρος διέδρα ν. καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ Κ. εἰς τὴν τοῦ Ἡ. μ. γ. μ. Ced. 55,6-10. ³¹ ὁ δὲ μετ' αὐτοῦ λαὸς οὐκ ἔδεξε χωρεῖν σχηματιστάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Βαρδάνιον ἐν τῇ πόλει Ἐρμίωνα ἐξαπέστειλε Ced.

Α αὐτῷ. Ἦ δὲ συνετῷ (μὲν) τῷ φρονήματι πρὸς τὸν χολῆ; μὲν δούλον ἐπιτορκον, σήμερον δὲ τύραννον ἔφη. ε Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνθρωπε, θεὸν ¹¹ ἠγοῦμαι τὸν ὑψώσαντά με εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν, ταῖς δὲ ἑμαῖς ἀμαρτίαις τὴν καθάρσειν ἑμαυτῇ ¹² προστάτω. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Οὐ μὴ ¹³ δὲ ἀγνοεῖς τὰς κατὰ σοῦ μηνυθείσας μοι ἐπιβουλὰς, αἷς εἰ συναπήχθη ¹⁴, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ ἀνελεῖν σε. Ἄλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πεποιημένη, τὸ δὲ φειδομένη σου, πάντα **673** παρελογισάμην, τῷ Θεῷ ἀποδοῦσά σε, δι' οὗ βασιλεῖ; βασιλεύουσι καὶ δυνάσται κατεξουσιάζουσι. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβῆ καὶ ἐκ Θεοῦ προδληθέντα (εἰς) βασιλέα προσκυνῶ (καὶ τιμῶ) καὶ αἰτούμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας; καὶ συγχωρῆσαι μοι ¹⁵ τὸν ὑπ' ἐμοῦ κτισθέντα τὸν Ἐλευθερίου οἶκον εἰς ψυχαγωγίαν τῆς ἀσυκρίτου μου συμφορᾶς. β Ὁ δὲ ἔφη. ε Καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοὶ γενέσθαι, ὁμοσόν μοι μὴ ἀποκρύψαι τι τῶν θησαυρῶν, καὶ πᾶσάν σου θεραπεῖαν ποιῶ. γ Ἡ δὲ ὡμοσεν αὐτῷ, ὑποδείξασα καὶ πλοῦτον πολύν. δ Ὁ δὲ τοῦ ποθομένου τυχῶν, παρευθὲ ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ Πριγκήτῳ, ἣν αὐτὴ ψυχοδόμησεν εἰς μονήν ¹⁶.

¹⁷ (4) Ἰδὼν δὲ πάντας τοὺς ἐν τέλει λυπούμενος; ἐπ' αὐτῇ ¹⁸ διὰ τὴν ἀπλησίαν αὐτοῦ (καὶ) φοβηθεῖς, ¹⁹ καίπερ βαρυτάτου χειμῶνος ²⁰ ὄντος, ἐξώρισε τὴν αὐτὴν Εἰρήνην ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ φρουρεῖσθαι.

(5) Προσελάβετο δὲ ²¹ καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν αὐτῆς, ὅς καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸν ²² ἀνακτισθέντα πλοῦτον ²³ ὑπὸ Ὀρθομαρμαρώσεως τὸν νῦν ἐν τῷ Σίγματι ὄντα.

²⁴ (6) Νικήταν δὲ τὸν Τριφύλιον ²⁵ ὁ αὐτὸς Νικηφόρος φαρμάκῳ ²⁶ ἀνέλε.

²⁷ (7) Βαρδάνης δὲ ὁ πατριάρχης καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν (τὸ ἐπίκλην Τούρκος) ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ὑπὸ τῶν περατικῶν θεμάτων, ὅς γε πολλὰ τοῦτο παρητήσατο.

674 (8) Διαδράσαι δὲ ²⁸ μὴ δυνηθεῖς, βίᾳ κατελθὼν ἐν Χρυσόπολει, εἶτα φοβηθεῖς ²⁹ τὸν Θεόν, μήπως δι' αὐτοῦ γένηται σφαγὴ Χριστιανῶν, λαθὼν παρὰ Νικηφόρου λόγον ἀπαθείας, νυκτὸς λάθρα τοῦ λαοῦ ἦλθε πρὸς τὴν μονὴν Ἡρακλείου ἐν τῷ Καταβόλῳ, καὶ εὐθὺς γέγονε μοναχός ³⁰.

δ

(9) Ἐρχομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τοῦ σταλέντος βασιλικοῦ χελανδίου ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ εἰς τὸ μοναστήριον αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτὸς κατασκευάσας, Λυκαόνες τινες ἄνδρες, ἧ μάλλον εἰπεῖν λυκάνθρωποι ἔκτυφλοῦν αὐτὸν παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως· διὰ καὶ λύπη πολλῇ συσχεθείς (ὁ Νικηφόρος), πάντας μετ' ἔρχων ἐκληροφῶρει ἀνάτιον εἶναι αὐτὸν τοῦ τοιοῦτου δράματος· τεκμήριον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι οὐδέποτε τινὰ Χριστιανὸν φαίνεται φονεύσας ἢ μέλος αὐτοῦ παντάπασιν ἀκρωτηριάσας, εὐσεβῆς ὑπάρχων ἄγαν καὶ χριστιανόφιλος πάνυ.

⁹⁹ (10) Ἐφ' οὗ ἐν τῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἃ τῶν Σαρακηνῶν φύλαχος, παραγένετο ἐν τῷ Ἀμορίῳ μετὰ δυνάμειος πολλῆς.

¹⁰⁰ (11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ Νικηφόρος· (πρὸς τὸ Δορύλαιον) δηλώσας τῷ πρωτοσυμβούλῳ ταῦτα· « ἵνα τί ἐπιχαίρεις ταῖς ἀδικίαις καὶ ταῖς αἱματηχυσίαις, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ παραβίνας ἄλλοις; » ¹⁰¹ (171^b) ἀρχαίους καὶ πατρίους; Ποῖος γὰρ σε προφήτης; θεῖος ταῦτα ποιεῖν ἐβίβασε; Οὐχὶ Μουχοῦματ ὁ προφήτης [σου] παρήγγειλε 675 Χριστιανὸν ὡς ἀβελῶν ἔχειν καὶ λέγειν; Μὴ γὰρ ὁ πάντων δημιουργὸς θεός; καὶ προνοητὴς ἀμφοτέρων εἰς μακρὴν ἀνθρώπων ἀδικίαν ἐκχυνόμενος χαίρει; Μὴ γένοιτο! Ἡ ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ὑστερούμενος ἐξῆλθε; ἀδικῆσαι τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντάς σε; Καίτοιγε τὰ κάλλιστα καὶ δυσπόριστα καὶ ἡμῖν ἐπέραστα κατακόρυς ἔχεις. Εἰ δὲ τινος τῶν ἡμετέρων ἐνδεῶς ἔχεις, αὐτίκα σοὶ παρέξομεν φιλοξενίας τρόπον. Μὴ τοίνυν ὡς ἀθάνατοι καὶ θεοὶ κατ' ἀλλήλων (ἰντι) στρατευώμεθα, καὶ τὸν ἐκ δαιμόνων πόλεμον ἐκ φθόνου μιμούμεθα· γίνωσκε δὲ μικρὸν ὑστερον τελευτήσομεν καὶ πρὸς Κριτὴν ἀδέκαστον ἀπλευσώμεθα, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ταῦτα τοῦ βασιλέως Νικηφόρου ἀποστειλάντος μετὰ δώρων τῶν, ὃ Ἀραβῶν, ἀγαθυνθεὶς καὶ ἀναποστειλάς δῶρα κλειστά τε καὶ θαυμαστά, μετ' εἰρήνης ὑπέστρεψε, τὴν Νικηφόρου σύνεσιν ὑπερθαυμάζων.

¹⁰² (12) Τῆς δὲ Εἰρήνης τῇ ἐξορίᾳ ἐκ λύπης καὶ ἀθυμίας τελευτήσας ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ, ὅπου ἦν φρουρουμένη, μετακόμισε τὸ σῶμα αὐτῆς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ μονῇ τῆς Πριγκήπου, ἣν αὐτὴ ψυχοδόμησε. Σφόδρα γὰρ εὐσεβῆς καὶ φιλάρετος οὖσα, πολλὰ ἐξοδοχίαι καὶ γηροκομίαι καὶ μοναστήρια κατασκεύασε καὶ φόρων κουφισμὸν καὶ ἄλλα κλειστά κατορθώματα.

Cum autem navigio vectus ab imperatore misso in Protē insulam oppulisset, et ad monasterium quod olim considerat pervenisset, Lycæones quidam homines vel potius lycanthropi, oculos illi erunt, inscio imperatore. Ideo magno affectus dolore Nicephorus jurejurando omnibus affirmavit se hujus facinoris innocentem esse. Hujus autem assertionis veritas ex eo innoscit quod nullum unquam occidisse Christianum dictus sit, nec extrema præcidiasse, utpote maximopere pius et Christianorum amicus.

Anno ejus regni tertio Saracenorū dux in manu valida contra Amoriorū venit.

Movit et ipse Nicephorus contra Dorylæum et protosymbolo in hunc modum scripsit: « Quorsum injustitia et cædibus gaudes, non contentus tuis, finesque veteres et paternos transis. Quisnam divinus vates hæc te agere jussit? Nonne Muchumet tuus vates omnem Christianum te pro fratre habere atque agnoscere jubet? An omnium opifex Deus et utrorumque curam gerens, sanguine hominum injuste fuso delectatur? Absit! An ideo exiisti domo injuria affecturus eos a quibus læsus non es, quia auro, argento aliisque rebus indigeas? Atqui pretiosissima quæque et nobis magui æstimata paratueque difficilia abunde possides. Quod si qua re nostra opus habes, statim nos eam tibi amanter præbebitur. Non ergo perinde ac si immortales essemus nullique Deo subditi inter nos depugnemus, malorum dæmonum bella adversus homines imitati; memento nos paulo post morturos et coram judice incorruptibili sistendos qui reddet unicuique secundum opera sua. » His litteris, quibus et dona quædam erant adjuncta, placatus Arabs plurima et mirabilia munera vicissim Nicephoro misit, admiratus ejus acumen, et pace facta discessit.

Irene interea exsule in insula Leabo, in qua custodiebatur, mortua, corpus ejus imperator in monasterium Principis retulit ad ipsa ædificatum. Nam pro insigni pietate ac virtute sua multa pro recipiendis peregrinis et fovendis senibus ædificia, annonam quoque leviozem redelegerat aliaque multa præclare facta ediderat.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁹ Τοῦ δὲ παραγενομένου ἐν τῇ Π. ν. πρὸς τὴν μονὴν ἣν αὐτὸς κατασκεύασε πρόσκειται οὖσαν αὐτοῦ, ἔκτυφλοῦται ὑπὸ Λυκαόνων τινῶν γνώμῃ τοῦ β. διὰ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑπακρίσει δῆθεν λυπηθείς π. μ. δ. ἐκληροφώρησεν ἄν. θ. ε. νοῦ τ. θρ. ὁ μηδέποτε εὐορκήσας Ced. 33, 12-17. ¹⁰⁰ 806. ¹⁰¹ Τούτῳ τῷ ἔτει (5) Ἀραβῶν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς ἐπιστράτευσεν κατὰ Ῥωμανίας μ. χιλιάδων· κ. τ. λ. Ced. 34, 15-19. ¹⁰² Ced. 36, 19 33, 16. ¹⁰³ ὁ Ced. ¹⁰⁴ N. ἐν ἀπυγνώσει τὰ γενναῖα τῆς τάλαιπωρίας ἐπιδεικνύμενος καὶ δὴ σκεψάμενος πέμπει πρὸς αὐτὸν εἰρήνην γενέσθαι, δ. οὕτως Ced. ¹⁰⁵ ἄρχους Ced. ¹⁰⁶ σοι — εἰρήνην Ced. ¹⁰⁷ ὡς ἀδ. ε. χ. πάντα καὶ Ced. ¹⁰⁸ π. Θεός, ὁ δ. καὶ Ced. ¹⁰⁹ Εἰ ἀργυρίου σοι. ¹¹⁰ καὶ ἡ. δ. καὶ ἐπ. Ced. εὐπόριστα σοι. ¹¹¹ ἐνδεῶς εἰ Ced. ¹¹² σοι οἶον Ced. Leo. ¹¹³ παρέξωμ. ced. ¹¹⁴ φιλοστοργίας Ced. Leo. ¹¹⁵ κατ' ἀνθρώπων Ced. Leo. ¹¹⁶ γινώσκοντες Ced. Leo. ¹¹⁷ ἐπιστ. Ced. ¹¹⁸ θαυμάσια Ced. ¹¹⁹ ὑπερθαυμάσας (ὑπερθαυμά ced.) ¹²⁰ 803. ¹²¹ Τῆ δὲ θ' τοῦ Αὐγούστου μηνός (του α' ἔτους) ἐκ λ. καὶ δ. ἐτελεύτησεν ἐν τῇ αὐτῇ Λ. μ. δὲ τὸ τ. Ced. 31, 9-11. ¹²² τὴν ἐξορίαν Leo ἐν τῇ ἐξ' ἢ κουφισμῶς Ced. ¹²³ κατορθώσατο Ced.

Imperator filium suum Stauracium imperatorem A coronavit, hominem et vultus specie et mentis capti tanto muneri imparem.

Mortuus est sanctissimus episcopus Tarasius, et in ejus locum ordinatur Nicephorus sanctissimus patriarcha, qui tunc a secretis erat. Post ejus ordinationem Theodorus legumenus Studii, et Joseph, frater ejus, Thessalonicensis episcopus, cum Platone incluso et aliis monachis segregaverunt se a communione Nicephori propter Josephum, qui Nicephorum coronaverat et ab ipso patriarcha in sacerdotem assumptus fuerat. Imperator vero, synodo contra eos congregata, omnes in exsilium egit.

Porro imperator adversus Bulgaros movens, eos in fugam vertit et aulam Crumi, eorum ducis, incendit. Hic autem verba pacis transmisit dicens: «Satis sit tibi, o imperator, quod huc usque habuisti.» Sed his non acquievit Nicephorus et verba pacis respuit propter insatiabilem avaritiam.

Iratus Barbarus aditus exitusque sum ditionis ligneis munitionibus occlusit. Biduo post, collectis copiis, tentorium Nicephori aggressus, eum et omnes qui cum eo erant percussit. Imperatoris caput præcisum conto præfixit; cranium deinde nudatum argento inclusit jussitque principes Bulgarorum in eo bibere, Nicephoro ut insatiabili et pacem detrectanti insultans.

Ferunt quidam eum Christianos plurimos propter inexplebilem avaritiam occidisse. Tributa enim in subditos exaggeravit et dignitatibus eos qui emere volebant ornavit; imperio et ipse dignus ut qui plus auri congererat. Χαρτιατικά quæ vocant excogitavit et Christianis omnimode infensus et gravis fuit. Unde Scriptura præfigurans hujusmodi hominem dicebat: «Noli avidus esse in omni epulatione; propter crapulam multi abierunt; qui autem abstiniens est, adjiciet vitam;» et alibi: «Multos perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit.» Quot enim ampliora cupiunt qui omnia perdunt; quot superflua congesse-
runt, qui merito amittunt etiam pauca et necessaria; D quot super nummorum montibus incesserunt, qui etiam modicis exspoliantur. Oportet igitur prudenter præcidere superflua, ut necessariis opportune

Variarum lectiones et notæ.

⁹⁹ Τῷ β' ἔτσι ε. τὸν υἱὸν ἀ. Στ. ἀποίητον ὄντα τῆ τε ἰδέα καὶ γνώμῃ καὶ ῥώμῃ Ced. 33,18,19. ¹⁰⁰ 806. ¹⁰¹ Τῷ δ' ἔτσι τ. ὁ ἀγ. πατριάρχης ΚΠ. ἀπ. ἐνδόξως — τῆ δ' τῆς α' ἐδοξάδος τῶν νηστειῶν καὶ τῆ μεγάλης Κυριακῆ χειροτονήθη Ν. ὁ ἀγ. π. ἀπὸ ασ. Πλάτωνι δὲ καὶ θ. ἡγ. τῶν Στ. οὐ συνηυδόκησαν τῆ χειροτονία Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ σίχισμα ἐποίησαν αἰτίαν δῆθεν εὐλογον ἔχοντας τὸ μὴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν ἀθρόως εἰ: ἐπίσκοπον ἀνατρέχειν, οὗς ὁ β. τῆς πόλεως; ἀπέλασσε βουλῆσι; ἀνετρέπη παρὰ πάντων, κ. τ. λ. Ced. 34,3-14. ¹⁰² 811 — Ced. 41 9-42,4 variat. ¹⁰³ Ced. 42, 4-20. ἐφ' οἷς χ. ὁ Κροῦμος. ¹⁰⁴ ὁ δὲ Νικηφόρος τοῦτο γνοῖς τοῖς συνοῦσι τὰ τῆς ἀπωλείας προέλεγε ὅτι κἀν περρωτοὶ γεννιόμεθα, οὐδεὶς ἐκφυγῆ τὸν θλεθρον Ced. ¹⁰⁵ λ. ὁ Βαρβαρος ἐπῆλθε κ. τῆς τοῦ Νικηφόρου ασ. καὶ τοῦτον ἀνιρροῦσιν οἰκτρῶς καὶ π. σὺν ἀ. ἀρχοντας καὶ τοῦ λαοῦ πλήθῃ ἀπειρα καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἀνελάδοντο Ced. ¹⁰⁶ τὴν δὲ — ἐπενόησαν οἱσι. Bulg. τὴν δὲ κ. τοῦ Ν. ὁ Κροῦμος ε. ἐπὶ ξ. ἀνήρτησεν εἰς ἐπίδειξιν πάντων εἰὺ Ced. ¹⁰⁷ π. περίξ π. εἰς αὐ. ὁ τ. Β. ἀ. ἐκ. Ced. ¹⁰⁸ Ced. 40 3-11? ¹⁰⁹ ἐκείνος in textu; γρ. οὗτος in m. cod. 5. ἀπλ. Sir. xxxvii, 29,81. ¹¹⁰ πρ. ζ. Sir. viii, 2.

(13) Ὁ δὲ γε ⁹⁹ βασιλεὺς; ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον δυσσεδῆ καὶ ἀρελῆ ὄντα.

¹⁰⁰ (14) Ἀπεβίω δὲ ¹⁰¹ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ταράσιος, 676 καὶ χειρονοεῖται ἀντ' αὐτοῦ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης (δ) ἀπὸ σηκρητικ. Τοῦτου δὲ χειροτονηθέντος, Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῶν Στουδίου καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος, ἅμα Πλάτωνι τῷ ἐγκλειστῷ καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς, τῆς κοινωνίας ἀπέστησαν Νικηφόρου διὰ Ἰωσήφ τὸν στεφανώσαντα Κωνσταντῖνον καὶ ὑπ' αὐτοῦ δεχθέντα εἰς ἱερωσύνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς, σύνοδον κατ' αὐτῶν συγκροτήσας, εἰς ἐξορίαν αὐτοὺς ἐπεμψεν.

¹⁰² (15) Ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ Βουλγάρων ἐκστρατεύσας, ἤττησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος, ὥστε τὴν λεγομένην αὐτῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Κροῦμου περπολῆσαι· ἐκείνου δὲ δηλώσαντος παρακλήσεως λόγου· «Ἰκανούσθη σοι, ὦ βασιλεῦ, ἕως τούτου,» οὐ προσήκατο παντελῶς τῆς εἰρήνης τὰ ῥήματα διὰ πολλὴν ἀπληστῖαν.

¹⁰³ (16) Ἐφ' οἷς χολεπήνας ὁ Βάρβαρος τὰς τῆς χώρας εἰσόδους (τε) καὶ ἐξόδους περιέφραξεν ὀχυρώμασι ξυλίνοις ¹⁰⁴. Καὶ μεθ' ἡμέρας β' συναθροίσας λαὸν ¹⁰⁵ καὶ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σκηνῆς ἐπιβῶν, ἀναιρεῖ τούτον καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τὴν δὲ ¹⁰⁶ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας καὶ ἐπὶ ξύλου ἀναρτήσας, εἶθ' οὕτως γυμνώσας τὸ ὄστυον καὶ περιαργυρώσας ¹⁰⁷ ἐξώθεν, ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοὺς Βουλγάρων ἀρχοντας, ἐγκαυχώμενος κατ' αὐτοῦ ὡς ἀπληστοῦ καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσαντος.

¹⁰⁸ (17) Ὡ; δὲ τινες ἔφασαν, τινὰς Χριστιανῶς αὐτὸν πεφονευκέαι διὰ τὴν ἀπληστῖαν καὶ φιλαργυρίαν αὐτοῦ· ἐπέτεινε γὰρ τοὺς τε φόρους τοὺς ὑπὸ χεῖρα καὶ τὰς δημοσίας; ἀρχὴς ὠνητάς; χρυσοὺς τοῖς βουλομένοις; προῦθηκεν, 677 κάκεινος; ἀξιο; ἦν εἰς ἀρχὴν, δὲ πλείονα τ' ἢν χρυσοὺς καταβάλλετε· καὶ ἂ δὲ φασὶ χαρτιατικά οὗτος ¹⁰⁹ ἐξεῦρε καὶ πᾶν πονηρὸν καὶ βαρὺ, ὡ; ἔπος εἰπεῖν, αὐτὸς τοῖς Χριστιανοῖς ἐπενόησεν, Ὅθεν ἡ Γραφὴ προασφαλιζομένη τὸν τοιοῦτον ἔλεγεν· «Μὴ ἀποκληστεῖσθε, ὅτι δι' ἀπληστῖαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν· ὁ δὲ προσέχων ¹¹⁰ ζῶν προσθήσει·» καὶ· «Πολλοὺς ἀπόλεσε τὸ χρυσοὺν καὶ καρδίαν βασιλέως ἐξέκλιεν·» πόσοι γὰρ τοῦ πλείου ἐπιθυ(172a)μοῦντες, τοῦ παντ' ἐξέπεσον, καὶ τὰ περιττὰ συναγαγόντες, προσαπώλεσαν εἰκότως; καὶ τὰ ὀλίγα καὶ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τοὺς νενομισμένους ὄρους ὑπερβάντες καὶ τῶν μετρίων ἐγυμνώθησαν;

Χρή οὖν περικόπτειν ἐμφρόνως τὰ περιττά, ἕνα κα-
λῶς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις πλουτῶμεν. Οὐ γὰρ τὸ πλούτον
ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πλούτου πλούτος ἐστὶ μέ-
γιστος. Τὸν δὲ γε τρόπον τῆς τοῦ βασιλέως σφαγῆς
οὐδεὶς τῶν περισωθέντων σαφῶς διηγήσατο.

ΣΕ'. *Βασιλεία Σταυρακίου* 11.

Σταυράκιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν ἔτος α',
μῆνας β'.

(2) Οὗτος 12 ἐν τῷ πολέμῳ ἐπλήγη κατὰ τοῦ
δεξιῦ μηροῦ, καὶ φορέσῃ τὴν πόλιν καταλαθεῖν.

13 (3) Ὅς διὰ τὴν πληγὴν ἐν τῷ παλατίῳ καίμε-
νος ἀπρότονος ἦν (καὶ ἀφανής, διὰ τὴν πληγὴν τοῦ
μηροῦ ὀρθωθῆναι μὴ δυνάμενος).

(4) Ἐβούλετο δὲ 14 Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ
καὶ κουροπαλάτην τυφλῶσαι, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν 15.

678 (5) Ἐντεῦθεν Μιχαὴλ (ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ)
ἐξαίφνης ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἐν τῷ Ἰππικῷ 16
παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων, ὡς ἦδη
ἀπεγνωσμένου τοῦ Σταυρακίου 17.

18 (6) Ὅπερ μαθὼν 19 Σταυράκιος 20, τὸ μοναχι-
κὸν αὐτίκα (σχῆμα) 21 εὖν τῇ γυναικὶ 22 Θεοφάνῳ
περιθέμενος 23, εἰς τὰ 24 Σταυρακὰ 25 (λεγόμενον)
μοναστήριον ἐταλεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ
Σατύρου.

ΣΣΑ'. *Βασιλεία Μιχαήλ.*

26 Μιχαὴλ ὁ εὐσεβέστατος ἐβασίλευσεν ἔτη β',
στεφθεῖς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, δούς τῷ πα-
τριάρχει χρυσοῖς λίτρας V καὶ τῷ κλήρῳ λίτρας κα'
ἀφιλάργυρος γὰρ ἦν καὶ μεγαλόφυχος, παραμυθη-
σάμενος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Νικηφόρου πλεονεξίας
ἀδικημένους.

(2) Ἔστειψε δὲ καὶ Προκοπίαν, τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ, πολλαῖς δωρεαῖς τὴν σύγκλητον φιλοτιμη-
σάμενος.

(3) Καὶ Θεοφύλακτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐμοίως
ἔστειψεν ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας πάμπολλα
προσενέγκας ἱερά ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

(4) Κρούμος δὲ, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ἔγρα-
ψε περὶ εἰρήνης ἐπιζητῶν καὶ πάμπολλα δάκτα. Ἦ
δὲ, κακοσυμβουλίαις πεισθεὶς, οὐ προσήκατο τὴν
εἰρήνην.

(5) Οὗτος 27 εἰς πάντας μὲν χρηστὸς ἦν καὶ ἐπιει-
κής, εἰς δὲ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν ἀκυβέ-
ρητος παντελῶς ὄπῃρχε 28 καὶ δεδολωμένος μα-
ταίων ἀνθρώπων 29 βουλαῖς καὶ 679 ἀπειροπόλε-
μος 30. Ὅθεν ἐκστρατεύσαντος αὐτοῦ 31 κατὰ
Βουλγάρων καὶ μετὰ μεγάλῃς ἡττης ὑποστρέψαντος 32

A ditur. Neque enim in habendo divitiis, sed in
non indigendo divitiis, divitiæ sunt maximæ. Modum
autem cædis imperatoris nemo eorum qui servati
sunt dilucide narravit.

CCLX. *Regnum Stauracii.*

Stauracius, Nicephori filius, regnavit annum
unum cum mensibus duobus.

Illic in bello vulneratus est ad dexterum femur,
et lectica delatus est in urbem.

Qui quidem ob vulnus in palatio jacens in publi-
cum non prodibat, sed obscurus delitescerebat,
propter senioris plagam stare rectus non valens.

B Staterat autem Michaeli sororis suæ marito et
curropalæte oculos eruere, imperiumque uxori suæ
relinquere.

Sed Michael, subito proclamatur imperator in
Hippodromo a senatu et exercitu, tanquam despe-
rato jam Stauracio.

Quo comperto, Stauracius monasticam vestem
cum uxore Theophano induit. Ohiit in monasterio
dicto Staurace, ac sepultus est in æde Satyri.

CCLXI. *Regnum Michaelis.*

Michael, vir piissimus, regnavit duos annos. Coro-
nam accepit e manibus Nicephori patriarchæ, cui auri
libras quinquaginta dedit, clero autem quinque et
viginti; magnificus enim erat et magnanimus; qui
etiã in sua restituit quos Nicephorus avaritia
motus injuste spoliaverat.

Procopiam uxorem suam coronavit donis quam-
plurimis senatui collatis.

Theophylactum etiã filium suum corona cinxit
in ambone Magnæ ecclesiæ, sacris cum magna
celebritate peractis.

Interea Crumus, Bulgarorum princeps, scripsit
pacem petens sub variis conditionibus. Imperator
autem, improborum consiliis ductus, pacem admit-
tere detrectavit.

Ingenii humani et inlenitatem erga omnes
propensi Michael exstitit, sed rebus adini-
ministrandis parum idoneus et perditorum ho-
minum consiliis morem gerens. Porro cum
adversus Bulgaros movisset et magna clade
affectus rediisset, Leo patricius et Orientalium dux

Varie lectiones et notæ.

11 Rubricæ loco in margine codicis legitur (γνώμ. (γνωμικόν?)) 12 Τιτρώσεται δὲ καὶ Στ. ὁ υἱὸς α. καίρωσ
x. τοῦ σπονδύλου καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθε ζῶν καὶ καταλαθῶν τὴν Ἀδριανούπολιν ἀναγορεύεται
καὶ μὴ δυνάμενος ἐποχεῖσθαι, φ. τὴν π. x. Ced. 42,21-24, om. Mon. (Munchner G. A.) Dec. 1854
ei Serb. 13 Ced. 42,24 43,1: Ὅς ἐν τῷ π. x. ἐν τῇ πληγῇ τοῦ μηροῦ καὶ ἀνορθοῦσθαι μὴ δυνάμενος
ἀπ. ἦν τοῖς ἔξω τοῦ παλατίου. Mon. 14 Ἐβ. δὲ τὸν x. M. τὸν γ. α. ἐκτ. τῇ δὲ γαμετῇ Θεοφάνῳ τὴν β.
x. Ced. 43,1-5 om. Mon. et Slav. 15 Γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ M. ἐξ. Ced. 43,3-6. Kávτ. Mon. 16 ἱπποδρομῆ
Cod. 17 διὰ τὴν χρόνιον ἀρρώστιαν add. Mon. 18 Ced. 43,6-8. 19 ὁ add. Mon. 20 καὶ add. Mon.
21 σχ. β. Mon. 22 αὐτοῦ add. Ced. 23 περιθέμενοι cod. 24 εἰς τὰ Mon. 25 Σταυρακινὰ τό Mon. εἰς
Σταυρακὰ Leo., εἰς τὰ Βρυακὰ Ced. 26 Ced. 43,10-48,22 variat. Μετὰ δὲ Σταυρόκιον ἐβ. M. ὁ γαμβρὸς
αὐτοῦ ἔτος ἐν καὶ μῆνας ζ'. Mon. cæteris 1-4 cum Slav om. 27 Ὅς Mon. 28 ὄπῃρχε δὲ Mon. 29 ἀ. μ.
Mon. 30 ἀπειροπόλεμον Mon. 31 αὐτοῦ om. Mon. 32 ὑποστρέψας Mon.

affectus rediisset, Leo patricius et Orientalium dux ab exercitu et magnatibus imperator renuntiatur in campo Tribunalii.

Quod audiens Michael monachalem habitum cum uxore et liberis induit et in insulam urbi vicinam recessit, ubi mortuus est.

CCLXII. Regnum Leonis Armenii prævaricatoris.

Post Michaelen per septem annos et menses quinque regnavit Leo Armenius, patricius, orthodoxiæ inimicus postea factus. Coronam accepit e manibus Nicephori patriarchæ. Duobus porro annis elapsis in apostasiæ crimen delapsus, chirographo quod de sua orthodoxia dederat abolito, peccata Saulis imitatus est. Sicut enim hic, postquam duobus annis juxta Dei legem regnaverit, deinde a recto deflectens divinaque destitutus gratia et spiritu malo traditus, adversus beneficium Davidem manus suas armavit et sacerdotum cæde inquinavit: sic infelix ille impiusque imperator post biennium, adversus pietatem insaniens et rabidus, divum Nicephorum, a quo fuerat coronatus, in exsilium egit.

Theodotum scilicet ejus loco patriarcham instituit, hominem stultum potius et servum, piscibus nutiore et nihil præter impietatem scientem. Ex eo tempore persecutionem induciis non interrumpendam adversus Ecclesiam suscitavit. Si igitur mirari oporteat perversionem in malum, magis mirandi sunt iste et ipsius assectæ, quam Galatæ, quod sic tam cito translati sint ab eo qui eos vocaverat in gratiam Christi, in aliud Evangelium, quod non est aliud, nisi Deum irritavisse divinamque iram excitasse.

Porro Crumus, novus Senacherim, victoriis in superbiam elatus, proprio fratre ad obsidendam Adrianopolim relicto, post dies sex imperii a Leone assumpti ad urbem accedens, muros a Blachernis ad Auream usque portam circumibat, exercitus sequentis ac virtutem ostentans, profanisque sacrificiis in prato Aureæ portæ adjacenti peractis. Mox pacem componi ab imperatore petiit, aut ad Auream portam hastam suam figere. Imperatore petita respiciente, civitatis muros et instructissimum imperatoris exercitum miratus, in tentorium regressus, ad pacis propositionem verbis fallacibus deflectit.

Α ἀναγορεύεται Λέων ὁ πατρικίος καὶ στρατηγός τῶν Ἀνατολικῶν ὡς ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ Τριβουναλίου ὡς.

(6) Καὶ δὴ τοῦτο Μιχαὴλ, ἀκούσας καὶ τὸ μοναδικὸν σχῆμα σὺν γυναίκῃ καὶ τέκνοις ἀμφιεσμένος εἰς τὸ πλησίον τῆς πόλεως, νηπίον περιορίζεται, ἐν ᾧ καὶ ἐτελεύτησεν.

ΣΣΒ'. Βασιλεία Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου τοῦ παραδάτου.

Ἔπειτα ὡς Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένιος, ὁ πατρικίος ὡς καὶ παραδάτης ὑπερὸν ἀναφανείς, ἐτη ζ' ὡς, μῆνας ε', στεφθεῖς ὡς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου· — μετὰ γὰρ ὡς δύο χρόνους ἀποστατήσας πρὸς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὸ ὡς ἔγγραφον, ὡς ἐποίησε περὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀθετήσας, ὡς περὶ ὡς Σουλὸν ἐξώκειλε, — καὶ γὰρ κἀκεῖνος δύο ἐτη βασιλεύσας ἐνόμως, εἶτα παρατραπίς καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθεῖς καὶ πονηρῶν πνεύματι παραδοθείς, κατὰ τοῦ εὐεργέτου Δαυὶδ ἐξώπλισθη, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν ἐργάσαστο μαιφονίας. Ὁσὺτως καὶ ὁ δῦττηνος ὡς οὔτος καὶ ἀντιθεός, μετὰ δύο ἐτη κατὰ τῆς εὐσεβείας μανεί; καὶ λυττήσας, ὡς τὸν στέψαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξώρισεν ὡς.

(2) Θεόδοτον δὴθεν ὡς πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ ὡς α (172 β) λογον ἄνδρα μᾶλλον ὡς καὶ ἀνδράποδον καὶ ἰχθύων ἀφωνέστερον ὡς, καὶ μηδὲν πλέον τῆς ἀσέβειας ἐπιστάμενον. Καὶ ἔκτοτε ὡς διωγμὸν ἀσπονδον 680 κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεβρίπισεν. Εἰ οὖν χρῆθαι θαυμάζειν φαῦλον ἐπὶ φαῦλῳ μεταθέσειν ὡς, τοῦτον δεῖ ὡς μᾶλλον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἢ Γαλιλάτας θαυμάσαι ὡς τὸ ὡς οὕτω ταχέως μετατιθεμένους ἀπὸ τοῦ κατέσαντος αὐτοὺς ἐν χάριτι ὡς Χριστοῦ εἰς ἔτερον εὐαγγέλιον, οὐκ ἔστιν ἄλλο εἰ μὴ ὡς τὸ ὡς παροργίσαι τὸν Θεὸν καὶ τὴν θεῖαν ὀργὴν ἐπισπασαῖν.

(3) Ὁ γὰρ ὡς νέος Σεναχερίμ Κρούμος, ἐπαρθείς τῇ πρώην ὡς νίκη, καταλιπὼν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ εἰς ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος, ἐπελθὼν τῇ πόλει, περιήει τὰ τεῖχη ἀπὸ Βλαχερνῶν ἕως τῆς Χρυσῆς πύργης, ἐπιδεικνύων τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἐπιτελέσας καὶ μιάρὰς θυσίας ἐν τῷ λιθαδίῳ τῆς Χρυσῆς πύργης· ἠτήσατο δὲ ὡς τὸν βασιλεῖα ποιῆσαι εἰρήνην ἢ τὸ δόρυ αὐτοῦ πῆξειν ὡς ἐν τῇ Χρυσῇ πύργῃ. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου, ὑπέστειψεν εἰς τὴν ἴδιαν σκηνὴν, ὑπερθαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τεῖχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται πειραστικούς λόγους ποιούμενος.

Variae lectiones et notæ.

ὡς βασιλεύς add. Mon. ὡς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ Mon. ὡς 811 — Τῷ ὡς ἔτι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ὡς 16. Δ. Ἀ. ed. ὡς δὲ Coisl. 310 et 134. ὡς ὁ πατρ. om. Coisl. 310. ὡς καὶ add. Mon. ed. ὡς σ. ὑπὸ Ν. π. om. Mon. Coisl. 310. ὡς μετὰ δὲ Mon. ὡς καὶ τὸ ἐγ.—ἀθ. om. Coisl. 134, 310. ὡς καὶ add. Mon. Coisl. 234. ὡς εἰς ὕψος add. Mon. ὡς καὶ add. Mon. Coisl. ὡς ἔξορίας Coisl. ὡς Καὶ Θ. π. δ. Coisl. 310. ὡς ἀντιχειροτονήσας Mon. ὡς ἀ. ἀλ. μ. δὲ Mon. ἀλ. ἀ. μ. δὲ ed. ὡς ἀφ. τῶν ἰ. Mon. Coisl. ὡς Καὶ ἔκτοτε om. Mon. Coisl. ὡς μεταθέ. cod. μεταθέμενον? ὡς δὴ cod. ὡς θαυμάσεται ἴλιαν δ. Coisl. 310. — Gal. 1, 6, 7. ὡς Ἰησοῦ add. Coisl. 310. ὡς τῷ cod., πρὸς τὸ Coisl. ὡς Ὁ γὰρ — πόλει em. Coisl. 310. ὡς πρῶτον — καταλείπει. cod. ὡς ἴ. καὶ ed. ὡς ἔ. π. ed. πείσαι ἔ. Leo. — εἰ — πῆξει. cod. ἢ — πῆξει Leo, ut figeret Misc.

(·) Ὁ δὲ γι βασιλεὺς, ἀφορμῆς δραξάμενος, ἐπει- A
 ράβη τοῦτον λογχεῦσαι ¹¹, ἀλλ' εἰς πύρας ἀγαγεῖν
 ἐνῆτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀρτίῳ, κλη-
 ξάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγαγόντων
 κληγῆν. Ἐπὶ τούτῳ ¹² μανεῖς δ' ἀλάστωρ. ἀποστει-
 λας ἱππαῖς; ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι τὸ ¹³ ἐκείσε δν πα-
 λάτιον ἐνέπρησε · καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ Ἰπ-
 πικοῦ σὺν τῇ ἀρκτῶ καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὄθρου ¹⁴
 καὶ μαρμάρους καλλίστους ¹⁵ ἐν ἀμάξαις φορτώσας
 ὑπέστρεψε, παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ
 ταύτην ἰλῶν · καὶ μετὰ λαοῦ πλείστου διαπαράσας
 τῶν τε εὐγενῶν Μακεδόνων, 681 κατασχέωσεν ἐν
 τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ. Ὁ δὲ Δίον τὰ τῆς ἀσιθείας
 ἔργα διαπράττετο ἐν τῇ πόλει ¹⁶.

¹⁷ (5) Ἐφ' οὗ ¹⁸ ἰφάνη ἀσθηρ κερήτης ἐν σχήματι·
 δύο λαμπρῶν σεληνῶν ἐνομαίμων ¹⁹ καὶ πάλιν διαι-
 ρουμένων εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ ²⁰ εἰς ἀκεφά-
 λου ἀνδρὸς διάπλασιν ²¹ τυπωθῆναι, ἐπερ τὴν ἀκέ-
 φαλον κεφαλὴν τῶν μετὰ ταῦτα στασιασάντων κατὰ
²² Χριστιανῶν καὶ τὸν μάταιον Θωμᾶν, κεφαλὴν τῆς
 ἀρχηγῆν τῆς ἐκ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν διαίρεσως
 ἐσχηκίτων, προεμήνυσε ²³. Καὶ μέντοι καὶ οἱ σισμοὶ
 φοβεροὶ τε καὶ ἐπάλληλοι, καὶ λιμοὶ καὶ αὐχμοὶ, καὶ
 αἶρο; φλογώσεις γεγόνασιν, καὶ στάσεις ἐμφύλιοι ²⁴
 κειτὲ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ²⁵, ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀρ-
 ξίμενοι ²⁶ τοῦ θεοστυγοῦς καὶ ἀλάστορος · καὶ μέχρι
 πολλοῦ τὸ θεῖον τῆς ἐμφυλίας συμφορᾶς ἐπικρατή-
 σαι συμβέβηκεν ²⁷.

²⁸ (6) Ἐκμιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μυσαρᾶς
 ταύτης αἰρέσεως ἀρχηγὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμό- C
 τροπον, ἤρξατο τῆς ²⁹ αἰρέσεως · εἶτα συμμάχους
 καὶ συμμύστας ³⁰ ἐκζητήσας, εὗρεν Ἰωάννην τὸν
 λεγόμενον Γραμματικόν, μέλλον δὲ ³¹ Ἰανῆν ἄλλον
 ἢ Σίμωνα, ἵτι περὶ τε λεκανομαντείας καὶ φαρμακείας,
 καὶ αἰσχρουργίας βεδομημένον ³², καὶ ἑτέρους τινὲς
 ὁμόφρονας ³³ αὐτοῦ Ἰαννίτας ³⁴, Ἰαμβρότας καὶ Σι-
 μωνίτας, οὓς δὴ καὶ παρ' αὐτῶν κατέχων ἐν τῷ πα-
 λατίῳ προσκαλεῖται Νικηφόρον τὸν αἰδόμενον πα-
 τριάρχην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ προδύοντας ἐπισκόπους
 τε ³⁵ καὶ ἱερεῖς; ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ³⁶ φησὶν ·
 « Ἰστε ³⁷ σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες μὴ
 δεῖν προσκυνεῖσθαι 682 τὰς εἰκόνας · οὐδ' εἰ βού-
 λησθε παραστῆναι καὶ διαλεχθῆναι περὶ τούτου, καὶ
 ἐκδηλώτερον τὸ ἀληθὲς φανήσεται. »

(7) Πρὸς δν ὁ θεὸς Νικηφόρος οὐδὲν (175°) ἀπι- D
 κρινατο· ἔφη δὲ πρὸς τοὺς περισταμένους μεγιστά-
 νας ³⁸ · « Εἰπατέ μοι, τὸ μὴ δν δύναται πεσεῖν; »

Imperator, occasione captata, lancea cum per-
 fodere mollebatur; verum in hoc perficiendo
 ministrorum ignavia delusus est; qui Bulgaro
 vulneca quidem intulerunt, sed nullum letale. Ex
 quo in rabiem versus homo perditissimus, equiti-
 bus ad Sanctum Mamantem missis, palatium ibidem
 erectum combussit; tum vero leone aereo Circi,
 urso et dracone Hydrii cum insignioribus marmo-
 ribus in currus coniectis, recessit, et obasilione ad
 Adrianopolim posita, eam demum armorum vi
 subjugavit. Ea capta, Macedonum nobilium quam-
 plurimos cum magna multitudine trans Danubium
 deportatos ad ejus regiones collocavit. Leo interea
 impietatis operibus in urbe vacabat.

Et regnante cometes visus est lunarum duarum
 ad invicem junctarum formam referens, quæ
 rursus sejunctæ et in varias formas figuratæ, in
 hominis capite truncati speciem desiderunt. Quo
 portendebatur carens capite caput eorum qui
 postea insurrexerunt adversus Christianos, et stul-
 tissimum Thomam qui ab aliis Christianis scis-
 sioni primus ansam dedit. Exinde terræ motus
 alterni horribiles, fames, siccitates, ardores acris et
 dissensiones intestinæ per totam urbem et regionem
 circumjacentem a diebus Deo infensi imperatoris
 exortæ sunt, atque diu perseveravit dira calamita-
 tum civilium pestis.

imitatus præterea detestandæ hujus hæreseos
 duccem, ejusdem nominis morumque exemplar,
 hæresim ipsam profiteri cepit. Deinde, quæsitis
 sociis et ministris, Joannem dictum Grammaticum,
 magis autem Jannem alium vel Simonem, divina-
 tionibus ex pelvi, veneficiis et sparcitiis celeberrim-
 um, aliosque sensus ejusdem consortes Jannitas,
 Jambritas et Simonitas, quos apud se in palatio
 retinuit. Nicephoro postea laude digno patriarcha
 et qui cum ipso erant episcopis et sacerdotibus
 coram senatu vocalis, ait: « Non vos latet emer-
 sisse quosdam imagines non adorandas asserentes;
 quos si vultis ante vos sisti et de his disserere,
 manifestius veritas patebit. »

Ei nihil respondit divus Nicephorus; sed ad
 astantes magnates conversus: « Dicite mihi, in-
 quit, quod non est potestine cadere? Asstantibus

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ λογχῆσαι cod. sed cf. Michael. c. 8 λογχεῦσις, λοχῆσαι Leo. ¹² τοῦτο Leo cod. ¹³ τόδεest in
 cæteris cod. ¹⁴ ὄθρου cod., lateribus Misc. ¹⁵ μαρμάρ. καλλίστοι cod. — καὶ μαρμάρων καλλίστων cæ-
 teri cod. sed sὺν dativum requirit, vel accs. a φορτώσας; pendentem. et marmoribus electis Misc. ¹⁶ Se-
 quuntur in Leone quæ Georgius 1 et 2 præmisit: Ὁ δὲ Α. μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας
 μανεῖς καὶ τὸν στ. ἀ. θ. Ν. ἐξορίσας, θ. π. ἀ. ἀλ. ἀ. καὶ λ. ἀ. ¹⁷ 814. ¹⁸ καὶ γοῦν ὤφθη τηκηκῶτα κ.
 Coisl. ¹⁹ ἐνωθέντων — διαιρεθέντων Coisl. ²⁰ καὶ — Χριστιανῶν om. Coisl. 310. ²¹ δ. ἀ. cæteri et
 Leo. ²² τῶν cæteri. ²³ προεμήνυσε Coisl. ²⁴ στ. ἐμφυλίου Coisl. 310. στάσις ἐμφύλιος; Coisl. 134.
²⁵ χ. καὶ π. Coisl. 310. ²⁶ ἀρξάμενοι Coisl. 134, ἀρξάμενον P. ²⁷ νόημα? Coisl. 310. ²⁸ Varians.
 cæpp. 1 et 2. Τοίνυν ἀ. τὸν πάλαι τῆς Coisl. 310. ²⁹ ἢ. τῆς αὐτῆς ἔγχεσθαι δυστροπίας · εἶτα Coisl. 310.
³⁰ τῆς ἀσιθείας; (εὐσ.) Coisl. 310. ³¹ Ἰω. Leo, sed Ἰανῆν Theodosius Melit. ³² διαθεῖθ. Coisl. 310.
³³ ὁμ. ἀ. om. Coisl. 310 sed post Σιμ. adjungit ὁμ. πάσης κακίας πεπληρωμένους. ³⁴ καὶ ed. ³⁵ ἐπ.
 τι καὶ διδασκάλους; Coisl. 310. ³⁶ καὶ ed. Leo ³⁷ Ἰστῆον ὡς Coisl. 310. ³⁸ μεγιστάν. cod. μεγιστάνους ed.

ob questionis ambiguitatem hærentibus et tacentibus, patriarcha iterum: «Cecideruntne sub Leone et Constantino sacræ imagines?» His autem annuentibus et ita esse dicentibus, «Ergo, inquit, stabant et antiqua est eorum erectio; quod enim non est neque stat quomodo cadere potest?»

Postquam alii episcopi similia allegarunt ad refutationem hæresis, sacer Euthymius, Sardinum episcopus, cum fiducia dixit: «Audi, imperator, quæ summam dicam. Ex quo Christus venit in terram usque nunc octingenti elapsi sunt anni, et ubique Christus depingitur et in imagine adoratur. Quis igitur arrogans tam diuturni temporis apostolicam et patristicam traditionem audeat abolere ac subvertere? præsertim cum Apostolus dicat: «Itaque, fratres, state, et tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.» — «Licet angelus de caelo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.»

Post hunc Theodorus, servens orthodoxæ fidei defensor, Studii hegumenus, ait: «Ne, imperator, Ecclesiæ statum immutes; dixit enim Apostolus: «Et quos quidem posuit Deus in Ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio pastores et doctores;» non dicit imperatores. Tibi rerum politicarum status et exercitus incumbit cura; horum satage; Ecclesiam relinque pastoribus et doctoribus, juxta divinum oraculum. Quod si nobis ad hæc attendere, nec esse nobiscum fide unitus, etiamsi angelus de caelo descendens vellet nos pervertere, non audiemus eum, nedum imperatorem.»

Tyrannus, his auditis, furore accensus, leonum more, cum simius esset, infremens, cunctis injuriose expulsis, magnum Nicephorum ex urbe ejecit et Theodorum Studitam in exilium egit. Tum Nicephori loco Theodotum Cassiteram ex spathariis et a theatro nomen trahentem ordinat. Sic pestis illa et bellua moribus magis quam nomine, pietati bellum indicens, Ecclesiam Dei magis ac magis persequabatur et vastabat, donec justitia divina istum merito plecteret, cujus pessimam originem,

Α Τῶν δὲ τῆ ἀσαφείᾳ ἡ τῆς πύσσεως ἀπορούτων καὶ μὴδὲν ἀποκριθέντων ἡ, εἰρετο πάλιν ὁ πατριάρχης· «Ἐπεσον ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἰσαύρων αἱ ἔγιατα εἰκόνες;» ἡ Τῶν δὲ κατανεσάντων καὶ τὸ, ναί, προσειπόντων· «Οὐκοῦν ἔστατο πάντως;» καὶ ἡ ἀρχαίκων αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἡ; τὸ γὰρ μὴ ὄν μὴδ' ἰστάμενον πῶς δύναται ἡ πεσεῖν;»

(8) Εἶτα ἡ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τοιαῦτα ἡ προτεινάντων εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἰρέσεως, ὁ ἱερεὺς ἡ Εὐθύμιος ἡ Σάρδης παρῆσιασάμενος λέγει· «Προσχε, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐν ἐπιτομῇ ἡ βήθησομένους· ἀφ' οὗ ἦλθε Χριστὸς ἡ ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι νῦν ἀτακῶσα ἔτη ἡ παρῆλθον, καὶ πανταχοῦ στηλογραφεῖται ἡ Χριστὸς καὶ ἐν εἰκόνι προσκυνεῖται ἡ. Ποῖος οὖν αὐθάδης τολμήσατε τὴν τοσοῦτου χρόνου ἡ ἀποστολικὴν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν ἀθετῆσαι ἡ μετασαλεῦσαι; μάλιστα τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος ἡ· «Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκατε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εἰτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡ.» ἡ «Κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.»

(9) Μεθ' οὗ ἡ ἀπεκρίθη καὶ Θεόδωρος ὁ ζηλωτὴς καὶ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ τῶν ἡ Στουδίου ἡγούμενος, λέγων· «Μὴ παρασάλευε, βασιλεῦ, κατὰστασιν ἐκκλησιαστικῆν· εἰρήνη γὰρ ὁ Ἀπόστολος;» ἡ «Καὶ οὐδ' ἐμεν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡ Ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καὶ διδασκάλους, ἡ οὐκ εἶπε βασιλεῖς· σοὶ ἡ μὲν γὰρ ἡ πολιτικὴ κατὰστασις ἐπιστεύθη καὶ τὸ στρατόπεδον· τούτων ἡ φρόντιζε καὶ τὴν ἡ Ἐκκλησίαν ἔσον ποιμῆσι καὶ διδασκάλους κατὰ τὸν θεὸν λόγον. Εἰ δὲ μὴ βούλει προσέχειν τούτοις ἡ καὶ εἶναι μετὰ τῆς πίστεως ἡμῶν, κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἡ καταλθὼν βουλῆθῃ παρατρέψαι ἡμᾶς, οὐκ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ, μήτι γε ἡ βασιλείας ἡ.»

(10) Ὁ οὖν τύραννος, ταῦτα ἀκούσας καὶ ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, καὶ λόντειον ὁ κίθηκος βρύξας, καὶ πάντας μεθ' ὕβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν ἡ μέγαν Νικηφόρον ἡ τῆς πόλεως ἀπαλάσας, ὡσαύτως καὶ ἡ Θεόδωρον τὸν Στουδίου ἡ ἐξορίσας ἡ, ἀντιχειροτονεῖ τὸν ἀπὸ σπαθαρῶν Θεόδοτον τὸν Κασσιτηρῶν καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπιλημμένον. Καὶ οὕτως ὁ ἀλιθῆριος καὶ θηριότροπος; μᾶλλον ἡ θηριώδης, ἐπαρθεὶς κατὰ τῆς εὐσεβείας, μεζέως ἡ δέλωκε τὴν ἡ Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρει

Varie lectiones et notæ.

ἡ ἀσφαλ. τῆς π. cod. ed. ἡ ἀποκριθέντων καὶ μ. ἀπ. Coisl. 310, ἀποκρ. cod. ed. ἡ ἡ οὐ adl. Coisl. 310. ἡ ἔφη add. Coisl. 310. ἡ ἦσαν add. cod. et ed. quæ ἔχουσιν ante τὸ inserit. ἡ ἀνάστημ. cod. ἀναστήλωμα Coisl. 310. ἡ πῶς εἶναι δυνήσεται ἡ π. Coisl. 310. ἡ καὶ Coisl. 310. ἡ τινὰ add. Coisl. 310. ἡ ἐπιθ. Σ. Coisl. 310, Eὐκ. Σ. ed. Εὐθ. Σάρδων Leo. ἡ ὦ om. Coisl. 310. ἡ δι' ἐπιτομῆς Coisl. 310. ἡ Χριστὸς ἡ Coisl. 310. ἡ τοςούτων χρόνων Coisl. 310. ἡ II Thess. II, 15 et Coisl. 310 15 ἐδιδάχθητε. ἡ ἡμῶν iidem. ἡ Gal. I, 8. ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἐπιτιμῆσαι τὸν ἀλιθῆριον Leo. ἡ Μεθ' οὗ Bulg.—ὁ Χριστὸς Vat. Bulg. ἡ πρ. καὶ τῶν Coisl. 310, πρ. τῶν Leo. ἡ Eph. IV, 10: Καὶ αὐτὸς Χριστὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀπ. τοὺς δὲ πρ. τοὺς δὲ εὐαγγελιστὰς, τοὺς δὲ π. καὶ δ. τῆ om. ed. ἡ σὺ μὲν γὰρ cod. ἡ λοιπὸν τούτων Vat. ἡ τ. πρ. ἔνεκα τῆς Coisl. 310. ἡ οὐρανῶν ed. ἡ σου add. Coisl. 310. ἡ βασιλεὺς cod. βασιλεῦ Coisl. 310. ἡ καὶ τὸν — ὡσαύτως om. Coisl. 310. ἡ N. τὸν μ. ed. ἡ τὸν add. Coisl. 310. ἡ Στουδ. cod. Στουδῆτην? — τῶν Στ. ed. om. Coisl. 310. — ἡ εἰθ' οὕτως καὶ τὸν μ. N. τῆς π. ἐξέωσα; καὶ περιορίσας Coisl. 310-12. Θ. τὸ ἐπίκλην K. Coisl. 310.

σφόδρα, μέχρι⁸⁸ τούτου ἐνδικῶς ἢ θεία⁸⁹ δίκη με-
τήλθεν, οὐ τὴν κακίστην γένεσιν καὶ μοχθηρίαν καὶ
θεοστυγῆ προαίρεσιν καὶ δυσσεβείαν καὶ μέντοι⁹⁰
καὶ χαλεπὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ὁ θεοπέσιος Νι-
κτιφόρος διαβρήθη ἐστηλιτεύων φάσκει ·

(11) Ἐ Παρορᾶ θεός καὶ ἤρξε⁹¹ καθ' ἡμῶν ἀνθρω-
πο; · οὐκ οἶδα εἰ ἀνθρώπων λέγειν χρῆ⁹², ἀλλὰ μὴ
θηρίων καὶ θηρίων ἀγριώτερόν τε καὶ πικρότερον.
Τί γὰρ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐλεινότερον καὶ τῆς
δυστυχίας ἀθλιώτερον; Ἡλίκοι κακὸν εἰς τὴν βασι-
λείαν εἰσεκώμασεν⁹³, διφυῆς μὲν τὸ γένος καὶ μι-
ξοδόξωτος, πολυειδῆς τε⁹⁴ τὸν τρόπον καὶ ἀναλεύ-
θερος καὶ τὴν γνώμην ἀστάθερος⁹⁵. Τὸ μὲν οὖν
προσεχῶς αὐτῷ ὑπηργγόμενον καὶ πολυγνώριμον —
ἐκ γὰρ τῆς Ἀρμενίων⁹⁶ ὠρμητο γῆς, ὅθεν εἰπεῖν
τὸ δύστροπον καὶ κακότηδες · — τὸ 684 δὲ ὡ;⁹⁷
πορφωτάτω καὶ παλαιῶν τυγγάνων,⁹⁸ καθὰ τῶν
πρεσβυτέρων ἐξιστοροῦσι τινες; οἱ τὰ ἐκείνου καὶ
τῶν ἐκείνου πατέρων ἐκ πολλοῦ παραδοθέντα Ἰσασιν,
οὗδ' ἐνευθεν καθαρὸς⁹⁹ ποθεν ἐκπέφυκεν εἴπερ¹⁰⁰
ἐκ τῆς Ἀσσυρίων φυλῆς; κακίστην¹⁰¹ παραφύδα
ἐκφῶναι, ἐξ ὧν τὸ πατρῶον ἐπεφήμιζεν¹⁰² αἶμα.
Κατήχθη γὰρ ἐκ τῶν Σαναχεριμ [παίδων], (173^b)
ὅς δὴ τῶν Ἀσσυρίων ἤρξε ποτε, καὶ ὑπὸ τῶν φύν-
των καιρίαν τὴν¹⁰³ πληγὴν ἐδέδεκτο · καὶ γὰρ οἴγε
φονίας δεξιὰς τῷ γεννήτορι ἐπαντείνοντο τῷ πα-
τραλῶφ¹⁰⁴ λύθρω ἐμμολυόμενοι, αὐτόχειρές τε [τῆς
σφαγῆς] τοῦ τεκόντος γενόμενοι, αὐτεῖα πρὸς τοῖς
χωρίοις τῶν Ἀρμενίων φυγάδες οἰχόμενοι¹⁰⁵ ἀνασώ-
ζονται¹⁰⁶. Τούτου δὲ τοῦ πατροφόνου σπέρου κατὰ
τὴν ἡμετέραν γενεὰν πικρῶς¹⁰⁷ τρηθέντος παρα-
πλαστήσας ἀνδροφόνος καρπὸς, οὐκ οἶδ' ὅθεν, Ῥω-
μαίων¹⁰⁸ τοῦτο κατακρήντων¹⁰⁹, τὸ δεινὸν ἐκεκλή-
ρωτο¹¹⁰ · οἷς εἰς τόδε τὸ¹¹¹ φῶς, οἷς οἶδεν ὁ ἀνασχόμε-
νος; κρίμασι, προσχθεῖς¹¹² πονηροῖς καὶ ὀλεθροῖς ἐν-
τρίφεται καὶ συναύξεται¹¹³ ἤθεστέ τε καὶ πράγμα-
σιν¹¹⁴. Ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γούν λαοῖς; καὶ τῆς
Ἀρμενίων παρδάλεως ἑτεροθαλῆς¹¹⁵, σύνθετόν τε
καὶ ἀλλόκοτον τίγριδος εἶδος ἐκ νόθου καὶ κιθόλου¹¹⁶
ἐξέφυεν¹¹⁷ υἱὸς Ἀρμένιος; ἢ Ἀσσύριος εἰδεχθέστε-
ρος, καὶ λέων μὲν τὴν προσηγορίαν, λέοντος δὲ τὸ
[μὲν] ἀρπακτικὸν εἰς τὸ ἀσφαλὲς κεκτημένος, τὸ
δὲ ἐλευθέριον οὐδαμῶς προϊόμενος, χαμαιλέων δὲ
ὡσπερ οὖν τὸ εἶδος, οὕτως καὶ τῆς φύχης τὸ πολύ-
μορφον διὰ τὸ τοῦ γένους ὑπουλόν τε καὶ ὑφαλον,¹¹⁸
ἐξ ὧν ἡμεγαλαύχει τῆς δυστροπίας καὶ τοῦ δόλου τὸ
κικρυμμένον καὶ ἀνεξαγόρευτον. Καὶ γὰρ ἐμπα-
λῆτο λαυθάνειν τὸ ἐνδομυχοῦν τῆς γνώμης σκοτεινὸν

A perversitatem, agendi rationem Deo infensissimam,
impietatem, ac denique funestum vitæ exitum di-
vus Nicephorus aperte infamia notans ait :

« Oculos avertit Deus et nobis incubuit homo ; sed
quid hominem dico, imo bellua, et belluarum scri-
pissima crudelissimaque. Quid enim hac calamitate
miserabilius, quid hoc infortunio infelicius ? Quan-
tum malum in imperium intulit iste natura duplex
et genere semibarbarus, moribus multiformis, illi-
beralis et sententia inconstans ! Sive spectetur
quatenus propior nobis est ac multis notus (« Armenia
enim terra oriundus est, unde eloquii du-
rities et morum pravitas), sive consideretur in
longinquo et in antiquitate, prout narrant senem
quidam scientes ea quæ de ipso deque ejus pa-
tribus longa traditione perhibentur, impura est
ejus origo, siquidem ex Assyriorum gente pessi-
mum genus duxit, ex iisque patrium hausit san-
guinem. Originem enim ducebat e filii Sennacherib,
qui regnavit olim in Assyrios, et a suismet liberis
casus est : namque isti, ut parricidas manus ge-
nitori suo injecerunt, et paterno cruore inquinati,
auctori suæ vitæ mortem ipsi intulerunt, statim in
Armenia tractus fugitivi salutem quæsierunt. Ea
hac parricida semente ad nostram generationem
infeliciter servata germinavit homicida fructus, qui,
nescio unde, Romanis ad hanc pœnam damnatis,
diras sortitus est partes ; atque, ut probe sciunt
qui hanc subeunt damnationem in lucem editus in
pravis perniciosisque educatus est et crevit mori-
bus et æctionibus. Ex Assyriorum igitur læna et
Armeniorum pardo hybrida, mistum quoddam ac
monstruosum ex adultera spuriaque copula natus est
tigris quidem qui Armenia magis quam Assyriae U-
lius videtur. Etenim Leo quidem erat nomine, et
sicut leo idoneus erat prædæ in latebram rapiendæ ;
sed leonis generositate omnino expers, chamæleonta
multo magis referrebat ut vultu, ita et anima versi-
formi, quia originem habebat ignotam et occultam,
et quia immanitatem perfidiamque suam celare ac
nemini manifestare affectabat. Siquidem nitebatur
ut lateret ipsius animus tenebris obvolutus, va-
riusque consilio, et ad nocendum proclivis ; et
quasi omnem impendebat operam atque curam, ut
nunquam consonaret cor labiis, sed aliud mens
sentiret, aliud lingua proferret : in tantam impie-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ οὐ add. Coisl. — καὶ περιωρίσας cod. ⁸⁹ θεῖη ed. ⁹⁰ καὶ μὲν γε καὶ Coisl. 310 καὶ μὲν γε τὴν 134. ⁹¹ εἴξε
cod. ⁹² χρῆ λ. ἀ. θ. καὶ τῶν θ. π. τ. καὶ ἀ. om. τι — ἀθλ. Coisl. 310. ⁹³ εἰσεκώμασεν Coisl. ⁹⁴ π. δξ ed.
⁹⁵ ἀστάθερος P. ⁹⁶ Ἀρμενίου Coisl. 310. ⁹⁷ ὡς deest in ed. ⁹⁸ τυγγάνων cod. ⁹⁹ καθαρῶς ed. et Coisl. ἐκ-
πέφυκεν P. ¹⁰⁰ ὡς δὴ τῆς Ἀ. Coisl. 310. ¹⁰¹ κακίστης παραφύδος ἐκφῆναι P. κακίστην παραφύδα ἐκδύνα
ed. κακιστ. παραφύδ. ἐκφῶναι cod. ¹⁰² ἐπέφυ. cod. ¹⁰³ τὴν om. Coisl. 310. ¹⁰⁴ πατρῶν Coisl. ¹⁰⁵ οἰχόμενοι
cod. ¹⁰⁶ ἀνασώζοντο Coisl. 310. ¹⁰⁷ πικρῶς τηρ. καὶ cod. ¹⁰⁸ Ῥ. τ. καὶ cod. τηρηθεῖς καὶ ed. ¹⁰⁹ κατα-
κρήν. cod. κατακρήνεις P. ¹¹⁰ ἐκ. sci. ἢ ἡμετέρα γενεά. ¹¹¹ ὅς — οἷς; cod. ed. ¹¹² τὸ om. Coisl. 310.
¹¹³ προσαχ. Coisl. 310. ¹¹⁴ αὐξ. Coisl. 310. ¹¹⁵ πρ. P. πράξασιν ed. ¹¹⁶ ἐτεροθαλῆς ed. ¹¹⁷ ἀκιθόλης
P. ¹¹⁸ ἐξέφυ γούνης Ἀρμένιος ἢ Ἀσσύριον εἰδεχθέστερος ed. ε. γ. εἰς Ἀρμενίαν ἢ Ἀ. ε. Coisl. 310 —
προσεμ. ed. — δι Coisl. 310. — ἐνδομυχοῦν Coisl 310.

iatum et malitiam incidit vita ipsius, ut intolerabilis inintelligibilisque et diabolica ejus pravitas ac nequitia omnibus manifesta seret. »

χρῆσιν, ὡς ἕτερα μὲν μελετῆν κατὰ νοῦν, ἄλλα δὲ προσφέρειν ἐν τῷ ἁγίῳ στόματι. Ἐπι τοσοῦτον γὰρ ἀφιλοθείας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφορώτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ τὴν διαιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον. »

Cum igitur imperatoria potestate vel potius tyrannide, Deo permittente, potitus est, adversus veram fidem omnem profundit animi furorem ac dolum, et amulatur in omnibus prædecessorem suum impium Copronymum, ejusque instar totam sui ipsius committit vitam perditis quibusdam ac nequissimis hominibus, impuris et vitæ turpitudine infamatis, corruptis anima et corpore, incantamenta, philtrea, fascinationem omnemque flagitii speciem perpetrantibus, qui Christianam religionem omnino abnegarunt.

Istos ultro sibi familiares facit et assecras, et obtemperat perniciosos eorum consiliis et suggestionibus, seque velut peccati servum mancipat, et hamo fallaciæ et iniquitatis captus peccator ille dire transfigitur. Tria enim olim ipsi promissa suggesserunt: orthodoxæ fidei nostræ abnegationem, sacrarum imaginum depositionem et piorum persecutionem. Et sic, inquit, ad summam pervenies felicitatem, ita ut multo longius post tempus præsentem vitam finias quam quivis alius.

Illis igitur et hujusmodi perniciosis fallaciis deceptus vecors et miser, et sicut erat, manifestatus, aditu difficilis et forma turpior (si enim leonis nomen, simii vultus ipsi erat), sit nequior agendi ratione, insolentior moribus, effertior animo, impetu infrenior, impurior, impotentior, immitior et tyrannide sævior.

Elatus enim ignavus et infelix imperator uendacii insidiisque pestium istarum, sic bellum aggreditur. Primo quidem adversus divina nostra dogmata impiam movet linguam; deinde, æmulatus et in hoc impiissimum Copronymum Cononem, convocat, istius instar perversum ac tumultuosum conciliabulum, vel potius Judaicum synedrium, cui scelestissimus ipse interest et præest; et videtur iterum in templo Domini abominatio desolationis,

Variae lectiones et notæ.

ἁ συμφωνῆσαι x. cod. et P. συμφωνήσιν γαρδίην ed. ἁ τῷ om. Coisl. 310. ἁ ἄλλ' ἑδδ. cod. ed. ex ἄλλα? ἁ αὐτοῖς cod. et Coisl. 154. ἁ κατ. om. Coisl. 310. Nuncusque in colice obelis notantur verba Nicephori a Georgio laudata. ἁ συγχώρησιν Coisl. 310. ἁ ἀσκήσαντες et ἠρνημένοι cod. ἀσκήσαντας. ἁ ἠρνημένοις Coisl. 310. ἁ τούτ. cod. τούτους ed. ἁ μεταταίς δ. καὶ ψ. δ. ed. Coisl. ἁ cod. ut οἶον P. οἶα ed. Coisl. ἁ παρίπτεστος cod. et ed. παρίπτυστος margo P. ? ἁ ὑπεσχημένα cod. ὑπεσχ. Leo. ἁ ἀπρ. καὶ δ. π. η. τὴν Coisl. 310, δ. π. η. τὴν Leo. ἁ sic P. μεζῶν cod. μήκιστον C. ἁ διανοήσης et καὶ τις δ. cod. et καὶ τις ἀδιανύσαι ed. — ἄλλος διανύσαι ed. ἁ Τοιαύταις οὖν καὶ τ. τ. cod. ἁ ἐλευθέραις Coisl. 310. ἁ καὶ τὴν θέαν αἰσχίστερος Coisl. ἁ γ. καὶ cod. et P. καὶ post γὰρ ed. ἁ φαυλότερον Coisl. φαυλοτρ. cod. ἁ σκαρῶτερ. cod. ἁ τῇ γνώμῃ, ἀντιθασος cod. ἁ sic cod. et P. ἀκάθικτος ed. ἁ ἐμβριθέστατος cod. ἁ καὶ βουλή Coisl. 310. ἁ κατὰ Χριστοῦ Coisl. 310 ἁ πρώτων ed., πρώτα Leo. ἁ θείων cod. et P. ἱερῶν ed. ἁ om. Coisl. 310. ἁ δὲ καὶ ζ. τὸν Coisl. 310? ἁ δ. Κωνσταντίνον καὶ ὁμ. ἀρθ. Coisl. ἁ ἐργαστήριον Coisl. ἁ ὁ; cod. et P. cū Coisl. 310. δ Coisl. 154.

Α καὶ καλῆμβουλον καὶ πρὸς τὸ βλάπτειν ἐπιβράβει· καὶ πως ἦν ἐκπεπονημένος αὐτῷ καὶ ἐπιτετριθυμένον μήποτε συμφωνήσῃ ἁ καρβία 685 τοῖς ἀφιλοθείας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφορώτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ ἁ τὴν διαιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον. »

(12) Ἐπεί οὖν τῆς βασιλείου ἀρχῆς, μᾶλλον δὲ τυραννίδος Θεοῦ συγχωρήσει ἁ λαβόμενος, κατὰ τῆς ἀμωμῆτου πίστεως· δλον ἐκχέει τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον, καὶ ἀμιλλᾶται κατὰ πάντα τὸν πρὸ αὐτοῦ δυσσεβῆ Κοπρώνυμον, καὶ ὡσαύτως μιαιοῖ τισι καὶ παμπονήροις ἀνθρώποις τὸ πᾶν τῆς ζωῆς καταπιστεύει, ἀσελγεί τε καὶ ἐπὶ βίον αἰσχρότητι βεδοημένοις καὶ κατεφθαρμένοις τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, γόησι καὶ φαρμακοῖς καὶ λαοπλάνοισι καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἀσκήσασι ἁ καὶ ἅπαξ ἀπλῶς τὴν Χριστιανῶν ἠρνημένοις ἁ Θεοσέβειαν.

(13) Καὶ δὴ τούτους ἁ ἀσπασίως εἰσοικίζεσθαι καὶ περιπτύσσεισθαι, καὶ ὑποκύπτει ταῖς ψυχοφόροις αὐτῶν ἁ διδασκαῖς καὶ μυσήσιν· καὶ οἶον ἁ τῆς ἀμαρτίας ἀνδράποδον ἐξανδραποδίζεσθαι καὶ τῷ ἀγκίστρῳ τῆς ἀπάτης καὶ παρανορίας δελεασθεὶς ὁ παράπτυστος ἁ δεινῶς περιπαιρεται. Τρία γὰρ αὐτῷ προβηκαν τὰ ὑπεσχημένα ἁ, τῆς ἀκριβοῦς ἁ πίστεως ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου τὴν ἀρνησιν, τῶν θείων εἰκόνων τὴν καθάρσιν, τῶν εὐσεβοῦντων τὴν δίωξιν. « Καὶ οὕτως εἰς ἄπρον εὐημερίας ἐλάσαις, φησὶν, ὡς καὶ ἐπὶ πλείστον καὶ μέζονα ἁ χρόνον τὴν παροῦσαν ζωὴν διανύσης ἁ et καὶ τις ἄλλος. »

(14) Ταύταις ἁ οὖν καὶ ταῖς τοιαύταις ἐλευθέραις ἁ ἀπάταις φενακισθεὶς ὁ μεταίσφρων καὶ κτηνώδης, καὶ καθάπερ ἦν εἰδεχθῆς καὶ δυσέντευκτος καὶ τῇ βίῃ ἁ αἰσχρότερος· — et γὰρ λαόντιον 986 τούτου. πειθήριον τὸ βλεπόμενον· — γίνεται καὶ ἁ φαυλότερος ἁ τὸν τρόπον, σκαρῶτερος ἁ τὸ ἦθος, θηριωδέστερος τὴν γνώμην ἁ, ἀτίθασος τὴν ὁρμὴν, (174) ἀκάθικτος ἁ, καὶ ἀνυπόστατος, καὶ ἀλογιστότερος, καὶ ἐμβριθέστερος, ἁ καὶ τυραννικώτερος.

(15) Ἀνακτερωθεὶς γὰρ ὁ δελαιος καὶ ταλαίπωρος τῇ ψευδομαντείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ ἁ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων, οὕτως ἐπανατείνεται ταχὺ τὸν πόλεμον ἁ· καὶ πρότερον ἁ μὲν κινεῖ κατὰ τῶν θείων ἁ δογμάτων ἡμῶν τὴν θεομάχον αὐτοῦ ἁ γλώσσαν· ἐπιτα δὲ ἁ ζηλοὶ κἀνταῦθα τὸν δυσσεβέστατον ἁ Κοπρώνυμον Κόνωνα, καὶ συναθροίσας ὁμοίως ἐκείνῳ πονηρόν τε καὶ ἀγυρτώδες συνακτήριον ἁ, μᾶλλον δὲ ἁ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, ἁ καὶ ἀνέδρος καὶ πρό-

εδρος ὁ ἐξάριστος· γινόμενος, ἔρπαι πάλιν ἐν ναῷ Ἀ Κυρίου τὸ βέλυσμα τῆς ἐρημώσεως καὶ ἀνοίγεται ὅ τὸμα λαλοῦν μεγάλα κατὰ τῆς δόξης Κυρίου καὶ κατὰ τῆς θείας οἰκονομίας μεγαλοβήμονον καὶ ἀλαζυνεύμενον ὅ. Καὶ οὕτως ὁ δεύτερος Κατάφας μετὰ τῆς χριστομάχου σείρας ὅ ἐκείνης πολλὰ καὶ μάττια κατὰ τῆς ἀληθείας κενολογήσας καθαιρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας ὅ ἀναστήλωσιν, μισαῖ τε ὅ Χριστὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, ἐπειδὴ βαρὺς ἦν αὐτῷ Χριστὸς [καὶ] ἐν εἰκόνι ὅ τούτου φίλοι τε καὶ βούλοι.

(16) Διὸ δὴ καὶ ἀνοηταίων κατεφλύδαρει πᾶσαν εἰκονικὴν ἀναστήλωσιν ἀπόβλητον εἶναι τῆ θείᾳ Γραφῇ καὶ λίαν ἀγνώριστον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα φησεῖν τις ὅ; Ὅτι σοφίας ὅ Θεοῦ ὅ ἀδιεξήτατοι λόγοι, ὅ καὶ ὅ ὁ μωρὸς μωραλαλήσει· ὅ ἀμαθῆς γὰρ σφόδρα ὅ καὶ ληρώδης ὑπάρχων οὐκ ἴδει πάντως τὰ χρυσότευκτα ἐκεῖνα Χερουθίμ, ἅπερ ὁ ἱεροφάντης Μωϋσῆς Θεοῦ προστεταχότος ἐτεκτήνατο καὶ ὅ 687 παλαιὰ καὶ ἔννομος σκηνὴ καθύπερθε τῆς κιβωτοῦ ἔφερεν, ὅ δὴ οὐ παρὰ Ἰουδαίους μόνον δεδίχεται ὅ, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ὁ κήρυξ Χερουθίμ δόξης ἀποκαλεῖ σαφῶς ἦτοι τὰ δεδοξασμένα ὅ· ἔτι γε ὅ μὴν καὶ ὅσα ὅ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία καὶ ὅ τῷ θεοπισίῳ Ἰεζεκιὴλ ὄπται καὶ ἐλ τε τοιοῦτον κατὰ τὰς ἱερὰς Βίβλους ὅ ἰσθόρηται καὶ τετίμηται, ἅπερ οὐκ ἔφριξεν ὁ ὅ βέβηλος ἐν εἰδώλων μορᾷ θείῃ, ὅς ἀθιτεῖν ὅ μᾶλλον ὅ προσέσθαι ὅ τὰς θείας ὅ Γραφὰς προσέδμενος, ἐξ ὅν λοιπὸν καὶ Ἰουδαίων ἀπιστότερος καὶ ἀγνωμοσύνητερος εἰκότως νομισθεῖται σὺν τοῖς ὀμόφορον αὐτοῦ· ὅξια γὰρ ὅ τῆς αὐτῶν βδελυρίας, ἀπιστίας τε ὅ καὶ ἀλογίας ὅ φρονήσαντες καὶ ἐκφωνήσαντες ὅ.

(17) Καὶ γὰρ τῷ Χριστῷ κἀνταῦθα προφανῶς ἀπομάχονται, ὅς λαβὼν ὀθόνην λαμπρὰν [καὶ] τὸ ὅ ὑπὲρλαμπρον καὶ ὑπὲρκαλον ἐναπομαξάμενος θεῖον αἶδος ἐκπέμπει τῷ ὅ πιστῶς αἰτήσαντι τῷ ὅ τῶν Ἐδουσηνῶν ἠγεμόνι ὅ Λυγάρῳ· ἐξ ἐκεῖνου δὲ μέχρι καὶ τῆμερον ὅ ἀποστολικὴ παραδόσις καὶ εἰσηγήσει, γνώσεώς τε καὶ μνήμης ἔνεκα ὅν ὅ ὑπὲρ [ἡμῶν] ἔδρασε τε καὶ πέπονθε Χριστὸς, καθὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ὅ Εὐαγγελίοις ἀνιστορεῖται σεβασμίως ἐκτυπούμεν καὶ προσκυνούμεν, κἀν οἱ χριστομάχοι διαβήγυνται.

(18) Καὶ μέντοι ὅ καὶ πρὸς τούτοις παραδόσις καὶ λόγος ἐχόμενος πειθοῦς καὶ ὅ μέχρις ἡμῶν καταντήσας ὅ τὸν θεῖον εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐν εἰκόνι διαγράψαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν ὅ Χριστὸν,

et aperitur os magna loquens adversus divinam gloriam Domini, et adversus divinam providentiam gloriose garruens et jactitans. Et sic alter Caiphas cum caterva illa Christo infensa, adversus veritatem multa et inania locutus, sacram omnem ex ecclesialis deponit figuram, atque odit Christum ejusque famulos, quia ei displicet Christus in imagine representatus et in monumento asservatus, necnon hujus amici et famuli.

βλεπόμενος καὶ ἐπὶ μνήμης ἐπιφερόμενος, ὅ καὶ ἐι

Itaque demens dictabat omnem imaginem esse Scriptura sacra rejectam et omnino prohibitam. Quid ergo ad hæc dicendum? Illud nempe: Sapientia divinae et inscrutabiles sunt sermones, et at stultus fatua loquetur. Ignorantissimus enim iste et insanus penitus nesciebat aurea illa Cherubim quæ propheta Moyses, Deo jubente, fabricavit, veterisque legis tabernaculum supra arcam ferebat, quæ quidem non soli Judæi glorificaverunt, sed et gratia Apostolus vocat Cherubim gloriae seu gloriosa. Illa etiam quæ confecit sapiens Salomon, et quæ divo Ezechieli visa sunt, et alia hujusmodi in Libris sacris referuntur et honorantur: quæ non erubuit ille profanus in idolorum numero ascribere, utpote abolere magis quam admittere divinas Scripturas volens, ac proinde ipsismet Judæis magis incredulus et ignorantior merito haberetur simul cum suis consciiis: quippe qui verba suæ turpitudinis, incredulitati et amentia consonantia dixerunt et locuti sunt.

Tunc vero adversus Christum impie insurgunt, qui, sumpto linteo mundo, fulgidissimam pulcherrimamque suam Deiformem faciem in eo impressam misit Augaro, Edessæ regi, qui eam cum fide rogaverat. Ex illo autem tempore usque nunc apostolica traditione et exhortatione, ad cognitioni ac memoriae commendandum ea quæ pro nobis fecit et passus est Christus, ut referunt venerandæ sacrorum Evangeliorum paginae, illum in imagine representamus et adoramus, quamvis Christi adversarii dolore disruptantur.

Præterea juxta oralem traditionem quæ ut fide digna habetur et usque ad nos pervenit, divus evangelista Lucas in imagine depinxit Dominum nostrum Jesum Christum et inviolatam ejus Matrem; et hæc

Variæ lectiones et notæ.

ὅ πάλιν add. Coisl. 310. ὅ ἀλαζυνόμ. cod. ἀλαζυνόμενος Coisl. 310. ὅ παῖρας Coisl. 310. ὅ ἐκκλησιαστικῆς Coisl. 310. ὅ μ. τε cod. et P. μῖσι τῷ εἰς ed. ὅ εἰκοσι Coisl. 310. ὅ ἐπιφ. cod. et P. φερ. ed. ἐρχ. Coisl. 310. ὅ ἡ add. Coisl. 310. ὅ σοφία cod. — σοφία μωροῦ Coisl. 310. ὅ Eccl. xxi, 20. ὅ Isa. xxvii, 6. ὅ καὶ σφ. Coisl. 310. ὅ δεδέχασθαι cod. et P. δεδέχαστο ed. ὅ τῷ δεδοξασμένῳ P. cod. ὅ γε om. Coisl. 310. ὅ σοφία τῷ Coisl. 310. ὅ Hebr. ix, 5. ὅ ἄθλιος καὶ ed. ὅ ἀθιτῶν P. cod. ὅ προέσθαι C. P. cod. ὅ θείας cod. P. θεοπνεύστους ed. ὅ ἀληθῶς add. Coisl. 310. ὅς ἀλ. ed. ὅ ἀπ. γὰρ καὶ Coisl. 310. ὅ ἀναλογία cod. ὅ ἐκφρονησ. Coisl. 310. ὅ τό om. Coisl. 310. ὅ ἐκπ. π. ed. ὅ τὸ τῶν cod. τῷ Coisl. 310. ὅ ἡγ. om. Coisl. 310. ὅ καὶ μ. τ. Coisl. 310. ὅ ἄνεργ. ἔ. Coisl. 310. ὅ ἐν τ. l. ἔ. ἀν. cod. P. ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν Εὐαγγελίων δόλοις ἀνιστόρηται: ed. τὰ ἐν ταῖς, κ. τ. λ. Coisl. 310. ὅ καὶ μ. π. ed. ὅ π. μ. Coisl. 310. ὅ ἡ. καταντήσας cod. P. κάτεισι τὸν ed. ὅ Κύριον ἡ. Ἰησοῦν om. Coisl. 310.

sacræ imagines asservantur in urbe Roma. Quid dixerim de aliis quæ Hierosolymæ magna cum veneratione adorantur, testantibus nonnullis qui hanc ipsam urbem adierunt, cum nempe plurimas hactenus imagines sacræ ab archetypo fideliter, religiose et accuratim expressæ fuerunt. Item adhuc perhibetur Petrum et Paulum, principes apostolorum, magnalia Dei et quæ operatus est Christus miracula Romæ prædicantes, primum repræsentasse ac Romanis exhibuisse divinam transfigurationem, quomodo apparuerit Moysi et Eliæ medius inter hos sanctos prophetas : quæ quidem imago usque nunc servatur.

Quomodo igitur respicient increduli et ignari prodigium quod hactenus celebratur et videtur in urbe Lydda, in templo Deiparæ consecrato : quod templum apostoli exstruxerunt illa præsentem adhuc degente vitam. Multi enim viderunt adorandam honorandamque et venerandam illam non manufactam imaginem in tabulis cælatam nitidis et fulgidis et namque crassitudinem permeantem. Hanc maligni quidam ethnici ac Judæi abradere tentaverunt, sed irritus periit absurdus eorum conatus : quo magis enim ipsi cælaturam radebant, eo magis enitebat : nihil enim minuebatur habitus forma, vultum, vestitum et omnia divæ Virginis lineamenta indelebilla servans et intacta. Siquidem narratur sanctos apostolos, a sanctissima Deipara moniti, templum in ejus nomine erexisse, et ipsa rogantibus illis templum ingressa et uni columnarum innixa, re-pertam in columna fuisse ejus imaginem, quam multis conatibus, ut dictum est, ethnici et Judæi non potuerunt abradere.

ἐν τῷ κίονι τὸ ἐκτύπωμα αὐτῆς, ὃ καὶ πολλὰ βιασάμενοι, ὡς εἴρηται, Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους οὐκ ἔσχον ἀποξέσαι.

Antiquissimam vero esse imaginum confectionem ac traditionem testatur insuper divina statua quam mulier hemorrholissa prope suam domum Servatori suo Christo erexit, per manifestissimum monumentum indelebilemque præconem, miraculi erga se facti futuris generationibus divulgans vix credibile quo sanata fuerat prodigium. De illa statua peritua iconographiæ magister Eusebius in Historia ecclesiastica loquens, memoratis miraculis quæ operata fuerat sacra herba ex illa divinitus nata cunctosque morbos depellens, addit : « Imagines apostolorum Petri et Pauli ipsiusque Christi colo-

πρὸς δὲ καὶ τὴν ἄχραντον αὐτοῦ μητέρα καὶ τὰς ἱεροτυπίας ταύτας φυλάσσειν⁸⁸ τὴν⁸⁹ Ῥωμαίων πόλιν. Τί δὲ δεῖ⁹⁰ λέγειν περὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἱστορήσαν⁹¹ τινες οἱ αὐτόθι γενόμενοι⁹², ὡς πλείστας⁹³ μέχρι τῆς⁹⁴ δεῦρο πιστῶς καὶ εὐλαθῶς ἱερογραφίας ἐκ παλαιοῦ δι' ἀκριθείας ἀναστηλωμένας,⁹⁵ σεμνῶς περιέποντες προσκυνοῦσιν ; (174b) Ὡσαύτως δὲ πάλιν ἀναγράφεται, ὅτι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ κηρύττοντες ἐν τῇ Ῥώμῃ⁹⁶ καὶ ἀπεποίηκεν ὁ Χριστὸς θαύματα, πρῶτον⁹⁷ τὴν θείαν μεταμόρφωσιν ἐξεκονίσαντες Ῥωμαίοις παραδειδύκασιν, καθὼς ὤρθη⁹⁸ Μωϋσεὶ καὶ Ἠλίᾳ ἐν μέσῳ⁹⁹, τοῖς ἄγιοις προφήταις ἂ καὶ μέχρι τοῦ¹⁰⁰ νῦν σώζεται.

(19) Πῶς οὖν ἀντιβλέψουσιν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἀγνώμονες πρὸς τὸ μέριον τοῦ παρόντος φθόρμενον καὶ ὀρώμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος θαῦμα τὸ ἐν τῇ πόλει [τῇ] καλουμένην Λύδδῃ⁹⁷ ; Ἐπερ ναὸν, ἐτι περιούσης⁹⁸ κατὰ τόνδε τὸν⁹⁹ βίον, οἱ ἀπόστολοι ἐδομήσαντο· πολλοὶ γὰρ θεθέανται προσκυνούμενον¹ καὶ τιμώμενον τὸ ἀχειρότευκτον ἐκείνο καὶ σεβάσιμον ἀπεικόνισμα πλαξὶ τετυπωμένον λαμπραῖς καὶ διαυγέσι καὶ διὰ βάθους κευρηκὸς² ὄλων³, ὃ δὴ καὶ⁴ τινες τῶν δυσμενῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων ἀποξέσαι σπουδέσαντες⁵, ἐματαιώθησαν ἀποτυχόντες τῆς ἀτόπου αὐτῶν ἐπιχειρήσεως· ὅση γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐκτύπωμα ἔξουν, πλειοτέρως ἐξέλαμπεν⁶· οὐδὲ⁷ γὰρ ἦτοον ἐπὶ σχήματος ἔστηκεν⁸ ἡ μορφή, εἶδος τε καὶ στολήν, καὶ ἄλλα τῆς θείας ἀνεξάλειπτα καὶ ἀλώθητα διασώζουσα. Ἱστορεῖται γὰρ ὅτι οἱ ἄγιοι⁹ ἀπόστολοι ὑποσχέσαι τῆς πανάγου Θεοτόκου¹⁰ ναὸν ἐπ' ὄνοματι αὐτῆς ἀνήγειραν¹¹· καὶ αὐτῆς εἰς θέαν τοῦ ναοῦ τῇ αἰτῆσει αὐτῶν εἰσελθούσης καὶ εἰς ἓνα¹² τῶν κίωνων σταθείσης, εὐρεθῆναι

689¹³ (20) [Ἵτι δὲ ἀρχαιοτάτη τοῦτων ἡ ποίησις καὶ παράδοσις], μάρτυς μὲν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὁ θεῖος ἀνδρὶς, ὃν ἔστησεν ἡ αἰμώδους γυνὴ τῷ θεραπευτῇ Χριστῷ παρὰ τῷ αὐτῆς οἴκῳ, στήλην ἑναργεστάτην καὶ ἀπαράγραφτον κήρυκα τοῦ εἰς αὐτὴν¹⁴ γεγονότος θαύματος ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τὸ κατ' αὐτὴν θαυματουργηθὲν παράδοξον δημοσιεύουσα· περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας παρὰ τοῖς εἰκονοτύποις¹⁵ διδάσκαλος Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ μνημονεύσας τὰ τελούμενα θαύματα παρὰ τῆς ἐκείθεν φουμένης ἱερᾶς καὶ θεοβλάστου πόας καὶ ὡς ἦν ἔπασιν ἀλεξίκακον ἐπικουρήμα, ἐπάγει¹⁶ φάσκων·

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ φυλ. cod. P. διαφ. ed. ⁸⁹ τί δὲ δεῖ cod. — Τί δὲ λ. π. γε τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ὡς ἱστορήσαντες Coisl. 310. ⁹⁰ τῶν? ⁹¹ περιαγγέλλουσι add. Coisl. 310. ⁹² πλείστα cod. ed. sed πλείστας margo P. ⁹³ τοῦ δ. Coisl. 310. ⁹⁴ ἀναστειλόμ. Coisl. 310. ⁹⁵ ἐν τῇ πόλει Coisl. 310. ⁹⁶ πρῶτα τῆς θείας μεταμορφώσεως Coisl. 310. ⁹⁷ καὶ add. ed. ⁹⁸ ἐν μ. om. Coisl. 310. ⁹⁹ τοῦ om. Coisl. 310. ¹⁰⁰ Ἀυδδῆ Coisl. 310. ¹ αὐτῆς. ² τόνδε τόν cod. P. τὸν τῆδε ed. ³ εὐλαθῶς add. ed. ⁴ κευρηκὸς cod. ⁵ ὄλων C. ὄλου e l. ⁶ ὃ δὴ τ. Coisl. 310. ⁷ ἀπαχεροῦν πειραθέντες διεξέσαν μανικῶς, ἀλλὰ διήμαρτον μάλα τῆς ἀνοσίτου ἔγγ. οὐδὲν γὰρ Coisl. 310. ⁸ ἐξέλαμπον ed. ⁹ οὐδὲν cod. ut ed. et Coisl. ¹⁰ ἔστηκεν Coisl. 310. ¹¹ ὅτι οἱ ἄγ. ἀπ. om. Coisl. 310. ¹² π. Παρθένου τῇ πρὸς τοὺς ἀποστόλους αὐτόματον ἀναδοθῆναι τὸ σεβάσιμον τοῦτ' ἁρῆμα· ὅτι δεῖ Coisl. 310. ¹³ ἀνεγείρει cod. ¹⁴ ἐν P. cod. ¹⁵ deest in cod. nostro ut in codd. Paris. præter Coisl. ¹⁶ εἰς ἂ. γ. om. Coisl. 310. ¹⁷ εἰκονομάχοις Coisl. 310. ¹⁸ ἐπήγαγε Id.

εἶτι ἵ τῶν ἀποστόλων ἵ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου καὶ αὐτοῦ δὴ ἵ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν. »

(21) Μάρτυς δὲ καὶ ἡ ὄψις, διδάσκαλος ἀψευδῆς, τό τε μῆκος ἵ τοῦ χρόνου σαφῶς δείκνυσι καὶ τῶν σεπτῶν ναῶν ἡ κτίσις, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνέκαθεν ἵ ἱερῶν σκευῶν παρὰ τῶν εὐσεβοῦντων [ἡ] ποιητῆς καὶ ἀφιέρωσις ἀπειρος τῷ κλήθει τυγχάνουσα. Οὐ μὴν [δὲ] ἵ ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ πτυχαὶ τῶν ἀγίων ἵ Εὐαγγελίων τοὺς ἱεροὺς τύπους ἐξωθεν φέρουσαι ἵ ὑπὸ πάντων πιστῶν σεπτῶς προσκυνούμεναι, οἱ τε θαῖοι κίονες καὶ αἱ σιλαβαὶ καλούμεναι, αἱ ἵ τὸ σεβάσιμον τοῦ ἱεροῦ διατειχίζουσι θυσιαστηρίου· καὶ γὰρ οὐδεὶς ἐτέρῳ λόγῳ ἡ τοῦ ἵ προσκυνεῖσθαι πάντως ἕνεκα, [ἄμα] ἵ τῷ συμπραχαιμένῳ τοῦ σταυροῦ τύπῳ εὐσεβῶς ἀρχῆθεν ἐνταῦθα κἀθιστῶνται ἵ.

(22) Ἄλλ' ὁ γε θηριώνυμος καὶ λεοντότροπος Β ταῦτα παραγραφάμενος πάντα ἵ ἔσπευδεν δεῖ μάλιστα πᾶσαν θείαν εἰκόνα ἀποστρέφειν ἵ καὶ λήθη βαθεῖα παραπέμπειν· ταῦτῃ τοι θεομαχῶν ἐπὶ δήμου τοιαῦτα κατατολήσας· ὁ ἐμδρόντιστος παρῆρσιάζεται λέγων· « Ὡσπερ ἵ ἐκ τῶν ὄψεων ὁμῶν ἵ, ἀδελφί, τῆς εἰκόνας ἐξωλοθρεύσαμεν, 690 οὕτω δὴ καὶ ἐκ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἵ ὡς Θεοῦ ἵ δούλοι καὶ φίλοι ἵ σπουδάσατε. » Καὶ γὰρ (1750) ἵ « ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα καὶ καλεῖν πρὸς Κύριον πλάνησιν. » Κάντεῦθεν τοίνυν τοὺς εὐρισκομένους ἕχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἡ τινος ἀγίου ἵ δειναῖς τιμωρίαις ἵ καὶ κολάσεσι καταδίκαζεν ὁ ἀλάστορ καὶ αἰμοδόρος. Καὶ οὕτω κρεωκοπούμενοι ἵ καθ' ἕκαστην ἡμέραν καὶ καταθυόμενοι διαφθείροντο πανταχοῦ οἱ θεοσβεῖς ἵ, καὶ πολλοὺς ἐνδύξους ἵ καὶ περιφανεῖς παφόνευκεν, μοναχοὺς τε ὁμοίως τῷ θανάτῳ παρίδωκεν.

(23) Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἀπειδῶς καὶ ἀπανθρώπως ἵ διεπράττετο· κατὰ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ [τῶν] εὐπορωτέρων ἄλλην πονηρὰν ἐπιλόμαν ἵ ὁ πονηρὸς καὶ πεμμήχανος ἐξυρίσκει· βούλομενος ἵ γὰρ αὐτοὺς ἔλευσε καὶ πένητας ἀπεργάσασθαι, τί ποιεῖ; Αἰτίας ἵ αὐτοὺς ἀφύκτοις καὶ ἐγαλήμασι περιβάλλει ἵ, προφασίζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, ἵνα τῷ δεῖσι τῶν ἐγκλημάτων πᾶσαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ἀναλογήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἵ ἐκείθεν σωτηρίας. Ἔστιν ἕτε ἵ [ὁ] καὶ συνεβίαζε ἵ καθ' ὧν τινῶν ἀνδρικωτέρων ἡ [εὐφυστέρων ἵ, βασιλευν τῆς εὐανδρίας ἡ] εὐφυῖας αὐτῶν ἵ· τινῶν D μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυττεν, ἄλλων δὲ τὰ μέλη ἡκρωτηρίαζεν ἵ, ἐτέρους δεσμοῖς κατέχων, μεθ' ἡμέ-

ribus in picturis servatas esse compertum habemus. »

Idem testantur oculi, magistri fallere nescii, cla-
reque ostendit longum temporis spatium, necnon
sacra vasa numero infinita a piis viris primitus
facta et consecrata. Item etiam ipsæ naves augus-
tas sanctorum Evangeliorum imagines deforis præ-
ferentes ploque cunctorum fidelium cultu honoratæ,
sicut et venerabiles columnæ solæ dictæ, et rever-
endum et sacrosanctum altare sustententes : nullam
enim aliam ob causam quam ut adorentur, simul
cum crucis imagine illic ab origine pie collocantur.

Verum his omnibus allegatis, bellua nomine
moribusque Leo totis viribus nisus est omnem sa-
cram imaginem evertere et in profundam demer-
gere oblivionem, istiusmodi blasphemias coram
populo demens ille audet aperte proferre, dicens :
« Sicut ab oculis vestris, fratres, imagines sustuli-
mus, ita eas a cordibus vestris, tanquam Dei fa-
mulum et amici, auferre festinate. » — (« Stultus
enim fatua loquatur, et cor ejus inania meditabitur,
ut perficiat iniquitatem et loquatur ad Dominum
fraudulenter. ») Exinde Christi vel sancti alicujus
imagines habere repertos duris suppliciiis et morte
damnabat arrogans et sanguinem sitiens tyrannus.
Et sic crudeliter quotidie trucidabantur viri pii,
nobiles illustresque ; monachos etiam morti tra-

didit.

Ita quidem erga orthodoxos immitem imma-
nemque se præbebat, adversus magnates vero ac
ditiores aliam pessimam inventionem callidus oc-
cultiæ machinator excogitavit. Hos nempe ad ino-
piam et mendicitatem redigere in animo habens,
quid machinatus est ? eos litibus et criminationi-
bus implicat inextricabilibus falsorumque insimulat
deliatorum, ut accusationum timore perciti
totam substantiam ad sese exinde expediendum
absumerent. Generosioribus et nobilioribus quibus-
cunque vim inferebat, generositatis eorum et nobili-
tatis invidia : aliis oculos eruebat, aliorum extremas
corporis partes abscidebat, alios in vinculis detinebat,
quorum aliquos singulis diebus ad mortem mitte-

Varie lectiones et notæ.

ἵ καὶ ed. δεῖ καὶ Eus. H. E. vii, 48. ἵ αὐτοῦ add. Eus. ἵ ἀ. δὲ τοῦ Coisl. 310. ἵ μῆκιστον τοῦ Id.
ἵ ἔτι καὶ τῶν l. Id. ἵ οὐ μὴν δὲ Vat. Bulg. ἵ τῶν ἀγ. ἵ om. Coisl. 310. ἵ φέρουσιν παρὰ Χρι-
στιανοῖς τῷ Εὐαγγελίῳ προσκυνουμένους (ut ed. pro προσκυνουμένους) Coisl. 310. ἵ ἄ Coisl. 310.
ἵ ἡ τούτῳ πρ. P. cod. ἵ ἄμα Vat. Bulg. ἵ καθιστόρητο Vat. Bulg. — sic P. καθιστῶντες cod.,
καθιστόρηται ed. ἵ π. τ. παρ. Coisl. 310. ἵ καταστ. Id. ἵ οὐν add. Coisl. 310. ἵ ἡμῶν cod.
his, secundo loco Coisl. 310. ἵ περιτιρήσειν ὁμεις add. e. l. et Coisl. 310. ἵ καὶ τοῦ βασιλέως add. ed.
et Coisl. ἵ φ. καὶ δ. Coisl. 310. ἵ Isa. xxvii, 6. ἵ καὶ προσκυνούντας add. C. ἵ τ. καὶ θανάτῳ
κ. Coisl. 310. ἵ κρεονομούμενοι Id. ἵ θεοσ. ἀνθρωποι. Καὶ ταῦτα Id. ἵ ἐνδ. καὶ περιδύπτους ed.
ἵ ἀπαύστως ed. pro ἀπανθρώπως. ἵ ἐπ. τινὰ π. Coisl. 310. εὐρίσκει ed., ἐμμηχανήσατο Coisl. 310. ἵ γὰρ
post et Id. ἵ αἰτίος P. ἵ προσ. cod. et P. ἵ οἰκείας Coisl. 310. ἵ ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ Id. ἵ συν-
ετιάζε cod. et C. συνεσκαύαζε κατὰ τινῶν? ἵ καὶ εὐφ. Coisl. 310, 49 εὐφ. — ἡ om. P. et cod. ex
homo utelento. ἵ αὐτῶν cod. et P., αὐτοῖ; ed. ἵ καὶ a Id. Coisl. 310.

bat; inter quos fuit ipse Michael, excubitorum cohortis generis principatum: apud imperatorem enim calumniam passus fuerat quasi adversus eum conspirasset, quem idcirco compedibus vincitum in carcere asservatum tenebat.

Instante autem Salvatoris nostri Natalitii festo noctu, voluit e medio tollere; verum a propria uxore prohibitus, et festi reverentia motus, vivere permisit. Michael carcere detentus, hoc cognito, omnibus consilii participibus secreto indicavit: Nisi custodia eximere me studeatis, omnes vos apud imperatorem deferam. Erat cum ipsis et palatii papias, Michaeli affinis. Ipsi igitur noctu armati sub vestibus gladios ferentes, papia portas aperiente, ac si sacerdotes essent casulis vestiti, ingressi sunt. Imperatore in ecclesiam adveniente, exsiliunt, eumque comprehensum membratim et in frusta secant projicientem sacrilegam animam in palatio in quo prædecessorum imperatorum nullus occisus fuerat prius.

Cæterum eadem hora in carcerem irruentes Michaeliem educunt et ad celebritatem inducunt, et pro compedibus devincto tænia imperiali cinctum declarant, adeo ut in eo illud psalmi dictum impleteretur: « Ad vesperam! commorabitur fletus et ad matutinum lætitia. » Post hæc scelesti cadaver vilibus pannis involutum lintri impositum exsecrandaque illius membra ad insulam Proten dictam efferunt, ubi filios ejus tondentes, monasticum habitum suscipere coegerunt, ad hanc, nescio unde, calamitatem pro tantis malis subeundam damnatos.

Considerandum autem est quomodo aliquam vim habuerint impiorum infamiumque istorum verba, quomodo eorum doctrina aliquam habuerit veritatem speciem, et in cæteris imperii ordinibus omnino servata et agnita fuerit; nunc vero illud nullo modo cognosci potest: simul enim Oriens et Occidens evangelicam apostolicamque sequitur et exsequitur doctrinam, nec unquam in alio imperio ubi sunt Christiani, illegitima, injusta, Deoque infensa, et a Christiana pietate aliena surrexisse reperitur ista hæresis, imo nec apud ipsos,

Α ρας τινάς τῷ θανάτῳ ἡ παρέπιμψε, ἐξ ὧν ὑπῆρχε καὶ ἡ Μιχαὴλ ὁ τὴν τοῦ ἐξκουβίτου τάγματος ἀρχὴν διέπων· διεβλήθη ἡ γὰρ τῷ βασιλεὶ ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ὃν εἰρκτῆ καὶ πέδας εἶχε τηρούμενον.

691 (24) Τῆς δὲ ἡγεθλίου τοῦ Σωτήρος ἡμέρας ἐνστάσης τοῦτον ἠβουλήθη νυκτὸς ἀνελεῖν Κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς διὰ τὴν ἐορτήν, εἶασεν αὐτόν· ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκτῇ ὧν. τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις ἐμήνυσεν, ὡς εἰ μὴ σπουδάσῃτε ἐξελθεῖν με τῆς φρουρᾶς, πάντας ὑμᾶς καταμηνύσω τῷ βασιλεὶ. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου παπίας, συγγενὴς ὧν τοῦ Μιχαὴλ. Οὗτοι, τῇ νυκτὶ ὄπλασθέντες ἐνδοθὲν τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντος, ὡς ἱερεῖς μετὰ φελονίων εἰσῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως· εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθόντος, εἰσπηδήσαντες (καὶ τοῦτον χειρωσάμενοι μελῶν κατέκοιαν, ἀπορρήξαντα) τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἀνήρητο.

(25) Δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἀπελθόντες, ἐξάγουσι τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἐορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου στεφηφόρον, ὡς κληρωθῆναι ἐπ' αὐτὸν τὸ τοῦ ψαλμικοῦ λόγιον τό· « Ἐσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς καὶ εἰς τὸ πρῶν ἀγαλλίασις. » Μετὰ δὲ ταῦτα ῥακίους εὐτελεῖσι περιβαλόντες τὰ τοῦ ἀλιτηρίου μέλη καὶ εἰς ἀκάτιον ἐμβάλοντες τὸ παμμίαιρον αὐτοῦ σῶμα κατὰ τὴν καλουμένην **692** Πρώτην νῆσον ἐκπέρουσιν καὶ κατορύττουσι· ἐνθα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀποκειράντες μονάσαις πεποιήκασιν, οὐκ οἶδα ἀνθ' οὗτου ταύτην κριθείσαν τὴν συμφορὰν ἀντὶ τοσοῦτων κακῶν εἰσοδέσασθαι.

(26) Προσεκτεῖον δὲ ὡς εἶγε τινὰ λόγῳ εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυσσεβῶν τούτων καὶ δυσωνύμων ἡ ἀληθείας ἔμφασιν τὰ παρ' αὐτῶν δογματιζόμενα, καὶ τὰς ἀλλοίας ἱσαρχαίαις ὑπῆρξέ που πάντως πεφυλαγμένα καὶ γνωσκόμενα· νῦν δὲ οὐδαμῶθεν ἐπιγῶναι τοῦτο πάρεστιν· ὁμοῦ τε γὰρ ἐφ' ἡμῶν καὶ ἐσπερία λῆξις τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἀποστολικὸν τοῦτο περιέπονται (175^b) καὶ διατελοῦσι κτηρυγμα· καὶ οὐποτε ἐν ἀλλῇ ἐξουσίᾳ, ἐνθα Χριστιανοὶ τὸ ἄθεσμον ἐκείνο, καὶ πρᾶνονμον, καὶ τῆς Χριστιανῶν θεοσεβείας ἀλλότριον παρφυεὶν κα-

Variae lectiones et notæ.

²² τ. δεινῶς ἀναίρει Coisl. 310. ²³ καὶ om. ed. ²⁴ διεβλ.—ἐν om. Id. simile propter initium. ²⁵ Καὶ τὴν Γενέθλιον τοῦ Σωτήρος ἐνστάσαν ἐκδεχόμενος διελεῖν, καὶ οὕτως αὐτὸν διαχειρισσάσθαι, ἀλλὰ γε θεῖα ψήφῳ καὶ δορυφόρων ξίφει κρουρηγῆθαι αὐτὸς ἐνδικῶς, μέσον τοῦ θελοῦ ναοῦ τὴν πολλοὺς ναοὺς καὶ φυγὰς καὶ σῶματα λίαν ἀτιμάσαντες ψ. ἀπορρήξας, εὐθύς ἐπικουμᾶται τῷ τῆς βασιλείας διαδημητιὸν δεσμοτῆτος ὡς ἐν ἐκείνῳ ὧν τῆς ζωῆς τὴν στέρησιν ὑπομείναι, στεφηφόρος ἀντὶ δεσμοφόρου καθίσταται. Οὕτως οὖν καταστρέφει τὴν βίβλητον αὐτοῦ καὶ βαρβαρῶδη βίον, καὶ τὴν ἀνοσίαν καὶ παμπόνηρον ψ. ἀπορρήγνυσιν ἐν Coisl. 310 et 314. ²⁶ ἡμῶν aid. ed. sed om. etiam C; loco ἡμέρας Leo. — σ. τοῖς μετ' αὐτοῦ ed. sed Leo ut cod. ²⁷ νυκτὶ cod. et ed. ²⁸ καὶ — ἀπορρήξαντα om. ed. ²⁹ ἀνήρηται, γενόμενος πολυστόμου μαχαίρας· ἔργον πικρὸν καὶ ὀλέθριον, τῆς ἀσπίδος καὶ βδελυρῆς ζωῆς δίχεται τὴν περαιοσιν καὶ δίχην τῶν τεταλιμημένων ἐσπράττεται παράδοξον καὶ ἐξαισίον ἐν τόποις εὖς καὶ ζῶν ὁ ἐξάριστος καὶ τρισάθλιος κακῶς ἐδεθλώσεν· καὶ σφαριζόμενος· αἰσχροῦς τῷ λουτρῷ (λύτρῳ) τῶν ἁγῶν αἱμάτων ὁ πολλῶν αἱμάτων Χριστιανῶν ἐμφωρηθεὶς ἔχρανεν Coisl. ³⁰ Ps. xxix, 6. ³¹ περιβλήθην καὶ ἀκατίῳ μικρῷ εἰς τοῦτο εὐτρεπισθέντι ἐμβάλλεται τὸ π. καὶ ἀκάθαρτον ἄ. σ. καὶ κ. τὴν (α') ἔ. ν. καὶ κατορύττεται, οὐκ Coisl. ³² τὸ — σῶμα—τὰ μέλη Leo. ³³ κριθ. cod. et P. κατακρ. ed., κατακριθείσα Coisl. 310 sc. τὴν Πρώτην. ³⁴ σ. ἄ. τ. κ. ἔ. P. et cod. σ. τος. κ. ὑποδ. ed. ³⁵ τ. ἰ. cod. et P. ἰ. τ. ed. ³⁶ δυσμενῶν Coisl. 310. ³⁷ καὶ ἀλ. ἐναύγασμα τί ἐν τοῖς παρ' ἄ. δογματιζόμενοι; ἀμυδρῶς πως ἐφέρετο Coisl. ³⁸ κτιζ. ed. ³⁹ ἔ. δὴ τ. καὶ ἄπ. ed. ⁴⁰ sic cod. et P. περιέποντες δ. ed. ⁴¹ καὶ ὅπου τε ἐν P. cod. ⁴² sic cod. et P. ἔκ θ. ed.

ταλαμβάνεται θεοστραγῆς δόγμα, οὐδέ, ὅσον εἰς μνή-
 μην ἀφείχθαι τῶν πονηρῶν καὶ μυστρῶν συνταγμά-
 των, ἀλλ' ἢ μόνον κατὰ τὴν δούλην ταύτην καὶ
 ἠυδαποδισμένην καὶ τὰ θεῖα κατ' ἐξουσίαν παίζου-
 σαν, ἐν ἧ τὸ ἐμπροσθεν καὶ πρόσωπον τὸ ἴδιον περὶ γῆν
 στρεφόμενον καὶ ἰλυσπώμενον γῆρινον καὶ ἀλαζονικὸν
 καὶ ὑπερήφανον πρυτανεύει φρόνημα, ἔνθα τὸ φιλ-
 αυτον, τὸ φιλαρχον⁷², τὸ φιλήδονον, τὸ φιλόδοξον⁷³,
 ἢ πάντων καταθύμιος⁷⁴ ἀπάλαυσις, τὸ πάντων
 ἐθέλειν ἄρχειν καὶ μηδὲ πρὸς αὐτοῦ θεοῦ ἄρχειν
 καὶ ἡ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης⁷⁵ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αἰ-
 σχύνης κτήσης καὶ περιποίησις· ἔνθεν⁷⁶ ἢ κατὰ τοῦ
 Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων ἕδρις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁ
 διωγμὸς· ἐνταῦθεν κατακυριευόμενον ἢ τυραννοῦ-
 μένον τὸ ὑπήκοον, τοὺς ἐκείνων⁷⁷ δόγμασι καὶ θε-
 λήμασι ὑποκύπτειν ἐκβιάζεται, ὧν ἔνεκεν τὸ ἐμφυ-
 χον κεχάλευται· καὶ ἐσχεδιάσται⁷⁸ ὄπλον, σχήματι
 μὲν τοῦ σωματοφυλακτεῖν⁷⁹ ἠθροισμένον, ταῖς δὲ⁸⁰
 ἀληθείαις τοῦ ἐκπορθεῖν τὴν Ἐκκλησίαν [Χριστοῦ]
 καὶ λητῆρι ἐπιβουλημένον, πρυφάσει τοῦ συμπε-
 ριγράφειν τὴν Χριστοῦ θεότητα ἐν τῇ εἰκόνι
 παραληρούντες· 693 ὡς εἰ τις καὶ τὸ ἡλιακὸν
 τοῦτο δὴ καὶ⁸¹ δισκοιῶδες σῶμα γυγραμμένον ἐν
 τινι τόπῳ, καθὼς ἐν τισιν ὁράται γιγνόμενον, ὑπο-
 δείξειεν⁸², ἐδογματίσειεν ἂν καὶ τὴν τοῦ φωτὸς οὐσίαν
 καὶ αὐτὴν συγγράφειν καὶ περιγράφειν⁸³ ἢ
 πάντως· ἐκ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀποτέμνεσθαι· ἢ πάλιν
 ἀκτίνα ἡλίου⁸⁴ πρὸς δένδρον προσβάλλουσαν ἴδωι,
 εἰ ἐκτεμηθεῖ τὸ δένδρον⁸⁵, συνεκκοπήσεσθαι καὶ
 τὴν ἀκτίνα παραφρόνως ἐνομήσει. Καὶ μέντοι καὶ
 ἐπὶ πυρὸς καὶ ἄλλων τινῶν διανοηθήσονται, ἵνα ἐν-
 δικῶς παρὰ παίδων παιζόντων πιεχθήσονται φρο-
 νοῦντες ἀσυνατώτεροι. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν εἰρημένων
 οὐτε γίνεσθαι οὐτε ὁρᾶσθαι πέφυκεν οὐτε μὴ λέγε-
 σθαι χώραν ἔξει⁸⁶, πῶσω μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀπορρήτου
 καὶ θείας φύσεως ἢ ἐπὶ τῆς ἀπράστου καὶ ἀνερμη-
 γύτου Χριστοῦ οἰκονομίας ταῦτα λέγειν ἢ ἐνοεῖν
 ἀδύνατα καὶ ἀνεπιχείρητα· οὐδὲ⁸⁷ σαρκούμενος ἢ
 πάσων ὑπὲρ ἡμῶν, τῷ σώματι τούτῳ⁸⁸ πέπονθα·
 ἐπεὶ οὕτω γε καὶ εἰ ἄνθρωπος τὸ⁸⁹ καθ' ἡμᾶς εἰκο-
 νίζοι⁹⁰ τῷ σώματι, ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν συνεικο-
 νίζεσθαι ἢ πάντως τευθῆσθαι χωριζομένην⁹¹· τί
 γὰρ ἔτερον θάνατος ἢ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώμα-
 τος; Ὅθεν ἐν τούτοις φαίνονται προδήλως οὐδὲν
 ἤτερον ἀσεβοῦντας ἢ ἀμαθαίνοντας· οὐ γὰρ ἴσασιν
 ὅσον γραπτοῦ καὶ περιγραπτοῦ τοῦ τε γράφειν καὶ
 περιγράφειν τὸ ἰδιόζον καὶ διηλλαγμένον, καὶ διὰ
 τοῦτο φενακίζόμενοι ματαιολογοῦσιν. Ποῦ δὲ ὅπως
 εἰς ἄγραφον ἢ ἀπεριγράφον ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος
 ἤκουσται; ἢ πῶς ὁ τοῦ σώματος ὄρος καὶ λόγος σω-
 θήσεται, εἰ μὴ ταῦτα ἔχοι; Ὅ τοίνυν μὴ δοξάζων
 γράφειν ἢ περιγράφειν τὸν Χριστὸν σώματι, ἢ

quicumque memorie succurrunt, pessimos scele-
 stissimosque populos, nisi tantum apud gentem
 hanc servilem, dejectam, ac Deo quantum potest
 irridentem, ubi cupiditatibus indulgens, materialia
 terrenaque appetens, humi reptans, superbusque et
 arrogans regnat spiritus, ubi amor sui ipsius,
 amor dominationis voluptatumque et honorum,
 ubi omnibus indulgent libidiniibus, omnibus vo-
 lunt imperare nec ipsi Deo subjacere, et humanam
 gloriam, seu potius ignominiam, acquirere nituntur.
 Inde adversus Deum et sancta contumeliae, et Eccle-
 siae persecutio; inde victa perdomitaque voluntas,
 illorum subjacere cogitur dogmatibus ac voluntati-
 bus, propter quae terribilia fabricaverunt et appro-
 peraverunt arma, in specie quidem pro custodia
 corporum collecta, revera autem comparata ad
 vastandam spoliandamque ecclesiam, stulte præ-
 textentes Christi divinitatem in imagine circumscribi.
 Perinde ac si quis solare hoc et disco simile corpus in
 aliquo loco descriptum, sicut in quibusdam videtur,
 ostendendo, contenderet lucis essentiam ac splendor-
 rem conscribi et circumscribi, aut a sole lumen ab-
 scidi; veladium solis ad arborem repercussum vi-
 dens, succisa arbore simul et radium conscindi demer-
 ter arbitraretur. Et sic tamen de igne ac de quibus-
 dam aliis opinabuntur, ut merito a pueris nugantibus
 illudantur tanquam imprudentiora sentientes. Si
 enim ita de præfatis nec fieri, nec videri, nec etiam
 dici potest, quanto magis de ineffabili divinaque
 natura aut de incenarrabili inexplicabilique Christi
 œconomia talia dicere aut cogitare omnino impos-
 sibile est. Neque enim, incarnatus et pro nobis
 patiens, corpore hoc stetit passus est; alioquin si
 quis nos corpore repræsentaret, simul et animam
 repræsentari oporteret, vel, anima separata, essemus
 mortui: quid enim aliud mors quam separatio
 animæ a corpore? Unde in hoc manifeste patent im-
 pli pariter et ignari: quippe qui nesciunt quantum
 descriptum a circumscripto et describere a circumscri-
 bendo distet ac discrepet, ideoque decepti vana
 effutiant. Porro ubi unquam auditum est corpus
 describi et circumscribi non posse? aut quomodo
 corporis natura et ratio servabitur si hujusmodi
 non gaudeat proprietatibus? Qui igitur Christum
 corpore describi aut circumscribi negat, vel quid
 sit corpus ignorat, proindeque rectam non habet
 opinionem; vel corpus cognoscens animæ naturam
 non servat integram. Qui ergo confitetur Christum
 assumpsisse corpus corpori nostro simile, cum hoc
 nostrum describi et circumscribi queat, necessario et
 Christi corpus describi et circumscribi posse confitebitur: si non posterius, ergo nec prius concedet,

Varie lectiones et notæ.

⁷² πρ. τῶν π. γῆν στρεφόμενον καὶ ἰλυσπώμενον ed. ⁷³ τὸ φιλαρχον, τὸ φιλαυτον C. 310. ⁷⁴ ἢ κενό-
 δοξον add. C. 310. ⁷⁵ καταθυμίων ed. ⁷⁶ δ. ἀ. μ. ἔ. Ced. 310. ⁷⁷ ἐνταῦθεν ἰδ. ⁷⁸ τοῖς ἐκείθεν δ. ἰδ.
⁷⁹ ἐσχεδιάστο ἰδ. ⁸⁰ σχηματοφυλακτῆν P. cod. et præcedenti σχημ. ⁸¹ δὲ om. Coisl. 310. ⁸² δὴ τ. ed. τουτουδὶ?
 διὰ τ. Coisl. 310. ⁸³ ὑποδείξας? ⁸⁴ καὶ π. om. Coisl. 310. ⁸⁵ sic cod. et P. ἢ εἰπον δένδρω ed. ⁸⁶ ἦδη
 ἔ. δὲ cod., ἦδει εἰ ἐκτ. τὸ δ. σ. P. ἴδωι, ἐντ. δὲ τὸ θ. συνεγχ. ed. ⁸⁷ ἔξῃ cod., ἔξειν P. ⁸⁸ γὰρ add. ed.
⁸⁹ τοῦτο P. τούτων τι C. ⁹⁰ τῶν x. ἢ εἰκονίζοι τ. σ. ed. τὸ x. ἢ. ἔ. σ. P. ⁹¹ εἰx. Coisl. 310. ⁹² χωρι-
 ζομένων ed. χωριζόμενον Coisl. 310.

quod irrationabile ac ridiculum foret. Nos igitur δ τι ἐστὶ σῶμα οὐκ ἔγνω, ἐξ οὗ μὲν δέξιν ὀρθῆν
non circumscribimus, sed describimus. $\kappa\acute{\alpha}\kappa\eta\tau\eta\tau\alpha\iota$, ἢ γνοῦς σῶμα καὶ ψυχὴν ⁹² σῶζεσθαι
πραταίεται. Ὁ γοῦν ὁμολογῶν σῶμα τὸν Χριστὸν ἀνεληφέναι: ὅποιον τὸ ἡμέτερον, τοῦτο δὲ ⁹³ γραπτὴν
καὶ περιγραφτὴν, [ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα γραπτὸν καὶ περιγραφτὸν] (176^a) εἶναι συνομο-
λογήσειεν· εἰ δὲ ⁹⁴ τὸ δεύτερον οὐ δίδωσιν ⁹⁵, οὐδὲ τὴν πρῶτον ἄρα, δ **694** πάντη ⁹⁶ ἄλλογον καὶ καταγέλαστον.
Ὁὕ περιγράφωμεν ⁹⁷ οὐν ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφομεν.

Effutiant miseri aliud adhuc absurdius: quem **A**
enim circumscribi posse negant, nescio quomodo
imagine circumscribi simpliciores mentiuntur. Si
vero Christum imagine non esse representandum
rursus effutiant, circum illos patulo ore hiat gurges
magistrorum eorum, Manetis, Valentini et Marcio-
nis: nam specie et phantasia incarnatum esse
Verbum Dei arbitrantur, haud minus blasphema
diaboli ore transigentur, qui adversus omnia Dei
decreta insurgere non erubescunt, et quidem qui-
nam? Accusatores eorum qui laudantur, tenebrosi
contra lucem, contra sapientiam ignari, ingratae
creaturae contra vocem divinam.

CCLXIII. Regnum Michaelis Amoræi.

Post hunc perfidum Leonem imperavit Michael
Balbus Amoræus annos 9, et mortuus
est ex dysuria cum vehementissimo renum dolore.
Hic nonnihil de malitia quæ animam ejus pridem
occuparat remittens, quantum videlicet in ergastulis
pœnis et exsilio constitutis libertatem relaxatio-
nemque fictam somnare licuit, impii prædecesso-
ris sui infestam Deo fovebat mentem; pari namque
gravis hæreseos detinebatur unco, ex animi stupi-
ditate et ignorantia. Unde silentio habito: « Qui
ante nos, inquit, ecclesiasticorum dogmatum leges
et statuta perscrutati sunt, de iis examinabuntur,
sive in bonum, sive in malum statuerunt; nos in
quo Ecclesiam procedentem invenimus, in hoc et
perseverandum decernimus.

Erat porro illi filius ex Euphrosyna, nomine Theo-
philus, quem in Magna ecclesia coronavit. Decrevit
autem ut nullum habere liceret sermonem de ima-
ginibus, sed procul abiret ac recederet synodus
Constantini atque Tarasii necnon synodus convo-
cata sub Leone de hujusmodi questionibus, et pro-
fundum de imaginibus servaretur silentium.

(27) Κενολογοῦσι δὲ οἱ ἄθλιοι καὶ ἄλλο ἀτοπώτε-
ρον· ὃν γὰρ φασὶν ἀπεριγραφτὸν, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπ'
εὐθελαίας συμπεριγράφεσθαι τῇ εἰκόνι τερατεύονται.
Εἰ δὲ δὴ μὴ χρῆμα: τὸν Χριστὸν εἰκονίζεσθαι πάλιν
κενολογήσουσιν, ἢ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν χάροδός
αὐτοῦς μεγάλως περικέχηται ⁹⁸, Μάνεντος, Οὐαλεν-
τίνου τε καὶ Μαρκίωνος· δοκῆσει γὰρ [καὶ] φαντα-
σίᾳ τὸν θεῖον Λόγον σεσωματώσθαι ⁹⁹ δοξάζοντες,
οὐδὲν ἤττον τῇ προτέρᾳ τοῦ ψεύδους βλασφημίᾳ ¹⁰⁰
περιπαρήσονται, οἷγε πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν ¹⁰¹
παραταττόμενοι δυσσεβῶς ¹⁰² κατερυθρῶσι· καὶ
ταῦτα τίνες; Οἱ κατηγοροὶ τῶν ἐπαινουμένων, οἱ
σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευ-
τοι, τὰ ἀχάριστα κτίσματα κατὰ τὴν θεολόγον
φωνῆν ¹⁰³.

B ΣΕΓ'. Βασιλεῖα Μιχαὴλ τοῦ Ἀμοραίου.

¹⁰⁴ Μετὰ δὲ τὸ τοῦτον δόλιον Λέοντα ἐβασίλευσε Μι-
χαὴλ ὁ Τραυλὸς ¹⁰⁵ ὁ Ἀμοραῖος ἐτη ἡ ¹⁰⁶, μήνας θ',
καὶ ἀπέθανεν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς σφοδρωτάτης
ἀλγηδόνος τῶν νεφρῶν ¹⁰⁷, ὃς μικρὸν τι τῆς προκα-
τασχούσης ¹⁰⁸ κακίας ὑπερβούς ὅσον τοὺς ἐν εἰρκταῖς,
καὶ πόνοις ¹⁰⁹ καὶ ἐξορίαις ἐλευθερίαν τε καὶ ἀνεσιν
ὄνειρώδη φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δυσ-
ωνύμου καὶ δυσσεβοῦς ὑπέβαλε θεοστυγῆς φρόνημα,
καὶ ὁμοίως τῷ αὐτῷ περιπαρῆ ¹¹⁰ τῆς δεινῆς αἰρέ-
σεως; ἀγκίστρον ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαιδευ-
σίας. Ὅθεν ἐπὶ τσελέντιου ¹¹¹ ἔφη· « Οἱ **695** μὲν ¹¹²
πρὸ ἡμῶν ἐρυσνησάμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ¹¹³
θεσμῶν τε καὶ κανόνων καὶ δογμάτων ¹¹⁴ τὴν ἀκρι-
βείαν, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, εἰ ¹¹⁵
καλῶς ἢ κακῶς ἐθέσπισαν· ἡμεῖς ¹¹⁶ δὲ ἐν ᾧ εὐρο-
μεν τὴν Ἐκκλησίαν βαδίζουσιν, ἐν τούτῳ καὶ διαμέ-
νειν ¹¹⁷ προκρίνομεν. »

(2) Ἦν δὲ ¹¹⁸ αὐτῷ παῖς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι
Θεόφιλος, ὃν καὶ ἔστειψεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ·
ἐθέσπισε δὲ ὡς μὴ ἔχειν τινα ἐπ' ἀδείας κινεῖν λό-
γον περὶ εἰκόνων, ἀλλ' ἐκποδῶν γενέσθω καὶ οἰχέσθω
καὶ ἡ Κωνσταντινίου σύνοδος καὶ ἡ Ταρσίου καὶ ἡ
νῦν ἐπὶ Λέοντος γενομένη ¹¹⁹ περὶ τῶν τοιούτων ζη-
τημάτων καὶ σιγῆ βαθεῖα τῆς τῶν εἰκόνων μνήμης
γενέσθω.

Variae lectiones et notæ.

⁹² ψυχὴ cod. ⁹³ κάκεινο γρ. ⁹⁴ καὶ add. Coisl. 310. ⁹⁵ sic cod. et P. δώσει ed. ⁹⁶ παντὶ ἄλ. κατ.
Coisl. 310. ⁹⁷ περιγράφωμεν—γράφωμεν καὶ x. οἱ ll. ⁹⁸ αὐτοῖς μέγα περικεχνημένοι ll. ⁹⁹ sic cod. et C.
σεσαρκῶσθαι ed. ¹⁰⁰ τῆς προτέρης ψευδοῦς βλασφημίας Coisl. 310. ¹⁰¹ οἰκονομίαν ll. ¹⁰² οὐ add. C.
¹⁰³ θεολόγον γλωτταν Coisl. 310. ¹⁰⁴ ἔξ. M. δ. A. C. τῶν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου
οἰκονομίας ως ed. ¹⁰⁵ ὁ Τρ. om. Coisl. 310. ¹⁰⁶ καὶ add. ll. ¹⁰⁷ τῶν v. ἀρρώστιας τε καὶ α. ll. τῶν v. σ.
α. τῶν v. ed. Leo. ¹⁰⁸ προκατεχ. Leo. C. ¹⁰⁹ ποιναῖς Leo. ¹¹⁰ ἀ. ἀμφοτέρω περιπαρῆς τῆ; δ. ἀ. ἰχθῦς
δίπλην τοῖς τῶν δ. σαθροῖς καὶ ἀσεβῶσιν ἀπέθανεν ἐξ ἀκροτάτης ἀβίστερίας τε καὶ ἀλογίας· ἀμύπητος γὰρ
σφόδρα καὶ ἀπαίδευτος ἐτύγγανεν· ἀμαθίαν γὰρ ἐκ πατρὸς ἀλογίας καὶ ἀπειροκακίας ὡς περιπαρῆσαν οὐσίαν
κληρωσάμενος ἔθεν ἐπὶ λαοῦ δημηγορήσας φησὶν Coisl. 310. ¹¹¹ σελέντιον Leo. ¹¹² οὐν ll. ¹¹³ sic cod. C.
et Leo, τὸν ἐκκλ. θεσμῶν; θ. τε καὶ x. καὶ om. Coisl. 310. ε. θ. τε καὶ x. καὶ om. ed. ¹¹⁴ δ. αὐτοὶ π.
Coisl. 310. ¹¹⁵ ἢ καλῶς ll. ¹¹⁶ ἡμεῖς—βυδίζουσιν om. ll. ¹¹⁷ διαφυλάττειν C. Leo. ¹¹⁸ τοῦτο δὲ ἀκρι-
βοῦντες δεδεδωκυμένον ὡς μὴ θαρρῆναι τινα κατ' εἰκόνων ἢ ὑπὲρ εἰκόνων παρῆσθαι κινεῖν τὴν γλωτταν, ἀλλ'
ἐκ ποδῶν γενέσθω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ C. ¹¹⁹ κροτηθεῖσα ll.

²² (3) Ἐφ' οὗ θωμάς ὁ ἀντόρτης, ²³ τῶν ἀνατολι-
κῶν μισρῶν ἀπάρας ἤδη καὶ λαὸν ἀγυρτώδη καὶ
ἐπιμικτον συλλαξάμενος ²⁴ καὶ ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τὸ
Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας ²⁵ παρ' ἄξιαν
ἐπιέμενος· ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὀρμύμενος,
δυσγενῆς τε καὶ ἀφανῆς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς
Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν μετονομάσας
καὶ υἱὸν Εἰρήνης τῆς βασιλείσσης· κἀντεῦθεν ²⁷
πολλοὺς τῶν Βαρβάρων ²⁸ καὶ Χριστιανῶν ἀπατήσας
καὶ λαὸν ἀπειρον ἐκ διαφόρων ἔθνων συναθροίσας
ἐπὶ τὴν ²⁹ Κωνσταντῖνον πόλιν ἐπήει ³⁰ ἐν ὄχλῳ
βαρεῖ καὶ στέλῳ μεγάλῳ, καθάπερ τι θηρίον ἀλλό-
κοτον καὶ πολύμορφον, ποικίλον τε καὶ πολυκέφαλον,
τὰ πολυειδῆ γένη τῶν ἔθνων ³¹ συναθροίσας ³², καὶ
οἶά τις ἄλλος Σαναχεριμ κατὰ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ
καθοπλισάμενος ³³ ἰμεγαλαύχει τῶν ³⁴ ἐπομένων
πρὸ κλήθει καὶ κατηλαζονεύετο, μὴ πάμπαν, ὡς
εἶπε, νόησας ³⁵, ὅτι ³⁶ ἐ οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ
πολλῆν δύναμιν, καὶ **696** γίγας· οὐ σωθήσεται ἐν
κλήθει ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ψευδῆς ³⁷ ἵππος· εἰς
σωτηρίαν· ἢ καὶ ³⁸· ἐ Κύριος· διασκηδάζει βουλὰς
ἔθνων ³⁹· καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἡ
πόλις (176^b) οὐκ εἶχεν Ἐξεκίαν, εὐσεβῆ φημι ⁴⁰
καὶ ἐνάρετον βασιλεῖα, ἀλλ' οὐ ⁴¹ παρῆθεν ⁴² ὁ τοῦ
παντὸς πρύτανις καὶ φιλόανθρωπος Κύριος πολιορ-
κουμένην ⁴³ τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ·
ἀλλ' ἔνεκε ⁴⁴ ἐ τῆς τολαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ
τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, ἔφη καὶ τότε ⁴⁵· ⁴⁶
ἐ Νῦν ἀναστήσομαι καὶ ὑπερασπιῶ ⁴⁷ τῆς πόλειός ⁴⁸
μου καὶ τοῦ λαοῦ ⁴⁹ μου, ἢ οὐ ἐ Δι' ἐμὲ καὶ διὰ
Δαυὶδ, τὸν δούλόν μου, ἢ ὡς ⁵⁰ τότε καὶ ⁵¹ νῦν φησι,
ἀλλὰ ἐ Δι' ἐμὲ καὶ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ φύντα ⁵²
ἔαμην.

(4) Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀχαάβ, τοῦ Σύ-
ρου πολλὰς μυριάδας κατ' αὐτοῦ συνειληχότος καὶ
βρενθυομένου καὶ λέγοντος ⁵³· ἐ Εἰ ἐκποιήσαι Σα-
μάρια ⁵⁴ παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς περὶ μου, ἢ διέλυσε
βαθῶς εὐθύς τοῦ τρισαθλοῦ βασιλέως ὁ φιλοικτιρ-
μων Θεὸς τὸ δέος, ⁵⁵ ἐ Ἰδοῦ, λέγων, ἰγὼ δίδωμι αὐ-
τὸν ⁵⁶ εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἰγὼ Κύ-
ριος· ἢ ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ δὴ παραυτίκα δίδει· ⁵⁷
τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ⁵⁸ ἄλλοτριῶς τὴν ἰδίαν ἰσχύον
καὶ τὸν Δαυὶδ ἀληθεύοντα ⁵⁹· ἐ Κύριος κραταίος
καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ· ἢ Τῆς γὰρ
συμπλοκῆς γενομένης ⁶⁰, δύο καὶ δέκα τῶν ἀντιπά-

Adversus eum Thomas quidam rebellis ex Ori-
entis partibus arma suscepit, et permista humilique
plebe collecta et secum ducta, contra Byzantium
movit imperium affectans quamvis tantæ dignitati
impar. Ditionem Romanam deserens, ipse obscuro
et ignobili loco natus, ad partes Syriæ se contule-
rat, Constantinum se ipsum nominans et impera-
triciis Irenes filium: ex quo, multis tam Barbaris
quam Christianis seductis, magnamque multitudi-
nem ex variis gentibus collectam secum trahens,
Copolim petiit cum exercitu valido et magna classe,
quasi bellua monstrosa et multiformi, variaque et
multicipiti, diversis gentium generibus adunatis, et
ipso quasi alter Sennacherib adversus novam Hiero-
solyman armatus, sequentium multitudine glo-
riabatur et superbiebat, minime, ut decet, reputans
quia, « Non salvatur rex per multam virtutem, et
gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ,
et fallax equus ad salutem; » et: « Dominus dissipat
consilia gentium; » et reliqua. Quamquam enim
plerumque civitas non habebat Ezechiam, impera-
torem scilicet pium et virtute præditum, non ta-
men Rex omnium et misericors Dominus civitatem
suam populumque suum deserebat obsessum, sed
« propter miseriam inopum et gemitum pauperum »
dixit etiam tunc: « Exurgam et protegam urbem
meam populumque meum; » non addit nunc sicut
et tunc: « Propter me et propter David servum
meum, » sed: « Propter me, et propter natum ex
semine David Filium meum, et propter novam Jeru-
salem quam elegi. »

Υἱὸν μου καὶ διὰ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐξελε-

Etenim sub impio Achab, cum Syrus multis
myriadibus adversus eum congregatis gloriabundus
diceret: « Si succerit Samaria toti multitudini pe-
ditibusque meis; » facile brevique miserrimi regis
formidinem misericors Dominus solvit dicens:
« Ecce ego tradam eum in manu tua hodie, ut scias
quia ego sum Dominus. » Quod factum est, et con-
festim tum indigenis, tum extraneis, ostendit suam
virtutem et veritatem Davidici hujus effati: « Do-
minus fortis et potens, Dominus potens in prælio. »
Commisita enim pugna, centum et viginti hostium
millia Israel prostravit. Ut autem hi et illi scirent

Variæ lectiones et notæ.

²² 822. ²³ ἐκ add. C. Leo. ²⁴ προσυλλ. ed. ²⁵ πανούργως add. Coisl. 310. ²⁷ γέτοι ed. γε τοὺς Coisl. 310. ²⁸ β. κατὰ Leo. ²⁹ ἐπὶ τῇ K. C. Leo. ³⁰ ἐπήει om. Coisl. 310. ³¹ ἀθροίσας ed. ³² καὶ ἀνελιγ-
μένους add. Coisl. 310. ³³ ἐξοπλ. Id. ³⁴ τῷ πλ. τῶν ἐπ. Id. ³⁵ ἐν. κατὰ πολλὴν ἀβελτερίαν δε οὐ Id.
³⁶ Ps. κxxiii, 16. ³⁷ ἀ. ψ. Coisl. 310. ³⁸ Ps. κxxiii, 10. σωτ. ἐ ἐν δὲ κλήθει δυνάμει· αὐτοῦ οὐ σωθή-
σεται· καὶ Κύριος Coisl. 310. ³⁹ ἔθνων ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων· ἢ δὲ
βουλὴ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, εἰ Id. ⁴⁰ φημι om. Coisl. 310. ⁴¹ ἐτὶ ποὺ διὰ τῆς τοῦ κρατοῦντος
πολλῆς ἀγνώστιας καὶ ἀπροσεξίας, πεφαναξιόμην τε καὶ διεφθαρμένην γνώμην τε καὶ πίστιν Id. ⁴² περι-
εἶδεν Id. ⁴³ πολιορκουμένον τὸν λ. ⁴⁴ Ps. vii, 8. ⁴⁵ IV Reg. xx, 6. ⁴⁶ που πάντως Coisl. 310. ⁴⁷ ὑπερ
add. Coisl. 310. ⁴⁸ π. ταύτης Id. ⁴⁹ λαοῦ, οὐ ed. διὰ om. P. ⁵⁰ ὡς περ τ. καὶ νῦν φ. ed. καθὼς εἶρηκε
τινὶ ταῦτα πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Coisl. 310. ⁵¹ x. i. τηρικαῦτα πρὸ τῆς ε. δ. 134. ⁵² φύντα Δ.
Coisl. 310. ⁵³ III Reg. xx, 10. Εἰ ἐ. (ῤῥῶ) = ἀρκίσει, πληροφορήσει· ὁ γοῦς Σαμαρείας. ⁵⁴ ταῖς δραξί
C. et cod. LXX ὁ γοῦς alii τ. ἀλώπει· ὁ γοῦς. ⁵⁵ φάσκων add. C. om. λέγων. ⁵⁶ σήμερον III Reg.
xx, 13, om. τὰς. ⁵⁷ δ. καὶ τοῖς ed. γέγηθεν καὶ τοῖς Coisl. 310. ⁵⁸ δ. τοῦς, x. τ. λ. P. cod. τὸν ἱερο-
ψάλτην ἀλ. C. ⁵⁹ Ps. κxiv, 8. ⁶⁰ γεγεννημένης C.

Dei esse hanc plagam, eorum qui in quamdam fugerant civitatem murus cadens viginti septem millia oppressit.

Illa igitur Syri et Armenii insolentia elatus et tumefactus Thomas, Constantini vel potius Dei civitatem depopulabatur unius anni spatio, civibus interim optimo instructos ordine fortiter obsistere paratis, sive tutando forent urbis moenia, sive navali praelio decertandum. Naves enim obsidentium plurimas incederunt et eorum agmina in fugam verterunt. Ipse vero, præ rerum angustia, urbe derelicta, in Thraciam secessit vastitatem illaturus. Illam igitur deprædatus molice, nec ut sperabat, sed ut divina Providentia permittebat propter peccata nostra, nihil amplius perfecit eorum quæ expectabat: siquidem non solum a diverso casu eversum perit quod tanta cura appetebat, sed etiam qua pollere videbatur ac ducebatur gloria et potentia fere spoliatus omninoque orbatus fuit.

Etenim cives, ut dictum est, genecrose et acriter reluctantes vi et auxilio Omnipotentis, et cum tanta spe de moenibus terraque et mari pugnantes strenue ac fortiter, fere penitus putridos illius fastus diluerunt: illis enim propugnaculis, de quibus nimia demens confidentia gloriabatur et superbia, plurimis scilicet ejus navibus exustis, delectisque hostium viris ac decibus devictis, vertigo et magna ægritudo mobilissimum levissimumque Thomam corripuit; quin etiam artificiosas multaque industria exegitatas, quas inexpugnabiles arbitrabatur et capti difficillimas, facile destruxerunt penitusque diruerunt. Et sic « domus quidem David, » Christi videlicet civitas ibat « semper seipsa robustior, domus autem Saul, » hostium scilicet caterva, ibat « decrescens quotidie realiter, et Deus glorificabatur, et videre erat manifeste in ipso vere adimpletum illud sacrum oraculum: « Destruixisti omnes spes ejus, posuisti firmamentum ejus formidinem, » et reliqua psalmi. Unde urbis incolæ cantabant: « Hi in curribus, et hi in equis, » et reliqua psalmi.

τοῦ ἑ, ἔθου τὰ θυρωράματα αὐτοῦ δειλῶν, » (177) καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ. Ἐνθεν τοι ἑ καὶ οἱ τῆς πόλεως ἐψάλλον ἑ. « Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, » καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ.

Ac divinus sermo illis promptam citatissimumque ipsorum inimici casuum quam opportunè præ-

Α λων μυριάδας ὁ Ἰσραὴλ κατηκόντισεν ἑ. Ἴνα δὲ κάκεινοι καὶ οὗτοι μάθωσι ὡς θεήλατος ἡ πληγὴ, τῶν διαπερευγόντων εἰς τινα πάλιν καταπεσὼν ἐν τείχος κατέχυσε χιλιάδας κζ'.

697 (5) Ταύτη τοίνυν ἑ τῇ ἀλαζονείᾳ τοῦ Σύρου καὶ τοῦ Ἀσσυρίου χρησάμενος καὶ ὁ ματαιόφρων Θωμᾶς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μᾶλλον δὲ Θεουπόλιν, ἐφ' ἕνα χρόνον ἐπόρθει, τῶν πολιτῶν γενναίως ἑ ἀντιπαραταττομένων καὶ τειχομαχοῦντων καὶ ναυμαχοῦντων· τὰς γὰρ πλείστας αὐτῶν ναῦς ἐπυρπόλησεν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων αὐτῶν ἐτροπώσαντο. Ὁ δὲ, ἀμνηστία ληθθεὶς, τὴν πόλιν ἀφείς ἐπὶ τὴν Θράκην ἐχώρει ἑ, ταύτην ληϊζόμενος· λαφυραγωγῆσας οὖν αὐτὴν μετρίως, ἀλλ' οὐχ ὡς ἡλπίζεν, ἀλλ' ὡς ἡ θεία Πρόνοια παρεχώρει ἑ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, οὐδὲν πλέον ἤνυσεν ὢν προσεδόκησεν· καὶ γούνομό μόνον εἰς ἐναντίωσιν αὐτῷ παρέστη ἑ καὶ περιετράπη ἑ καὶ παρέδθη ἑ τὸ σπουδαίωμα, ἀλλὰ γε καὶ ἕπερ ἑ ἔχειν ἐδόκει ἑ καὶ καταφαντάζετο κλέος καὶ σθένος ἀπειγυμνώθη μικροῦ δεῖν καὶ δόλωλεν ἑ.

(6) Οἱ γὰρ τοι ἑ πολιτεῖ, ὡς εἴρηται ἑ, γενναίως τε καὶ σφοδρῶς ἀντιπαραταξάμενοι ἑ τῇ ῥοπῇ καὶ συμμαχίᾳ τοῦ κρείττονος καὶ μετὰ τοιαύτης ἐλπίδος τειχομαχοῦντες ἑ, καὶ πεζομαχοῦντες, καὶ ναυμαχοῦντες ἀνδρικῶς καὶ καρτερῶς ἑ, ἅπαν ἑ σχεδὸν τὸ σαθρὸν αὐτοῦ φρούραγμα κατέλυσαν· τὰ γὰρ θυρωράματα, ἐφ' ὧν ἑ πεπορθῶς ἀνοήτως ἔγαν ἐνηδρύνετο καὶ καταθραύνετο, τὰς ναῦς αὐτοῦ ἑ λέγω ἑ τὰς πλείστας πυρπολήσαντες; καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων καὶ στρατοπεδάρχας; τροπώσαντες, σκοτοδινία πολλὴ καὶ ἀμνηστία περιέσχε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουφώτατον Θωμᾶν· καὶ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰς πολυμηγάνους αὐτοῦ ἑ καὶ πολυτρόπως ἑ ἐξυρρημένας ἐλεποίσεις πάσας, ἀκαταμαχῆτους ὄσας ἑ, ὡς ἔρετο, καὶ δυσαλώτους, διέφθειραν 698 καὶ κατέλυσαν εὐπατῶς ἔρθη. Καὶ οὕτως ἑ ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ, ἑ ἤγουν ἡ τοῦ ἑ Χριστοῦ πόλις, ἑ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο ἑ, ὁ δὲ οἶκος Σαουλ, ἑ ἦτοι ἑ τῶν πολεμίων τὸ στέφος, ἑ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει; τῷ ὄντι, καὶ θεὸς ἑδοξάζετο, καὶ ἦν ἑδεῖν ἑναργῶς ὄντως ἐπ' αὐτῷ πληρούμενον τὸ ἱερὸν ἑ λόγων ἑ· « Καθεῖλες πάντα: τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ ἑ καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ· Ἐνθεν τοι ἑ καὶ οἱ τῆς πόλεως ἐψάλλον ἑ. « Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, » καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ.

(7) Ὁ δὲ θεὸς λόγος ἑ παρεγγυώμενος καὶ προεπαγγελιζόμενος αὐτοῖς; εὐ μάλα τὴν ἀθρέαν καὶ

Variae lectiones et notæ.

ἑ κατηκόντισαν C. 310, ἐπάταξεν — ρ' χιλιάδας. III Reg. xx, 29. ἑ Ταύτην. τ. τὴν ἀλαζονείαν ed. ταύτ. τ. ἀλαζονί· eod. Τὴν τοίνυν βαρβαρικὴν ὄφρην καὶ ἀλαζονείαν τοῦ τε Ἀσσυρίου καὶ τοῦ Σύρου χ. καὶ θ. ὁ μ. καὶ τὴν K. μ. δὲ θ. ἐφ' ἑ. χ. ἐκπορθῆσας καὶ τὴν Θράκην δηώσας καὶ λαφυραγωγῆσας μετρίως καὶ οὐχ ὡς οὐκ εὐδοκίμων ἀπεκαρᾶσκει, ἀλλ' ὡς C. ἑ ἀνδρείως ἀ. C. ἀνδρ. παρατ. ed. ἑ συνεχ. C. ἑ προσχώρησεν Coisl. 310. ἑ περιέσθη hl. ἑ te adl. C. ἑ ἀπέθη τὸ σπουδαίωμα C. ἑ δ C. 310. ἑ ἑδ. ἐχ. C. 310. ἑ δόλωλεν eod. ἑ τοι om. ed. ἑ ὡς ἑ. om. C. ἑ ἀντιπαραταττομένοι C. ἑ τ. καὶ ν. καὶ μέντοι π. Coisl. 310, τ. καὶ ν. 130. ἑ καρτερικῶς P. ἑ ἀπ. ὁ. σχ. ἑ σ. Coisl. 310. ἑ ἐφ' ἑ C. ἑ λ. δὲ τὰς κλ. ν. Coisl. 310, λ. δὴ τὰς πλείστας ν. 130. — στρατοπεδάρχ. eod. — στρατοπεδάρχων P. — Θωμᾶν om. C. — καὶ μὴν καὶ ἀλλὰ P. ἑ αὐτοῦ post ἐλ. Coisl. 310 et 130. ἑ πολυτρόπως ed. ἑ ὁ. καὶ δ. ἑρετο Coisl. 310. ἑ II Reg. iii, 4. ἑ ἦτοι Χριστοῦ π. C. ἑ καὶ ἑπρ. — ἑπ. om. P. ex humioioteleuto. ἑ ἦτοι om. ed. ἑ τὸ ὑάτερον λ. i. ed. καὶ δ. θ. i. l. Coisl. 310. ἑ Ps. lxxix, 40. ἑ αὐτῶν — αὐτῶν δ. διήρπασον (διήρπασαν LXX) πάντας; et reliqua, psalmi 42-44 C. ἑ ε. c7; C. 130. ἑ Ps. xs, 7. ἑ αὐθι; add. C.

ταχίστην κατέπτωσεν τοῦ ἰχθροῦ αὐτῶν, ἀπεκρί-
 νατο ὡς μόνον οὐχὶ λέγων ὡς ἰ. Τέκνα ὡς, μακρο-
 θυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπιβουήσαν ὑμῖν
 ὄργην· κατεδίωξε γὰρ σε ὁ ἰχθὺρός σου· καὶ ὄψει
 αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει καὶ ἐπὶ τρυφήλου· ὡς
 αὐτῶν ἐπιβόη. — ἰ. Θαρσείτε ὡς, τέκνα, καὶ βοή-
 σατε πρὸς τὸν Θεόν ὡς. — Ὁ γὰρ ἰπαγαγὼν ὑμῖν
 τὰ ὡς κακὰ ἐπέβη· ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην
 μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. »

(8) Ἐπεὶ οὖν ἀποκαμῶν ὁ τάλας καὶ πεπλανη-
 μένος ἀνόνητα ὡς πολεμῶν καὶ ματαιωποῦν καὶ
 μάλα δὴ ἀπογνοῦς, ὡς τοῦ σκοποῦ διαμαρτήσας ἐκ
 διαμέτρου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὡς αὐτῶ κα-
 τόπιν προδήλως φερομένων ἡμέρῃ καὶ ἡμέρῃ, καὶ
 πρὸς τοῦτοις μαθῶν ὡς ὡς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ τοὺς
 Βουλγάρους εἰς συμμαχίαν κατ' αὐτοῦ προσκα-
 λίστατο, παρῆρθε τὴν πόλιν ἰθάλας, κατ' αὐτῶν
 ὄντων ἔρχετο, οὐδὲ δὴ καὶ μαχεσάμενος καὶ πολλοὺς
 αὐτῶν διαφθείρας, εἰς Ἀρκαδίου πόλιν ἐκτετὸν ἀσφα-
 λίζεται, ὅθεν τὴν κατὰ ὡς πρόσθεσιν αὐτοῦ ἀσπί-
 νειαν καὶ ἐλάττωσεν ὑποφωμόμενος· ὅθεν οἱ περὶ 699
 αὐτῶν, αἰσθόμενοι σαφέστερον τὴν τε δεινὴν οἰκειαν
 ἀπάτην καὶ τῆς κενῆς ἐπιβόης ἀποτυχίαν καὶ τὴν
 ἐκείνου κλησιάζουσαν πανωλεθρίαν, ἤρξαντο κατὰ
 μικρὸν ὑποχωρεῖν καὶ ὑποβρέειν καὶ ὡς καταλιμπά-
 νειν αὐτῶν ὡς μάταιον καὶ λαοπλάνον.

(9) Ὁ δὲ γε ὡς Μιχαὴλ ταῦτα μαμαθηκῶς ὡς, αὐ-
 τίκα τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως
 πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε· καὶ δὴ περικαθίσας βραχὺν
 εἶνα καιρὸν καὶ τοῦτον ἀμογητὴ χειρωσάμενος καὶ
 τὴν τρυφήλου ὡς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὡς συνή-
 θειαν πεπατηκῶς καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ ὡς χι-
 τρος καὶ πόδας καὶ οὕτως ἀνασκαλοπίσας, κατέπαυσε
 τὸν ἐν τρισὶν ἔτεσι δι' αὐτοῦ κατάρξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύσοιστον ὡς ἐμφύλιον πόλε-
 μον.

(10) Ἀσχαλουμένου ὡς δι' Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀν-
 τάρτην θωμάδιν καὶ τῆ πρὸς τοῦτον φροντίδι παντὸς
 ἄλλου καταφρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία καὶ αἱ
 καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρ-
 χῆς περιηρέθησαν ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων λα-
 θόντων ἀρχὴν ἄριτι πρῶτον διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμπα-
 τίας· καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσσεβείαν καὶ
 ταπεινοῦν καὶ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν τὰ τῶν Χρι-
 στιανῶν πράγματα.

(11) Ἐν τοῦτοις οὖν ὄντων καὶ οὕτως τῶν
 πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ μὲν ἐκ δυσουρίας
 καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλιγηθῆνος κακῶς ἀπηλλάγη τοῦ
 ζῆν, διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος,
 ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

Variae lectiones et notae.

ὡς ἀπεφώνησε Coisl. 310. ὡς λέγων Coisl. 310. ὡς τέκνα—ἐπιβόη Baruch. iv, 25, om. ed. ὡς om. Coisl. 310, γὰρ οἱ σου om. Bar. ὡς τὴν τρυφήλου Deut. xxxiii, 29. ὡς θαρσήσατε Bar. 27. ὡς ἴσταται γὰρ ὑμῖν φησὶ τοῦ ἰπαγαγόντος μνησὶ (Scholium a secunda manu codicis, textui in P. e Barucho insertum ubi ἰπαγαγόντος ut in cod.) ὡς ἡμῖν ed. sed ὑμῖν Bar. 29. ὡς τὰ om. Coisl. 310. ὡς 825. ὡς ἀνόνητα C. ἀνονήτως ed. ὡς αὐτῶν om. ed. προμηνε sequens αὐτῶν. ὡς μ. ὡς om. Coisl. 310. ὡς τὴν κ. πρ. ἀσθ. ὡς C. κατὰ τὴν πρόθεσιν ὡς ἀσθ. ed. ὡς ὑποφωμόμενος καταλιμπάνοντες Coisl. 310. ὡς Ὁ δὲ M. καὶ τ. Id. ὡς ὑπὸ τῶν ἰδίων φέλλων καὶ συγγενῶν προδοθέντων Scholium ab ed. in textum receptum, in C. ut codicis in textu et in Leone d. opt. ὡς οὐ κατὰ τὸν τρ. κ. Coisl. 310. ὡς ἀρχὴν Id. ὡς αὐτ. cod. αὐτῶν ed. ὡς δύσαστον cod. δύσαστον ed. ὡς 824. ὡς 829. ὡς Ἀσχ.—Εὐφροσύνης om. C. 310 et 330 cum in § 1 et c. CCLXIV, 3 invenitur, sed cf. praeter Leonem etiam Cod. 91, 5 99, 16.

A dicens et praenuntians, quasi respondebat dicens :
 « Filii, patienter sustinete iram quae supervenit
 vobis : persecutus est enim te inimicus tuus, sed
 cito videbis perditionem ipsius, et super cervices
 ipsius ascendes. » — « Animaequiores estote, filii, et
 proclamate ad Dominum ; » — « qui enim induxit vo-
 bis mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam
 iucunditatem cum salute vestra. »

Defatigatus igitur ille infelix, animo aberrans,
 frustra debellans, incassum laborans, omni spe
 fractus, utpote a proposito sibi sine ex diametro
 deflexus, rebusque suis sese manifeste retro feren-
 tibus de die in diem, et insuper compertam habens
 Bulgares a Michaelle adversus ipsum fuisse in auxi-
 lium vocatos; confestim urbe relicta contra eos
 processit : quibus pugnatis multisque eorum caesis,
 in Arcadii urbem refugit, se videlicet infirmiorum
 suspiciens et inferiorem ad congregandum. Unde
 illius viri clarius videntes se terribiliter esse de-
 ceptos et irrita spe frustratos, et imminere istius
 interitum, coeperunt paulatim recedere ac redire,
 ipsamque deserere tanquam fallacem et imposte-
 rem.

His auditis Michael, urbe egressus, cum exer-
 tus valida manu adversus eum processit; quem
 modico tempore obsessum sine labore cepit; tum
 juxta receptam morem cervicem ejus pedibus cal-
 cavit, et pedibus manibusque truncatam palo affixit,
 intestinum difficile et crudele bellum, annis tribus
 continuatum, hominis periculosi morte consocium.

Occupato in hunc modum adversus rebellem
 Thomam Michaelle, et aliam omnem curam hanc
 unica postponente, Creta, Sicilia et insulae vocatae
 Cyclades a Romano imperio distractae sunt ab Africa
 et Arabibus penes quos inde primum, propter pec-
 cata populi et impietatem principum, cepit esse
 potestas totaque Christianorum eorum manui sub-
 esse.

Rebus in hoc statu positis, Michael ex dysuria
 rennumque dolore in cruciatibus vitam amisit. Theo-
 philus, filius ejus, post eum cum matre Euphrosyna
 suscepit imperium.

CCLXIV. *Regnum Theophili.*

A

ΣΣΔ'. *Βασιλεία Θεοφίλου* 17.

Theophilus regnavit annos 12. Hic novus Balsasar fait apudata, Deo infensus; sanctarum imaginum οσφρευπτορ, violator et eversor.

Euphrosyna vero, mater ejus, mittens in omnes regiones, formosas puellas collegit ut earum aliquam Theophilo filio suo desponsaret. Coactis itaque cunctis in palatium, ad triclinium cui nomen Margaritica, malum aureum Theophilo tradidit dicens: « Dona illud ei quæ tibi placuerit magis. » Erat porro inter illas nobilis puella, nomine Icasia, formosissima, qua visa Theophilus, ejus delectatus pulchritudine, dixit: « Per mulierem quam multa manarunt damna! » Illa, pudore perfusa, respondit: « Verum per mulierem scaturiunt meliora. » Ob responsum corde percussus Theophilus, eam quidem dimisit; Theodora vero e Paphlagonia ortæ malum dedit. Coronat autem Theodoram in Sancti Stephani oratorio, ipse simul nuptialem et imperialem coronam accipiens e manu Antonii patriarchæ sancto Pentecostes die, inde ad Magnam ecclesiam processit, muneribus plurimis patriarcham una cum clero et senatu cumulaturo. Præfata porro Icasia, imperii spe frustrata, monasterium ædificavit in quo deionsa vitam contemplativam et philosophicam exercebat, Deoque soli vivens, ad vitæ suæ finem perseveravit, relictis scripto ingenii monumentis pluribus, ut, « Domine, quæ in multis peccatis, » et Magni Sabbati triodium: « Stulte senex, » et alia quædam. Cæterum Euphrosyna, imperatoris mater, palatio sponte deserto, in monasterio cui nomen Gasteria vitam egit quietam. Circensibus vero ludis celebratis Leoni Chamædraconi, protovestiario suo, præcepit Theophilus multifidum proferre candelabrum quod in cæde Leonis Armeni gladio comminutum fuerat. Ludis peractis, in locum nomine Κάδοισμα senatum omnem convocavit, et productum candelabrum eis ostentans dixit: « Qui templum Domini ingressus christum Domini interficit, cujus criminis reus est? » Respondens senatus dixit: « Reus est mortis, domine. » Statimque jussit præfectum eos qui una cum patre suo Michaelē Leonem occiderant, apprehendere, et ad Fuadam incipita eorum amputari, multa licet objicerent, iniquam causantis sententiam: « Etenim nisi patri tuo opem tulissemus, o imperator, modo non regnares. » In hunc modum sub omnium conspectu capita sunt illis præcisa, prætextu quidem quod in templo Domini eadem perpetrare ausi fuerant, at

Θεόφιλος 18 ἔβασίλευσεν ἑτη ββ', ὁ νέος Βασιλεύσαρ 19, καὶ παραδάτης, 700 καὶ θεομισθῆς, καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων 20 ὕβριστῆς, καὶ καθαιρέτης, καὶ βίβηλος 21.

(B) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη, ἀποστείλασα ἐν πάσι τοῖς θέμασι νῆγαγε κόρας εὐπροσώπους πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεόφιλον, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἄγαθοῦσα δὲ 22 ταύτας ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαργαρίτου 23 τρικλίνον, δέδωκε τῷ Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰπούσα ἑ. Εἰς ἣν ἂν 24 ἀρεθῆς, ἐπίδος τοῦτο αὐτῇ. Ἐν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Εἰκασία ὠραισιτάτη πάνυ, ἦν Ἰσὼν Θεόφιλος καὶ ὑπεραγασθεὶς αὐτὴν τοῦ κάλλους ἐβῆ 25 ἑ. Ὅς ἄρα διὰ γυναῖκα; ἐβῆ τὴ φάυλα! Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πω; ἀντέφησεν ἑ. Ἀλλὰ καὶ διὰ γυναῖκα; κηγάζει τὰ κρεῖττονα. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν κληγεί, ταύτην μὲν εἶπασε, Θεοδώρῳ δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν (177b) οὕση ἐκ Παφλαγῶνων. Στέφει 26 Θεοδώραν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῇ ὑπὸ Ἄντωνίου πατριάρχου καὶ τῷ 27 τοῦ γάμου καὶ τῆς βασιλείας στέφει τῇ ἁγίᾳ Παντηχοστῇ ἑ κάκειθεν προῆλθεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι 28 πολλοῖς τὸν πατριάρχην ἅμα τῷ κλήρῳ καὶ τῇ 29 συγχλήτῳ. Ἡ δὲ εἰρημίνῃ Εἰκασία, τῆς βασιλείας ἀποστευχούσα, μόνην κατεσκεύασεν, εἰς ἣν καὶ ἀποκειραμίνῃ, ἀσκηούσα καὶ φιλοσοφοῦσα 30, τῷ Θεῷ μόνῃ ζῶσα διετέλεσε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς ἑ καὶ συγγράμματα αὐτῆς κλειστά καταλείπει, τὸ ἑ Κύριε, ἦ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις, 31 καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ τετραψίδιον ἑ Ἀφρων γηραλέ, ἑ καὶ ἄλλα τινά. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μητέρα Εὐφροσύνη, ἔκουσιῶς καταλθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἦ ἐπώνυμον τὰ Γαστρία, ἡσύχαζεν. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεόφιλος καὶ προσέταξε τῷ χαμαιδράκοντι 701 Λέοντι τῷ πρωτοβεστιαρίῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος; ἔφερε διακοπέν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ τελεσθέντος, προσεκαλέσατο πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐν τῷ λεγομένῳ καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς ἐβῆ ἑ Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος καὶ χριστὸν Κυρίου φωνῶν τίνος; ἐστὶν ἄξιος; Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα ἐβῆ ἑ Ἀξίος θανάτου ἐστὶν, ὦ δέσποτα. ἑ Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσε τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας τὸν ὑπαρχον κατασεῖν καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόβῃ ἀποτεμεῖν, πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας ἄδικον εἶναι τὴν χριστιανῶν ἑ Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ σου συνηγ-

Variæ lectiones et notæ.

17 περὶ τῆς βασιλείας Θ. τοῦ εἰκονομάχου Mon. et Paris. 1706. 18 Μετὰ δὲ M. ἐδ. Θ. υἱὸς αὐτοῦ C. τῷ ἐπιπυτῷ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἔτις; τῆς δὲ θείας σαρκώσεως; ὡς; ἐδ. Θ. ἑτη ββ' εἰδ. 19 B. καὶ π. εἰ εἰκόνων οὐκ. C. 310 et 430? 20 εἰκόνων οὐκ. cod. et C. 510. 21 ἑτη ββ' καὶ μῆνας γ' καὶ ἀπέθανε δυσεντερικῶς; C. om. § 2. 22 Παρὶ Εἰκασίας cod. 23 πάσας ad. ed. 24 μαργαρίτῃ cod., μαργαρίτην Leo e compendio male lecto, εἰκονομαχίας Serb. 25 ἂν om. ed. 26 δὲ ad. ed. Leo. 27 καὶ τὸ τοῦ γ. καὶ τὸ τῆς cod. 28 χρ. om. ed. 29 τῆς συγχλήτῳ ed. 30 φ. καὶ Θεῷ Leo. 31 στίχους; τῆς μεγάλης δ', glossa cod.

νισάμεθα, ὡ βασιλεῦ ²³, οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ²⁴ ἤρξας. ²⁵ Καὶ ²⁶ οὕτως ἐπ' ἔβησι πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπε-
τμήθησαν, προσήματι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου
τετολημχότες κοιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν, τῇ ἀληθείᾳ
δὲ ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς
ἀσίδειαν ἀποκτείναντας· εἶχετο γὰρ ὁ ἀλιτήριος τῆς
ἐκείνου Θεοστυγοῦ· αἰρέσεως καὶ τῆς εὐσεβείας· ἀπειχέτο, τῶν δὲ ἀγίων ²⁷ εἰκόνων τὰς μὲν κατα-
σπῶν, τὰς δὲ ἀνορούτων καὶ ²⁸ τοὺς ἐπ' εὐλαβείᾳ
μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκίζόμενος.

²⁹ (3) Ἐφ' οὗ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πόλιν
αὐτοῦ ³⁰ τοῦ ἀλιτηρίου καὶ τυράννου μετὰ πολλῆς
δυνάμει· ³¹ Σαρακηνοί, παραγενόμενοι καρτερι-
κῶς ³² ὠχυρωμένην εὐρόντες ³³ καὶ κατησφαλισμέ-
νην πᾶν καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ³⁴ φρουρουμένην
μετὰ τῶν ³⁵ λογάδων καὶ τῶν στρατευμάτων αὐ-
τῶν καὶ ταύτην δι' ἡμερῶν ἑ' Λυγούστου μηνός ³⁶
ἐκπορθήσαντες καὶ δορυάλωτον εὐληφότες, ἤγμα-
λώτευσαν ³⁷ καὶ ἀπέκτειναν Χριστιανῶν πληθὺς
ἄπειρον, καὶ ³⁸ ἡ πόλις ἐκαύθη καὶ κατηρειπώθη.
Ἄλλ' ³⁹ μὴν καὶ πλήθη πλοίων αὐτῶν ἐξελθόντα,
τὰς **702** Κυκλάδας· νήσους ἠρήμωσαν καὶ τὴν
Κρήτην καὶ τὴν Σικελίαν ⁴⁰ παρέλαβον. Καὶ ⁴¹ ψῦ-
χος πολὺ γέγονε καὶ χειμῶν ἀγριώτατος καὶ δρι-
μύτατος, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς, καὶ ἀέρος αὐχμοί, καὶ
δυσκραφαίαι, καὶ ἀνωμαλφαί, καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ
ἐπάλληλοι, τὴν ἀμετρον ἀπελίχουσαι τοῦ κρατοῦν-
τος· μοχθηρίαν καὶ κακουργίαν· εἰς τοσαύτην γὰρ
ἀφιλοθεΐαν καὶ ἀπόνοιαν ἐξώκειλεν ὁ θεός, ὡς ⁴²
καὶ τὴν τοῦ Κοπρωνύμου καὶ ⁴³ θηριωνύμου χαλε-
πὴν καὶ ⁴⁴ μυσσρωτάτην ἀρεσιν διαδεξάμενος καὶ
ἀναδεξάμενος καὶ ἀνακαινίσας, ὡς· μηδὲν ἤτητον ⁴⁵
ὄφθηναί τῆς ἐκείνου εὐσεβείας καὶ παροινίας ⁴⁶,
τυραννίδος τε καὶ ἐμβρονησίας· ὁ περὶ ἀνακισμένους
(178^α) καὶ ματζιόφρων· Ἐπεὶ οὖν τῇ αὐτῇ συσχισθεὶς τῶν ἀσεβῶν ἐκείνων καὶ παλαμναίων ἀπάτη
καὶ παραπληξία τε καὶ οἰστηλασία, τῶν ἐκ Μανιχαϊκῆς μανίας καὶ Ἀρειανικῆς λύσεως ὀρμωμέ-
νων ⁴⁷, πάλιν ⁴⁸ διωγμὸν καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡσαύτως ἐπαντείνετο.

(4) Τούτῳ ⁴⁹ τῷ μισθῷ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Θεο-
φίλῳ προσέφυγε Θεόφωτος ὁ Πέρσης ἄμα τῷ πατρὶ
αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδων ἰδ', οὗς δεινίμεν ἐν
τοῖς θέμασι, κατασκηνώσας καὶ εἰς τούρμας ἀπο-
καταστήσας, αἱ μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τούρμαι
Περσῶν· αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφωτον εἰς ἀδελφὴν Θεο-
δώρας Ἀγούστης γαμβρὸν ἐποίησατο.

(5) Φιλόκοσμος δὲ ὢν ὁ αὐτὸς Θεόφιλος κατεσκεύασε
διὰ τοῦ ἀρχοντοῦ τοῦ χρυσοχοῦ ⁵⁰, λογιωτάτου ⁵¹
πᾶν δντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου πατριάρχου,
τό τε πενταπύργιον καὶ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα
δολύχρυστα διάφοροις λίθοις καὶ ὑέλοις ⁵² καλλύνας
αὐτὰ, δένδρον δὲ ⁵³ χρυσοῦν, ἐν ᾧ στρουθοί· ⁵⁴ ἐφ-

A revera quod ejusdem secum opinionis et pari haer-
esi infectum sustulissent; ejusdem quippe Deo
infensae haereseos labe scelestus ille tenebatur,
sanctas imagines detrahens vel dirumpens, et
prios monachos in exsilium agens et supplicii exa-
minans.

ἀπειχέτο, τῶν δὲ ἀγίων ²⁷ εἰκόνων τὰς μὲν κατα-
σπῶν, τὰς δὲ ἀνορούτων καὶ ²⁸ τοὺς ἐπ' εὐλαβείᾳ
μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκίζόμενος.

Sub hoc imperatore, in patriam et civitatem
pestiferi istius tyranni cum multis viribus Saraceni
irruentes, eam fortiter munitam defensamque ad-
modum et a quinquaginta ducibus cum delectis
copiis custoditam; eaque per quindecim mensis
Augusti dies vastata expugnata, ceperunt, et occi-
derunt infinitam Christianorum multitudinem, et
urbis combusta et evera fuit. Imo multae ipsorum
naves egressae insulas Cycladas depopulatae sunt;
Cretamque et Siciliam ceperunt. Acciderunt etiam
frigus acerrimum, et hiems asperissima et feris-
sima, et dira famies, et aeris aestus intemperiesque
et perturbatio, et motus terribiles atque continui;
quae omnia imperantis corruptionem indicabant ac
nequitiam: in tantam enim impietatem decidit ille
athens, quippe qui Copronymi et Leonis pravam
abominabilemque haeresim excepisset suscipisset-
que et renovasset, ut minime illis inferior videretur
impietate et flagitiis, tyrannide et insolentia prin-
ceps iste deceptus et amens. Eadem igitur illusionis
erroreque et insaniam devinctus ac impij illi scele-
tissimique homines qui Manichaeo furrore et Ariana
rabie agebantur, rursus et ipse persecutionem ad-
versus Ecclesiam pariter suscitavit.

Ad hunc misotheon potius quam Theophilum
profugus venit Theophobus Persa una cum patre
suo et Persarum millibus quatuordecim, quibus
per turmas divisit, in diversis regionibus assigna-
vit habitationes, qui usque hodie Persarum turmae
appellantur; ipsum Theophobum ex Theodorae
Augustae sororis nuptiis levum ipsi fecit.

Theophilus autem, cum artefactorum ornatu
delectaretur, per aurifabrurum principem valde ce-
lebrem et Antonii patriarchae affinem, jussit con-
struere pentapyrgium et instrumenta maxima duo
ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis in-
signita, arboremque auream cui insidentes passer-

Variae lectiones et notae.

²³ sic Th. Melitenus, ed. et cod. βασιλεῦ Leo. ²⁴ νῦν om. ed. ²⁵ δὴ aut. ed. ²⁶ ἀγ. om. ed. ²⁷ καὶ
— αἰκίζόμενος om. Serb. ²⁸ 838. ²⁹ αὐτοῦ om. C. ³⁰ οἱ add. ed. ³¹ sic P. et cod., καρτερώς ed.
³² εὐρον C. 310. ³³ στρ. η' C. ³⁴ u. τῶν λ. αὐ. καὶ στρ. φ. C. 310. ³⁵ Ἀγούστ. μη. cod. τοῦ Α. μηνός
C. Ἀγούστῳ μηνί ed. ³⁶ ἤγμαλωσίθη καὶ ἀνησέθη χ. π. δ. C. ³⁷ καὶ — κατ. post παρέλαβον Cod.
310, om. ed. ³⁸ Ἄλλ' μὴν καὶ om. C. 310. ³⁹ καὶ Σ. C. 310. ⁴⁰ Theophili a. 9. Ceterarum calamita-
tium cum nihil exhibeant reliqui scriptores, videntur haec phantasmata monachi Theophilo infensi fuisse.
⁴¹ ὁ δ. ὡς om. C. ⁴² καὶ τῶν θηριωνύμων ed. ⁴³ καὶ ἀναδ. om. ed. ⁴⁴ τῆς add. C. 310. ⁴⁵ sic C. et cod.
ὠρμημένων ed. ⁴⁶ πόλ. cod. πάλαι C. ⁴⁷ Τούτῳ usque ad. 708, 11, Συμύστην καὶ, sic. om. C., sed ad-
sunt in Symeone, Leone, Glyca, Theodosio Meliteno. ⁴⁸ χρυσοχέου col., Leo. χρυσοχόου ed. ⁴⁹ sic L^o
et cod. ἔλοις ed. ⁵⁰ δ. τε Leo. ⁵¹ sic Melit. Sym. Glyc. στρουθίου ἐωσζόμενον Leo.

culi æretis machinis musicos cantus edebant. Reparavit etiam imperatorias vestes et omnino renovavit, aureisque staminibus contextuit eas quæ loricantur reliquasque omnes.

Publicum etiam jus et rigorem observare simulans, fidem pietatemque præ antecessoribus imperatoribus læsit. Accessit ad eum mulier vidua ad Blachernas (huc enim ventitare solebat), injuriam ab Augustæ fratre Petrona, exuberantem drungario, se pati conquerens, « Adeo enim, aiebat, structuræ muros erigit et ædificia innovat, ut mea penitus obscuret, et quod viduis pro solito contemptis accidit, reddat penitus inutilia. » Statim misit Eustathium quæstorem, cognomine Monachum, qui in Oxia commorabatur, cum Leone Symbatio et Demetrio Camuliano, qui viderent an mulier aliquid damni ex domus reparatione pateretur; qui discedentes et injuriam fieri conspicuam, et vera esse quæ a muliere allegantur, certiores facti, redeuntes, imperatori renuntiaverunt; et in ejus conspectu ab eis convictus Petronas, mediæque via exiit, dorso verbera excepit plurima. Confestim vero quæstor et exceptores abire jussit, Petronæ structuram a fundamentis exæquaverunt et mulieri tradiderunt possidendam.

Ipsæ Alexium Armenum, cognomento Muselom, fortem et robustum virum, tradita dilecta sibi filia Maria, generam ascivit patriciumque renuntiavit et magistrum paulo post; in suspicionem deinde adductum, quasi imperium affectaret, magistrum militiæ et ducem Siciliæ institutum a se ablegavit. Quæ igitur livor parturire solet, Siculi quidam abeuntes, cum apud imperatorem calumniabantur, quasi quæ Christianorum sunt præderet Agareus et adversus imperium meditaretur.

Interim Maria, dilecta imperatoris filia, fato sancta, urnam ejus argento exornavit, immunitatisque privilegium ex crimine ad illud confugientibus contulit; argentum illud ex sepulcro imperator Leo postmodum sustulit. Tempore deinde quo Alexius calumniam passus est, Theodorum archiepiscopum cognomine Crithinum in urbe sorte repertum advocavit Theophilus, propriæque cruce amuleti ritu e collo pendente ipsi tradita, misit in Siciliam securitatis fidem Alexio daturum, et mox ad se adducturum. Profectus ille, pro innata sibi prudentia Alexium verbis persuasum adduxit ad imperatorem: imperator velut rebellem verberibus

Α ζόμενοι διὰ μηχανῆς τινος μουσικῶς ἑκατόβουον Ἐκαιούργητος δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ὁ βασιλεὺς, ἀνανεώσας 703 καὶ χρυσοφράντους πατακτεμάσας 62, τοὺς λεγομένους λώρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα.

66 Δικαιοσύνην τε 66 κοσμητικὴν προσποιούμενος ὁ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν πλεον ὑπὲρ τοῦ πρώην βασιλεύσαντας ἀδικήσας, προσελθούσης αὐτῆ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρναις — ἔθος γὰρ ἦν αὐτῆ ἐκεῖσε ἀπέρχεσθαι — καὶ βοηθήσας ὡς ἀδικούσα παρὰ τοῦ τῆς Αὐγούστης ἀδελφοῦ Πετρωνῆ, δρουγγαρίου τῆς βίβλης ὄντος· Ἐγὼ γὰρ τὰ ἐαυτοῦ οἰκήματα τοῖς 66 κτίσμασιν οἷς καινοουργεῖ καὶ τὰ ἐμὰ σκοτίζει καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι ποιεῖ, ὡς 66 ἔπει 66 χήρας οὖσης καταπεφρονημένης· καὶ παρευθὺ 66 ἀπέστειλεν Εὐστάθιον κωαίστορα τὸν ἐπίκλην Μοναχὸν, ἐν τῇ Ὁξείᾳ 66 οἰκοῦντα, σὺν Λέοντι τῷ Συμβατίῳ 66 καὶ Δημητρίῳ τῷ Καμουλιανῷ ἵδων εἰ τὴν γυναῖκα ἀδικεῖ τὸ καινοουργεῖν οἰκῆμα, οἷ καὶ ἀπελθόντες καὶ θασάμενοι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν καὶ βεβρωθέντες ὡς ἀληθῆ εἶσι τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς βηθέντα, ὑποστρέψαντες ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐπ' ἔφεσι τοῦ βασιλέως ἐλεγχεῖς παρ' αὐτῶν ὁ αὐτὸς Πετρωνῆς, ἐκδυθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ τύπτεται τὰ νῶτα σφοδρῶς. Ὀρίσθησαν 66 δὲ ὁ τε κωαίστωρ καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν καὶ ἐκ θεμελιῶν ἐξδαφίσει τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα 66 καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦναι.

66 (7) Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ὃ ἐπίκλην Μωστηλῆ, ἀνδρεῖον ὄντα καὶ βρωμαλέον, εἰσποικίσαστο γαμβρὸν εἰς Μαρίαν, τὴν ἡγαπημένην αὐτῷ θυγατέρα, ποιήσας αὐτὸν πατρικίον, μετ' ὄλιγον δὲ καὶ μάγιστρον. Εἶτα ὑπολήψας τινὰς ἐπ' αὐτῷ σκῆον ὡς ὀργωμένῳ τῆς βασιλείας, στρατηλάτην καὶ δοῦκα τῆς Σικελίας ἐξέπεμψεν οἷα δὲ τοῦ 66 φθίνου ὠδίνοντος, Σικελοὶ τινες ἀνελθόντες διέβαλον τοῦτον 704 τῷ βασιλεῖ ὡς ἔ τὰ μὲν τῶν Χριστιανῶν τοῖς Σαρακηνοῖς προδίδουσι, κατὰ δὲ τῆς βασιλείας σου μελετᾷ. »

(8) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τεθνηκυίας Μαρίας, τῆς πεποθημένης τῷ βασιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησε καὶ τόπον 66 ἐλευθερίας τοῖς προσφεύγουσιν ἐπ' ἐγκλήματι τινι τίθειεν ὄντα ἀργυρον μετὰ ταῦτα Λέων ὁ βασιλεὺς ἀνέλαστο ἐκ τοῦ τάφου. Ὁ δὲ Θεόφιλος, Θεόδωρον τὸν ἐπίσκοπον (178^b), τὸν λεγόμενον Κρήθινον, ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει τυχόντα προσκολεσάμενος καὶ δοὺς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπαθείας τῷ Ἀλεξίῳ καὶ ἀγαγεῖν ἐν τῇ πόλει πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ τῇ προσούτῃ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέξιον, ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλέα· ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἀνάρτην εὐφείας

Variæ lectiones et notæ.

61 μουσικ. cod. μουσικῆς? 66 sic Th. Mel. et Syni. κατακοσμήσας Leo. 66 834. 66 Δ. δὲ l. r. 66 καὶ τ. κτ. κ. ἔ. τὰ καὶ Leo. τ. κτ. κ. τὰ ἐμὰ δὲ Th. Melit. 66 ὡς οἱ. ed. 66 τὸ Th. Melit? et cod. Monac. om. ed. 66 Ὁξεία ed. — ἐν Ὁ. Melit. et Monac. ἐν τῇ Ὁξείᾳ ed. 66 Συμβατ. cod. Συμβατίου? 66 ὠρίσθη ed. 66 τὰ τ. οἰκῆματα cod. a pr. manu, sed in margine γρ. οἰκοδομήματα· τὰ αὐτοῦ οἰκῆματα l. r. 66 833. 66 τοῦ, τῷ et τοῖς om. ed. 66 τόπον Mon.

ἴδατο ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ δημοσίας αὐτοῦ⁷⁰ πᾶσαν τὴν Α περιουσίαν. Ὁ δὲ ⁷¹ ἄρχιεπίσκοπος ταῦτα θεασάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἀνέθηκεν ἅλειψιν εἰπών· « Ὅτι δι' ἐμοῦ πάντα πέπονθας τὰ δεινὰ. » Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ ἔθος εἰς Βλαχέρνας ἀπαλθόντος, προλαβόνιστη ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἱερατικὴν στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῇ σωλῆϊ πλησιέσαντος ἅμα τῇ συγκλήτῳ, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος· ⁷² « Ἐνετειν, καὶ κατσοδοῦ, καὶ βασιλευε, ἔνεκεν ⁷³ τίνος, ὦ βασιλεῦ; » Αἰδέσθεις οὖν ὁ βασιλεὺς τῇ ⁷⁴ συγκλήτῳ ἐφη· « Ἐνεκεν ἀληθείας, καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. » Ὁ δὲ· « Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοί, ὅτι δούς ἑνυπόγραφον λόγον ἅλειψιν, δι' ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον; » Ὁ δὲ βασιλεὺς, φ; ἐλεγχθεῖς, θυμῷ τε ⁷⁵ καὶ ὀργῇ ἀκατασθέντῳ κινήσεις, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε καὶ πηγάς αὐτῷ οὐ μετρίως ἐπιθεῖς ἐξώρισεν, οὐ δὲ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ' **705** αὐτοῦ μόνοι, ἀλλὰ ⁷⁶ δὲ τὴ καὶ μαθεῖν αὐτὸν, τὰς ἀγίας εἰκόνας τεμῆν καὶ σβέσθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσεβείαν κρυφαίως διαβάλλειν. Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγινομένου ⁷⁷ καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν ὀνειδίσαντο; διὰ τὸν ⁷⁸ ἀρχιεπίσκοπον, ἤγαγεν αὐτὸς αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως. Τοῦ δὲ ἀνάξιον ἐκτυτὴν τῆς ἱερουσύνης κρίναντος δι' ἃ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς Μεγάλῃς πεποίηκεν ⁷⁹ ἐκκλησίας καὶ Ἄλέξιον τοῦ δεσμοτηρίου ἐξέβαλεν, ἀποδοὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ.

(9) Ἦν δὲ καὶ Μανουὴλ ὀνομαστότατος στρατηλάτης πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμώμενος παρὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος, Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς, λογοθέτῃ τε ἔνει τοῦ ὀρμήμου καὶ πανθερῷ τοῦ Πετρωνῆ, διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὑποβολῇ Μύρωνος, ὡς τῆς βασιλείας ὀρέγεται καὶ ἐμελεῖσθαι δεῖνὰ κατ' αὐτοῦ. Αἰών δὲ ὁ πρωτοβεστιαριος ὑπὲρ τοῦ Μανουὴλ προϊστάμενος καὶ φροντίζων διαβεβαίουτο τῷ βασιλεῖ ὡς ψευδῆ εἶπει τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα· ἃ μαθὼν Μανουὴλ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς διαβολὰς ἐκκλίτων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀρχήμασιν ἐπιβάς, ἀπήλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισούρων Συρίας; τὰς τῶν ἵππων ἰγυῖας ἐκκόπτων ἐδήλωσε τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ταῦτα, ὡς Ἐβασίλεως ὀργὴν ἐκφεύγω, καὶ εἶχε μὴ καταναγκάσθη ⁸⁰ με τὴν ἑαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθί με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. » Οἱ δὲ, τοῦτο μεγάλην χάριν ⁸¹ δεξάμενοι, λόγον ἀπαθείας ἀποστείλαντες, προσεβίβαντο ὡς βασιλεία Ῥωμαίων.

(10) Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἰθυμῳίᾳ γέγονε, καὶ βούλην ἐποίητο μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν· « Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ **706** πρὸς σὲ ἔλθειν ⁸², ὦ βα-

exceptum misit in ergastulum, et omnes ejus facultates publicavit. Quod videns patriarcha, in carcerem se contulit et omnes facultates suas Alexio obtulit dicens : « Quia hæc omnia propter me pateris. » Imperatorem deinde secundum consuetudinem ad Blachernas profectum præveniens archiepiscopus, sacerdotali veste indutus, stetit coram altari; et imperatori ad solem jam accedenti cum senatorio ordine, elata voce archiepiscopus exclamavit : « Intende, feliciter procede et regna. Cujus gratia, o imperator? » Verecundia suffusus imperator senatui dixit : « Veritatis, mansuetudinis et justitiæ gratia. » Tum ille. « Et quænam justitia tua est, qui verbum subscriptione tua firmatum Alexio per me misisti, nec tamen observasti? » Imperator, ira modum nesciente commotus, violenter hunc ab altari abripuit, verberibusque multis vulpantem in exallium egit, non solum quia corruptus esset ab illo, sed quia didicisset eum sacras imagines venerari et colere, et propriam impietatem ab eo clam condemnari. Non multo post ad Magnam ecclesiam accedenti intentatum facinus in episcopum patriarcha exprobrante, ille precum instantiam reveritus exsilio revocavit : eo vero sacerdote indignum se judicante, propter ea quæ passus est, imperator œconomum Magnæ ecclesiæ instituit, et Alexium ergastulo liberari jussum rursus excepit, facultatibusque restitutis omnibus, in honore habuit.

Erat autem Manuel miles omnium, qui in Oriente ab imperatore in pretio habebantur nominatissimus. Ipse aliquando cum Myrone, cursus publici logotheta et Petronæ socero, collocutus, ipsius Myronis suggestione apud imperatorem calumniam passus est, velut affectaret imperium, et adversus eum aliquid meditaretur. In adversum Manuelis defensor aderat Leo protovestiaris, deque ejus salute sollicitus imperatori affirmabat falsa quæ ipsi objicerentur. Quibus perceptis, Manuel imperatoris iram et intentatas declinans calumnias, clam urbis portis excessit, et curribus publicis concessis, ad Clesuram usque Syriæ fugitivus abiit; ubi excisis equorum poplitibus, hæc Agarenis manifestavit : « Iram imperatoris declina. et si non coegeritis meam medeserere fidem, in partes vestras transeo; si sic excipitis, securitatis indicia mittite mihi. » Illi, nuntio recreati, immunitatis misso libello, velut Romanorum imperatorem admisere.

Quod audiens imperator, multo mœnore et animi angustia correptus est, et cum Joanne syncello de hoc consiliabatur. Ille vero dixit : « Si ex animo Manuelem ad te regredi cupis, acceptis pecuniis,

Varie lectiones et nota.

⁷⁰ αὐτοῦ om. ed. ⁷¹ ὁ δὲ — περιούσιον om. ed. Mon. et Leo ex homoioteleuto, sed est in Mosq. et Melit. ⁷² Ps. κλν. ἃ ἐνετεινον. ⁷³ ἐν. ἀληθείας; καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. ⁷⁴ τῇ συγκλήτῳ Melit. ⁷⁵ ὁ. τε καὶ ὁ. δ. κ. om. ed. ⁷⁶ καὶ διὰ τὸ ed. δ: ἃ τὸ καὶ τὰ Leo. ⁷⁷ παραγεν. Leo. ⁷⁸ διὰ τὸν ἐπ. Leo, om. ed. καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχ. ἡγ. αὐτὸς ed. ἤγαγον αὐτὸς ἃ. Leo. ⁷⁹ ἐκκλ. π. ed. Leo. ⁸⁰ καταναγκάσατε Leo. ⁸¹ μ. χάριν Leo, μεγάλην χάρι ed. sed Melit. ut Mosq. cf. § 12 ⁸² προσελθ. ed.

ad Amerumnem missus, quasi in carcere detentos A visitaturus, negotium hoc concilcere paratus sum, et ab imperio tuo securitatis fide subscripta, Manuelem coram conveniens redire suadebo. Subscriptis autem litteris, vocisque suadela totum hoc me peracturum contido, ejus præterea pietatem considerans, et quod hominem deceat amare patriam. Imperator commissa pecuniarum multitudine, et datis ad Amerumnem litteris, virum destinavit.

Ille cum pecuniis et vario apparatu ingressus, adeo ut obstupescerent Agareni, sparsis per ergastula pecuniis, et viso Agarenorum supremo consiliario, cum Manuele etiam clam convenire valuit, et tabulas ab eo subscriptas, et saluum conductum exhibere. His ab eo gestis, quæ fuisset executus imperatori nuntians, regressus est. Manuel autem adversus nationem cum Amerumne inimicitiam agentem proficiscendi facultate petita, postulatis potitus est; ducto namque Amerumnis filio et copioso exercitu, protectionem suscepit, et insignem reportavit victoriam. Quæ res, sicque parva victoria fecit ut in majori quam pius honore haberetur; cunctaque quæ vellet, apud Amerumnem poterat.

Ex quo ad Romaniam regredi valde sollicitus, post temporis spatium aliquod, Amerumnis satrapis dixit: « Si Amerumnis filium et exercitum præbueritis, profectus Romaniam omnem subjugabo. » Quo summa cum lætitia accepto, in prioris gratiæ augmentum et hoc jam sperantes, armis confestim instruxit, et adversus Romaniam misit. Ad orientale itaque thema profectus, domesticis et Amerumnis filio secum adlectis, quasi recreaturus se et venaturus abiit: hostibus deinde remotior factus, Amerumnis filium complexus et deosculatus dixit: « Ad imperatorem patriamque propriam remeo: tu, cum tuis nihil injuriæ pati suspicantibus, redi, ad tuos abi. » Hic quidem eo pacto cum lacrymis et verecundia reversus est. Manuel vero, præmissis ad imperatorem nuntio, rediit. παίσσθαι⁹¹ ὑποπτέοντες παρ' ἡμῶν, ἀπιθί πρὸς αἰσχύνης ὑπέστρεψεν ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς

Imperator, felicis rei successus nuntium excipiens, et muneribus dignitateque illum donans, Manuelem, prout æquum erat, suscepit, et magistrum confestim scholarumque domesticum instituens, etiam filios ejus ex sancto baptismate suscepit.

His elatus imperator, abiit cum Manuele et senatu adversus Agarenos, et Zapetro Samosatoque potitus, civitatibus tunc ditissimis et munitissimis, quia ibi Amerumnes regiam habebat, mox victor evasit spoliaque multa abstulit. Porro reversus ad

σλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἔτοιμος τοῦτο ποιεῖν, χρήματα λαβῶν καὶ πρὸς τὸν ἀμερουμνήν σταλεις ὡς δῆθεν τοὺς ἐν εἰρικτῇ καὶ δεσμοῖς ἐπισκεψόμενος, ἔχων καὶ ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς βασιλείας, ᾧ παίσων τὸν Μανουὴλ εἰς ὄψιν ἔλθῶν⁹⁰. δοκῶ δὲ τοῦτο πράξαι⁹² τῷ ἐνυπογράφῳ (179^a) λόγῳ τῆς βασιλείας σου καὶ τῇ ἐμῇ παιθοῖ καὶ τῇ εὐσεβεῖα ἐκείνου καὶ τῷ εἰκόσ ἐῖναι τῆς πατριδος ἐρᾶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερουμνήν δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλεν.

(11) Ὁ δὲ, εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων καὶ κόσμου παντοίου, ὥστε καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, ὅς τὰ δεσμοτήρια ῥογεύσας καὶ τὸν πρωτοσύμβουλον θεασάμενος, ἠδυνήθη καὶ λάθρα συνομιλῆσαι τῷ Μανουὴλ καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα⁹³ πράξας ὑπέστρεψεν, ἀναγγεῖλας τῷ βασιλεῖ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ, ἐξικτησάμενος τὸν ἀμερουμνήν τοῦ ἐξελεῖν κατὰ ἔθνος τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως⁹⁴ καὶ λαβῶν τὸν τοῦ ἀμερουμνή υἱὸν καὶ λαβὴν πλείστον ἀπῆλθε, καὶ νίκην μεγάλην εἰργάσατο καὶ τοῦτω ἐν μείζονι τιμῇ ὑπὲρ τὸ πρῶτον καθίσταται⁹⁵ καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερουμνή. δυνάμενος.

(12) Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερουμνή, ὅτι « Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνή καὶ λαβὴν παρέξῃτε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν. » Οἱ δὲ,⁹⁶ μεγίστην τοῦτα χαρὰν ἠγησάμενοι καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτῆμαι⁹⁷ καὶ τοῦτο ἤδη ἐλπίζαντες, εὐθύς ἐξώπλισαν⁹⁸ αὐτὸν καὶ κατὰ Ῥωμανίας ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ, ἐλθὼν πλησίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς, προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειριοὺς αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνή, ὡς δῆθεν δικακίησων καὶ κυνηγήσων, 707 πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, περιπλακεις τῷ υἱῷ τοῦ ἀμερουμνή καὶ καταφιλῆσας αὐτὸν εἶπεν, ὅτι « Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὴν βασιλέα μου καὶ τὰ ἴδια, μηδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας⁹⁹ πίστεως καὶ συμφυλετῶν· σὺ δὲ μετὰ τῶν ὄντων, ὡς μηδὲν δεῖνόν τοὺς σοὺς. » Καὶ οὕτως μὲν οὕτω μετὰ δακρύων καὶ τὸν βασιλέα, προκποστειλας αὐτῷ τὸν μηνύσοντα.

(13) Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν ὡς μεγάλων ἀγαθῶν ἀγγελον ἀποδεξάμενος χρήμασι τε καὶ ἀξιώμασιν ἐφοιστιμήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ, ὡς ἄξιον ἦν, ὑπέδεδετο μάγιστρον εὐθύς καὶ δομῆστικον τῶν σχολῶν ποιησάμενος καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος.

(14) Τούτοις ἑκαρθεῖς ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ εὐπετῶς τὴν τε Ζάπετρον καὶ τὸ Σαμόσατον, πλούτῳ κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τὸ τὸν ἀμερουμνήν ἐκείθεν εἶναι, παραλαβὼν ἐπι-

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ ἔλθειν ed. ⁹¹ πράξεν Leo. ⁹² τοῦτο ed. ⁹³ οἱ δὲ τῷ ἀμερουμνή εἰπόντες αὐτὸν ἀπ. ed. ⁹⁴ ἐξώπλισε -- ἀπίστευτα Leo, sed Theodosius Melit. ut Mosq. ⁹⁵ πρ. πατριδος καὶ σ. ed. ⁹⁶ παίσσθθ. cod. παίσσθθ ed.?

ἀνεισι τῇ νίκῃ καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος. Καὶ ἰλιῶν μέχρι τοῦ Βρυάντος προσέταξεν οἰκοδομῆσαι παλάτιον καὶ παραδείσου, φυτεῦσαι καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν, & καὶ γέγονεν. Ἐκείθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν, ἱππικὸν ποιήσας καὶ τὸ πρῶτον βάλον παίξας, ἄρματι λευκῷ μὲν ἐποχρῶσάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βανέτω ἀμφιασάμενος, καὶ νικήσας ἀστεφανώθη, τῶν δῆμων ἐπιβοώντων. « Καλῶς ἦλθες ⁹⁰, ἀσύγκριτε φακτονάρη. »

(15) Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ ⁹¹ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκειλος, Ἰν' εἶπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ⁹², βεβοημένοι ἐπὶ τε μαγείαις ⁹³ καὶ λεκανομαντεῖαις καὶ πάσῃ ἀσεβείᾳ ⁹⁴. Ἦς ὄργανον ἐπιτέθειον εὐρεθείς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσεβείας· τε καὶ ῥοπής αὐτῷ **708** πάντα τὰ ⁹⁵ πρὸς ἀπώλειαν εἰργάσασθαι καὶ ὃν ὠδινε μὲν, κατεῖχε δὲ βασιλεῖον τῆς ἀσεβείας ὁ βασιλεὺς, ἐξέτρηξε καὶ ἀπέταξε, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναχρῆσθαι προστάξας ἢ ἀπαλεῖψασθαι.

(16) Οὗτος ὁ Ἰαννῆς, πρὸ τοῦ ἀστεος εἰκῆμα ἐκ λίθων (179^b) λαξευτῶν κατασκευάσας, ὃ Τρούλλος μέχρι νῦν ὀνομάζεται, διὰ τινων θυσῶν ὠμίλει τοῖς δαίμοσι καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεσήμαινεν, ὃ ⁹⁶ καὶ ἀοικητον ἔμεινε διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις.

(17) Διὰ ταῦτα ⁹⁷ σύμμαχον τοῦτον καὶ συνίστορα ἔχων Θεόφιλος τῆς αὐτοῦ ἀρεῖας, ὁ δεύτερος Νεκτανεβῶ, τὸν βῆθέντα ⁹⁸ Ἰωάννην, μᾶλλον ⁹⁹ δὲ Ἰαννῆν τὸν πατριάρχην ¹⁰⁰ ἢ μανδριάρχην, τὸν νέον οὕτως ¹⁰¹ Ἀπολλώνιον ἢ Βαλαάμ, ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς χρόνοις ¹⁰² κακῶς ἀναφανέντα λεκανομαντεῖν καὶ πάσης θεοστυγούς ¹⁰³ πράξεω· καὶ τερπτείας δεῖν ὑποφήτην· ὅφ' οὐ καὶ τὰ γράμματα παιδευθείς ¹⁰⁴ ὁ εὐρίπιστος· καὶ δόλιος ¹⁰⁵, ὑπηρέτης δόκιμος [ἐχθίστων ¹⁰⁶ πραγμάτων] καὶ τοῦ διαδόλου ἐπιτέθειον ὄργανον γέγονεν, εὐς ἂν ἐνόηκας ὁ θεῖος λόγος· ἐπαράσσεται σχετλιαστικῶς φάσκων ¹⁰⁷ « Οὐαὶ αὐτοῖς, οἳ τῇ ὁδῷ τοῦ Κάιν ἐπορεύθησαν καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μισθοῦ χάριν ¹⁰⁸ ἐξεχύθησαν καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κωρὲ ἀπώλοντο. » ¹⁰⁹ « Οὐτοὶ εἰσι γογγυσταὶ καὶ ¹¹⁰ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι· ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν ¹¹¹. » Ἐφαρμόσειεν αὐτοῖς μάλα εἰκότως καὶ τὰ ¹¹² τοῦ ὀμοτροπού Ἰουλιανοῦ παρὰ τῇ θεολογίᾳ στηλιτευόμενα γλώσση· σφόδρα γὰρ ἐμπερῆς· ἐναπέφυγε καὶ εἰς μηδὲν ἀπεικῶς τῆς ἐκείνου κακουργείας καὶ δυστροπίας· ἔφη γοῦν· ¹¹³ « Πῶς μὴ δακρῶσω τὸν δόλιον; [πῶς] μὴ πλέον ¹¹⁴ μὲν τῶν ¹¹⁵ δεδιωγμένων τοῦ προσδραμόντος, πλεόνδ' ἐτῶν αὐτομολησάντων εἰ; τὴν **709** κακίαν θρηνησῶ τὸν συναρπάσαντα; μᾶλλον

A Bryæ locum, palatium extruxit, plantavit hortos. aquas deduci jussit : quod et factum est. Inlo in urbem reversus, onustus spoliis circensibus ludis exhibitis triumphum egit, et curru equis candidis vecto, Venetorque colore insigni primo munere lussit, victorque coronatus est, factionibus acclamantibus : « Feliciter adveneris, o incomparande factionarie ! »

Cæterum patriarcha Antonio vita functo, in ejus locum ordinatus est Joannes syncellus, vere dicam novus Jannes, et Jambres, præstigiis et per pelves divinationibus omnique impietate nominatissimus. Hic velut instrumentum aptissimum imperatoris impietatis et propensionis repertus, ipsi per omnia in perniciem cooperabatur : et quem conceperat animo, occultabat vero, venenatum impietatis basiliscum imperator, emisit et peperit, cum sacras imagines uno colore infici, verius dicam, deleri præcepit.

Joannes ipse politis et sculptis lapidibus ante urbem exstructa domo (Trullus nunc usque appellatur), sacrificiis quibusdam familiares asciscabat dæmones, et futura imperatori reventiabat. Domus autem propter dæmonum ad eam frequentiam sine habitatore mansit.

Propterea hunc socium consciumque suæ hæreseos habebat Theophilus, alter Nectanebo, dictum Joannem, potius vero Jannem patriarcham vel mandriarcham, qui vere novus Apollonius aut Balaam in nostris temporibus visus est, quique pelvium ope divinabat, et omnis impiæ operationis ac præstigiis peritus fuit hariolus. A quo litteræ edoctus ille levissimus perfidusque princeps, illustris odiosorum operum minister et aptissimum diaboli instrumentum factus est. Istis merito divinus sermo maledicit miserabiliter dicens : « Vae illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. » — Illi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Ipsi etiam aptissime convenirent hæc verba e Gregorii Theologi ore adversus Julianum ejusdem modi hominem prolata : hujus enim erat ille simillimus, et minime ab eo dispar nequitiæ et morum asperitate. Dicit igitur Gregorius : « Qui potero miserum illum non lacrymis prosequi ? qui potero non et eos amplius lugere qui sua sponte accurrerunt quam quos ille persecutus est, et rursus eum amplius delere qui alios secum in

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ ἦλ? cod. ⁹¹ 837. ⁹² Ἰαμβρῆς Leo, Ζαμβρῆς ed. sed Ἰαμβρῆς Mosq. Melit. ⁹³ μαντεῖαι Leo. ⁹⁴ τε καὶ σ. ἐ. τῆς ἀ. C. 134. τῆς ἀ. ἐ. 310. ⁹⁵ ἀδδ. ed. ⁹⁶ δ. τοῦτο ed. om. C. Συμμύστην καὶ συμμαχοῦντά τε καὶ σ. ἐ. τῆς ἀ. C. 134. τῆς ἀ. ἐ. 310. ⁹⁷ προρηθ. C. ⁹⁸ μ. δὲ Ἰ. τὸν om. C. ⁹⁹ πατριάρχην ed. φ. μᾶλλον δὲ ματριάρχην καὶ δαιμονάρχην C. 134. φ. μ. δὲ μαντιάρχην καὶ δ. 310. ¹⁰⁰ θεοστυγῆ C. 134. ¹⁰¹ καὶ ὀπονοθευθείς C. ¹⁰² δαίλειος C. 310, δαίλειος; 154. ¹⁰³ ἀγθ. πρ. C. 134 om. cod. et ed. ¹⁰⁴ Judæ Ep. xi, 16. ¹⁰⁵ γ. om. C. ¹⁰⁶ γ. μ. C. ¹⁰⁷ αὐτῷ ed. δ' ἂν αὐτῷ C. 154. ¹⁰⁸ κατὰ C. 154. ¹⁰⁹ Orat. 3 (nunc 4) in Jul. i, p. 69 C. ¹¹⁰ γῆ πλ. C. πῶς; μὴ πλ. ed. ¹¹¹ μὲν τῶν δ. C. 310.

exitium traxit, quam eos qui sua sponte ad malum A
 cucurrerunt? Quin potius Christianis quidem
 haudquaquam triste et calamitosum est quod pro
 nomine Christi passi sint, imo omnium beatissimi-
 mum, non propter futura tantum premia, sed
 propter hujus etiam vitæ gloriam et libertatem
 quam ipsi per pericula sibi pepererunt. His contra
 impendentium suppliciorum quasi prælidium quod-
 dam sunt ea quæ jam perpassi sunt; satiusque
 ipsis fuisse diuturnioribus in hac vita doloribus
 cruciari, quam ad alterius vitæ tribuitalia
 reservari. — «Quemadmodum enim chamaeleonem
 aiunt in quidvis facile mutari atque omnes subinde
 colores, candore uno excepto, suscipere; sic
 etiam ille Christianis, præter clementiam, in quid-
 vis se vertebat, ac perquam crudelis erat ipsius
 lenitas et violenta persuasio, atque per hujusmodi
 benignitatem acerbitati crudelitique suæ excusa-
 tionem quærebat. » Unde ad eum dicendum est :
 «Stultissime et in magnis rebus imperitissime!
 tune adversus tantam sortem et universam terram
 insurrexisti? tune adversus Christi Ecclesiam et
 sacrificium cum tuis piaculis? tune adversus eum
 sanguinem quo purgatus est mundus, cum tuis
 sanguinibus? post Herodem persecutor, et post
 Judam profitor, nisi quod laqueo, ut ille, et Judæ
 iustar poenitentis animi significationem non dedisti;
 post Pilatum Christicida, post Judæos Dei hostis?» —
 «Qui sacra conviciis afficis, Jeroboam te apposite
 dixerimus aut Israelitam Achab, homines iniquis-
 simos, aut Ægyptium illum Pharaonem aut Assy-
 rium Nabuchodonosor, vel hæc omnia contrahentes
 unum atque eundem nominabimus: quandoquidem
 cum omnia vitia in sese collegisse constat, defectio-
 nem nempe Jeroboam, crudelitatem Achab, duri-
 tiam Pharaonis, sacrilegium Nabuchodonosoris,
 rumpi pietatem.»

«Ubi sacrificia, cæremonia et mysteria? ubi
 victimæ, tam aperta quam occultæ? ubi præsci-
 entia: vanitas et ventriloquorum signa? ubi illa
 adversus Christianos oracula et minæ? Evanuerunt
 omnia, irrita fuerunt, diffluxerunt; somnio similes
 exstiterunt impiorum jactationes.» — «Cecidit Bel,
 contritus est Dagon; jam non dicent stulto: «Nunc
 quidem hæc forsitan parva sunt istis miseris. Sed
 erit tempus cum videbo meos conviciatores et
 magnum hunc principem suam nequitiam ac per-
 versitatem deplorantes.»

δὲ τοῖς μὲν μηδὲν ¹⁰ δεινὸν τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν,
 ἀλλὰ καὶ πάντων μακαριστότατον οὐκ ¹¹ ἐκείθεν μόνον,
 ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐνεσθῆεν εὐδοξίαν καὶ παρόρ-
 θειαν, ἣν διὰ τῶν κινδύνων ἑαυτοῖς ¹² ἔχαρισαντο·
 τοῖς δὲ προοίμιον ¹³ τῶν ¹⁴ ἀπειλουμένων ἄπερ ἤδη
 πεπίνθησιν· καὶ βέλτιον ἦν αὐτοῖς, εἰ ¹⁵ ἐνταῦθα ¹⁶
 μακρότερον ἐκολάθησαν ἢ τοῖς ἐκεῖ δικαιοκριτη-
 ρίοις ¹⁷ ἐταμειύθησαν. » — Καὶ γὰρ ¹⁸ ὡς περ
 τὸν χαμαιλέοντα λόγος, παντοῖον γίνεσθαι βῆδως
 καὶ πάσας μεταβάλλειν ¹⁹ χροιάς κλῆν μιᾶς τῆς
 λευκότητος· — οὕτω καὶ ἐκεῖνος; πάντα ἦν καὶ ἐγένετο
 Χριστιανοῖς κλῆν ἡμερότητος· καὶ ἦν λίαν ἀπάν-
 θρωπον αὐτῷ τὸ φιλόθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν
 βίαιον, καὶ ἀπολογία τῆς ἀγριότητος ἢ χρηστότητος·
 ὅθεν λεκτέον πρὸς αὐτόν ²⁰. «Εὐθὲστάτε καὶ —
 ἀπαιδευτότατε τὰ μεγάλα, σὺ κατὰ τοσοῦτου κλήρου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ²¹ ἀνέστης — σὺ κατὰ τῆς τοῦ ²²
 Χριστοῦ (Ἐκκλησίας καὶ) ²³ θυσίας τοῖς σοῖς ²⁴
 μιάσμασι, σὺ κατὰ τοῦ τὸν κόσμον καθαιρόντος ²⁵
 αἵματος τοῖς (σοῖς;) (μιαροῖς) ²⁶ αἵμασι — σὺ μετὰ
 Ἡρώδη δούκτης καὶ μετὰ Ἰούδα προδότης, κλῆν
 ὅσον οὐκ ἀγγόνη τὴν μετάνοιαν ἰδεῖσθαι ὡς περ
 κακίνοιο ²⁷, καὶ χριστοκτόνος μετὰ Πιλάτου ²⁸ καὶ
 μετὰ Ἰουδαίου μισέθου ²⁹. » — Ὁ τῶν ἁγίων
 ὕδριστής, ἰεροδοῦμ (σε) ³⁰ εἰπεῖν οἰκειότερον ἢ
 Ἀγαθὸν τὸν Ἰσραηλίτην, τοῖς παρανομητότοις, [ἢ]
 Φαραὼ τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἀσ-
 σύριον, ἢ πάντα ταῦτα συνελόντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν
 ὀνομάσωμεν ³¹, ἵσαί καὶ τὰς πάντων κακίας φαίνε-
 σαι ³² εἰς αὐτὸν συλλεξάμενος, Ἰεροδοῦμ τὴν
 ἀποστασίαν, Ἀγαθὸν τὴν μαιφονίαν, Φαραὼ τὴν
 σκληρότητα, Ναβουχοδονόσορ τὴν ἱεροσύλιαν, πάν-
 των ὁμοῦ ³³ τὴν ἀσέβειαν. »

«(18) ἰ ποῦ (εἰσὶν) αἱ θυσίαι καὶ τελεταὶ ³⁴ καὶ
 (τὰ) ³⁵ μυστήρια; ποῦ σφάγια φανερά τε καὶ
 ἀφανῆ; — (180) ποῦ τέραιστα ³⁶, προγνώσει; **710**
 καὶ σημεῖα ἔγγαστριμύθων; — ποῦ αἱ κατὰ Χρι-
 στιανῶν μανταὶ καὶ ἀπειλαί; — οὐχεται πάντα,
 διέψυσται, διεβήθη ³⁷, ὄνομα ἐφάνη τῶν ἀσεδῶν τὰ
 κομπάσματα. » ³⁸ «Ἐπισε Βῆλ ³⁹, συνετρίθη Ἀσ-
 γῶν ⁴⁰. — οὐκέτι (οὐ) ⁴¹ μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρ-
 χειν. ⁴² «Καὶ νῦν ταῦτα μικρὰ τοῖς ἀθλοῖς Ἰσως.
 Ἔσται δὲ ⁴³ καιρὸς ἡνίκα εὐλομαὶ τοὺς ἐμοὺς ὕδρι-
 στάς; καὶ τὸν μέγαν τοῦτον ⁴⁴ καθηγγίτην ἀποκλαίε-
 μένους τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ πονηρίαν ⁴⁵.»

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ μηδὲν P. et cod. οὐδὲν ed. Gr. ¹¹ οὐ διὰ τὰ ἐκ. Gr. ¹² ἑαυτοῖς ἔχαρισαντο cod. ¹³ προοίμιον Gr.
¹⁴ ἀπειλουμένων καὶ Gr. ¹⁵ ἐνεσθῆεν Gr. ¹⁶ δικαιοκριτοῖς Gr. C. 310 ¹⁷ Ἄλλ' ὦ. Gr. 74 B. ¹⁸ με-
 ταβάλλει χρ. C. 310. μὲν ἀναλαμβάνειν χροιάς Gr. ¹⁹ Greg. p. 76 A. ²⁰ τῆς ἐκκλησίας ἀνέστης C. 310.
 τῆς οἰκουμένης καρποφορίας; κτλ. Gr. ²¹ τῆς Χριστοῦ θ. Gr. ²² εἰ καὶ οὐκ C. ²³ σοῖς οὐκ. ed. — ²⁴
 καθήραντος Gr. C. ²⁵ μιαροῖς οὐκ. Gr. ²⁶ ἐκεῖνος Gr. C. 310. ²⁷ Πιλάτ. οὐκ. Πιλάτου P καὶ Ἰουδαίου;
 ut Gr. ²⁸ Or. 4,110 D. ²⁹ εἰ οὐκ. Gr. C. 310. — ³⁰ ὀνομάσωμεν Gr. ³¹ εἰς ἑαυτὸν φ. (φαίνεσθαι C. 310)
 C. εἰς ἑ. σ. φαίνεσθαι Gr. — ³² ἄμα C. 150. ³³ Gr. 125 A. B. οὐκ. εἰς ἑ. τὰ. ³⁴ τελευταὶ ed. ³⁵ καὶ
 μυστήριον C. 310. ³⁶ τερατεῖα προγνώσεως Gr. ³⁷ διεβήθησαν Gr. C. 310 ³⁸ Gr. Orat. 4,125 D. ³⁹
 καὶ add. C. 310. ⁴⁰ Ἀσγῶν cod. ⁴¹ οὐκ. οὐκ. id. — ⁴² Gr. 131 D. Νῦν τ. καὶ ἰ. μ. τ. ἑ. κ. τὸς ἀθλοῖς
 cod. ⁴³ τὸν ἑαυτοῦ. ἀπ. κ. ἡνίκα ἂν πάσα κρίνηται; καὶ βασιλεύεται πονηρία Gr. ⁴⁴ τούτων Gr. ed. ⁴⁵
 καὶ π. P. cod., ὅτι πάντα κρίνεται καὶ βασιλεύεται κακία καὶ πονηρία ed. ὅτι — κακία C.

α (19) Τούτων α δι ούτω; πραττομένων παρά Α τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ συμμύστου αὐτοῦ πατριάρχου, Ἀραβες μετὰ δυνάμειω πολλῆς κατὰ Ῥωμαίας ἐξήσαν. α δὲ βασιλεὺς ἄμα τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι καὶ Μανουὴλ δομestίκῃ κατ' αὐτῶν ἐχώρει. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἤτηθη ὁ βασιλεὺς καὶ μέσον εἰσῆλθε τῶν Περσῶν, ὑπ' αὐτῶν περιωθῆναι ὑπολαβόν. Μανουὴλ δὲ, ὡς ἔγνω περισσοπῶν μέσον τῶν Περσῶν τὸν βασιλεῖα ἔντα, αὐτοὺς α δι βουλευμένους τοῖς; Ἀραβι τοῦτον προδύναι καὶ δι' αὐτοῦ καταλαγῆναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξέλικυσεν α ἀνοκτα τοῦτον ἐξάγων, αἰσχύνην ἠγοούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν βασιλεῖα Ῥωμαίων Ἀραβες αἰχμάλωτον λάθωσιν. Ο δὲ βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστῆκτος ἐκστὰς, προσρῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠδούλετο. Ο δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν ὡς κατάξων αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς καὶ ἄκων συνείτατο, μάλις διασωθεὶς· κἀκίθηεν ὑποστράφη α ἐν τῷ δουλοῦ μετ' αἰσχύνης καὶ ἡττης πολλῆς. Ο δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τρωθεὶς καὶ νοσήσας ἐτελεύτησε, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνοτησάμενος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν ἐτίθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ α, τῇ τοῦ παρος.

711 (20) Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ κατὰ Περσῶν πρὸς τὸν βασιλεῖα καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφώβου ὡς ἀνάρτου καὶ πρόδου καὶ δυσμενοῦς· ἃ μαθὼν (δ) α Θεόφωβος τοὺς Πέρσαις ἀναλαβὼν κατήλαθεν ἐν; Ζενώπῃ καὶ αὐτὴν παραλαβὼν κατεῖχε τυραννικῶς· ὅπερ γνοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν μεγάλῃ λύπῃ γενόμενος (ἐδεθεὶ γὰρ μήπως προσρῶσι α τοῖς Ἀραβι), καὶ μέχρι Παφλαγονίας αὐτὸς ἀπῆει, καὶ λόγον αὐτοῖς ὡς οὐδὲν δεῖνόν πιστῶνται δεδωκῶς καὶ τὸν Θεόφωβον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, τῶν ἄλλων Περσῶν παραγενομένων ὅπερ κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς· ἠγαπᾶτο δὲ Θεόφωβος παρὰ τῶν πολιτῶν οὐχ ἦττον ἢ τῶν Περσῶν ὡς ἐρθεύετο.

(21) Τότε δὴ (γίνεται α τῷ βασιλεῖ παλὶ ἐκ Θεοδόρας, ὃν ἱπωδόμασε Μιχαήλ.)

ΣΣΕ. Παρὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως α.

Ἀκίοντι (δδ) τῷ βασιλεῖ πρὸς Βλαχέρνας, καθὼς D εἶθεστο, ὑπέφηνησεν αὐτῷ τις προσιλθὼν καὶ λέγων, ὅτι ε Ὁ ἵππος, ᾧ ἱποχεῖται ἡ βασιλεία σου, ἐμός ἐστι. Ὁ τοῦ δὲ ἵππου σκιστῶντο; διὰ τὸ αἰφνιδίως προδύναι καὶ τοῦ βασιλέως τοῦτον κατασχόντος, τὸν κόμητα τοῦ σταύλου ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεὺς, ε Τίνας ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δὲ ἔφη· ε Ὁ κόμης τοῦ Ὑψικίου ἀπίστειλεν αὐτὸν τῇ βασιλεῖα σου. ε

Cum haec ita ab imperatore agerentur et patriarcha ejus ministro, cum potestate multa adversus Romaniam insurrexerunt Arabes, in quos imperator cum Persis profugis et tagmatibus et Manuele domestico profectus est. Consortis manibus victus imperator, medium Persarum agmen subiit ab ipsis servandus. Manuel vero ut circumspiciens cognovit imperatorem medio Persarum agmine constitutum, eosque jam Arabibus ipsum prodere meditantē, et ejus occasione Arabibus reconciliari, diviso eorum cuneo, medium imperatorem reperit, frenoque apprehenso eluxit: ingentem verecundiam ratus inuri Romanis, si Romanorum imperatorem captivum Arabes abducerent. Imperator rei gestae pavore consternatus, Persis iterum se tradere consiliabatur; Manuel in adversum intentato gladio percutere minabatur. Territus ille et invitus ei adjunctus est, et vix inde ereptus, Dorylaeum cum pudore et detrimento se recepit. Manuel vero in acie vulneratus, et aegritudine correptus, praeclearis facinoribus in Agarenos editis mortuus est. Corpus ejus asportatum in monasterio ab eo constructo, cui Manuelis factum nomen, Asparis cisternae vicino, depositum est. Μανουὴλ, σύνεγγυς [τῆς] α χινοστέρνης τοῦ Ἀσ-

Et rursus Persae auxiliarii apud imperatorem accusati, et contra Theophobum verba minarum prolata, ut perduellem proditorumque. Id audiens Theophobus, assumptis Persis ad Sinopem usque recessit, qua punitus, eam in potestate sua retinuit. Quo completo imperator magno affectus est maerore (timebat enim ne ad Arabas transirent) et ad Paphlagoniam usque ipse processit, et lide data eos nihil mali passuros, assumpto Theophobo, urbem cum eo repetiit dum Persae eo residerent ubi primum tentoria fixerant; Theophobum autem cives non minus quam Persae diligebant.

Ex tempore filius imperatori ex Theodora susceptus, quem vocavit Michaelē.

CCLXV. De imperatoris equo.

Imperatori vero ad Blachernas, ut ei mos erat, profecto occurrit non homo, qui ait: «Equus cui majestas tua insidet meus est.» Equo tunc exsiliante quia hic subito assiterat, et imperatoris manu detinuo, stabuli comitem interrogavit imperator: «Cujus est equus?» Respondit: «Opsicii comes tuus eum majestati misit.» Cumque Opsicii comes in urbe tunc ageret, eo in crastinum adducto, una

Variarum lectiones et notae.

α 838 α Τούτων — 810, 16 κατέβησαν om. C. et Vat. sed habent P. Leo, Theodosius Melitenus, ut videtur. Symeonis logotheta: e brevuario petita, cum verbotenus plerumque huic respondeant, interdum vero hoc a i pliora sunt. α ἐξήσαν ed. et Melit. ἐξέσαν cod., ἐδίωξαν Leo α αὐτοῖς δὲ β. cod. α ἐξήσαν ed. ἐξήλασε ed. ἐξήλασε ed. ὅποτιρῆσαι ed. α μ. τὸν ed. α τῆς x. ed. τῆ x. τοῦ Leo. α δ om. ed. α παρὰ βῦβωσι ed. α γινόμενος τῷ β. π. Βλαχέρνας; om. γίνεται — Μιχαήλ ed. x παρὰ βῦβωσι; ed. β. ἐν Bl. Leo. α Rubrica Mon. drest in Par. 1706 et in margine codicis abscisso.

eum eo qui procedentem eum interpellaverat, ait A imperator : « Verum eloquere, cujus est equus? » Ille respondens dixit : « Meus erat : mittensque dux, vi eum, neque dato pretio, neque æstimatione facta, mihi eripuit. » Interrogavit comitem imperator : « Num res ita se habet edissere, et quare non soluto pretii equo, eum ad me misisti? » Re examinata et probe percepta ut per vim nimirum equus ablati fuisset, imperator dignis verbis ducem emendavit : homini vero ad se accedenti equum restituit. Ille recipere detrectans, in ejus pretium libras duas accepit. Dux vero indolem ejus probare jussus, et si generosus foret scholarium creare. Hic in bellum profectus, in conflictu velut imbellis et timidus inter fugientes reperitus, occisus est.

φρόνησε, τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠβουλήθη λαβεῖν, ἔλαβε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας β', ἐρισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν καὶ εἰ ἀνδρείος ἔστι, ποιῆσαι αὐτὸν σχολάριον· τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δεῖλοδ; ἐν τοῖς φεύγουσιν εὐρεθεῖς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων.

CCLXVI. De Leone Sapiente.

Imperatori vero ad Bryæ palatium cum comitatu procedenti nuntiatum est ab Orientalium duce Sarraceni protosymbulum cum exercitu prædandum venire ut Amorinum caperet. Ille consueta exercitui proceribus largitione facta, brevi tempore versus Cappadociam contendit. Amerumnenses selectis militum octo millibus, Sudem inter Agarenos virtute prudentiaque nominatissimum ducem instituens, adversus imperatorem submitit. C Manibus consertis, profligatus imperator fugit, et cum dedecore rediit : vixque salutem nactus est. Amerumnenses vero virtute multa stipatus, abiit, et Amorinum obsedit, variisque certaminibus editis obtinere non potuit, fortiter et generose civibus in adversum præstantibus. Philosophi vero Leonis discipulus quidam in castro habitans Amerumni recedere volenti, cujusdam ope, ceu astrologie peritus significavit : « Si dies tantum duos ad castrum stationem habueris, obtinebis nos; » quod et contigit. A Boiditze quippe vocato, et Manicophago proditum est. Capti sunt etiam virorum nominatorum et non ignobilium plurimi, et in Syriam abducti captivi, Theophilus patricius et duces isti, D Melissenus, Aetius, Theodorus protospatharius, qui et Craterus Callistus turwarcha, Cyrillus drungarius, et Bassoës cursor, et quidam ægminum proceres qui a protosymbulo tormentis adacti, ut fidem negarent, ipsi morem non gerentes, gladio caputibus præcisi sunt, vitæ temporalis vice æternam consecuti.

Τοῦ δὲ ἐν τῇ πόλει εὐρεθέντος, τῇ ἑκαύριον ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν προσελθόντα αὐτῷ ἔφη· « Εἰπέ τὸ ἀληθές· τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι, « Ἐμὸς ἦν· καὶ ἀποστείλας ὁ στρατηγός, ἀνελάβετο αὐτὸν ἄπ' ἐμοῦ βιαίως, μήτε τίμημά μοι δούς μήτε ἀξίωμα. » Εἶπε δὲ πρὸς τὸν κόμητα ὁ βασιλεὺς· « Εἰπέ εἰ οὕτως ἔχει καὶ διὰ τί μὴ 712 ἀποκόψας ἄπ' ἐμοῦ ἀπέστειλές μοι αὐτόν; » Ὁ δὲ ἔφη· « Ὅτι ἐπεζητήσε γενέσθαι σχολάριος· ἐγὼ δὲ μὴ εἰδὼς, ὅτι ἀνδρείος ἔστι, παρέιχον αὐτῷ νομίσματα ρ'. Ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· « Καὶ διὰ τί μὴ ἀποκοπὴν τελείαν μετ' αὐτοῦ ποιησάμενος ἀπέστειλές καὶ τὸν ἵππον; Καὶ ἐρευήσαντος τοῦ βασιλέως καὶ πληροφορηθέντος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλατο, τὸν

B μὲν στρατηλάτην τοῖς προσήκουσι μαγγλαβίοις ἐσω-

ΣΞΓ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.

(22) Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκεινσον ἐν τῷ Βρύαντι, ἦλθεν αὐτῷ μήνυμα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς ὅτι ὁ πρωτοσύμβουλος ἐξελθὼν μετὰ πλήθους ἐκπορθήσαν ἀπέρχεται τῇ Ἀμόριον. Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ τε στρατῷ καὶ τοῖς ἄρχουσι ποιήσας ἄσυντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς ἀποχωρίσας ἑλθὼν ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς βυτα ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ φρονήσῃ, δούς αὐτοῖς κεφαλὴν, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασιλέως. Συμβαλόντων δὲ πόλεμον, ἠττηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐφυγε καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψε, μόλις διασωθεὶς. Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς, ἀπελθὼν μετὰ δυνάμει πολλῇ, περιχαράκωσε τὸ Ἀμόριον, καὶ πολέμους πολλοὺς ποιήσας, οὐκ ἴσχυεν αὐτὸ ἐκπορθῆσαι, γενναίως καὶ σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἑνδοθεν. Μαθητῆς δὲ τις Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἦν ἐν τῷ κάστρῳ 713 καὶ, βουληθέντος ὑποχωρῆσαι τοῦ ἀμερουμνῆ, διὰ τίνος ἐμήνυσεν αὐτῷ ὁ ἀτρονός, ὅτι « εἰ προσκαρτερήσεις δύο ἡμέρας τῷ κάστρῳ, ἐκπορθήσεις ἡμᾶς· ὁ καὶ γέγονε· προσδόθη γὰρ ὑπὸ τῆς τοῦ λεγομένου Βοϊδίτζη καὶ τοῦ Μανικοφάγου. Κατεσθέντες δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγενοῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατρίκιος, καὶ στρατηγοὶ δὲ τε Μελισσηνὸς καὶ Αἰτίος, καὶ Θεόδωρος, πρωτοσπαθάριος εὐνούχος, ὁ Κρατερὸς, καὶ Κάλλιστος τουρμάρης, καὶ Κωνσταντῖνος δρουγγάριος, καὶ Βασίτης ὁ δρομεύς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων, οἱ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγ-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ ἄν. ἄ. β. ἀπ. ἐμοῦ ed. ἀνσίλατο ἄ. ἐξ ἰ. β. Leo. ἀνελατ. ἄ. ἀπ' ἰ. β. cod. ⁶⁷ ποιήσας add. Leo. ⁶⁸ ἀπέκοψας P. cod. Sym. cf. infra ἀποκοπὴν τελείαν, persoluto scil. pretio. ⁶⁹ ποιή' cod. ποιῆσαι ed. ⁷⁰ ἐξῆλθεν Sym., ἐξῆλατο Leo. ⁷¹ ἦ' pro ἦ' Leo. ⁷² Σουδέη ed. Σουδέμ Leo. Γουνδεῖ Sym. In confirmatione de hac expeditione nihil, quæ varians tantum videtur esse ejus quæ § 10 relata est, sed cf. Generisium 63, 19—66, 12. ⁷³ περιχαράκωσας Leo. ⁷⁴ Ἀμμόριον Cod. ⁷⁵ β. εὐ προσχ. ed. ⁷⁶ αὐτός; add. Leo. ⁷⁷ ὁρ. καὶ τίνος Leo.

μασθίντες ἀρνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν καὶ τοῦτο ¹⁰ μὴ παισθέντας, ἔειπε τὰς κεφαλὰς ἀπειρηθῆσαν, ἀντὶ τῆς παρουσίας ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀνταλλαζάμενοι.

(23) Ὁ δὲ, τὴν αἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης Ἀ ἀνταλλαζάμενος, ὁ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος μαθητῆς, προστρεψὶς τῷ ἀμερουμνῆ ἠρωτηθῆ παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπε μαθητῆς εἶναι τοῦ φιλοσόφου Λέοντος. Οὗτός τε ὅστις ὁ Λέων ἐστὶν καὶ οἶος μαθῶν, αὐτὸν ἐπιθύμει ἐκείνον ἰδεῖν, καὶ δὴ τινε τῶν αἰχμαλώτων δούς γράμματα, πρὸς Λέοντα τὴν φιλόσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, εἰ ἐξέλθοι ¹¹ ὁ αὐτὸς Λέων, ἀπ' ἐκείνου αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ Λέων δὲ τὰ γράμματα ἀπολαθὼν καὶ φοβηθεὶς μήπως διαγνωσθῆ, ἀνήγαγε ταῦτα Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ, γνοὺς τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ἔχει, προσλαθόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαγναύρας ¹², παραθού; αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητὰς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὕπηρεσίαν ἅπαντα, ὅς καὶ μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονίκῃ γέγονεν.

(24) Ὁ δ' αὐτὸς κτίζει τὸ (181^a) Τρίκογχον ἐν τῷ Β παλατίῳ καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα καὶ τὰς ἀναβάθρας, ἐνθα οἱ 714 δῆμοι ἴστανται, στήσας καὶ φιλάνη, ἐν ᾗ γίνεται τὸ Σαξίμοδιξιμον λεγόμενον, τῶν ἱππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διαρχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸ Τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησε τὸ λεγόμενον Μυστήριον, ἐν ᾧ τῇ μιᾷ γωνίᾳ ὁ ἄνθρωπος ¹³ τις, ἑξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

ΣΣΖ. Περὶ Θεοδώρου καὶ Θεοφάνους τῶν αὐταδέλφων ¹⁴.

¹⁵ (35) Μαθῶν δὲ ὁ αὐτὸς ¹⁶ Θεόφιλος, ὅτι Θεοφάνης ¹⁷ ὁ ποιητῆς καὶ Θεόδωρος ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ, καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κωμωδοῦσι καὶ διαλέγουσιν, ἀποστείλας μετ' ἑργίης C ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰπὼν τάδε· « Πόθεν ἐστέ; » Οἱ δὲ εἶπον· « Ἐκ Παλαιστίνης. » Ὁ δὲ ἀλιτήριος· « Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὑμῶν ἀφέντες καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἰθύνετε οὐ πευθαρχεῖτε τῇ βασιλεῖ ἡμῶν; Τῶν δὲ μετὰ ἀποκρινάμενων, ἐπέτρεψε κλισθαι τὰς ἡμέρας αὐτῶν σφοδρῶς· εἶτα μετὰ τοῦτο βουνευρήσας αὐτοὺς μέχρι ¹⁸ θανάτου, μετὰ θυμοῦ καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον ἔφη· « Ἄρον αὐτοὺς εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ γράψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐγκολάφας τοῦσδε τοὺς στίχους·

Ἰπάρτων ¹⁹ ποθοῦντων προστρέχειν πρὸς τὴν [πόλιν],

Ὅπου πάναγχοι τοῦ Θεοῦ λόγον κῦδος
Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ἐβήθησαν οὗτοι τῷ ἑσθασμίῳ τόπῳ
Στενὴ σπηρὰ δεισιδαιμόνος πλάτης.
Ἐκίσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀποπίας
Ἠδέξατο αἰσχρὰ δεινὰ δυσσοδοφρόνως,
715 Ἐκείθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστῆται.

Discipulus autem Leonis Philosophi salutem honestissimæ turpem præferens, cum ad Amerumnum transiisset, ab eo de scientia sua interrogatus, Leonis discipulum esse professus est. Amerumnes quis et qualis esset iste Leo probare cupiens, captivorum nom nemini datis litteris, ad Leonem Philosophum Constantinopolim misit, pollicitus, si veniret, in honore futurum. Acceptis litteris, veritus Leo ne dignosceretur, Theophilo imperatori cuncta detulit. Theophilus de ejus scientia certior factus et quod vir adeo sapiens in civitate regia degeret, vocatum detinuit in Magnauræ palatio, docendi facultate discipulisque et cunctis necessariis ad ministerium exhibitis, qui deinceps metropolita Thessalonicensis exstitit.

Idem imperator triconchum in palatio, et quod dicitur Sigma, gradusque, quibus factiones consistunt, et fontem ædificavit, quo peragitur Saximodexium dictum, utriusque partis equis aureis stragulis instructis, et pertransuntibus. Sub triconcho vero ex machina secretum (ita vocant) posuit, in ejus angulo quovis quidquid dixerit aliquis, in altero exauditur.

CCLVI. De Theodoro et Theophane fratribus.

Theophilus autem cum didicisset Theophanem poetam et Theodorum ejus fratrem ipsius impietatem suggillare et arguere, mittens cum furore eos ad se accersivit dicens : « Undenam estis? » Dixerunt illi : « Ex Palæstina. » Scelustus autem : « Quam ob causam patria vestra deserta, in ditionem nostram venientes non obeditis imperio nostro? » Illis nihil respondentibus, jussit eorum facies dure percuti. Deinceps vero eisdem ad mortem ferme nervis bubulis per corpus cæsis, cum furore et aspera voce dixit ad præfectum : « Tolle istos in prætorium, et versus hosce vultus eorum inscribe :

Cunctis ad urbem accurrere affectuuntibus,

Castissimos in qua Deus Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano duret,
Apparere et isti venerando in loco,
Supersitiosi erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora perperassent turpia impie,
Ut desertores vertere jussi sunt solum.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ τούτου μὴ παισθέντος (κίσαντος)? Leo. ¹¹ ἐξέλθ. cod. ἐξέλοη ed. ¹² τῆ; Μαγναύρας cod. Leo, τῷ Μαγ. ed. ¹³ εἶπον ed. ¹⁴ Π. Θεοφ. καὶ Θεοδ. τῶν ἀ. cod. et Mon. om. Par. 1706. — ¹⁵ 831. ¹⁶ αὐτὸς ὁ ed. αὐτὸς Leo, quæ indicia sunt narrationis insertæ. ¹⁷ Θ. τε καὶ Θ. ed., Θ. π. καὶ Θ. Leo. ¹⁸ αὐτοῦ τοῦ αἰδ. L. om. ¹⁹ Ἰπάρτων — πάλιν, Theophili versus om. codex Mosq., versio Serbica, Leo, Genesisius; videntur inserta vel e Symeone vel e Continuatore.

*Fugaque in urbem hanc delati, imperii caput, A
Non destitere ab impura vecordia.
Compuncti igitur facinorosi velut notis,
Ex urbe damnati pelluntur hac quoque.*

hoc addens, « Tametsi inelegantes sint, nulla sit tibi cura. » (Hoc autem dixit, sciens eos litteris peritissimos et exercitiis poeticis versatissimos), « nec digni sunt ut elegantes sint iambi. » Responderunt illi : « Scribe, scribe, imperator, quod placuerit, ceu coram justo et tremendo Iudice illud idem lecturus. » Præfectus viros in prætorium abductos post dies duos, corpore extento, manibus et pedibus ligatis, acubus suffixit, et versibus in eorum frontibus insculptis, in exilium misit.

Et in exilio quidem moritur S. Theodorus; illustris vero Theophanes poeta ad Michaelis et Theodoræ tempora superfuit, pro fide orthodoxa instituenda plurimum contendens : qui postmodum metropoli Nicæus exstitit, rebus jam in meliorem statum et majorem pietatem compositis.

Ejus tempore ad Augusteum statum Justiniani aureus globus in terram decidit : cunctisque anxii, et quomodo ad culmen illud conscenderent discipulantibus, artifex quidam scandalarius inventus est, qui Magnæ ecclesiæ consensu tegulis, cum fune telum immisit in Justiniani equum : infixoque ibidem telo ipse per funem excurrrens, stuporem cunctis spectantibus incussit : et globo reposito, imperatoris animum sibi conciliavit, solertia sua et ingenio magnum nomen sibi comparans, numismatibus etiam centum ab Augusto donatus.

Theophilus autem filium suum Michaelē in Magna ecclesia coronavit et coronationis die omnibus munera largitus est. Extruxit etiam hospitium quod ejus de nomine Theophili dicitur. Hic fuerat domus Isidori patricii qui Roma venerat cum Olybrio sub Constantino Magno, postea locus in prostibulum mutatus ad recipiendas meretrices sub Leone Isauro ex fornice hospitium factus est. Hic deinde sedem habuit Constantinus, Irenæ filius, postquam matris jussu excæcatus fuit : hujus autem jam demortui uxor, monasticam vestem induta, ibi monasterium condidit quod vocavit Pœnitentiæ. Hæc eadem domus, amplitudine et magnificentia mirabilis, cum, trabibus cœnaculi inclinatiss, jamjam ruitura videretur, moniales ab imperatore, cum ad Blachernas venisset, ut repararetur postularunt. Renuit ille; sed visa domo delectatus, easdem moniales in aliud monasterium transtulit,

*Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους περφυγότες
Ὀὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀδελφίτους μαρίας.
Ἦσαν γραφέτες ὡς κακοῦργοι τὴν θέαν
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πόλιν. »*

προσθεὶς ὅτι « Κἀν μὴ ὡσεὶ καλοὶ, μὴ σοὶ μελέτω. » Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους καὶ ἄριστα ἡσκημένους τῶν ποιητικῶν σχημάτων τὴν ἀκρίβειαν, ἐπειπόντος ὡς τινός· « Ὅδὲ ἀξιοὶ εἶσιν, ἵνα καλοὶ ᾧσιν οἱ λαοὶ. » Οἱ δὲ εἶπον· « Γράψε, γράψε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὥς μᾶλλον ὡς τοῦ ἀναγνώσθηται ἐνώπιον τοῦ δικαίου καὶ φοβεροῦ Κριτοῦ. » Ὁ δὲ ὑπαρχος, τοὺτους ἀγαθῶν εἰς τὸ πραιτώριον, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπλώσας ἐν σκάμνοισι καὶ δήσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας κατακεντρήσας τε καὶ ἐγκολάψας τοὺς στίχους εἰς τὰς θύρας αὐτῶν,

B ἐξώρισεν.

(26) Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ τελευτῆ ὁ ἐν ἀγίοις Θεόδωρος· ὁ δὲ αἰοῖδμος Θεοφάνης· ὁ ποιητὴς διήμησις μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγωνισάμενος πλεῖστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρθοδοξίᾳ· ὅς καὶ μητροπολίτης εἰς Νίκαιαν γέγονε, τῶν πραγμάτων ἀπακαταστάτων ὡς ἤδη πρὸς τὸ εὐπεδίστατον ὁ.

(27) Ἐπὶ αὐτοῦ ἔπασεν ἡ χρυσὴ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ τοῦ λεγομένου Λύγουστέως· ἀμνηστούτων δὲ πάντων καὶ πῶς ἀνελθοῖεν διαλογίζομένων, εὐρέθη τις σκαλωθὴς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τῇ κεράμοις ὡς τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας, βέλος ἀπέχε μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἵππότην Ἰουστινιανὸν ὡς ἐκ χαλκοῦ συνιστάμενον· καὶ τοῦ βέλους παγέντις ἐκείσε, αὐτὸς διὰ τοῦ σχοινίου διαβραμῶν, θάμβος μὲν τοῖς ὁρῶσι παρείχετο, καὶ τὴν τοῦφην προσηύμοσε, καὶ τὴν τοῦ 716 βασιλέως ἐπεσπάσατο εὐνοίαν, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φύσει μέγα προσέθηκεν δόγμα, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως νομίσματα ρ'.

(28) Στέφει δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· φιλοτιμησάμενος ὡς ἦν πάντας ἐν τοῖς στεψίμοις. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ξενῶνα τὸν νῦν μὲν τὰ Θεοφίλου λεγόμενον, οἶκον μὲν γενοῦσα Ἰσιδώρου πατρικίου ἀνελθόντος ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ὀλυβρίου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, μετὰ δὲ χρόνον ἐκδοθέντα ὡς κουρατώρια ὡστε κατοικεῖν ἐκεῖσε γυναῖκας τῶν εὐγενῶν μὴ εἰδυίας σωφρονεῖν· ἐπὶ δὲ Λέοντος Ἰσαύρου ἐκ πορνείου ξενοδοχείου ἐχρημάτισεν ἐπὶ αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Εἰρήνης μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γεγονυῖαν τύφλωσιν ὡς αὐτὸν· τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐδ μοναδικὸν σχῆμα περιβαλλομένη μοναστήριον κατεσκεύασε καὶ ἐκάλεσε τὰ Μετανοίας. Τοῦ δὲ αὐτοῦ οἴκου μεγίστου τε δντος καὶ θαυμαστοῦ, ἔβλου ἐν τῷ τρικλίνῳ ἀποκλασθέντος ὡς, ἠπέλιθε πῶσιν· αἱ δὲ μονάζουσαι, ἀπερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχέρ-

Variæ lectiones et notæ.

ὡς ἐπόντος ed. Len. ὡς μᾶλλον cod. et Leo, qui ἀναγνώσαι habet. ὡς ἀπ. om. ed. ὡς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Θεοφίλου ἦν καὶ Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος, ὅς ἐξώρισθη ὑπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλείας· παρέτεινε δὲ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἕως τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Hæc quæ in ed. sequitur uoluit de Josephi hymnographo qui usque ad Leonem Sapientem vixit, non Georgii, sed Continuatoris est glossæ ad Theophilum hymnographi historiam, in Leone haud inveniendum. ὡς κερμαίσι ed. — ὡς Ἰουστινιανῷ ed. Len. ὡς φ. ὡν κ. ed. φ. κ. ὡς ἐκδοθέντ. κουρατώρ. cod. ὡς ἔκτυφ. ed.

νας (181^b), ἐδείχθησαν αὐτοῦ ⁹⁰ περὶ τούτου. Ὁ δὲ, A ipsam vero eadem variis decoratam ornamentis in
ἐκπέσας καὶ θεατάμενος τὸν οἶκον καὶ ἀρισθίας
eis αὐτὸν, μετακίττει τὰς αὐτὰς μοναζούσας ἐν ἑτέρῃ
μονῇ, αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον, κότμῳ πιντοίῳ καλῶ πίσας,
ζενῶνα πεποίηκεν, ἐκιδού; αὐτῶν χρήματα πάμπολλα καὶ ἀργύριον καὶ προάστεια, ἐπονομάσας αὐτὸν τὴ
Θεοφίλου.

⁹¹ (29) Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆ; ὁ θεομισθ;
οὗτος βασιλεὺς, βουλὴν ¹ μυστικὴν ποιησάμενος
μετὰ τῶν ἑμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφύλου τοῦ Πέρ-
σου, ὡς εἶπε ἡ Πολλὴν ἀγάπην καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς
αὐτὸν ὅτε ὅπ' αὐτὸν Πέρσαι καὶ τῶν ἐν τέλει οὐκ
ἄλλοι, καὶ μήπως, ἐμοῦ τελευτήσαντος, μελατή-
σωσι τυραννίδα κατὰ τὸ τοῦ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου
δντος καὶ τῆς γυναικὸς ², ἀνήγαγε Θεοφύλον εἰς τὸ
πολάτιον καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ. Βαρθηὶς δὲ ἐκ ³ τῆς
νόσου, καθάρει Θεοφύλον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ
Βουκολόντος. Τῶν δὲ Περωσῶν ⁷¹⁷ ἐπιζητούντων
αὐτὸν τί ἄρα γέγονεν, ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ὁ βασι-
λεὺς Περωσῶν, τὸν τῆς Αὐγούστης ἀδελφόν, σὺν τῷ
λογοθέτῃ, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφύλου.
Ἐπεισαν δὲ οὗτοι τοὺς Πέρσας ὡς [ὅτι] μετὰ τοῦ
βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως
θυσιεντερίας ⁴ νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀποβρήξαντος,
ἀπεκοιλίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἄγιους
Ἀποστόλους· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφύλου διὰ τοῦ
Βουκολόντος ἐξαγαγόντες λαθραίως διέπωσαν κλη-
σίον τὰ Ναρσού ἐν τῇ νῦν ⁵ λεγομένη μονῇ ⁶ τῆς
Θεοφιλίας, καὶ τοῦτον ἐκεῖσε κατέστησαν.

SEPT. Βασίλεια Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου ⁷.

⁸ Μετὰ τούτον ⁹ ἰδασίλευσε Μιχαὴλ ¹⁰ σὺν τῇ
μητρὶ ¹¹ αὐτοῦ Θεοδώρα ἑτη [1] ¹², μόνος δὲ ἑτη ¹³,
καὶ σὺν ¹⁴ Βασιλείῳ ἑτος α' [μήνας 8], ὅστις ¹⁵ τὴν
πατρῴαν βασιλείαν διαδεξάμενος ¹⁶, τὴν ¹⁷ θεοσυγῆ
παρειαφρήσασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δεινῶς ἐπικω-
μάσασαν νίαν θρησκείαν εἰς μάλα γνησίως ἀποσει-
σάμενος, τὴν ἔκπαλα ¹⁸ θεοδράβευτον, ἱερὰν τε καὶ
ὀρθοτάτην πίστιν ἀνεκήρυξεν. Ἡ ¹⁹ δὲ Θεοδώρα οὗ-
της ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
τῆς εἶπε περιόντος λάθρα ²⁰ τὰς ἀγίας εἰκόνας τι-
μῶν ²¹ καὶ προσκυνεῖν· ἧτις ²² γνώμῃ μὲν ἑαυτῆς,
ὑποθήκη δὲ ⁷¹⁸ καὶ παραινέσει θεοκτίστου κανι-
κλαίου καὶ λογοθέτου ἐξελάνθει τε τῆς ἐκκλησίας
καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην ²³ σὺν
τοῖς περὶ αὐτὸν οὖσιν, ²⁴ περιόρισται τούτον ἐν τῷ

Autē mortem porro imperator ille Deo etosis,
maximo cum hominibus ejusdem sententiae habito
consilio de Persa Theophobo, ut nimirum ab ipsis
diligereetur, eamque fidem, aiebat, ipsi praestant
Persae submitti, ne forte me defuncto adversus
illum pueriles annos nondum excedentem, et in
uxorem meditentur tyrannidem: eam ob rem
Theophobum in palatium adduxit et secum habuit;
morbo autem ingravescente, eum carcere inclusit
in Bucoleonis fornicibus, Persis autem inquirenti-
bus, quid de illo actum foret, imperator Petro-
nam Augustae fratrem noctu cum logotheta misit,
et Theophilli caput amputari jussit. Iati vero cum
imperatore in palatio vrsari Persis denuntiavo-
rant. Imperatore vero dysenteriae morbo animam
misere praeiiciente, execrandum ejus corpus ad
Sanctas Apostolos delatum est. Corpus autem
Theophubi per Bucoleonem clam subductum in
monasterium, Theophobiae nunc dictum, Narnetis
adi virinum deportaverunt: et illud ibidem de-
posuerunt.

CCLXVIII. Regnum Michaelis Theophilli filii.

Post eum Michael una cum matre sua Theodora
annos quindocim regnavit, solus decem, cum Ba-
silio vero annum unum et menses quatuor. Hic,
paterno potitus imperio, impia doctrinae quae in
Ecclesia subrepens novum induxerat cultum, ge-
nerose valadicens, a Deo primitus ordinatam
sacram et orthodoxam fidem restituit. Theodora
vero adeo fide rectissimam in Ecclesia sensibus
praestabat, ut ejus viro adhuc supersuile, sanctas
imagines coleret et veneraretur. Haec tum proprii
animi motu, tum etiam suggestionem et sententiam
Theoctisti Canicleo praepositi et logothetae, ex Ec-
clesia et urbe Joannem patriarcham in Clidii,
monasterium ita dictum, ad Stenum exsulem
eiecit, qui etiam Augustae compater fuisse dicitur.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ ἀποκλεισθ. cod. ⁹¹ αὐτοῦ om. ed. ⁹² 842. ⁹³ β. μεγίστην π. Leo. — ⁹⁴ ἀποστειλάς add. Leo. ⁹⁵ Βαρυν-
θείσης δὲ τῆς Leo. ⁹⁶ θυσιεντερίας Leo, iola subscr. pro ζ. ⁹⁷ λ. νῦν Leo. ⁹⁸ μονῇ om. ed. ⁹⁹ Μιχαὴλ καὶ
θεοδώρα Vat. 152 f. 198. ¹⁰⁰ 812. ¹⁰¹ Μετὰ δὲ Θεοφίλον ἰδ. M. C. M. δὲ Θ. M. Vat. τῷ σπλθ ἔπει τοῦ κόσμου,
ἀπὸ δὲ τῆς θείας σαρκώσεως; ὡλθ' ed. — ¹⁰² ὁ υἱὸς Θεοφίλου ed. υἱὸς αὐτοῦ C. 154, δ. ἀ. ἑτη κε' 310, δ. υἱὸς
ἀ. διουθῶν καταλιμπάνεται Vat. ¹⁰³ τῇ δ. μ. C. μ. Vat. ¹⁰⁴ κατέσχευεν ἑτη ἰδ' καὶ μ. αὐτοκρατόρησαν. ¹⁰⁵
ι' (ἑτη ἰβ' 134) καὶ μ. γ' C. τὰ τῆς βασιλείας σὴν πτρεα καὶ ἰδ. σὺν τῇ μ. ἀ. ἑτη 8 [ι'] καὶ μ. ἑτη ι' καὶ μ.
δ' Vat. ¹⁰⁶ καὶ σὺν — δ' om. C., μ. δ' om. cod. et ed. — ¹⁰⁷ ὡς γε τὴν μὲν π. β. σὺν τῇ μ. Θ. δ. C.
510, ὡς γε τὴν π. β. δ. 154, οὗ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὅτε πατριχίος θεοκτίστος καὶ Μανουὴλ ὁ πρῶτος μαγίστωρ
ἔξινται· καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ, διαφθοραίσης γὰρ αὐτῶν τῆς ἑμονοίας, κάττεισι μὲν M. ἐκ τοῦ παλατίου ἐν
τοῖς κατὰ τὴν κινστέριαν χώροι; τοῦ Ἀσπάρου τὴν οἰκίαν ἔχων, ἀποκαταστήσας τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, μονα-
στὰς καταγγέλλεται, πλὴν ὡς συγκαλητὸς προήρχετο. Ἡ δὲ Vat. ¹⁰⁸ δεξάμενος; Λ. ¹⁰⁹ δὲ C. 154. ¹¹⁰ Θεοφιλῆ
καὶ ἀλλ. C. Θεοφίλον καὶ Λ. ¹¹¹ Ἡ — νηστειῶν om. C. ¹¹² ταύτην ἀλλ. Leo. ¹¹³ τ. τε καὶ σέβασθαι Leo.,
τ. τε καὶ σεδάσθαι Vat. — ¹¹⁴ ἧτις τὸ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ (ἑαυτῆς) τὰ τε ἡ. π. Θ. ἐπὶ τοῦ κ. καὶ λ. τῆς τ.
ἐ. καὶ τῆς π. τὸν κ. Ἰω. ἐ. Vat. ¹¹⁵ Ἰω. καίπερ σὺντεκνον αὐτῆς ἔντα Leo., Ἰω. σὺντεκνα δ. ὁ. Vat. ¹¹⁶
ἔντα; cui. et ed.

In ejus locum Methodium monachum inducit et patriarcham instituit. Monachis vero et episcopis a Theophilo in exsilium missis postliminio revocatis, fidem orthodoxam firmavit, et Ecclesiae pacem restituit. Et quidem adhuc infans erat imperator; sed qui rex ore infantium et lactentium perfecti laudem suam, ille faciebat ut hic veritatem divini dogmatis confiteretur ac declararet, ad gloriam Dei Verbi qui per maximam misericordiam caro factus est, hominibus in terris visus est, et habitavit in nobis, juxta sacrum oraculum. **ἄκραν** ²¹ εὐσπλαγγίαν ²² σαρκωθέντος θείου Λόγου καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς ὀφθέντος καὶ συναναστραφέντος κατὰ τὴν ἱεράν χρησμολογίαν.

Convocavit enim Constantinopolim in synodum sanctos divosque Patres. Ab his improborum infamiumque Iconoclastarum pessima hæresis scilulo coarguta est, ac turpia ejus deliramenta penitus eversa; et clare orthodoxa doctrina refulsit velut e quibusdam abditissimis et inextricabilibus labyrinthis tenebrosisque abyssis impiæ ac depravatæ hæresens. Haque istius quidem dux et magister, necnon assentatores ejus persecutores et conviciatores, tanquam veritatis adversarii et mendacii defensores, et tanquam lupi rabie accl impuræ diabolicæque superstitionis Manichæorum, a quibus et furorem adversus Dei Incarnati œconomiam, et initium ac principium sumpserunt, efficiuntur. Eis autem communi consensu Deique instinctu et gratia subrogatur celeberrimus rectæ orthodoxæque fidei propugnator: qui omnes, ut ita dicam, calumnias, funestasque insidias sacris imaginibus structas, et profana deliramenta ab hæresiarchis eorumque pugarum et ineptiarum præconibus prolata tam invicte ac dilucide confutavit et diluit quam qui maxime; et propterea multas subiit persecutiones,

Στενῶ ²³ εἰς τὸ Κλειδίον οὕτω κλούμενον. ²⁴ λέγεται δὲ καὶ σύντεκνος ²⁵ αὐτῆς εἶναι. Εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἀγίοις Μεθόδιον, μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθιστᾷ· καὶ πάντα; τοὺς ἀπὸ Θεοφίλου ἐξοριστοὺς ²⁷ μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐθεδαίωσα πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν. — Εἰ γὰρ καὶ νῆπιος ἐτύχανε ὁ βασιλεὺς ²⁸, ἀλλ' ὁ ²⁹ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτισάμενος αἶνον, ὁ αὐτὸς καὶ τοῦτον παρεσκεύασε ³⁰ τὴν ἀληθειαν τοῦ θείου δόγματος ἀνυμνήσαι καὶ φανερώσαι πρὸς δόξαν τοῦ δι-

(2) Σύνοδον γὰρ ἁγίων ³³ καὶ θεηγόρων Πατέρων ἐν ΚΠ. συναθροίσας, ὑψ' ὧν ἡ τῶν κακῶν καὶ δυσωνύμων εἰκονομάων κακίστη ³⁴ **719** αἵρεσις ³⁵ ἀκριβῶς ἐλεγχθεῖσα καὶ τὰ βδελυρὰ ταύτης ληρήματα διαβρῆθῆν ἀνατραπέντα ³⁶, φαειρῶς ὁ τῆς ὀρθοδοξίας λόγος ἀνέτειλεν ὡσπερ ἐκ τινῶν (182^ο) μυχαιτάτων καὶ δυσδιεξεδούτων λαθυρίνων καὶ σκοτεινῶν βαράθρων ³⁷ τῆς ἐξαγίστου καὶ πεφαιλισμένης ³⁸ αἵρέσεως. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ταύτης ³⁹ ἑξαρχος ⁴⁰ καὶ διδάσκαλος ⁴¹ σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ διώκταις καὶ ὕβρισταῖς ὡς ⁴² τῆς ἀληθείας ⁴³ ἀντίθετοι καὶ (τοῦ) ⁴⁴ ψεύδους προστάται, ὡς λυσσώδεις λύκοι καὶ τῆς μουσαρᾶς καὶ δαιμονιώθου; τῶν Μανιχαίων θρησκαίας, ἀφ' ὧν ⁴⁵ (καὶ τὴν μανίαν) ⁴⁶ κατὰ τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας) καὶ ⁴⁷ τὴν ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν εἰλήφασιν, ἐκδιώκεται· ἀντε σάγεται δὲ κοινῇ ψήφῳ καὶ θείᾳ προσβολῇ ⁴⁸ εἰ καὶ χάριτι Μεθόδιος ὁ ἀοίδιμος καὶ (τῆς ὀρθοτομίας καὶ) ⁴⁹ τῆς ὀρθοδοξίας; ⁵⁰ πρόμαχος, ὃς γε πάσας, ὡς ἔπος ⁵¹ εἶπεῖν, τὰς διαβολὰς; καὶ τὴν διέθριον κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων μεθοδίσαν καὶ τὴν βέβηλον κενοφωνίαν τῶν αἰρεσιάρχων καὶ φοιτητῶν τῆς ἐκείνων κeno-

Variæ lectiones et notæ.

²³ καὶ ἐν τῷ Σ. περιορίζει εἰς τὸ Κ. λεγόμενον ἐν τινι μοναστηρίῳ· κάκεισε τὸν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χαρακτήρα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς Θεομητορικῆς καὶ τῶν στρατιάρχων κατιδὼν δεινρίσσο τοῦ τῷ ἔαυτοῦ ὑπῆρέτη τὰ τούτου (τούτων) ἡμματα διορῶσαι· οὗ γεγονότος μαθούσα Θεοδώρα ζήλω θεῶν κινήσεισα τοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλώσαι κεκλήντο. Τούτου δὲ κωλυθέντος, τινὰς τῶν δορυφόρων ἐκπέμφασα πρὸς αὐτὸν, διακοσίους; λῶροι; ἐμάστιζεν. Εἰσάγει Val. ut Sym. 1. ²⁴ αὐτὸν περιορίσασα nihil. (οὐδ. — ἀποκαθίστησι Val. καθίστησι I. no. — π. δὲ τοὺς Val. ²⁵ σύντεκνον cod. ²⁶ ἐν ἐξήρῳ παραπεμφθέντα; ἐπ. εἰσήγαγε καὶ πάντας ἐν. τὴν τε ὁ. π. ἐκράτους καὶ τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκύνησιν ἀνεκῆρυξ; τῆ α' κ. τῶν α. v. Αἱρετικοὶ δὲ τινες διαπληκτικίζόμενοι πρὸς τὸν πατριάρχην Μεθόδιον διὰ τὸν Ἰαννῆν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωσθῆναι, γυναικᾶ τινὰ φρεναπατήσαντας δώροις σὺν Μητροφάνῃ, τῷ ταύτης υἱῷ προδῶρω τῇ Συμυρσίων πόλει χρηματίσασαι, κρυψιγαμίας ἔγκλημα θριαμβεύουσιν. Ὁ δὲ πατριάρχης μὴ θέλων πέτρα σκανόαλου λογίζεσθαι, τὰ κούφια ἀσχη ἀπογυμνοῖ· καὶ εὐρητο παρὰ τὸ εἶδος μαρασμῷ· καὶ τὸ αἴτιον καὶ ἀνδιενίστατο (ἀντ. ἐρωτηθεὶς Sym. α. εἶπεν διενίστατο Gen. 81,3.) Καὶ ὁ; ἔφη, ὅτι· Ἐν Ῥώμῃ διάγοντός μου, πλείστα τοῖς γαργαλισμοῖς κινούμενος; καὶ τοῦ ἀποστολοῦ Πέτρου τῆς τυραννίδος ταύτης ἀλλοτριωθῆναι δεηθεὶς τὴν κορυφαίω (τὸν κορυφαίον Gen. 84 9) δεξιᾷ τῆ χειρὶ καταπρίσαι τὰ αἰδοῖα (τὰ α. καταπρίσαι Gen.) καὶ ἐπιφθέγγασθαι· εἰ μὴ τοῦ λοιποῦ ποιῆσθαι τὴν φιληθονίαν. Ὁ ἔγω δὲ δυσπισθεὶς μετὰ σφοδρᾶς ἀλήθειας περιήλθον ἐν σαρκικῇ τοιαύτῃ, καθὼς ὀρᾶτε, νεκρότητι Val. — Gen. et Sym. 1, om. §§ 2—4. ²⁷ ὁ β. om. C. 310. ²⁸ P. v. viii, 2. ²⁹ παρεσκεύασε C. 310. — ³⁰ εὐσπλαγγίας A. — ³¹ καὶ φιλανθρωπίαν C. 310. ³² ὁσίων C. 310. ³³ κακίστος cod. et ed. cf. participia nominativa posita, cum genitivus absolutus requiratur: τῆς ἐλεγχθείσης καὶ τῶν — ἀνατραπέντων. ³⁴ τῶν εἰκονομάων add. C. 310 ³⁵ ἔξαν. Id. ³⁶ καὶ add. A. et ed. vitiose, cum gen. τῆς αἵρέσεως ab altero λ. καὶ β. pendeat, non vero eisdem parallelus sit. — ³⁷ πεφαιλισμένης C. 310. ³⁸ προλεχθεὶς add. ed. ³⁹ τε add. C. ⁴⁰ καὶ συνδικαίως; καὶ θεοκρίτως πάνυ C. 134, καὶ συνίσταω Ἰαννῆς ἐκβάλλονται καὶ ἀναθεματίζεται δικαίως; καὶ θ. 310 ⁴¹ ἀνήκιστοι πάμπαν καὶ λυσσώδεις ἅμα ε. — ⁴² α. λίαν ὡσπερ δὴ καὶ οἱ τῆς μ. καὶ δ. θρ. τῶν μ. C. ⁴³ τοῦ om. ed. ⁴⁴ καὶ τὴν μάχην add. C. ⁴⁵ καὶ τὴν μ. — οἰκονομίας om. ed. καὶ μ C. 310. ⁴⁶ οἰκ. τὴν C, sed om. ed. ἐκδ. ⁴⁷ προσ. ed. ⁴⁸ τῆς ὁ. καὶ om. ed. ⁴⁹ ὀρθοδοξίας; καὶ ὀρθοτομίας A. ⁵⁰ ὡς; γε καὶ C. 310. — ⁵¹ πάνταν ὡς ε. ε. τοῦ τε διαβολοῦ τὴν διέθριον C.

φωνίας⁵² και φρενοβλαβείας ἄριστα και σφάττατα Α διαλέγξας⁵³ και ἀνατρέψας, εἰ και τις ἄλλος· και διὰ τοῦτο πολλούς (μὲν)⁵⁴ προῦπίστη⁵⁵ διωγμούς και κινδύνους και θλίψεις πολλὰς και κακὰς, ἐξ ἐπιμέτρου δὲ σφόδρα ὑπὸ τοῦ θεηλάτου Θεοφίλου.

(3) Τίς γὰρ ἀριθμήσει τοὺς ποικίλους και ἄλλε-καλλήλους⁵⁶ διωγμούς και πειρασμούς⁵⁷ και τὰς ἀφεγγεῖς κατακλίσεις και τοὺς ζοφώδεις βόθρους και τὰς τῶν ἀναγκαίων περιστάσεις⁵⁸, φιλων τε και ὁμοδόξων⁵⁹ στερήσεις και τὰς ἄλλας συμφορὰς, ἀ-ἐλλη γενναίως 720 και προθύμω;⁶⁰ παρὰ τῶν ἀνοσιῶν, ἀεὶ περιφύρων ἰναργῶς εἰς τύπον και ὑπο-γραμμῶν ὑπομονῆς, τοῖς φερπένοις (και⁶¹ φθεγγο-μένη) και σωπῶσα παραίνεσις πρόδηλος γενόμε-νος⁶². Και οὕτως ὁ θεοσκίσιος τὴν Ἐκκλησίαν εὐ-δοκίᾳ⁶³ Θεοῦ παραλαβὼν και συνεργίᾳ⁶⁴ τῶν Θεοφίλων Πατέρων⁶⁵, « ὁ μὲν οἶκος τοῦ Θεοῦ, » τὸ σύστημα τῶν ὁρθοδόξων, « ἐπορεύετο και » θεία βρῶμη σαφῶς « ἐκραταιοῦτο » και διέπρεπεν ἔργῳ και λόγῳ, ὁ δὲ τῶν αἰρετικίζοντων σύλλογος και ἡ)⁶⁶ Ἰουδαϊκῆ τῆ ὄντι σπείρα⁶⁷ και συμμορία κατησχύ-νετο κομιδῇ « και ἠσθένει, » προφανῶς ἐπιστομιζο-μένη και ἀνατρεπομένη καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Και δὴ λοιπὸν αὐτίκα διὰ⁶⁸ βασιλικῆς⁶⁹ κελύσεως ἀνεκλήθησαν τε και ἀνήθησαν εἰς ἔξοριαις τε⁷⁰ και πικραῖς φυλακαῖς Πατέρων, ἅμα και τὰ πλήθη τῶν μοναζόντων και μέντοι και τῶν εὐσεβῶν κο-σμικῶν οὐκ ὀλίγοι⁷¹, ὧν ὁ τάλας και ἀλιτήριος⁷² τὰς ὑπάρξεις ἀφελόμενος και τοὺς μὲν δυσθανατώσας, τοὺς δὲ μάλιστα κολυεῖδεις⁷³ παραδοὺς ἐξώρισεν (ὡς)⁷⁴ μὴ πειθομένους⁷⁵ παντελῶς μήτε ταῖς θωπιαῖς (αὐτοῦ)⁷⁶ μήτε ταῖς⁷⁷ ἀπειλαῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου⁷⁸.

(4) Ἐν γαῦν⁷⁹ τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ και C Θεοδώρου τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἀποδινάρ ὁ Σαρακη-νῶν⁸⁰ φύλαρχος, ἐκ πολλῶν χρόνων ἰστομαζόμενος, ἂν δυνάμει βαρεῖα δρομῶνιν τετρακοσίων φοβε-ρῶν⁸¹ και καταπλήκτων ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρον-ρήτου ΚΠ. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεία δίκη⁸² διώλεσε, πάντων τῶν κλοίων⁸³ αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν τῇ ἀκρωτηρίῳ⁸⁴ τῶν Κιβυρραιωτῶν⁸⁵ τῷ λεγο-μένῳ 721 Χελιδονία, διασωθέντων ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ και μόνων⁸⁶ ἐξ αὐτῶν.

Ἔω;⁸⁷ ὡς τὰ χρονικά⁸⁸ Γεωργίου·⁸⁹ ἀπὸ⁹⁰ τῶν ὡς μόνον τοῦ Λογοθέτου.

magna pericula, graves tribulationes, præsertim a flagello Dei Theophilo.

Quis enim numeret quot varias et continuas per-secutiones ac tentationes, quot obscuros carceres, quot tenebrosas foveas, quot molestas necessitates, quot amicorum et fautorum orbitates, quot alios cruciatus generose et fortiter passus fuerit ab impiis, semper propositus ut exemplum et typus patientiæ, atque ut eloquens simul ac tacitum afflictis incita-mentum propalatus. Ubi autem divus ille homo Ecclesiam, divina voluntate et cooperantibus deife-riis Patribus, assumpsit, « domus quidem Dei, » seu orthodoxa doctrina, « proficiscebatur et, » Deo ad-juvante, manifeste « seipsa robustior fiebat, » et opere ac sermone excelebat; hæreticorum vero cœtus et vere Judaica spira et tribus omnino dedecorabatur, et magis in diem obtutescebat et corruebat. Statim postea, jussu imperatoris, revocati et in pristinum gradum restituti sunt Patres in exsilium vel in du-ros carceres coniecti et simul ingens monachorum multitudo, necnon etiam piorum laicorum nonnulli, quos miserabilis et pestifer imperator alios fortunis suis spoliatos, alios mortalibus vexatos cruciatus, alios variis traditos verberibus, exsilio multavit, utpote nec blanditiis nec minis nefarii Theophili cedentes.

(ὡς)⁷⁴ μὴ πειθομένους⁷⁵ παντελῶς μήτε ταῖς θωπιαῖς (αὐτοῦ)⁷⁶ μήτε ταῖς⁷⁷ ἀπειλαῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου⁷⁸.

Imperantibus, Michaelē et Theodora ejus matre, Aboudinar, Saracenorum dux, per longum tempus parato bello, cum classe instructissima quadringen-tis navibus constante contra divinitus custoditam Constantinopolim processit. At illum divina jus-titia perdidit: cuncta enim navigia cum ipsis vi-ris fracta sunt ad promontorium Cibyræotarum, Chelidonia dictum, ita ut septem tantum ex illis in Syriam evaserint.

Hæcienus Chronica Georgii. Quæ sequuntur so-lus sunt Logothetæ.

Varia lectiones et notæ.

⁵² Κακονοίας και φρ. ed. ⁵³ προδιελέγξας C. ⁵⁴ μὲν om. ed. ⁵⁵ ὑπίστη? A. ⁵⁶ ἐπαλλήλους C. ⁵⁷ π. και β. ἀ. και ζ. κ. και τῶν ἀναγκιῶν C. ⁵⁸ ἀν. στερήσεις C. 310, omissis seqq. ⁵⁹ ὁμοφρόνων ed. ὁμοδόξων αἰρετικῶν γενν. C. 134. ⁶⁰ και τὰ σύμβολα τῆς κακουργίας ἧς ὑπέμεινε C. 134. ⁶¹ και φθ. οσι. id. — ⁶² γινόμενη A. ⁶³ εὐδ. τοῦ κραίττονος και σ. τῶν θεοδόξων π. π. C. ⁶⁴ συνεργούντων ed. ⁶⁵ II. Reg. iii, 1 ⁶⁶ ἡ om. C. ⁶⁷ σπείρα C. 310 ⁶⁸ διὰ τῆς β. κ. ἐπιτροπῆς τε και συνεργίας A. ⁶⁹ β. ἐπιτροπῆς και συνεργίας ἀν. ed. ⁷⁰ τε om. A. ⁷¹ ὀλίγοι C. ⁷² τυραννικῶς add. C. 134. ⁷³ και κολυτρήσεις και δειναῖς τιμωρίαις C. 134. ⁷⁴ ὡς om. C. 310. ⁷⁵ πειθομένων Id. ⁷⁶ αὐ-τοῦ om. ed. ⁷⁷ μ. τῇ θωπιά μ. μὴν τῇ ἀπειλῇ και κακοδοξία τοῦ φένακος και δυσμενοῦς ἀλά-στορος C. 310. — ⁷⁸ μήτε μὴν τῇ πολῇ (sic) και κακ. τοῦ φ. και ἀλ. C. 134, qui, sicut 310 § quartum primo § inseruerat, ubi cæteri codices narrationem de festo orthodoxiæ instituto exhibent. Hoc loco vero C. 134 recapitulationem aforti chronologicam sequentem: Γίνεται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ κα-τακλυσμοῦ ἑτη βσμβ, κτλ. libri clausulum indicans, nonnullis in codicibus a continuatoribus sublatam. ⁷⁹ Ἐν τῇ οὖν ἀ. αὐτοῦ Ἀκ. C. 310 post μῆνας; γ' § 1, 134 post ἀνεκλήθησαν. ⁸⁰ ὁ Σαρακηνὸς ἐκ C. 310. ⁸¹ φ. κατ. Id. ⁸² προφθάσασα αἰδ. C. ⁸³ αὐτοῦ add. C. 134 ⁸⁴ τῷ om. Id. τὸ λεγόμενον cod. τῶν λ. C. 310. ⁸⁵ τῶν Κιβυρραιωτῶν A. ⁸⁶ μόνων end. post διασωθέντων. = διασωθέντων, μόνων ὅς γε μὴν Vat. § 2 glossematis variis in locis inserti vestigium ⁸⁷ Τέλος ἐνταῦθα τοῦ χρονικοῦ βιβλίου C. 310. ⁸⁸ τὸ χρο-νικόν P. ⁸⁹ και add. P. ⁹⁰ ἀπὸ — τοῦ om. Par. 1706, μόνων om. P. —

BIBΛΟΣ Ε΄.

LIBER QUINTUS.

I. De regno Michaelis et Theodorae matris ejus. Α Α'. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς ⁹¹.

Cæterum prima sanctorum Jejuniorum Dominica Theoctistum logothetam in Cretam misit. Hic cum valido exercitu et ingenti classe profectus magnum Agarenis terrorem incussit cum ad tam validam impressionem sustinendam nondum parati essent. Vehementius autem ipse territus est, Augustam urbe fugisse audiens, alio in imperatorem substituto, quod dolis et arte Saracenorum paratum fuit: muneribus videlicet ab eis qui in comitatu erant acceptis, qui vano hoc terrore incusso in urbem regredi et exercitum Agarenis Cretes incolis, cui gladii pabulum objicere persuaserunt. Ita ner Cretam infelix visus, miserior visus est et infelicio postquam inde reversus est. Ameras autem profectio suscepta adversus Romaniam, obvium quemque locum depopulabatur et vastabat. Eundem porro Theoctistum seu fidelissimum et dilectum cum valida exercitus manu adversus Ameram Theodora et Michael miserunt. Profectus ille et manibus eum Amera consertis in loco Mauroptamon dicto, vicus est et rediit multis a suis occisis et quibusdam ad Ameram confugientibus, propter infensum in logothetam animum et inimicitias: quorum unus fuit Theophanes Phargæensis virtute et robore plurimis præstans, qui postmodum securitatis fide accepta, in Christianorum partes remeavit. Theoctistus autem inde reversus ad urbem, eandem servavit indolem, et Bardæ imperatricis fratri rationem reddens, cladem ei tribuit et imputavit, quasi ex ipsius exhortatione et consilio terga vertisset exercitus Ro-

⁹² (5) Τῇ δὲ ⁹³ α' Κυριακῇ τῶν ἁγίων Νηστειῶν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ὀρθοδοξίαν ⁹⁴, ἀπίστευτα ⁹⁵ Θεόκτιστον τὴν λογοθέτην ἐν Κρήτῃ, δς ⁹⁶, ἀπαλθὼν μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ στόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπτόησε τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀδυνατοῦντας ἐτι πρὸς τὴν στρατιάν ἐκείνου ἀνταγωνίζεσθαι (182^b), σφοδρότερον δὲ καὶ αὐτὸς ἐπτόηθη καὶ τὴν φυγαδαίαν ⁹⁷ ἠσπέναστο ⁹⁸, τὴν Αὐγούσταν μαθὼν ὡς ἄλλον βασιλέα προχειρίσαστο, ὅπερ μεθόδω ⁹⁹ Σαρακηνῶν καὶ δωροληψίᾳ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικε πρὸς τὴν πόλιν ἵ ἐπανελεῖν καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ ¹⁰⁰. [Ὁὕτω δὴ ¹⁰¹ κακὸς ¹⁰² ἐν Κρήτῃ] φανεῖς, χείρων ἐφάνη καὶ δυστυχέστερος ἐκείθεν ὑποστραφεῖς. Ὡς γὰρ ¹⁰³ ἐξελθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἄμερ 722 ἐληζίτο πᾶν ¹⁰⁴ τὸ ἐν ποσὶ καὶ κατέστρεψε, τὸν αὐτὸν πάλιν Θεόκτιστον ὡ: πιστότατον ¹⁰⁵ καὶ οἰκειότατον μετὰ δυνάμειω πολλῆς ¹⁰⁶ κατὰ τοῦ Ἄμερ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλκασιν· δς, καὶ παραγεγονῶς καὶ πόλεμον συνάψας ¹⁰⁷ τῷ Ἄμερ εἰς ¹⁰⁸ τὸ λεγόμενον Μαυροπόταμον, ἠτήθη τε καὶ ὑπέστρεψε, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τινῶν δὲ καὶ προσφυγόντων τῷ Ἄμερ διὰ τὴν ¹⁰⁹ τοῦ λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἐπάχθειαν ¹¹⁰, ὧν ¹¹¹ εἰς ἦν καὶ Θεοφάνης ὁ ἐκ Φιργάνων, ἀνδρεία τε καὶ ῥώμη διαφέρων πολλῶν, δς ὕστερον χρόνοις πεισὶ λόγον ἀπαθείας λαβὼν προσφάγει τοῖς Χριστιανοῖς. Θεόκτιστος δὲ ¹¹² ἐκείθεν ὑποστραφεῖς πρὸς τὴν πόλιν, εἶχετο τῆς αὐτῆς οἰκειότητος καὶ τῷ τῆς Αὐγούστης ἀδελφῷ Βάρδα εἰς ¹¹³ τινὰς λόγους ἐλθὼν, τὴν ἤταν τούτω προσήπιε ¹¹⁴ καὶ ἀνατίθετο, ὡς τῇ παραινέσει τούτου

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ Rubricam hanc in cod. Par. 1706 inventendam, cum cætera capitularia b. i. deficiant, reponendam dextimus ⁹² 843. ⁹³ τῷ β' ἐτι Syn. 7 neque numerum dominicæ, quem ed. quoque omittit, neque ipsam Dominicam nominans. ⁹⁴ τῇ — ὀρθοδοξίαν om. Vat. — ⁹⁵ ἀποστέλλει δὲ Θεοδώρα κατὰ Κρήτης τὸν λ. Θ. Vat., ἀπιστ. Θ. λ. κατὰ τῆς K. Leo. ⁹⁶ δς; στόλω πολλῷ καὶ στρατῷ βαρεῖ ἐκεῖ καταλθὼν τὰ πρῶτα μὲν τοὺς Ἀγαρηνοὺς τῇ τούτου στρατιᾷ μὴ δυναμένους ἀντ. ἔπειτα δὲ φεύγει αὐτὸς, μηδενὸς τοῦ διώκοντος Vat. ⁹⁷ φυγάδα προχειρίσαστο Leo. e seq. lineæ. ⁹⁸ ἠσπ. φήμης μὲν γὰρ ἀπὸ τὸν στρατὸν γεγονυίας ὡς Θεοδώρα ἀ. β. εἰς τὰ βασιλεία ἀνεβίθασεν. Ἐκπλαγείε ἐπὶ τούτω γινόμενος, (ἐκπλαγῆς γινόμενης cod.) πρῶτον ἐστρεψε καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐστρεψε. τὸν στρ. ἐν K. x. ε. μ. γινόμενον Vat. ⁹⁹ μέθοδος cod. et ed. ¹⁰⁰ βασιλέα ed. ¹⁰¹ γινόμενος; add. Leo. γινόμενον Vat. ὁ δὲ στρατὸς μ. ε. τοῖς ἐν K. γέγονος Sym. cæteris omittis. ¹⁰² Ἐν τῷ δὲ Vat. τοῖς τε ed. τοῖς cod. ¹⁰³ κακὸς Leo. κακὸς Vat. Th. φαῦλος; ed. om. cod. ¹⁰⁴ Ὡς γὰρ; x. Ῥωμαίων ἐξήλθεν ὁ Ἄ. ἐκείνος καὶ πάντα κατελήζιτο Vat. ¹⁰⁵ τὸ πᾶν ἐν Leo. ¹⁰⁶ τε Vat. ¹⁰⁷ πλείστους δ. x. τούτου M. καὶ Θ. ἔξρπ. Vat. ¹⁰⁸ καὶ συμβαλὼν οὗτος εἰς τὸ M. λ. Vat. καὶ π. οὗτο; καὶ π. προσβαλὼν τῷ Ἄ Leo. ¹⁰⁹ εἰς — Ἄμερ propter homoioteleuton a Leone omissum, invenitur in Sym. 8. a 3, qui τινῶν — Χριστιανοῖς omittit, Theodosio et codice. ¹¹⁰ διὰ τὸ τοῦ τ. λ. βαρῦ τε καὶ ἀπαχθείε; Vat. ¹¹¹ ἀπέχθειαν Leo. ¹¹² ὧν — Χριστιανοῖς; om. Vat. ¹¹³ Θ. δὲ ἐν τῇ πόλει ὑποστρέψας. ¹¹⁴ καὶ εἰς λ. ε. B. τῷ τῆς Ἄ. ἀδ. τ. τὴν ἡ. πρ. καὶ παραινέσιων ἔλεγε τῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἀπωλείας Vat. ¹¹⁵ τε ἐπὶ τὸ cod.

καὶ τῆ βουλῆ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐτρέπη στρατόπεδον Ἀ
καὶ ἴ τούτων τῆ; πόλεως ἐξώθει ἴ βουλῆ ἴ Θεοδώρα;
Αὐγούστης.

(6) Ὁ δὲ αὐτὸς Θεοκτίστος ²⁰, παραδυναστεύων ²¹
τῆ Αὐγούστη, οἰκήματα ²² καὶ λουτρὰ καὶ παρά-
δισσον ἐν τῆ νῦν καλουμένῃ ²³ Ἀψίδι πεποίηκεν
πρὸς τὸ πλεῖστον αὐτὸν εἶναι ²⁴ τοῦ παλατίου· πρὸς
δὲ φυλακὴν ²⁵ καὶ σωτηρίαν ἴδαν καὶ πόρταν Σι-
δηρᾶν ἐν τῆ Δάφνῃ κατεσκεύασε καὶ παπίαν
φυλάττειν ἔκτισε ²⁶ διωρίστω.— Ἦθη δὲ ὁ βασιλεὺς
ἀνδρωθεὶς ἐσχολάζε τοὺς τε ²⁷ κυνήγιοις καὶ ταῖς ²⁸
τῶν ἱππῶν ἀμίλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ Ἰππικῆ ²⁹
καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλῆν ³⁰ οὖν ποιή-
σασα Θεοδώρα Αὐγούστα μετὰ τοῦ λογοθέτου Θεο-
κτίστου δοῦναι γυναῖκα **723** Μιχαὴλ τῷ υἱῷ αὐτῆς
(ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῆ ³¹ τοῦ Ἰγγε-
ρο; μισουμένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῆ δεσποίνῃ σφοδρῶς
δὲ ἀνεπίδειαν)· διὸ συζευγνύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν
τοῦ Δεκαπόλιτου ³², μεθ' ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἁγίῳ
Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνῃ, γεγονότος ³³ τοῦ
παστοῦ μὲν εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου
ἀνακλιθείσης ἐν τοῖς ἰθ' ἀκουσίτοις ³⁴.

³⁵ (7) ³⁶ Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων
στρατηγὸς ἤγαγεν ἱππον τῷ βασιλεῖ θυμοειδῆ καὶ
γενναῖον ³⁷. Ὁ δὲ, τούτων τῷ ἱππικῷ βουλόμενος
ὀπορῆσαι, ἠβούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε ὀδόντας,
ἐξ ὧν ἡ τῶν ἑτῶν ποσότης διαγινώσκειται, τὸ τε
ἦθος ὀποῖόν ἐστιν· τοῦ δὲ ἱππου θρασυνομένου καὶ
σκιρτῶντος; ³⁸, ἦν ἀχθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο,
ὡς μηδενὸς ὄντος μηδὲ εὐποροῦντος ³⁹ γενναίωτητι
καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἱππον ἐξημερώσαντος ἢ μόνον
κατακρατήσαντος. Ὡς οὖν ἤχθητο, παρῶν ⁴⁰ ὁ Θεο-
φιλιτῆς; ⁴¹ εἶπεν ἴ, ὅτι, εἰ Δέσποτα, ἔχω νεώτερον
ἐμπειρότατον καὶ ἀνδρείοτατον ⁴² εἰς τοὺς ἱππους,
οἷον ἐπιποθεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῖνομα Βασιλείου.
Τοῦ δὲ βασιλέως ⁴³ παρεούθ' ἴ ἔλθειν κελεύσαντος,
ἀπιστάλῃ ⁴⁴ κοιτωνίτης ἐν τῆ Σιδηρᾷ πύλῃ καὶ τὸν
Βασιλείου εὐρῶν μετὰ σπουδῆς ἤγαγε πρὸς τὸν
βασιλέα. Καὶ κελευθεὶς τὸν ἱππον **724** κρατῆσαι ⁴⁵,
τῆ μὲν μίξ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατήσας, τῆ δὲ ἑτέρῃ
τοῦ ὤτους δραξάμενος ⁴⁶ τοῦ ἱππου, εἰς ἡμερότητα

manus, ideoque illum imperator de Theodoræ Au-
gustæ consilio ex urbe expulit.

Ipse vero Theoctistus, potens apud imperatricem,
domus, balnea et hortum in loco nunc dicto Abside
consecit, quo propior esset palatio; propriæ autem
custodiæ et salutis consulens, portam Ferream
construxit in Daphne, et janitores custodes ibi
constituit. Imperator porro virilem ingressus æta-
tem venationibus et equorum certaminibus in circi
stadio aliisque impuris studiis vacabat. Cæterum
Theodora Augusta uxoris filio suo providendæ
cum Theoctisto logotheta consilium habuit (nove-
rat quippe cum Eudocia Ingeris filia, logothetæ,
et imperatrici propter impudicitiam vehementer
exosæ, familiaritatem contraxisse); eam ob rem
Eudociam Decapolitæ filiam eidem matrimonio
conjungit, cum qua in æde Sancti Stephani, quæ ad
Daphnem, corollas nuptiales subiit, convivio ad
Magnaauram celebrato et senatu ad novemdecim
accubita recumbente.

Modico post Bucellariorum dux equum animosum
et nobilem obtulit imperatori. Ille equi ad circen-
ses ludos mittendi cupidus, dentes quibus equorum
ætas dignoscitur et annorum numerum explorare
moliebatur. Equo vero ferociente et calcitrante
angebatur imperator generosi sessoris experta, qui
equum redderet mansuetum. Anxio itaque impera-
tori adest proximus Theophilites: «Est mihi, inquit,
peritissimus juvenis et generosus, equis subigendis
qualem imperium tuum expetit, idoneus, cui
nomen Basilium.» Imperatore advocari iubente, ex
cubiculariis unus ad Ferream portam missus est,
qui Basilium inventum cum festinatione ad impe-
ratorem adduxit. Ille equum tenere jussus, manu
quidem frenum apprehendit, altera vero aurem ca-
piens, ad ovium mansuetudinem adigit: quo delecta-
tus et gavisus imperator Basilium Andreæ hetæ-
riarchæ, ut comitalui allegretur et equis subser-
viret, commendavit.

Varia lectioes et notæ.

²⁰ καὶ — Αὐγ. om. Sym. ²¹ ἐξώσε ed. ἐξώθησε Vat. ²² τῆ τῆ; Θ. Ἀ. β. V. t. ²³ Θ. οὗτος π. Vat.
²⁴ ἐν cod. ὡν ed., om. Vat. ²⁵ οἶκον Vat. ²⁶ κ. Ἀψίδ. cod. κ. Ἀψίδα ed. κ. Ἀψίδι Vat. ²⁷ ὡς ἔγγυ-
τατα τοῦ π. ὑπεριχέη sic Vat. 199 ²⁸ φ. ἴδων καὶ πύλῃν Vat. ²⁹ ἐκ. φ. ἐπέταξε; τοῦ δὲ βασιλέως ἀν-
δρωθέτος Vat. ἀνδρονθ. Sym. 9. a 7. ³⁰ τε om. ed. ³¹ ταῖς — λοιπαῖς; om. Sym. ³² τοῦ ἰ. δ. σχο-
λάζοντος καὶ ταῖς ἄλλαις; ἀπάσαι; ἀκ. β. ποιεῖται Θ. μ. Θ. γυναικὶ συζεύξαι M. Vat. ³³ Βουλῆν — αὐτῆς; om.
Sym. ³⁴ φιλιούται τῆ τοῦ ἰ. Ἐ. ἦν καὶ αὐτῆ καὶ ὁ λογοθέτης διὰ τὸ ταύτης ἀναιδεῖς ἐμυσάττοντο, σ. ὡν ἄ.
Vat. ³⁵ Δ. ἐν τῷ τῆ; συμφύστω; στεφάνῳ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ναῦ τῷ ἐν τῆ Δάφνῃ ἐπέφθησαν·
ἡ δὲ θυμοειδὴ παστάς ἐν τῆ Μαγναύρᾳ κατεσκευάσθη· ἡ δὲ συγκλήτος ἐν τ. ἰθ' ἄκ. ἀνεκλίθη Vat. ³⁶ γεγ.
— ἀκουσίτοις om. Sym. ³⁷ ἀκουσίτ. cod. ἀκουσίτου P. κουσίτοις Leo. ³⁸ 851. ³⁹ Τῷ ἰ' αὐτοῦ ἔπει ἰ
τῶν Sym. 10, ὁ δὲ τῶν Vat. ⁴⁰ θαυμαστόν Sym. cætera coarctans. — ἰ. μ. ταῦτα τῷ β. προσεχόμεσε γ.
τε καὶ θ. ὅν τοῖς ἀμιλλητηρίοις τῶν ἱππῶν παραξ. β. ὁ βασιλεὺς τὸ τε ἡ. διαγινώναι ἦθ. ὀποῖός; ἰ. τ. τε
δ. διασκοπῆσαι, ἀφ' ὧν ἡ τῶν ἰ. π. δ. Vat. ⁴¹ καὶ ἀναθρώσκοντος, ἤχθητο ὁ. β. οὐκ ἔχων ἄνδρα ῥώμη τοῦ
ἱππου παρισώμενον Vat. — ὡς — ἤχθητο om. Sym. ⁴² εὐπορῶν (vel potius εὐπόρων) γενναίωτητος τὸν
ἰ. ἐξημερώσαντος; Leo. ⁴³ δὲ ἐκείσε Vat. ⁴⁴ ἐκείνο; ὁ τῶν νομῆρων καὶ τοῦ τε; χους κόμη ὧν Sym. ἰκ.
κ. ὡν του τ. καὶ τῶν v. Vat. ⁴⁵ ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα ὡς ἐμοί, βασιλεῦ, ἀνήρ τις γενναῖος καὶ ῥωμαλέος
ὀπάργει καὶ περιδέξιος ἱπποκόμο; τ. τούτῳ B. Vat. ⁴⁶ ἀνδρείον Sym. Leo. ⁴⁷ ἰ. πρὸς αὐτόν Leo; sed
Sym. τοῦ δὲ β. κ. παρεούθ' ἤχθη. ⁴⁸ τούτων Vat. ⁴⁹ ἀπ. — κρατῆσαι om. Sym. — εἰς τῶν κοιτωνιτῶν
ἐξιλίθων ἐν τῆ σ. π. τούτων εἰσῆγαγεν· ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἱππον κτῆσαι· ὁ δὲ τῆ Vat.
⁵⁰ κρ. ὁ δὲ μίξ ed. — τοῦ χαλινῶν λαβόμενος Vat. ⁵¹ ὀρ. τοῦ ὡ. πρ. πρᾶτου (πρᾶτό;ρον) τὸν ἱππον
ἀπίδειξεν Vat.

τροβάτου μετάβαλαν ὡς ὄρεσθεις¹⁶ καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτὸν Ἀνδρέα ὄντι ἐπι-
ριάρχη¹⁷ τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ δουλεῦσθαι ἐν τοῖς ἵπποις¹⁸.

II. De Basilii Macedonis educatione.

A (183^a) B'. ¹⁹ Περὶ τῆς Μακεδόνος Βασιλείου ἀνατροφῆς.

De Basilio vero quæ fuerit ejus educatio, et unde fuerit ortus, enarrare necessarium duxi. Is Macedoniam habuit patriam in Adrianopoleos pagis sub imperio Michaelis Rangabe, Iguatii patriarchæ parentis, Procopiæ vero, Nicephori imperatoris filias, marito. Ejus tempore Crumus Bulgarie princeps adversus Christianos arma movit, et Michaele in fugam verso, Leonique Armenio subinde tyrannidem arripiente, et imperante, profectus Crumus urbem obsedit. A Leone autem Armenio telo petitus, et in Bulgariam reversurus, misit qui ad Sancti Mamantis loca prædas agerent et animalia ærea ibidem posita raperent. Inde Adrianopolim declinans armorum vi cepit, et virorum millia duodecim absque mulieribus transtulit: eos ad Danubium jussit habitare. Tempore deinde Theophili imperatoris, erat magister militiæ Cordyles nominatus in Macedonia. Is habebat filium Bardam nomine et virili ætate pro-
fectum, quem vice sua Macedonibus trans Danubii fluminis ripas habitantibus dominari reliquit. Ipse quodam invento et arte ad Theophilum accessit, ut jam diximus, quem gaudens excepit et eo quod expetebat cognito, ut navigia consequerentur, et in urbem redirent, mandavit. Erat porro Baldimer Bulgarie princeps, Crumi nepos, et pater Simeonis illius qui postea Bulgaris imperavit.
λει. Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βαλδίμερ, ἔγγονος Κρούμου, πατῆρ Συμεῶν τοῦ μετὰ ταῦτα κρατή-
σαντος.

Captivorum vero turmæ de reditu in Romaniam cum uxoribus et filiis inierunt consilium, et Michaele Bulgaro versus Thessalonicam profecto, cum facultatibus suis trajicere cœperunt. Quod cum rescisset Comes, in adversam fluminis ripam transit, bellum illaturus. Macedones re desperata Tzantzem et Cordylem sibi duces præficiunt, et conserto prælio, quosdam occiderunt, quosdam etiam captivos abduxerunt. Bulgari qui trajicere non potuerunt, res a Macedonibus gestas annuntiatari ad Hungaros deflexerunt: interim navigia ab imperatore missa captivosque susceptura ut in urbem de-
herent, appulerunt, et una pariter Hunni numero infiniti adventare visi sunt. Macedones iis conspectis, cum lacrymis vociferabantur dicentes: « Deus sancti Adriani, succurre nobis » et ad belli pugnam

(8) Ἀντιχάϊον δὲ ἠγησάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου τὴν τε ἀνατροφήν καὶ ὅθεν ἔσται μέχρι τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. Ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς²⁰ γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριάνου πόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαῆλ τοῦ Ραγγαβῆ, πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, γαμβροῦ δὲ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως· εἰς Προκοπίαν τὴν αὐτοῦ²¹ θυγατέρα. Ἐπὶ τοῦτου ἐξῆλθε Κρούμμος, ἄρχων Β.υ. λγαρίας²², κατὰ Χριστιανῶν. Καὶ τραπέις Μιχαῆλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν ἐπισθεν αὐτοῦ ὁ Κρούμμος, περιεκύκλωσε τὴν πόλιν. Λογχευθεὶς δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου καὶ ὑποστρέφων ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐπιπέφεν εἰς τὸν ἄγιον Μάμαντα ἀφελεῖν τὰ ἐκείσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, παρέλα-
θεν αὐτὴν καὶ μετέστησε χιλιᾶδας ἀνδρῶν δέκα²³ χωρὶς γυναικῶν, καὶ τοῦτους κατέψικε μέχρι²⁴ τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασι-
λέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ [ὁ] Κορδύλης προσαγορευόμενος· εἶχε δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ἐνόματι, ἠνδρωμένον κάλυ, ὃν κατέλιπεν ἀνε' αὐτοῦ ἄρχων τῶν Μακεδόνων τῶν ὄντων πέραν τοῦ ποταμοῦ Δανουβίου· αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινοῦ εἰσῆλθεν εἰς²⁵ 725 Θεόφιλον, καθὼς ἐκείσε προεγράφη, ὃν ὑποδεξάμενος· χαίρων καὶ γούος ὁ θέλει, ἀπέστειλε πλοῖα ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς καὶ ἀγαγεῖν²⁶ ἐν τῇ πό-
λιν Κρούμου, πατῆρ Συμεῶν τοῦ μετὰ ταῦτα κρατή-
σαντος.

(9) Ἐποίησεν οὖν βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελθεῖν²⁷ ἐν Ῥωμανίᾳ· ἐξελθόντος δὲ τοῦ Μιχαῆλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπερ-
ρῆν σὺν ταῖς ὑποστάσειν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ κόμης τοῦτο ἀντεπέρασσε πολεμῶσιν αὐτοῦ· ἀπογόνους οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν αὐτῶν τὸν τε Τζάντζην, καὶ τὸν Κορδύλην, καὶ συμβαλόντες πόλε-
μον, ἀπέκτειναν πολλοὺς, τινὰς δὲ ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βούλγαροι²⁸, προτερ-
ρήσαν τοῖς Οὐγγοῖς,²⁹ [καὶ] ἀνήγγειλαν αὐτοῖς· πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων· ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν. Παρευθὺ οὖν ἀνεφάνησαν Οὐννοί³⁰ πληθεὺς ἀπειρον· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτοὺς μετὰ δακρύων ἐδόσαν λέγοντες· « Ὁ Θεὸς τοῦ ἀγίου Ἀδριανοῦ, βοήθει ἡμῖν, » καὶ παρετάσσοντο πρὸς συμβολὴν πολέμου.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Ἄρ. καὶ om. Sym., καὶ θ. om. Vat. ¹⁷ ἐν τῇ ἑταιρίᾳ αὐτοῦ τοῦτου κατέταξεν Ἀ. ἑ. παραδούς Ἀ. καὶ τῶν ἵππων αὐτοῦ ἐπιμελεῖσθαι διακαλευσάμενος; Vat. — τῷ Leo αὐτὸν τῷ Ἀ. ἑ. Sym. ¹⁸ αὐτοῦ Leo. τ. βασιλέως; Sym. ¹⁹ Π. τῆς M. B. ἀν. Par. 4706 Περὶ B. τοῦ M. cod. et Sym. 41. ²⁰ Γέγονε δὲ οὗτος ὁ B. ἐκ Μακεδονίας; ἐκ χωρίων τῆς Ἀ. π. καὶ πρ. τῷ στρ. M. τῷ Τζ. ἐκδουλεῖται ἦν δὲ ἐπὶ τῶν κς' καὶ μηδέν, κ. τ. λ. § 9 Sym. Ἦν δὲ ὁ αὐτὸς B. γένος μὲν M. πόλιν δὲ Ἀ. κς' ἔτος τῆς ἑλικίας ἄγων Vat. ²¹ αὐτοῦ? τοῦ Νικηφόρου? ²² Βουλγαρ. cod. Βουλγάρων? ²³ δώδεκα Leo. nam Sym. μυριάδα scripsisset. ²⁴ μέχρι Leo I. πέραν cod. ²⁵ πρὸς Θ. ed. sed cf. c. 42 εἰς τὴν Λύγου-
στῶν. — de hac re nihil in ed. Symeonis quæ inde brevitarium tantum Symeonis videtur esse. ²⁶ ἀναγ. ed. ²⁷ ἐξελθόντες; ed. ²⁸ Βουλγαρίαν ed. Βουλγάρ. cod. — περιεῖρθ. Leo. ²⁹ Οὐννοί; — καὶ om. P. cod. et Leo. ἀναγγελλάντες Leo. ³⁰ Nota Οὐννοί cod.

Οἱ δὲ Τούρκοι ⁸⁰ εἶπον πρὸς αὐτούς· « Δότε ἡμῖν τὴν Ἀ
 ὑπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπελθετε ⁸¹ ὅπου καὶ
 βούλεσθε. » Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, ἀλλὰ πα-
 ρατταγαμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· τῇ δὲ
 τετάρτῃ ἤρξαντο εἰσέρχασθαι εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν.
 Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τούρκοι συνέβαλον πόλεμον
 ἀπὸ ὥρας ε' μέχρι ἑσπέρας ⁸². Καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος,
 κατεδίωκον αὐτούς οἱ Μακεδόνες. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ
 ἡμέρᾳ, βουλομένων αὐτῶν ὑποχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν
 πάλιν Οὐννοὶ πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀναστάς
 δὲ Μακεδῶν ⁸³ νεώτερος, Λίων ὀνόματι, ἐκ γένους
 τῶν Γομοστῶν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἑταρειαρχ-
 γης, καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἔτρεψαν
 αὐτούς καὶ ἐξήλασαν. **726** Καὶ ὑποστρέψαντες
 εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὸν
 βασιλέα, καὶ φιλοτιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν
 εἰς Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ⁸⁴. Ἦν ⁸⁵ δὲ
 τότε βασιλεὺς νεανίας ⁸⁶ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰλ-
 θῶν ⁸⁷ ἐπὶ Ἀλέξανδρου καὶ Μιχαήλ τοῦ Ἀμορβαίου, καὶ
 εἰσῆλθον ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, ὡς εἶναι τὰ ἔτη
 αὐτοῦ κ'. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ
 προσκαλλήθη ⁸⁸ δουλεῦν στρατηγῷ Μακεδονίας
 τῷ λεγομένῳ Τζάντζη· καὶ μηδὲν παρ' αὐτοῦ
 ὠφελθεὶς, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει ⁸⁹· μέχρι τῆς Χρυσοῦς
 πόρτης ⁹⁰ εἰσελθῶν. Κεκοπωμένος ἐκ τῆς ὁδοπορίας
 (Κυριακῆ (183^b) γὰρ ἦν καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὸν)
 ἀνεκλίθη ἐν ταῖς πεζουλίαις ⁹¹ τοῦ ἁγίου Διομήδους ⁹².
 καθολικῆ γὰρ ἦν (τὸ τότε) ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα
 προσμονάριον ὄνοματι Νικολάου. Τῇ ⁹³ δὲ νυκτὶ
 ἐκεῖνη ἐκέλευσε θεῖα φωνὴ τὸν προσμονάριον λέ-
 γουσα· « Ἐγερθεὶς ⁹⁴ εἰσάγαγε ⁹⁵ εἰς τὸ εὐκτερίον
 τὸν βασιλέα. » Ὁ δὲ ἔγερθεὶς ⁹⁶ οὐδένα εὗρε πλὴν
 αὐτὸν τὸν βασιλεῖον κείμενον ὡς πένητα. Καὶ ἐπι-
 στραφεὶς ἔπεισεν ⁹⁷ εἰς τὴν ἑαυτοῦ κοίτην. Πάλιν ⁹⁸
 οὖν ἐκ δευτέρου ἦλθεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη φωνή· ὁ δὲ
 ἐξελθὼν καὶ κατασκοπήσας καὶ μηδένα εὐρῶν
 ἐπιστραφεὶς ἐκείσε τὸν πυλῶνα καὶ ἀνέπεσεν.
 Καὶ ⁹⁹ εὐθὺς μετὰ ῥομφαίας τις δίδωκεν αὐτῷ εἰς
 τὴν πλευρὰν λέγων· « Ἐξελθὼν εἰσάγαγε ὃν ¹⁰⁰
 βλέπεις ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος **727** κείμενον· οὗτός ¹⁰¹
 ἴστιν ὁ βασιλεὺς. » Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σκουδῆς
 σύντρομος, καὶ εὐρῶν βασιλεῖον μετὰ πήρας καὶ
 ῥάβδου, εἰσήγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ

una se praepararunt. Turci vero dicebant : « Super-
 lectilem omnem vestram tradite, et quo desideratis
 abite. » Non consenserunt illi ; verum diebus conti-
 nuis tribus ad praelium parati constabant : quarta
 ab hora diei quinta ad vesperam usque praelium inie-
 rant, eorumque gens fugantibus Macedonibus terga
 dedit. Insequenti die discessum illis agredientibus
 Hunni rursus ad praelium dispositi apparuerunt.
 Macedonum vero quidam nomine Leo ex Gemosto-
 rum genere, qui deinde heteriarches fuit, sumptis
 animis se opposuit : adjunctique alii Macedonum
 praecipui adversarios in fugam verterunt, et impetu-
 tum in eos fecerunt, ac tandem reversi, naves
 imperatorem adituri repetierunt incolumes, et hu-
 mane ab eo recepti in Macedoniam patriam sibi
 propriam regressi sunt. Erat autem Basilius aetate
 juvenilli florens, e captivitate redox, in qua Leonis
 imperatoris et Michaelis Amorii toto tempore per-
 mansit, et Theophilo imperante rediit : adeoque
 anni ejus numerabantur viginti quinque. Patriae
 propriae restitutus Macedonice duci cognominato
 Tzantzi obsequium redditurus adhaesit, a quo ni-
 hil emolumentum accepto, urbis regiae experiri ex-
 piens ubertatem, ad eam profectus est, et ad Chry-
 sen usque portam pervenit. Ex itinere porro fati-
 gatus (erat autem Dominica dies, et jam sol ad
 occidentem vergebat) recubuit in exedra ad Sancti
 Diomedis. Erat templum illud aedes sacra publica
 viris et mulleribus communis, quae mansionarium
 nomine Nicolaum habebat. Nocte illa mansionarium
 appellavit divina vox dicens : « Exurgens induc im-
 peratorem in oratorium. » Ille strato relicto praeter
 Basilium pauperum more jacentem nullum reperit,
 regressusque recubuit. Eadem voce rursus audita
 processit circumspiciens, sed neminem videns val-
 vas oclusit et stratum repetiit. Protinus ictum
 gladio impexit quidam ad latus ejus, dicens :
 « Egressus introduc quem vides extra januam ja-
 centem : hic est imperator. » Egressus ille festinus
 ac tremens Basilium cum pera et baculo repertum
 intra ecclesiam admisit. Postero vero die ad bal-
 nea deducto, vestes mutandas obtulit, et palanu

Variae lectiones et notae.

⁸⁰ Τούρκοι cod. ⁸¹ ἀπ. ἐθα καὶ ed. ⁸² μέχρι ἑσπέρας ed. ut ὥραν πέμπτην Leo. ⁸³ Νανεδόνων ἕτερος? Leo. — Γημοστῶν Leo, Γωμ. ed. ⁸⁴ αὐτῶν ed. ⁸⁵ Μετὰ τὴν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Μ. ἀπο-
 κατάστασιν ὑπὸ τοῦ ὕι γεγονήσας? Vat. ⁸⁶ νεανίας — βασιλέως ex homoteleuto om. ed. ⁸⁷ ἐποίησε
 δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ Leo. ⁸⁸ πρ. τῷ στρ. ᾧ Τζάντζης ἐπώνυμον τοῦ δουλεῦν αὐτῷ Vat. — 8 ἐπιλ.
 Leo. — καὶ μηδεμίαν ὠφέλιαν παρ' αὐτοῦ ἐσχῆκως, τὴν πόλιν κατέλαβε καὶ μέχρι Vat. ⁸⁹ καὶ
 εἰσελθὼν ἔβδεν χ. π. ἐπὶ κ. ἦν Sym. ⁹⁰ π. γινόμενος ἑσπέρας ἤδη καταλαβούσης αὐτὸν Vat. —
 ἀπὸ Sym. Leo. ⁹¹ ἐν τῷ προσκυλίῳ τῆς τοῦ ἁ. Δ. ἐκκλησίας ἀν. Vat. — ἀν. ἐν τῷ πεζουλίῳ τοῦ ἁ. Δ.
 Δ. Sym. Leo. ⁹² ὃς τὸ πρὶν Ἰλίου ἴναλις ἐχρημάτισεν Sym — οὕτω γὰρ εἰς μοναστηρίου τύπον αὐτῆ
 μετασχημάτιστο, ἀλλὰ ἡ κ. ε. ἐτύγγανε Vat. — τό om. Leo et ed., τὸ τότε om. Sym. ⁹³ Ταύτη οὖν
 τῇ ν. θ. τις φ. τὸν νεωκόρον περιήχησε· Νικολάου; ἦν ὄνομα τοῦτω Vat. ⁹⁴ φησὶ Vat. ⁹⁵ τὸν β.
 ἐν τῷ εὐκτερίῳ ε. Vat. ⁹⁶ Ὅς δὲ διανέστη τοῦ ὕπνου ὁ νεωκόρος καὶ ὁ ε. π. τὸν Β. κ. ὡς π. ἐπιστρέ-
 ψας πάλιν πρὸς ὕπνον ἐτρέπετο. Καὶ δὲ δευτέρα φ. τὰ ἴσα τοῖς πρώτοις παρεκαλύετο. Ὅς δὲ πάλιν δια-
 ναπτῆς οὐδένα εὗρεν, εἰς τὴν ἰδίαν κλίνην ὑπέστρεψεν Vat. ⁹⁷ ἔπεισε — ἐπιστραφεὶς om. Leo. ex
 homoteleuto. ⁹⁸ Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δ. ἐγένετο, εἰς δὲ τὸ τρίτον μ. β. ἐπλήξε τὴν πλ. αὐτοῦ. εἰπῶν·
 οὐ β. ε. τοῦ π. κ. Sym. ⁹⁹ Ἐπειτα δὲ τις ἁ. ἀνὴρ φοβερὸς ῥομφαίαν ἑσκαμένος καὶ ταύτην νύξας αὐτὸν
 κατὰ τῆς πλευρᾶς φησὶν Vat. ¹⁰⁰ Ὁν β. ἔξω τοῦ π. κατακ. ὁ ε. ὁ β. ε. αὐτὸν Vat. ¹⁰¹ αὐτός Vat. — Ὁ
 δὲ σ. διαναπτῆς τὸν Β. ἔβδεν τῆς ε. ε. πήραν ἐνεπιμένον καὶ ῥάβδον κατέχοντα Vat.

in ecclesia fraternam societatem cum eo iniiit. A τῇ ᾧ ἡμέρᾳ ἀπελθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ λουτρόν, Itaque invicem collatati sunt.

Cæterum Nicolaus ille habebat fratrem medicum Theophililtis obsequio mancipatum. Medicus fratrem invisurus forte veniens conspexit Basilium, et corporis proceritatem roborque miratus, fratri dixit: « Unde est ille? » Ipse cunctis de illo expositis, secretum observare præcepit. Sedente deinceps cum Theophililtze ad mensam medico, profunda cogitatione abductus Theophililtzes dixit: « Hominem equis curandis idoneum quaero. » Medicus, occasione data, de Basilii robore domino enarravit: « Quia ejusmodi est qualem expetis et quaeris. » Mittens igitur, festinanter abduxit illum, juvenemque agrestem, et magnum ejus caput domiratus Cephalæ nomen imposuit, equosque tradidit curandos. Ut igitur supra dictum est, hanc ob causam obtulit illum Michaeli Imperatori. λαύειν τοὺς ἵππους αὐτοῦ. Ὡς οὖν προαίρηται, διὰ τῷ βασιλεῖ ᾧ.

Imperator vero Basilium in regiam inducens, matri suæ velat lætandus dixit: « Ades dum, vide, mater, qualem masculum in præsentia nactus sum. » Egressa, et eum conspicata, retro versa est, filio suo dicens: « Sic est, filii mi, qui genus nostrum deleturus est. » Ille prædictione non suusus, propriæ matri vaticinanti aurem non præbuit, nec morem gessit.

Mortuus est autem sanctus patriarcha Methodius, et Ignatius Michaelis europalæ filius in ejus locum successit.

III. De Bulgaria et eorum America.

Bulgari autem, factis per Thraciam et Macedoniam excursionibus, provincias illas devastabant. Theodora in adversum præsidia disposuit. Milites porro ad Bulgaria castra positi Bulgarios per globos et cohortes aggressi, per eorum regionem depræda-

ἔλουσεν αὐτὸν καὶ ἤλλαξε, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποιήσιν, καὶ συνηφραίνοντο ἐν ἀλλήλοις ᾧ.

(10) Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος εἶχεν ἀδελφὸν ἱατρὸν ᾧ, δὲ ἐδούλευε τῷ Θεοφιλιτζῆ. Ἐλθὼν δὲ ᾧ κατὰ τύχην ὁ ἱατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: « Πόθεν ἐστίν οὗτος; » Ὁ ᾧ δὲ ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, ᾧ καὶ παρήγγειλα φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλιτζῆ, καὶ τούτου καθ' ἑαυτὸν ἀναλογισαμένου καὶ εἰπόντος, οἶα ᾧ « Ἦθελον εὐρεῖν ἀνθρωπὸν ἐπιτήδειον εἰς ᾧ τοὺς ἱμούς ἵππους », (ἀναστὰς) ὁ ἱατρὸς εἶπεν αὐτῷ περὶ (τῆς ἀνδρείας) τοῦ Βασίλειου, καὶ οἶα: « Τοσούτος ἐστίν οἷον ἐπιποθείς καὶ ζητεῖς. » Ἀποστειλάς οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος ᾧ οὖν αὐτὸν ἐπιάγουρον ᾧ καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν αὐτὸν Κεφαλᾶν, καὶ δίδωκε ᾧ τούτον δουλοποιήσιν αἰτίαν δίδωκεν αὐτὸν Θεοφιλιτζῆς Μιχαῆλ

728 (11) Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν αὐτὸν Βασίλειον εἰσαγαγὼν, εἶπε ᾧ μητρὶ αὐτοῦ (ὡς χαϊρόμενος): « Δεῦρο, ἴδε, μητὲρ, οἷον ἀγουρον νῦν ἐκελαδόμεν. » Ἡ δὲ ᾧ ἐξεληθούσα καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἀπιστήρῃ εἰπούσα (τῷ υἱῷ αὐτῆς) ᾧ: « Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων ἀφανίσει τὸ γένος ἡμῶν ᾧ. » Ὁ δὲ οὐδὲ μῶς ἐπίσθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἢ ἤκουσεν αὐτῆς ᾧ.

(11) ᾧ: Ἐτελεύτησε δὲ ὁ ἐν ἀγίοις πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος ᾧ, ὁ υἱὸς Μιχαῆλ κουροπαλάτου.

Γ' Περί ᾧ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἄμυρ.

ᾧ τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ᾧ ἐν Θράκῃ ᾧ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ληϊζόμενων τὰ τοιαῦτα ᾧ θέματα, ἢ Θεοδώρα ταξέωτας ᾧ ἐποίησεν, εἰ [καὶ] ἐκ τῶν κάστρων ἐπιτιθέμενοι Βουλγάρους σκοπέδην καὶ κατ' ὀλίγους κουρσεύοντες, ἐφόνευσαν τούτους καὶ

Varia lectioes et notæ.

ᾧ Τῇ δὲ ἐπαύριον λούσας ᾧ καὶ ἱμάτιον περιβαλὼν, πνευματικῶν ἀδελφῶν ἐποίησαστο καὶ ὁμώροφον εἶχε καὶ ὁμοίαιτον Val. ᾧ ἀλλήλους ed. καὶ ἀδελφοποιήτην ποιήσας συνηφραίνοντο αὐτῷ Sym. ᾧ Ἦν δὲ τῷ νεώτερω ἀδελφῷ ἱατρὸς δὲ τῷ θ. ὑπηρετεῖτο οὗτος κ. τ. πρὸς αὐτὸν παραγεγονῶς καὶ τὸν Β. θεασάμενος καὶ τὸ μ. καὶ τὸ τοῦ ἀνδρός εὐεῖδῃ: ἐκπλαγείς τὸν ἰ. ᾧ ἀνηρώτα τις ἄν εἴη ὁ τοιοῦτος Val. ᾧ καὶ ed. ᾧ Ὡς δὲ τὸ ἀπόρρητον αὐτῷ ἐξεκάλυψε καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνήγγειλεν, ἀπέσκηπτε φ. παρ' ἑαυτῷ τὸ μ. Val. ᾧ ἀναγγέλλει cod. ᾧ πάντα πλὴν τῆς ὁράσεως Sym. — Ἐπὶ δὲ ἐπὶ τῆς τρ. τοῦ θ. καθημένου, ὁ ἱατρὸς ἔτυχε συγκαθήμενος, ἰ. αὐτοῦ ὡς ἡθ. Val. ᾧ ὅτι οὐ δύναμαι Leo. ᾧ εἰς τὸν ἵππων μου ἐπιμαλίσθαι Val. ᾧ. εἰ τῆς ᾧ. om. Val. ᾧ ὡς εἴη αὐτὸς ἀνὴρ περιβίβιος καὶ ὁ ἰ. ὅν εὐθύς ἀπ. μετεκαλέσαστο καὶ θ. ᾧ. κομῶντα τὴν κ. καὶ ἐπιάγουρον, αὐτὴν δὲ τὴν κ. μ. ἰ. Κ. ἐπωνόμασε καὶ τῶν ἵππων ᾧ. τὴν ἐπιμαλίσθαι κτεπίστευσεν· οὕτως τε τῷ βασιλεῖ μ. κατέστη γνώριμος, ὡς προαίρηται Val. ᾧ ἐπισγ. cod. sed § 11 ᾧ. ᾧ δὲ αὐτῷ δ. Sym. ᾧ ἰως ὡδε τὰ π. ἄν. τοῦ Β. cod. ᾧ Ὁ δὲ β. ἐπὶ τούτῳ γαυρούμενος καὶ κατ' ὑπερβολὴν γανυόμενος, πρὸς τὴν μητέρα τοῦτον εἰσήγαγε λίγων μ. μ. ὁ. ἔνδρα εὐπόρησα Val. ᾧ πρὸς τὴν μητέρα ᾧ. ἰ. δ. ἰ. Μ. ἀνον ὅν νῦν Sym. 11. ᾧ Ἡ δὲ τοῦτον ἰ. (ἰδὼν. cod. ed.) εὐθύς ἀπ. πρὸς τὸν βασιλέα ἰ. Val. ᾧ τῷ ἰ. ᾧ. om. Sym. ᾧ ἰμὸν Val. — τὴν γενεάν Sym. Leo. τὴν γ. ἡμ. ἀφανίσειν Val. — Ὁ δὲ, λῆρον τοὺς λόγους τῆς μητρὸς ἠγησάμενος, οὐκ ἀπεπέμφαστο τὸν Βασίλειον Val. ᾧ αὐτῆς Leo Sym. ᾧ Τῷ ἰα' ἔτει Sym. 12. ᾧ 846. ᾧ ἰ. ἄντ. ᾧ. ὁ Μ. κ. ὡς Val. ᾧ π. τῶν Β. καὶ τοῦ Ἄ. Παρ. 1706. ᾧ 852. ᾧ ποιουμένων Val. ᾧ τε Val. ᾧ τοὺς τοιοῦτους τόπους λ. Val. ᾧ ταξάτας Val. ταξέωτας cod. pro ταξάτινα ed. Leo Sym. (praesidium) vel ταξείδιον (expedition) cf. § 26, 29 — καταστήσαστο ἐν τοῖς κάστροις τὰς τοιαύτας ἐπιδρομὰς ἀνεχάριται· σπ. γὰρ τούτους καταλαμβάνοντες ἀνῆρουν καὶ κατεφ. ὡ. φοβηθέντας τ. Β. μῆδμου τολμᾶν τῆς οἰκείας χόρας ἐξέρχασθαι Val.

ἠχμαλώτιζον, ὥστε ὑποσταλῆναι * τοὺς Βουλγάρους * A ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρῃ.

* (12) Βάρδας * δὲ ὁ Καίσαρ ἐφιλιώθη Δαμιανῷ περικλιῷ καὶ παρακοιμωμένῳ. Ὁ δὲ τὸν βασιλεῖα ἀπατήσας ἔπεισε τοῦ εἰσαγαγεῖν * τὸν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει, δὲ διὰ δώρων τοὺς 729 [τοῦ] * βασιλικῶς οἰκίους διαδεξάμενος; (ἕνα τῶ παρακοιμωμένῳ) ὥρισθη προέρχεται εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ * Θεοφάνην πρωτοσπαθᾶριον (ὡς ἠνδρειωμένον **) τὸν (ἐπιλεγόμενον) Φάργανον **, βουλήν ** ποιοῦσι μετὰ Δαμιανοῦ τοῦ ἀνελεῖν ** Θεόκτιστον τὸν οὕτω συνήθως ἐπὶ τοῦ κανικλείου λεγόμενον. Πεισθεὶς; ** δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ [τοῦ] Δαμιανοῦ ἐπὶ τούτῳ, συνήψεως καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο * ἔλεγε γὰρ ὁ Βάρδας * Δαμιανῷ, ὅτι * Ἔως ἐστὶ (184*) Θεόκτιστος; μετὰ τῆς Ἀγούστης, οὐκ ἄρξει ** οὐδὲ ἐξουσιάζει ποτὲ ὁ βασιλεὺς. * Ὁ δὲ Θεόκτιστος ** ἀπαλθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀρσελίνδου, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, εἶτα ἐλθὼν εἰς τὰ ἀσηκρητα κρατεῖν τὰς ἀναφορὰς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν. Καὶ περιδιδεψάμενος εἶδε Βάρδαν καθεζόμενον ἐμπρακτον, καὶ παραχθὲς σφοδρῶς ἔφη, ὅτι * Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀγούστην, πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. * Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὠρολόγιον, προὔπηκτεσεν αὐτῷ Μιχαὴλ ἕνα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ εἴασαν ** εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ' ἐκαλεύσθη ** μετ' ὀργῆς ἀνοῖξαι τὰς ἀναφορὰς καὶ ἀναγκῶναι (ἐμπροσθεν αὐτοῦ **) ἀκοντα δὲ τοῦτο ποιήσαντα ἀντίστρεψαν ** αὐτὸν εἰς τὸν πύσω ἐξελεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρύων καὶ ὀλοφύρομενος ἐξῆλθε * συνήψατο δὲ αὐτῷ Βάρδας εἰς τὸ * Λαυσιακόν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρησ καίαιν αὐτὸν καὶ ἐλλειν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ 730 δρουγγάριος τῆς βίγλης * ὁ Μανιάκης **, ἀναστάς ἀντέλεγε τῷ Βάρδα μὴ τύπτειν τὸν λογοθέτην. Οἱ ** δὲ σφάζουσιν αὐτὸν καὶ μεληδὼν κατακόπτουσιν εἰς τὰ * Σκύθη, θηρῶν ὠμότητα καὶ ἀγριότητα ἐνδειξάμενοι **.

** (13) Τοῦτο μαθοῦσα (παρὰ τοῦ Παπιοῦ) Θεοδώρα (ἰεραλοῦσα), κατὰ τοῦ Μιχαὴλ (ὡς εἰκός) ἠγανά-

bantur : et his occisis, aliis in captivitate abductis, Bulgaros et eorum regionem reddidere subiectam.

Bardas autem Caesar Damiano patricio et accubitori amicitia junctus est. Hic imperatoris compositus, ut Bardas in urbem induceretur suavitatis : qui muneribus imperatoris domesticos sibi concilians una cum accubitore in palatium ingredi jussus est. Theophane porro protospathario velut generoso (dicebatur is Phalganus) sibi ascito, Damiano quoque vocato, consilium ineunt de Theoctisto Cuniclei praeposito interficiendo. Imperator a Damiano suavis consensus dedit, et ut hoc fieret approbavit. Dicebat enim Bardas Damiano : « Quamdiu cum Augusta stat Theoctistus, nec imperium nec potestatem obtinebit unquam imperator. » Theoctistus autem in Arabindi balneis lotus, prout solebat, deinde in secretum se recipiens, relationum libellos; manibus tenens Lauziacum ingressus est. et hinc inde circumspiciens, Bardam sedentem et sumptuose vestitum vidit; vehementerque turbatus dixit : « Ingressus ad Augustam rursus hominem ejectionem et deturbabo. » Ei vero ad horologium progresso, Michael cum Damiano venit obviam, nec ad Theodoram ingredi permisit : sed libellos aperire et coram legere cum furore imperavit. Id vero exsequentem domum regressi, et retro abire praecipit. Ille amare fletus et ejulans discessit ad Lauziacum. Porro Bardas occurrit, colaphisque ad genas incessere, et capillos ejus vellere. Eo conspecto drungarius excubiarum Maniaces Bardae assistebat, et ne logothetiam percuteret in adversum monebat. Si autem Theoctistum, ad Scythas occisum membratim minutimque dividunt, ferarum crudelitatem et inhumanitatem aemulati.

Quod cum a Papia didicisset Theodora, progressa adversus Michaellem et alios caedis participes, prout

Variæ lectiones et notæ.

* Βουλγαρίας ἔκ. Leo. * ὑποταγῆναι Leo. ** 854. * Ὅπως ὁ καίσαρ Βάρδας τὸν λογοθέτην Θεόκτιστον μεληδὼν κατέκοψεν Vat. — συνεφ. Leo Sym. 13 τῷ ἰγ' ἔπει, τὸν πατρικίον Δαμιανὸν καὶ παρακοιμώμενον δεξιωσάμενος φίλος αὐτῷ ἐγενόναι. Ὁ δὲ τὸν β. δυσωπηθεὶς ἔκ. τὸν Β. ἐν τῇ π. ἔ. εἰσελθὼν δὲ τ. ὁ. τοὺς τῷ βασιλεὶ δούροις ὑποκοινησάμενος Vat. * εἰσελεῖν Leo., Sym. qui adjungit καὶ εἰς τὸ παλάτιον ἔρχεσθαι pro δ: — καλ. * τοῦ om. cod. ed. ἄ. τῷ π. om. Vat. ** τὸν Θ. πρωτοσπαθᾶριον ed. τὸν πρωτοσπ. Θ. Sym. Vat. — ὡς ἦ. et ἔκ. om. Vat. sed ** ἀνδριότατον ὄντα Vat. ** Φάργανον Vat. et Leo, Φαλγάνην Sym. καὶ ἄλλους τινὰς ἀποκτείνει, κ. τ. λ. ** αὐτῶν Leo om. Vat. — β. βουλεύσστα: (βουλεύεται) Vat. — Δαμιανόν Leo (sic). ** τὸν λογοθέτην, om. τὸν — λεγόμενον Vat. vel τὸν κανικλήν Leo, qui canistri (nostrati-lus portiofolii) claves gerit. ** Πείθουσι δὲ καὶ τὸν βασιλεῖα ἐπὶ τ. συναίνεσαι: ὑπέκρινον γὰρ αὐτόν, ὅτι Vat. — τοῦ om. cod. ** τῷ Leo. ** ἄρξει π. ὁ κατεξουσιάζει τῆς βασιλείας Vat. ** Τοῦ δὲ Θεόκτιστος κατὰ τὸ εἰρηδ: ἐν τῷ λ. τὸν Ἀ. λουσαμένου καὶ ὑποστρέψαντος καὶ εἰς τὸ Λ. διὰ τῶν ἀσηκρητίων μετὰ τῶν ἀναφορῶν εἰσεληλυθὸς καὶ τὸν Β. θεασαμένου ἐν τῇ προελύσει καθήμενον καὶ διαταραχθέντος σφ. καὶ εἰπόντος, ὅτι: * Ἐγὼ τούτων ἐνθεν ἐκβάλω ὡς τὴν Ἀ. εἰσεληλυθός. * Ἐπει δὲ ἐν τῷ ὠρολόγιῳ ἔγενετο, ὑπ. ἄ. Vat. ** εἴασε Vat. Leo. — π. τὴν Θ. ἔ. Vat. ** ἐκλέυσσε Vat. — τὰς ἀν. ἀναπτύξαι Vat. ** ἔ. αὐτῶν Leo, om. Vat. — καὶ τ. καὶ ἄ. παποικητὰ εἰς τ. ἄ. ὁ. ἔξ Vat. ** ἀντεστρεψ. cod. ἀντίστρεψεν Leo, Vat. ** Β. κατὰ τὸ Leo. ** κόρης cod. ** καὶ λογοθέτης Vat. ** τῷ Β. ἄ. ὡς μὴ τὸν λ. τ. Vat. ** Ὁ δὲ Βάρδας ἀπακρίθη ὡς τῇ καλεύσει (ἀποκρίθεις κ. Leo.) τοῦ βασιλικῶς τοῦτο ποιεῖν * ἀνεφάνη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ βουλή (τοῦ Leo.) Δαμιανῷ * καὶ τούτων ὁ Βάρδας ἰδὼν (l. B. Leo.) δία (τῷ Leo.) Θεοφάνη τῷ Φαλγάνῳ, ἄραντες; τὸν λογοθέτην σφ. Vat. et Leo. ** τὰ Σκύθ. cod. τὰ Σκύθ. Leo, τὸ Σκύ. η ed. τὸ Σκυθῶν Scythiarum more? τὰ Σκύλα Vat. Cont. et Ceph. 157, 17. ** Ἐνετύθεν [φατῶν] εἰπεῖν τῷ Βάρδα τὸν Μιχνοῦλ σ:βυλλαίνοντα * Ἐπάθην γυμνώσας, Βάρδα, [ἐν] τοῖς ἀνακτορ [ί]οις, σαυτῷ γυμνώσας; εἰς τομῆν τῷ σαρκίου, * Vat. et Cod. 178, 2-6. ** T. μ. Θ. ἡγ. κ. τοῦ βασιλικῶς καὶ τῶν ἄ. Sym.

aruum erat, indignata est : et imperatore modis omnibus placare moliente, nullam ipsa solamen admisit, neque iram relaxavit, aut leniit dolorem : ex quo imperator in alium mutatus, ut priorem animum et consilium ita corporis habitum, factaque nova induit : ut lot modis eam contristare contenderet, quot rationibus eam colere prius simularat : ac sorores quidem suas Theclam, Anastasiam et Annam ad Cariani xedes deductas, palatio eiecit, Pulcheriam velut matri dilectam in Gastriorum monasterium delegavit, paulo post vero cunctas in unum collectas, in eodem Gastriorum monasterio in monachas detondit.

δὲ ὡς ἡγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπίσταιεν ἐν τῇ μονῇ πάσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν ἀπέκτειρε, (περιβαλὼν

α κησε καὶ ²⁰ τῶν λοιπῶν, οἱ τὸν φόνον κατειργάσαντο ²¹ . καὶ τοῦ ²² βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανωμένου τὴν μητέρα ἐξελίσσασθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, (μήτε ²³ τὴν ὄργην ὑφιέμενη μήτε παραμυθουμένη τισὶν, ἀλλ' ὥσπερ ²⁴ κλύδων θαλάσσιος, νουθετουμένη, ²⁵ παρηγορεῖτό τε ²⁶ κατεπειθετο ²⁷) . ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὥσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσοῦτος τρόπος ²⁸ λυκεῖν αὐτὴν κατεπαίετο ὅσοις πρὸ τούτου ²⁹ θεραπεύειν ἐσηματίετο . καὶ (δὴ ³⁰) τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ, Θέκλαν ³¹, Ἀναστασίαν, καὶ Ἄνναν ἐξώθει ³² τοῦ καλατίου, καταγαγόνεις τὰ Καριανοῦ ³³, Πουλχερίαν τῶν Γαστριῶν ³⁴ εἰθ' οὕτως μετ' ³⁵ ὀλίγον ἐνώσας αὐτάς τὸ μοναδικὸν ³⁶ σχῆμα).

A senatu deinde faustis acclamationibus exceptus, imperium nullo consorte solusgessit, et Bardam magistrum scholarumque domesticum instituit. Cum matre vero nondum reconciliata ob ea quibus ipsam contristaverat post injustam eadem Theoctisti, inimicitiae intercesserunt perpetuae. Ipse aula ejectam in monasterium cui Gastria nomen, demisit. Ipsa animi mœrore extra se facta et dementata, propositum matre indignum induit : et adversus Bardam cum pluribus consilium iniit, cujus participes alios fecit, ac imperatoris prostratorem : ut nimirum Bardam e pomærio Coamedii redeuntem interimerent. Consilium, antequam perficeretur opere in lucem detectum, in caput eorum qui facinus fuerant meditati, periculum transtulit. In suspicionem siquidem venientes et comprehensi, ad circi metam capitibus truncati sunt. Imperator vero demortui vice Basilium prostratorem instituit, Bardamque pariter avunculum europalatem.

B 731 (14) Ἰπὸ δὲ τῆς συγκλήτου (πάσης ³⁷) εὐφημισθεῖς μόνος ἀτοκράτορεί, καὶ προβάλλεται Βάρδαν μάλισταρον καὶ δομείσκειον τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλαττομένης ³⁸ δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δι' ἃ ἐλύπει αὐτὴν καὶ τὴν ἀδικον σφαγὴν Θεοκτίστου ³⁹, ἐχθρα ὑπῆρχεν ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἀσπονδος. Ὁ δὲ, καὶ ταύτην τοῦ καλατίου καταγαγών, εἰς τὸ μοναστήριον τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν ἀποστῆλλει ⁴⁰. Ἦτις, ἀθυμῖα μεταωρισθεῖσα τὸν νοῦν καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἀφαιρεθείσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀναξίαν ἑαυτῆς ⁴¹ συσκευάζει βουλὴν κατὰ Βάρδα βουλευομένη σὺν πολλοῖς ⁴² καὶ ἄλλοις, σχοῦσας κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν πρωτοστράτορα ⁴³, ὅπως, ὑποστρέφοντος Βάρδα ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμηδίου, ἀναιρῆσωσιν αὐτόν. ὣν ἡ μελέτη πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα ⁴⁴ κατ' ⁴⁵ ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξενηννοχεν ⁴⁶. (φωραθέντες γὰρ καὶ) κατασχιθέντες, ἐν τῇ Σφενδόνη τὰς κεφαλὰς ἀπέτμηθησαν. Καὶ προβάλλεται ⁴⁷ τὸν Βασίλειον Μιχαὴλ ἀντὶ τοῦ τελευτήσαντος πρωτοστράτορα ⁴⁸, ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ κουροκαλάτην.

Tunc temporis pulvis e caelo decidit, et in tecto-

732 (15) Ἐπεὶ ⁴⁹ τότε κόνις ἐκ τοῦ οὐρα-

Variae lectiones et notae.

²⁰ M. καὶ τῶν ἄλλων, οἱ τὸν φόνον κατεπράξαντο, ἡγανάκτει τε Vat. ²¹ καὶ κατεδοῦτο (καταβουμένη αὐτῶν Sym) ἀλλὰ (καὶ Sym.) φωνῇ βριαρᾷ καταπονηθεῖσα θρηνωδῶς θαλαμύεται : τῶν ἀπὸ στρατηγῶν γὰρ τις ἐκ Μελλιστηνῶν κατὰ τὸν γένος, καὶ ἀπεφθόχετο αὐτῇ (γ. ἀ. ἀκ. Sym.) παλινδρομεῖν οἰκίαι, τὴν τοιαύτην ἡμέραν κρουόντων ὀποκαλῶν Vat. Sym. ²² τοῦ δὲ β. πᾶσι τρόποις μ. τὴν παρηγορεῖν, ἀ. τῆς ὄργης οὐκ ἐνεδίδου Vat. ²³ μήτε — κατεπειθετο om. Sym. ²⁴ ὡς ed. ²⁵ οὐ P. marginalis. ²⁶ τε om. ed. ²⁷ Ἄλλ' ὥσπερ — κατεπειθετο. Hæc omnino absconsa sunt et ideo in versione Latina omittimus. Eoit. ΡΑΤΑ. — ὡσπερ — ἐνέργειαν om. Vat. ²⁸ προσώποις Sym. ²⁹ πρὸ τοῦ cod. ed. ³⁰ δὴ om. Sym. ³¹ τε καὶ Vat. ³² μεθιτῆθ Sym. τοῦ π. καταβιβάζει καὶ εἰς τὰ Κ. ἀποκαριστᾷ Vat. ³³ Καριν. cod. cum nota emendationis. ³⁴ ἐν τῇ μ. τῶν Γ. ἀκ. Vat. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ³⁵ μετ' ὁ. δὲ π. ἐν τῇ τοιαύτῃ ἔ. μ. Vat. εἶτα μετ' ὁ. καὶ. π. ἔ. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ³⁶ τὸ μ. σ. τ. π. Vat. om. Sym. ³⁷ π. om. Vat. et ed. sed est in Leone et Sym. ὑπὸ τῆς σ. π. ἀναγορεύεται καὶ αὐτ. — μονοκράτωρ. ἔ. πρ. Vat. ³⁸ καταλλ. δὲ αὐτῷ τῆς μ. διὰ τὴν ἀδ. Vat. ³⁹ Θ. καὶ δι' ἃ ἐλ. ἀ. τοῦ π. τ. κατήγαγε καὶ εἰς τὸ μ. τὰ Γ. ἀπίσταιε. Μέλλουσα δὲ τοῦ καλατίου ἐξίνασι, προσκαλεσαμένη τὴν συγκλήτον καὶ τὸ ἐν τῷ ταμίῳ χρῆμα κατεμφανίσασα, τὸ τούτου ποσὸν διωρίζετο χιλίων κεντηναρίων πρὸς τοῖς ἐνενηκόντα διὰ χαράγματος χρυσοῦ, ὡσαύτως καὶ ἀργυρίου ὡσαὶ κεντηναρίων τριῶν, ὧν τὸ μὲν κατὰ διαθήκας παρήκειν ὁ ταύτης ἀνήρ, τὸ δὲ κατὰ προσθήκην αὐτῇ συνέλεξε Vat. cf. Sym. 14. ⁴⁰ Περὶ τῆς βασιλείου Θεοδώρου καὶ τῆς γενομένης ἐπιβουλῆς τῷ Βάρδῳ καὶ ὅπως οἱ ταῦτα μελετήσαντες τὰς κεφαλὰς ἀπέτμηθησαν. Περιορισθεῖσα δὲ ἐν τῇ μονῇ καὶ ἀθ. συσχεθείσα ὡς ὑπὸ ἔ. καὶ τὸ φ. ἀφ. Vat. ⁴¹ ἀναξίαν ἑαυτῆς Leo, ἀναξίαν ἑαυτῆς Sym. ἀνάξιον ἑαυτῆ Vat. — κατὰ B. γ. β. Vat. κατασκ. β. x. B. ed. — βουλομένη Leo, ἐλομ. x. Sym. x. ἐλ. ⁴² πολλῶν καὶ ἀ. Leo, π. ἀ. Vat. καὶ τὸν τοῦ β. πρ. Vat. ⁴³ δὲ δὴ ἦν προελχίσει τούτων ἐκ τοῦ πρ. ἀ. τοῦ Κ. ὑποστρέφοντα Vat. — ὑποστρέφοντ. cod. ὑποστρέφοντα ed. Leo, sed ὑποστρέφοντος τοῦ Sym. ⁴⁴ φερσθ. Vat. ⁴⁵ αὐτῶν Vat. ⁴⁶ ἐξήνεγκε Vat. — Φ. γὰρ καὶ om. Vat. ⁴⁷ Πρ. δὲ τὸν B. δ M. Vat. ⁴⁸ πρωτοστράτορ cod. πρωτοστράτορος Vat. Sym. — τὸν δὲ θ. ἀ. B. x. Vat. ⁴⁹ 857. ⁵⁰ Περὶ τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦσης κόνιως αἵματι προσοικυίας Vat. τῷ β' αὐτοῦ ἔπει Sym. ⁵¹ δὲ Vat. — κατ. om. Vat. x. ἐπὶ τ. x. om. Sym.

νοῦ (κατανεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους) αἱματώδης· ⁶¹ A κλήρης (184^b) καὶ πολλοὶ εὗρισκον λίθους· ⁶² (ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις) ἐρυθροὺς ὡς αἷμα.

⁶³ Προβάλλεται ⁶⁴ δὲ Μιχαὴλ Ἀντίγονον, τὸν υἱὸν Βάρδα, δομέστικον τῶν σχολῶν, τὸν ⁶⁵ δὲ ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ, δούξ γυναικα, εἰς ἣν καὶ ἐλοιδορεῖτο ⁶⁶, προβάλλεται μονοστράτηγον ⁶⁷ εἰς τὰ θυτικὰ θέματα ⁶⁸. Καὶ τελευταῖος αὐτοῦ ἐκείσε, μετ' ὀλίγον ⁶⁹ τῆ δ' τῆς Διακαινησίμου προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδα τὸν θείον αὐτοῦ Καίσαρα (ὅς ἐπὶ ἄρματος πορευθεὶς ἔδωκεν ὑπατεῖαν τῆ μίση).

(16) Ἐξῆλθε δὲ ⁷⁰ ὁ Ἄμερ καὶ κατῆλθε μέχρι Σιώνης, ληισάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὑπέστρεψε μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ⁷¹. Ἐστρατεύσας δὲ ⁷² Μιχαὴλ ἄμα Βάρδα Καίσαρι, κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ ἄρχοντος Βουλγαρίας διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ ⁷³ τὸν Βουλγάρων ἔθνος λιμῶ τήκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι ⁷⁴ τοῦτο μαθόντες ὡς ἤχη βροντῆς ὑπεκλίθησαν, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης περὶ 733 τῆς νίκης ἀπέγνωσαν (καὶ Χριστιανοὶ ⁷⁵ γενέσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ ⁷⁶ καὶ Ῥωμαίοις ἤτησαντο) ⁷⁷. Ὁ δὲ ⁷⁸ βασιλεὺς τὸν μὲν ἄρχοντα αὐτῶν βαπτίσας ⁷⁹ καὶ δεξάμενος ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ ὄνομα· τοὺς ⁸⁰ δὲ μεγιστάνας αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀγαγὼν ⁸¹ ἔδραπέυσεν αὐτούς, ἕκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας ⁸².

rum tegulas sanguineo colore infectus dilapsus est. Plures in vills et hortis lapides sanguinis instar rubros repererunt.

Michael autem Antigonum Bardæ filium creat scholarum domesticum : alteri vero filio locata conjuge, in quam convicia nonnunquam mittebat, supremi ducis in occidentalia themata dignitatem confert : qui etiam ibi vitam sinit. Modico post, feria Paschatis quarta, Michael Bardam avunculum promovet Cæsarem : qui curru per mediam urbem vectus, munera sparsit in populum.

Egressus autem Saracenorum ameras Sinopem usque descendit, Romanoque omni regione vastata reversus est, Romano exercitu eam frustra persequente. Michael vero una cum Barda Cæsare adversus Michaelē Bulgaricæ principem instructum exercitum terra marique movet, quod Bulgarorum gentem fame deficere didicisset. Bulgari quasi tonitruī sonitu percussi solati sunt animis, et ante certamen conflictumque omnem de victoria desperantes, Christianos se futuros, et Imperatori Romanisque obsequentes promiserunt. Imperator principem eorum aqua tinctum sacra suscipiens, proprium ei nomen indidit, et proceres ejus omnes in urbem inductos baptismate lustrari curavit, exinde pace profunda composita.

Varie lectiones et notæ.

⁶¹ Αἷμασι προσοικυῖα Vat. — π. δὲ Vat. ⁶² λίθων — ἐρυθροῖς Leo. — ἐν τ. ὁ καὶ τοῖς x. Vat. om. Sym. ὡς δ. i. Vat. ⁶³ 858. ⁶⁴ Τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει Sym. 25. — τὸν υ. B. Ἀ. Vat. ⁶⁵ τῷ δὲ ἐτέρῳ υἱῷ δ. γ. δ. Vat. ⁶⁶ Βάρδα; Vat. sed nec Sym. nec Leo. ⁶⁷ τούτου Vat. — τῶν θυτικῶν Sym. e. i., ἐν τοῖς θυτικοῖς Vat. — καὶ om. Leo. — ἐλοιδορεῖτο. cod.. ⁶⁸ προβάλλεται Vat. — ὅς καὶ τελευταῖος ἔ... τῆς δ. τὸν θ. δ. B. ὁ M. πρ. K. Vat. Συντόμως δὲ δ. τ. τῆ δ' τῶν διακαινησίμων πρ. M. i. τὸν δ. θ. K. Sym. Σ. δὲ δ. τ. τῆ δ' (δ') τοῦ διακαινησίμου πρ. M. B. π. τὸν θ. δ. K. ed. Τελ. δ. i. μετ' ὁ. δὲ τῆ τετάρτη, x. τ. λ. Leo ut cod. ⁶⁹ δὲ col. e. ὅ' reptitum — ὅς — μίση om. Sym. — ἐπαγχεθεῖ; Vat. Leo. — Ὁ δὲ Ἀ. ἐξελθὼν μ. Σ. x. ἅπαντα τὰ ἐν ποτ. λ. καὶ ὑπ. πρὶν τὸ Ῥωμαϊκὸν καταλάβη στρατεύμα Vat. Τούτῳ τῷ ἔπει (γ') i. Ἀ. μ. Σ. καὶ λ. π. τὰ P. ὑπ. ἀβλαβῆς Sym. 24. ⁷⁰ καὶ Leo. ⁷¹ 859. ⁷² Ὁ δὲ M. ἄμα τῷ K. B. μετὰ (κατὰ) τοῦ δ. Βουλγάρων M. ἔξοστράτευσε διὰ τε γῆς καὶ θ. Vat. τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει ἐστρατεύει M. ἄμα K. διὰ τε γῆς θ. x. Γόθοι ἀρχοντι (ἀρχοντος;) Βουλγάρων Sym. 25. ⁷³ λ. τ. τῶν B. i. ἀναμ. Vat. τ. μ. οἱ B. ἄμα καὶ λ. τήκόμενοι Sym. ⁷⁴ τὴν τῆ αὐτῆν ἔφερον ἐκ μ. φόδῳ πολλῶ συνεσθῆθησαν Vat. sed ὡς ἤχη βρ. ὑπ. Sym. Leo. ὡς ἤχη βρ. ὑπ. cod. ed. ⁷⁵ καὶ χρ. — ἤτησαντο om. Sym. ⁷⁶ τῷ β. καὶ om. Vat. ⁷⁷ ὡς βαπτίζονται Βούλγαροι cod. in margine cum rubrica. ⁷⁸ Ὁ δὲ Μιχαὴλ ed. ⁷⁹ ἐκ τοῦ ἀγίου αὐτὸν ἀναδελφ. βαπτίσματος τὸ ἐκ τούτου αὐτῷ ἐπιτέθεικε ὁ Vat. δ. ἐκ. αὐτὸν τὸ δ. ὁ. ed. δ. δὲ β. τούτους ἐν τῇ πόλει ἀγ. iδ. πάντα καὶ τὸν δ. δ. M. ἐπωνόμασε Sym. ⁸⁰ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τ. μ. Vat. ⁸¹ εἰσαγαγὼν Leo Vat. — iδ. πάντας Leo. Sym. iδ. Vat. — καὶ εἰρήνην βαθείαν κειμήλια Vat. om. Sym. ⁸² Τῶν δὲ δυσσεβῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπηρεαζόντων Ῥωμαίους, ἐξηγουμένου αὐτῶν κατὰ Μελιτηνὴν τοῦ Ἄμερ εἰς τὰ Σαμόσατα τὴν πόλιν Ἰσραηλιτῶν πολεμικῶς προδιδρασκεῖται ὁ βασιλεὺς, καθ' ἣν προσέδρυσεν ἐπὶ ἡμέραις γ' ἐξαίφνης τὰς πόλεις οἱ Ἀγαθηνοὶ τῆς πόλεως ἀνοίξαντες εἰς τροπήν τὸν ἀνακτα διακρούσαντο καὶ τοσοῦτον ἀπήλασαν ὡς καὶ τὰς σκηνὰς αὐτοῦ καὶ πᾶν ἄλλο τε (ἄλλο τι) τῶν πρὸς χρῆσιν ἰσπετερίσασθαι (a. 858 cf. Cont. 23, Ced. 161, 19-18. Εἶτα χρόνου (χρόνου) δύο περιπεύσαντες Ἄμερ καὶ ὁ βασιλεὺς κατ' ἀλλήλων ἐστρατεύοντο. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλαβὼν γῆρον, ᾧ ἐπώνυμον Δάξιμον (Δαξιμῶν Gen. 92, 1) ἐκείσε σκηνοῦται. Ὁ δὲ Ἄμερ παρεκβατικώτους (παρεκβατικώτερον Gen.) διελθὼν — πρὸς τὴν Ζέλισσαν, ἀπῆει πρὸς τὸ Χωνάριον· ἐν ᾧ πολέμου συγχροτηθέντος, τροποῦται ὁ βασιλεὺς καὶ (πρὸς φυγαῖν ἀναγκάζεται ἀπίδειν Cod. 163, 2)· καὶ εἰς πανταλῆ ἀπορίαν ἐλθὼν, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Μανουήλ· εἰ Τὰ μὲν φοινικίζοντα πέδιλα καὶ τὴν βασιλικὴν πανοπλίαν ἀπαμφιέσθητι, ὡ δέσποτα· ἐγὼ δὲ λογάδας ἀνδρῶν φ' συλλέξας (ἐν Gen.) μέρος ῥάβδιως διαλευσόμεθα· οὐ γέγονός τε καὶ τό· εἰ σταυρὸς (Σωτήρος Gen.) νενίκηκε· τοῦ Μανουήλ κεκραγόντος, ἀνδρείως δικάσας καὶ ἐξέθουρεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς δευτέρω κατασχεθεὶς ὑπεστράφη. Ὁ δὲ Μανουήλ τὸν βασιλέα μὴ ἐκδεδηκῶτα πυθόμενος εἰς ἕτερον μέρος καὶ αὐτὸς αὐδῆς διασχίσας εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, ἐπὶ δὲ διὰ τὸ τὸν τόπον ὑδάτων καὶ νομῆς σπανίστην ὑπεχώρησεν ὁ Ἄμερ εἰς λιβάδιον, ὅπου ὄρωρα κατονομάζεται. Ἐνταῦθεν ἄρειαν ἐχόμενος ὁ βασιλεὺς τὰς τῶν ἐχθρῶν μισαίφονους χεῖρας διέδρασαν Vat. Cont. 24 Ced. 162, 19-163, 5, Gen. 91, 7 93, 2; sed in Sym. ed nihil; videntur huc esse translata Theophili e vita — 7. Τοῦ δὲ Ἄμερ πάλιν κατὰ P. ἐξελθόντος Vat. τῷ δ' ἔπει τοῦ Ἀ. π. ἐπὶ Ῥωμανίαν i. Sym. τὸν Ἀ. π. i. x. P. Leo. — συν. Π. καὶ N. i. ἔ; τὸν A. Sym. — 8. Π. παρὰ τοῦ βασιλέως προερίσεται ἠγεῖσθαι τοῦ ἐγγρατος τῶν σχολῶν, ὅς εὐθὺς ὁρμηθεὶς πρὸς τὸν πολέμιον Ἄμερ ὀλίγους ἐπιλέκτους· οὐ κληθεὶς τοσοῦτω μετωμένους (μεσοῦμενος Gen.) φυγὰς τις τῶν Ῥωμαίων ἀπεισι πρὸς τὸν Ἄμερ καὶ φησι· Ἐγὼστὸν ἔστω σοι, ὡ Ἄμερ, ὅτι Περσῶν· ἐκείνους ὁ πρὸς γένους τοῦ βασιλέως τὸ αὐδέσμενον ἔχων,

Ameras in Romaniam movit : eidemque orientalis militiae magister Petronas et Nazarus Buccariorum dux, structis per viam insidiis ad Lalacaonem redeuntibus occurrunt : consertisque manibus ameram in fugam vertunt, et salutem pedibus quaerere cogunt. Comitum nonnullus fugientem insequitur, et caput ejus amputatum tollens, ad Petronam militiae magistrum detulit. Regressi igitur duces cum victoriae titulis de ipsis in circo triumpharunt : et ex tunc magna tranquillitas facta est per Orientem, propter ameræ interitum.

Fa aliorum quidem labores et adversus hostes egregia facinora . . . imperator pro sua in Basilium impensiori benevolentia parvi faciebat, et eum solum, a quo commoda reciperet obsequia, reputabat.

IV. De Magistro Paupere.

Michael equorum stabulum marmoribus adornatum et aquarum copia irriguum instruxit, effecitque visu jucundissimum. Eo perfecto, Petrus quidam, quem Magistrum Pauperem vocabant, vir sagax et diceris assuetus, in urbe morabatur. Michael eidem ad se advocato instructæ domus ineptum ornatum demonstrabat, ab eo laudem recipere cupiens, ac perpetuam nominis memoriae ex hujusmodi operis structura reportaturum se jactans. Ille imperatori ait : « Justinianus Magnam ecclesiam auro, argento marmoribusque pretiosissimis decoratam condidit, ejusque memoria extincta est : tu vero, imperator, stercori loco destinato equorumque domicilio constructo, celebrem posteritati te futurum asseris ? » Ille laudibus quas ex ejus ore venabatur frustratus, accensus ira, verberatum et per vim tractum Pauperem Magistrum conspectu expulit.

Rumore vero per urbem sparso Bardam Casarem cum nuru propria corruptam tenere consuetudinem, eodemque ad patriarcham delato, Ignatius,

Variae lectiones et notæ.

ἐπήγησε περιθέσθαι σοι πόλεμον, παρ' ᾧ συνήθοισται πᾶς ἑ τῶν θεμάτων στρατὸς κατὰ σοῦ μάχην πραγματευόμενος. » Τότε ὁ Ἄμερ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς βουλήν κινεῖται τὸ τί ἔρῃν αὐτοῦς. Οἱ δὲ ἔφρασαν ὑποστρέφειν αὐτοῦς εἰς τὰ ἴδια, ὡς τῆς προτέρας νίκης ἰκανῆς ὕψεως αὐτοῖς. Ὅς μὴ πεισθεὶς... Πετρῶν καὶ... ὁ Ἄμερ μαγαίρῃ πεποιη[λᾶτηρ], τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μόνου σὺν ἑκατοντάδι ἀνδρῶν διαπεριαιεσμένῶν [τὸν Ἄλυν ποταμῶν... καὶ φεύγοντας (φεύγοτος)], ἔν κατὰ συνάντησιν ἐν τῷ τῶν Χαροσιανῶν θέματι ὁ Μαγαίρῃς οὗτος καλούμενος [καθιστῶς] κατέσχε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Val. diversa a Cont. 25 et Ced. 165,6-165,3, sed = Gen. 95,6-97,3. ἔρέπεται ὁ Sym. — χρησόμενος Leo. Ὁ δὲ στ. ἐν τῇ πόλει εἰσεληλυθὸς [μετὰ] ἐπινικίου ἔ. ἐν τῷ π. Val. ὁ γ. ἔχεται τῆς ἀνατολῆς Val. ἐγ. εἰρήνη ἐν τῇ ἀ. ed. — διὰ — σφαγὴν om. Sym. Ὁ δὲ τινες [λέγουσι] ὅτι καὶ Βάρδας σὺν τῷ θμᾶϊμονι τοὺς ἐχθροὺς [τροπωσάμενος] τὴν τοῦ Καίσαρος κληροῦται ἀνάρρησιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα (858?), ᾧ τινὲς ἡ φιλοσοφία πεφιλοτήθη συναθροίζει γὰρ σοφοὺς κατὰ τὴν Μαγναύραν, ὧν τοὺς μὲν φιλοσοφίας καὶ γεωμετρίας, τοὺς δὲ ἀστρονομίας, ἄλλους γραμματικῆς ἀντιποιουμένους ἐγκαταστήσας προῖκα διδάσκειν παρεκελεύσατο, ὥστε κατὰ τὴν φιλοσοφίαν ἄλονται τὸν φιλόσοπον ἐκτάξει καὶ τὸν αὐτοφειτητὴν ἐν γεωμετρίᾳ Θεόδωρον καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ Θεωλεγήσιον καὶ γραμματικῆς Κομητῆν Cont. 26 29, Ced. 165,11-171, 14 sub Theophilo cf. Sym. Th. 10, sed G. n. 98,1. ὁ sub Michaelē III. ὁ θεραπεύοντα αὐτὸν Leo Sym. 25. Ὁ π. τοῦ π. coul. et Par. 1706. ὁ Sym. 27 τῷ ζ' εἶπαι — στάβλων τῶν ἵππων Sym. — μ. τοῦτον καλλωπίσας καὶ ὕδ. ἐπ. τ. οὐν τ. ὀβρισιεύς τὸν πτ. πτωχομάχην Sym.) λιγόμενον Πέτρον, ἐς λ. τε καὶ σκ. ἦν, εἰς θίαν τοῦ ἔργου προσεκάλεσατο τὸν ἐξ αὐτοῦ θηρώμενος ἔπαινον· φησὶ δὲ πρὸς αὐτὸν ὡς Val. ὁ μέλλων Leo, ὀφίλω Sym. — τ. τοῦ ἔ. Val. — τῷ β. ἀπεκρίνατο Ἰ. Βασιλεὺς τοιοῦτον ἔργον κατασκευαστῶς τὴν μ. τοῦ θῦ ἔ καὶ χ. καὶ ἀ. καὶ π. κατακ. οὐδὲ μνήμης ἀξιοῦται· σὺ Val. ὁ κοπρῶνα Sym. — κατασκευαστῶς Val. ὁ καὶ ed. ὁ δὲ τ. μν. φῆς Val. — Τοῦ δὲ — ἀποτυχόντος — καὶ ὀργισθέντος, κ. τ. λ. ? ὁ τυπόμενον καὶ συρόμενον ἱξήγαγε τὸν πτ. Leo, Sym. Ὁ ποῖα ὀδὶκα ἰδρασε Βάρδας ὁ Καίσαρ εἰς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον. Ὁ δὲ π. Ἰγ. φ. π. Β. τοῦ Κ. δ. ὡς τῇ ἀ. ν. σ. π. τούτῳ π. Val. Τῷ ζ' εἶπαι φ. θ. ὡς Β. ὁ Κ. τῇ ν. ἀ. Εὐδοκίᾳ σ. ὁ π. Ἰγ. π. τ. παραινῆσαι Sym.

(17) Τὸν δὲ Ἄμερ ἐξελεύθη κατὰ Ῥωμανίαν· στρατηλάτης ὢν τῆς ἀνατολῆς Πετρῶν καὶ Νάσαρ τῶν Βουκελλαρῶν, 734 λοχῆσαντες τὴν ὁδὸν τῆς ὑποστροφῆς αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα· καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν ὁ Ἄμερ· καὶ φυγῇ χρησόμενος καταδιώκει αὐτὸν τις τῶν κομήτων, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἄρας ἤγαγε Πετρῶν στρατηλάτῃ. Εἰσελθόντες δὲ εἰ στρατηγὸς μετὰ ἐπινικίων, ἐθριάμβευσαν ταῦτα ἐν τῷ Ἰππικῷ· καὶ ἔκτοτε ἐγένετο γαλήνη· ἡ μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ (διὰ τὴν τοῦ Ἄμερ σφαγὴν).

(18) ὁ Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ [κατὰ] τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα ὁ, ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασιλεῖον ἐξέχυτο, καὶ τούτον μόνον [ἐνόμιζεν] εἶναι τὸν θεραπευτὴν ὁ αὐτοῦ.

Α'. ὁ Παρὶ τοῦ πτωχομαγίστρου.

(19) ὁ Ἐκτίσας δὲ Μιχαὴλ σταύλον τοῖς ἱπποῖς αὐτοῦ, κοσμήσας μαρμάρους καὶ ὀδάτων ἐπιρροαίς, κατασκευαστῶς φραϊστάτοσιν πάνυ· καὶ τούτου τελεσθέντος ἦν τις ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος, λόγιος καὶ σκωπτικὸς, ὃν καὶ 735 πτωχομαγίστρον ἐκάλουσιν. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ, ὀπεδείκνυεν αὐτῷ τὴν ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς βουλόμενος ἔπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ, εἰπὼν καὶ ταῦτα· ὡς δὲ μνημονεύεσθαι μέλλω ὁ διὰ τὴν τοῦ ἔργου τούτου κατασκευὴν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ βασιλεῖ· ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ μαρμάρους πολυτίμοις, καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστιν. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, κοπρῶσιν ποιήσας καὶ ἄλλῶν ἀνάπαισιν ὁ λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τούτου ὁ ; ὁ Ὁ δὲ ἀποτυχόν τῶν (ἐξ αὐτοῦ) ἐπαινῶν καὶ ὀργισθεὶς τυπόμενος ὁ καὶ συρόμενος ἐξεδύθη ὁ πτωχομαγίστρος.

(20) Φήμης δὲ διαθεούσης παρὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ αὐτοῦ συμφέρεται, τούτου ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, πολλὰκις παρήνευσεν αὐ-

τιν ἀποσχέσθαι τοῦ τοιοῦτου μύσου: ¹⁶ καὶ μὴ πρόσ-
 κομμα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα εἶναι
 ἀφίπλοντα (καὶ αὐφρονος βίου). ¹⁷ Ὁ δὲ [μὴ ¹⁸⁻¹⁹ πει-
 θόμενος ¹ ἐνεῖχε τῷ πατριάρχει συνεχῶς ἐγκαλοῦντι
 καὶ] σωφρονεῖν καταπαίγοντι. ² Καὶ δὴ ποτε μέλλοντα
 κινουμένῃ τὸν Βάρδα ὁ πατριάρχης ἀπέσωτο (ὡς
 μὴ πειθόμενον (1835) κανόνει ἢ ταρανίεσσιν). ³ Ὁς ⁴
 ὄρηγ' ἀληγείε τὴν ψυχὴν τὸν παραινέτην ὡς ἀνομόν
 (τινα ⁵) καὶ φθορὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσε, καὶ βασά-
 νοις ⁶ ἀπίροις καὶ ἀνημέροις **736** ὑπέβαλεν ὡς
 ποιῆσαι ⁷ παραιτήσιν. ⁸ Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, Φώ-
 τιον πατριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασκηρή-
 τιν ὄντα (τῷ ⁹ κατ' ἐκείνον καιρῷ) καὶ λογιώτατον
 πάνυ.

¹⁰ (21) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξαστράτευσε ¹¹ κατὰ τῶν
 Ἀγαρηνῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει (ταύτῃ ¹² φυ-
 λάττειν) Ὀρόρυφαν ὑπαρχον ¹³ (ὄντα), ὅστις, οὕτως
 τοῦ βασιλέως μὴδὲν ἐξ ὧν ἐμελέτα καὶ κατὰ νεῦν
 εἶχεν ἐργασαμένου ¹⁴, τὴν τῶν ἀθῶων ῥῶς ἐμήνυ-
 ειν ἀφίξειν, γεγενημένου ¹⁵ ἡδὲ κατὰ τὸν Μαυροπό-
 ταμον. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ¹⁶ καὶ τῆς ἐχομένης με-
 τεσχέθη ἰδοὺ καὶ δι' ἣν ταύτην ἀφῆκεν, οὐδὲν
 βασιλικὸν καὶ γενναῖον εἰργάσατο. — Οἱ δὲ ¹⁷ ῥῶς
 φθάσαντες ἐβδὸν τοῦ Ἰερου γενέσθαι, πολλὸν ¹⁸ εἰρ-
 γάσαντο φόνον Χριστιανῶν καὶ ἀθῶων αἷμα ἐξέχον·
 ὁπῆρχον δὲ πλοῖα ¹⁹ σ', ἃ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν
 (καὶ ²⁰ πολλὸν φόβον τοῖς ἐνδοθεν ἐνεποίησαν). Ὁ δὲ
 βασιλεὺς ²¹ καταλαβὼν μόλις ἰσχυρὰ διαπερᾶσαι,
 καὶ **737** δὴ σὺν ²² τῷ πατριάρχει Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν
 Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγένοντο,
 κάκει τὸ θεῖον ἐξίλεουσιν καὶ εὐμενίζοντο ²³. εἶτα
 μετ' ὁμωφῆδαις τὸ ἄγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες
 ὁμοφρόνως, τῇ θαλάσῃ ἄκρω ²⁴ προσέβαλαν, ²⁵ καὶ
 νηνεμίας οὐσῆς εὐθύς ἀνέμων ²⁶ ἐπιφορὰ, καὶ τῆς

ut hoc scelere abstineret, frequentius admonuit,
 ne plurimis offendiculum præberet, qui virtutis et
 omnis temperantiae exemplo esse debuerat. Ille autem
 patriarchae crebris monitis morem non
 gessit. Ad communionem igitur Bardam certo tem-
 pore accedentem, repulit patriarcha, ceu qui can-
 onibus et monitis non obtemperaret. Hic iræ
 plaga percussus animum, monitorem velut scele-
 ratum et morum corruptorem Ecclesia egerit, Infi-
 nitisque vexationibus et tormentis crudelibus sub-
 jecit, adeo ut dignitate se abdicaret. Ignatio resi-
 stente, loco ipsius Photium secretariorum ducem,
 virum ejus temporis eruditissimum, patriarcham
 ordinari curat.

Porro imperator Ooripha praefecto, ut eam custo-
 diret, in urbe relicto, adversus Agarenos expedi-
 tionem suscepit. Ooriphas imperatori nondum
 longe posito, neque eorum quae meditariabatur et in
 mente habebat, quidquam exsecutio, impiorum
 Russorum ad Nigram fluvium profectorum adven-
 tum nuntiat. Imperator, arreptae viae pavens,
 expeditionem remittit, nihil regium vel generosum
 exsecutus. Russi Illicum usque penetrantes plu-
 rimam Christianorum caedem ediderunt et innoxium
 effuderunt sanguinem. Erant illis navigia du-
 centa, quibus urbem circumdederunt, et civibus
 terrorem incusserunt ingentem. Urbem versus ap-
 pellens imperator, vix potuit pertransire et ingredi,
 et exinde cum patriarcha Photio ad sanctae Dei
 Genitricis templum Blachernense accessit, ubi di-
 vinum Numen placare contendunt. Deinde cum
 hymnorum cantibus sacram Deiparae vestem effe-
 rentes, extremo maris littori eam admoverunt :
 magnaue prius data acris tranquillitate, confestim

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ μιάσματες Leo, κακοῦ Sym.—καί—βλου om. Sym.—ἀρ. καὶ σωφροσύνης ὑπ. ε. ὁφ. Vat. ¹⁷ Ὁ δὲ τοῖς
 λόγοις ὡς κέντροις πληττόμενος ἐνεκότει αὐτῷ ἐπαὶ δὲ μ. Vat. ¹⁸⁻¹⁹ μὴ—καὶ om. ed. ¹ μάλλον Sym. om.
 σ. ε. καὶ. ² καταπαίγοτο ed. αὐτὸν καταπαίγοντος Sym.—μάλλοντος κ. τὸν B. Leo? Sym. τοῦ Βάρδα μέ-
 λοντ. cod. ³ ὡς — ὅς om. Vat. ex homoioteleuto? ὡς — παραινέσεσιν om. Sym. ⁴ τινά om. ed. Sym.
⁵ β. ἀνημέροις Vat. β. ἀπ. Sym. ⁶ παραιτήσασθαι τὴν πατριαρχίαν ἐκδιαζόμενος Vat. ὡστε π. π. Leo.
⁷ Ἠεραδίδωσι γὰρ αὐτὸν Θεοδώρῳ τῷ μωρῷ κατὰ κλησιν (κτῆσιν τῶν ὠμοτάτων Gen), πρὸς δὲ καὶ
 Γοργονίτῃ Ἰωάννῃ καὶ Νικολάῳ τῷ Σκουτέλωπι καὶ ἐν τῷ τῶν Ἀποστόλων ναῷ, ἐν — λάρονκι τοῦ Κο-
 πρηνύμου Κωνσταντίνου περισκελίσαντες χειμῶνος ὥρα γυμνὸν εἴασαν. Ἐνθένδε [ὁ Gen.] ἀδηλότης ἐκ τῶν
 (ἀ. τῶν Gen.) κρυφίων σαρκῶν ἀποβολὴν ἐποιεῖτο σατρίδας καὶ αἵματος. — Οὕτως ἔγχαρτερον τοῖς δει-
 νοῖς ὁ πανόλβιος — οὐκ ἐφθέγγατο πρὸς τὸν Κύριον ποτηρόν. — Τοιγαροῦν διανίστησιν αὐτῷ ὁ Κύριος
 Κωνσταντίνου Ἀρμένιον παραμυθούμενον αὐτόν· οὗτος γὰρ ἀγγεῖδιον ὕλου ἐμπλῶον πληρῶν ὀνου, πρὸς
 δὲ καὶ ἄρτον, ἐστὶν ὅτε καὶ μήλα, τὴν τῶν κακοποιῶν ὑποχώρησιν λυθάνων, τῷ ὅτιος εἰσῆγε καὶ τοῦ λάρ-
 νακος αὐτὸν κατεδίδαξεν — ἀποκουφίζων μετ' (ἐπ' Gen.) ὀλίγον τῆς συμφορᾶς μέχρι τῆς ἐκείνου ἐλεύ-
 σεως Vat. = Gen. 100,12-102,9. — Ὁ δὲ τε Καίσαρ Φ. π. χ. ἀντ' ἀ. Vat. ⁸ τῷ κατ' ἐκείνου καιροῦ ed.
 τῷ om. Leo, τῷ κατ' ε. κ. om. Vat. Sym. ⁹ 884. ¹⁰ ἐπιστρ. Leo, sed Sym. 37. τῷ θ' αὐτοῦ ἔτε: ἐκτρα-
 τεύσει; Ὁ δὲ β. κ. τῶν Σαρακηνῶν ἐστράτευσεν. Ὁ. ὑπ. ἐν τῇ π. κ. Vat. ¹¹ ταύτη Leo, i subscr. pro v;
 τ. φ. εἰ ὄντα om. Vat. ¹² Ἐπαὶ δὲ κατὰ τὸ Μ. ἐγεγόνει, μήνυμα τούτῳ ὁ ὑπαρχος; ἐκπέμπει ὡς οἱ ῥῶς
 τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι Vat. sym. δ; καὶ τὸν βασιλέα ἡδὲ τὸ Μ. καταλαβόντα δηλοῖ τὴν τῶν ῥῶς ἀφίξειν,
 πλοίων οὖσαν διακοσίων Sym. — οὐδὲν Leo. ¹³ καταργ. Leo. ¹⁴ γεγενημένους ed. Leo τῶν ῥῶς?
¹⁵ καὶ οὕτω μὲν οὖν δ. β. τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐπεσχ. ὁμῆς Vat. Ὁ δὲ β. εὐθύς ὑποστρέφαι μὴδὲν ἄκω
 ἐργασάμενος; Sym. — ἐπισχ. Leo. ¹⁶ τῷ ε' αὐτοῦ ἔτε οἱ ῥῶς; ἐνδοθεν τοῦ Ἰ. φθ. Sym. 53, οἱ δὲ ῥῶς
 ἐνόθε τοῦ Ἰ. γεγονότας Vat. ¹⁷ π. φ. κατὰ χ. κατεργ. καὶ διακοσίους πλοίοις τὴν π. ἐκύκλωσαν Vat.
 π. ε. φ. περικυκλοῦσιν οὖν τὴν π. Sym. ¹⁸ κτὶ — ἐνεποίησαν om. Vat. Sym. ¹⁹ τοῦ βασιλέως μ. δ.
 ἰσχύσαντος Sym. — δ. ἐξίσχυσε Vat. ²⁰ εὐθύς σὺν Sym. καὶ σὺν Vat. — εἰς τὸν ἐν B. τῆς Θεοτόκου
 καταλαβόντες v. πάννυχον ἑκατηρίαν ἐτέλεσαν. Τὴν δὲ προσωνομίαν ταύτην προσεῖληφεν ἀπό τινος ἀρχηγῶ
 Σούθου Βλαχέρνου καλουμένου, ἀναιρεθέντος ἐκείσε Vat. τὸν ἐν B. τῆς θ. v. καταλαμβάνουσι Sym.
²¹ ἔξενυ ed. — Ἐ. εὖ θεῖον τῆς θ. ὡ. μ. ὑ. ἐξενεγκόντες Vat. καὶ μ. ὁμωφῆδων τὸ ἀ. τῆς θ. ἐξαγαγ.
 μαφ. Sym. ²² ἄκρω ed. scl. ἄκρω pro ἄκρω; ²³ προσέβαλον Leo. ²⁴ ε. ἀ. ἐπιφορὰ, κ. ε. λ. Sym.
 καὶ τῆς θ. καταστρουμένης ὑπαρχούσης ε. λ. ἀνέμου ἠγείρετο καὶ κ. θιαίων ε. ἀλλεπάλληλος, τὴ Vat.

ventorum impetus vehemens excitatus, et in mari prius pacatissimo fluctuum insultus ad invicem facti sunt ingentes, adeo ut impiorum Russorum navigia confringerentur, paucis eorum periculo ereptis.

Bardæ vero Cæsari celebri processu delato, et violacei coloris scaramangio induto, Damianus patricius et accubitor ad horologium sedens honorem exhibiturus non assurrexit. Eo viso Cæsar ira excaudit, deauratumque triclinium ingressus, et ad imperatorem considens, ex mœrore et furore lacrymis perfusus est. Causam imperatori roganti dixit ille: «Mihi imperii tui jussu dignitate magna provecto Damianus, in tui ac imperii tui contemptum, senatu comitatuque præsentem non assurrexit.» Iratus imperator Maximianum quondam cubicularium Damianum tollere, et ad Sancti Mamantis emporium abductum detondere, et in custodiam mittere confestim jubet: eodemque die Basilium protostrotorem in accubitore evehit. Hoc audito Cæsar invidit, et ab eo momento Basilium occidere meditabatur.

Βασίλειος ὁ πρωτοστράτωρ, παρακοιμώμενος. Ἐξηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἔκτοτε ἐζητεῖ ἀποκτείναι Βασίλειον.

Michael autem Basilium cum uxore Maria divortium inire coegit, data ei Eudocia Ingerina, et dominam germanamque conjugem habere jussit. Erat quippe imperatoris pellex, et ab eo ceu venustate præstans dilecta. Priori vero ejus uxori Mariæ certo auri pondere et aliis quibusdam collatis, in Macedoniam ad parentes remisit. Theclam vero sororem suam Basilio despondit ut eam privatim haberet.

Ab eo tempore ab invicem dissidentes, et sint-
atrum aliquid de se invicem suspicantes, Cæsar et Basilium, quomodo alter alterum perderet, quærebant: privatim vero Basilium Cæsarem quasi adversum se machinantem conviciabatur. Ille autem hæc ut deliria habebat. Basilium imperatorem sibi conciliare meditatus, cum Symbatio patricio et cursus publici logotheta Cæsarisque genero amici-

Α θαλάσσης ἠρεμούσης, κυμάτων ἑπαναστάσεις ἀλλε-
πλόγηλοι ἐγίνοντο²⁴, καὶ τὰ τῶν ἀθίων ῥῶς πλοῖα
κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφυγόντων²⁵ τὸν κίνδυνον.

²² (22) ²⁶ Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προαλεύσει
διερχομένου²³ (μετὰ σκαραμαγγίου ὀξέος εἰς τὸ ὄρο-
λόγιον), καθιζόμενος Δαμιανὸς ἔκεισε, ὃ ²⁷ πατρίκιος¹
καὶ παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν.
Τοῦτο ²⁸ ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη λίαν· καὶ ²⁹ εἰσελ-
θόντος αὐτοῦ εἰς τὸν χρυσοτρικλινον καὶ συγκαθ-
εσθέντος τῷ βασιλεὶ καὶ δακρύνοντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ
θυμοῦ, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ ³⁰ ἔφη,
ὅτι ³¹ «τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἠξιώθη
τιμῆς μεγάλης, Δαμιανὸς δὲ ὁ παρακοιμώμενος
εἰς ³² θνείδος ἑμοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπη-
γέρθη μοι ἐνώπιον τῆς συγκλήτου.» Θυμωθεὶς ³³ δὲ
ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανὸν εἶνα κοιτωνίτην **738** ³⁴
παρευθὺ προστάττει ἄραι Δαμιανὸν καὶ ἐν τῷ
ἐμπορίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον
ἀποκαίρει³⁵ ἕκαστα καὶ ποιῆσαι μοναχὸν, καὶ προσ-
τάξει φρουρεῖσθαι. Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται³⁶

(23) ³⁷ Ἐχώρισε Βασίλειον ὁ Μιχαὴλ τῆς ἰδίας
γυναίκης Μαρίας, δεδοκῶς αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν
τὴν Ἰγγηρίναν ³⁸, διορισάμενος αὐτῷ κυρίως ³⁹
αὐτὴν ἔχειν. Ἦν γὰρ αὐτῆ τοῦ βασιλέως παλλακὴ,
καὶ πάνυ ἠγάπα αὐτὴν ὡς εὐπρεπῆ· τῇ ⁴⁰ δὲ προ-
τέρᾳ αὐτοῦ γυναίκῃ Μαρίᾳ δοῦς χρυσίον ⁴¹ καὶ ἄλλα
τινὰ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ ⁴² εἰς τὰ ἴδια. Θέκλαν
δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμωσε Βασίλειῳ, τοῦ
ἔχειν [αὐτὴν] ἰδίως.

(24) Ἐκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους ὁ τε Καί-
σαρ καὶ ὁ Βασίλειος, ζητοῦντες ⁴³ πῶς ἕτερος τὸν
ἕτερον ἀνελεῖ· ἰδίως ⁴⁴ δὲ ἐλοιθέρει Βασίλειος ⁴⁵
Καίσαρα ὡς κατ' αὐτοῦ μελετώντα· ὃ δὲ ταῦτα ὡς
λήρον ἤκουεν. ⁴⁶ Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφο-
ρῆσαι τὸν βασιλέα (185 b) συμφιλιούνται Συμβατίῳ,
πατρικίῳ καὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου, γαμβρῶ δὲ ⁴⁷
Καίσαρος, καὶ δι' ὀρκων ἑδαιώσαντο ἀλλήλους ἐν

Varisæ lectiones et notæ.

²⁴ Ἐγαγόνισαν Leo et Sym. om. Vat. — κλ. διαταράσσουσα ὡς ὀλίγα ἐξ αὐτῶν τὸν τοιοῦτον κ. διέφυγον,
καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια μεθ' ἧτης ὑπέστρεψαν Vat. ²⁵ ἐκπεφυγ. Leo. ²⁶ 865. ²⁷ Τοῦ δὲ Κ. Β. ἐν τῇ πρ. μ.
σλ. εἰσερ. ὁ παρακ. Δ. ἐν τῷ ὄρολόγιῳ καθήμενος οὐκ ὑπανεστή τοῦτω οὐδὲ τ. ὅπως ἠξίωσεν Vat. μετὰ
— ὄρ. om. Sym. 39. ²⁸ σκαραμαγγείου em. ²⁹ ὃ om. ed. et Leo. ³⁰ Τοῦτον Leo, τοῦτ. cod. ὅπερ
Vat. ὃ δὲ θυμωθεὶς τῷ β. κλαίων τ. ἀπήγγειλεν Sym. ³¹ καὶ θυμῷ πληγῆς τὴν ψυχὴν σὺν δάκρυσιν εἰς
τὸν χ. εἰσελήλυθε Vat. ³² Ὁ δὲ β. περιδάκρυν θεασάμενος τὴν δ. ἠρώτα Βάρδαν Vat. ³³ ὅτι Δαμ. δὴ ὃ
π. εἰς δ. ε. καὶ ed. ὅτι εἰς δ. Sym., ὅτι σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, τιμῆς με ἠξίωσας· ὃ δὲ π. ἀτιμία ὑπέβαλε
Vat. ³⁴ εἰς σὺν ὄν. καὶ τῆς σῆς β. οὐκ ἐπ. μοι ἐπὶ τῆς σ. Leo, διερχομένου μου γὰρ ἐν τῆς σ. οὐκ ὑπανε-
στή μοι, ὅπερ εἰς ὄν. μὲν ἐμὸν, ἐξουθύνημα δὲ συγγάνει τῆς β. σου Vat. ³⁵ θυμοῦ δὲ πλησθεῖς Vat.
³⁶ Μαξιμ. ἀπὸ τινι κοιτωνίτῃ κελεύει π. τὸν Δ. ἀνιχάζοντα ἐν τῷ ε. τοῦ δ. Μ. ἀγ. καὶ μ. ἀπ. τῇ δὲ ε.
ἢ τὸν πρ. Β. π. πρ. Vat. ³⁷ ἀπ. καὶ εἶναι ἐν φρουρᾷ Leo. ³⁸ Τὸν πρ. Β. π. Leo. ut vat. ³⁹ Τοῦτο ὁ Κ.
ἰδὼν ἐλυπήθη λίαν καὶ ἐζ. Sym. Κ. δὲ τ. ἀκ. ζηλοτυπία ἐπλήγη τὴν ψ. καὶ ἐζ. Vat. — τὸν Β. ἀνελεῖν
Vat. ⁴⁰ Τῷ τᾶ' αὐτοῦ εἶται ἐχ. Sym. 40. Ὁ δὲ βασιλεὺς διέξευσε τὸν Β. Μ. τῆς ι. γ. Vat. ⁴¹ Ἰγγηρίνα
cod., Ἰγγηρίνα Leo, Ἰγγηρίναν Vat. ⁴² κυρί. cod. κυρίαν ed. Leo, Vat. e compendio male lecto. ⁴³ τὴν
δὲ πρώτην αὐτοῦ γυναῖκα Μαρίαν Leo, et Sym. scj. Basilium. ⁴⁴ καὶ πλοῦτον πολὺν Sym. ⁴⁵ ἐν Μ. ἀπ.
Vat. ἀπ. Sym. — Β. ἠρμόσατο τοῦ ἰδία ε. αὐτὴν Vat. πρ. Β. τοῦ ε. ἀ. ἰδίας Sym. πρ. τοῦ ε. ἀ. ι. Leo.
⁴⁶ ἐνωδραῦντες ἀλλήλους ἀνελεῖν Vat. ζ. πῶς ε. τὸν ε. ἀνέλη Leo, Sym. ⁴⁷ εἰὸ καὶ Sym. Β. δὲ διελοι-
θορεῖτο τὸν Κ. πρὸς Μιχαὴλ ἐν κρυφῇ Vat. ⁴⁸ βασιλεὶ ed. πρὸς τὸν βασιλέα Sym. ⁴⁹ ἐλογίζετο. Σπεύδων
δὲ ὁ Β. κλ. Σ. π. καὶ λ. τοῦ δ. τ. Vat. ⁵⁰ γ. εἰ Π. cod. I. Leo, γ. δὲ τοῦ em. γ. τοῦ Sym. γ. ὄντι τοῦ Vat.

ὁ λογία καὶ διηνεκεῖ ἀγάπῃ ⁴⁰ εἶνα· ἐπληροφόρησε ⁴¹ ἂν καὶ Συμβάτιον ὁ Βασιλεῖος δι' ὄρκων φρικτῶν, ὡς ἐ τοῦ βασιλέως ἀγάπῃν ⁴² 739 πολλὴν ἔχοντος πρὸς σε κάμου σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σου, μελετᾷ μὲν ⁴³ προβαλέσθαι ⁴⁴ σε Καίσαρα· ἀλλὰ διὰ τὸν πενθερόν σου τοῦτο ἀδυνατεῖ ποιῆσαι. » Ὁ δὲ ⁴⁵ ἀπατηθεὶς τοῖς ὄρκοις τοῦ Βασιλείου γέγονε κατὰ ⁴⁶ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ, καὶ εἰσέλθων εἰς ⁴⁷ τὸν βασιλέα ἐξωμόσατο πληροφορήσας αὐτόν, ὅτι ⁴⁸ « ὁ Καίσαρ βούλεται σε ⁴⁹ ἀνελεῖν, » ἐξαικίων ⁵⁰ καὶ τὰ τῆς βουλῆς.

(25) Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς ⁵¹ ὄρκοις (τοῦ) ⁵² Συμβατίου πισθεὶς καὶ τοῖς ⁵³ λόγοις ⁵⁴ Βασιλείου βεβαιωθεὶς ἐνδομύχει κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ (ὁ) Βασιλεῖος, ὅτι πάντα καλῶς ⁵⁵ κατὰ τοῦ Καίσαρος συνσεκυσάσαι ⁵⁶, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος ⁵⁷ τοῦτο ποιῆσαι, καίθει τὸν βασιλέα κινήσαι στόλον καὶ στρατὸν ⁵⁸ κατὰ τῆς Κρήτης. Τοῦτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ ⁵⁹ φιλόσοφος Βάρδα (τὸν) Καίσαρα παρήγει ὑποστέλλεσθαι καὶ συντηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. Ὁ δὲ Καίσαρ τὸν βασιλέα πάλιν ἐπεφωνεῖτο φεῖδεσθαι ⁶⁰ τοῦ Βασιλείου ⁶¹.

740 (26) ⁶² Γενομένης δὲ τῆς Προελεύσεως εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα ⁶³ τῷ εὐαγγελισμῷ (καὶ ⁶⁴ τῆς εἰσόδου γενομένης καὶ τοῦ) εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθεν ⁶⁵ ὁ ⁶⁶ πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ ⁶⁷ Βασιλεῖ τῷ παρακοιμωμένῳ ἐν τοῖς κατηχομένοις, τοῦ ⁶⁸ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ εἶμιον ⁶⁹ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ βάντες ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ Βασι- ⁷⁰ λειος τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροῦς, ὄρκω βεβαιούντες τὸν Καίσαρα ἀπόθως συνεξελεῖν ⁷¹ μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ· φανερῶς γὰρ Λέων ὁ φιλόσοφος ⁷² παρηγγυᾶτο τῷ Βάρδα μὴ ἐξελεῖν σὺν αὐτοῖς· ἐξερχόμενον ⁷³ γὰρ εἰσγε μὴ ὑποστραφῆναι.

(27) ⁷⁴ Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα

A tiam iniit : et datis juramentis consensum perceptuum et foedus inviolabile ad invicem habituros promiserunt. Certiorem autem reddidit Basilius Symbatium, horrendis juramentis asserens : « Te plurimum diligit imperator, meque pro te semper sollicito Cæsarem te creare cogitat, sed soceri tui ratione, nequit hoc exsequi. » Ille, Basili jura mentis deceptus, Bardæ Cæsari socero proprio adversarius factus est : et ad imperatorem accedens juramentis adhibitis suasit : « Cæsar interficere te consiliatur : » et conjurationis ordinem aperuit.

Imperator ergo, Symbatii juramentis ductus, Basiliique testimonio confirmatus, secretas in Cæsarem moliebatur insidias. Basilius cuncta contra Cæsarem probe instructa cognoscens, seque quod paraverat in urbe non posse exsequi, adversus Cretam classem et exercitum movere suadet imperatori. Dum hæc agerentur, Leo philosophus Bardam Cæsarem monet, ut se subduceret, et a Basilio caveret. Cæsar in adversum imperatori attestabatur ut parce Basilio uteretur.

Annuntiationis autem festo ad ecclesiam quæ est in Chalcopratiis processu facto, peracto ingressu, et evangelio lecto, Photius patriarcha et imperator cum Cæsare et Basilio accubitore ad catechumena conscenderunt, et patriarcha pretiosum corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi manibus tenente, calamum intingentes imperator et Basilius venerandis crucibus appositis, subscriperunt juramento, Cæsari affirmantes eum cum ipsis profectionem sine periculo posse capessere : Leo quippe philosophus Bardam manifeste obtestabatur, ne expeditionis comes abiret : egressum enim semel non rediturum prædicebat.

Sacro vero Paschatis festo, cum exercitu copioso

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁰ Τὴν ἀ. ἀ. ἀγάπῃν ἐθ. Ὁ δὲ Β. τὸν Σ. διομύσας ἐπληροφόρει ὡς Vat. ἀλλήλοισ cod. ⁴¹ ἐπληροφ. φέρει δὲ Σ. Β. δι' ὁ. φ. ὅτι Sym. ⁴² ἀγ. π. σε ὑπερόβουσαν ἔ. κ. τὰ ὁ. σου σκ. Vat. π. σε ἀγ. Sym. ⁴³ μ. μὲν πρ. Κ. Vat. βούλεται Κ. προβάλλεσθαι Sym. μ. μὲν πρ. Κ. ed. — πλὴν διὰ Βάρδα ἐν π. σου τ. ἀ. καταπράξασθαι Vat. ἀ. διὰ τὸν π. σου τ. π. ἀδ. Vat. ⁴⁴ προβάλλεσθαι cod. ⁴⁵ Ὁ δὲ τ. τοῦ Β. ἔ. ἀπ. Vat. ⁴⁶ κ. τοῦ ἰ. γ. π. Vat. ⁴⁷ καὶ τὸν β. ἔ. ἐν ὄρκῳ τούτῳ ἐπληροφόρει Vat. ⁴⁸ ὡς Leo, Vat. πῶς Sym. ⁴⁹ φησὶν Vat. ⁵⁰ αὐτῷ Vat. ⁵¹ τε Vat. ⁵² τοῦ οἴμ. Vat. ⁵³ τ. τε λ. Vat. ⁵⁴ τοῦ ed. Leo, — ἐνεκὸς τῷ Καίσαρι Vat. — ὁ οἴμ. ed. ⁵⁵ αὐτῷ τὰ Vat. ⁵⁶ συνεσεκυσάστο Leo, Vat. ὁ δὲ Β. πάντα σεκυσάμενος Sym. ⁵⁷ Ἐπει μὴ ἰδύνατο ἐν τῇ π. τὸν τούτου θάνατον ἀδειῶς κατεργάσασθαι Vat. — μὴδὲν δ. Sym. ⁵⁸ στ. κ. τῆς Κρ. κ. Vat. κ. στ. κ. τῆς Κρ. Sym. ⁵⁹ ὁ φ. Α. τὸν Κ. Β. ὑπ. π. Vat. Α. φ. Β. Κ. π. ὑπ. Sym. ⁶⁰ καὶ φεῖδεσθαι τῆς τοῦ Β. ἐπιβουλῆς Vat. ex teris ex hominotelepto omissis? — ἐπιφώνει τοῦ ed. ἐπιφώνει τῷ cod. ⁶¹ Πολλὰ δὲ καὶ σημεῖα τῷ τούτου θανάτῳ παρηκολούθηκισαν· σεισμοῦ γὰρ γεγονότος φρικωδέστατου, ἐπεπτώκει τὸ ἄγαλμα, ὃ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἄνναν τὸ β' κατὰ κίονα ἴτατο, ὅπερ διαγγελῶν παρὰ Καίσαρος Λέοντι τῷ φιλοσόφῳ σαφῶς διηρημηνυτο, τὸν ἐκ πρώτου ἀνακτος β' ἐκπεσεῖσθαι διὰ θανάτου· ἀλλὰ καὶ ἑσθῆς αὐτῷ ἐξαπιστάλη παρὰ Θεοδώρου, τῆς αὐτοῦ ἀδείρης, τοῦ προσήκοντος μήκους ἐλλείπουσα, ἦντινι πέριξ χρυσοπάστο· καθιστόρητο, ἦν προσδέξμενος ἐπυθάνετο αὐτῇ (αὐτῆς) τί κεκοιλιώται; ὡς οἶμαι ἀμφοτέρους τὴν λύσιν προσεωγράψαι, διὰ μὲν τοῦ πέριδος τοῦ πρὸς αὐτὸν δοῦρον, διὰ δὲ τοῦ ἐλλειπούς τὸν ἐλλειπῆς τῶν ἑαυτοῦ ἡμερῶν αἰνετόμενος (Sym. 41, Gen. 104, 20-105, 18) ἔνθεν μὲν ὁ οὖν (γούν) ὁ Βασιλεῖος τῷ βασιλεῖ ὑπετίθει φυλάττεσθαι Καίσαρα, ἔνθεν δὲ Καίσαρ ὑπεβάλλετο φυλάττεσθαι τὸν Βασιλεῖον Vat. ⁶² Τῆς δὲ συνήθους πρ. τοῦ τῆς Θεοτόκου εὐαγγελισμοῦ ἐν τῷ τῶν Χαλκοπρατείων γ. ναφ, ἀν. Vat. — χ. τοῦ εὐαγγελισμοῦ Leo et Sym. 40. ⁶³ χαλκοπρατεία cod. ⁶⁴ καὶ — τοῦ οἴμ. Sym. ⁶⁵ ἀνῆλθ. cod. ⁶⁶ τε Leo, Sym. ⁶⁷ Βασ. παρ. Vat. Sym. Leo, τῷ π. ed. ⁶⁸ τοῦ δὲ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυ ἡ. Ἰὺ Κυ προτε- ὕμτος, β. τὸν κάλαμον ὅτε β. καὶ ὁ Β. τὸν τύπον τοῦ σεθασμοῦ σταυροῦ ἐκάτερος ἐχειρογράφησεν, ὄρκω Vat. ⁶⁹ σῶμα καὶ Λ. φ. Sym. Vat. ⁷⁰ τούτοις συνελθεῖν (Sym. ἐξελθ. Leo) ἐν τῇ κατὰ τῆς Κρήτης ἐκστρατεία Vat. ⁷¹ ὁ φ. Α. τῷ Β. π. (παρηγγυά Sym.) μὴ συναξ. ἀ. Vat. ⁷² ἐξερχόμενος Sym. — ε. μὴ ὑποστρέφειν Sym. μὴ ὁ. ἔ. Vat. ⁷³ μετὰ γούν τὸ Πάσχα Sym. 42. Περὶ τῆς ἀπαρέσεως Βάρδα τοῦ Καίσαρος Vat. — τοῦ ἀ. π. ἔ. Vat., ἔ. τοῦ π. ed.

solvens imperator, ad Thracensium thema se contulit : classe autem ad locum cui Horti nomen appellente, Basilius accubitor Cæsarem occidere meditabatur : aderant consilio Marianus et Sumbatius et Asyleon, nepos ejus, Petrus Bulgarus, Joannes Chaldius et Constantinus Toxaras : Joanni vero Neatocomiti consilium innotuit. Is veniens ad Cæsaris tentorium, occidente sole, et Procopio Cæsaris protovestiario factus obviam affirmabat : « Dominus vester Cæsar postero mane membratim concidendus est. » Cæsar, his auditis, Procopio dixit : « Abi, dic Neatocomiti : Deliras ; scis te juniorem esse et patricia dignitate nondum dignum ; eapropter hæc zizanias tu ipse dissemimas. » insomnem noctem Cæsar egit ; summo vero diluculo, suos omnes congregans, quæ nuntiata fuerant, manifestavit : et de illis consilium expetiit. Philotheus protospatharius et generalis fidelis ejus amicus dixit Cæsari : « Crastina die, o domine, aurei et Persici coloris vestimento induere, et inimicis tuis coram appare : a facie tua illi fugient. » τῷ Καίσαρι · εἰ Ἀβρίον, ὃ δέσποτα, περιβαλὼν τὸν σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύγονται. »

Sole itaque ex oriente conscensio equo, ad imperatoris comitatum veste splendida fulgens accessit, multis comitantibus, inter quos Eustathius protostrator, qui et Argurus, vir strenuus. Moxque Constantinus Toxaras Basillii consilio morem exhibiturus venerabundus procubuit, et ejus adventum Basilio significavit. Basilius pariter progressus Cæsarem veneratus est, et manu apprehensum ad imperatorem deduxit. Cæsar imperatori assidens dixit : « Exerctu cuncto jam collecto jube, domine, in Cretam transfretari. » Basilius vero retro stans dextra minabatur Cæsari, subito conversus Cæsar minantem se vidit ; at statim Basilius gladio ictum impexit, et post eum reliqui Cæsarem, imperatore spectante et tacente, membratim conciderunt.

Ἄπαρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ κατέλαβεν ἐν τῇ Θέματι τῶν Θρακησίων. (Ἀπικευσάντων ὡς δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους) Ὁ Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος βουλὴν ποιεῖτο ἀναλεῖν τὸν Καίσαρα· ὕπηρχε ὡς δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαριανὸς καὶ Συμβάτιος· καὶ Ἀσυλαίων ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος καὶ Ἰωάννης ὁ Χάλδος ὡς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρὰς. Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκωμῆτης· διέγνω ταῦτα, καὶ κατελθὼν 741 εἰς (τὴν) τοῦ Καίσαρος ἐνταν, τοῦ ἡλίου δύοντος, καὶ συντυχῶν Προκοπίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος, διαθεδαιούτο αὐτῷ, ὅτι ὡς εἰς ἄβριον μεληδὼν κατακίπτεται ὁ δεσπότης ἡμῶν (δ) Κεῖςαρ. Ὁ δὲ Καίσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπε Προκοπίῳ· Ἐπελθὼν εἰπέ τῷ Νεατοκωμῆτῃ ὅτι Ἀηραῖς, οἶδας ὅτι νῆες εἰ καὶ οὐ πρέπει σοὶ ἢ τοῦ πατρικίου ἄξια· σὺ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ ζιζάνια ταῦτα ἐγείρεις. Ἄδυνος δὲ διατελέσας, ὁ ὄρθρου βραδέως τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς προσφιλις αὐτοῦ ὢν, εἶπε χρυσοπερικλῶν σου χιτῶνα, καὶ βρῆθι τοὺς ἔχθρους

(23) Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἔκπερ ἐπιβὰς παρεγένετο πρὸς τὴν κώρτην τοῦ βασιλείου μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν (186) περικυκλούμενων αὐτὸν (ἔχων Εὐστάθιον πρωτοστράτορα γενναῖον τὸν Ἀργυρόν. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαρὰς τῇ βουλῇ Βασιλείου προὑπήνησε προσκυνήσας αὐτὸν, καὶ ὑποστραφείς ἐμήνυσε Βασιλεῖ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀφίξιν). Βασίλειος δὲ ἐξελθὼν, προσκυνήσας αὐτὸν καὶ τῇ 742 χεὶρὶ κρατήσας, προσήγαγε πρὸς τὸν βασιλεῖα. Ὁ δὲ Καίσαρ συγκραθεσθεὶς τῷ βασιλεῖ ἔφη· Ἐ τοῦ λαοῦ πάντες, δέσποτα, συνηγμένου, πρόσταξον διαπερᾶσαι ἐν τῇ Κρήτῃ. Ὅπισθεν δὲ ἐστῶς ὁ Βασίλειος τῇ χεὶρὶ διηπικίλει τὸν Καίσαρα. Ἀφῆνης δὲ ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἀπειλούμενον, παρῆυθ

Variorum lectiones et notæ.

Ἐ τὰ θέματα τῶν Θρ. κ. Vat. ἦλθον ἐν τῷ Θ. τῶν Θ. Sym. Ἄπληκ. cod. ed. Leo, στρατοπεδουσαμένων Vat. — ἀπλ. — Κάμπους om. Sym. ὅσον Vat. λεγόμενον Vat. — β. ἐπ. Βασίλειος τὸν Κ. ἀν. Vat. Β. κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐμελέτα Sym. ὡς δὲ ἐν τῇ τοιαύτῃ β. Vat. ἦσαν δὲ ἐν τῇ β. Sym. ὕπηρχον δὲ ἐν τῇ β. Leo. — Μαυριανὸς ed. et Vat. Μαρ. ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Sym. Leo. καὶ Βάρδας οἱ αὐτοῦ ἀδελφοί. Vat. ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος καὶ Β. ἀδελφός Συμβατίου Σόμ. καὶ Ἀσ. ὁ τοῦτοῦ ἐξ. καὶ Π. ὁ Β. Vat. καὶ Π. ὁ Β. καὶ Ἰωάν. ὁ Ἀσούριος (ἢ Νεατοκωμῆτης) Sym. καὶ Π. ὁ Β. Leo. Χαλδίας καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρὰς Leo. ὁ δὲ Νεατοκωμῆτης Ἰω. Vat. Ἰω. δὲ ὁ Νεατοκωμῆτης, Leo, δ. δὲ τ. Ἰω. ὁ Νεατοκωμῆτης Sym. — ταῦτα διέγνω τὴν σκηνὴν κατέλαβε τὸν Κ. ἢ δ. Vat. καὶ ὅλοι διὰ Προκοπίου τῷ Καίσαρι Sym. τὴν om. ed. — δύνατος Leo, Vat. τῷ Vat. αὐτὸν ὡς Vat. ὡς Κ. Vat. ὡς δὲ ἐπὶ τῷ Π. Vat. Ὁ δὲ ἀντιδρῶν αὐτῷ Sym. Ἀπὸ Leo. — τῷ Ἰω. ὅτι Vat. τῷ Ν. τὰ ζ. τ. σὺ διεγ. Leo. οὐκ Vat. — καὶ ἀκρεπῆς σοὶ Vat. καὶ διὰ τ. τὰ ζ. ἐμφυτεύει, ἵνα τοῦ ποθομένου ἐπιτύχῃς Vat. — αὐτὰ ἐγ. ed. v. εἰ καὶ ληροὶ ἐγείρων ζ. Sym. καὶ Vat. τὰ μνησθέντα ἀ. ἐκοινώτατο, γνώμην ζητῶν λαβεῖν παρ' α. Vat. ὡς αὐτῷ ἔφη Ἀβρίον Vat. — ὡς om. Sym. τὸν χρυσοφ. σου χ. περιβαλλόμενος ὡ. Vat. — χιτωνίσχον Leo. Τοῦ om. Vat. — τὸν ἵππον ἀναβάς μ. λαμπροτάτης στ. π. κ. ἀ. τὴν σκηνὴν τοῦ β. κατέλαβε Vat. Σὺν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ αὐτοῦ πρωτοστράτωρ Εὐστάθιος ὡς ἐπὶ κλην Ἀργυρὸς, ἀνὴρ γενναῖστατος Vat. — ἔχων — ἀφίξιν om. Sym. — Εὐστ. om. ed. Κ. ὁ Γ. τῇ Β. πρ. ed. πρ. ἀ καὶ ἐμ. Β. τὴν αὐτοῦ ἐλευσιν Leo, τοῦτω καὶ προσεκύνησε καὶ ὑποστρέψας τὴν τοῦ Κ. ἐλ. ἐν τῷ Β. ἐμ. Vat. προσεκύνησεν ἀ. καὶ τῆς χειρὸς κρατήσας π. τὸν β. εἰσγ. Vat. ἐλθὼν δὲ Β. καὶ τῇ χ. κ. εἰσγ. τ. β. Sym. Ὁ δὲ Κ. τ. β. σ. ε. Vat. ὁ δὲ τῷ β. ε. Sym. Ὁ δὲ λαὸς δ. ἤδη ἄπας ἐπισυνήχεται· κέλευσον οὖν τάξιον ἐν τῇ Κ. δ. Vat. ἐπισ. πρ. δ. ἐν τῇ Κρ. Leo, συνελεγεμένου προστάττει δ. ἐν τῇ Κ. Sym. Β. δὲ ὁ δ. τῇ Vat. ἐπιστάς ed. glossa. καὶ εὐθύς ὁ Β. δ. ἐστῶς τῇ διδ. Sym. — Βασίλειος om. ex homoioteleuto. — τοῦτω Καίσαρι Τοῦ δὲ ἀφρίδιον ἐπ. καὶ προσπ. θεασσάμεντι εὐθύς ὁ Β. ξίφει τούτων καίται. οἱ δὲ μετ' α. Vat., δίδωσιν α. μ. ξ. οἱ δὲ λ. Sym.

Βασίλειος δίδωκεν αὐτῷ μετὰ τοῦ ξίφους· καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἑμῆθ' ἐκείνην κατέκοψαν αὐτὸν, τοῦ βασιλέως βλέποντος ἑῷ καὶ σιωπῶντος.

(29) Ἦρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας· εὐθὺς δὲ Ἀ (ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος) ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ (κατὰ τὴν ὁδὸν) κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα ἑῷ, ἑῷ λαοῦ πολλοῦ συνηγμένου ἰδεῖν τὸν βασιλέα ἑῷ, εἰς τὴν μοναχικὴν σχῆμα περιβεβλημένος ἑῷ· ὅφ' ὕψηλῆς στάς κίτρας· ἐπεφώνετο· μεγάλας τῷ βασιλεῖ· ἑῷ· Καλὸν ταξείδιον ἐποίησας, ὡ βασιλεῦ, τὸν ἴδιον συγγενῆ ἑῷ καὶ τὸ πατρῷον εἶμα ξίφει ἀνελὼν· οὐαὶ σοι, οὐαὶ σοι ἑῷ, ὅτι ταῦτα ἐποίησας. ὁ θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστῆλθαι αὐτὸν μαγγλαδίτην τὸν Μωροθεόωρον, τὸν μοναχὸν ξίφει ἀνελεῖν. Οἱ δὲ λαοὶ, ἐπιδραμόντες πρὸς τὸν ἀποσταλέντα ἑῷ, προεπατίσαντο ἄνουν καὶ δαιμονῶντα ἑῷ αὐτὸν εἶναι· καὶ οὕτως μάλιστ' ἐπαρῆλθε τὴν τιμωρίαν ὁ μοναχός ἑῷ.

743 (30) Ὅφ' ἐδὲ σαββάτῳ τῆς ἑῷ ἐδήλωσε Φωτίῳ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς διὰ Πεντακτίου ἑῷ, πρωτοεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγέρευσιν τῆς βασιλείας ποιῆσαι ἑῷ Βασιλείου. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἑῷ δύο σελλία. Οἱ δὲ λαοὶ διαταράχθησαν, πῶς, ἐνδὸς βασιλείας ὄντος, δύο σελλία ἐξῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως διερχομένου ἐν τῇ προαλείσει, ὅπισθεν Βασιλείου περιεπάτει φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος τοῖς παρακοιμώμενοις· μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πυλῶν εἰσελθὼν. ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀπέδρατο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθε μέχρι τῶν ἁγίων θυρῶν ἑῷ, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη ἑῷ τρεῖς βαθμοὺς τοῦ ἁμβωνος ἑῷ ἵστεμμένους· καὶ ὑποκάτω τοῦ βασιλέως Βασιλείου (ὁ παρακοιμώμενος ἑῷ), κάτωθεν δὲ Βασιλείου Λέων ὁ Κάτωρ ἑῷ καὶ ἀσηκρήτης, ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ κραιπύσιτος ὁ ἑῷ Ἀγγούρης καὶ οἱ δὲ μαρτυροὶ εἰς τοὺς δῆμοις. Ἐρξάτο ἄν Λέων ὁ ἀσηκρήτης ἀναγινώσκειν ἑῷ λέγων, ὅτι· Βάρδας ὁ Καίσαρ ἔδουλεύσατο ἑῷ κατ' ἐμοῦ, ἀνελεῖν με ἑῷ, καὶ δὲ αὐτοῦ ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου ἑῷ καὶ Βασιλείου ἑῷ ἐμνησθῆ μοι, οὐκ (ἂν) ἐν τοῖς ζώσιν ἦμην· ἐτελεύτησε ἑῷ δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας· θέλω δὲ Βασιλείου παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν ἑῷ βασιλείαν.

Erat hora diei tertia. Statim autem imperator et Basilius in urbem regressi sunt. Et ad portum Acrizæ appellentibus, effusus ex urbe civibus imperatoris videndi cupidis, nonnullus monastico habitu indutus e sublimi petra ad imperatorem vociferabatur : «Præclaram certe expeditionem suscepisti, o imperator, qui affinem tibi conjunctum et paternum sanguinem gladio effudisti : vae tibi, vae tibi, qui hoc patrasti!» Iratus imperator et Basilius, carnificum principem mittunt Maurotheodorum, qui monachum gladio interimeret. Conferens vero populus dementem et agitatum dæmone conclaimabat : atque ita vix pœniam effugit.

Cæterum Sabbato Pentecostes circa vesperam Photio patriarchæ per Kendaçium protovestiarius, imperii consortium Basilio factum, ut coram enuntiaret, significavit. Postero die sellæ duæ delatæ sunt : populus vero sub uno imperatore, ut dum sellæ deferrentur, obstupebat. Imperatore solemni processu progrediente, Basilius, ut moris accubitori, breviori tunica ornatus, spatham gerens incedebat. Ad regias autem usque portas progressus imperator, diadema, prout imperatores solent, non deposuit, sed ad sanctas usque fores cum e penetravit, et retro versus, ac redimitus ambonis gradus tres ascendit. Infra ambonem stabat Basilius accubitor, infra Basiliium vero quæstor, et a secretis Leo Castor renuntiationis libellum manibus tenens, et Michael præpositus Angaræ, et cum tribus populi earum duces. Leo itaque a secretis incepit legere, dicens : «Bardas Cæsar mihi necem machinatus est, ideoque urbe me subduxit : et nisi mihi per Symbatium et Basiliium innotuisset, vivos inter non amplius agerem ; propter scelera vero sua pœnas mortemque pertulit : Basiliium vero accubitorem, ceu fidelem et imperii servatorem, qui hoste me liberavit, imperii custodem esse volo, et ab omnibus velut impe-

Varie lectiones et notæ.

16 M. a. Sym. 17 ὁρῶντος Vat. 18 Τρ. δὲ ἦρα τὸς ὡ. τῆς ἡ ἐτύγγανε Vat. ἦν δὲ ὡσαύτῳ. τρ. Sym.—ὁ β. καὶ ὁ B. om. Sym. 19 Γενομένων δὲ αὐτῶν κ. τὸ ἐ. Vat. Ἐλθόντων δὲ ἄ. κ. τὸ ἐ. Sym. 20 Ἀκρίτ. cod. Ἀκρίτου κείμενος ἐπὶ π. ὁ. ἀναβάς μέγα τῷ β. π. ἐκφερόντος Vat. — τῆς pro στάς Sym. om. Leo. 21 σ. ἄν. καὶ αἵματι ὁμογενῆ φοινίξας τὴν δεξιάν Vat. ἰ. σου καὶ σ. ἄν. Sym. 22 ὁ. σοι secundum om. Sym. 23 τὸν μ. M. ξ. τὸν μ. ἄ. Vat. πέμπουσιν ἄ. τὸν μ. Sym. 24 τῷ ἀποσταλέντῳ ἐπ. Vat. ἐπιδραμόντες ἄνουν Leo, οἱ δὲ παρατυχόντες ἐπίσαν τὸν Sym. 25 δαίμονοντα Leo. 26 ἰ. τὸν μοναχόν Vat. — ὅμ. τῆς τ. Vat. τὴν τ. Leo. 27 Ὅπως ὑπὸ Μιχαὴλ ἐστέφθη Βασιλείου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑῷ. Vat. — σαββάτ. cod. — ἐμνησε Leo, Vat. 28 Πεντακτίου Leo. — αὐτοῦ om. Sym. 29 ἄν. B. ποιήσασθαι καὶ τὸ βασιλικὸν αὐτῷ περιθεῖναι διδάγμα Vat. 30 ἐξῆλθ. cod. δύο σ. ἐν τῇ προαλείσει ἐξῆλθον βασιλικὰ Vat. ἐξῆλθε δύο σ. ἐπ. — Ὅ δὲ λαὸς διαταράχθη Vat. 31 Ὅ δὲ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλθὼν οὐκ ἀπ. τὸ στ. πρὸ τῶν β. π. Vat. — ἐπ. om. ed. 32 ἐλθὼν Leo. 33 τοῖς om. Vat. — ἀλλ' ἵστεμμένους ἑ. Vat. 34 ὅπ. δὲ ὁ B. σκ. μ. σκ. φ. ὡς ἑ. τ. π. ἵσσι Vat. — ἄ. δὲ ὁ βασιλεὺς μέχρι τρίτου βαθμοῦ ἀνῆλθε τοῦ ἄ. καὶ Vat. 35 ἄ. πρὸς β. ed. 36 τοῦ ἄ. om. ed. — ὑπ. τοῦ ἁμβωνος; B. Leo. 37 ὁ. π. om. Vat. 38 ὁ Κάτωρ cod. ed. Vat. Leo, Sym. κραιπύσιτος margo P. — ἄσ. ὁ K. Vat. — τ. ἐπὶ χ. κρατῶν Vat. 39 φ. Ἀ. ἐπιώνμων Vat. 40 ἄν. οὕτως ὡς Vat. τ. ἀναγνούς δ. ἄ. Κίστορος ἄσ. ἔχοντα Sym. — Κίστορ cod. et hic et infra. 41 ἐδ. ἄν. Sym. ἰδ. κατ' ἰ. τοῦ ἄν. Vat. 42 φη(σίν) Vat. 43 Σαββ. Vat. 44 τοῦτο Vat. — ἂν om. Sym. 45 Πλὴν ὁ μὲν ὑπὸ τῆς ἰ. ἄ. ἐτ. ἡμεῖς δὲ προνοία Θεοῦ τὰ τῆδε καταλέθμεν· διὸ καὶ βούλομαι; B. Vat. 46 τὴν ἑ. β. φ. καὶ τῆς τοῦ ἑ. ἐπιβουλῆς ἀπαλλάξαντα, φ. ἑ. Vat.

ratorem excipi. Interim Basilius lacrymis opplebatur : et imperatore Photio patriarchæ stemma capite ablatum tradente, ut in sanctam mensam inferret, ipse Photius super eo preces fudit : tum vero præpositi insignioribus vestimentis, quæ divitialis, et ocreis imperialibus Basilium induerunt : qui ubi chlamyde indutus est, ad imperatoris pedes procidit. Demum egressus patriarcha stemma ex imperatoris capite sublatum ipsi imperatori tradidit, sceptrisque pro more inclinatis, Basilium Michael coronavit : cunctique faustis acclamationibus prosecuti sunt : «Michaeli et Basilio multos annos!» Porro Castor a secretis, qui tomum legerat, Nicomediam pergens in monasterium quoddam virile profectus, medio in pratello mansit. Erat autem ibi puteus, et in eum decedens, submersus et sepultus est ibidem.

μονὴν ἀνδρείων ⁶⁰, ἑμεῖς μὲσον τοῦ λιβαδίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρίαρ· καὶ ⁶¹ ἔμπεισων ἐν αὐτῷ, ἀπεινήγη (καὶ ἐτάφη ἐκεῖ).

Symbatius vero, Cæsaris gener, Cæsaris dignitate frustratus, a Basilio se delusum persentiens, adversus Basilium exarsit odio, et consilio cum Georgio Pegane, militiæ magistro, accepto, in ejus locum dux institui postulavit. Gumer deinde, Opsicii comes, cursus publici logotheta effectus est : erumpentesque simul Symbatius et Peganes, regionem omnem subvertere, et agros vitæque igne devastare cœperunt : erat enim messis tempus, faustaque precabantur soli Michaeli, Basilium vero diris devovebant. De quo certiores facti imperatores, reliquos duces in eos arma movere jusserunt. Porro Nicephorus Maleinus commentus est schedulas per exercitum dispergere, ut iis dolo et arte deprehensis, in apertum civile bellum haud deflecterent. Comprehensus est itaque Peganes, et sublatum in urbem imperatoris jussu induxerunt. Constantinusque Myiars oculis eum privavit : tum ad Milium considere jussu vasculum manibus tenendum tradiderunt, in quod viatores, quod placitum, projiciebant : et post dies triginta Symbatius Armenius a Maleino in Cheltsines hos-

καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά **744** με καὶ πόδον πολλὴν πρὸς με ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας (καὶ προνοητῆν) ⁶⁰ καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημηθεῖσθαι ὡς βασιλέα. » (Βασιλείος ⁶¹ δὲ ⁶² ἐπληροῦτο δακρύων· καὶ δίδωκεν ⁶³ ὁ βασιλεὺς Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ἄρα· ἐκ τῆς αὐτοῦ ⁶⁴ κεφαλῆς· δς, εἰσαγαγὼν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, ἐποίησεν ⁶⁵ ἐπ' αὐτῷ (186^b) εὐχὴν. Καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες διδότησιον ⁶⁶ καὶ τζαγγία ἐνέδυσαν τὸν Βασιλεῖον· ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα ἔπεσον εἰς τὸς πόδας τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης ⁶⁷ καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τὸ στέμμα καὶ ἐπέθηκεν ⁶⁸ αὐτὸ τῷ Βασιλεῖ· καὶ τῶν σκήπτρων πεσόντων, ὡς ἴθος, ἔσπεφεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασιλεῖον· καὶ εὐφημήσων πάντες· « Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου ⁶⁹ πολλὰ ἔτη ». Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Καστωρ ὁ ἀσηκρήτις, ἐξεβλήθη ἐν Νικομηδείᾳ καὶ ἐβλήθη εἰς δὲ ἐκεῖσε φρίαρ· καὶ ⁶¹ ἔμπεισων ἐν αὐτῷ, ἀπεινήγη

(31) ⁶⁰ Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, (ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας) ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς ⁶¹ μίση· κατὰ ⁶² Βασιλεῖου κινεῖται καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου (στρατηλάτου) ⁶³ τοῦ Πηγάνη (τῆ ἐπαύριον) εἰσέειται στρατηγὸς προβληθῆναι· ἀνετ' αὐτοῦ ⁶⁴ δὲ προσεβλήθη λογοθέτης τοῦ δρόμου ὁ Γούμερ, (κάκεινος· ⁶⁵ **745** κόμης τοῦ Ὀψικίου). Καὶ ⁶⁶ ἐξεβλήθη δὲ ἄμα ὃ τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης ἤρξαντο καταστρέφειν ⁶⁷ καὶ πυρπολεῖν τὰς τε χώρας καὶ (τὰς ⁶⁸) ἀμπέλους — ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρου — εὐφημοῦντες Μιχαὴλ μόνον ⁶⁹, τὸν δὲ Βασιλεῖον ἀποκηρύττοντες. Ταῦτα ⁷⁰ μαθόντες οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας ⁷¹ τούτου· καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεινός ⁷² ἔρριψεν ἔγγραφον ⁷³ μέσον ⁷⁴ τοῦ ⁷⁵ λαοῦ ⁷⁶, ἵνα δόλω τούτους κρατήσῃ καὶ μὴ (τῷ φανερώς ⁷⁷ πολεμῆν ⁷⁸) εἰς ἐμφύλιον ἐμπέσωσι πόλεμον (καὶ πάντες εἴσαν αὐτοὺς). Ἐκρατήθη ⁷⁹ δὲ ὁ Πηγάνης· καὶ ἄραντες αὐτὸν ⁸⁰ εἰσῆγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως τυφλοὶ αὐτὸν Κωνσταντῖνος Ἐπαρχὸς ὁ Μυάρης ⁸¹· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν τῷ Μιλίῳ ἐπέ-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ Καὶ πρ. om. Vat. et Leo, sed habet Sym. ⁶¹ Βασιλείος. ⁶² Βασιλείου om. Sym. — δ. ἐκλ. τούτων ὑποφωνουμένων· ὁ δὲ β. ἐκ τῆς ἑ. κ. τὸ στ. ἀράμενος ὁ φ. τῷ π. καὶ ἑ. αὐτὸν ἐν Vat. ⁶³ δίδωκώς Leo. ⁶⁴ κ. αὐτοῦ ed. — ὡς εἰσαγαγεῖν Leo. ⁶⁵ ἐπ. ἑ. ἐπ' ἄ. οἱ δὲ πρ. ἑ. δ. Vat. ⁶⁶ διαιτήσιον καὶ διδότησιον Leo, Vat. — περιέβαλον τῷ Βασιλεῖω, δς ταῦτα περιβαλόμενος τοῖς ποσὶ τοῦ β. προσέπ. Vat. ⁶⁷ Ὁ δὲ π. τὸ στ. ἐξεγενῶν τῷ β. ἐπιδέδωκε καὶ Vat. ⁶⁸ ἐπέδωκεν ἄ. τῷ βασιλεῖ Leo. ⁶⁹ Καὶ ἑ. π. Βασιλείου Vat. ⁷⁰ ἀνδρῶν Sym. ⁷¹ καὶ ἑ. ἑ. om. Sym. ⁷² Τὰ κατὰ Συμβάτιον τὸν γαμβρὸν τοῦ Καίσαρος Vat. — τοῦ Κ. γ. Vat. — τῆς τοῦ Κ. ἄ. ἀπ. Vat. om. Sym. 44. ⁷³ εἰς τὸ κ. αὐτοῦ μ. κ. Vat. εἰς μ. ἄ. κ. Sym. ⁷⁴ τοῦ Leo. — μεταβ. cod. propter sequens μεθ' sed σύμβουλον λαβὼν τὸν στρατηλάτην Γεωργίον τὸν Πηγάνην Vat. ⁷⁵ στρ. εἰ τῇ ἐπ. om. Sym. ⁷⁶ ἀνετ' αὐτοῦ· καὶ Len, προβάλλεται Sym. ⁷⁷ ἐκ δὲ κ. τῆς τοῦ ὁ. Vat. om. Sym. ⁷⁸ Ὁ δὲ Σ. ἄμα Γεωργίῳ ἑ. τὰς τε χ. ἐπυρπόλουν καὶ ἐκτείνοντο καὶ τοὺς ἀμπέλωνας ἤρῃμον Vat. ⁷⁹ τὸν λαὸν ed. et Sym. (καταστρέφουσι τὸν λ. καὶ πυρπολοῦσι τὰς Χ.) ⁸⁰ τὰς om. ed. ⁸¹ μ. M, ἑ. ἀποκρ. δὲ B. Vat. — ἀποβδελύττοντες Leo. ⁸² Τούτου Sym. — γράφουσι Sym. τοῖς λοιποῖς διεκείλευσαντο στρατηγοῖς Vat. ⁸³ στρατηγούς Sym. — κ. αὐτοὺς Vat. — N. δὲ ὁ M. Sym. N. δὲ ὁ M. δεῖνόν εἶναι λογισάμενος Vat. ⁸⁴ Ἐμφυλίῳ πολέμῳ τὰς χώρας μελόνεσθαι, ἐτέρῳ τρόπῳ τούτους ἐναντιεῖται χειρώσασθαι καὶ ἑ. βίβας Vat. ⁸⁵ ἔγγραφ. cod. ἔγγραφα Len, Sym. Vat. ⁸⁶ παντός Leo, Sym. ⁸⁷ αὐτῶν Vat. ⁸⁸ λαοῦ πάντας ἀποστατήσαι καὶ διαφῆναι τούτους παρεσκεύασα Vat. — τῷ φ. π. om. Sym. τῷ om. Leo. ⁸⁹ μὴ, τὸ φανερώς cod ⁹⁰ καὶ π. ἑ. ἄ. om. Sym. et Leo. ⁹¹ Κρατεῖται οὖν Sym. Κατασχεθέντος δὲ Γεωργίου καὶ ἐν τῇ π. εἰσαχθέντος, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐκτυφλωθῆναι αὐτὸν Vat. ⁹² καὶ εἰσαχθεὶς ἐν τῇ π. Sym. ἀποτ. Leo, Sym. ἀποτυφλοῦνται καὶ καθίξουσιν ἄ. ἐν τῷ M. προσαίτείν. Κρατεῖται· οὐ καὶ ὁ Σ. πρὸς τοῦ Μαλεινοῦ εἰς Κελτζίνην. ⁹³ Μυάρης

δωκαν αὐτῷ σκυῶς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ-
 ρικτον αὐτῷ πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ εἴ-
 τι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρα-
 τήθη Συμβάτιος ⁶⁰ ὁ Ἀρμένιος ὑπὸ Μαλαίνου ἐν
 Κελτζίνη ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσήγαγεν ⁶¹ αὐτὸν εἰς
 τὸν βασιλεῖα ὁ Μαλαῖνος ὄντα ⁶² εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαν-
 τα. Καὶ προστάζει τοῦ βασιλέως ἄγουσι τὸν Πηγά-
 νην εἰς ὑπάντησιν ⁶³ 746 Συμβατίου δόντες εἰς
 χεῖρας τοῦ ⁶⁴ Πηγάνη θυμιατήριον ὄστράκινον ⁶⁵ μετὰ
 θαλαίου θυμῶν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσι Συμβατίου
 τὸν ἕνα ⁶⁶ ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι (καὶ) τὴν δεξιὰν
 αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἐκάθισαν ⁶⁷ αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου,
 καὶ θεώκασαι σκυῶς ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα δεξιῇ προαιρέσειν, ἐπιβρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας γ'
 ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ⁶⁸ οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ.

(32) ⁶⁹ Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ (μηχανικὸν) ἀπο-
 στελλας (τὴν λεγόμενον Λάμαριν ⁷⁰) ἐξάγει Κωνσταν-
 τῖνον τὸν Καβαλῖνον ⁷¹ ἐκ τοῦ τάφου (ὃν εὔρεν ⁷²
 ὀγιῆ· καὶ θείων εἰσπαγεῖν ἐν σάκκῳ καὶ μὴ χω-
 ρούμενον, ἐνετύλιξεν αὐτόν.) Ὁσαυτὸς ⁷³ καὶ Ἰωάν-
 νη ⁷⁴ πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ
 ὁμοφορίῳ (αὐτοῦ). Καὶ τούτους ⁷⁵ προστάζει τοῦ
 βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ ὑπαρχὸς ἐν τῷ πραιτωρίῳ,
 καὶ ἐν ⁷⁶ ἡμέρᾳ ἱππικῶν ἀγαγῶν ⁷⁷ (αὐτοὺς) καὶ ἀπο-
 γυμνώσας ἐτυψε μαγκλάβια ⁷⁸ καὶ τὰ ὄστα αὐτῶν
 (ἀποστελλας) κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ· τὴν
 δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου ⁷⁹, πρᾶσιον ὄσαν καὶ
 θαυμαστήν, διαπρίσας ἐποίησε στήθεα ἐν τῷ ὑπ'
 αὐτοῦ κτισθέντι ναφῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ Φόρῳ ⁸⁰.

747 (33) ⁸¹ Ἐγενήθη δὲ Δέων ὁ βασιλεὺς ἐκ Μι-
 χαὴλ καὶ Εὐδο(18⁷)κίας τῆς Ἰγγιρίνης, ἐτι περι-
 ὄντος αὐτοῦ Μιχαὴλ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ⁸² α' ἰνδικτιῶ-
 νος ιε'. Ἐποίησε δὲ καὶ ἱππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ
 ἁγίῳ Μάμαντι ἱππεύσας βένετος. Κωνσταντῖνος δὲ
 ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὁ πατὴρ ⁸³ Θωμᾶ πατρικίου, δρουγ-
 γάριος ὢν τῆς βίγλης, ἱππευσε ⁸⁴ λευκός· πρᾶσινος
 (δὲ ἱππευσεν) Ἀγαλλιανός, ρούσιος δὲ ὁ Ἰ Κρασός.
⁸⁵ Νικήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ δεῖπνον ⁸⁶

A pitio detentus est, quem ad imperatorem ad sanc-
 tum Mamantem tunc profectum Maleinus induxit :
 et imperatore iubente in Symbatii occursum Pega-
 nom advocant testaceo thuribulo, ut ei thus adoleret,
 Peganis manibus posito. Postmodum Symbatio
 oculum unum effodiunt, et dextera ejus manu
 amputata, ad Lausi ædem statuunt, in ejus sinum
 vase locato, in quod quisque, quod suggereret
 animus, mittebat : tribusque diebus peractis in
 proprias domos custodiendos adduxerunt.

B Porro Michael imperator misso artifice nomine
 Labari Constantinum Caballinum e sepulcro eduxit,
 cujus cadaver sanum et incolome reperit, volensque
 sacco circumponere, cum capi non posset, circum-
 volvit illud. Janem patriarcham pariter una cum
 pallio monumento eruit : mox imperatoris senten-
 tia præfectus in prætorii carceribus inclusit, et
 equestri certamine celebrato denudatos verberibus
 affixit, et ad Amastriani locum ossa eorum missa
 combussit. E loculo vero Copronymi viridi marmore
 arte mira composito, et serra per columnas scisso
 repagula in monasterio ab eo ad Phori palatium
 condito confecit.

C Cæterum imperator Leo ex Michaela et Eudocia
 Ingerina natus est, superstite adhuc Michaela,
 mensis Septembris die, indictione decima quinta.
 Equestres porro ludos, ipse Venetæ factioni annume-
 ratus, ad Sanctum Mamantem imperator edidit.
 Constantinus autem, ex Armenis oriundus, Thomæ
 patricii et generalis Logothetæ pater, excubiarum
 drungarius inter illos albus equitavit, Agalianus
 equitavit prasinus, Crasas tandem russus. Impera-

Varie lectiones et notæ.

Leo. — Ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἐστερήθη, ἐκάθισαν ἄ. ἐν τῷ Μ. σκ. τ. χ. ἄ. ἐπιδόντες, ἐν φ. π. οἱ παριόν-
 τες ἐπ. ὀδοῦς Vat. ⁶⁰ Σ. ὁ Ἀρμένιος Leo, ὁ Ἀ. Σ. Vat. Σ. Sym. — κατεσχέθη ἐν Κ. ἐπὶ τινα π. ἐπὶ
 δὲ εἰσήγαγον ἄ. ἐν τῇ πόλει ὡς τὸν β. ὁ. Vat. ⁶¹ πρὸς ed. ⁶² ὄντος αὐτοῦ Leo. — ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι
 Vat. — Μ. φέρουσι τὸν Π. Sym. ἁγ. τὸν Π. Γεώργιον π. τοῦ β. εἰς ὑπ. Σ. Vat. ⁶³ ἀπάντησιν ed. —
 Πηγ. μετὰ θαυμαμάματος ὄστράκινου καπνίζοντα θέαρον Sym. ⁶⁴ χ. αὐτοῦ Vat. ⁶⁵ ὄστράκινον Leo. —
 ἀντὶ θυμιάματος θείον ἐμβαλόντες Vat. — ταφίῳ cod. ⁶⁶ τὸν ἔ. ὁ. Σ. καὶ τὴν δ. χ. ἔκ. καὶ εἰς τὰ Α.
 τοῦτον ἔκ. Vat. — καὶ om. et Sym. — αὐτὸν Συμβατίον Leo, ἀποτυφλοῦται δὲ καὶ αὐτός Sym. ⁶⁷ καθί-
 ζουσι καὶ ἄ. εἰ; τὰ Τζαύσου προσαιτεῖν Sym. — σκ. ἐν τῷ κ. ἄ. δεδωκότες ὡς τοὺς παριόντας ἐν αὐτῷ
 τι προσεπιβρίπτειν Vat. ⁶⁸ εἰς τ. ι. ὁ. τούτους ἀπ. ἔχ. ἐν τῇ φ. Vat. ἄγουσι ἄ. ἐν τῇ πόλει εἰς
 τ. ι. ὁ. Sym. ⁶⁹ Περὶ τῶν ἀθῶν σωματίων τοῦ τε Καβαλῖνου καὶ τοῦ Ἰωνῆ καὶ ὅπως τυ-
 ψάσαντα (τυφθέντα) Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ ἐπυρπόλησεν Vat. — ἀπ. μ. Leo, ἀπ. Vat.
⁷⁰ Λάμαρι Sym. 45, Λάβαριν Leo, Δαμάριον ed. om. τὸν λ. Α. Vat. — ἐκβάλλει Sym. ἐξήγαγε
 Vat. ⁷¹ Καβαλῖνόν cod. ⁷² ὀλόκληρον εὐρεθέντα ὁ δὲ τοῦτον ἐξενεγκῶν βουλόμενος σ. τοῦτον ἐμβαλεῖν,
 ἐπὶ μὴ ἔχωρεῖτο ἐνετύλαξεν (ut. ed.) Vat. om. Sym. ⁷³ Καὶ Ἰω. Sym. ὦ. καὶ Ἰαννῆν Vat. ⁷⁴ τὸν
 ἀσιδῆ Sym. — τοῦ τ. ἐξήγαγεν Vat. καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ τ. Sym. ἄ. τοῦ ὁμοφορίου cod. ed. μ. τοῦ ὦ. Sym.
 om. αὐτοῦ. ⁷⁵ Τ. ὁ ἐπ. πρ. τοῦ β. ἐν τῷ πρ. ἀπ. Vat. — καὶ κατακλίσει διὰ τοῦ ὑπαρχοῦ ἐν Sym. ⁷⁶ τῇ
 Leo. ⁷⁷ ἐξενεγκῶν ἄ. Vat. ἁγ. Sym. ⁷⁸ μαγγλ. ed. Sym. μαγγλ. cod. Leo. μαγγλαβίας Vat. — καὶ ἀπ.
 ἔκαψεν (ἐσχ?) αὐτοῦ; ἐν τ. Ἀ. Vat. καὶ τὰ δ. ἄ. ἔκ. ἐν τ. Μαυριανοῦ Sym. ⁷⁹ τοῦ Κ. ἱερακίτου λῆθου
 ὑπάρχουσαν πρίσας στ. ἐκ. καὶ τῷ ὑπ' ἄ. κ. ν. ἐν τῷ τοῦ παλατίου φάρῳ ἐπέστῃσας Vat. ⁸⁰ τοῦ φάρου
 Sym. ἐν τῷ φόρῳ cod. ⁸¹ Περὶ τῶν πραχθέντων ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου. Τῷ
 δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ πρώτῃ τοῦ μηνός, ιε' ἰνδ. γεννᾶται τῷ Μ. υἱὸς Α. ὁ β. ἐκ τῆς Ἰ. Ἐ. Vat. — Κων-
 σταντῖνος Sym. 46 et cod. a prima manu. ⁸² μηνός Δεκεμβρίου Leo, τῷ Σ. μηνὶ τῆ; ιε' ἐπινεμήσεως Sym.
 — οὐ τοὺς γενεθλίοις ι. ὁ β. ἐν τῷ ἄ. Μ. ἐπέτελεσε, β. ι. Vat. καὶ ἱππικῶν γενομένων ἐν τῷ ἄ. Μ. ἱππι-
 σεν ὁ β. Sym. ⁸³ π. καὶ Γενεσίου δρουγγαρίου δ. τῆ; β. Sym. π. καὶ Γ. δρουγγάριος ὢν τῆ; β. Leo.
 τ. καὶ Γενεσίου δρ. ὢν τῆ; β. Vat. ⁸⁴ δὲ ἱππευσε Leo, δὲ Sym. om. Vat. ⁸⁵ Κρασός ed. Κρασός Sym.
 Vat. ⁸⁶ Ὡς οὖν εἰρήται Sym. 47. — τοῦ δὲ Βασιλείου (sic) ν. Vat. sed νικᾷ δὲ ὁ βασιλεὺς Sym. om.
 Νικήτ. δὲ τοῦ βασιλ. cod. ⁸⁷ δεῖπνον cod. — ἀνακλιθέντος Vat.

core declarato victore, et ad cenam una cum Basilio et Eudocia sedente, Basiliscianus patricius, obcurrum ab eo solerter rectum, imperatorem laudabat. Eum imperator surgere, et imperiales ocreas detrahere, et induere jussit. Illo renuente, et in Basilium oculos conjiciente, imperator cum furore na feri mandavit. Annuente Basilio, ocreas imposuit : ait vero Basilio, Deum obtestatus imperator : « Melius illi quam tibi congruunt : numquid enim, ut te constitui, alium pariter imperatorem; creandi mihi potestas est? » Hæc dicens ira sensim in Basilium exardecebat. Eudocia vero lacrymans imperatori dicit : « Imperii dignitas, domine mi, præstans est, et ea nos indigni honorati sumus : neque illam contemnere justum est. » Respondit imperator : « Ne super hoc tristeris, Basiliscianum ad imperium promoverere animus est. » Porro Basilius ira et mœnore magno tenebatur.

Egresso autem imperatori ad venandum monachus quidam chartam, qua insidiæ a Basilio paratæ descriptæ erant, tradidit. Ea lecta, et in furorem versus, in Basilium machinatur. Matre autem Theodora imperatorem ad Anthemii ædes advocante, Rentacium protovestiarius cum domesticis aliis, ut venarentur, et ipse matri offerret, misit. Basilius autem adversus Michaelem facinus struchbat, et profundo mœnore deprimebatur. Ad cenam vero sedente imperatore, Eudocia Basilium invitavit ut convivaretur : tum imperatore vino sese ingurgitante, Basilius quasi necessitate ductus in cubiculum interius penetrans, seram, cum validus esset, turbavit, adeo ut porta minime claudi posset : et digressus cum imperatore ad cenam recumbebat. Imperator jam temulentus, et Ingerina pro more ei collapsante exurgens, a Basilio manu ducebatur, et in penetrabile secedebat, cujus manum cum deosculatus esset Basilius, discessit. Intra cubiculum imperatoris jussu stabat Basiliscianus et Rentacius somno gravatus in lecto ad ejus custodiam. Ignatius

A καθεσθέντο; ἄμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ, Βασιλι-
κιανὸς ὁ πατρικίος ¹⁰ ἐπήγαγε τὸν βασιλέα ὡς εὐφροῦς;
ἐλάσαντα (εἰς τὴν ἄρμα ¹¹). Τοῦτον ἀναστῆναι κελεύ-
σας ὁ βασιλεὺς, τὰ τζάγγια αὐτοῦ (προσέταξε) σῦραι
καὶ ὑποδῆσασθαι ¹². Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς
Βασιλείου ἀποβλέποντος ¹³, ἐν θυμῷ προσέταττεν ὁ
βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ¹⁴ ἐπινεύ-
σαντος ¹⁵ αὐτῷ, ὑπεδήσατο ¹⁶ τὰ τζάγγια ¹⁷. Ἐφη
δὲ ὁ βασιλεὺς μεθ' ἑρῶν πρὸς Βασιλείου ¹⁸ (ὡς
ὁ ὑπὲρ σε) κάλλιον αὐτῷ ¹⁹ πρόκειται· μὴ γὰρ
οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σὲ βασιλεὶα ἐποίησα ²⁰, καὶ
ἄλλον ποιῆσαι; καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασιλείου
θυμούμενος. Δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία ²¹ ἔφη τῷ βα-
σιλεῖ· « Τὸ τῆς **748** βασιλείας ²² ἀξίωμα, δέσποτά
(μου ²³), μέγα ἐστὶ, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμή-
θημεν ²⁴, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό. »
Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε ²⁵· « Μὴ λυποῦ ἐπὶ τούτῳ ²⁶·
καὶ (γὰρ) καὶ τὸν Βασιλισιανὸν βασιλεὶα ἔθλω ποιῆ-
σαι. » Βασιλείος δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπῃ μεγάλη γέγονε.

(34) ²⁷ Ἐξελεθόντος δὲ τοῦ βασιλέως; ²⁸ ἐν τῷ κρητῆρ, μοναχὸς τις (ὕπαιρτης ²⁹) δίδωκεν αὐτῷ χάρτην ἔχοντα τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ὑπὸ Βασιλείου ³⁰. ὁ ³¹ δὲ ἀναγνοὺς καὶ θυμῶθεϊς ἐμελέτε ³² κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρου καλεσάσης τὸν βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, (ἀπέταξε ³³ Ἐρνιάκιον τὸν πρωτοβεσιτάριον αὐτοῦ μετὰ ³⁴ ἐτέρων ἀνθρώπων οἰκείων αὐτοῦ ³⁵ πρὸς τὸ θηραῦσαι τι καὶ ἀποστῆλαι τῇ μητρὶ αὐτοῦ.) Ὁ δὲ Βασιλεὺς συνεσκευάζετο κατὰ ³⁶ Μιχαὴλ (καὶ ἦν σκυθρωπὸς πάνυ). Ἐπὶ δειπνῶν ³⁷ δὲ τοῦ βασιλέως καθεσθέντος, προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασιλείου συνδειπνήσαι αὐτῷ. Τοῦ δὲ βασιλέως οἶνω πολλῷ χρησαμένου, ἀναστὰς Βασιλείος ὡς διὰ τινα χρεῖαν ³⁸, ἀπελθὼν ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ βασιλέως διαστρέφει ³⁹ τὰ κλειθρὰ ⁴⁰, δυνατοὺς ὦν, ὡς μηκέτι κλεισθῆαι τὴν θύραν ⁴¹. καὶ ἀπελθὼν συνεδείπει ⁴² μετὰ **749** τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως ⁴³ πάλιν οἰνωθέντος, τῆς Ἰγγυρίνης ὡς ἔθος αὐτῷ συγγαιρούσης, ἀναστὰς Μιχαὴλ χειροκρατούμενος παρὰ ⁴⁴ Βασιλείου ⁴⁵, ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὐ τὴν χεῖρα φίλησας Βασι-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ὁ π. B. τὸν β. ὑπερισθελάζεν ὡς; ἔ. ἠνοχήσαντα· ὁ δὲ β. διεκελεύσατο ἀναστάντα τ. ὑπολύσαι αὐτὸν τὰ βασιλικὰ ὑποδήματα καὶ αὐτὸν ὑποδῆσαι Vat. ¹¹ ἐν τῷ ἄρματι Sym., om. Leo, Vat.—Εὐθύς εὖν κελεύει τ. ὁ β. ἄν. Sym. ¹² ὑπόδου. cod. αὐτῷ ὑποδῆσαι Sym. om. pr. ¹³ βλ. Sym.—μετὰ θυμοῦ Vat.—προσέταξε καὶ ὁ Βασιλείος ἐπίνευσεν Sym. unde μη in Ge. delendum est. ¹⁴ μὴ cod. ed. ¹⁵ ἐπινεύοντος; Leo, ἐνεύσαντος Vat. ἀνανεύοντος Sym. ¹⁶ κοκκοδαφῆ ὑποδήματα Vat. ¹⁷ τζάγγια cod. ¹⁸ τῷ Βασιλείῳ Sym. om. ὡς ὁ. σε. ¹⁹ ταῦτα Vat. ²⁰ ποιήθηκα Vat. ²¹ Ἡ δὲ Ἐ. περιδακρυὸς γενομένη ἔφη Vat. ²² σου Sym. ²³ μου om. Vat. ἢ ἄν Sym. ²⁴ τοῦτο περικαίμεθα Vat. ²⁵ καὶ τῷ Βασιλείῳ εἶπες Sym.—ἐπὶ τούτῳ Vat. περί τούτου Leo.—καὶ τόν Sym. καὶ γὰρ τόν ed.—B. ἐν θ. Sym. 47. B. δὲ θ. καὶ λ. ἀκαταστέτω τὴν ψυχὴν ἐπλήρη Vat. ²⁶ τοῦτο cod. ²⁷ 367. ²⁸ Ἐν x. δὲ τοῦ β. ἔ. Vat. Ἐ. δὲ τοῦ β. εἰς κρητῆρ Sym. 48 (praemissis e. 47 de versibus Michaelis petulantia). ²⁹ ὁ π. om. Vat. Sym.—χαρτίον ed. Sym. χαρτ. cod.—τὴν ὕπ. B. μ. ἔ. διαγράφοντι (sic) Vat. ἔχον τὴν x. ἄ. μ. ὁ. βασιλείας; (sic) ἔ. Sym. ³⁰ ὡς τινι τὸν ὑπασπιστῶν προσέταξεν ὁ βασιλεὺς τὴν λόγην κατὰ τοῦ B. ῥίψαι Sym. cum aliis multis de Michaelis temulentia. ³¹ ἐν ἄν. x. B. ἔθης τὸν θυμὸν Vat. om. Sym. ³² μελέτε Leo.—Τῆς δὲ μ. τοῦ Μιχαὴλ θ. x. τὸν β. εἰς τὰ Ἄ. Sym. om. ἄπ.—αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐν τοῖς Ἄ. τούτων ἐκάλεσε τὸν pr. ἄ. Ἄ. ἔξαπ. Vat. ³³ τόν Leo. ³⁴ καὶ Leo. Vat. ³⁵ ἄνων om. Vat.—αὐτῷ Vat.—θ. καὶ τῇ μ. ἄ. ἄ. Vat. ³⁶ x. τοῦ β. M. σ. Vat. σ. x. M. Sym.—καὶ τὴν σ. π. om. Vat. Sym. ³⁷ δειπνῶν Leo.—κατακλιθέντος καὶ συνδειπνῶν τὸν B. καὶ τὴν Ἐ. πατοικῆτος καὶ οἰνωθέντος διαφίλην. ἄν. Vat. ³⁸ προφάσει χρεῖας σωματικῆς τὰ κλ. διέστρεψε τὸν θ. τοῦ βασιλικοῦ x. ὡς μὴ x. τὰς θύρας Vat. ³⁹ διαστρε. cod. ⁴⁰ τὸν θυμὸν Sym.—μὴ Sym. Leo. ⁴¹ τὰς θύρας Sym.—ὑποστρέψας Vat. ⁴² πάλιν Leo, Sym. τῷ βασιλεῖ Sym. Vat. ⁴³ Ἐπεὶ δὲ ἀπλήτως ἐνεφορήθη τοῦ οἴνου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξανέστη τοῦ δειπνοῦ x. ὑπὸ B. Vat.—β. πάνυ Leo. ⁴⁴ ὑπὸ τοῦ Sym.—ἐν τῷ ἰδίῳ x. εἰσῆλθε Vat. ἄπ. ἐν τῷ x. αὐτοῦ Sym. ⁴⁵ B. δὲ τὴν (αὐ)τοῦ x. φ. ἔ. Vat. οὐ τὴν x. φ. ἔ. B. Sym. Leo.—ἐντὸς δὲ τοῦ x. ὁ B. ἀκοιμήθη κατὰ κλειστὴν τοῦ β. ἐν τῇ x. Πεντακτίου φύλαξ τούτῳ ἐσόμενος Vat.

λετες ἐξήλθεν· ἐνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλισκια-
 νός· τῇ καλεῖσσι τοῦ βασιλέως· καὶ Πεντάκιος
 ὑπνώσας ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνά-
 τιος δὲ κοιτανίτης, ἀπελθὼν τοῦ κλεισίου· τὴν θύραν
 τοῦ κοιτῶνος, εἶρε εἰστραμμένην καὶ ἀπογνοῦς
 ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς κλίνης· τῶν τὰς τρίχας αὐτοῦ.
 Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπὸ (τοῦ) σίνου ὑπνῷ θανάτου
 παρακλήσιω κοιμωμένου, ἀθρόως· ἐλθὼν Βασι-
 λεως· μετὰ καὶ ἑτέρων τὰς θύρας ἀνέφην· καὶ
 ἔμφοδος· ἐξελθὼν Ἰγνάτιος ἀντίπικτε Βασιλείω
 τοῦ μὴ εισελθεῖν. (Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος, διὰ τῆς
 τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην
 τοῦ βασιλέως, ἐκρατεῖτο παρὰ Ἰγνατίου· ἀντι-
 πίπτουτος αὐτῷ)· ἔξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεύς. Ἰω-
 ἀννης δὲ ὁ Χάλδος παρευθὶ μετὰ τοῦ ξίφους δοῦς
 τῷ βασιλεὶ ἀπέκοψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃ δὲ
 Παρωδίτης ὁ ἀπελάτης (ὁ Πέρσης) τὸν Βασιλισκιανὸν
 ζῆται τρώσας ἔρριψεν αὐτὸν ἀ(187^b)υθεν 750^ακῶτω.
 Μαρριανός δὲ καὶ Βάρδας, ὁ πατὴρ Βασιλείου τοῦ
 βραϊκτορος, καὶ Συμβάτιος, ὁ ἀδελφὸς Βασιλείου, καὶ
 Ἀσυλαίων ἐξ ἀδελφῶν Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος
 ὁ Τοξάρης· Ἰσταντο πρὸς φυλακὴν ἐξωθεν. Καὶ
 οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαὴλ ἔργων τὰ γινόμενα.
 Συναθροισθέντες (ὅτι) οἱ μετὰ Βασιλείου συνεθυ-
 λαιόντο. Ἀσυλαίων δὲ ἔφη πρὸς Βασιλείον, (ὅτι)
 « Εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ἀλλὰ ζῶντα
 αὐτὸν εἶσαμαν, καὶ (ἰὰν) τῆ, τί ἀπολογησόμεθα; »
 Καὶ χαρίζομενος Βασιλείω ὅπιστρέφας (εἶρε
 Μιχαὴλ χεῖρας μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ
 τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλώως ἐπηξε κατὰ τῆς καρδίας
 φεῖς· ἐνεκαυχᾶτο πρὸς Βασιλείον ὡς ἀνδραγάδημα
 μέγα πεπονηκώς.)
 (55) Κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσῃ, συνα-
 θροισθέντες κατήλθον· μᾶλλον καὶ τοῦ περάματος·
 (καὶ διαπερῶσαντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον· Εὐλόγιος
 τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον ἀραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρρί-
 νη;)· καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους ἦλθον μᾶλλον·

A autem cubicularius ad januam cubiculi obserandam
 progressus, confusam reperit. Quare in despe-
 rationem ductus, capillos sibi vellens, in lecto se-
 debat. Imperatore vero somnum mortuam proximi-
 mum obdormiente, derepente Basilius cum aliis ad-
 venciens januas aperuit : tremefactus Ignatius in
 adversum obstitit, ne Basilius intraret. Petrus au-
 tem Bulgarus sub Basilii axilla irrepens, et ad im-
 peratoris lectum penetrans, ab Ignatio vires adver-
 sas opponente detentus est, ex quo somnus imperato-
 ris solutus. Joannes vero Chaldius plaga gladio inflicta
 manus ejus abscedit, Jacobitzes vero et Persa Basi-
 liscianum ense vulneratum e lecto in pavementum
 deturbarunt. Marianus autem, et Bardas pater Basi-
 llii rectoris, et Symbatius, Basilii frater, et Asulæon,
 ejus gener, et Constantinus Toxaras stabant foris in
 excubiis : ita ut domesticorum nullus, quæ cum
 Michaelo gerebantur, resciret. At conjurati cum Basi-
 lio collecti consiliabantur ; Asulæon Basilio dixit :
 « Licet manus ejus præsciderimus, vivum tamen
 reliquimus ; si superfuero, quam defensionem habe-
 bimus? » Mox Basilium promeriturus intro regres-
 sus, Michaelẽm præcisus manibus de Basilio misere
 conquerentem et in lecto jacentem reperit, et
 districtum gladium in imperatoris cor crudeliter
 adegit, et intestina ejus discidit : reversusque ad
 Basilium gloriabatur, quasi facinus egregium
 patrasset.

καίμενον ἐλατινολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ
 τοῦ βασιλέως, διασχίσας τὰ ἔγκατα αὐτοῦ (καὶ στρα-
 μέγα πεπονηκώς.)

C Tempestate autem in mari exorta, una conve-
 nientes ad fretum, illudque trajicientes, ad Eulogii
 Persæ ædes descendunt, eoque assumpto, ad
 Marinæ deflexerunt : mureoque consensu, ad pala-
 tium usque venerunt. Erat porro tabula obturans

Varis lectiones et notæ.

Βασιλισκιανὸς ἐν τῇ κλ. Πεντακίου ὑπ. ed. ὑπνώσας ἐν τῇ κ. Πεντακίου Sym. Len. — τοῦ κοιμωμένου πρὸς παραφ. ἀ. Syn. — τοῦ κλ. τὰς θύρας ἄλ. Vat. ἀπ. κλ. αὐτοῦ τὴν θ. — τοῦ κ. Sym. — αὐτὴν Sym. — τὴν κλειν Vat. — ἐπὶ τῆς κλ. ἔ. Vat. — τὰς αὐτοῦ χεῖρας (sic) ἐπὶ τῶν Vat. — β. εἰς ὑπνον βαθὺν ἐκ (ὀπό ed. ἐξ Sym.) τῆς μέθης κατενεχθέντος· Vat. — παρακλή. cod. παρακλήσιον ed. ὑπνον θανάτῳ παρακλήσιον Leo, Sym. — θανάτ. cod. — Β. ἀθρόον ταῖς θύραις ἐπίσθη καὶ ἄλλους ἐπαγόμενος· ταύτας ἀν. Vat. ἀθρόον Sym. ἀθρόως cod. — ἑταίρων Sym. — καὶ ἔ. ἐξήλθεν ἀνθιστάμενος τῷ Β. μὴ ἔ. Sym. ὃ δὲ Ἰ. περίτρομος; ἔ. τὸν Β. τοῦ ἔ. διεκώλων Vat. — ὃ δὲ Β. Π. ὀπό τὴν μασχάλην Β. Vat. Πέτρος — αὐτῷ om. Sym. — ὤρμησε Vat. — ἐκρατήθη Leo, ὃν ὁ Ἰγνάτιος κατασχὼν καὶ ἀντιμαχόμενος· πρὸς αὐτὸν, τὸν βασιλέα ἀφύπνισεν Vat. — καὶ Leo. — Ὁ δὲ χ. Ἰω. παραυτικὰ ξίφει πλῆξας τὸν βασιλέα ἀμφὼ τῷ χεῖρει ἀπ. Vat. καὶ παρευθὶ Ἰ. ὃ χ. κόπτει τὰς χ. ἀ. Sym. — αὐτῷ Leo. — Ἰ. δὲ καὶ ὁ Π. Leo, ὁ Π. om. Vat. Sym. — Πέρσης Vat. — τρώσαντες ἔρριψαν Leo cf. Basilii c. 2 ubi ipse Georgii continuator Jacobitzes ab Apelate filio Persis distinguit. — ἔ. τὸν Β. ἀνελὼν κ. ἀπερ. Vat. — αὐτὸν om. Sym. — τὸν δὲ λοιπὸν ἰσταμένον ἔξω πρὸς παραφυλακὴν, ἐπὶ ἀμφοτέροις ἠνώθησαν, Ἀσυλαίων ἔφη Sym. Πρὸ τῶν θυρῶν δὲ φυλάττοντες Ἰ. Μ. καὶ Β. ὁ τοῦ Β. π. καὶ Σ. ὁ τοῦ Β. ἀδελφός καὶ Ἀ. ἔ. αὐτοῦ καὶ ὁ T. Vat. — οἱ ἀδελφοὶ cod. — Ἀσυλαίων cod. et Vat. — οὗτος Leo. — ὃ. οὖν Vat. — τὸ γεγονός· ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ οὗτοι συνελθόντες ἔδ. τὸ πρακτικόν Vat. — ἔδ. om. ed. — Βασιλείου — πρὸς· ex homoioteleuto om. cod. et Leo. — π. Β. ἔφη Vat. — Ἀσυλαίων cod. hic et infra. — ὅτι om. Sym. — τοῦ Μ. ἔξεκ. Vat. — ὅμως ζ. Sym. ἀλλ' οὖν ζ. Vat. ἀλλὰ om. Leo — τοῦτον Vat. — ἰὰν — Βασιλείω om. Vat. χ. P. om. Sym. — ὁ Χάλδος Leo. — εἶρε — ὃ δὲ om. Sym. — τὸν Μ. ἐπὶ τῆς κ. ἔρριμμένον, ἐκκεκομμένον τὰς χ. καὶ οὐκ ἐπιτρέψας ἀπολοφωρῶμενον καὶ τὴν ἀνηλεῆ καὶ ἀπιστον γνώμην Β. αἰάζοντα Vat. — δὲ ἀμειλικτον ἔχων ψυχὴν γ. τὸ ξ. κ. τοῦ στήθους ὄθησε τοῦ Μιχαὴλ καὶ διέσχισε τὴν γαστέρα ἀ. καὶ τὰ ἔ. Vat. πῆσσει τὸ ξ. κ. τῆς κ. τοῦ κ. τοῦ β. καὶ διαγείει τὰ ἔ. ἀ. Sym. — καὶ ἐπιστ. ἔγαυρία π. Β. ἐγκανυώμενος οἷά τι μ. καὶ γενναίον καταπραξάμενος δ. Vat. om. Sym. — Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς διὰ τάχους εἰ; τὸ βασιλείον εισελθεῖν Vat. — Ἐπεὶ δὲ βραίω ἀνέμῳ π. θάλασσα ἐκυμαίνετο μ. τοῦ π. κ. περὶ ἦ Vat. — ἦλθον κ. τοῦ π. Sym. om. καὶ διαπ. — Μαρρί- νη; — κακισθὲν δ. τὸν δ. Ε. τοῦ Π. κατάλαθον καὶ τ. προσλαβόμενοι μᾶλλον τὸν Μ. παραγέοντο Vat. — καὶ διὰ τοῦ τ. ἀ. τὸ καλῆτιον κατέλαθον Vat. — ἔως Sym. — Ἐπεὶ δὲ π. ἐτυχε τὸν τοῦ τ. περιδρόμον

murum, quam Basillus manutentis comitibus duobus impacta calce confregit, et ad portam palatii penetravit. Tum Eulogius Persa patria lingua Artabasso hetæriarchæ locutus est, ut « Michael gladio interiiit, atque: Aperi, Inquit, imperatori.» Artabassus ad papiam contendens, sublati vi ab eo clavibus, Basilio aperuit. Intro receptus Basilius palatii claves tulit, et Gregorium Philemonis dictum papiam manē instituit. Confestim vero ad Sanctum Mamantem misit, et Eudociam cum multo apparatu in palatium intulit: misso etiam Joanne præposito Decapollitissam ad proprios parentes retulit; Paulo quoque cubiculario, ut Michaelē sepeliret, mandavit. Illuc ipse profectus dextri equi quo vehabatur stragulo involutum comperit, et viscera foris pendentia: feminisque lamentatricibus et luctus pompam super eo celebraturis, matreque, et sororibus advocatis, in naviculam impositum ad Chrysopolis monasterium trajici præcipit, ibidemque tumulo conditum sepeliri.

μῆνα· εὐρε δὲ ἐκεῖ) θρηνοῦσας 752 (καὶ ἐλατινολογουμένους 60) ἐπ' αὐτῷ τὴν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς 61 αὐτοῦ 62· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιαρίον διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυστοπόλεως (καὶκεῖ αὐτὸν ἐνταφιάσα; 63 εἶθαφε 64.

V. Regnum Basiliæ Macedonis.

Basilius una cum Michaelæ annum unum et menses quatuor imperavit, et undeviginti solus; præfecto vero, et Mariano Petronæ filio, ad forum convenire, et imperatorem solum coram omni populo renuntiare jussit.

Exercitum porro in Michaelis parricidas a Deo vindictam, et quæ singuli temporibus diversis passi fuerint, referre operæ pretium duxi. Jacobitzes quidem inter venandum una cum imperatore ad

Α τοῦ παλατίου· πλὴξ δὲ ἦν περιφρόσσοσα 751 τὸ τεῖχος· καὶ κρατήσα; Βασιλεῖο-δύσφρων μετ' αὐτοῦ (δυντων) 76 καὶ λακτίσας κτεάεζε τὴν πλάκα, καὶ εἰσήλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ Ἀρταβάσδω 77 ἱταρι-ἀρχῆ ὡς « ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐταλσύτησε, καλ' ἄνοιξον τῷ βασιλεῖ 78. » Καὶ ὁ Ἀρταβάσδος, εἰσδραμῶν πρὸς τὸν παπίαν 79 καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, διήνοιξε: (τῷ βασιλεῖ 80). Καὶ γενόμενος ἐνδοθὼν Βασιλεῖος ἤρα τὰς κλεῖς τοῦ παλατίου ἐπὶ χεῖρα; 81 καὶ τῇ ἑωθεν Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ 82 Φιλήμονος ἐποίησε παπίαν· παρευθὺ δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσῆγαγεν 83 Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγερος μετὰ δόξης; πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. Ἀπέστειλε 84 δὲ καὶ Ἰωάννην κραιπόσιτον τοῦ ἄρα 85 τὴν Δεκαπολίτισσαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀπαγαγεῖν. (Ἀπέστειλε δὲ) 86 καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι; 87 Μιχαὴλ· καὶ ἀπαλθῶν εὗρεν αὐτὸν ἐντατυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι 88 τοῦ δεξιοῦ ἱππου οὗ ἤλαυεν (καὶ τὰ 89 ἔγκρατα αὐτοῦ ἐξω ἐκκρεμά-μενα· εὐρε δὲ ἐκεῖ) θρηνοῦσας 752 (καὶ ἐλατινολογουμένους 60) ἐπ' αὐτῷ τὴν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς 61 αὐτοῦ 62· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιαρίον διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυστοπόλεως (καὶκεῖ αὐτὸν ἐνταφιάσα; 63 εἶθαφε 64.

Ε'. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοσ.

85 Βασιλεῖος ἐβασίλευσε μετὰ Μαχαὴλ ἔτος α' 86 (καὶ) μῆνας 8 καὶ ἴσους 87· προσέταξε 88 δὲ τῷ ὑπάρχῳ (καὶ) Μαρριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ (ἀνελεῖν ἐν τῷ φόρῳ) καὶ ἀναγορεύσαι; 89 αὐτὸν (μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον) βασιλέα 90.

С (2) 91 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμενη γράψαι; (τὴν) παρὰ (τοῦ) Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τὸν Μιχαὴλ διαχειρισμένους (καὶ ἃ πέπονθεν ἕκαστος αὐτῶν (ἐν) διαφόροις καιροῖς). Ὁ μὲν οὖν Ἰακωβίτζης κυνη-

Variæ lectiones et notæ.

διαφ. δυοὶ ὁ Β. τῶν μετ' ἄ. ἐκτέρῃ χειρὶ προσεβασθεῖς (sic) λῆξ ἐναλλόμενος τὴν π. κ. καὶ μ. τῆς τεῦ π. πύλης εἰσήλθοσαν Vat. π. δὲ ἦν φ. τὸ ε. Sym. 77 ὄντων om. Sym. 77 τῷ ε. Ἄ. τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἐλ. ὡ; ξ. μὲν ἀνήρηται Μ. Βασιλεῖος δὲ ἐληλ. τῆς βασιλείας κρατήσων Vat. 78 τὸν βασιλέα Leo, τὸν Βασιλείου Sym. — Ὁ δὲ Ἄ. δραμῶν Sym. Ὁ δὲ εἰσδρ. Vat. 79 καὶ τοῦ παπίου βίᾳ ἀποσπάσας τὰς κ. ἀνώριξε Vat. 80 τὸν Βασιλείου Leo, om. Sym. — ὅς εἰσελθὼν κατέσχε τὰς κ. καὶ ε. προβάλλεται π. τὸν τοῦ Φ. Γρ. καὶ ἐν τῷ ἁγ. Μ. ἀπ. τὴν τοῦ Ἰ. Ἐ. μ. δ. π. ἐν τῷ π. ε. Vat. 81 Ταῦτα δὲ γέγονε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ [στέρ] ἔτει καὶ νυκτὸς τρίτης ὥρας, ἐπινεμήσεως α' καθ' ἣν ἐπιφώσκουσαν εἶχεν ἡμέραν θίκαλας τῆς πρωτομάρτυρος; Sym. 82 ἐπ. τοῦ om. Vat. 83 εἰσάγει Ἐ. τὴν τοῦ Ἰγγηρος Sym. 84 Ἰω. δὲ πρ. ἐξασ. ἄρανα τὴν Δεκαπολίτισσαν τοῖς ἰδίοις ἀποκαταστήσαι γονεῦσι Vat. 85 ἀπαγάγοι Sym. om. ἀπαγ. 86 ἀπ. δὲ om. Sym. 87 κηδεῦσαι τὸν Vat. — ὅς παραγενόμενος ε. Vat. 88 ἐν τῷ σ. τοῦ δ. i. ὅν ἐν τῷ τετρώρῳ αὐτὸς ἤλαυεν ἄραματι ἐντ. Vat. 89 καὶ τὰ — ἐκεῖ om. Sym. — οἰκτρῶς· τὰ δὲ ε. Vat. — ἐξωθεν Leo. — ἐκκρεμμένα χαμαὶ Vat. — εὗρες Leo. — κατέλαβε δὲ θ. Vat. 90 καὶ ἐλ. om. Vat. — καὶ τὴν Leo. 91 καὶ τὴν ἀδελφὴν ἄ. Sym. — καὶ τὰς ἄ. δ. Vat. 92 καὶ ἐπολοφυρομένης ἐλατινῶς Vat. — καὶ ἐλατινολογουμένης αὐτὸν Sym. — πλοιαρίῳ οὖν τὸ σῶμα ἐμβάλλων ἐν Vat. 93 κ. ἄ. ε. om. Vat. Sym. — ἐνταφιάσαι ed. 94 Ταῦτα δὲ γέγοναι κατὰ τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ [στέρ] ἔτει καὶ νυκτὸς τρίτην ὥραν ἐπινεμήσῃν πρώτῃν προβιδασθέντι, καθ' ἣν ἐπιφώσκουσαν εἶχεν ἡμέραν θ. τῆς πρ. Vat. e Symeonē. 95 Ὁ δὲ Vat. 96 Τῷ [στέρ] ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ὡς 7 ἔθ. Β. — ὁ Μακεδῶν ed. Sym. qui plura adiungit de Basiliæ origine. — καὶ om. Sym. Vat. 97 Μονοκράτωρ δὲ γενόμενος τῷ ἐπ. διεκλεύσατο ἐν τῷ φ. ἀνελεῖν τὴν ἀναγορεύσειν τοῦτο ποιήσασθαι· καὶ οὕτως ἀνηγόρευτο Vat. — ὑπάρχῳ Leo Sym. 2. — καὶ om. ed. Vat. Sym. 98 ἄν. ἐν τῷ φ. εἰ μ. π. τοῦ λαοῦ om. Sym. 99 Ὀρῶφας δὲ τοῦ πλωτῆρος στρατοῦ (στρατηγός Sym. 2) ὑπάρχων τότε (χρηματίζων καὶ Sym.) καθηγεμῶν, συνεῖς τὸ πραχθὲν παρὰ Βισαλείου, φιλοδέσποτον τὸ ἄμα (καὶ φιλοδέσποτο; ὦν Sym.) πρὸς ἐκδίκησιν Μιχαὴλ βασιλέως ἐκεκίνητο (κεκίνηται Sym.) Οὗ τῷ αὐτοκράτορι ἐσημανθέντος, τούτων μετακαλεῖται (τ. μ. ὁ αὐτοκράτωρ Sym.). — Καὶ τὰ μὲν πρῶτα λόγοις αὐτὸν (αὐτῷ Sym.) ἐπυθρίστοις ἐπαπειλεῖ, ἔπειτα ἀποδοχῆς ἀξίοι ἄ. ὅ. ὦν ὑπὲρ δεσπότου τοιαῦτα τετολιμῆκναι προήρητο (προήρηται). Ἀλλὰ δὴ καὶ χρόνου προδοτικότητος, ἐπ' αὐτῷ τοσοῦτον πεπληροφόρητο (πεπληροφόρηται Sym.) ὥστε καταλιμπάνειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐξίῳν κατ' ἐχθρῶν Vat. 99 Ὅπω; τὸν βίον κακῶς κατέφλουσαν οἱ συναράμενοι Βασιλείῳ πρὸς τὴν σφαγὴν. Τοῦ δὲ συναραμένου τῷ βασιλεῖ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐγγχείρησιν ὅλα μετήλθε δικη καὶ οἷος ἕκαστος; κακοῖς συνεκώρησεν (ἀναγκ. ἡγ. ?) Vat. Ἄ. δὲ ἐστὶ καὶ π. ὅ. γ. ε. ε. τ. τὸν Μ. δ. γρ. Sym. 3. 1 καὶ Leo et Sym. τὴν, τοῦ εἰ καὶ — καιροῖς; om. Sym. 90 μὲν γὰρ Ἰ. Vat. Ὁ μὲν Ἰ. Leo. — τῷ βασιλεῖ ἐν τῷ Φ. συγχ. Vat.

γῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Φιλοπατίῳ, τοῦ Ἰφιφους αὐτῷ ἐκπεσόντος, κατελθὼν τοῦ ἵππου, ἄραι αὐτό, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος· τῇ 753 γῆ ἵπιθῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑτέρου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλῃ, θρονηθεὶς ὁ ἵππος διέστυραν αὐτὸν, καὶ εἰς φάραγγα καὶ βοθύνους διαλθὼν τοῦτον μεληθὼν διέσπασεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος, στρατηλάτης γεγωνὼς ἐν Χαλδίῃ καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως· μελετῶν (188^α), προστάξει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀνδρόνου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξάδελφος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ (ᾧ ἐκώνυμον τοῦ Χαρτοφύλακος¹⁰, ὡς) ἀκηγῆ· καὶ ὠμὸς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ ὢν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνηρέθη· οὗς ὁ βασιλεὺς κρατήσας καὶ μεληθὼν κατακόψας κατέκασεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ Ἀπαλάτης ὁ τοῦ Πέρσου σκωληκώθρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη¹¹. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξάρης εἰς Κιβυρβαίωτας¹² σπαθοκοπηθεὶς τελευτᾷ· [καὶ Μαριανὸς, ὁ καὶ ὑπὸ σκωλήκων¹³ καταβρωθεὶς τελευτᾷ].

(3) Ὁ δὲ βασιλεὺς, προελθὼν ἐν τῇ¹⁴ ἡμέρᾳ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων, ἐν τῇ προελθούσῃ εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἐβάπτισεν Στέφανον τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ἀγαγὼν¹⁵ δὲ ἵππους 754 λευκοὺς μετὰ ἄρματος, ἐκάθισεν¹⁶ ἅμα τῇ Αὐγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος Βαάνης σὺν αὐτοῖς βασιλεύων¹⁷ τὸ παιδίον μέχρι τοῦ παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατεῖαν ἐν τῇ ὁδῷ¹⁸.

(4) Ἐγένετο δὲ σεισμὸς [τῇ ἑορτῇ] τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου (μέγιστος ὥστε τὴν γῆν σεισθαι) ἐπὶ μ' ἡμέρας (καὶ μ' νύκτας). Ἔπεσε δὲ τότε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ζώου τοῦ φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐκκλησία ἣ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκείσε τελευτήσασιν. Λέων δὲ ὁ φιλόσοφος, τυχὼν ἐκεῖ¹⁹, ἔλεγε τοῖς ψάλλουσι καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκείσε ἐξέλθειν τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ μὴ²⁰ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες.

A Philopatim gladium in terram lapsum levaturus ex equo desiliit: cunisque pes ejus terram nondum attingisset, altero in pensili scandula retento, perterritus equus, arrepto cursu per valles et præcipitia traxit, et membratim discerspit. Joannes Chaldus pariter exercitus dux in Chaldia constitutus, quasi contra imperatorem machinaretur delatus, imperatoris jussu ab Andrea militiæ magistro palo affixus est. Imperatoris patruelis Assylico ab ipso in proprium suburbanum nomine Chartophilam relegatus, ut crudelis et inhumanus in domesticos, nocte ab ipsis gladiis confossus interiit: eos apprehensos et membratim concisos ad Amastriani imperator combussit. Apelates Persa a vermibus corrosus vitam amisit. Constantinus Toxaras apud B Cibyrræotas gladiis comminutus periit. Marianus, imperatoris frater, uno e pedibus contrito, vermium esca effectus, moritur.

ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, τὸν πόδα¹⁶ συντριβεῖς¹⁷

Porro imperator Natalitiorum Christi die celebri processu apparatu ad Magnam Ecclesiam profectus, Stephanum filium suum baptizavit, et equis candidis ad currum junctis, cum Augusta in eo sedit. Baanes autem præpositus una cum eis ad palatium usque puerum gerebat, imperatore per viam nummiorum manus spargente.

Iugens autem sancti Polyucti festo terræmotus exortus est: adeo ut diebus quadraginta et noctibus totidem terra concuteretur. Decidit tunc equi ad forum positi sphaera, et sanctissimæ Dei Genitricis ecclesia quæ dicitur Sigma adeo ut cuncti ad psallendum coacti opprimerentur. Leo vero Philosophus ibidem forte repertus cantoribus et reliquis hinc stantibus ut ab ecclesia discederent monebat. Illi vero minime acquiescentes, eodem simul fine perierunt. Ipsa

Variae lectiones et notæ.

κ. μ. τοῦ β. καὶ τοῦ ξ. αὐτοῦ Sym. ὁ ἐπὶ ὠρμησε κατελθεῖν καὶ ἀ. ἀ. πρὶν τὸν ἑτερον τῶν ποδῶν προσαιρεσθῆναι τῇ γῆ, ὁ ἰ. διαφ. συνήρπασεν ἀ. καὶ κατεσ. φάραγγι καὶ πέτραις καὶ λόχμαϊς καὶ κατὰ μ. δ. Vat. καὶ αὐτοῦ μέλλοντος κατελθεῖν εἰς τὸ ἀ. αὐτόν, ὁ πους ἀ ἐν τῇ σκ. ἐκρατήθη, καὶ θ. ὁ ἰ. ἐσ. ἀ. κατὰ φάραγγων καὶ κρημνῶν καὶ μ. κατέκοψεν Sym. ὁ ἄρας ed. Sym. ὁ φάραγγα Leo. ὁ Χαλδίῃ· γενόμενος ἐπὶ κ. τοῦ β. ἐμελέτησε. φωραθεὶς ἀν. Vat. X. γεν. ἐπὶ κ. β. μελετῶν ἐφωράθη, ἀνεσκολοπίσθηται π. Ἀ. στ. Sym. ὁ Ἀουλιῶν δὲ ὁ τοῦ β. ἐ. βασιλικὴν ὑποστάς ἀγανάκτησιν καὶ ἐν πρ. ἀ. ἐ. ὑπὸ ἰδίῳ δ. μ. ἐν ν. ἀν. ὦ. πρὸς αὐτοὺς διατεθειμένος Vat. ὁ ἀδελφός Sym. — παρὰ τοῦ βασιλέως Leo, Sym. ὁ ᾧ — ὡς οἱ. Sym. ὁ Χαρτοφύλακον Leo. — ἀπ. ὢν καὶ ὦ. Sym. — πρὸς Leo, Sym. — ἀ. δ. Sym. ὁ ὦπ' Sym. — οἱ καὶ ἐν. τ. Ἀ. πύρρ. παρεδόθησαν Vat. οὗς κρ. ὁ β. καὶ μ. κ. ἐν τ. Ἀ. ἐκ. Sym. ὁ δὲ τοῦ Π. Ἀ. Vat. — Πέρσης Leo. ὁ τὴν ψυχὴν ἀπέρρηξεν Sym. κακῶς ἐτελευτήσας Vat. ἐν Κιβυρβαίωταις γενόμενος Vat. — M. δὲ ὁ τοῦ β. ἀ. Vat. ὁ τοῦ ποδὸς Vat. τῶν ποδῶν Leo — συντριβέντος; Vat. ὁ ἐκ τοῦ ἵππου πεσὼν καὶ τοῦ ποδὸς σκηνέντος Leo, ὡς ἐκ τοῦ ἰ. κατέπεσε Vat. ὁ σκώληξι τ. Leo, καὶ σκώληκος ἐκ τῆς σήψεως ἀναξίσαντος ἐν ὁδῷ τὸν βίον τελευτᾷ. Καὶ οὕτως μὲν ἡ δίκη τοὺς τὸ μῖσος καταπραξαμένους μετήλθεν, ἵνα γνῶσιν ἀνθρώποι ὡς ἐφορᾷ τις πρόνοια τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἀνεπίσκοπα πάντη καὶ ἀπρονοήτα τὰ ὄντα ὁ καταλιμπάνεται Vat. ὁ τῇ τῶν χυ γενεθ. ἡ ἐν τῇ μ. π. ἐκκλησίᾳ, τὸν ἀ. ἐδ. Στ. καὶ (ἐκ) τῆς ἐκκλησίας ὑποστρέψων ἄρματος ἐπέβη λ. ἰ. ὑπαγευμένους ἔγοντες Vat. De Photio patriarcha h. l. nihil ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν χυ γένωνον προελθούσας γενομένης βαπτίζεις ὁ β. διὰ Φωτίου Στ. τὸν υἱὸν ἀ. ἐν τῇ μ. ἐ. Sym. ἀ. ὁ γένωνον Leo. ὁ σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἡ Αὐγούστα καὶ πρ. Β. τὸ π. β. Vat. ὁ ἦν Leo. ὁ Ὁ δὲ βασιλεὺς μ. τοῦ π. ὑπατείας ἐρρήπιτε τῷ λαῷ Vat. ὁ 869. ὁ Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ ἐπὶ Βασιλείου καὶ ἡ τοῦ Σίγματος ἐκκλησία πεσοῦσα πάντας κατέκασεν. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ ἀ. Π. σ. γέγονε μ. καὶ ἐξέτεινε μέχρι μ' ἡμερῶν· ἐν τε νυκτὶ ὁμοίως καὶ ἡμέρᾳ ἡ γῆ διέσειτο, ὅτε καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος σφ. τοῦ ἐν τῷ κίονι τοῦ φ. ἱσταμένου καταπ. καὶ ἡ τῆς θ. π. θ. ἐ. τοῦ Σ. ἐν ἡ πάντες; οἱ ψάλλοντες συνεχώσθησαν Vat. — Τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀ. Π. γέγονε σ. Sym. οἱ μ. ὦ. τὴν γῆν σ. ὁ καὶ μ' ν. οἱ. ed. ὁ καὶ ἐπτῶθησαν πολλὰ ἐκκλησία, μεθ' ὧν καὶ ἡ ὦπ. Θεοτόκος; ἡ λεγομένη τῷ Sym. ὁ τ. ἐκεῖσε ed. ἐκείσε παρατ. Vat. — τ. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἐ. συνελθούσων Vat. παρῆναι πάντας ἐ. Sym. ὁ ᾧ μὴ π. ἐναπεπνίγησαν πάντες Vat. οἱ δὲ μὴ π. σ. π. Sym.

Philosophus ad columnam sub aliis structuris stans cum duobus aliis servatus est, neron alii quinque sub ambone forte sedentes.

Caterum imperatorem ad ecclesiam accedentem et jamjam sacrorum participem futurum, praedonem et homicidam, sacræque communionis indignum Photius patriarcha vocabat. Ille furore percitus Roman misit, et Romanis episcopis deferentibus, scriptam in eum sententiam obtinuit, eumdemque throno deturbavit, et Ignatium sanctissimum patriarcham secundo instituit.

Ex Eudocia vero Ingeris filia Alexander imperator natus est. Illic puer Basilii fuit legitimus. Imperator vero adversus Agarenos circa Tebricem habitantes armavit, et commissa pugna superatus est, renovatisque praeliis Romanos plures Agarenorum armis amisit. In illa autem imperatoris fuga Theophylactus. Abastactus, Romani qui deinde imperavit pater, imperatorem ab Agarenis ferme captum liberavit. Quem conquisitum imperator postmodum agnovit : plures enim imperatori dicebant : « Ego sum qui liberavi. » Ille vero, honore contempto, fundum imperatorium expetiit, quem et impetravit. Reversus in urbem imperator Christophorum generum in Tebricem misit, et maxima victo-

Α Αὐτός δὲ (δ⁶⁶ φιλόσοφος εἰς κίονα) ὑπὸ συστημάτων⁶⁶ σταθεὶς μετὰ⁶⁶ ἑτέρων δύο ἐσώθη, καὶ ἑταροὶ ε'⁶⁶ μίνοι ὑποκάτω τοῦ ἀμβωνος.

⁶⁵ (5) ⁶⁵ Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης, ἐλθόντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μέλλοντος αὐτῷ⁶⁵ κοινωνεῖν, τοῦτον ληστήν καὶ φονέα εἶπε καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας⁶⁵. Ὁ δὲ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἐν Ρώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ 735 Ῥωμαίων⁶⁵ ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου⁶⁵ ἐξίωσε, καὶ προσεβόησατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἄγιοις πατριάρχην ἐὸ θεύτερον.

⁶⁶ (6) ⁶⁶ Ἐγγυνηθή δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγγηρος Εὐδοκίας, οὗτος παῖς⁶⁶ γνήσιος ὢν Βασιλείου.⁶⁶ Ἐστράτευσε⁶⁶ δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν τῶν εἰς Τεβρικήν,⁶⁶ καὶ πόλεμον⁶⁶ συνάψας ἠετήθη καὶ πολλὰκις συμβαλῶν Ἀγαρηνοῦσιν πολλοῦς· τῶν Ῥωμαίων ἀπεβάλλετο. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ⁶⁶ τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀβαστακτος⁶⁶ ὁ πατήρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, διέσωσε τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν κρατούμενον· ὃν ἐπιζητήσα· ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα, καὶ εὐρῶν, καὶ γνωρῶσας (πολλοὶ⁶⁶ γὰρ εἶλεγον τῷ βασιλεῖ ὅτι· « Ἐγὼ »)· ὁ δὲ, τὴν τιμὴν ἀφείλες, τόπον βασιλικὸν ἠτήσατο, οὗ καὶ τετύχηκεν⁶⁶. — ⁶⁶ Ἰπποστράτης⁶⁶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ

Variae lectiones et notae.

⁶⁶ ὁ φ. εἰς x. om. Vat. ⁶⁶ ἐι συστημάτι Vat. συστημάτ. cod. συστημάτιον Leo. συστηματίου Sym.— σταῖς τὸν θάνατον ὑπεξέγραψε μ. καὶ ε. δύο καὶ ἄλλοι δὲ ε' ὁ. τοῦ δ. διεσώθησαν Vat. ⁶⁶ καὶ Sym. Vat.—ἑτέρων δύο διεσ. Leo. ⁶⁶ Ὁ Sym. ⁶⁶ 867. ⁶⁶ Τοῦ δὲ β. ἐν τῇ ε. ε. καὶ τῆς ἀρχάντου θυσίας μεταλαβεῖν βουληθέντος ὁ π. φ. τῆς θ. αὐτὸν ἀπέργε μεταλήψεως, ἀνδροφόνον ἀποκλῆνον καὶ λ. καὶ τῶν ἀρχάντων μυστηρίων ἐν. Vat. ⁶⁶ αὐτ. cod. αὐτὸν Leo? om. Sym. 6. ⁶⁶ Ἐφ' οἷς θ. ὁ Βασιλείος ἐκ Ρώμης ἐπισκόπους ἐλθεῖν παρεσέβασε τόμον ἐπιπερομένους τοῦ πάπα καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θ. τ. ἐξώθησεν Vat. ⁶⁶ Ῥωμαί. ἐπισκόπ. cod. Ῥωμαίον ἐπισκόπων? ⁶⁶ αὐτοῦ Leo, bis. — καὶ ἀναδιθάξει· πάλιν Ἰ. Sym. ⁶⁶ 871. ⁶⁶ Τῷ ε' αὐτοῦ ἔπει τῆς κγ' τοῦ Ν. μηνὸς ἐγ. Ἄ. β. ἀπὸ τῆς Ἰ. Ἐ. γ. π. τοῦ Β. Sym. 8. ⁶⁶ π. γνήσιος καὶ γν. Β. Leo. ⁶⁶ 872. ⁶⁶ Περὶ τῆς ἐκστρατείας Βασιλείου κατὰ τῶν ἐν Τεβρική καὶ τῆς γ' τοῦ ἠετῆς Vat. — Ἐκστρατεύει Sym. 8. ⁶⁶ ἐν τῇ Τεβρική— Α. Vat.— εἰς τὴν βρικήν cod. Τεβρικόις Leo, Ἀφρικήν Sym. ⁶⁶ καὶ πολέμους ed. Sym. πολλοὺς εἰς πάντας ἤτ. καὶ π. τῶν Ρ. δ. Sym. καὶ διαφόροις πολέμοις τούτους συμβ. ἤτ. καὶ π. τῶν Ρ. ἀπέβαλε Vat. ⁶⁶ φεύγοντα δὲ αὐτὸν ἐν τῷ πολέμῳ θ. διέσωσεν ὁ. Ἄβ. ὁ π. τοῦ μ. τ. β. Ρ. μικροῦ γὰρ ἐδέξασε τούτον ὑπὸ τῶν Ἀ. σχεθῆναι Vat. μέλλοντα δὲ κρατηθῆναι καὶ αὐτὸν τὸν β. θ. ὁ Ἄβ. δ. ὁ π. Ρ. τοῦ μ. τ. β. Sym. om. ἐν—τετύχηκε. ⁶⁶ Ἀβησι. Leo. ⁶⁶ Πολλῶν δὲ λεγόντων τῷ β. ὡς αὐτὸς εἶη ἕκαστος ὁ τούτον διασωσάμενος, ἕκινος ἐξήτει (sequenti legi non possunt) ἐν τῷ τῆς διωξίως ἀναφανέντα καιρῷ, καὶ δὴ γνωρῶσας τὴν Θεοφύλακτον ἐμελεῖς τούτου τιμῆς ἀξίου· ὁ δὲ ταύτην ἀποσιτάμενος, τ. ἀπὸ ἀποχωρισθῆναι ἠτήσατο οὗ καὶ ἐπίτυχεν Sym. ⁶⁶ ἐπίτυχεν Leo. ⁶⁶ Περὶ τοῦ Ἀνδρίου τοῦ Ἐκίου, δς κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν ἐξελθὼν εἰς αὐτοὺς ἠφάνισεν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν Ἀγαρηῶν ὄφρυς ἐκορύσσετο, ὡς μέχρι τῶν Μελιχίτων ἐλάσαι στρατὸν, Ἀνδρίαν ἐνὶ στοχασάμενον (στοχασάμενος) ὁ βασιλεὺς, ἄνδρα πολύφρονα καὶ πολυκαιρίας μετέχοντα, οὗχ ἤτεον δὲ καὶ ἀνδρεία, κἀν ἐπεκίχυπτο, καθὼς ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια παρεγύμνωσεν. Οὗτος Σκυθῶν ἑσπερίων ἐξυμνητο, ὑποστράτηγον δὲ τούτου τοῦ κατὰ (τὸ Gen. 115,5) Ὀφίκιον προσιθῆσι θέματος, δς τοῖς πολεμοῖσι παρεμβάλων μεγίστην εἰρήσασατα νίκην. Διὰ τοῦτο μετὰ γε πατρικίτητος (πατρικίτητα Gen.) τῆς τῶν σχολῶν (εὐμορεῖ κυριότητα Gen. Coui. 50, Cod. 216,17)· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιέληπτο μάγιστρος. — Ὁ δὲ Χρυσόχειρ σὺν Καρβία καὶ Καλλίστῳ πλείστα (πλείσται cod.) κατὰ (κατὰ Gen.) Χριστιανῶν (Χριστιανοῖς Gen.) τεκτηνάμενος ὡς καὶ ὁ τούτου πατήρ καὶ μέχρι Νικομηδείας καὶ Νικαίας διελθὼν, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς τὸ τῶν Θρακησίων θέμα μέχρις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κατήχθησεν, οὗτινος τῷ ναῦ [οἱ] σὺν αὐτῷ ἐντυχόντες εἰσῆγαγον τὰ ἄλογα αὐτῶν, ἐθ. (ἔθεν), γράμμασιν εἰρηνικοῖς χρησάμενος πρὸς αὐτὸν δὲ (δὴ ὁ βασιλεὺς οὐ πείθε· συνθέσθαι τῇ εἰρήνῃ.) Ὁ δὲ αὐτὸς Χρυσόχειρ ἐν τῷ τῷ Χαρσιανῷ θέματι εἰς Ἀγράνας εἰσῆχθηται, εἰς τὸ Σίθωρον [δὲ ἵ] δομῆστικος· καὶ τοῖς στρατηγέταις τῶν τῶ Ἀρμενικῶν καὶ Χαρσιανῶν προσέταξε διεπιπῶν· « Ἀρατε τοῦς ὑπὸ χεῖρα ὑμῶν ἀρχοντας καλλιπτοῦς δυτας καὶ θαπῆνας ὡσεὶ ἡμερῶν δύο καὶ δέκα, καὶ παρατρέγετε τὴν Χρυσόχειρα. » Ὁ δὲ Χρυσόχειρ ἀπελθὼν νυκτὸς πρὸς τὸν Βαθυρρύσκα ἐσῆχνησε κάτω· οἱ δὲ στρατηλάται· εἰς τὸν ζυγὸν προσανέθησαν καὶ ἠλίσθησαν εἰς τινα τόπον ὀνομασμένον Ζωγολήκων· οὗτος γὰρ ἔστιν ἐκ πετρῶδους συμπήξεως [δυσανάστατος; ἐν φ ἕλη πολυδενδρος πέφυκεν Gen. 121,16-125,9 cf. Coui. 41.]

Τῶν οὖν στρατηλατῶν ἕκαστε σκηνωσάντων, φιλονεικία τις ἀνέκυψεν ἀνδρική. τῶν ἀρχόντων ἀλλήλους ἀντιριζόντων, τίνας ἀν εἶναι (εἶεν) κρείττους, ποτέρων (πότερον) οἱ ἀπὸ τῶν Ἀρμενικῶν θέματος ἢ τοῦ Χρисиανοῦ (Χαρσιανοῦ) ὄρμηται. Τῶν οὖν Χαρσιανῶν φιλονεικούντων τὰ πρῶσιβια αὐτοῖς ἐπι-

⁶⁶ Ἰπποστράτης δὲ τοῦ βασιλέως Sym.

πόλει, ἀπέστειλε 756 Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ A rta potitus, locum vastavit, et ad solium usque in Tiberi κη 66, καὶ νίκην μεγάλην ἐποίησε 61 καὶ ἐπέβησε ταύτην καταστρέψας; ἕως ἰδάρου; 66.

757 (7) 66 Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης ἐποδόμησεν ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐμπόριον Σατύριου 67 περικαλλῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατέλλοντος, 68 καὶ μὴν 69 πεποίηκεν ἀνδραίαν, ἐνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπείκειται.

Ignatius autem patriarcha ecclesiam insignem ad Saturni Emporium sub Orientis archistrategi nomine constructam virorum effecit monasterium, ubi corpus ejus depositum est.

758 (8) Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως 66 ἀποστειλάσῃ πρὸς τὸν βασιλέα δὲ ὑπόμνησίν τινα μ' ἔριον ἐντα αὐτῆς 61 ἀνθρώπων, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, οὗτι 62 « Τίς ἔχει 63 τὴν κυρίαν σου; » Ὁ δὲ εἶπεν 64. « Ὁ Νεατοκομίτης. » Παρευθὺ 65 δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστειλάς ἤγαγεν αὐτὸν καὶ τύψας ἀπέκρινε 66 καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν. Ὁσαύτως δὲ καὶ Προκόπιον (188b) τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ ἀποστειλάς; ἔτυψε τὴν Θέκλαν, ὅς

Thecla vero imperatoris sorore ad imperatorem hominem quemdam animo simplicem cum suppliri libello mittente interrogavit eum imperator : « Quis dominam tuam habet! » Respondit ille : « Neatocomites. » Quem cum subito adduci jussisset imperator, verberibus affectum intondit, et monastico habitu induit. Procopio pariter protovestiaro ad Theclam misso, plagis impostis divitiis omnes, quae deinde hisce additae sunt, sustulit : Neatoco-

Variae l. ctiones et notae.

Ἐῶναι ἡ τοῖς ἑτέροις, οἱ Ἀρμενιοὶ ἀνταῖον· « Τί φιλονεικεῖτε; πρακτικῆς (πρακτικῶς Gen.) τοῖς πολεμίοις παρεμβάλλωμεν ἄμφω· καὶ τότε φανερωθήσῃ ἕκαστος, ὅποιοι ἀνδροειότεροι τυγχάνει. » Καὶ δὴ πολέμου συγκροτηθέντος, κατεδίωξαν τοὺς ὑπεναντίους· οἱ Ἀρμενιοὶ ἀπὸ τοῦ Βαθυρρύακος ἕως τοῦ κατονομασμένου Κωνσταντίνου βαγνοῦ γαλιπῶς συγκρόπτοντος (συγκρόπτοντες Gen. cf. Cont. 42.)

Φθάνει τοῖνον τοῦ (τὸν) Χρυσόχειρα ὁ Πουλᾶδης πῖλον ἐνδεδυμένος — προεκκράτητο δὲ κατὰ Τεφρικὴν καὶ τῷ Χρυσόχειρι προσωκείωτο — καὶ ἐκεκράγει διαπρωσίως· « Ὅδε ὁ στρατηλάτης, ὡς ὁ δομῆστικὸς τῶν σχολῶν » καὶ ὁ Χρυσόχειρ ἔφη πρὸς τὴν Πουλᾶδην· « Τί σοι κακὸν ἐνδειξίμην; » Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· « Πλείστα καλὰ μοι πεποίηκας. » Ὁ δὲ Χρυσόχειρ τῆς πρόσω φυγῆς ἴμενος, εἰς τινὰ τάφρον ὁ ἴππος αὐτοῦ διώκλαζε διαλθεῖν· ὃν ἔκτισε διαλθεῖν ἀσχολούμενον ὁ Πουλᾶδης διὰ τῆς μασχάλης (κατὰ τὴν μασχάλην Gen.) ἐτιρώσκει κοντῶ καὶ αὐτὸν κατεκρήμνισε. Καταβὰς οὖν ὁ θεράπων αὐτοῦ ἢ Διακονίτζης ἐτφημιζόμενος, ὃν ἄλων ὁ βασιλεὺς ἀλλοιωθέντα τὴν πρὸς τὸ κρείττον ἀλλοίωσιν ἐκ τῆς μουσαρῆς θρησκείας τῶν Παυλικιανῶν προχειρίσατο μηχανουργοῦσα — τοῦτου τὴν κεφαλὴν βαστάσας (βαστάξας Gen.) ἤξιωσε κομιδῆς ἐνθεὶς τοῖς αὐτοῦ γόνασιν· ὃν εὐρηκότες οἱ στρατηλάται κατέσχον καὶ διατεμόντες τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν τῷ βασιλεῖ προσέγαγον (Cont. 43).— Συναποστέλλει δὲ τῷ δομῆστικῷ Ἀνδρέᾳ ὁ βασιλεὺς Χριστοφόρον τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν ἐν τῇ Τιβρικῇ, οἱ κατὰ κράτος τρεψάμενοι τοὺς Ἀγαρηνοὺς τὴν πόλιν ἐπόρθησαν καὶ ἐ. ἰδ. κατέστρεψαν Vat. 66 τῇ Ἀφρικῇ Leo, Sym. τῇ βρικῇ ἐού. 66 ποιήσας ἐκπορθεῖ Leo. 66 Ἐν ταύται; ταῖς ἡμέραι; καὶ Φωκίᾳ ἦν ἐν Καππαδόκῃ, ὅς πρόκαπτος τοῦ μετὰ ταῦτα βεβασιλευκέντος Νικηφόρου ἐτύγχανεν ὢν, βωμαλεῖσθαι σώματος καὶ ψυχῆς γενναίωσθαι τὸν κατ' αὐτὸν διαφέρων ἀπάντων, δῆλος κατέστη τῷ βασιλεῖ, ὃν καὶ τουρμαρχῆν πεποίηκε. Νικηφόρον τε τὸν αὐτοῦ υἱὸν, ἕνα τῶν οὐκείων πεποικῶς; εἶχε παρ' αὐτῶν, τὸ τε ἀσπίον τοῦ νεανικοῦ (νεανίου) καὶ τὸ ἐκ πρώτης τριχῆς διατεκνύμενον παράστημα προορώμενος, οὗς ἀμφοτέρους εἶχε μεθ' αὐτοῦ ἐν τῇ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐστρατείᾳ, ἣδη δὲ τὸν Νικηφόρον ἀνδρωθέντα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἔλασαντα τῷ τῷ μεγαλίθῳ τετιμῆκεν ἀξιωματι.

Ἐπαι δὲ τὸ τε τῆς ἡλικίας ἀνάστημα καὶ τὸ τῆς ψυχῆς παράστημα καὶ τὸ τῆς ὕψους αἰεὶς (εὐεὶδς;) καὶ τὸ τῶν ἡθῶν εὐπροπέδ; ἀγαπητὸν τὸν ἄνδρα τῷ βασιλεῖ κατεστήσαντο, πρωτοστράτορα τοῦτον προβάλλεται; οἶκον δωρεῖται μέγιστον, ἔγγιστα τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλας τυγχάνοντα, ὃν αὐτὸς τῷ υἱῷ Πάρδῳ τῷ μετὰ ταῦτα τῇ τοῦ Καίσαρος τιμηθέντι ἀπέδ' ὑπὸ Νικηφόρου βασιλείᾳ, υἱοῦ μὲν αὐτοῦ, ἐκγόνου δὲ Νικηφόρου, ἀπαχρίαστο.

Οὗτος τοῖνον καὶ στρατηγὸς ἐν τῷ τοῦ Καρσιανοῦ προβάλλεται θέματι, καὶ πολλὰ ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνδειξάμενος καὶ διαφανῆς κατατάξας ἐκ τῶν πράξιων, καὶ μονοστράτηγος τῶν δυτικῶν θιαμάτων προβάλλεται, Θράκης φημι καὶ Μακεδονίας καὶ Κεφαλληνίας, Λογγιβαρδίας καὶ Καλαβρίας. Οὗτος γὰρ ἰκανώτατος; τε καὶ ἀξιομαχος ἔδοξε τὴν τῶν Ἀφρικῶν ἐπὶ Ῥώμην ληιζόμενος τε καὶ πορθούντων καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς περικοπτόντων ἀρχῆς, αὐτὴν τε τὴν Σικελίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ Λογγιβαρδίαν· πόλεις γὰρ ὅσαι ὑπ' αὐτῶν ἐάλωσαν, ἢ τε Σάρβεντος καὶ ἡ Βάρης καὶ ἡ ἅγια Σεθηρῖνα καὶ Τοριγία καὶ τὸ Ταυρομένιον, αἱ Τροπαῖαι τε καὶ ἡ Ἀμάντεια.

Οὗτος οὖν ὁ γενναίωτατος, ἐκεῖ κατελθὼν, ὡσπερ τι καρτερώτατον ἔριμα τὴν τοσαύτην ἐπιφορὰν τῶν Ἀγαρηνῶν ἀνεχάισεν· ἔπειτα περινοίξας τοῦτους στρατηγικὰς διαλύσας καὶ πολεμικὰς παρατάξεισι τροποσάμενος, τὰς τε πόλεις Ῥωμαίας ἀνέστωσε καὶ ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἤγαγε χεῖρα, ὅσα τε κατεδύθησαν τῶν τειχῶν ἀνεκαίνισε, καὶ Ῥωμαϊκῇ δυνάμει ταῦτα κατοχυρώσας καὶ κληθὺν Ἀρμενίων ἐνοικίας αὐτοῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δοῦλους χιλίους ἐν τοῦτοις κατασκηνώσας καὶ οὗς ἡ περιφανεστάτη καὶ εὐγενής; Δυναμίνα ἐκείνη τῷ βασιλεῖ ἰδωρήσατο... τὴν ἐτι περιλειφθεῖσαν πλὴν ἐπολιόρμαι Ἀμάντεια. Καὶ οὗτος μὲν οὕτως ἐν τοῖς δυτικοῖς διέπρεπε θέματι (Cont. 7), Ced. 236,8—18).

Τῷ 5' ἔπει αὐτοῦ Γ. ὁ π. τὸν τοῦ Σ. ἰ. εἰς ὄνομα τοῦ α. τοῦ α. ἐποίησε Sym.— οὐκομῆσας Leo. — ἰ. ἰδομήσατο παρ. καὶ ἀξιοθάτον εἰς τὸ τοῦ Σ. ἰ. ναῖν αὐτὴν κατονομάσας τοῦ Vat. 67 Σάτωρος Leo. 66 ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ Vat. 66 μ. ἀνδρῶν κατεσκεύασεν ἀσκητῶν ἐνθα καὶ τὸ λεκθῶν α. κατετάθη Vat. — ἀνδραίαν Leo, ἀνδρῶν εἰργάσατο, ἐνθα καὶ ἰτάφῳ κτλ. Sym. loco historiarum de Thecla Michaelis sorore. 66 τοῦ β. ἀδ. διὰ τ. β. ἀ. ἀπ. οὐκείον δ; περὶ τὸ λέγειν ἀσπίος; ἢ Vat. 66 τὸν ed. et cod. 66 ὅτι omi. Vat. 66 ψηαῖ Vat. 66 εὐθύ; Vat. 66 σφῆρα τὸ μ. σ. ἐν. ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἡρ. τὸν α. πρ. πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅς; ταύτην ἔτυψε σφιδρῶς καὶ τὰ προσόντα αὐτῇ ἀφαλόμενος τῷ β. ἰ. Μ. τ. ε. δὲ ὁ β. τὸν Ν. ὁ. ἐν τῇ μ. ε. πεποίηκεν Vat.

mitem vero œconomum in Magna ecclesia postmodum instituit.

Idem imperator Hebræos omnes, qui tunc temporis sub ejus potestate reperiebantur, baptismum subire coegit, suscipientibus eos viris in dignitate constitutis, ipsoque imperatore eos benigne et liberaliter habente.

Nicolaum autem, de quo superius sermo habitus, Androsalites nomen, Sancti Diomedis mansionarium, cui martyr, ut dictum est de Basilio, apparuit, œconomi et syncelli dignitate decoravit. Joannem vero alterum ejus fratrem, Βίβλα drungarium, fratremque tertium Paulum sacelli præpositum, quartum denique generalem Logothetam creavit. Nicolao syncello postmodum mortuo, corpus ejus ad Arcadianos sepelierunt in propria domo, qua prædium est Sancti Constantini.

Cœpit autem imperator terram fodere non longe a palatio; ad ædificandam enim novam ecclesiam plurimas domus emerat. Porro Syracusas ab Agarenis vastari imperatori nuntiatum est. Navalibus vero copiis circa novæ ecclesiæ structuram et aggerum effossionem occupatis, id exercitui populorum moram attulit et priusquam deinde imparatoria classis adventaret, Syracusana civitas deditiōnem fecit, de quo imperator plurimum indoluit.

Nicetas autem, Xylinitæ filius, mensæ præpositus, cum secreti ad Augustam amoris delatus fuisset, hunc imperator detonsum monachum effecit: qui sub Leone imperatore œconomus in Magna ecclesia creatus est, et vita functus in monasterio ab eo constructo depositus est. Ejus quoque sorores capillis tonsas moniales reddidit.

Cæterum æraimenta plurima cum marmoribus et ex opere tessellato figuras varias et columnas ex ecclesiis et ædibus plurimis novæ alterius exstruendæ gratia sustulit imperator. Inter hæc ornamenta fuit

Α και ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεατοκομίτην ὅτι μετὰ ταῦτα ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

Ἔθραϊς· ὅτι πάντας ὄσοι τῷ τότε ἤ χρόνῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀναδεξαμένον αὐτούς· ἅπαντων τῶν ἐν ἄξιαις, φιλοφρονησαμένου τοῦ βασιλέως πάντα· Ἐθραῖους καὶ ἀντιλήψεις καὶ δῶρα πολλὰ παρασχόντος αὐτοῦ· ἕ.

(10) Ὁ τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδρσαλίτην τὸν (καὶ) προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομηδους, ὃς ἔτινι ὁ μάρτυς ἐπιφάνη, ὡς προείρηται περὶ τοῦ Βασιλείου, ἐτίμησεν αὐτὸν σύγγελλον καὶ οἰκονόμον, τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην, β δρουγγάριον τῆς βίβλης, τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Παῦλον, τοῦ σακελλίου, τὸν δὲ ἕτερον Κωνσταντῖνον, 759 γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντος· ὅτι δὲ Νικολάου τοῦ συγγέλλου, θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρκαδιανὰς, τὸν ἐαυτοῦ οἶκον, ἐνθα ἐστὶ νῦν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τὸ μετόχιον.

(11) Ἦρξατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκχοῖζειν πλησίον τοῦ παλατίου πρὸς τὸ κτίσαι τὴν νέαν (ἐκκλησίαν αἰ) οἰκήματα πάμπόλλα ἐξηνησάμενος. Ἐμνηύθη δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπορθεῖται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλωτῶν ἐν τοῖς κτίσμασι (καὶ ἐκχοῖσμασι) τῆς νέας ἐκκλησίας, ἐγένετο βραδύτης τὸ στόλου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ παρεδόθη ἡ αὐτῇ Συράκουσα πρὸ δλίγου πρὶν ἢ φθάσαι τὸν στόλον, τοῦ βασιλέως πολλὰ (ἐν τούτῳ) γ θρηνησαντος καὶ ἀποδυραμένου.

(12) Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Σουλνίτου κατηγορηθέντος ὡς φιλουμένου παρὰ τῆς Αὐγούστης, τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας μοναχὸν ἐποίησεν (ὅς ἐπὶ βασιλέως ἄβοντος· γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασε· καὶ ἀπέκειρε τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς).

(13) Πολλὰ γὰρ χαλουργήματα κατέβηεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς νέας ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ μάρμαρα καὶ ψηφίδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἰκῶν ἀνέλαβεν εἰς κατασκευὴν αὐτῆς.

Variæ lectiones et notæ.

Ἦ Νεατοκόμητα Leo. 874-875. Ὁ τῷ ζ' καὶ τῷ η' ἔτει βαπτίζει ὁ Β. π. τοὺς ὑπὸ τὴν χ. ἄ. Ἐ. τοὺς αὐτοὺς ἄξιαις καὶ δῶρα π. Sym. Ἔθ. δὲ καὶ τ. Ἐ. ὁ β. τῶν ἀρχόντων ἀν. ἄ. ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτισματος καὶ [ἀξίας] καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονήσατο Vat. — καὶ om. ed. Leo. Ἦ τότε τῷ ed. — χεῖρα Leo, Sym. Ἦ αὐτούς om. ed. Ἦ ταῖς ed. — φιλοφρονησάμενος Leo. Ἦ αὐτούς Leo. Ἦ Ν. δὲ τὸν τοῦ ἄ. Δ. νεωκόρον Vat. τότε δὲ καὶ τὸν πρ. Ν. τὸν πρ. τοῦ ἄ. Δ. Sym. — Ἀνδρσαλίτ. cod. Ἀνδρσαλίτης Leo. Ἦ ὃς ἔτινι — Βασιλείου om. Sym. — ἐπ. τὴν βασιλείαν Β. προαγγέλλων Vat. — βα. cod. βασιλέως ed. — τετίμησεν ὁ. καὶ σ. Vat. ἐποίησεν ὁ. καὶ σ. Sym. ἐτ. ἄ. καὶ σ. Leo. ἐτ. om. Vat. Sym. — ἰδ. ἄ. Ἦ. c. i. Vat. Vat. ἄ. Ἦ. ἄδ. Leo. Ἦ τῆς β. δρ. Vat. — καὶ τὸν ed. τῶν δὲ ἑτέρων ἄ. ἀδελφῶν τὸν μὲν Η. τοῦ σ. τὸν δὲ Κ. γ. λ. τετίμηκε Vat. Ἦ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σακελλῆς Sym. — τέταρτον Leo. Ἦ Τελ. — μετόχιον om. Vat. Sym. Ἦ Ἀρκαδιανούς εἰς Leo. Ἦ τὸ μ. τοῦ ἄ. Κ. Leo. Ἦ 876. Ἦ τῷ θ' αὐτοῦ ἔτει ἡ κτίσειν ὁ β. τὴν ν. ἔ. καὶ ἡ Σ. π. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. Ἦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ἔ. ἀρξαμένου ἐγγίττει τοῦ π. π. τὸ τὴν ν. ἔ. δομήσασθαι, τοῦ στόλου παντὸς ἐνταῦθα ἀσχολουμένου, ἡ Σ. ἐπορθήθη Vat. Ἦ ἐκκλ. om. ed. — καὶ ἐκχ. om. ed. Ἦ ἐν τ. om. ed. Ἦ 877. Ἦ τῷ ι' αὐτοῦ ἔτει Νικήτας ὁ Σ. καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης ὡς φιλουμένος Sym. Ἦ. Τὸν δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης Νικήταν ὃς ἐπώνυμον διαβληθέντα ὡς τῇ Αὐγούστῃ φιλοῖτο, ὁ βασιλεὺς ἀπέκειρε μ. ὃν μετὰ ταῦτα ἄβων ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς μ. ἔ. πεποίηκε Vat. Ἦ ὅς — ἀδελφάς; om. Sym. — βσιλ. cod. βασιλεία ed. Ἦ τῆς μ. ἔ. ed. Vat. — καὶ τελ. — ἄδ. om. Vat. Ἦ Ἦ. δὲ ed. Vat. Sym. Ἦ et Leo, cum γὰρ post c. 12 minus; commodum videretur. — λόγου Leo, εἰς χρεῖαν τῆς εἰρημένης ἔ. καὶ πλείστα μ. Vat. Ἦ μάρμαρος? (μάρμαρ. cod.) Ἦ τε Vat. — λόγῳ ταύτης ἀνελάβετο Sym. — εἰς τὴν ταύτης κ. Vat.

ἐν οἷς ἡ στήλη Ἰστατο χαλκῆ ἡ σχῆμα ἐπισκόπου A
760 φέρουσα· ἐκράτει δὲ (ἡ αὐτὴ στήλη ἡ) ἐν τῇ
 χειρὶ βέβδον ἔχουσαν ὄφιν ἐντετυλιγμένον· ταύτην ἡ
 καταγαγόντες ἀπέθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατε-
 θύοντο· δὲ τοῦ βασιλέως ἡ καὶ ἀπελθόντος ἐνθα
 Ἰστατο ἡ στήλη ὄρθη, ἐνέβαλε τοὺς δακτύλους ἡ
 αὐτοῦ ἐπὶ ἡ τὸ στόμα τοῦ ὄφιος· ὡν δὲ ἐνθὸν ζῶν
 ὄφιος ἔδρακε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον ἡ, ὃς μόλις
 δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, θαυμασάντων ἡ πάντων ἐπὶ
 τούτῳ.

(14) (189ᵃ) Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομώντος ἐν τῇ
 βασιλικῇ οὐσαν ἡ μεγίστην κατεδάξας προσέταξεν
 ἐκ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι καὶ ἡ τεθῆναι κά-
 τωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας ἐκκλησίας,
 ὡς περ ἡ θυσιᾶν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κτισματι ἡ Θεῷ B
 προσάγων ἡ.

(15) ἡ Ἐπιστράτευσε δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ
 Μελιτηνῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν ἡ ποιησάμενος (καὶ
 πολλοὺς πολέμους) ἡ ὀπίστρεψε.

(16) ἡ Τελευτᾷ δὲ ἡ Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης·
 καὶ (ἐντ' αὐτοῦ πάλιν) ἀναθιβάξει Φώτιον (πατριάρ-
 χην) τὸ δεύτερον (αὐτοῦ) ὁ βασιλεὺς. Μετὰ ἡ δὲ
 ταῦτα ἐν ἔξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου,
 ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ
 τοῦ Ἰερεμίου ἡ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὕτως πρί-
 τερον **761** καθολικῆς ἐκκλησίας· αὐτὸς δὲ Φώτιος
 ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικεῖαν ἡ.

(17) Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ ἡ βασιλεὺς ἡ εἰς
 Γερμανικεῖαν, καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλω-
 τίσας ἡ ὀπίστρεψε.

(18) ἡ Τελευτᾷ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ
 βασιλέως ἐξ Εὐδοκίας, ὡς δὲ λόγος, υἱὸς ἡ Βασιλείου·
 ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασιλείος, πολλὰ στέργων αὐτὸν,
 καὶ ἀπέθετο τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τοῖς τάφοις τῶν βα-
 σιλέων.

(19) ἡ Ματῶ (δὲ) α ἔγκαινιζεται καὶ ἐνθρονίζεται·
 ἡ νέα ἐκκλησία (ἡν ἡ ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκαλ-
 λώπισε κόσμῳ πολλῷ) παρὰ Φωτίου πατριάρχου,
 τοῦ βασιλέως ἡ (ἐν τῷ ἔγκαινισμῷ) λῶρον φορέ-
 σαντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν
 ἐπονομάσαντος.

Variæ lectiones et notæ.

ἡ Μεθ' ὧν καὶ στήλην χαλκῆν ἦτις ἐν τῷ Σ. Ἰστατο Vat. — Ἰσταται Sym. ἡ ἐν τῷ Σανάτου Leo, ἐν
 τῷ Σανάτῳ Sym. Vat. — ἔχουσα ἐκ. ed. φ. ἐπ. Vat. ἡ ἡ ἄ. σ. om. Vat. Sym. — β. ἐν τῇ γ. δ. ἐγ. ἐντ.
 Vat. — ἔχουσα cod. Leo, β. ἐντ. ἔχουσαν T. ἡγαγον ἐν τῷ β. καὶ ἐλθὼν ὁ β. ἔδρακε Sym. ἡ T. οὖν κα
 τενεγκόντες ἐν τῷ βασιλικῷ β. ἀπέθεντο Vat. ἡ Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐκεῖται κατελθὼν καὶ πλησίον τῆς στή-
 λης γενόμενος τὸν δάκτυλον ἡ ἐν τῷ τοῦ χαλκοῦ δ. ἐν. στόματι. ἡ Ὄν δὲ ἐκεῖ ὁ ζῶν ἔδ. αὐτὸν μ. δὲ ἡ.
 πλείστοις ἀντιφαρμάκοις χρησόμενος Vat. ἡ τὸν δάκτυλον Leo, Sym. Vat. ἡ εἰς Sym. — ἐκεῖ Leo, Vat.
 καὶ ἡν ἔσωθεν ἄλλος ὁ ζῶν δ. καὶ Sym. ἡ τὸν δ. τοῦ β. καὶ μ. Sym. ἡ 0. ἐπὶ τ. π. ed. om. Sym.
 ἡ Καὶ στήλη δὲ Σ. τῇ β. ἐφεσθήκει, ἡν κ. οἰκείαν ἡ στήλην ἐξετύπωσε Vat. ἡ οὕση μεγίστη Leo? — ἐν δ.
 ed. εἰς ὄνομα ἐκτυπώσας τοῖς θ. τῆς νέας ἡ ὡς θ. ἡ τῷ Θεῷ προσῆεν Sym. ἡ καὶ τ. τῆς ν. ἡ θ. ὀπέ-
 σθησεν ἄτε θ. ἡ τῷ Θεῷ λόγῳ προσενεγκὼν Vat. ἡ ὡς ed. Sym. ἡ τ. Vat. ὡστε cod. ἡ καὶ cod. Leo.
 ἡ προάγειν? ἡ Τῷ ἰα' αὐτοῦ ἔτει ἔκστρατεύει Sym. 13. ἡ πολλῆν Leo, Sym. λαθὼν ὀπ. Sym. ἡ κατορ-
 θίστας ed. Sym. ἡ Τῷ β' ἔτει τ. ὁ π. ἡ καὶ π. φ. ἀναθιβάξεται Sym. 14. ἡ ὁ ἐν ἁγίοις Leo, ὁ μακάριος
 Vat. — ἡ. ἡ. π. patr. et ἡ om. Vat. ἡ Ἀπ. δὲ τὸ σ. ἐν τῇ μ. ἡν ἡ μὲν κατεσκευάσας καθολικὴν ἐκκλησίαν
 Vat. ἡ τῆς ἑρημίας Leo. — Μαρθ. ed. — οὕση — ἐκκλησία? ἡ εἰς γυναικεῖαν μ. μετεποίησεν Vat. ἡ 880.
 ἡ Ὁ δὲ β. κατὰ Γ. ἐστράτευσεν καὶ τ. ἡ ὀπ. Vat. Τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει ἐκ. ὁ β. κατὰ Γ. Sym. 15. ἡ κατὰ
 Συρίας Sym. ἡ αἰχμαλωτεύσας Sym. ἡ K. δὲ ὁ ἐξ ἡ E. τῷ β. M. γεννηθείς ὡς δὲ λ. B. δ. τέλει τοῦ
 βίου ἐχρήσατο Vat. T. δὲ K. ὡς M. ὁ ἐξ ἡ E. ὡς δὲ λ. ὁ B. Sym. 15. ἡ ὃν B. ἀμετρα ἐθ. π. σ. ἡ. Vat.
 ἡ π. ὀρηθήσας ἡπ. ἐν. τ. τ. β. Sym. ἡ Πρώτη δὲ τοῦ Ματῶ μηνὸς ἡ ν. ἡ π. Φ. ἔγκαινιζεται τε καὶ
 ἐνθ. Vat. Τῷ ἰδ' αὐτοῦ ἔτει μηνὶ M. α' ἐγκ. καὶ ἐνθ. ἡ ν. ἡ π. φ. π. Sym. 16 δὲ om. ed. — ἐνθρονισ-
 cod. ἐνθ. καὶ ἐγκ. Leo. ἡ ἡν — πολλῶν om. Sym. ἡ τοῦ β. μετὰ λῶρου προεβλήθη καὶ χ. π. διαδ-
 καὶ νέαν ταύτην κατ. Vat. — ἐν τῷ ἡ om. ed. ἐν τῷ αὐτῆς καινισμῷ Leo.

Status quoque Salomonis ad basilicam stante
 confracta, ex ejus metallo propriam efformari, et
 in excavatis novæ ejusdem ecclesiæ fundamentis
 locari jussit: quasi Deo se in hujusmodi opere vi-
 ctimam offerret.

Rursum autem adversus Melitinem arma movit
 imperator, ex qua plurimis in captivitate ductis,
 et certaminibus plerisque confectis, reversus est.

Porro sanctus patriarcha Ignatius vita functus
 est: et in ejus locum Photius iterum ab imperatore
 suffectus. Photius patriarcha postmodum in exsilio
 mortem obeunte, corpus ejus in monasterio ad
 Merdosigarem, nomine Jeremia, quæ prius commu-
 nis et publica exstiterat ecclesia, depositum est:
 Photius autem muliebrem reddiderat monasterium.

Rursus imperator Syriam versus in Germaniciam
 expeditionem suscipit, eaque vastata, et captivis
 abductis domum regreditur.

Constantinus, Michaelis Imperatoris ex Eudocia
 sed, ut ferebatur, Basilii filius, moritur: ob cujus
 mortem Basiliius luctum egit plurimum utpote
 sibi dilectissimum, ejusque corpus in sepulcris
 imperatorum reposuit.

Maii vero mensis die primo throno decoratur, et a
 Photio patriarcha dedicatur ecclesia quam struxer-
 rat, et ornata vario imperator reddiderat insignem.
 Ea in celebritate forum gestavit ille, pecuniarum
 ingentem vim distribuit, et Novam appellavit.

Ceterum Procopius protovestiarius cum thematibus occidentilibus ab imperatore missus est, Eupraxia per Siliam magistro militiæ instituto. Mosulicis filio Cephalonte, Bablucho Dyrrhachii, Oeniate et Apostuppe Peloponnesi magistris pariter. Procopius iste post egregia facinora plurima et duce præclaro dignas actiones, bell. tandem cæserto, ab Apostuppe proditus occisus est.

Leo Sal. baras Theodorum monachum Euchaitarum archiepiscopum, ceu virum pietate insignem miraculisque clarum, et futurorum notitia celebrem, ad Photium patriarcham adducit. Hunc Photius ad imperatorem Basilicum defert, et ad ejus conspectum sistit. Quo delectatus imperator (ejus quippe desideris scæc episcopus componebat) virum in pretio habuit. Morte etenim perpetuo, ob filii Constantini mortem cui summo opere afficiebatur, vexabatur imperatoris animus, et continuo amoris pro illo tabescebat: enim idcirco deludebat episcopus, et vivum se ostensurum pollicebatur: quod et præstitit. Ad saltum quippe obambulantem imperatori, spectrum quoddam Constantini specie equo insidens, et auro vestibus intertextis vestitum occurrit: quod ubi perspexit oculis, in amplexus irruens deosculatus est, ac ubi disparuit, vidisse se eum arbitrabatur nec fuisse delusum. Eam ob rem monasterium ibidem constructum sancti Constantini nomine insignivit.

His et generis hujusmodi plurimis ex Apollonii disciplina probe perspectis, præfatus Santabareus multam sibi fiducia apud imperatorem comparavit.

Leoni porro Imperii consorti Martinacii filiam locaverat imperator, quam celebratis ab Magnauram et in novemdecim accubitis nuptiis coronaverat Augustam

Exinde imperator Leo ad patrem a Santabareo reus defertur: Gladium defert, et eo se confodere

(20) Ἄπιστάλης δὲ πρὸς τοῦ βασιλέως Προκόπιος πρωτοβυστιάρης μετὰ πάντων τῶν θυτικῶν θεμάτων ἔντο, Ἐύπραξις ἑστρατηλάτου ἐπὶ Σικελίαν, καὶ εἰς Καφαλληνίαν τοῦ Μουσουλίου, εἰς δὲ τὸ Δυβρῆχιον τοῦ Ραβδόχου καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Οὐνιάτου καὶ τοῦ Ἀποστόπου. Ὅστις Προκόπιος, πολλὰ; πράξεις καταγεγραμμένος καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γεγονότος καὶ προδιδόντος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόπου, ἐσφάγη.

762 (21) Λέων δὲ ὁ Σαλιβαρξ; συνοφίζει Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον μοναχὸν ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαιτῶν, ὡς εὐλαβῆ καὶ ποιῶντα τεράτεια καὶ προρητικόν. Φώτιος δὲ τοῦτον τῷ βασιλεῖ μεσιτεύει καὶ συνοφίζει, εἰς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀρσενεῖς — πρὶς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ δίδκεται — εἶχεν (οὖν αὐτὸν) ἐν τιμῇ πολλῇ. ὁ δὲ ἀθυμοῦντα τὸν βασιλεῖα περὶ τὸ τελευταῖον υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου διὰ τὸ φιλτρον, ἔπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν, ἐπλάνα καὶ ἐπηγγέλλετο δεῖξαι ζῶντα (τῷ βασιλεῖ), ὁ καὶ ἐποίησε. Ἐν γὰρ λέχη τινὶ διερχομένῳ τῷ βασιλεῖ φάντασμα συνήτησεν ἐριππον χρυσοσφαντον ἰνδεδυμένον, ἐν εἴδει τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδε καὶ περιπλακαί; καταφίλησε καὶ γεγονότος ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανε καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται. ὁ δὲ καὶ μόνῃ ἐκείσε κτίσα; ἐπινώμασεν αὐτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

(22) Τούτοις καὶ ἑτέροις πλεστοῖς ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένος ὁ λεγόμενος Σανταβαρηνὸς ἐποίησε τὸν βασιλεῖα πιστεῖν πολλὴν κακῆσθαι πρὸς αὐτόν.

(23) Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς γυναῖκα Λέοντι τῷ βασιλεῖ θυγατέρα Μαρτινακίου. ἦν καὶ ἐπέψε ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μαναύρῃ καὶ ἐν τοῖς ἰσθμοῖς.

(24) Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς εἶτι ἐκ

varias lectiones et notæ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ τὸν εἰρημίων Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκῆ ἐν τοῖς θυτικῶν θέμασι μονοστράτηγον προδιδόντα καὶ τὰ γενναῖα ἐκεῖνα ἀνδραγαθήματα καταπρόξασθαι Πρ. ὁ τοῦ β. κρ. ἐν Σ. ἀποστέλλεται, πάντας τοὺς τῶν δ. θ. στρατηγούς ἔχων μεθ' αὐτοῦ Val. Ἐπὶ πολλὰ ἔργα εἶξα λόγου καταπραξαμένου, τελευταῖον περιεδῆθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πελοποννήσου Ἀπ. αὐτός τε καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ἐσφάγη Val. Totum ἡ. om. Sym. τοῦ Leo. ἢ εἰς Leo. ἢ Oliv. Leo. — Ἀποστόπου Leo bis, Val. Ἀποστουπ. cod. ἢ 885. Τῷ ἰσθμῷ αὐτοῦ ἐπε: Α. ὁ Σ. Sym. 17 — Περὶ Θεόδωρου ἐπ. Σανταβαρηνοῦ ὅπως ἐξ αὐτὸν συνέβη Val. — γινώσκον κατακίσει (καθίστα) τῷ π. Φ. Val. ὁ δὲ δὲ δὲ Leo, ὁ. ἀχ. (μοναχὸν) cod. ὁ. μ. τὸν Σανταβαρηνόν, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Φωτίου μετὰ τοῦτο γέγονεν ἀρχ. Ἐ. Sym. τὸν μ. ὁ. καὶ ἀ. Ἐ. ὡς ἐπὶ τῶν Σανταβαρηνῶν Val. ἢ Τ. βασιλεῖ β. μ. εἰς Sym. τ. γνωρίζει τῷ β. ὡς ἐ. δῆθεν καὶ σημειοφύρον καὶ πρ. Val. ἢ ἐπ' ὡς ὁ Val. ἢ Τὰ γὰρ θυμῆρη τοῦτο; πρᾶ: τινι διετίλει Val. — διὰ τιμῆς ἐ. μεγίστης Val. ἢ εἰν ἀ. om. Leo, Sym. — Ἐπὶ δὲ οὕτως ἀθ. δεινὸν τὸν β. εἴρα π. τοῦ τελευταῖου υἱοῦ Κ. ἀμετρον γὰρ ἐ. φ. περὶ ἀ. δεῖξεν ἐπαγγίλλεται ζ. ὁ καὶ πεποίηκε Val. ἢ τῷ β. om. Leo, Sym. — Α. γὰρ ἐν τ. λ. τῷ β. Val. ἢ ἐπ. τῷ Κωνσταντίνῳ προσοικῶς χρυσοσφῆ ἰνδ. ἀτολήν Val. ἢ τῷ Sym. ἢ ἰδὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ καὶ καταφίλησας, πέπεικται αὐτὸν ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τοῦτο τελευταῖος υἱός; Val. ἢ πεπλάνητο Sym. πεπλάνητ. cod. ἢ εἰν ἀ. Κ. ἀ. ἐπ. Val. ἢ Τὰ Val. ἢ στρατοεργήμασιν Val. 16. ἐπιρ Val. ἢ ἀ. μεμνημένων Leo, Ἀπ. βεβίλων μεμᾶθηκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεόδωρος καταπλήξας τὸν βασιλεῖα π. εἰς ἀ. κ. ἀμετρον παρεκείρασε Val. ἢ κ. εἰς αὐτὸν π. Sym. ἢ 885. ἢ ἴουν. δὲ τῷ υἱῷ ἡγ. Α. τὴν θ. M. Val. — γυν. om. ed. ante ὁ β. Leo, τῷ ἰσθμῷ αὐτοῦ ἐπε: ἡγ. ὁ β. γ. Sym. 19. ἢ Θεοφανῶ τὴν Sym. ἢ Μαρτινακίου Leo. — τ. γ. ἐν τῇ Μαναύρῃ ἐν τοῖς ἰσθμοῖς π. Val. ἢ Μαγναύρα ed. Sym. om. cell. ἢ 885. ἢ ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς Θεόδωρον τὸν αὐτοῦ πατέρα τὸν Σανταβ. μιμούμενος βαθύν τινα ὄλον κατὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος συσκευάζει; συνεθεύλασε γὰρ αὐτῷ μ. κατασκευάζαντι ἐπιφέρεισθαι παρὰ τὸν μῆρον, ὡς ἀν. φησι, σου π. Val. Τῷ ἡ' αὐτοῦ ἐπε: Α. ἢ β. κατηγορεῖται π. τοῦ Σ. πρὸς τὸν ἴδιον π. Sym. 21, cætera varians usque ad ἐποίησε. — Ἐξαι. ed.

χαίριον ἐπιφέρειται βουλόμενος ἀναλῆναι σε μετ' αὐ- A
 τοῦ, » ὅπερ αὐτὸς ⁵¹ μαχαίριον διὰ δολίας συμβου-
 λῆς ἐποίησε τὸν Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φορεῖν ⁵²
 ἐν τῷ τουβίῳ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι: « Πηλάκις τοῦ πα-
 τρός σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον ⁵³ διὰ χρεῖαν τινά,
 ἵνα τί μὴ εἶδω; ⁵⁴ αὐτῷ; » Καὶ τοῦτο κατασκευάσας
 Λέων ὁ βασιλεὺς καὶ διαβληθεὶς ⁵⁵, ὡς εἴρηται, καὶ
 φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων, πολλὰ περὶ
 τούτου ἀπολογούμενος, οὐκ ἤκούετο. Ἐτύφθη ⁵⁶ εὖν
 Νικητῆς; ⁵⁷ ὁ Ἑλλαδικὸς ὁ πρωτοβεστιάριος αὐτοῦ,
 δε γέγονε παπίας ἐπὶ ⁵⁸ Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ
 ἄλλοι ⁵⁹ μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες ἐξωρί-
 σθησαν ⁶⁰. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθάρξας ἐν τῷ
 τρικλίνῳ ⁶¹ τῷ Μαργαρίτου ἐβούλετο ἐκτυφλῶσαι
 αὐτὸν, εἰ μὴ Φώτιος ⁶² πατριάρχης διὰ πολλῶν ⁶³
 παρακλήσεων ⁶⁴ τούτο διεσκέδαζεν ἅμα Ζαῦτζ ⁶⁵
 Στυλιανῶ μικρῷ ἐταιριάρχῃ τότε ὄντι· ἐποίησε δὲ
 ἀπὸ ⁶⁶ ἔψευς μῆνας γ' ὀρνῶν καὶ ὀδυρόμενος;
 καὶ ⁶⁷ δι' ἐπιστολῶν πολλὰ δυσωπῶν τὴν βασιλέα.
 Μεγάλτην **764** δὲ πιστὴν τοῦ βασιλέως ἔχοντος· εἰς
 τὸν ἅγιον Ἡλίαν ἀποσπομφίξαι Λέων ὁ βασιλεὺς; ⁶⁸
 εἰς τὸν ἅγιον Ἡλίαν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Τῆς ⁶⁹ δὲ
 προελεύσεως γενομένης, ἰδόντες (189b) αὐτὸν οἱ
 λαοὶ ⁷⁰ ἐφώνησαν τὸ· « Δόξα σοι, ὁ Θεός. » Ὁ δὲ
 βασιλεὺς ἀντιστραφεὶς ⁷¹ ἀπελογήσατο αὐτοῖς· « Δο-
 ξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν; πολλὰς θλίψεις
 ὑπ' αὐτοῦ ἔχετε ὑπομείναι καὶ ἐπωδύνας ἡμέρας;
 διελθεῖν. »

meditatur. « Gladiolum illum dolosis suasionibus
 sibi comparare Leonem fecerat, et in tibiali ge-
 stare. dicens ei: « Patre tuo gladium arpe serpius
 ex necessitate aliqua requirente, cur tu paratum
 non exhibes? » Imperator itaque Leo gestare dispo-
 suit: et cum ob rem a Santabareno calumniam
 passus est: illumque tibiali tenore deprehensus,
 defensione quavis instituta, nullatenus audiebatur.
 Expropter Nicetas Helladicus, protovestiarius ejus,
 qui Romano imperatore papie munus consecutus
 est, verberibus plurimis cæsus est, aliique cum eo
 plures, gravissima perpessi exilio relegati sunt.
 Imperator autem Leonem in custodiam ad Mar-
 garitæ triclinium conjectum excæcare meditabatur,
 nisi precibus plurimis una cum Zautza Styliano
 hetæriarcha minore Photius consilium dissipasset.
 Imperatoris itaque conspectu privatus, menses tres
 sortem deflens ac plorans, et frequentibus scriptis
 imperatorem interpellans egit. Devotione vero
 summa et in sanctum Eliam fiducia ferebatur im-
 perator Basilius: Leo quoque ad sancti Elize me-
 moriam in vigiliis noctem egit. Imperatore mox so-
 lemni processu incedente, videntes cum populi
 turmæ exclamaverunt: « Gloria tibi, Deus. » Impe-
 rator conversus respondit eis: « Filii mei causa,
 laudatis Deum, calamitates ab eo patiimini plurimas
 et lugubres ab eo dies sustinebitis. »

(25) ⁷² Κατηγορήθη δὲ Ἀνδρέας δομestικός τῶν
 σχολῶν παρὰ ⁷³ Σανταβαρηνοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς C
 τὰ Λέοντος φρονῶν, καὶ διεβίβη ⁷⁴ παρὰ τοῦ βασι-
 λέως· ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεβλήθη δομestικός ὁ Στυ-
 πιωτής ⁷⁵· καὶ ἀπελθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταρσῷ ἡ-
 τήθη καὶ πάντας ἀπέλασαν ⁷⁶· καὶ πάλιν ⁷⁷ προη-
 ρίξεται Ἀνδρέας παρὰ τοῦ βασιλέως δομestικός.

Accusatus est pariter Andreas scholarum dom-
 esticus a Santabareno apud imperatorem, quasi
 Leonis consiliorum particeps, et ea propter ab
 imperatore dignitate motus est, et in ejus locum
 Stupiotæ domesticus successit. In Tarsum vero
 profectio suscepta superatus est cum magna
 suorum cæde. Rursum etiam Andreas domesticus
 restitutus.

⁷⁸ (26) ⁷⁹ Ἐγένετο δὲ συσκιη κατὰ τοῦ βασιλέως
 παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κροκῆ ⁸⁰, δομestικοῦ ὄντος τῶν
 ἱκανέων, χρηματισθέντος; παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλα-
 χίρναϊς ἰγκλείστου. Ἐδρέθησαν δὲ πολλοὶ ⁸¹ τῶν

Facta est porro adversus imperatorem a Joanne
 Curcu, Incarnatorum domestico, conjuratio, qui
 vaticinio de imperatoria dignitate assequenda a
 quopiam in Blachernis incluso delusus est. Ex se-

Varie lectiones et notæ.

⁵¹ Αὐτὸς Λεο. ⁵² φέρειν Λεο. ⁵³ μ. διὰ τ. χ. ἐπ. αὐτὸς σὺ ἐπιδ. ἀ. Ἐπιστραφεὶς δὲ διέβαλεν
 αὐτὸν τῷ ἰδίῳ πατρὶ λίγων ὡς ὁ υἱός σου Α. μ. παρὰ τὸν μ. ἐπ. σε β. ἀν. Val. ⁵⁴ ἐπίδως αὐτὸς
 Λεο. — Ὁ δὲ Βασίλειος φοροῦντα τούτο τὸν Λέοντα τρωπακίως ἀλγίθις εἶναι τὸ πρῶγμα ὑ-
 πώπτεισε Val. ⁵⁵ δ. παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ Λεο. ⁵⁶ Ἐτυπτήθη cod. ed. ἐτύφ. δι — ἐξωρίσθησαν
 αἰσι ἐποίησε Val. ⁵⁷ τε Val. ⁵⁸ ἐπὶ Ῥ. π. ἐγένετο Val. ⁵⁹ πολλοὶ σὺν αὐτῷ Val. ⁶⁰ Καὶ δὲ κ.
 αὐτὸν ἐν τῷ τρ. δε Μαργαρίτης κατονομάζεται Val. ⁶¹ τρικλίνῳ τὸν Μαργαρίτην Λεο? Μαργαρίτ.
 cod. ἐν τῷ Μαργαρίτη Sym. — ἰκτ. ἀ. ἰδ. V. l. — ἀλλὰ Φ. Val. ⁶² ὁ Λεο, Val. ⁶³ καὶ Στυλιανός ὁ
 Ζαούπας; πολλαὶ χρητάμενοι παρακλήσεις τὴν τοιαύτην βουλήν δ. Val. ⁶⁴ πολλ. παραπλησ. cod. ⁶⁵ ὁ π.
 ed. — Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων γ' μ. ἐπ. ἀπὸ ὁ. Val. ⁶⁶ π. δι' ἐπιστολῆς ἀπολογούμενος καὶ δ. συμπαθείας
 τοῦ ἐν π. δὲ πολλῶν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος; εἰς τὴν προφήτην ἔχων Ἡ (Pegon?) συγγνώμης τὴν βασιλέα
 Λέοντα ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἔβριθ Val. ⁶⁷ β. ἐν τῇ τοῦ ἀ. Ἡ μ. Λεο, β. τρῶπω τοῦδε κτλ. Sym. ⁶⁸ Τῆς
 δὲ ἐλεύσεως; cod. Τῆς δὲ κατὰ τὸ ἰ. προελ. ⁶⁹ ὁ λαὸς ἐπιβήθησαν Val. οἱ λ. ἐπεφωνοῦντο? Δόξα Sym. ⁷⁰ ἐπιστ.
 Val. — πρὸς τὸν λαὸν εἶπε? Π. τοῦ ὁ. μ. οὐ δ. τὸν Θεόν· πολλαὶ θλίψεις ὑπ' ἀ. περιβλήθησθεσθαι καὶ ἰκ.
 ἢ διαλύσασθαι Val. ⁷¹ Κατηγορήθη cod. Κατηγορηθεὶς; ed. seil om. καὶ; totum § om. Sym. Διεβλήθη δὲ Ἄ.
 ὁ δ. Val. ⁷² π. τὸν β. ὑπὸ Σ. Val. ⁷³ δ. τῆς ἀρχῆς; προεβλήθη δὲ ὁ Στ. δ. καὶ ἐν Τ. καταλθὼν καὶ αἰ-
 σήρως; ἡττηθεὶς πάντας ἀπέβαλε Val. ⁷⁴ Στυοπ. Λεο. ⁷⁵ Ταρσὸς δὲ ἐκλήθη τῇ πτώσει Βελλεροφόντου
 ἐπειδὴ φοιτήσαντος; καὶ κατὰ τὸν Ταρτὸν πεπονθὸς ἢ τερτὸς ἀπὸ τοῦ ταύρον τὸ Ὀρηστερίαν κειλήσθαι
 τὸ πρὶν εἰς τὸ πρῶτον ἀνικμηθήσθαι αὐτὸ κατακλυσμῷ ἰξ ὑδατωθείσης τῆς γῆς Val. ⁷⁶ εἶτα π. πρ. Ἄ.
 δ. Val. ⁷⁷ 886. ⁷⁸ Τῷ ἰθ' αὐτοῦ ἔπει μελετῆται ἀνταρσία παρὰ Ἰω. Sym. 22. Συσκυτῆς δὲ κ. τοῦ β. π.
 τοῦ δ. τῶν ἰκ. Ἰω ὃ ἐπὶ ὀνόμου Κροκῆς μελετῆθείσης καὶ μ. τῶν ἰ. ἀρχόντων συνόντων αὐτῷ ἐν τῇ
 τοιαύτῃ συσκευῇ Val. ⁷⁹ Κουρκουα Λεο, Sym. — Ἐν ἑτῇ τῇ Val. — χρηματισθέντα Sym. ? ⁸⁰ μετ' αὐτοῦ
 Λεο.

Accusatus est pariter Andreas scholarum dom-
 esticus a Santabareno apud imperatorem, quasi
 Leonis consiliorum particeps, et ea propter ab
 imperatore dignitate motus est, et in ejus locum
 Stupiotæ domesticus successit. In Tarsum vero
 profectio suscepta superatus est cum magna
 suorum cæde. Rursum etiam Andreas domesticus
 restitutus.

natoris vero reliquisque proceribus ad sexaginta A
sex usque illi adhaeserunt, inter quos Michael he-
teriarques, et Catudares, et Myxares, et Babutzicus,
et alii numerabantur. Hac autem conjuratione a
protovestiario Curcua imperatori detecta, cum forte
in Circo ludii celebrarentur, et illuc omnes con-
venirent, adfuit pariter imperator, et ibidem sedens
de iis examen habuit: eisdemque verbis cæsis
et coma detonsis, reliquos ad cutem pilos adus-
sit. Celebrari postmodum comitatu festo Annuntiatio-
nis celebrato, quo conjurationem ad exitum erant
producturi, illi retro sequebatur nudi, et vinculis
ligati, sicut præceperat imperator, ad forum usque:
eorum bonis demum publicatis cunctos in exsilium
egit.

Cæterum ad venandum aliquando progressus B
imperator, cervinum prægrandem obviam habuit:
eoque feram cursibus insequente, conversus cervus,
cornu in imperatoris zonam impacto, ipsum ex
equo sustulit. Accurrens autem e comitibus quis-
piam nudato ense zonam præscindens, imperatorem
liberavit. Ille ad se reversus zonam præscindentis,
quasi adversum se gladium exserentis, factum li-
cet defensione plurima excusantis, et: Liberandi
tut gratia hoc admisi, dicentis, adeoque nihil pro-
ficiantis, caput amputari jussit: verum ex cervi
concussione et laceratione morbo correptus Basilius,
Leone relicto imperatore et Alexandro, mortuus est.

VI. Regnum Leonis Basilii filii.

Leo Basilii filius annos quinque supra viginti,
menses octo imperavit. Stephanus autem, ejus frater,
synecellus erat cum Photio patriarcha ab eo
educatus et eruditus. Leo idem post assumptum

συγκλητικῶν καὶ (λοιπῶν⁸⁰) ἀρχόντων μέχρι τῶν ἑξή-
την γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἐταιριάρχης⁸¹, ὁ Κατουδάρης,⁸²
καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαβουτζίκιος, (καὶ οἱ λοιποί.
Τῆς γοῦν⁸³ τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ 765
βασίλει παρὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τοῦ Κροκία⁸⁴)
κρατηθέντων τε πάντων, ἐξελοῦν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ
ἵπποδρόμῳ καὶ καθισθεὶς⁸⁵ ἐκίεσε, καὶ ἀνακρίνας
τὰ κατ' αὐτοῦς, πάντας τύψας καὶ κουρεύσας, τὰς
ἑτι περιλειφθείσας τρίχας κατέκασεν. (Μετὰ δὲ
ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προειλούσει τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ⁸⁶,
ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλήν⁸⁷ ἐμῆλλον ποιῆσαι, περιεπά-
τουν δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δε-
δεμένοι, καθὼς διωρίσατο, εἰθ' οὕτως πάντας δη-
μύσας ἐξώρισεν).

(27)⁸⁸ Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κυνη-
γεῖν, ἐλάφου ποθὲν ἀναφανέντος καμμεγέθους,
ὡς⁸⁹ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς ὁ
ἐλαφος ἤρε τὸν βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵπ-
που⁹⁰· φθάσας⁹¹ δὲ τὴν καὶ τὴν ἰσχυρὰν γυμνώσας,
τὴν ζώνην ἐκκόψας τὸν βασιλέα ἐβόύσατο. Μετὰ⁹²
δὲ τὸ ὑποστραφεῖν⁹³ ἐκέλευσε τὸν τὴν ζώνην αὐτοῦ
ἀποτεμόντα ἀπομηθεῖναι τὴν κεφαλὴν ὡς γυμνώ-
σαντα⁹⁴ τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογουμένον
ὡς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦτο πεποιημέ-
ναι⁹⁵, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν· ἐκ δὲ τοῦ⁹⁶ σπασα-
γμοῦ τοῦ ἐλάφου νοσηλευθεὶς Βασίλειος τελευτᾷ κα-
ταλιπῶν (Λέοντα⁹⁷) αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξαν-
δρον⁹⁸.

C 766 Γ'.⁹⁹ Βασιλεὺς Λέοντος υἱοῦ Βασιλείου.
Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου ἐβασίλευσεν ἑτη κα', μῆ-
νας η'. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, κληρικὸς ὢν
καὶ σύγκελλος, ἦν¹⁰⁰ μετὰ Φωτίου¹⁰¹ τοῦ πατριάρχου
ἀνατραφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδευόμενος¹⁰². Ὁ

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ λοιπῶν om. ed. ⁸¹ καὶ Leo, Sym. ⁸² Κατουδης Sym. — καὶ — Κροκία om. Sym. ⁸³ Τῆς γὰρ Leo. ⁸⁴ Ἐπειτα τῆς ἐπιβουλῆς κατεμνησθῆ τῷ βασιλεὶ διὰ τοῦ πρ. τοῦ Ἰω. ἀποστείλας πάντας Vat. ⁸⁵ Κορκία ed. Κορκούα Leo. — καταλθόντων δὲ Leo. ⁸⁶ κατέχευε καὶ ἐν τῷ ἰ. κ. καὶ ἐν. ἀ. π. ἑταφῆ καὶ ἰκούρευσε καὶ τὰς ἑτι π. τρ. κατ. Vat. Μετὰ — ἐξώρισεν om. Sym. ⁸⁷ τῆς Θεοτόκου προελθὼν Vat. ⁸⁸ Ἐκείνοι συνεβούλευσαντο καταγερασθαι, ἐκείνους μὲν ἐμπροσθεν περιεπάτει, οἱ δὲ ὄπισθεν ἀ. γ. καὶ δ. μ. τοῦ φ. συνεβλήοντο (sic) Vat. ⁸⁹ Ὅποια συνέβη τῷ βασιλεὶ ἐν τῷ κυνηγίῳ καὶ τινι στρατιώτῃ. Τοῦ δὲ β. κυνηγούντος ἐλαφός ποθεν καμμεγέθους ἀναφανείς Vat. Τοῦ δὲ β. ἐν κυνηγίῳ ἐξ ἰ. π. ἀ. Sym. 27. ⁹⁰ ὕπὸ τοῦ βασιλέως καταδιώκοντος..... ζώνη τοῦ βασιλέως τὸ κέρασ ἐμβάλων ἐνίσπασαν ἐκ τοῦ ἰ. Vat. ἤρε τὸν β. ἐκ τῆς ζ'. ἀπὸ τοῦ ἰ. Sym. ⁹¹ μετὰ τοῦ κέρατος αὐτοῦ Leo, μ. τοῦ κ. Sym. καὶ ἴστο τοῖς κέρασι τοῦτον ἐπιφερόμενος Vat. ⁹² Ἐπεί δὲ τὴν ἐφθῆ τὼν μετ' αὐτοῦ τὴν σπ. γ. καὶ τὴν ζ. διατεμῶν, τὸν β. δέεωσεν Vat. ⁹³ Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑποστρέψας τὸν τὸν ζ. ἀ. διατεμόντος ἐ. ἀ. τὴν κ. ὡς τολμήσαντος Leo. ⁹⁴ Ὁ δὲ π. ἀπολογούμενος ὁ σου τ. παποιήκει ὁ ὤνησεν Vat. — σου πεποίηκα Leo. ⁹⁵ Ἐκ τοῦ τοιούτου οὖν σκ. τοῦ ἰ. νόσφ περιπεσῶν ὁ βασιλεὺς B. ἐτελεύτησε Vat. ⁹⁶ Α. om. Vat. ⁹⁷ τὸν ἀδελφόν. ἦν δὲ βασιλεὺς; (Βασίλειος; Sym.) τῇ μὲν μορφῇ (τὴν μὲν μορφὴν Sym.) τοῦ σώματος ἀνθρώπου, εὐεκτικὸς, συνόργρος, εὐόματος, σκυθρωπός, μελανόχρους, τὴν ἡλικίαν μέσος τοῦ εὐμήκου, τὰ στέρνα πλατῆς, κατηρῆς, καὶ ὡς ἄν τι; εἰκόστη τὸν ἐν αὐτῷ συλλογιζόμενον (τὼν αὐτοῦ συλλογιζόμενος Sym.), — Ὁ δὲ εἰρημῶν Νικηφόρος ὁ τοῦ Φωκά, τὴν Ἀμάντιαν καταπολεμῶν καὶ μέλλων ἦδη ἐκπορθεῖν, κέλευσεν αὐτοῦ βασιλεὺς; ἐδέξαστο Λέοντος τὸν θάνατον Βασιλείου καταγγέλλουσαν καὶ τὴν ἀναδρομὴν ἐγκλείουσαν. Τὸν θάνατον οὖν τοῦ βασιλέως ἀναμαθῶν, καθ' αὐτὸν περιέκρουθεν ὥστε μὴ ἀνάπτυστον τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐγγενέσθαι. Ὁρχῶ οὖν τούτους βεβαιωσάμενος ὡς εἰ παραδοῖεν αὐτῷ τὴν πόλιν, ἐλιθεύρους ἀφῆσεν αὐτοῦς ὅπου ἂν βούλοιντο πορευθῆναι, καὶ σταυρὸν ἐμπροσθεν τῆς πόλεως πηξάμενος, πρὸς πλείονα τούτων πληροροφίαν, ἐπαισεν αὐτοῦς τὴν πόλιν ἀπολείπειν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπῆλθον ἐν Ἀφρικῇ, οἱ δὲ ἐν Λαγγεθρόδῳ καὶ Καλαβρίᾳ. Ἀνελθόντα δὲ τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ πόλει ὁ βασιλεὺς ἀσμένεστατα ὑπέδειξαστο καὶ ἐκείνησθε ἦγε τιμῆς. ⁹⁸ Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων τὸν σοφὸν Παρ. 1706. Ἰκόμου ἑτος Ἰσητή, τῆς θείας σαρκώσεως ἑτη ὡπῆ, Ῥωμαίων βασιλεὺς Λέων ἑτη Sym. Τῷ Ἰσητῇ ἑταῖ τοῦ κ. τῆς δὲ θ. σ. ὡπῆς ἑβ. Α. ὁ ὡς B. ed. ⁹⁹ Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Βασιλείου τελευτήν τῷ τῆς αὐτοκρατορίας σκήπτρῳ Λέων καθίσταται καὶ ἑβ. Vat. ¹⁰⁰ Συνῆν τῷ πατριάρχῳ Φωτίῳ ὑπ' ἀ. ἀναγόμενος; καὶ π. Vat. — Φ. π. Sym. Leo. ¹⁰¹ Ἀπ. οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν στρ. Ἀ. ἐν Χρ. καὶ ἄλλους συγκλητικὸς σὺν αὐτῷ μετὰ πλήρου καὶ κ. καὶ ἀρμμάτων· καὶ ἐξαγαγόντες τοῦ τ. τὸν Μ. ἐν ἰ. κ. κατέθεντο Vat. — αὐτὸς om. Sym.

ἐξ (αὐτῶν) Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορῆσαι ἀπέστει- A
 λεν Ἀνδρέαν στρατηλάτην μετὰ κηρῶν πολλῶν ὁ
 καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσόπολει, καὶ ἐξήγαγον ὁ
 Μιχαὴλ (ἐκ τοῦ τάφου καὶ ἔβαλον ἐν γλωσσοκόμῳ
 κωπρισσίῳ, καὶ ἐπὶ κραδβάτου θέντες ὁ καὶ σκε-
 πάζοντες, βασιλικῶς τε τιμήσαντες) μεθ' ὕμνων
 καὶ τιμῆς πολλῆς (ἐπομένων ἑκείσε καὶ τῶν ἀδελφῶν
 αὐτοῦ) ἤγαγεν ὁ εἰς τοὺς ἀγίους ἀποστόλους, καὶ ὁ
 ἀπέθετο ἐν λάρνακι.

(2) ὁ Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀν-
 δρέαν 767 δομῆτικον τῶν σχολῶν ἄμα Ἰωάννη
 Ἀγιοπολίτη σοφωτάτῳ καὶ γεροντὶ λογοθέτῳ τοῦ
 δρόμου· καὶ ὁ ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας ἐνε-
 θόντες ὁ, τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἀνα-
 γνόντες ὁ, τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον· καὶ πε-
 ρώρισαν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιανῶν ὁ τῇ B
 ἐπιλεγομένη ὁ τοῦ Βόρδου ὁ.

(3) ὁ Προεβάλετο ὁ δὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Στυλιανὸν
 Ζαούτζαν μάλιστα καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου·
 ἀνήγαγε δὲ Στέφανον τὸν σύγκελλον καὶ ἀδελφὸν ὁ
 (190ῶ) αὐτοῦ ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ καὶ πρὸ τῶν Χρι-
 στοῦ γέννων χειροτονεῖται πατριάρχης ὑπὸ ὁ Θεοφά-
 νου τοῦ πρωτοδρόνου καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, (καὶ)
 ποιήσας ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ ὁ ἔτη 5' καὶ μῆνας 5'
 ἐτελεύτησε, καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικεῶν ὁ.

(4) ὁ Ἐφ' οὗ Λέοντος προεδόθη τὸ κάστρον (ἡ λε-
 γομένη) Ἰψήλη, καὶ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν,
 αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν θντων ἑκείσε. Γέγονε ὁ
 δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας πλησίον τῶν ὁ Σοφριανῶν ὁ,
 ἐμπρησθείσης καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου ἀποστό- C
 λου ὁ Θωμᾶ, ἦν ὁ αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαλι-
 νισεν.

(5) ὁ Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχάϊταν καὶ
 ἤγαγε 768 Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ
 πόλει. Ἀνδρέας δὲ ὁ δομῆτικος ὁ καὶ Στέφανος ὁ
 μάλιστα (ὁ τῆς Καλομαρίας) οἱ πολλὰ λοιδορη-
 θέντες ὁ ἐπὶ Βασιλείου παρὰ Σανταβαρηνοῦ ὑπέθη-
 καν τῷ βασιλεῖ συσκευὴν ποιησάμενοι, ὡς ὅτι Φώ-

imperium, Andrea militiae magistro cum cereorum,
 clericorum et senatorii ordinis copia, Chrysopolim
 misso, Michaelis imperatoris corpus e sepulcro
 eductum, cypressino loculo conditum, lecticaque
 impositum, regisque vestibus ornatum, hymnisque
 et pompa multa honoratum efferrī jussit. Pone se-
 quebantur ejus fratres, funisque ad Sanctos Aposto-
 los prosecuti sunt, corpusque tumulo reposue-
 runt.

Imperator postmodum Andream domesticum
 scholarum, una cum Joanne Hagjopolita, viro lit-
 teris praestantissimo, qui etiam cursus publici logo-
 theta exstitit, mandavit, qui ambone ecclesiae con-
 scenso, et causis in Photium patriarcham lectis,
 throno abdicare se coegerunt, et in Armenianorum
 B monasterium Bordonis dictum detruserunt.

Promoverat autem imperator Stylianum Zautzam
 magistrum, et cursus publici logothetam. Fratrem
 etiam Stephanum syncellum in patriarchium induxit,
 qui, imminuentibus Christi Natalitii, patriarcha
 consecratur a Theophane, primae post patriarcham
 sedis episcopo, et a reliquis praesulibus. Vixitque
 in patriarchatu annos sex et menses quinque, et
 vita functus in Siceonum monasterio sepelitur.

Leonis tempore castrum cognomento Excelsum
 proditum, et missis in captivitate civium pluri-
 bus ab Agarenis occupatum est. Contigit incendium
 ingens Sophianas proxime, quo Sancti Thomae ec-
 clesia, quam deinde Leo magnifice reparavit, con-
 sumpta est.

Misso vero ad Euchaitas nuntio Theodorum San-
 tabarenum in urbem vocavit imperator. Andreas
 autem domesticus, et Stephanus magister Bonae Mariae
 filius, a Santabareno contumelias passi sub Basilio,
 insidias deinde in eum machinati, suggesserunt,
 imperatori, Photium patriarcham et Theodorum

Variae lectiones et notae.

Κληρικῶν τε ed. Sym. καὶ κλ. Leo. ὁ ἐξήγαγε—ἔβαλε ed. Leo, ἤγαγε μετὰ σπουδῆς πολλῆς· καὶ τιμῆς καὶ
 ὕμνων Sym. ὁ σκ. β. καὶ τ. Leo, θ. ἐντίμως καὶ β. περισσεύοντες ἐν τῇ πόλει εἰσῆνεγκαν καὶ ὕμνοις μέ-
 χρι τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων ἀποστόλων προέπεμψαν ἐπ. ἐκ. καὶ τ. ἀ. ἀδ. Vat. ὁ ἤγαγεν—ἀπέθετο ed. Sym.
 ἐκ τοῦ—τιμήσαντες εἰ ἐπ.—αὐτοῦ om. Sym. ὁ καὶ ἐν λ. κατεθ. Vat. ὁ Περὶ τῆς ἐξορίας Φωτίου καὶ
 χειροτονίας Στεφάνου Vat. Φώτιον δὲ τὸν πατριάρχην ἐπιβούλον φωραθέντα τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει καὶ
 ἐν τῇ μ. τῶν Ἀ. τῇ λ. τοῦ Βόρδου περιορίζει, χειροτονεῖ δὲ τὸν Στέφανον σύγκελλον, τὸν ἴδιον αὐτοῦ
 ἀδελφὸν διὰ τε Θεοφάνους τοῦ πρωτοδρόνου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων Sym. 1. M. τ. ed. M. τ. δὲ Leo. —
 τὸν αὐτὸν στρατηλάτην Ἀ. ἀ. Ἰω. Ἀγ. καὶ λογίῳ πάνυ θντι καὶ λ. γ. τοῦ δ. ἐν τῇ Ἀγία Σοφία ἀπ. Vat.
 ὁ εἰ δὲ ἐν τῷ ἀ. ἀν. καὶ τὰς τοῦ π. Φ. ἀ. εἰς ἐπήκοον πάντα ἀν. Vat. ὁ καὶ Leo, Vat. ὁ ἐπαν. Leo.
 —ἀνήγαγον ἀ. Leo, π. ἐν. ed. ὁ Ἀρμενιανῶν cod. Ἀρμενικῶν Sym. ὁ τῇ λ. τοῦ Βόρδου Leo, τῇ
 λ. τοῦ Βόρδου· περιορίζει, ἔνθα καὶ τελευτᾷ Sym. τῇ ἐπονομαζομένη τοῦ B. Vat. et Cont. ὁ Στέφανον
 δὲ σύγκελλον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν πατριάρχην προβάλλεται ὑπὸ Θεοφάνους χειροτονηθέντα τῷ πρω-
 τοδρόνῳ· ἐξῆσε δὲ πατριαρχῶν ἔτη εἴς' (sic) καὶ μῆνας 5', καὶ τελευτήσας ἐν τῇ μονῇ θάπτεται Σικεῶν Vat.
 ὁ ὁ δὲ β. τὸν Ζ. Στ. μ. καὶ λ. τοῦ δ. προβάλλεται: Vat. caeteris om. ὁ τ' ἀγγίλια cod. ὁ τὸν Leo, Vat. ὁ ἀ.
 ἀδ. Leo, σ. τὸν ἴδιον ἀ. ἀδ. Sym. ὁ διὰ τε θ. τοῦ πρ. καὶ τῶν λ. ἀ. Sym. ὁ δὲ καὶ ἐξῆσαν ἔτη 5' καὶ μ. 5'
 Sym.—καὶ τελευτήσας Leo, om. καὶ ante ποιήσας. ὁ Σικεῶν Leo, Συκίων ed. ὁ Ἐπὶ Ἀ. Leo, Παρ.
 δὲ ἡ π. ἐπώνυμος· Ἰψή. καὶ ἡχμαλωτισθῆσαν ὁ. τ. Ἀ. πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῷ Vat. Ἐφ.—ἑκείσε
 om. Sym.—ἡ λ. om. ed. ὁ Γ. δὲ ἑ. ed. Sym. 1. —μ. ε. Vat. ὁ Σοφρ. cod. Σοφρῶν Sym. Leo. ὁ καὶ
 τῆς Σιδηρᾶς Sym.—ἐμπρησθέντος καὶ τ. οὗ ναοῦ Sym. καὶ ἐμπρησθείσης ναοῦ Vat. ὁ ἀπ. om. Sym.—
 ὁν αὐτὸς ὁ. Sym. ὁν ὁ βασιλεὺς. ὁ Περὶ τῆς ἐξέτασας Θεοδώρου τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ Φωτίου ἀπὸ
 πατριάρχου. Ἀποστειλῆς δὲ ὁ β. εἰς Ἐ. τὸν Σ. θ. ἐν τῇ π. ἡγ. Vat. Ἀγει δὲ θ. τὸν Σ. ἀπὸ Εὐχάϊτων ἐν
 τῇ πόλει Sym.—Εὐχάϊταν Leo. ὁ τῶν σχολῶν Vat. ὁ Στ. μ. Vat.—ὁ τῆς K. om. Sym. ὁ κινῶσι
 κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Φ. ὡς λοιδορηθέντος τοῦ βασιλέως Ἀ. ὑπ' αὐτῶν εἰς Βασιλεῖον κτλ. Sym. οἱ π. πρὸς
 B. ἐπιβλήθηεντες ὑπὸ τοῦ Σ. ὑπέθετο τῷ β. Vat.—ἀ. ποιησασθαι ed. Vat.

Santabarenum, ex Photii patriarchæ consanguineis aliquem constituere imperatorem consiliatos. Imperator Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum ad Pegarum palatia deduci et utrumque seorsim custodiri jussit. Stephano autem magistro et Andreæ Cratero domestico et Guberi patricio et Joanni Hagiotopite ab imperatore mandatum, ut eorum causam diligenter inquirerent. Adducte itaque patriarcha, coque cum honore in throno sedere jusso, ipsisque pariter sedentibus, Andreas domesticus patriarchæ dixit : « Agnoscis, domine, abbatem Theodorum ? » Ad hæc ille : « Abbatem Theodorum non novi. » Tum Andreas : « Abbatem Theodorum Santabarenum ignoras ? » Respondit patriarcha : « Theodorum monachum novi Eucharum archiepiscopum . .

Tunc Santabarenum in medium adduxerunt, et dicit ad eum Andreas domesticus : « Hoc mandat imperator : Ubinam sunt pecuniæ et imperii mei supellex ? » Dixit ille : « Ubi, qui hac die regnat imperator, ea deposuit. Nunc vero si jubet isthæc inquiri, eadem recipere potestatem habet. » Tum ad illum Andreas : « Respondere : Quem meditaberis imperatorem constituere quando fraudulenta molitione suggestisti patri meo obcæcare me : ex patriarchæ amicis aut ex tuis aliquem ? » Qui respondens, ait : « De quibus me accusatis nihil penitus novi. » Magister Stephanus dixit : « Quomodo significasti imperatori, te de ea re patriarcham convicturum ? » Statim autem Santabarenus ad pedes patriarchæ provolutus : « Adjuro te per Deum, domine mi, ut me ecclesiastica dignitate exauctores et deponas, atque ita me sacerdotio privatum velut maleficum illi me puniant : non hæc ullo modo imperatori suggesti. » Patriarcha mox in omnium conspectu dixit : « Per salutem animæ meæ, domne Theodore, archiepiscopus es inque eo quod nunc est et in futuro ævo. » His exacerbatas Andreas dixit : « Non indicasti, abba, imperatori per me, ut de his patriarcham accusarem ? » Ille se quidquam scire negavit. Igitur reversi nuntiaverunt imperatori quæ dicta erant. Imperator ira et effreni

Α τος, ὁ πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλὴν εἶχον ποιῆσαι βασιλεῖα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου ὁ πατριάρχου. Προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς ὁ ἀγαγεῖν Φωτίου πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτοὺς ὁ φρουρεῖσθαι διαβρίσαστο. Ἀπεστάλησαν ὁ δὲ πρὸς τῷ βασιλεὺς Στέφανος μαγίστρος καὶ Ἀνδρέας δομestικὸς ὁ καὶ Κρατερὸς ὁ καὶ πατρίκιος Γούδερ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἁγιοπολίτης (ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὰ κατ' αὐτῶν) ὁ. Καὶ ὁ ἀγαγόντας τὸν πατριάρχην καὶ καθίσαντας, ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ καὶ αὐτοὶ καθεσθέντες, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομestικὸς : « Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον ; » Ὁ δὲ ἀπακρίθη : « Ἀββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας : « Τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις ; Καὶ ὁ πατριάρχης : « Γινώσκω τὸν μοναχὸν Θεόδωρον, ἀρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαίων.

(8) ὁ ἔφαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομestικὸς : « Ὁ βασιλεὺς σοι δηλοῖ . Πού εἶσαι τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας ; » Ὁ δὲ ἔφη : « Ὅπου δίδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, 769 ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσὶν ἄν ὁ δὲ, ἐπὶ καλεῖται ὁ βασιλεὺς ἀναζητεῖν αὐτὰ, ἔξουσίαν ἔχει ἀναλαβεῖσθαι αὐτὰ. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτὸν : « Εἰπέ, τίνα ἐβούλου ποιῆσαι βασιλεῖα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλῶσαι με, τοῦ πατριάρχου ἴδιον ἦ σὸν ; » Ὁ δὲ ἀποκρίθει : « εἶπεν : Ὁ γινώσκω τὸ σύνολον περὶ ὧν λέγετε κατηγοροῦντίς με. Λέγει οὖν Στέφανος ὁ μαγίστρος πρὸς αὐτόν : « Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην περὶ τούτου ; » Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς παρευθὺ πεισὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατριάρχου, εἶπεν : « Ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, δέσποτα, ἵνα πρῶτον ποιήσης τὴν ἐμὴν καθαίρασιν, καὶ τότε γυμνὸν ὄντα τῆς ἱερωσύνης, κολαζέτωσαν ὡς κακοῦργον : οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ. » Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη : « Μὴ τὴν σιωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. » Θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη : « Οὐκ ἐμήνυσας, ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ ; » Ὁ δὲ

Variae lectiones et notæ.

ἡ τοῦ Leo. ὁ β. καὶ ἔμφω αὐτοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ἤ γ. τῶν Π. καὶ ἰδία φρ. διεκαλεῖσαστο V. ὁ αὐτόν L. ὁ δὲ ἀγνώμονες τῶν αὐτῶν κινουμένων αὐτῶς δι' ὁ μ. Στ. καὶ ὁ δ. Ἀ. καὶ ὁ Κρ. Vat. om. ἐπὶ αὐτῶν. ὁ Κρ. ed. Leo, Vat. — καὶ ὁ Γ. πατρίκιος Leo, καὶ Γ. π. Vat. ὁ αὐτ. cod. αὐτόν Leo? ὁ Ἀγ. οὖν τὸν π. Φ. καὶ ἔ. θ. ἐν τ. κ. Vat. ὁ κ. τὴν ἐξέτασιν περιεσύντο (ἰσοιούνο). Ὁ δὲ δ. Ἀ. ἔφη τῷ π. Vat. — ὁ ὁ δὲ α. ἔφη οὐ γ. Θ. Ὁ δὲ Ἀ. τὸν ἀγ. οὐ γ. Θ. τὸν Σ. Vat. ὁ α. cod. ἀββᾶν Leo, e compendio male lecto nisi Photius hunc titulum vitare voluerit, ut servaret titulum archiepiscopalem ante illi collatum cf. § 6 ubi Photius eum hoc modo sibi devincit atque ab accusando retinet. ὁ Ἐνεχθάντες δὲ καὶ τοῦ Σανταβαρηνοῦ, λ. π. ἀ. ὁ Ἀ. Vat. ὁ τὴ Leo, Vat. ὁ β. μου Vat. — Πού ἴσο. — ὁ κατὰ τὴν ἡ. ἔ. om. ed. ὁ νῦν δὲ ἔ. ἀναζητεῖ ed. — ἡμέραν βασιλεύς, νῦν δὲ ἔ. ταῦτα ὁ β. ἀναζητεῖ, ἐξ. Vat. ὁ ταῦτα Leo. ὁ τοῦ Vat. ὁ ἔ. π. ἀ. om. Vat. — ἐπιβουλεύει β. π. τῷ π. τοῦ βασιλεὺς ὑποθεῖς τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἴδιον ἀποστρέψαισιν ἰδὸν, οὖν συγγενῆ ἢ τοῦ π. Vat. ὁ ἀπ. om. Vat. ὁ Οὐκ οἶδα ταῦτα π. ὦν μοι κατηγορεῖς Vat. — π. τούτῳ Leo. ὁ μ. Στ. Καὶ Leo, Vat. om. π. ἀ. ὁ ἐλέγξεν π. τ. τὸν π. Leo, Vat. ὁ Ὁ δὲ π. τοῖς ποσὶ τοῦ π. προση. Vat. ὁ μου Leo, δ. μου ποσὶ σε Vat. ὁ πρότερόν με καθαιρήσης Vat. ὁ με Leo, ante ἔντα Vat. ὁ ὡς κα. κ. Οὐ γὰρ τοιαῦτα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσα ὁ δὲ π. φησὶ. Μὴ τὴν τῆς ἔ. ψ. σ. Vat. ὁ ἦς cod. εἰς ed. Vat. ὁ ἔ. τ. Ἀ. ἔφη καὶ οὐκ Vat. ὁ ἔ. ἵνα τὸν π. ἐν τ. ἐλέγξῃ; Vat. ὁ ἐν τούτῳ cod. εἰς τ. ed. — ἀπηνήσαστο μηδὲν εἰδέναι Leo, Vat.

ἀπηνείτο μὴ εἰδῆναι τι. Ὑποστρέφαντες ὅν ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντα τὰ λαληθέντα παρ' αὐτῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκταόσθηρ ληφθεὶς ὡς μὴ εὐδῶν αἰτίαν κατὰ τοῦ πατρῴου ἄρχει ἄποστειλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν ἄθρηνας, ἐπίσθε δὲ αὐτοῦ ἀποστειλάς, ἐτύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀντιόχην.

A furor percitus, cum causa adversus patriarcham non inventa, Santabarenum multis verberibus torsum Athenas exulare jussit. Pone vero mittens oculis ornavit, et in Asiam relegavit.

770 σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ἐξώρισεν (190^b) ἐν Ἀντιόχην.

(7) Μετὰ δὲ ἔτη πολλὰ παρακληθείς ὁ βασιλεὺς τοῦτον εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε λαμβάνειν αὐτὸν ἀνόνως ἐκ τῆς Νείας ἐκκλησίας. Ἐτελευτήσῃ δὲ ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς.

Post annos aliquot placatus imperator hominem reituxit in urbem, et ex Nova ecclesia annuam percipere ordinavit. Idem Santabarenus sub Constantino et Zoe ejus matre defunctus est.

(8) Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Λέοντος, Ἀγίων, ἑ Λογγιβαρδία; ἔξαρχος καὶ δοῦξ, γαμβρὸς δὲ γεγυνώς τοῦ βηγγὸς Φραγγίας, ἀντήρη τῷ βασιλεῖ, πᾶσαν τὴν χώραν εἰς ἑαυτὸν δουλωσάμενος. Τοῦτο γινούσ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε Κωνσταντίνον [τὸν] τῆς τριπίξης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσιως πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι τὸς Ἀγίωνα καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠτεθήσαν οἱ μετὰ Κωνσταντίνου καὶ κατασφάγησαν, μόλις αὐτοῦ διασωθέντος.

Leone imperante, Agion, Longobardiarum exarchus et dux, regis Franciarum gener, rebellione in imperatorem mota, regionem omnem suo subjecit imperio. Eo cognito, imperator Constantinum mensae suae praefectum una cum occidentallibus cunctis legionibus ad debellandum Agionem misit, et facto congressu victi sunt qui cum Constantino erant, ipsoque vix superelite exteri perierunt.

(9) Γέγονε δὲ ἑκλειψίς ἡλιακῆ, ὥστε νύκτα γενέσθαι ὥρα καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ βρονταὶ καὶ συνοχὴ ἀνέμων καὶ ἀστρακαὶ γέγονασιν, ὥστε καῖναι ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ φθόρου ἀνθρώπους ἐπίτᾳ.

Facta est autem solaris eclipsis, ita ut per horas sex profunda nox et astra apparerent; sed et tonitrua ventorumque impetus et fulgura facta sunt tam horrida, ut in fori gradibus septem homines igne consumpti sint.

(10) Καὶ ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος; τὸ κάτωρον, αἰχμαλωτισθέντος καὶ τοῦ στρατηγού αὐτοῦ τοῦ Πασπαλά. Προχειρίσαστο δὲ Δέων ὁ βασιλεὺς Ζαῦτζαν εἰς βασιλοπάτορα, συμφιλιώθεις ἦδη Ζωῆ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμάκῳ τιμὴ τελευτήσεντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Γουζουιάντου.

Capta urbs Samos ab Agarenis, abducto etiam praetore Paspalas captivo. Leo autem Zoutzam imperatoris patris titulo exornavit, cujus filiam Zonam jam adamabat, marito ejus Theodoro Guziatula veneno quodam sublato.

(11) Στεφάνου δὲ πατριάρχου τῶν τῆδε μετεσθέντος, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ λαγόμενος; Καυλίας. Ἦλθε δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ

Mortuo autem Stephano patriarcha, in ejus locum Antonius cognomento Cavleas ordinatur. A duce vero Macedoniae venit nuntius Simeonem

Variæ lectiones et notæ.

Ὑποστρέφαντες Leo.— τῷ β. τὰ λ. ἀν Ὁ Vat. ἄκ. ed. om. Leo, Vat. ἐξ om. Vat. — μὴ δ' εἰδῆναι α. κ. τοῦ π. εὐρηκῶς Vat. καὶ τῆς συγκλήτου καταψηφισαμένης αὐτῶν, τὸν μὲν Φ. εἰσῆσαν εἰς τοῦ Γόρδονος, τὸν δὲ Σ. τῷφαντες; ἐξώρισαν ἐν Α. εἰτα ὅπ. ἐξοπ. ὁ βασιλεὺς ἐτ. ἀ. καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἔξ. κ. λ. Sym. 7. τοῦτον om. Vat. — κάτωρον δὲ ἀκ. ἐξοπ. Vat. ἀνατολ. eucl. M. πολλοὺς ἐκ χρόνους Sym. μ. π. δὲ ἔτη Leo.— Χρόνος δι' ἀπαρηγόρητος πολλοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦτον ἀνακαλέσαστο καὶ ἐν τῇ π. ε. προστάξας σιτηρίσια τοῦτον ἐκ τῆς ν. ε. λ. δ. ἐτ. ἐπὶ K. Vat. ἀνήγαγεν jed. — ἀ. λ. Leo, λ. Sym. αὐτὸς Leo. Περὶ τῆς ἀνταρσίας τῶν Λογγιβαρδῶν καὶ τῆς ἡλιακῆς ἐκλείψεως. Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ Α. Ἀ. ὁ Α. δοῦξ Vat. τῷ β' αὐτοῦ ἔπει τῆς Λαγουβαρδίας διαστασιάσης Sym. 3. Ἀγίων ed. Ἐγὼν margo P. — Λογγοβάρδος Leo. τοῦ β. Φ. γ. Vat. καταστασιάσας καὶ π. τὴν χ. ἐφ' ε. ποιησάμενος Vat. — πρὸς Leo. — 12. δουλώσαντος ed. — K. τὸν τῆς πρ. σὺν π. τ. δουτικοῖς ἔξαπ. θ. Vat. τῆ; — Ἀγίωνα om. Sym. τὸν Leo. ὥστε Vat. τὸν Leo. — Σ. δὲ γ. οἱ κατὰ K. ἡ. Vat. ἐκείνου παρισ. Vat. καὶ Sym. 2, τηνικαῦτα καὶ Vat. ἡ. ε. Vat. ε. ἡλίου ed. ὡ. τῆς ἡμέρας ζ', ὥστε καὶ Vat. ὡς καὶ Sym. ὥρα; Leo ex i. subscr. ? ἐπὶ ὥρας γ' Sym. — τοὺς om. Sym. — Ἐγ. δὲ καὶ θυμοὶ σφοδροὶ καὶ α. καὶ β. ἐξ ὧν ἐκάθησαν ἐν τῷ φθόρῳ α. ε. Sym. α. β. ed. — ἀν. τε βιαία φθορὰ καὶ α. καὶ β. ὡ. καὶ ἐν τ. τοῦ φ. ἀν. α. χανυθῆναι (sic) ζ. Vat. — 21. Καὶ om. Vat. τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει ἐκ. Sym. 3. ὑπὸ τῶν Ἀ. post x. Sym. — ἡ om. Ven. συμπαρηγόρησεν; καὶ τοῦ στρατηγούτος ἐν αὐτῇ Πασπαλου Vat. καὶ ἡμικλωτίσθη ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ ὁ Πασπαλά; Sym. α. καὶ τοῦ στρατοῦ α. παμπόλιον Ven. αὐτ. cod. αὐτῶ. ed. om. Leo. Α. δὲ ὁ β. βασιλοπ. τὸν ζ. τιμᾶ, αὐτὸς καινουργήσας τὸ ὄνομα ἡ. γὰρ Z. τῇ α. θ. συνεφιλιώθη. τοῦ ταύτης α. Φ. ὃ Γουζουιάντης ἐπώνυμον ἀναρθεθέντος; Vat. τὸν Ven. Vat. εἰς om. Leo, Sym. αὐτὸς καινουργήσας τοῦνομα Vat. Sym. φ. δὲ τ. Ven. — Γουζουιάντου ed. Γουζιαντίτου Ven. τοῦ Ven. — Στ. τελευτήσαντος π. Sym. 3^b, sed tum VI. a. V. m. patriarcha non fuit inde ab initio Leonis, nisi legeret malis III a. Post Symeonis expeditionem, quæ propter Basilicopatris mentionem h. l. adjuncta est, sed ad a. sextum referenda esse videtur, a Logotheta posita est hæc notitia, non vero ad a. tertium Leonis; nam usque ad 7um lacuna est in edd. τὸν βίον ἀπολιπόντος Ἀ. ὁ τὴν ἑκωνομίαν K. πατριάρχης ἀντ. α. προχειρίζεται Vat. Καυλία; δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἐμᾶλλε μετὰ τὸ συνοδεῦσαι κτλ. 210^a—211^a (vide prælationem) Ven. — Σ. ε. δ. B. ἐκστρατεύει κ. P. Sym. 3. Περὶ τῶν παραθέντων μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ῥωμαίων καὶ τῆς τῶν ἀμειότερων κατασφάγῃς. Ἀ. δὲ κατέλαθεν ὡς ε. Σ. B. β. κ. Ῥωμαίων στρατεύσασθαι Vat.

Bulgariæ principem adversus Romanam expeditionem meditari. Causa vero quæ Simeonem movit, hæc erat : Zautzas imperatoris pater servum habuit eunuchum nomine Musicum. Hic Stauracio et Cosinæ prædivitibus mercatoribus Græcis anicitia junctus erat : qui quidem turpi lucro intenti auctoritate Musici, quod erat in urbe Bulgarorum commercium, Thessalonicam transtulerunt, et vectigalibus impositis pessime Bulgaros exercuerunt. Illis Simeoni a Bulgaris significatis, eadem hæc Simeon Leoni imperatori fecit manifesta. Imperator, a patre imperatorio Musico nimis affecto præpeditus, cuncta nihilo magis æstimavit.

Furens igitur Bulgarus adversus Romanos exercitum instruit. Quibus auditis, mittit imperator Crinitei militis magistrum cum armis ac multis urbis proceribus adversus Bulgaros : consertaque pugna in Macedonia, vertuntur in fugam Romani, ipso Crinite, et Cortice Armenio, cæterisque omnibus occisis. Ex Chazaris qui auxiliares Leoni advenerant, comprehensi, naribusque præcisi, in contempnium Romanorum ad urbem a Simeone renissi sunt. Quos imperator conspicatus et accensus ira, misit Nicetam, cognomento Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum velocibus munera Turcis oblaturum, et ad arma contra Simeonem excitaturum. Profectus ille et collocutus etiam cum Turcarum ducibus Arpade et Cusane, in belli societatem consententibus illis, acceptis obsidibus, ad imperatorem rediit. Ille rursus Eustathium patricium et classis drungarium mari, terra vero Nicephorum patricium et Phocam, et legionum domesticum delegat, qui Bulgariam usque penetraverunt. Pacis postmodum cupidus imperator, Constantinacem quæstorem de pace cum Simeone consulturum misit. Simeon arma bellumque terra et mari in se mota conspiciens, quæstorem quasi dolore agentem sub custodia inclusit.

Α τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας ὡς ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἰκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμανίας ⁶⁶. Ἡ ⁶⁷ δὲ αἰτία ⁶⁸ ἦν ὠργίζετο Συμεὼν ἦν αὕτη· Ζαυτζας ὁ βασιλεὺς πάτωρ εἶχε δούλον ⁶⁹ εὐνοῦχον ὀνόματι Μουσικόν. ⁷⁰ Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμῷ, Ἑλλαδικὸς φιλοχρῆσσις καὶ πραγματευταῖς, οἵτινες, πρὸς εἰσχροκέρδειαν ἀγορῶντες, μεσιτεία καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει (γενομένην) πραγματείαν ⁷¹ τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικοῦντας ἐν τῷ κομμερκεύειν ⁷². Οἱ δὲ Βούλγαροι ⁷³ τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν ⁷⁴· ὁ δὲ ὄβριος πεποίηκε ταῦτα τῷ βασιλεὶ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ⁷⁵ ὄπῃ τοῦ βασιλεὺς πάτωρος κωλύμενος **772** προσκαθοῦντος τῷ Μουσικῷ, πάντα ὡς λήρον ἤκουε ⁷⁶.

(12) Μανεις ⁷⁷ οὖν ὁ Βούλγαρος ἰκστρατεῖται κατὰ ⁷⁸ Ῥωμαίων· καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ⁷⁹ ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην ⁸⁰ στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὀπλῶν καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεὼν ⁸¹. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ ⁸², τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαγέντες τοῦ τε Κρινίτου καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κουρτίκη ⁸³ καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ ⁸⁴ δὲ τῶν Χαζάρων, οἱ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν Λέοντος, κρατηθέντες καὶ τὰς ρίνας αὐτῶν κοπέντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν· οὐδ' ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς ⁸⁵ ἀπέστειλε Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον ⁸⁶ Σκληρὸν μετὰ δρομῶνων ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ ⁸⁷ δοῦναι ὄψρα τοῖς Τούρκοις καὶ πόλεμον ⁸⁸ κινήσαι κατὰ ⁸⁹ Συμεὼν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ συντυχῶν ⁹⁰ ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν Ἀρπάδῃ καὶ Κουσάνῃ ⁹¹, καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, λαβὼν ⁹² ὄψιδας, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ⁹³ πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρικίον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωίμου ⁹⁴, Νικηφόρον δὲ πατρικίον τὸν Φωκῶν καὶ δομέστικον μετὰ τῶν θεμάτων ⁹⁵ ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσηλθε μέχρι ⁹⁶ Βουλγαρίας. **773** Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην ἀπαζόμενος, (191^a) μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε ⁹⁷ Κωνσταντῖνάκην κουζέτωρα ⁹⁸ πρὸς Συμεὼν τὰ περὶ εἰρήνης

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ Ῥωμαίων ed. Vat. ⁶⁷ πρόσσιν ἔχων τῆς μάχης ταύτην Vat. om. Sym. ⁶⁸ δι' Leo. — Εὐν. δ. ὁ β. Ζ. Μουσικὸς ἦν ὄνομα τοῦτω Vat. om. Sym. ⁶⁹ ἰ. δ. Leo. πραγματεῖς Leo? ⁷⁰ Ὁ. συνεφ. ἀνδράσιν ἐμπορικοῖς καὶ φιλοκερδέσι καὶ φ. ἐξ Ἑλλάδος οὕτι Στ. τε καὶ Κ. οἵτινες μαντεία (μυστ.) τοῦ Μ. κερδαίνειν βουλόμενοι, τὴν μετὰ τῶν Β. πρ. ἐν τῇ π. ἐν Θ. μετεστ. κ. κομμερκεύοντες τ. Β. Vat. om. Sym. ⁷¹ κ. πρ. ed. Leo. ⁷² κομμ. Leo. ⁷³ Τῶν δὲ Βουλγάρων τ. τῷ Σ. ἀναγγειλάντων, αὐτῶν δ. τ. τῷ β. κατέστησεν Α. Vat. om. Sym. ⁷⁴ ἀνήγγ. Leo. ⁷⁵ Ὁ δὲ π. ὡς λ. ἐλογίζετο τῇ πρὸς τὸν Ζαυτζαν προσκαθεῖται νικῶμενος Vat. om. Sym. ⁷⁶ ἤκού. cod. ἤκουσι Leo. ⁷⁷ ὁ Συμεὼν ἦρε κ. Ῥ. τὰ ὄπλα Vat. ⁷⁸ τῶν Leo bis. ⁷⁹ ὁ δὲ β. τὸν Κρ. ἔξαπ. κατ' αὐτοῦ στρατηλάτην ὄντα λαφ. πολλῶν καὶ ἀρχουσι καθοπλίσας αὐτὸν Vat. om. Sym. ⁸⁰ Κρητή. cod. sed. — Κρινίτη. ἰ. Σ. δὲ γ. Vat. om. Sym. ⁸¹ ἐν Ῥωμανίᾳ Leo. — ἠττιόνται Ῥ. Vat. om. Sym. — καὶ κατασφάζεται αὐτὸς τε ὁ Κρινίτης καὶ Ἀρμένιος Κουρτίκης καὶ ἄλλοι πολλοὶ Vat. om. Sym. ⁸² Κουρτ. cod. Κουρτίκτου εἰλ. Κουρτίκη. Leo. ⁸³ Ἐπεὶ δὲ καὶ Χαζάρους κατέστησεν ὁ Συμεὼν τῶν ἐκ τῆς ἑταιρίας τοῦ βασιλέως Α. τὰς ἀ. β. ἀποστειλῶν εἰς ἀ. Ῥ. ἐν τῇ π. ἀπέστειλεν (sic) Vat. om. Sym. ⁸⁴ θυμοῦ πληθεῖς Vat. ⁸⁵ λεγ. Leo. — ἐν τῷ Δ. π. μ. ἐρ. ἐξέπεμψε Vat. μ. δρ. ἐν τῷ π. τοῦ Δανουβίου Leo. ⁸⁶ τοῦ Leo. ⁸⁷ ὡς τε τὸν Σ. καταπολεμῆσαι Vat. ⁸⁸ μετὰ Leo? — Ὁ δὲ τοῦτοις σ. καὶ πείσας κατὰ τὸν (τοῦ?) Συμεὼν ὄπλα δεσθαι Vat. ⁸⁹ καὶ Leo. ⁹⁰ Κουρσ. ed. ⁹¹ ὀμήρους λ. Leo, Vat. — παρ' αὐτῶν ὡς β. ὑπέστρεψε Vat. om. Sym. ⁹² Ὁ δὲ β. διὰ τῆς καὶ θ. διέγνω Βουλγάρους πολεμεῖν καὶ διὰ μὲν θ. Ἐ. δρ. ἀποστέλλει, διὰ γῆς δὲ τὸν π. Ν. τὸν Φ. δ. τῶν σ. μετὰ τὴν τελευταίην Ἀνδρέου γενομένην (γενομένου) Vat. om. Sym. ⁹³ τῶν πλωίμων Leo. ⁹⁴ ὦν μ. Β. καταλαβόντων ὁ β. τὸν κ. Κ. π. Σ. ἔξαπ. ἐτι τὴν ἰ. σπέρτων καὶ βουλόμενος σπεισασθαι πρὸς αὐτὸς Vat. om. Sym. — ἡλύ: Leo. — Βουλγάρων ed. ⁹⁵ εἰσηλθ. cod. ⁹⁶ καὶ Leo. ⁹⁷ κουζέτωρα cod.

συμβουλεύοντα. ¹⁰ Συμεών δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης μαθὼν ¹¹, ἐν φρουρᾷ κατακλιθεὶς τὸν κοιμιστῶρα ὡς ἐπὶ δόλῳ ἐλθόντα. ¹² Παράσαντες οὖν ¹³ οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεῶν ἐπὶ τὸ στρατεύμα Φωκᾶ ἀσχολευμένοι, ἤχημαλώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. ¹⁴ Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ ¹⁵ Τούρκων· οἱ δὲ ἀντικεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον μετὰ Βουλγάρων ¹⁶, καὶ τρέπεται Συμεὼν μολις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρα. ¹⁷ Οἱ δὲ Τούρκοι ἤτησαν τὸν βασιλεῖα ἀποστείλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὃ δὲ καὶ καποίηκεν ὁ βασιλεὺς, τοὺς ¹⁸ πολίτας ἀποστείλας ἐπαγοράσαι αὐτούς.

(13) Ὁ δὲ Συμεὼν ¹⁹ δι' Εὐσταθίου δρουγγαρίου ἐδείχθη ²⁰ περὶ ²¹ (τῆς) εἰρήνης, πρὸς τὴν ὑπέβλεπε βασιλεὺς καὶ ἀπέστειλε Λέοντα τὸν Κοιροσφάκην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην· ἰδίεζατο δὲ Νικηφόρος· ²² ὑποστρέφαι μετὰ ²³ λαοῦ καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς βίβλης Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα ²⁴ οὐδὲ λόγου ²⁵ ἤξιωσε Συμεὼν, ἀλλ' ἠσφαλίσατο ²⁶ εἰρκτῆ· ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκαίνων ἐχύρωμα βροθείας μὴ ἔχόντων ²⁷ παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρονοήτων ²⁸ ἰαθόντων, πάντα κατέσφαξεν αὐξήσας τὴν μεγαλαυχίαν ²⁹ αὐτοῦ. **774** Καὶ ὑποστρέψας εἶρε Λέοντα ἐν τῇ Μουνδάγρα, ³⁰ καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· « Οὐ ποιῶ εἰρήνην, ἐὰν μὴ ³¹ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω. » Διωρίσατο ³² οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἤλαβε μετὰ Λέοντος Βούλγαρος οἰκίαις τοῦ Συμεῶν, καὶ περίλαβεν αὐτούς.

³³ (14) ³⁴ Νικηφόρου δὲ τοῦ Φωκᾶ τελευτήσαντος, ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεὼν τὴν ³⁵ εἰρήνην διαλύσαι· ἐπιζητούντων γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους ἐξέρχεται ³⁶ κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομέστικον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα ³⁷ τὸν Κατακαλὼν, ἐν τῇ Ῥάβδῳ τὴν οἰκίαν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστελλεὶ Θεοδοσίον πατρικίον καὶ πρωτοβεστιαρίον, καὶ περιώσιν ὅλα τὰ θέματα ³⁸ καὶ τὰ τάγματα. Καὶ γενουμένης συμβουλῆς μετὰ Συμεῶν εἰς τὸ

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ὁ Σ. κατασχὼν ἐν φ. κ. δ. πρὸς αὐτὸν ὑποπιεύσας παραγενέσθαι Vat. om. Sym. ¹¹ Ἰδὼν Leo. ¹² Τοῦ Σ. οὖν ἐπὶ τὸν στρατὸν Νικηφόρου ἀ. π. τὴν Βουλγαρικὴν ἐλησαντο γῆν Vat. om. Sym. ¹³ δι' Leo. ¹⁴ Ὁ Σ. ἐκ μ. κ. τῶν Τ. ἐτάπειτο· οἱ δὲ Vat. Πολυμηθεὶς παρὰ τῶν Τ. ἠτήθη, καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἠγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. 3. ¹⁵ τῶν Leo, Vat. ¹⁶ π. πρὸς B. σ. καὶ νικῶσι τοῦτους· κατὰ κράτος ὡς μ. τὸν Σ. ἐν τῇ Δ. περιτωθῆναι Vat. — κατὰ Leo. ¹⁷ ἤτ. οὖν οἱ Τ. τὸν β. τοὺς αἰχμαλώτους B. ἀνήσασθαι Vat. καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἠγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. ¹⁸ π. τοὺς π. ἐξ απ. εἰς τὴν τούτων ἐξώνησιν Vat. ¹⁹ απ. τοῦ ἀγ. ἀ. Leo. ²⁰ τὸν βασιλεῖα π. τῆς ε. ἰκέτευσεν Vat. ²¹ τὰ Leo. ²² π. ε. ed. — τὸν χ. Α. π. τὸ ταύτην ποιήσασθαι· ἐξ απ. ὃ δὲ δ. N. καὶ ὃ δ. E. ὁ. μ. τοῦ λ. ἐπέλευσθησιν Vat. ²³ Νικηφόρ. cod. ²⁴ τοῦ ed. Vat. ²⁵ δι' Leo, Vat. ²⁶ ἐν ε. ἡ. Vat. ²⁷ ἐν Leo, Vat. ²⁸ π. κ. μὴ δυνθόντων δέξασθαι π. P. βοήθειαν Vat. ²⁹ ἀπρονοήτως· ed. ³⁰ μεγαλοφυλίαν Leo, Y. δὲ καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ γαυριῶν π. τὸν Α. ἐφη Vat. ³¹ Μουνδάγρα ed. Μουλδάγρα Leo. Καὶ μετὰ αἰτήσεως ἀναλαμβάνεται τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ποιεῖ εἰρήνην Sym. ³² Εἰ μὴ πρῶτον π. τὴν ἀ. Βουλγάρων λ. ε. οὐ π. Vat. ³³ Ἐπένευσεν οὖν ὁ β. τ. απ. ἡ. οὖν μ. Α. ὁ B. Θεόδωρος ὁ ὦν τῷ Σ. Vat. et Cont. ³⁴ 892. ³⁵ Καὶ μετ' ὀλίγου ἀνατραπειῆς πάλιν τῆς εἰρήνης, γίνεται πόλεμος εἰς τὸ B. Sym. 3. Τοῦ δὲ δομέστικου N. πρὸς τοῦ βασιλέως ἐξῆχος ἀγαπωμένου, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε Ζαυτζας τούτου ὡς δυνάστην προσελάθειτο, γαμικὸν μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι βουλόμενος συνάλλαγμα. Τοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀπαναινομένου, μήποτε ὑπόνοιαν ἔχω τῷ βασιλεῖ Λέοντι, μανίαις ἐπὶ τούτῳ Ζαυτζας αἰτίας ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τούτου μετέστησεν· προσεβλήθη (προεβ. δὲ Cont.) ἀντ. αὐτοῦ τῶν σχολῶν δομέστικος ὁ μάγιστρος Κατακαλῶν. Ἐπὶ πολὺ δὲ σχολιάσας ὁ Νικηφόρος, αὐθις στρατηγὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι προχειρίζεται· π. ἄλλας δὲ εἰς γενναίας ἀνδραγαθίας διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ἐν τοῖς πόλεμοις καταπραξίμενος βίωσις καὶ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στησάμενος τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γῆρᾳ κληψυίου καταλιπὼν Βάρδαν καὶ Λέοντα, ὧν ὁ Βάρδας οἰκειότατος ὦν τῷ βασιλεῖ Λέοντι, ἐστέρηγε τὸ καὶ ἡγαπᾶτο καὶ δουλείαις ἐξυπηρετεῖτο ταῖς ἀνηκούσας τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς, καθὼς εἰρηται, τὸν Κατακαλὼν προχειρισάμενος εἰς δομέστικον κατὰ τοῦ Συμεῶν, τούτου ἐξαποστέλλει συναεχποστειλάς αὐτῷ καὶ Θ. Vat. = Cont. ³⁶ τοῦ ε. Leo. ³⁷ εἰσερχ. ed. ³⁸ Α. K. ed. ³⁹ διαπαρασάντων δὲ πάντων τῶν τῆς Ἀνατολῆς θεμάτων τε καὶ ταγμάτων καὶ πολέμου μ. Βουλγάρων συγκροτηθέντος περὶ τὸ B. Vat.

horrendi, omnesque deleti sunt : inter quos patricius Theodosius ejus causa non modice doluit imperator.

Ejus tempore castrī Chersonis incolæ ducem proprium Simeonem Jonæ filium interemerunt : castrum etiam Corum in Cappadocia ab Agarenis captum est.

Porro celebrem processum ad Dantiani ædes habuit imperator, Zautza comitante, et supremam post eum potestatem exercente, et Zoe pariter ejus filia solemnitatis socia. Theophano vero ejus legitima conjux non aderat, sed in Blackernis ad sanctum sepulcrum assiduis orationibus vacabat. Imperatore igitur moram ibi agere meditato, consilium iniere Zautzæ consanguinei et filias ejus Tzantzæ, necnon alii, ut imperatorem nocte occiderent. Zoe vero cum imperatore dormiens, audito murmure per fenestram prospiciens, silentium imponebat. Certior autem periculi et insidiarum facta, imperatorem excitavit, qui confestim navigium ingressus, Zautza et reliquis omnibus ibi relictis, ad Pegas trajecit. Sub diluculum festinus palatium ingressus est, et Joanne excubiarum drungario ejecto, Pardum Nicolai hetæriarchæ filium suffecit. Ipse quippe Nicolaus imperatoris amicitia consors, quæ contra eum Zautzas machinabatur, palefecit. Et ex eo tempore non ingressus est imperator in Zautzæ cubiculum, donec Leo magister et Theodotaces criminis eos convicissent.

Moritur autem Theophano Augusta post imperii annos duodecim, quam brevi spatio temporis interjecto, operatricem miraculorum, quod zelotypiæ et injuriarum memoriæ vitio fuisset immunis, Deus ostendit : et quia eleemosynis et orationibus per sacras ecclesias assidue Deo vacasset.

Coronat autem Leo imperator Zoen Zautzæ

A Βουλγαρογέφυρον ¹⁷, ἐγένετο τροπή δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ πρωτοβεστιαρίος Θεοδοσίος ¹⁸ (δὲ ὄν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠνιάθη).

(15) ¹⁸ Ἐπὶ τούτου ἔσφαξαν καὶ ἐν Χερσῶνι οἱ τοῦ κάστρου **775** τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ ¹⁹ Συμεὼν τὸν υἱὸν Ἰωάν. Καὶ παρελήφθη τὸ κάστρον τὸ Κέρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

(16) ²¹ Ὁ δὲ [βασιλεὺς] πρόκεινον ἐποίησε εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαυτζα ²² τοῦ παραδυναστεύοντος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῶ βασιλεῖ—Θεοφανῶ ²³ δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖ ²⁴, ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ προσεκάρτεροι εὐχομένη. Δόξαντος ²⁵ οὖν τοῦ βασιλέως μείναι ἐκεῖ, συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαυτζα συγγενεῖς, ὃ τε (υἱὸς ²⁶ αὐτοῦ) ὁ Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἠδούλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλέα ²⁷ ἢ Ζωὴ δὲ, μετὰ τοῦ βασιλέως καθεύουσα καὶ τὴν παραχρῆν ²⁸ ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προσβλεψαμένη ²⁹ αὐτοὺς κατεσείχασεν ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω (τῆς ἐπιβουλῆς ³⁰ ἧς ἐμελήθησαν), ἐξύπνισεν τὸν βασιλέα, ὃς ³¹ παρεθὺν ἐσελεύθη εἰς πλοῖον, διεπέρασεν εἰς Πηγὰς, ἑάσας Ζαυτζαν καὶ πάντας ³² ἐκεῖνος. Καὶ πρῶτ' ἀχρον εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον ³³ ἐξείσας Ἰωάννην δρουγγάριον τῆς βίγλης καὶ προβαλιόμενος ³⁴ Πάρδον ³⁵, υἱὸν Νικολάου ἑταιριάρχου, ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος ³⁶ συμφιλιωθεὶς ³⁷ τῷ βασιλεῖ κατὰ δόξα ἐποίησε αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαυτζα ³⁸. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κλίον τοῦ Ζαυτζα, ἕως Ἀσουλῶν ὁ μάγιστρος ὁ Θεοδοτάκιος ³⁹ διήλλαξεν αὐτούς.

776 (17) ⁴⁰ Τελευτῆ ⁴¹ δὲ Θεοφανῶ Ἀγοῦστα βασιλεύσασα ἔτη εἴβ', ἦν ⁴² οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνείδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνηστίακον καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ (191^b) προσευχαῖς ἀδιαλείπτως πτωσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ (καὶ ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις ⁴³).

(18) Στέφει ⁴⁴ δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυ-

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ Βουλγαρογέφυρον ed. Leo, Sym. Vat. = τρέπονται Ῥωμαῖοι καθὼς καὶ π. ἀπ. οἷς συναπώλετο καὶ πρ. Θ. Vat. ¹⁸ Θεόδωρος Sym. — δὲ — ἠνιάθη om. Vat. Sym. Cont. ¹⁹ Ἐπὶ τ. καὶ οἱ τῆς Χερσωνῶνος οἰκήτορες τὸν αὐτῶν ἀπέκτειναν στρ. Vat. Τῷ ζ' αὐτοῦ ἔτει ἔσφ. οἱ Χερσωνῶνται τὸν στ. Sym. 4. ²⁰ αὐτὸν cod. αὐτῶν Leo, ed. Sym. — Σ. τὸν υἱὸν Ἰωάννου ed. Σ. τὸν τοῦ Ἰωάν. Vat. om. Sym. — Καὶ π. καὶ Leo Π. καὶ Sym. 4. Π. δὲ καὶ τὸ Κ. ἐν Κ. ὁ. Ἄγ. V. 1. ²¹ Ὁ δὲ β. εἰς τὰ Δ. ἐξελεύθη εἶχε μεθ' αὐτοῦ καὶ Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαυτζα θυγατέρα καὶ αὐτὸν Ζαυτζαν Vat. — β. om. cod. et Leo, Ὁ β. Λέων Sym. 4 cf. c. 6. τῷ θ' αὐτοῦ ἔτει. — ἐποίησεν Leo, ποιήσας Sym. ²² ζ. τοῦ βασιλοπάτορος καὶ π. εἰ. π. Z. Sym. ²³ ἡ γὰρ πρώτη γ. ἀ. Θ. Sym. Θ. δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γ. Vat. ²⁴ ἐκεῖσε Leo bis, Vat. — τῇ ἀ. σ. τῇ ἐν Βλ. Vat. ἐκεῖ ἰ. ἀλλ' cod. Leo, ed. ²⁵ Δόξαν δὲ τῷ βασιλεῖ μ. ἐν τοῖς Δαμιανοῦ, σ. οἱ τοῦ Z. π. δευτ. υἱὸς ἀ. Z. Vat. ²⁶ υἱὸς ἀ. ὁ om. Sym. — τῇ ν. τὸν β. διαχειρίσασθαι ἐδουλεύσαντο Vat. ²⁷ Ἡ δὲ Z. εἰ. Leo, Vat. ἢ Z. τὸ cod. — τῷ βασιλεῖ συγκαθ. Vat. ²⁸ καὶ τὸν θρόνον ἐνωτισθεῖσα διὰ τῆς θ. προκούφουσα κατεσείχασεν Vat. om. Sym. ²⁹ προσβ. P. et cod. προσβ. ed. Leo. — ὡς δὲ τοῦ δεινοῦ τῆς ἐπ. ἤθετο ἀκριβῶς, τὸν β. ἐυκρίσασα τὸ πραττόμενον κατεσείχασε Vat. ³⁰ τῆς ἐπ. ἧς ἐμ. om. Sym. — ἐν Leo ³¹ δὲ ἐν πλοῖον εὐθὺς ἐ. εἰς π. δ. Vat. — καὶ π. εἰς π. διεπέρασαν εἰς π. καὶ τὸ πρ. τ. ἐ. εἰς τὸ π. Sym. ³² π. ἐ. καὶ αὐτὸν τὸν Z. καταλιπὼν Vat. Καὶ πρ. ταχίων ed. Ταχὺ δὲ πρ. εἰς τὸ π. ἐ. Ἰω. μὲν τὸν β. δρ. διεδέξατο Vat. ³³ Θεοδοτάκις cod. ³⁴ Π. δὲ υἱὸν Νικολάου ἐ. ἀντ. ἀ. προσβίβητο Vat. — προβάλλ. ed. Leo. ³⁵ 891. ³⁶ οὕτως Leo, et Vat. ³⁷ φίλος ὢν τῷ β. καὶ πιστὸς περὶ τὰ ἀπόρρητα π. τοῦ Z. δῆλα τούτῳ καθίστη (sic) καὶ ἔκπυστα Vat. — ³⁸ ἕως ἀν Λέων ed. Leo. — Θεοδοτάκης ed. Leo. — διήλλαξεν cod. ³⁹ Θεοδοτάκις, cod. ⁴⁰ 874. ⁴¹ Τούτῳ τῷ ἔτει (12° anno post 883, Martio mense = Leonis 9), τ. Θ. Sym. 5, τ. δὲ ἡ Ἄ. Θ. ἔτη β. δωδ. Vat. ⁴² ἦτις καὶ θαυματουργῶς ἀνείδειχτο, ἀνωτέρα τοῦ τῆς ζηλοτυπίας πλοῦτος φανεῖσα καὶ πράως τὴν παρευδοκίμησιν ὑπενεγκόουσα Ζωῆς καὶ ἐν ἐλ. καὶ πρ. τὸν ἅπαντα βίον ἐανύσασα Vat. — ⁴³ καὶ τ. ἀ. ἰ. om. Sym. 5. ⁴⁴ Στ. δὲ Ἄ. ὁ β. τὴν δευτέραν αὐτοῦ γυναῖκα Z. τὴν θ. τοῦ Z. Σ. u. Σ. δὲ Ἄ. ὁ β. τὴν θ. Z. Ζωὴν Vat.

γατέρα Ζαύτζα, ¹⁶ και εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς ¹⁷ παρὰ ¹⁸ κληρικῶν τοῦ παλατίου, ὧ ἐπίκλην Σινάπης. (Και ¹⁹) ὁ μὲν εὐλογήσας καθρέθη · ἡ δὲ ἐβαλ-
λευσαν ἔτος ²⁰ α', μῆνας η'. ²¹ Τελευτησάσης ²² δὲ
τῆς (αὐτῆς ²³) Ζωῆς, λάρνακα ἐφεῦρον εἰς τὸ ἀπο-
τεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσαν ²⁴ ἐνδοθεν γράμ-
ματα κεκολλημένα γράφοντα ²⁵ οὕτως · « Θυγάτηρ
Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. »

(19) ²⁶ Διεβλήθησάν δὲ τῷ βασιλεῖ ²⁷ Ἄφοντι ὁ τε
Μουσικὸς και ὁ Σταυρακίος ὡς (ὅτι ²⁸) παρὰ τῶν
στρατηγῶν και ὀφφικαλίων λαμβάνοντες δῶρα και
μιστεῖοντες πρὸς τὸν βασιλεοπάτορα · και ποτε
εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου ²⁹ μετὰ γραμμάτων
τινῶν τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸν Ζαύτζαν, ὡς εἶδεν
αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἤλθεν ³⁰
ἔπισθεν αὐτοῦ, και κρατήσας ³¹ ἔκ τοῦ τένοντος,
ἐξήγαγεν ἔξω ὡς δῆθεν ³² 777 ἐρωτήτων περὶ τῶν
στρατηγῶν · και εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν και τὰ
γράμματα ἄρας και ἀποσφενδόνθησας παραδίδωκε ³³
τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ³⁴ ἔξαγαγεῖν τοῦ παλατίου διορι-
σάμενος ἀποκτεῖραι αὐτόν. Μισθὸν δὲ τοῦτο ὁ Μου-
σικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε · εἰσελθὼν ³⁵ δὲ ὁ βασιλεὺς
ἔθα ἴστατο ὁ Μουσικὸς παρεστῶς τῷ Ζαύτζῃ, τοῦτον
ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγε, παραδοῦς ³⁶ Χριστο-
φῶρι κοιτωνίτῃ ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν και
βουαχὸν ποιῆσαι. ³⁷ Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτᾷ Ζαύτζας
ἐν τῷ παλατίῳ, και τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολόντος
καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κουλέα,
ἐκεῖσε αὐτὸν θάψαντες.

(20) ³⁸ Μετὰ δὲ τὴν τελευτην Ζαύτζα Βασιλεὺς
ἐπαίκτης ³⁹ υἱὸς Νικολάου ἐταιριάρχου συναφιλώθῃ
Σαμωνᾷ κουβικουλαρίῳ τῷ ⁴⁰ ἐξ Ἀγαρηνῶν, ὀρι-
γόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρησε
δὲ τῷ Σαμωνᾷ, ἔτι, « Τῆς θείας ἡμῶν ⁴¹ Ζωῆς τε-
λευτησάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα,
και ἡμεῖς πάντας ἔχει ⁴² ἀφανισαί. ἀλλὰ ὁὗς μοι
λόγοι, ⁴³ ἵνα σοι θαρῶσω πάντα τὰ βουλευόμενα · »
και ὁὗτος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασιλεῖ, ἐθάρρησεν
εἰπὼν πάντα. Ὅ δὲ Σαμωνᾷ εἰσελθὼν εἰς ⁴⁴ τὸν βα-
σιλῆα εἶπεν αὐτῷ, ὅτι « Δίσποτά μου, θέλω σοὶ
εἰπεῖν τὴν ἰδίῳ, ὅπερ ἐάν μὲν ⁴⁵ εἶπω, ἀποθνήσκω,

A filiam, et cum ea nuptialem benedictionem subit,
clerici cujusdam e palatio cognomento Synapes
ministerio. Benedictionis minister officio depositus
est. Illa vero regnavit annum unum et menses
octo. Zoe isti demortuae inventus est locus ad
corpus ejus deponendum, sculptas intus scriptas-
que gerens litteras istiusmodi : « Filia Babylonis
misera. »

Accusati sunt autem apud imperatorem Leo
Musicus et Stauracius, quasi munera a duce aliquo
et officialibus accepissent, ut intercessione apud
imperatoris patrem eos juvarent. Stauracio itaque
cum ducum alicujus libello ad Zautzam ingresso,
ut cum imperator ad horologium solare stans
conspexit, hominem pone secutus est, et cervico
B apprehensum foras eduxit. Ut de ducis negotio
interrogavit hominem, ad Monothyrum traxit, et
sublatis e manu tabulis, et in aerem projectis et
excussis, obviis quibusdam e palatio extrudendum
tradidit, et præcepit detondendum. Eo cognito,
Musicus desperationis motu angebatur. Tum im-
perator ingressus locum, quo Musicus Zautzæ
astans consistebat, eum collo apprehensum trudens
expulit, et Christophoro cubiculario inter Studitas
abducendum, et monastica pœnitentia subigendum
tradidit. Modico post Zautzas moritur in palatio,
corpusque per Bucolcontem elatum in Caulæ mo-
nasterium ibidem sepeliendum detulerunt.

C Post Zautzæ mortem, Basilius operarum regia-
rum præfectus, Nicolai hetzeriarchæ filius, Samonæ
cubiculario ex Agarenorum genere orto amicis
junctus est, et imperii cupiditate exarsit. Samonæ
vero mentem confidenter exposuit : « Δαψωστια
nunc Zoe matertera nostra, uxorem aliam impera-
tor sibi copulaturus est, nosque omnes deleturus :
sed pollicere secretum, ut quæ modo deliberantur
sidenter aperiam. » Eo Basilio secreti fidem pro-
mittente, animatus ille mentem exposuit. Samonas
ad imperatorem ingressus dixit ei : « Cuperem,
domine mi, aliquid secreto enuntiare; quod si

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ εἰ δὲ διὰ τὴν κατηγορηθῆναι τὴν Ζωὴν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ζωῇ τῆς Θεοφανῶ οὐκ
εὐλογεῖται παρὰ τοῦ πατριάρχου ὡς παράνομος ὁ γάμος, και ὁ ἱερεὺς ὁ εὐλογήσας αὐτόν. εἰ και
βασιλεὺς ὀπῆρχεν, ἀλλὰ γε ἐκαθηρέθη ὀπὸ συνέδου ed. o glossemate marginali. ¹⁷ μετ' αὐτὰ
Vat. — π. τινος κλ. τοῦ ἐκ. Σινεῦσης Sym. ¹⁸ τοῦ Vat. ¹⁹ και om. Vat. ²⁰ ἔτος α' και β.
ἢ βασιλευσασα ἐτελευτήσας Vat. ²¹ 896. ²² και ἐτελευτήσας Sym. (Leonis 10° anno, sub Inneu,
sci. Augustio m. ²³ αὐτῆς om. ed. — ἐφεῦρον Leo. ἔρ. δὲ λ. Sym. λ. δὴ ἔρ. — ἐφ' ᾧ ἀπ. τὸ σ. ἀ.
αὐτῆ ἐν ἥτις τοιάνδε ἐνδοθὲς εἶχεν ἐγκυκαλαμμένην θ. B. ἢ τ. Vat. ²⁴ ἔχουσα Leo, — ἔσωθε; Sym. ²⁵
γράφοντα Leo. ²⁶ 895. ²⁷ τῷ β. M. και Στ. Vat. τοῦ βασιλέως Λέων τε ὁ M. και ὁ Στ. Leo. ²⁸ ὅτι
om. Vat. — στ. και ἀργόντων δ. λ. μεσσηταύουσι τούτοις τῷ βασιλεοπάτορι Vat. ²⁹ τοῦ Στ. μ. γ. τ. τ. στ.
στ. ὡς τὸν βασιλεοπάτορα εἰσεληλυθότος ὡς ε. ἀ. ὁ β. ἐν τῷ ἡ. ἐστηκώς κατόπιν ἀ. εἰσῆλθε και τοῦ τ. ἀ. λα-
βόμενος, ἔξω ἔξ. δ. π. τῶν στ. ἔρ. Vat. ³⁰ εἰσῆλθεν Leo, Vat. ³¹ αὐτόν Leo, Vat. ³² ἐξήρας αὐτοῦ
ἀποσφενδόνθησας τοῦτον και τοῖς προττ. π. τοῦ π. ἐξαγαγεῖν μοναχὸν ἀπ. Vat. — παρέδωκε Leo, Vat.
³³ παραιτυχοῦσι Leo. ³⁴ ε. ὁ M. τῷ Z. παρίστατο Vat. — ³⁵ διορισάμενος Xp. κ. ἐν τοῖς τοῦ Στ. ἀπο-
καίραι αὐτόν Vat. ³⁶ Μετ' ὁ. B. τ. και διὰ τοῦ B. κατενεγκόντες αὐτόν ἐν τῇ μ. τοῦ Κουαλίου κατέθαπον
Vat. ³⁷ Συμφιλιοῦται δὲ ὁ π. B. τῷ π. Σ. τῷ ἐξ Ἀ. τοῦ τῆς β. ὁ. ἀξ. Vat. Τῷ θ' αὐτοῦ ἔπει ἐπιβουλῆς γε-
νομένης Α. τῷ β. παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Z. και διαγινωσκείσης Sym. ³⁸ ὁ Leo. ³⁹ τῷ— ἀξιώματι Leo?
⁴⁰ τ. Z. ἑτέρα γυναῖκα πάντως ὁ β. συζευχθήσεται και ἡ. ἐκποδὼν καταστήσει· ὁὗς οὖν μοι πιστεῖς ὡς φυλά-
ξει; τὸ ἀπόρρητον, κἀγὼ σοὶ π. θ. τὰ ὑφ' ἡμῶν β. Vat. ⁴¹ θέλει ἀφ. ed. Leo? ⁴² και Leo? ⁴³ Ὅ δὲ τοῦτο
πεποιηκώς πᾶσαν ἀπὸ αὐτοῦ τὴν συσκευὴν ἐδιδάσκατο Vat. ⁴⁴ ὡς β. ε. ἔρη θ. σοὶ τι δ. ἰδίᾳ ε. ὅπερ Vat.
⁴⁵ εἰ μὲν Leo, ἐμοὶ μὲν λεγόμενον ὀθανον προξενεῖ, σοὶ δὲ πιστώμενον Vat.

eduxero, mors me certa manet, si tacuero, tibi A moriendum: et confestimque Basilii conjurationem omnem enarravit. Imperatori autem narratis fidem haud adhibenti, imo dicenti: « Num quis ea mihi edicere suggestit, et mercedis spe hoc fecisti? » Dixit ille: « Mitte, domine, quos placuerit tibi fideles in cubiculum, ut occultati, quod a Basilio et a me perceperint, cuncta describant. » Confestim imperator Christophorum protovestiarium cum Calocyre cubiculario misit: et ingressi in ejus delituerunt cubiculo. Basilius itaque jam iuescatus, accepta juramenti fide a Samona, ad ejus oratorium, consilium ei suum et consilii participes aperuit. Illis exsurgentibus Christophorus et Calocyres digressi cuncta imperatori scripto aperuerunt: et confestim Basilio ad se advocato Miliariorum millia viginti eleemosynarum nomine in materteræ Zoes animæ levamen, velut legata tradidit, et in Macedoniam dimisit: et Basilium quidem hoc pacto urbe detrusit. Reliquos vero conjurationis consortes, Pardum quidem excubiarum drungarium ad Stupiotem, quasi eum ad se vocatum amandavit. Is tamen ut eum vinculis coerceret imperatorio brevi præmonitus fuerat. Simulans etiam imperator foras proficisci, et ad Sanctum Lazarum, ad descensum Sphærierii, cœnatarum Joannem Garidam cum reliquis cœnoderatis detinuit in cubiculo; cumque imperator descenderet, cum Joanne Nicolaum heteriarcham captum urbe eduxit. Basilium porro e Macedonia revocatum et de crimine inquisitum, verberibus subjecit, et crinibus ejus succensis, per mediam urbem tractatum Athenas relegavit exsulem, ubi misere perfit. Nicolaum pariter heteriarcham et Stylianum et Joannem et Zautzæ genus omne, hos quidem detondit, alios publicatis eorum facultatibus omnibus in exsillum expulit; sicque omnis Zautzæ cognatio per Samonæ delationem sublata est. C και Στυλιανὸν 27 και Ἰωάννην και τὴν συγγένειαν 28 (δημούσας; 29 τὰς οὐσίας αὐτῶν πάσας· και οὕτως μωνᾶ).

Magistris vero cunctisque in dignitate positis ab impatore advocatis, quæ a Samona significata fuerant, cuncta perfecta sunt. Illi virum vel im-

Varie lectiones et notæ.

διεξίπει Leo. — τὴν τοῦ Β. ἐπ. Leo, Vat. ὁ τοῦ δὲ β. τοῖς ῥηθείαι διαπ. και εἰπόντος· Μήποτε ὡς ἐξ ὑποβολῆς τινὸς τ. εἰρήκει Vat. ὁ ε. μοι Leo. ὁ Σαμωνᾶ;· Εἰ βούλει πληροφορηθῆναι, φησὶν, οὐδὲ βούλει, εἰς τὸ ἐμὸν κελλίον ἀπ. και ἀποκρύψω τούτους ἐν ἀποκρύφω Vat. ὁ * κλειύης cod. ὁ ἐμῷ οἴκῳ. Leo. — και ὅσα π. Β. και π. ε. λίγονται, γράφουσι και τληκαῦτα βεβαιωθῆση ὡς οὐδὲν ψευδὸς ἴσσι τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι ῥηθέντων Sym. ὁ ἀκούουσι ed. ὁ τοῦ Leo. — ὁ ἄπ. οὐν ὁ β. Vat. ὁ ὅτι ἐν τῷ τοῦ Σαμωνᾶ κ. ἀν. ἐκ. Vat. — εἰσελθ. Leo. ὁ ὅτι Σαμωνᾶς τὸν Β. δελεάσας και λ. ε. δούς, ἔπεισε πάλιν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν φανερῶ; ἔξεπειν και.τ. μετ' αὐτοῦ βουλ. ἀπερ Χρ. και Κ. Vat. ὁ Καλοκύρις Leo. — ἀκούοντος δ. γ. ἐσημήναντο. Τούτων δὲ ἀριστοῦτων οὐτοῖς κατ. τῷ β. τὴν γραφὴν ὑπανεγνώσαν Vat. ὁ μὲν πρ. Β. Leo, Β. μὲν πρ. Vat. ὁ μ. γ. κεδ' (sic) δ. ὅθεν Vat. μιλιάρια χ. εἰκοσι δ. Leo. ὁ ὡς — οὕτως οἴκ. Leo, Vat. ὁ και ἐν Μ. ἀπ. Π. δὲ δρ. τῆς Vat. ὁ βίγλης αὐτῷ κκοινωνηκότα π. τὸν Στ. ἀπ. δ. τοῦ ἀγ. ἀ. ὁς προμηνυθεὶς διὰ βασιλικῆς γραφῆς τ. ἐδέσμευσε. Ν. δὲ ἐτ. τῆς π. ὑπέξ. Vat. ὁ Στυπικώτην Cod. ὁ αὐτόν Leo. ὁ ἐξήγαγε Leo, ὁπέξήγαγε Vat. ὁ αὐτόν Vat. ὁ τ. σφοδρῶς και τρ. Vat. — κατακαύσας; Leo. — τῆ οἴκ. Vat. ὁ τῆ πόλεως Vat. — ἐν Ἄ. ε. ἐνθα δὴ και κ. ἐτελεύτησε Vat. — ἐκείσε τετελεύτησε Leo. ὁ Στυλιανὸν Vat. ὁ και τοῦ συγγενεῖς πάντας; Vat. και σ. ed. πάντας κρατήσας ἐξ. και ἐξωλόθρευσε τὴν σ. τοῦ Ζ. ἀπασαν Sym. ὁ cæteris omissis. ὁ δημ. — Σαμωνᾶ οἴκ. Vat. Sym. — ὁ δ. β. πρ. ἐν. αὐτοῦ τὰ ὑπὸ Σ. μ. ἀν. Vat. ὁ εἰ — πρὸν. οἴκ. ed. — ὑπερπηθήσαν Leo, Vat. — τῆς τοῦ β. παρατίου καταστάνα ζ. και ἀ. ε. μ. τ. προειρ. Vat.

ει δὲ μὴ εἶπω, ἀποθήσκεις σὺ·· και διεξίθλας ὁ πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Βασιλείου. ὁ Ἀπιστήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς λαληθείαι 778 παρ' αὐτοῦ και εἰρηκότος ὁ·· « Μή τί σοι ὑπέβαλε ταῦτά μοι εἰπεῖν, και ἐκ δωροδοκίας τοῦτο ἐποίησας ὁ; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἀπόστειλον πιστοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ κλειύεις ὁ ἐν τῷ (ἐμῷ 19) κελλίῳ, δέσποτά μου, και ἴνα ὦσιν 21 ἐγκεκρομμένοι και, εἰ τι ἂν ἀκούσωσι 22 παρὰ 23 Βασιλείου και παρ' ἐμοῦ, γράψωσι ταῦτα ». 24 Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφόρον πρωτοβεστιάριον ἄμα Καλοκύρω κοιτωνίτῃ 25· και ἀνελθόντες ἐκρύβθησαν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. 26 Βασιλεὺς οὖν δελεασθεὶς και λαβὼν λόγον ἔνορκον παρὰ Σαμωνᾶ εἰς τὸ προσευχάδιον αὐτοῦ, ἐξείπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς και τοὺς συμβουλευομένους. Ἀριστῶντων δὲ αὐτῶν κατελθόντες Χριστοφόρος και Καλόκυρος 27 διὰ γραφῆς ἀνέγνωσαν πάντα τῷ βασιλεῖ. Και παρευθὺ μὲν 28 Βασιλεῖον προσκαλεσάμενος δέδωκε μιλιάρησια 29 χιλιάδας κδ' ὡς ὅθεν ψυχικά τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς (ὡς 192 ὁ) 30 ὀρισθέντα παρ' αὐτῆς οὕτως; και 31 ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ· και τὸν μὲν Βασιλεῖον οὕτως τῆς πόλεως ἐξήγαγε, τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτῆς βουλῆς μετασχηκότας και κοινωνήσαντας, Πάρδον μὲν δρουγγάριον τῆς βίγλης 32 ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυπικώτην 33, ὅθεν ἀγαγεῖν αὐτὸν, προμηνυθέντος ἐκείνου διὰ βασιλικῷ πιτακίου τοῦτον 34 δεσμησάι. Προφασισάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν και δειπνησάι εἰς τὸν Ἅγιον Λάзарον, εἰς τὸ καταδάσιον τοῦ τζυκανιστηρίου, ἔστησεν Ἰωάννην Γαριδᾶν μετὰ και τῶν λοιπῶν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ κουδουκλειῳ· και ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸν βασιλέα, κρατήσαντες οἱ μετὰ Ἰωάννου Νικόλαον ἐταιριάρχην ἐξήγαγον 35 τῆς πόλεως. Ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασιλεῖον, και ἀνακρίνας 36 και τύφας; 37 και τὰς τριχὰς αὐτοῦ καταφλέξας και ἐν (τῇ) μέσῃ θριαμβεύσας 38, ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· και κακῶς ἐκεῖ τελευτᾷ ὡσαύτως και Νικόλαον ἐταιριάρχην πᾶσαν Ζαύτζα, τοὺς μὲν ἀπέκειρε, τοὺς δὲ ἐξώρισε πᾶσα ἡ συγγένεια Ζαύτζα ἐξωλοθρευθῆ διὰ Σα-

(21) ὁ Πάντας δὲ τοὺς μεγίστους και τοὺς ἐν τέλει προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέγνω κατενώπιον αὐτῶν τὰ μνηυθέντα παρὰ Σαμωνᾶ. (Οἱ 21 τοῦ-

τον ἐψηφισαν ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοούμενον (καὶ εἰρήκασιν ἀξιον εἶναι τιμῆς μεγάλης. 20. Ὁ δὲ παρευθὺ τούτων τῆ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξία τετίμηκε καὶ προσωικειώσατο ἑαυτῷ 21.

22 (22) Ἐτελεύτησε 23 δὲ Ἀντώνιος ὁ πατριάρχης, καὶ (ἀντ' αὐτοῦ) χειροτονεῖται 24 Νικόλαος, 25 μυστικὸς ὢν τοῦ βασιλέως. Παρλήθη 26 δὲ τὸ κάστρον ἢ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ.

(23) 27 Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἀνναν θυγατέρα Ζωῆς 780 τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαῦτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου 28 κλητόρια, μὴ οὖσης 29 Λυγούσης.

30 (24) Ἡγάγετο 31 δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀψικίου, ὠραιστάτην 32 πάνυ, ὀνόματι Εὐδοκίαν, πύφια καὶ ἀναγορεύσας καὶ γήμας αὐτῆν 33 ἐξ ἧς 34 παιδοποιήσας ἀβράνα παιδίον, ἐφ' ᾧ τετελεύτηκε καὶ αὐτὴ καὶ τὸ γεννηθέν.

(25) 35 Ἐξωνήσατο δὲ οἰκήματα Λέων ὁ βασιλεὺς ἐκλείον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ ἔκτισεν ἕκαστὸν ἐκκλησίαν περιφανῆ 36 ἐπ' ὀνόματι 37 τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναίκας τῆς Ἀγίας 38 Θεοφανοῦς.

39 (26) Ὡσαύτως ἔκτισεν ἐκκλησίαν 40 εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, τὸν ἄγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτὴν μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων, ἔνθα 41 καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα (ἐκ Κύπρου 42) καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας) ἀπέθετο (ποιήσας 43 καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας) 44 Ἀσχαλουμένου δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κρίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήθη ἐν Σι- 45 κελίᾳ τὸ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρων (τῆ 46 ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλεῖμων καὶ Καραμάλου 47 ἕκαστε ὄντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου) φανομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ 48 παρατάξει 49 τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντες παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου ὡς προδοταί 50, κατακρήθησαν θανάτῳ· παρακληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνχωρήθησαν, (τυφθέντες 51 δὲ μόνον καὶ δημευ-

A peratoris vitæ providentem maximisque honoribus dignum pronuntiavit ; quare protospatharii dignitate confestim honoratur.

Mortuus est autem Antonius patriarcha, et in ejus locum Nicolaus imperatoris mysticus pro- vectus. Demetrias autem oppidum ad Græciæ thema spectans, a Damiano Agareno captum est.

Imperator Leo Annam, Zoes, quæ Zautzæ fuit, filiam imperii corona redimivit, quod deficiente Augusta, instituta ex more convivia celebrare non posset.

Imperator idem ducta e themate Opsicii venustissima puella, nomine Eudocia, Augustam coronavit, et imperatricem uxoremque renuntiavit : ex ea puero masculo suscepto, mater et qui genitus fuit puer pariter obierunt.

Emit autem Imperator Sanctorum Apostolorum templo vicinas ædes, in quibus prioris suæ conjugis sanctæ Theophanus sumptuosam ecclesiam construxit.

Ad Topos pariter sancto Lazari dicatam ædificavit, et virile eunuchorum monasterium esse disposuit : ad quod sancti Lazari ex Cypro, et Mariæ Magdalena: ex Epheso translatum corpus deposuit, ejusdem ecclesiæ celebrata dedicatione. Classe vero in ecclesiarum hujusmodi ædificiis occupata, Tauromenium Siciliæ civitas ab Afris capta est, so- cordia, verius dicam proditione Eustathii, classis drungarii, et Caramali, necnon Michaelis Characti ibidem repertorum, quamplurimis Romanorum ea in clade cæsis. Reversi in urbem, proditionis convicti a Michaeli Characto, ab imperatore et patriarcha morte condemnati sunt ; patriarcha vero Nicolao apud imperatorem interpellante, mors condonata : verberibusque solummodo subjecti, bonis eorum publicatis, inter monachos detrusi sunt ; Caramalus in Picridii, Eustathius autem in Studii monasterio. Lemnus etiam insula ab Agarënis,

Varia lectiones et notæ.

20 μεγίστης Leo, Vat. — Ὁ δὲ τ. π. Vat. 21 καὶ οἰκεῖον ἔ. κατεστήσατο Vat. — ἑαυτοῦ ed. 22 896. 23 Τῷ ἑαυτοῦ ἔπει τελευτᾷ Ἀ. π. Sym. 7. Ἐπ. δὲ Στέφανος Leo et cod. a prima manu ut videtur, cum Ἀντ. in loco errato scriptus sit, ἔπ. δὲ ὁ π. Στ. Vat. — ἀντ' ἄ. om Sym. 24 ἔχειροτονήθη Leo, Vat. κατ. ὁ μ. ἔχ. Ν. ᾧ πολλά μὲν ἦν τὰ τῆς σοφίας προτερήματα σὺν εὐσχημονι καταστάσει Vat. 25 ὁ πατριάρχης Leo, π. Sym. Vat. 26 Τότε καὶ ἡ Δ. παραλαμβάνεται ὑ. Δ. τοῦ Ἀ. Sym. — ἡ πόλις Δ. ἢ ἐν τῷ θ. Ἐ. ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν Vat. 27 Στ. δὲ ὁ β. Sym. 7. — τὴν ἀπὸ Vat. τῆς Sym. 28 κατὰ τύπον Vat. 29 Ἀ. μὴ ὁ. Vat. 30 897. 31 Τῷ ἰα' αὐτοῦ ἔπει ἡ γ. ὁ β. τρίτην ἑαυτοῦ γυναῖκα τὴν ἀπὸ τοῦ Ὁ. Ἐ. στ. ἄ. καὶ ἀν. ἦτις ἐξ αὐτοῦ ἄ. γεννήσασα π. ἐτελεύτησε. ἀπέθανε δὲ καὶ τὸ γ. παιδίον Sym. 8. — Ὀψ. θ. Vat. 32 ὠραιάν τε καὶ περικαλλῆ, ὄνομα δὲ αὐτῆ Ἐ. ἔφη μὲ τε ταύτην καὶ ἔστρεψε Vat. 33 ἐξ ἧς π. ποιήσας ἄ. ed. ξ ἧς ἀπ. ἐποίησεν ἄ. ἐφ' ᾧ καὶ ἄ. καὶ τὸ γ. ἐτελεύτησεν Vat. 34 Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Θεοφανοῦς καὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου καὶ ὡς τότε τὸ Ταυρομένιον ἐλήθη. Ἐκτίσας δὲ π. τοῦ τῶν ἁγ. ἀπ. ναοῦ ἔ. ὁ β. ἔπ. ὁ. τῆς π. ἄ. γ. Θ. Vat. Τούτῳ τῷ ἔπει (ζ'!) — πλ. τῶν ἁγ. ἀπ. ἐξωνησάμενος ὁ. Ἀ. ὁ β. κτίζει ἔκ. Sym. 5. — ὁ. ὁ β. Λέων ed. ὁ β. οἰκ. Leo. 35 περικαλλῆ Leo, Sym. — 36 εἰς ὄνομα Θεοφανῶ τῆς πρώτης ἄ. γ. καὶ κατατίθησι καὶ ταύτην ἕκαστὸν Sym. 37 Θεοφανοῦς Leo, Vat. 38 899. 39 Ἐ. δὲ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἔ. ἔγγιστα τῶν λεγομένων Τόπων, καὶ μ. ἀνδρῶν ἔ. ἐν αὐτῇ κατασκευάζει Vat. Τῷ ἰγ' αὐτοῦ ἔπει κτίζει ὁ βασιλεὺς εἰς τ. λ. Τ. ναὸν ἄ. Α. καὶ κατασκευάζει μ. ἄ. ἔ. Sym. 40 ἐν ᾧ καὶ Sym. 41 ἐκ Κ. et ὑπὸ Ἐ. om. Leo, Sym. Vat. — ἀνακ. om. Sym. 42 ποιήσας — ἐκκλησίας om. Vat. Sym. 43 Τούτῳ τῷ καιρῷ παραδίδεται Τ. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. Τοῦ δὲ στ. ἐν τοῖς τ. τ. ἔ. ἔργοις ἄ. τὸ ἐν Σ. Τ. π. καὶ πολὺς τῶν Ῥωμαίων φόνος ἰγένετο Vat. 44 τῇ Στουδίου om. Vat. Sym. 45 Καραμάλλου cod. 46 παρατ. cod. παρὰ τε τοῦ β. ed. Leo. — ἐλεχθέντ. cod. ἐλεγχθέντων ed. Leo. — 47 προδοτ. cod. προδοτῶν ed. Leo. 48 τυφθ. — ἀπ. omi. ed. — καὶ ἀποκαρτέεις Leo.

pluribus ex ea captivis asportatis, occupata est. ὄντες ἀπεκάρησαν) μοναχοί, ὁ μὲν Καρίμαλος· εἰς τὰ Πικριδίου, ὁ δὲ Εὐστάθιος· εἰς τὰ ⁶⁰ Στουδίου. ⁶¹ Παρελήφθη δὲ καὶ ⁶² Ἀἴμνος ἢ νῆσος ἕκ τῶν (192b) Ἀγαρηῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν ⁶³ πεποιηκότων.

Mesopentecostes vero solemnibus imperatore A ⁶⁴ (27) ⁶⁵ Ἐν τῇ προελεύσει δὲ τῆς μισοπαντη-
 Leone ad Sanctum Mocium, aula comitante, pro-
 gresso, et ad altare ingressum celebrante, jamque
 solæ proximo, egressus quidam ex ambone fustem
 robustum et pinguem in ejus caput impexit, ac
 nisi fustis impetus obvio multifido candelabro
 retardatus et impeditus fuisset, eum statim de
 medio tulisset. Sanguine autem ex imperatoris capite
 largiter fluente, tumultus et procerum fuga exorta
 est, plurimique in ea perierunt. Alexander autem
 ejus frater ingressum celebraturus non advenit,
 morbum prætexens : ex quo insidiarum hujusmodi
 auctorem eum exstitisse suspicio nata est. Samo-
 nas pariter aberat : imo Zoem in palatium con-
 ducturus discesserat ut imperatori conjungeretur.
 Apprehensus igitur qui percusserat imperatorem, B
 et examinatus, pœnas plurimas et tormenta in dies
 aliquot prolata sustinuit, et ut nullum conjura-
 tionis participem confessus est, manibus et pedibus
 demum præcisus, ad Circi metam combustus est :
 et ex tunc processus istiusmodi abrogata est so-
 lemnitas.

Aliquo deinde tempore interjecto Marcus, ejus-
 dem ecclesiæ sapientissimus œconomus, qui magni
 Sabbati tetraodion hymnum a domino Cosma in-
 ceptum perfecit, mensæ cum imperatore accum-
 bens, ne solemnitatem imminueret, rogabat. Im-
 peratore renuente, ait Marcus : « A propheta Davide
 hoc te, domine, passurum prædictum erat; præ-
 nuntiavit etenim : « Quanta malignatus est ini-
 micus in sancto tuo : » et : « Gloriantur qui
 oderunt te in medio solemnitatis. » Ex hoc vero
 temporis momento annos adhuc decem te, domine,
 Imperium tenere necesse est : » quod ita contigit :

(28) ⁶⁶ Μετὰ δὲ τινα καιρὸν ἀνήλθε Μάρκος ὁ σο-
 φώτατος οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς ἦν ἀνα-
 πληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου (τὸ) τετραώδιον ⁶⁷
 τοῦ κυροῦ ⁶⁸ Κοσμά, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ
⁶⁹ συνεσιτώμενος, ἐξελιπάει τὸν βασιλέα μὴ ἐκκο-
 πῆναι τὴν ἑορτήν. ⁷⁰ Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαναινομέ-
 νου, ἔφη ὁ Μάρκος ⁷¹ « ὅτι προγεγραμμένον ἦν παρὰ
 τοῦ προφήτου Δαυὶδ τὸ ⁷² « παθεῖν σε (τοῦτο, δέσποτα).
 προεφήτευσεν ⁷³ γὰρ εἰπὼν : « Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ
 ἔχθρος ἐν τῷ ἁγίῳ σου » καὶ, « Ἐνεκαυχήσαντο ⁷⁴
 οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. » Καὶ δει-
 σε ⁷⁵ ὡ δέσποτα. ἀπὸ τοῦ νῦν κρατῆσαι τὴν βασι-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ τὴν μονὴν τοῦ Leo. — ἸΚατεσχέθη δὲ καὶ A. ὄπρ τῶν Ἀγ. καὶ πλείστος ἡχμαλωτίσθη ναὸς
 Vat. ⁶⁷ 900. ⁶⁸ ἢ Leo. Τῷ ἰς ἔπει π. ἢ v. A. Sym. 10. ⁶⁹ πεποιηκότες ed. ⁷⁰ 902. ⁷¹ Περὶ
 τοῦ γονομένου ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ εἰς Λέοντα ἐν βασιλείᾳ cod. Περὶ Μάρκου μοναχοῦ Par. 1706.
 Περὶ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ πραχθέντος τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεσοπαντηκοστῆς. Προέλευσιν δὲ τοῦ β. πε-
 ποιηκότος τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς Vat. Τῷ ἰς ἔπει ἐν τῇ πρ. τῆς V τοῦ β. ἔ. εἰς τὸν ἄ. M. Sym.
 11. ⁷² ἀνελθ. ed. ⁷³ ὃν πρῶην φασὶν Ἡρακλέους εἶναι ναὸν Sym. — ἐν τῷ εἰσοδιῶν αὐτὸν Vat.
⁷⁴ ἐπει πλ. τῆς σ. ἤλθε Sym. καὶ πλ. τῶν ἁγίων γενέσθαι θυρῶν Vat. — ἐκπετηδικῶς τις τοῦ ἄ. Vat.
⁷⁵ ῥάβδῳ παχείᾳ καὶ ἰσχυρᾷ τούτου (τούτου) ἔπαισε κ. κ. Vat. — ἐδ. Sym. ⁷⁶ καὶ δὴ ἂν ἐθανάτωσε π.
 εἰ μὴ προνοία τινὶ τὸ τῆς β. ἄκρον τῷ πολυκανδήλῳ προσκεκρουκῶς τῆς βίσιος μικρὸν ἀνεσχέθη φορᾶς
 Vat. — ἢ om. P. — εἰς π. ἢ ῥάβδος ἐνεποδίσθη Sym. ⁷⁷ τοῦ ζῆν αὐτὸν ἄπ. Sym. ⁷⁸ σφ. ἐκ τῆς τοῦ
 β. κ. κεφ. τ. τε καὶ φ. τῶν ἄ. ἐγένετο Vat. — 16. τε om. Sym. ⁷⁹ καὶ π. ἐν τ. ἄ. om. Vat. Sym. — Δὴ
 καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλ. νόσον προφασισαμένου καὶ ἐν τῇ ἔ. μὴ καταλθόντος, ὑπόληψις γέγονε τὴν τ. ἔ.
 αὐτὴν κατεργάσασθαι Sym. ⁸⁰ νόσον προφασισάμενος οὐ Vat. ⁸¹ ὑποπτειύηναι ἄ. τῆν τ. ἔ. κατεργά-
 σασθαι Vat. ⁸² οὔτε — βασιλεῖ om. Sym. Vat. — Κρ. τοῦ Sym. ⁸³ Ὅ δὲ τὴν β. πλῆξας καταγεβαὶς καὶ
 π. Vat. ⁸⁴ τῷ βασιλεῖ Sym. — καὶ ἐξ. om. Sym. ⁸⁵ β. ὑπομεμνηκῶς ἐπει Vat. — ⁸⁶ συνεδῖναι Vat.
⁸⁷ καθωμολόγησεν, ἐκκόπτεται χ. καὶ π. καὶ ἐν τῷ σφενδόνι τοῦ I. καίεται· ἐκ τ. οὖν Sym. χ. καὶ π.
 ἔ. ἐν τῇ τοῦ i. σφ. ἐκ. ἐκτ. δὲ ἢ τ. ἔ. πρ. Vat. ⁸⁸ Περὶ Μάρκου τοῦ ἀποπληρώσαντος τοῦ μεγάλου Σαβ-
 βάτου τὸ τετραώδιον cod. (sic) Καὶ μ. τ. Sym. 11. — M. ὁ σ. μοναχός, ὁ ὢν τῆς ἄ. ἔ. δ. καὶ ἐν μεγάλῳ
 Σαββάτῳ τ. τοῦ μεγάλου K. ἀνεπλήρωσεν, ἐν Vat. — φιλοσοφ. Leo. ⁸⁹ τὸ τετραώδιον τοῦ κ. K. τῆς με-
 γάλῃς ἑβδομάδος ἦτοι τοῦ μ. σ. πρὸς τὸν β. καὶ σ. αὐτῷ Sym. — τὸ om. Leo. ⁹⁰ κυρίου ed. Leo.
⁹¹ ἐν τῇ πρ. τῷ β. σ. ἐλ. τούτῳ μὴ τὴν τοιαύτην ἔ. προέλευσιν Vat. ⁹² Καὶ τοῦ Leo, Sym. ⁹³ ὁ M. ἔφη
 Vat. — προεῖρηται τ. π. τοῦ Δ. Sym. ⁹⁴ τ. σε καθυποστήναι Vat. — τ. om. ed. ⁹⁵ προσέρηκε γὰρ ἔ.
 Vat. — φησὶ γὰρ Sym. — ἐπονηρεύθη Leo. — ἐπὶ Sym. Ps. LXXIV. 34 τοῖς ἁγίοις. ⁹⁶ ἔκαυχ Vat.
⁹⁷ δει οὖν σε, δ. ἀπὸ τοῦ νῦν ἔ. ἰ τὴν β. κατατρίβει Vat. — ἀπὸ τοῦ νῦν, ὡ β. Leo.

λείαν ⁹⁰ ἔτη ἰ', ε, ζ δὴ καὶ γέγονε· τῆ γὰρ αὐτῆ **A** en namque die, quo plagam accepit, eodem pariter
 ἡμέρᾳ ἐν ἧ καὶ ἔλαθεν, ἐν αὐτῇ ⁹⁰ καὶ τελευτᾷ.

⁹¹ (29) ⁹² Ἦν δὲ Ζωή, (ἦ) τετάρτη γυνὴ τοῦ βασι-
 λείως ⁹³, ἄσπετος ⁹⁴. ⁹⁵ Τοῦ δὲ βασιλείως ⁹⁶ πρόκεν-
 στον ποιησαμένου εἰς τὸ 783 ἐμπόριον τοῦ Βουτίου
⁹⁷ πρὸς τὸ ἐγκαίνισαι τὴν μονὴν Χριστοφόρου ⁹⁸ πρω-
 τοβουστιαρίου αὐτοῦ, ἦλθεν ἀγγελία, ὡς ὅτι (ὁ) ⁹⁹
 στόλος τῶν Σαρακηνῶν ἕνα τῷ Τριπολίτῃ ἀνέρ-
 χεται κατὰ Ἰ Κωνσταντινουπόλεως ἰ. Ἀποστέλλει
 οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐστάθιον δρουγγάριον ἰ τοῦ πλωμένου
 μετὰ παντὸς τοῦ στόλου (καὶ ἰ τῶν στρατηγῶν) κατὰ
 τοῦ Τριπολίτου, οἷ ἰ μὴ δουηθέντες ἀντιπαρατάξασ-
 θαι, ¹⁰⁰ ἀπεστράφησαν κενοί.

(30) ἰ Ἦλθε δὲ πισθεὶν αὐτῶν ὁ Τριπολίτης καὶ
 εἰσῆλθεν ἐνδοθεν τῆς Ἀδύου μέχρι ἰ Παρίου. Τοῦτο
 ἰ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ ἀθυμίᾳ καὶ περιστάσει **B**
 γέγονε καὶ ἀποστέλλει ἰμέριον ἰ πρωτοασκηρῆτιν
 κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, μὴ τολ-
 μῶντα κἄν ὄλωσ πλησιάζει τῷ στόλῳ 784 τῶν
 Ἀγαρηνῶν ¹¹. Τοῖς δὲ τοῦ Θεοῦ κρίμασιν ἀντεστρά-
 φη ὁ αὐτὸς Λέων ¹² ὁ Τριπολίτης, καὶ ἀπῆλθεν ἐν
 Θεσσαλονίκῃ, καὶ ταύτην ἐπολιόρησε καὶ παρέλαθεν
 ἕνα τῷ στρατηγῷ αὐτῶν ¹³ Λέοντι τῷ Χατζιλακίῳ

en namque die, quo plagam accepit, eodem pariter
 obiit.

Zoe vero, quarta imperatoris conjux, nondum
 imperii corona redimita fuerat. Imperatore ad
 Botii portum, ut monasterii a Christophoro proto-
 vestiario constructi dedicationem celebraret, so-
 lemnem processum et comitatum ducente, Agare-
 norum classem una cum Tripolita adversus Con-
 stantinopolim accedere nuntius significavit : quare
 classis drungarium Eustathium cum navalibus
 copiis ducibusque imperator amandat, qui cum
 vires adversas opponere non valuissent, infecta re,
 domum redierunt.

Venit autem post illos Tripolita et ultra Aby-
 dum ad Parium usque penetravit. Quo cognito
 imperator magno moerore affectus Himerium a se-
 cretis præcipuum classis exercitum adversus Tri-
 politam delegat : sed neque ipse ad Agaronorum
 classem accedere ausus est. Secreto vero Dei ju-
 dicio Leo Tripolita faciem vertit, et Thessalonicam
 versus abiit, obsessamque una cum civitatis daco
 Leone Chatzilio, plurima strage edita, captivis-
 que adductis in potestatem accepit. Rodophylles

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ τ. β. α. coil. τῆς βασιλείας Sym. — ⁹¹ ἐν ταύτῃ α. Leo, τῆ δ. καὶ τ. Sym. ⁹² 903. ⁹³ Τῷ ἰζ' ἔτει
 ἡγάγετο ὁ βασιλεὺς καὶ τετάρτην γυναῖκα Ζωὴν ὀνομαζομένην Καρβουνοφίαν Sym. 12. — ἡ om. Ven.
 — τοῦ β. γ. ἐν τῷ π. μετὰ τοῦ β. ἀσπετῆς Val. ⁹⁴ ἡ Καρβουνοφίς Ven. ⁹⁵ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ
 βασιλέως Ven. ⁹⁶ 904. ⁹⁷ Περὶ τοῦ Τριπολίτου Ἀγαρηνοῦ καὶ τοῦ στόλου αὐτοῦ καὶ ὅπως τὴν
 Θεσσαλονίκην κατέσχευε. Τῶν δὲ Βουλγαρικῶν ἐρῶδων Ῥωμαίους ἐπιτριβόντων, οἱ ἐξ Ἀγαρ
 μαθόντες τοῦτο, στόλον ἐξήσαν ναύμαχον, ἐπιστήσαντες στρατηγὸν Τριπολίτην Λέοντα, Ἀτάλου μὲν ἐξουρ-
 μημένον τῆς πόλεως, τῆς δὲ Χριστιανῶν εὐσεβείας ἀποστήσαντα. Καὶ Τριπολίτης μὲν κατωνόμασται ἡ
 κατὰ Φοινίκην τρισὶ διαίρεθεῖσα ταῖς γενεταῖς ἐξ Ἀραβίων καὶ Τυρίων καὶ Σιδωνίων ἀποικίων. Τοῦ δὲ β.
 ἐξεληθόντος ἐν τῷ τῶν Β. ἐμπορίῳ Val. Πρ. δὲ τοῦ β. π. Ven. Τῷ ἰη' ἔτει ἀνερχ. β. τῆς πόλεως ὁ στ.
 τῶν Ἀγ. ἕνα τῷ Τρ. Τριπολίται δὲ ἐκλ. et cætera etymologica, ex. gr. de Russorum nomine, quas nec
 a Vaticano cod. nec a cæteris Georgii continuatoribus repetita sunt, in solo Sym. edito c. 15 invenienda.
⁹⁸ τῶν Βουτίου Leo. — ἀνακαινίσαι Ven. — τὴν μ. ἐγκ. τοῦ πρ. δ. Χρ. ἡ ἀγ. αὐτὴ κατέλαβεν ὡς ὁ
 Τριπολίτης ἕνα τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Κ. Π. ἀν. Val. — τοῦ πρ. δ. Χρ. Ven. Val. ⁹⁹ τοῦ ὁ.
¹⁰⁰ ὁ om. Ven. — Ἀγαρ. ed. Sym. Leo, Ven. — ἀνέρχονται Leo. ἰ τῆς Ven. ἰ Κωνσταντινουπόλιν
 Leo. ἰ τὸν τοῦ π. τηλικαῦτα δ. Val. — τῶν πλωμῶν Ven. Leo, Sym. 14. — παρόντος τοῦ στ. Sym.
 τοῦ στ. παντὸς Val. τοῦ om. ed. ἰ καὶ τῶν στρατιωτῶν Sym. om. Val. — κατ' αὐτοῦ Sym. — ὅς μὴ
 δουηθείς ἀντιτ. τοῦτῳ, ἀπεστράφη κενός Val. ἰ καὶ Sym. ἰ ἀντεστρ. Ven. — κενὸς Leo. ἰ Κίτοπιν
 δὲ α. ὁ Τρ. ἰλθὼν ἐντὸς Ἀ. εἰσελήλυθε καὶ μ. Π. Val. ἰ Η. οὖν ὁ Τρ. ed. ἰ Η. ὁπ. α. ὁ Τρ. Ven. ἰ Η. δὲ ἐμ-
 προσθεν α. καὶ ἰ. μ. Παρίου Leo. ἰ Εὐθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύῳ — φοβηθέντες τὸ στενὸν, οἷα
 τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ — τὴν Θεσσαλονίκην — πορθοῦσι Sym. 14. ἰ καὶ Ven. ἰ τ. τῷ βασιλεῖ ἀγγελοῦν
 εἰς μεγάλην αὐτὸν ἀθυμίαν καὶ ἀμχανίαν περιστήσαν Val. ¹¹ Ἠμέριον οὖν πρωτοασκηρῆτις τὴν ναυ-
 τικὴν δύναμιν ἐγγειρίσας κ. τοῦ Τ. ἀπέστειλεν, ὅς Ἀδύον διελθὼν, τὴν καθ' Ἐλλησποντον, ἦν Μιλησίους
 κατῴκησαν ἀποικοί, Ἐλλησποντον τὸν ἀπὸ Ἐλλῆς τῆς Φορξοῦ ἀδελφῆς τῷ ἑκείσε κατάγει διαβρίφειτης
 οὕτως ἀγρευόμενον, καὶ Αἰγαίον πέλαγος, ὃ τὴν κλῆσιν ἀπέληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὀδάτων φορδῆς ἰσομένην
 (αἰσούσης Sym.) κατὰ τὸν αἰγὸς, ἐξῆς δὲ προσωρμηκῶς στροβίλῳ τῆ κατὰ Κιβύρραν — καὶ Στρόδι-
 λος μὲν ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως, Κιβύρρα δὲ ἀπὸ (ὕπὸ Sym.) Κιβύρρου ἀδελφοῦ καὶ Λαμψάκου (Λαμψα-
 κος Sym.) ἀπὸ φωτὸς λάμψεως ὀνομασμένη, ὅπερ (ἐν Sym.) νυκτὶ Φωκαίων (Φωκίων Sym.) θεμελιούντων
 ταύτην (καὶ Sym.) εὐξαιμένων θεόθεν ἐπέλαμψεν, καὶ ἡ τῶν θεμελίων βάσις καὶ (om. καὶ Sym.) καλῶς
 κεκραταίωτο (κεκραταίωται Sym.). Μετὰ ταῦτα τῆ ἰμβρῳ διεληλυθὼς, ἦτις ἀπὸ ἰμβροῦ κέκληται υἱοῦ
 Ἀνθῶ (Ἀνθῆος Sym.).

ἰ Οὗ γενετῆς Στάφυλος Διονύσου φίλτατος ἔγγονος (υἱὸς Sym.). Σαμοθράκην δὲ διαβὰς καὶ τῆ Θράκῃ προ-
 πελάσας, ἦν Χρυσῆν οἱ πρὶν διεφθιμίζοντο (quod Sym. ad Thasum refert), Σαμοθράκην δὲ ἐν (τῆ Sym.) Θράκῃ
 Χερρόνησον, τὴν προτέραν Θηριουσαν, διὰ τὸ θηρίων πεπληρωσθαι (καὶ Sym.) ἰερὰν Νυμφῶν οὖσαν, μετέ-
 παῖτα (δὲ Sym.) τοῦ βου σύμβραγντος εἰς νῆσον συστήναι (συνέστη Sym.) καὶ ὑπὸ Σαμίων μετοικίαν ἐν κατασχέ-
 σει γενέσθαι καὶ (γενομένη Sym.) Σαμοθράκην κληθῆναι (Σαμοθράκη μετωνομάσθη Sym.), τοὺς πολεμίους
 κατέλαθε, πλὴν οὐδὲ κλ. τοῦτον τῷ στ. τετόλμηκεν Val. — τολμῶντ. cod. τολμῶντες Ven. τολμῶντων
 Leo, ed. — μηδ' ὄλωσ Leo, om. Ven. — τοῦ στόλου Ven. ¹² Ἀδύδουρος δὲ ὁ Τρ. Θεοῦ τοῦτον ἀπλαῦ-
 νοντος, ἀντ. καὶ ἐν Θ. καταλαβὼν ταύτην ἐπ. κατασχὼν καὶ Λέοντα τὸν ταύτης στρατηγὸν, ὃ Χατζιλακίως
 ἰκάνωνμον, σφ. δὲ π. καὶ χύσιν αἰμάτων ἐειργάσατο Val. ἰ Εὐθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύῳ ἠρώτη-
 σαν τοὺς ἀπάγοντας αὐτοὺς ὅτι Πάλιν ταύτην τὴν ὄδον θέλομεν ὑποστρέψαι ἢ ἔχομεν ἄλλην δι' ἧς ἀπέλω-
 σαν εἰς τὰ οἰκεία; Τῶν δὲ εἰπόντων ὅτι Διὰ ταύτην βουλόμεθα ὑποστρέφῃναι, φοβηθέντες τὸ στενὸν τῆς
 ὁδοῦ, οἷα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς ὑποστρέφουσι, καὶ τὴν Θεσσαλονίκην καταλαβόντες πορθοῦσιν αὐτὴν
 καὶ π. σφ. καὶ α. ποιῶσι Sym. = Cont. 20. ¹³ Λέων ὁ om. Ven. ¹⁴ αὐτοῦ Ven. omi. — Χατζιλα-

autem quidam cubicularius ob necessitatem quam-
piam delatis secum auri libris centum Siciliam
missus fuerat : per viam vero fortuita aegritudine
corruptus balneorum commoditate usus, et vires
recepturus, Thessalonicam diverterat : qui etiam
a Leone captus multisque excruciatas tormentis
mortuus est. Porro Simeon, secretariorum prin-
ceps, qui deinde patricius, et una a secretis primus
exstitit, iter agens praedictum aurum et munera
per viam a Rodophylle relicta, penes se receperat.
Tripolitæ vero Thessalonicensem urbem evertere
cogitanti significat Simeon, ut aurum accipiat, et
urbem liberet. Eo persuaso, et fide data de auro
Tripolitæ dando, deque urbe salvanda convenit :
quod ita praestitum est.

Samonas autem, monasterii cui nomen Spira ad
Damatrym exstructi visitandi praetextu, divitiis
et equis propriis secum abductis, fuga usus est,
et equis publicis omnibus populum nervos suc-
cidit. Eo cognito, imperator Basilium Camaterum
hetæriarcham et Georgium Crinitem fugientem in-
secuturos et apprehensuros misit. Samonam vero
Alym fluvium trajicere paratum Nicephorus drun-
garius nomine Caminas deprehendit, nec trans-
meare permisit. Samonas multa licet pollicitus,
cum vim movere non posset, ad pretiosam Siri-
ehorum crucem confugit, fidei, quam ad ipsam
habebat, gratia se venisse simulans. His ita gestis,
Constantinus ducis filius prospere advenit, et eo
secum assumpto, in urbem reduxit : quem impe-
rator in Bardæ Cæsaris æde custodiri jussit. Porro
Constantinum ducis filium de eo interrogavit :
agnitioque ejus vero in Syriam recessu, ne hoc co-

A (καί) ποιήσας πολλήν σφαγήν καὶ αἰχμαλωσίαν. ¹⁴
Ῥοδοφύλλης δὲ τις κουδικουλάριος ἦν ¹⁵ ἀπο-
σταλαὶς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρυσίου τινα, ἔχων μεθ'
ἑαυτοῦ χρυσοῦ λίτρας ρ'. ¹⁶ Νοσήσας δὲ κατὰ
τύχην ἐν τῇ ὁδῷ, εἰσῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς
τὸ λούσασθαι καὶ ἀνακτῆσθαι ¹⁷ ἑαυτὸν, (καί)
ἐκρατήθη παρὰ Λέοντος. Διερχόμενος δὲ Συμῶν ¹⁸
ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα γεγονώς 785 πατριχίος
καὶ πρωτασηκρῆτις, ἀνελάβετο ¹⁹ τὸ τε χρυσίον καὶ
τὰ δῶρα, ἀπερ εἶασεν ὁ ²⁰ Ῥοδοφύλλης (193^a) ἐν
τῇ ὁδῷ, καὶ πολλὰ βασανιστεῖς ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ
Τριπολίτου βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέψαι ²¹,
μαθὼν Συμῶν δηλοῖ αὐτῷ λαβεῖν χρυσίον καὶ ταύ-
την εἶσαι. ²² ὁ δὲ καὶ γέγονε ²³.

B ²⁴ (31) ²⁵ Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν
μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπειρά ²⁶ ἐξελθεῖν ²⁷, τὴν ἐν τῷ
Δαματρῷ οὔσαν, φυγῇ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ
ἴπποις αὐτοῦ ²⁸, τοὺς ἴππους τοὺς δημοσίους κατὰ
ἀλλαγὴν ἀγκυλοκοπῶν. ²⁹ Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς
ἀποστείλλει ὁπισθεν αὐτοῦ Βασίλειον ἑταιριάρχην ἐν
Καματηρῶν καὶ Γεώργιον ἐν Κρινίτην, τοῦ κατα-
λαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ ἐν ἄλυν βουλομένου
διαπερᾶσαι, κατέλαθεν ³⁰ αὐτὸν Νικηφόρος δρουγ-
γάριος ³¹ ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ εἰὼν αὐτὸν
διαπερᾶσαι. Ἐπεὶ ³² δὲ πολλὰ ὁ Σαμωνᾶς ὑπογινέτο
καὶ οὐκ ἐπιθεῖα, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχᾶ εἰς τὸν
τίμιον σταυρὸν προφασισάμενος ὡς ³³ 786 διὰ
πίστιν τοῦ σταυροῦ ἐλήλυθεν ³⁴. Καταλαβὼν οὖν
Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκῆς, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμε-
νος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξε ³⁵ δὲ ὁ
βασιλεὺς αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα
τοῦ Καίσαρος, ἠρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον ³⁶ τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

κίω Leo, Κατσαζήλακη Ven. — καὶ om. Ven. Ῥοδόφυλλης Leo, Ῥοδόφυλλος Ven. Ῥοδοφύλλης Vat. Ῥοδο-
φύλλιος Sym. ¹⁴ Βουλομένου δὲ αὐτῶν καὶ τὴν π. κ. Σ. ὁ πρωτας. εὐρεθείς λαβὼν Ῥοδοφύλλου τοῦ
ἀποσταλάντος πρὸς τοὺς Φράγγους μετὰ κανισκίου χρυσοῦ λίτρας ρ'. Sym. ¹⁵ ἦν ἀπ. διὰ τ. χ. Ven.
ἔτυχεν ἐν Σ. διὰ τ. χ. ἀπ. Vat. — χ. λ. ἐπιφερόμενος ρ' Vat. ¹⁶ Νόσῳ δὲ περιπεσὼν ἐν Θ. ἔ. ὡστε λ.
καὶ ἀπολαῦσαι ἀνέσειω. Τοῦτον ὁ Τριπολίτης κατασχὼν καὶ μαθὼν ὡς χρυσίον ἐπιφέρειται, π. βασανιστεῖς
ἀπέκτεινε μηδὲ ἔχειν διατεινόμενον. ἔτυχε γὰρ τοῦτο ἐν τῇ ὁδῷ ἀπαικῶν, ἔπερ Σ. ἀσ. δ. ἀνελάτο, ἄς μ.
τ. π. καὶ πρ. ἐγ. Vat. ¹⁷ ἔ. ἐκρ. ed. — διερχόμενου δὲ ed. ¹⁸ Σ. πρωτας. Leo, Σ. ἀσυγκρίτης Ven.
¹⁹ ἀνελάτῃ τε τὸ Ven. ²⁰ ὁ om. Ven. — ὁδῷ διὰ πολλῆς β. Ven. ²¹ κατ. τὴν π. βουληθέντος, δ. ἄ. Σ.
χρ. λ. καὶ τ. ἀρῆναι ὁ καὶ γ. Vat. — αὐτὸν λ. χ. μ. ὁ Σ. δ. Leo, μ. δὲ Σ. δ. αὐτὸν λ. χ. Ven. ²² Συμῶν
col. ²³ ὄν καὶ πείσας καὶ λαβὼν λόγον συνειπώνησε δοῦναι χρυσίον τῷ Τριπολίτῃ τοῦ τὴν πόλιν εἶσαι
Leo, ex homoioteleuto om. Sym. ²⁴ Ὅς καὶ δίδωκε τὸ τε χ. καὶ τὸ κανισκίον τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ εἶασε τὴν
πόλιν καὶ τὰ τελεῖν Sym. ²⁵ Ὅπισθόρμητος οὖν κάλιν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀπῆε. Ὁ δὲ Ἡμέριος ταῦτα
διεγνώκως πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν διανίσταται δίδωξιν· οἱ δὲ τῇ Κρήτῃ προσέβλουσι καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ
ἀπόμοισαν τῆς λαίας ἀπέπεισαν, οἱ κάκειθεν τῇ πατρίδι παλινωστήσαντες ἀπρακτεῖν κατὰ Ἀἴμμον εἰσὶν
ἐν Ἡμέριον Vat. adjungens e Conti. 22 : Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσχε — (om. πατριχίον — ἐκπεφώνηται οἱ καὶ
ἔτραπεν) — πολλὰκις βεβαλωμένος, ἔχων καὶ Ἄ. τὸν ἐκ Δ. καὶ αὐτὸς καὶ αὐτῆς μετὰ τούτου (sic) τε
τῆς στρατηγεσίας ἐπειλημμένος καὶ πατριχίος ἐνοσημνόμενος, ὄν τοσοῦτον οἱ Ἄγ. εἰδ. — ὄνομα πρὸς
ἐκδειμάτωσιν ἐν τούτοις ἄπασι λ. ²⁶ 905. ²⁷ Περὶ τῆς εἰς Συρίαν φυγῆς Σαμωνᾶ καὶ τῆς κατασχέσεως
αὐτοῦ Vat. — Τῷ 18' ἔπει αὐτοῦ τοῦ Σ. φυγῇ πρὸς Συρίαν χρησαμένου, ἔπει καταβιῶνον αὐτὸν ὁπισθεν
Sym. 18. — ἐν τῇ μονῇ ἄ. ἡ ἐπάνωμον Vat. — Conti. 20. ²⁸ Σπειρα cod. ut Leo. ²⁹ διελεῖν Ven. —
τὴν om. Vat. — Δαματρῷ ed. ³⁰ δ. i. τοὺς ἐν ἐκάστῳ σταθμῷ ἄγ. Vat. ³¹ Ἄπ. οὖν ὁ β. ὅκ. ἄ. τοῦ
καταβιῶσαι ἄ. B. ἐπ. τὸν K. καὶ τὸν Kp. τὸν Γ. Vat. ³² ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἄ. συναντᾶ αὐτῷ N. δρ. ὁ
Καμῦτζης καὶ τῶν ἄ. δ. Sym. ³³ Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἄ. ὁ Σαμωνᾶς ἐμελλε διαπερᾶν Vat. ³⁴ δρ. ὁ K. καὶ κατέσχε
Vat. ³⁵ ἔπει δὲ ὁ Σ. π. ὄπ. ed. ὁ δὲ π. τοῦτον ἰκέταυε καὶ ὄπ. δοῦναι Vat. Προσφεύγει ὢν τῷ τιμίῳ
σταυρῷ τοῦ Σιριχᾶ Sym. ³⁶ ὡς δὲ οὐκ ἐπειθεν, εἰς τὸν ἐν τῷ Σ. καταφεύγει στ. Vat. ³⁷ εὐχῆς δῆθεν
χάριν ἐληλυθέσθαι πρ. Vat. οὖν ὁ K. ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Δ. υἱὸς καὶ τ. ἀναλαβὼν ἐν τῇ π. ὄπ. Vat. πρ.
εὐχῆς χάριν ἐκεῖσε ἐληλυθέσθαι Ἀναλ. οὖν τ. ὁ τοῦ Δ. K. Sym. ³⁸ Προστάσει οὖν ὁ β. φ. ἄ. ἐν τῇ οἰ.
B. τοῦ K. ἔπει δὲ ἡ. ὁ β. ἀποσυνοψιθῆναι τὸν Σ. παρήγγειλε τῷ Δουκί — συγκλήτου δεῖ ἐπὶ Συρίαν ἐφυ-
γεν ὁ Σ. ἄλλ' Sym. — ἐν τῇ τοῦ K. B. ὁ. φ. Vat. ³⁹ K. εἰ ἀληθῶς ἐν Σ. φεύγων ἐτύγχανε καὶ μ. τοῦτο
ἀληθῆς εἶναι, παρήγγειλε Κωνσταντῖνῳ μὴ τ. t. Vat. — πῶς Leo.

Δουκὸς περὶ αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφυγε, παραγγύησε τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῆ ³⁷, ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Συριχῶ ³⁸· ἤθελε γὰρ ὁ βασιλεὺς συνοψισθῆναι ³⁹ αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς ἔμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη ⁴⁰ οὕτως· « Ἐχεις Θεὸν καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφηνεν ὁ Σαμωνᾶς ἢ οὐχί ⁴¹; » Ὁ δὲ, ὡς εἰπὼν πρότερον τῷ βασιλεὶ μὴ ὀρκισθῆναι καὶ τὸ κελεύμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὄρκους, ἐξείπεν ἐνώπιον πάντων ⁴² ὅτι εἰς Συρίαν ἔφηνεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποπεμφάμενον, ⁴³ ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας δ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα· ἀποσυνώψισε ⁴⁴ δὲ ἐν τῇ ⁴⁵ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως.

⁴⁶ (32) ⁴⁷ Ἐφάνη δὲ τότε καὶ ⁴⁸ κομήτης ⁴⁹ ἀστὴρ τὰς ἀκτίνας ἐπὶ ἀνατολὰς ⁵⁰ πέμπων ⁵¹, φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυκτὶ μ'. 787 Γέγονε δὲ Σαμωνᾶς πατρικῖος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς ⁵². — ⁵³ Ἐγέννησε δὲ υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς δ' αὐτοῦ γυναικὸς ⁵⁴· ἐδαπτίσθη δὲ τὰ Ἅγια φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ ⁵⁵ πατρικίου καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων.

(33) Γέγονε δὲ καὶ ἡ Κύπρῃ τότε ⁵⁶ γηρακομεῖον, διωχθεῖσιν τῶν ἑταιρίδων.

⁵⁷ (34) ⁵⁸ Εὐλογήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ ⁵⁹ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, δε καὶ καθρέθη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν ⁶⁰ Δύγουσταν· καὶ διὰ ⁶¹ τοῦτο τὴν βασίλειαν ὁ πατριάρχης ἐκώλυσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσερχεσθαι, ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους μέχρι τοῦ Μητατορικίου ⁶², μὴ δ' ὄλωσεν εἰς τὰ κατὰ συνθήειαν διερχόμενος.

⁶³ (35) ⁶⁴ Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεὶ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρνομίαν καὶ κακίαν· καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξατο ⁶⁵ μελετᾶν· προσκαλεσάμενοι γὰρ Νικόλαον

A ram senatu enuntiaret, si quandoque interrogaretur, commendavit : ac tantum orationis ergo ad Siricha faciendæ discessisse affirmaret. Cupiebat enim imperator hominem sibi reconciliare. Constantinum itaque coram proceribus advocans, ait : « Ita Deum capitisque mei salutem diligis : fugit Samonas annon ? » Ille vero, ut prius, imperatorem, ne adjuraretur, rogaverat, et quæ jubebatur promiserat exsequi, juramenti vi compulsus, coram omnibus enuntiavit : In Syriam vere fugiebat : eoque tunc cum furore ab imperatore retro amandato, Samonas in Bardæ domo meuses quatuor peregit, et annuo die quo imperator potestatem accepit redeunte, reconciliatus est.

B Tunc apparuit cometes radios versus orientem ejaculans, et dies noctesque quadraginta conspicuus permansit.

Post fugam Samonas patricius creatus est. E Zoe vero quarta conjuge Constantinum filium Leo suscepit, qui Luminum festo a Nicolao patriarcha in Magna Ecclesia, suscipientibus puerum e fonte Alexandro imperatore, Samona patricio, et proceribus cunctis, baptizatus est.

Tunc Cypre ædes, meretricibus expulsis, senibus fovendis hospitium facta est.

Post festi celebrationem imperator benedictionem nuptialem una cum Zoe suscepit a Thoma presbytero qui eam ob rem officio depositus est. Eadem vero Zoem Augustam declaravit imperator, quem eapropter ecclesiæ liminibus patriarcha prohibuit : ut exinde pariter dextera ecclesiæ parte, via consueta penitus relicta, ad Mitatoricium usque pertransiret.

Samonas deinde acubitor protractus est, quod ad omne facinus et pravitatem imperatori inanis præberet auxillarem : et adversus Ecclesiam cœperunt meditari. Vocatum quippe ad se Nicolaum

Variæ lectiones et notæ.

³⁷ ἠρωτημένῳ ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σ. χάριν εὐχῆς παρεγένετο Vat. ³⁸ Συρίχῳ Leo. ³⁹ ἀποσυν. Leo, συγγνώμης τυχεῖν τὸν Σαμωνᾶν Vat. — Ἡρώτησον οὖν ὁ β. τὸν Κ. ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ὁ, ὡς ἔχει τὸν Θεὸν Sym. — Πρ. δὲ τὴν σύγκλητον καὶ τὸν Κ. εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν ὁ, ἐρώτησε· πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, ἔφ. ἐν Συρίᾳ ὁ Σ. ἢ ο. Vat. ⁴⁰ ἔφη. Οὕτως cod. ⁴¹ οὐ ed. Conti. — τοὺς ὄρκους εὐλαθεῖς· εἶπε γὰρ πρ. μὴ ὀρκισόμενος ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς ἐρωτώμενος· μὴ τὸ δὲ εἰπεῖν, ὡμολόγησε π. ἐν Vat. — εἶπε Conti. Leo, εἰπόντος Sym. ⁴² πάντων εἰ εἰς Σ. om. Sym. — Μετ' ὁ. οὖν τ. τοῦ β. ἀπ. Vat. — Μετ' ὁ. τ. ἀπεπέμφετο Sym. ⁴³ ὁ δὲ Σ. ἐπ. ἐν τῷ ὁ. τοῦ Β. μ. δ' Sym. ἐπ. Σ. ἀπὸ ὕψους μ. δ' ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος ὁ. καθήμενος Vat. ⁴⁴ καὶ μετὰ ταῦτα τῆς βασιλικῆς ὕψους καὶ ὀμιλίας κατηξιώθη Vat. om. Sym. ⁴⁵ ἐν τῇ γέννῃ τοῦ υἱοῦ τούτου P. ⁴⁶ Mail 16. ⁴⁷ Περὶ τῆς γεννήσεως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου καὶ τοῦ κομήτου Ἀστέρος. Ἐγ. δὲ Λέων Κωνσταντῖνον ὁ. ἀπὸ Ζ. τῆς δ' ἁ. γαμετῆς οὐ ἐν τῇ γεννήσει ἔφ. κ. ἁ. τὰς ἀκ. ἐπ' ἁν. ἀφίσις καὶ ἐν ἡμ. καὶ ν. φ. μ. δ. ἐδ. ἐν τῇ μ. ἐ. ὁ. Ν. π. ἐν τῇ ἁγία τῶν φώτων ἡμέρᾳ, ἀναδ. ἁ. ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος Ἄ. β. καὶ Σ. π. καὶ τῶν ἐν τ. ἀπ. Vat. ⁴⁸ ὁ Leo. ⁴⁹ κομήτ. cod. ⁵⁰ ἐπὶ ἀνατολ. cod. κατ' ἀνατολὰς Sym. 16, ἐπὶ ἀνατολῆς ed. ⁵¹ καὶ Leo, Sym. ⁵² Sept. 1 906. ⁵³ Τῷ κ' τούτου ἔπει ἀπεσυνώψισα Σαμωνᾶς ἐν τῇ γέννῃ τοῦ υἱοῦ τοῦ β. Κ. τοῦ ἀπὸ Ζ. Sym. 17. — Ἐγ. Λέων ὁ Κωνσταντῖνον Leo. ⁵⁴ γαμετῆς Leo, Vat. γαμετῆς οὐσης καὶ ἐδ. Sym. — ἄγ. Θεοφάνειζ Sym. ⁵⁵ Σαμωνᾶς πατρικῖος Leo, πατρ. καὶ γέγονε καὶ πατρικῖος Sym. ⁵⁶ τότε καὶ ἡ Κ. γ. τῶν ἐκείσε ἐκδ. Vat. om. Sym. = Conti. 23. ⁵⁷ 907. ⁵⁸ Τῷ κα' αὐτοῦ ἔπει ἱ. Ἄ. καὶ Ζωῆ Sym. 18. ὁ Ἄ. β. ed. γέγονε δὲ τὸν βασιλεῖα εὐλογηθῆναι Leo. ⁵⁹ ὑπὸ Θ. Vat. — ὅστις καὶ κ. καὶ βασιλίσσαν ἁ. ἀν. Vat. τοῦ καὶ καθαιριθέντος καὶ ἀν. τὴν αὐτοῦ γ. Sym. ⁶⁰ εἰς Leo. ⁶¹ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ὁ π. τὴν β. εἰς τὴν ἐ. ἐ. διεκ. ὅθεν διὰ τοῦ δ. μ. δ. εἰς τὸ μητατόριον Vat. — ὅθεν ὁ π. ἐκ. τὸν β. εἰς τὴν ἐ. ἐ. διδ. καὶ ἤθεο Sym. ⁶² μητατοριου εἰλ. μιτατορικίου Leo, Sym. ⁶³ 908. ⁶⁴ Σπείρα cod. ⁶⁵ Τῷ κβ' τούτου ἔπει προβάλλεται τὸν Σ. ἐ β. π. διὰ τὸ συνεργὸν αὐτοῦ Sym. 19. — τὸ σ. καθεστάναι τῷ β. π. πρ. καὶ κ. ἔπασαν Vat. ⁶⁶ ἀρχονται Sym. — προσκαλεσάμενος γὰρ τὸν π. Ν. πρῶτη ἦν τοῦ φ. μ. Vat. — προσκαλεσάμενοι γὰρ Ν. τὸν π. καὶ π. λιπαροῦσι. Ἐπει δὲ οὐκ ἔπεισε διὰ τοῦ Β. εἰς μικρὸν πλοῦσιον ἐ. εἰς τὴν Ἰ. περὶ τὴν Sym.

patriarcham Februarii die primo precibus instabant ut in ecclesiam reciperentur : ut vero flectere non potuerunt, a convivio publico, ad quod vocatus fuerat eiecunt, et per Bucoleonem ductum, linctique impositum, in Hieriam trajecerunt, e qua pedes ad Galacrenas usque nive multa delibutus pervenit. In ejus locum Euthymius syncellus vir gravis, temperantia et pietate insignis, suffectus est : quem dicunt divina revelatione id muneris suscepisse. Volebat enim imperator hæresim et legem ponere, qua virum tres quatuorve uxores ducere liceret, pluribus doctissimis viris ad id opem conferentibus.

Junio autem mense imperator Leo a Constantino Libe in monasterium ad Merdosagarem positum, ut ejus dedicationem celebraret, et adesset convivio, vocatus est. Post hæc ventus nomine Africus per dies tres invaluit vehementissime spirans, concutiens, et evertens domos : adeo ut omnes ad loca subdivalia fugerent, et mundi finem adventasse cogitarent, nisi Dei in homines benignitate concussio hujusmodi quievisset.

Imperator autem Himerium, cursus publici logothetam, classis totius caput instituit. Agarenorum vero navali exercitu adversus Romanos moto, Andronicus dux, ut se in navibus Himerio logothetæ adjungeret, et Agarenos oppugnaret, jussus est. Quo tempore Samonas in Andronicum implacatus perseverabat, multaque adversus eum comminiscelatur, et omnibus modis omnique studio Andronico molestiam inferre, ex quo fugam ipse arripuerat, meditabatur. Suggestit autem cuidam qui scriberet Andronico secreto : « Ne naves ingrediaris, ne forte capiaris ab Himerio. Samonas enim suggestit imperatori, ut ab eo comprehensus, oculos amitteres. » Himerio exinde Andronicum pluribus adhortante, ut classis adesset comes, et cum Agarenis jam imminentibus decertaret, non admisit. Himerius igitur solus die sancti Thomæ, inito cum Agarenis prælio, magnam reportavit victoriam. Quo audito, in desperationem adductus

πατριάρχην Φεβρουαρίου μηνός α' καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι ⁶⁵, ἐπεὶ πείσαι ⁶⁶ οὐκ ἔδυνήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητορίου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ⁶⁷ ἐν πλοίῳ **788** μικρῷ τούτῳ ἐμβιβάσαντες διεπέρασαν ⁶⁸ ἐν τῇ Ἠρίᾳ, ἀφ' ⁶⁹ ἧς περὶ μίχρη Γαλακρηῶν μόλις ἀπήει, χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Εὐθύμιος ⁷⁰ σύγκελος εἰς πατριάρχην ⁷¹, ἀνήρ ἱεροπρεπῆς, ἔγκρατῆς τε καὶ εὐλαβῆς πάνυ, ὃν φασὶ ⁷² καταβίξασθαι τούτο ἐξ ἀποκαλύψεως θείας, ὡς ⁷³ τοῦ βασιλέως βουλευομένου αἰρεσῖν ⁷⁴ καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα γυναικας γ' ⁷⁵ ἢ καὶ δ', πολλῶν ⁷⁶ εἰς τοῦτο λογισμάτων (198b) ἀνδρῶν συνεργούντων αὐτῷ.

(36) ⁷⁶ Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντινου τοῦ Λιθός ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὐστῇ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῳ, τοῦ ⁷⁸ τε ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια καὶ ἀριστήσαι· καὶ γέγονεν ἀνεμος ὁ ⁷⁹ λεγόμενος λιψ, ἕως τρίτης σφοδρῶς φυσήσας, συσσεισας τε καὶ δονήσας οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας· ὥστε πάντας φύγειν ἐν ὑπαίθροις ⁸⁰ τόποις λέγοντας συντέλειαν κοσμικῆν ⁸¹ εἶναι, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία εἰς ἄμβρων ἔπαυσε τὴν ⁸² τοιαύτην θρασυῖαν.

(37) ⁸³ Προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰμέριον, λογοθέτην τοῦ δρόμου, κεφαλὴν πάντων τῶν πλωτῶν, ἐξελεθόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηῶν κατὰ Ῥωμαίων· ⁸⁴ ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δουξ ⁸⁵ διὰ κλεψύσεως συνελοθεῖν Ἰμερίῳ λογοθέτῃ **789** ἐν τοῖς πλοίοις καὶ καταπολεμηῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιάλλακτος ⁸⁶ ἐχθρὸς ⁸⁷ Ἀνδρόνικου καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηνεκῶς συνεσκεύαζε ⁸⁸ καὶ ἐμηχανᾶτο, κακῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμηχανώμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς· ὑπέβαλε ⁸⁹ δὲ τινὶ γράψαι τῷ Ἀνδρόνικῳ κρύφα· « Μὴ εἰσέλθῃς ⁹⁰ εἰς τὰ καράδια καὶ κρατηθῆς παρὰ Ἰμερίου· ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέσθηκε τῷ ⁹¹ βασιλεῖ τὸ κρατηθῆναι σε καὶ τυφλωθῆναι παρ' αὐτοῦ. » Πολλὰ ⁹² δὲ προτροπομένου Ἰμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν ⁹³ τοῖς πλοίοις ⁹⁴ κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν, ἀπεσιρήτησε, τῶν Ἀγαρηῶν ἐπικειμένων. Ἰμέριος δὲ μόνος, ⁹⁵ ἐν ⁹⁶ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηῶν,

Variae lectiones et notæ.

⁶⁵ τὴν πολυγαμίαν Sym. ⁶⁶ πείσαι om. Vat. ⁶⁷ B. πλ. μ. ἐμβ. Vat. ⁶⁸ δ. ἐν τῇ Ἠρείᾳ Leo, ἐν τοῖς Ἠρίοις δ. Vat. ⁶⁹ ἐφ' P. cod. ⁷⁰ δ Vat. ⁷¹ σ. πατριάρχης Vat. — πατριαρχ. cod. πατριαρχίαν Sym. ⁷² καὶ ὄσοσ. ὃν Vat. — ἐκ θ. ἀπ. τὴν ἀρχιερωσύνην κ. Vat. κ. τὴν τετραγαμίαν Sym. ⁷³ καὶ γὰρ διενεῖτο ὁ βασιλεὺς νόμον πονηρὸν ἐ. τοῦ ἐ. ἀ. γ. γ καὶ δ' Vat. — βουλομένου Sym. ⁷⁴ ποιῆσαι Sym. ⁷⁵ γ, γυν. ἢ δ. Leo, Sym. ⁷⁶ π. τ. λογικωμάτων Sym. π. λ. ἀ. εἰς τ. αὐτῷ σ. Vat. ⁷⁷ Τῷ Ἰ. μ. γ. ἀ. λιψ Sym. 20. ⁷⁸ μ. τῇ ed. — τῇ πλησίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ τὰ ἐ. ἐπιτελῆσαι καὶ ἀ. Vat. — Μαρδοσαγγάρῳ ed. ⁷⁹ τοῦ π. ed. τοῦτο π. P. ⁸⁰ ὁ om. Vat. — τρίτ. cod. τρίτου ed. Vat. Leo. Τριτωναίος σφοδρὸς ὡς συσσεισάει δ. καὶ ἐ. καὶ π. φ. ἐν ὕφ. καὶ λέγειν σ. ἐ. ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φ. δι' ὁ. ἐπαύθη Sym. φυσ. om. Vat. — Προεβάλλετο Leo, ed. Τῷ κγ' εἶται στόλος; Σαρακηνῶν κ. P. ἐξῆλθε, π. δὲ ὁ β. ἰ. τὸν λ. κ. π. τῶν πλ. Sym. 21. ⁸¹ ὅπ. τ. Vat. ὅπ. Sym. ⁸² κοσμ. om. Sym. ⁸³ τὴν τ. ἐστῆσε καταγιγῆξ Vat. ⁸⁴ Περὶ Ἰμερίου δρουγγαρίου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων. Στόλου δὲ τῶν Ἀγ. κ. P. κινήθεις, ὁ β. ἰ. λ. τοῦ δ. τοῦ στόλου παντὸς ἀρχηγὸν πρ. Vat. ⁸⁵ Γράψαι δὲ καὶ Ἀνδρόνικῳ τῷ Δουκὶ σ. τῷ Ἰ. ὁ δὲ Σ. ἀδ. ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁸⁶ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁸⁷ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁸⁸ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁸⁹ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹⁰ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹¹ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹² Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹³ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹⁴ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹⁵ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁹⁶ Δ. συνεισελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ ὦν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym.

μεγάλην νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος⁹⁷, ἀπογόνους⁹⁸, ἄμα συγγενέσιν⁹⁹ αὐτοῦ (καὶ τέκνοις αὐτοῦ) καὶ ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀπελθὼν ἐκράτησε κάστρον τὴν Κάβαλιαν, εἰς¹⁰⁰ τελευτὴν ἀποστασίας ἐλθῶν, ὡς εἰπεῖν, (καὶ) Σαμμωνᾶν πρὸς τὴν βασιλέα¹⁰¹. « Οὐκ ἔλεγόν (σοι), ὦ δεσποτα, ἀντάρτην εἶναι (σου) τὸν Δουχα ; »

(38)⁹⁸ Παρευθὺ δὲ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορίην⁹⁹ δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν¹⁰⁰ Ἱερηρίτζην¹⁰¹, συμπενοθερὸν ὄντα τοῦ Ἀνδρονίκου¹⁰², καταπολεμεῖσθαι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο¹⁰³ 790 Ἀνδρόνικος καὶ ὡς ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἐξέωσθη, προσέφυγε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἅμα¹⁰⁴ τοῖς συγγενέσι καὶ τέκνοις καὶ φίλοις ἐξεληλυθόσι¹⁰⁵ τότε κατὰ Ῥωμίων, καὶ ἀπεδέχθη παρὰ τῶ Ἀμερουμνῆ μεγάλως¹⁰⁶.

(39)¹⁰⁰ Ἐλυπητο¹⁰¹ δὲ (Ἀλέων) ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν Ἀνδρονίκον, καὶ πολλάκις ἐβούλετο¹⁰² ἀποστελῆαι αὐτῷ λόγον ἐνυπόγραφον (δὲ¹⁰³ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησε). Συνεβουλεύσαντο δὲ τινες τῶ¹⁰⁴ βίαιε φιλοφρονηθῆναι τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου.¹⁰⁵ Τοῦτο δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς γράψας διὰ κινάδαρου¹⁰⁶ καὶ ἀποστασίας¹⁰⁷, μετὰ χρυσοδούλλης¹⁰⁸ ἐνδοθεν φατλιοῦ βραχέος τράκτου. Ἐξελθόντος¹⁰⁹ δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ¹¹⁰ ἀπὸ¹¹¹ τοῦ βασιλέως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν Σαμμωνᾶς εἶπεν αὐτῷ « Οἶδας τί κραταίς ; » = τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν¹¹² « Τὴν ἀπώλειαν τῆς Συρίας βαστάξ. » Καὶ δοὺς αὐτῷ¹¹³ πηρήγγειε τοῦτο βαλεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζήρ¹¹⁴. Ὁ δὲ (ἀπελθὼν) τοῦτο πεποίηκεν¹¹⁵ ἐκράτηθῆ¹¹⁶ δὲ Ἀνδρόνικος καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ¹¹⁷ καὶ μαθὼν ὡς διὰ θόλου τοῦ Σαμμωνᾶ ταῦτα (αὐτῷ¹¹⁸) γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (αὐτὸς τε καὶ 791 οἱ σὺν αὐτῷ).¹¹⁹ Ἐκτοτε δὲ¹²⁰ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ

Andronicus, in extremam defectionem precipitatus, consanguineis fugam comitantibus, castrum Cabhalam occupavit: ex quo Samonas imperatori improperabat: « Nonne praedixeram, domine, duceum adversum te rebellionem meditari? »

Statim ergo misit imperator Gregoriam scholarem domesticum, cognomento Iberitizem, Andronici consocerum, ut eum debellaret. Quod cum didicisset Andronicus, et Nicolaum patriarcham ab ecclesia pulsam esse, una cum affinibus et natis et amicis fortunae comitibus ad Agarenos, qui tunc adversus Romanos moverant, transiit: qui etiamnum ab Amerumne magnifice susceptus est.

Andronici vero causa tristabatur imperator, et libello subscriptione propria munito ut hominem revocaret, frequenter meditatus fuerat. Quod et Theophilus Manuelis gratia effecit. Consulebant autem quidam imperatori, ut Sarracenorum praetorio detentorum aliquem sibi conciliaret, quem postmodum mittere in Syriam cum subscriptio venie concessae libello. Hunc ergo paravit imperator, rubrisque inscriptis litteris, et aurea munitum bulla intra brevem fusum cereum inclusit. Sarracenum vero ab imperatore discedentem vocavit Samonas, et dixit ei: « Nosti quid geras » (illud propter cereum insinuavit)? « Syriae perniciem tecum defers. » Et pecuniis muneribusque eidem collatis Uzeris manibus reponere suasit. Digressus ille, quod commendatum fuerat, praestitit. Detentus est itaque Andronicus, et cum consanguineis omnibus in vincula conjectus. Cumque haec Samonae dolo in se gesta comperisset, necessitate adactus, ipse sociique eidem negavere. Ex illo tempore Constanti-

Variae lectiones et notae.

⁹⁷ καὶ Vat. ⁹⁸ ἀ. καὶ ἀ. ἀπ. ἀπ. σὺν τοῖς σ. ἐποίησε καὶ ἀπ. ἐκ τὴν Κάβαλαν πόλιν Sym. ⁹⁹ σ. καὶ δούλοις; ἀ. πόλιν κατέσχε τὴν λεγομένην Κάβαλαν Vat. Κάβαλαν Leo. ¹⁰⁰ εἰς ἀπ. γωρησας Vat. ¹⁰¹ Ὁ δὲ Σαμμωνᾶς; πάλαι ποτὲ τοιοῦτο ἐπιλαβέσθαι καιροῦ ἐπιθυμοῖν π. β. ἔλεγεν, οὐκ αἶτι, ὡ δ., ἔ. ἔτι ἀντάρτης ἐστὶ καὶ ἀποστάτης ὁ δοῦς καὶ τῆς βασιλείας σου πολέμιος; Vat. ¹⁰² Τῶ κδ' ἔπει ἀπ. ὁ β. Γρ. τὸν δ. Sym. ¹⁰³ 72. Παρατυπία γούδ ἀπ. Vat. — ἀποστέλλει καὶ ed. Γρ. ¹⁰⁴ 16. λεγ. δ. ὄντα τὸν σχ. καὶ σ. A. Vat. ¹⁰⁵ λεγόμενον Leo. ¹⁰⁶ τοῦ om. Leo, Sym. ¹⁰⁷ εἰς τό Sym. ¹⁰⁸ ἀκούσας τε ὅτι καὶ ὁ π. τ. ἐκκλησίας ἐξ. Sym. ¹⁰⁹ πῶς Vat. — N. τῆς ἐκκλησίας ἐξεδιώχθη Vat. N. τῆς ἐ. ἐξέωσθη Leo. — πρ. πανοικί τνηκαῦτα κ. P. ἐξελθούσι, ὃν ὁ Ἀμερουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρατῶς ὑπέδέξατο Vat. ¹¹⁰ ἀ. τ. σ. καὶ φ. ἀ. καὶ τ. ed. ἀ. σ. καὶ φ. Sym. ¹¹¹ τοῖς Leo. ¹¹² ἐξ — μεγαλ. om. Sym. — ὑπεδ. Leo. ¹¹³ μεγαλοπρατῶς Leo. ¹¹⁴ μεγάλ. cod. ¹¹⁵ 909. ¹¹⁶ Ἐλυπηθὲ δὲ A. εἰς τοῦτο καὶ δὴ Σαρακηνὸν ἀπὸ τοῦ πρ. φιλοφρονησάμενος ἀπέστειλε Sym. — Αλέων om. Vat. ¹¹⁷ ἐβουλεύετο Leo. — ἐν λ. τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὑποστρέψαι Vat. ¹¹⁸ δ — ἐποίησε om. Vat. — συνεβούλευσαν Vat. ¹¹⁹ τοῦ om. Vat. ¹²⁰ Ὁ δὲ π. διὰ κ. γρ. καὶ β. ὀλλη σφραγίσας χρυσ. Vat. ¹²¹ πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μετὰ χρυσοδούλλων διὰ κ. βαλὼν αὐτῷ ἐ. φ. το. βρ. Sym. ¹²² χρυσοδουλ. cod. χρυσοδούλλου ed. χρυσοδούλλου Leo. ¹²³ καὶ ἐ. φ. βρ. τρ. κατακλείσας αὐτόν. Τοῦ δὲ Σ. ἀπὸ β. ἐ. κρ. τοῦτον ὁ Σ. ἐ. δ. δ. κατέχεις Vat. ¹²⁴ Ἀγαρ. ed. ¹²⁵ προσώπου Sym. — προσκαλεῖται ἀ. ὁ Σ. καὶ φησὶν ὁ. Sym. ¹²⁶ δι' ὃν ἐκράτες κ. ὡς τῆς Σ. εἰς ἀπώλεια Vat. — 26 βαστάξεις ed. Leo, Sym. — Δ. σὺν ἀ. Vat. ¹²⁷ χρήματα Sym. Vat. χρ. καὶ δῶρα Leo. — αὐτὸς εἰς τὰς χ. τοῦ Ὁ. ἐμδ. Vat. — τ. βάλλειον Leo, εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ὁ β. αὐτό Sym. ¹²⁸ Ἀζήρ ed. — ἀπ. om. Sym. ¹²⁹ Κρατείται: σὺν καὶ δεσμεύεται A. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ μ. ὡς τοῦτο γ. ἀ. διὰ δ. τοῦ Σ. Sym. Ὁ δὲ K. καὶ οἱ λ. Sym. — ἐδεσμήθη Vat. — ἀ. σ. Vat. ¹³⁰ αὐτῷ om. Vat. — ἐν τὴν ἴδιαν πίστιν ἀ. καὶ οἱ σὺν ἀ. ἐξωμόσαντο Vat. ἐν. ἐμαγάρισεν Sym. om. αὐτὸς — αὐτῷ μαγαρίζειν vel α κτῆ inquinae, Porh. κτῆ inquinaati, lavacru harricimalis renuntians vel α τῆσ. τῆσ. tradere, vendere, traditor, fieri vel apostata. ¹³¹ 911. ¹³² K. δὲ ὁ υἱὸς ἀ. αἰδώς ὡς ἀδ. ἐ. Ἀνδρονίκῳ ἐκείθεν ἐξ. β. ἀ. φ. χρησάμενος ἀπὸ Σ. ἐξῆλθε, πρὸς βαστάξαι ἐπάν. εἰσι σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, φ δῶροισι ὅτι (ὃν δ. Cont. 26) πλείστοις ὁ βασιλεὺς δαψιλευσάμενος, τὰς φησὶ πρὸς αὐτόν. τὰς (στὰς; Cont.) ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χρυσοτρικλινίου τοῦ Κυρίου καὶ σωτήρος ἡμῶν εἰκόνη· « Μὴ πεπλήθησ καθ' ἑαυτὸν τὸν (τῷ Cont.) παρὰ πολλοῖς εἶναι ἀδόξομενον Κωνσταντῖνον βασιλεύοντα Ῥωμαίων. Ὅμνημι σοι εἰς τὴν παντέφρονον δίχην καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰκόνα, ὅτι οὐκ ἔστι: σὺν διὰ τὸ κατωνομάσθαι (κατονομασθῆναι Cont.) τὸ Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ τῷ γ. τῶ τῶ μ. τῶ

nus ejus filius et amicorum reliqui Andronicum A
regredi posse nullatenus licitum scientes, soli fuga
usi (quod mirum fuit) ex Syria in Romaniam re-
versi sunt: et per varia loca diversis calamitatibus
agitati, vix pauci cum Constantino ejus filio inco-
lumes evaserunt.

E Tarso denique venit in urbem Abalbases se-
nior, et Samonæ pater, de mutandis captivis tractatum habituri. Hos imperator in conspectum
admisit, et cum humanitate summa, honore et gloria in Magnaura excepit. Magnam autem Eccle-
siam sumptuoso decoravit ornatu, omniaque pre-
tiosa vasa Agarenis ostendit, quod indignum im-
peratoris et christianæ institutionis existit, sacra
Dei vasa a gentilibus conspici. Samonæ vero pater
cum filio in Romania manere expetebat. Samonas
autem exhortabatur, dicens: «Tene quam habes
idem: si enim potuero, in partes tuas deficiam.»

Die porro Pentecostes Leo filium suum Con-
stantinum Euthymii patriarchæ ope imperii corona
ornavit. Cæterum Samonas dedit in ministerium
Zoe Augustæ Constantinum hominem suum, qui
prius Basilio magistro et Caniclei præfecto mini-
straverat. Qui deinde Leoni imperatori et Augustæ
charissimus existit. Qua de causa in hominem Sa-
monas ferebatur invidia, et consuetudinis accusabat
cum Augusta. Quod quidem imperator suspicatus
eiusdem Samonæ ope in Sancti Tarasii monasterio
monachum tonderi jussit. Paulo post autem Samonæ
mandavit in monasterium proprium, Spira dictum,
eundem recipi, quo rursus facilius ad se vocaret.
Processu igitur ad Damatrim habito, et in Samonæ
monasterio pransurus vidit Constantinum, con-
festimque Samonem jussit ut consuetis sæculo ves-
tibus eum indueret. Tum inter epulas imperatori

καὶ οἱ λοιποὶ ἰδόντες ²⁰, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ²¹ Ἄν-
δρόνικον (19^ε) ἐξελεῖν, βουλῇ αὐτοῦ μετ' οὗ ²²
πολὺ φυγῇ μόνοι χρησάμενοι θαυμαστῶν ²³ ὄντως
ἐκ μέσης Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξῆλθον· καὶ
καταπολεμούμενοι κατὰ χώρας ²⁴ (μόλις ὀλίγοι
διεσώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ).

(40) ²⁵ Ἐκ δὲ Ταρσοῦ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ
ἀλλαγίου ὁ τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρον καὶ ὁ τοῦ Σα-
μωνᾶ πατὴρ· καὶ τούτους ἰδέξατο ²⁶ ὁ βασιλεὺς
μετὰ κοσμήσεως καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ Μα-
ναύρῃ ²⁷· ἐκαλλώπισε ²⁸ δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκ-
κλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ ²⁹ καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα
τὰ τίμια σκευὴ τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ὅπερ ³⁰ ἀνάξιον
ἦν (βασιλείας ³¹ καὶ) Χριστιανικῆς καταστάσεως,
τοῦ Θεοῦ. **792** παρὰ τῶν ἰθῶν ἐξ ἑρὰ ³² σκευὴ
τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἤθελε συνειναι ³³
τῷ υἱῷ (αὐτοῦ ³⁴ καὶ μέναι εἰς Ῥωμανίαν). ³⁵ Ὁ
δὲ Σαμωνᾶς παρήνευσεν αὐτῷ λέγων· «Κράτει τὴν
πίστιν, ἣν ἔχεις· κἀγὼ, εἰ δυνηθῶ ³⁶, ἐλεύσομαι
πρὸς σὲ ³⁷ μᾶλλον.»

³⁸ (41) ³⁹ Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ὕστερης ⁴⁰ Λέων ὁ
βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον δι' Εὐθύμιου
πατριάρχου. ⁴¹ Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντίνον
ἄνθρωπον ⁴² αὐτοῦ τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασι-
λεῖω μαγίστρῳ ⁴³ καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου ⁴⁴, δου-
λευσέν Ζωῆ Ἀγούστη, ὃς ⁴⁵ ἠγαπήθη ⁴⁶ παρὰ ⁴⁷ τοῦ
βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς Ἀγούστης· διὰ ⁴⁸ τοῦτο
πολλὰ ἐφθόνηι Σαμωνᾶς αὐτῷ καὶ ἰλοιδόρει ὡς συν-
όντα τῇ Ἀγούστη· ὅπερ ὁ βασιλεὺς, νοήσας
ἀληθὲς ⁴⁹ εἶναι, ἀπέστειλε καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν μο-
ναχὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου, διὰ ⁵⁰ τοῦ
Σαμωνᾶ. ⁵¹ Μετ' ὀλίγον δὲ ὤρισεν Σαμωνᾶν ἀναλα-
βεῖσθαι αὐτὸν ⁵² ἐν τῇ (αὐτοῦ) μονῇ (τῇ) Σπειρᾷ ⁵³,
βουλόμενος πάλιν ἀναλαβεῖσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν
[εἰς] ⁵⁴ πρόκεινον ἐν τῷ Ἀματρῷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ
τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε ⁵⁵ Κωνσταντίνον καὶ
παρευθὺ ⁵⁶ ὤρισεν Σαμωνᾶν· καὶ **793** ἐνέδυσεν

variarum lectiones et notæ

θεοῦ ἐν δὲ πρόγονων δωροῦνται, καθὼς παρα πολλῶν ἁγίων ἀνδρῶν πεπληροφόρηται. Εἰ γὰρ πειραθείης
τοῦτο διαχειρίσασθαι, τῇ πύλῃ ταύτῃ ἢ κεφαλῇ σου ἐκτός σώματος εἰσπελευθεύεται. ¹ Ὁ καὶ γέγονε· μετὰ
γὰρ τὸ ἄραι αὐτὸν τυραννικᾶς χεῖρας, ἢ κεφαλῇ αὐτοῦ αἵματι, λύθρω τε καὶ κόνει ἀμαυρωθεῖσα διὰ τῶν
αὐτῶν πυλῶν προσεκπλυθῆναι συμβέβηκεν Vat. (π. εἰσαλήλυθεν Vat.) ² εἰδότες Leo, Sym. ³ τὸν Symi.
⁴ μετ' οὗ π. τῆ β. ἀ. Sym. — φ. χ. ed. μ. φ. χ. Leo, Sym. ⁵ ὅπερ θαύματος ἄξιον Sym. — ὄντα
Leo, cod. — ἐκ μὲν Σ. Leo. — αἰς Sym. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθε P. ⁶ κατὰ χώραν πολ. Sym. om. μόλις
— αὐτοῦ. ⁷ Τότε ἀπὸ T. ἐλθὼν ἐν τῇ π. π. τοῦ διαλλαγῆναι — πατὴρ οὗς· καὶ δεξιόμενος ὁ β. ὁ τὸν τῆς
ἐκκλησίας κόσμον Sym. 23. ⁸ ἰδεάσατο cod. ed. Sym. ⁹ ὑπεδέξατο Leo, ἐδ. Combes et margo P. et
Leo. — ὁ β. ἰθ. (ἰδέξατο Cont. 28) κόσμῳ πολλῶν καὶ δόξῃ τὴν Μαγναύραν κατακοσμήσας Vat. ¹⁰ ἐκαλ-
λώπισε. et ὑπέδειξ. eoi. ἐκαλλώπισαν — ὑπέδειξαν ed. ¹¹ ἐ. παντελῶς καὶ ὑπέδειξαν Vat. (sed ἐκαλλώπισε
ut Cont. ὑπέδειξε). ¹² ὁ. ἀν. ἰστιν χ. κ. τοῦ θεάσασθαι π. τῶν ἀθίων Sym. ¹³ β. καὶ om. Sym. Vat.
— ἀθεμῖτοι καὶ ἄλλοθενεῖν ἀνθρώποις τὰ τῆς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας σκ. καταβεῖσθαι Vat. (καταβεῖσθαι
Sym. ¹⁴ ἄγια Leo. ¹⁵ τῷ βασιλεῖ καὶ Leo. ¹⁶ ἀ. καὶ μὴ εἶναι εἰς Συρίαν Sym. om. Vat. ¹⁷ Ὁ δὲ οὐ
κατεδέξατο τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον παρήνευσε εἰς τὰ οἰκία ὑποστρέφειν καὶ τῆς ἰθίας ἀντέγεισθαι πίσταως· κἀγὼ
δὲ, φησὶν, ἐπερ δ. τάχιον π. σε ἐπανελ. Vat. ¹⁸ δυνηθῶ ed. ¹⁹ μ. π. σε Sym. ²⁰ 911. ²¹ Τῷ κα' ἔται
αὐτοῦ τῇ ημ. Sym. 24. Τῇ δὲ τῆς ν. ἡμ. Vat. ²² ὁ Vat. — β. τὸν ὕν ἀ. τὸν κορφυρογέννητον Sym. ²³ Ὁ
δὲ Σ. K. ἀν. ἀ. τὸν πρ. B. μ. τῷ κανικλείῳ δ. τῇ Ἀ. Z. δ. πρὸς τὸ τούτω ὑπηρετεῖσθαι Vat. ²⁴ ἀ. καὶ ὁ.
Leo. ²⁵ καὶ κανικλείῳ Leo. ²⁶ τοῦ Sym. ²⁷ καὶ Sym. τοσοῦτον Vat. ²⁸ πολλά Sym. ²⁹ π. τε τοῦ Α.
καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς Vat. π. τ. τοῦ Α. τοῦ β. καὶ τῆς Ἀ. Sym. ³⁰ ὅθεν καὶ π. ἔ. Σ. αὐτὸν καὶ ἐλ.
ὡς συνόντι Sym. — ὡς· καὶ τὸν Σαμωνᾶν διαφθονεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἰλοιδορεῖσθαι τούτον ὡς· τῇ Ἀ. σ. Vat.
³¹ ἀ. ἔ. ὕπον. ἀποστειλάς ἀπίκ. ἀ. ἐν Vat. et Cont. ὕπον. ἀπεκ. ἀ. μ. ἐν Leo, ὕπ. ἀ. ἔ. ἀπεκ. ἀ. ἐ. ὁ.
Sym. ³² διὰ Σαμ. ἐν τῇ μ. τοῦ ἀ. T. Sym. τοῦ ἀ. T. μ. τῷ αὐτοῦ Σ. ἐπιτρέψας τοῦτο ποιῆσαι Vat.
³³ Μετ' ὁ. δὲ β. τοῦτο ἀ. ἐκίλευσε τῷ Σ. ἐν τῇ τῶν Σπειρῶν μονῇ τούτον ἀπαγαγεῖν ἐν τῷ ἀ. οὖν ὁ
βασιλεὺς ἐξελθὼν καὶ ἐν τῇ τοῦ Σ. ἀρ. μ. Vat. — Σαμωνᾶ Leo, t subscr. pro v. — τὸν Σ. Sym. ³⁴ αὐτοῦ
om. Sym. — τὰ om. ed. ³⁵ ὁ βασιλεὺς v. Sym. ³⁶ τὸν Sym. ³⁷ π. διεκτελεύσατο καὶ ἐνέδυσαν ἀ. ἱματίου

αὐτὸν κοσμικὰ · καὶ ἐκίρασε τὸν βασιλέα ⁶⁶ εἰς τὸ A
κλήτριοι, καὶ ὑπέστρεψε μετ' ⁶⁷ αὐτοῦ ἐν τῷ πα-
λατίῳ.

(42) ⁶⁸ Ὅρων δὲ Σαμωνᾶς αὐξανομένην τὴν ἀγά-
πην τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν, βουλευέται μετὰ με-
γίστου κοιτωνίου καὶ Μιχαὴλ Τζηρθωνος ⁶⁹ · καὶ
ποιοῦσι χάρτην πολυλοθορον κατὰ τοῦ βασιλέως,
γράφαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ῥοδίου
νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. ⁷⁰ Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς
ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εὗρεν ⁷¹ αὐτὸν ἐν ᾧ ἤρχετο
τόπω εἰς τὸ μηταπόριον ⁷² καὶ ἤρην αὐτόν · καὶ
ἀναγνοὺς ἐν μεγάλῃ θλίψει ἦν ζητῶν τὸν τοῦτο
ποιήσαντα. ⁷³ Γέγονε δὲ καὶ ἐκλειψίς σελήνης, καὶ
διωρίσατο ὁ βασιλεὺς ⁷⁴ τοῖς οὐραίοις τότε ἀστρονόμοις
εἰπεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. ⁷⁵ Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν
βασιλέα Πανταλέοντος μητροπολίτου, φίλου ὄντος B
τοῦ Σαμωνᾶ, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς · « Εἰς
τίνα ἐστίν ⁷⁶ ἡ κάκωσις; » Ἔφη αὐτῷ ὁ μητροπολί-
της · « Εἰς σέ · » καὶ ⁷⁷ ἂν διέλθῃς Ἰουλίου τὰς ἰγ',
ἔκτισε οὐδὲν καίση κακόν. ⁷⁸ Τῷ δὲ βασιλεὶ εἶπεν ⁷⁹
εἰς τὸν δεύτερον ἔχειν κάκωσιν τὴν σελήνην. Ὁ δὲ
βασιλεὺς ὑπέλαβε ⁸⁰ τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον **794**
τὸν ἀβαλφόν ⁸¹ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ⁸² ἰδίως Τζηρθων
τῷ βασιλεὶ εἰσέειπεν ⁸³ · « Ὁ Σαμωνᾶς τὸ πιττάκιον
ἐποίησε · » καὶ καρευθὺ ⁸⁴ καταβιδάζει Σαμωνᾶν
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκαίρει μοναχὸν καὶ ἀπά-
γει εἰς τὴν μονὴν ⁸⁵ Εὐθυμίου πατριάρχου · καὶ ⁸⁶
μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντα ἀπήγαγον ⁸⁷ εἰς τὴν
τοῦ Μαρτινάκη μονήν. ⁸⁸ Ἐποίησε δὲ Κωνσταντῖνον
παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονήν ἐν Νο-
σιαῖς; ⁸⁹ καὶ ἀπῆλθεν ἕνα Εὐθυμίου πατριάρχῃ καὶ C
ἐνεκαίνισαι ταύτην.

(43) ⁹⁰ Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ γέγονε πόλεμος· ναυμα-
χικὸς Ἰμερίου λογοθέτου ⁹¹ μετὰ Δαμιανοῦ καὶ
Λέοντος τῶν Ἀγαρηῶν, στρατηγῶ (194b) ὄντος ⁹²
ἐν Σάμφῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος·
ἤττηθη δὲ ⁹³ Ἰμέριος καὶ μόλις διεσώθη, σχεδὸν
πάντων ⁹⁴ ἐκεῖ κινδυνευσάντων.

Videas autem Samonas auctum imperatoris in
cum affectum, cum cubiculario præcipuo et Michaelo
Tzerithone consilium inlit : et una libellum con-
vicilis refertum adversus imperatorem parant, scri-
bente illum et componente Rhodio, Samonas notario.
Imperator in Magnam Ecclesiam profectus, et eo
qua Deum precari consueverat sede ad Militorium
reperio, eundem acceptum magna cum animi an-
gustia perlegit, libri requirens auctorem. Contigit
autem lunæ eclipsis; jussitque astronomos qui
tunc aderant effectus ejus edicere. Pantaleonem
vero metropolitam Samonas amicum ad imperato-
rem enarrare progressum interrogabat Samonas;
« In quem recideret ejus influxus malignitas. » Ait
ille : « In te. Præteritis tamen Idibus Junii, si
evaseris, nihil subinde mali patieris. » Imperatori
vero renuntiauerunt illi in secundam ab eo perso-
nam lunam pravitate sua minori, quod imperator
de fratre suo Alexandro suspicabatur. Post hæc
vero Tzerithon imperatori privatim enuntiavit :
« Samonas libellum fecit. » Et confestim Samonam
in suam se recipere domum coegit : ibique primum
tonderi, et in Euthymio patriarchæ monasterium ab-
duci jussit : ibique postmodum aliis convictus cri-
minibus in Martinacis monasterium deportatus est.
Constantinum autem accubitorem creavit, et in
Nosiis monasterium de ejus nemine condidit : abii-
que una cum Euthymio patriarcha, et solemnii officio
dedicavit.

Mense porro Octobri, Himerio logothetæ una
cum Damiano et Leone Agarenis, Sami duce Ro-
mano, qui postea regnavit, existente, prælium
commisum est, quo victus Himerius, cunctisque
in summum periculum adductis, vix incolumis
evasit.

Variae lectiones et notæ.

κ. καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως τὸ ποτήριον ἐν τῷ ἀρίστῳ καὶ ὕμ. μ. ἀ. ἐν τῷ π. Vat. — Σαμωνᾶ Λεο. —
ἐνδύσειν ed. ἐνέδυσ. cod. ⁶⁸ τῷ βασιλεὶ Sym. ⁶⁹ μετὰ ταῦτα Sym. ⁷⁰ βλέπων οὖν ὁ Σ. Lec. Καὶ πάλιν
φθονεῖται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Σαμωνᾶ διὰ τὴν πρὸς ἀ. ἀγ. τοῦ β. καὶ β. μετὰ τοῦ Τζηρθωνος καὶ ἄλλων
τιῶν Sym. — τὴν τοῦ β. πρὸς Κωνσταντῖνον ἀγ. αὐτ. πιττάκιον συντίθησι μ. μεγ. κ. καὶ μ. Τζηρ. λοιδορίας
εἰ. ἔχον ἀπαίρους τοῦ Ῥ. Κωνσταντῖνου τοῦ αὐτοῦ ὑπογραφέως σ. ὄπερ ἐν τῷ μιτατορίῳ ἔβ' ἔψαν Vat. — τοῦ
β. ἀγ. Leo. ⁷¹ Στηρῆδωνος Leo. — χαρτ. cod. χαρτίον ed. ⁷² Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσεληλυθὸς ἐν. Vat. — Ἐλ-
θόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ μ. ἰ. ἔρριψεν ἀ. ἐν τῷ μιτατορίῳ. Εὐρών οὖν ἀ. ὁ β. καὶ ἀν. Sym. ⁷³ εὗρεν
Leo, εὗρ. cod. ⁷⁴ μητρίον cod. ⁷⁵ Περὶ τῆς σεληνιακῆς ἐκλειψίως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς Γ.
δὲ ἰ. σεληνιακῆ Vat. Γ. δὲ τότε ἐκλ. σ. Sym. ⁷⁶ Ὁ δὲ β. τὸν μητροπολίτην Πανταλέοντα προσεκαλέσατο
μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τῆς σεληνιακῆς ἐκλειψίως ἀπ. Vat. ⁷⁷ Εἰσερχόμενος δὲ Ὁ Πανταλέον μ. πρὸς
τὸν β. ἦρ. Sym. ὃν εἰσερχόμενον π. τὸν β. ὁ Σ. ἦρ. Vat. ⁷⁸ Ἔσται Vat. — Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ · καὶ ἂν τὴν
ἰγ' τοῦ Ἰ. διέλθῃς Vat. Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ · καὶ ἂν διέλθῃ Ἰ. ἰγ' Sym. ⁷⁹ ὁ. ἰ. Vat. ⁸⁰ Τὸν δὲ βασιλέα
cod. et Leo. Πρὸς δὲ τὸν β. Vat. ⁸¹ ὡς Vat. — εἶπον Leo. — τὴν κ. τῆς σελήνης Sym. ⁸² ὄντως πτευσεν
εἰς Ἄ. τὸν ἀ. ἀδ. ἀποδοσεσθαι. Ὁ δὲ Τζ. ἰδίᾳ τῷ β. μ. ταῦτα καθωμολόγησεν ὡς ὁ Σ. εἶη ὁ τὸ π. πι-
ποίηκα π. οὖν κατ. Vat. ⁸³ ἀ. ἀδ. Leo, Sym. ⁸⁴ ὁ δὲ Leo, Sym. — Τζηρθων Leo, Τζηρθων Sym. Vat.
Τζηρθων Coni. ⁸⁵ εἶπεν ὅτι Sym. ⁸⁶ Καὶ εὐθὺ Sym. — καὶ ποιεῖ μ. εἰς ἀπ. Sym. ⁸⁷ ἐν τῇ μονῇ τοῦ
π. Ἐ. μ. δὲ τ. π. λ. Vat. ⁸⁸ κ. π. λ. ἀπανάγουσιν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μ. Sym. ⁸⁹ ἀπάγει αὐτὸν
εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μ. Vat. ⁹⁰ παραβιδάζει οὖν τὸν Σ. ποῖων Κ. π. καὶ κτίζει ἀ. Sym. ⁹¹ Νωστιαῖς
ed. ὄσιας Leo. — καὶ ἀπειλῶν μετὰ Sym. — καὶ παραγεγόμενος ἀ. Ἐ. π. ἐν. ἀ. Vat. — ἐγκαινίασε ed.
ἐνεγκαινίασε cod. ἐγκαινίσει αὐτὴν Sym. ⁹² Τῷ αὐτῷ ἔπει ἡ' μῆνας τοῦ ναυμαχικοῦ πολέμου τῶν
Σαρακηῶν γενομένου μετὰ Ἰ. τοῦ λ. στ. ὁ. ἐν Σ. Sym. 26 post c. 25 de patre Constantini accubitoris,
anno 25; sed quæ initio quadragesimæ et Maii mense facta sunt, jam anno 26 adnumerari debent — ναυ-
τικός Leo. — ναυμαχία γ. Ἰμερίου λ. Vat. ⁹³ Ἰμερίῳ λογοθέτῃ Leo. Α. καὶ Α. om. Sym. — τοῦ Ἀγαρηνοῦ
ed. ⁹⁴ στρατηγούτος Vat. — ὁ. Σ. Leo. ⁹⁵ δὲ om. Vat. ⁹⁶ ἀπ. τῶν μετ' αὐτοῦ κινδυνευσάντων Vat.

Imperator autem Leo caesario morbo jactari cepit, adeo ut in Magnauram orationem Juniorum principio habere nequiret. Contigit autem incendium in Magnae Ecclesiae cerulariis, quo chartarum thesauri armaria et sacella combusta sunt. Maii tandem die undecimo Leo imperator, cum antea successorem fratrem suum Alexandrum designasset, diem extremum obiit : quem ille, ut aiunt, ad se venientem conspicatus, dixit : « Cave. Post menses tredecim pessimum tempus instat : » et impensissime rogavit et obtestatus est, ut Constantinum filium suum protegeret.

VIII. Regnum Alexandri.

Leonis frater, Alexander, Basilii filius una cum Constantino Leonis filio imperavit annum unum, dies viginti novem. Missoque ad Nicolaum ad Galacrenas nuntio Euthymium patriarcham deposuit, et Nicolaum secundo restituit. Habuit autem Alexander ad Magnauram silentium, et concilium celebravit, atque Euthymium ab Agathe in Steno aedibus advocavit. Sedenteque Alexandro cum Nicolao patriarcha, assessores Euthymii depositioni vacabant attentius, cum dedecore venerandi et per omnia mirandi viri colendam barbam vellicientes, aliaque opprobria et injurias inferentes, quas quiete et mansuete honorabilis et sacer vir tolerabat. Qui ad Agathi ades iterum relegatus est, ubi mox vita functus in proprio monasterio intra urbem juxta Psamatii depositus est.

Alexander, suspicionibus liber quis frater Leo adversus ipsum, dum in vivis esset, fovēbat, venatibus continuis et per varia palatia discursibus vacabat usquequaque, nihil imperatore dignum meditatus aut exsecutus, sed semper deliciis, luxuriae et ebrietatibus indulgens, totum se hujusmodi tra-

ἄ (44) ἡ Ἦρατο δὲ νοσηλεύσθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιακῶ νοσήματι, ὥστε ἢ μὴ θυνηθῆναι ἐξελεύθειν ἐν τῇ Μανούρα τὴν δημηγορίαν διαλαλήσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νηστειῶν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμός εἰς τὰ κηρουλάρια τῆς Ἐκκλησίας, καέντων τῶν χαρτοθεσιῶν πάντων 795 καὶ τῆς σακέλλης. Ματῶν δὲ μηνὶ ἰα' ἰα' τελευτᾷ Λέων, προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλεῖα, ὃν ἰδὼν, ὡς φασιν, εἰσερχόμενον ἄ πρὸς αὐτὸν ἔφη : « Ἴδε ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ τοῦς ἰγ' ἡμέρας, » πολλὰ (ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς) αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον.

Η'. Βασιλεία Ἀλεξάνδρου.

Ἄλεξανδρος υἱὸς Βασιλείου, ἀδελφὸς δὲ Λέοντος, ἐβασίλευσεν ἔτος α', ἡμέρας x' σὺν Κωνσταντῖνῳ υἱῷ Λέοντος. Ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρηῶν (καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην), καὶ ἐνεθρόνισεν τὸ δεύτερον αὐτοῦ Νικόλαον πατριάρχην. Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ Μανούρα, ἀγαγὼν Εὐθύμιον (ἐκ τοῦ Στενοῦ) ἀπὸ τῶν Ἀγαθοῦ. Καὶ συγκαθίσας ἑμα Νικόλαον πατριάρχην ἐποίησαντο τὴν (κατ' αὐτοῦ) καθεύραςιν, ἀτίμως ἀποτιλλόντες τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ ἀξιαγαστοῦ 796 ἀνδρὸς τὴν τιμίαν γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὑβρεῖς καὶ πονὲρας αὐτῷ ἐπιφρονεῖς, ἃς ἤσυχως καὶ ἡρώδης ὑπέμεινε ὁ τίμιος καὶ ἱερὸς ἀνὴρ (καὶ ὑπερωρῆθη πάλιν εἰς τὰ Ἀγαθοῦ) ἐνθα καὶ τελευτήσας κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ ἐν τῇ πόλει, εἰς τὰ Ψαμαθίου.

(2) Οὗτος Ἀλέξανδρος διὰ τὰς ὑπονοίας, ἃς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἐτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀεὶ τοῖς κυνηγεσίαις καὶ τοῖς ἔξω παλατίαις ἐσχόλαζεν, μηδὲν βασιλεύς ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διάγων ἐν τρυφαίαις καὶ ἀσελγείαις καὶ μέθαις καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακείμενος, ὄθεν θρῆξας αὐτὸς

Variae lectiones et notae.

912. Μετὰ τοῦτο Α. ὁ β. νοσᾷ κ. ν. Sym. 26. Κ. δὲ ν. περιπεπωκώς Α. ὁ β. εἰς ἀδυναμίαν ἦλθεν ἐσχάτην Val. ὡ. μόλις δ. αὐτὸν κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον ἐν τῷ τῆς ἰγρμταίας καιρῷ δημηγορήσαντα, ἐπειπε οὕτως : « Ὁρᾶτε κατεσκληκότες με καὶ νόσω τρυχόμενον, οὐκέτι τάχα μετ' ὁμῶν μεταλήψομαι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν » Val. = Cont. 32. τῆς μ. ἰ. κ. Val. καὶ ἐκάθισαν τὰ χαρτοθεσία πάντα καὶ ἡ σακέλλη Sym. αὐτῆς Val. — Τῆ δὲ ἰα' τοῦ Μαΐου μηνός Sym. — μ. om. Val. — ἰα' om. ed. ἡμέρη πρώτη, ἰνδικτιῶνος ἰε' Val. Cont. ὁ βασιλεὺς Leo, Sym. Val. Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς Val. — ἄ. ἀδ. Leo, ἄ. ἀδ. β. Sym. π. ἄ. ἐρχ. Val. καὶ Sym. μ. ἰγ' μηνῶν Sym. δὲ τότε ἐνέσκηψεν Val. — ἰ. καὶ δ. om. Sym. τὸν ἄ. ὁ. Κ. φ. Val. Καὶ ὁ λόγος τοῦ βασιλέως ἐγένετο ἄληθινός γάρ μετὰ ἰγ' ἡμέρας ἐτελεύτησε ed. e glussemate. Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου ἢ περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ β. Par. 1706. Περὶ Νικολάου καὶ Εὐθυμίου πατριάρχου Ὁ δὲ Ἀλ. ἰβ. Val. Τῷ ρυιβ' ἔτι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ υἱίας σαρκώσεως λιβ' ἔβ. Ἀ. ὁ. B. ed. τῷ Α. ὁ. Val. Γ. καὶ ἐν αὐτῶν κατ. Ἐ. ὃν καὶ εἰς τοῦ Ἀγ. ἐξήρισας μετ' ὀλίγης ἡμέρας εἰς Μανούραν ἤνεγκε καὶ σελ. καὶ συν. ἐκεῖ ποιήσας, τὴν κ. ἄ. ποιῶσι, ἀτ. τίλαντας τοῦ ἰ. καὶ ἀξ. ἐκείνου α. τὴν γ. Sym. κ. Ἐ. π. om. Sym. τοῦ πατριαρχίου Val. Cont. om. ed. — ἐνδρ. — πατριάρχην om. Slav. — τὸ δ. τὸν αὐτὸν N. ed. τὸν ἄ. N. τὸ δ. Val. Ἡοήσας δὲ σελ. ἐν τῇ Μανούρα Ἀλ. κατήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἀ. τὸν Ἐ. καὶ ἔμα Νικόλαον καθισθεὶς (sic) Val. ἐκ τοῦ Στ. om. Leo, Val. Sym. Cont. ἀπὸ τοῦ Ἀγ. cod. P. κατ' om. Sym. Val. — τὴν ἄ. κ. ἐκ. εὐθύς δὲ ὡς περ ἀνήμεροι θῆρας ἐμπρησθηκότες τοῦ ἰ. ἄ. ἐκείνου τὴν σθεασμίαν γ. ἀπέτιλλον καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθούν καὶ ἄ. ἀνυποίτους π. τοῦτω ἐπέφερον, ἐπιβάτην αὐτὸν ἀποκαλοῦντες καὶ μοιχὸν καὶ ἀλλοτριᾶ ἐπιπρησθησάντα γυναικί ὁ δὲ ἱερὸς ἐκείνος καὶ αἰδέσιμος περ. πάντα καὶ ἡ. ὑπέφερον. Ἐπιφρονεῖς οὖν ἐν τοῖς Ἀγ. σταλείς καὶ τέλει τοῦ βίου χρησάμενος ἐν τῇ π. θ. εἰς τὴν ἄ. μονὴν τὴν ἐν τῷ Ψαμαθίῳ ὑπάρχουσαν Val. αὐτοῦ ed. πρ. ὁ ἰ. ποιητὴν οὗτος ὑπ. καὶ πάλιν ἐπέμθη εἰς τοῦ Ἀγ. Sym. ἀνὴρ ἐνθα καὶ εἰς τὰ τοῦ Ἀ. τ. Leo. ἐν π. Sym. — π. τὸν Φ. Leo. τῷ δὲ κληρικῷ τῷ τίλαντι, κ. τ. λ. Sym. Ὅπως Ἀλέξανδρος τὸν τρυφηλὸν καὶ ἀνεμῆνον βίον δίων (βίων) καὶ ἀσωταίς σχολάζων οὐδὲν ἀξίον βασιλείας διεπράξτε Val. — Ὁ οὖν Ἀλ. Leo. ἰ) δὲ βασιλεὺς Ἀλ. μ. βασιλικὸν ἔ. θανάμενος ποιῆσαι τ. κ. καὶ τοῖς πονηροῖς ἔργοις ἄσγ. Ἰὸν δὲ τοῦ Α. παῖδα πολλάκις ἔ. β. Sym. ἰ. π. ed. β. β. Val. cod. (βασιλικὸν Sym.). τρ. ἀσωταίς καὶ μ. Leo.

οὐδὲν ³⁰ γενναῖον εἰργάσατα, ἄλλὰ παρρηθὺ ³¹ Ἰαν-
 νῆν παπᾶν τὸ ἐπίκτιν Λαζάρην βραϊκῶρα πεποή-
 κεν, δ; καὶ κακῶς ³² τὸ ζῆν ἀπέβροξ μετὰ θάνατον
 Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ Ἐβδόμῳ σφαιρίζων ὡσαύτως ³³
 καὶ Γαβριλόπουλον καὶ ³⁴ Βασιλίτζην ³⁵ (ἀπὸ ³⁶
³⁷ Σκλαβίνων ἔθνου;) σφοδρῶς κατεπλούτησεν ἐκ
 τῶν τοῦ παλατίου χρημάτων ὡς ³⁸ φασὶ δὲ, τὸν
 αὐτὸν Βασιλίτζην καὶ βασιλεία ἠθούλετο ποιῆσαι, ὡς
 ἀπαιε αὐτὸς ὦν), καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν Λέοντος ³⁹
 εὐνουχίας (194^b, 196^a) ὁ καὶ πολλάκις βουλευθεὶς
 διεσκέδασθη παρὰ (196^a) τῶν ὑπὸ τοῦ 797 Ἄεοντος
 εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νέπιον ⁴⁰ ὑποβαλλόν-
 των, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενούντα.

(3) Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστήρ ⁴¹ κομήτης ἐκ
 δύσεως ἐπὶ ἡμέρας ιε', δν ἔλεγον Σιφίαν ⁴² κα-
 λείσσαι, καὶ αἱματεχυσίαν (196^b) ⁴³ ἐν τῇ πόλει ⁴⁴
 ἐργάσασθαι.

(4) ⁴⁵ Οὗτος ⁴⁶ πλάνοις καὶ γόρσιν ἐαυτὸν ἐξίδιτο,
 οἱ καὶ πεπείκασιν ⁴⁷ αὐτὸν, ὡς « τὸ τοῦ συάγρου
 στοιχείον ⁴⁸ σοὶ καὶ τῇ σῆ ζωῇ προσανάκειται, »
 χοιρῶδιον τὸν ἀνόητον ὑποφαίνοντες ⁴⁹. Ὁ δὲ, τού-
 τος ἀκατηθείς, αἰδοῖα καὶ ἔδδοντας τῷ γόρῳ προσ-
 ανιέωσεν ⁵⁰ ὡς λειπομένους αὐτῶς ὁ καὶ τῇ αὐτῇ ⁵¹
 πλάνῃ πεποιθῶς ⁵² ἱππικὸν (ποιήσας τὰς τῶν ἐκ-
 κλησιῶν ἐνδυτὰς καὶ πολυκανδήλα ⁵³ ἄρας, τὸ ἱππι-
 κὸν) ἐστόλισε καὶ τοὺς ζῦφοις ⁵⁴ φωταψίαν ἐποίησε.
 Διὰ τοῦτε ἤρθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν
 τοῦ Θεοῦ τιμὴν τελεῖ εἰδῶλοις προσάψαντος.

(5) ⁵⁵ Ἰμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρη-
 νῶν ἡττης ὑποστρέψαντος ⁵⁶, ἀποστράτας Ἀλέξαν-
 δρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου ⁵⁷ τῇ λε-
 γομένῃ Καλυπᾶ, ἀπειλήσας 798 ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ ⁵⁸
 (ἴντα) ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἄεοντος. ⁵⁹ Ὁ δὲ, ἐκ
 θλίψεως πολλῆς ἀβρωσθήσας (περιωρισμένος ὦν
 ἐπὶ μῆνας 5'), ἐτελεύτησεν.

(6) ⁶⁰ Ἀπέστειλε δὲ Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγάρων
 μηνύων ⁶¹ Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, ⁶² καὶ τοῦ

diderat, regnum non bene auspiciatus. Unde pro-
 tinus Jannem clericum, cognomine Lazarem, re-
 ctorem instituit, qui post Alexandri mortem misere
 vitam abruptit in Hebdomo cum pila luderet. Ga-
 brielopolulum pariter et Basilitzen, Sclavinorum
 genere ortos, palatii divitiis vehementer auxit;
 ipsum etiam Basilitzen, imperatorem, ut aiunt,
 creare volebat, cum ipse prole careret, et Constan-
 tinum, Leonis filium evirare; et frequenter id aggressus,
 ab iis, qui Leo beneficiis affecerat, modo
 infantilem etatem, modo infirmitatem praecedenti-
 bus, praepeditus fuit.

Ejus tempore apparuit cometes per dies quinde-
 cim ad occidentem, quem Xiphiam vocari dicebant,
 et sanguinis effusionem in urbe effecturum porten-
 dere.

Illic erroribus et praestigiatoribus se totum dedit,
 qui etiam suaserunt: « Apri simulacrum tibi vitæ-
 que tuæ repositum est: » porci vitam amentem
 illum agere subindicantes. His ille seductus pudenda
 dentesque porco quasi sibi deficientia renovari
 jussit. Eodem etiam persuasus errore, equestri cele-
 brato certamine, prolatis ecclesiae vestibus produ-
 ctisque candelabris multifidis ludos exornavit, et
 luminum splendore animalia decoravit. Eam ob
 rem Dei manus ab eo remota est, qui Dei honorem
 idolis adolere non est veritus.

Ilmerium vero logothetam a clade quam ab Aga-
 renis pertulerat, redeuntem, misso nuntio, Alexan-
 der in palatii monasterium, Calupa dictum, velut
 hostem a fratris sui Leonis tempore sibi infensum
 adjectis minis exsulem egit. Ille, societate hominum
 interdictus per menses sex, ex nimio mœnore
 morbo correptus interiit.

Simcon autem Bulgariae princeps, ad Alexan-
 drum legatos de pace servanda misit, ipsi se ami-

Variae lectiones et notæ.

³⁰ οὐδὲν cod. ³¹ ἄμα γὰρ τῷ μονοκράτῳ γενέσθαι Ἰω. π. Λαζάρης τούτῳ ἐπώνυμον, β. Vat. — Ἰ. τὸν π.
 τὸν ἐπ. Α. ed. Ἰ. π. τὸν ἐπ. Α. Leo. ³² κακὰ Leo. ³³ οὐν φασὶ Leo, οὐν Vat. ³⁴ Βασίλ. cod. Βασιλίτζην P.
 Βασίλειον ed. Leo. ³⁵ τὸν Vat. ³⁶ ἀπὸ Σκλ. ἔ. om. Slav. ³⁷ τοῦ Leo. — Σκλαβίνων ed. Σκλαβίνων Vat. —
 κατ. καὶ τοῖς τοῦ παλατίου περιήνησας χρήμασι Vat. ³⁸ φ. δὲ καὶ βεβουλεύσθαι ἄ. πολλάκις τὸν ἄ. εἰς β.
 προγερίσασθαι, τὸν δὲ Κ. τὸν τοῦ Α. υ. ἔ. Vat. ³⁹ εὐνοῦχον ποιῆσαι Leo. — δ καὶ π. βουλευθεὶς Leo,
 καὶ βουληθ. codex ex exemplar: in quo folium transpositum erat, descriptus, nam p. 879, 14 καὶ Κωνστ.
 post εὐνουχίται legitur καὶ ὁ π. β. ed. ⁴⁰ ὑπ. post. ἀσθ. Sym. ὑποβαλλόντ. cod. ὑποβάλλοντα ed. ὑπο-
 βάλλοντων Leo. — νηπι. — ἀσθενούντι cod. νηπίου — ἀσθενούντος ed. ⁴¹ ἄ. ἐφ. Vat. — ἔ. ἡμ. μ'. Sym. ἰ
 omi. Vat. ⁴² ξ. καὶ αὐτὸν ἐκάλουν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί, οἱ αἱμάτων χύσειν προσημαίνεν ἐν τῇ π. γενέσθαι
 ἔφασαν Vat. ⁴³ σημαίνειν Sym. ⁴⁴ Οὕτως οὖν Ἀλέξανδρος πλ. ἐαυτὸν καὶ γ. ἐκδεδωκῶς ἐπέστη ὑπ'
 αὐτῶν ὡς ἐν τῷ ἱππικῷ σύαγρῳ; χαλκοῦς ἐστηκῶς αὐτοῦ εἶη στοιχείον. Ἄεοντι γὰρ τῷ αὐτοῦ, φασίν,
 ἀδελφῷ ἀντιμάχεται χοιρ. Vat. ⁴⁵ ὁ Ἀλέξανδρος; Sym. ἰ. — ἐκδούς τοῦ σ. τῷ στοιχείῳ καθὼς αὐτῷ
 ἄκαιοι ἐδίδαξεν Sym. ⁴⁶ πεποιθήσασιν αὐτοῦ σ. ed. ⁴⁷ τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ Leo, τοῦ ἐν τῷ ἰ. τὴν ζωὴν αὐτοῦ
 προσανακίεσθαι ἔφασαν τὸν χοιρῶδη βίον ἐκείνου καὶ ἀνόητον Sym. ⁴⁸ ὑπερφ. Leo, Sym. Vat. — ἰ.
 παιθεὶς αἰδοῖον καὶ ὁ τῷ χ. περιέβητο Sym. ⁴⁹ προσανανεώσας (sic) Vat. — λειπομένους Vat. — τῇ
 τοιαύτῃ οὖν πλ. Vat. ⁵⁰ αὐτοῦ Leo, τούτων Sym. ⁵¹ ὦν Leo. — ποιήσας — ἱππικὸν ex homoioteleuto
 omi. Sym. — ἰ. πεποίηκε καὶ τοὺς ἱεροῦς τῶν ἔ. πέπλους καὶ τοῦ λαμπτήρας ἀναλαθῶν τὸ ἰ. κατεβύρησε
 τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδῶλοις ὁ δαίλιος παρασχόν ὀδὸ καὶ παρὰ Θεοῦ τὴν τ. ἀγρήθη ὡς τάχιστα Vat.
⁵² πολυκανδήλ. cod. πολυκανδήλους? ⁵³ τῷ ζῦδῳ Sym. — φωταγωγίαν γὰρ ed. φωταγωγίαν Sym. —
 ἐποίη. cod. — Ὅθεν καὶ ἀπ' ἄ. ἡ Χριστοῦ χ. Sym. ⁵⁴ τοῦ μέντοι ἰ. ἐκ Sym. — ἡ. τῶν Ἀγ. Vat.
⁵⁵ ὑπ. π. αὐτὸν Ἀ. Sym. ἀπ. ἀπ. π. ἀ. Vat. ⁵⁶ μ. Παλατίου ἢ ἐπώνυμον Κ. Vat. — Καλυπᾶ Leo, Καλυπ.
 cod. Καλυπᾶ ed. — ἐπει. ed. διαπειλήσαμεν αὐτὸν ὡς ἔ. φανέντα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας τοῦ
 Vat. ⁵⁷ αὐτοῦ ἐπὶ ed. ⁵⁸ Ὁ δὲ ἐπὶ μ. 5' π. ἔ. δαινώς ὑπὸ τῆς θ. κτεργασθεὶς Vat. — περιορισάμενος
 Sym. π. ὦν ἐπὶ μ. 5' om. Sym. ⁵⁹ Ἄθλιος Σ. ὁ ἄ. Sym. 3. Ὁ δὲ ἄ. Βουλγαρίας Σ. πρόσθετις πρὸς Ἀλέ-
 ξάνδρον ἔξαπ. Vat. — Βουλγάρ. cod. Βουλγαρίας ed. Leo. ⁶⁰ τῷ Sym. ⁶¹ περὶ τῆς ἔ. Vat. περὶ εἰρήνης

ciam et honorem, exhibiturum, ut antea Leoni, promittens. Alexander autem, imprudentia et stultitia obcaecatus, legatos inhonoratos dimisit, minas in Simeonem jactans. Dissoluta jam tunc pace, Simeon adversus Christianos arma movere parabat.

Alexander autem bene pastus, et vino temulentus, sub caniculæ ardore pila lusurus processit, gladioque divinitus immisso, vulneratus rediit, sanguinem multum e naribus et pudendus effundens, et post dies duos mortuus est, Nicolao patriarcha, et Stephano magistro, et Joanne Elada, et Joanne rectore, et Euthymio, et Basilitze, et Gabrielopulo procuratoribus institutis, Constantino consobrino suo Leonis filio, relinquens imperium. Alexander ille cum patre Basilio eodem sepulcro repositus est.

IX. Regnum Constantini, Leonis filii.

Constantinus, patre Leone mortuo adhuc puer, (septimum enim tantum ætatis annum agebat sub patris tutela imperator relictus est. Habuit etiam imperii procuratores, et sub eorum cura, matre pariter illis adjuncta imperavit annos septem, una vero cum Romano, socero suo, cui subjectus fuit, annos alios viginti sex : solus imperium rexit annos quindecim : adeo ut imperii ejus tempus omne annis quinquaginta quinque concludatur. Palatii itaque potestatem adeptus patriarcha, quatenus et ipse procurator simul cum magistro Stephano et Elada Joanne etiam magistro, rebus communibus providebat, curamque gerebat quotidianorum regni negotiorum.

Cum igitur sic se haberent imperii res, Constantino scholarum duci a quibusdam urbis proceribus ejus amicis suggeritur, eum ceu virum fortem et prudentem, quique posset rempublicam administrare, ut seipsum promoveret, nulloque labore capessendum imperium aggredere. Ille igitur, utpote qui prius illud in votorum somniis ha-

A φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι καθὼς περ ὅτι ἐπὶ τοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ, ἀνοίξας καὶ ἀφροσύνη κρατυνηθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς τὸν Συμεὼν καταπλήξας. Αὐθείσης οὖν ἔκτοτε τῆς εἰρήνης, Συμεὼν παρεσκευάζετο κινήσαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὄπλα.

(7) Ὁ Ἀλέξανδρος δὲ, ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασι, κατήλθε σφαιρίσαι καὶ ῥομφαία θεηλάτῳ πληγῆς (ἀνελθὼν ὅτι), αἱματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν αἰδολῶν ἐκπερομένῳ, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελευτήσῃ ἐκπερομένῳ ἐπιτρόπου Νικόλαον πατριάρχην, Στέφανον μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην τὸν Ἐλαδῶν, καὶ Ἰωάννην ῥαίκτηρα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ τὸν Βασίλτζην, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, ἐάσας τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, υἱῷ Λέοντος τοῦ βασιλέως. Ἀπέθαντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις μετὰ Βασιλείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

799 θ'. Ἡ Βασιλεία Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος.

Κωνσταντίνος δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος τελευτήσαντος, παῖς ἐστὶ τυγχάνων — ἔβδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος — ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλείπειτο ὑπὸ ἐπιτρόποις τῶν ἐβασίλευσαν οὖν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων καὶ σὺν τῇ μητρὶ ἐτη ζ', ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὧν ἕτερα ἐτη κς', μονοκράτωρ δὲ ἐτη ις', ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐτη νε'. Λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἅτε καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὧν σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ καὶ τῷ Ἐλαδῷ Ἰωάννῃ καὶ αὐτῷ μαγίστρῳ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα εἶχε τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσημέραι.

(2) Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὐσης, δηλοῦται Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκί, δομειστικῶ ὑπάρχοντι τῶν σχολῶν, παρὰ τινῶν τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν ὡς ἀνδρείον καὶ νουνεχῆ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν διακυβεῖν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατῆς γενέσθαι ἀπονητὶ. Ὁ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὄνειρο-

Variæ lectiones et notæ.

Sym. Leo. — τοῦ — εἰρήνης; ex homoioteleuto omittit Leo, μ. τῷ Ἀ. καὶ τοῦ φ. Sym. μ. ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο Vat. ὁ καθάπερ καὶ ἐπὶ Ἀ. τοῦ β. Sym. ὡς περ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ β. Α. Vat. ὁ κρατηθεὶς Vat. ed. συγκρατούμενος Sym. — ἁ. τ. π. Sym. — ἐξ. ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Σ. καὶ καταπλήττειν τούτον οἰόμενος. Τῆς οὖν ἐ. διαλ. ὁ κ. χρ. κ. Σ. ἐβουλεύετο Vat. = Conti. ὁ καταπλήττων. Διδ καὶ κ. χ. ὁ Σ. κινεῖται Sym. ὁ Ἀλ. ἀρ. ἐν Sym. 4. ὁ βασιλεὺς Leo. — καὶ οἰν. κ. σφ. Sym. — οἰνωθεὶς — καὶ om. ed. ex homoioteleuto Vat. ὁ κ. τῇ τῆς σφαιρίδας χρῆσασθαι παιδιᾷ, β. δέτ. Vat. ὁ καὶ Leo. ὁ ἀν. οἰν. Sym. ὁ αὐτοῦ Vat. ὁ καὶ αἰδ. αὐτῷ φερ. Sym. καὶ ἁ. καταφ. Vat. ὁ μνητὶ λουινῷ ζ'. ἐν ἡμέρα Κυριακῇ ἰνδκτιῶνος; α' Vat. ὁ κ. ἐπιτροπ. cod. κ. ἐπίτροπον Leo, κατ. Sym. ἐπιτρόπους κ. Vat. ὁ καὶ Leo, Vat. ὁ Ἰω. Ἐ. ed. ὁ μάγιστρον Ἰ.ε.υ. Vat. ῥαίκτηρα τὸν Ἐλλαδῶν ἐπιτρόπους Sym. omittis cæteris. ὁ καὶ B. Vat. ὁ τὴν δὲ β. K. τῷ υἱῷ Α. — τὴν β. K. τῷ υἱῷ Α. παραδούς ἐν ἔτει (numerus decesi) Vat. ὁ τελευτήσας δὲ τίθεται μ. B. τοῦ π. δ. Sym. Ἀπέθαντο δὲ Ἀλέξανδρος Leo. ὁ τῶν βασιλέων Leo, Vat. ὁ μ. τοῦ ed. Leo, Vat. — π. δ. B. Vat. π. δ. Leo. ὁ Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος Pat. 1706, Κωνσταντίνος υἱὸς Λέοντος ὁ Πορφυρογέννητος; Vat. ὁ 913. ὁ Κόσμου ἔτος ζση', τῆς θείας σαρκώσεως θη', Ῥωμαίων βασιλεὺς K. ὁ Πορφ. ἐτη μη', Leo. — Α. Leo, Vat. κ. γὰρ τοῦ π. δ. Α. ἐπιταετῆς ὧν Sym. ὁ τοῦ οἰν. Vat. Leo. ὁ ἐπιτροπ. cod. ἐπιτρόποις Leo, Vat. καταλιμπάνεται ὑπὸ Ἀ. θ. ἁ. ὁ. ἐπιτρόπους τ. Sym. ὁ ὅτι Vat. — αὐτῶν Sym. — ἐπ. σὺν ed. Sym. ὁ ἕτερα cod. ed. ὁ καὶ ἅμα Ῥ. Sym. — ὧν ἐν ὑπ. Vat. ὁ μονοκρατορεὶ δὲ Sym. ὁ π. τὸν Sym. ὁ μή Sym. — τοῖς μαγίστροις Sym. ὁ ἐπ. καὶ ἁ. ed. ὁ καὶ Ἰω. Ἐλλ. Sym. ὁ μ. καὶ ἁ. Vat. ὁ πᾶσαν Sym. ὁ Τὰ περὶ Κωνσταντίνου Δουκὸς καὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ Vat. ὁ K. Δ. Sym. 2. — τυγχόντι Sym., τυγχάνοντι Sym. Vat. ὁ Ἐκκλησίαν Leo, scl. ecclesiasticus vel monachus! ὁ ἐγκρατῆ ed. ὁ ὡς δὲ τινὲς φασί, καὶ Νικόλαο;

πολῶν 800 καὶ τοῦ στέφους ἄει ἐπιέμενος, ὡς εἶχε τάχους, τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβε ἅμα τοῖς εἰν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἑγκρίτους ἱκανοὺς οὖσι, καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβασταρίου Μιχαὴλ, οὐσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγοῦ, ἄπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεισεν. Νικητὰς δὲ ἀσκηρῆτις ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγωνῶς, τὴν Κωνσταντίνου ἀφίξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ^α μοναχῷ τῷ Ἑλαδικῷ καταμήνυσε, καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο, (197^b) καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὕτω^β τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' εἰ σκοτίας οὐσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄπλων τὴν τοῦ ἱπποδρόμου^γ πύλην καταλαμβάνουσι, Κωνσταντίνον εὐφημοῦντες ὡς βασιλέα· ἐνθα δὴ ὁ τοῦτο ἱπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τοῦ ἱπποδρόμου πυλῶν ἀνηρέθη.

(5) Μὴ δεχθεὶς οὖν ὁ Κωνσταντίνος (ἀλλὰ ἀποσοθηθεὶς ὡς περὶ ὑπὸ τινος ἐκβαχέμενος δαίμονος) καὶ ἑρεστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ὑπεχώρησε στυγρὸς τε καὶ κατηφῆς, κακῶν οἰωνῶν τὴν τοῦ ἱπποκόμου κρίνας^δ σφαγῆν. Ἐκείθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς (αὐτῆς^ε) Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς· μέχρι τῶν ἐξουσίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Τωάν· τῷ Ἑλαδῆς ἐκλογῆν τῶν^{στ} (τε) τῆς ἑταιρίας καὶ τὸν ἐλατῶν ποιησάμενος, 801 μεθ' ὄπλων τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ δουκὸς· ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς (καὶ^ζ πολέμου συστάντος), πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπαιον τῶν^η μερῶν (ἔργον ἐκεῖ μαχαίρας γενόμενοι καὶ) τοσοῦτον^θ ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι (ποταμῶν^ι καταβρέοντι)· ἀνηρέθη δὲ καὶ Γρηγοῦς (ὁ)^κ υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ Μιχαὴλ^λ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ^μ ὁ Κουρτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων.

(4) Ταῦτα ὁ δοῦξ Κωνσταντίνος μαθὼν, παραχρῆσθεὶς κλειστής γενομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυεν· ὁ δὲ, ταῖς ἐκείσε ὑπεσπρωμέναις ἐνολισθῆσας^ν πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιθάτην κατέβαλεν· ἐπεί δὲ τις^ο αὐτὸν κατὰ γῆς ἐβρίμμενον^π κατέλαβε—οἱ^ρ γὰρ ἄλλοι διεσκαδάσθησαν ἅπαντες—ξίφει τὴν τοῦτο ἀπέτεμε κεφαλὴν^σ.

A buerat, et coronarum libidine semper actuabat, quanta poluit velocitate, in reginam urbem una cum selectis copiis et ad quodvis audentium idoneis profectus est; noctuque per portulam protovestiarium Michaelis urbis arcis vicini ingressus, in domo Gregoræ socieri insomnis una cum sociis mansit. Nicetas autem a secretis, qui postea fuit protonotarius, Constantini adventum Constantino Eladico patricio significavit, amboque pariter ipsa nocte ad duces Constantinum accedunt: habitoque consilio nondum illucescente die, sed profundis adhuc tenebris, cum lampadibus magnaue populi et armorum multitudine Circi portam, Constantinum imperatorem acclamantes, occupant. Ibi primum ab illis qui Circi tanebant penetratis, ejus equis lanceam ictu peremptus est.

Illuc igitur non admissus, ad portam Chalces nomine appulit, et per ferream portam ejusdem Chalces ingressus ad excubitorum usque locum penetravit. Ex adverso magister Jeannes Eladas, confederatorum et remigum delecto habito, armis instructos contra duces misit. Illis itaque ad Chalces appellentibus, inito certamine, multi ex utraque parte gladiis confossi ceciderunt, imo ad eum numerum, ut fluente sanguine locus fluminis in moram stagnaret. Corruit ibidem Gregoras ducis filius, et Michael ejus consobrinus, et Cortices ille ex Armenia oriundus.

C His cognitis, tumultu plurimo per civitatem excitato, Constantinus equum calcari vehementius impulit: qui super lapideis tabulatis infra stratis lapsus equitem in terram dejecit, sociis omnibus hinc inde fuga palantibus et dissipatis. Eum in terram projectum solumque derelictum cum quidam conspexisset, ejus caput gladio amputavit.

Variae lectiones et notæ.

πατριάρχης ἡγνοηκὼς ὡς κατ' ἐπιτροπὴν Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐγχειρίστο τὰ τῆς ἐξουσίας, ἐπιστολὴν Ἀρταβασίου ἐγγειρίας ᾧ τὸν ἐρατεῖον ἐνεῖργητο, ἐξαιτίαιε πρὸς τὸν τοῦ δουκὸς Κωνσταντίνου παρακαλούμενος εἰσεληλυθῆναι τῇ βασιλίδι ὡς τῆς βασιλείας ἐπιλάβηται. Ὅς διὰ τὴν τοῦ γράμματος διαπόρθμευσιν τῆς περιωνύμου Σοφίας πρῶτος τῶν ἱερωμένων κακλήρωτο. Οὗτος γεννήτωρ Ἀνδρέου τοῦ ἐν χρόνοις τοῖς καθ' ἡμᾶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην εἰς ἄκρον ἐλάσαντος ἦπερ Ἀπελλῆς καὶ Ἀγάθαρχος, Ἡρακλείδης τε καὶ Φίλωνος οἱ Βυζάντιοι καθεστήκει. Val. = Cont. 2. — αὐτῆς ἐπιέμενος Leo. ἵ τοὺς στεφάνους Leo. — τάχος Leo, Val. — καταλαβὼν Leo — ἅμα τῶν ἑγκρίτων τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος καταλαμβάνων τὴν β. ἱκανῶν ὄντων Sym. — τῶν στρ. om. ed. ἵ καὶ ed. Sym. Val. — δοῦκα ed. Leo. ἵ καὶ ἅμα πρῶτ, οὕτω Sym. ἵ ἱπποδρομίου Leo. — καταλαβόντες εὐφήμων β. ἐν τῷ ἱπτικῷ ἔωθεν Sym. ἵ οὖν ed. οὖν ἐκείσε ὁ K. Leo, Sym. Val. — ἀλλὰ — τινος om. Val. ἵ ὡς περὶ τὴν Leo, ὡ. ἐκβαχέμενος ὑπὸ τ. δ. Sym. ἵ μὴ ed. Leo, Sym. Val. ἵ λ. ἐν τῆς Val. — ἱπποδρομίου Leo. ἵ τὴν τοῦ i. κρ. Leo, Sym. — Ἐ. ἦκε μ. χ. Sym. ἵ αὐτῆς om. Val. — μ. τῶν σκουαρίων Sym. ἵ τῶν τῆς Sym. — καὶ τῶν ἄλλων ποιούμενος Sym. ἵ καὶ π. σ. om. Sym. ἵ τῶν μ. ἐπ. Sym. — i. ε. μ. γ. καὶ om. ed. et Sym. ἐκείσε Leo, Val. ἵ τοσοῦτοι Leo, Sym. — φ; Sym. — ἄλλ. Val. ἵ π. κ. om. Sym. ἵ ὁ om. Val. ἵ ὁ Leo. καὶ K. ed. Val. καὶ ὁ Κορτίκης Leo. ἵ νολισθῆσας Val. ἵ καὶ τις Sym. ἵ καὶ μωνωμένον Val. ἵ οἱ — ἅπαντες post κατέβαλε propter homoioteleuton Leo, om. Sym. ἵ ἦτις τῷ βασιλεὶ προσενηύκτο καταφανῆς ἅπασιν τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτροπὴν Sym. Val. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἐπιχειρήμα κατὰ τινὰ καὶ ἄλλον τρόπον ἰδεθήλωτο. Νικόλαος γὰρ τις τὰς ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπράξεις ἐμπειστευμένους εἰς Συρίαν ἀφίκετο τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας ἕξαρτος γεγωνῶς, ὅς ἐκείσε διατρίβων ἀστρολογίας ἢ ἀστρονομίας τινὸς μᾶλλον

His ita peractis, Gregoras magister, ejus socer, D una cum Leone cognomento Chærosphacte ad Magnam ecclesiam profugit, quos vi inde extractos cæsarie multarunt in Studii monasterio; Constantinum autem Hælladicum taureis cæsum vilibusque vestibus indutum et asino impositum per mediam urbem in triumphum egerunt et ad Dalmatæ monasterium abductum supplicii ac condemnationis nomine loco celebri fecerunt inclusum: Leonem vero Catacalitæm et Abessalom Arotæ filium excæcos in exsilium miserunt. Constantinum autem Eulampii filium et ejus comites Theophilus præfectus ad Circi metam gladio obtruncavit. Non modica vero de Niceta a secretis et Constantino Libe perquisitione facta, ipsi, cum fuga usi, nullatenus reperti sunt. Ipsum autem Ægidem dico multosque, qui cum ipso erant, fortes viros a Damali, quæ est Chrysopoleos locus, ad Lacatem usque geminis lignis sive furcis cunctos suspenderunt: plurimosque crudeliter et sine causa isti procuratores appellati neci tradidissent, nisi judicum quidam iniquum eorum impetum cohibeissent, dicentes illis: « Cum adhuc imperator inter pueros agat, quomodo sine ejus jussu talia patrare aggredimini? »

σαν, ελπόντες ⁴⁰ αὐτοῖς ὡς « Παιδὸς ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ καλεῦσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διακράτῃσθαι; »

Deinde ducis uxorem, cæsarie deposita, in ejus domum, quam in Paphlagonia possidebat, filio ejus Stephano virilibus prius exsecto, miserunt.

Mense porro Augusto, Simeon Bulgariae princeps adversus Romanos, profectus, cum multitudine gravi Constantinopolim appulit, et vallo a Blachernis ad portam Chrysen vocatam circumducto, urbem obsedit: alioque spei in sublime elatus subacturum nullo omnino labore promittebat. Probatis autem in adversum incensum munimentis, urbisque ex populi copia et machinis securitate ac præsidio conspecto, spe deceptus, in locum Hebdomum dictum pacis oblaturus fœdera, reversus est. Procuratoribus pacem oblatam libenter

(5) Τούτων οὕτω τελεσθέντων, Γρηγορᾶς (μάγιστρος ⁴¹ ὁ) τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος ⁴², ὃν Χοιροσφάκην ὠνόμαζον, τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ ⁴³ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν, ὅς καὶ βίᾳ ἐκείθεν ἀποσπάσαντες ἀπέχειραν (μοναχοὺς ⁴⁴) ἐν τῇ ⁴⁵ τῶν Στουδίων (μονῆ) · Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἑλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, ⁴⁶ ῥάκη τε περιβαλόντες καὶ ὄνη ἐπικαθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν, καὶ ἐν **802** τοῦ Δαλμάτου ⁴⁷ (ἀπαγαγόντες) μονῆ ἐγκατάκλειστον (τῇ λεγομένῃ) καταδίκην πεποιήκασιν ⁴⁸. (Λέοντα δὲ τῶν Κατακαλίτσην καὶ Ἀβεσσαλώμ ⁴⁹ τὸν τοῦ Ἀρωτρᾶ ἐκτυφλώσαντες ⁵⁰ ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ Θεόφιλος ⁵¹ ὁ ἕπαρχος ὁ τοῦ Λαμπῶδου ἐν τῇ τοῦ Ἰππικοῦ σφενδόνη ξίφει ἀπέτεμεν. Οὗ ⁵² μικρῶς δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα ἀσκηρῆτις καὶ Κωνσταντῖνον τοῦ Λιδῶς, ὅχ εὔρον αὐτοὺς ὡς χρῆσαμένους φυγῆ) Τὸν δὲ [Ἀλιθῖνον ἐκείνον] ⁵³ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἄνδρους ὄντας καὶ πολλοὺς ἀπὸ ⁵⁴ τῆς ἐν Χρυσόπολει θαμάλεως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου ⁵⁵ (διδύμοις ξύλοις) πάντας ἀνεσκόπισαν ⁵⁶. καὶ πολλοὺς ἄν τῶν ἐν τῷ εἰλίε τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναίτιως ἐλεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπείκτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν.

(6) ⁶¹ Τὴν τοῦ δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἶκον ἐαυτῆς ⁶² ἐξάπέστειλαν, εὐνοουχίσαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ⁶³ Στέφανον.

(7) ⁷¹ Ἀὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας (ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων) σὺν ὄχλῳ (πολλῷ ⁷² καὶ) βραβεῖ κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν. ⁷³ καὶ (ὅθι περικαθίσας αὐτὴν) χάρακα ⁷⁴ περιέβαλεν ἀπὸ (τε) Πλαχερῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης **803** Χρυσῆς πόρτης ⁷⁵, ἐλπίζων μετέωρος (197^b) ὦν (ἀπονητὶ ταύτην πάντως ελεῖν). ⁷⁶ Ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ⁷⁷ πετροβόλων ⁷⁸ ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπιδῶν σφαλῆς ἐν τῷ (λεγομένῳ ⁷⁹) Ἐδδόμῳ ὀπίστροψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ

Variae lectiones et notæ.

μεταποιεῖτο. Οὗτος ἐν μελαμβραφῇ γράψας ὑφάσματι, ἀπεστάλη τούτο πρὸς λογοθέτην Θωμᾶν, οὗ δὴ ρυθθέντος παρὰ Μανουῆλ τοῦ τῶν Ἀγαρηῶν ἐρμηνεύς ἐν ὕδατι, τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα οὕτω διαγοραύοντα: « Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τοῦ κυρροῦ πετεινοῦ τοῦ δουκὸς· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται » Val. = Cont. 3. ⁴¹ μ. ὁ om. Sym. Cont. ⁴² Λέοντα Val. Λέοντ. cod. — ὠνόμαζε P, ὀνομάζουσι Val. ⁴³ Θεοῦ Σοφίᾳ Leo, S. i. Sym. — προσέφυγ. cod. προσέφυγε Sym. Cont. ⁴⁴ μον. om. Sym. ⁴⁵ τοῦ Sym. — μονῆ om. Sym. — Ἑλλ. Leo, Sym. Val. ⁴⁶ τ. μετὰ ῥάσου καὶ ὄνου ἐθ. Sym. ⁴⁷ τῶν Δαλμάτων Sym. om. ἀπ. μ. — ἐγκατάκλειστ. cod. ἐγκατακλειστους Leo. — τῇ λ. om. Sym. ⁴⁸ Καὶ ἄλλους μὲν τυφλώσαντες ἐξώρισαν καὶ ἑτέρους ἀπεκεφάλισαν Val. Sym. om. Λέοντα—φυγῆ 3. ⁴⁹ τὸν om. ed. Ἀρωτρᾶ Cont. Leo. ⁵⁰ ἐν Leo, Val. ⁵¹ Φιλόθεος Leo, Val. Cont. — ὁ αἰο ὑπ. om. Val. Cont. — Λαμπῶδου ed. Λαμπῶδ. cod. Λαμπουδῆ Cont. ⁵² μικρ. cod. μικρὸν Val. Cont. ⁵³ τοὺς δὲ τοῦ φοσάτου Sym. — π. καὶ ἀ. ὁ. Val. Cont. π. καὶ ἀ. ὄντας Leo, ἀ. καὶ καλοῦς ὄντας καὶ π. Sym. ⁵⁴ ἀπὸ τοῦ Δαμαλίου Sym. ⁵⁵ Λευκατίου Sym. — δ. ξ. om. Sym. ⁵⁶ ἐνεσχ. ed. ἀνεσκόληπη cod. ἀνεσκόλισεν Val. — π. δὲ κα: ἀ. ol λ. ἐπ. ἀπ. ἄν Sym. ⁵⁷ πρὸς αὐτοὺς Leo, om. Sym. ⁵⁸ τὴν τοῦ Δ. οὖν γ. Val. τὴν οὖν γ. τοῦ Δ. Sym. — ἀποκείραντες ed. ⁵⁹ αὐτοὺς ἐξ. Val. ⁶⁰ αὐτοῦ Λέου, Sym. (ἐν Π. αὐτοὺς εἰς τὸν ὁ. ἀ. ἀπέστειλαν). ⁶¹ Περὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεὼν Βουλγάρου καὶ Νικολάου πατρ:άρχου Val. — Τῷ δὲ Ἀ. Sym. — Βούλγαρο; ed. Sym. Βουλγ. cod. — ἀ. ἐ. x. P. om. Sym. ⁶² πολυ. cod. ⁶³ π. καὶ om. Val. Sym. ⁶⁴ ὅθι π. ἀ. om. Sym. ⁶⁵ π. χ. Val. π. X. καὶ Leo. — ἀπ. τ. π. ἐ. om. Sym. ⁶⁶ Ἀπειρότητι δὲ τῇ ἐκ τοῦ πλήθους; καὶ τῶν ὀπλων καὶ τῶν περιβόλων ἀσφαλῆς τῶν ἐ. ἀσφαλάς Sym. — τειχῶν ed. ⁶⁷ ὀπλιτῶν καὶ τῶν Val. Cont. ⁶⁸ καὶ τοξοβόλων ὀργάνων Cont. ⁶⁹ λεγ. om. Sym.

ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, (ἀποστέλλει ⁶⁰ Συμεὼν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης· ἀναλαβόμενοι ⁶¹ δὲ ὁ τε πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης ⁶² οἱ μάγιστροι τὸν βασιλέα ἤλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεῶν, καὶ συνεισιτάθησαν τῷ βασιλεὶ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἐξῆλθε ⁶³ πρὸς Συμεῶν, φέτιν τὴν κεφαλὴν ⁶⁴ ὑπέκλινε Συμεῶν· εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντι στέμματος, ὡς φασί, τὸ ἴδιον ἐπιρὶπτόριον τῆ αὐτοῦ ⁶⁵ ἐπέθηκε κεφαλῇ). Δύοις οὖν ἀμέτροις τε καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεῶν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ εἰς τὴν ἴδιαν χώραν ὑπέστρεψαν (⁶⁶ ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῆ εἰρημένη εἰρήνη διαλυθέντες).

(8) ⁶⁷ Τοῦ βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου ἄτε παιδῶν ἔντος καὶ τὴν ἴδιαν μητέρα ἐπιζητοῦντος — ἤδη γὰρ ταύτην ⁶⁸ κατήγαγε τοῦ παλατίου (ὡς ⁶⁹ εἴρηται, Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς) — ἦν καὶ ἀνεθίβασα ⁷⁰ πάλιν. Αὐτὴ οὖν περὶ κρατῆς γενομένη τῆς βασιλείας ἀναθιβάσει εἰς (τὴν ⁷¹) παλάτιον Κωνσταντίνου ⁷² παρακοιμώμενον ⁷³ (194^b) καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἀναστασίου (αὐταδέλφους ⁷⁴) τοὺς Γογγυλίους λεγομένους· ⁷⁵ **ΘΩ** καὶ τῆ βουλῆ Ἰωάννου ⁷⁶ τοῦ Ἑλαδῆ καταθιβάσει τοὺς οἰκίους Ἀλεξάνδρου (τοῦ ⁷⁷) βασιλέως ⁷⁸, Ἰωάννην τὸν βαίκτηρα καὶ τὸν (λεγόμενον ⁷⁹) Γαβριηλοπούλου καὶ Βασιλιτζῆν καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ ⁸⁰ Λύγουστα ⁸¹ Θεοφύλακτον Δομήνικον ἑταιρειάρχην. Ἰωάννης δὲ μάγιστρος ὁ Ἑλαδῆς, νόσος ⁸² περιπεσὼν καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἱατρῶν (κατελθὼν ἐκ ⁸³ τοῦ παλατίου) καὶ ἐν Βλαχέρναις παραγενόμενος καὶ (ὑπὸ) τῆς νόσου βαρῆθεις ⁸⁴, τελευτᾷ. Συμβουλῇ δὲ κέλευσαν πατριάρχην) ἄμα ⁸⁵ τοῖς· σὺν αὐτῷ μετ' (καὶ) φροντίζειν εἰπούσα.

(9) ⁸⁶ Μετ' ⁸⁷ οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος διαβάλλει ⁸⁸ τῆ Λύγουστη Δομήνικον ἑταιρειάρχην ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν⁸⁹, καὶ τοῦτον ⁹⁰ προφάσει πατρικίον ⁹¹ ποιήσαντες, κατελθόντες· ⁹² ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἔθος ⁹³, εὐχὴν λαθεῖν, οἴκοι ⁹⁴ μένειν παρακλεύσαντο (195^a)· προεβάλλετο ⁹⁵ δὲ Ζωὴ Ἰωάννην Γαροδᾶν ἑταιρειάρχην ⁹⁶ καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίτλης ἑρουγγάριον. Δομήνικος ⁹⁷ δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος.

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ ἀπ.—κεφαλῇ om. Sym. ⁶¹ ἀναλαβόμενος Leo. ⁶² Ἰω. μάγιστρος Leo, Ἰω. μάγιστροι Vat. ⁶³ ἤλθε Leo. ⁶⁴ ταυτοῦ Leo. ⁶⁵ ταυτοῦ Leo.—ἐπέθηκε Vat. Cont.—Δ. σὺν ἄ. καὶ Leo, δ. τε ἄ. καὶ Sym. ⁶⁶ ἀσ. ἐπὶ τῆ ἰ. ἰ. δ. om. Sym. ⁶⁷ Τοῦ οὖν β. K. Sym. ὁ. ⁶⁸ αὐτὴν ed.—τοῦ π. x. Leo. ⁶⁹ ὡς—βασι. om. Leo, Vat. nec est de hac re aliquid in Alexandri vita ὡς ἰ. et ὁ β. om. Sym. ⁷⁰ ἀναθιβάσει π. αὐτὴν Leo, Sym. Vat.—καὶ π. Sym. ⁷¹ τὸ om. Vat. ⁷² τὸν ed. Sym. ⁷³ Codex media in pagina ea continuet quæ inde a p. 796, § 2 rogni Alexandri, (f. 196^a)—196^b transtulerat, duobus foliis ejus codicis a quo descriptus est transpositis. ⁷⁴ αὐτ. om. Sym.—λ. Γ. Leo, Γ. Sym. ⁷⁵ Ἰω. Ἑ. καταθιβάσει Sym. ⁷⁶ τοῦ om. Vat. ⁷⁷ ἤγουσ Sym. ⁷⁸ λεγ. om. Sym.—καὶ B. om. Sym. ⁷⁹ ἡ Sym. ⁸⁰ Θ. τὸν Δομήνικου Sym. ⁸¹ ἑταιρειάρχην cod. ⁸² νόσος Sym. ⁸³ x. ἐκ τοῦ π. om. Vat.—π. ὑπὸ Vat. ⁸⁴ βαρυνθείς; Leo.—Σ. A. ed. ⁸⁵ ἐτ.—πατρ. om. Leo. ⁸⁶ Ζωὴ ed. Vat. ante kat. Sym. ⁸⁷ μετ' ὁ. ἀπὸ τοῦ παλατίου N. π. Sym.—τά om. Sym. ⁸⁸ περιπεισθεὶς P. Sym. π. καὶ om. Vat. ⁸⁹ Ὅδ ed. et cod. ⁹⁰ Οὐ μ. π. δὲ Vat. ⁹¹ πρὸς Ζωὴν τὸν Δ. Sym. ⁹² ἀδ. ἄ. Sym.—τ. π. ed. προφαστικῶς οὖν Sym. ⁹³ ἐν. ⁹⁴ αὐτὸν Sym. ⁹⁵ ἐπὶ κατῆλθεν Sym. κατελθόντα Vat. ⁹⁶ ἐστὶ Sym. ⁹⁷ τοῦτον Sym. ⁹⁸ προεβάλετο Vat. ⁹⁹ ἐτ. Ἰω. τὸν Γ. Sym. Ἰω. τὸν ἐτ. Vat.—καὶ δ. τῆς β. Δ. ἰ. Sym. ¹⁰⁰ Δομ.—ὀλοφυρόμενος; om. Sym.

excipientibus, Simeon Theodorum magistrum de illa tractaturum misit. Nicolaus autem patriarcha, Stephanus, et Joannes magister, imperatore secum ducto, Blachernas usque profecti, filios Simeonis geminos induxerunt in urbem, qui in palatiis una cum imperatore convivati sunt. Nicolao vero patriarchæ ad Simeonem accedenti, ipse Simeon caput inflexit. Patriarcha igitur super eum orationem fusurus, stemmatis vice, ut aiunt, proprium capitis tegumentum ejus imposuit capiti. Donis itaque immensis et quam maximis exceptis, Simeon et ejus filii in patriam reversi sunt, ad invicem discordes ob præfatæ pacis conditiones.

B Constantino igitur imperatore, cum puero propriam matrem requirente (eam enim longe prius, ut fertur, Alexander imperator amoverat) rursus in palatium induxerunt. In hunc modum illa imperii compos, Constantinum accubitozem, et aliam Constantinum, et Anastasium fratres cognomento Gongylios in palatium accersit, ejectis, Joannis Eladæ consilio, Alexandri imperatoris domesticis et familiaribus, Joanne rectore, et Gabrielopulo, et Basilitze, et cæteris. Zoe autem Augusta Theophylactum Dominicum hetæriarcham instituit. Joannes autem Eladas morbo correptus et a medicis desperatus palatioque digressus, cum ad Blachernas appulisset, morbo ingravescente moritur.

C Dominici porro hetæriarchæ consilio, Augusta Nicolaum patriarcham dejecit cum indignatione, dicens ut res Ecclesiæ suæ curaret.

ὁ δομηνίκου (ἑταιρειάρχου ⁷⁷ καταθιβάσει ⁷⁸ Νικόλαον πατριάρχην) ἄμα ⁸⁵ τοῖς· σὺν αὐτῷ μετ' (καὶ) φροντίζειν εἰπούσα.

Haud ita multo post Constantinus accubitor Dominicum hetæriarcham apud Augustam defert ut de proprio fratre ad imperium evehendo cogitantem. Eo itaque in specie patricio creato, cum ecclesiam, ut mos est, ad preces audiendas adiuisset, domi remanere jussus est. Joannes vero Carida in hetæriarcham, et Damianus eunucho in vigiliis drungarium ab Augusta sunt assumpti; Dominicus in domum suam frustra ejulans abiit.

Simeone vero Bulgarorum principe Thraciam A
herum devastante, Augusta et imperii proceres de
ejus jactantia reprimenda et placanda erant solliciti.
His cognitis Joannes Bagas expetit patricii digni-
tatem, et si postulata consequeretur, Patzinaces
adducturum se pollicebatur: postulati compos factus,
delatis secum muneribus in Patzinacam regionem
profectus est. Obsidibus inde abductis, cum illis in
urbem appulit: Patzinacibus trajicere jam pollicitis,
et Simeonem debellare.

Accessit etiam ad urbem Asotius, vir robore
nomiatissimus, principis principum filius, quem
virgam ferream duabus extremitatibus apprehen-
sam tenentem ob robur invictum inflexisse, et ad
circularem figuram traduxisse narrant, ferri du-
ritia renitentiaque naturali robori manuum obsecuta. B
Eum advenientem multo cum honore exceperunt,
et pari congratulatione in propriam regionem iterum
remiserunt.

Septembri mense, indictione tertia, Pancratucas
Armenius Adrianopolim Simeoni tradidit. Haud diu
post, Basilius patricius et canicles, et Nicetas pro-
topatharius Helladicus cum donis multis ad Si-
meonem missi sunt, qui urbem iterum in suam
potestatem recepit.

In Strobilum etiam insulam ameras Damianus,
bellicis navibus plurimis virtuteque non modica
instructus appulit: eamque cepisset, nisi lapsus in
morbum obiisset; Agareni ergo re infecta ad
propria remearunt.

Græciæ autem et Athenarum incolæ, continuis a
Chase filio Gobæ dannis affecti, ejus luxum et
inexplebilem cupiditatem ferre non valentes, lapi-
dibus obrutum ad ipsum Athenarum templi pen-
trale male peremerunt.

Imperatrix vero Zoe, cognita Simeonis superbia,
et ejusdem odio adversum Christianos, habito cum
optimatibus consilio, fœdus et pacem cum Agareni

(10) Τοῦ ὁ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην
(πάλιν) ληξομένου (ἐν ὁ φροντίδι οὐσης τῆς Λύ-
γεύστης καὶ τῶν ἐν τέλει ὄπως αὐτὸν τῆς ἀλαζ-
νείας παύσασιν), ἤρτησато Ἰωάννης ὁ Βωγᾶς ὁ
γενέσθαι πατρικίος, ὑποσχόμενος ἀγαγεῖν 805
κατ' αὐτοῦ Πατζινάκου. (Τῆς ὁ αἰτήσεως δὲ
τυχῶν) δῶρά τε λαδῶν (εἰς ὁ τὴν ὁ Πατζινάκων
χώραν) ἀπήει καὶ (δὴ) ὁμήρους ὁ ἐκείθεν λαδῶν
ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων
διαπερᾶσαι καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι.

(11) Παρσιγένετο δὲ ὁ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος
ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὁ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὦν τοῦ ἄρ-
χοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασὶ σιδηρᾶν ῥάβδον ὁ ἐκ
τῶν ἀκρων ἐκατέραις ὁ χερσὶ ὁ κρατοῦντα τῇ ὀπαρ-
βαλλοῦση ἀλκῇ ὁ διακἀμπτεῖν καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν
σχήμα μεταγίγει ὁ, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύ-
σεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὁ πακίους, ὃν παραγενό-
μενον ὁ μετὰ πολλῆς τιμῆς ὁ παδέξαντο, καὶ πάλιν
εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν.

(12) ὁ Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος γ',
Παγκρατούχας ὁ Ἀρμένιος ὁ τὴν Ἀδριανούπολιν
τῷ Συμεὼν παρέδωκε ὁ. Μετ' οὗ κοῦ δὲ ἀπα-
στάλη ὁ Βασίλειος ὁ πατρικίος (καὶ κανίκλειος καὶ
Νικήτας πρωτοσπαθᾶριος ὁ Ἑλαδικὸς παρὰ Ζωῆς)
μετὰ δῶρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρίλαβεν ὁ αὐτὴν
(πάλιν).

(13) Ἡλιε ὁ δὲ καὶ ἀμηνᾶς ὁ Δαμιανὸς εἰς
Στρόβιλον ὁ (μετὰ ὁ πολίων πολέμησαι αὐτὴν μετὰ
πολλῆς τῆς δυνάμεως) 806 καὶ αὐτὴν παρίλαβεν
ἂν, εἰ μὴ νοστήσας ἐτελεύτησεν, ὁ υποστρεψάντων ὁ
διὰ κενῆς τῶν Ἀγαρηνῶν.

(14) Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκῆ-
τορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Κασὸ υἱοῦ τοῦ
Γουδῆ ὁ, τὴν αὐτοῦ ἀστυίαν (καὶ ὁ ἀπληστίας
μὴ ἐνεγκόντες, λθῶσι τοῦτον ὁ ἀντίλον κακῶς ἐνό-
θεν ὁ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθήναις καοῦ.

(15) Βλέπουσα ὁ δὲ ἡ Αὐγουστα Ζωὴ τὴν
ἐκασιν Συμεὼν καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐ-
τοῦ ἐπίθεσιν, βουλὴν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται,

Variae lectiones et notæ.

ὁ 914. ὁ Περὶ τῆς δευτέρας ἐκστρατεύσεως Συμεὼν Βουλγάρου καὶ ὁποῖα δεῖνὰ διεπράξατο εἰς τὴν Ῥώ-
μην Val. — πάλιν om. Sym. 7. ὁ ἐν — παύσασιν om. Sym. ὁ Βωγᾶς cod. Βωγᾶς ed. Sym. Conti. Βωγᾶ;
Leo. — π. γ. καὶ ἄγ. Sym. Val. ὁ Πατζινάκας ed. Val. κατ' ἄ. τοῦς II. ἄγ. Sym. — Πατζινάκας cod.
hic et infra passim, sed 317 Πατζινάκοι. ὁ Τῆς ἄ. δὲ τ. om. Sym. ὁ εἰς τὴν II. γ. om. Sym. ὁ τῶν
ed. Leo. — ἀπῆλθε Sym. — δὴ om. Sym. — σπεισάμενος ed. ὁ τῶν om. Val. — περᾶσαι Sym. ὁ τότε
Val. ὁ ἐπὶ ῥώμης ed. ἐμπειρίᾳ Leo. ὁ σιδηρᾶ ῥάβδῳ Val. ὁ ἐκατέρων Sym. 8. ὁ κ. ταῖς γ. Sym. κ. γ.
Val. ὁ δυνάμει Val. ὁ μεταγαγεῖν Sym. μεταγίγει Val. — τῆς σ. Val. ὁ παραγιν. Leo. ὁ Σ. μ. ed. Leo.
Τῷ δὲ Σ. μ. Sym. 9. ὁ Ἀρμένιος Val. — προέδωκε P. προέδ. Leo, Sym. ὁ ἤτις τὸ πρὶν μὲν Ὀρυστιὰς
ἐκαλεῖτο εἰς Ὀρέστου υἱοῦ Ἀγαμέμνονος, ὃς ζῆλον δικαιοῦ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα Κλυταίμνηστρας δολο-
φονίαν αὐτὴν σὺν Αἰγίσθῳ ἀποκτείνας λίαν ἐκμήνηε, καὶ ἐν τῇ συνελείσει Ἐβρου, Ἀρζου τε καὶ Ἀρτά-
κων, τῶν τριῶν ποταμῶν γε λουσάμενος, τῆς νόσου ἀπῆλλακτο, ἐνθα αὐτὴν οἰκοδομήσας ἐπὶ τῷ ἰδίῳ
νόματι κέκληκεν Ἀδριανὸς δὲ Καισαρ εὐκτίστοις οἰκήμασιν αὐτὴν μεγάλυνας πόλιν Ἀδριανοῦ μετακίλη-
κεν. Αὕτη τρίτης ἡμέρας παρὰ ἀνδρὸς εὐπετοῦς ἐν ἰδίῳ Φιλιππουπόλεως σταδίαζεται ἡγκλισμένη ὄρει
τῷ Αἰμῳ, παρ' ὃ οἱ γ' ποταμοὶ (σγαγγεῖαν ὄϊον) συμβάλλονται ἐκβρυκνόμενοι ὕδωρ Val. = Conti. 8. ὁ ἀπεστά-
λησαν Leo. ὁ δ Sym. — καὶ κανίκλης Leo, καὶ — Ζωῆς om. Sym. ὁ ὁ om. ed. ὁ ἐλ. Sym. — π. om.
Leo, Sym. ὁ 915. ὁ Δ. ὁ ἄ. μετὰ στόλου Sym. 9, ἄ. Leo. Δ. ἄμ. Val. — Στρόβηλον Leo, Val. ὁ νῆσον
Leo, Val. ὁ μετὰ — δυνάμει om. Sym. — πολεμικῶν καὶ π. δ. Leo, πολεμικῶν καὶ π. τῆς δ. Val.
ὁ ὄπ. — Ἀγ. om. Leo, καὶ ἀπεστράφησαν οἱ Σαρακηνοὶ διὰ κενῆς Sym. ὁ Ἰούδης ed. Leo, Sym. 9,
Val. ὁ καὶ ἄπ. om. ed. ὁ βάλωντας Leo, Val. ὁ ἐνδον τοῦ ἐν Ἀ. ν. λ. βαλόντες ἂν. Sym. ὁ 917.
ὁ Περὶ τῆς γεγρονίας ἐκστρατείας κατὰ Βουλγάρων περὶ (παρὰ) τῆς βασιλείας Ζωῆς καὶ τῆς παντελοῦς
καρλοθρίας Ῥωμαίων Val. — Ζ. βασίλισσα Val. Ζωὴ ἡ βασίλισσα Leo. — τὴν κατὰ γ. ἐκασιν τοῦ Σ. βλ.
Ζ. β. μ. τῶν ἐν τ. Sym. 10.

ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπρά-
 ξασθαι, διαπεράσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς
 στρατὸν πρὸς τὸ πολεμῆσαι⁸⁷ καὶ ἀφανίσαι τὸν
 Συμεῶν. Ἀπεστάλησαν⁸⁸ οὖν ἐν⁸⁹ Συρίᾳ ἐπὶ τὸ
 ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατρίκιος ὁ Ῥαδινός⁹⁰
 καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς⁹¹· οὗ γεγονότος, τὴν συνθή-
 τῆς ῥόγα· διανομῆν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασιν,
 ταῦτά τε ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι,⁹² πρὸς τὰ
 Θρακῆα μέρη διεπέρασαν,⁹³ Λέοντος μαγίστρου
 τοῦ Φωκᾶ δομestίου⁹⁴ τυγχάνοντος⁹⁵. Ἐξαγαγόν-
 των δὲ⁹⁶ τὰ ἐσθάσματα ξύλα καὶ⁹⁷ ζωποῖα Κων-
 σταντίνου⁹⁸ πρωτοπαπᾶ⁹⁹ τοῦ παλατίου¹⁰⁰, τοῦ
 Κεφαλά λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μαλελῆ
 ἐν τῇ Θράκῃ, ἄπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομο-
 σάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατεῖ¹⁰¹
 κατὰ 807 Βουλγάρων) ἐξώρμησαν· ἤρχον δὲ τοῦ
 μὲν τάγματος τοῦ¹⁰² Ἐξκουβίτου Ἰωάννης ὁ Γρά-
 φων, τοῦ δὲ Ἰκανάτου ὁ τοῦ Μαρούλλου¹⁰³ υἱός·
 Ῥωμανός δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατηγεῖ καὶ Λέων ὁ
 Δεσφὸς αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν¹⁰⁴ καὶ
 ὁ Μελίας· μετὰ τῶν Ἀρμενίων (καὶ¹⁰⁵ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες στρατηγοὶ τῶν Θρακῶν)· συνῆν¹⁰⁶ δὲ πρὸς τοὺς
 δομestίαι, σύμβουλος ὢν¹⁰⁷ αὐτῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν.

(16) Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ κ', Ἰνδικτιῶνος ε', ὁ πόλε-
 μος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῇ
 Ἀχελῷ¹⁰⁸ συγκεκρότητο ποταμῷ¹⁰⁹, καὶ οἶα τὰ τοῦ
 Θεοῦ κρήματα (ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα,
 τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι¹¹⁰ (195^b) πανστρατεῖ, (1))
 γέγονε¹¹¹ φυγὴ παντελής καὶ φρικώδης ὀλοότη, C
 τῶν μὲν ὅπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ
 τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἱματός τε χύσις οἶα
 ἐξ αἵωνος· οὐκ ἐγένετο¹¹². Λέων¹¹³ ὁ δομestικός ἐν
 Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ πρὸς τοὺς
 ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντί-
 νος ὁ Αἰψὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Γράφων καὶ ἄλλοι τῶν
 ἀρχόντων ἱκανοί.

(17) Ἀπεστάλη δὲ (τότε καὶ¹¹⁴) Ῥωμανός πατρί-
 κιος καὶ δρουγγάριος¹¹⁵ ὢν τῶν κλιμῶν μετὰ παν-
 τὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθήσων
 Λέοντι τῷ Φωκᾶ, ἀλλὰ¹¹⁶ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογᾶς¹¹⁷
 καταγαγεῖν Πατζινάκους, ὡς προείρηται· κειλυ-
 σθέτος¹¹⁸ τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ διαπεράσαι
 (τούτους¹¹⁹ κατὰ Βουλγάρων ὥστε συμμαχησάι
 Λέοντι¹²⁰ Φωκᾶ. Ῥωμανοῦ δὲ καὶ 808 Ἰωάννου D

A componendam statuit, totumque Orientis exerci-
 tum ad debellandum et delendum Simeonem tra-
 ducendum. Missi sunt autem in Syriam ad foedus
 ineundum Joannes patricius Radenus et Michael
 Toxaras, et inita cum Sarracenis pace, solitisque
 muneribus in milites erogatis, assumptis cohortibus,
 una cum illis in Thraciam trajecerunt, magistro
 Leone Phoca domestici munus obeunte. Eductis
 autem venerabilibus et vivificis lignis a Con-
 stantino palatii sacerdote primore, Cephalo di-
 cto, et a Constantino e Malelia Thracica cuncti
 in terram prostrati, data juramenti fide se pro
 invicem commoritorios, cum universis copiis in
 Bulgaria irruerunt. Praeter autem Excubiti
 turmae Joannes Grapson, Icanati, Marullus filius:
 B Romanus autem Argyrus, et Leo ejus frater, et
 Bardas Phocas, quibus aderat Melias cum Armeniis,
 et aliorum thematum praefecti, totum exercitum
 ducebant. Una cum aliis Constantinus etiam patri-
 cius Libs Leoni domestico junctus erat, et datus
 negotiorum omnium consiliarius.

ἄλλοις καὶ Κωνσταντίνος (πατρίκιος¹²¹) ὁ Αἰψὸς
 Mensis itaque Augusti die vicesimo, indictione
 quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter et
 Romanos bellum commissum est, et ut se habent
 Dei judicia, quae omnino inscrutabilia sunt et imper-
 vestigata, Romanorum copiae omnes in fugam ver-
 tuntur: facta est, inquam, fuga et ululatus horrore
 plenus, aliis alios conculcantibus, plurimis etiam
 ab hostibus interfectis, eaque strages hominum
 edita, qualis a saeculo nusquam audita est. Leo do-
 mesticus in Mesembriam fugiens salutem nactus
 est. Constantinus autem Libs, et Joannes Grapson,
 et procerum alii quamplurimi, interfecti sunt.

Eodem tempore Romanus patricius et navalis
 drungarius cum omni classe ad Danubium fluvium
 Leoni Phocae suppetias laturus, missus est; sed et
 Joannes quoque Bagas qui Patzinaces adduceret,
 jussu Romano drungario eos trajicere ut adversus
 Bulgaros eidem Leoni se adjungerent. Romano
 vero et Joanne Bardae filio in contentiones et ver-
 borum pugnas lapsis, Patzinaces ab invicem di-

Variae lectiones et notae.

⁸⁷ καταπολεμῆσαι Leo, Sym. ⁸⁸ Ἀπεστάλλ. cod. ἀπεστάλη ed. Leo, § Sym. Vat. ⁸⁹ α' παπᾶ cod. πανστρατεῖ cod. ut μοι paucis interjectis. ⁹⁰ τῇ Sym. — πρὸς ed. Sym. ⁹¹ Ῥαδινός Leo, Sym. Ῥαδηνός Vat. — Ῥαδηνός om. et Leo. ⁹² Τὰ θέματα δὲ πάντα φιλοτιμησάμενη Sym. ⁹³ π. τὴν Θρά- κην διεπέρασαν Leo, Sym. π. τὴν Θρακίαν γῆν διεπέρασαν Vat. ⁹⁴ μ. Α. Leo. ⁹⁵ τῶν σχολῶν Leo. ⁹⁶ ὃ ἀνδρεία μᾶλλον ἢ ἐπιστατικῇ φρόνησις προσανέκαιτο ed. Vat. Sym. ⁹⁷ δὴ Leo, οὖν ed. ⁹⁸ τὰ ζ. καὶ σ. ξ. Vat. τὰ σ. καὶ ζ. ξ. ed. Leo. ⁹⁹ τοῦ Leo. ¹⁰⁰ Μαλελίας Leo. — Οἱ οὖν στρατηγοὶ καὶ ἀρχόντες πάντες τὴν εἰς ἀλλήλους· ὁμοίον ἐπισφίγγοντες ἐν τοῖς τιμῶσι ξύλοις ὤμοσαν καὶ τοῦ ἔρκου γενο- μένου Sym. ¹⁰¹ x. B. om. Sym. ¹⁰² τῶν Ἐξκουβίτων ed. Sym. ¹⁰³ Μαρούλλ. cod. Μαρούλη ed. Leo, Μαρούλλ. Vat. ¹⁰⁴ μὲν Vat. ¹⁰⁵ καὶ — θεμάτων om. Sym. ¹⁰⁶ σ. καὶ π. τ. δ. ὁ K. Vat. ¹⁰⁷ πατρ. om. Sym. — Λεόντιος Sym. — σ. αὐτοῦ Leo, Vat. σ. αὐτῶ Sym. ὢν post dv. ¹⁰⁸ ἐπινημῆσας Sym. 10. ¹⁰⁹ Ἀγγιᾶλου vel Ἀγγιᾶλω? — Ἀγγιᾶλω ed. Leo, Sym. Vat. Cont. — π. συγκεκρότηται Sym. — ὡς. ¹¹⁰ πανστρατεῖ καὶ om. Sym. ¹¹¹ P. οἱ Vat. ¹¹² γίνεται σφαγὴ οἶα Sym. ¹¹³ οὗ γέγονε Leo, Sym. Vat. ¹¹⁴ δι' Leo, Sym. — ὁ δὲ θούξ Sym. ¹¹⁵ τ. καὶ om. Sym. — π. δρ. Vat. ¹¹⁶ δ. τοῦ κλιμίου Leo, δ. τῶν κλ. Sym. 10. ¹¹⁷ ἀλλὰ — Φωκᾶ om. Leo, propter homoioteleuton. ¹¹⁸ Βογᾶς ed. bis Sym. et Vat. Bag. Leo. — Πατζινάκας cod. ed. Vat. — ὡς εἴρηται Sym. ¹¹⁹ δι' Vat. Cont. ¹²⁰ τούτους — Βωγᾶ om. Sym. ¹²¹ τῷ Vat.

visos et inter se disceptantes conspicati, ad propria redierunt.

Bello igitur jam finem consecuto, Romano vero et Boga in urbem reversis, de eorum dissidio quæstio mota est : et in illud periculi drungarium Romanum adduxerunt, ut privationis oculorum sententiam in eum ferrent, quasi incuria, magis autem animi pravitate, non trajecisset Patzinaces, sed citius se subduxisset neque fugientes Romanos in naves suscepisset. Multam vero fuisse passus, nisi a Constantino Congyle et Stephano magistro, plurima apud Augustam auctoritatej pollentibus, in contrarium versa esset sententia.

Bulgaris tunc victoria elatis, et ad urbem usque copias educantibus, obviam processit scholarum domesticus Leo, et Joannes heteriarcha et ducis filius Nicolaus ad eam Thraciæ regionem cui nomen Catasyrta, una cum copioso exercitu adversus Bulgaros instructi. Nocte autem ex inopinato irruentibus in eos Bulgaris, domestico fugam capiente, Nicolaus ducis filius, et cum eo alii plurimi, interfecti sunt.

Theodorus itaque, imperatoris Constantini pædagogus, Constantinum accubitorem in Leonem proprium generum imperium transferre meditari animalvertens, suggestit imp. Constantino, ut Romanum paternum famulum sibi benevolentia conjunctum crearet drungarium, ut semper adesset auxilio, servaret incolumem, et in omnibus, quibus opus foret, adjutorem et sociam haberet. De his frequenter sermonem habenti renitentem se præbebat Romanus. Quare Constantinus libellum propria manu exaratum, subscriptione firmatum ad eum transmisit : quem cum manibus accepisset, Constantinum accubitorem et ejus consanguineos aggressurum se, cum opus foret, pollicitus est.

Fama igitur istiusmodi ubique sparsa, et Constantino accubitore Romanum, ut cum classe recederet impellente, ipse in contrarium difficilem

Α τοῦ Βωγᾶ) εἰς Ἰριδας ⁶¹ καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὄρωντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκοι ⁶² (πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ) στασιάζοντας ὑπαχώρησαν εἰς τὰ Ἰβία.

(18) ⁶³ Τοῦ πολέμου δὲ ἤδη τέλος λαβόντος καὶ ὑποστραφάντων ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βωγᾶ, ⁶⁴ τὰ κατ' αὐτῶν ἐκινήθη, καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ⁶⁵ ὥστε καὶ καταδικάζουσαν ψῆφον ἀνήνεγκαν ⁶⁶, τῶν ὀφθαλμῶν στέρηθῆναι ὡς ἀμελεία, μᾶλλον δὲ (καὶ) ⁶⁷ κακουργίᾳ μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκους, (ἀλλ' ὑποχωρήσαντα ⁶⁸ τάχιον καὶ) μὴδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίους ⁶⁹ ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδείξαντες. καὶ τοῦτο ἂν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντίνου ⁷⁰ πατρικίου τοῦ Γογγύλου καὶ Στεφάνου ⁷¹ Β μαγίστρου ⁷², ὡς δυναμένων παρὰ τῇ ἀθυροῦσθι πολλὰ, τὰ τῆς καταδικῆς ἀνετρέπη.

⁷³ (19) Τῶν δὲ Βουλγάρων ⁷⁴ τηλικαδε τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων καὶ ἐστρατευσαμένων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων ὁ δομestικός ⁷⁵ τῶν σχολῶν ⁷⁶ καὶ Ἰωάννης ἑταιριάρχης ⁷⁷ καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς (εἰς χώρον Θρακῆν οὗτω λεγόμενον), Καταστράτας ἄμα πλείστῳ λαῷ (κατὰ ⁷⁸ Βουλγάρων) [τῇ δὲ ⁷⁹ νυκτὶ ἀδοκήτως ἐπιπασόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων] καὶ τοῦ δομestικοῦ φυγόντος, ἐσφάγη ⁸⁰ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ⁸¹.

⁸² (20) Θεόδωρος οὖν, ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγός, ὄρων Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον εἰς Λέοντα **809** τὸν Ἰβιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθεσε Κωνσταντίνῳ ⁸³ βασιλεῖ, Ῥωμανὸν ⁸⁴ δρουγγάριον προβαλέσθαι ⁸⁵ ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὐνοῦν τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ἦ σὺν αὐτῷ καὶ διαφυλάττῃ ⁸⁶ αὐτὸν, καὶ ἐν οἷς ἂν δέοιτο ⁸⁷ σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν ⁸⁸. Πολλὰκις οὖν περὶ τούτου λαληθεὶς Ῥωμανὸς ἀπειπάτο ⁸⁹. Γραμματεῖον οὖν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος αὐτοχείρῳ διαχαράξας γραφῇ, καὶ ὑπογραφῇ διασφαισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ · ὅπερ οὗτος ⁹⁰ ἐπὶ χεῖρας λαβὼν ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμώμενου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν ἐπίθεσιν ⁹¹ ὡς δέοι ποιήσασθαι.

(21) Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεούσης καὶ τοῦ παρακοιμώμενου (Κωνσταντίνου ⁹²) καταναγκάζοντος ⁹³ Ῥωμανὸν ἀποκινήσαι μετὰ τοῦ στόλου, αὐ-

Variae lectiones et notæ.

⁶¹ εἰς μάχας δὲ ἔ. Sym. ⁶² Πατζινάκοι Vat. Cont.—π. ἀ. δ. καὶ om. Sym. ⁶³ Τοῦ δὲ π. Leo, τοῦ δὲ π. ἡδῆ Sym. 10.—ὑποστραφάντος Sym. ⁶⁴ κατ' ἀ. ἐκίνησαν ἢ πόλις Sym. ⁶⁵ περιεστήσαντο Vat.—περιεστήθη. cod. περιέστησι?—ὡ. τὴν τῶν δ. στέρησιν καταδικασθῆναι Sym. ⁶⁶ ἐξῆν. Vat. ⁶⁷ καὶ om. ed. Leo, Sym. Vat. Cont.—διαπεράσαι Sym. ⁶⁸ ἀλλ' ὑπ. τ. καὶ om. Sym.—ὑποχωρήσαντας cod. ⁶⁹ Ῥωμαί. cod. Ῥωμαίων Cont. Vat. ed.—ὑποδείξαντες cod. ὑποδείξασθαι Sym. ⁷⁰ Κ. Γ. ed. K. τοῦ Γογγύλου Leo, K. π. τοῦ Γογγύλου. cod. K. π. τοῦ Γογγύλου Vat. ⁷¹ τοῦ ed. ⁷² μ. π. δ. π. τῇ Ἄ. Sym. ⁷³ 918. ⁷⁴ Τῶν δὲ B. μ. τῆς π. ἔ. Sym. 11. Τῶν δὲ B. τῇ ν. κ. καὶ ἔ. μ. τῆς π. Vat. ⁷⁵ δουξ τ. σχ. Sym. ⁷⁶ δ Vat. ⁷⁷ καὶ N. δ. υἱὸς αὐτοῦ καὶ Ἰω. ἑτ. Sym.—χ. Ἐ. ὁ λ. om. Sym. ⁷⁸ x. B. om. Sym. ⁷⁹ τῇ—Βουλγάρων propter homoteleuton in codice omissum, καὶ τῆν. Sym. ⁸⁰ ὁ Leo. ⁸¹ πάντες ἄρδην ἀπώλοντο Sym. pro καὶ τοῦ—αὐτοῦ. ⁸² 919. ⁸³ K. τῷ β. Vat. τῷ β. K. Sym. 12. ⁸⁴ τόν Sym. Vat.—⁸⁵ προσλαβέσθαι Cont. Leo, Sym. Vat. π. P. τὸν δ. Syni. προβαλέσθαι cod. ⁸⁶ διαφυλάττ. cod. διαφυλάττειν Cont. ed.—αὐτῷ ἐν Leo. ⁸⁷ δὲ Leo. —σ. ἔχη Sym. ⁸⁸ ἐν οἷς ἂν δῆθ Sym. ante συμ. om.—Π. γάρ Sym.—⁸⁹ αὐτοχείρως οὖν ὁ β. K. γ. ποιήσας τῷ Ῥωμανῷ ἐπέμψε Sym. cæteris omisissis. ⁹⁰ αὐτὸς Leo. ⁹¹ ἐπ. ὡς π. cod. ed. ἰπ. ὡς δέ: Cont. ⁹² Κωνστ. om. Syu. ⁹³ καταναγκάζαντο; Vat.

τὸς ὡς προεφασίζετο ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ ἄπο-
 πλεῖν μὴ τοῦ στόλου (τὴν) νενομισμένην βόγαν λα-
 βόντος ὡς. Ἐν τῇ ἐξαρθήσει δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ
 καὶ τὰ πλοῖα αὐτρεπίζοντος, ἐξήλθε Κωνσταντῖνος
 παρακοιμώμενος (ὡς ὡ) ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ
 ἰκπελευσαι. Ὁ δὲ ὡ δουρικῶ τῷ σχήματι προσοπήν-
 τησε ὡ καὶ προθύμως ποιήσεν τὸ κελεύομενον ἐπηγ-
 γέλλετο ὡποστρέψαι (196^α) δὲ βουλομένου τοῦ
 παρακοιμωμένου, καὶ εἰ ἔχοι ὡ ἄνδρας εὐειδεῖς καὶ
 γενναίους ὡ τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν ὡ τριήρη εἰπόντος
 πρὸς Ῥωμανὸν, οὗτος εὐθύς ἐνευσεν αὐτοῖς ὡ τῇ
 χειρὶ ἐτοίμοις οὖσι πλησίον ἔλθειν. Οἱ δὲ τὰ τῆς
 βουλῆς ὡ εἰδότες, **810** ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος
 Ῥωμανοῦ γεγονότος ὡ, ἐπειδὴ οὗτος ὀπίσω τοῦ πα-
 ρακοιμωμένου Κωνσταντῖνου περιπατῶν, ὡ Ἄναρ-
 κάσατα αὐτὸν ὡ (ταῖς χερσὶ) καὶ ἄρατε αὐτὸν, ὡ ἐπι-
 φώνησε, παραχρῆμα οὗτοι τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς
 τὴν τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριήρη ὡ εἰσήγαγον
 καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατείχον ὡ οὐδεὶς ὡ ὅν ὡ ὑπερασπίζων ἦν ἢ κατοικεῖρων ὡ ἄνθρωπον ὡ, πάντων
 τῶν συνόντων αὐτῷ χρησάμενον φυγῆ.

(22) Ταῦτα Ζωὴ Ἀγούστα μαθοῦσα προσκαλεῖται
 τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστά-
 νας ὡ, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμανὸν, τὸ γεγονὸς
 βουλομένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὡ
 λαδὸς ὡ ἐξήλασαν ὡ βαλόντες ὡ. Ἔωθεν οὖν ἐξελ-
 θούσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ ὡ Βουκολόοντος ἡλιακῶ ἐπι-
 φώνει τῷ υἱῷ καὶ πατρὶ ὡ Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρ-
 σία αὐτῆ; ὡ Ἐφῆσε δὲ πρὸς αὐτὴν ὡ παιδαγωγὸς
 τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου Θεόδωρος, ὡτι ὡ Διὰ τὸ
 ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ
 Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα
 γέγονασι. ὡ

(23) Προσκαλέθετο δὲ ὡ βασιλεὺς Νικόλαον ὡ
 πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ
 ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς
 μητρὸς ὡ ἐπισπώμενος. Τῇ ὡ δὲ ἐκαύριον ἀπέ-
 στειλεν Ἰωάννην τὸν Τουδάκην, ὡ Ζωὴν Ἀγούσταν
 τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. Ἡ δὲ μετ' ὡ ὀλολυγῆς καὶ
 δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακείσα υἱῷ (πρὸς ὡ)
 συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἰκτον ἐκίνησε ὡ, ὡς τὸν
 βασιλέα εἶπεν ὡ Ἐάσατε εἶναι μετ' ὡ ἐμοῦ τὴν
 μητέρα (μου). ὡ Οἱ δὲ ταύτην ἄμα ὡ τῷ λόγῳ
 ἀφῆκαν.

(24) ὡ Προσκαλεσάμενος δὲ ὡ τε βασιλεὺς καὶ ὡ
 πατριάρχης **811** Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν, προσ-
 κάλοντο ὡ δαμόστικον τῶν σχολῶν, διδόντες ὡ μὴ

A classis expeditionem, statuto militibus stipendio non-
 dum exhibito, prætexuit : Romano vero expeditionem
 instruente et classem præparante, processit
 Constantinus accubitor, ut classem solveret, animum
 suggesturus. Ipse autem servili habitu occurrit,
 et mandata promptius se exsecuturum pollicitus est.
 Accubitore deinde regredi parato, et num vultu
 speciosos animisque fortes viros haberet, qui regiam
 triremem remis impellerent, Romanum interro-
 gante : confestim ille annuit his qui essent manu
 expediti ut ad se propius accederent. Illi rei ge-
 rendæ consilii, cum jam Romanus celoci proximus
 esset, isque pone Constantinum accubitorem am-
 bularet : « Apprehendite et tollite eum, » vociferati
 sunt. Derepente igitur sublato in drungarii
 B Romani triremem imposuerunt, et tenuerunt sub
 custodia, nullo comitum ejus propugnare vel defen-
 dere auso, quinimo cunctis fuga turpiter lapsis.

Istis ad Zoem Augustam delatis, illa Nicolaum
 patriarcham et optimates sibi bene affectos advo-
 cat, et ad Romanum mittit de rerum omnium
 gestarum ordine certior fieri sollicita. Illos vero
 ad eam proficiscentes lapidibus missis populus
 insectabatur. Postridie itaque egresas Zoe ad
 solare Bucolcontis horologium, filio et universis in-
 clamabat : « Quomodo rebellio hæc contigit ? »
 Ait ad illam Theodorus, Constantini imperatoris
 pædagogus : « Quod Leo Phocas Romanos per-
 diderit, et Constantinus accubitor subvertit
 palatium, contigerunt hæc. »

Imperator autem revocata a matre, et ad se
 translata imperii potestatem omnem declaravit,
 et Nicolaum patriarcham Stephanumque magistrum
 in palatio sibi adesse mandavit. Sequenti luce
 Joannem Tubacem, qui Zoem Augustam e palatio
 detruderet, misit. Illa cum ejulatu et lacrymis
 filium complexa ad maternam compassionem et
 dolorem movit, adeo ut Imperator diceret :
 « Matrem meam mecum esse sinite. » Illi solo verbo
 petitam dimiserunt.

Imperator autem et patriarcha Joannem Gari-
 dam ad se vocatum scholarum domesticum esse
 jusserunt, veriti ne Phocas Leo in rebellionem de-

Varie lectiones et notæ.

ὡ αὐτὸς — ἀποκλεῖν om. Cont. ex homoioteleuto. — ἀδ. ἔχειν ed. Sym. 12, ὡς ἀδ. ἔχει Vat.
 ὡ τῆς πόλεως ἀπ. Vat. — μετὰ τοῦ Vat. Cont. — τὴν om. Vat. ὡ (ὡ. π. K. καταναγκάζων ἀ. ἐν
 τῇ ἐξ ἔχεισι Sym. — ἐξαρθῆ cod. ἐξαρεῖσαι Cont. Vat. Sym. ed. ὡ ὡς om. ed. ὡ τούτῳ ed. τούτων
 Sym. ὡ προυπ. Vat. (Sym. omittis seqq. usque ad καὶ πλησίον αὐτοῦ γινόμενος ἀνήρπασεν αὐτὸν) —
 προθυμοποιήσεν Leo. ὡ ἔχει Leo, Vat. ὡ ἐπιτελείους Leo, Vat. ὡ alpe cod. ὡ τούτους Leo, Vat.
 ὡ ἰδόντες Leo. ὡ γεγονότος Vat. Cont. — γερ. ἤρπασαν Leo, ἀνήρπασεν Sym. Vat. Cont. ὡ τ. χ.
 om. Sym. — ἀναρ. Vat. Cont. ἐφώνησαν Leo, ἐφώνησε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τ. Sym. ὡ τριήρη ed. —
 εἶχον Sym. omittis seqq. et c. 22. ὡ οὐδεὶς — παλατίῳ om. Sym. ὡ αὐτὸν sic Leo. ὡ μεγιστά-
 νους Leo, Vat. Cont. ὡ αὐτοῦς Leo, Cont. — 11. ἐξήλασε Leo, ἐξήλασ. cod. ὡ αὐτοῦς Vat. — βάλ-
 λοντας Vat. Cont. om. Leo. ὡ τοῦ Vat. ὡ τὸν Leo. ὡ ἐπισπώμενον Leo, Κωνσταντῖνος δὲ ὡ β.
 τὴν ἐξ. ἀπὸ τῆς μ. εἰς ἔ. ἔκ. Sym. 12. ὡ τῇ ἔκ. Sym. — ἀπέστειλαν Vat. ὡ τὴν Ἀ. Ζ. ἀπὸ Sym.
 ὡ πρὸς om. Vat. ὡ ἔκ καὶ Ἐ. εἶπε Sym. ὡ μετ' ἔ. ἔ. Leo, — μου om. Sym. ὡ ἄμα τῷ λ. τ.
 Sym. ὡ Προβάλλεται δὲ ὡ β. μετὰ τῆς συμβουλῆς τοῦ πατριάρχου Ἰω. τὸν Γ. Sym. ὡ προβάλλοντο
 cod. ὡ ἰδοῖσι γὰρ Sym.

sceret. Reñuit ille munus subire, nisi Theodorum levirum Zuphinezris filium et Simeonem ejus filium heteriarchas crearet. Juramentis igitur certior factus, in domum suam profectus est. Illi confestim consanguineos ejus e palatio deturbant, quos ad se confluentes ut Garidas conspexit, inusitato timore, mentisque stupore insolito correptus est. Confestim itaque Romanum adit, et quæ passus fuerat, exponit. Inita mox cum eo amicitia, et juramentis hinc inde datis et acceptis, et ut mentem unam haberent ad invicem polliciti, Romani propositum sequebatur, et consilium obibat: et ut eum strictiori amoris nexu devinciret, mutuo nuptiarum sœdere contracto, virum sibi promeruit.

Mensis igitur Martii quarto supra vicesimum, Romanus Joannem presbyterum, domesticum suum sibi fidissimum, et Theodorum cognomento Matzucem in palatium legatos mittit, qui pro defensione loquerentur: «Non hæc rebellio, quod a me gestum est, sed Phocæ molimina veritus, et ne circa imperatorem aliquid innovetur timens, idcirco palatium ingredi consillor, et custodiam imperatoris gerere.» His Nicolao patriarcha non acquiescens a Theodoro, pædagogo dicto, significatum est Romano, ut cum omni classe ad Bucoleontem appelleret, et ejus sociis ipse consilium haberet (in magnam quippe animi anxietatem venerat). Annuuntiationis sanctissimæ Delparæ die, hebdomadis porro quintus erat, Romanus una cum classe armis instructus ad Bucoleontem appulit, et confestim Stephanus magister e palatio egressus est. Nicetas autem patricius Romani consocer in palatium profectus, Nicolaum patriarcham inde dejecit. Aulicorum animis Romani jarejurando firmatis, et veneranda cruce ad eum missa, ipse eam adorans, et interposito sacramento, mentis propositum obvelans, ipse cum eisdem paucisque suis imperatori reverentiam exhibiturus in palatium conscendit, et cum eo templum quod in Pharo est, ingressus, data et accepta securitatis fide, magister et magnus heteriarcha ab imperatore confestim creatur.

εις ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. Ὁ δὲ οὐ κατένευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον γυναικῶδες ἀφρον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προσβάλλοντο ²⁴ ἑταιρειάρχας. Ὅρκους (οὖν) βεβαιωθεὶς ὑπ' αὐτῶν κατήλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου καταδιβάλλουσι. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγονότων, ὡς ἐθεάσατο αὐτοὺς, ἐρόμος αὐτὸν ἔλαβε ²⁵ (καὶ φρίκη) καὶ φρενῶν ἔκστασις ²⁶. εὐθύς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανὸν (καὶ διηγῆσατο αὐτῷ οἷα πέπονθε· συμφιλωθεὶς οὖν αὐτῷ) καὶ ὄρκους δοῦς καὶ λαβῶν (ὥστε ²⁷ μίαν ἔχειν ἀφοπτεροῦς ψυχὴν), σύμφρων αὐτοῦ καὶ σύμπλους ἐγένετο (ὥστε ²⁸ καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι συναφῶνησαν, πλεον ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες).

B (25) ²⁹ Τῇ κδ' οὖν τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς ³⁰ πρεσβύτερον ³¹, αὐτοῦ οἰκίον καὶ πιστότατον ὄντα καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκη ³² λεγόμενον εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογησαμένους ὡς ³³ εἰ (Οὐκ ἀνταρσία γέγονε τὸ παρ' ἐμοὶ διαπραχθῆν, ἀλλὰ) τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπιθεσίαν ³⁴ ὑφορώμενος ³⁵ (197b) δεδιώς ³⁶ μὴ τι νωτερισθεῖ ³⁷ (παρ' αὐτοῦ) εἰς τὴν βασιλεία· τούτου ³⁸ ἔνεκεν ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευται καὶ τὴν φυλακὴν ποιῆσθαι τοῦ βασιλείως ³⁹. εἰ Μὴ συνευδοκοῦντος οὖν Νικολάου τοῦ πατριάρχου (τούτοις ⁴⁰), ἐμηνύθη **812** Ῥωμανῷ παρὰ (τοῦ ⁴¹) ῥηθέντος Θεοδώρου παιδαγωγοῦ αὐτεῖ ἐλθεῖν μετὰ τοῦ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος, (ὅς ⁴² μετὰ τῶν οὖν αὐτῷ βουλευσάμενος — τὸ γὰρ ἄγον ἦγον αὐτὸν) — τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς ⁴³ ὑπεραγίου Θεοτόκου — εἰ δὲ ἦν — ἦλθεν ἐνοπλος ἕμα ⁴⁴ τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι). Καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν ⁴⁵ μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου, Νικήτας ⁴⁶ δὲ πατρικίος, ὁ συμπενηθερὸς Ῥωμανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἑκείθεν ⁴⁷ Νικόλαον τὸν πατριάρχην ⁴⁸. Ὅρκους οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν ⁴⁹ αὐτῷ τὸν εἰμίον καὶ ζωοποιδὸν σταυρόν· καὶ προσκυνήσας (αὐτὸν ⁵⁰) καὶ ὄρκους βεβαιώσας αὐτοὺς ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ ⁵¹ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσεων ⁵² ἐν βασιλείᾳ· καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ ⁵³ καὶ κλισίαις αὐτῷ δοῦς παρευθὺ προχοι-
D ρίζεται (παρ' αὐτοῦ ⁵⁴) μάγιστρος καὶ μέγας ἑταιρειάρχης.

Variae lectiones et notæ.

²⁴ προσβάλλοντο Vat. προσβάλλοντο bis ed. Sym. προσβάλετο Leo, Cont. — ἑταιρειάρχην Leo. — οὖν om. ed. ὄρκους. ²⁵ ἔλ. ἀ. ed. — καὶ φ. om. Cont. Vat. Leo. ²⁶ ἔκστασις om. Sym. — καὶ διηγ. αὐτῷ om. Sym. ²⁷ ὥστε — ψυχὴν om. Sym. ²⁸ ὥστε καὶ — ἐπισφ. om. Sym. ²⁹ Ὅπως δροσυγάριος ὁ Ῥωμανὸς ἀνῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ· τῇ ἐκείδε οὖν τετάρτῃ Vat. — Τῇ οὖν κδ' Sym. 13. ³⁰ Ἰωάννην ed. Leo, Vat. Cont. ³¹ πρεσβ. — λεγόμενον om. Sym. — πρεσβύτερον om. Sym. — εἰ compendio. — ὁ. αὐτῷ ed. Vat. Cont. ³² Μαστζούσιν ed. — ἀπολ. Sym. ³³ ὅτι Sym. — οὐκ — ἀλλὰ om. Sym. — ἐπ' ἀνταρσίας Vat. — ἐμοῦ Leo, Vat. Cont. ³⁴ ἐπ. φοβούμενος μῆτι Sym. ³⁵ κατ' ed. Leo, Vat. Cont. ³⁶ δεδιώς cod. — παρ' ἀ. om. Sym. ³⁷ νωτερισθ. cod. ³⁸ τοῦτο πεποιήκα πρὸς τὸ τὴν φ. π. τοῦ β. Sym. — βεβούλευμαι ed. Leo, Cont. Vat. ³⁹ Μὴ σ. δ. N. Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ τούτῳ Leo, ἐν τούτῳ Vat. Cont. om. Sym. μηνύεται οὖν μ. τοῦ σ. π. ἔ. μ. τοῦ B. Sym. τούτ. cod. ⁴¹ τοῦ om. Vat. Cont. ed. — τοῦ β. π. τοῦ ἔ. ed. Θ. τοῦ β. π. ἔ. Leo, Vat. Cont. ⁴² ὅς — Βουκολέοντι om. Sym. — ἄγων cod. — εἶγεν Leo. ⁴³ τῆς ὑπεραμύμου Παρθένου καὶ ὁ. Θ. Vat. ⁴⁴ ἕμα τῷ σ. ἐν τῷ B. Καὶ Leo, ἐν. ἀ. τῷ σ. π. καὶ τῷ B. Καὶ Vat. ⁴⁵ μὲν Στ. Leo, Στ. μὲν πατρικίος Sym. ⁴⁶ N. δὲ ὁ σ. Sym. ⁴⁷ τὸν π. N. Leo, Sym. ⁴⁸ Καὶ ὄρκω β. Sym. ⁴⁹ ἀπ. πρὸς αὐτὸν Sym. — τὸν τ. σ. ed. Leo, τὸν ζ. καὶ τ. τοῦ Κυρίου σ. Vat. ⁵⁰ αὐτὸν om. Sym. — ὄρκω Leo, Sym. ⁵¹ καὶ ὀλ. τ. ἐν τῷ π. Sym. ⁵² Προσκυνήσας οὖν τὸν β. Vat. ⁵³ φάρω ed. ⁵⁴ παρ' ἀ. om. Sym.

(26) ⁵⁵ Αὐτίκα οὖν γέγονε θεία κέλυσις πρὸς Ἀλιόνα τὸν Φωκᾶν παρεγγυωμένην μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἰννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὄλιγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύεσθαι ⁵⁶· ὡσαύτως καὶ γράμματα ⁵⁷ ἐκελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ γράφαι τὰ ὅμοια αὐτῷ ⁵⁸ παραγγέλλοντα, τοῦ μηδὲν ἐναντίον βουλευσασθαι ⁵⁹, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος ⁶⁰ οὖν ταῦτα Ἄνδρας, πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστιαρίου, ἀπεκρίμisen αὐτῷ ταῦτα **§13** ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ ἀναθεξάμενος ⁶¹ ταῦτα (καὶ ἀναγνοὺς) ἀπελθὼν ⁶² ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχασεν ⁶³.

(27) ⁶⁴ Τῆ ε' ἑβδομάδι τῶν ἀγίων νηστειῶν ⁶⁵ διδοται ἀρβράδων γαμικῶν ⁶⁶ συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἐλένη τῆ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ ⁶⁷· καὶ τῆ γ' (τοῦ Πάσχα τῆ λεγομένη) τῆς Γαλιλαίας (εὐλογεῖται καὶ) στεφανοῦται (ἄμα αὐτῇ) παρὰ ⁶⁸ Νικολάου πατριάρχου, Ῥωμανὸν βασιλοπάτορα προβαλλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ ⁶⁹ Χριστοφόρον ⁷⁰ υἱὸν αὐτοῦ ἑταιριάρχην κατέστησε.

⁷¹ (28) Μετ' ⁷² οὐ πολὺ δὲ Λέων (198^a) ὁ Φωκᾶς ⁷³, ἀπατηθεὶς παρὰ (τε) ⁷⁴ τινῶν ἀρχόντων (καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων), πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστειλας ἀνελάθετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμωμένον Κωνσταντίνον (καὶ ⁷⁵ Κωνσταντίνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς ⁷⁶ ἀταδέλφους) καὶ Κωνσταντίνον πρωτασηκρήτην ⁷⁷ τὸν Μαλεσιαν, πληροφορῶν ἄπαντας καὶ βεβαιῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιῆ ⁷⁸ συγχίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλοπάτωρ χρυσοβούλλια ⁷⁹ ποιήσας ἐνυπόγραφα (ὡς) ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν ⁸⁰ περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσὶ, δοὺς ⁸¹ Ἄννη (τινὶ ⁸²) γυναικὶ ἀναίδει καὶ θρασεῖα ⁸³ καὶ **§14** κληρικῷ τινι Μιχαῆλ, ἐν ⁸⁴ τῷ (αὐτοῦ) στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα (ἀναλαβόμενοι ⁸⁵) διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ· καὶ ὁ μὲν Μιχαῆλ, φωραθεὶς ⁸⁶ παρὰ τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀηλεῶς τυφθεὶς, τὴν ⁸⁷ τε ῥίνα καὶ τὰ ὤτα ἀπετμήθη, δε μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς, ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεισα γυνή ⁸⁸.

Eodemque momento sacrum mandatum ad Leonem Phocam missum, quo relicto seditionis commovendæ proposito, ad modicum tempus domi se contineret, injungebatur. Eum in sensum aliæ litteræ ad Constantinum accubitorem scribi jussæ sunt, rem eandem, et ne quid in adversum molliatur, sed imperatori Constantino obsequens perseveret, commendantes. Sacras acceptas Andreas, imperatoris vestiarii primicerius, ad eum in Capadocia tunc forte degentem, detulit; quibus lectis, domum propriam se recipiens, quiete egit.

Sacrorum autem jejuniorum quinta hebdomado, mense Aprili, Helenæ Romani filix contractus nuptialis arrha a Constantino imperatore traditur, et tertia Paschatis feria, Galilææ dicta, benedicitur: et cum ea nuptialibus corollis redimitur a Nicolao patriarcha, tuncque Romanus imperatoris Pater declaratur: et Romani vice Christophorus ejus filius hetæriarches instituitur.

Haud multo post, Leo Phocas, a nonnullis procerum et legionum ei commendatarum militibus seductus, tumultum excitavit, missoque nuntio Constantinum accubitorem, Constantinumque alterum et Anastasium fratres germanos, et Constantinum protasecretis, Malemæ filium, sibi ascivit, hoc cunctis insinuans et persuadens, motum omnem pro imperatoris Constantini obsequio excitari. Romanus autem imperatoris Pater bullas aureas propria subscriptione firmatas, velut imperatoris nomine facinus hujusmodi attentatum repressuras edidit: quibus jubebatur, ut, Phoca deserto, qui ad imperatoris partes transirent, pro imperatore stare censerentur: easdem vero Annæ cuidam impudentis oris et profligatæ castitatis mulieri clericoque cuidam Michaeli, ut per adversarium exercitum spargerent, commendavit. Illi receptas litteras per omnem exercitum distribui curarunt: et Michael quidem in rei gestæ susceptionem veniens, crudeliter exceptus a Phoca, naribus et auribus præcisus multatus est, qui postmodum congruam a Romano consecutus est compensationem, et pariter ea, quæ cum eo missa fuerat, mulier.

Varix lectiones et notæ.

⁵⁵ Ἀνάθασις Ῥωμανοῦ cod. γοῦν Leo. — γ. x. βασιλικῆ Vat. θ. x. Cont. γ. x. Sym. 13. ⁵⁶ ἀναπαύεσθαι Sym. ⁵⁷ γραφὴν Sym. — γρ. K. π. Sym. ⁵⁸ αὐτῶν Vat. Cont. — π. καὶ μ. Leo. Vat. Cont. — τοῦ — βουλ. om. Sym. ⁵⁹ καὶ ἐν ὑπ. Sym. — ε. β. Vat. Cont. ⁶⁰ Ἄν. τ. Leo. Ἄπρ. θεξάμενος παρὰ Ἄνδρέου πριμικήριου τοῦ β. πρωτοβ. ἐν K. ἐν Sym. ⁶¹ δεξ. Vat. Cont. — καὶ ἀναγνοὺς om. Leo. ⁶² οὖν cod. ⁶³ ὡς ἐντεῦθεν πεπληρωσθαι τὸ κατὰ ποιήτην λόγιον· ε. δὴ τότε τὸν μὲν ἀοιδὸν — ὄνδε δομόνδε Sym. ⁶⁴ Τῆ ἑβδ. ε' ed. τῆ δὲ ε' ἑβδ. Leo. Vat. Cont. Τῷ Ἀπριλίῳ μηνί Sym. 14. ⁶⁵ Ἀπριλίῳ μηνί Leo. Vat. Cont. ⁶⁶ γαμικοῦ συναλλάγματος Sym. Vat. Cont. ⁶⁷ ἡ πρὸς κάλλος σωματικὸν ἐπιχμας καὶ σύνεσις Vat. ἡ π. x. σ. προσηκ. καὶ σ. Cont. — τοῦ π. τῆ λ. εἰ εὐλ. καὶ εἰ ἄ. ἄ. om. Sym. ⁶⁸ παρὰ om. Vat. — β. γὰρ Ῥ. Sym. ⁶⁹ δε Leo, Sym. ⁷⁰ ε. X. τὸν υἱὸν ἄ. x. Sym. ⁷¹ 920. ⁷² Περὶ τῆς ἀνταρσίας Λέοντος τοῦ Φωκᾶ Vat. — Μετ' οὐ π. Λέων Leo. ⁷³ μετὰ λαοῦ πλειστοῦ Leo. ⁷⁴ π. τ. ἄ. πρὸς Sym. 14. — τῶν ἀνταυτοῦ (sic) Vat. ⁷⁵ καὶ K. καὶ Ἄ. τ. ἄ. om. Sym. 14. ⁷⁶ Γογγυλλοὺς τοὺς ἄ. ed. τοὺς Γ. καὶ ἄ. Leo. ⁷⁷ ἀσηκρήτι· τὸν Μαλεσιαν Sym. πρ. τὸν M. Vat. Cont. ⁷⁸ ποιεῖται ed. Leo, Sym. ⁷⁹ χρυσοβούλλον — ἐνυπόγραφον περιέχον, δοσι τὸν Φ. τῷ βασιλοπάτωρι δε π. Sym. — ὡς om. Vat. χρυσοβούλλ. — ἐνυπόγρα. — περιέχοντ. cod. = χρυσοβούλλιον — ἐνυπόγραφον? περιέχοντα? ⁸⁰ τὴν Leo. ⁸¹ αὐτὰ Leo. ⁸² τ. om. Vat. ⁸³ ἦν καὶ Βασιλικὴν προσηγέρουσαν Vat. Cont. ⁸⁴ ἐν τῷ στ. δεξ. Sym. ⁸⁵ ἄν. om. Sym. ⁸⁶ ἑσταίλαν Leo. ⁸⁷ φ. ἄν. Vat. φ. π. τοῦ Φ. ἄν. Cont. Leo. — ἄν. ἐτύφθη Sym. ⁸⁸ τὴν τε ρ. ο.π. Vat. ὑπετμ. ἀλλὰ μετὰ τ. Sym. ⁸⁹ Ἄννη Sym.

Qui primus Phocam deseruit, et in Romani A partes transiit, Barymichaelis filius exstitit, seditionis hujusce et tyrannidis dissolutionem aspiratus; ei comitem se præbuit Balantius, ambo turmarum præfecti. Leo Phocas vero cum exercitu omnium armorum genere fortiter instructo, Chrysopolim profectus, et Constantinopolis cives exteriturus, a Juvenca lapidea ad Chalcedonem usque castrametatus est. Dum hæc gererentur, a Romano Simeon Caniciei præfectus celoce vectus, libellum imperatoris Constantini manu subscriptum delaturnus mittitur.

«Ut imperii mei custodem vigilantissimum et fidelissimum e subditis præter Romanum nullum inveni. Huic post Deum custodiam meam commisi, et vice patris, quod viscera materna et propositum vere paternum in me exseruerit, habere constitui. Leonem Phocam in adversum imperio meo semper insidiantem suspicatus, in illud machinari opere probavi, et in majestatem tyrannice rebellem comperi: quare domesticum amplius non esse decerno, neque tumultum hunc me volente cominuisse, sed spontaneo consilio imperium sibi vindicantem hæc aggressum esse declaro.» His ita coram populo lectis, subducere se cuncti, et Romano imperatoris patri adhærere cœperunt. Phocas in angustias deductus, omni spe lapsus est; quare fuga usus et de ingressu in urbem aliquam desperans, quod sine dignitatis titulo et viribus accederet, et forte non reciperetur, veniens ad urbem Atens nomine, in loco cui Goeleon nomen, fugiens comprehensus est: exinde Romanus Juannem Tubacem et Leonem ejus cognatum hominem in urbem adducturos misit. Comprehensum itaque oculis privaverunt, nullo licet super hoc accepto jussu, sed spontanea voluntate ad hoc ducti: adeo ut imperatoris Pater Romanus de facinore tristatus fuerit.

Mense autem Augusto Constantini Ctemateni, Davidis Camuliani, et Michaelis manganorum curatoris detectæ sunt insidiæ: quare etiam hi, bonis publicatis, verberibus affecti, et per mediam urbem traducti, in exilium missi sunt.

(29) « Πρώτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ βαρέως Μιχαὴλ ὁ καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προτέδραμεν, ἀρχὴ γεγονώς ὁ καταλύσεως (τῆς τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος), σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, τουργάρχαι ὄντες ἀμφοτέρω. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς, μετὰ λαοῦ πλείστου (ισχυρῶς καθωπλισμένου) ἐν Χρυσοπόλει καταλαβὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς (λιθίνης) δαμάλεως μέχρι Καλκηδόνος, τοὺς ἐν τῇ πόλει φοδῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνο; παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεῶν ὁ τοῦ κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιπερόμενος ἰ.

(30) « Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐρηγορώτατον (καὶ εὐνούστατον) καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὐρηκώς, τοῦτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ Θεὸν κατεπίστευσα καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, σπλάγγνα πατρικά καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειχάμενον. Λέοντα δὲ τοῦτον Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὀποπτεύω ἐπιβουλεύειν, νῦν δὲ ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὐρηκα καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς ἐξανιστάμενον· διὸ οὐτε δομιστικὸν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὐτε δὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέαι φημι, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, αὐτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. Τούτων οὖν τῷ λαῷ ὑπεναντιωθέντων, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεὺσι προσέρουσαι Ῥωμανῷ. Τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμύχανον περιστάντος (καὶ ἀπογνόντος ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστοχικός), καὶ φυγῇ χρησάμενου, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος (ἐν χωρίῳ δὲ ὀνομαζόμενῳ Γοηλέοντι φεύγοντος καὶ συλληφθέντος), ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουδάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπαυφύμισαν, καίτοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολήν, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνώμῃ τοῦτο πεποιήκοτες, ὡς ἀγανακτῆσαι ἐπὶ τοῦτῳ καὶ τὴν βασιλοπάτορα Ῥωμανόν.

(31) « Αὐθούσῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ καὶ Δαυτὸ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ κουράτορο; τῶν μαγγάνων καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ δημευθέντες διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐξορία παρεπέμφθησαν.

Variæ lectiones et notæ.

« Π. ὁ υἱὸς τοῦ Βαρυμικαὴλ Leo. Π. οὖν ὁ υἱὸς τοῦ B. Sym. 14. Vat. ὁ Κωνσταντίνος ed. K. τοῦ τάγματος ἀρχῶν τῶν Ἰκανάτων Sym. ὁ αὐτῷ Sym. τῆς — τυραννίδος om. Sym. — σὺν ἄ. δὲ ὁ B. Leo. καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος; ed. Sym. Cont. τουργάρχων ὄντων ἀμφοτέρων Sym. — Λέων δὲ Leo, Λέων ὁ Φ. οὖν Vat. ἰ. κ. om. Sym. τὴν Χρυσόπολιν Sym. ἡτις κτλ. etymologica — Καταλαβὼν οὖν τὴν X. ὡς εἴρηται; δ. π. ἀπὸ τῆς δ. Sym. 15. ἰ. θ. om. Sym. μετὰ P. cod. ὁ ἐπὶ X. Leo, Sym. ὁ ἐπὶ τοῦ X. Vat. Cont. τὰδε διαγορεύοντα a prima manu codicis in margine, ed. Leo, Vat. Cont. Ὡς om. Sym. 15. — Γρηγ. Sym. καὶ ἰ. om. Leo. τοῦτου Leo. τοῦτον τὸν Φωκᾶν cod. γε cod. Leo, Sym. μητρικά Leo. τὸν Leo, Sym. ὀποπτεύων ἰ. νῦν ἰ. ed. Leo, Sym. ὅ. π. δ. νῦν μὲν ἰ. Vat. Cont. ἀρχῆς; om. Vat. — κατεξ. Leo, Sym. Vat. Cont. αὐτὸν Vat. ὁ. τ. Leo. ὁ γὰρ τ. Vat. Cont. ἰπαναγ. Leo. Τοῦ Φ. δὲ Vat. Cont. — περ. φ. τε εἰς Ἀ. χ. Sym. χ. φ. Leo, Vat. Cont. ἀλλ' ἐν χ. τινὲ δ. Γ. καταντήσαντος Sym. ἐν χ. δὲ ὄν. Γ. φ. καὶ σ. om. ed. — φεύγοντι σ. Leo, καταντήσαντος καὶ σ. Vat. Cont. ἰω. T. ed. συγ. ἀγαγεῖν ἄ. οἱ δὲ ἰ. ἄ. παρὰ γνώμην Ῥωμανοῦ Sym. τοῦτο cod. — καὶ β. Leo. Ἀ. δὲ μ. κ. ἐπιβουλὴ διὰ K. Κτηματεροῦ μελετωμένη Sym. 16. τοῦ Κτηματηνοῦ Vat. ed. Κτηματηνοῦ Cont. κουροκαλατῶν M. Sym. — οἱ καὶ τ. δ. τε καὶ περικουθέντες ἐξορίσθησαν Sym. ἐν Leo.

²² (52) Ἦγαγον δὲ ²³ Λίοντα μάλισταρον καὶ δο- A
μείστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διῆλθεν ἐν
μίσθῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμίονον ἐφεζόμενος.

(53) (198^b) Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωῆ ²⁴ Αὐγουστα
ἐπιβουλεύουσα **816** Ῥωμαίων διὰ παραμαγμένων
βρωμάτων (ὅπερ ²⁵ Ἰσοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουρ-
γίας σκευασθέντων) · ²⁶ καὶ ταύτην τοῦ παλατίου
καταβιβάζουσι καὶ εἰς τὸ Πιτρίον ἀπάγουσι τῇ ²⁷
τῆς Ἀγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες.

(54) ²⁸ Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφιλᾶτου πατρι-
κίου ²⁹ καὶ κόμητος τοῦ στάβλου εἰς ἀριστον ὁ παι-
δαγωγὸς Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συ-
μεῶν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐσθιώντων δὲ αὐτῶν, εἰσ-
ῆλθεν Ἰωάννης δρουγγάριος τῆς βίγλης ³⁰ ὁ Κρι-
κίας (λεγόμενος) μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους B
ἀναρπάσας ³¹ εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς αὐτῶν
προσταισίς ὡς κατὰ ³² Ῥωμανοῦ μελιτώντας.

(55) ³³ Κθ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς (τιμᾶται ³⁴
Ῥωμανός) τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ · καὶ Δεκεμβρίου
μηνὶ ιζ' ³⁵, τῇ τῶν προπατόρων ³⁶ Κυριακῇ ³⁷, τῇ
τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταν-
τίνου βασιλέως (τοῦ ³⁸ γαμβροῦ αὐτοῦ) καὶ Νικο-
λάου πατριάρχου ³⁹.

ΙΑ'. ⁴⁰ Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ.

⁴¹ Καὶ Ἰανουαρίου ς', τῇ τῶν ἁγίων Φώτων
ἡμέρᾳ, στέφει Θεόδωρον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ · Μαῖω
δὲ μηνὶ ιζ' ⁴², Ἰνδικτιῶνος ε', Χριστοφόρος ὁ υἱὸς
Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς · **817** στέφεται
δὲ τῇ ⁴³ κθ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου
βασιλέως τῇ τῆς ἁγίας ς' ἡμέρᾳ · καὶ μόνοι οὗτοι οἱ C
δύο ⁴⁴ ἐν ταύτῃ τῇ προλαύσει προῆλθεν.

(2) ⁴⁵ Ἰουλίω δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος η' (ἡμέρᾳ Κυ-
ριακῇ) ἡ τῆς Ἐκκλησίας γέγονεν ἔνωσις παρὰ Ῥω-
μανοῦ (ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ
κληρικῶν τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυ-
μίου) διεσχισμένων.

⁴⁶ (3) ⁴⁷ Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου ⁴⁸ μηνὸς, Ἰνδι-
κτιῶνος θ' ἀποστειλάς Ῥωμανὸς ὑπερορίζει τὸν
μάλισταρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν
Ἀντιγόνου νῆσον ὡς τῆς βασιλείας ἐπίσθαι κατη-
γορηθέντα, ⁴⁹ μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο-

Leonem inasper magistrum et scholarum do-
mesticum in urbem induxerunt, qui nullo insidens
per medium forum pertransiit.

Delata est etiam Zoe Augusta, ut quæ Romano
per cibos veneno infectos a Theocleto ministerii
notario insidiaretur : quare hanc et palatio recedere
coactam, in Sanctæ Euphemie monasterio ad
Petrium sito tonsis capillis montalem fecerunt.

Theodorus autem Constantini imperatoris pæda-
gogus et Simeon ejus frater, a Theophylacto pa-
tricio et stabuli comite ad convivium vocatus est.
Recumbentibus illis, Joannes drungarius vigi-
liarum, Curcus dictus, cum populi turba ingres-
sus, raptos eosdem ad Opsicium eliminatos propriis
in suburbanis, velut adversus Romanum machina-
tos, exsulare coegit.

Quarto vero supra vicesimum Septembris men-
sis, Cæsaris dignitate, Decembris autem mensis
decimo septimo, Christi Domini proparentium festo,
imperii diademate a Constantino imperatore, ejus
genero, et Nicolao patriarcha Romano ornatur.

XI. De imperio Romani.

Januarii vero die 6, sanctorum Luminum die,
Theodoram uxorem coronat; mox Maii mensis
decimo septimo, indictione quinta, Christophorus
Romani filius imperator reuuntatur : et ejusdem
mensis vicesimo, sanctæ Pentecostes die festo, a
Constantino redimitur : istique duo soli in ejusdem
diei processu solemniter per urbem progressi sunt.

Porro Julio mense, indictione octava, die Do-
minico, totius Ecclesiæ a Romano inita est con-
cordia, cunctis metropolitibus et clericis, qui a Ni-
colai et Euthymii partibus recesserant, in con-
sensionem redeuntibus.

Mensis autem Februarii die octavo, indictione
nona; mittens Romanus magistrum Stephanum
Calomariæ filium in Antigoniam insulam exsulem
ejecit, imperii affectati delatum; cum prius una
cum Theophane Tichote et Paulo orphanotropho

Varia lectio et notæ.

²² § 52 om. Sym. ²³ καὶ ed. Vat. Cont. ²⁴ ἡ Sym. 16. ²⁵ ὅπερ — ex. om. Sym. ²⁶ καὶ
τ. τοῦ π. καταβιβάσαντες ἐν τῇ τῆς ἀ. Ἐ. μ. ἀπέκειραν Sym. ²⁷ ἐν τῆς Vat. ἐν τῇ τῆς Cont. Sym.
τῆς Leo. ²⁸ Ἐ. οὖν ed. Καὶ ἔ. Sym. 16. ²⁹ καὶ νοταρίου Vat. ³⁰ τῆς βίγλης Vat. om. Leo. —
Κουρκούας ed. Leo, Sym. — om. λεγ. Leo, Sym. ³¹ ἀν. ὡς x. Ῥ. μ. εἰς Ὀψ. τξ. Sym. ³² τοῦ ed.
³³ Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος Par. 1706 Ῥωμανὸς ὁ Ἀθάνατος. Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ τοῦ Σ. μ.
Vat. Ἐ. δὲ τ. Σ. μ. Leo. Cont. Τῇ κθ' τοῦ Σ. μ. Sym. 17. Ἐ. δὲ καὶ τ. Σ. μ. Ven ³⁴ τ. Ῥ. om. Leo.
ΠΕΡΙ ΡΩΜΑΝΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ et linea 13 XI. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΝΟΥ. Exinde lege ια' pro ι.
³⁵ τοῦ μηνὸς Cont. Vat. ³⁶ πρῶν. ed. ³⁷ κθ' Leo, cod. ³⁸ τοῦ γ. ἀ. om. Leo, Sym. Vat. Cont. ³⁹ ἐν
ἔτει τῷ ς' συνη', Ἰνδικτιῶνος η' Sym. ἐν ἔ. ἐξάκις χηλιοστῶ τετρακοσιοστῶ εικοστῶ, Ἰνδ. η' Vat. ⁴⁰ Par.
1706, in codice deest rubrica. 18. Καὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων στέφεται θ. ἡ γυνὴ ἀ. καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ αὐτοῦ
μηνὸς τῆς ε' Ἰνδ. X. ὁ ὡς Ῥ. διηγ. β. Sym. 17. ⁴¹ 921. ⁴² Ἰνδ'. ἡ' margo P. in Sym. ε' Ἰνδ. κτιῶν. Vat.
sed est noua, θ'; nam dies S. Ignatii in dominicam a. 920 cadit; a. 919 vero, ind. 8^a, Veneris in diem;
Pentecoste autem in 17^a Maii annis tantum cadit 935 et 940, 5^a indictione 932 in 20um ut a. 921.
⁴³ Τῇ εἰκάδι τοῦ Leo. ⁴⁴ ἐν τῇ αὐτῇ πρ. Leo. ⁴⁵ Περὶ τῆς ἔνωσεως τῆς ἐκκλησίας Vat. Ἰουλίω ed. τῷ
δὲ Ἰουλ. μ. Sym. 18. — ὀγδόῃ Ἰνδ. Leo, ἡ' Ἰνδ. Vat. τῆς αὐτῆς Ἰνδ. Sym. — ἡμ. κθ' ed. Leo, om. Sym.
— π. Ῥ. γ. ἐν. Leo, Vat. Cont. γίνεται ἔνωσις τῶν ἀποσχιστῶν Sym. om. ἀπ. — Εὐθυμίου. ⁴⁶ 924.
⁴⁷ Ὀγδόῃ δὲ φα. μῆ. Ἰνδ. δ' cod. θ' δὲ φ. μ. Ἰνδ. θ'. Vat. Τῷ δὲ ἡ' μηνὶ τῆς θ' ἐπινομήσεως Sym.
⁴⁸ Ὁ. δὲ Φεβρουαρίω μηνὶ, Ἰνδ. θ. ed. — ιθ' Leo. — ὑποπευθεὶς Στέφανος ὁ μάλισταρος ὡς τῆς β.
ἐπίμενος ἀποκείρεται: ἐν τῇ τοῦ Α. νῆσω Sym. ⁴⁹ πρῶτον Leo, scl. a. (μοναχῶν.)

proprils domesticis in monachum detonsus fuisse. A φάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ ὀρφανοτρόφῳ ⁸⁰ ἀνθρώποις αὐτοῦ.

Cæterum Romanus imperator ad Tribunalium solemnem habens processum, cunctis armorum omni genere instructis, factaque militum recensione, derepente Romanus præfatus, et Constantinus, inusitata celeritate usi, in palatium revertuntur: a Leone quippe Arsenii domestico, Arsenii ipsius et Pauli Mangianitæ conspiratio delata fuerat: ex quo verberibus acceptis, et bonis fisco addictis in exsilium translati sunt. Erat porro tunc ab imperatore proximus potestate Joannes presbyter et rector, qui Leonem Armenii filium hebdomadarii curavit fieri imperatori prius commendatum.

Erat tunc in Hellade Rentacius quidam, Nicetæ ⁸¹ patricii cognatus, homo illiberalis et parricidii reus, ut proprio patri insidiatus; qui filii impetum fugiens, navi conscensa, apud Cretenses se receperat; Rentacius interim, data potestate usus, omnes paternas facultates deprædatus, urbem petiit ubi in magna Dei ecclesia refugium quaesivit. Romanus autem, de ejus facinoribus et atrocibus certior factus, eum ex asylo trahi et plecti jubet. Rentacius vero mendacibus epistolis ad Bulgaros missis, ad eos transfugerem decreverat; deprehensus autem et convictus oculis privatus est.

πρὸς αὐτοῦς αὐτομολῆσαι ἰβουλεύσατο ⁸². Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς ⁸³ ἀποστραφεῖται.

Bulgaris vero ad Catasyrtas usque post Adraletæ ⁸⁴ domestici mortem excurrentibus, Potbus, Argyri filius, scholarum domesticus creatus est. Hic ad Thermopolim copiis eductis, Michaelē Moroleontis filium vices suas obeuntem, Bulgarorum motum exploraturum misit. Ille de improvise agmini eorum factus obviam, plurimos quidem occidit, vulneribus autem acceptis, in urbe postmodum vitam finivit.

Eo tempore insidiæ adversus Romanum imperatorem structæ ab Anastasio sacellario et aurificinæ principe, et Theodoreto cubiculario, et Demetrio regii fisci notario, et Nicolao Cubatzæ, qui Constantino imperatori favebant, a Theocleto officii notario delatæ sunt: iidemque convicti verberibus

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ τοῖς Sym. ⁸¹ Πάλιν μνησεται ἐπιβουλή μελετᾶσθαι παρὰ Ἀ. καὶ Π. τῶν μ. Sym. 19. ⁸² ὁ Vat. ⁸³ μεθ' ἑ. ἐκ. Leo. ⁸⁴ ἡ δ. Ἀ. Cont. om. Vat. ex homoioteleuto. ⁸⁵ Μαγλαβιτ. cod. μαγλαβίτου Cont. cod. ⁸⁶ καὶ ed. Sym. ⁸⁷ ἦν — προσοικειώσας om. Sym. — ἰω. ὁ πρ. καὶ Leo. ⁸⁸ Ἀρμενίου Leo. — ἐποίησε Vat. ⁸⁹ Περὶ Πεντάκτιου τοῦ Ἑλλαδικοῦ Vat. Πεντάκτις ὁ Ἑλλαδικὸς π. γενόμενος ἐπεὶ πάντα Sym. 20. — δὲ om. Vat. Cont. — Ἑλλαδικὸς Vat. Cont. — Νικήτ. cod. Νικήτα τοῦ Vat. Cont. ⁹⁰ ἄπ. δὲ Vat. Cont. — π. ἑλ. Vat. Sym. Cont. ⁹¹ καὶ τῆ π. πρ. ψ. γρ. συσκευάσας πρ. Βουλγαρίαν ἀποφυγεῖν ἐμελλε Sym. — τῆ — καταμαθῶν om. cod. ex homoioteleuto. ⁹² ἰβουλεύετο Vat. Cont. — Κρ. οὖν τ. ὁ. ἐφορῶσατι Sym. ⁹³ τῶν ὀφθαλμῶν Vat. Cont. τῆς τε οὐσῆς καὶ τῶν ὁ. στ.) ⁹⁴ Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι μ. τῶν κ. ἐξελαύνουσι μ. τὴν τοῦ δουκὸς Sym. 21. ⁹⁵ δὲ ed. cod. ⁹⁶ Ἀδραλέτου Leo. — προβάλλεται Π. δ. τῶν σχ. ὁ τοῦ Ἀ Sym. ⁹⁷ τὸν Μ. ed. τὸν τοῦ Μωρολί. Sym. — τ. ὁ. om. Sym. ⁹⁸ εἰσελθῶν ἔσω π. ed. εἰσελθῶν cod. εἰσελθῶν e linea seq. irrepsit. ⁹⁹ καὶ ἄ. δὲ πλ. ἐν τῆ π. ἐ. ἐτ. Sym. καὶ ἄ. ἐν τῆ π. ἐτ. Vat. Cont. ¹⁰⁰ Περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ Ῥωμανοῦ δι' ἧς προγὰσις ὑποβιάζει τὸν Πορφυρογέννητον ποιήσας αὐτὸν β' βασιλεῖ Vat. — Πάλιν δὲ μνησεται ἐπ. κ. ἰ' ὑπὸ Ἀ, γενησομένη σ. καὶ Θ. Sym. 22. — παρὰ Θ. Leo. ¹⁰¹ τοῦ om. Vat. Cont. ¹⁰² χρυσοχείου cod. Vat. χρυσοχέτου Cont. χρυσοχέου Leo. ¹⁰³ ν. β. Leo, πρωτονοταρίου τοῦ εἰδικοῦ καὶ ἄλλων τινῶν ὡς δῆθεν ὁ. Κ. β. ἀγωνιζόμενοι. ἑλ. ἐτ. καὶ τὴν μέσην εἰσελθόντες; ἐξωρίσθησαν Sym. ¹⁰⁴ id. cod.

(4) ⁸¹ Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς ⁸² βασιλεὺς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ πρόκεινον, συνηγμένων ἀπάντων ἔκεισε ⁸³ μεθ' ὀπλων · τοῦ ἀδουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν · ἐμνηύθη γὰρ παρὰ Δόντος, ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, (ἡ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου) ἐπιβουλή καὶ Παύλου ⁸⁴ Μαγγλαβίτου, οἱ ⁸⁵ τυφθίντες καὶ δημευθίντες ἐξωρίσθησαν · (ἦν ⁸⁶ δὲ τότε παραδυναστεῶν ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, ὁ βαίκτηρ, δὲ Δόντα τὴν τοῦ Ἀρσενίου ⁸⁷ ἐποίησε ἐβδομαδάριον τῷ βασιλεῖ τούτου προσοικειώσας).

818 (5) ⁸⁸ Ἐγένετο (δὲ) τις Ῥεντάκιος ἐν Ἐλλάδι, συγγενῆς ὧν Νικήτα πατρικίου, ἀπαιδευτὸς ⁸⁹ τε καὶ πατραλῶσας · δὲ τὸν ἐαυτοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι, ἐπειδὴ περ ἐκαίνος φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπίθεσιν, ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν, ἐξέπλει καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν κατεσχίθη, οὗτος ὁ Ῥεντάκιος, ἀδειαν εὐρῶν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐληίσατο καὶ ⁹⁰ ἐν τῇ πόλει ἀνελθὼν [τῇ Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας καταμαθὼν] τούτον τῆς ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἰβουλεύσατο καὶ παιδεύσαι. Ὁ δὲ, ψευδεῖς ἐπιστολάς πρὸς Βουλγάρους πλασάμενος, πρὸς αὐτοῦς αὐτομολῆσαι ἰβουλεύσατο ⁹¹. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς ⁹² ἀποστραφεῖται.

(6) ⁹³ Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασυρτῶν, μετὰ ⁹⁴ τὴν τοῦ δομestικοῦ Ἀδραλέτου ⁹⁵ τελευτήν, προσβλήθη Πόθος, ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δομestικός τῶν σχολῶν · καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν ⁹⁶ τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν (τοποτηρητὴν ὄντα) τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσαντα. Ὁ ⁹⁷ δὲ ἀπρόοπτος τῷ λόγῳ αὐτῶν ἐμπέσων, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνέλεν, πληγεὶς δὲ καὶ ⁹⁸ αὐτὸς εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ἐτελεύτησεν.

(7) ⁹⁹ Ἐμνηύθη δὲ τότε διὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ (τοῦ) ¹⁰⁰ βασιλέως ἐπιβουλή Ἀναστασίου **819** σακελλαρίου καὶ ἀρχοντος τοῦ χρυσοχείου ¹⁰¹ καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου καὶ Δημητρίου, ¹⁰² βασιλικοῦ νοταρίου τοῦ εἰδικοῦ ¹⁰³, καὶ Νικολάου τοῦ Κουδάτζη καὶ Θεοδότου πρωτο-

κράδω, οὐ καὶ ὑπὲρ Κωνσταντίνου βασιλέως δέθεν ἄρσνας dederunt, et per mediam urbem deducit sunt et in exsilium relegati. Theodoretus autem seorsim ad Triconchum palatii plagis acceptis, in exsilium ejectus est: Anastasium autem sacellarium in Elinorum monasterio cæsarie mulctaverunt; in quo et defunctus est.

(8) Τῆς τοιαύτης ἴδιω δὲ προφάσει λαβόμενος Romanus, eo prætextu accepto, imperatorem Constantinum primatu deturbat, et secundum constituit; seipsum vero priorem præpouit.

(9) Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστειλάς ἄμα Καυκάνῳ καὶ Μηρικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως δεῖ τάχιστα ἐξελθόντες οὐν οὗτοι διὰ τῶν ὄρων, ἦλθον μέχρι τῶν Μαγλαδά. Τὴν αὐτῶν δὲ ἐφοδὸν μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς (λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν καταλθόντας ἐμπρήσσειν). Ἰωάννην βράϊκτωρα ἀποστέλλει ἄμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἄργυροῖς λεγομένοις, ἔχοντας μεθ' αὐτῶν πλῆθος ἰκανὸν ἐκ τῶν βασιλικῶν καὶ ἑαυτῶν πταιρίας καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος ὁ πατρικίος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Μουσηλὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ — ἦν δὲ εἰ τῶν Νηστεσιῶν ἰδομάς. 820 — Διατάξαντες οὐν οὗτοι τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδίοις; καὶ χαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλιων καὶ βοῆ χρησαμένων ἀσῆμῳ καὶ φοβερῶ καὶ σφοδρωτάτως ἐπιλασάντων κατ' αὐτῶν, παρευθὺ φεύγει μὲν Ἰωάννης ὁ βράϊκτωρ, σφάττεται [δὲ ὑπὲρ τοῦτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυπόδῃ (υἱὸς; καὶ πολλοὶ ἑτεροὶ· μόλις οὐν διασωθεὶς ἦλθε φεύγων ἐνοπλιος μετὰ δρόμωνος καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσηλὲ, καὶ μὴ λοχύσας τέλειον ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμωνος ἀποβάθραν, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ πρωτομαχιδάτωρι ἀπεινήγη). Οἱ Ἄργυροὶ δὲ ἐν τῷ κασταλλῷ φυγόντες διεσώθησαν. Πλώτμοι δὲ καὶ τὸ (λοιπὸν) ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπεινήγησαν· οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα· οἱ δὲ χερσὶ Βουλγαρικαῖς (αἰχμάλωτοι) συνελήφθησαν. Οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τὰ τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπιρροδῆσαν καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. (Οὕτως ἄρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ἔχουσα.)

Variæ lectiones et notæ.

ἴδιω δὲ. Vat. Cont. ἴδιω Leo. ἑαυτῶν — § 16 πολεμικῶν κατὰ ἐξελθόντων in Vat. τοιοῦτο folio deliciente. — αὐτοῦ x. Sym. 23 om. seqq. προάγειν cod. τῶν τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι, x. τ. λ. Cont. 7. Π. οὐν ἐκστρατεύουσι Βουλγαροὶ μ. τῶν M. Sym. 23. ἄμα καὶ χαγάνῳ Cont. 8. Δ. οὐν διὰ Cont. Διελθόντων οὐν διὰ Leo. Μαγλ. cod. — Ὀπερ μ. Sym. om. λογ. — ἐμπρ. — αὐτ. cod. αὐτῆν Leo. ἄργ. om. Cont. Sym. ἔκ τε τῶν ταγματικῶν καὶ τῶν τῆς ἐτ. Sym. τῶν Leo, Sym. ὁ om. Cont. Sym. — Μουσηλὲ ed. — τῶν v. ἐβδ. ε' Leo. Δ. οὐν τόν ed. Δ. οὐτ. τόν Cont. αὐτῶν Sym. ἐν βοῇ Cont. περιλ. Cont. — ἀ. εὐθύς φ. ὄρ. Sym. ἀ. π. ed. π. μὲν φ. Cont. ἀ. φαν. π. μὲν φ. Leo. ὁ τοῦ Πλατύποδος ὡς φ. ed. — Πλατυπόδ. cod. — υἱὸς — ἀπεινήγη om. Sym. ὁ βράϊκτωρ Cont. εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμον α· ἦλθε δὲ φ. ἐν καὶ Ἄλ. ed. Leo, Cont. ὁ M. δρ. Leo. δρ. ὁ Μουσηλὲ cod. — Μουσηλὲ cod. sed post Mous. legerat. ἰσχ. ἀν. ed. — ἐν τῇ εὐθὺ ἀποβάθρῃ Leo, Cont. — ἀναβ. ed. Οἱ om. Cont. ὅτε ἰλλὸς καὶ Λέων πατρικίος; Cont. — δ. φεύγοντες Leo. καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ἐν τῇ θ. ἀπώλοντο, ἄλλοι δ. γεγόνασι οἱ Α. ἐτ ἐν τῷ x. φ. δ. Sym. — λοιπὸν εἰ αὐχμ. om. Cont. μ. ἰχ. x. Leo. τῶν π. π. Cont. οὕτως; — ἰχ. om. Leo, Sym.

Februarii porro mensis die vicesimo, indictione A decima, Theodora Romani consors moritur, corpusque illius depositum est in ipsa imperatoris Romani domo quae ab eo in monasterium fuit conversa.

Eodem mense Sophia, Imperatoris Christophori conjux, coronatur. Eo tempore Curopalates Iber in urbem advenit, et per medium forum magnifice ornatum cum multo honore et gloria deductus est, et ad Sanctam Dei Sophiam progressus, templi immanitatem et cultum contemplatus (intus enim decoratum et aulceis auro variegatis ornatum fuerat priusquam introduceretur), variamque ejus suppellectilem demiratus, vere Dei domum esse hunc locum dixit, ac deinde in patriam reversus est.

θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγθεος τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγείς καὶ τὸν πολυτελεῖ κόσμον ὑπερθαυμάσας καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν¹⁷ χώρον τοῦτον εἰπὼν, αὐθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεία¹⁸.

Junio postmodum mense Bulgaris iterato bellum B inferentibus, et ad Sanctæ Theodoræ palatia penetrantibus, et eadem igne depopulatis, Romanus imperator, copiarum ducibus convocatis, Sactice dicto ei adherente, sumptis animis milites hortabatur in hostes irrumpere, et pro patria præliari commonebat. Illi pro Christianis se nihi paratos pollicii sunt. Postera igitur luce, præfatus Sactices, ab imperatore armatus, fidem a se datam veram et constantem demonstravit. Bulgarios quippe retro aggressus, et in eorum castra insiliens, cunctos ibi repertos trucidavit. Bulgari, quod gestum erat percipientes, in castra revertuntur, et consertis manibus Sacticem paucis comitatum terga dare cogunt. Ille fortiter præliatus multis hostium occisis, totique aliis oppugnatus ut resistere non valeret amplius, equum laxatis habenis ad fugam impulit, fluviumque ibidem præterfluentem trajiciens, equo profundi limo infixo ad podicem et coxendicem vulneratur. Equo itaque limo vix extracto, opem ferentibus suis, ad Blachernas defertur, et sacro loculo inpositus, plaga mortifera accepta, nocte mortuus est.

ἰαυὶ ἀμπαγάντος, τιτρώσεται κατὰ τῆς ἰδρας καὶ τοῦ μηροῦ· μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ²⁰ τῆς λίαν ἀνασπασθέντος συνεργεία τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ τεθεῖ,²¹ ἐν τῇ ἀγίᾳ σοφῇ, καιρίας τῆς κληγῆς οὐσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησας.

Eodem tempore reverendissimus Petronas, imperatoris Romani jussu, ex sede monachorum Sancti Mamantis, prope portam Xylocercus dictam D

(10) K' δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς ε' ἰνδικτιῶνος Θεοδώρῳ⁹ σύμβιου· Ῥωμανοῦ τελευτῆ⁸ καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς· ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ (εἰς¹⁰) μοναστήριον ἀμειφθέντι.

(11) Tῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ βασιλέως 821 Χριστοφόρου γυνὴ¹⁰. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Κουροπαλάτης Ἰβηρ ἐν τῇ πόλει παραγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κακοσημμένης λαμπρῶς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπαδέχθη (ὄν καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ¹¹ εἰσῆγαγον¹², τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασάμενον¹³ καὶ τὸν πολυτελεῖ κόσμον — καλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν¹⁴ καὶ περισταλιαντες πέπλους χρυσοῦφροι καὶ κόσμῳ παντοίῳ οὕτως εἰσῆγαγον ἐν αὐτῇ¹⁵). Ὁ¹⁶ δὲ, τὸ

(12) ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἰκστρατευσάντων καὶ μέχρι τῶν τῆς Ἀγίας Θεοδώρας¹⁷ παλατίων ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πῦρ παραδόντων¹⁸, εἰς ἄριστον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς (τοῖς)¹⁹ τῶν ταγμάτων ἔρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς²⁰ καὶ τοῦ λεγομένου Σακτικῆ, καὶ παρήγει τοῦτοις καὶ προὔτρεπε²¹ κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελεῖν καὶ τῆς πατρίδος ὑπαραγωνίσασθαι. Οἱ δὲ συνένθεντο ἐτοιμίως τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθήσασιν. Τῇ οὖν ἐπαύριον κηθοκλισθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτικῆς ἀληθῆ οὔσαν τὴν αὐτοῦ πίστιν (τε²²) καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν· ὀπισθε γὰρ τῶν Βουλγάρων (199^b) γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἔμπροσθεν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὑρεθέντας κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτικῆν σὺν ὀλίγοις²³ ὑπάρχοντα. 822 Ὁ δὲ, ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος²⁴, πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίσει τοῦ ἵππου τὸν χαλιῶν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυεν· ποταμὸν δὲ τινα (ἐκείσε)²⁵ παραβῆκοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ²⁶

(13) Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξει Ῥωμανοῦ βασιλέως ἤγαγε λάρνακα²⁷ ἐνζυφὸν καὶ ἑτερα δύο γλυφῆς ἀμύρουντα²⁸ ἐκ τῆς

Variæ lectiones et notæ.

⁸ Εἰκάδι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Cont. ed. Leo, τῷ δὲ φ. μ.: Sym. 24. K. δὲ φσ. μη. cod. — ἰνδ. ε' εἰ Cont. τῆς ε' ἰνδ. τῆς κ. τοῦ μηνὸς Sym. ια' ἰνδ. ? ⁹ ἡ Sym. ⁷ καὶ κατατίθεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ β. P. τὸν ὑπ' α. εἰς μ. γενόμενον Sym. ¹⁰ εἰς om. Cont. ¹¹ Καὶ στ. Sym. 24. ¹² Τότε καὶ ἰ. κ. ἐν τῇ π. π. καὶ πρόδος αὐτῷ λαμπρὰ γέγονε καὶ μ. τ. ὑπ. καὶ ἡ ἀγ. Σ. τοῦτω κακοσημμένη ὑπαδέχθη Sym. om. ὄν — αὐτῇ. ¹³ ἀπῆγ. Cont. ¹⁴ καὶ Leo. ¹⁵ θεασάμ. cod. θεασάμενος Leo. ¹⁶ αὐτῇ Cont. ¹⁷ αὐτῇ ed. ¹⁸ εἰς ὄν ναὸν εἰσελθὼν καὶ θαυμάσας πάλιν εἰς τὰ ἴδια ὑπ. Sym. ¹⁹ ἰερὸν Cont. ²⁰ ἴδια Leo, Cont. Sym. ²¹ τῶν δὲ β. π. ἔκστρ. καὶ μ. τῆς Cont. Καὶ π. οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ ἰ. μ. μέχρι τῶν τῆς ἀ. Θ. π. ἦλθον καὶ τ. π. δόντες τὰ ἐξῆς ἐληΐζοντο, καὶ πάλιν πολέμου γενομένου, τρέπονται Ῥωμαῖοι Sym. 25 om. seqq. ²² ε. π. Cont. ²³ παραδόντες cod. παραδόντων Cont. — ἐξανιστάμενος ὁ β. P. Leo. ²⁴ τοῖς om. Cont. ²⁵ αὐτῷ Leo. ²⁶ προστρ. cod. ²⁷ τε om. Cont. ²⁸ ὀλίγων Cont. ²⁹ καὶ Leo, Cont. ³⁰ ἐκείσε om. Cont. ³¹ τοῦτου Cont. ³² ἐκτὸς l. Leo. Ὁ δὲ λεγόμενος Σ. πολλὰ ἀνδραγαθήσας, πολλοὺς τε ἀνελὼν καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀντιτετῆναι μὴ ἐυνάμενος, καιρίαν πληγὴν φεύγει καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν βλ. τ. εὐθὺς ἀποθνήσκει Sym. ³³ τίθεται ed. ³⁴ λαρνοκίδιον ἐνδοξὸν ἐν καὶ Cont. ³⁵ ἀ. μ. Cont.

τοῦ Ἁγίου Μάρμαντος μονῆς ἀνδρείας, τῆς πλησίον Ἀ ούσης ³⁴ τῶν Ξυλοκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷς φασὶν ἐναποκαίσθαι Μαυρικίον σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν, ἃ καὶ ἀπετίθη ἐν τῇ τοῦ βασιλέως ³⁵ μονῇ ³⁶.

(14) ³⁷ Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς δὲ καὶ Τατζάτης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ ³⁸ Βάρδα τοῦ Βοήλα ³⁹ στρατηγούντος ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀναρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως τυσχευάζουσι ⁴⁰, τὸ Πάνπερ ⁴¹ τε λεγόμενον ὄχυρῶμα κατασχόντες· οὗς ὁ ⁴² τῶν σχολῶν δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κροκόδας ⁴³ καταπολεμήσας τοὺς μὲν κατέσχευεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας ⁴⁴ αὐτῶν δημεύσας ⁴⁵. Τατζάτης ⁴⁶ δὲ, ἐν ἐτέρῳ ὄχυρωτάτῳ **823** κασταλλίῳ διαφυγῶν ⁴⁷ καὶ λόγον τοῦ μήτι κακὸν παθεῖν δεξιόμενος, ἐν ⁴⁸ τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ Β μαγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάων διητᾶτο ⁴⁹ τηρούμενος. Ἀρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων ⁵⁰ στερίσκεται ⁵¹. Βάρδαν τὸν Βοήλαν ἀπέκτειραν μοναχὸν, τοῦ βασιλέως ⁵² οἰκτείραντος φίλον τυγχάνοντα.

(15) ⁵³ Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ ⁵⁴ ἐπονομαζομένου Μωρολόντος ⁵⁵ Ἀδριανουπόλεως στρατηγούντος, κρείστου ⁵⁶ τὰ πολλὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὃς κλειστάς κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ἐπαδείξατο, (καὶ ⁵⁷ πάλιν) ἔ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ τὴν εἰρημνὴν πάλιν ⁵⁸ περιεκύκλωσε, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει ⁵⁹. ἐπεὶ δὲ ὁ τε σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπικλιόσκει καὶ λιμὸς ἐπιέζει χαλεπός ⁶⁰ — οὐδαμῶθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτίσασθαι — τῇ ἐνδοξῇ πιεζόμενοι C προεδόωκασιν ἑαυτοὺς (τε) ⁶¹ καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις, ὃν ⁶² χειρωσάμενος ⁶³ Συμεὼν ⁶⁴· καὶ δεσμὰ κατ' ἄλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρίαίς αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος τελευταῖον ἀπέκτεινε (θανάτῳ ⁶⁵ πικρῷ, ἀξίῳ τῆς αὐτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὀμοστάτης ψυχῆς). ⁶⁶ Βουλγάροις οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς ὑπεχώρησεν ὁ, τὴν κατ' αὐτῶν ⁶⁷ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐφοδὸν ἀκηκόες, ταύτην καταλειποτάς ⁶⁸ ἀπῆλθον· καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους (αὐτῇ) ⁶⁹ ἐγένετο.

(16) ⁷⁰ Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμειως πολλῆς **824** (καὶ ⁷¹ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξεληθόντος καὶ ἐν) ⁷² τῇ νήσῳ Δήμνῳ κατα-

sita, eduxit gloriosam thecam duasque alias castrata earentes capsas in quibus Mauricius cum filii suis depositus fuisse dicebatur, easque in imperatoris monasterio reposuit.

Adrianus autem quidam [Chaldus, nec non Tatzates Armenus, vir opulentus, consiliis et hortatu Bardæ Boelæ, qui Chaldiensi militiæ præerat, tyrannidem et rebellionem adversus Romanum imperatorem excitant, et Panper locum munitissimum occupant: quos Joannes Curcuas, scholarum domesticus, cum debellasset, quosdam quidem tenuit, quorum illustriores, facultatibus eorum publicatis, excecavit. Tatzates autem uno validissimo loco fuga occupato, et securitatis fide accepta, in urbem reversus est, et manglabitzæ dignitate honoratus in manganorum palatio sub custodia servatibz morabatur. Fugam autem machinatus oculorum lumine privatur, Bardam Buelam in monachum delondenti, in eum, utpote amicum, imperatore misericordia moto.

Patricio vero quodam cognomine Moroleone, Adrianopoleos urbis duce, in rebus bellicis fortissimo, et solertia præstanti, ut qui adversus Bulgariam facinora forti viro digna ostendisset plurima, rursus Simeon Bulgarus cum omni exercitu dictam urbem obsedit, valloque circumducto validis armis pressit: frumento autem per urbem deficiente dura fames invasit, ex nulla quippe parte ogestatis calamitate vexati annonam procurare valebant: quare seipsos et exercitum ducem Bulgariæ tradiderunt; quem apprehensum Simeon, vinculisque per totum corpus circumdatum et innumeris vexatium cruciatibus, tandem amara morte, quod immanissima crudelissimaque ejus anima dignum erat, interfecit. Bulgariis igitur commissa urbis custodia, recessit. Illi autem, Romanum exercitum in se movere audientes, urbe relicta abierunt, eaque iterum Romani potiti sunt.

Leone Tripolita cum copioso exercitu bellicisque navibus in Romanos erumpente, et Lemnum insulam occupante, Joannes Radinus patricius et

Varis lectiones et notæ.

³⁴ ούσης τῆς H. ed. Cont. Ξυλοκέρκου cod.—συναπ. Cont. om. αὐτοῦ. ³⁵ Ῥωμανοῦ Cont. ³⁶ ἦτοι εἰς τὸ Μυριέλαιον ed. Cont. ³⁷ Ἀναρσίαις δὲ γενομένης ἐν X. ὑπὸ Ἀδριανοῦ Χαλδῶως καὶ Τατζάτου Ἁ. τῇ ὑποθ. τοῦ B. στ. ἐν X. καὶ τῷ Π. ὁ. ἐκπατήθη Sym. 26.—δὲ Τατζάτης Cune.—Τζάντζης ed. cod. ³⁸ συνθήκη Leo. ³⁹ Βοήλα ed. Sym. ⁴⁰ σκευάζουσι Cont.—τὸ Πάνπερ τὸ λ. P. ⁴¹ Πάνπερ cod. ⁴² δ. τῶν σχ. Leo τῶν σχ. δ. Ἰω. ὁ K. Sym. om. οὗς. ⁴³ Κουρκούας Leo, Sym. Cont.—καταπ. καὶ κατασχόν τούς μὲν Sym. Cont. ⁴⁴ τὴν οὐσίαν δ. Leo, καὶ τὰς οὐ. δημεύει Sym. ⁴⁵ τοὺς δὲ πενιχοῦς καὶ ἀσήμεους ἀθῶους κελεύσας ὅποι βούλοιντο ἀπίναί Sym. ed. Cont. ⁴⁶ Ὁ δὲ T. ἐν. ἐ. ὄχυρῶματι δ. καὶ λ. αἰτήσας ἐν τῇ π. Sym. ⁴⁷ φυγῶν Cont. — λ. ἀπαθείας δ. ed. ⁴⁸ ἐ. καὶ μάλιστα γενομένου ἐν τοῖς Μαγγάνοις τ. δ. ὄρασαι δὲ β. Sym. ⁴⁹ διητᾶτο cod. ⁵⁰ ὀφθαλμῶν ed. ⁵¹ στερᾶται Cont. ⁵² δὲ Leo, Sym. Cont.—ἀπ. τοῦ β. αὐτὸν κατοικτ. Sym. ⁵³ Συμεὼν δὲ σὺν π. τῷ λαῷ ἁ. τῆν Ἁ. παρακαθίσαντος καὶ λ. πολιορκούντος, ἐπεί καὶ λ. αὐτοὺς ἐπ. κραταῖς καὶ ὁ. ἐ. ἐπ. πρ. Sym. 29. ⁵⁴ ὄντος Leo, οὕτως Cont. ⁵⁵ ἢ μάλλον εἰπεῖν οἰκτιρότερον θυμολέοντος Cont. ⁵⁶ κρ. π. καὶ δεξιῶν ed. κρ. τὰ πολεμικὰ καὶ π. Cont. ⁵⁷ καὶ π. om. Cont. Leo. ⁵⁸ τῆν ἐ. π. σὺν π. τῷ στ. π. Cont. ⁵⁹ περιεκύκλωσεν ἐπεί ed. ⁶⁰ κρηταῖς; Cont. ⁶¹ τὲ om. Cont. ⁶² καὶ Sym. ⁶³ ὁ Sym. ⁶⁴ Σ. μ. τε ἁ. Sym. ⁶⁵ θαν.—ψυχῆς om. Sym. ⁶⁶ Καὶ B. τῆν Sym.—κρ. φ. Leo. ⁶⁷ ἁ. τῶν P. ἐφ. ἀκ. τῆν πόλιν κατ. Sym. ⁶⁸ καταλιπόντες Sym. Cont. ⁶⁹ αὐτῇ om. Sym. ⁷⁰ Τοῦ δὲ Tr. A. Sym. 28. ⁷¹ καὶ πλ.—καὶ ἐν om. Sym. ⁷² ἐν Sym.

classis drungarius cum ex improviso aggressus est, et insulam recepit; inloque certamine divinis auxiliis, qui comitabantur Agareni fusi sunt, solo Tripolitana fuga servato.

Septembri vero mense, Indictione secunda, Simeon Bulgariae princeps, copiis omnibus eductis adversus Constantinopolim expeditionem parat. Inde Thraciam et Macedoniam depopulatur, incendia ubique spargit, everit cuncta, et ad arbores usque excindit. Ad Blachernas praetera provecus Nicolaum patriarcham et procerum quosdam, ut de pace conferrent, ad se mitti postulavit. Datis igitur ex parte utraque obsidibus convenerunt, priusquidem Nicolaus patriarcha, deinde Michael patricius Stytiotes, et Joannes mysticus, quibus imperatore secundas tenebat: jam quippe Joannes rector apud imperatorem calumniam passus, causatus aegritudinem, palatium deseruerat; postmodum autem in monasterio Galacrenis proximo detonsus est.

Et hi quidem cum Simeone de pace tractatum habebant; Simeon autem retro eos amandavit, ipsum vero imperatorem videre expetiit, a multis de ejus prudentia, fortitudine et solertia certior factus. Valde laetatus est imperator, pacis quippe cupiditate ducebatur, et effusus quotidie sanguinem deplorabat. Ad litus itaque Cosmidii machinam in mari validissimam excitari jussit: ad quam turrem regiam remis rectam facile esset deducere, septoque munitissimo eam circumvallans, spatium ejus medium ita disponi praecipit, ut in ea ad invicem de pace colloquerentur. Simeon autem missis militibus, sanctissimae Deiparae ad Pegem templum combussit, et loca circumposita devastavit, a pace alienum se, sed vana tantum spe imperatorem deludere, inae significans.

Imperator una cum patriarcha Nicolao ad Bla-

λαβόντος, Ἰωάννης ἡ πατρικίος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωτῆμου ἡ ὁ Ῥαδινὸς κατονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ (καὶ τὴν νῆσον κατέλαβεν)· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργείᾳ οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοὶ, μόνοι; ἡ δὲ ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

(17) ἡ Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος β', Συμεῶν ἡ ὁ ἄρχων Βουλγαρίας (200^α) πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληΐζεται μὴν Θορᾶκην (τε) ἡ καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρρίζει δὲ πάντα ἡ (καὶ) καταστρέφει καὶ δυνδουροτομεῖ· μέχρι ἡ Βλαχερινῶν παραγενόμενος ἐπεζήτησεν αὐτῷ ἀποσταλῆναι τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινὰς τῶν μεγιστάνων ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν· ἔλαβον ἡ ἐμήρους; ἡ παρ' ἀλλήλων ἀμφοτέροι, καὶ ἐξῆλθε ἡ ἡ πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης ἡ, ἔπειτα ἡ Μιχαήλ πατρικίος ὁ προσαγορευόμενος Στυπιώτης ἡ καὶ Ἰωάννης ἡ ὁ μουσικός τε καὶ παραδυνασταύων· ἡ δὲ γὰρ ἡ Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ ἡ, διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος, τοῦ παλατίου κατελήλυθε καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τῇ κλησίῳ ἡ Γαλακρινῶν ἀπεκάρη.

(18) ἡ Οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεῶν περὶ εἰρήνης διελέγοντο ἡ δὲ αὐτοῦς ἡ (μὲν) ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν 825 ἐζήτησεν ἡ θεάσασθαι· παρὰ πολλῶν γὰρ πεπληροφόρητο περὶ τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἡ ἀνδρείας καὶ (τῆς συνέσεως). ἡ Ὁ τοίνυν βασιλεὺς σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ ἡ τὸ στήναι τὰς καθ' ἑκάστην ἐγγινομένης τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ἡ. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ ἡ Κοσμιδίου αἰγιατῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὄχυρωτάτην ἡ ἀπόδασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρην ἡ διεκπέλουςαν ἐν αὐτῇ προσορμιζέσθαι. ἡ περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ἡ ἀλλήλους ἐμείλλον ὀμιλεῖν. ἡ Ἀποστείλας οὖν ἡ Συμεῶν τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ναὸν ἐν τῇ Πηγῇ ἡ ἐνέκρησε καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὡν ἐντεῦθεν ἡ μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἡ ἀλπίσι μεταώροις τοῦτον ἐξατατῶν ἡ.

(19) ἡ Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ βασιλεὺς;

Variae lectiones et notae.

ἡ ὁ Sym. ἡ τῶν πλωτῆμων Leo, Sym. Cont. — Ῥ. αἰφνιδίος Leo, Ῥ. αἰφνιδίον Sym. ἡ ἐπιπεσὼν αὐτοῖς πάντας ἀπώλεσε Sym. — καὶ τὴν ν. κ. om. Vat. et Coni. ἡ μόλις δὲ μ. ἀ. Tr. Vat. μόλις δὲ μ. ὁ Tr. Cont. μ. δὲ αὐτὸς Tr. Leo. — μόνου αὐτοῦ τοῦ Τριπολίτου διαφυγόντος Sym. — διασωθείς Leo. ἡ Τῷ δὲ Σ. μ. τῆς β' ἡνδ. πάλιν Σ. ὁ Βούλγαρος Sym. 29. ἡ δὲ ed. — ὁ om. Vat. Cont. ἡ τε om. Sym. Vat. Cont. ἡ πάντα κατ. Leo. ἡ μ. δὲ B. γεν. ἐπ. ἐπισταλῆναι ἀ. Leo μ. τῶν B. παρ. καὶ δὴ ἐπιζητῶν ἀπ. ἀ. Sym. Περὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεῶν καὶ συντυχίας τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ Νικολάου πατριάρχου μ. δὲ B. κ. ἐπ. ἀπ. Vat. ἡ οὖν Leo, Sym. Vat. Cont. ἡ ὁμ. ἀμφ. Leo, Sym. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθον ed. Sym. Leo. ἐξ. ὁ τε π. καὶ M. Sym. ἡ ἐξῆλθ. cod. ἡ Νικόλαος Leo, Vat. Cont. ἡ εἶτα ed. ἡ ὁ Vat. Cont. — ὁ Στουπ. Leo, ὁ Στυπ. Sym. ἡ Ἰω. μ. ed. Ἰω. μ. ὁ π. Sym. Ἰω. ὁ μ. π. Leo Ἰω. ὁ μ. καὶ π. Vat. Cont. ἡ ὁ Vat. ἡ διαβ. τῷ βασιλεῖ ἀπ. Sym. ἡ τῶν Leo. ἡ οἱ μὲν οὖν τῷ Σ. π. ἡ. δ. αὐτὸς δὲ τὸν β. Ῥ. θ. ἡθελε Sym. 29. ἡ ὁ δὲ ἀ. ἀπ. ed. ἡ ἐπεξ. Leo, Vat. Cont. — π. κ. ἐπ. πεπ. ed. Vat. Cont. om. — συνέσεως Sym. ἡ καὶ συν. Vat. Cont. Leo. ἡ Ὁ δὲ β. Leo, δπερ ἀκούσας ὁ β. Sym. — σφ. ἐπὶ τούτου Vat. ἐπὶ τούτου σφ. ed. Cont. σφ. ἐπὶ τούτῳ Leo. ἡ καὶ τὰς γενομένας τῶν ἀ. ἡ. Leo, καὶ τὸ στ. τὴν τῶν ἀ. χύσιν Sym. καὶ τὸ στ. τὰ; γ. τῶν ἀ. γ. Vat. Cont. ἡ ὁσημέραι Leo, Vat. Cont. ἡ τοῦ Sym. Vat. Cont. Leo. ἡ ὄχ. ἐν τῇ θ. Vat. ἐν τῇ θ. Sym. ἡ τριήρην cod. ἡ αὐτῷ Sym. — καὶ π. ἀ. π. πρ. δ. μ. γ. Sym. ἡ ἐνθα ἀλλ' Sym. Vat. Cont. ἡ Ἐπὶ τούτοις ἀπ. Σ. τὸν ἐν τῇ ἡ. τῆς ὑπ. Θ. ναὸν ὃν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐδομήσατο ἐν Sym. ἡ ὁ Vat. ἡ ἐν τὸν ἐν τῇ ἡ. Leo, Vat. Cont. ἡ ὃν Ἰ. ο β. ἡδ. Vat. Cont. ἡ ἡ. ἐλὼν ἀλλ' Leo, ἡ. ἐθέλειν ἀλλ' Vat. ἡ τ. ἐξαπατῶν Vat. τὸν βασιλέα ἐξ. Sym. — ἐξαπατ. cod. ἐξαπατῶν? ἡ Καὶ π. ὁ β. ἡμα τῷ π. ἐν Βλ. εἰς τὴν ἀγίαν ἡ. σορὸν Sym. 29.

ἄμα Νικολάφ (τῷ) πατριάρχῃ ἐν τῇ ἀγίῳ εἰσῆλθε σοφῶ
καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν ¹⁰ εἰς εὐχὴν εἶτα ¹¹ πρηνῆς
πισῶν τὸ ἄγιον ἔδαφος ἐκίον τοῖς δάκρυσι κατέβρεχε
¹² τὴν πανέχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπτῆ
καὶ ἀμελικτον ¹³ τοῦ τυράννου καὶ ὑπερηφανοῦς
Συμεῶν καρδίαν μαλάξει ¹⁴ (καὶ παῖσαι) ¹⁵ τὰ πρὸς
εἰρήνην συνθέσθαι. ¹⁶ τὸ ἄγιον οὖν κιβώτιον διανοί-
ξαντες, ἐνθα τὸ σκεπὸν τῆς ¹⁷ ὑπεραγίας Θεοτόκου
εὐθησαύριστο ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ἐκείθεν ὁ βασι-
λεὺς ἀνυλόμενος καὶ ὡσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον
περιβαλλόμενος καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ἁμωμον
¹⁸ Θεοτόκον οἷα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος,
ἔξεισι ¹⁹ τοῦ ναοῦ, ὅκλοις ἀσφαλῆσι φραξάμενος· τὸν
σὺν αὐτῷ οὖν ἐτόλον ἀσπίσι τε καὶ ὅκλοις (ἀσφαλῆσι)

²⁰ κατασομήσας τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαβε

(20) ²¹ Πέμπτη οὖν ἡμέρα (ἦν) ὅτε ταῦτα ἐγένετο, **B**
ἃ τοῦ Σεπτεμβρίου ²² μηνός· τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας
ὥρα παρεγένετο ²³ Συμεῶν πληθος ἀπειρον ἐπαγόμε-
νος· εἰς πολλὰς διηρημένον ²⁴ παρατάξεις, τῶν ²⁵ μὲν
χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων τῶν ²⁶ δὲ ἀργυρα-
σπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάση ὅπλων χροῖα
²⁷ κακοσημμένων, πάντων καταπεφραγμένων εἰ-
δήρων, οἱ μέσον αὐτῶν διελιγνότες τὸν Συμεῶν ὡς
βασίλειά εὐφήμου ²⁸ τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ· πάν-
τες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ταίχεσιν ἐφε-
στῶτες ἰδεώρου ²⁹ τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ³⁰ ἰδεῖν τότε
φυγὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι· καὶ μεγαλόφρονα καὶ θαυ-
μάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάκληκτον καὶ τὸ τῆς
ἀνδρείας παράστημα, ὅσπερ ³¹ τοσαύτην πολεμίων
βλέπων ³² ἐπιφορὰν οὐ κατακλάγη καὶ συνεστάλη καὶ
ὕπεχώρησεν, ἀλλ' ὡσπερ εἰς φίλιον ³³ χωρῶν πλη-
θος οὕτως ἀτρέμας ἀπῆει, μόνον οὐχὶ τὴν **C**
φυγὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντιλυ-
τρον.

(21) Πρῶτος οὖν ἐν τῇ βῆθεισῃ ἀποδόβρη κατα-
λαβὼν ³⁴ τὸν Συμεῶν ἐξεδέχετο· ἐπεὶ δὲ ἡμεροὶ
(209) ³⁵ ἐξ ἀμφοτέρων **§27** ἐλήφθησαν τῶν μερῶν
καὶ τὴν ἀποδόβρην οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ³⁶
ἀκριβῶς, μήπως ³⁷ τις ὅλος ἢ ἐνέδρα τυγχάνη, κατ-
ῆλθε Συμεῶν τοῦ ἵππου καὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰσ-
ῆλθεν. Ἀσπασάμενοι ³⁸ δὲ ἀλλήλους εἰρήνης λόγους
ἐκίνησαν· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλέα πρὸς Συμεῶν·
« Ἀχίκοῦ σε θεοσεβῆ ἀνθρώπων ὄντα ³⁹ καὶ Χρι-
στιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν, βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδα-
μῶς τοῖς ⁴⁰ λόγοις συμβαίνοντα· ἴδιον μὲν γάρ ⁴¹
θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην

A chernas et sanctum loculum progressus, ad preces
manus extendit, deinde pronus in terram cadens
sacrum lacrymis pavimentum irrigavit, Deiparam
a labe immunem obtestatus, ut inflexum et rigidum
superbi tyranni Simeonis emolliret cor, et quæ
sunt pacis inspiraret : sacroque scrinio, quo
veneranda sanctæ Deiparæ vestis reposita est,
aperto, illam inde sublatam ut lorica impetra-
bilem sibi circumdans, et fidem qua in immacu-
latam Dei Genitricem pollebat velut galeam capiti
circumponens imperator firmissimis armis munis-
tus, classi viæ comite clypeis et armis instructa,
ad præfixum locum cum Simeone tractaturus ac-
cessit.

συνομιλῆσαι τῷ Συμεῶν.

Quinto igitur die quo hæc facta sunt, Septembris
mensis die nono, hora diei quarta, Simeon im-
mensa multitudine, in multa agmina divisa, stipatus
processit. Militum alii aureis clypeis et deauratis
hastis, alii argentis clypeis pariter et hastis ar-
gento rutilantibus, alii quoque omni armorum
genere ornati, cuncti autem ferro circumducti,
medium admiserunt Simeonem, quem Græcis pro-
nuntiatis, ceu imperatorem faustis prosequerantur
acclamationibus. Senatorii porro ordinis viri muris
innixi quæ fiebant contemplabantur. Spectatu vero
dignissima res fuit antequam ille imperatoris dignus
et excelsus, mira res illa mentis nullo pacto motæ
constantia, quæ tantum percipiens hostium appul-
sum, nullo modo consternata aut repressa est :
sed nec retrocessit, quinimo velut in amicorum
cæstum se conferret, sic intrepidus processit, ani-
mam suam quasi salutis subditorum pretium hosti-
bus offerens.

Prior itaque ad dictam machinam perveniens
Simeonem præstolabatur. Ut obsides ex utraque
parte dati sunt : Bulgari vero ne quis dolus aut
insidiæ laterent, machinam diligenter perscrutati
sunt : Simeon equo desiliens ad imperatorem ac-
cessit, dataque invicem salute, pacis tractatum
moverunt. Imperator dixisse fertur ad Simeonem :
« Virum Dei cultorem et vere Christianum audi-
vo : verum opera verbis nullatenus consonantia
in te perspicio. Proprium enim viri Dei cultoris et
Christiani est pacem et charitatem amplecti, si-
quidem Deus charitas est et dicitur, impii vero et

Varie lectiones et notæ.

⁹ τῷ om. Vat. Cont. — εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον Leo, σ. ἰ. ed. ¹⁰ ἐκταίνας Sym. ¹¹ καὶ Sym. — δ.
τὸ δ. κ. ἰδ. Leo, Sym. Vat. δ. κ. τὸ δ. ἰδ. Cont. ¹² καὶ Vat. ¹³ τοῦ ὅπ. Σ. Leo, Sym. Vat. Cont.
¹⁴ μ. κ. Leo. ¹⁵ καὶ π. om. ed. ¹⁶ καὶ τὸ δ. κ. Leo. — τὸ δ. οὖν μαφόριον τῆς παναγίας Θ. ἐκ τῆς
κιβωτοῦ ἀν. ἐξῆται Sym. ¹⁷ τῆς ἀγίας Leo, Vat. Cont. ¹⁸ ὑπεράμωμον Leo, Vat. Cont. ¹⁹ ἐξῆται Leo,
Sym. Vat. Cont. — ναοῦ καὶ καταλαμβάνει τὸ ὠ. τ. Sym. — περιφ. ed. ²⁰ ἀσφ. om. Vat. Cont. Leo.
— κοσμήσας Leo. ²¹ π. δὲ ἦν ἡ. ὁ. τ. ἐγ. ἐννάτη τοῦ Ν. μ. τ. τ. δὲ τῆς ἡ. ὠ. Vat. Cont. ἃ δὲ ἦν τοῦ Σ.
μ. α' δὲ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα· καὶ τῇ δ' ὥρα παραγίνεται Σ. Sym. — ἦν οὖν. Leo. — ἰθ' ed. ²² Νο:μβ. cod.
ed. Vat. Cont. Leo. — δὲ om. Leo. ²³ δὲ Vat. δὲ καὶ ὁ Cont. ²⁴ τὰς Sym. ²⁵ τῶν δὲ γ. ed. ²⁶ τῶν δὲ δ.
καὶ δ. ex homoioteleuto om. Vat. ²⁷ χρῆσι ed. Leo. — πεφ. ed. ²⁸ ἐπιμόσων (sic) Vat. ²⁹ καταθεῶντο
Leo, Sym. Vat. Cont. ³⁰ ἰ. τὴν ψ. ed. τότε ἰ. ψ. Leo. ³¹ ὅτι Sym. ³² ὁρῶν ed. — οὐ κατ. καὶ ὅπ. ed.
³³ φίλιον Vat. φίλιον Leo, Sym. π. φ. χ. Sym. Vat. Cont. Leo. ³⁴ ἀναβ. ed. Leo. ³⁵ ὄμηρα ed. ³⁶ διε-
ρευνήσαντες cod. P. ³⁷ μήπου τις Vat. Cont. — τυγχάνει ed. cod. Vat. Cont. Sym. ³⁸ δ. οὖν Leo,
Sym. Vat. Cont. ³⁹ ἀνὸν καὶ χ. ὑπάρχοντα Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ τ. λ. μή σ. Vat. Cont. ⁴¹ δ. θ. Vat.
Cont.

infidelis est cædibus et cruore injuste fuso gaudere. Igitur si vere te Christianum profiteris, sicut certo tenemus, compesco tandem cædes injustas, et scelestæ sanguinis effusione abstine, et nobiscum Christianis, cum ipse Christianus sis et nomineris, pacis sœdus percute; et Christianorum dexteræ unius fidei Christianorum sanguinibus ne permittas pollui. Homo quippe es, et mortem ipse et resurrectionem et operum retributionem præstolaris: hodieque cum existas, crastinus dies in pulverem te resolvet: febris vel unica omnem exstinguet jactantiam. Quam igitur ad Dei tribunal constitutus pro cædibus injustis Deo reddes rationem? quo vultu in tremendum et justum judicem oculos intendes? Si divitiarum cupiditate ductus hoc agis, ego ad sœtietatem usque, eo quod desideras, implebo. Solum contine dexteram, a nupte pacem, dilige concordiam, ut et tu vitam agas tranquillam et sollicitudinis expertem, et non nihil Christiani subleventur et cessent in Christianos manus inferre. Nefas enim est adversus ejusdem fidei homines te arma movere. His dictis imperator tacuit. Simeon, ejus moderationem et sermones cum verecundia miratus, pacem componi annuit. Cum igitur sibi invicem vale dixissent, a se mutuo disjuncti sunt, imperatore magnificis muneribus Simeonem cumulante.

Quod vero tunc accidit narrabo prodigium eorum etiam, qui hæc adjudicant adem exsuperans. Principibus quippe ad invicem colloquentibus, aquilas duas desuper ipsos volasse præstoque advénisse, et ad invicem commistas dicunt: et confestim ab invicem disjunctas, hanc quidem ad urbem advolasse, aliam vero in Thraciam alarum opere delatam. Qui hæc curiosius indagant, omen judicavere non faustum; discordes quippe, et pace infecta recessuros divinabant. Simeon collecto exercitu, coram optimatibus imperatoris solertiam et moderationem exposuit, ejusque formæ præstantiam fortitudinemque et animum inturbatum laudavit.

Decembris autem mensis die vicesimo quinto filios suos Stephanum et Constantinum Romanus imperii corona cinxit: sed et Theophylactum eunuchum, filium suum, filium clericum totondit Nicolaus patriarcha, et subdiaconum ordinavit, tan-

καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ἐθεοῦ ἀγάπη ἐστὶ καὶ λέγεται, ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαὶ καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς κτηροφωρηθεὶς, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις καὶ σπείρει μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλει μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιάν αἵμασιν ὀμπίστων Χριστιανῶν. Ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀνταποδοσῶν σήμερον ὑπάρχεις καὶ αὐριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ εἰς πυρετὸς ἅπαν κατασβέσει τὸ φρούαγμα τίνα σὺν λόγον εἰσεῖς τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπειθῶν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποῖω προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐναενίσεις κριτῆ; Εἰ πλοῦτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρωσ τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω· μόνον ἐπίπτες τὴν δεξιάν (σου) ἀσπασαί τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἴνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνται ποτε τῶν συμφορῶν καὶ στήσωνται τοῦ Χριστιανοῦ ἀναίμακτον οὐ θύμις γὰρ αὐτοῖς ἀφρῖν ὄπλα καθ' ὀμπίστων. Τσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰθεοθεῖς οὖν ὁ Συμεὼν τὴν τοῦτου ταπεινώσιν καὶ τοὺς λόγους (αὐτοῦ) κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους διεχωρίσθησαν, δῶροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τῶν Συμεῶν.

(22) Ὁ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγῆσομαι τεράστιόν τι καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἰδοσί παράδοξον. Δύο φασὶν ἀετοῦς, τῶν βασιλέων ὀμιλοῦντων, ἀνωθεν αὐτῶν ὑπερπτεῖναι, κλάξαι τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι καὶ παρανοικα διαζευχθῆναι ἀλλήλων, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθειν τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην διαπτεῖναι. Τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες οὐ καλὸν ἐκρίναν οἰωνόν· ἀσυμβάτου γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην ἀμφοτέρους διαλυθήσασθαι ἔφασαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατοπέδον καταλαβὼν τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστάσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπεινώσιν (ἐθεθελάξαι τε αὐτοῦ τὸ εἶδος, τὴν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.)

(23) Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κα' ἔσπεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Στεφάνον τε καὶ Κωνσταντῖνον· ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον εὐνούχον, υἱὸν αὐτοῦ, ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἀπέχειρε κληρικόν, χειροτονήσας ὀποδιάκονον σὺν-

Variæ lectiones et notæ.

ἀγαπᾶν. τε Val. post ἐστὶ Cont. cf. 1 Io. 17, 8. τῶν ἀναίτων vel ἀνοσίων; ἡμῶν χ. εἰρ. ed. ἡ. τῶν χ. ἰ. Val. Cont. ὢν καὶ ἰ. Leo, Sym. δεξιάν; Leo, Sym. Val. Cont. κρῖσιν καὶ Val. Cont. καὶ σ. μὲν ὑπάρχων ἄ. δὲ εἰς κ. διαλυόμενος Sym. ὀβείσι Val. ἐρᾶς, ἐγὼ σε κ. τοῦτου ἰ. Sym. σου om. Leo, Sym. Val. Cont. παύσονται τοὺς ed. π. π. τῶν Val. — σ. τὸ χ. Sym. στήσονται τοῦ χ. Val. οὐ γὰρ θ. Sym. — αὐτοῦ Leo, Val. Cont. T. ὁ β. εἰπὼν ἰσ. Sym. 30. — Ὁ δὲ Σ. ἄ. Sym. αὐτοῦ om. Sym. — ἔπεν. Leo. καὶ διεχωρίσθησιν Sym. τ. τε ὄν καὶ Sym. 30. ἰ. σ. Val. Cont. ἤξει Leo. κλάξαι cod. Val. Cont. — T. ἀκ. οἱ τὰ Sym. T. οἱ ἀκ. Val. Cont. τῇ εἰρήνῃ Val. Cont. Sym. ἔφρησαν Sym. K. τὸν δὲ Sym. ἔξ. — φρον. om. Leo. τε Val. Cont. M. A. Sym. 31. τοῦ Θεοῦ Leo. ἰ. σ. καὶ δὲ ὀποδιάκονον Sym. ὄντα ἐποίησε κληρικὸν ὁ Ν καὶ π χειροτονεῖ

καλλόν τε προχειρισάμενος, διαλύθοντα πρότερον ἐν Α

τῷ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ ἅγια.
 12 (24) Ἀπριλίῳ δὲ μηνὶ 16 17 ἐτίμησεν Ῥωμα-
 νὸς Ἰωάννην 829 μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα,
 πατριτικὸν καὶ ἀνθύπατον. ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον
 κινήθηαι αὐτῷ καὶ κατηγορηθῆαι αὐτὸν ὑπὸ τινων.

(25) 16 Μαίῳ δὲ μηνὶ 18, Ἰνδικτιώνος 19, τελευταί-
 ῶν βίων ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ β'
 αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ πατριαρχείου 1τη 19· καὶ ἀπε-
 τέθη 17 τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ
 μονῇ τῶν Γαλακρηῶν. 18 Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ πα-
 τριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασῆας μητροπο-
 λίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων.

(26) Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατηγορήθη (201·) ὁ μυ-
 στικὸς Ἰωάννης καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασι-
 λείας ἐπίεμενος ὑποθήκη τοῦ πατριάρχου Κοσμά καὶ 19
 λογοθέτου τοῦ δρόμου διδοῦντος εἰς γυναῖκα τὴν θυ-
 γατέρα αὐτῷ. Τοῦτου ἔνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ
 παλατίου, συγχωρεῖται δὲ προίρχεσθαι 20 καὶ τῷ
 βασιλεὶ ἐξυπηρετεῖν καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα 21
 διοικεῖν· σποργὴν γάρ ὅτι κλειστοὴν ἐκέκτητο πρὸς
 αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμαῶν, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θε-
 ραπεύειν δυνάμενον, καὶ τελείως τοῦτον ἀπώσασθαι
 οὐκ ἐβούλετο 22. Τῶν κατηγορουμένων οὖν καταπειγόντων
 εἰν βασιλεῖα καὶ σαφῆ ἀποδεικνύντων τὰ κατηγορη-
 μένα 23, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶ-
 ναι μαθὼν, ἐμελλε τοῦτον κατασχῶν 24 ἀνετάζειν.
 Ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρεῖται φυγῆς, καὶ τὴν 25 Μονο-
 κάστανον λεγομένην καταλαβὼν ἀποκρίρεται μονα-
 χός. Πέφουγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος 26 ὁ τοῦ Θεῆλα ὁ
 τῆς τραπέζης, οικεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτῷ, καὶ τὸν
 Ὀλυμπόν καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν (καὶ 27 αὐτὸς)
 σχῆμα ἐνδύεται· ἐδεδοίκε· 830 γὰρ καὶ αὐτὸς, ἅτε
 συμμύστης ὑπάρχων 28 τοῦ μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπὸ β-
 ρητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. (Τὸν δὲ πατριτικὸν Κοσμάν
 ἐν τῷ ὕμνῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ βασιλεὺς διε-
 δέξατο 29)· προβάλλεται 30 δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάν-
 νου Θεοφάνην 31 παραδυναστεύοντα.

emendavit : Joannis vero mystici, vices obiturus
 strator promovetur.
 (27) 32 Ἐγένετο δὲ τὸ τρηκκαῦτα καὶ σεισμὸς φο-
 βερὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων 33 θέματι καὶ χάσμα
 μέγα καὶ καταπληκτικὸν, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ D
 ἐκκλησίας 34 καταποθῆναι 35.

36 (28) 37 Μαίῳ δὲ μηνὶ 18, Ἰνδικτιώνος 18 38,

demque syncellum promovit, cum prius ad sanctum
 ingressum cum subdiaconis affectus processisset.

Aprilis vero mensis die vicesimo nono Joannem
 mysticum administratorem et patricium et pro-
 consulem Romanus designavit; et propter hoc
 Joannes a nonnullis invidiose habitus est et accu-
 satus.

Mensis vero Maii die decimo quinto, indictione
 tertia, mortem obiit Nicolaus patriarcha, post
 secundam renuntiationem throno potitus annos tre-
 decim, ejusque corpus in Galacrenarum monasterio
 ab eo condito depositum est. Augusto deinde mense
 Stephanus, Amasæe metropolita, eunuchus, inlatus
 est patriarcha.

Post hæc mensæ Octobri Joannes mysticus; et
 post imperatorem administrator, velut imperii
 affectati, suggestu patricii et logothetæ publici
 cursus Cosmæ, qui filiam uxorem ei locaverat,
 accusatus est. Illius gratia palatii quidem extru-
 ditur, ad eum tamen liber illi servatur accessus,
 et obsequendi imperatoris jussis, et cum eo quæ
 opus foret administrandi potestas permittitur. In-
 gens quippe imperatoris erat in eum affectus ut-
 pote omnimoda sibi officia præstare valentem, nec
 omnino eum expellere volebat.

Accusationem porro coram imperatore urgen-
 tibus adversariis et aperte objecta demonstranti-
 bus, examine habito, ut vera esse quæ objice-
 rentur eum imperator agnovit, delentum inter-
 rogare proposuerat. Qua re prævisa, fugam prior
 arripit, et in monasterium nomine Monocastanum
 secedens, monasticam suscipit tonsuram, Fugit
 pariter Constantinus, Boelæ filius, mensæ præfe-
 ctus, familiaris et ei bene affectus : et in Olym-
 pum montem digressus, monastico et ipse induitur
 habitu; timebat enim ceu consiliorum Mystici
 conscius, et secretorum ejus omnium particeps.
 Patricium autem Cosmam magistratu exaucto-
 ratum ad horologium palatii verberibus imperator
 Theophanes protovestiarius et imperii admini-
 strator promovetur.

Tunc in provincia Thraciæ terræmotus horren-
 dus factus est, hiatusque stuporem afferens, ita ut
 plura prædia et ecclesiæ cum hominibus absorpta
 sint

Mail porro mensis die vicesimo septimo, indi-

Variae lectiones et notæ.

39 925. 16 κ' Leo. 30 τοῦ μηνός Vat. Cont. 17 Τῇ δὲ 18 τοῦ Μαΐου μηνός, 18δ. γ' τ. δ. π. N. Sym.
 52. 19 καὶ θάπτεται ἐν τῇ μ. ἀ. τῶν Γ. τῷ δὲ Ἀ. μ. Στ. ὁ Ἀ. ἐ. ὢν γίνετα: π. Sym. 20 Δύγ. — ὑπάρχων
 om. Vat. — 16. δὲ ὁ μ. καὶ π. ἐπει κατὰ τοῦ βασιλέως φρονεῖν ἠλέγχθη φυγῆ χρησάμενος ἐν τῇ τῆς
 M. ἀπ. μ. Sym. 52. — κατηγορηθ. cod. κατηγορηθείς ed. 21 π. λ. τ. δ. K. Leo. 22 προσερχ. Leo, Vat.
 Cont. — ὄπρ. Leo. 23 τὸ ἀνήκον ed. — ἐ. ὁ β. π. ἀ. Leo. 24 ἐβούλετο cod. 25 κατηγορούμενα Vat.
 Cont. — ἀναμ. Vat. Cont. 26 λ. M. Leo. 27 K. δὲ ὁ τοῦ B. ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀποκρίρεται Sym. — K.
 τοῦ B. Vat. Cont. — Βοῖλα ed. Vat. Cont. Sym. 28 καὶ ἀ. om. Vat. Cont. Leo. 29 τυγχάνων Leo, Vat.
 30 Τὸν — διεδέξατο om. Sym. 31 πρ. δὲ ὁ βασιλεὺς Ῥωμαῶν Θεοφ. Sym. 32 πρωτοεστιάριον καὶ Leo.
 πρ. Sym. Vat. Cont. 33 γίνετα δὲ τότε σ. Sym. 34 E. δὲ τὴν. καὶ σ. ed. 35 Θρακίων Leo. — χάσματι
 Vat. δ. ἀπὸ τῶν Θρ. Cont. — χ. γῆς μ. κατ. ed. χ. γῆς μ. καὶ κατ. Leo, Sym. 36 αὐτάνδρους Leo, Sym.
 Vat. Cont. 37 καταπυθῆναι Sym. 38 927. 39 Περὶ Συμῶν Βουλγάρου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Χρυσάτων
 ἡγετῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. M. δὲ μ. εἰκάδι ἐβδόμη, πεντακαίδεκάτῃ Ἰνδικτιών. Vat. 40 16.
 ὁ ἀστρονόμος εἶπε Ῥωμαῶν κτλ. — εἰς Βουλγαρίαν τ. Sym. 55. — ὁ om. Vat. Cont.

ctione quinta, Simeon Bulgariae principis diem obiit, Petro filio, quem ex secunda conjuge suscepit, suore videlicet Georgii Surzubulis, quem filii procuratorem dedit, principe relicto. Michaellem vero, quem ex prima uxore susceperat, totondit monachum; Joannes autem et Benjamin, Petri fratres, adhuc stola Bulgarica induebantur.

Exinde circumpositae regiones, Chrobathi et alii populi, audita Simeonis morte, adversus Bulgaros arma suscipere meditabantur. Fame autem una cum locustis Bulgarorum terras depascente, timuerunt quidem aliarum gentium invasionem, sed praecipue Romanorum incursus. Habito itaque consilio adversus Romanos ipsi armantur, et per Macedoniam effundunt exercitum, terrorem, ut fieri solebat, Romanis incutientes. Cum audissent vero Romanum imperatorem copias in eos parentem, Petrum, et Georgium quemdam monachum, cognominis Calocyrim, genere Armenum, auream bullam ferentem latenter delegant. Bullae series erat: Bulgaros non ad pacem modo cum Romanis amplectendam paratos esse, sed et ad connubiorum foedera prosequenda.

Monachum hujusmodi cum Imperator lubentissime suscepisset, celocem expedit confestim, et monachum Theodorum Abucem, et Basilium Rhodium, ut de pace cum Bulgaris tractarent, Mesembriam destinavit. Illi profecti, et negotiis accommoda collocuti, una cum Stephano Bulgaro per continentem iter egerunt. Retro eos Georgius Surzubules appulit, et Constantinopolim cuncti convenientes, pace sancita, cum imperatore foedus inire voluerunt. Mariam vero, Christophori imperatoris filiam, contemplant, et ejus summo opere delectati aspectu, Petro scripserunt, ut quantocius accederet, statutis prius pacis conditionibus.

πραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περί τῆς γενομένης εἰρήνης.

Variarum lectiones et notae.

⁹⁹ ἐτελεύτα Leo. κατὰ Χρωδάτων κειμήνη (ἐκίνησε Cont.) στρατεύματα καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν πόλεμον, ἤτηθητε τοὺς ὅπ' αὐτὸν (αὐτῶν Vat.) ἅπαντας ἀρθὼν ἀπώλεσεν. (Cont. 20). Ἐνετύθεν ἀνοία συσχεθῆς καὶ νόσος κατακαρδία ἀλοὺς διέφθαρτο ἀνομήσας διὰ κενῆς Vat. τὸν Sym. — 11. γ. ἔ. Vat. γ. εἰς, M. δὲ τὸν Sym. ¹⁰⁰ προβαλλόμενος cod. ¹⁰¹ τοῦ om. Vat. Cont. — Σουρσοῦβουλ. cod. ¹⁰² ἀδ. ἐπιστολὴν ἔκομισαντο Βουλγαρικὴν Sym? ¹⁰³ μαθόντες; ed. Sym. 32. ¹⁰⁴ Χωροδάτοι cod. Χρωδάτοι Sym. ¹⁰⁵ Τούρκοι Vat. cf. T. Cont. — κατὰ B. κινεῖν ἐβούλοντο Sym. ¹⁰⁶ λ. δὲ μεγίστου σὺν ἀκρίδι Vat. Cont. λ. δὲ μεγίστου μετὰ καὶ ἀκρίδων τὴν Βουλγαρίαν ἐκπ. ἐδ. καὶ μάλιν τὴν Sym. ¹⁰⁷ καὶ τὴν τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Vat. καὶ τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Cont. ¹⁰⁸ καὶ ed. Leo. Vat. Cont. ¹⁰⁹ ἐπ. ἔθεν καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἔ. καὶ τῆ M. καταλυμαίνονται. Οἱ δὲ Βούλγαροι τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐξέλευσιν τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες Sym. ¹¹⁰ ἐμποήσαντες Vat. ¹¹¹ ἐστρ. ὁ β. ed. ὁ β. Ῥωμανὸς ἐστρ. Leo, Vat. Cont. — περί εἰρήνης φροντίζουσι καὶ ἀπ. μ. τινὰ Sym. ceteris omisissis. ¹¹² τς ed. Leo, Vat. om. (Πέτρον τς καὶ Γεώργιον?) ¹¹³ μηνία cod. ¹¹⁴ βούλονται Vat. Cont. ¹¹⁵ Ὅς παρὰ τοῦ βασιλέως ἀ. δεχθεὶς τὴν εἰρήνην ἐβδαιώσε καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι αἰτεῖται Sym. 34. ¹¹⁶ οὐν ed. Leo. — ἀσ. ἀπ. Vat. Cont. ¹¹⁷ ἐν M. om. Vat. Cont. καὶ βασιλ. τὸν Ῥόδιον cod. ¹¹⁸ Θεόδωρον Leo. — καὶ Κωνσταντῖνον βασιλικὸν κληρικὸν τὸν P. Cont. ed. καὶ β. κλ. τὸν P. Vat. Leo. ¹¹⁹ πίνητοι cod. ¹²⁰ P. τὴν εἰρήνην Leo. ¹²¹ ἐν Μισσημβρίᾳ, τὸ πρὶν μὲν Μινεβρίᾳ καλουμένη ἀπὸ Μένου, Θρακῆς τοῦ ταύτην οἰκίσαντος καὶ Βρία, τὸ παρὰ τισὶ Θρακῶν πῶσιμα λεγόμενον πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον Μισσημβρία νῦν ὀνομάζεται Vat. = Cont. ¹²² τῆς Leo, Vat. Cont. ¹²³ κατάλαβ. cod. κατάλαβον Vat. Cont. ¹²⁴ ὁ ed. Leo, Vat. Cont. — Σουρσοῦβουλης καὶ Συμεὼν ὁ Καλουτερκάνος καὶ Οὐσάμφις καὶ Συμεὼν τοῦ ἀρχηγοῦ Βουλγαρίας ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα, πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἀγχιεπὶς αὐτοῦ Στέφανος καὶ μὲν καὶ Μαγιστῖνος, Κρόνος τε καὶ Μηνωδὸς διεκρατύναντο πρὸς τὸν ἀνακτα Ῥωμανόν· θιασ. Vat. Cont. ¹²⁵ ἐποήσαντο ed. — Σύμφωνα τὰ ποιήσαντες εἰς τὸ δοῦναι αὐτῷ Πέτρῳ τὴν θυγατέρα X. τοῦ β. M. γράφουσι τῷ Π. ἐλθεῖν Sym. Περὶ τῆς γενομένης πρὸς Βουλγάρους εἰρήνης καὶ τῆς γαμηλοῦ συναλλαγῆς Vat. — 19. X. M. ed. β. X. Vat. β. M. Sym. ¹²⁶ ἐγ. τῷ P. om. Vat.

A Συμεὼν (ὁ) ἀρχὼν Βουλγαρίας ἐτελεύτησε ⁹⁹. Πέτρον ¹⁰⁰ υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ¹⁰¹ ἀρχόντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχε γυναῖκα, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου (τοῦ) Σουρσοῦβουλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς αὐτοῦ πασι· ὁ Συμεὼν καταλίλοιπε. Μιχαὴλ δὲ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναῖκα ἀπέκτειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμίν, οἱ τοῦ Πέτροῦ ἀδελφοὶ ¹⁰², ἔτι στολῆ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ.

(29) Τὰ κύκλω ὄν ἴθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντα ¹⁰³ τελευτήν, οἷ τε ¹⁰⁴ Χρωδάτοι ¹⁰⁵ καὶ οἱ λο:ποιοὶ ἐστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο· λιμοῦ ¹⁰⁶ δὲ σὺν ἀκρίδι τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἰσχυρῶς ἐκπείζοντες, ἐδεδίεσαν μὲν καὶ ¹⁰⁷ τῶν ἄλλων ἔθνῶν τὴν ἐφοδόν, ἐδεδίεσαν δὲ πλείον ¹⁰⁸ τὴν ¹⁰⁹ τῶν Ῥωμαίων **331** ἐπέλευσιν· βουλὴν ὄν ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι, φέβον, ὡς εἰκός, τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποήσαντες ¹¹⁰. ἔπειτα μαθόντες ὅτι μάλιστα αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἐστρατεύειν ¹¹¹, ἀποστῆλλουσι Πέτρος ¹¹² καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύριν ὀνομαζόμενον τῷ γίνεαι Ἀρμενιανόν, χρυσοβούλλιον ἐπιφερόμενον· διηγήρευε [δὲ] τὰ ἐν αὐτῷ ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται καὶ πρόθυμοι ταύτῃ συνθέσθαι εἰσίν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ', εἴγε βούλονται ¹¹³, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα.

(30) ¹¹⁴ Τὸν τοιοῦτον ¹¹⁵ μοναχὸν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενίστατα, παρυσθὶ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος (ἐν ¹¹⁶ Μισσημβρίᾳ) τὸν μοναχὸν Θεόδωρον ¹¹⁷ τὸν Ἀδούκην καὶ Βασιλίον τὸν Ῥόδιον ¹¹⁸, τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις ¹¹⁹. Οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ τὰ εἰκότα συλλαλήσαντες ἐξῆλθον ἕνα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ ¹²⁰ ξηρᾶς. Ὅπισθε δὲ αὐτῶν κατέλαβε ¹²¹ καὶ Γεώργιος; ¹²² Σουρσοῦβουλος. Καὶ παραγενόμενοι ἐν ΚΠ. τὴν εἰρήνην ἐσπέισαντο ¹²³ καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι ἤτησαντο· θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρίαν καὶ μεγάλως **332** ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες (ἔγραψαν ¹²⁴ τῷ Πέτρῳ) διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περί τῆς γενομένης εἰρήνης.

(31) ²⁷ Ἀπεστάλη δὲ Νικήτας μάγιστρος, ὁ συμ-
 πανέρδης Ῥωμανῶ ²⁸ βασιλέως, ὑπαντήσαι ²⁹ καὶ
 ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου
 οὖν Πέτρον καταλαβόντος, τρίηρος ³⁰ ὁ βασιλεὺς
 Ῥωμανῶς (201b) ἐπιβᾶς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο·
 καὶ τὸν Πέτρον ὡς ἑαυτὸν ἀφικόμενον ἰθεάσατό τε
 καὶ κατησπᾶσατο. ³¹ Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα
 συνωμίλησαν, ὑπογράφονται τὰ τε σύμφωνα τῆς εἰ-
 ρῆνης καὶ τὰ γαμικὰ ³² συναλλάγματα, μεσολα-
 βούτος· ἐν τούτοις (καὶ συνεχῶς διευθετοῦντος ³³ τὰ
 μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων) τοῦ πρωτο-
 βεστιαρίου Θεοφάνους ³⁴.

(32) ³⁵ Ἡ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ πα-
 τριάρχης Στέφανος ἅμα Θεοφάνει ³⁶ πρωτοβεστιαρίῳ
 καὶ Μαρίας τῆ τοῦ ³⁷ Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ
 τῇ συγγλήτῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
 ἐν τῆς Πηγῆς, καὶ ³⁸ εὐλόγησαν Πέτρον ³⁹ καὶ Μα-
 ρίαν καὶ τοὺς νυμφικούς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπι-
 θηκαν κεφαλαῖς, παρανυμφεύοντων ⁴⁰ Θεοφάνους
 πρωτοβεστιαρίου καὶ Γεωργίου Σουρσουβούλου ⁴¹,
 λαμπρᾶς ⁴² καὶ πολυτελοῦς γεγυυίας ⁴³ τραπέζης
 καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς
 ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθε Θεοφάνης **333** πρωτο-
 βεστιαρίος ἅμα Μαρίας τῆ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως
 Χριστοφόρου ἐν τῇ πόλει.

(33) ⁴⁴ Τῇ γ' δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βα-
 σιλεὺς Ῥωμανῶς εὐωχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πη-
 γῶν ἀποδόξῃ τοῦ βασιλικοῦ ⁴⁵ ὀρόμῳ, περιχο-
 σμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σηρικῶς, ἐνθα συνει-
 σιδήθη ⁴⁶ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, Πέτρος Βουλγάρου
 ἅμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῶ καὶ Χριστοφῶρ υἱῷ. ⁴⁷
 Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐνστάσιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων
 πρότερον ⁴⁸ εὐφημισθῆναι Χριστοφῶρον, εἶθ' ⁴⁹ οὐ-
 τως ⁵⁰ Κωνσταντίνον, ὑπειξε τῇ ἐνστάσει τούτων ὁ
 βασιλεὺς Ῥωμανῶς ⁵¹, καὶ γέγονε ὅπερ ἠτήσαντο.

(34) ⁵² Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐπὶ τοῖς γάμοις συν-
 τελέσθησαν, ⁵³ ἔμελλε δὲ ⁵⁴ Μαρία ἡδὴ τὴν πρὸς
 Βουλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ (αὐτῆς ⁵⁵) Πέτρῳ (ὄδον)
 ὄδευσιν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἑβδόμου συν-
 ἐξῆλθον αὐτῇ ἅμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ καὶ
 συνεστιαθέντες ἕκαστε Πέτρῳ, ἐπειδὴ ⁵⁶ ἀπαίρειν
 ἔμελλον, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πολλὰ κατα-
 χέαντες δάκρυα καὶ ὄσα εἰκός ἐπὶ στερήσει σπλάγγου
 περιποθήτου ⁵⁷, τὸν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενος

Missus est autem Nicetas magister, Romani im-
 peratoris consocer, qui Petro obviam iret eumque
 ad urbem adduceret. Petro Bulgaro adveniente,
 concensis treremibus ad Blachernas imperator
 Romanus se contulit: viditque Petrum ad se ve-
 nientem et salutavit. Ut vero de negotiorum dif-
 ficultatibus convenerunt, conscriptis pacis conditio-
 nibus, nuptiales contractus peregerunt officio
 mediatoris fungente et res continuo Romanos
 inter et Bulgaros componente protovestiario Theo-
 phane.

Octobris deinde mensis die octavo progressus
 patriarcha Stephanus una cum Theophane proto-
 vestiario et Maria Christophori imperatoris filia,
 et universo senatu ad sanctissimæ Deiparæ tem-
 plum ad Pegas, Petrum et Mariam conjugali bene-
 dictione sociaverunt et corollas nuptiales eorum
 capitibus imposuerunt, paranymphorum munere
 Theophane protovestiario et Georgio Surzubulo
 fungentibus; mensaque sumptuosa et magnificen-
 tissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solem-
 nia spectantibus rite splendideque peractis, Theo-
 phanes protovestiarius una cum Maria imperatoris
 filia in urbem reversus est.

Die autem nuptias sequente tertio Romanus
 imperator ad Pegas magnificentum paravit convivium,
 in tabulato celocis imperatoris quod serica cir-
 cumornabant tentoria. Convivio aderant Romanus
 imperator, Petrus Bulgarus cum Constantino ge-
 nero et Christophoro filio. Non minima porro
 contentione a Bulgaris excitata, ut prius Christo-
 phorus, deinde Constantinus acclamationum pre-
 cibus exciperetur, votis eorum imperatore obsecuto,
 quod petebant præstitum est.

Nuptiarum autem celebritate peracta, Mariaque
 in Bulgariam iter capessere cum conjugo Petro
 jamjam parata, Hebdomou usque parentes eam co-
 mitati sunt cum Theophane protovestiario, ibique
 cum Petro pransi, cum jam proficiscendum esset,
 in eam circumfusis, et largo lacrymarum imbri mu-
 didi, ut decet amantes amico dilectissimo orbatos,
 tristabantur: tandemque generum, filia ejus pote-
 stati tradita, deosculati, in regiam reversi sunt.

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Ἀποστέλλεται οὖν N. Sym. 34. ²⁸ τοῦ Sym. ²⁹ ὅπ. αὐτῶ καὶ ἀγ. μ. τῆς π. Καὶ ἐλθόντες ἐν Βλ.
 ὁ β. κατελθὼν κατ. αὐτὸν Sym. ³⁰ τριῖρει Leo, Cont. ³¹ Καὶ τὰ εἰκότα συνωμίλησαντες ὑπέγραψαν
 τὰ τε σ. Sym. Ἐπὶ δὲ ἀλλήλων Vat. ἴγράφοντες τὰ συμφ. Leo. ³² γ. ἀλλ. Leo, reliquis omiſſis.
 — καὶ σ. — Βουλγάρων om. Sym. ³³ διευθετοῦντος Vat. διευθύνοντος Cont. ³⁴ Θεοδώρου P.
 ἐν cod. Θεοφάνους ed. Sym. ³⁵ Τῇ δὲ η' Sym. 34. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθον? στέφεται Πέτρος καὶ Μ.
 ἐν τῷ ναῷ τῆς ὅπ. Θ. τῶν Π. παρὰ Στ. π. Sym. ³⁶ Θεοφάν. cod. ³⁷ βασιλέως Leo, Vat. Cont. ³⁸ εὐλό-
 γησαν — ἐπίθηκον Vat. Cont. Leo. ³⁹ τε ed. Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ παρανυμφεύοντ. cod. ⁴¹ Σουρσουβουλ.
 cod. Σουρσουβουλ. Vat. Σουρσουβούλη Cont. ⁴² δὲ ed. Leo, Vat. Cont. ⁴³ γενομένης Leo. — Πάντων ὅτ τῶν
 ἔ. φ. tel. Sym. omiſſis reliquis usque ad § 35. ⁴⁴ τῇ δ' δὲ ed. τῇ δὲ γ' Leo, om. Sym. ⁴⁵ τοῦ β. ὄρ.
 ἐπιτήκοντες ἐνθα Vat. π. ἀ. ὄφ. σ. παρ' αὐτῇ τῇ ἀποδόξῃ τοῦ β. δ. ἐστ. ἐνθα Cont. ⁴⁶ συνεσιδήθ. cod.
 συνέστη Cont. — P. Πέτρῳ Βουλγάρῳ Vat. Cont. ⁴⁷ Οἱ Βουλγαροὶ ἔ. οὐ μ. ἔ. — ποιήσαντο τοῦ πρ.
 Sym. ⁴⁸ εὐφημισθῆσαι Leo, Sym. ⁴⁹ εἶτα K. ὁ καὶ ἐπένευσεν ὁ β. Sym. ⁵⁰ τὸν Vat. Cont. ⁵¹ P. ὁ β.
 Vat. Cont. ⁵² Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας λαμβάνει τὴν ἴδιαν γυναῖκα M. ὁ Π. καὶ ἐπὶ B. πορεύεται Sym.
 34. — π. ἐν τοῖς γ. Leo, τὰ ἐν γ. Vat. Cont. ⁵³ καὶ ἔμ. Leo. ⁵⁴ ἡ Vat. Cont. — ⁵⁵ αὐτῆς et ὄδον
 om. Vat. Cont. ⁵⁶ ἔμ. ἀπ. ed. ἀπ. ἐμελλ. cod. — περιχυθέντων τῇ θ. καὶ π. κατέχεαν τὰ Leo. ⁵⁷ πε-
 ποθημένου Leo.

Sic Maria Bulgarorum manibus tradita in Bulgariam profecta est, gaudens simul ac dolens: dolens quidem quod a dulcibus parentibus disjungeretur, aulæque imperialis et æqualium societatis desiderio; gaudens vero quod viro corona regia ornato conjuncta esset et regina Bulgarorum salutata; sibi igitur divitiis omnimodis et innumera suppellectili instructa.

Eo tempore legati pacis fœdera composituri e Melitine ad imperatorem Romanum accesserunt. Non diu post Apocaps, Amer nepos, Melitines ameras, et Apolath, dux nobilissimus et ditissimus, e Melitina advenerunt. Isti congruis honoribus a Romano excepti, pacis conditionibus firmatis, in patriam reversi sunt. Ex tunc vero cum Romanis militaverunt adversus contribules suos Agarenos, et post victoriam per urbem cum Romanis triumphum egerunt, captivos ducentes Agarenos; quod mirabile et incredibile videbatur, et impiorum Sarracenorum miseriam exemplum fuit. Apocaps autem viro prudente et sagaci visis erepto, pacem continuo dissolverunt. In eos autem irrumpunt scholarum domesticus Joannes Crocoas, una cum legionibus, et Melias cum adjunctis sibi Armenis, multaque præda quotidie potiti et continuis incursibus illos vexantes et spoliantes, ad eas angustias Melitinem adigunt, ut eam e vestigio vastent, et funditus ad solum evertant, nec eam tantum, sed et vicinas

urbes et regiones quæ pinguis soli feracitate opiporum fructuum spem faciebant. Melitinem igitur in curatoriam instituit imperator, plurimis auri et argenti millibus annuatim colligendis eidem impostis.

Nicetas autem magister et Christophori imperatoris socer quasi in patrem insurgendi consilium dedisset, et cum imperio dejicere consulisset, accusatus est. Eum propterea urbe pulsus detonderunt monachum eumque in ipsius suburbium relegaverunt.

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ τούτου Leo, Vat. Cont. — περιθ. Vat. Leo. ⁶¹ ὑπέστρεψε. cod. ὑπέστρεψε Vat. ⁶² ἐν Vat. Cont. sed infra ἐφ'. ⁶³ τῷ γ. cod. ι subscr. pro ν. — ⁶⁴ προσοικούντων ed. ⁶⁵ προσήρμοστο Vat. Cont. ⁶⁶ Βουλγρ. προσηγορεύθ cod. — κομ. παντοδαπῆ καὶ ἀπ' Vat. Cont. — ⁶⁷ σκευὴν ed. ⁶⁸ 928. ⁶⁹ ἔρχονται π. ἀπὸ Μ. καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ. στρ. αὐτῶν Ἀπ. Sym. 25. ⁷⁰ τῆς Leo, Vat. ⁷¹ εἰρήνης Vat. — ποιῆσαι Leo, π. ἐπὶ τῷ π. π. Vat. ⁷² παρέχειν cod. Vat. ⁷³ ἔγγονος οἰ. Vat. — ἀμ. τῆς Leo. ⁷⁴ ὁ Leo. — 8. ἐ καὶ πλ. ὦν ed. Leo, Vat. ἐ. ὦν καὶ πλ. Cont. ⁷⁵ Καὶ ὑποδ. παρὰ Π. μ. τῆς πρ. τ. σ. τ. ἐ. Sym. ⁷⁶ πρὸς Leo. — Καὶ ἔκτοτε συνεστρατεύοντο Π. Sym. — ⁷⁷ Σαρακηνῶν καὶ ἐν τοῖς Sym. ⁷⁸ συνεξήρχοντο cod. συνηρχ. Sym. ⁷⁹ καὶ π. δ. οἰ. ⁸⁰ Ὅπως κατέστη τὴν Μελιτινὴν Κουρκοῦς ὁ τῶν σχολῶν δομέστικος Vat. T. δὲ Ἀπολάσθ. Sym. ⁸¹ καὶ δ. οἰ. Leo, Sym. — ⁸² ἐκ. δὲ κατ' Leo ἐκστρατεύσαντες οὖν κατ' Sym. ⁸³ πάλιν ed. Vat. Cont. — ἴω post K. Cont. ⁸⁴ Κουρκοῦς Vat. Cont. Sym. Leo. ⁸⁵ καὶ Leo. — καὶ τ. Sym. Vat. Cont. om. Leo. ⁸⁶ Μηλίας ed. καὶ Μελίας Sym. — Ἀρμ. οἰ καὶ εἰς Sym. ⁸⁷ ληϊζόμενοι Vat. Cont. ⁸⁸ παρέστησαν Leo, κατέστ. καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ὡς καὶ κουρ. ποιῆσαι ταύτην τὴν βασιλέα Sym. ⁸⁹ ἐπ' ἰδ. Leo. ⁹⁰ τε καὶ ὁ π. Vat. τε καὶ π. ὁ. Cont. ⁹¹ καὶ ἄλλας π. ed. καὶ οἴας π. Vat. Cont. ⁹² ἐκ. λαμβάνειν ἐτησίως Sym. ⁹³ αἰτη cod. ⁹⁴ μ. ὁ π. Sym. 36. ⁹⁵ ὁ Leo Vat. Cont. ⁹⁶ T. ἐξήρσαν τῆς π. καὶ μ. ἐποίησαν Sym. ⁹⁷ ἐν om. Vat. Cont.

καὶ ταύτην ταῖς αὐτοῦ ⁶⁰ χερσὶ παραθίμενοι, ἐν τοῖς βασιλεῖσι ὑπέστρεψαν ⁶¹. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶ τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπέη, χαίρουσα τε ἕμα καὶ λυκουμένη · λυκουμένη μὲν ἐφ' ⁶² ὅς γονίων φιλάτων ἐστέρηται καὶ βασιλείων οἰων καὶ συνηθείας τῶν ⁶³ γίνετι προσηκόντων ⁶⁴, χαίρουσα δὲ ὡς βασιλεῖ προσηρμόσθη ⁶⁵ ἀνδρὶ **834** καὶ δέσποινα Βουλγάρων ⁶⁶ προσηγορεύθη · ἀπέη τοίνυν πλοῦτον ἐπικομιζομένη λαμπρὸν καὶ παντοδαπῆ καὶ ἀποσκευῆν ⁶⁷ ἀναρίθμητον.

⁶⁸ (35) ⁶⁹ Τότε δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐκ ⁷⁰ Μελιτινῆς παρεγένοντο, εἰρηνικὰς ⁷¹ σπονδὰς ἐπὶ τὸ ποιῆσαι πάντα παρέχοντας ⁷² · μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀπόχαφ ὁ τοῦ Ἀμερ ἔγγονος ⁷³, ἀμῆρας ὢν Μελιτινῆς καὶ ⁷⁴ Ἀπολάσθ, στρατηγὸς εὐγενέστατός τε καὶ πλούσιος ὢν, ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο. ⁷⁵ Ἀποδεχθέντες οὖν μεγάλως μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς ⁷⁶ τὰ βία · ἔκτοτε δὲ συνεστρατεύοντο τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηῶν ⁷⁷, ἐν τε τοῖς ἐπικινείοις συνεξήρχοντο ⁷⁸ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει, αἰχμαλώτους ἀγοντες Ἀγαρηνοῦς, ὑπερ τὴν θαυμαστὴν καὶ ⁷⁹ παράδοξον καὶ δειγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηῶν δυστυχίας. ⁸⁰ Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαφ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ (καὶ ⁸¹ δυνατοῦ), διέλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτινὴν κατοικοῦντες · ⁸² ἐκστρατεύουσιν (202*) οὖν κατ' αὐτῶν ⁸³ ὅ τε δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κροκάς ⁸⁴ μετὰ ⁸⁵ τῶν θεμάτων καὶ τῶν ταγματῶν, καὶ ὁ Μελίας ⁸⁶ μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ πολλὰς προνομὰς καθ' ἑκάστην ποιούμενοι καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλωτίζοντας τούτους καὶ ληϊζόντες ⁸⁷, εἰς τοσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν ⁸⁸, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆσαι· καὶ **835** ἕως ἰθάφους ⁸⁹ ὁμῆρους αὐτῇ πόλει καὶ χώρας, πολυφόρους τε ⁹⁰ προσόδους. Ταύτην οὖν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατωχρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκείθεν ⁹¹ δασμοφορεῖσθαι

(36) ⁹² Κατηγορήθη δὲ Νικήτας ⁹³ μάγιστρος καὶ πανθαρὸς Χριστοφόρου βασιλέως ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξῆσσαι ⁹⁴. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκειραν μοναχὸν, ὑπερορίσαντες (1ν) ⁹⁵ τῷ αὐτοῦ προαστείῳ.

(37) ⁶⁶ Μηνί δὲ Ἰουλίῳ 17, ἰνδικτιῶνος ζ', τελευτῆ A
Στέφανος πατριάρχης ποιήσας ⁶⁷ 17η β' (καὶ) μηνίας
18. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί ⁶⁸ 18' ἀγούσι ⁶⁹ Τρύφωνα
μοναχὸν ἐν τῷ Ὀφικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ
ἀγνότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονῶσι πατριάρ-
χην ⁷⁰ 1 ἐπὶ χρόνῳ ῥητῶ μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας
φθάσῃ Θεοφύλακτος, ὁ τοῦ βασιλέως ⁷¹ Ῥωμανοῦ ⁷²
υἱός, ὃν ἑμᾶλλον πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντι-
νουπόλεως.

(38) ⁷³ Κ' δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν ἀφόρητος
γίγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας
ρ', ὅθεν ⁷⁴ καὶ γέγονε ⁷⁵ μέγας λιμὸς (τοὺς ⁷⁶ πώποτε
γενομένους ὑπερβαλλόμενος) καὶ θάνατος· ἐκ τούτου ⁷⁷
πολλοί, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζεῖν
τοὺς τεθνεώτας ⁷⁸. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός, **838**
τὴν ἀφόρητον ⁷⁹ ἐκαίην βίαν ⁸⁰ κατανοήσας, ἀξίαν B
τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς ⁸¹ καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρό-
νοιαν ἐποίησατο, πολλὰς ἐλεημοσύνας τὴν ἐκ τοῦ
λιμοῦ παραμυθησάμενος ἔδειξαν, ἀνεφραξέ τε θυρίσι
καὶ στανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὡς ⁸² 11 μὴ
τὴν χύμα καὶ τὸ ψύχος ἐκείθεν ἐπεισέναι τοὺς πέ-
νησι ⁸³. Τότε ⁸⁴ 12 καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλας ἐν πᾶσι
κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρὸν ⁸⁵ 13 τε κατὰ
μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι δίδο-
σθαι διετάξατο καὶ τὰ μηνιαία ⁸⁶ 14 τριμίσια ⁸⁷ 15 ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι· ὡς εἶναι
τὰ δίδόμενα ⁸⁸ 16 τοῖς τε ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ
τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀργύρου ἑκαχοραγμένου
χιλιάδας 18 ⁸⁹. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἢ συμπαθῆς
ἐκαίην ψυχῇ διευτύπωσατο τῶν πενήτων προνοουμένη, C
ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν ἢ αὐτῷ συνεσθίειν πένητας
διετάξατο, οἳ ⁹⁰ 19 καὶ ἀνὰ ἐν ἐλάμβανον νόμισμα,
τετράδι ⁹¹ 20 δὲ καὶ περασκευῇ ἢ πένητας ⁹² 21 μονα-
χοι ⁹³ 22 συνήσθιον, πὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες ἑκα-
στος ⁹⁴ 23 νόμισμα· ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις
εἰώθει ⁹⁵ 24 γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπιπέσεως
ἀνάγνωσιν ⁹⁶ 25 γίνεσθαι, τοῦτο ⁹⁷ 26 καὶ αὐτὸς ἐποίησε, δι-
πλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν
παρατιθεῖς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνη-
θει τροφῇ, τὴν δὲ ψυχὴν ⁹⁸ 27 τῇ καταλλήλῳ τῶν λῶ-
γων ἐπενεργεῖν ἠδονῇ, οἷς ἐκεῖνος ⁹⁹ 28 προσέχων τὸν
ἦφι ¹⁰⁰ 29 πηγάζ.

(39) ¹⁰¹ 30 Τὴν δὲ πρίστιν, ἣν ἐκέκτητο πρὸς πάντας

Mensis autem Julii die decimo octavo, indictiona
sexta. Stephanus patriarcha moritur : tum Decem-
bri mense Tryphonem monachum in Opsicio vitam
solitariam agentem, pietatis et sanctitatis testimo-
nio insignem, ad tempus determinatum ordinant pa-
triarcham, donec ætatis metam imperatoris Romani
filius Theophylactus, quem Constantinopolis patriar-
cham creare statuerant, attigisset.

Vicesimo porro et quatio die mensis ejusdem
adeo aspera invaluit hiems, ut terra per dies cen-
tum et viginti gelu concreceret. Ex quo fames iu-
gens, quæ unquam exorsæ fuerunt omnes superans,
et mortalitas immensa pervagata est, adeo ut vivi
mortuis offerendis non sufficerent. Romanus autem
imperator intolerandam illam calamitatem contem-
platus, affectus ad misericordiam proclivis digna ex-
hibuit arguments, elemosynarum liberalitate plu-
rima famis indigentiam consolatus. Exinde porti-
cum spatia tabulatis distinxit, et fenestras apposit,
ita ut nix et frigus in pauperes per ea non ingruer-
ent. Eo tempore cunctis in porticibus arclas, ita
dictas, disposuit, et egenis ibidem jacentibus ar-
genteos nummos per menses singulos præcepit
distribui, et menstrua trimisia per ecclesias in alios
pauperes dividi : adeo ut quæ per arclas et ecclesias
erogarentur argenti cusi numismata ad millia
duodecim numerarentur. Hæc in misericordiam et
pietatem propensus ejus animus liberalis pauperum
provisor donari sanxit. Egenos insuper tres diebus
singulis secum comedere voluit, singulisque num-
mam unum distribuebat. Feria vero quarta et Pa-
rasceve, monachi tres egentibus illi convivabantur,
qui desinitum accipiebant numisma. Quod in mo-
nasteriis observari solet, ut sibi tempore habeatur
lectio, hoc ipse exsequabatur, sibi convivisque
geminam apponens mensam : dumque usitato cor-
pus enutrireto cibo, anima vero simili affueret
sermionum voluptate, quam copioso lacrymarum
fonte effuso cum contritione pascebat.

Illam vero fidem, quam omnibus monachis, ac

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ Τῇ 17' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ζ' ἰνδ. Sym. 37. μ. 82 Ἰουλίῳ 17' ἰνδ. ζ' Vat. Cont. Ced. M. δὲ
Ἰουλίῳ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ, ἰνδ. ἕκτης Leo. Legendum ἰνδ. α'. — Στ. ὁ π. τ. Leo. ⁶⁷ κρατήσας
Sym. πατριάρχους Vat. Cont. — καὶ om. Vat. Cont. — Τῇ δὲ 18' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἀγ. Τ.
ἀπὸ τοῦ Ὀφικίου ἐπ' Sym. ⁶⁸ τῇ Vat. Cont. ⁶⁹ ἀγούσης ed. (Ven.) ⁷⁰ ρ. χ. ὅθεν αὐτοῦ μὴ ἀνε-
χομένου ἐπὶ ρ. χ. γενέσθαι δόλω πειθουσι κτλ. Sym. ⁷¹ ὁ Ρ. τοῦ β. Leo. — Περὶ τοῦ μεγίστου
χειμῶνος· καὶ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν λιμοῦ. Εἰκάδι δὲ πέμπτη Vat. Τῇ δὲ κε' Sym. 38. — χ. μέ-
γας γ. Leo. ⁷² ὁ Vat. Cont. ⁷³ τοὺς — ὁ π. om. Leo, Sym. ⁷⁴ τοῦτου Sym. ὥστε Leo. ⁷⁵ ὅθεν
β. Sym. ⁷⁶ ἀπόρρητον ed. ⁷⁷ τοῦ φύγου Sym. — κατ. καὶ τὴν τοῦ λιμοῦ παραμ. Sym. ⁷⁸ σ. ἐλεη-
μοσύνης πρ. ed. ⁷⁹ ὥστε Leo. — στήθος ἕκ. Vat. ⁸⁰ Καὶ α. ἐν π. τ. ε. κατ. ἀργύρια Sym. ⁸¹ δὲ
Leo. ⁸² ἀργυρ. cod. ἀργυριά Vat. Cont. ἀργυρίον Leo. ⁸³ τριμίσια Sym. τριμήτια Leo. — τοῖς ἐν
τ. ε. π. δ. Leo. — τοῖς πέν. — ἕκκλ. ex homoioteleuto om. ed. ⁸⁴ διδ. καθ' ἕκαστον μῆνα ἀργυρίου
Sym. ⁸⁵ 18, γ' δὲ α. πένητας καθ' ἕκαστην συνήσθιον λαμβάνοντας ἀνὰ ν. ἐνός Sym. — Καὶ ταῦτα
Leo. — ἐκεῖνου ψ. διευτύπωσεν Leo, αὐτοῦ ψ. διευτύπωσεν Vat. Cont. ⁸⁶ οἱ ἀνὰ Vat. Cont. Leo. ⁸⁷ 838,
16 om. Ven. Τῇ δὲ δ' καὶ τῇ π. μοναχοὶ ὁμοίως λαμβάνοντας ἀνὰ νομισματοῦ ἐνός· ἦν δὲ καὶ τις τῶν
παίδων ἀναγινώσκων ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτοῦ Sym. ⁸⁸ τοῦτω Leo, Vat. Cont. ⁸⁹ λ. ἕκαστον cod. ἕκαστοι λ.
v. Vat. Cont. λ. v. ἕκαστος ed. λ. v. Leo. ⁹⁰ εἰώθη cod. εἰώθειν Vat. Cont. Leo. — γ. ἐν τῷ κ. ἀνὰ
(γινώσκων) τῆς ε. Vat. Cont. ⁹¹ ἀναγινώσκων τῆς ε. Leo. ⁹² τ. δ. Vat. Cont. ⁹³ τῇ δὲ ψυχῇ κατ. Vat.
Cont. τὴν δὲ ψ. κατενύσσετο Leo. ⁹⁴ ἐπιμαλῶ; ed. Vat. Cont. ⁹⁵ κατένυσσε Vat. Cont. ⁹⁶ ὄριαι Vat.
Cont. ⁹⁷ Φιλομόναχος δὲ εἰ καὶ τις ἄλλος ὢν πᾶσι τοῖς λ. ἀνεχομένοις μοναχοῖς τὰς ε. πρ. μετὰ δα-

præsertim sanctitate et pietate inclytis adhibebat, quis narrare queat? Nullum enim unquam monachum virtutis studiosum vidit, cui cum multo flota suos non aperuerit actus. Fide et orthodoxia conspicuus, cunctas urbis ecclesias sumptuosius vestibus præclaraque cereorum ac lampadum copia exornavit et illustravit. Imo et monachos in montibus, nempe in Olympo, in Cymena, in Petra dicta Anrea, et in Barachæo monte degentes non dereliquit, annuos redditus ad eos mittens, eisque consulens ac providens, praxi ac theoria inclytos ad se accersens, eorumque precum benedictiones colligens. Quin etiam illis qui se propter Deum recluserant et in angustissimis coarctaverant recessibus, et omnibus monasteriis annuos redditus quos statuerat, suppeditare non desinebat. Atque hæc pauca ex innumeris ejus liberalitatis beneficiis collegimus.

Petro vero Bulgaro parahat insidias Joannes ejus frater cum Bulgaris aliis: quorum facinore cogito, Joannes quidem verberibus castigatur et carcere includitur: in alios vero inusitatis suppliciiis animadvertitur. Petro autem imperatori Romano hæc eadem litteris manifestante, misit imperator Joannem monachum, qui rector exstiterat, prætextu quidem ut captivorum detentorum commutationem faceret, sed reversa, ut Joannem apprehenderet, et adduceret CP.; quod et factum est. Una quippe cum Joanne navim ingressus e Meembria Constantinopolim navigavit. Non diu post eodem monasticum habitum deponente, et uxorem ducere exquirente, imperator domum et prædia plurima, et conjugem eadem secum Armeniacorum patria ortam dedit, et in Cæsaris ædibus celeberrimas peregit nuptias Christophoro imperatore et Joanne monacho, rectore, paranymphorum munere fungentibus.

Martii porro mensis dis secundo cosmites fori columnis superpositus in terram decidit, virosque sex oppressit. Contigit etiam incendium ingens

Α μὲν μοναχοῦς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπὶ ἀγίωσύνη διαβαή-
τους καὶ εὐλαβεῖς, τίς ἂν διηγῆσαιτο; Οὐκ ἐθέσατο
γὰρ ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ᾧτινι τὰς
ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς ὡς οὐκ ἐξηγῆσε δάκρυ-
σιν. Πιστότατος δὲ ὢν καὶ ὀρθοδοξίτατος, πάσας
τὰς τῆς πόλεως ἱεκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ
φωταγωγίαις λαμπρῶς κατεκόσμηκε καὶ κατεφαῖδρυ-
σεν. (202^b) ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἑσὶ τοῖς ὕψει μοναχοῖς,
τῷ τε Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Κυμηνῶ καὶ τῇ Χρυσῇ κατο-
νομαζομένῃ Πέτρῳ καὶ τῷ τοῦ Βαραχίου ὕρει, οὐ
διέλιπεν ἐτησίους ἄλλοις ἐξαποστέλλον καὶ φρον-
τίων τούτων καὶ προνοούμενος καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς
ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλούμενος εἰς αὐτὸν,
καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν τὰς εὐλογίας τρυγῶν· οὐ μόνον
δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ τὸν Θεὸν ἐγκλειστοῖς καὶ
(ἑαυτοῖς) ἐν στενωπότητος οἴκοις καθιέρθαι καὶ
πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους βόγας, ἃς δι-
τύπωσεν, οὐ διέλιπεν ἐπιχορηγῶν. Ταῦτα ὡς ἐκ
πολλῶν ὀλίγα τῶν (ἀπειρῶν) αὐτοῦ κατορθωμά-
των καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλωμεν.

Ἐπεὶ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἐτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν, καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ, οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχοῦσαις ὑποβάλλονται. Ταῦτα δὲ ἤδη ποιήσαντος Πέτρου τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῶ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγγόνει βαίκτηρ, προφάσει μὲν ὡς ποιῆσαι ἀλλάγιον τῶν κρατούμενων αἰχμαλώτων, ἢ δὲ ἀληθεῖα κατασχέων Ἰωάννην καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν (ὃ δὲ ἢ καὶ γέγονεν)· εἰσελθὼν γὰρ ἔμαθε τῷ Ἰωάννῃ ἐν πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· καὶ μετ' οὐ πολλοῦ τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀποβρίψαντος καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενικῶν ὀρωμημένη, γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκε, Χριστοφόρου βασιλέως καὶ Ἰωάννου μοναχοῦ, τοῦ γεγονότος βαίκτηρος, παρανυμφουσάντων.

Ἐπεὶ δὲ τῷ Μαρτίῳ δὲ μηνί, ἡμέρᾳ β' κοσμήτης ἐπεσεν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν σιχηθῶν Ἰσταμῆνοις ἐκείσε κίονιν (ἐπικαιμένω) καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας

Variae lectiones et notæ.

κρῶν ἐλεγε, τὰς τε ἐκκλ. παντοῦς ἐκόσμηκε καὶ τοῖς ἐν πᾶσιν ὁ. μ. β. ἐξαπέστειλε, τὰ τε μοναστήρια περιέβαλε καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς διὰ Θεὸν ἀποκαρτεῖν ἢ καὶ ἐγκλ. οὐσι β. τυπώσας οὐ δ. διδόναι κελ. Sym. — ὅσην Vat. Cont. ὃ. οὐκ ἐ. Vat. Cont. ἡ λαμπρ. cod. λαμπραῖς? ἢ ἐν ὁ. Vat. Cont. Leo. Κομηνῶ Vat. Κομινῶ. — καὶ Cont. — τοῦ Vat. Cont. — Βαραχίος ed. Βαραχίου Vat. Cont. Leo. ἄτῃσιν cod. ἐτησίως Vat. Cont. — ἐξαποστέλλ. cod. ἐξαποστέλλειν ed. ὡς ed. Vat. Cont. διὰ Θεὸν Vat. Cont. — ἐ. ἐν om. Vat. Cont. οἰκιστοῖς Vat. Cont. — ἀπ. om. Vat. Cont. Ἐπίθετος Π. τῷ Β. Sym. 39. ἔτ. Βουλγάρων τοῦ Σ. Leo. καὶ φωραθέντες, ὁ μὲν τῇ Sym. ἐν τῇ Sym. Τούτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀναλαμβάνει τὸν Ἰω. Sym. δὲ Leo. Vat. Cont. — Π. κ. Vat. Cont. τὸ Vat. Cont. τῇ ἄ. δὲ Vat. Cont. — Ἰω. κατ. Leo. Vat. Cont. ὃ δὲ καὶ γ. om. ed. sed habet γάρ. τῷ Leo. Ἄλλα καὶ Μιχαὴλ μοναχός, αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς Πέτρου (Πέτρον Cont. 29), κατὰ σπουδῆς ἔχων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἐπιλαβέσθαι. ἰδιοστέτησεν (ἰδιοστέτασιν Cont.) ἐν τινι Βουλγαρικῷ κάστρῳ· καὶ τούτῳ προσεβρήσαν οἱ τῆς Πέτρου ἀρχῆς διαστηχότες Σκύθαι· οὐ μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ἐπῆλθον οὗτοι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις, ὥστε συμβῆναι τούτους ἀπὸ Μακίτιδος διὰ Στρώμονος πρὸς Ἑλλάδα καὶ τὴν Νικόπολιν προσχωρῆσαι καὶ τὰ ἐκεῖσε πάντα λησασθαι. Νικόπολις δὲ ἐπωνόμασται κατὰ τὸ ἐπώνυμον τῆς νίκης ἣν Ἀβγούστος Σεβαστὸς κατὰ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας ἐργάσατο καὶ τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκλινεν Vat. Cont. 930. Ὁ Μ. δὲ μ. δευτέρᾳ ἢ. Vat. Cont. Μαρτίου δὲ μηνὸς β' ἢ. τῷ β' ἢ. τοῦ Μ. μ. Sym. — κ. ὃς ἐπέμνε τῷ φ. ἐν τοῖς ἐ. κ. Leo. κοσμήτης Vat. Cont. ἢ ἐν τοῖς Sym. Vat. Cont. — σιχηθ. cod. σιχη. ed. Ἰσταμ. cod. Ἰσταμῆνων ed. — ἐπικ. om. Sym.

ς. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς ⁸³ μέγας καὶ φοβερός A εἰς τὸν τοῦ φόρου ἐμβολὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπερβίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν ⁸⁴ Ψυχῶν.

⁸⁵ (42) ⁸⁶ Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος ⁸⁷ βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος δ', πολλὰ κοφάμενος αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὡς ἤδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐληλακότος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἶτι νηπίων ὄντων· καὶ ἐτέθη τὸ λαΐφανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῆ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ⁸⁸.

839 (43) ⁸⁹ Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος γ', τὸν ῥηθέντα χρόνον τελέσαντα, καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῆ τελευτῆ, χηρευσάσης τῆς ἐκκλησίας χρόνον α' καὶ μῆ ⁹⁰ B νῆς ε' διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελεῖς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως· αὐτὸν ⁹¹ γὰρ, ὡς εἴρηται, ἔμαλλε πατριάρχην ἀποκαθιστᾶν.

(44) ⁹² Βασίλειος δὲ τις Μακεδῶν πλάνος Κωνσταντίνου Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπευφημήσας ⁹³, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. Οὗτος, κρατηθεὶς ⁹⁴ ὑπὸ Ἐλεφαντίνου, τουρμαρχοῦ ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ Πέτρου ⁹⁵ ἐπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριούται χειρὸς· εἶτα καιροῦ λαβόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψικιον καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπίσης προσαρμοσάμενος καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος· ⁹⁶ διήρχετο πλανῶν (αὐθις ⁹⁷ τῶν ἀγρυπνεύοντων) πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἶη Κωνσταντίνος ὁ τοῦ Δουκῆς, (οὗς ⁹⁸ C καὶ συνεφελομένους μεγάλην κατὰ Ῥωμανίας ἀνταρσίαν κινεῖ) καὶ ⁹⁹ φρούριον κατασχῶν ὁ Πλατεία Πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐδωδῆμων ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐληλάττει καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας προενόμειεν. Ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸν τε συνέλαβε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὄν καὶ ἀγαγόντες (203^α) ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινόν ¹⁰⁰ τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπέτιθεσαν ¹⁰¹, τοὺς στασιώτας, ¹⁰² εἰ τινες εἶεν, εἶπεν· Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάνει ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μὴδὲν δὲ **840** ἀληθῆς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς πανάλωμα ¹⁰³ γίνεσθαι.

¹⁰⁴ (45) ¹⁰⁵ Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ πολλὰκις ῥηθεὶς τοῦ βασιλέως· υἱὸς Θεοφυλάκτος Φεβρουαρίου ¹⁰⁶ β', Ἰνδικτιῶνος ς' ¹⁰⁷, τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης

et horrendum in fori porticu templo sanctissimæ Delpharæ vicino, adeo ut cereorum artificum et pellitiorum fori ad Psechas usque consumerentur officinæ.

Mense Augusto, indictione quarta, Christophorum imperator diem supremum obiit, quem pater multum planxit, utpote jam senior factus filiosque habens adhuc juniores, et in præfatio patris sui monasterio corpus ejus reconditum est.

Tryphonem porro patriarcham Augusto mensæ, indictione tertia, deposuerunt, eoque in proprium monasterium se recipiente et defuncto, annum unum et menses quinque, nondum matura Theophylacti imperatoris filii Romani ætate, Ecclesia pastore vidualata permansit: hunc enim Romanus, ut fertur, patriarcham instituere in animo habebat.

Basilii autem quidam Macedo pravus impostor Constantinum Ducam seipsum mentitus, plurimos post se abducebat. Hic ab Elephantino, Opsiciorum turmarum præfecto, Constantinopolim abductus, et manuum altera a Petro præfecto truncatur. Occasione deinde captata in Opsicium rursum digreditur, et truncatæ vice manum æream sibi adaptans, ingentemque spatham sibi accommodans vagabatur plurimos seducens, quasi ipse Constantinus Ducæ filius foret. Ille multis sibi allectis, stupendam in Romanum rebellionem movet; et propugnaculo potitus quod Lata Petra vocatur, omne cibariorum genus ibi recondebat, indeque erumpens atrocitabatur et occurrentes exspoliabat. Imperator exercitu in eum immisso, ipsum coinictesque insequeretur, quem deinde captum et in urbem abductum, per tribunalia examinatum multis verberibus subjecerunt ut si quos haberet rebellionis conscios revelaret. Ille sibi consulens, insignes dignitate viros quasi secum sentientes, mendacis confictis et a veritate alienis calumniabatur. Convictus tandem, ad Armastriani plateam ignis pabulum factus est.

Præfatus autem imperatoris filius Theophylactus Februarii die secundo, indictione sexta, patriarcha consecratus est, astantibus romani Pontificis lega-

Varie lectiones et notæ.

⁸³ ἐμπρ, εἰς τὸν τῆς ὑπ. Θ. τοῦ φ. ἐ. καὶ ἐκάθησαν τὰ κ. καὶ τὰ γ. μ. τῶν ψ. Sym. ⁸⁴ ψυχῶν Lec. ⁸⁵ 931. ⁸⁶ τῷ δὲ Ἄ. μ. τῆς δ' Ἰνδ. τελευτῆ Χ. ὁ β. καὶ ἐτάφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ π. ἀ. Sym. 41. ⁸⁷ ὁ ed. ⁸⁸ μεῖζον ἢ Αἰγυπτίους Vat. μ. ἢ κατ' Ἄ. Conti. ⁸⁹ τὸ σῶμα ἀ. Leo. ⁹⁰ K. δὲ καὶ τὸν π. T. τὸν β. χ. τ. καὶ ἐν τῇ i. μ. τ. Sym. 41 cf. § 37. — τὸν β. χ. τ. l. γ', triginta menses inde a 14 Dec. 928. — καὶ ἀπελθόντος Leo, χ. ἐ. χρόνου (χρόνον) Conti. ἕνα καὶ μ. ε' Vat. Conti. χηρεύει δὲ ἡ ἐκκλησία χ. α' μ. ε', κ. τ. λ. Sym. ⁹¹ αὐτὸν — ἀπ. Sym. ⁹² Περὶ Βασιλείου Μακεδόνος καὶ λαοπλάνου Vat. oim. Ven. ⁹³ ἐπισημίας ed. Sym. Vat. Conti. ἐπισημίας cod. — συνεπήγετο cod. ⁹⁴ συσχεθῆς Leo, Sym. σ. τῆς μ. χ. ἀ. ⁹⁵ Π. ὑπ. Conti. Leo. τοῦ ἐπ. ed. ⁹⁶ κατασκευάσας Leo, Vat. Conti. — φηγετο πλ. ed. ⁹⁷ ἀ. τῶν ἀγ. om. Leo, Sym. ⁹⁸ οὗς — κινεῖ om. Sym. — Ῥωμανοῦ Leo, Vat. Conti. ⁹⁹ καὶ φ. κ. ὁ πλ. π. κατ. καὶ τροφήν πολλὴν ἀποθέμενος μ. κ. Ῥωμανίαν ἀ. κ. προνομεύων καὶ λεηλατῶν τ. π. Τούτων κρατήσαντες ἀνήγαγον ἐν τῇ π. καὶ ἐν τοῖς Ἄ. ἔκαστον Sym. ¹⁰⁰ ἀνέκριναν ed. ¹⁰¹ τοῦ ed. ¹⁰² στρατιώτας cod. συστασιώσας Vat. Conti. ¹⁰³ καταλ. Leo. ¹⁰⁴ 933. ¹⁰⁵ Τῷ δὲ φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς ς' Ἰνδ. τῇ ἐπορῆ τῆς Ἰπακπαντῆς χ. π. ὁ β. Sym. 43. — ὁ πόρρ. Leo, ὁ β. Vat. Conti. ¹⁰⁶ Φε. cod. Φεβρουαρίῳ Leo, Vat. φ. μηνὶ Conti. ¹⁰⁷ τοῦ πατρῶου φρονήματος ἐφ' ἅπασιν ἐξερχόμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρόσω παρεκτινόμενος κατορθώμασι μετὰ καὶ τῆς προσοῦσης ἐλλογιμότητος Vat. Conti.

tis, et tomum synodalem de ejus ordinatione tra-
ctantem proferentibus, eundemque collocantibus
in throno patriarchali.

Præfata autem imperatoris Romani neptis Maria,
Petri Bulgari uxor, ad urbem non semel remeabat
patrem avinque invisura; denique tribus liberis
comitata venit, defuncto jam ejus patre Christo-
phoro, magnisque ab avo divitiis acceptis, cum
honore reversa est.

Cæterum Romanus imperator Stephano filio lo-
cavit uxorem Gabalæ filiam, Catacyle neptim Annam
nomine, unaque cum nuptiali corolla imperii dia-
demate redimitus est.

Turcarum autem adversus Romanos irruptio pri-
ma indictionis septimæ Aprilis mense contigit: qui
ad urbem usque excurrentes, loca cuncta per Thra-
ciam depopulati sunt. Adversus eos igitur patricius
Theophanes protovestiarius et imperii administra-
tor missus est ad res cum eis componendas; qui
quidem eos prudenter eos allocutus quidquid voluit
obtinuit, laudem ab eis plurimam prudentiæ et
consiliorum gratiam reportans. Tunc munifi-
centiam et humanitatem plurimam Romanus
imperator declaravit, nullis parcens pecuniarum
expensis ad captivorum liberationem.

Elegit etiam imperator Constantino filio postremo
uxorem de Armeniacorum genere, Helenam nomine,
Adriani patricii filiam; eaque defuncta in mense
Februario, indictione secunda, alteri nomine Theo-
phano, ex Mamantis genere oriundæ, eundem cop-
ulavit.

Junii porro mensis die undecimo, Russi ad millia
decem adversus Constantinopolim navigarunt. Con-
tra eos cum triremibus et celocibus, quæcunque
in urbe erant, missus est patricius Theophanes,
imperii administrator et protovestiarius; qui na-
vibus dispositis seque ipso jejuniis, lacrymisque pa-
rato, Russos opperiebatur, eos adoriendi occasione
expectans. Ut appulerunt illi, et Pharo vicini ap-

ελθόντων, ⁷⁷ καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ
τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορευόντα, οἱ καὶ τῷ πα-
τριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν.

⁷⁸ (46) ⁷⁹ Ἡ δὲ εἰρημένη τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ
ἐκγόνη Μαρία, ἡ θυγὴ Πέτρου Βουλγάρου, πολλάκις
ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν
πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι· τελευταῖον δὲ μετὰ
παίδων εἰσῆλθε γ', ἡδὴ τοῦ Πατρὸς αὐτῆς Χριστο-
φόρου ⁸⁰ τελευτήσαντος· πλοῦτον ⁸¹ οὖν παρὰ τοῦ
πάππου λαβοῦσα (πολὸν καὶ ἐντιμον) ἐντίμως ὑπέ-
στρεψεν.

(47) Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ
γυναῖκα ἠγάγετο, θυγατέρα οὖσαν ⁸² τοῦ Γαβαλά,
ἐγγόνην δὲ Κατακύλα, Ἄνναν ὀνόματι ⁸³. ἅμα δὲ
τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῷ στέ-
φανος ἐπατίθη ⁸⁴.

(48) Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων
κατὰ Ῥωμαίων ἰνδικτιῶνος ⁸⁵ ζ' Ἀπριλίῳ μηνὶ
οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐληθσαντο
πᾶσαν Θρακίαν ψυχῶν ⁸⁶. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρι-
κιος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεστιαρίος καὶ παραδυνα-
στεύων, μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγιον, ὃς καὶ θαυ-
μασίως καὶ συνετῶς αὐτοὺς ⁸⁷ μεταλθῶν ὤσαπερ
341 ἠθούλετο κατεπράξαστο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ⁸⁸
ἐπι τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλῆα ἐκαινεθείς τε καὶ θαυ-
μασθεὶς, ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλό-
θρωνον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξαστο, μηδενὸς
φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων
ἀνάρθρωσιν.

(49) ⁸⁹ Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Ῥω-
μανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους ⁹⁰
τῶν Ἀρμενιακῶν, τοῦνομα Ἐλένην, τοῦ πατρικίου
Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουα-
ρίῳ ⁹¹ μηνὶ ἰνδικτιῶνος β' (ἑτέρα τοῦτον συνέστρεψε
γυναῖκα ὀνόματι Θεοφανῶ ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος ⁹²
καταγομένη).

(50) ⁹³ Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ια' ⁹⁴ κατέπλευσαν οἱ
Ῥῶς ⁹⁵ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χι-
λιάδες ι' ι'. Ἀπεστάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων
καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πα-
τρικιος Θεοφάνης ὁ παραδυναστεύων καὶ ⁹⁶ πρωτο-
βεστιαρίος; καὶ τὸν τε στόλον προειτρέψας τε καὶ
ἑτοιμασάμενος καὶ νηστεία καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν
κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς Ῥῶς προσεδέχετο ⁹⁷,

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ ἀνεθ. Leo, Sym. Vat. Cont. ⁷⁸ 934. ⁷⁹ om. V. n. Οἱ δὲ εἰρημένοι τοῦ β. ἔργοναι Vat. Ἡ ἰ. τοῦ β. Ῥ. ἔγγ. ed. ⁸⁰ Χριστοφόρου τ. π. & Vat. ⁸¹ π. καὶ ἰ. om. Vat. Cont. ⁸² τὴν τοῦ Γαβαλά θ. Ἀ. ἧτις ἅμα τῷ ν. σ. καὶ τὸν β. τῆς ἐπίθετο Sym. 43.—οὖσαν Γαβρηλλοῦ ed. ⁸³ ὄνομα Vat. Cont. ⁸⁴ ἐπατίθειτο Leo, Vat. ἐπατίθετο Cont. ⁸⁵ 946,9 om. Ven. ⁸⁶ M. Ἀ. ἰνδ. ζ' γέγονε πρ. ἰ. τῶν T. κ. Ῥωμανίας καὶ κατατρέχουσι Sym. 44. ⁸⁷ ἰνδικτιῶν ἐξδόμη Leo, καὶ κατατρέχουσι μ. τῆς π. καὶ λεηλατοῦσι Sym. ⁸⁸ μ. τῆς π. cod. in margine ⁸⁹ χώραν Vat. — Ἀποστέλλεται Sym. — πρωτ. καὶ ποιεὶ καταλλαγὴν μετ' αὐτῶν Sym. ⁹⁰ αὐταί; Vat. Cont. ⁹¹ ἐν τῇ Vat. Cont. ⁹² 941. ⁹³ Τῷ δὲ ια' τοῦ Ἰ. μ. ἡγ. Ῥ. γ. τῷ ε. ὁ. αὐτοῦ K. ἐκ τοῦ γ. Sym. 45. — γυναῖκα ante τ. Ἐ. Leo. ⁹⁴ ἐκ γένους — Θεοφανῶ om. Vat. ex homoioteleuto. ⁹⁵ φ. μ. δευτέρᾳ ἑτέραν Sym. ut Cont. — ἑτέραν τούτῳ σ. γυναῖκα ἐκ τοῦ γ. τοῦ Μάμου ἐκείνου Θ. λεγομένην Sym., om. ed. ⁹⁶ ἐκείνου Vat. Cont. Sym. ⁹⁷ Ἰουνίου δὲ μηνός Leo, Ἰουν. δὲ μῆ. cod. Τῷ ἐν:αὐτῷ ἐκείνῳ κατ. Sym. 46. Δεκάτης καὶ τετάρτης ἰνδικτιῶνος, Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ἐνδεκάτῃ Cont. 39. ⁹⁸ ἰνδικτιῶν ιε' ed. ιδ' ἰνδικτιῶν Leo, τοῦ μηνός, ὁ ἰνδ. Vat. ⁹⁹ οἱ καὶ Δρομίται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων ὄντες Sym. ¹ χιλιάδ. cod., χιλιάδων ed. Vat. Cont. ² οἱ καὶ Δ. οἱ ἐκ γ. τῶν Φ. ὁ. Cont. καθίστανται Vat. — Πέμπεται οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ πρ. Θ. μετὰ πλοίων καὶ τὸν σ. εὐτρ. αὐτοὺς ἐξείδ. Sym. Ἀπ. οὖν Cont. ³ πρ. τὸν Vat. ⁴ ἐξείδ. Leo, Sym.

καταναυμαχήσαι μέλλων αὐτοῦς. Ἐπει ὃ δὲ ἐκείνοι Α παρέρυον, primus ille ad Euxini Ponti fauces stationem posuit, loco cui Hierum nomen, omniumque primus celoce propria vectus Russicarum navium dissolvit ordinem, et præparato igne nautico pletrasque succendit, reliquas vero in fugam vertit: quem pone sequentes reliquæ celoces et triremes, in adversarios irruentes perfectam hostium edidit stragem, navibus una cum militibus plurimis submersis, aliis multa parte cæsis, vivis etiam quampluribus comprehensis. Superstites igitur ad eam Anatoliæ partem quæ Sgora dicitur, navigant. Missus est autem terrestri itinere Bardas Phocas cum equitibus delectis, ad illos persequendos. Agmen autem validum quod in Bithyniæ partes miserant, ad cibaria aliaque necessaria sibi suppeditanda, B præfatus Bardas Phocas obvium nactus, eos male excepit fugavitque ac trucidavit. Tunc pariter advenit magister et scholarum domesticus Joannes Crocoas cum toto Orientis exercitu, et huc illucque palantes deprehendens, cunctos seu malorum plurimorum auctores interneccione delevit, ita ut illi, ejus impetum reformidantes, contracti et conferti intra navigia remanerent et amplius appellere non auderent.

κατέλαβον καὶ πλείστον τοῦ Φάρου ἔγένοντο ὁ (οὗτος ἑπρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόματι παρεδρεύων) ὁ, ἐν τῷ Ἰερῷ λεγομένῳ ἄθρονον τούτοις. 342 ἐπέθετο· καὶ δὴ πρῶτος ὁ τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπεύσας τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν ἠπλοίων διέλυσε καὶ τῷ ἰσχυρασμένῳ πυρὶ πλείστα κατέφλεξε· τὰ ὃ δὲ λοιπὰ ἐτρέψατο εἰς φυγὴν, ὧ ὁ ἀκολουθῶν καὶ οἱ λοιποὶ δρόμῳ καὶ αἱ τριήρεις ἐπεκδραμοῦσαι ὁ τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέβυσαν ἀντανδρα ὁ, πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν ὁ, πλείστοις δὲ ζῶντας συνέλαβον. Οἱ περιλειφθέντες οὖν εἰς τὸ τῆς Ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγώρα ὁ λεγόμενα καταπλοῦσιν. ὁ Ἀπιστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας ὁ Φωκάς διὰ γῆς μετὰ ἰκκρίτων ὁ παρατρέχειν αὐτοῦ· καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἰκκίον ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, ὥστε τὰ πρὸς τροπὴν καὶ τὴν ἄλλην χρεῖαν αὐτοῖς περιλάσσαι ὁ, περιτυχῶν τῷ τοιοῦτῳ συντάγματι ὁ αἰρήμενος· Βάρδας ὁ Φωκάς κακῶς ὁ τούτους εἰδήθη, τρεψάμενος καὶ κατασφάξας αὐτοῦς ὁ. Κατήλαθε δὲ τῆνικαῦτα καὶ Ἰωάννης ὁ μέγιστος καὶ δομέστικος· τῶν σχολῶν ὁ Κροκόας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος ὁ καὶ ὁ πολλοὺς τούτων διέφθειρεν ἀποσπάσας τῆδε κάκεισε καταλαμβάνων ὁ, ὥστε συσταλέντας αὐτοῖς δεῖν τῆς αὐτοῦ ἐπιθέου μῆνιν ὁ ἄθρῳς ἐπὶ τὰ οἰκεία πλοῖα καὶ μηδαμῷ διεκτρέχειν ὁ (203b) κατατολμῶν.

343 (51) Πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὗτοι διεπράξαντο πρὸ τοῦ τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι καταλαβεῖν· τὸ τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἅπαν ἐνέπρησαν καὶ οὗς συνέλαβαν αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἀνισταύρου, τοὺς δὲ τῇ γῆ προσεπατάλευον ὁ τοὺς δὲ ὡς περὶ σκοποὺς ἰστώντες ὁ βέλεσι κατετόξευον· οὗς δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνέλαβαν, ὅπως θεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἤλους σιδηροῦς κατὰ μέσους τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυον, πολλοὺς τε ἀγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παραβέδωκασι ὁ. Χειμῶνος ὁ δὲ ἦδη ἐνισταμένου καὶ τροφῶν ἀπορούντες, τὸ τε ἐπιπλῶν στρατεύματι δεδιδότες, τὰς τε ὁ ναυμάχους κλέον τριήρεις, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεία καταλαβεῖν· καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες (Σεπτεμβρίου

Multa vero et maxima mala exercuerant antequam advenissent Romanorum copiarum. Stonum enim ita dictum igne vastaverunt, et quos cepere captivos, partim crucibus, partim palis affixerunt: alios etiam in metam constitutos sagittis confoderunt. Quotquot autem sacerdotalis ordinis deprehendere, manibus retro vinctis ferreos clavos per medium caput immiserunt, sanctasque ædes plurimas igne consumendas tradiderunt. Ingruente porro hiemo, impronisa deficiente, copiasque super accessitas, imprimis vero triremes ad pugnam paratas veriti, domos repetere consiliabantur: regis tamen classi discessum occultare studebant. Septembri autem mense indictionia decimæ quintæ in

Varie lectiones et notæ.

Ἐπει δὲ κλ. τοῦ ἐν τῷ Π. φ. ἐγ. Sym. ὁ Φᾶρος δὲ καλεῖται ἀφῆδρῳμὰ τι ὧ πυρὰ ἐπιτίθεται εἰς ἀθρίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίται· Val. Cont. Sym. ὁ οὗτος — παρεδρεύων om. Sym. Leo. ὁ δὲ κατὰ ἀντίφρασιν κέκληται· κακῶς γὰρ διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκείσε ληστειῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους κληρονομᾶς οὗς, (ὡς, om. Cont.) φασίν, ἀναλὼν Ἡρακλῆς (καὶ om. Cont.) ἀδείας τυχόντες οἱ παροδίται, τούτων Εὐξείνου ἐπωνόμασαν Val. Cont. Sym. ὁ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν εἴληψε διὰ τῶν (τὸ Val. Cont.) τῆς Ἀργεῶς κλωπῆρων ἐκείσε διαρχομένων αὐτόθεν ἀνδρῶσαν ἱερῶν Sym. post ἐπέθετο Val. Cont.—αὐτὸς δὲ. T. ἐπ. καὶ τὰ μὲν πλ. πλοῖα κατ. Sym. ὁ ἐν Leo. ὁ Ῥωσικῶν ed. ὁ τὰ λ. δὲ Val. τὰ δὲ λ. τούτων Cont. τὰ δὲ λ. εἰς φυγὴν ἐτρέψαν οὗδεν καὶ τελείας τροπῆς γενομένης τὰ μὲν τῶν πλοίων αὐτῶν αὐτ. κατ. Sym. τὰ λ. δὲ Leo. ὁ ὡς ed. ὁ ἐπεκδραμόντας Leo. ὁ αὐτ. πλείστοις Sym. ἀντανδρα Leo. ὁ κατέτρωσαν Leo. — Οἱ δὲ π. εἰς Sym. ὁ τὰς Ῥωγὰς λεγομένας x. Sym. τὰ Σγώρα λ. x. Val. Cont. ὁ Καὶ ἐπὶ α. π. τὰ τῆς B. μ. ἀπείσταλαν χρεῖων ἕνεκα, ἐντυγχάνει τούτους B. ὁ Φ. καὶ γὰρ ἀποσταλείς ἦν ἐπὶ τούτῳ μ. i. ἰκκρίτων παρατρέχων ὁ. καὶ κατέσφαξεν ἅπαντας Sym. ὁ ἰκκρ. τοῦ π. Val. ἰκκρ. ἀνδρῶν τοῦ π. Cont. ὁ συμπτ. Val. ὁ αὐτοῦ δ. Val. ὁ Ἀλλὰ καὶ ὁ Κουρκούας Sym. ὁ Ἰω. μ. καὶ δ. τῶν σχ. ὁ Κουρκούας Val. Ἰω. ὁ δ. τῶν σχ. ὁ K. Cont. Ἰω. ὁ δομέστικος ὁ Κουρκούας Leo. ὁ στρ. καταλῶν τοὺς ὑπολειφθέντας εὐρίσκων ἀπέκτεινεν Sym. ὁ τ. π. ed. ὁ διαλαμβάνων Val. ὁ μ. ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὸ Val. Cont.— πλ. μ. δὲ Val. ὁ διατρέχειν ed. ἰκκρ. Val. παρετρ. Cont. ὁ Π. γὰρ x. Leo. Πολλοὺς δὲ τόπους· καὶ v. ἐνέπρησαν καὶ τοὺς συλλαβανουμένους Ῥωμαίους τοὺς μὲν ἀν. Sym. 46. ὁ προσεπατάλευσαν Leo, προσεπήγνυον Sym. ὁ ἰστώντες Leo, Val. Cont.— Τοὺς δὲ τοῦ κλ. ὁ τὰς χ. δ.— αὐτῶν ἐπήγνυον Sym. ὁ παρέδωκαν Leo. ὁ X. δὲ ἡ. καταλαμβάνοντος καὶ εἰς τὰ δ. βουλόμενοι ἀπέλαθιν τὸν στ. λ. ἐσπυδάζον Sym. ὁ ναυμαχοῦντας τρ. ed.

Thraciæ partes transfretari aggressi, præfatum Theophanem patricium habuerunt obvium : vigilantissimum omnium ejus et generosum animum latere non poterant. Confestim igitur conflictus in mari secundum habitus, quo navigia plurima submersa sunt, et multos eorum occidit præfatus vir : pauci vero cum navibus ad Cæsares littora servati incolumes, nocte ingruente fugerunt. Theophanes autem patricius, insigni victoria potitus et multis tropæis onustus revertens, cum honore susceptus et accubitoris dignitate decoratus est.

Præfatus Joannes magister bellicis rebus præstans et multis tropæis iusignis habebatur, imperii dilatabat fines, urbesque Agarenorum plurimas devastabat. Propter tanti viri gloriam voluit Romanus Imperator nepotem suum Romanum, e filio suo Constantino natum, Joannis filiam conjugere. At aliis Augustis illum ob tantum collatum honorem invidiose habentibus substitutus est domesticus patricius Pantherius Romani imperatoris affinis. τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήθεις, ἐκπίπτει τῆς Παρθήριου, συγγενῆς τοῦ βασιλέως ὡν Ῥωμανοῦ.

Indictione prima Aprilii mense rursus irruerunt Turcæ cum magnis viribus. Patricius autem Theophanes accubitor egressus pacis fœdera in annos quinque servanda cum eis composuit, obsidibus ex nobilibus acceptis, quo effectum est ut pax per annos quinque observaretur.

Indictione secunda Paschaliu protospatharium et Longobardiæ ducem ad Franciæ regem Hugonem filiam ejus Romano Constantini ejus generis filio uxorem petiturum Romanus imperator misit, quam multis una cum opibus secum assumptam præfatus Paschalius in urbem adduxit. Septembri deinde mensis indictionis tertie nuptiæ celebratæ sunt. Hæc, cum viro annis quinque socialis vitæ decursis, mortua est imperante Constantino ejus socero.

Α μηνι ιε' Ἰνδικτιῶνος) ἂν ἀντιπλεῦσαι ὠρημῆτες; ἂν (ἐπὶ τὰ Θρακίῳ μέρη), παρὰ τοῦ βηθέντος Θεοφάνου; ἂν πατρικίου ὑπηντήθησαν (οὐ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχὴν). ἂν Εὐθύς οὖν δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλείστα πλοῖα ἂν ἐθύθισε (καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν ὁ εἰρημένος ἀνὴρ) ὄλιγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες ἂν καὶ ἐν τῇ τῆς Κολλῆς περιπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελευθούσης, εἰέφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ πατρικίος μετὰ νίκης λαμπρῶς ἂν καὶ τῶν μεγίστων ὑπέστρεψε τροπαίων, καὶ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπέδεχθη καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

(52) ἂν Ἐπει δὲ ὁ βῆθεις Ἰωάννης ὁ μάγιστρος ὁ Κροκόδας ἀριστὸς τις ἐγένετο τὰ πολεμικὰ, ἂν καὶ πολλὰ ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ 845 Ῥωμαικὰ ἐπλάτυνεν ὄρια πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν, διὰ ἂν τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἠβουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν αὐτοῦ ἔγγονον ἂν Ῥωμανῶν, τὸν ἐκ (τοῦ) ἂν Κωνσταντίνου ἂν υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν τούτου θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἔνεκεν ὑποθέσειως παρὰ ἀρχῆς, δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρικίος

ἂν (53) ἂν Ἰνδικτιῶν δὲ α', Ἀπριλλίῳ μηνί ἐπέληθον πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηναίκας ἐπέθηκε μετ' αὐτῶν, ὁμῆρους τῶν ἐμφανῶν ἀναλαθόμενος, ἐξ οὗ καὶ συνέβη ἐπὶ χρονοῖς ἂν ε' τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι ἂν.

ἂν (54) ἂν Δευτέρῳ δὲ Ἰνδικτιῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Λογχιβαρδίας ἂν πρὸς τὸν βῆγαν ἂν Φραγγίῳ Οὐγγονα ἐξαπέστειλε τὴν ἂν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῶν ἂν τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ, ἦν καὶ ἀναλαθὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνί Ἰνδικτιῶνος τρίτης ἂν 845 ζήσασα ἂν Ἐτη πέντε ἐτελεύτησεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθέροῦ.

Variae lectiones et notæ.

ἂν νυκτὸς Leo, Cont. Vat. ἂν N. οὖν ἐκκλύσαντας ὁ πατρικίος Θ. τούτους ὑπηνήθη Sym. om. Σεπτ. μ. ιε' Ἰνδ. ἂν π. Θ. π. ed. ὑπὸ τοῦ β. Θ. Leo. π. τοῦ β. Θ. Cont. — Οὐδὲ γὰρ Leo, Vat. Cont. οὐ — ψυχὴν om. Sym. ἂν καὶ εὐθύς Sym. — ν. ἐγένετο Leo. ἂν πλ. ἐπόντωσε ed. πλ. ἐθύθη. cod. πλ. βυθίζονται Sym. om. καὶ π. — ἀνὴρ. ἂν παραπ. Vat. Cont. περισωθέντες Leo. — ἐφ. ed. ἂν λ. καὶ μ. ὑποστρέψας τρ. ἐντ. Vat. Cont. ὑποστρέψας λ. ἐντ. Leo. ἂν Ἰω. μ. ed. Vat. Cont. ὁ Κουρκόδας Vat. Cont. ἂν πολ. π. τε καὶ μεγάλα ἀν. ed. ἂν δέ ed. ἂν ἐγ. Vat. Cont. — ἐκ K. Vat. Cont. ἂν Kων. υἱοῦ cod. ἂν τοῦ ed. Vat. Cont. — ὡν τοῦ β. P. ed. ἂν 943. ἂν Ἰνδ. cod. Ἰνδικτιῶνος ed. ἂν χρόν. cod. χρόνους Leo. — χρὸ. ε' cod. ἂν Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς πλείστας πόλεις κατὰ τε Μακεδονίαν καὶ Θράκη τὰς μὲν ἐκ βάθρων ἀνωκοδόμησε, τισὶ δὲ καινισμὸν ἐνεποίησεν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν πόλιν περιφανῆ παλάτια ἐκκινούργησεν, ἐτι καὶ κατ' ἀγροὺς τὸ ἐμπρεπὲς ἐμπαρίσχετο. πρὸς δὲ (ἐτι Cont.) καὶ λαιμῶνας ἀμφιλαφεῖς καὶ εὐκάρπους, ἐξ ὧν οὐ τυχούσα τέρψις ἐγγίνεται, νλὶ δὴ καὶ γερόντων τροφία ξενουμένων τε καταγύγια, ἀβρωστούντων ἐνδιαστῆματα, τῶν κατὰ ψυχὴν ἔνεκεν ἀντιδόσεων Vat. et Cont. cf. Ceil. 318, 18 : Ἰλασκόμενος δὲ τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς διὰ τὴν τῶν ὄρκων παράβασιν καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς κακῶς παρεσπύνησεν, ἐποιεῖ μὲν καὶ ἄλλας εὐποιίας, ἀς καταλέγειν ἔργον, ἀπέτισε δὲ καὶ τὰ χρεῖα τῆς πόλεως ἀπὸ τε πλουσίων καὶ πενήτων, δωλοκῶς, ὡς φασί, κεντηνάρια ἰθ', τὰ δὲ γραμματεῖα κατακαύσας ἐν τῷ κατὰ τὴν Χαλκὴν πορφυρῷ ὁμαλίῳ· δίδωκε δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου· ἂν δὲ διατυπώσαστο γίνεσθαι ψυχικὰ ἐπεταίως ἐν τῇ νεοουργηθείσῃ παρ' αὐτοῦ μνητὸ Μυρραίου, ἰσασί πάντες μέχρι τοῦ νῦν τελοῦμεθα. ἂν 944. ἂν B' δὲ Ἰνδ. cod. Δευτέρῳ δὲ Ἰνδικτιῶνος ed. Cont. Τῇ δὲ β' Ἰνδικτιῶνι Sym. 48. ἂν Λογχιβαρδίων Leo. ἂν βῆγαν Φ. Ὁ. cod. βῆγαν Φ. Οὐγγονα Leo, Vat. Cont. βῆγαν τῶν Φραγγῶν Sym. 48, βῆγαν Φ. Οὐγγονα ed. ἂν τοῦ Leo. ἂν τῷ υ. τοῦ γ. ἀ. K. ed. ἂν ἦτες καὶ Vat. Cont. ἂν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς Cont. μ. τοῦ ἀ. αὐτῆς post ἔτη Val. ἐ. ζ. ε. μ. τοῦ ἀ. ἀ. ε. Leo. — ἐτ. ταῖς Cont.

(55) Ἀνέμου δὲ βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Ἀ Δεκεμβρίῳ μηνί, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ Ἰππικῷ δῆμοι κατέπεισον, οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ τε ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάθρα καὶ τὰ στήθεα λεγόμενα. Χρόνου δὲ περικυκλεύσαντος, τῷ αὐτῷ μηνί τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου κατήγαγον.

(56) Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ἣ τῷ Χριστοῦ τίμιον ἱμαγίον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος [καὶ] εἰς ἀνάγκην μεγίστην περισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκῆτορες πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν διαπρυσθεύμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἔγιον ἱμαγίον παρέχειν ἑπαγγελιάμενοι (204^h). Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης δὲ χάριτος δισμύλους ἤτησαντο τῶν ἐπιφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοβούλλιον τε λαβεῖν ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὃ ἐξή και γέγονε. Τοῦ δὲ ἁγίου ἱμαγίου ἀποσταλίντος καὶ ἤδη τῆ Κ. Π. πλησιάζοντος, Θεοφάνης ὁ πατριάρχης καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξεβλήθη, ὑπήνησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρῆς φωταγωγίας, τιμῆς τε καὶ ὑμνῳδίας. Καὶ τῆ ἐ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε, τοῦ βασιλέως, [ἐν Βλαχέρναις] ὅντος κάκει αὐτὸ προσκυνήσαντος. Τῆ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ οἱ τε τοῦ βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανος τε καὶ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας παύσασθαι δὲ ἐπέκειντο καὶ προσκυνήσαντες ἐκεῖ ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον.

(57) Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιον τι τεράς τῆ πόλει ἐπεδήμησεν, καί τις συμφορῆς, ἀρβένες, ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός, σώοι μὲν καὶ ἄρτιοι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστρός καὶ μέχρι τῶν ὑπογαστρίων συμπαρυκότες καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον τῆ πόλει ἐνδεδιερψάντες καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαισίον τι τεράς δρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μονοκρατορίας Κωνσταν-

Mense Decembri vento validissimo perflante, demi in circo, opposita regii throni regione erecti, deciderunt, subjectaque inarmora columnasque pectoralia dictas, contriverunt. Anni autem vertente circulo, hoc ipso mense, Romanum imperatorem e palatio eduxerunt.

Urbe autem Edessa, in qua venerandum Christi sudarium repositum, a Romano exercitu obsessa, et in ultimam angustiam deducta, ad Romanum imperatorem obsidionem solvi missis legatis ejus incolae precati sunt, sacrum Christi sudarium simul exhibituros polliciti. Huic gratiae compensandae nobiles ex suis captivos recipere, foedusque aurea bulla firmatum, ne regionem eorum Romanus exercitus devastaret, petierunt: quod et praestitum est. Sacro vero sudario ita misso, jamque Constantinopolim vicino, ad fluvium Sagarim cum magnifico apparatu et cantibus, Theophanes patricius et accubitor obviam processit, et Augusti mensis die decimo quinto imperatore ad Blachernas veniente, et ibidem adorante, in urbem intulit. Sequenti luce progressus est ad portam Auream: Stephanus autem et Constantinus, duo imperatoris filii, unaque Constantinus ejus gener cum Theophylacto patriarcha, universo praecedente senatu, debito honore susceptum sacrum pignus, praevia cereorum multitudine, ad sanctae Dei Sapientiae templum pedes detulerunt: exhibitoque cultu adoratum in palatium induxerunt.

Temporibus istis portentum quoddam ex Armenia in urbem invectum: pueri duo masculi uno ventre progressi, et ad invicem complantati, a ventriculi ore ad pubem usque sibi invicem adherentes, versisque ad invicem vultibus visabantur, qui cum diutino temporis spatio in urbe morati fuissent, velut infaustum portentum et infestum omen habiti, urbe ejecti sunt. Constantino vero solo imperante rursus ingressi sunt. Ut autem eorum alter mortuus est, medici quidam peritissimi cohaerentem

Variae lectiones et notae.

⁵⁵ β. καὶ σφοδρῶν Vat. Cont. ⁵⁶ ὅπ. μάρμαρα καὶ στ. Leo. — στιθεῖα cod. στηθεῖα Vat. Cont. ⁵⁷ περικυκλωμένου Leo, περικυκλωσ. Vat. Cont. ⁵⁸ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ed. Cont. ⁵⁹ 944. ⁶⁰ Ὅπως τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἀφομοίωμα εἰσῆλθεν ἐν τῇ ΚΠ. Vat. — τὸ τ. τοῦ Χριστοῦ Leo. — τὸ τοῦ Χριστοῦ ἁγίου Sym. 50. στρ. οἱ δ. τ. π. τὸν β. δ. Ρ. τοῦτο παρέχειν εἰ τὴν π. λύσειεν ὅπερ καὶ γ. καὶ χρυσοβούλλον ἐδόθη μῆθ' ἐτι ὑπὸ Ρ. τὴν χ. αὐτῶν λ. Sym.—προιστ. Leo. ⁶¹ δὲ Leo. ⁶² ἑπαγγελλομ. Leo, Vat. Cont. ⁶³ ὁ. τ. δὲ χ. Leo, ὁ. δὲ τῆς τ. χ. Vat. Cont. ⁶⁴ ἐπιφ. Vat. Cont. — ἀπολ. ed. — χρυσοβούλλ. cod. χρυσοβούλλα ed.—λ. ὥστε τὴν τ. χ. μ. cod. ἀπ. ἀπηντ. ἀ. Θ. ὁ π. Sym. ⁶⁵ τῆς ed.—πλησιασμένου cod. ⁶⁶ Σαγάρῳ cod. Σάγαρ. Leo. ⁶⁷ ὑπήνησεν αὐτὸ cod. ⁶⁸ μ. φ. καὶ τῆς δεούσης τ. καὶ ὁ. cod. μ. λ. τ. τε καὶ ὁ. Leo. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. τε καὶ ὁ. Vat. Cont. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. καὶ ὁ. Sym. ⁶⁹ κατὰ τὸν Σαγάρῳ ποταμῶν Sym. ⁷⁰ τῆ δὲ ἐ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Sym. ⁷¹ εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον ed. ⁷² δὲ Sym. — ὁ. ἐν Β. Sym. ⁷³ Καὶ τῆ ἐπ. Vat. Cont. τῆ ἐπ. Sym. ⁷⁴ ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθεν Leo. — οἱ δὲ τοῦ Leo, οἱ τε Vat. Cont. ⁷⁵ Στ. καὶ Κ. Leo, Sym. ⁷⁶ Θ. καὶ τῆ συγκλήτῳ πάσῃ καὶ τοῦ λαοῦ προπορευομένου μετὰ φ. μ. Sym. ⁷⁷ ἁγίου cod. ⁷⁸ τοῦ Θεοῦ om. Sym. ⁷⁹ περὶ cod. περὶ Leo. ⁸⁰ τοῦτο Sym. bis. ⁸¹ Περὶ τῶν κηκολλημένων παιδῶν cod. π. τῶν συγχ. β' ἀρβένων καὶ τεράς τι μέγα φαινομένων Vat. — Διτήριος τεραστίου τινός Ven. Ἐν τ. δὲ Leo. Ἐν τ. Sym. 51. ⁸² ἐπεφοιτῆται Leo, Vat. Cont. Sym. ⁸³ γ. ἀ. μὲν π. Leo, Vat. Cont. Sym. ⁸⁴ ἀπὸ δὲ στ. Vat. Cont. ⁸⁵ ἐν ὑπὸ γαστέρα Leo, τῶν ὑπὸ γ. Vat. Cont. Sym. τῶν ὑπογαστρ. cod. — καὶ om. Sym. — ἀλλήλους Leo. ⁸⁶ ἐν ὑπὸ γαστέρα Leo, τῶν ὑπὸ γ. Vat. Cont. Sym. τῶν ὑπογαστρ. cod. — καὶ om. Sym. — ἀλλήλους Leo. ⁸⁷ ἐν Sym. ⁸⁸ ἐνδ. ὑπὸ π. ὡς ἐ. τι τ. ἐθαυμάζοντο, ὅθεν καὶ ὡς π. τῆς δ. τῆς π. ἐξῆλθῃ, πάλιν δὲ ἐπὶ Sym. ⁸⁹ τῆς om. Cont. ⁹⁰ βασιλείας Leo, Vat. τῆς β. Sym. — Κ. εἰσῆλθε Sym. Κ. εἰσῆλθεσαν Leo.

partem alteram incolumem vivamque servaturos se præstolati, solerter exciderunt; puellus iste diebus tribus superstes mortuus est.

Et in omnibus quidem, ut enarratum supra, monachis fidem habebat imperator: privatim vero præ omnibus Sergium monasticis moribus præstantem colebat et venerabatur. Hic magistri Cosmæ frater, nepos vero Pholii patriarchæ fuerat, quem animæ nobilitas, quem carnis ingenuitas reddebat illustriorem. Etenim ad summum virtutis et scientiæ apicem ascendit, ita ut difficile sit discernere in qua magis excelleret adeo summopere in utraque exercitatus erat. Atque in eo præ aliis florebat discretionis donum morumque suavitas et sensus moderatio: neque enim superciliosus erat ut hodierni sapientes, neque jactantiam aut arrogantiam præseferebat, sed erat ei sermo dulcius melle stillans, mores firmi et constantes, et humilis spiritus. Istum itaque reverendum comitem secum ducebat imperator, quasi veram regulam et amussim ipsius vitam dirigentem. Hic plurimum hortabatur imperatorem ut filiorum curam ageret, neque illos in malum absque disciplina prouero sineret: nequando, quæ Heli, pateretur, qui pro filiorum pravitatem pœnas dedit.

Ut vero a filiis e palatio dejectus est, et in Proten insulam relegatus, hunc rursus habuit calamitatum solatium, et angustiarum remedium lenitivum: eidemque tunc temporis Polyeuctus monachus piissimus aderat, crebris cum hortamentis, ut decebat, consolaturus: hic, patriarcha Theophylacto e vivis sublato, a Constantino imperatore Constantinopolis patriarcha promotus est.

Ut vero Deus miris modis hominem servare consuevit, imperatore Romano in calamitatem non exspectat incidere permisit: ut per eam eruditus, et de propriis delictis admonitus, salutem consequi dignus inventiretur. Toleravit enim filium ejus Stephanum, velut quondam Absalon in magnum David proprium patrem rebellis fuit, ita in cum insurgere. Constantinus quippe, Mariano ex mona-

χίον πάλιν εισηθόσαν. Ἐπει δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἱατροὶ τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς ἐλπιδί τοῦ τὸν ἕτερον ζήσασθαι, ὅς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιούς ἔτελεύτησεν.

(58) Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐν 847 πᾶσι μοναχοῖς πίστιν ἐκέκτητο ἀμετρον, διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερεσέβετο Σέργιον, τὸν ἐν μονασταῖς διαλάμποντα, ὅς ἀδελφός μὲν τοῦ μαγίστρου ὑπήρχε Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ὃν πλεον τῆς σαρκικῆς εὐγενείας ἢ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἤλασεν, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν ποτέρω μᾶλλον πλεονεκεῖ, οὗτος εἰς ἄκρον ἐκατέραν ἐξήσκησεν· ἐπήθετο ἄτε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα καὶ τὸ χάριεν τοῦ ἤθους καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος· οὐ γὰρ ἀνέσπα τὰς ἀφρῦς ὡς οἱ νῦν σοφοί, οὐδὲ ἀλαζῶν τις ἰδοκεῖ καὶ ὑπερήφανος, ἀλλὰ τὴν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποσάζοντα, τὸ ἦθος δὲ πάγιόν τε καὶ σταθερόν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. Τοῦτον δὴ τὸν ἀοιδίμον ἀδιαλείπτως μεθ' αὐτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, κανόνα ζῆτος καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ρυθμίζοντα· ὅς πολλά παρήγει τῷ βασιλεὶ τῶν παιδῶν ἐπιμαλίσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους εἶναι εἰς πονηρίαν ἐκπλίνοντας, μὴ ποτε αὐτὸς πάθει τὸ τοῦ Ἥλι, τιμωρίαν ἐκ τῆς τῶν παιδῶν παρανομιᾶς ἐκτίσας.

(59) Ἐπειδὴ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, κάλει τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμύθιον καὶ τῶν θλίψεων ἀκασώζονον φάρμακον, ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολυευκτος μοναχὸς εὐλαβίστατος, καὶ αὐτὸς ἐκείνο παραμυθούμενος, 848 ὅς τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, πατριάρχης ὑπᾶν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρίζεται Κ. Π.

(60) Ἐπει δὲ πολλοῖς τρόποις βούλεται ὁ Θεὸς σώζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἀδοκίησθαι περιπεσεῖν (204b) συμφορῆ, ἵνα, δι' αὐτῆς σωφρονισθεὶς καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει παρακτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιοθῆ. Συνεχώρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὡς περ ποτὲ Ἀβεσαλώμ ἐπανέστη τῷ οἰκείῳ πατρὶ τῷ μεγάλῳ Δαυὶδ. Συμ-

Variae lectiones et notæ.

¹ Καὶ ἐπειδὴ ὁ Sym. ² 848, 4 om. Ven. ἐτέθνηκεν Leo. — Leo. ³ ἀλλὰ καὶ οὗτος γ' ἢ. Sym. — Καὶ ἐν π. μὲν ὡς ἀ. ἔ. μ. π. ἔ. ὁ β. Leo. Ἐν π. μὲν οὖν ὡς ἀ. ἔ. τοῖς μ. π. ἔκ. ἀμ. Sym. 52. Καὶ ἐν π. μὲν μ. ὡς ἀ. ἔ. π. ἔ. ὁ β. Cont. Καὶ ἐν π. ὡς ἀ. ἔ. μ. π. ἔ. ὁ β. Vat. ⁴ ὑπερέσβειν Leo, Vat. Cont. Sym. — μοναχοῖς Sym. ⁵ ἀδ. ἐκφυῖται τοῦ μ. Cont. — ἐκφυῖται Leo, Vat. Cont. Sym. — θωμᾶ Sym. ⁶ τοῦ πρώτου τῶν κριτηρίων κτλ. Cont. ⁷ ἐτύγχανεν Leo, Vat. Cont. ⁸ εὐσυνγενείας ed. συγγ. Vat. Cont. — εὐγ. τὸ τε τῆς διακρίσεως εὐθὺ καὶ τὸ τοῦ προσώπου χ. τὸ μ. τε τοῦ φρ. καὶ τοῦ ἡ. τὸν μὲν γὰρ λ. Sym. ⁹ ἐπλεονέκτει ed. — οὗτος cod. ¹⁰ ἐπ. δὲ Vat. Cont. — δ. ἱρευθὸς καὶ Vat. Cont. ¹¹ χάριεν cod. ¹² κατὰ τοὺς νῦν σοφοὺς Vat. Cont. ¹³ δὲ om. Sym. — τε om. ed. Vat. Cont. Sym. — σταθρ. col. — τὸ δὲ φ. πολὺ φυσικὸν καὶ τ. Sym. ¹⁴ κ. ὡς ἂν τι· εἶποι τὸν ἀ. β. ἀεὶ β. οὗτος π. Sym. ¹⁵ ἐγκλ. Leo. πορεύεσθαι Vat. ¹⁶ καὶ Leo, Vat. Cont. Sym. ¹⁷ πάθ. col. πάθος Vat. πάθη Cont. — Ἥλι ed. Vat. Cont. Sym. — τ. ὑπὲρ τῆς Vat. Cont. τ. ἐκτ. ὁ. τῆς τῶν π. π. Sym. ¹⁸ δ καὶ γέγονεν Vat. Cont. Sym. ¹⁹ Ἐπει δὲ Leo, Vat. Cont. Καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν — ἦθεν δὴ καὶ τοῦ π. [κατάγουσι τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ ἐν τῇ ν. ἐξορίζουσι· ἀλλὰ δὴ καὶ π. αὐτῶν ἔ. ἐκαὶ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς Sym. ²⁰ φ. σ. τοῦτω καὶ Π. ὁ ἔ. μ. τὰ Sym. ²¹ οὐκ ἐλαττον (ὡν ἢ κατὰ om. Cont.) τὸν τοῦ εἰρημένου τρόπον Vat. Cont. ²² μετὰ ταῦτα δὲ τὴν εὐλακρινῆ αὐτοῦ βίον Vat. Cont. ²³ ἐπί ed. — K. τοῦ β. Sym. ²⁴ ΚΠ. om. Leo, Vat. Cont. — πρὸς πατρ. Sym. multa alia de Sergio adjuugens usque ad finem § 62. ²⁵ Στέφανος τοῖνον ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἐπαναστάς τῷ πατρὶ καὶ τε χρ. Sym. 53. — ὁ Θεὸς Leo, Vat. Cont. ²⁶ σ. ἀδ. π. Leo, Vat. σ. ἀδ. προσπ. Cont. ²⁷ αἰθ. Leo. ²⁸ Συνεχώρη. cod. Συνεχώρει Leo. — ἐπ. τὸν ὁ. αὐτῷ Στ. Vat. ²⁹ ἐπ. Δ. τῷ ὁ. π. Leo, Cont. ἐπ. ποιῆ τῷ π. Vat. — τῷ Δ. ed.

βούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε Β cho et Basilio Petino et Manuele Curtice propositi consiliis, necnon aliis Augustis facinus promoventibus usus, patrem e palatio improbe deturbavit, et ad Protien insulam relegatum monachum detonderi jussit.

18'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Ἐπελείφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ τοῦ του γαμβρὸς 27, ὃς παραυτίκα 28 Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ τῆ τοῦ μαγίστρου ἀξία τιμήσας ὡς 29 χρόνῳ πολλῷ τὴν ἐν 30 πολέμοις 349 ἀνδραγαθίαν 31 ἐπιδείξάμενον 32, δομῆτικὸν τῶν σχολῶν προχειρίζεται 33, εἶτα 34 Βασίλειον, ᾧ ἐπικλην Πετεινὸς 35, πατρικίον καὶ μέγαν ἐπαιρειάρχην, τῷ 36 δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαρνανῶ ἐὰ μοναχικὰ ἀποδύσας, πατρικίον καὶ κόμητα τοῦ σταδίου πεποιθέν· ὡσαύτως καὶ Μανουὴλ τὸν λεγόμενον 37 Κουρτίκην πατρικίον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης 38· οὐστίνας τρεῖς οὐ μετὰ 39 πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις ὡς εἰς χριστῶν Κυρίου παροινήσαντας καὶ χεῖρας ἀδικίας 40 ἐπιβαλόντας (καὶ 41) τῆς βασιλείας ὀρεγομένου μετῆλθεν· ἐπὶ καθοσώσει· γὰρ καταληφθέντες 42 ἐκότερος αὐτῶν οἰκτισθῆν θανάτῳ ἐδίζην 43 ἀπέβρῆξαν· τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερα 44 τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγουμένῃ 45 ἐπιξηγήσει· ἐκθίσομαι.

46 (2) 47 Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας, τῇ κζ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὑποπεύσας Κωνσταντίνος τὸν 48 τε βασιλεῖα Στέφανον καὶ Κωνσταντίνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μήποτε 49 κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται 50 (καὶ C λογισάμενος), ὅπερ ἦν εἰκός, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο 51, πῶς αὐτοῦ φείσονται 52, ἐστιάσας αὐτοὺς 53, ἥδη ἐν τῇ τραπέζῃ 54 καθεζομένους, ἐπιτῆς βρώσεως οὕσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνῆρπασαν 55 τούτους οἱ (τε) λεγόμενοι Τόρνικοι καὶ ὁ πατρικίος Μαρνανὸς καὶ οἱ λοιποὶ (οἱ) πρὸς τοῦτο 56 ἠτοιμασμένοι 850 (καὶ 57 τοῦ παλατίου καταγαγόντες) καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς περιόρισαντες 58 κληρικὸς ἀπέκειραν.

(3) 59 Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι 60 τὸν Βιον

cho et Basilio Petino et Manuele Curtice propositi consiliis, necnon aliis Augustis facinus promoventibus usus, patrem e palatio improbe deturbavit, et ad Protien insulam relegatum monachum detonderi jussit.

XII. Regnum Constantini Porphyrogeniti.

Imperator itaque Romani gener Constantinus relictus est. Hic statim Bardam Phocæ filium magistri dignitate ornavit. Qui cum multo tempore bellicæ virtutis, in præliis specimina frequentius exhibuisset, scholarum domesticum institutus est. Basilius etiam, cognomento Petinus, patricius et magnus hetæriarcha provectus est. Imperator etiam Marianum Argyrorum sanguine ortum monastico habitu exutum creavit patricium et stabuli comitem: Manuelem insuper, Curticem dictum, patricium et excubiarum drungarium promovit, quos quidem tres interjecto brevi spatio justum Dei iudicium (velut eos qui in unctum Domini peccassent, et in eum manus injecissent, violentas imperii cupiditate motos incessit. Majestatis quippe læsæ rei deprehensi, singuli misera morte vitam abruperunt. Prolixiorum autem et elaboratam magis de illis narrationem opere prædicto institutam.

Post dies vero quadraginta, Januarii mensis septimo supra vicesimum, Stephanum et Constantinum ejus fratrem, ne quandoque paria in se attentarent, suspicatus, et quod simile vero reputans, ut, qui proprio non pepercissent patri, minus ipsi condonarent, recumbentes secum ad mensam, escis adhuc in eorum ore positis comprehendere jussit: abripuerunt porro quidam Tornacii dicti, et patricius Marianus, et qui ad hoc parati fuerant reliqui: palatioque eduxerunt, et clericali tonsura multatos in proximas insulas deportaverunt exsules.

Paud diu post, videndi patris desiderio moi,

Varie lectiones et notæ.

27 τῷ πρωτοσπαθαρίῳ ed. Cont. 28 τῷ Πετεινᾷ ed. τῷ λ. πετεινῷ Sym. 29 λεγομένῳ Vat. 30 λοιπῶν Sym. 31 ἐπεὶ μακρῷ γῆρει καὶ ὄσῳ τρυχόμενον εἶδος — βασιλείας Sym. 32 ἐκεῖσε ed. — 17. Αὐτοκρατορία K. Leo et Cont. Βασιλείας K. υἱοῦ Λέοντος ἐκ δευτέρου, ἐξ ἑτέρου βιβλίου. Τῷ, συμδ' εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως Θεοῦ ἐδασίλευσε μόνος ὁ K. ἐκ β' μετὰ καθαρῶτά:ης χαρᾶς καὶ ἐποίησε στρατάρχην B. τὸν Φ. δ. τῶν σχ. Par. 1708. (1). 33 μηνὶ Δεκεμβρίῳ εἰκάδι· ἰνδικτιῶνι τρίτῃ, ἐν ἑταί συμδ' Vat. Cont. μ. Δ. κ', ἰνδικτιῶνος γ', ἐν ἑταί συμδ' Cont. Sym. 1. 34 ὃς αὐτ. Vat. Cont. — τὸν Φωκᾶν μαγίστρον καὶ δ. Sym. 35 ὡς om. ed. ὃς Leo. 36 τοῖς Leo, Vat. Cont. 37 πολλάκις Leo, Vat. Cont. 38 ἐπιδείξάμενος Leo. 39 καὶ Κωνσταντίνον τὸν Γογγύλην Cont. ναυμαχίας ἡγήτορα καὶ στρατάρχας εἰνὰς τῶν ἐυχρηστων Vat. Cont. Sym. 40 τὸν δὲ Πετεινὸν π. καὶ κ. τοῦ στ. π. τὸν δὲ K. π. Sym. 41 τὸν Leo. — πετεινάκης ed. πετεινὸν Leo. 42 τὸν δὲ τοῦ γ. τῶν Ἀ. Μαρνανδῶν Leo, τὸν δὲ ἐκ τοῦ γ. τῶν Ἀ. M. Vat. Cont. 43 ἐπιλ. Leo, Vat. Cont. — βίγλης Leo, Vat. Sym. 44 ἐποίησεν Cont. 45 μετ' οὐ π. Leo. — ὁ δὲ Θεὸς συντόμως ἐπεξήλθεν ὡς εἰς χ. κὺ π' ἐπί Sym. 46 ἀδικ. cod. 47 καὶ οἱ om. ed. Vat. Cont. Leo. 48 ὡς Sym. 49 τὸν βῖον ἀπ. Sym. om. om. reliquis. — ἀπέβρῆξ. cod. ἀπέβρῆξε Leo, Vat. 50 πλατύτερον τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον Leo, Vat. Cont. 51 προσηρημένη Leo, cf. Cont. 52 qui solus horum exitum parat. — ἐκθίσομαι. cod. 53 945. 54 ἡμ. ὁ Πορφυρογεννητός ὡς. Στ. Sym. 2. 55 τὸν τότε ed. τοὺς αὐτῶν ἀδελφῶν Sym. 56 καὶ Vat. Cont. Sym. 57 πρᾶξ. ed. καὶ λ. om. Sym. 58 φείσονται Vat. Cont. 59 Ἀέγεται γὰρ ὅτι φθείρουσιν φθῆ χρηστὰ ὀμιλία κκαὶ, τῶν ὀμιλιῶν τι γίνεται; Sym. 60 ἀ. καὶ φιλοφρονήσας ἐτι Sym. 61 καὶ Vat. Cont. 62 ἀν. οὕτοι οἱ Vat. Cont. — οἱ om. Vat. Cont., λεγ. — λοιποὶ οἱ om. Sym. — Τόρνικοι ed. Vat. Cont. 63 ἠτορπισμένοι Vat. Cont. Sym. 64 καὶ τοῦ π. κ. om. Sym. — καταγαγόντες καὶ Leo, Vat. Cont. 65 περιώρισαν Sym. περιώρισαν καὶ Leo, Vat. Cont. 66 Μετ' ὁ. δὲ τὸν λ. π. αὐτῶν ἀ. ἰδεῖν μοναχὸν ὄντα, π. ἀ. κατεχόμενοι· ὁ δὲ ὁμοίως; ὀδύρμενο; πρὸ αὐτοῦ; ἐφθίγματο Sym. 2: 67 οὗτο; Leo, Vat. Cont.

ad Protēn insulam profecti sunt : eumque monastico habitu vestitum conspicati, in lucium proruperunt immensum. Quibus pater collacrymatus ait: « Filios genui et exaltavi : ipsi autem spreverunt me. » Atque ita relegati sunt; Stephanus quidem in Præconesum, e Præconeso in Rhodum, e Rhodo denique in Mytilenem; Constantinus autem in Tenedos, et inde in Samothraciam, in qua tumultum et seditionem adversus custodes machinatus, ab eis trucidatus est. Michael autem Christophori Imperatoris filium detractis imperialibus calceis clericum esse jussit.

Cæterum Romano imperatore in prædicta insula morante, Theophylactus patriarcha et Theophanes patricius et accubitor inierunt consilium, ut eum rursus in palatium eveherent. Re ipsi communicata et persuasa, tempus explorabant commodum, quo consilio suum imponerent. Eo tamen detecto, et ad Constantinum imperatorem delato, consortes ejus pœnis debitis ultus est. Theophanem patricium misit in exsilium, protospatharium vero Georgium et pinernam, et Thomam primicerium verberibus multatos et detonsos perque mediam urbem traductos exules deportavit.

Decembri vero mense indictione sexta adversus Constantinum imperatorem structis insidiis, Stephanum imperatorem ex insula erutum in palatium inducere moliti sunt. Insidiis Constantino manifestatis per Michaelē nomine Diabolinum, suctores intolerandis subjecit verberibus : et hos quidem præcis maribus, alios auribus multatos asinisque impositos per mediam urbem traduxit et in exsilium egit.

Cæterum Julii mensis die decimo quinto, indictione

A πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πένθει κατασχέθησαν ἀφορήτῳ· εἰς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ ἐφη· « Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὑψωσα, οὗτοι δὲ με ἠθέτησαν. » Εἰδ' οὕτως ⁶¹ ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς ⁶² Προικόνησον ⁶³, ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκείθεν εἰς Σαμοθράκην, ἐν ἧ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας ⁶⁴ παρὰ ⁶⁵ τῶν αὐτῶν φυλασσόντων ἐσφάγη ⁶⁶. Μιχαὴλ δὲ, τὸν τοῦ Χριστοφόρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικά πέδιλα ἀφελόμενος, κληρικῶν ⁶⁷ πεποίηκεν ⁶⁸.

(4) ⁶⁹ Ὦντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατρικῖος καὶ παρακοιμώμενος βουλὴν ἐβουλεύσαντο ὥστε πάλιν ⁷⁰ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτον ἀγαγεῖν, ἦν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι καὶ **851** παρακείμεναι τούτου, ἐκαιροσκοποῦν πότι ⁷¹ πέρα· τῇ τῆσάυτη βουλῇ ἐπιθῶσιν ⁷². Ἐπει δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη καὶ καταμηνύθη Κωνσταντῖνῳ βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἡμύνετο ⁷³· τὴν μὲν γὰρ Θεοφάνην πατρικίον ἐξώρισε, τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ ⁷⁴ πιγκέρην καὶ Θωμᾶν ⁷⁵ πριμικήριον δείρας καὶ κουρεύσας καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ὑπερορία παρέπεμψεν.

⁷⁶ (5) ⁷⁷ Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, ⁷⁸ ἐπιβουλῆν τινεσὶ κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης (205^a) οὖν μηνυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντῖνῳ διὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ⁷⁹ ἐπιβούλους κρατήσας ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς βίνας καὶ τὰ ὠτα ἀπέτεμεν τοὺς δὲ δαρμῶ ἀφορήτῳ ὑπέβαλε καὶ βνοις ⁸⁰ ἐπικαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσε, καὶ ἐξορία παρέπεμψε.

⁸¹ (6) ⁸² Πεντκάκαιεκάτη ⁸³ δὲ Ἰουλίῳ μηνί, Ἰν-

Variæ lectiones et notæ.

⁶¹ ἐξορίζονται Sym. ⁶² Πρ. εἶτα εἰς Ῥόδον, ἔπειτα εἰς M. Sym. ⁶³ ἦντινα Νέβριον (Νεθρίαν Cont.) ὠνομασμένην (ἐκ τῆς Cont.) κατὰ χρησὴν δεδομένης ἀποικίας Σαμίον, οἷς ἀφικόμενος (ἀφικομένου Cont.) πρὸς νήσον καὶ τῷ Θεῷ ἱλασκομένοις ἀριστοποιουμένοι· τε ἀπρία ἐτόγγανεν, ὅπθην ὕδωρ κομίσαιοντο· γυνὴ δὲ τις ἐφη αὐτοῖς· « Εἰ ἔχετε πρόχουον, ὄσω ὑμῖν ὕδωρ· » ὅπερ λαβόντες ὡς ὁ χρησμός, καὶ γῆν ἐξητήσαντο· τῆς δὲ καὶ ταύτην δεδωκυίας, Πρόχουον τὴν νήσον ὠνόμασαν καὶ τοῖς ἀργυροῖς νομισμασιν πρόχουον εἰκόνησον Val. Cont. ⁶⁴ καὶ τὸν ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως· τὴν αὐτοῦ φυλακὴν πεπιστευμένον Νικήταν πρωτοσπαθάριον ἀναίρησας καὶ αὐτὸς Cont. Val. ⁶⁵ κατὰ Leo. — φ. ἀ. σφάζεται Sym. ⁶⁶ ἀνεσφάγη, οὗ τὸ σῶμα παρακοιμῶν ἐταφῇ παραδίδοται μεγαλοτίμως (ἐν λάρνακι ἐν τῇ μονῇ ἢ παρὰ Ῥωμανοῦ κατοικεῖτο om. Cont.) ἐν ἧ πρὸς τοῦτον ἢ πρώτη αὐτοῦ σύμβιος ἀπέκειτο Ἐλένη τοῦνομα. Μιχαὴλ Val. Cont. — βασ. om. ed. ante Xp. Val. Cont. Sym. ⁶⁷ καὶ βαίχτορα Val. καὶ μάγιστρον καὶ β. Cont. ⁶⁸ ἐποίησε Θεοφύλακτος ὁ πατριάρχης Sym. ⁶⁹ Ὁμοίως καὶ θ. π. καὶ παρακοιμώμενον ἐξ. καὶ Γ. πρ. καὶ π. Sym. 2. ⁷⁰ π. τ. ἐν τῷ π. ἀγ. Leo, Val. τ. π. ἐν τῷ π. ἀγ. Cont. 5 post narratum Romani somnium quod hic solus exhibet inter chronographos. ⁷¹ τό Leo, Cont. ⁷² ἐπιθήσουσιν Leo, Val. Cont. — ἐφωράθησαν Leo. ⁷³ ἡμύνετο Val. Cont. — π. θ. ed. Val. Cont. ⁷⁴ καὶ π. Γ. ed. Γ. τὸν π. Val. ⁷⁵ οὗς δ. καὶ κ. θρ. ἐξώρισε διὲ τὸ φωραθῆναι αὐτοῦσ καίροσκοπῶν τοῦ εἰσαγαγεῖν π. Ῥ. ἐν τῷ π. Sym. — καὶ μ. τῆς π. θρ. om. Val. Cont. ⁷⁶ πριχέρου cod. ⁷⁷ 947. ⁷⁸ Τῷ Δ. μ. Sym. — ⁷⁹ ἐνδ. cod. ἔκτη Ἰνδικτιῶν Val. Ἰνδικτιῶνος ⁸⁰ Cont. τῆς ⁸¹ ἐνδ. Sym. — ἐπιβουλῆς γενομένης εἰς τὸ τὸν Στ. ἐκ τῆς Ἰνδ. ἀγ. ἐν τῷ π. ἐκεῖ παρὰ M. τοῦ Δ. ἐμηνύθη, πάντων κρατηθέντων, τῶν μὲν Sym. ⁸² ἐπ. δ. ἀφ. ὅπ. τοὺς μὲν τὰς β. καὶ τὰ ὠ. ἀπ. Leo. ⁸³ ἐγκ. Leo, ἐπικ. καὶ θριαμβεύσας ἐξώρισε Sym. ⁸⁴ 948. ⁸⁵ Τῇ δὲ ἐ' τοῦ Ἰουλίῳ μηνὸς τῆς ⁸⁶ ἐνδ. Ἰνδικτιῶνος Sym. 4. ἐ' δὲ Ἰουλ. μὴν. Ἰνδ. ⁸⁷ cod. Πέμπτη δὲ καὶ δ. Ἰουλίῳ μηνὸς ἔκτης Ἰνδ. Leo, Π. δὲ Ἰουλίῳ μ. ἔκτη ἰ. Val. Π. δὲ Ἰουλίῳ μ. Ἰνδικτιῶνος ἔκτης Cont. Π. ἴ. μ. ed. — Ῥ. β. Val. — 18. Πρ. om. Sym. (et Leo ?). — προτελ. Leo pro Πρώτῃ τελ. ⁸⁸ ἕως ὧδε τὸ πέρασ τῶν χρονικῶν συνταγμάτων, clausula indicis codicis Par. 1706. ἐτελείωθη ἢ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος γραμματικῶ μηνί Ἰουλίῳ ὀγδόῃ, ἔορτῃ τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Ἰεροζοπίου, ἔτους 578^a Ἰνδικτιῶνι ἐνδεκάτῃ Leo. Que sequuntur e Breviario Sym. editi desumpta sunt, nec in codice Mosquensi nec in cæteris Georgii codicibus inveniuntur præter Par. 1708 et Ven.

δικτιῶνος ς', Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Πρώτῃ Ἀ νήσῳ τελευτᾷ · καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπειτέῃ μονῆ.

indictione sexta Romanus imperator in memorata insula præmoritur : corpusque ejus in urbem elatum, eo quod coniderat monasterio depositum est.

Δόξα τῷ Θεῷ πάντων Ἐνεκα · Ἀμήν. Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου.

Gloria Deo propter omnia. Amen. Explicit Logothetæ narratio.

852 ^α [Π'. Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου].

XIII. Solus regnat Constantinus Porphyrogenitus.

^α (5) ^α Μετὰ γούν τὸ μόνον καταλειφθῆναι τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον, προχειρίσατο Βασίλειον τὸ πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυσικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, πατρικίον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα τῆς συγκλήτου. Οὗτος δὲ ἦν ἐχέφρων καὶ λόγιος καὶ τῷ βασιλεὶ ἐν πᾶσιν ὑπηρετῶν αἰσίως καὶ πρεσβυ- τῶς ^β. — ^α Τότε ^α καὶ ^α ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος, ἀβρωστίσας καὶ ὑπ' αὐτῆς κυριευθεὶς ^α, ἐτελεύτησε, κρατήσας τῆς Ἐκκλησίας ἔτη κθ'. Χειροτονεῖται δὲ ἀνε' αὐτοῦ ^α (ὁ ἀνωτέρω εἰρημένος) Πολύευκτος μοναχὸς, τίμιος ἀνὴρ καὶ ἀγιώτατος.

Postquam solus remansit imperator Constantinus, Basilium filium protovestiarium ex meretrice nothium Romani imperatoris sui prædecessoris, patricium creavit, accubitorem et senatus principem. Hic autem erat sapiens et doctus, et imperatori decen- ter et cum laude ministrabat. Tunc temporis patriarcha Theophylactus morbo correptus vitam finit, post ecclesiam quatuor et viginti annos gubernatam. Ejus loco ordinatus est præfatus Poly- euctus monachus, vir venerandus et sanctis- simus.

^α (6) Τότε καὶ ἀποστολικῶν ἱερῶν ἀποκεκρυμ- μένων ἐν τινι γυνίῃ τῆς πόλεως διγλωθισῶν τῷ βασιλεὶ, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δοξολογίας ἀνελόμενος εὐτάς τῷ μεγάλῳ τῶν ἀποστόλων ἀπεθησαύρισε ναῖν καὶ τὰ λείψανα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ἃ καὶ μερισθέντα, τὰ μὲν ἐν τῷ σηκῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστό- λων ἐτέθησαν, τὰ δὲ ἐν τῷ ναῖν τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀναστασίας.

Tunc etiam apostolicæ vestes in quodam urbis penitrali abditæ imperatori revelatæ sunt, qui eas cum magna reverentia et splendore susceptas in magna Apostolorum ecclesia recondit, simulque Gregorii Theologi reliquias, quæ divisæ partim in Sanctorum Apostolorum templo, partim in ecclesia Sanctæ Anastasiæ martyris depositæ sunt.

(7) ^α Ὁ τοῖνον βασιλεὺς διὰ τὸ τὸν μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν, Βάρδαν τὸν ^α Φωκᾶν λεγόμενον εἰς γῆρας ἐλάσαι καὶ ἀδυνατῶς πρὸς τοὺς C κόπους ἔχειν, τοῦ δομαστικού ἀποκινεῖ καὶ ἀνε' αὐ- τοῦ προβάλλεται δομέστικον Νικηφόρον πατρικίον καὶ στρατηγὸν 853 τῶν Ἀνατολικῶν, τὸν υἱὸν αὐ- τοῦ ^α. Ὁσαύτως ^α καὶ περὶ κίον Λέοντα, τὸν τού- του ἀετῶδε φρον, στρατηγὸν τῶν Δυτικῶν προχειρί- ζεται. Γέγονε δὲ ^α ἰμπρησμός μέγας ^α πλησίον τοῦ ἰαυοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, ὡς ^α καὶ ἡναὶ τὸν ἐμβολὸν τὸν ^α πρὸς τὴν σιδηρᾶν κόρταν.

Interea imperator, cum Bardas dictus Phocas, magister et scholarum domesticus, in senectatem provecus sustinendis impar esset laboribus, eum a domestici munere amovit, et pro eo domesticum elegit Nicephorum patricium et Orientis præfectum, ipsius filium. Pariter patricium Leonem, hujus fratrem germanum Occidentis præfectum creavit. Accidit autem magnum incendium prope templum Sancti Thomæ, ita ut fulcimentum portæ ferreæ deleretur.

(8) ^α Ἰστέον δὲ εἶναι τῷ ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου — δεκαπέντε γὰρ ἐκράτησεν — ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ ἔχγονος αὐτοῦ, υἱὸς δὲ Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ^α

Sciendum est anno imperii Constantini Porphyrogeniti decimo quarto (nam quindecim annos regnavit) natum esse imperatorem Basilium, ejus nepotem, Romani ejus filii filium. Cum vero Turca

Varie lectiones et notæ.

^α Rubrica a nobis addita ad textum Breriarum Symeonis Logothetæ editum. ^α 945. ^α Μετὰ δὲ Cont. 9 post insertam §. 8 historiam de terræ hiatus in domo Joannis Curcuz factio. — κατ. αὐτ. Cont. ^α Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Κωνσταντίνος διανοήθη ἀλλάγειν ποιῆσαι μετὰ τοῦ Τασιέτας κτλ. Cont. 9 de exar- citionum operibus sublevalis 10. ^α 956. ^α Ὁ δὲ π. Cont. 11. ^α πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας καὶ μικρὸν βρωσθεὶς οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς κωνηρᾶς μοχθηρίας καὶ τοῦ μετὰ θῶρων χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἐπιμαλεῖσθαι τῶν ἱσκιῶν καὶ βλακειῶν καὶ αὐθῆς Cont. ^α ὑπὸ τῆς νόσου κ. τέλει τοῦ βίου χρεῖται, πατριαρχεύσας χρόνους κθ' Cont. ^α ὁ ἀν. ἐ. om. Cont. — 11. μον. ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων κτλ. Cont. ^α Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πῖπλων ὧν παραίχεν εἰς τὸ κοινὸν ἡλοσθήριον τὸ μέγα καὶ πανθαύμαπτον εἰς ἐξέτοιμο Cont. 28. ^α Ὁ δὲ Πορφυρογεννήτος; διὰ Cont. 41. Ἐπι δὲ ὁ Βάρδας ἐγγράσας καὶ οὐδὲν ἐδύνατο πλέον νὰ στρατηγῆ, ἔστασε τὴν στραταρχίαν εἰς Ν. τὸν Φωκᾶν, ὡς εἰπεῖν ἀπὸ λέοντος; εἰς ἄλλον λέοντα. Par. 1708 (3) ^α τὸν λ. φ. ἀδ. ἐχ. καὶ εἰς γ. ἐλ. τοῦ Cont. ^α ἀνδραῖν πολλοῖς καὶ διαφόροις πολ. μοις εὐδοκίμησαντα κτλ. Cont. ^α Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν π. Α. τὸν υἱὸν Βάρδα μάγιστρον τοῦ Φωκᾶ στ. εἰς Ἀνατο- λικοὺς ἀνεῖ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου πρ. κτλ. Cont. 45 cf. infra in Romano (§. 1.) ipsum Sym. ^α καὶ Cont. 46. ^α καὶ φεβρίδης Cont. ^α ὡστε κατακ. Cont. ^α ἀπερχόμενον Cont. ^α 957. ^α Ἐγγίνθη δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἐλενη, ἡ θυγάτηρ Ῥωμανοῦ, υἱὸν καὶ ὀνόμασεν αὐτὸν Ῥωμανόν· ὡς δὲ ἀνετράφη καὶ ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, ἔξευθεν αὐτὸν καὶ γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν υἱὸν τὸν ἐπι ἀνδραγαθίας μέγαν Βασίλειον τὸν Βουλγαροκτόνον καὶ ἰδέχθη αὐτὸν ὁ πάππος αὐτοῦ ὁ Κ. εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον ἀριστεῖα καὶ γενναϊότητα Par. 1708 (4). ^α 958.

Cont. 9 post insertam §. 8 historiam de terræ hiatus in domo Joannis Curcuz factio. — κατ. αὐτ. Cont. ^α Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Κωνσταντίνος διανοήθη ἀλλάγειν ποιῆσαι μετὰ τοῦ Τασιέτας κτλ. Cont. 9 de exar- citionum operibus sublevalis 10. ^α 956. ^α Ὁ δὲ π. Cont. 11. ^α πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας καὶ μικρὸν βρωσθεὶς οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς κωνηρᾶς μοχθηρίας καὶ τοῦ μετὰ θῶρων χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἐπιμαλεῖσθαι τῶν ἱσκιῶν καὶ βλακειῶν καὶ αὐθῆς Cont. ^α ὑπὸ τῆς νόσου κ. τέλει τοῦ βίου χρεῖται, πατριαρχεύσας χρόνους κθ' Cont. ^α ὁ ἀν. ἐ. om. Cont. — 11. μον. ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων κτλ. Cont. ^α Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πῖπλων ὧν παραίχεν εἰς τὸ κοινὸν ἡλοσθήριον τὸ μέγα καὶ πανθαύμαπτον εἰς ἐξέτοιμο Cont. 28. ^α Ὁ δὲ Πορφυρογεννήτος; διὰ Cont. 41. Ἐπι δὲ ὁ Βάρδας ἐγγράσας καὶ οὐδὲν ἐδύνατο πλέον νὰ στρατηγῆ, ἔστασε τὴν στραταρχίαν εἰς Ν. τὸν Φωκᾶν, ὡς εἰπεῖν ἀπὸ λέοντος; εἰς ἄλλον λέοντα. Par. 1708 (3) ^α τὸν λ. φ. ἀδ. ἐχ. καὶ εἰς γ. ἐλ. τοῦ Cont. ^α ἀνδραῖν πολλοῖς καὶ διαφόροις πολ. μοις εὐδοκίμησαντα κτλ. Cont. ^α Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν π. Α. τὸν υἱὸν Βάρδα μάγιστρον τοῦ Φωκᾶ στ. εἰς Ἀνατο- λικοὺς ἀνεῖ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου πρ. κτλ. Cont. 45 cf. infra in Romano (§. 1.) ipsum Sym. ^α καὶ Cont. 46. ^α καὶ φεβρίδης Cont. ^α ὡστε κατακ. Cont. ^α ἀπερχόμενον Cont. ^α 957. ^α Ἐγγίνθη δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἐλενη, ἡ θυγάτηρ Ῥωμανοῦ, υἱὸν καὶ ὀνόμασεν αὐτὸν Ῥωμανόν· ὡς δὲ ἀνετράφη καὶ ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, ἔξευθεν αὐτὸν καὶ γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν υἱὸν τὸν ἐπι ἀνδραγαθίας μέγαν Βασίλειον τὸν Βουλγαροκτόνον καὶ ἰδέχθη αὐτὸν ὁ πάππος αὐτοῦ ὁ Κ. εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον ἀριστεῖα καὶ γενναϊότητα Par. 1708 (4). ^α 958.

circa festum Paschale in urbem irrupissent, lo-
tamque vastassent Thraciam, et praedam ingentem,
statim imperator patricium excubitorumque do-
mesticum Posthum Argyrum cum ejus cohorte et
duce Buccelliariorum, et Thraciesiad illos insequendos
nisiit. Qui noctu irruentes eos trucidaverunt, prae-
damque et captivos omnes abegerunt.

Ἐξαπίστειλαν, οἱ ¹¹ καὶ νυκτὸς ἐπιπεσόντες· κατέφαξαν αὐτούς, λαβόντες καὶ τὴν πραιβαν καὶ τὴν
αιχμάλωσαν πᾶσαν.

Dicitur nascentem Porphyrogenito stellam appa-
ruisse splendide per quadraginta dies, eoque occi-
dente et moriente stellam apparuisse fusca luce ful-
gentem. Morbo vitam finit, postquam imperatorem
fecerat filium suum Romanum; et in Sanctorum
Apostolorum templo cum patre suo Leone impera-
tore sepultus est. Erat autem proceram statura,
caudido colore; pulchri caeruleique oculi, nasus
aduncus, larga facies, altum collum, lati humeri;
erat epularum viniq̄ue amans, et sermone comis.
Vixit annos quinque et quinquaginta, et mortuus
est die mensis Novembris decimo quinto, indict.
sextae, anno sexies millesimo quadringentesimo
quingagesimo sexto, successorem relinquens Ro-
manum, filium suum, cum matre hujus Helena.

XIV. Regnum Romani, Constantini Porphyrogeniti filii.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo
quingagesimo sexto, divinae Incarnationis nongen-
tesimo quingagesimo sexto, regnavit Romanorum
imperator Romanus tres annos, menses tres, dies
quinque. Erat autem aetate junior, viginti corpore,
subtilis, oculis nasoque pulchris, sermone suavis,
rectus ut cypressus, latus humeris, tranquillus et
mansuetus. Haeres imperii a patre Constantino Por-
phyrogenito relictus, cum unius et viginti esset
annorum, cum Basilio filio anniculo et matre He-
lena et uxore Theophanone, statim patris sui amicos
maximis ornavit dignitatibus, ac muneribus ditatos
e palatio dimisit, elegit vero et creavit administra-

Ἄ τῶν δὲ Τούρκων ⁸ καταδραμόντων μέχρι τῆς πό-
λεως ἐν τῇ ⁹ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα καὶ ληισαμένῳ πᾶ-
σαν ⁷ τὴν Θράκην καὶ πραιβαν πολλὴν λαβόντων ⁶,
ὁ βασιλεὺς εὐθὺς τὸν πατριχίον καὶ δομέστικον τῶν
ἐξκυβίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος
αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν βουκελλαρίων καὶ ⁵
τοῦ ὄψικίου καὶ Θρακησίου κατὰ πόδας αὐτῶν ¹⁰

(9) ¹⁰ Φασὶ δὲ, ὅτι εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Πορφυρο-
γενήτου λαμπρὸς ἀστὴρ ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ
πάλιν ἐπὶ τῇ κοιμήσει· καὶ ἐξέδω αὐτοῦ ἀστὴρα
φανῆναι ἀμυρὸν ἔχοντα φῶς. ¹² Τελευτᾷ ¹¹ οὖν
854 νοσήσας, πεποικηκώς βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
Ῥωμανόν, καὶ θάπτεται ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων
Ἀποστόλων μετὰ Λέοντος βασιλέως, τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ. ¹³ Ἦν δὲ τῇ ἰδέᾳ εὐμήκης τὴν ἡλικίαν, λευ-
κὸς τὴν χροιάν ¹⁴, εὐόφθαλμος, χαροπὸς ¹⁵ ἔχων
(τούς) ὀφθαλμούς, γρυπὸς ¹⁶ ἔτι ἐπίρην, μικροπρόσω-
πος ¹⁷, μακροτάχης ¹⁸, εὐρύς ¹⁹ τοῦς ὠμούς ²⁰,
φιλοστράτητος, φιλοῖνος, ἥδὺς τοῖς λόγοις. ²¹ Ἐξῆς ²²
δὲ χρόνους νεὶ καὶ ἐτελεύτησε μηνὶ Νοεμβρίῳ ιε',
ἰνδικτιώνος ς' ²³, ἔτους, ς' ²⁴ συν', καταλείψας αὐτοκρά-
τορα ²⁵ Ῥωμανόν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μεθ' Ἑλένης τῆς
μητρὸς αὐτοῦ.

[14] Βασίλεια Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου.

Κόσμου ἔτος ς' ²⁶ συν', θείας σαρκώσεως ἑτει θ' ²⁷
Ῥωμαίων βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἔτη γ', μῆνας γ',
ἡμέρας ε'. — ²⁸ Ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν νείος, σφριγγῶν
τῷ σώματι, σιτόχροος, εὐόφθαλμος, ἐπίρην ²⁹, χα-
ροπὸς ³⁰, γλυκὺς τοῖς ῥήμασι, ὀρθίος ³¹ ὡς ³² κυπρί-
σισος, εὐρύς τοῦς ὠμούς, ἡσυχος καὶ προσηνής.—
³³ Καταλείψεις δὲ αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου, ἐτῶν
ὄν κα' σὺν Βασιλείῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐνιαυσιαίῳ ὄντι
καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλένῃ καὶ τῇ συνεύῳ αὐτοῦ
Θεοφανῷ, καὶ παρευθὺ **855** τοῦς ³⁴ ἀνθρώπους τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ ³⁵ ἐν ³⁶ ἀξιώμασι ³⁷ μεγίστοις ὑπεο-
ανεθίβασε καὶ δώροις καταπλουτίσας ³⁸ τοῦ παλα-

Variæ lectiones et notæ.

⁸ ἐστρατεία; ποιησάντων κατὰ Ῥωμαίων καὶ Cont. 47. ⁹ π. τῇ ἑ. τοῦ ἁγίου π. Cont. ⁷ π. Θρακίαν
ψυχὴν καὶ Cont. ⁶ λαβόντες ed. om. Cont. ⁵ καὶ τοῦ Θρακησίου κατὰ Cont. ¹⁰ παράσας Cont. ¹¹ εἰ
τῇ εὐπροδέκτῳ πρὸς Θεὸν εὐχῇ τοῦ Πορφυρογενήτου v. κ. κα: καταπολέμησαν λ. τὴν π. καὶ ἄ. αὐτοὶ
δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν ἡττης καὶ τροπῆς ἀσχυρθέντες εἰς τὴν ἰβλαν γῆν ὑπέστρεψαν Cont. ¹² φ. γὰρ εἰς τὴν γ.
τοῦ ἀνακτος ἀστὴρα λαμπρὸν κομητὴν φανῆναι ἢ μ', νῦν δὲ π. εἰς τὴν νόσον καὶ ἐξοδὸν ἄ. ἀσ. κατ' οὐρανὸν
δειχθῆναι ὁλερὸν δὲ καὶ ἀμ. φ. ἑ. κτλ. Cont. 48, adjungens 49 et 50 de professione ad balnea Olympi
montis, 51 de morte, 52 et de sepultura. ¹³ 959. ¹⁴ Ἐπὶ δὲ μετὰ μικρὸν καιρὸν ἐμελλε καὶ αὐτὸς ταῖς
τῶν ἀφῆκε τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Ῥωμανόν. Par. 1708 (5). ¹⁵ Ἦν τῇ ἑ. ὁ Πορφυρογενήτης
Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς ἑ. Cont. 54. — τῇ ἡλικίᾳ Cont. ¹⁶ τῇ γροῖᾳ ὡσαὶ γάλα Cont. ¹⁷ γ. ἑ. ὁ. Cont.
¹⁸ ῥοδινέᾳ Cont. ¹⁹ τῇ ἡλικίᾳ ὀρθίος ὡσαὶ κυπρίσισος Cont. sicut in filio Romano. ²⁰ τοῖς ὠμοῖς Cont.
²¹ καλύτερος, προσηνής; τοῖς πᾶσι καὶ ὡς τὰ πολλὰ δευλός Cont. ²² καὶ ταῖς ἀντιλήξει πλούσιος, Cont.
²³ Οὗτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξ. γ. v μῆνας β', ἡμέρας... ἑ. δὲ μ. Cont. ²⁴ ἰ.δ.
γ Cont. ς' ²⁵ Cont. P. καὶ Ἑλένην Ἀδγούσταν τὴν μητέρα Ῥωμανοῦ Cont. ²⁶ τὸν Cont. ²⁷ Rubricæ
Cont; B. P. ὁ. K. Par. 1708—12. P. ὁ β. καταλείψθη ἄ. π. τοῦ π. ἄ. τοῦ π. K. ἑ. ὡς κα', τοῦ Πορφυρο-
γενήτου B. ἐνιαυσιαίου ὄντος; ἄμα καὶ τῇ μ. ἄ. E. καὶ Θ. τῇ σ. ἄ. μηνὶ Νοεμβρίῳ ς', ἰνδικτιώνος ἑκτῆς,
ἔτους ἀπὸ κτίσεως κ. ς' ²⁸ Cont. 1. Τῷ ς' ²⁹ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θ. σ. θ' ³⁰ ἔβασίλευσε P. ὁ υἱὸς K.
Par. 1708 1). — ς' ³¹ ³² Cont. 5. ³³ ῥοδινοπρόσωπος Cont. ³⁴ χαρο-
πὸς καὶ γ. Cont. ³⁵ τῇ ἡλικίᾳ Cont. ³⁶ ὡσαὶ Cont. — τοῖς ὠμοῖς Cont. ³⁷ ἀλλ' ὁ Ῥωμανὸς οὗτος ἐση-
κὲν ἄλλου, ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους εἰς τὰς βασιλικὰς ὑπηρεσίας Par. 1708 (2). ³⁸ κοιτωνίτας καὶ Cont.
³⁹ πατρικάτα καὶ πρωτοπαταρῶτα τιμήσας καὶ Cont. ⁴⁰ ἑτέροις Cont. ⁴¹ ἀξ. ὑπερεθίβασε; καὶ Cont.
⁴² τῶν βασιλικῶν δώμων Cont.

τῶν κατήγαγεν· ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινε παραδου-
 ναστεύοντας καὶ πρώτους^{50, 51} τῆς συγκαλήτου Ἰωσήφ
 πατρικίου⁵¹ καὶ δρουγγάριον τῶν πλωτῶν, ὄντινα
 καὶ μετὰ βρυχὺ παρακοιμώμενον⁵² ἐποίησεν⁵²
 τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Ἰωάννην τὸν Χοιρῶν πατρι-
 κιον καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην προσβάλετο⁵³, τὸν⁵³
 δὲ πρωτοσπαθάριον Σισίνιον, τὸν ἀπὸ τακελλίου,
 ἔπαρχον πόλεως χειροτόνησε⁵⁴ καὶ μετὰ βρυχὺ πα-
 τρικιον καὶ γενικὸν λογοθέτην⁵⁵. Τὰς δὲ ἀδελφάς
 αὐτοῦ, Ζωὴν καὶ Θεοδώραν, Ἀγάθην καὶ Θεοφανῶ
 καὶ Ἄνναν, ἀπὸ⁵⁶ τῶν βασιλικῶν κατήγαγε δόμων
 καὶ εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον, τὸν λεγόμενον Κανι-
 κλείου, ἐν ᾧ καὶ Σοφία Αὐγούστα ἡ τοῦ Χριστοφόρου
 βασιλέως γαμετὴ ἦν ἀποκεκαρμένη, ἐπήγαγεν καὶ
 μετὰ διέπικουσιν ἡμερῶν εἰς τὸ Ἀντιόχου ἐκλήρωσε·
 τὴν δὲ Ἀγάθην εἰς τὸ Ἰδρυθὲν⁵⁶ φροντιστήριον
 παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου αὐτοῦ
 ἀπέστειλεν καὶ διωρίσατο χρηγεῖσθαι αὐταῖς ἅ καὶ
 ἐν τῷ παλατίῳ εἶδόντο.⁵⁷ Τὸν δὲ δομέστικον τῶν
 σχολῶν καὶ πατρικιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν μάγι-
 στρον ἐτίμησε καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξέκαμψεν·⁵⁸
 ὡσαύτως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πατρικιον Λένοντα
 μάγιστρον καὶ δομέστικον τῆς Αὔσεως ἐποίησεν·⁵⁹
 καὶ αὐτὸς 856 ἦν εὐφραϊνόμενος ἐν κυνηγίοις καὶ
 θήραις· δι' ὅλου ἀβροδιαίτος⁶⁰ τυγχάνων. — Ἐ-
 γέννησε⁶¹ καὶ Ἱερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ καὶ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ὠνόμασεν, ὃς καὶ
 μετ' οὐ πολὺ ἐοτέθη παρὰ Πολυεύκτου πατριάρ-
 χου ἐν τῷ Ἄμβωνι τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἡ δὲ Αὐγούστα
 Ἑλένη ἐν τῷ⁶² παλατίῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ ἕως ἀβρωστήσασα κατὰ τὴν ἰδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς
 τέθηκεν· καὶ κατατέθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς
 τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

⁶² (3) ⁶³ Τὸν δὲ μάγιστρον καὶ δομέστικον⁶³ Νι-
 κηφόρον τὸν Φωκᾶν ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατείας⁶⁴
 πολλῆς· καὶ⁶⁵ ἐξοπλίσεως πλοίων πολεμικῶν καὶ
 ὕψους πυρὸς εἰς⁶⁶ τὴν Κρήτην ἀπέστειλεν, ἧτις ὑπὸ

lores et principes senatus Josephum patricium et
 classis drungarium, quem paulo post fecit accubi-
 torem; primum vero protospatharium Joannem
 Coenum elegit patricium et magnum hetæriarcham;
 atque primum protospatharium Sisinnium, sigillo-
 rum custodem, instituit urbis præfectum ac paulo
 post patricium et quæstorem. Sorores autem suas,
 Zoen, Theodoram, Agathen, Theophanoum et Annam
 palatio expulsas in imperialem domum, Caniciei
 nomine dictam, in qua Sophia imperatrix impera-
 toris religiosi uxor ut monialis tonsa erat, relegavit,
 et elapsis quibusdam diebus in Antiochi domum
 transtulit; Agathen vero in monasterium a Romano
 imperatore avoque ejus ædificatum misit; atque
 statuit illis suppeditare omnia quæ in palatio accer-
 perant. Domesticum vero scholarum patriciumque
 Nicephorum Phocam magistri auxilii honore et in
 Orientem misit; pariter fratrem ejus patricium Leo-
 nem fecit magistrum et Occidentis domesticum.
 Ipse vero canum gregibus et venationibus delecta-
 batur, viam omnino molli deditus. — Genuit post
 patris mortem alium quoque filium, quem vocavit
 Constantinum, et qui non multo post a Polyucto
 patriarcha in Sanctæ Sophiæ ambone coronatus
 est. Imperatrix autem Helena in palatio cum im-
 peratore vivebat, donec, in morbum delapsa, die
 decima nona mensis Septembris mortua est, et in
 patris Romani imperatoris monasterio in arca pa-
 ternæ proxima fuit deposita.

Magistrum ac domesticum Nicephorum Phocam
 imperator cum multo exercitu naviumque bellica-
 rum apparatu et humido igne misit in Cretam;
 quæ prius Romanis subdita, regnante Michaelo

Varie lectiones et notæ.

^{50, 51} τούς Cont. ⁵¹ προεπίστον Cont. ⁵² παρ. προανεβίβασεν καὶ πῶσαν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα
 τοῦ ὑπάρχου ἀνατίθειαι Cont. ⁵³ Ἰω. λεγόμενον τὸν Χοιρινῶν Cont. ⁵⁴ τοῦ φυλάττειν τὸν ἀνακτα
 ἀπὸ τῶν ὑποπευομένων προσώπων Cont. ⁵⁵ καὶ τὸν παρ. Cont. ⁵⁶ ἀνδρα λόγων καὶ πρὸς τὸ κοινὸν
 ἐπιτήθειον ὄντινα Cont. ⁵⁷ προσβάλετο, κ. τ. λ. de Sisinnio, § 2 de legationibus ad externos et
 honoribus in viris generosis collatis. ⁵⁸ ἐκ τῶν β. δ. εἰς τὰ Κ. ἐν οἷς Σ. ἢ Α. ἢ τοῦ Χ. καὶ τοῦ β.
 ἦν ἀπ. μοναχὴ κατ. καὶ μοναχὸς ἀπέκρινεν, πολλὰ καὶ τῆς Ἑλένης τῆς μητρὸς Ῥωμανοῦ καὶ αὐτῶν
 ἡλοφροσύμων καὶ ἀποκλαιουσῶν καὶ τῆ χειρὶ παρ' ἀλλήλων σφιγγουσῶν καὶ τῷ τραχίλῳ ἐπικαιμένων,
 πλὴν οὐδὲν ὠφέλησαν ἢ κωφοὶ καὶ κανοὶ δάκρυσι, πάλιν δὲ αὐτὰς μετὰ δ. ἢ ἀπ' ἐκείσε ὁ αὐτοκράτωρ
 μετέθηκε καὶ τὴν μὲν Ζ. καὶ Θ. καὶ Θεοφ. εἰς τὰ Α. ἐκλ. καὶ τὴν Cont. 3. ⁵⁹ καὶ κατασκηνωθῆν
 Cont. τοῦ τηνικαῦτα βασιλεύσαντος Cont. κα: π. τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ. Cont. αὐτῆς Cont. ⁶⁰ Τὸν δὲ
 Ν. καὶ δ. τῶν σχ. τῶν τοῦ Φ. μ. ἐτ. καὶ κατὰ τῶν ἀρηγῶν τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἐπὶ ἐξ. καὶ Cont. 4. ⁶¹ π.
 τὴν Α. στρατηγὸν προσβάλετο ὄντινα καὶ μετ' οὐ πολὺ μ. Cont. ⁶² Καὶ ἦν ἰδίῃ τὸν ἀνακτα εὐφραϊνόμε-
 νον καὶ ἐν Cont. Καὶ ἀ. ἐδέδωκεν εἰς κυνήγια καὶ εἰς παραδιαθασμούς καὶ ἐξαφῆκε στρατείας καὶ
 φοβάτα καὶ ἐγύριε λαγωνικά καὶ γαγάρια καὶ κυνηγούς καὶ ἀφῆκε τὴν πολιτείαν καὶ ἐγύριε τοὺς κάμ-
 πους καὶ τὰ ὄρη, καὶ διὰ λαγῶν ἐν ἡ ἀγρίῳν τί ποτε ἤθελε καταλύσει ὑπὲρ φ' Par. 1703 (3). ⁶³ ἀγρο-
 διακούντα ὡς τὸν βασιλικὸν δόμον πάντη ἀποστρεφόμενον, κ. τ. λ. Cont. 4. adjunctis § 5 aliis de exer-
 citationibus ejus et de formositate, quæ Sym. initio exhibet. ⁶⁴ 961. ⁶⁵ Ὁ δὲ βασιλεὺς· Ῥ. καὶ ἐ. ὁ.
 μ. θ. τοῦ π. α. ἀπαξ. Κ. τοῦτον ὀνομάσα; καὶ μετ' οὐ π. στέφεται Cont. 6. ⁶⁶ π. οὕσα κλινῆρης καὶ
 συναγαλλομένη τῷ ἀνακτι καὶ ἐπὶ ἱκανοῦ χρόνου ἀβρωστοῦσα, εὐσεβῶς τισ. κ. τὴν ἰδ' τοῦ Σ. μ. καὶ
 ταῦτα βασιλικῶς τιμῆσας καὶ ἐν τῷ χρυσοκλήτῳ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κλίνῃ τεθείσα, τῆς συγ-
 κλήτου προπιμπούσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ π. τοῦ π. τοῦ π. ἀ. Ῥ. β. συσταθέντι τῷ ὄντι εἰς τὸ Μυρ-
 λαῖον θάπτεται ἐν λ. π. καὶ σύναγξος τοῦ π. αὐτοῦ (sic) Cont. 6. ⁶⁷ 960. ⁶⁸ Τότε ἐκρατοῦσαν τὴν
 Κρήτην οἱ Ἀραβες καὶ ἐποίησαν κάτεργα πλεῖστα καὶ ἐκούρρευαν τὰς νήσους καὶ τὰ παραγίαλα ὅλα Ν.
 δὲ ὁ Φ. ἀνθρωπος δραστήχ; καὶ δόκιμος καὶ πολεμιστῆς ἐμπειρος ἐνεπιστεύθη τὸν στόλον τὸν πολεμικὸν
 Par. 1708 (4). ⁶⁹ τῶν σχολῶν Cont. — τὸν τοῦ Φωκᾶ δ' ἀναξ, κ. τ. λ. Cont. ἐκστρ. Cont. ⁷⁰ καὶ δυνα-
 μως Cont. ⁷¹ ἐξ. παραβίων π. Cont. ⁷² εἰς Κ. διωρίσατο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ πολλὰ δεινὰ καὶ
 κακὰ καὶ αἰχμαλωσίας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποιοῦντο, κ. τ. λ. ἐπὶ γὰρ Μ. τοῦ Ἀμυρράτου

Balbo, Theophili patre, a Sarracenis ex Hispania egressis subacta fuerat, quia tunc Romani exercitus in reprimenda rebellis et insani Thomæ, Michaelis contubernalis, tyrannide ac seditione erant occupati : ita ut illi insulam hanc tenuerint usque ad diem qua iterum vastata est a magistro domesticoque Nicephoro Phoca, id est centum quinquaginta octo annos. Porro aderant incendiariarum navium cum humido igne duo millia, celoces mille, corbitæ annonis instrumentisque bellicis oneratæ trecenta sexaginta. Profectus igitur ab imperiali palatio domesticus Nicephorus et occupato Phyzolæ portu, ut universa classis unita remaneret et simul appelleret curavit. Diligenter igitur insulam Romani occupant; ac de navibus descendentes, vallum fossamque profundam aperiunt. Dum sic insulam obsiderent, facta hyeme pluviosa et frigida, consumptisque cibariis, torpedine oppressi milites domum redire voluerunt; quos prudens dux Nicephorus blandis sermonibus retinuit. Comperit igitur imperator exercitus inopia, diversorum frumentum et cibos eis misit. Mense autem Martio increpuit vehemens armorum collisus, factaque gravi pugna, Romani castrum ceperunt.

⁷⁰ Κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον μῆνα πολέμου κρηθέντος οἱ Ῥωμαῖοι τὸ κάστρον.

Octobri mense anni secundi regni Romani accidit in urbe frumenti hordeique penuria : venditi sunt enim nummo quatuor frumenti modii; hordei vero modii sex. Inopia vero non diu duravit, bre vique tempore elapso, venditi sunt nummo octo modii frumenti, hordeique modii duodecim.

Mense Martio argutus est Basilius Volucris imperium affectare et missus in exilium, in quo

Ῥωμαῖοι μὲν ἦν τὸ πρότερον, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, τοῦ πατρὸς Θεοφίλου, ἐκράτηθη ὑπὸ τῶν ἀπὸ Ἰσπανίας ἀνελθόντων Σαρακηνῶν, διὰ τὸ τῆνικαῦτα ἀσχολεῖσθαι τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα εἰς τὴν τυραννίδα καὶ στάσιν τοῦ ἀντάρτου Μωροθωμᾶ, τοῦ συντρόφου Μιχαὴλ, ὡς γενέσθαι τὴν ταύτης νήσου κράτησιν ἕως τῆς ἡμέρας τῆς πάλιν ἐπορθήθη παρὰ Νικηφόρου μαγίστρου καὶ δομestικοῦ Φωκά, ἐτη ρη'. ⁷¹ Ὑπὲρ ἄλλων δὲ χελάνδια **857** μετὰ τοῦ ὕψους πυρὸς β', δρόμωνες α', καράβια καματηρὰ σιτάρην ⁷² ἔχοντα καὶ ὄπλα πολεμικὰ τζ' ⁷³. Ἀπάρας οὖν τῆς βασιλείας Νικηφόρος ὁ δομestικός καὶ τὰ Φύγελα καταλαβὼν, ἐφρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπακας στόλος αὐτῷ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶη καὶ προσορμίζοιτο. Σπουδῆ οὖν τὴν νῆσον καταλαμβάνουσι, καὶ ἀποβάτων των νῆων χάρακα καὶ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασαν. ⁷⁴ Τούτων οὕτως παρακαθεζομένων τῇ νήσῳ καὶ ἀπέριου χειμῶνος καὶ ὑέτου καὶ κρύους γενομένου καὶ τῶν σιτίων ⁷⁵ ἀπακηθέντων ⁷⁶, καταναρκησάντες οἱ τοῦ στρατοῦ οἰκαδε ἠβουλήθησαν ἀναστρέφαι. ⁷⁷ Ὁ δὲ συνετώτατος Νικηφόρος καὶ δοῦξ τῆ των λόγων ἡδύτητι τούτου, κατέσχεν. ⁷⁸ Μαθὼν οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν ἔνδειαν τοῦ στρατοῦ ἐπισιτισμὸν παντοίων τροφῶν αὐτοῖς ἀπέστειλεν. — σφοδροῦ καὶ καρτερᾶς μέχης γενομένης, παρέλαδον

⁷¹ (3) Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ β' ἔτους τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐγένετο στάση σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει· ἐπράθη γὰρ ὁ σίτος τῷ νομισματι μῶδιοι δ', ἡ δὲ κριθὴ μῶδιοι ζ' ⁷². Οὐ πολὺς **858** οὖν ⁷³ χρόνος παρήλας ⁷⁴, καὶ εὐθύς γέγονεν ὁ σίτος μῶδιοι η', ἡ δὲ κριθὴ μῶδιοι ιβ'.

⁷⁴ (4) Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ κατηγορήθη Βασίλειος ὁ Πατεῖνος ὀνό τινων ὡς τῆς βασιλείας ἐπιμέμενος,

Variæ lectiones et notæ.

τοῦ π. θ. ταύτην ἐκράτησαν καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν στ. καὶ τ. τοῦ Μ. τοῦ σ. τοῦ Μ., κ. τ. λ. εὐκαιρίαν ἐφρόντες οἱ ἀπὸ Σπ. ἀνελθόντες Σ., κ. τ. λ. ὡς εἶναι τὴν τούτων διακρατήσιν καὶ κατάσχεσιν ἕως τῆς η. τῆς ἐπορθήθησαν π. τοῦ μ. καὶ δ. Ν. τοῦ φ. ἔ. ρη' (ρηλ'?) Cont. ⁷⁰ Νῆες γὰρ ὄπ. μ. δ. π. β. Cont. 10 post Josephi laudes § 8 et 9 factas. Καὶ ἐγένιστο τὴν θάλασσαν ἄρμενα καὶ ἐπλευσαν εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων τούτων τῶν Ἀράβων Par. 1708 (5). ⁷¹ στήσις Cont. ⁷² τζ'. Ὁ δὲ δ. Ν. ἀπ. τῆς β. ἐν Φυγέλοις κατέλαβε καὶ τοῦτο ἐφρ. δ. ὁ σ. πολὺς ἐπὶ τὸ ἀ. εἶναι καὶ πρ. Ἰμπροσθεν δὲ ὁ συνετὸς ταχυδρόμος γαλέας ἀποσεύλας — εὐθύς τῷ δρόμῳ καὶ τῇ σπ. κατέλαβεν καὶ προσώρμισεν καὶ ἀποβὰς τῶν ν. Cont. Καὶ ἐποίησε πολέμους ἰσχυροὺς καὶ ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους καὶ ἐνέπρησε τὰ κάτεργα αὐτῶν Par. 1708 (6). ⁷³ καὶ πρὸς κούρσον ἐχώρει καὶ πάντας πρῆναι ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ ἐξελαίνειν πρὶν ἂν τὴν δύναμιν αὐτοῦ γνώσωσιν· πρὸς δὲ κάστρον χιρῆσας πάντας τοὺς Κρητικούς τοὺς ἔξω ὄντας τοῦ κάστρου μετὰ φόβου ἔσω ἀπέκλεισεν — διακοσμήσας στρατόν — Ῥῶς εἰ § 11 de amira Curura. Τοῦ δὲ στρατοῦ παρακαθεζομένου ἐν τῇ ν. Cont. 12. ⁷⁴ καὶ τροφῶν Cont. ⁷⁵ καὶ τῶν περιβολαίων διαλυθέντων καὶ γυμνωθέντων Cont. ⁷⁶ Ὁ δὲ ἀνδρείος καὶ συνετὸς ἡγεμὼν Ν. τῇ διαλαλίᾳ καὶ τῇ τῆδ. τῶν λ. αὐτοῦ πάντας κ. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτοὺς κ. λ. Cont. 12. inserens § 13 de penuria tritici C. P. mense Octobri (960) orta (quæ § 3 in Sym. legitur) § 14 de Leonis victoria in Oriente mense Martio reportata (= § 4), 15 de Turcis a Mariano vicici. ⁷⁷ Τοῦ δὲ ἀτοκράτορος Ῥωμανοῦ μαθόντος τὴν στενωχωρίαν καὶ γυμνωσιν καὶ ἐνδ. τῶν τροφῶν τοῦ στρατοπέδου τῇ εὐδουλίᾳ τοῦ παρακοιμημένου Ἰωσήφ παρευθ' τὰ πρὸς χορηγίαν ἀ. ἀπ. (Οἱ δὲ βραχὺ ψυχαγωγηθέντες καὶ ἐπὶ μῆσιν ὀκτωκαίδεκα (ὀκτώ?) cf. Ced. ζ') σχεδόν καὶ πλεόν παρακαθίσαντες καὶ τῆς τροφῆς καὶ ἀπατῆς τῶν Κρητικῶν ἀπανηθείσης — τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἔκτης (5' pro δ') ἐνδ. ὁ δομestικός — Ῥῶς — ἐπιλαθεῖν τῷ κάστρῳ ἐκέλευσεν — καὶ ἦν θεάσασθαι τοὺς Σαρακηνούς γυναῖκας καὶ παῖδας Cont. Qui his in verbis desinit cf. Ced. 340, 17 τῇ ζ' δὲ Μαρτίου μηνὸς τῆς ιδ' (δ') Ἰνδικτιώνος. — 17. καὶ ἡ κρ. Cont. 15. ⁷⁸ 961. ⁷⁹ 960. ⁸⁰ καὶ ἦν θεάσασθαι τὸν ἐγγρηγορον νοῦν Ἰωσήφ προνοούμενον τὸ κοινὸν· εὐθύς οἱ πρὸν ἐξαποστῆλλεῖ εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δύσιν τοῦ ἐξελάσαι συνωνάς καὶ ἐμπορευτικά πλοῖα καὶ τοῦ κωλύσαι τοὺς αἰτοκαπήλους ἀποτιθέναι τὸν στόνον· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ δίκαιος καὶ ἀπροσωπώληπτος καὶ πιστός Cont. ⁸¹ ἐν μῆσῳ Cont. ⁸² παρ. ζ' ἡ ἡ' τῷ νομισματι ἐπράθη· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ, σπουδαῖος καὶ θερμὸς ⁸³ 961. ὡς ἄλλον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτοῦ (αὐτόν) μὴ ἐξισωθῆνα· Cont. cf. Ced. 340, 10 20 de grabna bovina.

ὅστις ἐν ἑξορίᾳ παρεπέμθη, ἐν ἧ καὶ τελευτᾷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἔλωσιν ἐδόξασε τὸν Θεόν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν Νικηφόρος κελεύσει τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἦλθε παρ' αὐτοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ Ἴπποδρόμιον μετὰ ⁷⁶ τοῦ ἀμηρᾶ Κρήτης τοῦ λεγομένου Κουροπαλίτου ⁷⁷ καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολὰς λευκὰς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν. Καὶ ὁ μὲν μάγιστρος τιμῶν καὶ γερῶν μεγάλων ἠξιώθη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ ἀμηρᾶς δὲ, πλείστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν, σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη, εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνεβιδάσθη διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Νικηφόρον τὸν μάγιστρον αὐθις κατὰ τὴν ἑώραν ἐξαπέστειλε κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβῶδ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν πρῶτον μὲν τὸν Χάλεπε κάστρον παρέλαβεν, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεται συναγωγὴ ⁷⁸⁻⁷⁹.

A nortius est. Imperator vero subjectam esse Cretam audiens, gratias Deo egit. Haud multo post iubente imperatore domesticus scholarum Nicephorus urbem ingressus est, et cum exuviis et captivis incessit pedibus a domo sua in Hippodromum cum emira (émir) Cretæ dicto Curopalate et omnibus ejus cognatis : albis vestibus induti erant omnes Sarraceni. Et magister quidem honoribus præmiisque magnis ornatus est ab imperatore. Emiras vero plurimis muneribus auroque et argento ab imperatore donatus cum liberis suis ruri habitandi facultatem accepit, non tamen in senatam admissus est quia baptismum suscipere noluerunt. Imperator autem Romanus Nicephorum magistrum rursus misit in Orientem adversus arrogantem Hamdam ; ille vero profectus primum cepit oppidum Alepum, unde ingentem prædam collegit.

BIBAION Γ.

LIBER SEXTUS.

(5) Τότε παρέλαβον καὶ οἱ Τούρκοι τὴν μεγάλην **C** Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, καὶ ἐποίησαν αἰχμαλωσίαν καὶ αἰματεχυσίαν πολλήν, καὶ ἠφάνισαν πόλιν λαμπρὰν καὶ περίδοξον ⁸⁰

(6) Καὶ πάλιν ὁ Φωκᾶς ἔσεισε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἐθυμώθη θυμὸν καὶ ζῆλον δικαίον, καὶ ἔλαβε στρατηγούς καὶ φασάτα καὶ δυνάμειν ἰσχυράν, καὶ ἐκίνησε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συνεκλάχη μετ' αὐτῶν καὶ ἔδωκε πολέμους μεγάλους, καὶ ἔστρεψε καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς καὶ ἠγλάτωσε τὴν Ἀντιόχειαν ἀπὸ τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας, καὶ κατέστησεν αὐτὴν καλὴν καὶ ὡραίαν, καθὼς ἦτον καὶ πρότερον.

(7) ⁸¹ Ὡς ἦτον δὲ ὁ Φωκᾶς εἰς τὸν πόλεμον, ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανὸς, καὶ ἀφῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Θεοφανῶ καὶ εἰς τὰ παιδία αὐτοῦ.

A'. Βασιλεία Θεοφανῶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς. **C**

⁸² Τῷ ςϵϋξγ' ⁸³ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως θξγ' ἔδασίλευσε Θεοφανῶ ἡ γυνὴ Ῥωμανοῦ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς ἔτη ν'.

Tunc temporis ceperunt Turcæ magnam Antiochiam Syriæ, multosque captivos et magnam fecerunt stragem, et præclarain illustremque urbem deleverunt.

Rursus Phocas gladium suum strinxit, et studio flagranti accensus duces exercitumque et magnas vires coegit, et in Turcas crumpens, cum eis manus conseruit, multa commisit prælia, fugavit profligavitque multas myriades, et Antiochiam a barbarorum manibus ereptam in decorem fulgoremque pristinum restituit.

Dum vero Phocas bellum faceret, mortuus est Romanus, et regnum uxorisuz, Theophanoni liberisque reliquit.

I. Regnum Theophanonis cum ejus filiis.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, incarnationis divinæ nonagesimo sexagesimo tertio, regnavit Theophano Romani uxor cum filiis suis annos quinquaginta.

Varia lectio et notæ.

⁷⁶ ἄμα τῷ ἀ. K. κτλ. ed. ⁷⁷ Κουρουπᾶ? Cont. II. ἐπίσας δὲ καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἐκείνον τὸν πάντολμον καὶ θρασὺν ὡσπερ βρέφος καὶ ἑστράφη μετὰ νίκης μεγάλης εἰς τὴν K. II. καὶ ἔδοξάσθη παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάσης τῆς συγκλήτου Par. 1708 (7). ⁷⁸⁻⁷⁹ Hucusque Symeonis breviarium editionum. Sequentia scil. liber sextus, e codicibus Par. 1708 et Veneto petita sunt. ⁸⁰ Par. 1708 (8), Ced. 511, 13-16. ⁸¹ Par. 1708 (9), Ced. 334, 16-21. ⁸² Par. 1708 (10) Ced. 334, 22. ⁸³ ςϵϋξγ' Ced.

Audita Phocas morte imperatoris Romani, Constantinopolim properavit, tremendoque juramento imperatrici fidem dedit se nunquam liberis Romani insidiatorum; atque iterum factus est dux Orientalium exercituum, cumque copiis in Syriam missus est.

Sed invidia et malignitas, quæ multa parient mala hominumque corda exedunt, huc etiam ad res perturbandas illapsæ sunt. Quidam enim palatii eunuchus, qui tunc magna gaudebat confidentia imperatorisque consilia pro libitu mutabat, invidit duci Phocæ, et ægre vidit alterius gloriam atque fortunam: unde ad Joannem Zimisecem secretas misit litteras, ut Phocam ferro occideret aut veneno tolleret, atque urbem peteret Romano imperio supremæque auctoritate positurus.

Erat autem Zimisces vir juvenis, flavus, formosus, peritus belli, solers, strenuus, audax, plenus consilii, bonus, magnanimus, sapiens, placidus, nihilominus, expertus malitiæ, dulcis, injuriarum immemor, innocens moribus, denique, ut ita dicam, erat hortus variis consitus grallis, quem Deus plantis decoraverat; et omni virtute ornatus erat. Talis erat Zimisces vir prudens et commissarius; tuncque erat Phocæ contubernalis secundusque post eum dux; erat etiam ejus cognatus.

Ubi pervenerunt eunuchi litteræ in manus Zimisces, eas aperuit ac legit; cumque esset vir omnis malitiæ et pravitatis inimicus, tradidit has litteras in manus Phocæ dicens: « O ignominia magna et calamitas Romanorum; obtinent imperium Romanorum illudque venale habent eunuchi pravissimi ac nequitiae artifices! »

Hæc audivit dux, et succensuit, et ærdentem spiravit iram; utque leo cum evigilat somnoque excutitur et rugit, sic ille suos aperiebat oculos et rugiebat; et invasit omnes timor ac tremor, et proclamatus est imperator, et festinavit Constantinopolim, nullaque vi aut necessitate illata eam facile ingressus est, et omnes primores, totus populus, imperatrix et patriarcha illum exceperunt cum magna lætitia unanimique consensu eum coronaverunt imperatorem Romanorum.

II. Regnum Nicephori Phocæ.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, divinæ incarnationis nongentesimo septuagesimo primo, regnavit Nicephorus Phocæ.

Hanc autem imperatorem omnes æstimabant et

(2) Μαθὼν δὲ ὁ Φωκᾶς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, ἔδραμεν εἰς τὴν Κ. Π., καὶ ὤμοσεν ὄρκους φορικτοῦς τῆς βασιλείας, ὅτι ποτὲ τοῦ νὰ μὴ ἐπιβουλευθῆ τὰ παθῆα τοῦ Ῥωμανοῦ· καὶ πάλιν ἐγένετο στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀπεισάλη μετὰ δυνάμειος εἰς Συρίαν.

(3) Ἄλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία ἄτινα προξενούσι τὰ πολλὰ κακὰ, καὶ τρώγουσι τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, εἰσῆλθε καὶ ὧδε νὰ συγχύσῃ τὰ πράγματα. Εἰς γὰρ εὐνούχος τοῦ παλατίου, ὅστις εἶχε τότε πολλὴν παρῶρησιαν, καὶ μετέστρεψε τὰς βασιλικὰς ὑποθέσεις ὡς ἤθελεν. ἐφθόνησε κατὰ τοῦ στρατηλάτου Φωκᾶ, καὶ οὐκ ἔφερε νὰ βλέπῃ ἔτερον καλὸν καὶ αὐτυχίαν· καὶ ἀπίστευεν εἰς Ἰωάννην τὸν Τζιμισοχῆν γραφὰς κρυφὰς ὅτι νὰ φονεύσῃ τὸν Φωκᾶν ἢ νὰ τὸν φαρμακώσῃ, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν νὰ γένηται βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων.

(4) Ἦτον δὲ ὁ Τζιμισοχῆς ἀνθρώπος ὠρετός, ξανθός, εὐμορφος, 360 πολεμιστής, ἐπιδίξιος, ἀνδρειωμένος, εὐτολμος, βουλευτής, ἀγαθός, μεγαλόψυχος, σώφρων, ἡμέρος, πραότατος, ἄκακος, γλυκὺς, ἀμνησίκαιος, ἀγαθότροπος, εἰπεῖν ὅτι ἦτον ὡς παράδεισος μετὰ μεγάλων χαρίτων, ὅπερ ἐφύτευσεν ὁ Θεός· καὶ εἶχε πᾶσαν καλὴν ἀρετὴν ἐπ' αὐτόν· τοιοῦτος ἦτον ὁ Τζιμισοχῆς ἀγαθογνώμων καὶ χαριέστατος· καὶ ἦτον τότε σύντροφος τοῦ Φωκᾶ καὶ ὑποστράτηγος· ἦτον δὲ καὶ συγγενὴς αὐτοῦ.

(5) Καὶ ὡς ἐφθασαυ αἱ γραφαὶ τοῦ εὐνούχου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ Τζιμισοχῆ, ἀνέβριξε καὶ ἀνέγνωσεν αὐτὰς, καὶ ἦτον ἀνθρώπος μισῶν πᾶσαν κακίαν καὶ πονηρίαν· ἔδωκε ταῦτα τὰς γραφὰς εἰς χεῖρας τοῦ Φωκᾶ εἰπὼν· « Ὁ ἄτιμα μεγάλη καὶ αὐτυχία τῶν Ῥωμαίων· ὅταν ἔχουσι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀνακατανοῦσιν αὐτὴν εὐνούχοι πονηρότατοι καὶ κακίαις ἐργάται. »

(6) Ἦκουσε ταῦτα ὁ στρατηγός, καὶ ἰθυμώθη, καὶ ἐπνευσε πῦρ καὶ ὀργὴν· καὶ ὡσπερ λέων ὅταν ὑπνώτῃ καὶ ἐξυπνήσῃ· καὶ βρυχηθῆ, οὕτως ἤνοιξεν ἑκείνος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἔδρυχθη, καὶ περιέδραμε φόδος καὶ δειλία εἰς πάντας· καὶ ἀνεψήμισθη βασιλεὺς, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς βίας τινὸς ἢ ἀνάγκης εἰσῆλθεν ἴσω εὐκόλως· καὶ πάντες οἱ ἀρχόντες καὶ ὁ λαὸς ὅλος καὶ ἡ βασίλισσα καὶ ὁ πατριάρχης ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἔσπεσαν αὐτὸν ἀπὸ κοινῆς βασιλεῖα Ῥωμαίων.

(7) Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ.

Τῷ 750ᾷ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως θ' ἡσ', ἔβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς.

(2) Βασίλευσαντος δὲ τούτου, ἔβλεπον αὐτὸν

Variæ lectiones et notæ.

Par. 1708 (4) lege η', cum relegata sit a. 970. Par. 1708 cf. Ced. 345, 25. Par. 1708 cf. Ced. 347, 8. Par. 1708. Par. 1708 cf. Ced. 348, 2. Par. 1708 cf. Ced. 348, 6. 963. Par. 1708 cf. Ced. 351, 1.

πάντες· και εὐφραίνονται· ὅτι ἦτον στρατηγιώτατος· A
και τολμηρὸς· ἄνθρωπος· και δυνατὸς· και ἀταπει-
νωτος· εἰς κόπους· και πόνους· και εἰς τοὺς πολέμους
ὡσπερ ἀκμόνην⁹¹.

861 (3)⁹² Ἡρμῶθη δὲ μετὰ Θεοφανῶ τῆς βασι-
λιστης· και εἰδειξεν εἰς τὰ παιδία τοῦ Ῥωμανοῦ
πατρικὴν στοργὴν· και ἀγάπην.

(4) Ὡς γοῦν παρίλαθε τὸ ὕψος τῆς βασιλείας,
τότε εἰδειξε και ὁποῖός ἐστιν εἰς ἀνδραίν· και
ποταπὴν γενναιοτάτην· ἔχει ψυχὴν· ὅτι και ἀπ'
ἀρχῆς τοιοῦτος ἦν φρόνιμος· και συνετὸς· ἀνθρωπος·
και πολεμιστὴς· ἀριστος· και στρατηγὸς· ἐμπειρος·
ἀλλὰ τοσοῦτον ἀγαθὸν ἦν σκεπασμένον· ἐπει ἡ ἐξου-
σία ἦτον εἰς ἐτέρων θέλημα· ἐπει δὲ ὁ τροχὸς τοῦ
καιροῦ ἔφερον αὐτὸν εἰς τοιαύτην μεγάλην ἐξουσίαν· B
τότε ἐφάνη ὁ Φωκᾶς ὡσπερ ἀστραπὴ· και ἔδραμιν
εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων· και ὡς πῦρ· ὅταν
εὐρη καλάμην ἢ ξηρὰν ἄλλην ὕλην· και ἔχη μέγαν
ἀνεμον· και δώση μέσα εἰς τὴν ὕλην· και ἀνασθῆ ἡ
φλόξ· και ὁ καπνὸς· και ὁ κτύπος· νὰ ὑπομαυρίσῃ
τὸν ἄερα· οὕτως ἐποίησε· και ἐκείνος εἰς τοὺς βαρ-
βάρους· και κατέκοπτεν· και ἐξολόθρευεν· και ἔκαιεν
και ἠκαμάτωζε· και ἐχάλα πόλεις· και χώρας· βαρ-
βαρικὰς· και κατίλυε μυριάδας τῶν ἀλλοφύλων· και
ἐπλάτυνε τὴν ἀρχὴν· και ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων·
ἐτρόμαξαν οἱ Ἀραβες· ἐφρίξαν οἱ Ἀρμένιοι· και οἱ
Σύροι· και ἐδειλάσαν οἱ Σαρακηνοὶ· και ἔφρευον οἱ
Τούρκοι· και πάλιν ἔπερναν οἱ Ῥωμαῖοι· τοὺς τόπους·
αὐτῶν· και τὰς χώρας· και ὄνομα τοῦ Φωκᾶ ἦτον
φοδερόν· εἰς πάντας· ἐπει πᾶσα ἀρετὴ ἦν ἐπ' αὐτῷ·
και ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ εἶχεν· δύναμιν· ἀνδραίν· φρό-
νησιν· πραότητα· σωφροσύνην.

(5)⁹³ Πλὴν οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς γεννηθέντων ἀν- C
θρώπων· ἐστὶν νὰ μηδὲν ἔχη τινὰ ψόγον· ἢ ἐλάττωμα·
εἰ και μετὰ τῶν ἀγγέλων γέγονεν ἰσοστάσιος· οὗτος
γὰρ ὁ μέγας· και ἀριστεὺς Φωκᾶς· εἰς ὅσα καλά
ὀφείλει· νὰ ἔχει τὸ κορμὶν τοῦ ἀνθρώπου· εἶχε και τὸ
κορμὶν ἐκείνου· και ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτον πολλὰ ἀγαθὴ
και θεοφιλὴς· και εἶχε μυριάδας· χάριτας· και το-
σοῦτον ἠγωνίζετο· εἶναι εἰς τὸν φόδον τοῦ Θεοῦ· και
εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· ὅτι εἰς τῆς βασιλείας τὴν
862 ἔδξαν ἐφόρει· ἐσωθεν κατάσαρκα· ῥάσον· χον-
τρόν· τρίχινον· και ἐπάνωθεν τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα.
Ἀλλὰ και ἐκεῖνος ὡς ἀνθρωπος· εἶχεν ὀλίγον ἐλάτ-
τωμα· ὡς γὰρ λέγουσιν· ὅτι ἡ βασίλισσα Θεοφανῶ
ἦτον συντέκνισα αὐτοῦ· και ὕστερον εἶχεν αὐτὴν εἰς
γυναίκαν αὐτοῦ· ἄλλο δὲ πάλιν εἶχεν· ὅτι οὐδὲν ἦτον
εὐεργετικὸς· οὐδὲ μεγαλόδοτος· και ἐπὶ τὸν ὅπου ἐσκέπαζε τὰ
καλὰ αὐτοῦ πάντα· και ὠμοίωζεν· δίν-
δρον· χωρὶς φύλλα.

(6)⁹⁴ Ἦτον δὲ τοῦτο· ὅτι ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥω- D
μαίους· λιμὸς μέγας· και ἀπέθνησκεν ὁ λαὸς ἀπὸ τὸ
κακὸν τοῦ λιμοῦ· και πανταχοῦ ἦτον θλίψις· και
στενοχωρία· και ὄδυρμος· και κλαυθμὸς· ὅτι· οὐδὲ αὐτὸ
τὸ ξυλοκαύκιον· ὄδοον τοῦ μολοῦ· εὐρίσκετο· εἰς

Cum Theophanone imperatrice connubio junctus
est, et erga Romani liberos paternam ostendit dile-
ctionem et charitatem.

Ubi ergo adeptus est imperii fastigium, ostendit
quantam haberet animi fortitudinem et generosi-
tatem. Ab initio quidem haud minus erat vit
prudens et sapiens, optimusque bellator et dux
peritus, sed tantæ dotes erant cooperatæ, quandiu
suctoritas fuit in aliorum voluntate. Ut vero tem-
poris currus eum in summam promovit potestatem.
tunc apparuit Phocas fulguri similis, et irruit in
Romanorum adversarios. Ac veluti cum ignis sti-
pulas aliamve siccam invenit materiam, ventoque
augetur vehementi, et medium penetrat lignum,
ascendit flamma cum sonitu, et fumus aerem ob-
scurat: sic ille barbaros concidit, perdidit, incendit,
captivos fecit, urbes et rura barbarorum depressit,
multa delevit alienigenarum millia, et Romanorum
potestatem imperiumque dilatavit. Tremuerunt
Arabes, Armeni Syriæ fremuerunt, timuerunt
Saraceni, Turcæ fugerunt, iterumque loca et cam-
pos eorum vendiderunt Romani, et Phocæ nomen
omnibus terrorem incutiebat, quia omni virtute
fulgebat etque omnia inerant bona: potentia,
fortitudo, prudentia, mansuetudo, temperantia.

Attamen nullus est hominum in terra qui non
habeat reprehensionem aut defectum licet angelorum
ordinem occupet. Maximi quidem optimique
illius Phocæ cor omnibus gaudebat dotibus quas
habere debet cor humanum, et anima ejus bona
erat et pia, et innumeris fulgebat gratiis; at-
que adeo nitebatur manere in timore et charitate
Dei, ut ad imperii gloriam ferret interius super
carne cilicium pilosum et insuper regias vestes. Ve-
rumtamen et ille, quatenus homo, paucos habebat
defectus: dicitur enim cum imperatrice Theophano
commercium libidinis habuisse, illamque duxit uxorem;
in hoc etiam deficiebat quod non esset bene-
ficus neque munificus, sed omnia sua celabat,
eratque similis arbori foliis carenti.

Factum est autem ut ingrueret in Romanos magna
fames, et moriebatur populus dira fame oppressus,
et ubique erat tribulatio, angustia, gemitus et plo-
ratus, quia ne tylocanctium quidem, octava molii
pars, quadringentorum assium pretio inveniebatur

Varie lectiones et notæ.

⁹¹ Par. 1708. ⁹² P. r. 1708 cf. Ced. 351, 14. ⁹³ Par. 1708 [in marg. Σημείωσαι· ὅτι οὗτος ὁ Νικηφόρος
ἔλαβε τὴν Κρήτην ἀπὸ τῆς χειρὸς τῶν Τούρκων, ἤγουν τῶν Μόρων, ἔχων μετ' αὐτοῦ και τὴν μέγαν Ἀθανά-
σιον, τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ, καλόγγρον ὄντα· αὐτὸς ἀφῆκε και τοὺς Καλέργηδας (Καλέργιδας) ἐν τῇ Κρήτῃ, οἵτινες
ἀπὸ τούτου καλοῦνται Φωκάδες]. ⁹⁴ Par. 1708. — 11, 14 et 28 ὁ. πρ. in marg. Σημείωσαι περὶ τοῦ λιμοῦ.
cf. Ced. 372, 21 αὐτὸς β' (νομισμάτων) τὸν μολοῦ πωλεῖσθαι ἐπέταξε.

quo cognito Phocas mœruit et forsitan affectavit beneficium navare, populo, atque decrevit ut aperirentur urbis horrea et caucium quadringentis venderetur assibus : adeo erat liberalis, et quidem quando erant mille frumenti horrea ex tempore abundantia. Nec æmulatus est Basilium Macedonem imperatorem. Hic enim Basilium die Paschatis festo obequitabat Constantinopolim cum ducibus et primatibus splendidas indutus vestes, dum magna famas sæviebat. Ibi imperator vidit patresfamilias et sacerdotes obscuris indutos vestibus et valde afflictos. Eos interrogavit imperator cur non splendidas vestes induissent ad honorandam Christi resurrectionem. Responderunt : « Quomodo splendide vestiti sint qui non habent panem quo ventrem expleant ? » Hæc audiens imperator, flevit ac mœruit in intimo corde suo, statimque jussit aperiri imperatoria, et negotiatorum horrea, et vendi duos modios quadringentis assibus, et sic solvit famis necessitatem et populi angustiam. Atque ita factum est.

πραγματεῦτων, καὶ διελάλησεν νὰ πωληθῶσι μῦθια κῆν καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν

Suspiciabatur Phocas Zimisceum ab imperatrice deamari, et rescivit eum ambire ut regnum eriperet. Itaque ab exercituum præfectura eum detrusum, omni qua pollebat auctoritate ac potestate privatum jussit domum sese recipere, ibique vivere; aliud vero malum ei nunquam intulit.

Imperatrici vero id gravissimum visum est, quod jam non frequenter Zimisceum in palatio videret, et Phocam coegit impulsiq; ut illum revocaret; qui ei reddidit potentiam qua prius gaudebat. Reversus autem Zimisceus, vulnus corde intimaque anima malitiam fovens, coram imperatore quidem se simulabat lætum, intus vero celabat et meditabatur consilia perversa innumerasque machinas et artes, atque semper laqueos texebat ut eos data occasione adhiberet. Imperator vero nesciebat fraudes sibi intentas insidiasque in propria domo structas. Sicut enim aquila sublimis in aere indefessim volat, sic et ille in virtutis apicem ascendit : die siquidem videbat primates et imperii negotia, noctem vero totam insomnem ducebat in oratione et psalmodia, psalteriumque legebat, et vix quando volebat brevem somnium capere, ante sacram imaginem recumbebat super tegeticula et paululum dormiebat. A mulierum concupiscentia et aliis carnalibus rebus adeo abhorrebat, ut neque menti ejus succurrerent neque in somno apparerent; sed erat ejus vita pura, tanquam boni piique monachi, et omnes ejus affectus ad Deum et justitiæ privilegia tendebant.

κῆν ἀνέβαινον, οὕτε ἐν δνεῖρω ἐφαντάζετον· ἀλλ' ἦτον ἡ διαγωγή αὐτοῦ καθαρὰ καὶ θεοφιλῆς ὡσπερ

τὸ υ'. Ἦκουσε δὲ ταῦτα ὁ Φωκᾶς καὶ ἐλυπήθη καὶ τάχα ἐφιλοτιμήθη νὰ ποιῆσῃ καλὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ ὤρισε νὰ ἀνοίξῃσι τὰς ἀποθήκας τῆς μέσης καὶ νὰ πωληθῶν καυκία εἰς τὸ υ'· τόσον ἦτον ἀφιλότιμος, καὶ ταῦτα ἐκεῖ ὅπου ἦσαν χίλια ἀποθήκαι σιταρίου ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐθηνίας· καὶ οὐδὲν ἰθυμήθη τὸν Μακεδόνα Βασίλειον τὸν ἀθηρινὸν βασιλέα· οὗτος γὰρ ὁ Βασίλειος τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα ἰκαβαλίκευσε μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων λαμπροφορημένος ἔσω εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἦτον δὲ καὶ τότε μέγας λιμός. Καὶ ὡς ἐδιέβαιναν ὁ βασιλεὺς, ἐστράφη καὶ εἶδεν οἰκοδοσπούτας ἀνθρώπους καὶ ἱερεῖς, καὶ ἴσταν μαυροφορημένοι καὶ πολλὰ θλιμμένοι· καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτίαν ὅπου δὲν ἐλαμπροφόρησαν καὶ αὐτοὶ νὰ τιμηθῶσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἀποκριθέντες εἶπον· « Τίνα λαμπροφορίαν θέλουσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ μὴ εὐρίσκοντες ἄρτον νὰ χορτάσωσι τὴν κοιλίαν αὐτῶν; » Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐδάκρυσε καὶ ἐλυπήθη ἔνδον κατὰ ψυχὴν αὐτοῦ· καὶ ἐκέλευσεν εὐθὺς ἵνα ἀνοίξῃσι τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας καὶ τῶν δύο εἰς τὸ υ'· καὶ οὕτως ἔλυσε τοῦ λιμοῦ τὴν ἀνάγκην οὕτως.

« (7) » Ὁ δὲ Φωκᾶς εἶχεν ὑποφίαν εἰς τὸν Τζιμισχῆν, ὅτι ἀγαπᾷ 863 αὐτὸν ἡ βασίλισσα· ἔμαθε δὲ ὅτι γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ καθέλειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας· καὶ ἐπῆρεν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἣν εἶχεν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἵνα κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὡς οἶδεν C νὰ ζῇ· ἄλλο δὲ τί ποτε κακὸν οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ.

(8) Ἐτὴν βασιλίαν γοῦν ἐφάνη τούτο πολλὰ βαρὺ, διότι οὐδὲν ἔβλεπε τὸν Τζιμισχῆν συχνὰ εἰς τὸν παλάτιν· καὶ ἠνάγκασε τὸν Φωκᾶν καὶ κατέπεισεν ὅτι πάλιν ἔφερεν αὐτὸν πλησίον του· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε καὶ πρότερον. — Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Τζιμισχῆς πάλιν καρδιώτρως, καὶ εἶχε τὴν κακίαν ἔσω ἢ ψυχὴ αὐτοῦ, ἐμπροσθεν μὲν τοῦ βασιλέως ἐφαίνετο περιχαρῆς καὶ ἔσω εἶχε κεκρυμμένας καὶ μελετημένας τὰς βουλὰς καὶ τὰς πονηρίας, καὶ πάσας μυρίας σκέψεις καὶ δόλους, καὶ αἰεὶ ἐπλεκε τοὺς βρόχους ὅπως νὰ ἐχη αὐτοὺς εἰς κειρὸν χρείας. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐγίνωσκε ἅς παγίδας στένουσι δι' αὐτοῦ, οὔτε τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἀετὸς πέτεται ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα ἀκόπως, οὕτως καὶ ἐκεῖνος ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· ὅτι τὴν μὲν ἡμέραν ἔβλεπε τοὺς ἀρχοντας καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας, τὴν δὲ νύκταν διεβίβαζε πᾶσαν ἀγρυπνος εἰς προσευχὴν καὶ εἰς ψαλμῳδίαν, καὶ ἐκράτει τὸ ψαλτήριον καὶ ἀνεγίνωσκε· καὶ μόλις ὅταν ἤθελεν ἐλθῆ πρὸς βραχὺν ὕπνον, ἐμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου αὐτοῦ ἐπιπτεν ἐπάνω ψαθίου, καὶ ὑπνεὶ ὀλίγον. Ἀπὸ γυναικῶν γοῦν ἐπιθυμίας καὶ ἄλλας σαρκικὰς ὀρέξεις, τοσοῦτον ἐμίσει αὐτάς, ὅτι οὐδὲ κατὰ νοῦν αὐτοῦ

Variae lectiones et notæ.

863 969. 864 διώδεκα τοῦ νομισματοῦ Ced. 865 Par. 1708 cf. Ced. 575, 7.

κλιού και ἐναρίτου μοναχοῦ, και πᾶσα ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἦν πρὸς τὸν Θεὸν και πρὸς τὴν κληρονομίαν και ἀπολαυσιν τῶν δικαίων.

⁹⁹ (9) ¹⁰⁰ Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις οὐδὲν ἠρέσκον ἡ βασι- A
 σις· ἐπεὶ ἐχρηζεν περιπλοκάς και φιλήματα
 και σωματομιξίας· διὰ τοῦτο ἐβάλλε και αὐτὴ ἐπι-
 θουλήν κατ' αὐτοῦ, και ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Τζι-
 μισχῆ. **864** ἐπεὶ ἡγάπα τούτον πολλὰ, και εἶχεν
 ἐπιθυμίαν πολλὴν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἦτον
 ἀπὸ τῶν Φωκᾶν λυπημένος και θυμωμένος, και
 ὠμοφώνησαν εἰς τὸ ἐπιχείρημα· μίαν γοῦν νύκταν
 ἀφ' οὗ ἠγρύπνησεν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τῆς προσευχῆς και
 ἐπασσε νὰ ὑπνώσῃ ἐπάνω τοῦ ψιαθίου, ὡς εἶχε συνή-
 θειαν, και ἡ Θεοφανῶ ἀνέβασεν κρυφὰ τὸν Τζιμισχῆν
 μετὰ και ἐτέρων ἀρματωμένων, δείξας αὐτοῖς κρυφὰ
 τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο. Αὐτοὶ οὖν ἀπελθόντες πρῶτον
 εἰς τὸν βασιλικὸν κράββατον και μὴ εὐρόντες αὐτὸν,
 ἐφοβήθησαν και ἐβουλήθησαν τοῦ φυγεῖν· τότε ἐρευ-
 νῶντες εὗρον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ψιαθίου κείμενον, και
 ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Τζιμισχῆς λακταίαν και ἐξύπνισεν.
 Καὶ ὡς ἦλθε νὰ ἀνασηκωθῆ, ἔδοσάν τον σκαθίαν
 κατὰ κεφαλῆς, και ἐδευτέρωσαν αὐτὸν και κατεκέν-
 τησαν αὐτὸν ὡσπερ κακούργου και ληστῆν· ἐκεῖνος
 δὲ ἄλλο τί ποτε οὐκ ἐλάλει, εἰ μὴ τό· «Κύριε,
 ἐλέησον»· ἐφόνευσαν γοῦν τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον
 διὰ τὴν προδοσίαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὡσπερ και
 τὸν Σαμψὼν ποτε ἀπὸ τῆς Δαλιδᾶς, και ἐχύθη τὸ
 χαιρῶν Κᾶν τοῦ ἀδελφοκτόνου, και ἀνέπεμπαν εἰς

Sed hæc non satisfaciebant imperatrici, quippe
 quæ voluptatem appeteret. Itaque paravit et ipsa
 ei insidias, sequæ sociavit cum Zimisce, quem
 peramabat et vehementer concupiscebatur: hic
 porro iterum Phocam dolore iraque prosequabatur.
 Ambo igitur aggressum machinati sunt. Ideo qua-
 dam nocte, cum Phocas, postquam in oratione
 vigilaverat, ad dormiendum recubisset in matra,
 prout solebat, Theophano Zimissem aliosque ar-
 matos clam muris superatis induxit, eisque osten-
 dit locum ubi ille recumbebat. Isti primum in-
 trantes imperatoris cubile eumque non reperen-
 tes, timuerunt et fugere voluerunt; tunc scrutati
 invenerunt in legeticula cubantem. Quem Zimisces
 calce petiitum e somno excitavit, et defen-are se
 conantis caput gladio percusserunt, geminatisque
 ictibus eum transfoderunt ut sceleratum et latrone-
 nem. Ille vero nihil aliud dicebat, nisi: «Domine,
 miserere mei.» Occisus est igitur hic vir per pro-
 ditionem suæ uxoris, ut olim Samson a Dalila, et
 fusus est sanguis justus super terram, ut sanguis
 Abelis manibus Caini fratricidæ, et ad Deum cla-
 mores ascenderunt.

αἷμα τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς ὡς τοῦ Ἄβελ διὰ
 τὸν Θεὸν θρηνητήρους βοᾶς.

[Γ'] Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ.

III. Regnum Joannis Zimiscis.

(1) Ἐπὶ τῷ 5ου τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκασι-
 νονομίας 3ου ἔδασκευσε Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς.

Anno a creatione mundi sexies millesimo quadrin-
 gesimo septuagesimo octavo, ab incarnatione
 nongentesimo septuagesimo octavo, regnavit Jo-
 annes Zimisces.

(2) Ἐἶτα ἀπαισιν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Μεγάλην
 ἐκκλησίαν ταινιοθεύμενος· ἀλλ' οὐκ ἐάθη παρὰ
 τοῦ Παλουέκτου εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν ὡς φόνου με-
 μασμένος. Πρῶτος δὲ τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Τζιμισχῆς
 ἐνεγκῶν, ἀπελόγετο μὴ αὐτὸς αὐτόχειρ γενέσθαι
 τοῦ φόνου· εἶπε τὸν Ἀλδανίτην και τὸν Ἀτζυπο-
 θεόδωρον, ἐπιτροπῆ τῆς Θεοφανῶς, τὸν Νικηφόρον
 διαχειρίζεσθαι. Τὴν μὲν οὖν Θεοφανῶ ὁ πατριάρχης
 ἀπήτησε τῶν βασιλείων ἀπελαθῆναι και περιορισθῆ-
 ναι· και τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Νικηφόρου ἐκδιωχθῆ-
 ναι· τὸν δὲ τόμον ὄνπερ ἐθέσπισεν, τοῦ μὴ ἀνευ
 γνώμης τοῦ βασιλέως ἀρχιερέα **865** τινὰ προχει-
 ρίζεσθαι, διαραγῆναι και αὐτὸν τὸν Ἰωάννην δέξασ-
 θαι ἐπιτίμια. Ὅ δὲ πάντα ποιῆσαι ὑπέσχετο, και
 αὐτίκα στέλλει και κατάγει τὴν βασιλίδα τῶν ἀνακτό-
 ρων και τὸν τόμον ἐκεῖ κομισθέντα διέρρηξεν και ἦν
 ἐν ιδιώταις τελῶν εἶχε περισσοίαν, διανέμει πένησιν
 ἐπηγγελάτο. Τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὴν γενε-
 θλίαν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν και Θεοῦ ἑορτῆν, ἅμα τε
 ἦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέπεται εἰσοδοῦν και ἅμα
 τῷ διαδήματι στέφεται· τὴν δὲ Θεοφανῶ εἰς Προικῶ-
 νησον περιώρισεν.

Deinde se recipit Joannes in Magnam ecclesiam
 coronam suscepturus, sed a Polyucto prohibitus
 est templum ingredi tanquam cæde inquinatus.
 Zimisces reprehensionem humiliter ferens, se pur-
 gavit dicendo non seipsum auctorem cædis fuisse,
 sed Albanitem et Atzypotheodorum, jubente Theo-
 phano, in Nicephorum manus intulisse violentias.
 Quare patriarcha petiit Theophanem a palatio in
 exsilium ejici, expelli interfectores Nicephori, legem
 quam hic tulerat ut nullus episcopus sine impera-
 toris consensu ordinaretur, abrogari, et ipsum
 Joannem pœnam luere. Hic omnia se facturum
 pollicitus est, statimque jussit imperatricem e pa-
 latio educi, legemque supra allatam abolevit, et
 copiam bonorum quæ habebat propria pauperibus
 distribui jussit. Quibus factis, festo divini Salva-
 toris nostri die, simul et ecclesiam intrare fac-
 cultatem obtinet, et diademate coronatur: Theo-
 phanem vero in Proconesum exsulem misit.

Varie lectiones et notæ.

⁹⁹ Par. 1708. ¹⁰⁰ Ἀναίσεις Φωκᾶ παρὰ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ. Ὅρα τὴν κακὴν γυναῖκα· σημειῶσαι,
 ἔσκατον Par. 1708 cf. Ced. 375, 11. ¹ 969. ² Par. 1708. Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἐ6. ἔτη ἐξ και μῆνας ἐξ.
 Ven 273^a.

Erat autem et hic animo fortis et audacissimus. A et ubi imperio potius fuit, arma tulit adversus Arabes et cunctos Romanorum hostes; tinuerunt gentes formidine magna Zimisclis impetum; dilavitque Romanorum terram; fugerunt Sarraceni et Armeni, metuerunt Persæ, et undique ad illum afferebant munera, et rogabant ut pacem secum haberet. Excurrit deinde usque Edessam et Euphratem fluvium, et repleta est terra exercitibus Romanorum. Syriaque ac Phœnicæ Romanis sagis calcatæ sunt, et magnas reportavit victorias, et Christianorum gladius falcis instar volabat.

Et reversus est Constantinopolim, et bellavit usque ad Danubium, profligavit multos Tartarorum Bulgarorumque myriades, satrapas ducesque interemit, qualis leo in boves robustos irruens eosque discerpens. Tunc fluviorum latices in sanguineo conversi sunt, et Romani percurrerunt Istri litora, et sceptrum imperiale cum caudio trajecerunt in interiorem Tartariam; et commisit cum Bulgaris magnum prælium eosque populit usque Prestlava urbem magnam et populo frequentissimam; ibique erat Bulgarorum rex cum innumero exercitu; hos vicit cum eorum rege, magnaque reportata victoria Constantinopolim repetiit.

Talis erat pastor Zimisces, qui feras repellere bestias, ovesque suas servabat; qui ne somno quidem satiabatur, et hostium terræ Romanæ maxillas confringebat. Tempore autem quo cessabat a bello, erat erga omnes mansuetus mitisque et benedictus: erat etiam magnificus et horti instar pulcherrimi, in seipso quatuor habebat fontes, justitiam, prudentiam, fortitudinem ac temperantiam, atque omnes alias virtutes: ita ut, si non cædis Phœcæ particeps fuisset, ut nitidissimum sidus refusisset.

Cum autem, utpote homo, naturæ debitum reddidit, tunc ætate florebat Basilus et Constantinus Porphyrogeneti, filii Romani, filii Constantini, nepotis Basilii Macedonis; et illi imperaverunt Romanis.

IV. Regnum Basilii Bulgaroctoni.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo

(5) Ἦν δὲ καὶ οὗτος καρτεροκάρβιος καὶ εὐτομώτατος· καὶ οὕτως ἔλαβε τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ παντὸς ἐχθροῦ Ῥωμαίων· καὶ ἐφοβήθησαν τὰ ἔθνη ἀπὸ τῆν ὀρμήν τοῦ Τζιμισχῆ φόβον μέγαν. Καὶ ἐπλάτυνε τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἔφυγον οἱ Σαρακηνοὶ καὶ Ἀρμένιοι, καὶ ἐδειλίασαν οἱ Πέρσαι· καὶ πανταχόθι ἔφερον αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλουν ἵνα ἔχη μετ' αὐτῶν εἰρήνην, καὶ ἐξέβραμε μέχρι Ἐδέσης καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ ἐγεμίσθη ἡ γῆ τὰ φασάτα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Φοινίκη καταπατήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν φερῶν, καὶ ἐποίησε νίκας μεγάλας· καὶ τὸ σπαθὶ τῶν Χριστιανῶν ἔπλευσεν ὡσπερ ἔρπεανον.

(4) Καὶ πάλιν ἐστράφη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐστράτευσε ἕως τοῦ Δούναβη καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς Τατάρων καὶ Βουλγάρων καὶ κατέλυσε σατράπας καὶ στρατηγούς ὡσπερ λίων ὅταν ὀρμήσῃ εἰς βόα; μεγαλοπλεύρους καὶ ἐξεσχίζει αὐτούς. Τότε ἐμμετράπησαν τὰ βεῦματα τῶν ποταμῶν εἰς αἶμα· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχώρυσαν εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ παραπόταμα, καὶ τὰ βασιλικά σκήπτρα ἰδιόθαιναν μετὰ χαρᾶς ἕσω εἰς τὴν Ταρταρίαν· καὶ 866 ἐποίησε μετὰ Βουλγάρων πόλεμον μέγαν καὶ ἀπήγεν ἕως τὴν Πρεσλάβαν πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον· κάκεισε ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων μετὰ μυριαθίμου στρατοῦ· καὶ κατέλυσε αὐτοὺς καὶ τὴν βασιλίαν αὐτῶν, καὶ ἐστράφη μετὰ νίκης ἰσχυρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

(5) Τοιοῦτος ποιητὴν ἦτον ὁ Τζιμισχῆς· διὲ ἰδίωκε τὰ ἀγρία θηρία καὶ ἐφύλασσε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, διὲ οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὑπνον ἐχόρτηνε, καὶ συνέτριβε τὰς σιαγόνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς. Τὸν καιρὸν δὲ καθ' ὃν ἦν ἀργία πολέμου, ἦτον πρὸς πέντε τας ἡμέρας καὶ γλυκὺς καὶ εὐεργετικὸς· καὶ ἦτον μεγαλοπρεπῆς καὶ ὠραϊώτατος ὡσπερ παράδεισος· καὶ εἶχεν ἐπ' αὐτὸν τέσσαρας ποταμούς, δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, διὲ, ἂν οὐκ ἤθελε συγκακωνῆσαι εἰς τὸν φόνον τοῦ Φωκᾶ, οὕτως ἤθελε λάμπει καθαρώτατον ἄστρον.

(6) Ἐπεὶ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀνθρώπος ὢν, ἔδωκε τὸ χρέος τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐξήνθη δὲ Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος, οἱ πορφυρογέννητοι υἱοὶ Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντῖνου ἐγγόνου Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα· καὶ ἰθασιλευσαν Ῥωμαίων.

[Δ'] Βασιλεία Βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

(1) Τῷ ῥυπεῖ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάσσης σα-

Varie lectiones et notæ.

Par. 1708. Οὗτος [διὰ] τὸ τοῦ Νικηφόρου πάθος σωφρονέστερον διατεθεὶς ἑαυτὸν τῶν (δὲ) πορφυρογεννήτων παίδων ἀφῆρα ἐπεμελεῖτο καὶ ἡγάπα. (970) Τοῦτου τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας θησκαὶ ὁ πατριάρχης Πούουκτος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Βασιλείος ὁ Σκαμανδρινὸς ἐπισκοπεύσας ἐτῆ 8'. (975) Καὶ τῷ ε' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξορίζεται, καὶ χειροτονεῖται Ἀντώνιος ὁ ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίτου, καὶ ἐπισκοπεύσεν ἐτῆ 15, ὁ δὲ (δὲ) ἐπονομαζόμενος Σκανδάλιος· χειροτονεῖται δὲ μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰνδ. β', ἔτους ςυπβ' Ven. 273^b. 972. Par. 1708. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὗτος καὶ πολλὰ τὰ τῆς Ῥωμανίας ἔρα ἐπλ. καὶ πάντα τὰ γειτονούντα κυκλόθεν ἔθνη, οὐ χρυσίῳ, ἀλλὰ ξίφεσι σιγᾶν κατηνάγκασε, γενναίως ὢν πάνυ καὶ φοβερῶς ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνυπόστατος Ven. 273^b. Par. 1708. Ἐχόρτηνε Par. 1708. Par. 1708. Τάλλα δὲ ὁ ἀνὴρ ἡδύτατος ἦν καὶ γαλήνῳ; ἀγαν καὶ π. π. ψυχῆν συμπαθῆ κεκτημένος. Καὶ εἰ μὴ τὸ τοῦ φόνου μίσος ἦν, οὐκ ἦν ὀνέμπος μὴ ὡς ἕνα τῶν ἁγίων τούτων καὶ παρὰ πάντων μετὰ θάνατον σιθεσθαί Ven. 976. Par. 1708. Οὗτος κτίζει τὸν Σωτήρα ἐν τῇ Χαλκῇ καὶ θανάων θάπτεται, καταλιμπάνει δὲ βασιλείας Βασιλείου καὶ

κίσεως ἔπει' ἔδασλευσε Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος Α [καὶ] Κωνσταντῖνος, υἱὸς Ῥωμανοῦ, ἔτη γγ'.

(2) Ὅτιοι γὰρ παῖδια ὄντες περιεκόπησαν ἀπὸ τῆς προγονικῆς βασιλείας ἀναμεταξὺ τοῖς καιροῖς τοῦ Φωκά καὶ τοῦ Τζιμισχῆ· 867 ὡς γοῦν διέβησαν κίχαινοι, καὶ οὗτοι εὗρον ῥάδιον τὸν χειρὸν καὶ ἐπιτήθειον, πάλιν ἐφάνερωσαν καὶ περισύναξαν αὐτὴν ὡσπερ χρυσὴν ἄλυσσον. Ὁ γοῦν πρῶτος ἀδελφὸς Βασίλειος ἐμιμήθη τὸν προπάππου αὐτοῦ Βασίλειον ἐκείνον τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν καρτερικώτατον Ἡρακλῆα, καὶ τοὺς ἄλλους ὀνομαστοὺς καὶ γενναιοτάτους βασιλεῖς· τὰ δὲ βρώματα, πόματα καὶ τὴν εὐπάθειαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν παντελῶς ἐμίσησεν ἀπὸ καρδίας. Ἠγάπησε δὲ τὴν δυσπάθειαν καὶ τὸν κόπον καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς στρατείας καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἦν ἡ χαρὰ αὐτοῦ καὶ ὁ γλυκάσμαδος. Φορῆματα δὲ εἰμορρα εἴ κραβάτια χρυσοστρωτα καὶ μαργαριταρολίθα οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ ἀνάθεινον· ἄλλ' ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ σκουταρίων κτύπους καὶ ἄλλα πολεμικὰ καὶ εἰκονιμένα ἐκείνα οἰκονόμα, εἰς ἐκείνα ἠνεράνιζεν.

10.10 (3) Ἄλλὰ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία πάλιν ἐπέβη καὶ ἐνεμπόδιζε τὴν καλὴν αὐτοῦ προθυμίαν καὶ τὸ τοσοῦτον καλόν. Ὁ γὰρ Βάρδας ὁ Σκληρὸς, ἀνθρώπος καὶ μέγας καὶ πολεμικώτατος καὶ συγγενὴς τοῦ βασιλέως, ἠπίστησε καὶ ἐσύναξε φορὰτα ἰσχυρὰ καὶ ἐγύρευε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Καὶ ἡ τερπὴ καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ ἦν μεγάλη καὶ φοβερὰ, καὶ ἐτάραξε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, ὡσπερ εἰς τὸ πύλαγος μικρὸν πλοῖαριον ὅταν τὸν εὗρῃ ἡ ἀνεμοζάλη καὶ κλύδων μέγας. Ἐπεί δὲ ἡ μάχη καὶ ἡ ἀπιστοασία τοῦ Σκληροῦ ἐκράτησε καιρὸν πολὺν, καὶ ἦτον ἐμφύλιος σύγχυσις καὶ τοπικὴ ἀκαταστασία, ἤνρασιν οἱ Ἄραβες ἄδειαν καὶ ἐξέβησαν καὶ κατέλυσαν τὴν Ἀνατολήν, καὶ ὁ τόπος τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ χῶραι εἴχασιν μεγάλην στενοχωρίαν ἀπὸ τοὺς Ἀσυρίους. Ἐξέβησαν δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι, καὶ ἐκούρσευσαν τὴν Θράκην· καὶ ἀπὸ πᾶσαν μερῶν ἦτον τὸ κακὸν πολὺ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἦτον εἰς τὴν μέσσην ὡσπερ ἀρνίον μέσον εἰς πολλοὺς λύκους, ἢ πούλιν εἰς δρακόντων στόματα. Ἄλλὰ πάλιν ἐξαίφνης ἐγένετο γαλήνη ἀντὶ χειμῶνος, καὶ ἐφθασεν ἀντὶ 868 τοῦ κλύδωνος εὐδία· καὶ ὁ μὲν Βάρδας ἐποίησεν ὀρκωματικὰ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγένετο ἀγάπη μεγάλη.

10 (4) 10 Καὶ εὐθύς ἔπαντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν

octogesimo quinto, divinæ incarnationis nonagesimo octogesimo quinto, regnaverunt Basilius Bulgaroctonus et Constantinus, filii Romani, annos tres et quinquaginta.

Hi enim, cum parvuli essent, paterna privati sunt corona quantum regnaverunt Phocas et Zimisces. Cum igitur hi decessissent, illi, opportuna facillique inventa occasione, rursus apparuerunt unaque ambo regnum obtinuerunt velut aurum alysson. Prior frater Basilius imitatus est avum Basilium Macedona fortissimumque Heraclium et ceteros illustres ac nobilissimos imperatores: cibos, potum, oblectamenta et otium tota mente exosus, amabat molestias, laborem, currus, expeditiones et bella, in eisque lætitiā deliciisque suas ponebat; vestes elegantes lectique auro strati et margaritæ ei ne in votis quidem erant, sed capiebat videre acuta resonantia, equosque bellicos, et gladios nudos cassidesque fulgidas et contos splendentes: in his ponebat curas, in hæc oculos intendebat.

σκαθία καὶ κασιδία ἐκλαμπρα καὶ κοντάρια ἐστυλθα-

Sed invidia et malignitas rursus superveniens obstitit tam pulchræ generositati tantæque virtuti. Etenim Bardas Sclerus, vir illustris bellique peritissimus et imperatoris cognatus, renuit obedire armaque collegit valida ut regno potiretur. Ejus factio et potentia erat magna et formidabilis, et vitam imperatoris turbavit, veluti cum in mari parvum navigium corripit procella fluctuumque commotio. Dum autem pugna et apostasia Sclerum multum tempus consumeret, reguaretque civilis perturbatio et passim rerum conversio, repererunt Arabes confidentiam, et egressi Orientem vastaverunt, et loca regionesque Romanorum ab Assiriis in magnam angustiam detruere sunt. Eruperunt insuper Bulgari Thraciamque invaserunt: ex omni parte ingens ingruerat malum, et imperator in medio erat quasi agnus multos inter lupos, vel pullus in ore draconum. Sed subito relictis tranquillitas pro tempestate, turbiniq; successit serenum; atque Bardas reconciliationem cum imperatore sacramento sancivit, eique magna se junxit amicitia.

Statim imperii omnes amici convenerunt. Basi-

Variæ lectiones et notæ.

Κωνσταντῖνον τοὺς πορφυρογεννήτους ἀδελφοὺς Ven. 274^a. 11 Par. 1708 (σθδ'). B. ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ εἶν Κωνσταντῖνον τῶ ἀδελφῶ αὐτοῦ οἱ πορφυρογεννήτοι θεοῦ ἔδασλευσαν ἔτη ν' Ven. 10.10 Par. 1708. Οὗτος ὁ B. νῖος ὢν καὶ γυναικὶ συναφθῆναι [οὐκ] ἠβουλήθη, ἀλλ' ἐρωτᾶς τῶ Χριστῶ [ἀνεφέρετο], πολεμίων καὶ δπλων καὶ στρατιῶν κατορθωμάτων [ἐραστής] Ven. 10 992—1022. 10 Par. 1706. Τοῦτου τῶ ε' ἔπει ὠνήσκει ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης Νικόλαος K. Π. ὁ καλούμενος Χρυσοβέργης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη ιγ' (982—995). Οὗτος κτίζει μοναστήριον ἐν τῶ Ὀλύμπῳ καὶ μετὰ ταῦτα θνήσκει Νικόλαος; καὶ χειροτονεῖται Σισίνιος; πατριάρχης K. Π. καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη [γ'] καὶ τῶ [κγ' = 998] τῆς βασιλείας Βασίλειου ἐθνήσκει ὁ πατριάρχης Σισίνιος· καὶ χειροτονεῖται Σέργιος ὁ Μανουηλίτης, ἀνὴρ ὄσιος, πατριάρχης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη [κ']· καὶ τῶ ἔπει [μδ' = 1019] τῆς αὐτοῦ βασιλείας τελευτήσαντος τοῦ Σεργίου, χειροτονεῖται Εὐστάθιος πατριάρχης; καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη δ'· καὶ τῶ [να' = 1025] ἔπει τῆς αὐτοῦ βασιλείας θνήσκει Εὐστάθιος, καὶ χειροτονεῖται Ἀλέξιος πατριάρχης K. Π. ὁ Στουδιώτης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη [θ'] Ven. 273^a—275^a.

tius autem post hanc restaurationem non quievit, sed movit omnes Romanorum vires, adversus Araucos excurrit, et usque ad Iberos et Phœnicen processit. Itaque tremuerunt reges, toparchæ, et satrapæ; velut rapidum sidus totum perlustravit Orientem, et gentium sanguine inebriatus est ejus gladius, nec dedit quietem cordi ejus nec somnum oculis usquedum expulit feroces lupos barbarosque et infidèles populos, qui destruxerant Christianum ovile, illisque incussit Romani ensis formidinem. Deinde, innumeris inclytus victoriis, cum magna captivorum caterva et dives opum Constantinopolim rediit. αὐτοῦς νὰ τρέμουσι τὴν σπάθην τῶν Ῥωμαίων. Ἐἶτα αὐτοῦς νὰ πλῆθους αἰχμαλωσίας καὶ πλοῦτου πολλοῦ.

Audito vero Bulgaros fiducia elatos propter exercituum in Orientem profectum, calcavisse populosque esse multam Romanoium terram, iterum irastud oque repletus est, et rursus cum impetu et vi contra eos erupit, et campos eorum sanguine irroravit, illosque inundaverunt sanguinis rivi ac torrentes, et ob multas cædes terra fremuit ac pulverulenta facta est; Romanorum autem gladii contique obtusi sunt ossibus barbarorum multisque eorum decollationibus, et impavide conculcaverunt eos Romani tum equites tum pedites, et cepit imperator oppida regionesque Bulgarorum multas, eisque præfecit custodes sibi fidos. Cepit etiam regionem in qua erat Bulgarorum regina, ibique invenit divitias thesaurisque ingentes, immensum auri argentique pondus, coronas, diademata et regios apparatus.

αἰλισσα τῶν Βουλγάρων· καὶ εὔρεν ἐν αὐτῇ πράγματα καὶ θησαυροὺς πολλοὺς καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἀπειρον καὶ στέμματα καὶ διαδήματα καὶ ἀποσκευὰς βασιλικὰς. Videns autem barbarorum dux tantum impetum, exercitumque suum esse destructum, domuit parumper superbiam suam et barbaricam humiliavit arrogantiam. Ut vero illum alium coegit exercitum exterasque auxiliaries copias, ruit in bellum et prælia, spirans iram et furorem, clausitque loca aperta et pervia, modo post muros, modo post arcus et vallos, et fecit belli machinas. Et erant milites quos coegerat, trecenta et sexaginta millia: et gloriabatur de hac multitudine. Porro fecit angustias ad hunc fluem ut imperatorem cum ejus exercitu impediret quin invadiret exitum qua se expediret. Venit igitur et irruiet celer in Romanorum confinia. Ubi autem versabatur, erant campus ingentesque fluvii et montes magni alti que et ardui et nivibus obisti Romaniam inter et Bulgariam: et unus erat transitus, quem ille clausit ibique posuit potentem custodiam, et pugnat quandiu lucebat dies, et postquam requiem militibus dabat. Causa vero cur non confestim sit egressus, erat ut imperatori verba daret.

Imperator habebat ubique exploratores cogno-

Variae lectiones et notæ.

¹¹ 990. ¹² Par. 1708. ¹³ ἰδιούξ? ¹⁴ Par. 1708 cf. Cod. 458,3. ¹⁵ Par. 1708. ¹⁶ Νίκη Ῥωμαίων καὶ κατὰ? Βουλγάρων.

βασιλείαν συνήχθησαν. Ἄλλ' ὁ Βασίλειος οὐδὲν ἐκαρτέρησε μετὰ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἀλλ' ἐκίνησε πᾶσαν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, καὶ ἐξέδραμε κατὰ τῶν Ἀράβιων, καὶ διέβη μέχρι τῶν Ἰβήρων καὶ ἕως Φοινίκης. Ἐφριξαν γοῦν οἱ βασιλεῖς, καὶ τοπάρχαι, καὶ σατράπαι αὐτῶν, καὶ ὡσπερ ἀστραπὴ σύντομος διέβη τὴν ἀνατολὴν ὅλην· καὶ ἐμεθύσθη ἡ Ῥωμαία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν αἱμάτων· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῦ κορμίου αὐτοῦ οὔτε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἕως οὐ διεῖδωκε τοὺς ἀγρίους λύκους καὶ τὰ βάρβαρα καὶ ἀπίστα ἔθνη, ἅτινα διέφθειραν τὴν Χριστιανικὴν μάνδραν, καὶ ἐποίησαν ἐστράφη μυριονικηφόρος εἰς τὴν Κωνσταντινουπό-

¹⁷ (5) ¹⁸ Μαθῶν δὲ ὅτι οἱ Βούλγαροι εὐρόντες ἀδειαν διὰ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀποδημίας τῶν στρατευμάτων, κατεπάτησαν καὶ ἠοήμωσαν πολλὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, πάλιν ἐνεπλήσθη θυμοῦ δικαίου καὶ ζήλου· καὶ πάλιν ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς καὶ δυνάμειος κατ' αὐτῶν, καὶ ἔσφαξε τοὺς κάμπους ἀπὸ τῶν αἱμάτων αὐτῶν. Καὶ ἐγέμισαν αὐτοὺς τὰ παράπλαγα καὶ τὰ ζυάκια, καὶ ἀπὸ τούτων πολλοὺς φόνους ἐβρώμισεν ἡ γῆ καὶ ἐκονίησεν, καὶ τὰ σπαθία καὶ τὰ κοντάρια τῶν Ῥωμαίων ἀποστομώθησαν ἀπὸ τὰ ὄσπια τῶν βαρβάρων καὶ ἀπὸ τούτων πολλοὺς τραχηλοκπημῆς αὐτῶν· καὶ περιεπατοῦσαν ἄφοβα καὶ ἀρματωμένοι μὲν καὶ ἀναρμάτῳτοι οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ παρέλαθεν ὁ βασιλεὺς κάστρα καὶ χώρας τῶν Βουλγάρων πολλά· **869** καὶ ἔβαλλεν ἐπ' αὐτὰς φυλάκτορας ἰδικούς ¹⁹ του. ²⁰ Παρέλαθε δὲ καὶ τὴν χώραν, ἐν ἣ ἦτον ἡ βασιλικὴ.

(6) Ἰδὼν δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν βαρβάρων τὴν τοσαύτην βίαν καὶ ὅτι τὸ φοσάτον αὐτοῦ διεφθάρη καὶ ἐρημώθη, ἐκράτησε πρὸς ὀλίγον τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ καὶ ἐταπεινώσε τὸ βραβερικὸν θράσος. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐπιρσινώσε στρατὸν ἄλλον καὶ προσκαλεστικὸν φοσάτον ξένον, καὶ ἐξέβη εἰς πολέμους καὶ μάχας θυμοῦ πνέων καὶ μανίας, καὶ ἐκλείσε τὰς κλεισοῦρας καὶ τὰ διασπατὰ, ποῦ μὲν με[τὰ] τείχους, ποῦ δὲ με[τὰ] νευραίας καὶ ξύλα, καὶ ἐποίησε χαντάκια μηχανικά. Καὶ ἦτον τὸ φοσάτον ὅσπερ ἔσυρνε χιλιάδας τῆς, καὶ ἠλαζονεύετον ἐπὶ τοσοῦτου πλῆθους· τὰ δὲ στενωμάτα ἐποίησε διὰ σκοπὸν, ὅτι ἀν ἀποκλείσει τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ φοσάτου αὐτοῦ, νὰ μὴδὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξῆ ἐκδραμε νὰ γλητώσῃ. Ἦλθε γοῦν καὶ ἐπεσε κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἦτον κάμπος καὶ ποταμοὶ μεγάλοι καὶ ὄρη μεγάλα καὶ ὕψηλά καὶ σκληρὰ καὶ χιονισμένα μέσον τῆς Ῥωμανίας καὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἦτον πόρος εἰς, καὶ ἔδραμε αὐτόν· καὶ ἔβαλλε φύλαξιν δυνατὴν καὶ ἐπολέμα καθ' ἡμέραν ἐμφάνειαν καὶ ἐνέπαυε τὰ φοσάτα· ἡ αἰτία διὰ νὰ ἐξέβη ἐξαίφνης νὰ ἐμπλακῆ τὸν βασιλέα.

²¹ (7) ²² Ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ παντὸς εἶχε κατασκό-

πους, καὶ ἐγίνωσκε πάντα καὶ ἐστερέωσε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἵνα δείξῃ ποταπὴν ἀνδρείαν καὶ τόλμαν ἔχουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδὲν ἐπέμεινε ἵνα ἔλθωσιν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἐδειλίασεν νὰ στραφῇ ὀπίσω, οὐδὲ ἡγάπα νὰ ἀποκλείεται ἔσω εἰς τὸ παλάτι καὶ νὰ κρύπτεται ὡσπερ τρυφερὸν κοράσιον· ἀλλὰ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς ποτε μυρισμένας ἔθαψαν⁷⁷ αὐτὰς αἱ πάγαι καὶ δροσῖαι τῆς αὐγῆς, καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ἰδρώτων ἐκδάρθη· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἠμαύρωσεν ἀπὸ τὴν πυρὰν τοῦ ἡλίου. Ἀπέστειλε δὲ δύο στρατηγούς, ἕκαστον **870** μετὰ καθαρῶν ἐκλεκτῶν, δώδεκα χιλιάδας, καθὼς ὀρθώσουσιν, ἵνα εὕρωσι μονοπάτια ἀπὸ τόπους δυσβάτους καὶ νὰ σύρωσι τὰ ἄλογα αὐτῶν καὶ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος περὶ, ἐνθα οὐκ εἶχασιν οἱ βέρβαροι προσοχὴν ἢ λογισμὸν, καὶ νὰ καιδῶσιν ἀπὸ τόπους οὗ; θέλουσι σύρον αὐτοὺς οἱ πρόδοδοι. Ὁ δὲ ἕτερος στρατηγὸς ὁμοίως ἐτάχθη νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς δι' ἄλλης ἰδοῦ νὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς τὴν φύλαξιν, ὅπου ἐκράτει τὸν πόρον, καὶ νὰ τοῦ; δώσουσιν οὕτως ἐπιδέξια, ὅπου οὐδὲ κἀν εἰς ἐξ αὐτῶν εἴπειν νὰ μῆδὲν γλητώσῃ νὰ ὑπάγῃ μαντάτον. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐπῆρε τὸ ὄρος καὶ ἐπ' αὐτὸ ἀνέβη μετὰ χιλιάδων ἰβ'· καὶ ἐγένετο μεγάλη βία ὥστε νὰ διαβῶσιν αὐτὸ ἕως ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἐνυκτοπάτησε καὶ κατέβη εἰς τὴν ἄλλην μεραῖαν καὶ ἐγκρυμάτωσεν εἰς τόπον σύνδενδρον καὶ κρυπτόν. Καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν πλησίον, ἀλλ' οὐκ εἶχασιν εἰδῆσθαι τινα περὶ τούτων. Ὁ δὲ ἄλλος εὗρε καὶ αὐτὸς τόπους λίαν δυσκόλους καὶ δυσβάτους· ὁμοῦ μετὰ σκοποῦ πηλοῦ ἰδεδίθη αὐτοὺς καὶ ἀπῆγεν ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν μέρους, ἐνθα ἦν ἡ φύλαξις· καὶ πρὸς ὦραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν τὰ ὄργανα καὶ τὰ παιγνίδια τοῦ πολέμου. Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Βούλγαροι φόβον μέγαν εἰς τὸ ἀνέλπιστον κακόν· ἐπήδησαν γοῦν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἐπάνω αὐτῶν καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοὺς, καὶ ἄλλους μὲν ἔσφαξαν, ἄλλους δὲ ἐκίασαν· καὶ οὐδὲ εἰς ἐγλήτωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐχάλασαν τὸ θέμα· καὶ ὁ βασιλεὺς ὢν ἔτοιμος μετὰ τοῦ φοσάτου εἰσῆλθε καὶ ἀπῆγεν μετὰ προθυμίας κατὰ τοῦ μεγάλου ἐκαίνου φοσάτου καὶ οὕτως ἀπερχόμενος καθ' ἑδὸν ὑπήνησε τοὺς καθαρῶν ὅπου ἤρχοντο διὰ βίγλαν, καὶ ἐκίασεν ἅπαντας· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὑπήνησεν ἄλλους ἑκατὸν, βίγλας καὶ αὐτοὺς ὄντας, καὶ ἐκίασε καὶ αὐτοὺς. Οἱ Βούλγαροι οὖν θαρρύνοντες ὅτι ἔχουσι βίγλας, ἦσαν ἀμέριμνοι, καὶ ἐκαθέζοντο δίχα φόβον τινά. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐνυκτοπάτησε καὶ πρὸς ὦραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν ἐπάνω εἰς αὐτοὺς ἄφρα καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους ὁ ἐγκρυματομένος στρατηγὸς ὁμοίως· καὶ εὐρέθησαν οἱ Βούλγαροι ἀναρμάτωτοι καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὑπνου καὶ ὤρμησαν νὰ φεύγουν· καὶ ἐγένετο ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ἀνίγκη αὐτῶν καὶ ὁ φόβος πολλὰ μέγας· καὶ οὐκ ἐγίνωσκον ποῦ ὑπάγωσιν, καὶ ἐπιπταν εἰς τοὺς ποταμούς; καὶ ἐπνέγοντο· καὶ κατέσφαξαν **871** εἰς τὸν ἄλλον· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατ-

scebatque omnia et sua firmabat consilia. Ut autem ostenderet quantam fortitudinem et audaciam habeant Romani, non exspectavit donec in seipsos hostes irruerent, nec timuit ne retrogeretur, nec voluit includi in palatio et occultari ut delicata puella; sed comam capitis sui olim unguentis delibutam nunc pruina et rore matutino irrigabat, caro ejus pulvere ac sudoribus rugabatur; vultus calore solis obscurus fiebat. Misit autem duos duces, utrumque cum duodecim equitum delectorum millibus, ut recta pergerent ad inveniendos tramites ob locorum difficultatem angustissimos, utque traherent equos suos, et montem pedibus ascenderent, ubi barbari non præstolabantur et ne suspicabantur quidem, ac descenderent de locis quæ occupare vellet prævium hostium agmen. Alter vero dux pariter jussus est succedere alia via, ad irrumpendum in custodes qui transitum occupabant, et ad eos dextrorsum sic aggrediendum, ut ne ullus quidem ex eis mandatum daret ut quisquam se fuga subduceret. Prior quidem occupavit montem in eumque ascendit cum duodecim millibus, et magna vi enisi sunt, ita ut intra tres dies hunc transgressi sint; et noctu processit descenditque in alteram partem, et suos abscondit in loco abdito et arboribus consito. Bulgari erant proximi, sed nullam habebant illorum notitiam. Posterior vero invenit et ipse loca difficillima et perardua, quæ tamen magna cum constantia transiit, et recessit ab interiori parte ubi erat custodia; ac diluculo primo cecinerunt organa tibiisque. Bulgari autem magno percussi sunt terrore ob inopinatam perniciem: itaque irruerunt in eos Romani, eosque circumvenerunt, et alios trucidaverunt, alios ceperunt, nec ullus ex illorum manibus effugit. Sic vinculum quo impediabantur solverunt. Imperator autem paratus cum suis copiis penetravit et processit confidenter contra illum ingentem exercitum, sicque profectus obvius habuit equites qui præcedebant primum agmen, eosque omnes fecit captivos; paulo post rursus occurrit aliis centum, ad primum agmen et ipsis pertinentibus, quos pariter cepit. Bulgari interea, confidentes sibi superesse primum agmen, erant securi, et sedebant sine ulla formidine. Imperator iterum noctu perrexit, primoque diluculo subito in illos irruit pariterque simul ex insidiis erumpens dux. Reperti sunt Bulgari inermes et somno gravati, capesseruntque fugam, et invasit eos consternatio inopieque et terror maximus: nesciebant enim quo recederent, cadebantque in fluvios et mergebantur, et alius alium jugulabat; et Romani profligabant eos et immisericorditer trucidabant; et ceciderunt illa die Romano gladio centum et sexaginta barbarorum millia, ita ut flumina pro aquis sanguineum volverent. Fugit illorum dux, ceperuntque Romani ten-

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁷ πειράν?

loria, opes, arma et sarcinas Bulgarorum, et magno A exοπτον και ἐφόνευον αὐτοὺς ἀνηλιῶς. Καὶ ἔπεισον
 exultaverunt gaudio gratiasque Deo egerunt.

ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς σπάθης τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ρεῖ
 χ. λιάδα; 17-18 βαρδάρων· και εἰ ποταμοὶ ἀντὶ ὕδατος ἔρρεον αἴμα, και ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἔφυγε, και ἐπή-
 ρατιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰς τέντας και τὰ χρήματα και τὰ ἄρματα και τὰς ἀποσκευὰς τῶν Βουλγάρων, και
 ἐγένετο χαρὰ μεγάλη και εὐχριστία εἰς Θεόν.

At Bulgarorum rex noluit tacere, ac tolerare
 quod passus erat in alium, sed post paucos dies
 collegit exercitus reliquias, misitque et advocavit
 ex aliis gentibus copias auxiliares, et venit in con-
 spectum imperatoris se justificaturus : nec debili-
 tationis suæ illum tædebat, sed similis erat apru
 qui venatori occurrit, ruitque in gladium et mortem
 aspernatur. Sic armati sunt Romani ex una parte
 et ex altera Bulgari, et utrinque toti ferro armati
 equites totique ferrei hastarii explicuerunt sua ve-
 xilla et buccinis classicisque sonuerunt in signum
 prælii, et exortus est magnus clamor tumultusque
 et in utroque exercitu tremor ingens. Ut vero con-
 cernerent et se invicem adorti sunt, ut apru aut
 robusti boves, ac tela jaculati sunt, et crepabant
 confringebanturque gladii, et fragor, clamor et
 summa perturbatio ascendebant ad cælum, et san-
 guis fundebatur super aquas, et equorum halitus
 obscurabat aërem, et imperator Romanorum ascen-
 debat descendebatque velut alacris petrarum avis
 aut strenua grus, et vires copiis suis suppeditabat,
 suosque duces hortabatur ad ostendendum quan-
 to præstarent Romani aliis gentibus. Tandem
 fusi sunt Bulgari, et terga verterunt, sed Romani
 milites, eos pone secuti multos occiderunt et cal-
 caverunt, ac tentoria eorum invaserunt, atque ma-
 gnam reportaverunt victoriam. Sic imperator ar-
 rogantiam et superbiam Bulgarorum fregit et eos
 persecutus est fecitque servos et subditos.

Ἐτράπησαν οἱ Βούλγαροι και ἐγύρισαν πρόσωπον νὰ
 ωτῶν ἐξόπισθεν και ἐσκόπωναν και ἐκατέπατον αὐτοῦ; 872 και ἐκούρσευαν τὰς τέντας αὐτῶν, και ἐνί-
 κησαν αὐτοὺς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν και τὸ θράσος τῶν Βουλ-
 γάρων και ἐδίωξε και κατέστησεν αὐτοὺς δούλους και ὑποχειρίλους.

Quia vero mors nemini parcat, decessit et Basi-
 lius, et corruit firmum Romanorum fundamentum.
 Attamen in propecta ætate mortuus est, et remansit
 regnum fratri ejus Constantino.

V. Regnum Constantini, fratris Basilii.

Anno mundi bis millesimo quingentesimo trice-
 simo octavo, divinæ incarnationis millesimo trice-
 simo octavo, regnavit Constantinus, Basilii frater,
 annos duo.

Tunc verum patuit proverbium dicens : Calix et
 scaphium ex uno crystallo ; vel Crux et cribellum
 ex eodem ligno. Horum enim duorum fratrum in-
 doles longe diversa erat : siquidem Basiliius oderat
 voluptates et intemperantiam, nec cogitabat nisi de

(8) 10 Ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς Βουλγάρων οὐδὲν
 ἤθελῆσε νὰ σιγάτῃ οὐδὲ νὰ καταπῆ και νὰ ὑπομῆνῃ
 ὅπερ ἔπαθε κακὸν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπερ-
 σύναξε τὸ ἐναπολειφθὲν φεσάτον· ἀπέστειλε δὲ και
 ἐπροσκαλέσατο φεσάτα και ἀπὸ ἄλλας γενεάς, και
 ἦλθε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως νὰ ἐπιεικῆσθῃ· και
 εἰς τὸν χαλασμόν και καταλυμὸν αὐτοῦ χορτασίαν
 οὐκ εἶχεν· ἀμὴ ὠμοίωζεν ἀγριοχοίριν ὅταν συναπαν-
 τηθῆ μετὰ τοῦ κυνηγοῦ και ἀπὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ
 B κουντᾶ τὸ κορμὶν αὐτοῦ εἰς τὸ ξίφος και καταφρο-
 νεῖ τὸν θάνατον. Ὅμως, ἡρματώθησαν οἱ Ῥωμαῖοι
 ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, και οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὸ ἕτερον·
 καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν ὁλοσίδηροι ὄντες κ. θαλάρριοι
 και ἀρματωμένοι και ὁλοσίδηροι κονταράτοι, ἐση-
 κωσαν τὰ φλάμουλα αὐτῶν και ἐδώκασι τὰ βούκινα
 και τὰ τρουμπέτια, σημεῖα τοῦ πολέμου. Καὶ ἦτον
 μεγάλη βοή και ταραχή και εἰς τὰ δύο φεσάτα και
 πολὺς τρόμος. Ὡς δὲ συνυπηνηθήθησαν και ἐδώκασι
 ἀλλήλους, ὡσπερ ἀγρία καπρία ἢ λέοντες ἰσχυροί,
 και ἐτζάνισαν τὰ κοντάρια και ἐκτυπούσαν και
 ἐσυνετρίβοντο τὰ σπαθία, και ὁ κτύπος και ἡ βοή
 και ἡ ἀνάγκη ἀνέβαινεν ἕως εἰς οὐρανόν, και τὰ
 αἵματα ἔχύνοντο ὑπὲρ ὕδωρ, και τῶν ἀλόγων ὁ χλυ-
 μιτρισμός ἐσκέπαζε τὸν ἀέρα, και ὁ βασιλεὺς τῶν
 C Ῥωμαίων ἀνέβαινε και κατέβαινεν ὡσπερ γοργὸς
 πετρίτης ἢ πρόθυμον γεράκιον, και ἔιδιδεν δύναμιν
 εἰς τὰς παραταγὰς αὐτοῦ, και παρεκίνα τοὺς στρα-
 τηγοὺς αὐτοῦ νὰ δείξουν ὅπωςον κρήξουν οἱ Ῥω-
 μαῖοι ἀπὸ τὰς ἄλλας γενεάς. Εἰς τὸ ὑστερον δὲ
 φεύγουν· τὰ δὲ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἐδίωκαν
 αὐτοὺς ἐξόπισθεν και ἐσκόπωναν και ἐκατέπατον αὐτοῦ; 872 και ἐκούρσευαν τὰς τέντας αὐτῶν, και ἐνί-
 κησαν αὐτοὺς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν και τὸ θράσος τῶν Βουλ-
 γάρων και ἐδίωξε και κατέστησεν αὐτοὺς δούλους και ὑποχειρίλους.

10 (9) Ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος οὐκ ἔλαβεν τιναν, ἐτε-
 λεύτησε και ὁ Βασίλειος, και ἐχάθη μέγα θεμέλιον
 τῶν Ῥωμαίων. Ὅμως εἰς βαθύ γῆρας ἀπέθανε,
 και ἐπέμεινεν ἡ βασιλεία εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν
 Κωνσταντῖνον 11.

D [E] Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου.

11 Τῷ ἔσφλη' ἔπει τοῦ κόσμου, τῆς δευτέρας σαρκώσεως ἁλῆ' 12 ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ἀδελφὸς Βασιλείου, ἐτη β'.

(2) Ἐνταῦθα ἐφάνη ἀληθῆς ἡ παροιμία ἡ λέ-
 γουσα· Ποτήριον καὶ καρούρα ἀπὸ ὕαλλιν ἕνα, ἢ Σταυ-
 ρὸς καὶ πτωδῆρ· ἀπὸ ξύλον ἕνα. Ἡ γὰρ γνώσις τῶν
 δύο τούτων ἀδελφῶν ἦτον ἀπόμακρα ἢ μία τῆς
 ἀλλῆς· ὅτι ὁ μὲν Βασίλειος ἐμίσει τὰς χαρὰς και

Variae lectiones et notæ.

17-18 γιλιάδες? 19 Par. 1708 φάρια in margine? 20 Par. 1708. 21 Par. 1708. Τελουτᾶ δὲ ὁ βασιλεὺς
 ὁ Β. εὐσχημῶν και θάπτεται ἐν τῷ περ' ἐκείνου οἰκοδομηθέντι ναφ τοῦ ἡγαπημένου Ἰω. τοῦ Θεολόγου,
 και καταλυμπάνει Β. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον ἢ ἡ γεγηρακότα Ven. 275b. 22 1025. 23 σοι'
 Par. 1708; K. ὁ πορρωρογέννητος ὁ ἀδ. Β. ἐβ. μόνος ἐ. γ' Ven. 175c.

τοὺς καρδιαδασμοὺς, καὶ ἦτον ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς ἄρματα καὶ εἰς πολέμους· καὶ τὸ πῶς· νὰ τιμῆσθῃ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος οὐδὲ αὐτὸ τοῦ πολέμου τὸ ὄνομα ἤθελεν νὰ ἀκούσῃ, οὐδὲ εἰς ὕπνου τοῦ εἰδῶν ἄρματα οὕτε φωνὰς πολεμικὰς, ἀλλ' ἔπρωγε καὶ ἔπινα καὶ παρεδιάβαζε μὲ γυναῖκας πολιτικὰς καὶ ἀνθρώπους μωροὺς καὶ ὀρηχτάδας, καὶ ταῦτα γέρων ἀνθρώπων· καὶ παλαιόχρονος· καὶ οὕτε Θεὸν ἐφοβεῖτο, οὕτε ἀνθρώπους ἐντρέπτεον· ἦτον δὲ δεῖλος καὶ τρομερὸς· πολλὰ, καὶ ἀπὸ μικρῆν καταμπλοκῆν ἔπασεν⁵¹· καὶ ἐτόφλωσεν οὐκ ὀλίγους, αἰτιῶν αὐτοῦς ὅτι εἰσὶν ἐπίβουλοι αὐτοῦ⁵².

873 (3) Ἐίχε δὲ θυγατέρας δύο· καὶ ἤκουσε παρὰ τινος ὅτι ἐξ αὐτῶν βασιλεύσει τις Ῥωμαῖος, εἰς τῶν μεγιστάνων ὁ Ἀργυρόπουλος, καὶ ἠγάπησε τοῦτον ἵν' Ῥωμανὸν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συζύγου καὶ ἵνα ἀρμολῆ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ τὴν πορφυρογέννητον ὀνόματι Ζωὴν· ἐξ οὗ καὶ ἐγένετο⁵³· καὶ ἐχάρη τὴν βασιλείαν πολλὰ ὀλίγον καὶ ἀπίθανον⁵⁴.

[ς'] Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου.

⁵¹ Τῷ ςσμ' ἔπει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλάσσης σαρκώσεως μὲν ἐβασίλευσε Ῥωμαῖος ὁ Ἀργυρόπουλος, ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου, ἀνθρώπος σοφὸς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ φρόνιμος.

(5)⁵² Καὶ ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἦτον τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια καὶ ἀγρυπνίαι ὀλονύκτιαι· καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν θαλάμων Γραμμάτων, καὶ ὠκοδόμησεν μοναστήριον θαυμασίον καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἣν λέγουσι περιβλεπόν.

(39)⁵³ Ἡ δὲ βασίλισσα ἦτον νέα εἰς τὴν αὐξήσιν αὐτῆς· καὶ ἠγάπα ἔρωτομιξία· καὶ περιπλοκάς ἀνδρῶν, ἔβλεπε δὲ τὸν Ῥωμανὸν ὅτι τὸ πλεόν ἐσωφρόνως καὶ οὐκ ἐνεθυμείτο ἂν ἔχει γυναῖκα· καὶ ἔβαλλεν εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς πάσας πονηρὰς ἐνθυμήσεις καὶ μελέτην κακῆν. Ἦτον δὲ εἰς τὸ παλάτιον εἰς νέος εὐμορφος· ᾧ ὄνομα Μιχαὴλ ἐκ γένους τῶν Παφλαγονίων· καὶ ὡς ἐπεριπάτει εἰς τὴν αὐλήν τοῦ παλατιοῦ, ὠραιόμορος καὶ κουργέσης, καὶ ἰδοῦσα τοῦτον ἡ βασίλισσα ἐτρώθη ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ ἐπαθύμει τὸ κάλλος· καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ Μιχαήλ, ὅτι ἦτον τρυφεροπρόσωπος καὶ κατὰλευκος· καὶ ῥοδινὸς καὶ περικαλλῆς, ὥστε καὶ εἶχεν αὐτὸν καὶ ἐμοιχεύετο μετ' αὐτοῦ καὶ ἐχόρταινεν⁵⁴ αὐτοῦ τὴν εὐμορφίαν. Καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ὡς ἦτον ὁ Ῥωμαῖος· ἔσω εἰς τὸ λουτρὸν 874⁵⁵ καὶ ἐλούετο, ἐπέβησαν ἄνδρες φονεῖοι καὶ δόλιοι καὶ κακοποιοὶ καὶ εὐρον αὐτὸν γυμνὸν καὶ ἔθηκαν αὐτὸν κάτω καὶ ἐσφίξαν τὸν λαιμὸν αὐτοῦ καὶ ἐκνίξαν αὐτόν. Ἄλλὰ

A bellis et armis et quomodo regnum nobilitaret Romanorum. Constantinus vero ne ipsum quidem belli nomen audire volebat, nec in somnis videbat arma clanculesque bellicos, sed comedeat, perputabat et bacchabatur cum urbanis mulieribus et viris flagitiosis et saltatoribus et quidem senex et annosus; neque Drum timebat neque homines verebatur. Erat autem timidissimus pavidissimusque, et futilibus de causis accusavit multos tanquam sibi infensos.

Habebat autem duas filias; e quarum una filium regnaturum quemdam Romanum Argyropolium, unum e proceribus: ideo coegit hunc Romanum ut repudiata uxore cum filia sua Porphyrogenita, nomine Zoe, matrimonium iniret, quod et factum est. Sed non diu regno gavisus, mortuus est.

VI. Regnum Romani Argyropoli.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quadragesimo, divinæ incarnationis millesimo quadragesimo, regnavit Romanus, Argyropolus Constantini gener, vir sapiens timensque Drum cum prudentia.

Delectabant cum divina oracula, et vigilant totam per noctem productæ, et sacrarum Scripturarum lectio: et edificavit monasterium mirabile et magnificentum sub nomine sanctissimæ Dei Genitricis, quæ dicitur illustris.

Imperatrix vero cum adolescens in dies cresceret et rebus venereis delectaretur, videret autem Romanum nimis continentem et uxoris negligentem: versabat in mente sua malas cogitationes pravumque consilium. Erat autem in palatio quidam juvenis formosus, cui nomen Michael, ex Paphlagonia oriundus: qui cum deambularet in aula palatii pulcher et junior, videns eum imperatrix amore vulnerata est in corde suo, et concupivit formam et commercium Michaelis, qui erat vultu roseo atque venustissimo cum in finem ut, cum secum haberet, adulterum. Quadam autem die cum Romanus esset in balneo corpus lavans, ingressi sunt sicarii dolosi et malefici: qui cum invententes nudum, humi dejecti oppresserunt fauces, et ipsum suffocaverunt. Sed nunquam unde essent hæc insidiæ, et utrum id sciret uxor illius Zoe, an non, patuit. Ut vero suffocatus fuit Romanus, regnavit Michael Paphlago, antea obscurus et ignotus.

Variae lectiones et notæ.

⁵¹ ἔπασεν Par. ⁵² Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα Βασίλισσαν, καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς θυγατέρας β' Ζωὴν καὶ θυγατέραν ἑτέραν Θεοδώραν, δεῖλος ὢν καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσθενής Ven. ⁵³ δ καὶ ἐγ. ? ⁵⁴ Par. 1708 Ὅρων ἐξ αὐτῶν τῶν θανάτων ἐγγίζοντα, ἵνα τῶν τῆς συγχλήτου προκρίνας Ῥωμανὸν ἐπὶ Ἀργυρόπουλον, συνάπτει τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ Ζωῇ καὶ βασίλειά χειροτονήσας θνήσκει Ven. 275^b. ⁵⁵ Par. 1708 σος' 349^{ab}. Ῥ. ὁ τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Ἄ. ἐβ. ἐτη ε' Ven. ⁵⁶ 1828. ⁵⁷ Par. 1708 349^b. Οὗτος γυναῖκα, ἔμων ταύτην ἀπώσατο καὶ ἔγημα τὴν θυγατέραν τοῦ Κωνσταντίνου Ζωὴν, ἀλλὰ παιδάς οὐκ ἐποίησεν. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ σοφὸς καὶ θεοσεβής· ἐποίησε δὲ τὴν περιφανιστάτην μονὴν τὴν περ. ἐν ἣ καὶ τέθηκε καὶ ἐτάφη βασιλικῶς Ven. ⁵⁸ ἐχόρταινεν Par. ⁵⁹ Par. 1708. — Par. 1708 σος' M. ὁ Π. σὺν τῇ ἰδίᾳ γαμπετῇ Ζωῇ καὶ τῇ ἀδελφῇ ταύτης Θεοδώρα τῶν θυγατέρων Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐβ. ὁ — μου ε'. ζ' Ven. 276^a.

πόθεν ἦν ἡ ἐπιβουλὴ οὐδὲν ἐφανερώθη, ἢ ἐγίνωσκεν αὐτὴ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ Ζωὴ ἡ οὐ · ὧς δὲ ἐπνίγη ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἀπέθανεν, ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν ὁ πρότερον ἀφανὴς καὶ ἀγνώριστος.

VII. *Regnum Michaelis Paphlagonis.*

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quatuagesimo sexto, divinæ incarnationis millesimo quatuagesimo sexto, regnavit Michael Paphlago septem annos et octo menses.

In ipsa nocte qua mortuus est Romanus et insequutus jacebat, imperatrix accessit patriarcham primoresque palatii et proceres: hi iusjurando se constrinxerunt, et Michael a patriarcha fuit coronatus a ducibusque exercituum proclamatus. Erat autem Michael vultu et corpore pulcherrimus, et anima multis gratis virtutibus decoratus: nam vir sapiens et cordatus cogitabat apud se ex quanta humilitate quantum nactus esset nobilitatem et quod ex paupertate et obscuritate ad tantum ascenderit imperii fastigium. Ideo erat erga omnes homines tum principes tum pauperes comis humilisque et mansuetus, curabat pauperes et inopes ditabat. Si quem comperiret divitem aut divitis filium infelicem factum, illum creabat primatem. Erat ut optimus pater erga viduas et orphanos; infirmis et advenis opitulabatur, et nemo eum invisebat qui non lætus redierit.

εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ · ἀσθιναῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει · καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ μὴδὲν ἐπιστραφῆ χαίρων ²².

Attamen tantis pollens bonis, corpore ægrotabat, et vita ejus erat ærumnis plena; et nemo scit nitrum ob superabundantiam materiæ calefactæ turbaretur et caederet, an a dæmone vexaretur. Sæpe enim, inter loquendum, subito corruerat in terram; os ejus spumabat; torquebantur oculi, et truces quasi aper proferebat voces: et si non adfuissent qui eum retinerent, caput in muros illisum confregisset. Cum vero deseruisset ille æstus, et sensum reciperet, tunc virtute probatur fiebat, propriaque oblectabatur animæ, et vehementer cupiebat monachus fieri.

καὶ ἤρχετο εἰς ἀσθησιν αὐτοῦ, τότε ἐγίνετο δοκιμώτερος εἰς ἀρετὴν, καὶ ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ γένηται μοναχός.

Erant vero ei fratres germani, fures, nebulones, rudes, porcorum ritu viventes et moribus corrupti. Primus et pessimus erateunuchus, homo maleficus, rudis et injustus; qui totam imperii summam nutu suo movens sursum deorsum versabat, et erat quasi imperatoris flagellum. Ille Michaeli acriter institit ut imperatricem Zoen alloqueretur propter fratris sui filium, ut eum filium scriberet adoptivum. Imperator ejus voluntati paruit, et eum imperatorisque filium adoptavit Michaelē (sic enim ille vocabatur) et Cæsarem eum coronavit, virum stultum, amicum et belluinum. Imperator autem vexatus infir-

A [Z] *Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος.*

²³ Τῷ ῥωμαίῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως, αὐτῷ ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν, ἔτη ζ' καὶ μῆνας η'.

(2) Κατ' αὐτὴν γὰρ τὴν νύκτα, ὅτε ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανός, καὶ ἦτον ἀταφος, ἔστειλεν ἡ βασίλισσα καὶ ἔφερε τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλάτιου καὶ τοὺς μεγιστάνας · καὶ ἔδωσαν αὐτοῖς ὄρκον, καὶ ἔστειλεν ὁ πατριάρχης τὸν Μιχαὴλ, καὶ ἀνευφάνησαν αὐτὸν οἱ στρατάρχαι. Ἦτον δὲ ὁ Μιχαὴλ καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸ κορμὴν πάνυ ὡραῖος · ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε μεγάλας χάριτας καὶ καλὴν ἀρετὴν. Ὡς γὰρ συνετὸς καὶ φρόνιμος ἐνεθυμῆετο καὶ ἀνελογίζετο ἀπὸ ποίαν ἀτιμίαν ποίαν δόξαν εἴηρε · καὶ ἀπὸ ποταπῆν πτωχείαν καὶ ἀδοξίαν εἰς ποῖον ὕψος ἀνέβη τῆς βασιλείας. Καὶ ἦτον πρὸς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἀρχοντας καὶ πτωχοὺς συγκαταβατικὸς καὶ ταπεινὸς καὶ ἡμερός · ἐκυβέρνα τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπλοῦτιζε τοὺς ἀπύρους. Ἐὶν ἔμαθεν ὅτι τινὰς ἦτον πλούσιος ἢ πλουσίων ἀνθρώπων υἱὸς καὶ ἔτυχεν ὅτι ἰδυστύχησεν, ἐπέβη αὐτὸν πάλιν ἀρχοντα. Ἦτον δὲ ὡσπερ καλὸς πατήρ

(3) Ὅμως εἰς τὰ αὐτὰ καλὰ ὅπου εἶχεν, ἐπάσχειν ἀπὸ κακῆν ἀβήρωστίαν, καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἦτον πάντοτε λυπηρὰ καὶ ἐπικινδύνος · καὶ οὐδεὶς οἶδεν ἔτε ἀπὸ πλεονασμὸν ὕλης θερμαινόμενος; 875 ἐταράττειτο καὶ ἐπιπτεν, ἔτε ἀπὸ δαίμονος ἐκλάζετο. Πολλάκι; γὰρ οὕτως ὧς ἔστατο λαλῶν, ἐπιπτεν ἄφνω εἰς τὴν γῆν καὶ ἠφριζε τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἠμαύριζε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐστρεβλύνοντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐφώναζεν ἀγρία; φωνὰς ὡς αἶγα · καὶ ἰδὼν οὐκ ἐτύγγανόν τινες νὰ τὸν πιάσουν, ἔκρουε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριβεν αὐτὴν εἰς τοὺς τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεβῆ ἡ ζάλη ἐκείνη

(4) ²⁴ Εἶχε δὲ ἀδελφοὺς γνησίους · ἀνθρώπους ἄρπαγας καὶ κακοτρόπους, χωριάτας, χοιροῖους καὶ κακοθήεις. Καὶ ὁ πρῶτος καὶ χειρότερος ἦτον ἀπὸ μικροῦθεν εὐνοῦχος, κακούργος ἀνθρώπος; καὶ ἀπαίδευτος καὶ ἀδικός · καὶ πᾶσαν τῆς βασιλείας τὴν ἐξουσίαν εἶχεν εἰς τὸ ὀλέθημα αὐτοῦ, νὰ τὴν στρέφῃ ἄνω καὶ κάτω καὶ ἦτον ὡσπερ βράγιλος τοῦ βασιλέως, καὶ ἠνάγκαζε πολλὰ τὸν Μιχαὴλ ἵνα συντύχη τὴν βασίλισσαν τὴν Ζωὴν διὰ τὸν ἀδελφότερον αὐτοῦ, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν ὡς πνευματικὸν υἱόν. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσυγκατέθη τῇ θελήσει αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν υἱοθετὸν αὐτοῦ τὸν Μιχαὴλ — οὕτω; γὰρ

Variæ lectiones et notæ.

²² Par. 1706. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ λίαν ἀγαθότατος καὶ πάσης ἠθικῆς ἀρετῆς ἀνάπλεως καὶ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας; φιλῶν καὶ φοβούμενος Ven. ²³ Par. 1708. Συνεῖχετο πάθει τινὶ λαθραίῳ, ὅφ' οὐ πολλάκις ἐνεργουμένους κατὰ γῆς ἀφώνος ἐρόηκετο, καὶ νεκρῶ [ὁμοίως] δι' ὅλης μιᾶς ὥρας; ἔκειτο ἕως αὐτὸν καταλιπόντος τοῦ συμπνίγοντος δαιμονίου, εἰς τὴν προτέραν ἐπανέρχεται ἀσθησιν Ven.

ὀνομάζετον — εἰς τὴν βασιλίαν, καὶ ἔσπευσεν αὐτὸν ἀποβαλεῖν τὸν Καίσαρα, ἔνδρα μωρὸν καὶ ἀνόητον καὶ κτηνώδη. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀσθενείας ἧς εἶχε, καὶ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς οἰκείας γνώμης ὡς ἀρετῆς φίλος, ἐξαφῆκε τὴν βασιλείαν καὶ τὸ στέμμα καὶ τὸ διάδημα καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν βασιλικὴν καὶ δόξαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καὶ ἀπὸ τῆς ταραχῆς τοῦ κόσμου ἔδραμεν εἰς μεγάλην γαλήνην. Ἡ δὲ φροντίς τῆς βασιλείας ἐπέμειναν εἰς Ζωὴν τὴν βασιλίαν, καὶ τὸν ἀδελφότεκνον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐκείνον τὸν μαρτὸν Μιχαήλ. 23

876 [H] Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου.

24 Τῷ ς' μηνὸς ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θεῆς σαρκοσώσεως ἀνδ' ἑβασίλευσε Μιχαήλ ὁ Καλαφάτης, ἀνθρώπος διμοιρίαρις καὶ προβατόνους, καὶ εἶχεν ἀπὸ τῶ φυσικῶν αὐτοῦ πολλὴν μωρίαν καὶ ἀπαιδειότητα. B

(2) 25 Ἡ δὲ νεότης καὶ ἡ αὐθεντία καὶ ἡ ἀλαζονεία συντηρώθησαν μετὰ τῆς μωρίας καὶ ἀπαιδειότητας, καὶ ἐποίησαν κακὸν μέγαν. Ὁμοίωζεν γὰρ ἓνα ἄγριον βορβόριν, ἔταν οὐδὲν δέχεται χαλινάριν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἀμὴ λακτίσῃ ἀτάκτως· καὶ ἔνθα ἔπρεπε νὰ στρέψῃ μεγάλην τιμὴν καὶ φιλοτιμίαν εἰς τοσοῦτον ἀξίωμα καὶ καλὸν ὄψρον εὐρὴν ἀπὸ τὴν βασιλίαν, τοσοῦτας πικρίας μεγάλας ἐπότιζεν. Καὶ τότε ἐνόησε καὶ αὐτὴ ποταπὸν ἐχθρὸν ἔτρεπε, καὶ οἶον ὄψιν περιέβαλλεν εἰς τὸν κίλιπον αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν δράκοντα ἔδωκε τῆς βασιλείας τὸ βυζίν νὰ τὸ θηλάσῃ. Ἐπαὶ γὰρ ἦλθεν ὁ Μιχαήλ εἰς τόσην μεγάλην ἀξίαν, καὶ ἐπελάβετο πραγμάτων ἀξιολόγων καὶ ἀναγκαίων, ἀνθρώπος νέος, ἀβουλοῦς, ἀδόκιμος, ἀλαζονικός, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεκυλιόθη καὶ ἔπεσεν εἰς κρημνὸν μέγαν. Ἡ γὰρ εὐτυχία ὡσπερ μολιβάδις ἔστιν· καὶ ἂν οὐδὲν ἔστι καλὰ δυνατὸς ὅπου νὰ βασιλεύῃ αὐτὴν καὶ κυβερνήσῃ μετὰ φρονήσεως, ἐμπίπτει εἰς τὴν γῆν πρόμητα καὶ συντρέθεται. Καὶ πρῶτον μὲν ἔβαλεν ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς πόλεως, καὶ ἐκόλαζεν αὐτοὺς μετὰ μανίας βαρβαρικῆς καὶ εὐνοῦχιζεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τῶ μέγα κακὸν τοῦτο παρηλιχίσθησαν ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ οὐκ ἐγνώριζαν αὐτοὺς· ἔαν ἦσαν ἀνθρώποι. Οὕτως οὖν ἐφάνη κακὸς καὶ ἄγριος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τὸν ἐγνώρισαν ἀνωφελῆτον. Εἶτα ἐπεριούναξεν κοπέλου· νέους καὶ μωροὺς καὶ εἶχεν αὐτοὺς εἰς τὴν βουλήν αὐτοῦ. Καὶ ἐξώρισεν τὰ βασιλίσσας τὴν Ζωὴν καὶ τὴν Θεοδώραν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτάς εἰς νησί, καὶ ἐφόρεσεν αὐτάς μαῦρα. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν εἰς ὀδυνηρὰν αὐτοῦ ἡμέραν, ὅτι ἐβρίψεν ἐπάνω του μεγάλας ὀχλήσεις καὶ ταραχῆς, ὅς οὐκ ἔδυνήθη ἐπιστρέφαι εἰς γαλήνην. Τότε μαθεῖν χρὴ ἀπὸ τῶ γεγονότος 877 τὸ συμβᾶν καὶ ποταπὴν ἔχειν ὑποταγὴν τὴ κοινὴν

mitato qua laborabat, propriaque voluntate et virtutis amore impulsus, abdicavit imperium, coronamque ac diadema et omnes regni delicias et honores recusans, factus est monachus, et a mundi tumultu in magnam transiit serenitatem. Cura vero imperii recidit in imperatricem Zoen et in viri sui fratris filium nequam, Michaellem.

VIII. Regnum Michaelis Calaphatis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, divinæ Incarnationis millesimo quinquagesimo quarto, regnavit Michael Calaphates, homo diabolicus, mente pecus, et a natura multam stultitiam et ruditatem sortitus.

Imperitia, dominatio et arrogantia conjunctæ cum stultitia et ignorantia, nequissimum eum fecerunt : similis enim erat equo fero qui non patitur in ore suo frenum, sed violenter calcitrat ; et cum debuisset imperatricem magno prosequi honore et studio propter tantum fastigium et beneficium, eam magnis exposuit miseriis. Tunc vidit et ipsa qualem aluisset inimicum, qualemque serpentem in suo fovisset gremio, et qualem edidisset draconem imperii sinus ut ab eo sugeretur. Ubi enim Michael ad summam pervenit dignitatem, resque gravissimi ponderis ac momenti suscepit, cum esset adolescens, imprudens, inglorius et arrogans, in ingens decedit præcipitium. Nam felicitas plumbo similis est : si quis bene par non est ei ferendæ et cum prudentia regendæ, pronus in terram corruiet et interit. Ac primo quidem initium auspicatus est a primoribus et proceribus urbis, eosque barbarice tractando eunuchos fecit, ita ut multi propter ingens istud malum ab humana natura delapsi nescirent an ipsi essent homines. Sic igitur a principio se malitiosum et crudelem præbuit, ut a prima die execrationi esset. Deinde congregavit remiges juvenes et stultos, eosque in consiliarios assumpsit ; imperatrices vero Zoen ac Theodoram in exsilium conjecit, relegavitque in insulam, et male tractavit. Sed hoc fecit sibi in malum, nam in se concitavit ingentes turbas ac tempestates, quas non potuit averruncare. Porro ex ea quæ tunc accidit calamitate videre est quam subditas sit communis vulgus clementi, mansuetoque ac benefico principi, et quantum valeat rex quem suus amat populus. Ut enim compertum est Michaellem imperatrices expulsisse in insulam, earum genus percussisse, ac truciter tractasse, irata multitudo, et unanimi clamore impetuque et consilio sumpserunt lapides, baculos, et quid-

Varie lectiones et notæ.

23 Par. 1708. Καὶ δὴ ἓνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖδα, συνώνυμον αὐτοῦ Μιχαήλ, προχρηρίζεται εἰς βασιλείαν καὶ πρότερον αὐτὸν υἱοθετήσας τῇ βασιλίδι Ζωῇ· οὐ δὴ γεγονότος, ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου πάθους ἐπισυγχάζοντος, ἐξαιτείνσας καὶ πρὸς μετάνοιαν καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐρωτικῶς ἔχων ἀεὶ εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κτισθὲν μοναστήριον τοῦ Κοσμοδίου κατέρχεται, καὶ ἀφ' ἧς ἀποκαίρεται, καὶ ὀλίγον ἐπιβιούς, πρὸς δὲ ἡγάπησε Θεὸν ἐξεδήμησεν ὁ ἀοιδίμος, καὶ χρονοῖς ἀγγέλιον συναριθμεῖται Ven. 270.

24 1041. 25 Par. 1708. σση'. M. ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ K. ἐβ. μῆνας δ'. Ven. 277^b-26. κωπῆλου?'

quid unusquisque corripere posset, hic gladium, A ille securim, tertius subulum, alius scalprum. Egressæ sunt et mulieres saxis lignisque armatæ, et cum clamore cursuque effrenato irrucunt ad imperatorem imperatrices efflagitando, eumque magnis affecerunt probris et contumeliis. Tunc Michael, qui priuserat vultu truci ut draco, humiliatus ac tremuit ut lepus, et deposuit audaciam et arrogantiam, et statim maxima cum celeritate misit reduxitque imperatrices et eis paternum restituit regnum. Attamen seditio non exstincta est, sed magis accensa, et populus vehementem servabat iram in execrabilem istum et abominabilem. Qui cum videret in quanto vitæ periculo et angustia versaretur, ur̄si instar a multis canibus cito ad sui salutem meditatatus est fugam, et fugit quidem ut lepus in latibulum, cucurritque in ecclesiam et subter sacram mensam altaris sancti se abscondidit. At vulgi ira ipsius ignis vim superat. Penetraverunt enim templum in quo miser amplectebatur aram, eumque prehenderunt multa vociferantem lamentantemque ac deprecantem; sed ejus oculos gladio effoderunt; apprehenderunt quoque patrum ejus illum eunuchum et merito oculis privarunt.

νὰ φύγη· καὶ ἔφυγεν ὡσπερ λαγῶς εἰς τὴν τρύπαν, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης. Ἄλλὰ ὅταν κινήθῃ τὸ κοινὸν εἰς μανίαν, νικᾷ καὶ αὐτὴν τοῦ πυρὸς τῆν δύναμιν· ἐσέθησαν γὰρ κάκεισε ἔνθον, ἔνθα ἦν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι, καὶ ἤρπαξαν αὐτόν. Καὶ ἐφύναζε καὶ ἐθρήνηε καὶ παρεκάλει πολλὰ· ἀλλὰ τῶς ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ μετὰ μαχαίρας· ἐπίασαν καὶ τὸν οὐλον αὐτοῦ ἐκείνον τὸν εὐνοῦχον, καὶ ἐτύφλωσαν αὐτὸν οὐκ αἰκίως.

Tunc remansit regnum Zoe ac Theodoræ. Imperatrix autem vidit et censuit Romanorum imperium indigere viro gubernatore ac duce, et cupiit procreare filium regni heredem, quia a duobus quos habuerat viris prolem non susceperat, eratque semper animo ægra propter orbitatem. Misit igitur in Mitylenem, qui sine mora quemdam abduxerunt virum jucundissimum dulcissimumque nomine Constantinum Monomachum, quem Michael Paphlago imperator exsulem illum in Mitylenem relegaverat, quia, ut nonnulli dicunt, regnum absquebat. Alii autem asserunt veriore causam esse quam illum exsilio multaverat, esse quia eum habebat suspectum consuetudinis cum Zoe imperatrice. Quidquid est, eum hanc in insulam relegaverat, et parum absuit quin oculos ei effoderet. Deinde, cum circumacta esset volubilis temporis rota et jocosa fortunæ vicissitudo, servus et exsul factus est imperator, et supremus Romanorum dominator, et cum Zoe imperatrice matrimonium inivit.

IX. Regnum Constantini Monomachi.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quin-

τοῦ λαοῦ εἰς ἡμέραν καὶ γλυκὴν αὐθέντην καὶ εὐεργέτην, καὶ πᾶσα δύναται βασιλεὺς, ὅταν ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ λαὸς αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ, ὡς ἤκουσαν εἰ πάντες ὅτι ὁ Μιχαὴλ ἐξώρισε τὰς βασιλίσσας εἰς νηθὸν καὶ ἔκοψε τὰ μάλια αὐτῶν καὶ ἐφόρυσεν αὐτὰς μαῦρα, ἐθυμώθη τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἕλον, καὶ ἀπὸ μίᾳ κρυαγῆς, καὶ ὀρμῆς, καὶ βουλῆς ἐπέφρασε· λίθους, βάρβους, καὶ εἴτε ἔδραξεν ὁ καθείς, ὁ μὲν σπάζθη, ὁ δὲ ἀξίνην, ἄλλος σουδὸν, καὶ ἕτερος ἀπελατίκην. Ἐξέιθσαν καὶ αἱ γυναῖκες μετὰ πέτρας καὶ ξύλα, καὶ μετὰ βοῆς καὶ ὀρμῆς ἀκρατήτου ἐπήγασιν εἰς τὸν βασιλεῖα ζητούντες τὰς βασιλίσσας. Καὶ ὑβρίζαν καὶ ἰποιοῦσαν αὐτὸν ἀτιμίας μεγάλας, ὅτι Μιχαὴλ, ὅστις ἦν πρότερον ἀγριόπρῶτος ὡς δράκων, ἐταπεινώθη καὶ ἔτρεμεν ὡσπερ λαγῶς, καὶ ἔλασε τὸ θράσος καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, καὶ μετὰ συντομίας ἐπεμφεν κότεργα εὐθείως, καὶ ἤγαγον τὰς βασιλίσσας, καὶ ἔδωκεν πάλιν ταύτας τὴν παππογονικὴν βασιλείαν. Ὅμως ὁ θέρυθος οὐκ ἔθεσεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξῆψε πλεόν· καὶ ὁ λαὸς εἶχε θυμὸν μέγαν ἐπάνω εἰς τὸν κατὰπτυστον καὶ μουσάρῶν. Καὶ ὡς εἶδε τὴν βίαν καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην καὶ τὸ πῶς ἐτενοχωρήθη, ὡσπερ ἓνα κακὸν ἀρκούδι ἀπὸ πολλοῦ σκύλου, τάχα διὰ τὴν γλητώση⁸⁸ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἔδοκίμασε

(3)⁸⁹ Καὶ ἐμείνει ἡ βασιλεία εἰς τὴν Ζωὴν καὶ εἰς τὴν Θεοδώραν· ἡ δὲ βασίλισσα εἶδε καὶ διακρίναν ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ἀνδρὰ χρῆζει κυδερνήτην καὶ ὀδηγόν· εἴτα ἐπεθύμει νὰ ποιῆσῃ καὶ παιδίον νὰ κληρονομήτῃ τὴν βασιλείαν· ὅτι ἀπὸ τοῦς δύο ἀνδράς ὅπου ἔπηρε διὲν ἔτυχε νὰ ἔγγαστρῶθῃ, καὶ ἦτον πάντοτε κακόκαρδος διὰ τὴν ἀτεκνίαν. Ἀπέστειλε δὲ εἰς τὴν Μιτυλήνην, καὶ ἔφεραν μετὰ κατέργων ἀνδρὰ τινὰ χαριστάτον καὶ γλυκύτατον ὀνόματι Κωνσταντίνον τὸν Μονομάχον, ὃν ὁ πρῶτος βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐξώρισε κάκεισε εἰς Μιτυλήνην, διὰ τὴν ἔλασαν τινεῖς ὅτι θέλει νὰ ἀρπάξῃ τὴν βασιλείαν. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον τὸ ἀληθέστερον δι' τὴν αἰτίαν ἐξώρυσεν αὐτόν, ὅτι ὑφορῶτο αὐτὸν εἰς Ζωὴν τὴν βασιλίσσαν. Ἦτον γοῦν ἐκεῖ εἰς τὴν νῆσον περρισιμένος· καὶ παρ' ὀλίγον ἐφθασε νὰ τὸν τυφλώσουν. Ἐἶτα ὡς ἐγύρισεν ὁ ἄστατος τρυχὸς τοῦ καιροῦ, καὶ τὸ ζῆρῃ ὕπερ παλῆε ἡ τύχη, ἐγένετο βασιλεὺς ὁ εὐλόος καὶ ἐφορισμένος, αὐθέντης τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἤρμῶθη μετὰ Ζωῆς τῆς βασιλίσσης⁹⁰.

[9] Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου.

⁸⁸ Τῷ ῥεφνε' εἶτε τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ γλυτώση Par. ⁸⁹ Par. 1708. Τοῦτον τὸν Μιχαὴλ [ἄμα] τῷ τῆς ἡλικίας νέῳ καὶ τοῦ βασιλικοῦ ὕψους ἐκ τοῦ αἰφροῦδου ὀγκῶ ἐπαρθέντα ἡ οὐκ ἐκαστοῦσα τῇ ταύτου ψυχῇ κακία καὶ τοῦ συνήσουτος αὐτῷ φρονήματος καὶ αὐτῶν τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ ἐστέρησεν ⁹⁰ Par. 1708. Ὅρῳσα δὲ τὰ πράγματα ἡ Ζωὴ δελεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικωτάτου καὶ ζητούσα συνοικεῖν ἀνδρὶ διὰ παιδαγωγίαν, μετακαλεῖται τὸν Μονομάχον Κωνσταντίνον ἀπὸ τῆς ἐξορίας καὶ ἀναγορεύει τὸν ἀνδρὰ βασιλεῖα, καὶ συνήφθη αὐτῷ Ven. ⁹¹ 1042.

κώστας ἀνε' ἐβασίλευσε αὐνοσταντίνος· ὁ Μονομάχος ᾠ.

(3) Οὕτως ἐστὶν ὁ κόσμος ἀστάθμητος καὶ ὁ βίος· τῶν ἀνθρώπων ὡς παιγνίδι· καὶ οὕτως στρέφει τὰς ὑποθέσεις ὁ τροχὸς ἄνω καὶ κάτω καὶ κυλλεῖ αὐτὰ· καὶ κλύθει ὡς θέλει. Λέγουσι δὲ περὶ τούτου τοῦ Μονομάχου ἔτι εἰς τοὺς πολέμους καὶ μάχας καὶ ἔργματα ἦτον ἀδίκιμος· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ὄρατο· μεγαλοπριπῆς· καὶ φιλόδοξος, ἡμιερὸς, γαληνὸς, εὐεργετικὸς, κερδοῦς· καὶ συγκραταστικὸς. Θάλασσα ἦν εἰς τὰς χάριτας· αὐτοῦ καὶ ποταμὸς· μεγαλοδωρίας, καὶ πολλοὶ ἔπιαν καὶ ἐχόρτασαν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ· καὶ ὡσπερ Νεῖλω· ὁ ποταμὸς πλημμυρεῖ καὶ ποιεῖ ὡσπερ θάλασσα καὶ ποιεῖ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, οὕτως ἦτον καὶ ἐκεῖνος πλατὺς εἰς πάντας ἀνθρώπους· εἰς πλουσίους, εἰς πτωχοὺς, εἰς ξένους, εἰς ἄδυνάτους, καὶ εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς μοναστήρια διέδωκεν 879 καὶ ἐξαικινώθησαν τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλοὺς τόπους ἔκτισε ἐπιφύρους ναοὺς καὶ μ:γάλου·

(3) Ἔτι τις βούλεται γνωρίσαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὸ φιλόδοξον, ἃς ἴδῃ τὴν λαμπρὰν καὶ μεγάλην μονήν, ἣν ἔκτισεν ἐξ αὐτοῦ τῶν θεμελιῶν εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἣν λέγουσι Μάγγανα.

(4) Ἄλλ' ἔτι μετὰ τοσοῦτον ὧν εἶχεν ἀγαθῶν, ἦτον ἀσθενὴς, καὶ πάντοτε ἐπίνοιον οἱ πόδες αὐτοῦ· καὶ ἐκαθίζετο πάντοτε εἰς τὸ καλάτι εἰς ὄψηλὰ καὶ μαλακὰ κραβάτια διὰ τὴν ἀναπαύη τού· πόδας αὐτοῦ.

(5) Διὰ τοῦτο ἐξέβησαν κατ' ἐκείνων τὸν καιρὸν πολλὰ κακὰ, καὶ ἐξηγήθησαν κύματα μεγάλων συμφορῶν. Ἄνθρωπος γάρ τις ὀνόματι Μανιάκης, γίγανταπόλεμος καὶ ἄξιος καὶ θρασύκαρδος, ζῶν θυμοῦ καὶ μανίας, ἐσύναξε φοβερὸν θυμὸν καὶ πολὺν, καὶ ἐξέβη μετὰ ἑρμῆς ἰσχυρῆς, καὶ κατέλυε τὰς χώρας καὶ πόλεις καὶ κάστρα· καὶ ἦλθεν ὡσπερ μαῦρον σύννεφον κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἶχεν ἑκαρπύειν καὶ ἀλαζονίαν ἀκράτητον. Καὶ τίς ἤλπιζε νῆ γλητώσῃ ἀπὸ τοσοῦτον κικόν; Ἄλλ' ὁ ὁ Θεὸς φυλάσσει, οὕτε γίγαντας τρέμει, οὕτε θηρία φοβίται, ἀλλ' οὕτε κάμνον οὕτε σίθηρα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μανιάκης οὐκ ἰσχυροὺς βλάψαι τὸν βασιλέα, ἔχοντας αὐτοῦ τὸν Θεὸν βοηθόν· καὶ ὡς ἐγένετο πόλεμος, ἔβωσαν αὐτὸν εἰς τὴν πλευρὰν κονταρέαν· καὶ ἔκτισε, καὶ ἔλοι ἐγλήτωσαν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

(6) Ἄλλ' ἄπ' ἐκεῖνον πάλιν ἐξέβη ἄλλον μέγα καὶ κακόν. Ὁ Τορνίκος, ἄλλοι φοβερὸν καὶ ἀνήμερον θηρίον, συντριβὼν καὶ καταλύων τὰ ἐναπολειφθέντα. Ἄλλὰ καὶ τοῦτον συντόμως ἀφείλεν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ· καὶ εἰς τὴν σὺναψιν τοῦ κυ-

A quagesimo quinto, divinæ Incarnationis millesimo quinquagesimo quinto, regnavit Constantinus Monomachus.

Sic mundus est instabilis, et vita hominum quasi puerilis ludus; sic fortunæ rota conditiones vitæ sursum deorsum vertit volvitque ac velut stamen pro libitu ducit. Dicitur autem hic Monomachus in bello præliisque et circo iaglorius fuisse, in aliis vero rebus maturus, magnificus et munificus, mitis, serenus, beneficus, mansuetus et obsequiosus. Erat quasi gratiarum mare et munificentiæ fluvius, et multi bonis ejus potabantur et satiabantur; et quemadmodum Nilus flumen exundat ut mare et Ægyptiorum terram irrigat: sic et ille erat largus in omnes homines; in divites, in pauperes, in hospites, in infirmos. In omnem Ecclesiam et in monasteria diffundebant et exhauriebantur ejus bona, in multisque locis diversa magnaque templa ædificavit.

Quod si quis velit cognoscere animæ ejus magnificentiam et liberalitatem, videant splendidum et ingens monasterium, quod ab ipsis fundamentis construxit in nomine sancti martyris Georgii, quod Mangana nomen habet.

Sed tot pollens dotibus, infirmus erat pedibusque semper laborans; et sedebat semper in palatio super altis mollibusque cubilibus, ad leniendos pedum suorum dolores.

Propterea in eum irruerunt tunc temporis multa mala, et commoti sunt ingentium fluctus calamitatum. Homo enim quidam, nomine Maniaces, bellator giganteus, acer et audax, animo et furore fervens, collegit exercitum potentem ac multum, vehementique cum impetu irruens vastavit campos, urbes et oppida, et imperatori ingruit velut obscura nubes, effrenata elatus insolentia. Quis porro sperasset a tanto malo liberationem? Sed quem Deus custodit, is neque gigantes formidat, neque feras horret, neque ignem, neque ferrum. Ideo et Maniaces nocere haud valuit imperatori Deum habenti auxiliatorem: siquidem commisso prælio, latus ejus lancea perforatum est, ceciditque, et omnes ex ejus manibus fuerunt erepti.

Sed in eum rursus irruit aliud ingens malum: Tornicus, alia tremenda et immanis bellus, conterens ac diripiens quæ supererant. At istum quoque brevi sustulit divina justitia: consertis enim manibus, pectore confossus est et mortuus. Tunc

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁶ Par. 100. K. ὁ Μ. ἐβ. ἔτη 15. Ven. 277. ⁴⁷ Par. 1708. Οὗτος ἀνὴρ ἦν ἀγαθὸς καὶ πάντας εὐεργετῶν καὶ ὑπὸ πάντων δεξιόσθεσι καὶ κολακίεσθεσι [ἔξιος]· ἔχεις δὲ θεάτροις καὶ ἡμίτοις Ven. ⁴⁸ Par. 1708. Οὕτως τὸ τῶν Μαγγάνων λαμπρότατον μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Γ. ἐκτ. Τῷ δὲ α' ἔτει αὐτοῦ, τελευτήσαντος τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ ταφέντος εἰς τὴν παρ' ἐκείνου κτισθὴν μοναστήριον, χειροτονήσαντα πατριάρχης Νικητῆος καὶ ἐπισκόπου ἔτη 15. Ven. ⁴⁹ Par. 1708. — ⁵⁰ γὰρ. Par. ⁵¹ Par. 1708.

imperator pace gavisus est, quam nulla unquam turbavit procella.

Multis pressus animi ægritudinibus, solvit et ipse naturale morti debitum, rursusque regnum remansit Theodoræ imperatrici: nam Zoes prius decesserat.

X. Regnum Theodoræ Porphyrogenitæ.

Peracto brevi tempore in potestate præsentis Theodora mortem suam (erat autem virgo), jamjam moritura invenit quemdam senem tremulum ac debilem, nomine Michaelē, virum ex Byzantio oriundum, ad rerum vero ac præsertim tanti imperii administrationem minime natum, tum quia moribus simplicior, tum quia longævus erat et ætatis provecus: non tantum enim senex erat, ut a multitudine vocabatur, sed etiam decrepitis. Hanc igitur ut eligat successorem ministri suadent Theodoræ: quæ statim imperatorio Michaelē cingit diademate, postquam hic tremendo pollicitus jurejurando se nihil unquam sine illorum consilio in imperii administratione gesturum. Deinde imperatricem defecit spiritus, post regnum unius anni, mensium duodecim.

XI. Regnum Michaelis (Stratiotici).

Quo igitur modo dictum est, senex Michael imperator proclamatus a senatoribus et a multitudine, plus æquo liberalis visus est, quemque horum ad altas dignitates promovens et honores incongruos plurimis distribuens. Militum vero copias et imprimis eorum præcipuos, quibus peditum equitumque præfectura pridem distributa erat, longe aliter quam cæteros tractavit, neque enim liberalem se præbuit in illos qui urbium reginam modo ceperant, neque benignis quidem eos excepit verbis. Eis præerant duo viri, magistri ambo et genere clari, nec minus belli peritia ac fortitudine et animi audacia præfulgentes. Horum unus erat Isaacus Comnenus, alter vero Catalalon Tecaumenus, cui patria erat Colonia. Erat quidem Antiochiæ dux: vix autem proclamatus Michael eum de munere deposuit, et statim cognatum Michaelē magistrum et Antiochiæ ducem instituit, eique Urani cognomen imposuit, ut a prisco Urano ducere originem videretur. Illum igitur Tecaumenum, quod haud bene officio esset functus, sed dissipasset facultates molestusque subdilis fuisset, temerario reprehendit impetivitque probis et contumeliis affecit. Imo cum alii clarissimi viri qui cum eo exercituum duces erant, defendere virum conati essent, contra

λέμου ἐτόξευσαν 880 αὐτὸν ἐν τῷ στήθει, καὶ ἀπέθανε. Τότε εἰρήνευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὐκ εἶχε ποθεν δόλησιν.

(7) 88 Ἀναγκάζοντες αὐτὸν αἱ πολλαὶ κακοψυχίαι. Ἔδωκεν καὶ αὐτὸς τὸ φυσικὸν χρέος τοῦ θανάτου· καὶ πάλιν ἐπέμεινε τὴν βασιλείαν εἰς Θεοδώραν τὴν βασιλίσσαν· ἡ γὰρ Ζωὴ προτελευτήτηεν.

[1]. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογενήτου.

Ἐπει δὲ ἐδίδαζεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ προεγώρισε τὸν θάνατον αὐτῆς, ἦτον γὰρ παρθένος, καὶ ὡς ἐμάλτε τελευτᾶν, εὗρε τινὰ γέροντα τρομαλαῖον καὶ ἀδύνατον ὀνόματι Μιχαὴλ, ἀνήρ ἐκ Βυζαντίου τοῦ γέροντος, πρὸς πραγμάτων δὲ καὶ ταῦτα τοσαύτης ἡγεμονίας μεταχίρην ἀποπεφυκῶς ἐκ τῆ φυσικῆς νεθείας καὶ ἀρελείας καὶ διὰ χρόνου μῆκος, ὃ τῆ ἐκείνου παρεξετάθη ζωῇ (ἦδη γὰρ οὐ γέρον ἦν, ὡς παρὰ τοῦ δημῶδους πλῆθους ὠνόμαστο, ἀλλὰ πρεσβύτερος). Τοῦτον οὖν κειθουσι τὴν Θεοδώραν ἀντικαταστήσαι τῇ βασιλείᾳ· καὶ αὐτίκα ταινιοὶ τῷ βασιλείῳ τὸν Μιχαὴλ διαδήματι, πρότερον ἕρκους καταληφθέντα φρικώδεις, μήτι τῆς ἐκείνων γνῶμης· χωρὶς ἐπὶ ταῖς τῆς βασιλείας οἰκονομήσασθαι διοικῆσαι. Ἐπὶ τούτοις τὴν βασιλίσσαν τὸ πνεῦμα ἐξήλιπε μοναρχήσαντος ἐπὶ ἐννέα μηνῶν 88.

[1A]. 88 Βασιλεία Μιχαήλ.

Ὅν οὖν εἴρηται τρέπον ὁ πρεσβύτερος Μιχαὴλ ἀτοκράτωρ ἀναβῆθε, τοῖς μὲν τῆς γερουσίας καὶ τῷ δημῶδι· πλῆθει καὶ παρὰ τὸ προσήκον ὠπτο φιλετιμῶτατος, ἔλαστον τούτων εἰς βαθμοὺς προεδιάζων ἀξιωματῶν καὶ τιμᾶς προσνέμων ἀκαταλλήλους τοῖς πλείοσι· τοῖς δὲ στρατιωτικοῖς καταλόγοις, καὶ μάλιστα τοῖς 881 τούτων ἐξίχοις, οἷς στραταρχεῖν τε καὶ ἰαρχεῖν ἀπονενέμητο πρὸ πολλοῦ, καὶ λίαν ἀντιβρόπως τοῖς ἄλλοις ἐκέχρητο. Οὕτε γὰρ φιλότιμῶν τι πρὸς αὐτοὺς ἐπέδειξε, ἔρει καταλαδόντας τὴν βασιλίσσαν τῶν πόλεων, οὔτε [μὴν] πράσιν αὐτοὺς ἐδεξιώσατο βήμασιν. Ἦστρον δὲ τούτων πρωτεύοντα! ἄνδρι διττῶ, μαγίστρω μὲν ὄντι καὶ ἄμφω, λαμπρῶ δὲ τὰ γένη· καὶ οὐχ ἥττον στρατηγικῇ συνέσει καὶ κρᾶται χειρῶν καὶ ἄρσει ψυχῶν εὐχέτην τὴν περιφάνειαν. Τούτων ἄτερος ἦν ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ὁ δὲ λοιπὸς ὁ Κατακαλὼν ὁ 887 (οὗ) Κεκαυμένος, ὃ Κολώνεια ἡ πατρὶς, ὃν καὶ δοῦκα Ἀντισοχίας τυγχάνοντα ἄμτ τῇ ἀναβῆσει παρέλυσεν τῆς ἀρχῆς, τὸν οἰκεῖον ἀνεψιὸν Μιχαὴλ αὐτίκα μάγιστρον τε καὶ δοῦκα τῆς Ἀντισοχίας προχειρισάμενος καὶ Οὐρανὸν ἐκείνῳ θέμενος τὸ ἐπώνυμον, ἵνα πρὸς τὸν ἀρχαῖον Οὐρανὸν ἀναφέρειν δοχῇ τὸ γένος. (2) Τοῦτον τοῖνον τὸν Κεκαυμένον ὡς δῆθεν μὴ καλῶς χρησάμενον τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ τὰς 88 δυνάμεις καταλεικνύτο

Variae lectiones et notæ.

88 Par 1708. 88 Par. 1708 in margine adjungens: λείπεται ἀπὸ τὸ ἀντιβδλ. (1050) Θνήσκει δὲ ἡ βασιλίσσα Ζωὴ, καὶ θάπτεται λίαν βασιλικῶς ἐν τῷ παρ' αὐτῆς ἀνεγερθέντι ναφ' τοῦ Ἀντιωνίτου. Ὁ δὲ βασιλεὺς δωρεὰς καὶ ἐτησίους βύγας πάσαις ἰδιωτῶσι ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ. Τελευτᾶ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Μ., καὶ θάπτεται εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ οἰκοδομηθὲν μοναστήριον, καταλιπὼν τὴν Θεοδώραν μόνην βασιλίσσαν Ven. 88 Par. 1708. ἐξ ἑτέρου (scil. Zonara) επ'. Μ. ὁ γέρον ἐβασίλευσεν ἔτος ἐν. Οὗτος τὸν τῆς βασιλείας στέφανον καὶ τὸ ὄνομα μόνον εἶχε· τὰ πράγματα δὲ διοικεῖτο οὐχ ὡς τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὡς ἐδίκασι τοῖς ἀνθρώποις τῆς Θεοδώρας Ven. 81 87 ἐ κex. Κατ. Ζον. 88 τὸ Ζον.

καὶ φορτικὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα γινόμενον, καὶ ἐπέ- A eos etiam lingua non peperci, nec Comnenum
πληξεν ἱερατώτερον καὶ ἀναίθεσιν ἐβαλλε καὶ οὐδ' ipsum reveritus est.
ἐφείσατο ὑβρεῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαμπροτάτων ἀνδρῶν καὶ συνταγματαρχούντων ἐκείνῳ⁸⁰ ὑπεραπο-
λογησασθαι τοῦ ἀνδρὸς ὠρμηκώτων, οὐδ' ἐπ' ἐκείνους τῆς γλώττης ἐφείσατο, οὕτως μὲν αὐτὸν ἠδέσθη τὸν
Κομνηνόν.

(3)⁸⁰ Ταῦτα τοῦ στρατιώτας εἰς ἀθυμίαν ἐπέβαλε
τοῖς μὲν ἄλλοις φιλοτιμώτατον ὀρώντας⁸¹ τὸν Μιχαήλ.
ἐαυτοῖς δὲ μὴ⁸² ἐν λόγοις τὸ εὐμενὲς ἐνδείκνυμενον.
Ὅμως μάλιστα ἐπέσχον μὴδὲν τι νεωτερίσαι, ἀλλὰ
καὶ δευτέραν πείραν ἐπαγαγεῖν ἐβουλεύσαντα⁸³.

(4)⁸⁴ Ἄλλ' ἐτέρων κατὰ τοῦ βασιλέως προτέραν
τούτων ὁ λόγος διηγησάσθω νῦν ἐπανάστασιν [καὶ οὕτω
πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων 882 ἐπανελεύσεται]·
ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου
ἐξάδελφος, ὁ πρόεδρος Θεοδόσιος, ἀρτι τοῦ Μιχαήλ
[ἀναβρήθέντος περὶ—δειλην ὄψιν διὰ τῆς ἀγορᾶς
ἀπήει⁸⁵ ἐαυτῷ προσήκειν τὸ κράτος λέγων⁸⁶].

[1B]. Βασίλεια Ἰσαακίου Κομνηνοῦ.

Μετὰ ταῦτα πολλὰς καὶ στάσεις, ἐτι ζώντος τοῦ
Μιχαήλ, ἔλαβε τὴν βασιλείαν Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός.
Ἐνα μὲν οὖν ὁ γηραιὸς Μιχαήλ αὐταρχήσας ἐνιαυ-
τῶν, τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε· καὶ οὐ πολὺ ἐν ἰδιω-
τικῷ στήματι βιώσας, ἀπέτισε τὸ χρεῶν⁸⁷.

(2)⁸⁸ Ὁ δὲ Κομνηνός, τῇ βασιλείᾳ ἐγκαταστάς,
ἐαυτῷ τὴν ταύτης ἐπιτυχίαν, καὶ οὐ τῷ Θεῷ, ἐπιγρά-
ψατο· καὶ τοῦτο δὴλον, ὅτι τῷ νομίσματι ἐπιφύρη
ἐαυτὸν ἐνεχάραξε, μόνον οὐχὶ βῶν, ὅτι τοῦτο μοι
τῆν βασιλείαν, καὶ οὐχ ἑτερόν τι προὔξήσει⁸⁹.

(3) Τοὺς δὲ συναραμένους αὐτῷ φιλοτιμώτατα
ἀντημιξήσατο, καὶ ἔσπευσεν, ἐκαστὸν τὰς ἀμοιβὰς ἀπο-
δοῦς, πάντας οἰκασθε παρασκευάσαι ἀποχωρεῖν, ἵνα
μὴ τι θορυβηθῶσιν⁹⁰ ἢ τοῦ δήμου κατεξαναστῶσιν
ἀστυπολοῦντες.

(4)⁹¹ Τὸν δὲ πατριάρχην δι' αἰδοῦς ἤγειν ὅτι
πολλῆς καὶ τοῦς αὐτοῦ ἀδελφοπάιδας δι' ἐκείνον καὶ
τιμαῖς ἐτίμησε μεγάλας·⁹² καὶ ἀρχαῖς ὑπερηφάνοις
ἐπέστησε· χαριζόμενος δ' ἐτι τῷ πατριάρχῃ, καὶ
τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκονομίαν τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἀπένειμε, μέχρι τότε τοῦ μεγάλου οἰκονομοῦ

Hinc milites animo fracti sunt, videntes Michae-
lem aliis quidem liberalitatem sibimetipsis vero ne
in verbis quidem benevolentiam ostendere. Atta-
men ab omni rerum commutatione abstinuerunt,
imo voluerunt secundum tentare experimentum.

Sed alia huic anterior in imperatorem insurrectio
sermone referenda est (sicque ad horum hominum
rebellionem transitus erit). Imperatoris enim Con-
stantini Monomachi patruelis, proedrus Theodosius,
paulo post Michaelis proclamationem sub vespere
in forum prodiit; ad seipsum pertinere auctori-
tatem dicens.

XII. Regnum Isaaci Comneni.

Post hæc multasque seditiones, adhuc vivo
Michaeli, potitus est imperio Isaacus Comnenus.
Post unum vero imperii annum de regno de-
trusus est, et cum paulisper privatus vixisset, na-
turae debitum solvit.

Comnenus autem solio insidens, sibimet tantam
fortunam, non Deo ascripsit: id patet ex eo quod
in nuniismate armatum gladio se representavit,
tantum non clamans: Hoc mihi, non aliud reg-
num comparavit.

Conjuracionis suæ conscios largissime remu-
neravit, et, datis cique præmiis, omnes domum
reverti iussit, ne, in urbe commorantes, rebel-
larent, populumve ad seditionem commoverent.

Patriarcham ipsum quam maxima prosecutus
veneratione, nepotes propter eum magnis auxit
honoribus excelsisque provexit dignitatibus: pa-
triarchæ etiam gratificans, rerum ecclesiasticarum
œconomiam tribuit Ecclesiæ, cum usque tunc
magnus œconomus ab imperatore designatus fuis-

Variae .lectiones et notæ.

⁸⁰ ἐκείνῳ Par. 1708. ⁸¹ Par 1708. Ἰσαάκιος δὲ ὁ Κομνηνός τῶν ἐν ἀνδραγαθίᾳ καὶ συνέσει: τότε διαλάμπων
καὶ πρωτεύων καὶ μᾶλλον τοῖς πολεμικοῖς ἀνδραγαθήμασιν, οὕτως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ στρατηγῶν πρὸς τὸν
βασιλέα εἰσεληλυθὼς ἐφ' ᾧ παρ' ἐκείνῳ καὶ τιμηθῆναι καὶ ἐπαινεθῆναι, τὸν οὐκ ἔβουλετο μᾶλλον παρὰ τῶν διοι-
κούντων ἐξουθενώθῃ, καὶ ὡς εἶ: τῶν ἀφανῶν ἀντ' οὐδενὸς ἐλογίσθη Ven. 278. 279. ⁸² ὀρώντος Par.
⁸³ Par. 1708. Ὅς τῇ τοιαύτῃ ἀτιμίᾳ τὴν καρδίαν ἀλγήσας καὶ τᾶλλα μακροθύμως ὦν, τότε φιλοσοφῆσας οὐκ
ῥῆδυνθῆθαι, ἀλλὰ συγκαλεσάμενος τοὺς εὐνοῦσιν ἐπισημοῦσιν στρατηγῶν περιφανεστέρους καὶ τὰ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐξείπων
εὐρίσκει πάντα: περὶ τῆ βουλευόμενα ἐτοιμοτέρους Ven. ⁸⁴ Πρ. δὲ ὁ λ. ἐτ. τοῦ B. Zon. cf. Ced. 619.12.
Καὶ δὴ τῶν βασιλικῶν οἱ πάντες ἐξελθόντες καὶ τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν Ven. 279. ⁸⁵ Zon. 207 C.—210 E.
⁸⁶ Καὶ εὐθύς τὴν τῆς Ἀνατολῆς ὄλον συναθροίσας στρατῶν καὶ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ὑπ' αὐτῶν ἀναγορευθεὶς ὁ
Κομνηνός Ἰσαάκιος σὺν παντὶ τῷ πλήθει καταλαμβάνει εἰς τὴν Νίκαιαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαήλ αὐτὸς ἐτοιμος ἦν
ἀνευ ὄχλου καὶ πολέμου παραχωρήσει τῷ Κομνηνῷ τῶν βασιλικῶν σκήπτρων· οἱ δὲ οἰκοῦντες οὐκ εἴων
τοῦτο γενέσθαι. Ὅθεν καὶ πύλεμον συγκατοιστάμενοι, Ἰσαάκιος νικητὴς ἀνεφάνη, καὶ Μιχαήλ ἀποκαρεῖς
ἀνεχώρησεν. Ὁ Ἰσαάκιος δὲ παρὰ πάντων εὐφημούμενος εἰσῆλθε [καὶ] βασιλεὺς Ven. 279. ⁸⁷ Par. 1708.
σπα'. Ἰσ. ὁ K. ἐβ. ἐτη β' καὶ μῆνας β'. Οὗτος εἶχε γυναῖκα βασίλισσαν Αἰκατερίναν Ven. 280 ⁸⁸ τῆς
βασιλείας κατ. Par. ⁸⁹ Par. 1708. Φρονιμώτατος δὲ ὦν ὁ βασιλεὺς οὗτος, δραστηρικώτατος ἤπειτο καὶ τῶν
πραγμάτων καὶ τοῦ ταγέως ἦν καταπαιθὴς Nen. cf. Scyl. 641.3—5 ⁹⁰ θορυβησῶσι Zon. ⁹¹ Par. 1708.
ἀλλὰ πείρα τῶς ἀνθρώπου: ἡγάπα καὶ οὐ κολακεία οὐδὲ ἀξιώματι: Ven. cf. Scyl. 642.5-9 ⁹² ἐτ. με-
ζοσι Zon.

set, sicut et sacri custos thesauri : ambos vero A patriarchæ jurisdictioni subiecit.

Nunc vero dicendum quomodo regnum deposuerit, quamvis non consonent circa hoc scriptores. Etenim juxta disertum sapientissimumque Paelium, cum venationi imperator vacaret, armatamque lancea dexteram in ursos et apros intendere, febris flammae latus ejus, indeque invasit cum fremitu, et febris in visceribus exarsit. Cum autem jamjam sperendum esset latus, spiritusque deficeret, et exinde vita ejus valde dubia, vel omnino desperata esset, Constantinum Ducem imperio præposuit, et ad meliorem transiit vitam. Thracesius vero narrat imperatorem venatum esse circa Neapolim, sed, ut refert, alicubi apparuit ei sus visus horribilis, et Comnenus, laxatis equo habentis, persecutus est aprum, qui mare ingressus e conspectu se sustulit. Tum ceu fulgur obvenit imperatori splendor, cujus jactu perturbatus princeps, de equo decidit, humique jacebat, spumam ex ore mittens et omni sensu destitutus. Inde nave conscensa, vectus est in urbem imperialem, et cum paulisper ægrotasset, morbusque insanabilis censeretur comam totondit, et purpure loco asperum induit pannum, Constantino Duce imperatore instituto, et sic in Studii sese inclusit monasterio, ibique reliquam transegit vitam validus.

καίραστα τε τὴν τρίχα, καὶ ἀντὶ τῆς πορφύρας· τραχὺ βασιλεὶα προχειρισάμενον, καὶ οὕτω τῆ τοῦ Στουδίου βιοτῆς ἀναβρώσθεντα ἐκ τοῦ νοσήματος·⁷²

Regnavit autem duos annos tresque menses. C Erat in suscipiendo audax, excelsa præditus indole, in rebus gerendis acerrimus, bellicæ artis peritissimus, eloquentiæ rudis quidem, sed studiosus, ejusque alumnos bene habens. Interrogatus vero cur tyrannidem usurpasset : « Me pigebat, inquit, conserto servire ac debita non oblinere. »

XIII. Regnum Constantini Ducæ.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, divinæ Incarnationis millesimo septuagesimo tertio, regnavit Constantinus Ducas.

Hic Constantinus Comnenum adjuverat in occupando regno, eique multarum opum thesauros ostendit. Is porro Comnenus vitam amplexus ino-

Varie lectiones et notæ.

⁷² Par. 1708 Scyl. 642,9-645,4 : Τῷ δὲ β' ἔτι τῆς αὐτοῦ βασιλείας· ἰνδ. β' Μιχαὴλ τὸν πατριάρχην τῆς ἐκκλησίας ἐξώρισεν, καὶ χειροτονεῖ ἀνε' αὐτοῦ πατριάρχην ΚΠ. εὐνούχον κοσμικὸν τὸν Δειχούδη, [δ:] πρωτοπρόεδρος ὢν (ἦν τῆς συγκλήτου καὶ πρωτοβυστιάρχος, ἀνήρ δραστήριος καὶ σοφός· καὶ ἐπισκόπους ἔτη δ' καὶ μῆνας ζ'. Ὁ ἐκδελθεὶς Μιχαὴλ θνήσκει μετ' ὀλίγον καὶ θάπτεται ἐν τῷ παρ' ἐκείνου ἱεροῦ θέντι μοναστηρίῳ Ven. 28^{ab} cf. Scyl. 653,6-643,6. ⁷³ ἀποβιώσας ἀμφοῖν τὸ θεμόσιον Zon. 211 A—215 θέντι μοναστηρίῳ Ven. 28^{ab} cf. Scyl. 653,6-643,6. ⁷⁴ ἀποβιώσας ἀμφοῖν τὸ θεμόσιον Zon. 211 A—215 θέντι μοναστηρίῳ Ven. 28^{ab} cf. Scyl. 653,6-643,6. ⁷⁵ ὁμοίως Ἰσαάκιος Zon. 213 B. ⁷⁶ συμφρον. Zon. ⁷⁷ λόγ. Α. ⁷⁸ 1069. ⁷⁹ Α ἤδη Pa. 1708 350^{ab}. ⁸⁰ οὕτως ὁ Ἰσαάκιος Zon. 213 B. ⁸¹ συμφρον. Zon. ⁸² λόγ. Α. ⁸³ εἰ βιώσεται Zon. ⁸⁴ τούτου Zon. ⁸⁵ ὃν οὐ εὖν οἱ πολλοὶ φάντασμα δέ τι δαιμόνιον ὑπελήχθη. Zon. ⁸⁶ εἰ βιώσεται Zon. ⁸⁷ Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰσ., νόσῳ συμπεσὼν καὶ τὸν θάνατον ὀποπιεύσας καὶ φασὶ Zon. ⁸⁸ τὴ βασιλεία Zon. ⁸⁹ Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰσ., νόσῳ συμπεσὼν καὶ τὸν θάνατον ὀποπιεύσας καὶ φασὶ Zon. ⁹⁰ εἰς τὴν μὴν τοῦ Στουδίου ἤσυχάσας καὶ μετὰ μικρὸν θνήσκει, καὶ ἐκεῖσε θάπτεται Ven. cf. Scyl. 667,11-649,8. ⁹¹ Par. 1708. ⁹² συμφρον τὸ τὴ πρὸς εὐνήν, κ. τ. λ. Zon. 213 D. ⁹³ 1069. ⁹⁴ Par. 1708. β. K. τοῦ Δουκὸς K. ὁ Δουξ ἐδ. ἔτη Γζ' καὶ μῆνας β' Ven. 281^a. ζ' μῆνας Scyl. Zon.

προχειριζόμενον παρὶ 883 τοῦ βασιλεύοντος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σκευοφύλακος· ἐκεῖνος δὲ καὶ⁷² ἀμφοῦν ὑπὸ τὴν τοῦ πατριάρχου ἔθετο ἐξουσίαν⁷³.

⁷⁴ (5) Ἄλλ' ἤδη⁷⁵ βρήκον καὶ ὅπως τὴν βασιλείαν ἀπέθετο⁷⁶, εἰ καὶ μὴ συμφωνοῦσιν⁷⁷ οἱ συγγραφοτάς περὶ αὐτοῦ. Ὁ μὲν γὰρ πολὺς τὴν γλῶτταν ὁ σοφώτατος Ψελλὸς ἐν Θήραις· ἐκεῖνον λέγει τὸν βασιλεὶα σχολάζοντα, καὶ συχνάκις τὴν δεξιὰν λογιγφόρον⁷⁸ ἐπ' ἄρκτους καὶ οὐσας ἐκπανάτινοντα, βληθῆναι πνεύματι ψυχρῷ τὴν πλευράν, κἀντεῦθεν ἐπικλην ἐπισυμῆναι αὐτῷ καὶ πυρετὸν ἐκ τοῦ βέθους ἀναφλεγῆναι, εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτεςθεαι τὴν πλευράν, καὶ τὸ ἄσθμα μὴ ἐβρώσθαι αὐτοῦ, κἀκ τούτων ἀμφισθητήσιμον γενόμενον τὸ βιώσμεν⁷⁹, ἣ καὶ ἀπεγνωκῆτα τέλειον τὴν ζωὴν, καὶ τὸν δοῦκαν Κωνσταντίνον τῆ βασιλεία ἐγκαταστήσαντα, πρὸς τὴν κρείττω μετατάξασθαι βιοτήν· ὁ δὲ γε Θρακῆσιος θηρῶν κἀκεῖνος τὸν βασιλεὶα⁸⁰ ἰσθόρησε περὶ τὴν Νεάπολιν, σὺν δ' ἐπιφανῆναι ποθεν τὴν θίαν φρικτὸν, καὶ τὸν Κομνηνὸν ἐτιδωκῆτα τῷ ἱππῷ τὸν χαλινὸν, διώκειν τὸν σὺν· τὸν δὲ εἰσδύναι τὴν θάλασσαν, γενίσθαι τε ἀφανῆ⁸¹. Ἐν τούτῳτῳ δὲ, ὡς ἐξ ἀστραπῆς, ἐνακῆψαι λαμπηρόνα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆ ταύτης βολῆ διαταραχθέντα τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ ἱπποῦ τε ἐκπεσεῖν καὶ κείσθαι· [παρὰ] τῆ γῆ, ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀποπτύοντα καὶ μὴδὲν τῶν κατ' αὐτὸν αἰσθανόμενον· ἀκατίφ δ' ἐκεῖθεν ἐμειδασθέντα, κομισθῆναι εἰς τὴν βασιλεύουσαν⁸², καὶ νοσήσαντά τε βραχὺ, εἶτα δὴ καὶ ἀπεγνωσθέντα, τριβώνιον ἀμφισπασθαι, τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον προσορμίσει μόνῃ, κἀκεῖ τὸ λοιπὸν καταβιώναι τῆς

884 (6) Ἐδασίλευσε δὲ δύο ἐνιαυτούς καὶ μῆνας τρεῖς, δραστήριος ὢν καὶ τὸ ἥθος σοβαρὸν ἐνδεικνύμενος, πρὸς πράξεις ἐξύτατος, στρατηγικώτατος τὰ πόλμια, λόγοις μὲν οὐχ ὠμιληκῶς, προσέχων⁸³ δ' αὐτοῖς καὶ τοῖς τούτων τροφίμους ἀποδεχόμενος⁸⁴. Αἰτιώμενος δὲ ὅτι τυραννίδι ἐπικειρήσκειν, « Ἄκουον, ἔλεγε, τῷ συνδούλῳ δουλεύειν καὶ τῶν εἰκότων μὴ τυγχάνειν. »

[H']. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Δουκᾶ.

⁸⁵ Τῷ ζ'φογ' ἔτι τοῦ κίσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως, αὐγ' ἐδασίλευσε Κωνσταντίνος ὁ Δουκᾶ·⁸⁶

(2) Οὗτος ὁ Κωνσταντίνος ἦτον συνεργὸς τοῦ [Κομνηνοῦ] νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἐδείξαν αὐτῷ θεσχυροῦς χρημάτων πολλῶν. Αὐτὸς δὲ

ἐπιραιομένη τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, καὶ ἀπεγυ-
 μνώθη οικειοθελῶς πᾶσαν βασιλικὴν δόξαν καὶ φαν-
 τασίαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καλὸς καὶ δόκιμος, καὶ
 δίδωκεν αὐτὸν εἰς κακουργίαν πολλὴν τῆς μοναδι-
 κῆς πολιτείας καὶ κόπους πολλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ
 ὁ βίος αὐτοῦ ἐγένετο θαυμαστός, καὶ οὗτος⁸⁸ ἐτελεύ-
 τησε καὶ ἐκέρδησε τὴν βασιλείαν⁸⁹.

(3) Ὁ δὲ Δούκας, ἐπαναλαβὼν τῆς ἀρχῆς τῆς
 βασιλείας, ἦτον οὔτε πολλὰ πρόθυμος, ἀλλ' οὔτε
 πλὴλ δειλός, ἀναμέσον τῶν δύο. Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τῶ
 θράσους ἐκρατεῖτο· καὶ πάλιν νὰ ὑπάγῃ νὰ κρημνίσῃ
 ἔπου ἠρθώσῃ ἀσκοπα, οὐδὲν τὸν ἐφαίνετο καλόν.
 Εἶχε δὲ καὶ περὶ αὐτὸν ἑπτὰ⁹⁰.

⁹¹ (4) Τοῦτου τῶν ἔτει τῆς βασιλείας θνήσκει ὁ
 πατριάρχης Κωνσταντίνος, καὶ ἐχρήρευσεν ὁ θρόνος^B
 αὐτοῦ ἀνευ κοιμένου· μῆνας ε'.

885⁹² (5) Τῶν δὲ ε' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ,
 ἐν ἔτει ἀπὸ κρίσεως κόσμου ρ' ροβ', ἰνδ. α', μηνὶ
 Ἰανουαρίῳ α', χειρτονεῖται Ἰωάννης ὁ Σιφιλίνος
 πατριάρχης ΚΠ., καὶ ἐπεσκόπευσεν ἔτη ιε', μῆνας ζ'
 αὐσεθῶς καὶ θεαρίστως καὶ πᾶσαν μαθήσεων παι-
 δίαν ἀριστα ἐξησκηκώς. Οὗτος καὶ ἐν τῶν ὄρει τοῦ
 Ὀλύμπου μονάσας ἀριτε παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ
 Δουκὸς μετέβηθη ἐκεῖθεν, καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν
 ἀνήχθη θρόνον, ἀνὴρ καθαρώτατος καὶ ἀγνότατος.
 Οὗτος τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνελάμπρυνε καὶ
 κατεκόσμησε, πάσας τὰς ἐν αὐτῇ ἀναστρωγύνας
 εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀνακαίνισας⁹³.

⁹⁴ (6) Καὶ ὡς ἐμίλλε καὶ αὐτὸς τελευτᾶν, εἶχε^C
 μεγάλας φροντίδας καὶ ταραχὴν ἢ καρδίαν αὐτοῦ.
 Ἠγάπα τὴν βασιλισσαν, καὶ ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ
 κληρονόμον τῆς βασιλείας· μετὰ τὰ παῖδια αὐτῆς· ἀλλὰ
 ἐπεὶ ἦτον νέα καὶ εὐμορφος, ἐφοβείτο μήποτε ἀρ-
 μωθῇ μεθ' ἐτέρου, καὶ περὶ αὐτῆς ἄλλα παῖδια, καὶ κατα-
 φρονηθῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ καὶ χάσουν τὴν βασιλισσαν
 εἰς τόπους καὶ χώρας ἄλλας, τὴν δὲ βασιλείαν νὰ
 ἀφήσῃ εἰς τὰ παῖδια αὐτοῦ, καὶ νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοὺς
 ἐπιτρόπους, ἕως οὗ νὰ μεστῶσουν. Ἄλλ' οὐδεὶς τὸ
 μέλλον δύναται ἐκφυγεῖν. Γνωρίσασα οὖν ἡ βασι-
 λισσα τὴν βουλήν καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς,
 ἐσυντυχῶν ἐν εἰς τὸ πρῶτον λυπητικῶς πολλὰ, καὶ
 τέλος ὡμοσέε τοῦ φρικτοῦ καὶ μεγάλου ἔρκους,
 οἷ ποτὶ νὰ μὴδὲν ἐπιβλέψῃ εἰς ἐσῦτερον γάμον,
 μηδὲ ἀρμωσθῆναι ποτε ἐτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἵνα σω-
 φρονῇ καὶ φυλάξῃ τὴν βασιλείαν διὰ τὰ παῖδια αὐ-
 τοῦ. Ὁ μὲν οὖν οὗτος ἀπέθανε· καὶ ἀπεφορτισθῆ
 ἐκ τῆς σαρκὸς βάρους⁹⁵.

[11].⁹⁶ Βασιλεῖα Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.

⁹⁷ Τῶν ρ' ρπα' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρ-
 κώσεως, ππα' ἐβασίλευσεν Εὐδοκία ἡ γυνὴ Κωνσταν-

nasticam, imperialem omnem sponte sua exiit
 fastum et splendorem, factusque est monachus
 optimus et inclytus, et sese dedit duris vite mo-
 nasticæ macerationibus, multisque et magnis labo-
 ribus, atque post vitam mirabilem mortuus cōscate
 lucratus est regnum.

Ducas vero initium regni auspicatus, neque
 valde strenuus, neque valde timidus erat, sed in-
 ter utrumque medius. Attamen temeritati sub-
 jacebat, atque ut præceps rueret quo temere ten-
 debat, nullatenus bonum se præbebat. Erant au-
 tem ei septem liberi.

Anno regni ejus quarto mortuus est Constanti-
 nus patriarcha, ejusque thronus absque pastore
 remansit quinque menses.

Anno regni ejusdem quinto, anno a creatione
 mundi sexies millesimo quingentesimo septuages-
 imo secundo, indictione prima, die mensis Ja-
 nuarii secunda, ordinatus est Joannes Xiphilinus
 patriarcha Constantinopolitanus, et annos undecim
 sexque menses præfuit hic episcopus pietate in-
 signis gratus Deo, et in omni scientiarum dis-
 ciplina optime exercitatus. Is, qui Olympum in
 montem solitarius modo recesserat, inde a Con-
 stantino Duca translatus est, et in patriarchalem
 elatus sedem, vir purissimus et sanctissimus. Idem
 Magnam ecclesiam illustravit ac decoravit, omnes
 sanctorum imagines in ea representatas restaurans.

Cum vero et ipse imperator jamjam esset mo-
 riturus, magnis curis et sollicitudinibus angebatur
 ejus animus. Amabat enim imperatricem, eamque
 volebat relinquere hæredem regni cum suis libris;
 sed cum esset junior et formosa, timebat ne un-
 quam conjungeretur cum altero viro, qui alios
 procrearet liberos, suis vero despiceret, relega-
 taque imperatrice in alia loca et regiones, regnum
 propriis permitteret liberis, tutores eis instituens,
 usquodum plenam attigissent ætatem. At nemo
 tempus futurum vitare potest. Comperito igitur
 imperatrix viri consilio et voluntate, primo eum
 verbis affata est molestis, tandem tremendo pol-
 licita est juramento se nunquam secundum medi-
 taturam matrimonium, sed in continentia victuram
 et regnum filii Constantini servaturam. Hic igitur
 mortuus est, et mole carnis fuit exoneratus.

XIV. Regnum Eudocie cum ejus filiis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo
 octogesimo primo, divinæ incarnationis millesimo

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ οὕτως? ⁸⁹ Par. 1708. ⁹⁰ Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα βασιλισσαν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Μακεμβολίτου, καὶ
 παῖδα; ἐξ αὐτῆς Μιχαήλ, ὃν καὶ Βασιλέα ποιεῖ, Ἀνδρόνικον καὶ Κωνσταντίνον τὸν Πορφυρογέννητον, ὄντινα
 καὶ αὐτὸν στέφει, καὶ Οὐγατέρας Ζωὴν καὶ Μαρίαν, Θεοφανῶ, Ἀναστασίαν, Ἄνναν, Εἰρήνην καὶ Καλῆν. —
 24 Ven. ⁹¹ 1165 ⁹² 1061. ⁹³ Ven. 281^{ab}. ⁹⁴ 1067. ⁹⁵ Par. 1708. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κ. θνήσκει κατακλιπὼν
 γυναῖκα βασιλισσαν μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ· ὁπίσται ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μωλιθωτοῦ ἐξωθεν τῆς Χρυσῆς
 πόρτας. ⁹⁶ Par. 1708 πγ' — Ε. καὶ τῶν παίδων ἁ. Ven. 281^b. ⁹⁷ Τῶν ρ' ρπα' Par.

pectogesimo primo, regnavit Eudocia, Constantini A uxor, cum filiis suis Constantino, Michaelē et Andronico.

Sed tantam tranquillitatem et quietem compensavit magna adversitas et procella, et magnum erat periculum de vita imperatricis et ejus filiorum. Hæc autem erat causa. Erat dux nomine Romanus Diogenes, formosus et vultu decorus, genere Cappadox; strenuus erat et propter dotes quibus fulgebatur, dignus qui reguaret. Hic igitur Romanus videns summam rerum et vires ac potestatem Romanorum subjacere lactentibus parvulis et cernisatæ mulieri, erupit velut draco ad sorbendam matrem cum filiis, et nescivit a parvulo uno pumilione cum arcu aquilam in aere volantem in terram dejici, ac tenuem laqueum saginari ab ursis et leonibus. Cum igitur ingenti exercitu congregato calcaret incursaretque imperatorias regiones et urbes, captus est a militibus, eatenis onustus et Constantiopolim ductus ad imperatricem ut ab ea morti traderetur tanquam insidiator.

αὐτὸν σιδήρα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινοῦ πόλιν πρὸς τὴν βασιλισσαν ὅπου θανατώσῃ αὐτὸν ὡς ἐπίθουλον ὀ.

Conversa autem imperatrix, cum vultus ejus decorem ac pulchritudinem vidisset, mirata est, et vulneratum est amore cor ejus, et nullam habuit insidiam illum rationem, nec terribilis meminuit jurisjurandi quod viro suo dederat morienti, ut diximus, sed illum vinculis solutum fecit imperatorem et matrimonio sibi copulavit.

XV. Regnum Romani Diogenis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo octagesimo secundo, divinæ Incarnationis millesimo octagesimo secundo, regnavit Romanus Diogenes: nam mortis et carceris loco dederat ei imperatrix libertatem et Romanorum imperium. Tales sunt ludi quos facit temporis rota.

Ut autem pervenit Romanus ad summum imperii fastigium ab initio ostendit nobilitatem animæ suæ et audaciam: siquidem non respexit regni pompam deliciasque et fastum, neque amavit vitam reclusam ut vermis qui terram rodit ad vivendum, nec in imo delitescens palatio formidavit pugnas et bella, sed acuit gladium suum, et congruo accensus est animo ac studio adversus Turcas atque

τῶν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. 886 Κωνσταντίνου, Μιχαὴλ καὶ Ἀνδρονίκου· ἐκυβέρνησα δὲ τὴν βασιλείαν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς ὀ.

(2) Ἀλλὰ εἰς τοσαύτην ἀμεριμνίαν καὶ γαλήνην ἐσηκώθη μεγάλη σκληρία καὶ ἀνεμοζάλη, καὶ ἠνοήθη στόμα καὶ φάρυγξ νὰ καταπίῃ τὴν βασιλισσαν καὶ τὰ παῖδιά αὐτῆς. Ἡ δὲ αἰτία ἦτον τοιαύτη· Ἦτον στρατηγὸς τις ὀνόματι Ῥωμανὸς ὁ Διογένης, εὐμορφος καὶ ὠραιόπρῶσπος, Καππαδοκίης τῷ γένει· ἦτον δὲ, καὶ ἀνδρειωμένως, καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ, ἐποῦ εἶχεν ἐπάνω του, ἀξίον ἦτον νὰ βασιλεύσῃ. Οὗτος γοῦν ὁ Ῥωμανὸς, ἰδίῳν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων εἰς τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων ὅτι καί·ται εἰς ὀ θυλαστάρια βροίφη καὶ εἰς γυναίον ψευθοισμένον, ἐκινήθη ὡσπερ δράκων νὰ καταπίῃ μητέρα μετὰ τέκνων· καὶ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ἕνα μικρὸν βεργίον σὺν τόξῳ ρίπτει τὸν ὤψιπέτη ἀετὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ λεπτὴν δίχτυον πιάνη ἀρκτου; καὶ λέοντας. Ὡς γοῦν ἐσύναξε στρατὸν πολλὸν καὶ περιέπατε καὶ ἰκούρυσσε τὰς βασιλικὰς χώρας καὶ πόλεις, ἐπίσθη ἀπὸ στρατιωτῶν, καὶ ἐφόρυσεν

(3) Στραφείσα δὲ ἡ βασιλεῖς, καὶ ἰδοῦσα τὸ κάλλος τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ τὴν ὠραιότητα, ἐθαύμασε, καὶ ἐτρώθη ἀπὸ τοῦ ἔρωτος ἔνθεν ἡ καρδία αὐτῆς, καὶ εἰς οὐδὲν ἰλογίσαστο τὴν ἐπιβουλήν αὐτοῦ, οὕτω τοὺς φρικωδεστάτους ἐμνήσθη ὄρκους οὓς ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν καιρῷ τῆς ἀποβιώσεως, ὡς εἴπομεν· ἀλλ' ἔλυσε αὐτὸν ἀπὸ τῶν σιδήρων καὶ ἐποίησεν αὐτὸν βασιλεῖα καὶ ἡρμώθη αὐτὸν ὀ.

[1E]. Βασιλεία Ῥωμανοῦ Διογένους.

887 ὀ Τῷ 598^β εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλας Σαρκώσεως 887^β, ἐβασίλευσε Ῥωμανὸς ὁ Διογένης· ἀντὶ γὰρ θανάτου καὶ φυλακῆς ἐχάρισεν αὐτῷ ἡ βασιλισσα τὸ κορμὶν αὐτῆς καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν Ῥωμαίων· τοιαῦτά εἶσι τὰ παιγνίδια ὅτινα ποιεῖ ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ ὀ.

(2) Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Ῥωμανὸς εἰς τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔδειξε τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὴν τόλμαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲν ἐδίδεξεν εἰς τῆς βασιλείας τὴν ὄξιν καὶ τρυφίς καὶ σπατάλας, οὐδὲ ἠγάπησε ζῶν ἀποκλεισμένην ὡσπερ ὁ σκύληξ ὅπερ τρώγει τὴν γῆν καὶ ζῆ, οὐδὲ ἐφοβήθη τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους νὰ κρύπτεται εἰς τὸ καλᾶν· ἔσω, ἀλλ' ἠκόνησε τὴν

Variæ lectiones et notæ.

^αPar. 1708. Ἐ. σὺν τοῖς παισὶν αὐτῆς M. καὶ K. καὶ Ἀ. τῶν βασιλέων συνεβασίλευσε μῆνας ζ' Ven 282^α. ὀ θηλύτερα? ὀ Par. 1708.—Καὶ δὴ τῶν στρατιωτῶν τις—οὗτος πᾶν περιβοήτων Καππαδοκίης τὸ γένος, ὀνομα Ῥωμανὸς πατριῶς τὸ ἄξιωμα, Διογένης τὸ ἐπώνυμον—ἐν τινὶ τῶν τῆς Θράκης διάγων κάστρων πρὸς ἀποστασίαν ἀποχωρεῖ· καὶ εὐθὺς παρ' αὐτῶν (?) κρατηθεὶς δέσμιος πρὸς τὴν βασιλισσαν ἀγεται, καὶ εἰς ἐξέτασιν χριταῖς κατὰ νόμον θάνατον καταψηφίζεται Ven. ὀ Par. 1708.—Ἡ βασιλισσα δὲ, ἀθρόως μεταβληθεῖσα καὶ ὄλη τῆ [ψυχῆ] πρὸς τὸν ἀνδρα γενομένη ἔρωτι, ἄωρὶ τῶν νυκτῶν εἰς τὰ βασιλεία τε τὴν θανάτῳ κατάδικον ἀναβιδάζει, καὶ βασιλεία ἀναγορεύει συναφθεῖσα τούτου πρὸς γάμον Ven. ὀ 1067. ὀ Par. 1708. σπδ'; ὀ P. τοῦ Δ. ἄμα τῆ βασιλίσει Εὐδοκίᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ K. τοῦ Δουκὸς παισὶν αὐτῆς Μιχαὴλ, Κωνσταντίνῳ καὶ Ἀνδρονίκῳ τοῖς βασιλεύσιν καὶ Νικηφόρῳ καὶ Λέοντι υἱοῖς· μετ' αὐτῶν ἐβασίλευσαν ἔτη γ' καὶ γ' Ven.—18 Par. 1708. Οὗτος, παρ' ἐπιβία τῆς βασιλείας τυγῶν, οὐ πρὸς ἀνέσεις καὶ τρυφᾶς ἐδίδεξεν· ἀλλ' ὅσον ἦν ἐπ' αὐτῷ, τοῦ στρατοῦ ἐπεμελεῖτο· καὶ πρὸς τῶν ἀθῶν, φημί, Τούρκων, ἄμυναν καὶ ἀντιπαράταξιν οὐχ ἄπαξ ἀλλὰ δις καὶ τρίς ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ, εἰ καὶ κρίμασιν ἀρρήτοις διὰ τὰς ἡμῶν θμαρτίας, οἱ πολέμοι αὐτὸν κατεστρώσαντο καὶ ἐκυβέρυσαν Ven. 282^β.

στάθην αὐτοῦ καὶ ἰθυμώθη θυμὸν δίκαιον καὶ ζῆλον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, καὶ ἐσκέπασεν τὴν γῆν ἀπὸ τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ ἦσαν ποῖλα ὀλίγοι πρὸς τὰ αἵματα ὅπου ἐχύθησαν, καὶ εἶδεν αὐτὸς τὰ γινώσκουσι ποταπὴν ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν εἶχασιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ποταποὶ πολεμισταὶ εἶσιν.

(3) Καὶ ἐὰν οὐκ εἶχε πέσει ὁ φόβος διὰ μέσου καὶ ἐνεμπεθεσαν αὐτὴν, ὡς ἦτον φυσικῶς ἀλαζονικῆς καὶ αὐτάριστος καὶ ἐπηρμένος· πολλὰ καὶ ἀπρόσεκτος καὶ ὑπερήφανος· τότε δὲ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς βασιλείας ἠλαζονεύθη περισσοτέρως. Εἶχε δὲ καὶ ἀσάτητον γνώμην, καὶ ὑφορᾶτο ἅπαντας εἰς τὸ κακὸν καὶ ἰδικούς· καὶ ξένους, καὶ ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες κατ' αὐτοῦ εἶσιν ἐπιβουλοὶ· διὰ τοῦτο ἦτον πολλὰ βαρετὸς καὶ ἄγριος καὶ ἀχαιρέτιστος, μὴ μόνον εἰς τοὺς ἔρχοντάς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ προγόνα αὐτοῦ *.

§§§ (4) Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ἐσυνετύχαιναν κρυφὰ καὶ ἐμελετοῦσαν κατ' αὐτοῦ καὶ κατεσκευάζον παγίδα, καὶ ἐμύσησαν αὐτὸν· καὶ ἔβαλαν βουλήν χωρὶς πολέμου νὰ τὴν προδώσουν εἰς τοὺς Σαρακηνούς. Τοῦτο γοῦν κατεσκευάζε Καίσαρ, ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, καὶ ἐβουλεύθη τοῦτο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου στρατηγού· τότε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ φορέτου, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ μεγιστάνων ὁμοίως· καὶ ἐπλεξαν ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου βασιλέως, καὶ μᾶλλον κατ' αὐτοῦ. βολιότητος δίκτυον. Ὁ μὲν Ῥωμαῖος ἐπίρρασεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν εἰς τὸ Σκουτάριον ὀρμώμενος κατὰ τῶν χριστομάχων Τούρκων. Οὕτως δὲ ὡς ἐκαθέζετο, ἐπέτασε περιστέρι καὶ ἤλασε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ, ὅπερ ἦν κακὸν σημεῖον κατ' αὐτοῦ. Ἐκείνος δὲ ἐχάρη πολλὰ δοκῶν ὅτι ἐστὶν εἰς καλὸν, καὶ ἀπίστευεν αὐτὸ τὴν βασιλεύσαν διὰ νὰ ἐχῆ παρηγορίαν. Ἐπεὶ ἐκεῖνο ὅπερ θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο θαρραῖ καὶ ἀπαντήσι· Ἄλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον χειροτέρα κακορίζικια οὐκ ἔστι παρ' ὅταν ἔχει ἐχθρούς τοὺς οἰκειαχοὺς αὐτοῦ. Ἐὰν γάρ τινα ἐπιβουλεύονται τινες τῶν ἐκτὸς, φίλοι ἢ ἄλλοι τινεῖς, ἔχει θεραπεύειαν καὶ δόρυ τὸ κακόν· εἰ δὲ παρὰ τῶν οἰκειακῶν καὶ γνησίων τῶν ἐσθίωντων τὸν ἄρτον αὐτοῦ νὰ ἐπιβουλεύεται τις, οὐ δύναται φυγεῖν τοιαύτης τιμωρίας θανάτους· εἰ γάρ ἐστὶ τις μετὰ τοῦ πρῶτου εἰς μίαν οἰκίαν, πῶς ἐστὶ δυνατόν φυλαχθῆναι ἀπὸ τῆς πανουργίας αὐταῦ; Ὅμως οὕτω πάλιν ἰσταμένης τῆς τένας τοῦ βασιλέως, ἔπεσε τὸ μέγα ξύλον, ὅπερ ἐκράτει αὐτὴν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε δώσει τὸν βασιλέα κατακέφαλα· ἦτον γοῦν καὶ τοῦτο ἄλλον κακὸν σημεῖον. Ὅμως ἐγένοντο πόλεμοι συχνοὶ καὶ κατέβησαν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας· καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Πέρσαι φόβον μέγαν, καὶ ἐστενωχρήθησαν, καὶ ἐζητοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ παρεκάλουν νὰ γένηται εἰρήνη ἀναμεταξὺ αὐτῶν· εἰς γὰρ τοὺς πολέμους ὅπερ ἐγένοντο, ἐφριξαν οἱ βάδοροι τοῦ βασιλέως·

A Sarracenos, et eorum corporibus terram stravit, et fluvii sanguinem effusum non capiebant, et apparuit fortitudo et prudentia ejus in bello Romanorum.

Atque utinam in medium non incidisset invidia eumque impedivisset! Erat nempe natura superbus, sibi complacens, multum elatus, injurandus et arrogans; tunc vero maxime e suscepta imperiali dignitate insolentem se præbebat. Habebat quoque animum instabilem, et omnes de malo suspicabatur, tum familiares, tum alienos, et arbitrabatur fere cunctos sibi insidiari: ideo erat valde molestus, asper et morosus, non solum in suos superiores sed etiam in uxorem et liberos.

Hanc ob causam undique adversus eum clam struebant meditabanturque laqueos, eumque odorant, et consilium inierunt ejus absque bello tradendi Sarracenis. Hoc igitur paravit Cæsar, frater Constantini Ducæ, idque deliberavit cum filio suo Andronico, Romani tunc exercitus duce, et cum aliis ducibus et magnatibus, et texerunt pro illo imperatore vel potius contra eum fraudulentam retiam. Interea Romanus Constantinopoli scutarium profectus est adversus Christianorum inimicos Turcas. Dum forte sederet, columba advolans insedit illius genibus, quod funestum ipsi erat signum; hic vero magnopere gavisus est illud habens auspicium secundum, misitque istud imperatrici ad eam solandam, nam quod quis appetit, illud sperat et amplectitur. At nulla homini majorum est radix malorum, quam inimicos habere domesticos. Nam si quis cui insidietur extraneus, malum hoc sanari et reparari potest. Si vero quis a familiaribus et notis panem suum comedentibus fraude circumveniat, mortem hujusmodi vindicta intentata vitare nequit: qui enim cum proditore in una domo commoratur, quomodo potest ab ejus artibus subduci? Pariter, restaurato imperatoris tabernaculo, cecidit trabs qua sustentabatur, et parum abfuit quin imperatorem capite feriret: erat igitur id quoque signum aliud sinistrum. Nihilominus frequentes fiebant pugnae, et profligabant Romani Persas, et percussi sunt Persæ terrore magno, et ad angustiam redacti, et rogaverunt imperatorem hortatique sunt ut pax inter utrosque iniretur, nam hostium imperatoris sortem timebant barbari. Hic vero cursitabat, trucidabatque et cædo ac sanguine eorum haud satiebat: modo Persarum capita ut spicas gladio metebat, modo Persarum dejiciebat equites, simul cum equis; et accipiter parvis avibus, vel fulmen, vel ignea saex aut flammæ jaculum, talis videbatur Persis, et multis

Variæ lectiones et notæ.

* Par 1708. Οὕτως, τὴν βηθεῖσαν Εὐδοκίαν εἰς γυναῖκα μεταλαθῶν, παῖδας ἐξ αὐτῆς ἀποτίκει ἀβέβητος δὲ, Νικηφόρον καὶ Λέοντα V. c. * 1071.

credibus malebant ejus vestes, et cruor super eo concrescebat. Qualis leo fame pressus, et cervum nactus, latera ejus discerpit devoratque artus corporis et sanguine rictus suos respergit, talis erat Romanus Persis. Magna Romani exultaverunt lætitia; tremuerunt vero Persæ, et pacem fieri postularunt. Imperator sollicitus erat ut sua mens futurum præsciret: sacram fecit liturgiam sacerdos, sanctumque aperuit Evangelium, et occurrit hoc caput: « Si me persecuti sunt, et vos persequentur; » at mœrore affectus est exercitus. Attamen fecit pacem cum Persis, eisque firma dedit juramenta, et ad majorem securitatem misit eis crucem suam, ita suam sibi parans perniciem, ac nesciens seipsum, ex quo suam hostibus crucem misisset, omnes suas eis tradidisse vires.

ὁ δὲ εἶχε μέρμηραν, ἐπεὶ προσέδραπε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ θεῖον εὐαγγέλιον, καὶ ἐξέβη κεφάλαιον τοῦτο· « Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμεῖς διώξευσιν, ἢ καὶ ἐλυπήθη ὁ στρατὸς. Ὅμως ἐποίησεν ἀγάπην μετὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἐστειλεν αὐτοῖς ὀρκωματικὰ βιβλία· καὶ εἰς περισσύτεραν ἐμπιστοσύνην ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ τὴν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς κακὸν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀφ' οὗ ἐστειλεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὴν σταυρὸν αὐτοῦ, ἕλην τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκείνου; τὴν ἔδωκεν *.

Interea Persæ, cum facta esset reconciliatio firmaque pax et valida juramenta, securi erant. et in animo habebant in patriam suam recedere. Verum duces, qui insidiatores erant imperatorem instigabant: « Eia, ergo, dicentes, in hac incuria et fiducia in quibus Indormiunt simpliciores, eos aggrediamur ac destruamus. Atque tantum impulerunt eum et coegerunt, ut ipse fuerit determinatus, et vocatus ad arma exercitus, inflatæque buccinæ et explicata vexilla in signum belli. Conversi Persæ et videntes subitum hoc malum evaginatoque enses, et exercitum cum armis in se irrudentem, ea ipsa hora nihil aliud faciendum remansit nisi quod cuique succurrebat: silius gladium arripuit, alius conscendit equum, ut erat, sive armatus, sive inermis; et juramenta imperatoris in amma fixerunt lancea, portabantque ante seipsum, et ostendebant quomodo ille fidem suam violasset, Deus vero esset juste judicaturus. Atque ubi manus conseruerunt, primus fugit Cæsar cum sua cohorte. Deinde cuncti duces pariter fugerunt cum suis copiis; et solus remansit imperator sine commilitonibus; dextra lævaque intendebat oculos, et neminem videbat; eratque implicitus laqueis inextricabilibus. Quem ut viderunt emiri ac duces Persarum, certatim accurrerunt, ut Romanum tangerent. Sic igitur premebant et venati sunt leonem rabidi venatores, et comprehensus est servus captivusque imperator Romanorum, et ceperunt hubones aquilam pennis fulgidam aureis, ad ipsumque sultanum duxerunt captivum et catenis vinctum.

λυσασμένω σκύλων, καὶ ἐκρατήθη δοῦλος ἀιγμάλωτος ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐπίσασαν αἱ νεκτερίδες τὸν ἀετὸν τὸν χρυσοπτερον, καὶ ἤγαγον ἐπ' αὐτὸν τὸν σουλτάνον ὡς ὑποχείριον δεσμωμένον.

Tunc sultanus ille contra spem sese clementem

καὶ περιέτρεχε, καὶ ἐπέλευρικόπα, καὶ χορτασμὸν οὐκ εἶχεν εἰς τὰς σφαγὰς καὶ εἰς τὰ αἵματα αὐτῶν· ἄλλοτε μὲν ἐθέρριζε τὰς κεφαλὰς τῶν Περσῶν μετὰ 889 τῆς σπάθης ὡσπερ στάχους, ἄλλοτε δὲ μετὰ τοῦ κονταρίου αὐτοῦ ἐρρίπτειν τοὺς κιβαλίου; ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀλόγων, καὶ ὡσπερ ἰέραξ εἰς μικρὰ πτηνὰ, ἢ κεραυνὸς ἢ δρέπανον πύρινον ἢ φλογερός καταβάτης, οὕτως ἐφαίνετο εἰς τοὺς Πέρσαι;· καὶ ἀπὸ τοῦ; πολλοὺς φόνους ἔδωξαν τὰ φορήματα αὐτοῦ, καὶ τὸ αἶμα ἐπήξεν ἐπ' αὐτοῦ· ὡσπερ λέων ὅταν ἐπιτύχη ἐλάφιν καὶ πεινῆ καὶ ἐκλύση τὰς πλευρὰς αὐτοῦ καὶ ῥοφήσῃ τὰ σωθικά αὐτοῦ καὶ νὰ αἰματωθῶν τὰ χεῖρα αὐτοῦ, οὕτως ἦτον καὶ ὁ Ῥωμανὸς εἰς τοὺς Πέρσαι;. Καὶ ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους; μεγάλη χαρὰ· καὶ ἐτρόμαξαν οἱ Πέρσαι,

Β καὶ ἐπαρκαλόουν νὰ γένηται ἀγάπη. Ὁ βασιλεὺς τὸ μέλλον· καὶ ἐλειτούργησεν ὁ ἱερεὺς; καὶ ἠνοίξεν τὸ βιβλίον· καὶ εἰς τὸ ἐδίωξαν, καὶ ὕμῃ; διώξευσιν, ἢ καὶ ἐλυπήθη ὁ στρατὸς. Ὅμως ἐποίησεν ἀγάπην μετὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἐστειλεν αὐτοῖς ὀρκωματικὰ βιβλία· καὶ εἰς περισσύτεραν ἐμπιστοσύνην ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ τὴν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς κακὸν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀφ' οὗ ἐστειλεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὴν σταυρὸν αὐτοῦ, ἕλην τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκείνου; τὴν ἔδωκεν *.

(3) Τέως δὲ οἱ Πέρσαι, ὡς ἐγένετο ἡ συμβιβασίς καὶ ἡ ἀγάπη στερεὰ καὶ τὰ ὀρκωματικὰ δυνατὰ, ἦσαν ἀνενοήτατοι· καὶ ἦν ἡ βουλὴ αὐτῶν νὰ στραφῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ, οἵτινες ἦσαν ἐπίβουλοι, ἠνάγκαζαν τὸν βασιλέα, ὅτι τῶρα εἰς τὴν ἀμεριμνίαν αὐτῶν καὶ τὸ θάρρος ὅπου κάθονται ἀπλᾶ, ἂν τὸς δώσωμεν νὰ τοὺς καταλύσωμεν. Καὶ τὸσον ἐπαρκείνωσαν αὐτὸν καὶ ἐδίωξαν, ὅτι ἔδωκεν ὀρισμὸν καὶ ἠρματώθη τὸ φερόμενον, καὶ ἐδίωκασιν τὰ βούκινα, καὶ ἐσφίχωσαν τὰ φλάμουλα εἰς σημεῖον πολέμου. Στραφέντες δὲ οἱ Πέρσαι καὶ ἰδόντες τοῦτο τὸ αἰφνίδιον κακὸν καὶ τὰ σπαθία γυμνά καὶ τὸ φερόμενον ἠρματωμένον, καὶ κατέβησαν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ; τῆ; ὄρας ἄλλο οὐδὲν εἶχασιν εἰ νὰ ποιήσουν εἰ μὴ ὡς θρωπεὶ καὶ κατευδῶσεν ἕκαστος αὐτῶν· ἄλλος μὲν ἤρπασε σπαθίον, ἄλλος δὲ ἐκαθάρκισεν ὡς ἔτυχεν ἢ ἠρματωμένος ἢ ἀναρμάτωτος, καὶ ἔβαλαν τὰ ὀρκωματικὰ τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν 890 εἰς ἕνα κοντάρην, καὶ ἐπήγεν ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐδειχσαν πῶς εἶναι παραβάτης τοῦ ὄρκου αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς θέλει κρίνει δικαίως· καὶ ὡς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπα, καὶ ἐγένετο ἀνάμιξις τοῦ πολέμου. πρῶτος ἔφυγεν ὁ Καῖσαρ μετὰ τὴν σύναξιν αὐτοῦ. Εἶτα πάντες οἱ στρατηγοὶ ὁμοίως ἔφυγον μετὰ τῶν φερόμενων αὐτῶν καὶ ἐπέμεινε μόνος ὁ βασιλεὺς χωρὶς συντροφιᾶν· ἐντρύφειν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν καὶ τινα οὐδὲν ἔδραπε· καὶ ἦτον μέσσα εἰς ἀνεκβάτους βρόχους. Ὡς δὲ ἴδασιν τοῦτον οἱ ἀμηράβει καὶ οἱ στρατάρχαι τῶν Περσῶν, ἔπεσαν καὶ ἐδίωξαν καὶ ἐφιλονεύουσιν εἰς νὰ κατευδῶσῃ νὰ πιάσῃ τὸν Ῥωμανόν· ἐπίσασαν γοῦν αὐτὸν, καὶ ἐκυνηγήθη ὁ λέων ὑπὸ τῶν βασιλέων τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐπίσασαν αἱ νεκτερίδες τὸν ἀετὸν τὸν χρυσοπτερον ὡς ὑποχείριον δεσμωμένον.

(6) Τότε ὁ σουλτάνος ἐκείνος ἀνεπίστως ἐγένετο

Variae lectiones et notæ.

* Par. 1708.

ἡμερος, καὶ ἠντράνησεν εἰς τὴν βασιλεία γλυκύν Ἀ
 ἕμμα, καὶ ἐσύντυχεν τὸν γαληνὰ καὶ ἐπαρηγόρησεν
 αὐτὸν καὶ ἔδειξεν ἑκείνος ὁ βάρβαρος φιλανθρωπί-
 τερος καὶ ἀγαθῆς γνώμης παρὰ τοῦ φίλου; καὶ
 συγγενεῖ; καὶ ἀμοφύλους, οἷτινες ἐπρίθωσαν αὐτὸν
 καὶ ἐποίησαν ὁμοῦ ἡμέρας ἧ, καὶ συνήσθιον, καὶ συν-
 ἔπινον, καὶ ἐπαρδιάδαζαν, καὶ ἐθαύμαζεν ὁ σουλτά-
 νος τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τοῦ βασιλέως· καὶ
 ὑπερὸν ἐπέλησαν ἀδελφοσύνην καὶ ἀγάπην μεγάλην
 καὶ ἄρκους φροδούς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ἔδωκεν ὁ
 σουλτάνος τῷ Ῥωμανῷ χαρίσματα καὶ πλοῦτον πε-
 λύν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὄσους εἶχαι πιασμένους
 ἔδωκεσὶ τοὺς μὲ τὰ ἄρματα αὐτῶν καὶ ἄλογα αὐτῶν
 καὶ ἡλευθέρωσαν αὐτούς. Ἐβώκε τον δὲ καὶ δέκα
 χιλιάδας Σαρακηνοὺς, ἵνα τὸν συνοδεύσουν εἰς τὴν
 πότον ὡσεὶ ἔχρηζε, καὶ ἂν τοὺς χρήζη καὶ εἰς βοή-
 θειαν αὐτοῦ νὰ τοὺς ἐχη μετ' αὐτόν ὃ.

(7) Ἐγλήτωσε γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ὡσεὶ παρδὸς
 ἀπὸ τῶν μυγγάνων ἢ ὡς ἰχθύς ἀπὸ τῆ ἀγίστριν, καὶ
 πάλιν ἤλπιζε νὰ ἐκέρη τὴν βασιλείαν. Ἀλλὰ ὁ φθό-
 νος ἐκατέλυσε τὸ ἄδρῆος αὐτοῦ. Οἱ γὰρ 891 στρα-
 τηγοὶ τῶν Ῥωμαίων προαπέστειλαν πανταχοῦ γρα-
 φάς ὅτι εἰς οἶον κάστρον ὑπάγει ὁ Ῥωμανὸς; νὰ μὴ
 εὖν δέξωνται, ἀλλὰ νὰ σφαλίζουν τὰς θύρας, καὶ νὰ
 τὸν ἀφήσωσιν ὃ ἔβω. Ἐσπεριπάτει γοῦν ὁ Ῥωμανὸς
 ἄνω καὶ κάτω ἀφίλος, ἀβοήθητος καὶ ἐστερημένος
 τῆς βασιλείας, καὶ ὅπου ἂν ἐπήγαγεν, ἰδίωχεν
 αὐ ὄν.

(8) Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἐκυσεν ὁ φθόνος; νὰ σταθῆ
 ἕως ὄψε; ὁ γὰρ Δούκας Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταν-
 τίνου, γεγονῶς εἰς ἀβξησιν ἡλικίης, καὶ ἐγένετο εἰ-
 κοσιν ἐτῶν, εἶχε τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Ὁ Καίσαρα βοή-
 θὸν καὶ συγκροτητὴν καὶ ἀπαντας τοὺς δυνατοὺς
 στρατηγούς; καὶ μεγιστάνας, καὶ ἐκάθισε εἰς τὸν πα-
 τρικὸν θρόνον, καὶ ἐπῆρε τὴν γονικὴν βασιλείαν.

[C]. Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παραπινάκου.

Ἐτῷ ς'σπγ' εἶσι; τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρ-
 κώτικως ἀπ' ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκης
 βασιλεύσαντος δὲ τούτου εὐθὺς ἐξέβαλεν Εὐδοκίαν,
 τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ παλατίου, πολλὰ κλαί-
 ουσαν καὶ παρακαλοῦσαν ὅμως ἄκουρυσιν καὶ ἐποίη-
 σαν αὐτὴν καλογεραλαν, καὶ ἐφόρυσεν αὐτὴν καλογε-
 ραλαν, καὶ ἐφόρυσεν αὐτὴν βάσα, καὶ ἔβαλεν αὐτὴν
 εἰς μοναστήρι.

(2) Μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ὁ Ῥωμανὸς ἀπέμνη κάσχει, ὁ
 καὶ γυρεύει νὰ ἐκέρη τὴν βασιλείαν, καὶ συνάγει
 βοηθοὺς, ἔστειλε φροδόν 892 καὶ ἐπολέμησε; καὶ

præbuit: imperatorem benignis intuitus est oculis.
 comiter affatus et consolatus; et ostendit ei bar-
 barus hic animum meliorem et humaniorem, quam
 isti amici cognatique qui illum prodiderant. Una
 remanserunt dies octo, et simul comedebant, bibe-
 bant et ambulabant, et admirabatur sultanus impe-
 ratoris fortitudinem et prudentiam. Denique fra-
 ternam pacti sunt reconciliationem firmanque
 amicitiam, et severo sese invicem obligaverunt
 sacramento. Ac dedit sultanus Romano munera
 operaque multas; omnes quoque Romanos quos
 Persæ captivos tenebant, reddiderunt cum eorum
 eurribus et equis, et liberos dimiserunt; dedit illi
 etiam decem millia numerorum Sarracenorum, et
 ea comparanda quibus opus haberet, et viros
 quibus indigeret ad auxiliandum conitibus.

Ereptus est igitur Romanus ut pardus ex incan-
 tamentis vel piscis ex hamo, et sperabat se regno
 rursus potiturum. Sed invidia spem ejus frustrata
 est. Duces enim Romanorum miserunt ubique lit-
 teras quibus jubebant quemcumque locum peteret
 Romanus, eum haud recipi, sed claudi portas,
 eumque foris teneri. Obambulabat igitur Romanus
 hic et illic, amicis, auxilio et regno privatus: et
 quocumque iret, repellebatur.

Sed nondum quievit invidia neque hic stetit.
 Duces enim Michael, Constantini filius, ætatis
 adeptus incrementum et viginti annorum factus,
 adjuvantibus cooperantibusque patris suo Cæsare
 cunctisque potentibus ducibus ac proceribus, in
 patrio scdit throno et paternum illustravit regnum.

XVI — Regnum Michaelis Parapinacis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo
 octogesimo tertio, divinæ Incarnationis millesimo
 octogesimo tertio, regnavit Michael Parapinaces.
 Regnum autem auspiciatus, statim e palatio expul-
 sit Eudociam, matrem suam, multum ejulantem ac
 deprecantem; deinde illam totondit fecitque mon-
 asteralem, et rasam conjecit in monasterium.

Audiens autem Romanus adhuc paratum esse
 et omnia moliri ad regnum recipiendum et auxilia
 colligere, misit exercitum et præliatus est. At ille

Varie lectiones et notæ.

¹ Par. 1708. Ὅθεν (?) καὶ εἰς τὴν τρίτην αὐτοῦ ταξίαν ἐν τῷ πολέμῳ ἀπ' τῶν Τούρκων αἰχμα-
 λωτοὺς ὅμοιοι γεγονῶς Ven. 283^b. ² Par. 1708. 330^{ab}. ³ ἀγῆνουσιν Par. ⁴ Par. 1708. Καὶ πάλιν
 ἀναρυσθῆς οὐ συνεχωρήθη τῆς βασιλείας ἐπιλαβίσθησι. Ἡ γὰρ Εὐδοκία ὄπ' τῶν συγγενῶν παρα-
 κινηθεῖσα κέλευσιν διὰ τάχους ἐκπέμπει βασιλικὴν τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονῶτα, παρὰ
 τινος ὡς βασιλέα μὴ προσδεχθῆναι, ὃ καὶ γέγονε Ven. ⁵ φθόγγονος Par. ⁶ Par. 1708. Μιχαὴλ δὲ ὁ υἱὸς;
 αὐτῆς, ἡλικία ἦδη ἀφάμενος καὶ νεανίσκος ὢν, γεννάδῳ τε καὶ νεανικῶν ἀποτολμῶ. Συμβουλευσάμενος;
 γὰρ Ἰω. τῷ Καίσαρι κατάγει τὴν μητέρα τοῦ παλατίου πολλὰ βοῶσαν καὶ ὀδυρομένην, καὶ εἰς τὴ παρ' αὐ-
 τοῦ κτεσθὲν μοναστήριον ἀποκαίρει, καὶ γίνεται τῶν σκῆπτρων ἐγκρατῆς; σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τοὺς β' υἱοὺς τοῦ
 Ῥωμανοῦ τῶν βασιλικῶν παραστήμων ἀπογυμνῶν καὶ ἰδιώτικῶν ἀποδεικνύει Ven. ⁷ 1071. ⁸ Par. 1708
 σπ'. β. M. τοῦ υἱοῦ K. τοῦ Δουκῶ; Ven. ⁹ Par. 1708. M. ὁ υἱὸς K. τοῦ Δουκῶ σὺν Ἀνδρονίκῳ καὶ
 Κωνσταντίνῳ τοῖς ἀδελφοῖ; αὐτοῦ ἐβασίλευσαν ἔτη ἐξ καὶ μῆνας ἔξ. Ὅστος εἶχεν γυναῖκα βασίλισσαν Μα-
 ρίαν τὴν ἐξ Ἀδασίας καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς, ὃν καὶ βασιλέα ποιεῖ, Κωνσταντίνον ὄνομα Ven. 283^b.

captus est, et cujus miseruerat hostes et barbaros, nunc sui olim amici et familiares innumera prae-
buerunt venena, et oculos crudeliter gladio effo-
derunt, eumque jecerunt in arcum durumque et
nulla remedia suppeditans valetudinarium, et ver-
mibus scatuuit vultus ejus, vermes ex oculis erum-
pebant, et infinita erant mala et calamitas quae
ipsi acciderunt.

Michael vero, semet omni sollicitudine et animi
contentione vacuus nec jam quemquam formidans,
arma tumultumque belli et exercituum coactiones
prorsus amisit; indesinenter enim diu nocturne
mens ejus in meditatione scriptorum et librorum
lectione versabatur; et saepe librorum litterarumve
deliciis captus non edebat, sed lucem usque scri-
porum lectioni vacabat.

Tunc agitati sunt undique populi, et ex omni
parte in Romanos erupit procella et magna tem-
pestas, et ubique vastabantur et expugnabantur
urbes ac provinciae. Imperator enim cochleae de-
gens vitam, raro prodibat, imo in palatio se
abdebat, et obliviscebatur se esse imperatorem.
Atque utinam aliquando recogitasset sibi subjacere
urbes et rura, et populos commoveri ut dracones,
terramque Romanorum ut struthium absorberi!
Ingravescebat igitur in Romanos tempestas magna,
et omnes in imperatorem indignabantur videntes
mundum periclitantem ne penitus labefactaretur.
μαγάλη· και πάντες ἠγανάκτουν κατὰ τοῦ βασιλέως, βλέποντες τὸν κόσμον πῶς ἐκινδύνευε νὰ χαθῆ παν-
τελῶς ¹⁶.

Erat autem homo quidam illustris, clarus genere
ac belli peritus, corpore saucius ac vulneratus ex
præliis quae fecerat ab adolescentia sua, vir inclytus
et manu fortis, cui nomen erat Nicephorus Botani-
ates. Illic exercitum coegit auxiliarem venitque
Niceam et Michaeli significavit tanquam consilium
et mandatum ut regno abdicaret, idque occuparet
hic senex Botaniates; Michael vero, utpote impe-
ritus belli et imperii negotiis inexpertus, in otio
sederet. Atque brevi pervenit Constantinopolin, et
sine bello, sine pugna introivit, et proclamatus est
imperator Romanorum.

Καὶ εἰς ὀλίγον ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς πολέμου ἢ ταραχῆς τινος εἰσῆλθε καὶ ἀνε-
φημισθῆ βασιλεὺς Ῥωμαίων ¹⁶.

XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis·

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo
nonagesimo tertio, a divina Incarnatione millesimo
nonagesimo tertio, regnavit Nicephorus Botaniates

Ἀ ἐπίσταν αὐτὸν, καὶ ὄν ἠλέγξαν ἰχθῶροι καὶ βάρβαροι,
ἐμυριοφαρμάκωσαν αὐτὸν οἱ ποτε φίλοι καὶ ἰδικοί
αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀνηλιεύς
μετὰ μαχαίρας, καὶ ἐβρίψαν αὐτὸν εἰς μικρὸν καὶ
σκληρὸν καὶ ἀπαρηγόρητον νησόπουλον· καὶ ἐσκλη-
κίασε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήρχοντο οἱ σκώλη-
κες ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἄκραν οὐκ εἶχε τὸ
κακὸν καὶ ἡ συμφορὰ ἦτις συνέθη αὐτῷ ¹⁶.

(3) Ὁ δὲ Μιχαήλ, ἤνικα ἐξέβη ἀπὸ πάσης ἐνοίας
καὶ λογισμοῦ καὶ οὐδὲν εἶχε δεῖλαιαν παρά τινος,
ἐξεπέλευσεν καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ταραχάς· τοῦ πο-
λέμου καὶ τὰ περισυνάγματα τῶν φασάτων, καὶ οὐδὲ
κἀν εἰ; ὑπνον τοῦ ἐμελέτα περὶ τοιούτων, ἀλλ' ἀσχο-
λάστως νύκταν τε καὶ ἡμέραν ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν
μελέτην τῶν γραφῶν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων·
καὶ πολλάκις ἀπὸ τῶν γλυκασμῶν τῶν βιβλίων ἦτοι
γραφῶν οὐκ ἤσθιεν, ἀλλὰ μέχρι τῆς αὐγῆς ἐκασθί-
ζετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφῶν ¹⁷.

(4) Τότε ἐκίνησαν πανταχόθι τὰ ἔθνη καὶ ἐνέ-
πευσαν, καὶ ἀπὸ πᾶσαν μερῶν ἤλθεν εἰς τοὺς Ῥω-
μαίους· κλύδων καὶ ταραχῆ μεγάλη, καὶ πανταχοῦ
ἦσαν πόλεις καὶ φθοραὶ καὶ αἰχμαλωσίαι τῶν Ῥω-
μαϊκῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς αὐτῶν
ἔζη κοχλίου βίον, καὶ ἐξέβιαιεν ὀλίγον, καὶ ἐφαίνετον,
καὶ πάλιν ἐστρέφετον, καὶ ἐπεκλείετον εἰς τὸ παιδά-
τιν. καὶ ἐλησμένα ὅτι ἔστι βασιλεὺς· καὶ ἤθελε τι-
νὰ νὰ τὸν ἐνθυμῆσθαι ὅτι εἶχε ὑποκάτω τοῦ κάστρου
καὶ χώρας, καὶ ὅτι τὰ ἔθνη ἐκίνησαν ὡς δράκοντες,
καὶ καταπίνουσι τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων ὡσπερ
στρουθίον. Ἦτον γοῦν εἰς τοὺς Ῥωμαίους θλίβεις
βλέποντες τὸν κόσμον πῶς ἐκινδύνευε νὰ χαθῆ παν-
τελῶς ¹⁶.

893 ¹⁸ (5) Ἐἶς δὲ τις ἄνθρωπος ἐνδοξος καὶ μεγα-
λογενῆς καὶ ἐμπειροπόλεμος — ἦτον τὸ κορμὴν αὐ-
τοῦ κατὰ τρωτὸν καὶ κατὰ πηγον ἀπὸ τοὺς μεγάλους
πολέμους, οὗς ἐπολέμιζεν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καὶ
ἦτον δυνατὸς καὶ δόκιμος εἰς τὰς μάχας — ὄνομα
Νικηφόρος, ὁ Βοτανιάτης. Οὗτος ἐπερὶ σὺν ἔφερε
τὸν Μιχαήλ ὡσπερ συμβουλήν καὶ παραγγέλιαν
νὰ ἀφήσῃ τὴν βασιλείαν, καὶ νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν οὗτος
ὁ γέρον Βοτανιάτης· ὁ δὲ Μιχαήλ, ὡς ἀπειρος πο-
λέμου καὶ ἀδόκιμος τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων,
νὰ καθίσθαι χωρὶς φροντῖδων, καὶ νὰ ζῆ ἀνενοχλήτως.
καὶ χωρὶς πολέμου ἢ ταραχῆς τινος εἰσῆλθε καὶ ἀνε-
φημισθῆ βασιλεὺς Ῥωμαίων ¹⁶.

D [12]. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου.

¹¹ Τῷ ς' φ' ἔτει τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ θείας Σαρ-
κώσεως ς' φ' ἔβασίλευσε Νικηφόρος, ὁ Βοτανιάτης
ἔτη γ', καὶ ἐφόρει τὸ διάδημα καὶ τὴν χρυσόσπατον

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Par. 1708. Οὗτος, ἀντιπαραταξάμενος τῷ Ῥομανῷ Διογένει ἀνθισταμένῳ καὶ τὴν βασιλείαν ζητοῦντι
καὶ τρεῖς φεύγοντα συλλαμβάνει, καὶ ἐκτυφλώσας ἀποκαίρει ἐν τῇ παρὰ τοῦ Ῥομανοῦ κτισθείσῃ
μονῇ, ἐν ἣ καὶ μετὰ βραχὺ τεθνηκώς θάπτεται ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός Ven. 283^b. ¹⁷ Par. 1708 Τῷ δὲ δ' ἔτει
τῆς τοῦ Μιχαήλ βασιλείας θνήσκει ὁ δσιώτατος πατριάρχης Ἰω., καὶ θάπτεται ἐν περατικῇ μονῇ τῇ
καλουμένῃ Ἀγγουρίᾳ, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης ΚΠ. Κοσμάς, ἀνὴρ γηραιὸς καὶ τίμιος καὶ ἐπισκόπευσεν
ἔτη ε' καὶ μῆνας θ'. Ἐπὶ τούτου ὁ σύμπαρ κόσμος σχεδὸν κατασθεῖς ὑπὸ τῶν ἀθῶν Τούρκων ἠερίσται, καὶ
ἔρημος ἀικητέρων ἀπεκατέστη Ven. 283^b, 284^a qui in his verbis desinit. ¹⁸ Par. 1708. ¹⁹ 1077. ²⁰ Par.
1708 ²¹ 1708.

άλουργίδο. Ἐλησμένονσε δὲ τὸ πολυχρόνιον αὐτοῦ Ἀ τρεσ ἄννοσ, διαδεμάτε ἀε πορπούρα βεστίτουσ. Οὐλίτουσ ἐστὲ ἀυτέμ σὺαε σενεκτῦτίσ, ετ κογγυάμ ινίιτ κὺμ γῆρασ, καὲ σὺνηρμῦθῆ ²² μετὰ τῆσ γυναικὸσ τοῦ Μιχαήλ, νέιν οὖσσαν καὲ τρυφερὴν κόρτην ὁ παλαιὸσ καὲ πεπολιωμένοσ.

(2) Τὸν δὲ Μιχαήλ ἐποίησε μοναχὸν καὲ μητροπολίτην Ἐφεσίων ²³.

(3) ²⁴ Τὸν δὲ καιρὸν ἐκεῖνον ἀπέστειλεν ὁ βασιγεὺσ Νικηφόροσ στρατηγὸσ μετὰ φοσάτου ἐπάνω εἰσ τοὺσ Βουλγάρουσ. Ὁ δὲ βασιλεὺσ τῶν Βουλγάρων ἐξέβη μετὰ φοσάτον χιλιάδασ π', καὲ κατέλυσε χώρασ πολλὰσ τῶν Ῥωμαίων, καὲ ἐπῆρεν αἰχμαλωσίαν πολλήν ὄκου ἤθελεν, ἠπλίκευσ καὲ ἀναπαίετον, οὐκ ἔχων φόβον παρὰ τινοσ· ἐπειδὴ ἤκουεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἔχουσι διὰ μέσοσ αὐτῶν ἰδίασ ταραχὰσ καὲ ἀτυχίασ. Ἐξέβησαν γοῦν καὲ οἱ στρατάρχαὲ τῶν Ῥωμαίων μετὰ φοσάτον χιλιάδασ δώδεκα, καὲ οὐκ ἐτόλμουσ ²⁵ νὰ φανῶσι ποθεν φανερά, μή τιω; ἐκκαθαρίσωσι αὐτοὺσ; οἱ Βούλγαροι, καὲ νοήσωσιν ὅτι εἰσὶν ὀλίγοι, καὲ καταλύσωσιν αὐτοὺσ. Ὅμοωσ ἐτριγύριζαν **894** καὲ ἐμελετοῦσαν σκέψιν καὲ βουλήν πῶσ νὰ ποιήσωσ κῖν εἰσ ἀκρην νὰ δώσωσιν. Ἐχώρισε ²⁶ γοῦν ὁ στρατηγὸσ δύο ἀρχοντεσ καλοὺσ, καὲ φρονίμουσ καὲ ἔδωκε τὸν καθένα στρατιώτασ καθαλοὺσ ἐκλεκτοὺσ καὲ ἀνδρειωμένουσ ²⁷ μετὰ ἄλογα καλὰ καὲ ἀρματα ἐκλεκτά· καὲ ὤρισεν αὐτοὺσ, ἵνα ὑπηγένοισι ²⁸ κατόπισθεν τοῦ Βουλγαρικῦ φοσάτου ἀπόκρυφα καὲ ἐπιδέξια, καὲ νὰ βλέπουσ εἰσ τὲ τόπον ἀπικνεῦσωσ, καὲ ποταπήν φύλαξιν ἔχουσ τὰσ νύκτεσ, καὲ πῶσ κοιμῶνται, καὲ τί ποιεῖμουσιν· καὲ ἂν ἠμπορίσωσ, ²⁹ νὰ πιάσωσ τινὰ ἀπὸ τοὺσ Βουλγάρουσ νὰ μάθουσ τίνα βουλήν ἔχουσ· καὲ νὰ τὸν μηνύσωσι συχνὰ μανδάτα νὰ ἐξεύρησ. ³⁰ Ἐξέβησαν γοῦν ἐκεῖνοι οἱ δύο στρατάρχαὲ· καὲ ἕκαστοσ αὐτῶν εἶχε τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καὲ ἔχολουθοῦσαν ἐπιδέξια ὅτι νὰ μηδὲν τοὺσ ἀποσκεπάσωσ οἱ Βούλγαροι. Καὲ μίαν νύκτα πρόσαργα ἐφθασαν οἱ Βούλγαροι, καὲ ἀπικνευσαν εἰσ ἕνα εὐμορφον κάμπον, καὲ ἠπλωσαν τὰσ τέντεσ· καὲ ὡσ ἦσαν ἀφωρόμενοι ³¹, ἦσαν πανταχοῦ σθίασ, καὲ ἐκαθέζοντο, καὲ ἐτρωγαν, καὲ ἐπιναν, καὲ ἐκοιμῶντο ἀνενοίαστοι· καὲ ὀλίγοι τινὲσ ἦσαν ἀγρυπνοι. Καὲ ὅταν εἰδέθη ἡ τρίτη μερα τῆσ νυκτὸσ, ἠλθασιν οἱ δύο ἀρχοντεσ μετὰ τὰσ δύο συντάξεισ κοντά, καὲ ἐβλεπαν τὸ φοσάτον πῶσ ἐνε ³² πολὺ, καὲ τίσ ἦτον νὰ καταπροσώπιση αὐτό. Ἐπάνω εἰσ τοῦτο ἐπεσε φιλονεικία μέσοσ τῶν στρατιωτῶν τοῦτων· καὲ εἶλεγεν ἡ μία μεραὲ πρὸσ τὴν ἄλλην, ὅτι· Ἡμεῖσ ἡμεθεσ καλλιώτεροι ἀπ' ἐσῶσ. Καὲ εἰσ φρόνιμοσ στρατιώτησ ἐσέθη εἰσ τὴν μέσην αὐτῶν, καὲ εἶπεν· « Ἀρχοντεσ καὲ [σύν]τροφοι, πόθεν νὰ φανῆ ἡ ἀλήθεια καὲ νὰ τὸ ἐξεύρωμεν ³³, ὅτι ὑμεῖσ ἦσθε καλλιώτεροι ἀπ' ἡμῶν; Ἠλὴν, εἰ βούλεσθε, ἡ δοκιμὴ ἐνώπιον ἡμῶν καὲ ὑμῶν ἐστί, καὲ οἱ ἐχθροὲ ἡμῶν ἐμπροσθεν ἡμῶν κείνται· καὲ ἂσ φανῆ ποία μεραὲ ἐνε δοκιμωτέρα. » Ἦκουσαν τοῦτο οἱ στρατιώται, καὲ ἀνεπετερώθησαν, καὲ εἶπασιν ὅτι· « Καλὰ καὲ δίκαια λέγεισ; » καὲ ἔχωρισθησαν οἱ πεντακόσιοι καὲ ἐπῆρασιν τὴν ἀνωθεν

Michaelē idem fecit monachum et Ephesi archiepiscopum.

Illo tempore misit imperator Nicephorus duces cum exercitu adversus Bulgaros. Rex vero Bulgarorum in aciem processit cum octoginta millibus militum multasque vastavit regiones Romanorum et multos fecit captivos : prout volebat, suos in praelia aut castra ducens, metuens newinem ; audierat enim Romanos intestinis dissensionibus et calamitatibus vexari. Processerunt igitur, et Romanorum duces cum duodecim virorum millibus ; nec audebant in conspectum venire, ne forte Bulgari, eorum advertentes paucitatem, eos destruerent. Attamen versabant et meditabantur in animo quid facerent ad illos opprimendos. Secrevit igitur primarius dux duos duces strenuos ac prudentes, et utrique dedit quingentos equites delectos et fortes cum bonis equis armisque delectis : eosque jussit Bulgarici exercitus tergo insistere clam et dextrorsum, et observare ubi castra metarentur, quomodo haberent nocturnam vigiliam, quomodo cubarent, quam belli rationem adhiberent ; et si possent, capere aliquem ex Bulgaris qui hostium consilia et motus exploraret. Profecti sunt igitur duo illi duces, cum sua uterque militum manu, et pone subierunt ad dextram, ne a Bulgaris conspicerentur. Quadam autem nocte Bulgari castra metati sunt in amœno campo ac tentoria constituerunt ; et cum essent fatigati, accenderunt ubique ignes, sederunt, comederunt biberuntque, et recubuerunt securi : atque pauci tantum vigilabant. Elapsa tertia noctis parte, venerunt duo duces cum duobus agminibus, videruntque quam multus esset hostium exercitus, et quam difficile esset ei obsistere. Tunc temporis intercidit certamen inter hos milites, utra pars altera sortiri esset. At collidit quidam miles processit in medium, et ait : « Duces et commilitones, quomodo patebit veritas et qui comperiemus vos esse nobis meliores ? Agedum, si vultis, experimentum penes nos et vos sit. En hostes ante oculos monstremus, utra pars sit alteri superior. » Hoc audito, milites accensi sunt dixeruntque : « Bona et justa dicis. » Et segregaverunt se quingenti milites partemque occupaverunt superiorem, alii vero quingenti inferiorem, et aggressi sunt utrique Bulgaros. Bulgari autem vestibus depositis somno graves, ac timore percussi terga dedere ; et cum obscura esset nox, collidebat unus alium, et se invicem occidebant intra extraque tentoria. Et mille Romani de quibus diximus, hostium cladem

Variæ lectiones et notæ.

²² συνηρμῦθη Παρ. ²³ Παρ. 1708 σπζ'. ²⁴ Παρ. 1708. ²⁵ ἐχθρησε Παρ. ²⁶ ὑπεκγένοισι? ²⁷ εὐκωρ.? ²⁸ ἔξευρη Παρ. ²⁹ ἀπορώμ. ? ³⁰ εἶναι? ³¹ ἔξευρ. εἶπτε Παρ.

dederunt donec dies illuxit. Interfecerunt ipsum A
Bulgarorum regem, insignemque et insperatam
reportaverunt ab eis victoriam. Supererant taber-
nacula, lecti, arma, captivi et equi, iisque replebatur
campis, et dum sol lucebat, Romani interfecerunt
quoscunque invenirent; et miserunt nuntios ad
exercitum de secunda pugnae fortuna. Tunc venit
dux cum exercitu, viditque ingentem caedem ac
terribile opus et interfectionem; et glorificaverunt
Deum qui vires in tanto discrimine suppeditarat.
Captivi venderunt equos et sarcinas, antequam
se reciperent; dux vero cum exercitu abiit.

ἐπλάτυνε ²⁹, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πάντοτε κατέσφαζον
τὸν καὶ συγχρίκια. Καὶ ἐφθασε μὲ τὸ φοσάτον, καὶ
καὶ ἀπολαμβάνει ³⁰ καὶ ἐδύσασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα δύναμιν
εἰς τῶσαυτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἐπε-
ρναν ἄλογα καὶ πράγματα, καὶ ἀπήρχοντο ἐν τοῖς
του ³¹.

Imperator autem Nicephorus utpote senex fugiens B
pugnas et bella, sedebat otiosus, aureas splendidas-
que gestabat vestes, et mulcebat senectutem suam
frequentibus balneis, unguentis, et regalibus epulis:
comedebat, bibebat et luxuriabat; praefataeque
pulcherriamam amabat Michaelis uxorem; ac tan-
tum deliciis et voluptati indulgebat quantum ado-
lescens qui incipit voluptatibus oblectari. Imperii
vero munera et magna negotia credebat hominibus
barbaris rusticisque et ebriosis, qui erant a proavis
suis servi et ignobiles, nihil boni sciebant, sed
erant omnes improbi et ignari. Sic Romanorum im-
perium simile erat navigio vecto sine nautis et
gubernatore. Interea Nicephorus sedebat in thronis
sublimibus et auro argentoque distinctis, aureis-
que fulgebat vestibibus, et alias ex aliis vestes, decem
singulis diebus commutans. Si quis autem egeret
imperiali officio, primum offerebat munera, sicque
regiam inhonestabat majestatem. Honores porro
ac dignitates, quae alii reges illustribus concedunt
ducibus, proceribus et viris fama celebribus, isto
conferrebat rusticis, sarcinatoribus, lignariis, sal-
tatoribus, crumatum venditoribus, aurigis: et fecit
honestam inhonestam, et excelsa et gloriosa vilia et
futilia: et si die qua nemo esset jus sollicitans
sedebat otiosus nihil prorsus curans utrum inva-
derentur ejus oppida, sive hostes imminerent, sive
exercitus haberet, sive non; sed omnis ejus cura
versabatur circa res ante dictas.

σοβαρῶς· καὶ ἄλλην κάμμιαν ἔνοιαν οὐκ εἶχεν,
κιταλῶσαι τὰ ἔθνη τὸν κόσμον αὐτοῦ, εἴτε ἂν ἦσαν
κρίσεις ἢς ἐθελῶσα μιν.

Ἦνι τριγυρῶν positus est Botoniatas, feria tertia D
Majoris Hebdomadae a patriarcha dialemate redi-
mitus est.

Et primum omnibus largitiones praestitit, pecu-

μιστραίαν, οἱ δὲ ἑτεροὶ πεντακάσιοι τὴν κάτω, καὶ
ἐδώκασιν ἄμφω τοῖς Βουλγάρου· καὶ οἱ Βούλγαροι
ἦσαν γυμνοὶ καὶ βαδισθημένοι τοῦ ὕπνου, καὶ ἐπύρην
δειλίαν καὶ **895** ἐδώκασιν νὰ φεύγουν· καὶ ἦτον
σκοτεινὰ, καὶ συνέκρουεν εἰς μὲ τὸν ἄλλον, καὶ ἐσκο-
τόνοντο ἀλλήλους· ἔσω εἰς τὰς τένας, καὶ ἔξω· καὶ τὰ
σπαθία τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων τῶν χιλιῶν ἐθέρριζαν
καὶ κατίκοπτον εἰς τὸ ἐξημέρωμα. Κατέσφαξαν γοῦν
καὶ τὸν βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο εἰς αὐ-
τοῦς νίκη μεγάλη καὶ ἀνέλικιστος, καὶ ἔμειναν αἱ
τένται, αἱ κατοῦναι, τὰ ἄρματα, ἡ αἰχμάλωσις, τὸ
κούρσοι, καὶ ἔγινεν αὐτὰ ὁ κάμπος, καὶ ἡ ἕλσις;
δσοὺς εὐρίσκον· καὶ ἐστεῖλαν μανδάτα εἰς τὸν στρα-
εἶδε τὴν μέγαν ἐκείνον φόνον καὶ τὸ φοβερὸν ἔργον
εἰς τῶσαυτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἐπε-
ρναν ἄλογα καὶ πράγματα, καὶ ἀπήρχοντο ἐν τοῖς
ἰδίοις· καὶ ὁ στρατηγὸς ἐστράφη μετὰ τοῦ φοσά-
του ³².

(4) Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ἦν ἄνθρωπος γη-
ρατῆς, καὶ ἐξαπέλυσε τὴς μάχης καὶ τοῦ πολέμου,
καὶ ἐκαθέζετο, καὶ ἐφόρει χρυσὰ καὶ κατίκιλαμπρα
καὶ ἔτραψε τὸ γῆρας αὐτοῦ μὲ συχνὰ λουτρά καὶ
μυρίσματα καὶ τραπέζια βασιλικὰ· καὶ ἔτρως, καὶ
ἔπινε, καὶ ἐσπατάλα, καὶ εὐφραίνετον τὴν κόρην
ἐκείνην τὴν ὠραϊωτέτην, τὴν γυναῖκα τοῦ Μιχαήλ·
καὶ οὕτως ἐνετρέφεα, καὶ ἐκαίειν ὡς περ νέος ὅπου
ἀργεῖται νὰ χαίρεται τὴς ἡδονῆς τοῦ κόσμου· τὰς δὲ
βασιλικὰς δουλείας καὶ τὰς μεγάλας δροσείους
ἐνεμπέστευεν εἰς ἀνθρώπους βαρβάρους, ἀγροίκους
καὶ μεθυστάδας, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ κροπέκπων αὐτῶν
δούλοι καὶ ἀγνώριστοι, οὐδὲν καλὸν μὴ γινώσκοντες,
κακὸν γινώσκοντες πάντες καὶ ἀπαίδευτοι ὄντες. Καὶ
ὠμοῖαζεν ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων πλοῖον φορτω-
μένον χωρὶς ναυτικῶν καὶ ναυκλήρων. Ὁ δὲ Νικη-
φόρος ἐκαθίζετον εἰς θρόνον ὑψηλοῦ, ἀργυρολαχρού-
σους, ἐστιβέν ἀπὸ τῆν χρυσοφορίαν καὶ ἤλασεν ³³⁻³⁴
ἀίλα καὶ ἑτεραὶ διάφορα φορήματα, τὴν ἡμέραν φορᾶς
δέκα, καὶ εἰ τι; ἔχρηζε νὰ ἐπάρη ὀφρῖκιον βασιλικόν,
ἤρχετο, καὶ ἐξίνιζε δῶρα, καὶ ἔτιμωσι τὸ μεγαλεῖον
τῆς βασιλείας· καὶ τὴς τιμᾶς καὶ τὰ ἀξιώματα, ἅτινα
ἰδίθασιν οἱ ἄλλοι βασιλεῖς εἰς ἐνδόξους καὶ μεγάλους
896 ἀρχοντας καὶ στρατηγούς, καὶ ἐοικίμους ἀνομα-
στοῦς, οὕτως ἔδιδεν αὐτὰς τζεγαρίου; ῥάπτας, κελ-
κάνους, κωμοδρόμους, κρεμυδοπώλους, ζευγαλάτεις·
καὶ ἐποίησε τὰ τίμια ἄτιμα, καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐδόξε
ταπεινὰ καὶ ἀνωφύλητα ³⁵· καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἣ οὐ
διήρχετο τίς χωριότης νὰ ζητήσῃ ἀφρῖκια, ἐκαθίζετο
εἴτε ἂν κούρσεύονται τὰ κάστρα αὐτοῦ, εἴτε ἂν
φοσάτα, εἴτε οὐκ ἦσαν, ἀλλ' ἡ φροντίς αὐτοῦ εἰς τὰς

(5) Ἐκεῖ δ' ἐν τοῖς βασιλείοις ὁ Βοτανιατῆς
ἐγένετο, ἀναδελταὶ κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην παρὰ
τοῦ πατριάρχου ταινί; βασιλικῆ.

(6) ³⁶ Καὶ πρῶτον ἄπασιν παρέσχε τὸ φιλοτίμημα,

Variae lectiones et notae.

²⁹ ἐπλάτλ. Par. ³⁰ ἀπολείαν? ³¹ Par. 1708. ³²⁻³³ ἤλασεν? ³⁴ ἀνωφύλητα Par. ³⁵ Par. 1708. ³⁶ Par. 1708 iterum cum rubrica βασιλεῖα Νικηφόρου Βοτανιατῆος quae alteram indicat continuationem scl. e. ἑώραρα petitam 229 B.

τάς εἰς τὸ δημόσιον ἀπάντων κοινῶς ὁφειλᾶς ἅπασαν ἀπροσδιοριστῶς, καὶ χριστικῶς τούτων θέσπισμά τι μεγαλοπρεπῶς ἐργασάμενος.

(7) Ἐτι δὲ τῷ Βρυεννίῳ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἰχμῆν τῆς τυραννίδος [στέλλει τοὺς ἀπαγγέλλοντας τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν αὐτῷ δίδόναι, εἰ τῆς τυραννίδος] ἀπέσχοιτο, καὶ τοῖς αὐτῷ συναρσμένοις τὰς τιμὰς ἐπιθεβαιῶσαι, αἷς αὐτοὺς ἑκείνος ἐτίμησεν. Ὁ δὲ σφόδρα τῆς βασιλείας ἐφιέτο, καὶ ἀνένδοτος ἦν. Πάλιν οὖν ἐτέρᾳ πρῶσις· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τρίτη. Ὁ δ' ὀπισθροφῶντος, καὶ οὐδὲ κατὰ [τὰ] τῶν πρῶστων νόμιμα τοὺς πρῶσις ἐδέχετο, ἀλλ' ἀτίμως αὐτοὺς ἀπεπέμπειτο. Ὡς οὐδὲν οὖν εἰρηναίως ἀνίστατο ἔγνω ὁ βασιλεὺς, καὶ ἄπαν πρὸς μάχην ἀπέτασαν, καὶ τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον τετιμηκῶς καθίστατον καὶ προχειρισάμενος μέγαν δομῆστικον καὶ Ῥωμαϊκῶν αὐτῶν δυνάμεων προσητάμενος, κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἐξέπρατταν ὅς τούτῳ συμβαλῶν κατὰ τι χωρίον Καλαβρῶν λεγόμενον, διὰ τὸ κατάρχον εἶναι τὸν τόπον βρύσαι ὁδάτων πολλὰς τε καὶ ἀγαθαῖς, βρῆσις τῆς ἐκείνου περιεγένετο στρατῶς· καὶ τῶν μὲν πεσόντων, τῶν δὲ φυγόντων, εἰλε μοναχὸν 897 τα τὸν τυραννήσαντα· καὶ τοῦ φωτῆς τὸν δεσποινὸν ἀπεστέρισε, καὶ εἰσῆγαγε τυφλὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ ἡ μὲν τοῦ Βρυεννίου εἰς τοῦτο τέλος κατήγετο ἐπαναστασίς.

(8) Ἐπανέστησαν δὲ καὶ οἱ Βάραγγοι κατὰ τοῦ βασιλέως ἀναλεῖν αὐτὸν μελετήσαντες· ἀντιταξαμένης δ' αὐτοῖς χειρὸς ἐτέρας Ῥωμαϊκῆς, εἰς ἑσῶσαν ἐτρέποντο καὶ συγγνώμης ἐπέτυχον.

(9) Τῷ δὲ βασιλεῖ τούτῳ τῆς ὁμοζύγου τελευτήσεως, πολλὰ μὲν ἐμνηστεύοντο παρθένοι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἡ τοῦ βασιλέως τοῦ Δούκα θυγάτηρ Ζωή· ὁ δὲ [?] τὴν βασιλῆα Εὐδοκίαν ἠθέλην ἀγαγεῖσθαι ἢ τὴν ἐξ Ἀλανῶν Μαρίαν, τὴν τῷ πατρὸς αὐτοῦ συνοικήσαν. Στέλλει γοῦν τὴν Εὐδοκίαν μετακαλούμενος· ἡ δὲ, ὡς λόγος, οὐκ ἀπηνῆματο, ἐκωλύθη δὲ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεὺς παρὰ τινῶν μοναχῶν· καὶ ἀγεται τὴν βασιλῆα Μαρίαν· οὐδὲν ἦτοον παρανομήτας ἢ εἰ τὴν Εὐδοκίαν ἔγαγετο· μοιχεία γὰρ ἦν ἀπρηθρισμένη τὸ τολμηθῆν· διὰ καὶ ὁ τὴν ἱερολογίαν τετελεκῶς ἐπ' αὐτοῖς, τῆς ἱερωσύνης ἐπέπευκεν.

(10) Ὁ μὲντοι προθεβασιλευκῶς Μιχαὴλ, ὡς εἴρηται, τὴν τρίχα καρεῖς, καὶ ψήφῳ συνοδικῆς μητροπολίτης Ἐφέσου χειροτονήτο· καὶ ἀπαξ φοιτήσας ἐκεῖ, ἐπανῆλθε, καὶ ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ μονῆ ἵστατο τὴν διαίταν. Μιστὰ δὲ τὸν Βοτανιάτην τῆς βασιλείας ἐκπεπυκνῆσαι, θνήσκον οὗτος ὁ Μιχαὴλ, πολλὰ δευθεῖσας αὐτοῦ τῆς βασιλείας Μαρίας, ἔδη κάκεινης μοναχῆς γενομένης, συγγνώμην ἐνεῖμε ταύτῃ, καὶ συγχώρησιν ἐπηύξατο ἐκ Θεοῦ.

(11) Ὁ δὲ πρωτοπρίεδρος Νικηφόρος ὁ Βασί-

nias arario publico debitas cunctis remittens, earumque remissionem decreto magnifice sanciens.

Deinde Bryennio ad vesperam tyrannidis se habenti misit nuntios qui pollicerentur, modo tyrannidi renuntiare, Caesaris dignitatem ei conferendam esse, et socios ejus confirmandos in honoribus, quibus eos ipse honorasset. At ille imperium vehementer cupiebat et nihil concedere volebat. Secunda igitur delegatio, et post hanc tertia: ille vero insolens, nec secundum jura sanciam excipiebat legatos, imo probrose dimittebat. Ut igitur agnovit imperator se nihil pacifice lucrari, invitatus bello usus est, et Alexio Comneno dignitate nobilissimi magnique Domesticici honorato et Romanis praeposito copiis, expeditionem fecit adversus Bryennium. Alexius, consortis cum hoc manibus, in campo Calabrya dicto, quia irriguus est hic locus fontibus aquarum multis et bonis, facile illius cinxit exercitum; et cadentibus aliis, aliis fugientibus, solum relictum principem cepit, et lumine oculorum effosso caecum in urbem imperialem duxit, in hunc quidem exitum desinit Bryennii rebellio.

Insurrexerunt et Varangi contra imperatorem regicidæ; sed opposita eis alia cohorte romana, ad preces conversi, veniam impetrarunt.

Hujus imperatoris mortua conjuge, multæ in conubium posebantur virgines, et imprimis Ducæ imperatoris filia Zoe: ille vero ducere volebat vel Eudociam imperatricem, vel oriundam ex Alanis Mariam, prædecessoris sui uxorem. Misit igitur ad Eudociam invitandam: hæc vero, ut fertur, hand renuit, sed in hoc dissuasus est imperator a quibusdam monachis. Tunc duxit imperatricem Mariam, nihil minus legem transgressus quam si Eudociam duxisset: adulterium enim impudens erat hoc facinus: ideo qui saciam istam peregit liturgiam e sacerdotio detrusus est.

Interim prior imperator Michael, postquam, ut dictum est, coma tonsa, synodali suffragio Ephesi ordinatus est archiepiscopus, et hanc urbem semel invisit, reversus est et in Manuclis monasterio degit vitam; post Botaniam vero de regno ejectum, moriens, Michael, instanter efflagitante Maria jam et ipsa moniali facta, veniam huic dedit et indulgentiam a Deo petivit.

Primus prædrus Nicephorus Basilicius, Bryennii

Varia lectioes et notæ.

ἰκοινῶς Par. ὁ Par. 1708 = Zon. 229 D. ὁ οὖν οὐδὲν Zon. ὁ ἐξέπεμψεν Zon. ὁ πολλῶν τε καὶ ἀγαθῶν Zon. ὁ τέλος Zon.; Par. 1709 = Zon. 229 B. C. ὁ ἀντιταξάμενος δ' αὐτοῖς Par. 1708. ὁ Par. 1708 — Zon. 229 D. ὁ τούτων Par. v. pro i subser. cf. Zon. 229 D. ὁ τὴν τῷ πατρὶ αὐτοῦ συνοικήσαν Zon. ὁ Par. 1708 — Zon. 229 D. E. ὁ 1708 — Zon. 229 E, 250 A.

successor in urbe Dyrrachio factus, et ipse amorem imperii concepit, collectoque exercitu, cum eo Thessalonicam iit, ubi audito Botaniatem regno potitum esse, ad eum misit pollicitationes, clam vero defectionem ordinavit et auxiliares arcessivit Patzinaco : quo Botaniates comperto misit ei signatas bulla aurea litteras, quibus ei simul et servabatur de his quæ ausus erat oblivio et promittebatur Nobilissimi dignitas. At ille fuit inflexibilis. Unde adversus eum missus est Alexius Comnenus, titulo Augusti honoratus. Qui cum venisset Thessalonicam, cum Basilacio commisit prælium, ejus milites vicit, et ipsum in Thessalonica arcem profugum, vivum cepit, hujusque viri oculos, jussu imperatoris, effodit.

Alii quoque contra imperatorem manus levaverant; sed ex his quæ Bryennio et Basilacio acciderant, sapientiores facti, arma deposuerunt.

Cum Turcæ Orientem incursarent, mittit contra eos imperator cum forti exercitu Constantinum Ducæ illum, expeditioni adversus Turcas præpositum. Hic vero, ut ad urbem dictam Chrysopolim pervenit, statim rebellat, et a militum multitudine imperator proclamatur. Tum militum alios muneribus imperator seduxit, alios dignitatibus honoribusque sibi conciliavit, alios aliter tractavit : comprehensusque ab eis Constantinus, traditus est imperatori. Tunc tonsus adolescens in insulam relegatur; narrant quoque unctum fuisse sacerdotem.

Postquam Antiochenus patriarcha Æmilianus e vita migrasset, ei substitutus est alius Nicephorus dictus Maurus.

Imperator, tum propter provecctam ætatem, tum propter naturalem indolentiam, rerum administrationem minime curabat, sed Sidæ archiepiscopo negotiorum publicorum curam permittebat. Erant quoque huic imperatori duo servi, quorum unus Borilus, alter Germanus vocabatur. Hi pro libitu omnia et ipsum imperatorem dominumque suum regabant : qui magistratum incurrebat odium, quia servi jussu superbiores et audaciores se in illos exhibebant.

Ut jam dictum est, Logothetes Nicephorus qui pro Urselio steterat, in vinculis ab eo detinebatur. Subita autem morte correptus Urselius suspicionem

λάκιος, τοῦ Βρυέννιου γενόμενος ἐπὶ τῷ Δυρραχίῳ διάδοχος, καὶ αὐτὸς ἔρωτα τῆς βασιλείας ἐνεγκυμώθησε· καὶ στρατιὰν ἀθροίσας, σὺν αὐτῇ πρὸς Θεσσαλονικὴν ἀνῆλθε· ἐνθα μαθὼν ὡς ὁ Βοτανιάτης βεβασιλεύκει, ἐκείνῳ μὲν ἐπέστελλε δουλικῶς, λάθρα δὲ [τὰ] τῆς ἀποστασίας ἐτύραιε καὶ πρὸς συμμαχίαν μετεπέμπετο ⁴¹ Πατζινάκου· ὃ γνοὺς ὁ Βοτανιάτης, χρυσόβουλλον αὐτῷ στέλλει γραφὴν, ἧμα ⁴² περιποιούσαν **898** αὐτῷ ἐφ' οἷς ἐτόλμησε τὸ ἀμείρινον, ἧμα δὲ καὶ τιμῆν ⁴³ αὐτῷ νοθελισμοῦ ⁴⁴ βραβεύουσαν. Ἄλλ' ἐκείνους ἀτεγκτος ἦν· ὅθεν καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος στέλλεται, τιμηθεὶς σεβαστός· καὶ κατὰ Θεσσαλονικὴν γενόμενος καὶ τῷ Βασιλακίῳ συμμύξας, τοὺς περὶ ἐκείνον κατετροπώσατο· κάκεινον, τὴν εἰς τὴν [τῆς] Θεσσαλονικῆς ⁴⁵ συμφυγόντα ἀκρόπολιν, πολιορκίᾳ ἐζώγησε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοψε τοῦ ἀνδρὸς κελεύσει βασιλικῇ.

(12) ⁴⁶ Καὶ ἄλλοι δὲ ἀντάραγτοι ἦσαν χεῖρας τοῦτῳ τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὸν Βρυέννιον συμβάντων καὶ περὶ τὸν Βασιλάκιον σωφρονισθίντες, τὰ δπλα κατέθεντο.

(13) ⁴⁷ Τῶν Τούρκων δὲ τὴν Ἐφῶν κατατρεχόντων, στέλλει κατ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σὺν ἀξιωμαχῷ στρατεύματι Κωνσταντίνον τὸν υἱὸν τοῦ προδεβασιλευκότος Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἐκείνον στρατάρχην τῆς κατὰ τῶν Τούρκων στρατιᾶς παραστήμενος. Ὁ δὲ, πρὸς τὴν καλουμένην Χρυσόπολιν διαπεριωθθεὶς, νεωτερίζει εἰς οὗτος, καὶ παρὰ τῆς ἐκείσε οὐσης στρατιωτικῆς πληθῆος ἀναγορεύεται βασιλεὺς. Ἀλλὰ τοὺς μὲν τῶν στρατιωτῶν δόμοις ὁ βασιλεὺς ὑπηγάγετο, τοὺς δὲ ἀξιωματῶν τιμαῖς φκειώσατο, ἄλλους δ' ἄλλως μετεχειρίσατο· καὶ παρ' αὐτῶν συσχεθεὶς ὁ Κωνσταντίνος, παρεδόθη τῷ βασιλεῖ. Κεῖρεται τοίνυν ὁ νεανίας, καὶ εἰς νῆσον περιορίζεται· λόγος δ' ἔχει καὶ ἱερέα χρισθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

(14) ⁴⁸ Τοῦ πατριάρχου δὲ Ἀντιοχείας [τοῦ] Αἰμιλιανοῦ τὸν βίον μετηλλάχτος, προκειρίσατο ἕτερος Νικηφόρος ὁ Μαῦρος, λεγόμενος.

(15) ⁴⁹ Οὗτος τοίνυν ὁ βασιλεὺς, τὸ μέντοι καὶ διὰ γῆρας· βαθῦ, τὸ δὲ ⁵⁰ τοι καὶ διὰ φυσικὴν χαύνωσιν, οὐ πάνυ τι τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ἤπειτο ⁵¹, ἀλλὰ τὸν Σίδης μητροπολίτην καὶ οὗτος προσλαβόμενος, ἐκείνῳ τὴν τῶν κοινῶν ἀνάθετο πρόνοιαν. Ἦσαν δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦτῳ καὶ δύο δούλοι, ὧν ὁ μὲν Βορίλος, ἕτερος δὲ Γερμανὸς ὠνομάζοντο· οὗτοι τοίνυν ἤγον τὰ πάντα καὶ ἔφερον, ὡς **899** ἰδοῦλοντο, καὶ αὐτὸν τὸν κρατῦντα καὶ κύριον ἑαυτῶν, δι' οὗ καὶ μισισθαί τοῦτον παρὰ τῶν ἐν τέλει συνέβαιεν, προσφερομένων τῶν δούλων ἐκείνοις ἀλαζονικώτερον καὶ θρασύτερον.

(16) ⁵² Ὡς ἦδη ⁵³ εἴρηται, ὁ λογοθέτης Νικηφόρος προ[σ]χωρήσας τῷ Ρουσελίῳ, ὑπὸ δεισμοῖς παρ' ἐκείνου συντετήρητο. ⁵⁴ Ἄλλ' αἰφνίδιον θανάτων ὁ Ρου-

Variae lectiones et notæ.

⁴¹ μεταπέμπεται Ζον. ⁴² μὲν Ζον. ⁴³ τιμῆ: Par. 1708. ⁴⁴ νοθελισμοῦ Par. 1708. ⁴⁵ εἰς τὴν Θεσσαλονικίην Par. 1708. ⁴⁶ Par. 1708 — Zon. 250 A. B. ⁴⁷ Par. 1708 — 250 B. ⁴⁸ Par. 1708 Κωνσταντίνος βία; Zon. 250 B. C Κωνσταντίνος. ⁴⁹ Par. 1708 — Zon. 250 C. ⁵⁰ δὲ π: Zon. ⁵¹ ἤπει. δ. Zon. ⁵² Par. 1708 — Zon. 250 C. D. ⁵³ δὲ Ζον. cf. 228 A. ⁵⁴ τετήρητο Zou.

σέλιος ὑπόψιαν παρέσχεν ὡς παρὰ τοῦ λογοθέτου A
φαρμάκῳ ἀνήρητο· διδὲ καὶ παρὰ⁵⁵ τῶν τῷ 'Ρου-
σέλιῳ προσκόντων τῷ Βοτανειάτῃ παραδοθεὶς, εἰς
μίαν [τῶν] πρὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεως κειμένων
νήσων περιορίζεται. Οἱ δὲ γε περὶ τὸν βασιλέα
δεδοκίμους, ὡς εἰς ὕψιν ἐλεύσεται τῷ βασιλεῖ, προσ-
ληφθήσεται καὶ πάντας παραγκωνίσεται, ὑποτι-
θέσει τῷ Βοτανειάτῃ, ἀμυθῆτων εὐπορεῖν χρημάτων
τὸν λογοθέτην, καὶ ταῦτα τῷ βασιλικῷ χρῆναι προσ-
ενεχθῆναι ταμίῳ. Στέλλεται τοίνυν ὁ Στραβορω-
μανὸς, μέγας ἐταιρειάρχης τότε γενόμενος, ἐρωτή-
σων τὸν ἀνθρωπον ὅπῃ αὐτῷ τὰ χρήματα κίρυπται.
Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα οὐδὲ καὶ δεδοικέναι τὴν τοῦ
λογοθέτου παρουσίαν ὁ λόγος προδηγήσατο, κεί-
θουσι τὸν Στραβορωμανὸν ἀναλεῖν τὸν ἀνθρωπον ἐκ
τῆρου παντός· δὲ καὶ γενόμενος, κατὰ τὴν νῆσον B
ἐν ἣ περιώριστο, ἐτάζει τὸν ἄνδρα οὕτω σφοδρῶς,
ὡς ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ἀναποψύξει· καὶ ταῦτα
ἐτασμέν [δια]φεύσειτο· ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀπόλωλεν.

⁵⁷ (17) ⁵⁸ Οἱ δὲ Κομνηνοὶ ὁ Ἰσαάκιος καὶ [ὁ]
'Αλέξιος ὑπερβαλλόντως πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ
τετίμητο καὶ ἐστέρητο, καὶ διαδόχους αὐτοὺς
τῆς βασιλείας ὠνόμαζε. Διδὲ καὶ παρὰ τῶν περὶ τὸν
Βοτανειάτην σφοδρῶς ἐδασκαίνοντο, καὶ μάλλον
παρὰ τῶν εἰρημένων δύο δούλων αὐτοῦ, οἱ καὶ πρὸς
ἐκείνους τοὺς ἄνδρας διέβαλλον, ὡς τυραννίδα μελε-
τῶντας, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς τοῦ βασιλέως διάθεσιν
ὑπώρυτον τε καὶ παρεσάλευον. Ὁ γνόντες οὗτοι
καὶ μὴ τι πάθωσι ποθηθέντες, ὡς δὲ λόγος, καὶ
πάσαι παρ' αὐτοῖς τὸν τῆς βασιλείας τρέφοντες C
ἐρωτα, καὶ ἄλλοις οἷς ἐθάρρουν τὸ βούλευμα κοινο-
σάμενοι, ἐξῆλθον τῆς πόλεως· καὶ τὴν πόλιν Ἀδρια-
νοῦ κατελιφότες, 900 εἰς αὐτοὺς τὸ στρατιω-
τικὸν ζῦμπαν σχίδον ἐπεσπασάντο· καὶ ἀναγορεύ-
εται βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος τοῦ μείζονος προτιμηθεὶς·
ἀδελφοῦ, ὅτι τε προσέκειντο τοῦτω εἰ στρατιώται
μάλλον ὡς στρατηγικωτέρω, καὶ ὅτι σπουδῆ τε καὶ
ὑποσχίσει παρὰ τῶν περὶ αὐτὸν μετειλύθησαν.
Οὕτως οὖν ἀναβῆθαι ὁ Ἀλέξιος, καὶ τοῦ Ἰσαακίου
μὴ πάνυ τι πρὸς τὴν ἀνιῆσιν δυσχεράναντος, τὴν
βασιλίδαν καταλαμβάνει καὶ πρὸς κολιορκίαν ἤτοι-
μαστο. Ὁ δὲ Βοτανειάτης τοῖς τείχεσιν ἐπίστησε
φύλακας· ἦσαν δὲ περὶ ⁶⁰ τινα πύργον πρὸς τῆ
πύλῃ τῆς πόλεως, ἡ Χαροῖου καλεῖται, φυλάσσοντες
Νέμιτζοι—ἔθνος δ' οἱ Νέμιτζοι ⁶¹ Κελτικὸν—οὗτοι
λάθρα τοῖς περὶ τοὺς Κομνηνοὺς ἐκονολογήσαντο
περὶ προδοσίας τῆς πόλεως. Ἐωθεν οὖν κατὰ τὴν
μεγάλῃν πίμπτην τῆς ἑβδομάδος τοῦ σωτηρίου
πάθους τοῦ Σωτήρος· ἡμῶν, οἱ μὲν περὶ τοὺς Κομνη-
νοὺς τῷ κατ' ἀντικρυ τοῦ παρὰ τῶν Νέμιτζων κατε-
χομένου πύργου ἐξωτέρω τείχει προσέβαλλον κατὰ
σύνθημα. Οἱ δ' ἐφεστωτες αὐτῷ τοὺς προσβάλλοντας
ἐβαλλον καὶ ἀπέργον τοῦ προσεῖναι ἀγχοῦ· ὡς
δ' ὑπὸ τῶν Νέμιτζων ἐκ τοῦ πύργου οἱ ἐν τῷ τείχει
ἐβάλλοντο, μὴ οἶοί τε ὄντες καὶ πρὸς τοὺς ἐκτός

dedit ut a logotheta veneno sublatus : quare hic ab
Urselii familia Botaniati traditus, in unam insula-
rum ante urbium reginam sitarum relegatur. Im-
peratoris autem ministri timentes ne imperato-
ris oculis ille placeret, assumereturque et omnes
ejiceret, effingunt Botaniati logothetam immensis
abundare divitiis, easque in ærario imperiali reponi
debere. Mittitur itaque Straboromanus, tunc ma-
gnus heteriarcha, sciscitaturus ab homine ubi
opes suas abscondisset. Miuistri vero imperatoris
quos logothetæ præsentiam timere supra diximus,
suadent Straboromano ut omni pacto virum inter-
ficiat. Is autem, cum appulisset ad insulam, in qua
homo exsulabat, hunc tam diræ subjecit quæstioni,
ut in ipsis tormentis exspiraverit, quamvis polli-
ceretur se omnia vi chirographi daturum, si quæ-
stioni eximeretur. Sic igitur ille perit.

ὑπισχνούμενον ⁵⁹ ὡς πάντα δολῆ ἐτυπογράφως, εἰ τὸν

Comneni autem Isaacus et Alexius ab imperatore
maxime honorabantur amabanturque regni suc-
cessores eos vocante. Itaque sulcis magno erant
in odio, ac præsertim præfatis duobus ejus servis :
qui apud hunc illos viros calumniabantur quasi
tyrannidem affectarent, in eosque imperatoris
offensionem excitabant. Quo audito, illi, ne quid
mali sibi accideret, et ut dicitur, jam pridem
regni cupidinem foventes, manifestato quibus con-
fidebant suo consilio, egressi sunt ex urbe, et
Adrianopoli capta, ad se totum fere exercitum at-
traxerunt. Tunc salutatur imperator Alexius ma-
jori antepositus fratri, tum quia melius erant
affecti milites in eum utpote belli peritiosem, tum
quia studio et promissis fautorum ejus allecti es-
sent. Sic igitur proclamavit Alexius, Isaaco æquo
animo serento, occupavit imperium seque ad urbis
obsidionem accinxit. Botaniates vero mœnibus
præposuit custodes. Porro turris, sita prope urbis
portam quæ Charsii vocatur, custodiebatur a Ne-
mitzis (Nemitzis erant natione Celtæ) : hi cum ami-
cis Comneni collocuti sunt de urbe prodenda. Mane
igitur feria quinta Majoris Hebdomadæ salutiferæ
Salvatoris nostri Passionis, viri Comneni exterio-
rem murum oppositum turri a Nemitzis custoditæ
D aggressi sunt juxta conventionem. Qui vero hunc
murum protegebant, ascendentes dejiciebant et
ab accessu prohibebant ; sed cum a Nemitzis ex
turris telis impeterentur muri defensores, non va-
lentes simul resistere externis adversariis et oblu-
clari internis jacula in ipsos a dextra immittentibus,
a conatu destiterunt. Tunc mœnium aggressores,
applicatis muro scalis ascenderunt, portarumque
seras securibus absidentes, facilem conjuratis
aperuerunt aditum. Quo viso, muri interni cu-
stodes, gregarii homines et plerique belli rudes, v.l

Variae lectiones et notæ.

⁵⁶ περὶ Pag. 1708. ⁵⁷ ὑπισχνούμενου Zon. — ἐν ἀπογράφῳ Zon. ⁵⁸ 1081. ⁵⁹ Pag. 1708 — Zon.
230 B, E 231 A. ⁶⁰ μ. ὡς στρ. οἱ στ. Zon. ⁶¹ παρὰ Zon. ⁶² Νέμιτζοι bis Zon.

potius a foro et vulgari multitudine confluentes, alii descenderunt, alii se præcipitantes fugerunt. Unde a plerisque impedimentis expediti, ipsum interiore murum Comneni milites occurrerunt, reseratisque pariter hujus portis, intraverunt in urbem quicumque aderant; et statim ad opum direptionem cucurrerunt ingredientium commista multitudo, ex Thracibus, Macedonibus, Romanisque aliis et barbaris concreta; haud minus Iulensi civibus suis quam hostes. Etenim usque ad sanguinis effusionem processit malum, et virgines Deo consecratæ cum sacrilegio defloratæ sunt, et mulieres viris conjunctæ per vim sædatæ, et templa divina decoramentis spoliata; et ne sacris quidem calicibus pepercerunt, sed et hos impudentissimi et sanctas phialas incurantæ ac tremendæ plenas hostiæ diripuerunt, effundentes sacra super terram. Quoscumque vero senatores obvios haberent, eos nullis imposuerunt, aliquos etiam vestitu exuentes, per medias vias somnolentes et pedestres reliquerunt. Et hoc per totam diem factum est; et calamitas usque ad Bosphorum pervenit, facta communis et universalis; ac nonnulli etiam usque ad Philadelphiam et ultra cucurrerunt. Omnibus autem ad populandum dispersis, Comneni fere soli cum paucissimis comitibus remanserunt, atque Taurum adepti, ultra procedere non ausi sunt: adeo enim viribus ad pugnam erant imminuti, ut si qui eos tunc essent adorti, facile eos cepissent et victos ad Botaniatem duxissent. Sed quod Deus volebat, mutari non poterat. Botaniates comperite Comnenorum adventu, exit e palatio, abjectis quam forte portabat purpureis calceamentis, profectus est in monasterium Periblepti, cujus ipse, post Romanum Argypulum imperatorem, secundus factus est dominus; ibi comam tondet, vestesque mutat, monachorum indiens passum, et postquam ibi vixisset aliquandiu, pulverem pulveri reddidit, et ibidem sepultus est. Comneni vero, nemine eis resistente, regibus sese adscripserunt, eosque facile adamussim æquaverunt. Talia eis fuerunt initia, talis in urbium reginam ingressus, talis ad imperium ascensus. Βοτανειάτης μαθὼν τῶν Κομνηνῶν τὴν εἰσέλευσιν, ἀπεινὸν αὐτίκα τῶν βασιλείων, αὐτοῦ πρὸς ῥίψας ἀὐπέδειτο φοινικῶρα πέδιλα· καὶ εἰς τὴν τῆς Περιδλέπτου [μονῆν] ἀπελθὼν, ἥς ἐκεῖνος, μετὰ τὸν κατὰ τοὺς Ἀργυροῦς Ῥωμανὸν ἐκαίνον τὸν αὐτοκράτορα, κτήτωρ δεύτερος ἐχημάτων, κίρεται [τε] τὴν τρίχα καὶ μεταμφιέννεται τὴν στολὴν, τριβῶνιον κατὰ μονάζοντας ἐνδοσάμενος, ἐνθα καὶ χρόνον ἐπιδύσῃ; τίνα τὸν χοῦν ἀπέθετο τῷ χῶ, ταφείς παρ' αὐτῆ· οἱ δὲ Κομνηνοὶ μηθενὸς αὐτοῖς ἀντιβαίνοντες, τοῖς ἀνακτόροις προσκοιτηθήσασιν, ἀταλαιπώρωσ' ἐτύτοις ἐπιδάντες καὶ ὁμαλῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς λειστοῦτος. Τοιαῦτα σφίσι τὰ προσόδια⁶⁶ γέγονε, τοιαῦτα τὰ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων εἰσιτήρια· τιαῦτα τῆς βασιλείας ἐπιδατήρια⁶⁶.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ γεν. ἀκοινόν (ἀκοινόν?) Par. 1708. ⁶⁷ Φιλαδελφίου Ζων. ⁶⁸ ἀπεθ. Ζον. ⁶⁹ προσισόδια Ζον. ⁷⁰ Par. 1708 — Ζον. 231 A—232 B.

ἀνθίστασθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπομάχεσθαι, εἰ ὑπερβέξων εἰς αὐτοὺς ἀνοτιζοντας, ἐνέδωκαν τῆς ὁρμῆς. Οἱ δὲ τειχομαχοῦντες κλιμαξίν αὐτίκα πρὸς τὸ ταχος ἀνήσαν καὶ εἰς κλειθρα τῶν πυλῶν διατεμόντες πέλκεσιν ἐνετον τοῖς συνομόταις παρίσχομεν τὴν εἰσοδον. Ὅπερ ἰδόντες οἱ τὸν ἐντὸς τηρούντας περίβολον σύγλυδες ἄνθρωποι, καὶ πολέμων εἰ πλεόνες ἀδασίς, ἢ μᾶλλον ἐξ ἀγοραίων ἀθροισθέντες καὶ πληθὺς δημόσιος, οἱ μὲν κατιόντες ἔφροντο, οἱ δὲ καὶ ἐαυτοὺς ἐπισφαλῶς κατακρημνίζοντας ἔφευγον. Ὅθεν κατὰ πολλὴν τοῦ καλύσοντος ἐρημίαν καὶ τὸν ἐντὸς περίβολον οἱ περὶ τοὺς Κομνηνοὺς παρελήφασιν, καὶ τὰς τούτου πύλας ὁμοίως ἀναπετάσαντες βαθὴν τὴν πόλιν πανεὶ που παρῆσαντο· καὶ αὐτίκα πρὸς διαρπαγὴν χρημάτων εἰσελθόντες ἄρρηκται, σύμμεκτον κληθῶς, ἐκ Θρακῶν τε καὶ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων ἄλλων καὶ βαρβάρων συνεστηκός, οὐδὲν ἀμεινον πολεμίων πρὸς τοὺς ὁμοφύλους διατιθέμενοι. Καὶ μέχρι 901 γὰρ ἐκχόσως αἱμάτων προδοχώρησε ἐδ' κακόν, καὶ παρθίνοι δὲ τῷ Θεῷ καθιερωμένοι ἀσεβῶς ἐμιάνησαν, καὶ γυναίκασι ἀνδράσι συνεζευγμένοι πρὸς βίαν ὄβρισησαν· καὶ θεοὶ ναοὶ τὸν κόσμον αὐτῶν ἐσυλήθησαν· καὶ οὐδὲ τῶν ἁγίων κρατήρων ἀπέσχοτο, ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ πάντολμοι καὶ τὰς ἱερὰς φιάλας τῆς ἀναιμάκτου καὶ φρικώδους θυσίας πλήρεις διήρπαζον, ἐκχέοντες τὰ ἄγια κατὰ γῆς. Καὶ ὅσοις δὲ τῆς γερουσίας συνήτων, κατασπῶντες τῶν ἡμιόνων αὐτοὺς, ἐνλοῦς δὲ γε καὶ ἀποδύοντες, ἐν μέσαις ταῖς ἀγυαῖς εἰων ἡμιγύμνοους τε καὶ πεζούς. Καὶ ταῦτα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπράττετο· καὶ τὸ δεῖνόν⁶⁸ ἔχρι τοῦ Βοδὸς ἐπιφθάσει, γινόμενον κινόν τε καὶ κίνδημον· ἤδη δὲ τινες καὶ μέχρι τοῦ Φιλαδέλφου⁶⁹ ἢ καὶ προσωτέρω ἀπέδραμον. Οἱ δὲ Κομνηνοὶ εἰς τὴν προνομὴν σκαδασθέντων πάντων, [μόνοι] σὺν εὐαριθμήτοις σφέδρα τοῖς περὶ αὐτοὺς καταλείφθησαν· καὶ ἕως τοῦ Ταύρου γενόμενοι, προσωτέρω ἀπιέναι οὐκ ἐπιθάβρον⁷⁰, τοσοῦτον γὰρ ἐψέλωτο ἀξιωμαχοῦ δυνάμει, ὥς εἰ τότε τούτοις ἐπὶ πλῆθόν τινες, ῥῆον ἂν εἶλον αὐτοὺς καὶ δεσμίους τῷ Βοτανειάτῃ προσήγαγον. Ἀλλὰ τὸ δόξαν ἤδη Θεῷ μετατραπῆναι οὐκ ἦν. Ἐνθεν τοι ὁ μὲν

BIBAION Z'.

ΕΙΣ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΝ ΣΙΜΕΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΩΝ.

LIBER SEPTIMUS.

IN MUNDI CREATIONEM, A SIMEONE LOGOTHETA, EX VARIIS CHRONICIS ET HISTORIIS.

[A' 97. Περὶ τοῦ φωτός.]

A

I. De luce.

Θεὸς 97 ἄχρονος 98 τότε τὸν κόσμον μὴ πρότερον ἔφρασεῖτα ἐν χρόνῳ παράγων ἐποίησεν ἐν ἀρχῇ οὐρανὸν καὶ γῆν 99 ὁ συνυπόστη δὲ τῇ γῆ τὸ τε ὕδωρ καὶ πῦρ ὁ καὶ τοῦτου τακμήριον ἐπαργὸς τὸ ἐκ λίθου μὲν καὶ σιδήρου, ὄντων ἐκ γῆς, πῦρ ἀφθονον ἐξέλλεσθαι (ἐκ 100 πηγῶν δὲ καὶ φραζέτων ὕδωρ πλούσιον ἀναδίδεσθαι) ὁ ταύτης γὰρ ἐκ μὴ ὄντων ὁποσάδεσ, δηλονότι καὶ 101 τὰ ἐν αὐτῇ. Πάντα οὖν γέγονε κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βουλὴν 102. Ἐπειδὴ δὲ δίκην σκητῆς ὁ οὐρανὸς περιεπαθεῖ τὸν ἐναπολειφθέντα τόπον ἐσκόπισεν, εἶπεν ὁ Θεός· ὁ Γενηθήτω φῶς ὁ καὶ εὐθὺς 103 τῷ λόγῳ ἡ φύσις τοῦ φωτός ἡ πάγκαλος αὐτῆ παρήχθη ὁ καὶ τὸ σκοτός 104 ἐξ ἀντιφράξεως τοῦ οὐρανοῦ εἰσπυμάδων διεσκέδασε καὶ τὸν ἀλαμπῆ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀέρα λαμπρότατον ἀφωρ ἀνέδειξεν. Ὅτι δὲ πᾶν ὁ τι ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου τοῦδε συστάσεως, ἐν φωτὶ ἦν, δῆλον ὁ οὐτε γὰρ αἱ τῶν ἀγγέλων χορεῖται, οὐτε πᾶσαι αἱ ἐπουράναι στρατιαὶ ἐν σκοτῷ 105 διῆγον, ἀλλ' ἐν φωτὶ καὶ πάση εὐφροσύνῃ πνευματικῇ τὴν πρέπουσαν ταυτοῖς λειτουργίαν ἐκπληροῦσιν, ἐφ' 106 οὗ καὶ οὐτοὶ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν. Τοῦτου τοίνυν τοῦ φωτός ἐκ τῆς εἰρημένης αἰτίας ἐναπολειφθέντος ἄνω, αὐθις ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸ νῦν καταλάμπων καὶ φαιδρύνων τὸν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς τόπον. Ταῦτα γεγνηται ἐν τῇ πρώτῃ τῆς κοσμοποιίας ἡμέρᾳ. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ ἡμέρᾳ λέγει Μωϋσῆς ἐν τῇ λεπτῇ Γενέσει ἐκτίσθαι τὰς οὐρανίους δυνάμεις.

903 [B'] Περὶ τοῦ στερεώματος.

Πάλιν 107 β' ἡμέρᾳ τῆς ἀδύσου ἀπλω; καὶ ἀπειρώς 108 τῇ γῆ περιεχυμένης, προσέταξε ὁ στερέωμα 109 ὁ γενέσθαι ἐκ τῶν ὕδατων ὁ ἐν μέσῳ αὐτῶν, δ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ οὐρανὸν ὁ προσηγόρευσε 110 ὁ καὶ σὺν τῷ κελύσματι τὸ ἔργον ἀπετελέσθη ὁ καὶ στερέωμα ἐκλήθη τὸ δημιούργημα διὰ τὴν φύσιν τῶν ὑπερκειμένων ἡ καὶ ὑποκειμένων ὑδάτων, λεπτὴν οὖσαν καὶ ἀραιάν 111, οὐρανὸς δὲ διὰ τὸ καθορθοῦν τὸν τρόπον ὀρθῶς ὁπὲρ κεφαλῆς ἡ πλωμένον 112.

Variae lectiones et notæ.

97 Th. ἐκ τῆς Γενέσεως καὶ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν ἐφεξῆς συναγωγῇ ἐκ δ. χ. Θεοδοσίου; P. Ἰουλίῳ Πολυδεύκουσ ἱστορία φυσικῇ εἰς τὴν κ. ἐκ τῆς γ. καὶ χρονικῶν ἐφ. (ed. Bianconi Bon. 1776, vander Hardt. Mon. 1792). — Rubrica in codice (205°) evanuit. 98 ὁ P. Th. 99 χρόνον P. cod. Vat. 163 p. 1. 100 Gen. 1, 1. 101 ἐκ ἀν. om. Th. 102 καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων cod. 103 βούλησιν Th. — 13 I. 3. 104 σὺν Th. P. 105 τὸ Th. P. 106 σκότος Th. P. 107 ἀφ' cod. 108 ἐν τῇ P. Th. 109 ἀπειρώς καὶ ἀπλίτως P. Th. 110 Gen. 1, 6. 111 I. 8. 112 ἀρυρῖαν! P. 113 ἀπλωμένον. P.

C

II. De firmamento.

Secunda die cum immensa infinitaque terram ambiret abyssus, jussit Deus ὁ fieri firmamentum ὁ ex aquis ὁ ἐν medio ὁ earum: id quod postea vocavit ὁ cœlum. ὁ Et simul cum jussu opus perfectum est: idque opus dictum est firmamentum ὁ ob superiorum vel etiam inferiorum aquarum naturam subtilem et rarum; cœlum vero quia simile videtur pelli supra caput explicatæ.

III. De mari.

A

Tertia die jussit aquas sub firmamento inclusas convenire in unam « congregationem » quam appellavit « mare, » ut « appareret arida » : tuncque illam susceperunt profundus sinus natura cavati. Terra autem vocata est arida, quod nomen ejus naturæ congruit, siquidem terra est proprie aridum. Ubi autem exonerata est pondere aquarum in se inclusarum, deinceps jussa est germinare herbam virentem, et aemen juxta genus suum, lignumque faciens fructum; et statim ad fructificationem adducta, innumeris pullulavit fruticum plantarumque generibus, et pulchra jucundaque visu apparuit. Non solum enim segetum productione fulgebat, sed et cedris, cupressis, aliisque permultis arboribus ultro ex ipsa natis erat apprime decorata. ἀλλὰ καὶ κίβρων καὶ κυπαρίσων σὺν τῇ ἄλλῃ τῶν ἱκανῶ; ⁸⁷ κατεκοσμήτο.

IV. De luminariis.

Quarta die dixit ut fierent luminaria : et statim facta sunt sol, luna et stellæ pro jubentis voluntate : ac purissimam lucem prima die creatam, illa die his sideribus mensus, multiplicem ex his præstitit mundo utilitatem : quarum prima est quod proprio fulgeant splendore totumque mundum abundanter illustrent; secunda, quod ortu et occasu tempora mensurent; tertia, quod per quædam signa varie adjuvet præ augurantes, nec ultra modum observantes, quæ illa lana sæpe portendantur : hæc enim radiis circa diem nitida et pura, stabile prænuntiat serenam; crassa vero cornibus et rubicunda apparens, vel vehementem e nubibus imbrem vel tempestatem fore significat; pariter et sol ignicolor sanguinolentusque factus radiis aut splendore, violentos motus indicat eventuros : sæpe igitur hujusmodi signa profuerunt multis navigatoribus, agricolis et viatoribus.

ἀκτίσιν ἢ τῷ ἀπυγάσµασι, βίαιαν κίνησιν δηλοῖ ἐπιγενέσθαι ἢ ἐπιγενέσθαι ἢ πολλὰκις οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης σηµειώσεως ὠφελήθησαν πολλοὶ πλωτῆρες τε καὶ γεωργοὶ καὶ ὄδοιπόροι.

V. De piscibus et volatilibus.

Quinto die jessit Deus « producere aquas reptile animæ viventis et volatile sub firmamento cæli. » Et simul cum mandato perfectum est opus, aquis ^D vivo habentibus producendi animas viventes. Nam statim mare varia peperit natantium genera, fluviique et paludes propriis naturæque suæ competentibus impleti sunt piscibus. Produxerunt iterum aquæ volatilia, quæ quædam habent cum natantibus conformitatem et affinitatem. Sicut enim pisces in aquis pinarum motu procedunt, et frequenti caudæ inflexione rectos motus suos gubernant, sic aves pennis in aere natant, eumque findunt, et quocumque volunt penetrant.

οὕτως καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὸν αἶρα νηχόμενα τέµνουσι μὲν τοῦτον, παρῶσι δὲ ὄπου καὶ βούλονται.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁶ Gen. 1, 9, 10. ⁸⁷ Gen. 1, 11, 12. ⁸⁸ κινήθ. cod. ⁸⁹ κατεκοσμήτ. cod. ⁹⁰ ἐν ἡ ἡμέρῃ vel ἐν ἡμέρῃ ἐν τ. καταμερίσας P. Th. ⁹¹ πολυμερεῖ cod. ⁹² τὰ? ⁹³ καὶ ἡ — σηµαιομένη P. — καθ. cod. ⁹⁴ Gen. 1, 20.

[Γ] Περὶ θαλάσσης.

Αὐθις δὲ τῇ γ' ἡμέρῃ ἐκέλευσε τὰ ἐναπολειφθέντα ὕδατα κάτω τοῦ στερεώματος συναλθεῖν « εἰς συναγωγὴν μίαν » ⁸⁶, ἣν καὶ ἐπωνόμασε « θάλασσαν » πρὸς τὸ ὀφθῆναι τὴν ξηρὰν · καὶ οὕτω κοιλότητές τινες βαθεῖαι ἄγγεγενημέναι εἰσεδίξαντο αὐτὴν · ξηρὰ [δὲ ἡ γῆ ἐπ]εκλήθη, ἐπειδὴ καὶ Ἰβίον ἐστὶν αὐτῆς κατὰ φύσιν τὸ πρόσωπον · τὸ [γὰρ κυρίως ξηρὸν ἐ]στὶν ἡ γῆ · ἐπειδὴ δὲ ὥσπερ τι βάρος ἀπέθετο τὰ ἐν αὐτῇ [ἐναποκείμενα αὐτῇ ὕδατα, λοιπὸν] βλαστάνειν προσετέχθη « ⁸⁸ βοτάνην χόρτου » καὶ σπ[έρμα κατὰ γένος καὶ ξύλον κάρ]πμον · καὶ εὐθύς πρὸς καρπογονίαν συγκινηθ[εῖσα] ⁸⁹ τὰ μυρία τῶν βλαστημάτων) (205^b) τε καὶ φυτῶν προσδάλλετο γένη καὶ εὐκρεπῆς καὶ χαρίσσεια συνανεφάνη · οὐ μόνον γὰρ ἐκ τῆς τῶν λητῶν ἀναδόσεως ἐπαιδύροτο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναδόσεων ἐπαιδύροτο, αὐτομάτως ἐξ αὐτῆς ἀνακωφάντων

[Δ] Περὶ τῶν φωστῆρων.

Πάλιν ἐν τῇ δ' ἡμέρῃ φωστῆρας εἶπε γενέσθαι · καὶ ἐγένετο ἥλιος; τε καὶ σελήνη καὶ ἀστρα, καθὼς ἠβουλήθη ὁ κλεῦσας · ⁹⁰ καὶ τὸ καθαρώτατον ἐκείνο φῶς τὸ ἐν τῇ α' κτίσει, ⁹¹ ἐν ἡ μέτρα ἐν τοῦτοις καταμετρήσας, πολυμερῆ ⁹² ἐξ αὐτῶν παρεσχετο τῷ παντὶ ὠφέλειαν, μίαν μὲν τὴν ἐκ τοῦ φαίνεσθαι καὶ ταῖς οἰκείαις λαμπηδῶσι καταυγάζειν τὸν κόσμον κλοσῶς, ἑτέραν δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἀνίσχειν καὶ καταδύεσθαι, αἰτίαν οὖσαν τῆς τῶν χρόνων ἀπαριθμήσεως, ἄλλην δὲ τὴν διὰ τῶν σηµείων εὐεργετούσαν διαφόρως τοῦς εὐσεβῶς στοχαζομένους καὶ μὴ πέρα τοῦ μέτρου περιεργαζομένους, οἳ ἐστὶ καὶ ⁹³ διὰ τῆς σελήνης πολλάκις ⁹⁴ σηµαιομένα · λεπτὴ γὰρ οὖσα ταῖς ἀκτίσι περὶ τὴν ἡμέραν καὶ καθαρὰ, σταθερὰν εὐδίαν καταγγέλλεται · παχὺα δὲ ταῖς κεραλαῖς καὶ ὑπέρυθρος φαινομένη, ἢ ὕδωρ λάβρον ἀπὸ νεφῶν ἢ χειμῶνα ἑσσεσθαι μνησεί · ὠσαύτως καὶ ὁ ἥλιος ἀνθρακώδης γινόμενος καὶ ὑφαιμος ταῖς ἀκτίσιν ἢ τῷ ἀπυγάσµασι, βίαιαν κίνησιν δηλοῖ ἐπιγενέσθαι ἢ ἐπιγενέσθαι ἢ πολλὰκις οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης σηµειώσεως ὠφελήθησαν πολλοὶ πλωτῆρες τε καὶ γεωργοὶ καὶ ὄδοιπόροι.

[Ε] Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν.

⁹⁵ Ἐν δὲ τῇ ε' ἡμέρῃ ἐκέλευσεν « ἐξαγαγεῖν τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζώων καὶ πετεινὰ κατὰ τὸ στερεῶμα τοῦ οὐρανοῦ πετόμενα » · καὶ σὺν τῷ προστάγματι τὸ ἔργον ἐτελειούτο, τῆς πρὸς τὸ ζωογονεῖν ἐπιτηδειότητος ἄγγεγομένης τοῖς ὕδασι. Εὐθύς γὰρ θάλασσα μὲν τὰ παντοδαπὰ γένη τῶν νηκτῶν ἀπέτεκεν, ποταμοὶ δὲ καὶ λίμναι τῶν οἰκείων καὶ κατὰ φύσιν ἰχθύων ἐπληρώθησαν. Προήγαγε δὲ αὐθις καὶ τὰ πετεινὰ τὰ ὕδατα, τρόπον τινὰ καὶ συγκύνησιν πρὸς τὰ νηκτὰ ἔχοντα. Ὅσπερ γὰρ οἱ ἰχθύες ἐν τοῖς ὕδασι τῇ κινήσει τῶν πετεριῶν ἐπιτὸ πρόσω χωροῦσιν, τῇ δὲ συχνῇ μεταστροφῇ τοῦ οὐραίου τὰς εὐθείας αὐτοῖς ὁρμὰς ὑακίζουσι,

οὕτως καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὸν αἶρα νηχόμενα τέµνουσι μὲν τοῦτον, παρῶσι δὲ ὄπου καὶ βούλονται.

905 [C'] *Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων.* A

Ἔθους δὲ ἐν τῇ ζ' ἡμέρᾳ ἐπετέραθη ἡ ἐξαγαγεῖν ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία. » καὶ εὐθὺς προήγαγε τὰ τε ἀγρία καὶ ἡμερα ζῶα. Ψυχὴν δὲ ζῶσαν ἐξαγαγεῖν ἐκέλευσεν, ἵνα ἐκ τούτου γινώσκῃται τῆς τε ἀλόγου ψυχῆς ἡ διαφορά καὶ τῆς ἀνθρωπίνης. » ἐκ γὰρ τῆς ἐφύῃ τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ θεοῦ ἐμψυσθήματος συνέστηκεν. » καὶ οὕτως γενηρὰ ἡ τῶν ἀλόγων ψυχὴ, ἐξ αὐτῆς ἐστὶ γινῶναι πάλιν τῆς Γραφῆς. εἴρηται γάρ. « Ψυχὴ παντὸς κτήνους τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστίν. » αἷμα δὲ πηγνύμενον εἰς σάρκα μεταβάλλεται. σὰρξ δὲ φθει[ρομένη] εἰς γῆν ἀνυλίνεται. Εἰκότως οὖν γεώδης ἡ ψυχὴ τοῦ ἀλόγου.

[Z'] *Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου.* B

Ἐπειδὴ [δὲ] λοιπὸν [τῶν καταλλ]ήλων κάλλει πάντα διεκοσμεῖτο, ὁ οὐρανὸς μὲν ταῖς τῶν φωστῆρων, [αὐγαῖς, θάλασσα]... δὲ καὶ ἀήρ τοῖς νηκτοῖς καὶ ἀεριοῖς τῶν ζῶων, γῆ δὲ ταῖς [παντοίοις διαφοραῖς] τῶν φυτῶν τε καὶ βεσκημάτων, ὡς περ τινα βασιλέα [ὁ τοῦ παντὸς ποιητῆς εἰσάγει] τὸν ἀνθρώπον ἐν κόσμῳ, οὐχ ὡς ἀπόδητον ἔσχατον (306*) κτίσας, ἀλλ' ὡς δεῦρα τῇ γενέσει βασιλεύειν ὀφείλοντα. Τί γὰρ φησὶν ἡ Γραφή: « Καὶ εἶπεν ὁ Θεός. » Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν θηρίων καὶ πάσης τῆς γῆς. » Καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κτίσασατα βήματι μόνῳ παρήχθη. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔσχεν ἐξαιρέτον τι κατὰ τὴν ποίησιν παρὰ ταῦτα. Βουλῆς γὰρ προηγησαμένης ἐκτίσθη, ἵνα ἐκ τούτου δευχθῆ, ὅτι περ τίμῳν τι χρῆμα ὑπάρχει. τὸ γὰρ. « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, » οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν ἢ ὅτι συμβούλῳ ἐχρήσατο ὁ Πατήρ ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦ Ἰῶ ἐπὶ τῇ τούτου κατασκευῇ. τῷ **906** ἀπαυγάσασα τῆς δόξης, » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, « καὶ χαρακτηρί τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. » Οὕτως γὰρ ἐν τῇ ἄλλῃ τινὶ συμβούλῳ τινὶ κεχρησθῆαι ἢ τῷ ζῶντι καὶ ἐνυποστάτῳ αὐτοῦ Δόγῳ τῷ ἀπαράλλετῳ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν καὶ ἰσοδυνάμῳ. (Κβ') ἔργα, ὡς λέγει Μωϋσῆς, ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ζ' ἡμέραις. διὸ καὶ κβ' γενεαρχία: ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἰακώβ.)

[H'] *Εἰς τὸ, « Κατ' εἰκόνα. »*

Ἐπειδὴ τοίνυν, ὡς εἴρηται, βασιλεὺς ὡς περ εἰσῆχθη ἐν κόσμῳ ὁ ἄνθρωπος, εἰκότως οὖν καὶ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγένηται. ἴδει γὰρ τὸν μέλλοντα ἀρχειν τῶν ἄλλων, ὡς περ τινα εἰκόνα εἶναι ἐμψυχον τῆς τοῦ βασιλέως ὁμοιότητος, οὐχ ἐν πορφυρίδι καὶ σκήπτρῳ καὶ διαδήματι τὴν ἀξίαν ἐμφαίνοντα, ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ἀρχέτωπον ἐν τούτοις ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κοσμεῖσθαι τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ ἀθανασίᾳ καὶ ἀρετῇ. τούτοις γὰρ τιμηθεὶς ὁ ἄνθρωπος τὴν πρὸς ἑαυτοῦ τὴν

VI. *De jumentis et bestiis.*

Sexto die jussa est « producere terra animam viventem in genere suo, quadrupedes, reptilia et bestias. » Et statim produxit fera et cicura animalia. Porro jussa est illa producere animam viventem, ut exinde agnoscatur irrationalis animæ ab humana discrimen: ex terra enim generata est brutorum anima, hominum vero anima divino afflata est spiritu. Ac terrenum esse brutorum animam ex ipsa iterum patet Scriptura dicente: « Anima omnis bestiæ in sanguine ejus est. » Sanguis autem coagulatus in carnem convertitur, et caro corrupta in terram resolvitur. Vero igitur terrena est bruti anima.

VII. *De hominis formatione.*

Cum jam omnia congruo sibi decore ornata essent, cælum quippe astrorum splendoribus, mare vero et aer piscibus et acris animalibus, atque terra diversis plantarum et bestiarum speciebus: velut regem in mundum Artifex omnium introducit hominem, quem ultimum creavit non tanquam abjectum, sed ut statim ab ortu regnaret. Quid enim dicit Scriptura? « Et dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram; et præsit piscibus maris, et volatilibus cæli, et bestiis, universæque terræ. » Et cæteræ quidem creaturæ uno verbo productæ sunt; homo vero in sua formatione non nihil ab illis discrepuit: consilio enim præhabito creatus est, ut exinde ostenderetur eum esse aliquid pretiosi. Illud enim: « Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, » nihil aliud significat quam Patrem de hominis formatione consiliario usum fuisse Filio suo unigenito, qui est, juxta Apostolum, « splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus. » Nullo enim alio consiliario uti poterat quam vivente et personali suo Verbo, quod est imago ejus immutabilis consubstantialisque et coæqualis. Duo et viginti opera, ut dicit Moses, fecit Deus intra sex dies: itaque duo et viginti litteræ, totidemque libri sunt apud Hebræos, et viginti duo generationes ab Adam ad Jacob.

D. VIII. *In illud: « Ad imaginem. »*

Quoniam, ut dictum est, velut rex in mundum introductus est homo, convenienter igitur ad imaginem Dei factus est. Necesse enim erat ut, aliis præfuturus, viva esset regis imago et similitudo, non purpura sceptroque ac diademate suam manifestans dignitatem, cum ipse archetypus his non refulgeat, sed eo quod ornatur incorruptione, immortalitate ac virtute. Illis enim nobilitatus homo servat exemplaris imaginem et similitudinem. Li-

Variæ lectiones et notæ.

ἢ Gen. 1, 24. ἢ τοῦ ανου P. Th. ἢ συνέστη P. Th. 9. Lev. xvii, 11, 14. ψ. πάσης σαρκός. ἢ 126. — ἢ Heb. 1, 5. ἢ κβ' — ἢ Ιακώβ om. P. ἢ πρὸς τὸν cod.

berum quoque arbitrium naturæ humanæ regiam dignitatem sublimitatemque et cum divina imagine conformitatem clarissime demonstrat. Et hanc ob causam Dei manibus formatus est homo propter plasmatis dignitatem : totus enim consilio elaboratus est. Deinde post hujus formationem quid dicit Scriptura? « Complevitque Deus die sexto opus suum quod fecerat, et requievit die septimo, ... et sanctificavit illam, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus ut faceret. »

τὴν ἡμέραν τὴν ζ' — καὶ ἠγάσεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν κήρατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι. »

IX. De Sabbato.

Quare Deus soli septimæ diei benedixit, et non omnibus? Quia cæterarum quæque ex opere in singulis facto accepit benedictionem; septima vero, nullo in ipsa opere patrato, ideo et ipsa benedicta est a Deo.

X. De paradiso.

Iterum dicit Scriptura : « Plantaverat autem Dominus Deus paradysum in Eden ad orientem, in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave : lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni et mali. » Substantiam rationalem honorare sibi proponens Deus habitaculum præparat splendidum et omnis plenum voluptatis, ibique statuit Adamum. Atque hoc quidem loco miranda est ineffabilis Dei benignitas, qui summam habens dominationem æternamque potentiam in universum orbem, agricolam seipsum fecit hominis gratis. Qui enim tantam cæli terræque et maris magnitudinem verbo creavit, multo magis poterat paradysum verbo plantare et unica voce campos felicissimos consecrere radicibus; sed, ut dictum est, propter hominis honorem, hortulanus mystico sit quodam modo ille qui sine labore hunc mundum e nihilo ad existentiam sola voluntate eduçerat.

XI. De animantium appellatione.

Addit Scriptura : « Et adduxit Deus cuncta animalia », et jumenta, et reptilia « ad Adam, ut videret quid vocaret ea : omne enim quod vocavit ea « Adam, ipsum est nomen ejus. » Miranda quoque hic post hæc dignitas hominis, quam habuit statim ab ipsa natiuitate. Sicut enim pastor sedet Adamus, atque Deus adducit ad eum innumera bestiarum, jumentorumque et volucrum genera, ut regem hunc instituat, quem ad propriam formavit imaginem. Hic autem, divino et prophetico afflatus

πρωτότυπον εἰκόνα ὁμοίωτα διασώζει· ἔτι δε καὶ ἡ αὐτεξουσίτης τὸ βασιλικὸν καὶ ἐπηρμένον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὴν θεῖαν εἰκόνα ἐμφερὲς ἐμφανέστατα ἰδεινύουσιν. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ χειρῶν Θεοῦ ἔργον ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ τιμιον τῆς κατασκευῆς· βουλῆς γὰρ ἐνέργεια τὸ πᾶν. Ἐἴτα μετὰ τὴν τοῦτου διάπλασιν τί φησιν ἡ Γραφή; ἰ « Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ ἡ ζ' τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ζ' ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεόν· »

[θ'] Περὶ τοῦ Σαββάτου.

Τίνας χάριν τὴν ζ' ἡμέραν εὐλόγησεν ὁ Θεὸς μόνην, καὶ οὐκ ἅς πάσας; Ὅτι ἐκάστη τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας ἔσχε τὴν εὐλογίαν· ἰ ἐπὶ τῆς ζ', οὐδεμίαν ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας, τοῦτου χάριν εὐλογισθῆ καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

[ι'] Περὶ τοῦ παραδείσου.

Πάλιν οὖν φησιν ἡ Γραφή· ἰ « Καὶ ἐφύτευσε Κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραίων εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῶν παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γινώσκειν καλοῦ καὶ πονηροῦ. » Τὴν λογικὴν ὑπόστασιν τιμήσαι προθέμενος ὁ Θεὸς κατασκευάζει καὶ λαμπρὸν οἰκητήριον καὶ πάσης γέμον θυμηδίας, καὶ καθίστησιν ἐκεῖ τὸν Ἀδὰμ. Ἔστι ἰ δὲ ἐνταῦθα γενόμενοι τοῦ λόγου, θαυμάσαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἀφαιτος φιλανθρωπίαν, ὅτι περ πανταρχικὴν ἔχων καὶ αἰδιον ἐξουσίαν εἰς τὸ πᾶν, καὶ γεωργεῖν ἑαυτὸν ἐπέδωκεν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ γὰρ τοσοῦτον μέγεθος οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης λόγῳ ὑποστησάμενος, πολλῶ μᾶλλον ἱκανὸς ἦν καταφυτεῦσαι παράδεισον βήματι καὶ λόγῳ ῥιζώσαι τὸ πανόλισον χωρίον· ἄλλ', ὡς εἰρηται, (206^b) διὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τιμὴν καὶ φυτουργὸς γίνεσθαι μυστικῶς τινι λόγῳ ὁ ἀκαμάτως τόνδε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι θελήσει μόνῃ παραγαγών.

[ια'] Περὶ τῆς τῶν ζώων ὀνομασίας.

Ἐἴτα αὐθις ἡ Γραφή· ἰ Καὶ ἤγαγεν ὁ Θεὸς πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ ἔρπετα πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἵλεῖν τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἐκάλεσεν αὐτὰ Ἀδὰμ ἰ, τοῦτο ὄνομα αὐτῶν. ἰ Ὅρῳ οὖν ἔστι καὶ ἐνταῦθεν τὴν τιμὴν μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνθρώπου, ἣν ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως. Ὡσπερ γὰρ ἀγελάρχης τις προκάθηται Ἀδὰμ· καὶ ὁ Θεὸς ἤγε πρὸς αὐτὸν τὰ μυρία τῶν θηρίων καὶ τῶν κτηνῶν ἰ καὶ τῶν πετεινῶν γένη, ἵνα ἡγεμόνα τοῦτον χειροτονήσῃ, ὃν κατ' εἰκόνα ἴδεν ποιοῦντα. Καὶ ἐκεῖνος μὲν

Variæ lectiones et notæ.

ἰ προφαν. P. ἰ Gen. 11, 2, 3. ἰ ἡμέρα 1. ἰ ἐπειδὴ δὲ ἐμῶν αὐτῇ μένειν ἀργασιος, οὐδ. Th. οὐδ. — δημ. om. P. uterque ex emendatione anacoluthi? ἰ Gen. 11, 8, 9. ἰ ἔτι δὲ P. — γινόμενου cod. P. Th. pro γενομένοις. ἰ Gen. 11, 19. ἰ ψυχὴν ζῶσαν Gen. ἰ καὶ τῶν κτηνῶν cod. iterum καὶ τῶν νηπῶν?

908 θείω καταπνευσθείς καὶ προφητικῶ πνεύματι, ἄ σπρίτι, propria singulis animantibus imposuit nomina : animalia vero, tanquam magnum ex appellatione adepti honorem, deinde lina recedebant.

[1B] Περὶ τῆς ποιήσεως τῆς γυναικός.

Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀπάντων τούτων τῶν γενῶν οὐδὲν ἦν ὁμοίον τῷ Ἀδάμ, εἶπε πάλιν ὁ Θεός, καθά φησιν ἡ Γραφή · « Ὁ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον · ποιήσωμεν ἑαυτῷ βοηθὸν κατ' αὐτὸν, » βοηθὸν λέγων τὸ θῆλυ διὰ τὸν τῆς παιδογονίας λόγον, συνεργεῖν μέλλον τῷ ἀνδρὶ πρὸς τὴν τοῦ γένους ἀξίωσιν τε καὶ διαμονήν. Ἀδύθις δὲ ἐπιλέγει ¹¹ · « Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἠκοδόμησε τὴν πλευρᾶν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα ¹². » Ἔστι δὲ ὁ εἰρημῶνος τῆς Γραφῆς σκοπὸς οὗτος ¹³ · Κρίνας ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα ποιήσας Θεὸς δοῦναι τῷ Ἀδάμ βοηθὸν κατ' αὐτὸν, ὡς ἐπηγγέλατο, οὐκ ἐκ γῆς πλάττει τὸ θῆλυ, καθάπερ καὶ τὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἰς ἕκτον τρέπει τοῦτον καταφορᾶ πνεύματος τὸν νοῦν αὐτοῦ φαντασιώσας καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν εἰς ἀπληστον ὄψιν ἐκκαλεῖται, ἵνα τῇ φαντασίᾳ τοῦ τοιοῦτου κάλλους καταχόμενος, μὴ γινῶ τὸ γινόμενον · εἶτα λαμβάνει μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἀκαμάτως, ἀσθησιν ἀληθῆνος αὐτῷ μὴ ἐπαναγαγῶν · καὶ εὐθύς ὡς τεχνίτης καὶ ἰατρὸς σύντομος, τὸ λείπον διὰ σαρκὸς ἀνεπλήρωσεν. Ἐν ὅσῳ γὰρ ¹⁴ τὴν ψυχὴν τῇ ἀκρόασι τῆς θείας ἡδονῆς περιέσκα, τὴν πλευρᾶν, ἣν ἔλαβεν, ἠκοδόμησεν εἰς γυναῖκα, μουσικῶς ἐκτυπώσας αὐτὴν εἰς ζῶον λογικόν, κάλλει ἀμνηστικῶν καὶ σχήματι εὐπρεπεστάτων κεκοσμημένην, καὶ ὄγει τοῦτο πρὸς τὸν Ἀδάμ. Εἶτα ἐκαίνας, ἅτα θείου πνεύματος μέτοχος ὢν, ἐγνωκῶς, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἦν, φησὶ · « Τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστώων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου · ἀπὴ κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἐλήφθη ¹⁵ » αὐτή. Ὅρων οὖν ὁ Ἀδάμ τὴν γυναῖκα, οὐχ **909** ὡς γυναῖκα θεώμενος ἐπασχίν, ἀλλ' ὡς ἑαυτὸν ὄρων, πνευματικῶς ἠδραίνετο ¹⁶, τὴν ὁμοίαν βλέπων καὶ ταύτην ἔχουσαν κατασκευήν. Ὅσαύτως δὲ καὶ ἡ γυνή, θεωροῦσα τὸν ἄνδρα, μεγάλως ἠγάλλετο, κατ' αὐτὸν οὖσαν ἑαυτὴν ἔνοουσα. Ὅταν οὖν αὐτῶν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, νόμον δίδωσιν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐπ' εὐσεργείᾳ, τοῦ δεῖξαι μὲν ἐλευθέραν τὴν φύσιν ἐν τῇ αὐτεξουσίᾳ, ὅπως εἶται δὲ ὡς ὑπὸ δεσπότην καὶ κηδεμόνα εἶται, λέγων οὕτως · « ¹⁷ Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φάγη, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ · ἢ ὃ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ¹⁸ ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, » εὐτέστιν, θνητοὶ ἔσεσθε. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσε · « Ἢ ὃ ἂν ἡμέρᾳ φάγη ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ. »

XII. De formatione mulieris.

Cum ex omnibus his generibus nullum esset simile Adamo, dixit iterum Deus, ut fert Scriptura : « Non est bonum esse hominem solum ; faciamus ei adiutorium simile ipsi : » adiutorium dicens feminam, quia per liberorum generationem adiutera erat virum ad generis propagationem et conservationem. Rursus additur : « Immisit ergo Dominus soporem in Adam ; cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, et replevit carnem pro ea ; et edificavit costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. » Est autem Scripturae finis hic ; Qui omnia in sapientia fecit, ille statuens dare Adamo adjutricem similem ipsi, ut promiserat, non de humo format feminam sicut et virum, sed hunc in somnum mergit, sopiens spiritum mentisque replens imaginibus, et animae oculos ad amoenam invitans visionem, ut imagine tantae pulchritudinis captus, nesciat quid sibi contingat ; deinde sumit unam e costis ejus sine labore, sensum doloris ei subtrahens ; et statim ut artifex et medicus solers, quod ablatum est carne supplet. Dum vero animam illius insatiabiliter divina delectat voluptate, costam, quam tulit, edificat in mulierem, in animal rationale mirabiliter figuratam, et insatiabili deoore formaque pulcherrima ornatam ; atque ducit illam ad Adamum ; qui, utpote divini spiritus particeps, sciens eam de seipso extractam esse, ait : « Hoc nunc es ex ossibus meis, et caro de carne mea ; haec vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. » Videns igitur Adamus mulierem, non affectus est tanquam videns mulierem, sed tanquam videns seipsum, spiritaliter gaudebat, hanc videns forma sibi similem. Pariter et mulier, considerans virum, multum exultabat, se illi similem esse cogitans. His igitur in paradiso voluptatis habitantibus legem dat Deus titulo beneficii, ut ostenderet eorum naturam esse liberam propriique arbitrii, simulque monstraret eosdem domino ac tutori subjacere, sic loquens : « Ex omni ligno paradisi comedite ; de ligno autem scientiae boni et mali ne comedatis : in quocumque enim die comedetis ex eo, morte moriemini, » id est, mortales eritis. Sic enim Symmachus interpretatus est : « In quacumque autem die comedes de ligno, mortalis eris. »

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Gen. 11, 18. ¹¹ λέγει P. Th. — μέλλον cod. ¹² Gen. 1, 26, 27. ¹³ οὕτως cod. ¹⁴ γὰρ cod. a secundae manu, δὲ P. Th. ¹⁵ Gen. 11, 24. ¹⁶ ἠδραίνετο — κατ. om. T. — ταύτην P. ¹⁷ Gen. 11, 16, 17. ¹⁸ φάγει cod. — Nota : pluralis — quem et Symeon expressit.

XIII. De ligno scientiæ boni et mali.

Sed ne quis arbitretur hoc lignum ejusmodi fuisse ut scientiam daret boni et mali; nihil enim erat nocivum in paradiso; sed ad hunc finem arbor illa constituta erat ut exerceretur libertas. Et lignum haud fuisse Adamo causam scientiæ patet: nam præceptum datum est tanquam scientibus bonum et malum, obedientiam et inobedientiam, ita ut scientia mandatum præcesserit: hoc autem datum est, sicut diximus, ut, quia libera voluntate motus homo secure quidem de omnibus aliis arboribus poterat sumere, ab una autem per legem prohibita abstinere deberet, cognosceret se dominationi subesse illius qui præceptum dederat. Erant igitur in purissimo hoc loco Adamus et Eva degentes immortaliumque florum varietate abundanter fruentes.

XIV. De diabolo et serpente.

At naturæ nostræ inimicus, tantæ hominis dignitati invidens, contra eum bellum suscepit, et serpentem ingressus astitit mulieri, absente Adamo, ac dolose hanc deflexit a bono, Adamumque cum ea sefellit, et ambos fecit legis divinæ transgressores. De illo enim Scriptura sic loquitur: «Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.» Callidus vocatus est serpens, quia hominem, animal rationale, aliisque intelligentia præstantem, decepturus erat. Deinde addit: «Et dixit serpens ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De omni ligno paradisi comedimus; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus et ne tangeremus illud, ne forte moriamur.» An serpens verbis usus est articulatis? Nequaquam; sed primi parentes omnis malitiæ immunes, sensus habebant acutissimos et longe nostris præstantiores, ita ut eorum auditu quamlibet vocem percipere posset. Animalia quoque et jumenta dicuntur olim labii unius fuisse; cum vero Adamus fuit condemnatus, tunc ea obmutuisse; ac serpentem truncatum esse pedibus et reptasse humi, venenumque super ejus lingua esse positum. Deinde Scriptura subdit: «Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini, scit enim Deus quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile: et sumpsit de fructu illius, et comedit, deditque viro suo, et

A (207a) [Γ'] Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν.

Ἄλλὰ μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ ξύλον τοιαύτης ἦν φύσεως, ὡς γινώσκων παρέχειν καλοῦ τε καὶ κακοῦ — οὐ γὰρ δὴ βλαβερόν τι ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ — ὅρος δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῷ φυτῷ πρὸς γυμνασίαν τῆς ἐλευθεριότητος. Καὶ ὅτι οὐ τὸ ξύλον αἰτίον τῷ Ἀδὰμ γνώσεως γέγονε, δῆλον· ἡ γὰρ ἐντολὴ ὡς ¹⁹ πρὸς εἰδότα ἀμφω ἐδόθη, τὸ τε καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν, τὴν τε ὑπακοήν καὶ τὴν παρακοήν, ὥστε ἡ γινώσκω προῦλαβε τὴν ἐντολήν. Δίδεται δὲ αὕτη διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, αὐτεξουσίῳ βουλήματι κινούμενον τὸν ἀνθρώπου, ἐπ' ἀδείας τε ἔχοντα ἀπὸ πάντων μεταλαμβάναν τῶν ἄλλων δένδρων, ἐνδὸς δὲ μόνου νόμου προστατομένου ἀπέχεσθαι ²⁰, γινώσκειν ὡς ὑπὸ δισπότῃν ἐστὶ ²¹ καὶ τὴν ἐντολήν δεδοκῶτα. Ἦσαν οὖν ἐν τῷ καθαρωτάτῳ τούτῳ τόπῳ ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐα διάγοντες καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀθανάτων ἀνθίων βαφίλως ἀπολαύοντες.

B10 [Δ'] Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ δράκοντος.

Ἄλλ' ὃ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως βασκίνας ἐπὶ τῇ πολλῇ τιμῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ φθόνον ἐγκισσῆσας ²², τὸν πρὸς αὐτὸν ἤρατο πόλεμον, καὶ τὸν ὄφιν ἐνδὺς ἐπέστη τῇ γυναικί, ἀπόντος τοῦ Ἀδὰμ, καὶ πανούργως αὐτὴν τοῦ συμφέροντος πρᾶτρεψάμενος διὰ ψεύδους καὶ τὸν Ἀδὰμ ταύτῃ συνεξαπατήσας, παραδάτας τοῦ θείου παρεσκίασε νόμου γεγενῆσθαι. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή περὶ τούτου ὧδε· «Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος παρὰ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, ἃ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός ²³.» Ὁ φθόνος δὲ ἐκλήθη ὁ ὄφις, ὅτι τὸ λογικὸν ζῶον τὸν ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων ἀγγινοῖς διαφέροντα ἐξαπατῆν ἐμελλεν. Εἶτα ἐπιλέγει ²⁴· «Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει· Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγοῦμεθα· ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ ἀψῆσθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.» — Ἄρα δὲ καὶ ὁ ὄφις τῷ κατὰ προφορὰν λόγῳ ἐχρήσατο; Οὐ πάντως, ἀλλ' οἱ πρωτόπλαστοι, ἅτε κακίας ἔντες ἀμιγεῖς, ἀκριβεστάτας εἶχον τὰς αἰσθήσεις καὶ καλὸν τῶν ἡμετέρων διαλλαττούσας ²⁵, ὥστε τὴν ἀκοήν αὐτῶν πάσης ὑπάρχειν φωνῆς ἀκουστικῆν· καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη λαλεῖν λέγει ²⁶ μὴ γλώσση ποτὲ, ὅτι δὲ Ἀδὰμ καταδικάσθη, τότε καὶ αὐτὰ πεφρωσῶνται, τὸν δὲ ὄφιν καὶ τοὺς πόδας ἀφαιρεθῆναι καὶ ἔρπειν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἐντεθῆναι. Εἶτα ἐπάγει· «Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ἥξει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἤ ²⁷ ἂν ἡμέρῃ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοχθήσονται ὀμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. Καὶ εἶδεν ἡ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁹ ὡς προεἶδὲν. cod. ὡς πρὸς εἰδότα P. T. ²⁰ καὶ cod. ὥστε? ²¹ τόν? ²² ἐγκοπίσας cod. a secunda manu. ²³ Gen. iii, 1-3. ²⁴ ἐπιλέγει cod. ²⁵ διαλλαγούσας T. ²⁶ sci. ἡ γραφή? vel λέγεται. ²⁷ Gen. iii, 4-7. ²⁸ δ' cod.

γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν A comederunt, et aperti sunt oculi amborum, et
 τῆ· ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠρατὸν ἔστι τοῦ κατανοῆ- cognoverunt se esse nudos. »
 σει· καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον, καὶ διηνοίχθησαν οἱ
 ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. »

911 [I'E] Εἰς τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 τῶν δύο. »

XV. In illud : « Aperti sunt oculi amborum. »

Οὐχ, ὡς τότε ἀναδιεψάντων τῶν πρωτοπλάστων,
 εἶρηται τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο· »
 δεικνύνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως δρώντες ἐκ
 τοῦ λέγεσθαι· « Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύ-
 λον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν ἔστι τοῖς ὀφθαλμοῖς
 ἰδεῖν, » ἀλλ' ὡς τὸ ἀπαιρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς
 παραβάσεως, (206^b) ὁ καὶ τὴν γύμνωσιν ἀδιάφορον
 πρέσχεν· ἐρρέθη δὲ ὅτι « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτῶν ⁹¹. » Πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ἅπας ὑπὸ τοῦ
 λογισμοῦ διεγείρασθαι πρὸς ἃ βλέπει· σύνεστι γὰρ
 αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει, ὥστε πολλάκις, πρὸς
 ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ἐνίοτε
 παρερχόμεθα καὶ τὸ πᾶν γινώσκον· καὶ ἐπειδὴν
 ἐγκληθώμεν ἐπὶ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ, τὸ αἴτιον ἀνα-
 τιθέμεντες ἀπολογούμεθα. Οὕτως οὖν Ἄδὰμ καὶ ἡ
 Εὐὰ ἐπὶ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν εἶπεν διεγέρθησαν·
 τὸ γὰρ, « Ἐγνώσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, » ἀποκάλυψιν
 σημαίνει τὴν ἐγγενομένην τῷ στολισμῷ, οὐκ ἀνάβλε-
 ψιν ἐφ' ὀφθαλμῶν. Λεχθήσεται δὲ κάκεινο, ὅτι πρὸ ⁹² τῆς
 ἀπαθείας, ἐπειδὴ καιρὸν οὐκ εἶχε τὰ τῆς παιδοποιίας,
 οὐκ ἰδίδετο ⁹³ παρὰ Θεοῦ ἡ παρατήρησις τῆς γυμνώ-
 σεως, ἀλλὰ διήγον ὡς ἄσρακοι, σαρκικῆς διαθέσεως
 οἷον καιρὸν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπειθεία ἐπισυμ-
 βῆσα τὸ θνητὸν ἐπήγαγεν ⁹⁴, εἰκότως τὸ λοιπὸν ἐνεδόθη
 τούτοις ἡ πρὸς ἀλλήλους αἰδώς· καὶ νενοήκασι ἕσπερον
 τῶν σχημάτων τὴν διαφορὰν προθεωρηθείσαν ⁹⁵ τῷ
 π' ἄσαντι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς διαδοχῆς τοῦ γένους.

Nou quod primi parentes tunc videre cœperint,
 dictum est : « Aperti sunt oculi amborum ; » exhi-
 bentur enim antequam comederint videntes, siqui-
 dem dicitur : « Et vidit mulier quod bonum esset
 lignum ad vescendum et pulchrum oculis ad vi-
 dendum : » sed quod per peccatum amisissent
 mali immunitatem, quæ nudationem reddebat in-
 differentem. Dicitum est autem : « Aperti sunt oculi
 amborum : » solet enim oculus omnis ratione mo-
 veri ad ea quæ aspicit, nam ex seipso intellectum
 non habet ; ita ut sæpe, intelligentia in aliis rebus
 occupata, cæci instar prætergrediamur nonnulla
 cœgnita facillima : et quando accusamur, mentis
 distractionem causamur. Sic Adamus et Eva sen-
 satione intellectus ad visum excitati sunt, nam
 verba : « Cognoverunt se esse nudos, » designant
 revelationem in mente factam, non aspectum oculo-
 rum. Accedit illud quod, ante inobedientiam,
 cum locum non haberet liberorum procreatio,
 non data erant a Deo nuditatis tegmina, sed vivo-
 bant velut sine carne, ad carnales affectus nondum
 excitati ; postquam vero inobedientiam induxit mor-
 talitatem, merito deinceps illis inditus est erga se
 invicem pudor, ac denique animadvertierunt se-
 xuum discrimen a Deo provisum ob necessitatem
 successionis generationum.

[IΓ'] Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς.

XVI. De foliis ficus.

⁹⁶ Γυμνοὺς οὖν ὄντας ἑαυτοὺς αἰσθόμενοι ⁹⁷ ὁ τε
 Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ μετὰ τὴν παράβασιν, ἐκ φύλλων
 συκῆς ἢ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα, » αἰνιττόμε-
 νοὶ διὰ τοῦ ξύλου τὴν τρόπον τῆς κακοπραγίας. Ὡς
 γὰρ ἡδὺς ὁ καρπὸς τῆς συκῆς, τραχὺ δὲ καὶ πικρῶ-
 τaton τὸ **912** φύλλον, οὕτως πᾶσα ἀμαρτία ἐν τῇ
 πράξει δεικνύεται ἡδεῖα, μετὰ δὲ τὴν πρᾶξιν οὐδύνην
 πνέχει τῷ πεπραχότι. Τί οὖν πάλιν ἡ Γραφή ;
 « ⁹⁸ Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περι-
 πατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύ-
 βησαν, ὁ τε Ἄδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ — ἐν μέσῳ τοῦ
 ξύλου τοῦ παραδείσου, » μετὰ τὸ τὸλμημα εἰς συν-
 αίσθησιν ἔλθόντες τοῦ πταίσματος, τῷ κριτικῷ
 κρατεῦνται φόβῳ καὶ κρύπτεσθαι ⁹⁹ τὴν ἀλάθητον
 ἐπιβλήσαν καὶ παραιτοῦνται τὴν πρόδον καὶ ἀναδύ-
 ονται τὴν παράστασιν. Οὕτω δὲ αὐτοὺς κεκλονημέ-
 νους ὑπὸ τοῦ δέους θιασάμενος ἀνακαλεῖται ὡς πα-
 τηρ φιλόστοργος ὁ Θεὸς καὶ φησι· « Ἄδὰμ, Ἄδὰμ, ποῦ εἶ ¹⁰⁰ ; » Καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Τῆς φωνῆς σου
 ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. »

Se igitur nudos esse percipientes Adam et Eva
 post peccatum, de foliis ficus « fecerunt sibi vesti-
 menta, » hac arbore innuentes nutrnam peccati.
 Sicut enim ficus dulcis est fructus, asperum ama-
 rissimumque folium ; sic omne peccatum in actu
 videtur dulce, post actum vero dolorem affert ei
 qui fecit. Quid igitur iterum dicit Scriptura ? « Et
 audierunt vocem Domini deambulantis in paradiso
 post meridiem, et absconderunt se Adam et uxor
 ejus in medio ligni paradisi. » Post facinus culpæ
 sentientes judicem formidant, seque abscondere
 querunt ab oculo omniscio, et ejus conspectum
 deprecantur et fugiunt præsentiam. Quos tanto per-
 cussos timore videns Deus vocat ut pater miseri-
 cors, et dicit : « Adam, Adam, ubi es ? » Qui ait :
 « Vocem tuam audivi deambulantis in paradiso,
 et timui eo quod nudus essem, et abscondi me. »

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁶ αὐτῶν εἰ ὁ. ἄ. cod. ⁹⁷ πρῶτην l'. Th. — ἀπαθείας cod. ⁹⁸ ἰδιδ. cod. ⁹⁹ ἐπηγάγετο l'. Th. ¹⁰⁰ προ-
 θεωθήσαν cod. ¹⁰¹ Gen. iii, 7. ¹⁰² αἰσθημ. cod. ¹⁰³ Gen. iii, 8. ¹⁰⁴ οἶονται P. ¹⁰⁵ Gen. iii, 10.

XVII. *De damnatione primi hominis et serpentis.* Α [17]. *Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφιδος.*

Videre igitur erat deliciis olim affluentem paradisi campum, nunc in tribunal asperitiamque ac terribilem iudicii sedem conversum. Producens enim in medium Deus reos ac tentatorem, et inveniens serpentem fulsisse seductorem, Evam vero seductam, debitas unicuique pœnas irrogavit. Serpentem enim declaravit maledictum, eumque iussit super pectus et ventrem reptare, ac terram comedere pro epulari cibo; Evam vero comitem habere ærumnam et in doloribus parere; Adamum denique in sudore vultus vesci pane, donec reverteretur in terram de qua sumptus erat. Unde subdit Scriptura: « Fecit quoque Dominus Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos; et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum... Cur ejicitur homo e paradiso, et pelliceis induitur tunicis?... (Reliquum capitis editum est). Ex prædictis con-jicere licet, hominem etiam post transgressionem mansisse immortalem; ideo ne malum immortale fieret, hominem Deus mortalem declaravit, mortali exuvio eum amiciens. Hoc enim pellicæ tunicæ designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis ac vinculi omne peccatum funditus aboleretur.

XVIII. *In illud: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est. »*

A Deo dictum est: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum, » non quod per inobedientiam in virtutis et pravitatis cognitionem progressus fuerit, sed quod talis fuerat ab initio creatus: prius enim dixerat Scriptura: « Deus hominem fecit, ad imaginem Dei fecit eum. » Qui autem formatus est ad imaginem Dei, manifestum est eum jam naturæ suæ infusam habuisse notionem boni et mali. Itaque, ne proprio arbitrio utens, e ligno vitæ arripere, fierique malus immortalis, ejectus est cum Eva in terram e qua plasmatus fuerat. Quid enim post hæc omnia dicit divina Scriptura? « Et eiecit eum Dominus Deus e paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus fuerat; et eiecit Adam, et habitare iussit in conspectu paradisi voluptatis, et præcepit Cherubim, flammeam circumvolventibus rhombicam, ut viam ad vitæ arborem custodirent. »

XIX. *De Cherubim et gladio.*

Ejecto homine e fortunata regione, invincibiles

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ Gen. iii, 21, 22. ¹⁸ ἡγῆ καὶ ζήσεται. ¹⁹ ἐκ om. cod. ²⁰ εἰ ἐγεύσατο τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου Leo grammaticus P. V. ²¹ x. ἀθ. ἢ L. T. P. ²² τοῦ παραδείσου ἐξοστραχίζεται, ὅπως μὴ γεύσεται τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου καὶ ἀθάνατος διαμείνη Leo. ²³ εἰ ἀ. ²⁴ νεκρώσεως Leo. ²⁵ ὅπως cod. ²⁶ Gen. i, 27. ²⁷ τοῦ Leo. ²⁸ κεχρημένος μεταλήθη Leo. ²⁹ Gen. iii, 23, 24. ³⁰ τῆς τρ. τοῦ π. Leo.

Ἦν οὖν ἰδεῖν λοιπὸν βῆμα καὶ δικαστήριον δὲν καὶ φοβερὸν τὸ τρυφηλὸν γεγονός τοῦ παραδείσου χωρίον. Ἀγαθὸν γὰρ εἰς μέσον τοὺς βλαβέντας καὶ τὸν βλάψαντα, καὶ τὸν μὲν ὄφιν εὐρηκῶς ἀδικήσαντα, τὴν δὲ Εὐάν ἀδικηθεῖσαν, ὥρπιστο ἐκάστη τὴν πρῶτην ἡκούσαν τιμωρίαν. Τὸν γὰρ ὄφιν κατάρσατον ἀποφύνας, ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ κατεδίκασε σύρεσθαι καὶ γῆν ἐσθλῆν ἀντὶ ἰδωδίου τροφῆς, τὴν δὲ Εὐάν σύντροφον ἔχειν τὴν λύπην καὶ δούνας τίκτειν ἰδικαίωσεν, τὸν Ἀδάμ δὲ ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου ἐσθλῆν κατέκρινεν τὸν ἄρτον ἕως οὗτου ἐπιστρέφαι αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. Εἶτα εὐθὺς ἡ Γραφή: «¹⁷ Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς, καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκαι (207^b) καλὸν καὶ πονηρὸν· καὶ μὴν μῆποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται¹⁸ εἰς τὸν αἰῶνα. » Τίνας ἐνεκεν ἐκβάλλεται ὁ ἄνθρωπος; ἐκ¹⁹ τοῦ παραδείσου καὶ περὶ τῶν δερματίνων 913 χιτῶνων. Ἔστι τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημίων ἐνοεῖν, ὅτι ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν παράβασιν εἰς αἰῶνας ζῆν²⁰· διὸ ἵνα μὴ ἀθάνατος²¹ ἢ τὸ κακὸν ὁ ἄνθρωπος²², ὄνητὸν²³ αὐτὸν ἀπαφῆνατο ὁ Θεὸς νεκρότητι περιβαλὼν· τοῦτο γὰρ οἱ δερματίνου χιτῶνας σημαίνουσι ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς τῶν ζῶων νεκρότητος²⁴, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς δέσεως²⁵ ἡ ἀμαρτία πᾶσα αὐτοπρέμνως διαφανῇ. C [18]. Εἰς τό: « Ἴδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν. »

Εἰρηται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τό: « Ἴδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκαι καλὸν καὶ πονηρὸν²⁶, » οὐχ ὡς προκόψαντος αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ κακίας γνώσιν, ἀλλ' ὡς τοιοῦτου ἐξ ἀρχῆς πλασθέντος. Φθάσασα γὰρ εἶπεν ἡ Γραφή, ὅτι: « Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅλον ὡς προκαταβιβλημῆναι εἶχεν ἐν τῇ φύσει τῇ γνωσιν τοῦ καλοῦ τε καὶ²⁷ πονηροῦ· διὸ ἵνα μὴ τῇ αὐτεξουσίᾳ κέχρηται²⁸ καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ γένηται κακὸς ἀθάνατος, ἐξεβλήθη σὺν τῇ Εὐᾷ εἰς τὴν γῆν τῆς κτίσεως αὐτοῦ. Τί γὰρ μετὰ ταῦτα πάντα ἡ θεία Γραφή φησιν; «²⁹ Καὶ ἐξάπιστελλον αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη· καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδάμ καὶ κατέκρινεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Κερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην βομφαίαν τὴν στραφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. »

914 [18] *Περὶ τῶν Κερουβίμ καὶ τῆς βομφαίας.* Μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μακα-

ρίου χωρίου, ἀκαταμάχητοι φρουραὶ καὶ λίαν ὀπίρ- **A**
 σκοποι φυλάττειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 ἐτάχθησαν, ὡς μηδένα τοῦ λοιποῦ ἰσχύειν παραλθεῖν
 ποσὶ βεβήλους ⁸²⁻⁸³ ἐκείνον τὸν τόπον καὶ γὰρ μάχαιρα
 φλογίνη ἐτέθη ἐκεῖ, ἐπὶ τῷ ⁸⁴ τὸν πλησιάζοντα, ἐξ
 ὕλης ὑπάρχοντα, (τῷ) ⁸⁵ πυρὶ φλεγόμενον ἀναλί-
 σκισθαι παρ' αὐτὰ καὶ ἀπόλλυσθαι· στρέφεται δὲ ἡ
 βομφαία, ἵνα ἐν τῇ καλιγγενεσίῳ, ὅτε καὶ αὐθὺς ὁ
 ἄνθρωπος ⁸⁷ οἰκίτηρ γίνηται τοῦ παραδείσου, τοὺς
 μὲν δικαίους φωτίσῃ παρεργόμενους ἐπὶ ⁸⁸ τὸ θεῖον
 τῆς ἀθανασίας χωρίον, τοὺς δὲ ἀδίκους, εἴγε προσεγ-
 γίσαιεν ⁸⁹, καταπλέξῃ. ⁹⁰ Καὶ αὐτόματα πάντα ἡ
 γῆ ἔφερε πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ καὶ μετὰ
 τοῦτο· (καὶ ἡ γῆ) ⁹¹ μηδὲν φέρειν πόνου χωρὶς ⁹²
 ἐξεκλειύσθη. Ἐξελθὼν τοίνυν ὁ Ἀδάμ σὺν τῇ Εὐφ
 ἔκ τοῦ παραδείσου καὶ συνελθὼν αὐτῇ, ἐγέννησε τὸν **B**
 Κάην, εἶτα ⁹³ τὸν Ἄβελ.

custodiæ et valde terribiles ad custodiendam arbo-
 ris vitæ viam statutæ sunt, ne quis deinceps locum
 hunc profanis pedibus pertransire consideret.
 Igneus enim ibi positus est gladius, ut quisque
 appropinquans, utpote e materie consistens, igne
 correptus combureretur statimque periret. Volvitur
 autem rhomphæa, ut in regeneratione, quando ite-
 rum homo paradisi evaserit habitator, justos qui-
 dem illuminet transgredientes in divinam immorta-
 litatis regionem; Injustos vero, si vel accederent,
 comburat. Porro sponte nascentia omnia ferebat
 tellus ante Adami transgressionem; at, post pec-
 catum, terra nihil sine labore ferre jussa est.
 Cum igitur e paradiso cum Eva exivisset, eique se
 conjunxisset, Cainum genuit, deinde Abelem.

BIBAION H'.

LIBER OCTAVUS.

(208°) Ἑρμηνεῖα ἐν [συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ] ἕως τοῦ
 τῶν καιροῦ]. **C**

[α'] Ἀδάμ ἐγέννησε τὸν Σηθ, Σηθ τὸν Ἐνώξ, Ἐνώξ
 τὸν Καϊνάν, Καϊνάν τὸν Μαλελεήλ, Μαλελεήλ τὸν
 Ἰάρεδ, Ἰάρεδ τὸν Ἐνώξ, **915** Ἐνώξ τὸν Μαθου-
 σαλά, Μαθουσαλά τὸν Λάμεχ, Λάμεχ τὸν Νῶε, Νῶε
 τὸν Σήμ.

Εἰσὶν οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ
 ἕτη β[σ]μβ' ⁹⁴.

[β'] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμόν Σημ (208^b) υἱὸς
 Νῶε ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξῆδ, Ἀρφαξῆδ τὸν Καϊνάν,
 Καϊνάν τὸν Σάλα, Σάλα τὸν Ἐβερ, Ἐβερ τὸν Φαλέκ,
 Φαλέκ τὸν Ραγαῦ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Φαλέκ δι-
 αμερίσθη ἡ γῆ· κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιία συνέστη.
 Μετὰ Φαλέκ Ραγαῦ γεννᾷ τὸν Σερούχ, Σερούχ δὲ
 τὸν Ναχώρ, Ναχώρ τὸν Θάρρα, Θάρρα γεννᾷ τὸν **D**
 Ἀβραάμ. Ὁμοῦ ἕτη (ἀπὸ ⁹⁵ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ
 ἕτη) γτιβ' ⁹⁶.

[γ'] Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἰα-
 κώβ, Ἰακώβ τὸν Λεὺ, Λεὺ τὸν Κάαθ, Κάαθ τὸν
 Ἀβραμ, Ἀβραμ τὸν Μωϋσῆν τὸν προφήτην. Μωϋσῆς
 ἐξάγει τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου.

Ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως τῆς ἐξόδου ἕτη φθ' ⁹⁷.

XX. Compendium historię ab Adamo
 usque ad præsens tempus.

Adam genuit Seth, Seth Enos, Enos Cainan,
 Cainan Malaleel, Malaleel Jared, Jared Henoch,
 Henoch Mathusale, Mathusale Lamech, Lamech Noe,
 Noe Sem.

Sunt igitur ab Adam usque ad diluivium anni
 MCCCXLI.

Post diluivium vero Sem filius Noe genuit Ar-
 phaxad, Arphaxad Cainan, Cainan Sale, Sale
 Heber, Heber Phaleg, Phaleg Ragau. In diebus
 autem Phaleg divisa est terra, et ejus tempore
 constructa est turris. Post Phaleg, Ragau genuit
 Sarug, Sarug Nachor, Nachor Thare, Thare genuit
 Abraham. Simul ab Adam ad Abraham anni
 MCCCXXI.

Abraham genuit Isaac, Isaac Jacob, Jacob Levi,
 Levi Caath, Caath Amram, Amram Moysem pro-
 phetam. Moyses populum ex Ægypto eduxit.

Ab Abraham usque ad exitum ex Ægypto anni
 DIX.

Variæ lectiones et notæ.

⁸²⁻⁸³ εἰς Leo, et sed deest etiam in ed. Cramerana (C.). ⁸⁴ τό cod. et C. ⁸⁵ τῷ om. Leo. ⁸⁷ ὁ ἀνοξ & Leo. ⁸⁸ τὸν — χωρίον Leo. ⁸⁹ προσεγγίσαι cod. προσεγγίσαι C. ⁹⁰ Ἄ. δὲ Leo. ⁹¹ καὶ ἡ γῆ om. Leo. ⁹² χ. ἐκ Leo. ⁹³ μίτ' αὐτόν Leo. Cætera Georgius p. 24,27 sed exhibet e Genesi minori cf. Leo. 5.14 οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐφεξῆς ἐκ τῆς Αἰπτιῆς Γενέσεως ἔχουσι εἰς Μακρὰ ἐπὶ κακίᾳ τοῦ Κάην. Non igitur hæc sunt Sym. logothetae ut præcedentia XIX capitula. ⁹⁴ βμβ' etiam Slav. ⁹⁵ ἀπὸ Ἄ. ε. Ἄ. ε. om. Slav. ⁹⁶ γτιβ' Nic. ⁹⁷ φθ' Nic.

Ab exitu filiorum Israel usque ad Davidem anni A DCXLI.

David rex genuit Salomonem, regno potitus annos XL. Salomon genuit Roboam, et regnavit annos XL. Roboam regnavit annos XVII, Abias regnavit annos III, Asa annos XLII, Josaphat annos XXXIX. Hoc regnante prophetaverunt Michæas, Elias et Elisæus. Joram regnavit annos IX, Ochosias annum I, Athalia mater ejus annos VII. Joas annos XL, Amazias annos XXIX, Azarias seu Ozias annos LIX, Joathan annum I, Achaz annos XVI, Ezechias annos XXXIX, Manasses annos LV. Hoc regnante conditum est Byzantium. Amos regnavit annos XII, Josias annos XXXI, Joachaz annum I, Joachim annos XIV, Jechonias annum I, Sedecias annos XIV. Hunc effossis oculis Nabuchodonosor captivum abduxit. Atque templum combustum est a Nabuzardan. Sunt ab initio regni Salomonis usque ad captivitatem Judæorum Babylone anni DCXIX.

Nabuchodonosor regnavit Babylone annos XXIV; Evilmerodach, filius ejus, annos V; Baltasar, et ipse filius Nabuchodonosoris, annos III. Darius seu Astyages regnavit primus in Persis annos XVII, Cyrus annos XXXII, Cambyses annos XIX, Darius alius annos XXVII, Artaxerxes annos XXXIII, Darius annos XIX, Artaxerxes Longimanus annos XXXIV, Ochus annos XXI, Arsēs Ochī filius annos II, Darius filius Arsami annos VI. Hunc sustulit Alexander Macedo, destruxitque Persarum imperium, et regnavit annos XII, et mortuus est Babylone quinque et triginta annos natus: subjecit barbarorum populos duo et viginti, et Græcorum civitates tredecim.

Computantur ab Adam usque ad mortem Alexandri anni V^{CLXXXVIII}.

Post hujus mortem in Ægypto et Alexandria regnavit Ptolemæus annos XXIV, Ptolemæus Philadelphus annos XXX. Sub eo sacri Hebræorum libri in Græcam linguam versi sunt. Ptolemæus Evergetes regnavit annos XXV, Ptolemæus Philopator annos XVII, Epiphancs annos XXIII, Philometor annos XXV, alius Evergetes annos XXIX, Pthiscon annos XVII, Siderites annos VII, Alexander annos III, Ptolemæus Soter annos VIII, Dionysius junior annos XXVII, Cleopatra annos XXII. Anno hujus tertio primus legitime imperium solus obtinuit Calus Julius Cæsar, a quo Cæsarum nomen sumpserunt sequentes imperatores. Hic Romæ imperavit annos;

[δ'] Ἀπὸ ὁὲ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἕως Δαυὶδ ἔτη χμα⁶⁶.

[ε'] Δαυὶδ (δὲ ὁ βασιλεὺς ⁷⁰) ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα, κρατήσας τῆς βασιλείας ἔτη μ'. Σολομῶν ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ, βασιλεύσας ἔτη μ'. Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', (Ἀβιδ ἔτη γ' ⁷¹), Ἀσά ἔτη μ' [α'], Ἰωσαφάτ ἔτη λθ'. Ἐπὶ αὐτοῦ προφητεῖται Μιχαίας καὶ Ἠλίας καὶ Ἐλισσεύ. Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν ἔτη θ', Ὀχοζίας ἔτος α', Γοθολία ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔτη ζ', Ἰωάσ ἔτη μ', Ἀμασίας ἔτη κθ' ⁷², Ἀζαρίας (ὁ καὶ Ὀζίας ⁷³) ἔτη νθ', Ἰωάθ[αμ] ἔτος α', Ἀχας ἔτη ις' ⁷⁴, Ἐζεκιὰς ⁷⁵ ἔτη κθ', Μανασσῆς ἔτη νδ'. Ἐπὶ αὐτοῦ ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον. Ἀμώς ἔτη [ις] ⁷⁶, Ἰωσίας ⁷⁷ λα', Ἰωάχαζ ἔτος α', Ἰωακείμ ἔτη ιθ', Ἰεχονίας ἔτος α', Ζεδεκίας ἔτη ιδ'. Τοῦτον ἐκτυφλώσας Ναβουχοδονόσορ, αἰχμάλωτον εἶλε. Καὶ ὁ ναὸς πυρπολεῖται ὑπὸ τοῦ Ναβουζαρδάν. Εἰσὶν ἀπὸ ἀρχῆς βασιλείας Σολομῶντος ὁ ἕως αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων τῆς εἰς Βαβυλῶνα ἔτη ρθ' ⁷⁸.

916 [ς'] Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν εἰς Βαβυλῶνα ἔτη κδ', Οὐλεμαροδάχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ε', Βαλτάσαρ (καὶ αὐτὸς υἱὸς ⁸⁰ Ναβουχοδονόσορ) ἔτη γ', Δαρείος (ὁ Ἀστυάγης ἐβασίλευσε πρῶτος Περσῶν ⁸¹) ἔτη ιζ', Κύρος ἔτη λβ' ⁸², Καμβύσης ἔτη ιθ', Δαρείος ἄλλος ἔτη κζ', Ἀρταξέρξης ἔτη λγ', Δαρείος ἔτη ιδ' ⁸³, Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτη λδ', Ὄχος ἔτη κα', Ἀρσίωχος ἔτη β', Δαρείος Ἀρσάμου ἔτη ζ'. Τοῦτον ἀνελὼν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν καὶ καταλύσας τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ' καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι ἐτῶν λς' ⁸⁴. ὀπέταξε βαρβάρων ἔθνη κβ' καὶ φυλάς Ἑλλήνων ιγ'.

Ὀμοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως ὁ τῆς τελευτῆς Ἀλέξ ἀνδρου ἔτη ρεπη' ⁸⁷.

[ζ'] Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσεν Πτολεμαῖος ἔτη κδ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτη λ' ⁸⁸. Ἐπὶ τούτου αἱ παρ' Ἑβραίοις ἱερὰ βιβλῶι εἰς τὴν Ἑλλάδα ⁸⁹ φωνὴν μετεβλήθησαν. Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κδ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ιζ', Ἐπιφανῆς ἔτη κγ' ⁹⁰, ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λς', ἄλλος Εὐεργέτης ἔτη κθ', Φίσχος ⁹¹ ἔτη ιζ', Σιδηρίτης ἔτη ζ', Ἀλέξανδρος ἔτη γ', Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ ἔτη η', Διονύσιος νέος ἔτη κη', Κλεοπάτρα ἔτη κβ'. (1) Τῷ γ' ἔτει ταύτης πρῶτος ἐμονάρχησεν ἰνὸνῶως Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ, ἀφ' οὗ Καῖσαρες οἱ ἐξῆς βασιλεῖς ⁹² ἤρξαντο καλεῖσθαι (οὗτος ἐβασίλευσεν Ῥώμης ἔτη θ' · (2) ὁ Αὐγουστος

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ [δ'] ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη ἀφοδ', ὁμοῦ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Δαυὶδ ἔτη δυεβ' (δύο) Slav. χμθ' γ' λ' Nic. ⁷⁰ δὲ ὁ β. om. Slav. ⁷¹ Ἀ. ἔ. γ' om. Nic. ⁷² κς' Nic. ⁷³ ὁ καὶ Ἰιάς cod. ⁷⁴ ις' pro μ. Nic. ⁷⁵ ὁ καὶ Ὀ. om. Slav. — νβ' Nic. ut IV Regg. xv, 1, 2; Chr. xxvi, 3. — ἔτη ιζ' pro ἔτος α' Nic. ⁷⁶ νβ' Slav. ⁷⁷ Ἐλιαξ. ἔτη ιθ' Nic. — 2θ. ια' Nic. ut IV Reg. xiv, 2. ⁷⁸ Δαυὶδ? ἢ ὑπη? ὁμη? Nic. ⁸⁰ καὶ δ. ὁ. N. om. Slav. cum Nicephorus LXX annos enumeret sine nominibus regum. ⁸¹ ὁ Ἀ. ἐδ. πρ. II. om. Slav. ⁸² λα' Slav. λ' Nic. pro λβ' — κθ' Slav. pro ζ', β' Nic. pro ιθ'. — κη Slav. pro λς' Nic. post quem desunt in codice Mosq. Xerxis XX anni (XXVIII Nic.). ⁸³ μλ' Nic. pro λδ' — θ' Slav. sed ιθ' Nic. ⁸⁴ Ἀρσῆς Ὀγου ἔτη θ' Nic. ⁸⁵ λβ' Slav. ⁸⁶ ἕως τελ. Ἀ. Nic. ἕως Ἀ. Slav. ⁸⁷ ρεξς' Nic. ⁸⁸ μ' — λη' Nic. ⁸⁹ ἑλλάδ. cod. ⁹⁰ κς' pro κγ' Nic. ⁹¹ Φούσχων. Ἀ. Nic. — Σ. ἔ. Ὀ. Slav., om. Nic. Πτολεμαῖος ὁ Ἀλ. ἔτη ι'. Πτ. ὁ ἀελοφῶς αὐτοῦ ἔτη η' Nic. — Π. ὁ καὶ Δ. ἔ. λ' Nic. Δ. κθ' Slav. ⁹² προσηγορεύθησαν Nic. unde glossema post η. x. in cod. Προσίγγιος e compendio male lecto, a Slavonico repetitum, qui om. ὁ. ἔ. ἔ. Ῥ. ἔτη; Nic. om. Ῥώμης.

ἐτη νς^α. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας **A** (309^α) Κλεοπάτραν ἀνελὼν καθέβη τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἱ Ἰθασίλευσαν ἐτη ση'^α.

Γίνονται οὖν [τὰ] πάντα ἀπὸ Ἀδάμ ἕως ἀρχῆς βασιλείας Αὐγούστου **917** κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς χρονολόγους ἐτη συνζ'. [η'] Τῷ δὲ μγ' ^α ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐγενήθη τὸ κατὰ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς· ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀπὸ Παρθένου Μαρίας. Κυρίως δὲ ὄπδ τῆς συγκαλήτου βουλῆς ἀποσταλεῖ· εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπογραφὰς ἐποιήσατο τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν εἰκητόρων.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τῆς ἐνανθρωπήσεως· τοῦ (οἱ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ) Χριστοῦ ἐτη ρφ'.

[θ'] (3) Μετὰ Δεγούστον Ἰθασίλευσε Τιβέριος· ἐτη κβ'. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἀρχεται ὁ Κύριος (ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός^α). Τῷ ιθ' ἔτει ἔπαθεν (ὁ Κύριος ἡμῶν) ὄπδρ ἡμῶν τὸ ἐκούσιον πάθος.

Ὅμοῦ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἀναλήψεως ἐτη ρφλγ'.

[ι'] (4) Μετὰ Τιβέριον Ἰθασίλευσε Γάιος ἐτη δ', (5) Κλαύδιος ἐτη ιθ', (6) Νέρων ἐτη ιθ' καὶ φυγῶν λαυτὸν ἔχωνε ζῶντα, (7) Οὐεσπασιανὸς ἐτη ι'. Ἐν ἔτει β' τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἄλωσις τῆς Ἰερουσαλήμ^α ὄπδ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τίτου μετὰ μ' ἐτη τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως. (8) Τίτος (Ἰθασίλευσεν^ι) ἐτη γ' ^α, (9) Δομετιανὸς ἐτη ιε', (10) Νερούας ἔτος α', (11) Τραϊανὸς ἐτη ιη', (12) Ἀδριανὸς ἐτη κα', (13) Τίτος Ἀγνώνιος^α (ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβῆς) ἐτη κβ', (14) Μάρκος υἱὸς αὐτοῦ ἐτη ις' ^α, (15) Ἀντωνίος (ὁ καὶ Βῆρος ἐτη ζ', (16) Κόμοδος ἐτη ιβ' ^α, (17) Ἀντωνίος ἄλλος· ἐτη δ', (18) Σεθῆρος ἐτη ιη' ^α (Ἐπὶ αὐτοῦ Ἀωνίδης ὁ πατὴρ Ὀριγένους· ἡμαρτύρησεν^ι). (20) Ἀλέξανδρος ὁ Μάμαλος^α ἐτη ιγ', (21) Μαξιμίνος ἐτη ς', (22) Φιλίππος ἐτη ς', (23) Δέκιος ἔτος α'. **918** (24) Αὐριλλιανὸς ἐτη ς', (25) Πρόβος ἐτη ζ', (26) Κάρος ἐτη β', (27) Διοκλητιανὸς (καὶ^ι) (28) Μαξιμιανὸς ἐτη κ'.

[ια'] Ἀρχὴ [τῆς] Χριστιανῶν βασιλείας· (29) Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἐτη λβ' ^α. Τῷ ιβ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος ἐν ἔτει τιη' ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἐτῶν ξθ' ^α, καταλείψας γ' υἱοῦ, (30) Κώνσταντα, (31) Κωνσταντίνον καὶ (31) Κωνσταντίνον. ^α (Ἐν μὲν τῇ Πώμῃ, Ἰθασίλευσεν **D**

Augustus vero annos lvi. Hic anno regni sui decimo quinto Cleopatram sustulit, destruxitque imperium Ptolemæorum, qui regnaverant annos ccviii.

Sunt igitur in totum ab Adamo usque ad initium regni Augusti, secundum accuratos chronologos, anni v^αccxvii. Anno ejusdem regni quadragésimo tertio, natus est secundum carnem Dominus noster Jesus Christus a sancta Deipara et semper Virgine Maria. Cyrinus autem a senatu missus in Judæam, fecit bonorum incolarumque descriptionem.

Sunt igitur ab Adamo ad incarnationem Domini nostri Jesu Christi anni v^αd.

Post Augustum regnavit Tiberius annos lxi. Anno ejus regni decimo quinto, evangelicam prædicationem incepit Dominus noster Jesus Christus. Decimo nono anno passus est Dominus pro nobis voluntariam passionem.

In totum ab Adamo ad Salvatoris passionem et sanctam ejus ascensionem anni v^αdxliii.

Post Tiberium regnavit Caius Caligula annos iv, Claudius annos xiv, Nero annos xiv, et fugiens semet vivum sepelivit; Vespasianus annos xi. Secundo regni hujus anno capta est Jerusalem a filio ejus Tito, 40 annis post Domini ascensionem. Titus regnavit annos iii, Domitianus annos xv, Nerva unum annum, Trajanus annos xviii, Adrianus annos xxi, Titus Antoninus, cognomine Pius, annos xxii, Marcus Aurelius ejus filius annos xvi, Antoninus Verus annos vii, Commodus annos xii, Antoninus alius annos iv, Severus annos xviii (sub hoc Leonides Origenis pater martyrium passus est), Antoninus menses ii, Alexander Mamelus annos xiiii, Maximinus annos vi, Philippus annos vi, Decius unum annum, Aurelianus annos vi, Probus annos vii, Carus annos iii, Diocletianus et Maximianus annos xx.

Initium regni Christianorum. Constantinus Magnus annos xxxii. Duodecimo ejus regni anno habita est synodus Nicæna, anno ab incarnatione Domini 318. Mortuus est autem Constantinus novem et sexaginta annos natus, tres relinquens filios, Constantem, Constantinum et Constantium. Romæ regnavit Constans, in nova Roma Con-

Varie lectiones et notæ.

^α καὶ μῆνας ς'. Nic. unde col. correxit a prima manu νζ'. ^α σκζ' Nic sed sunt σξη'. ^α μβ' Nic. ^α Κυρίως ἡ Ἰησοῦ om. Slav. ^α κγ' Nic.—10. ἡ Ἰησοῦς Χριστός; om. Slav.—ἐπ. ἐν Ἰλῆμ ὕπερ Nic.—δ. ἡ. om. end. a prima manu; secunda adjungit in margine σωτήριοιον τοῦ κόσμου μὴ Ματθ. κς'.... e Nic. ^α ὄπδ τῶν Ρωμαίων Slav. ^α ιθ. om. Slav. et Nic. ^α καὶ μῆνας γ' Nic. ^α Ἀντωνίος Nic. ter. — ὁ ἐπ. ἐπ. ἡ. om. Slav. ^α θ pro ις' Nic. et ὁ καὶ om. cum Slav. ^α ιβ' Nic. — ιγ' Nic. pro ζ' — (17) Ἄγιος Πετρίνας μῆνας ς'· ἐσφάγη ἐν τῷ καλατίῳ Σς. Nic. ^α Ἐπὶ τῆς τούτου βασιλείας Α. ὁ π. Ὡ. τοῦ κακόφρονος ἐμ. καὶ Ἰππύλυτος ὁ Ρωμαῖος συγγραφεὺς ἤμακα καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Nic. om. Slav. ^α (19) Ἀντωνίος μῆνας β' Slav. Α. υἱὸς Σευήρου ἐτη ζ', ἐσφάγη μεταξύ Βαλίων καὶ Ἐδέτης (20) Μακρίνος· ἔτος α', ἐσφάγη. (21) Ἀντωνίος ὁ Ἠλαγάβαλος ἐτη δ'. ἐσφάγη ἐν Πώμῃ Nic. ^α Μαμμαίας Nic. ^α καὶ M. ἡ. om. Slav. — Hanc codicis rubricam omittunt Nic. et Slav. ^α λα' Nic. Slav. τῷ κ' Nic. — Ἐπὶ τούτου γ. ἡ α' σ. ἀπὸ τῆς ἐν τοῦ κ. ἡμῶν ἕως τῆς α' συνόδου τῆς ἀγίων Πατέρων εἰσὶν ἐτη Slav. Τῷ κ' ἔτει τῆς α. β. γ. ἡ α' ἀγία σ. τῶν τῆς ἀγ. π. τῶν ἐν N. τῶν Βιθυνίων ἔ. τιη' (ι')? ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡ. ἐν. ἀπὸ δὲ τοῦ τιμίου πάθους καὶ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐτη σπε' Nic. ^α ζε' Nic. Slav. ^α καὶ ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρῳ P. Κωνσταντίνου βασιλείᾳ, ἐν δὲ τῇ ν. P. Κωνσταντίνου, ἐν Α. δὲ Κωνσταντίνου Nic. om. Slav.

stantius, Antiochiæ Constantius. Hi regnaverunt annos xxiv, Julianus vero Apostata dnos annos, Jovianus novem menses, Valentinianus Major annos xvi, Valens annos iv, Gratianus annos vi, Valentinianus Minor annos xv, Theodosius Magnus annos xvi, sub quo celebrata est secunda synodus Constantinopoli; Arcadius, Theodosii filius, annos iv, Theodosius Junior annos xii, sub quo fuit tertia synodus Ephesi; Marcianus annos vi, sub quo facta est quarta synodus Chalcedone; Leo Magnus annos xviii, Leo Minor annum i, Zeno annos xvii, Anastasius annos xivii, Justinus Thrax annos ix. Justinianus Magnus annos xxxix, Justinus secundus annos xiii, sub quo quinta synodus habita est Constantinopoli; Tiberius annos iii, Mauricius annos x, Phocas annos viii, Heraclius annos xxx, Constans, Heraclii filius, annos xviii, Constantinus, Heraclii nepos, annos xvii, Justinianus, hujus filius, annos x, Leontius annos iii, Tiberius Abismarus annos vii, Justinianus annos vi, Philippicus annos ii, Anastasius Artemius annos ii, Theodosius annum unum, Leo Conon, primus Iconoclastarum, annos xxv, menses iii, Constantinus filius ejus annos viii, Leo, Constantini filius, annos v, Constantinus cum orthodoxa matre sua Irene, annos x (octavo horum anno facta est secunda synodus Nicæna), Constantinus solus annos viii; mater ejus Irene iterum annos v, menses ii; Nicephorus annos vii, menses ix, Stauracius, hujus filius, annum unum, mensem unum; Michael annum unum, menses novem; Leo annos vii, menses v; Michael annos viii, menses ix; Theophilus annos xii, menses iii. Theodora, uxor ejus, et Michael ejus filius, annos xxvi; Basilus Macedo annos xix; Leo, filius ejus, annos xvii; Alexander, Leonis frater, unum annum, mensem unum; Constantinus, Leonis filius, cum matre sua Zoe, annos vii; Romanus Armeniacus, ipsius Constantini socer, annos xvii; Constantinus Porphyrogenitus iterum imperator, annos xv; Romanus, Constantini filius, annos iii, menses iv; Basilus et Constantinus, Romani filii, cum matre sua Theophano, menses vi; Nicephorus Phocas Cappadox, pius et justus, annos vi, menses iv; Joannes Zimisces annos iii; Basilus, filius Romani qui fecerat isocodicia et Magnam ecclesiam, iterum regnavit annos liii; Constantinus, frater ejus, annos iii; Romanus Argyrus, in balneo Blachernarum suffocatus, annos v; Michael Paphlago, cum auxilio Joannis fratris ac tutoris, annos vii,

A Κώνστανς, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ Ἰούλιου Κωνσταντίνου, ἐν Ἀντιοχείᾳ Κωνσταντίνος, ὅστις ἐβασίλευσεν ἐτη κδ', (33) Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἐτη β', (34) Ἰουλιανὸς μῆνας θ', (35) Ὀυαλεντινιανὸς ὁ Μέγας ἐτη ις', (36) Οὐάλις (ἐτη δ'), (37) Γρατιανὸς ζ', (38) Ουαλεντινιανὸς; (ὁ Μικρὸς ἐτη ιε', (39) Θεοδοσίος ὁ Μέγας ἐτη ις', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ β' σύνοδος (ἐν ΚΠ. ¹¹), (40) Ἀρκάδιος; (ὁ υἱὸς ὁ Θεοδοσίου ἐτη θ', (41) Θεοδοσίος ὁ Μικρὸς ἐτη μβ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ γ' σύνοδος; (ἐν Ἐφέσῳ ¹²), (42) Μαρκιανὸς ἐτη ζ', ἐφ' οὗ ἡ δ' σύνοδος γέγονεν (ἐν Καλχηδόνι ¹³), (43) Λέων ὁ Μέγας ἐτη ιη', ¹⁴ (45) Ζήνων ἐτη ις' (46) Ἀναστάσιος ἐτη κς', (47) Ἰουστίνος ὁ Θρᾷξ ἐτη ι', ¹⁵ (49) Ἰουστίνος ἄλλος ἐτη ιγ', ἐφ' οὗ ἡ ε' σύνοδος γέγονεν (ἐν ΚΠ. ¹⁶), (50) Τιβέριος ἐτη γ', (51) Μαυρίκιος ἐτη κ', (52) Φωκᾶς ἐτη η', (53) Ἡράκλειος ἐτη λ', (54) Κώνστανς ¹⁷ υἱὸς Ἡρακλείου ἐτη κς'), (55) Κωνσταντίνος ἑγγονος Ἡρακλείου ἐτη ις', (56) Ἰουστινιανὸς ¹⁸ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτη ι'), (57) Λεόντιος ¹⁹ ἐτη γ', (58) Τιβέριος ὁ καὶ Ἀφίμαρος ἐτη ζ', Ἰουστινιανὸς (τὸ β' ἐτη ²⁰) ζ', (59) Φιλιππικὸς ἐτη β', (60) Ἀναστάσιος ὁ Θ' καὶ Ἀρτέμιος; ἐτη β', (61) Θεοδοσίος ἔτος α', (62) Λέων ὁ καὶ Κόνων, πρῶτος τῶν εἰκονομάχων (ἐτη κα', μῆνας γ'), (63) Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτη η' ²¹, (64) Λέων ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἐτη ε', (65) Κωνσταντίνος σὺν τῇ ὀρθοδόξῳ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἐτη ε' ²². Τούτων (ἔτος η' ²³) γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ β'. (66) Κωνσταντίνος μόνος ἐτη η', (67) ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνη πάλιν ἐτη ε' μῆνας β', (68) Νικηφόρος ἐτη ζ' (μῆνας θ') ²⁴, (69) Σταυράκιος (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος) α' μῆνα α', (70) Μιχαὴλ ἔτος α' μῆνας θ', (71) Λέων ἐτη ζ' μῆνας ε', (72) Μιχαὴλ ἐτη η' μῆνας θ', (73) Θεόφιλος ²⁵ ἐτη ιβ' μῆνας γ' ²⁶. [β'] (74) Θεοδώρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτη κς'), (75) (209^b) Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐτη ιθ', (76) Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτη κς', (77) Ἀλέξανδρος [ὁ ἀδελφὸς Λεόντος] ἔτος α' μῆνα α', (78) Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Λεόντος, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἐτη ζ', (79) Ῥωμανὸς ὁ Ἀρμενιανὸς, ὁ πενθερὸς αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτη [x]ζ', (80) Κωνσταντίνος ὁ [βασίλειος παρφυρογέννητος; αὐτοῦ τὸ β', ἐτη ιε', (81) Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἐτη γ' μῆνας δ', (82) Βασίλειος καὶ Κωνσταντίνος οἱ υἱοὶ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοφανοῦς, μῆνας ζ', (83) Νικηφόρος Καππάδοξ ὁ Φωκᾶς ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλοδίκαιος; ἐτη ζ' μῆνας δ', (84) Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἐτη γ', (85) Βασίλειος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ ποιήσαντος τὰ ἰσοκοδ[ικια] καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Ὁ. ὁ μ. καὶ Ὁ. ἐτη ε' Nic. Slav. — Ὁ. Γ. Slav. om. Nic. ¹² ὁ νότος Nic. om. Slav. — ις' καὶ μῆνας γ' Nic. ¹³ ἐν Κ. Π. om. Slav. ¹⁴ ὁ δ. Θ. ἰ. om. Slav. ιγ' Nic. pro θ. ¹⁵ ἐν Ἐ. om. Slav. ¹⁶ ἐν Κ. om. Slav. ¹⁷ (44) Λέων ὁ μικρὸς ἔτος α'. ¹⁸ (48) Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας; ἐτη λθ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ε' σύνοδος ἐν Κ. Π. — λη' Nic. ¹⁹ ἐν Κ. Π. om. Slav. ²⁰ Κωνσταντίνος ὁ Ἡ. ἐτη ις' Slav. ²¹ Ἰουστίνος; cod. — ὁ υἱὸς; ἰ. ἰ. om. Slav. ²² Λεόντιος ἰ. ε' Nic. ²³ τὸ β' ἰ. om. Slav. ²⁴ Α. Κ. α' (πρῶτος;) τῶν ἰ. Κων. Slav. ²⁵ (63) ἡ Slav. λθ' Nic. ²⁶ γ' Slav. ²⁷ ἔται ὑγδῶφ Nic. om. Slav. — ἡ ζ' σ. Slav. ²⁸ Μιχαὴλ καὶ cod.? Εἰρήνη ἡ μ. ἰ. ἐτη ε', μ. β' Nic. ²⁹ μ. θ' om. Slav. ³⁰ ὁ υἱὸς ἰ. ἰ. om. Slav. — μῆνας β' Nic. Slav. pro ἔτος α' μ. α'. ³¹ Τρόφορος? Slav. ὁ υἱὸς αὐτοῦ Nic. ³² ις', μ. ν. Slav. qui h. l. desinit, cum Nic. 754, 18 cum Theophilo quidem desinat in ind. δ', sed 755, 20 ad Basilii initium continuatus sit.

μεγάλην νεαρὰν, ἰθασιλευσε τὸ β', ἔτη νγ', (86) Κωνσταντῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη γ', (87) Ῥωμανὸς ὁ Ἀρχιεπὸς ἐν τῇ κολουμβήθρῃ τῶν Βλαχερινῶν πυργίῳ, ἔτη [α'], (87) Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν διὰ συν-εργείας Ἰωάννου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὄρφαντρόφου, ἔτη ζ' μῆνας γ', (89) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Καισαρείας, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Καλαφάτος, ὁ τυφλωθεὶς ἐν τῷ Σίγματι παρὰ Νικολάου ἐπάρχου τοῦ καὶ παραποιωμένου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, μῆνας θ', (90) Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μῆνας ς', (94) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Βασιλείου] ἔτος α', (92) Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.

(95) Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς; ἔτη γ', καὶ νοσήσας ἀπικάρῃ προβαλλόμενος βασιλεὺς Κωνσταντῖνον τὸν Δούκα, ἀΐτης δὲ ἐμονάχησεν ἐν τοῖς Στουδίου. (94) Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη η' μῆνας γ', καὶ τελευτῶν κατέλιπε βασιλευσέν μετὰ φρικτῶν ὄρων καὶ ἰδιοχείρων συνόδου τε καὶ τῆς συγχλήτου τῆν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας. (95) Εὐδοκία ἡ τοῦ Δουκῆς ἰθασιλευσε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς ἔτη γ', καὶ ἔλαβεν ἄνδρα τὸν Διογένην ἀναγορεύσασα τούτον βασιλεῖα. (96) καὶ ἐκράτησεν ἀπὸ Ἰανουαρίου μῆνός ἔτους ςφός· ὁ αὐτὸς Ῥωμανὸς ὁ Διογένης ἰθασιλευσε χρόνους γ'· στρατεύσας δὲ κατὰ Περωῶν διαφόρων, ἐν τῇ γ' αὐτοῦ ἐκστρατείᾳ ἐκρατήθη αἰχμάλωτος παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων. (97) Τοῦτο δὲ μαθοῦσα Εὐδοκία ἡ ἑσπόμενα γράφει πρὸς τὰ θέματα καὶ τὰ κάστρα τοῦ μὴ δέξασθαι αὐτὴν, εἰ διασωθεῖσιν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλ' ἐξουθενεῖν αὐτὴν καὶ ἀποδεδυτεσθαι. (98) Καὶ αὐθις ἀπικατεστάθη Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἅμα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εὐδοκίᾳ. (99) ἦν καὶ καταβιβάσας τοῦ παλατιοῦ ἀπικεῖται μοναχὴν, μοναρχήσας αὐτῆς καταλειφθεῖς. Καὶ κρατήσας χρόνους ις' καταβιβάσκει παρὰ Νικηφόρου τοῦ Βυτονιάτου, ἕς καὶ ἐκράτησε χρόνους γ'. καὶ καταβιβάσθη παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου, (100) ἕς καὶ ἰθασιλευσε κατὰ τὴν β' τοῦ Ἀπριλλίου μῆνός ἰνδ. δ' τοῦ ςφπθ' ἔτους, καὶ ἰθασιλευσεν ἔτη λζ' μῆνας ε'. (101) Ἰω. ὁ Πορφυρογέννητος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰθασιλευσε μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδ. ια' ἔτους ςχκς', καὶ ἰθασιλευσεν ἔτη κε' 23.

A menses iii; Michael Calaphates a Cæsarea, fratris illius filius, qui carcatu est in Sigmate a Nicolao eparcha et accubitore aliisque proceribus, regnavit menses ix; Constantinus Monomachus, annos xii, menses vi; Michael, Basilii filius, annum unum; Theodora Porphyrogenita, annos ii.

Isaacus Comnenus regnavit annos iii, et morbo correptus, tonsus est electo imperatore Constantino Duca, et ipse vixit monachus inter Studitas. Constantinus Ducas regnavit annos viii, menses iii, et moriens, acceptis diris juramentis et chirographis synodi et senatus, imperium reliquit uxori suæ suisque filiis, Eudocia, Ducæ uxor, regnavit cum filiis suis annos tres, et nupsit Diogeni, quem proclamavit imperatorem; et regnum auspicatus mense Januario anni vi^m dclxxvi idem Romanus Diogenes, regnavit annos iii: pluribus autem adversus Bulgares facili expeditionibus, in tertia in captivitate retentus est a Turcarum sultano. Quo comperto, Eudocia imperatrix scripsit ad omnes regiones et urbes ne illum reciperent, si e captivitate aufereret, sed despicerent ac detestarentur. Et rursus regno impositus est Michael cum sua matre Eudocia; quam e palatio expulsam totandit monialem, remanens ipse solus imperator. Et occupato regno annos xvi, detrusus est a Nicephoro Botaniate; qui regnavit annos iii, ac detrusus est a domino Alexio, qui regnare cœpit secundo die mensis Aprilis, indicatione quarta, anno vi^m dclxxxix, et regnavit annos xxxvii, menses v. Joannes Porphyrogenitus, ejus filius, regnare cœpit mense Augusto, indicatione undecima, anno vi^m dclxxvi, et regnavit annos xiv.

Et etiam de imperatoribus Romanis scriptum (per modum anagrammatis): Romanus. Nicephorus. Joannes Zimiscus, Basilius. Constantinus. Romanus. Michael. Michael. Constantinus. Romphæa D Nicetæ, Sanando vulnerans mundum; clava, parum parum mundi redemptionem fers. Ab imperatore Alexio Comneno tria alia sunt regna, quorum duratio est ignota. Denique, ut fert historia, a præsentis tempore usque ad finem octo supputantur regna: sunt futurorum regna, regna Antichristi, inquit alius historicus; et item de imperatoribus...

Atramento nigro et manu recentiori:

· Γλαβα...pp.. εἰ νοεθρίου [εἰα]θ νωκαρα τὴν πολέμιον ἐπὶ ἔτος ςχξα'. νοεμβρίῳ ι[γ'] ἡμέρᾳ Παρασκευῆς. [15 Nov. 1155, Veneris die].

... Copit (somnia mortalem), novem et triginta annos natus, mense Novembri anno vi^m dclxi. Novembris tredecimo, Parasceves die.

Varie lectiones et notæ.

23 Sel. usque ad annum 1145, quo imperium suscepit filius ejus Manuel ejus mortem (1180) scriptor haud compertam habuit, cum numero annorum imperatorum inde ab Isaacio Comneno sibi ignotum esse dicat et imperatores inde a Julio Cæsare nuncupet.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΞ ΩΝ ΠΑΡΕΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΕΘΕΙΤΑΙ Η ΩΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΕΙ.

- 'Αθανάσιος 41, 249? 423, 427, 573? 580, 602.
 'Ακύλας 19.
 'Αλεξανδρεὺς ἱεραγῆτης.
 'Αναστάσιος 'Αντιοχείας 186, 554. ὁ Σκαίτης 129, 186.
 'Αριστοτέλης 599?
 'Αφρικανός 29, 168, 243.
 Βασιλεὺς ὁ Μέγας 6, 30, 99, 147, 203, 252, 492? 510? 587 (ad Ibraim 43).
 Βίος τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Θεοφαίου 374. τοῦ Σιλβέστρου 382, 390.
 Γελάσιος ὁ Καισαρείας 378.
 Γένεσις λεπτὴ 903. †
 Γεώργιος 4, 7, 15, 81, 85, 721.
 Γρηγόριος ὁ Θεολόγος 177, 209, 257, 302, 356, 446, 449, 454, 479, 708. ὁ Διάλογος 584.
 Διάλογος 585.
 Διατάξεις τῶν ἀποστόλων 153, 168, 171, 175, 340, 357, 416.
 Διονύσιος 'Αρεοπαγίτης 165, 250, 251, 42;? 585.
 'Επιφάνιος 162, 348.
 Εὐπλεμος 29 (Scriptor anni 160 a. Chr. a Josepho, Clemente Al. et Hieronymo laudatus).
 Εὐσέβιος Παμφίλου 29, 54, 91? 140? 206, 222? 242 — 248? 278? 323, 336, 377, 387, 632, 689.
 Εὐστράτιος 581.
 'Εφραίμ ὁ Σύρος 603.
 ('Ηγήσιππος 279—281).
 'Ερώδης χρονογράφος 428.
 'Ἡσιόδος 29, 30.
 Θεοδοσίω 215.†
 Θεοδώρητος 127, 129, 145, 183, 221, 261, 322, 323, 568? 508.
 Θεόδωρος ὁ 'Ραῖθου 363.
 Θεότεκνος, ὑπομνήματα Χριστοῦ 378.
 Θρακῆσιος (Ἰω. Σκυλίτζης) 883.
 ('Ἰούλιος Πολυδεύκης 902.)
 ('Ἰουστίνος 43.)
 'Ἰούστος 29.
 'Ἰππόλυτος Ρώμης 336. χρονογράφος 428?
 'Ἰσίδωρος 100, 111, 419, 430, 463, 492? 496.
 'Ἰωάννης Χρυσόστομος 35, 71? 76, 84? 101, 106, 113, 149, 157, 160, 169, 218? 240, 258, 299? 303? 330, 480, 491? 527, 544, 578? 586 (in Matth. lvn) 601? 642.
 'Ἰωσήπος 7, 29, 31, 34, 66, 71, 80, 90, 91, 133, 134, 141, 142, 168, 174, 221, 223, 528, 232, 321, 240, 245 — 246, 380, 300, 302, 309, 311, 599?
 Καيسάρειος 26, 27, 537.
 Κλήμης ὁ 'Ρωμαῖος 68, 241, 270 — 275. ὁ στρωματεύς 29.
 Κύριλλος ὁ 'Ιεροσολύμων 61? 71, 224, 225, 439, 441.
 Κύριλλος ὁ Μέγας 110, 324, 325, 333, 546.
 Λογοθέτης ὁ Συμεών 81, 721, 851, 902.
 Μάρκος ὁ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητής 72.
 Μαρτύριος 'Αντιοχείας 582.
 Μάξιμος 331, 583.
 Νεῖλος 254, 584, 586.
 Νικηφόρος πατριάρχης ΚΠ. 163, 656 683.
 Ξενοφῶν 265.
 'Ομηρος 30.
 Παῦλος ὁ Θεβαίος 374.
 Πλάτων 58, 59, 64, 62, 262 — 264, 265? 228, 530.
 Πλούταρχος (Παραλλ.) 54.
 Προκόπιος 548.
 Σιλουέστρου πράξεις 382, 390.
 Σωκράτης ὁ ἱστορικός 277.
 Σύμμαχος 32, 910.
 Τατανός 29.
 Τερτυλιανός 235.
 Φίλιππος 240, 243, 246—248, 251, 430? 431?
 (Φλέγων, 'Ολυμπιάδης 283.)
 Ψελλός 853.
 'Ωριγίνης 29, 38.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ.

- Α.
 'Ααρών אהרן 80—89, 154, ἀρχηγός, βασιλεὺς τῶν 'Αράβων 660, 663, 674.
 'Αδαλδανέης 791.
 'Αδαρείμ אדרים διάβασις 90.
 'Αδαρείς 563, 567.
 'Αδαροι 554, 562.
 'Α662; 246.
 'Αδαροι; 235, 633, 687.
 'Αδερραχμάν 621.
 'Αδίδιου אדרים δούλος Θεοῦ 179, 121.
 'Αδδών אדון δούλος 107.
 'Αδελ לבן πένθος, 4, 6, 31, 65, 272, 495.
 'Αδεσσα אדסה πατήρ δώρου 125.
 'Αδεσσαλὼμ אדשאלם πατήρ εἰρήνης 129, 131, 415, 802.
 'Αδία אדרים πατήρ μου Θεός 117, 151.
 'Αδιάθαρ אדרים 118.
 'Αδίδος, ὁ ἅγιος 401.
 'Αδριμέλεχ אדרים πατήρ βασιλέως 66, 105, 118. אדרים αδελφός βασιλέως 615.
 'Αδίδος. Avitus 332.
 'Αδραάμ, 'Αδραμ, אדרים πατήρ πλήθους, אדרים πατήρ υψους 29, 64 — 70, 252, 258, 272, 273.
 'Αδυδος 637, 652, 783.
 'Αγαμέμνων 805.
 'Αγαρηνοί 8, 75, 705, 853, 806.
 'Αγρανάι 756.
 'Αγαθάγγελος, ὁ ἅγιος 272.
 'Αγάθη 854.
 'Αγαθόνικος, ὁ ἅγιος 401.
 'Αγαθός 795.
 'Αγάθων 611.
 'Αγαλιανός 747.
 'Αγαπητός, ὁ ἅγιος 371, 372.
 'Αγαρ אגרה φυγοῦσα 73.
 'Αγγαίος, אגרה εορτάζων 179.
 'Αγγουρία 902.
 'Αγένωρ 11.
 'Αγησίλαος 265.
 'Αγιων (wilo?) 770.
 'Αγκιάλος 624, 651.
 'Αγκυρα 170, 215, 452.
 'Αγρίππας, βασιλεὺς 227, 228, 239, 268, 282. ἑπαρχος 269.
 'Αγκιάλος 663.
 'Αγγούς אגרות εὐθυμος 121.
 'Αδμ אדרים ἄνθρωπος 4, 7, 28, 31, 274, 272, 907.
 'Αδμου τάφος 602.
 'Αδδὼ אדרים εἰδώς 179.
 'Αδελφίος, ὁ ἅγιος 439, ἐπίσκοπος 497.
 'Αδερ אדרים ἀλλοτρίων 145, 135, 185.
 'Αδινών אדרים τυφερός 124.
 'Αδραξάρ, 'Αδαδέξερ אדרים κέσμος βασιλεύς 145.
 'Αδράλαιο; 818.
 'Αδρίεις, 'Αδριατικὸν πέλαγος 40, 462, 465.
 'Αδραχή 40.
 'Αδριανός, βασιλεὺς 43, 311 — 343, πάπας 665, ὁ ἅγιος 726. πατριάρχης 841.

'Αδριανούπολις 540, 459, 680, 724, 805, 823, 899.
'Αδωναί ἱερὰ ἀρχῶν 156.
'Αδωνιδέικ ρεε-ἱερὰ κύριος ἀστραπῆς 103.
'Αειθαλής, ὁ ἅγιος 561.
'Αερόλιθος 506.
'Αέτιος 667, 671, 715.
Αἰγαίον πέρατος 463, 783.
Αἰγίδης 802.
Αἰγισθος 805.
Αἰγύπτιοι, Αἰγύπτος 11, 17, 25, 28, 29, 34, 40, 43, 50, 53, 56, 67, 70, 71, 101, 129, 138-140, 152, 172, 193, 194, 207, 214, 242, 257, 258, 261, 277, 304, 371, 372, 446, 453, 472, 475, 496, 500, 502, 566, 568, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
'Αζαήλ κατὰ Θεὸν θεωρῶν 179.
'Αζαρίας πῆγῃ βοήθεια Θεοῦ 153, 156, 159, 179, 189.
'Αζούρα 4.
'Αζωτος τῆσιν ἡ πλουτοῦσα, ἔργουσα 216.
'Αθανάσιος, ὁ Ἀλεξανδρείας 412, 420—425, 452, 454, ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ 861 ὁ Ἰακωβίτζης 568.
'Αθηνᾶ, Ἀθήνη 43, 68.
'Αθῆναι 168, 561, 437, 449, 502, 654, 671, 770, 779, 806.
'Αθηναῖς 502.
'Αθηναῖος 140, 168.
'Αθηνόδωρος, ὁ ἅγιος 572. Ἀλεξανδρεὺς 214. Ἰσαυρος 522.
'Αθηνόγνωτος, ὁ ἅγιος 572.
'Αθω: 861.
'Αλυς 15, 734.
'Αμαζόνες 28, 40.
'Αμάν ἱερὰ μόνο: 196.
'Αμάντιος, Ἄμαντος Amanitus 512, 524.
'Αμαστρις 623.
'Αμβακούμ ἱερὰ περιλήμμα 161, 197.
'Αμβρόσιος, ἐπ. Μεδιολ. 460, 465, 476 — 479.
'Αμβρόσιος, σύγχρονος Ὀριγένης 346.
'Αμεζίας ἱερὰ Θεοῦ κράτος 155.
'Αμινάδῃ πῆγῃ ἀρχάτος 204.
'Αμμαντίτης ἱερὰ λαογενής: ? 73, 107, 128, 144—146, 591.
'Αμνία 662.
'Αμοθάτος ἱερὰ 54, 91, 101, 144, 167, 275.
'Αμόριον 628, 645, 674, 701, 712.
'Αμράμ, ἱερὰ λαὸς ὕψηλός 80.
'Αμφιλόγιος 475.
'Αμὸς ἱερὰ ἰσχύς 124. ἱερὰ εὐθηνός 170—172. ἱερὰ βάρος 179.
'Αναβαλλιανός 429.
'Αναγαθαῖος ἱερὰ 190.
'Ανανί, Ἄνανίας ἱερὰ ὁ οὐκ ἐπιμαῖν 116, 152, 236.
'Ανάνιος 219.
'Ανάπλους 401, 512, 517, 521.
'Ανάργυροι, οἱ ἐν Ῥώμῃ ἅγιοι ἱερὰ 371, 516.
'Αναστασία, ἡ ἅγια 473, 512, 553, 730, 852. γυνὴ Τιβερίου 553. Κωνσταντίνου 834.
'Αναστάσιος, βασιλεὺς (I) 516

— 525, (II) 626. Γογγύλης 803 — 819. πατρ. ΚΠ. 635—645.
'Αναξαγόρας 53, 140, 198, 200.
'Ανατολίον θέμα 669, 770.
'Ανατολικοί 500, 669, 679.
'Ανατόλιος, πατρ. ΚΠ. 504 — 512.
'Ανάχαρις 264.
'Ανδραγάθιος 465.
'Ανδρέας, ἀπόστολος 279, 356, 438. δομέστικος 764 — 768. ἐταιριάρχης 724. ζωγράφος 800. κρατερός 768. Κρήτης 665. κωμοδρόμος 540. πριμικήριος 812. Σικελιώτης 588. Σκύθης 755—δομέστικος, ἐταιριάρχης: στρατηλάτης 753?
'Ανδρόνικος, ὁ ἅγιος 552. Δούξ 788, 884, 887.
'Ανδρσαλίτης 758.
'Ανθέμιος 348, 748.
'Ανθίμος, ὁ ἅγιος 372. ἐπ. Νικομηδείας 372. Καίσαρ 668.
'Ανθος 784.
'Ανθοῦσα 490.
'Ανίκητος, ὁ ἅγιος 372.
'Αννα, ἡ ἅγια 739. γυνὴ Στεφάνου 840—854. θυγάτηρ Θεοφίλου 730. Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα 884. Λέοντος τοῦ σοφοῦ 779. παλλακίς 813.
'Αντίγονος, ὁ ἅγιος 443. βασιλεὺς 28, 206, 525. δομέστικος 732.
'Αντιγόναυ νῆσος 817.
'Αντιλίθωνος 89.
'Αντίνοος 45.
'Αντιόχεια Πισιδίας 616. Συρίας, Θεοῦπολις 206, 209, 326, 334, 366, 437, 438, 450, 479, 490, 514, 520, 524, 525, 527, 539, 858, 881, 908.
'Αντίοχος, ὁ ἅγιος 340, 854? (I) Σωτήρ 325, ὁ Σελεύκου 206. (II) Νόθος 323. (III) ὁ μέγας 325. (IV) ἐπιφανὴς φιλοπάτορος ἡ φιλομήτορος 206—211, 308—325. (V) Εὐπάτωρ 211, 325. (VI) ὁ Τρύφων 326. (VIII) γρυπὸς 326, τοῦ Δημητρίου 133. (IX) Κυζικηνός 326.
'Αντίπατρος 28, 304, 214, 219.
'Αντιφωνίτης 880.
'Αντωνίνος Antoninus 341.
'Αντώνιος, ὁ ἅγιος 258, 426, 453, 580. δομέστικος 663. Κανλάς, 771—779. πατρ. ΚΠ. 700 — 707. Στουδίτης 865.
'Απικ 45, 53, 521, 482.
'Αποδείναρ 720.
'Απόκραις ἡ ἑβδομάς 511.
'Απολασάθ 834.
'Απολλινάριος, Ἀλεξανδρείας 520. Λαοδικείας 364, 438, 474. ὁρθόδοξος 446.
'Απόλλων 30, 43, 44, 49, 51.
'Απολλωνία 229.
'Απολλωνίας 622.
'Απολλώνιος ὁ Ἰουανεύς 53, 333, 708, 762.
'Αποστόλων ναός 279, 400, 428, 552, 766, 780.
'Αποστύπητος 761.
'Απόγαψ 834.
'Απρος Apep 370.
'Αραβία ἱερὰ ποδίας.
'Αραψ ἱερὰ νομεύς 59, 40, 52,

200, 214, 257, 277, 457, 538, 598, 660, 710, 861.
'Αραβίας 591.
'Αράμ ἱερὰ ὕψηλός 204.
'Αραν ἱερὰ ὁ ἐγκύων? 65.
'Αριάρτ ἱερὰ 33.
'Αρβόγαστος 486.
'Αργαύτης 607.
'Αργεῖος. Ἄργος 11, 83.
'Αργυρός 741—901.
'Αρδαβούριος 499—511.
'Αρέθας, ὁ ἅγιος 824.
'Αρειανὸς 29, 426—475, 511, 520, —523, 592.
'Αρειος 258, 348, 404, 432, 434, 436, 437.
'Αρεδίνδος 729.
'Αρζης 805.
'Αρῆς 7, 15, 44, 63, 445, 448.
'Αριάδνη 513.
'Αριδαῖος 28.
'Αριήλ ἱερὰ λέων Θεοῦ 125.
'Αρισταρχος 205.
'Αριττόδουλος 219. ἄρχιερεὺς 219, 327. α' βασιλεὺς 239.
'Αριστοτέλης 24, 45, 58, 206, 208.
'Αρκαδία 40, 43.
'Αρκαδιανὰ, οἰκία 759.
'Αρκάδιος 467—498.
'Αρκαδίον πόλις 489, 655, 698. στήλη 636.
'Αρκεσίλαος 265.
'Αρκαθαίμ, Ἀρκαθέμ, ἱερὰ 117.
'Αρμενία, Ἀρμένιοι 55, 40, 257, 380, 403, 509, 520, 535, 554, 605, 615, 648, 657, 683, 684, 745, 747, 805, 807, 823, 834, 846, 861.
'Αρμενιοὶ 605, 628, 666, 668, 756, 767, 838.
'Αρμενιανῶν μονὴ 767.
'Αρμενογενής 841.
'Αροστὰς 802.
'Αρπάδος 772.
'Αρραβίτες, Ἀρραβία 214, 589, 598, 856.
'Αρσακίος, πατρ. ΚΠ. 495.
'Αρσένιος, ὁ ἅγιος 497, ὁ Μαγλαβίτης 817.
'Αρσης 206.
'Αρτάβανος 206.
'Αρτάβασδος 628, 644 — 646, ἐταιριάρχης 751, 799.
'Αρτάκης 805.
'Αρταξέρξης ὁ Ἀστυάγης 196, Μακρόντιος 196, 205, Ἴτερος 206, Μνήμων 14, 206, Ὀχος 206.
'Αρτέμιος, ὁ ἅγιος 279, 372, ὁ μέγας 443, ὁ βασιλεὺς 623—628.
'Αρτεμις 43, 483.
'Αρτέμιον 351, 361.
'Αρραξιάθ ἱερὰ ὄρος Χαλδαίας 7, 36—38, 198.
'Αρχὰδ τῆσιν 8.
'Αρχάτος 226, 227.
'Ασαός 591.
'Ασαμωναῖοι 221.
'Ασάφ ΝΟΝ μαλακός 151.
'Ασάφατ 179.
'Ασὴρ τῆσιν εὐτυχία 79.
'Ασίτ 11, 28, 138, 197, 206, 257, 336, 460, 520.
'Ασκαλών, Ἀσκαλωνίτης ἱερὰ ἡ ἱερωσα σίλων? 204, 217.
'Ασκληπιός 30, 44, 53, 54, 101.

Ἄσουάμ 4.
 Ἄσπαρ 499, 506, 511, 710, 717.
 Ἄσσοῦρ, Ἄσσυρία, Ἄσσυριοί
 πῶν διάβασις 8, 9, 50, 57—39,
 61, 74, 123, 129, 158, 172, 190,
 197, 643, 684.
 Ἄστάρτη πῶν ἀστὴρ 144 —
 146, 321.
 Ἀστάρωθ πῶν εἰκόνες Ἀ-
 στάρτης 101.
 Ἀστάρωθιος πῶν 120, ἄστρον
 281.
 Ἀπρονόμος 618.
 Ἀπρων πῶσις 653.
 Ἀσυλιέν, ἐξάδελφος Βασιλείου
 740—753. μάγιστρος ὁ Θεοδωτά-
 κιος 775.
 Ἀσώτιος 805.
 Ἀτεοῦς 813.
 Ἀτζμωρος 814.
 Ἀτζυποδιόωρος 864.
 Ἀτρώας 667.
 Ἀττική 30, 40.
 Ἀττικός, πατρ. [ΚΠ. 499, 500.
 Αὔγαρος 236, 635, 687.
 Αὔγουστεύς 715.
 Αὔγουστιών, κίων Ἰουστινιανού
 548.1
 Αὔξέντιος, ἐπ. Μεδιολ. 460, ὁ
 Θεοφόρος 651.
 Αὔρηλιανός 561.
 Αὔσιτις πῶν 76.
 Αὔσωνιος 423.
 Αὐτονόμος, ὁ ἅγιος 372, 559.
 Ἄφαρ πῶν σποδός 76.
 Ἄφρικανός, χρονογράφος 358,
 359, μάρτυρ 481.
 Ἀφρική 76, 462, 506, 548, 562,
 563, 575, 619.
 Ἀφροδισίων 528.
 Ἀφροδίτη 7, 8, 43, 44, 54, 63,
 146, 283, 402, 410, 509, 527, 644.
 Ἄφρος 339, 699, 780.
 Ἀχαάδ πῶν ἀδελφός πατρός ?
 78, 154, 169, 175, 182, 187, 424,
 429, 705.
 Ἄχαζ πῶν κρατῶν 152, 158, 185.
 Ἄχαζ 40, 462, 607.
 Ἄχαρ πῶν λοιπῶν 102, 115.
 Ἄχελῷ 651, 653, 657, 807.
 Ἄχάδ = Ἄχαάδ.
 Ἄχίαις πῶν ἀδελφός Θεοῦ 145,
 179.
 Ἀχιλλεύς 372.
 Ἀχιώρ 190.
 Ἀψίμαρος 620—623.
 Ἄψις 722.
 Ἄψὸς πῶν 103.
 Β.
 Βαάλ πῶν κύριος πῶν κύριοι
 9, 169, 187, 321.
 Βαάνης 606, 754.
 Βασά πῶν λυπῶν 181.
 Βαβουζίχιος 764.
 Βαβύλων, ὁ ἅγιος 354, 360, 372,
 Βαβυλών πῶν σύγχυσις 7, 8, 11,
 37—39, 52, 123, 124, 168, 191,
 197, 292, 304, 448.
 Βαβυλωνία 39.
 Βαβυλωνίος 27, 123.
 Βαθυρρύαξ 756.
 Βακούριος 488.
 Βακτέγιος 646.
 Βάκτρα, Βακτριανή, Βακτριανοί
 28, 39.
 Βλαάμ πῶν μὴ λαός, ἀλλόφυ-

λο; 121, 161, 335, 708.
 Βαλάντιος 814.
 Βαλβίνος Balbinus 554, 353, ὁ
 ἅγιος 354 — Βαβυλάς.
 Βαλδύμερ 725.
 Βαλλερία Valeria 572.
 Βαλτάσαρ πῶν πῶν πῶν
 Βήλου ἄρχων 13, 171, 195.
 Βαναίας πῶν θεοτικὸς 125.
 Βάνης 598, 663.
 Βάραγγοί 906, 907.
 Βιράκ πῶν ἀστράτη 104.
 Βαραχέου ἄρος 837.
 Βαρβάρα, ἡ ἅγια 571.
 Βαρβάνης 624, 673.
 Βάρδας, ἀδελφός Συμβατίου 740,
 Βοήλας 822. Καίσαρ 722—728.
 Κορδύλου 724. Νικηφόρου τοῦ Φω-
 κᾶ 775. πατὴρ Βασιλείου 750, 757.
 Σκληρός 867, 868, Φωκᾶ; 807—
 852.
 Βαρθολομαῖος Βαρθολομαῖος 342,
 bis, 438.
 Βάρις 662, 757.
 Βαρνάβας πῶν υἱὸς παρακλη-
 σεως 276, 515.
 Βάρναι 613.
 Βαρούχ πῶν εὐλογητός 179.
 Βαρυμυχαῖλ 814.
 Βασάν πῶν βουνός 101.
 Βασιλείδης 339.
 Βασίλειος; (I) Μακεδῶν 723 —
 763, 862, (II) Βουλγαροκτόνος 853,
 872, ὁ ἅγιος, ὁ μέγας 439, 449,
 454, ἐπίσκοπος 777. ἐπίσκοπος Ἀν-
 τιοχείας Πισιδίας, ὁ Τρικάκαθος
 666. Σαλευκίαις 535. ἐταιριάρχης,
 Καματηρός 785. κανίκλειος, μά-
 γιστρος 792, 803. Μακεδῶν 839,
 πατρ. ΚΠ. 865. πατερός, υἱός
 Ῥωμανοῦ καὶ πρωτοσταθάρτου 848
 —858. ραϊκτωρ 750. Ῥόδιος 831.
 Βασιλεύς, ὁ ἅγιος, ἐπ. Ἀμασειας
 401.
 Βασιλικιανός 747—749.
 Βασιλιτζής 796—804.
 Βασιλικός ὁ ἅγιος, 371, βασι-
 λεύς 513, 514, στρατηγός 398.
 Βασώης 713.
 Βαστανία 40.
 Βαταρτίτης ρίζα 600.
 Βαελαφγῶρ πῶν πῶν Θεός τοῦ
 [δρους] Φεγῶρ 313, 321.
 Βεθὴλ πῶν οἶκος Θεοῦ 79, 173,
 181.
 Βεθλεέμ πῶν οἶκος ἄρτου
 125, 411.
 Βετισάριος 548.
 Βελλεροφόντης 454.
 Βενταμίν πῶν υἱὸς δεξιός 97,
 109, 126, 150, 180, τοῦ Συμεῶν 830.
 Βενιβόλος Benevolus 465.
 Βερζητία 634.
 Βερήνα, Βερήνα Vcrena 5:3.
 Βερωνη 662.
 Βεσβιον ἄρος; Vesuvius 528.
 Βετιλούα πῶν πῶν οἶκος; Κυ-
 ρίου Θεοῦ 199.
 Βηθλεέμ—Βεθλεέμ.
 Βήλ πῶν κύριος 11, 197, 710.
 Βήρος Verus 542, 345
 Βιγίλιος; Vigilius 428.
 Βιθυνία 40, 402, 453, 463, 499,
 842.

Βικέντιος Vincentius 413, 414.
 Βικτωρίνος Victorianus 566, 413.
 Βιταλιανός Vitalianus 517—5:4.
 Βιτέλιος Vitellius 224.
 Βίτων Vitus 414.
 Βιάσιος, ὁ ἅγιος 401.
 Βλαχέρνας 510, 552, 553, 594,
 620, 622, 627, 648, 737, 764, 775,
 802, 822, 824.
 Βλάχερνος 737.
 Βογομίλο; 439.
 Βοιδίτζης 713.
 Βουατία 40.
 Βολσιανός Volusianus 358.
 Βονηφάτιος Bonifacius 507.
 Βόνος Bonus 568.
 Βοός πῶν ἐνισχύσας 204.
 Βοδ ἄγορά 564, 619, ζόρον 652.
 Βόραφος 625.
 Βόρδων 767.
 Βόριλος 908.
 Βόσκορος 40.
 Βόστρα 356.
 Βουδάχαρ 592.
 Βουδῶν 539, 620, 6:7.
 Βουδάν 562.
 Βουδδὰς 363.
 Βουζής 177.
 Βουκέφαλος 47, 215.
 Βουκολίων 716, 777, 787, 810.
 Βουλγαρία, Βουλγαρος 517, 613,
 615, 616, 624, 625, 638, 651, 654,
 655, 676, 698, 728, 732, 802, 818,
 865, 903.
 Βουλγαροφύργου 774.
 Βους 901.
 Βούτιν 783.
 Βραχμάνης 24, 25, 264, 362.
 Βρετανία, Βρετανία, Βρετανι-
 κός, Βρετανός 27, 40, 213, 348,
 369, 378, 399, 462.
 Βρίας 831.
 Βρίσων ἐπίσκοπος 494 εὐνοῦ-
 χος 493.
 Βρουμάλια Brumalia 16.
 Βρούτος Brutus 213.
 Βρύας 707, 712.
 Βρυέντιος 906.
 Βυζάντιον, Βυζάντιος; 174, 345,
 361, 399, 523, 524.
 Βύζης 174.
 Βυζούπολις 18.

Γ.

Γαβὰ πῶν βουνός 109.
 Γαβαλάς 840.
 Γαβῶν πῶν βουνός 79, 126,
 179.
 Γαβριήλ πῶν ἀνὴρ Θεοῦ 160,
 310, 592.
 Γαβριηλόπουλος; 796—804.
 Γάγγης 25.
 Γάγγραι, ἡ ἐν Γάγγραι εὐνο-
 σος 438.
 Γὰδ πῶν περιπατῶν ? 79, 126, 179.
 Γάδερα 39.
 Γάζα πῶν ληνός; 108, 316, 414.
 Γαϊάνης, ὁ ἅγιος 372.
 Γαϊδάδ, πῶν 5.
 Γαϊνός 498.
 Γαίος Caius 329.
 Γαλαάδ πῶν βουνός μάρτυρ 90.
 Γαλακρήναι 788, 795, 824, 829.
 Γαλάτης 154, 632.
 Γαλατία 40, 257, 452, 499, 520.
 Γάλβας, Galba 284.

Γαληνός 342.
 Γαλιλαία, Γαλιλαῖοι 449, 600.
 Γαλλία, Γάλλοι, Γάλοι 17, 213, 257, 358, 359, 378, 390, 439, 461.
 Γαλλικὸς, Gallienus 358—360.
 Γάμπερ 722 59.
 Γαστρία, τὰ, μονή 700, 730.
 Γαγνίσσιος 606.
 Γεδών Ἰσραὴλ τομευς? 164.
 Γελοῦσι γυν 120.
 Γενέθλια 559.
 Γενέσιος 606.
 Γεννάδιος, πατρ. ΚΠ. 511—523.
 Γεργασίος 101.
 Γερμανία 365, 648, 761.
 Γερμανοὶ 213, 343.
 Γερμανός, πατρ. ΚΠ. 604—646.
 ἐκ. Κουζίκου 665.
 Γέτας Geia 351.
 Γεώργιος, ὁ ἅγιος 372, 379. Βε-
 ραρος 625. ἐκ. Τιβεριωτῶν 528.
 Κρινίτης 785. πατρ. ΚΠ. 611.
 Πηγάνης 744. πρεσβύτερος 611.
 πρωτοπαθάριο; 850. Σουρσοβού-
 λη; 830. τοποτηρητής Ἀντιοχείας
 665.
 Γηλαῖος 57.
 Γήπεδες 504.
 Γηών Ἰσραὴλ ἑκκερούων 40.
 Γίζεριχ 506.
 Γηλιάν 815.
 Γοθολία ἡγήγη 153.
 Γοθονήλ ἡγήγη 103.
 Γολγοθὰ ἡγήγη κρηνίον 411, 441,
 442, 602.
 Γολιάθ ἡγήγη 118.
 Γόμορρα ἡγήγη κατοικήσις 75,
 124, 452, 542.
 Γόρσιος 482.
 Γορδιανός Gordianus 354, 355.
 Γορδιός, ὁ ἅγιος 401.
 Γόρδων 769.
 Γότθοι 454, 459, 464, 501, 504,
 517.
 Γούβε 806.
 Γούβερ, πατρικίος 768.
 Γούμπερ 744.
 Γουρίας, ὁ ἅγιος 401.
 Γρατιανός, Gratianus 460—465.
 Γρηγοράς ἡγήγη 789, 800.
 Γρηγόριος, ὁ ἅγιος Ἀρμενίας
 372, 405, ὁ μέγας θεολόγος 449,
 462, 473, 474, 852. θαυματουργός
 359, 361, 520. Καππαδόκης 618.
 πάπας 636—641, 751. πατριάρχης
 Ῥώμης 635. πατρικίος Μουσου-
 λάκιος 671. Φιλήμονος 751.
 Γύγης 83. γυλιὰθ ἡγήγη ἀνθέμιον,
 στρεπτόν 155.

Δ.

Δαβὶρ ἡγήγη λογαίον 134.
 Δαγίσθιος 552.
 Δαγών ἡγήγη κήτος, Δερκετώ 700.
 Δαδαστανά 452.
 Δαδῶνης 439.
 Δακία 578.
 Δακίθωζα 454.
 Δαλιὰθ ἡγήγη Δοθενοῦσα 168,
 465.
 Δαλματία 376.
 Δαλμάτιος, ἀδελφὸς Κωνσταντι-
 νου τοῦ μεγάλου 390 — 429. υἱὸς
 Δαλματίου 390—412.
 Δαλμάτου μονή 629, 622.

Δαμασκός, ῤωσῖτ στρώμα 216,
 566, 598.
 Δάμασος, πάπας 463, 474.
 Δαματῦ 624, 783, 792.
 Δαμιανός, πατρικίος 728—757.
 ὁ Ἀγαρηνός 779—805. εὐνοῦχος;
 804.
 Δαμιανοῦ, τὰ 774.
 Δάν, ἡ κριτής 79, 90, 184.
 Δάναπρις 652.
 Δάναστρις 652.
 Δανιήλ ἡγήγη κριτής Θεοῦ 13, 62,
 161, 175, 179—197, 213, 216, στου-
 λότης; 512.
 Δανιήλῖνα 757.
 Δανούσιος 612, 692, 691, 724,
 772, 807.
 Δάσιον 553.
 Δάξιμον 733.
 Δάροι 621.
 Δαρεία, ἡ ἅγια 371.
 Δαρείος, Ἀστυάτης 15, 196,
 205, Ὑστάσιου 290, 296, 295.
 νόθος 206. Ἀρσάμου 18, 205, 206,
 265, 325. Χοσρόης 549.
 Διδάσκορος, ἐκ. Ἀλεξ. 507, 535.
 Διδάσπις 215.
 Δίπτυχοι 521.
 Δίστρα 775.
 Δοδώνη 50, 169.
 Δοχη (Δωχὴ ὁ Σύρος LXX) 217
 118.
 Δοκῦτης ἀστής 507.
 Δομιτιανός, Domitianus 285,
 327, 531.
 Δομηνικός Dominicus 301.
 Δομνίκα, γυνὴ Οὐάλαντος 434.
 Δομνίνος Dominius 512.
 Δόμνος, πατρ. Ἀντ. 528.
 Δορύλαιον 644, 674, 710.
 Δούκας 883.
 Δουμά ἡγήγη ὁμοίωσις 74.
 Δουναβίς 865.
 Δράκων 590.
 Δρόμωνες 842.
 Δρύς 493.
 Δυρράχιον, Δυρράχτης 174,
 316, 761, 907.
 Δυτικά θέματα 757, 761.

Ε.

Ἐβδομον (μυλιάριον, Septimum
 milliara a CP.) 481, 494, 498,
 558, 612, 805, 833.
 Ἐβερ ἡγήγη παρατικός 37, 38.
 Ἐβριναῖος ἡγήγη πτωχός 359,
 344.
 Ἐβραῖος ἡγήγη περσάς 7, 29,
 57, 38, 52, 353, 448, 569, 629,
 768.
 Ἐβρος 805.
 Ἐγλώμ ἡγήγη δάμαλις 103.
 Ἐγλών ἡγήγη περιβίνθος 107.
 Ἐγρήγοροι 37.
 Ἐδὴμ ἡγήγη τρυφή 5, 907.
 Ἐδεσσα 36, 458, 500, 525, 633,
 687, 845, 865.
 Ἐδῶμ ὀπῆ ἐρυθρός 75.
 Ἐξεκίας ἡγήγη υἱὸς; ἰσχύον δι-
 δῶσι 141, 148, 165, 169.
 Ἐξ-κίηλ ἡγήγη id. 179, 193.
 Εἰκασία 700. Εἰκόνες, ἅγιοι 511,
 557, 563, 567, 629, 649, 681, 696,
 798.

Εἰλάτ ἡγήγη 74.
 Εἰρήναρχος, ὁ ἅγιος 371, 372.
 Εἰρήνη ἡ ἅγια 461—481. ἡ Χα-
 ζάρα 659. ἡ ἐξ Ἀθηνῶν 654—675.
 Κωνσταντίνου τοῦ Δούμα γυνὴ 684.
 Εἰρηνίπολις 665.
 Ἐκβάτανα 159.
 Ἐκκλησία, ἡ νέα 759, 761.
 Ἐκλειψὶς ἡλιακὴ 403, 565, 617,
 770. τῆς σελήνης 793.
 Ἐλάμ, Ἐλαμίτης ὀπῆ αἰώνιος
 58, 158.
 Ἐλας 485.
 Ἐλάθ ἡγήγη κόσμος 5, 33.
 Ἐλεανέν ἡγήγη Κύριος χάριτος
 24, 125.
 Ἐλεάζαρ ἡγήγη ὁ Κύριος βοη-
 θεὶ 89, 109, 125, 141, 179, ὁ
 Ἰερῶν 208, 209. Μακκαβαῖος 212.
 Ἐλεγμοὶ 819.
 Ἐλίγη, ἡ ἅγια 384, 590, 492,
 410, 428. θυγάτηρ Κωνσταντίνου,
 γυνὴ Ἰουλιανῶ 428, ἄλλη 841?
 Ἐλενόπολις 428.
 Ἐλευθέριος ὁ ἅγιος 340, 311,
 667, 673.
 Ἐλεσθάν 524.
 Ἐλεφάντινος 839.
 Ἐλισίμιος ὁ γ' ἀρχιερεὺς 327.
 Ἐλισόβερ ἡγήγη Θεοῦ ἔρως;
 204, 321.
 Ἐλισόβητ ἡγήγη Ηλίας? Ἠλεία 39.
 Ἐλισσαῖος ἡγήγη Θεοῦ βοηθός;
 39, 179, 185—188, 512.
 Ἐλισσαῖος 390.
 Ἐλλαδικός 13, 771, 818.
 Ἐλάς, ἡ 11, 257, 437, 509,
 618. θάμα 779, 806, 838.
 Ἐλλη 785.
 Ἐλλην 8, 29, 52, 140, 141, 146,
 216, 328, 340, 346, 576, 422, 426,
 452, 454, 445, 415, 455, 458, 481
 — 483, 487, 515, 529, 573, 597,
 614, 688. ἐλληνίζειν 326, 394,
 446. Ἐλληνικὴ πολιτεία 304, σε-
 φία 376. Ἐλληνικὸν δόγμα 41, 210.
 Ἐλληνικός 435, 434. Ἐλληνίς 503.
 Ἐλλητισμός; — πολυθεία 240, 432
 — 444.
 Ἐλλης πόσιος 28, 463, 783.
 Ἐλυμαῖς 40 — Ἐλάμ.
 Ἐλχι — ἡγήγη ἄχρειος — ἡγήγη
 Gen. xiv, 18) 71.
 Ἐλιόθ; Helvius 344.
 Ἐλώμ ἡγήγη ἀλαφρόπολις 104.
 Ἐμπεδοκλῆς 362.
 Ἐμπερησμός 767.
 Ἐνούσιασταί 439.
 Ἐνώ; Ἐνώχ ἡγήγη μεμνημένος?
 5, 31, 32, 357.
 Ἐορταί 526.
 Ἐπαμεινώνδας 467.
 Ἐπαναστασις δημοτικὴ 517.
 Ἐπαφρόδιτος Παυλικιανός 600.
 Ἐπίδαμνος 174.
 Ἐπίκουρος 50.
 Ἐπίσπαρις 603.
 Ἐπιφάνιος, ἐκ. Κύπρου 494 —
 496.
 Ἐπίχαρις, ὁ ἅγιος 372.
 Ἐρμάς 363, 439.
 Ἐρμῆς 7, 11, 30, 45, 44, 54,
 63.
 Ἐρμονίτης, ὁ ἅγιος 371.

Ἐρνά — Ὀρνάν.
 Ἐρυθρὰ θάλασσα, Ἐρυθραῖος 40, 158.
 Ἐρυθρῶν, Rotrudis 662.
 Ἐρως 54.
 Ἐσθρας ΠΤΠΥ βοήθεια 200, 310.
 Ἐσθήρ ἤσθρ ἀστήρ 196.
 Ἐσθῆς τῆς Θεοτόκου 512.
 Ἐσρώμ ΠΠΠ χωρῖζων? 204.
 Ἐσσαῖος (ΠΠΠ εὐσεβῆς, ΠΠΠ θεωρδ:) 243, 255.
 Ἐβα ΠΠΠ — ΠΠΠ ζωή 271, 909.
 Εὐάγριος 528, 573.
 Εὐαῖοι ΠΠΠ ζῶντες 101.
 Εὐβοία, Εὐβοιεύς 40, 446.
 Εὐγενία, ἡ ἅγια 355.
 Εὐγένιος, ὁ ἅγιος 344. ἐπ. Βυζαντίου 354. τύραννος 486. υἱὸς Ἡρακλείου 564.
 Εὐδοκία, γυνὴ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ 502—505. Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, ἡ Δεκαπολίτις 723—751. ἡ Ἰγγερίνα 723—755. Κωνσταντίνου Κοπρωνύμου 654. — Δούκα 884—906.
 Εὐδόκιμος νουδελίσσιμος 659, 668.
 Εὐδοξία, γυνὴ Ἀρχαδίου 493 — 502, Λέοντος 780.
 Εὐδόξιος, πατριάρχης ΚΠ. 401. ἐπ. Μαιδιολ. 460.
 Εὐθύμιος, πατριάρχης 788—795. ἐπ. Σάρδης 682. ἐπίτροπος Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογενήτου 798.
 Εὐλάδιος 285.
 Εὐλάτιος 526.
 Εὐλαμπία, ἡ ἅγια 354.
 Εὐλάμπιος, ὁ ἅγιος 354.
 Εὐλόγιος Πέρσης 750, 751.
 Εὐμένης 28.
 Εὐνόμιος, αἰρετικός 401 — 458.
 Εὐνούχος 546, 667, 713, 804.
 Εὐπράξιος στρατηλάτης, 761.
 Εὐριπίδης 205.
 Εὐρώπη 11, 28.
 Εὐσέβιος Παμφίλου, ἐπ. Καισαρείας 205, 400, 436. Νικομηθεῖας 412, 443. μάρτυρος 522.
 Εὐσίγιος, ὁ ἅγιος 443.
 Εὐστάθιος, ὁ ἅγιος 340. Ἀργυρῶς 741. δρυγγάριος 772, 780—785. ἐπ. Σαβαστείας 458. χυστῶν 703. πατριάρχης Ἀντ. 414. ΚΠ. 868.
 Εὐστράτιος ὁ ἅγιος 372, 581.
 Εὐτρόπιος, ὁ ἅγιος 371.
 Εὐτροπίου λιμὴν 560. μόλος 561.
 Εὐτυχῆς, Εὐτυχῖος, αἰρετικός 566, 507, 515, 521, 535.
 Εὐτυχιανὸς 352.
 Εὐτύχιος πατριάρχης ΚΠ. 528. Ἰεροσ. 528.
 Εὐφημία, ἡ ἅγια 401, 481, 507.
 Εὐφήμιος, πατρ. ΚΠ. 521.
 Εὐφράτης ΜΨΜ, ΠΨ Γλυκὺς 40, 141, 162, 172, 865.
 Εὐφροσύνη 695—760.
 Εὐχαΐτα 522, 762, 767.
 Εὐχταί 459.
 Ἐφασος 229, 356, 359, 483, 498, 553, 607, 780, 903, 907.
 Ἐφούδ ΤΕΜ ἰπωμῖς 19, 20.
 Ἐφραΐμ ΜΨΜ ἠδξημένος 82, 180. ὁ ἅγιος 459.
 Ἐωσφῶρς 146.
 Ζ.
 Ζαχόβια, 622.

Ζάκυνθος 40.
 Ζαχαρίας 275.
 Ζαυδρῆς, Ζαυδρί ἤ Ζαυδρὶ ψαλμὸς μου 182, 395, ἤ Ζαυδρὶ μου 182.
 Ζάμις 9.
 Ζάπιτρος 707.
 Ζαρχῆς = Ζαβουλωνίτης 107.
 Ζαχαρίας ΠΠΠ Θεὸς μνημονεύει 153, 157, 179, 189, 606. πατρ.
 Ἰεροσ. 506, Παυλικιανὸς 606.
 Ζεὺς ἰππων λουτρὸν, Ζεὺς ἰππου 545, 625.
 Ζεὺς 7, 8, 30, 43, 49, 51, 83, 167.
 Ζήβ ΖΠΠ λύκος 104.
 Ζηνώβια 513.
 Ζήνων 515—516.
 Ζιχλία 652.
 Ζοραδάβελ ἤ Ζαβυθ διασκορπισμῶνος εἰς Βάβελ 14, 198, 200, 203, 293.
 Ζωή, Ζυζύα 775, Καρπουωφίνα 782, θυγάτηρ Κωνσταντίνου 872. Δούκα 884—906.
 Ζωρόαστρος 9, 52.
 Η.
 Hareth-al-Masur 457.
 Ἡλὰ ἤ Ηκ δρυς 182.
 Ἡλεὶ ἤ ἡ ἀνώτερος? 113.
 Ἡλίας ΤΠΠ ἡ Κύριος ὁ Θεὸς μου 179—185, 357, 764.
 Ἡλιοθάλας 353.
 Ἡλιόδωρος, ὁ ἅγιος 372, ὁ συγγραφεὺς 480.
 Ἡλιούπολις 11, 400, 614.
 Ἡμέριος 983.
 Ἡπίρος, Ἡπειρώτις 40, 462.
 Ἡρα, Ἡρη 8, 43, 44, 51.
 Ἡράκλεια 361, 565.
 Ἡρακλίδης 117, 455.
 Ἡράκλειος (Ἡ) 554—571. (Ἡ) 652, ἀδελφὸς Ἀχιμαῖρου 623. υἱὸς Κώνστα 588—605.
 Ἡρακλείου μονὴ 675.
 Ἡράκλειτος 205.
 Ἡρακλῆς 12, 30, 108.
 Ἡρακλονᾶς 571.
 Ἡρία 783.
 Ἡρώδης 133, 161, 204, 219, Ἀγρίππας 268.
 Ἡρωδίας 227.
 Ἡσας ΤΠΠ σωτηρία κυρίου 14, 123, 166, 510.
 Ἡσαὺ ΠΠΠ ἑντροχος 75—80, 122.
 Ἡραιστος 43, 51.
 Θ.
 Θαδδαῖος 256, 633.
 θάλασσα ἐξελοῦσα 528. ἐρυθρά 40.
 Θαλάσσιος 371.
 Θαλλέλιος 371.
 Θαιμούφς ΠΠΠ τηκόμνος, Ἄδωνις 321.
 θανατικὸν. θάνατος, θνήσις 558, 539, 562, 565, 621, 648, 835.
 Θάρρα ΠΠΠ 64.
 Θασοί, ΠΠΠ καταπατημένη 159.
 Θάσος 500.
 Θειγλαφαλάσσορ ἤ Θειγλαφάλα 322.
 Θέκλα πρωτομάρτυρ 757 Nota.
 θυγάτηρ Θεοφίλου 750, 758, 758.
 Θεμάν ΜΠΠ 74.
 Θεμίμις 591.
 Θεόδοτος, τραγωδοποιὸς 213.
 Θεοδηγησιος ἀστρονόμος 734.

Θεοδοσιος (Ἡ) ὁ μέγας 445, 462 — 489, 516. (Ἡ) ὁ μικρὸς 498 — 505. (Ἡ) 627. Ἀβούκης 851, Ἀχιμαῖρου 648, ἐπ. Ἐφέσου 666. Κωνσταντίνου 590. Μαυρικίου 560. πρόεδρος 881. πρωτοεστιάριος 774.
 Θεοδοσιούπολις 648.
 Θεοδοτάκιος 775.
 Θεοδότη 669.
 Θεοδοτίων 215, 343.
 Θεόδοτος, αἰρετικός 343. γενικός 619. πατρ. ΚΠ. 679—683, σπουδίτης. πρωτοκάραβος 819.
 Θεοδώρα, ἡ ἅγια 821, γυνὴ Θεοφίλου 700—751. Ἰουστινιανῶ β. 621, 623. Κωνσταντίου 372—390. Ῥωμανοῦ 816—820. θυγάτηρ Κωνσταντίνου VII 854, VIII 872—880.
 Θεόδωρητος, ἐπ. Κύρου 494, 500, 507, 529, 537. κοιτωνίτης 819. πατρ. Ἀντιοχείας 665.
 Θεόδωρος, Βούλγαρος 774. γεωμέτρης 734. Γουζουινάτης 771. ἐπ. Μόμφου ἱστίας 365, 529, 532, 536. ἐπ. Φαράν. 611. ἡγούμενος τῶν Σπουδῶν 669, 676, 682, 713—715.
 Ἰουδαῖος 356. Κρατερός πρωτοεπαθάριος, εὐνούχος 713. κριθινοὺς 704. Μυάκης 625. πατριάρχης Καμουλιανὸς 606, Παυλικιανὸς 606. πρεσβύτερος 611. Σαυταβαρηνός, ἀρχ. Εὐχαΐτων 762—770. στρατηλάτης, Τύρων, ὁ ἅγιος 356, 371, 401, 454, 630.
 Θεόκλητος 818.
 Θεόκριτος 524.
 Θεόκριτος 717—729.
 θεοπασχίται 648.
 Θεόπεμπτος 213.
 Θεότεχνος 378.
 Θεοτόκος Μαρία 498 κτλ.
 Θεούπολις, Ἀντιοχεία 527, 539. Κωνσταντινούπολις 697, 698.
 Θεοφάνης, ὁ ἅγιος 653. Ζουφινέζορ 811. μάρτυρος 645, 803.
 Ματζούκης 811. παιδαγωγὸς 808. παπίας 660, παραδυνασταίων, πρωτοεστιάριος 830—850. πατρ. Ἀντιοχείας 611. ποιητῆς 713. πρωτόδρονος 767. Σταυρακίου 677. Τσιχιώτης 817. Φαργάνης 772, 729.
 Θεοφάνια 503, 514, 539.
 Θεοφανώ, γυνὴ Θεοφίλου 763—776. Κωνσταντίνου 841. Ῥωμανοῦ 835—865. Σταυρακίου 677, 678. θυγάτηρ τοῦ Δούκα 884.
 Θεοφιλέτης 723, 727.
 Θεόφιλος, βασιλεὺς 695—717. πατρ. Ἄλεξ. 482—496. πατριάρχης 715. ὑπαρχος 802.
 Θεοφοβία 717.
 Θεόφοβος Πέρσης 702—717.
 Θεόφραστος 526.
 Θεοφύλακτος, βασιλεὺς 678.
 Ἀβάστακτος 755. Δομηνίκου 904. πατριάρχης ΚΠ. 828—852. πατριάρχης, κόμης τοῦ στάβλου 816.
 Θεραπειταί, Θεραπειτιῶδες 246.
 Θεράπιος 671.
 Θερομίτις 81.
 Θερομόπολις 818.
 Θεσσαλία 18, 29, 40.
 Θεσσαλονίκη 18, 402, 475, 579, 589, 626, 627, 669, 713, 725, 771, 783, 907, 908.
 Θεωδᾶς 239.

Θηβαι: 40, 257.
 Θηρ ποταμός 448.
 Θήρα ΠΥΓΗ Θράξ 39, 446, 517,
 νήσος 242 — Θηρασία.
 Θηριούσα 784.
 Θόβελ ԷԲԻ 5, 59.
 Θουυδίδης 117, 205.
 Θούρας θ — Θουρδ: Άρης 448.
 Θράκη 11, 28, 40, 175, 499, 517,
 562, 657, 757, 824, 835.
 Θρακῆσιοι 740, 756, 830, 835.
 Θρακικός 637, 646.
 Θράκυλλος 229.
 Θρόνος Σολομώντος 159.
 Θωλά γ΄ΠΠ κόκκος 107.
 Θωμαίτης τριχλίνος 667.
 Θωμάς, άπόστολος 356, 458, 512,
 524, 767, 789, 835. αἰρετικός 365,
 άντάρτης 681—699. λογοθέτης 891.
 πατρικίος 747. πριμικήριος 851.
 πρεσβύτερος 787. τοποτηρητής
 Ίερος. 665.

I.

Ίαβείμ ԳԲ συνετός 104.
 Ίαδδούς, δ ζ' άρχιερεύς 18, 327.
 Ίαζήθ 629.
 Ίαήλ ԿԳ τραγέλαφος 104.
 Ίαήρ ԴԿ δ διαφάσμων 107.
 Ίάκιμος, υἱός Ίησοῦ, δ β' άρχιε-
 ρεύς 327.
 Ίακώβ ԲԳԳ πτερνιστής 20, 75
 —80, 122. του Ζεβεδαίου 227, 259,
 241, 268, 281. άδελφός, του
 Άλφαιού. Κλεόπα 235, 279, 281.
 Ίακωβίτης 749, 752.
 Ίακωβίτης 574.
 Ίαμβρής 83.
 Ίανναός δ καλ' Άλέξανδρος δ ιε'
 άρχιερεύς καλ β' βασιλεύς 327.
 παπας 796.
 Ίαννης Ίγκανός, δ ιγ' άρχιε-
 ρεύς 83, 327.
 Ίαρέθ ԴԴ καταβαίνων 32.
 Ίάφθ ԳԵΠ πλατυθαής 11, 37, 39.
 Ίβας Έδέσσης 500, 507, 529, 537.
 Ίβηρ 403, 509, 520, 821, 888.
 Ίγγερ 723—755, Ίγγιρίνη 758
 —755.
 Ίγνάτιος δ θεοφόρος 339. πα-
 τριάρχης Κ.Π. 724, 728, 754 —
 760. κοιτωνίτης 749.
 Ίδουμαία, Ίδουμαίος ԸԿΚ έρου-
 θρά γη 75, 122—145.
 Ίδουσαίος ԻԲԲ 72, 101, 135,
 174.
 Ίεζάβελ ԷԲԻΚ μη συνοικία?
 άσυνουσιαστος, παρθένος 182—187.
 Ίεζακίηλ ԿԵԴԳ Θεός Ισχύν δι-
 δωαι 158, 179.
 Ίεκάν ԳԲԳ μικρός 37, 39, 501.
 Ίεράπολις 336.
 Ίέρεια 570.
 Ίερμίας ԳԴԴԳ Θεός άστράπτων
 121, 169—179, 193, 760.
 Ίερχώ ԳԴΠ πόλις σελήνης vel
 ԳԴԳ εύωδίας 102, 129, 186, 348.
 Ίερμοχόα 594.
 Ίεροθάλ ԿԵԴԳ δικαζέσθω δ
 Βάαλ 101—106.
 Ίεροδόμ ԸԵԴԳ λαός πολύς
 115, 151, 180, 189, 709.
 Ίεροκασάρεια 229.
 Ίεροκλής 553.
 Ιερόν 652, 736, 842.

Ίερουσαλήμ ԸԴԷԴԴ οἶκος εἰ-
 ρήνης 22, 31, 71, 131—135, 141,
 147, 174, 208, 285—325, 340, 350,
 402, 404, 410, 441, 447, 503, 504,
 512, 529, 566, 569, 604.
 Ίεσβί ԿԵԴ κατοικῶν 125.
 Ίεσιδαθά ԸԵԴԷԴ τὸν λαὸν κα-
 τοικίζων 124.
 Ίεσσαί ԿԵԴ ԿԵԴ άνδρικών 204.
 Ίετούρ ԴԴԴ 179.
 Ίεφθάς ԴԵԴ άνοίγει 107.
 Ίεχονία: ԳԴԴԴ Θεός καθίστασι
 775, 195.
 Ίηού ԿԴԴ Ίεσαι? προφήτης 152,
 179. βασιλεύς 153, 185, 187.
 Ίησοῦς ԳԵԴԴ, ԳԵԴ Θεοῦ βοή-
 θεια ԳԴ Գ υἱός Ναυῆ 40, 89, 91,
 101—127, 161, 198. Θεοῦ 215. Σι-
 ράχ 142, 212, 326.
 Ίωσέδεκ, δ ιερεύς 179, 198. δ α'
 άρχιερεύς 327. άλλος 281.
 Ίθάκη 40.
 Ίκόνιον 10.
 Ίλιον 117, 398.
 Ίλλος 514.
 Ίλλυριανός, Ίλλύριοι, Ίλλυρι: 18,
 40, 56, 277, 459, 461.
 Ίμβρος 784.
 Ίμέριος σοφιστής 449, πρωτα-
 στήκρητις, κεφαλή του στόλου 783
 —798.
 Ίναχος 11, 29, 83.
 Ίνδια, Ίνδοί 13, 23,—25, 39, 40,
 43, 45, 56, 187, 257, 403.
 Ίνοκέντιος Innocentius 495.
 Ίοδιανός Iovianus 451—453.
 Ίοθόρ ԴԴ περισός 620.
 Ίσπολις 11.
 Ίορδάνης ԳԴԴ καταβαίνων 89,
 92, 186, 259, 336, 599.
 Ίουδαία, Ίουδαίος Ίούδας ԳԴԴԴ,
 υἱός Ίακώβου 12, 18, 76, 103, 150,
 151, 174, 215, 340, 350, 355, 447,
 499, 520, 550, 569, 639, 659, 688.
 δ Μακκαβαίος ԿԲԲ ֆύρα 210,
 336. δ Γαλιλαίος 214, 324. δ άπό-
 στολος 150, 155.
 Ίουδ(θ ԳԴԴԴ Ίουδαία 199.
 Ίουλία, Ίουλλία, ή άγια 361.
 Ίουλιανός, άγιος 371. Άλικαρ-
 νασσεύς 366. δ άποστάτης 390,
 421—453, 708.
 Ίουλιανού λιμήν 552, 555.
 Ίούλιος Julius 212, 213, 505.
 Ίουθενάλιος Juvencilius επ. Ίε-
 ρος. 499 — 507.
 Ίουλίττα ή άγια 372.
 Ίουστιλιανός Justilianus 387.
 Ίουστίνια ή άγια, 360, γυνή Ουά-
 λεντινιανού 465.
 Ίουστινιανός (I) 525—550, (II)
 615—671. πατρικίος 604.
 Ίουστίνος, μάργυρ 341, (I) δ
 θράξ 524, (II) δ μικρός 548—550.
 Ίπποδρόμος 619.
 Ίπποκράτης 200, 205.
 Ίππόλυτος, επίσκοπος 336.
 Ίσαάκ ԳԴԴ ԳԴ 73, 121.
 Ίσαάκιος δ άγιος 459. Κομνηνός
 881—884, 899.
 Ίσαυρία, Ίσαυροι 10, 498, 522,
 627.
 Ίσιδωρος, δ άγιος, Πελουσιώτης
 455, 489, 494, ξενοδόχος Άλεξαν-
 δραίας 489, 496, πατρικίος 716.

Ίσις 43, 51.
 Ίσμαήλ, Ίσμαηλίτης ԿԿԵԴԴ
 Θεός άκούει 56, 73, 75, 509, 591.
 Ίσκασίος 513.
 Ίσπανία 257, 462, 856.
 Ίσπεδαθά — Άδισσαι ԿԵԴԿ Կα-
 τηρ Ίεσσαί? 124.
 Ίσραήλ ԿԵԴ Θεομάχος, Ισχύων
 μετά Θεοῦ? 76, 151.
 Ίσσοσάφρ ԿԵԴ ֆέρει τὸν μι-
 σθόν 79.
 Ίσσος 53.
 Ίστρος 621, 865.
 Ίταλία 14, 29, 276, 460, 465,
 636.
 Ίωνία ԳԴ Ίων 39.
 Ίριτος 154.
 Ίωάβ ԿԴԴ επιθυμῶν 123.
 Ίωάθαμ ԸԴԴ Θεός τέλειος 105,
 124, 158.
 Ίωακίμ ԸԴԴԴ Θεός άνίσταται
 174, 194.
 Ίωαννάς δια' άρχιερεύς 327, 627.
 Ίωαννάκης 627.
 Ίωάννης ԳԴԴԴ θεόδωρος, δ ε'
 άρχιερεύς 327. δ βαπτιστής 227,
 240, 444, 481, 212. δ θεολόγος
 161—165, 335, 335, 336, 351. δ
 Χρυσόστομος 479, 486—502, 667.
 Δαμασκηνός, Χρυσοθρόος 639, 651.
 Άγιοπολίτης 767. Άρμένιος, δρυ-
 γάριος 747—775. άστρονόμος 830.
 Βαυλάς 804—807. Γαριδά: 778 —
 804. Γοργωνίτης 736, γραμματι-
 κός 681. Γράφων 807. διάκονος
 611. Έλαδάς, μάγιστρος 798 —
 804, έταιρειάρχης 808. Κορκόας
 764 — 842. κουδικουλάριος 583.
 κυρτός 522, μοναχός 486. μυστικός
 824—829. Νεατοκομητής 749, νη-
 στευτής, πατρ. Κ.Π. 1553. Σεφιλί-
 νος, πατρ. Κ.Π. 884—992. πατριάρ-
 χης Άντιοχείας 499. Κ.Π.— Χρυσό-
 στομος, πατρικίος, 522, 611, 619,
 Πιτσιγούδης 612. πραιπίσιτος 751.
 Ραδινός 808—824, ραίκτηρ 798—
 858. Σαμοσατεύς 605. Σκύθης 521.
 στρατιώτης 443. του Συμαών 830
 —837. Τζιμιστής 839. Τουδάκης
 810—815. τοποτηρητής Άλεξαν-
 δραίας 665. Κόλδος 740—753. Χοι-
 νός 854.
 Ίωάς ԿԴԴ Θεός διδοί, Θεόδοτος
 153, 188.
 Ίωάχας ԿԴԴԴ Θεός κρατεί 174,
 188.
 Ίώβ ԲԴԴ δεδιωγμένος 76.
 Ίωθελ ԷԲ Բύμα 5.
 Ίωδάς ԳԴԴԴ Θεός οἶδεν, Ίασί-
 μου δ δ' άρχιερεύς 327.
 Ίωήλ ԿԴԴ Θεός έστι κύριος 417.
 Ίωναδάβ ԷԲԴԴ Θεός κινεί 243,
 255.
 Ίωνάθαν ԳԴԴԴ θεόδοτος 124.
 Ίωνάς ԳԴԴ περιττερά 179.
 Ίωνία 40.
 Ίωνίας, δ ζ' άρχιερεύς 327. δ θ'
 327.
 Ίωράμ ԸԴԴ Θεός ύψηλό: 152.
 Ίωσαφάτ ԿԵԴԴ Θεός κρίνει
 151.
 Ίωσεδέκ ԳԴԴ Θεοῦ δικαιοσύνη
 179, 198.
 Ίωσήφ ԵԴԴ 41ρων, αὐξάνων 79,
 82, 482, δ άγιος 600, Έπιεφρόδι-

τος 680. ἐπ. Θεσσαλονίκης ὁ καθαρὸς 689—696. πατριάρχης 854, πρεσβύτερος 676, ὑμνογράφος 715. Φλαύιος 240, 285.

Ἰωσίας ἡπὶ τῷ Θεῷ ἰσται 172.

Κ.

Καθὸ γνησιμῶν, γομφιάζων 80.

Καβάδης 519.

Καβαλία 40.

Καβαλλα 789.

Κάδης ἡπὶ πόρνη 90.

Κάδομος ἡπὶ ὁ ἀνατολικός 29, 53.

Καθαροὶ 512, 669, Καθαρίνα 882.

Κάτῃν ἡπὶ ὄρου, ζῆλος 4—6, 32, 53, 272, 495.

Καινὸν ἡπὶ ? 7, 32, 56.

Καῖσαρ Caesar 121, 512, 887.

Καίσαρεια Καππαδοκίας 454.

Στοάτωνος 275, 347. Φιλίππου 444, 631.

Καϊσάρειος 579.

Καίσαρος οἶκος 858.

Κάϊτος 591.

Καλαβρία 757.

Καλαθρία 906.

Καλαυρία 50.

Καλέργιδες 861.

Καλή, Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα 884.

Καλιγούλας Caligula 229, 258.

Καλλινίκη 605.

Καλλίνικος 614, πατρ. ΚΠ. 617 623.

Κάλλιστος 715, 755

Καλλίστρατος ὁ ἅγιος 372, 592, 618.

Καλοκύρις, Καλόκυρος 778, 851.

Καλυπά 797.

Καλιγρόν 506, 521.

Καμβύτης 14, 198.

Καμπανία Campania 405, 650.

Κανδάκη 25, 255.

Κάνωπος, 485.

Κάνωψ. 485.

Καπετώλιον, Capitolium 15, 358, 584, 590.

Καππαδόκη, Καππαδοκία, Καππαδοκίς, Καππαδόκης 40, 138, 474, 498, 514, 520, 460, 564, 566, 712, 757, 775, 885.

Καρακαλλάς Caracalla 351.

Καράμαλος 778.

Κάρανος 525.

Καρβίας 755.

Κάραι 450.

Κάρδαμος 669.

Καρθαγίνη 55.

Καρία 28, 49, 460.

Καριανού τά 554, 750.

Καρίνος Carinus 570, 450.

Κάρος Carus 459.

Κάρουλος 662.

Καρποκράτης 540, 566, 575.

Καρτέριος 490.

Καρχηδών 88.

Κάσπαι πύλαι 520.

Κάσσανδρος 28.

Κάσσιος Cassius 215?

Κασσιτέρια 865.

Κάστωρ 745, 744.

Καταβόλος 674.

Κατακαλών 775, 881.

Κατακύλας 840.

Κατασύρται 808, 818.

Καταφρύγες ? 342.

Κατουδάρης 764.

Καύκανος 819.

Καυλάς 777.

Κέδαρ ἡπὶ αἰθιώψ 74.

Κεδοῦ ἡπὶ — Κάδομος 74.

Κετιεῖς ἡπὶ πεπληγμένοι ? 29.

Κέκρωψ 29.

Κελεστίνος Celestinus 499.

Κελτικὸς 900.

Κελτζινή 745.

Κένταυροι 43, 47.

Κέρβων 340, 342.

Κεφαλάς 727, 806.

Κεφαλληνία 40, 621, 757, 761.

Κῆποι 740.

Κήρινθος 539.

Κήρυκος ὁ ἅγιος 372.

Κιβαλή 453.

Κιθύρα, Κιθύρραιῶται 613, 620, 720, 753, 785.

Κίθωσσα 607.

Κιλίκια, Κίλιξ, 10, 14, 23, 28, 40, 257, 261, 563, 458, 452, 481, 525.

Κίνας ἡπὶ δορυφόρος ? 104.

Κίς ἡπὶ σκληρός ? 117.

Κλαζομίσιος 40.

Κλαύδιος Claudius (I) 241, (II) 361.

Κλαυσίνα ἡ ἅγια 443.

Κλέαρχος 522.

Κλεόνικος ὁ ἅγιος 371.

Κλαύδιον 718.

Κλεόπας — Ἀλφείης 539.

Κλεοπάτρα 206, 214, 220, 327.

Κλήμης Clemens, Ῥωμαῖος, 29, 241, 271, 276. ὁ στρωματῦς 343, 359.

Ἀγκύρας, ὁ ἅγιος 572.

Κλυταίμνηστρα 805.

Κοίλη 843.

Κοιλῆσυρία, Κοιλοσυρία 28, 40.

Κοινοχωρίται 607 (Κυνοχωρίται: Petrus Siculus).

Κολασσαίς 206, 607.

Κολχίς 40.

Κολώνεια 607, 881.

Κομαγηνή 40.

Κομανά, Κομάνη 495, 502.

Κομητῆς ὁ γραμματικὸς 734.

κομήτης (524?) 540, 558, (597), 681, 786, 797.

Κόμοδος Commodus 55, 345.

Κονδάκιον 612.

Κόνις ἀπ' οὐρανοῦ 505.

Κόνων 628, 653.

Κοπρώνυμος 251, 631 — 659, 746.

Κόρκυρα 40.

Κόραξ, φιλόσοφος 45.

Κορδύλης 724.

Κόρδυνα 59.

Κορή ἡπὶ κρύος 88, 357.

Κόρινθος 29.

Κορνήλιος 162, 255.

Κόρον 775.

Κοσιλάου κόμη 481.

Κοσμῆς 771, 782, 839, 817, πατρ. ΚΠ. 909.

Κοσμίδιον 731, 825, 874.

Κοτύαιον 522.

Κούδαρος 597.

Κουδιαίος, Κουθιαίος ἡπὶ 190.

Κουκουτὸς 495, 514.

Κούρβιχος 362.

Κουρείκης 772, 801.

Κουσάνης 772.

Κούσσαρος 591.

Κούφη 652.

Κρανάος 525.

Κρασῆς 747.

Κρήτη, Κρητοὶ 41, 40, 43, 85, 360, 462, 620, 699, 701, 731, 759, 742, 785, 818, 856.

Κρινίτης 772.

Κρισκέντιος Crescentius 428.

Κρίσπος Crispus, Κωνσταντῖνος 384, 428, γαμβρὸς τοῦ Φωκά 562 — 565.

Κριταὶ τοῦ Ἰσραὴλ 103.

Κροῖος 13, 197.

κροκόδειλοι 556.

Κρόνος, 7, 8, 13, 51, 851.

Κρούμος 676 — 680, Κρούμμος 721 — 724.

Κρησιρῶν 570.

Κοθήλη 44.

Κύζικος 340, 612, 620, 645.

Κυθήρη 40.

Κυκλάδες 257, 699, 701.

Κυμαῖος, Κύμη 154, 229.

Κυμηνάς 837.

Κυνοπολίται 54.

κυνοπρόσωπον 47.

Κυνοχωρίται 607.

Κυντιλιανός Quintillus 561.

Κυπριανὸς ὁ ἅγιος 354, 360.

Κύπρος 52, 90, 214, 257, 277, 446, 515, 660.

Κυρήνη 40, 138.

Κυρήνος Quirinus 220.

Κυρίακος πατρ. ΚΠ. 625.

Κύριλλος, πατρ. Ἀλεξανδρείας 499, 529. Ἰερουσαλῶν 441, 474.

Κύρος 13, 197, 265, 293. πατρ. Ἀλεξανδρείας 611.

Κύση 787.

Κύων 660.

Κυώδης 520.

Κώκυτος, 329.

Κωνσταντία, Constantia 381, 590, 401, 414, 428, πόλις 515.

Κωνσταντινάκης 773.

Κωνσταντῖνος Constantinus. (I) ὁ μέγας, ὁ ἅγιος 279, 361, 376—429, 759, 762. (II) Ἡρακλιωνάς, υἱὸς Εὐδοκίας 570—588. (III) Μαρτινῖνος 588. (IV) Πωγωνάτος 590 — 615. (V) Καβαλινός, Κοπρώνυμος 651—659, 746. (VI) ὁ νέος, υἱὸς Εἰρήνης 659—673. (VII) Πορφυρογέννητος 787—854. (VIII) υἱὸς Ῥωμανοῦ I. 828—850, II. 872, 873. (IX) Μονομάχος 878. (X) Δούκας 882, 885, 898. ἀνθρωποῦ Σαμυινά (Αἰψ?) 792, 793, ἀντάρτης 695, ἀρχὸν τῶν ἱκανάτων 814. τοῦ Βοήλα 829. Ἀρμένιος 736, 747. γενικὸς λογοθέτης 758. Γογγύλιος 803 — 849. Δούκας ἡ τοῦ Δουκάς 786—802. δρογγάριος 715—747. Ἐλαδικός 880, 881. ἐπίσκοπος Σουλίου 649. Εὐλαμπίου 802. Κάστωρ 743. Κεφαλάς, πρωτοπαπᾶς 806. Κτηματῖνος 815. Κωνσταντῖνου τοῦ μεγάλου 590. Αἰψ 788—807. Μαλελίας 806—815. τοῦ Μιχαήλ ἡ Βασιλείου 761. Μιάρης, ἐπαρχος 745. παρακοιμώμενος 805 — 815. πρωτασκηρῆτης 815. Ῥόδος 831. Σιλουανός 605. Τοξάρης;

740—753. ὁ τῆς τραπέζης 770.
 Κωνσταντίνου βιουδὸς 756. μονή
 762. πόλις 277, 398, 420 κτλ.
 Κωνσταντίνος Constantinus. Χλω-
 ρός 341—378. ἀδελφὸς Κωνσταν-
 τίνου τοῦ μεγάλου 390. υἱὸς Κων-
 σταντίνου 390—443, 538.
 Κώνστας Constans. (I) τοῦ μεγά-
 -ου Κωνσταντίνου 279, 390, 428
 —443. (II) Κωνσταντίνου, υἱοῦ
 Ἡρακλείου 588—604.

Α.

Αάθαν ἱεὶ λευκὸς 79.
 Ααζάρης 79.
 Αάζαρος, ὁ ἅγιος 232, 778, 780.
 Αακεδαίμονιος 29, 154
 Ααλακῶν 754.
 Αάμαρις 746.
 Αάμαχ ἱεὶ δ, 32, 33.
 Αάμης 9.
 Ααμπάδια; 340.
 Ααμπώδης 802.
 Αάμψακος 783.
 Ααοδίκαια 206, 364, 607, 630.
 Αάργιος Largius 333.
 Αάτινος 29.
 Ααυρέντιος, ὁ ἅγιος 534, 501,
 504, 510.
 Ααυσιακόν, τὰ Ααύσου 729, 746.
 Ααφιδύθ πππππ λαμπάδες 104.
 Αέα πππ ἐπέζουσα, κοτιώσα? 79.
 Αειχούδης πατρ. ΚΠ. 882.
 λείψανα τῶν ἁγίων 643, 654.
 Αεόντιος 618, φιλόσοφος; 502.
 Αεοντιὸ Αύγουστα 560.
 Αίθεος 40, 673, 674.
 Αεὺ ἡ θανατηστή, προσκολλώ-
 -μενος? 78, 126, 135, 177.
 Αεὺκακτη 616.
 Αεύκατον 617, 802.
 Αέων (I) ὁ μέγας, μάχελ 512—
 513. (II) ὁ μικρὸς 513. (III) ὁ Ἰσαυ-
 -ρος 626—640. (IV) ὁ τῆς Χαζάρης
 648 (V) ὁ Ἀρμένιος, ὁ παραδά-
 -τη 679—694. (VI) ὁ σοφός 747,
 766—791. Ἀγαρηνός 794. ἄνθρω-
 -πος τοῦ Ἀρσενίου 817. Ἀργυρὸς
 807, 819. τῶν Γομοστῶν 733. δο-
 -μιστικός 815. Κάστωρ, ἀσηκρή-
 -ται; 742. Κατακαλιζής 802. Κα-
 -επαλῶν 713. Νικηφόρου τοῦ Φωκῆ
 773. πάπας 507. Ῥωμανοῦ 886.
 Σαλιβαρδῆ; 762. συγγενὴς Ῥωμα-
 -νοῦ 815. Συμβάτιος 705. τεσσαρα-
 -κονεάπηνος. πατριχίος 674. Τρι-
 -πολίτης 783, 823. φιλόσοφος 712.
 734, 739, 754. Φωκῆ 853, 854.
 χαμαθράκιων 704—735. Χατζιλιά-
 -κιος 784. χοιροσφάκτης 775, 801.
 Αεωνά; 28.
 Αεωνίτης 345.
 Αήμος 654, 662, 780, 824.
 Αιδάνιος 449, 490.
 Αιδανός ἱεὶ λευκὸν ὄρος 40,
 133, 140, 614.
 Αιδύη 11, 40, 43, 45, 50, 138,
 257, 277, 566.
 Αικίνιος Licinnius 381 — 401.
 Αιγάη 229.
 Αιθιοπία 654.
 Αιμὸς; 243, 353, 380, 565, 616,
 653, 835.
 Αιφ, Αίθεος 45.

Λογγιβάρδα 757, 777, 844.
 λογοθέτης 517 κτλ.
 λοιμός 358, 380, 538, 562, 565,
 626, 647.
 Λοκρίς 40.
 Λούδουνον, Lugdunum 465.
 Λουδ ἡ 59.
 Λουκάς, Lucas, ὁ ἅγιος εὐαγγε-
 -λιστής καὶ ζωγράφος τοῦ Χριστοῦ
 καὶ τῆς Θεοτόκου 279, 351, 438,
 633, 687.
 Λουκίνιος Lucinius? 507.
 Λούκιος Lucius, ἀνάρτης 284.
 Ἀρειανός 454—457. Βῆρος 342.
 Λύββα ἡ 638.
 Λυδία, Λυδίοι; Λυδός; 12, 30, 38,
 40, 497.
 Λυκάονες, Λυκαονία 10, 40, 674.
 Λυκία 40, 50, 330.
 Λυκοπολίτης 54.
 Λυκούργος 45, 104, 154.
 Λυσανίας 226, 227.
 Λυσίας 401.
 Λυσίμαχος 28.
 Λυχνίτις 40.
 Λύτ ἡ κάλυμμα 73, 155.

Μ.

Μαδίος 457.
 Μαγεδών πππ τόπος τῶν ὄχλων
 172.
 Μαγνησία 220.
 Μαγουσαίος 8, 66.
 Μαγώ πππ χώρα τοῦ Γώγ 8,
 39, 66.
 Μαγοτίνος 831.
 Μαδαή, Μαδαί πππ 59, 124.
 Μεδιάμ πππ χώρα 76, 104, 121,
 426.
 Μady 663.
 Μαιώτις 40.
 Μαθουάλα πππππ, πππππ
 ζωὴ Θεοῦ 5, 32.
 Μακάριος, ὁ ἅγιος 343, 435, ὁ
 ἴτερος 455, ἱ. π. ἱερ. 410, 414.
 Ἀντιοχ. 611, 614.
 Μακεδονία 17, 28, 29, 40, 607,
 772, 778, 824, 831.
 Μακεδονιανοί 494.
 Μακεδόνιος, ἱ. π. ΚΠ. 415, 438,
 474, 480, πατρ. ΚΠ. 522.
 Μακεδῶν 680, 725, 726.
 Μακίτις 838.
 Μακκαβαίος πππ σφύρα 206.
 Μακρεβολίτης 884.
 Μακρίνος Maerinus 352.
 Μακρόδιοι 25.
 Μακρόβιος, ὁ ἅγιος 401.
 Μαλάγινα, τὰ 665 — Μελάγινα.
 Μαλαχίας πππππ ἄγγελος
 Θεοῦ 314.
 Μαλελεή πππππ αἰνόδιοι 532.
 Μάλτιος Manlius 17.
 Μάματα, Mamata 353.
 Μάμας, ὁ ἅγιος 361, 437, 561,
 652, 663, 680, 724, 738, 745, 747,
 751, 822.
 Μάμθρη πππππ 74.
 Μαναάλις 607.
 Μαναείμ ππππ ὁ προσφύρων 189.
 Μανασσῆς ππππ ὁ ποιῶν ἐπιτα-
 -θεῖσαι 82, 167.
 Μαναύρα 713, 723, 763, 791,
 794, 795.
 Μανίθων 334
 Μάνης 362.

Μανιάκτις 750, 879.
 Μανικοφάρος 713.
 Μανυχλιος 520, 524, 529, 605.
 Μανουήλ, δομιστικός 705—740.
 ἐρμηνεύς τῶν Ἀγαρηνῶν 891.
 Κουρτίκης 848, 849. μονή τοῦ Μα-
 -νουήλ 907.
 Μανσοῦρ πππ ἀλλογενής 639.
 Μαξέντιος Maxentius 378, 385,
 387.
 Μαξιμιανός, Ἐρκοῦλιος Maxi-
 -mianus Perculius 371—378, Γαλ-
 -λέριος Galerius 372—387, περὶ Ἀρ-
 -χῆς ΚΠ. 500, κοιτώντης 737.
 Μαξιμίλλα Maximilla 342.
 Μαξιμίνα Maximina 341, 390.
 Μαξιμίνος Maximinus 353, 354,
 369, υἱὸς Γαλλερίου 378.
 Μαξιμονάς, ἱ. π. ἱερ. 442.
 Μάξιμος Maximus, βασιλεὺς 355,
 354, 412, 411. Τύραννος 462—463.
 ὁ ἅγιος 590. ὁμολογητής 441, 558.
 πατριάρχης Ἀντιοχείας 507.
 Μαρά — Σαματα; 125.
 Μαργαρίτης 763.
 Μαρδαταί 614, 615.
 Μαρδόνιος εὐνούχος 481.
 Μαρδοχαί πππππ ἀνήρ μικρὸς
 196.
 Μάρια ππππ ἀντιλογία, ἀδεία
 Μωυσείως 88 — 90. Ἰουδαία 287.
 Θεοτόκος 204, 221, 498, 500,
 510, 512, 514, 553, 593, 600, 608,
 617, 644, 650, 651, 655, 659, 688,
 757, 754. Μαγδαληνή 780. ἐξ
 Ἀδασίας 901, 906—Ἀλανῶν 907.
 Παφλαγονίας 662, 668, γυνὴ Βα-
 -σιλείου 758. θυγάτηρ Θεοφίλου 703.
 Κωνσταντίνου Δούκα 384. Χρι-
 -στοφόρου 832—840.
 Μαρριανός 545. Βασιλείου ἀδελ-
 -φός 740—753. υἱὸς Περωνά 752.
 ὁ ἀπὸ μοναχῶν 848. ὁ Ἀργυρὸς
 849.
 Μαρβίνα 662, 750.
 Μαρβίνος ὁ γέρον, ὁ ἅγιος 372.
 Ἐπαρχος 517.
 Μάρκελλος Marcellus 428.
 Μαρκιανός, βασιλεὺς 504—510.
 οἰκονόμος 473, 512.
 Μαρκίον 340, 342, 346.
 Μάρκος, ὁ ἅγιος εὐαγγελιστής
 242, 268, 279, 351, ἄλλος 371, 372.
 ἀσκητής 494, Ἀντωνίνος 341. Αὐ-
 -ρήλιος 341.
 Μάρουλλος 807.
 Μαρτίνα 558.
 Μαρτινάκης. Μαρτινάκιος 763,
 794.
 Μαρτίνος, πάπας 590.
 Μάρτιος ἐν Κάμπω 15. μῆν 91,
 229.
 Μαρτύριος, πατρ. Ἀντ. 514.
 Μαρωδάχ πππππ 165, 168.
 Μασαλιανοί 438, 443.
 Μάσαλμας 627—657.
 Μασή ππππ φόρος 74.
 Μασσάν πππππ εὐώδης 74.
 Μασμά πππππ ἀκουστός 71.
 Μασσαλιανοί — Μασαλ.
 Μαυάκης 621.
 Μαύρα, ἡ ἅγια 644.
 Μαυριανός 740.
 Μαυρίκιος 553—561, 660.
 Μαυριτανία 40, 257, 563.
 Μαύρον ὄρος 614.

- Μαῦρος ποταμός 722, 736. πα-
τρίκιος 624.
Μαυρούσιοι 548, 549.
Μαύρωσις τοῦ ἡλίου 565.
Μαυίας 589—615.
Μέγαρα 174.
Μεδιόλανα, Μεδιόλανον Medio-
lanum 460, 463, 475, 489.
Μεθόδιος πατριάρχης ΚΠ. 718-
728.
Μελάγινα 665, 775.
Μελάσιππος, ὁ ἅγιος 445.
Μελέτιος, Ἀντιοχείας 461, 474,
490.
Μελισσηνός 713, 730.
Μελίας 807.
Μελιτηνή (χώρα) 404, 648, 735.
760, 831.
Μελιτηνή λεγών 343.
Μελχιζέβη βασιλεὺς μου 74.
Μελχισεδέκ ραχζαβή βασιλεὺς
δικαιοσύνης 70—73.
Μελχισεδεκιανοί 72.
Μελχώμ βασιλεὺς 62, 146.
Μεμφιδόσεθ Γωβ'β'β' εἰδωλον
τοῦ Φθθ 415.
Μεμφίτης 54, Μεμφίτις 842.
Μένανδρος, κωμικός 117, 326.
μαθητῆς Σίμωνος 335, 339.
Μενδήσιος 45, 54, 321.
Μενέδημος φιλόσοφος 213.
Μένης 831.
Μερδοσαγάρης Sagaris lutosus ?
760, 788.
Μερβάν Γ' ἀντιλογία, πικρία
320.
Μεσημβρία 613, 652, 807, 831,
838.
Μεσοποταμία 39, 79, 138, 257,
261, 358, 653.
Μεσρέμ Γ' γύραι 89.
Μεταμόρφωσις 688.
Μετανολίας, τά 716.
Μήδεια 10.
Μήθια, Μήθος Γ' 10, 38, 40,
52, 124, 138, 158, 196, 652.
Μηδικὸν πύρ 517.
Μηδοῦσα 10.
Μηλίας 834.
μῆλον 548.
Μηνικός 819, 831.
Μίδας 170.
Μιτυληνή 850, 878.
Μιχαήλ Μ' τὸς Θεῶ δμοιος ;
ὁ ἀρχιστράτηγος 160, 162, 164,
308, 401, 518, 582, 583, ὁ ἀνα-
τέλλων 757. Ἀγγούρης 743. βαι-
λεὺς (I) κουροπαλάτης 677—679.
Ῥαγγαβέ 724. (II) ἐξ Ἀμορίου,
Τραυλός 690—699, (III) 714—752.
(IV) Παφλαγῶν 873—875. (V) Κα-
λαφάτης 875—877. (VI) Στρατιω-
τικός 880. (V) Δούκας, Παραπινά-
κης 884—907. Βούλγαρος 725—
735. Διαβολίνος 851. ἐξάδελφο-
στοῦ Δουκῆ 891. καιριάρχης 764.
κληρικός 814. κουράτωρ 815. Μω-
ρολέοντος 818. Οὐρανός 881. πα-
τριάρχης ΚΠ. 879—882. πρωτο-
θεσιτάριος 800. Στυπιώτης 824.
Συμεώνος 830, 838. Τ'ηριθών 795.
Τοξάρης 806. Χάρακτος 780.
Χριστοφόρου 850.
Μιχαίλας Γ' τὸς ἄς Θεός ;
179, 182, 183, 459.
Μοανίας, Mius Thaur 457.
Μολχόμ βασιλεὺς 122,
321.
Μολοσσὴ 40.
Μόμφου ἐστία 365, 529, 532,
536, 607.
Μοναρχιανοί 516, 592.
μοναστήρια, μοναχοί 242, 561,
564.
Μονοβεληταί 571, 590, 611.
Μονοκάστανος 829.
Μονότειχος 627.
Μοντανισταί Montanistæ 277,
278, 639.
Μοντανός Montanus 278, 340,
343, 639.
Mortius Cendita 457.
Μοσάμαχος (Μοσίμυλλος Jose-
phus c. Ap. I. 22), 22.
Μοσούχ Γ' ἐκτεθμένος ? 39.
Μοστίνη 229.
Μουνδάγρα 274.
Μούνδαρος 518, 591.
Μουκιανός, ὁ ἅγιος 371.
Μουσαῖος 30.
Μουσιανός ? Musianus 344.
Μουσιτικός 771, 776.
Μουχοῦμετ 574, 591—674.
Μαφουεστία — Μόμφου ἐστία.
Μυάρης 745.
Μυκήναι 117.
Μυριέλιον 822, 835.
μύρον 514.
Μύρων 705.
Μυσία, Μύτιος ; 40, 340, 372,
517.
μυστήριον 714.
Μυζάρης 614.
Μωάδ βασιλὴς ἐπιθυμία 73, 103,
125, 144, 146, 185, 188.
Μωάμεθ — Μουχοῦμετ.
Μωκιανός, Μώκιος, ὁ ἅγιος 371,
401, 527, 781.
Μωροθεόδωρος 742.
Μωροθωμάς 856.
Μωρολέων 825.
Μωσαῖ γωνιὸν σώζων ? 183.
Μωσηλῆ 667.
Μωσῆς, Μωυσῆς, σωτήρ, σεσω-
σμένος 8, 28—34, 80—101, 110,
140, 146, 273, Χριστοφόρος 87, 94.
ἐπίσκοπος Ἀράβων 457.
N.
Ναασσών Γ' οἰωνιζόμενος
204.
Ναβῆτος Novatus 359.
Ναβηήλ βασιλὴς 74.
Ναβέωθ Γ' Ναβαθαί 74, 182.
Ναβουσαρδάν Γ' θεῶν ἀρ-
χοντος κύριος 177.
Ναβουθαί — Ναβέωθ.
Ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς θεῶν
ἀρχων 13, 166, 167, 171, 174 —
194, 292, 322, 709.
Ναζαρέθ, Ναζαρηνός Γ' ἀν-
θόπολις ? 449.
Χαζιανζός 462, 474.
Ναζιραῖος Γ' ἡγιασμένος 179,
258.
Ναθάν Γ' δῶρον ? 131, 179.
Ναῖθ Γ' ἐξορία 5.
Νεμείας Γ' 187.
Ναραγῶ, Ναραῶ 11.
Νάρκισσος 343, ἐπίσκοπος Ἰε-
ρσ. 354.
Ναρσῆς 377, 532, 533, 717.
Νάσαρ 735.
Ναφίς Γ' πνεύον 74.
Ναχώρ Γ' στήθος ? 41.
Ναυατιανοί Novatianii 277.
Ναυάτος Novatus 360.
Ναυή Γ' σπέρμα 101.
Νεάπολις ἐν τῷ Ἀνάπλι 521,
883. Καμπανίας 630.
Νεαράι 525.
Νεατοκωμήτης 758.
Νεγρά 524.
Νεῖλ, Νεῖλος ἡ ποταμὸς 25, 40,
46, 83, 462, 482, 483, 555.
Νεμείας, Νεμίας, Νεμείας
Γ' παράκλησις Θεοῦ 200, 205,
310.
Νεκρόπουλοι 632.
Νεκτάριος, πατρ. ΚΠ. 474—
489.
Νεκτεναδῶ 17, 708.
Νερούας Nerva 333—338.
Νέρων 55, 268—283.
Νεστοριανοί 592.
Νεστόριος 343, 365, 499, 532,
533.
Νεφθαλίμ Γ' συστρεφόμενος
19.
Νεχωῶ Γ' 172, 174.
νησταία Μωυσέως 85, χριστιαν-
ῶν 541.
Νίζαρος Γ' ἀρχων 591.
Νίζιζος 590, 604.
Νίκαια 404, 443, 453, 463, 627,
636, 665, 715, 756, 892, 902.
Νικηφόρος (I) γεννητός 671—676,
(II) Φωκάς 854—864. (III) Βοτα-
νιάτης 893—901. Βάρδα 757. Βα-
σιλάκιος 897, 898. Καῖσαρ 654—
668. Καμινάς, δρογγάριος 785.
λογοθέτης 900. Μαλαίνος 745.
Μαῦρος, πατριάρχης Ἀντ. 898.
ἄλλος 676—683, πατριτικός 621.
Φωκά 761—775.
Νικητάς, ὁ ἀποστολικός 276.
Ἀραβάσθου 646. ἀσκητῆς,
πρωτοπρόεδρος 800, 802. Ἑλλαδι-
κός 763, 805. ἐπὶ τῆς τραπέζης,
Συλιντής 639, 759. μάγιστρος 832,
835. νομολογίας 654, 668. πα-
τριάρχης ΚΠ. 650—660. πατρι-
κός 639, 671, 812, 818, 852. πρω-
τοσπαθῆριος 850. Τριφύλιος 673.
Νικόδημος 356.
Νικόλαος, Ἀνδρσαλίτης 759.
διάκονος 359. τοῦ Δουκῆ 806.
ἐτα:ριάρχης 775—779. Κουβάτης
819, πατριάρχης 779—788, 795
—829, 868. ὁ τὰς ἐν Χαλδίᾳ πρά-
ξεις πεπιστευμένος 891. προμο-
νάριος 726. σκληρός 772. Σκουτέ-
λωφ 736. Χρυσοβέργης 868.
Νικομηθεῖα 372, 428, 454, 514,
628, 636, 648, 744, 756.
Νικόπολις 401, 838.
Νίκων, ὁ ἅγιος 372. μοναχός 494.
Νινευή, Νινευί Γ' τόπος τοῦ
σπέρματος 9, 159, 168 — ἡ Νίνος
10.
Νίνος 8, 9.
Νισάν Γ' ἀρχων, πρῶτος 91,
133, 229.
Νισιδίς 452.
Νιτρία 455.

Νομδὸν ΓΠΒ 118.
νομίσματα 567.
νόμος κατὰ τῶν εἰδωλοατρούν-
των 589, αἰρετικῶν 475.
Νοσιαί 794.
νόσος ἑσπρινή 637.
Νουμεριανός Numerianus 370.
Νουμιδία 40.
Νῶε ΓΠ ἡσυχία 32—34, 127,
155, 156.

Σ.

Σενοκράτης 206.
Σέρης 205.
Σηρόκερκος — Ξυλόκερκος.
Σηρόλοφος 489, 636.
Συλινίτης 639.
Ξυλόκερκος πόρτη 517, 822.

Ο.

Ὁδησός 528.
Ὁδοτοτύραννος 26.
Ὁζίας τῆς ἰσχύς Θεοῦ 156.
Ὁθων Οἰθο 284.
Ὁκτάβιος Octavius 214.
Ὁλδα πῆπ γαλῆ ? 173, 179.
Ὁλοφέρνης 198.
Ὁλύβριος 706.
Ὁλυμπιάδες 18, 154.
Ὁλυμπιάς 18.
Ὁλυμπος 208, 640, 829, 837,
868, 884.
Ὁμάγουλος 638. (codex).
Ὁμηρεται 524, 591.
Ὁμηρος 29, 45, 117, 264.
ὁμολογία τῆς πίστεως 531.
Ὁνήσιμος, ὁ ἅγιος 353, 572.
Ὁνίας ἡ' Πικ ἰσχύς Θεοῦ 208,
325.
Ὁνιάτης 761. Ὁνομάγουλος; —
Ὁμάγουλος.
Ὁνώριος Honorius, βασιλεὺς
467, πάπας 614.
Ὁξεία νῆσος 637, 703.
Ὁπιανός 342.
Ὁποδάλσαμον 112, 600.
Ὁρέστης 805.
Ὁριστιάς 805.
Ὁρέχ ΓΠκ εὖρος 8,
ὁρθοδοξία, ὁρθόδοξοι 511, 518,
523, 524, 528, 532, 552, 664, 711,
715, 718—721.
Ὁρνάν ἡ' Πικ πίτυς 133, 174.
Ὁρόντης 334.
Ὁρφεύς 50, 104.
Ὁσιρίς 43, 54.
Ὁυαδαξάδ 403.
Ὁυαλεντινιανός Valentinianus,
(I) ὁ μέγας 453—461. (II) ὁ νέος,
ὁ μικρός 461—486.
Ὁυαλεντινός Valentinus 340 —
346.
Ὁυάλης Valens 423, 453—499,
481.
Ὁυαλεριανός Valerianus 358, ὁ
ἅγιος 401.
Ὁυάνθαλοι Vandalī 504, 508.
Ὁυγγροί 728.
Ὁυγγων Hugo 844.
Ὁυεσπασιανός Vespasianus 141,
237, 282.
Ὁυζήρ 890.
Ὁυήρος Verus 342.
Ὁυητέγγης Vitigis 550.
Ὁυίκτηρ Victor 336.
Ὁυλεμαροδάχ ἡ' Πικ ἡ' Πικ ἀρρων
Μαροδάχ 12, 194.

Ὁυμάρ 638.
Ὁυνοι 516, 517, 520, 726.
Ὁυνοί 552.
Ὁυρανός 8, 881.
Ὁυρβανός Urbanus 454.
Ὁυρβίκιος Urbicius 514.
Ὁυρίας ἡ' Πικ φῶς Θεοῦ 117.
Ὁυσαμφίς 831.
Ὁυφνι ἡ' Πικ δρασεσόμενος 113.
Ὁυχοζίας ἡ' Πικ κτήμα Θεοῦ 153,
185.
Ὁυχος 17.

Π.

Παγκρατούκας 805.
Παῖδες οἱ ε' ἔν Ἐφέσω 370.
Παίπαρ 822.
Παλαιστίνη, Παλαιστῖνοι ΓΠβ
— ἡ' Πικ ἡ' κάτω γῆ, οἱ κατώτεροι
12, 38, 70, 71, 142, 197, 257, 261,
277, 376, 457, 538, 566, 591, 598,
599.
Παλαμήδης 45, 446.
Πάλας 5.
Παλάτιον 15.
Παλλάδιος 494.
Παμμῶ, μοναχός 415.
Παμφυλία 49, 138, 410.
Πανεάς 444, 510, 632.
Πανθήριος 814.
Πανονία 453.
Πανταλέων 793.
Παντηλεήμων, ὁ ἅγιος 371.
παραβολαί 106.
παραδέσιος 186, 605, 907.
παραδόσει; ἐκκλησιαστικαί 277.
παρασκευή 388, 389, 515.
Πάρδος 775, 778.
Παρθία, Πάρθοι 33, 138, 219,
356.
Πάριον 783.
Παρμενίων 22.
Πασπαλάς 771.
Παστηλάς 648.
πάσχα 653.
Πασγάλιος 506, 844.
Πατρίναχοι 805, 807, 907.
Πάτμος 336.
Πατρίκιος, ἐπ. Προύσης 329.
Παυλικιανοί 605.
Παυλῖνος 503.
Παῦλος, ὁ ἅγιος ἀπόστολος 240,
268, 278, 382, 688, ἐπίσκοπος
Ἐδέσσης 500. Θηβαῖος 378, 427.
κοιτωνίτης 751. λεπρός 512. Μαγ-
γαβίτης 817. μοναχός 618. ὁμο-
λογητής 480. ὁρφανοτρόφος 817.
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας 423,
ΚΠ. 611, 660—664, σακελλίου
758. Σαμοσατεὺς 343, 351, 362,
561, 505, στρατηγός 638.
Παυσολύπων, ὁ ἅγιος 340.
Παφλαγονία, Παφλαγῶν 28, 40,
662, 700, 711.
Παφνούτιος 408, 409.
Πείρινθος 370.
Πελαγία, ἡ ἁγία 372, 630.
Πελάγιος 515.
Πελαγίου, τὰ 650, 651.
Πελλήνη 40.
Πελοπόννησος 13, 40, 761.
Πέλοψ 12.
Πεντάπολις 542.
Περίελεπος, ἡ Θεοτόκος 873,
901.
Περσεύς 9, 10.
Πέρσης, Περσίς ἡ' Πικ διηρημέ-

νος, διασκορπισμένος 7—10, 15,
39, 52, 56, 66, 129, 160, 162, 195,
197, 209, 210, 237, 353, 362, 371,
572, 577, 401, 438, 448, 501, 509,
516, 519, 520, 553, 554, 565, 567,
702, 710, 749, 750, 753, 863, 868.
Περτίναξ, Pertinax 344.
Περῶς 516.
Πέτρα 521.
Πετρίν 618.
Πετρίον 816.
— Πέτρος, ἀπόστολος 130, 152,
161, 252, 268, 278, 382, 689,
ἀ66δς 665. Ἀργων Βουλγαρίας 850.
Βούλγαρος 740, 749. Ἐπαρχος 859.
κναφεύς, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
514, 648. μάγιστρος; 664, 666.
Μογγός, Ἀλεξ. 521, 611. πατριάρ-
χης ΚΠ. 611. πρεσβύτερος καὶ
ἡγουόμενος 665. πτωχομάγιστρος
735. Σικελιώτης 605. στυλῆτης 651.
Πετρωνάς 703, 717, 753, 822.
Πηγαί 768, 775.
Πηγάνης 744, 745.
Πηλεῦ, ὁ ἅγιος 371.
Πίκος 8, 11, 83.
Πικρίδιος 780.
Πιάτος 222, 233, 234, 239.
Πισιδία 40.
Πιτυοῦς 495.
Πλάγιος, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιδος; Placidus, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιλλα Placilla 464, 467, 479.
Πλατεία πέτρα 839.
Πλάτη, νῆσος 637.
Πλατυπόδης 820.
Πλάτων, ὁ φιλόσοφος 50, 54, 57,
140, 206, 529—531. Σακουδιῶνος
669, 676.
Πλωτίνος 531.
Πῶθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ 829—853.
Πολιτιανός Ἀλεξανδρείας 665.
Πολύευκτος ὁ ἅγιος 754, μονα-
χός 847, πατρ. ΚΠ. 852—865.
Πολύκαρπος 341, 342.
Πολυκράτης 356.
Πολυχρόνιος; μονοθελητής 611.
Πομπηίουπολι; 525.
Πόντος 138, 214, 257, 499, 520.
Πορφύριος; 344, 443.
Ποσαίος 513.
Ποσειδῶν 43, 51, 450.
Πουλάδος 756.
Πουλχερία Pulcheria 502—510,
750.
Πουπίνος Πουπλιανός Pupinus
354.
Πουπλιανός, Πούπλιος Publi-
anus, Publius 354, 355, 449.
Πραίνετος 493, 636.
Πράσινοι 527, 552, 558, 625.
Πρεσβλάβα μετοικία 866.
Πρίγκιπας νῆσος, Principum ins-
ula 552, 563, 673, 674.
Πρίμος Primus 15.
Πρίσκος, Priscus, ὁ ἅγιος 371.
γαμβρός Φωκᾶ — ἰρισπος.
Πρισκίλλα Priscilla 342.
Προαιρέσιος 449.
Πρόβος Probus 369, ὁ ἅγιος 552,
ἄλλος 461.
Προικόννησος 638, 850, 865.
Πρόζλος, ὁ ἅγιος 371, ἐπίσκο-
πος ΚΠ. 494—504, φιλόσοφος 517.
Προκοπία, γυνὴ Μιχαήλ 679.
ὑνάτηνο Νικηφόρου 724.

Προκόπιος, ὁ ἅγιος 372, 851.
 Πατριχίος 501.
 πρωτοεπιστάριος Πάρδα 741, 758, 761.
 Προμηθεύς 104.
 Πρωτέριος 507, 536.
 Προύτα 670.
 Πρύχοος 850.
 Πρώτη νῆσος 674, 692, 847, 850.
 πρωτοσύμβουλος chalifa 619, 674.
 Πτολεμαῖος (I) Ἀλίου 28, 206, 306, 325, 326, 484? (II) φιλιδέλφο; 326. (III) Εὐεργέτης 326. (IV) φιλοπάτωρ 326. (V) ἐπιφανής, σπητήρ 326. (VI) φιλομήτωρ 326. (VII) εὐεργέτης, ὁ β' (326). (VIII) φύσκων 326. (IX) Ἀλέξανδρος 326. (X) Φύσκωνος? 326. (XI) Διονύσιος 326.
 πυγαί εὐαγγελίων 689 — πυχ; 590.
 Πυθαγόρας 53, 140, 200, 255, 529—531.
 Πυθία 13, 16, 80, 169, Πύθων 841.
 Πύλαι 669, 705.
 πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ 342, 517, 559.
 ὑπατάδες 613.
 Πύρρος, πατρ. Κ.Π. 611.
 P.
 Ράβδος 774.
 Ραβδόχο; 761.
 Ραβίτζε 591.
 Ραγαύ ἡγ φίλος 58.
 Ραγγαδέ 724.
 Ραγουήλ ἡγ ποιμάνετε Κυρίω? 620.
 Ραρά, Ραραίν ΠΙΡ. ΜΕΤ ἀκούμνοι, ἰώμνοι 101, 120, 124, 125.
 Ραφαήλ ἡγ ἰδται Θεός; 159, 161.
 Ραφία 528.
 Ραχάβ ἡγ εὐρεία, πλατύουσα? 153.
 Ραχὴλ ἡγ ἀμνός 79.
 Ρία 8, 44.
 Ρέδικκα ἡγ σιτυτή 75.
 Ραντάκιος 742, 748, 749, 818.
 Ρήγιον Regium 558.
 Ρήμος Renuis 15, 30, 158, 212.
 Ρηχάβ ἡγ ἰπκίος? 243, 279.
 Ρινοκουρούρα 59.
 Ρίπαια ἡγ 264.
 Ριψιμία, ἡ ἁγία 372.
 Ροδοάμ ἡγ εὐρύδημος? 150, 180.
 Ροδή 161.
 Ροδιανός ὁ ἅγιος 372.
 Ρόδιος 206, 793.
 Ρόδος 40, 206, 589, 850.
 Ροδοφύλλης 784, 785.
 Ρουδὴμ ἡγ ἰδται υἱόν 79.
 Ρουσέλιος 909.
 Ρουφινιανὸς Rufiniana 405.
 Ρουφίνος Rufinus 477.
 Ρούφος Rufus 625.
 Ρωμαῖοι 57, 212, 268.
 Ρωμανία 616, 617, 620, 631, 640, 706, 710, 731, 725, 771, 791, 792.
 Ρωμανός ὁ ἅγιος 374. Ἀργυρός 807. βασιλεὺς, (I) 794, 807—851, (II) 853—859. (III) Ἀργυρόπουλος 875, 874. (IV) Διογένης 885, κόμης Αἰγύπτου 481.

Ρώμη Roma 15, 29, 158, 257, 264, 275, 290, 635, 639, 644, 664, 687, 688, 754, 757.
 Ρώμος, Ρώμολος; Romulus 15, 29, 158, 212.
 Ρῶς 756, 842.
 Σ.
 Σαβά ΜΩΧ αἰχμαλωτεύων 141.
 Σάβας, ὁ ἅγιος; 663, ὁ μέγας 523. αἰρησιάρχης; 439.
 Σαβδάτιος, ὁ ἅγιος 372.
 Σαβέλλιος; 344, 413, 432, 434, 474.
 Σαθὴρ οἱ 519.
 Σαβιανός, ὁ ἅγιος 372.
 Σάγαρος 548, 845.
 Σαδδουκαῖοι ΠΙΡΤΙΣ δίκαιοι 191.
 Σάην, Σάτης, Σάιτος; 565.
 Σακτίκης 821.
 Σαλά ἡγ ἀποστολή 37.
 Σαλαθὴλ ἡγ ἰδται ἐξήτησα τὸν Κύριον 198.
 Σαλαμίνη 215.
 Σαλήμ, ὁ ἅγιος 70, 174.
 Σαλμανός, Σαλμανάσαρ ΠΙΡ. ΜΩΧ, ἡγ ἀποδίδους εὐχὴν? 90, 322.
 Σαλωνίαν ΜΩΧ ἔνδυμα 204.
 Σαλώμη 228.
 Σαμαίτας ΠΩΧ ἐρήμωσι; 125, 179.
 Σαμαρεία ΠΙΡ. ΜΩΧ φυλαχὴ, ἀποκοπή 151, 158, 159, 180—191.
 Σαμαρείτης; 21, 594.
 Σαμυγάρ ΠΩΧ 104.
 Σαμοδράχη 784, 850.
 Σάμος, Σάμιος 140, 174, 770, 784, 794, 850.
 Σαμουήλ ἡγ ἰδται Θεός; 114—119, 179, 498.
 Σαμπίρα (chaldäische) ἡγ σάμπερος, σάμπερος; λίθος; 116.
 Σαμφών ΠΩΧ ὁ μικρὸς ἥλιος; 107—112.
 Σαμωνός, ὁ ἅγιος; 401, κουδικουλάριος 777—794.
 Σαμώσατον 605, 707, 735.
 Σανταθαρηνός 762.
 Σαξιμοδέξιμον 618, 731.
 Σαούλ ἡγ ἰδται ἐξητημένος; 20, 117, —191.
 Σάπυρος 356, 403.
 Σαρακηνοί 75, 457, 518, 591, 598, 643, 648, 674, 699, 701, 783, 861.
 Σαραπίων 352, 566, 569.
 Σάρδαρος; 546, 569.
 Σαρδανέπαλος 9.
 Σάρδη 229.
 Σαρδική, ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος 438.
 Σαρδένια 40.
 Σάρφθα ΠΩΧ 232.
 Σαρρά ΠΩΧ = ΠΩΧ ψυχρόπλις πατρὶς τοῦ Ἰεροδοάμ, ΠΩΧ σφῆξ μήτηρ αὐτοῦ) 180.
 Σαρμάται, Σαρματίαι, Σαρματίαι 40, 461.
 Σάρρα, ΠΩΧ ἄρχουσα, γυνὴ Ἀβραάμ 66, 75, 75, Τωβίου 160. σατάν ἡγ ἐπίδουλος 55, 145.
 Σατορνίος, Σατορνίνος Saturninus 340.
 Σατούρου μοναστήριον 678. ἐμ-

πύριον 757.
 Σαυρομάται 345, 461.
 Σαφάτ ΠΩΧ Θεὸς κρίνει 127.
 Σάωρα 842.
 Σαδάστεια 404, 414.
 Σαδαστόπολις 616.
 Σαδηρίνα, ἡ ἁγία 717.
 Σαδοχά ἡγ δασός 124.
 Σαδών ΠΩΧ 107.
 Σαδέκ ΠΩΧ δικαιοσύνη 71.
 Σαίρηνη 555.
 Σαίμοι 157, 229, 403, 462, 489, 498, 514, 516, 520, 524, 558, 559, 636, 653, 681, 739, 754, 830.
 Σακούνδος Secundus 490.
 Σάκτος Sextus Empiricus 342
 Σαλευκάτα 206.
 Σάλευκος (I) Νικάνωρ 23, 206, 325. (II) Καλλίνικος 325. (III) Κερρυνός 325. (IV) Φιλοπάτωρ 325. (V) Γρουπός 326.
 Σαλήνη 11.
 Σάλλα ἡγ ἰδται ὀπίσω 5, 33, 37.
 Σαλούμ ὁ ἅγιος ἀναπόδοσι; 189.
 Σαμίραμις 8, 30, 83.
 Σανάαρ ΠΩΧ 8.
 Σαναγιερίμ ΠΩΧ ὄψα νικάντο; 158, 166, 322, 680, 684, 695.
 Σαξίλιος; μὴν Sextilis 17, 214.
 Σαπτιμίος Σαυήρος Septimius Severus 345—351.
 Σαράπειον ἕρος 383.
 Σαράπιδος; ναός; 422, 482.
 Σαραπίμ ΠΩΧ καύουσι; 163.
 Σαργίος μοναχός; 847, πατριάρχης Κ.Π. 551, 564, 568, 571, 611, 868. πρωτοπαθάριος; 638. στρατηγός 638. Σύρος 571. Τυχητός 606.
 Σάρμιον Sirmium 464.
 Σαρρούχ ΠΩΧ συμπεπλεγμένος; 41.
 Σάσωστρις 11.
 Σαυήρος Severus, βασιλεὺς, ὁ β' Ἀλέξανδρος 353. ὁ γ' 378—381. ἀπίσκοπος; Ἀντιοχείας 366, 518.
 Σάφ ΠΩ φύλαξ 124.
 Σαφαρουαίμ ΠΩΧ οἰκίτορες Σι:φάρα:, Σαφρέτας? 190.
 Σάθ ΠΩ ἰεραστῶν? 4, 7, 31, 33.
 Σηλυμβρία 655.
 Σήμ ΠΩ δυομα 33.
 Σήρα; 26.
 Σήων ΠΩ 101.
 Σιδά; ΠΩ στρατιώτης 415.
 Σιδουλά 141, 154, 158, 174.
 Σιδωρον 756.
 Σίγμα 713, 754.
 Σίδα 11, 908.
 Σιδηρά (πύλη) 768, πόρτα 853.
 Σιδών ΠΩ θήρισμα 11, 71, 144, 216.
 Σιδώνιος; ἡγ ἰδται 114, 146.
 Σικελία, Σικελιώτης;
 Σικελιάς 40, 530, 462, 588, 590, 604, 638, 668, 699, 701—703, 757, 761, 780.
 Σίκιμα ΠΩ ὄμο; 105, 180.
 Σιλβαστρο; Silvester 383, 384, 386—414.
 Σιλουανός; Silvanus 603.
 Σιλωάμ ΠΩ ἀπισταλμένος; 135, 230.
 Σιλωνίτης ἡγ 179.
 Σίμων ΠΩ εἰσακοή, ὁ ε' ἀρ-

γιερούς, ὁ ἰβ' 527. ὁ μάγος 155, 259, 241, 265—278.
 Σιμωνιανοὶ 276.
 Σιμωνίων 275.
 Σίν, ἴσθ πηλός 90.
 Σινά ἴσθ βάται 81.
 Σινάκης 776.
 Σινώπη 624, 711, 732.
 Σίριδος ἕρος 7.
 Σιριχά 785.
 Σίρμιον 444, 512.
 Σισάρα κ'σ'σ' παράταξις 104.
 Σισίνιος, πατριάρχης ΚΠ. 500, 668. πατριός, στρατηγός τῶν ἀνατολικῶν 630. Πασιλιάς, ἑπ. Πέργης 666. ἀπὸ σακαλλίου 854.
 Τριφύλιος 671.
 Σιών ἴσθ ἀκρα 123, 215.
 Σκυθὰς 535.
 Σκηπτεῖς 474.
 Σκιρτός 526.
 Σκλαβίνος 558.
 Σκλάβος 559, 616, 617, 650, 660.
 Σκουτάριον 887.
 Σκυθία, Σκυθία, Σκυθιανός 11, 40, 264, 277, 336, 359, 361, 462, 517, 556, 614, 624, 639, 657, 730.
 Σκύλλα 45.
 Σμίρδιος 200.
 Σμύρνη 162, 336.
 Σοβὰ — Σουβὰ? 145.
 Σογδοάνης 206.
 Σολομών ἴσθ Εἰρηναῖος 121—150, 158, στρατηγός 540.
 Σολομώντος στήλη 760.
 Σολοχάνης ὁ ἅγιος 371.
 Σόλων 45.
 Σόμρ ἴσθ σκοπιὰ 191.
 Σόρ ἴσθ πέτρα, Τύρος 74.
 Σόρρεντος Sorre pium 757.
 Σουβὰ ἴσθ Νισίθις 145.
 Σουδεῖς 712.
 Σουλειμάν 637.
 Σούρ ἴσθ τείχος 74.
 Σουσακίμ ἴσθ 151.
 Σουφῆρ ἴσθ 152, 154.
 Σουφλάμιος 644.
 Σοφία, ἡ ἅγια 461, 520, 619, 652, 660, 800, 820, 835. γυνὴ 'Ιουστίνου 550—553, 559.
 Σοφίαναι 550—553, 563, 652, 660, 767, 768.
 Σοφιανῶν, Σοφίας λιμὴν 550, 563.
 Σοφοκλῆς 203.
 Σοφονίας ἴσθ Θεὸς καλύπτει 179, 316.
 Σπανία 464.
 Σπειρὰ 782, 792.
 Σπυσιππος 206.
 σποδὸς ἀπ' οὐρανοῦ 511.
 Σπυριδίων ὁ ἅγιος 406.
 Σταυρακὰ 578.
 Σταυράκιος βασιλεὺς 675. λογοθέτης 663—671. ἄλλος 771, 776.
 σταυρός 402, 407, 409, 439, 441, 482, 501, 515, 520, 521, 523, 562, 564, 566, 569, 654, 700, 723, 740, 785, 786.
 Στάφυλος 784.
 Στανόν 718, 792, 819, 812.
 Στέφανος, βασιλεὺς 828—850.
 Βασιλεὺς 753, πατρ. ΚΠ. 767 — 771. Βούλγαρος 831. Δουκὸς 802. ἐπίσκοπος Ραφίας 528. μάγιστρος,

τῆς Καλομαρίας υἱὸς 768, 769, 798, 803, 808, 810, 812. μοναχὸς 651. μονοθελητής 611. πατριάρχης ΚΠ. 829—835. πρωτομάστορ, ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Σταφάνου ἐν τῷ Παλατίῳ 235, 239, 281, 372.
 Στοῦδος, Στοῦδιος 512.
 Στοῦδιον, τὰ Στοῦδιου 512, 517, 777, 789, 801, 885.
 Στραβορωμανός 899.
 Στρατήγη 18.
 Στροβίλος 783, 805.
 Στρογγυλιον 655.
 Στρούμων 838.
 Στυλιανός 763—777, 779.
 Στυπκωίτης 764, 778.
 Σύδεμα 505.
 Συκαί 612, 620.
 Σύλαιον 615, 649.
 Συμβάτιος, ἀδελφὸς Βασιλείου 750. Ἀρμένιος, λογοθέτης 738—746.
 σύμβολον τῆς πίστεως 814.
 Συμβόλου λιμὴν 621.
 Συμεών — Σίμων, ἀρχιεπίσκοπος 459, ἀρχιεπ. Ἱερουσ. 359, ἀρχιεπ. Βουλγαρίας 771—830. ἀσηκρητίς 784. Βούλγαρος 831. Θεοδώρου 811. Ἰωάννου 774. Καλουτερικάνος 831. κανικλείου 814, 816. στυλίτης 507. Τίτος 606.
 Σύμμαχος 341.
 συμπόσιον Σολομώντος 139.
 Συναγωγὴ 498.
 Συνέπων 361.
 Σύνοδος οἰκουμένη, ἡ α' 404—403, 532. β' 473—479, 532. γ' 499, 533. δ' 506, 536. ε' 528—537. ς' 611. ζ' 655. η' 718. ἐν Βλαχέρναις 648. ληστρική 535.
 Σωράκουσα 588, 759.
 Συρία, Σύριος, Σύρος 8, 9, 11, 12, 37, 38, 140, 144, 237, 261, 270, 275, 518, 621, 648, 653, 657, 859, 861.
 Σύρτις 40.
 σφαῖρα 316.
 Σφίγγες 47.
 Σώζων, ὁ ἅγιος 354.
 Σωκράτης 205, 263, 263, 266.
 Σωμαντίτις ἴσθ 232.
 Σώραπις 482.
 Σωσθέσιον 401.
 Σώστρης 11.
 Τ.
 Τάκιτος Tacitus 369.
 Ταράσιος ὁ ἅγιος 792, πατριάρχης ΚΠ. 664—675.
 Τάραχος, ὁ ἅγιος 372, 562.
 Τάριστος, Τερσίτης, Ταρσός 10, 449, 474, 674, 853.
 Ταρταρία, Τάταροι 865.
 Τάρταρος 530.
 Τατιανός 40, 342, ἐπίσκοπος Ἀλεξ. 453, 605.
 Τατζάτης 822.
 Ταυρομνιον 757, 780.
 Ταῦρος 11, 901.
 Τελέριχος 655.
 Τελμησαῖς 4, 46.
 τελώνια 576.
 Τένδος 850.
 τέρατα 554.
 Τέρβελις 621, 639.
 Τερβίνθος 369.
 Τερβέντιος, ὁ ἅγιος 481.

τεσσαράκοντα, οἱ ἅγιοι 332.
 Τεφρική 735.
 Τζάντζης 125, 726, 775.
 Τζουδάβερ 520.
 Τηδρική 753, 756.
 Τιβερίας 229.
 Τιθέριος (I) 229, (II), 552—554. (III) 620, υἱὸς Κώνστα 590, 605.
 Ἰουστινιανῶ 625.
 Τιδρική 725.
 Τίγρις 40, 159.
 Τιμόθεος, ὁ ἅγιος 279, 333, 438, ἑπ. Ἀλεξανδρείας 474.
 Τιριδάτης 372, 403.
 Τίτος 141, 235, 327.
 Τρόδος 229.
 Τόποι 780.
 Τορτία 757.
 Τόρνικος 849, 879.
 Τούρκοι 567, 725, 772, 830, 840, 844, 853, 858, 861, 886, 902, 908.
 Τραϊανός Trajanus 338.
 Τραϊανουπόλις 339.
 Τριβερης Treveri, 415.
 Τρίκκη 480.
 τρίκογχον 713, 819.
 Τριμιθοῦς 407.
 τρισάγιον 499, 515, 517.
 Τρισμέγιστος 11.
 Τρίτωνες 47.
 Τροπαί 757.
 τροπάριον 524.
 Τρούδος 708.
 Τρούφων 835.
 Τρωάς, Τρωϊκά 30, 40, 117.
 Τσαυσός 746.
 τύπος ὁ βασιλικός 532.
 Τύριος, Τύρος ἴσθ, πέτρα 11, 18, 146, 193, 216. ἡ σύνοδος 412.
 Τύχη 422.
 Τωβίτας, Τωβίτ ἴσθ χρηστέος; Θεοῦ 159.
 Υ.
 Ὑδρις 556.
 ὑπατεία 671.
 ὑπαπαντή 524, 525.
 Ὑπάτιος 528.
 Ὑπερόρειοι 264.
 Ὑπόγοτος Visigothi 501.
 Ὑρκανία, Ὑρκανία 39, 229, 239.
 Ὑρκανός, ἀρχιερεὺς ἰδ' 133, 219.
 Φ.
 Φακί ἴσθ ἀνοιγμα 158, 189.
 Φακισίας ἴσθ ἀνοιγέ; Θεός 189.
 Φαλέκ ἴσθ μερισμός 37, 38.
 Φαμενῶν μῆν 229.
 Φαναγορία 621.
 Φανάροια 605.
 Φαράν 611.
 Φάρας 549.
 Φαραῶ ἴσθ ἀρχηγός 11, 32, 40, 61—81, 121, 709.
 Φαργάνος; 722, 729.
 Φαρέ; Ὑσθ ἀφορισμός 204.
 Φαρισάιοι, ἀφορισμένοι 243, 246, 249, 262.
 Φάρον 812, 842.
 Φαῦστα Fausta 428.
 Φαῦστος Faustus 275.
 Φεβρουάριος, Februarius mensis 17.
 Φεβρονία, ἡ ἅγια, Febronia 372.
 Φερισάιοι ἴσθ οἱ κἀ:ω 101.

Φερσκούδης 140.
 Φήλιξ Felix 241, πάπας 515.
 Φήστος Festus 279.
 Φιλαδέλφια 229.
 Φιλαδέλφειον 901.
 Φιλάρετος 663.
 Φιλέντολος 640.
 Φιλήμων 751.
 Φιλιππησιοί 607.
 Φιλιππικός 554—558, 621—625.
 Φίλιππος βασιλεύς Μακεδονίας 181, 226, 325. Ρωμαίων 358. ὁ διάκονος 235, 336, 361, 517. Ἡρώδου 226, 227. ὕπαρχος 354.
 Φιλιππούπολις 318.
 Φιλιστιεῖμ Πινησιμ ἀλλόφυλοι 8, 167.
 Φιλιστιῶν 206.
 Φιλόθεος, ἀρχ. Ἀντιοχ. 433, 439. πρωτοσπαθάρης 741.
 Φιλονίδης, ὁ ἅγιος 372.
 Φιλοπάτιον 752.
 Φίλων 240, 213—251.
 Φιλωτάς 28.
 Φινεὲς Πηρὸς στόμα ὕφωσ 109, 112, 314.
 Φλαβιανὸς Flavianus, ὁ ἅγιος 350, πατριάρχης Ἀντιοχείας 438, 439, 490, ΚΠ. 504—506, 535. ὕπαρχος 487.
 Φλέγων 341.
 Φλοριανὸς Florianus 369.
 Φλώρος Florus 618, 664.
 Φοίνικες 29.
 Φοινίκη 11, 28, 40, 45, 277, 551, 598, 808. πόλις τῆς Λυκίας 589.
 Φοίνις 11, 12, 446, 589, 627.
 Φορωνεύς 83.
 Φραγγία 770, 884.
 Φράγγοι 636, 662, 842.
 Φρίξος 783.
 Φρύγες, Φρυγία 40, 52, 158, 170, 277, 446, Πακατιανή, Pacata 170.
 Φρυγατικὸς 503.
 Φυγέλα 857.
 Φωκάδης 861.
 Φωκεὶς 784.

Φωκάς 558—564, 757.
 Φωτεινός 438, 563, 820.
 Φώτιος, ὁ ἅγιος 372. πατριάρχης 736—754, 750, 847.

X.

Χαβέρ 737, συνάπτων, ἐπὶ δὲ των, φαρμακευόμενος 104.
 Χαγάνος 553, 614, 621, 639, 648, 819.
 Χαδига 591.
 Χαζαρία 621.
 Χάζαρος 621, 648, 772.
 Χαλάν 737 8.
 Χαλθαίος Ἰωὴ κυρτός, 11, 27, 29, 37, 52, 66, 124, 177, 197, 446, 485.
 Χαλδία, Χάλδος 753, 822.
 Χαλκηδών 506, 536, 537, 565.
 Χαλκή πύλη τοῦ παλατίου 524, 557, 631, 671, 866.
 Χαλκοκρατεία, Χαλκοκρατία 498, 510, 633, 740, 814.
 Χάμ Πη Οερός 7, 11, 33, 156.
 Χαμδδς 858.
 Χάμερ 737 Κιμμέριοι 39.
 Χαμώ; 737 144, 146, 321.
 Χαναάν, Χαναανοί 737 ἔμπορος 39—41, 66, 70, 71, 75, 81.
 Χαρίτων, ὁ ἅγιος 362.
 Χαρόβαν 737 κεκχυμένη 66, 79, 81.
 Χαρσιανός 734, 756.
 Χαρσίου πύλη 622, 900.
 Χαρτοφύλαξ 753.
 Χάρυβδης 43.
 Χασέ 806.
 Χεθρών Πηρὸς τόπος κοινωνίας 132, 340, 400.
 χειμῶνες 651, 835.
 Χέλεπε 858.
 Χελιδονία 721.
 Χερσονύται, Χερσών 590, 619, 621, 624, 714.
 Χετταίος Ἰωὴ Σιδώνιος, ὀθρευτής 144 (I Regg. XI, 5, LXX) Ἰωὴ Γετθαίος 124.

Χεττόρα Πηρὸς ἐνθουσιασμένη 76.
 Χίος 40.
 Χιωνία, ἡ ἀγία 371.
 Χοδδς Πηρὸς ὄξος, ὄξος 74.
 Χοδολαγόμεν 737 70.
 χοροί 438.
 Χοσρόης 549, 560—569.
 Χοὺς Πηρὸς Αἰθίου 39.
 Χουσαραθέμ Πινησιμ Αἰθίου ἀσεβής 103.
 Χριστοφόρος, γαμβρὸς Βασιλείου 756. Καίσαρ 654—668, κοιτανιότης 771, πρωτοβεστιάριος 778, 783. Ρωμανοῦ 814—838.
 Χρῦσανθος, ὁ ἅγιος 371.
 Χρυσή πέτρα 837, πόρτα 625, 646, 669, 726, 784, 803.
 Χρυσούπολις 18, 534, 612, 628, 645, 652, 674, 752, 766, 802, 814, 908.
 Χρυσόχειρ 755.
 Χρωδάτοι 830.
 Χωθάρερ Πηρὸς κεφαλίδες, γλυφαί 155.
 Χωνάριον 753.
 Χώρα, μονή 565.
 Χωρὸν Πηρὸς χώρα τῶν σηπλαιῶν 203.

Y.

Υάλλοντες 438.
 Υαμάθιος 796.
 Υαματία 796.
 Ω.
 Ὄδον Ovatum 518.
 Ὄδδς Πηρὸς δούλος 204.
 Ὄγ Πηρὸς σιτοποῖδς 101, 120.
 Ὄκαανός 48, 49, 54.
 Ὄορύφας 736.
 Ὄρ Πηρὸς 90.
 Ὄρεδ Πηρὸς ξηρὸν ὄρος 105.
 Ὄριγένης 29, 343, 345—353, 528.
 Ὄρωάστρος — Ζωρβάστρος 52.
 Ὄσαε γωτὶ σώσον 179, 189.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΓΕΩΡΓΙΩΙ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΝ ΓΡΑΨΑΣΙ ΕΥΡΕΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙΝΩΝ Η ΞΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

Primus numerus signat paginas editionis Petropolitanae quarum seriem in textu grandioribus typis expressimus; secundus lineas ejusdem editionis, quae, quanquam nostris omnino non respondent, lectori tamen ut quae sita inventum auxilio erunt.

A.

Ἄγαθυνθαίς 675, 14, Leo 203, 22.
 ἀγκυλοκοπιῶ 685, 3, Leo 278, 3.
 ἀγουρός 728, 3, Leo 254, 20 — ἀγαυρός.
 ἀγω εν 526, 18, 383, 6, 456, 9, κτλ.
 ἀδελφοποίησις 727, 5, Leo 234, 2. (ἀδίκητης Leo 94, 7.)
 ἀδνούμιον adnumeratio — ῥόγα 817, 16, Leo 305, 1.
 αἰλάμ Πηρὸς πρόσας 155 Nota.

αἰματεκχυσία 797, 4, Leo 287, 2.
 αἰρετίζομαι 5, 14, Leo 85, 14.
 αἰχμαλωσία 760, 14, Leo 258, 4, κτλ.
 ἀκονίζω acuo 886, 4.
 ἀκούδιτος accubitor 639, 8, Leo 179, 18, 723, 7, Leo 230, 5, 763, 2, Leo 259, 20.
 ἀκυδέρνητος 678, 24, Leo 206, 17.
 ἀλλάγιον 791, 8, Leo 232, 17, 806, 10, 14, Leo 294, 12, 15.
 ἀλλάσσω 706, 2, Leo 219, 6.

ἀλληλοῦτα Πηρὸς αἰνεῖτε Θεόν 277, 17.
 ἀμδων (ἀνάδημα) 517, 13, 645, 18, 649, 9, Leo 185, 10 κτλ.
 ἀμερ 737 μετῴωρος 721, 19, — 722, 6, Leo 229, 11 — 15 732, 12, Leo 238, 19.
 ἀμρουμένης 706, 2, Leo 219, 6, 712, 21 — 713, 17, Leo 224, 3 — 225, 5, 790, 4, Leo 231, 17.
 ἀμηράδης 889, 28.
 ἀμηρας 805, 19, Leo 294, 4, 834, 7, Leo 318, 4, 858, 9, εἰς

ἀρχήνιον περιστήναι 815, 8, Leo 303, 1.
 ἀφροτροδέξιος 103, 22, Leo 27, 21, 22.
 ἀναγορεύω εἰς 521, 12, Leo 123, 9.
 ἀνάγω ἐν 548, 23, Leo 132, 1; 767, 8, Leo 265, 18, 846, 9, Leo 320, 19.
 (ἀναδρομή σώματος Leo 101, 3, 125, 11, 137, 3, 143, 12).
 (ἀναίρετης Leo 159, 9).
 ἀναίρησιν 731, 12, Leo 237, 15.
 ἀνακάμπω ἐν 630, 2, Leo 174, 11.
 ἀνακατωνίω 860, 13.
 ἀνακομίζω ἐν 654, 11, Leo 188, 11.
 ἀναματαξί 614, 28, Leo 160, 21, 731, 5, Leo 237, 9.
 ἀναρμώτατος inermis 868, 25, 870, 16, 889, 20.
 (ἀναρρήχθαι Leo 128, 11).
 ἀνασκάπτω 627, 5, Leo 127, 12.
 (ἀναφέρω ἐν Leo 96, 11).
 ἀναφορά 729, 12, 18, Leo 236, 1, 7.
 ἀναγρίομαι 708, 3, Leo 221, 17.
 ἀνδρομανία 333, 7, Leo 65, 14.
 ἀνέρχομαι ἐν 516, 20, 517, 13 κτλ.
 ἀννώνα annona 770, 6, Leo 265, 20.
 ἀνταίρω 462, 7, Leo 110, 10 κτλ.
 ἀνταρσία 536, 25, Leo 140, 1 κτλ.
 ἀντάρτης 638, 20, Leo 179, 11 κτλ.
 (ἀνταρχίω Leo 78, 1).
 ἀντιδηλώω 659, 6, Leo 190, 14.
 ἀντιπεράω 637, 5, Leo 178, 272, 5, 8, Leo 183, 6 κτλ.
 ἀντιπρόσωπος 846, 15, Leo 527, 1.
 ἀπάγω ἐν 560, 17, 627, 25, Leo 172, 18 κτλ.
 ἀπαθείας λόγος 523, 2, 627, 54, Leo 172, 19, 628, 22, Leo 173, 13, 655, 8, Leo 189, 9, 671 Nota; 674, 5, Leo 202, 20, 704, 11, Leo 217, 4, 705, 26, 27, Leo 218, 22, 722, 9, Leo 229, 17.
 (ἀπαραγνώστως Leo 110, 5).
 ἀπαργαλίω 5, 5, Leo 8, 8.
 (ἀπέθιτο — ἀπατέθη Leo 288, 6 — ἀπίθεντο 798, 18).
 ἀπαλάτης 749, 18, 753, 12, Leo 253, 22.
 ἀπέρχομαι ἐν 469, 24, 478, 24, 590, 2, 667, 26, Leo 197, 21 κτλ.
 (ἀπληκ. cod. Leo 244, 3), 903, 3, 25.
 ἀπλικεύω applico, castrametor 740, 15.
 ἀποδίδωμι τινά τι 399 Nota.
 ἀποδρῶν ἐν Leo 85, 11.
 (ἀπό ὦραν Leo 232, 18 — ἀπό ὦρας; 725, 24).
 ἀποκαθίστημι (Leo 99, 5, 102, 11) 702, 8, Leo 215, 8.
 ἀποκομίζω ἐν 489, 5, 512, 22.
 ἀποκοπή 712, 4.
 ἀπόκωτις περί τιος 712 1, Leo 223, 11.
 ἀποκριτάριος 655, 2, Leo 188, 22.

ἀπολύω ἐν 356, 1.
 (ἀπομερισμός Leo 107, 15).
 ἀποπλέων ἐν 589, 19.
 ἀποστέλλω — ἀποστέλλομαι 370, 21, ἐν 199, 6, 3, 468, 7, 606, 6, Leo 112, 15, κτλ.
 ἀπό σκληρῆς; 664, 7, Leo 195, 11, 676, 2.
 ἀποσυνωψίζω 764, 1, Leo 260, 19; 786, 15, Leo 278, 18.
 ἀποσφενδονέω 777, 2, Leo 271, 11.
 ἀποσχίζω (Leo 77, 2), 669, 5, Leo 198, 4.
 ἀποτάσσομαι 635, 7, Leo 177, 1.
 ἀποτελεσμα 793, 12, Leo 196, 16, 677, 20, Leo 205, 13.
 (ἀπώγων Leo 193, 3).
 ἀργυροπράτης 520, 20, Leo 121, 20.
 (ἀρειανίζω Leo 91, 19).
 (ἀριστοδείπνον Leo 128, 9).
 ἀρκλα arcus 856, 6, Leo 319, 10.
 ἀρμαμεντάριον, ἀρμαμενταrum, armamentarium, armamentum 654, 9, Leo 188, 8, 662, 18.
 (ἀρματούριον id. Leo 170, 18 et Cod.)
 ἀρματώω armo 871, 16.
 ἀρματωμένος; armatius 864, 6, 868, 25, 889, 16, 19.
 ἀρμενα vela 857 Nota.
 ἀρβενοφθόρος 541, 9, Leo 128, 17.
 ἀσαλπικτι 655, 5, Leo 189, 1.
 ἀσηκρητίον 729, 12, Leo 256, 1.
 ἀσηκρητίς a secretis 743, 14, Leo 246, 6; 744, 14, Leo 247, 3, 784, 10, 15, 25, (πρωτας. Leo 277, 13 — α' ἀση.), 800, 7, Leo 289, 9, 802, 7, Leo 291, 4.
 ἀσηκρητίον 557, 14, Leo 140, 15.
 (ἀσύμβουλος Leo 132, 12).
 αὐγουστάλιος augustalis 472, 26, 561 Nota.
 αὐτοκρατορέω 731, 12, Leo 237, 7.
 αὐτοκρατορία imperium 720, 18; anniversarius iniū imperii 786, 16, Leo 279, 2.
 (ἀφιλάργυρος Leo 206, 6).

B.

Βάγιλλος bagilus 875, 15.
 βαῖον 707, 23, Leo 226, 6.
 βάλλω ἐν 197, 11, 20, 669, 25, Leo 99, 6, 766, 8, Leo 262, 18.
 βαρηθεί; ὑπὸ νόσου 552 Nota, Leo 235, 8, 804, 8, ἐκ v. 716, 30.
 (βαρυνθείσα νόσος 227, 20, 293, 3).
 βασιλεοπάτωρ 771, 2, Leo 266, 15, 813, 8, Leo 301, 3.
 βεβαίω — πληροπορέω 703, 15, Leo 216, 6.
 (βέμβρανα membrana Leo 89, 2).
 βένετος venetus 528, 8, 552, Nota 617, 25, 707, 24, Leo 221, 8, 747, 4, Leo 249, 6.
 βεργίν, virga 886, 4.
 βεστιάριον vestiarium 759, 3, Leo 257, 10, 760, 3, Leo 257, 15, 812, 24, Leo 300, 16.
 βίγλα vigilia 667, 1, Leo 196, 21, 703, 8, Leo 216, 2; 750, 1; Leo 236, 12, 747, 6, Leo 249, 8;

758, 20, Leo 256, 17, 778, 18, 804, 18, 870, 25—27.
 βιώτας — ζήσας 341, 10, Leo 69, 10.
 (βομβών Leo 166, 14).
 βουβών 539, 18, 620, 12.
 βουκελλάριος; buccellarius 725, 8, Leo 230, 6, 753, 8, Leo 238, 21, 853, 13.
 βούκινον buccinum 871, 19, 899, 14.
 βουνευρέω 714, 16, Leo 226, 9.

Γ.

γαλέα 857 Nota.
 γαμβρός εἰς (Leo 115, 18), 702, 19, Leo 215, 10, 703, 23, Leo 216, 13, 721, 15.
 γαυρούμαι 707, 19, Leo 221, 2. (γεγραμμισμένος Leo 87, 15).
 γενέσιος Leo 249, 7).
 γενικὸς, λογοθέτης, praefectus praerii 671, 17, Leo 200, 18, 741, 10, Leo 244, 16.
 γιγανταῖος 8, 12, 525, 11—γιγαντογενής Leo 15, 5, 124, 5.
 γληττώνω — ἀπαλάττωμαι 859, 5, 870, 6, 23, 877, 20, 879, 18, 22, 23, 907, 17.
 γλωσσόκομον κυπαρίσσιον 766, 8, Leo 262, 20.
 γλωσσοκοπέω 668, 18, Leo 198, 13.
 γλωσσοτομέω 588, 4, Leo 156, 16.
 γουνάριον pelliccorum taberna 838, 16, Leo 321, 7, 742, 2, Leo 243, 3, 752, 1, Leo 252, 21.

Δ.

δερμὸς 851, 14, Leo 330, 21.
 (δεκαπέμπτη Leo 525, 11, δεκατετάρτη 323, 8).
 δεξιολαθοῖς 631, 8, Leo 175, 12.
 δέχομαι — κελεύομαι 773, 17, Leo 268, 17.
 (δηλοποιέω Leo 108, 11 — δηλῶω 501, 6).
 δῆμαρχος 743, 15.
 δῆμος 743, 15.
 διαδεχθῆναι 764, 10, Leo 261, 4.
 διακινήσιμος ἡμέρα 752, 9, Leo 258, 6.
 διακινήσιον 706, 31, Leo 220, 9.
 διακομίζω ἐν 481, 6.
 διαλαλέω δημηγορέω 794, 17, Leo 285, 7.
 διαλαλία 621, 24, Leo 170, 3.
 (διαλικμάομαι Leo 93, 8).
 (διαπατέω Leo 95, 5 — πατέω)
 διαπεράω ἐν 504, 12, Leo 110, 3; 742, 5, Leo 245, 3, 752, 1, Leo 232, 21. πρὸς 806, 16, Leo 294, 16.
 διασώζομαι ἐν 645, 25, Leo 183, 5 κτλ.
 διαφύγω ἐν 823, 1, Leo 309, 1.
 (διαφυνέω Leo 37, 6).
 διαχυνέω 781, 14, Leo 275, 12.
 διδιτήσιον divitissima? 744, 7 — διδυτήσιον Leo 246, 19.
 δίδωμι — πλήττω 280, 20, 726, 21, Leo 235, 19; 742, 6, Leo 215, 4; 749, 17, Leo 251, 9; 781, 12, Leo 275, 10, 782, 3, Leo 275, 19.
 δικαιοκρατία 617, 1, Leo 165, 19.

(διοικρία Leo 99, 13).¹
διοικία 563, 19, 29, 771, 16,
Leo 257, 3.

διακλίω 756 Nota.

δομίστικος domesticus ἀνατολῆς
καὶ δύσεως 499, 15, Leo 109, 19,
τῶν ἱκανάτων 764, 15, Leo 261, 9,
807, 2, τῶν σχολῶν scholarum 797,
12, Leo 220, 18; 764, 8, Leo 261,
2; 710, 10, 731, 5, Leo 237, 8,
732, 6, Leo 238, 2.

δουλεύω τοὺς ἵππους equo equos
727, 10, Leo 234, 16.

δοῦξ, dux 464, 5, 468, 13, 703,
27, Leo 216, 16; 770, 9, Leo 266,
1, 787, 2, Leo 278, 14, 185, 21,
Leo 280, 18.

δρογγάριος praefectus drungi,
globi militum, τῆς βίγλας vide
βίγλα, Κιβουράριων 629, 2, Leo
106, 12, τοῦ πλωμιῶν 771, 19,
783, 5, τῶν πλωμιῶν 780, 20, Leo
274, 18, 207, 21, Leo 276, 19.
(ὁμο δὺο Leo 11, 18).

E.

Ἐὶν παρήξτε 706, 25, Leo
220, 3.

ἐβδομαδάριον 817, 22, ἐβδομά-
ριος Leo 305, 7.

ἐγγραφον 745, 7.

ἐγκλίσιος 655, 22, Leo 189, 16.

ἐδικτός, συγγενής 887, 16, 901, 13.

ἐδικτον edictum 460, 1, 3.

(ἰδιώκει Leo 109, 15).

(ἐβῆ Leo 121, 21 — σκεῦη).

εἰπὼν τινα — ἐρωτῶν τινα 786,
12, Leo 268, 21, εἰς — ἐν 753, 6.

εἰσάγω ἐν (Leo 98, 3), 728, 21,
744, 5, Leo 246, 18 κτλ.

εἰσέρχομαι εἰς τινα 729, 15, Leo
236, 3, 739, 59, Leo 243, 2, 777,
18, 20, Leo 272, 5, 6; 823, 2,
Leo 309, 2, ἐν 362, 16, 478, 5,
503, 15, 523, 15, 559, 22, (Leo
112, 23 εἰς), 577, 24, 610, 16,
612, 22, 616, 10, (Leo 164, 3 εἰς
651, 28, 654, 16, Leo 188, 14, κτλ.

εἰσκομίζω ἐν 647, 24, Leo 184,
20.

εἰλήπτω φόρων 627, 16, Leo
172, 6, 173, 15.

εἰπέμω ἐν 814, 1, Leo 301,
12.

εἰκπεφυγόντων 737, 8 — εἰκ-
φυγόντων Leo 241, 11.

εἰκροικίζω 526, 13, Leo 128, 4,
εἰκροσωπιῶν 545, 6, Leo 182,
12.

εἰκατή 617, 18, Leo 164, 12.
(εἰκτός παιδείας Leo 113, 14).

εἰκόσιμα 759, 9, Leo 257, 8.

εἰχύνομαι 657, 3, Leo 203, 13.

εἰλάτης 800, 25, Leo 290, 3.

Ἐλλαδικός 763, 12, 771, 11,
Leo 266, 22.

εἰμαίνω ἐν 472, 11.

εἰμπρακτος 729, 14, Leo 256, 2.

εἰμοδος 523, 21, Leo 122, 9.

εἰπαρχος 745, 12.
(εἰπαρῶτο Leo 201, 10 — εἰπ-
ρῶτο 672, 11).

εἰπάγουρος 727, 19, Leo 234, 14.

εἰπιμελουμαι τι 617, 12, Leo
164, 5.

(εἰξάνθος Leo 98, 6).

εἰδομυχίω 739, 9, Leo 243, 6.

ἐνδοτή 797, 12, Leo 287, 10.

ἐνέχω τινα 735, 8, Leo 240, 7.

ἐνοσησάμενος ἀνδραγαθία; 710,
26, Leo 222, 17.

ἐνυπόγραφος λόγος 704, 20, Leo
217, 16, 706, 4, Leo 219, 7, 790,
6, 10, Leo 281, 19, 22, 806, 18,
Leo 294, 18.

ἐξαουδίζω 638, 5, Leo 178, 22.
(ἐξαθέσμως Leo 157, 12).

Ἐξαρχος 770, 9.

ἐξέρχομαι ἐν 570, 22, 644, 25,
Leo 182, 5 κτλ.

ἐξώσας (Leo 209, 14), 775, 17,
Leo 270, 7.

ἐξκουδίτος excubitus 552 Nota,
690, 22, 800, 24, Leo 289, 23,
807, 2, Leo 295, 2, 853, 12.

ἐξκουδίτωρ 524, 11, Leo 65, 16,
668, 23, Leo 193, 18 κτλ.

ἐξουθέω ἐν 753, 7, Leo 253, 18.

ἐπιρρίπτάριον 803, 15, Leo 292,
10.

(ἐπισκοπή Leo 103, 13).
(ἐπιτυγχάνω τιμωρίαν Leo 76,
17).

(ἐραιπίζω — καταρειπώω 340,
14).

ἐρχομαι, ἐν Leo 65, 17 — πρὸς
333, 19, 356, 2, Leo 83, 1, 466,
11, κτλ.

(ἐτέθηκεν Leo 327, 6).

Εὐαγγελισμός 740, 2.

(εὐμετάγωγος 110, 4).

εὐνόχος 780, 14, Leo 274, 13.
(εὐπερίστροφος 125, 12).

Εὐφορμος — εὐμορφος 904, 1.

ἐφαπλῶ 823, 2, Leo 309, 2.

ἔως τὰ 670, 4, Leo 199, 10.

Z.

Ζαυτζας bajulus, tchautch 764,
18, Leo 265, 15—771, 1, Leo 266,
13, 779, 9, Leo 274, 3, 780, 1.

ζῶδον 724, 29, Leo 231, 11, 754,
7, Leo 254, 13, 797, Leo 207, 11.

H.

(Ἠκαιο Leo 98, 6).

Ἠλιακός 776, 19, Leo 271, 7,
810, 15, Leo 298, 7.

Θ.

Θανατικόν 538, 2, Leo 127, 17,
621, 11, Leo 167, 2, 648, 10, Leo
185, 3.

Θαρρῖω 472, 1, 522, 8, 572, 5,
777, 15, 18, 18, Leo 273, 4, 4, 5,
899, 30.

(Θαυματούργημα Leo 103, 3).

Θεάριον—θεάριον, θεῖον 746, 2.

Θεῖκαλ ἕρη εἰπίμης 195, 27.

Θέμα 643, 7, Leo 182, 13, 659,
4, Leo 190, 11, 660, 15, Leo 192,
8, 740, 14, Leo 244, 2, κτλ.

(Θεματικῶν, θεμάτων Leo 89, 22,
25).

θεῶμαι, spectandum praebere 791,
9 Nota.

Θησίς 538, 16, Leo 127, 23.

Θύραι ἀγία; 743, 11, Leo 246, 3.

I.

ἱκανάτος v. δομίστικος.

ἱκανόθεω σοι 678, 12, Leo
294, 6.

(ἱματοφύλαξ Leo 37, 8).

ἰνδικίων, indicio 745, 7, Leo

249, 5, 305, 14, Leo 293, 29, κτλ.

ἰουνίω junior 355, 6.

ἰστημι ἐν 778, 25, Leo 275, 7.

K

Καβαλλάριος caballarius 870, 1,
871, 18, 903, 41.

καβαλικῶν caballicor 862, 18,
889, 19.

καβαίνας caballina 669, 25,
Leo 199, 6.

Καβαλλῶν 643, 3, 746, 9, Leo
248, 16.

καβαλαρικῶν caballaricus (Leo
161, 14), 626, 4, Leo 172, 3.

κάγκυλον cancellum 639, 16,
Leo 175, 1.

καθολικὴ ἐκκλησία 761, 1, Leo
238, 9.

καθολικὸς βασιλεὺς 3, 25.

καθοσίσις 849, 10, Leo 529, 5.

Καίσαρ Caesar 212, 17, κτλ.
(κακὰ Leo 286, 13—κακῶς 796,
13).

κακοπιστία 590, 9, Leo 153, 20.

καλίγιον caliga 590, 14, (Leo
121, 1 καλήγιον).

καλογεραία 901, 8.

καμάρα camera 667, 19, Leo
197, 15, 716, 51, Leo 227, 21.

(καμαροειδῶς Leo 114, 19).

κανίκελιον canistrum, canistol-
ium 729, 6, 792, 9, 814, 15, Leo
302, 8.

κανίκελιος 718, 1, Leo 228, 15,
(283, 9), 805, 17, 854, 12 — κα-
νίκελις Leo 235, 17, 294, 1.

κανίσκιον 785 Nota.

καράδιον 789, 6, Leo 281, 1, 2.

κασιδίων casida, cassis 867, 13.

κάσταδος castaldus, gastaldus,
castrī praefectus 614, 21, Leo 160,
24.

καστέλλιον castellum 653, 24,
Leo 189, 18, 820, 11, Leo 307, 4,
823, 1, Leo 309, 1.

κάστρον castrum 607, 3, 660,
15, Leo 192, 3 κτλ.

καταδάσιον 778, 22, Leo 275, 7.

καταλαμβάνω ἐν 645, 11, Leo
182, 17, 740, 14, Leo 244, 2;
814, 12, Leo 302, 5, τὴν βασιλεύ-
ουσαν 800, 2, Leo 289, 4, τὴν Κ.Π.
802, 21, Leo 291, 16.

κατακτωθῆναι 636, 16, — πτε-
θῆναι Leo 180, 11.

(κατασκευάσθαι εἰς Leo 104, 5).

καταφεύγω ἐν 627, 15, Leo 127,
10.

κατέλας 760, 9, Leo 257, 21.

κατέλας 751, 2, Leo 252, 4.

κατεπαίρομαι 808, 15, Leo 296,
12.

κατέρχομαι ἐν 10, 22, 621, 16,
(Leo 161, 16 ἀπαρ. ἐν) 674, 1,
Leo 202, 18, 817, 6, Leo 299, 3.

κατηγορῶ εἰς 763, 3, Leo 260,
2, πρὸς 764, 9, Leo 261, 3.

(κατηγορευμένος Leo 103, 6).

κατουνα 906, 24.

(κατοφρονῶμαι Leo 65, 19).

καύκος — καύκαλις, βούκαλις,
bucalis 562, 12.

καυλοτομία 541, 10, καυλοτο-
μῶν Leo 128, 18.

καλλίον cella 501, 18, 778, 4, 8,
Leo 272, 13, 17.

κεντηνάριον centenarium 309
 Nota, 501, 10, Leo 108, 15.
 κέρσαι τὴν βασιλεία 793, 1, Leo
 283, 19.
 κεφαλή 712, 24, Leo 224, 7,
 725, 10, Leo 232, 4, 772, 16, Leo
 217, 19, 783, 11, Leo 277, 3, 788,
 19, Leo 230, 16.
 κηροπωλείον 838, 15, Leo 321, 7.
 κηρός cereus, 766, 5, Leo 266,
 18.
 κηρουλαρίον cerulariorum ha-
 bitatio 794, 18, Leo 285, 4.
 κηχάλις, cancellus 478, 14.
 κιστέρνα, cisterna 192, 3, 517,
 26, 634, 5, 710, 28, Leo 222, 19.
 κιτατόριον citatorium 626, 17,
 Leo 171, 14.
 κλεισούρα 705, 22, Leo 218, 19.
 κλεισουριάργης 618 Nota.
 κλητόριον 780, 2, Leo 274, 4,
 787, 20, Leo 279, 21, 793, 1, Leo
 283, 19.
 κλιματήρ — κίνδυνος 229 Nota,
 Leo 58, 19, 370, 10, Leo 80, 21.
 (κοιτίστωρ quæstor Leo 115, 7,
 216, 9, 268, 3).
 κοιτίστωρ 515, 4, 777, 25.
 κοιτιστώριον quæstorium 667,
 22, Leo 197, 18.
 κοινωνία 558, 7, Leo 141, 9,
 735, 19, Leo 240, 8.
 κοιτωνίτης 737, 19, Leo 211,
 22, 749, 7, 781, 15, 793, 4, Leo
 283, 2.
 κολωνία colonia 607, 25.
 κόμης comes 725, 8, Leo 232,
 734, 4, Leo 239, 2. ἔξκουβιτων
 528, 11, 552 Nota. τοῦ Ὀφικίου
 745, 1, Leo 247, 15, τοῦ στάβλου
 714, 19, Leo 223, 3, 816, 3, Leo
 303, 21. τῶν φοιτητῶν 501, 11,
 Leo 108, 17.
 κομμερκίω commercior 771,
 16, Leo 267, 3.
 κοντά — πλησίον 904, 5.
 κονταράτος confortatus 871,
 18.
 κοντάριον 888, 23.
 κοντάρης 889, 21.
 κορθονάς כרתר προσφορά 223.
 κορμίν corpus 861, 26 κτλ.
 κόρος כ 139, 21.
 κόρη corina, aulcum, velum
 e corno factum (Isidorus, origg.
 XIX, 26) 400, 2, 741, 15, Leo
 244, 20.
 κόσμησις 791, 9, Leo 282, 19.
 κοσμικά 793, 1, Leo 283, 19.
 κοσμική συντέλεια 788, 16, Leo
 280, 12.
 κουβικουλαρία cubicularia 669,
 3, Leo 198, 23.
 κουβικουλάριος cubicularius 344,
 22, 660, 9, Leo 192, 1, 777, 14,
 Leo 271, 2, 784, 5, Leo 277, 9.
 κουβούκλιον cubiculum 778, 23,
 Leo 273, 9.
 κουργάτωρ curator 815, 20, Leo
 303, 12.
 κουργατορία curatoria provincia
 616, 9, 835, 4, Leo 318, 11.
 κουργώ 904, 7.
 κουργαλάτης curator palatii
 648, 16, Leo 150, 18, 677, 23,

Leo 205, 14, 731, 18, Leo 237,
 21, 858, 10.
 κουργώω, curso, praxior 128,
 16, Leo 235, 8, 705, 4, Leo 261,
 17, 267, 27, 872, 1, 905, 24.
 κούρσος cursus, præda, 857
 Nota, 904, 25.
 κουρτάσης curtii couveniens 873,
 21.
 κρά, cras 423, 1, 2.
 κρεμυδόπωλος, κρεμύδας πωλῶν
 905, 20.
 κρύφα 789, 6, Leo 280, 23.
 κραι[έ]στωρ 773, 2, 5.
 κριστωρ 705, 11, 19.
 κριντίλιος quintilis 214, 6.
 κινήγιον 748, 6, 856 Nota.
 κύρι 769, 15, Leo 265, 9.
 κυρίως 738, 9.
 κυροῦ 782, 10.
 κώδιξ codex 518, 16, 17, Leo
 120, 9.

Α.

Ααμβάνω — κλήσσομαι 514, 14,
 Leo 118, 10, 590, 15, Leo 150,
 2, 782, 19, Leo 276, 11.
 λαληθείς 809, 6, Leo 297, 5.
 (λανθάνω ἔμπρησαι Leo 19, 17).
 λεγῶν legio 343, 10, 15, Leo
 70, 15, 20.
 (λακτίκιον lectica Leo 109, 5).
 λήξις pars 692, 9.
 ληρωδέω 529, 1, Leo 127, 9.
 λιθάριον 744, 15, Leo 247, 5.
 λιθάλλος libellus 528, 19.
 λιμάσσομαι 444, 14, Leo 95, 20.
 λογοθέτης 517, 12, 730, 2, Leo
 236, 16.
 γενιπός 758, 22, Leo 256, 18.
 τοῦ δρόμου 705, 13, Leo 218, 10,
 717, 3, Leo 228, 1, 718, 1, Leo
 228, 16, 738, 19, Leo 242, 17,
 744, 23, Leo 247, 15, 770, 1, Leo
 263, 8, 788, 18, Leo 280, 15.
 λόγῳ, τῶν ἐκκλησιῶν 400 Nota,
 Leo 88, 24.
 λούσμα 758, 22, Leo 256, 18.
 λωθός λεπρός 340, 16, Leo 69, 4.
 λωρτίκιον lorum 761, 13, Leo
 258, 17.
 λώρος 703, 1.

Μ.

μαγαρίζω מגריז, מגריז 790, 20,
 Leo 282, 10.
 μαγανεία — μαγεία 449, 14.
 μάγγανον 652, 21, Leo 187, 15,
 815, 20, Leo 303, 12, 823, 3, Leo
 309, 3, 879, 900, 17.
 μαγιστριανός magistrianius 558,
 24, Leo 141, 24.
 μάγιστρος magister 563, 6, 522,
 17, etc.
 μαγκλάσιον Leo 523, 16.
 μαγκλάσιον 712, 8, 746, 15, Leo
 248, 22, μαγκλασόν 819, 17.
 ματουμάς Majuma 660, 3, Leo
 191, 18.
 μακέλλης macellarius 510, 26,
 Leo 115, 11 (μακεα-).
 μάκελλον macellum 415, 13.
 μανθίλιον mantile 669, 25 —
 μαντίλιον Leo 199, 6.
 μανδάτον mandatum 870, 24,
 903, 28, 904, 27 (μαντ. cod.).
 μανδριάργης 708, 13.

μανή, מגריז ἑμπερητ 105, 27.
 μανσοῦρ מגריז ἀλλογενής 639, 12,
 Leo 179, 21, 651, 5.
 μάρμαρος marmor 734, 16, Leo
 259, 11, 759, 21, Leo 257, 11.
 ματαιώω 650, 12, Leo 186, 3.
 μαφόριον 823 Nota.
 μεγιστάνες 733, 14, 810, 9, με-
 γίστανοι 565, 15, μεγισταν Leo
 140, 21), 38, 18, 298, 4.
 (μελ[θριξ Leo 107, 3).
 μεμβράνα membrana 400 Nota.
 μένω εἰς 792, 2, Leo 283, 2.
 μερνερίζω — μεσημερίζω 625, 4.
 μεσοπεντηκοστή 781, 9, Leo
 275, 7.
 μεστώνω — εἰς ἡλικίαν ἤνω
 835, 8.
 μετά τοῦ ξίφους 749, 17, Leo
 245, 8.
 μεταθέσιμον 626, 17, Leo 171,
 14.
 μετακομίζω ἐν 481, 10, 501, 1,
 675, 19, Leo 204, 5.
 μεταοικίζω ἐν 716, 20.
 μετόγιον 759, 4, Leo 256, 21.
 (μέχρι τῶν ὑπὸ γαστέρα Leo
 326, 24).
 μεησουράτωρ mensurator 756
 Nota.
 μετάριον metarius 793 Nota,
 μετάριον 787, 13, Leo 279, 15.
 μετάρωριον 793, 9, Leo 284, 4.
 (μυλιαρίσιον, duodecima pars
 solidi, militum stipendium Leo
 149, 16).
 μυλιαρίσιον 636, 19, Leo 180, 4,
 778, 14, Leo 272, 22.
 μίλιον milliarium 158, 2, 191,
 26, 632, 5, Leo 186, 23, 653, 16,
 657, 22, Leo 197, 18, 746, 13,
 Leo 248, 2.
 μνημοράλιος 518, 27, Leo 120,
 20.
 μόδιον 862, 9.
 μόδιος modius 400, 13, 482, 9,
 616, 8, Leo 183, 12, 657, 11, 857,
 17, 858, 1.
 μόλις molis 561, 21, Leo 144,
 15.
 μονοστράτηγος 732, 7, Leo 238,
 4, 757 Nota, Leo 238, 4.
 μουλκτώω, mulcto 853, 13.
 μουστικός 779, 18, Leo 275, 23

Ν.

(Νεκρότης Leo 3, 6).
 νησαυτής 553 Nota, Leo 136,
 19.
 νίκος 655, 8, Leo 189, 1.
 (νοσῶ τὴν πλάνην Leo 19, 12).
 νοτάριο: notarius 609, 26, 793,
 7, Leo 284, 2. τῆς ὀπουργίας
 816, 2, Leo 303, 18; 818, 21,
 Leo 303, 17. τοῦ εἰδικοῦ 819, 2,
 Leo 303, 19.
 νοδελήσιμος v. νοδ.
 νύμφη nurus 735, 14, Leo 210, 3.
 νυμφοσελῶ 700, 4, Leo 213,
 10.
 νοδελήσιμος, νοδελήσιμος nobi-
 liasimus 654, 14, 659, 16, Leo
 191, 3; 662, 2, Leo 103, 3; 906,
 13, 908, 2.
 νόνηι nonne 412, 3.

Ξ.

Ξηρόκερκος (ξυλόκερκος?) circus siccus, ligneus 518, 2.
ξυλή 627, 3, Leo 172, 1.
(ξυλόκερκος circus ligneus).

Ο.

Οικονόμος Ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ 758, 10, 759, 17, Leo 257, 8.
ὄλος — πᾶς 774, 11, Leo 260, 10.
(ὄντος ἐπινομαζομένου Leo 509, 7).
ὄξυπαθέω 613, 10, Leo 161, 12.
ὀπισθάγκωνα 513, 5, Leo 115, 12.
(ὀρεγόμενος τῷ ἀξιώματι Leo 271, 22, τοῦ ἀξιώματος 777, 14).
ὀρθομαρμάρωσις 673, 17, Leo 202, 14.
ὀρνατούριον ornaturium? 625, 15.
ὄροφανῆ τμήματα 652, 12, Leo 187, 5.
ὄρξῃρ 790, 17, Leo 282, 7.
(οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ Leo 144, 16).
ὄφφικιάλιος officialis 776, 13, Leo 271, 4.
ὄφφικιον officium 905, 16, 23.
ὄψιδες obsides 772, 17 — ὄμηροι Leo 267, 20.
ὄψικιον 616 Nota, 644, 26, Leo 182, 6, 711, 21, Leo 223, 4.

Π.

Παγκόσμιος 538, 20, Leo 128, 3.
πάκτα pacta 399 Nota, 501, 8, 15, Leo 108, 11, 21; 613, 20, Leo 16, 21; 614, 10, Leo 160, 14; 630, 20, Leo 180, 4, 669, 24, 27; Leo 199, 5, 7, 678, 21, Leo 206, 15; 831, 6.
παλάτι 869, 27, 873, 10, 902, 11.
παλάτιον palatium 400, 1, 503, 15, 514, 2, κτλ. 874, 12.
πάλλιον pallium 283 Nota.
παπᾶς papa 796, 11, 286, 12 — παπίας 660, 8, Leo 191, 23; 691, 7, Leo 210, 13; 722, 20, 750, 5, Leo 236, 19; 751, 6, 10, Leo 232, 8, 12. Ρώμης 495, 10.
παραγίνομαι ἐν 559, 13 (εἰς Leo 112, 14).
παραδυναστεύων 671, 14, Leo 200, 16; 775, 5, Leo 269, 18.
παρακοιμώμενος 738, 20, Leo 235, 11, 737, 11, Leo 241, 15; 758, 5, Leo 242, 4, 740, 5, 16, 743, 8.
παραλύω ἐκδικούμενα 5, 20, 23, Leo 7, 10, 19, 23.
παραμυθόμαι ἑμῶρ 353, 12, Leo 70, 17.
παραπέμπω ἐν 858, 4.
παρασαύσιμος 239 Nota, Leo 58, 23.
πασχάζω 653, 4.
πατέω στολήν 453, 1.
παιρωιάτης 753 Nota.
πιάζῃ τε καὶ πλώζῃ 651, 21.
πιζοποροίμαι 652, 8, Leo 187, 3.
πιζούλιον — πιζαύλιον? caedra 726, 12, Leo 233, 15.
πιλεκάνος sculptor 905, 21.
πέμπω ἐν 454, 4, 653, 16.

πενταγέφυρα 548, 11, Leo 150, 14.
πεποίησαν Leo 290, 22 — πεποίησασιν 802, 2.
(περιορισάμενος ὢν Leo 287, 17 — περιωρισμένος ὢν 798, 2).
περιούσιος λαός 616, 7, Leo 163, 4.
περίτειχος Leo 48, 7).
περνάω — παρᾶω 861, 18.
πέρνω — παραλαμβάνω 904, 30.
πηγαίνω 900, 24?
πιάζω, πιάνω καταλαμβάνω 858 Nota.
πιγκέρνης pincerna 851, 5, Leo 530, 14.
πίνω εἰς 776, 21, Leo 204, 24.
πίπτω ἐν 553 Nota, Leo 156, 6; 558, 10, Leo 141, 11.
πιττάκιον breve 778, 29, Leo 273, 5, 793 Nota, 794, 2, Leo 284, 5.
πλαγιάζω 501, 13.
πλείονα τὸν χρυσοῦν καταβάλλω 677, 1 (πλείονος χ. κ. Leo 208, 6).
πλησίον τὴν στήλην 760 Nota.
πλώζῃ τε καὶ πιάζῃ 653, 22, Leo 187, 21.
ποδαγός 343, 21, Leo 71, 5.
ποιέω — δείκνυμι 565, 3, Leo 148, 9, ἀπὸ ὄψεως 763, 19, Leo 260, 16, εἰς 668, 13, (ἐν αἰχμαλωσίᾳ Leo 233, 6). ἐν τῷ ὄψῳ 786, 14, Leo 279, 4. ἐν τῷ πατριαρχείῳ 767, 12, Leo 263, 12.
ποιναλέω punio 668, 21 — ποιναλίω Leo 198, 6.
ποινή ραβνα 796, 2, Leo 286, 4.
πολυκάνδηλον 701; 1, 4, Leo 214, 10, 13, 791, 14, Leo 275, 11, 797, 12, Leo 287, 10.
πολυλοίδωρος 793, 5, Leo 284, 1.
πουλὴν pullus 867, 29.
πόρτα porta 516, 21, 517, 2, 620, 17, Leo 166, 18 κτλ.
πραΐδα praeda 853, 10, 15.
πραϊδεύω praedor 498, 3, Leo 105, 9; 517, 3, Leo 118, 21; Leo 172, 15.
πραϊπέσττος praepositus 524, 9, 743, 15, 744, 6, Leo 246, 19, 751, 15, Leo 252, 14, 754, 2, Leo 254 Nota.
πραΐτωρ praetor 474, 2.
πραϊτώριον praetorium 562, 18, Leo 115, 23, 714, 18; Leo 226, 11; 715, 12, Leo 226, 16; 746, 14, Leo 248, 21; 790, 9, Leo 281, 21.
Πρίγκηπος νῆσος Principis insula 672, 11, (πρίγκηπος Leo 202, 8).
Ποιμικήριος primicerius 812, 24, Leo 300, 18; 851, 6, Leo 330, 15.
(προβάλλομαι εἰς Leo 130, 18, 137, 14, 142, 12).
προάλευσις 765, 5 κτλ.
(προεφήτεον Leo 37, 6, 44, 17, 21, 43, 14).
προθυμοποιέω 343, 18 (297, 15 — προθύμως ποιέω 806, 19).
πρόκενος processio 565, 24, 712, 16, Leo 223, 23; 715, 4, Leo 269, 17; 782, 20, Leo 276, 14; 792, 17, Leo 283, 16.

προνοητής 675, 2, Leo 203, 11.
προσανανεύω 797, 10, Leo 287, 10.
προσυχάδιον 778, 10, Leo 272, 18.
προσκολλόμαι 506, 8, Leo 112, 15; 726, 7, Leo 233, 8.
(προσπέφυγεν Leo 290, 16 — προσφ. 801, 16).
προσπτεύω ἐν 514, 5.
προστέτωρ protector 355, 7.
(προχειρίζομαι εἰς Leo 100, 5 — προσχ. 462, 2).
πρωτασκηρῆτις 625, 18, 736, 2, Leo 240, 14; 783, 3, Leo 277, 3.
πρωτευνούχος 617, 15, Leo 164, 8.
πρωτοασκηρῆτις 783, 11, Leo 277, 3; 785, 1, Leo 277, 14; 813, 15.
πρωτοβεστιάριος protovestiarium, primus vestiarii praefectus 701, 1, Leo 214, 10; 720, 3, Leo 235, 15; 741, 2, 743, 2, 748, 11, Leo 250, 8; 758, 7, Leo 256, 6; 761, 15, Leo 258, 18; 763, 12, Leo 266, 10; 765, 1, Leo 261, 15; 774, 11, Leo 269, 9; 785, 2, Leo 276, 16.
πρωτοκαραβος 819, 4, Leo 819, 4, Leo 305, 21.
πρωτομάγιστρος primus magistrorum 735, 1, 12, Leo 239, 13, 240, 1.
πρωτομανδάτωρ primus mandatorum 820, 10, Leo 307, 3.
πρωτονοτάριος 800, 9, Leo 289, 9.
πρωτοπαπᾶς 806, 19, Leo 295, 19.
πρωτοσπαθάριος 713, 8, Leo 224, 20; 741, 10, 779, 16, 803, 17, Leo 294, 2.
πρωτοστράτηγος 729; 3, Leo 235, 15.
πρωτοστράτωρ, primus stratorum 731, 11, 17, Leo 257, 14; 738, 4, Leo 242, 4; 741, 17, 757 Nota.
πρωτοσύμβουλος chalifa 620, 1, Leo 166, 5; 637, 6; Leo 178, 3; 674, 19, Leo 203, 6, 706, 12, Leo 216, 14; 712, 18, Leo 224, 2; 713, 11, Leo 224, 2, 23.
(πρωθῆναι Leo 131, 13 — πίπτειν 520, 17).
πρωθῆναι 636, 10, Leo 180, 7.
πρωτομάγιστρος 735, 1, 12, Leo 239, 13, 240, 1.
πύλαι βασιλικαὶ 742, 8, Leo 246, 1.
(πυρράκης Leo 139, 3).

Ρ.

Ραΐκτωρ rector 750, 2, 796, 12, Leo 286, 12; 798, 16, Leo 288, 4.
ράκτης sartor 905, 30.
ράσον, rasum, vestimentum 901, 8.
ρήξ rex 614, 21, Leo 160, 21.
661, 21, Leo 193, 14; 770, 9, Leo 266, 1.
(ρίνιν Leo 301, 21 — ῥίνα 814, 4).
ρινοχοπέω 588, 4, Leo 156, 15, 620, 18, Leo 166, 5.
ρίνοτομέω 612, 23.

βινόμενος 605, 7, Leo 159, 46; 619, 5, Leo 165, 16.
 βόγα erogatio stipendii, donativum 806, 15, 809, 16, Leo 297, 40; 837, 10, Leo 320, 7; 880 Nota.
 βογαύω erogō, dono stipendium 706, 12, Leo 219, 15.
 Ζ.
 Σάγμα sagum 714, 3, Leo 225, 21; 751, 16, Leo 252, 18.
 σακελλάριος sacellarius 617, 14, Leo 164, 8; 819, 1, Leo 305, 18; 851, 8.
 σακέλη sacellum 795, 4, Leo 225, 0.
 σακέλιον sacellum 752, 21, Leo 256, 18.
 σακίς in saccum pono 862, 15, σακίζω 623, 18.
 σέκρετον secretum 357, 1.
 σελεντιάριος silentiarius 515, 25, 516, 1; 521, 2.
 σελέντιον silentium 522, 11, Leo 158, 25; 634, 2, Leo 176, 29; 671, 12, Leo 200, 14.
 σελίον sella 745, 4, Leo 245, 20.
 σένατον senatus 759 Nota — σέγκλητος 826, 16, Leo 257, 15.
 σεξτίλιος sextilis 214, 15.
 σηκρήτις vide ἀπό σ.
 σηκός vibro 859, 14.
 σία (σία), πύρ 904, 2.
 σίγνον signum 299, 16.
 σικάριος sicarius 242, 2.
 σιτηρήσιον 770 Nota.
 σκάλα scala 753, 1, Leo 253, 12.
 σκαλωτής scandularius 715, 23, Leo 227, 5.
 σκαρμάγγιον (a scara, turma? vestis militaris) 757, 10, Leo 244, 14, ὄξιν, μετά σκαθίου 745, 7, Leo 214, 24.
 σκήπτρον scriptum 744, 11, Leo 247, 1; 906, 12.
 σκοτώω, κταίνω 904, 20.
 σκουτάριος scularius 800 Nota, 267, 10.
 σός, ἡ ἀγία 775, 3, Leo 269, 20; 822, 8, Leo 306, 14; 825, 15, Leo 311, 6.
 σουδάριον sudarium 633, 10.
 σουλτάνος $\pi\lambda\omega$ κυριότης 900, 1, 3.
 σπαθάριος spatharius 471, 30, 683, 12.
 σπάθη spatha 765, 14, Leo 262, 4; 839, 14, Leo 321, 20; 868, 13, 22, 871, 2.
 σπαθί 865, 18.
 σπαθίον 743, 7, Leo 254, 24; 267, 12, 874, 24, 889, 16, 28, 901, 24.
 σπαθοκοπηθείς 753, 14, Leo 254, 2.
 σπλάγγιον περιπέθον 833, 18, σκ. πιποθήμενον Leo 317, 18.
 σταύλον stabulum 711, 19, Leo 223, 3; 754, 15, Leo 239, 10, 849, 5, Leo 529, 1.
 σταυρωτός 532 Nota, Leo 133, 3.
 σταύλας in profectus in 268, 15, Leo 61, 19.
 στέμμα 744, 4, 10; 803, 14, Leo 232, 9.

στέφος 743, 9.
 στέρω εις 560, 9, Leo 143, 11.
 στήθος columella? 746, 18, Leo 249, 1.
 στοιχείον 797, 7, Leo 287, 5.
 στοιχέομαι 614, 17, 615, 17, Leo 160, 20, 172, 18.
 στούδιον studium 669, 9.
 σύγκελλος 758, 19, Leo 256, 16, 828, 24, Leo 314, 10.
 συγχωρηθῆναι τὸν θάνατον 781, 4, Leo 273, 1.
 συλλαλίω τὰ τῆς εἰρήνης 803, 8, Leo 292, 3.
 συμφιλοῦμαι 723, 1, Leo 229, 22, (235, 10); 738, 18, Leo 242, 16; 771, 2, Leo 268, 13; 775, 19, Leo 270, 10; 777, 15, Leo 271, 21; 811, 11, Leo 299, 7.
 σύμφωνα τῆς εἰρήνης 852, 10, Leo 318, 323; 854, 10, Leo 318, 4.
 σύμφωνα — αὐτάνορα 614, 4, Leo 160, 8.
 συναίρεσιώτης 701, 16, Leo 215, 2.
 συναρίζω 762, 1, 4, Leo 259, 4, 7; 786, 9 (Leo 278, 10 ἀπε.)
 σύντακτος 718, 5, Leo 228, 17.
 σύστημα 754, 15 — συστηματίον Leo 254, 12.
 σφυροκοπία 5, 13, (Leo 8, 15 σφυροκόπος).
 σχέδος scheda 667, 20, Leo 197, 16; 516, 5, 565, 8, Leo 196, 19.
 σχολάριος scholarius 712, 2, Leo 225, 15.
 σκίζω 501, 13, Leo 108, 19.
 (σώκιστρον Leo 108, 18).
 σωλία solea 689, 19, 704, 21, Leo 217, 11, 781, 11, Leo 275, 9.
 Τ.
 Τάγμα πολεμικόν 774, 11, Leo 259, 10; 806, 16, 813, 11, Leo 501, 7 κτλ. ἐκκλησιαστ. 828, 25, Leo 314, 10.
 ταγματικός 819, 22, Leo 306, 14.
 (ταξάτιον Leo 235, 7).
 (ταξιότιον Leo 245, 21, 345, 11).
 ταξιών (ταξιότης?) 728, 15.
 ταξιότιον 740, 10, 742, 14, 576, 12.
 τελάνιον $\mu\pi\tau\omega$ Mandatorum (Petersmann, deutsche Zeitschrift 1856 p. 365) cf. Jo. Eleonem de exitu animarum ad Oct. 29, Ephraemum de defunctis in Christo, Cyrillum Alex. κ. ἐξόδου et Macarium de duplici statu.
 τέντα tentorium 741, 1, Leo 244, 8; 871, 5, 872, 1, 883, 13, 904, 1, 20, 24.
 (τετραπέρατος Leo 55, 18).
 τετραπέδιον 782, 10, Leo 276, 3.
 (τέτυχε Leo 555, 6 — τετύχησ 753, 6).
 τζαγγίον caliga 744, 7, 747, 11, Leo 246, 20, 249, 13, 16.
 τζεγγάριο; sulor 905, 20.
 τζουκάνισμα κόσταδος margo codicis C. in Cedrenó 11, 480.
 τζουκνηστήριον Cod. 538, 21.
 τζουκνηστήριον equile vel canistrum 778, 25, Leo 275, 7.
 τήρων tiry 371 Nota.

τίθημι ἐν 268, 6, Leo 61, 11.
 τιμάω στρατηλάτην 521, 5 — (στρατηγόν Leo 125, 2). πατρίκιον καὶ ἀνούπατον 829, 1, Leo 314, 11.
 παρακοιμώμενον 843, 22, Leo 324, 18.
 τόμος tractatus? 743, 15, Leo 216, 6; 744, 13, Leo 247, 3; 754, 18, Leo 255, 2; ἰλαυθερίας 704, 5, Leo 216, 22; συνοδικός 848, 5, Leo 322.
 τοξοβολίστρα ballista 626, 13, Leo 171, 10.
 τοποτηρητής 818, 16, Leo 305, 15, Ρώμης 810, 5, Leo 322, 9.
 τοῦδιον tubulus 763, 7, 10, Leo 260, 5, 8.
 τουρμα turma 702, 18, Leo 215, 8.
 τουρμόρχης | praefectus turmae 713, 9, Leo 224, 21, 814, 10, Leo 302, 4; 839, 9, Leo 321, 16.
 τουφα turfa, vexillum, globus 715, 21, Leo 227, 3.
 τράκτος tractus 790, 12, Leo 222, 2.
 τράπεζα ἡ ἀγία 744, 5, Leo 246, 18, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης (βασιλικῆς) 759 14, Leo 257, 5, ὁ τῆς τρ. 829, 24, Leo 315, 7.
 τριβουνάλιον tribunal, 857, 8, Leo 140, 10; 581, 7, Leo 144, 10; 639, 8, Leo 179, 18, 679, 4, Leo 206, 22; 817, 14, Leo 304, 22.
 (τρικλίσιον triclinium, Leo 260, 13).
 τρικλίνας 617, 13, Leo 164, 6; 667, 18, Leo 197, 14; 671, 12, Leo 200, 14; 700, 6, Leo 215, 11; 716, 16.
 τριμήτια Leo 319, 12 — τριμήσια, trimesses, terni asses 856, 9.
 τύπος 525, 2, Leo 125, 16.
 (τύπος βασιλικός Leo 53, 21).
 τὰ ἐκ τύπου 780, 2, Leo 274, 4.
 τυπὸς 479, 4, Leo 104, 5; 524, 19, Leo 123, 14.
 τύπτος μαγκλάδα 746, 15, Leo 268, 22.
 τυραννήσας αὐτόν 726, 16, Leo 231, 7.

Υ.

(Υβρόμιλος Leo 85, 24).
 ὕλιον 702, 25, Leo 215, 15.
 ὑατίζει 75, 15, Leo 21, 3.
 ὑπαρχος praefectus Urbi 756, 6, Leo 240, 17; 746, 14, Leo 248, 20; 752, 5, (Leo 253, 2 ἑπαρχος).
 ὑπατεία consiliatus muneris 732, 11, Leo 238, 8; 754, 3, Leo 254, 10.
 ὑπερθαυμάζω 821, 9, Leo 307, 14.
 ὑπερθαυμάστος 532, Nota, Leo 152, 18.
 ὑπερσέβομαι 847, 2 — ὑπερσεβώ Leo 327, 10.
 ὑπογάστριον 846, 14 — ὀπά γαστέρα Leo 326, 23.
 (ὀποπλαγιάζω Leo 108, 19).
 ὀπόστανος Leo 115, 12).
 ὀποσπέρω ἐν 109, 27; 496, 18; 534, 10, Leo 159, 17 κτλ.
 ὀπουλαία 631, 25, Leo 176, 1.
 (ὀσπέρωθι Leo 13, 21, 22.)

Φ.
 Φακτοδότης factionarius 707, 26, Leo 221, 9.
 φαμίλια familia 599 Nota.
 (φάραγγαν Leo 253, 13 — φάραγγας: 753, 2).
 Φάρης פָּרְיִשׁ διηρημένος 195, 28.
 Φάρος 841, 19, Leo 523, 13.
 φασκία fascia 147, 22.
 φάτλιον cereus? 790, 12, Leo 282, 2.
 φατριάρχης. φαῦλο; πατρ. 708, 12, 710, 8.
 φείδομαι 759, 16, Leo 245, 12.
 φελόνιον prænula pluviale. — φελόνης (2 Tim. IV, 18) 691, 9 — φαινόνιον α φαίνεσθαι (Germanus) Leo 210, 15.
 φεύγω ἐν 282, 7, 400, 2, 415 Nota, 426 Nota, 437, 9, 516, 9, 619, 1, Leo 165, 9; 621, 11, (Leo 127, 14 εἰς), 650, 19, 652, 24, 746, 19, 754, 7, Leo 254, 13, 763, 7, Leo 261, 21; 770, 19, Leo 286, 10.
 φιλοῦμαι ἐν: 728, 19, Leo 235, 10, 771, 11, Leo 206, 22 — φιλοῦμαι 759 Nota.
 φιλοκτίστης 522 Nota (Leo 152, 6, 12).
 φλαμούλον flammula 871, 19, 889, 14.
 φόρον τινά 901, 8.
 φόρον forum 770, 19, Leo 266, 10; 858, 12, Leo 331, 5.
 φοσάτον fossatum, expeditio militaris 859, 2, 865, 16, 867, 8 κτλ.

(φοστατικῶς fossatice, hostiliter Civit.)
 φοσάτον 802 Nota, Symeon.
 φυλακτόν crux amuleti 704, 10, Leo 217, 4; 706, 15, Leo 219, 16.
 φυταγωγία 837, 6, Leo 320, 5; 845, 21, 846, 6, Leo 326, 17.
 φῶτα, τὰ ἅγια (ἐν τῇ ἁγία τῶν φώτων ἡμέρᾳ Cont. c. 23) 787, 3, Leo 279, 7.
 φωταψία 797, 13, Leo 287, 11

X.

Καρτάκιον μηχανικόν 869, 12.
 χάρτης charta 215, 15, 396, Leo 54, 14; 503, 11, Leo 110, 5; 505, 1, Leo 148, 7; 573 Nota; 574, 16; 575, 2, 4; 616, 18, Leo, 163, 15, 642, 4; 743, 7, Leo 250, 4; 753, 5, Leo 284, 1.
 χαρτιατικόν chartaticum, quod pro chartis officialibus datur 877, 2, Leo 203, 7.
 χαρτίον 412, 7; 635, 10, 793 Nota.
 χριστοθέσιον 794, 19, Leo 245, 19.
 χασούν, χάνω? præcipito? 885 15.
 (χέλμη Leo 121, 19.)
 χαιροκρατέω 649, 9, Leo 185, 14.
 χαιρόνω 5. 1.
 χελώνιον 674, 7, Leo 202, 22.
 χερουδίμ חֶרְוּדִים γρῦπα, ἀρῶντες, ὑποζυγία, ἐπιδάσεις 152 = 136, 687, 3; 913, 24, 914.

χοιρόδιο; 797, 8, 287, 3.
 χριστίμπορος 619, 13, Leo 185, 17.
 χρονογραφία 1, 16.
 χρονογράφος 1, 3.
 χρόνος, ἔτος 614, 17, Leo 160, 21; 615, 11, Leo 162, 13; 636, 14; 845, 7, Leo 825, 9.
 χρυσοβούλλα (χρυσοβούλ et χρυσοβούλλ cod.) bulla aurea 790, 12, 815, 18, 831, 5; 845, 16 — χρυσοβούλλιον Leo 282, 21, 501, 13, 526, 5.
 χρυσοβούλλον Leo 316, 17.
 χρυσοβούλλος; γραφή 897, 30.
 χρυσοπαιρικὸς χιτῶν 741, 12, Leo 244, 18.
 χρυσοτρικλίσιον triclinium aureum 791 Nota, 737, 13, Leo 241, 17.
 χωριάτης rusticus, villanus 903, 25.

Y.

Ψευδοββας; 592, 15, Leo 154, 5.
 ψυχικὸν eleemosyna 778, 14, Leo 272, 23.
 ψελλίζω 2, 4.

Ω.

Ὠδία; περὶ κάλυμμα 220, 2.
 ὠμοφόριον 757, 4, Leo 241, 8, 746, 13, Leo 248, 9; 826, 1, Leo 311, 12.
 ὠρετον horreum 626, 15, Leo 171, 12.
 (ὦ; Leo 118, 10 — ὠς 514, 15).

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

GEORGIUS HAMARTOLUS.

Prolegomena.	9
Chronicon.	42
Proœmium.	43
LIBER PRIMUS.	47
I. — Genealogia Adam.	47
II. — De Nemrod.	54
III. — De rege Nino.	55
IV. — De rege Thura.	55
V. — De rege Lame.	55
VI. — De rege Sardanapolo.	55
VII. — De rege Perseo.	55
VIII. — De rege Sostro.	58
IX. — De rege Pharaone.	58
X. — De conchylii inventione.	59
XI. — De Pelope.	59
XII. — De Cyro.	59
XIII. — De Cambyse.	63
XIV. — De Rome et Remo.	63
XV. — De Irumaiibus.	66
XVI. — De rege Philippo, patre Alexandri.	67
XVII. — De regno Alexandri.	67
XVIII. — De veste summi sacerdotis.	67
XIX. — De regina Candace.	75
XX. — De Brachmanibus.	75
XXI. — De Seribus.	79
XXII. — De Bactrianis.	79
XXIII. — De Chaldæis.	79

XXIV. — De Britanniis.	82
XXV. — De Amazonibus.	82
XXVI. — De initio regnorum.	82
XXVII. — Scholion sanctorum Patrum.	83
XXVIII. — Sancti Basilii.	83
LIBER SECUNDUS. — Initium Chronici Georgii Monachi.	86
I. — Adami et ejus filiorum genealogia.	86
II. — De constructione turris.	94
III. — Quenam prima lingua fuerit.	97
IV. — De distributione orbis terræ.	98
V. — De quatuor principis.	110
VI. — De magia et præstigis.	114
VII. — De apothecis apud Romanos.	122
VIII. — De Platone philosopho.	126
IX. — De nativitate Abraham.	133
X. — De Sido et Melchisedech.	146
XI. — De urbe ædificata a Melchisedech.	147
XII. — De Salem.	147
XIII. — De nomine Jerusalem.	148
XIV. — Initium Abrahamæ. De Isaac.	151
XV. — De Esau et Jacob.	154
XVI. — De Jacob.	159
XVII. — De morte Esau.	169
XVIII. — De nativitate Moysis.	169
XIX. — Filii Israel egredientur ex Ægypto.	169
XX. — De tabula Moysi data.	169
XXI. — De morte Moysis.	176

XXII. — De Moyse iterum.	178
XXIII. — De Josue filio Nave.	191
XXIV. — De Judicibus.	195
XXV. — De Juda.	195
XXVI. — De Gothoniël.	195
XXVII. — De Aod.	195
XXVIII. — De Samegar.	195
XXIX. — De Barac.	198
XXX. — De Gedeone.	198
XXXI. — De Abimelech.	198
XXXII. — De Tho'a.	203
XXXIII. — De Jair.	202
XXXIV. — De Jephthe.	202
XXXV. — De Samsone.	202
XXXVI. — De Heli summo pontifice.	210
XXXVII. — De Samuele.	215
XXXVIII. — Initium regni Saul.	215
XXXIX. — Initium regni David.	222
XL. — De regno Salomonis.	259
XLI. — De cibus Salomonis.	247
XLII. — De regno Salomonis.	247
XLIII. — De regno Æthiopum Sibylla.	251
XLIV. — Regnum Roboam.	265
XLV. — Regnum Abia.	265
XLVI. — Regnum Asaph.	265
XLVII. — Regnum Josaphat.	265
XLVIII. — Regnum Joram.	266
XLIX. — Regnum Ochosir.	266
L. — Regnum Gotholæ.	267
LI. — Regnum Josæ.	267
LII. — De Eleemosynis.	270
LIII. — Regnum Amasie.	271
LIV. LV. — Regnum Osie.	271
LVI. — Regnum Joatham.	274
LVII. — Regnum Achaz.	274
LVIII. — Regnum Ezechie.	274
LIX. — De Tobit et Angelo.	274
LX. — Regnum Manassæ.	286
LXI. — Regnum Amos.	291
LXII. — Regnum Josie.	294
LXIII. — Regnum Joachaz.	295
LXIV. — Regnum Joarhim.	295
LXV. — Regnum Jechoniz.	298
LXVI. — Regnum Sedecie.	298
LXVII. — De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Ægypto.	299
LXVIII. — Numerus annorum regum Jerusalem.	305
LXIX. — Initium regum Samariæ.	306
LXX. — Regnum Nabath.	306
LXXI. — Regnum Baaza.	306
LXXII. — Regnum Ela.	306
LXXIII. — Regnum Zambri.	306
LXXIV. — Regnum Achab.	306
LXXV. — De Jezabel et Elia propheta.	306
LXXVI. — Regnum Ochosie.	310
LXXVII. — Regnum Joram.	310
LXXVIII. — Regnum Jehu.	314
LXXIX. — Regnum Joachaz.	314
LXXX. — Regnum Josæ.	314
LXXXI. — Regnum Jeroboam.	315
LXXXII. — Regnum Azarie.	315
LXXXIII. — Regnum Selim.	315
LXXXIV. — Regnum Manahem.	315
LXXXV. — Regnum Phacoie.	315
LXXXVI. — Regnum Phacel.	315
LXXXVII. — Regnum Osee.	315
LXXXVIII. — De imperio Babylonis.	318
LXXXIX. — De regno Evilmerodach.	322
XC. — De Baltasar.	325
XCI. — Regnum Darii.	326
XCII. — Regnum Cyri.	326
XCIII. — Regnum Cambysis.	327
XCIV. — Regnum Smerdis.	350
XCV. — Regnum Darii.	358
XCVI. — Regnum Artaxerxis Longimanis.	358
XCVII. — Regnum alterius Artaxerxis.	358
XCVIII. — Regnum Antiochi Philometoris filii.	359
XCIX. — De secundo exilio Jerusalem.	342
C. — De Eleazaro septemque pueris Machabæis et eorum matre.	342
CI. — De sacerdote Matathia.	345
CII. — Regnum Antiochi Eupatoris.	346
CIII. — De Juda Machabæo.	347
CIV. — De Romanis. Quid sit Cæsar.	347
LIBER TERTIUS. — Initium imperii Romani.	350
CV. — Regnum Julii Cæsaris.	350
CVI. — Regnum Augusti.	350
CVII. — De quarto imperio quod vidit Daniel.	351

CVIII. CIX. — De incarnatione Domini nostri Jesu Christi.	354
CX. — De cessatione legitime sacerdotio fœngentium ex tribu Juda.	353
CXI. — Augustus imperator in Ægyptum profectus.	358
CXII. — Tiberius imperator.	371
CXIII. — Quare Christi resurrectio octava nominata sit.	371
CXIV. — De Juda Galilæo.	378
CXV. — De Abgaro.	382
CXVI. — Regnum Claudii.	383
CXVII. — De Claudio imperatore.	387
CXVIII. — De ratione vivendi ascetaram.	390
CXIX. — De solitaria vitæ statu.	398
CXX. — Regnum Neronis.	427
CXXI. — De Simonis cane.	427
CXXII. — De sancto Petro.	442
CXXIII. — De Jacobo, fratre Domini.	443
CXXIV. — Regnum Galbæ.	450
CXXV. — Regnum Othonis.	450
CXXVI. — Regnum Vitellii.	450
CXXVII. — Regnum Vespasiani.	451
CXXVIII. — De expugnatione Jerusalem.	451
CXXIX. — De chronologia ab Adam ad Alexandrum, et de successione regum.	506
CXXX. — Initium regni Titi.	510
CXXXI. — De Domitiano imperatore.	518
CXXXII. — De Apollonio Tyasensi.	518
CXXXIII. — De Manethone Mago, et magicis ejus operibus.	519
CXXXIV. — Regnum Nervæ.	522
CXXXV. — Regnum Trajani.	526
CXXXVI. — Regnum Adriani.	526
CXXXVII. — Regnum Antonini.	527
CXXXVIII. — Regnum Marci.	530
CXXXIX. — Regnum Veri.	531
CXL. — Regnum Commodi.	531
CXLI. — Regnum Pertinacti.	531
CXLII. — Regnum Didii.	531
CXLIII. — Regnum Severi.	531
CXLIV. — Regnum Caracallæ.	542
CXLV. — Regnum Macriani.	545
CXLVI. — Regnum Avili.	545
CXLVII. — Regnum Alexandri.	545
CXLVIII. — Regnum Maximiani.	545
CXLIX. — Regnum Pupieni.	546
CL. — Regnum Balbini.	546
CLi. — Regnum Gordiani.	546
CLii. — Regnum Justilianii.	550
CLiii. — Regnum Philippi.	550
CLiv. — Regnum Valeriani.	550
CLv. — De pestilente morbo.	550
CLvi. — Regnum Galli.	551
CLvii. — Regnum Decii.	551
CLviii. — Regnum Æmiliani.	554
CLix. — Regnum Gallieni et Valeriani.	554
CLx. — Regnum Claudii.	554
CLxi. — Regnum Quintilianii.	554
CLxii. — Regnum Aureliani.	554
CLxiii. — De Apollinario.	558
CLxiv. — De Theodoro Mopsuestinæ.	558
CLxv. — De Eutyche.	559
CLxvi. — Regnum Taciti.	565
CLxvii. — Regnum Floriani.	565
CLxviii. — Regnum Probi.	566
CLxix. — Regnum Carini.	566
CLxx. — Regnum Carini.	566
CLxxi. — Regnum Numeriani.	566
CLxxii. — Regnum Diocletiani.	566
CLxxiii. — De casta muliere.	570
CLxxiv. — De alia virgine.	570
CLxxv. — De solitario.	571
CLxxvi. — De regno Constantii.	571
CLxxvii. — De sancto Constantino.	582
LIBER QUARTUS. — Initium cum Deo Christianorum regni, et de Constantino Magno.	591
CLxxviii. — Regnum Constantini Magni.	591
CLxxix. — E vita sancti Silvestri.	591
CLxxx. — De Constantinopoli.	606
CLxxxi. — De prima synodo.	611
CLxxxii. — Quod sacerdotem condemnare non oportet.	618
CLxxxiii. — De crucis inventione.	619
CLxxxiv. — De cunctis iudicibus.	626
CLxxxv. — Juder qualis esse debeat.	627
CLxxxvi. — De sancto Athanasio.	654
CLxxxvii. — De sancto Antonio.	642

CLXXXVIII. — De regno Constantii filii Constantini Magni.	685
CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi.	688
CXC. — Regnum Juliani Apostata.	685
CXCI. — De hæmorrhoida.	686
CXCII. — Regnum Joviani.	675
CXCIII. — Regnum Valentiniani et Valentis.	678
CXCIV. — De monachis deserti.	679
CXCV. — De Mavia et orthodoxis.	682
CXCVI. — Regnum Gratiani et Valentiniani.	697
CXCVII. — Regnum Theodosii Magni.	691
CXCVIII. — De sancto Arsenio.	693
CXCIX. — De secunda synodo.	706
CC. — De status Antiochia destructis.	714
CCI. — Regnum Arcadii.	726
CCII. — De magno Joanne Chrysostomo.	727
CCIII. — De epistola pape Romæ ad Arcadium imperatorem.	735
CCIV. — Regnum Theodosii Minoris.	736
CCV. — De tertia synodo.	739
CCVI. — De translatione Chrysostomi.	745
CCVII. — Regnum Marciani.	747
CCVIII. — De quarta synodo.	750
CCIX. — Leonis regnum.	753
CCX. — Regnum Leonis Minoris.	759
CCXI. — Zenonis regnum.	759
CCXII. — De Petro Fullone.	759
CCXIII. — Regnum Anastasii Dyrrhachini.	765
CCXIV. — De regno Coadæ.	767
CCXV. — De Euphemio presbytero.	770
CCXVI. — Regnum Justinii Thracis.	774
CCXVII. — Regnum Justiniani.	775
CCXVIII. — De quinta synodo.	779
CCXIX. — De pestilentibus, terræmotibus, æstris et cardibus.	791
CCXX. — De vagabundo ejusque cane.	793
CCXXI. — Regnum Justinii.	810
CCXXII. — De quodam Judæi puero.	810
CCXXIII. — Regnum Tiberii.	811
CCXXIV. — Regnum Mauricii.	814
CCXXV. — De sirenibus, crocodilis et hydra.	818
CCXXVI. — Regnum Phocas tyranni.	822
CCXXVII. — Regnum Heraclii.	826
CCXXVIII. — Regnum Constantii Heraclii filii.	833
CCXXIX. — De divite qui fecerat eleemosynam.	835
CCXXX. — De episcopo et philosopho.	838
CCXXXI. — De milite qui cum agricolæ uxore ceciderat.	842
CCXXXII. — De variis qui obdormierunt sanctis.	846
CCXXXIII. — Regnum Heraclionæ.	859
CCXXXIV. — Regnum Constantii, Heraclii nepotis.	862
CCXXXV. — De Saracenorum duce Moameth, qui est Mahomet.	865
CCXXXVI. — De Terra sancta.	874
CCXXXVII. — Regnum Constantini Pogonati.	883
CCXXXVIII. — De Paulicianorum hæresi.	885
CCXXXIX. — Sextum concilium.	891
CCXL. — Regnum Justiniani cui a naso præciso Rhinometri cognomen.	898
CCXLI. — Regnum Leontii.	903
CCXLII. — Regnum Apsimari.	905
CCXLIII. — Regnum Justiniani iterum regnantis.	906
CCXLIV. — Regnum Philippici.	910
CCXLV. — Regnum Artemii.	910
CCXLVI. — De Leone Isauro.	914
CCXLVII. — De regno Theodosii Adramyti.	914
CCXLVIII. — Regnum Leonis, qui et Conon.	914
CCXLIX. — De Masalma.	925
CCL. — De morbo verno.	926
CCLI. — De homine misericordi et impudico.	927
CCLII. — De vinculo.	930
CCLIII. — Regnum Constantini Copronymi.	931
CCLIV. — Regnum Leonis Constantini Copronymi filii.	951

CCLV. — De cane et ejus domino.	974
CCLVI. — Regnum Constantini et Irenes matris ejus.	975
CCLVII. — Regnum Constantini solius.	969
CCLVIII. — Regnum Irenes solius.	967
CCCLIX. — Regnum Nicephori.	970
CCCLX. — Regnum Stauracii.	974
CCCLXI. — Regnum Michaelis.	978
CCCLXII. — Regnum Leonis Armenii prævaricatoria.	979
CCCLXIII. — Regnum Michaelis Amoræi.	999
CCCLXIV. — Regnum Theophili.	1007
CCCLXV. — De imperatore equo.	1022
CCCLXVI. — De Leone Sapiente.	1023
CCCLXVII. — De Theodoro et Theophane fratribus.	1026
CCCLXVIII. — Regnum Michaelis Theophili filii.	1040
LIBER QUINTUS.	103
I. — De regno Michaelis et Theodori matris ejus.	1033
II. — De Basilii Mæcedonis educatione.	1039
III. — De Bulgaria et eorum amara.	1043
IV. — De Magistro paupere.	1051
V. — Regnum Basilii Mæcedonis.	1071
VI. — Regnum Leonis Basilii filii.	1087
VII-VIII. — Regnum Alexandri.	1125
IX-X. — Regnum Constantini, Leonis filii.	1127
XI. — De imperio Romani.	1150
XII. — Regnum Constantini Porphyrogeniti.	1190
XIII. — Solus regnat Constantinus Porphyrogenitus.	1194
XIV. — Regnum Romani, Constantini Porphyrogeniti filii.	1198
LIBER SEXTUS.	1202
I. — Regnum Theophanonis cum ejus filiis.	1202
II. — Regnum Nicephori Phoca.	1205
III. — Regnum Joannis Zimisela.	1210
IV. — Regnum Basilii Bulgaroctoni.	1211
V. — Regnum Constantini, fratris Basilii.	1219
VI. — Regnum Romani Argyropoli.	1223
VII. — Regnum Michaelis Paphlagonis.	1223
VIII. — Regnum Michaelis Calaphatis.	1226
IX. — Regnum Constantini Monomachi.	1227
X. — Regnum Theodori Porphyrogeniti.	1234
XI. — Regnum Michaelis (Stratiotici).	1234
XII. — Regnum Isaaci Comneni.	1234
XIII. — Regnum Constantii Doca.	1235
XIV. — Regnum Eudocia cum ejus filiis.	1238
XV. — Regnum Romani Diogenis.	1239
XVI. — Regnum Michaelis Parapinacti.	1246
XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis.	1247
LIBER SEPTIMUS. — In mundi creationem, a Simone Logotheta, ex variis chronicis et historiis.	1263
I. — De luce.	1263
II. — De firmamento.	1262
III. — De mari.	1263
IV. — De luminaribus.	1263
V. — De piscibus et volatilibus.	1263
VI. — De jumentis et bestis.	1266
VII. — De hominis formatione.	1266
VIII. — In illud: <i>Ad imaginem.</i>	1266
IX. — De Sabbato.	1267
X. — De paradiso.	1267
XI. — De animalium appellatione.	1267
XII. — De formatione mulieris.	1270
XIII. — De ligno scientie boni et mali.	1271
XIV. — De diabolo et serpente.	1271
XV. — In illud: <i>Aperti sunt oculi eorum.</i>	1274
XVI. — De foliis ficus.	1274
XVII. — De damnatione primi hominis et serpentis.	1275
XVIII. — In illud: <i>Eccæ Adam, quasi unus ex nobis factus est.</i>	1275
XIX. — De Cherubim et gladio.	1275
LIBER OCTAVUS.	1278
XX. — Compendium historiae ab Adamo usque ad præsens tempus.	1278
Indices varii.	1287

